

గృహలక్ష్మి

సాలుచందా మొదలగునవి

ఈసచిత్రమాసపత్రిక సాలుచందా రు. 3. అర్ధ సంవత్సరపుచందా రు. 1-8-0 అంతకుతక్కువకాలపరిమితికి చందాపద్ధతిలేదు. విడికాపీ రు. 0-4-0 అణాలు. చందాదారులు ఏమాసమునుండియైన ప్రారంభము చేయవచ్చును. విడికాపీలు పలయువారు వానివిలువ మేరకు తపాలబిళ్లలు పంపవలయును. పీ. పీ. పద్ధతి వ్యయమాలకము.

ప్రకటనరేట్లు

ముఖ్యముగా ప్ర్యేలకందీయవలసినవస్తువులగుగూర్చి ప్రకటించుట కీపత్రిక ఎంతయు అనుకూలము. ప్రకటనరేట్లు: ఒకేతూరికి పూర్తిపుటకు రు. 15 0 0 అరపుటకు రు. 10 0 0 కాలుపుటకు రు. 7 0 0. ప్రకటనఛార్జీలు ప్రతిమాసము ముందుగానే చెల్లించవలయును. అర్ధసంవత్సరము అంతకుపైబడినకాలములకు కంట్రాక్టుతీసికొనుచో నూటికి 12½ తోపివేతి. కాలుపుటకు తక్కువయైనప్రకటనలు చేకొనజాలము. ప్రత్యేకస్థలములరేట్లకొరకు వ్రాయునది.

ఏజెంట్లు

వేటొకపుటయందు మాకు ఏజెన్సీలుగలతావులు ప్రకటించబడినవి. ఇతరతావులయందు మాకు ఏజెంట్లు కావలయును. వివరములకువ్రాయునది.

వ్యాసములువ్రాయువారికి

వ్యాసములు ప్ర్యేజనములకు సంబంధించియుండవలయును. సంగ్రహముగనుండిన శీఘ్రప్రచురణకు వీలగును. కాగితమునకు ఒకేతట్టు సిరాతోవ్రాయవలయును. ప్రచురింపబడనివ్యాసములు తపాలాబిళ్లలు పంపిన వాపనుచేయబడును. వీనినిగూర్చి ప్రత్యుత్తరములు పెంచకుండుటలెస్స. విమర్శనార్థము పంపబడుగ్రంథములను, ప్రచురణార్థము పంపబడువ్యాసములను అందుకొనుచు ఈనాటికి వ్రాయుచుండినరీతిని

ఇక కార్డులువ్రాయజాలము. రిప్లయికార్డువ్రాసిననే జవాబుఈయబడును.

సంచికలుచేరినచో

సంచికలుచేరినచో ఆయామాసములందు నంటనే మాకు తెలుపవలయును. ప్రతిమాసము 7-వ తేదీతరువాత చేరలేదనివ్రాయుచో తిరుగకాపీలుపంపజాలము. చిరునామామార్పును తెలుపకుండుటచే కాపీలుచేరినవారికిని తిరుగ పంపజాలము. సంచికలు చేరినవారు తమతమ పోస్టాఫీసులలో కంప్లెయింటునుచేయునది.

చిరునామామార్పు

చిరునామాయందుమార్పుకుండుచో 1-వ తేదీకి 10 దినములుముందుగానే తెలుపవలయును. ఇట్లుకాకునచో కాపీలు తిరుగ పంపజాలము.

చందాముగిసి

చందా ముగిసినతోడనే ఆశీషయము వారికి ఆయామాసములందును తెలుపబడును. సమూహనచూచి తమచందాధనమునుపంపి గృహలక్ష్మిని యధాగీతిని పోషింప చందాదారులనుప్రార్థింతుము. చందాదారులుగనుండ ఇట్టునుజీనిచో ఆసంగతి నంటనే తెలుపగలరు. మనియార్జిరుపంపుటగాని, చందాదారులుగనుండ ఇచ్చగింపమని శ్రేణులుఖుమున తెలుపుటగాని చేయనిచో తరువాతసంచిక పీ. పీ. గా పంపగలము.

ముఖ్యమైనగమనింపు

చందాదారులుగచేర్చుకొనుమని వ్రాయుట క్షరములు, బ్యాంకుచెక్కులు, మనియార్డర్లు, పోస్టలు ఆర్డర్లు, గృహలక్ష్మికిసంబంధించిన ఇతరమైన యావత్తు ఉత్తరములు డాక్టరు కే. యస్. కేసరి, ఎడిటరు, గృహలక్ష్మి, పోస్టుబాక్సు 752, ఎగూరూరు, మదరాసు అను చిరునామాకే వ్రాయవలయునుగాని ఇతరవ్యక్తులపేర ఎంతమాత్రముపంపకూడదు.

1936 ఫిబ్రవరి 29 వ తేదీన

విడుదలచేయబడింది !
నూనండి !!

బెజవాడ సరస్వతీ టాకీస్ వారి తెలుగుటాకీ

విడుదలచేయబడింది !
అనందించండి !!

ద్రాప దీ వ స్త్రా ప హ రణ ము

(క్రింది స్థలములలో విడుదలచేయబడింది.)

బెజవాడ: దుర్గాకళామందిరం
గుంటూరు: ఫిలిప్స్ టాకీస్ (రత్న హాలు)
నెల్లూరు: వినాయక సినిమా ..

విశాఖపట్నం: పూర్ణాధినేటరు
కాకినాడ: మెజస్టిక్ సినిమా
సికిందరాబాద్: ఇంపీయల్ టాకీస్
(నాగన్న ఛోడి)

మార్చి నెలలో క్రింది స్థలములలో విడుదలచేయబడును.

బెంగళూరు: సాగర్ టాకీస్ మైసూరు: అపెరాటాకీస్ ఏలూరు: రామకృష్ణ టాకీస్

మరియు మద్రాసు, బెంగ్లోరు, తెనాలి, గుడివాడ, రాజమహేంద్రవరములలో

ఈ ఆమూల్యావకాశమును ఆంధ్రులు సమీక్షించి బంధుపరివారముగా వినియోగించుకొని, అనందింపుడు.

For Booking Apply to:- SARASWATI TALKIES, LTD., Bezwada.

విషయ సూచిక

1. స్వవిషయము	1001
2. గృహలక్ష్మీప్రశంస—శ్రీమతి ము. వసుమతిగారు	1004
3. స్వయంకృతాపరాధమా!	1005
4. మేఘుడు—గూడ శర్మగారు	1011
5. పురుషుడైన స్త్రీ—(శత్రుచికిత్సతో మిస్ కాబ్ కోవా మిస్టర్ కాబెక్ అయితి)	1012
6. స్వాగతపద్యములు	1014
7. 'రాత్రిరాత్రే పగలుపగలే'—కూచిమంచి శ్రీరామమూర్తిగారు	1015
8. శారదాసుందరీదేవి—ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు	1018
9. శిశుశిక్షణము—బుర్రా వెంకటనాచారయ్యగారు ఎం. ఏ.	1022
10. మంచిమార్గం—ద్విభాష్యం. వెంకటరమణయ్యగారు	1025
11. త్యాగము—గొల్లపూడి తోగారావుగారు	1028
12. ద్రౌపది నైదువ్యము—శ్రీమతి వెన్న అనంతరామయ్యగారు	1033
13. అనుమాన పిశాచము—శ్రీమతి వి. రాజలక్ష్మిగారు	1035
14. మాతృవందనము—శేషాద్రి రమణకవులు	1041
15. సంసారచక్రము—గో సంతక్షణ—డాక్టరు ఏజళ్ళ శ్రీరాములుచౌదరిగారు	1043
16. గ్రామపరిశ్రమలు—మొదలి వెంకటరామయ్యగారు	1044
17. "జ్ఞానము"—ఆచంట సత్యవతమ్మగారు	1048
18. అస్పృశ్యతానివారణ మనవసరమా?—శ్రీమతి డి. ఎన్. రాజేశ్వరమ్మగారు	1044
19. కైకమ్మా!—శ్రీమతి యౌ. అలివేళిగారు	1054
20. ఆప్తవాక్యం!—ఎఱుకలపూడి గోపాలకృష్ణారావుగారు	1055
21. శిశుపోషణ—యస్. శేషగిరిరావుగారు	1057
22. స్వర్గమేల?—మునగపాటి చినహనుమయ్యగారు	1058
23. బాలవిజ్ఞానశాఖ	1059
24. రమణులదే రాజ్యము—చదువుల రామచంద్రయ్యగారు	1062
25. పుష్పచయము	1065
26. గ్రంథపరిచయము	1078
27. పత్రికాపరిచయము
28. సంపాదకీయములు

త్రివర్ణచిత్రము

నాట్యవిలాసము

త యా నై స ది !

విడుదల తేదీకై నిరీక్షింపుడు !!

శ్రీలక్ష్మీ ఫిలిమ్సువారి బ్రహ్మాండమగుటాకీ

దౌ ప దీ మా న స ర త్న ణ ము

ప్రపంచవిఖ్యాతిగాంచిన రాగిణీదేవి గోసేనాథుల భరతనాట్యసిహితముగా వచ్చుచున్నది.

టి. రాఘవాచారి, బళ్లారి, మాధవపెద్ది, చైతా గోపాల, పారుపల్లి నుబ్బ
రావు, బండా కనకలింగేశ్వరరావు B.A., B.L., మిస్. లీలాబాయి, మిస్.
కమలాబాయి, మిస్. శ్రీహరి మొదలగు నటనటిమణులు పాల్గొనుచున్నారు.

మార్చి నెలయును యావదాంధ్రభూమియునును విడుదల చేయుచున్నది.

For Booking apply to: **MESSRS LAKSHMI FILMS LTD.,**
3/7 TATAMUTHIAPPAN ST., G. T. MADRAS.

టి. సి. యక్. గోల్డ్ మెటల్ జ్యాయలరి మార్బువారి

వివిధ రకముల

అభరణములు, లోక ప్రశస్తమైనవి.

వివిధ రకములలో సౌందర్య
పోషణ స్రయత్నమే
మా ఆశయము.

సంగీతము 1-కి. రూ. 2-0-0

గజులు పెద్దసైజు జుట్ 1-కి 3 0-0

,, మోడియం సైజు జుట్
1-కి 2-8-0

,, బేబీసైజు జుట్ 1-కి 2-0-0

పైను పెద్దసైజు షేటు 1-కి 7-0-0

,, బేబీసైజు షేటు 1-కి 5 0-0

వంకీ వడ్డానము పెద్దసైజు
1-కి రూ. 20-0-0

,, బేబీసైజు 1-కి రూ. 15 0 0

గుండీలు 1-కి అణాలు 0 5 0

మర్రి చేతిగుండీలు పెట్టు 1-కి 2-0-0

గజులుకట్టిన వంకీ 1-కి రూ. 15-0-0

సాదావంకీ గజులులేనిది 1-కి 7-8-0

పి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

ప్రత్యేకము స్త్రీలకొరకు స్థాపింపబడినది.

మా చేత తయారుచేయబడే మెటల్ బంగారు అభరణములు మా సోదరీమణులకు సులభముగా నిశ్చయముగా చేప్పగలము. ఒకసారి మీ దృష్టిని మా నిగల్గిన ప్రపంచపరేషన్ లో మా సోదరీమణులకు లాభాలను మా స్రయత్నము మీకు తెలియగలదు.

కౌటులాగు ఉచితము. నేడే సాయము.

టి. సి. నాగలింగప్ప అండు కంపెనీ.,

250 వాల్టాక్కురోడ్డు, పోస్టుబాక్సు నెం|| 516, పార్కుటవున్ పోస్టు, మదరాసు.

ఏకెంట్లు :—పటేల్ స్టోర్సు, మునిసిపల్ హైస్కూల్ రోడ్, బెబవాడ.

ఇంటికి మించిన ఆదరణ!

ఈవికిమించిన భోజనము!!

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృష్టాన్నమిషు ఆంధ్ర శ్రాహ్మణ హోటలు బెంగళూరులో నిదియొక్కటియే. ఈ హోటలును రు. 50000 ల (యాభై వేలరూప్యముల) మూలధనముతో నున్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీన నాగరికత యోర్పాటులతో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్ర సోదరిసోదరీమణులకు కావలసిన పచ్చళ్లు, (గోంగూర చింతకాయ పచ్చళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, ఆవకాయ, వేపుడుకూరలు మొదలగు భోజనపదార్థములతో భోజనము పెట్టబడును. రెండుపూటలు భోజనము, రెండువేళల కాఫీ ఫలహారములు గదితోకూడ దినమునకు 2 రూపాయిలు మొదలు రు. 5 వరకు రేట్లుగలవు.

మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారు కాగలదు. వివిధములైన మిఠాయి దినుసులను చక్కని ప్యాకింగుతో రైలుసార్వీలు ద్వారాగా బైటపూర్లకు పంపబడును. వివాహాదిశుభ కార్యములకు జాస్తికావలసిన ధరలు లిగించి యివ్వబడును.

వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేట :: బెంగళూరు సిటీ

ఈస్టిండియా కొత్త ఫిల్ములు

సి. ఫుల్లయ్య గారు

'మిత్ర బంధ' ను మించిన చాతుర్యం!

న తీ ఆ న నూ య్

నటీనటులు

ఎవరు

మరిచి తెలుసుకో!

అంధ తారామండలాన్ని అలరించే నువ్వ వారు

అందరూ

ఫిల్ములు

13 ఏప్రిల్ లో ప్రచురణ

ధు వ వి జ య్ ము

నటీ నటులను ఏరడంకో

ఈసారి

అద్భుత శక్తిగల

ఎవరిని ప్రదర్శిస్తున్నారో

సి. ఫుల్లయ్య గారు

ఎదురు చూపండి!

మినర్వా టాకీస్ డేవిడ్ సన్ స్ట్రీటు

బాడ్వేయందు ప్రథమ ప్రదర్శనమునకై ఎదురు చూడుము

హిందీ టాకీలు:

విద్రోహి

స్వస్థ స్వ. మంచల

రాజపుత్ర వధ, కొట్లాటలు, కుస్తీలు,

భవాని చిత్తరువు, పాశ్చాత్య ప్యామోహం,

ప్రేమ, విరహం, కుట్రలు

భాగత నారీమణుల ఆదర్శం, సత్తాబంధితాలు

చిత్ర విచిత్రచర్యలు

ఈ చిత్రపుటలో హాస్యం ప్రధానరసం.

రాసున్న చిత్రపుటలు :

1. హంతకుడు, 2. ఖైబరులోయ, 1936 భార్య

సింధ్లెక్సమేషనులు, ఆర్.సి.వ. సెట్టులు, 6 నెలలు వాడుకైన మేషనులు

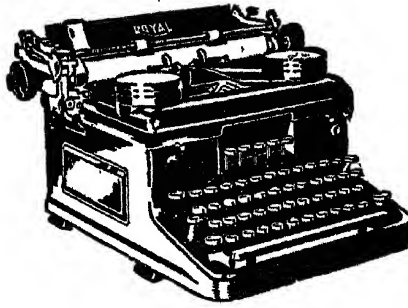
చైతన్యధరలకు అమ్మకానికి వున్నవి.

ప్రవాటి కనిపింట్టికి:

తెలి: ఇల్లముగా.

చమేరియా టాకీ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్,

20. వేపేరిహిలోడ్, మద్రాసు.

‘ రాయల్ ’

చిన్నమాంబాంధ్రముద్రాలేఖిని (తెలుగుపైపురైటరు)

ఆంధ్రమున ముద్రాలేఖిని లేనికొంత నాలుగువత్సరములకృషికి ఫలితముగ నేటికి తీరినది. సాందర్య సౌఖ్యవాదులతోఁ దులతూగు యక్షరముల ముచ్చట దీరగాంచుడు.

పురుషుల దస్తూరీమాటయటుండ, సోదరీమణులదస్తూరీ నూటికి యెనుబదిమందిని చక్కగ నేయుండుటలేదు. మీ స్నేహితురాండ్రకును, బంధుగులకును సోదరీమణులారా! చిన్నమాంబా ముద్రాలేఖిని పైపైపుచేసి లేఖలు పంపరాదా? పత్రికలకు మీరు పంపెడి వ్యాసములను, కథలు మొదలైన వాని నీ ఆంధ్రముద్రాలేఖినితో పైపుచేసి పంపినచో నెంత రమ్యముగ నుండును !!

తమిళము, మళయాళము, మొదలగు దేశభాషల ముద్రాలేఖుల ఖరీదెంతయో యీ చిన్నమాంబాంధ్రముద్రాలేఖిని వెల కూడ నంతయే. ధాతవత్సరము ఆంధ్రావనికి చిన్నమాంబాంధ్రముద్రాలేఖిని కాన్కణాఁ గొనివచ్చుచున్నది. త్వరపడుడు.

వివరములు తెలిసికొనగోరువారు:—

చిన్నమాంబా నిలయము,

త్యాగరాజనగరము,

మదరాసు.

లంకా దహనము

అపూర్వమగు పురాణగాథ

రాధాఫిల్ముకంపెనివారిచే మనోహరమగు తెలుగుటాంకీగా సిద్ధమగుచున్నది
సుప్రసిద్ధులగు ఆంధ్రనటీనటులు పాల్గొనుచున్నారు

“కలియుగాంజనేయ” నటేశం	మారుతి	జె. రామకృష్ణరావు	ఇంద్రశక్తు
“అభినవరామ” భీమరాజు	రాములు	దాసరి కోటిరత్నం	సీత
మల్లికార్జున	లక్ష్మణ	సామ్రాజ్యం	తారా, (త్రినీ)
రఘురామయ్య	విభీషణ	రాజరత్నం	మండోదరి

రాధాఫిల్ముకంపెనివారి మనోహరసటింగులతో, ఆకర్షణీయముగా
అతిసుందరముగా తయారుచేయబడినది.

బుక్కింగుకు నేడే

అర్ధరాత్రి ఫిల్ము కాంప్లెషన్ వారికి
వ్రాయుడు.

66, Armenian Street, G. T. Madras.

పి. కోదండరాం పిల్లే
(లేటు పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిల్లేవారి కుమారులు)

1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతరగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిల్లే భవనములు)

మీ భవనమును అలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ
చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసెయితుము. నమ్మకమైన పనితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపుడు.

పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎస్టేట్ నెస్టు ; మదరాసు.

మీ ఆచు పనులయందు

మీకు కావలసినది అందమగుకూర్పులా? లేక చిన్నచనియైనను బాగుగచేయుటయా? లేక
సకాలమునకు ముద్రించియిచ్చుటయా? మీ ఆవసరము లేనియైనను, మీ ఆచు పనులను మీము
చక్కగచేయగలమని మీ ఆనుభవమే తెలియజేయగలదు. ఒకమారు చరీక్షింపుడు!

ప్రొద్దు ముద్రణాలయము, తపాలాపాట్లోనై, ఎగ్జిక్యూరు, మదరాసు.

గృహ లక్ష్మీ ఏ జెంట్లు

బాపట్ల:	ఎల్. వి. మనోహరరావుగారు. మదరాసు: ఆకుండి వెంకటశాస్త్రిగారు.
తెనాలి:	కొమ్మూరి కాశీవిశ్వనాథంగారు, సోల్ రిప్రజంటేటివ్ ఆఫ్ న్యూస్.
హైదరాబాదు:	ఎన్. లక్ష్మీబాయిగారు, సుల్తాన్ బజారు.
నిడదవోలు:	తాడిమేటి కుటుంబశాస్త్రిగారు.
తాడేపల్లిగూడెం:	కాశిరాజు శ్రీరాములుగారు. నూజివీడు: పి. ధనంజయ అండ్ కంపెని
జెమ్ పెడ్ పూర్:	టి.వి. రమణయ్యగారు, C/o ది ఇండియన్ హ్యూమన్ రైట్స్ కంపెనీ,
బరంపురం:	ఎన్. కె. మూర్తి అండ్ సన్స్. [లిమిటెడ్.]
గుంటూరు:	వెల్ కం అండు కంపెనీ.
సామర్లకోట:	ఆరాధ్యుల మూటయ్యగారు, మర్చంట్లు
పితాపురం:	ఎం. నూకరాజుగారు, ఆంధ్ర న్యూస్ ఏజెన్సీ.
రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణం:	ఎ. కృష్ణమూర్తి బ్రదర్స్.
ఏలూరు:	డి. శ్రీహరిరావుగారు.
తణుకు:	నడింపల్లి సూర్యనారాయణగారు, న్యూస్ ఏజెంట్లు.
బెజవాడ:	ఆంధ్రా ఇన్ డన్ ట్రేయిల్ స్టోర్స్, బకింగ్ హోమ్ పేట.
ఒంగోలు:	తాతా జాలయ్య శెట్టిగారు, వర్తకులు.
రంగూను:	వి. భగవతిశాస్త్రిగారు, న్యూస్ ఏజెంట్లు, 244 ఫోర్ వీధి.
చిత్తూరు:	వాటంబాటి వెంకటరమణయ్య శెట్టిగారు, 163 బజారురోడ్డు.
విజయనగరం:	ఆయపిళ్ల సూర్యనారాయణరావుగారు.
నరసాపురం:	వై. సత్యనారాయణగారు.
కొవ్వూరు:	కె. సి. చెన్న కేశవయ్యర్ గారు
కాకినాడ:	సున్నా బాలకృష్ణరావుగారు, న్యూస్ బాయ్ అండు కో.
భీమవరం:	వంగల అచ్చుత రామయ్యగారు, మేనేజరు, నెహ్రూ ఖద్దర్ ప్లాంట్స్.
గుడివాడ:	శ్రీ శివరామ అండు కో.
తిరుపతి:	వై. వి. సుబ్బయ్య అండు కో.
అమలాపురము:	పి. అన్నాజిశర్మగారు. (శర్మాన్ న్యూస్ ఏజెన్సీ)
పల్లకిమిడి:	రాచూరి రామనారాయణరావుగారు.
అచలవలస:	సి. వి. నరసింగరావుగారు
మచిలీపట్నం:	ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు, సర్క్యూల్ పేట.
కర్నూలు:	టి. బాలనాగయ్య శెట్టిగారు, బాలసరస్వతి బుక్ డిపో.
అనకాపల్లి:	సివాజి న్యూస్ ఏజెన్సీ.

హిగిన్ బాతమ్ స్టాలులవద్ద దొరకును.

ఇతరచోట్లకు ఏజెంట్లు కావలెను. వివరములకు దరఖాస్తు పంపుకొనుడు.

జండు “బాలశూలార్క”

పిల్లలకు తరచు వచ్చు అజీర్ణము, కడుపు ఉబ్బరము, కడుపుకుట్టు మంటబుట్టము, వాంతులు, అజీర్ణ విరేచనములు, వీటికి దివ్యమైన ఔషధము. ధర రు 0-13-0
ఆంధ్రదేశమున జండు ఫార్మాసి ఏజంట్లువద్ద దొరకును. లేక

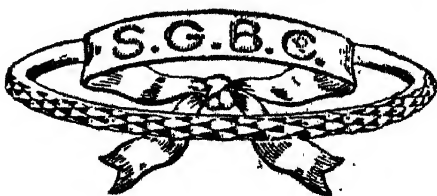
Madras Presidency Agents,

డా మోదర్ అండ్ కంపెనీ,
78, చైనాబజారురోడ్డు, :: మదరాసు.

సయింటిఫిక్

బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు
ప్రెసిడెంట్లు, కాననసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే
ప్రశంసింపబడి, ఈ కంపెనీ గవర్నమెంటులో
రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది సైంటిఫిక్

గోల్డు బాంగీల్సు కంపెనీ లిమిటెడ్

బ్రాంచి:—104, చైనాబజారు రోడ్డు,
హైదరాబాద్—48, బైరాగిమఠం వీధి, మదరాసు.

బడలు నిగనిగ లాగుటకు

సుప్రసిద్ధమైన

కేరళ నబ్బులు

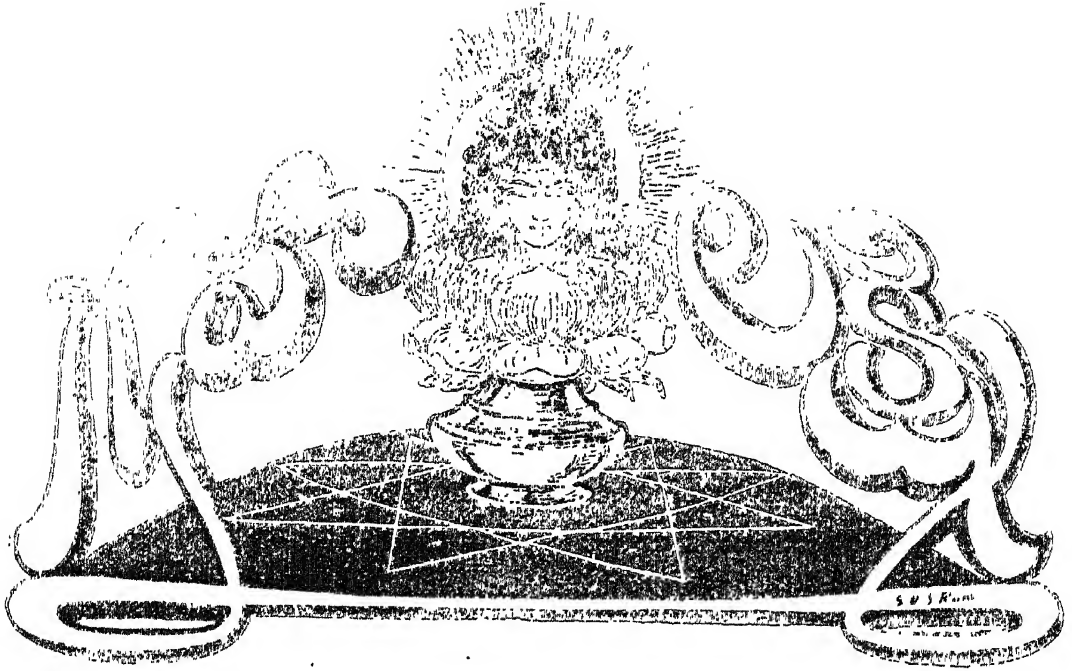
ఉపయోగింపును.

విల్లింగ్టన్, చందన, వేస, మల్లె

మొదలైనవి.

కేరళ సాప్ ఇన్స్టిట్యూట్

కలికత్.

స్వ విషయము

ఉ॥ అమ్మలగన్నయమ్మ ముగురమ్మల మూలపుటమ్మ చాలఁ బె
ద్దమ్మ సురారులమ్మ కడుపాఱడిఁబుచ్చినయన్న దన్న లో
నమ్మిన నేల్పుటమ్మల మనమ్మలనుండెడియమ్మ దుర్గ మా
యమ్మ కృపాబ్ధియిచ్చుత మహత్త్వ కవిత్వ పటుత్వసంపదఁ.

(భాగవతము)

గృహలక్ష్మికి యెనిమిదవ సంవత్సరము నిండి తోమ్మిదవయేడు ప్రారంభమగుచున్న దని వ్రాయుటకు సంతసించుచున్నారము. కాల దేశ పాత్రముల పరిస్థితు లెటులున్నను ఈ పత్రికెట్టి యాటంకములులేక యెనిమిది వత్సరములత్యంతో తాహముతో నాంధ్రుల కరకమలము లలంకరించుటలో విశేష మేమియులేదు. ఏలన పరమేశ్వరుని కృపారసమే గాక, ఈ బాలికను బెంచి పెద్ద జేయుటకు జనకుఁ డనవరతము జూపు ముద్దు మురిపెములేగాక ఆంధ్రలోకమం

దెంతమందియో సోదర సోదరీమణులు తమ రచనలచేతను చిత్రములచేతను గృహలక్ష్మి నెప్పటికప్పుడు సమయానుకూలముగా నలంకరించుటయగాక, తమ గృహములకు దయతో నాహ్వానించుచు, నితరులచే నాహ్వానింపజేయకున్న యీబాలిక యెట్టి ఆయాసమునులేక అల్లారుముద్దుగ నెదుగ జాలదు. ఇవ్విధముగ నీమె యభివృద్ధి కాధారభూతులైనవారి కందరికి మా కృతజ్ఞతాపూర్వక వందనములు.

గృహలక్ష్మి

ఇట్లుండియు నీ సమయమున గృహలక్ష్మిని సోదరసోదరీలోకము ఆదరించు విషయమును గురించి కొంచము కొఱతగ జెప్పవలసి వచ్చినందులకు మాకుఁ గష్టముగ నున్నది. రెండున్నరకోటికి పైగానుండు ఆంధ్రులందు గృహలక్ష్మికిరెండు వేలమంది చందాదారులు మాత్రమే యున్నారని వినిన నేరికైనను విచిత్రము గలుగక మానదు. తత్కారణములు విచారణీయములే. గృహలక్ష్మియం దేదో కొఱత యున్నదందమా, ఈవిధముగ సంవత్సరముల కొలది సర్వాంగసుందరియై ఆంధ్రుల హస్తము లలంకరించి సజీవయై యభివృద్ధి బొందుచుండుటచే దానిని నమ్మజాలము. అభివృద్ధి లేదందమా, సమయానుకూలముగ వివిధవిధములగు రచనలను చిత్రములను ప్రకటించి మించుటయేగాక, సోదరీమణులను తద్రచనావిషయమున ప్రోత్సహించి గౌరవించుటయు జరుగుచున్నది. ఇంకను పైపెచ్చుగ నాంధ్రనారీలోకమునకు వారియభివృద్ధికిఁ గావలసిన మార్గముల వెదకుటయందును, వాని నితరులకు దెలుపుటకు ప్రకటించుటయందును బద్ధకంకణయై, పని చేయుచునేయున్నది. అంతియగాక “మాకొఱకై బయలుదేరి మాకుఁగావలసినవానినన్నిటిని ప్రకటింపుచు మా వృద్ధికి కారకురాలు” అని ఆంధ్రనారీలోకము జెప్పుకొనవలసినది ఒక్క గృహలక్ష్మిని మాత్రమే!

ఇక గృహలక్ష్మికి నాదరణ లేనందు

లకు విరివిగా జైలుదేరుచున్న ఇతర సోదరిపత్రికలు కారణమందమా, అది యునుఁ గాజాలదనియే మా తలంపు. వీలయిన పత్రికలు విరివిగా జైలుదేరుట ప్రజలయందు విద్యాభిరుచిని, సాంఘికాభివృద్ధిని నాగరికతాభివృద్ధిని సూచించును. అంతియగాని యింతకుముందున్న పత్రికలపై విసుగుఁ జనించిగాను. అట్లు ప్రాతవానిపై విసుగు జనించి క్రొత్తవానిపై ప్రేమ గల్గుచున్నచో ప్రాత నిదివఱనే మాయము యుండునుగదా!

ఆర్థికమాంద్యము కారణమని కొందరనవచ్చునుగాని దానియందుగూడ మాకు తగినంత నమ్మకములేదు. ఆర్థికమాంద్యము లేదనుకొన్న రోజులందు గృహలక్ష్మి కెట్టియాదరణ యుండెనో నేడుగూడ సుప్రసిద్ధి; కొంచముగ హెచ్చుగూడ. అందుచే నిదియే కారణముగ నుండజాలదు. కాని మాకు దెలిసిన కారణ మొకటి. ఆంధ్రులయందొక్క విచిత్రమైన గుణము గలదని చెప్పటకు చింఱించుచున్నారము. ఎంత విద్యావంతులుగాని ధనవంతులుగాని పత్రికల చూడవలయునను నిచ్చయుండు నేమోగాని యర్థికరూపమున పత్రికల నానందింపవలయుననెడి యభిలాష—అందు ముఖ్యముగ తమ మాతృభాషయందు వెలువడు పత్రికల ఆదరించి యుద్ధరింపవలయుననెడి కోర్కె చాలతక్కువ. ఇది ధనవంతులకు బీదవారికిగూడ సామాన్యమే. ప్రపంచవార్తలను, తమ దేశవార్తలను దెలిసి

కొనుట, తమరచనలచే వానియందు వివిధ విషయములను చర్చించుట సంఘాభివృద్ధికి దోహదము గల్గించుటని అందరికి దెలియు నేమోగాని, యట్టి యమూల్య పత్రికలకు తమకుఁ దోచినంత యార్థికసాహాయ్యము జేయవలయుననువారు తక్కువ యని యొప్పుకొనకతీరదు. మొన్న మొన్న నే బైలుదేరిన “ఆనందవికటకా” అను తమిళ వారపత్రికకు సుమారు పదివేలకు పైగా చందాదారులుండి వారసంఖ్య దినదినాభివృద్ధి గాంచుచుండుటయు, ప్రతికూలివాఁడు సైతము దానినిగొని చదివి యానందించుట జూడనగును. కాని మన ఏ తెలుఁగు పత్రిక కంతమంది చందాదారులు గలరు? తుదకు యేకాకిగా వెలువడుచున్న దినపత్రికలకైన నంతమంది చందాదారులున్నారాయనునది నందేహమే. కావున మనయందు పత్రికాదరణ ఎక్కువ గావలయును. అపుడే పత్రికలన్నియు సర్వాంగ సుందరములై వెలువడి సంఘమునకు గొప్ప మేలుజేయ గలవు. ముఖ్యముగ గృహలక్ష్మి నాదరించుట ఆంధ్రనారీమణుల విధియైయున్నదని మనవి చేయుచున్నాము.

నిజమే! ప్రజోపకరములగు పత్రికలకు ఆదరణ యుండవలసినదే; గృహలక్ష్మి యేమిజేసినది; ఏమిచేయనున్న దనవచ్చును. ఎనిమిది వత్సరములుగా గృహలక్ష్మి ఎట్టి యాశయములతో నేమిజేసినదో ఏమి చేయుచున్నదో పాఠకలోకమే నిర్ణయింప గలదు. దాని నిచట పేర్కొనుట ఆత్మస్తుతియని మాతలంపు. ఐన చేయనున్న

దేమియనియన్న దాని కొకమాట దెలుప గలము. గృహలక్ష్మికి తొమ్మిదవయేఁ డారంభమైనది గదా! ఆ వయస్సునకు తగినరీతి యేయేవిషయములను శ్రద్ధ వహింపనగునో భావిభారత గృహలక్ష్మి కర్తవ్యమైన విషయము లెవ్వియో వానియందెల్ల సాధ్యమైనంతవఱకు బనిచేయగలదు. ప్రపంచపరిజ్ఞానము, లలితకళా ప్రసక్తిని గురించి మునుపటికంటె శ్రద్ధవహించును. ఇంతకు మా సోదరీమణు లీవయస్సున తమ చిరుతసోదరి నెట్లు సర్వాంగసుందరిగా నొనర్ప నిష్టపడుదురో తదనుగుణము గనే గృహలక్ష్మిగూడ బైలుదేరుచుండ గలదు.

అందుచే ఆంధ్ర సోదరీసోదరులను మే మొక్క ప్రార్థన గావింపవలసియున్నది. మునుపటివలె వారు తమరచనలతో గృహలక్ష్మి నలంకరించుటకును, తమగృహములకు తమసోదరిని యాహ్వానించి యాదరించుటకు తోడుగా నికను యెక్కువ శ్రద్ధ వహించి, ప్రతియింట గృహలక్ష్మికి యాదర మిప్పించుటకును, యితరులను రచనలకు ప్రోత్సహించి గృహలక్ష్మికి బహుమతి చేయుటకును వారిని హృదయపూర్వకముగా ప్రార్థించుచున్నాము. ఆంధ్రనారీ మణు లేమిటియందును నితరులకు దీసిపోరన్న పేరుమాత్రముచేతనే తృప్తిబొంది యుండక మిన్న లనిపించుకొన ప్రయత్నింతురుగాక. పరమేశ్వరు డందరి కోరికలను సఫలతజేయుగాక.

గృహలక్ష్మీ ప్రశంస

శ్రీమతి మ. వసుమతిగారు

ఉ. తొమ్మిదియేండ్ల బాలికను త్రోవనూ జూపుచునులను పెట్టినా
కొమ్మలకెల్ల ; నే పొగడనూడదు వెళ్ళిగ ; గాని నీ మనో
జ్ఞమ్మగు రూపమున్ సుగుణ సంపదయుం గని హృద్యులబుసన్
కమ్మనివాసనల్ గలయగ్రన్ముక మానవు సౌఖ్యమొత్తయున్.

సీ. “గృహలక్ష్మి యేతెంచెనీవేళ వేళకు తిండి యోగంబు లేదేము మూను!”
“గృహలక్ష్మిలేకున్న నింటిలో నొకపూట దొరకునే తిండి మీరయ్యగలగొక్క?”
“ఎటుల వచ్చెనొకాని యీపేరుదీనికి వెడలగొట్టుటకైన వీలులేను”
“స్వోపయోగమేలేకయున్నచో నింతకు సాగనంపరె నరుల్ స్వార్థపరులు?”

గీ. అనుచు నర్చనల్లాపకారణమ వగుచు
నెలనెలకువచ్చి యానంద నిధినిదెచ్చి
సోదరీమతల్లులకెల్ల చూడవిత్తు
నిన్ను విడువంగ, నోచెలి! నేర్తుమెట్లు?

చ. నెలనెలవచ్చి మాగృహము నిండొనరిపుము వ్యాసహారముల్
గళముననొప్ప, సుందర వికస్వరపద్యలతాంతమాలికా
వళి సుపరీషంశంబు నలువైపులనిండ కథావిభూషలన్
లలనలు వేడ్కజూడ గృహలక్ష్మి! మనోహర సుందరాకృతిన్.

క. “గృహలక్ష్మి” సేవనమును
మహాలక్ష్మి పూజనంబు మగువలకెప్పుడున్
విహితంబగు నానందము
మహితశ్చక్రేయసమ్ము మానకనొసంగున్.

స్వయం కృతాపరాధమా!

పైనికోద్యోగముననున్న మాతండ్రికి నేనొక్కడనే కుమారుడను. నా జన్మకాలమున మాతండ్రి యొక దళాధిపతిమాత్రమే. తొమ్మిది సంవత్సరముల ప్రాయ ముండే తల్లి గతించింది. తదుపరి మాతండ్రితోఁగూడి వేరువేరు పట్టణములందు వసించుచుంటిని. మాకు బంధువు లేవ్వరులేరు. మాతండ్రి స్వితీయ వివాహమాడలేదు. నేను కొంచ మెదిగియున్నందున నొక సేవకుని సాయ మున సంసారము సాగించుకొనుచుంటిమి.

మాతండ్రిగారి ఉద్యోగముతోపాటు జీతముగూడ అభివృద్ధిజెందినందున నే పెరిగిన పరిస్థితులు ఆదర్శ ప్రాయముగ నుండెను. కొరికలు సఫలతజెందకుండుట గాని, పనికిమాలిన పరిసరములను గాని, దారిద్ర్యమును గాని నేనెఱుంగను. అట్టి నేను భాగ్యముతో తుల తూగుచు దుర్వ్యయము గావించలేదు. నియమిత సౌఖ్యవాతావరణములో పెరిగియు నొకవిధముగ శిక్షణను చ్చెడకుండ రక్షింపుచుండెను. దయార్థ హృదయుడగు తండ్రికితోడు విద్యాభ్యాసము దేశ సంచారమును గూడ చిరుత తనమునుండి నాకబ్బిన భాగ్యము గల్గినది.

నాబాల్యకాలమున జెప్పఁదగినవి విషయమేమియు లేదు. ఆరోగ్యభాగ్యముగల్గి గౌరవనీయమైన పథ ముందు నడుచునట్టి యొక సాధారణ యువకుడనై నలుగురి కంటికానందముగ నుంటిని గాని సాంఘిక విషయములందు పరిచయము తక్కువ. ఏలన మౌ జీవితము పైనికజీవితమై కట్టుదిట్టములకులొనై యుండినది.

పదోయేడవ సంవత్సరమున గనుల నిర్మాణ కాస్త్ర విద్యచదువ నారంభించితిని. కొలదికాలములోనే మాతండ్రి అనారోగ్యముచే గతించినను, నావిద్యావిధాన

పరిసమాప్తికివలయు ధనముమాత్రము కావలసినంత యుంచిపోయెను. ఆతనిసృతిచే నేనొంటిరినైతిని. నాకు కొంతమంది ధూరబంధువులుండినను వారిపేరులను తప్ప వారినిగూర్చి యెక్కుడుగ నెఱుంగను. మాతండ్రి మరణము నాకు తీరని నష్టము గల్గించినను, ఇట్టి సమయ మున యితర యువకులుండునట్లు నేను నిరాశాభావ పూరితుఁడుఁ గాలేదు. పైనికశిక్షణ, నాకు మార్పులందు తగురీతివ ర్తించి ఉన్నదానితో సంతసముగ నుండునట్టి యభ్యాసము గల్గించినది.

అప్పుడు నా జీవితమున విశేషములేమియుఁజరుగలేద. నేను ఆటలందు చేరియుండినను ప్రఖ్యాతిజెందలేదు. బ్రహ్మచారియై ఉత్సాహపూరితుఁడగు యువకుడేయే విషయములందు పాల్గొనునో నేనుగూడ నట్లే వర్తించి తిని. కాని నావిద్యావిషయమందు మాత్రము పేరు పొంద గల్గితిని. నాబాల్య జీవితమున కట్టుదిట్టములకు లొనై యుండినందున నేను తప్పడుత్రోవల బోవ లేదు అట్లు నడచుకొంటిని గదాయని గర్వముగూడలేదు.

నా యిరువదియొకటవ సంవత్సరమున పట్టమును పొంది కొన్నిమాసముల తరువాత బీహారునందలి రాగి గనులందు మొదటి యుద్యోగమును స్వీకరించితిని. నిజమగు యుత్సాహముతో స్వయముగ సంపాదించు బాద్యత నారంభించితిని. అది కష్టమని యెంచియు నాకు జయశీలుఁడనుఁ గాననుభయము తోచలేదు. నాకు దివ్యమగుబలమును ఉత్తమమగు విద్యయు మాతండ్రి నిల్పిపోయిన కొన్నివేల రూపాయలునుఁ గలవు; నేను దుర్వ్యయినిగాను.

ముఖ్యపరీక్షలనోద్యోగినై యుండుటే అచటనా యుద్యోగము. నేను గనిగర్భమునుఁ బ్రవేశించి మాదిరుల నేరుకొని పని జరుగుచుండగా పరీక్షింపబడసి యుండెను.

స్వయంకృతా స రాధ మా !

నేను మొదటిదిన ముదయమున కార్యాలయము నందు బోనునుజూడనేగినపు తతఁడు నావంకసంక యాశ్చర్యములు పురిగొన నవలొకింప, సతఁడేమి యోచించుచున్నాడని యచ్చెరువందితిని.

“చిత్తరంజన్ ! నీ వయస్సెంత?”

నేను ప్రత్యుత్తరమివ్వ నాతఁడు బల్లపైగ్రస్తమి ముఖము చిట్టించెను. “సరి. నీవిక్కడజేరావు. నీకోక పరీక్ష పెడతా” అని, ఉన్నట్లుండిలేచి “నీవు బయి స్తే వృద్ధికొస్తావు. యువకుల కిది పెద్దఉద్యోగమే” అని ముగించెను. కార్యాలయమునుండి పరిశోధనగది కాయని వెంటనడచితిని. అచట యథాప్రకారముగ, పరిశీలింప వలసిన వస్తువులు ద్రావకములు కుప్పలుకుప్పలుగ బడియుండెను. కిటికికదురుగా ఒక ద్రావకమును జూచుచు ఒకపురుషుఁడు నిలువబడియుండెను. మా చప్పుడువిని మావంకదిరిగెను. ఆతని కిరువదినాల్గు లేక ఐదుసంవత్సరముల వయస్సుండును. దీనదృష్టి, పాలి పోయిముఖము సన్ననిశరీరముపై వదులుగ క్రేలాడు చున్నదుస్తులు గమనించితిని. ఆతఁడు నన్నొకవిధముగ జూచుచుండెను.

“బెనర్జీ, ఈతఁడు చిత్తరంజన్. చటర్జీ స్థానమునకు వచ్చినాడు” అని బోను నావంకదిరిగి “బెనర్జీ నీ సహాయోద్యోగిగానుండి నీకు జూపవలసిన విషయము లను నాకంటె త్వరగా జూపగలఁడు” అనెను.

మాకు ప్రత్యేకవసతు లొసంగబడెను. కాని యేకాంతవాసము కష్టముగనుండెను. బెనర్జీవైఖరి నాకు విచిత్రముగఁదోచెను. నేనే సంభాషణకారంభించితిని. కాని ఆతని కాటలందుగాని చదువునందుగాని మరే విషయమందుగాని యిట్టమున్న క్లేదోచలేదు. పాల్గొనకపోయినను ప్రతిమానపున కొకవిషయమం దిట్టముండుట సహజమేగాని యాతని విషయము నదియసత్య మయ్యెను. నేను తెప్పనపుడువినుచు నాకైపోక విధముగ జూచుచుండెను. అందలి యర్థము నాకు తుర్కేద్యముగనుండెను.

ఆతని నేటికొద్ద యుక్తయవస్థి ప్రామాణ్యముండెను. ఆమె సౌందర్యము --- ఆమె భిక్షువులవలెను మనోహరమైన చేరడేనికనులు, నాటినుల గడగడ భుమగు నిష్కల్మషము చింతతోఁగూడి ప్రతివారి నాకర్షించు నట్లుండెను. నేను దానినిజూచి పుస్తకములలో విచిత్రమునొందితిని. ఆమె స్వప్నానిగురించి నా నీతినిబోలె జెప్పలేదు, నే నడుగ లేదు.

నేను త్వరతో నాసన్నియందు గుండుచెప్పి పోవుచుంటిని. అది గొప్పఉద్యోగి నైనందునను బయి గలుగునగు నిర్భయుంచుకొంటిని. నాబులు విద్య నిపుణ్యము నాయుద్యోగమునను చాల సాయపడుచు వచ్చెను. బెనర్జీకూడ గినినుండి హాదీనులను వికలములు పని కొనసాగించుచుండెను గాని నానాటికాలఁడు చిక్కిపోవుచుండుట స్పష్టముగాఁ గానవచ్చుచుండెను. ఒకమారాతనితో ఆతని స్థితిగురించి మాట్లాడి “యిది కంటె సులభమైన ఉద్యోగ మేదైనా చూచుకొన రాదా” అంటిని. దాని కాలఁడు “నాకేమి ? బాగుగ నేయున్నా” నని బదులొడెను, గాని యిది ముఖముమాత్రమది యసత్యమని చాటుచుండెను. ఏదో కారణమువలన నాతఁ డా యుద్యోగము వీడకున్నాడని తలంచితిని. దీనితరువాత ఆవిషయపు ప్రస్తావన లేమియులేక మాకార్యములందు నిమగ్నులైపెత్తిమి.

ఒకసంవత్సరము గడచిపోయెను. ఒకమా రిరువురు చేరి, మరియొకమారు వేరువేరుగా పనిజేయుచుంటిమి. నాజీవితమును నాశనముజేసిన సంఘటనను చదువరులకు దెలుపుటకుముందు గనుల యంతర్భాగమునందలి విషయము కొంతవివరింతును. గనిముఖద్వారమునుండి పెక్కుసొరంగములు పోవుచుండును. అవియు రాక పోకలకు దారులు. సొరంగము అంతమునగల గోడకు ముఖమందురు. ఆముఖము క్రింది భాగమున ‘వింజ’న బడు బొరియలుండును. అది క్రిందిసొరంగములతో కలుపుటకై నిర్మింపబడియుండును.

ఒక మధ్యాహ్నము భోజనానంతరము నేనును బెనర్జీయును కొన్నిమాదియల వేరుకొనివచ్చుటకై

గృహ లక్ష్మీ

తొమ్మిదివందల అడుగులక్రిందనున్న సారంగమునుబట్టి పోతిమి. మే మా సారంగముఖమును జేరినపు డచట పండ్రెండడుగులలోతున 'వింజి'నిజేయుటకై పాటు బడుచున్న కొంతమందిని జూచితిమి. వారు దానిలో దైనమెట్లను పెట్టుటకు రంధ్రముల త్రవ్వించుండిరి. వారు వానికి అగ్ని ముట్టించుట కింకను కొన్నినిముషములు వ్యవధియుండుటచే నేరును బెనర్జియును మా పనులకు వెల్లిపోయితిమి. ఒక కురుచనిచ్చెన దిగి యాతడడు 'వింజి'యందు మావిరుల నేరుచుండెను. నేనా 'వింజి'మీదగల పలకనుదాటి నూరడుగులదూరమునగల ముఖమువద్దకువెల్లి నాపనిని జూచుకొనుచుంటిని.

నా పనియందు నేను నిప్పుడనైయుంటిని. ఆ 'వింజి'యందు పనిచేయుచున్నవారు దైనమెట్లకు నిప్పు బెట్టితిమని యటచుచు నన్ను త్వరగరమ్మని బిలుచుచు పైకి నిచ్చెనసాయమున గబగబ నెక్కుచున్నంతవఱకు నాకు గమనమేలేదు. నారి అటపులువిని చకితుడనైతిని. తక్షణమే జేయవలసినకార్యము నాకుదెలియును. వెంటనే పరుగిడి పలకనుదాటుకొని, నిచ్చెనమూలమున నైనున్నసారంగము జేరుకొని ప్రేలుడువలన ఎగిరివచ్చు రాళ్లనుండి ప్రాణములను గాపాడుకొనుటయే. అచటి పనివారంద రాతురతతో పైకివెల్లి యుంటి నిచ్చెనను పైకిలాగుకొనిరి. ఇంకను కొన్నినిముషములవఱకు పాయము గలుగదని నాకు దెలిసియున్నందున, అప్రేలుడులో విడిచిరానిప్రయులేని కొన్నిమాదిరులను ఏరుకొనుట ముగించిమాడగా అవతలికొననుండు బెనర్జి త్వరితగతి నిచ్చెననెక్కుచుండెను. నేనాసారంగము వెంట పరుగడ ప్రారంభించి పలకమీదకు వచ్చితిని. వారు పనిజేయుగొయ్యి ఆ పలకక్రిందనేగలదు. అవసరములో పలకమీదనుండి కాలుజారి ప్రేలుడుపదార్థములతో పూర్తిగనింపబడిన గొయ్యిలోబడిపోతిని.

కాని నేను చాలయెత్తునుండి క్రిందబడలేదు. అది పండ్రెండడుగులుమాత్ర ముండును. అందుచే దెబ్బ

తగులకపోయినను మరుక్షణములో గలుగనున్న అపాయమును నే మరువలేదు. అచటి దైనమెట్లసంఖ్యయు, అవి పెట్టబడియున్న స్థళమును నాకు దెలిసియున్నప్పటికిని అవి ప్రేలుటకుముందే అగ్ని నారస్వ టసాధ్యమై యుండెను. లేచినిలువఁబడి గోడనెక్కుటకు ప్రయత్నించితిని. గోళ్లు గోడలోపలికి గ్రుచ్చుకొన్నను అచటి మట్టిగాని రాళ్లుగాని నాచేతులకు పట్టునివ్వలేదు. ఆగొయ్యి పైభాగమునగల పలకను జ్ఞప్తికిదెచ్చుకొని నాకాళ్లయందున్న బలమంతయు సుపయోగించి పలకను పట్టుకొనుటకై యెగిరితిని. కాని అది నా కందదయ్యెను. ఆ మృత్యుగహ్వరమునుండి తప్పించుకొనుటకు మార్గమును తలంచుటకుగూడ వ్యవధిలేక మరల మరల నెగుర నారంభించితిని. ఏక్షణమునందైనను ప్రేలుడు గలుగవచ్చును.

పైనయొక అటపువింటిని. భయాశ్చర్యములు బెసగొన పైకిజూచితిని. బెనర్జి పైనుండి నిచ్చెనను క్రిందకు దింపుచుండెను. అది నేలనుతాకియు తాకకముందే అతివేగమున గబగబ పైకెక్కుచుంటిని. బెనర్జి నిచ్చెన కదలకుండ గట్టిగ పట్టుకొనియుండెను. అచట మా కిరువురకు నియుషములు—కాదు కొన్ని క్షణములు మాత్రము వ్యవధియుండెను. అతడు దేవునిదయవలన నిచ్చెనను గట్టిగ బట్టియుంచెనుగాని లేకున్న నాయాతురతవలన తప్పక నేను పట్టువీడియుందును, లేక నిచ్చెన క్రిందకు పడియుండును.

నేను పైభాగముజేరి పరుగిడజొచ్చితిని. మేమిరువురమూసారంగమున బరుగిడుచుంటిమి. ఏలన పైకిపోవుటకు కాలముచాలదు, కాని అప్రేలుడు చోటునుండి వేయు ప్రతిఅడుగు కూడ మా జ్ఞేయమును బలపరచుచుండెను. ఎగరోజుకొనుచు, శ్వేదబిందువులు జలజల రాలుచుండ సారంగ మవ్వలి కొననున్న నిచ్చెనను జేరుకొంటిమి. ప్రేలుడు — అపుడే — భయంకరముగ ప్రేలుడు వినవచ్చెను. ఆశభము నాశరీరమందలి ప్రతియణువును భయముచే నింపినైచి నను చైతన్యవిహీ

స్వయం కృతాపరాధమా !

నుని జేసివైవ, నేను పరమాణువులుగా బేధింపబడుచుంటినని తలంచితిని.

శబ్దము పొగ అణగినతరువాత పనివారలు పై సారంగమునుండి క్రిందకు రానారంభించిరి. చైతన్య విహీనులై యింకను నచటనే నిలువబడియున్న మమ్ము నమ్మరాని హాయినినూచించుదృష్టులతోఁ జూడసాగిరి. నాచెంపను గీచుకొనిపోయిన గాయముతప్ప మాయరు వురి కెట్టిగాయములుఁ గాలేదు. నాప్రాణ మాతఁడు రక్షించెనుటలో కించిత్తెన్నను సందియములేదు. నేను దానినిగూర్చి మాటాడనశక్తుఁడై యాతనిచేతని కృతజ్ఞతానూచకముగ నొక్కితిని.

తరువాత నారాత్రి మా నివాసములందు మేమున్న పుడు, ఎట్టి ధన్యవాదము లాతని యాదార్యకృషికి చాలకున్నను, నేనతనికి ధన్యవాదములర్పింప ప్రయత్నించితిని. అతఁడు నిర్మొగహోటముగా, అగౌరవముగా కసరివైచెను. నాకృతజ్ఞత అతని కయిప్రముగల్గించెనేమో ?

“నీవట్లు నన్ను వదలించుకొనజాలవు. బెనర్జీ ! నీవు నాప్రాణరక్షకునివి. నా ప్రాణసంరక్షణకారకు నీప్రాణముల నొడ్డితివి. నీ వచటికి వచ్చినపుడు నాకు జీవించుటకు ముప్పదిక్షణములకాలమే యుండెను. అబ్బ ! నాతలంపులు నీ నూహింపజాలవు ! నాజీవిత సర్వస్వమునకేగాక నేనికమీద ఆర్జించిన దానికిగూడ నీచే కర్తవు. నాశరీరమున ప్రాణమున్నంతవఱకు నా జీవితము నీయధీనమే. దేవుఁడు నీకు నాకృతజ్ఞత జూపింప నొకతరుణము —” అని ముగింపనుండ నాతఁ డడ్డమై, “చిత్తరంజన్ తరుణిమిపుడురాలేదు. నీచిత్తవృత్తి నెఱుఁగుదును. దానినిక విడిచెదము.” అనెను.

ఈ సంఘటనానంతరముగూడ మే నిరువురము ప్రేయిమిత్రులుగా నుండజాల మైతిమనుటకు విచిత్రము గొలుపకమానదు. నాశక్తికొలది యాతని మదికెక్కు

నట్లు, అతని సంతోషపెట్టుకు ప్రయత్నించితిని గాని, యాతఁడు యథాప్రకారముగా యేకాంతవానియై, చెనకరాకయుండెను. తుదకు ప్రాణము వినుగెత్తి యాతనిచర్యకు వెరగందుచు విరమించితిని.

కొంతకాలమునకు తరువాత నాతఁడు నెలవృష్టై కొన్ని నెలలకాలము కలకత్తానగరమునకు వెళ్లెను. నే నాతనికి కృతజ్ఞుఁడుగానుండియు, నెల్లప్పుడు చింతా ధీనుఁడైయుండు నాతఁడు లేకుండుటొక సంబరముగా నెంచితిని. తిరిగివచ్చినపు డాతఁడు పూర్తిగా మారు ననిఁ దలంచితిని. నిజమే అతఁడు మారియుండెను— కాని ఆమార్పు క్రమముగా రాజుగారిగుఱ్ఱము గాడి దయినట్లుండెను. కాని మార్పిదని నే జూపింపజాల నైతిని; ఆమార్పు మనోనయనములకుదప్ప భౌతిక దృష్టికి గానరాదు.

ఆతనిప్రవర్తన నాకెంతమాత్రము సరిపడదయ్యెను. ఒక్కొక్కమా రా ఉద్యోగమునునీడి యితరచోటికిపో ప్రయత్నించితిని గాని నాకదివఱకే వేతనాభివృద్ధిగల్గి యుండుటయు, బోసుగారు నన్నమిత్రాదరముతోఁ జూచుచు పెక్కుపనులను నాకు వశపరచుచుండుటయు, సభివృద్ధిసూచకమని నా యభిప్రాయమును మార్చుకొంటిని.

ఒకదిన ముదయమున గనులజూపి కొందఱు ప్రముఖులు వచ్చెదరని తెలియుటచే, బోసుగారు నేనును బెనర్జీయు నున్న సరిశోధనాలయమున కవసరముతో వచ్చి, తాను వచ్చువారికి గనులజూప నేగుమననియు, ఈలోపల పనివారి కివ్వఁపలసినజీతము వచ్చుననియు, గుమస్తా లేకుండుటచే నేనే డబ్బును భద్రపఱపనలె ననియుఁజెప్పి ఇనుపపెట్టెను దగుచుండు మాన్య మొక చీటిఁద్రై వ్రాసియిచ్చి వెళ్ళెను. దానిని నేను స్వీకరింప దుంచుకొంటిని.

మధ్యాహ్నమైనందున బెనర్జీ భోజనమునకు వెళ్ళెను. అంతలోపలనే డబ్బువచ్చెను. దానిని భద్రముగా

స్వయం కృతాపరాధమా !

ఇనుపపెట్టెనందు దాచితిని. తదుపరి పరిశోధనాలయమునకు, ఆఫీసుమూయకనే వచ్చితిని. గదితెరచియేయున్న నే గనిపెట్టుకొనియుండగలనని నాయూహ. ఆదినము నాపల్లకటి విపరీతముగ నొప్పిగల్గించుటచే నాపనియందే కాగ్రతయుండకపోయినను చేయవలసిన పని బోలెడంతయుండెను.

దెనర్జీ తిరిగివచ్చినపు డతనితో నేను భోజనమునకు వెళ్ల నిష్టములేదనియు పల్లనొప్పి విపరీతముగా నున్నదనియు జెప్పితిని.

“అట్లయిన పట్టణములోని దంతవైద్యునివద్ద కెందులకు వెళ్లరాదు? సాయంకాలమునకు ముందే నీవు తిరిగిరావచ్చును. నాపని నేనిదివఱకే ముగించియుండుటచే నీపనిముగించుట కించుక సాయపడగలను” అని దెనర్జీ నూచించెను.

అది మంచిసలహా. అవసరకార్యములకు బనికీవచ్చుటకొక మోటా రచటనుండెను; పైగా బోనుగారు నన్ను ఆఫీసునందుండమనికూడ చెప్పియుండలేదు. జీతములిచ్చు ధనముదీసికొని ఇనుపపెట్టెలో భద్రపరుపమనిమాత్రమే యాతనియాజ్ఞ. దానితరువాతనే భోజనమునకు బోనగును. ఇతలో గనులకూడ నేగినవారు ఒకగంటకు నిరిగివత్తురు.

“సరియే. బోనుగారు వచ్చిచేని ధనము ఇనుపపెట్టెయందు భద్రముగనున్నదని చెప్పము” అని యాతని సలహా కంగీకరించుచు దెనర్జీ తోనంటిని.

నేను పట్టణమున బోవుమార్గము నర్ధభాగముగడచిన తరువాతనే, నా కొడు పరిశోధనాలయమునందే యున్నదనియు, ఇనుపపెట్టె తాళపుజెవులు తెరుచు మార్గముగూడ నందే వీడివచ్చితినియు జ్ఞాపకమునకు వచ్చెను. వెనుదిరిగివచ్చితిని. దెనర్జీ తనపనియందు నిమగ్నుడైయుండి నేను కొడునుదీసికొనుట గమనింపలేదు.

నేను తిరిగివచ్చుటకు చీకటయ్యెను. దంతవైద్యుడను నాకు మొదట నేదో చికిత్సజేసి పూర్తిగా చికిత్సనందుటకు మరుదిన ముదయమున దిరిగిరమ్మ నెను.

ఆరాత్రి పల్లనొప్పి తిరిగి యారంభమయ్యెను. కొంతకాలము పరపుపైనే నొళ్లుచుంటిని. కాని దెనర్జీని నిద్రాభంగము గావింప నిష్టపడనైతిని. నొప్పి యంతకంతకు భరింపరానిదయ్యెను. లేచి దీపము వెల్గించి ఆప్రదేశమును గలయజూచితిని.

దెనర్జీ తనపడకమీదలేడు. నాకాశ్చర్యముగల్గెను. వెలుతురులో నాగడియారమనుజూడ రెండుగంటలైయుండెను. తలుపునుదెరిచి పైటికిఊచితిని. వెన్నెల కొద్దిగనుండినను ఏమియు గోచరముగాలేదు. త్వరగా దుస్తులనుధరించితిని. అతఃకంతరాత్రిలో నొకడే పైటికిబోవుట అస్వస్థతవలననో లేక పిచ్చిచేతనో యూహింపజాలకపోయితిని. ఎట్లయిన నాతని గన్గొని సాయపడ దలంచితిని.

చెప్పలు దొడుగుకొనుచుండ కాలివద్ద యేదో కాగితపుసుక్క గనుపింప దానినిదీసితిని. అది దెనర్జీకి వైద్యుడిచ్చిన బిల్లు; దానిపై నేవో దెనర్జీ వేసిన అంకెలుండెను. అప్రయత్నముగ దానిని శోబుల్లోపైచు కొంటిని, చెప్ప లింకను పూర్తిగ తొడగలేదు. ద్వారము దెరుచుకొని దెనర్జీలోన బ్రవేశించి ననుగని నిర్ఘాంతపడి, “పిచ్చిపట్టినదని తలంచితివేమో! నిద్ర రాకుండుటచే గాలిలో నిరిగివచ్చితిని.” అని గుడకంతముతో మాటాడెను.

నా తెలివితక్కువకు చింతించుచు దుస్తులుదీసి పడకజేరితిని. కాని దెనర్జీ వృత్తాంత మభేద్యముగ నుండెను. అతః ససాధ్యుడని ఎంచితిని.

మరుదిన ముదయమున కలపెనీ కారులో దంతవైద్యునివద్దకు బయలుదేరితిని. ఐదు మైళ్లు వెళ్లినతరువాత వైద్యునందు గాలిపోయెను. దానిని మామృకొని జేగముగా నడుపుకొనుచుపోవుచుండ మా యజమాని

గృహ లక్ష్మి

బోసుగారి కారు అత్యంత వేగముగ నాకారు కడ్డ మయ్యెను. అందులోనివారు నన్నాగచుని యాజ్ఞా పించిరి.

నిగ్రాక్షిణ్యముగ బోసుగారి గుమస్తా కారునుండి నన్ను క్రిందకు దిగమని నా కాగంతయు పరీక్షించెను. పరీక్షానంతర మాతడు నన్ను తనతోఁగూడ రమ్మ నెను. ఎందుకో వచింపక బోసుగారి యాజ్ఞయని మాత్రము జెప్పెను. నాకు గల్గిన యాందోళన వల్లనా తీతము. తిరిగి వచ్చితిని.

ఆఫీసుగదియందు బోసుగారు కానుకొనియు డిరి. మూల నొక కుర్చీయందు భయముచేసినదిగా జెనకై కూలబడియుండెను. బోసుగారు స్తంభముగా, జీతము లిచ్చుటకై భద్రపరుపబడిన ధనముపహరింపబడినదని నాకెఱిగించిరి. సాగ్రాంశమిది. ముందు నను భోజనా నంతరము బోసుగారు ఆఫీసునకువచ్చి 'బెనర్జీని ధన పెచ్చటనని యడిగి ఇనుపపెట్టెయందుండిన సంచిని చూచెను. అది అనివాడుక గాకున్నను అనినయుదయ ముననే జీతములపట్టీ తయారుజేయుటకు పెట్టెనీసి చూడ ఆ సంచియందు ధనములేదుగాని సుంటితో మిశ్రమమైన లోహపు ముక్కలుమాత్ర ముండెను. అతఁడే పనుకొండువత్సరములుగా ధనమును దాచు చుండెను, గాని యెప్పుడట్టి విపరీతముగల్గలేదు. ఇనుప పెట్టెను బలవంతముగా దెరచినగుర్తులులేవు. పెట్టెను దెరచుమార్గము నాకుమాత్రము దెలియును. బెనర్జీ దానిని యేవోవిధమున దొంగలించియుండినదప్పు పెట్టె తెరచుసమాచార మతనికిదెలియదు.

ధనమును దీయుటకు మా కిరువురకే సాధ్యమగును. మరుదినముదయమున ధనముజూనుకొందురని మాకు డెలియును. అదియునుఁగాక నేను వేగముగా మోటారు నందు పట్టణమునకుపోవుచు త్రోవలో పట్టుబడితిని. బెనర్జీ గనివిడిచి కాలిత్రోవను బోవుచుండ తీసికొని రాబడెను. ఈదొంగతనము మాయిరువురలో నొక్కరే జేసియుండవలెను.

బోసు కను లగ్నికణములురాల, “ఇందులో డబ్బు దొంగలించిన దెవరు? చెప్పండి. చెప్పకపోయారా! బోలీసువారువచ్చేవఱకు నిర్బంధములో నుంచుతాను” అని గద్దించెను.

భయకంపితుడవై నానిగ్లోవత్సమాతనికి విన్నవించి తిని. నేనాధనమునుదీసి పెట్టెలో దాగివ్రేలుతప్ప తరు వాత చూడలేదు. బెనర్జీగూడ తాను నిగ్లోవైన నెను. దీని నెవరునమ్ముదురు. బోసు రోపముచే మమ్ముగదికి త్రోయించి లాభమువేసి కాపుంచెను. ముందే మా వస్తువులన్నియు వెదుకబడినవి.

బోసు పెట్టెపోవుట గుంటిని. ఒకచోట గూలబడి యచేతనుండవై యుంటిని. బెనర్జీమాత్రము గనియందు పచారు జేయుచుండెను. నేనది గమనించలేదు. ప్రయత్నముగా బోలునందున్న యొక కాగితమునుదీసి ఊరకనుచువచ్చితిని. దీగ్గచింతయందుండుసపుడు నాకది వాడుక. ఉన్నట్లుండి ఆ కాగితమువంక చూచి తిని. అదరిపడితిని. హృదయవేగము స్పృగుణించెను. ఆకాగితముపై బెనర్జీ యక్షగముబుండెను. ౧౭వీ డిసెంబరు పెట్టెను దెరుచుటకు లెక్కించిన ౧౭౦ రెను. త్రిప్పి చూచితిని. అది బెనర్జీకి వైద్యుడిచ్చిన బిల్లు!

ఒకక్షణములో నంతయు నా భావవీధిని మోలసి పోయెను. నేను మధ్యాహ్నము ఆఫీసులిడిచిన నిదు నిముసలలోనే పెట్టెను దెరుచుకొనుము వ్రాసియుండునొ కొన్నాడు. నేను పెట్టెన తరువాత దాని నుపయోగించి నాడు. అర్ధరాత్రమున నాతని చర్య నిస్సంగముగా గాధనమును గొవిపెట్టుటకే!

మానసము కొంచెము విశ్రాంతి పొందెను. తన బిల్లుపై పెట్టెతెరుచుటకు గావలసిన అంకణండుట దుగ్గభము; అట్లు పూని నాతడు వ్రాసియుంచుకొన నధికారములేదు. కావున అతని దుగుడ్డేశ్యము బయలు పడుచున్నది. దీనిచే నా నిగ్లోవత్సమును నేను రుజువు పఱచుకొనఁగలను. కాగితమును బోలులో నుంచు

మే ఘనం డు

కొనుచు నాముఖమందు దోచు ఆనందభావము నణచ ప్రయత్నించితిని.

“ఇదో ఇటుమాడు, చిత్తరంజక! నీవు నన్ను జిక్కించుకొన్నావని నాకు తెలియును” అన్నాడు బెనర్జీ ఉన్నట్టుండి. అతడు పచాయచేయుట నిలిపి భయమును వీడి నావంక విచిత్రముగాఁ జూచుచు నామందు నిలువబడియుండెను.

నేను గొంతు సవరించుకొని “మంచిది, నీవేమి జేయదలచితివి” అని యంటిని.

“అదే నేనుగూడ నిన్నడుగ దలంచితిని” అని బెనర్జీ మెల్లగానెను.

నేను చకితుడనై, “నాకందు జోక్యమేమియు లేదు గాని నన్నుగూడ వారసుమానించి యుండుటచే నేను నా నిగోపత్వమును రుజువుపఱచుకొనక లెప్పదని నీకు తెలియదా” అని యంటిని.

“నాకేమియు తెలియదు.” అనెను గాని అతని పెదవులు తడబడెను.

“ఏమీ” యని తీవ్రముగ గడ్డించితిని.

చాల సేపటివఱ కాలండు నిరుత్తరుడై తుద కతి ప్రయత్నిముతో, “రెండుమాసముల క్రిందట నీప్రాణముల గానాడితిని. ఆసమయమున చాల కృతజ్ఞుడ ననుటేగాక, నీవు నీ బీబితవే నాయధీనమంటివి. బహుశా నీ వొకవేళ సమయానుసారముగ మాట్లాడితి వేమో—” అని నావంక తీక్షణదృష్టితో జూచుచు “నేనా జీవితమున ఒక సంవత్సరకాలము మాత్రము కోలుచున్నాను. నీ వియ్యకపోయిన నే దూషింపను; కాని కృతజ్ఞుడవైనచో ఒక సంవత్సరము ప్రతి ఫలముగా నాకిచ్చు టొకగొప్పగాదు.” అనెను

“ఏమీ? ఒక సంవత్సరమా?” అతనికి పిచ్చేమైన బట్టినదా?

[కృతజ్ఞత జూనింగ సిద్ధపడి చిత్తరంజక జీవితమెట్లు నాశనము జేసికొనియెనో, ఎంత ఘోర యాతన ననుభవించెనో, బెనర్జీని సంతోషపెట్టుటకై యొక స్త్రీ మూర్తి ఎంతటి త్యాగమునరించెనో రాబోవు సంచికయందు జనువుండను.] చ.రా.

మే ఘనం డు

గూడ శర్మగారు

తపనాంశువేడికి తండ్రి తల్లడమొంద జననమొందిన కష్టజన్ముడితండ
పవలురాతిరి తీరుబడిలేక దిరుగాడు చపలచిత్తుని కనుచరుడితండ
జన్మభూమినివీడి జనకునివిడనాడి నింగిపైదిరిగెడి నీటుకాండ
ముల్లోకములనెల్ల మోహింపజేసెడి మెఱపులసానికి మిత్రుడితండ

కప్పకూతల మెచ్చెడి ఘనుడితండ

కేకికుల్కులకితండ కేకిసలువేయు

తుమ్మెదలయాటకితండ సంతోసమొంద

ముత్యములచిప్ప మూయించి ముఱియువాండ.

పురుషుడైన స్త్రీ

శత్రుచికిత్సతో మిన్ కోబ్ కోవా మిస్టర్ కాబెక్ అయింది!

“నే నింక ఆడుదానిని కాను—పురుషుడను. నా గొనులు, ప్రోకులు అన్నింటిని నా చెల్లెలికి యిచ్చివేశాను. నేను ప్రస్తుతము నిండుయశావనములో నున్న యువకుడను” అంటున్న దీ స్త్రీ.

జెండా కోబ్ కోవా ప్రపంచ ప్రసిద్ధి గడించిన జకోస్లావెకియా నివాసిని. ఈమె వయసు 21 వత్సరములు. వైద్యులు అతి సూక్ష్మమైన శత్రుచికిత్స చేయగా కోబ్ కోవా యువతి యువకుడైనది. దానితో నిన్న మొన్నటి వరకు మిన్ కోబ్ కోవాగా

గా వుండినది యిప్పుడు మిస్టర్ కాబెక్ గా మారిపోయింది.

ఇప్పుడు అమె—కాదు అతడు నిండు యశావనుడు. ఆమె నేడు చక్కని సూట్లు ధరిస్తూవుంది. ఇదివరలో స్త్రీగావుండి యే కార్యాలయములో యేపని చేస్తూవుండేదో అదేకార్యాలయములో అదేపని యిప్పుడు కూడా చేస్తూవుంది.

ఆమె భుజములు విశాలమైనవి. ఆమె

నడుము సన్నము. సూటు ధరించిన ఆమె ఆకారము ఆకర్షనతమై వుంది. ఇదివరకు బాబ్ వలెవుండిన ఆమె తల చక్కని

క్రాప్ గా మారింది. ఆమె నేను వెళ్లిసచోట్లలో చాలా గౌరవింప బడుతూవుంది. అంతా ఆమె చుట్టును మూగువాగే

కోబ్ కోవానాటి భ్రాతృ

ఇదివరలో కోబ్ కోవా

స్త్రీగా వున్నప్పుడు అగ్ని శిఖలాగు పరుగులెత్తడానికి పేరుబడింది. 80 మొదలు 800 మీటర్ల పరుగులెత్తే వలసిన పోటీపందెములలో ప్రపంచములో ఆమెతో

సమానముగా పరుగెత్తగల స్త్రీ మరి యొకతె ఉండేదికాదు. 1934 లో లండను లో యీమె తొలుత దేశదేశాలనుండి వచ్చిన స్త్రీల నందరిని పరుగులెత్తటంలో వోడించినది.

ఇంక జకోస్లావెకియాలో ఆమె పేరు యీ పరుగులెత్తడములో చెప్ప నవసరమే లేదు.

ఇంతలో ఆమె స్త్రీత్వము పోయినది.

పురుషుడైన స్త్రీ

నాడు యువతి. నేడు యువకుడు. యువ కుడై—కోబ్ కో అయినతరువాత ఆమె ఖ్యాతి గడించుకోవలసివుంది.

స్త్రీ పురుషుడు అవడానికిగల కష్టాలు స్త్రీ పురుషుడుగా చెలామణి కావడంతో యెక్కువ కష్టమైన విషయము కాదను కొన్నది కోబ్ కోవా మొట్టమొదట, కాని క్రమేణా ఆమెకు అంతా అనుభవమైంది.

మగవారి దుస్తులు కొనవలసి వచ్చింది, సూట్లు చాలచౌక అనుకొనేది మొదట కోబ్ కోవా. తీరా కొనడానికి వెళ్లేసరికి అవి బ్రహ్మాండమైనంత ధర.

తరువాత స్త్రీ పురుషుడుగా మారినందుకు ప్రభుత్వపు చట్టాలలో కొంతమార్పు జరుగవలసివచ్చింది. ఆమె జన్మదిన సంబంధమైన సర్టిఫికేట్ మొట్టమొదట మార్పు చేయాలి. ఇందుకు ఒక లాయరు సహాయం. కోబ్ కోవా ఆ లాయరునకు తాను పురుషుడుగా మారని రుజువుచేసే డాక్టరు సర్టిఫికేట్ ఇచ్చింది.

ఈమార్పు జరిగేముందు ఆమె స్త్రీగా గడవిన జీవితము అంతమైనట్లుగా చావు సర్టిఫికేట్ జారీ చేయవలసివచ్చింది. అది జరిగిన తరువాత జననసంబంధమైన సర్టిఫికేట్ ఆమెకు అధికారులు ఇచ్చారు. ఈవిధముగా కోబ్ కోవా తన యిరువదియొకటవయేట పురుషుడుగా ప్రపంచములో చలామణికా ప్రారంభించింది.

వైద్యులు కోబ్ కోవాకు చేసిన శస్త్రచికిత్స చాల సూక్ష్మమైనది. ఇంకా మరియొక చిన్న శస్త్రము చేయాలి. దానితో

కోబ్ కోవాలో పరిపూర్ణమైన మార్పు కలిగిందన్నమాట.

మొదటి మార్పు

“మొట్టమొదట ఆమెలో మార్పు యే విధముగా కలిగిందో కోబ్ కోవా యిలాగు చెప్పింది. మొట్టమొదట క్రిందటి వసంతకాలములో నాలో ఒక వింతమార్పు కలిగింది. ఆమార్పు—ఆ ఉద్రేకము నా భావములను మార్చివేసింది. దానితో వెంటనే నేను వ్యాయామముచేసే యితర స్త్రీలతో—స్త్రీలకోసము ప్రత్యేకముగా యేర్పడిన వ్యాయామశాలలో తరిబియతు నందడమును మానివేశాను... నేను స్త్రీనై యుండి క్రీడారంగములో యెంతటి ఖ్యాతి సంపాదించానో అంతటి ఖ్యాతియు పురుషుడనై కూడా గడింపగలనన్న దృఢవిశ్వాసము నాకు వుంది. నాకు సరియైన వయసు వచ్చింది. అందువల్ల నేను ప్రస్తుతము మిలిటరీ తరిబియతు పొందగలనని నమ్ముతున్నాను.

నన్ను ఇటీవల అనేకమంది వివాహ సంబంధమైన విషయము లడిగారు. నేను వివాహము గురించి యెప్పుడైనా తలపెట్టానో లేదో తెలిసికొనవలెనని వారికి యెక్కువ అభిలాష. ఈప్రశ్న నిజంగా కొంచెం సున్నితమైనదే. అదీగాక యిప్పుడప్పుడే ఆ ప్రశ్నకు సమాధానమియ్యవలసిన అవసరంలేదు. యెందుకంటే నా వయసు ప్రస్తుతం చాలా తక్కువ. కాని ఒక విషయము మాత్రము నిజం—ముందు ముందు నేను వివాహము చేసికొంటాను.

(ప్రజాబంధం)

స్వాగత పద్యములు

(శ్రీమతి సర్వేపతివల్లభగారు సమీపిని వీడ్చినందుకు, సేవాసమర్పణ)

(తెలుగుపద్యాన్ని బడికను ప్రకటనాపద్యములు.)

శా|| శ్రీవద్మాననగూడి సగౌరవ ముపిచ్చిమూలగా భగవంతుని |
 తూపారీణత నుల్లసిల్లు త్రిజగత్క-భ్యానమధాతమం |
 డా పీతాంబరం చెల్లవేళెను సత్యగ్రామం శ్రీమహాభిలం |
 మాపాంగంబులం బ్రోచుగావునను మా 'సర్' (Sir) సుబ్బమున సేవే ||

సీ|| చదువుసంధ్యలులేని చానలమేలుకై
 విద్యాలయంబు గల్పించినారు |
 అక్షాసమునబడి యల్లాడువారికి
 సుల్లాసమిడు త్రోసంబూసినారు |
 పరులకు నుపకారపథతి సమకూర్చి
 ప్రజలమన్నసలను బడసినారు |
 తులలేని పెన్దయుద్యోగంబుల నొసగి
 అనదలకష్టంబు బడచినారు |

తే|| గీ|| పావనంబైన నూనవవత్సరమున |
 సార్వభౌమ ప్రసాదిత 'సర్' బిరుదము |
 సర్వజన సంస్తుతంబుగ సంగ్రహించి |
 మాకు నానందమునుగూర్చి ముసలినాగు |
 దంపతుల మిమ్మురక్షించు దైవమెపుడు ||

‘రాత్రిరాత్రే పగలుపగలే’

కూచినుంచి శ్రీరామమూర్తిగారు

తెల్లవారిని. సూర్యోదయమయింది. ఏడుగంటలు ప్రాక్షిప్తమైంది. ఇంకాలేవదు మోహనరావు. పాపం! అతనిగృహలక్ష్మి యిందిర నాలుగుగంటలకే లేచింది. పొయ్యి అంటించింది. బొగ్గులకుంపటి విదపడేసింది కాఫీనీళ్లు. నీళ్లు మరిగిపోతున్నాయి. యింకాలేవదు మోహనరావు. కాఫీపాడుము నీళ్లలో వేసింది. ఆ నీళ్ల పప్పుడే చూరిపోతున్నాయి. యింకాలేవదు. ఏలా గయిలేనేం యిందిర తటపటాయిస్తూ మంచందగ్గరకు వెళ్లింది. గజగజవణికిపోతున్నది. లేపిలే ఏమంటాడో లేవకపోలే యేమంటాడో! చూరిపోయిన కాఫీ పనికిరాదు సరేకదా! కప్పులు వీధిలోకి ఎగురుతాయి. లేపిలే తిడతాడనిభయం. ఇంతలో మోహనుడు ద్రక్షగనుదొగ్గడం సంభవించింది. ఇందిరహస్తములు మోహనునిపైని అప్రయత్నంగా వ్రాలాయి. విసుక్కుంటూలేచి కాలకృత్యాలుతీర్చుకొని,

‘ఏయ్ కాఫీ’ అన్నాడు.

‘చూరింది’

‘ఎందుచేత’

‘అలస్యం అవడంచేత’

‘మళ్ళీపెట్టాలి.’

‘ఇదేపనా’

‘ఇంకేంపని’

‘బడివేళ్ళకు భోజనంకావాలా’

‘కావాలి’

‘ఏలాగవుతుంది’

‘చేస్తేను’

‘భగవంతుడు నాలుగు కాళ్లు అయిదుచేతులూ ప్రసాదించలేడు.’

‘లేకపోలే నీవెందుకు.’

‘ఎందులో మీకే తెలుసు’ (చిరునవ్వు)

‘వెధకబుద్ధులెప్పుకం త్వర గాచేయ్’

‘ఇప్పుడెంతయింది.’

‘ఎనిమిదేగా’

‘బడి ఎన్నిగంటలున్నా’

‘రోజుచెప్పాలా’

‘అయినా ఒకమారు చెప్పదురూందయ్యింది.’

‘పదింటికి.’

సరే కాఫీతాగండిఅంది. చిరునవ్వు మొలకలెత్తుతోంది యిందిరనుందరాననమీద. చిరుమొలకల కణ్ణముతెలియక విసవిసలాడుతున్నాడు మోహనరావు. కోపం ఎక్కువగావచ్చింది. ఎందుకువచ్చిందో అతనికే తెలియదు. పది కావచ్చింది. మోహనుడు ‘ఇందిరా? యీవాళ్ళ తిండిపెట్టడలమగోలేదూ?’ అన్నాడు భీకరంగా. కాని ప్రేమాప్రవాహం చిన్నిపుంసయి పోతున్నాడు. అసంగతి యిందిరకుతెలుసు. ఇంకా మొగము చిరునవ్వులతో నిండుతోంది. మోహానికి కోపం నియమనియమానికి ఎక్కువవోతోంది. ఇంతట్లో పనికూడాఅయింది. మోహనరావు ఒకటిరెండుచేస్తూ ప్లానంచేసి భోజనానికివచ్చేడు.

‘లోతుపైపోతున్నాను కదా?’ అని ప్రభావం చూపించడానికి ప్రారంభించేడు. కూర విసిరేయడం చారు సారబోయడం యీలాంటి కూరకృత్యాలు జరిగించాడు. తనచాకిరికి రాణింపులేదని యిందిర విచారిస్తోంది. రోమలమయినమనస్సు మ్రగిపోతోంది. చివరికి చిలిచిలికి గాలినానయింది. రోపంతో సరిగా భోంచేయక బళ్లోకివెళ్లేడు. అలస్యంఅవడంచేత లేటు మార్కు Latemark చేసేడు. ఏదోబళ్లో చెప్పేడు గాని అతనికి పాలుపోటంలేదు. అకారణవైరం. మాటల సజ్జింపునైరంగాని మనస్సులోవైరంకాదు.

ఒంటిగంటయింది. మోహనుడు యింటివచ్చి తలుపు కొట్టేడు. కాని ఏమనుకున్నాడోగాని గిర్రనతిగిర్ర హోటులుకువెళ్లి కాఫీనినేవించి, పాతకాలకు బయలుదేలేడు.

పాపం యిందిర విచారిస్తోంది. ఆలోచనలు పుట్టుతున్నాయి. “నేనుమాత్రం మనిషినిగానూ?

గృహలక్ష్మీ

నే నేనున్నానని యింతకోపం? ఆయనకే యింత కోపంవుంటే నాకుమాత్రంవుండదా? ఆయన అర్థాంగినికానూ? యింటికివచ్చి తలుపుకొట్టి కాఫీతాగకుండావెళ్లేరు? పోనీ? వెళ్లనీ? ఈపూటసురారు. రేపూరారూ? ఆచీమాస్తాను.' అనుకుంది. అమాయకురాలు. అంత నవీననాగరికత ఎరుగను. పల్లెటూరిబిడ్డ, పట్నవాసం కాపురంచేస్తోంది.

నాలుగయింది. బడివదలిపెట్టగానే గోదావరివైపు పీకారువెళ్లేడు. చల్లనిపిల్లగాలు లాతనిమనస్సుని నిర్మలంగాచేసాయి. మనస్సులో భార్యపైనికోపం. కోపంతో ప్రేమా ఎక్కువైతోంది. కాని కంటిచదం మానితే లోకువైతానేమోయని భయం. ఇంటికి వచ్చేడు.

ఇందిర ఆయనభోజనానికివస్తారా, రారా, అని ఎదురుమాస్తోంది. గడియారంవైపు చూచింది. రెండు ముళ్లూ ఎనిమిదిమీదన్నాయి. 'పిలుస్తాను. ఏమంటారోచూస్తాను' అనుకుంది. ఆతడున్నగదినిప్రవేశించి మెల్లగా మృదుమధురస్వరంలో "ఎవరికుండవు తప్పలు. మనుష్యులకు ఉండకపోతే మానులకుంటాయా? ఎనిమిదైతోంది. భోజనానికి దయచేస్తే బాగుంటుంది."

'నాకింకా ఆక్కరేదు.'

'కోసంచేతా? ఎందుకీకోపం?

'సరదాకి! వెళ్లు'

'భోజనంమాట'

'ఆకలివేస్తే తినచ్చు'

'ఎవరు'

'ఆకలివేసినవారు.'

'మీకులేదా?'

'నాకు లేదాకలి'

'నాకుమాత్రం వేస్తుండేమిటి?'

'వెళ్లమంటే తెలియడంలేదా? నేనురాను. నీవు భోజనం పెట్టక్కరలేదు.'

'ఎందుచేత?'

'నీగుణాల్నిబట్టి'

'మంచిగుణాలున్న అమ్మాయినే పెండ్లిచేసుకోలేక పోయారు.' అంటూ విసవిసడిచి వెళ్లిపోయింది.

వంటింట్లోకివెళ్లి తనకు కావలసిందేదో భుజించి పడకటిల్లుచేరింది. నేలమీద చాపవేసుకు సదుక్కొంది విచారస్తూ. ఇంతలో మోహనుడు హఠాత్తులోభోజనం చేసి, మానిరాగాలతో, భావగీతాలతో దోమతెరమంచం మీద ప్రవేశించేడు. కాని నిద్దరపట్టడు. సిగరెట్టు వెలిగించేడు పూర్తిగాసీల్చి పారేశేడు. ఇంకా నిద్దరపట్టడు.

ఆరుబయట వెన్నెల్లోతిరిగివస్తే నిద్దరపడుతుండేమోఅని పెరటిలోనికి వెళ్లేడు. అది పున్నమరాత్రి. పండువెన్నెల పుచ్చపువ్వులూ కాస్తోంది. చంద్రుని వంకచూచేడు. 'యిలాంటి చల్లనిరాత్రి ప్రణయ కలహాలతో వ్యగ్రపుచ్చుతున్నావా' యని వెక్కిరిస్తూ న్నట్టు కనిపించాడు. ఇంతట్లో 'నోరులేనిపక్షులమయిన మావిధంగానైనా అన్యోన్యంగావుండకూడదా?' అని బునెచెప్పతోన్నట్టు రెండుపిట్ట లొకచెక్కుపైనుండి చట్టన ఎగిరిపోయాయి. మోహను డేమనుకున్నాడో గాని వెంటనేవచ్చి పరుపుమీదచేరేడు.

ఇదిరవీచారిస్తోంది. పూర్వపు ముచ్చట్లన్నీ భావకానికీతెచ్చుకుంటూ. వేడికన్నీళ్లు సునుచెక్కులనుండి వక్షస్థలాన్నిచే, కట్టుకున్న పొత్తుగుంచలన నిద్దరు చీరను పట్టురవికెను తడిపేస్తున్నాయి. పాడ! ఆ సోదరిమణి అవస్థ వర్ణించడంకంటే అగ్లాంటి భర్తలతో కాపురంచేస్తూన్న మహిళామణులకే విడిచిపెట్టితిని.

ఇందిరనోటినుండి అప్రయత్నంగా "లతలకు, లలితలకు తగినఅశ్రయము లభింపకున్న శోభించుట మస్తరముగదా?" అనేమాటలు గంభీరభావంతో వెలువడ్డాయి. మోహను డేమనుకున్నాడోగాని చటాలున మంచం దిగి యిందిర కరకమలములను పట్టుకొని "ఇందిరా! నిన్నోజున చాలాబాధపెట్టితిని, నుగ హంకారంచేత. న న్ననుగ్రహించి నా తప్పులు మరచిపో. గృహలక్ష్మీ క్షమించు" అన్నాడు సరసవచోగుంభనతో.

ఇద్దరూ పాన్నువైచేరారు? ఇద్దరి మనస్సులూ నిర్మలంగా పవిత్రంగా ఉన్నాయి. మోహనునిచేతు లాతనిగృహలక్ష్మీ ముంగురులు సవరించుటకు సిద్ధపడ్డాయి. పెదవులుపెదవులకై వేడుక్కొంటున్నాయి. తక్కింది మనకెందుకు.

శారదా సుందరీ దేవి

ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు

శౌర్య పరాక్రమములచే, సాహససౌర్యములచే దేశములను జయించినవారిని లోకులు మహావీరులని పూజించుచు, వారినికాంచిన వీరమాతల చారిత్రవివరములను వల్లించుచున్నారు. కాని శాశ్వతములైన మతవిశ్వాసములను వెలయించి, జనుల నజ్ఞానాంధకారమునుండి వెడలించుటకు తోడ్పడినవారును, పైవారి కంటె నెన్నియో రెట్లు అధికులునునగు బుద్ధభగవానుడు, ఏనునాథుడు, శంకరుడు, చైతన్యుడు, శ్రీరామ కృష్ణపరమహంస, వివేకానందస్వాములవంటి మతకర్తలను ప్రసవించిన నారీమతల్లుల యుదంతములను ప్రస్తావించుటలేదు. ఇందులకై కృషిసల్పుట యెంతయు నవసరము. ఇట, పాశ్చాత్య వ్యామోహము దేశమునలుగడల నావరించి, మతమును, జాతీయ జీవనమును, విధ్వంసముచేయు కాలమున నవతరించి బ్రహ్మసమాజమతమును స్థాపించిన కేశవ చంద్రసేనుని మాతృదేవి చారిత్రము నుల్లేఖించుచున్నాను.

ఈయమ 1819 సంవత్సరమున, వంగదేశమున, హుగ్లీజిల్లాయందు, త్రివేణియను గ్రామమున జన్మించెను. ఈమె జనకుడగు గౌరీహరదాసు శైవమతస్థుడు. ఉత్తముడగు వైద్యుడనియు, కరుణాళువనియు పేరు

గాంచెను. శారదాసుందరీదేవి బాల్యమున హెచ్చుగా చదువునేర్చియుండలేదు. కొలదిగా వ్రాయును, చదువనుమాత్రమే యభ్యసించెను. కాని మతవిషయములగు పెక్కుగేయములను, గ్రంథములను యీమెకంతవల్లించుచుండెడిది.

ఈమె మనుమరాలి భర్తయగు డ్డేత్రగిరిగారు ప్రచురించిన యీమె స్వీయచరిత్రమునుబట్టి, యీమె రూపసియనియు, బాల్యమునుండియు, కల్లకపట మెరుంగని నిర్మలాంతఃకరణ యనియు తెలియుచున్నది.

ఏక గ్రామస్థులును, శ్రీమంతులును నగు దివాన్ రాధా కమల సేనుగారు యీమెను తమ కుమారుడు పెయరీ మోహనునకు ధర్మపత్నిగా జేసికొనిరి. అప్పటి కీమె వయస్సు 9 సంవత్సరములు మాత్రమే. ఈమె 10 వ ఏటనే అత్తవారిల్లు బ్రవేశించెను.

హిందూ సాంప్రదాయ సిద్ధమైన యవి భక్తకుటుంబమున బెరిగి, గృహమునకు సర్వాధికారిణియగు సత్తగారియొక్కయు, నాడుబిడ్డలయొక్కయు, యింకను యింట గల వృద్ధవితంతువులయొక్కయు, నదువున నీమె యశావసముగడపెను. తాత్కాలికముగ నీ శిక్షణము కష్టభాజనమే యయ్యి,

గృహలక్ష్మి

నీమె కత్యంత సహనమును, గరిపి భావి జీవితమునకు సహకారియయ్యెను.

ఈమె మామగారగు రాధా కమలనే నుత్తమ శ్రీ వైష్ణవుడు. భోగభాగ్యసంపన్నుడైనను, గృహమునందు కేవల విరాగియై సంచరించుచుండెను. పరమ సుశీలయు, వినయవతియునగు, శారదా సుందరీదేవి నీయన మిగుల గారించుచు, నామెకు భక్తి ప్రపత్తులను గరపి, గురుడై, ఐహిక భోగములకంటె, నాత్మోద్ధరణమునకు పరమాత్ముని శరణొందుమని యుద్బోధించుచుండెను. యీయన 1844 సంవత్సరమున స్వర్గస్థుడయ్యెను.

ఈయమ ఐహిక భోగములకు విస్తారము నోచుకొనలేదు. ఈమెకు ముప్పదవ వత్సరమున భర్త మరణించెను. అప్పటి కీమెకు మూపురు కుమార్తెలును, ముగ్గురు కుమారులును కలరు. బ్రహ్మసమాజ స్థాపనాచార్యుడగు కేశవచంద్రు డీమె రెండవ కుమారుడు.

వితంతువుగానుండి యీమె సహనముతో పెక్కుకష్టముల ననుభవించుచున్నను, దినదినాభివృద్ధి నందుచున్న సంతానమునుగాంచి యూరట నొందుచుండెను. కేశవచంద్రుడు బాల్యము నుండియు మిక్కిలి మేధాశాలియై, కళాశాలయందు తోడివిద్యార్థులకన్న మిన్నయై, భావిజీవిత వికాసచిహ్నముల నగుపరచుటను గాంచి యీయమ ఆనందమును వెలిబుచ్చుచు, పరాత్పరునకు ధన్యవాద

ముల నర్పించుచుండెను. కేశవచంద్రుడు విద్యార్జనముతోబాటు, శీలము నలవరచుకొనుచుండెను.

ఈయన వైష్ణవసాంప్రదాయము ప్రకారము, చక్రాంతితముల నొనర్చుకొనుటకు తల్లియెదుట నయిష్టమును వెలిబుచ్చెను. ఆ మతవిధి జరుగుదినమున యిల్లు వెడలిపోయెను. ఈ యుదంతమును గురించి శారదా సుందరీదేవి, తన స్వీయచరిత్రము నందిల్లు వ్రాసియుండెను. “మతవిధి జరుగుదినము సమీపించెను. నా బిడ్డడగు, కేశవచంద్రునితో బాటు నా బావబిడ్డలగు జోగేంద్రుడు, మోహినీంద్రులకును, చక్రాంతిము లొనర్చ నిశ్చయింపబడెను. విశేష ప్రయత్నము లొనర్చబడెను. గురుదేవుడు మాయిల్లుచేరెను. పుణ్యదినము తెలివారెను. కాని కేశవు డెచటచు కాన్పించలేదు. అతడు మిత్రుడగు దేవేంద్రనాథుని శరణుజొచ్చెను. వాడు క్రైస్తవమతమును స్వీకరించబోయి యుండునని, నాటిదినమంతయు నేను ఆహారపానీయములు ముట్టలేదు. రాత్రి ప్రొద్దుపోయిన పిమ్మట నాకుమారుడు యిల్లుచేరి, నా స్థితిని చూచి నిశ్చేష్టుడయ్యెను. అతడు నెమ్మదిగా నన్ను సమీపించి నా చేతియందొక పుస్తకమును, ఒక కాగితమునుంచి వెడలిపోయెను. చదివి చూడగా నా కాగితమునం దిట్లుండెను.

“కస్తత్వం వా? కుత ఆయాత?
కోమేతాత? కామే పుత్ర?
మాయామయమఖిలం హిత్యా”

(నీ వెవరు? ఎందుకువచ్చితివి? తండ్రి ఎవరు? పుత్రుడెవరు? ఇదంతయు మాయయని యెరుగుము.)

ఈ శ్లోకమును చదువగానే నాభావములు మారెను. నేను వెంటనే లేచి గురుదేవునియొద్దకు పోయి ఆ శ్లోకమును చూచితిని. ఆయనదానిని చదివి “అమ్మా? యిదియే నీకుమారుని మతమగుచో నతడు త్వరలో మహా ప్రబుద్ధుడు కాగలడు. వేలకొలది మంది యాతని నాశ్రయించగలరు. నీకు విచారమక్కరలే”దని పలికెను. ఈ మాటలను విన్నపిదప నాకు ఆశ్వాసము కలిగెను.”

ఈమె హిందూవిధుల ప్రకారము సంతత ప్రత పరాయణయు, విరాగియునయ్యు సంకుచిత స్వభావకాదు. ఆమెభావములు విశాలములై, తనకుమారుని విశ్వాసములను ప్రోత్సహించదగినవై యుండెను. తనకుమారుడు బ్రహ్మసమాజమును వరించినపుడే తనస్థితి నామె యిటుల వర్ణించెను. “వాని మతాంతరమప్పుడు నేను పడినబాధ లిన్నియన్నికాదు. అనుదినమును దూషణపరంపరలుమీద పడుచుండెను. నా బావగారగు హరి మోహనబాబు, నాకుమారుని, విపరీత స్వతంత్ర భావములకు వానిని దండింపనైతి నని, నన్ను దినదినమును తూలనాడుచుండెను. కన్నీళ్లధారలు కురిపించుచుండెను. అప్పుడు నాకు, మావాడు నిజముగా తప్పు చేయుచున్నాడేమో ననిపించెడిది. కాని యిప్పుడు నాభ్రమ తొలగినది.”

మరొకసారి యీమె తనమనోధైర్యమును వెల్లడించెను. కేశవచంద్రుడు, తన బంధువులెల్లరకును, అయిష్టమని ఎరిగియు, తన జ్యేష్ఠపుత్రుని జాతకర్మను బ్రహ్మసమాజ విధులప్రకారము స్వగృహమున జరుప తీర్మానించెను. 1863 సంవత్సరము జనవరి 11 వ తేదీని యీ పుణ్యకర్మ జరిగెను. వాద్యములు మహాధ్వనితో ప్రారంభము కాగానే, కేశవచంద్రుని బంధువులు, యిదివరకువలె, ఆయనను యిలువెడలగొట్ట శక్తిలేక, ఆదృశ్యమును చూచి భరించలేక, స్త్రీలు, బిడ్డలు, నవుకర్లు వస్తువాహనములతో యిల్లువదలిపెట్టి పోయిరి. ఈ సమయమున ఒక్క కేశవచంద్రుని మాత్రమే మాత్రమే యాతని బాయకుండెను. గృహయజమానిపై నాధారపడిన వితంతువయ్య, నీమె నైతికముగా తనకుమారుడు న్యాయపక్షమున నున్నాడని ధృఢముగా విశ్వసించుటచేతనే, ప్రపంచమంతయు విడచినను, తానుమాత్రము కుమారుని విడువలేదు.

శాంతి, సామరస్యములే యీమెమతమై యుండెను. ఈమె మూఢాచారముల నెన్నడును ఆమోదించలేదు. పరులదుఃఖమును బాధలనుచూచి కరుణామయియగు నీమెహృదయము ద్రవిం చెడిది. ఎంత దుర్బలగానున్నప్పుడైనను, యామెవ్యాధిగ్రస్తులకుపచారముచేసెడిది. ధనాధ్యగాకున్నను, యీమె పేదలకు శక్తికొలది తోడ్పడుచుండెను. తారయను పరిచారిక కీమె విస్తా

గృహ లక్ష్మీ

రము తోడ్పడి, యామెను తనతో తీర్థ యాత్రలకు తీసికొనిపోవుచుండెను. వితర్క మెరుగని యామె దాతృత్వమును పూర్వాచార పరాయణులును, బ్రహ్మసామాజికులును కూడ సమముగానే యాశించుచుండిరి.

కుటుంబవిభాగములం దీమెకు భర్త వీలు నామా ప్రకారం రావలసిన రు. 15000 ల రొక్కమును రాబట్టుకొనుటకు, బావగారి మీద దావా వేయవలసినదిగా మిత్రు లీమెకు సలహాయాయగా, నీమె తిరస్కరించెను. ఇందునుగురించి తన స్వీయచరిత్రమునం దీమె యిటుల వ్రాసియుండెను. “కోర్టు వ్యవహారము లెట్టివో నేనెరుగను. నేను దావాచేయ నిరాకరించుటచేతనే, నాపాలు భాగమును గోల్పోయితిని. ధనము పూజనీయులైన నా బావగారిని జైలునకుపంపి, హింసించి, సాధించదగినంత వాంఛనీయము కాదని నిశ్చయించితిని.” ఇట్టి నిశ్చయము భర్తను గోల్పోయిన యువతికి కలుగుటెంత కష్టమో మనము సులభముగా నూహించవచ్చును. కుటుంబ పరిసీతులు తారుమారైనప్పుడు సైతమీమె తననిశ్చయమునకు విచారము చూపలేదు.

ఈమె తన దీర్ఘ జీవితమును, హిందూ వితంతువుల భాగధేయమగు నిరంతర సేవా పరాయణతతో గడపెను. సుఖములు పైబడినప్పుడేమి యుబ్బి తబ్బిబ్బు కాలేదు. బాధలు, వియోగములు, దుఃఖపరంపరలు అలముకొన్నప్పుడు క్రంగిపోలేదు. ఈమె

జీవితకాలముననే, యీమె సంతానమును రును, పెక్కుండ్రు మనుమలును మరణించిరి. దైవేచ్ఛయందు పూర్ణ విశ్వాసముంచిన, యీ ధీరస్వాంత వ్యర్థముగా వాపోవలేదు.

వృద్ధురాలై, పరలోక గమనోన్ముఖయై యున్న సమయము నీమె తనయనుభవముల నిట్లు వ్రాసెను. “సువిశాలమైన, నాకుటుంబమున, సుఖదుఃఖములు అవినాభాసములైన, నిత్యసంఘటనలైనవి. భగవానుడు నాకు కేవల సుఖముగాని, కేవలదుఃఖముగాని ఎన్నడును కలిగించలేదు. ఎల్లప్పుడును అవి రెండునుకలసియే వచ్చుచుండెను. అందువలన, నేను యీ ద్వందమునుండి విడిపించుకొని, యావలి తీరమును చేరితిని. నా కుటుంబమున నొకశాఖవారు నిలువ నీడయు, తిన తిండియులేక బాధపడుటయు, రెండవ పక్షమువారు మహారాజభోగములతో తులతూగుటయు, కాంచినను, నేను హర్ష, దైన్యవివశురాలను కాలేదు.

ఈరెండును కరుణామయుడైన, విశ్వరక్షకుడు అర్హములని చేయుచున్న శ్రుత్యవములే యని గుర్తెరిగి, ఒకకంటితో సుఖమును, మరొకకంటితో దుఃఖమును భరించి, ఆత్రముతో పరమపిత సాన్నిధ్యమున కెదురు చూచుచున్నాను.”

మాతృదేవి యుద్బోధము, కేశనచంద్రుని యాద్యంతములందును తాండవించుచుండెను. ఆమె యాధర్మమును మానసమునం దుంచుకొనియే, యీయన

పాశ్చాత్యదేశములందు పెక్కు చోట్ల హిందూ గృహశాస్త్రత్యమును గురించియు, హిందూ మాతలయొక్కయు గృహిణుల యొక్కయు నాధిక్యమును గురించియు నుపన్యసించియుండెను. ఈయమ ప్రోద్బలము ననే తన నూతనమతమున, పుత్తమ హిందూ సంస్కారములకు తా వొసంగెను. ఈయమ పాదతలమున గూర్చుండియే, యీ ప్రవక్త తన “నవసంహితను” రచించియుండెను. ఈయనచే సృష్టింపబడి, హిందూ విజ్ఞానాధిరాశియై, ప్రాశ్చ పాశ్చాత్య జాతులనేక మొనర్చగలిగిన బ్రహ్మసమాజమున కీమె మాతృతయని చెప్ప నొప్పును.

ఈయమ సుదీర్ఘ జీవితమున మనకు విచిత్రసంఘటన లేమియు గోచరించవు. కాని జీవిత మంతటిలోను ఒకటి రెండు యుత్తమకార్యముల నొనర్చి ఘనత కెక్కిన వారికంటె, జీవితమంతయు సాధనరూపముగా గడపినవారు మౌచ్చుధన్యులేని, క్రియా పూర్వకమగు నుద్బోధమున జీవితమును గడపిన, యీయమ జీవితము పరమ ధన్యమని చెప్పవచ్చును.

ఈయమయందలి ప్రియ వాదిత్వము, సహనము, శాంతము, ధార్మికత, ప్రపంచము నెడ విరాగము, అకుంతితమైన ఈశ్వరవిశ్వాసము కేశవచంద్రునందు మూర్తీభవించి యుండెను. ఇంకను విశేషించిన యాయన శక్తులు దైవదత్తములే యైనను, శీలనిర్మాణము పూర్తిగా యీయమదేయని యొప్పుకొనక తప్పదు. యీవిషయము నాయనయే యొప్పుకొనియుండెను.

కేశవచంద్రుడు అనసానకాలమున, మిగుల యాతన ననుభవించుచుండ, నీయమ హృదయము వ్రేలునట్లు విలపించి “నాయనా? నీ యాతనకు నా ఘోర పాపమే కారణము. దౌర్భాగ్యరాలనగు నా కడుపున జన్మించుటవల్లనే, పవిత్రాత్ముడవయ్యు నీ విట్లు బాధపడుచున్నా”వని యాక్రోశింప, మరణావస్థయందున్న కుమారుడు “అయ్యో! ప్రియజననీ? అటులనకుము? నీవంటి యుత్తమశీలయగు మాతృదేవి యెవనికి లభించగలదు? నేను నీగుణ పుంజములనే గదా, భగవదనుగ్రహమున రాణింపజేసినది? నేను యీ ప్రపంచమున నాదని చెప్పకొనునదంతయు నీదే? ముమ్మాటికి నీదే”యని జవాబిచ్చెను.

అంతిమకాలమున బల్కిన యీ సత్యవచస్కునివాక్కులకంటె, నీయమ జీవితము సార్థక్యమయ్యెనని యుద్ఘోషించుటకు వేరు సాక్ష్యమేమి వలయును? ఈయమ ఋషి తుల్యజీవితమునే, ఆయన గ్రహించెనని యిందునుబట్టియే గ్రహించవచ్చును.

ఈమె తన ఎనుబది ఎనిమిదవయేట, (1907 సంవత్సరము) పరమపదము నొందెను. ఈమె యస్తమించి చిరకాలము గడచినను, యీమె జీవితము భారతసంతతికి ఆదర్శమై వెలయుచున్నది. ఇట్టి యున్నతాశయ ప్రేరేపితలై, క్రియారూపిణులైన, వీరమాతలు, పెక్కురు జన్మించినప్పుడే, దేశము స్వాతంత్ర్య విరాజితము కాగలదు.

పసిబిడ్డ అనుకరణము

ఇతరుల భావములనుగాని పనులనుగాని బోలు భావముల మనలో చేర్చితిమంటూ కార్యముల నాచరించుటయు ననుకరణమగును. తనకు మూలపురుషుడగు శాఖామృగమువలెనే మానవుడును అపారమగు ననుకరణశక్తిని బడసియుండెనంటూ అత్యుక్తికానేరదు. వేషభాషలయందు, ఊహపోహలయందు జాట్టు బొట్టులయందును మానవుడు తెలిసియో తెలియకనో పరిసరముల ననుసరించుచునేయున్నాడు. మానవునియు జంతుజాలముయొక్కయు నభివృద్ధి ముక్కాల్గుముప్పీసము అనుకరణముపై సాధారణమైనది. పసిబిడ్డ ప్రప్రథమమున పెద్దల ననుకరించుటవలననే వృద్ధి దారుకమగు జీవనము నెరవగలుచున్నది. అనుకరణాభిలాష సాధారణముగా నాలుగు నెలలదైన తర్వాతనే శిశువునావరించును. శిశువు సాధారణముగా తన తల్లితండ్రులవలననే యెక్కువగా ననుకరించును గనుక “అబ్బాయి; ఇది చేయుచుది చేయుకుమని” అనబెట్టుట నిరుపయోగము. బిడ్డలు సదభ్యాసముల నలవరచుకొనవలయునని పెనంగులాడు పితరులుగూడ సభ్యాసముల పుంజితులైయుండుటకు సర్వథాయత్నించుట కడుంగడు శ్రేయస్కరమని నుస్పష్టమగుచున్నది.

కడుపులో మాడునపుడు బిడ్డనోటిలో నేదియో తినుబండారమును పెట్టుకొనుట యనుకరణము కానేరదు. కాని తనకు బుభుక్ష లేనపుడును తనకు రుచింపనిపదార్థములును, ఇతరులు తినగాఁజూచి తానును మెక్కుటకు యత్నించుట తప్పక యనుకరణమగును. తాను క్రొత్తగావిన ధ్వనిని మరల మరల జేయ యత్నించుటయు ననుకరణమేయగును. జంతువులన్ని కృత్యముల ననుకరింపజాలవు. కోకిల సహజ

మధురముగు మాతృగానమునే యనుకరింపగలదుగాని తదితరరవముల ననుకరించెడి శక్తి దానియందు మృగ్యము. కాని బిడ్డఁడు తిర్యగాదులనలెనే గాక పరిసరముల సతీకాశల్యముతో ననుకరింపగలుగును. అట్టి శక్తియే అట్టకుఁడు వృద్ధికాముఁడని నేనోష్ణచాలుచున్నది.

అనుకరణము బుడుతనియందు ప్రధానమై వహించుచున్నది. ఇది బిడ్డనికి మొదటి ఆరు నెలలలోనే పరిచితము. ఆవలించుట నవ్వులు మొదలగు కార్యములనే ప్రత్యనుకరణమందుము. ఇతరుల కార్యముగానర్చుట పరిశీలించి వానినిబిడ్డ అనుకరించును గనుక దీనికి ప్రత్యనుకరణమని నామకరణము జేసితిమి. అయత్నకృతానుకరణమును మొదటి నాలుగు వత్సరములలోనే బిడ్డఁడార్థించును. బిడ్డ తన పరిసరములను పరిశీలించుజ్ఞానము నిపుడుబడయును. అట్టి అనుకరణమును నిర్వేతుకముగనే శిశువాగ్రంభించుచున్నాడు. అట్లొనర్చుటలో వాని శక్తి యున్నశక్తి మునులేదని స్పష్టముగా చెప్పవచ్చును. శిశువిపుడు కోడికూతలైలుమోత మొదలగు ధ్వనుల ననుకరించుట యందత్యుత్సాహము జూపును. నాటకీయానుకరణమును పిమ్మట మొదలిడును. దీనికి పై దానితో సంబంధములేకపోలేదు. కాని యీ ఘట్టమున శిశువు తన భావపరంపరను బహుధావ్యక్తపరచ నిచ్చగించును. తాను వినినట్టియు చనివినట్టియు బిడ్డలగాని మానవులగాని తాను సాధారణముగా ననుకరింపజూచును. స్వేచ్ఛానుకరణమునే అనేరితానుకరణమని పిలువవచ్చును. ఇట్టియెడ బాలు డన్యవస్తుప్రేరేతుఁడైగాక లోలోన పొడనూపెడి తన కోర్కెలను కొనసాగించుటకై అనుకరించుటయే యిదియగును. ఇట్టితరి తాను

కొంతవఱకు భాషనుగూడ నలవరచుకొనును. తనకు వచ్చిన బుడిబుడినుడులతో తనవాంఛలను వ్యక్త పరచును. ఇది శిశువృద్ధికి ముఖ్యపథము. తనలో తాను నవ్వుకొనుట మొదలగు కృత్యముల యత్న కృతానుకరణజనితములగును. కాని తానితరులనవ్విం చుట స్వేచ్ఛానుకరణముగును. ఆదర్శానుకరణమును గూడ బిడ్డడు వ్యర్థముగా నొనరించుటలేదు. ఇట్టి కృత్యము నాచరించుటకుముందు శిశువు, కొన్ని యాదర్శములనుగలిగి తత్సాధనకై పెనుగులాడుచు నట్టి యాదర్శములసాధించిన వారలవలెనే మెలగు టయే ఆదర్శసాధనానుకరణముగును. అయినప్పటికిని ఆనుకరణవైధర్య మిడమిత్థమని చెప్పటకు వీలు పడదు. దీనియంగము లాండొంటితో సంపృక్తము లగుటవలన నట్టి విభజన మొనరించుట దుస్సాధ్యమగు చున్నది.

ప్రత్యనుకరణము

విజ్ఞానముపైబడువఱకును బిడ్డలు ప్రత్యనుకరణమును మాత్రమే యొనరింపగలుగుచుండిరి. పోసుపోసు యిది తదితరభాగములతో మిశ్రితమైనను, మానవుని బొత్తిగా వీడిపోవుటలేదు. వానియందడగియేయుండును. బిడ్డలు దర్పణమువలెనే సర్వమును తమయందు ప్రతిబింబింప జేసెడి శక్తిగలవారనట నువిదితమేగదా! నీవు వాతల విషయమెట్లు మెలగెదవో నీయెడల వారు నటులనే మెలగెదరు. మానవుని వ్యక్తిత్వము, మనో భావములును, వానిమోము, కంఠధ్వని, వాని కృత్యములయందు సహితము పొడగట్టుచునేయుండును. బానిని బిడ్డడుగూడ పొడగట్టుకొనిగలిగియున్నాడు. ఉదయముననే యువాధ్యాయుడు నిష్పలకుంపటివలె మోముపెట్టుకొనినచో బుడుతలును అట్టులనే చిట్లు బుస్సనుచుండురు. ఆతడడు వారియెడ నాదరణ జూపినచో వారున్నూ అతని నాదరింతురు.

అయత్నకృతానుకరణము

ఇట్టిది సాధారణముగా సంవత్సరముపైబడిన బిడ్డలలో నంకురించును. ఇదియును మొదటిదియు

సర్వదాసంపృక్తములే. ఇది సాధారణముగా కరచరణా ద్యవయవ విక్షేపమువలనను ధ్వన్యనుకరణమువలనను గలుగుచున్నది. ఇట్టి అనుకరణము నిర్వృత్తుకమైనదని మనకిదివఱకే తెలియును. పసిబిడ్డలు సామాన్యముగా తమకు పరిచితములగు తిర్యగాదుల ననుకరింతురట అందులకే కాబోలు, 1,2 సంవత్సరముల పిల్లవాడు “అంబా” అనుచు తానావు బుజ్జాయినని చెప్పి తల్లి దండ్రుల సంతోషపరచుటను జేయుట. బిడ్డలు తాము వినిన ధ్వనులను చూచిన సైగలను, ఈరితిననుకరింతురు.

నాటకీయానుకరణము.

పైదానివలననే నాటకీయానుకరణమును బిడ్డడు, కమ్మచ్చులోనుండి బంగారుతీమెను కలాదుండులాగిన టుల లాగును. ఇదేబిడ్డని అభివృద్ధియొక్క వైధర్యమును తెలుపుచున్నది. ఇట్టియెడ సర్భకుండు తానువినిన కథలయొక్కగాని చూచినవస్తు ప్రపంచముయొక్కగాని ప్రేరణవలన తాను కొంతవఱకు మనఃకల్పనము మొదలిడుచున్నాడు. తనయిల్లు తగులపడునటుల భావించి యేడ్వసాగును. తనయాటవస్తువుల నెవ్వరో దొంగిలించినటుల తలంచి నిర్విణ్ణుడగును. అదియేగాక ఆగ్రభాగవతమున బాలకృష్ణుండు ‘గోపాలకుండనేను గోవులుచూరని యుపన్యసించినటుల తాను కంచర వర్తకుండని, వైద్యుండని, ఉన్నతోద్యోగియని పెద్ద వారితో చెప్పకొనుచుండును. ఒకప్పుడు కొందరు పిల్లలు కుంకుమ మ్రెడివారి చర్యనంతయు జాగరూక తతోపకీలించి వారివలెనే రాతి మొరుముతెచ్చి పొట్ల ములుకట్టి అమ్ముటకు మొదలిడిరి. బిడ్డలు పరిసరములం దే యే విషయముల నేత్రపర్వమగునటుల గాంతుకో వానినన్నిటిని తా మనుకరింపజూతురు. కనుకనే పితరులు సామాన్యకుటుంబమునకు చెందినవారలయ్యై తా మన్నతోద్యోగులకు తరుచుగా నిజగ్రహములం దాతిధ్యమొసంగి వారలు పడేపడే తమయిండ్లకువచ్చు నటుల జూచినచో వారిసంపర్కమువలన బిడ్డలట్టి యుద్యోగులనుకరింప మొదలిడుదురు. అట్టి అనుకరణ వాంఛయే వారిని వీడకుండునటుల జూచినచో

గృహలక్ష్మి

వారలున్నా పెరిగి పెద్దవా రైనతర్వాత నున్నతో దోగముల బడయగలుగుదురు. పాఠశాలలయం దుపాధ్యాయులును బాలురభావములు ద్రిక్తములగునటులజూచి యుక్తయుక్తముల నెఱింగి వారినిట్టి యనుకరణము నభ్యసించజేసినచో తప్పుక బాగుపడెదరు. నటనానురక్తి బిడ్డనికి మూడవయేటనేగలిగి జీవితకాలమంతయు వానిని పీడుటలేదు. నాలుగు మొదలు విడుసంవత్సరములు వచ్చెడివఱకును బిడ్డనియందిది యుచ్చస్థితిని గాంచును. ఈకాలముననే బిడ్డ సాధారణముగా తనతో నొకసంగడిగాడో కొందఱు స్నేహితులొభాషించునటులభావించి తన నటనాకాశలమునంతయు జూపఁ మొదలిడును. ఇట్టి అభ్యాసమే యేకపుత్రులకును గలుగుచున్నదని కృష్ణాపత్రికముఖమున నిదివఱకే వివరించియుంటిని.

స్వేచ్ఛానుకరణము.

ఇది శిశువునందు రెండవసంవత్సరముననో మూడవ సంవత్సరముననో తలయెత్తుచున్నది. దీనిని పసిగందు యాదృచ్ఛికముగాగాక ఒకనిరిష్టదేశ్యమును నెరవేర్చుటకే యొనరించును. నా కిదికావలెనని యడుగుటకు శిశువు మాటలాడవలెనగదా! అట్టివాక్కులర్థవంతములుగానిచో తప్పుయోగము నిరర్థకమగునని యాతఁడెఱుంగును. ఈస్థితియందు — పెద్దలేవస్తువు నెటులనుచ్చరింతురో అటులనే యాతఁడు నుచ్చరింపయత్నించును. అట్టి యత్నమునుజేయుటకై పరిసరముల నాతఁడతిసమర్థతతో ననుకరింపవలయునగదా! పెద్దవా రొకకృత్యమునెటు లాచరించుచున్నారో శ్రద్ధతోపరిశీలించి అనగా ప్రత్యక్షనేతృచరిత మొనర్చుకొనియే బిడ్డసమర్థతతో నద్దాని ననుకరింపఁగలడు. స్వేచ్ఛానుకరణము శిశుబోధ కెంతయోతోడ్పడును. అందులకే మాతాపితరులు తామొక పనిని ముందు చేసిచూపినచో శిశువతి నిపుణతతో

వారల ననుకరించుటయేగాక తత్కార్యాచరణమునం దెంతయో విజయమునుగాంచుచున్నాడు. దీనినిబట్టి మన శ్రీరంగనీతులన్నియు నిష్ప్రయోజకములగునని సువ్యక్తమగుచున్నదిగాదా! ఈరీతిగా కార్యాచరణమునం దాతని కభిరుచి గలిగించినచో తత్కార్యము సరిగాచేయలేదను నెపమున వారిలను మనము శిక్షింప నవసరముండదు.

ఆదర్శసాధనానుకరణము.

ఇది పైయంగముల వికృతిలేనని చెప్పవచ్చును. సాధారణముగా 3 మొదలు 4 వత్సరములురాగానే బిడ్డ లిట్టిచిహ్నముల నగపఱుదు. ఒకప్పుడొకనిష్టఁడు తానే నాయనవృత్తగ్రహణో వినిన యాచరింతుడగు పిల్లవానిచర్య కచ్చెరువంది నాటినోత తానును మేధావివలెనే మెలఁగఁజొచ్చెను. ఆయత్నకృతానుకరణము, బిడ్డని యాతఁడు జూచెడిదంతయు యుక్తయుక్తవిచారణలేకయే అనుకరింపఁజేయును. కాని ఆదర్శసాధనానుకరణము మాత్రము తాను స్వేచ్ఛాదృష్టితో పరిశీలించి “భేద” అని అదరించి మెచ్చుకొనిన కొంతమందివ్యక్తులను మాత్రమే అనుకరింపఁజేయును. ఈ అనుకరణము బిడ్డనికి 13 వత్సరములు వచ్చువఱకును ఉన్నదున్నట్లుజూచుటవలన వానికి మహాత్తరమగు ప్రమతిగా పరిణమించుచున్నది. కాని బిడ్డనికి వ్యక్తతరాగానే తానుజూచి మెచ్చుకొనినప్రతివ్యక్తినిఅనుకరింపక, తానట్టిలోలో తృప్తిగాన మానవుని జీవితమునుండి కొన్నియాదర్శప్రాయములగు ఘట్టములనుమాత్రము మనమునందుంచుకొని వాని సాహాయ్యమున తనజీవితమున జీవితమునను మూద్భృకములగు కొన్నినిబంధనలను నిర్మించుకొని సాధ్యమైనంతవఱకు వాని నాచరణయందు బెల్లనుంకించును. — సత్యాన్వేషణపరులగు తల్లులుతండ్రులు దీనియభ్యాస తను తెలిసికొని తమయడుతల భావిజీవితనిర్వహణమునందు దక్షులనుగా నొనరింతురని నా ఆశయము.

మంచిమార్గం

ద్విభాష్యం. వెంకటరమణయ్యగారు

[విద్యావంతులైన యువకులు చాకచక్యముతో గ్రామవాసులగు శ్రీలమధ్య విద్యావ్యాప్తి కేయటకు ఈ వ్యాసమున ఒక చక్కనిమార్గము సూచింపబడినది.]

ఆపూరు పల్లెటూ రవడంచేతనో అంత వరకు ఏ పట్నవాసపుసిల్లల్ని ఆ పూరువారెవరు చేసికోకపోవడంచేతనో సుశీల ఆపూరు రాగానే చూసినవారంతా చోద్యపడ్డారనడంలో ఆశ్చర్యమేమిలేదు. తప్పనిసరిగా తనకొడుకు రామేశంపట్టుమీద సుశీలని చేశాడుగాని నిజంలో చై నులుగార్కికూడా ఇష్టంలేదు.

సుశీలవచ్చినదిలగాయితు ఇళ్లలో ఎన్ని గుసగుసలు బయల్దేరాడోఎవరు చెప్పగలరు. రామేశంమాత్రం సుశీలమీద ఏవిధమైన అనుమానంలేకుండా సంచరించడమేగాకుండా తన కా పట్నవాసపుసిల్ల లభించినందులకు మనసానంతోపిస్తున్నాడు. వచ్చినకొత్తలో సుశీల ఆపూర్లో ముత్తైదువలతో మాట్లాడుతోంటే అసహ్యంగా చూచేవారుగాని క్రమేపీ ఆ వినయము, సౌశీల్యము, సుగుణ సంపత్తి, పరోపకారపారీణత చూసి ఆదరించేవారు. కొన్నాళ్ళకు సుశీల కనిపెట్టిందేమంటే పల్లెటూర్లోప్రజలు పోసువోలుకబుర్లతో కాలక్షేపంచేస్తారనే విషయమొక్కటి. ఏమంటే ఎన్నిమాట్లు వాళ్ళుచెప్పకున్నా

ఎవరిగురించో పనికిమాలినమాటలు. వాళ్ళింట్లోవీళ్ళు వీళ్ళింట్లోవాళ్ళు నేరాలుఎంచుకోవడం, అత్తాకోడళ్ళ గొడవలు, మొగుడూ పెళ్లాల గొడవలు తప్పితే మరేమీచెప్పకోవడం ఎప్పుడూ సుశీల వినలేదు. ఇలాటి ముసలివాళ్ళని వదలి తనయీడువాళ్ళతో సహవాసం చేద్దామంటే గవ్వలు, గచ్చకాయలు ఆమెకూ కాలక్షేపంచెయ్యడంతప్ప పుస్తకంమొహం చూసినవాళ్లెవళ్లూ ఆవిడకు కనబడలేదు. ఎలాగేనా ఆపూరువాళ్ళను బాగుచెయ్యాలని గట్టిగాఆలోచించింది. పురాణాలుంటే గట్టి నమ్మకముంటుందిఅనేవిషయం గ్రహించింది. ప్రస్తావనవిషయంలో అప్పుడప్పుడు చదువుకోమనీ, దేశసేవచెయ్యమనీ హెచ్చరించేది. ఈమాట లెలాతెలిశాడో పెద్దాళ్లకందరకు తెలిసిపోయాయి వెంటనే చదువున్న ఆడది ఈపూర్లో ఉండకూడదు. అన్నివిధాల మేము కట్టుదిట్టముచేస్తూంటే యీరామేశం ఇన్నాళ్ళకీ ముప్పుతెచ్చాడు అని అంతాఅతన్ని దూచబట్టుకున్నారు. కాని అతనొక్క చిరునవ్వునవ్వి ఊరకున్నాడు. అతనిలో ఏమీ చలనంగలలేదు.

ఏదోఒక పర్వదినంవచ్చింది. మగాళ్లంతా గోదావరి స్నానానికిని వెళ్లిపోయారు. అడవాళ్లంతా ఇళ్లవద్దనే స్నానాలుచేసి ఉపవాసాలుచేస్తూ వెంట, వెంటలేకపోవడంచేత

గృహ లక్ష్మీ

ఒకచోటజేరి లోకాభిరామాయణ కాల
జ్ఞేపంచేస్తూండగా సుశీలప్రవేశించి “ఈ వేళ
కూడా ఈ గొడవలెందుకండి? పుణ్యమా?
పురుషార్థమా? ఏపురాణమో చదువుకో
కూడదా? అంది. ఆమాట అందరికీ
నచ్చింది. ‘చదివేవారలేరో’ అని చల్లగా
అన్నారెవరో. నాకు చేతనైనట్టు నేను
చదువుతా వింటారాలంటూ భాగవతము
పట్టుకువచ్చి మంచిరక్తిగాండే రామనావ
తారము ప్రారంభించి పూర్తిచేసేసరికి అడ
మళయాళము ఆశ్చర్యపోయి ఆయ్యో చదు
వుకుంటే నయమగ్రా అన్నారు. ఆవేళనుండి
సుశీలకు కొంచెం అగ్రస్థానంవచ్చింది. ఇలాటి
వివృద్ధికావడానికి క్లబ్బుంటేమంచిదని సుశీల
ఓమాటు ఎవరితోనో అంది. వెంటనే
మరొక ఆవిడలేచి “ఏమిటో చదువువద్దు
సంధ్యవద్దు. ఇలాటి యుత్రాల్లో మనలని
పడగొట్టి పట్నవాసం మాయచేద్దామని
చూస్తోంది లేకపోతే అదేదో పెట్టుమంటుం
దేమిటి? అక్కడ అడ్డమైనమగాళ్ళతోను
తిరుగుతారట, మంచిచెడ్డలులేవట, ఏవేవో
ఆటలాడతారట, వేకాటలాడతారట, డబ్బెట్టి
మీటింగులు చేస్తారుట, నారాయణ అనుకో
గూడదు గాని మొగాడితో కాపురంచెయ్యొ
ద్దంటారుట. ఇదెక్కడి గోలోకానీ” అని
ప్రారంభించింది. సుశీల చిన్ననవ్వునవ్వి “ఎవరు
చెప్పారండి పిన్నిగారూ! మీకు అన్నీ ఉట్టివి.
క్లబ్బు పెట్టినంతమాత్రాన కానివాళ్ళైపో
తారా? వీళ్ళంతా చదువుకుంటానంటున్నారు
గదా! పనీపాటలేకుండా ఉండే పైముల్లో

నేర్చుకుంటే తప్పేమీలేదు. చూడండి
కొన్నాళ్ళుపోయాకమీరేమంటారో. చెప్పుడు
మాటలు చెడ్డవి” అని అవిణ్ణి శాంతింపజేసి
పార్వతమ్మగా రింటిమండువాకాళ్ళిగా ఉం
టుంది గనుక పన్నెండున్నరకంతా అచ్చట
చేరుకోవడానికి రెండుగంటలకు నెల్లిపోడానికి
ఆవేళనుంచే యేర్పాటుచేసికున్నారు. చదువు
రానితనఈడుపిల్లలకు చిన్నపిల్లలకు అక్షరాలు
ప్రారంభించి చెపుతుండేది. ఒకరోజు పురా
ణము మరొకరోజు ముసలిముతెడువలచేత
అనేక రకాల పురాణగాథలకు సంబంధించిన
పాటలు పాడించేది. మంచి అభివృద్ధిలోనికి
వస్తుందికాని తనకోరిక ఇంకానెరవేరడం
లేదు. ఒకరోజున తానో చిన్నలెక్కరిచ్చి
దేశాన్నిగురించి పూర్వమునకు ఇప్పటికీఉండే
తేడాలుచెప్పి ప్రభుత్వాన్నిగురించి మాట్లాడి
ప్రస్తుతపరిస్థితు లెలాతెలుస్తాయో చెపుతూ
టూకీగా తనచేతులోనున్న పేపరులోని
అంశాలు చదివేసరికి అంతా ఆనందగించింది
రోజూ అలాటిది తెమ్మన్నారు. ఆశాభ్యు
వేనకవేసుకున్న బాపతో, అడిగితెచ్చుకున్న
బాపతో చందాలు వసూలుచేసి, అంద్ర
పత్రికవగైరాలు తెప్పించడం మంచిదని
సలహాఇచ్చింది కాని మొదట్లో ఎవరూ
వప్పుకోలేదు.

కొన్నాళ్ళకు ఆపూళ్ళో ఎవరెవరే యే
పత్రికలు తెప్పించుతున్నారో అవన్నీ ఓ
మాటుచూసి ఇచ్చేసే పద్ధతిని అచ్చటికి
తెచ్చి చదివి వినిపించి తిరిగి వాళ్ళ ఆడాళ్ళ

ద్వారానే పంపేస్తూండేది. సుశీలయందు మంచి అభిమానం అప్పటితో ఆపూల్లో ఆడాల్లకు మగాల్లకూకూడా ఏర్పడింది. పత్రికల కథలు, పత్రిక క్రిందిగూర్చిన అంశాలు ముచ్చటించడంవల్లనో ఏమో స్త్రీల క్లబ్బుయందుండే చెడు అభిప్రాయం అంతామార్చుకున్నారు. ఇలా సమావేశాలు జరుగుతూన్నా ఆడాల్లవల్ల మొగాల్లకు ఏవిధమైన లోపము, సపర్యలలోగాని, సంచారంలోగాని కలగకపోవడం బహుజనాదరణీయంగా ఉంది. కాని సుశీల ఎప్పుడు పరపురుషులకంటబడలేదు. కొన్నిరోజులు గడచినవెంటనే సుశీల వారు తెప్పించుకునే పత్రికలు సంఘంద్వారా తెప్పించితే డబ్బు తగ్గుతుందని వాల్లందరినీ ఒప్పించి తక్కువచందాకు ఆయాపత్రికలు తెప్పించింది. ఇప్పటికి అక్షరజ్ఞానమేకాకుండా పత్రికలుచదివేజ్ఞానం చాలామందికి అలవడింది. సుశీలకు కొంతతృప్తి కలిగింది.

మరోమాటు ప్రస్తావనలో గాంధీనిగూర్చి మాట్లాడగానే మొహాలు చిట్టించుకున్నారు ఆడాల్లు. కాని క్రమంగా ఆ దురభిప్రాయాన్ని

తొలగించి కట్టుబట్టలనుగూర్చి మాట్లాడుతూ తీరికగాఉండేటప్పుడు చేసికోగల పనుల్ని చెప్పి తాను తననేర్పరితనము చూపించడానికో రోజు ఏర్పరచి రాట్నముమీద నూలుతీసింది. తానుతీసిన నూలంతా ప్రదర్శించింది. ఆమె మేధాశక్తికి నైపుణ్యానికి అంతా సుత్రోపించారు. మరోవారంనాటి కల్లా ఇంటింటా రాట్నాలు వెలిశాయి. ఒక్కనిముషం ఏయింట్లోను వృధాపోవడం లేదు. ఈ సంగతులన్నీ రామేశం తెలుసుకుని గ్రామపునరోద్ధరణం ఇలా ఆడాల్లవల్లే జరగాలిగాని నెత్తినోరు కొట్టుకు ఉపన్యాసాలు దంచినా లాభంలేదు. పల్లెల్లోను ఈవిధంగా స్త్రీల క్లబ్బు లుండాలనీ అనుకుంటూ తనసంతోషాన్ని వెలిబుచ్చుతూ గాఢమైన ముద్దు సుశీలకు బహుమతి చేశాడు. సుశీల ఇంతవృద్ధిలోనికి తీసికొని వచ్చిన క్లబ్బునకు కొన్నాళ్లనుంచి హాజరు కావడంలేదు. పుట్టింటివారు కావిడిచ్చి తీసుకుని వెళ్లారుట. మళ్లీ పిల్లాడితో హాజరవొచ్చు. అప్పుడుజరిగే అభివృద్ధిమళ్లీ మాటు.

ఋణదాత:—పోయినసంవత్సరంనుంచీ పక్షాన కొకమారు బిల్లు పంపిస్తూంటే? ఇంకా డబ్బు యివ్వకుండా—

ఋణస్థుడు:—నిజమే! మీరు బిల్లులు పంపించేది మానేసి వానికయే తపాలచార్జీ నా అప్పుకు జమవ్రాసుకుంటూవుంటే?

తన వెనకతలుపు వేసుకుంటూ ప్రసాదరావు గది విడచి వెళ్లిపోయాడు. కుప్పవదలి అతడు కిటికీదరి నించున్నాడు. చల్లని చంద్రకిరణములు గదిలో పడు తున్నాయి. అందంగా పెరిగిన సపోటా చెట్టు కొమ్మలు వొకటిరెండు కిటికీ క్రిందపార్శ్వమును రాపిడిచేస్తున్నాయి. భవనముముందు పందిరమీద విరియబూసిన మాలతీలత తావుల వెదజల్లుతుంది.

కాని అతడు అక్కడ నించున్నదివేరే. ఆభవనం అవతలకేసి వాకట్లో వో మంచముమీద కమల పడుక్కునుంది. కమల నాత డిదివరకు అనేకసార్లు చూచుచున్నాడు. ఆ మేడమీదనే లీలతో తీవ్రముగా వాదిస్తున్నపుడు ఆమె సౌందర్యమును చూచేడు. లీల హాస్యమునకు ఆమె అమాయక హృదయము పుష్పాంగ 'పకపక' విరగబడి నవ్విసపుడు ఆమె చక్కదనమును పరికించేడు. తన నికృష్ట జీవితమును స్నేహితురాలితో ముచ్చటించుచు చెక్కిళ్ళపెంబడి నీరుగార్చిన అప్పటి ఆమె దీనపదనమును చూచేడు. నేడు వెన్నెట్లో నిశ్చింతగా ప్రపంచమును మరచి నిద్రించుచున్న ఆమెను నిదానిస్తూన్నాడు. తదేకంగా చూస్తున్నాడు. అదేపనిగా చూస్తున్నాడు. కాని అతనికి తనివీరిరలేదు. సన్నంగా పొడుగా తెల్లగా... నిజానికి కమల అందమైన అమ్మాయి, త్రాసు సాములాటి పొడుగాటిజడ, పెదిమలమీద చిరస్థాయిగ ముద్రింప బడిన చిన్ననవ్వు, ఆమె అవయవసౌవ్యవము, చూపుల సౌజన్యము, పలుకుల మాధుర్యము—వీటికి పట్టుబడి నాడతడు. 'నీవు చాలా అందంగావుంటావు' అని రోజుకు పదిసార్లైనా చెపుతూంటాడతడు. ఆమెవిని ఆలోచనాపూర్వకంగా వూరుకుంటుంది. ఆమె యేమనుకుందో అతనికి యెల్లా తెలుస్తుంది?

నాటివుదయమే కమల మౌంటరిగా మేడపైకి రావటం. అప్పటివారి సంభాషణ అతడు మరవలా, అతని 'డయిరీ' నాడు చేసుకున్న పుణ్యమని.

“నీవు యెంతో అందంగావున్నావు”

“.....”

“నేనలా చెపుతూన్నపుడు నీవు నన్నెందుకు అభినందించవు?”

“మీరు నన్ను యెగతాళిచేస్తున్నారు.”

“ఎందుకు నువ్వెలా అనుకున్నావు?”

“నేను నిజంగా అంత అందంగాలేను.”

“ఎవరిఅందం వారు చెప్పుకుంటారేమిటి లేకపోలే.”

“మీ మాటలయందు నిజమున్నదని మీరు నమ్మకంగా చెప్పగలరా?”

“నా అంతరాత్మ ప్రబోధించినది. నే నన్నాను. అది నిజము కాక అసత్య మెలాగవుతుంది?”

ఆమెమనసులోని సంక్షోభము నాతడుగమనించేడు.

“మీరు నా అందంవిషయమై యేమి అనుకున్నా?”

ఆమె వెళ్లిపోబోయింది.

ఆమె డామెచేతిని పట్టుకున్నాడు.

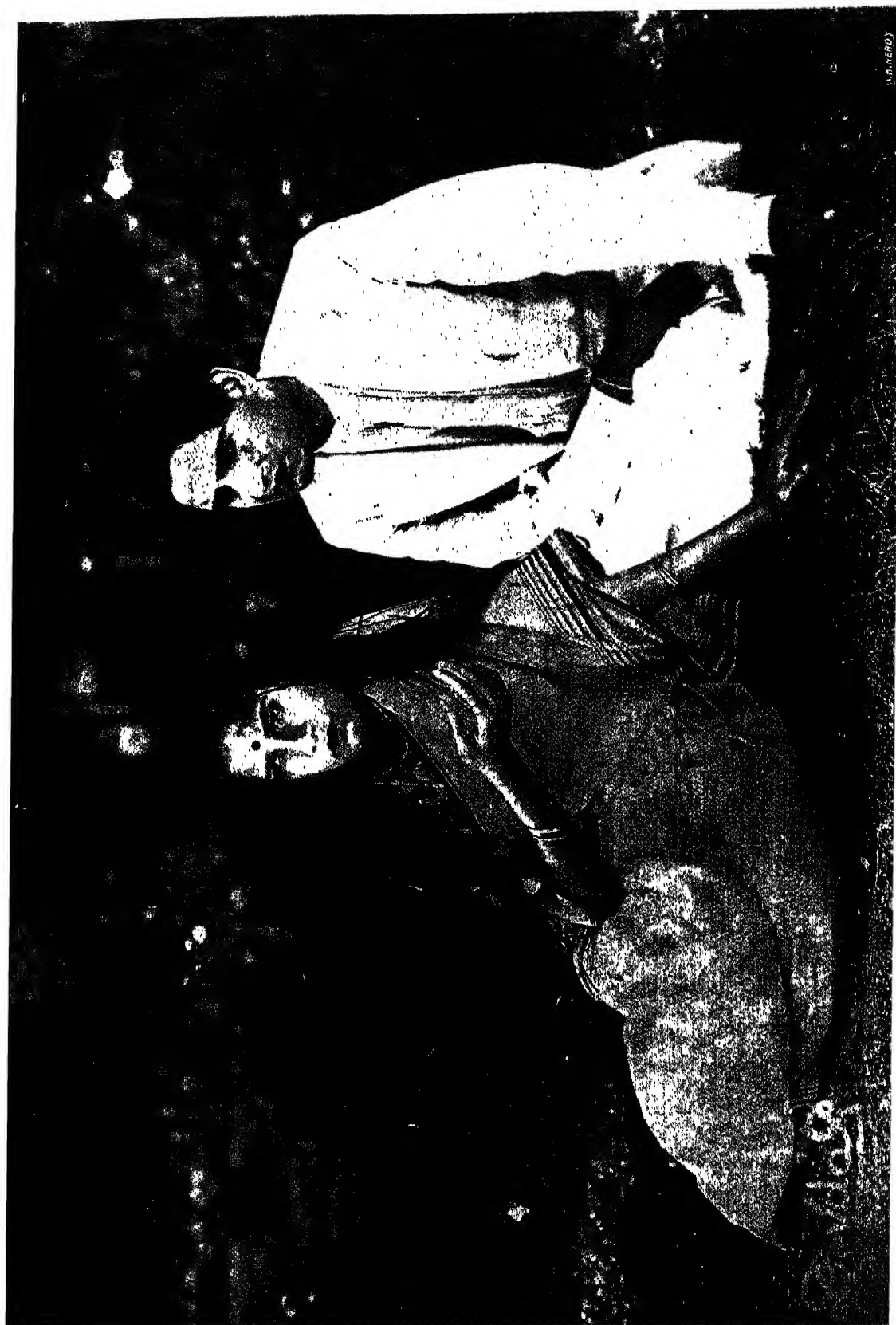
“నీవు అందంగావున్నావు. అందంగావున్నావన్నాను. నీవు కరుణిస్తే అందంగాలేవని చెప్పేవుందును.”

“అలా చెపుతారా?”

“తప్పకుండా.”

“నా అందమువిషయమై మీరెందుకు?”

“కమలా! నీకింకా తెలవలా, నిన్ను నేను ప్రేమిస్తున్నాను.”

ఆమె శూన్యంగా చూస్తూంది తోటకేసి.

“నన్ను వదిలేండి.”

అతడు వదిలేడు.

ఆమె మెల్లగా మెట్టునకిపోయింది.

అట్టి కమల తనకెదురుగావుందిపుడు. అతనికి నిద్ర రాలేదు. ఆ విశాలనేత్రములు రెండు ఆ ప్రేమమూర్తి కేసి నిదానిస్తున్నాయి.

ఊగ్లో గడియారం పదకొండు కొట్టినది. గదిలో మేజామీదున్న వాచీకేసి అతడు దూచేడు. ద్వారము చేత లీలావతి నించునుంది. అతడు చలించేడు.

“కాంతం ! ఇంకా నిద్రరాలేదా ?”

“లీలా ! నీవిత రాత్రివరకు మేలుకున్నావేమి ?”

“నాన్నగారు ‘ఔయిను’ వెళుతున్నారు. అందు చేత మెలకువ వచ్చింది.”

“ఇంతవరకు ఆయనతో మాట్లాడుతున్నా. అందు చేత మేలుకొనివున్నాను.”

లీల ఆమెవెనక తలుపు వేసుకుంటూ గదివదలి వెళ్లి పోయింది.

2

లీలావతి గదివిడిచి వెళ్లిపోయినతర్వాత లక్ష్మీ కాంతం పరుపుమీద పడుకున్నాడు.

ఆమె తనలో యింకా యేమోమో మాట్లాడుతుం దనుకున్నాడు లక్ష్మీకాంతం. కాని లీల వెంటనే వెళ్లిపోయింది. ఆమె తన నడతను అనుమానించినదేమో అనుకున్నాడు. లీలతో సంభాషణఅంటే అతనికి యెంతో సరదా. లీలావతి అతనికి మేనమామకూతురు. ఆమెకు పదిహేనుయేళ్లు వచ్చేయి. కాని ప్రసాద రావు ఆమెకింకా వివాహము చెయ్యలేదు. లీల ఫోర్టుఫారమ్ చదువుతుంది. అక్లాసులోనే కమల ఆమెకు సహాధ్యాయిని. లీలాకమలలు చొక యం. ఏ. సి ‘ట్యూటరు’గా వేసుకున్నారు. అతడే లక్ష్మీకాంతం

మొదట్లో లీల నాతడు వరించేడు. ఆమెను వివాహము చేసుకొనుట కాతడు నిశ్చయించాడు. కాని అతనికి కమలతో పరిచయమయింది. ఆమె బ్రతుకు తెలుపును తెలుసుకొంటూన్న కొలదీ అతని కామ్రెపై జాలి కలిగింది. ఆమె అతని హృదయము నాకర్షించింది. లక్ష్మీకాంతం చలించేడు. కమలని తన యెదుట పడ వద్దని లీలతో అనేకసార్లు చెప్పేడు. కాని లీలావతి అట్టి ప్రయత్నంచెయ్యాలా. కాంతం యేమి చెయ్య గలడు. ప్రకృతి స్వభావ సిద్ధమగు మానవ దౌర్బల్య మునకు లొంగిపోయాడు. కమలను ప్రేమిస్తున్నానని నాటి వుదయమే ఆమెకు తెలియజెప్పేడు. లీల నాతడు బహిష్కరించగలడా?

ఇట్టి విషమస్థితిలో అతనికి ఆలోచనచెప్పేవాళ్లు కూడా యెవరూలేరు. జ్ఞానమువచ్చిన దగ్గరనుంచీ అతడు మేనమామదగ్గరనే వున్నాడు. కన్నకుమారుని వలె తన్నువారుచూచి విద్య చెప్పించారు. అట్టివారికి ద్రోహం తలపెట్టడమెలా? లక్ష్మీనరసమ్మ లీలని తనకిచ్చి వివాహం చెయ్యటానికి నిశ్చయించుకుందని అతనికి తెల్సు. ఆవిషయం గురించే ప్రసాదరావతనితో యంతవరకు ముచ్చటించినది. లక్ష్మీనరసమ్మ కాంతంతో లీలపెళ్లి విషయమై మాట్లాడమని భర్తను ప్రోత్సహించిం దానాడు. కాంతం కంటే మంచి వరుడు తమ అమ్మాయికి దొరకడని ఆదంపతుల తలంపు. కాంతం ప్రసాదరావుకి యెంచెప్పగలడు. అతని హృదయ సంక్షోభమును యెవరు గుర్తించ గలరు. లక్ష్మీకాంతం నిశ్చయంగా లీలావతిని ప్రేమించాడు. కాని కమల అతని దృష్టిపథంలో బడింది. అతడు ఆలోచించాడు. కాని ఆలోచన తెగలేదు. ‘లీల అభిప్రాయమును కనుక్కొండి’ అని చక్కా తప్పించుకున్నాడు అనాటికి.

3

కమల లక్ష్మీకాంతాన్ని వరించినది లీలావతికి తెలుసు. లీలకూడ కాంతాన్ని ప్రేమించింది. కాని

గృహలక్ష్మీ

ఆమె సరళహృదయ. కాంతం కమలని ప్రేమించాలని ఆమె ప్రయత్నం. మొదట్లో ఆవిషయం కాంతానికి తెలియజేయాలనే ఆమె వుబలాటపడ్డాది. తన ప్రేమ నిరసించినందుకు అతడు పరిహాసిస్తాడేమో అని ఆమె భయం. రానురాను లక్ష్మీ కాంతం కమలను ప్రేమిస్తున్నట్లు ఆమె గ్రహించింది. కమలకూడ నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాడని అతనితో చెప్పాలని ఆమె అనుకుంది. మేరినానుండి వచ్చిన తర్వాత నాటి రాత్రి ఆమె అట్టి ప్రయత్నంలో వున్నప్పుడే ప్రసాదరావు కాంతం గదిలోకి వెళ్లటం ఆమె చూచింది. వారిసంభాషణ ఆమె విన్నాది. తండ్రి తన వివాహ విషయమై తనతో ముచ్చటిస్తాడనుకుంది. వూరినుంచి తిరిగి వచ్చి వారంతయింది. కాని ప్రసాదరావు ప్రశంస యేమీ లేలేదు. పోనీ తనే వెళ్లి నా కీ వివాహ మిష్టములేదని చెప్పడానికి జంకిపోయింది. ఇంత కీ కాంతాన్ని ఆమె గాఢం గా ప్రేమించింది. లక్ష్మీ కాంతం తన్ను వివాహమాడుట కిష్టపడితే ఆమెకు మాత్రం మెండు కయిష్టం.

అట్టి ఆలోచనలూ ఆమె రాత్రి చాలవరకు మేలు కుంది. ఆమెకు గదిలో నిద్రపట్టలేదు. తలుపు తీసుకొని పైకి వచ్చింది. ఆ వెన్నెలరేయిలో భవనమంతా ప్రకాంతంగావుంది ఆమె మెట్ల దగ్గరకొచ్చింది. కాంతం గోడనానుకొని నించున్నాడు.

“నిద్రపట్టలేదా?”

“లేదు.”

“బుల్ బుల్ తీసుకురానా?”

“వద్దు.”

వారిద్దరూ మాట్లాడలేదు.

పది నిమిషాలయింది.

“నీవు ప్రేమిస్తున్నావు కదూ?”

“ఎవర్ని?”

“నన్ను.”

“అవును.”

“కమలనో?”

అతడు పూరుకున్నాడు.

“నీ వామెను ప్రేమిస్తున్నావు యీమధ్యనే. ఆమె నిన్ను చాలకాలమునుండి ప్రేమిస్తుంది.”

“నిజమా?”

“అవును.”

“నీ కలా తెలిసింది?”

“ఆమెయే చెప్పింది.”

“నే నామెను ప్రేమించలేను.”

అతని ద్వైత్యం — ఆమె హృదయం చలిచింది.

“ఏమి?”

“లీల నా ప్రణయ దేవత.”

“ఆమెయే కమలని ప్రేమించును నిన్ను కోరింది.”

అతడు ఆమె కేసి చూచేడు.

“నీవు కలగంటున్నావా?”

“లేదు.”

“అయిన నీవు చెప్పవది నిజమా?”

“అవును.”

“మామ మనవివాహమునకై ప్రయత్నించుచున్నాడు.”

“అది మనవివాహమునకై కాదు.”

“లీలా! ఇది నీ త్యాగమా!!

ఆ వెన్నెట్లో ఆమె మూర్తి తేజోవంతమైవుంది. ఆమె మారుపలుకలేదు.

౪

కమల అతణ్ణి ప్రేమిస్తున్నాడని లక్ష్మీ కాంతంతో ఆనాటి రాత్రి చెప్పినది మొదలు లీలావతికి మరొకరకం ఆత్మతపట్టుకున్నాది. ప్రసాదరావు తన వివాహ విషయమై యేమంటాడో అని ఆమె భయం. అతణ్ణి వప్పించినట్లైతే యింట్లో తనకు ప్రతికూలురండరని ఆమెకు తెలుసు. అయితే లక్ష్మీ కాంతానికి ఆమెనిచ్చి వివాహంచేదామని అతడు వుబలాటపడుతూన్నప్పుడు

త్యాగము

‘అదికాదు’ అని చెప్పటానికి ఆమె సాహసించలేక పోయింది. తన్నిట్టి కిష్టపరిసితుల్లోపెట్టిన కమలపై గాని, కాంతంపైగాని ఆమెకు క్రోధంలేదు. వారి కలయికకై ఆమెప్రయత్నం. అందుకే ఆమెకు ఆత్మత.

* * *

తెల్లవారితే లీలావతివివాహం. కమలకుటీరము బాగా అలంకరింపబడ్డాది. తల్లితోకూడ కమల ఆనాడే తన స్నేహితురాలికడకు వెళ్లిపోవచ్చింది. ప్రసాదరావు వివాహమునకంతయు సిద్ధముచేసికొని మేడమీద పసారాలో ‘news paper’ చదువు తున్నాడు. వెనుకనుంచే లీల అతని శిశోజముల నిమిరినది.

“ఏవఁమ్మ యిల్లావచ్చేవు?”

“ఏవీలేదు.”

ప్రక్కనున్న సోఫాలో ఆమె కూర్చుంది.

“నాన్నగారూ! లీల కిప్పుడే వివాహమువలదు.”

“ఏమి?”

“కమల కాంతమునువరించింది.”

“అయితే?”

“అత డామెకు ప్రేమభిక్ష పెట్టేడు.”

ప్రసాదరావు నిశ్చలంగా వూరుకున్నాడు.

“నాన్నగారూ! కాంతం మీమాట జవదాటడు.

కాని కమల నాతడు వివాహముచేసుకోటం నా యిష్టం. కమల కష్టజీవిని. నాకు పెండ్లికాదని మీకు భయమా? నాజీవితమును పాడుచేసుకుంటున్నా ననుకోకండి. ఒకవేళ పాడుచేసుకొన్న కమలనుఖిస్తుంది. నా కంటేచాలును.”

బొటనరేలితో నేల రాస్తూ లీలావతి వూరుకుంది. అంతకంటే ఆమె యేమిచేస్తుంది. ప్రసాదరావు

తీవ్రంగా ఆలోచించాడు. కాంతంవంటి భర్త లీలకి మల్లాదొరకడని ఆత డనుకున్నాడు. కాని కమల నాతడు కన్నకూతురు మల్లేమాస్తూన్నాడు.

“లీలా! కాంతం కమలని వరించాడని నీకు తెలుసా?”

“తెలుసును. అత డామెను స్వీకరించుట కెట్టి ఆటంకముచెప్పడు.”

“లీలా! రేపు కమలకేవివాహము.”

తండ్రి నుదుటినిముద్దాడి లీల అప్పుడే లోనికి పరిగెత్తింది కాంతంతో చెప్పటానికి. మొట్టమొదట ఆమెకుకనబడింది కమల.

“ఏ మాతొందల?”

“కాంతం యెక్కడున్నాడో తెలుసా?”

“వారిగదిలో.”

“నీవుకూడరా నావెనక.”

గదితలుపుత్రోసి యిద్దరూ లోనప్రవేశించేసరికి కాంతం అ కిటికీదగ్గరనించుని వున్నాడు.

“కమలకిపెళ్లి.”

“వరుడు?”

ఆతడు వెనుదిరిగి ప్రశ్నించేడు.

“లక్ష్మీ కాంతం.”

“హాస్యమా?”

“కాదు. నాన్నగారి వాగ్దానము.”

ఆతడు నమ్మలేదు.

కమల అంతకన్నా నమ్మలేదు.

కాని లీల యెందుకు అసత్యంచెపుతుంది. వారి చూపులు యేకమయ్యాయి. అదిచూచి లీలావతి సంతోషి జేసింది. అచటనుండి ఆవలికిపోయింది.

“నీవు యెంత అందంగావున్నావు.” ఆమెబుగ్గులు యెర్రబారి నై. ఆతడు ముగ్ధుడయ్యేడు ఆమెనుచూచి.

40 సంవత్సరముల అనుభవము.

బిడ్డలకు కలుగు యకృత్ (Liver) స్లీహ (Spleen) వ్యాధులకు
అసలు విజయనగర ఔషధము.

బాల సంజీవిని (రిజిస్టర్డ్)

నూటికి నూరు కేసులు గుణము.

వివరములకు:— విజయనగరాస్థాన ఆయుర్వేద వైద్య నిపుణులగు

డాక్టరు:— పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడు & బడరు

98, 99 బ్రాడీసు రోడ్డు, మెలాపూరు, మదరాసు.

డోంగై గారి
బాలమృతము
బలహీనమైన బిడ్డ
లకు వ్యయమున్న
బలమున్న. అర్థ
గ్రహము. నిచ్చును.
అన్ని స్థలములందు
దొరకును.

అ
న్ని
చో
టు
ల
ఆ
మ్మ
బ
డు
ను

ప్రాప్తయితుడు:—కె. టి. డోంగై అండు కో, గీర్గామ్, బొంబాయి

ద్రౌపదివైదుష్యము

శ్రీమతి వెన్న అనంతరామమ్మగారు

ద్యూతపరాయణుడగు ధర్మరాజు సుయోధన ప్రేరితుడై శకునితో జూదము నకుఁగడంగి సర్వస్వము నోటువడి చివరకుఁ దమ్ములును తానునుగూడ దాసులై యిక్కఁ బణ మొడ్డుటకు ధనములేమి బిక్క మొగముతో దిక్కులు సూచుచుండ నతనింగాంచి శకుని “ఇట్లేల నిన్నొడ్డి తథివ నీకు నొండు ధనముగలదు మఱచితెట్లు కమలాక్షి పాంచాలకన్య నీకు ధనముగాదె” అన్నాడు. ఇంకేమి ధర్మజున కామాటలమృత పూరములైనవి. పెన్నిధిగన్న పేద చందమున నుప్పొంగి “అలయక వెండియుం గడఁగి యక్షరతుం డయి ద్రౌపదిక, మహాత్మలదళచారునేత్రం గులభామఁ బణంబుగఁజేసి యొడ్డి సౌబల ఖలుచేత నోటువడి పాండుసుతం డుడిగెన్.” ఇంత టితో ధర్మపుత్రునాశ లడుగంటినవి. సుయోధనునివాంఛ నెఱవేరినది. మాన ధనుడగు సుయోధనుడు మయసభలోఁ దన్నుగాంచి నవ్విస యా సతీలలామముపై పగదీర్చికొనుట కదను చిక్కెఁగదాయని యుబ్బి “నరపుల్లఁగలసి తనయిలు. బరువడిఁ దుడువంగ గృష్ణబనుచువగన్” ఆమెను దోడ్తేర బ్రాతిగామి నంపినాడు “అవని నాధుచేత నాజ్ఞాపితుండయి సూతనంద నుండు ప్రాతిగామి పాండవాగ్రమహిషి పాలికిఁజని భక్తివినతుండగుచు” సమా

చారమంతయుఁ బూసఁగుచ్చినట్లు వచించి నాడు. అయ్యదివినిన వెంటనే యామె చకితయై నిశ్చేష్టయై “ఏయుగంబునందు నెట్టి దుష్కితపుండు భార్యనొడ్డియోటు వడిన భర్తగలడె” అని చింతించి యెట్లకేలకు దిట్ట తనమూని “మున్ను నన్నోటువడి మఱి తన్నునోటువడియనో తన్ను మున్నోటువడి విభుండు గ్రన్న నన్నోటువడియెనో” నీకుఁ దెలిసినఁ జెప్పము లేకున్ననక్కితవు నడిగి తెలిసికొని రమ్మని నిరాఘాటముగాఁ జెప్పి నది. వెంటనే యతఁడుపోయి ధర్మజునకా ప్రశ్నల విన్వింప దానితో నతనికి దలము న్కలై యదత్త ప్రతివచనుండైనాడు. సభ్యులెల్లరును వేటమొగములతో నొకరి నొకరు చూచుటయే కాని దానికి నుత్తరం బీయ నొక్కఁడును సాహసింప లేదు. “సందేహమైన యర్థమునిందఱి సన్నిధిని యడిగి యిందయెఱంగన్ నుందరి పాంచా లేంద్రసుతం దోడ్కొనిరమ్ము” అని సుయో ధనుడు మరలఁ బ్రాతిగామినంపినాడు. ఇక నామెసభకు వచ్చిన మీదటఁ బ్రశ్న ములకు, జవాబులకుఁ దావెక్కడ? అంతయు హడావడి. ఆకల్లోలముగోనే వికర్ణుడు కొంతధర్మోపన్యాసము గావించెను. కాని యయ్యది ద్రౌపదీప్రశ్నమునగల యభి ప్రాయము నాకుఁదోచినంతవఱకునే నిందు పొందుపరచుచున్నాను. సహృదయలగు

గృహలక్ష్మి

విదుషీమణులెల్లరు నిందలి లోపముల
సవరింపఁబ్రార్థితులు.

అనలు ద్రౌపది ప్రశ్నలు

1 మున్నుతా నోడి పిదప నన్నోడెనా?

2 మున్ను నన్నోడి పిదప తా నోడెనా?

అని గదా! ధర్మజుఁడు మున్నుతానోడి
యితరులకు దాసుడైనవానికి నవిభక్తమగు
నాస్తిపై హక్కులేదు; గాన దాసుడగు
ధర్మజునకుఁ బాండవుల కేవురకు సమాన
స్వామ్యముగల నన్నుఁబణముగా నిడుటకు
హక్కులేదు. అట్లుచేయుట ధర్మవిరుద్ధము.
సామాన్యముగ హిందూకుటుంబములలో
స్వతంత్రుఁడగు యజమానియే యవిభక్త
మగు హక్కును అన్యక్రాంతముసేయుటకు
చట్టమంగీకరింపదుగదా? అట్టిచోఁ దాను
దాసుఁడైన హక్కునే గోల్పోవలసిన ధర్మ
జునకిట్టి యధికారమెట్లుండును? ఒకవేళఁ
దమ్ములెల్ల రంగీకరించి యట్టి హక్కునొసగి
నారను కొన్నచు నాతండ్రియగు ద్రుపద
భూపాలునకు సైతము నాపై కొంత
హక్కుగలదు గదా? అదెట్లన లోకముననే
దేని వస్తువును దానముసేయ నెంచిన దాత
యద్దాని యాచకునకు ధారాదత్తముసేయు
నపుడు 'తుభ్యం సంప్రదతే న మమ' అనగా
ఈ వస్తువును నీకిచ్చుచున్నాను. ఇక దీనిపై
నాకధికారములేదు, అని చెప్పచు కాని
కన్యాదాతయన్ననో "తుభ్యంసం ప్రదతే"
అని మాత్రము చెప్పను; గాని "న మమ"

అని చెప్పడు. కావునఁ గన్యాజనకునకు
వివాహమైన మీదటఁగూడఁ గుమార్తె
పై కొంత యధికారముగలదనియే కదా
దీనివలనఁ దేలుచున్నది. అందుచే నాతండ్రి
యనుమతిలేక నన్నరులకు దాసినిచేయుట
ధర్మేతరము. అట్లుచేసిన "ధర్మతనూజండు
'ధర్మపుదప్పిన ధరణీతలంబెల్ల దల్లడిల్లు,'
అనుమాట బూటకముగాక మానదు. అట్లు
గాక తాను స్వతంత్రుఁడై యుండుగ
నన్నోడినను మాతండ్రియు నద్దాని సంగీక
రించినను నయ్యది ధర్మవిరుద్ధమేయగును.
ఏలనన వివాహకాలమున నగ్ని హోత్రుఁ
డుసాక్షిగా 'అర్థేచ, ధర్మేచ, కామేచ నాతి
చరామి' అని ప్రమాణముచేసిన తాను
స్వతంత్రుఁడై యుండి నన్నన్యనకు దాసిని
జేయుట విరుద్ధముగాదా! స్వనచన వ్యాఘా
తముగాదా? ప్రమాణోల్లంఘనముగాదా?
పూర్వము హరిశ్చంద్రాదిమహానుభావు
లట్లానరించిరిగదా? యనినచో నామహా
మహాలు సత్యరక్షణకై భార్యచేరేరేరి
తులై ప్రార్థితులై నిర్బంధితులై యట్లు
చేసిరి గాని నాభర్తవలె జూదమున నీట
నున్న సామానులతోఁబాటు భార్యను
పణముగ నిడలేదు. కావున నియ్యది ధర్మ
దూరము. అని యామె గభీరాశయము.
ఆహా! ఎంతటివైదుష్యము. ఇట్టి విదుషీ
మణులఁగాంచిన భారతమాత ధన్య, విశే
షించి పాంచాలమాత ధన్యతర, అట్టి సతీసు
తల్లుల కాలవాలమగు భారతనారీలోకము
ధన్యతమము.

అనుమాన విశాచము

శ్రీమతి వి. రాజలక్ష్మీగారు

శ్రీహరిశాస్త్రి నివాసం పట్టణంలోనే. ఆయన భార్య శేవమ్మ. వారికి పిల్లలు ముగ్గురే. తొలిసంతానం సరస్వతి. ఆపిల్లకి శారదాబిల్లు ముందరే చేసేరు పెళ్లి. ఇప్పుడు సరస్వతికి రజస్వలాలయే యీడు. రంగడుకి ఎనిమిదేళ్లుంటాయి. ఐదవక్లాసు చదూతున్నాడు. గౌరి ఐదేళ్లది. శాస్త్రిగారి కుద్యోగమేమిటో కాని తిండానికి లాటులేకుండా తాతతండ్రు లార్జించేరు భూములు. శాస్త్రిగారికి 'నా'యనేవారెవరూలేరు.

యదుభూపతిరావుగారు శాస్త్రిగారింటి పొరుగునేయున్న కోమటిగుమస్తా. మంచి ధనవంతుడు. ఆయన భార్య కమల. ఆవిడకో పాతిగేళ్లుంటాయి. ఆయనకీ ముప్పదిఏడు దరీదాపు. పిల్లలుమాత్రం లేరు. ఆ యిద్దరే ఉనివసించేవారయింట్లో.

ఈ రెండు కుటుంబములతోపే ఉంది మన కథంతా.

○

(శాస్త్రిగారు వీధి యరుగుమీద—రంగడు, గౌరీ అప్పడే పడుకుంటారు — రాత్రి — శేవమ్మగారు, సరస్వతి వంటఇంట్లో.)

“ఏవండీ, భోజనానికి లేస్తారా?”

“.....”

“ఏవండీ?—ఉండ్ న్నారా?”

“.....”

“ఏవండీ?”

“అరుస్తావేంటి గాడిదలాగ? మతిలేదా?”

“పలకలేదని కొంచెం గట్టిగా పిల్చేను.”

“పిలవడం సాంపేనా అది? అయితే సరే.”

“.....”

“.....”

“కాళ్లు కడుక్కుందికి నీళ్లు తెచ్చా?”

“తేవాలనుంటే తెచ్చేయందువు. ఎందుకు తేవాలి?...నేనే పోతాను నూతికి.”

* * *

“ఏవంటే! అన్నం విలాగుంది? జగన్నాథ ప్రసాదంలాగ! ఆనబగాయ ఉడకేలేదు. ఏడిసినట్టే ఉంది. ఎలా ముద్దమింగడం?”

“అదేవోమరి, పప్పుకూర బాగుందంటూ తిన్నారు పిల్లలు. ఏవే సరస్వతి?”

“అయితే ఆ సాక్ష్యంవేంటి. పోనీ నేనే అబద్ధమాడేను.”

“అదికాదండీ?”

“మరేంటి? నాకు సరదా కాబోలు వుట్టినే అలా ఆనడం?”

“.....”

“కూర ఆయితేనా ఆయింది? అంతకాయ కొన్నాను!”

“మరెంతవుతుంది? కమల అడుగుతే కొంచెంకూర ఇచ్చేను.”

“అది! అలాచెప్ప. ఆయనకేదీ మంచికూరలేదు కాబోలు.”

“ఏమ్మాటలండీ, ఎవరేనా వింటే నవ్వుతారు! కమలనోరు విడుచుగు అడిగిందనీ, నిన్న మొన్న అజే మనకికూర ఇచ్చిందనీ కాని లేకపోతే నాకేంటి? పోనీండి, ఇహ—”

“అయితే ఇప్పుడేవట్లేవిటన్నారు. నోరుమూయ్, ఉన్నమాటంటే ఉదాశసంలావు.”

గృహ లక్ష్మీ

“ఇవి ఉన్నమాటలా? రామ! రామ!!”

“చిన్నపిసరుకి ఎందుకింత రాద్ధాంతం చెయ్యడం?”
అంది సరస్వతి మెల్లిగా.

“అవునరా చిన్నవాళ్ళ దెగ్గర్నంచీ పెద్దవాళ్ళ
దాకా బుద్ధిచెప్పే వాళ్ళేను!” అన్నాడు శాస్త్రి.

౨

(అప్పుడే సూర్యోదయం అయింది.—సరస్వతి,
తమ్మునికి, చల్లెలకు చర్చిఅన్నమా పెడుతుంది—
శేషమ్మ కాఫీ పొయ్యివద్ద—శాస్త్రి ఇంట్లోపచారీ
చేస్తాను—)

“ఏంజే అంతతెల్లవారకుండా లేచేవెందుకూ
ఇవాళ?”

“మరి అంటూ చెంబులూ అవీ కాపదానికేసుకుని
పీధిగుమ్మం కడిగి ముగ్గుపెట్టుకుని, ముఖం కడుక్కుని
కాఫీపెట్టెస్పరికప్పుడే ఇంతసేపైందికదా లేవకపోతే
ఎలాగ?”

“ఓహోహో! ఈపళ్లు చెయ్యడానికంత తెల్లవార
కుండా లేవాలి?”

“బాగుంది! ఆడవాళ్ళందరూ అలాగే లేస్తారు.”

“నేను, తెల్లవారి లేచేను, అప్పటి కవళ్ళూ
లేవలేదు!”

“వచ్చిమీతో లేచేనని చెప్తారేవిటి ప్రతీవాళ్ళూ”
అంది సరస్వతి.

“అబ్బ! ఏం తెలివి? నాతో చెప్తారన్నానా?”—

“ఎందుకీ సాధించు? అమ్మచేసిన తప్పేవిటి?”

“తప్పుని ఎవళ్ళన్నారూ? నీసాధించేవిటి మధ్యని?”
ఎలాగైతేనేం పెద్దదాని షయ్యవు!”

“పెద్దవాళ్ళ వక ఉండిపోతారూ?” అంది సరస్వతి
మెల్లిగా.

“ఆ గొణుగులెందుకు? పొరుషంజాస్తే.”

* * *

“ఛీ! ఎందుకొచ్చినజన్మ? రామ! రామ!!

ప్రతీదానికీ కాల్యగుతినెయ్యడమేనా? ఒకనాడు
సరదాగా ఉందాంతటే వీల్లేదు. ఎప్పుడూ అను
మానజేనా?.....సరస్వతి లేకపోవడంచూచి
కొట్టడంకూడాను; అదుంటే కొంత జంకుతారు....
ఇంతకంటే చస్తేమేలు...జన్మానికోసారేనా ఇల్లు
కదలరు, సరేగదా నన్ను కదలనీయరు!.....
పోనీ ఏంపీవద్దు ఇంతతింటూ పడిఉందాంతటే అలా
ఉణ్ణివ్వరు.....”

* * *

“వెంకయ్యగారింటికి అటుగుల్లంపుకి రమ్మన్నారూ
వాళ్ళు.”

“అయితే? నాతోచెప్పడం వెందుకు?”

“వెళ్తాను.”

“ఇంతానిస్యం వెందుకుచేసేవు? అన్నంతినగానే
వెళ్లిపోలేకపోయే?”

“పోనిండి మరోగంట పోయాకే వెళ్తాను.”

“పోనియ్యడంవేవిటి? ఇప్పుడే వెళ్లు.”

“.....”

“ఇదుగో చెప్తున్నాను. ఇప్పుడు వెళ్ళకపోతే
పనికిరాదు. మాటంటే అంతపంతంవేవిటి? నాకేం
బోధపడదు!”

“పంతంవేవిటి? మీరలాచెప్పే అలాగే చేస్తుంది.”
అన్నాది సరస్వతి కొంచెంకోసంతో.

“ఏంవిటి? నీ ఇదేవిటి నాకేం తెలిసింది కాదు?
నువ్వు మాటాడకు.”

(శేషమ్మగారికి శాస్త్రిగారిచేత నాలుగు తగు
లును. సరస్వతి అడ్డువెల్లి తానుగూడ కొంచెమనుభ
వించును.)

* * *

“అల్లుడుకి రమ్మని వ్రాసేరా?”

“భోజనంచేస్తూన్నప్పు డిదేంఘోష? అల్లుడో,
అల్లుడో అని ఏడుస్తూవేవిటి?”

పశ్చిమగోదావరిజిల్లా ఆంధ్రమహిళాసభ

ఇందు ఏలూరు ప్రెస్మిషన్ సర్పారీనేటు జడ్జి జయిరుద్దీన్ సాహేబుగారి సత్తిమణి మొదలగు ప్రముఖురాలిండిండుగలరు.

వెన్ను దొంగ

“ఇదేం పైఘోషకాదే ఇంటిఘోషే!” అన్నాని సరస్వతి నవ్వుతూ.

“వెయ్యి సార్లు చెప్పేను. నువ్వు మధ్యని మాటాడకు!”

“దాంతో ఏవిటి? — ఉత్తరం వ్రాసేరా?”

“అల్లుడు ఎప్పుడు వస్తాడని బెంగపెట్టుకు పోతున్నావు కాబోలు నువ్వు. నావద్ద డబ్బులేదు నే వ్రాయలేదు.”

“.....”

“.....”

“ఏవిటిప్పు డింతఖర్చాను. నలుగురుతో ఇంత తింటాడు అల్లుడుకూడా అంతేకాదా?”

“అవును అతిండే నే పెట్టలేను. నీకు కావులుస్తే నువ్వు వ్రాసి తెచ్చుకో అల్లుణ్ణి.”

“ఏమృతలూ? ఎవరేనా వింటే—”

“నోరుముయ్య—వెధవలు తిండేనా తిన్నగా తిన నివ్వరు.”

3

(మధ్యాహ్న సమయమున భోజనములవేళ— శాస్త్రీగారు పీటమీద భోజనమునకై అధిష్టించి— రంగ, గౌరి, అన్నముతింటూ — శేషమృగారు వడ్డిస్తూ—సరస్వతి కూర్చుని—ఉంటారు.)

“ఇంత అలస్యంగా వంటయిందేవిటే ఇవ్వాలి?”

“కమల వాకటుంగి, వాళ్ల వంటకూడా వండవల సాచ్చింది.”

“వాళ్ల వంటంటే సంభరపడుతూ చేస్తావు. —”

“మనవంటమాత్రం చెయ్యలేదా?” అన్నాని సరస్వతి.

“చేస్తున్నాది ఏదో విధిలేక.”

“.....”

“అన్నం అవీ వాళ్ల ఇంట్లో పడిన్నేవే?”

“ఊ..”

“గుమస్తాగా రేవిటి చేస్తున్నారు? ఆయన పాపం వడ్డించుకోగలరా?”

“ఇలాంటి మాట్లాడినా కళ్లంట నీళ్లు కార్పించ కండీ! నేనేం వాయనాదిలోకెల్లి చూసేనా ఏంచేస్తున్నారో తెలిదానికి? అన్నం ఇంట్లోపడిన్నీ కమలతో చెప్పి వచ్చిన్నేనుగాని, సరస్వతికూడా కూరపట్టుకు వచ్చిందినాతో, దాన్నడగండి నేనేవిచేసేనో అక్కడ.”

“అదిమాత్రం నీకూతురేనా మరేంపైదా?”

“నాన్నగారూ! ఇలాంటిమాట్లాడి ఆడవాళ్లకి విచారం కలుగజేస్తే ఇంటికి నాశనంవండీ—”

“మెల్లిగానా ఆమాట!”

“వెధవల్లల్లా శాపాలుపెట్టకరా. మీ మొఖాలిద్ద! —”

* * *

“ఒరే రంగ ఏవిట్రా చాకలిపద్దు ఇలావేసేవు? వెధవా! ఏడిసిపట్టేయుంది!”

“ఏవండీ?”

“ఏవేవిటి? — చింకిగౌరితెల్లకబ్బా; ఎర్ర అక్కయ్య పర్కిణి; దుక్కనానగారి దుప్పటి— నీ నెత్తి ఏవిటిలా వ్రాసేవు? — వెధవా! మాట్లాడవే!”

“కాదండీ, అక్కయ్య ఎర్రపరికిణి, గౌరిచింకి తెల్లకబ్బా, నానగారి దుక్కదుప్పటి అన్నమాట!”

“వెధవా, పోతరం లావవుతున్నా నేవిటి? — ఆ మంచంపట్టుకు వేల్గాడతావేవిటిలారా!”

(శాస్త్రీ రంగణ్ణి కాళ్లతో మడుతూ కొట్టుచుండును.)

“నాయనో! నాయనో! — అమ్మా! — అమ్మా! — అక్కా! — చచ్చిపోయేనరోయ — దేవుడా!”

గృహ ల క్షీ

“అబ్బ! — నాన గారూ! మతిలేదండీ? చంపేస్తారా ఏవిటి? అబ్బ — చూడలేకుండా ఉన్నావండీ — మీకు ఎలా చేతులున్నాయో కొట్టడానికి? — అమ్మా! అమ్మా!” (అంటూ సరస్వతి కన్నీరుతో, ఏడుస్తూయున్న గౌరిని దగ్గరగా తీసుకొని తల్లినిపిల్చును.)

“వెధవా! మెల్లిగాకొట్టినా చంపిన్నీనట్టు గరుస్తావేవిటిరా? ఏం చేపాటు నేర్చుకున్నావురా! నోరు ముయ్యే.”

“అమ్మా! అమ్మా! — ఏడవలేనరా! — అమ్మా — కొ ... డ ... తారు.”

“ఏవండీ? — నామీద కోపంవంటే నన్ను కొట్టండిగాని పిల్లాణ్ణి చంపకండి. వాడేంచేసేడు? — ఇదుగో —”

“వెధవల్లా! గుంటవెధవని వెనకీనుగొస్తారా? ఏడవండి. నాకేంగావాలి? వాడినికూడా చెడపండి.”

* * *

“ఏవండీ అన్నానికిరెండి.”

“ఊ.”

“పెట్టేస్తాను?”

“ఊ.”

.....

“అన్నంకావాలా?”

“వద్దు.”

“పచ్చడి?”

“కొంచెం.”

“చాలా?”

“ఊ.”

“వంట్లో బాగులేదా?”

.....

“ఏవండీ?”

“చాలాబాగుంది.”

“ఆ కోపంచేవిటి! ఆ మాటాడక పోవడంచేయిటండీ నాన్నగారూ?” అన్నాది సరస్వతి.

“మాటాడితే తిడుతున్నాడు అనడం, పోనీ నా కెందుకు అని ఊరుకుంటే కోపంఅనడం! ఏవిటి మీ సాధింపు? నాకేం బోధపడ్డంలేదు.”

(ఉదయం. — కాస్త్రీ మూలుగుతూ ఒకపంచం వేసుకొని దానిమీద పండుకొనును.)

“అన్నా! — ఏంబాధ? — హా! దేవుడా! అన్నన్న,”

“వంట్లో బాగులేకపోతే, నే పక్కచేసినండీ? మీరు వేసుకోకపోతే ఏం?”

.....

“ఊష్టం జాస్తీగా వచ్చిందేవిటండీ?”

“అబ్బ! ఏంతలనొప్పి? రామ! రామ!”

సరస్వతి మీ వద్దఉంటుంది, నేను స్నానాని కల్తాను?”

“ఊ.”

“మధ్యాహ్నం అంటు పడతారా?”

“నాకు కాఫీచెయ్యాలనప్పిడే బెంగపట్టుకుంటే విటి? అబ్బబ్బ! — బాధ! — నేనిప్పుడు మధ్యాహ్నం అన్నంతింటానని బాండువ్రాయలేను. — రామ! రామ! —”

“కాళ్లుపట్టిదా?”

“వద్దు. తమరు స్నానాని కల్తాచ్చు — తలనొప్పి రాదేవుడా! ఏంబాధోయి తండ్రీ! — రక్షించు నాయినా!”

* * *

“అమ్మా; ఇదుగో, వెయ్యిసార్లు నడుంనొప్పని, కాళ్లుపట్టిన్నేయని, కఫంచేయిన్నీందని ఆయన మూలగడం మనం చూస్తూనేయున్నాంకదా? మరి ఇప్పుడు నువ్వెందు కలా బెంగపడతావు? — మరేం భయంలేదుదూకుండా.”

“కాదే ఈసారి కొంచెంజ్వరం జాస్తీగావచ్చిందే; నువ్వు వెళ్లి ఆయనవద్దకువచ్చుదూ. నేనంటే ఆయనకి బొత్తిగాకోపం.”

అనుమానపిశాచము

“మరెవళ్లంటే ఆయనకి కోపంలేదు?”

“సరే వెళ్ళుమా వేగిరం.”

* * *

(మధ్యాహ్నం — శాస్త్రీ మంచంమీద మూలుగుతూ — శేషమ్మ కాళ్ళపడుతూ — సరస్వతి ఆ ప్రాంతాన్నే కూర్చుని — రంగడు గారి ఇంట్లోలేరు.)

(ఇంతలో యదుభూషణరావు ప్రవేశించును.)

“ఏవండోయి! శాస్త్రీగారూ! ఊర్ణం ఎలాగుంది?”

“ఏవీలేదండి. కొంచెంవేచచ్చినది.”

“అంతలా మూలుగుతున్నారు? — పోనీ మీ హోమ్ డాక్టర్ని తెప్పించుకోగూడదా?”

“ఏవుటో చూడాలింకా!”

“సరే. ఐతే మళ్ళీవస్తాను సాయంత్రం?”

“చిత్తం.” (యదుభూషణరావు వెళ్ళును.)

* * *

“అన్నా! — ఏంబాధ! — ఏవే పరాయి మొగాడువచ్చి మాటాడుతూవుంటే కదలకుండా కూచుంటావే? మతిలేదా? — ఏంబాధోయి చేవుడా! —”

“ఆయనంతమారన్నంచే మాటాడుతూంటే, కాళ్ళపడుతూన్నదాన్ని నేనెందుకు లేచిపోవడం? అని కాని; లేకపోతే నాకుమాత్రం అంతనిగ్గు లజ్జలేదా?”

“సరే, మరి నన్నుచంపకు. అబ్బ — కాళ్ళపీకు!”

“ఇవాళపొద్దున్న కమలవచ్చి మీకెలాఉందో అడిగినప్పుడు ఆవిడ మీ మంచందగ్గర రాలేదా? దాని కాయన ఏవిటన్నాడు? అంతమాత్రాన్ని ఆ విడని లంజ కిందకట్టిడమేనా?” అన్నది సరస్వతి.

“ఐతే నూవ్వా మీ అమ్మాకూడావెళ్లి ఆయనతో

కులాసాగా మాటాడండి! — రామ! రామ! — ఇంత వేపుగుతినేస్తే ఎలాగ? — ఏంబాధా! నాయనా చేవుడా! —”

* * *

(రాత్రి 7 గంటలువేళ — శాస్త్రీ మూలుగుతూ మంచంమీద. మిగతవారిందరూ మంచంవద్ద —)

“అన్నా! — దారుణబాధ! — చేవుడా! రక్షించుతండ్రీ! —”

డాక్టర్ని పిల్చించిదా రంగణ్ణిపంపించి?”

“నీకు కావులిస్తే పిలిపించు. — అబ్బబ్బ! — హా! దాహం! —”

“రంగా వేగం పిల్చుగురా డాక్టర్ని, ఆయనతో ఏవిటి.”

(రంగడువెళ్లి డాక్టర్ని పిల్చుకొనివచ్చును.)

“ఏవండీ శాస్త్రీగారూ! ఏవిటండీ చికాకు?”

“వెళ్లాం, పిల్లలూ. మరేవిటి? అబ్బా! రామ! రామ! —”

డాక్టరుగారిచ్చేరు. చికాకేవిటో చెప్పండి. మందిస్తారు.”

“నువ్వు ఇంట్లోకివెళ్లొచ్చు. నాకూతెలుసును; నువ్వు చెప్పనక్కరలేదు. —”

(శేషమ్మ ఇంట్లోకివెళ్ళును.)

(డాక్టరు దేహముంతయు పరీక్షించిచూచును.)

“మీఅబ్బాయిని రేపుదయంపంపండి మందిస్తాను. ఇప్పటికీపిల్చు పుచ్చుకొండి.”

చిత్తం.” (డాక్టరువెళ్ళును.)

“అబ్బా! బాధ! బాధ! — ఏంబాధ —”

* * *

౨౬

(నడిరేయి — నట్టింట శేషమ్మగారి శవము —

గృహలక్ష్మీ

ఇల్లంతా నిశ్శబ్దము — పిల్లలందరూ నిద్రలో —
కాస్త్రోగాయమాత్రము శవమువద్ద — శేషస్మగారి
ముఖం దివ్య తేజస్సుతో వెలుగుతుంది. —)

“ఎంతపనిచేసింది! — అబ్బా! బాధ పొచ్చు
తున్నాది. హృదయం పగిలిపోతున్నాది. ఉరిపెట్టు
గుండి! ఓయిదేవుడా! తప్పుగుంటే గుండె పగిలి
పోతున్నాది. — నాబాధలు పడలేకే కాబోలు ఇంత
పనిచేసింది! — అయ్యో! ఎంతపాపాత్ముణ్ణి. ఇంక
నన్నీలాకంటా బ్రతకనియ్యరు, బ్రతకలేను! జీవితం
దుర్భరమనిపిస్తున్నాది! — హా! దేవుడా చివర
కెంతపనిచేసేవు! — తండ్రి నీలీలలు ఎవరెరుగగలరు?
అబ్బా! — పరమపవిత్రురాలైన నాభార్యని చేరుకుం
టాను. రక్షించుతండ్రి! దేవుడా! — మాసరస్వతిని

కాచు నాయనా! సర్వేశ్వరుడా! ఆపద్బాంధవుడా,
తండ్రి! — మా చావులవల్ల మాపిల్లలకు కష్టములు
రానియ్యకు తండ్రి! మా చావులనుగూర్చి ఇదిగో
వ్రాసి ఇక్కడ ఉంచేస్తాను. — తండ్రి! నేబ్రతక
లేను. ఇదుగో ఈ నల్లమందు, నూనె, ఛా; కాదు,
కాదు నాభార్య అనుసరించినమార్గాన్నే నేనూ అనుస
రిస్తాను; ఈ త్రాటితోనే ఉరిపోనుకుంటాను.
నాయనా దేవుడా! రక్షించు నన్ను క్షమించు.”

* * *

అనుమాన పిశాచముచే
మనుజులు పీడింపబడి తగునతుల కన్నుల
గాసకిటుల బాధించిన
మనభారతదేశ సొల్లు భాగ్యముగనునో!

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

మా తృవందనము

శేషాద్రి రమణకవులు

తల్లి ! తావక పాదసందర్శనంబు, దొరుకని దినంబులే నాకు దుర్దినములు
జనని ! తావక కరుణారసంబునాకు, గలుగని ప్రసన్న రాత్రియే కాళరాత్రి
నీ పవిత్ర దృగంచల లిస్సృతంబు, కరుణారసమున నాకబ్బె గవిపదంబు
నీ వినిర్మలశోణిత నివహముననె, మానితంబైన పురుషజన్మము లభించె
గలితభావాభిరామమకా కావ్యరచన, అతులితంబైన యాంధ్ర భాషానురక్తి
చిత్తతరణంబు వాఙ్మయ సేవనంబు, ఇన్నియేటికి నాయందు నున్న శక్తి
తల్లి ! నీసత్కృపాప్రాప్త ధనముసుమ్ము, శూన్యజీవితమున మనఃక్షోభపాడమి
ఘోరతరరోగబాధచే గుండెజెదరి, వితత సేవకవృత్తిచే మతికలంగి

ప్రకృతి దుఃఖాత్మకముగఁ గన్పడెడివేళ, తల్లి తావక చరణ సందర్శనమున
మంచువలెఁ జిత్తసంక్షోభ మాటుమణుగు, మహిత శీలల సోదరీ మణులమధ్య
ప్రేమతోడుత ననుసీపు బెంచుకతన, పర సతులయందు సోదరీ భావమేను
నినువుగానున్నయప్పుడే నేర్చుకొంటి, జీవకారుణ్యమును బితృసేవనంబు

మాతృదేశానురక్తియు మాతృభక్తి, దేవుఁ డిచ్చినయంతలోఁ దృప్తిపడుట
మాతృభావనతో నన్యమానినులను, తలఁచుచుండుట నీ కృపా ఫలమెనుమ్ము
ఈ మహాదీచురాలి కీవేలపాడమి, ఘోరదారిద్ర్యబాధ చేకొంటివయ్య
ఏమహా భాగ్యవతి కేని యీవుపాడమి, తప్పునుగదయ్య యీ మనస్తాపమంచు

నన్ను నాపన్ను నోదార్చు చున్నయపుడు, పిడుగు లొకకోటి తలపయిఁ బడినయట్లు
అలమటించితి నాహృదయంబునందు, నీదుగర్భంబునం బుట్టి నిరుపమాన
సుకవితారసభాగ్యంబుఁ జూరగొంటి, తావక స్తన్య ధారయే దైవవశత
శాంతజీవనమందు నుత్సాహమొనఁగె, ఈకుటుంబదరిద్రతా హేతువుగనె

చేకురె స్వధర్మవిహితమా జీవితంబు, నీ పవిత్రోదరమున జనించుకతన
కలిగె ననుకూలమైన నిష్కామకలన, చాలదే నాకు నిట్టి శాశ్వతసుఖంబు

గృహలక్ష్మి

కలదె యిది యన్యమాతల గర్భమందు ? కష్టసుఖములు జీవికఁ గర్మఫలము
లివి చవిజూడమానుట తెవనితరము! సర్వసౌభాగ్య భరితయకా జననియొపఁగు
భాగ్యసంపద లెందఁకఁ బ్రాప్తమగును ? ఉన్తిమచరిత్రయకా మాత కొక్కమాఱు
వందనమొనర్చ జన్మసాఫల్యమగును, ఇట్టి కరుణామృతస్వాంత నిట్టిమాత
నిట్టి యుత్తమశీలను నేనుమదిని, తల్లియని భక్తితో మ్రొక్కుదానికంటె
గల్గునే యన్యభాగ్యవీ కష్టమతికి, శుష్కదేహంబుతో నుండి చూపులంగుఁ
బుత్రవాత్సల్య రసమది పొంగిపొరల, నూమకాదృష్టచింతన మానసమున
బ్రదికియుంటివి నాపుణ్య భాగ్యమునను, కనులముందుఁ జరించునా కల్పనల్లి
కామితఫలంబు లొనగూర్చు కామదోగ్ధి, చింతఁబోకార్చి తనుపు సంతోషకరణి
నా వ్రతఫలంబు నాతల్లి నా యుపాస్య, దైవతము నీవె నీకు వందనము తల్లి
దిసదినము నొక్కమాఱు నీదివ్యమూర్తి, గడియకొకఘాఱు నీపాదకగజయుగళి
అరగడియ కొక్కమాఱు దయార్ద్రదృష్టి, నెలమి సేవింపఁ జేకూరునేని నాకు
నన్నుఁబోలిన సుకృతి వేటున్నెయింక, ఆంధ్రవాఙ్మయమందు సమ్మాయటన్న
మధురపదమున కీడైన మాటలేదు, సర్వకష్టాన్నదంబైన జగమునందుఁ
దల్లికీడైన పరదైవతంబులేదు, భాషయును దేశనూతయుఁ బ్రకృతిదేవి
తల్లికి సమానమగు దైవతములుగాదు, కనులమూసిన దెఱచిపఁ గాంచుచున్న
మాతృమూర్తియెనాముందు మసలుచుండు, సుకృతమననాదె, యన్నింట సుకృతినేను.

కావలెను

మునుపటివలెనే “గృహలక్ష్మి”కి పెక్కు సోదరీమణులనుండి
రచనలు వచ్చుచున్నందులకు మా కృతజ్ఞతా నందనములు.
ఇంకను కథలు, పద్యములు, పాటలు, స్త్రీలకు సంబంధించిన
వివిధ విషయములుగల వ్యాసములు గావలెను. వ్యాసములు
విడివిడి కాగితమున కొకే ప్రక్కన వ్రాసిపంప వేడికోలు.

సంపాదకులు.

సంసారచక్రము - గో సంరక్షణ

“అభినవ సహదేవ” డాక్టరు ఏజల్ల శ్రీరాములుచౌదరిగారు

ఏనాడు మన భారతదేశము గో సంరక్షణమునందు పేక్షచేసెనో ఆనాటినుండియే మనదేశము అభిగతిపాలైనది. ఈ గో సంరక్షణము భారత నారీ మణులకు పరమ ధర్మముగా స్థిరపడియున్నది. కృషియే జీవనోపాధిగా గల దేశములలో గోవును పూజ్యభావముతో పరికింతురేగాని వానిని సంరక్షించుటకై తగిన శ్రద్ధవహించుటలేదు. దేశములో పశుసంతానము అభివృద్ధి కావలెనన్న, ప్రజలు ఆరోగ్యవంతులై సర్వసౌఖ్యములు అనుభవించవలెనన్న, గృహంగణాలు తమకుటుంబములను పోషింపవలెనన్న, మన దేశము సర్వసౌభాగ్యములతో తులతూగవలెనన్న గోసంరక్షణకై శ్రీ పురుషాదులు పూనుకొనవలెను.

గోమయము మిక్కిలి పరిశుద్ధమనియు, క్రిమిసంహారమనియు, మనపూర్వుల కత్యధికమగు నమ్మకము గలదు. గృహంగణములను శుభ్రపరచుటకు గోమిళితమగు ఉదకమునే యిప్పటికిని గ్రామములందు పలు పురు వాడుచుండురు. సాలగ్రామము తులసీవనము అగ్నిగోవు పూర్వాచారపరాయణులకు పరమపూజనీయములు. ఉదయమున నిదురలేవగనే గోవును చూసినపిదప గోప్రదక్షిణ యొనరించుట ప్రబలమగు సదాచారముగా నున్నది. పుణ్యస్థ్రీలు గోవు మహాలక్ష్మియని పశుపు కుంకుమలతో, పుష్పదామాలతో నలంకరించి నిత్యమును ముఖ్యదినములందు నారాధించెదరు. భక్తులు భక్తిపూరితులై స్వయముగా లేతపచ్చికలగ్రహించి శ్రద్ధతో గోవులకును, గోవత్సములకును చేతులార మేపుదురు. అందువలన సాక్షాత్తుగ వ దవతారమనియు, పురాణ పురుషుడనియు, గోసంరక్షకుండనియు, గోవగ్దనోద్ధరుండనియు, గౌతా

చార్యుడనియు పరమభక్తితో మనచే నారాధింపబడుచున్న శ్రీకృష్ణ భగవానునియొద్ద తొమ్మిదిలక్షల గోవులుండెను. వారికథలయందు గోపాల పరావృతుడు గోపాల బాలుడుఅనునవి శ్రీకృష్ణున కన్వర్థనామములైనవి. ఆకలెమునగూడు గోవులు పరమ పూజనీయములైనవి.

సంసారచక్రమును గిట్టునత్రిప్ప గృహిణి హిందూ గృహమునకు జీవగట్ట, గో రక్షణము, హిందూగృహమున శ్రీలవశముననే యున్నది. శ్రీలు పురుషులకంటె దయతో పోషించుచుండురు. హిందూవనిత గోవును ప్రత్యేకముగా పాలకై పెంచుటలేదు. గోరక్షణము పుణ్యప్రదమని తలంచుచున్నది. శ్రీలనే కులు గోవులను పదిసార్లు పవిత్రదేవతలవలె పూజించెదరు. దిక్కులునిండునట్లు మేత మేపుదురు. ఎక్కడనో గాని ఆపులలో పొడచునవి యుండవు. “గోవు మాలచ్చికి కోటిదణ్ణాలు” అనునట్లుగ గోవులు హిందూగృహమున పిల్లలవలె మనోహరముగా తిరుగుచుండును. కక్కురితికి పడి లేగకు లేకుండ పాలను పిండరు. ఆవు ముదిసిన కటికివానికి అమ్మగు. అనేకులు యింటబుట్టిన ఆవులు యింటనే మరణించవలెనని కోరుచుండురు. అచ్చుపోసి విడచిపెట్టిన ఆబోతుల విషయములో హిందువులకుగల భక్తి సర్వలోక విదితమేగదా? పల్లెటూళ్లయందలి శ్రీలు సగకాలము పశుసంరక్షణార్థమై వినియోగించుదురు. తెల్లవారు జామునలేచి పోయి గడ్డిదోకి దులిపి తట్టలనిండ దెచ్చెదరు. అటుతరువాత కడుగు, ప్రత్తివిత్తులు జొన్నలు, ఉలవలు మున్నగునవి విసరి కుడితిలో కలిపి యుంచెదరు. తరువాత సాయంకాలము మరల గడ్డి

గృహ లక్ష్య

పోయి కొన్న మున్నగునవి మూటకట్టి తెచ్చుదురు. ఈమధ్య కాలమున పాటుతీయుట, పెరుగుతీసి మట్టిగ చేయుట మొదలగు పనులతో కాలము వెళ్లుచుచుందురు.

పాడిపశువులు—తదితర పశువులు

పాటుపడు పశువులకంటె పాడిపశువులు సుకుమారమైన జంతువులు. పాడిపశువు లితరపశువులకంటె సాధువులైనవి. పాటుపడు పశువులకు ఎటువంటి ఆహారము పెట్టినను తినును. పాడిపశువులు రుచికరమైనవి, బలముగలవిగానుండు దాణాదనునులు గడ్డి జాతులు తినును. పాడిపశువులకు కోపము, తామసము చాలతక్కువ, యజమానునియందుగాని, యజమానురాలియందుగాని ఒకవిధమైన ప్రేమగలిగియుండును. పాడిపశువులు లేనిగృహము గృహముకాదనియే చెప్పవచ్చును. అవిలేనిచో గృహము కళకళలాడుచుండదని మహాత్ములు చెప్పదురు. పాడిపశువులు తిను ఆహారమునుబట్టి వాని శరీరకాంతి వృద్ధియగుచుండును. ఇంకను చాల ఆరోగ్యకరముగా, సంతోషముగ నుండును. శరీరారోగ్యముగల పశువుపాలు మనకు ముఖ్యాహారమని శాస్త్రజ్ఞు లొప్పుకొనియున్నారు.

పాడిపశువులను కడుగుట

ఈపశువులను పరిశుభ్రమైన స్థితియందుంచుటగత్యము. ఆవులకంటె గేదెలు మిగుల మడ్డిజంతువులుగాన చాలజాగ్రత్తగా వీనిని కాపాడుచుండవలయును. గేదెలకు బురదయనిన మిగుల ప్రీతి. కాకశరీరముగల పశువు లెప్పుడును నీటిలోనె యుండవలెనని కోరిక కలిగి యుండును. కొన్ని గేదెలు శరీరమునిండ మట్టినింపుకొని యింటికివచ్చును. యజమానులలో కొందరు వానిని శుభ్రముగా నీటితో కడుగక యుట్టే యుంచుదురు. అట్లుంచుటవలన పశువునంటుకొని యున్న బురద యెండి బెరడకట్టును. తరువాత పశువు శరీరము

బిగదీయును. అందువలన పాలుకూడా తగ్గి యేదైన వ్యాధికూడ కలుగవచ్చును. కాబట్టి పాడిగేదెల నెప్పుడును నియమించిన వేళకు శుభ్రముగా నీటితో కడిగిన యెడల వానిశరీరము లారోగ్యకరములుగా నుండును. పాలమునుండి గేదెలు రాగానే, జాగ్రత్తగా పరీక్షించి వానికి తగిన సదుపాయములు చేయవలెను. పశువుల కంటుకొనిన బురదలో ఒకవిధమైన రోగమును కలిగించు సూక్ష్మజీవులుండవచ్చును. లేదా యీ బురద దుర్వాసనగా నుండవచ్చును. కాబట్టి నెంటనే నీటితో కడుగవలెను ముగ్ధముగా పశువులతో కలకంటుకొను బురదను పొదుగులోనుండు బురదను శుభ్రముగా కడుగవలెను. లేనిచో తోకను సిమిరి, పొదుగువాపు మున్నగు వ్యాధులు కలుగవచ్చును. వేసవికాలములో సుధ్యాహ్నము 11 లేక 12 గంటలకును సాయంకాలము 4 లేక 5 గంటలకును తప్పకుండ చన్నిటితో పాడిగేదెల శరీరములు కడిగినయెడల వానికి హాయిగానుండి చక్కగా నెమరువేయుచు చెవులాడించుచుండును. అవును గేదెలకు వలె స్నానము చేయించరాదు. అవు గేదెవలె మడ్డి జంతువుకాదు. కనుక యేవారమునకో, యేపక్షమునకో స్నానము చేయించుట మంచిది. గేదెలు చెరువులలోను కాలువలలోను స్నానముచేసి యింటికి వచ్చునపుడు జలగలు శరీరమునుబట్టి ప్రేలాడుచుండును. అప్పుడు వాటిని నెమ్మదిగా తీసివేయవలెను. అవి శరీరమునుండి రానియడల ఉప్పునీగుపోసి నీయవలెను.

పాడిపశువుల కుడితిత్తోట్లు

పాడిపశువుల కుపయోగించు కుడితిత్తోట్లు ప్రత్యేకముగానుండవలెను. మట్టితో జేసినతోట్లుగాని, రాతితో చేసినతోట్లుగాని పట్లెట్లూళ్లలోనున్న రైతు లెక్కువగా వాడుదురు. ఇటువంటితోట్లు గట్టివిగను, గరకులేకుండగను. వికాలముగను మూతి పెడల్పుగను నుండుటమంచిది. తోట్టిమూతి వికాలముగానుండి

పెద్దదిగా నుండినయెడల సశువు త్రాగుటకును కుడితి ఆడుగుభాగమునకు మాతిముంచి త్రాగుటకును, ఇంకను కుడితి ఆడుగుభాగమున నిలువయున్న తవుడు మున్నగు నవి నోటితో తీసుకొని తినుటకును వాటముగా నుండును. లేనిచో పశువునకు చిరాకుకలిగి యీ తొట్టిని బ్రద్దలుకొట్టును. స్రుతిదినము తొట్టిని శుభ్రముగా కడుగుచుండవలెను. లేనిచో దుర్వాసనపుట్టి పశువులకు పలువిధములగు నోగములు పుట్టును. ఒక్కొక్కపశువునకు గాని రెండు పశువులకు గాని ఒక తొట్టియుండుట మంచిది. ఈతొట్టినికూడా స్రుతిదినము సశుభ్రముగా కడుగుచుండవలెను. జబ్బుగల పశువులకుమాత్ర మితొట్టలో కుడితి పెట్టరాదు. పల్లెటూళ్లలోనుండు రైతులలో చాలమంది ఆ తొట్టలలో మిగిలినఅన్నము, మట్టిగ, వార్చిన గంజి మున్నగు నవి పోయిదురు. అందువలన కుక్కలు కాకులు వచ్చి మూతులు పెట్టి తినును. ఇట్టిని తినుటవలన విషజీవు లాకుడితిలో జేరును. తరువాత పశువులు ఈ కుడితిని త్రాగి పలువిధ సంకటములపాలగును. కాబట్టి ఆతొట్ట పైభాగమునకు తగినట్టి మాత వేయించియుంచుట మంచిది.

పాడిపశువుల విశ్రాంతి

వర్షాకాలములో 10, 15 దినము లాకేమాదిరిగా ధారగా వర్షములు కురిసినపుడు పాడిపశువులను దొడ్లలో నుంచుదురు. మాగాణిభూములు రైతులు మెట్టరైతులకంటె పశువుల విషయమై చాలయిక్కట్లు పడుచుండును. మాగాణిరైతులు వర్షములు కురిసినప్పుడు తదితర చోటులకు తోలుటకు స్థలములేక ఆ కొట్టములలోనే యుంచుదురు. వర్షములకు దొడ్డి యంతయు తడిసి చెత్త, మలమాత్రములు వగైరాలు క్రుగ్గి దుర్వాసనవేయును. అందుచేత ఆవాసన సహించలేక పశువులు దొడ్డినుంచి బయటకు వెళ్లుటకు ప్రయత్నించును. కాబట్టి వర్షముకురిసినపుడు మీగ్రామ విశాలస్థలములోనికి మీ పశువులను తోలుకొని వెళ్లి

అక్కడ కొంచెముసేపుంచి అటునిటు తిరుగనిచ్చుట మంచిది. లేక పొలములలోనున్న మెరకనేలలకు తోలినను తోలవచ్చును, కొన్నిప్రాంతములయందు పశువుల నెల్లప్పుడు యిట్టిభూములయందే వానికి తగిన కొట్టముల నేర్పించి అక్కడనే యుంచుదురు. ఈపద్ధతి చాలామంచిదేగాని అప్పుడప్పుడు యిండ్లకు కూడా నలవాటు చేయవలెను. వర్షములు లేనపుడును, తదితర సమయములందును పశువులను కట్టు కొయ్యలకు కట్టివేయక విశ్రాంతిగా ఆ దొడ్లలో తిరుగనిచ్చుచుండవలెను. లేనిచో అవి బయటకుపోవుటకు ప్రయత్నించుచుండును.

పాలుతీయుమనిషి

సాధారణముగా ధనికులయిండ్లలో తప్ప తదితర చోటుల పశువులయజమానులుగాని వారి స్త్రీలుగాని పాలు పితుకుదురు. ప్రతిరైతు సోమరితనముంచక తనంతట తానే తమపశువులను పాలుపితుకుట చాలమంచిది. ధనికులలోగూడ చాలమంది తదితర వ్యవసాయపుసనులు చేయకపోయినను పాలు పితుకుట మాత్రము విధిగా జేయుదురు. పాడిలేనియింటియొక్క సితిగతులు మీకే తెలియును. కాబట్టి పాడిగల స్రుతిరైతు, తప్పక పాడిపశువులను పోషించి పాలుపితుకుగలందులకు ప్రార్థించుచున్నాను. పాలుపితుకుమనిషి మురికిగానుండు వస్త్రములను ధరించి చేతులను శుభ్రముగా కడుగుకొని పాలుపిండవలెను. పాలుపితుకుమనిషికి కురుచ చొక్కాయును, మోకాళ్లవరకు సరిపోవు కట్టుపంచెయును, ఇవ్వమున్న తలపాగయును వుండుట మంచిది. పొడుగుచొక్కాయును, లాపైన కట్టుపంచెయు, నుండుటవలన పశువు యెప్పుడైన తన్నినయెడల అమనిషికి ప్రమాదము కలుగవచ్చును. అనారోగ్యకరమగు మనిషి అనగా క్షయ మొదలగు అంటువ్యాధులు గల మనిషి పాలుపితుకగాదు.

సాలెప్పుడు తీయవలెను.

సామాన్యముగా పాడిపశువులలో ననేకరికము

గృహలక్ష్మీ

లుండును. కొన్ని నునాయీసముగా నిచ్చును. మరి కొన్నటికి చిరుతిండి అనగా ఉలవలు, తవుడు, చిట్టు. జనుపకాడ మున్నగునవి పెట్టిపాలు తీయుటయు గలదు, కొన్ని పశువులు తమ దూడలకు పాలుతక్కువగునను యుద్దేశముతో సగమువరకు పాలుఇచ్చి తరువాత ఎగచేపుకొనును. మరికొన్ని తన్నును. తరువాత ఆపాలు దూడకు ఇచ్చును. కాబట్టి పశువుయొక్క గుణమును కనిపెట్టి పాలు పితుకవలెను. ప్రతిదినము ఉదయము 6 గంటలకును, సాయంకాలము 6½ లేక 7½ గంటల లోపుగను పాలు తీయుట మంచిది. కొన్ని పశువులు ఎల్లవేళల నిచ్చును. కాని రెండుపూటలుమాత్రమే పాలుపిండుట మంచిది. పశువు జబ్బుగా నున్నదో లేదో పరీక్షించి పాలుతీయవలెను. పశుశాల శుభ్రముగా బాగుచేసినతరువాత పాలుతీయుట శ్రేయస్కరము. దుమ్ము ఎంతమాత్రము పాలలో పడరాదు. పాలుపిండిన తరువాత పాలబిండిన ఎవరికిని చూపించరాదు. దృష్టిదోషము కలుగును.

పుట్టిన మూడునెలలవరకు దూడకు సగముపాలు వదలిపెట్టవలెను. సగభాగము యజమానుడు తీసికొనవలెను. 4 వ నెలలో మూడుభాగములు యజమాని తీసుకొని ఒకవంతు దూడకు వదలిపెట్టవలెను. అటు తరువాత దూడయొక్క బలమునుబట్టి పితుకవలెనని బ్రహ్మపురాణములో హితమహాముని చెప్పెను.

పాలుపితుకు పాత్రలు

మనదేశములోని రైతులు చాలభాగము పాలను పోయుపాత్రలు మట్టికుండలనే వాడుచున్నారు. ఇవి చాలశ్రేష్ఠమైనవి. పాలుపిండుటకు మాత్రము తప్పక కళాయి వేసిన లోహపుపాత్రలను మాత్రమే యుపయోగించవలెను. కళాయిలేనిపాత్ర లుపయోగించు టంత మంచిపద్ధతికాదు. రాగిపాత్రలు కళాయిచేసిననేగాని పోయుటకు పనికిరావు. ఇనుపపాత్రలలో పాలుపోసిన చిలు మెక్కి చెడిపోవును, మిగడ నల్లబడును. తగరపు

పాత్రలలోనిపాలు నీలిరంగుగానుండును. చీనాపింగాణి పాత్రలలోపోసిన పాలు త్వరగా చల్లారవు గాన తోడుపెట్టుటకు పనికిరావు. కంచు కొయ్యపాత్రలు పోయుటకు మంచివి.

పాలుపితికెడుపాత్రలు మిగుల పరిశుద్ధముగాను, ధగధగ మెరయుచున్నట్లుండవలెను. లేకున్న పాలు చెడిపోవును. శుచియునునది ముఖ్యముగాచూడని రైతు యొక్కవ్యాపారము వృద్ధిపొందజాలదు. ఇంతియేగాక అచ్చటి పదార్థములను తినెడుప్రజల దేహోగ్యము నకు హానిగలుగును. స్త్రీలలో చాలమంది దేహమును వంచక పాలనుపితుకుపాత్రలను బహుమడ్డిగానుంచుదురు. వీనిని ప్రతిదినము శుభ్రముచేయనియెడల దుర్వాసనకొట్టును. ఒకవిధమైన మడ్డిపాత్రయొక్క అడుగు భాగమున పేరుకొని వాసనవేయును. ఆపాత్రలోనే పాలుపిండినయెడల నసహ్యముగానుండును.

కాబట్టి పాల నెల్లపుడు పరిశుభ్రమైనపాత్రలో నుంచి మాతపెట్టియుంచవలెను గాని దుర్వాసన లున్నచోట పెట్టరాదు. పాలుపితుకునపుడు వేడినీటి తో పాత్రను శుభ్రముచేసి వాడవలెను. పాలనుపితుకు పాత్రలు మూతులు వెడల్పుగానుండుటమంచిది.

పాలనుకాచుపాత్రలు

స్త్రీలలో చాలభాగము మట్టికుండలనే పాలను కాచుపాత్రలనుగా నుపయోగించుచున్నారు. ఇవియే చాల ప్రశస్తమైనవని నాయభిప్రాయము. ఈకుండలు పరిశుభ్రముగను, నునుపుగను, మందముగను అంత పెద్దవికాకుండ నుండవలెను. ఒకసారి పాలువేసి శుభ్రముగాకడిగి ఉపయోగించవలెను. ఇంకను పాలను కాచుపాత్ర శుభ్రముగా కడుగకపోయినయెడల పరిశుద్ధముగాని యితర యేవస్తువుయొక్క సంపర్కము తగిలినను పాలు విరిగిపోవును. ఈపాలపాత్ర నేమాత్రము మురికియున్నను, లేక మజ్జిగ ఏమాత్రము పాత్రల కంటుకొనియున్నను, వానియందు పాలుపితికినను,

సంసారచక్రము—గో సంరక్షణము

పోసినను వెంటనే విరిగిపోవును. ఒకపాత్రలో పాలను కదలకుండ కొంచెము నేపుంచినయెడల పైన మీగడ కట్టును. దీనిని సులభముగా తీయవచ్చును. ఈమీగడ మిగుల నూత్నజీవులతో కూడుకొనియుండును. పాలపై నుండి తీసి చిలికినప్పుడు ఈ రేణువులన్నియు కూడు కొని ముద్దయగును. (దానినే వెన్నయందురు.) పాలను కాచుపాత్రలపైని మూతవేయకుండా కాచుటమంచిది. ఇటువంటిపాత్రలు దుమ్ముగలస్థలములందు నుంచరాదు. తడిసిన పిడకలతోగాని కట్టెలతోగాని దాలివేసి పాలు కాగనీయరాదు. అట్లు కాగనిచ్చినచో పాలు పొగ చూరిపోవును.

ముఖ్యనిషయములు

స్త్రీలు పాడిపశువులకు తవుడుచిట్టు ఎక్కువగా

పెట్టరాదు. తగినంతగా పెట్టవలెను. అట్లుపెట్టినయెడల శేత్రరోగములు వాతరోగములు కలుగును. బలియు నట్లుగా మేపినయెడల ఎల్లప్పుడు ఎదయగుచుండును. కట్టునిలువదు. పాలు తగ్గిపోవును గాన ఎక్కువగా మేపరాదు. ప్రతివిత్తులుపెట్టి నడుమ తగినంత ఉప్పు కలిపి పెట్టవలెను. లేనిచో వాతరోగములు కలుగును. వెన్న ఎక్కువగా వచ్చునను యుద్దేశ్యముతో తవుడు పెట్టుటతగదు. అట్లుపెట్టినచో కీళ్ళవాతము దొమ్మ మొదలగు రోగములు సంభవించును. నాచేరచింప బడిన అనుభవ పశువైద్య చింతామణియను గ్రంథము చూచినయెడల ప్రైవిషయములన్నియు విపులముగా వ్రాయబడినవి. చదువరులు తప్పక తెప్పించి చూచెదరుగాక.

ఒకరు :—ఒకస్త్రీకి తనకుమారుని పురుషపుంగవునిగా జేయడానికి యిరవైయేళ్లు పడుతుంది.

ఇంకొకరు :—ఔను. వాన్నే తెలివితక్కువ దద్దమ్మగా తయారుచేయడానికి యింకొక స్త్రీకి యిరవై నిముషాలు పడుతుంది.

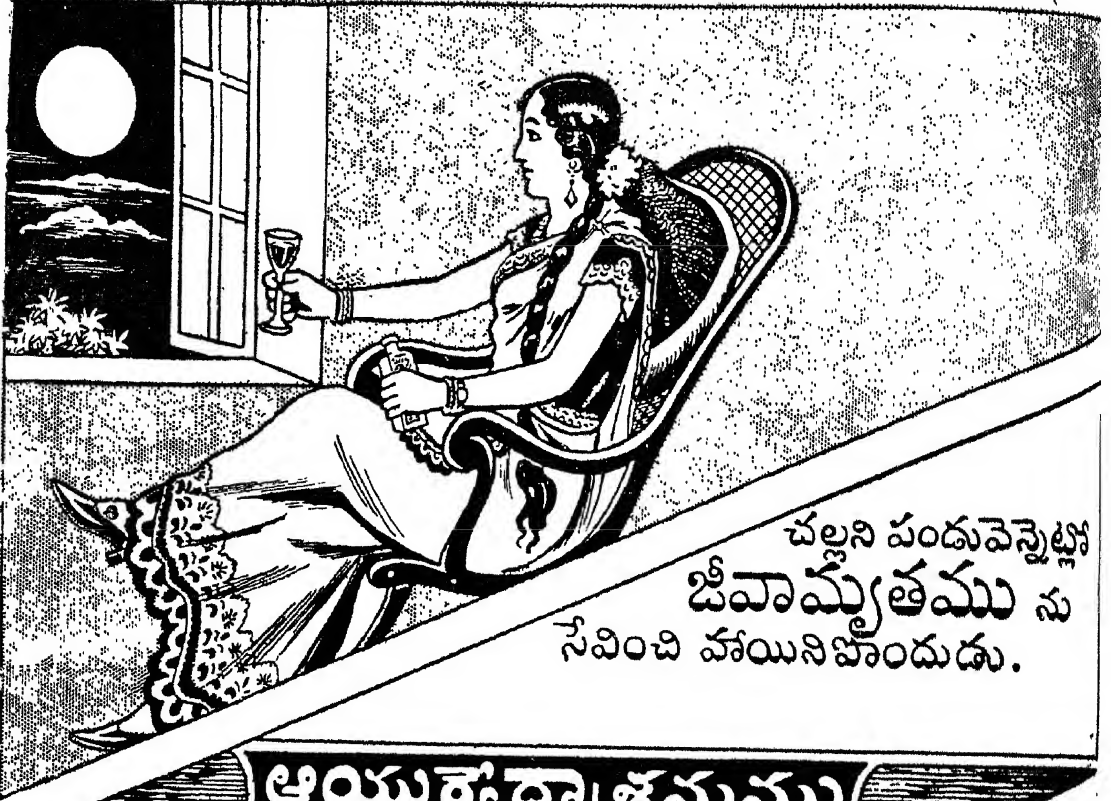
ఒకదినము ఒకపత్రికలో, ఒకడు

“బజారులో నాసంచిని పోగొట్టుకొన్నాను. దానిని తీసినవానిని గుర్తించాను.

అతడు నాకు దానిని తక్షణమేవచ్చి యిచ్చిపోవలయును.”

అని వ్రాస్తే, ఆ పత్రికలో మరుదినము,

“సంచినిదీశాను. గుర్తింపబడ్డాను. పోగొట్టుకొన్నవారు నావద్దకువచ్చి సంచిని ఎప్పుడైనా తీసికొనిపోవచ్చును” అని ప్రకటించబడ్డది.

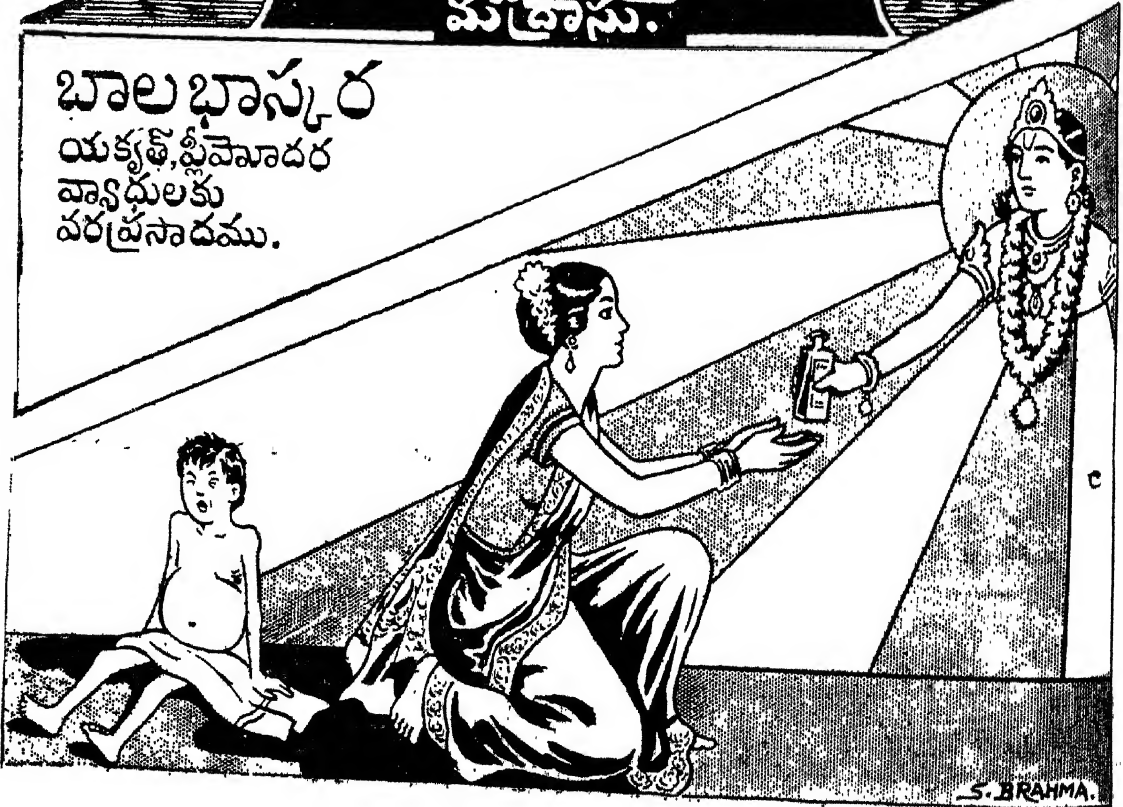

చల్లని పండువెన్నెట్లు
జీవామృతము ను
సేవించి హాయినిపొందుడు.

ఆయుర్వేదాశ్రమము
మద్రాసు.

బాలభాస్కర

యకృష్ణ, ప్రీతిహార
వ్యాధులకు
పరమసాధము.

S. BRAHMA.

గ్రామ పరిశ్రమలు

మొదలి వెంకటరామయ్యగారు

ఆంధ్రదేశమునందు కొన్ని విచిత్రపరిశ్రమ లభివృద్ధిజేంచుచున్నవి. ఇవి పూర్వము లేవుగాని, ప్రస్తుతము, మనయాంధ్ర సోదరీమణులు వీనిని నూతనముగా కనుగొనుచున్నారు. వీనిలో “కాగితములతో గృహోపకరణములజేయుట” యొకటి. ఇది నెల్లూరుజిల్లాయందు విశేషవ్యాప్తిగలిగియున్నది. దీనిని నేను స్వయముగాజూచి గ్రహించితిని. ఈ యుపకరణములు చాల దృఢముగను, విచిత్రముగనున్నవి. ఈపరిశ్రమను ఇతర ప్రాంతములకు పత్రికామూలమున దెలియజేయ దలంచితిని.

చిత్తుకాగితము లుపయోగరహితములని మనవారు విశేషముగా పారవేయుదురు. కాని ఈచిత్తుకాగితముల మూలముననే యొక పరిశ్రమను వృద్ధిజేయవచ్చును. ఈ పరిశ్రమ మొదట గ్రామములయందుండి, మిక్కిలి యనాగరికమని తోచినను, దీనిని వృద్ధినందించినచో, కాలక్రమముగ నిదియే యొక నాగరికవృత్తిగా పరిణమింపగలదు. ప్రస్తుతము మన మిది, తుక్కుకాగితముల యుపయోగమును గ్రహింపలేకయున్నారముగాని, మన సోదరీమణులు నూతనోత్సాహముతో క్రొత్తక్రొత్త పరిశ్రమల నభివృద్ధి నందించుచున్నందుల కెంతయు శ్లాఘనీయులు. ఈ కాగితములతో చిన్నబుట్టలను, గిన్నె

లను, తట్టలను, ఇట్టివనేక పరికరముల స్వల్ప పరిశ్రమతో, తయారుజేయనగును.

చాల తుక్కుకాగితముల నొకచో చేర్చవలయును. అవన్నియు జేర్చినతరువాత నొక పెద్ద గిన్నెలో నీరుబోసి, యాకాగితముల నన్నిటి నా నీటియందుంచవలయును. అట్లు నీటియందుంచిన కాగితములను, మూడు నాలుగుదినములు బాగుగా నానునట్లుంచవలయును. అవి నానినతరువాత, ఒకనేరు వరకును మెంతులదెచ్చి, మరియొక గిన్నెయందుంచి, తగిన నీరునుబోసి, వానినొక రోజువరకును బాగుగా నాననీయవలయును. నానినతరువాత మెంతులు తమ పూర్వ పరిమాణమునకు రెండంతలుగా నగును. నాల్గవరోజు నానిన యాకాగితములదీసి,రోటియందుంచి బాగుగా రుబ్బవలయును. రుబ్బగారుబ్బగా నా కాగితములు గుజ్జగుజ్జు తరువాత దానిని బయటికిదీసి, మరల కొంచెము కొంచెముగా మెంతులతో రుబ్బవలయును. ఇట్లు షుమారు పావుగంట రుబ్బినయెడల మొత్తము జిగటగా గుజ్జవలె నగును. తరువాత మిగిలిన దానినంతయు క్రమముగా గుజ్జగునంతవరకును, రుబ్బవలయును. తరువాత నాగుజ్జను (Pulp) ఒక గిన్నెలోనికి తోడవలయును.

గృహ లక్ష్మి

పిమ్మట మనమొక బుట్టను, తయారు జేయవలయుననిన, ఆబుట్టనుదెచ్చి దాని పై భాగమున, నిండుగా సన్నటి బట్టయొకటి కట్టి, యాబుట్ట మూతివద్ద ముడివేయవలయును. తరువాత నాగుడ్డనిండుగాను, దట్టముగాను, ఇదివరకు తయారుజేసియుంచిన కాగితముల గుజ్జనువేయుచు రావలయును. తరువాత సదంతయు పూర్తికాగానే, బట్టతో గూడ బుట్ట నొకచో కదలకయుండు నట్లుంచవలయును. అట్లు రెండుమూడురోజులుంచగానే యాకాగితము గుజ్జంతయునారి, యాబుట్ట యాకారముతో గట్టిపడును. తరువాత నాబుట్టనుదెచ్చి, దానిపై బట్టనువిప్పి, లోపలనుండు బుట్టను బయటికి దీయవల

యును. తరువాత నెమ్మదిగా, ఆరినకాగితముల బుట్టకంటుకొనియున్న సన్నవస్త్రమును విడదీయగా, దృఢమైన కాగితముల బుట్ట మిగిలియుండును. తరువాత నాబుట్టకు మన మిచ్చవచ్చిన రంగువేసికొనవచ్చును. పై విధముగనే పల్లెములను, గిన్నెలను, తట్టలను తయారుజేయవచ్చును.

ఇట్టి పరిశ్రమలు, మనయాంధ్రదేశమునందభివృద్ధి జెందవలయును. సోదరీమణులందరును, బ్రయత్నించి ఈచిన్న పరిశ్రమ నున్నతస్థితికి దేగోరదెను. ఇదియే కొంత వరకును “గ్రామపరిశ్రమ పునరుద్ధరణము” నకు, పునాదియగునని యూహించుట కవకాశములుగూడ గన్పించుచున్నవి.

వట్టం శేషయ్య శెట్టి
అస్తు నన్ను

నవనాగరికమైన
నగలు

22, వై.నా.బజారు రోడ్డు, మద్రాసు.

శ్రీమ కమలములు, బంగారు నగలు, వెండి సామానులు,

క్రొత్తక్రొత్త రకములుగా తయారు చేయబడును.

“జ్ఞానము”

ఆచంట సత్యవతమ్మగారు

జ్ఞానమునెడి దొక దివ్యచక్షుఃపంటిది. అట్టిశక్తి మనుజులకు తప్ప, తక్కిన అండజ, ఉద్భిజ, స్వేదజ, జరాయుజంబులలో మృగావళులకునులేదు. “ఆహారనిద్రాభయమైదునాని” అని వాటికి తినుట నిద్రించుట, భయపడుట, సంసార వ్యవహారములు మాత్రమే తెలుసును కాని, తామెవరో, తమ్ముల పుట్టించిన వారెవరో, దీనిచే జన్మకారణనిఁ దెలుసుకొనవచ్చునో యెట్టి క్రియచే బహుళదుఃఖకరమగు జన్మనుతరింపఁ జేసికొనవచ్చునో యట్టి జ్ఞాన సాధనము మాత్ర మగమ్యము.

దన్ను దాఁదెలిసికొనునదే జ్ఞానలక్షణము. అట్టిలక్షణ మనేకజన్మాఽర్జిత పూర్వపుణ్య విశేషంబున మానవుడై పుట్టిన జన్మలకై నను, సుకృతకర్మవశుఁ డైన నరునకేలభించును కాని, విషయేచ్ఛల వశుఁడైన, మనుజాధముని పొందనేరదు.

విషయము లొక పెద్దవలపంటివి. ఆశయనెడి మోహపదార్థమం దుంచబడిన “ఎర ” పంటిది. ఆశాయెర కాసించి, మనుజుమృగావళులందు మైమరచి వలలో జిక్కికొని విముక్తి నొందలేకుందురు. బుద్ధియనెడు ఎల్లుకలరేడు బోధయనే తనవాడిదంతములచే మాయావలను కొరుకుటే (అనగా మనస్సు బుద్ధిబోధనువిని, అరిషడ్వర్గముల నణచి, ఈషణత్రయముల వదలి, గుణరహితుఁడై, జ్ఞానసాధనంబెరిగి, ఆత్మతత్వముతెలిసికొని, ఆశాగుణరహితుఁడై, జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యయుక్తుడై మనుటయే) మానవజన్మతరించు నుపాయము. జ్ఞానముచే భక్తి యుదయించును. భక్తిచే భవహరమగును.

జ్ఞానమునకే తెలివని, ఎఱుకని నామాంతరములు. దానిచే, జీవాత్మ పరమాత్మల, అద్వైతమెరిగి సాయుజ్యముక్తి నొందుటచే జన్మతరించును. ఈదారి నెరుగని నరజన్మ వృధాపతనహేతువై, జడమై, భవసాధనమగుచున్నది. సాధోపరి నెక్కి సురక్షితులమైయుండక, క్రిందకురికిన గతియెట్టిదో, జ్ఞానదీపికా సహాయమున్నను, జన్మాంధకారమును వదలింపఁజేసికొన కుండు టట్టిది. భక్తి నొకా సహాయమున సంసారార్ణవమును. తరింపకుండుటట్టిది. అజ్ఞానాటనిని జ్ఞానఖడ్గముచే భేదించి దారి నెరుగుటయే నరజన్మవలని ఫలితము. ఆశాయెరను నిరసించి, అహంకార మమకారములవదలి, పూర్వపుణ్యవశమున లభించిన మనుష్యజన్మ వృధాగాసీయక, జ్ఞానసాధావలంబికులై తరించుదురుగాక.

ఓం తత్ సత్

అస్పృశ్యతానివారణ మనవసరమా?

శ్రీమతి డి. ఎన్. రాజేశ్వరమ్మగారు

వర్తమానయుగమున భారతీయుల భావాతిశయా దర్శములు వివిధవర్ణాశ్రమధర్మసభలలో ప్రళయ ఝంఝానిల తీవ్రసంక్షుభితధరాధరంబులపగిది నిలు కడ జెందకున్నవి. వర్ణభేదములు స్వరాజ్యసాధనము వకు ప్రథమ సోపానమగు పరస్పర మహృద్భావమును పాతదోలి కేవలము స్వప్రయోజనపరాయణతను పెంపొందింపజేయుచున్నవి. పవిత్రమగు హిందూ మతము, తన్మూలమున హీణదశకు గురియైనది. ఈ హీణదశ క్షత్రవవాదులెవరు? వితండవాదములచే, మతాదర్శములను, అర్థభేదమైనన్నియు యుట్టుతలకగు మనభారతజాతీయులే. వీరిలో స్వప్రయోజనార్థమై అసత్యములైనను, భగవదోపదేశమని, ప్రసాదించి చెప్పెడి ప్రాజ్ఞానుకూడ కొందరుగలరు. తూర్వమతాచార్యులపేరిడి, స్వకల్పితసూత్రములను ప్రమాణములుగ బోధింపజూచు మహనీయులు మఱి కొందరు. ఇట్లు నేటివరకు ధర్మాధర్మ విచక్షణలేక సాగుచున్న కల్పితమత సాంప్రదాయములను విద్యా విశిష్టజువిని నైరించిరి. కాని కాలమెల్లపుడొకరితెనుండునా? విజ్ఞానము ప్రబలింపనిమీలితనేత్రుడైయున్న సాటిభారతీయుడు నేడు కనులు తెరచినాడు. తన తూర్వదుష్కరిని తెలుసుకొని, నిలుపున నీరైనాడు. స్వతంత్రతాదోషనముత్తై న్నాధారపడి పరాధీనతకు శత్రుడైనాడు. కావుననే వర్తమానయుగము తూర్పు తూర్వమతము వాల్చి మార్చిపోయింది. అట్టి పరివర్తన మాశ్చర్యకాకాదు. కేవలము క్రమము సహజము. హిందూమత మపవిత్రమై పుణ్యమింతు మహమ్మదీయుల దండయాత్రలు మొదటికారణము. మరీ గ్రంథములు బేకభాషలో ముద్రింపబడకుండుటయు

తన్మూలమున నవి విపరీతాగ్రములచే గ్రహింపబడుటయు రెండవ కారణము.

మతము క్షీణదశకు వచ్చుకొలది విపరీతములగు జాతిభేదములు జనించుచున్నవి. దయాదాక్షిణ్య రాహిత్యమగు స్వప్రయోజన పరాయణత ప్రబలినది. నీతిమార్గ మడుగంటినది. సాత్విక భావమస్మరణీయమై పోయినది. విపరీతాచారములు విరివిగ నభివృద్ధి నొందుటచే మానససంఘమున కత్యంతోపయుక్తములగు తూర్వపుటాచార సాంప్రదాయము స్వల్ప ప్రాయములైనవి. వర్ణభేదమున కివియే కారణములు. కాక హిందూశృతి, స్మృతిపురాణేతి హాసములలో నెందుజూచిననూ “బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు,” అను చాతుర్వర్ణము మాత్రమే గన్పట్టుచున్నది. శ్రీకృష్ణభగవానుడు గీతలలో “చాతుర్వర్ణ్య మాయాస్పష్టంగణకర్మవిభాగశః” అని నెప్పటచే నీ నాలువర్ణములవారు, పుట్టుకవలనకాక, గుణకర్మలచే సృష్టింపబడినారని తెలియుచున్నది. కాన పంచమ వర్ణము, కేవలము భారతానంతర సృష్టియని స్పష్టమగుచున్నది.

పంచములనబడు నిమ్నజాతివారు సఖ్యమున కర్హులారే? లేక అనర్హులారే? అని ప్రవచించుటకు పురాణయుగములోని ఉదాహరణములు పెక్కులు. మాలకూతునకు జన్మించిన పరాశరుడు బ్రహ్మరుషియనంటిగను. అతనికి జన్మించిన వేదవ్యాసుడు మతమునకు ప్రామాణికమగు వేదసంపాదకుడనగు విభాగకర్తయ్యయ్యెను. చండాలకన్యకు జేకొనిన వశిష్ఠుడు పరమ పాపనుడయ్యెను. ఇట్లే పురాణయుగమున నెందరో,

అస్పృశ్యతానివారణ మనవసరమా ?

పంచములతోడి బాంధవ్యమును గల్పించిరి. ఈమధ్యనే కదా శంకరస్వాములవారు మిల్లరుకన్యను శుద్ధి సంస్కరణమొనర్చి మతమున జేర్చినది. కేవల మొక పరదేశీయువతిని హిందూమతమున నైక్యమొనరించుటకంటె స్వదేశీయులను స్వమతస్థులును నగు పంచములను స్పృశించినంతనే తప్పేమియు గానరాదు. కులకాంతలను విడనాడిన భారతీయమణులు సదాచార సంపన్నులైనచో కాషాయాంబరములధరించి, కేలనొక జపమాలబూనినంతనే దుర్మార్గుడును సన్మార్గుడునుచో హేయదృష్టిచే దిలకింపబడు పంచముడు నిరపరాధియగు భారతీయుని స్పృశ్యమాత్రమున కేలయనర్హుడో తెలియకున్నది. మతముపేరిడి వేనవేలు అపరాధముల నొనర్చుచున్నాము. మతమును నెవమిడి ముక్కుపచ్చలారని బాలికలకు వివాహములొనర్చి వారి వైధవ్యప్రాప్తిని కన్నులారగని సంతసించుచున్నాము; మతవిగుడమని పునర్వివాహము లొనర్చిన వారిని వెలిచేసినాము. తుదకు మతముపేరిడి కోట్లకొలది జనుల విజ్ఞాన వికాసముల నధఃపాతాళములకు ద్రొక్కినాము. పంచముడును మనవలెనే తల్లిగర్భమున జనించి, అన్నిహక్కులను, అనుభవించుటకు తగిన భారతీయుడు కాని అన్యదేశీయుడుకాదు. కేవల మొకయన్యదేశీయుడగు వానికి, వ.గివంగి 'జోహారు' చేయుటకు వెనుదీయని మానవధర్మము, అవసరమైనచో వాని కరస్పర్శచే గౌరవింపజూచు మానవశీలము యేకదేశజనితుడగు మరియొకసోదరు నంటరాదని నిషేధించుట కెట్లా ప్పకొనుచున్నదో మిగుల శోచనీయము, సర్వేశ్వరుడగు దేవదేవుని కన్నిప్రాణులు కుల్యములు, అతడందరిని సమాదరదృష్టిచే దిలకించు పక్షపాతములేని తండ్రి. అట్టి తండ్రిని నేవినపనీక పంచముడు దేవాలయమున క్రవేసింప తరుముచున్నాము. అయ్యో! న్యాయాన్యాయ విమర్శకదృష్టియు, ధర్మాధర్మ విచక్షణశక్తియు,

మనకేది? భారతజాతికి ప్రధానమగు సత్యగుణ మెచ్చటికేగె? ఆహా! హిందూసంఘము మతము పేరిడి యెన్ని దుష్కృత్యము లొనర్చుటకు సాహసించినది. అధర్మవర్తనులును, అవినీతివర్తనులును నగు వాడు మనలో నెందరులేరు. వారందరు మిక్కిలి గౌరవోన్నత పదవులనందుటలేదా? కాని పాపమెంతనీతిపరులైనను, సద్వర్తనులైనను యోగ్యులైనను, జన్మచే నిమ్మజాతికి జేదినంతమాత్రముననే, హిందూసంఘమున కెట్టి స్థానమైనను వారికి లేకుండజేయుట నిజముగ దేశాధిపతికి శూచకమనదగును. మనము వారిని నీచదృష్టిని దిలకించుటవలననే వారిలో చాలమంది క్రయిస్తవులగుచున్నారు. క్రయిస్తవుల నాశ్రయించుచున్నారు. తుదకు వారి పరాధీనత భారతీయజాతీయతను బలహీనమొనర్చి మనకు తీరని లోటు కలుగుచున్నది.

కావున భారతదేశాభివృద్ధికి చదపురుగై, సంఘము యొక్క పతితస్థితిని దిలకింప సిద్ధమగుచున్న అస్పృశ్యతా పితాచమును సంహరించినగాని, దేశానర్థకమునకు విఘాతము గలుగదని నమ్ముట మేలు.

సోదర సోదరీమణులారా? మహాత్ముడడుగో? సత్యాగ్రహ దీక్షబూని రాజకీయరంగమున రాణించినాడు. దేశదాస్యాంధకారము పటాపంచలుజేయ స్వతంత్ర్యాభాను డుదయగిరినెక్కి ప్రకాశింపనున్నాడు. స్వతంత్ర్యోదయమునకు పూర్వమే ఊషఃకాలమున పక్షులు కలకలరవములచే విసులవిందొనర్చువిధమున క్రొంగొత్త సంస్కారములొనర్చి జాతీయగీతములను బాడుడు. జాతీయతను నెలకొల్పు పాటుపడుడు. ఐకమత్యమును, అనురాగనూత్రముచే నుహృద్భావమును పెంపొందించుజేయుడు, ఇట్టిసంధిగ్ధ సమస్యలలోప అస్పృశ్యతా నివారణ మనవసరమని యెవరనగలరు?

కై క మ్మా !

శ్రీమతి యా. అలివేణిగారు

౧

కై కమ్మా ! భవదీయవృత్తమును సాకల్యమ్ముగాజూడకే
లోకుల్ కాకులు తిట్టిపోసెదరు నీ లోకోపకృత్యంబు చిం
తాకంతైన గణింపలేరు నిజము న్లన్దొన్న దోషాచరా
నీకంబుల్ తెగి లోకముల్ మనుటకు బీజంబు నీవేకదా !

౨

కాంతుడు కాళ్ళబడ్డ కనికారము సుంతవహింపలేవు బల్
పంతమునట్టి రాము వనవాసమొనర్పగ బంపబట్టియే
అంతమునొందినారు నరహంతకులైన సమస్తరాక్షసుల్
సుంత దయార్ద్రచింతవగుచో కథ సర్వముమాటియుండజే !

౩

మును దేవాసురయుద్ధభూమి బతి సమ్మూర్భావశుండైన నె
మ్మన మందించుక భీతిచెందక రిపుల్ మార్కొన్న కంపింపకే
ఘననిర్ముక్తతటిల్లతాయన శతాంగం బొక్కలిప్తక రణా
వనిదాటించి సుధీరతాగరిమ నీ ప్రాణేశురక్షించితో !

౪

ప్రాణముగాచినట్టి సుకృతాత్ములకేది యిడంగరాదు ? నీ
ప్రాణవిభండు నీకిడ వరద్వయ; మక్కటగల్గినప్పు డ
వ్యానిని గోరుకొంటి వొడబాటుప్రకారము, ధర్మమేయగుక
దాననతండు తక్కుట యధర్మము ను మ్మెవ రెన్ని చెప్పినక.

ఆ ప్రవాక్యం!

౫

రాము డిలంజనించుట పరాక్రమగర్వితం రావణాసురున్
సోమపదార్చనారతు విశుద్ధతపోధనవీడనవ్రతున్
భూమిభరంబుదీర్ప వధముంబొనరించుటకంట; యావనిన్
రాముడు గీము డీవు విపినంబులకంపక చేయగల్గునే!

౬

మగడు వశంవదుండయిన మానినిదిట్టుట లోకధర్మమై
నెగడిన దంతెకాని తననేర్పుమెయిం బతిప్రేమ చూఱగొ
న్న గరిత ధన్యురాలు, గణనార్హసుమీ! మువ్వరాండ్రలోన నీ
మగనికి నీవెనచ్చితి, సమర్థపుకేకయరాజనందనా!

౭

ఆచుతబాహు విక్రమబలాధ్యుడు సత్వగుణప్రభానుడున్
శ్రీయుతమూర్తి రామనృపసింహునిగూర్చిన పుట్టపుట్టు రా
మాయణగాధ కంతకు సమర్థపుబీజము నీదుపాత్రయే
వేయినమస్కృతుల్ గొనుమ ప్రేమపురస్సరముల్ మదంబరో!

ఆ ప్రవాక్యం!

ఎఱుకలపూడి గోపాలకృష్ణారావుగారు

“సహధర్మచారిణి” సఖయయాగాని, “సహధర్మచారిణి” గాదుసఖయ
భర్తలోనర్దంబు భార్యకున్నదిగాని భర్తయేపూర్తికి కర్తగాదు
సారసాక్షినిజూడ సాధ్యయేయగుఁగాని కవులాడునట్టుల కఠినగాదు
ఉవి దార్యమతము తా నుద్ధరించునెగాని పురుషులట్టుల నన్యములకుబోదు

అగ్ని సాక్షిగఁబెండ్లాడి నట్టియతివ
తమ్ము సంతృప్తిబఱచు మాత్రమైగాదు
పాతివ్రత్యప్రభావాన ప్రాణమొడ్డు
నుభయలోకాల నలరించు నుత్తమగుణ!

అది నీ ఘనత;
నీ గౌరవము;

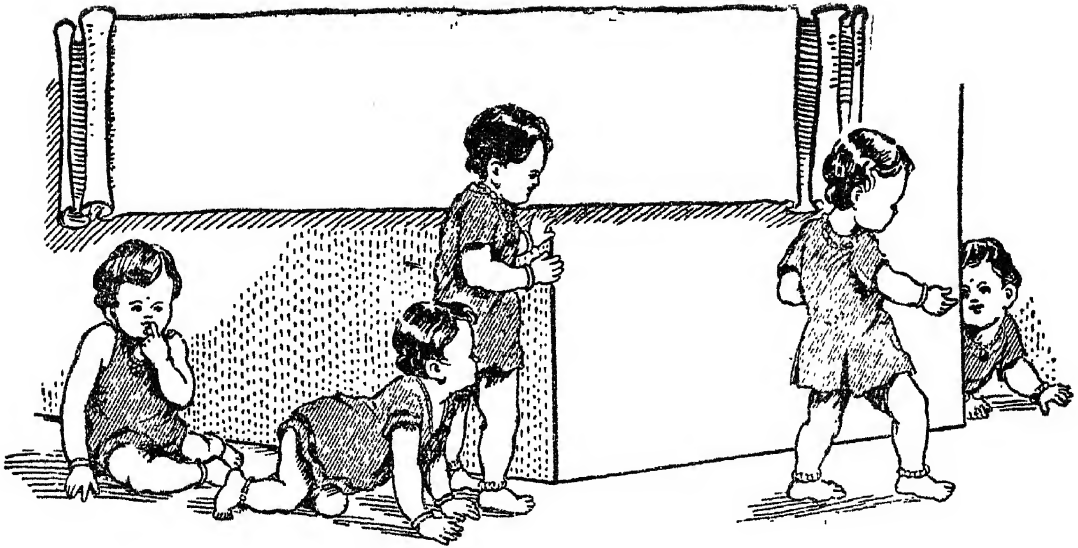
ఒక యింటికి యజమానురాలు గానుండి తన కృత్యముల విజయవంతముగ నొనరించుట యరుదై యున్నది. పురుషులవలన పొగడ్తకొనివియు, తుదకు మెప్పునుగూడ పొందినివియునగు నసంఖ్యాకము లగు పనులందరుజేయుచుందురు. కాని స్త్రీలు ఘనతయు గౌరవమును బొందుటకు జేయవలసిన విధులు కొన్నిగలవు. అది అందరెఱింగినదే. వీనిలో ప్రతిదినము తేనీరుజేయుటగూడ స్థాకటి. ఈ కార్యమున స్త్రీలకు సర్వాధికారముగలదు. దీనిని గ్రహించిన యిల్లాండ్రెపుడును, తమ మాస్తములనుండి తమ పురుషులు, దయాగనమనదగిన యీ భారతదేశపు తేనీటిని గైకొనుచున్నారను మాటమాత్రము మరువ జాలరు.

తేనీరును తయారు జేయుట.

మరగబెట్టిన మంచినీటితో యొకపాత్రను (మంటిదైన మంచిది) గడిగి, శ్రేష్ఠముగు భారతీయ తేయాకును, మనిషికొక చమ్పావంతున, పైగా పాత్రకొక చమ్పాచేర్చి వేయుము. మంచిమరిగిననీటిని పాత్రయందలి తేయాకుపైబోసి బిదునిముషము లుండనిచ్చి పాలు చక్కెరను గలిపి సేవించుము.

భారతీయ తేనీరొక్కటే కుటుంబ పానీయము.

శిశు పోషణ

ఆహారము.

తల్లిపాలే ప్రశస్తమనీ ఫలానికారణాల వల్ల ననీ వివరించ నక్కర్లేదు. గమనిక లేవైనా వున్నవా అనే.

ఏడ్చినపుడల్లా పాలివ్వరాదు. ఇంక రాత్రైతే ఓ ఎనిమిది గంటలకాలం ఇవ్వరాదు. తొమ్మిది పది మొదలు తెల్లవారి అయిదు ఆరయేవరకు. ఈవ్యవధికాలంలో ఏడిస్తే పక్కమార్చి అంతగా నిలవకపోతే కొంచెం వేడిగా కాచిననీళ్లు ఇవ్వవచ్చు.

మొదటి ఆరువారాలూ పాలు మూడు గంటల కొకమారు ఇవ్వవలె. ఇలా అని నిర్ధారణ చేసుకోడం అవసరం. పాలివ్వడానికి అవసరముండదుకాని, బిడ్డను లేపవచ్చు. వాడుకబడితే బిడ్డ సరిగ్గా సమయానికి మేల్కొంటుంది.

కానివేళల్లో ఏడిస్తే నీళ్లివ్వవచ్చు. పాలెంతమాత్రం ఇవ్వరాదు.

గుక్కతివ్వకుంటూ, ఓ పదిహే నిర్లవై నిమిషాలు, మెల్లగా, రెండువైపులా, బిడ్డ పాలుత్రాగేట్లు గమనించవలె.

బిడ్డ కక్కడం పాలలో దోషంవల్లకాదు. తొందరగాత్రాగడంవల్ల. ఇలా త్రాగకుండా తల్లి జాగ్రతపడవలె.

బిడ్డలేడ్వడం తరచు ఆకలైతేనేకాదు. కడుపు నిండుండికూడా ఏడ్వటంకద్దు. విచక్షణ అందువల్ల అవసరం. ఏడ్చినపుడల్లా పాలివ్వరాదు. ఆలా ఇవ్వవలెననుకోడం ఓ దురభిప్రాయం. జీర్ణకోశానికి విశ్రాంతి ముఖ్యం. పెద్దవాళ్లకే వేళకాని సమయాల్లో ఆహారం జబ్బైతే, లేతవయసు బిడ్డల విషయంలో చెప్పనలెనా. జబ్బు ప్రమాదాలకు మూలమునూ.

స్నానము-ఆహారము. బిడ్డలకు పాలివ్వవలసింది స్నానం అయింతర్వాతనే. ముందు కాదు,

గృహ లక్ష్మీ

తొమ్మిది నెలలయితే పాలు నిలుపుదల చేయవచ్చు. ఓ అయిదారువారాలు క్రమంగా పూర్తిగా నిలవడానికి తీసుకొనవచ్చు.

పాలైనా, అమ్మబడే రకరకాల ఆహారాలైనా జాగ్రత్తగా శుభ్రంగా వాడవలె. పాలైతే బాగాకాచి, ఇతరమైతే చెప్పిన ప్రకారం చేసి వాడవలె.

12 నెలలవరకు ఆవుపాలు మంచి ఆహారం. గంజి మొదలైనవి ఏడాదిలయితేనే. ఏడాది ఆరు నెలలయితే అన్నం పెట్టవచ్చు. అంతకుముందుగా పెట్టటం అంత ఆరోగ్యంకాదు.

కమలా, ద్రాక్ష, తదితర పండ్లరసాలు

బిడ్డలకు బాగా వాడవచ్చు. ఏప్రి వేరుచేసి ఉపయోగించవలె. తల్లిపాలులేని బిడ్డలకు దీనివాడుక మరీ ఉపయోగం.

పాలబుడ్ల వాడుక అనారోగ్యం. వీటివల్ల అపాయాలు వివరించాలంటే చాలా. ఓ శుభ్రమైన పింగాణిగిన్నె చాలు ఆహారం తయారు చేయడానికి.

కానివేళల్లో ఇవ్వవడకుండా బిడ్డకు ఆహారం ఇవ్వవద్దు. మరి తగని ఆహారాలు వాడుక చెయ్యవద్దు.

కొన్ని మాసాలు వాడని ఆహారం బిడ్డను తూచడం, ఏకాగ్రోగ్గావుద్దీ హెచ్చుకాకుంటే వైద్యుని కనుగొనడం ముఖ్యం.

యస్. శేషగిరిరావు.

స్వర్గ మేల?

ముసగపాటి చిరకానుచున్నారగు

విజ్ఞాన విద్యా వివేకశోభితగుణ, వర్ధిత సౌశీల్యవర్తనంబు,
సహజ గాంభీర్య హాస్యామోదమాధురీ, స్వారస్య కవిత వాగ్దేవ్యభానంబు,
కరుణా ప్రపూర్ణ సంకల్పాను సంధాన, కమనీయ సత్కార్య కారకంబు,
బహువిధాలంకార ప్రాజ్ఞ తాధిక్య సం, ప్రాప్తలాలిత్య విరాజితంబు,

తాపదుఃఖిరోగ దారిద్ర్య భయ మృత్యు

సమయశాంతి ధైర్య సాధకంబు

అగు సతీమతల్లి — అర్ధాంగియగునేని

స్వర్గమేల? పురుషసత్తమునకు.

బాల విజ్ఞానశాఖ

బడిపిల్ల వాడు, ద్రాక్షపండ్లు

శ్రీమతి కమలావతికన్య

అప్పుడే దేవాలయమునుండి తిరిగిపోవుచున్న యొక బాలుడు తన పాఠశాలావరణముగూడ వెళ్లవలసివచ్చెను. అచ్చట చక్కగా పండి గోడమీదికి వ్రేలాడుచున్న ద్రాక్షపండ్ల గుత్తులపై యాకుట్టుని దృష్టి బడెను. ఇంతకుమునుపే దేవాలయమున గురువుగారు యెవరిదో వివాహప్రకటన జేసియుండిరి. ఆ సంగతి మదికిరాగా, తన్నెవ్వరు జూచుచుండలేదని యెంచి, ఒక గుత్తిని ద్రెంచుకొని నోటి సమీపమునకు దాని గొనివచ్చి యచ్చటనే యాపి యిటుల నెను. 'ఈ ద్రాక్షగుత్తియొక్కయు నా నోటియొక్కయు వివాహప్రకటన చేయుచున్నాను. వీరిరువురును పరిశుద్ధ వివాహరీతిగా జతగూడరాదనుటకు యే న్యాయ హేతువునైనను మీలోయెవరైనను తెలిసికొనియున్నయెడల, యిప్పుడే దానిని వెల్లడి చేయవలెను; లేనియెడల మఱెన్నటికినిగూడ మానముగా నుండవలెను. వెంటనే యా ద్రాక్షలును యా నోరును జతగా గూర్చబడెను.

దురదృష్టవశమున యీ సంగతంతయు ఆ బాలుని యుపాధ్యాయుడు చాటున నుండి కనిపెట్టెను. మరియు వానిమాటలు వినబడజాలనంత దూరమున యుండనందున

వాడు పలికిన ప్రతియక్షరమును స్పష్టముగా వినగలిగెను. అయినను, యప్పటి కూరకుండి, మరునాడు తక్కినవాని సహపాఠకులందరి ముందు వానిని నిలువజేసి, తాను చేత నొక కట్టునుబూని, దండధారివలె గన్నట్టుచు యా బాలుని దండించుటకు పూర్వ మిట్లనియె. 'నేను యీ దుడ్డుకట్టు యొక్కయు యీకుట్టుని వీపుయొక్కయు వివాహప్రకటన జేయుచున్నాను. ఎవరైనను ఆటంకపఱుచు దలచుకొనినయెడల యిప్పుడే సహేతుకముగా వెల్లడిచేయవలెను. లేనియెడల యి క నెన్నటికిని మాటాడరాదు.'

బాలుడు వెంటనే సర్వము గ్రహించగలిగెను. అయినను చెదరని చిత్తముతో గట్టిగా 'నే నీ ప్రకటన నిషేధించుచున్నా'నని యఱచెను.

గురువు—ఇందుకు కారణమేమి కనుపఱచగలవు?

బాలుడు:—ఉభయ పక్షముల వారు సమ్మతించకపోవుటయే కారణము.

గు:—“ఆలాగా!” యని, పిల్లవాని బుద్ధిచతురతకు లోలోన సంతసించుచు, “అటులయిన యీ వివాహమును త్రోసి వుచ్చవలసినదే.” (అనువాదము)

పెళ్లా ల స ర దా

సీ. వి. రమణగారు

ఎనిమిదవ హెన్రీ యొండుకు యేడుమందిని పెళ్లా
డాడని ఒక టీచరు ప్రశ్నిస్తే పరీక్షలో కొంతమంది
కుట్టాల్సినా వ్రాశారు.

గణపతి:—హెన్రీ పూర్వరాజుల రాజులకథ
లను వినడానికి చాలా యిష్టపడేవాడు. అందుచేత
ఏడుమందిని పెళ్లాడాడు.

వాసు:—ఒక జ్యోతిష్యుడు హెన్రీతో చాలా
మందిని పెళ్లాడితే స్వర్గం తప్పకుండా వెళుతావని
జెప్పాడు. కాబట్టే అతడేడుమందిని పెళ్లాడాడు.

గారీనాథ్:—హెన్రీకి పేకాటంటే చాలసరదా
కాబట్టి యేడుమందిని పెళ్లాడాడు.

రాముడు:—హెన్రీ తన పెద్దఅంతఃపురంలో
వంటిరిగా ఉండటానికి భయపడి యేడుమందిని పెళ్లా
డాడు.

రింగడు:—హెన్రీకి యిరుగుపొరుగువారి చెబ్బు
లూటలు పెళ్లాంచెపుటాంటే వినాలని చాలసరదా.
అందుకే పెళ్లాడాడు ఏడుమందిని.

శంకరుడు:—హెన్రీ వార్తాపత్రికల్లోపడే పెళ్లి
యినామిలకు నిలబెట్టుకుంటేవాడు. కాబట్టి యేడు
మందిని పెళ్లాడాడు.

కృష్ణుడు:—హెన్రీ రకరక కాల పిండివంటల
తినాలంటుంటేవాడు. ఏడుమంది నంనుకే వరించాడు.

నారాయణుడు:—ఒకసారి ము హెన్రీ తనచుంత్తు
లతో ఈలా అన్నాడు. “నారాయణులూ ప్రతి
నారు ఏదో గొప్పపనిచేస్తూ ప్రసిద్ధికొస్తున్నారు. నే
నెందుకు గొర్రూడను?” చుంత్రిఅన్నాడు. “చాలమం
దిని పెళ్లాడుటకు ప్రారంభించండి. తమనేరు ప్రసం
చంలో ప్రసిద్ధికొస్తుంది.” అందుకే యేడుమందిని
వివాహమాడాడు. (చంటే క్రానికల్)

పి త్తూ ణ ము

పాకల చంద్రారాంతులముణిగారు

అవి చీకటిరాత్రులు. నాడు ఘోరాంధ
కారము. భోరున వానకురియుచుండెను.
ఉరుము లతి భయంకరముగ గర్జించుచు
డెను. అట్టి సమయమున మూర్ఛాగతుడగు
తమ జనకునొక యుత్తమాశ్వముపై నిడి
ఆశ్వారూఢులగు మువ్వరు రాజపుత్రులు ఆ
నిబిడకాళీరాత్రియం దా ఘోరారణ్యమున
పరువు లెత్తుచుండిరి. వెనుకగిట్టలచప్పుడు.
శత్రుసైన్యములు తమ్ము పెంటామచున్న
విషయ మా మూపురుతరుణులు గ్రహించి
భీతినొందసాగిరి. నిమిషనిమిషమునకు శత్రు
సైన్యములు దగ్గరపడ జొచ్చెను. పెద్దవా

రిరువురి నోటనుండి హాహాదనము లున్న
తిలైచు. కడగొట్టువాడగు నియసింగు
మాత్రము పారిని భయపడనలసిన పలుకుచు
తనజేజుని మరలత సొవ్పరింపదొడగెను.
ఆయశ్వములు వాయువేగ మనోవేగము
లను మించి బద్విడసాగెను. కాని లాభము
లేకపోయెను. నిమిషములలో శత్రుసైన్య
ములు వీరిని ముట్టడించెను పెద్దవారిరు
వురును శత్రుసైన్యముల గొంచినతోడనే
భ్రాంతచితులై స్వప్రాణరక్షణార్థములకై
తమ్ముని శత్రుమధ్యమునవిడచి స్వార్థపరులై
పలాయనులైరి.

జయసింగు ఓదాపడిన ఈ యాపదను గురించి ఇంచుకంతయు చలింపక ధైర్యముతో అశ్వాపతరణము గావించి తన తండ్రి శరీరమును పదిలముగ నొక చెట్టుక్రిందనుంచి యే యాపదయు తండ్రికి గలుగకుండ తండ్రి శరీరమును కొగిలించుకొని పరుగెత్తును.

శత్రుసైన్యము లచ్చటికివచ్చి జయసింగాదులగానక యాశ్చర్యపడుచు నందందు వెదకుచుండిరి. వాస ఇంకను భోరున గురియుచుండెను. గాలి యతిభయంకరముగ నీవసాగెను. శత్రుసేనలింకను జయసింగు పితనుగూర్చి వెదుకఁజొచ్చిరి. ఇంతలో నొక మెరపుమెరసెను. ఆకాంతిలో వారికి చెట్టు మొదట నొక మనుష్యాకృతి గన్పించెను. వెంటనే పదునైదుకత్తు లొక్కసారి పైకెగిసి ఆ యాకృతిశిరము ఖండించివైచెను. ఆమస్తకముగైకొని శత్రుసేన లొక్కవరు గున సగరాభిముఖులైరి.

నబాబు దర్బారు తీర్చియుండెను. విద్యుత్కాంతిచే నాదర్బారు వేయిరెల్లు రామణీయకముగ వెలుగొందఁజొచ్చెను. దర్బారంతయు నిశ్శబ్దత వహించియుండెను. అందరి జూక్కులు సింహద్వారముపై నుండెను. అందరు వెడలిస నేరకాకై నిరీక్షించుచుండిరి.

ఇంతలో పరుగుపరుగున నాసేన దర్బారు ప్రవేశించి చిన్నమస్తకము శూలగ్రమున గ్రుచ్చి నబాబునకుజూపిరి. అందరినోట హాహాకారము లుప్పతెల్లెను. జరిగినప్రమాదమును సైనికులు గుర్తించి భీతిచే గడగడ వడకసాగిరి. కారణము, అది జయసింగు మస్తకమే. పితృణమునెరవేర్చ నాబాలుడు చేసిన సాహసము క్షణములో సగరమంతయు నల్లకొనెను. సైనికులు జయసింగుజనకు డనుకొని యాకాశరాత్రియందు జనకుని గాపాడ తనదేహ మడ్డుపెట్టిన జయసింగు శిరమునే ఖండించివైచిరి.

ఆపరేషన్ అంటే అమితంగా భయపడే ఒకరోగి ఆపరేషన్ అయినతరువాత వార్డు లోనికివస్తూ “దేవుడా! రక్షించావు. ఆ కాస్తా అయిపోయింది” అన్నాడు.

ఇంతలో ప్రక్కపరుపుమీద ఉన్నరోగి అందుకొని “అంతనమ్మకం పెట్టుకోవద్దు. నాకు ఆపరేషన్ చేసినపుడు డాక్టరుగారు స్పాంజిలోపల మరచినానంటూ రెండవమారు దానికోసరమై తిరిగి ఆపరేట్ చేశారు.” అన్నాడు.

ఆప్రక్కనే యింకొకరోగి “నిజమే. నాలోపల డాక్టరుగారి సామానేదో ఉండి పోయిందంటూ మరి నన్నింకొకమారు ఆపరేషన్ జేశారు.” అన్నాడు మెల్లగా.

అప్పుడే మొదటిరోగికి ఆపరేషన్ చేసిన సర్జనులార్డు లోపలికివచ్చి “సాటోపీ యిచ్చ పెవరై నా జూశారా” అని ప్రశ్నించాడు.

సాపము ఆ మొదటిరోగి మూర్ఛపోయాడు ఆమాటవింటూనే.

పైపదముల గన్నంతటనే కొందరికి మళయాళ దేశము జ్ఞాపకము రావచ్చును. మరికొందరు స్త్రీలు ముందు సర్వహక్కులను తమ చేతులలోనికి దీసికొని పురుషుల పై రాజ్యము జేయుటను గురించియేయోయని వింతనొందుదురు. కాని భయపడవలసిన పనిలేదు ; వింతపడవలసిన విషయముగాదు ; నూతనమైన న్యూస్ గూడా కాదు. సర్వాధికారుల మనుకొని పురుషులెంత యధికారము 'చలాయించి'నను, వారికి సంఘమునం దెక్కువ హక్కులు లేకుండజేసినను రమణులు మాత్రము రాజ్యము లేలుచునేయుందురు. ఆరాజ్యము గృహమని యంద తెలిసినదే. ఆరాజ్యమునకు సర్వాధికారి—నిజసితిలో రమణియే గదా! ప్రాచ్య పాశ్చాత్య దేశములందు గృహిణికి గృహరాజ్యాధికార నిర్వహణమునకు గావలసిన హక్కులందు హెచ్చు తగ్గులున్నవి. ఈహక్కులు సంపూర్ణముగ గల్గియుండువారు బర్మావనితలు. వారి విపులమగు గృహజీవితమునుగూర్చి The Illustrated Weekly of India యందు ఎల్. జె. యన్. గార్టిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

ప్రాచ్యఖండములందే దేశమునను—తుదకు ప్రపంచములో నెచటను—స్త్రీలు గృహాధికారమందు బర్మావనితలవలె నిర్వివాదమగు సాధికారమునుగల్గి 'చలాయించ' జాలరు. అచ్చెరువొసరించు వ్యవహారిక

శక్తి అభ్యాససిద్ధమగుజ్ఞానములతో బర్మా స్త్రీ పూర్వాచారములు వాడుకలు తన కొనంగిన స్థానమునకు చక్కగ తెలియున్నది. ఆస్థానము నామె సుస్థిమముతో మనోహర భావములతో శాంతిలో నిపుచున్నందుననే ఆమె యధికారమునకు లొంగియుండువారు మాంసమాంసాహార, నణగక గొణగక సంతోషముగనుండును.

వివాహమన బర్మీయులకు యింటిని నెలకొల్పుటని యర్థము. ఈకార్య మొకపరి ముగిసినేని భార్య గృహరాజ్యమును పాలింప నాగ్రభించును. భర్త సంతోషముగా భార్య 'స్వదేశే విదేశే' న్యవహారములు నిర్వహించుచుండ లొంగికొని సూచకముగా తల నాడించుచుండును.

సాధారణముగ బర్మాదేశీయులను సోమరియని వాడుకగాని, పూర్తిగా ప్రేమవహింపకుండనుండదు. గృహమున నొక కార్యము గావించి విజయము దము చేమరొక్కదానిని గమనింపడు. తనభార్య అన్ని కార్యములను తన యులోచనాసాహాయ్యము లేకుండగనే నిర్వహించు సామర్థ్యముగలదని యాతని కామె యందతీతమైన నమ్మకముండుటచే నామె సత్యగత దయతో నాదరించును.

బర్మాగ్రామనివాసుని భార్య తన వరిపంట సంతటిని రంగూను వర్తకప్రతినిధి కమ్ముటయేగాక చక్కనిబేరము జేయు

ర మ ణు ల దే రా జ్య ము

గలదు. భర్త యెప్పుడును భార్యకు దెలియ కనేగాని, భార్య యిష్టమునకు న్యతిరేక ముగాగాని దేవేవ్యవహారమును నారంభింపడు ; అట్టి న్యవహారములందు చాల మంచి ఫలితములు తప్పక గలుగును.

ఇల్లాలు గృహమునకు సర్వాధికారియై యుండు నన్నంతమాత్రమున బర్మాయందు భర్తలందఱును భార్యదాసులని యనుకొనుట తప్పు. అయిల్లాలు భర్తకు లోబడని యసాధ్యురాలు గాదు ; ఎదురు దిరుగు గయ్యాళిగాదు. వేదవిధులు మానవ చట్టములుగూడ కొన్ని కార్యముల నిర్వహించుటకే గావింపబడియున్నవని యామె తలంచును. వానిలో తన భర్తయెడఁ బానుగా వింపనలసిన విధుల సుల్లంఘించిన మోక్షము త్వరలో లభింపదని యామె యాశయము.

వీరి మనుగర్భశాస్త్రము వివాహవిధులను పెక్కువిధములుగ విభజించును. దాని ప్రకారము భార్య ఏనువిధములు : తల్లితో, సోదరితో, మిత్రునితో, యజమానితో, శత్రువుతో, చోరునితో, బొనిసతో సమానమైనది. వీనిలో మిత్రునితో సమానమైన భార్యయే మిగులఁ గొనియూడబడునది. ఆమెనుగురించి వారిశాస్త్రమున నివ్వధమున గలదు.

“భర్త కోరికల దీర్చుచు, సతనిని మిగుల దయతో నాదరించుచు, యధోచితముగా ప్రేమతో మార్గఁబడుచు, తానతని ఆచారవ్యవహారములందును, యితరు

లతో సంబంధ బాంధవ్యము లందును విషవకేపుడును సాయపడి నాతనికొఱకై మిత్రునివలె పాటుపడుచు, భర్తను గాంచి నపుడు సంతోషముగ గన్నడి, ఆనందముతో నాతనితో భాషించుచు, నాతని పాదములు గడిగి యొత్తుచు, ఆహారపానీయములను సకాలములో చక్కగా నమర్చి యుంచుచు, విశ్రమింపఁగిన ప్రదేశమున పడకనమర్చుచు, నాతని సౌఖ్యమున కెల్ల పుడు పాటుపడుచుండు భార్యయే ఉత్తమురాలు.”

ఆదర్శమైన భార్య కీ విధులని వివరముగ నిధింపబడిన యీ కార్యజాలమంతయు బర్మాస్త్రీ వివాహానంతరము తప్పక ఆచరించును. వారి ‘దమ్మకణ’ ప్రకారము భర్తయందు దోషములను గని భార్య యతని దూషించుట తప్పు, కాని వారి ‘దమ్మదట్’ నీతిప్రకారము భార్య దూషించినంత మాత్రమున భర్త ఆమెను విడచుట న్యాయదూరము.

గృహాధికారనిర్వహణము బూనుటకు చాలకాలమునకు ముందే బర్మాగృహిణి తన వివాహానంతరము తప్పని సరిగా నిర్వహింపవలసిన తన స్థానమునకు దగినరీతి శిక్షణపొందును. ‘నడ్వీకమింగల’ మనబడు చెవులనుకుట్టి పోగులనువేయు ముఖ్యమగు తంతు జరిగిననాటినుండియే యీ శిక్షణ యారంభమగును, ఆంగ్ల సంప్రదాయమగు ‘డెబు’ (Debut) వలె దీనికి సంఘమునందు ప్రాముఖ్యముగలదు.

గృహలక్ష్మి

ఇయ్యది సాధారణముగా బాలికకు పదమూడవయేడు వచ్చినప్పుడు జరుగును. బాలిక జాతకమువ్రాసిన పురోహితునిచే ముహూర్తము నిర్ణయింపబడి వాడుకగా చెవులుకుట్టు వానికి దెలుపబడును. తరువాత చెవిని బంగరుసూదితో కుట్టుదురు. దానిని క్రమక్రమముగా పెద్దదిజేసి 'కమ్మలు' పెట్టుకొనుటకు తగినదిగా జేయుదురు. ఈ కార్యము జరిగిన తరువాత భార్యగా, పరిపాలకురాలిగా తన జీవితముగ గడువ బాలిక శిక్షణ యారంభించును.

అరణ్యములమధ్యనున్న గ్రామమునందలి బర్మాబాలిక పెరిగి పెద్దయై యీ తంతు లేమియు లేకనే గృహిణియగును. కాని పెద్ద గ్రామములందును, పట్టణములందును, వ్యవహార దక్షణతకు గావలసిన బుద్ధి తీక్షణతను పెంపొందించుటకు విద్య చాలవఱకు సాయపడుచుండును. ఈ విధానము ఆబాలికకు పై తంతుజరిగిన తరువాత స్వగ్రామముననే బజారునందైన సంతయందైన నొకయంగడిపై నొకసంవత్సరకాలము అధికారము వహింప నియమించుటచే పూర్తియగును.

దీనియందు గడించిన యనుభవము సహజస్వభావమగు కార్యనిర్వహణశక్తి నభివృద్ధి నొందించుటయెగాక బౌద్ధమతముల యందు వ్రాయుటకును చదువుటకును మాత్రము నేర్చుకొను తన సోదరులకంటె బర్మాబాలికకు మనుష్యస్వభావ పరిశీలనానుభవ మెక్కువ గల్గించును. బాల్యకాలమున సంపాదించిన యీ ప్రయోజనము

జీవితమునందంతటామె కుపకరించును. కావుననే యామె సాధారణముగా గృహమును సరిపాలించుచుండును. వ్యవహారములన్నిటి యందామె సలహా నిప్పని క్రికొనగలుగును.

గృహముపై తాను 'చలించుచు' అధికారమును గురించి బాగాప్రయత్నించును గర్వపడదు; తాను నేయును విధించుని మాత్రమే తలంచును; ఆమె సన్నిహితమైన, సమ్మతింపకున్నను నిప్పని సరిగా నివేశిస్తే సామగ్ధ్యము కొలది చేయుటకు సగంభ మామెకు విధించిన నియమముని యొందుచుండును. ఆమె కథకొనియు బంగారుకొలది బాధ్యతగూడ స్వస్థజ్ఞులనుచుండును.

ఆమె యింటి ఆదాయ స్వరూపముల చక్కగ గుర్తెరిగి పోగొట్టి నిప్పనిచేయ వలసియుండును. తన భర్తయు పిల్లలు తృప్తిపొందు మాంసమును, మాల నిర్భామనుభవింపరీతియు, ఆమె చూడవలసియుండును. ఎచటైనను, నోచుము గను పించెనా బంగారుపులందలి నీవనునట్టి యామె తప్పించుకొనఁజాలదు.

కావున ఇంతటి స్వాతంత్ర్యమును, అధికారము ననుభవించుచుండియు బర్మాగృహిణి, 'విధి'దినమున—మాసమున ఏడవదినము— మరుజన్మమున తాను పునఃపున్యుల్ల (పొరించు టాశ్చర్యముగొల్పును.

మన పొరుగువాడైయుండి మన జీవమున నొక భాగముగ పరిగణింపబడుచుండు బర్మా సోదగీమణులనుండి మన సోదగీమణులెన్ని నిషయములు నేర్చుకొనవలసియుండునో యెఱుఁగుదురుగాక.

పుష్పచయము

స్త్రీలు పురుషులకంటె మిన్నలా?

జంతు దేశ ధర్మశాస్త్రజ్ఞులును, మానసికశాస్త్రజ్ఞులును స్త్రీలు సున్నితహృదయులు, శీఘ్రకోపులను కవుల అభిప్రాయములతో నేకీభవింతురు. పురుషులకంటె స్త్రీలు త్వరగా నేడ్వగలరు. చాలమంది పురుషులకు ఏడ్వక కష్టముగాని స్త్రీలలో పెక్కుమంది మంచియేమిటనే శ్రమనివారణగా నెంచురు. కాని వారెంతటి దుఃఖములైన అద్భుతముగ భరింపగల సహనమును నేర్చుకొనియున్నారు. వారు శరీరబాధలను చాలయోర్మితో భరింతురు. చాలమంది బాధలను భరించుటలో పురుషులకంటె స్త్రీలే మిన్నలనిగూడ జెప్పవచ్చును. వైద్యులు చీని నొప్పవొనరు. కాని, అలసటచే దుఃఖించుస్త్రీ వైద్యముతో దంతవైద్యుని యొద్దకు బోగలదు.

అలసటజెందియుండు స్త్రీ చురచురలాడుచు సంతోషపెట్టుటకు సాధ్యురాలు గాకుండును. పురుషులు స్త్రీలకంటె త్వరగా వలసిపోవుటయేగాక, పూర్తిగా వలసిన యధాస్థితికి వచ్చుటకు చాలకాలము పట్టును. స్త్రీలట్లుగాదు. స్త్రీలకు నిరోధశక్తియే జీవము. దీనివలన నామె పెక్కురోగములను రాకుండ నిరోధించుచు, త్వరగా తేరుకొనుచుండును. స్త్రీ లెంతత్వరగా నలసిపోవుదురో, అంతత్వరగా తేరుకొని పూర్వస్థితిని బొందుట యాశ్చర్యకరమగు సంగతి.

పురుషులకన్నను స్త్రీ సుకుమారముగా గన్పించుటకు చాల కారణములున్నవి. వారి శరీరనిర్మాణమే సుకుమారముగా విచిత్రము గానుండును. చిరుగాలికిగూడ చెడిపోవునను సందియముదోచు సున్నితముగా మేళవించిన వీణతో స్త్రీ సమానయని జెప్పవచ్చును. పురుషుని జీవితమున్ననో అడ్డములేని మైదానమువంటిది. స్త్రీ జీవితమంతయు మిల్లపల్లములే! ఆమె ఉన్నతోన్నత శిఖరముమీద నున్నపుడు, కారీరకముగా, మానసికముగా నెట్టి యాయాసములేనినాడు సాక్షాత్తుచేవలెదు. ఆస్థానమునుండి క్రమక్రమముగా భూమికి దిగుచున్న కొలదీ ఆటంకపెట్టుట కశక్యరాలై, దుర్బలయై, కోపితమై, తానెక్కువగా ప్రేమించువారితోడనే కయ్యమునకు దిగుచుండును.

చక్కగా స్త్రీల నిర్మాణమాది వివిధవిషయముల గ్రహించినవారికి దప్ప స్త్రీస్వభావ మెఱుంగుట రాజకీయచేతనలకు, మతాచార్యులకు, సంఘసంస్కారులకు దుస్సాధ్యము. సాధారణముగా స్త్రీల ప్రేమించువానికి వారి స్వభావము కొంత దెలిసియుండవచ్చును గాని, పదిలో తొమ్మిండుగురు తమవలెనే ఊహింపవలెనని, భావింపవలెనని ప్రవర్తింపవలయునని ఆశింతురు. దీనికంటె యితర అద్భుతములు జరుగవలయునని గోరుటగూడ సులభమే. కాని స్త్రీ లాపాదమస్తకముగూడ స్త్రీలే! వారు శరీరప్రకృతిలో, పనిలో, పాటలో, ఊహలో, ఉద్రేకములలో, ఆలోచనలో, ఆదర్శములలో పురుషులతో నేకీభవింపరు. కొన్ని విషయములలో స్త్రీ ప్రకృతికివశయైయున్నను, ఇతరులందు పురుషునికంటె మిన్నయే!

గృహ ల క్షీ

ప్రకృతివలన స్త్రీలకు గలుగు మార్పులు మాత్రమేగాక, మరికొన్ని కృత్రిమశక్తులుగూడ నామెకు తోడ్పడుచున్నవి. స్త్రీలలో చాలమంది యింటిపనులలో నిమగ్నులైయుందురు. వాని ఫలిత మెట్టిదో చాలమంది పురుషులకు దెలియుదు. ఇట్లు చక్కజేసికొనుట, పిల్లలను కనిపెంచుట, వంటచేయుట, అసంఖ్యాకములైన యితర విధులను నిర్వహించుట చాల సులభమని యనుకొందురుగాని, ఇయ్యవి చాల కష్టమైనవే గాక వీని నిర్వహింప ఆలోచన, శక్తి, ఓర్పు మిక్కుటముగా గావలసియుండును. వంటజేయుటే యొక కళ; అదియు సామాన్యముగాదు. లక్షల కొలది స్త్రీలకు దారిద్ర్యముచే గృహకృత్యములు సంకటములుగా జేయబడినవి.

ఇక స్త్రీపురుషుల వేరువేరుగా దీనుకొన్న పురుషులు వివిధములై వినోదములైన పనులను సమయానుసారము జేయుచుందురు. స్త్రీలకు, ముఖ్యముగ పనులందు నిమగ్నులగువారికి, వినోదములుండవు గాని వినుగుబుట్టును. వా రారోగ్యముగనుండవలసిన వారికికూడ కొన్ని వినోదము లుండకతప్పదు.

స్త్రీలకు పురుషులకంటె కోప మెక్కువయని అనుటకద్దు గాని, వారి నందులకు నిందింపకూడదు, కనికరింపవలసినదే! ప్రకృతి స్త్రీలకు కొంత యశస్సుతోపాటు శిక్షగూడ విధించినది. ఆమె దేనికిగాని త్వరగా లోబడునని పురుషుడు నేరారోపణముచేయుట నిరుపయోగము. విలస, యీ గుణమే ఆమెను సౌందర్యము, బలము, నైతికభావము గలిగించును. కొన్నివేళలం దామె కోపము చూపినను, సౌఖ్యము, ప్రేమ, సానుభూతి యిచ్చుటయం దామె యందెవేసినచేయి. (వార్టర్ ఎమ్. గాలిక)

విచిత్రవివాహములు : అబినీనియనుల వింతవాడుకలు : వీనినిగూర్చి మాడరకొనైమ్ము యిట్లు వ్రాయుచున్నది :—

వివాహము ఎతియోపియానుందు సాధారణవిషయము. నీ యిష్టమువచ్చినపుడు వివాహమాడి బుచ్చి పుట్టినపుడు విడువవచ్చును. ఎట్టి ఆటంకములుండవు. విడాకులు బుచ్చుకొనుటకు వ్యభిచార మనవసరము; ఎంతమాత్రము కష్టములేకనే దానిని పొందవచ్చును.

మనుష్యుని అవగుణములన్నియు గమనించియే ఎతియోపియాను వివాహనిబంధనలు గానింపబడినవి. వా రన్ని వివాహములు సమ్మతించుదురు. ఇష్టము వచ్చినపుడు విడిపోవుట కంగీకరించు సీవిలు వివాహము గలదు. పరిశోధకవివాహములు మొదలగు పెక్కువిధములగు పెండ్లిండ్లు గలవు. ఒకస్త్రీ యితరుల బెండ్లాడకనే వారితో కొంతకాలము నివసించి నిబంధనలేకనే సంతానము బడయవచ్చును.

కాని ముఖ్యమైన వివాహములు నాలుగమాత్రమే. మొదటిది చర్చిలందు జరుగు వివాహము. పురోహితుల సకల విధులతో నిర్వహింపబడును. దీనికి విడాకులహక్కు లేదు. నుఖమో దుఃఖమో వారితో తమ జీవితమంతయు గడుపవలసినదే. సతీపతులలో నెవరు మరణించినను మరల వివాహమాడరాదు. దీనిని కొంతమందియే ఆచరింతురు. రెండవది చట్టబద్ధమైన వివాహము (Civil Marriage) ఒకవిందులో వివాహ నిశ్చయము ప్రకటింపబడును. నాటినుండి వరుడు వధువును కాపాడువారి నొకరిని పూచిగా చూపవలెను. మాట తప్పినయెడల వరుడు వధువు స్థితి బాగుపడువరకు లేక ఆమెకు గల్గిన నష్టము దీయవలెనని దినమున కొక డాలరు చొప్పున యిచ్చుచుండవలెను. సతీపతుల ఆస్తి కిరువురు అధికారులైయుండి, విడాకులు పుచ్చు

పుష్పచయము

కొన్న సమానముగా భాగించుకొందురు. విడాకుల సమయమున సంతతియున్న పెద్దవారిని తండ్రి దీసికొనును, చిన్నవారిని తల్లి శ్రద్ధవహింపవలసియుండును.

మూడవది కొన్ని నియమములపై కొంతకాలమునకు మాత్రము. ఈవిషయమున వరుడే వధువును గాపాడుటకును, తాను తస్వత్రోవల పోకుండుటకును పూచిగా యితరుల జూపింపవలెను. ఇట్టి వివాహము లందు సతీపతులు తమ యిష్టమువచ్చినపుడు విడిపోవచ్చును. నాలవది సంతానముకొలకై నియమింపబడిన వివాహము. ఎవరైన వివాహమునం దిచ్చలేక సంతానముమాత్రము కోరుచో, వా రిరువురు గలసికొందురు; సంతానముతో వారి సంబంధము రద్దగును. వరుడు వివాహసమయమున వధువునకు పెక్కు బహుమతులిచ్చును. వానిలో సర్వసాధారణమైనది కొంతభూమి. దానిలో మాసమునకు మంగలివాని ఖర్చుకు సరిపోవు ఆదాయము వచ్చును. ఎతియోపియనులు వెండ్రుకలయందు అతి శ్రద్ధవహింతురు. వా రాహారము లేకుండనైనను దురు గాని మాసమాసము క్రాపు చేయించుకొనకుండనుండజాలరు.

ఆడుతోబుట్టువులులేని మగవాళ్లు

నా మిత్రులగు పురుషులు చాలమంది వివాహజీవితమున సంతృప్తి బొందకయుండుటకు కారణములు దెలియవలంచి గావించిన యన్వేషణచే అసంతృప్తిపరులగు పురుషులందరు ఆడుతోబుట్టువులు లేనివారే యని గనుకొనినది.

స్త్రీ సంతానములేని యింటియందుండు బాలుడూ మనస్సున సర్వవిషయములు చక్కగ నాటుకొను చిరువయస్సున స్త్రీలనుగూర్చిన యథాగృహాసమును స్వానుభవముచే నెఱుంగకపోవును. ఆతడు పెద్దవాడైన పిదప స్త్రీలను కాకర్షిస్తాననిగాని, వారిని ప్రేమింప నారంభించినపుడు వారి స్వభావములను దెలియక చాల తంటాలుపడును.

సుసకంఠ పెద్దదైన సోదరియుండునేని, మన వివాహజీవితమున అనందదుఃఖముల కామెయే కారకురాలై యుండును.

చిరువయస్సున నిగంభము శన సోదరిసహవాసమున బాలుడు స్త్రీ పురుషుల స్వభావవిరుద్ధజీవితముల దెలిసికొనును. ఈ స్వభావభేదము సోదరీసోదరులకుమధ్య ప్రేమ కడ్డము రానివ్వదు. వివాహితుల మధ్యగూడ యిట్టి విరుద్ధస్వభావములవలననే అసంతృప్తి ప్రబలును.

పెక్కుమంది బాలికలు, తమ తలిదండ్రులు తమ సోదరులకంటె తమ్ము భిన్నముగ నాదరించుట గర్హింతురు. పెక్కువిషయములు బాలురకు న్యాయమనియు, బాలికలుకు గూడదనియు వచింతురుగదా! అందుచే తాను బాలికనని తలంపుగల్గి తనకంటె ఎక్కువ హక్కులుగల బాలునిపై తిరస్కృతభావము యింటి యందే బాలికకు వృద్ధియగును.

స్త్రీలై ఎందుకు జన్మించితిమని యావజ్జీవము దుఃఖించు స్త్రీలుగూడ గలరు. ఈచింతయే వారి బాల్యకాలమున చలమునకు చోటిచ్చును.

సోదరి లేని పురుషుడికొక స్త్రీని ప్రేమించునపుడే యామె స్వభావమును గుర్తింప నారంభించును. ఈ కార్యము నాతడు చిత్రవిచిత్రాభిప్రాయములతో ప్రారంభించును.

గృహ లక్ష్మీ

సోదంతో కలసి మొలసి యుండనందున యువతులు ప్రకటించు మంచి నడవడికయే నిజమనియు సిగ్గు పునియు దలంచుచున్నాడు. కాని, స్త్రీ లెంత తాలిని లేనివాగో, ఎంత ముంగోపులో, ఎంత విచిత్రమైన వాగో, ఎంత నిగూఢమైనవాగో, అంతటి మృదువుగా, సానుభూతితో తాల్చితో, స్వాస్థ్యపరత్వముతో వర్తింప గలరని యతనికి దెలియదు.

తనసోదరు నెక్కువగా ప్రేమించు సోదరుడు, తన సోదరివంటి గుణములుగల స్త్రీనే సహజముగా కోరవచ్చును. కాని వివాహవిషయములందు సోదరినిబట్టి సతిని కోరుకొనుటయందు శ్రద్ధవహింపవలసి యుండును. (జాన్యుయరి మార్టిమర్. టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా)

తులసిన జూచిన దోమలు దగ్గఱజేరవు

హిందూ గృహమున తులసి యుండుటాచారమైనను యిటీవల దానిని కొంత మంది మూఢాచారమనుట వాడుకైనది. తులసివలన ఎంత ఉపయోగమో డాక్టరు టి.సి. బాసుచౌదరిగారు మెడికల్ డైజెస్టివందు వ్రాసిన విషయములవలన గ్రహింపవచ్చును.

వేరునుడి ఆకులవలన తులసి మొక్క చాల ఉపయోగపడును. ఇది దోమలను దగ్గఱజేరనీయకుండుట కత్యంతోపకారి. తులసిని రసముచేసి శరీరమునకు బూనికొన్న దోమలుదగ్గఱజేరవు. దీనికి నిదర్శనముగ జార్జి బర్డువుడ్ యిట్లు వ్రాయుచున్నారు. “బొంబాయినగరమున అల్ బర్డువస్తు ప్రదర్శనశాలయు, విక్టోరియా గార్డెన్స్ నిర్మాణసమయమున, అచట పనిజేయుచున్న వారందరు దోమలచే చాల బాధపడుచుండిరి. దాని మూలమున మలేరియా వ్యాపించెను. ఒక హిందువు సలహాపై ఆ ఉద్యానవనము చుట్టుతులసి మొక్కలు నాటబడియెను. ఆనాటినుండి జ్వరము తగ్గెను; దోమలు మాయమయ్యెను. అంతకుముందు దాస్థ్యము బొంబాయి నగరమునందెల్ల మలేరియా జ్వరమునకునికీపట్టయి యుండియుండెను. తులసి ఆయుర్వేదమునందు మలేరియా జ్వరమునకు ఔషధముగా సూచింపబడినది. దానిని ‘ఇంపీరియల్ మలేరియల్ కాన్ఫరెన్స్’ సరియైనదని ఒప్పు కొన్నది.

తులసి మొక్క నింకను పెక్కురోగముల కుపయోగింపవచ్చును. నిమ్మరసముతో నూరిన తులసి ఆకులను తామర, గజ్జి మొదలగు చర్మవ్యాధుల కుపయోగించిన మంచిఫలితము నిచ్చును. ఇది చర్మమును మృదువుజేసి, ముఖమందలి నల్లనిమచ్చలను పోగొట్టి సౌందర్యము నభివృద్ధిజేయును. చెవి నొప్పికి తులసి యాకురసము ఉత్తమమైన ఔషధము. ఇది పాము కాటునకు లేలు కాటునకుగూడ ఉపయోగింతురు. పాము కరచిన వెంటనే కొన్ని తులసియాకులను దినవలయును. వెన్నతోగలిపిన పిండి కరచినచోటబెట్టి రంగుమారిన వెంటనే మార్చుచుండిన విషమంతయు బైటికివచ్చును.

భారతీయ యువకులు తప్పక పెళ్లాడాలి

కొలదికాలము క్రింద తమ తండ్రిని వివాహపు వ్యయమునుండి రక్షించుటకై నలువురుపుత్రికలాత్మహత్యకు పూనుకొన్న విషయమై చర్చించుచు అమృతబజారు పత్రి కిట్లు వ్రాయుచున్నది.

వివాహోచితమైన నలువురుకన్యలు ఆత్మహత్యకుబూని మువ్వకు మరణించుట, మరియొకరు చాల ఆపాయకరమగు స్థితియందుండుట ప్రజలు ముఖ్యముగ గమనింపదగిన విషయము. ప్రకృతము దేశము రాజకీయ

కీ. శే. సత్తి పద్మావతిగారు
సంగీతమునందును, ఆంధ్రసాహిత్యమునను మంచి పాండిత్యము,
నిరంతర పత్రికాపఠనమునం దాసక్తిగల్గిన యిల్లాలు.

బొంబాయి చిత్రకళా సంఘప్రదర్శనమునందు శ్రీమూర్తి గుర్తి ౧౦౪

“ఎఱుకల నీటుక టై” అనుచిత్రము.

పు స్ప ద య ము

విషయములతో నిండియుండుటచే సాంఘికవిషయములయెడ గావలసిన శ్రద్ధవహించుటలేదు. పైసమాచారము మనసంఘమెంత హీనస్థితియందున్నదియు, దానిని చక్కజేయుటకు మనమెంత శీఘ్రముగ బూనుకొనవలసినదియు వ్యక్తపఱచుచున్నది.

ఈనున్నితహృదయులైన కన్యలు, తమ తలిదండ్రులు బీదవారైనందున తగినవరులను గన్తొనజాలక పోవుటచే, యెరిగిన కన్యలకు వివాహముజేయక యింటనుంచుకొనువారికి సంఘమువల్ల తప్పుక గల్గు అవమానము బాధ గల్గింప నిష్ఠయులేక తమ జీవితముల త్యజించిరి. వరకుల్కమే యిందులకు కారణమని తలంచుటలొ చాలవలెను సత్యమున్నది. గాని వేరుకారణములుగూడ గలవు. ఈవరకుల్కము లిదివఱకులేని వారి మధ్యగూడ క్రమముగ వ్యాపించుచున్నది. అంతశ్శాఖ వివాహములు లేకుండుటయు, సంఘమునందలి బాలికలందరు బాలుర అభివృద్ధితో సమానులుగ నుండకపోవుటయు ఏని యావశ్యకతను బెంచుచున్నది.

యువకులమధ్య వివాహమాడుటకు యిచ్చలేకుండుట నానాటికి చెరుగుచున్నది. దీనికి అర్థకస్థితి, ముఖజీవనమునం దిచ్చ కారణములగుచున్నవి. బ్యాంకిలో పైకము, కాసు, మొదలగునవి తప్పని సరిగా జీవించగోరువారు తమస్వల్ప సంపాదనతో భార్యాబిడ్డల గూడి జీవితముగడప నిష్టపడుదురా? యువకులందరు బ్రహ్మచారులైనచో, వివాహముల కెరిగిన కన్యలగ లేమి! దుగదృష్టవతులగు కన్యల అత్తత్యాగమును గూర్చి యిండుక శ్రద్ధతో యోచించినచో యిద్విషయముయొక్క ప్రాముఖ్యతయు, యీ సమస్యపరిష్కార సాధనమును బ్రెలుపడకపోవు.

ముసోలిని—అవుడు—ఇప్పుడు

ఇటలీప్రభుత్వ సైన్యములు ట్రిపోలిమీద 1911-వ సంవత్సరము దండెత్తినవి. 1935 నందు ముసోలిని ఎతియోపియాపై దండెత్తు టెంతన్యాయమో అదిగూడ అంతియ. ఆయుధమును పెక్కుమంది ఇటలీప్రముఖులు ప్రతిఘటించిరి. ఆకాలమున ఇటలీకార్మికుల కుపన్యసించిన మాటలను The New Republic మరల నిట్లు ప్రకటించుచున్నది.

“మానిసులారా! మాటలారా! ఇది మీవిధి. రైలుకడ్డముగపడుకొని మీపుత్రులను ప్రభుత్వాశయ బలిపీఠములకు పోనివ్వకుండ అడ్డగింపుడు.”

“మనదేశమున గావలసినంత దురవస్థలేదా! బానిసత్వములేదా! విద్యావిహీనులు మన దేశమున జాలకున్నారా? గృహములందును బజారులందును తిండికిలేక మలమల మాడువారు మనమధ్య తక్కువా? ఇట్టిచో మనమె ట్లితరులకు నాగరికత నేర్వగలము? ధనికవాదప్రభుత్వము మిమ్ముల గమనించుటలేదని యెఱుంగరా?”

“మనలో వేలకొలది కార్మికులను మనల అలవరతము పీల్చిపిప్పిచేసి యధికారము చేయుచున్న ప్రభుత్వముకొలకై బలిచేయవలయునని తలంచుచున్నారు. ఇది వారి దేశభక్తి.”

ఈమాటలు సంఘోపకారియగు బెనిటో జారెజ్ ముసోలిని యనువారు జెప్పినవే! దీనిని అతని మిత్రుడొకఁడు వ్రాసియుంది యిటీవల చికాగోనందలి ‘Peoples’ Press నందు ప్రకటించెను. 1911 వ

గృహ లక్ష్మీ

సంవత్సరమున జెప్పియున్న మాటలను మఱచియున్న ముసోలినిగాని దీనిని మరియొకమారు జూడగోరుచు న్నాము అని మాడఁక రెవ్రూ సత్రీక వ్రాయుచున్నది. ఇపుడు ముసోలినిగాని అబిసీరియాపై యుద్ధముజేయు టీసూత్రములపైననా అని సంవియము.

పద్యకవిత్వమున రోగములను కుదుర్చు శక్తిగలదు:—

పద్యకవిత్వములో రోగములను కుదుర్చునట్టి శక్తి చాలవిశేషముగ నున్నదను విషయ పునాదికాలము నుండియు, ప్రజలకు బాగుగా చెలిసియ్యెను. ఆ కవిత్వమును చదువుటవలన మిక్కిటయుగ కష్టపడు చుండువారికిగూడ ఆనందముగలుగును. ఆపదలో నున్నవారియందుగూడ అద్భుతమైనమార్పు గలుగును. ఆకాశ మార్గమున నెగురుచు భరితపక్షి పాడుపాటవలన దోమలకొడ అణగిపోవునీతి ప్రాచీనకవులు వ్రాసిన పద్యములను చదివిన ప్రజలకష్టము లణగిపోవును.

పిటుమెను, గొయిత, టెనిసన్ విక్రయహస్త్యాగో, ఠాకూర్ గారునంటి మహాకవులు వ్రాసిన గ్రంథముల యందలి కవిత ఆనందపూర్వకతను గల్గించి యన్ని బాధలను ఖోగొట్టగలదు. చాల నిరుత్సాహముగా, దుఃఖ ముగానున్నపుడును, ఆరోగ్యముగలుగుచున్న సమయమునను, యిటువంటికవిత్వము మహాసౌకర్యముజేయును. అపుడు గల్లు ఆనందమును వర్ణించుటకుపీలులేదు. జీనితమును పొగడుచు, వ్రాసిన కవిత్వము పాటయైనను పద్యమైనను, గద్యమైనను, లేక శిలావిగ్రహమైనను, నృత్యమైనను, దానివలన అద్భుతశక్తిగలుగును.

ప్రాచీనకవులు వ్రాసిన ఆనందపూరితమైన కవిత్వమును చదవుటవలనను, చూచుటవలనను, వినుట వలనను శరీరమానసికవ్యాధులన్నియు మాయమగును. జీవశక్తులకు గల నిరోధములన్నియు, తొలగును. అపుడు శరీరమానసికారోగ్యము గలుగును. (కలకత్తా మునిసిపల్ గెజెట్.)

వెల్లిజరిగిన మూన్నాళ్లకే కుక్కకొఱకై విడాకులు

వివాహము జరిగిన మూడవరోజున యిరువురు దంపతు లొక కుక్కకొరకై విడాకులు పుచ్చుకొనిరి. ఈ వ్యవహారము వార్తాసంగర సమీపమున కొద్దనకు వచ్చినపుడు వధువగు మేరియా న్యాయాధిపతితో జెప్పిన సంగతులబట్టి చెలిసినది.

ఏడ్చుచు ఆమె యిట్లు జెప్పెను; “నేను నా నాథుని ప్రేమించితిని. ఇపుడును ప్రేమించుచునే యున్నాను. నేను మా నూతనగృహమునకు వెళ్లినపు డచట ఒక పెద్దనల్లకుక్క ఉండెను. నేను కుక్కలన్న యిష్టపడను. అందులో ఆకుక్క భయంకరమైనది. నాభర్త నాయం దీర్ఘాళువై తా నింటలేనపు డితరుల నింటికి రానివ్వకుండుటకు కుక్కను తరిపియతు చేసియుండెను. నా భర్తనుండి విడాకులు పుచ్చు కొనవలయునని నా కిష్టములేదు గాని ఆ కుక్కతో జీవించుట నాకు గష్టముగనున్నది. దానిని వదలుటకు నాభర్త యిష్టపడుటలేదు.”

అంతట న్యాయాధిపతి భర్తవైపు దిరిగి, “నీ భార్యయెడ నీవట్లు వర్తింపజాలవు. కుక్కను వదలు కొనుము” అని మందలించి, భర్త “నేను ప్రకృత మన్నజ్జేయుందును. ఆమె కిష్టమున్న నుండనిండు, లేకున్న పోనిం”డనెను. అంతట న్యాయాధిపతి ఆమెకు విడాకులుపొందుట కనుజ్ఞనిచ్చెను. పరమపవిత్రమై ప్రేతూరితయగు యర్ధాంగి పాశ్చాత్యులకనులందు చతుష్పదజంతువునకు సమానముగాదు గాబోలు.

పుష్పచయము

మార్గరేట్ సాంగరు సతి—భారతనారీమణుల సౌందర్యము

“ప్రపంచమునగల జాతులన్నిటియందును భారతనారీమణులు లత్యంతసుందరులు. వారి స్థితిగతు లెట్టివైనను ముఖములందుమాత్ర మొకవిధమగు మనోహార్యము, అందము ఉండితీరును. పూరిగుడిసెలందు నివసించు బీదవారియందు మైత్రము అసమానమగు సౌందర్యమును గనుగొంటిని.”

భారతీయవనితల కిట్టి గొప్పసాగర్తము ప్రసాదించినవారు మార్గరేట్ సాంగర్ సతిగారు. బొంబాయి నందు తన భాగతదేశపర్యటనమునుగూర్చి ప్రశ్నించుచు తనతో మాట్లాడిన నొకసత్రికావిలేఖరితో పైవిధమున జెప్పిరి. సుతాననిగోధన సాధనముల నుపయోగింపకనే, వాని విషయము కొంచుముగూడ నెఱుంగకనే స్త్రీలు సౌందర్యవతులుగా, సోగసుకత్తెలుగా, మనోహరముగా సందర్శనలని తెలిసికొనుటకు చాల తృప్తి కరముగనున్నదని మాచరజ్ఞ చెప్తూ వ్రాయుచున్నది.

ఎతియోపియాలో తక్కియే సౌభాగ్యమునకు మూలము

అడిస్ అబాబా (ఎతియోపియా ముఖ్యపట్టణము) యందే గృహమునకైన పెళ్లుము. ప్రతియింట రాట్నము జూడగలవు ఇంటకుమునుపు ఎతియోపియా తనకు గావలసిన వస్త్రలము నన్నిటిని తయారుజేసికొనుచుండెడిది. ప్రతివారు ఖద్దరుధరించెడివారు. జపానునుండి తక్కువధర గుడ్డలు దిగుమతియగుటకు ప్రారంభించిన నాటినుండి నేత సరిశ్రమ నశించినది. కాని వారికి నేటికిని ‘చెమ్మా’ యనబడు తన దేశమున నేయబడు అంగవస్త్రముపై మక్కువ మిక్కుటము. దీనికి గావలసిన దారమునంతయు తక్కిలపై స్త్రీలు తయారు చేయుదురు. (అడావ్స్)

మానవుల ప్రారణల దేవతలు విందురా?:—

అమెరికాయం దొక శ్వేతజాతీయు డొక యెఱ్ఱిఇండియను రాచపుత్రికను వివాహమాడి, వారివంశ పరంపరము గావచ్చుచున్న యొక రిహస్యసమాచారమును సంగ్రహించెను. దానివలన నాతడు గొప్ప బొగ్గు గనులను కనుగొనెను. అరువాత ఆ రాచకన్యను నిర్దయఁడై విడనాడెను.

కొలది కాలములోనే బొగ్గుగనుల పరిశ్రమ అభివృద్ధిజెందెను. అచట నుండుండిన యెఱ్ఱిఇండియనుల కుగ్రామము భాగ్యవంతమగు నొక పెద్దపట్టణమయ్యెను. దానినుండి బొగ్గుగొనిపోవుటకు రెండురైలుమార్గములు వేయబడెను.

విడువబడిన రాజకుమారి మాత, శ్వేతజాతివారి క్రూరత్వమునకు భరింపజాలక, సమాధిమునగల నొక సర్వతముననెక్కి ‘మానిటో’ను ప్రార్థించి ఆ గనులప్రాంతములనుండు శ్వేతజాతినంతయు నిర్మూలించగోరెను. అప్పటినుండియే అచట కష్టము లారంభమయ్యెను.

1902 వ సంవత్సరమున గనులందు గొప్ప క్రేలుడుగల్గి, 140 మంది చనిపోయిరి. 1908 సంవత్సరమున గొప్పఅగ్ని ఆ పట్టణమును గాల్చివేసెను. మూడుసంవత్సరములకు తరువాత పనివారు సమ్మెకట్టుటచే పరిశ్రమ నాపవలసివచ్చెను.

1918 సం॥ ఇన్ ఫ్లయంజూజ్వర మాప్రాంతమున వ్యూహ్యదేవతయై విజృంభించెను. పిదప నైదువత్సరములకు కెనడాబ్యాంకు దివాళా దీయుటచే గనులపనివారు రండుజేసిన తమధనమును బోగొట్టుకొనిరి. ఎపుడును తగగదని యనుకొన్న బొగ్గుగను లిపుడు ముగియవచ్చినవని శాస్త్రజ్ఞులు గనుగొన్నారు. కాన నిపు డింకొకమార్గము గన్గొన్నగాని ఆ కంపెని నడచునటులలేదు. ఆ గనులందు ఆ పట్టణమునగలవారిలో నూటికి రిద్ద మంది పని జేయుచున్నారు.

బ్రిటిషు కొలంబియాయందు షెర్నియాయం దీ గనిగలదు. మానవుల దుర్మయముల వారింప దేవతలు తోడ్పడుదురా? కుమరిత ఘోరదుఃఖమును జూడజాలని మాతృహృదయాగ్ని సలిత మింతజేయునా? ఆను సందేహములు మాత్రము మనకు గల్గుచునేయుండును.

ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసు

స్త్రీల సత్యాగ్రహ చరిత్ర

సాధ్యమైతే, పీఠాధిపతిగారు ముఖ్యచరిత్రలు వేద, పురాణాదిహాసచరిత్రములలోనే గాక ప్రత్యేక ముగ్గురూ, పలువిధముల కీర్తింపబడుచు, భారతదీప్య తారాపథంలో, “ధృవ”, తారవలె ప్రకాశిస్తున్నవి. దేశాలయొక్కగాని, సంఘాలయొక్కగాని చరిత్రలు ప్రత్యేకము ప్రతిష్ఠింపబడడంలో ఒకవిధమైన అకర్షణ, ఉత్తేజము, ప్రోత్సాహము నున్నదనుట నిస్సంశయము. అది ఆయా దేశ, సంఘ, వ్యక్తుల ఉన్నతాదర్శ సేవాత్మాగముల ననుసరించే యుంటుందనుకొనండి. ఆ ఉద్దేశ్యంతోనే మహామహుల దివ్యచరిత్రలు ప్రత్యేక ముగ్గురూ నిర్మింపబడినవి. పల్నాడు, బొబ్బిలి పీఠాధిపతులు, పలువిధాల కీర్తింపబడుచున్నా, ఆ మాంచాల, మల్లమాడేవుల ధీరకథనములు ప్రత్యేకంగా ప్రదర్శింపబడడంలో, గర్భభూతమైన యొక యమోఘదివ్యశక్తి ప్రజ్వరిల్లుతున్నది. ఈ ఉత్తమాదర్శముతో స్త్రీల, కాంగ్రెసు సత్యాగ్రహచరిత్రలను ప్రత్యేకముగా రచించ దం, దేశాభిమానానికి, శ్రేయానికి, మిక్కిలి ప్రోత్సాహకరమని, భావికర్తవ్యసాగ్గాని కత్యంత సహాయ కారియని భావించి చరిత్రవ్రాయ సమకట్టినాము. రాష్ట్ర, జిల్లావారిగా రచింపబడు కాంగ్రెసుచరిత్రలో, స్త్రీలచరిత్రలు వివరింపబడినా, అది బహుశ మైనచరిత్రను సేకరింపవలసినదవడంచేత, స్త్రీలచరిత్ర, సమగ్రంగా ప్రతిష్ఠించడానికి అవకాశంచాలదు. వివిధ దేశాలవారు ఆయానాటి స్త్రీఉద్యమాన్ని, చరిత్రలను ప్రకటిస్తూనే యున్నారు. రామాయణంతో ఆనాటి భారతధర్మస్వరూపము ప్రదర్శితమైనట్లే, సీతాదేవిలో భారతాదర్శ స్త్రీస్వరూపము మూర్తీభవించి యుంటున్నది. కీర్తిశ్రీమూర్తినై స్త్రీ భండార అచ్చమాంబగారు ఈ మహా ద్వైతంతోనే, “అబలా సచ్చరిత్రత్వమాలను” రచించి, చారిత్రక స్త్రీలను శాశ్వతంగా దృక్పథంలో నిల్పినారు. స్వాతంత్ర్యకాంక్ష, ఆత్మోత్తేజముల కంఠరంవైచిన ఆసాధ్యమణి ఆశయాలు సార్థకము లగుచున్నవి. కాన దేశస్వాతంత్ర్యంకోసం మహాన్నత సేవాత్మాగములొనర్చిన ఆంధ్రస్త్రీల సత్యాగ్రహ చరిత్ర సమగ్రంగా రచింపడం అత్యవసరమని తూసుకొన్నాము. కేవలము సత్యాగ్రహచరిత్రయేగాదు. ఎవరికి నేమీ ప్రబోధములేనిరోజుల్లో 1920 సం॥నుండి, నడుములుగట్టి, కార్యరంగానికుడి అత్యంత సేవాత్మాగము లొనర్చిన స్త్రీల ఆనాటి కాంగ్రెసుచరిత్రమునుండి ఉదాహృతం. అదియే దీనికి పునాది. గాన ఈ 15 సం॥ల చరిత్రను రచింపబడును. జైశ్రీకు వెళ్ళినవారేగాక పికెటింగు, స్వదేశిప్రచారం మొదలైన అన్నివిధాల కాంగ్రెసు సేవజేసినవారి విషయాలు చేర్చబడతవి ఫోటోలతోసహా. కావున అత్యవసరమైన ఈ సదుద్యమా నికి సోదరీమణులందరు సర్వదా చేయూతనిచ్చి తోడ్పడగలందులకు ప్రార్థించుచున్నాము. స్వయంగా వ్రాసిన చరిత్రలే పూర్తిగా నుండును గాన ఆత్మోత్కర్ష యగునేమో, యని శ.కించక రాష్ట్రమునందలి సోదరీమణు లంతా, టూకీగా (విషయముమాత్రమే ప్రాధాన్యముగ) తమతమచరిత్రలను, మిత్రులచరిత్రలను వ్రాసి పంపించ ప్రార్థించుచున్నాము. విద్యాధికు లీ విషయములూ తమతమ మిత్రులచరిత్రలు, ఛాయాపత్రములను సేకరించి పంపడానికి శ్రద్ధవహించవలెను. ఆయా జిల్లాసంఘాలవారుకూడ ఇందుకుతోడ్పడ గోరుతాము. కాంగ్రెసు సత్యాగ్రహచరిత్ర సంపూర్ణముగా నేనాడో తీర్మానించినవి. జిల్లాసంఘాలు, రాష్ట్రసంఘము కొన్ని జిల్లాల వారు అదిస్వస్థోత్సవసమయానికి ప్రచురించ నూచించారు. కాని ఒక్కజిల్లాచరిత్ర సమగ్రంగా నుదాహరింప బడలేదు. అట్లా అస్తవ్యస్తంకాకుండా సంపూర్ణచరిత్ర, శాశ్వతంగా నిర్మింపబడుటకు సర్వవిధాల తోడ్పడ ప్రార్థన. చరిత్రలు, ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు పంపువారు శ్రీ పాణికా కనకమ్మ, ఆచారిపీఠి, నెల్లూరు, అనిగాని, శ్రీ ద్రోణరాజు లక్ష్మీబాయిమ్మ, నర్సాపురం, పశ్చిమగోదావరిజిల్లా అనిగాని వ్రాయగోరెదము. పెద్దలు, సోదరులు, యువకులు, మాయా ఉద్యమాన్ని ఆశీర్వదించి ఆభిమానించి ప్రోత్సహించవలెనని ప్రార్థించు చున్నాము.

ఇట్లు

పాణికా కనకమ్మ, ద్రోణరాజు లక్ష్మీబాయిమ్మ

గ్రంథ పరిచయము

మొదటి, రెండవ భాగములు.
హిందూదేశ గ్రంథకర్త నాయని సుబ్బా చరిత్ర రావు, బి.ఎ.,బి.యిడి., నరసా రావుజేట, మునిసిపల్ పాఠశాలయందు చిత్రోపాధ్యాయులు. వెల రు. 2.

మాధ్యమిక, ఉన్నతపాఠశాలలందు హిందూదేశ చరిత్ర తప్పుక నేర్పబడవలయునని విద్యాశాఖవారేకగ్రీవముగా నంగీకరించినను ఆ విషయమున బాలురెక్కువ శ్రద్ధపుచ్చుకొనునట్లు గనబడదు. కారణమేమన హిందూదేశచరిత్రములు బాలుర మనస్సునకు వచ్చినటుల విషయములను పొందుపరచి తేటతెల్లముగ వ్రాయబడకపోవుటచేతనే. ఇక ఈ పుస్తకమన్ననో అట్టి కొఱతను కొంతవరకు తీర్చుటయేగాక, నేటివఱకు చరిత్రయందు పరిశోధింపబడిన విషయములతోగూడ మృదుమధురచైలిలో వ్రాయబడినది. గ్రంథకర్తగా రుపాధ్యాయులై చక్కని యనుభవముగడించి బాలుర కీ చరిత్ర బోధించు విషయమునగల కష్టముల గుర్తించి యీ పుస్తకమును రచించినారనుటలో సందియములేదు. అంతియగాక విద్యాశాఖవారు 1929 సంవత్సరమునందు ఉన్నతపాఠశాలలందుపయోగించు చరిత్రవిషయమై ప్రకటించిన స్క్రిముప్రకారము వ్రాయబడినది. అంత్యమున నేటి ప్రభుత్వవిధానమును బాలురు నులభముగా గ్రహించు రీతి శాసనసభలు, సంస్కరణములూధిగాగల విషయములు చేర్చబడినవి. ఈ పుస్తకమును టెక్స్టు బుక్ కమిటీవారంగీకరించుటలో ఆశ్చర్య మేమియులేదు. ప్రతులు “ఓరియంటల్ పబ్లిషింగ్ కంపెని, తెనాలి” కి వ్రాసిన బడయగలరు.

210 పేజీలు. వెల 8 అణాలు.
హిందూదేశ దీనిని మొదట మేజరు బి. డి. ము : క్రైస్తవ బాను, ఐ.ఎమ్.ఎస్.వారు ఆంధ్రప్రభుత్వనిర్మాణ తత్వము వ్యాసరూపమున ప్రకటించిరి. దానిని తరువాత 'Consolidation of the Christian Power in India' అను పేర నొక గ్రంథరూపమున ప్రకటించిరి. దీనిని మహీధర జగన్మోహనరావుగారు తెనుగున అనువదించి విశ్వసాహిత్యమాల రెండవ గ్రంథముగా ప్రకటించిరి. ఇందు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు ఆదినుండియు హిందూదేశమును లోబరచుకొనుట కవలంబించిన పద్ధతులును, దేశము నాక్రమించిన తరువాత దానిని సురక్షితముగా పాలించుటకు కావలసిన విధానములను రాజనీతిని, హిందుమహమ్మదీయ మతాచారలపట్ల వారి కెట్టిఅభిప్రాయము లుండెనదియు, ఆర్థికవిషయమై దేశమందు యెట్టి శ్రద్ధవహించినదియు, విద్యావిధానము పట్లవారి య శయములును వివరింపబడినవి. ఆయా సమయములందు తద్విషయములపై బ్రిటిషు ప్రముఖుల అభిప్రాయము లందందు దెలుపబడినవి. అందరికిని అర్థమగునట్లు సరళమగు వ్యావహారికభాషయందు వ్రాయబడినది.

116 పేజీలు. విశ్వసాహిత్య మాలా మొదటి గ్రంథము.
లియో గ్రంథకర్త రామమోహన్ టాల్ స్టాయి గారు. టాల్ స్టాయిని గురించి తెలియనివారు నాగరికతాప్రపంచమున నేమూల యందుగాని యుండరన అతిశయోక్తిగాదు.

గృహ లక్ష్మీ

ఈతఁడు రాజభోగము లనుభవించు జమీందారు నింటిబిడ్డయ్యయ్య, లెక్కకు మిక్కిలముగ ధనము నార్జించియు ప్రతిపైసాగూడ జనోపకరణమునకై వినియోగించెను. దాతృత్వమువలననే ఇంతటి మహా నీయుడయ్యె నాయన్న, యాతని కవితాప్రతిభ యంత కంటెను మిన్నయైనది. రచనలు ఇతర కవులవంటివే యందమా ప్రత్యక్షరము ప్రబోధయోగమునకై యుద్దేసించినవి. కవియై, కళారాధకుడై, త్యాగియై తన దీర్ఘజీవితమునంతయు ప్రజల బన్నముల వారింప జీవింప యత్నించిన యీ మహానీయుని చరిత్ర యిందు చక్కగా వ్యవహారిక భాషయందు వ్రాయబడినది. ప్రతిభారతీయుడును జడువదగినది.

84 పుటలు. నేడునూరి గంగా
పుట్టుమచ్చల ధరంగారిచే వ్రాయబడి కొండ
శాస్త్రము పల్లి వీరవెంకయ్యనారిచే ప్రక
టింపబడినది. వెల తెలియదు.

ఇందు పెక్కు పుస్తకములనుండి ఇదివఱకు ఎచటను ప్రకటింపబడని పుట్టుమచ్చల విషయములేగాక, నుడులలక్షణములు, సాముద్రికము, మొదలగు విషయము లెన్నియో వ్రాయబడినవి. అచటచట శ్లోకములు పద్యములుగూడ జేర్పబడినవి. ఈ శాస్త్రము లందు నమ్మకమున్నవారి కీ పుస్తకము బాగుగా నుపకరించును.

ఇదియును నేడునూరి గంగా మేలుకొలుపులు ధరంగారిచే వ్రాయబడి గుండు జగన్నాథం సక వారిచే ప్రకటింపబడినది. వివిధ దేవతల మేలుకొలుపులు, పాటలు పద్యములు గలవు.

134 పుటలు. వెల 0-12-0
ఉదార ఉభయభాషాప్రవీణ శ్రీమతి
పాండవము రావురు నుబ్బమ్మగారిచే
రచింపబడినది. ఇందు భారతమునందలి కథ యంతయు స్లుప్తముగ గలదు.

పాండవుల ఉదాసము, కౌరవుల దుర్మార్గము లైలు పడు పట్టులందు మాత్రము చాల రమ్యముగ వ్రాయబడినది. ఎంత దుర్మార్గము తమ కొనరించిన ఎట్టి పరిస్థితులందును పాండవులు ధర్మబద్ధులై అపరాధి ఉపకాగముచేయుటయు, కృతఘ్నులై కౌరవులు ఉపకారికి నపకారముచేయుటయు చక్కగ ప్రదర్శింపబడినది. శైలి భారా శుద్ధిగల్గి సరళముగనున్నది. పాఠకాలలందలి బాలబాలికల కత్యంతోపకరముగ నుండునని నమ్ముచున్నాము. ప్రతులు వేపల శ్రీరామ చంద్ర కీర్తిగారు, ఖాజుపేటి రాజమండ్రీవారికి వ్రాసిన బడయవచ్చును.

శ్రీ కర్ణపాలెం కృష్ణారావు
విజయ కుమారి గారి సంపాదకత్వమున
“సాహిత్యలత” 6వ కుసుమ
ముగా వెలువడినది. 80 పేజీలు. వెల చందాదారు
లకు 8 అణాలు. ఇతరులకు 12 అణాలు. గ్రంథ
కర్త శ్రీమతి యర్రంకెడ్డి చెలమ క్రిష్ణమ్మగారు.
ఇందలి కథ బాగుగ నేయున్నది. శైలి నులభము.
ముమ్మం దీ గ్రంథకర్త అభివృద్ధికి రాగలదని విశ్వ
సింతుము.

ఇదియు సాహిత్యలతా గ్రంథ
కావ్యమాల మాల 7వ కుసుమముగా వెలు
వడినది. 100 పేజీలు. గ్రంథ
కర్త కాదుమంచి కొండలరావుగారు, బి.ఎ.,బి.యి.డి.
ఈ కావ్యమాలయందు ‘బిమ్మని’ ‘ప్రేమబలి’ ‘ముని
మాపు’ అను మూడు పువ్వులు గలవు. ప్రతిపుష్పము
తన మనోహరరూపముచేతను, నుగంధముచేతను ప్రతి
వారిని ఆకర్షించుననుటలో సందియములేదు.
ఉత్సాహపూరితుడగు నీకవి తన రచనలం దా యా
పట్టులగల పాత్రలచే నావేశపూరితుడై బల్కించు
చుండును. ఇది సరళమై ధారాశుద్ధిగల్గి, ఉత్తమా
శయములచే రంజిల్లుచు, చదువుట కాష్టాదకరముగ
నుండును. ఈకవి కల మిట్టి కావ్యకుసుములచే
నింకను ఆంధ్రమాత నలంకరించుగాత!

The Philosophy of the Village Movement

ఇది యాంగ్ల భాష యందు శ్రీయుత జే. సి. కుమారప్ప గారిచే వ్రాయబడినది. జగ మొఱిగిన బ్రాహ్మణుడగుట వీరినిగురించి యెవరికిని తెలియకయుండదు. శ్రీయుత బాబు రాజేంద్రప్రసాద్ గారు “అఖిలభారత గ్రామపారిశ్రామిక సంఘము నకు నిర్మాణకర్తయు, కార్యదర్శియు నైయుండుట చేతనే గాక, ఈ గ్రామపునరుద్ధరణ సమస్యను లేవదీసినవారగు మహాత్మా గాంధీ గారి తత్వమును చక్కగ నర్థము జేసికొన్నవారగుటచే వీరి గ్రామపునరుద్ధరణ విషయమై వ్రాయుట చాల తగియున్నది” అని ఈ గ్రంథమున ఉద్ఘాటమునందు రచించినదానితో

అందరు నేకీభవింపకతప్పదు. ఇందు వివిధ సమయములందు గ్రంథకర్తగారిచే ఉపన్యాసము లివ్వబడినట్టియు, పత్రికలందు ప్రకటించినట్టియు వ్యాసములు ఉపన్యాసములు కూర్చబడినవి. ఈ గ్రంథమును జదివినవారు పూర్వము మన గ్రామము లెంత యార్థిక స్వాతంత్ర్యము గల్గియుండినదియు ప్రకృతము వానికి గావలసిన సదుపాయములును జేయవలసిన పద్ధతులును, ప్రజలసహకార ఆవశ్యకతయు చక్కగ బోధపడగలవు. ప్రకృతపు అ. భా. గ్రా. పు. సంఘపు ఆశయములు గూడ చక్కగ వివరింపబడియున్నవి. గ్రామాభివృద్ధిగోరు ప్రతివారును జదువదగినది. వెల 0-8-0. 84 పుటలు. ప్రతులు The Andhra College of Commerce, Rajahmundry వారివద్ద దొరుకును.

పత్రికా పరిచయము

ఆంధ్రప్రజ:—

ఫిబ్రవరి పదియవ తేదియందు ఆంధ్రలోకము రెండవ దినపత్రిక గాంచు భాగ్యము బడయగల్గినది. ఇదే “ఆంధ్రప్రజ.” ఇదివఱకు “తమిళనాడు” అను తమిళపత్రికను వెలువరించుచున్న శ్రీయుత పి. వరదరాజునాయుడుగారి సంపాదకత్వమున వెలువడుచున్నది. ఆంధ్రపత్రికపైజాన, 8 పేజీలలో అన్ని విషయములు ఆకర్షణీయముగా వెలువడినది. సర్వసాధారణముగా ప్రతిదినము ప్రకటించు వివిధములైన వార్తలే గాక ‘ఆధునికుని లేఖలు,’ కీ. శే. సకలత్వాలాగారి జీవితము’ మొదలగు వ్యాసములు గమనింపదగినవి. ఆంధ్రపత్రిక సహకారముగోరుచు ప్రకటింపబడిన యీపత్రిక అన్నివిధముల దానిబోలియున్నది. దానివలెనే ప్రజాదరణ బడయగలదని నమ్మెదము.

ఈ పత్రికయొక్క యాశయము లివి: “నిష్కళంకమగు జాతీయవాదముకొఱకును రాచకీయస్వాతంత్ర్యము, సాంఘిక న్యాయములకొఱకును భారతీయుల అదుపుజ్జ్వలకు లోబడు పరిపాలనావిధానము వెలకొల్పుటకును, సాంఘికమతభేదములను తొలగించి యెల్లరకు స్వతంత్రసమత్వముల ప్రసాదించుటకును, ఆర్థికస్వాతంత్ర్య సంపాదనకును, కార్మిక, కర్షకుల కష్టముల నివారించుటకును, రైతు పురోభివృద్ధి కాటంకదాయకమగు బూణముల పరిష్కారమునకును, భూమిపై పన్నులొలగించి వ్యవసాయాదాయముపై పన్ను విధించుటకును, ఉరిశిక్ష తీసివేయుటకును, గనులను, రైళ్లను, పెద్దపరిశ్రమలను జాతీయప్రభుత్వాధీనముచేసి అభివృద్ధిపరచుటకును, దేశక్షేమమున కనుకూలమగు కర్తవ్యవిధానమును అమలులో ఉంచుటకును “ఆంధ్రప్రజ” నిరంతరకృషి చేయును.

గృహలక్ష్మీ

భారతదేశ భావిభాగ్యోదయము భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్మాణముపై ఆధారపడియుండనీ, రాష్ట్ర విభజన భాషాప్రయుక్తముగ జరుగవలెనని స్పష్టపరచుచు, ఆంధ్రరాష్ట్రమును వెంటనే సెలకొల్పుటకు “ఆంధ్రప్రజ” ఆందోళనము గావించును.”

ఆంధ్రప్రజ ప్రతి అరణామాత్రము — ఆంధ్రలోకముచే నిది ఆదరణబొందునని నమ్ముచున్నాము.

రాష్ట్రేతరాంధ్రసంజీవని:—

ఖర్రపురమునుండి శ్రీయుత గుమ్మలూరి లక్ష్మీనృసింహశర్మగారి సంపాదకత్వమున వెలువడు ఈసచిత్ర మాసపత్రిక ప్రథమసంచికను అందుకొనుట కానందించుచున్నాము. గృహలక్ష్మీనైజాన 4రి పుటలు. వెల 2 అణాలు. సాలుచందా 1 రూ. మాత్రము.

స్వరాష్ట్రమును వీడి జీవనాధారముకొరకు దేశమున వివిధ భాగములందును పరదేశ భాగములందును వసించియున్న ఆంధ్రుల మాతృభాషాభివృద్ధికొరకును, స్వరాష్ట్రమునందుండువారితో నెఱుఁడు సంబంధ బాంధవ్యములు గల్గియుండజేసి, యాంధ్రత్వమును క్షీణము గాకుండనుంచుట ఈ పత్రికయొక్క ఆశయము.

భారతదేశమున వివిధభాగములనుండి ఈ పత్రికాస్థాపన నభినందించుచు వచ్చిన ప్రశంసలు ఆశీర్వాదములే యీపత్రికయొక్క అవశ్యకతను జాటుచున్నవి. ఆరంభముననుండు మండపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రిగారి సందేశమొంతయు గమనింపదగినది. వాయువేగుల వేంకటసుబ్బారావుగారి “బొంబాయి రాష్ట్రేంధ్రులు” జదివిన బొంబాయిమండలమున నుండుఆంధ్రులును ఆంధ్రమహాసభ జేయవలసినకార్యములును ద్యోతకమగును. వీనికితోడు ఉమర్ ఆలీషా, బులుసు వేంకటరమణయ్య మొదలగు ప్రముఖులవ్యాసములు చక్కగనున్నవి. వైద్యవిద్య, కర్మయోగరహస్యము, వ్యవసాయలాభమార్గములు, ప్రహసనములు మొదలగు వివిధవిషయములకు సంబంధించిన వ్యాసములుగలవు. ఈపత్రిక దినదినాభివృద్ధిగాంచి రాష్ట్రేతరాంధ్రుల కుపయోగపడునని ఎంచెదము.

— + —

మనుమరాలు విపరీతమైన గుడ్డలు వేసుకొను పద్ధతిజూచి అవ్వ చీవాట్లు పెడుతూ, “ని న్ని వేషంలోచూస్తే మీయమ్మ ని న్నేమంటుందో అని భయంగాఉంది” అన్నది.

నవీనయువతి నవ్వుతూ, “నాకుగూడా అదే సందేహమే! ఎందుకంటే యీ గుడ్డలు మా అమ్మవే!” అన్నది మెల్లగా.

శ్రీయుత తాకూరుగారు: విద్యావిధానము

మన భారతదేశమున విద్యావిధానము యొక్క మేలుకీళ్లను గుఱించి యెవరికిని చెప్పవలసిన యవసరముండదు. అది మన మందరికిననుభవైక వేద్యమే. దానిని సంస్కరించినదప్పు మనకు వేరు శరణ్యములేదు. కలకత్తా నగరమున విద్యావాసరోత్సవ సందర్భమున మనదేశ విద్యావిధానమును గూర్చి యుపన్యసించుచు రవీంద్రకవీంద్రులు “భారతదేశమున నిర్బంధ విద్యావిధాన మమలునందుంచి, మాతృభాషయే పాఠశాల లందును కళాశాలలందును ముఖ్యభాషగా ప్రవేశపెట్టనిచో భారతమాత కి కమోక్షము లేదు” అని వచించిరి.

ప్రకృతము పాశ్చాత్య ప్రపంచమంతయు నింత యభివృద్ధికి నచ్చుటకు ముఖ్యమగు కారణము విద్యగాదని యెవరును వచింప జాలరు. జన సామాన్యమునందుండు అజ్ఞానము విద్యమూలమున మాయముజేసి, సాంఘికాభివృద్ధిని గల్గించి దేశాభ్యుదయ మునకు దోహదము గావించిరి. కాని భారత దేశమందీ యజ్ఞాన మైకమత్వమునకు యెదురుచుక్కయై, విద్యాధికులతోడను, ధనాధికులతోడను సామాన్యజనసముదాయమునకు సంబంధములేకుండజేసి భారత

మాతకు పక్షవాతరోగమువలె బాధకరమై యున్నది. ఈ జనసముదాయమునకు విద్య నేర్ప ప్రయత్నింపకుండు నీ విధాననిరుప యోగతను వర్ణింపనసాధ్యమై, “ఏసంఘము తనయందొక భాగమునకు మాత్రమే జ్ఞాన దీప్తిని గల్గించి యొక్కవభాగమును నిరంతర మజ్ఞానాంధకారమున ద్రోసియుంచునో యది నశింపక తప్ప”దని కవీంద్రుడు వాకొనెను. “ఏ నాగరిత సంఘమైనను ఆత్మహత్యాసూచకమై, క్రూరమై, లోభమైన విద్యావిధానమును గర్హింపక తీరదు. ఈ దైన్యమునకు లొంగిన భారతమాత విధికి నాకవమానము గల్గుచున్నది.” ఈపల్కులు సత్యేతరములనుటకు వీలులేదు.

ఇట్టి విద్యావిధానముచే తృప్తిబొందక దేశమునందంతయు విద్యావ్యాప్తికి పాటు బడుటకు ధనము తగినంత లేకున్నదనుట సాంప్రదాయమై పోయినది. ఆర్థికముగా నెన్ని యోరెట్లు వెనుకనుండిన రష్యా జపాను వంటిదేశములు పట్టుదలతో విద్యావ్యాప్తికి నిరంతరము కృషిసల్పి, సంఘాభివృద్ధియొన రించి, పరిశ్రమాభివృద్ధికి కారణములై తమ దేశమును భాగ్యవంతముంజేసినవి. నాటి నుండియు భాగ్యవంతమన దగిన భారతదేశ

గృహ లక్ష్మీ

మం దే విద్యావిధానమునకు దగినంత ధనము లేకుండబోయెనా?

ఇక పాఠశాలలందును కళాశాలలందును నేర్పబడు విషయములు మాతృభాషయందు నేర్పబడక పోవుటచే విద్యావిధానమెంత సుబోధకమో తెలియుచునేయున్నది. పరభాషను ఓ న మాలు మొదలుకొని ప్రారంభించి పదేండ్లు జదివి పట్టభద్రుడైనను ఆ భాషలో నిర్దుష్టముగా జదువనుగాని వ్రాయనుగాని వచ్చుటలేదుగదా! పుట్టుకతోడనే వచ్చు భాషయందే పదేండ్లు పాలు బడిననుగూడ నిదే స్థితియందుండురనిన యెవరైన నమ్మగలరా? “శిశువులకు మాతృస్థానమై యావశ్యకమో, విద్యార్థికి మాతృభాష యంత యావశ్యకమని” కపింద్రులన్నదానితో ప్రతివారు నేకీభవింపగలరు.

ఈ విద్యావిధానములో గూడ పెక్కులోపములుండుట అందఱికి చెలిసిన విషయమే. ఎవరెవరి కెట్టివిద్య గావలయునో గుర్తెఱుంగుట ఉత్తమము. తరువాత నిర్బంధవిద్యయు, మాతృభాష ప్రాముఖ్యతయు పాటింపవలసియుండును. ప్రభుత్వము వారీయావశ్యకతల నెఱింగి ప్రజాసముదాయమునకు మేలొనర్తురని విశ్వసించుచున్నాము.

కొరడాదెబ్బల శాసనము

బెంగాలునందు వివాహితలను అవివాహితలనుగూడ నపహరించుకొనుపోవు నేరములు నానాటికి పెరుగుచుండుటచే ప్రభుత్వమువారు అట్టి దురంతములు గావించు

వారియెడ కఠినచర్యల దీసికొనవలసిన అవసరమేర్పడెను. అది యే కారణముగా బెంగాలు శాసనసభయందు, ఇట్టి నేరమును గావించు దుండగిండ్రకు కొరడాదెబ్బలశిక్ష విధింపవలయుననెడి శాసనము ప్రవేశపెట్టబడెను. మహమ్మదీయులే యీ దుండగముల నెక్కువ జేయుచున్నారను యుద్దేశ్యముతో హిందువుల దరా బిల్లును బలపరచిరి. కాని మహమ్మదీయులపట్ల హిందువులు యీర్ష్యపహించి యిట్టి శాసనము చేయుచున్నారని శ్రీయుత షర్వాదిప్రముఖులు వాదించిరి. కాని సభయందు హిందువు లధిక సంఖ్యాకులగుటచే పై బిల్లు శాసనము గావింపబడెను.

సాధారణ శిక్షణల నెంతమాత్రము గమనింపక నిట్టి దుండగము లాచరించు వారి నీశాసనమొకవిధముగా భయపెట్టి దురంతముల తగ్గించునేమోగాని, పూర్తిగా నిట్టి నేరము లీశాసనముతో నాగిపోవునాయను సందియము గలుగకమానదు. అదియునుగాక, నాగరికత యభివృద్ధిజెంది, యేవిధమగు హింసగాని అనాగరితయని యనిపించు నీకాలములోగూడ నిట్టి కఠిన శాసనములు సమంజసము తానా? ఇట్టి దురంతములను బాపుట కింతకంటె శాస్త్రీయమైన త్రోవలులేవా? సక్రమపద్ధతిని నేర్గనులను బాగుచేయువిధానముల నవలంబించిన జనాంగీకారములై యభివృద్ధి సూచకములగునని యెంచెదము.

అస్పృశ్యతా నివారణము

ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సభ

హిందూజాతీయం దంటరానితనమనునదెంత అసభ్యమైనదో సహృదయులకు వేరుగాజెప్పబనియుండదు. దానినామూలాగ్రముగ నిర్మూలించ పాటుబడు మహాత్ములు గొందరు; సిరముగా నుండుటకై ప్రాణముల బలియివ్వ సిద్ధముగనుండు మహాశయులు గొందరు, రెండవవైగకు జేరక యీపని “మాంటి ఆడువారికి సరిపోదు, లేకున్న ప్రపంచము తల్లక్రిందుల జేయును” మనువారు కొందరున్నారు. వారు శాకినాడనందు గూడిన ఆంధ్రరాష్ట్రీయ అస్పృశ్యతా నివారణసభయందు బ్రహ్మశ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారి యాధిపత్యమున జరిగిన సభయందు కట్టపించి రామలింగారెడ్డిగా గీవిషయమై చెప్పినసూటలను కొంచము గమనింపగోరెదము. “మాకుటుంబములో స్త్రీలు సైతియు ఈ అంటరాని తనమును పాటింపరు. సంఘసంస్కరణము సం దనురక్తులైన పురుషులుగూడ చాల మంది తమ స్త్రీలు దీని నంగీకరి. పరమసాకున తమయిండ్లలో హరిజనులను సమానముగ జూచుటకు జంకుచున్నారు. అది వట్టి దురభిప్రాయము. భర్తతోడిదే స్వర్గమని యన్ని విషయములందు, భర్తయనుమతిని వేదమువలె నంగీకరించునతిపై తమకు ధైర్యము చాలక యిట్టి యపనిందవేయుట అక్రమముగాన ఎల్లరు సోదరులైన హరిజనులను తమ సోదరులుగ భానింపవలెనని గోరుచున్నాను.”

పురుషులు సంస్కారప్రియులు; స్త్రీలు సనాతనాచారపరులు; సులభముగా వారు సంస్కారములయందు దిష్టము గనబరుపరని కొంతమందివాదము, కాని హరిజనులదుస్థితి వారికి నచ్చజెప్పి వారియందు సానుభూతిని బుట్టించుచో వారే ముందడుగువేసి పురుషులకంటె శ్రద్ధతో హరిజనసోదరుల నుద్ధరింపగలగనితలంచెదము. అంతియగాని మగవారు తమ అయిష్టమునో, సోమరితనమునో, చాందసమునో ఆడువారిమరుగున దాచుటెందులకు?

ఈసభయందు దేలిన సారాశము లన్నిటిలో హరిజనులకు దేవాలయప్రవేశమునకంటె ఆర్థికముగా బాగుజుడువిషయమును ముఖ్యమైనదనునది గమనింపదగినది. అన్నమోరాసుచంద్రా యని యరచు నా హరిజనుడు దేవునికై దేవాలయమునకై దెబ్బలాడునా? మొదట కుక్షి నిపుకొన్న గదా గుడిమాట దలంచును. కావున సోదరసోదరీమణులెల్లరు తమకు తోచిన రీతి వారి నుద్ధరించుటకు వెనుదీయరని నమ్మెదము.

కలకత్తా అంతర్జాతీయ మహిళాసమావేశం

బరోడా మహారాణిగారి యధ్యక్షత క్రింద కలకత్తానగరమున అంతర్జాతీయ మహిళాసమావేశము జరిగినది. మహారాణి గారు తమసంస్థానమున నెట్టి యున్నతాభిప్రాయముల గల్గియుండి ప్రసిద్ధికెక్కిరో, యీ యధ్యక్షతపదవియందుగూడ నట్టి ముఖ్యమైన యాశయముల వెల్లడించిరి.

గృహ లక్ష్మీ

ఈ యాశయము లొక్క భారతరమణికి గాక ప్రపంచమున మరేజాతి స్త్రీకైనను ఆదర్శప్రాయములే !

వారి మొదటియాదర్శము, భారతీయ స్త్రీలేగాక ప్రపంచమందలి స్త్రీలందరును ప్రపంచపౌరత్వమును బొందవలయు ననుటయే. దీనికి పునాదివిద్య, విద్యావ్యాప్తి గల్గిననేగాని స్త్రీలు--జాతిగూడ--ముందు నకు రాజాలరు. విద్యావ్యాప్తికి నిర్బంధ విధానమువలనగాని యుపయోగ ముండదు. “మనకు ప్రకృతము నేర్పబడువిద్య నిష్ప్రయోజనము; హానికరముగూడ, విజ్ఞానాభివృద్ధి విషయమున నేమాత్రము జాగ్రత్త లేదు. ఇయ్యది చక్కగా నభివృద్ధియగుటకు కవకాశ మింటియందేగలదు. కాని యక్కడనే యది గన్పించుటలేదు” అన్న రాణిగారిపల్కులు యధార్థములు. ఇంట్లయందు విద్యాభివృద్ధిజేయు బాధ్యత యితరులందరికంటె స్త్రీలయందెక్కువగా నున్నది. జాతీయ వ్యవహారములందు తమ ధర్మములకు తోడ్పడునట్టిదియును, ఆత్మ ధర్మమును పెరవారిధర్మమును గుర్తెఱుఁగు నట్టిదియును, సంఘమున మర్యాదగ ప్రవర్తించి దానిని వృద్ధికి దెచ్చునట్టిదియును అగు విద్యయే నేర్పుటకు ప్రతిఫుత్రికను రాణిగారు తయారుజేయమనుట స్లాఘనీయము.

సూతన రాజ్యాంగనవిధానమున స్త్రీలకు గల హక్కులనుగూర్చి ముచ్చటించుచు, మునుపటి కంటె రాజ్యాంగములందు

యిపు డెక్కువ హక్కు లొసంబడినవనియు నట్టిహక్కులు విశ్వజనీనమగువఱకు నుపయోగముండదనియు, ప్రకృతముగల నియోజకాధికారముచేతనే దానిని విస్తరింప పాటుపడవలెననియు నుడివిరి. తదుపరి స్త్రీలకు ఆస్తి సంక్రమణస్వత్వము అవసరమనియు, వారికి విడాకులచట్టము గావలెనన్న వారసత్వపు హక్కుముందేర్పడవలెనని వారు గావించిన సూచనయుక్తముగ నున్నది. స్త్రీల కాస్తియందు హక్కు గలిగినపుడే స్త్రీపురుషులు సహకారము గల్గియుందురు. సహకారము సానుభూతియు గల్గినచో విడాకు లక్కరకురావు.

ఈ ముఖ్యాంశములతరువాత నీసమావేశమందు గణింపదగినవిషయము స్త్రీలు-పత్రికారచయితవృత్తి యనునది. పత్రికారచయితవృత్తియందు పాశ్చాత్యదేశములందే యెచటనో యొకరుందురన్న విద్యావ్యాప్తిలేని మనదేశమందా విషయమై వేరుగా నుడువవలయునా? ఈసందర్భమున శ్రీమతి కమలాదేవి చటోపాధ్యాయగారు, ఈదేశపత్రికలకు గావలసినంత స్వాతంత్ర్యములేదన్నవిషయమును గాదనజాలముగాని ఉన్నంతవఱకు మన భారతనారీమణులు తమ రచనలతో ముందుకు వచ్చుచున్నారా?

ఈవిషయమై ఆంధ్రసోదరీమణుల కొక్కమాట మనవి జేయవలసియున్నది. ఆంధ్రులలో విద్యావంతులైనస్త్రీలు పెక్కుమందియున్నారు గదా? కాని యెంతమంది పత్రికలకు తదేకదీక్షతో వ్రాయుచున్నారు? కొంతమందితప్ప తక్కినవారందఱు పత్రికా

రచన ప్రస్తావనయే యెత్తికొనుటలేదు. ఆంధ్రనారీలోకపక్షమున వెలువడు యేక పత్రికయగు గృహలక్ష్మి కైన ప్రతివిద్యావతియగు నాంధ్రసోదరియు వ్రాయకూడదా? ఇప్పుడైన విద్యావంతులగు సోదరీమణులు శ్రద్ధవహించి పత్రికారచనకు బూనుదురుగాక యని గోరుచున్నాము.

ఆంధ్రరాష్ట్ర మహిళాసభ: కాకినాడ

ఈసభ కాకినాడయందు శ్రీమతి కామేశ్వరమ్మగారి యధ్యక్షతక్రింద సమావేశమైనది. కామేశ్వరమ్మగారు ప్రకృతము భారతదేశమునకు సంబంధించిన నూతనసంస్కరణములనుగూర్చియు సాంఘికసంస్కరణములనుగురించియు తన ఖండితయభిప్రాయములను వెల్లడించుట యభినందింప దగినది.

ఏబదివత్సరములుగా అఖిలభారతమహాసభ పాటుపడుచుండియు పర్ణభేదము లింకను ఐకమత్యమున కాటంకములు గల్గించుచుండుట చింత్యనీయము. ఇట్టి యాటంకములను సాధ్యమైనంతవరకు తొలగించవలయును. దీనికి జాతీయసభ తగిన కట్టుదిట్టములు గావింపవలెనని కామేశ్వరమ్మగారు జెప్పినది యుక్తముగనే యున్నది.

ఎన్నికలలో స్త్రీల సభ్యులుగా పెట్టని విషయమై కామేశ్వరమ్మగారికి దోచిన తలంపులు మెచ్చుతగినవే. ఏలన, ఇంత విశాలభారతదేశమున, నింతమంది విద్యానిధులగు సోదరీమణులమధ్య, ఇంతమంది దేశభక్తులగు నారీమణులనడుమ భారత శాసనసభ కనువుటకు తగినవారు గనబడక

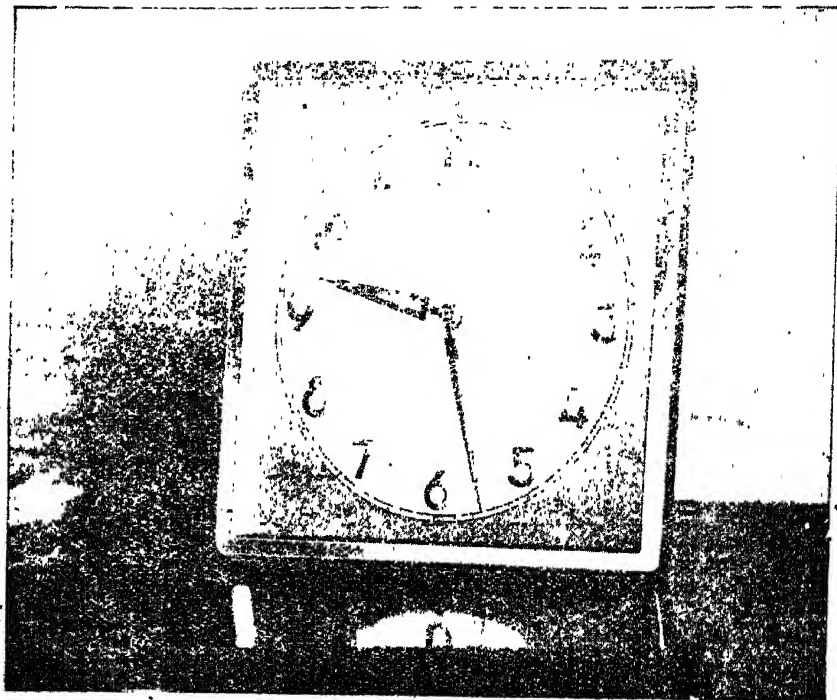
పోయిరో, మదరాసు శాసనసభకు శ్రీమతి రుక్మిణమ్మగారిని హెచ్చుమెజారిటితో పంపుటతోడనే శాసనసభలందు స్త్రీల ప్రాతినిధ్యము ముగిసినదో తెలియకున్నది. ఈవిషయమై జాతీయసభ తగుశ్రద్ధవహింపక తప్పదు. ఈ సమావేశమందలి తీర్మానములు కార్యరూపమును దాల్చుగాక!

శ్రీ ఆంధ్రమహిళా గవనభ, రాజమండ్రి.

ఈసభ యంత ప్రసిద్ధమైనదిగాదు; ప్రసిద్ధి జెందినదని వ్రాయబూనుకొనలేదు, గాని, శ్రీమతులు నాళము సుశీలమ్మ బొల్లాప్రగడ వెంకటచలమమ్మ గారివంటి సాధారణ గృహిణులు సంగీతమునందు అసాధారణ శ్రద్ధగొని సభల, పాఠశాలలస్థాపించి, యితరుల ప్రోత్సాహములేకున్నను, స్వంతపైకముతో, స్వంతగృహములందు కొనసాగించుచున్న యీ యుద్యమము చాల ప్రశంసనీయము. సంగీతమునకై ఆంధ్రులెంత ప్రాకులాడినను అరవలకన్న వెనుకబడియుండుట శోచనీయము. ఆంధ్రసోదరీమణులు పై జెప్పినట్టి పాఠశాలలను సభలను తామే ప్రారంభించి, సంగీతము సభివృద్ధిలోనికి దేగలరు. ఇతరుల ప్రోత్సాహముగూడ అవసరమే. కాని తామై ముందడుగు వేయనిది యితరులెట్లు ప్రోత్సహింపగలరు? ఇట్టి యుద్యమమును ప్రారంభించినందులకు శ్రీమతులు నాళము సుశీలమ్మ, బొల్లాప్రగడ వెంకటచలమమ్మగారి సభినందించుచు వారి యాశయములు తప్పక ఫలించునని గోరుచున్నాము.

వ్రాతకుపయోగించు టేబిలు గడియారము

పెక్కు సాంఘికపాఠకు నియమములు ఈ గడియారముగినుండును

వివరములు

ఈ "క్రోమియమ్ కేసు" ; దంతపురంగుల మధ్యభాగమున అల్యూమినము డయలు ; ప్రకాశవంతమైన అంకెలు, వానిపై చుక్కలు ; ప్రకాశవంతమైన ముల్లులు, చదనురకము, 1 దినము అలారము మూమెంటు, రెండు సంవత్సరములు గ్యారంటీ.

రూ. 11/— (ప్యాకింగ్ పోస్టేజి వేరు)

అగ్లెంట్ రూ. 5/- అద్వాప్సుగా పంపుచు, సమీపముదలి రైల్వేస్టేషను వ్రాయవలయును.

జి లాల్ & సన్స్

వాచ్ మేకర్స్, గవర్నమెంటు ఆ రెయిల్వే సప్లయర్స్.
పాడ్ ఆఫీసు బాంబి

46, రటన్ బజార్,
మద్రాసు.

190-B మాంట్ రోడ్డు, మద్రాసు.
1989, అబిడ్ రోడ్డు, హైదరాబాదు, డక్కను.

KING & QUEEN OF TONICS

HAPPY HOME

WHAT LODHRA IS AND WHAT IT IS FOR

లో ధ్ర

స్త్రీల ఆరోగ్య

సాధాగ్యములకు

ఈ ఔషధరాజము
సుప్రసిద్ధ వనటషధులచే
తయారు చేయబడినది.
గడచిన ముప్పది ఆరు
సంవత్సరములనుండి

హిందూదేశమునందేగాక పరదేశములందుగూడ వాడబడి ప్రసిద్ధిగాంచిన దివ్యౌషధము.

ఈ లోధ్రను వాడినవారు యిది వనితలకు వరప్రసాదమనిన్ని, రసాయన
ములకు రాణియనిన్ని, కొంగు బంగారమనిన్ని మరియు సనేకవిధములుగ
స్తోత్రమును చేయుచుండుట యెల్లరకు దెలిసిన విషయమైయున్నది.

12 ఔ. రు. 3 — 6 ఔ. రు. 1-10-0

లో ధ్ర

ఋతుదోషాది
దోషములకు
వజ్రాయుధము

పఠానుల బలపరాక్రమము

కాశీరపుకళ మీకు కావలయును

మానవులందరును బలిష్ఠముగను దార్ఢ్యముగను జన్మింపరు. కాని శరీరమునుపట్టి పీడించే నిస్సత్తువను నిర్మూలించి నిగనిగలాడు దేహముతో నిండు ఉత్సాహముతో అవయవముల పుష్టితో హాయిగ నుండుటవసరము. అది మానవుని జన్మహక్కు. అందులకై ప్రతి స్రాణియు ప్రయత్నింపవలయును.

దీనికి సాధనము అమృత

అమృత

రక్త సుద్ధి ద్రావకము

రక్తహీనత ; మలబద్ధము ; అజీర్ణము ; తేళ్ళనొప్పలు ; సోమరితనము ; మేహవ్రణములు ; సుఖసంకటములు ; నిస్సత్తువ ; కడుపులోమంట మొదలగు వ్యాధులను నివారించి శరీరమునకు కాంతిని, ముఖమునకు తేజస్సును ఇచ్చును. ఈ మేలైన యకాషధమువలన నెందరో ఆరోగ్యవంతులై నారు.

12 ఔ. రు. 3 0 0

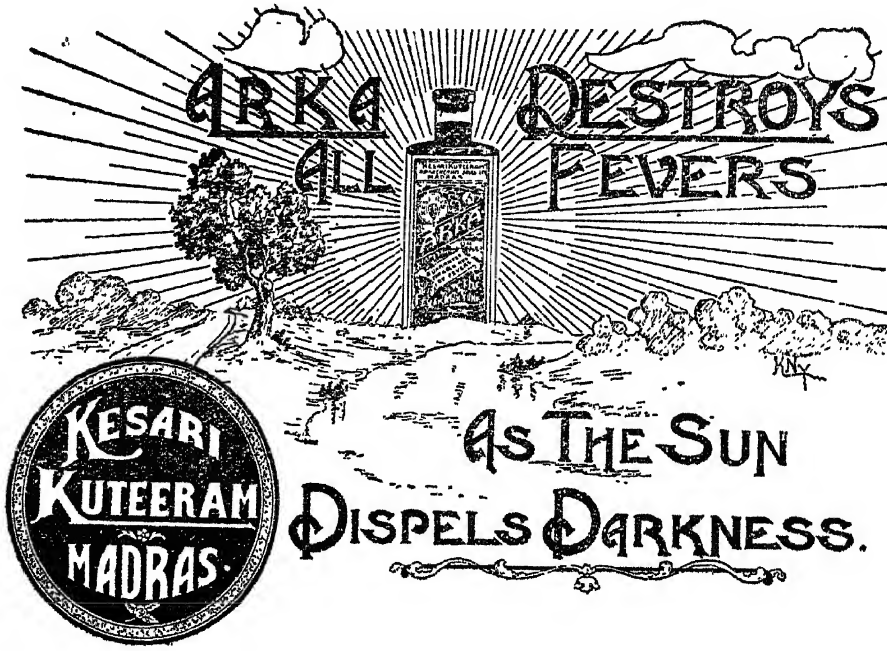
6 ఔ. రు. 1 10 0

కేసరికుటీరం

ఎగ్జూరు

::

మద్రాసు

అర్క

సర్వ జ్వర నివారిణి

జ్వరము — మానవుల శక్తిని, జీవనమును వీల్చివేయును. కనుక జ్వరము మిమ్ము ఆవహించినదనగానే దానిని పారద్రోలవలయును. అట్లుచేయుచో మిమ్మాపిశాచి జీర్ణించి పిప్పిచేయదు. జ్వరము వచ్చినదనగానే అర్కను ప్రయోగించుడు. ఆహార, విహారములు భేద దోషంబుల వలన అన్నాశయమునందు క్రిమికూటముచేరి పలువిధములైన జ్వరములు సంభవించుచున్నవి. వాతజ్వరము, పిత్తజ్వరము, కఫజ్వరము, సన్నిపాతజ్వరము, మరి యితర విషమజ్వరములు, కడుపులో స్త్రీహమను జ్వరగడ్డను, అర్క కుదుర్చును. ఈ ఔషధమును పసిబిడ్డలకుగూడ యివ్వవచ్చును.

6 ఓ. రు. 2 8 0—3 ఓ. రు. 1 8 0—1 ఓ. అ. 8.

గర్భరక్షక

సుఖప్రసవద్రావకము

స్త్రీలు గర్భము ధరించిన పిమ్మట వారల శరీర ఆరోగ్యము మిక్కిలి చక్కగ నుండవలయును. గర్భము ధరించినపిమ్మట మంచి ఆరోగ్యము కలిగియుండిన తల్లిలకు పుత్రపుత్రికా పత్నీబులు బాటి దీర్ఘాయుష్షుంతులై యుండెదరు.

స్త్రీలు బలహీనులగుటచేత గర్భము ధరించిన పిమ్మట పెక్కు రుగ్మతల పాలగుచున్నారు. ముఖ్యముగ వీరలకు గర్భస్రావము, అకాల ప్రసవము, అప్పుడప్పుడు కడుపునొప్పి, నడుమునొప్పి, రక్తహీనము, శరీరమందు నీరుచేరట, బలహీనము, అలసట, ఆయాసము, అజీర్తి, మలబద్ధకము మొదలగు జబ్బులు కలుగుచున్నవి.

ఈ “గర్భరక్షక” యను దివ్యౌషధమును గర్భము ధరించినది మొదలు ప్రసవించువరకు స్త్రీలు నేవించిన మైకనుపరచిన జబ్బులు రాకుండుటయేగాక ప్రసవించు వరకును శరీరము మంచి ఆరోగ్యస్థితి కలిగియుండి నిండుమాసములు గర్భము ధరించి సుఖముగ ప్రసవించెదరు. ప్రసవించిన పిమ్మట సామాన్యముగ కలుగు నూతికా రోగములనుగూడ రానియ్యక నాటంక పరచును.

ఈ దివ్యౌషధముయొక్క మరియొక అద్భుతమైన మహత్వమేమన తల్లిదండ్రులు యెంత కురూపులైనను నల్లనివారైనను యీ ఔషధమును నేవించిన స్త్రీలకు బంగారుపంటి శరీరకాంతి కలిగిన నుందరులగు పుత్రపుత్రికా పత్నీబులు బుట్టి సుఖముగ నుండగలరు.

నుందరులైన ముద్దుబిడ్డలను గనవలయునను వాంఛ కలిగిన ప్రతి ఆబలారత్నము యీ “గర్భరక్షక” యను ఔషధరాజమును పరీక్షించవలయును.

ప్రపంచమున నిట్టి ఔషధముకూడ యుండువాయని కొందరికి ఆశ్చర్యము కలుగవచ్చును. అనుభవము మీద నీ సంతయము మానగలదు.

బుడ్డి 1-కి రు. 2 0 0

మాదీఫలరసాయనం

గర్భిణుల వాంతులకు

ఇది ముడిరిన మాదీఫలములరసముతో తయారు చేయబడినది. గర్భిణిస్త్రీలకు కలుగు వాంతులకు (వేషులు) యిది సంజీవివంటిది. ప్రతివారికి కలుగు సామాన్యమైన తిలతిరుగుడు, వాంతులు, ఆరోచకము, అజీర్ణము, మలబద్ధకము, నిద్రలేమి మొదలగు జబ్బులకు వజ్రాయుధము. జ్వరవేగమును తగ్గించుటలో యీ రసాయనము పేరు పొందినది. ఇది తేనెవలెనుండి నోటికి గుచ్చిగను యింపుగను నుండును.

3 ఔ. బుడ్డి 1-కి 12 అణాలు.

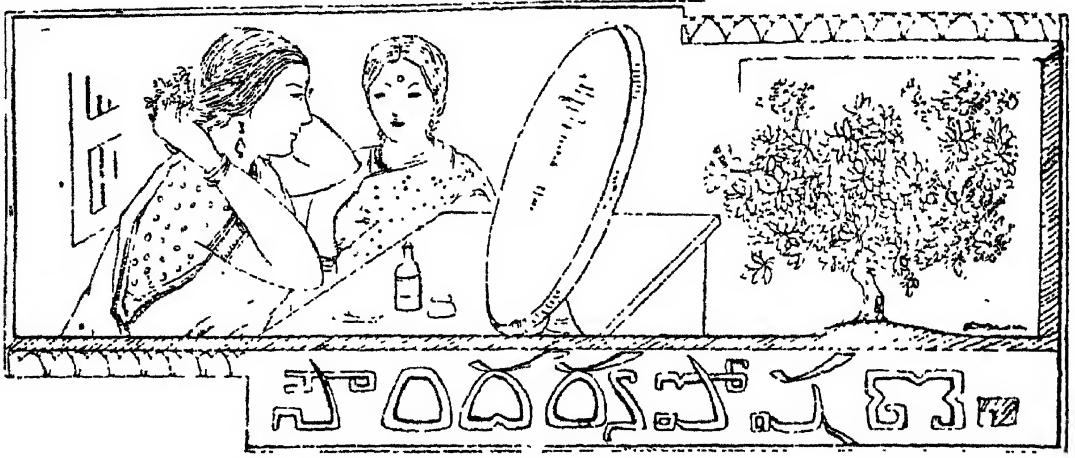
సౌభాగ్యశౌంతి

బాలింతలేహము

ప్రసవానంతరమున స్త్రీలకు బాలింతకారమున ఔషధమును బాలింతలకు యిచ్చు ఆచారము మానదేశమున చిరకాలముగనున్నది. అయితే ఈకారమును లెక్కలేనన్ని పచారిదుకాణపు సామానులతో తయారుచేసి యిచ్చుచున్నారు. ఇందు కలియు వస్తువుల పరిమాణమును, పదార్థజానమును పాటింపక యల్లమృత్యులమృత్యు జెప్పిన వస్తువులనో లేక అంగడివాడు యిచ్చు వస్తువులనో తెచ్చి మందును తయారు చేయుదురు. ఈ కారమును వుసిరిగకాయంత పరిమాణము మొదలు నిమ్మకాయంతవరకు బాలింతలకు ప్రతిదినము 40 దినములవరకు యిచ్చెదరు. ఈకారము వారికి వేడిచేసి అనేక రుగ్మతలు సంభవించుచున్నవి. ప్రసవించిన స్త్రీల శరీరము చాల సున్నితమని తెలుసుకొనజాలక యిట్టి మొరటువైద్యమునుచేసి వారిని పలుకష్టములకు పాత్రులుగ చేయుచున్నారు.

ఈ సౌభాగ్యశౌంతిని బాలింతలకు వాడిన ఆరోగ్యము చెడక తల్లియుబిడ్డయు సుఖముగ నుండగలరు. తల్లికి సమృద్ధిగ పాలుపడును. సామాన్యముగ బాలింతలకు సచ్చు బాలింతరోగములు రానేరవు.

వెల బుడ్డి 1-కి రు. 1.

సు భ గ ం క రణ ము లు

కుంతలకాంతి మల్లిక

సువాసన తలనూనె. స్త్రీ పురుషులు తలదువ్వకొనుటకు ఇది మంచి సువాసన తైలము. దీనితో పరదేశపు అత్తరులను కలుపక స్వదేశ పుష్పములతో తయారైన అత్తరులతోనే తయారుచేయబడినది. పరదేశపు అత్తర్లు బాగుతారులోనుంచి తీయుదురు. స్వదేశపు అత్తరులు హిందూదేశపు మల్లె, జాజి, గేదంగి, మాలతీ, మాధవీ మొదలగు పుష్పములలోనుంచి తయారుచేయుదురు.

బుడ్డి 1-కి 1.0-0

కేసరి పోమేడ్

దీనిని తలదువ్వకొనుటకు ముందు కేశములకు కొద్దిగ రాచుకొనిన వెంట్రుకలు రేగక మినమినలాడుచుండును. ఇందు పేరుగాంచిన అత్తరులు చేరియున్నవి.

బుడ్డి 1-కి 3 అణాలు.

కేసరి గారి ఇతర ఔషధములు

జయద్రావకము: విజయవటి		
కలగానుందులు	పెల రు.	1 0 0
శ్రీఫలాదిపానకము		
నీళ్ళవిరేచనములకు	3 ఔ. పెల రు.	1 0 0
చరకామృతము		
మహమ్మరినుండు	3 ఔ. పెల రు.	0 12 0
లోహోద్భవము		
పాండువుకు	12 ఔ. పెల రు.	3 0 0
శారిబ		
పురాణసెగరోగములకు, శ్వేతప్రదరములకు	12 ఔ. పెల రు.	3 0 0
మదనకామేశ్వరీ		
శయ్యానుభవమునకు	పెల రు.	2 0 0
ఆదిత్యలవణము		
అజీర్ణములకు	పెల రు.	1 4 0
రతివల్లభరసాయనము		
పుష్టినికలిగించుటకు	40 బిళ్లలు పెల రు.	2 0 0
భృంగామలకతైలము		
మెదడు చల్లబడుటకు	6 ఔ. రు.	1 0 0
లాక్షాతైలము		
అభ్యంజనతైలము	6 ఔ. పెల రు.	2 0 0
కుమార్దీతైలము-లేపము		
మూలవ్యాధిమందులు	తైలం పెల	2 0 0
	లేపం పెల	1 0 0

మేహకులాంతకస్తైలము	
సహాయబాధ్యములకు విరేచనోష్ణధను.	
	6 ఔ. పెల రు. 3 0 0
మారుతీతైలము	
సెగరోగములకు	పెల రు. 1 0 0
వ్రణాశోధన	
వ్రణాశోధనమునకు	డబ్బీ పెల రు. 0 8 0
మార్తాండు లేపము	
చర్మరోగములకు	పెల రు. 0 8 0
సోమరాజాది లేపము	
బొల్లికి	బుడ్డి పెల రు. 2 0 0
మధుమేహనటి	
అతిమాత్రవ్యాధికి	40 బిళ్లలు రు. 3 0 0
కఫకేశునటి	
దగ్గు, పడిశములకు	24 బిళ్లలు రు. 0 12 0
కుముననటి	
సుఖభేదముందు	24 మాత్రలు పెల రు. 12 0
క్షౌరతైలము	
కర్ణరోగనివారిణి	పెల రు. 0 8 0
సిద్ధామృతచూర్ణము	
కేసరి కాఫీపాడి	పెల రు. 0 8 0
విషవిభ్యంసిని	
లేటుమందు	పెల రు. 0 8 0
బిల్వాదిలేప్యము	
పాండు, విషనోషములకు	బుడ్డి 1 0 0
చ్యవనప్రాశ	
కఫబాధ్యములకు	పెల రు. 1 0 0

గ్రహలక్ష్మి

స్త్రీల ఆరోగ్యసౌభాగ్యములను
పెంపొందించుట కేర్పడిన
సచిత్ర మాస పత్రిక

సంపాదకుడు

డాక్టరు. కే. యన్. కేసరి

GRIHALAKSHMI

సంపుటము ౯ జూలై 1936 సంచిక ౫

వేల్ పిక్చర్స్ వారి మూడవ మాస్టర్ టాకీ

శ శి రే ఖా
ప రి ణ య ము

డై రక్టరు
పి. వి. దాసు గారు

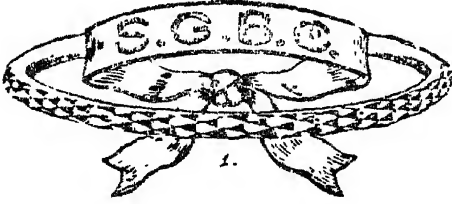
దివ్యసంగీతము -- పులక
లాదవించు అభినయము
రిచ్చవడజేయు శిల్పము
వన్నెలుమీరిన తయారు
పోటోగ్రఫీ వింతలు
కన్నునికథ

ఈ చిత్రము సేదే
ని రిక్షింపుడు

మిస్. శ్రీరంజని — సుభద్ర

నయింటిఫిక్ బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంట్లు, శాసనసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే ప్రశంసింపబడి, ఈ కంపెనీ గవర్నమెంటులో రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది నైంటిఫిక్

గోల్డు బాంగిల్సు కంపెనీ లిమిటెడ్

(బాంచి:—104, చైనాబజారు రోడ్డు,

హైదరాబాద్—48, బైరాగిమఠం వీధి, మద్రాసు.

ఒడలు నిగనిగ లాడుటకు

సుప్రసిద్ధమైన

కేరళ నబ్బులు

ఉపయోగింపును.

విల్లింగ్టన్, చందన, వేస, మల్లె

మొదలైనవి.

కేరళ సోప్ ఇన్స్టిట్యూట్

కలికత్.

సి. కో నండరాం పిల్లే

(లేటు పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిల్లేవారి కుమారులు)

1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతరగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిల్లే భవనములు)

మీ భవనమును అలంకరించుటకు దానిని ఆకర్షణీయునుగ చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసెయితుము. నమ్మకమైన పనితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపును.

పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎస్టేనేడ్ వెస్టు ; మద్రాసు.

మీ అచ్చ పనులయందు

మీకు కావలసినది అందమగుకూర్పులా? లేక చిన్నపనియైనను బాగుగ చేయుటయూ? లేక సకాలమునకు ముద్రించి యిచ్చుటయూ? మీ ఆవసరములేవియైనను, మీ అచ్చపనులను మేము చక్కగ చేయగలమని మీ అనుభవమే తెలియజేయగలను. ఒకమారు పరీక్షింపుడు!

లో ధ్ర ము ద్ర ణాలయము,

ఎగ్గూరు, తపాలపెట్టె 752, మద్రాసు.

గృహ లక్ష్మీ వజ్రేంట్లు

బాపట్ల:	ఎల్. వి. మనోహరావుగారు. మదరాసు: ఆకుండి వెంకటశాస్త్రిగారు.
తెనాలి:	కొమ్మూరి కాశీవిశ్వనాథంగారు, సోల్ రిప్రజంటేటివ్ ఆఫ్ న్యూస్.
హైదరాబాదు:	ఎన్. లక్ష్మీబాయిగారు, సుల్తాన్ బజారు.
తాడేపల్లిగూడెం:	కాశిరాజ శ్రీరాములుగారు. నూజివీడు: పి. ధనంజయ అండ్ కంపెని
జెమ్ పేడ్ పూర్:	టి.వి. రమణయ్యగారు, C/o ద ఇండియన్ హ్యూమన్ రైట్స్ కంపెనీ,
బరంపురం:	ఎన్. కె. మూర్తి అండ్ సన్స్. [లిమిటెడ్.
గుంటూరు:	వెల్ కం అండు కంపెని.
సామర్లకోట:	ఆరాధ్యుల మూటయ్యగారు, మర్చంట్లు
పితాపురం:	ఎం. నూకరాజుగారు, ఆంధ్ర న్యూస్ ఏజెన్సీ.
రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణం:	ఎ. కృష్ణమూర్తి బ్రదర్స్.
ఏలూరు:	డి. శ్రీహరిరావుగారు.
తణుకు:	నడింపల్లి సూర్యనారాయణగారు, న్యూస్ ఏజెంట్లు.
బెజవాడ:	ఆంధ్రా ఇన్ డస్ట్రిబ్యుట్ టోర్స్, బకింగ్ హామ్ పేట.
ఒంగోలు:	తాతా జాలయ్య శెట్టిగారు, వర్తకులు.
రంగూను:	వి. భగవతిశాస్త్రిగారు, న్యూస్ ఏజెంట్లు, 244 ఫోర్ వీధి.
చిత్తూరు:	వాటంబాటి వెంకటరమణయ్య శెట్టిగారు, 163 బజారు రోడ్డు.
నరసాపురం:	వై. సత్యనారాయణగారు.
నిడదవోలు:	కొవ్వూరు: కె. సి. చెన్న కేశవయ్యర్ గారు
కాకినాడ:	సున్నా బాలకృష్ణరావుగారు, న్యూస్ బాయ్ అండు కో.
భీమవరం:	వంగల అచ్చుత రామయ్యగారు, మేనేజరు, అక్విస్ కుమార్ ఫార్మసీ.
గుడివాడ:	శ్రీ శివరామ అండు కో.
తిరుపతి:	వై. వి. సుబ్బయ్య అండు కో.
అమలాపురము:	పి. అన్నాజిశర్మగారు. (శర్మాన్ న్యూస్ ఏజెన్సీ)
పల్లకిమిడి:	రాచూరి రామనారాయణరావుగారు.
మచిలీపట్నం:	ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు, సర్క్యూల్ పేట.
కర్నూలు:	టి. బాలనాగయ్య శెట్టిగారు, బాలసరస్వతి బుక్ డిపో.
అనకాపల్లి:	సివాజి న్యూస్ ఏజెన్సీ.
నెల్లూరు:	పంచాగ్నల వెంకటనరసింహంగారు
కాళహస్తి:	యస్. అబ్దుల్ అజీజ్.

హిగిన్ బాతమ్ స్టాలులవద్ద దొరకును.

ఇతరచోట్లకు ఏజెంట్లు కావలెను. వివరములకు దరఖాస్తు పంపుకొనుడు.

గృహలక్ష్మి

సాలుచందా మొదలగునవి

ఈసచిత్రమాసపత్రిక సాలుచందా రు. 3. అర్ధ సంవత్సరపుచందా రు. 1-8-0 అంతకుతక్కువకాలపరి మితికి చందాపద్ధతిలేదు. విడికాపీ రు. 0-4-0 అణాలు. చందాదారులు ఏమాసమునుండియైన ప్రారంభము చేయవచ్చును. విడికాపీలు వలయువారు వానివిలువ మేరకు తపాలబిళ్లలు పంపవలయును. పీ. పీ. పద్ధతి వ్యయమాలకము.

ప్రకటనరేట్లు

ముఖ్యముగా స్త్రీలకందీయవలసినవస్తువులనుగూర్చి ప్రకటించుట కీపత్రికఎంతయు అనువైనది. ఉంచ బడినరేట్లుఇవి: ఒకేతూరికి పూర్తిపుటకు రు. 15 0 0 అరపుటకు రు. 10 0 0 కాలుపుటకు రు. 7 0 0. ప్రకటనఛార్జీలు ప్రతిమాసము ముందుగానే చెల్లింప వలయును. అర్ధసంవత్సరము అంతకుపైబడినకాలము లకు కంట్రాక్టుతీసికొనుచో నూటికి 12½ తోసివేత. కాలుపుటకు తక్కువయైనప్రకటనలు చేకొనజాలము. ప్రత్యేకస్థలములరేట్లకొఱకు వ్రాయునది.

ఏజెంట్లు

వేటొకపుటయందు మాకు ఏజెన్సీలుగలతావులు ప్రకటించబడినవి. ఇతరతావులయందు మాకు ఏజెంట్లు కావలయును. వివరములకువ్రాయునది.

వ్యాసములువ్రాయువారికి

వ్యాసములు స్త్రీజనములకు సంబంధించియుండ వలయును. సంగ్రహముగనుండిన శీఘ్రప్రచురణకు వీలగును. కాగితమునకు ఒకేతట్టు సిరాతోవ్రాయవల యును. ప్రచురింపబడనివ్యాసములు తపాలాబిళ్లలు పంపిన వాపనుచేయబడును. వీనినిగూర్చి ప్రత్యుత్తర ములు పెంచకుండుటలెస్స. విమర్శనార్థము పంపబడు గ్రంథములను, ప్రచురణార్థము పంపబడువ్యాసము లను అందుకొనుచు ఈవఱకు వ్రాయుచుండినరీతిని

ఇక కాట్టలువ్రాయజాలము. రిప్లయికార్డువ్రాసిననే జబబుఈయబడును.

సంచికలుచేరనిచో

సంచికలుచేరనిచో ఆయామాసములందు వెంటనే మాకు తెలుపవలయును. ప్రతిమాసము 7-వ తేదీతరు వాత చేరలేదనివ్రాయుచోతిరుగకాపీలుపంపజాలము. చిరునామామార్పును తెలుపకుండుటచే కాపీలుచేరని వారికిని తిరుగ పంపజాలము. సంచికలు చేరనివారు తమతమ పోస్టాఫీసులలో కంప్లైయింటునుచేయునది.

చిరునామామార్పు

చిరునామాయందుమార్పుఉండుచో 1-వ తేదీకి 10 దినములుముందుగానే తెలుపవలయును. ఇట్లుతెలు పనిచో కాపీలు తిరుగ పంపజాలము.

చందాముగిసిన

చందా ముగిసినతోడనే అవిషయము వారికి ఆయామాసములయందు తెలుపబడును. ఈనూచన చూచి తమచందాధనమునుపంపి గృహలక్ష్మిని యధా రీతిని పోషింప చందాదారులనుప్రార్థింతుము. చందా దారులుగనుండ ఇష్టములేనిచో ఆసంగతి వెంటనే తెలుపగలరు. మనియార్డరుపంపుటగాని, చందాదారు లుగఉండ ఇచ్చగించుమని లేఖామూఖమున తెలుపుట గాని చేయనిచో తరువాతసంచిక పీ. పీ. గా పంప గలము.

ముఖ్యమైనగమచింపు

చందాదారులుగ చేర్చుకొనుమని వ్రాయుఉత్తర ములు, బ్యాంకుచెక్కులు, మనియార్డర్లు, పోస్టలు ఆర్డర్లు, గృహలక్ష్మికిసంబంధించిన ఇతర మైన యావత్తు ఉత్తరములు డాక్టరు కే. యన్. కేసరి, ఎడిటరు, గృహలక్ష్మి, పోస్టుబాక్సు 752, ఎగ్మూరు, మదరాసు అను చిరునామాకేవ్రాయవలయునుగాని ఇతరవ్యక్తుల పేర ఎంతమాత్రముపంపకూడదు.

వర్షాకాలపు చలి!

అయితేమాత్రం? తడియకా

తప్పదు; తిరుగకా తప్పదు.

జడివానకొడుతూవుంటే గడగడ లాడిపోతుంది దేహం. దానితో పరిసరముల మీద చికాకు—ప్రాణముమీద చికాకు.

శరీరంలో—అందులోనూ వర్షాకాలంలో వేడినెత్తురు ధారాళంగా ప్రవహించాలి. అప్పుడు యెంతటి వర్షమైనా—యెముకలు కొరికే యెంతటి చలియైనా సరే పరవా లేదు. ఉత్సాహముగా తిరుగుతూ పనులను చూచుకోవచ్చు.

వర్షాకాలములో వేడినెత్తురు ధారాళముగా రక్తనాళములలో వృద్ధిపొందింపగలది “అమృత”. అమృత సేవనము ఉష్ణరక్తమును ప్రసాదిస్తుంది. జీవితోత్సాహమును కలిగిస్తుంది.

కేశరికుటీరం, మదరాసు. ఏజంట్లు: శీతారాం జనరల్ స్టోర్స్, బెజవాడ.

డోంగ్రే బాలా మృత ము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి
యున్ను, బలమున్ను, ఆరో
గ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థల
ములందు దొరకును.

మద్రాస్ విజంటు:

ఏ. పి. పరేష్,

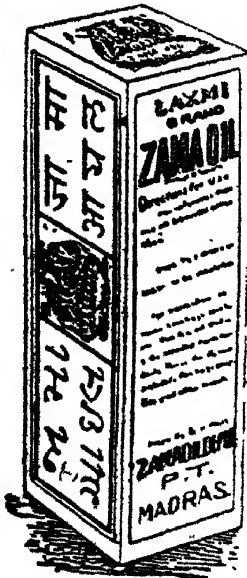
268, చైనాబజారురోడ్డు,

మద్రాసు.

ప్రాప్తయిటర్లు:—కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెని, బొంబాయి 4

జామా తైలము

ఏ జంటలు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట
పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక క్షణములో
పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు
సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా
పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుడు

అమర్ చెందు, శోభాచెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్
మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైసప్పనాయని పీఠి, మద్రాసు

పాశ్చాత్య నాగరికత — స్త్రీలు

ధనాశ, మనుష్యవీడనము, మారణయంత్రనిర్మాణము — ఇవియే నవీన నాగరికత యందుగల ముఖ్యగుణములని యందరంగీకరింతురేని పాశ్చాత్యదేశములు—యూరపుఖండమున—నాగరికతచే నొప్పుచు దానిని క్షణక్షణమున నభివృద్ధిచేయుచున్నవని చెప్పుటలో నిసుమంతేరియు సందియముండదు. బాహ్యోడంబరత హింస వీని కాలవాలమైన నీ దేశములను ఆదర్శములుగా నెంచుకొనుచుండుటయు జరుగుచున్నది. ఆదర్శముగా గైకొను వారీదేశములందు జూపు యుత్తమగుణములలో స్త్రీలకు సంఘమునందత్యున్నత స్థానముగల దనువిషయము గమనింపదగినది.

పాశ్చాత్యసంఘమునందు స్త్రీలకున్నతస్థానములేదని యెవరును వచింపసాహసింపరు. కాని అడెట్టి స్థానము? వారచట యెట్టిగౌరవమును బొందుచున్నారను విషయమును సూక్ష్మదృష్టితో పరిశీలింతుమేని పలువిధములై యాశ్చర్యకరములగు విషయములందు గనబడును. నాగరిక దేశములని విజ్ఞప్తిగుచున్న దేశములందే స్త్రీలనుగూర్చి పరస్పర విరుద్ధాభిప్రాయములును, విచిత్ర సిద్ధాంతములును, విపరీతచట్టములును గలవు. ఈ నాగరికదేశముల నేతల యభిప్రాయములే యీ విషయమును స్పష్టపరచుచు. ‘స్త్రీ మహాశక్తినిలయ’; ‘పంటయింటగల ప్రతిస్త్రీయు ప్రభుత్వమునుపరిపాలించువిధాన

గృహ లక్ష్మి

మెలుంగవలయు'ననెడి రష్యా నియంతయభి ప్రాయమునకును; 'స్త్రీసంతానమును బడసెడి యంత్రము మాత్రమే. రాజ్యాంగవిషయము లందామెకు ప్రసక్తియనావశ్యక'మను జర్మని నియంత ఆశయమునకును; 'దేశభివృద్ధికి దేశరక్షణకు తగిన పుత్రులప్రసాదించుటే పనితలపనిగాని రాజకీయములందు వారి కేమిపని'యనుచుండు నిటలీ నియంతలంపు లకును భేదముగన్పడదా? వీరి యాశయముల ననుసరించియే ఆయాదేశములందు స్త్రీల యొక్కస్థితి యాధారపడియుండును.

స్త్రీ మహాశక్తిస్వరూపిణియని యన్న మహాశయుని పరిపాలనమునగల రష్యాదేశ మందన్ని విధముల స్త్రీ మూర్తి అత్యున్నత స్థానమాక్రమించి యున్నదని ప్రపంచమంత యు నెఱింగిన విషయమే! ఈ దేశమున స్త్రీ పురుషులని ప్రకృతిభేదము చూపినదేమో కాని ప్రభుత్వముగాని, సంఘముగాని, మతము గాని యట్టి భేదము నేవిధముగనైన చూప లేదు. విద్యావిషయమున, మతమునందు, (మతమనునది యాదేశమున నింకను కూర్చు నియున్న) సంఘపుటేర్పాట్లయందు, ప్రభుత్వ పరిపాలనయందు స్త్రీపురుషుల హక్కులకు భేదములేదు. పైగా స్త్రీలు అన్ని శాఖలందు పరిశ్రమజేయుచు పురుషులకంటె చాల యభి వృద్ధికి వచ్చుచున్నారు. వారు తమ జీవిత ములో నీ త్రోవద్రొక్కవచ్చు నీ దారిపోరా దను నియమ మెచటనులేదు. వారిష్టమున్న యెంటరిగ నుండవచ్చును; వివాహమాడ

వచ్చును; విడిపోవచ్చును; పిల్లలగనవచ్చును; కనకుండ నుండవచ్చును. తుదకు వివాహము లేకయే పిల్లలగన నిష్టముండునేని కనవచ్చు ను. ఎట్టి నిర్బంధముగాని ఎవరిబాధగానిలేదు. పైగా ప్రభుత్వమే స్త్రీలు గర్భముధరించియు న్నుపుడు సర్వసౌకర్యముల నేర్పరచి సంతా నముగలిగిన తరువాత కావలసిన సదుపాయ ముల నొనగూర్తురు. ఆసంతానము విషయ మై ప్రశ్న యెచటను జనియింపదు; కూడద నుట కితరులకు హక్కుగూడ లేదు.

స్త్రీలు క్రమక్రమముగా స్రతిశాఖయం దుచు తమసంఖ్య నభివృద్ధిజేసికొనుచున్నారు. పరిశ్రమలందు వారు 1935 వ సంవత్సర ముని నూటికి 42మందియుండిరి. పారిశ్రామిక పాఠశాలలోని విద్యార్థులందు నూటికి 36 మంది స్త్రీలే. జనసముదాయములో నూటికి 80.3 మందికి వోటింగు హక్కుగలదు. ప్రభు త్వమునందు పదిలక్షల స్త్రీలకుపైన యుద్యోగములు చేయుచున్నారు. వారిలో నాల్గు లక్షలమంది ప్రభుత్వోద్యోగములకెన్నుకొన బడినవారు. నాల్గులక్షలమంది స్థానికప్రభుత్వ ములం దుద్యోగులు. లక్షాపంచైండువేలు పురుషులతోబాటు న్యాయస్థానములందు న్యాయమూర్తులు, లక్షకుపైగా కోఆపరే టివుబోర్డుల నిర్వహించుచున్నారు. అంతియ గాక వీరు పనిచేయని ప్రభుత్వశాఖలేదు. సైన్యమునందుగూడ చేరి వీరనారులై విజృం భించుచున్నారు. శాస్త్రపరిశోధనలజేసి సెబా సనిపించుకొనుచున్నారు. వీ రిన్నివిధముల దేశాభ్యుదయమునకు తోడ్పడుచుండుట

పాశ్చాత్య నాగరికత - స్త్రీలు

వలసనే నా దేశమును ప్రపంచమున నందరు అనుకరింప ప్రయత్నించుచున్నారు. కాని యిచ్చటగూడ స్త్రీల వ్యాపారములన్నియు నితరదేశీయులదర్శ ప్రాయముగ నంగీకరింతురని వచింప సాధ్యముగాదు.

ఇంక రష్యాతో నెనవచ్చు జర్మని మొదలగు దేశములందు మహిళాగౌరవ మెట్లుండునో విచారించుము. ఆదినుండియు ప్రాన్సు స్త్రీలకు సంఘమునం దొకవిధముగ గౌరవ మిచ్చినను వారి స్వాతంత్ర్యమునకై యెట్టి మార్పులను గావించుటలేదు. వారికి రాజకీయములందు ఎక్కువ ప్రవేశములేదు. ఇంగ్లండు, రష్యా దేశమునకు తరువాత, యూరపునం దెల్ల గణింపదగినది. రష్యా వలె గాక పోయినను స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము బ్రటనునందు గలదు. వారు స్త్రీమూర్తిని తగిన యాదరముతో గౌరవించుటయేగాక పురుషునితో సమానమగు హక్కు లిచ్చియున్నారు. తక్కిన యితర దేశములన్నిటియందును స్త్రీల విషయమై యెక్కువ గమనింపదగిన విశేషము లట్టే గానరావు.

నాగరికదేశములని విజ్ఞప్తిగుచున్న దేశములలో జర్మని యొక్కటి. ఈ దేశమున హిట్లరు అధికారానంతరము స్త్రీపాట్లుపరమాత్ముని కెఱుక. పురుషునిది సర్వాధికారము. స్త్రీల యధికారము కుండలవద్ద మాత్రమే. మహాసంగ్రామానంతరము జర్మను స్త్రీలు వోటింగు, శాసనసభా ప్రవేశాధికారములను బడసిరి. కాని నాజీ యధికారము ప్రబలి

నంతనే స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము మడుగంటెను. వారికి ప్రభుత్వమునందు స్థానమే లేకుండ బోయెను. అంతియగాక హిట్లరు ప్రాముఖ్యత వహించినంతనే నిరుద్యోగసమస్యను నిర్మూలించదలంచి యుద్యోగములందున్న స్త్రీలనందరిని యిండ్లకు బంపెను. కిరీ సం॥ వైబడిన స్త్రీ లుద్యోగము చేయరాదు. ముందే వివాహము చేసికొనియున్నగూడ సంతియ. వేయేల! వారిని తలిదండ్రులు పోషింపజాలియుండురేని వా రుద్యోగములు చేయరాదు!! ప్రభుత్వ పరిపాలనమునందున్న సంస్థలందు వంటకత్తెలను దీసివేసి వారికిబదులుగా నాస్థానముల పురుషుల నియమించిరి! ఇంతకంటె అన్యాయ మేమిగలదు?

జర్మనియందు స్త్రీలు పురుషులతోబాటు విద్యావిషయమున సర్వసౌకర్యములు గలిగి యుండిరి గాని హిట్లరు తాకుడుచే నవి పటాపంచలయ్యెను. ఏ కళాశాలలలోనైన చదువుటకు ప్రవేశ మందరికిలేదు. వానిలో ఉద్యోగులు మరీకొందరు. ఉపాధ్యాయులు లుగా స్త్రీలు పురుషులకిందనే పని చేయవలయును. సైన్సు సంబంధమగు పనులకు స్త్రీలే పనికిరారు!

నిరుద్యోగసమస్య ని వారణాశ్రము హిట్లరు కేంద్రరక్షణాలయముల (Concentration Camps) స్థాపించెను. వీనియందు జరుగు ఘోరములు ప్రపంచమున నెచ్చోటను జరుగవు. ఇంతకుముందితర యుద్యోగములందున్న స్త్రీలను బలవంతముగా నాచోట్లకు బంపి యందు వారిచే

గృహ లక్ష్మీ

కోడ్లు వేయించు టాడి కఠినకార్యముల జేయించుచున్నారు. వా రచట బానిసల కన్న నికృష్టముగ జూడబడుదురు. వివాహి తలనుగూడ నచటి కనుపుదురు. వారికి సంతానముండనేని యా శిశువులను బలవం తముగ వేరుపరచి శిశురక్షణాలయముల కంపెదరు!! 17నుండి 21 సంవత్సరముల వయస్సుగల యువతుల కిట్టి నిర్బంధ పరిశ్రమ గలదు. మారణయంత్రముల తయారుచేయుటకు కుసుమకోమలులగు యు వతులు గంటలకొలది ఘోరవాతావరణ ములో బనిజేయుటకు నియమింపబడినారు.

ఈ కేంద్రరక్షణాలయములందు లక్షకు పైగా స్త్రీ పురుషులు నిర్బంధింపబడి యున్నారు. వారిలో 60 సంవత్సరములకు పైబడిన వృద్ధులగు స్త్రీలుగూడ గలరట! వారిపై కొన్ని సమయములందు నేరములు మోపి ఆచటనే హతమార్చుటయు గలదు.

ఇటలీయందువలెనే జర్మనీయందు వివా హము సంతానాభివృద్ధికిమాత్రమే. ఈ విషయమున నాజీలు చాల శ్రద్ధ దీసికొను చున్నారు. వివాహమాడగోరువారికి ప్రభు త్వమువారు ధన మప్పుగా నిచ్చుచున్నారు. సంతాన మధికముగానున్నవారికి పెక్కు విధముల బహుమతులు ముట్టజెప్పుచు న్నారు. సంతానహీనులకు విడాకులు గలవు. సంతాన మెక్కువగలవారికి విడాకు లొప్పు కొనబడవు.

నాజీలకు యూదులకు సంబంధబాంధ వ్యము లుండగూడదు. యూదులతో గలసి

తిరుగు యువతులను, వారి తల్లులనుగూడ నూరంతయు నూరేగించి యవమానము జేసి గాని విడువరు. ఇక యూదులసంగతి చెప్ప నవసరమేలేదు.

జర్మనీ స్త్రీలయెడ కొంచెమైన శ్రద్ధ గైకొనుచున్నచో దేశమునకు భావి కాలమునకు గావలసిన సైన్యము తయారు జేసికొనుటకే! ఈవిషయములో ఇటలీ జర్మనీని మించినది. అందము చిందినట్లు నాగరికత నష్టమొనెట్లు, భూతదయ, సాను భూతి గలిగి ప్రపంచమునగల 'అనాగరికు'ల నెల్ల చక్కజేయుదునని ప్రపంచమంతయు నది ఘోరమనుచున్నను వినక బాంబులతో భయంకరవాయువులతో అబినీనియా దేశ మున దిక్కులేనివానిని మారణహోమము జేసిన ముసోలినీ మహాశయ నాగరికోత్తమ చక్రవర్తి పరిపాలించు నా నిటలీదేశమున స్త్రీలస్థితి మరింత హృదయదారణముగ నున్నది.

ప్రపంచసంగ్రామానంతరము యూరపు ఖండమున స్త్రీస్వాతంత్ర్యము విజృంభించిన దనుచుండురు. అది కొన్ని దేశములందు సత్యమైనను ఇటలీయం దబద్ధమైనది. ఫేసిజ ముపుట్టుకతో స్త్రీలకు నిగళబంధనము బిగిసి నది. అందుచే వారిప్రకృతపుష్టితి కొన్నిశతా బ్దములకు ముందున్నదానికంటె మెఱుగు గాదు. పాశ్చాత్య దేశములను—ఇంగ్లాండు, రష్యా—జూచిన యేవిదేశీయుడైనను ఇటలీ జూచుటకు వెళ్లిన నచట ప్రభుత్వకార్యాలయ ములందును వ్యాపారశలములందును స్త్రీ

లగపడకుండుటచుజూచి యచ్చెరువందును. మాస్కో, లండనునగరములం దీదృశ్యములు సర్వసాధారణములు. నేటి ఇటలీదేశము పురుషనిర్మితము; పురుషుని అధికారమెక్కువ. స్త్రీకి ప్రభుత్వహక్కున్న నూటయేలేదు. ఆమెయే బాధ్యతగల యుద్యోగమును స్వీకరింపరాదు. భార్యగా, మాతగాతప్ప నామెకు ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వోత్పత్తి జీవితము లేదు. దేశాభివృద్ధి సూచకములగు వ్యవహారములందు పాల్గొనుటకుగాని, తనదృష్టి విశాలమొనర్చుటకుగాని, ఇతరనాగరికదేశస్త్రీలు జన్మహక్కుగా నిరంతరము భావించుతరుణములు స్వాతంత్ర్యము వారికి నున్న. ఇటలీదేశపుస్త్రీకిల్లేశరణ్యము. ఆమె పురుషునికి దాసిగనుండుట గృహకృత్యముల నిర్వహించుకొనుట, సైన్యమున కుపకరించు కుమరుల గనుట, పురుషసంతతి నభివృద్ధిజేయు సుతల గనుట—వీనికంటె చేయవలసిన వేమియు లేవు!

ఇటలీనుండు స్త్రీలకు, నిరుపయోజనమగు కొన్ని ఫేసిస్టు స్త్రీసంఘములకు తప్ప, వోటింగు అధికారములేదు. వారి కీ యధికారముమిచ్చుటకు నాగరికమహాశయ్యుడగు ముసోలినీ దృఢముగ నిరాకరించెను! ఇట్టి వారే మొన్న జరిగిన ఎతియోపియా యుద్ధము న్యాయమైనదని దేశమున ప్రచారముచేసి ప్రభుత్వమునకు తోడ్పడుటకు నియమింపబడిరి!! శతాబ్దములనుండియు ఇటలీ విశ్వవిద్యాలయములు స్త్రీలకు చోటిచ్చుచుండేది; యిపుడు స్త్రీలు 11 సం॥ముల పై బడు

బాలురకు బోధింప ననర్హులని చట్టమున్నందున విద్యాశాఖనుండి చాలమంది యుద్యోగములు మానుకొనవలసి వచ్చినది. ఇక యుద్యోగముజేయ డలంచుకొన్న వారెల్ల ఫేసిస్టు పార్టీకి జెందియుండకతప్పదు.

పరిశ్రమాలయములలో బనిజేయుస్త్రీలకు పురుషునితో సమానముగ జీతములివ్వరు. అచ్చటపరిస్థితులు వాఁకిదుర్భరముగనున్న చక్కజేయుమార్గములు గనబడటలేదు. ఇతి రోద్యోగములందు గూడ స్త్రీలు కొంతమంది యున్నారు గాని బాధ్యత వహించదగిన యే యుద్యోగమును వారి కివ్వబడదు. ఇటలీదేశమందు స్త్రీలకు విద్యాసౌకర్యముకలదన్న నది వారిని గృహనిర్వాహకుల జేయుటకే! దానికితగిన విషయములనుదప్ప వేరు వానిని వారికి బోధింపరు.

నాగరికత కునికిపట్టగు నితరదేశములందెల్ల వివాహవిషయములందు స్త్రీసమాన హక్కుగల్గియుండగా, నిటిలీయుండు స్త్రీ పురుషునికంటె తక్కువయే. భర్తభార్యను గాయము తగులకుండ చావ మోదవచ్చును. భర్తజేయు దురంతదుర్మార్గములకు భరింపజాలక భార్య యిలువీపచో పోలీసులు ఆమెనుపట్టి తీసికొనివచ్చి యొకసంవత్సరము వఱకు శిక్షవిధింతురు! కాని నిష్కారణముగా భార్యను భర్త త్యజించినచో నది చట్టము లెక్కలోనికి గైకొనదు. వాని కేలాటి చిక్కులేదు. కాని వివాహ మేవిధముగా గాని రద్దుచేయుటకు ప్రభుత్వ మంగీకరించుటరుదు.

అటులయ్య నటలీయందు స్త్రీ మాతృ
మూర్తిగాకొంచెము గౌరవము బడయుచు
న్నది. సంతానోత్పత్తియే ముఖ్యసాధనముగా
నెంచి ముసోలిసీ సంతానవతులగు స్త్రీలను
బహుమతులచే గౌరవించుచున్నాడు. సంతాన
నిరోధము నిషేధింపబడినది. పాపమీ
విధముగ మాతలకు కించిద్రౌరవముజూపి
వారి పుత్రరత్నములను దురాశకింధనముగా
యుద్ధదేవతకు బలియొనర్ప నున్నాడచు
విషయము వా రెఱుగరా?

ఇంగ్లాండునందు వివాహవయస్సు యవ
తులకు 21వ సం॥లుండవలయునని యాం
దోళన జరుగుచుండగా, ప్రాన్సునందు వివా
హోచితవయస్సు యవతీయువకులకు 15,
18 సం॥ను, జర్మనియందు, 16, 18 సం॥ను,
ఐయుండగా ముసోలిసీదృష్టిలో నిది 14,
16 సం॥మాత్రమే యైనది. ఈవిషయములం
దెన్నోవిధముల వెనుకబడియున్న దనుచున్న
భారతదేశములోనే వివాహోచిత యవతీ
యువకుల వయస్సు 14, 18 సంవత్సరములే!
ఇటలీనాగరికత యిదియేనా? సంతానోత్పత్తి
కెన్నిసాధనములుదోహదములుగావలయునో
యవన్నియు ముసోలిసీ గమనించుచున్నాడు.
శిశుసంరక్షణవిషయమై అనన్య సామాన్య
మగు శ్రద్ధగైకొనబడుచున్నది. దీనికిగావలసిన
ద్రవ్యము? బ్రహ్మచారులవద్దనుండియు, నిత
రులవద్దనుండియు సన్యాయముగ లాగుచు
న్నారు. బ్రహ్మచారుల కుద్యోగాదులుగూడ
పూజ్యమే.

భావివీరుల మాతగా నిటలీస్త్రీ గౌరవింప
బడుచున్న దంటియగాని అంతకుపైన ఆమె
గవ్వజేయదు. పురుషుడు నిరంకుశాధికారి.
ముసోలిసీ దృష్టిలో స్త్రీ సుందరముగనుండి
పురుషునికంటి కానందమిచ్చునట్టిదై యుండ
వలయును. అంతకంటె వేరేమియు లేదు.
స్త్రీస్వాతంత్ర్యము సేసిజము — ఒకదాని
కొకటి వ్యతిరేకము.

ఇట్టి యుద్దేశములతో సేశాభివృద్ధికి
మూలమంత్రమగు స్త్రీమూర్తి నీవిధముగ
గౌరవించు ముసోలిసీ మహాశయు డేముఖ
ముతో నాగరికతనేర్చుదునని చంకలెగుర
వైచి యబిసీనియాను కబళించెనో, దానికి
తమ స్థానమును, గౌరవమును తెలిసికొనక
స్త్రీలోకమునకంతయు కళంకముగల్గునటుల
నిటలీస్త్రీ లామహాత్మునికి సాయపడిరో
యూహింప సాధ్యముగాకున్నది. ఇపుడైన
మించినదిలేదు. పాశ్చాత్యదేశము లందలి
స్త్రీలు తమ సాంఘికావస్థ యితరదేశీయుల
కాదర్శప్రాయమని యొకవంక యనుకొనుచు,
నొకవంక తమ్ముణగద్రొక్కి తలలపై నాట్య
మాడుచున్న నియంతల దురంతదుర్మార్గ
ములకు భరించియుండక తగురీతి ప్రవర్తించి,
దురభిమాన, దురాశ, దుర్మార్గములకై
దేశముల శక్తిసామర్థ్యములను ధారవోసి
భయంకర సంఘామములకై ప్రాకులాడు
చుండువారి యాశయముల మానవకళ్యాణ
మార్గాన్వేషణకై మరల్ప ప్రయత్నపడుదు
రని నమ్ముచున్నాము. తలంచిన స్త్రీమహా
శక్తికది దుస్సాధ్యము గానేరదు.

తారా బేన్ కన్య

[ఈమె యొక శ్రీమంతురాలగు నాంగ్లేయకన్య. భారతదేశమును సేవించు సంకల్పముతో నీమె యిచటికివచ్చి, 2 సంవత్సరములుపైగా నేవయొసర్చి, యిటీవల నాకస్మికముగా మరణించెననువార్తను సోదరీమణు లెల్లరును వినియుందురు. ఈ యమనుగురించి శ్రీ గాంధీమహాత్ములవారు హరిజనపత్రికయం దిటులవ్రాయుచున్నారు ఆ.ల.న.]

“బాంబాయి నగరమున కాంగ్రెసు జరుగుచుండగా మేరీఛెన్లీ కన్య యీ దేశమునకు వచ్చెను. తోడనే యామె కాంగ్రెసు శిబిరమునందు నా కుటీరమును వెదకికొనివచ్చి, నన్ను కలసికొని, తాను మీరా బేన్ నకు పరిచితురాలననియు, ఆమెతోడనే కలసి యిచటికి రానుద్దేశించితినినియు, కాని కొన్ని యిబ్బండులవలన 1, 2, వారములు ముందు వచ్చితినినియు, భారతపక్షగ్రామములను సేవించుట తన యాశయమనియు నా కెరింగించెను. ఆమె మాటలయందు నా కంతటి నిశ్చయము కాన్పించకపోవుటచే, కొన్నిమాసము లీ దేశమున సంచారముచేసి వెడలిపోవునని భావించితిని. కాని నా యీ యుద్దేశము పొరబాటుని త్వరలోనే కనుగొంటిని.

మధ్యరాష్ట్రములందు ఖేడీయను గ్రామమున స్థావర మేర్పరచుకొని, పనిచేయుచున్న శ్రీమతి మేరీ బార్ కన్యయుదంత మీమె తెలిసికొని, త్వరలోనే యామెను కలసికొనెను. మరికొన్నిదినములకు వారిరువురునుకలసి, వార్ధాకువచ్చి, మాతో కొంత కాలముండిరి. ఛెన్లీకన్య కార్యదీక్ష నాకు విస్తయము కలిగించెను. ఆమె మేరీబార్ కన్యతో కలసి హైందవసారీమణివలె దుస్తులు ధరించి, తన పేరు తారా బేనని మార్చుకొనెను. ఖేడీగ్రామమున నామె స్వయముగా భూమినిత్రవ్వి, మట్టెత్టలను మోయుటయు, ఆహారమును అశోగ్యమునకు భంగము కలి

గించునంతటి మితముగా తగ్గించుటయుగాంచి, బార్ కన్య భయభ్రాంతయయ్యెను. కనడానుండి తనకు సమృద్ధిగావచ్చు ద్రవ్యమునుండి యామె నెలకు రు. 10లు మాత్రము స్వతవ్యయమునకు మిగుల్పుకొని, మిగతమొత్తమును, అఖిలభారత గ్రామపరిశ్రమల సంఘమునకో, గ్రామోద్ధరణకు పాటుపడు ఏ ప్రచారకులకో యిచ్చివేయుచుండెను. ఆమె దాతృత్వమునకు మితిమీర యుండెడిదికాదు. నే నామెను మిగుల జాగరూకతతో పరిశీలించుచుంటిని. మానవుని యుత్తమస్వభావమునం దామెకు విశ్వాసముమెందు. ఆమె యుత్తమచరితయగు క్రైస్తవురాలగుటచే, పరుల తప్పిదములను నులభముగా మన్నించెడిది. ఆమె క్షేకరుకుటుంబమునకు చెందినను, సంకుచిత స్వభావ కాదు. నామమాత్రపు మతాంతరీకరణ మామె హ్నించెడిది కాదు.

ఈయమె లండను ఆర్థికకళాశాలయందు పట్టభద్రయై, యొక సహాధ్యాయినితోకలసి, ఆనగరము ననే పెక్కువత్సరము లాకపాఠశాలను నిర్వహించిన యుపాధ్యాయురాలు. ఇచటికిరాగానే, హిందీ నేర్పవలసిన యావశ్యకతనుగుర్తించి, వరుసగా ప్రతిదినమును అభ్యసింప నారంభించెను. హిందీ మాటాడుట కూడ వాడుక చేసికొనుటకుగాను, యామె వార్ధా మహిళాశ్రమమందు కొన్నిమాసములు నివసించెను. అచటనుండియే, యొకరిరువురు సహచరులతోగలసి,

గృహ లక్ష్మీ

జేసవియందు బదరీకేదారయాత్రకు ప్రయాణమయ్యెను. ఇంతటి ప్రయాణకరమగు యాత్రను పూనవలదని నేను హెచ్చరించినను, యామె స్థిరస్థంకల్పము మారలేదు. కొలదిరోజులక్రిందటనే యామె బయలుదేరి యుండెను. ఇంతలోనే యాకస్మికముగ మే 15వ తేదీని కాన్లాబునుండి “తారా బేన్ మరణించె” నను తంతి పిడుగువలె నందుకొంటిని. ఈయుత్తమ చరిత్రకు భారతగ్రామములందుగల ప్రేమ యపారము. ఉత్తమ భారతపుత్రులవలెనే యామె, మన మాతృ దేశకల్యాణమును వాంఛించెడిది. మానవులలో కొంద రల్పులనియు, మరికొంద రధికులనియు గల వాదము నీమె తీవ్రముగా ప్రతిఘటించెడిది. పేదవారగు శ్రీమతితోను, వారిబిడ్డలతోను మిగుల చనువుతో మెలగుచుండెను. పరులకు అత్యంతసహనముతో నేవయిన ర్చెడిదిగాని, తనకొరకెవ్వరిని కష్టపడనిచ్చెడిది కాదు. కుడిచేతితో నొనర్చెడి సత్కార్యములను ఎడమచేతి కెరుకపడనీయక, ఆత్మపారవశ్యముతో కృషియొనర్చిన విశుద్ధసేవాపరాయణ. ఈయమ ప్రవిమలాత్మ కాంతినొందుగాక !”

మహాదేవదేశాయి గారిట్లు వ్రాయుచున్నారు. “మహాత్ముడు వైష్వానరము వ్రాసినప్పుడు తెలియరాని యామె యాకస్మిక మరణకారణము లిప్పుడు బయలుపడినవి. గాంధీజీవ్రాసినప్రకార మామెకు జేసవియంతయు సింహాకొండలయందు గడువదగిన ద్రవ్యవసతియున్నను, ఆమె యందుల కివ్వపడదయ్యెను. అందులకుబదు లామె బదరీకేదారమునకు పోనెంచి, వార్ధామహిళాశ్రమమందలి నలువురు కన్యలతో బయలుదేరెను. దారియం దామెకు జలుబుచేసెను. తోడనే, వెంబడినున్న సోదరీమణులామెను వార్ధాకు మలవలసినదిగా జేడినను, ఆమె యంగీకరించలేదు. వ్యాధితో బాధపడుచు, దుర్బలయైనను, ఆమె యితరులసహాయమునొల్లక, తన

సామానుమోయుచు నడచుచుండెను. కాని యిటుల చాలకాల మామెప్రకృతిని ధిక్కరించజాలకపోయెను. విపరీతమైన విషజ్వరము (బహుశ స్వమోనియా కావచ్చును) ఆవహించి, యామె కదలనశక్తురాలయ్యెను. ఆస్థితిలోమాత్రమే యామె సమీపమునగల హాస్పెటలునకు కొనిపోబడుట కంగీకరించెను. కాని యచటికి పోవుదారిలోనే, ప్రాణవాయువు లెగిరి పోవుచు న్నట్లామెగ్రహించి, తాను పీలునామా వ్రాయదలచుచుంటినని చెంగటనున్న సోదరి కరింగించెను. ఆమె వెంబడి ప్రయాణముచేయుచు, నామెకు వలయు నుపచారముల నొనర్చుచున్న సోదరి మహాదేవికి హిందీతప్ప వేరుభాషరాదు. అద్భుతవశమున ఛేన్లీకన్య గడచిన యారుమాసములలోను, ఆభాషను కొంత నేర్చియుండుటచే మహాదేవిత “నాపేరనున్న యాస్తియంతయు, కనడాబ్యాంకు లలోనున్న రొఖముతోసహా, సర్వమును బాపూకు చెందవలె”నని వ్రాయించి, దిగువకు హిందీతోనే సంతక మొనర్చి, మరికొలది నిముషములలోనే మహాదేవియొడియందు శిరమిడి. యనువులను విడచెను. తనకంటె హెచ్చుగా మాతృభూమిని ప్రేమించిన యుత్తమురాలనియు తనకు మాతృసమానయనియు తారా బేనును ప్రేమించిన మహాదేవి, యామె కళేబరమును సమీపమునగల కాంగ్రీ గురుకులమునకు చేర్చి, యచట మిత్రులసహాయముతో, వేదోక్తవిధుల ననుసరించి దహనసంస్కార మొనర్చెను.

ఈవిధముగా నీమహోత్తమురాలు అస్తమించెను. కాని యింతటితో నీమెనేవ యంతరించెనని నేను నమ్మజాలను. ప్రేమపూరితమును, స్వార్థరహితమును నగు నీయమ యుదాహరణము సోదరీమణులను సేవా పరాయణులగుట కల్లప్పుడును పురిగొల్పుచునే యుండగలదు.”

భారతనారి ఆదర్శము

స్వామి వివేకానందగారు

‘హే భారతీయా! నీ నారీజాతి ఆదర్శము సీతా, సావిత్రి, దమయంతిలను మాట మరువకుము. నీ ఉపాస్యదైవము సర్వత్యాగియును, ఉమానాభుడును అగు శంకరుడను విషయమును విస్మరింపకుము. నీవివాహము, ధనము, నీజీవితము, ఇంద్రియ సుఖములకొరకుగాదు, స్వార్థసుఖములకొరకుగాదు. నీవు నీజన్మముహూర్తముననే మాతృకై బలిగా సమర్పింపబడితివి. నీసంఘము విరాడ్రూపినియగు మహామాయ యొక్క ఛాయమాత్రమే!’

భారతీయనారియొక్క విభిన్న ఆదర్శములలో మాతయొక్క ఆదర్శమే శ్రేష్ఠమైనది — భార్యయొక్క స్థానముకంటె నది అధికతరము. భార్యాపుత్రులు లోకస్పృహ పురుషుని త్యజించిన త్యజింపవచ్చును గాని తల్లి అట్లానర్పజాలదు. అట్టిసమయములలో గూడ మాతృప్రేమ అల్లేయుండును, మరొకింత వృద్ధినందును. మాతృప్రేమయందు ఆటవికపుట్టులులేవు, ఇచ్చిపుచ్చుకొనుటలు లేవు, జరామరణములు లేవు. ఒకతల్లికిమాత్రమే ఇట్టిప్రేమయుండుట సంభవించును — భార్య, పుత్రపుత్రి కలకుకాదు.

మాతృపదవి జగత్తులోనున్న పదవులన్నిటిలో శ్రేష్ఠమైనది. ఏలయన, ఈ పదవి

యందే అన్నిటికంటె స్వార్థత్యాగముఁ జూపవలసిన తరుణము, స్వార్థశూన్యకార్యముల నొనర్చవలసిన అదను, ఇతరుల దిద్దు అవకాశములభించును. ఈశ్వరప్రేమయొక్క టియే మాతృప్రేమకంటె అధికమైనది; తక్కినవన్ని తక్కువవి. మాతయొక్క కర్తవ్యము, మొమ్మెదట పిల్లలగుఱించి చింతించుట, తరువాత తన్ను గుఱించి, అట్లానర్పక తల్లిదండ్రులు సామాన్యవిషయములగు ఆహార పానీయములలో గూడ ప్రప్రథమున తమ్ముగుఱించి తలతురేని, తామే మంచినస్తువులగొని పిల్లలగతి ఏమైనది చూడరేని, తల్లిదండ్రులు పిల్లలనడుమ పక్షులువాటి సంతానమువంటి సంబంధము నిలబడును. తరుణియందు భగవానుని మాతృభావ ప్రతిమూర్తినిఁ జూడఁగలిన పురుషుడు ధన్యుడు. పురుషునియందు భగవానుని పితృభావ ప్రతిమూర్తినిఁ జూడఁగలిన తరుణియే ధన్యరాు. మాతాపితలయందు భగవత్ప్రకాశముం గాంచగలిగిన సంతానమే ధన్యము.

శాక్తేయులు జగత్తునందంతటను వ్యాపించియున్న శక్తిని మాతృభావనతో పూజింతురు — కారణమేమన, అమృతమును పేరుకంటె తియ్యనిదగు పేరు మరొకటిలేదు.

గృహ లక్ష్మి

భారతదేశమున తల్లియే తరుణియొక్క శీలమున కాదర్శము.

పితృభావనకంటె ముందుగా మాతృభావమే భారతదేశమున వికాసము నందినది. అంబానామమును పేర్కొనినంతటనే సర్వశక్తిభావము, ఐశ్వర్యభావము, శక్తత్వము, శిశువు తనతల్లిని మహాశక్తిమంతురాలుగా తలపోయును. మన ఐహికజననియందు ప్రకాశమునందుచున్న జగన్మాతయొక్క శక్తి కణము నుపాసించిన మహాత్త్వము నందవచ్చును.

ప్రకృతిరమణిని తల్లియని భావింపుము. ప్రతిపురుషుడు తనభార్యకంటె ఇతరులగు స్త్రీలను తల్లిగానో, తోడవుట్టువుగానో, చెలియలుగానో జూడనగును. ముఖ్యముగా మతబోధకుడనగురువా డీ మాతృభావనను అవలంబించి, తదుచితముగ వర్తింపనగును.

శక్తివినా జగుత్తు ఉద్ధరింపబడజాలదు. మనదేశము తక్కినదేశములకంటె అధమమైనదెందులకు? శక్తిహీనమైనదెందులకు? ఆచ్చటశక్తి అవమానింపబడినది. అమెరికాలో, యూరప్‌న, ఏమిగాంచితిని? శక్తి పూజ, శక్తిపూజ. వారెరుంగకయే పూజనొనర్చుచున్నారు — కామముతో. విశుద్ధభావముతో, స్వాభావముతో, మాతృభావనతో పూజనొనర్చువారికి మంచికలుగదా?

మనము పాశ్చాత్యదేశముల నారీపూజనుగుఱించి విందుము. అది సాధారణముగా తరుణియొక్క యశావన, సౌందర్యముల పూజ. కాని శ్రీరామకృష్ణుని నారీపూజ

యనగా, ప్రతియువతియు ఆనందమయి యగు జగన్మాత — ఆపెపూజ. నేను స్వయముగా జూచియుంటిని. ఆయన సంఘము ముట్టవెరచు పతితస్త్రీలయెదుట చేతులుజోడించికొని నిలబడి, తుదకు రోదించుచు వారి పదతలమునంబడి సగము మైమరచి 'అమ్మా! నీ వీరూపమున దారి యందు నిలబడియున్నావు, మఱొకరూపమున విశ్వమైనావు' అని వాపోవును. ఎవని నుండి పశుభావములన్నియు తొలగిపోయినవో, ఎవడు ప్రతియువతిని భక్తితో గాంచుచున్నాడో, ఎవనిముందట వనితావదనములన్నియు అన్యదకృతిని దాల్చినవో, కేవలమా జగన్మాతయొక్క ప్రతిబింబమందు ప్రతిఫలించుచున్నదో, ఆజీవిత మెంతధన్యమో ఆలోచించిచూడుము. ఇదియే మన కవసరమైనది. రమణియందున్న ఈశ్వరత్వమును మోసగింపగల మనుచున్నారా? అల్లెన్నడును జరుగలేదు, జరుగదు. తెలిసియో, తెలియకయో అద్వైతమును ఆత్మప్రకాశము నొనర్ప యత్నించుచునేయున్నది. అది తప్పకుండ, మోసమును, కవటమును పట్టుకొనియేతీరును. అది దొనగులేకుండ సత్యతేజమును, ఆధ్యాత్మికాలోకమును, పవిత్రతా శక్తిని ఉపలబ్ధికరించుకొనియేతీరును. అనలగు ధర్మము నాజ్ఞింపగోరినచో నిట్టి పవిత్రత పుణ్యీతలమున యెల్లయెడల నావశ్యకము.

పవిత్రతాసతీత్వములు జయింపజాలని పశుభావమున్నదా? తనపతికంటె ఇతరు

ఆంధ్ర రాష్ట్రము

లగువారిని సంతానబుద్ధితో పరికించి, వారిని తల్లివోలెనరయు మహాపతివ్రతామ తల్లి సమ్మఖమున పవిత్రవాయువుల పీల్చ లేని నరపశువుండడు.

బ్రహ్మచర్యమే స్త్రీపురుషుల ప్రధాన ధర్మము. నమ్రయు, ప్రేమికయు అగునతి సత్పథమునఁ జెట్టజాలని పురుషుడుదొర కడు — అతడెంత అధముడైనకానీ, జగ త్తీతవరకు, అంత అధఃపాతాళమునకుఁ బోలేడు. నేను ప్రపంచమునంతటను నృశం సులగు భర్తలనుగుఱించియు, పురుషుని అపవిత్రతను గుఱించియు చాలగ వినియుంటిని. కాని నాఅభిప్రాయము: అట్టిస్త్రీలసంఖ్యయు పురుషులసంఖ్యకు తీసికట్టదు.

నాకొక తరుణిసంగతి గుర్తునకువచ్చుచున్నది. అపెభర్త త్రాగుబోతు. ఆయువతి నాకడకువచ్చి తనభర్తయొక్క దోషము

నుద్ఘాటించుచుండెడిది. నావిశ్వాసము — పెక్కుమంది తమభార్యల దోషముననే త్రాగుబోతులగుదురని. ముఖస్తుతినొనర్చుట నాపనికాదు, సత్యమును వెల్లడించవలెను. ఏయువతులు మనస్సునుండి సహ్యగుణము సంపూర్ణముగా రూపుమాసిపోయినదో, ఎవరు స్త్రీస్వాతంత్ర్యవిషయమున భ్రాంతి యుతాభిప్రాయములదాల్చి పతుల తమ పిడికిలిలో నుంచుకొందుమని పల్కుచుండురో, పురుషులు సాహసించి వారికి రుచింపనిపల్కులఁ బల్కినచో గండ్రగోళము నొనర్తురో, అట్టిస్త్రీలు సంఘమునకు మిక్కుటమగు అశుభమును గూర్చుచున్నారు;— వీరి గయ్యాభితనమువలన ప్రపంచమునందలి సగపాలుజను లింకను ఏల ఆత్మహత్యనొనర్చుకొనకుండనున్నారో, ఆశ్చర్యవిషయము.

(అనువాదకుడు పూర్ణానంద)

ఆంధ్ర రాష్ట్రము

శ్రీమతి కవితలక పులవర్తి కమలావతిదేవిగారు

తే॥గీ॥ రాష్ట్రరాష్ట్రాంతరంబుల రామలెల్ల, తిండితిప్పలులేక నేతెంచుచుండ
అతిథు లభ్యాగతులటంచు నాదరించి, పాడిపంటలనొసగెమా పంటవలతి.

౨

అన్నిటనుమిన్నయైనట్టి యాంధ్రభూమి; రాష్ట్రమగుచునువరలక రంగుదక్కి
ఏడ్చుచున్నదిభోరున ఏమినందు? అరసినడుములుగట్టుడో యాంధ్రులార!

౩

గొప్పపదవులనెంతో జేగొన్నవార ! ఆంధ్రమాతనుమరువంగ అదనుగాదు
ధనముపాడియుపంటయు మనకుగలదు, రాష్ట్రమొక్కటియేలేదు రాణదక్కి.

ఇంటికి మించిన ఆదరణ—ఈవికిమించిన భోజనము

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృప్తాన్నమిడు ఆంధ్రబ్రాహ్మణహోటలు బెంగళూరులో నిదియొక్కటయే. ఈహోటలు యాభై వేలరూప్యముల మూలధనముతో యన్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీననాగరికత యేర్పాటులతో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్రులకు కావలసిన పచ్చళ్లు, (గోంగూర చింత కాయ పచ్చళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, ఆవకాయ, వేపుడు కూరలు మొదలగువాటితో భోజనము పెట్టబడును. భోజనము, రెండువేళల కాఫి ఫలహారములు గదితోకూడ దినముకు 2 రు. మొదలు రు. 5 వరకు రేట్లుగలవు. మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారుకాగలదు. క్రిందవివరించిన మితాయి దినసులను చక్కని ప్యాకింగుతో రైలుపాట్చిలు ద్వారా గా బైటపూర్లకు పంపబడును. శుభకార్యములకు ధరలు తగ్గించి యివ్వబడును.

తీ పు	బాదంపూరి	1 9	కాతై	1 9
గీవార్	వీశె 2 8	సోహన్ పష్టి	1 9	అక్కర్నా
చిహాటి	2 8	చంద్రకళా	1 9	కర్జిబలూషి
మేళి	2 8	తార్పిజి	1 9	మోహన్ తాల్
బాదంహల్వా	2 8	జామూన్	1 9	కారము
సోహన్ హల్వా	2 8	ద్రమోట్	1 14	
పిస్తాబర్షి	2 8	బానుంది	1 14	వోంపుడి
బాదంబర్షి	2 8	మైనూరుపాక్	2 8	కారానేవ్
కేసరిపేడా	2 8	సాదా	1 9	కారాబూంది
దూడేపేడా	1 9	జాంగీర్	1 4	అటుకులు
ఖజూర్	1 9	జలేబీ	0 15	మరుగు
బాదూషా	1 9	లాడు	0 15	పకోడా
బానీలాడు	1 9	బూంది	0 15	ఉప్పేరి
రవాలాడు	1 9	పూరనూరి	1 9	గోడంబి

ప్యాకింగు పోస్టేజి ప్రత్యేకము

జాస్తికావలసిన వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేట :: బెంగళూరు సిటీ

“చట్టసభలో మెజారిటీ మీదేగా”

శ్రీచిత్ర కమపత్తి వరలక్ష్మమ్మగారు

ఉదయం తొమ్మిదిగంటలవేళ రాజేశ్వరి యింట్లో ఏకోపని చేసుకుంటూ ఉన్నది. కచ్చేరిసావట్లో పడకకుర్చీలో కూర్చుండి టపా చూచుకుంటూ ఉన్న రాఘవరావు ‘రాజేశ్వరి’ అని పిల్చాడు. “ఓయి” అంటూ రాజేశ్వరి సావట్లోకివచ్చి ‘యెందుకు పిల్చారు’ అన్నది. ప్రయాణం వచ్చింది. పెట్టెలు సర్దు అన్నాడు రాఘవరావు.

“ఎక్కడికి” అన్నది రాజేశ్వరి.

గుంటూరు కన్నాడు రాఘవరావు.

“ఏమి మా మఱదలు పెద్దమనిషేందా? మా మామయ్య ఉత్తరంవాశాడా?” అని అడిగింది రాజేశ్వరి వడివడిగా.

“మీ మఱదలూ పెద్దమనిషి కాలేదు. మీ తమ్ముడూ పెద్దమనిషి కాలేదు. గుంటూరులో మహిళాసభలు, కొందఱు పెద్దమనుష్యుల భార్యలు నిన్ను రమ్మని ఆహ్వానం పంపించారు.”

“పెద్దమనుష్యుల భార్యలేమిటి? వారికి వూరూ పేరూ లేనట్లు.”

“ఉన్నదో లేదో నాకేమి తెలుసు. దానిలో ఉన్న విషయం చెప్పాను.”

“అయితే వారి పేర్లు అందులో లేవా?”

“ఉంటే చదువనా?”

“పేరులేని ఆహ్వానపత్రిక లుంటాయా?”

“ఉన్నదో లేదో నీవే చూడు. రాఘవరావు సతీ” అని ఆహ్వానపత్రిక రాజేశ్వరి చేతికిచ్చాడు రాఘవరావు. రాజేశ్వరి పత్రిక చేతికి తీసుకొని చదువుకొని, “వారందఱు ఉన్న తోద్యోగుల

భార్యలు కనుక ఘనంగా ఫలానివారి సతి అని వ్రాసుకున్నారు. ఆందులో తప్పేమున్నది. ఇప్పుడందఱూ అట్లాగే వ్రాసుకుంటున్నారు గదా?” అన్నది చిఱునవ్వు నవ్వుతూ.

“ఓహో! యిందులో తప్పేమిటో నీకు కన్నడ లేదా? అయితే బ్రతికిపోయానాము. ఇంకా కొన్నాళ్లు మేము నిర్భయంగా ఉండవచ్చు.”

“ఒకప్పుడు మాత్రం మీకు నిర్భయం గాకేమి గాని, అసలు మీకు కన్నడిన తప్పేమిటో చెప్పరాదా?”

“కందకులేని దురద చేసుకేమి? నా కెందుకు నేను చెప్పను.”

“మాకు తెలివిలేక తెలుసుకోలేదు. తెలిసినవారు మీ రెండుకు చెప్పరాదా?”

“మీకు వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యం కావాలే గాదా?”

“అవును.”

“పురుషులతో సమానహక్కులు కోరుతున్నారు గాదా?”

“అవశ్యం.”

“ఇది వట్టి వాగాడంబరం అనుకుంటాను. మన సార మీ కట్టి కోరికలేదు.”

“ఉన్నది. మా తొమ్మిదేండ్ల మహిళాసభా తీర్మానాలూ ఒక్కమాటు తిరుగవేసి చూడండి మా స్వాతంత్ర్యాభిలాష నానాటికి యెంత తీవ్రమైపోతున్నదో మీకే తెలుస్తుంది.”

“అది వట్టి వాక్తీవ్రత. పద తీవ్రత. అంతే మనోగతాభిప్రాయంమాత్రం గాదు.”

గృహ ల క్షీ ణ

“అట్లా అనుకోటం పొరబాటు. స్వాతంత్ర్యం కోసం మా మహిళాలోకం యెంత ఆవేదనపడుతున్నదీ మా మనస్సులు చొచ్చి చూస్తే తెలుస్తుంది.”

“అంతశ్రమ అక్కర్లేదు. మీ ఆహ్వానపత్రికలు చూస్తేనే విశదమౌతున్నది.”

“ఏమి విశదమౌతున్నది.”

“మీ రింకా మగవారి అండనే ఆధిక్యత పడయ గోరుతున్నారని.”

“ఎందువల్ల ?”

“తమ కొక ప్రత్యేక నామధేయముండగా దానిని మాని ఫలానితయన పెండ్లాన్ని అని వ్రాసుకున్నందు వల్ల.”

“ఓహో! నుంచి సారాంశమే తేల్చారే. భర్త పేరు వ్రాసుకోన్నందువల్లనే మా ఆశయాలకు భంగం వస్తుందా? దొరసానలందఱూ యిట్లాగే వ్రాసుకుంటారు గదా. వారి హక్కుల కేమి భంగం వచ్చింది? వారు పురుషులతో సమానహక్కులను భవించడంలేదా?”

“అనుభవిస్తున్నారుగాని వీరికైనా యీ స్వరూప నాశనం బాగుండలేదు. ఒక దొరసాని ఒక్కొక్క మొగుడిని పెండ్లాడి వాడితో సఖ్యతచెడితే విడాకులు పుచ్చుకొని మఱొకడిని కట్టుకుంటూ ఉంటుంది. ఒక్కొక్క మొగుడిని కట్టుకున్నప్పడల్లా వాడి పేరే దీని పేరు. దీని కెన్నిటిలో సమానహక్కులున్నా పేరులోమాత్రం సమానహక్కులేదు. మీకు దేనిలోనూ హక్కు లేకపోగా హక్కున్న ఈ పేరులో దొరసానులను అనుకరించి అదిగూడా పోగొట్టుకున్నారు. మన దేశంలో అనాదినుంచీ జనకసంబంధమైన పేరులేగాని భర్తృసంబంధమైన పేరులుంచు ఆచారములేదు. వైదేహి, వైదర్భి, పాంచాలి, కైబ్య, జానకి, ద్రౌపది, ఈ పేరులన్నీ వీనినే నూచిస్తూఉన్నవి. ఈ పేరులు స్త్రీల దేశ

మును, వారి వంశమును, వారి తండ్రులను వెల్లడిస్తూ చిన్నవిగా ముద్దుగా నున్నవి. ఇక ఇప్పటి పేరులో శారదారమణారావు, పార్వతీనారాయణ మూర్తి, సత్యవతి సీతాపతి, లేకపోతే మిసెస్ శర్మ, మిసెస్ కాస్త్రి, మిసెస్ నాయుడు. వీటికి తెలుగు తర్జుమా పిల్లెసతి, గుప్తసతి, చాదరీసతి. ఇవి మఱీ అభ్యాసంగా ఉన్నాయి. ఇందులో అయ్యపేరూ లేదు. అమ్మపేరూ లేదు. ఈవిధంగా ఉన్న గోడు గూడా ఊడగొట్టుకుంటూ వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమనీ, సమానహక్కులనీ ఏవేవో పెద్దపెద్ద పేర్లు చెప్పతుంటే నవ్వు వస్తుంది. రాజేశ్వరీ! మీ ఆడవాళ్లంతా ఈ పేరులు చూచి దీనిలో యేవో గొప్ప ఉన్నదని మురుసుకుంటున్నారు గాని మా మగవాళ్లమెలే భార్య యెంత విద్యావంతురాలైనా కానీ, యెంత ఆస్తిపరురాలైనా కానీ, యెంత సంపాదనపరురాలైనా కానీ, ఫలానితమే మొగుడూ అంటే మాత్రం చేసుకుంటాము గాని, ఆమోదిస్తామా! అంతటిమాటా యెందుకు. నన్నెవరైనా రాజేశ్వరీ పతి! అని పిలవనీ. పిలిచినవాడిని చెంపలు వాయించుతానో లేదో?” అన్నాడు రాఘవరావు.

రాజేశ్వరీ పకపకా నవ్వి “మే మంత అఘాయిత్యం చేయలేము నుమండీ” అన్నది.

“దాస్యపువాతావరణంలో పుట్టి పెరిగిన జీవులు మీరు మీకు వ్యక్తిగతరవం ఏమి తెలుస్తుందన్నాడు రాఘవరావు. “అవును తరతరాలనుంచీ స్త్రీ ఆధిక్యత నంగీకరించని జాతికి చెందిన మహనీయులు మీరు ఫలానిత ఆమె పెనిమిటి అంటే సహిస్తారా మఱి?”

“సహించడం మాకు.....”

“ఇంతకు ప్రయాణం మాపేమిటి?”

“అయితే మహిళాసభకు వెళ్తావా ఏమిటి?”

“వెళ్తాను ఎన్నాళ్లనుంచో చూడాలనని ఉన్నది. క్రిందటిమాటూ వెళ్లవలెనంటే పడ్డదికాదు. ఈ మాటైనా వెళ్లిచూచివస్తాను. ఎక్కడో దూరపు

“చట్టసభల్లో మెజారిటీ మీదేగా”

జిల్లాల్లో జరుగుతుంటే చూచేదిలేనేలేదు. మన జిల్లాలో జరిగేదే నా చూచివస్తాను.”

“ఐతే ప్రయాణంగట్టు.”

“ఎప్పుడు?”

“ఇవ్వాలే మూడుగంటల బండికి.”

“మూడుగంటల బండికా? గుంటూరు వెళ్లేటప్పు టికి బాగా చీకటిపడదా?”

“అయ్యో! చీకటిపడితే రైలు దిగలేనిదానవేనా సమానమాకుల్లు కోరుతున్నావు మాతోబాటు?”

“యుగయుగాలనుంచి మమ్మల్ని వంటయిండ్లలో నిర్బంధించి మాశక్తియుక్తులన్నీ అడగగొట్టి ఇప్పుడు ఒంటరిగాపోలేదంటే ఏమిచేస్తాను? చిన్నప్పటి నుంచి ధైర్యసాహసాలకు అలవర్చుకుంటేగదా ఎవరి కైనా ధైర్యస్థైర్యాలుండేది?”

“అయినా భయంలేదు. శ్రీమతులను యెదుర్కోడానికి కెందరో స్త్రీలు రైలువద్ద వేచిఉంటారు. వారు సురక్షితంగా నిన్ను బసకు చేరుస్తారు. కనుక ఒంటరిగా వెళ్లినా భయంలేదు.”

“నేను ప్రతినిధుల బసకుపోను. మామయ్యగారి యింటికి పోతాను. పిల్లలకు పాలునీళ్లు ఆ బసల్లో ఎక్కడ అమరుతాయి?”

“అట్లయితే మీమాయ్యకు ఇప్పుడే వైరుచేస్తాను. ఆయన రైలువద్దకు మనిషిని పంపుతారు.”

“పోనీ మీరుగూడా రాగూడదా ఎట్లాగో శని ఆదివారాలు కచ్చేరి ఉండదుగదా.”

“మా మగవాళ్ల మాకులన్నీ ఊడగొట్టేటు వంటి సభకు నీవు డెలిగేటుగా పోవడమూ నీకు నేను తోడు రావడమూనా?”

“మీ మగవారిమీద తీర్మానాలెవరు చేస్తున్నారని మాకీ యీ సౌకర్యాలు కావాలెనని కోరుకుంటాము అంతే. అవి మీమీద తీర్మానాలెట్లా అవుతాయి?”

“మీరుకోరిన సౌకర్యాలన్నీ మీ కిచ్చేటట్లయితే మా కసౌకర్యమేగాదా?”

“స్వార్థపరత్వానికి మగవారు పెట్టింది పేరు.”

“పరాగములను భంగపుచ్చేనాళ్లం మాత్రం కాము.”

“ఇంతకూ గుంటూరు కస్తారా? రారా?”

“దయచేసి రాను.”

“అయితే మామయ్యకు తెలిగ్రామివ్వండి. స్తేషను వద్దకు ఎవరైనా పంపుతాడు” అని రాజేశ్వరి లోపలికి వెళ్లింది.

“అయితే వెంటనే తెలిగ్రామిస్తే మంచి”దని రాఘవరావు పడకమర్రిలోనుంచి చివాలునలేచి గది లోకి వెళ్లి బీరువాలో మనీషర్నతీసి జేబులో పెట్టుకొని ఉత్తరీయం బుజానవేసుకొని బజారుకు బయలుదేరాడు. ఇంతలో రాజేశ్వరి వంటయింట్లోనుంచి వచ్చి “తెలిగ్రామి యివ్వడానికి వెళ్తున్నారా?” అన్నది.

“అవును.”

“అక్కడనుంచి బజారుకుగూడా వెళ్లివస్తారా?”

“వెళ్లిరమ్మంటే వెళ్లివస్తాను. ఏమికావాలేమిటి?”

“సభలో పిల్లలు యేడిస్తే చేతిలో బెట్టడానికి ఒక బిస్కట్ల పొట్లాముతేడి. యింకా మా మామయ్యగారి పిల్లల కివ్వడానికి రెండుపొన్న పెప్పెర మెంట్లు.”

“సరే తీసుకొస్తాను.”

“అయ్యో! వినిపించుకోకుండా వెళ్లుతారే?”

“ఇంకా యేమిటి?”

“సన్నపూవుల వాయెల్ ఎనిమిదిగజాలు తలలో గుచ్చుకొనే.....”

“అబ్బబ్బ”మీ ఆడవాళ్ల ప్రయాణమూ అంటే భయమేస్తుంది.”

“చిన్ననూదిదగ్గరనుంచి మీ చేతిమీదుగా రావాలె

గృహ లక్ష్మీ

గనుక మేము యెంత అవసరమైన వస్తువుకోరినా అబ్బిబ్బ అంటారు. అదే మీకు కావాలన్నా మట్లాడకండి తెచ్చుకుంటారు. మొన్న మీరు బొంబాయి వెళ్లటానికి యెన్నిసూట్లు వీటించారు. ఎన్నిబూట్లుకొన్నారు! మాటవరసకైనా అబ్బి యింతెందని అనుకున్నారా? మీకేమి చేతులారా సంపాదించుకుంటారు గనుక మనసారా కర్చుపెట్టుకుంటారు.” “మీరుగూడా సంపాదించుకోరాదా? మాపని తేలికపడుతుంది.”

“అదేఉంటే మాస్త్రీల పరాధీనత ముక్కాలు ముప్పీసం తగ్గేసోవును.”

“ఔరా! మీ మనస్సులో ఎన్నిభావాలు పుట్టుతున్నాయి.”

“ఎన్ని పుడ్రేనేమి? నీళ్ళల్లోపుట్టిన బుడగలు నీళ్ళలో కలియవలసిందేగాని వానికి ప్రత్యేకతే మున్నది?”

“నిజంగా యిది మహిళాయుగం” అంటూ రాఘవరావు చిఱునవ్వు నవ్వుతూ లోపలికివచ్చి డబ్బు తీసుకొని బజారుకు వెళ్లాడు. రాజేశ్వరి ప్రయాణపు సర్దుబాటులో నిమగ్నరాలైంది.

2

సరిగా రెండుగంటలకు గుఱ్ఱపుబండివచ్చి వాకిట్లో నిలిచింది. రాజేశ్వరి సామానంతా సర్దుకొని బిడ్డలకు తలలుదువ్వి నీళ్ళపోసి మంచదుస్తులు వేసి తానుగూడా చక్కగా ముస్తాబై గదులకన్నిటికీ తాళాలు పెట్టుతున్నది. రాఘవరావు వరండాలోపచారుచేస్తూ బండిని చూడగానే సామానుబండిలో పెట్టరా అని నాకరుతోజెప్పి లోపలికివచ్చి “యింటరు తీసుకోమంటావా?” అన్నాడు రాజేశ్వరితో. “యింటరులో స్త్రీలకు ప్రత్యేకపుపెట్టె ఉంటుందా” అన్నది రాజేశ్వరి. “బహుశా యీబండిలో ఉండదనుకుంటా”నన్నాడు రాఘవరావు. “అయితే మూడవక్లాస్

తీసుకోండి హాయిగా మాటామంతి ఆడుకుంటూ కూర్చోవచ్చు”న్నది రాజేశ్వరి.

“ఇంటరులో మాత్రం మాట్లాడుకోగూడదా?”

“ఎవరితో?”

“ఉన్నవాళ్ళతోనే.”

“ఎవరో మగవాళ్ళంటే వాళ్ళతో నా కేమి మాటలు? అట్లాంటిది మీరు వెంటఉంటే ఏబండిలోనైనా కూర్చోవచ్చును.”

“సరి నీవు యొక్కడికి బోయినా బాడీగార్డుగా నేను వెంటనుండాలే కాబోలు.”

“అయినా యిప్పుడెందుకు? మూడోక్లాసు టికెట్ తీసుకుంటే ఆడవాళ్ళపెట్టె తప్పకుండా ఉంటుంది కనుక అందులోనే కూర్చుంటాను.”

నాకరుబండివాడు సామాను బండిలో పెట్టారు. రాజేశ్వరి పిల్లలు బండిలోయెక్కారు. రాఘవ రావు సైకిల్ మీద యెక్కి ముందుగా స్టేషన్ కువెళ్లి టికెట్లు తీసుకున్నాడు.

ఇంతలో రాజేశ్వరి పిల్లలు యెక్కిన జట్కాబండి వచ్చింది. లైసెన్సుకూలీని సామానులోపలికి తీసుకపోమ్మనిచెప్పి జట్కావాడికి బండిబాడుగ యిచ్చి భార్యనుబిడ్డలను ప్లాటుఫారంవద్దకు తీసుకొనివెళ్లాడు రాఘవరావు. “పిల్లల నెట్లా పట్టుకుంటావో కిటికీల వద్దకు పోతారు, తలుపులు వేయబోతారు, తలక్రిందికి వంచుతారు. జాగ్రత్తనుమా” అని రాఘవరావంటూ ఉంటే “యిల్లు జాగ్రత్త నుమడి నాకర్లమీద యిల్లు వదిలిపెట్టి పోతున్నాను. నుబ్బమ్మ కొంచెం చెయి వాడి మనిషిగూడాను” అని రాజేశ్వరి చెప్పతూ ఉన్నది. మాట్లాడుతూ ఉండగానే కూతలు పెట్టుకుంటూ రైలుప్లాటుఫారంమీదికి వచ్చింది. స్త్రీల పెట్టెలో భార్యనూ బిడ్డలనూ యెక్కించి “యిక నేను ఉంటా” నన్నట్టుగా భార్యవంక చూచాడు రాఘవ

“చట్టపభల్లో మెజారిటీ మీదేగా”

రావు. “అయ్యో పెళ్ళుతున్నారా? ఈబండిలో యెవరూ ఎరిగిన వాళ్లుఉన్నట్టులేదు. పిల్లలతో ఎట్లా పెళ్ళుతానో” అన్నట్టుగా బిక్కమొగంతో పెనిమిటివంక చూచింది రాజేశ్వరి. ఆమె పిరికిమాపులు చూచి “నేనుగూడా ప్రయాణమై రాకపోతి”నని జాలితో అనుకున్నాడు రాఘవరావు మనస్సులో. కాని రైలు కదిలి పొయ్యేటప్పడు ప్రయాణపు ఆలోచనలుచేసి ప్రయాణన మేమున్నది? గమనోన్ముఖమైన పొగబండి ఒక్కమాత్రమాని ఒకరినొకరు విడవలేకున్న సతీపతులను నిర్దాక్షిణ్యంగా విడచి నడకసాగించింది.

బండి దృష్టిపథంనుండి తొలిగేదాకా చూస్తూ నిలబడి చల్లంగా యింటికొచ్చాడు రాఘవరావు.

కచ్చేరినూడి యింటికి వచ్చింది మొదలు భార్యతో కూడా తిరుగుతూ ముచ్చట్లుచెపుతూ పరిహాసాలు చేస్తూ పొద్దులు పుచ్చడం రాఘవరావుకు ఆలవాటు. అందువల్ల భార్యా బిడ్డలులేని యిల్లు చూస్తే అతని వల్లమాలిన విచారంకలిగింది. ఒక్క నిమిషమైనా యింట్లో నిలవడానికి బుద్ధి పుట్టలేదు. వేళగాకపోయినా బ్యాటు తీసుకొని క్లబ్బుకు వెళ్లాడు. రాత్రి యెనిమిది గంటలదాకా అక్కడే ఉండి మటునాటి కాలక్షేపం నిమిత్తం మిత్రులను పేకాడుకొందాము రండని పిలిచి యింటికి చక్కా వచ్చాడు.

3

సోమవారం సాయంత్రం అయిదుగంటల బండి దిగి రాజేశ్వరి యింటికి వచ్చేటప్పటికి రాఘవరావు యింకా యింటికి రాకపోవడంచేత పిల్లలు తండ్రి కోసం యెదురు చూస్తున్నారు. పనివాళ్లంతా ఆమ్మగారొచ్చారని ప్రేమపురస్సరంగా పలకరిస్తున్నారు. సుబ్బమ్మ వచ్చి రాత్రికి వంట యేమిచేయమంటారని అడుగుతున్నది.

“మా తమ్ముడికి రోజూ రాత్రిపూట కందిపచ్చడి

ఉండి తీరాలె. పంతులుగారికి కూర తప్పని సరిగదా. పిల్లలకు పప్పుపులుసు యిష్టం. అప్పడం వడియం ఏవో చూడు. మధ్యాహ్నం చేసిన పులుసు పచ్చళ్లు ఉన్నవా? ముందు పిల్లలకు వేడినీళ్లు కాచి యివ్వు. పాలు గలిపి పోయాలె” అని యజమానురాలి తీవితో సుబ్బమ్మకు వంట పురమా యిస్తున్నది రాజేశ్వరి. ఇంతిలో రాఘవరావు యింటికి వచ్చాడు. నాన్న వచ్చాడు, నాన్న వచ్చాడు అంటూ పిల్లలు గంతులు వేస్తూ తండ్రికి యెదురుబోయినారు. రాఘవరావు చిన్నవాడిని యెత్తుకొని పెద్దపిల్లను వ్రేలు పట్టుకొని నడిపిస్తూ లోపలికి వచ్చాడు. నాన్నా! యీ బండికే వచ్చాము అని కుజ్జవాడంటే, మామయ్యగూడా వచ్చాడు నాన్నా! అన్నది లీల. “ఎవరు శ్రీనివాసులూ?” అన్నాడు రాఘవరావు రాజేశ్వరి వంక చూచి.

“అవు”నన్నది రాజేశ్వరి. “ఏడీ శ్రీనివాసులు అప్పడే యొక్కడికి పోయినా”డని రాఘవరావంటూ ఉండగానే కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కువద్దామని దొడ్లోకి వెళ్లిన శ్రీనివాసులు తువ్వాలతో ముఖమూ చేతులూ తుడుక్కుంటూ సావట్లోకి వచ్చాడు. రాఘవరా వతన్నిచూచి “ఏమిరోయి శ్రీనివాసులూ ఆగ్గవలేని ఆనర్స బియ్యేకు అనాలాచితం గా పిల్లనిచ్చినందుకుగాను అపరాధంకింద నన్నుగూడా పోషించండని ఆత్తవారి యింట్లోనే ఉంటున్నావా ఏమి?” అన్నాడు.

“లేదు బావా!” అన్నాడు శ్రీనివాసులు చిటు నవ్వుతో.

“సరే, సరే క్షణంలో యెంత అల్లిక వేళారు? మహిళాసభ లేపనంగా నేను వెళ్లినవాడే వాడూ వచ్చాడుట. అంతట్లో వాడు ఆత్తవారింట్లో ఏండ్లు పూండ్లూ ఉన్నట్టు మాట్లాడుతున్నా లేమ”న్నది రాజేశ్వరి.

గృహ లక్ష్మి

“ఓహో! ఏమిటి చెప్పా. మహిళాసభకు డెలిగేటుగా వచ్చాడా. ఆ సంగతి నా కేమితెల్లు చెప్పవేం మఱీ” అన్నాడు రాఘవరావు నవ్వుతూ.

“అడవాళ్ల సభకు వాడెందుకు డెలిగేటుగా వస్తాడు” అన్నది రాజేశ్వరి అభిమానంతో.

“బావకథకుడు గాదూ. అట్లా అల్లుకుపోతూ ఉంటాడులే” అన్నాడు శ్రీనివాసులు.

“కథలమాట యెత్తబోకు. మీ అక్కయ్య కిప్పుడు కొండంతకోపం వస్తుంది” అన్నాడు రాఘవరావు.

“వస్తే నీ కేమిభయమా?” అన్నాడు శ్రీనివాసులు.

“మీ అక్కయ్య తమ మహిళాసమాజంలో స్వయంగా అగ్రాసన మధిస్థించి మూడు తీర్మానాలు చేసినప్పటినుంచీ నాకు భయమేమిటి కాస్తాకూస్తా గాదు. వల్లమాలిన భయంపట్టుకున్నది. మళ్లీ మళ్లీ ఎటువంటి రిజల్యూషన్ను చేయిస్తుందో అని. ఇవి అడవాళ్లకు భయపడాలిసిన రోజులురా! నీకు తెలుసుకో తెలియదో” అన్నాడు రాఘవరావు.

“అబ్బో యేమి భయపడుతున్నారో పడుతున్నారు. నిజంగా ఈరోజుల్లో అడవాళ్లనుగుఱించి మీ మగవాళ్లు వ్రాస్తూఉన్న వ్రాతలవంటి వ్రాతలు యేనాడూ యే మగవాళ్లూ వ్రాసిఉండలేదు. ఏకథ చూచినా, ఏ వ్యాసంచూచినా, ఏ పాటచూచినా, ఏ పద్యంచూచినా శ్రీలనుగూర్చిన నిందలూ, అధిక్షేపణలూ, అనుచితపువగ్గనలూ” అన్నది రాజేశ్వరి.

“అదిగో ఆరంభమైంది తామసోపన్యాసం” అన్నాడు రాఘవరావు నవ్వుతూ.

“అవును. ఇప్పటి అసభ్యపువ్రాతలు తలుచుకుంటే నాకు తామసమే వస్తుంది నిజంగా. శ్రీని భోగ్య వస్తువని రసికులూ, పురుషునికి చెందిన వస్తువాహన ములవంటి జడపదార్థమని అధికారదృష్టిగలవారూ,

హేయపదార్థమని వేదాంతులూ, ఎవరికి తోచినట్లు వారు వారివారి చిత్తవృత్తులనుబట్టి వ్రాస్తూఉంటారు. ఈ వగ్గనలుమాస్తే గ్రుడ్డివాళ్లు యేమగును వర్ణించిన కథగా ఉంటుంది. నలుగురు గ్రుడ్డివాళ్లు ఏమగు ఎట్లా ఉంటుందో తెలుసుకోబోయి ఒకడు కాలుపట్టి చూచి ఏమగు స్తంభంలా గుంటుందన్నాడుట. ఇంకొకడు చెవిసట్లకచూచి యేమగు చేటలాగుంటుందన్నాడుట. ఇంకొకడు తొండంపట్లక చూచి ఎచ్చే! స్తంభమంతలా వెక్కడిది గోకలంత లావుంటుందో అంతకంటే కాస్త నించో అన్నాడుట. అట్లాగే శ్రీనిగూడా వర్ణమంటారు తమకు తెలిసినంతవఱకు. అంతేగాని అగ్రాధమైన నారీహృదయం పూర్తిగా తెలుసుకున్నవా రెసరూలేరు. భగవంతుడు పురుషులను యేదిననును పర్యావృతతో చేశాడో శ్రీనిగూడా అదేపదార్థంతో చేశాడు. కనుక శ్రీ పురుషుడితో సమానమైన స్వరూప స్వభావలక్షణాలు గల మానవప్రాణిగాని మగవారి కలపుపోకడలకు ఆస్పదమైన కుద్రజడపదార్థం గాదు” అన్నది రాజేశ్వరి తీవ్రంగా.

“అబ్బో! అబ్బో! ఇదిగో శ్రీనివాసులూ! యీ పురుషులతో సమానమైన మానవప్రాణి మొన్న గుంటూరు ఒంటరిగాపోలేక తల్లకింనులైందిగోయి. యిప్పుడీ బింకపుమాటలు చూచావా” అన్నాడు రాఘవరావు నిరంగబడి నవ్వుతూ.

“ఎల్లప్పుడు ఇనుపపంజరంలో పట్టి బంధించిన పక్షికి దాని యెగిరేళ్ల కింకరువడిగోయి ఉండదా? అయినా ఆ తప్పుమాత్రం గుఱవదా?” అన్నది రాజేశ్వరి. రాఘవరావు వంతుకు సమాధానం చెప్పకుండా “ఓహో! ఇక్కడఉన్న కొద్ది మనమీద తప్పులెక్కులైపోతున్నాయి గాని పిరారుపోదాము వస్తావుటా శ్రీనివాసులూ!” అన్నాడు బావమఱిదితో. నవ్వుతూ వస్తానన్నాడు శ్రీనివాసులు. బావమఱిదు

“చట్టసభల్లో మెజారిటీ మీదేగా”

లిద్దరూ షికారువెట్లారు. రాజేశ్వరి ప్రయాణపు సామానులు సద్దంపట్టుకున్నది.

౪

రాత్రి యెనిమిది గంటలైంది. రైలు ప్రయాణం లో హైరానుపడి ఉండటంచేత పెద్దపిల్ల లిద్దరూ అన్నంపెట్టగానే నిద్రపోయినారు. పసిపిల్లగూడా పాలుత్రాగి అలిసిపోయినట్టు పడుకున్నది. ఇంట్లో నిశ్శబ్దం రాజ్యం చేస్తున్నది. రాజేశ్వరి విశ్రాంతిగా కూర్చుండి మహిళాసభావృత్తాంతాలు నెమరువేసుకుంటున్నది. సుబ్బొమ్మ వంటపని అయినందువల్ల పంతులువారి రాక యెదురుమాస్తా తలుపు నానుకొని కూర్చుండి సన్నసన్న పడుకుంటున్నది. ఇంతలో రాఘవరావు శ్రీనివాసరావు యింటికి వచ్చారు. వచ్చే రావడంతోటే వంటైందా అన్నాడు రాఘవరావు. అయినదన్నది రాజేశ్వరి. “అయితే భోజనంచేద్దాము. ఎందుకు ఆలస్యం” అన్నాడు రాఘవరావు.

రాజేశ్వరినిగూడా తమతో భోజనానికి కూర్చోమన్నాడు. తర్వాత భోజనం చేస్తానంటే రాఘవరావు ఒప్పుకోలేదు. అందఱు భోజనానికి కూర్చున్నారు. భోజనాలవుతున్నాయి. “ఏమిరా శ్రీనివాసులూ ఉద్యోగంమాట యేమీ ఆలోచిస్తున్నట్టులేదేం” అన్నాడు రాఘవరావు.

“ఆలోచించకేమి అయినా ఎక్కడున్నాయి ఉద్యోగాలు?”

“మీ మామగారేమీ ట్రైచేయడంలేదా? ఆయనకు జిల్లాబోర్డు ప్రెసిడెంటుతో వారితో స్నేహితం కాబోలునే.”

“స్నేహపుసిఫారసులకు ఉద్యోగాలిచ్చే రోజులు పోయి చాలారోజు లైంది.”

“అట్లాగైతే మామగారి యింట్లోనే యిల్లిటం ఉండు, ఇప్పుడు కళాశాలాపట్టభద్రులు చాలా

మంది నిరుద్యోగ సమస్యను యిట్లాగే పరిష్కారం చేస్తున్నారు. కాఫీ ఫలహారం భోజనం వగైరాలు వేశకు భయభక్తులతో అమరుతాయి భార్యగూడా ఉంటుంది. దివాకులుచేస్తూ దర్జాగా ఉండవచ్చు.”

“అత్తవారియింట్లో చాలారోజులుంటే అల్లుడి గౌరవం అడగనక్కరలేదు. వారపుబ్రాహ్మడికన్నా కనాకట్టమైపోతాడు.”

“ఆ అట్లా యెందుకు జరుగుతుంది? అదేమంటే నా భార్యను నాకు పంపించండి ఎక్కడికో యేవూరో యేదేశమో తీసుకపోతానని గడబిడచేస్తే సరి చచ్చి ఊరుకుంటారు.”

“వాళ్ళయింట్లో మనం పీటలుపెట్టుకొని కూర్చోడ మెందుకు? వాళ్ళగౌరవించారనుకోడ మెందుకు? ఎప్పుడో మర్యాదగా వాళ్లు పిలిచినప్పుడే వెళ్లితే గౌరవంగా ఉంటుందిగా.”

“ఒకే నీవిట్లా దేవయ్యరగా ఉన్నావంటే ఎవడూ ఉద్యోగమియ్యడు. సరిగదా అత్తమామలూ ఘనంగా చూడరు. పెళ్లాంగూడా చెప్పినమాట వినదు. ఆఖరికి యేఫిలింబ్రూడియోలోనూ యాత్తుచేయడానికి ఏ గ్రామోఫోనులోనూ రికార్డివ్వడానికిగూడా పనికి రాకుండాపోతావు తెలుసునా?”

రాఘవరావు శ్రీనివాసులూ కుర్చీలమీదకూర్చు తాంబూలం వేసుకుంటున్నారు. ఉద్యోగ్లో పసిపిల్ల కదులుతూఉంటే రాజేశ్వరి మెల్లగాపోయి బిడ్డను చిచ్చిగొట్టి ఊపుతూఉన్నది.

“రాజేశ్వరి ఇంతకూ గుంటూరుపోయి రావడం తప్ప మీ మహిళాసభ యెట్లా జరిగిందో డైవోర్సు తీర్మానం యేమిచేశారో యేమిచెప్పవేం” అన్నాడు రాఘవరావు. రాజేశ్వరిబిడ్డ బాగా నిద్రపోయినట్టు చూచి సావట్లోకివచ్చి “ఇంకా యేమి డైవోర్సు మహిళాసభలో రూపులేకుండా పోయిందన్నది.”

గృహలక్ష్మి

“ఏమీ డైవోర్సు తీర్మానం మహిళాసభలో ఎవరూ పెట్టనే లేదా?”

“పెట్టలేదు”

“పోనీ బ్రతికిపోయినాము. మన దాంపత్యానికి మరోసంవత్సరంవఱకూ స్థిరత్వమేర్పడింది.”

“డైవోర్సుప్యాపై తేమత్ర మనదాంపత్యానికేమి నష్టం?”

“నష్టమంటే నష్టమే. నీ సావాసకత్తె లేవరైనా పెనిమిటిలో డైవోర్సు పుచ్చుకుంటూ ఉంటే అది నీకుగూడా ముచ్చటైతేనే నేమిచేయను? ఈ ముగ్గురు పిల్లలూ నేను.”

“చెల్లమ్మగారి పెనిమిటి చెప్పినట్లే చెప్పకున్నారే.”

“ఏమి చెప్పాడు?”

“ఒకే నీవు చూడబోతే ఆరుగురు బిడ్డల తల్లివి. ఆ మహిళాసభలో డైవోర్సు ప్యాపుచేస్తున్నారు. దానిప్రకారం మన మిద్దరం మన వివాహం బంధం త్రెంచుకొని విడిపోవాలి. అప్పుడు నీన్నా పిల్లలనూ యెవరు చూస్తారు. ఇంతమంది పిల్లలు గలదాని నీన్నెవడు కట్టుకుంటాడు? నిష్కారణంగా అన్యాయమైపోతావు. అటువంటిది ఆ మహిళాసభ. ఆ సభకు పోవాక దానికి చందా యివ్వవాక’ అని

చెప్పాడుట. అంతటితో ఆమె సొంతిపోయి వదిలే గారు నేను మహిళాసభను రాసాండి. మానా రిక్ట్లా చెప్పా రన్నది. ఏ స్పెషాలిజే, నూ మగవారికి డైవోర్సుంటే సింహస్వస్థంగా ఉన్నది లెండి. అందు వల్ల యెన్ని అభూతికల్పనలనాచేసి ఆసనాస్థమ హడ లేస్తున్నారు.”

“నా కాభయ మేమిటోదేదు. నీవు నిశ్చేపంగా విడాకులుపొంది మరొక.....”

“అబ్బా! ఏమి మాటలండి! నాకు తప్ప ఒక్కా తెలియదు. ఏది పట్టుకుంటే అదే.”

“అబ్బో! విడాకులంటే యింత తప్పు పట్టుకుంటున్నావు గాని సమానహక్కులూ, స్వాతంత్ర్యమూ యిత్యాదులంటే ఉన్నవిగిపోతావే.”

“దానికేమి. అని మానవసహజమైన హక్కులు. అవి ప్రతిస్త్రీకి ఉండవలసివాలి. అయితే విడాకులకు బదులు మగవారిమీద ఒకటి ప్యాపుచేకాము లెండి.”

“ఏమిటది.”

“భార్య జీవించిఉండగా నేను మగవాడనూ మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోరాదని.”

“లక్ష చేసుకోండి మాకేం.”

“అవును. మీకేమి? చక్కినభల్లూ మెజారిటీ మీదేగా?”

ఒకరు చెన్నపురి ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తక భాండాగారం (Oriental Manuscript Library, Madras) వెళ్లి అచటనున్న ఉద్యోగితో,

“ఏమండీ, ‘కృషీవలుడు’ అను అచ్చు పుస్తకాన్ని ఒకమారిస్తారా?”

ఉద్యోగి “ఇది ‘లిఖితపుస్తక భాండాగారం’ అని తెలిదూ?”

అడిగి నాతడు వినయంతో “చిత్తం. వ్రాతప్రతే యిలా దయచేయించండి.”

శ్రీమతి కె. ఎ. ముత్తులక్ష్మి అమ్మల్. కొడుమూడు నివాసిని.
హరికథకురాలు. కోయంబుత్తూరు డిస్ట్రిక్టుబోర్డునకు పోటీలేకుండా
ఎన్నుకొనబడినది.

గృహస్థము

భాగ్య జీవి

(జటావల్లభుల వెంకటరత్నయ్యగారు)

- ఉ. కలకలనవ్వు మోమున వి ♦ కాసముగన్నడ, చిన్నిగజ్జెలన్
గలగల నాదముప్పతిల ♦ కాలొకప్రక్కముడించి ప్రాకి, నా
యలజడి విన్నతోనె మధు ♦ రానసమెత్తుచు చేయిసాచు నిక
గులుకుచు జేరదీయుటయె ♦ కొటిఫలంబులసార; మర్భకా !
- ఉ. అల్లదె “దాయిదాయి” యని ♦ యాటలపాటల బుద్ధిజొన్నుచున్
“తల్లిదియిద్ది, మామదిది, ♦ తండ్రిది, ముద్దను మ్రింగు” మంచు నిక
మెల్లని మాటలకొమటిపి ♦ మేనునజేరిచి బువ్వబెట్టుటే
చల్లని జీవితంబునకు ♦ సార్థకమాపనిగాదె ? బాలకా !
- ఉ. పూచినతమ్మి బోల్ మొగము ♦ పున్నమచందురు ధిక్కరింప, చే
సాచినతోనె పైకెగసి ♦ చయ్యనబాహుల నాశ్రయించి, దో
బూచులజూడ్కి మీదనిడి ♦ ముద్దుగలేబెదవుల్ గదల్చనొ
నీ చిరునవ్వువెన్నెలలు ♦ నెమ్మదిజల్లగ జేయునర్భకా !
- ఉ. “విద్దెమువిద్దె” మంచుకడు ♦ వేడుకతో నినునిల్చి, చేయి నా
యొద్దకుసాచి, చిర్నగవు ♦ లూరెడుమోమును మీదికెత్తి మేల్
సుద్దుల నత్తతాతయను ♦ చోద్యము కన్నులకింపుకూర్చు నీ
ముద్దులతీవి జూచుటయె ♦ మోదములందున మోదమర్భకా !
- ఉ. అంగముధూళి ధూసరిత ♦ మాతటి ముట్టగరాగుమంచు, చే
రంగనివారణా నలుప ♦ తాల్యతలేచి, మఱింతవేగము
ప్పొంగగతోనె మీదబడి ♦ పూర్ణముగా మలినంబానర్చు ని
న్నుంగని కోపమందుటయె ♦ నోచిననోముఫలంబు, బాలకా !
- చ. కలిగిన భావముముట్టిపడ గాంచుచు నేవియొ ముద్దుపల్కులకొ
బలుకగ, భావముందెలియ ♦ బల్మఱుప్పచ్చనొనర్చ, నేడ్చుచుకొ
దెలియగరానివర్ణముల ♦ దీనతబల్కెడు నిన్నుజూచి లో
పల విసుగొందు జీవితమె ♦ భాగ్యములందు నభాగ్య మర్భకా !

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

To protect your Children

Zandu BAL SHOOLARKA

A Special Remedy for Gripes, Flatulence, Acidity etc.

జండు “బాలశూలార్క”

పిల్లలకు తరచు వచ్చు అజీర్ణము, కడుపు ఉబ్బరము, కడుపుకుట్టు, మలబద్ధము, వాంతులు, అజీర్ణ విరేచనములు, వీటికి దివ్యమైన ఔషధము. ధర రు 0-13-0
ఆంధ్రదేశమున జండు ఫార్మాసి ఏజంట్లువద్ద దొరకును. లేక

Madras Presidency Agents,

డా మోదర్ అండ్ కంపెనీ

78-చైనాబజారురోడ్డు

::

మదరాసు

బిడ్డలు — కలలు

బుర్రా వెంకటనాంచారమ్యగారు ఎం.ఎ.

కొన్ని మాసములక్రిందట “స్వప్నలోక” మను శీర్షికక్రింద ఆంధ్రపత్రికయందు శిశు స్వప్నములగూడ కొంతవఱకు వివరించితిని. అనాగరికశాత్రులు మనయాత్మస్థులదేహమును వీడునపుడు అనుభవింపజేడి కష్టసుఖములే స్వప్నములని నుపపంచును. నాగరికులు కలగనువాఁడు తన భవిష్యత్తునుగాని తాను కలలోగాంచిన మరియొకని యదృష్టమునుగాని స్వప్నములోఁజూడ గలడని స్పష్టపరచుచున్నారు. కాని సైకోయన లిస్టులలో నొకఁడగు ఫ్రాయుడుగారు స్వప్నములొక నిర్దిష్టార్థమును సూచించుచున్నననియును, ఇట్టికల లేవనియందంకురించునోవాని వ్యక్తిత్వమును సడతను బహిర్గత మొనర్చుటయందు, అవి తోడ్పడుననియును నుడివిరి. అందువలన శిశు స్వప్నముల తెలిసికొనినచో వానిభావముల పెద్దవారమగు మనము తెలిసికొని యట్టివారిని సన్మార్గమున పట్టించవచ్చును.

వయోప్రాదుర్భావసమయమున బిడ్డలు గనుపరచు వింతచేష్టలు:—ఉలిపితనము మొదలగు లోపములు చిన్నతనమున తగినంత క్రమ శిక్షణములేనందున బిడ్డల నావరించును. చెట్టెవంగనిది మానైవంగునా? అట్టి లోటుపాట్లు బిడ్డలకబ్బకుండ చేయుటకు తల్లితండ్రులు యథాశక్తి పాటు

పడుట యుచితమే. బిడ్డనియట్టి దుష్పథంబున బెట్టు విషయములెవ్వయో వాని స్వప్న వృత్తాంతమును తెలిసికొనినచో మనము గుర్తెఱుంగగలము. కాని వారినుండి యట్టి ప్రవృత్తిని రాబట్టుటకు మనమునల్లమేకను తేవలసినదే. సాధారణముగా పిల్లలు మనము గేలిచేయుదుమనిగాని ఏమయిన ననుకొందుమనికాని వారి స్వప్న వృత్తాంతముల మనకు చెప్పటకు వెనుకాడుదురు. అదియునుగాక కొందఱు బిడ్డలు వారికి స్వప్నలోకము నందు గలిగిన యనుభవముల మనకు విప్పి చెప్పలేరు.

అయినను వారి ముఖలక్షణములఁబట్టియే మనము వారికెట్టి స్వప్నములువచ్చెనో కొంతవఱకు తెలిసికొననొప్పుదుము. బిడ్డలు స్వప్నానుభవములకును లోకానుభవములకునుగల భేదముచు గుర్తింపఁజాలరు, కనుక యదయమున లేవగనే గతరాత్రి దుస్వప్నములువచ్చిన బిడ్డ మొగముపెట్టి యేడ్చుటయేగాక దినమంతయుతేటగా యుండదు. కాని యుత్సాహజనకములగు స్వప్నముల గాంచినచో వారలుతేజము గలిగియుందురు.

బిడ్డలు 12 సంవత్సరముల లోపలను 13 వ యేడు దాటిన తర్వాతను సర్వసాధారణముగా కలలు గనుచునే యుందురుగాని పదమూడవయేట స్వప్నములు వారికంతగా

గృహ ల క్షి

రావు. పదిసంవత్సరములకు లోకల బిడ్డలకు చలనహేతు స్వప్నములు (Kinesthetic) అంతగారావు. కాని 10 మొదలు 17 సంవత్సరములవఱకు నిట్టి స్వప్నముల మితముగా వచ్చును. సుష్టుగాతిను బిడ్డలకివి యెక్కువగా వచ్చును. సామాన్యకుటుంబములకు జేరిన వారికి నివి యరుదుగా వచ్చును. 5 మొదలు 7 సంవత్సరములవఱకును బిడ్డలు తమ గృహవిషయములకు సంబంధించిన కలలుగందురు.

అయిదు సంవత్సరముల బిడ్డ స్వప్న లోకమున తానే ప్రధానస్థానము నలంకరించును. ఈ యీడుబిడ్డలు సంబంధ బాంధవ్యముల నంతగా గుర్తింపజాలరు. కాని 7 సంవత్సరములు రాగానే చుట్టముల నహితము కలలయందు గుర్తింపగలరు. ధనవంతుల శిశువులకంటె ధనహీనుల బుడుతలే యాటవస్తువులను గూర్చిన కలలుగందురు. సాహసము ధైర్యమునకు సంబంధించిన కలలీ యీడువారలకంతగారావు. కొన్ని వేళలయందిట్టి బిడ్డలు తమ పాత శాలనుగూర్చి 8 మొదలు 14 వత్సరములవఱకును కలలు గందురు. పసిబిడ్డలు తిర్యగాదులకు సంబంధించిన స్వప్నముల గాంతురు. మగబిడ్డలు సాహసకృత్యము లొనర్చినటుల తరుచు కలలు గాంతురు. వారు దొంగలు, దోపిడి గాండు మొదలయినవారిని నిద్రయందు గాంచి యెక్కువగా క్షోభమును జెందుదురు. కాని యీడుబిడ్డలు వింతగొలుపు పురుషులను వింతగొలుపు స్త్రీలను స్వప్న

మునందుగాంచి కలఁత జెందుదురు. ముసలమ్మలు, జంతువులును సాధారణముగా బాలికలను స్వప్నములందు బాధ పెట్టెదరు. పది సంవత్సరముల వయస్సుపై బడగానే బిడ్డలు కలవరింతలు మొదలు పెట్టెదరు. అందును బాలికలే యెక్కువగా కలవరింతురు. శృంగారాది విషయముల గూర్చిన స్వప్నముల బాలికలే యెక్కువగా గాంతురట. కాని 13వ యేడు రాగానే వీరికి నసూయా ప్రధానములగు స్వప్నములు వచ్చును.

పదునాల్గు వర్షములు రాగానే బాలురకు క్షోభహేతువులగు స్వప్నములు రావు గాని బాలికలమాత్ర మివి వీడుటలేదు. ఈ యీడునకు వారికి పాతశాలకు సంబంధించిన స్వప్నములు మొడుగావచ్చును. మగపిల్లలు తాము మరణించినటుల స్వప్నముల మిక్కుటముగా గాంతురు. వారికి యక్షులనుగూర్చిన స్వప్నములు రావు. శిశువులు స్వప్నములందు తమ్మే తాము జూతురు ; కాని కొన్ని యేండ్లు పైబడిన పిమ్మట తల్లిని తదితరబంధువులను తమ స్నేహితులను క్రమక్రమముగా గాంతురు. 10 మొదలు 16 యేండ్లు వచ్చువఱకు నిట్టి స్వప్నములు వారి కెక్కువగా వచ్చును. బాలురు సాధారణముగా బాలికలనే స్వప్నములందు జూతురు. బాలికలు నల్ల బాలుర దర్శింతురు. భయహేతువులగు స్వప్నము లీయీడున బాలబాలికలకు నమానమే.

బిడ్డలు-కలలు

కల లెట్లు వచ్చును :—ప్రథమముననే దేనియొక యింద్రియప్రేరణ నూతనముగా మనకుఁ కలిగిన యనుభవముల స్మృతిపథమునకుఁ దెచ్చును. ఈ స్మృతి మనయందంతర్గతము కోర్కెలతో మిళితముజెందును. ఇట్టి కోర్కెలకుగాని కోర్కెకుగాని సంబంధించిన నిజస్థితి మారిపోవుటయేగాక మన స్మృతికూడ కొంతవఱకు తారుమారు జెంది యట్టి మన కోర్కెల సులభముగా వ్యక్తపరచునటుల సాహాయ్యంపడును. సాధారణముగా యిది పెద్దవారు స్వప్నముల గాంచు పద్ధతి. బిడ్డలుకూడ యీ పద్ధతిననుసరించియే స్వప్నముల గాంతురు గాని వారి స్వప్నములు సామాన్యస్వభావముగలవి. అవి సాధారణేచ్ఛలనే యావిష్కరించును. పెద్దవారి స్వప్నముల వారి పరిస్థితు నన్నింటిని మనము తెలిసికొనుట కవకాశ మెక్కువగాయున్నది గనుక, సులభముగా విప్పి చెప్పవచ్చును. మొరటు వారియు బిడ్డలయొక్కయు స్వప్నములు

సాంకేతికములు గాక వారి నిజేచ్ఛనే బయల్పరచును.

శిశు స్వప్నముల నవగతము చేసికొనుటెట్లో యిండుక విచారితము. ప్రథమమున వారి స్వప్నములయందు దావిష్కృతమగు విషయముల వారి వ్యక్తిత్వము నడత స్థితిగతులతో పోల్చి చూచుకొనవలయును. ఇట్లు లెక్కకు మీరువారి స్థితిగతులను వారి స్వప్నవిషయములను అవగతము చేసికొని అంతర్గతాంశములగూడ శ్రద్ధతో విచారించి తెలిసికొనిన పిమ్మట యట్టి స్వప్నముల విప్పిచెప్పవలెను.

శిశుస్వప్నములు వారి స్వభావమును తెలిసికొనుటయందు మన కెంతో తోడ్పడుచున్నవి గాన మన మిట్టివిషయములవగతము చేసికొని కష్టసుఖముల నిష్పక్షపాతబుద్ధితో విచారించి వారిని సన్మార్గమును పట్టింపవలయును.

“బాబూ! మా అబ్బాయి రంగయ్య తమవద్దనేనా ఉద్యోగంచేసేది?”

“అవును. ఏంక వాలి?”

“నేను రంగయ్య మేనత్తను. ఆతన్ని కొంచెం ఆపసరంగా చూడాలి”

“పాపము మీరాలస్యంగా వచ్చారండి. మీశవ దహనంచేయడానికి అతడు మధ్యాహ్నమే వెళ్లాడు.”

ఆ సు ధా త న్వి కి

ఆ మధురమూర్తి-!

ఆమెకు అన్నీ వున్నవి, కాని ఆనంద సామ్రాజ్యమునకు పట్టము కట్టుటకు ఒక పసిపాపలేదు. అదిఆమె హృదయస్థ విచారమునకు కారణము.

— గర్భము నావరించిన రోగములు ఆమె కా చింతను కూర్చుచుండినవి. అందువల్ల ఆశయించినను అనుకూలమగు అవస్థ ఉండవద్దా? ఆమె కొశేమార్గము — “లో ధ్ర” సేవనము. ఆమె “లోధ్ర”ను కీర్తించినది. సేవించినది. ఆ సుధాతన్వి కొక మధురమూర్తి ఉదయించినాడు. ఆమె జీవితము సే దానందమయము.

“లో ధ్ర”

గర్భాశయరోగనివారణి.

స్త్రీలపాలిటి వరప్రసాదము

అతనిపేరే సూరయ్య. అతనికొక్కడే కొడుకు. ఈ కొడుకు పేరు రామన్న. రామన్న నాలుగో ఏట తల్లి స్వర్గస్థురాలైంది. భార్యపోయిన సూరయ్యపాట్లు ఎవరికీ తెలుస్తాయి — ఆదుఃఖం ఆబాధలూ తల్లిపోయినపిల్లలని పెంచేవాళ్లకే తెలుస్తాయి. ఇంట్లో దిక్కెవ్వరూలేరు. ఇదివరకు ఇల్లంతా మేసిన బంధువులిప్పుడు పిలుస్తే పలకడంలేదు. ఏంచేస్తాడు? స్వయంగా వండుకొని తంటాలుపడుతున్నాడు. పిల్లాడిని క్రిందదించకుండా ఎత్తుకుతిప్పతున్నాడు. దానీ పిల్ల నొకదాన్ని జీతానికిఉంచి పిల్లాడికి చాకిరీ చేయిస్తూన్నాడు.

అబ్బాయికి అయిదో ఏడు వచ్చింది. అక్షరాభ్యాసం చేశారు. సూరయ్య కొడుక్కి చదువు చెప్పడం మొదలుపెట్టాడు. వాడికి అటలమీద భోరణి ఇంకా వదలేదు. చదువు పేరు చెప్పుతే భయమేసేది. తిండి తినగానే మాయమైపోయేవాడు. తోడిపిల్లలతో కూడి తోటల్లోను దొడ్లలోనూ తిరగడం మొదలుపెట్టేడు. కొడుకు పాడైపోతున్నాడని సూరయ్య రామన్నని బడిలో ప్రవేశపెట్టాడు. తండ్రి తర్ఫీదు చేతనైతే నేమి పంతులు భయంచేతనైతే నేమి క్లాసులు ప్యాసయినాడు; ఫారాలు దాటుతోన్నాడు.

ఇంతలో ఇర్రిన్ దొరగారు శారదాచట్టం పేనుచేశారు. దేశమంతా కలకలం బయల్దేరింది. ఈచట్టం అనుబంధానికి రాకుండా మేలుకుందామని వయసు వావి, చదువుసంధ్య, అప్పటిస్త్రీ, అందంచందం ఆలోచించకుండా ఊరూర జేలకొలదిపెల్లిళ్లు బాజాలులేనివి కొన్ని, బ్రాహ్మణులేనివికొన్ని, కట్నాలు ఎగరేసినవి కొన్ని, మంత్రాలులేనివి, మంగళసూత్రాలులేనివి గలిగి అయిపోవడానికి అందుకున్నాయి. ఆసందట్ల

సూరయ్యకొడుకు రామన్నకూడా ఒకకుట్టుదాన్ని తగిలించారు.

సూరయ్యకు చాలా ఆనందంగానేఉంది. తల్లిలేని పిల్లాడికి తలవనితలంపుగా పిలిచి పిల్లనిచ్చారని సంతోషించాడు. కోడలువస్తుందని ఉప్పొంగాడు. ఇక కొడుకుని బి.యె బి.యల్ ప్యాసుచేయించాలని దీక్షపట్టేడు. కొడుకును మెల్లమెల్లగా మంచిమాట్లాడి అహోరాత్రములు చదివించడానికి మొదలుపెట్టేడు. ఐతే నేమిలాభం — అబ్బాయిలో సారమేది — తండ్రి తంటాలుపడుతోన్నకొలది కథ అడ్డంతిరుగుతోంది. రామన్న, పెల్లిఅయిపోయింది కదా ఇక చదువెందుకనుకున్నాడో, ఈఉద్యోగాభావదినాల్లో దీని ఉపయోగమేమిటి అనుకున్నాడో లేక బహుళవిద్యావ్యాసంగంవలన మొదడు చిట్టెంట్టుకుపోయిందో తెలియదుకాని మొత్తంమీద అబ్బాయికి చదువు విషతుల్యం అయిపోయింది.

సూరయ్యచేతనైన ప్రయత్నాలన్నీ చేసి కుర్రాడిని దారిలోకి తేవడానికి తంటాలుపడుతున్నాడు. అయితే అబ్బాయి బడిపేరుచెప్పి పెల్లిరైలుస్టేషనులో మకాంవేస్తూన్నాడు. ప్రయత్నాలు పంతులు పేరుపెట్టకొనిపెల్లి పేకాలుసజ్జలలో ప్రవేశించాడు. పెట్టె బేరే తడిమిపట్టుకువెల్లిన డబ్బుతో బీడీలు సిగరెట్లు కొంటున్నాడు. కానీకట్లబ్బుల్లో కాతాలు రానూన్నాడు. రొడ్డిపెట్టులకు టీపార్టీలు చేస్తూన్నాడు. ఇతని ప్రభవం ఊళ్లో పెళ్లపెళ్లలాడుతోంది.

సూరయ్య ఏమిచేస్తాడు? అతనికి మతిపోయిందొకొడుకు, చెప్పినమాట వినడంలేదు — చదువుకి తిలదకం వదలేశాడు. పైగా పెట్టెతాళాలుకూడా తిప్పుడ మొదలుపెట్టాడు. సూరయ్య మొదట నీతిబోధచే

రుజుమార్గానికి లొక్కొద్దాం అని చూశాడు. ఆది అంతకంటే పనిచెయ్యలేదు. తరవాత బూతులపంచాంగం విడేశాడు. అది అంతకంటే పనిచెయ్యలేదు, ఇదికాదురా పని అని వండప్రయోగం ప్రారంభించాడు. ఆ బెబ్బితో రామన్న కోడ్డందుకున్నాడు. తండ్రి బడికి వెళ్లాడని అనుకుంటున్నాడు. అబ్బాయి కాసేప్రయాణం కట్టాడు.

సాయంకాలమయింది. రామన్న జాడ కనపడలేదు. సూరయ్య సందులుగొందులు చూశాడు, గుళ్లుగోపురాలు వెతికాడు, నూతులుగోతులు పరికించాడు. రామన్న కనపడడు. అందరిని అడగడం అయింది. ఇక చేసే పనేముంది? బ్రతికి ఉన్నాడా అనే సందేహం పుట్టింది. పశ్చాత్తాపం బయల్పడింది. సూరయ్య చేసిన పని తప్పునుకున్నాడు. చెంపలు వాయించుకున్నాడు. దేముళ్లందరికి మ్రొక్కున్నాడు. కాని ఈ సందేహం ఎవరు తీరుస్తారు? గుండెలు దడదడకొట్టుంటూ న్నాయి. ఒంటమ్మట చెమట ప్రవాహం కింద కారుతోంది. సూరయ్య మతిపోయి వీధి అరుగుమీద చతికిల పడ్డాడు.

కొంతమంది దతనిని చూడ్డానికి వచ్చారు. వారు 'ఎక్కడికైనా టిలిగ్రాంలు కొట్టావయ్యా' అని సూరయ్యకు చెప్పేరు. అప్పుడు ఆతనికి కొంచెం స్మృతి వచ్చింది. పెట్టె తీసి గుప్పెడు రూపాయలు పట్టుకుని పోస్టు మేస్టరు గారి చేతిలో పోశాడు. తనకున్న బంధువులందరికీ టిలిగ్రాములు కొట్టించాడు. తిండి తిప్పలు లేకుండా ఆఫీసు గుమ్మంలో పడుకొని. రామ స్మరణ చేస్తూన్నాడు. రెండు గూములైంది. గణగణ చప్పడొకటి వినబడింది. పోస్టు మాస్టరు. 'రాజపురం లో ఉన్నాడు' అని వార్త చెప్పాడు. సూరయ్య తక్షణం గుడ్డలు పుకొని బయలుదేరి రాత్రి రైలు మీద ఆరు పెళ్లి తన ముద్దుల కొడుకుని వెంట బెట్టుకొని స్వగ్రామం చేరుకున్నాడు. సూరయ్య తన కొడుకును బాగు చేసుకోడానికి ప్రయత్నించడం ఎండమావుల్లా నీళ్లకోసం వెతకడంలాంటిదే అని నిస్సహాయం చేసినాడు.

పడకటింటిలో గుసగుసలు బయలుదేరాయి. ఆ గుసగుసలు క్రమక్రమం గా బెకబెకలయ్యాయి. ఆగదిలో గవ్వలచప్పడు వినబడుతోంది. గచ్చకాయల గలగల వినబడుతోంది. పేకకలుపుడు వినబడుతోంది. నాటకపుపాటలు వినబడుతున్నాయి. నాగమ్మ పాటలు వినబడుతున్నాయి. రామన్న లచ్చమ్మ ఏకమై అంటుకుపోయినట్టైపోయారు. ఒకరోజు ఒకనిమిషంకింద ఎగిరిపోతోంది. సూరయ్య, కోడలు వచ్చిందికదా ఇక కొడుకు బాగుపడతాడేమో అని అనుకున్నాడు. కాని వెనకటికంటే ఇప్పుడేమీ మెరుగనిపించలేదు. అప్పుడు రామన్న ఇంటిపట్టున ఉండక కనపడేవాడు కాదు. ఇప్పుడు పడకగని విడిచిపెట్టక కనపడడంలేదు. అప్పుడు తండ్రికి కనపడక కొత్తవిశేషాలు — పలకరిస్తే పలకడు. కనబడితే కళ్ళెట్టచేస్తాడు. బ్రతిమాలితే బుచ్చుమంటూన్నాడు. సూరయ్య ఆశలన్నీ అడుగంటిపోయాయి; చిత్తభ్రాంతి కలిగింది; సన్యాసం పుచ్చుకుందామా, దేశాంతరం పోదామా అని ఆలోచిస్తూన్నాడు. కాని మనస్సులో ఒక ఉద్దేశ్యం వీక్కుతింటోంది. దాని ఫలితంకూడా గూడ్డాం అని అని ఓపికపట్టాడు.

సూరయ్య సమయం కోసం చూస్తూన్నాడు. ఒకనాడు రామన్న లచ్చమ్మకి పువ్వులు తెచ్చాడని ఊళ్లోకి వెళ్లేడు. సూరయ్యకి మంచి సమయం దొరికింది; కోదలిని పిలిచాడు. మంచి మాటలు చెప్పి సావకాశంగా కూచోపెట్టి ఏదో మంత్రం ఉపదేశం చేశాడు.

లచ్చమ్మ చదువుకున్న తెలివి తేటలు కలపిల్ల. చెప్పినంత మాత్రమున మాటలో సారమును గ్రహించే బుద్ధి మంతురాలు. సింహపుపిల్లకూడా పెద్దపనుగు సంభస్థలాన్నే తినాలని ప్రయత్నించేస్తుందిట. స్వభావజన్యమైన సద్గుణములు కలవాళ్లు చిన్నవాళ్లైనను గొప్పపనులు చేయడానికి సాహసిస్తారు.

తు ది మె ట్టు

రామన్న:—(వచ్చి) ఇవిగో పువ్వులు. నీకు కావలసివచ్చినవచ్చాయి. దండలు గుచ్చు. నీకుకొన్ని నాకుకొన్ని. కానీ —

లచ్చమ్మ:—(పువ్వులన్నీ ఒక పళ్లెంలో పోసి వాటిల్లో కొన్ని వాకట్లోకి గిరవాటేస్తోంది.)

రామన్న:—అదేమిటే? పువ్వుల్ని పరిగెత్తిస్తూ న్నావు?

లచ్చమ్మ:—ఇవెందుకండీ నిర్గంధకుసుమాలూ! వీటిని తాకితే మన తెలివి లేటలుకూడా పోతాయి.

రామన్న:—(కొంచెం వెలవెలపోయేడు) అయితే నీ ఆభిప్రాయం ఏమిటి? మనం చదువువచ్చినవాళ్లం అనేనా నీ ఊహ —

లచ్చమ్మ:—ఎందుకూ బొందనివాళ్లమనే.

రామన్న:—అటయితే ఆ సువాసనగల పువ్వుల్ని మనం తాకితే వాటికి నష్టంవస్తుందేమో వాటిని వీధులోపారెయ్యి.

లచ్చమ్మ:—వాటికి నష్టంవచ్చినా అవి భరిస్తాయి. అవి పహాపకారబుద్ధితో పుట్టాయి. పహాపకారులు కష్టనష్టములకు ఓర్చుకుంటారు. వాకట్లో పువ్వులు మనంటివి. ఇవి పండితులవంటివి. పండితులన్నే హం వలన కలిగేలాభం వీటిమూలాన్నికూడా మనకు కలుగుతుంది. అవి మనదగ్గరఉన్నంతసేపూ విద్వాంసులు విద్యవలన ఎంతగౌరవమును పొందుతూన్నారో మేము కూడా మా సువాసనవలన అంతగౌరవమునుపొంది ప్రతివారి శిరసుమీదికి ఎక్కుతూన్నాం అని చెప్పుతూంటాయి. మేము సువాసనను సంపాదించినట్లు మీరు విద్యను సంపాదించి గౌరవాన్ని పొందండి అని కేక వేస్తూంటాయి.

రామ:—అబ్బో! ఉపన్యాసాలు మాగట్టిగా కురిపించేస్తూన్నావు. ఇంకా మాటలు కట్టిపెట్టి రెండుపేకాటలేదాంరా —

ఇంతలో సాయం సమయమయింది. భార్యాభర్త లిరువురు పడక్కివెళ్లేరు. ఇద్దరిననమ్ములు ఆలోచనలలో మునిగిపోయినాయి. ఒకరితోఒకరు మాట డుకోడంలేదు. కన్నులు మూతలుపడ్డంలేదు. తెల్లవారింది. మళ్ళీరామన్న గవ్వలాటకు గల్లగీస్తూన్నాడు. లచ్చమ్మ గజేంద్రమోక్షం తీసింది 'గజప్రాణావనోత్సాహియై' అని పద్యంచదివి ముగించింది. దీని కర్ణం చెప్పమని భర్త గెడ్డంపట్టుకుని బ్రతిమాలింది. పాపం ఇతనికా పద్యంలో ఒకమాటకీ అర్థతెలియదు. పైకి — కిందకి — కొంతసేపుచూశాడు. 'సరే అర్థం ఆనకచెపుతాను కాని రెండాటలు వేద్దాంరా' అన్నాడు.

'ఆటమాట దేముడెరుగును. మీ కీపవ్యానికర్థం వచ్చునా రాదా చెప్పండి బ్రతిమాలుకుంటాను' అని లచ్చమ్మ దీనంగా ప్రార్థించింది.

రామన్న జవాబు చెప్పడానికి కొంతసేపు తట పటాయించాడు. గత్యంతరంలేదు. తన అజ్ఞానాన్ని ఒప్పకొనక, తప్పిందిగాదు. 'పద్యంలో ఒక్కమాట కూడా నాకర్థంరాదు. ఇదినిజం. ముమ్మాటికినిజం' అన్నాడు. లచ్చమ్మముఖం ఇంకా ముడుచుకుపోయింది.

లచ్చ:—(కళ్లమ్మట నీళ్లు కారుస్తూ నిలుచుంటుంది.)

రామ:—(నిశ్చేష్టుడై ఏమనడానికి తోచక) ఏడిశావు. నీ ఆభిప్రాయం ఏమిటి.

లచ్చ:—(కళ్లు తుడుచుకుని) నీ ఆభిప్రాయం ఏమిటన్నారు కనుక చెపుతాను ననండి. నే చెప్పితే ఏమి లాభం—నే చెప్పినట్లు చేస్తానని చేతిలో చెయ్యి వేస్తారా.

రామ:—నీ చేతులో చెయ్యి పెల్లినాడే వేశాను మళ్ళీ ఎందుకు.

లచ్చ:—అలాగైతే నన్ను చూపుకు తిన్నట్లే.

రామ:—అలాగే నువ్వు చెప్పినట్లు తప్పకుండా వింటాను. వినకేమి చేస్తాను. నామాట నువ్వు వినక

గృహ లక్ష్మీ

పోతే వచ్చేనట్లం నాకుమాత్రం తెలియదా ఏమిటి. చెప్పు చెప్ప. ఏరాకడ కొస్తావో చూస్తాను.

లచ్చ:—రాకడకేముంది. మన ఉభయుల శ్రేయస్సుకోసమే చెప్పతూన్నాను. భగవంతుడు నాయందుంటే నా ప్రబోధము మీకు నచ్చుతుంది. లేకపోతే నా ఖర్చుం అని నోరుమూసుకుని ఊరుకుంటాను. నేను మన సంసారస్థితిగతులను విన్నాను. మనం ఒక వేదకుటుంబంలోవాళ్ళమని బోధపడింది. చిరాయువులై మామగారు బ్రతికియున్నంతకాలము మనము రెండు మెతుకులు తినగలుగుదుమేమో కాని ఆయన అనంతరమందు మనము ప్రాయోపవేశము చేయవలసిందే. ఒక వేళ మనకి సంతానం కలుగుకుందనుకొండి. అప్పుడు మనకే తిండిలేకపోతే వాళ్ళగతి ఏమిటి. ఇంతమంది కట్టకట్టుకొని గోదావరిలో దిగవలసిందే. ముందుగతి చూస్తేనా గుండె నీరై పోతుంది. నన్ను రక్షించి నామాట వినాలి. మీ రెలాగో కష్టపడి కొన్ని పనికొచ్చే పరీక్షలు ప్యాసవాలి. మనమట్టుకు తిండివచ్చే ఉపాయమైనా చూసుకోవాలి. అంతవరకు నాకు నిద్రపట్టదు. ఏం చెపుతారు.

రామ:—(నిర్ఘాంతిపోయి రాతివిగ్రహము లాగ రెప్పు వాల్చుకుండా చూస్తూ కూచున్నాడు.)

లచ్చ:—అదేమిటి అలా చూస్తారు. వీనిలో కష్టం ఏముంది. గొప్ప బుద్ధిమంతులైనవాళ్లు ఒక రోజులో చదవగలిగితే మీకు రెండు రోజులు పడుతుందనుకొండి. దానివలన నష్టం ఏమిటి. ఇవిగో బంగారపుగాజాలు (అని చేతులవి తీసేసింది) మీ

నాన్నగారిని డబ్బు అడగడం ఇష్టంలేకపోతే ఇవి అమ్మేసి పొస్తాకాలు కొనిపట్టండి. (అని అతని చేతిలో పెట్టింది.) ప్రయివేటుమేష్టరు కావలస్తే నా గొలుసమ్మెయ్యండి. మీకు దీపంవెలిగించి బల్లదగ్గరకువీచేసి ప్రతిరోజూ శిధ్ధంచెయ్యడం పూచీనాది, మీతోగూడా అచూరాత్రాలు నేనుకూడా తెసుకుచువుతూంటాను. ఇక మీ కేమిలోటు బయలుపడేరండి. పుస్తకాలు తీసుకుపోండి (అని భర్తను లేపదీసింది.)

రామన్నకు తిరుగా స్కూల్లో చదవటానికి సిగ్గేసిందో చదవలేననుకున్నాడో తెలియదు కాని బజారకు వెళ్లి శిల్పాదికగ్రంథాల్లో కొన్ని కొనుక్కువచ్చాడు. లచ్చమ్మ మనుచరిత్ర కొనుక్కుంది. ఇద్దరూ రాత్రింబగళ్లు ఒకరినొకరు విడవకుండా చదవడం మొదలుపెట్టారు. రెండు సంవత్సరాల్లో రామన్న రెండు త్తమపరీక్షలు ప్యాసయినాడు. లచ్చమ్మకాలంలో మూడు తెలుగుకావ్యాలు ముగించింది. మరొక సంవత్సరానికి రామన్న ఉద్యోగం స.పాదించాడు. ఉత్తమకాంశల కార్యాలు సఫలాలు కాకపోతాయో.

నూరయ్యకోడలి కుపదేశంచేసిన మంత్రం పట్టిచ్చింది. నూరయ్య సన్యాసం సంగతి కట్టిపెట్టాడు. అత్యంతానుకూల దాంపత్యముతోను సంతానైశ్వర్య సంపదలతోను తులతూగుతూన్న కొడుకుని కోడలిని చూసుకొని నూరయ్య పరమానందంతో కాలక్షేపం చేస్తూన్నాడు.

బాగుచేసినా పెళ్లామే, పాడుజేసినా పెళ్లామే.

‘ఏకా భార్యా సుందరీనా దరీనా’

సాహిత్యము—దాని మహత్వము

శ్రీమతి కస్తూరి రామలక్ష్మి దేవిగారు

సర్వ వ్యాపక ఈశ్వరస్వరూపమును తెలుసుకొనగలిగినది జ్ఞానవస్తువు. భగవంతుడ గోచరుడగు నప్పటికి జ్ఞానసులభుడనియే యెఱుంగవచ్చును. అట్టి జ్ఞానరాశియందొక భాగము సాహిత్యము. సాహిత్యమున కర్థము జ్ఞానము, జ్ఞానమున కర్థము సాహిత్యము అని చెప్పవచ్చును.

భావప్రకటనకు ముఖ్యమైనది భాష. సాహిత్యములేని భాషవికాసము నొందజాలదు. ఎంతటి రూపవతియైనను గుణహీనయగు స్త్రీ సంఘములో నిరాదరురాలై యెట్లు వ్యాకులపడుచుండునో ఆ విధముగానే సాహిత్యములేని భాష యితరభాషలముందు అనాదరణకు పాలగుచుండును. భాషయొక్క శ్రీ సంపన్నతయు, జీవకళయు, దానియొక్క వికాసమునూ సాహిత్యమునందే ఆధారపడి యున్నవి. ధార్మికోద్దేశ్యములు, సాంఘిక సదుపదేశములు, ఐతిహాసికదృశ్యములు రాజకీయ సమస్యలు ఆధ్యాత్మిక అనుష్ఠానములు భాషాసాహిత్యమునందు ప్రతిబింబితములై యున్నవి. జాతియొక్క శక్త్యాశక్తులు సజీవ నిర్జీవత్వములు, సభ్యతాసభ్యత్వములు ఆయాభాషలయొక్క సాహిత్యమునందు నిర్ణయింపబడుచున్నవి. సాహిత్యములేని భాష, మరియు ఆభాషకు చెందిన జాతియు, అసభ్యతజాతియని చెప్పబడుచున్నది. జాత్యవస్థ లెట్లుండునో సాహిత్యవస్థలు

కూడ అట్లేయుండును. జాతియొక్క క్షమతా ప్రతిబింబము చూడవలెననిన సాహిత్యదర్పణమున జూడగలము. అట్టి అద్దమున కెదుట నిలువబడినయెడల సామాజిక వ్యక్తిత్వము పూర్వమునం దెట్లుండెనో ప్రస్తుతకాలమునం దెట్లు మార్పుచెందెనో తెలియగలదు.

శరీరమునకు ముఖ్యముగా కావలసినది భోజనపదార్థముకదా. అదిలేనిచో శరీరము అచిరకాలములోనే నాశోన్ముఖమగునని యెల్లరెఱంగిన విషయమే. ఆవిధముగానే సాహిత్యరసాస్వాదనములేని మస్తిష్కము క్రియారహితమై నిష్ప్రయోజనమై తుదకు నిర్జీవమగుచున్నది. కాని యింకొక విశేషము తెలుసుకొన తగియున్నది. అభోజ్యపదార్థము వలన శరీరము రోగగ్రస్తమై చెడిపోవుచున్నది. తదనుసారముగా వికృతభాషనలు మస్తిష్కమునకు హానికరములగుచున్నవి. వ్యక్తియొక్క అధఃపతనమునకు అజ్ఞానముకంటె వేరొకవస్తువేదియు లేదు. జాతిని జీవకళాభివృద్ధికిగాను, సభ్యతాసంపన్నముగాను చేయదలచినయెడల ఉత్సాహపూర్వకముగా ప్రాచీనకాలమునందువలె సాహిత్యమహాదేవిని సంసేవించుటయే ప్రథమకర్తవ్యమని ముఖ్యాభిప్రాయము.

ఇతరదేశజాతులను చూచిన యెడల సాహిత్యమే అచ్చట సాంఘిక రాజకీయ

గృహ లక్ష్మి

ఆర్థిక సమస్యలయందు గొప్పగొప్ప మార్పులను కలుగజేసి మహాగల్పమైనటువంటి అలజడులను గలుగజేసి అచ్చటచ్చటి దురాచారములను నామూలాగ్రముగ త్రుంచివైచి తన జాతిని సంరక్షించుకొన గలిగినట్లు తెలియుచున్నది. ఇంతయేల? సాహిత్యమునందొక గొప్ప మహాశక్తి దాగియున్నది. అట్టి దానిని యేయుద్ధసామగ్రులయందును చూడజాలము. ఇతరదేశములయందు సాహిత్యమే ఆత్మస్వాతంత్ర్యబీజమును సుదృఢముగ నాటియున్నది. తన ముద్దుబిడ్డలను వ్యక్తిగత స్వతంత్రభావములతోపెంచి బెద్దవారినిచేసి పతనోన్ముఖమునంచి పునరుద్ధరించినది సాహిత్యజననియే!

మృత్యువాతంబడినవారిలను పునర్జీవితములుగా చేయుటకు సాహిత్యము సంజీవివంటిది. పరాధీనమునంబడి పరాక్రమశూన్యమైనప్రభావరహితమైన పతనోన్ముఖమైన జాతిని లేవనెత్తినది సాహిత్యమేకదా? అజ్ఞానాంధకారమునంబడి సాహిత్యమహాదేవిని సేవించి పూజించనిజాతి అసహాయుడై తుదకు తన వ్యక్తిత్వమునే పోగొట్టుకొనుచున్నది.

మహత్తరకార్యములను కొనసాగింపకలిగెడివాడు మానవుడే! ఆతనికి పరమేశ్వరుడు అన్ని శక్తులను ప్రసాదించియున్నాడు. సర్వశక్తియుతుడగుప్పటికి కార్యసాధనకు గడంగకుండుటయందొక ప్రకృతి స్వభావము గలదు. అదియే జీవకళాభ్యుదయమునకు

విఘ్నము గలిగించుచున్నదని తెలుసుకొనవచ్చును. మహాదాశయములయందు సఫలమనోభీష్టులగుటయే మానవోద్దేశ్యము. కాని అది ఈశ్వరాధీనము కదా?

జాతికి జీవకళను ప్రసాదించెడిది సాహిత్యము. మహత్తరకార్యములను కొనసాగించు యత్నములలో అదియొక ప్రథమసోపానముగా కాన్పించుచున్నది. ఉట్టి కెగురనిదే స్వర్గమున కెగురుట కష్టముగదా? సర్వశక్తియుతమగు సాహిత్యమును సేవించి పూజించి ప్రేమించనిదే మానవుడు యింకేమి చేయగలడు? ఆర్థిక సాంఘిక రాజకీయ సమస్యలయందు తీర్పులగుటకు సాహిత్యసంపాదకులను మార్గదర్శకులుగా యెంచుకొనవలయును. వారలకన్నియు సులభసాధ్యములు. సాహిత్య విశారదులు విశ్వజితులగుటకు సందియములేదు.

జ్ఞానమునందొక భాగమైనటువంటి సాహిత్యము ఆధునిక ప్రపంచమునందు అందును చాలభాగము స్త్రీలలో మిక్కిలి కొరతగా కాన్పించుచున్నది. జ్ఞానమనునది తెలియక చేయునదేమియులేక, కడుయిడుములంబడుచు, నిస్సహాయులై తిరుగు సోదరీ మణులెందరో గలరు. అట్టి తనయనుంగు బిడ్డలవ్యక్తిగత స్వతంత్రబీజములను సుదృఢముగ నాటిపెంచి పోషించి వారలను పతనోన్ముఖమునంచి పునరుద్ధరింపగలిగెడిసాహిత్యమహాజననికి వందనసహస్రము లర్పింపదగును.

మీ యిండ్లు మీరు జేయునట్లే

కొన్ని యిండ్లు మంగళకరముగాను, కొన్ని వేరుగాను నుండుటకు కాపురముజేయుస్త్రీలే కారణము. తమ పతుల గారవించుటకుగాను తగినవారి నింటికి పిలుపించు తెంతయవశ్యమని తెలివిగల స్త్రీ లెరుగుదురు. దానికి సరియైన కాలము “టీ” పుచ్చుకొనే సమయమే. కాంతినొసంగు ఇండియా “టీ” మాటలలో చమత్కార సామర్థ్యముల ప్రేరేపించును. మంచి స్నేహితులు చేరెదరు. అటువంటి “టీపార్టీ” వాడుక యారంభించుచు—దానికి శ్రేష్టమైన ఇండియా “టీ” వుపయోగించుము.

“టీ” జేయు క్రమము: శుద్ధమైన వేడినీరు. కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఓక ఊపుక్ “టీ” యొక్కొకరి కిన్ని, మొత్తముగా నొకనూపుక్ యధికముగాను పాత్రములోవేసి, బాగుగా మరుగుచున్న నీటిని పోయవలెను. 5 నిముషములు తాళి, కప్పులలోపోసి, పాలు, చక్కెర చేర్చవలెను.

పారమార్థికమైన పానము - ఇండియా “టీ”

కేసరి గారి ఇతర ఔషధములు

జయదావకము: విజయవటి	
కలరామందులు	పెల రు. 1 0 0
శ్రీఫలాదిపానకము	
నీళ్లవిశేషములకు	3 ఔ. పెల రు. 1 0 0
చరకామృతము	
మహమ్మారిమందు	3 ఔ. పెల రు. 0 12 0
లోహారిషము	
పాండువుకు	12 ఔ. పెల రు. 3 0 0
శారిబ	
పురాణసెగరోగములకు, శ్వేతప్రదరములకు	
	12 ఔ. పెల రు. 3 0 0
మదనకామేశ్వరి	
శయ్యానుభుమునకు	పెల రు. 3 0 0
ఆదిత్యలవణము	
అజీర్ణములకు	పెల రు. 1 4 0
రతివల్లభరసాయనము	
పుష్టినికలిగించుటకు	40 బిళ్లు పెల రు. 2 0 0
భృంగామలకతైలము	
మెదడు చల్లబడుటకు	6 ఔ. రు. 1 0 0
లాక్షాతైలము	
అభ్యంజనతైలము	6 ఔ. పెల రు. 2 0 0
కుమారితైలము-లేపము	
మూలవ్యాధిమందులు	తైలం పెల 2 0 0
	లేపం పెల 1 0 0

మేహకులాంతక తైలము	
సవాయిజాడ్యములకు విశేషనౌషధము.	
	6 ఔ. పెల రు. 3 0 0
మారుతీతైలము	
సెగరోగములకు	పెల రు. 1 0 0
వ్రణశోధన	
వ్రణశోధనమునకు	పెల రు. 0 8 0
మార్తాండలేపము	
చర్మరోగములకు	పెల రు. 0 8 0
సోమరాజాదిలేపము	
బొల్లికి	బుడ్డి పెల రు 2 0 0
మధుమేహవటి	
అతిమాత్రవ్యాధికి	40 బిళ్లు రు. 3 0 0
కఫకేతువటి	
దగ్గు, పడిశములకు	24 బిళ్లు రు. 0 12 0
కుముదవటి	
సుఖభేదిమందు	24 మాత్రలు పెల రు. 0 12 0
క్షౌరతైలము	
కర్ణరోగనివారిణి	పెల రు. 0 8 0
సిద్ధామృతచూర్ణము	
కేసరి కాఫీపాడి	పెల రు. 0 8 0
విషవిభ్వంసిని	
లేలుమందు	పెల రు. 0 8 0
బిల్వాదిలేహ్యము	
పాండు, విషదోషములకు	బుడ్డి 1 0 0
చ్యవనప్రాశ	
కఫజాడ్యములకు	పెల రు. 1 0 0

విద్వాన్ కవితిలక కవితావిశారద

కాంచనపల్లి కనకాంబగారు

ఓ. వెంకటరంగయ్యగారు

కనకమ్మ యనినను కనకాంబయన్నను కించిద్వర్ణ భేదమేగాని, యగ్గభేదము లేదు. మొదటిది వికల్ప సాధ్యము, రెండవది సావ్యవ్య విధిప్రాప్తము. ఎట్లు జూచిన ప్రకృతి “కనక” మే. జీవయాత్రాపీఠికయందలి యుత్పలమాలికా మధ్యమున నిజనామాత్మర ముకుళము “కనకమ్మ”గనే తీరినది. మరియు నా యుద్ధ్యంధోల్లాస తాత్త్వియమునందలి నన్నుటయైదవ కందమునను నిదియే చిత్రితమైయున్నది. రంగశతకపు 77-105 పద్యములును, 1917 నందలి ప్రకటితమైన అమృతపల్లి యు, 1925 వ నాటి గౌతమబుద్ధచక్రమును 1932 లోని శ్రీమద్రామానుజ కథాసంగ్రహమును యన్వయ న్యాయమున కనకమ్మనే రూఢిజేయుచున్నవి. కనకాంబాపక్షమున (1929) అభిజ్ఞానశాకుంతలము కలదు. మహా ప్రాథకవిత్వసంపదచే చెన్నలరారు జీవయాత్రా హంసవిజయము లుభయపార్వ్యముల కనుకూలించుచున్నవి. వస్త్రైక్యము సిద్ధమగుచుండ నామరూపవికారము గణింపఁదగినదికాదు. ఈమెకు “రంగమ్మ” యను నింటివాడుక పేరున్నట్లు తెలియుచున్నది.

ఇంటిపేరు కాంచనపల్లియో, కాంచనపల్లియో? అమృతవల్లూరులఁ గొన్నిట “కంచనపల్లి” కాన నగును. శాకుంతలా జీవయాత్రామణి కాంచనపల్లి నభిమానించినవి. కాంచన (కంచన్న) యనునొక పుణ్య పురుషునివలన కాంచనపల్లి యేర్పడియుండును. అమృత ప్రోలు, సిద్ధనకొండ్లూరు, రామనపాళెము ఇత్యాది గణములోనిది. కంచి, కాళహస్తి, కాశిలోనగు పుణ్య

క్షేత్రములు శ్రీపురుష నామములుగ గ్రహింపఁ బడుచున్నవి.

ఇక కాంచనపల్లియొ సిద్ధముగావలయునెడల బంగారు గలయూరని యన్వయముగ నుండఁగలదు. పొన్నూరు, వజ్రకరూరు లోనగు గ్రామనామములు గలవు గదా? కాంచన మిచట బంగరమగునెడల నింతకాలముదనుక నుండనిచ్చి యుండురాయను సంజేహము నొడమునెడ కాంచనమొక వృక్షనామ ముగగూడ యున్నది. తుమ్మలపల్లి, మామిడిపూడి, చింతతోపు లోనగున విట్టి గ్రామనామముల కుదాహరణము లగుచున్నది. కాంచనపల్లియో కాంచనపల్లియో ఇది గోల్కొండ సీమయం దున్నటుల చెలియుచున్నది.

ఈ యింటిపేరటివారు తెలఁగు బ్రాహ్మణ తెగ లలో శ్రీ రామానుజీయ పక్షమవలంబించిన తెన్నలై (తెంగలి) సంప్రదాయమునకు చేరిన వారు గ నున్నారు. వ్యావహారికమున సీతెగవారిని గోల్కొండ వ్యాపారు లనుచున్నారు. నిజాంరాజ్యమున వీరికి వైష్ణవులనియె వాడుకపేరు. వ్యాపారశబ్దమున కిచట వాణిజ్యపరముగ నర్థముకాదు. నియోగులన నెట్లు ఊద్యోగధర్మమున నుండువారని వాడుకయో నటులే వ్యాపారశబ్దమునకును నిచట వ్యాప్తి సిద్ధమగుచున్నది. యదార్థమున సీతెగవారందరు కూటస్థప్రసక్తముగ నియోగశాఖలోనివారనియె తెలియుచున్నది. హరి హరాభేదమున నియోగు లచ్యుతులుగ నున్నారు. భేదబుద్ధిచేతను వైష్ణవపారమ్య గ్రహణముచేతను

గృహ లక్ష్మీ

గోల్కొండవారి. అయిన నిప్పటికిని వీరిలో వినాయకచతుర్థి, వరలక్ష్మీవ్రతములు, లోనగు ప్రాచీన సంప్రదాయాచరణములు ప్రథమస్థితిని సూచింపుచున్నవి. వైష్ణవము బుచ్చుకొనినందున వీరికి తిరుమంత్రోపదేశము తత్తప్తక్రాంతియు శ్రీ వైష్ణవగురువులు చేసినను వీరిండ్ల హవ్యకవ్యాదుల యాజకులు ప్రాయశముగ స్మార్తబ్రాహ్మణులుగనే యున్నారు. కనకమ్మగారి విద్యాతత్వపరిజ్ఞానాతిశయమువలన నీమె జీవయాత్రాహంసవిజయాది యుద్ధగ్రాహముల నభేదప్రతిపత్తియై యాలంబనము జేసికొనినది. ఉత్తరస్కంధములో గోల్కొండవ్యాపారులను తెలగాణ్యపు నియోగులనియు, యారువేలవారిని వెలనాటి నియోగులనియు చెప్పట కలదు.

గోల్కొండవారు ప్రాయశముగ సంప్రస్తులు. మొగలాయి ప్రభుత్వమున వీరు శ్లోజావారిలోనగు గొప్పగొప్ప యధికారపదవుల నలంకరించియుండిరి. ఆరువేలవారిలో నున్నటుల గంగాధరులు దర్శికులు వీరిలో కనుపడరు. ప్రాతకాలపువారిలో అగ్నిష్టామాది క్రతువులజేసినవారుండిరి. వావిలికొలను రత్నోజ్జ్వల దీక్షితులనువారు సోమయాగమును జేసిరి. వీరు శ్రీమద్రామాయణమునకు వ్యాఖ్యానము వ్రాసినట్లు ప్రతీతికలదు గాని ఆగ్రంథము లభింపలేదు. ఈతెగవారు శ్రాద్ధాదుల శ్రీవైష్ణవుల నిమంత్రించు ఆచారమొకటి యిబ్బందిగానుండి ఇపుడిపుడు వీరు బంధుయాజనము ననుష్ఠించుచున్నారు. ఆరువేలవారి కింకను యీ సంస్కరణాభిమానము పార్వత్రీకముగ నిద్రింపలేదు.

ప్రాచీనాంధ్రకవులలో గోల్కొండవారు మృగ్యముగ నున్నారు. గడచినవరమున మనువను చరిత్రాదుల కెనయగు నుమనోమనోభిరంజనమును మహాప్రబంధమును రచించిన ఓగిరాల జగన్నాథం పంతుల వారును 1860 ప్రాంతమున లీలావతీగణితము గద్యపద్యాత్మకముగ తెలుగుజేసిన తడకమల్ల వెంకటకృష్ణ

రావు పంతులవారును ప్రసిద్ధులైయుండిరి. అధునాతన విద్యత్కవిప్రపంచమున పరమవైష్ణవులు భక్తవశేణ్యులు అనుస్థానపరులు విరాగులు శ్రీ మహారాభ్యుదయ కాసల్యాపరిణయ శ్రీ మదాంధ్రరామాయణాద్యుత్తమపద్యకావ్యములను శ్రీ కృష్ణలీలామృతాది పండిత పామగోప యుక్తవచనకావ్యములను రచించి లోకోపకారముచేసి నానుచునుడునా దపోవృత్తి భాసిల్లు ఆంధ్రవాల్మీకి ఇత్యాది బిరుదాంకితులును కొంతకాలము మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీ కాలేజియం దాంధ్రాచార్యులుగను, కొంతకాలము గవర్నమెంటువారి యాంధ్రభాషాప్రధానపరివర్తకులుగను నుండిన మ-రా-రా-శ్రీ బ్రహ్మశ్రీ వావిలికొలను సుబ్బరావు పంతులు గారును యీవ్యాసవస్తు విద్యాకా కవితీలక కాంచనపల్లి కనకాంబగారును విలసిల్లుచున్నారు.

కనకాంబగారి జనకకుటుంబ స్థావరము పల్నాడు సీమలోని దుర్గిగామము. దేశకాలవ్యవహారస్థితుల ననుసరించి యీకుటుంబము గుంటూరుచేరి యచట క్రొత్తపేటలో నిలవగొనినది. యీమెత్తండిగారు కంచనపల్లి రంగరావు పంతులవారు. తల్లిగారు రంగమ్మగారు. వీరు హరితులు. ఈదంపతుల కుదయించిన పుత్రికాత్రయమున కనకాంబగారు రవరజలు. విజయసంవత్సర శ్రావణమాసమున శ్రీ కృష్ణాష్టమీ భానువాసర నిశీధనమయమున శ్రీ కృష్ణావతారస్మరణ సమకాలీనముగ నీయమ జననమొందినది. (3-9-93) ఈమె తొమ్మిదివేలల బిడ్డగనుండగ తండిగారు పరమపదము జెందిరి. పదునొకండేండ్లగువరకు యీమెయు తల్లిగారును గుంటూరునందే యుండిరి. అంతదనుక నీమె ఆయూర వీరింటిచేరువన నొకబడిలో చదువుకొనుచుండినది. చిన్నతనముననుండియు చదువునం దత్యంత ప్రీత్యుత్సాహముల చూపుచుండినది. తోటిగణములలో గణ్యత జెందుచుండినది.

ఇంటనే దేశాభిమాని పత్రికాలయ ముండినందున యీమె యీ పత్రికాలయమునకు బోయి యచటి

వార్తాపత్రికలను యితర గ్రంథములను చదువుకొను ముడినది. జన్మవిశేషమున కీ యానుషంగికసంపదచే కూడి యీమెకు నానాట చదువునం దాసక్తియు నభిమానమును పెంపొందినవి. భావివైదుష్యప్రాగల్భ్యమున కిది యంకురమనదగును. అనేక పుస్తకములును పత్రికలును చదువుచుండినందున నీమెకు మంచివాచక మేర్పడుటయేగాక చిరుతవయస్సునుండియు వచో ధారయు కలిగినది. పదునొకొండవ యేటనే నీమె యుద్వాహసంస్కారసంకేతమును బొందింపబడినది. ఆవల మూడుమాసముల లోపల పురుషార్థసిద్ధిక కాలాంతరాయము సంభవించి యీమె కా బాల్య బ్రహ్మచర్యము ప్రాప్తవ్యాధిగ్రస్తునది. శైశవాభ్యస్త వైరాగ్యమునను పుట్టినంటనే యుంటచేతను యీమె యందకుత్సమైజనకాన్వవాయమే ప్రకటితమైనిలిచినది. పరతత్వైక్యానుసంధాన సందేశదిదృక్షమై తదేక దీక్షితురాలై జీవయాత్రను తత్పరముగ నడపుచు ప్రాణధారిణి జేయుచున్నది. నెల్లూరిలో కాపుర ముండిన యీమె పెదతల్లి భర్త మంగు రామానుజ రావు పండితులును, యీమె బావగారు పంగనా మాల వెంకటరంగారావు గారును 1906 ప్రాంతముల నీమెను నీమె తల్లిగారిని నెల్లూరికి తోడుకొనివచ్చి ఈమె కాండ్రసంస్కృతముల నభ్యసేంపజేసిరి. వెంకట రామానుజనామోచ్చారణలో నీమె భావివైదుష్య ప్రాభవమంతయు నిమిడియున్నదన్న నతిశయోక్తి కాదు. వా రీమెను నెల్లూరిలో గవర్నమెంటు బాలికాపాఠశాలలో ఘట్టుఫారములో చేర్పించిరి. ఆ బడిచదు వొకప్రక్కనుండ యీ పండితులవారి మెయందు అంకురించియుండు ప్రజ్ఞాప్రతిభల గను గొని యింటికడ చిన్నయనూరీయ బాలవ్యాకరణము ఆమరకొశము ఆంధ్రనామసంగ్రహము అప్పకవీయ ములొనగు వాని పాఠముల జెప్పచు తెలుగువారు పెద్దపుస్తకము అని పూజించు ఆంధ్రమహాభారతము చదివించుచు నివికాక సంస్కృత కావ్యపాఠముల

జెప్పచు విద్యార్థికురాలిని జేసిన కీర్తి వడసిరి. ఈపెద దండ్రీగారితో నీమె పద్యముల సంభాషించుచుండి నది. పండితులవారి ధన్యతయపారము గదా! గురు వును మించిన శిష్యురాలినిజేసిరి. 1909వ సంవత్సర ములో నరసాపూరు ప్రోగ్రెసివు యూనియనువారి స్త్రీల పోటీపరీక్షలకు బోయి ప్రథమ బహుమాన మును బంగారు పతకములను బొందినది. ఈ పరీక్షలో ప్రత్యుత్తరముల బద్ధములలో వ్రాసినట్లు పరీక్షకులు 1910 సంవత్సరపు హిందూనుందరి పత్రికలో వ్రాసిరి. వైదుష్య ప్రపంచమున స్త్రీ పురుషులంద రిలో ప్రథమురాలుగ నిలచినందున యీయమ బొం దిన విజ్ఞానచంద్రికవారి ఆరు పతకములను 216 రూపాయల బహుమానమును కనులాఁజూచి కడుం గడు సంతసించి శ్రీరామానుజరావుగారు సచ్చిష్య ప్రదత్త విద్యాఫలమున కానందించి యావల కొలది కాలమునకు “యద్గత్వాననివర్తంతే తద్దామ” జేరిరి.

నెల్లూరి పాఠశాలలో నీమె చదువుకొని నంతకాలము సర్కారువా రీమెకు విద్యార్థిని వేతనము నెల రు. 12లు చొప్పున నిచ్చుచువచ్చిరి. ఈకాలమునం దీమె ఆంధ్ర, సావిత్రి, హిందూ నుందరి పత్రికలకు బద్ధములను వ్యాసము లను బంపుచుండెడిది. అచటి చదువంతయు బూర్తి యైన పిదప నా పాఠశాలయందె ఈమె యుపాధ్యాయిగ గైకొనబడి అందు కొంతకాలముండి 1913 నందు చెన్నపట్టణమందలి దొరతనమువారి బ్రాహ్మణ వితంతు శరణాలయముజేరి యచట ఇంగ్లీషు చదువు కొనినది. తిరువల్లిక్కేణిలో దొరతనమువారి యున్నత పాఠశాలయందు (Lady Willingdon High School) స్కూలుపైసలు పరీక్షకుపోయి దానియందు ప్రథమ స్థానమునంది బహుమతులను స్వర్ణపతకములను బొం దినది. ఇంటర్మీడియేటు పరీక్షవరకు చదివినది. ఈమె వైద్యవిద్య నభ్యసేంప ఢిల్లీకి పోవలయునని సంకల్పించుకొనినది. సంసారపు సన్నివేశము లనుకూలించు

గృహ ల యీ డ

యా ప్రముఖము సఫలము కాజాలకపోయినది. అటుపై 1919వ సంవత్సరమున తా నిదివరకు జరిపిన లేడీవిల్లింగ్డ్ హైస్కూలులో స్కూలు డైరెక్టర్ క్లాసునకు ఉపాధ్యాయిత వహించి క్లాసులుగా నిర్వహించినది. ఈ స్థానముననుండగ నీమె ఆక్సు ఫర్డ్ యూనివర్సిటీవారికిని మెక్మిల్లన్ కంపెనీవారికిని చరిత్ర భూగోళము మొదలగు కొన్ని కొన్ని పాఠ్య గ్రంథములు తెలుగుజేసి యిచ్చినది. 1926లో విద్యా క్ పరీక్షకుబోయి ఫస్టుక్లాసులో సర్వోత్తము గా లంగ ను తీర్చుకొనినది. ఈమె యే పరీక్షకు పోయినను ప్రథమస్థానము ప్రథమబహుమానములు బడయుచుండినది. పరీక్షాప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తరము లను 1909 సంవత్సరమునుండియు పద్యరూపముగా వ్రాయుచుండినది. ఇట్లు ప్రతిభామనీషాని విశేషము లతో బాల్యముననుండి చెన్నలరారినది. 1928వ సంవత్సరముననుండియు మద్రాసులో మేరీరాణీ కాలేజీలో ఆంధ్రాచార్యకర్తీర్థమున ప్రవేశించి పైని విద్యాభ్యున్నతులకు తోడ్పడుచున్నది. హైస్కూలు నందుగాని కాలేజీయందుగాని యీమెదగ్గర చదివిన వారందరు ఉత్తీర్ణులుగుటయే గాని తప్పియెఱుగరు.

ఈమెకు చిన్నతనముననుండియు రచనయం దొక విధమగు నకృతక సహజప్రావీణ్యము కలిగియుండినది. ఇంటిలోనివారితో ముచ్చటలు చేయునపుడును అప్ర యత్నముగ పద్యములతో సంభాషణ జరపుచుం డెడిది. నేస్తకత్తియలతో జరపు నుత్తరప్రత్యుత్తర ములు భాదోబద్ధములుగ నుండెడివి. ఏతాదృశనైజ సంభారసంపత్తి విద్యాసంయోగపరిష్కృతమై శ్లక్షీ కృతమై ఈవిడుషీ చుణి కవితిలకముగ లేరి యాంధ్రదేశ మహాభాగధేయముగ వెలసినది.

ఈమె మద్రాసులో యుపాధ్యాయిత నందినది మొదలు తెలుగు పరీక్షలకు పరీక్షకురాలుగ సంభా వింపబడి ఆంధ్రపాఠ్యనిర్ణాయకసమితి (Board of Studies)యందు ప్రధానసభ్యురాలుగ నుండుటయే

గాక మద్రాసు విశ్వసహావిద్యాపీఠమున తెలుగు చదువునకు సంబంధించిన సమస్త ప్రచారవిచారము లందు నున్నతసభ్యత్వము నందినది. వైదుష్యప్రపంచ మున నిట్టి మహాగౌరవస్థానముల నింతదనుక మన కోస్తాలో యే స్త్రీయును బడసినదిలేదు.

చిటుతతోక్కుపలుకులజాలు నాతిచిరమున శాస్త్ర బద్ధమైన వన్నెమీఱిన కవిత్వప్రవాహముగ పరిణ మించినది. పండ్లెండవయేట (1905) నెల్లూరులో వెలసియుండు శ్రీ తల్లగిరి గంగనామకస్వామివారి పై రంగశతకమును రచించినది. పదియు నాల్గు పూర్తియగులోపల నరసాపురమున బెట్టబడిన స్త్రీల విద్యావిషయికమగు పోటీపరీక్షయందు స్త్రీ పురుషు లలో నగ్రపథమునంది నువ్వసతకాని బహుమాన ముల బడసినది. పదునాతొండవ విజ్ఞానచంద్రికా మండలివా రేర్పరచిన పోటీపరీక్షలో ప్రథమస్థానము నంది స్వర్నపతకములను ఇన్నూటపదియారులను పారి తోషికము బొందినది.

పాఠశాలలలో పాఠ్యములుగ నుపయోగపడదగు గ్రంథములుగాక ఈమె రచించిన వచనకావ్యములు మూడగపడుచున్నవి. (1) నెల్లూరునుండు 'సుబోధినీ' ప్రకాశకుల ప్రార్థన ననుమోదించి 1917నం దీమె ఆమృతవల్లి యను నవలను వ్రాసినది. కీర్తిశేషులు పండిత నరేశశాస్త్రు గారు అరవమున వ్రాసిన "దిక్కట్రు యుగుకొళందైగళ్" అను నవల కిది యాంధ్రానువాదముగ నున్నది. విషవల్లి యను నశ్లీల ముగనుండునని దీనికి ఆమృతవల్లి యను పేరు పెట్ట బడినదే కాని యదార్థమున నిచి విషవల్లిప్రయోగ కల్పనమైన సవతితల్లియొక్క ఈర్ష్యానూయల కాల వాలమైయున్నది. దీనినే "రాధ" యను పేర నీవల ముద్రించినటుల జెలియుచున్నది. సవత్నీ మాతృ ద్రోహభాజనలగు నిద్ద రక్కచెల్లెండ నీరాధ పెద్దది. (2) గౌతమబుద్ధ చరిత్రము (3) పాండవోదంతము. కడదానియందు భారతకథయంతయు కొలదిగ

శ్రీమతి అద్దేపల్లి రమణాబాయిగారు
(విశాఖపట్నం)

ఈ ఆర్యవైశ్యబాలిక వయస్సు 13 ఏండ్లు. అంగ్లము 7 వ క్లాసు వరకూ చదువుకొన్నది. ఆంధ్రమున మంచి ప్రవేశముగలదు. అభిమానవిద్య సంగీతము. హార్మోని, ఫిడేలు మున్నగు వాయిద్యముల నేర్పరి.

పిద్వాన్ కవితిలక్ కవితావిశారద కాంచనపల్లి కచకాంబగారు

జెల్పబడియున్నది. ఈ వచనకావ్యములు మూడును బాలరకును బాలికలకును సుగమమగు శైలియందు వ్రాయబడి పాఠ్యగ్రంథములుగ నియమింపబడ నర్హములైయున్నవి.

పద్యకావ్యముల చొలిసలుకు పూర్వోదాహృత రంగశతకము. ఇదంతయు కందములనున్నది. అప్పటి శైలియు నిప్పటిశైలివలె పటిష్ఠమై యున్నది. శతక మంతయు “రంగా”యను నంకితము గలిగియున్నది.

రావే యభయం బీవే
పావన సింహపురివాస పాపవినాశా
నీవీక్షణములఁ బజపుము
నీవే నా కేసుగడయు నిజముగరంగా.

ఈశతకమునుగూడ నెల్లూరు “సుబోధిని”-సంపాదకులై ప్రకాశింప జేసియున్నారు.

ఈమెజేసిన శ్రీ కాశ్యాది మహాయాత్రావృత్త సంతయు 1912 ప్రాంతముల పద్యరూపమున రచింప బడినది. ఇది రెండవపద్యకావ్యము. ఇది సీసమాలికా రూపమున నున్నది. దీని పేరు కాశీయాత్రాచరిత్ర.

1919 నుండి 1925 లోపల నీమెజేప్పిన యుద్ధాంధము జీవయాత్ర. ఇది 1925 లో వెలువడినది. జీవుడు బ్రహ్మైక్య సాక్షాత్కారముఁ బొందుదనుక పృథ గ్వస్తువుగ పరిగణింప బడదగునేని అట్టిజీవుని యొకొకాభ్యాత్మిక యాత్రావర్తనమిందు చిత్రింపబడి యున్నది. ఈజీవుడే ఈకావ్యమున నిరంజనపదపాచ్యుడై గోచరించుచున్నాడు. గ్రంథస్థవిషయము అనేకములును అమోఘములును అయియున్నది. వానినెల్ల నిట లెక్కింపబూనుటకన్న నా గొప్ప కబ్బిమునుచదివి బోధజేసికొని స్వాత్మానందముబొంద నాంధ్రమహాజనము నెంతయు సప్రశంసముగ బ్రార్థించుటయే నిట నిప్పటికి జాల గలదనిమనవి.

గ్రంథరచనా కాల క్రమ మనశ్శీతమగునేని

“హంసవియము” జీవయాత్రామయా యగు చున్నది. ఇది గడచిన భావకావ్యమునుండి (1934 వంబరు) మాసానుగతముగ యువ చైత్రమువరకు (1935 యే-పెబ్) ఆంగ్లేజ్జీవమును భారతియందు ప్రభుమన ప్రకాశింపబడినది. ఇదియొక యాభ్యాత్మిక మహానాటికము. జీవయాత్రకరి దృశ్య లక్ష్య స్థానమైయున్నది. ఈరెండును పాత్రనామరూపస్థిత విషయాదులచే నొండొంటి పూజములుగ నున్నవి. ఈరెంటునుభావములు కొన్ని గూఢములుగను గురూప దేవైక బోధ్యములుగను ఉన్నవి. ఇంగ్లీషులో పిలి గ్రిమ్స్ ప్రోగ్రెసు (Pilgrim's Progress) సంస్కృత మున స్రవోధచంద్రోదయ సంకల్ప సూర్యోదయము లును ఈరెండుగ్రంథముల పూర్వభావ సయోజనముల దెలుపజాలవు. ఎద్దియోయొక నిమిత్తమున నీరెండు కావ్యముల బరచుకొనబడని లోకోత్తులు సామెతలు లోకనీతులు ఉపనిషద్వాక్యములు మహావాక్యములు అనేకములు మిగిలి యుండజాలవు. ఈమె యుదాహరించిన కొన్ని యుల్లేఖల కాకరము రెండున్నవియో విచారింప వలసియున్నది. ఎచటనైన యుండగలవను విసంభముమాత్రము గలదు. ఈరెండు గ్రంథరాజములం దీమె యుపయోగించిన యుపమలుకొన్ని అనన్యస్పృష్టములయియున్నవి. స్థానీపులాకిమన కొన్నియుదాహరణములు :—

జీవయాత్ర—జీవాధికారము ప. ౧౧౬

సతిసుతు లిరువుర కెందుకొ
స్మృతి లేనిసమయమునగద తేమప్రసవం
బతుల ధ్యానంబున నా
గతినంస్మృతి లేకుండునాత్మ కాంచు
విముక్తికొ.

ప. ౧౨౬

దుర్జయమగు దృశ్యమును వి
సర్జింపక బోధజేసె సారథిగాదా

గృహ లక్ష్మీ

నర్జునునకు శ్రీకృష్ణుడు

మార్జాలము కాష్ఠమట్ల మఱచినభంగి

ఈ మార్జాల కాష్ఠస్థాయము గురూపదిష్టానుభవ సిద్ధవిషయముగ నున్నది. దీని వివరించికెల్పుటకు ఈ కవయిత్రియే దక్షురాలు.

ప. ౧౪౩ ఇందు మరచీల (Screw Nail) ఉపమానముగ గొనబడినది.

పైపెన ద్రిష్టచుండుట

యేపని మగమే కదియెట్లే పోనీ

యీపనిది మంత్రపఠనం

బేపని జీవాత్మ నీకు నేమేగానీ.

ఇండ్లుకట్టువారు కమానుల (arches) వీర్చుటకు ముందు మూసలుకట్టుకొని పూర్తిఅయినపిదప ఆమూసల దీని వేయుదురు. ఈ అనుభవభావము తృతీయోల్లాసమున వెంకటాచలయాత్ర ౧౬౩ వ పద్యమున నుపయోగింపబడియున్నది.

మధ్యరాల నర్థమండలాకృతిగోడ

గట్టివిదపవాని నెట్టునట్లు

బాలువాతగుణము వాసిజేయగ నుల్లి

గడ్డనమలి నోరు గడుగునట్లు.

ఇట్టివిన్నియు ఆధునికపరిజ్ఞానమున బుట్టినవిగ నుండగలవు. ఈమె అత్యంతమగు లోకపరిజ్ఞానముగలదగుటచే లోకయాత్రయందు మనుజులకు ప్రతిదినమును అనుభవములూ దగులుచుండు అనేకవిషయముల గ్రంథస్థముచేసినది. విహికాముష్మిక ప్రసంగములేమి, భౌతికాధ్యాత్మిక విషయములేమి, ప్రాచీనాచార సంవిధానముల ప్రాచీన విధానంతననాగరకోపజ్ఞతలేమి ఈ రెండుగ్రంథముల మధ్య నెచ్చటనైన యణగియుండును. శ్రీపురుష సంబంధవిషయమున నీమెసిద్ధాంత మద్భుతంబుగా నున్నది. పురుషునికి శ్రీ యర్థాంగ లక్ష్మియైనటుల శ్రీకిని పురుషుడు యర్థాంగముగ

గణింపబడుచున్నాడు. ఈ ద్వంద్వయోగము లేక పూర్ణమదః పూర్ణమిద మ్మిత్యాతి శ్రుత్యర్థము కుదురుటలేదు. జీవయాత్ర ౧-౩76.

పురుషార్థము శ్రీయన న

త్పురుషార్థముగాక వట్టి తుంటరికొఱకా

పురుషార్థంబే యిచ్చినఁ

బురుషార్థం బగుటనిజము.....

ఇందలి “పురుషార్థ” “పురుషార్థ” పదములపై నెంతయైన వ్యాఖ్యానము జేయదగును.

జీవయాత్ర ౧-౩౮౦

ఏకాంత బాధమొసగెడు

నాకాంతయ ముక్తికాంత యాస్థానంబే

నాకము—

యీ పద్యమునందలి జాత్యమగుధ్వని యో సుకుమారమగు శ్లేషయోగ నిభావ మతిమనోహరముగా నున్నది. శ్రీనిగురించిన యిట్టి ప్రశంసావాక్యములన్నియు కథానాయకుడగు జీవుని (నిరంజనుని) పెండ్లి జేసికొమ్మని యొప్పించుటయున నున్నవి. ఇట్టి స్తావవాక్యములకన్నిటికిని నాతడు పూర్వపక్షములు ప్రకటింపగలడు.

జీవయాత్ర—౧-౩౮౮

పురుషార్థము జనియించిరి

ధర గామినులన్నమాట తధ్యంబనగకొ

హరియింతురు మానసమో

వరమారుత వంచకంబొ.....

ఇంకొకపూర్వపక్షము (౧-౩౫౦)

చదువఁజదువఁ జదువ సంసారమాలేదు

వంటలేదు కడుపు పంటలేదు

మంటమగనిజూడ మహిళాసభలనుంట

.....

విద్వాన్ కవితీలక కవితావిశారద కాంచనసల్లి కనకాంబగారు

పూర్వోదాహృతమగు పురుషార్థభావమునకు ౧-
౩౩౦ యందు వింతయగు వ్యాఖ్యగలదు: -

అంగనకును హంసంబున
కుంగమనాబొకఁడు తెలసికొన దగుభేదం
బంగన పురుషోత్తముఁ గొ
ల్పుంగతి హంసమెపుడు నడచుకొ విధి
మెంటకొ.

పురుషార్థ సంపాదనసాధనమగు శ్రీ భర్తృహపి
యగు శ్రీపురుషోత్తమునె గొల్పునని భావము. వివా
హప్రయోగమునందును వరుని శ్రీ లక్ష్మీనారాయణి
స్వహృదీయనియే వరణము జరుగుతున్నది.

ఇట్లు పూర్వపక్షసిద్ధాంతములు జరిగి తుదకా నిరం
జనుడు పెండ్లిజేసికొనెను. ఇక నా శ్రీపురుషుల
శృంగార విహార సంపదలతత్త్వము హంసవిజయమున
మాడవయంకమున నిటుల మహానిపుణముగ సమర్థింప
బడియున్నది.

రాజశేఖర వచనము—“ఆత్మమనస్సంయోగంబు
యోగంబునాబడు. పంచేంద్రియంబులకు విషయంబు
తైన శబ్దస్పర్శరూపరస గంధంబులనియెడు నీయయిద
ర్థంబుల నత్యుత్తమభంగిధరించు నుందరీమణితోడి
సహయోగంబు భోగంబునాబడు. భోగంబున మానసి
కానందమును కలుగును.

ఆదినారాయణు పాదాబ్జమందు సం

భవమొందు నమృతంపు బావిమోవి
బ్రహ్మసారంబైన ప్రణవాక్షరంబను
బ్రాణంబుగాదాల్చు ఘ్రాణపుటము
స్ఫటికాకృతినివెల్లు పరమపూరుషునిల్చు
నిర్మలతేజంబు నేత్రయుగము
వతిరూపమునుదాల్చి సుతురూపమున దేల్చి
విపరీతచర్య మెప్పించు మేచు

యోగమూర్తియునతుల సుభాగమూర్తి
దానకీర్తియుసానాద ధర్మచృత్తి
గలిగి వెలిగెడుదివ్య విగ్రహమునాత్మ
భక్తి భజియించుభాగ్యంబు భాగ్యమందు.

ఈమె శ్రీలయోజ నైరాశ్యము బొందినదిగాదు.
సర్వథా వారి యభ్యుదయములనె ఈరెండు మహా
కావ్యముల సుద్దోషించినది.

జీవయాత్ర — ౧-౪౪౦.

పరలోకము గొనియాడక

పరమాత్ముకొగునుని భక్తవరులకొ ద
కరమర్థించిన జాలుకొ (రుణికొ
పరమార్థముకొఱకుఁ బొట్లుపడగానేలా?

తత్త్వశాస్త్రముల సుదాహరింపబడియుండు న్యాయ
ములు, ఉపాయములు అనేకములీ రెండుగ్రంథ
ముల సుపయోగింపబడియున్నవి. మాధ్వారకిశోర
మర్కటకిశోరములు మాత్ర మెట్లొ ఈవిహారమున
దగులలేదు. జాబాలోపనిషత్తులలోని పిపీలికామార్గ
విహంగమార్గములకీ గ్రంథముల బ్రసక్తిగలిగియున్నది.
జీవయాత్ర (౨-౨౭౭. హంసవిజయంబున అంక. ౪.
ప్రథమరంగము)

విశిష్టాద్వైత మతానుసారమగు శేషశేషిన్యాయ
ముదాహృతమైయున్నది (జీవయాత్ర ౨-౨౩౦.)

భాగవతవాత్సల్యాతిశయము సుద్దోషింపుచు మత్స్య
కూర్మ విహంగవిధానములు (1) జీవయాత్ర ౧-౨౭౦
యందుపన్యసింపబడియున్నవి. ఈయంశము శ్రీ
వేదాంతదేశికుల దయాశతకముననుండి యుల్లేఖింప
బడినదని చెబుపుటకై కాబోలు శ్లేషానుప్రాణితమగు
గీతమున వారి దివ్యనామాక్షరములు పొందింపబడి
యున్నవి:—

(1) ఈ మత్స్యకూర్మ విహంగప్రశంస శ్రీవిద్యారణ్యకృత జీవన్ముక్తి ప్రకాశికయందును గలదు.

గృహలక్ష్మీ

కానుకలనుభక్తిఁ గైకొనిదేశిక
స్వామిపాదములను వ్రాలనతనిఁ
గుక్కుటమును మత్స్యకూర్మంబులను
బోలె

నంటె చూచెదలచె నాత్మవిడుడు.

ఈ రెండుగ్రంథములందును, తత్తాపి జీవయాత్ర
యందు విశేషముగను తత్త్వరహస్యములును ఉపాస
నారహస్యములును, పెక్కులు నూచింపబడియున్నవి.
ఆమె వ్రాసినవిషయములలో గ్రంథపరిచితములును
స్వానుభవములునుగా వానికంటె ప్రత్యక్షగురూప
దేశసిద్ధములును మెండుగగలవు. జీవయాత్రయందు
మూడుమారులు (౧-౧౨౬, ౧-౨౬౬, ౩-౨౬౯)
ఈక్రిందిపద్యమును పొందుపరచియున్నది—

దుర్జయమగు దృశ్యమును వి
సర్జింపఁ బోధఁజేసె సారథిగాఁదా
నర్జునునకు శ్రీకృష్ణుడు
మార్జాలము కాష్ఠమట్ల మఱచినభం
గిక్.

ఈ కవయిత్రిమతమున నీమార్జాలకాష్ఠన్యాయము
వికాగ్ర్యసిద్ధికొక సాధన ప్రక్రియగ నున్నది.

ఇంగిలీషుల మిస్టిసిజం (Mysticism) పారెబిల్
(Parable) అను పేరులుగల రచనలు ఈ రెండుగ్రంథ
ముల గలవు.

కుక్కదిన్నవాడు గురులింగజంగంబు
పందిదిన్నవాడు పరమయోగి

యను వేమనపద్యమీ రెండువిధములకు సుదాహ
రిణముగ నున్నది. మిస్టిసిజం అనగా గూఢార్థము,
అంతరార్థము, పారెబిల్ అన్యాయదేశమువంటి రూప
కప్రక్రియగలది.

జీవయాత్ర ౩-౪౦౬ న నీక్రింది పద్యమున్నది.

చెట్టుక్రిందవట్టి జీవుండు పైనున్న
పక్షినాత్మఁజూడఁ బైకినెగురఁ
దధ్యమాత్మయొకఁడు తాను నీడయటం
చుఁ

చెల్పు జీవయాత్ర కల్పనగము.

ఈపద్యమునందు మిస్టిసిజమున్న పారెబిల్లు ప్రకృ
తియను గలవు. దీనిచుద్ధ తాత్పర్యబోధమునకై జీవ
యాత్రాముఖపటమున నొక చిత్రమును గలదు. ఈ
పద్యమునందలి బహిరంతర భావములన్ని దాన జిత్రిత
ములై యున్నవి.

జీవయాత్ర ౩-౨౩౬.

యిల్లదై కిచ్చితివి నీ
యిల్లాలా పరుగులిడును హితమతి నీవీ
యిల్లాలి యింటియయ్యను
నెల్లప్పుడు గొల్వశాంతి హెచ్చును
విప్రా.

నీనిభావమేమి ?

ఈ కవయిత్రి మతాభినివేశ మెట్టిదని నిర్ణయం
చుటకీ రెండుగ్రంథములును కొంతవరకు సానుము
కాగలవు. జన్మయు పరిసరములును విష్ణు పారమ్య
ప్రవణములయినను పాపండ్లప్రాయముగు వీరవైష్ణవ
మీమెయం దగపడదు. వీరశైవము దురూహ్యము.
పంచాయతన విధాన మీమె కొప్పినదని తోచు
చున్నది. శివ, రామ, కృష్ణాదుల నామరూపములచే
స్మరించినను వీరిలో నన్యోన్యపారమ్య విచారప్రచార
ములు ఈమె కేమాత్ర మభిరుతములును సమ్యక్తము
లును గావు. అంతియగాక వారియం దభేదమును
అనుభవించినది.

రాముండని కృష్ణుండని [లక్

నీమహిమలు తెలియలేము నీనామము

విద్యాన్ కవితీలక కవితావిశారద కాంచనపల్లి కనకాంబగారు

గామింతురు వేర్వేరుగ

రామా శివరామకృష్ణ రామా రామా
జీవయాత్ర ౨-౨౧౦.

మీకియపురకుఁ భేదము

లేకుండట దెలుప నిట్టిలిలలుచేయఁ

మీ కేతగు శివరామా.....

౨-౨౧౪

జీవయాత్ర ౩-౨౧౧-౨౧౨ లందు శ్రీశారదాం
భాస్తుతిగలదు.

తత్త్వసిద్ధాంతమున నీమె శాంకరాద్వైత పక్ష
పాతియని జెప్పనగును.

జీవయాత్ర ౧-౧౨౦ యందీమె యొక రామదాసును
ప్రశసించియున్నది. ఈతడు తానిమె రామదాసో
శివాజి ఛత్రపతి రామదాసో నిర్ణయింపవలసులేకున్నది.

పతిభక్తి నీమె యొక్కవగ ప్రస్తుతించియున్నది.—

‘శారద:—నీవుమాత్రము నీభర్తయొక్క మనస్సు
గనిపెట్టి సుఖపడుము.

సుమిత్ర:—మీకటాక్షంబున నావిభుండును నా
కనుకూలుండే (హంసవిజయము 5-2)’

ఈ సాధకురాలు అన్నిటను ప్రాతలనేయభిమానిం
పక సంస్కరణములకును అవకాశము కలిగించినది.
జీవయాత్ర (౧-౨౬౩) యందు నిరంజనుడు (జీవుడు)
ఆతని నర్మమిత్రుడును భావిప్రభాన సచివుడునునగు
అన్నంభట్టును జరిగించు సంభాషణలో నిరంజనవాక్య
మిటులున్నది:—

అచిరకాలంబునను రాజునొదు నింత
లోన నీవును లోకంబులోని వింత
లరసి వచ్చితివా మనమిరువురమును
సంస్కరింపగవచ్చును సంఘమెల్ల ||

అట్లని క్రొత్తలనన్నిటి నీమె యామోదింపలేదు.

జీవయాత్ర ౨-౨౧౦.

తలగొరుగుట జలజాక్షుల

విడిపించుట భాష్యశాంతివిధియునిషేధం

బులు లేమియు బుధదూషణ

ములు చిత్రముముక్తబంధములు కలి

నారా!

ఈ పద్యభావము పూర్తిగ నామెగారివలన జెలి
యవలసినదె. “తలగొరుగుట” క్రాపుచేయుటయా
(Cropping hair) లేక “జలజాక్షుల” అను విశేష్య
పదమునకు సింహావలాకనముగ “తలగొరుగుట”
తోను “విడిపించుట”తోను అన్వయము చేయదగునా.
వైధవ్యవిషయమున స్త్రీలకు హండ్యమొక మహా
క్రూరసంస్కారమని భావము కలిగియుండును.

ఈ పద్యమునందలి “ముక్తబంధములు” ముక్త
పదగ్రస్తాదులు బంధకవిత్వములు లోనగుకవిత్వవిషయ
కములా లేక స్త్రీపురుషు లొకరినొకరు విడనాడి
దిరుగ కలియుటయా. ఇందతిమాత్ర ప్రసంగమున్న
వశ్యవచస్కురాలగు నీకవితల్లజ శ్రమించుగాక. లడ
ప్రాసమిందొక ఛంపోవిశేషముగగూడ గన్నపంచున్నది.

(మారుమనువులయొక్కయు విడాకులయొక్కయు
ప్రచారమీమె గ్రంథముల నగపడదు. ఈ విపథ
ప్రసంగమవిచారిత రమణీముగ సుత్సర్జింపవగును.)

నా కా యాత్ర, విదేశ ఖండాంతరగమనములు,
విమానయానము ఇత్యాదులీమె కనభీమతములుగావు.
ఇందులకు సాక్ష్యము కావలసియున్న హంసవిజయ
మునందలి యన్నంభట్టును లలితాకుమారియు జాలి
యుండురు.

ఇక స్త్రీలు విద్యాధికురాండగు విషయమున యీ
కవయిత్రినిజతార్కాణముటుడ హంసవిజయమున
ఎం. ఏ. (M.A.) పరీక్షోత్తీర్ణురాలగు మిస్. లలితా
కుమారి యొకతెయున్నది. ఆమె సంభాషణ మీ
నాటకమున నింగిలీషుననే వెలసియున్నది. వైదుష్య

గృహ లక్ష్య

మూలనూత్రము మాత్రము ఆర్యవిద్యాభిమానమును వేదశాస్త్రప్రామాణ్యమును సులకన జేయలేదు. దేవగుఃభక్తి ప్రపత్తులు ప్రతిపజ్జియందును ప్రతిధ్వనించుచున్నవి. ఈమె పగాకాస్థయాత్మ సాక్షాత్కారమేయగు ఆత్మసాక్షాత్కారమునను, స్వస్వరూపావస్థానోపలబ్ధియు, అంతశ్చక్షుర్దృష్టియు, అనునస్కానుభూతియు నీమెకు కడుంగడు ఉత్సాహప్రదములుగ గన్పడుచున్నవి.

ఇట్లు మహోదారగంభీరపథముల విహరించునీ మహాయోగినీ కవయిత్రయదనున దండిగను సూటిగను నాటునట్లు పరియాచకమును జేయగలదు. జీవయాత్ర ౧-౨౦౯ యందు మగవారిచదువు నిట్లు యొగతాళి బట్టించి కించిత్పరితాపమును గూడ జూపినది.

చదివినాడుగాని సంశయమాపోదు
చదువఁజదువఁ దెలివినన్నగిల్లె
బిదపఁజూడ వీడు మొదటినిబోలుగా
గుణముకుదురదేమి కొట్టుకొందు.

ఆమె పుణ్యాన నీ చతుష్పత్తు నింతటితో వదలి నది. లేనియెడల 'చదువుకంటె మేలు చాకితనము' యని పంచపాదింజేసి ఈయాటవెలదిచే నాడించి యుండును.

ఇదిజాలక హంసవిజయమున నింకొకచో (3-3) 'నల్లచీరఁ గట్టువారెల్ల నాపెండ్లాలె యనుకొనెనట నీవంటివాఁడొకడు' అని డామాడోలిగానిచే నిరంజను నెక్కసక్కెములాడింపజేసినది.

ఈకాలపు శిశువిద్యాపద్ధతులందలి వస్తుపాఠముల (Object Lessons) గూర్చి యొక్కొంతస్మయపూర్వకముగు చర్య హంసవిజయమున (౨-౨) గలదు.

'బూడిదగుమ్మడికాయ పొట్టలోనడ్డముగ గరిటెఁ గ్రుచ్చిన 'ఈ' యగును.'

'చెవులబూరెలమూఁతుడు చెవులలో గరిటె దూర్చిన 'ఆ' యగును.'

'ఒకపీపా, రెండుచేటలు, నొకనోకలి, నాలుగు కొయ్యతోళ్లు ఒకచీపురికల్ల, పెట్టి యేనుగుపాతమును జెప్పవలెను.'

ఇంతట నిలువక 'ఇంకనిట్టి వినేకముకలవు' అని తాలాతోలి డామాడోలిగాని నోటబలికించినది.

పండితంమన్యుల, హంసవిజయ మొక్కెడ (I. 1) చురుగతాకనాడినది. 'ఇట్టివారు బెజ్జము - రంధ్రము నను రెండుశబ్దముల జేచ్చి బెండ్రమందురు. వటుంబమును సంసారమును జేర్చి వటుంబరమందురు.

ఈ కవయిత్రజేయగల భాషావిరోధముల కింకొక యుదాహరణము జూపనగును. హంసవిజయమున (౫-3) నిరంజనుడును యాతనిదేవియు తరిగొండ వెంగమాంబగారి యోగమహిమంగూర్చి ముచ్చటించు కొనుచుండగ డామాడోలిగాడువిని స్వగతమున 'నేనిన్ని దేశములు చూచివచ్చితిని. అందరు బాగుగఁ దెనుగుమీటినారు' అనుకొనును. అంతట 'తెనుగు మీటినారు' అన్నమాట ఆతనికె విచిత్రముగదోచి 'పరిశోధకు లీ తెనుగుమీటి శబ్దమునకు వ్యుత్పత్తి నేమని నిర్ణయించిరో' యని భ్రాంతుడగును.

హంసవిజయమునందలి యేనవయంకపు రెండవ రంగమున 'జాతిభేదవిమర్శ (Caste Distinction) దీర్ఘముగను నిపుణముగను జేయబడియున్నది.

'చక్కెరయొకటియె చిలుక గా, పండు గా, తేలుగా, వేలువేలు నామరూపములతో నున్నటులాక్క బ్రహ్మాంబె పెక్కురూపముల నీవిశ్వమునఁ గానవచ్చును.'

* * * *

'ద్వితీయాదైవభయం భవతి. రెండవవానివలన భయభేదములు కలుగును. అదైవతానుభూతినిఁ బ్రతిపాదించు మంత్రముయొక్క సంతతమననమే భేద

భయపరిత్రాణ మొనర్చును” అని శారద తీర్మానించింది.

లలితాకుమారి M.A. గారికిని జాతిగతభేద మేమాత్రమును సరిపడదు. ఉదాహృతాంకముననే ఈక్రింది సంభాషణ గలదు.

లలిత—My God ! What shall I do to solve the problem of difference.

సుమిత్ర—తల్లీ ఈ భేదదృష్టితోయి సమరస మేర్పడుటకు నే నేమిచేయుదును ?

శారద—You die. With you the difference dies.

సుమిత్ర—నేను చచ్చినయెడల నాతో భేదము నశించుననెదరా.

లలిత—How can I die ?

సుమిత్ర—నే నెట్లు చావగలను? (స్వగతము) నే నడుగజ్ఞోవుమాట నీమెయు నడిగిడినది, దీని కేమి సమాధానముండును.

శారద—If you cannot die we are here to kill you; rather the Ego in you. *'

జీవయాత్రాహంసవిజయములందు పలు మారు గోచరించు మహావ్యక్తి “శారద” ఈ కవయిత్రి ప్రతిబింబముగనుండునా యను శంక కవకాశము గలదు. ఆయొసందర్భములనుబట్టి పాఠకులు ఈసందేహ నివారణ మొనర్చుకొనగలరు. కృష్ణభూషణముగారను వ్యవహారనామమున వెలసి “శ్రీ అమృతానంద నాథులు” అని దీక్షానామధేయమున ప్రసిద్ధులయిన మహామూర్తు లీమె కాధ్యాత్మికగురువులు. వీరు ఆంధ్రులు. వీరు తిరుపతిలో నెలకొల్పిన త్రిలింగ మహావిద్యాపీఠమున నీయమ యొక సాధకురాలని

తెలియుచున్నది. ఈ రెండు గ్రంథముల దరచుగ దెల్పబడియుండు తత్త్వవిషయములును సంప్రదాయములును అనుభవములును ఈ మహాగురుముఖ నివ్యం దామృత బిందువులగనున్నవి. జీవయాత్ర వీరి పవిత్ర స్మరణతో ప్రారంభమగుచున్నది.

జీవయాత్ర మూ డుల్లాసములుగ విభక్తమై యున్నది. ప్రాయికముగ గ్రంథమంతయు కందపద్య మయమైయున్నది. ఈ కందచవి తొలికావ్యమగు రంగశతకముననే జూపబడినది.

“అందములగు కందంబుల

బొందుగ మీపాదములను బూజించెద”నని శ్రీ రంగనాయకస్వామిని వేడియన్నది. అటులని యితిరవృత్తాదుల వర్ణించినదిగాదు. తిక్కయజ్ఞవల్కలె నీమె పద్యరచనయందు సవ్యసాచి యనదగును. ఇదంతయు గాక 1878 పద్యములచే నలచుచుండు ఈ జీవయాత్ర నిర్వచనమైయున్నది.

హంసవిజయమున కీమెయే గ్రంథాంతగద్యమున “మహావిద్యానాటకము”. అని సార్థకనామకరణము జేసియున్నది. ఈ రెండు గ్రంథముల దగులుచుండు నిరంజనుడే (జీవుడే) శ్రీ పరమహంస మహాగురు కటాక్షమున “యోగసిద్ధబలంబున గామరూపుడై హంసగవచ్చి” మరల నిరంజనుడైనటుల దెల్పబడి యున్నది. అందుచే నీ నాటకమునకు “హంసవిజయము” అను పేరుపెట్టి ఈమె ఆధ్యాత్మికాది భౌతికముల సమన్వయము జేసినది.

హంసవిజయమునందలి స్త్రీపురుషు లందరు సద్గురు కటాక్షమును శారదాప్రసాదమును బొంది ముక్త లయిరి. ఒక్క డామాడోలికాస్త్రీమాత్రము నిత్య నారకిగా నిలిచియున్నటులున్నది. ఈతడు పండితు

* టీక : నీవు—నేను, నీది—నాది అను భేదము నశింపవలయునని ఈ సంభాషణయందలి “నేను You ‘నీవు’ ఇత్యాదిపదముల తాత్పర్యము. ఈ భావమే జీవయాత్ర ౧-౨౯౯లో స్ఫుటముగ మూర్తిమంతమై యున్నది. “నేనున్నది నున్న నీవు నేనని కన్నక.”

గృహ లక్ష్యే

దును జ్ఞానియు కావచ్చునుగాని ఈ దోషాన్వేషణము వీడిపోయి గుణపరామర్శ కడవరకును నలవడినట్లగపడదు. నాటకమధ్యమున బ్రవేశించిన రామ చెడ్డయు కృతార్థుడై కడతేరినట్లున్నది.

నెల్లూరి నీమె నిజజన్మస్థానముగ నభిమానించినది. జీవయాత్రయందును హంసవిజయమునందును ఈ మండలములోని మహాపవిత్ర శైవక్షేత్రమగు సోమశిలను తత్పరిసరముల బ్రవహించు పినాకిని మహానదిని పలుమారు స్మరించినది.

1925 సంవత్సర మధ్యభాగమున చెన్నపురియందు జీవయాత్ర వెలువడినది. అపుడచట కవిపండిత మహాసభ యొకటి జరిగి ఈమెకు గొప్ప సన్మానమును జీవయాత్రనుగూర్చి గొప్ప ప్రశంసయు జరిగినవి. ఆ మహాసభాముఖముననే నీమెకు “కవితిలక” బిరుద మొసంగబడిన ఆ మహాసభాసందర్భమున మహాపండితు లాకరు పరమాశ్చర్యభరితులయి “నిస్ససార సరస్వతి” యని నీమెను ప్రస్తుతించిరి. ఆ పండితులు హంసవిజయమును జూచియుండిన “నిస్ససారమహావిద్యా” యని యుద్ఘోషించియుండురు.

తొలుత భారతిలో 1934—35 సంవత్సరములలో ప్రకాశమై హంసవిజయము ఈవల దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావుగారి ఆంధ్రపత్రికాముద్రాయంత్రమున గ్రంథరూపమున ముద్రితమై ఆంధ్రగీర్వాణోద్రాద్యనేక భాషాపాఠంగతులును విద్యత్కవీశ్వరులును ప్రాథకావ్యనాటకకర్తలును జయపురసంస్థానాధీశ్వరులునుగు శ్రీశ్రీశ్రీ విక్రమదేవవర్మ మహారాజాగారి యభినందనపురస్కరముగ భాసించుచున్నది.

ఈ రెండు గ్రంథములకును ఈ కవయిత్రియే వ్యాఖ్యానము వ్రాసిన బాగుండును. కొన్ని తత్త్వరహస్యములు సులక్షణములు గురూపదేశములపై నాభారతపడియుండు స్వానుభవవిషయములు ఇతరుల కూహితీతములుగ నుండగలవు. జీవయాత్రయొక్క

నిగూఢసిద్ధి సుదృఢించి కవయిత్రియే గ్రంథాంశముల గూర్చి యొక సీతిక వ్రాసియున్నది. అదిలేకున్న ఈ ప్రబోధారణ్యమున దిక్కుతెలియక పాఠకులు చిక్కుపడుదురు. ఈ గ్రంథముల యాఖ్యానికాభాగ మతిస్వల్పము పాఠకుడు తలస్పర్శగ విషయము తెలిసికొనుట సులభము కాదు. కావున వ్యాఖ్యానము లవేక్షితములగుచున్నవి.

ఈమె తెలుగున నెల్లూ సంస్కృతమునను నటులే యనాయాసముగ నానావిధశ్లోకముల గీతముల వ్రాయగలదు. జీవయాత్రయందును హంసవిజయమునందును నివియెన్నియైనగలవు. ఈమె “ఉభయభాషాకవితా భాషాలంకృత” యైనటుల గద్యవలనను దెలియుచున్నది. కవితాచమత్కృతి దీసింప నొక్కొకమారు ఒక్కతెలుగు ప్రత్యయమైన లేకుండ పూర్ణముగ సంస్కృత తిజంత సుబంతములనే వ్రాసి ఒక కందముగనో యొక వృత్తముగనో ప్రస్తురించుచున్నది. ఉదాహరణము :—

క॥ లోకానపి సకలాన

స్తోకానందాక కురువ్యసుజానా

స్వీకృతభక్తాక్ యుక్తాక్ [నస్మాక్

శ్రీకర శాంతించదేహి శివకై వల్స॥

సంస్కృత ఛందస్సున దీని నార్యావృత్తముగ గణింతురు కాబోలు.

జీవయాత్రా హంసవిజయములకు సజాతీయమై అయిదు వేలపద్యముల నలంకృతమగు ‘శైలి’ యను గ్రంథము నీమె రచించినటుల దెలియుచున్నది. అది యొకను బ్రకటింపబడినటుల లేదు. పేరునుబట్టి యూహించిననిదియు నైతికాధ్యాత్మికవిషయముల నలరి యుండుననియు తోచుచున్నది. ఇందెవ్వయో గొప్ప శీలములు బోధింపబడియుండును. లేక భాషాశైలి యనియా? లేక శిలాసంబంధమా?

విద్వాన్ కవితీలక కవితావిశారద కాంచనసల్లి కనకాంబగారు

1927 సంవత్సరమున నీమె పద్యముక్తావళిని రచించినది. అభిజ్ఞానశాకుంతలము 1928 నందు తెలిగింపబడినది. శాకుంతలమును మేఘసందేశమును తెలిగించుట ఇప్పటి తెలుగుకవులకొక స్ఫూర్తావహమైనట్లున్నది. మేఘసందేశము ఈమె భావప్రపంచమున నున్న యుండదగును. శాకుంతలము మనోహరముగ నున్నది. ఇదివర కనేకములున్నను, ఈ యాంధ్రీకరణమును శాకుంతలాపూర్ణభోధమునకు కావలసియె యున్నది:—

శుశ్రూషన్వగురూక్ కురుప్రియసఖీ
వృత్తం సపత్నీజనే
భర్తుర్వి ప్రకృతాపిరోషణ తయామాస్మ
ప్రతీపంగమః
భూయిష్టం భవదక్షణాపరిజనే భాగ్యే
ష్వనుత్సేకినీ
యాన్త్యేవం గృహిణీపదం యవతయో
వామాః కులస్యాధయః॥

ఈమెగారి తెలుగు—

గురుశ్రూషయొనర్పమా సవతులక్
గొమ్మాసఖీవృత్తితో
వరుడే భంగమొనర్చేనే నలుకమాన్వ
ల్కన్నదే మానుమా
పరివారంబు గడుంగృహంగనుము సంప
ద్గర్వమున్నీడు తా
ల్తురు రామల్ గృహిణీపదంబిటు పెరల్
చూడక గలాధుల్ గదా॥

అంకము 6 :— మూలము—

ఉచ్ఛేత్తుం ప్రభవతి యన్నసప్తసప్తి
స్తన్నైశంతిమిర మపాకరోతిచంద్రః

కనకమ్మగారి తెలుగు:—

రాత్రిహరిహరింపని తిమిరంబు రాజు
సంహరించుట యల్లది సహజమకద॥

ఇందు కాలిదాసున కొదగవి 'రాజు' మనోహర మగు శ్లేషచే పాదాంతేవానియై ప్రకృతికిశోభను గలిగించినాడు.

అంకము 7 :—

వల్మీకాగ్రనిమగ్నమూర్తిరు రసా
సందప్తసర్పత్వచా
కంఠే జీర్ణలతా ప్రతానవలయో
నాత్స్యర్సంపీడితః
అంసవ్యాపి శకుంతనీడనిచితం
బిభ్రజ్జటామండలం
యత్రస్థాణురివాచలో మునిరసా
వభ్యర్కబింబంశితః॥

తెలుగు:—

తనువందర్థముపుట్ట జూడగనహిత్య
గ్వ్యస్తమై వక్షముక్
దనరక్ జీర్ణలతా ప్రతానవలయాత్మం
తార్దుడై కుత్తుకక్
వనశాకుంత కులాయపూరిత జటాభా
రంబు మూపంటగా
నిను లక్ష్మింపుచు స్థాణువట్లచలుడై
యెందుండునవ్వానితాక్॥

ఇందు 'నిను లక్ష్మింపుచు' ననుటలో నీమె పదవి భాగభేదముచే సాంపగుశ్లేష నూహింపజేయుచున్నది:

(1) మూపు-అంటక-కాక్-ఇను (నూర్పుని)
లక్ష్మింపుచు

(2) మూపు-అంటక-కాక్-నిను (శకుంతలను పరిత్యజించిన దుష్టంతుడవగు నిన్ను) ఈ పదవిభాగ

గృహ లక్ష్మి

ద్యయము సమంజసమగుచేసి ఈ తెలుగుపద్యము కాళిదాసోక్తి మెరుగుబెట్టుచున్నది.

1931 లో నీమె 'రామాయణకథాసంగ్రహము' జెప్పినది. ఇదియే వాల్మీకమున ప్రథమసర్గ. దీనినే బాలరామాయణమనుటయుగలదు. ఇదంతయు కంద ఘనమైయున్నది. ఒక్కట నీమె పేరును మోసుకెత్తి యున్నది.

ఈ చిన్న కావ్యమనించును గూఢ వాక్యములు కొన్నిగలవు:—

నీకథ నీకున్నీనై

నాకై పల్కితివి రామనారాయణయ

స్తాకానందంబగు నీ

రాకడపోకడలఁ దెలుపురా పరమేశ్వర॥

ఇందలి శైలి యిటులుండును:—

అనఘము రాముఁడుసీతా

వనితందగగూఁడి మఱలఁబడసెను రా

జ్యంబును జగము బ్రహ్మవంబ

య్యెను ముదముకొ దుష్టిపుష్టి నెంతయు

గనియె॥

పూర్వోదాహృతగ్రంథములును అయిదువేలపద్యముల 'శైలి'యు గాక స్వగురూపజేశముల శేర్షి గూర్చి 'అమృతానంద బోధామృతసారము' 'ఆనంద సారమనియు రెండుగ్రంథములు రచించియున్నది. అవియు నచ్చువడలేదు. ఇవన్నియుగాక భారతి, గృహలక్ష్మి, త్రిలింగ, ఆంధ్రపేరాల్లు, హిందూ మండరి, మహాధీనీ పత్రికలకు అనేకవ్యాసములను పద్యావళులను వ్రాసియున్నది. ఇట్టి చిల్లరరచనలు సంగ్రహింపబడి గ్రంథరూపము వెలువడనున్నవి.

నెల్లూరులో బ్రచురింపబడుచు మహాధీనిలో (1935) అంబాస్తవము (ఆరుపద్యములు) కన్యా

కుమారిప్రభావము (17 పద్యములు.) జీవప్రబోధము (పంచైండుపద్యములు) ప్రకటించియున్నది. అంబాస్తవమున స్వీయచరిత్రము సూక్ష్మముగాగలదు. ఈమె భాషయు, రచనయు నిర్దుష్టములుగానున్నవి. రేఖా ర్థానుస్వారదృతాంతనియముల ఒక్క గ బాటించినది. ఈమె కవిత్వమున తప్పు గానరాదు, పదలాలిత్య సారస్యములుగలవు.

నిత్యవృత్తిలో నీమె మహానైస్థికురాలు. ఉపాసకురాలు. పంచాయతన పూజాపరాయణురాలు. తీర్థయాత్రాదికముల బూర్తిచేసికొనినది. గురుదేవభక్తిగలది. తిరుపతిలో త్రిలింగపీఠమును ప్రతిష్ఠించినది. ప్రతిదినమును గృహదేవతార్చనలో స్మార్తపంచాయతనపూజావిధానమున సప్తసహస్రావర్తి పూజజరిగించుచున్నది. చెన్నపట్టణమందలి గోపాలపురములో కవి తిలకకుటీరమును, నిర్మించికొని స్వస్పద్వితీయరాత్రై అధీతిబోధాచరణ ప్రచారణవీక్షా ప్రసక్తరాలయ యధాసంభవముగ నిరాడంబరముగ జీవయాత్రానుసంధానముచేయుచున్నది.

ఆంతరంగమున నాధ్యాత్మిక తత్వజ్ఞురాలయ్యును బాహ్యమున గవర్న మెంటుకాలేజీలో ఉపాధ్యాయియయ్యును సదాస్వజాత్యభివృద్ధి నే ముందిడుకొని లోకసేవజేయుచున్నది. 1913 మేనెలలో కాకినాడలోజరిగిన మహిళాసభకీమె యధ్యక్షత్వము వహించి అపదవిని క్లాఫ్యుముగ నిర్వహించినది. అప్పటి కీమె పదునైదేండ్లు వయస్సుననుండినది. అసభయందీమె యనర్గళముగ నుపన్యసించి సభ నాశీర్వదించి ఆకువుగ ప్రోధములగు పద్యముల జెప్పినది. సభవారందరు ఆశ్చర్యమగునైరి. 1917 లో నెల్లూరులోజరిగిన మహిళాసభ కీమె అహ్వనసంఘాధ్యక్షురాలుగ నుండినది. ఆసందర్భమున నీమెయిచ్చిన సన్మానోపన్యాసము అమూల్యముగనున్నది. దీని తిరుగ ముద్రింపించుట శ్రీజనమునకు మహాోపకారముగానుండును. గడచిన డిసంబరునెల 8 దిని నెల్లూరియందుజరిగిన

విద్వాన్ కవిలక కవితావిశారద కాంచనపల్లి కనకాంబగారు

మొల్లజయంతి ప్రయుక్తమగు మహాసభకధ్యక్షురాలుగ వరింపబడి సభను చక్కగా నిర్వహించి సభలో సన్మానమునొందిన శ్రీమతి చిలుకపాటి సీతాంబగారికి స్వర్ణకంకణము తోడుగుసందర్భమున ఆశువుగా నీక్రింది పద్యము జెప్పినది.—

గీ॥ పలుకుదొయ్యలి ముంజేతి చిలుకపాటి
సీతమాంబకు లక్ష్మీయిచ్చె వలయంబు
కరము మాటాడుటరుదు కంకణము

నిడు నె

యత్త కోడలిదానిపై నాదరమున.

ఈ యాశుపద్యమున విచిత్రార్థస్ఫురణగలదు.

పలుకుదొయ్యలి=సరస్వతి దేవియొక్క

ముంజేతి చిలుకపాటి=ముంజేతి నలంకరించియుండు

చిలుకపాటి

సీతమాంబకు = చిలుకపాటియను యింటి పేరుగల

సీతమాంబకు

లక్ష్మీ=(1) లక్ష్మీ దేవి—(2) గృహలక్ష్మీ పత్రిక
యిచ్చెవలయంబు=కంకణము నిచ్చినది.

కరము మాటాడుటరుదు = నేర్పిన మాటలైన
చిలుక యూరక మాటలాడుచుండునుగాని ప్రకృ
తపు బహుమానపాత్రమగు చిలుకపాటి సీతమాంబ విశే
షముగ మాటలాడదు. మాటలాడుటకంటె పద్యముల
ప్రాయటయందు సమర్థురాలు అని భావము.

కంకణమునిడునె యత్త=అట్టికోడలికి అనగా పరస్ప
రము మాటలు లేని కోడలికి అత్త కంకణమును పెట్టునా!
లక్ష్మీసరస్వతుల కత్తకోడిలి వావిప్రసిద్ధము—అని
ఆశ్చర్యము. అత్తతో మాటాడనికోడలి యందును
అత్తగారికి దయయుండు టాశ్చర్యము. ఇందలి కంకణ
శబ్దమున క్లేష నూహించియుండును. కంకణము=
(1) వలయము (2) కంకణము: నీటిబొట్టు.

అత్తతో మాటలాడ నిచ్చగింపనికోడలికి అత్త
నీటిచుక్కనైన యిచ్చునాయని ధ్వనిగనుండును.

అయితే ఇచట ప్రత్యక్షముగ నిచ్చియున్నదే యన్న
నది కోడలిపై దయ చేత గాదు. కోడలిదానిపై నాద
రమున=కోడలిదియగు చిలుకపై నగల ఆదరముచేత
యిచ్చినది. అనగా చిలుకపాటి సీతాంబగారిపై తనకు
గల ఆదరాతిశయమున నీ బహుమతి చేసినది యని
భావముగనుండును. ఆశువుగజెప్పిన సీపద్యమున నింత
మనోహరమగు భావము నిమిడ్చినది.

ఏపదవినున్నను ఏపనిబూనినను ఏరచనజేసినను ఈ
మహిళాశిరోమణికి ముఖ్యగమ్యము శ్రీజనార్థ్యదయ
ముగనే గనుపడుచున్నది. 'బాలను గవితాచతురత
జాల'నని జంకుతోవ్రాసిన రంగశతకము మొదలు
జీవయాత్రా హంసవిజయాంతము యీ ఆశయమే
స్వర్ణాక్షరముల భాసించుచున్నది.

జీవయాత్రలో సర్వతోభద్రవిజయము అను ప్రక
రణమున (౨-౧౧౦) యందు నిరంజనుడు తనయర్ధాం
గలక్ష్మింగూర్చి బలికిన నూక్తమం పరమప్రమాణ మగు
చున్నది:—

కాంచిననిన్నె కాంచవలె; గారుణికత్వ

ముంజూపి మేలుగాఁ

బెంచిన నీవబెంచవలె; భీతిజనింపఁగ

శత్రుకోటులకా

ద్రుంచిన నీవద్రుంచవలె; దోషముఁ

బొప్పించునంబుజ్ఞానముకొ

నించిన నీవనించవలె; విశ్చలభక్తి ఘటిం

పగావలెకా

సంచితమెల్లఁ ద్రుంపవలె శాంతియు

ముక్తియు నీవయినవలెకా॥

కలకత్తాలో ప్రకటింపబడుచుండు (Heritage of
India (భారతపైతృకము) అను గ్రంథప్రచారికలో
చాదాపు పదేండ్లక్రింద Poems by Women (భారత

గృహ లక్ష్మీ

(శ్రీ) కవనములు) అను నొక గ్రంథము వెలువడినది. వేదకాలము మొదలు యిప్పటికివరకు వైదికసంస్కృతములో పాచీలో, తామ్రసంస్కృతమున, ఆరవమున కన్నడమున, మళయాళమున, మహారాష్ట్రమున, బెంగాలి, హిందీ, గుజరాతీ, కాశ్మీరీ, ఉర్దూ, పార్షీ, ఇంగ్లీషు లోనగు భాషలలోన కవనముజేసిన శ్రీల పేర్లున్నవి. తెలుగున కొక్కరిత పేరును లేదు. తరువాత ఒకటి రెండేండ్లకు అప్రణాళిక నేతిలే పండిపెచ్చెంచయ్య యం.ఏ., యం.ఎల్., రాజామంత్రి ప్రగ్గడ భుజంగరావుపంతులు బి.వి.గాల్లచే ఆంధ్రవాఙ్మయముపై నొక గ్రంథము వ్రాయించిరి. తెలుగు శ్రీకవులు పదిమందినిమాత్రమే వారు పేర్కొనిరి.

(1) కుప్పమృ.— భారతరచనయందు నన్నయ భట్టనకు దోడైన నారాయణభట్టు కూతురట. ఈమె గ్రంథములెవ్వియు లభింపలేదు.

(2) రంగనాథరామాయణ కవిద్వయమున నొకడగు కోనబుద్ధరాజుకూతురు. ఈమె పేరు తెలియలేదు. గ్రంథములును తెలియలేదు. అయ్యలరాజు రామభద్రుని పకలకథాసారసంగ్రహమున నీమె పద్యములు కొన్నిగలవట.

(3) మొల్ల — రామాయణకర్త.

(4) కృష్ణ దేవరాయలకుమారిత మోహనాంగి— ఈమె చెప్పనట్లు ప్రతీతిగల మరీచి పరిణయము లభింపలేదు.

(5) ముద్దుకళాని— రాధికాస్వాంతన కవయిత్రి.

(6) సుభద్రమ్మగారు. (18 వ శతాబ్దము) కేశవ శతకము— కొన్నిదండకములు.

(7) తరికొండ వెంగమ్మగారు — వెంకటాచల మహాత్మ్యము— రాజయోగసారము.

(8) బండిపాపమ్మ (19 వ శతాబ్దము) మీనాక్షి శతకము.

(9) రత్నాంబ (డిటో) వెంకటరమణశతకము.

(10) శ్రీరాణి చెల్లాయమ్మగారు — పార్థసారథి శతకము.

ఈ వాఙ్మయచరిత్రము ప్రకటింపబడినప్పటికే గుండు అచ్చమాంబ బండారు అచ్చమాంబ లోనగువారు తెలుగుదేశమున ప్రసిద్ధి కవయిత్రులుండిరి. వీరిపేళ్ల గ్రంథమున లేవు. ఇది యటుండగ— అప్పటికి ప్రస్తుత కనకమ్మగారి 'జీవయాత్ర' ప్రకటితమై కవిపండిత సన్మానమును బొందినది. ఆమె పేరుగాని ఈ గ్రంథము పేరుగాని ఆచార్యులందు దగులలేదు. ఆంధ్రభాషాభిమాన మిటులున్నది. ఆంధ్రమూనివర్సిటీ వారునీ పరిశోధన బూనినటులలేదు.

మన కనకమ్మగారికి కవనశక్తి లిఖితపరితప్తాయముగనున్నది. (వైశవాభ్యస్తము). ఇంగ్లీషువారు పోపును (Pope) గురించి "He lisped in numbers" అనగ నాతని బాలభాషమే గణబద్ధమైయుండినదందురు. ఈమెయు నట్టిదిగనున్నది. ఈమె కవిత్యభిరణి ఇంగ్లీషున బ్రానింగు, క్రిస్టినా రోసెట్టిగార్ల కవిత్యమువలె గూఢము అంతఃకరణ ప్రవృత్తిముగ నున్నది. దేశసేవకురాలు సరోజినీదేవియు ఇంగ్లీషున మనోహరమగు కవిత్యముజేసిన ప్రసిద్ధురాలు. కనకమ్మగారి కవిత్యమును అటులే కమ్మగనుండును. ఈమె కిష్కంధు నలువదిమూడేండ్లు. ఇప్పటికి పదేండ్లుముందుగానే ఈమె సంస్కృతాంధ్రములందు ఇంగ్లీషునందును గొప్పసాండిత్యము సంపాదించి పండితవృత్తినంది స్వజాతి స్వదేశాభిమానమానముల వెలయుచుండుట ఆంధ్రప్రేమమున కెంతయు యుత్కర్షణావహముగ నుండగలదు.

చదువనఁగా శ్రీహృదయము

చదువుటవేరొండుగాదు చదువల దానికాముదితల కృపలేకుండిన

విదితంబగుటెల్లు బ్రహ్మవేత్తలకైనకా॥

(జీవయాత్ర ౧-౩౬౪)

ప్రథమపాదమునందలి 'శ్రీ' స్థానమున 'శ్రీ'

యున్న బాగుండదా?

పద్మ నా బాల్య స్నేహితురాలు. చిన్న తనమండే తలిదండ్రులు గతించారు. సోదరుని పోషణలో ఉండి విద్యనేరుస్తోంది. మేమిర్వరం చిన్నప్పటినుండి ఒకే క్లాసులో చదువుతుండేవాళ్లం. మాయిల్లూ వారిల్లూ సమీపంలోనే ఉన్నవి. మేమిర్వరం ప్రియ స్నేహితులంకూడాను.

పద్మ చాల చురుకైనపిల్ల. ఎప్పుడూ యింట్లో చదివినట్లు కనపడేదికాదు. కాని క్లాసులోనమాత్రం ఘన్టుమార్కు దాని సోమె. పద్మతో ఆడుకునే వాళ్లెవరూలేరు వారింట్లో. మాయింట్లో నాతోనూ మా అన్నయ్య భాస్కరాపుతోనూ ఆడుకుంటుండేది. మహాకొంటెపిల్ల. ఎప్పుడూ చిన్నచిన్న కొట్లాటలు కావాలి. నాతో అట్టే కొట్లాడేదికాదు కాని మా అన్నయ్యతో కలహాలు. ఆయన చదువుకుంటుంటే పుస్తకాలు చిందరవందరచేయడం. లాక్కోవెళ్లడం. ఆయన పద్మ వెంటబడి పరుగెత్తడం. పట్టుకోని పుస్తకాలు లాక్కోగానే పద్మకు తుద్రునకోపం వచ్చేది. తిర్గి నేను బ్రతిమిలాడడం. అప్పుడప్పు డన్నయ్యగూడా క్షమాపణ కోరుకునేవాడు. హాసస్మృతియైన పద్మ కొపం చూడలేకపోయేవాడన్నయ్య. మహా అభిమానంకూడా అన్నయ్యకు పద్మంటే. వీడ్చరి కలహాలు, క్షమాప

ణలుచూచి వినోదించేదాన్ని నేను.

పద్మ స్నేహంవల్లనే మాబాల్యం మహానందంగా గడించింది. మాఅన్నయ్య యింగ్లండు వెళ్లాడు బ్యారిస్టరీకి. అప్పటినుండి పద్మా నేనూ దినమంతా కలిసే ఉండేవాళ్లం ఎప్పుడో రాత్రివేళలతప్ప. దోషరహితమై బాల్యదశ ఎలాంటివారికైన ఆనందమయమే ననుకుంటాను. ఆనిశ్చింత, ఆనిర్మలహృదయావస్థ ఆయాటలు, ఆపాటలు జ్ఞప్తికివస్తే యీ నా గార్హస్థ్య సుఖాతిశయాలనుకూడా మరచిపోతాను. ఆభావముల్లో మునిగిపోయి నిర్మలానందం అనుభవిస్తాను.

పద్మకు పదునాలుగేండ్లొచ్చినయి. నాకో పదిహేనుంటయేమో. మేమిర్వరం స్కూల్ ఫైనల్ చదువుతున్నాం. వయస్సొచ్చిన కొలదీ పద్మకు పురుషులపైని ద్వేషమెక్కువైతోంది. ఎప్పుడూ నాతో పురుషులదుండగముల గూర్చియే మాట్లాడుతుండేది. నేను విసుక్కునేదాన్ని. ఇక తనభావసంచయాన్ని సహాధ్యాయులకు వెలిబుచ్చడం మొదలెట్టింది సమయం దొర్కినప్పుడల్లా. పద్మ తెలివైనదను నభిమానంవల్ల మనస్సులో ఉన్న ఎవరూ ఎదురు మాట్లాడేవారుకారు. ఆపని కెప్పుడన్నా నేనే సాహసించేదాన్ని. శ్రీ పురుషులొండొరు లొకరి కొరకై యొకరు స్పృహపడారని వీరియనురాగపూ

గృహలక్ష్మి

రిత జీవితమే స్పష్టిస్థితికి హేతుభూతమని నాయభిప్రాయం. యీమాటలు పద్మ కే మాత్రం గిట్టవు.

పద్మమాటల్లో సత్యంలేకపోలేదు. గాని పురుషుల సన్మార్గులగా చేయడానికి పద్మ యవలంబింపవలెననే మార్గం బాగలేదు. అది దుస్తరంకూడా! యిక పురుషుని సరియైన మార్గంలో నడిపించేది స్త్రీయే. స్త్రీ యందొక దివ్యమైన శక్తి నిగూఢమైఉంది. పురుషుని లోబరచుకోగలదు. తన చేతిబొమ్మనూచేసి యాడించగలదు. కాని యిలాంటి దివ్యతరళ శక్తిని కొందరు యువతులు దుర్వినియోగపరుస్తారు. పురుషుని పెక్కువిధముల చీకాకుపెడతారు. వారి దాంపత్యం సరకస్వరూప మాత్రుండప్పుడు. యిక కొందరు తరుణులు దాన్ని కనుగొనలేరు. పురుషునికి పూర్తిగా లోబడతారు. అతన్నే మార్గమందును నిరోధించరు. అలా చేయడం పతివ్రతాత్వమునకు భంగకరమనుకుంటారు. కాబట్టి యీరెండు మార్గాలు బాగలేవు. భగవంతుడు ప్రసాదించిన దివ్య శక్తిని స్త్రీలు సద్వినియోగపరచాలి.

౨

పద్మ స్కూల్ ఫైనల్లో మొదటిదిగా ఉత్తీర్ణురాలైంది. నేనో రెండవదానిగా ప్యాసయ్యాను. ఆ యెండకాలం సెలవుల్లోనే నావివాహమనుకుంటున్నాను. మా వాండ్లు పురాతనపద్ధతి కాకుండా వధూవరు లొండారులం తామేవరించుకునే ఏర్పాటు చేశారు మానాన్న. వరుడు యల్.యల్. బి. ప్యాసై వరంగల్లో ప్రాక్టీసు మొద

లెట్టాడు. గొప్ప కుటుంబంవారే. యిరువై అయిదువత్సరాలవయస్సు, చామనచాయ. ఎలాగైతేనేం మేమిర్వరం చూచుకున్నాం. ప్రేమబద్ధులైన దంపతుల సౌఖ్యానికంత ముండదు. వారి నేలాంటి యిక్కట్టులైనను దారిద్ర్యమైనను బాధించనేరదు. నిర్మలమై దేవతాస్వరూపమైన ప్రేమే వారికి సర్వస్వము. మానవ నిర్మితములైన భర్త్య హర్యాదులలోపము పాటించరు. ప్రకృతి స్వరూపములైన తరుచ్ఛాయలయందైన నిశ్చింతతో కాలముబుత్తురు. ప్రాపంచిక గండ్రగోళాలనుండి విముక్తులై దివ్యానందమును పొందగలరు. ఆహా! ప్రేమయందెంతటి మాహాత్మ్యమున్నది? దానివలన ఎట్టి మహాత్తరశక్తి నైనను బంధింపవచ్చును. సర్వశక్తి సమన్వితముడైన సర్వేశ్వరుని గూడ ప్రేమచే బంధితునిచేయవచ్చును. అట్టి పవిత్రప్రేమ నాప్రీతిగా నాకొసంగినాడు.

నావివాహప్రయత్నములు చూచి పద్మకు విచారం కలిగింది. నేనేదో గొప్ప విపత్తులో పడిపోతున్నానని. ఒకనాటిరాత్రి వేసవి కాలపు వెన్నెలలో పడుకున్నాం! కాని యిర్వరమూ దాని సౌఖ్యమనుభవించడం లేదు. పద్మ చిన్నబోయిన ముఖంతో అంటోంది.

“అక్కా నీవు విద్యావతివి. తెల్సిన దానవు. పురుషుల దౌర్జన్యాలను చూస్తున్నావు. వింటున్నావు. చదువుతున్నావు. నీకీ పిచ్చి యెందుకు పుట్టింది చెప్పు. మీనాన్న గాని మీఅమ్మగాని నిన్ను నిర్బంధపెట్టు

న్నారా? నీయిందియోద్భోధితమా? చూడు లలితా! వెనుక నీవతనికి వంటకత్తెవో దాసివో అయికాలంబుచ్చాలి. నిన్నుమహా సీచముగా జూచుచుండును. సోదరీ! నీవవ లంబింపబోవు మార్గము మిక్కిలి కంటక పూరితము. పురుషులేలాంగి స్త్రీలకు దాసు లమై యుందుమని, యిదివరకొనర్చిన వాటికి క్షమాపణ వేడుకొనినప్పుడు మనము ధన్యు రాండ్రము. అప్పుడు దయాస్వభావలం గనుక వారి ప్రార్థన అంగీకరిద్దాం. లేకుంటే జీవితాంతంవరకూ బ్రహ్మచర్యంగాండదాం. లలితా నా మాటవిను. నీమంచి గోరియే చెప్తున్నాను.”

నేను:—పద్మా! ఎందుకు నీ కీపిచ్చి భావాలు? అన్యోన్యానురాగముగల దంప తులకలాంటి యిక్కట్లులు వచ్చునని తలం పను. బాల్యవివాహాలవల్ల దంపతు లొం డొరులయెడ ప్రేమ గలిగియుండనందువలన అలాంటి అనర్థాలు వస్తున్నయి. నావిషయ మలాకాదు.

పద్మ:—పురుషుల ప్రేమ చంచలము. వారి యనురాగమును నమ్మడానికి వీలులేదు.

నేను:—భావికాలవిషయాలు చెప్ప గలమా? అలాసంభవిస్తే అది వారివారి ప్రార్థనమనుకోవాలి. ప్రేమాన్విత లొం డొరు లెంతో కాలము వియోగము పొందు చున్నారు. దానికి మన మేంచేస్తాము.

పద్మ:—చాలూరుకో. యీముసలమ్మ వేదాంతాలన్నీ ఎక్కడ నేర్చుకున్నావు? నీ

బోటి దుర్బలహృదయలే మన వ్యక్తికొర వానికి భంగం గలుగచేస్తున్నారు.

నేను:—ఓహూ! అలాగేం. తొందరెం దుకు? నీవెంతటి నిగ్రహంగా ఉంటావో నేనూ చూస్తాను. ఇప్పుడు విద్యాభ్యాసంలో మునిగియుండబట్టి నీకేం తెలియడంలేదు. ప్రకృతివిరుద్ధమైన పనిచేయడం చాల దుర్ల భం.

పద్మ:—నీలాంటివారున్నారగా సృష్టిం చడానికి పురుషపితౄచాలను చాలు.

నేను:—నేనేకాదు ముందు నీవుగూడ మా మార్గమే—

పద్మ:—(మాటకడ్డంవచ్చి) అలా ఎన్న టికి జర్గనేరదు. నన్నునీవలే దుర్బలహృదయ యని భావించొద్దు.

నేను:—పోనీ పద్మా! ఒకవేళ మీ అన్న య్యే నిన్ను వివాహానికి నిర్బంధిస్తాడనుకో! ఇంతగా పోషించి విద్య నేర్పించిన అన్నయ్య మాట నిరాకరిస్తావా?

పద్మ:—ఆయన నా యిష్టానికి వ్యతిరే కం చెప్పడు. ఒకవేళ చెప్తేమాత్రం ఆయన మాట కోసం నాజీవితాశయాన్ని మార్చు కుంటానా? ఎన్నటి కట్టుచేయును.

నేను:—నరే చూద్దాంగాని నిద్రో స్తుంది. యివాళకు పడుకో రేపు మాట్లా డుతా మేమన్నాడంటే.

పద్మా:—సోదరీ నా కోరిక నెరవేరు స్తావా? చెప్ప. నీ వివాహం మానేస్తావా?

గృహ లక్ష్మి

నేను:—నేనుమాత్రం నా జీవితాశయా
న్నెలా మార్చుకుంటాను?

పద్మ “పోనీ నీయిష్టం చెప్పినమాట
వినకుంటే నీయవస్థనీదే” అని నోరుమూసు
కుంది.

పద్మ త్వరగానే నిద్రపోయింది. నాకు
మాత్రం నిద్రపట్టలేదు. నాహృదయం డోలా
యనంగా ఉంది. ఏమార్గం అవలంబించాలని
ఎంతో ఆలోచించి ఆలోచించి తుదకు నా
మార్గమే త్రొక్కుదామని నిశ్చయించాను.
కష్టములువచ్చినచో వాటియనంతరం
సహజంగా రాబోయేసుఖం మహానందంగా
ఉంటుంది.

3

నా వివాహమైన ఒక సంవత్సరంవరకూ
నేనెక్కువ మా పుట్టింటనే ఉన్నాను. ఇది
నాయిష్టంగాదు. మాలమ్మగారి నిర్బంధం.
నావివాహంలో మాలన్నయ్యలేని లోపం
మాత్రం నన్ను బాధించింది. పద్మగూడ
ఎక్కువగా రాలేదు తనకిష్టంలేని పనిగాబట్టి.
నావివాహమైనతరువాత పద్మ ఎక్కువగా
నావద్దికిరావడం మానేసింది. వస్తేఎక్కువ
సేపు కూర్చోదు. మాన్నేహబంధంమాత్రం
తెగలేదన్నదాను.

మా అత్తవారింటికి వచ్చాను. పద్మ
మాటలు తరచు వింటూండడంచేత నా
మనస్సులో కొంతవరకు భయమేర్పడింది
పురుషుల నమ్మతగినది కాదేమోనని. కాని
నా ప్రభువు నా భయసంశయాదుల కెన్న
డూ ఎడమియడంలేదు.

నా యీ కొలదికాల సతీత్వమండే
పురుషులు పద్మ వర్ణించునంతటి దుర్మ
ద్గులు కారనీ, వారిని ప్రేమతో స్వాధీన
మొనర్చుకొని వారి నానందిపజేసి తా
నానందిచుట స్త్రీయొక్క ముఖ్యకర్తవ్య
మనీ గ్రహించాను. స్త్రీ జన్మసార్థకం
కావడానికి పత్నీత్వమే అవసరమని తెల్సు
కున్నాను. విద్యాయుతులగు దంపతు
లన్యోన్యనురాగముతోనుండి వారి వారి
విధ్యుక్త ధర్మముల నెరవేర్చుకొనుచుండిన
వారి నే కష్టము లంటవు. వారి కిహము
పరములు సులభసాధ్యములు. ఇలాంటి
వెన్నో గొప్పగొప్ప యాదర్శములు స్వాను
భవంగా తెల్సుకున్నాను. దివ్యమోహనశక్తి
భగవంతుడు స్త్రీల కిచ్చాడు. దానిని ధర్మ
మార్గంలో వినియోగపర్చడం స్త్రీయొక్క
ముఖ్యధర్మము.

పద్మ ఇంటర్మీడియటు ప్యాసైంది.
బి.ఏ. జూనియర్ చదువుతోంది. నేను
పుట్టింటి కొచ్చాను. పద్మ నన్ను కాగిలించు
కోని చిన్నపిల్లలా ఏడుస్తోంది. ఎందు కేడు
స్తుందో గ్రహించలేకపోయాను. గదిలోకి
తీసుకెళ్లాను. దాని ఏడ్పునకు కారణ మడి
గాను.

పద్మ:—ఇన్నాళ్లు నిన్ను విడచియున్నం
దులకు ఎన్నడెరుగని యీ నీచదాస్య
మున ఎలాకాలం బుచ్చుతున్నావోనని
విచారిస్తున్నాను. పరీక్షలకై చదువు
తూండడంవల్ల నీ కుత్తరాలు వ్రాయలేక
పోయాను. లలితా! ఎవరైన తమ కష్టా

డా. సుశీల ఎక్. పరంజిపె

(కీ. శే. ఎక్ జి. పరంజిపెగారి కుమార్తె)

ఇంగ్లాండునందు ఎల్.ఆర్.సి.పి., ఎం.ఆర్.సి.ఎస్.

పట్టముల బడసి భారతదేశమునకు తిరిగివచ్చిరి.

గం గా వ త ర న ము

లను తమ నెచ్చెలులతో చెప్పకుంటే వారి పరితాపము కొంత శాంతిస్తుందనుకుంటాను. చెప్ప. నీ కేమేం కష్టాలు సంభవిస్తున్నవో?

నాకు నవ్వొచ్చింది. పద్మయే పిచ్చి పిచ్చియూహలకు లోనాచున్నదనే విచారం నన్ను బాధిస్తుంటే, నేనే యేమో కష్టాలుపడుతున్నానని తా ననుకుంటోంది. “పద్మా! విచారించకు. నా కేమాత్రం కష్టంలేదు” అన్నాను. పద్మ “పురుష దాస్యం” అంది.

నేను:—పిచ్చిదానా! శ్రీగాని పురుషుడుగానీ బ్రహ్మచర్యంగా ఉండి జీవితానందం పొందజాలరు. పురుషుల ద్వేషించి, వారితో సంబంధంలేకుండా ఉండి శ్రీగౌరవము సంపాదిస్తానన్నమాట దుర్లభమైంది. ఒక పురుషుని నీకు తగినవాని వరింపుము. అతనిని ధర్మమార్గమున నడిపింపుము. నీవు సీతవై యతని రామునిగా జేయుము. అప్పుడే నీజాతి, నీ కుటుంబము, నీవు, నీ భర్త ధన్యులగుదురు.

పద్మ ముఖం ఎర్రబారింది. విచారం కోపం ఆమె నావరించిన్నై. నామీద ఉండే ప్రేమ, చాల దినములకు చూచినందున గౌరవం, ఆమె నింతతడవు నోరు మూయించినయి గాని, ఆమాటలే మరోనోట విన

లేదు. విని సమీపించలేదుకూడాను. అక్కడికీ తీవ్రంగా అంటోంది, “ఓయ్! అమాయికా! ఇదంతా నీభర్త నేర్పాడా నీకు! స్వార్థపరుడు! పురుషుల హృదయాలు కనుక్కోవడం దుర్లభం. ఇప్పుడు నీ యావన ముదలి హృదయానందకరమగు వెన్నెల రాత్రులలో నీ భావికాల యంధకారమయమైన జీవితాన్ని ఊహించలేకున్నావు. మనకంత దూరదృష్టి ఉంటే ఇన్ని అగచాల్లేందుకు? నల్లరుపిల్లల తల్లివై నవ్వుడుగాని నీ భర్త కెంతప్రేముంటుందో నీకు తెలుస్తుంది. ముందుంది ముసళ్లపండుగ. ఎందుకెగురుతావుండు.”

నేను:—పద్మా! మనమే కొంచెం తెలివిగా ప్రవర్తిస్తే అలాంటి దెన్నడు జరుగనేరదు. జర్గినా చింతయుండదు. కుర్రాళ్లతోనే మన కానందం గలుగుతుంది.

పద్మ:—“ఇపు డానందం. తర్వాత దుఃఖం. దుర్భరమైన దుఃఖం. మరువకు, మరువకు” అని అంటూ లేచి ఉండమంటుండగా వెళ్లిపోయింది. దీనిపిచ్చి ఎన్నడు మానునో యని యాలోచిస్తూ నేనూలేచి మా అమ్మవద్దకి వెళ్లాను.

[పద్మ క్రమంగా తన ఆశయాలన్నీ విడువడం, లలిత పుణ్యకాలకుజయంగలగడం, పద్మ పెళ్లి, అపజయం పొందడం వచ్చేసంచికలో చదవండి.]

బిడ్డ ఎపుడూ ఏడుస్తుంటే తప్పేమై ఉంటుంది?

బలహీనమై అల్లరి చేస్తూవుండే బిడ్డకు
వైద్యులు సిఫార్సుచేసిన ఈచికిత్స అవసరం.

ఆహారంలో ముఖ్యమైనవస్తువులు లేని
దానివల్లనే చాలమంది పిల్లలు అల్లరిచేస్తూ
సంతోషహీనంగా వుంటారు. వారికి
ఆరోగ్యం, బలం, సంతోషమూ కలిగించా
లంటే తక్కువైన వానిని యివ్వడమే
ఉత్తమమార్గం.

అరవైయేళ్లుగా పిల్లలకు బలవర్ధకావ
ధంగా పేరుపొందివుండే స్కాట్సుఎమ్
లన్ కంటే ఈ విషయాల్లో పనికొచ్చే
జేతే యితరవాటిని వైద్యులు కనిపెట్టలేక
పోయారు. దీనిలో శుభమైన కాడేలివ
రాయిల్ మాత్రమే కాకుండా, పిల్లలలో
గ్యానిక్, వృద్ధికి ముఖ్యంగా కావలసిన
కాల్షియమ్ భాస్వరమూ, ఎ. డి. జీవధా
తువులూకూడా వుంటవి. ప్రత్యేకమైనపద
తితో, స్కాట్సుఎమ్లన్ తినేటందుకు
రుచిగా, జీర్ణమయేటందుకు సులభంగా
చేశారు. సాధారణకాడేలివర్ ఆయిల్
కంటే ఇది మూడురెట్లు గుణంతో పని
చేస్తుంది.

సంపూర్ణమైన చికిత్స.

పిల్లల అభివృద్ధికి బాగా తోడ్పడే
గుణాలే స్కాట్సుఎమ్లన్ పెద్దవారికి
కూడా బలం గలిగించడానికి సాయం
జేస్తాయి. సంపూర్ణమైన గుణమివ్వడానికి
కాడేలివరాయిల్ వలె ఇది భాస్వరాన్ని,

కాల్షియమ్ మొదలైనవాటిని వేరుగాకోరదు. ఇదిఒకటే సంపూర్ణమైనగుణం ఇస్తుంది బలహీనంగావున్నప్పుడు లేక, జబ్బు
నుండి తేరుకుంటు ఉన్నప్పుడు టానిక్కుగా ఉపయోగపడుతుంది. దగ్గు, జలుబు, ఇతరప్రయోజనా మొదలైన అంటువ్యాధులు
రానీకుండా ఆపడానికి, పెక్కుమంది డాక్టర్లు, ఉపయోగించిన వారుకూడా స్కాట్సుఎమ్లన్ సిఫార్సు చేశారు.

తలిదండ్రులకు తెలియాలి
స్కాట్సుఎమ్లన్ ను
ఎముకలను బలపరచేదానిగా వెన్ను
పొలకంటే 80 రెట్లు మేలు. 1
గుండ్రకంటే రెండింతలు మేలు.
శరీరాభివృద్ధికి
వెన్నకంటే 8 రెట్లుమంచిది.
బనానాలకంటే 100 రెట్లుమంచిది.

SCOTT'S Emulsion

స్కాట్సు ఎమ్లన్ ను మండిపర్తకులు: శుద్ధమైన కాడేలివరాయిల్ నుండి

ఇంజీరియల్ కెమికలు ఇండస్ట్రీను (ఇండియా) లిమిటెడ్.

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, కొలంబో, కాన్పూరు, పాట్నా
అనామృతాబాదు, కొచ్చిన్, కార్గిలికట్టు, విశాఖపట్టణము, కరాచి, అమృతసరము.

నిద్ర; క వి త

శ్రీమతి బుద్ధిరాజు చెల్లాయమ్మగారు

గుబురుగుబురులుగా గూడుకొన్న పొదల
చిగురుటాకులలోన విచిత్రగతుల
బూచియున్నట్టి మల్లికాపుష్పతతుల
తావులెడ నెడనొలికిన తావులందు
మధురమకరందరసపాన మత్తమధుప
తతులఝంకారగాన మోహితసమీర
మృదుతరాంగుళీధూత తంత్రీస్వనముల
శిలలుగరగిపో నదులైన తలములందు
చూతపల్లవమాధురీ శోభజిక్కి
యెడలిపై నెల్ల పుష్పొళ్లుగడలుకొనగ
గానవాహినుల్ జగమెల్లగప్పివైవ
కోకిలలువిహరించెడు కోనలందు
తుహినకిరణుడు చంచలదూర్చికాంచ
లముల చలువచేతులను లాలనయొనర్చి
వికచక్రైరవనవదళ వృంతజనిత
వాతసౌఖ్యములను చొక్కువనములందు
విసువునలసటలేక నలైనలద్రిప్పి
తలపులకువన్నె వెట్టు చిత్రములగూర్చి
శిథిలహృదయను నను ముగ్ధజేసివైతు
వీయకారణవాత్సల్య మేలనీకు?
ఊహకందనియెత్తున ద్యోవభాన
చెప్పరానట్టివేగాన చెదరిపోవు
గాలికెరటాలమించు ఖగమ్మరీతి
నభ్రతలగాములౌ విమానములలోన
చదలుతోటలోమబ్బు పూబాదలనడుమ
రాజితానంతకోటి తారకలతోడ
రాజువాహ్యళివెడలి సరాగకేళి
దేలువిమలాంబుయుత సరస్వీరమందు

స్వర్గంగానదీ హేమసైకతముల
చలువలగుసీటితూపరల్ చెలువమెరయ
కలయజిమ్మెడు మందనుగంధవాహ
కంతనిర్లతస్వాగత గానమందు
కాంతితోరగినపూవులు కానబడని
పండుటాకులునేలపై బడనియట్టి
జరయుమరణములేనట్టి జనులుగలుగు
మనుజులెన్నడు గననినందనములందు
ముగ్ధనజ్ఞానతిమిర విమోహితాత్మ
నైన నన్ను నీతోడవిహార సరణిద్రిప్పి
యెన్నడెరుగనిసౌఖ్య నిర్జితనుజేతు
వీయకారణవాత్సల్య మేలనీకు?
పూవుపూవునబాదలెడు తావులందు
చిగురుచిగురున నొలికెడు చెలువమందు
యెన్నడునులేని తలపని యెరుగరాని
దివ్యసౌందర్యమున నాదుదృష్టినిలిపి
పలుకు తేనియలొలుక రాచిలుకలందు
మధువునానుచు బాడెడు మధుపమందు
కలుషమేమియొ యెకయింతగానరాని
నిర్భరానందసంరంభనిరతిజూపి
వగలువెంబడిరాత్రియు, వగలవెనుక
సుఖములును, వర్షమడగిన సూర్యకాంతి
వరుసగాగల్గునట్టు లేర్పరచియున్న
ప్రకృతిలోగల సత్యసారమునుదెల్పి
దేశకాలనిమిత్త బంధితములైన
పుడమిపొలిమేరలకు దాటిపోయి,యంత
నన్నునంతప్రకృతి కథినాథజేతు
వీయకారణవాత్సల్య మేలనీకు?

వివాహచరిత్ర

౧

“రాచ”

పుట్టుక

వివాహమన నెఱుగని వా రుండుటరిది. సమానవయస్కుగల యువతీయు వకులు జీవితమందలి కష్టసుఖముల సమానముగా పంచికొని సంతానము బడసి, యొకచో జేరియుండ సంఘమంగీకరించు ‘ఫర్మానా’ వివాహము. సత్సంతానమందలి మూలసూత్రము; సృష్టిసూత్రపరిపాలన విధాన మాదర్శము. ఇట్టి పవిత్రవిషయమునకు ప్రకృత ప్రపంచమునను భారతదేశమునను ఎట్టి యర్థమున్నదో తెలియనిది గాదు. తండ్రి తనయుని వివాహము తలపెట్టిన నది పవిత్రోద్దేశ్యముతో గాదు; లోకాచారము ననుసరించి కుమారుని కే బాలికనో తగలకట్టవలయుననియే; లేక కూడుగుడ్డల సంపాదించ దారిజూపని విద్య కొఱకై వెచ్చించిన ధనము గడించుటకే! తల్లి తనయ వివాహము తలపెట్టిన, పెద్దదైన లోకులేమందురో; చుట్టుప్రక్కగల అమ్మలక్కలేమి వాగుదురోయను భయము చేతనే! తాము తలపెట్టకపోయినను తలిదండ్రుల బలవంతముచేత వివాహమాడుటకు సిద్ధపడిన బాలబాలికల కదేమైనది తెలియక యొప్పుకొనుట, నూతనవస్త్రాభరణాదులధరించుట, తియ్యని తినుబండారముల విరివిగా దినుటయందలి యానందము

వలననే! కాటికికాళ్లు చాచుకొని పండుముడుసలియయ్యు వివాహమునకై సకల ప్రయత్నములు చేయుట తాను గతించు వఱకు దగ్గరుండి దాసివలె పనిచేయుట కొకస్త్రీని సంపాదించు నాశవలననే! సంసార సౌఖ్యములకు దూరుడయ్యు సంతానభాగ్యమును బడసియు కొందరు పురుషులు వివాహమాడ నువ్విష్ణులుట బిడ్డలపెంచుటకు దాదియు, వంటజేయుటకు వంటకత్తెయు గావలయుననెడి కోర్కె చేతనే! పరస్పర ప్రేమచే బంధితులై పవిత్రోద్దేశ్యములతో వివాహమాడుటకు ప్రయత్నించువారు చాల తక్కువ. సంఘములో నింతటి ప్రాముఖ్యమివ్వబడిన యీ వివాహపు పుట్టుపూర్వోత్తరములు చదువరుల కాదరణ పుట్టించకపోవు.

వివాహమునకు ప్రధానోద్దేశ్యము సత్సంతానమను విషయము నిర్వివాదాంశము. అది ప్రకృతిసిద్ధమై యంతటను గనబడుచున్నది. వివాహమను తంతులేకున్నను సృష్టియందుగల ప్రాణులు నీ యుద్దేశ్యముతోడనే సంతానమును బడయుచున్నవి. పశుపక్ష్యాదులలో నీ సంతానము బడయు పద్ధతు లొకటిగనుండవు. కొన్ని కొంత కాలము మాత్రము గలసియుండి సంతానో

గృహ లక్ష్మి

త్పత్తిగాకనే వేరైపోవుచుండును. మరి కొన్ని సంతానోత్పత్తియగువఱకుండి తరువాత వానిని పెద్దవగువఱకు పోషించు భారముతలపై నిడుకొని తరువాత వేరగును. మరికొన్ని సంతానమునుబడసి జీవితకాల మంతయు నొకచోగలసియుండి మందలు మందలుగా నుండును.

ఆదిమానవులలో వివాహమునకు సంతానోత్పత్తియే ముఖ్యముగా పరిగణించుచున్నట్లు పెక్కునిదర్శనములు గలవు. ఆదిమానవుల దగ్గరవారని యెంచబడుచు నాగరిక ప్రపంచమునకు దూరముగ వివిధ ప్రాంతములతోనున్న అనాగరిక జాతుల యెడల నీ విషయము గాననగును. పూర్వజయనులు, తూర్పు గ్రీకులాండు దేశస్థులును స్త్రీకి సంతానముగలిగిన గాని వివాహము పూర్తియైనదని తలంపరు. పెరుగియకొచాకోయందలి లెంగ్య ఇండియనులు మొదట వివాహమాడి యొకచో నివసించుదురు. నియమితకాలములో సంతానము గలిగినతప్ప వారా వివాహమునకు బద్ధులుకారు. కొన్ని కెనడాజాతులలో పురుషుడు తండ్రియింటనున్న భార్యతో అపుడపుడు వసించుచుండును కాని శిశువు జన్మించిన పిదపనే భార్యభర్తతో గూడ నివసింపవెళ్లును. అట్లా-అలేట్ జాతిలో పురుషుడు తనభార్యకు సంతానము గల్గినంత వఱకు ఆమెనుకొన్న పైకమివ్వడు.

బోర్నియోసముద్రతీరవాసులు వివాహమునకు ముందు వధూవరులు నిశ్చయ

మైన తరువాత నొకచో వసింపఁబెట్టుదు. గర్భధారణ చిహ్నములు గనబడిననే వారిరువురకు వివాహమగును. కొన్ని ఆస్ట్రేలియాదేశపు జాతులలో నొకడొకయువతితో సంతానము గలుగువఱకు వసించిన నామెను భార్యనుగా నుంచుకొన నిత్తురు. నీలగిరులందలి బడగలను వారిలో స్త్రీకి ఐదవమాసము వచ్చినగాని వివాహము సిరపడదు. మధ్యఆఫ్రికాయందలి ఫోజాతిలో భర్త మామగారింటనే సంతానోత్పత్తియగువఱకు భార్యతోగూడ వసించును. అంతవఱకు భార్యభర్తలకు గుఱిచ్చు మామగారే భరింపవలయును. ఆకాలములో అల్లునకు ప్రతిరాత్రి మూడుమారులు భోజనము పెట్టవలయునట! పురాతన కుకి జాతులందొక యువకుడెవరిని వివాహమాడ గోరునో ఆమె తండ్రియింట మూడుసంవత్సరములు పనిచేయుచుండును. ఈ కాలములో నాతడామెతో వసింపవచ్చును. ఆమెకు గర్భధారణ చిహ్నములు గల్గిన నతనికి వివాహమాడుటకు హక్కుండును.

వీనిని బట్టిచూడ ఇతరవిషయములకంటె సంతానోద్దేశమే వివాహమునకు ప్రధానమని స్పష్టమగును. ఇట్లు సంతానముబడయ వివాహమాడు పురుషులకు కొంతకై సామర్థ్యములు జీవనోపాయసాధనములు అవసరము. మనదేశమున స్త్రీపురుషులుగా పుట్టినచో మరి వివాహమాడకుండుటకు వీలేలేదు. వారు బీదలైన, కురూపులైన, రోగులైన, అశక్తులైన, మరేమైనసరియే పెండ్లియా

డిటీరవలసినదే. అందులో స్త్రీలైన చెప్పవలసిన పనియేలేదు. వారు వివాహమాడకుండునున్నచో ప్రళయమువచ్చును; ప్రపంచముతలపైన బడును; హిందూమతము గంగకలయును; ఆచార మడుగంటును; ఈ వివాహము పైననే ఆధారపడియుండుపితరులు నాశనమగుదురు. అట్లుగాక స్త్రీలకువిద్య, వయసు, రూపము, బ్రతుకుదేరువు, ఇష్టానిష్టములు ఇవియేమియు చూడక వారికెవరినో అంటగట్టి వివాహమైన కొలది కాలములోనే వారెవరికిచెప్పక స్వర్గలోకమునకు విమానాలపై ప్రయాణములు సలిపి యేపాపమెఱుగని వారిని యావజ్జీవఘోరనరక బాధల పాలుజేసిపోగా ప్రపంచము నిలుచును; హిందూమతము జీర్ణముగాదు; ఆచారము మెఱుగెక్కును; పితరులు తరింతురు; పెద్దలు సంతసింతురు; సంఘము సెబాసనును.

దానికేమిగాని పూర్వులలో మాత్రము వివాహమాడు నాతడు ముఖ్యముగా యువకుడై, బలవంతుడై తనభార్యను రక్షించుసాధనోపాయము లెఱింగియుండవలయుననెడి నియముండెడిది. ఉత్తరఅమెరికాఖండమందలి ఇండియనులు సంసారమును పోషించుశక్తిగలుగుటకుమున్నే వివాహమును తలపెట్టుటవమానముగా నెఱుఁగుదురు. పూర్వకాలమున మానవులకు వేటయే ముఖ్యజీవనోపాధిగానున్నందున వేటాడుటకు రానివాడు వివాహమున కనర్హుడుగా పరిగణింపబడుచుండెను. బ్రిటిషుగయానా

యందు మాకూసిన్ అనబడువారిలో వివాహమాడ దలంచుకొన్నవాడు ఓర్పుధైర్యసైర్యాదిగుణములు గలవాడని నిరూపించుకొనుటకు శరీరమందు పరీక్షారమితరులుజేయు పలుగాయములను భరింపవలయును. అంతియగాక అతడు కొంత అడవిని చక్కజేసి కుటుంబమునకు గావలసిన మాంసాదులను వేటాడి తీసికొని రావలయును. ఇటువంటి పరీక్షలు పలుతెగలలో పలువిధముగగలవు. అలాస్కాయందలి కోయికుకాలను జాతి వారు తమలో నెవడైన యొక జింకను చంపకముందే వివాహమాడినచో నాతనికి సంతానము గలుగదని నమ్ముదురు. యువగిరులను తెగలో వరుడు కాగోరువాడు, కాబోవు మామ అడవియందు కొట్టవేసి వచ్చిన యొక పెద్దమాను నింటికి లాగుకొని వచ్చి యొకగుడారముక్రిందబడురీతివేయవలయును. అప్పుడే అతడు వివాహమున కర్హుడు. ఈజిప్టునందు కొంతమంది ఆరబ్బులలో వరుడగువాని బంధువులందరు చబుకులతో ధైర్యమును బరీక్షింప చావమొందుదురు. వానికి వివాహము నిజముగ గావలసియున్నచో నాతడద్దానిని సంతోషముతో భరింపవలయును. ఇటువంటి విచిత్రవాడుక లెన్నేనిగలవు. నవీన యువకులవియనాగరకముగ దలంపవచ్చునుగాని వారు వివాహమాడుటకు పరీక్షలలో గడతేరుట కన్న నూరకుండుట మేలనియే తలంతురు. కారణమేమి? వివాహమున కన్నివిధముల తగినవారు చాలతక్కువగా నుండుటే!

గృహ లక్ష్మీ

ఈ వివాహపద్ధతి ఆదినుండియే యిప్పటి యభిప్రాయములతో జరుగుచున్నదని తలంపరాదు. సంతానోత్పత్తితో ప్రకృతియందు స్త్రీపురుషప్రాణు లొకయెడజేరి నసించును. సంతానోత్పత్తియైన తరువాత ప్రకృతియందు యావజ్జీవ మన్నిప్రాణులుగలసి యుండునని తలంపజనదు. గర్భధారణగల్గిన వెంటనే కొన్ని జంతువులు విడిపోవును. మరి కొన్ని వానిని పెంచి పెద్దజేయుటకు పూనుకొనును. మరికొన్ని యావజ్జీవమువలకు వానితో గలసియుండును. గొరిల్లా మొదలగు కోతిజాతు లీతెగకు జెందినవి. ఆగుణములో పరమావధి జెందినవాడే మానవుడు.

మానవుడు స్త్రీ గర్భముధరించి నప్పటి నుండియు, ప్రకృతియందు జంతువులవలె, నామెను సంరక్షింప బూనుకొని యామె యండనుండును. సంతానముగల్గిన తరువాత భార్యను, సంతానమును రక్షించుభారమంతయు నాతడే వహించును. కాని యీకాలమందు ఒకవిధమగు వాడుకగాని అనురాగముగాని యాతని తనభార్యా పుత్రులనుండి వేరుచేయక నుండెడిదని భావించుటకంటె వివాహమను నియమము ఏర్పడిన పిదపనే పురుషుడు భార్యాబిడ్డలతో స్థిరముగనుండుటజరిగినదని యెంచుట మంచిది. ఈయే ర్పాటు సంఘము గావించుటకు స్త్రీపురుష

లొకచో నివసించువాడుక మాత్రమే యాధారముగాదు. వారికిగల్గిన సంతానమునెడ తలిదండ్రులకు సహజప్రేమ జనించును. కాని మానవుడపుడంత నాగరికతజెంది యుండకపోవుటచే భార్యాబిడ్డల తప్పని సరిగా పోషించు బాధ్యత గురైతిగియుండక పోవచ్చును. అపు డాస్త్రీయు నామె సంతాన మితరుల నాశ్రయింతురేని మొదటియాతని కున్నట్టి యాదరణ — వాడుకను సంబంధమునుబట్టి — యిష్టము వారియెడ గలుగక పోవచ్చును. అంచుచే నొకపరి యొకచో వసించి సంతానమును బడసినమీదట వారందరు విడిపోకుండుటకును, వారిమధ్య సంఘసహవాసముచే మొలకలెత్తుచున్న యనురాగమును వృద్ధిపొందించుటకును, కొన్ని నియమములనెఱిగి వర్తించుటకును, అప్పటివారిలో కొంచెము జ్ఞానము గలవారు వివాహమను పద్ధతి నేర్పఱచిరి. దానికి లోనైనవారు మాత్ర మొకచో నివసింపవలయుననియు, వారు తదుపరి వీడిపోరాదనియు నిర్ణయించిరి. దీనికి సంఘము తనయంగీకారమును జూపెను. అది నానాటికి దేశకాలపాత్రలబట్టి మారుచు వివిధ కట్టుబాట్లకులోనై తుదకు విపరీతముగా పరిణమించినది. తరువాత బైలుదేరిన బాహ్యడంబరాచారము లందున్న యాశయములనే మరుగుపరచినవి.

వ ర ప్ర సా ద ము

నాడు మాత భవాని చత్రపతి శ్రీ శివాజికి ధర్మరక్షనార్థము పవిత్రఖడ్గమును ప్రసాదించినది. ఆ దేవీ సమర్పిత ఖడ్గమే అశానికి బలము, తేజస్సు, ధైర్యము. భారతీయులందరికి ఆ బలము, ఆ ధైర్యము, ఆ సైర్యము, ఆ తేజస్సు వుండవలెను.

బలమును నృసింహరచుటకు, ధైర్యసైర్యములను పెంపొందింపజేయుటకు, కండరములను పెంచుటకు, తేజస్సు నినుమడింపజేయుటకు, బీవామృతమును సేవింపవలెను.

నరముల బలమునకు, దేహపుష్టికి, తేజస్సునకు

బీ వా మృ త ము

ఆయుర్వేదాశ్రమము, :: పోస్టుబాక్సు 287, మదరాసు.

భారత స్త్రీకి సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ

[వైశ్వికతో గతసంచికయందు కొంతమంది సోదరీమణుల వ్యాసములను ప్రకటించితిమి. వారి యభిప్రాయము లీ సమ్యక్పై కొంచున్నట్లు వగ నొకరితి యుండుటజేసి యితర సోదరీమణులుకూడ తమ యభిప్రాయముల దెల్పిన ప్రకటించుమని మరల కోరితిమి. దానిపై మాకుచేరిన వ్యాసములందు కొన్నింటిని మాత్ర మిచట క్లుప్తపరచి ప్రకటించుచున్నాము. ఈ విషయముపై సోదరీమణుల యభిప్రాయముల ప్రకటించు టి సంచికతో విరమించుచున్నాము. గత సంచికయందు గావించిన ప్రకటన ననుసరించి తమ యభిప్రాయములను ప్రకట నార్థమై వ్యాసరూపమున మాకు పంపుకొన్నవారికి కృతజ్ఞులము. సంపాదకుడు.]

ఈ సమస్యపై ఇప్పటికే చాలామంది సోదరీమణులు సలహాల నిచ్చియున్నారు. కాని పరిశీలించి చూడగా ఇంచుమించుగా అందరి ఉద్దేశములును ఒకేవిధముగా కనుబడుచున్నవి. ఇందరు సోదరీమణులకు వ్యతిరేకముగా నే నీయభిప్రాయము నివ్వవలసి వచ్చినందుకు చింతించుచున్నాను.

క్రిందటనెల ప్రచురింపబడిన వ్యాసములన్నిటి ముఖ్యాంశము స్త్రీలు పాశ్చాత్యవిద్యలు, వేషాచారములు నేర్చుకొనక గృహనిర్వహణము బాగానేర్చుకొని పతివ్రతలుగాఉండి, అనగా భర్తను సర్వవిధముల పూజించుచూ, పిల్లలే తమ జీవితసర్వస్వమునొని, వారి రక్షణమే తమ విధ్యుక్తధర్మమనుకొని, బాహ్యవ్యవహారాలతో ఎక్కువ సంబంధంలేకుండా, నుమతీ సావిత్రుల కథలు చదువుకుంటూ కూచుంటే సర్వస్వతంత్రురాలు అవుతుంది అని తేలుతున్నది. ఇందులో ఆశ్చర్యకరమైన విషయమేమనగా హైందవస్త్రీకి గృహనిర్వహణమునందుగాని శిశురక్షణమునందుగాని పాతివ్రత్యవిధానమునందుగాని ఇష్టము ఏమీ ఆస్వాతంత్ర్యములేదు. ఇంతేగాక నేనా విధానమే జీవితలక్ష్యముగా పెట్టుకొనే ఏజాతికిగూడ అడ్డంకులు ఉండవు. నిజముగా భారతస్త్రీకి కావలసి నది ఇంతమాత్రమే అయినయడల ఆమె ఇప్పటి జీవితముతో తృప్తిజేంది నిర్విచారముగా “స్త్రీభక్తివిజయము” చదువుకుంటూ పిల్లల్ని ఆడించుకుంటూ కూర్చోవచ్చును. అందుకు ఇష్టమున్నస్మృతులు, చట్టములు, సాంఘిక పరిస్థితులు అన్నీ అనుకూలముగానే ఉన్నవి. ఈ స్వేచ్ఛతో తృప్తిజేందినయడల నిర్విచారముగా శతాబ్దముల పర్యంతము ఇట్లే పతివ్రతలుగా ఉండవచ్చును.

అట్లుగాక భారతస్త్రీ తానుప్రాణముగల చీపురుకట్టను (A living broom) కాననియు పురుషులలో వలె, అనుకూలము గల్గినయడల పురుషులు చేయగల గొప్పపనులన్నియు చేయగలననియు, తనజాతి యందు బుట్టిన తనవంటి భారతస్త్రీలే కొందరు ప్రపంచవిఖ్యాత కార్యములూచరించియున్నారనియు, తెలుసుకొని నాగరిక ప్రపంచమునందలి వివిధప్రాంతముల స్త్రీలెట్టి సంపూర్ణస్వేచ్ఛను ననుభవించుచున్నారో అట్టి స్వతంత్రమే తనకుగూడా ఎప్పుడు, ఎట్లా, వచ్చునా? అని విచారించినయడల అప్పుడు ఈక్రింది సంస్కరణ ములు ముందుగా జరుగవలసి ఉండును.

స్త్రీకి ఇష్టముఉన్న మోస్తరుగాక, ఏవిధమైన ప్రత్యేక నిబంధనలులేక, సర్వవిధముల పురుషులతో సమానమైన వారసత్వపు కాసనము రావలెను.

భారత స్త్రీకి సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ

(2) ఇప్పటివరకే స్త్రీ ఈ యీ ప్రత్యేక విద్యలను మాత్రమే నేర్వవలసిన నిబంధనలేక ఆమె అభిరుచిని అవకాశమును, అవసరమునుబట్టి ఏ ప్రత్యేక విద్యనైనా నేర్చుకొనగలిగియుండవలెను.

(3) స్త్రీల వివాహవయోనిర్ణయము, మనుస్మృతి ననుసరించి 8-10 సంవత్సరములుగాని శారదా శాసనము ననుసరించి 14 సంవత్సరములుగాని గాక రజస్వల నిబంధనలేక, వారి పిల్లనగుననించి శరీరస్థితినిబట్టి ఎవరికి వారి ఇష్టప్రకారము ఉండవలెను. (?)

ప్రస్తుతము అవసరమైన పెద్దసమస్య లివ్వీ. ఇవి సమకూడినయడల మిగిలిన చిన్నచిన్న సంస్కరణ ములను స్త్రీలు స్వయముగానే చేసుకొనగలరు. ఇన్నిటికన్న ముఖ్యమగు విషయమేమనగా స్త్రీలు తాముగూడ పురుషులతో సమానులమనియు, ఈ ప్రపంచ చిత్రము లనుభవించుటకు అనుకూలమైన సర్వాధికారము లును తనకుగూడ గలవనియు, స్వార్థపరులైన పురాణకారుల సంకుచితాభిప్రాయములవలన తమకు లోపించిన సక్రమాధికారములను తిరిగి సంపాదించవలెననియు, తలంచి వానిని బొందుటకు ప్రయత్నముచేయవలెను.

అంతేగాని ఇలా పాతివ్రత్యంతో పిల్లలక్షణ ఇంటి సవరణచేసుకుంటూ కూర్చోవడమే సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ అనుకునేయడం ఇక భారత స్త్రీలకు క్రొత్త గాకావలసిన సంస్కరణము లేమిలేవు. మరియు ప్రపంచమంతా క్రొత్త క్రొత్త మార్పులతో దినాదినాభివృద్ధిచెంది ముందుకు నడుస్తూఉండగా మనభారత స్త్రీలు వెనుకకునడచి అననూయూ అరుంధితీలవలె తయారుకావలెననుకుంటున్నారు. అంత ప్రేమగల ఆశ్రరాణ పతివ్రతల చుత్తర లలో ఉత్పేక్షతీసి నేయగా విశ్వాసకరమైన నిజచరిత్ర ఎంత మిగులుతుందో ఒక్కచరిత్రనైనా ఇంతవరకు ఎవ్వరూగూడ పరిశోధనచేయలేదు. ఇంతేగాక ఈధర్మములుచెప్పి వెనుక ఈజ్మేస్త్రీ లెవరైనా ఇప్పుడు మన పురుషులనుగూడ వశిష్టకుశానకులనుగా తయారుచేస్తారా! లేనియడల పురుషులు పెద్దపెద్ద చదువులు చదువుకొని ప్రపంచవిజ్ఞానం సంపాదించి పరిపూర్ణమైన పాశ్చాత్యదుస్తులతో క్లబ్బు విహారాలకు కాస్మాపాలి టన్ డిన్నర్లకు హాజరవుతూ అంతర్జాతీయసమస్యలను ఆదుర్దాతో పరిశీలించే రోజుల్లో మన స్త్రీలు అననూయూ అరుంధితీ లాగా ఐపోయి శుశ్రూష చెయ్యడానికి తప్ప ఇంకెందుకు పనికిరానిస్థితిలో ఉన్నయడల ఆపురుష మహాశయులు ఇంటికిరావడమంటే అసహ్యపడి క్లబ్బుల్లో తమకు కనబడే స్వాతంత్ర్య మూర్తులైన ఏకైక స్త్రీ కాంతా కరస్థానానికో కలవరించి పోతారు. చివరకీ పతివ్రతామణులు భర్తలకేగాక సపత్నులకుగూడ సేవచేయవలసిన స్థితికివచ్చి మరింత శీఘ్రంగా ముక్తిబొందుతారు.

కనుక స్త్రీ సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ సమానమైన గౌరవము బడయవలసంటే వెనుక నేను నూచించినట్లు ఉన్నత స్థితికి వచ్చుటకు ప్రయత్నింపవలెను గాని సేవావిధానంలోనే సంపూర్ణ స్వేచ్ఛగలదిని తలంపగూడదు.

యల్లాప్రగడ సీతాకుమారి—(హైదరాబాదు,)

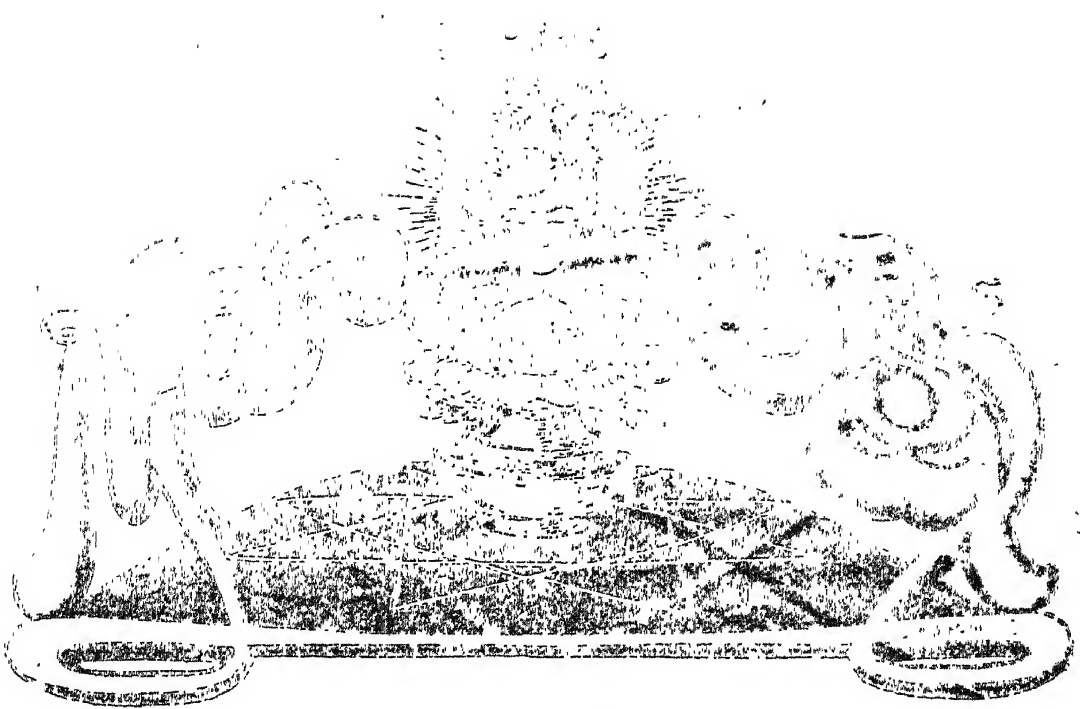
భారత స్త్రీకి ప్రపంచ స్త్రీలందరిలో తలమానికమని కీర్తివచ్చియున్నది. ఏల? ఆమె పతిసేవా వ్రతగమన. అందువలననే మనలో పాశ్చాత్య దేశములందువలె విడాకుల అగచాట్లులేవు. భారత స్త్రీలలో విద్యతక్కువ. ఇపుడిపుడు విద్యావతులగు స్త్రీలు బయలుదేరుట ముదావహము. కాని వారికివిద్య వచ్చినంత మాత్రమున పతులకు లొంగియుండరన్న భావముగూడ పట్టువడుచున్నది. తుదికి ఎంతవరకు ప్రబలివదన చదువుకొన్న భార్యను పెండ్లాడితే సంసారయాత్రకు నిరుపయోగమని నమ్ముటవరకు వచ్చినది. ఇపుడు నిరుద్యోగసమస్య పురుషులలోనే ప్రబలముగనున్నయది. అట్టియెడ స్త్రీలుగూడ వారితో పోటీపడి యుద్యోగములదూరి సంసారికజీవనమున చక్కగ బాల్సానకపోయినచో భారతజాతియే అధోగతిపాలగుట

గృహలక్ష్మి

తిథ్యము. కావున ఏనాడు మనము లలితకళలను అనగా కవిత్వము, చిత్రలేఖనము, సంగీతము, చమ్మి-పని మొదలగునవి చేపట్టి గృహకృత్యముల కడుదలని తీరికసమయములను సాగించుచు పురుషులమనసుల రంజింపజేయుదుమో అపుడు సంపూర్ణస్వేచ్ఛనుబొంది భారతీయులకేగాక ప్రపంచనారీలన్నములకెల్ల మార్గదర్శిని భారతదేశమున జేజోవంతముగ చేయజాలుదుము.

పులవర్తి కమలావతిదేవి—(రాజమండ్రి)

ఇప్పుడు భారతభూమియందు జేచోటవిన్నను యొకవంక “స్త్రీస్వాతంత్ర్యము, పురుషులతో సమానమైన హక్కులుండవలె”ననియు జేరొకచో “స్త్రీవిద్య”యనియు, మరొకప్రక్క “సాంఘికవివాహము” అనియు, యింకొకచోట “విడాకులచట్ట”మనియు, వేరొకయెడ “స్త్రీలు దేశసేవచేయు సమకట్టవలె”ననియు శకట ప్రబలముగా వినబడుచున్నవి. కాని యీ కేకలకు పలుకురాయివలె మాగుండుటకు వినవచ్చుచున్నదే గాని స్త్రీలోకమున కావంతయు మేలు గలుగకున్నది. కారణమేమన నిజపరిస్థితులను గమనించక ఇరిని జూచి నక్క వాతపెట్టుకొన్నట్లు విదేశస్థుల ననుకరింపగడంగుటయే. కన్యగానున్నప్పుడు తలిదండ్రుల ప్రేమ లభింపకయు, యావనమున భర్తప్రేమ లభింపకయు, వార్ధక్యమున పుత్రప్రేమ లభింపకయు యెందరు స్త్రీలు కష్టపడుచున్నారో విచారంపఱానుకున్న మూడువంతు లట్టివారేయున్నారు. పై కెంత గంభీరమైయున్నను మూడువంతులమంది యట్టివారే. లోనిశ్రుద్ధతీయక పైమెరుగు లెన్ని పెట్టిన నేమిలాభము. బాల్యమందు తల్లిదండ్రుల ప్రేమగల్గిన కన్య స్వాతంత్ర్యము గల్గియుండును. (1) ఆమె వివాహితగాకున్న యామె స్వేచ్ఛాప్రవాహమున కడ్డలేదు. కాని యట్లుండుట సౌఖ్యప్రదము కానేరదు. అడ్డుపెట్టువారులేనపుడు స్వతంత్ర మనుభవించుట గొప్పగాదు. భర్త యాధీనమున (2) స్వతంత్రమైయుండుటమే యెక్కువ. భర్తప్రేమ గూర్చి కొన్ని సతీతిలకమే నిజమైనస్వేచ్ఛ యనుభవించును. ఎన్నికష్టములున్నను, యెన్ని చిక్కులున్నను పతిప్రేమ లభించిన సతి నాథుని హృదయసింహాసనాధిస్థానదేవియై స్వాతంత్ర్యప్రభల నల్లిక్కులు నెదజల్లుచు ప్రణయ రాజ్య మేలగలదు. అదిలేకున్న యామె యెట్టి కోటిశ్వాసని తనయయైనను, గుంత యితరులు తనను గౌరవించుచున్నను స్వతంత్ర్యసౌఖ్య మనుభవింపజాలదు. ఏదో బాల్యమున పైపేరులు చదువుపాటి విద్యనేర్చి వరకుల్కాది నియమముల మీరలేక యెవరికో యొకనికిచ్చి వివాహముజేయుచుండుట సరిపాలైపోయినది. ఇందెవరి కిష్టములేకున్నను యాసంసారము కష్టసముద్రమగుచున్నది. కనుక యిట్టి మన వివాహవిధులు మొదట చక్కబడవలెను. వధూవరు లొండొరుల ప్రేమించి వివాహమాడిన యిట్టికష్టము లెక్కువయుండవు. జీవితమునకంతయు స్వర్గప్రాయమగు నాతరుణమే యిట్టి విల్పములవల్ల నరకప్రాయమగుచున్నది. ప్రేమ గల్గకున్న నామన స్సామెకివ్వనను భర్త నే స్త్రీయైన నెట్లు వశపరచుకొనగలడు? పోనిమ్ము. భర్తతోనేమి నాయుష్టము నాదని భర్తసంబంధము విడనాడిన సంపూర్ణమైనసౌఖ్య మే స్త్రీయైన యనుభవింపగలదేమో సోదరీమణు లాలోచించిచూడుడు. అప్పు డామెకు త్రిభువనాధిపత్యమైనను సౌఖ్యప్రదము కానేరదు. భర్తను వశపరచుకొను యుత్తి పతిచేత నెట్టి ఘనకార్యమైనను చేయించగలదు. ఇందు కెన్నియో చారిత్రక విదర్శనములున్నవి గదా? అట్టిస్త్రీ విద్యావతియేని పురుషునిద్వారా యెంత దేశసేవయో చేయించగలదు. కనుక బాల్యమందు తమ పుత్రులకు విద్యావతులను(అనగా కేవల మాంగ్లవిద్యయని కాదు. యాంగ్లమైనను తగినవిద్యనేర్పించుట) జేసి యాకన్య కనుకూలవరుని గూర్చుటయే స్త్రీకి మన భారతీయులిచ్చు స్వాతంత్ర్యము. విదేశ విద్యావ్యామోహితముగాని సర్విద్యాపద్ధతులను నెలకొల్పి వరకుల్కాది దురాచారములను బారద్రోలు వివాహపద్ధతులను నెలకొల్పినయెడల మన భారతరమణీమణు లెంతమంది దేశోద్ధారకులనో తయారుచేయ

శ్రీమతి 'ఫిలోమెనా' తంబుచెట్టి

“భారతీయ ఫిడేలురాణి” యని పాశ్చాత్యులచే ప్రశంసించబడిన శ్రీమతి ఫిలోమెనా తంబుచెట్టియొక్క జీవిత చరిత్ర నిటనానుటకు బూనుటలేదు; లేక నీమె గడించిన కళావిమర్శనము చేయ మా యుద్దేశ్యముగాదు. ఏలన భావిజీవిత మీమె యసమానప్రతిభను జాటవలసి యున్నది. భారతనారీమణియయ్యు పాశ్చాత్య గానకళయందు ఫిడేలు మీ దెన లేని నైపుణ్యమును బ్రదర్శించి మించిన నీమె కళాసామర్థ్యమందు భారతీయుల దృష్టి గౌరవాదరములతో బాదుకొనున నెడి యాశయుమే యీవ్రాత కాధారము.

వ్యక్తుల జీవితములందువలెనే జాతీయ జీవితమునందును ఎగుడు దిగుడులు, కష్ట

సుఖములు, నూతనోజ్జీవనము గలుగుచుం డును. అంగ్లేయులు భారతదేశమునందు బ్రవేశించిన దినములలో మెకాలే యన్నట్లు “మహామహిమోన్నతులైన భారతీయులు బానిసత్వమున మూఢనమ్మకములందు బడి” మూల్గుచుండెడవారు. కాని కాల మొకరీతిగనుండదు. త్వరలోనే నూతనో జ్జీవనము ప్రారంభించినది. భారతీయుల ప్రతిభను పాశ్చాత్యులు క్రమక్రమముగా గుర్తింపదొడంగిరి. విదేశీయులు తమ సారస్వతము, కళలపట్ల జూపుచువచ్చిన గౌరవాదరములే భారతీయులును సంపూర్ణముగ మేలుకొల్పినవి. అంతరవీండ్రు డుదయించి ప్రపంచసారస్వతమున ప్రచండ భానుడై ప్రభలీనజొచ్చెను. శ్రీ తోరు

గృహ లక్ష్మి

దత్తు సరోజినీనాయుడు మొదలగువారి రచనలు ప్రాచీనప్రతీచీ ఖండముల గౌరవింప బడజొచ్చెను. తాకూరు వంశము చిత్రకళ నభివృద్ధిబొందించి యెల్లరిచే 'సెబాస్' అని పించుకొనెను. సి. వి. రామను, రాధా కృష్ణ మహాశయులు విజ్ఞానతత్వశాస్త్రము లందు భారతీయుల ప్రతిభను జూపెట్టి దివ్య దీప్తిని వెలింగిరి. ఉదయశంకరుడు, మనో హరమై అపురూపమైన భరతనాట్యమును పునరుద్ధరించి భారతీయకళ లిట్టివాయని ప్రపంచమును వెరగందజేసెను. చాలని దానికి శ్రీమతి ఫిలోమెనాకన్య పాశ్చాత్య పద్ధతిని జంత్రగాత్రమున రాలగంగజేసి ప్రాచ్యులపాశ్చాత్యుల నౌరాయనజేసెను. ఇతరులవలె నీమెయు కళలను భారతీయ పద్ధతులతో నెదుల కారాధింపక మానె నని ప్రశ్న రావచ్చును. దానికి కారణములు లేకుండఁబోలేదు. విమలమై యున్నతమై యున్న కళకు ప్రాచీయని ప్రతీచీయని భేదములేదు. పద్ధతులు, పరిభాషలు వేరు గావచ్చును. కాని సారము, తత్త్వమంతయు నొక్కటియే. ప్రకృత ప్రపంచమున నే కళ గాని విరివిగా వ్యాప్తి బొందవలసి యున్నచో పాశ్చాత్యపద్ధతియే దాని కెక్కు డుగా తోడ్పడుచున్నది. అంతియగాక, పాశ్చాత్యపద్ధతుల నవలంబించి వారి గుట్టు మట్టుల నెఱింగి ప్రాచీనప్రతీచీ కళా సమ్మేళన మొనరింపఁదగును. ఈవిషయమై ఫిలోమెనా కన్యగారే చెప్పిన సంగతులను గమనింపఁదగినవి. "పాశ్చాత్యుల దైనను

భారతీయులదైనను గానకళ సర్వజనాంగీ కారమై ప్రత్యేక ఆకర్షణ గల్గియుండును. ఐరోపాయందు భారతీయ గానకళను ప్రశం సించువారు పెక్కుమంది యుండురీతినే, పాశ్చాత్యగానమును మెచ్చుకొనువారు భారతదేశమందు విరివిగ గలరు. భార తీయులయు పాశ్చాత్యులయు గానకళల సమ్మేళనమును ప్రపంచమంతయు నాకర్షిం చును."

భారతదేశమున చక్కని పరిపాలనము, నకు పేరుగాంచినది మైసూరు రాష్ట్రము. ఈ రాష్ట్రపరిపాలకులు జనాంగీకారముగ పరిపాలించుటయగాక కళారాధకులై వే విధముల కళాపోషకులైయున్నారు. ఈ యాస్థానమున ప్రస్తుతము హుజూరు కార్య దర్శిగానుండి మహారాజుగారి యాదరణయు, ప్రజల ప్రేమను చూరకొన్న శ్రీ రాజసభాభూషణ తంబుచెట్టి ఓ.వి.ఇ. గారికి కడపటి కుమార్తెగా అక్టోబరు 10వ తేది 1914 వ సంవత్సరమున ఫిలోమెనా కన్య జన్మించెను. తంబు చెట్టి గారి వంశము మైసూరు రాష్ట్రమున సుప్రసిద్ధమైనది. రాజసభాభూషణుగారి తండ్రిగారగు టి. ఆర్. ఎ. తంబుచెట్టిగారు మైసూరు ప్రధాన న్యాయాధిపతియై తదుపరి దివానుగారై యెల్లరి మెప్పగడించిరి. రాజసభాభూషణు గారుగూడ తండ్రిగారికి దీనిపోవని కుమారులు. వారి వంశము చాలకాలము క్రిందనే క్యాథలిక్ క్రైస్తవమతమును చేపట్టినది. వారి వంశీయులవలెనే రాజసభాభూషణు

శ్రీమతి ఫిలోమెనా తంబుచెట్టి

గారుకూడ చాల మతాభిమాని. ఆ యభిమానముచేతనే పెంటు ఫిలోమెనా అను క్రైస్తవయోగిని పేరు కుమాతైకుఁ బెట్టిరి. ఫిలోమెనాగారి తల్లియు నుత్తమగుణభూషితయై తనయ యభివృద్ధికి మిక్కుటముగ పాటుబడినది.

తలిదండ్రులకు ప్రథమమున తనయ భావిజీవితమునుగూర్చిన యాలోచనలెవ్వియు లేకున్నను, ఆమె చిరుతప్రాయముననే సంగీతమునం దభిరుచిజూపుటఁ గని యారేండ్లప్రాయమున మైసూరునందు గుడ్ పేషర్లు కాన్వెంటున, సిస్టర్ మారిన్ పరిపాలనక్రింద నుంచిరి. ఈమె యతిత్వరితముగనే చురుకుదనముతో తలిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు వెరగంద సంగీత మభ్యసింపజూచ్చెను. ఏడేండ్ల ప్రాయముననే జ్యూనియర్ ట్రినిటీకాలేజీ పరీక్షకు వెళ్లి, పరీక్షకులచే 'Born Violonist' అనిపించుకొనెను. దీని యనంతర మామె కలకత్తా గానకళాశాలయందు ప్రొఫెసర్ సాంద్రి గారివద్ద చదువుటకు వెళ్లెను. తలిదండ్రులనుగాని, యింటినిగాని వదలివెళ్లజాలని చిరుతప్రాయమయ్యును దూరదేశములందు అల్పకాలముననే పరిస్థితుల నలవాటు జేసికొని యచటి విద్యార్థులలో మిన్నయై గురువుల మెప్పు బొందుచు వచ్చెను. ఆ వయస్సునందే సాధారణముగా ప్రవీణులకే కష్టతరమనిపించు ఎఫ్. సి.టి.ఎల్. పరీక్షకు వెళ్లెను. ఏడేండ్లప్రాయమున తనకు పరీక్షకుడైన డా. మిస్ట్రాస్కి

గారే యపుడుగూడ పరీక్షకులైరి. ఆ రొక్కపరిగూడ పరీక్షకులు గాకుండుఁ గాకయని విద్యార్థులు మొక్కుకొనునట్టి మహనీయులు వారు. అట్టివారే ఫిలోమెనా కీ కష్టమగు పరీక్షయందు నూటికి 98 మార్కుల నిచ్చి, తా నామె ప్రతిభకు పూర్తి మార్కుల నివ్వవలయుననెడి కోర్కె సతికష్టముతో నణచుకొంటినని నుడివిరట!

ఇంతటితో నీవిద్యను వీడనీమె సమ్మతించదయ్యెను. ఈమె కష్టపడు పదునారేండ్ల ప్రాయము. ఈమెను ప్రాణ సమానముగ చూచుకొనుచున్న తలిదండ్రు లీమెను వీడక తప్పినదిగాదు. ఈమె పాశ్చాత్యఖండముల కేగి యావిద్యపారము చూడవలయునని పట్టుబట్టెను. అందుచే ప్రపంచమునందంతయు ప్రసిద్ధిచెందిన ప్యారిస్ కన్సర్వేటోర్ పాఠశాలయందీమె జదువ నిష్పవడి యచటి కేగెను. ఆ పాఠశాలయందు జేరుటకు అభ్యర్థులు పెక్కు దేశములనుండి 150 మంది చనుదొంచిరి. వారిలో పదిమంది మాత్రము మాపాఠశాలయందు ప్రవేశింప నర్హత సంపాదించిరి. ఫిలోమెనా వారిలో నొకరు. అచటనున్న భారతీయులు ఈమెఒకరే! అచట నున్న వారందరికంటెను చిరుతవయస్కురాలును ఈమెయే!!

ప్యారిసునగర జీవితమీమె దృష్టిని విశాల మొనరించెను. కళామహత్త్వమెఱుంగుట కది మిగుల తోడ్పడెను. అచట గల కళానిలయములైన సంస్థలనేగాక లలిత

కళలకు—ముఖ్యముగ చిత్రకళకు—ఆదినండి యుపేక్షించిన ఇటలీదేశమును ఈమెచుట్టి చూచివచ్చెను. అంతియగాక తాను జడువు పాఠములతోడనే కాలము గడుపక పాశ్చాత్య సంగీతకళా ప్రపంచమున సూర్యచంద్రులవలె దివ్యదీప్తితో, దేజరిల్లు మహనీయుల రచనలనన్నియు జదివి వాని నభ్యసించుచు వచ్చెను. ఆపాఠశాలయందు విద్య పఠి పూర్తిగావించినపిదప నేడు ప్రఖ్యాతుడైన రోమేనియాదేశపు వైలనిస్టులగు ఎనెస్కా-వద్ద కొంతకాలము విద్య నభ్యసించెను. ఆతఁడీమెనుగని జంత్రగాత్రమున నీమె యచిరకాలములో నత్యున్నతస్థాన మాత్ర మించునని చెప్పచుండెడువాడు. ఆపలుకు లిప్పటికే సత్యమైనవి.

1934 వ సంవత్సరము ఏప్రిలు 20 వ తేది లండనునగరమున కొమ్ములు తిరిగిన సంగీతశాస్త్ర పారంగతుల ముందు ట్రినిటి కాలేజి కన్సర్ట్ హాలునందు ఫిలోమెనా ప్రథమ సంగీతసభ గావించెను. ఆనాడీమె తన యసమాన ప్రతిభజూపి యచటివారిని యాశ్చర్యమగులఁ గావించెను. ఆనాటి పత్రికలన్నియు నీమెను పొగడ్తలతో నింపి వైచెను.

దీని యనంతరమీమె తల్లిగారితోఁగూడ సార్వభౌమదంపతులకు పరిచయము గావించ బడి వారిచే గొప్పఆదరము జూపబడెను. ఆ సమయమున భారతజాతీయ వేషముననే వెల్లి యామె యచటగల వారిచే మిగుల శ్లాఘింపబడెను.

1935 ఏప్రిలు నెల 11 వ తేది ఫిలోమెనా జీవితమందొక గురుతరుణము. సంగీత ప్రావీణ్యతను ప్రకటించు సమయ మే తొలించినది. అది గత సార్వభౌముల రజతోత్సవసమయము. ప్రపంచమునందన్ని మూలలనుండి హేమా హేమీ లందరచట ప్రత్యక్షమైయుండిరి. పూర్వమిండియా ప్రతి నిధిగనుండిన లాస్ట్ రీడింగుగారి యాధిపత్యమున ఫిలోమెనా గానకళా ప్రదర్శనము గావించునని పత్రికలందెల్ల ప్రకటనలు గావింపఁబడెను. ఆ సుప్రసిద్ధసభికుల యెదుట ఫిలోమెనా తన యదృష్ట సంగీత ప్రజ్ఞను ప్రదర్శించెను. నాడచట ప్రదర్శనము గావించిన సంగీతపారంగతులందరికంటె ఫిలోమెనా మిన్నయని యేకగ్రీవముగ ప్రశంసింపఁబడెను. ఆవిషయమును పత్రికలెల్ల యతిముదముతో ప్రకటించినవి. ఒకపత్రిక యీమె “భారతసింధు రాణి”యని బిరుదిచ్చెను.

ఈవిధముగ నీమె యసస్యసామాన్య గౌరమునుబొంది 1935 వ సం॥ సెప్టెంబరు 5 వ తేది భారతదేశమునకుఁ దిరిగివచ్చెను. ఈమెవలన తమ సంస్థానమునకు గల్గిన గౌరవమునకై మైసూరుప్రభుత్వము చాల సంతసించి యఖండ గౌరవముతో బొంబాయి నగరమున నీమెకు స్వాగత మిచ్చెను. దీనియనంతరము మైసూరు మహారాజుగారును, వారి యాస్థానప్రముఖులును 1935, అక్టోబరు 10 వ తేది చేసిన సభయందు, మైసూరు జగన్మోహినీ రాజభవ

సంశయాలు

నమున మనోహరముగా, ఫిలోమెనా తన విద్యను జూపి తన ప్రభువును యాస్థానమును నానాందవార్ధి నోలలాడించెను.

జల్లిన, చల్లుచున్న, ఈ ఫిలోమెనా తంబు చెట్టికి పరమేశ్వరు డేపుడం తోడునీడయై యామె కళనికను వెలుగొంద జేయుగాక.

ఇంతటి చిరువయస్సునందే యింత సంగీత ప్రావీణ్యమునుబడసి, ఆ విద్యా పారము జూడనిన్ని దేశములు సంచారము గావించి దిగ్దంతులవంటి పాశ్చాత్య పండిత ప్రకాండుల ప్రశంసలకు బాత్రురాలై భారత మాత యశచ్చంద్రికల దిగంతములకు వెద

ఈ ఫిలోమెనా తంబుచెట్టిగా రాంధ్రులనియు, వారికిగల్గిన యనన్యసామాన్య గౌరమునకును, వారి ప్రావీణ్యమునకును ఆంధ్రు లెంతయు గర్వింపదగినదనియు, మాపాతకలోకము గుర్తెఱుగునని తలచుచున్నారము.

సంశయాలు

శ్రీమతి గంటి కృష్ణవేణమ్మగారు
(బొంబాయి)

చిగురుటాకులతెరవెన్న జేరిమిగుల, సందమగుచిన్ని రెక్కల నన్నివిప్పి
ఏలనవ్వుచునున్నదో ఎఱుగరాదు, తేటిపాటకు దలయూచు తెల్లజాజి.
ఏవిరోధమొ దెలియ నే నెంతదాన, కలువదొయ్యలి సూర్యుని గాంచినంత
వదనమెత్తదు, నమ్రయై వ్రాలు చంద్రు, డగుపడిన యంత ముసిముసినగ వదేల?
తలిరుటాకుల నైన గదల్చలేని, మలయపవనున కేమిటి బలమొగాని
విరహులనుజేరి మితిమీరి ప్రేగజేయు, వాని కెవ రిచ్చిరీశక్తి?.....
కననదేమి విచిత్రమోగాని దెలియజాల, నొకమూల వారాకనమున నుండ
నీయనంత ప్రపంచంబు వెలుగజేయు, శక్తి నెవరిచ్చి రా సూర్యచంద్రులకును?
ఏమిటో పొండి! నాకేల ఈయవస్థ, విశ్వమందంత చిత్రాలు వేలువేలు
చిత్రగర్భితమైన ఈనృప్తినంత, నెవరు గావించిరో జూడ నెవరికెఱుక?

ఆంతరంగిక ఆరోగ్యము

జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు ఎమ్.ఏ., బి.ఎల్.

శరీరసౌఖ్యమునకు శారీరకారోగ్యము అవసరమగునట్లు మానససౌఖ్యమునకు మానసికారోగ్యము అక్కరకైనది.

శరీరమునకును చిత్తమునకును గల సంబంధము అవిచ్ఛిన్నమైనది. శరీరమానసికారోగ్యములు పరస్పర సన్నివేశసంబద్ధమైనవి! శరీరదార్ధ్యము మానససౌప్త్యమును పెంపొందించును, మానసదార్ధ్యము శరీరసౌప్త్యమును వృద్ధిపఱచును! అసంఖ్యజన్మలందు, ఆత్మయలవఱచుకొనిన అద్భుత శక్తిని తనగర్భాలయమున నిడికొనిన పవిత్రమందిరము శరీరము, కృష్ణభగవానుని ఉద్దేశములకు సవ్యసాచినిమిత్తమాత్రమైనట్లు ఆత్మయొక్క మహాత్మరోద్దేశసిద్ధికై నిమిత్తమైనది మానవదేహము, కురుక్షేత్రమే లేకున్న కిరీటికృష్ణులే లేరు. పార్థ పార్థసారథుల జన్మోద్దేశములు పూర్ణమగుటకు కురుక్షేత్ర మనివార్యమైనట్లు ఆత్మోద్దేశములు సిద్ధించుటకు శరీరము ప్రధానమైనది!

శరీరారోగ్య ములపడుటకుఁ దోడుపడు నియమములున్నట్లే మానసికారోగ్యమును చేకూర్చు నిబంధనములుగలవు. వివిధావయవక్రియాపరిశోధనము శరీరారోగ్యమునకు ముఖ్యమైనట్లు మానసికారోగ్యమునకు మానసపరిశీలన మవసరము.

మానసము త్రిగుణాత్మకమైనది. శారీరకమగు నెగులుగల్పించు దురాచారములున్నట్లు మానసికోన్నతిని ప్రతిఘటించు ప్రతికూలశక్తులు గలవు. రజోతమములు సత్త్వగుణమునకు జోహోరొనరించునాఁడే మానసికోన్నతి సాధ్యమగును.

ఇచ్ఛాబలము యోచనభావనాశక్తులు చిత్తమునకు గలవు. ఈమూడు సమముగా నభివృద్ధి నొందిననాఁడే స్వాంతము వృద్ధినందును. ఇవి పరస్పర విరుద్ధములైననాఁడు, మానవజన్మమున ఘోరాఠివ్యములు ప్రజ్వరిల్లును. కేవల మిచ్ఛాశక్తియందు వృద్ధి నొందునాతఁడు ప్రపంచమునంతను తనచేతులందు గిరగిరఁదిప్పజాలును. భూగోళమును కందువలీల నెగురగొట్టగలఁడు. కాని ఈతఁడందు విజయము సామరికమైనది, తనయుద్దేశసిద్ధికై ఈతఁడు ఘోరక్రియ లాచరించుటకు సంశయింపఁడు! రక్తపంకిలమగు నీతని చేతులందుఁజిక్కి పృథ్వి మలీమనమగును! నీజరు అలగ్నాండరు మున్నగు మహావీరుల జీవనము లిందులకు తార్కాణములు. మానసశక్తిని విశేషముగ వృద్ధి నొందించునాతఁడు అద్భుత మేధాసంపన్నుడగును కాని యితఁడు తఱచుగ స్వార్థమునకు దాసుడగును. దీర్ఘ యోచనయం

దీతఁడు మునింగియుండునుగాని నడుముగట్టి ఈతఁడు ముంగలకు లంఘింపజాలఁడు ! ఇచ్చాశక్తియందు గొరవడి భావశక్తియందద్భుతకుశలుడగు నాతఁడు దారుణజీవన ప్రవిదారుణమున గూలిపోవునని హేమ్ లేటు చరిత్రము దెల్పుచున్నది ! మానస శక్తినలవఱుచుగొనక హృదయసముద్భూత స్నిగ్ధభావవిభూతినందినవాఁడు పవిత్రచారి త్రుఁడగును, కాని యోచనేచ్చాశక్తులు వీని యందు గుంటువడియుండుటచే అనుక్షణ మీతఁడు అరిష్టకుండమున మ్రగ్గిపోవలెను. ఈ యద్భుతసత్త్వమును పేక్సిఫియరు మహా కవి ఒథెల్లోలియరుల జీవనములందు ప్రమాణమొనరించెను !

ఈ మూడుశక్తులను సమయముగా పెం పొందించిననాఁడే మానవుఁడు మహాపురుషు లందు తలమానికమగును. ఈ శక్తులొకనాఁ టితో ఒక జన్మమున చేరుకొనజాలవు. ఈశక్తి సంపాదనమున క్రమాభివృద్ధి నొందుటకై వివిధపరిక్షాతరుణములను జన్మలమూలమున జగదీశుఁడు మానవుల కొనఁగొనుచున్నాడు. ఆత్మాభ్యున్నతికి జేయూత యొనఁగు నిట్టి మానసశక్తి నలవరచికొనవలయుననియే కర్మసిద్ధాంతము తెలుపుచున్నది. చరమా దర్శమునకు మనుజునిదోకొనిపోవు సోపాన ములు పుట్టువులు. ఒకమెట్టు రెండవదానికి పునాదియగునట్లు ఒకజన్మము మరుపుట్టువు నకు మూలబంధమగును ! పుట్టుపుమెట్లులు దాటిననాఁడే పరమాత్మాదర్శమును మాన

వుఁడు జేరుకొనును ! మహాత్ముఁడు మనుజు లందు మౌళియై తుదిమెట్టుపై నిలుచును ! వీనికిని, జగదీశునకును, భేదమొక పుట్టువు యొక్క మెట్టుమాత్రమేయగుడు ఈతని శక్తి యత్యద్భుతమైనది ! మనుజుఁడు త్రిగుణా త్మకమగు మానసశక్తినది పుట్టుపుమెట్టు లను జాలనెట్టివైచి, నిజతేజమును గుర్తించి “సోహం” అను ప్రజ్ఞనందిననాఁడే శంకరా చార్యుఁడు కాఁజాలును. ఈ యాంతరంగి కాభివృద్ధిని ప్రతిఘటించు పగతురార్చ్యుని ప్రతివా రెఱుంగుదురు. అరులను జంపివేయు టకంటె జయించుటయందు ఘనతగలదు. కంఠీరవమును దునియలొనరించుటకంటె ఛాగశిశువట్లు చేయుటందు ఆధిక్యతకలదు. దేవదత్తుఁడను దుర్మతి పురికొల్పిన ఉన్మాద వేదండుమును మూషికమట్టు లొనరింపక వధించియుండినచో సిద్ధార్థుఁడు శూరాగ్రేస రుఁ డనిపించుకొనునేమోగాని లోకోత్తర పురుషుఁడై భగవత్సముఁడై భగవంతుఁడే యనిపించుకొనిన సౌఖ్యముని కాఁజాలకపో వును ! అంతశ్చత్రువులను జంపివేయుటకంటె వానిని లోబఱచుకొనుటందు ఘనతగలదు. ఇట్టిశక్తి నందిననాఁడే మనుజుఁడు జితేంద్రి యుఁడై భవనిశ్రేణియందలి తుదిమెట్టుపై నిలిచి త్రివిధమానసశక్తికి ఆదర్శములగు సత్త్వశుభసౌందర్యములు దివ్యమహిమందు దొలుకాడింప త్రిగుణబోధక త్రిమూర్తి తేజముచుబడసి దిగంతములకు మిఱుమిట్లు గొలిపి జగదీశు జేరుకొనును ! ఇట్టి యద్భుత

గృహ లక్ష్మి

సామర్థ్యమునందిననాఁడే మానవుఁడు సంపూర్ణాంతరంగిక సౌష్ఠవమునందెనని తలపవలెను.

“నిజోద్దేశసిద్ధికై నిరాకారుడైన భగవంతుఁడు పృథ్వీశరీరముదాలుచు”నని ఉపనిషత్తులు దెల్పుచున్నవి. అట్లే మానసప్రవృత్తులను విజృంభించుటకు మానవునకు శరీరమవసరము! ఇంద్రియమార్గములనుండి మానసము క్రొత్తతలపులను నూతనానుభవములను బడయును; జ్ఞానసముపార్జనమునకు ఇంద్రియములు ముఖ్యము. వీనిని మాపొనరించుట భౌతిక ప్రపంచమందలి యద్భుతసత్యములను బహిష్కార మొనరించుటగును. దృష్టిదోషరహితుడైన మానవున కెట్టి దృశ్యమైన సృష్టమైయుండు తెఱఁగున ఇంద్రియాపాంగ గర్భిత మానసికదృష్టిదోషరహితమైనప్పుడే భౌతిక ప్రపంచమందు నిగూఢమైయున్న యద్భుతములు మనుజునకు ద్యోతకమగును. మానసికారోగ్యమును, ఆంతరంగికోన్నతినందిన నాఁడేచిత్తమిట్టి తేజోగర్భిత దృష్టినందును!

భౌతికముగను అధ్యాత్మికముగను మనుజునకు దోడ్పడు మానసికారోగ్య మలవలెను

కొనుటెట్లు? శరీరారోగ్యమును బోధించు నిబంధనలు ఆరోగ్యప్రకాశికలందు జూపట్టునట్లులు మానసికారోగ్యము నుద్బోధించు నియమములు మతగ్రంథములందు గలవు. వివిధమతములయ్యు ఈ మతము లోకీయాదర్శ శిఖరమునకు మనుజుని దోకొను శైలమార్గములు—ఒకే ఉదధిజేరు ఝరీమతలులు! ఆత్మసంవరణ స్వార్థత్వాగకర్తవ్యపాలన సత్యనిష్ఠపరార్థజీవన, ధర్మసంబద్ధకామార్గముక్తి సాధనాదిమహద్గుణములు, మానసికారోగ్యమును ఆత్మోన్నతినలవలెను. ఏమతపంథమునైన మానసికారోగ్యమునందిననాఁడే జీవాత్మ పరమాత్మనందజాలునని మానసికారోగ్యశాస్త్రమగు తత్త్వశాస్త్రము తెలుపుచున్నది. ఈశాస్త్ర నిబంధములను హృదయంగమమొనరించుకొని వానిని నిజజీవనశ్యందనము నడుపు హుమాయులు గావించునాఁడే మానవుఁడు నిజకర్తవ్యమును నిజధర్మమును నిర్వహించుకొని నిజజన్మసార్థకమును గావించుకొనును. ఇట్లొనరించుకొనినపుడే అతఁడు జగదీశుజేరును. మానవునిబడసి సృష్టికర్త సృష్టియద్దేశసిద్ధినంది అనంతానందమున నోలలాడును!

అఘోర కామినీదేవి

ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు

హిందూసంఘమున జన్మించి ప్రాచీన సాంప్రదాయముల నడుమ బెరిగిన ముగ్ధులగు భారతమహిళలు సహితము ప్రాపంచిక పరిస్థితులతో నించుక బరిచయము కలిగించుకొన్నయెడల వా రెంతటి త్యాగ మొనరించగలుగునదియు, తన జీవితమున ఋజువుపరచినది దేవీమూర్తి అఘోర కామినీదేవి జీవితము.

ఈమె జన్మస్థానము పంగడేశమునందలి శ్రీపురమును గ్రామము. ఈమె జనకుడగు విపినచంద్ర బాసుగారు గౌరవకుటుంబమునకు చెందిన కాయస్థ కులజుడు. 1856 సం॥రం మే నెలయందు ఈమెజన్మించెను. ప్రశాంతమగు శ్రీపుర గ్రామమున నీయమ తల్లిదండ్రులచే నల్లారు ముద్దుగా పెంపబడి బాల్యమున సత్సాంప్రదాయసిద్ధములగు విద్యాబుద్ధులభ్యసించెను.

ఈమెను 10వ యేటనే ఏకగ్రామవాసీయు, పట్టభద్రుడగునగు ప్రకాశచంద్రబా బను పదునెనిమిదేండ్ల యువకునకిచ్చి వినాహము గావించిరి. ప్రకాశచంద్రుడు తన యర్థాంగి మనోవికాసమునకును, విజ్ఞానాభివృద్ధికిని చేయూత నొసగుచుండెను. పవిత్రాత్ములగు నీ దంపతులు డిండొరుల సాహచర్యమున నభివృద్ధిగాంచి లోకకల్యాణమునకు తోడ్పడిరి.

పాశ్చాత్యవ్యామోహము ఆర్యవిజ్ఞానము నావరించి విద్యాధికులను పెడద్రోవలను బట్టించుచున్న రోజులవి. నిర్మల శీలుడును, జ్ఞానపిపాసీయునగు బ్రకాశచంద్రుడు విద్యార్థిదశయందే (1871) బ్రాహ్మమత మవలంబించెను. అప్పటికి పదునైదు వత్సరముల బాలికయగు నఘోర కామినీ కళాశాల నుండి అప్పడప్పడు యింటి కరుడెంచు భర్తవలన నీ నూతనమతసిద్ధాంతములను గ్రహించుచుండెను.

ప్రకాశచంద్రుడు ఉద్యోగముకొరకు పలు బాములుపడి చివరకు 1875 వత్సరమున మోతీహారీ పట్టణమునకు జ్ఞామనివారణోద్యోగిగా నియమింపబడెను. అప్పటికి వీరి స్వల్పయాదాయముతో యిరువురు కుమార్తెలను, యిరువురు బంధువులను, యింటి వద్దనున్న తల్లిని పోషించవలసివచ్చినను, నూతనముగ గృహభావమును వహించిన దేవి యసంతృప్తి యొరుగడు. మిగుల చాకచక్యముతో కుటుంబమును గడపుచుండెను. ఈకాలముననే యీమె ప్రశాంతముగా చదువును, ధ్యానమును వృద్ధినిొందించు కొని, భవిష్యజీవితమునకు మెరుగుదెచ్చిన యుత్తమగుణము లన్నిటికిని పునాదు లేర్పరచుకొనెను. కుటుంబసౌఖ్యము కొరకు పాటుపడుటలో సౌఖ్యమును తగ్గించు ప్రయత్నముల నిక్కాలముననే యీమె ప్రారంభించి యిచటనే యీమె యాత్మవిజయమును సంపాదించెను. ఇచటనుండగానే యీమె అఘోరనాథగుప్తయను బ్రహ్మర్షిపుంగవునివలన బ్రాహ్మదీక్షను గ్రహించెను.

మరికొంతకాలమునకు ప్రకాశబాబు బంకింపురమునకు మార్చబడెను. ఈ పట్టణము అఘోర కామినీదేవి కార్యక్రమమునకు రంగస్థలముగ బరిణమించుటచే మిగుల ధన్యమయ్యెనని చెప్పవచ్చును. ఇచటికి జేరు సరికే దేవి యాత్మపరిపుష్టినిొంది, వికసితమై, మానవ నేవ యొనరింప నువ్విళులూరుచుండెను. సరుల యున్నతికొరకు పాటువదని వ్యక్తి జీవితము వ్యర్థమని యీమె గమనించి ధీరయై సంచరించుచుండెను. తన చుట్టుప్రక్కలవారి యక్కరలను తెలిసికొనుచు వారి యిక్కట్టలను దీర్చుటకుగాను, తన కోర్కెలను, అక్కరలను తగ్గించుకొన నారంభించెను. విలువ

గృహలక్ష్మి

గల తన యాభరణములన్నిటిని నూడ్చిపెట్టి, జ్ఞాన బాధితుల సహాయార్థము వినియోగించెను. తనకు బాల్యమునుండియు ప్రేమపాత్రములైన³ సరిగ పట్టు దువ్వలువలను వర్జించి, సామాన్యలగు బీహారీగృహిణులు ధరించు ముతుకఱ్ఱుదరు వస్త్రధారిణి యయ్యెను. పెద్దయువ్యోగులతో సంప్రదించవలసినప్పుడు సైతము తన దీక్షావస్త్రములను, యీయను వీడియెరుగదు. సౌందర్యపిపాస తనవిధులకు అడ్డుతగులకుండుటకు గాను, యీ నారీరత్నము తనకురులను కత్తిరించుకొనెను. సతులకు అమూల్యాలంకారములగు కురులను కత్తిరించుకొని టెంతటికష్ట కార్యమో సోదరీ మణులు నులభముగా నూహించుకొనవచ్చును. మరియు నీ శిక్షణము నంతటికిని మకుటాయమానమగు వట్లు, యీసమయముననే, యీసాధ్వీ తమ దాంపత్య జీవితమున, భౌతికభోగముల కెడము లేకుండునట్లు బ్రహ్మచర్య ఘోరప్రమాణమొనర్చెను. దీక్షామహిత యగు భారతీయగరిత యొనరించ నసాధ్యమగు త్యాగములేదని యీమె తనశపథమువలన లోకమునకు చాటెను. నడివయసునగల దంపతులిరువురును, దైవ సాక్షికముగా నీ సత్యమును పాలించిరి.

1883 వ సంవత్సరమున వీరి రెండవకుమార్తె తీవ్ర వ్యాధిపీడితయై, బ్రతుకదని నిరాశచేసికొనబడెను. ఒకనాటిరాత్రి, యాబాలిక మిక్కిలి వేదననొందుచు, అవసానకాల ప్రయాణోన్ముఖ యైనట్లుకన్పడెను. మాతృదేవి యట్టిసమయమున సైతము, ధైర్యమును గోల్పోవక, ధీరయై, బిడ్డ తలక్రింది తలగడను నిమిరుచుండెను. బాలికపడు చరమావస్థనుగని పురుషుడగు ప్రకాశచంద్రుడు సైతము ధైర్యము నుగబట్టజాలక పసిబాలునివలె యేడువజొచ్చెను. వెంటనే అఘోర కామిని యాయనను సమీపించి “ప్రియతమా ? పిరికి వారివలె మనము వాపోవుటకిది యదనుకాదు. రండు? మన ప్రియపుత్రియెడల, మన కర్తవ్యమును నేరజేర్చును” అని ప్రబోధించి, భార్యా భర్తలిరువురును,

ఆవిడ్డ శయ్యప్రక్కన మోకరించి, భగవానుని ప్రార్థించిరి. పవిత్రాత్ములగు నీదంపతులప్రార్థనను ఈశ్వరుడు ఆలించెనోయన, ఆబాలిక త్వరలో స్వస్థురాలయ్యెను. ఇంతటి కష్టకాలమున నంతటి ప్రశాంతమును వెలిబుచ్చుట కామె యెంతటినిగ్రహము నలవరచుకొనెనో మన మూహించవలసినదే.

ఆనందకుమారచక్రవర్తియను పీరియంటి పొరుగునఁ గల క్రైస్తవు లొకరు మరణింప, యీమె వారి కుటుంబము నాశ్వాసపరచి, ఆయనబిడ్డల విద్యాభివృద్ధికి క్రియాపూర్వముగగూడ దోడ్పడెను. ఈమె సాహాయ్యమును దాతృత్వమును పొందుటకు స్త్రీ పురుష భేదముగాని, మతముగాని ఏరికిని అడ్డువచ్చెడిది గాదు.

నేటికి ఆరువది వత్సరములనాడు, పురుషులందే విద్య తక్కువగా నున్నసమయమున ఎండమొగమెరుగక, పరదాచాటునజిక్కి, మాధవిశ్వాసనిలయులై, ముగ్గుచున్న బీహారీరమణులందు విద్యావ్యాప్తనమునకు యత్నించు టెంతటికష్టమో నేడు మనము సరిగా గ్రహించుట సాధ్యముకాదు. అందులకవసరమగు పాఠశాలా భవనములుగాని, యుపాధ్యాయులుగాని (స్త్రీ యుపాధ్యాయులులు లేనేలేరు) నిర్వహణమున కవసరమగు ద్రవ్యముగాని లేవు. ప్రజలసానుభూతి కూడ మృగ్యము. ఒకవేళ ఇన్నిటిని సంపాదించినను, విద్య కావలెననియభిలషించు బాలికలులేరు. తాను స్వయముగా బోధించ నిశ్చయించినను, యీమె యందుల కవసరమగు విద్యాబోధనా పద్ధతి యెరుగదు. తలపోసినకొలది, తాను పూనినకార్యముయొక్క దుస్సాధ్యత యీమెను కలవరపెట్టసాగెను. కాని యింతమాత్రమున నామె తనసంకల్పమును విడువలేదు.

తాను స్వయముగానే యిక్కార్యమును పూనదలచి, లక్షోన్మయందలి మహిళా విద్యాబోధనా పాఠ

అఘోర కామి నీ దేవి

కాలయందు శిక్షణము నేర్చుకొన ఇంట రెండవశ్రీ దక్షతలేని పెద్దకుటుంబమును వదలిపెట్టి వెళ్లెను.

కళాకాల నూపరించెంటగు మిస్. ఐ. తోబరక, పుదారహృదయ యగుటచే, యీమె యాశయమును గాంచి, మిగుల నానందించి దేవికి ప్రేమపూర్వకముగ స్వాగతమిచ్చెను. దేవియొక్క స్థైర్యమును, ఓర్పును, విశేషించిన ఈశ్వరవిశ్వాసమును, యీమె నాకర్షించి కఠినములగు కొన్నినియముల నామెయొడ సడలించ దలచినను, దేవి యంగీకరించలేదు. అఘోరకామిని, విద్యార్థినిగా నున్నకాలమున వసతిగృహమునందలి నియమములను నిష్కర్షగా బాటించుచు, విద్యార్జన మునకు పదునాలుగుగంటలును, భగవద్భావమునకు 4 గంటలును, నిద్రాభోజనములకు 6 గంటలను వినియోగించుచుండెను.

ఈసమయమున నీమె స్థైర్యమునకొక పరీక్షాసమయము వచ్చెను. ఇంటివద్దనుండ, పెద్దకుమారుడు నుబోధ తీవ్రవ్యాధిపీడితుడయ్యెనను పిడుగువంటి వార్తవచ్చెను. తోడనేయీమె తనగదిచేరి, భగవద్భావ విలీనయై, తనబిడ్డను రక్షింపుమని యీశ్వరుని వేడుకొనెను. మాతృప్రేమపైతము, యీమెను తనవిధి నుండి చలింపజేయలేదు. ఆందోళితములైన కొన్ని రోజుల యనంతరము, భగవానుని కృపవలన, తన ముద్దుబిడ్డడు స్వస్థుడయ్యెననిదలిసి, యీమె పరాత్పరునికి కృతజ్ఞతా ప్రణామము లర్పించెను.

అపూర్వనిశ్చయమొనర్చి, ఆదర్శసిద్ధికొరకు తిరవత్సరములప్రాయమున 5 గురు బిడ్డలను, కుటుంబమును విడిచి, బాలికల శిక్షణకొరకు యోగ్యతలనందివచ్చినదేవిని, బంకింపుర పౌరులు గుంపులుగట్టి తూర్వనాదములతో నెదుర్కొని, యత్యుత్సాహముతో నూరంతయు నూరేగించి, తమకృతజ్ఞతను తెలిపిరి.

అప్పటికి పట్టణమునగల బాలికాపాఠశాల యధు

స్థితీయందుండెను. అందు డజనుమంది బాలికలు మాత్రమే యుండిరి. ఆపాఠశాలతరపున గురుప్రసాద గుప్తగారు దేవినీసమీపించి పాఠశాలనిర్వహణము వహింపుమని ప్రార్థించెను. ఇందుల కంగీకరించుట యన నెన్నియో బాధ్యతలు వహించవలసియుండెను.

ఈమె యాధిపత్యమున పాఠశాల దినదినాభివృద్ధి గాంచెను. పాఠశాల కామెయేసర్వస్వమై యుండెను.

బాలికలకు పాఠశాలయందు కరవు శిక్షణతో తృప్తిపడక, అఘోరకామిని యిండ్లకుబోయి, బాలికల యారోగ్యమును గురించియు, విద్యనుగురించియు వారి తల్లులతో చర్చించుచుండెను.

వసతిగృహమునందలి బాలికల దినచర్య ముచ్చటగా నుండెను. వారు ఉదయమునలేవగానే, ఎవరి మాటలతో వారు నులభముగా ప్రార్థనజేయుచుండిరి. కొంచెము పెద్దవారగుబాలికలు, తమకంటె చిన్నవారగు ఒకరు లేక యిరువురు బాలికలపై యాజమాన్యమువహించి, తమ యనుభవములను, దినచర్యవాయుచుండిరి. అచట వారు ముఖ్యముగా స్వయంసహాయము, పరులకుతోడ్పడుట, పవిత్రజీవితమును గడపుట, నేర్చుకొనుచుండిరి. అఘోరకామినియు, నామె కుమార్తె లిరువురును, వారికి పాఠములు కరవుచుండిరి. వసతిగృహమున నివసించుబాలికలకు, భోజనమునకు హెచ్చుఖర్చే యగుచుండినను, బాలికకు నెలకు రు. 7 లు మాత్రమే వసూలు చేయుచుండిరి. ప్రకాశ చంద్రబాబు, తన సతీమణి ప్రారంభించిన యుద్యమములకల్ల నడదయ్యెయుండి, అపసరమైన ద్రవ్యసహాయ మొనర్చుచుండెను.

త్యాగమూర్తులగు దంపతులిరువురును తమ స్వగృహమునే, పాఠశాల వసతిగృహముగ నిచ్చివేయుటచే, బంకింపుర బాలికా పాఠశాల యచిరకాలము ననే పేరు ప్రతిష్ఠలసంపాదించి, రాష్ట్రీయువతీ శిక్షణాలయము లన్నిటిలోను మిన్నయయ్యెను. పాట్నా

గృహ లక్ష్మీ

కమీషనరగు బోల్ట్ గారు యీ సంస్థనుదర్శించి యిటుల వ్రాసియుండెను. “ఇచట సర్వమును చక్కగా జరుగుచున్నదని తెలుప సంతసించుచున్నాను. ఇట్టిసంస్థలను దేశమున వితంతువులును, బ్రహ్మచారి రిణులగు కన్యలును నిర్వహించు టెరుగుదును. కాని ప్రకాశబాబు సతివంటి, కుటుంబవతి, యిట్టి కఠిన కార్యమును చేబట్టి, యింత చక్కగా నిర్వహించు చుండుట, నాకు అక్కజము కలిగించుచున్నది” పై విమర్శనఫలితముగా ప్రభుత్వమువారి పాఠశాలను గుర్తించి హెచ్చుమొత్తము విరాళ మొసంగి, యీమె భారమును కొంత తగ్గించిరి.

నేడీపాఠశాల హెచ్చుమొత్తము క్రింద మారి, సాటునకు వందలకొలది యువతీమణులను ప్రవేశదీక్షయం దుత్తి ర్జులనుగావించుచు అగ్రహార కామినీదేవి ప్రచండకార్య దీక్షకు అమోఘతార్కాణమై యున్నది.

ఇంతటి భారవహమైన కార్య మామె నిర్వహించుచున్నప్పుడు సైతము, అర్హులకుతోడ్పడు తన సత్కార్యాచరణమును మానలేదు. వసుధయే కుటుంబ మని భావించిన యీమహానీయురాలికి, పరుల కుపకారమొనరించు ప్రకృతి ప్రారంభమున నభ్యాసము గాను, క్రమముగా స్వభావముగాను, చివరకు తృప్తి గాను పరిణతినొంది, పరుల కుపకారమొనర్పని దినము దుర్దినమని భావించుచు, కాల వ్యత్యాసముగాని, స్వ

సౌఖ్యముగాని గణించక, శ్రీమంతులనిగాని, నీరు పేదయనిగాని విచక్షణలేకుండ, యార్దులకుపచరించ సన్నద్ధయగుచుండెను. ఒక్కొక్కప్పుడు తాను తలపోసిన కార్యమున, భర్తయనుమతినందుటకు సైతము వ్యవధి లేనంతటి యావేగముతో ముందునకు సాగెడిది.

స్వకుటుంబ విశ్వకుటుంబములకొరకు విరామ మెరుగక యొనరించిన తీవ్రకృషి ఫలితముగా నామెకు హృదయవ్యాధి యంకురించెను.

పదునైదుదినముల సాధ్వీ వ్యాధిపీడితయై 1896 వ సంవత్సరం జూను 16వ తేదీన, స్వర్గస్థురాలయ్యెను. నలువదివత్సరముల యల్పప్రాయమున నీయుత్తమ చరిత్ర దేహయాత్రనుచాలింప సంతాపకరము. కాని విధిచెయ్యిములు అనివార్యములు గదా? మానవ సహజమగు భౌతికకాయము నశించినను నీయమ దివ్యమును, అనశ్వరమును నగు కీర్తికాయమున శాశ్వతముగా బ్రకాశించు చుండగలదు.

త్యాగమూర్తియగు నీ భారత ముద్దు కుమారి చరితము ఆంధ్రమహిళామణులను, నిరంతరసత్కార్యాచరణమునకు పురిగొల్పగాక!

నేడు కలకత్తానగరమున వైద్యశిఖామణియు, రాజకీయనాయకుడును నగు బిధున చంద్రరాయగారియను రెండవపుత్రుడు.

సంయుక్త నిర్వేదము

శ్రీమతి పరుచూరి భువనేశ్వరీదేవి

,, పరుచూరి అన్నపూర్ణాదేవి

అధర్మయుద్ధంబున తురుష్కులు పృథ్వీరాజును పరిభవించి జీవగ్రాహు నొనరించిరి. వీరనారి సంయుక్త ఆ పిడుగుమాటకు బెగడొందక మగటిమిచిక్కబట్టి పగఱ బలువిధముల సంగరమున వగలపా లొనరించుచుండెను. గాని తండ్రి పతండుంబులుగ నేలయూనిన యట్లు సేనలు వచ్చుచుండుటంజేసి పోరును తుదిముట్టజేయజాలకుండెను. ఇరుదెగలు రవి కుంగుతోడుత సమరంబు పరిసమాప్తి గావించిరి. రాజపుత్రయోధులు ఆహారంబుల గైకొని పరిశ్రమాపనోదనార్థము శిల్పశయ్యల పరుండిరి. సంయుక్త ఏకాకినియై ఒకపట కుటీరమున పచారుచేయుచు అస్పష్టస్వరమున నిట్లు పలవించుచుండెను.

సైన్యము నన్నగిల్లె; రణసాధనసంపద వట్టిపోయె; రా
జన్యకుమారరత్నము వశంవదుడాయె; నశించెదుర్గమున్;
దైన్యముపొచ్చె; శాత్రవుల దాడికలంచుచు నుండె; డస్సితిన్
అన్యముగోచరింపదు మహాత్మ! లలాటము నేమివ్రాసితో.
కరణీయంబు స్ఫురింపడాయె నకటా! ఖడ్గంబుకీల్గొల్పి భీ
కరశౌర్యాగ్ని శిఖాచ్ఛటాతతి తురుష్కువ్రాత మగ్గించుటో
కరముల్ మోడ్చి మహాప్రభో తమరు సంగ్రామంబు చాలించి మా
కరమున్ గైకొని ముక్తుజేయ నృపు సంకల్పింప సంధించుటో.
ప్రాణము లెక్కగాగొనుట పౌరుషరేఖకు గొప్పమన్నగా
జాణలుపల్కుచుంటవీని సంధికి సిద్ధముగాగ పాడియే
మేనప్రవింపరక్తము సమీకమునన్ పరిపంధి సంధికిన్
బూనుకొనంగనెంచి భయమున్ వెలిబుచ్చితి వీవడెందమా!
ప్రాణనాధుని శత్రువులు పరిభవించి, దిట్టతనమున నేడు బంధించియుండ
చివికి సంయుక్తసంధికి సిద్ధపడుట, న్వప్నమందై న తలవగా వలదువలదు.
సమరరంగమున కురికి శాత్రవులను, లేడిపిల్లలవలె కబళించివై తు.
చేవదరిగినవెంటనే జీవములను, వీరభలివేదికకు సమర్పించివై తు.
ఇంతియేకాని ప్రాణాలనిచ్చగించి, పిరికిపందనై శత్రులశరణుగోరి

గృహ లక్ష్మీ

రాజపుత్రులకు కళంకరేఖ, ముట్టజెప్పగాబోను యీబాందితోడ.
 ఎదురుపడనది మాతండ్రి యెట్టులేను, యుద్ధమున బలివెట్ట సంసిద్ధనగుదు
 మానహీనుని భారతమాతృద్రోహి, దండ్రుగారంచు భావింపధర్మమగునె.
 కటకటా! తల్లి! కడుకడగండ్లజెందు, చుంటివేమి దౌర్భాగ్యము చుట్టుకొనెనా?
 అకట! శౌర్యాగ్నిశిఖలు చల్లారెనేమి! ధీరదుందుభిధ్వనులు శాంతించెనేమి!
 ఒకనాడు యుద్ధవేదికమీద నల్పెను తాండవనృత్యంబు ధైర్యలక్ష్మీ
 ఒకనాడు శత్రువు సైన్యకర్తవాహిని జలకమాడెను పటుశౌర్యశక్తి
 ఒకనాడు శత్రుకటకభూమి స్వేచ్ఛతో వ్యాహృతిగావించె పౌరుషరమ
 ఒకనాడు పగటి పునుకలను ముత్యాల పేరుగా దాల్చెను విజయకాంత
 ఒక్కనాడు శాత్రవతతి నుక్కడింప కాల్యలుగపారినట్టి రక్తంపుపేరు
 నింకపారుచుండెనెకాని యింక లేదు సాటిగలదెడనీ మహాజ్వలచరితకు.
 కోటగోడలనుండి కుప్పించిదుమికి ద్విట్టతి మొదలెట్ట చెండాడినారు
 కొండగుహలడాగి గండుమీరి రిపుల హరిణాలమాడ్కి వేటాడినారు
 కోటబద్దలుచేయు కుంభికుంభంబుల నొక్కపెట్టిన చావమోదినారు
 కోటకాల్పు ఫిరంగిగుండుల చేబట్టి వెన్నముద్దలవలె వినరినారు
 మడమదాకించితే జీలమలపుకొనుచు, దన్యుసేనలమీదుగా దాటినారు
 భారతీయయోధుల పటుపౌరుషంబు కెదురుగలదె ముల్లోకాల నెంచిచూడ.
 కదనమున బరాజయమును గననినీకు, రాణినయు క్తవలన సప్రాప్తమయ్యె
 అనెడునుడిగలకాలంబునవని నిలుచు, నేటినుండి ప్రజలయొక్క నోటినుండి
 బయలువెడలి సావము పరిపక్వమంద, మేనిలో కొనయూపిరి ప్రాణముండు
 వరకు శత్రుబలంబుల దరుముచుండు, ఇంచుకేనియు ననువులాసింప నిజము.
 తల్లి! శపథంబు నీదుపాదములసాక్షి, హృదయమేలకో మిక్కిలి బెదరుచుండె
 ఎడమభుజము పల్సార్లు కంపించుచుండె, శిరసుదేనికో గిరున దిరుగుచుండె
 కాయమంతయు తెలియకే కదలుచుండె, చూడగానివి యపజయ సూచకములు.
 చిత్తమా! నీవు చివ్వుకు సిద్ధమగుము, కాయమా! సంగరమునకు కదలిపొమ్ము
 ఇటుల నిర్వేదమొందిన యేమిహితము, దైవమేమివ్రాసిన దానిదాటరాదు.
 తూర్పుతెల్లవారినులుల దోచుచుండె, సంగరమునకు కదలంగ సమయమయ్యె
 సేననెల్లయుద్ధమునకు సిద్ధపటచి, ధీరవచనంబులను ప్రబోధింపవలయు.

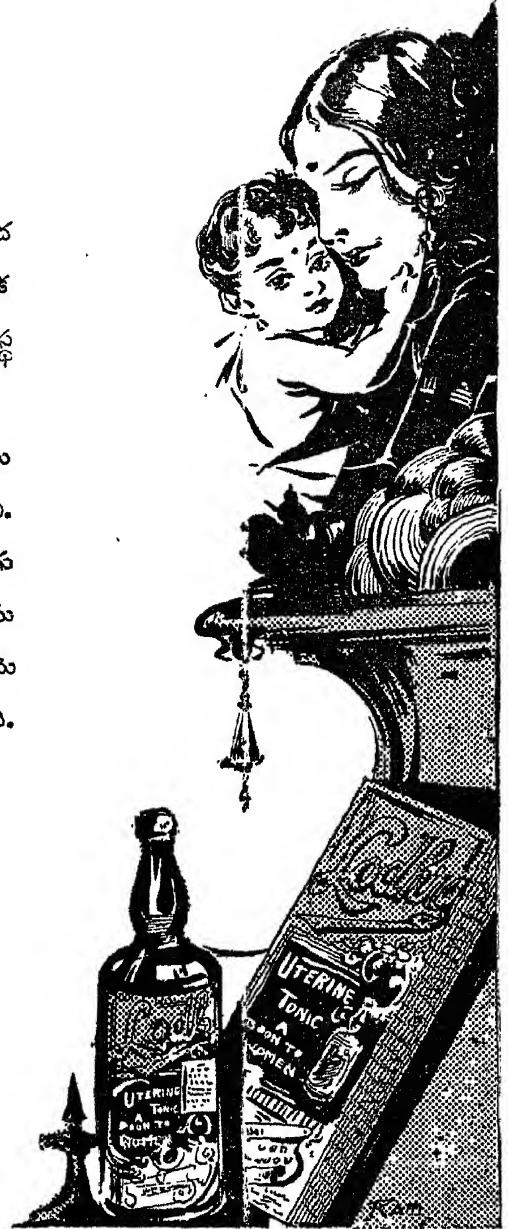
ఆ సు ధా త న్ని కి ఆ మధురమూర్తి—!

ఆమెకు అన్నీ వున్నవి, కాని ఆనంద
సామ్రాజ్యమునకు పట్టము కట్టుటకు ఒక
పసిపాప లేదు. అది ఆమె హృదయస్థ
విచారమునకు కారణము.

—గర్భము నావరించిన రోగములు
ఆమె కా చింతను కూర్చుచుండినవి.
అందువల్ల ఆశయండినను అనుకూలమగు
అవస్థ ఉండవద్దా? ఆమె కొకేమార్గము
—“లో ధ్ర” నే వ న ము. ఆమె
“లో ధ్ర”ను కీర్తించినది. నేవించినది.
ఆ సుధాతన్వి కొక మధుర
మూర్తి ఉదయించినాడు.
ఆమె జీవితము
నే డానందమయము.

“లో ధ్ర”

గర్భాశయరోగనివారణి
స్త్రీలపాలిటి వరప్రసాదము

“బిందుమాదవమ్”

నందివాడ వెంకట చలవతి రావుగారు

శంకరం సరస్వతీ గ్రంథనిలయమువారి టూరింగు యేజెంటుగా నుండెను. నలువదిసంవత్సరముక ప్రాయ మైనను, నాతడు పెద్దలలో బెద్ద బిన్నలలో చిన్నగా మెలగుట కలవడినవాడు. నూతనులైనా యొకపరి సంభాషించితే, నాతనివంక కాకర్పించి, యాతనితోడ సాంఘికమభిలషింపజేయు, చతురసం భాషణ నూతనిసామ్మ. మానహోదయనిచే వ్రాయ బడి, సరస్వతీ గ్రంథనిలయమువారి కీయబడిన, యొకా నొక నవలవిషయమై కనుగొంటుకు బ్రుప్రథమమున నాతని గలుసుకొంటిని. తత్సమయమాది పరిచయ బాహుళ్యతయు గలిగింది. ప్రస్తుత మాత డేజెన్సీ గొన్ని కారణములచే విరమించి కాకినాడలో స్థిర వాస మేర్పరచుకొన్నాడు.

ప్రతిదినమును, నుబునుపోకకై నేను వారింటి పెరుతూ జతురంగమును, చీట్ల పేకయు, నాడుచుండుట క్రమముగా నలవాలైంది.

శంకరంగారును, నేనుమాత్రమే, ఆ దినమున జతు రంగమున బ్రొద్దుపుచ్చుచుంటిమి. అన్యమనస్కుడై యాట నాతడు చాల పాడుగ నాడుచుంట గని నే నిలా అన్నా,

“మీ రేదో నన్యాయోచనధీనులై, ఆట చాల యోటమిగా...”

“నామనస్సేలనో యీరోజున చాల నాందోళన గానుంది కళా” (నాపేరు కళానిధి)

“ఆట జాలించితేతామా?”

“ఆటమాటటుంచు. మన చతురంగపెత్తులలోగల బుద్ధివిశేష మారయవలసిన పరీక్షాసమయం వచ్చింది.”

“విశేషములా?”

“పరహితచింత ఉంటే నన్నీ విశేషములే!”

“మనసహాయ మిప్పు డెవరికి కావాలె? పరహిత చింతయుండుటయే జీవితపరమావధి. నాచేనైన డేమైన నున్నచో జెప్పండి. విధిగా చేస్తాను.”

“సంగతి సందర్భము చూచి, అగునో కాదో తెలుసుకొనవచ్చుననే నీతో మాట్లాడుట.”

“అయితే సరి చెప్పండి.”

“మనసంఘం చాలా నిర్వీర్యమై, రాసురా నధః పతితమగునున్నది కళా! శారదాబిల్లువచ్చి సీకనుత్త రించివేస్తుండేమో అని చేసిన అవకతవకపెల్లిళ్లు తలచు కొంటే శిరోవేదన. అవేం పెల్లిళ్లు! అతి బాల్యవివా హలటుండనీ. వివాహతత్త్వం తెలిసిన తలిదండ్రు లెంద రున్నారంటావు? నూటికొక యందరిని గణించుట కంటే, లేరని చెప్పటే మంచిది. వధూవరుల కన్యోన్యప్రేమయే సూత్రధారణ చేస్తుంది. అట్టి ప్రేమానుబంధమే లేని సూత్రధారణచే నా మరణాంతము వా రిద్దరు అయిష్టతాభూయిష్టమగు జీవితము నీగుకొనవలసిందే కదా? అలాటి సందర్భాల్లో హోమ, మంత్ర, నియామకంగా గట్టిన మంగళసూ త్రము-సూత్ర మెన్నడూకాదు. గళమున కురితాడు మాత్రమే!! వారన్యోన్య ప్రేమపాశబద్ధులూ, కారో అను యోచన లా తలిదండ్రుల కక్కరలేదు కళా! చూడూ! ఎంతో భూవసతియొన్నది, ఒక్కడే కొడుకు. యిలాటివే పాటిస్తారేగాని, ముసలి బడుగు...”

“ముసలిబడుగైతే మరీమంచిదికదండీ! అల్లుడు గుటుక్కుమంటే అమ్మాయి కాస్త వస్తుందిగా? ఇంగిత మెరుగని చవటలంతా పెల్లిపెద్దలైతే, యెన్నో

“బిందుమాధవమ్”

అనర్థాలు మూడుననుటకేమి సందేహంలేదు. పెళ్లి పెద్దలమని బయలుదేరి, వధూవరుల పాలియముళ్లగు చున్నారు.”

“మెల్లిగా అంటావేం ఆమాట? విగతభర్తృక యగుకూతుచే నింటనూడిగంచేయించుకొంటూ, బానిస కన్న సెంతో నైచ్యముగ బరిగణించుతూ, అదిఅంతా నాపె పురాకృతమని ఘోషించు వారలజూచిన నా కొడుగు మండుతుంది. పురాకృత మెట్లాంటిది చెప్ప కళా? కాటికి కాళ్లుజూచుకొనివుండే యే యరువ చేండ్ల మడుసలికోబట్టి అంటగట్టి ఆతడు గతించిన ఆమ్మాయిపురాకృతమటోయి? వీళ్లయొక్క ప్రాపంచిక జ్ఞానశూన్య ఫలంకాని! ఎందరు యువతీయువకులు - అన్యోన్య ప్రేమానుబంధంలేకుండా, మనోవ్యాధితో మరణిస్తారో - యవ్వనరక్తప్రవాహోజ్వలతగల నీవు కొంచెం ఆలోచించిచూడు!! తలచుకొంటే గుండె వ్రయ్యలైపోదా? హృదయలేకుండా పురాకృతమని ఘోషిస్తారు. మానవయత్నము అపసవ్యమార్గమి అయితే పురాకృతమేమిటి? దిబ్బ!”

“నిజమేనండి శంకరం గారూ! మనంచేసినకార్యం చుంచిదే అని, ఆత్మప్రబోధమున చేసినపుడు, అది వక్రిస్తే పురాకృతమనిన కొంతనయమే. ఎందరు సంఘభీతిచే ఆత్మహత్య (స్వచ్ఛానిర్మూలనము) నొనర్చుకొంటున్నారో? చూచిచూచి, కుత్తుక కత్త రిస్తూ పురాకృతమనిన నది మిగుల శోచనీయం.”

“ఇప్పుడీ ద్రావిడ ప్రాణాయామం యెందు కంటే—” అని అర్హోక్తిలో అతడందర్భముగా “బిందూ!” అని పిలిచేడు. “నేను తెల్లబోయి ఆతని కేసి చూచాను.

బిందూ వచ్చింది. పదిరెండేండ్ల వయస్సు. చామన చాయ. కళ్లలో ఓవిధమైన నవీనమగు కళ ఉట్టి పడుతూవుంటుంది. ఆమెను జూచుటలో ముందుగా చూచేవాళ్లను ఆ సోగకండ్ల ఆకర్షిస్తాయంటే అతిశ

యోక్తికాదు. కమ్మని కంఠస్వరం. తాచుపామల్లే జడ. కపోలములపై ఎప్పుడు చిరునగవు తాండవమాడు చుండును. మొత్తంపై నందమైన ఆమ్మాయే.

“ఎందుకండీ?”

“చూడమ్మా! బిందూ! నా కీరోజున చాలా నజ్జగానుంది. కాస్త నా సోలెడు బియ్యంకూడా అత్తిలేసిపెడుదూ!”

“అల్లాసే”

“కానిని మజ్జగనీళ్లు దొరుకుతాయమ్మా?”

“ఆ! కూరకూడా తెచ్చిస్తాలెండి” అంటూ వెళ్లిపోయింది.

అనడకలో గూడా ఓవిధమైన మరిపెము.

* * *

“చూసేవుకదా కళా! యేమంటావు?”

“అమ్మాయి బాగానేవుంది. కథానాయకా? సంగతేమిటి?”

“పదిహేనువందల రూపాయలకు విక్రయింప బడుతూవుంది.”

“ఆ! యెవరికి? యేమిటి?” అని తొందరగా ప్రశ్నించేను.

“ఎవరో ఒక అనామధేయుడు!”

“ఎవరో ఒక అనామధేయుడా? చూస్తూ రత్నం లాంటి పిల్లను అఘాతంలో దింపేస్తున్నారా?”

“అఘాతంలో బడద్రోయూ లేమిటోయి వెర్రి, మొండికత్తితో బీక ను త్తరించుట కాలోచిస్తుంటే? ఆ యమ యాతన—”

“యమ యాతనా?”

“అంతకన్న ఎక్కువే. అది తలచుకొంటే హృద యంకరగి నీరైపోదా? ఆ మరణాంత దుఃఖభూయిష్ట మగు జీవితయాత్ర ఎలా నిర్వహించగలదు?”

గృహ ల క్షి

“కడుపారగనిన తల్లియే యిలా—”

“కన్న తల్లి కాదు. లేదు.”

“ఆవిడనమ్మా అంటూ, ఆవిడకొడుకు, సరిసిం హాన్ని ఆన్నయ్య అంటుండే.”

“ఏదో దూరపుబాంధవ్యం. అనాథ.”

“అందుచేతనే యిట్టి కార్యానికి వెనుదీయలేదు.”

“నీవింకా సత్యకాలపు మాట్లాడుతావు. కళా! ఆవిడ తల్లియైనా, ఆబాలికను విక్రయించేతరును, వాళ్ల అవస్థలాఉంది. వాళ్ల దారిద్ర్యాంధకారం భేదించేమార్గం యిదే. సరిసింహానికి యిరవైరూపా యిలు జీతంగల మాస్టరీఉద్యోగం. ఇతరోపాధిలేదు. కాకినాడలో కాపురం. ఎల్లా కాలంగడుస్తుంది?”

“అందుకని ఆపిల్లను చంపివేస్తారా?” అని నా రక్తనాళము లావేశముతో బ్రద్దలైపోతుంటే అడిగేను.

“హృదయం వుండే నీ వల్లా ఆంటున్నావే కాని, హృదయశూన్యయగు ఆ వృద్ధజంబు కాని శేమి విచారం!”

“ఏమైననూ దీనికవాంతరం కల్పించాలి. మానవ యత్న మెంతవరకుబోవునో అంతకు బ్రయత్నించి, మంచివాని కాబాలిక నంటగట్ట—”

“అదుగో! వరుడుగా వాళ్లనుకుంటూన్న ఆ వరుడు (ముదుసలి) వచ్చునట్లుంది? అవును. ఏదో మాట్లాడుతున్నాడు. విను! విను! బేరం కుదర నట్లుంది?”

“బేరం? బేరం? వీళ్లశ్రాద్ధం!”

“ఉన్, యేమిటావుచేకం కళా! విసవోయి మొదట.”

* * *

“అమ్మాయిని విడిచివుండడం అంటే ఎల్లానో ఉంది. తగు మనుష్యులు తమంతట తామేవచ్చి అడిగి నప్పుడు బెట్టుచేయకూడదని యివ్వాలని. కాని— కాని—”

“అయ్యో! కాదామరి? ఎంతమాట! మీరింత దూరంచెప్పాలి? నేనుమాత్రం యెరుగనా? మీకు మల్లే నేనూ ప్రేమిస్తాలెండి.” యిరవైవేల రూపా యాలఆస్తి ఆమె అదుపాజ్ఞలో వుంటుంది.”

“మరా మూడువందలమాట?”

“ఏ మూడువందలు?”

“పదిపేనువందలకు కొరదా?”

“అదా! మీయిష్టం. అలాగున అంగీకారమేనా?”

“మా అబ్బాయితో ఆలోచించిచెప్తా. రెండు రోజులుపోయాకవస్తే. ఏదో ఒకటి నిశ్చయం చేసు కొందాం.”

“అలాగే. కొంచెం మంచిసీల్లిస్తారా?”

“బిందూ!”

బిందూ పలుకలేదు.

బిందూ మంచిసీల్లిచ్చేసో లేదో తెలియదు. ఆ వరుడు మళ్లి దర్శనంచేస్తానంటూ వెళ్లేడు. యంతలో— “ఏమే పెళ్లంటే యేడుస్తావేం? నిక్షేపంలాంటి సమం ధం, ఇరవైవేలు! ఒకటూ? రెండూ? అంతఆస్తి నీదే— ఇంకాయేమో అంటుందిగాని, నామనస్సు పరిపరి విధాల భ్రమిస్తూవుండుటచే నాచెవులోబడలేదు. శంక రంగారు డీర్గాలోచనానూచకమగు నిట్టూర్పువదలారు.

ఇంతలో— “శంకరంగారూ!” అంటూ మా వద్దకు సరసింహం వచ్చేడు.

“సరసింహం! విశేషం యేమిటి? అత నెవరు? పన్నెండువందలు— కొరదా మూడువందలూ— యేముటోయికథ?”

“అత నెవరో నాకూ తెలియదు. అత నేమో పన్నెండువందలరూపాయాలకు మాబిందూ నడిగేట్ట! మాఅమ్మ 15 వంద లిమ్మన్నదట. నాల్గయిదురోజుల్లో మళ్లివస్తాట్ట. మాబిందూచెల్లావిక్రయం యిదేవిశేషం.”

“బిందు మాధవమ్”

“ఆ మరణాంత సుఖదుఃఖ మిత్రతమగు జీవిత యాత్రనేమిది విషయమిదిగాని, కూరగాయలటోయి! వేరానికి?”

“నేనదే మాత్రమే వాదించేను. అమ్మకం మాటలుండండి. అనుకూలమగు వరుడా కాడు. నలుబది యేండ్లవయస్సు. మాచల్లా యేం సుఖపడుతుందని యీ పెళ్లి?”

“ఆ అమ్మాయి సౌఖ్యం మీరభిలషిస్తే, ఆస లీ పెళ్లికే ఒప్పుకోరు. ధనం ముఖ్యం. యేమంటావు నరసింహం?”

“దాన్ని మాసోదరికంటే యెక్కువగా చూస్తున్న నాకు దాన్ని వదలడంఅంటే ఎంతో కష్టంగానుంది.”

“అదేంమాటగాని, నరసింహం, యీప్రేమ నాకు తెలుసును. నీకు నిజంగా ప్రేమంటావుంటే యీ సంబంధం తప్పించి, మరొకటి చెయ్యాలి.”

“దొరికితే తప్పకచేస్తా.”

“ఏమిటి గనుక దొరుకుటకు? మనం ప్రయత్నించాలి.”

“దైవసాక్షిగా”—అంటూ నరసింహం కళ్లల్లో నీళ్లెట్టుకున్నాడు.

“నీది చాలా జాలిగుండె నరిసింహం! కళ్లంట నీళ్లుకార్చకమ్మా! నిన్ను కార్యమునకై ప్రోత్సహించుట కన్నానుగాని, నీకు మీచెల్లాయిపై ప్రేమలేదని కాదని సానునయంగా శంకరకగారన్నారు. ఇంతలో —

“నరిసిం అన్నయ్యా! భోజనానికిరావూ! కొత్త యింకాసేసిం”దని బిందూపిలిచింది. నరిసింహం పెళ్లక, మేంకొంతనేపు మాట్లాడుకున్నాం. తదుపరి యింటికి వచ్చాను.

* * *

నేనొక సమంధంగురించి నరిసింహంతో చెప్పేను. అంగీకరించివాడు. మాగురువుగారి తమ్ముడు మాధవం. యిరువదియేండ్ల వయస్సు. F. A. పరీక్షయై — ఆ పెంటనే దైవికంగా విజయనగరం కలెక్టరు కచేరీలో నొకఉద్యోగము లభిస్తే అందు బ్రవేశించాడు. ముప్పదిఅయిదు రూపాయలు జీతం. ఉద్యోగం సిరీ కృతం (confirm) అయింది. చామనచాయగా నుంటాడు. మేము మువ్వరము అన్వేష్యమాలోచించి తుద కదియే సిరీకరించాము.

* * *

“బిందూ! నీకాపెళ్లి యిష్టంలేదుగా?” అని శంకరంగా రన్నారు.

“ముసలిబడుగు నెవ్వరు కోరుకొంటారు?”

“యిష్టంలేదని వేరేచెప్పాలి అంటావుకదూ? బిందూ!” అన్నాను నేను.

“నిజమేనా? బిందూ!”

“యింకా యెందుకండీ తరచి తరచి అడగటం?”

“అమె దీనవదనంచూస్తే నాకు చాలా జాలేస్తోంది”, దన్నాను.

“హృదయకూన్యాయగు మాచిన్నకక్కిజాలేమిటి? సాధుమృగమగు గోవును, బరపరఖండఖండములుచేసే కసాయివానికి గృహలేశమైన నుంటుందనడం, ఎండ మావూల్లో నీరుందన్నట్లే” అంది బిందూసరస్వతి.

“బిందూ! బాగా చదువుకున్నట్లున్నావు?”

“ఏదో ఆంధ్రభాషాప్రపంచమున కాస్తజ్ఞానం అలవరుచుకున్నదంతే” నని శంకరంగా రన్నారు.

“జాతీయోద్ధరణ నున్నిట ముఖ్యంగా గమనించవలసిందే”

“యీగొడ పెందుకోయి కళా! యీ ఫాటో చూడమ్మా,” అని మాగ్రూప్ ఫాటో బిందూసరస్వతి కిచ్చాడాయన.

గృహ లక్ష్మి

బిందూసరస్వతిమాచి, సా భి ప్రాయం గా తల యూచి బాబూ! యీ ఘాతుక మృగమధ్యంనుండి బయటపడితే చాలు! లేబ్రాయడే! నిరుపేద ఐనా నేను భిక్షుకీనై యాతనితో బ్రాద్దుపుచ్చుతాను. నాకదే అనిర్వచనీయమగు ఆనందము! ఫలితహాస్య మగు సీయూడిగముకన్న నదియే వేయిరెట్లు మేలు!!”

“అబ్బో! బిందూవల్లాయి చాలా ఉదారాశ యాల్తో కూడుకున్నదే” అన్నా నేను.

“ఏం చెయ్యమన్నావు అన్నయ్యా! కళా! సువ్వే ఆలోచించు, భిక్షుకత్వమంత నీరసఅంటావా? హైందవభూమిలో ఎన్నికోట్లమానవులు తినగూడును గట్టబట్టాలేక గుండుచుండిరో యిండుకైన విచారించురా? ఎవరో నీవంటి పరహితచింతకులు అట్టి భైక్షుకాళిదలచి రెండు వేడికన్నీటిబిందువులు కార్చి దరు” అని ప్రత్యక్షరంలోనూ, కృతజ్ఞతారసం ఉట్టి పడుతుండగా బిందూసరస్వతి అన్నది. ఆమె అమాయి కత్వానికి నాకు చాలా జాలేసింది. అప్పుడే నాకళ్ల లోకి నీళ్ళొచ్చాయి.

“బిందూ సరస్వతివివాహం నిశ్చయమైంది. నరసిం హం తల్లికి నూటపదార్లు చుట్టకు మాధవం అంగీకరిం చేడు. ఆవిడ ఎల్లా ఒప్పుకొన్నదో అన్న ఆశ్చర్యం అక్కరలేదు. శంకరంగారు ప్రోత్సహించుటచే, తన కొడుకు నిర్బంధించుటచే ఒప్పుకొనక తీరిందికాదు.

యింతకును దైవానుకూల్యత. నరసింహం నాకు ధన్య వాదము లర్పించకుండా నుండలేకపోయాడు. నన్ను గాఢంగా కాగలించుకొని, కళ్లలోనీళ్లు గిరుక్కున తిరు గుతుంటే, “అన్నా కళా!” అని మరి మాట్లాళ్లేక పోయేడు.

* * *

బిందూసరస్వతి అత్తారింటనే పెళ్లి, నేను, మా వర సింహం, శంకరంగారుమాత్రమే ఆడపెళ్లివారం. తలు పుదగ్గర పేర్లుచెప్పే సందడిలో నున్నారంతా. “విన పళ్లే గట్టిగాచెప్ప” “ఆఖిరికి వినబడనీయవేం” అని బిందూ సరస్వతిని ఆట్లాడిస్తున్నారు. మగపెళ్లివారి తరపు నువాసినులు.

“నూటపదార్లు. మాధవం—” అని నునుసిగ్గు దొంత రలచే పలుకజాలక నూరకొంది బిందూసరస్వతి కళ్ల లోనీళ్లు తిరుగుతుంటే నాకేసి జాలిగాచూస్తూ.

“మాధవి, తనూ వచ్చేం, తలుపుతీయ్యండనే కదండీ! మాచల్లా యెన్నిసార్లుచెప్పినా?” అని నేను శంకరంగారితో నన్నారు గంభీరగా.

మాధవం నామాట్లకు దొంగతనంగా నవ్వేడు. ఆను వాసినులు అమ్మలక్కలంతా నవ్వుకుంటున్న సంద డిలో— తలుపుదగ్గర పేర్లుచెప్పకనే, బిందుమాధవులు లోనికిపెళ్లిపోయారు.

ఆ శీ ర్వా ద ము

శ్రీ మ తి కా. స్వా రా జ్య ల క్షీ

శా. ఆ శీ ర్వా ద ము లం దు కౌ మ్ము గుణ ని
 ద్యా బుద్ధులం బ్రా థ వై
 యా శీ తా చల నే తు మధ్య గత వి
 శ్వాంధ్రాంగ నా హస్త స
 ద్భాష మార త్న మవై నిరంతర మనో
 మోదంబు సంధించుచున్
 మా సద్మంబును జేర రమ్మతుల స
 న్నాంబులం బొందుచున్.

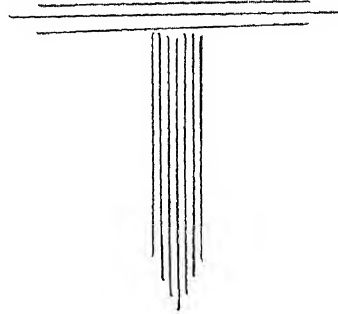
సీ. కేసరి తల్లజు గృహ మున జన్మించి
 ప్రేమతో దాదులు పెంప బెరిగి
 తప్పటడుగులతో తల్లిని గరిగించి
 చిల్కపల్కులతోడ చెన్నుమీటి
 గాయకవరులతో గానంబు నేరిచి
 వెలయు పండితులలో విద్య నేర్చి
 ఆంధ్ర బాలికలకు నాటలు నేరిపి
 కాంతానళికి మంచి కథలు జెప్పి

గీ. నీవు లేని గృహంబు కళావిహీనమే, యనకయుండ ప్రతి నెల యేగు దెంచి
 గురుతరానందమున్ మాకు గూర్చునిన్ను జదువగల్గుట భాగ్యవశంబుగాడె.

చం. అనయము నీశు సత్కృపని
 తోధిక వృద్ధి జెలంగి పత్రికా
 మణులకు మేలుబంతివయి,
 మాన్యత గాంచుము, నీవు లేని యాం
 ద్రనిలయ మెందులేదనగ
 రాజులు మో“గృహలక్ష్మీ!” నిత్య స
 ద్గుణగణభాసివై అమల
 కోమల వాక్సును వాసిలంబవై.

పార్కర్ డ్యూప్లొ పేనాలు

త్వరగా వ్రాయుటకు 'జ్యూనియర్ రెటీ' పేనా

ఇంకిపారుట కనుకూలమైన ఆకారముతో, బంగారు రేడియం ఎక్కువగా వేయబడిన నిబ్బు.

పగలకుండెడి చారల్. ఇంకి యెక్కువగా పట్టును. ఇతర యే పేనా దీనికి సమానముగాదు.

నీలము, నలుపు, ఆకుపచ్చ, పసుపు ఈ 4 రంగులలో దొరుకును.

వెల రు. 9/—

ఏలూపముండినను ఆపేనా వెనుకకు దీనుకొనబడి కొత్తపేనా యివ్వబడును. గ్యారంటీ.

ప్యాకింగ్ పోస్టేజి వేరు.

జ లాల్ & సన్స్

పార్కర్ పేనావ్యాపారులు,

హెడ్ ఆఫీసు

46, రటన్ బజార్,
మద్రాసు.

బ్రాంచి

190—B మాంట్ రోడ్డు, మద్రాసు.
1989, అబిడ్ రోడ్డు, హైదరాబాదు, దక్కను.

గృహ లక్ష్మి

వచ్చెను. సీత కొడుకు పడేండ్లవాడూ, ఆటలయంద పేక్ష చేత చేరువనుండు నొక బాలికచెంత కేగియుండెను. తమ బండి వచ్చెడి సమయమగుటవలన ఆటల మరగిన కుమారునిదోడి తెచ్చుటకై, తన పిల్లవానియొద్దకు సీతవెళ్లి, దాపున పండు కొనియున్న యొక స్త్రీ ముఖమును తేరిపారి చూచెను. ఒక నిమిషములోనే యీ స్త్రీ లొకరి నొక రానవాలుపట్టి, కాగలించు కొని సంతోషమునఁదేలిరి. సీత కివుడుగాన వచ్చినది యామె బాల్య సఖియగు శారదయే! వారపుడు తమబాల్య దినములు జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొని, ఆనందపరవశలయిరి. కొలఁదినిమేషములలోనే వారు వేర్వేరు రెయిలుబండిలో గూర్చుండిరి. కాని, సీతా శారదలు ఒకరినుండి యొకరు వీడ్కోలు గైకొనుటకు ముందుగా దైవానుగ్రహము నఁదమపిల్ల లీ యిరువురును పెరిగి పెద్దవారయిన ఇద్దఱికిని బెండ్లిచేసి తాము ధన్యులమయ్యెదమని నిశ్చయించుకొనిరి! హిందూ స్త్రీల కత్యంత సంతోషదాయకమగునవి తమ పిల్లలపెండ్లి ముచ్చటలేగదా!

భరతదేశమున నతిబాల్య వివాహముల నరికట్టుట కుద్దేశింపఁబడిన “శారదాశాసనమె” అతిబాల్య వివాహములు ప్రథమమున నొక్కుమైడిగ జరుగుటకు మొదటి కారణమయ్యెను! ఐనను, ధీరమతులు, విద్యావంతులును, పామరజనులుపెట్టు బాధలు లెక్కనేయక, తమ పిల్లలకు వయస్సువచ్చిన పిమ్మటనే పెండ్లితలపెట్టుదు

మని దృఢ నిశ్చయలయియుండిరి. ఇట్టి వారిలో ముఖ్యులు సీతయు నామె పతియును. వీరు తమ పుత్రున కున్నతవిద్య చేప్పించు ప్రయత్నముననేయుండి వివాహమునంగతి యాలోచింపరైరి. దీనికిఁ దోడుగ వీరి కుమారుడు ప్రభాకరము చదువునందే శ్రద్ధపహించి, తాను విద్యా పరిపూర్తియగువఱకును వివాహముచేసి కొననని చెప్పివేసెను. ఇపుడాతఁడు పదునెనిమిదివత్సరములుదాటి పెద్దపరీక్ష లిచ్చి యున్నను తాను ఉద్యోగ స్వీకారము చేయువఱకును పరిణయముగాననియు ఆ పిమ్మట తనపని ఖాయమగువఱకు వివాహముచేసికొనననియును తన పెండ్లికి వాయిదాలు వేయుచుండుట తలిదండ్రులకుఁ గొంత గుండె దుడుకు గలిగించినను కొలఁదికాలముననే యతఁడు వివాహమునకు సుముఖుడగునని యువ్విఘ్నలూరుచు సీతయు భర్తయు నాని మనస్తత్వమునుగని పెట్టుచుండిరి.

ప్రాజ్ఞతవచ్చిన పుత్రునిమీఁద ననగత్యముగఁ దమ యధికారము చెల్లింపఁబూనక ఆతనిదండ్రులు పెండ్లిమాటలతోఁదమ తనయుని విసిగింపక అతఁడు ఋజుమార్గమున నడచునట్లు మాత్రము చూచుచుండిరి. ఒకనాఁడు ప్రభాకరము తనతల్లి సీతతో ముచ్చటించుచు తాను జూచివచ్చిన సభలోని కార్యక్రమమును వర్ణించి విద్యావతి యగు నొకబాలిక యచట మధురగానము చేసెనని చెప్పెను. ఇంకొకపరి యాతఁ

డచటి యువతీవిద్యాలయ వార్షికసమయమునఁ బ్రదర్శింపఁబడిన నాటకమునుగుఱించి జననితోఁ మాటాడుచు వెనుకటి విద్యావతి యీమాటలు గావించిన ప్రసంగము మిగుల హృద్యముగ నుండెనని చెప్పెను. సంభాషణా సందర్భమున నిట్లు సీత తన తనయుని కాబాలయందు మక్కువ గలుగుచున్నదని గ్రహించి యామె వృత్తాంతము మెల్లఁగఁగని పెట్టుచుండెను. కాని, యాబాల యచట విద్యాపరిపూర్తిచేసి తనదలిదండ్రులుండు చోటికి వేగమె వెడలిపోవుటచేత సీత కామె వర్తమానము పూర్తిగఁ దెలియదయ్యెను.

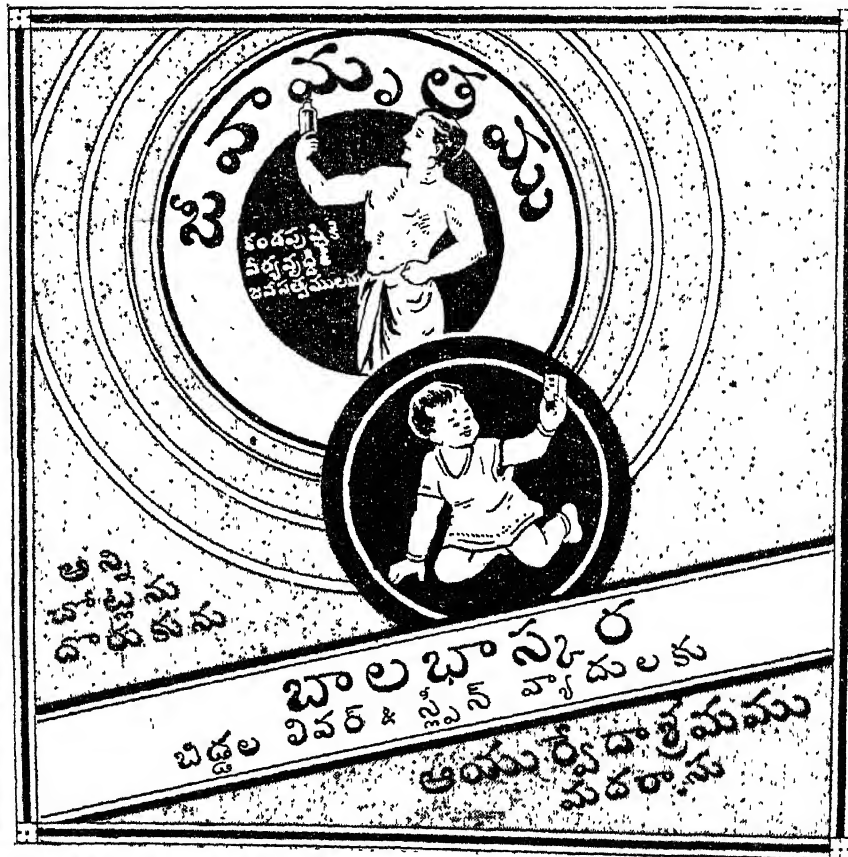
ఇంక కుమారునికి జిన్ననాఁడే పెండ్లి చేయకుండుటకై సీతపడిన కష్టముకంటె కొమార్తె కతిబాల్య వివాహము తప్పించు విషయమై శారదపడిన శ్రమయధికమైనది. శారద తన బాల్యసఖయగు సీతను మరచిపోలేదు. సీత పుత్రుఁడును విద్యావంతుఁడునునగు ప్రభాకరునకుఁదగిన యిల్లాలినిగఁదనకొమార్తెను సంసిద్ధపఱచుటకై కమలకు దూరప్రదేశమందలి యువతీ విద్యాలయములో శారదయున్నత విద్య చేప్పించెను. సీత కొడుకు విద్యా పరిపూర్తిచేసెనని కొంతకాలము క్రిందటనే తెలిసినను అతఁడు వివాహమునకు విముఖుఁడని శారద వినెను. దీనికిఁదోడుగా అతఁడిపుడు ఉద్యోగస్థుఁడై దూరదేశమేగెనని వార్తకూడ వచ్చెను. కాని యెంతమంది నడిగినను ప్రభాకరుఁడుండుచోటు సీతకుఁదెలియకుండెను. ఐనను

తన కొమార్తె విద్యకు విఘ్నము గలుగకుండునట్లుగ యుక్తవయస్సువచ్చిన వెనుకనే పుత్రికయభీష్టముననుసరించి యామెకుఁ బరిణయము గావింప శారదయుద్యమించెను.

ఇచట సీత తన కుమారుని మనస్సునకు నచ్చిన కమల యునికిపట్టి తెలిసికొనవలెననిచేసిన కృషియెట్లకేలకు ఫలించెను. కమలనుజూచి వచ్చిన బంధువులు తెలిపిన వార్తలు సీతను ప్రభాకరుని ఆశ్చర్యమున ముంచివైచెను. చిన్నవాఁడు కన్నునైచిన బాలయు తాను విద్యనేర్చు పురమున నెనివసించియుండు ప్రభాకరుని గొన్ని పౌరసభలలోఁజూచి ఆతని శీలమును గుఱించి జనులకుఁ గల సదభిప్రాయమెఱిగినది గావున ఆ యువకునే ప్రేమించియుండెనట! శుభము వెంట శుభము చేకూరుచుండును. వధూవరుల తల్లులు సీతా శారదలు, చిరకాలమునుండి తమ వియ్యమున కెదురుచూచుకొనుచుండుటచేత కమలా ప్రభాకరుల పాణిగ్రహణమహోత్సవము శీఘ్రమె జరిగి అందఱికినిసంతోషదాయకమయ్యెను.

పిల్లల పరస్పరప్రేమమూలమున పెద్దల చిరకాలపుఁగోర్కె లిట్లు సులభముగ సఫలీకృతమయ్యెను. ప్రేయసీప్రియులకు ప్రేమ బంధమును గల్పించి పెంచి పరిణయముగఁ బరిణమింపఁజేసిన విధిప్రేరణ తమ సత్సంకల్పమునకు విచిత్రముగఁదోడ్పడెనని యిప్పటికిని సీతా శారద లాశ్చర్యమునఁ జెప్పకొనుచున్నారు !

జై ద్యరత్న
పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి
రత్న ద్వయము

37 సం॥రములనుండియు : : :
: : ప్రజారోగ్యాభివృద్ధికి :
: : : ప్రశస్తి గాంచినవి

“గుడ్డిగానడుస్తే గోతులో పడ్డమే”

శ్రీచితి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు

నవనాగరిక యుగమగు నీ యిరువదవశతాబ్దములో కూడా మనదేశము సగముకన్నే తెరచుట వింత కదా? శోచనీయంకూడను. అన్ని దేశపరిస్థితులు అవలొకించుచుగూడ కొన్నివిషయాల్లో వివేకహీనంగా గుడ్డిగా నడవడమేనా? దీనికి కొన్ని కని వినన సంగతులు తెలుపుచున్నాను వింటే.

ఏవూళ్లోనో యొకబైరాగి యింటికివెళ్లి ఒక్క నోటుయిస్తే (అంటే ప్రాంథరీనోటుకాదు. రూపాయలనోటు) వేలకువేలు నోట్లుచేసి యిస్తానంటే, లోకులునమ్మి వేలకువేలు గుప్పేసి, అవి తీసుకుని వాడుకాయిస్తే నోరు నెత్తి కొట్టుకొని యెడ్చి యూరకున్నారట.

ఇంకోచోట ఒక ఘోషాయివెళ్లి ఒకశక్తి మీ యూరుప్రవేశించి తెల్లారేసగ్గి మీపకువులను చంపేస్తుంది. నేను దివ్యదృష్టిని పరికించిచెప్పాను. ఏదో కొంతసామ్మిస్తే, శక్తిని పారడోలేపూజ చేస్తానంటే, కొందరు నమ్మి డబ్బిచ్చినారట. కొన్నియూళ్లలో నమ్మక పోపామ్మంటే, రాత్రికిరాత్రి రెండుమూడు వీధుల పకువులకింత విషమిచ్చి చంపేసినాడట. మరునాడు వారివారిపకువులు చచ్చియుండడముచూచి, సన్యాసినినమ్మక యింత తెచ్చుకున్నామని విచారించి వానినివెదకి తీసుకువద్దామని వెతకబోయినారట. ఇంతలో పకువులకు మందుపెట్టుటచూచి, సన్యాసిని మెత్తగా తన్నుచున్నారట. వెదకబోయినవారీ దృశ్యముచూచి వారితోకలసి తన్ని, వాడిచేతనే విరుగుడుపెట్టించి పకువులను బ్రతికించుకున్నారని వదంతి విన్నాము.

మావూళ్లో ఓఅమ్మాయి, పిల్లలకోసము తపించి, చూచినరాతికి పుట్టపమొక్కి, నోములు, తీర్థయాత్రలు, ఉపవాసములు, అశ్వత్థప్రదక్షిణములు ఏన్నోచేసి ఫలంలేక, వారి వీరివలన యేవూళ్లోనో యొక సన్యాసి కలడనియు, వాడే కోరికకోరితే నది తీర్చే అపర బ్రహ్మవతారమని విని, పతిసహితంగా ఆ సన్యాసివద్దకేగి ఫలదక్షణాలచే తృప్తిగావించి, తను సంతానకోరిక దెబ్బగా ఘోషాయెచ్చిట్లుఅంటారే, ఆలా ఒకచిట్టు మంచిచ్చి యిద్దరిని నేవించమన్నాడట. అది తిన్నతక్షణంనుండి, మగవాడు మంచమెక్కి నెలతిరగకుండా చచ్చిపోయినాడు. తదాదిగా భార్యకు పిచ్చెక్కి తిరుగుచున్నది. సంతానములేదు చట్టుబండలులేదు—కాని చావుకాక బ్రతుకు కాకుండా వితంతువై తన్నుతానే యెరక్కయన్న దా అమ్మాయి. విన్నారా?

కొంతకాలంక్రింద జరిగింది. రాజమండ్రి ఇన్నినుపేట పడవలరేవుదరి నొక కోమటిముసలిదొక చిన్న చిల్లరదమకాణము పెట్టుకొని, జీవించుచు ఏదో కొన్నివందలరూపాయలు జేసికొంది. చేతికి బంగారు మురుగులు చేయించుకొంది. దానికి తోడొకముసలిది కాపలా. ఈ ఆడంగులసంగతి గ్రహించాడొక మోసగాడు. రాత్రి 10 గంటలప్పుడొక పూజారివలె ఇన్నిపువ్వులు దేముడు నివేదనమని పళ్ళో, కొబ్బరిచెక్కలతో పట్టుకొచ్చి యాముసలాళ్లకిచ్చుకాలు (అంటే ఏవోపురాణకథలు) అవి చెప్పి నమ్మకంకలిగించుకొని ప్రసాదములు పెట్టుచుండి ధనుర్మాస సేవల యొక్క ప్రసాదమని పులిహార, వడలు, చక్రపాంగలి, దధోభవం, కమలాఫలములు వగైరాలిచ్చి

గృహ లక్ష్మీ

యొకనాడింత సగ్గుబియ్యపు పరమాన్నమా యిద్దరి ముసలాళ్లకి పెట్టినాడట. వాడుకప్రకార మది వాళ్లు త్రాంగారు. వెంటనే మత్తెక్కి పడినారు. అసలు దుకాణపుది స్పృతిలేకుండానే యుండుటచే దాని చేతిమురుగులు తీసికొని పెత్తెలోని సొమ్ముతీసుకొని పరారై నాడు. రెండవదానికి తినగానే డోకులుపెల్లినవి. అందుచే అంతమత్తుగాలేక యివన్ని కలలో కన్నట్లు చూస్తూందిటకాని, నోరులేదు కదలేదు. తెల్లవారేసర్కి, దుకాణపుది పిచ్చైతినదానిలా తయారైంది. కళ్లచూపేకాని నోటిమాటలేదు. చేతులు కాళ్లు పీకికొనుట, లేవబోవుట యీలాయంతే చుట్టు ప్రక్కలవాళ్లందరు పొగ్గహాస్యప్రతికి తీసికొనిపోయి వాడెట్టినమందుకు విరుగుళ్లుచేయిస్తే నెమ్మదించి జరిగిన వన్నీచెప్పినది. పోలీసులకు రిపోర్టుయిచ్చినారు. కేసు జరిగింది. ఆరకపు వూజారి తెనాలిలో పట్టు పడ్డాడని వినికిడైంది. యీలాగేయంటాయి గుడ్డి నమ్మకాలు.

ఇట్టిమోసములు పెద్దపెద్దపట్నాల్లో మరియొక్కవ. ఎవరిని నమ్మేరోజులు కావివి. ప్రజల గౌరవపాత్రులగు యోగీశ్వరులవేషాలతోయున్న ప్రతివ్యక్తిని గ్రుడ్డిగా అసలే నమ్మకూడదు. యింటియజమాని యొక్క స్వహస్తలిఖిత రూపకములేనిదే స్త్రీలు, నౌకర్లను, చాకర్లను, జోగులను యెవరిని నమ్మకూడదు. ఆఖరికి యెరిగియున్నవారివైనా నమ్మకూడదు.

మాబంధువులో యొకరింటికి బిడ్డచేయమని ఒక స్వాములవా రొచ్చారట. ఆస్వామికి ఒక కాలు విపరీతపు బొడకాలు పైగా వర్షాకాలమగుట యింత బురదకాళ్ల కంటకొనెను. కాళ్లు స్వాములవారికి బిడ్డనేయవారు పాదపూజనేయు సందర్భమున కడగాలని నియమ మున్నదిలెండి. అందుచే ఆబురదకాళ్లతో వచ్చి పీటమీద కూర్చుని పాదపూజ చేయమన్నాడట. ఆయింటి యజమానురాలా కాళ్లకడుక్కొని రండందిట. ఆ మాటకా స్వామిజీకి కోపమువచ్చి,

భక్తుల కసహ్యమేల? నాకాళ్లేలాయుంటే ఏమి అనే కడినపాదతీర్థము తీసుకోవలసిందేకాని, అడ్డుచెప్పిన చోట నేను భోజనముచేయనని చివాలున లేచిపోయినాడట. భోజనసదుపాయముల కొఱకైన సాపాటు స్వాములుకాని సర్వసంగ పరిత్యాగులా యిప్పటి సన్యాసులు?

మరియొకవంత. ముఖ్యంగా వినండి, ఆమధ్య దిగం బరస్వామి మావూరొచ్చి నడిగోదావరిలోయున్న యిసుకతిప్పమీద బసచేసాడు. పదిమందికిప్పులు, పంచాగ్ని మధ్యనివాసము, పుట్టెడువిభూతి పూత, నల్ల మేఘచ్ఛాయనుమించు రంగుకలిగి, ఉక్కుగుండును దిగత్రొక్కుశరీరము, మానవ్రతం. రాత్రింపగళ్లు సమాధేకాని కన్నుచూపులేకుండుట ఆయనదేభాషోకాని, యేదేశభాషా రాదేమా మాటే లేకపోవడం. నీరైనా స్వీకరించినట్లు కనబడకపోవడం. విరాగిఅంటే యీ యనేఅన్నట్లున్నాడు. స్వామంటే స్వామికాదురా? పిల్లలులేనివాళ్లకు పిల్లలు, రోగాలున్నవి పోగొట్టడం, కళ్లులేనివాళ్లకు కళ్లు యీలా ఒక్కచిటిక విభూతితో సకలరోగ నిర్మూలం చేయుచున్నాడని స్త్రీపురుషుడు లదేపోత వేలంవెరిగా. ఒక్కఫలమైన ముట్టనియోగిని పళ్లుదక్షిణలతో ముంచెత్తారు. సాష్టాంగదండములతో యిసుకంతా పల్లమైపోయింది. పైతరణినది దాటితేనే కాని, జీవులు యమలోకం చేరరన్నట్లుగా కొంత గోదావరినది దాటితేనే కాని జనులా యతీశ్వరుని సన్నిధిచేరరు. దీనితో పడవవాళ్లు, బల్లవాళ్లులాగా లోకులసొమ్ము మిగిలింది. స్వామికి సమర్పణ. ఈ సమర్పణఫలములగుట్ట అసలే నీరైనా ముట్టనినయము డేమితింటాడు? శిష్యులున్నారకాదు కంపెనీ యే జెంట్లవలే. వారుతినీ వచ్చినవారికి ప్రసాదములక్రింద యిచ్చి ధ్యానానందస్వామివంటి విభూతింతతీసి, కోర్కెదారులకొసగి పంపించుచుండిరి. వెళ్లి నమ్మలక్కలు, అయ్యలు ఎంతమహానుభావుడు కాకపోతే, నిరాహారదైయండి గుండులాగే యున్నాడంటే,

A high-contrast, black and white photograph, oriented vertically but appearing rotated 90 degrees clockwise. It depicts a person lying down, possibly on a patterned surface like a bedspread or blanket. The person's head is at the top of the frame, and their body extends towards the bottom. A small, dark, rounded object, which could be a bottle or a container, is positioned near the person's head. The image is characterized by extreme contrast, with deep blacks and bright whites, giving it a grainy, almost abstract quality.

నాట్యవిలాసము

గుడ్డిగానడుస్తే గోతులో పడ్డమే

కబుర్లు ఆనోటనోట వింతలే. ముసలిచ్యవసుని అశ్వ నీకుమార్లు యువకుని చేసినరీతిగా నీతని దలచుచుండిరి. అందరినోటమ్మట, టకారములేకాని, స్వానుభవను తెవరూ గన్పించరు.

ఇంతలో చనిపోయిన తునిరాణిగారా యోగిని తమచూరు రమ్మని కబురంపినదట. అందుకై రైలు లోపోవుచుండగా పోలీసులు అనేకచోట్ల ఖాసీలు చేసి, మారుజేపమున తప్పించుకొని తిరుగుచున్న హంతకునిగానెరిగి బంధించిరని ఇంగువవాసనలా వార్తలు బయలుదేరాయి. ప్రజలను మోసబుచ్చగలడు కాని, భగవంతుని పసిపట్టుటలో పంచాసన సమానులగు పోలీసులను గికురించగలడా? ఉల్లిపువ్వు ఉల్లిపువ్వే. మల్లిపువ్వు వాసనోచ్చునా? రోగాలుకుదిర్చినా కుదర్చకపోయినా డబ్బురోగం కొంతవఱకు కదిర్చాడు హంతకయోగి. ఇన్నివిన్నా కళ్లుతెరవరే ప్రజలు.

ఇదయాక మాయూరే ఇంకో స్వాములారు వచ్చారు భగవద్గీతాసార ముపన్యసించుటకు. చాలా బాగా చెబుతున్నాడని, ఒక్కకానియైనా పుచ్చుకోడని, పల్లె మసలేలేదని వదంతులతో జనులదే పోత. పదిహేడురోజులు పదిహేడధ్యాయాలు చెప్పాడు. ఇంతవఱకుక్క గవ్వయినా రాలేదు కంతకోషే కాని. అడుగుటకా నామర్దా. ప్రజాభిప్రాయం తారుమారై గౌరవం తగ్గుతుంది. అడక్కపోలే అమ్మైనాపెట్టదు. ఈలాంటి చిక్కుల్లో పడ్డాడు మహానుభావుడు. ఈ పదిహేడురోజుల నుంచి విడవకుండా నేవించుచున్న యొకాయనకు తన దీనత చెప్పకొన్నాడో ఏమో పడ్డనిమిదోరోజులచివర కాలమం దందుకున్నాడు శిష్యుడు డబ్బుప్రస్తావన. “స్వామియొకమతం గోదావరీతీరమున స్థాపించదలచుకొన్నాడు. ఆయన తలంపనధాచేయుట మనకు చాలా అగౌరవం గాన” అనేసర్కి ఎమ్మటిహండు (వట్టిచేతుల)తో వచ్చినజనులెల్లరు చల్లచల్లగాజూరేరు. ఆపేళే క్రొత్తగా చూడాలనివెల్లిన మేమున్ను వారి

ననుసరించాము. ధనముగ్ధుడు కాని, నిష్కామయోగ వడో తెలియకుండా యున్నది. మోక్షసన్యాసయోగ దినము గనుక స్వామికి శుద్ధమోక్షమై, తెల్లవారుగట్ల వెడలిపోయినాడు.

బందరులో నామధ్య యొక వేదాంతివచ్చి స్త్రీ పురుషుడులకా వేదాంతవిద్య యుపదేసిస్తానన్నాడట. గుడ్డినమ్మకాల్లో, స్త్రీ 'లగ్రగణ్య'లగుటచే యొకటే పెరిపోతగా పోవగాపోవగా, కొన్నిరోజులకొక యవ్వనవితంతువు కుపదేశనెపంబున నేవో యవాచ్యములు పల్కాడట. అది యూరంతాప్రాకి ఆవేదాంతిని తన్న దలపెట్టారట యూరిపెద్దలు. అదితెలిసి, పలాయననూత్ర. మవలంబించాడా పెరివేదాంతి. మాయదారి ప్రపంచాన్ని కళ్లు బాగాతెరచి విమర్శనగా నడవాలికాని గుడ్డిగానడుస్తే గోతులోపడ్డమే. ఇక్కడి కిదిసరి.

మరొవిత. మరీవిత. వెనుకటికో సన్యాసి, ఆరవేసికొన్న గోవిగుడ్డ ఎలుకలు కొఱుకుచున్నవని, వాటిని చంపుటకో పిల్లిని, పిల్లినిపెంచుటకై పాలు కావలసి ఆవును, ఆవు సంరక్షణకొక నాకరును, ఇన్నిటిని కనిపెట్టుటకొక స్త్రీని పెండ్లాడి తుదకొక సంసారి మేర్పరచుకొన్నాడట. ఆలా ఈమధ్య అంటే నుమారెనిమిది నెలలనుంచి మాయూరే (అన్ని వేళంపెర్రలకు అగ్రపీఠం లెండి) వచ్చి, మకాలలోను, గుళ్లలోను, అధ్యాత్మరామాయణ మతి సారస్యంగా అంతరార్థ బాహ్యార్థము లాకాశమంటే నేర్పున చెబుతున్నాడు. మాట మెనుారుఫక్కి ఏసమాటైనా మారచనగా, విపులంగా చెబుతున్నాడులెండి. వినేవాళ్లలో మూడువంతులు స్త్రీలే. వారిలో మూడు వంతులు వితంతువులే. వితంతువులకే యతిస్వంత్రము కాదా? తత్వబోధ తరుణుల తలనపాల మంటు చున్నది. సన్యాసిగా ఆకాశోపము లాకాశమంటు చున్నవి. డబ్బులేని డిప్రెషన్ రోజుల్లో ఎన్నిటికిని డబ్బులేగలరు. అందులో పురుషుల కాఫీటిఫెన్లకు,

గృహ లక్ష్మీ

సీసీమా నాటకాలకు, నూటుబూట్లకు, హాకులకు పోగా మిగిలితేను. వారసుగ్రహించి యిస్తేనుగద మగని వక్షస్థలంపీడనిలక్ష్మీ (స్త్రీ) పాలబడుట. అందులో వితంతుల శేకోడుకో, ఏమరదో, ఏ అన్న తమ్ములో, మరదలో, కోడలోయియ్యాలిదయదల్చి. ఇందరిచేతులమీదనుంచి రావడం, స్వామికివ్వడం ఆరుదగుచుండుటచే, నాస్వామికి ధర్మోపన్యాసకత కోపకు కడునలిగి, పల్లెముంచాడు. అదీ నిండుటలేదు. ముఖాముఖిగా అడిగాడు. అన్ని కోరికలువిడిచిన సర్వ సంగ పరిత్యాగియైన యతీశ్వరునకీ తుచ్ఛధనముతో పనేమని యెవరో అన్నారట. అంటే ఆయన అపర దూర్వానుడై, “రైలువాళ్లు నన్నురికే ఎక్కించుకుంటారా? అద్దియియ్యక పట్నంలో యిల్లెవరిస్తారు. పదార్థములులేనిదే పాకమెట్లు భుజించను. కడుపు నిండనిదే గాధరెట్లు మీకు చెప్పను. గనుక, రోజు తలకొక అర్ధణా కాని, మొత్తము నెలదాకా యియ్య లేకపోతే నెలకొకరూపాయిగా మొత్తపరచిగాని లేవరె”నని అట్లా తెచ్చేవారు చేతులెత్తమని, అన్నాడని వదంతిపుట్టింది. పైగా విభూతి పెట్టుకోకుండా వితంతువులు రావలదనికాసిస్తే, ఇంత విభూతిలేకుంటే సిగ్గేస్తుంది స్వామీ అందిట ఓముసలావిడ. ఆలాగా మంగలాడివద్ద క్షౌరమునకు తలవంచి కూర్చొనుటకు సిగ్గులేదా అన్నాడట తక్షణం. ఇంకోఅవిడ పల్లెము పట్టి స్వామికి చందా వసూలుచేసి రోజూయిస్తూంటే డబ్బులు తీసుకున్నావని దొంగతన మారోపించగా అవిడ మళ్ళీవెళ్లలేదని స్వయంగాతెల్పింది. ఇన్నిరకాలుగా చెప్పకుంటూనే వెడుతున్నారమ్మలు. ఏమర్రా అంటే, అసలు చెప్పే యతికున్నా లేకపోయినా,

దేహాభిమానం ఎందుకు ఇన్నివింటూ అన్నారు కొంద రక్కలు, పురాణవైరాగ్యముగా.

బిక్షులకు పిలవలేదని యొకకోపము. పిలిచిబోగాటీలు బాగులేవనియో, గంధము తీయలేదనియో, దక్షిణ చాలదనియో, వంట రుచిలేదనియో, పిండివంట తనకిష్టమైనవి కాదనియో కోపముతో అలుగుతాడని వదంతులు. పాపం పుణ్యం భగవంతునికెఱుక. ఏమయినా, కోపమాత్రం తగదు. సన్యాసికిన్ని చింత లేందుకు? ఆహారవిహారములికింత మాడలేందుకు? డబ్బుకై యింత కాంత్యేందుకు? ఆత్మసంయమునకు సత్రం భోజన, మతానిద్ర యుండాల్సి. ఆరోజు కేడి ప్రాప్తో, అది తినాలికాని ఆకాశహర్మ్యాలెందుకు? లోకహితార్థమై తన జ్ఞాన మన్యదాపోసీయక, వినియోగించు పుణ్యాత్ములకీ యుపాధినిలుచుటకే పండో భక్షించి జ్ఞానదేహాభివృద్ధితోజీవించి జ్ఞానయోగసాధనములచే దేహాభిమానంవీడి దుష్కర్మశ్రము లేకముగా చరించి ధన్యులై లోకమును తరింపజేయుటయై యుంటయే, సన్యాసుల లక్షణంకాని చవట సన్యాసిరాయనిపించుకొనుట యతికులంబుకొక లోపమని మనవి.

మనుజులపరికించి మరీ మసలాలని మామగువలకు మనవి. నామాటల కలుగవలదనియు, నిజమాడిన నిష్ఠూరము వలదనియు పురవాసులకు మనవి. అంధత్వమున కధఃపతనమే యని హెచ్చరిక. మామన విని మంచిగా గ్రహించిన మహనీయుల కనేకవినతులని మనవి. ఉన్నసంగలేకాని దూషణకాదని మరిమరి మనవి.

పహారీజాతులందు విచిత్రాచారములు

“రాఘ”

భారతదేశము గడు విశాలమైనది. ఇందు పెక్కుజాతులు చిరకాలమునుండియు వాస మేర్పఱచుకొని యున్నవి. ప్రపంచమంతయు నూతన నాగరికతా ప్రవాహమున దేలి పోవుచున్నను జగత్తున నట్టి పరిణామమేమి యు జరుగనివిధముననే యీజాతులు పురాతనమునుండి వచ్చుచున్న తమయాచారముల నెప్పటివలె జరుపుకొనుచు కాలము గడపుచున్నవి. మానవునిశక్తి కిసుమంతయు లోబడని పర్వతరాజమగు హిమాలయ పర్వతప్రాంతమున నిట్టిజాతులు గలవు. వానిలో భోటియాజాతి యొకటి. ఈజాతినిగురించిన విచిత్రాచారములగూర్చి ఇ. వీక్లీలో, కె. ఎ. అబెసుగార్చిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

ప్రస్తుతముగల జాతుల సంఘ వ్యవస్థల మార్పవలయుననుచు రచించిన పెక్కుమంది ప్రముఖుల పుస్తకములం దొకటైన నీజాతియం దెవరును జదివియుండరని నిశ్చయముగ జెప్పవచ్చును. ఈవింతయైన అనాగరిక జాతి హిమాలయపర్వత ఉత్తరసాను భూములందు జనాకీర్ణమగు పట్టణములకు దూరముగా వసించుచున్నది. వారి విచిత్రాచారములు ముఖ్యముగ వారివివాహపద్ధతులు ఇతరజాతులనుండి భేదించుటయగాక, అటువంటి యనాగరిక జాతులమధ్య ఆశ్చర్యకరములగు పెక్కువిషయము లుండుటవలన,

వారినిగూర్చి తెలుసుకొనుటకు మోదావహముగ నుండును.

వీరియందు మూడువిధములగు వివాహములు గలవు. వీనిలో సనాతనమైనది ‘అంకాల్’ అనబడునది. దీనిప్రకారము వధువు యింటియందే మంగళసూత్రము గట్టు తంతు జరుపబడును. రెండవది ‘సెరాల్’. దీనినిబట్టి పెట్టి తంతుగాని ఏర్పాటుగాని లేకుండగనే యువకుడొకయువతిని తనతో తీసికొనిపోవును. ఇది జరిగినతరువాత ‘అంకాల్’ గావచ్చును. ఒకవేళ అది జరుగకున్నను, వారు భార్యాభర్తలని సంఘమంగీకరించును.

మూడవది Companionate Marriage

అనబడు సమాజవివాహము. ప్రతిభోటియా గ్రామమందును ‘రంగ్ భంగ్’ అనబడు గృహమొకటి యుండును. ఇదివఱకు వానిని సంఘసమావేశముల కుపయోగించెడువారు. ఇపుడాచోటికి ప్రతిభోటియాకన్యయు నొంటరిగ వెళ్లవచ్చును. అచటికి యువకులుగూడ వచ్చెదరు. అందుచేరిన యిరువురు యువతీయువకులు తాము వివాహమాడుట కొప్పుకొన్నదానిని వెల్లడింతురు.

తదుపరి వారిరువురు సంగీతపరీక్షకు లొనగుదురు. వధువు గెలిచెనేని వరుని తన

గృహ లక్ష్మి

యింటికి గొనిపోయి వివాహమాడును. ఆమెపైడిన వరునివెంట నతనియింటికి వెళ్లును.

ఇట్టి సంస్థలేగాక భోటియాజాతి సంఘ జీవితమున నింకొక ముఖ్యవిషయముగలదు. వారిస్త్రీలకు సంఘమున చాల ఉత్తమస్థాన మిత్తురు గాన వారితరులపై యధికారము చెలా యింతురు. వివాహమునకు స్త్రీలే మొదట ప్రారంభింతురు. గృహజీవన మందుగూడ వారెక్కువ ప్రాముఖ్యతగల్గి యుందురు. భర్త యింకొకభార్యను వివాహమాడనేని, మొదటభార్య కాతనికి విడాకులిచ్చు నధికారము గలదు; కాని భార్య సమ్మతిలేక భర్త ఆమెకు విడాకు లెట్టిపరిస్థితులందును ఇవ్వజాలడు.

ఈపహారీలందు ఖాసియాలనబడు నింకొకజాతిగలదు. వీరు ముఖ్యముగా కుమాన్ ప్రాంతముల నుందురు. వారు తాము హిందువులమని చెప్పుకొనుచున్నను, వారి సాంఘికాచారనియమములు హిందూవిధులకు వ్యతిరేకముగనుండి, యనాగరికజాతికి జెంది యున్నవి. హిందూసంఘమున స్త్రీ గౌరవముతో జూడబడుచుండ, నీఖాసియాల యందు చరాస్తివస్తువుకంటె యెక్కుడుగ పరిగణింపబడదు.

ఈజాతియందును భోటియా జాతియందును స్త్రీలకుగల స్థానము చాల భిన్నముగ నున్నది. భోటియాలందు స్త్రీ తన కిష్టము వచ్చినవారిని మువ్వీధములగు వివాహవద్ధులతో నేవిధముగనైన పెండ్లియాడనగును.

కాని ఖాసియాలందు భార్యల నితరవస్తువుల వలె కొనుటయు అమ్ముటయు జరుగుచుండును. వారిలో వివాహపు హక్కులకెట్టి పవిత్రభావమునులేదు. భర్తకు ఇతరఆస్తిపై యెట్టి హక్కుగలదో భార్యపై గూడ నంతియ. ఆమె కెట్టిస్వాతంత్ర్యము నుండదు.

వారు భార్యలను ఆస్తితోజేరు యితర వస్తువులవలె తలంచుటవలన సాధారణముగా వారిని అమ్ముచు కొనుచుందురు. ఈవాడుక వారిజాతియందుండు స్త్రీపురుష జనసంఖ్యనుబట్టి కలిగినది. వారియందు నూరుమంది పురుషులకు డెబ్బదిమందిస్త్రీలు మాత్రము గలరు. ఈవాడుక వారునాగరిక ప్రపంచసంబంధమువలన క్రమక్రమముగా మానుచున్నారు. త్వరలో పూర్తిగా మాయమనిగూడ తలప వీలగుచున్నది. వీరిలో విగతభర్తృకయైన స్త్రీని భర్త తమ్ముడితరఆస్తితోపాటు గ్రహించును. దీనికెట్టి తంతుగూడ జరుగవలసినదిలేదు.

కుమాను పర్వతప్రాంతములందే వసించు తారను, బుక్సాన్ అను జాతులందింకను విచిత్రమగు వాడుకగలదు. వారపాయకరమగు బురదప్రదేశములందు వసించుచున్నను ఏ బాధలేకుండ శతాబ్దములనుండి పరిల్లుట మిగుల అక్కజమునుగలిగించును. హిందూ దేశమునం దంతటికిని వారిగృహములు చాల పరిశుభ్రముగనుండును. వాని నారోగ్య విధుల ననుసరించి గాలివెలుతురు ధారాళముగవచ్చునటుల గట్టుదురు. ఆప్రదేశమంత

శి శు ని ర్వే ద ము

యు మలేరియా కునికిపట్టెనను వారికేపుడా
జ్వరముగూడ రాదన్న వారాలోగ్య పద్ధతుల
యొక నెట్టిశ్రద్ధ దీనుకొందురో దెలియగలదు.

వారి పరిశుభ్రగృహములనుగని వారు
గొప్ప నాగరిక జాతీయని దలంచుట పొర
పాటు. ఏలన వారు మూఢనమ్మకము గల
వారై యుండుటయగాక యితరజాతులందు
వలె వివాహమునెడ విదిత సిద్ధాంతము
లతో గూడియుందురు.

ఖాసియాలందు భార్య ఆస్తివస్తువులలో

శి శు ని ర్వే ద ము

ఎన్ని పర్యాయములు యుద్భవించి మరణ
మందియున్నానో, సిగ్గొకింతైనలేదు
శాశ్వతానందమయ సుఖాస్పదమటంచు
జననమందితి పాడువిశ్వంబునందు.

పూర్వభవముణవాప్తికై బుట్టినట్టి
ఋణినటంచు నెఱింగియో దనదుదేహ
పాటవసువర్ణకాంతులు బాయుననియె
నన్ను బోషింపదాయెగా కన్నతల్లి!
దోషగాఢాంధకార బంధురసమేత
గర్భకుహరంబు వెల్వడ, గలిజలంబు
జల్లుదాదిగఁ దాదియే తల్లి కన్న
తల్లియెవ్వరో యెఱుగ మదుల్లమందు.
మాతృప్రేమానురాగ సంభావితమతి
'అమ్మ'యని బిట్టుబిల్వగా నామె ఎవరో
వచ్చి నానోటిలో "యిన్ని" పాలుబోయ
వెగటుబుట్టించెనవ్వి; నా ప్రేమలెల్ల
సుళ్లుదిరిగెడుత్తుద్బాధ సొరలియుండి.

నొక్కటిగా పరిగణింపబడగా పైజాతులందు
భర్త కొంచ మెచ్చుతక్కువగా అంటరాని
వానివలె నెంచబడుచుండును. ఆతని చౌక
(హిందువులిండ్లలోని భోజనశాల) లోనికి
రానివ్వక భోజనము యింటిబైటవేతురు!

[రాబోవుమాసమునుండి వివాహము,
దాని పుట్టుపూర్వోత్తరములు, వివిధజాతుల
మధ్య వివాహ వారము లాదిగా చోద్యమైన
విషయములతో వ్యాసములు వరుసగ ప్రక
టింపబడును.]

గుంటుపల్లి వేంకటేశ్వర రావుగారు

ప్రేమదళుకొత్తనెందరో విసువుకొనక
జేయుచుందు రహరహంబు సేచనములు,
తనదు కరుణార్ద్రదృష్టిని దనిపి యిండు
కై నఁజేదీయ దేలనకా గన్నతల్లి.
ఎట్టిరక్తంబునం దుద్భవించినానో;
అన్యరుధిరజనితరుచి స్థన్యమెపుడు
నాయుదరమందు మెలమెల్ల నాట్యమాడు;
గాని జీర్ణింపకవిగడ్డ కట్టియుండు!
తూగుటుయ్యాలయందున దూదిపరువు
పైబరుండి హాయిగ జోలపాటవినఁగ
మందహాసంబుమోముపై చిందులాడ;
నన్నుగనరాద దేలకో కన్నతల్లి.
మూర్ఖమూనిబెంగనుగొని బాగులుచుండ
నన్ననుసరించునేలకో కన్నతండ్రి;
తనదురక్తాశ్రుసిక్త హస్తములనెత్తఁ
వడిగనాకండ్లవెంట బొప్పములుగుఱియు.

—స్వరచితమైన "కన్నతల్లి" నుండి.

భారత స్త్రీకి సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ

[గతమాసపు సంచికయందు శ్రీమతి పాకల చంద్రకాంతామణిగారు “భారతీస్త్రీ సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ నెప్పడు బడయగలదు” అను సమస్యపై తమ యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. దానిని ప్రకటింపుచు మే మితర సోదరీమణు లీ సమస్యపై తమ యభిప్రాయముల వెల్లడింపదలంచుచో ఈమాసము సంచికయందు చోటిత్తుమని వ్రాసితిమి. దానిచే పెక్కుమంది సోదరీమణు లా విధముగా తమ యభిప్రాయములను క్లుప్తముగను దీర్ఘముగను వెల్లడించుచు వ్యాసముల వ్రాసింపిరి. ఆ వ్యాసములన్నియు నున్నపున్నట్లే ప్రకటింప చోటు జాలమి క్లుప్తపరచి ప్రకటించితిమి. మరికొన్ని మానివేసితిమి. దీనికి రచయితలు మన్నింతురుగాకాయని కోరుచున్నాము. ఈ సమస్యపై యక్కరగొని త్వరగా తమ వ్యాసముల బంపినందుల కా యీ రచయిత్రుల నభినందించుచున్నాము.

సం. గృ. ల.]

○

మొదట సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును గ్రహించుట కర్హమగు యోగ్యత యున్నదాయని ప్రతి భారతీస్త్రీ స్వయం విమర్శకు బూనుకొనవలెను. పురుషదేవులును, స్వవిమర్శదూరులును, యుద్దేశపూరితులునునగు కొందరు యువతు లొక్కచోడే “భారతీస్త్రీ సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును బడయగోరుచున్నది. తన్మూలమున పురుషునిపైగల పరంపరానుగతపగ నామె సాధింప గోరుచున్నది. భారతమహిళామణులెల్లరును తదాశయ పూర్తికై సర్వరీతుల తోడ్పడుట విహిత”మని యేమేమో చాటుటయే తడవుగ గృహమునువీడి సతిహాసమున పతికి జేయువలసిన శుశ్రూషను మఱచి, మాతరూపమున నిజబిడ్డలయెడ తనకుగల సమస్తబాధ్యతలను త్యజించి, గృహవేల్పులగు పెద్దల సంతకుపూర్వమే తిరస్కరించి ‘దేశసేవ’ యని ‘మానవసేవ’ యని సమాజములకు, సభారంగములకు ఉపన్యాసపీఠికలకు పరువులేత్తుచున్నారు. ఇంతకూ స్త్రీ స్వాతంత్ర్య సంపాదన దేశోద్ధరణార్థమే యని యెల్లరి దృఢవిశ్వాసము. ఆహా! కాశ్యోత్సాహము వారి సంధిప్రాయులుగా జేసియుండనో? గాకున్న, నిజస్థానముల విడనాడి కర్తవ్యతావిమూఢమనస్కులై సదుద్దేశయంత్రులగు భారతీస్త్రీలు దేశానర్థమున కొడిగట్టగలరా?

మాతృదేశ దాస్యవిముక్తికి తోడ్పడవలెనన్న, శృంఖలావిముక్త గావలెనన్న భారతీస్త్రీ నిలువవలసిన తావిది? ఉపన్యాసపీఠముపైనా లేక స్వగృహంతర్భాగమున నిజశిశువు పర్యంకముచేతనా? కన్నబిడ్డ నొరులశిక్షణమున కప్పజెప్పి యొరులశిక్షణాభారము తాను వహించునా? ఇది పాడియగునా? పూర్వపు భారతీస్త్రీలు తమకు ప్రసాదించబడిన సంతానమున కెట్టి యుత్తమోత్తమశిక్ష నొసగుచుండినది యెఱుగరా? అవును; ఎల్లెఱుంగగలదు! విదేశ విద్యావిమోహితులైన నేటి యువతీయువకులు ధర్మబద్ధములును ఆదర్శక ప్రాయములునగు మనవారి యుజ్జ్వలచారిత్రములను పఠించుటయే దుస్సాధ్యమైనది. పఠించినను వాని విశ్వసించుట దుర్లభమైనది. ఇట్టితరి వాని ననుసరింపబూనుట గలుగునా?

భారత స్త్రీకి సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ

నేటి విద్యాపద్ధతులలో సయితము శిశువునకు ప్రథమోపాధ్యాయుని మాతయనియు, ప్రథమపాఠశాల గృహమనియు యుద్భోధించుటలేదా? అయితే, ఆవిధులను పాలించున దెవ్వరు? నేటిమాత తనబిడ్డ లాలన పాలనలను సహింపజాలకున్నది. దేశపాలనాకార్యక్రమమున పాల్గొనజూచుచున్న యీ ముకుమారాంగి శిశుపాలనాభారమున కశక్తియుగంచున్నది. పురుషునితో సమబలమును ప్రదర్శించుచున్న యీ సబల నిజశిశు స్వస్వపాననిరాకరణముచే తనదేహబలమును గాపాడ ప్రయత్నించుచున్నది.

పోనిమ్మ! మాతగా తన ధర్మముల నిర్వహింపలేకున్న నేమి! తత్సూర్యము సతీధర్మముల చక్కగా పాలించెనని తృప్తిజెందదలచినచో అక్కడ నదియు శూన్యము. విద్యావిహీనయై యుండుటయే భారతస్త్రీ దాస్యమునకు ప్రబలకారణమని మొఱవెట్టుగా యిప్పడిప్పడు స్త్రీవిద్య యతిశయించినది. విద్యాపారీణులగు స్త్రీలసంఖ్య నానాటికి మించుచునేయున్నది. అయితే, తత్ఫలమువైపు దృష్టిసారించినయెడ గాన్నించు దృశ్యమేమి? విద్యచే యజ్ఞానమును యవనిక తొలగిపోగా భూతలము స్వర్గతలముగా మారుచున్నదా? సహజసౌందర్యము, విద్యాలంకారకారణమున ద్విగుణీకృతము కాగా, జన్మదాతలగు మాతాపితరుల మానస ములను గాని ఆపిదప అగ్నిసాక్షిగా పెండ్లాడిన భర్త మనశములమునుగాని రంజింపజేయుచున్నదా భారతీయ యువతీమణి! ఇందులకు వారి యంతరాత్మలే తగుసమాధాన మిచ్చుగాక.

విద్యాఫలమే స్వాతంత్ర్యమనియు, స్వాతంత్ర్యమన ధిక్కారమనియు నేటి వాగరికతాప్రపంచవిహారి ణులగు స్త్రీల నిశ్చితాభిప్రాయము. విద్యావతియగు స్త్రీ దేశహితసంపాదన కొక యమూల్యయంత్రము కాగలదని యూహించిన మహామహుల యాశయములన్నియు వమ్మగుచున్నవి. వారి మనోవాంఛలను సిద్ధింపజేయుచున్న విదుషీమణులును లేకపోలేదు; అయితే వారి సంఖ్య యతిస్వల్పము. దేశహితార్థము సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును సంపాదించ గోరుచుంటిమను భ్రమకులోనై సభారంగములకు పరుగులు పెట్టుచున్న వారు! నిజముగా వారి హృదయమున యా కాంక్షగలదేని సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును బడయగోరుదురేని వారి గృహమే వారి కార్యస్థానము. వారి సంతతియే దేశసేవాదక్షులనుగా వారు సిద్ధపఱచవలసిన పౌరజనము. వారి భర్తల హృదయమే వారి స్వాతంత్ర్యసింహాసనములు. వాని నధిష్టింపగలిగినయెడల వారు ధన్యులు. అప్పడే రాజ్యము లేలగల్గిన నాటి రమణులవలె వారు వారి గృహరాజ్యములను సంపాదించగలరు.

స్త్రీమూలమున ప్రతియొక్క కుటుంబమును యుత్తమసంస్కరణ మొందగడగినచో దేశ మత్స్యల కాలమున పూర్వపుఖ్యాతి జెందుననుటకు సందియమేమున్నది! అట్టి సంస్కరణాభారము వహించుట బాహ్య కార్యనిమగ్నుడగు పురుషున కసాధ్యమగు పనియైయుండ స్త్రీ సయితము తెల్లవారుటతోడనే ధనార్జనార్థము యే పాఠశాలకో, కచ్చేరికో, న్యాయశాలకో తయారైన ఇంటిపనుల చక్కబెట్టువారెవ్వరు! తమ నాశ్రయించి జీవించవలసిన మిగత మూడాశ్రమముల వారి మాటయేమి? ఇట్టి సతీపతులగృహములు నిశ్చలనందమున కునికొపజైయుండుటకు మారు నిరంతరవిచారచిహ్నములను వెదజల్లుచు బాహ్యదంబరమునకు తప్ప తదితర విషయములందు శోభావిహీనములై బరగుచున్నవి.

శ్రీమతి డి. కమలావతిగారు, హైదరాబాదు.

9

స్వాతంత్ర్యము! స్వాతంత్ర్యము! నారీస్వాతంత్ర్యము! నలుప్రక్కల నీమాటలే ప్రతిధ్వనించుచున్నవి. ప్రైమరీతరగతుల 2, 3 దినములు మాత్రమే చదివినబాలిక నోటకూడ నీమాటలే!

గృహ లక్ష్మీ

స్త్రీలు! పురుషులు! భూమ్యాకాశముల కెంతభేదమో వారలకు సంతియే కాని, పూవువావికిని, చంద్రచంద్రికలకును ఎంతయభేదమో నొండొంటితో నెంతయావశ్యకమో అట్లే వీర లభేద్యులు. ఒండొరుల సహాయ మత్యావశ్యకము. స్త్రీ దేవీమయమూర్తి; ప్రేమ స్వరూపిణి; అగాధహృదయ; నిరమతి; ఆత్మ్య న్నత మేధాశక్తి సంపన్న. పైకామె ఎంతమృదులయో ఎంత మధురాన్వితయో ఎంత శాంత సహనశీలయో, అంతరంగమున నామె యంతగంభీరమయి అంత దుర్నిరీక్ష్య. అగ్రాహ్యును స్త్రీ స్వభావము వర్గము చేసికొనుట చాల కష్టతమము. కుసుమ కోమలయగు స్త్రీకిని దృఢకఠినమూర్తియగు పురుషునకును శారీరక ముగనేగాక మానసికముగనుగూడ నెంతో తారతమ్యముగలదు. సాధారణముగ నిప్పటి విద్యార్థినుల స్వాతంత్ర్యేచ్ఛ, పురుషుల అధీనులుగాకుండుట, ఇచ్చవచ్చినట్లు నిస్సంకోచముగ తిరుగుట, (సాధ్యమైనంత వరకు పురుషుల ననుకరించి) జేషభాషల నేర్చుట, రమణీహృదయ రత్నమగు గాంభీర్యమును జీవితము యొక్క పవిత్రతను బారవైచి వెలికితనముతో జీవయాత్రగడపుట, పెద్దల మన్నించుటకుబదులు వారలయెడ ననాదరణచూపుట మొదలగు గుణరత్నములు. ఇది స్వాతంత్ర్యమా? లేక స్వాధీనపరత్వమా? మనోవికాసము లేనివారలకు వినయ విధేయతలకు సహనశాంత రాహిత్యములును అలవడినవి. స్త్రీజన ప్రయోజనకారియగు విద్యనభ్యసించిన సరియగు బుద్ధివికాసము కలిగి ఈ దుర్దశ పట్టకుండెడిది.

ప్రకృతి సిద్ధమగు సంసారేచ్ఛ ప్రతినారీజీవిత హృదయాంతరాళమున తళుకుతళుకుమని మెరయుచుండును. స్వగృహమునకు సర్వాధికారిణియై తా నుండవలెననుకోరిక ఏరమణీమణికుండదు? నిజ విద్యాలాభ ముచే స్వగృహమును స్వర్గతుల్యముగ నొనర్చి భావిసంతతిని తమ యమూల్య శిక్షాదానముచే ఆదర్శ స్త్రీ పురుషులుగ నొనర్చు మహత్తరకార్యమందు సర్వస్వాతంత్ర్యముగల స్త్రీ స్వాతంత్ర్యవిహీనయని ఎట్లు పేర్కొనబడగలదు?

ఈ యాధునిక స్వాతంత్ర్యకామినులగు స్త్రీలలో వేరొక తెగవారున్నారు. వీ రల్పసంఖ్యాకులు, సంసారిక జీవనమున కిచ్చగింపనివారు, మానవజాతికై యాత్మసమర్పణముగావించు రమణీరత్నములు. లోక కల్యాణమునకై దేశసేవయందు న్యాయస్థానమందు రాజకీయ కార్యములందును, సర్వత్ర పురుషస్థానముల నిల్పి ఇన్ని నాశ్లనుండి యణగద్రొక్కబడియున్న స్త్రీ మేధాశక్తిని, కన్నులు మిరుమిట్లు గొలుపునటుల దేదీప్యమానముగ చేసి జయశ్రీల నందుకొను స్త్రీరత్నములు కొందరు గలరు. సాధారణస్త్రీలకు నిజమగు బుద్ధివికాసము కలుగచేయువిధానము—విద్యాశిక్షణమిచ్చుట మిక్కిలి యావశ్యకము. అపుడే వారలు శిక్షిత లగుదురు. ఈ యాధునిక విద్యావిధానము వట్టి ఆడంబరరూపమే గాన, దీనిని పూర్తిగా మార్పుచేయ వలెను. నేటి విద్యాఫలితముగా మన భారతనారి యా పురాతన యున్నతస్థానమునుండి జారి నేడధఃపతన మైనది. ఈమార్పు చేసిననేకాని నేటి హైందవనారి నాటి రమణీరత్నమై రాజిల్లనేరదు. అఖిలభారత మహిళాసభవారును, అంతర్జాతీయ నారీ సమితివారును, ఈ ప్రస్తుత విద్యావిధానము స్త్రీజనోపకారి కాద నియే తీర్మానించిరి. త్వరలో మార్పులు గావించి నిర్బంధ విద్య నియమించిననేగాని మనభారతమహిళ యున్నతస్థితికి రానేరదు.

శ్రీమతి మంజుల దేవిగారు పి.లాంగ్—ఆసాము.

3

భారతనారీమణి ఎప్పడు తన ధర్మమును నెరవేర్చునో. అప్పుడే సంపూర్ణస్వేచ్ఛ బడయగలదు.

భారత స్త్రీకి సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ

భారత స్త్రీలు అంగ్లేయభాష నేర్వవచ్చును. అందలి మంచి విషయములను గ్రహింపవచ్చును. యోగ్యతలున్న ఉద్యోగములు చేయవచ్చును. కాని పూర్వము భారతమహిళలకుండేను ఆర్యధర్మములు మాత్రము మరువకూడదు. భారతదేశమునందు పుట్టిన ప్రతి స్త్రీయును తమతమ మతములయందు ఏయేధర్మములు చెప్పబడెనో ఆయాధర్మముల ప్రకారము నడుచుకొనుట మంచిది. ఎవరైన లెప్పుచేసినయెడల ఆత్మా నీకు యిది ధర్మముకాదని చెప్పదురు. ధర్మమాచరింపని స్త్రీలు ఏవిద్య చదివినను నిష్ఫలమే. పూర్వము స్త్రీవిద్యావిజయ దుందుభి డాక్టరు ఆనందబాయిబోశియను బ్రాహ్మణస్త్రీ భర్తయనుజ్ఞవడసి అమెరికాలో విద్య నభ్యసించుచు తన స్నేహితురాండ్రకును యితర పాశ్చాత్యస్త్రీలకును ఆర్యధర్మములు బోధించుచు మహారాష్ట్ర స్త్రీలవలె జడలు వేసి చీరలు కట్టించుచుండెను.

తాను న్యూజరసీపట్టణమున కేగుటకుముందు తన స్నేహితురాండ్ర కందఱకును మహారాష్ట్రపద్ధతిననుసరించి విందుచేసెను. భర్త గోపాలరావు తనభార్య నడవడి కనుగొనదలచి యామెకు డెలుపకయే యకస్మాత్తుగా నచటికిబోయెను. భారతభూమికి కీర్తిదెచ్చిన యామె సత్ప్రవర్తనగనిన పిదప గోపాలరావు తానామెను గూర్చి శంకించినందుకు పశ్చాత్తాపపడెను. ఇట్టి రత్నము లనేకములుగలవు. కాని యీ రత్నములను సానచెట్టి ప్రకాశింపజేయుటకు గోపాలరావువంటి వారు లేనందున నారత్నములును రాళ్లవలె గనుపించుచున్నవి. అంగ్లభాషాకోవిదులైన కొందరు విద్యుషీమణులు, ఆంగ్రమును మరచి అనాచారములకులోనై ఋషివాక్యములను మంటగలపి కులధర్మములకు స్వస్తిచెప్పి అటు సంఘసంగ్రహములను ఇటు సనాతనులకును దూరులై త్రిశంకస్వర్గమువలె నూగులాడుచున్నారు. వీరి ఉపన్యాసములు ఏసంఘమును తృప్తిపరచవు. భారత స్త్రీలకు ముఖ్యధర్మము కేవలమన్నితీయందును పాశ్చాత్యుల ననుకరించుటగాదు.

అంగ్లభాషావ్యామోహమునకు లోబడి కులధర్మమును కూలద్రోసి, మానప్రాణములను ధారపోసిన స్త్రీలెందరోగలరు. భారత స్త్రీలకు స్వేచ్ఛకావలయునన్న ధర్మమును బట్టియు వారియోగ్యతనుబట్టియు వచ్చును.

శ్రీమతి అయ్యుదేవర బాలా త్రిపురనుందరమ్మగారు, నందిగామ.

౪

స్వాతంత్ర్య మనునది ఒక వస్తువుకాదు. దానిఆకారము మనకు తెలియదు. కాన ఒకరు 'ఇందతీసుకో' అని అనరు. అది మనము తెచ్చుకొనవలెను. మనకు మనలను పరిపాలించుకొన గలిగెడి శక్తి ఎప్పుడు కలుగునో అప్పుడే స్వాతంత్ర్యము బడయుదుము. ఇప్పుడు హైందవస్త్రీకి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము లేదన్నమాట నిజమే. ప్రస్తుతము విద్యావతులమని స్కూల్ షైనలు, అయిదవఫారము మొదలగు క్లాసులు చదివి, అమితమగు ఆనందము పొందువారు నా ఉద్దేశప్రకారము విద్యావతులు కారు. స్కూల్ షైనలు చదువు గుమాస్తాపనికి చాలు. హైందవస్త్రీకి తగినవిద్య లేకుండుటయే స్వాతంత్ర్యము లేనందుకు ప్రబల కారణముగ నమ్ముచున్నాను.

పరభాష నేర్చుకొనుట పాతకముగాదు. తెలుగులోను ఉద్గ్రంథములు కలవు. ఇతర భాషలలోను కలవు. షేక్స్పియరును సరిగా చదివి అర్థముచేసుకొన్న మనకు ఈ ప్రపంచమున సంతోషముగ జీవయాత్ర గడపుటకు వలసినంత తెలివవచ్చును. కాన భాషనుగూర్చి ఆలోచింప నక్కరలేదు.

స్వాతంత్ర్యము కావలెనని చెప్పి స్త్రీలలో చాలమంది నీత ద్రాపది మొదలగువారి పేరుల జూపెదరు. భారతరామాయణములు చదివినయెడల నీతాద్రాపదులకు పూర్ణస్వాతంత్ర్యము కలదని తెలియకలదు. కాని మన మాలోచించుకొనవలసిన దొక్కవిషయమే. నీతా ద్రాపదులంత తెలివిగలవారమా?

తప్పు ఒకరిది శిక్ష ఒకరికి

శ్రీమతి వల్లూరి శారదగారు

౧

మధుసూధనరావుగారికి శ్యామల పెద్ద కూతురు. శ్యామల చాల తెలివైన బాలిక. గుణవంతురాలు. పాఠశాలలో విద్యార్థినులతో ఎంతో స్నేహంగా వుంటుంది. కపటమూ ఈర్ష్య యెరుగదు. అమాయకపు బాలికయని తల్లి, తండ్రిగూడ తక్కిన పిల్లలకంటే ఎంతో ప్రేమతో చూస్తూవుండేవారు. శ్యామల అంత చాయగలది కాక పోయినను చక్కనికళ్లు, కోలముఖంకలిగి, ఒంకుల ఒంకులబట్టు, నాజూకుగా వుంటుంది. శ్యామలకు విద్యయన్న ఎంతో ప్రేమ. అందుచేత ఆమెకు తండ్రి హైస్కూల్లో చేర్పించాడు.

ఆ హైస్కూలుపిల్లలు ఎంతో అల్లరిచేసినా ఎంత దుర్మార్గాలు చేసినా, శ్యామల ఊరకుండేది. మేష్టరు అడిగిన ప్రశ్నకు సరిగా ఆన్సర్ చెప్పినదని పైగా పిల్లలంతా మనస్సులో కుళ్లుకుంటూ ఎగతాళి చేసేవారు. కాని తనచదువేమో తానేమో చూచుకొని శ్యామల ఏమియు మాట్లాడక తనదోషన తాను వచ్చేది. ఇందువల్ల మొదట, హేళనచేసినప్పటికీ తరువాత విద్యార్థినిలూ, ఉపాధ్యాయులూ గూడా ఆమె అంటే గౌరవముగా చూచేవారు.

శ్యామలకు మిత్రులు లేరనే చెప్పవచ్చు. చాలా మితభాషి అయినందుచేత ఎవరూ

అట్టే ఆమెతో స్నేహం కలిగించుకునేవారు కారు. కాని యేలాగో మేరీ అనే ఆమెతరగతి విద్యార్థికి ఆమెకు ఒకవిధమైన స్నేహం అలవడేది. ఒకరినొక రెంతో ప్రేమించుకొనేవారు, వారిద్దరికీ ప్రేమవున్నా గుణాలొకటిగాదు. శ్యామలకు చదువులో ఎంత శ్రద్ధో మేరీకంత అశ్రద్ధ. శ్యామలమాత్రం స్నేహితురాలికి పాఠాల్లో చాలా సహాయం చేసేది.

౨

రాత్రి 11 గంటలు అయింది. శ్యామల తల్లి, పిల్లలు, అంతా నిద్రపోతున్నారు. తండ్రిమాత్రం మేల్కొని యెదో వ్రాస్తున్నారు. శ్యామల పరీక్షలు దగ్గరకు వస్తున్నవని మూడురోజులబట్టి పగలు అన్నం రాత్రి నిద్రలేకుండా చదువుతూ ఉన్నది. లైటుముందరకూర్చుని తెల్లవారితే పరీక్షలని తెల్లవార్లు చదవాలనిపించే ననుకుంటూ చదువులో నిమగ్నం అయింది. ఇంతలోకే తలుపు కొట్టినశబ్దం ఉన్నట్టుండి వినిపించింది. శ్యామల కేమీ తోచిందిగాదు. భయసంభ్రమాలు పెనగొన్నాయి. లేచి తలుపు తిన్నంగా తియ్యంగానే మేరీ పరిగెత్తుకొని లోపలకొచ్చింది. ఆశ్చర్యంతో నోట మాటరాకుండా నిలుచుంది శ్యామల. మేరీ చిరునవ్వుతో శ్యామలవైపు చూస్తూ పయిటచాటున ఏమిటో దాచిపెట్టుకొని యిలా అన్నది.

త వ్వ ఒ క రీ డి శి శు ఒ క రీ డి

“శ్యామలా! శ్యామలా! నీకు ఒకమంచి ప్రేమ తెచ్చాను.”

“ఏమిటింత రాత్రివేళ ఆదుర్తాగా పరుగెత్తుకొంటూవచ్చి ప్రేమంటున్నావు. ఏమిటో సమాచారంచెప్పు త్వరగా” అంది శ్యామల ఆత్రంతో.

“ఆశ్చర్యం దేనికి. ప్రేమంటావుంటే. నాకేమిస్తావు నీకిది తెచ్చినందుకు” అంటూ శ్యామలముఖానికేసి చూసింది మేరీ.

“అదేమిటో చూపించు. తరువాత ఇయ్యాలిసింది యిస్తాను” అని విసుగుకుంటూ ప్రశ్నించింది శ్యామల. ఇదిగో అంటూ పయిట చాటునవున్న కాగితం బయటికితీసి “శ్యామలా, మన మింతకష్టపడి తెల్లవార్లు నిద్దరలేకుండా చదవటం అనవసరం. ప్రశ్న పేపరు తెలిసింది. ఈ ప్రశ్నలను గమక పుస్తకం చూచి జవాబులు వ్రాసుకున్నామా అంటే మనం చులాకుగా ప్యానుగావచ్చు. నీమీద ప్రేమచేత తెచ్చాను.” అని చెప్పి చేతికివ్వచ్చింది ప్రశ్న పేపరు. అదిచూచి శ్యామలకు ఏదో భయముగల అసహ్యమైన వస్తువును చూచినట్టు వల్లుజలదరించింది.

ప్రశ్న పేపర్లు—వానినినమ్ముకొని విద్యార్థులు పడేబాధలు చాలావిని కాపీ చేయడానికిగాని దాన్నేనమ్ముకొని పాఠాలు చదువకుండా వుండేందులకుగాని శ్యామల మొదటి నుండి చాలా భయపడేది. అందుచేత, మేరీతో.

“అపాడుకాగితం నాచేతి కివ్వనక్కర

లేదు! అయినా ఆపేపరుచూచి వ్రాస్తే ఏమిలాభం. మనమంతట మనం చదివివ్రాస్తే లాభంగానీ, అపాడుపేపరు చూచివ్రాస్తే అన్యాయము కనుక నేను చూడను.” అని గంభీరంగా చెప్పి తాను చదువుకొనడానికారంభంచేసింది. మేరీకి ఇదంతా వింటూ చూస్తూవుంటే చాలా కోపం వచ్చింది. “నేను ఎంతో ప్రేమతో దీనికోసం ఎంతో ప్రయత్నించి నీకోసమని తెచ్చి నీకిస్తే నీవేమో ధర్మపన్నాలు చెబుతున్నావే. నేనొక్కదాన్నే ప్యానవుతే కష్టంగావుంటుందని నీకుగూడ చూపిద్దామని తెచ్చాను. ఇది తీసుకో. నామాటవిను.” అని బలవంతాన శ్యామలచేతిలో పెట్టింది. శ్యామల “ఇది నేను చూడ” నంటూ ఆవేశంతో దింపేసింది. మేరీకి పట్టరానంత కోపంవచ్చింది. “నీకోసమని ఇంత ప్రేమతో తెస్తే నీవు నాయెదుటనే చింపినందుకు తగినశిక్ష అచుభవించి, చివరకు పశ్చాత్తాపపడతావులే.” అని చెప్పి చరచరా వెళ్లిపోయింది శాంతంగా చదువుకొంటూ వున్న శ్యామలహృదయంలో చంచలనా పుట్టించి.

3

తెల్లవారింది, శ్యామల మరిరెండుమార్లు పుస్తకాలన్నీ తిరుగేసి అవసరంగా భాంచేసి పరీక్షకు వెళ్లింది. గుండెదడతో మొదటిప్రశ్నాపత్రం జదివింది. అన్నీ తనకు తెలిసినే అవటంవల్ల చక్కగా ఆన్సర్ చేసింది. ఆసంతోషంతో మిగతా అన్నీ పేపర్లుగూడా ప్రతిదినం బాగా వ్రాసింది. పరీక్షపుతానని గట్టి

గృహ లక్ష్మీ

నమ్మకం గలిగింది. శ్యామల తల్లిదండ్రులు గూడా చాలాసంతోషించారు. తప్పకుండా పరీక్షప్రస్తుతుని గదా అనేనమ్మకంతో ఎఫ్. ఏ. కు చెన్నపట్నం పంపడానికి ఆలోచిస్తున్నాడు తండ్రిగారు. వేసవి సెలవుల్లో కులాసా వుండడానికిని పినతల్లిగారి పూరికి ప్రయాణంపెట్టుతుంది శ్యామల. కాని నిద్రాహారాలు లేకుండా పరీక్షలకు చదివినందుచేత శ్యామలకు బడలికచేసి జ్వరం తగిలింది.

సుమారు ఒక వారంరోజులుఅయింది. ఒకనాడు వుదయం రిగంటలప్పుడు శ్యామల గదిలో పడుకొని చదువుకొనుచున్నది. ఇంతలోనే ఆమె తండ్రి మధుసూధనరావు గారు వాకిట్లోనుంచి శ్యామలా, శ్యామలా, అని కేక బెట్టుకుంటూ పేపరు చేతిలో పట్టుకొని గదిలోకివచ్చి “మీ పరీక్షపేపర్లు బొటు అయినాయట. ఇంక 15రోజులకు మళ్ళీ పరీక్షపెట్టారట. ఈ పేపరులోవేళారు.” అని చెప్పేరు. ఆమాటవినేటప్పటికి అదివరకల్ల ప్రస్తుతానని మిక్కిలి ఉల్లాసంతోఉన్న శ్యామల ఒక్కసారితో కుప్పన కూలి పోయింది.

“చచ్చి చెడి సంవత్సరం చదివి పరీక్షకు వెళ్లి వ్రాసివచ్చిందొకరు. సంవత్సరంపాడవునా వుత్తకం ఎత్తకుండా యెట్లో ప్రశ్న

ప్రతాలు సేకరించుకొని పరీక్షకువెళ్లింది యింకొకరు. కాని వారివల్లనే అందరికీ కష్టం నష్టం జరుగబోతుఉంది. అలాచెపితే నమ్మేవాళ్లెవరు. ఇతరవాళ్లను మన్నించేవారెవరు. ఇంతకు ఈ మాయదారిప్రపంచంలో ఎవరో దుర్మార్గులుచేసినదానికి ఇంకొకరు అనుభవించవలసివచ్చేది తప్పదు.” అని అనుకొన్నది. “మళ్ళీ పరీక్షలో నేను ప్యాసుగానండినాన్నగారు.” అని తండ్రిగారితోఅన్నది. నీరసంగా వున్నది. చదవలేదు. అయినా చదువకతప్పదు. మళ్ళీ చదవటం ప్రారంభించింది. పరీక్షరోజులు దగ్గరకువచ్చినై. శ్యామలకు వల్లు ఇంకా బాగా నెమ్మదికాలేదు. పరీక్షరోజు వచ్చినది. శ్యామలకు మొదటవున్న వుత్సాహము లేదు. శక్తిలేదు. పైగా భయం. పరీక్షకు వెళ్లింది. పరీక్షపేపర్లు వ్రాసింది.

ముందటి వుత్సాహంతో చదువలేదు. వ్రాయలేదు. పైగా ప్రశాంతహృదయంలో భయంజౌరబడి మరీ కష్టం గలిగించింది. పరీక్షపేపరు బైటబడ్డాయని కోపంతో తిరిగి యిచ్చినపేపర్లు చాల కష్టంగా యిచ్చారు. అందుచేత శ్యామలకు ప్రస్తుతానని నమ్మకం ఎంతమాత్రమూలేదు. ఇంతకూ ఆమె యితరులుజేసిన తప్పుకు బలిగావలిసిందే గదా?

మ నో ర మ

సింహావలోకి నము

మ. భవదీయప్రజ చుట్టియుండనడుమన్ భాసిల్లు నీరూప మా
హా వ మధ్యానఁదళుక్కుమంచుదన కుద్యద్దైర్యముంజూప సం
స్తవనీయంబుగఁదక్షణంబ యసిచేతంబూని కల్పాంతభై
గవభీమంబుగ శత్రులందునుము సందంభంబయూహించెదన్.

డి. కళావత్రిదేవి.

ఆధునిక భావప్రతిబింబితముగ స్త్రీల కావశ్యకమై, చర్చనీయమైన మహోదంత ములఁగూర్చియు, వృద్ధిమార్గములఁ గూర్చి యు, నున్నతాశయములఁగూర్చియు బ్రసంగించు నుద్దేశముతో మే మయిదుగురిమొక సంఘముగ నేర్పడితిమని పాఠకులకుఁ దెలిసి యే యున్నది. అట్టి యుద్దేశముతో మాలో గవయిత్రియగు కళావత్రిదేవిన యాలోచన మునుబట్టి ఆంగ్లమున టెన్నిసన్ అను నుత్తమ కవీంద్రునిచే రచింపఁబడియున్న 'రాజ కుమారి'యను కథను ఆంగ్లభాషయందుఁ పేరెన్నికఁగన్న పూర్వకపు లవలంబించిన విశ్రుతమార్గమునుబట్టి యథోచితముగ మార్చి మా మా యభిరుచులనుబట్టి చెప్పు చుంటిమని పాఠకలోకమునకు సంపూర్ణముగ నవబోధ మైనదనియో భావించుచున్నాను.

కేవల మొకవ్యక్తిచేఁగాక మాయందలి వలనను మేమవలంబించిన విధానమునుబట్టి ఒక 'సమీక్షితత్వము'న తలఁగొకభాగముగ

మాయైదుగురిచేతను చెప్పఁబడుచున్న ఈ 'రాజకుమారి'యం దిప్పుడు పూర్వభాగ ముగ భావింపఁదగిన మొదటి నాలుగాశ్వాసములును ముగిసినవనియు నిక కథయందలి యుత్తరార్థమును 'మనోరమ'యను పేరు గల నేను ప్రారంభింపవలసి యున్నదనియు పాఠకులకుఁ దెలుపుకొనుచున్నాను.

మూలగ్రంథ మాంగ్లమునఁ బద్యకావ్య ముగ మూడువేల మూఁడువందల పంక్తు లలో విరచింపఁబడినది. అందింకను పదు నాలుగువందల పంక్తులను నేనును ప్రియం వదయు గళావత్రియుఁ జెప్పవలసి యున్నదని చదువరులకు విన్నవించుకొనుచున్నాను.

కథలఁ జెప్పటయం దాంధ్రమున నూతన ముగ మాచేఁ బ్రవేశపెట్టబడిన ఈరచనా విధానమున మే మాంధ్రమహిళాలోకమున కేమైన యూడిగయొనర్పఁ గలిగితిమో లేదో కాలమే నిర్ణయింపఁగలదు. ఉదాత్తరసాన్నిత మైన మహాకావ్యములు యోగ్యతనుగూర్చి

గృహ లక్ష్మీ

మనము తర్కించుకొనునప్పుడు వానిని సమగ్రముగ మననమొనర్చి చెప్పవలయును గాని కలుపుకలుపునకును నిటుగఁగొట్టబడి నెలకొకమాటు పత్రికలలోని కెక్కింపఁబడుచున్న ఆయా భాగములమాత్రముచూచి తత్వనిర్ణయ మొనర్పఁదగదు.

కాని ఇప్పుడీ కథయందలి పూర్వభాగము సమాప్తమగుటయుఁ బరిశిష్టమగు నుత్తరకథయందుఁ గ్రొత్తధోరణు లుదయించుటయు మూలగ్రంథమున కవియే స్పష్టముగఁ జెప్పుకొనియుండుటచేత మేమీ కథాప్రవాహమును సాగించుటకు ముందింతవఱకెట్లు కొట్టుకొని రాగలిగితిమో కొంతయైన పాఠకలోకమునకుఁ జెలియఁజేయ వలసియున్నదని భావించుచు నేనావిషయమును గూర్చి ముచ్చటించఁదగునని మాసమాజమునఁ బ్రధానోపన్యాసకురాలగు ప్రియంబదను గోరుకొంటిని.

ఆమె యిట్లు పలికెను.

ఉపజ్ఞామహితులగు మహాకవు లన్ని భాషలయందును స్త్రీ విషయికమగు రచనల చేతనే శాశ్వతమగు కీర్తికాస్పదులగుచు వచ్చిరి. అట్టి కవులందఱును తమకావ్యములలోని ఘనతకు సారమంతయు కాంతావిషయికమగు ఘట్టములయందున్నదని సంపూర్ణముగ గుర్తించుచునే గ్రంథరచనమొనర్చుట జరుగుచున్నది. ప్రపంచమున నన్నిజాతులయందును, అన్ని భాషలయందును ప్రతిభానంతులగు నుత్తమకవులు స్త్రీల యుత్తమ

చరిత్రముల నజస్రసహస్రముఖముల ఘోషించుచుఁ దమ జీవితములఁ దుదముట్టించుకొనుచున్నారు. ఎవ్వరెంత గఱవతనమున, నెంత యత్యద్భుతముగ రచింప నేర్పరులయినను ఆంగ్లమున పెన్నిసన్ కృతమగు 'రాజకుమారి' యందువలె స్త్రీ విషయికమగు మహాశయములఁ జిత్తించి చూపినవారు లేరు. 'నభూతో నభవిష్యతి' యని చెప్పఁదగిన యుత్తమప్రజ్ఞ నాతఁడీ గ్రంథమునఁ జూపియుండెనని విజ్ఞులంగీకరింపవలసియున్నది.

Our echoes roll from soul to soul,
And grow for ever and for ever.

మన హృదయాంతరాళముల మనకుదయించుభావములు ప్రతిభావనతత్వమున నొకయాత్మనుండి వేటొక యాత్మకుఁ దొరలి పోవుచు నిరంతరమును జగద్వ్యాప్తముగఁ బరిభ్రమించుచుండునని ఆమహాకవియే చెప్పియున్నాడు.

మ. మనయాత్మధ్వను లాండొకంటి పరిరం
భంభాచు మాశ్మృయుచున్
నినదభ్రహ్మము శోదసిన్ బ్రబలుచున్
నింజారు చందాన బా
చిన భావంబుల సారభంబుత్రిజగ
క్షేమంకరంబాచు భా
విని భూతంబున వర్తమానమునఁ బృ
థ్విన్ బెంచు నామోదమున్.

అని మిగుల కంటుకొనిపోవుచున్న భాషయం దసంతృప్తికరముగ మన మా మహాకవి భావము నాంధ్రీకరించుకొంటిమి.

1847 వ సంవత్సరమున టెన్నిసన్ తన గ్రంథ మాంగ్లభాషయందుఁ బ్రకటించెను. అనఁగ నీతఁడా గ్రంథమును రచించిన ఎను బది ఎనిమిదేండ్లకు మనమా గ్రంథ మాండ్ర భాషకుఁ బరివర్తింప నూహించితిమన్న మాట. తొంబదియేండ్లక్రిత మాంగ్లభాష యం దుదయించిన స్త్రీ విషయకమగు రమణీయరవ మిప్పు డాంధ్రదేశమునఁ ప్రతిధ్వనించుచున్నది. అట్టి యుద్యమమున మన మైదుగురమొక సాంఘికతత్వమున—అది నిమిత్తమాత్రమనుఁడు, కారణ జన్మమనుడు—ఏమైనను కలసి రచించుటయుఁ బరస్పర సహాయమును గ్రంథార్థముల విస్తృతమైన ర్చుకొనుటయు, నిట్లు సభాముఖమున జర్పించుకొనుటయు నా కు ము దా వ హ ము గా నున్నది.

ఆధునికయుగమున నాంగ్లసారస్వతము నం దుదాత్తరసాన్నితమైన కావ్యనాటకము లొనర్చిన మహాకవులలో టెన్నిసన్ మిగుల నగ్రస్థానమునఁ బ్రకాశించునట్టివాఁడు. అతఁ డాంగ్లదేశమున 1809 వ సంవత్సరమున నుదయించి 1892 వ సంవత్సరమున గీర్తి శేషుఁడయ్యెను. అతఁడు తన నలుబది రెండవయేట విక్టోరియా మహారాణివలన నాంగ్లకవితా సామ్రాజ్యమునఁ బట్టాభిషిక్తుఁ డయి (అనగ పొయెట్ లారియేట్ గా నియమింపఁబడి) నలుబది రెండేండ్లవఱకా

యున్నతపదవియందు సారస్వతప్రియుల కా నందవర్ధనముగ నుండి నట్టివాఁడు.

వర్తమానయుగమున నాంగ్లభాషకువలె భూగోళమంతటను ప్రచారమందున్న భాష మఱియొకటిలేదు. అట్టి యాంగ్లభాషయందు వర్తమానకవుల కావ్యములలో టెన్నిసన్ కృతగ్రంథములకున్న ప్రచారము తదితర కవికృత గ్రంథములకు లేదని విమర్శకు లేక గ్రీవముగా నంగీకరించుచున్నారు. అనఁగ నాధునికుల కావ్యములలో టెన్నిసన్ రచన లకున్న వశీకరణశక్తి మఱియే కవులగ్రంథ ములకును లేదని నిస్సంశయముగఁ జెప్ప వచ్చును. *

ఇక నామహాకవి రచనలయందు మన మాండ్రమునకుఁ బరివర్తన మొనర్చుచున్న ‘రాజకుమారి’యొక్క యోగ్యతనుగూర్చి, ఇంచుక దెసాచింతము. స్త్రీల హక్కులను గూర్చి, సతీత్వధర్మములనుగూర్చి, విద్యా వివాహ స్వేచ్ఛాజీవనాధికారములఁగూర్చి ముఖ్యముగ సృష్ట్యాదినండి స్త్రీల కనుజ్ఞేయమగుచున్న పత్నీత్వ జీవితముననుండు మంచిచెడ్డలను గూర్చి చర్చించుట కితఁ డీగ్రంథమును దయారుచేసెను. ఆంగ్ల సంఘమున స్త్రీల కున్నత పరివర్తనావ కాళము లేర్పడుటకీ గ్రంథము చాలవఱకు సహాయకారి యయ్యెనని మనము చెప్పు

* "Of all Modern English poets Tennyson has most readers".—
Professors, Rowe and Webb, Presidency College, Calcutta.

గృహ లక్ష్మి

కొనవచ్చును. స్త్రీ పురుషులుండువఱకు నీగ్రంథమునఁ జర్చింపఁబడిన విషయములు హృదయంగమములును సంతతపఠితోష శీలములును, కౌతుకవర్ధనములునయి యుండి పోవును.*

నేఁడొక్క భారతవర్షమునందే కాక సర్వఖండములందును స్త్రీల కున్నతపరివర్తనావకాశము లేర్పడియున్నవి. స్త్రీ సంఘభ్యుదయాభిలాషులను మనుజోత్తములు నాగరికప్రపంచమునం దంతటను స్త్రీల యున్నతికై తమజీవితముల ధారపోయుట వలననే నేఁడు స్త్రీసంఘమున నింత సంచలనము—ఇంతశక్తి—ఇంతజీవము — ఇంత సంక్షోభము — ఇంత ధాటి సర్వదేశముల సర్వతోముఖముగ వ్యాపించి యున్నవి.

సంతత పరివర్తనశీలములై స్త్రీ సంఘమును కలంచుచున్న ప్రస్తుతోద్యమములఁ గూర్చి ఈ మహాకావ్యమునఁ జర్చింపఁబడిన విధముగ నేకవియుఁ జేసియుండలేదని నే నూహించుచున్నాను.

గ్రంథమును తొలుత 1847 వ సంవత్సరమునఁ బ్రకటించినతరువాత 1848, 1850,

1851, 1853 వ సంవత్సరములందాకవి యీ గ్రంథ మక్కడక్కడ సవరించుకొనుచు గ్రొత్తగ్రొత్తవన్నియుఁ దొడుగుచు ప్రచురించుకొనెను. అనఁగ మొదట నీగ్రంథ మైదుకూర్పులవఱకు సవరింపఁబడుచు వచ్చినదన్నమాట. అందువలన నిప్పుడు లభ్యమానమగుచున్న ప్రిన్ సెన్సుబట్టి కవి 'ప్రౌఢనిర్భర నయఃపరిపాకము'ను బొంది యున్న కాలమునందే నిరంతరాయమగు తన ప్రజ్ఞాధిక్య మిందు గాన్పింపఁజేసెననియు, తన కవితాశిల్పమాన కిందు మిక్కుటముగా మెఱుఁగులు పెట్టుకొనుచు వచ్చెననియు, చిరకాలమా గ్రంథవిషయములఁ దర్కించు కొనుచు చదువరులకు హృదయంగమమగు రూపమున వెల్లడింపఁ బరిశ్రమించెననియు విమర్శకు లూహించుచున్నారు. *

ఇట్టిమహాత్వమునఁ బ్రకాశించు నీగ్రంథమును కవి 'మెడ్డతే'—అనఁగ కలగూర గంపయగు నొకరీతి మిశ్రకథయని కంఠోక్తిగఁ జెప్పుకొనుచున్నాఁడు. గ్రంథస్థవిషయములను, కావ్యనిర్మాణ తత్వమును మనము చక్కగ నవబోధమొనర్చు కొన్న

* The Princess deals with a question of lasting interest to society, and one which has of late years risen into more conspicuous importance, the changing position and proper sphere of woman.

—Professors Rowe and Webb,
Presidency College, Calcutta.

* The Princess, therefore, as we now possess it, is the outcome of careful and sustained effort on the poet's part, the offspring of his mature powers, polished and refined through several editions, and may thus be fairly regarded as a work upon which its author has bestowed the utmost of his critical afterthought as well as creative power.

—Professor P. M. Wallace.

యెడల సీగ్రంథము తప్పక 'మిశ్రకథ'యే యని మన మంగీకరింతుము.

1847 వ సంవత్సరమున సీగ్రంథము ప్రచురించునప్పటికి ఆంగ్లస్త్రీ సంఘమున నేటివలె నుత్తమపరివర్తనావకాశము లేర్పడి యుండలేదు. అయినను అట్టి యవకాశము లకై స్త్రీలు ప్రచండముగ నాందోళన మొనర్ప నారంభించిరి. సంఘమున నార్థిక ముగ రాజకీయముగ వారు మిగుల వెనుకఁ బడియుండిరి. అట్టి స్వతంత్రత కవకాశములు లేకపోవుటయే కాదు, ఇరువది ముప్పది యేండ్లక్రితముండిన భారతీయస్త్రీలవలెనే సామాన్య విద్యాపరిగ్రహణమునకుఁగూడ భావ్యులయి కేవల గృహోపకరణ యోగ్య మగు వస్తువులవలె భావింపఁబడుచువచ్చిరి. ఇంగ్లాండుదేశమునందే ప్రజలభావము లిట్లుండునపుడు తదితరదేశముల స్త్రీల కెట్టిపరిస్థితులుండినవో చెప్ప నక్కఱయే లేదు. ఇప్పుడు పురుషులతో సరిసమానముగ సర్వతంత్రస్వతంత్రము లేర్పడియున్న రష్యాదేశమునందు మొన్న మొన్నటివఱకు స్త్రీయనఁగ a living broom or shovel— ప్రాణములతోడి చీపురుగట్టయనియు, చెత్తలనెత్తు పాటయనియుఁ జెప్పఁబడుచు వచ్చినది.

ఇట్లునుటవలన స్త్రీలుతమకు పురుషులతో సరిసమానమైన హక్కులు రావలెని కోరకుండ నుండిపోయిరని భావింపవలదు. సర్వకార్యకలాపములయందును, సమస్త వ్యవహారనిర్వహణమునందును పురుషు లెట్టివా

రనుచున్నారో స్త్రీలుకూడ నట్టివారు కాఁగల యవకాశపరంపర లుండవలెననియు, సాంఘికముగ, రాజకీయముగ, నార్థికముగ నకలజీవిత వ్యాపారములయందును పురుషులకువలెనే స్త్రీలకును హక్కు లుండవలెననియు పెన్నిసన్ 'రాజకుమారి'ని రచించిన కాలమునందే స్త్రీలోకమున మహానాయక లుదయించి ఆంగ్లదేశమునఁ దీవ్రమగు నాందోళనములఁజేయ నారంభించిరి. అనఁగ శతశతాబ్దములనుండి యంధకారమునఁ బడియున్న పాశ్చాత్య నారీసంఘమున కజ్ఞాన తిమిర విధ్వంసమగుట కాకాలముషఃకాలమువలె నుండినదన్నమాట. అప్పుడాయ పూర్వప్రకాశమునఁ దన్మయలై కొందఱు పాశ్చాత్య కాంతలిప్తమువచ్చినట్లు—తమ భావములకుఁ దట్టినట్లు—తమనోటికి దొరకినట్లు—ప్రపంచ మదరిపడునట్లు ఉన్న త్రప్రలాపముల సహిత మపలపించుచుఁ గర్ణకఠోరముగఁగూయ సాహసించిరి. సర్వతంత్రస్వతంత్రవాదినులగు నీ వీరాంగనలు ముష్కరత్వమున దుండగులగు పురుషులను సహిత మతిక్రమించి దగ్గతంతయు టిచ్చవడునట్లు స్త్రీలయధికారములకై మిగులఁబట్టుదలతో బోరాడ నారంభించిరి. అట్టి స్వతంత్రవాదినుల కాంగ్లభాషయందు 'సఫరజెట్స్' అని పేరు. అట్టిస్వతంత్రవాదినుల యాందోళనమునకు ఫలితముగ నిటీవలనే యాంగ్లదేశమున స్త్రీలకు రాజకీయరంగమున నెన్నికలలో వోటుచేయు సధికారములు వచ్చినవి.

గృహలక్ష్మి

అట్టి స్వతంత్రవాదినల యాందోళన మమెరికాఖండమునందు మిగుల విపరీతముగ విజృంభించి పోయెను. వారియందు 'అమేరికా జెంక్స్ బ్లూమర్' అను నామె మిగుల విఖ్యాతిపొందిన మహానాయిక. సర్వజీవిత వ్యాపారములయందును స్త్రీలకు పురుషులతోడి సమత్వముండవలెనన్న పురుషులెట్టి దుస్తులను ధరింతురో స్త్రీలుగూడ నట్టి దుస్తులనే ధరింపవలెననియు—వస్త్రధారణమున స్త్రీల కట్టి యధికారమును నిరాటంకముగ నొసంగవలయుననియు—అట్లంగీకరింప నంతవఱకు స్త్రీలకు పురుషులతో సరిసమానమైన గౌరవము లభింపదనియు ఆ నాయకురాలి వాదము. అట్టి మహాదోళన మామె టెన్నిసన్ తన 'రాజకుమారి'ని వ్రాయుటకు కొంచెము ముందుగఁజేసి పాశ్చాత్యసంఘమున మిగుల సంచలనమును గల్గించుటకుఁ గారణభూత యయ్యెను.

స్త్రీలు పురుషులవలె 'లాగులను' తొడుగుకొన్నయెడల వారికి జీవితవ్యాపారములలో పురుషులతో సరిసమానమగు గౌరవమును అధికారమును లభించునట! ఎంత వింత! — అట్లయనయెడల 'లాగుల'ను ధరించు తురుష్కయువతులకును, మనదేశమందలి పాంచాలయువతులకును, చీనావారి యాడువాండ్రకును పాశ్చాత్యకాంతలను మించిన స్వతంత్రమును, అధికారమును లభించియున్నవన్నయెడల నెవ్వరైన విశ్వసింతురా?

టెన్నిసన్ 'రాజకుమారి'ని వ్రాయుకాలమున స్త్రీలకు సర్వతంత్ర స్వాతంత్ర్యములుండవలెనను వాదములు మిగుల ప్రబలియుండినవి. అట్టివాదములందలి యున్నత భావములఁ గవితారూపమున శాశ్వతముగ నిలిపియుంచుటకే ఆతఁడే 'రాజకుమారి'యను కావ్యమును రచించెను.

ఇత మన మింతపఱ కాంధభాషయందుఁ బరివర్తించిన కావ్యభాగమును సింహావలోకనముగఁ గొంతభావమునకుఁ దెచ్చికొండము. టెన్నిసన్ యొక్క కథానిర్మాణమునకుఁ బునాదియని చెప్పదగిన యనుక్రమణిక మనకంతగఁ బనికి రాకపోవుటవలన మనము పూర్తిగ వదలివైచితిమి. అందు 'రాజకుమారి' యందలి కథావస్తువునకుఁ బీజమీక్రిందివిధమున నున్నది.

ఆంగ్లేయు లేడుగురు కళాశాలనుండి చదువుల ముగించుకొనివచ్చి నప్పుడందొక మిత్రునియింట సమావేశమయి వారు పరస్పరమును చేసికొన్న ప్రసంగముల నొకఁడతృకథగఁ జెప్పుకొనెను.

'వార్టర్' అనువాఁడు తన యాఱ్యురు స్నేహితులతో కాలేజినుండి ఇంటికివచ్చి నపుడు తన సోదరియగు 'లిలియా'యను నామెతో నేవో ముచ్చటించుచుండగ శత్రు దుర్నిరీక్ష్యముగ యుద్ధమొనర్చిన యొక వీరాంగననుగూర్చి యొకఁడు వినుపించుట తటస్థించెను. అప్పుడు వార్టరు తన చెల్లెలినిఁ

దట్టుచు 'ఏదీ, ఇట్టి యామె నేడొక్కతె యెన ఉన్నదా ?' అని ప్రశ్నించెను.

అందులకు లిలియా తీవ్రముగ 'లేక పోవుటయేమి వేలకొలదిగ నట్టివారున్నారు. అయిననేమి ?—ఆచారోపహతలయి వ్యర్థముగనుండి పోవుచున్నారు. దానికంతకును కారణము తదనురూపముగు శిక్షణముగుట వలన నట్టి శిక్షణమునకు బాహ్యలయి నిరుపయోగముగనుండిపోవుట తటస్థించుచున్నది. మీరు, పురుషు లిట్లానరించిరి. ఇందులకు మీపై నాకెంత యమర్షముగనైననున్నది. నేనే గొప్పదాననై యున్నయెడల!—నేనొక గొప్ప కవయిత్రినై మమ్ముల శిశుప్రాయులగాఁ జేసియుంచు మీకు సిగ్గుకలుగునట్లు చేసియుందును. ఆహా!—నేనొక రాజకుమారి నై యున్నయెడల పురుషులగాలి తగులకుండ — పురుషులకువలెనే గొప్ప కళాశాల నొకటిగట్టి పురుషులకే యేవిద్యల నేర్చుకొట కవకాశమున్నదో ఆయా విద్యలన్నియు స్త్రీల వశమగునట్లు చేసియుండెడిదానను. విద్యాపరిగ్రహణమున మీకంటె మేము రెండురెట్లు సూక్ష్మబుద్ధి గలవారము.' అని వచించెను.

అందులకు వాల్టరు మిత్రుడొక్కఁడు మందహాసముతో—“మన యిప్పటి విద్యాలయములనుండు మగవాండ్రందఁ తాఁడు వాండ్రయిపోవుటయే తటస్థించినయెడల నప్పటి దృశ్యమొత సొంపుగనైన నుండు ననుటకు సందేహముండదు. ఇప్పటి యధ్యాపకులు, విద్యాధికారులు, విద్యార్థులు సర్వ

మాఁడుమళయాళముగ మా జీ పోయినయెడల నెంత రమణీయముగ నైననుండును. అయినను, వారు మిగులఁ బ్రాతగిలి త్రుప్తు వట్టియుండు మన పురుషవిద్యార్థులవలెగాక చిత్రవర్ణపుఁ జిలుకలవలె రంగురంగుల దుస్తులధరించిన యోగ్యముగ నుండుననుకొందును. అయినను మహామధురమగు నాకారములఁ బ్రకాశించునట్టి పట్టభద్రురాండ్రయం దెండఱిట్టి లిలియాలున్నను—వారెంత దట్టముగఁ దమ గూండ్ల నిర్మించుకొన్నను వాని నేనో యొక యువకుఁడా నవాలు పట్టకుండనుండను” అని పలికెను.

అందులకామె తీవ్రముగ “అదంతయు మీపేలవపుఁ బ్రకృతి కనురూపమైనధోరణి. అయినను మాకింక కన్ను దెరిచి చూచు పురుషాకృతుల నుండువస్తువులకు మరణమే శిక్షగఁ జేసివేయుదును.” అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

క్షణంగవశమునఁ దనకుదయించిన మహామర్షమున కామె యంతలోనే సిగ్గుపడి తన యాగ్రహమునకు తానే నవ్వుకొనెను.

అప్పుడు వాల్టరు తనచెల్లెలిని బ్రేమైక సూచకముగ ‘చిన్నరాకాసి’యని ‘కృతజ్ఞత లేనిపిల్లి’యని ఇట్టి ముద్దుపేరుల నొకయిరువదింటి నేకరుపుపెట్టి—“కళాశాలయందుఁ జదువుకొన్నంతకాలము తమ కాఁడువారి సహవాసము లేకపోవుటవలన బ్రదుకు మిక్కిలి దుర్భరముగఁదోచుచు వచ్చినదనియు—అక్కడ నుండునపుడెల్ల స్త్రీల

గృహ లక్ష్మీ

సహవాసమునుగూర్చియే తలపోసికొనుచు నుంటిమనియు—ఎన్ని వ్యాయామఫలనముల నెట్లు కాలమును గడపుకొన్నను తమ యింటియొద్ద సురభిశమగు పుష్పములవలె నామోదవర్ధనమగు బాలికల సాంగత్యము కొరతవడుటచేత తమ కన్నీయు ససహ్యముగఁ దోచినవనియు” —కొంత ప్రేమగఁ గొంత మెకసక్తియముగఁ జెప్పఁజొచ్చెను.

“నిజము, మాసహవాసములేని కొరత మీకు తప్పకఁ గానవచ్చినది. నాకెంపుటుం గరమొక యొడ్డనముగ నేనిది సత్యమని యొప్పుకొందును.” అని తన కెంపుటుంగరమున్నవేలితో నామె యదలించుచుఁ బ్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

పంజరముననున్న చిలుక ప్రేమైక సూచకమగు కటాక్షమునుబఱపి తన కాహారమందించు నిల్లాలివేలిని జాగ్రత్తగఁబట్టికొని అపాయమొదవకుండ గారాబముగఁ గఱచు నట్లు వాల్తరు ఆయుంగరమున్న ప్రేలందుకొని కఱువఁబోయెను.

లిలియా మహామధురముగనఱచి తన చేతి నీవలకు లాగుకొనెను.

అప్పుడు వాల్తరు“నేనన్నదాని నిక నెన్నఁడును సంశయింపవుకద!—రా! విను. నీ సహవాసమును కొరతగఁ భావించితిమనుట కిదే నిదర్శనము. క్రిస్టమస్ దినములలో మిగుల చదువువారివలెనే మాబసయొద్ద పాఠములఁ జెప్పుటకు అధ్యాపకు నొకనిని నియమించుకొంటిమి. ఆపండుగరోజులలో

గణితములును కొరకురాని కొయ్యలయి పోవుటవలన నది పనిగాదని ఒకళ్ళిద్దఱుకొని పోవు నా హేమంతమున నెక్కడెక్కడఁ దిరుగుచున్నను ఇంటియొద్ద సుఖోచితక్రీడల నుండు మిమ్ములఁ దలంచుకొనుచు కాలక్షేప మొనర్పఁజొచ్చితిమి. అందువలన నాహారవిహారముల నీవు మాకు సంతత స్మరణీయపుగ నుండిపోతివి. అంతేకాదు. మేమేమగురమును ఏడ్వరు లిలియాలవలె క్రిస్టమస్ దినములలో నీవు నీతోడి బాలికలతో నెట్టి యెట్టి యాటలాడుదువో ఆయా యాటలనే యాడి వినోదించితిమి. ఆనందరభమున నొక నోటినుండి ఇంకొకనోటికి వచ్చునట్లు నీవితరబాలికలతో చెప్పుకొను విధముగ మేము కథలనహిత మల్లిచెప్పుకొంటిమి.” అని పలికెను.

ఆమె కట్టి యాటలనిన మిగులనిష్ఠము. తదితర ఫలనములకంటె బాలికలందఱొక చోటచేరి తమలో తామేదో యల్లికొని యొకరితరువాత నొకరుగఁ గథలసాగించి పరిసమాప్తమొనర్చి యానందించుటామెకు మిగుల ప్రీయమైయుండెను. సంగీతాది వినోదములకంటె అట్టివానియం దాసక్తిమెండు. బాలికలై నయెడల—“నే నేమనుకొన్నానో చెప్పుకో!” అని కాని, మఱి యేవిషయములఁ గూర్చియైనఁ గిష్టముగ ‘ఎప్పుడు?’ ‘ఎక్కడ?’ ‘ఎందుకు?’ అని యీవిధముగ నడిగికొని నవ్వుకొనుటయు, పరస్పరము తమ మనస్సులనుండు భావములఁ దెలిపికొని యానందించుటయు బాలికలలో కమున

నక్కడనైన నున్నదే. కాని పురుషులు బాలికాజన యోగ్యమైన ఇట్టివినోదముల తమలో దామేమి చెప్పకొందురు?—అట్టి సంశయమున నామె తదనురూపముగఁ బలుకుచుండగ నామెయన్న—“అదుగో! అతఁడు కథను ప్రారంభించును. తరువాత నొక్కసొక్కడే వంతునుబట్టి కథ చెప్పి వేయును. తుదకాకథ మాయేడు ముఖములఁబుట్టి పఠనమాప్తమగును. — ఎట్టి కథ?—ఎట్టి ఫక్కి? అని నీవడుగుదువు. కేవలమట్టి హేమంతమున నుబుసుపోవుటకే మేమట్టి యేడుదలల రాకాసికథలఁ జెప్పకొంటిమి.” అని పలికెను.

“ఈవసంతమున సహితముబుసుపోవుట కారీతి వినోదకథాకలాపమును గానిండు.” అని లిలియా తనయన్న నడిగెను.

అప్పుడు వారి మేనత్తయొకతె “ఈవసంతమునమాత్ర మెందులకుఁ గారాదు? మన దేశకాల పాత్రానురూపమైన వీరకథను సందర్శించితముగ నెందులకుఁ జెప్పరాదు?” అని యాయువకుల నుద్బోధించెను.

కేవల వినోదార్థ మారంభింపవలయు నన్న కథ వీరపురుషోచితమగు నితివృత్తముగ నుండవలయునను మేనయత్తమాటకు వారికి నవ్రవచ్చెను.

ఆమె యమర్షమున వారి నుపలక్షించుచు “మీయిష్టమువచ్చినట్లు చెప్పకొనుండు. ధీరోదాత్తమైన వీరగాథగ—లేక మీకథకు మీరే నాయకోత్తములైన యాత్మకథగ—

కాక మీకు చిత్తమువచ్చినరీతి నెట్టి చిత్రకథగ నైన సరే.—ఏదో యొకటి ప్రారంభింపుండు.” అని పలికెను.

అప్పుడు వాల్తరు ఈకథసంతయుఁ బాటకలోకమునకుఁ దెలియజేయుచున్న కథకుని వంకఁదిరిగి—

“విలంబ మెందులకు?—మాలిలియానే కథానాయకురాలిగఁ దీసికొని ఆమె నాటడుగుల పొడుగైన రాజకుమారిగఁ జేసివేయుము. లోకాతీతమైన ఘనతయు, వీరకాంతనురూపమైన ప్రజ్ఞయు, బురుషులకు దిగ్భ్రమ నొదవించు నిర్దాక్షిణ్యతత్వమును ఆమెయం దుదయింపఁజేసి ఆమెను వరింపనీవ కథానాయకుఁడవై రాజకుమారుడవగుము.” అని హెచ్చరించెను.

అంత నాకథకుండు—“అట్లయిన రాజకుమారుండునగు నన్ననునఁచి మీరీ యుద్యమము నిర్వహించుకొనుండు. మన రాజకుమారి వీరకాంతయే యగును. అయిన దేశకాలపాత్రములఁబుట్టి స్త్రీల కళాశాలయు, స్త్రీసామ్యములును, పూర్వగాథలును, మహోద్యమములును— అన్నిటిని కలిపిన మిశ్రకథగాఁ జేసివేయుదము. ‘వింటర్స్ లేట్’ను వ్రాసిన షేక్స్పియరే మనకై నీని రచించి యుండిన బాగుండియుండును కాని—అయిన నేమాయె? మనబుద్ధుల కెట్లుతోచిన నట్లు చెప్పివేయుదము.—నడుమనడుమ మనకూపిరి యాడుట కిచ్చట స్త్రీ లేవైనఁగేయములఁ బాడుచుండిన మేలు.”—అని ‘రాజకుమారి’యను నీ కావ్యకథ నుపక్రమించెను.

గృహ ల క్షి

కథ పలువురచే జెప్పబడుచున్నదను సూచనయే కావ్యమనితర సాధారణమైన మిశ్రకథ యనిపించుకొనుటకుఁ జాలియున్నది. కథ ముగియునప్పటికి కాని కథకుల కెవ్వరికి కథ యెట్టిరూపమునఁ బరిసమాప్తమగునో, ఎంత విపరీతముగా నభివృద్ధియగునో, ఎట్టి పరస్పరాసంబద్ధములఁ బరిణతి బొందునో యూహించుట కవకాశములేదు. మఱియుఁ బరస్పరవిరుద్ధములగు దేశ కాలపాత్రముల కథకు లిష్టమువచ్చినట్లు తమ కథాభాగముల నభివర్ణించుకొనుట కవకాశముండును గావున నిట్టి యసందర్భపుఁబుట్టి ములకలతోనున్న కావ్యమునుకవి కంఠోక్తిగ 'మెడలే' అనఁగ 'మిశ్రకథ' యని పలికికొనుచున్నాడు.

మూలకావ్య మహత్త్వమును లెస్సగఁ జెలిసికొనవలెనన్న సందలి యనుక్రమణిక లోనికథ నిట్లు కల్పించుటయందు కవి యా శయమును మనము గుర్తింపవలసియున్నది. మూలకథ కేవల కల్పితమని—వట్టి యసంభవమని దాని వై ఖరివలన మనకెంత గోచరించుచున్నను, అది యిట్టి కావ్యశిల్పమున నొకదోషముగఁ బరిగణింపఁబడదు.*

గ్రంథమున విపరీతముగఁ గొనిరాఁబడిన సంఘటనములే దాని కనన్యసామాన్యమగు ఘనతయుఁ దేజముచు కల్పించుచున్నవి.

కావ్యమహత్త్వమును జెలిసికొనుటకు కవి గ్రంథముఖమున నెత్తికొనిన సందర్భములఁ దొలుత మనమంగీకరించి తదనంతర మా కావ్యవిషయ విచారమొనర్పవలయును గాని అదియందే కథ యసంభవమగుటవలన కావ్య ప్రయోజనము గూడ శూన్యమని మూల చేచ్చద మొనర్పఁదగదు. పదితలలవాఁ డొక కాంత నీడ్చుకొనిపోయి దాని సతీత్వమునకు భంగమునేయకుండ నుంచివేయుట అసంభవ మగునని రామాయణ మాదరణీయము గాదనవచ్చునా? అగ్నిగుండములందు, ఘృతకుండములందు, ద్రోణములందు, దేవదాన వులయంశములచే, మంత్రశక్తులచే నరులుద్భవింపరని భారతమొక కావ్యముగ సంగీకరించుట కాటంకముండునా?

అదేవిధముగ మన 'రాజకుమారి' వంటి యాడుది భూతభవిష్యద్వర్త మానములనుండుట కవకాశములేదని గ్రంథమును హీనముగఁ బరిగణింపఁదగదు. గ్రంథముఖమునఁ జర్చితమై యభివర్ణితమైన మహదాశయముల గూర్చి పాఠకులహృదయములకు నిరంతర కృతముగ నందుఁ బొడగట్టు సాంఘిక సన్నివేశములగూర్చి మనమూహించి కావ్య గౌరవమును నిర్ణయింపవలెను.

* In estimating a poem the conditions assumed by the poet must be taken for granted; and we have only to inquire whether, there being assumed, the poem possesses unity, congruity, and a definite and worthy object.

We should apply to 'The Princess' the same rules as to other similar works of imagination or of fancy.

—Professor P. M. Wallace,

అట్టి కథానిర్మాణమున కందలి 'యను క్రమణిక' పునాదివంటిది. గ్రంథమున భావి కథానురూపమైన సూచనముల నందలి యనుక్రమణికయందుఁ దీసికొనిరాబడని సందర్భమొకటియు కథావస్తువున లేదని విమర్శకు లనుచున్నారు.*

ఈ మహాకావ్యమందలి ప్రధానకథన మన మైదుగురమును మన యభిరుచులఁ బట్టి భారతీయ సాంప్రదాయానుగుణ్యముగ మార్చి భాషాంతరీకృత మొనర్చుచుంటిమి. అందిప్పుడు పూర్వభాగమున నాలుగొక్క సములు సమాప్తమైనవి. ఇంకఁ బ్రారంభింప నున్న పంచమాశ్వాసముతో నుత్తరకథ యందుఁ గ్రొత్తధోరణు లుదయించుచున్నవి గావున మనమీ కథాప్రవాహ మిక సాగ నిచ్చుటకుముందు యింతవఱకెట్లు కొట్టు కొని రాఁగలిగితిమో సింహావలోకసముగ జెప్పదగునని మనోరమ నన్నుఁ గోరుటచేత నేడీ కావ్యసందర్భమునుగూర్చి తర్కించుట కింతగ నవకాశమేర్పడినది.

ఇంక మనచే నాంధ్రమునకుఁ దేఱబడిన కథ యేరూపముననున్నదో క్లుప్తముగఁ జూచికొందము.

○

రమణీయముగ శృంగారించుకొనుట యనిన దనకు వెన్నతోడి విద్యగబెరిగియుండిన రాజకుమారుఁ డొకడుండెను. ఆతఁ డెనిమి

దేండ్లవయసున నున్నప్పుడు కమలాకరవర్మ యను రాజేంద్రుని పుత్రికయగు నిందిరను ఖడ్గమునుబంపి కళ్యాణార్థమై ప్రధానమును గావించియుండిరి. తరువాత సతఁడారూఢ యశావనుడై బాలికను స్వయముగఁ బరిణయమాశుకాలము చేరువకువచ్చినప్పుడు, ఆమెకు పరిణయమాశునుద్దేశ మెంతమాత్రమును లేకపోవుటయేగాక సవనవోన్మేష శాలినియై, స్వేచ్ఛానుసారముగ నుండగోరి యున్నదని రాయబార మొకటివచ్చెను. అందులకా రాజకుమారునితండ్రియగు విజయరామ రాజేంద్రు డాగ్రహించి తన సైన్యములఁ దోడ్కొనిపోయి 'కోడలి' నింటికి దెచ్చికొందునని నిశ్చయించెను. కాని యారాజకుమారునికంత ప్రతికూలయగు వధూమణిపై దండోపాయమునుఁ బ్రయోగించుటకు మనస్సంగీకరింపక పోవుటచేత నర్ధరాత్రుమునఁ దనతండ్రికిఁ దెలియకుండ, కృష్ణవర్మయు, పార్థసారథియునను మిత్రులతో కమలాకరవర్మ రాజ్యమును చేరుకొనెను.

అచ్చట నారాజకుమారి తన యంతఃపురమునందలి బంధువుల నందఱనువదలి జ్ఞానోపార్జనమే మనుజజీవితమునకుఁ బరమ లక్ష్యమై యుండవలెనని స్త్రీజాతి నుద్బోధించుటకై మహిళా విద్యాలయమొకటి స్థాపించుకొని అందుఁ దన స్త్రీజనముతో నుండి పోయినదని తెలియవచ్చెను. ప్రధాన

* It may be remarked that there is scarcely anything in the story which is not prophetically glanced at in the Prologue.

గృహలక్ష్మీ

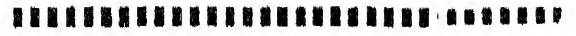
కాలమున నుభయవంశములవా గొనర్చు కొనిన సమయమునకుఁ దాను బద్ధుఁడనని భావించుచు కమలాకరవర్మ తనపుత్రిక పేర లేఖలవాసి రాజకుమారున కొనంగెను. వానినిగై కొని రాజకుమారుఁడు తన యిర్వరు స్నేహితులతోడను రాజకుమారిచే ననుశాసితమగుచున్న స్వేచ్ఛాసీమలకు బయ నమైపోయెను. ఆసీమలకుఁ బరిసరముననున్న పురపాలకుఁ డాతనిని గొరివించి మగవాఁ డనువాఁ డెవ్వడాభూములపై నడుగుపెట్ట కుండ నారాజకుమారి శాసనములఁ గావించుకొనియున్నదనియు, బోతుటీగయైనఁ దన భూములఁ బ్రవేశింపకుండ 'నభూతో నభవిష్యతియని చెప్పఁదగినవైఖరి' నత్యుగ్ర శాసనముల నచ్చటి స్త్రీమండల మనుశాసించుచున్నదనియుఁ దెలియఁజేసెను. అందు వలన రాజకుమారుఁ డామె నెట్లైన సందర్శింపఁగోరి తనస్నేహితులతోఁగూడ స్త్రీరూపమునుధరించి యామహిళామహా విద్యాలయమున తాము విద్యోపార్జన మొనర్చు వచ్చిన ట్లతిసాహసమున నందుఁ బ్రవేశించెను.

ఇది ప్రథమభాగము.

౨

ఆ యువతీ రూపధారిణులగు మువ్వరను నిక్కంపు స్త్రీలుగాఁదలచి రాజకుమారి పరిజను లామెకడకుఁ దోడ్కొనిపోయిరి. అప్పు డామెతోడి సంభాషణమున నామె యెట్టి తత్త్వమునఁ బురుషజాతిపైఁ గత్తికట్టియున్నదో, ఎట్టి మనస్తత్త్వమున నా మహిళావిద్యాలయ మచ్చట బ్రతిష్ఠించుకొనెనో తెలిసి

కొనెను. స్త్రీల యున్నతియే మనోరథముగ, ఉత్తమాదర్శముగ, పరమావధిగ, నైహిక లోకజీవితవ్రతముగ నామె తలంచుచుండెనని అతనికి సంపూర్ణముగఁ బోధపడెను. విద్యోపార్జనార్థమైవచ్చిన విద్యార్థినులవలె వారచ్చటి శాసనములకుఁ గట్టుబడియుండునట్లొడంబడుచు, బ్రతములపై తమ యామోదములిచ్చి నా డావిద్యాలయమున మహా పన్యాసమొనంగు శకుంతలాదేవి యుపన్యాస భవనమునకు వెడలిపోయిరి. ఆమె పార్థసారథి కగ్రసోదరి. ఆమెయక్క మరణించుట చేత నామెబిడ్డయగు నహల్య కామె తల్లియయి పెంచుచుండెను. నాఁ డొసంగిన మహాపన్యాసమున నామె సృష్ట్యాదినుండియు పురుషుఁ డన్నిదేశముల స్త్రీలకెల్ల క్రమమొనర్చుచుండెనో వెల్లడించుచు నవకాశము కలిగినపుడెల్ల ప్రపంచచరిత్రమునఁ జెప్పను చేయను నేర్పరలయిన మహానాయక లాక్షజాతియందుదయించుచు వచ్చిరనియు, నిందిరాదేవిచేఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడిన ఆ మహాద్యమమహత్త్వమునఁ బురుషు లెంతటిమాను సులగుచున్నారో స్త్రీలుకూడ నట్టివారగుట కవకాశము లేర్పడియున్నవనియు, తమ్ముఁ బురుషులు త్రొక్కి యడఁచియుంచుట కవకాశములేదనియు, తమభావి భాగ్యోదయమునకది యుపకాలమనియు, నాచారశృంఖలానిబద్ధమై బానిసత్వముననున్న స్త్రీజాతిని తమరాజకుమారి స్వేచ్ఛాపరతంత్ర మగునట్లుచేసి తమకట్టి యవకాశములఁ గల్పించినదనియుగంభీరరవమున నామె వారితో

శ్రీ. శే. జమిందారిణి మోతే నుబ్బలక్ష్మి దేవి
(చిట్రమ్మ) గారు. మోతే కృష్ణరావు గారి
(జమిందారు, ఏలూరు) సతీతిలకము. ఎల్లరిచే
మెప్పుబొంది 21 వ ఏట పరమహదించిన

ఉత్తమ సాధ్య.

నేదో ప్రసంగమును జేయఁబోవుచు నాకస్మి కముగ హరియందున్న తన తమ్ముడగు పార్థ సారిధిని గుర్తించెను. తోడనే వారందఱు మూలుపేషముల వచ్చిరని యామెకు విశద మైపోయెను. ‘పురుషులు లోనికి రారాద నియు, వచ్చిన మరణశీక్ష’—యనియు వా రావిద్యాలయద్వారమున నుగ్రముగఁ జెక్కించుకొనియున్నను వారంత ధైర్యముగ నందు బ్రవేశించుట కామె కొంతతడవ క్రోధవివ శయై తన నాయకురాలగు నిందిరాదేవియొద్ద కఁబోయి వారి నొసమును వెల్లడింతునని పట్టుఁబట్టెను. ఏకదేశ సంజనితులగు తమ్ముఁ గాపాడవలసినదనియు, వా రొనరించుకొన్న శాసమునుబట్టి తమ్ముఁజంపినయెడల రెండు రాజ్యములవారికిని ఘోరముగ యుద్ధములై పోవుననియు, అట్టి యుద్ధవాతావరణమున వారి మహిళామహావిద్యాలయము కూలి పోకుండనుండదనియు రాజకుమారుఁ డామెను బ్రార్థించెను. చాల తడవామె యందులకు నిరాకరించుచుఁ దమ కార్యఖడ్గముల భార మును వహించుచున్న తమ రాజకుమారియే అందునుగూర్చి నిర్ధారింపుకొనుననియు తమ మహోద్యమమునకు—తమ స ద్ య త్న ఫలావాప్తికి—అవసరమైనయెడల తన బిడ్డ యగు సహల్యను సహితము బలిదాన మొసంగ సంశయింపననియు అట్టి సందర్భ మున మానవజాతియందలి ఒక యర్థభాగ మగు నాఁడుజాతి యున్నతి సంశయాస్పద ముగ నున్నప్పుడు తానొకసోదరుని, ఒక రాజకుమారుని ప్రాణములఁదీయుటకు సంశ

యింపననియు’ జెప్పఁజొచ్చెను. అయినను ఆమెయం దాత్మధర్మమునురాగముతో నొరపి కొని బాధకల్పించుటచేత నామె తనబింక మును విడచి వా రొకటిరెండు రోజులలో విద్యాలయమువిడచి పోయినయెడల వారి యుదంతమితరుల కెఱిగింపకుండనుండుట కొ ప్పకొనెను. వారట్లనుకొనుచుండగ నావిద్యాలయమున మహాధ్యాపికయగు భానుమతీ దేవిపుత్రిక మాలతి యచ్చటకువచ్చుట తట స్థించెను. ఆమె వారాడుకొను మాటల విని యున్నను ధీరోదాత్తులగు నామువ్వురను గాపాడుట కొప్పకొనెను. తరువాత వా రా మహిళావిద్యాలయమున స్త్రీలేమీమి బోధించుచుండిరో బాలిక లే యే విషయ ముల నేర్చుకొనుచుండిరో గ్రహించుచుఁ బ్రోద్దుగడపిరి. వారు నేర్చుకొనుచున్నవ న్నియు బురుషస్పృహములై ప్రాతఁగిలియున్న విద్యలేయనియు, అందేమియుఁ గ్రొత్తచదువులును నవీనమార్గములును లేవనియు, ఆఁడు దెప్పుడేమియు గ్రొత్తదానిని కనిపెట్టలేద నియు గృష్ణవర్మ తనన్నేహితులతో పలుకఁ జొచ్చెను. మఱియు నకాముఁడగు ప్రవరు నియందు లభానురాగయై ప్రలాపించు వరూ ధినివలె పురుషజాతిపై కీనుకవహించియున్న శకుంతలపై నాతఁ డనురక్తివహించుచు నా విద్యాలయమునందలి కాంతల హృదయము లన్నియుఁ బీడుపడియున్నవనియు వేయిగృ హముల రాణులయి బిడ్డలఁగనుచు మాతృ దేవతలయి పురుషుల కుత్సాహమిచ్చియుం డవలసిన బాలికలు గ్రహచారవశమున వం

ధ్యాత్యమునఁ బ్రకాశించు చుండిరనియు,
శృంగారరసమున కవకాశముండని బ్రదుకు
స్త్రీజన్మ మెల్లగుననియు, విషయసాయకుని
యాగడములకు వజ్రకిరీణమైయున్నవారి హృ
దయములఁ జూడదనకు గుండె నీరగుచున్న
దనియు కామోన్మాదమున నుపన్యసింపఁ
జూచ్చెను. తరువాత భోజనసమయమున
భుజించునప్పుడుకూడ విద్యాలయమందలి
కన్యలు ఏవో శాస్త్రములఁగూర్చి పూర్వ
పక్ష సిద్ధాంతములొనర్చుచు సందడిచేసి తమ
యందలి జ్ఞానతృప్తిని వెల్లడించిరి. తరువాత
నచ్చట యుద్యావనమున నొకచో గొండఱు
బాలికలు తమజీవితముల వసంతకాల మంత
రించిపోవుచున్నదనియు, సంసారసౌఖ్యము
లకు వెలియైనబ్రదుకు నిరర్థకమనియు, 'అనా
శ్వాసితదుఃఖితే మనసినర్వమనహ్య'మనియు,
గృహములఁ జక్కబెట్టుకొను సామర్థ్యము
విడలకు సమస్తవిద్యాపరాయణతవలన నెట్టి
ప్రయోజనమును లేదనియు, మఱియు విద్యా
ధురీణురాండ్రగు యువతులనుజూడ పురుషుల
కొకవిధమైన ద్వేషమనియు నీ విధముగ
తమలోదాము చెప్పుకొనుచుండుటకు వా
రాశ్చర్యపడిరి. తరువాత నావిద్యాలయ
మున జగద్ధితమునకై యిందిరాదేవి చేయు
సత్ప్రయత్నములకు సంపూర్ణ ఫలావాప్తి
కలుగునట్లు స్త్రీలై కృతకంతముగ దేవునిఁ ప్రా
ర్థించుచు మనోజ్ఞముగఁ బాడుకొనిరి.

ఇది ద్వితీయభాగము.

మఱునాటి యుదయమున మాలతి రాజ
కుమారునియొద్దకువచ్చి తనతల్లి వారు పురుషు
లని కనిపెట్టినదనియు గావుననిక విలంబమొ
నర్పకుండ వెంటనే విద్యాలయమును విడచి
పాటిపొండనియు హెచ్చరించెను. తామింకను
విద్యాలయమున నుండునట్లొమెను వశ
మొనరించుకొని వత్తునని కృష్ణవర్మ వెడలిపో
యెను. శకుంతలకును భానుమతికిని విద్యా
లయమునఁ బాసఁగకుండనున్నదనియు, పర
పదార్థాపహరణప్రవీణులగు గ్రంథకారులవలె
శకుంతల తన పదాభిప్రాయతస్కరణ మొన
ర్చుచుండునని భానుమతి యనుచుండునని
మాలతి చెప్పినదానినిబట్టి గాజకుమారుఁడు
గ్రహింపగల్గెను. ఆమె వెడలిపోయిన తరు
వాత పార్థసారథి మాలతిని రాజకుమారుఁ
డిందిరను మెచ్చుకొనుచుండగఁ గృష్ణవర్మ
వచ్చి తాను భానుమతికి సర్వమెఱిగింపవలసి
వచ్చినదనియు* తమరాజ్యమున నామెకుఁ
గొంతరాజ్యమిచ్చి అందామెను సర్వసుందరీ
లోకమునకు బ్రభివ్రునిగా, నియంతనుగాఁబట్టా
భిషేకమొనర్ప నాశఁజూపితినినియు, ఆమె
యందుఁ గారాత్రి ప్రత్యుత్తరమిత్తునని సెల
విచ్చినదనియు, తా నతికష్టమున నామె
యంతవఱకు నోరుమూసికొనునట్లు చేసికొని
రాగలిగితినినియు విన్నవించెను.

నాటిసాయంకాలమున పర్వతారోహణ
మొనర్ప రాజమారితో స్వారివెడలిరి. మార్గ

* తమ రాజకుమారుడ కామె తోడ్పడిన యుడల

మధ్యమున రాజకుమారునిగూర్చిన ప్రసంగమువచ్చెను. రాజకుమారి తనయుద్యమున సుస్థిరయై యుండిపోవుటయే జరుగునెడల నతఁడు హతాశుఁడై, విచ్చిన్నచేతస్కుఁడై దారుణముగఁ జచ్చిపోవునని స్త్రీవేషధారణ మొనర్చియున్న ఆ రాజకుమారుఁడు తన్నుఁ తాఁజెప్పుకొనెను. అందుల కామె యొకరి యాజ్ఞానుబద్ధముగ తనజీవితస్వాతంత్ర్యమును బోఁగొట్టుకొనుటకుఁ దాను వట్టిపసికూసను గాననియు, అన్యకన్యాసాధారణమైన బుద్ధితో తన యిష్టానిష్టములఁ బాటించకుండ అన్యులొనర్చుకొనునట్టి ప్రాచీనసమయములకుఁ దాను బద్ధురాలుకావలసిన యావశ్యకత లేదనియు, తాను తనజాతి సుద్ధరించుటకై జీవితమును సహితము ధారవోయ బద్ధకంకణయై యుంటిననియుఁ బ్రత్యుత్తరమిచ్చెను. తరువాత వారు పెక్కువిషయములఁగూర్చి ప్రసంగించుకొనుచుఁ జీకటి పడుచుండఁగఁ బర్వతావరోహణ మొనర్చిరి.

ఇది మూడవభాగము.

౪

ఆ రాత్రివేళ వారా కొండక్రింద నిర్మించుకొన్న గుడారమున నాసీనలయియుండఁగ నా రాజకుమారి తనకేదైన గీతములఁ బాడవలెనని కోరగ వాసంతియను నామె స్త్రీల ప్రాక్తనజీవితములఁ దలంపునకుఁ దెచ్చుచు 'అశ్రులశ్రులు—వ్యర్థాశ్రు!'లని తమహృదయములఁబుట్టు విషణ్ణత్వముగ్గడించుకొనుచు కొన్నిగీతములఁపాడెను. ఆరాజకుమారి మహా

మర్షమున నామె నదల్పుచునట్టి భావతరంగములన్నియు నిర్వాహితత్వమునఁ దిని కూర్చుండి సంస్కారశూన్యతై యుండుట వలన నుదయించినవనియు, స్త్రీజాతికేజెల్లిన పూర్వసంఘటనములన్నియు నిర్విశేషముగ నశించినవనియే తా మూహించి మఱల నచ్చట తమకగుచున్న పునఃస్మృతియందుఁ దమకలవడియున్న ప్రతిభయు, బ్రజ్ఞయు, నసాధారణతేజమును పూర్ణముగ నుపయోగమునకుఁ దెచ్చికొనవలెననియు నుద్బోధించెను. ఆమె రాజకుమారునివంకఁ దిరిగి వారిదేశపు గీతమేదైన బాడవలయునని కోరగ నా రాజకుమారుఁడు తాను తనదేశముననుండగ తనమనోహరిణిపై తనకుగల ప్రేమను వెల్లడించుచు రచించిన గీతములఁ గొన్నిపాడెను. అట్టి శృంగారాత్మకమైన రచనల నసహ్యించుకొనుచు రాజకుమారి మనకవుల శృంగారసావస్కారమును గూర్చి దీర్ఘముగ నుపన్యసించెను. పూర్వకవుల శృంగారరసము నిశ్చలమును, పవిత్రమునగు ప్రేమతత్వము నుగ్గడింపక, కేవలదై హిక సంజనితముచు, జంతుసాధారణమునగు కామోద్రేకము నభివర్ణించుననియు, అట్టి మిథ్యాప్రణయములను మనవా రెంతవిదల్చుకొనిన స్త్రీజాతి కంత శ్రేయస్కరమనియు, శీతువాసన్నమైన గిరిగహ్వరములఁ డాగి యుండు మిడుతలవలె తమ యంతరాశములఁ బుట్టు కామోద్వేగముల నడంచుకొని జితేంద్రియత్వమునఁ బ్రకాశింపవలెననియు నామె తనస్త్రీల నుద్బోధించెను.

గృహ లక్ష్మీ

ఆమె యింకను రాజకుమారునితో వారి దేశమందలి స్త్రీలవైఖరులు దెలియునట్టి గీతమొకటి పాడవలయునని చెప్పగ కృష్ణ వర్మ మధ్యపానమున నుదయించిన తాత్కాలికోన్మాదమున 'గైరమ్మ'ను గూర్చియు 'వెంకమ్మ'ను గూర్చియు నాడువాండ్ర కర్ణములకు విససాంపుగాని గేయముల నుత్సాహమునఁ బాడఁజూచ్చెను. తన కొడులు మండుకొనిపోవుచుండగ 'ఊరకుండ వయ్యా!' యని యరచుచు రాజకుమారుఁ డాతని నొక్కటికొట్టెను. అప్పు డామహిళా సంఘమున నామూపురును పురుషులని వెల్లడియగుటచేత నెంత సంక్షోభమైన నుదయించెను. మధుకోశమున కేమైన తగిలియెడల నలుదిక్కులకును పాటిపోవు మధుమక్షికము లవలె నప్పు డాబాలికాసంఘమంతయు గుఱారమునుండి నానాముఖముల చెదరిపోయెను. కొంతసేపటి కా రాజకుమారి యావలనున్న వంతెనపై నుండి స్వారియొనర్చుచున్న గుఱ్ఱముతోఁగూడ ప్రమాదవశమున నచ్చటి యేటిసీటియందుఁ బడిపోవుటవలన నా స్త్రీ సంఘమున హాహాకారము లుదయించెను. చైతన్యవిహీనయై ప్రవాహమునఁ గొట్టికొని పోవు తన ప్రియురాలి నాయేటి సీటినుండి ఈవలకుఁ దెచ్చి పరిజనుల కందిచ్చియు నా రాజకుమారుఁడు తనపురుషత్వము బట్టించుకొనుటచేత వారితోడఁ బోవఁజాలకపోయెను. అయినను అతఁడు పాదచారియై తిరుగ నా విద్యాలయోద్యానమునఁ బ్రవేశించి అందు నడమూడుచుండగ పార్థసారథి యచ్చటికి

వచ్చి రాజకుమారి యేమేమిచేయుచున్నదో సర్వమెఱిగించెను. అతఁడు చెప్పిన వానిని బట్టి రాజకుమారి మాలతి నెంత ప్రశ్నించినను ఆమె కొయ్యవలె నేమియు మాట్లాడకుండ నుండిపోయెననియు శకుంతల కన్యాసంఘము నుండి పలాయితమైపోవుటవలన తాత్కాలికముగఁ బుట్టినకోపమున రాజకుమారి యామె బిడ్డయగు నహల్య నా మహిళా విద్యాలయద్వారమున కావలఁ బాటవేయ నియోగించినదనియు తెలిసికొనెను. కృష్ణ వర్మ శకుంతల నెచ్చటికో లేవదీసికొనిపోయి యుండుననియు, అతఁ డామె నేమిచేసినను చేయవచ్చుననియు పార్థసారథి యనుచుండగ; కృష్ణవర్మ యంతరంగమున మిగుల మంచివాడనియు, హాస్యరసైకలోలుడై నంతమాత్రమున నవినీతివర్తనఁడని చెప్పరాదనియు రాజకుమారుఁ డాతని నగ్గింపఁ దొడంగెను. అంతలో నా విద్యాలయాధికారి ణులిరువురు వారి నాక్రమించి పట్టుకొని రాజకుమారి సమక్షమునకుఁ దోడ్కొని పోయిరి.

వారు పోవునప్పటికి రాజకుమారి యెదుట భానుమతి వారు పురుషులని యెఱిగియుండియుఁ బట్టి యొప్పగింపని నేరమునకై గొప్ప యాత్మరక్షణోపన్యాస మొకటి గావించుచుండెను. అదంతయు సాంతముగ విని రాజకుమారి విద్యాలయమును స్థాపించునప్పు డామెయొనర్చిన శపథములకుఁ భిన్నముగాఁ బ్రవర్తించినందునను, బుద్ధిపూర్వకముగ సమయభంగ

మొనర్చినందునను ఆమెను వెడల నడచు చుంటినని స్పష్టముగఁ దెలియఁజెప్పెను.

అంతలో వాత్సాహరురా లొకతె వచ్చి రెండుయుత్తరముల నారాజకుమారి కందిచ్చెను. అందొకదానియందు దామెతండ్రి తానా రాజకుమారు నామెవద్ద కంపునప్పు డత్యుగ్రముగ నామె యొనర్చుకొన్న శాసనములఁ దెలిసియుండనందున వానిని గూర్చి తెలిసినంతటనే ఆమె యక్రమ మొనర్చుకుండ నివారించు తహతహతో తొందరగవచ్చి యర్ధరాత్రిసమయమున రాజకుమారుని తండ్రియగు విజయరామ రాజేంద్రునిచేతులలోఁ బడిపోసిననియు, అతఁ డామె యావరణమంతయు ముట్టడించి తన పుత్రుని కపాయమురాకుండ తన్నుఁబట్టి యుంచుకొనెననియు వ్రాసియుండెను. రెండవదానియందు రాజకుమారుని తండ్రి తనపుత్రుఁ డామెయొద్దకు వచ్చియుండెను గావున నాతనికెట్టి యవజ్ఞయొనర్చినను ఆమెను ఆమెవారిని నేలకుఁ గోలకుఁ దెచ్చి యామె యాగడముల నామమాత్రావశేషముగా జేసివేయుదుననియు, ఆయుభయవంశములను చేసికొనియున్న ప్రాక్తనసమయమునకు బద్ధురాలయి ఆమె తనకుమారునిఁ బరిగ్రహించి తీరవలెననియు వ్రాసియుండెను. అప్పుడు రాజకుమారుఁడు కేవల స్వేచ్ఛాపతియై యున్న యామె రహస్యముల నెఱుంగఁ పరిశోధించు నపాత్రపుఁబుద్ధితోఁ దానచ్చటకు రాలేదనియు తమ కిరువురకును పాలితవ్యమగు రాజ

సమయమున కొకభంగము వాటిల్లి కుండ వలయునను మహాదోషముతో పురుషులకు దుర్గమముగ నామెచే ననుభవించఁబడుచున్న యాసీమలఁ బ్రవేశించితివనియు, తాను స్త్రీహతియన్న దుచ్చుముగఁ దలపోయునట్టిప్రకృతిని బుట్టినవాడ గాననియు, ప్రపంచమున స్త్రీలెంత మహిమాన్నతస్థితికి వచ్చుట కవకాశముండనో అంత మహాన్నతస్థితికి వచ్చుట కొడఁబడినయెడల మానవలోక మింకను తేజస్వంతమయి, సౌఖ్యారంభ సంయుతమయి, సకల కళ్యాణానుగుణావహమై యుండునని భావించు వాడనియు, బాల్యకాలమునుండియుఁ దనకు లోకమిందిరామయమై యుండెడిదనియు, గావునఁ దానారూఢయావనుఁడై ఆమెను స్వయముగ సందర్శింప నరుగు దెంచితివనియు, అందుల కామె తండ్రి వ్రాసియిచ్చిన యనుజ్ఞాపత్రములే సాక్ష్యమనియు చెప్పెను. అంతలో మహాసైన్యములతోఁ బురుషుల విద్యాలయమును ముట్టడించిరని విద్యార్థినులయందు గొప్ప కలకల ముదయించెను. ఆరాజకుమారి వాగిపై మండిపడి వారికి గట్టిగా చీవాట్లు పెట్టి తమయావద గడవబెట్టి దమపగల సాధించి తమకు శుభ మొడగూర్చువారు న్నారనియు, వారువచ్చి తమకై యుద్ధమొనర్తురనియు, లేనియెడల తమ జన్మ స్వాతంత్ర్యముల సంరక్షించుకొని తమ యోగ్యతను జగద్విదితముగ నుంచివేయుటకు తానే స్వయముగ కవచియై, ఖడ్గ

గృహ లక్ష్మీ

పాణియై సకల మానవలోక శిరఃకంపన
యోగ్యముగ రణరంగమున నురుకఁగల
ననియు, నిఁక తన సమక్షమున నింత యల్ల
రికిఁ గారణభూతలైన 'మహానాయికల'ను
మఱునాఁడు శిక్షింతుననియుఁజెప్పి వారం
దఱ నావలకుఁ గొట్టివై చెను.

తరువాత నామె రాజకుమారునియొద్ద
కువచ్చి ఆతఁడు మిగుల నుత్తమప్రకృతిని
సంచరించెననియు, మహారాజకుమార
యోగ్యమైన ప్రవర్తనయందుఁ బ్రవర్తించె
ననియు, అందులకు తన కృతజ్ఞతను తెలుపు
కొను చుంటిననియు బలికి, తనప్రాణముల
గాపాడినందులకుఁ దన మనస్సంగీకరింప
కున్నను వానికన్నిటికి ధన్యవాదములఁ
జెప్పుకొనెను. అయిన నంతమోసమునఁ
దమ యావరణమునఁ బ్రవేశించి, తమ పరి
చారికల మూర్ఖత్వలఁజేసి అన్ని యసత్య
ములాడి, అన్నివిధముల తన్నును తనవాం
డ్రను పలుదెఱఁగుల భంగముల పాలుచేసి
యున్న యాతనిని పరిణయమాడుట హాస్యా
స్పదమనియు, అతని కెన్నటికిని వశీకృతు
రాలై యతనితోడిదేశ్లోకముగ బానిస
యయి ఆజన్మాంతముండ నూహించుట
కంటె యాగడ మింకొకటిలేదనియు, ప్రపం
చముననుండు బంగారమంతయు నతనికి
కిరీటమై పోయినను, భూమియందుండు
మానవుల నాలుకలన్నియు అతనినే యేలి
కగఁ నంగీకరించినను తానుదుల కొడం
బడుదానఁ గాననియు స్పష్టముగఁజెప్పి తన
పరిజనులచేత వారినావలకు గెంటించివేసెను.

ఇది నాల్గవభాగము.

మన మాండ్రమునకుఁ బరివర్తించిన
కావ్యకథ యీవిధముగ నున్నది. ఆంధ్ర
భాషకు శిరోభూషణములగు నుత్తమగ్రంథ
ములన్నియుఁ బరభాషలయందలి కావ్యము
లాధారముగ వ్రాయఁబడినవని భాషాభి
మానులందఱకు దెలిసియేయున్నది. పూర్వ
కవులందఱు గీర్వాణకల్పవృక్షచ్ఛాయను
గూర్చుండి తమ భాషాంతరీకరణములందు
స్వతంత్ర రచనల నెడనెడఁ జొప్పించుచుఁ
దమ ప్రతిభావిశేషముల వెల్లడించిరి. శ్రీ
నాథుఁడు దననైషధమునఁ జెప్పికొనినట్లు
వారాయాకావ్యములఁ నశేషమనీషి హృ
దయంగమంబుగా శబ్దంబు ననుసరించియు,
భావంబుపలక్షించియు, రసంబుఁ బోషిం
చియు, నలంకారంబు భూషించియు, నౌచి
త్యం బాదరించియు, ననౌచిత్యంబు పరిహా
రించియు మాతృకానుసారమున గావ్య
కల్పనమొనర్పఁ బరిశ్రమించిరి. అట్టి మహా
కవులుసహితము కొన్ని సందర్భములఁ బండి
తప్రకాండులకుఁ దృప్తికరముగా వ్రాయఁ
జాలకపోయిరి.

మనమీగ్రంథ మాంగ్ల భాషయందున్న
వైఖరిని 'మక్కికి మక్కిగఁ' జేయుచుండ
లేదనియు, మనబుద్ధులకుఁ దోచినట్లు మా
ర్చివేయుచుంటిమనియు స్పష్టముగఁ జెప్పు
కొనుచునేయున్నాము. అయినఁ బాశ్చాత్య
వ్యామోహములఁ బరిభ్రమించుచు నాంగ్ల
ధోరణులు మనములఁబట్టియుండు నాంధ్ర

మహాశయలీ కావ్యమున సర్వమును మూలానుసారముగఁ బరివర్తించిన బాగుండియుండునని తలంపవచ్చును. వ్యావహారిక భాషాభిమానులగు మహామహాలు శైలిక్లిష్టముగ నున్నదనియు, సర్వజన సుబోధ్యముగ లేదనియు, వ్యవహారధోరణిని ప్రవాహరూపమున నోట నెట్లుండునో భాష నట్లుండని గ్రంథములమొగముఁ

కుండఁ జెవినిజేర్చకుండఁ చేతబట్టకుండఁ ద్రోసివేయవచ్చును. శైలియందు ప్రాక్తన పద్ధతులఁబోవు గ్రాంథికవాదులు భాషయొకను గాఢపాకమునలేదని యాక్షేపింపవచ్చును. అట్టిసందర్భమున సర్వజనులకుఁ దృప్తికరముగ నెవ్వరును రచింపజాలరు కావున—

ఉ. అంచితలైన వారలిది

యారసి యారసమున్ గ్రహించి లా

లించినఁజాలు కొందఁ జిది

లే విదిలే పని నిందనేయు వా

రంచు రచింపమానుడుమే !

అందఱినిం దనియింప మమ్ము ని

ర్మించిన బ్రహ్మకై నఁ దర

మే ! యిది పెద్దరెఱుంగ కుండురే.

అని వర్తమానమున నాంధ్రకవితాగురులగు దిరుపతివేంకటేశ్వరుల వైఖరి నవలంబింపవలసి వచ్చుచున్నది.

మూలకావ్య మాంగ్లమున రచింపఁబడి తొంబదియేండ్లుగచున్నది. అట్టిగ్రంథమున నాధునికభావము లెట్లుండునని కొందఱా

క్షేపింపవచ్చును. అందును రాజకీయవిషయముల టెన్నిసన్ తనకాలమున మిగుల వెనుకఁబడి యుండినవాఁడు. అట్లయ్యును నాతఁడీయొక్క గ్రంథమునందే భావినూచనముల కనురూపమైనభావములఁ బ్రకటించెనని విమర్శకు లేకగ్రీవముగ నంగీకరించుచున్నారు.

In one direction alone did Tennyson's ideas, and as when dealing with the Woman's Movement. In the Princess he was for the first and last time really in advance of his age. There is a healthy progressive note in this poem, and reactionary as it may seem to modern minds, it seems to me on the whole a just and sympathetic presentment in poetic form of the problem connected with woman's place in society.

The line "Woman is not undeveloped man but diverse", goes to the root of the Sex question, and might well be pondered over by certain extremists to day. The Emancipation of women has passed through many phases since Tennyson's day ; yet can we better Tennyson's general estimate:

"The Woman's cause is Man's
They rise and sink together." ?

— Arthur Compton—Rickett.

అనఁగ శ్రీ స్వాతంత్ర్యోద్యమమున టెన్నిసన్ కాలమునుండి యెన్నియెన్ని పరివర్తనము లేర్పడినను టెన్నిసన్ తన గ్రంథమునందుఁ బ్రకటించిన యుత్తమభావముల

గృహలక్ష్మి

మించి మనమేమియు వెల్లడింపజాలమని యర్థమగును కాదా?

గ్రంథమహత్వమునుగూర్చి మనభావములకుఁ దెచ్చుకొనుట కింతకంటె యధికముగఁ జెప్పవలసిన దేమియులేదు కావున నిక చెప్పవలసియున్న యుత్తరభాగమును ప్రారంభింపవలసినదని 'మనోరమ'ను గోరుకొనుచున్నాను.

నే నిట్లంటిని.

కావ్యమున ద్వితీయాశ్వాసారంభము నుండియు కవికథకులకు విశ్రాంతియొదవుటకై మూలకథయందలి స్త్రీలు గీతములఁ బాడినట్లు పాటలఁజెప్పుచు వచ్చినాడు. అట్టిపాటలకుఁ బ్రతిగమనకావ్య మాలకించుచు నిచ్చటఁ జేరియుండు స్త్రీలఁ బాడవలయునని మేము తొలుతఁ గోరుకొంటిమి. కాని వారాయా సందర్భముల బాడుచున్న పాటలు మన కావ్యప్రకృతికి భిన్నమైయుండుటవలన మూలకావ్యమునందలి పాటలనే కళావతిచేత నామెకుఁ దోచినట్లు రచింపజేసి నేను పత్రికల కిచ్చుచున్నాను. ఇప్పుడీ యుత్తరభాగమునకుఁ దొలుతనున్న గీతమును సాభిప్రాయసూచకముగ 'లిలియా' పాడినట్లున్నది. దానిభావము నీయుత్తరకథకు శిరోభూషణముగ నొక్కపద్యమునందు రచింపవలసినదని నేను కోరగ కళావతి ఈ 'సింహావలోకనము'న నారంభమునఁగూర్చి నొకపద్యమును రచించెను. దానిభావ మనంపూర్ణమును, అస్పష్టము

నగుటవలన యర్థమింకను విపులముగఁ జెప్పవలసినదని యడుగఁగ దానికింకను తొలుతఁ గూర్పవలసినదని వేఱొకపద్య మల్లియిచ్చెను. కావున రెండవపద్యమును ముందును మొదటిపద్యమును తరువాతనుగూర్చి మీరీ పద్యభావములఁ జూచికొనఁదగునని మిమ్ము గోరుకొనుచున్నాను. రెంటియందును గొలనముల చర్చితచర్చణము.

మ. భవదీయంబగు కంఠనిస్వనమె శుం

భక్తేలిమై బోవు నా
హవభేరీ ధ్వనులందు దియ్యముగఁ ద
న్నానందితుం జేయ సం
శ్రవణీయంబగు నీదు వైఖరుల న
ర్వాణిణి గోమాంచుడై
భవదామోదముఖంబు వైద్యుతగతిన్
భావించు నప్పట్టునన్.

మ. భవదీయప్రజచుట్టియుండ నడుమన్

భాసిల్లు నీరూప మా
హవ మధ్యానఁ తిళుక్కుమంచు దనకు
ద్యుద్ధర్యముం జూప, సం
స్తవనీయంబుగఁ దక్షణంబ యసి చే
తంబూని కల్పాంత భై
రవ భీమంబుగ శత్రులం దునుము సం
రంభంబ యూహించెదన్.

స్త్రీలఁగూర్చి కొంత యవహేళనముగ నింతవఱకుఁ గథ సాగియున్నది గావున నిక నైన స్త్రీల యుత్తమతత్వమును ప్రదర్శింపఁ దగుననియు, వీలైన స్త్రీ స్వాతంత్ర్య రక్షణార్థమైన యుద్ధోదంతమునుగూడ కథ

యందుఁ బ్రవేశపెట్టు దగుననియు సరము వచ్చునట్లు 'లిలియా' యిట్టి గీతములపాఠే నని యున్నది. ఆలుబిడ్డలఁ గాపాడుటకై ప్రాణములనైన యీసింపక మహావీరులు యుద్ధరంగముల నుఱుకుచుండుదురు. సంఘమునఁ బురుషులకున్నతిగాని, పతనముగాని స్త్రీలతోడిదే యగుటవలన స్త్రీల యాశ యములగూర్చి యెకసక్కియములాడు వైఖరులనుండు కథలకు స్త్రీల కోర్కెలుండ గలదు? కావున నికనైన నట్టిభోరణిని గట్టిపెట్టి కథనుదాత్త తత్త్వమున సాగింప వలయునని లిలియా గోరికొనుచున్నది. తదనుగుణ్యముగ నిక కథయుఁ జెప్పబడు చున్నదని గమనింతురుగాక.

రా జ కు మా రి

ఆవల మేము రెండడుగులు వేయునంత లో నచ్చట నిలచియుండిన యొకవిగ్రహమునుండి, 'నిలువుఁడు. ఎవ్వరది?' అను కంఠస్వర మొకటి మాశ్రవణములబడెను. 'సంస్థానమునకుఁ జెందినవార మిద్దర'మని నేననుచుండగ నారక్షకుభటుఁడు మమ్మాన వాలుపట్టి 'రండు. దయచేయుఁడు. మీ నిమిత్తమే యాలోచనసభయందున్నారు. వారిరువు రీవఱకే వచ్చిరి. మహారాజును మేల్కొంచి సేనాధిపతులతో నున్నారు.' అనిపలికి కవచధారియు ఖడ్గపాణియునగు నాసైనికుఁ డొక్కసారిగ నక్కడ నుదయించిన మహానగరమువలె నున్న మావారి శిబిరమునందు గుడ్డతోఁ జేయబడిన యిండ్ల గుంపులనడుమ సింహధ్వజములతో

నాగ్రహవేశమున వణికిపోవుదానివలె గాలికి సంచలించుచున్న రాజగుడాగమునకుఁ మమ్ముఁ దోడ్కొనిపోయెను.

లోనఁ దీక్షణమగు దీపముల కాంతి యందుఁ దొలుతనాకనులు చీకట్లుపడెను. నన్నుఁజూచి యచ్చటఁ జేరియున్న వీరు లొండరులతో వెటకారములఁ జెప్పుకొను నట్లొక క్షణ మేమోగుజగుజలు పోయిరి. అంతలో నెంతఁ ద్రొక్కియుంచినను అణగి యుండని దానివలె వారియందలి యపహాస్యతత్వ మొక్కసారిగ చిక్కున నీవలకు వచ్చుటచేత నచ్చటి మహావీరులు, మహారాజులు, పరిజనులు నొడ్లెఱుంగకుండ కడుపులు చెక్కలగునట్లు నవ్వదొడగిరి. మాయాఁడువేసములు మాకు వ్రాతవడి పోయెను గాని వారికట్టి జగన్మోహనరూపములఁజూచుట కదియేకొత్త. ఆపైన వారు పౌరుషహీతులును, ప్రతాపశాలురునగుట వలన నాఁడువేసమున నధఃపతితుడనగు రాజకుమారుని నన్నుజూచి పొట్టలబట్టుకొని వికారముగ సకిలింపదొడగిరి.

అంత విపరీతమగు నవ్వవలని యానంద భాష్పములతోఁ బ్రక్కలెగరోజుకొనుచు మాతండ్రి కమలాకరవర్మనుజూచి "రాజా, నీవిక విడుదల పొందితివి. మాతనయునకు 'హమీ'గా నిన్ను నిలిపి యుంచితిని. అయిన నీ వేషముతో నిదివాఁడో లేక యేవైన గొట్టుగాయు నెట్టి యువతియో నాకుఁ దెలియకుండ నున్నది. మాపాకశాలల నెంగి భులనెత్తు బోనకత్తెలైన నింతకన్నపరిశుభ్ర

గృహ లక్ష్మీ

ముగ నుందురుకద!" అని తిరుగ నవ్వఁ దొడంగెను.

ఆ మహిళావిద్యాలయోద్యానమునం దలి శూరాంగనల హస్తములకుఁ దొరక కుండఁ బారిపోవునపు డచ్చట క్రిందఁబడుట చేత నా యాఁడువేసపు చీర బాడయి డాగులుపడి యుండెను. మఱియు నాపాదశిరః పర్యంతమును నేను రాజకుమారుడననుట కయోగ్యమైన వైఖరినుండి పోతిని.

అప్పుడా వీరులలో నొకఁడు తననోటికి చేయి అడ్డుముగఁబెట్టి ప్రక్కనున్న వేఱొక వీరునితో రహస్యముగ “చూచితివా! సోకుడు దగిలిన వానివలె నెట్లున్నాడో!” అని నన్నుఁజూచి పరిహాసమాడుచుండగ మాతండ్రి యుగ్రముగ నతని నవలోకించుచు “మీ సోకుడులను మిమ్మును సైతానుఁడెత్తుకొని పోవలె”నని యాతని శపియించి నాతో “ఇట్టి యపాత్రవైఖరి నుండకుండ కత్తులఁబట్టి యుద్ధమొనర్పఁగల మగవాఁడవగు”మని నన్న దలిం చుచు ‘పోమ్ము కృష్ణవర్మనాకు సర్వమెఱిగించెను.’ అని పలికెను.

శాసనాతిక్రమణ మొనర్చు బడిపిల్లలు గురువుల బెత్తపుఁదెబ్బలకును వాటితోడి చీవాట్లకును తలలువాంచి యావలకుఁ బాటి పోవునట్లు నేనచ్చటనుండి యావలఁబడి రాజలాంఛనముల మెఱయు నెప్పటివేషమును ధరించి అప్పటి కుడయించియున్న ఘోరప్రకాశమున ధగధగలాడుచు గృష్ణ

వర్మను కలసికొంటిని. ఆ సమావేశము తొలుత మాకిరువురకును కొంత సిగ్గుకలిగించెను కాని రాత్రి యాతఁడు పాడినపాట కును—నేనప్పుడు కొట్టినదెబ్బకును పరస్పరము వెల్లడించుకొనిన తరువాత నాతఁడు తన కథనిట్లు చెప్పెను.—అట్లు మాపురుషత్వమును పట్టించుకొనుట కాతఁడు మిగుల విస్తయపడి యావలకు పఱుగి డెను. అంధకారబంధురమగు నానిశా సమయమున నాతఁడు దారి తెలియకుండ నడయాడుచుండగ నొకచోట దుఃఖవివశయయి పరిదేవనమొనర్చు శకుంతలను కలసికొనెను. “కాని యంతలోనే మీతండ్రి సైనికుల హస్తములలోఁ బడిపోయితిమి.—అయిన నా శకుంతలమాత్ర మొక్కమాటయైన పలుకదు మారాడదు ఆగుడారమున నున్నది” అని నన్నును పార్థసారథిని అక్కడకు దోడ్కొనిపోయెను.

అక్కడ ప్రోవులు బెట్టఁబడియున్న ఆ యుధవరంపరలనడుమ ఏదేనియున్నత స్థానమునుండి బలాత్కారముగఁ బడగొట్టఁబడిన శిలావిగ్రహమువలె శకుంతల నేలపైఁబరుం యుండెను. అనుకంపనీయమగు ఆమె యా కృతినిఁజూచి నేను టిచ్చవడిపోతిని.

సైన్యముల వెనువెంటఁ గ్రుమ్మరుచుండు నేవక స్త్రీలజాతికి చేరియుండువృద్ధాంగన యొకత ఆమె పార్శ్వమునఁ గూర్చుండి తదేకధ్యానమున నామెను జూచుచుండెను.

పార్థసారథి సోదరి నువలక్షించుచు
“అక్కా! యేల వాపోయెదవు?—తల
యెత్తి మమ్మొక్కసారి చూడుము. మే
మిందఱమును నీకు ఋణపడియున్నాము.
అయినను నీవుచేసిన దానియందు యుక్త
మేమున్నది? ఏకోదర సంజనితుడనగు నన్ను
నీ రాజకుమారుని స్వహస్తములతో మరణ
శిక్షకుఁగురి చేయలేవుకద! గహనమగు
పరస్థితులయందు చేయదగిన దానినిచేయుట
కంటె హృదయసౌఖ్యమింకొకటియుండదు.
కావున నీవు ధీరచిత్తవై ఉపశాంతివహిం
చుటలెస్స.” అని పలికెను.

అదేవిధమున నేనును—“అమ్మా! నీ
పూరణిల్లవలెను. ఏ వ్యక్తిముందు నాకీ
సర్వధరామండలమును కొరగావని భావిం
తునో అట్టి యామెను నేను సహితము
పోగొట్టుకొంటినికానా?” అని పలికితిని.

ఆమె నామాటలవిని కదలి రుద్ధ కంఠ
మున మెల్లగ నేడ్చుచు లేచి కూర్చుండెను.

“ఆహా! నాబ్రదుకెందులకు? కాల్ప
నా? ఆమెను—నాజీవిత సర్వస్వమైన నా
మిత్రురాలిని—చూచుచుండగఁబోగొట్టు
కొంటిని. హతబుద్ధిని, మందభాగ్యుని
ఆమెయెడ ద్రోహమొనర్చి—ఆమెకు,
నాకు, సర్వమాని నీలోకమునకు దూరమై
పోతిని. ఇంత తుచ్ఛస్థితికి బాలయి నేనెట్లు
జీవింపగలను? — నాయొద్ద మీరొనర్చిన
శపథముల కనురూపముగ నెందులకుఁ
బ్రవర్తించినారుకారు? అట్లయిన నాకింత

మునిగియుండక పోవునే!—ఎంతపాడు!—
ఎంతతుచ్ఛము! ఇంత పాపాత్మురాలను
నా కుపశాంతియెట్లు?” అని వాపోవ
దొడంగెను.

ఆమె మాటలకు కృష్ణశర్మ తన పశ్చా
త్తాపమును వెల్లడించుచు — “అయిననో
యుత్తమాంగన! నీకై, నీ పసికూనకైన
నీ పువళమిల్లి జీవింపవలయునని ప్రార్థించు
చున్నాను. వృధావాపోయిన నేమి ప్రయో
జనము?” అని పలికెను.

ఆమె యందులకుఁ గొంచెము బిగ్గరగ
నిట్లనుచు విహ్వలింపఁ దొడంగెను.

“ఆహా! నా అహల్య!—పుష్పమువంటి
నాముద్దుబిడ్డను బోగొట్టుకొంటిని—ఇంక
నీ జన్మమున నాబిడ్డమొగముఁ జూడను
గావలయు. కఠినాత్మయగు నాయొందర
నాబిడ్డ ని.కనాకు దక్కనిచ్చునా?—చూచు
చుండగ నెంత యాపదకుఁ బాలయిపోతిని!
ఇంక నాబిడ్డ యేమయిన నెవ్వరికేమికావలె?
చూచువారు లేక, ఆదరించువారులేక
నిష్కారణముగ, నిష్కరుణముననది చచ్చి
పోవును గద! లేదా, నిరాదరణమున రోగ
పీడితయైపోవును గావలయు! ప్రతిదానికి
ప్రతియల్ప నేరమునకు ‘ఈపిల్ల దానిపిల్ల’
యని కోసిపెట్టుచుందురు! ప్రతిదానికై తల్లిని
దలంచి వారు దానిని బాధించుచుందురు.
ఆహా! కనుమకోమలమగు నాముద్దుబిడ్డ!
నాయహల్యబ్రదికియే యుండినయెడలవారు
చెప్పడు దానినిబట్టి నేనిట్టి పాపాత్మురాల

గృహ లక్ష్మీ

నని నాయం దెట్టి తాకటిక డెందమును వహించునో! నేను దానికెక్కడి తల్లిని! దురాత్మురాలనై దాని నచ్చట నెందుకు వదిలి వచ్చితిని? అదిలేక పాడిల్లువలెనున్న యీ ప్రపంచముననే నేమిచేయుదును? నలువురలోఁ దలవంపగునని, పరిహాసాస్పదురాలగునదునని భయపడి వారప్పుడొనర్చిన గోలకు బీతిలుటచేత నాకింత దుర్గతి పట్టినది. ఇకనే నేమైననగుదును కాని నేను వారి గుమ్మము యొద్దకుఁబోయి నాబిడ్డ నిచ్చి వేయవలసినదని రేయిబవలేడ్చుచుఁ గూర్చుండిపోవుదును. 'నా అహల్య! నా అహల్య' అని వారిచెవులకు వెక్కసముగ నేడ్చుచుఁ గూర్చుందును. నాబిడ్డను నా

కప్పగించువఱకు నట్లానర్చి తీరుదును. తుదకు ప్రాణమునిసిగి నాబిడ్డను నాకిచ్చి వేయుదురు. దాని నెత్తుకొని నాహృదయ దుఃఖము నివారించుకొనవలయుఁగాని అంత వఱకు నాకూరటయుండదు. ఆహా! నా అహల్యను నాకుఁదిరిగి యొప్పగించు వానికి నేనెంత కృతజ్ఞురాలనై యుందును!"

“ఊఱడిల్లుము తప్పక నీవామెను పడయ గలవు.” అని కృష్ణవర్మ పలికెను. ఆమె మాటుమాటాడక తన యెప్పటిస్థితియందు భూతలమున నొరగిపోయెను. పరహస్తగత మగునప్పుడు కొన్ని యల్పకీటకము లొనర్చు నట్లు మరణమభినయించు దానివలె నామె నిశ్చలతత్వమున నుండిపోయెను.

సోదరీమణుల కొకమనవి

రాబోవు అక్టోబరు మాసారంభమున యథాప్రకారము గృహ లక్ష్మీ దసరా సంచిక వెలువడును. దానిలో స్త్రీలచే మాత్రము రచియింపబడు వివిధవిషయములకు సంబంధించిన చక్కని పద్య గద్య వ్యాసములు ప్రకటింపబడును. దీని కాంధ్ర విద్యతోసోదరీ మణుల సాహాయ్య మత్యంతావశ్యకము. కావున సోదరీమణులెల్ల తమ పద్య గద్య వ్యాసములను సాధ్యమైనంత త్వరగా బంపి దసరా గృహలక్ష్మీ సర్వాంగసుందరిగా వెలువడునట్లు తోడ్పడుదురని మనవి.

సం. గృ. ల.

ఎండ్ ల్లో

తినడానికి తియ్యగా తేలిగ్గా చల్లగా
వుండే ద్రవాహారం.

పండ్లు పుచ్చపండ్లు, తాటిముంజలు.

చల్లగా త్రాగటానికి

నారింజపండ్ల షర్బతు

తరవాణి

పనగడుగు Rice Washings

తరుబూజానీళ్లు

తేనె—నీళ్లు

కొబ్బరికాయనీళ్లు

పానకము

తాటిముంజలనీరు.

ఆవుచల్ల

చల్లమీదినీళ్లు కమ్మగావుంటాయి.

వీటి ఉపయోగము ఆరోగ్యమూనూ.

అ మి తే

కృత్రిమంగా చల్లదనం వచ్చేటట్లు చేసి
వాడబడే

Iced(ఐస్) బాదంకీర్

మంగోలా

బనానా

పైస్ ఆపిల్

ఆరంజ్

మొదలైనవన్నీ వెంటనే కాకున్నా కొన్నా
ళ్లకు శ్వాససంబంధమైన జబ్బుల్ని తెచ్చి
పెట్టవి. ఇది గమనించవాల్సిన విషయం.

ఈ ఆహారపానీయాలకు తోడు నిద్రకు
ఒక ధారాగృహముంటే (Remaining in

a house containing artificial springs
or jets of water) ఈయి హాయనిపిస్తుంది.

వాగ్బటుని యీ ధారాగృహవల్ల
వాసయోగ్యస్థానము

“ఆశాశునందునట్టి గొప్ప వృక్షములచే
సూర్యరశ్మి నడగించుచు మల్లికాతీగెలతో
చుట్టబడిన ద్రాక్షగుత్తులచే బ్రహ్మానందము
వనములో పండిలిని నిర్మించి దానిచుట్టునువా
ననగల పన్నీరుచే తడుపబడిన వస్త్రములను
జాట్టి, మామిడిపండ్లు, మామిడిచిగుళ్లు, మామిడి
పూలగుత్తులు వీని సభోముఖముగ వ్రేలాడు
చుండునటుల గట్టి దానిలో నతిమృదువైన
ఆరటిచిగుళ్లు, చెంగలువ, తామరతూండ్లు,
తామరపువ్వులు, నల్లకలువలు యీ మొదలగు
వానిచే నిర్మించబడిన శయనమునందు గ్రీష్మ
కాలమున మధ్యాహ్నములో సూర్యకిరణ
తాపమును సహించలేని మనుజుడు నిదించవల
యును. లేక పుష్పములు చిగుళ్లు కట్టబడి
విచిత్రమైన వస్త్రాభరణాదులచే నలంకరించ
బడిన హస్తములు... ముఖము వీనిమూలముగ
సుగంధమైన జలము వెలిపడుచుండు స్త్రీరూప
మైన మ్రాను మొదలగువానిచే జేయబడిన
బొమ్మనుచియుండు ధారాగృహమునందు
గాని నిదించవలయును. రాత్రులయందు
చంద్రకిరణములచే వ్యాప్తమైన మేడమీద
వసించవలయును.”

శ్రమాన్ని పోగొట్టే ఉపాయాలా

“స్వస్థచిత్తుడు చందనముచే తడుపబడిన శరీ
రముగలవాడు పుష్పమాలికలను ధరించినవాడు
... అతిసూక్ష్మమైన వస్త్రమును ధరించిన
వాడునైన పురుషునికి జనించిన శ్రమము జల

గృహ ల క్షి

ముచే తడుపబడిన విసనకట్టలు, తాటివిసన కట్టలు, మృదువుగ గాలిరాతగిన నెమలియీ కెలు మొదలగువానిచే చేయబడిన విసన కట్టలు, జలకణములను వర్షించునట్టి మంద చాతము, పచ్చకర్పూరము, మల్లికామాలలు, ముక్తాహారము, హరిచందనము, ముచ్చటగ మాటలాడు శిశువులు, గోరింక, చిలుకలు ... మొదలగువాని సేవనచే నివర్తించును.”

ఇది మనకు సాధ్య మెంతవరకు ?

ఎండల్లో ఆహార పానీయాల మాటటుంచి అదనపు వేడివల్ల కలిగే గెడ్డలబాధా, ఏమరి యుంటే కలిగే తేల్లబాధా వీటి నివర్తికి సూక్ష్మ సాధనాలు తెలుసుకొనుండటం మంచిది.

గెడ్డలు

పసుపు, వేపాకు, గన్నేరాకు వీటిలో దేన్నైనా నూరికత్తె గెడ్డలు హరిస్తవి.

చంద్రకాంతఆకులు, దాసానిచెట్టుఆకు లు, తమలపాకులు వీటిలో వేటికైనా ఆముదము చరిమి వెచ్చజేసి గెడ్డలకు వేసినా అవి హరిస్తవి.

బియ్యపు పిండికాని యెర్రమన్నుకాని నీళ్లతో వ్రడికించికత్తె ఉపయోగమే.

మంచి గంధంలో రసకర్పూరం గాని హారతికర్పూరంగాని కలిపి, బాలింతజోలు పట్టు, కచ్చిక ఆముదముకలిపి పట్టిస్తే గెడ్డలు అణిగిపోతవి.

చందనతైలపువాడుక, చందనబొమ్మలు

అరగతీసి లేపనముచేయుట, కావడము, శీతలోపచారాలు వీటినిగురించి వివరించ నక్కర్లేదు తెలిసిన వాడుకలు కాబట్టి.

తేల్ల బాధ కు

ఏంచేసేదానికీముందు కుట్టినచోటుకు పైగా గుడ్డపేలికగాని తాడుగాని బిగించి కట్టి, చన్నీళ్లలో స్నానంచేయడం మంచిది. ఆపైన ఏదో ఒక లేపనవెయ్యొచ్చు.

ప్రక్రియలు

పెద్దపుల్లిపాయ రెండు ముక్కలుగకోసి దానిమీద సున్నపుపొడిచల్లి రుద్దితే మంట తక్షణం నిమ్మళిస్తుంది.

పసుపుముద్ద కాల్చి పొగపత్తే విషము హరిస్తుంది.

నేలవేముపైనరుద్దీ సేవిస్తేనూ విషం నివర్తిస్తుంది.

గచ్చపప్పు గంధం అంటించి నిప్పుతో కాస్తేనూ విషం హరిస్తుంది.

నవాసారం సున్నం కలిపి వాసనచూ చినా, కుట్టినచోట అంటించినా, కుప్పిం టాకు నూరి పట్టించినా, ఉత్తరేణిఆకులు నూరి పట్టించినా విషం నిస్సందేహంగా విరుగుతుంది.

దువ్వుపువేరు గంధం, వస గంధం, కుంకుడుకాయ గంధం, గోరొజన గంధం ఉపయోగమే.

ఇక అందిరికి ఇంట్లో చల్లగా
కూర్చోడానికి వీలుంటుందా?

ఎండల్లో వానల్లో తిరిగి కష్టపడి బ్రతుకు
తెరువు చూచుకోవాల్సినవారున్నారుగా.
వీరికి ఎండవడ తాకడంవల్ల ఎండదెబ్బ
కల్గటంకద్దు. దీనికి తగు చికిత్స చేయకపోతే
కొన్ని సమయాల్లో ప్రాణహానికూడా.

జ్వరం, తెలివుండకపోవడం, నోరెండ
టం, తలనొప్పి, పోటు, దిమ్మ, మైకం, మూర్ఛ,
వాంతులు..... ఇవి లక్షణాలు.

ఇలావడతాకితే బాగాగాలివచ్చే ఓ
విశాలమైన గదిలోకి తీసుకెళ్లి పరుండబెట్టి,
చుట్టూమూగక, చల్లటిగుడ్డ నొసటిమీ
దుంచి, బాగా విసురుతూ తెలివుంటే ఇంత
చల్లటి నారింజపండ్లవరబతో పానకమో
ఇచ్చి అప్పటికీ ఒకవిధంగా తేరుకోకుంటే
డాక్టరుకు కబురంపడం మంచిది.

పిల్లలవిషయంలో

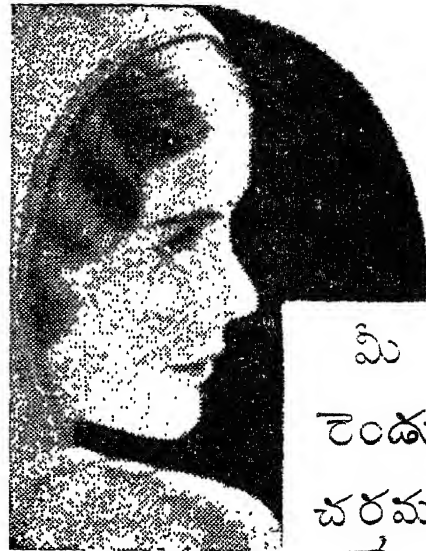
అతి జాగ్రత్త అవసరం. ఎండ దెబ్బ
(Sunstroke) వేడిమి దెబ్బ (Heatstroke)
రెండూ ముప్పు తెచ్చి పెట్టేవే.

ప్రయాణం ఎంతమాత్రమూ ఉచితం
కాదు యీకాలంలో.

పిల్లలగదుల్లో తలుపులకు కిటికీలకు వట్టి
వేరుచాపలుకట్టి నీళ్లుచల్లుతూ పండ్లరసము,
రెండుమూడుమార్లు నీళ్లు త్రాగిస్తుంటే చా
లా అనుకూలం.

ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసేదుస్తులు టోపీలు
వాడటంప్రమాదం.

—ఎస్. శేషగిరిరావు.

లను సుందరతమముగా జేసికొనుడు

నల్లని చుక్కలు, గీరలు, ముడుతలు క్రింది చర్మ
మున బైలుచేరునపుడే పై చర్మమున గరకుతనము
ప్రారంభించును. త్వరలోనే క్రింది చర్మమునగల
తైలగ్రంథులు నశించును. కావుననే నల్లని మచ్చలు
పుట్టును. అపుడు క్రింది చర్మము క్రుంగిపోయి ముడు
తలు గీరలు ఏర్పడును. సౌందర్యముకొరకై యీ
రెండు చర్మముల వేరువేరుగా శ్రద్ధవహింపుము.

నల్లనిమచ్చలు గీరలు, ముడుతలు :
ప్రతిరాత్రి పాండ్స్ కోల్డుక్రీమ్ పూయుచున్నచో,
క్రిందిచర్మపు తైలగ్రంథులను మరల ఆరోగ్యవంత
ముగజేసి సౌందర్యము గాపాడును.

గఱకు చర్మము, కూడ మాయము. ప్రతి
రాత్రి పాండ్స్ కోల్డుక్రీము పెంట పాండ్స్ పాయి
నిషింగ్ క్రీమ్ ముఖమునకు, మెడకు, చేతులకు, పూసిన
మరుదినముదయమున చర్మము మృదువుగా మనోహర
ముగా నుండును.

ఉచితము : దీనిని నేడే పంపి పొండ్సు రెండు
క్రీములట్యూబులను పొండ్సు ఫేసుపాడరు మాదిరు
లను ఉచితముగా బడయుడు. (చెక్ షేడు) నేను
రథ.....రోజ్ క్రీమ్.....బ్రనెట్.....

డాబ్బి అండ్ సెయ్మర్ లిమిటెడ్,
3, వి.ఐ.ఓ. రోడ్డు, బొంబాయి.

పేరు.....
చిరునామా.....No. GL. 3.

పు స్ప చ య ము

లిండకోబర్గు శిశువు కేసు

నాగరికత, పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రము ఎంత వేగముగా పాశ్చాత్య ప్రపంచమున—ముఖ్యముగా నమెరికా ఖండమున—పరువులిడుచున్నచో యంతకంటెను ద్విగుణీకృతమగు వేగముతో ఘోర నేరము లచట ప్రబలుచున్నవి. ధనరాసులమధ్య పారలాడుచున్న ధనికులు ప్రాణముల నరచేతిలో బెట్టుకొని నివసింపవలసి వచ్చుచున్నది. కఠిన శిక్షలువేయుచు ప్రభుత్వము వేయిగనులతో గనిపెట్టియున్నను నేస్థులు మితిమీరి ప్రజల శాంతజీవితములను హఠాత్తుగా పటాపంచలు జేయుచున్నారనుటకు ప్రపంచమంతయు గగ్గోళపుట్టించిన యీ లిండకోబర్గు శిశువుహత్య కేసు నిదర్శనముగానున్నది. దానివివరములు క్లుప్తముగ క్రింద వ్రాయబడినవి.

1932 వ. సం॥ మార్చి 1 వ తేది ఉదయము ఫోఫ్ వెల్, న్యూజెర్సీ (అమెరికా) సమీపమందొక భవనమున నొకదాని తనపాలనమునందున్న 21 నెలల బాలుని మేల్కొలుపుటకు వెళ్లెను. అచట బాలుడు లేడు గాని, పదివేలపానుల నడుగుచు వ్రాసినచీటి యొకటిమాత్ర మందుండెను.

ఆమె అరపులు, గోల ఇంటిలోనివారందరిని అచటికి దెచ్చెను. త్వరలో శిశువు చోరులచేతులలో బడినట్లు దెలిసిపోయెను. ఆయింటికి మైలుదూరములోపలనేయున్న పోలీసుల కావర్తమానము వెంటనే తెలియజేయబడెను. తరువాత ఉదయమున భాగములుగా నున్న నిచ్చెనతోగూడిన మోటార్‌కాటి సమీపము వెళ్లుచున్నట్లు ఒకరు దెల్పిరి. చోరులు మోటారుమీద పోయిరి. ఈవార్త పోలీసులందరికి దెలుపబడెను. వారిని వెదకుటకు మితిలేనిధనముగూడ వెచ్చమయ్యెను.

దినములు గడచుచుండెను. పదివేలపానుల ధనమిమ్మని పలుమారు వంకరవాతతోడి చీట్లు వచ్చుచునే యుండెను. దొంగమాత్రము పట్టుబడలేదు.

మార్చి 8 వ తేది డా. జాస్పి కాండకో అను నొక యుపాధ్యాయుడు దొంగలకును లిండకోబర్గు వారికిని మధ్యవర్తిగా నుండుననిజెప్పగా నందరు దానికి సమ్మతించిరి.

పరిశోధనలు సాగుచునేయుండెను. ఆయింటికి దక్షిణపువ్వున నిచ్చెనభాగములు గనపడెను. అంతకంటె మరేమియు పత్రా దొరక లేదు. లిండకోబర్గు నిద్రాహారములఘాని చింతతో నుండెను.

డాక్టరు కాండకో గా రొకదినము శ్రుకానవాటికయందొకనిని గన్గొనెను. వాడు దొంగలించినపుడు బిడ్డకున్నదుస్తులను గుర్తుగా నిచ్చెను. కొన్నిదినములతరువాత బిడ్డను వెనుకకిచ్చుటకై 10 వేల పానులకు ఆడాక్టరు సెక్యూరిటీప్రతమును ఆలేనికా శ్రుకానవాటికయందే యిచ్చెను.

కాని శిశువునుమాత్రము తిరిగి చోరు లివ్వలేదు.

దినములు వారములు గడచిపోవుచుండెను. పరిశోధనలు సాగుచునేయుండెను. శిశువు దొరకలేదు

బల్లారి భామ

“అదో అమ్మవత్తుంది!”

“వూ, ఊ! అమ్మేదీ!”

పుష్ప చ య ము

మే 12 వ తేది నొంగలింపబడిన భవనమున కైదువైశ్యమూరమున కిడుపు తలలో నొక రుపాకె గుండుతో చచ్చిపడియుండుట కనుగొనబడెను. ఈఘోరమునకు ప్రపంచమంతయు నుడికినాయెను.

ప్రశ్నపరంపరలు జైలుదేరెను. అందరిని అనుమానింపవోడగిరి. చుదకా యింటుచున్న వై లెజిస్ట్రేట్ అను సేవకరాలగు యింగ్లీషు యువతి ననుసూముడై నిర్బంధించిరి. కాని — ఆమె అత్యహత్యకేసికొనెను!

కాలము జరిగిపోయెను. మే 1 వ తేది 1933 వ సం॥ కాండన్ చోరునికిచ్చిన సెన్యూరీటి న్యూ యార్కు బ్యాంకులో జె. జె. పాల్గోసర్ అనుపేరుతో నున్నట్లు పోలీసులకు దెలియవచ్చెను. ఈలోపల చీట్లపైనగల వ్రాతలబట్టి నేరకుడిట్టి యాకారము గల్గియుండునని సిద్ధాంతములు జేసిరి. తుదకు సెన్యూరీటి వైక మున్నచోటు కనిగొనిరి. అది బ్రూనో రిచ్చర్డ్ హాప్టమాకొవద్ద వారికెను. వారు వ్రాతలబట్టి నిష్కంఠులైన ఆకారమున కాతడు సరిగా సరిపోయెను. వెంటనే ఆతని అరెస్టుచేసిరి. నొంగ దొరికెను. పరిశోధనలు ముగిసెను. దొంగను వెతకుటకై కర్చు 80,000 పానులు !

విచారణ ఆరంభమయ్యెను. హాప్టమాకొ శాంతముతో నుండుచువచ్చెను. విచారణ 1935 వ సం॥ ఫిబ్రవరి 13 వ తేదివఱకు జరిగెను, ఆతడు దోషియని నిర్ణయించిరి. విచారణకు 32,000 పానులు కర్చయ్యెను !

ఇది ఇంతటితో ముగియలేదు. దోషి అపీలు గావింపనెంచెను కాని ఆతనివద్ద వైకములేనందున ప్రభుత్వమువారే ఆ కర్చులను భరించిరి. ఆ అపీలు అంగీకరింపబడనందున సుప్రీముకోర్టుకు తిరిగి అపీలు గావించిరి. దీనికి 16,000 పానులు కర్చు !

దానివలనగూడ ఫలిత మగపడలేదు. 1936 జనవరి 17వ తేది యాతని మరణశిక్ష జరుగవలసి యుండెను. కాని అట్లు జరుగలేదు. అది మార్చి 31వ తేదిని మరల వాయిదా. అపుడుగూడ తప్పిపోయెను. కారణము? పాల్గోసర్ అనునతడు తానే ఆనేరము గావించియుంటిని పోలీసులకు జెప్పెను. దానికి విచారణ జరుగవలసియుండెను. దాని కాలస్యము జరుగును. ప్రభుత్వమువారి కాలస్యము గిట్టడయ్యెను. కావున హాప్టమాకొకు విద్యుచ్ఛక్తిని పారించి మరణశిక్ష కొనసాగించిరి. హాప్టమాకొ కడపటివరకు తాను నిర్దోషినని చెప్పుచునేయుండెను!!

పట్టినకయ్యాన్ని తరుమగొట్టితే ప్రాణాలదీనుకొని పరుగెత్తింది

ఇప్పటికి రేపటికికూడ దయ్యములు మనుష్యులను పట్టి వీడించే ఉద్యోగములను వదలుకొన్నట్లులేదు. అయ్యవి పురుషులను, బాలురను, వృద్ధులను అట్టే తరచుగా బాధింపవు. యవ్వనములోనుండే స్త్రీలనే మిక్కుటముగా బట్టి బంధించుట సాధారణ మైనది. ఈ దయ్యముల విషయము భూతవైద్యులకంటె, వైద్యులకంటె బాధపడే వారికే యెక్కువగా తెలుసునని అనుకొనవచ్చును. సాధారణముగా స్త్రీలకు హిస్టేరియా యను వ్యాధివచ్చి వారు దానివలన విపరీతచేష్టలుచేయుచు బాధపడుచుండునపుడు వారికి దయ్యముబట్టినది అనుకొనుట వాడుకయైనది. ఈ పిచ్చినమ్మకములకు లోనై చాలమంది యపాయముల బొందుచున్నారు. ఇది విద్యాగంధములేని గ్రామస్థులలో

గృహ లక్ష్మీ

నెక్కువ. ఈ దయ్యముపట్టుటయు, దానికి యజ్ఞానులై యొనర్చెడి చికిత్సవలన గల్లు లాభము నెటీవల వేలూరుసమీపమున జరిగిన వృత్తాంతమునుబట్టి సోదరీమణులు దెలిసి కొందురని నమ్ముచున్నాము.

అన్నమ్మతో, హనుమంత ఆసు భార్యాభర్త లిరువురు మదరాసు సమీపమునగల పల్లవరము గ్రామములు. వారు బంధువులున్న కరై గ్రామమునకు వచ్చి వసించుచుండిరి. అన్నమ్మకు దయ్యము పట్టినట్టి గుర్తులు గన్పించుచుండెను. ఫిబ్రవరి 14వ తేది సాయంకాల మామెను దయ్యము గట్టిగపట్టుకొని విడువకుండునట్లుండెను. వారన్న యింటి ఇల్లాలు మరియుమ్మ విభూతి ఇత్యాదులతో దయ్యమును తరుమ గొట్ట ప్రయత్నించి విఫలమయ్యెను. అంతటా దయ్యము పెద్ద రాతినెత్తుకొని బజారువెంట నడువగా నామె వెంట మరియుమ్మ బెత్తముదీసికొని దానిని భయపెట్టుచు వెంటరాసాగెను. గుంపుజేరినవారంద రామెకు సాయ పడుచుండిరి. ఇంతలో విభూతిధరించి పూజారివా రచట ప్రత్యక్షమై దయ్యమునకు (అన్నమ్మకు) రెండు ఉడుకురెంపకాయల నిచ్చిరి. దానితో దయ్యము రాయితోగూడ క్రిందబడెనుగాని వెడల నిరా కరించెను.

పూజారి మరియుమ్మ చేతిలోని బెత్తమును దీసికొని అన్నమ్మను చావమోదెను. కాని దయ్యము పోవుట కంగీకరించలేదు! వెంటనే పూజారి బెత్తము బారపైచి ఒక చెట్టుకొమ్మను దీసికొని మరల దేహ శుద్ధిగావించెను! అయితే దయ్యము—దానికి లెక్కలేదు కాబోలు—పోలేదు.

పూజారికి కోప మెక్కువయ్యెను. వెంటనే ఆవూరి గ్రామదేవతగుడికి పరుగెత్తి అందున్న కత్తిని దీసికొనివచ్చి క్రిందపడియున్న అన్నమ్మను కొట్టుట కారంభించెను. గాయములపై గాయములయ్యెను. రక్తము చిమ్ముచుండెను. ఆమె గుడ్డలు భూమియు తడిసిపోవుచుండెను. అయితేమాత్రము—దయ్యము ససేమిరా యనుచుండెను. ఎంత మొండిదయ్యము!

అంత టామెకు చుట్టు ఎండుగడ్డిపరచి అగ్ని ముట్టించిరి. దానితో ఆమె చీరగూడ అంటుకొనెను. ఇంతవఱకు ప్రేక్షకులలో నొకరైన ఈ ఘోరమును నిలువమనిగాని, “నీకు పుణ్యముంటుందిలెండి దయ్యము గారూ పొండి” అని ఆ దయ్యమునుగాని అనరైరి. కాని యిపుడా ఘోరమును సహింపజాలక ఒకడు అగ్ని నార్పివేసెను.

తరువాత వీరి కష్టము ఫలించెను. దయ్యము వెడలిపోయెను. పాపము—దానితో అన్నమ్మ ప్రాణములుగూడపోయెను!! పూజారివా రింత కష్టపడి దయ్యమును పంపి, దానితోగూడ అన్నమ్మ ప్రాణము లను తోడుగా పంపినందుల కారణమై హత్యానేరము మోపిరి! అన్నమ్మ శరీరముపై 16 కత్తిగాయము లుండెను!!

హానిజేయు సంకల్పము తనకు లేదనియు, దయ్యమును వెడలగొట్టుటకే వారి యిష్టప్రకారము ఆవేశముతో అట్లు గావించితినినియు పూజారిగారు వాదించిరి.

నిజమేననియు అంతటి మహత్కార్యముజేసినందులకు మరణశిక్షగాక యావజ్జీవద్వీపాంతరవాస శిక్ష మాత్రమే వేయఁచున్నామనియు న్యాయాధిపులు సెలవిచ్చిరి.

ఎంత యవినీతికరమైనను, ఎంత ప్రకృతికి విరుద్ధమైనను, ఎంత ఘాతకమైనను, విజ్ఞాను లది ఎంత నికృష్టమైనదని, దుర్మార్గమని చెప్పినను కించిత్తుస్వార్థమునకై పశు స్రాములై మానవు లితరులకు యావజ్జీవనరకము గల్గించు పనులను జేయ బూనుచునే యుందురు. మానవత్వము, దయాదాక్షిణ్యాది గుణములు—మరేమైన—వారిని అట్టి దుర్మార్గములనుండి వెనుకకు లాగజాలవు. ఈకింది యుదంతము దీనికి తార్కాణమైయున్నది. ఇట్టి పట్టుల నిట్టి మానవులపట్ల సంఘము చాల కఠినతవహించి నిష్కరుణముగ ప్రవర్తించిననేగాని ఫలితము గలుగనేరదు; అమాయకులై ఏపాప మెఱుగనివారలకు నరకయాతనలు నిలువవు; సంఘము మంచిసితికి రాజాలదు.

ధన్ బాదు సమీపగ్రామమున నొక బ్రాహ్మణుడు గలడు. అతనికి 16 సం. వయస్సుగల కుమార్తె గలదు. బరద్వాక్ సమీపగ్రామస్తు డొకడు 40 సం. ప్రాయమువాడనియు, ద్వితీయ వివాహమున కనియు మధ్యవర్తులు కన్యనడుగ నతడు తనకుమార్తె నాతనికిచ్చుట కంగీకరించెను. ముహూర్తము నిర్ణయింప బడెను. ఆనాటిరాత్రి వరుడు తన పరివారముతోగూడి యాడంబరముతో చనుదొంచెను. ముహూర్తసమయము నకు పెళ్లి పీటలమీదికి వచ్చిన వరని జూడగా నతడు 40 సం.వాడు కాదు గాని 65 సం. తక్కువగాక తలంతయు తెల్లగనరసి, పండ్లజాడేమియు లేక పండుముసలి గా గనపడెను. వెంటనే వధువుపక్షమువారంద రా వివాహము జరుగరాదని యడ్డగించిరి. వధువుగూడ “మా తాతలాగనుండుట కర్హుడైన యాతనికిచ్చిన ఆత్మ హత్య గాంచుకొందు”నని చెప్పెను. దీనికి తగిన సమాధానము జెప్పక వరునిపక్షమువా రందరు తిన్నగ జారిపోయిరి. కాని తాతగారుమాత్రము వివాహమగునంతవఱ కాయోటు గడలనని భీష్మీకరించి కూర్చొనిరి. తుద కా వధువున కచటనే ఆతాత కనులయెదుటనే వివాహమయ్యెను గాని ఆ తాతకుగాదు.

వివాహమునకు గావలసిన పరికరములన్నియు సమకూర్చబడి, జరుగవలసిన విధులన్నియు జరిగి యుండినందున ఆ కన్యవివాహ మారాత్రియే నిలువక జరుగవలసియుండెను. అటనుండు కొందరు ముందంజ వేసి ఆవూరునందు బ్రాహ్మణులం దెవరైన వరుడు దొరకునేమోయని వెదుకకొచ్చిరి. వా రొకమెను వివాహమాడమని పెక్కుమంది యువకుల బ్రతిమాలిగాని యెవరును సాహసించలేదు.

తుదకు వారు పగలంతయు పరీక్షలకు జరివి యలసి బాటప్రక్కనే చాపపై బయండియున్న యొక విద్యార్థిని గన్గొనిరి. అత డా మరుసిన ముదయమున పరీక్షకు వెళ్లవలసియుండెను. వా రతనిలేపి తమ్ము వెంబడించమనిరి. అతడు దిగ్భ్రమజెంది తా నేమిజేయుచున్నదిగూడ దలంప నశక్తుడై వారిని వెంబడించెను. ఈలోపల ఆవిద్యార్థి తండ్రినిగూడ గన్గొని కుమారుని వివాహమున కనుమతి యివ్వవలసినదని బ్రతిమాలగా నతికష్టముపై నాత డందుల కంగీకరించెను. తుదకు వివాహము తెల్లవారుజామున గావించబడెను. ఈ సమాచార మింతలో చుట్టుప్రక్కలవారందరికి దెలియుటవలన నచట జేరిరి. వీరందరు నూతన వధూవరులను డోరంతయు నూరేగించిరి. అంతవఱకుగూడ ఆతాత అచటనే కూర్చొని యీతంత ఆమూలాగ్రముగా చూచుచునేయుండెను. కాని తరువాత జరిగిన వివాహపువందులో నాతడు పాల్గొనెనో లేదో తెలియదు.

ఇంటికి మించిన ఆదరణ—ఈవికిమించిన భోజనము

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృష్టాన్నమిమ ఆంధ్రబ్రాహ్మణహోటలు బెంగళూరులో నిదియొక్కటియే. ఈహోటలు యాభై వేలరూప్యముల మూలధనముతో యగ్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీననాగరికత యేర్పాటులతో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్రులకు కావలసిన పచ్చళ్లు, (గోంగూర చింతకాయ పచ్చళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, ఆవకాయ, వేపుడు కూరలు మొదలగువాటితో భోజనము పెట్టబడును. భోజనము, రెండువేళల కాఫి ఫలహారములు గదితోకూడ దినముకు 2 రు. మొదలు రు. 5 వరకు రేట్లుగలవు. మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారుకాగలదు. క్రిందవివరించిన మిఠాయి దినుసులను చక్కని ప్యాకింగుతో రైలుచార్జీలు ద్వారా గా బైటపూర్లకు పంపబడును. శుభకార్యములకు ధరలు తగ్గించి యివ్వబడును.

తీ పు		బాదంపూరి	1 9	కాతె	1 9
గీహార్	వీశ 2 8	సోహన్ పష్టి	1 9	అక్కర్నా	1 9
చిహోటి	2 8	చంద్రకళా	1 9	కర్జిబలూషి	1 9
షేజీ	2 8	తార్బీజి	1 9	మోహన్ తాల్	2 8
బాదంపూర్వా	2 8	జామాన్	1 9	కారిము	
సోహన్ హల్వా	2 8	ద్రమోట్	1 14		
పిస్తాబర్ఫి	2 8	బానుంది	1 14	వోంపుడి	1 9
బాదంబర్ఫి	2 8	మైసూరుపాక్	2 8	కారాసేన్	1 9
కేసరిపేడా	2 8	సాదా	1 9	కారాబూంది	1 9
దూడ్యేడా	1 9	జాంగీర్	1 4	అటుకులు	1 9
ఖజ్జూర్	1 9	జిలేబీ	0 15	మురుకు	1 9
బాదూషా	1 9	లాడు	0 15	పకోడా	1 9
బాసీలాడు	1 9	బూంది	0 15	ఉప్పేరి	1 14
రవాలాడు	1 9	పూరన్నూరి	1 9	గోడంబి	1 14

ప్యాకింగు పోస్టేజి ప్రత్యేకము

జాస్తికాఫలసిన వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేట :: బెంగళూరు సిటీ

గ్రంథ ప రి చ య ము

పల్లెపట్టు “పల్లెయే సర్వప్రపంచము,
పంటపాలమే కామధేనువు,
పత్నియే తన యిహపరముల

భాగ్యదేవతగా” నెంచు భారతమాత ముద్దుబిడ్డడగు
రైతును క్రమక్రమముగా నేఁడందరు కన్నెత్తి
మాచుచున్నారు. రాజనీతిజ్ఞులగు నాయకులు, సంఘ
సంస్కారులగు నేతలు రైతువైపు తమ దృష్టుల
పారించుచుండగా “రవిగాంచనిచో కవిగాంచు”
నన్న కవికుమారుడు రైతుజీవితము తనకైతికు వస్తు
వుగా దీశికొనకుండజాలడు. కర్షక కుమారుని
జీవితము కవికుమారుల కిటీవలనే పొడగట్టినది. అట్టి
కవికుమారులలో నీ పుస్తకమును రచించిన చిరుమా
మిశ్ర విజయపార్థసారథిగా గొకరు. ‘కల్మషంబును
గాలదన్నిన కర్షకుల ప్రేమంపుజీవన’మును గేయము
లందు కనులపండువుగా, మనోహరముగా వర్ణించి
నారు. ఇందుగల సీతారాములజీవిత మాదర్శనప్రాయమై
యతిరమ్యముగ చిత్రింపబడినది. వారు “చీకు
చింతలేని ప్రాణులు, చెలిమికలుములు గలుగు
జీవులు.” భారతజాతీయప్రతిమలు.

కాని నేటిరైతున కింత యదృష్టములేదు. కవి
గారు వ్రాసినట్లు “నిర్భరం బతిదుర్భరంబా, గర్భ
దారిద్ర్యముపాలై, కూటిపేదై—గుడ్డపేదై, నేటి
రైతుండెక్క.” దీని నందరు గుర్తించి వారి శ్రేయోభి
వృద్ధికై పాటుపడిన గాని ఫలముండదు.

ఇందు ప్రకృతి రామణీయకమును వర్ణించు పట్టున
పాత్రలను చిత్రించుచోట గ్రంథకర్త చాల నైపుణ్య
మును జూపెనని జెల్లును. ఈ చిన్నిపాత్రము కర్షక
జీవితమును జూపు మనోహరచిత్రము. 60 పేజీలు.
ముద్రణాదులు చక్కగనున్నవి. కెల తెలియదు.
వలయువారు చిరుమామిశ్ర విజయపార్థసారథిగారు,
ముప్పాళ్ల, నందిగామ, కృష్ణాజిల్లా అని వ్రాయగలరు.

నిజామురాష్ట్ర భారతదేశసంస్థానము లన్నిటి
పరిపాలనము యందును మిన్నయై భాగ్య
నగరమని పేరొందిన హైదరా
బాదు రాష్ట్రపరిపాలనా విధు

లు క్లుప్తముగ నిందు వ్రాయబడినవి. ఆ రాష్ట్ర
యలకేగాక ఆరాష్ట్రమును గురించి యెఱుంగగోరు
నితరులకుగూడ నిది నుపయోగముగా నుండగలదు.
ఈ రాష్ట్రమునగల సంస్థానములు, వాని పరిపాలనము,
నైజాము పూర్వచరిత్ర, రాష్ట్రవిభజనము, కాసన
సభ, పరిపాలనముందుగల పలుకాఖలు వీనిని గురించిన
వివరములు వ్రాయబడినవి. రాష్ట్రీయభాగములను,
ముఖ్యపట్టణములను జూపు దేశపటముగూడ చేర్చబడి
నది. ఉర్దూపదము లితరులు నులభముగ గ్రహించు
రీతి వానికి తెలుగు ఇంగ్లీషు సరియైన పదములును,
వ్రాయబడినవి. వీనిని సురవరము ప్రతాపరెడ్డి,
బి.ఎ.బి.ఎల్. గారు రచించిరి. గోల్కొండ ఆఫీసులో
దొరుకును. గోల్కొండ చందాచారులకు 4 అణాలు.
ఇతరులకు 6 అణాలు.

ఈ కరపత్రమును ఆంధ్రపాఠక
వయోజనవిద్య లోకమునకు చిరపరిచితులైన
శనివారపు సుబ్బారావుగారు
రచించిరి. ఇందు వయోజనులకు గ్రంథాలయములు
నులభముగ విద్యనేర్పు పద్ధతులు వివరింపబడినవి.
ప్రభుత్వమువారు చదువువచ్చిన ప్రతివారికి వోటు
నిచ్చుటకు హక్కు నిచ్చియున్నారు. కావున ప్రభు
త్వమువారితో సంబంధముండుటకు చదువు ముఖ్య
సాధనముగనున్నది. దానిని వయోజనులకు గ్రంథా
లయములే వ్యాప్తిజేయ చాల సాయపడును. ఈ
కరపత్రమును వేటపాలెము సరస్వతీ నికేతనమువారు
ప్రకటించిరి.

గృహ లక్ష్మీ

శ్రీహరినాథావ
తారము
పైగంధమును శ్రీ కుసుమహర
నాభతత్త్వ ప్రచారిణీ సభ,
రాజమండ్రివారు ప్రకటించిరి.
వెల 0-5-0.

కలికాలమున పరమాత్ముని యవతారమనియు,
ఆయనను గొల్చినవారికి మోక్ష మతినులభమనియు
శ్రీ హరనాథునిగూర్చి చాలమంది నమ్ముచున్నారు.
కాని కొంతమందిమాత్రము ఆయన పరమాత్ముని

యవతారముగాదనియు, నందరివలె సామాన్య మానవు
డనియు, అతని భక్తు లాయనుగూర్చి చెప్ప విషయము
లుత్పేక్షలనియు వాదించుచున్నారు. ఈ వాదన
ప్రతివాదములతో నిట ప్రసక్తిలేదు. ఈ పుస్తకము
నందు హరనాథబాబు గారియొక్కయు వారి సతీ
తిలకమగు కుసుమకుమారదేవిగారియొక్కయు పుట్టు
పూర్వోత్తరము లాది గాగలుగు విషయములు గలవు.
వీరు భగవత్సర్వరూపులని కావలసిన నిదర్శనములును,
పెక్కుమంది అభిప్రాయములును ఇందు చేర్చబడినవి.

పత్రికా పరిచయము

గోష్ఠి

“శ్రీమదాంధ్ర విద్యాపీఠగోష్ఠివారి యాజమాన్యమున బ్రకటితమగు సచిత్రవైజ్ఞానిక మాసపత్రిక. ఇందు
ధర్మార్థమోక్షములకు సంబంధించిన సకలవిషయములును సరసముగను సమగ్రముగను చర్చింపబడును. ఆంధ్ర
రత్న గోపాలకృష్ణ లీలలన్నియు నిందు ప్రదర్శింపబడును.” గోష్ఠి మహాదాశయములు గమనింపదగినవై
యున్నవి. ఇందుగల పద్యగద్యవ్యాసము బుడ్రేకపూరితములై విశ్వమానవ సౌభాగ్యత్రత మాశించునవైయున్నవి.
అల్పకాలములోనే ఈగోష్ఠి ఆంధ్రుల గౌరవాదరణములబడసి యభివృద్ధియగుగాకయని యెంచుచున్నాము.
సాలుచందా 1-8-0 రు. శ్రీలకు, విద్యార్థులకు మాత్రము రు. 1-0-0. వలయువారు, మేనేజరు, గోష్ఠి,
బెజవాడ అని వ్రాయగలరు.

గోల్కొండ పదునొకండవ సంవత్సరాది సంచిక

పదునొకండవ సంవత్సరాదిసంచిక నందుకొనుటకు సంతరించుచున్నాము. నైజామురాష్ట్రమున గల
ప్రముఖులగు ఆంధ్రుల చిత్రపటములచేతను, ప్రహరీతనయస్థులు, పశురక్షణము, శ్రీసమస్య, సాంఘికసహ
స్యలు, కథలు, వాఙ్మయము, చరిత్ర, మొదలగు 23 వ్యాసములచేతను నలరారచున్నది. ఈ వ్యాసము
లన్నియు, ఆయా కాఖిలందలి ప్రముఖులచేత వ్రాయబడినవి. వీనిలో నిరువురి శ్రీలవ్యాసములు గూడ
నుండుటయగాక, తంజావూరు రాజాస్థాన కవయిత్రులనుగురించి పరిశ్రమజేసి వ్రాసిన వ్యాసముగూడ గలదు.
వీరు శ్రీల కట్టిగౌరవము గల్గించినందులకు శ్లాఘనీయులైయున్నారు.

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

To protect your Children

Zandu
BAL SHOOLARKA
A Special Remedy for Gripes, Flatulence, Acidity etc.

జిండు “బాలశూలార్క”

పిల్లలకు తరచు వచ్చు అజీర్ణము, కడుపు ఉబ్బరము, కడుపుకుట్టు, మలబద్ధము, వాంతులు, అజీర్ణ విరేచనములు, వీటికి దివ్యమైన ఔషధము. ధర రు 0.13.0

ఆంధ్రదేశమున జిండు ఫార్మాసి ఏజంట్లువద్ద దొరకును. లేక

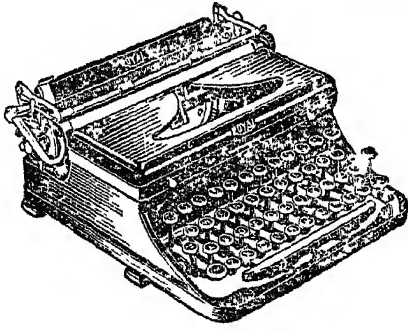
Madras Presidency Agents,

డా మోదర్ అండ్ కంపెనీ

78, చైనాబజారురోడ్డు

::

మదరాసు.

ROYAL

తెలుగు అండ్ యింగ్లిషు

పోర్టబుల్ లేక స్టాండర్టు టైపురైటర్లు

కేవలము అసాధ్యమని తలంపబడినది పానగల్ రాజాగారి పెక్కు సంవత్సరముల కృషి ఫలితముగా నులభసాధ్యమయ్యెను. ఒకే టైపురైటరుతో, తెలుగు యింగ్లిషు రెండుభాషలలోను టైపు చేయుటకు వీలుపడునట్లుగా రాజాగారు తెలుగు అక్షరములను తయారుచేసిరి. ఈ టైపురైటరు కీబోర్డు, బొబ్బిలిరాజాగారియొక్కయు, ఆంధ్ర, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయములయొక్కయు అంగీకారముల బడసియుండెను.

తెలుగు, యింగ్లిషు అక్షరములతో అమర్చిన ఈ రాయల్ టైపురైటరు, పోర్టబుల్ మాడల్ లోను, స్టాండర్టు మాడల్ లోను దొరకును.

మా ప్రతినిధులు ప్రస్తుతము తెలుగుజిల్లాలయందు పర్యటనముచేయుచు ఈ టైపురైటరులను ప్రదర్శించుచున్నారు. కావలసినవారు మాకు ముందుగా వ్రాసినచో వారివద్దకు మా ప్రతినిధులు వెళ్లి టైపురైటరును చూపునట్లుగా యేర్పాట్లుగావించెదము.

శ్రీ రాజా వెంకటాద్రి ఆపారావుబహదూరువారినుండి, వుయ్యూరు జమీందారు.

ఆయా,

మీ తెలుగు—యింగ్లిషు టైపురైటరు నాయెదుట ప్రదర్శింపబడెను.

నూతన ఫక్కిలో తెలుగు అక్షరములను మీ మిషనునందు యేర్పాటు

చేయుటలో మీరు సాధించిన ఫలితమునకు మిమ్ము అభినందించుచున్నాను.

ఈ టైపురైటరులను దిగువచోట్లయందుగూడ చూడవచ్చును.

అడినక అండ్ కో, లిమిటెడ్. మదరాసు.

అడినన్ అండ్ కో, లిమిటెడ్.

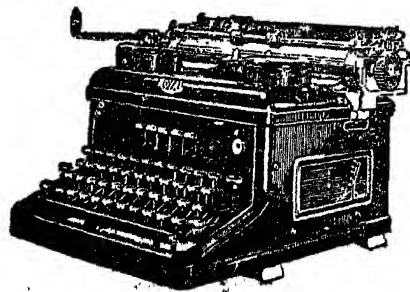
పిళ్లవీధి, బెజవాడ.

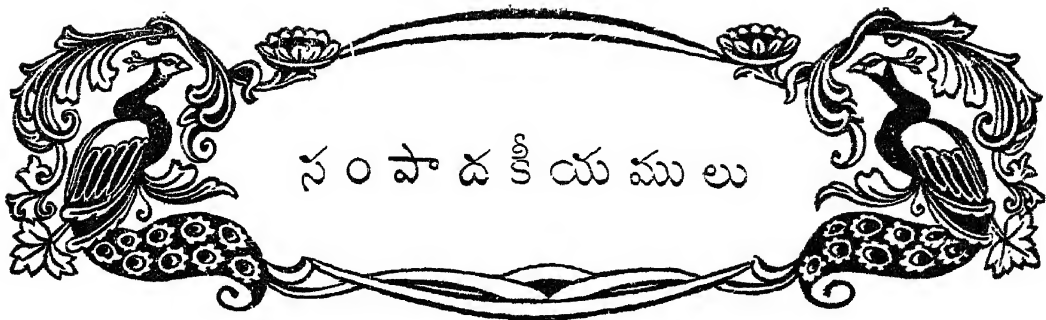
గుప్త బ్రదర్స్,

మెయిక్ రోడు, విశాఖపట్టణము.

బి. పాదంగి అండ్ సన్,

మెయిక్ రోడు, బరంపురం.

సంపాదకీయములు

భారతస్త్రీకి సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ

పై శీర్షికతో నీ సంచికయందు స్థలాంతరమున నలుపురి సోదరీమణుల యభిప్రాయములు ప్రకటింపబడినవి. ఈ నలుపురకుకూడ యీ సమస్యపై కొంచె మెచ్చుతక్కువగ నొకేదృష్టియున్నట్లు గన్పడుచున్నది. పాఠకులందరీ యభిప్రాయములతో పూర్తిగా నేకీభవింతురో లేదో చెప్పజాలము. చాలమందికి భేదాభిప్రాయము లుండవచ్చును. లేక ఇంకను ఈ సమస్యపై వ్రాయవలసిన విషయములున్నవని వారు దలంపవచ్చును. కావున సోదరీమణులెల్ల నీ శీర్షికనుచదివితమ యభిప్రాయములనుగూడ మాకు జూను 15 వ తేదిలోపల వ్రాసిపంపినచో ప్రకటింపగలము. వ్యాసము లెంతక్లుప్తముగ నున్న సంతమంచిది.

స్త్రీలు—వోటింగుహక్కు

ప్రభుత్వములన్నిటియందును పరిపాలనా విధానమందు ప్రజల సంబంధ మెక్కువగా నుండు విధానముగల ప్రభుత్వమే తృప్తికరముగనుండి చిరస్థాయిగ నుండునని అందరికిని దెలిసినవిషయమే. ఆరంభమునందు ప్రభుత్వ మెట్లెర్పడినను కడపటప్రజలకు పరిపాలనావిధానమం దెక్కువ ప్రాతినిధ్య

మీయవలసినదే. ప్రజలు ప్రభుత్వమునందు వోక్యముగల్గి యుండవలయునన్న వోటింగు హక్కు తప్పక గల్గియుండవలయును. దానిని చక్కగ నుపయోగించు మార్గముగూడ నెఱింగియుండవలయును. ఈ వోటింగు హక్కు పెక్కుదేశములందు వయసువచ్చిన ప్రతిస్త్రీపురుషులకును గలదు. అందువలననే వారు తమ ప్రభుత్వములందు పాల్గొని దేశాభివృద్ధికి తోడ్పడి సర్వసౌఖ్యములతో తులతూగుచున్నారు.

ప్రజాప్రాతినిధ్యము తక్కువగాగల దేశములలో భారతదేశ మొకటి. ప్రతివారికి వోటింగుకావలయునని అందరు కోరుచున్నారే గాని అంతటియదృష్టము భారతీయులకింకను పట్టలేదు. కాని ప్రభుత్వము వారు కొంతమందికైన వోటింగుహక్కు గల్గించు నభిప్రాయముతో నియమించిన నిబంధనలలో విద్యయొకటి. అనగా విద్యావంతు లందరికిని వోటింగు హక్కుగలదు.

భారతీయులందు విద్యావంతులైన పురుషులే చాల తక్కువయయియుండగా స్త్రీల మాట చెప్పనేల? అదియునుగాక కొలదిగ విద్యావంతులైన స్త్రీలలోగూడ రెండు తెగలు గలరు. వారిలో నొకరు తమకు

స్వాతంత్ర్య మినుమంతైన లేననియు పురుషులు స్వార్థపరులై వారిస్వాతంత్ర్యము నణగద్రొక్కినారనుచు తీవ్రముగ నుపన్యాస ధోరణులందుబడి కార్యసాధనోపాయముల కొలదిగ నెఱిగినవారు. మిగిలి వారు వీరికి కేవలము వ్యతిరేకము. రావణుడు రాజ్య మేలితేనేమి, రాముడు పరిపాలించితేనేమి అని తామున్నయితే సర్వప్రపంచముగానెంచి సంసారబాధలందుబడి ప్రపంచము సమాచారమే యెఱుంగనివారు. మధ్యరకమువారు చాలాతక్కువ. రెండవరకమునకు చెందిన వారిలో విద్యావంతులు పెక్కుమంది యున్నను వారు తాము వోటరుల జాబితా లందు రిజిస్టరు చేయించుకొని వోటింగు హక్కును చక్కగ గుర్తెఱిగి తగిన సమయ ములం దుచితరీతి నుపయోగించుట సాధ్య ముగాకుండుటనేమో. అందరికిని వోటింగు హక్కులేక పోయెనని లేనిదానికి వగచుట కంటే ఉన్నదానినే ఉచితముగ నుపయోగించి కార్యసిద్ధిబడయుట మేలు. కావున విద్యావంతులైన సోదరీమణు లీయవకాశము బోగొట్టుకొనక వోటరుల జాబితాలందు చేర్పించుకొనవలయును. అట్లుచేరుటకు మే నెలాంతమువఱకే వ్యవధియున్నను ఇంకను దానిని పొడిగించు సూచనలుగలవు. ప్రభుత్వమువారుగూడ నట్లు గావించురనియే యెంచుచున్నాము. విద్యావంతులై యుండియు వోటరులుగా రిజిస్టరు చేయించుకొనుటకు వసతులులేని సోదరీమణులకు విద్యావంతులైనవారలు తగుసాయము జేయవలయును.

కాకినాడ విద్యాధీనీసమాజ

వార్షికోత్సవములు

కాకినాడయందు పై సమాజము యొక్కయు దాని యాధిపత్యమున నిగ్వహింపఁబడుచున్న మహిళావిద్యాలయము, 'హిందూసుందరి' యొక్కయు వార్షికోత్సవములు జరిగినవి. శ్రీమతి కవితలక కంచన పల్లి కనకమ్మగా రధ్యక్షుత్వహించిరి. ఆంధ్రదేశమున స్త్రీల యా జమాన్యము ననే పాఠశాలయు, పుస్తకభాండాగారమును, పత్రికయు, నిర్వహింపబడుచుండుటలో నిదియ ప్రథమమనియు, సరియగు నాదరణములేకున్నను, కష్టనష్టముల గమనింపక శ్రీమతి బాలాంతపు శేషమ్మ గారతి శ్రద్ధతో పైవానినన్నిటిని నిర్వహించుచు మహిళాలోకమున కెంతయు సేవజేయుచున్నారనియు ఆంధ్రులందరెఱిగినదే. దానికి తగిన ప్రోత్సాహము ఆర్థికసాహాయ్యము ఆంధ్రులింకను హెచ్చించినచో నీ సంస్థను, తన్మూలమున తమ్మును, ఉద్ధరించుకొన్న వారగుదురని యెంచుచున్నాము.

ఈ వార్షికోత్సవసందర్భమున వెలువడిన 'హిందూసుందరి' ఏప్రెలు, మే సంచికనందుకొనుటకు సంప్రసించుచున్నాము. ఇందు అధ్యక్షురాలి గంభీరోపన్యాసము, సమాజనివేదికతోగూడ చక్కని పద్యగద్యవ్యాసములుగలవు. తల్లిగారివలెనే శ్రీమతి మహాలక్ష్మీ సుందరమ్మగారీసమాజమునెడ, పత్రికయెడ నెక్కువశ్రద్ధ బుచ్చుకొనుచుండుట శ్లాఘనీయము. ఈ సమాజము దినదినాభివృద్ధిబొందు గాకయని కోరుచున్నాము.

గ్యారంటీ !!

5 సం॥ ల

గ్యారంటీ !!

గ్యారంటీ

కాంతిలోనూ, వన్నెలోనూ అపలు బంగారు సగల కేమాత్రం తీసిపోవు.

T.C.N. GOLDEN METAL JEWELLERY MART.
280, WALLTAX ROAD, P.T. MADRAS.
ESWAR

వడ్డాణములు

పెద్దసైజు, ఒక ప్రక్క

వంకిగజ్జలు కట్టినది.

రూ. 20—0—0

చిన్నసైజు రూ. 15—0—0

వి.పి. ఖర్చులు రూ. 1—4—0

అక్కడలేనిచో వారము రోజులలో త్రిప్పివంపిన అంగీకరింపబడును.

మా ఏజంట్లు :—ప.శే.లు స్టోర్సు, మునిసిపల్ హైస్కూలురోడ్డు, బెజవాడ.

మా చక్కని బొమ్మల కేట్లాగు ఉచితము.

టి. సి. నాగలింగప్ప అండు కో.,

నెం. 280, వాల్ టాక్సు రోడ్డు, మదరాసు.

బలమునకు
కాడ్ లివరాయిల్
మంచిది
దానికంటె స్కాట్టు ఎమల్షన్

3 రెట్లు ఉత్తమము

రోగాదులచే బలహీనమైన శరీరమునకు ముఖ్యముగా బలమిచ్చు ఏ ఆహార పదార్థమునకంటె కాడ్ లివరాయిల్ లో ఉత్తమగుణములున్నవని యితీవల పరిశోధనలవలన తెలియుచున్నది. దీనియందు ఎ. డి. జీవభామవు లభికముగ నున్నందున బలమిచ్చుట దీనికి సహజగుణము.

కాని దీనిని ఉన్నదున్నట్లుగా రోగములచే బలహీనులైనవారూ, జీర్ణశక్తిలేనివారూ నేవింపజాలరు.

అందుచేతనే స్కాట్టు ఎమల్షన్ ప్రాముఖ్యత. ఇది కాడ్ లివరాయిల్ నుండి, రుచిగా, సులభముగా జీర్ణమగునట్లు, దాని ఉత్తమగుణములు చెడకుండ అద్వితీయముగ తయారుచేయబడినది. దీనికితోడు స్కాట్టు ఎమల్షన్ లైమ్, సోడాలోని, మైపా ఫాస్ఫేట్సుగల్గి సాధారణకాడ్ లివరాయిల్ కంటె మూడు రెట్లుత్తమముగా నున్నది.

రోగము రాకుండ కాపాడును.

స్కాట్టు ఎమల్షన్ శరీరమును యథాస్థితికిరెచ్చుటకు బలము శక్తి గల్గించుటతోడనే ఆగదు. నూతనరోగములను రానివ్వకుండ సదా ఆటంకపఱచును. కావుననే బలహీనముగ నున్న పుడును, రోగాదులభయమున్న పుడును నేవించుట కాదర్పప్రాయమైనది. రక్తాభివృద్ధి, నరములశక్తి, శరీరమునకు బలము గల్గించుటకు వైద్యులు 60 సంవత్సరములుగా స్కాట్టు ఎమల్షన్ ను సిఫార్సు చేయుచున్నారు.

స్కాట్టు ఎమల్షన్

కాడ్ లివరాయిల్ కంటె 3 రెట్లు మంచిది.

కండరములను ఎముకలను వృద్ధిజేయును.

చరములకుబలమిచ్చును.

రక్తాభివృద్ధి గల్గించును.

రోగాదుల రానీయక ఆపును.

SCOTT'S Emulsion

స్కాట్టు ఎమల్షన్ మండివర్తకులు:

శుద్ధమైన కాడ్ లివరాయిల్ నుండి

ఇండియన్ కెమికల్స్ ఇండస్ట్రీసు (ఇండియా) లిమిటెడ్.

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, లంబా, కాన్పూరు, పాట్నా, ఆహమ్మదాబాదు, కోచ్చిన్, క్యాల్కత్తా, ధర్మపురి, కరాచి, అమృతసరము.

EGD No.
M-2357

గ్రహలక్ష్మి

1ST AUGUST
1936

సరములకు తరుగని బలమునీయగల వరము

అ మృ త

గృహ లక్ష్మీ వజ్రంట్లు

బాపట్ల:	ఎల్. వి. మనోహరరావుగారు. మదరాసు: ఆకుండ్ల వెంకటశాస్త్రిగారు.
తెనాలి:	కొమ్మూరి కాశీవిశ్వనాథంగారు, సోల్ రిప్రజంటేటివ్ ఆఫ్ న్యూస్
హైదరాబాదు:	ఎన్. లక్ష్మీబాయిగారు, సుల్తాన్ బజారు.
తాడేపల్లిగూడెం:	కాశీరాజు శ్రీరాములుగారు. నూజివీడు: పి. ధనంజయ అండ్ కంపెనీ
జెమ్మపేడపూర్:	టి.వి. రమణయ్యగారు, C/o ది ఇండియన్ హ్యూమన్ రైట్స్ కంపెనీ,
బరంపురం:	ఎన్. కె. మూర్తి అండ్ సన్స్. [లిమిటెడ్]
గుంటూరు:	వెల్ కం అండ్ కంపెనీ.
సామర్లకోట:	ఆరాధ్యుల మూటయ్యగారు, మర్చంట్లు
పితాపురం:	ఎం. నూకరాజుగారు, ఆంధ్ర న్యూస్ ఏజెన్సీ.
రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణం:	ఎ. కృష్ణమూర్తి బ్రదర్స్.
ఏలూరు:	డి. శ్రీహరిరావుగారు.
తణుకు:	నడింపల్లి సూర్యనారాయణగారు, న్యూస్ ఏజెంట్లు
బెజవాడ:	ఆంధ్ర ఇన్ డస్ట్రిబ్యూట్ సోర్స్, బకింగ్ హామ్ పేట.
ఒంగోలు:	తాతా జాలయ్య శెట్టిగారు, వర్తకులు.
రంగూను:	వి. భగవతిశాస్త్రిగారు, న్యూస్ ఏజెంట్లు, 244 ఫోర్ వీధి.
చిత్తూరు:	వాటంబాటి వెంకటరమణయ్య శెట్టిగారు, 163 బజారురోడ్డు.
నరసాపురం:	వై. సత్యనారాయణగారు.
నీడదవోలు:	కొవ్వూరు: కె. సి. చెన్న కేశవయ్యర్ గారు
కాకినాడ:	సున్నా బాలకృష్ణరావుగారు, న్యూస్ బాయ్ అండ్ కో.
భీమవరం:	పంగల అచ్చుత రామయ్యగారు, మేనేజరు, అక్విస్ కుమార్ ఫార్మసీ.
గుడివాడ:	శ్రీ శివరామ్ అండ్ కో.
తిరుపతి:	వై. వి. సుబ్బయ్య అండ్ కో.
అమలాపురము:	పి. అన్నాజిశర్మగారు. (శర్మాన్ న్యూస్ ఏజెన్సీ)
పల్లకిమిడి:	రాచూరి రామనారాయణరావుగారు.
మచిలీపట్నం:	ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు, సర్క్యల్ పేట.
కర్నూలు:	టి. బాలనాగయ్య శెట్టిగారు, బాలసరస్వతి బుక్ డిపో.
అనకాపల్లి:	సివాజి న్యూస్ ఏజెన్సీ.
నెల్లూరు:	పంచాగ్నుల వెంకటనరసింహంగారు
కాళహస్తి:	యస్. అబ్దుల్ అజీజ్.

హిగిన్ బాతమ్ ప్లాలులవద్ద దొరకును.

ఇతరచోట్లకు ఏజెంట్లు కావలెను. వివరములకు ఏరఖాస్తు పంపుకొనుట.

విషయసూచిక

1. వర్ణాంశగవివాహ సక్రమత్వనిర్ణయ శాసనము	403
2. వివాహచరిత్ర—“రాచ”	408
3. ఆదర్శప్రపంచము—శ్రీమతి వెలిదండ చూడికుడుతమ్మగారు	411
4. భారతనారి—ప్రేమ—స్వామినివేకానందగారు	418
5. నివేదనము—నందివాడ వెంకటచలపతిరావుగారు	420
6. గ్రంథాలయములు—గూర్లగడ్డ శ్రీ కృష్ణచౌదరిగారు	422
7. మాల—మద్దూరి అన్నపూర్ణయ్యగారు	424
8. అపజయము—శ్రీమతి రాణి చాకుంట సరస్వతీబాయిగారు	425
9. కసుమ—“శ్రీ ప్రేమచంద్రిక”	433
10. ప్రణయాపరాధి—శ్రీమతి అమ్మిశెట్టి కనకరత్నయమ్మగారు	446
11. బాపట్ల శ్రీహితైషిణీసుంధరి అయిదవ వార్షికోత్సవసభ— (శ్రీమతి పాలపర్తి సరోజినీదేవి వి. ఏ. గారి ఉపన్యాసము)	449
12. అంగరాణ్ణణి—శ్రీమతి కుశితీపూడి అచ్చమాంబగారు	456
13. శిశుపోషణ—ఎన్. శేషగిరిరావుగారు	457
14. క్షమార్పణ—శ్రీమతి అడపా సుగుణమణిగారు	459
15. తెలుగుటాకీలు అభివృద్ధి పొందాలంటే ?	465
16. మగనిచెవిలో—“అనసూయ”	469
17. పుష్పచయము	473
18. గ్రంథపరిచయము	476
కావ్యాలి; యువతీఆగోగ్యవిధులు; వివాహతత్త్వము; దేశీయపరిశ్రమము; తొట్టిపైద్యము; గోప్రభావము; రామమోహనవిజయము; మహాత్ముని ఆధ్రదేశసంవారము; తాతానరిత్రము; కోపదారిమొగుడు; తిరంగిణి (ఖండకావ్యసంపుటి)	
19. పత్రికాపరిచయము	478
20. సంపాదకీయములు	479
గుంటూరు శ్రీలసభ - ఏకపత్నీవివాహము; విషయనిర్ణయ సభ - శ్రీల పాతివ్రత్యము; శ్రీ సార్వభౌముల కపాయముతప్పట	

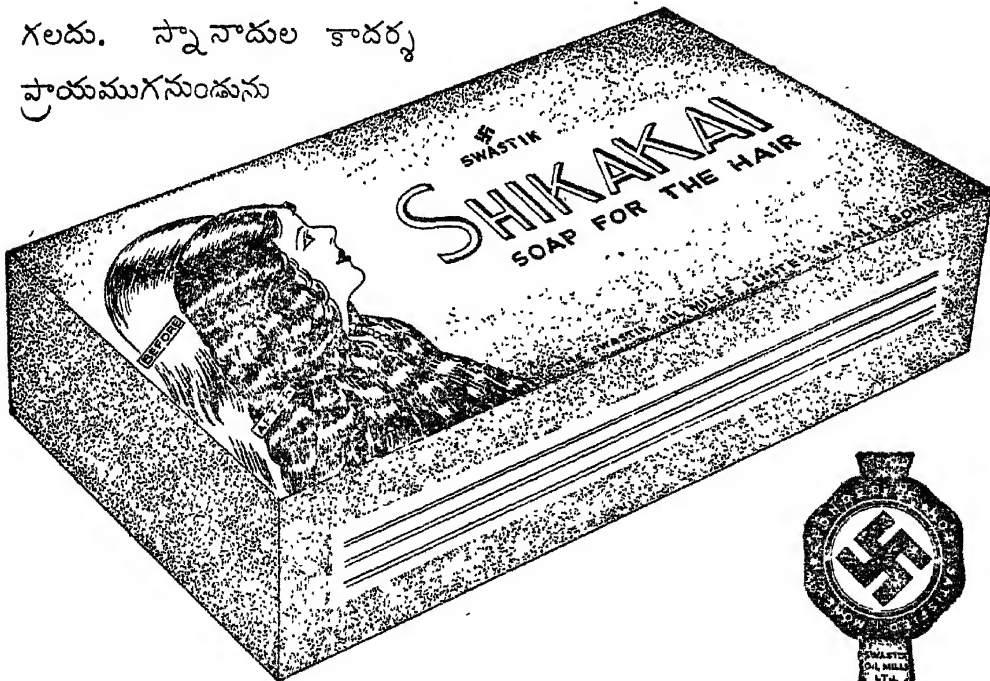
త్రివర్ణచిత్రము:

వరలక్ష్మీపూజ.

తలవెంట్రుకలను నిడుపుగా, మృదు
వుగా సుందరముగా నుంచుకొనుట
కీ సులభ పద్ధతి నవలంబింపము.

విడువక స్వస్తిక శీకాయ సబ్బు. వాసుచున్నచో నీకుకూడ దీర్ఘములై
సుందరములైన కురులుండగలవు. ఈసబ్బు తలవెంట్రుకల శుభ్రపరచుటలో
నద్వితీయమైనది ; కొప్పు దీర్ఘముగ పెరుగజేయును ; చైగనిగ్యము
కూర్చును ; చుండు మాన్పును. కుంతిలాభివృద్ధికి పేరుగాంచిన శీకాయ
మొదలగు దినుసులతో శీకాయ సబ్బు తయారుచేయబడినది.

ఇది ఒక బిళ్లగాగాని, మూడు బిళ్లలుగల పెట్టెలుగాగాని నొగు
కును. ఒక్కటి యుపయోగించిననే దాని సుగుణము
మీకు తెలియగలదు. దీనికి ముచివాసన
గలదు. స్నానాదుల కాదర్శ
ప్రాయముగనుండును

ది స్వస్తిక్ ఆయిల్ మిల్స్ లిమిటెడ్
వ డ లా బొంబాయి

గృహలక్ష్మి

సాలుచందా మొదలగునవి

ఈసచిత్రమాసప్రతిక సాలుచందా రు. 3. అర్ధ సంవత్సరపుచందా రు. 1-8-0 అంతకుతక్కువకాలపరి మితికి చందాపద్ధతిలేదు. విడికాపీ రు. 0-4-0 అణాలు. చందాదారులు ఏమాసమునుండియైన ప్రారంభము చేయవచ్చును. విడికాపీలు వలయువారు వానివిలువ మేరకు తపాలబిళ్లలు పంపవలయును. పీ. పీ. పద్ధతి వ్యయమూలకము.

ప్రకటనరేట్లు

ముఖ్యముగా స్త్రీలకందీయవలసినవస్తువులనుగూర్చి ప్రకటించుట కీప్రతికఎంతయు అనువైనది. ఉంచ బడినరేట్లుఇవి: ఒకేతూరికి పూర్తిపుటకు రు. 20 0 0 అరపుటకు రు. 12 8 0 కాలుపుటకు రు. 8 0 0. ప్రకటనఛార్జీలు ప్రతిమాసము ముందుగానే చెల్లించ వలయును. అర్ధసంవత్సరము అంతకుపైబడినకాలము లకు కంట్రాక్టుతీసికొనుచో నూటికి 12½ తోసివేత. కాలుపుటకు తక్కువయైనప్రకటనలు చేకొనజాలము. ప్రత్యేకస్థలములరేట్లకొఱకు వ్రాయునది.

ఏజెంటు

వేటొకపుటయందు మాకు ఏజెన్సీలుగలతావులు ప్రకటించబడినవి. ఇతరతావులయందు మాకు ఏజెంటు కావలయును. వివరములకువ్రాయునది.

వ్యాసములువ్రాయువారికి

వ్యాసములు స్త్రీజనములకు సంబంధించియుండ వలయును. సంగ్రహముగనుండిన కీప్రచురణకు వీలగును. కాళితమునకు ఒకేతట్టు సిరాతోవ్రాయవల యును. ప్రచురింపబడనివ్యాసములు తపాలాబిళ్లలు పంపిన వాషనుచేయబడును. వీనినిగూర్చి ప్రత్యుత్తర ములు పెంచకుండుటలేస్స. విమర్శనాగ్రాము పంపబడు గ్రంథములను, ప్రచురణార్థము పంపబడువ్యాసము లను అందుకొనుచు ఈవజుకు వ్రాయుచుండినరీతిని

ఇక కార్డులువ్రాయజాలము. రిప్లయికార్డువాసిననే జబాబుఈయబడును.

సంచికలుచేరనిచో

సంచికలుచేరనిచో ఆయామాసములందు వెంటనే మాకు తెలుపవలయును. ప్రతిమాసము 7-వ తేదీతరు వాత చేరలేదనివ్రాయుచోతిరుగకాపీలుపంపజాలము. చిరునామామార్పును తెలుపకుండుటచే కాపీలుచేరని వారికిని తిరుగ పంపజాలము. సంచికలు చేరనివారు తమతమ పోస్టాఫీసులలో కంప్లెయింతునుచేయునది.

చిరునామామార్పు

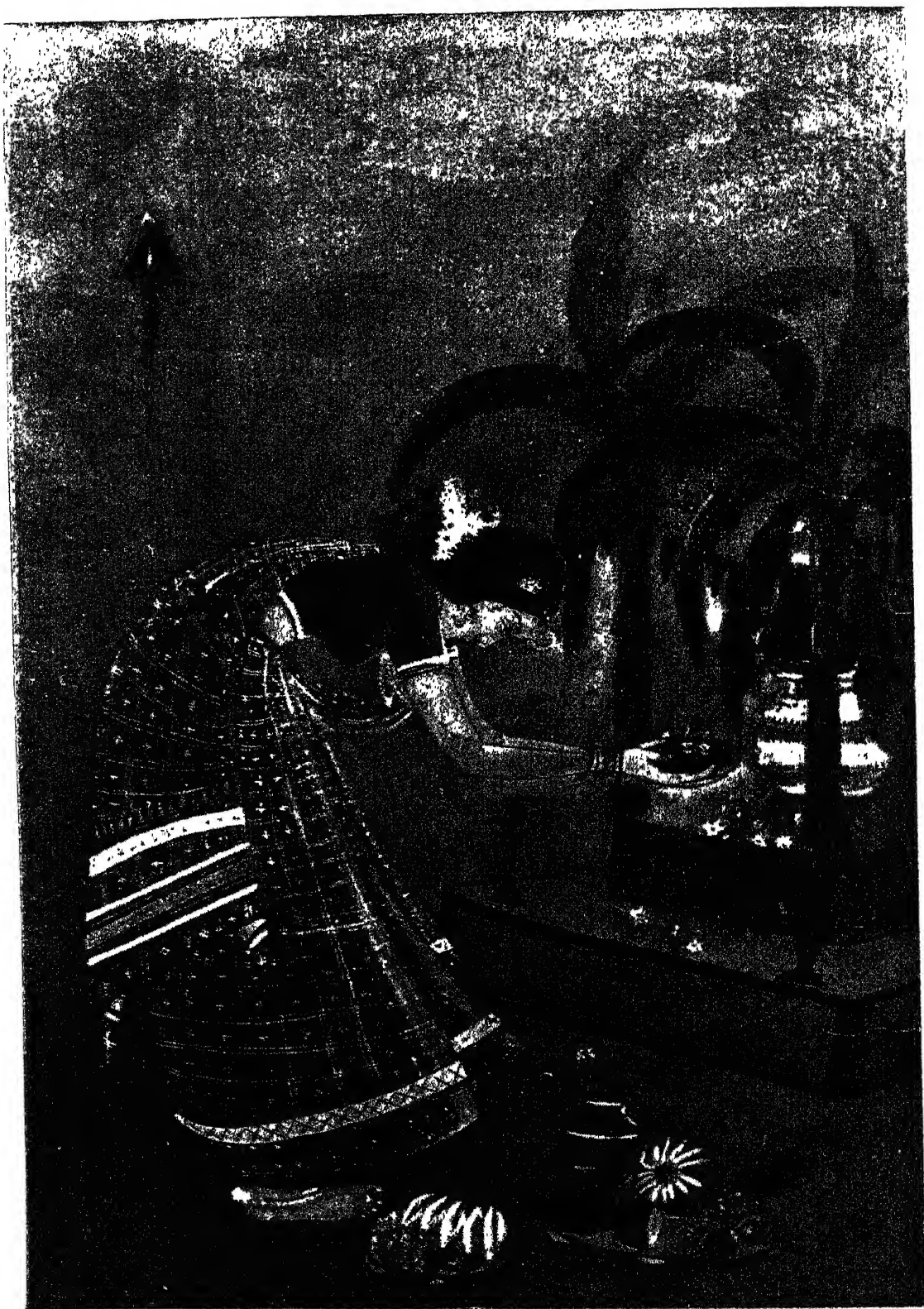
చిరునామాయందుమార్పుఉండుచో 1-వ తేదీకి 10 దినములుముందుగానే తెలుపవలయును. ఇట్లుతెలు పనిచో కాపీలు తిరుగ పంపజాలము.

చందాముగిసిన

చందా ముగిసినతోడనే ఆవిషయము వారికి ఆయామాసములయందు తెలుపబడును. ఈనూచన చూచి తమచందాధనమునుపంపి గృహలక్ష్మిని యధా రీతిని పోషింప చందాదారులనుప్రార్థింతుము. చందా దారులుగనుండ ఇష్టములేనిచో ఆసంగతి వెంటనే తెలుపగలరు. మనియార్డరుపంపుటగాని, చందాదారు లుగఉండ ఇచ్చగింపమని లేఖాముఖమున తెలుపుట గాని చేయనిచో తరువాతసంచిక పీ. పీ. గా పంప గలము.

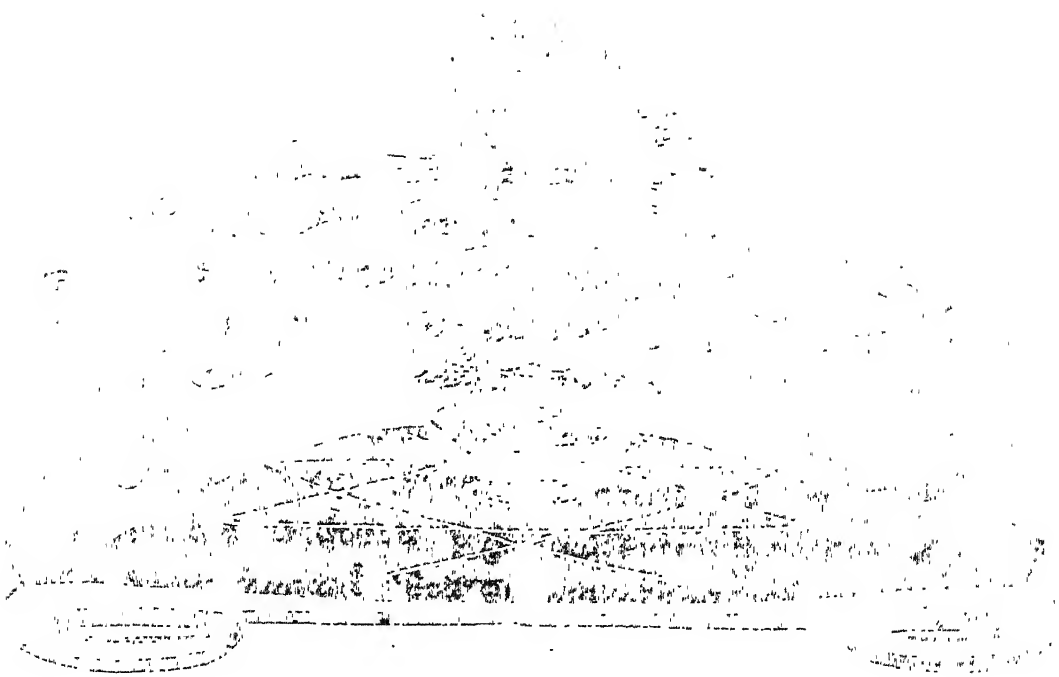
ముఖ్యమైనగమచింపు

చందాదారులుగ చేర్చుకొనుమని వ్రాయుఉత్తర ములు, బ్యాంకుచెక్కులు, మనియార్డరు, పోస్టలు ఆర్డరు, గృహలక్ష్మికిసంబంధించిన ఇతరమైన యావత్తు ఉత్తరములు డాక్టరు కే. యన్. కేసరి, ఎడిటరు, గృహలక్ష్మి, పోస్టుబాక్సు 752, ఎగ్మూరు, మదరాసు అను చిరునామాకేవ్రాయవలయునుగాని ఇతరవ్యక్తుల పేర ఎంతమాత్రముపంపకూడదు.

వరలక్ష్మి పూజ

వ్రతముల్ దేనికి ? పూజలెందులకు ? స్వా
ర్థత్యాగమున్ లేనిచో,
బ్రతుకే హీనముగాదె యంచుమదిలో
బొటించి యెల్లప్పుడున్
పత్తికో పట్టికొ భంధుజాలమునకో
భద్రంబు గాంక్షించి వే
వ్రతముల్ సేసెడు పుణ్యమూర్తికి నమో
వాకంబు లర్పింపరే.

వర్ణాంతరవివాహ సక్రమత్వనిర్ణయ శాసనము

“చాతుర్వర్ణ్యమయాస్సప్తం గుణకర్మ విభాగశః

కర్మాణి ప్రవిభక్తాని స్వభావ ప్రభవీర్గుణైః.”

(భగవద్గీత)

భారతశాసనసభయందు డాక్టరు భగవాన్దాసుగారు వర్ణాంతరవివాహ సక్రమత్వ శాసనమును ప్రతిపాదించిరి. దీని నిదివఱకే శ్రీయుత వి.జె. పటేలుగారు 1918 వ సంవత్సరమున ప్రతిపాదించియుండిరి కాని యది నిరుపయోగమై యంతరించెను. దానిని యున్నదున్నట్లుగానే భగవాన్దాసుగారిపుడు ప్రవేశపెట్టిరి. ఈ చిత్తుచట్టము 1935 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరుమాసమున ప్రవేశపెట్టబడినను 1936 వ సంవత్సరము జూలై 15వ తేదీవరకు ప్రజాభిప్రాయ మెఱుంగగోరి

నిల్పియుంచునటుల నపుడు తీర్మానింప బడెను. ఆకాలము ముగిసినది. ఇపు డిది శాసనమగునో మునుపటివలె యంతరించునో చూడవలసియున్నది.

ఈచట్టముయొక్క ప్రధానోద్దేశ్యమియ్యది. వధూవరు లిరువురు భిన్నవర్ణములకు సంబంధించినవారైనను వారి వివాహము సక్రమమైనదని — హిందూధర్మ శాస్త్రములు లంగీకరింపకపోయినను — పెండ్లివలయును. ఆ వివాహానంతరము ఆ స్త్రీయందు హక్కు యథాప్రకారముగ నుండవల

గృహ లక్ష్మి

యును. ఇష్టములేనిచో అంతర్వర్ణ వివాహములు నిర్బంధములని ఈశాసనము బాధింపదు.

అంతర్వర్ణ వివాహముల కాటంకము లిప్పుడు కూడ లేవని కొంతమంది యనవచ్చును. సదుపాయము లున్నసంగతి సత్యమేయైనను, వివాహమాడువారు మతమునైన లేకున్న ఆస్తినైన విడువవలసి వచ్చుచున్నది. ఈచట్ట మట్టియాటంకముల నుండి తప్పించును. దీని యావశ్యకతను గూర్చి డా. భగవాన్దాసుగారు యభిప్రాయము లివి:—

ఆది మానవులలో వర్ణాశ్రమధర్మములు లేవు. నాగరికత పెంపొందిన పిదపనే సంఘమందు గలవ్యక్తులు పరస్పరసాహాయ్యముచే సంఘోద్ధరణకుఁ బూనుకొనుటకై వర్ణాశ్రమధర్మము లేర్పరుపఁబడినవి. ఇవియు మానవ ప్రకృతియొక్క సహజ మనస్సత్త్వ సూత్రముల ననుసరించియు, ఆహారవిహారాది వ్యాపారసూత్రములఁబట్టియు, ఆర్థికసూత్రములఁబరికించియు, మానవజాత్యభ్యుదయ సూత్రము నెడ శ్రద్ధవహించియు, విద్యాబోధనావిధానమును దిలకించియు నాచరణలోనికి దీసికొని రాఁబడినవి. ఈ వర్ణాశ్రమధర్మముల నెలకొల్పుటలో నపారమైన ప్రకృతి, ధర్మ, లోకజ్ఞానము లిమిడియున్నవి. బ్రాహ్మణుడన బ్రహ్మమును - వేదమును - అభ్యసించువాడని యర్థము. ఆతఁడు శాస్త్రపఠన శాస్త్రబోధనలవలననే జీవితముఁ గడుపవలసియుండును. ఇది యాతని

వృత్తి. క్షత్రియుడనఁగా “క్షతత్రాణ” వృత్తినే యవలంబించువాఁడు. అనఁగా నపాయమునుండి రక్షించువాఁడు. సంఘమునకు కవచమువలెనుండి కాపాడుటే వృత్తి గాఁగలవాఁడు. “వైశ్యః” - ఆస్తి సొత్తులను సేకరించువాడు వైశ్యుఁడు. పాడిపంటలచే పరిశ్రమలచే దేశాభ్యుదయమునకుఁ దోడ్పడువాఁడు. ఇతఁ శూద్రుడన్నచో సేవకా వృత్తి నవలంబించి మనువాఁడు. “ఆశుద్రావంతి” శీఘ్రముగా పరుగిడి ప్రతీహారులవలె పనిచేయు సేవకుల వంటివాఁడు. ఇతర చిల్లరివర్ణములకును, వర్ణములందలి భేదములకు నిట్లే సార్థకనామము లుంచబడినవి.

ఇట్టి వర్ణములన్నియుఁ గాలక్రమమున వృత్తులందు గలుగు విభేదములచే శాఖోపశాఖలైనవి. వాని నావిధముగ ఆదిలో పేరులుబెట్టి వేరుచేయుటలో సంఘమును విడదీయు నుద్దేశములేదు. పోటీలులేక వారివారి వృత్తియందు వారభివృద్ధిజెంది పరస్పరసాహాయ్యముచే దేశాభ్యుదయమునకు మూలమగుదురను యుద్దేశ్యముచేతనే. మానవుడే వృత్తి యవలంబించువారి మధ్య జన్మించుచో దాని ననుసరించియే యాతని చిత్తవృత్తి, స్వభావము యుండుటకలదు. అట్టివాఁ డా జాతివారిసే వివాహమైనచో వీరివృత్తి వంశానుగతమై వృద్ధిబొందవచ్చును కాని మానవునికి జన్మముతోఁగూడ వచ్చిన స్వభావమే జీవితమంతయు నుండుటరుదు. పరిసరప్రభావము, సంస్కారావకాశములు వృత్తిని మార్చవచ్చును. ఇట్లు మారినచో

వృత్తినిబట్టి నిర్ణయింపబడిన కులముకూడ మారిపోవునుగదా! ఇప్పుడు తమ కులవృత్తి ననుసరించువారు హిందూమతమున చాల తక్కువ.

అదియునుగాక భారతదేశమున పట్టణములు పెరిగినతరువాత నందుండువారు కులవృత్తుల మాని పనిసరములను, అవసరములను, అవకాశములను బట్టి యిష్టము వచ్చిన వృత్తులఁ బ్రవేశించుచున్నారు. వారు పుట్టుకతో నొక కులమువారు; వృత్తిచే నింకొక కులమువారు. ఇట్టిచో కులస్థాపన యందు యంతరార్థ మెఱింగినవా రిప్పుడు వర్ణాంతరవివాహముల కడ్డుచెప్పనేల?

నేడు హిందూమతమున సుమారు మూడువేల కులములున్నట్లంచనా వేయఁబడినది. ఈ మూడువేల కులములవారు మూడువేల వేర్వేరువృత్తుల నవలంబించుట లేదు. ఒకవేళవృత్తిని పెక్కుమంది యవలంబించుట మాత్రము గాననగును. వర్ణోత్పత్తి యందుఁగల ప్రధానోద్దేశ మీ విధముగ దూరముగాఁగ నీకులమువారలు తమ కులమర్యాదలను స్వాతంత్ర్యమును చలాయించుచు స్వార్థపరత్వముతో ప్రాకులాడదురేగాని తాము తదితర కులములయెడఁ బ్రవర్తింపవలసిన బాధ్యతలను గమనింపరు. పైగా కులములందు న్యూనతాధిక్యతలు ప్రబలి సంఘమును చీలఁదీసి ఐకమత్యమునకు తీరని యంతరాయములైయున్నవి. ఐన నీ అంతర్వర్ణములనన్నిటి నిర్మూలనము చేయవలయునను యభిప్రాయమి బిల్లు

ప్రవేశపెట్టువారికి లేదు; ఆబిల్లుగూడ దాని కుపకరింపదు.

ఈ వర్ణవ్యవస్థ నేర్పరుచుటలోఁగల సంతరార్థమెఱిగి యా కులనియమముల నతి కఠినముగాఁ గావింపకపోయినచో నే సంఘమైనను సీరముగాఁ చిరకాలము వృద్ధిబొందుచుండగలదు. ఈ కులబేధములు - జన్మముచే నిర్ణయింపఁబడునవి - లేకున్నను వృత్తినిబట్టి చేయఁబడిన విభజనలులేక జాతులున్నట్టి దేశములిప్పుడును గలవు. అవి యతిత్వరితగతితో యభివృద్ధిబొందుటకు వారియందు జాతిబేధములున్నను - సంబంధబాంధవ్యములందు కఠిననియమములు లేమియు, జాతులలో న్యూనతాధిక్యతలు గానరామియు కారణములు.

వ్యాపారాదులఁ జేయవలసిన వైశ్యుఁడు రాజకీయరంగములందు ప్రవేశించి నేతయై దేశాభ్యుదయమున పాటుబడుట కాతని కులవృత్తి యంగీకరించునా? కృషియే ముఖ్యముగా నెంచు రైతుసోదరుఁడు ప్రభుత్వాధికారము వహించి దేశము పరిపాలింప నాతని కుల మొప్పుకొనునా? దీనికి హిందూధర్మశాస్త్రము లొప్పుకొనునా? దీని నిట్లాక్షేపించుటే హాస్యాస్పదముగ లేదా? కుల మంగీకరించక పోనిండు. ధర్మశాస్త్రములు వెలివేయనిండు. వారు తమ చిత్తవృత్తి ననుసరించి కులమర్యాదను లెక్కింపక యిష్టమైన వృత్తి నవలంబించినందుననే మానవాభ్యుదయమునకు తోడ్పడు మహాత్ములైరి.

గృహ లక్ష్మీ

వారు వృత్తిచే నిపు డింకొక కులమునకు సంబంధించినవారైరి గదా! జన్మముచే భిన్నకులములకు సంబంధించియుండి, జీవిత ముం దొకే వృత్తి ననుసరించు వా రిరువురు వివాహమాడ దలంచుచో కులమర్యాదలు, మతము, ధర్మశాస్త్రములు అదికూడ దని యనుటెందులకు? కులమర్యాదల నతి క్రమించి యిష్టము వచ్చిన వృత్తులందు ప్రవేశించువారిని ధర్మశాస్త్రములు, సంఘము, మతము వలదనజాలక యూర కుండి — వివాహవిషయములందు మాత్ర మంత పట్టింపు జూపుటెందులకు?

వర్ణభేదములను, కులవృత్తులను నిర్ణయించినవన్న మన ధర్మశాస్త్రములు వర్ణాంతర వివాహముల కంగీకరించుట లేదా? బ్రాహ్మణులు తమకంటె తక్కువ వర్ణములవారని తలంపఁబడిన క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రుల వివాహ మాడవచ్చుననియు, తక్కువవారుకూడ క్రమము ననుసరించి యట్లు గావింపవచ్చుననియు ధర్మశాస్త్రము లంగీకరించుచు, నది యంద రవలంబింతు రేమోయను భయముచే నట్లు గావించిన వారధోగతులగుదురని వచించినవి. నాఁడు గూడ వారు మానవమానసప్రవృత్తుల నెఱిగియే యిట్టి యనుకూలము గల్పించిరి.

వర్ణాశ్రమధర్మముల సుస్థిరముగ నెలకొల్పినను అవి కాల దేశ పాత్రలబట్టి మారక యెల్లకాల మొకేరీతి యుండవలయునని పెద్దల యుద్దేశమైనట్లు గానరాదు. భారతము శాంతి పర్వము చూడుడు:

“ధర్మములు, ఆచారములు దేశ కాల పాత్రానుసారముగ మారుచుండవలెను. సర్వత్ర శ్రేయాదాయకమైన యాచార ధర్మము లెవ్వియు నుండవు. కావున నొక సంప్రదాయమువలనఁ గలిగెడు మేలు కంటె కీ డెక్కువగానున్న ఆ సంప్రదాయము మారి మరొక సంప్రదాయము రావలెను. ఇదికూడ కొంతకాల మైన పిదప మార్పు చెందవలసియుండును. కాబట్టి సర్వకాల సర్వావస్థలందు నొకే రీతిగా వర్తింపఁగల ఆచారధర్మము లుండఁ జాలవు.” కావున లోకాచార వ్యవహార నియమములైన శాసనములు సజీవముగ నుండుటకుకూడ నిదియే మూలసూత్రము. సందర్భశుద్ధి, ధర్మసమన్వయము, దేశకాల పాత్రానుగుణ్యము ప్రధానలక్ష్యములుగా మన మూహించు ధర్మశాస్త్రకారులచే నూహింపఁబడెను. ధర్మములనునవి యుగ లక్షణము ననుసరించి మారుచుండునని మనువుకూడ చెప్పియున్నాడు.

నేడు మన సంఘమున నెంతవఱకు సవర్ణవివాహములు జరుగుచున్నవి? సమాన చిత్తప్రవృత్తి గలవారే, సమాన కర్మలయం దభిమానముగలవారే సవర్ణులనదగియుందురు గదా! అట్టి సమాన ప్రవృత్తికలవారి వివాహమే దంపతులకును సంఘమునకును శ్రేయస్సును గూర్చునని పెద్దలు నిర్ణయించిరి. కాని నేడు జరుగు వివాహములందు చిత్తప్రవృత్తికి గాని మరే ద్దానికిగాని ప్రవేశములేదు. పై పెచ్చుగ

వారు భిన్నవృత్తులందున్నను వృత్తి ననుసరించి నియమింపబడిన కులములను మార్పుకొనక జన్మించిన కులముల పేరుతోడే వ్యవహరింపబడుదురు. అట్టివారు వివాహమాడినచో నది సవర్ణవివాహ మెట్లగును?

భగవద్గీతయందలి శ్లోకార్థ మొకపరిగమనింపుడు. “జన్మతః ఏర్పడునది స్వభావము; స్వభావము ననుసరించి గుణ మేర్పడును; గుణము ననుసరించి వృత్తికర్మ యేర్పడును; కర్మ ననుసరించి చాతుర్వర్ణము లేర్పడుచున్నది.” పై సిద్ధాంతమునకు కేవలము వ్యతిరేకమై, విరుద్ధమై, మన సంఘమందలి వ్యవహారములు నడుచుచున్నంత మాత్రముననే సమాన చిత్తప్రవృత్తియందేకీభవించి, జన్మించిన కులములు వేరైనయువతీయువకుల వివాహము సవర్ణముగాకపోవుచున్నదా?

హిందూమతమున వర్ణములలో శాఖలు, అంత శాఖలు వెట్టిగాఁ జెరిగిపోవుచున్నవి. ఏడుగురు కనూజీ బ్రాహ్మణు లొకచోచేరిన వారికి తొమ్మిదియును, పదుముగ్గురు గుజరాతీ బ్రాహ్మణులొకచోజేరిన వారికి ముప్పదిమూడును, వంట పాయ్యిలుగావలసి యుండునని జెప్పబడుచున్నది. దీనివలన వర్ణవ్యవస్థ ఎంత సంస్కారమును గోరుచున్నదో సహృదయు లెఱుంగకపోరు. ఈ విభజనలవలన న్యూనాధిక్యతాభిప్రాయము లెక్కువై పరస్పరవైషమ్యములు హెచ్చి సంఘము క్షీణదశజెందుట కవకాశముగలదు. ఒక్కొక్కమారు స్వశాఖయందు వరులు దొరకపోవుటయు,

దానిమూలమున వరశుల్కశిశాచ మావిర్భివించుటయు, సంతట కుటుంబము లఘోగతెకి బాల్పడుటయు ననుభవజ్ఞులకు విదితము. ఈ పరిస్థితులలో తమ వివాహముల విషయమై కష్టపడుచున్న తలిదండ్రుల సీతినిగాంచి భరింపజాలక వివాహాచిత్రై న కన్య లాత్మహత్యలకు బాల్పడుటయు నూతనముగాదు. వర్ణాంతర శాఖాంతర వివాహములు సక్రమమైనవని శాసనమున్నచో నిట్టి యనర్థములకు చోటు దొరకకపోవుటయగాక యువతీ యువకులమధ్య వర్ణభేదము లెఱుంగక యభివృద్ధిపొందు ప్రేమకు దోహదముగల్గి సంఘము వృద్ధిబొందును.

పై భగవాన్దాసుగారి యభిప్రాయములన్నియు, నిష్పక్షపాతదృష్టితోఁ పరికించి, ప్రపంచానుభవము దాని కనుసంధించి చూచినచో నవియన్నియు నసంగతములని యెవ్వరు ననజాలరు. కాని యీ విషయములు కనులారఁగనికూడ “అవన్నియు సరే! వర్ణాంతరవివాహములు మాత్రము హిందూమతమున కూడవు” అని యందరనుచుదురు. ఇదంతయు ప్రపంచ మేమనునోయనుభీతిచేతనే. ప్రాతపద్ధతినివీడి నూతనత్రోవఁ ద్రొక్కుచు డే సంఘమైనను, చిరకాలపు వాడుకచే నొసలుముడివైచి కన్ను బుస్సనకమానదు. కాని అందలి లాభమును గుర్తెఱిగినపు డామోదమును జూపును. ఇట్టి సంస్కరణములు తమ కభ్యుదయ సూచకములని భారతీయులెల్ల నేడు గుర్తింతురేని అంతర్వర్ణవివాహ సక్రమత్వశాసనము గావించుకొని వృద్ధిబొందుదురుగాక!

ప్రధానోద్దేశముల మార్పు

వివాహారంభమునుగురించి వ్రాయుచు దానికి ప్రధానోద్దేశము సంతానాపేక్షయని తేల్చితిని. మానవులయందు వివాహ మారంభమగుట కిదియేకాక యితరోద్దేశములు గూడ గలవు. చరిత్రాంశములతో పరిశీలించి చూచిన నీయుద్దేశము లొక్కొక్కపుడు ప్రధానముగను ఒక్కొక్కపుడు అప్రధానముగను నున్నట్లు తెలియగలదు. ఆదియుగమునుండియు నేటివఱకు సంఘపరిస్థితులను గమనించిన వివాహపద్ధతి ప్రారంభమగుటకు స్త్రీ పురుషుల పరస్పరసాహాయ్యము లేక స్త్రీవలన పురుషులకుగల్గు ఆదాయము, సంతానము, ప్రేమ కారణములై యున్నట్లు గనపడుచున్నది. నేడు ప్రపంచపరిస్థితులుమారి నాగరికత వ్యాపించి పూర్వాచారములుమారి యున్నవన్నను పై యుద్దేశములు పలుదేశములలో స్థిరముగ నాటుకొనియుండుట జూడనగును. సాధారణముగా పాశ్చాత్యదేశములలో కేవలము ప్రేమయే వివాహమునకు పునాదియగుచున్నది. ప్రేమించిన స్త్రీపురుషు లితరవిషయము లంతగా గమనింపక వివాహ మాడుచున్నారు. ఈ ప్రేమయందు పవిత్రత తక్కువయగుటచే నీ వివాహములట్టే సంతోషప్రదములై సౌఖ్యదాయకములై చాలకాలము నిలువకయున్నవి. ఈ పాశ్చాత్యదేశములోనే జర్మనీ ఇటలీమున్నగు దేశములందువివాహములు సంతానోద్దేశ్యమే

ప్రధానముగాగొని నిర్వహింపబడుచున్నవి. ఇతర దేశములందు — ముఖ్యముగ మన భరతఖండమున — రైతులు పాశ్చాత్యమికులాదిగాగలవారు వివాహమాడుట స్త్రీ తమ జీవనూత్రయందు, సంపాద్యమందు, కృషియందు నిరంతరము తోడ్పడుచున్నయే, ఇవిధముగా నాదిలో ప్రధానకారణములని యెన్నబడిన విషయములు నేటి ప్రపంచమున గలవు — నేటి ప్రపంచము ప్రాచీనసంఘము యొక్క పరిణామమే గావున మానవ నైజగుణములన్నియు ప్రపంచమునుండి మాయము గాజాలవు. ఒక్కొక్క యుగమున యొక్కొక్కచోట పైయుద్దేశములు ప్రాధాన్యత వహించియుండెనని తెలియవచ్చుచున్నది.

నీతి, నియమము, ధర్మము, పాపభీతి, మొదలగునవి తెలియని యాదియుగములో పురుషుడు భౌతికబలముచే లోబరుచుకొన్నవానినెల్ల తనయాస్తి వస్తువులగా గణించుకొనువాడు. నా డాతడు స్త్రీల స్వేచ్ఛాప్రవర్తనయెడ నీర్ష్యగాని వారిపై ప్రేమగాని జూపుటలో పట్టుదల గల్గియుండకపోయినను ఒకపరి తనకులోబడి తన యాస్తియైనస్త్రీ తన యిచ్చవచ్చినరీతి మెలగవలయునని యెక్కువపట్టుదలతో గమనించువాడు. స్త్రీ నాతడు తన బానిసయని భావించునేగాని జీవితమున కష్టసుఖముల తనతో పంచుకొను

భాగ స్వామియని తలంపడు. దీని కుదా హరణముగా, చిప్పవాన్ జాతులు స్త్రీలు పనిజేయుటకై సృష్టింపబడిరినియు స్త్రీలొకరే యిరువురు పురుషులు చేసినంతవనిని చేయ గలరనియు దలంచుట నేటికి గాననగును. వారి గుడారములు స్త్రీలే నిర్మింతురు; దుస్తులను తయారుజేయుదురు; వారి సాయములేక ప్రయాణములు సాగవు; కావలసిన కార్యములన్నియు వారే జేయుదురు; పురుషుల కెక్కువ ఖర్చును గల్గింపదు.

ఇట్టి యభిప్రాయములతో నిండియుండిన పురుషమూర్తి నెదుర్కొన స్త్రీ యబలయై యుండుటచే సులభముగ లోబడియుండును. ఒకపరితనకులోబడిన స్త్రీమూర్తి యితరుల యధికారమునకు లొంగియుండుటకు పురుషుడంగీకరింపనందుననే నాడు ప్రతిపురుషుడును నొక్కొక్కస్త్రీని తమయాస్తిగా స్వీకరింపుచు వచ్చెను. ఈ విధముగా స్త్రీ పురుషునికి భార్యయగుటకుమున్ను దాసియైనది. ఇట్టిబానిస లొకరికంటె యెక్కువమంది యావశ్యకమని పురుషుడెంచుచో, నిదేరితి పెక్కుమంది స్త్రీలను వివాహము— ఇది సక్రమమైన వివాహమగుచో—చేసికొనువాడు. ఇపుడు మధ్యఆఫ్రికాఖండమందలి కొన్నిజాతులు పురుషులెంతమంది స్త్రీలను వివాహమాడిన సంతమంచిదని తలంతురు. ఏలన వారు పురుషులను భరింతురు! కావలసిన వానినెల్ల సమకూర్చి వారిని సుఖపెట్టుదురు. 'డ్యూయెల్లా'జాతి భార్యయుండుట మూలధనమనియు, వారినుండి సంతానమును బడ

యుట వడ్డీ సంపాదించుట నియు దలంచును. తనభార్య నాతడు తనకున్న వస్తువులలో నొక్కటిగ పరిగణించును గనుక నిష్ఠమున్న నింట నుండనిచ్చును; లేకన్న వెడల నంపును; లేక యితర వస్తువులతో ముఱుఱులతో మార్చుకొనును — ఇట్టి విషరీతపద్ధతు లాది యుగమున విశేషము. నాని సింహాకవ్యాస మన వ్రాయుదును. ఆతఃకామే నేమిగావించినను తనలాభము, ఆదాయము చెడకుండ మాత్రము జూచుకొనుచుండును.

వివాహితలైన స్త్రీలకే నిర్బంధము తెక్కువగాని యవివాహితులైన కన్యల కట్టి నిర్బంధము లేనందున వారు స్వేచ్ఛా విహారులైయుండిరి. వీరి పురుషులు, వస్తువులకు బదులుగా గాని, కొనిగాని, వివాహమాడుటకు మున్నెమె గృహమున కొంతకాలము కృషిచేసిగాని, బడయుచుండిరి. సాధ్యమైనచో బహుంతముగ వారిని లోబరచుకొనుట సాధారణమైయుండెను. ఏవిధముగ వారు స్త్రీలనుబడసినను వారిచే సేవజేయించుకొనుటకే యనువిషయము స్ఫుటముగ తెలియుచున్నది.

వివాహమాడినవారికి సంతానప్రాప్తి గలిగెనేని వారిని పెద్దజేయు బాధ్యత స్త్రీపైననే యుండెడిది. నేటికిగూడ సంతియే. సంతానము పెరిగి పెద్దయైన కన్యలమ్మడు వస్తువులుగను, కుమరులు కృషిచేయుట కుపయోగపడుచున్నందున సంతానమువలన లాభమును గ్రహించి పురుషుడు సంతానమునెడ నెక్కువశ్రద్ధ జూపదొడంగెను.

గృహ లక్ష్మి

ఈ యుగము నూరినది. సంఘస్థితులు మారజూచ్చినవి. స్థిరనివాసము లేర్పడినవి. స్త్రీలు కృషి చేయు స్థలమును పురుషులు మెల్లగా నాక్రమించుకొన జూచ్చిరి — అనగా బానిసలుగా పురుషులు తయారైరి. ఇపుడు పురుషునకు తనవారు గావలసివచ్చినది. అనతన సంతానావశ్యకత హెచ్చినది. స్త్రీగృహకృత్యముల నిర్వహించుటకును, సంతానము బడయుటకు ముఖ్యసాధనమని దలంపబడినది. ఈవిధముగ సంతానోద్దేశ్యము బలపడినది. ఈ యుగముకూడ మారినది. నవీన యుగ మారంభించినది. ఈ యుగములో పెక్కు దేశములందు — ఉన్నతస్థితి జెంది ప్రతి సంఘమందును — ఆదాయమును గాని, సంతానమునుగాని వివాహమాడువారు ఆరంభములో గణింపరు. పరస్పర ప్రేమ సౌఖ్యములే నిపుడు వివాహమునకు ప్రధానోద్దేశములై నవి.

వివాహోద్దేశ్యములు, మూడు విధములుగా — ఆదాయము, సంతానము, ప్రేమ — మూడు యుగములకును సంబంధించినవిగా దలంపవచ్చును. వాని స్థానము లీ క్రింది విధమున జూపవచ్చును.

మొదటియుగము రెండవయుగము మూడవయుగము

1. ఆదాయము	1. సంతానము	1. ప్రేమ
2. సంతానము	2. ఆదాయము	2. సంతానము
3. ప్రేమ	3. ప్రేమ	3. ఆదాయము

ఇందలి అంకెలు ప్రధానోద్దేశ్యముల ప్రాముఖ్యతను వరుసగా దెలుపును. ఈ

విభజననుబట్టి చూచినచో నాదియుగమున వరుసగా వివాహమునకు ప్రధానోద్దేశ్యములైన ఆదాయము, సంతానము, ప్రేమ రెండవయుగమునమారి, సంతానము ప్రథమ స్థాన మాక్రమించెననియు, మూడవ యుగముగా ప్రకృత ప్రపంచమున ప్రేమ ప్రథమ స్థాన మాక్రమించినట్లును దెలియ గలదు.

ఆదినుండి యిప్పటివఱకుగల కాలము సౌకర్యార్థమై మూడుయుగములుగా భాగింపబడినది గాని, ఇంతవఱకు ఈ యుగమని గాని తరువాత నిర్వోక యుగమనిగాని విభజించుటకు సాధ్యము గాదు. ఒక యుగములోని యుద్దేశ్యము లేపుడు మార నారంభించెనో మరుయుగములోని యుద్దేశ్యము లేపుడు ప్రారంభింపబడియెనో వ్రాయుటకు దుర్లభము. కాని యుద్దేశ్యముల స్థానమునుబట్టి మాత్రమే మనము యుగములుగా కాలమును విభాగింపవచ్చును.

ఒక హెచ్చరిక. ఈ విషయములన్నియు వివాహ మాదియుగమునుండియు పొందిన మార్పులను జూపుటకును, వివిధ సంఘములందలి విచిత్ర వాడుకలను వాని పరిణామమును మాత్రము పాఠకులకు తెలుపు నుద్దేశ్యముతో వ్రాయబడినవే గాని పూర్వము నుండి పురుషుడు స్త్రీ నిష్ఠమువచ్చినట్లుపయోగించెనని చూపుటకు గాదు. చదువరు లీ యుదాహరణములగొని స్త్రీలపై యాధిపత్యమును—యక్తాయక్తమును వీడి, మానవత్వమును పోనాడి — జేయుటకును గాదు.

ఆదర్శ ప్రపంచము

శ్రీమతి వెలిదండ చూడికుడుతమ్ముగారు

అది జ్యేష్ఠమాసము మండువేసంగి. సూర్యభగవానుడు తన స్రవండతేజోమహిమనంతా, కడుపుకోసరం వీధులవెంబడి తిరిగే కాటకజనానికి చూపిస్తున్నాడు. సంపన్నులైన మహనీయులంతా, తమతమ సాధరాజ్యాలలో పైన యెల్క్రిక్ ఫానులు విసురుతూ ఉంటే, ఆపసోపాలుపడుతూ నిద్రపోబోతున్నారు. తెల్లవారుఝామన మూడుగంటలకేలేచి అకానో, బేడో, పెట్టి ఏత్రకూహో, ఏనీళ్ల పెరుగో కొనుక్కొని దానివల్లవచ్చే లాభంతో ఆపూట బ్రతుకుదామనుకొని, కొన్ని మైళ్లదూరంలో ఉన్న పట్నాల్లోకివచ్చి ఇంట్లోనుండి వీధిలోకి అడుగుపెడితే తమ అడుగు కందిపోతుందనుకునే ధనవంతురాండ్ర పంచలంబడి దిమ్మతిరిగి, వారిచ్చే ఏరాళ్ల నూకలో, ఏపిచ్చసోలెడు గింజలో గంపలోపోసికొని, పైనుండి మాడ్చే ఎండ వేడికి, లోపట్నించి కాలేకలిపేడికి తాళుకోలేక గబాగబా పరుగెడుతున్నారు పల్లెటూరిజనం తమతమ పల్లెలికింకా. అంతకంటే నిర్భాగ్యులైన కొంతమంది, ఆమాత్రం అమ్ముడుబోనందున ఇంకా ఆ ఎండలో, “పెరుగో, కూరో” అని సత్తువచచ్చిన కంఠస్వరంతో వీధులెంబడి కేకలేస్తున్నారు. బిచ్చగాళ్లు లెక్కలేకుండానే ఎక్కడచూచిన ప్రతిగుమ్మాలెంబడి వ్రేలాడుతూనే ఉన్నారు. ప్రేమానందరావు ఇంకా భోజనంలేకుండానే ఏదో ఆలోచిస్తూ కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. లోపట్నించి ఆతనితల్లి భోజనానికి లెమ్మని రెండుమూడుసార్లువచ్చి పిల్చిందిగాని పరధ్యాన్నంగా ఉండటంచూచి తిరిగి లోనికి వెళ్లిపోయింది. అతడు తనచేతిలో దాదాభాయిగారు వ్రాసిన “హిందూదేశదారిద్ర్యము” అను పుస్తకాన్ని

పుచ్చుకొని వేజీలు తిరుగజేస్తున్నాడు. ఒక్కొక్కసారి వీధిలో దిక్కుమోక్కులేని గర్భవరిడులు ఎండలో పడేపాట్లను గమనించిమాస్తున్నాడు. కానీ బేరంకోసం గంటలొద్దీ కటకటాడించే గృహిణుల పామరత్వానికి మనస్సులోనే క్రుంగిపోతూ, తాను వెళ్లి స్వయంగా “అమ్మా చేతిపి అణాపబ్బలుపెట్టుకొని దానిమీద ఏమైనా ఒక సోలెడుగింజలు ఛారకం దొరుకుతుందేమో అనేఆశతో ఎంతోమారంనుండి మిగుమ్మలకాడికివచ్చే కటికదరిద్రుల్ని ఇంతవేధించడం ఏంధర్మం ఏంన్యాయం అమ్మా” అని అడుగుదామన్నంత ఉదృతుడైపోతూ తిరిగి తమాయించుకుంటున్నాడు. అతనిదృష్టి పుస్తకంమీద ఉందో, లేక ప్రాద్దుట్నించి ఆగావులో అట్లాడే జనంమీద ఉందో మనం నిర్ణయించలేము.

ఒక్కొక్కసారి ప్రకృతిస్వభావాన్నిగురించి యోచించుకుంటూ “ఓ ఈశ్వరా! నీవు కరుణాస్వరూపుడవు. నీకరుణాదృష్టి ఈచీనులమీద ఎందుకు పడటంలేదు?

“ఇటువంటి అన్యాయ అంతరములను కొంతవరకైనా పోగొట్టడానికి నీపవిత్రమైన న్యాయశక్తిని నాకీయము. పరమపవిత్రమైనటువంటిన్నీ మహా దుర్లభమైనటువంటిన్నీ మానవజన్మ ఎత్తికూడా ధర్మసాధనానికి సాధనభూతమైన తమ శరీరాన్ని పోషించుకొనే అవకాశంలేని ఈకటికదరిద్ర సోదరులకు, కొంచమైనా సహాయముచేయగలశక్తి, దీక్ష నాకిమ్ము” అని కంటిపెంబ నీరుకారుస్తూ ప్రార్థనా నిమగ్నుడైనాడు. ఇంతట్లో తనగుమ్మానికి కొంచప్రక్క

కుంటూ జేబులోంచి రెండురూపాయలు తీసి చేతిలో పెట్టి, “అమ్మా! బండిచేయించుకొని మరీ ఇంటికెళ్లు. ఇదిగో ఈ ఎనిమిదణాలు తీసికో బండిఅద్దెను” అని చెప్పిపోతుండగా అక్కడే కూలిచేస్తూఉన్న పదేళ్ల కుటుంబాడొకడు తనదృష్టిని ఆకర్షించాడు. వాడినిచూచి

“ఆ డు కో ని, పా డు కో ని, చదువు కో ని ఖుసగా ఉండవలసిన ఇంత చిన్నవయస్సులో తన కడుపునైనా పూర్తిగానింపలేని, ఈకూలిడబ్బులకు ఈఎండలో వానలో ఆవిధంగా కష్టపడి జీవింపవలసి వచ్చిందిగదా. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో పెరిగినవాళ్లే భవిష్యత్పూర్వక పాఠాలు గాఉండి దేశసౌభాగ్యాన్ని రక్షించవలసినవాళ్లు” అని అనుకుంటూ ఎండలో మాడిపోయినమొగంతో గుంటలుకట్టినకళ్లతో పని చేస్తూఉన్న ఆఅబ్బాయిదగ్గరగా వెళ్లి,

“అబ్బాయి! మీ అమ్మ నాన్న ఎక్కడున్నారు?”

“మానాయన నిరుటి వేసంగిలో ఇక్కడే పనిచేస్తూ వడ్డొట్టి సనిపోయినాడండీ. మాఅమ్మకు కాళ్లు నేతులు పట్టు, వగిరుపు ఆయాసమండీ. కూర్చుంటే లెగలేదు. నాకు పదిసంవత్సరా లుంటాయండీ. మా కులం కాపుకులం.”

“అయితే మీకెవరు గంజికాచిపోయడానికి దిక్కువరు? గంజి ఎలాగొస్తుంది?”

“మాయమ్మ ఆలాగే నాలిగళ్లకువెల్లి బిచ్చమెత్తుకొ వత్తుందండీ. నాచెల్లెలు ఎనిమిదేళ్లది గంజికాచిపోస్తుందండీ. అదే మాకాదరువండీ”

వినయనివైపుతిదిగి “వినయా! ఈ కుటుంబాడి కథ ఎంత దీనంగాఉందో విన్నావా? మానవజీవిత పరిణామానికి పునాదువంటిదైన ఈ బాల్యవృద్ధి ఈవిధంగా ఏవికాసానికి అవకాశంలేకుండా ఎండి రాలిపోకున్నది. పరమేశ్వరుడు శాంతిసౌఖ్యాలని ఎప్పుడు ఇస్తాడో?”

“వినయా! మనం మొదలుపెట్టిన పని కొంతవరకు జయప్రదంగా జరుగుతూఉన్నట్టేనుమా. ఇన్నాళ్లు ఈవికల్పాంగులంతా ఏమూలుండేవాళ్లో, ఎన్నెన్ని కష్టాలుపడుతుండేవాళ్లో కదా పాపము. వాళ్లందరికి తగిన సదుపాయాలుచేస్తూ, ఆరోగ్యనియమాలను గూర్చి చెప్పతున్నావుకదా? ఆనిక్కమాలిన వాళ్లందరివూచీ నీవేనుమా.”

“నీవు చూడకుండా, నీవు లేకుండానే చూచే దెంతమాత్రం. మొన్న మనంకొని రిజిస్టరీచేయించిన భూమి చాలా సారవంతమైనదని దానిని సాగుబడి చేస్తూఉన్న రైతుబిడ్డలు చెబుతున్నారు.”

ఇలాగు పీళ్లు మాటాడుతూఉంటే వీధిలోనుంచి కొంతమంది వేదజనంవచ్చి కాళ్లమీదబడి,

“బాబూ! ఇల్లువాకిళ్లు కాలిపోయి నూడనుట్టం మొక్కదైవంలేకుండాఉన్న దిక్కుమాలినవాళ్లమండీ. అందరికీ తమరు ఆశ్రయమించి రచ్చిత్తున్నారు. మే మందరం మీకాళ్లబడ్డం. ఏంచెయ్యమంటే అది చేత్తాం. దుక్కెడుగంజికి అదరువుచూపిస్తే అదే పదివేలు మాకు.”

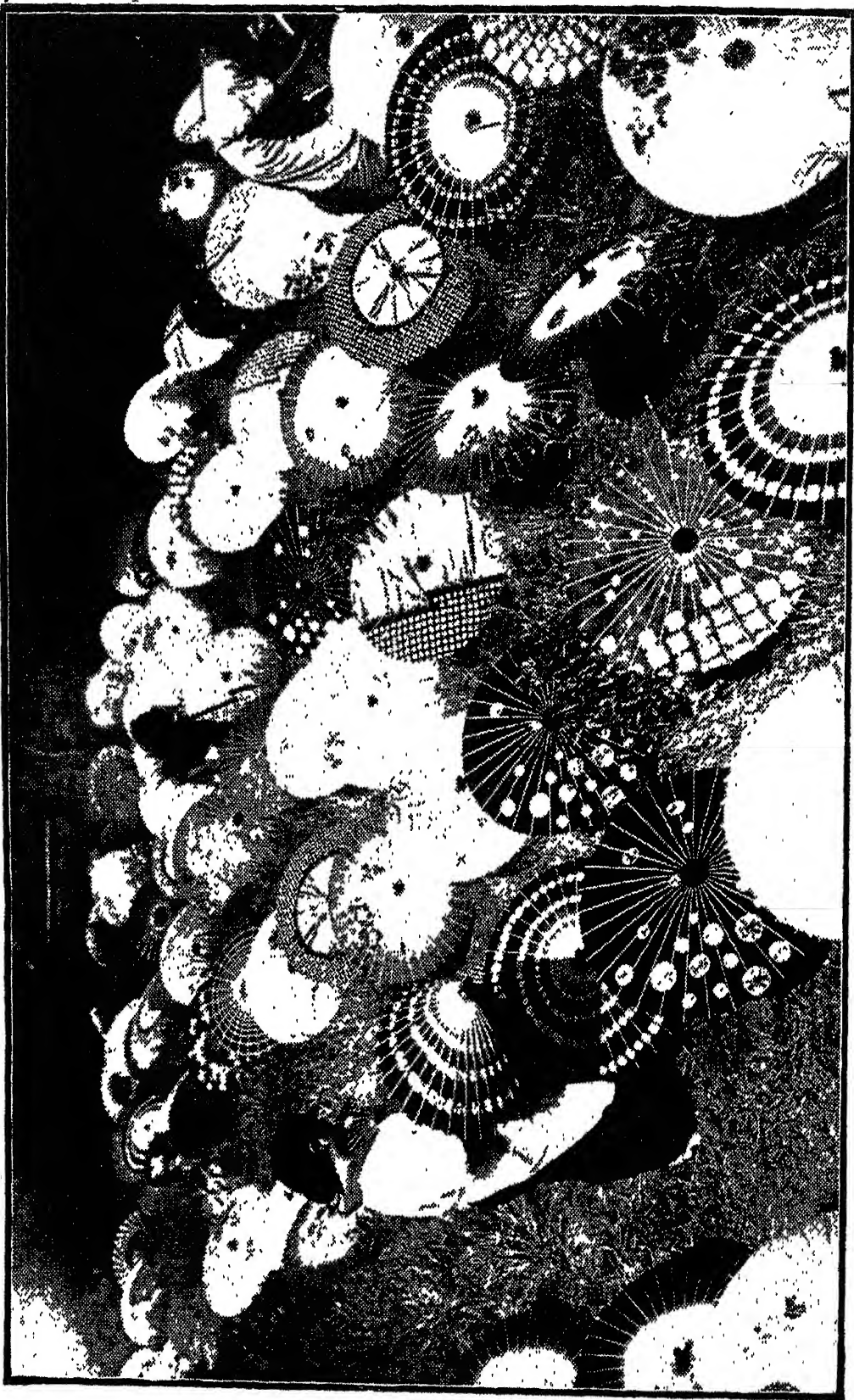
“అయ్యో! మీకెవ్వరూ సహాయం రాలేదా?”

“ఏంసహాయం ఎక్కడిసహాయం బాబూ. తాగడానికే గ్రుక్కెడు నీళ్లులేక సచ్చిపోతున్నాము. మా అయిదారువందల గడపకీ మాగ్రాంపాలిమేరలో ఉన్న సుయ్యి ఒక్కటే మాఅందరికీ నీటికాభారం. ఇక మేము నేనేదేటుందిబాబు. గుడిసెలన్నీ అగ్గి దేవుడు మింగుస్తూఉంటే, గుడ్లప్పచెప్పేసి మీటకరిస్తూ పిల్లల్లో పాపల్లో బయలుకొచ్చాం. మాగోల కాకి గోలండీ.”

“మీరందరూ ఇంతవరకూ ఏమేమిపనులు చేసుకుంటూ జీవిస్తున్నారు.”

కీ॥ శే॥ సమయమంత్రుల వండేమాతరముగారు.
గృహలక్ష్మీ పాఠకుల కీమెరచనలు పరిచితములే.
ఉన్నతవిద్య లభ్యసింపకున్నను పత్రికాపఠనము
నందును, వానికి వ్యాసములు వ్రాయుటయందును
చాల యభిరుచి గల యిల్లాలు.

జపాను దేశీయులు చేతిపనులందును చిత్రకళలందును సుప్రసిద్ధులు. వారు గొడుగులను వెదురు కాగితము పట్టు
 వీనితో నతిసుందరముగ చేయుదురు. వివిధరంగులతో గొడుగుల తయారుచేయుచుండు తిందుగా నగును.

“ఇవని ఏం చెప్పబాబూ. పోయినాళ్లు పట్నా లెంబడినాయి ఒకపావల్లబ్బులు తెచ్చుకొని ఆహార కారోజు కాలచ్యేపం చేసుకోవడం. లేనివాళ్లు, కొండలెంటువెళ్లి, ఏసింతకురో, ఏకర్వేపాకో, ఏ ఆహారో ఇంతకోని పట్నా లెంబడివెళ్లి అమ్ముకొని ఆవచ్చినగాంతో జీవిస్తున్నామండీ. ఆ ఆకులైనా రుసుంకట్టండే కోసుకోనియ్యారుబాబూ అక్కడున్న బాబులు.”

“మీరందరూ ఇక్కడుండవచ్చును. మీకందరికి కొన్నికొన్ని పనులు నేర్పుతాం. ఆ పనులు చేస్తూ మేం చెప్పినట్లుగా మాత్రం ఉండాలి. ఇప్పటివట్టుకు నూలుతీయడం, బట్టలు నేయడం, నులభ మైన మార్గాలతో వ్యవసాయం చేయడం, తోటలు పెంచడం, బియ్యం దంచడం, ఈమొకటైనవన్నీ ఇక్కడ మేము చేయిస్తూ ఉన్న పనులు. మీ ఆనవసరపు అలవాట్లన్నీ క్రమంగా వదలెయ్యాలి. త్రాగుడు, నిమగ్నమవులు వేసుకోవడం వూర్తిగా వదలెయ్యాలి. ఆరోగ్యవిషయాల్లోకూడా, మేచెప్పిన సలహాలను మీ రనుసరించాలి. ఇటువంటి వన్నీ మీ మంచీకోసరం నియమింపబడ్డ నియమాలని మీకందరికీ క్రమంగా వాటంతటవే బోధపడతాయి.”

“సిద్ధంబాబూ! మమ్మల్ని కాపాడానికి మీ రిన్నిచనులు పడుతూఉంటే తమరిమాటని కాదనడం ఉంటుందా. నిష్పలూదూకమన్నా దూకుతాం, బాబూ.”

ఒక మాసలివానిపైపుచూస్తూ “ఏం లేలే! మాగ్రామంలో ఉండేవాడవు ఎందుకిక్కడికి ఈలాగు వచ్చావు? అక్కడ నీ ఇళ్లు వాకిళ్లు ఏమిచేశావు?”

“అంతా తెలిసిన ప్రభువులు తమరు. నన్నీలాగున అడిగితే నే నేంచెప్పను. తనువంటి బుడతలందరూ మాగ్రామాల్ని వదలివేసి ఈలాగువచ్చేస్తే మమ్మల్ని పోషించేనాథు లింకెవరు? ఆ వున్నవాళ్లైనా మా గుడ్డలు కట్టుకుని మా కామాలి డబ్బులు ఇచ్చే బుడ

తలుకారు. ఇక మాకు డుప్పుగడిచే దేలాగండి. ఉన్నచేరిని వదలేక ఇల్లువాకిళ్లు అమ్ముకుపోయేవరకు అప్పుసప్పులు చేసుకుంటూ, అలాగేఉన్నాము. ఇక ముందు దారిలేక వెళ్లాంబిల్లలో గూడా తెగబడి ఒక ఏడాదిబట్టి ఈజిల్లో కూర్చేసుకుంటూ, ఒచ్చినాడు ఇంతగంజితాగుతూ లేన్నాడు పడుకుంటూ రోజులు వెళ్లబుచ్చుకుంటున్నాం. పిళ్లందరూ ఇలావస్తూఉంటే నేనుగూడా వచ్చాను. వచ్చినందుకు తమరిదర్శనమే అయింది.”

“అయ్యో! చాలావిచారము. పట్టెటూళ్లు పట్టువాస సాకార్యాలతో నిండనంతకాలము (ఆనగా మనిషి జీవితా నికీతవసరమైనంతవట్టుకు) ఈకష్టములు తప్పవు. కోర్టు పనులొచ్చినా, ఆసుపత్రిసాకార్యాలు కావలసినచ్చినా, చివరకు సామాన్యవద్య కావలసినచ్చినా పట్నా ల్లోకివస్తేనేగాని వేరేలేదు. అంతకంతకూ చివరకు నీటికికూడా వాచిపోవలసినంత దురవస్థవచ్చినది పట్టెటూళ్లలో. అందువల్ల ఈ అల్లరులు పడలేక అందరూ పట్నాల్లోనే నివసించవలసిన అవసరం ఏర్పడ్డది. నన్ను నిందిస్తే ఏమిప్రయోజనం. ఒకసారి మాఇంటికి నీకొడుకును తీసికొనిరా.”

“ఎంరాను. లేమితో డొమ్ములాటలాగు ఇక్కడికి వచ్చినప్పట్నిండీ, సహవాసాలు వాడికి జాస్తిఅయినాయి. తల్లితండ్రులం అయిన మామీద మునుపు చూపించే గౌరవము లేదు సరిగదా, ఒక్కొక్కనాడు కొట్టడానికికూడా వస్తాడు. వాడు తెచ్చుకొన్న కూలి డబ్బులు, వాడితాగడానికి, వాడి సిగీమాలకి, వాడి పేకాట్లకి ఖర్చుపెట్టేనుకుని మమ్మల్ని ఇంకా ఇమ్ముని వేధిస్తున్నాడు. ఇంట్లోపెళ్లాం, మేము, బ్రతికున్నా మారేదోకూడా వాడి కక్కర్లేదు. బాబూ! నా దుఃఖం ఎవరితో చెప్పకోను.”

“రామయ్య ఇలా మారిపోతాడని కల్లోకూడా నేననుకోలేదునుమా. నీకడ సారం కొడుకు ఏమైనా నేర్చుకుంటున్నాడా? వాడిపేరు వైడిగాదా?”

గృహలక్ష్మి

“అవును బాబూ! వాడిపేరు పెడిగాడే. నేనేం చదువు చెప్పించగలను బాబూ జ్ఞానంవచ్చేటంత చదువుచెప్పించడానికైకా దగ్గరడబ్బులేదు. ఏదో కష్టపడి ఇంతచెప్పించినా వాడి కెందుకూపనికిరాదు. ఈకూలినాలిపనులా చేయడు. గుమాస్తా గిరులాదొర కవు. నేను పెద్దవాడై చాలా ప్రపంచానుభవ పొందాను. మీరెంత చదువున్నవారైనా ఒక్కమాట నాది వినండి. మన బాగోగులు మన మంచిచెడ్డలు అన్నీవిచారించి తీర్పవలసిన బాధ్యతగల ప్రభువుల చిత్తం మారాలి. మూలకట్టుచేయాలి. ఒక్కసంగతి. దేశంయూ వత్తూ ఎన్నిగ్రామాలున్నాయో, ఎంతెంత భూమి ఏవిధంగా సాగుబడి అవుతున్నాదో, ఎంతెంతశిస్తు వనూలవుటన్నాదో, ఎంతెంతవనూలు కావలసియున్నదో, ఈ మొదలైన వైనాలన్నీ తెలుసుకుంటూఉన్న అధికారులు, ఏప్రగ్రామాల్లో నీటి సదుపాయం పొలాలకు, మనుష్యులకు పకువులకు ఏమాత్రం సదుపాయంలేకుందో, గ్రామస్థులకు వారిబిడ్డలకు విద్య ఏమాత్రం అందుబట్టోఉందో, వారి నికరాదాయం, వారిఖర్చులు, వారిజీవితవిధానం ఏమాత్రం సరీనుగాఉందో ఈమొదలైన వైనాలన్నీ కనుకోవలసిన బాధ్యత ఆ అధికారులదేకదా. ఇంతకూ విధివిధానం అంటే పేదవాళ్లనే చుట్టిచుట్టి కొడుతూఉన్నది.”

“అకాటికి ఈవిచారం అంతా ఎందుకు. రేపటిన్నండి నీవు నీపిల్లలుకూడా ఇక్కడికేవచ్చి పని పాటలు చేస్తూబతకండి. మీరందరూ ఇకవెళ్లండి.”

వినయభూషణుని చూచి “వినయా! వీళ్లందర్నీ చూచావా ఎంతవీనంగా కనబడుతున్నారో. ఈ కార్మికసమస్య పెద్దసమస్యగా నన్ను వేధిస్తున్నది.

రేపు తెరవనోయే అస్సెంబ్లీలో నే నొకతీర్మానం కార్మికసంఘం తరపున ఉపాదించాలని అనుకుంటున్నాను. ఇప్పుడు సాధారణంగా కూలీలందరూ ప్రాద్దున్న ఏడుగంటలనుండి పన్నెండుగంటలవరకూ అనగా తొమ్మిదిగంటలకాలం పూర్తిగా పనిచేస్తున్నారు. ఇది చాలా అన్యాయం. అక్రమం. వారి దేహాతోగ్యానికి భంగంలేకుండా ఎంతనేపు చేయవచ్చునని వైద్యులు చెబుతారో అంతకాలమే ఆపనివాళ్ల వలన పనిని పుచ్చుకోవాలి. ఇంకో అన్యాయంకూడా యోచించాలి. పనిని పుచ్చుకునేవాళ్లు తమరికెప్పుడో లేకుంటే ఆపనివాళ్లని అప్పటికప్పుడు తప్పించిస్తున్నారు. ఆ కూలీవాడికి ఆపూట కూలీనష్టం అవుతూ ఉంది. కాబట్టి పని మొదలుపెట్టకమునుపే ఇన్నాళ్లు ఈపనిపట్టునని అంచనావేసుకోవాలి. ఇన్నాళ్లు నెల జీతం మాదిరిగానే వాళ్లకు జీతాలిచ్చి పని పుచ్చుకొనితీరాలి. న్యాయంగా అందరూ అనుభవించే నెలవులు ఈకూలీలకూడా అనుభవంలో ఉండాలి. ఏమి మాటాడకుండా అలాచూస్తున్నావు. ఇటువంటి తీర్మానంఒకటి ఉండాలంటావా? లేదంటావా?”

“తప్పకుండా ఉండాలనే నాఉద్దేశం. పౌరుల బాగోగులకు బాధ్యతవహింపవలసిన ప్రభుత్వమువారు తమంతటతామే ఇటువంటి ఆస్తులను ప్యానుచేసిఉండాల్సి. ఇప్పటికైనా ఇటువంటివాటికి సహాయమొదాలు కనబరిస్తేనే ప్రజాశాంతి ఏర్పడుతుంది. అయినట్టు మరచిపోయినాము. సాయంకాలం అయిపోతున్నది. కలెక్టరు డేవిడ్డుగారిని కలుసుకోవాలనుకున్నాంగదూ?”

(ఇంకావుంది.)

ఇంటికి మించిన ఆదరణ—ఈవికిమించిన భోజనము

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృష్టాన్నమిను ఆంధ్రబ్రాహ్మణహోదలు తెలుగుహోదలో నిదియొక్కటియే. ఈహోదలు యాభై వేలరూప్యముల నూలభసముతో యన్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీననాగరికత యేర్పాటులతో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్రులకు కావలసిన పచ్చళ్లు, (కోంగూర చింత కాాయ పచ్చళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, ఆవకాయ, వేపుడు కూరలు మొదలగువాటితో భోజనము పెట్టబడును. భోజనము, రెండువేళల కాఫి ఫలహారములు గదితోకూడ దినముకు 2 రు. మొదలు రు. 5 వరకు క్షేణిగలవు. మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారుకాగలదు. క్రిందవివరించిన మిఠాయి దినుసులను చక్కని ప్యాకింగుతో రైలువాళ్ళిలు వ్వారా గా బైటపూర్ణకు పంపబడును. శుభకార్యములకు ధరలు తగ్గించి యివ్వబడును.

తీపు	బాదంపూరి	1 9	కాడై	1 9
గీవార్	సోహన్ పట్టి	1 9	అక్కర్నా	1 9
చిహ్రి	చంద్రకళా	1 9	కర్జిబలూషి	1 9
షేరీ	తార్బీజి	1 9	మోహన్ తాల్	2 8
బాదంహల్వా	జామాన్	1 9	కూరము	
సోహన్ హల్వా	దమ్రాట్	1 14	వోంపుడి	1 9
పిస్తాబరీఫి	బాసుంది	1 14	కారాసేవ్	1 9
బాదంబరీఫి	మైసూరుపాక్	2 8	కారాబూని	1 9
కేసరిపేడా	సాదా	1 9	అటుకులు	1 9
దూడేపేడా	జాంగీర్	1 4	మురుకు	1 9
ఖజ్జూర్	జిలేబీ	0 15	పకోడా	1 9
బాదాషా	లాడు	0 15	ఉప్పేరి	1 14
బాసీలాడు	బూంది	0 15	గోడంబి	1 14
రవాలాడు	పూరన్నూరి	1 9		

ప్యాకింగు పోస్టేజి ప్రత్యేకము

జాస్తికావలసిన వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేట :: తెంగుళూరు సిటీ

భారతనారి—ప్రేమ

స్వామి వివేకానందగారు

ప్రేమ కర్తవ్యచక్రమును స్నేహాక్షమైన రించిన నది మస్థుణగతి బాలితమగును. కానిచో, ఘర్షణ తప్పనిది—స్త్రీ పురుషు లొండొరులపట్ల తమ కర్తవ్యముల నెట్లు నిర్వహించుకొనగలరు? మనము మన జీవితములో ప్రతిదినము సంఘర్షణను కనుగొనుచుండుట లేదా? ప్రేమసిక్తయైనచో కర్తవ్యము మధురమగును. ప్రేమ స్వాతంత్ర్యముననే ప్రకాశమునందును. కాని ఇంద్రియదాసుడు, క్రోధదాసుడు, ఈర్ష్యాదాసుడు, డుఁడ్రుడ్ర సంసారికఘటనలకు దాసుఁడును అగుటయే స్వాతంత్ర్యమా? మన జీవితమున సంఘటిల్లు చిన్న చిన్న కర్మశఘటనల సహించియుండుటే స్వాతంత్ర్యముయొక్క అభివ్యక్తి. స్త్రీలు సహజముగా నుత్తేజతులగుదురు. ఈసునుదాల్తురు. తాల్చి భర్తలపై చులకనగా దోషము నారోపింతురు. వారు తమ్ము స్వతంత్రులుగా చెప్పుకొందురు. అట్లే తలతురు. కాని వారిద్దానివలననే తమ్ము ప్రతిపదిమున బంధించుకొనుచున్నారని ఎఱుంగరు. ఎల్లప్పుడును తమ భార్యలపై దోషారోపణజేయు పురుషుల సంబంధమే ఇదే మాట చెల్లును.

మనుష్యుడొకానొక విషయమును ఎప్పుడు తీవ్రముగా వాంఛించుచున్నాడో అప్పుడా అతడు తన స్వాతంత్ర్యమును పోగొట్టుకొనుచున్నాడు. అతడు దాసుడై పోతున్నాడు.

ఒకానొకరమణి మరొక పురుషునివైపు ఆకృష్ట అయినంతనే వానిదాసి అయిపోవుచున్నది. పురుషుడుగూడ ఇట్లే కాని, దాసత్వమును వహించు అనసరమేమియు లేదు.

స్వార్థరహితమైన దానినే ప్రేమయని వక్కాణింపనగును. ప్రతిరమణియు తాను ప్రేమనిధినని వచించును. కాని స్వల్పసమయములోనే ఆపె ప్రేమించుశక్తి తనకు లేదని గ్రహించును. ఈ ప్రపంచమంతయు ప్రేమను గుఱించిన కబుర్లతో నిండియున్నది. కాని ప్రేమించుట చాల కష్టము. ప్రేమయెచ్చట? ప్రేమయున్నదని గుర్తించుటెట్లు? మొదటి లక్షణము ప్రేమయందు ఇచ్చిపుచ్చుకొనుటలు లేవు. ఒకవ్యక్తి మరొకనిని దేనినైన పొందరోటి ప్రేమించుచున్నచో అది ప్రేమగాదనియు, వర్తకమనియు గ్రహింపనగును. ఇచ్చిపుచ్చుకొనుటలున్నచోట ప్రేమ కు తావులేదు. ప్రేమ ఎల్లవేళల ఇచ్చుచునే యుండును. ప్రేమదాత, గ్రహీతకాదు.

ప్రేమయొక్క ద్వితీయలక్షణము భయరహితత్వము. భయపెట్టి ప్రేమించునట్లానర్పగలమా? ప్రేమయున్నచోట భయమునకు తావులేదు. ఒక న్యాయమూర్తి మాట చూతము—ఆయనవని ముగించి ఇంటికి వచ్చినప్పుడాతని భార్య అతనిని ఏదృష్టితో గొంచును? తన భర్తయని, తన ప్రేమనిధియని.

భారత స్త్రీ — ప్రేమ

ప్రేమయొక్క తృప్తీయలక్షణము గీచికంటె మహాత్తరమైనది. ప్రేమ మహదాదర్శము. మనుష్యుడు పైన చెప్పిన సోపానస్వయమున గాటి వ్యాపారము, భయముల వదలిపెట్టి నప్పుడు ఈ ప్రేమయే మన మహదాదర్శమై వెలుగుచున్నదిని గ్రహింపగలడు.

ప్రేమికునకు మఱి రెండవనస్తున్నదడు. ప్రేమించునదె అన్నిటికంటె గొప్పదగు ఆదర్శము. మన ప్రేమవస్తువు సర్వోచ్చ ఆదర్శము కానంతవఱకు అసలైన ప్రేమయే జనించదు. ప్రేమ ఒకానొకప్పుడు నీచవస్తువులపై ప్రసరింపవచ్చును; కాని ఆవస్తువే ప్రేమికుని మహదాదర్శము. ఒకడు తన ఆదర్శమును ఒకానొక కుత్సితజనునియందు కనుగొనివచ్చును. మరొకడు మంచివాని యందే గ్రహింపవచ్చును. కాని, సర్వత్ర ప్రేమించునది ఆదర్శమునే.

కురూపియగు యువకుని సౌందర్యవతి యగు యువతి ప్రేమించుచుండుటయు, సౌందర్యవిహీనుడగు పురుషుని అందగత్తె యగుపడతి వలచుచుండుటయు మనము కనుగొనుచున్నాము. వారెందువల్ల ఆకర్షింపబడుచున్నారు. ఇతరులకు ఆయా స్త్రీ పురుషులు రూపవిహీనులుగా కన్పట్టవచ్చును, కాని ప్రేమికున కట్లగపడదు. ప్రేమికుని నయనములకు ఆ ప్రేమాస్పద వస్తువుకంటె అన్యసౌందర్యవస్తువు గుప్పించదు. ఇదేమి? ఇదెట్లు? రూపహీనుడగు యువకుని ప్రేమించుమువతి తన హృస్మధ్యమున నున్న సౌందర్యాదర్శమును తాను ప్రేమించు

యువకునిపై ప్రేమించుచున్నది. ఆపె ఆ కురూపియగు యువకుని ప్రేమించుటలేదు. పూజించుటలేదు. జపే దినకార్యమునే పూజించుచున్నది.

ఇతికొఱకే పతి నెవరును ప్రేమించుచుండుటలేదు, పతియందున్న ఆత్మకొఱకే పతిని ప్రేమించుచున్నారు; భార్యకొఱకగు భార్య నెవరును ప్రేమించుచుండుటలేదు, భార్యయందున్న ఆత్మకొఱకగు భార్యను ప్రేమించుచున్నారు. ఆయానస్తువుల ఆయా నస్తువులకొఱకును ప్రేమించుటలేదు, ఆత్మకొఱకే ప్రేమించుచున్నారు. మన మనుదినము నిందించు స్వార్థపరత్వముగూడ ప్రేమయొక్క అవాంతరరూపమే. అతిసీచమగు స్వార్థపరత్వమందుగూడ ఈ 'స్వ' 'అహం' భావములు క్రమముగా విస్తరిల్లుచుండును. ఈ ఒక 'అహం' భావమే వివాహమైన రెండగును. పిల్లలుపుట్టిన మఱి రెండగును. ఇట్లే ఈ అహంకారము విస్తరిల్లుచుండును. తుదకు జగత్తంతయు ఆత్మ అయిపోవును. ఇదియు క్రమముగా వ్యాపిల్లి విశ్వజనీన ప్రేమ— అనంతప్రేమగా పరిణమించును. ఈ ప్రేమయే ఈశ్వరుడు.

మహాశక్తి మన వెనుకనుండి ప్రేమింప ప్రేరేపించుచున్నది. ఆ ప్రేమవస్తువు నెచ్చట వెదుకవలయునో మన మెఱుంగము. కాని ఈ ప్రేమయే మనల నావస్తువును వెదుకముందున కడుగిడునట్లైనర్చుచున్నది.

జగత్తునందు ఆకర్షణశక్తి ఒక్కటిమాత్రమే యున్నదని శాస్త్రము ప్రవదించు

గృహ ష్టి

చున్నది. అయ్యది ఈశ్వరుడు. పతిజీవని యగు యువతి తనభర్తయందీ శక్తియున్నదని యెఱుగదు. అదియే ఆపెను భర్తవైపున కీడ్చుచున్నది.

మచుష్యుడు తన ప్రేమవస్తువు ఐహికము కానప్పుడే యదార్థముగా ప్రేమింప గలుగుచున్నాడు. ప్రేమవస్తువు భూఖండముకాదు. ఈశ్వరుడు. అప్పుడా మనుజుడు యదార్థ ప్రేమికుడగుచున్నాడు. భార్యాభర్తలిద్వరు తాము బ్రహ్మస్వరూపులమని గ్రహింప గలిగినప్పుడే ఒండొరులనధికముగా ప్రేమించుకొన గలుగుచున్నారు. అతడే భార్యాభర్తల

యందు వెలుంగుచున్నాడు. నీకు భార్య యుండనీ తంటాలేదు. నదలి లేచిపోవలె ననుదాని కర్థములేదు. కాని, నీభార్యయందు నీవీశ్వరదర్శన మొనరింపవలెను.

భార్యాభర్తలు పరస్పర మే ప్రేమను ఒసంగికొని ప్రేమించుకొనుచుందురో ఆప్రేమను ఈశ్వరున కర్పించవలెను.

ఈశ్వరప్రాప్తికై సాయపడు భార్యయే సతి. సతీత్వము జాతియొక్క జీవనశక్తి. సతీత్వనాశనమే జాతియొక్క మృత్యుచిహ్నమని చరిత్రయందు కనుగొని యుండలేదా?

(అనువాదకుడు—పూర్ణానంద.)

నివేదనము

నందివాడ వెంకటచలపతిరావుగారు

గీ॥ “ఎట్టిమకతోర వ్రతదీక్షలేనిసరియె
పూనిచరియింతుగాని నాభుజబలమ్ము
స్వార్థమునకమ్ముకొననొల్ల నరులకెపుడు
జన్మజన్మాంతరముల నిశ్చయమునుమ్ము॥

గీ॥ “ప్రాణవాయుసంచారము మేనియందుఁ
గలుగునంతకు—చేతిలో గత్తియుండు
నంతకును తేరిచూడగా నలవియగునె
రాచబిడ్డను నాహవరంగమందు?

గీ॥ “అట్టి సుక్షాత్రజన్మంబునంది, చేతఁ
బట్టి యరిశిరఃఖండన పటిమఁగ్రాలు
కత్తి, జంపుటో జచ్చుటో గాఢదన్య
మెరుగనట్టి నన్నిట్లు శోధింతువేల?

గీ॥ “ఘనస్వతంత్రాభిలాషమై గ్రాలునాదు
హృదయరక్తాభిషేకమే నీవుగోర
నిండునిబ్బరముననేతు నిశ్చయముగ

యిట్టిదుష్కరశోధన లేటికమ్ము?

గీ॥ “ఎడతెగనికష్టముల సదాపడుచునుంట
యేచునై రాశ్యముచుజెంది బానిసగను
బోదునని యెంచితేమి? యెప్పుడునుకల్ల
నాకు స్వాతంత్ర్యతృప్తి ప్రాణాధికమ్ము.

గీ॥ “నీ శుభాశీర్షలంబున నెగ్గెదేని
ధన్యుడనె—దైవమన్య ధాతలఁచెనేని
పోటుబంటులకుచితచకా పోల్కి మాతృ
దేశముక్తికై గర్తనశేషుడయ్యె
నను చిరస్థాయియకా యశంబందువాడ.

గీ॥ “పావనంబగు నీ పాదపద్మములను
కదనవిజయేందిరంగొని కదలులోగ
యేను స్పృశింపఁజాలయూవు తదను
కూలసాధన సంపత్తిఁగూర్పవమ్ము
స్వర్గమునుమించునట్టియో జన్మభూమి.”

దోంగ్రే బాలా మృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి
యున్ను, బలమున్ను, ఆరో
గ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థల
ములందు దొరకును.

మద్రాస్ విజంటు

ఏ. పి. పరేష్,

268, చైనాబజారురోడ్డు,

మద్రాసు.

ప్రాప్రయిటర్లు:—కె. టి. దోంగ్రే అండ్ కంపెని, బొంబాయి 4

జామా తైలము

ఏ జంటు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట
పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక క్షణములో
పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు
సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా
పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుడు

అమర్ చెందు, శోభా చెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్

మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైసప్పనాయని పీఠి, మద్రాసు

ఒక నాడు సర్వప్రపంచమునకు జ్ఞానభిక్ష బెట్టిన భారతదేశము—పశ్చిమదేశము లన్నియు గాడాంధ్ర కారములో మునిగియున్నపుడు జ్ఞానజ్యోతిని ప్రకాశింపజేసిన భారతదేశము—అనాగరికులై గొడ్డుమాంసము దినుచున్న జాతికిసహితము జ్ఞానోదయము గలుగజేసిన భారతదేశము—ఋషి శ్వరులకును, త్యాగులకును, వీరులకును ఆవాసమైన భారతదేశము—పతివ్రతాతిలకములకును, వీరనారీమణులకును పుట్టినిల్లని కీర్తిగడించిన భారతదేశము—యేమైనది? తారుమారైనది. తలక్రిందులైనది. బానిసత్వమునుభవించుచున్నది. దీనికి విమోచనయెట్లు? మార్గమెది? గమ్యస్థానమెక్కడ? అని విచారించుచో రెండే మార్గములు. పాఠశాలలు—గ్రంథాలయములు. జాతీయభావములు, స్వదేశభక్తి హృత్కమలమున జీర్ణించిపోయిన ఉపాధ్యాయబృందము పాఠశాలకు సంప్రప్తము గావలెను. శాంతస్వభావము, వినయ నమ్రతలు, విద్యాసంపన్నత, దాస్యవిమోచనకు మార్గాన్వేషులగు యువకరత్నములు గ్రంథాలయములకు గావలెను. ఏనాడు యిట్టియోగ్యు లట్టిస్థానముల నాక్రమించెదరో యాప్రదేశమున స్వాతంత్ర్యవాదులు పులు వీచుచుండును. పాఠశాలలు, పౌరాణికపు గురుకులాశ్రమముల విద్యావిధానమును స్మరణకు దెచ్చునట్లుగా నుండవలెనను నొక్కమాటతో యీవిషయమును విరమించుచున్నాను. రెండవది గ్రంథాలయములు వాటి యుపయోగములు మనము ముఖ్యముగా గమనింపవలెను.

మనపూర్వులు ఆజ్ఞానులకు భక్తిని పురికొల్పిటకై యెన్నియో శివ, విష్ణులయములనిర్మించి, నిత్య నైవేద్య, దీపారాధనలకునై, మడిమాన్యములు (దేవాదాయములు) సమర్పించి శాశ్వతధర్మముల నెల

కొల్పి కీర్తికాములైరి. అట్టి పుణ్యమూర్తుల సంతతి వారముగు మనము కొరతవడిన, విద్యాదేవతయగు శారదాంబకు భవనములునిర్మించి ఆలయసంరక్షణకు గాను కానుకలుసమర్పించి యందు నుత్సాహపూరితులగు భాండాగారాధిపతులను నియమింపవలెను. ఈ భాండాగారాధిపతులు విద్యావంతులుగను, శాంత చిత్తులుగను, సుగుణవంతులుగను, జనాకర్షణపరులుగను యుండవలెను. ఇట్టి సుగుణములు గలిగియుండిన గ్రంథాలయములు, సర్వజనాదరిణీయములై, దినదిన వర్ధమానములై తేజరిల్లగలవు. యీ గ్రంథాలయములను వృద్ధిబుంపవలెనన్న, నాగరికాక్రేసరులగు యమెరికాదేశస్థులవలె, మనగ్రంథాలయములు జనుల నాకర్షించునవిగా జేయవలెను. సర్వస్వాతంత్ర్యంబు లలవడుటకు, విజ్ఞానధనంబునొందుటకు, ప్రకృతి ఆధ్యాత్మికము దెలిసికొనుటకును, సూక్ష్మములో మోక్షమనునట్లు యీగ్రంథాలయములై సాక్షిభూతము లగును. ఇట్టి సర్వోత్కృష్ట గుణాతిశయములను బట్టియే మనపౌరాణికులు దేవాలయములకుతోడు పెక్కుచోట్ల సీగ్రంథాలయములను స్థాపించియుండిరి. ఒక్కదేవాలయమున నాముష్మిక సాధనంబు దెలుపునుగాని, గ్రంథాలయమున విజ్ఞానసంపత్తితోగూడు కొని ఐహికాముష్మిక సుఖసాధనము గలుగజేయును. నాగరికతవ్యాపించిన ప్రతిదేశమందును, గ్రంథాలయములు నిర్మిల్లి యభివృద్ధిజెందినవి. యూరఫ్ఖండము ఆర్యున్నతస్థితి నందినదన్న గ్రంథాలయములై చాల వరకు కారణమని దలంపవలెను. పూర్వమువలెనే మనదేశ మభివృద్ధి బొందవలెనన్న, మన పూర్వుల హృదయసీమలందు దేవళము లెంత గౌరవనీయములుగ నెలకొల్పబడినవో మన హృదయసీమలందీ గ్రంథాలయములంత గౌరవముగా నెలకొల్పవల

యును. మనపూర్వులచే వ్రాయబడిన దేశచరిత్రలు గాని, మరేగ్రంథములుగాని, పరహస్త గతంబగుట చేతనేమి, క్రీమిభక్త్యంబుననేమి, అగ్ని దగ్ధంబున నేమి, యంతరించగా నున్నవాటిసైన తాళ పత్రాది గ్రంథంబులుగూడ నేకరించి, రక్షించి, భాండా గారముననింపి మాతృభాషాపోషకులై యభివృద్ధి గాంచువారు ఃస్యులు. యీగ్రంథాలయాభివృద్ధియే మన కామ్యార్థము లొసగుసాధనము సౌఖ్యప్రదము. ఇంగ్లండు జర్మనీ మున్నగుదేశంబులందు, గ్రంథాలయములేని కుతూహలమునహితము లేదనియే జెప్పవచ్చును. నెలకు వందలకొలది గ్రంథములు సంపాదించి గ్రంథాలయములనింపి కుతూహలులగుచున్నారు. ఆదేశమందు ధనికులెంతయు ధనసహాయము చేయుచుందురు. గ్రంథాలయోద్యమమునకు జనకతుల్యులని నువర్ణాక్షరములతో బేర్కొనబడుచున్న ఒక “అండ్రూకార్నీజి” యను ధనికుడెన్నియో గ్రంథాలయములనిల్పి ప్రోత్సహపరచెను. అట్టి మహనీయు లీదేశమున కొరతపడుట మన దురదృష్టమని తలచవలెను. గ్రంథాలయములసంఖ్యగూడ మన దేశంబున స్వల్పముగ గోచరించుచున్నవి. ఒక్క బోంబేరాజ్యము లోమాత్రము శారదాదేవి రాజు యొక్క యాదగణ బొందగలిగినది. ఆరాజ్యములో ప్రతియొక్కపాఠశాలలో గ్రంథాలయమున్నట్లు తెలియుచున్నది. పాఠశాలకు సంబంధములేని యితర గ్రంథాలయముల నెన్నియో రాజాగారు పోషించుచున్నారు. అటునున్న కేంద్రగ్రంథాలయములనుండి జిల్లా తాలూకా గ్రామగ్రంథాలయములకెంతయు సహాయసంపత్తిగలదు. మ్యాజిక్ లాంతర్ల వల్లనేమి, చిత్రలేఖనవల్లనేమి, యీగ్రంథాలయములు ప్రజల నాకర్షించుచుండును. శ్రీశాఖ, బాలశాఖయను విభజనలుగూడ ప్రతిగ్రంథాలయమందు బొడగట్టుచుండును. ఇట్టి సత్సంకల్పముతో గ్రంథాలయోద్యమమునకు దోడ్పడుచున్న బోంబే మహారాజగు శ్రీ

“శాయాజీగయక్వార్” మహాశయులెంతయు ధన్యులు. మరపురాని సచ్చరిత్రతో శ్రీవారి నామము నువర్ణాక్షరములతో విలసిల్లుచుండును. బోంబేరాజ్యమును తిలకించియే శ్రీ తిరువాన్కూరు మహారాజాగారుగూడ తమరాజ్యమందు గ్రంథాలయోద్యమము విస్తరింపజేయుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. ప్రతిరాష్ట్రమునందును గ్రంథాలయోద్యమమునకు తమ జీవితసర్వస్వమునుగూడ ధారపోసిన మహామహులు కొందఱుండబట్టియే శారదాదేవి సజీవముతో నుండగలిగినది. 1910-11 లో మన యాంధ్ర రాష్ట్రమున, గ్రంథాలయోద్యమము ప్రారంభింపబడి, దినదినప్రవర్ధమానము బొందినదంటే దానికి చిరస్మరణీయులగు యిద్దరువ్యక్తులు గలరు. ఒకరు క్రిశ్చియన్లైన నూరి వెంకటనృసింహశాస్త్రిగారు; రెండవవారు నాటినుండి నేటివరకుగూడ యెడతెరిపిలేని గ్రంథాలయ సేవజేయుచున్న శ్రీయుత అయ్యంకి వెంకటరమణయ్య పంతులుగారు. ఆంధ్రరాష్ట్రమున గ్రంథాలయోద్యమము చిరస్మరణీయము బొందవలెనన్న మన మెల్లర ముపేక్షాపరులమై యూరకొనక ప్రతిమానవుడు, స్వకుటుంబాభివృద్ధి, స్వశరీరారోగ్యము నెట్లుగోరుచు బాటుపడునో, గ్రంథాలయోద్యమమునకుగూడ నట్లు పాటుబడుట, తనపరమావధి యని దలచవలెను. దేశారాధన ప్రతివ్యక్తికి యమూల్యాధరణము. దేశోద్ధరణకు కృషిచేయవలెనన్న, దేశసేవచే జీవయాత్రనడుపుచు పాశ్చాత్యదేశములతోబాటు మనదేశమును పోటీకి నిలుపి, పురాతన మహాన్నత్య నిత్యసామ్రాజ్య సౌభాగ్యములు తిరిగి ప్రసాదించి, తద్దేశవానుల యార్థికవృత్తులు సంపాదించి వారి సౌభాగ్యములు పాలు బంచుకొనవలెనన్న, మన దేశము తొల్లింటియాన్నత్యము, సిరి సంపదలు సత్కళాభివృద్ధిబొంది, మన భావికాలాభివృద్ధికి, మూలకారణులగు విద్యార్థులగు యువకులకు నీతిమార్గములు ప్రసాదించవలెనన్న, మన బాలబాలి

గృహ లక్ష్మీ

కల విద్యావ్యాసంగములు అభివృద్ధి, దేశబాంధవుల భావోదయముల ప్రకాశింపజేయుట, దేశము యొక్క ప్రాభవప్రతిష్ఠలను, కీర్తిగౌరవములును గాపాడుట, మానవహక్కింకలను, స్వాతంత్ర్యములకును శాశ్వతమైన పునాదులు వేయుట, జ్ఞానులయు, త్యాగులయు, వీరులయు సచ్చరిత్రలు మరల పురానట్లు చేయుట, ఇయ్యవి చేయవలెనన్న గ్రంథాలయములే సాక్షిభూతములని గ్రహింపవలెను. వేలకొలదిగ్రంథాలయములు స్థాపింపజేసి యందున్న జ్ఞానామృతమును ప్రజలు గ్రోలునట్లు చేయవలసిన బాధ్యత, గ్రంథాలయ సేవకులయం దున్నదనుమాట మరువగూడదు.

భారతదేశీయ మహాజనసభాధ్యక్షులగు పండిత జవహర్‌లాల్ నెహ్రూగారు ఆలహాబాదులో ఆనందభవనమం దొకపెద్దగ్రంథాలయమును స్థాపింపకల్పించి యుండుటలో గ్రంథాలయోద్యమమందు శ్రీవారికెట్టి యాదరణాభిమానములు గలవో గ్రహింపుడు. ఆంధ్ర సోదరులీ ముస్సమయమును, జారవిడువక తగుసహాయ సంపత్తులతో గ్రంథాలయోద్యమమున కెంతయు తోడ్పడెదరుగాక యనియు, భగవానుడీ సత్సంకల్ప మచిరకాలములో నెరవేర్చుగాక యనియు ప్రార్థింపబడి యెడిది.

మాల

మద్దూరి అన్నపూర్ణయ్యగారు

దేవళంబు మాల దివ్యంబుగాగట్టు
అందుగొల్వహక్కు నందలేడు;
బావిత్రవృ మాల పగల్గెల్లవనిచేసి
దానినీరువాడు త్రాగలేడు;
మేడగట్టిమిగుల మేలొనరించును
మాలదానియందు మసలలేడు;
రోడ్డువేయమాల రుధిరంబుజిమ్మును
అందునడువహక్కు పొందలేడు
చేనుదున్నుమాల చెమటనుగార్చుచు
గంజియైనలేక గింజుకొనును;
పాఠశాలమాల పరమభక్తినిగట్టు
అందుచమవలేడు డెందవలర;
వస్తుయంప్రమెల్ల వానిచేసాగును
భార్యకైనబట్ట బడయలేడు;
కర్మనెల్లనీవు కొతుకమొప్పార

పంచినామభువిని పాళ్లుచేసి (?)
సుఖమదెల్లనీది దుఃఖముమాలది
బుద్ధియన్ననీదె బుద్ధియాకార!
ఫలమదెల్లనీది పనియెల్లవానిది
శక్తియున్నమాల భుక్తిగనడు
అన్నియున్న పెద్దఅన్నయ్యవేసుమ్మ
ఆర్యననుచుదెల్పు నధముడివు.
మాలవానికిలను మైలనుమాత్రమే
అనుభవింపగల్గు హక్కుగలదు
వేదవానికుర్చి వేదనయొక్కటే
యావదాస్తియగునె నార్యపుత్ర!
ఆర్యధర్మమన్న నర్థంబునిదియెనా
చాలుచాలునీదు స్వార్థబుద్ధి!
వేదమతముయొక్క విధియిట్టిదై నచో
వందనంబుబాబు వద్దుమాకు,

[లలిత భాస్కరరావు సోదరి. పద్మ వీరికి స్నేహితురాలు. లలితకు సహపాతి. మాతాపితలు లేనిది. లలితా భాస్కరులతో కూడి ఆడుకొంటూ వుండేది. భాస్కరరావు బార్ అట్ లా చదవడానికి ఇంగ్లండు వెళ్లేడు. లలితా పద్మలు మెట్రికులేషను పరీక్ష ముగించారు. లలితకు వివాహనిర్ణయమైంది. చిన్నప్పటినుండి మగవాళ్లంటే గిట్టని పద్మ కది రుచించిందిగాదు. మగవారి దౌర్జన్యాలు ఏ కరువుపెడుతూ లలితను పెళ్లి మానేయమంది. కాని లలిత ఆశయాలు వేరు. పెళ్లి చేసుకొంది. పద్మకు కోపం వచ్చింది. ఆడువారి అబలత్వాన్ని నిందించింది. ఆ ఆశయాల తోనే బి. ఎ. ప్యాసయింది. స్త్రీలు పెళ్లాడి బాధలెందు కనుభవించాలి అనే ఛోరణిలోనే ఎపుడూ వుండేది. తరువాత కథ చదువండి.]

౪

“లలితా! బి.ఎ. ప్యాసయాను. నీవలెనే తిన్నతిన్నగా మిత్రురాండ్రందరు నన్ను వదలి పోయినారు. అనగా వివాహాలు చేసుకోని అత్తవారిండ్లకు వెళ్లారు. నామాట లొక్కరి కైన చెవుల కెక్కలేదుగదా అన్న విచారం. మన జాతిలో ఇంత దుర్బల ముండడం వల్లనే పురుషస్వాములు మన నిలా బాధిస్తున్నారు.

ఇక నాస్థితి. మాట్లాడానికి కెవరూ లేరు. దినమంతా గ్రంథాలు, వార్తాపత్రికలు చదువుతుంటాను. చదువుతూ చదువుతూ విసిగినప్పుడు మాత్రం ఎవరైన

మాట్లాడానికి, సాయింత్రం మికాదుకు వెళ్లడానికి ఉంటే బాగుంటుందినిపిస్తుంది. మా వదినెకు యింటిపనులవల్ల తీరికేలేదు పాపం. ఏంచేయాలి తోచదు. రాత్రిళ్లు గూడా ఏదో ఆవేదనగా ఉంటుంది. త్వరగా నిద్రపట్టదు. చట్టినాకలత నిద్ర.

మన మిత్రులలో ఒకళ్లైన ఉత్తరం వ్రాయరు. వాళ్లు ప్రస్తుతం తమ యానం దంలో నన్ను మరచుకుంటారు. ముందు ముందు దెన్నటికైనా జ్ఞాపకానికి వస్తాను. వారి యీ ఆనందం అస్థిరమైందనే నా కింకా నమ్మకం. కాబట్టి నామాట లెన్నటికైనా నిజం గాకుండాపోవు.

“సోదరీ! నీవైన మరచిపోవనుకుంటాను నన్ను. వారంరోజుల కొకటైన ఉత్తరం వ్రాయుచుండుము. నే నెల్లప్పుడూ మీ శ్రేయమే కోరుచుందును. కాబట్టి శంకించక నీ కష్టసుఖములను తెల్పుచుండుము. ముందేమి రానున్నా యిప్పుడు మాత్రం సుఖస్తూనే ఉన్నాను. అదే పదివేలు.

ఇట్లు

పచ్చా.”

ఈ ఉత్తరంవల్ల నాకు కొంత విచారం గల్గినప్పటికీ, పద్మహృదయ మొక కోరి

గృహలక్ష్మి

కతో బాధపడుచున్నది. ఆ బాధ నివారించు మందు, దాని అన్న నిర్బంధము వల్లనే నా పుచ్చుకొనక తప్పదు.

పద్మ ఉత్తరానికి ప్రత్యుత్తర మిచ్చాను. దాని బాధ నువశమింపజేయునది, జీవితానంద మొసంగునది, వివాహమేనని దాని నిర్వహణార్థము తగినవరుని తానే చూచుకొనుట మంచిదనిగూడా వ్రాశాను.

నే నీ ఉత్తరం వ్రాసిన కొలదికాలానికే మా పద్మను చూడడం తలపించింది. మా అన్నయ్య బ్యారిష్టరీ పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడై యింటికి వస్తున్నాడు. మా దంపతుల కాహ్వానం వచ్చింది. ఇద్దరం వెళ్లాలి మా పుట్టింటికి.

పద్మ బొత్తుగా మారిపోయింది. ముఖం పాలిపోయింది. ఇప్పు డా ఉత్సాహం, ఆ చిరునవ్వు, ఆకాంతి పద్మముఖంలో కనబడడంలేదు. దాని ముఖం ఎండి నవ్యత నొందడానికి సుధావర్షము కోరుతున్నట్లుంది. ఎప్పు డేదో ఆలోచిస్తూనే ఉంటుంది. ఎవరోగూడ ఎక్కువ మాట్లాడదు. దాని మనస్సులో ఏదో బాధపడుతూ న్నట్లనిపించింది నాకు. ఆ బాధకు కారణం దానికిగల రెండు వ్యతిరేకాభిప్రాయములే. వివాహం చేసుకోవడమా? చేసుకోకపోవడమా? మాటపట్టుదలగల పద్మ త్వరగా తన పరాజయాన్ని ఒప్పుకోవడంలేదు. తనకు గలిగిన కోరిక నణచి వేయడానికే విశ్వప్రయత్నం చేస్తోంది.

పద్మను చూడడానికి వెళ్లాను. కుశల

ప్రశ్నలైనయి. దాని యీస్థితికి కారణమడిగాను. చెప్పలేదు. రాత్రిళ్లు ఎక్కువగా చదవడంవల్ల యిలాంటి మార్పు గల్గిందన్నది. కాని నన్ను చూడ్డంతోటే అపమానం గల్గింది దానికి. దాన్ని కప్పి పుచ్చే ప్రయత్నం చేసింది. లేని నవ్వు తెచ్చిపెట్టుకుంది. దాని యవస్థచూచి నాకు జాలిగల్గింది. మా అన్నయ్య “రేపు వస్తున్నాడు, నీ బాల్య స్నేహితుడు స్టేషన్ కు వస్తావా” అని అడిగాను. “నచ్చుకంటేదు. రేపు చూద్దామనే” అన్నది. నేను లేచి ఇంటికి వెళ్లాను.

౫

మా ఇల్లంతా మహానందంలో మునిగి ఖేలుతోంది. మా అన్నయ్య బొంబాయి నుండి తెలిగ్రా మిచ్చాడు. నిర్దేశింపబడిన వేళకు మా నాన్న, నేను, మావారు స్టేషన్ చేరుకున్నాం. అన్నయ్య నెదుర్కోవడానికి పద్మను రమ్మని మళ్లీ కబురు చేశాను. శరీరం స్వస్థతగాలేదని రానంది. ఇలాంటి సంతోషాల్లో అందరికన్న ముందు దూకే పద్మ ఇప్పుడు అందరికంటే వెనుకబడ్డది. తా నేదో గొప్ప అపరాధం చేస్తున్నట్లు భయపడుతుంది మాతో సంచరించడానికి.

రైలు రాగానే రెండవ తరగతి బండి వద్దకి వెళ్లాలి. మా అన్నయ్యదిగాడు. మా మనుష్యులు ఆయన సామాన్లు తీస్తున్నారు. ఎంతోకాలానికి చూచాడు స్వజనాన్ని అన్నయ్య. మాకందరి కొకేపారి

ఆనందబాష్పాలురాలినై. అందరితో కల్పి
కట్టూ అట్టూ చూస్తున్నాడు. “మన పద్మ
కాలేదే? పాపం భర్తతో కాపురం
చేస్తుంటే రావడాని కేలాతీరుతుంది”
అన్నాడు నిరాసతో. “ఆమె శరీరంలో
అప్పుసతగా ఉందిట. అందువల్ల రాలే
దన్నయ్యా!” అన్నాను నేను. మేనుంతా
ఇట్లు చేరుకున్నాం సంతోషంగా.

నురు స టి రో జ పద్మవద్దకి వెళ్లాను
అన్నయ్య రమ్మన్నాడని చెప్పడానికి. నేను
వెళ్లేసరకు పద్మ తనలో తా నేదో ఆలో
చించుకోని ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకుం
టోంది. దాని యీస్థితి నన్ను సంతోష
పెట్టింది. కాని దీనికి కారణం? నన్ను తా
హంతోటి ఎదురుకోని కూర్చోమంది.
అన్నయ్యను గురించి కుశలప్రశ్న లడిగింది.
ఆయన్ను గురించి క్లుప్తంగా కొన్నివిష
యాలు చెప్పి, తన్ను చూడ్డానికి రమ్మన్నా
డని చెప్పాను.

పద్మ:—సరే! ఇన్నిసంగతులు చెప్పావు
గాని మీ అన్నయ్య ఒక లేడిని మెడకు
గట్టుకొచ్చాడా? మన బ్యారిస్టర్ గార్ల కది
మొదటి క్యాలిఫి కేషన్.

నేను:—చెప్ప మరిచాను. తెచ్చు
కున్నాడు. అహాహా! ఆమె అందం చెప్ప
డానికి నా తరంకాదు. ఆమెను చూప
డానికే ఇప్పుడు రమ్మనడం.

ఈమాట విన్నంతోనే ఒకనిట్టూర్పువిడి
చింది పద్మ. “మన భారతీయయువకులు

తమశీలాన్ని పాపచేసుకుంటున్నారు గదా”
అంది విచారంతో. పద్మ నాకు నడినైతే
బాగుండే దనిపించింది. వారి వాంఛకై
అనన్యనామాన్యంగా ఉంటుంది. పైచేళ్ళు
ఎలాఉందో.

“పద్మా? లేవే! వెడదాం! పాపం
అన్నయ్య నిశ్చీస్తుంటాడు” అన్నాను.

పద్మ:—నన్నా ప్ట్టే నిర్బంధపెట్టబోకు.
తొందరేవచ్చింది. చూద్దాంలే. అయినా
యశావసమందున్న పురుషులను చూడా
లన్నా, మాట్లాడాలన్నా భయమేస్తుంది.
కాబట్టి ఇప్పటికే “క్షమించ ప్రార్థించితి”నని
చెప్పుమిఅన్నతో. ఇన్నాల్సేనా పద్మ
జ్ఞాపకంఉన్నందులకు నాకృతజ్ఞతావందనము
నీవే వారి కందచేయి.

“యీదొంగవేషాలన్నీ కట్టిపెట్టు, నీవు
రాకతప్పదు” అని పద్మనుచేయిబట్టిలాగాను.
లేచి “సరేపద” అని బయల్దేరింది.

దారిలో “సరేగాని లలితా! నిజంగా
భాస్కరావుగా రొక ఆంగ్లస్త్రీని వివాహం
చేసుకున్నాడా? మీనాన్న ఆమెనింటి కెలా
రానిచ్చాడు. మీఅమ్మ గోలపెట్టడం
లేదా?” అంది.

నాకు నవ్వాచ్చింది “తొందరపడతావే?
అన్నీ తెలుస్తాయిగా?” అన్నాను నవ్వుతూనే.

మాయిల్లు ప్రవేశించాం. మాఅన్నయ్య
మా యల్.యల్.బి. గారూ ఏదో మాట్లా
డుతూకూర్చున్నారు. అక్కడికే వెళ్లాం.
“అన్నయ్యా! పాపం పద్మ మీ ఇంగ్లీషులేడీ

గృహ లక్ష్మి

గార్ని చూడాలనొచ్చింది. చూపింపరే” అన్నాను నవ్వుతో. వాడిద్దరూ నవ్వారు. పద్మకు కోపంవచ్చింది. పరాజయం లభించింది పాపం!

భా:—పద్మం! కూర్చో. నీవితడనుక వివాహం చేసుకోకుండాఉండి బి.ఏ. చదివావంటే చాలసంతోషించాను. ముఖమంతా పాలిపోయింది. జబ్బేమన్నాచేసిందా? లేక ఎక్కువగా చదవడంవల్ల ఇలా మారిపోయినావా?

పద్మ:—జబ్బేలేదు. చదవడంవల్లనే ఇలా అయిందనుకుంటాను.

నేను:—అదీకాదన్నయ్యా! మీ పురుషుల నందరినీ ఒక మహాసముద్రంలోముంచి, తాను మహారాజుగా, తనప్రజలంతా స్త్రీలుగా, యీ స్రవచా న్నేలుకోవడానికి మార్గాలాలోచిస్తోంది. ఆ ఆలోచనల్లోనే నిద్రాహారాలుగూడ మానేసిందేమో?

భా:—ఇప్పుడుగూడ నీవు మాఅందరికీ మహారాణివే. మేము నీఆజ్ఞలకు బద్ధులమే. దాని కింతప్రయాసం ఎందుకు పడ్డా!

పద్మ:—లలితా! వేళ్ళాకోళ్ళంచేయడానికా నన్నిక్కడికి రమ్మన్నావు?

నేను:—నిజంచెప్తే నీకింతకోపం ఎందుకు?

భా:—పడ్డా! పోనీ ఆనంగతి డ్రాప్ చేద్దాం! గాని చిన్నప్పటికళాకాంతులు లేవేనీముఖంలో? అదిగాక నాముందు సిగ్గుగూడ పడుతున్నావు. కారణం?

పద్మ:—సిగ్గెందుకు? అయినా బాల్య వస్త్రే ఎల్లకాలంఉంటుందా?

భా:—ఏండ్లు వచ్చినయి. అంతేగాని నాకు నిన్నుచూస్తే మల్లి ఒకపరియాయం నీతో ఆడుకోవా లనిపిస్తుంది.

నేను:—అబ్బో! చాలా పెద్దకోరికే కోరావు అన్నయ్యా!

భా:—ఇందులో తప్పేముంది. చదువుకున్నవాళ్ళలోగూడ పూర్వపుభావా లుండవనుకుంటాను.

నేను:—అలాకాదు. పద్మాదేవిగార్ని అసలు పురుషులంటేనే గిట్టదంటే నీతో ఎలా ఆడుకుంటుంది. నీవు పురుషుడవు కావా?

పద్మ:—తిగ్గి నీఉపన్యాసం మొదలెట్టావు లలితా! నిన్ను మాట్లాడించించెవరు?

“మీరే మాట్లాడుకోండి నేను వెడతాను” అని లేచి లోపలికివెళ్ళాను. మాయల్.యల్.బి.గా రిదివరకే స్నానానికి వెళ్ళారు.

వాడిద్దరూ సుమారొకగంటనేపు మాట్లాడుకొన్నారు. ఇంగ్లాండువిషయాలు కొన్ని మాఅన్నయ్యచెప్తుంటే లోపల ఉండి విన్నాను.

౬

నేనూ అన్నయ్యా, పద్మ పికారుకు వెడుతుండేవాళ్ళం సాయంత్రం. పద్మముఖంలో జీవం కనబడుతుంది. ఇది భాస్కరసందర్శన

మహాత్మ్యమేమో ననుకున్నాను. అది ప్రకృతి సిద్ధమేగా!

పద్మ ఇంట్లోనే ఆగిపోయినాను నిర్బంధం వల్ల సాయంత్రం షికారునుండివస్తూ. లోపలికి వెళ్లగానే పరధ్యాసంగా అన్నట్లుగా అన్నాను. “పాపం! పద్మం శీతకరకిరణ ప్రసాదమున కృషించి ముకుళించి యిప్పుడిప్పుడే భాస్కరోదయమున ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతోంది.”

“ఏం లలితా! నీకేం మతిపోయిందా? రాత్రిపూట భాస్కరోదయమేమిటి? పద్మం వికసించడమేమిటి” అని నవ్వింది పద్మ.

నేను:—నవ్వుతూ “ప్రియసందర్శనం వద్దాని కెంతసంతోషం కలిగించింది. ప్రకృతిలో భగవంతుడొక ప్రత్యేకవ్యక్తికి, మరొక ప్రత్యేకవ్యక్తితో ప్రేమబంధమేర్పచి యుంచాడుగదా” అన్నాను.

“ఎప్పుడూ నీకు ప్రేమ, ప్రియులముచ్చటలే. బ్రహ్మచారిణి ముందలాంటిమాటలు ముందెన్నడూ మాట్లాడుబోకు” అన్నది చిరునవ్వుతో.

నేను:—అలాగే! తమరుకూడ గృహిణులై తే ఇంతకన్న ఎక్కువేకావాలి. తొందరెందుకు. కొద్దిలోనేఉంది.

పద్మ:—అయితే! నేను వివాహం చేసుకుంటాననే నీయభిప్రాయం? ఎన్నటికీ చేసుకోను.

ఆమాటల్లో పూర్వపు పట్టుదల కనబడలేదు.

పద్మ:—అదంతా ఏమోగాని, పురుషులతో ఆపవిత్రదాంషత్యసంబంధంకంటే స్నేహభావంతో నిర్మలంగా సంఘటిస్తే బాగవిపిస్తుంది.

నేను:—అవు నలాగే తోస్తుందివును. ముందు —

పద్మ:—ముందు? ముందేమైతుంది?

నేను:—ఏమైతుందో నేను చెప్పను, గాని నిన్న మీ అన్నయ్య మా ఇంటికివచ్చి మానాన్నతో ఏమో మాట్లాడుతున్నారు.

పద్మ:—(ఆత్రంతో) ఏమిమాట్లాడారు? నీకేమైనా తెలుస్తే చెప్పు!

“నాకే తెలుసు. మీ అన్నయ్యనే అడగ గూడదా?” అని లేచాను వెళ్లడానికి. పద్మ యింకా కూర్చోనున్నది కాని రాత్రినిండున వేళైందని బయల్దేరేను.

“వదినా! తిర్గిరేపు దర్శనం చేసుకుంటారు” అని అంటూ పరుగెత్తాను. పద్మ లోనికి వెళ్లిపోయిం దనుకుంటాను.

మాయింట్లో అందరం భోజనాలు చేస్తున్నాం. పద్మసోదరుడు మాట్లాడినవిషయం చెప్పారునాన్న. భాస్కరావుకు పద్మతో వివాహంచేయాలని ఉందన్నాడు. మానాన్న వరదక్షిణపక్షమువాడు కాడు. లేకుంటే అన్నయ్య ఇంక్లాండువెళ్లిన ఖర్చులై న సంపాదించేవాడే. భాస్కరునడిగి చెప్తానన్నాట్ట. అన్నయ్య తలవంచుకొని లోలోననవ్వుకుంటున్నాడు.

గృహ లక్ష్మీ

“ఏం! భాస్కర్! పద్మతో వివాహం నీకిష్టమేనా?” అన్నాడు నాన్న.

భాస్కర్:—నాన్నా! ఆ పిల్ల అసలే వివాహం చేసుకోకుండా జీవితం సాంతం బ్రహ్మచర్యంగా గడుప దలచిందటగా?

మాఅమ్మ వడ్డిస్తూ “ఏమోనండి మహా గడుసుపిల్ల. చదువుకున్నాల్లా కిదోరోగం” అంది.

మేమంతా నవ్వారు. “కోడలిమీద హుకుమ్ చలాయించడానికి వీలేదనా? ఆక్షేపిస్తున్నావు” అన్నాడు నాన్న.

నేను:—అసలు పద్మ మీకు కోడలు కావడ మెలా? వివాహం చేసుకోదుట నాన్నా!

నాన్న:—అదంతా వాండ్రు అన్నయ్య ఏర్పాటు చేసుకోండే నాతో ఎలా మాట్లాడుతాడు.

నేను:—పద్మకిష్టమైతే అన్నయ్యనొప్పించేపూచీ నాది.

భోజనాలు పూర్తిఅయినవి లేచాం.

అంతా నిశ్చయమైంది. ముహూర్తంగూడ పెట్టుకున్నారు. పద్మ, వాళ్ల అన్న వదిలే ఒకేతీరుగా నిర్బంధపెట్టడంవల్ల ఎలాగో ఒప్పుకుందిట! అయినా లోకులంతా దంపతులుగా భావించినా తానుమాత్రం అలా ఉండదట. ముడిపడ్డాక ఏలాఉన్నారే ననుకున్నాను.

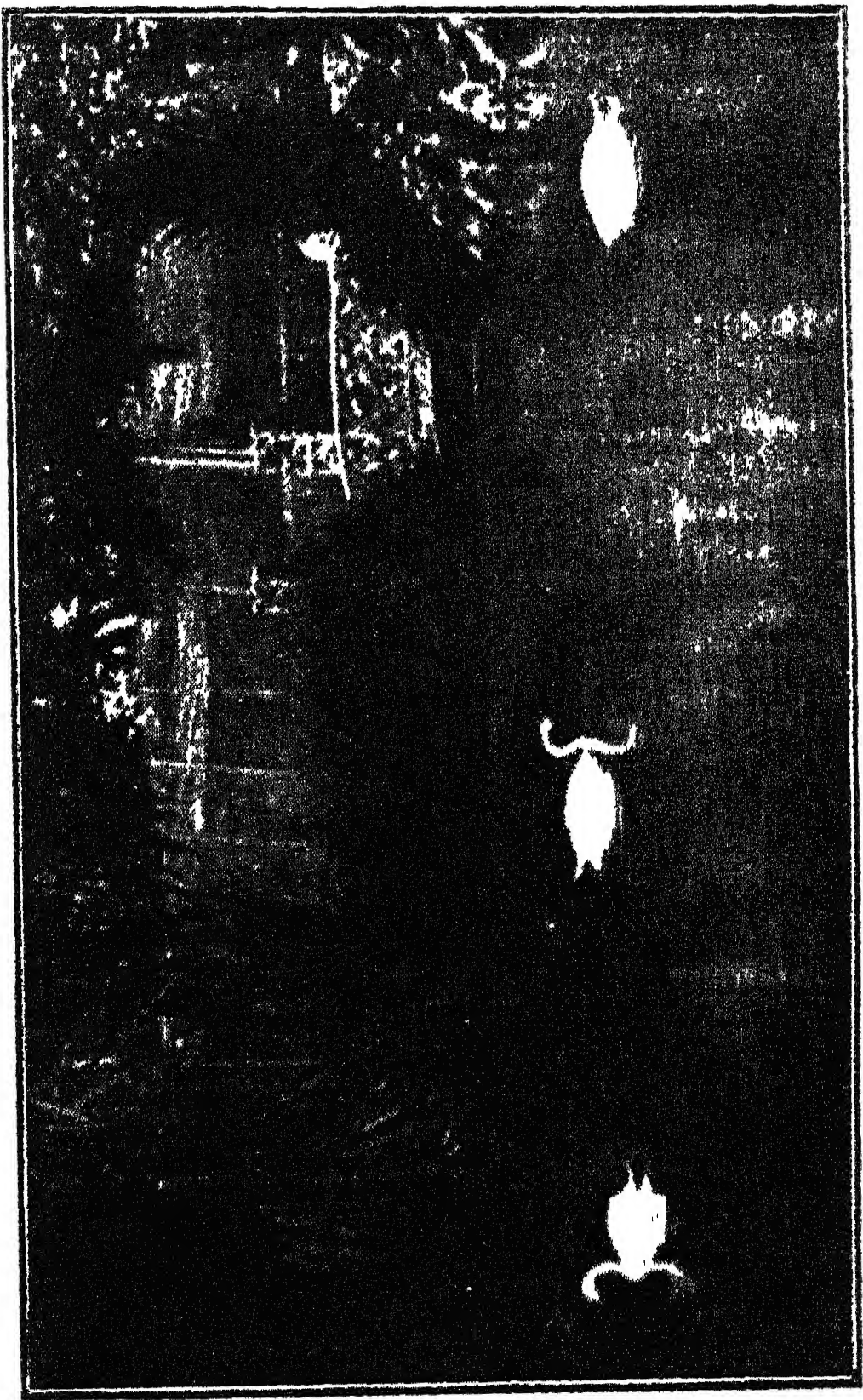
బంధువులంతా వచ్చారు. ఎంతోమంది

మిత్రులువచ్చిరి. వివాహం మహావైభవంగా జరిగింది. తగుమూకలులేవు. బ్రాహ్మణ సంతర్పణలులేవు ఒక్కదినముతప్ప. తక్కిన నాల్గదినములు బీదలకు పెట్టించాం. చూచినవారు, విన్నవారుగూడ ఆనందించారు వీరి దాంపత్యానికి. వధువు 18 సంవత్సరముల కన్య బి. ఏ. ప్యాస్ అయింది. నరుడు బ్యారిస్టర్ 25 సంవత్సరముల బ్రహ్మచారి. ఇద్దరు బాల్యమిత్రులు. ఒకరినొకరు వరించుకున్నారు. ఈ మధ్యకాలంలో బాల్యవివాహములు ప్రబలి మనసంఘాన్ని పాడుచేసినయిగాని పూర్వం ఆర్యుల్లో యిలాంటి వివాహాలే జరుగుతుండేవట.

వివాహం పూర్తిఅయింది. ఆరవనాడు సాయంత్రం మాఅన్నయ్య, పద్మా, తోటలో తిరుగుతున్నారు. చిన్నగా నేను వారిని వెంబడించాను కానరాకుండా, నాచేతులో క్యామరాఉంది. వా రొకచోట కూర్చున్నారు. పద్మభుజంమీద అన్నయ్య చేయి వుంది. పద్మ తనతల అన్నయ్య భుజం మీదపెట్టి అయనముఖం చూస్తోంది. ఇదే సమయమని స్వాప్ కొట్టాను. నా కోరిక నెరవేరింది.

మర్నాటివరకు ఫోటో తయారైంది నా కోరికప్రకారం. దానిక్రింద “అపజయము” అని వ్రాశాను.

ఈపటం తీసుకోని అన్నయ్య గది ముందుకు వెళ్లాను. లోపల నూతన దంపతులున్నారు. ‘నేను లోనికి రావచ్చునా?’

బాంబాయి, విక్టోరియా గార్డెన్స్‌లోని హంసలు పోలిన చిత్రము.

త స్మ య త

అన్నాను. “సంతోషంగా” అన్నా డన్న య్య. లోనికి నెట్టాను. “అన్నయ్యా! నీ కోపోటో చూపిస్తాను. మహాచిత్రమైంది, గాని పది నెతోమాత్రం దానిసంగతి చెప్పకు” అన్నాను. పద్మనైపు చూస్తూ. పద్మ ముఖం వాల్చుకుంది తనకుగూడా చూపలేదన్న కోపంతో. అన్నయ్య ఫోటో చూచి ఒక్క-పెట్టున నవ్వాడు, పద్మనైపు చూస్తూ.

పద్మ:—ఏమిటా సంతోషం, పట్ట లేకుండా ఉన్నారు?

“వదినా! నీ పెండుకు కోపం! పోనీ, నీవుకూడ చూడు” అంటూ చూపించాను

చిత్రాన్ని. కోపంవచ్చింది, తన పరాజయాన్ని చిత్రించానని. ‘అబ్బా! ఏం దొంగవేషాలు?’ అన్నది.

నేను:—వదినా! యీదంపతులు ప్రపంచంలోకల్లా అద్వితీయులు, కాబట్టి యిలాంటి చిత్రాన్ని ఏదైన పత్రికకు పంపిస్తాను మీ పేర్లుగూడ వైనవానీ. అనుజ్ఞ యిస్తావా?

“ఏమో? ఏమన్నా చేసుకో! నా కెందుకు? నాలనుజ్ఞ తీసుకొనే ఈవని చేశావా? ఇప్పుడుమాత్రం నాలనుజ్ఞ ఏల?” అంటూ కోపంతో బైటకునెళ్లింది ఆ పటం గుంజుకోని.

గ మ నిం పు

గాబోపు అట్లబరు మాసారంభమున యథాప్రకారము గృహ లక్ష్మి దసరా సగచిక నెలువడును. దానిలో స్త్రీలచే మోక్షము రచియింపబడు వివిధవిషయములకు సంబంధించిన చక్కని పద్య గద్య వ్యాసములు ప్రకటింపబడును. దీని కార్య విధ్వత్సదరీమణుల సాహాయ్య మత్యంతావశ్యకము. కావున సోదరీమణులెల్ల తమ పద్య గద్య వ్యాసములను సాధ్యమైనంత త్వరగా బంపి దసరా గృహలక్ష్మి సర్వాంగ సుందరిగా వెలువడునట్లు తోడ్పడుదురని మనవి. రచయితలు తమ ఛాయాచిత్రములనుగూడ పంప ప్రార్థన.

సంపాదకుడు.

ఈ హత్యానేర మెవరిది?

గర్భాశయరోగాలను పారద్రోలుటకు
మార్గము వెతుకని ఆమెదే
అని సత్యము ప్రతిధ్వనిస్తున్నది.

ఆమె అశ్రద్ధవల్ల సహజసంతానము —
యేదో లోలోసనే గొంతు నొక్కి
చంపినట్లుగా లేకపోతున్నది.

గర్భాశయరోగాలను పారద్రోలి ఆరో
గ్యము సంపాదించుకొన్న స్త్రీకి సహజ
మైన సంతానసౌఖ్యము లభిస్తున్నది.

గర్భాశయరోగ నివారణమునకు
“లోద్ర” పెట్టినది పేరు.

సంతానసంజీవి — ఆరోగ్యప్రదాయిని
“లోద్ర.”

తీసరికుటీరం — మదరాసు

ఏజంట్లు : శీతారాం జనరల్స్టోర్సు — బెజవాడ

ఆధునిక హిందీకథాలేఖకుల్లో ప్రేమచంద్ జీ సర్వశ్రేష్టుడు. ఆయన వ్రాసే కథలు భావపూర్తితోనూ, మనోవిజ్ఞానంతోనూ కూడివుంటే. ఆయన ‘నేనా సదనం, ప్రేమాశ్రమం, రంగభూమి’ మొదలైన నవలలుకూడ చాలావ్రాశాడు. ఆ నవలలు రవిబాబు, శరత్ బాబు వ్రాసే నవలలకు తీసిపోవు. ఆయన వ్రాసిన కథలు చదువుతూవుంటే రమ్యాదేశపు టాల్ స్టాయి జ్ఞాపకం సస్తూవుంటాడు. అందువల్లే ప్రేమచంద్ జీ ‘నవలాచక్రవర్తి’ అను బిరుదాన్ని గ్రహించగలిగాడు. ‘హంస’ మాసపత్రికకు సంపాదకుడు.

ఆయన వ్రాసిన కథలు భారతీయభాషలలోనేకాక విదేశీయభాషలలోగూడ అనువాదం అవుతూవున్నై. మన భాషలోకూడ ఆ ప్రతిభాశాలి వ్రాసిన కథలు, నవలలు అనువాదంచేస్తే చాలా బాగుంటుంది. కొన్ని గ్రంథాలు మన భాషలో కూడ అనువాదం అయినట్లు తెలుస్తూంది. అవి అంత ప్రసిద్ధిలోనికి వచ్చినట్లు తోచడంలేదు. ప్రస్తుతం ఆంధ్రదేశంలో హిందీ చదువుకున్నవారి సంఖ్య జాస్తీ గానేవుంది. కాని రత్నపరీక్షకులం కాలేకపోయాం మనం. మాతృభాషాభండా రాన్ని రత్నాలతో నింపడానికే వివిధభాషలను నేర్చుకో ప్రయత్నించాలి మన ఆంధ్ర సోదరసోదరీమణులు [అనువాదకుడు.]

సంవత్సరంనాటిమాట. నేనొకరోజు షికారువెళ్లు తుండగా నవీనుడు కనుపించాడు. అతను చిన్ననాటి నుండి నాన్నేహితుడు. అతని వాసస్థలం ఆగ్రాపట్టణం. మంచికవికూడాను. నేను అతనికివిషమాజానికి చాలా పర్యాయాలు వెళ్లాను. ఇటువంటి కవితోపాసకుణ్ణి నే నెప్పుడూ చూడలేదు. వృత్తివకాలతు కాని యెప్పుడూ కావ్యచింతనలోనే మునిగిఉంటాడు. అతనికి వాదనా శక్తి బాగాఉండడంవల్ల తరచుగా కేసులువస్తూనే వుంటే. కోర్టువెలుపల కోర్టువిషయంగాని, కేసులవిషయంగాని అతనికి నిషేధం. కోర్టులోవుండే ఆ అయి దారుగంటలేవకీలు. మిగతాసమయమంతా ఆపాదమ స్తకం కవి. ఎప్పుడుచూచినా కవిబృందం అతన్ని అంట గట్టుకునేవుంటుంది. అతనిపదాలు బాణంమోస్తరుగా

తిన్నగా హృదయంలో నాటుకుపోతై. అతని స్వర మాధుర్యం దానికి ముఖ్యకారణం. అతను లక్ష్మీవచ్చే ముందునాకు తెలియజేస్తూవుండేవాడు. ఈదినం అతన్ని లక్ష్మీలో మాడగానే ఆశ్చర్యంగలిగి “నీవెప్పుడు వచ్చావు? కుశలమా? నీవువచ్చేముందు నాకు తెలియ జేయలేదేమి?” అని అడిగాను నవీనుణ్ణి.

“నేనొకవిషత్తులో చిక్కినివున్నా. నీకుతెలియ జేయడానికి సమయంలేకపోయింది. నీ గృహాన్ని నాగృహంగానే తలుస్తా. వేరేప్రయత్నాలు చేయడ మనవసరం. ఇప్పుడు నిన్ను కిష్టపెట్టడానికి వచ్చా. షికారువెళ్ళడం మానేయి ఇంటికివెళ్లిన తర్వాతనా విశత్కథంతా చెప్తా” అని నవీనుడు జవాబిచ్చాడు.

గృహలక్ష్మి

నేను భయంతో “నన్ను చింతానిమగ్నుణ్ణిచేశావు. నీవేమిటి విపత్కథేమిటి! నాకేమిలోచడంలేదు” అని అన్నా.

“ఇంటికి పద. మనస్సు కుదుటపడినతర్వాత చెప్పుతా.”

“పిల్లలంతా కుశలమా?”

“ఆ. అటువంటిదేమికాదు.”

“రెస్ట్రాంటులోఫలహారం తీసుకుందువు గానిరా.”

“ఇప్పుడుకాదు.”

మేమిద్దరం యింటికి బయలుదేరి వెళ్లాం. ఇంటికి వచ్చినతర్వాత పాదాలకు నీళ్లు, త్రాగడానికి మర్బుసు యిచ్చా. కొంతసేపయిన తర్వాత తన విపత్కథంతా చెప్ప ప్రారంభించాడు నవీనుడు.

“కుసుమ వివాహానికి నీవూవచ్చావు. అంతకు ముందే కుసుమను అనేకపర్యాయాలు చూశావు. సరళస్వభావులైన యువకుల్ని ఆకర్షించే గుణాలు ఆమెలోవున్నవనుకుంటా. దాన్ని నీవు వొప్పకుంటావా?”

“నీకంటే కుసుమనే యెక్కువప్రశంసించుతా. అట్లాంటి స్వభావంగల పిల్లని యెక్కడాచూడలేదు నేను” అని జవాబిచ్చా.

నవీనుడు కరుణాస్వరంతో ఈవిధంగా అన్నాడు. “ఆకుసుమనేత్రాలనుండి యీదినం కన్నీళ్లుకాల్వలై ప్రవహిస్తున్నై. తనభర్త చూపించే నిర్దయే దీనికి కారణం. పునస్సంధానమై వొకసంవత్సరం కావస్తువుంది. ఈమధ్యలో మూడు పర్యాయాలు అత్తగారింటికి పోయింది కుసుమ. కాని వొకపర్యాయమైనా ఆమె భర్త ఆమెను పలకరించలేదు. ఆమెముఖంమాస్తేనే ఆసహించుకుంటాడు. అతన్ని పిలవనంపి వారిద్దరికీ సఖ్యతగూర్చ ప్రయత్నించా. గాకపోగా వుత్తరాలకైనా జవాబు యివ్వలేదు అతను. అతను తనభార్యను ప్రేమించకపోవడానికి కారణమేమిటో నాకు తెలి

యదు. రెండోవివాహం చేసుకోబోతున్నాడని తెలుస్తున్నది. నీవు గుర్తుపట్టలేనంతమార్పు జెందిందీ కుసుమ. చాతింబివల్లు యేడ్వడంతోనూ రెండోపనిలేదు. నాదుఃఖం నీకే తెలియాలి. బోర్కెలన్నీ మట్టిపాల్లై. కొడుకులు జేకరియినా, కుసుమను చూచుకునే భవ్యత గందానమకునే వాల్సి. లోటులేకుండా భిక్ష చేప్పించా. ఐ. ఏ. చదువుకోకరియినా బాగా చదువుకున్న స్త్రీకి విద్యారాజ్యంగాని జ్ఞానంలోగాని తీసిపోదు. నీవు సుమమృతావసన వ్యాసాలు చాలా చూశావు. ఆచూకరి వ్యాసాలు యే కొన్నిమందిస్త్రీలూ వ్రాసుగలగు తెలివినీలున్నా. నా గ్యాడంలో ఆమెను యెవరూ జయించలేదు. గృహకృత్యల్లో బహు సేర్పరి. కాని తనభర్త దృష్టిలో పాదస్థాళికైనా సరిపోదు. నీవేదనా అతన్ని అనరానిమాట అని వుండాలి. లేకపోతే నీతోవుదాసీనంగా యెందుకు వుంటాడని అనేకపర్యాయాలు కుసుమను ప్రశ్నించా. ‘నాతోమాట్లాడేటటుగదా యెప్పుడూ’ అని జవాబిచ్చేది కుసుమ. ప్రథమదినమే చూరినదే పగింపుర విరోధం గలిగిందని తెలుస్తా. కుసుమను ఆమెభర్త యేదైనా అడిగి వుంటాడు. సిగ్గుచే బహుమియివ్వకపోతే యింకాకొన్ని మాటలు అడిగివుండవచ్చు. శిరస్తననా యెత్తివుండక పోవచ్చు కుసుమ. కుసుమకు సిగ్గుపుట్టుకతోనే వచ్చిన సంగతి నీకు తెలుసు. ఆమెభర్త వుదాసీనంగా వుండడానికి కారణం ఏదేననుకుంటా. కుసుమ వంటి బాలికతో యేభుగుష్టుడైనా వుదాసీనంగా వుంటాడని నేను కలలోపైనా నినుకోలేదు. ఇదంతా నాదురదృష్టం. కుసుమ భర్తకు చాలావుత్తరాలు వ్రాసింది. కాని ఆనిర్దయడు నొకవుత్తరగానిస్తేనా జవాబు యిచ్చిన పాపానపోలా. వుత్తరాలన్నీ తిప్పేశాడు. ఆపాపాణిమృదయాన్నికరిగించే వుపాయం నానీమి తోచడంలేదు. నేనా వానికి వుత్తరం వ్రాయలేకుండా వున్నా. నీవేకుసుమని రక్షించాలి. లేకుంటే ఆప్రాణం కాస్త యెప్పుడో యెగిరిపోతుంది. చెప్పకుండా ఘా

కెండా ప్రాంతాలుకూడ కుసుమను అనుసరిస్తే. ఆవ్యధ మేము చూడలేకుండావున్నాం.”

“వీనుని నేత్రాలు అశ్రుపూరితమైతే. నాక్కూడా దుఃఖంకలిగింది. అతన్ని వోదాడుస్తూ “నీ విన్నిదినాల నుండి దుఃఖమనుభవిస్తూకూడ నాకు తెలియజేయలేదేమి? నే నీతోజేయరాదాబాదు వెళ్ళుతా. అతన్నిలాక్కొచ్చి కుసుమపాదాలగూడ పడవేస్తా” అన్నా.

“నీవతనితో చెప్పేదేమి?”

“అది నన్నడగవద్దు. వశీకరణమంత్రాలనన్నిటినీ పరీక్షిస్తా.”

“నీవు సఫలుడవుకాలేవు. అతనిలోమంచి వానికి వుండవలసిన గుణాలేమీలేవు. నీవు అక్కడినుండి వానిభక్తుడవై తిరిగి వస్తావు. అతను యెప్పుడూ నీ యెదుట చేతులు జోడించుకు నిలబడ్డాడు. నీకతోర తాళా శాంతనూడంది. నీవు చేయగల సాధనవొకటే. నీకల లో మంత్రంవుంది. దానిద్వారా చాలామంది గురువులను మంచిదారికి రప్పించావు. హృదయంలో నిద్రించే గూనవత్వాన్ని మేల్కొల్పేవంతునీది. కుసుమ వ్రాసిన గా వొకకరుణాజనకమైన వుత్తరంవ్రాసి కుసుమభక్తహృదయాన్ని కలవరపర్చు. దానితో మంచి దారికి వస్తాడు అతను. నేను జీవితపర్యంతం నీకు కృతజ్ఞుణ్ణిగావుంటా.”

నవీనుడు వొకకవేగా. ఆపనికి కవిత్వపు ప్రాధాన్య ముండాలి. అతనికంటే నేను బాగా వ్రాయలేక పోయినా అతన్ని నిరాశజేయించడం నా కిష్టంలేదు. అందువల్ల యీవిధంగా అన్నా—“వుత్తరం వ్రాసి శక్తికొలిచి అతనిబుద్ధిని మార్చ ప్రయత్నిస్తా. కాని అనుచితంగాని పక్షాన కుసుమ తనభర్తను వ్రాసిన వుత్తరాల్ని నాకు వొకపర్యాయం చూపించు. అతనా వుత్తరాల్ని తిరుగగొట్టాడుగాన చింపిపారవేయకుండా వుంటే కుసుమవద్ద తప్పకవుంటే. ఆవుత్తరాల్లో వ్రాయక మిగిలినసంగతులేమైనావుంటే నేనువ్రాస్తా.”

“నీవు చూడగోరుతావనే వుత్తరంతోనే ఆవుత్తరాలను నాతో తీసుకువచ్చా. ఇకగో కీటిని చదువు. నీవు చదువగూడని సంగతులేమివుంటే?” అని నవీనుడు వుత్తరాలకట్ట వొకదాన్ని జేయమంటేనే నామంతుం చాడు.

ఆవుత్తరాలం ముగంధంతోగూడి దోసని గులాబి కాగితంమీద నుండర ఆవుత్తరాలతో వ్రాయబడివున్నై. వాటిని చదువ ప్రారంభించానేను.

మొదటివుత్తరం

నా స్వామీ,

నేను యిక్కడకువచ్చి వారంరోజులైంది. కాని రెప్పపాటుకాలమైనా కండ్లముూసి యెరుగ. ప్రక్కలు మార్చడంలోనే గడచిపోతున్నై రాత్రిలు. ఏమితిప్పిడం చేసినందులకు యీశిక్ష అనుభవిస్తున్నానని మాటి మాటికి ఆలోచించుకుంటున్నా. మీరు నన్ను కోప్పడి తిట్టండి బుద్ధివుడితే చెవుకూడ పట్టుకోండి. ఈశిక్షల నన్నిటినీ సహర్షంగా అనుభవిస్తా. కాని యీనిఘర త్యాన్ని సహించలేకుండావున్నా. నేను మీగృహంలో వారంరోజులున్నా. నాహృదయంలోని కోరికలు ఆ భగవంతునికే తెలియాలి. మీతో మాట్లాడతలచా. నా అపరాధాలను క్షమింపజేడుకుందామనుకున్నా. కాని మీరు నానీడనుచూచే చాలామారం శుభగత్యే వారు. అందువల్ల నాకు సమయందొరకలేదు. రెండు ర్నూములవేళ మీయింట్లో వారందరూ నిద్రించే వారు. ఆసమయాన నేను మీగదిలోనికివచ్చి శిరస్సు వంచుకుని కొన్నిగంటలవరకు నిలబడివుండేదాన్ని. మీరు వొకపర్యాయమైనా కన్నెత్తించాచేవారు కారు. ఇది మీరెగినవిషయమే. ఆప్పటి నామనో దుఃఖం బహుశమీకు అర్థంకాదు. దాన్ని అర్థం చేసు కునేవారు నాబోటి అభ్యాసులే. నాన్నే హితురాండ్ర వల్ల ప్రథమరాత్రి మిలనపు కథలువిని నేను సుఖాల స్వర్గాన్ని కల్పించుకున్నా. దాన్ని నష్టపరిచారు మీరు నిర్ణయతో.

గృహ లక్ష్మీ

మీపై నాకే అధికారంలేదా? నేరస్థుణ్ణి శిక్షించడానికి కోర్టుకూడ యేదోవాక అభియోగాన్ని కల్పిస్తుంది. సాక్ష్యాన్ని అడుగుతుంది. నేరస్థుడు చెప్పేదంతా వింటుంది. కాని నన్నేమి అడగలేదు మీరు. నాతప్పు నాకు తెలిస్తే ముందుజాగ్రత్తగా తొలిగేదాన్ని. పాదాల మీదపడి క్షమాదానమడిగేదాన్ని. మీరు క్రోధంగా వుండడానికి కారణం నాకేమి తెలియదని వొట్టువేసుకుని చెపుతున్నాను. మీరు మీభార్యలో చూడదలంచిన గుణాలు నాలో లేకపోవచ్చు. నాకు యింగ్లీషురాదు. ఇంగ్లీషు ఆచారవ్యవహారాలు నాకు తెలియవు. ఇంగ్లీషు ఆటలుకూడ నాకు అడనుచేతగాదు. ఇంకా యెన్నో లోపాలు నాలోవుండవచ్చు. మీకుతగిన భార్యను కానని నేను వొప్పకుంటున్నా. మీకు నాకంటే రూపవతి, గుణవతి, తెలివిగలభార్య దొరికి వుండవలసింది. కాని స్వామీ, శిక్ష అపరాధాలకు గాని లోపాలకుగాదు. మీరు చెప్పినవిధంగా నడుస్తా. మీరు నన్ను ప్రేమించండి. ఆతర్వాత నేను నాలోపాలను యెంతత్వరగా పూర్తిచేసుకోగలిగేది మీకే తెలుస్తుంది. మీప్రేమకటాక్షం నారూపాన్ని ప్రదీప్తంగాను, నాబుద్ధిని తీవ్రంగాను, నా అద్రుష్టాన్ని బలవంతురాలనుగాను చేసివేస్తుంది. దానితో పూర్తిగా మారిపోతాను నేను.

స్వామీ మీరు కోపించే దెవరో ఆలోచించుకున్నారా? మీపాదాల మీదపడి క్షమాదానమడిగేవాక అబలను. జన్మజన్మాంతరాలకు మీదాసి మీకోపాన్ని సహించగలదా? నాహృదయం చాలా దుర్బలమైంది. నన్ను యేడ్పించితే మీకు పశ్చాత్తాపంకంటే వేరేలాభంకలుగదు. ఆక్రోధాగ్నికణమొకటే నన్ను భస్మంచేసివేస్తుంది. నామరణమే మీరుకోరేపక్షాన మరణించడానికి తయారు నేను. కేవలం మీఅక్షేపాలు దీనికి. నామరణంవల్ల మీకుచిత్తశాంతిగలిగితే సహర్షంగానన్ను మీపాదాలమీద సమర్పించుకుంటా. నాలో వంద దుర్గుణాలున్నప్పటికీ వాక నుగుణంకూడావుంది.

మీకు నేను చేయగలిగేనేవ రెండోశ్రీ చేయలేదని చెప్పగలను. మీరు విద్వాంసులు, పుదారవంతులు, మనోవైజ్ఞానికులు. మీయెదుట నిలబడి దయాభిక్ష అడుగుతూవుంది మీదాసి. దాన్ని మీద్వారంనుండి తన్ని వెళ్లగొడతారా?

మీ అపరాధిని,

కుసుమ.

ఆవు త్రరంచదవగానే నాశరీరం గగుర్పడిచింది. ఏశ్రీఅయినా యింతగా హద్దుమీరి తనభర్తను పొగడడం నాకు అసహ్యమనిపించింది. పురుషుడు తన భార్యతో వుదాసీనంగావుంటే శ్రీమాత్రం అతన్ని యెందుకు నిర్లక్ష్యభావంతో చూడగూడదు? వివాహం శ్రీని తనదాసిగా చేసిందని తలుస్తాడు దుష్టుడు. ఆ అబలను యెన్ని అత్యాచారాలపాలుజేసినా అతని చేతిని యెవరూ పట్టుకోజాలరు. ఏమి అననుకూడ అనలేరు పురుషుడు నాలుగైదు వివాహాలుకూడ చేసుకోవచ్చు. తాను సంబంధంవదిలిన భార్యనుకూడ కఠోరంగా శాసించవచ్చు. శ్రీకుల మర్యాదయొక్క బంధనాల్లో కట్టుబడివుందని, యేడుస్తూచావడంకంటే వేరేపుపాయంలేదని పురుషునికి తెలుసు. పదిమాటలకు వొకమాటైనా శ్రీయెదురు చెప్పుగలదనే భయంవుంటే అతనికి దుర్మార్గంచేయడానికి సాహసంవుండదు. పాపం శ్రీయెంత వివశురాలు. నేనే కుసుమనైతే ఆనిర్దయకు పదిరెట్లు నిర్దయమూపించేవాణ్ణి. కష్టాల పాలుచేసేవాణ్ణి. సమాజం నవ్వుతుందనే భయం నాకుండేదిగాదు. అబలలమీదజరిగే అత్యాచారాలుచూచి కూడ యేమి అనలేని సమాజం యేడ్చినా, నవ్వినా నాకు లెఖగావుండేదిగాదు. ఓ అభాగ్యయువకులారా! మిమ్ముగట్ట త్రాళ్లు మీరే తెచ్చుకుంటున్నారని మీకు తెలియడంలేదు. పురుషుడు ప్రణయభండారంతో భార్యా తల్లిదండ్రులను, సోదరిసోదరులను, నేనీహితు రాండ్రను సంతోషపెట్టవలసిన దినాలివి. ఆ సమర్థత

లేనివాడు శ్రీ దుష్కృతిహృదయాన్ని యెట్లాసంతోష పెట్టాలడు? కావలసిన పరిణామం అయితీరుతుంది. అబలకృతించిక్కుశించి మరణిస్తుంది. భర్తన్నేహాన్ని పొంది తన జన్మసఫలత జెందిందని తలుస్తుంది శ్రీ. ఆ ప్రేమను ఆధారంచేసుకుని తానుపొందే కష్టాలనన్ని టినీ సంతోషంతో అనుభవిస్తూవుంటుంది. పురుషుని హృదయంలో ప్రేమవసంతరుతువు ప్రకటించినపుడు శ్రీలోకాత్తక్రాంత ఆకాపల్లవాలు బయలుదేరేసమయం ఈసమయం. ఈరుతువులో ఆవృక్షాన్ని గొడ్డలితో నరికే నిర్దయుడేవడుంటాడు? నేను రెండోవుత్తరం చదువుపారంభించా.

సు

రెండోవుత్తరం

నాజీవనధనమా,

నేను రెండువారాలవరకు మీజనాబుకు ప్రతిక్షించి యిదినం మరల మిమ్ము కష్టపెట్టదలచా. నేనావుత్తరం వ్రాసేసమయాన మీరు నాకు తిప్పక జవాబు యిస్తారని నాహృదయం సాక్ష్యమిచ్చింది. ఆశకువిరుద్ధంగా ఆశపెట్టుకునివున్నా. అవకాశం లేకగాని అస్వస్థులుగావుండిగాని నావుత్తరానికి జవాబు వ్రాసియుండరని తలుస్తున్నా. భగవంతుని దయవల్ల మీరు అస్వస్థులు గాకుండురుగాక. ఎవర్ని అడగడం? ఈవిచారంతోనే నా హృదయంకంపించి పోతూవుంది. మీరు ప్రసన్నులుగా ఆరోగ్యవంతులుగా వుండాలని భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తున్నా. మీరు నావుత్తరానికి జవాబు వ్రాయకపోయినాసరే. యేడ్చి పూరుకుంటా. మీరే నా దైవస్వరూపులు. మీకు కష్టంగలిగినపుడు నాకు వుత్తరంవ్రాయండి. యెవరినైనాతీసుకుని మీవద్దకువస్తా. మర్యాదనీతులకు లోబడివుండడం నాకు కష్టంగావుంది. ఆసితిలో గూడ నాసేవను మీరు కోరనట్లైతే నాజీవితంలోని అమూల్యవస్తువును మీరు లాక్కుంటున్నారనితలుస్తా. తినడానికి యింత గంజో, అంబలో, కట్టుకోవడానికి

యేమొస్తున్నదో యివ్వమని కోరుకుంటున్నా. ఇంకా వేరేయివ్వమని కష్టపెట్టను. భూమివిజయాలలోగూడ మీతోవుండి సంతోషం గా కాలంగడుపుతా. నాకు ఆ భూమణాలకోరిక గాని, మేడల్లొనివలించే కోరిక గాని, ధనసాధన కోరిక గాని, స్వస్థశాలకుపోయే కోరిక గాని లేదు. నాజీవనోద్దేశ్యం మీసేవ కేయడమే. ఇదేదానిధ్యేయం.

నాకీప్రపంచంలో దేవతలు, గురువులు, శాసనాలు యెవరూ లేరు. నా దేవతలు, నా గురువులు, నా రాజులు మీరే. మీరు మీపాదాలనుండి నన్నుత్రోసి వేయవద్దు. నేను నేనాపుష్పల్ని. కర్తవ్యనైవేద్యాన్ని నాపమిటెలో భద్రపరచుకుని మీ సేవకేయడానికి వచ్చా. నా యీనైవేద్యాన్ని, పుష్పాన్ని మీపాదాల మీద వుంచనివ్వండి. పూజచేయడం వుపాసకునిపని. దేవత ఆపూజను స్వీకరించినా, స్వీకరించకపోయినా ఆలసించడం అతని ధర్మంకాదు.

నాశిరోముకుటమా, నాయిష్పటిదశ మీకు తెలియదు. తెలిస్తే యింతనిర్దయగా ప్రవర్తించరు. మీరు పురుషులు. మీహృదయంలో దయ, సానుభూతి, పుదారతలున్నై. మీరు నావంటితుచ్చవస్తువును క్రోధంగా చూస్తారని నేనునమ్మును. నేను దయాపాత్రురాలను. మీరు సూర్యులు; నేను అంబువును, మీరు అగ్ని; నేను త్రుణాన్ని, మీరు రాజులు; నేను భిక్షకురాలిని. క్రోధం సమానులమీద చూపించాలి. నేను మీక్రోధాఘాతాన్ని యేవిధంగా సహించడం? మీసేవకు నేను అర్హురాలనుగాదని తలంచితే మీరు నాకు విషపుగిన్నెను యివ్వండి. అమృతంగా భావించి నేత్రాలకద్దుకుని త్రాగివేస్తా. నామరణంవల్ల మీరు నిశ్చింతులై నారనే సంతోషం చాలునాకు. నేను మీదాన్ని. ఎల్లప్పుడూ మీదాన్నిగా వుంటా. ఈ జీవితంలోనేగాదు. అనంతంవరకు. ఇదే నాకోరిక.

అభాగిని,

కుసుమ.

గృహలక్ష్మి

ఈపుత్రుల చదవగానే నాకు కుసుమమీద కోపం వచ్చింది. ఆగాడిబెనిద అసహ్యమేసింది. నీవు స్త్రీవి కనుక ప్రస్తుత ఆచారప్రకారం పురుషునికి సీమీద అన్నివిధాల అధికారంవుంది. కాని నమ్రతకు కూడ హక్కువుండాలి. స్త్రీకి అభిమానం, కఠినత కొంచెం వుండాలి. పురుషుడు స్త్రీని వొత్తిడిచేస్తే స్త్రీకూడా అతన్ని తిక్కచేయకూడదు. మనం స్త్రీలకు ధర్మత్యాగాలపాఠం చెప్పి వారి ఆత్మసమ్మానాన్ని, ఆత్మవిశ్వాసాన్ని అంతమొనరించాం. పురుషుడు స్త్రీని ఆశ్రయించుకుని వుండనపుడు స్త్రీ మాత్రం యెందుకు ఆశ్రయించుకునివుండాలి? భగవంతుడు పురుషునికియిచ్చిన చేతులు స్త్రీకి యివ్వలేదా? పురుషులు తెలివిగలవారైతే స్త్రీలు అబోధులా? పురుషులకు కండ్లు నెత్తిమీదికి రావడానికి కారణం ఈనమ్రతే. పురుషుడుకోపించితే స్త్రీకి ప్రళయం సంభవించిందనే తలంచాలి. కుసుమగాడు దయాపాత్రురాలు. కుసుమవంటి భార్యారత్నాన్ని గౌరవించని ఆమెభర్తయే దయాపాత్రుడు. అతను యెవ్వతెతోనైనా కాలంగడుపుతూ వుండవచ్చునని నాకు సందేహం.

సరే, మూడోపుత్రం తెరిచాడు.

మూడవపుత్రం

ప్రియతమా,

నాజీవితం నిరుద్దేశ్యమని తోస్తూవుంది. చూచేవాడు, వేరుకునేవాడు లేనప్పుడు పుష్పంవికసించి లాభం? వాడి భూమిమీదపడి కాళ్లతో త్రొక్కుబడడానికేనా? నేను మీగృహంలో నెలరోజులుండి రెండోపర్యాయంవచ్చా. మామగారే నన్నిక్కడకు పంపించారు. ఇన్నిదినాలకు వోకపర్యాయమైనా మీరు నాకు దర్శనం యివ్వలేదు. ప్రతిదినం మీరు గృహంలోనికి కనీసం యిరవైపర్యాయాలైనావచ్చి మీవారితో నవ్వుతూ మాట్లాడుతూ వుండేవారు.

కాని మీరు నావద్దకు రాగూడదని వొట్టువేసుకున్నారు. అనేకపర్యాయాలు పిలవనంపాసు. అనేకపర్యాయాలు సిగ్గువదలి మీగదిలోకి వచ్చాను. కాని నావైపు కన్నెత్తికూడా చూడలేదు. ఇంత హృదయ హీనులువుంటారని తలంచనైనా తలంచలేదు. నేను ప్రేమించడానికి, నమ్మడానికి, సేవ జేయడానికి యోగ్యురాలను కాకపోవచ్చు. కానిదియకు యోగ్యురాలనుగానా? నేనాదినం యెంత ప్రయాసపడి మీ కొరకు గులాబ్ జామాన్లు తయారుచేశాను? మీరు వాటిని చేత్తో ముట్టనైనాముట్టలేదు. మీరు నాయందు అంతవీరవృత్తనపుడు నేనుజీవించి ప్రయోజనమేమిటో నాకే తెలియడంలేదు. అపరాధం చెప్పకుండా కిక్కిస్తున్నారు. ఇది మీఅన్యాయంగాదూ? ఇదేమిసీతి? నేను మాసలూ పదిరోజులే మీయింట్లో భోంచేశాను. ఆసంగతి మీకుకూడజ్ఞాపకమే. నేను నడవలేనంత బలహీనురాలనై పోయాను. నేత్రాల్లా జ్యోతిలేదు. సరే, మీయిష్టంవచ్చినట్టు కష్టపెట్టి యేడ్పించండి. ఒకదినం యీఅనీతికి అంతంవుంటుంది. ఇప్పుడు అన్ని ఆశలూ మృత్యువుమీదనే నిర్భరమై వున్నై. నామరణవార్తవినికూడ సంతోషంతో గంతు వేస్తారని, కన్నీటిబిందువు వొకటైనా రాలారని నేను అనుకుంటున్నా. ఇది మీదోషంగాదు. నాదౌర్భాగ్యం. క్రిందటిజన్మలో యేదో పాపంచేసివుంటా. మీ మోస్తరుగా నేను మిమ్ము ప్రేమించకుండా వుండే శక్తి నాలోలేదు. వృక్షంమాదిరి లత నిలబడివుంటుందా? వృక్షానికి యేమీ ఆధారం అవసరంలేదు. ఆశక్తిలతకు యెక్కడినుండి వస్తుంది? అది వృక్షాన్ని పెనవేసుకొనుటకుకే పుట్టించబడినది. దాన్ని వృక్షం నుండి వేరుచేస్తే యెండిపోతుంది. వర్షులాకారమైన నాజీవితానికి కేంద్రం మీరు. నేను హారాన్ని. దాని దారం మీరు. ఆ హారపు ప్రత్యేకపుష్పం ఆదారాన్ని ఆధారంచేసుకుని వుంది. ఆ దారంలేనిది హారపు పుష్పాలు విడిపోయి ధూళిలో మిళితమౌతై.

నాకు 'శనో' అనే స్నేహితురాలు వుంది. ఈ సంవత్సరం ఆమెకు వివాహమైంది. ఆమె భర్త ఆర్థికంగా బిట్టి వచ్చినపుడు శనో పాదాలు భూమిమీద నిలవవు. ప్రతినెల అనేక పర్యాయాలు శృంగారాన్ని మానుస్తావుంటుంది. ముఖకమలం వికసించివుంటుంది. తన ఉల్లాసాన్ని ఆపుకోలేదు. మాబోటి అభాగినుల మీద ఆర్థికాన్ని నెడజబ్బుతూవుంటుంది. నన్ను శనో వచ్చి కాగలిగివున్నప్పుడు నేను హ్యాన్డా దాలవల్లంలా తడిచి ముద్దపొతూవుంటాను. ఆదంపతు లిద్దరు అనురాగంలో ముగ్ధులై వుంటారు. ఆ ఆఖండ ప్రేమక్షణానికి ప్రపంచంలోని యేవస్తువు సాటి? ప్రేమ యెల్లకాలం వాకేమాదిరి వుండని నాకు తెలుసు. జీవనచింతలు, దురాశలు వారినికూడ తమ వశంచేసుకుంటుంది. కాని యీ సుధురస్మృతులు దామ కున్న ధనంతో అంతంవరకు వారికి సహాయంచేస్తూనే వుంటుంది. తన భర్త స్వగృహాని కేగినపుడు శనో వెక్కి వెక్కి యేడుస్తూవుంటుంది. ఆ సమయాన నా హృదయం గద్గదమై పోతూవుంటుంది. భర్తదగ్గర నుండి వుత్తరంరాగానే ఆమెకు గొప్పనిధి దొరికినట్లు వుంటుంది. శనో యేడుపులోనూ, విఫలతల్లానూ వొక స్వాదంవుంది. వొక రసంవుంది. వ్యగ్రతతోనూ విహ్వలతతోనూ కూడివున్నై శనో సేత్రాశ్రువులు. నిరాశతోనూ, దుఃఖంతోనూ కూడివున్నై నా అశ్రువులు. ఆమె వ్యాకులతలో ప్రతీక్షావుల్లాసాలున్నై. నా వ్యాకులతలో దీనతా నిరాశలున్నై. ఆమె దూషణలో అధికారమమతలున్నై. నా దూషణలో భగ్గుతనదనాలువున్నై.

ఉత్తరం పెద్దదాతుంది. కాని నామనస్సులోని భారం తగ్గడంలేదు. భయంకరమైన యెండలుకాస్తున్నై. తండ్రిగారు నన్ను 'మనూగి' తీసుకువెళ్లే ప్రయత్నంలో వున్నారు. నామర్బలతవల్ల ఆయనగారికి క్షయ అని సందేహంగావుంది. నాకు మనూరేకాదు

స్వస్థంకద నరకంతో సమానమని తెలియదు తండ్రిగారికి.

అభాగిని,

పసుమి,

వ్యావచ్చరం

నాపాషణజేవతా,

నిన్న మనూరెనుండి తిరిగివచ్చాను. ఆరోగ్యాన్ని చేకూర్చే మంచినీటిని అందిరూఅంటారు. కావచ్చు. నేనొకదినంకద నాగది వదలిపోలేదు. భగ్గుహృదయలకు ప్రపంచమంతా చూస్తూ. నేను రాత్రి వొక మంచినీటిపై మూకాను. చెప్పిప్రయోజనం? పృథ్వీ పంటే యిప్పటికికదా భయంజేస్తూవుంది. ఆకా బంధనాలు నాజీవితాన్ని బంధించివేసివై. జీవితో ద్యానద్వారంవద్దకుపోయి దానిలో షికారు చేయకుండా తిరిగిపోవడం ఎంతదుఃఖదాయకం? ఆవుద్యానవనంలో యెంత సౌరభంవుంది. యెంత ఆనందంవుంది. నాకాద్వారమే మూయబడివుంటుంది. ఆవుద్యానవనంలో విహరించి ఆనందం పొందవలెనని అనేక కోరికలతోనూ, అనేక ప్రయత్నాలతోనూ బయలుదేరా. కాని నేను ఆవుద్యానవనసమీపానికి చేరగానే ద్వారం మూయబడినది.

నేను మరణించినతర్వాత నాశవంమీద రెండు కన్నీళ్లబిందువులై నా వదుల్తారా? ఈమాత్రం వుదారత చూపించలేరా? మరణించేవారి అపరాధాన్ని అందరూ క్షమిస్తారు. మీరుకూడా నన్ను క్షమించండి. వచ్చి నాశవాన్ని స్నానంచేయించి నాముఖాన కుంకుమబొట్టుపెట్టండి. నాచేతులకు గజ్జబుతోడిగి గంగాజలం నోట్లోపోయండి. నాబుగ్గెదులమీద నా శవాన్నిమోయండి. దానితో నాఅత్త సంతృప్తిజేంది మిమ్మ ఆశీర్వాదిస్తుంది. భగవంతునిదర్బారులో మీయశాన్ని గానంచేస్తానని వాగ్దానం చేస్తున్నా. ఇదికూడా

గృహ క్షేత్ర

అలభ్యమేనా? ఆ శిష్టాచారంతో బాధ్యతలన్నిటి నుండీ విముక్తపడతారు. ఈమాత్రంచేస్తారని నాకు విశ్వాసంవుంటే యెంతసంతోషంగా మరణిస్తాను? ఎంతసంతోషంగా వృత్తువునకు స్వాగతమిస్తాను? కాని మీకు అన్యాయమేయను. నామరణవార్తవినగానే మీరువచ్చి నాశోకవృత్తువునకు వొకక్షణం దుఃఖిస్తారని నేను యెరుగుదును. నేనా శుభావసరాన్ని నా జీవితంలో చూడగలుగుతానా?

సరే, నేనొకప్రశ్న అడుగువచ్చా? కోప్పడవలదు. నాస్థానం యింకొకసౌభాగ్యవతి ఆక్రమించుకుందా? అట్లాజరిగివుంటే ధన్యవాదాలు. కొంచెం ఆమె చిత్రాన్ని నాకుపాపానీ. నేనాచిత్రాన్ని పూజించి పాదాలమీద శరస్సుంచుతా. నేను సంతోషపెట్టలేనిదేవతవల్ల వరప్రసాదంపొందిన ఆసౌభాగ్యవతి పాదాలకడగి ఆసీటిని పానంచేస్తా. ఆమెతో మీరు సుఖంగావుండవలెనని నాహృదయేచ్ఛ. అపరోక్షంగా గాకపోయినా, పరోక్షరూపంగానైనా ఆ దేవికి యేకొద్ది సేవచేయగలిగినా మీకు పుష్కలమైనానని అనుకుంటా. ఆమె శుభనామం, గ్రామం తెలియ పర్చండి. ఆమెవద్దకు వెళ్లి “దేవీ, నాభర్తకు నీవుప్రేమి కవు. కాబట్టి నేను నీకుదాసిని. నీపాదాలవద్ద శరణ మివ్వు. నేను పుష్పాలతో నీశయ్యను అలంకరిస్తా. నీపాపటి ముత్యాలతో నింపుతా.” అని ప్రార్థిస్తా. ఇద్దోజీవనసాధనమాటుంది. నాకు యీర్ష్యకలుగుతుందనిమాత్రం తలచవలదు. ఎవరైనా నావస్తువును లాక్కున్నప్పుడే నాకు యీర్ష్యకలుగుతుంది. ఆ వస్తువు నాదని తలంచేభాగ్యం లేనప్పుడు దానికొరకు యెందుకుయీర్ష్య?

ఇంకా చాలా వ్రాయవలసివుంది. కాని డాక్టరు గారు వచ్చారు. అయిన నా హృదయపరితాపాన్ని క్షయ అనుకుంటున్నాడు పాపం.

దుఃఖంతో పీడింపబడుతున్న
కుసుమ.

నాకు డైర్యాన్ని చేకూర్చినై ఆ రెండు వుత్తరాలు. నేను ఆవేశహీనుణ్ణి. భావుకత నాలూ లేనే లేదు. కాని యీ వుత్తరాలు నన్ను వ్యాకులపరిచినై. వొకచోట నిజంగానే నేత్రాలు అశ్రుభూరిత ములైనై. తల్లిదండ్రులు తమ ప్రాణాల్ని సహితం యివ్వడానికి సిద్ధంగావున్న బాలికవివాహం జరిగిన తర్వాత యీవిధంగా విపదగ్రస్తురాలవడం యెంత వేదనతో గూడిన విషయం. ఇటువంటి వైవాహిక దుర్ఘటనలు చాలా తక్కువుగా జరుగుతవనడంలా సందేహంలేదు. స్త్రీ పురుషుల అధికారం సమానం కానిది నిత్యము యిటువంటి అపూతాలు జరుగుతూనే వుంటై. దుర్బలులను శిక్షించడం మానవస్వభావం. కరచేతుక్కను సూచి దూరంగా పారిపోతారు. కరచేతుక్కమీద వినోదంకొరకు రాళ్లు రువ్వుతారు పిల్లలు. నీ నాకర్లు వొక్కేలేనివారైతే పోట్లాడుకోరు. కానివారిలో వొకర్ని పునోగిగాను, రెండవ వానిని అతని అధీనంలోని నాకరుగానుచేసి చూడు. పునోగి నాకరుమీద దర్జా చలాయిస్తాడు. సుఖమయదాంపత్యపు పునాది అధికారసమానమైనై ఆధారపడివుంటుంది. ఈ వైవమ్యంలో ప్రేమవుంటుందని తలంచను నేను. యజమాని పశువుమీద చూపించే ప్రేమనే మన మీ దినం పురుషుల్లా చేప్పకునే ప్రేమ. పశువు తల వంచుకుని పని చేసినంత కాలం యజమాని గడ్డికుడితి పెడతాడు. శరీరాన్ని శుభ్రపరచి ఆ భూషణాల్నికూడ అలంకరిస్తాడు. పశువు తనపనిలో మందంగావుండి మెడవంచినప్పుడు యజమాని కొరడాదెబ్బ దాని వీవుమీద పడుతుంది. దీన్నిప్రేమ అనరు.

అయిదో వుత్తరం విప్పా.

అయిదవ వుత్తరం

నే ననుకున్నప్రకారం వెనుకటి వుత్తరానికికూడ మీరు జవాబు వ్రాయలేదు. నన్ను వదిలిపెట్ట సంక

ద్వీపమునన్నారని దీనితో జేరిపోయింది. పురుషునికి శ్రీ కాంచెప్పతో సమానం. శ్రీకి పురుషుడు దేవ భుక్యుడు. దేవతకంటెకూడా గొప్పవాడు. వివేకం వుదయించినప్పటినుండి పతిని కల్పించుకుంటూనే వుంటుంది శ్రీ. నేను చేసింది అదే. నేను బొమ్మ లాటలాడుతునే సమయాన మీరు బొమ్మరూపంతో నా మనోదేశ్యలో ప్రవేశించారు. మీ పాదాలను వత్తాను. హారాలతో, పుష్పాలతో, నైవేద్యంతో మిమ్ము సత్కరించా. కొన్ని దినాలతిర్వాత కథలు వివదంలాను, చదవదంలాను, నాకు యెక్కువరుచి వుండేది. అప్పుడు మీరు కథానాయకరూపంతో మాయింటికి వచ్చేవారు. నేను నా హృదయంలో స్థానంయిచ్చి మీకు బాల్యకాలంనుండి మీరు యే దొకవిధంగా నా హృదయంలో దూరివున్నారు. ఆభావము నా అంతఃకల పునాదివరకు పోయినై. నా అస్థిత్వపు వొక్కొక్క అణువు ఆ భావవలచేత గుచ్చబడివుంది. వాటిని హృదయంనుండి తీసివేయడం సహజంకాదు. వాటితో నా జీవనపరమాణు విలువూడ విడిపోతై. అదే మీ కోరికైతే ఆవిధం గానే జరగడం మంచిది. నేను మీ సేవలో యేదైనా చేయడానికి సిద్ధం. మీ సేవలో నేను నాశనం గావడమే నా జీవనోద్దేశ్యం. నేను లజ్జాసంకోచాలను పరిత్యజించా. ఆత్మసమ్మానాన్ని పాదాలతో త్రొక్కివేశా. కాని మీరు నన్ను స్వీకరించ దలంచలేదు. వివకురాలను. మీనోష మేమీలేదు. మీరింత కఠోరులు గావడానికి కారణం నే నేదైనా తప్పు చేసివుండాలి. మీరు దాన్ని నాలుకమీదకు తెచ్చుకోవడంకూడ వుచితం గాదు. నేను ఆ నిష్ఠురాన్ని యేవిధమైనశిక్షైనా సహించడానికి తయారుగావున్నా. మీచేతితో విషపుగిన్నెను తీసుకుని త్రాగడంలాకూడ విలంబంవుండదు. కాని విచిత్రం విధిగతి. శ్రీ పురుషునిదాసియనే సత్యాన్ని వొప్పుకునేదాన్ని కాదు మొదట. పురుషునికి శ్రీ సహ

చారిణిగాను, ఆరాధిగాను ముందువునేగాన్ని. కాని యిప్పుడు తెలుసుకున్నా. కోర్కెనాలక్రమటనే నొకప్పుడకం చదివాను. నాలో పూర్వం శ్రీ పురుషులకు పశువులరీతి సంపత్తి అనివ్వం. పురుషునికి శ్రీని అమ్మదానికేగాని, తాబట్టుకెట్లాదానికే గాని చంపడానికే కాని ఆధికారంవుండేది. చుట్టపట్టంనారు సశస్త్రులైవచ్చి కన్యను యెక్కువగాకొమ్మమే కథా మాపులచారమైవుండేవి. కన్యతోగూడ దుష్ట భావ్యం, పశువులనుకూడ తీసుకుపోయేవారు. కన్యకు తనయింటికి తీసుకునివెళ్లి కాన్లుకు బేడీలుతగిలించి యింటిలో వుంచేవారు. శ్రీ తన ఆత్మసమ్మానాన్ని పోగొట్టుకొనడం కొరకు పురుషుడు దేవతయని వుపదేశం యిచ్చావుండేవారు. అనేకజేలసంవత్సరాలు గడచినా పురుషుని భావాల్లో పరివర్తనమీకాలేదు. పురాతన ఆచారాలన్నీ వికృతంగాగాని, సంస్కరణరూపంగాగాని యీ నాటికివున్నై. ఆలేఖకుడు శ్రీసమాజదశను యెంత సుందరంగా నిరూపించినది ఈదినం నాకర్థమైంది.

మిమ్ము నావుత్తరాలను నాకు తిప్పిపంపవలసిందని నేను సవినయంగా ప్రార్థిస్తున్నా. అంతిమప్రార్థన కూడయిదే. మీరిచ్చిన వస్త్రాభరణాలు నాకు వుపయోగపడవు. వాటిని నావద్ద వుంచుకోవడానికికూడ అధికారంలేదు. మియిప్పువచ్చినపుడు తెప్పించుకోవచ్చు. వాటిని నేను వొకకెట్టెలోపెట్టి వేరుగా వుంచా. వాటివివరంకూడ దానిలోనేవుంది. తీసుకోండి. ఈరోజునుండి నానోటిలో గాని, నాకలంలో గాని యేవిధమైన మొరలువివరం. నేను మీకు విశ్వాస ఘాతం చేస్తున్నానని పొరపాటుకైనా తలంచకుండి. నేను యియింటిలోనే కృశించిక్యవించి మరణించినా, మీమీద నాకు యేమాత్రం ద్వేషంవుండదు. భర్త లోనిశ్రద్ధయే నేను పోషింపబడిన జల వాయువు యొక్క మూలతత్వం. ఈవ్యాధ్యేషాలుకూడ ఆమూల తత్వాన్ని నాహృదయంనుండి తీసివేయలేవు. మీరు యొక్కడవుండినా కుశలంగావుండమని భగవంతునికి

గృహలక్ష్మి

విన్నవించుకుంటున్నా. తనకొరకు, తన మాతాపితరుల కొరకు, తన భర్తకొరకు నాజీవనం అధమమని ఈ జీవితంలో అన్నిటికంటే గొప్ప అనుభవం నాకు కలిగింది. మాతాపితరుల గృహంలోగాని, భర్త గృహంలోగాని స్త్రీకి గౌరవంలేదు. మాయిల్లు శోకాగారమైంది. అమ్మయేడుస్తూవుంది, నాయన యేడుస్తూవున్నాడు. కుటుంబంలోనివారంతా యేడుస్తూవున్నారు. నా పుట్టుకవల్ల జనానికి యెంతో మనోవేదన కలుగుతూ వుంది. ఒకవేళ వారు యీబాలిక స్త్రీజాతిలో పుట్టకపోతే చాలబాగుండేది అని తలంచుకుంటూ వుండవచ్చు. కాని ప్రపంచమంతా వొకవైపుఅయినా మిమ్ము జయించలేదు. మీరు నాప్రభువులు, మీ తీర్పు నిశ్చలమైంది. దానికి అపీటుగాని, ఫిర్యాదుగాని లేదు. మంచిది, యాదినంతో యీకాండసమాప్తి. ఇక నేను నా దళిత భగ్నిహృదయంవున్నాం. మీనేవ చేయలేకపోతినని దుఃఖిస్తున్నా.

అభాగిని,

కుసుమ.

మ

మూక వేదనదశలో నేనెంతసేపు కూర్చున్నది నాకే తెలియదు. ఇంతలో నవీనుడు “నీవీ వుత్తరాలను చదివి యేమి నిశ్చయించుకున్నావు?” అని అన్నాడు.

నేను శోకంతోగూడిన హృదయంతో ఈవిధంగా అన్నా—“ఈవుత్తరాలే ఆనరపికాచపుహృదయన్ని వశం చేసుకోలేనప్పుడు నావుత్తరాలు యేమిపనిచేస్తే? ఇంతకంటే కరుణావేదనలు నావల్లగాదు. ఈవుత్తరాలను స్పృశించని మార్మికభావంలేదు. ఆనైతానువద్దకు వెళ్లి ముఖాముఖంగా నాలుగుచుట్టలు మాట్లాడి అసలు సంగతి తెలుసుకోవడమే నాఅంతిమపుపాపం. అతను సంతోషప్రదమైన జవాబుయివ్వకపోతే నారక్తం అతనిరక్తం యేకం కావలసిందే. నాకు పురికిక్షగాని, అతనికి జన్మాంతరమైదుగాని తప్పదు. కుసుమ ధైర్య

సాహసాలు కొనియాడదగినై. నీవు ఆ మెనువోదార్పు తూవుండు. నేనీరాత్రే మురాదాబాదువెల్లి యెల్లుండికి సంగతులన్నీ తెలియజేస్తా. అతను చరిత్రహీనుడుగా కనుపించుతున్నాడు.”

నానోటికి వచ్చినదంతావాగా. ఆతర్వాత మే మిద్దరంభోంచేసి స్నేహమకువెళ్లాం. నవీనుడు ఆగాకు వెళ్లాడు. నేను ముగాదాబాదుకు బయలుదేరా. క్రోధావేశంలో నేనేదైన చెడుపని చేస్తానేమోనని భయపడినాడు నవీనుడు. నేను నచ్చచెప్పినమీదట అతనికి చిత్తశాంతి కలిగింది.

నేను ప్రాతఃకాలం ముగాదాబాదుచేరి పరీక్షించడం మొదలుపెట్టాను. ఆయువకునివిషయంలోవున్న నాసందేహం తప్పనితేలింది. బజారులోగాని, కాలేజీలోగాని, వాని యిష్టమిత్రులలోగాని అందరూ అతని ప్రశంసకులే. పొద్దుగూకబోతుంది. స.ధ్యాసమయానికి అతనియిల్లుచేరుకున్నా. నిష్కపటభావంతోవచ్చి నాపాదాలమీద వారిగాడు అతను. అని నేను మరవలేను. అటువంటి వాక్చతురుణ్ణి, ముఖిలుణ్ణి నేను చూడలేదు. కుశలక్షేమాలనుగురించి నాలుగైదుమాటలు అడిగినతర్వాత యీవిధంగాఅన్నా—“నీతో నేను కలవడం సంతోషమైనవిషయం కాని యేమిఅపరాధం చేసిందని కుసుమను కఠోరంగా దండించుకున్నావు? ఆమె నీకు కొన్నివుత్తరాలువ్రాసింది. నీవు వాటికి జవాబైనా యివ్వలేదు. రెండుమూడుపర్యాయాలు యిక్కడకువచ్చినా, ఆమెతో నీవు మాట్లాడనుకూడ మాట్లాడలేదు. ఆనిర్దోషురాలైన బాలికతో యీ విధంగా ప్రవర్తించడం అన్యాయంకాదా?”

యువకుడు లజ్జితభావంతో చెప్పాడు—“మీరు యీప్రశ్న యెత్తకుండావుంటే బాగుండేది. దీనికి జవాబుయివ్వడం నాకు చాలాకష్టం. నాతప్పుగాదని తెలియజేయడానికి విధిలేక చెప్పవలసివుంటుంది. మీరు నన్ను అత్యంతలోభినని, స్వార్థపరుడనని తలంచవచ్చు. కాని యదార్థంలో ఈవివాహంవల్ల

నాకు ప్రాణంకంటే ప్రియమైనకోరికవొకటి వూర్తి కాలేదు. వివాహంచేసుకుని నాకాళ్లకు బేడిలుపేసుకోవలెననేదు. నన్ను నేనుకు బలవంతపెట్టడంవల్లను నాకు అన్నివిధాల సహాయంచేస్తానని ఆశావాక్యాలు చెప్పడంవల్లను నేను వొప్పకున్నా. వివాహం జరిగిన తర్వాత నావిషయమై ఆలోచించనేలేదు. నన్నెప్పుడు చదువుకోవడానికి విదేశం పంపగలిగేవిషయాన్నిగురించి వొకవుత్తరమైనా వ్రాయాలా. నేను వివాహానికిపూర్వమే ఆయనకు నాకోరిక వెల్లడించా. కాని నన్ను నిరాశుణ్ణిచేయడమే ఆయన వుచితమని తలంచాడు. నాఆశలన్నీ మట్టిపాలుగావడానికి కారణం ఆయనచూపించిన అకృపయే యల్.యల్. బి. ప్యానై కాళ్లకొట్టుకుంటూ కోర్టుకుపోవడంకంటే వేరే యింకేమిలేదు.”

నేను ఆతనితో “అయితే నీవు నవీనుణ్ణి కోరేదేమిటి? ఇచ్చివుచ్చుకోళ్లవిషయంలో ఆయననేమి తక్కువచేయాలా. బహుశా విదేశంపంపే ఖర్చు ఆయన భరించలేక పోవచ్చు” అని అన్నా.

అతడు తలవంచుకుని యీవిధంగా అన్నాడు—
“అయితే ఆయన వివాహానికిపూర్వమే చెప్పవలసింది. నేను వివాహం యెందుకు చేసుకునేవాణ్ణి? ఆయన పెట్టిన ఖర్చులవల్ల నాకేమిలాభంకలిగింది? రెండు వైపులా పదిపన్నెండువేల రూపాయలు బూడిదపాలైవుంటే. వాటితోపాటు నా అభిలాషలుకూడ బూడిదపాలైవై. నాయన గారికి కొన్ని వేలరుణమైంది. ఆయన నన్ను విదేశం పంపేసితిలోలేదు. నవీనుడు తలచుకుంటే నన్ను విదేశంపంపలేదా? ఆయనకు పదిపన్నెండువేలరూపాయలు వొక లెక్కలోనివి గావు.”

నేను నిశ్చేష్టుడనైనాను. నానోటినుండి అనాయాసంగా యీమాటలు బైటికివచ్చినై—“ఛీ యీ పాడు ప్రపంచం! యీపాడు హిందూసమాజం! వొక అబలజీవితాన్ని సంకటపెట్టి, ఆమెతండ్రిని అత్యా

చారాలతోవొట్టిడిచేసి తాను వున్ననోవోగమ పొందగోరే స్వాధీనాను లెంబున్నాను. వోపాన్లనకోరకు విదేశంపోవడం తప్పగాదు. భగవంతుడు శక్తియిచ్చివుంటేవెళ్లు. కాని భావనత్యవించి, మామవైన ఆచారాన్నివేయడం లక్షతోగూడినపని. నీవు నీ పురుషాన్ధంతో వెళ్లి నప్పుడే కొయ్యబడతావు. వొకర్ని కష్టపెట్టిగాని, నీ ఆస్తిసమ్మానాన్ని అమ్మకునిగాని వెల్లడం వొక వెళ్లడంగాదు.” ఈపాడుకొద్దప్పిలో కుసుమకు మూల్యంలేదు. ఆచారవేదం ఆచారాన్నినిర్దిష్టకేర్పడిన సాధనమత్రమే! ఇటువంటి నీచునితోతర్కించడంకూడ వ్యర్థం. మాటాట్లు ఆలోచేతిలో చిక్కివుంది. అతనిపాదాలనింద కోస్తువొంచడంకంటే యింకో వుపాయంలేదు.

రెండోబండిలో అగ్రాచారి వృత్తాంతమంతా నవీనుకిచెప్పాను. బాధ్యతంతా అతనిపరస్పరమీద పడుతుందని అతనినేమి తెలుసుపాపం? అధికపరిశీతుల వల్ల వకాలతుబాగా సాగకపోయినప్పటికీ, పది పన్నెండువేలరూపాయలు సులభంగా యివ్వలేనప్పటికీ, ఆయువకుడు నవీనుతో అవిషయం హెచ్చరించివుంటే అవశ్యం యేదో వొకవుపాయం చేసివుండేవాడు. అతనికి కుసుమకంటే యింకెవ్వరున్నారు? అతనికి యీమాట జ్ఞాపకమేలేదు. అందువల్లనే ఈ సమాచారం చెప్పగానే యీవిధంగా అన్నాడు.

“ఆపెద్దమనిషి యీకొద్దివిషయాన్ని యింత రాద్ధాంతంచేశాడు. ఇష్టంవచ్చినపుడు యిష్టంవచ్చినచోటికివెళ్లి చదువుకోవచ్చుని ఈదినమే అతనికి వుత్తరంవ్రాయి. దానిఖర్చుంతా నేనే వెట్టుకుంటా. సంవత్సరంపాటు కుసుమకు యేడ్పించి యేడ్పించి చంపాడు అనిర్దయడు.”

ఇంటిలో దీనివిషయం చర్చించుకున్నారు. సంకట విముక్తికొరకు అనుష్ఠానం చేయబోయేవిధంగా వొక వెయ్యిరూపాయలచెక్కు కుసుమకు రిజేర్ పంపబడబోతూవుంది.

గృహ లక్ష్మీ

“అమ్మా ! రూపాయలు పంపనవసరంలేదని నాన్నగారితో చెప్ప, ” అని కనుబొమ్మలుముడిచి కుసుమ తనతల్లితో చెప్పింది.

తల్లి విస్మయంతో బాలికవైపుచూచింది. “యేమి రూపాయలు ? ఆరూపాయలా ? పంపితేయేమి ? అంతావానిదే. విదేశానికిపోయి చదువుకోవాలని ఆపిల్లవానికివుంది. మేము పోయేసమయాన కట్టుకు పోతామా ?”

“వొకపైసాఅయినా పంపించవద్దని తండ్రిగారితో చెప్ప.”

“పంపితే తప్పేముంది ?”

“మనిషిని పట్టుకుపోయి అతని యింటి వారిని ముక్తిదనంఅడిగి బాగా డబ్బులాగే దారిదొంగమోస్తరువాడు అతను.”

తల్లి తిరస్కారనేత్రాలతోచూచింది—“ఏమిమాట లవి ? ఇన్నిదినాలతర్వాత దారికొచ్చినదేవతను మళ్ళీ అలిగించుతావు.”

కుసుమ విదలిస్తూచెప్పింది—“అటువంటి దేశత అలగడమే మంచిది. ఆస్వార్థపరునితో నేను నిర్వహించలేను. అతనికి రూపాయలుపంపితే విమంత్రిగా మరణిస్తా. ఇది పరిహాసంగాదు. నేను అటువంటిమనిషి

ముఖంగాడ చూడగోరను. తండ్రి గారితోచెప్ప. నీకు భయమైతే నేనేచెప్తా. నేను స్వతంత్రంగావుండ నిశ్చయించుకున్నా.”

కుమార్తె ముఖమండలం రక్తవర్ణ మవదం తల్లి చూచింది. ఈప్రశ్నతర్వాత తల్లి చెప్పనూలేక పోయింది, విననూలేకపోయింది.

రెండోదినం సంగతంతా నవీనుడు నాతోచెప్పాడు. నేను ఆత్మ విస్మృతదశలో పరుగెత్తుకుంటూపోయి కుసుమను కాగలించుకున్నాను. నేను శ్రీలలో యీఆత్మాభిమానాన్ని చూడగోరుతున్నా. నామన స్సులోవున్నదాన్ని చేసిచూపించింది కుసుమ. దాన్ని చెప్పడానికి నాకు సాహసంలేదు.

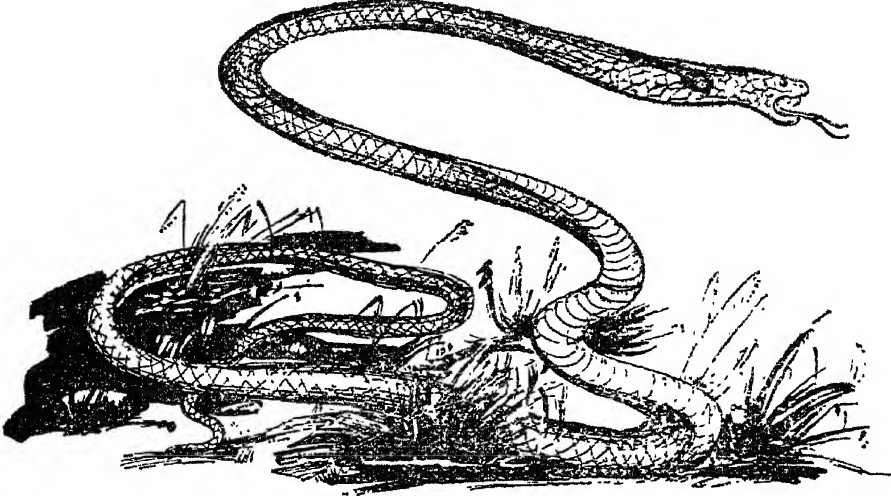
కుసుమ తనభర్తకు పుత్తరంవ్రాసిగాని, అతని మాట యెత్తిగాని సంవత్సరమైంది. నవీనుడు అల్లుని బ్రతిమిలాడి తీసుకువస్తాననిచెప్పాడు. కాని కుసుమ అతనిపేరుకూడ వినదలచుకోలేదు. ఆమెలోని స్వావ లంబపుదృఢతకు నాకు ఆశ్చర్యమాతూవుంటుంది.

నిరాశ ఆవేదనలతో కూడివుండే కుసుమ లేజో హీనముఖం, స్వాభిమాన స్వాతంత్ర్య లేజస్సులతో భాసిల్లుతూవుంది.

వ్యాస కర్త లకు:—ప్రకటింపబడని వ్యాసములు
తపాలబిళ్లలు పంపిననేగాని తిరిగి పంపబడవు.
ప్రకటింపబడునట్లయిన ఆ సంగతి వెంటనే
తెలియ జేయబడును.

సంపాదకుడు.

నల్ల త్రాచు

కాటువేసి విషము క్రిక్కే-నా

యింక నా విషానికి విరుగుడు లేదు.

నల్ల త్రాచువంటిదే—మానవునకు నిరుత్సాహము కలిగించు నీరసము.

త్రాచు విషమునకు తిరుగులేకున్న లేకపోవచ్చు

గాని మానవుని నీరసమునకు—నిస్సత్తువకు

అదృష్టవశాత్తు విరుగుడు వున్నది.

అది అమృత సేవనము.

మానవుని ఆవరించు నిస్సత్తువను పారద్రోలి

ఉష్ణరక్తమును జీవితోత్సాహము నిచ్చునది

“ అ మృ త ”

కేసరికుటీరం — మద్రాసు

ఏజంట్లు : శీతారాం జనరల్ స్టోర్స్ — బెజవాడ

ప్రణయాపరాధి

ఆతఁడొక గౌరవకుటుంబ జాతివాఁడు
ముదిమిచే గేలుకంపించి పోవుఁగాని
తనదు తేయొక కుంచీయ తాకువోటు
జీవకళ లుట్టిపడు చిత్ర శిల్పమగును.

లేతతనగోటి కొనయూతఁ బూతపూసె
సార్వభౌమ కీరీట మంజరులుగూడ
పిలిచిముద్దిచ్చె దనకళా ప్రియవధూటి
కలసిక్రీడించె శిల్ప శృంగారవాటి.

అన్నమనువారి మొగమతఁ డకయలేదు
వచ్చినది బీదసాదల పంటయయ్యెఁ
గ్రిందుమీఁదగు మీఁదును గ్రిందునగును
బక్కచిక్కిన నిరుపేద పాపమిపుడు.

మూఁడుమాసంబులకుఁ గ్రింద ముద్దుబిడ్డ
డడవిగాచినవెన్నలై యవనికొఱిగె
ముడుతకుడుములు దినియెట్లా గడుపుచున్న
కడుపుమంటకు నిదితోడు పడినదకట.

పరువు నూనూగుమీసాల ప్రాయమపుడు
ఇంటినిండను శిష్యులే యెపుడుగనినఁ
గాలుకదుపంగ లేని యీకాలమందుఁ
జేతికత్తనునందిచ్చు శిష్యుడేడి ?

వయసుచెల్లిన తనభార్య జ్వరముపడియె
దనయ యత్తవారింటికి దరలిపోయె
బాపమా ముదివగ్గు బాష్పములరాల్చి
వైద్యునింటికి మెలమెల్లఁ బయనమయ్యె.

“ఘండనశతంబు దయనేయ వలయుమీరు
వచ్చుచున్నాఁడ మీకు నాహ్వనమీయ
నాడబోయిన తీర్థమే యడ్డుపడెను
బుట్టిన దినంబునేడు మామోహనునకు”

శ్రీమతి అమ్మిశెట్టి కనకరత్నాయమ్మగారు

అంచుఁ బలికినప్రాత విద్యార్థిమాట
వీధిగుమ్మము చెంతఁగా వెడలివచ్చెఁ
బాప మెన్నెన్నోవిధముల బ్రతిమలాడె
ప్రాణములుదీసె శిష్యుఁడు పట్టుపిడక.

ఇల్లు సగి నొత్తుకొని శిష్యు నింటికరిగెఁ
బెద్దయుత్సవమగు మండఁ బెండ్లిలాగుఁ
వచ్చుచారును బోయెడి వారునగుచు
నెవటజూచిన జనము క్రిక్కిరిసియుండె.

జరిపెవిధ్యుక్తధర్మముల్ శాస్త్రీగారు
పొసఁగె మాధ్యాహ్నకాలిక భోజనములు
వంటకంబులతో నాల్గు గంటలపుడు
పరిచయులుదప్ప మిగిలిన వారుననిరి.

శాంతియుతమైన తనచిత్రశాలలోని
కండఱునుజేరి యాసీను లై నయపుడు
గురువుగారికి శిల్పోప కరణములను
జూపెశిష్యుండు వేర్వేరఁ జోద్యపడగ.

మోహనుని జంకనిడుకొని మురువుతోడ
నచటికరుడెంచె శిష్యుని యనుఁగుజాయ
బాలకుని కంఠమందు రత్నాలమాల
వ్రేలుచుండెను దెలిశాలు వెల్లివిరియ.

అచియొకానొక పన్నిదంబందు తనకుఁ
బ్రాప్తమైసట్టి బహుమతియంచు శిష్యుఁ
డందికొని దానిగురువుల హస్తమునిడి
మెప్పుకోసము చూపెను ద్రిప్పిత్రిప్పి.

అచటనున్నట్టి పరిచయు లబ్రమంది
గురువులకరంబులో మాల నరయఁగోరి
శుచ్చుకొన్నారు వరుసగా మెచ్చుకొనుచు
నొక్కరొక్కరె యేదియో యూహతోడ.

కీ॥ శే॥ కలగర కాంచనమాల. కలగర హరబ్రహ్మముగారి
సహధర్మచారిణి. సంగీతసాహిత్యములందు పిన్న
వయసునందే ప్రవీణత సంపాదించినది.

మిస్. ఎస్. కె. ముగనేత్

కాలికట్ సుప్రసిద్ధ ప్యాపారి ముగనేత్ కుమార్తె. మంగళూరు కళాశాలలో మద్రాసురాజధాని యందు ఇంగ్లీషున ప్రథమురాలుగా పరీక్షయై ఇంగ్లండువెళ్లి ఆస్సుఫర్డు విశ్వవిద్యాలయమున మూడేండ్లు ఇంగ్లీషున ప్రత్యేకపరిశ్రమజేసి తనప్రతిభకు మెప్పువడసి తిరిగి భారతదేశమునకు వచ్చిరి.

గృహ లక్ష్మీ

సంజకొజాయ లట్లన జాలువారి
హేమరసమున మింటిమొలముఁ జేసెఁ
జ్జితశాలాస్థు లంతలేచిరి యొకింత
ప్రొద్దుపోయెను నిండ్రకుఁ బోవలెనని.

చుటినిడ్డయు నేడ్వఁగా సాగెనపుడు
'ఈయుమా, మాల పిల్లవాఁ డేడ్పుమాను'
నంచుశిష్యుఁడు భార్యతోననెను—కాని
యెదటఁజూచిన మాల కన్పింపదాయె.

చుకితులై రెల్లరును మహాశ్చర్యపడుచు
నొకరిపై నొక్కరనుమాన మొందుచుండ్రీ
రత్నమాల యెచ్చోటను రాలిపడెనొ!
యెవరుదొంగలొ! జేవుఁడే యెరుఁగుగాఁక.

అందఱు పరీక్షనేయుమం చనిరిగాని
ఎట్టకేలకు నట్టులే యేరువడెను
గురువుగా రొక్కరేయింకఁ గొడువపడిరి
వారిజేబులె పైకుబ్బు వారియుండె.

“ఓభవానీప్రసాద! నేనొప్పుకొనను
నను బరీక్షింప నీవు నందఱఁకుభోలి
చేయవలసిన విధినన్ను న్యాయసభకు
నీడ్చి దండింపఁదగినఁ జేయింపుమోయి!”

అనిరి గురువులు విద్యాధరామరేంద్రు
లటఁబరీక్షకు నొప్పుకో కలుకసెంది
యొదిగియు భవాని భక్తితో నూరకుండ
నచటివారలు గురువులే యనిరి దొంగ.

ఎల్లవారలు తమతమ యింద్రకేగి
రంత మరునాటి యుదయంబునందులేచి
మోహనునితల్లి పొత్తిట్లు పుణుకుచుండఁ
దళతళ త్రనిమెరసె రత్నాలమాల.

భర్తకునుజూపి పొరపాటు పడితిరి నెను
సరళకుంగేల రత్నాలసరముగాంచి
నిలువునీరయ్యెనట భవానీప్రసాదు
అనపరాధుని దొంగంచు నందఱనిరి.

వారములు పక్షములు నెలల్ వత్సరములు
గడచిపోయెను నొకపుణ్యకాలమందు
గోష్పదీ తీరజలములఁ గ్రుంకులాడి
నిలిచి తిరిగిచూచెను భవానీప్రసాదు.

బవిరిగిడ్డంబు కాషాయవస్త్రములును
కపిలజడలును బూదిరేకలు వెలుంగ
గోష్పదీతీరజలములఁ గ్రుంకులాడ
నరుగుదొంచెడు గురువు ప్రత్యక్షమయ్యె.

కంపలంబడ్డ కాకిగాఁగలఁగిపోయి
శిష్యుఁడురుగతి గురువులఁ జేరిమొక్కి
వినతులు నతుక మహాభయ వినయమునను
చేసి సాష్టాంగపడఁ గంటిచెలమలూర.

“స్వామి! మన్నింపవలెనను బ్రేమతోడ
దొరకె రత్నాలమాల మాచిటుతవిడ్డ
పొత్తిగుడ్డలలోన — మీచిత్తమెంత
అలవటించెనొగద నాడు హా! మహాత్మా!

వెదకివేసారితిని మీదు సదనమందు
గ్రామమందున మీజాడ గానరాదు
ఎచటికేగితిరో! యేమొ! యెరుకలేక
శోకబాష్పాలు రాల్చులుఁజూచుచుంటి.”

తనదుశిష్యుని బైకెత్తి విద్యాధరుండు
శిరముమూర్కొని కూర్చుండఁజేసిపలికె
“తండ్రీ! యానాటినామాట తీండ్రమగుచు
నినుఁగలఁచెనటంచుఁ గన్నీరుదుడిచి.

గృహలక్ష్మి

గాని ఒక్కొక్క సాధనామార్గమునందుగాని అనురాగము గలవారు సమాజములుగ గూడి తమభావముల పెంపొందించుకొనుచున్నారు. నురియు కార్మికులు సంఘములుగా నేర్పడి యజమానలతో డీకొని తమ డేమముకొట్టకై ప్రయత్నించుచున్నారు. కర్షకులు సమితులుగాగూడి భూస్వాములతో పోరాడుచున్నారు. భిన్నభిన్న రాజకీయాభిప్రాయములు గలవారు తమ అభిప్రాయానుగుణముగ దేశాభివృద్ధికై పాటుపడుచున్నారు. సంస్కర్తలును, సనాతనులును, సంఘములస్థాపించుకొని ఒండొరుల బలాబలముల చూచుకొనుచున్నారు. నిరుద్యోగులు సహితము సంఘములనేర్పరచి తమ సమస్యపరిష్కారమునకై యొత్తిడి జేయుచున్నారు. స్త్రీలు సమాజముల నెలకొల్పి తమ అభ్యుదయమునకై పాటుపడుచున్నారు. సోదరీమణులారా! ఈపురము సందలి నారీలోకములో నణగియున్న శక్తిని విజృంభింపజేయు సదుద్దేశముతో నీమండలిని స్థాపించి యంతకాలమునుండి నడపుకొని వచ్చుచున్న నిర్వాహకులను నేను మనసారా అభినందించుచున్నాను.

నాడు—నేడు.

పూర్వము పురుషులు, స్త్రీలను ఆటవస్తువులనుగా భావించుచుండెడివారు. అందువలననే ఇంగ్లాండు దేశస్థుడగు టెన్నిసను మహాకవీశ్వరుడు “Man is the Hunter Woman is his game,” అని వ్రాసియున్నాడు. పురుషుడు పేటకాడు; స్త్రీ వేటాడ

బడు జంతువు అని అర్థము. సంఘములో స్త్రీకి వ్యక్తిత్వముగాని స్వాతంత్ర్యముగాని నాడు లేదయ్యెను. తమ రక్షణమున నుండవలసినవానిగా నెంచి పురుషులు స్త్రీలకు ఏహక్కులను లేకుండ జేసివెచ్చిరి. అవలంబించిన శీత్రాపిధానమునుబట్టి తమ హక్కులను తామే గుర్తింపలేని స్థితికి క్రమేణ స్త్రీలను పురుషులు తీసికొనివచ్చిరి. “నస్త్రీ స్వాతంత్ర్యమర్హతి” “స్త్రీబుద్ధిః ప్రళయంకరీ” “నిరాశ్రయా సశోభంతే పండితా వనితా లతా” యను వాక్యములె ఎట్టిస్థానము స్త్రీలు మన దేశమున మున్ను ఆక్రమించియుండిరో బాగుగ వ్యక్తీకరించుచున్నవి. ఇప్పుడిప్పుడు హైందవనారీలోకము ప్రపంచవస్థితుల తిరిగిచి కన్ను తెరచినది. పాశ్చాత్యదేశములలో సహితము, నాగరికతకు పేరుపొందినట్టి ఇంగ్లాండు దేశములోగూడ నిన్ను మొన్నటిదనుక స్త్రీలకు తగిన స్వాతంత్ర్యము లేదయ్యెను. వోటింగు హక్కును సహితము, స్త్రీలు ఎంత ఆందోళనయోచేసి ఎన్ని ఇడుమలో పడిన విమ్మటనే సంపాదించుకొన గలిగిరి. సంతకముజేయు సామర్థ్యము కలిగిన మాత్రముననే ఆ హక్కు శ్రమపడకయే మనకు లభింపనున్నను ఆఫీసుకు వెళ్లి ఎవరు వ్రాసి ఇత్తురని మనలో ఎందరమో ఉపేక్ష చేయుచున్నాము. వోటింగుహక్కు చాలా విలువగలది. దేశపరిపాలనావిషయములో మనకు కూడ కొంత ప్రాధాన్యతయు, మన అభిప్రాయములకు కొంతవిలువయు లేదనుగుణ

వాపట్ల స్త్రీహితై పీఠీమండలి అయిదవవార్షికోత్సవసభ

ముగ పనులు జరుగుటయు కలదని దానిని బట్టి స్పష్టము కాగలదు. అట్టి అమూల్య మైన అవకాశము మనము పోగొట్టుకొనదగినది కాదు. ఆస్తులద్వారా ప్రోచైజు ఉన్న పుడు వోటర్లు బహుతక్కువగానుండిరి. ఇపుడు ఈ విద్యాయోగ్యతవలన మరికొందరు ఓటర్లుగుట తటస్థించునని అధికారులూహించిరి. కాని అదియు కల్గయే యగు నేమోయని నాభీతి. దేశనాయకులు ఆందోళనమొనర్చి గడపును పదేపదే మార్పించుచు వచ్చినారు. ఏమిచేసినను ఓటర్లు విరివిగా జేరుటలేదు. మనలో ఉపేక్షాభావము హెచ్చు. హక్కులున్నను వాని నుపయోగించుకొనవలెనన్న ఉత్సాహము తక్కువ. కాని యిందు కెవరిని అనవలసిన పనిలేదు. మన సాంఘికస్థితి ప్రకృతమున నిట్లున్నది.

స్త్రీ సమాజముల ఆవశ్యకత

మన భరతఖండము ఇతర దేశముల కంటె పిద్యలో చాల వెనుకబడియున్నది. జర్మనీ, డెన్మార్కు దేశములలో స్త్రీపురుషులలో నూటికి నూరుమంది విద్యావంతులు. జపానులో, పురుషులలో నూటికి 98 మందియు స్త్రీలలో 100 కి 96 గురును చదువు వచ్చిన వారై యున్నారు. ఇంగ్లాండులో పురుషులలో 100 కి 94 మందియు, స్త్రీలలో 100 కి 91 మందియు, అమెరికాలో 100 కి 96 మంది పురుషులును, 94 మంది స్త్రీలును విద్యావంతులై యున్నారు. ఇతరదేశముల స్థితి యిటులుండ మనదేశస్థితి ఎట్లున్నదో గమనింపుడు. మనదేశమున పురుషులలో

100 కి 7 గురును స్త్రీలలో 100 కి 1.25 మందియును విద్యవేచ్చినవారై యున్నారు. పాశ్చాత్యదేశములలో ఒక్కొక్క మనుషునికి సగటున 9 మొదలు 17 సూపాయలవరకు ప్రాథమికవిద్య నిమిత్తమై సెలనగుచుండు మనదేశంలో ముచ్చునికి కెంతగాలు మాత్రమే వ్యయము గావింపబడుచున్నది. దీనినిబట్టి విద్యావిషయమున ప్రభుత్వము వారెంత యుపేక్షాభావము వహించి యున్నారనుట సువిధితము. ఇక ప్రజలు స్వతంత్రించినడుపు విద్యాసంస్థలన్ననో, దేశ దారిద్ర్యమువలన సీరసస్థితికి పాల్పడుచున్నది. ఇట్టి సందర్భములో సాధ్యమైనంతవరకు మనమే స్వయంకృషివలననే జ్ఞానసముపార్జన మునకు గడంగవలెను, అట్టి ప్రయోజనము ఈమండలివంటి సంస్థలసహాయముననే శీఘ్రముగ సాధ్యము కాగలదని నా అభిప్రాయము.

స్త్రీ విద్య

విద్యలేనిది స్త్రీలు మానసికముగ గాని శారీరకముగ గాని నైతికముగగాని, ఆధ్యాత్మికముగగాని అభ్యుదయము గాంచజాలరు. దైవకృపవలన స్త్రీలకు విద్య ఆవశ్యకమా, కాదాయని చర్చించు దినములంతరించినవి. స్త్రీలకెట్టి విద్యావిధానముండవలెను ఎంత వరకు వారికిపురుషులతోబాటుగా సామాన్య విద్య అవసరము అనునవి ప్రకృతము స్త్రీ విద్యాభిమానుల నాందోళనజరచు విషయములు. ఈమాట యెట్లున్నను విద్యయన కేవలము చదువుట వ్రాయుటతో పూర్తి

గృహలక్ష్మి

యగు నామమాత్ర విద్యకాదని మనము తెలిసికొనవలెను. జ్ఞానవికాసమే నిజమగు విద్య. మన హిందూసంఘములో బాలికలు పిన్నవయస్సుననే గృహస్థశ్రమస్వీకరణము చేయవలసిన వారగుటచే వారికి తగిన జ్ఞాన సముపార్జనమున కవకాశము తగ్గిపోయినది. తరువాత జ్ఞానమును పడయవలెననెడు అభిలాషకలిగినను అందుకు తగిన అవకాశములులేవు. ప్రపంచవిషయములను గ్రహించవలెనను కోరికగలవారు సహితము తగిన సాకర్యములు లేకపోవుటచే కూపస్థమండూకములవలె నుండవలసిన వారగుచున్నారు. విద్యావంతుడగు భర్తకు సర్వవిధముల సాయపడవలసిన సహధర్మచారిణి, దేశకల్యాణమునకు తోడ్పడుబిడ్డలను సిద్ధముచేయవలసినమాత విద్యాశూన్యగానుండు పెంతయు విచారకరముగదా !

వార్తాపత్రికలు

జ్ఞానప్రచారమునకు స్త్రీ సమాజములు అవలంబింపదగు సాధనములలో వార్తాపత్రికలు అగ్రగణ్యములని వక్కాణింపవచ్చును. జ్ఞానాభిలాషకలవారు ఇచ్చటికివచ్చు నానావిధ వార్తాపత్రికలను చదువుకొనవచ్చును. విద్యాగంధమెఱుంగని సోదరీమణులకు విద్య నేర్పినవారు వానిని చదివించెప్పునగును. వార్తాపత్రికాపఠనమువలన ప్రపంచములో ఎట్టెట్టి పరిణామములు కలుగుచున్నవో గ్రహించుటకు వీలగును. అంతియేగాక మనదేశములో గూడ ఇతర ప్రాంతీయులు ఎట్లు అభివృద్ధి మార్గముల నన్వేషించుచున్నారో యెఱుంగ

నగును. మరియు స్త్రీఉద్యమము లెచ్చు పెచ్చట ఏవిధముగా కొనసాగింపబడుచున్నవో కనుగొని ఆయాపద్ధతులలో మనకు యోగ్యములగు వానిని పరిగ్రహింపవచ్చును. పత్రికలలో ప్రచురింపబడు ఏకథలైనను చదువుకొని మనను నుల్లాసముగను ఉత్సాహమంతముగను ఉంచుకొనవచ్చును. గృహమున నుండియే యిట్టి జ్ఞానమును సంపాదించుకొనరాదాయని యెవ్వరైన ప్రశ్నింపవచ్చును. కాని తెలియనివిషయముల తెలిసినవారికడ నుండి గ్రహించుటకును, లౌకిక రాజకీయమత సాంఘికవిషయములపై చర్చలు గావించుకొనుచు సత్యాసత్యముల నారయుటకును సమాజము లుపకరింపగలవు.

గ్రంథభాండాగారములు

గ్రంథభాండాగారము, నారీమణులలో జ్ఞానమును పెంపొందజేయగల రెండవసాధనము. ప్రచురింపబడు సమస్తగ్రంథములును ఎల్లవారును తెప్పించుకొనజాలరు. అందువలన సద్గ్రంథములన్నియు సమకూర్చబడియుండు గ్రంథాలయములు ప్రతిపురమునందును నుండుటముఖ్యము. గ్రంథాలయోద్యమమునకై 'Andrew Carnegie' అను కోటిశ్వరుడు 10 కోట్లరూపాయలను వెచ్చించియున్నాడు. విదేశములలో గ్రంథాలయోద్యమము బహువ్యాప్తియందున్నది. ప్రతిగ్రామమందును, పురుషులకు స్త్రీలకు సత్యేకగ్రంథాలయములుకలవు. మనదేశములో గ్రంథాలయోద్యమవ్యాప్తికై విద్యాభిమానులు అందోళన మొనర్చుచున్నారు. మొత్తమున ఆంధ్రమున

జానపద శ్రీహితైః సిఠీవః ణిలి అయిదవవాక్కి కోత్సవసభ

750 గ్రంథాలయములున్నవి. గ్రంథాలయ మహాసభల చుట్టుచుట్టల పశుట జరుగు చున్నవి. గ్రంథాలయముల మూలముననే దేశములలో విజ్ఞానము విశాలవ్యాప్తి గాంచుచున్నది. మహాదేశములలో ఈగ్రంథాలయోద్యమమునందు ముందంజవైచినది బరోడా రాష్ట్రము. ఏపురమునందైనను ఏగ్రామము నందైనను గ్రంథాలయము స్థాపింపబడిన యెకల దానికగువ్యయములో 2 పాళ్లు ప్రభుత్వమువారు భరించుదురు. ఒకపాలే స్థాపించిన వారు భరించవలసినది. అచ్చట జిల్లాపట్టణ గ్రంథాలయములు, 800 గ్రామగ్రంథాలయములు, 200 పఠనమందిరములున్నవి. ప్రతి పాఠశాలయందు ప్రభుత్వమువారు ఒకపుస్తక భాండాగారము నుంచుచున్నారు. ప్రజలు నూటికి 60మంది వీనినుపయోగించుచున్నారు. సంచారగ్రంథాలయములు సహితము అందు స్థాపింపబడినవి. ఇట్టి విద్యావ్యాప్తికి జేయాత నొసంగుచున్న గైక్వారు మహారాజుగారు స్తుత్యర్హులు. వందనీయులు. తదితరసంస్థానాధిపతులును భారత ప్రభుత్వమువారును ఈవిషయములో వారి ననుగమించు టత్యావశ్యకము.

ఉపన్యాసములు

జ్ఞానవ్యాపనమునకు, సాయపడు సాధనములలో విద్యాధికులొసంగు ఉపన్యాసములు గూడ పేర్కొనదగియున్నవి. అభిమానము వహించి కొందరు కొన్ని విషయములలో ప్రత్యేకముగ కృషిచేయుచుందురు. అట్టివారిచ్చు సుపన్యాసములెంతయు జ్ఞానదాయకములు కాగలవు.

అందుచే మండలులు విద్వాంసుల రావించి వారికి ప్రీతికరములగు వానినిసూచి ప్రసంగములనిప్పించి నారీలోకములో జ్ఞానమును వ్యాపింపజేయదగును. మహాపురుషులయొక్కగాని, వసితామతల్లులయొక్క జీవనచరిత్రములు మనజీవితములను దిద్దుకొనుటకు మిక్కిలి ఉపకరింపగలవు. పూజ్యులగువారి వర్ణతులను జయంతులను జరుపుచో వారిపుణ్యచరిత్రములను పెద్దలమూలమున వినుటనలన చాలమేలు కలుగగలదు. సరిగా సర్థము చేసికొనగల్గినచో పురాణములుగూడ మన కుపకారము చేయగలవు.

మానవాభివేషవృద్ధి కేవలము శ్రవణము వలననే సాధ్యముకాదు. జ్ఞానార్జనముతో పాటు మానవసేవచేయుటగూడ యావశ్యకము. దరిద్రులు, వికలాంగులు, అంటరానివారు, మనసేవ నపేక్షించుచున్నారు. అట్టివారికి మండలివారు తమకు చేతనైన సేవ చేయుటకు పూనుకొనతగును.

జ్ఞానమును వ్యాపింప జేయుట యే గాక మండలులు గృహాలంకరణమునకు తోడ్పడులలిత విద్యలనుగూడ ప్రోత్సహపరుపవచ్చును. అల్లికపనులు (Crochet work) కుట్టుపనులు (Embroidery work) పేముపని, Fret work మొదలగు విద్యలను వారమునకొక్కతూరి చెప్పుచువచ్చినచో శ్రీలకెంతయు సుపయోగకరముగ నుండగలదని నాతలంపు. ఒక్కొక్కరి కొక్కొక్కవిద్యయందభిరుచియుండును. ఎవరి కేవిద్యయం

గృహ ఖీడ్

దభిరుచికలదో నేర్పుకలదో వారు అద్దానిని ఇతరులకు నేర్పవచ్చును. విశ్రాంతిసమయములలో ఉపయోగకరముగ నుండునట్టి ఉల్లాసపుపనులవి. ఒకరు మరియొకరిగృహములకు వెళ్లుటయన కష్టము. రెండుమూడు పనులు నేర్చుకొనవలెనన్న ఇర్వురు మువ్వరి గృహముల కేగవలసియుండును. అది సాధ్యమగు విషయముకాదు. నలుగు రొకచో గూడి ఏపనియైనను సాధించుట సుకరము. ఒంటరిగా చేయుటలో సంతోషములేద. ఈ మండలివంటి సంస్థలలో అట్టిపనులు సుసాధ్యములు. అంతియేగాక మండలులలో చేరుట వలన ధనికులు దగ్గిరులు పండితులు పామరులు, అనుతారతమ్యములు నశించును. ఒండొరులలో ప్రేమ సాహార్ద్రములు పెంపొందును.

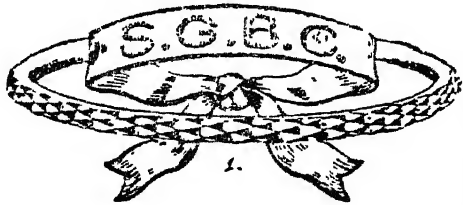
ఉపసంహారము

మన జేశము నేడొక నూతనయుగమున ప్రవేశించుచున్నది. స్త్రీలకు కష్టదినములు గడచి మంచిదినములు వచ్చుచున్నవి. ఇన్నాళ్లనుండి తదభివృద్ధికి ప్రతిబంధకములుగా నుండిన సంకెళ్లు ఒక్కటొక్కటిగా తెగిపోవుచున్నవి. శ్రీహరవిలాస శారదాగారి

దయవలన బాల్యవివాహనిరోధకచట్టము అమలులోనికి వచ్చినది. ఈనాడుగాకపోయినను క్రమక్రమముగానైన బాల్యవివాహములు నశింపకమానవు. దానితోపాటు స్త్రీలకు విద్యాభాసమున కెక్కుడు వీలుకలుగగలదు. అంతియేగాక శారదావివాహశాసనమువలన వివాహవిషయమున తమ అభిప్రాయమును వెల్లడించుటకు బాలికలకు కొంత అవకాశముగూడ లభించినది. ఇది క్రమముగా స్త్రీల వివాహస్వాతంత్ర్యమునకు మార్గదర్శకము కాగలదు. త్వరలో అంతర్విర్ణవివాహసమస్య శాసనసభలో ఆలోచనకు రానున్నది. అంతియేగాక స్త్రీలవారసత్వమునకు సంబంధించిన చట్టమునుగూడ శాసనసభవారు ఆలోచింపనున్నారు. ఈ సమస్తవిషయములును మనము శ్రద్ధతో విచారించి అభిప్రాయముల నియ్యవలసినవైయున్నవి. ఈపనిని స్త్రీసమాజములు చేయవలసియున్నది. నేను పేర్కొన్న నానావిషయములలో మండలి కొంతకొంత పనిచేయున్నందులకు నేను సంతోషించుచున్నాను. పురస్త్రీల అభివృద్ధికి తోడ్పడుచు త్వరలో స్థిరమగు భవనమును పడసి, మండలి చిరకాలము వర్ధిల్లుగాకయని కోరుచున్నాను.

సయింటిఫిక్ బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు
ప్రెసిడెంట్లు, శాసనసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే
ప్రశంసింపబడి, ఈ కంపెనీ గవర్నమెంటులో
రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది సైంటిఫిక్

గోల్డుబాంగిల్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్

బ్రాంచి:—104, చైనాబజారు రోడ్డు,

హైదరాబాద్—43, బైరాగిమఠం వీధి, మద్రాసు.

ఒకలు నిగనిగ లాడుటకు

సుప్రసిద్ధమైన

కేరళ నబ్బులు

ఉపయోగింపుడు.

విల్లింగ్టన్, చందన, షేవ, మల్లె

మొదలైనవి.

కేరళ సోప్ ఇన్స్టిట్యూట్

క లి క ట్ .

పి. కోదండరాం పిల్లె

(లేటు పి. యన్. పొన్నుస్వామిపిళ్లైవారి కుమారులు)

1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతరగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యన్. పొన్నుస్వామిపిళ్లై భవనములు)

మీ భవనమును అలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ
చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసేయితుము. నమ్మకమైన పనితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపుడు.

పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎస్టేట్ నేడ్ వెస్టు; మదరాసు.

మీ అచ్చు పనులయందు

మీకు కావలసినది అందమగుకూర్పులా? లేక చిన్నపనియైనను బాగుగచేయుటయా? లేక
సకాలమునకు ముద్రించి యిచ్చుటయా? మీ ఆవసరములేవియైనను, మీ అచ్చుపనులను మేము
చక్కగ చేయగలమని మీ అనుభవమే తెలియజేయగలదు. ఒకమారు పరీక్షింపుడు!

లోధ్ర ముద్రణాలయము,

ఎగ్గూరు, తపాలపెట్టె 752, మదరాసు.

దేవాళికమదెల్ల దన్నుగొలువన్ దేవేంద్రుడంచున్ మహా
భావానన్ వెలుగొందు దైత్యహరుడే పాదాబ్జముల్ పట్టి యో
దేవా! భీక్షయటంచు వాకొనగ జేతేతండి నీదేసుమీ
ద్యావాపృథ్వీల బేర్కొనక దగు మహాత్యాగంబు సూతాత్మజా. ౧

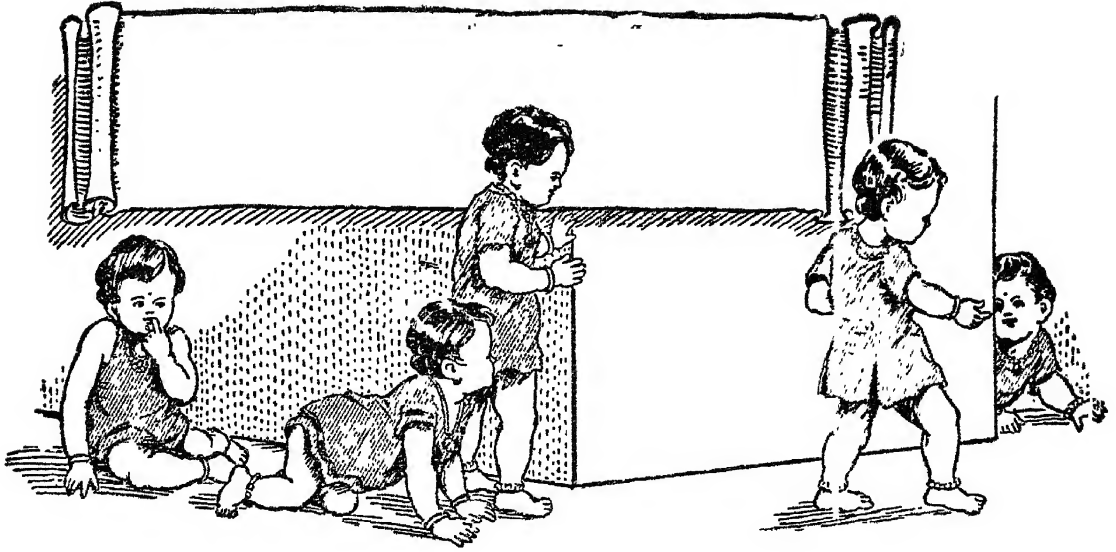
భానుతనూజ! నీవపుడు భవ్యభవత్కరవాలధారచే
మానుగ వర్మకుండల సమస్తము జీల్చెడివేళ లోకముల్
పూనిక నెట్టులేడ్చెనొకొ పూతచరిత్రుడవౌ త్వదీయ గా
ధానలకీలతాలయి హృదబ్జములాగక యంగరాణ్యణీ. ౨

రవిజా! పోయినపోవునంచు దనువున్ రక్షింపకే యిచ్చితౌ
నవురా తత్ప్రభవతిరేకముననే దాన ప్రపూర్వంబునౌ
భవపుణ్యాత్మక కర్ణనాముడవహా! భాగ్యైక తేజోనిధి
భువనంబందున ధార్మికాగ్రగణనాపూర్వండ్ వీవేసుమీ. ౩

కౌ శి కౌ!

సూతసుతుండు నీవడుగ సూర్యునివిన్నవ మాలకింపకే
శాతకరాసిచే దనదు శౌర్యముగన్నడ గుండలంబుల
న్నాతత భక్తితోడుతను నార్యుడవంచని కోయుచుండగన్
ప్రీతిని పారద్రోలి యెటుప్రేతమవైతివి పాకశాసనా. ౪

రాజ్యంబన్న ద్రివిష్టపంబు ధరణిన్ గాపాడువారల్ సురల్
పూజ్యుండౌ గురుడో బృహస్పతి ప్రతాపోపానులన్నన్ గురుల్
ప్రాజ్యంపౌ క్రియయన్న వ్రేల్కుడువ గన్నట్టంగ లేడెందు ల
న్నాజ్యంబుంధగనే నొకండ ననలేదా సిగు నాకాధిపా. ౫

శిశు పోషణ

మొదట్లోనే ప్రతిదినమూ నీళ్లు పోయడం మవసరం. వరుసన్నానాలనీ తేటగాలేడనీ దినన్నానం మానడం ఏమాత్రం ఆరోగ్యం కాదు. నీళ్లు మరీ వేడిగావుండకూడదు. వెచ్చగావుంటే చాలు. కొన్నాళ్లయితే తర్వాత నులివెచ్చగావుంటే సరి ఉపయో

గించొచ్చు. నీళ్లు వేడిగా స్నానమూ వుండకుంటే జలుబు చేస్తుంది. దనుకోడమూ వేడినీళ్లు వాడే పిల్లలు బాగా నిద్రపోతారనుకోడమూ వట్టివెగ్గి. వేడినీళ్ల వల్ల వచ్చే నిద్ర అలసటవల్ల, సహజంగా వచ్చేదికాదు.

నీళ్లు పోయడానికి ముందు యీనీళ్లు పోయవచ్చు కూడదా అని తెలుసుకోవాలి. మోచేయి భరించే వేడైతే జడియ నక్కరేదు.

నీళ్లుపోసినతర్వాత మెత్తటి వెచ్చని చిన్న గుడ్డల్ని తీసుకొని తుడవకుండా వట్లతో తడి పోవునట్లు అద్దడం మంచిది.

కండ్లు నోరు చెవులు ముక్కు వీటి పరిశుభ్రత అవశ్యం గమనించవలె. పరిశుభ్రమైన ఒక్కొక్క పేలికతోనైనా ప్రత్తితోనైనా ఒక్కొక్క అవయవాన్ని శుభ్రపరచవచ్చు. అన్నిటికీ ఒకటేవాడటం ప్రశస్తం కాదు.

స్నానం ప్రొద్దునే. రాత్రిళ్లు వెచ్చని నీళ్లతో ముఖాన్ని చేతుల్ని Sponge చేయడం చాలు. Sponge చేసినప్పుడూ నీళ్లు పోసినప్పుడూ దుస్తులు మార్చిస్తే చాలు. అంటే దినానికి రెండుసార్లు మార్చవలనన్నమాట.

కడపటిమాట — ఆహారం. వెనుకనేకాని ముందివ్వడం కూడదు.

ముద్దుపెట్టుకోడం మంచిది కాదని — వద్దని ఏలా చెప్పడం? అందులో కన్నతల్లికి తండ్రీకిన్నీ. ఇతరులకు చెప్పొచ్చు మరీ మొగమాటమైతే తప్ప.

గృహలక్ష్మి

అందులో ముద్దు అసలు నోటిమీద
ముద్దు పెట్టుకో కూడదు. ఊయ
ముద్దు అయితే ఏం, మరి ఇతర
ముద్దుటలూ చెడ్డజబ్బులై తే ఏం ఇందు
వల్ల కల్గడంకద్దు కనుక. మరికొందరు ఎత్తుకో
కుండా - తాకకుండా చూడవలె. అమ్మ
వారు పోసినవారూ - స్నానమైనా సరే -
ఓ పది పదిహేను దినాలవరకూ, వంటిన
చర్మరోగ మేదై నావున్నవారూ.

ఇక గాలి బిడ్డలకు ఎంతవ్రుంతు అంత
మంచిది. గాలి, వెలుతురు బాగావుంజే
గదుల్లోనే వాళ్లను పగలు కాని రాత్రిళ్లు
కాని పడుకోపెట్టవలె. ఎండ తగలకుండా
ఓగంటో రెండుగంటలో ప్రొద్దునా సాయం
త్రమూ పూర్తికై నా త్రోపుడుబండివుంటే
దాన్లోనైనా కొంచెం త్రిపుడం పిల్లల కారో
గ్యం. దీంట్లో వుద్దేశంకూడా గాలి-వెలు
తురూ బాగా తగలవలెననే.

—ఎస్. శేషగిరిరావు.

శ్రేష్ఠ మైన
హాఫ్ టోక్
లెక్చరకులు

మీ మన ఆర్థరు పంపుడు - తృప్తిగల్గింపగలము.

కేటలాగులు, ప్రకటనలు, సోవ్ నీర్ రిపోర్టులు,
గ్రంథములు మొదలగువానికి కావలసినవానిని
తెలుపు నలుపు లోను, మూడు రంగుల
లోను పోటోలనుండి, చిత్రములనుండి,
వస్తువులనుండి తయారుచేసి యివ్వబడును.

కె. రత్నం & కంపెనీ.,

లేట్ ఆఫ్ డిస్ట్రీక్ట్ ఆఫీసర్స్,

నెం. 291, ట్రిప్లికేట్ హైరోడ్, మదరాసు.

క్షమా ర్పణ

శ్రీమతి అనపా సుగుణమణిగారు

“రామా!”

“బాబూ!”

“అమ్మగారు నిన్న సముద్రతీరమున నేమి చేసి యుండిరి?”

“బాబూ!...”

“నీవు ఆమె నచ్చటకు ఎప్పుడు తీసుకొనివెళ్లి యుంటివి? మరల నామె ఎప్పుడు తిరిగివచ్చెను?”

“ఏమి బాబూ? మామూలుప్రకారముగనే...”

“సరి... ఇదివరలోకన్న ఆమె యిప్పుడు కాయను విశేషముగా వాడుచుండుట నీవు గమనించలేదా?”

“లేదు బాబూ”

“మరియిదివరలోకన్న పెట్రోలుఖర్చు విశేషముగా గానవచ్చుటకు కారణమేమి?”

“.....”

“ఇటీవల ఆమె నూతనస్థలములకు పోవుచున్నదా?”

“లేదు బాబూ”

రాము విశాస్వపాత్రుడైన నేవకుడు. తానెరిగిన విషయములను వెల్లడించిన యజమానురాలు కష్టములపాలవునని ఆమెను కాపాడుటకై సంసిద్ధుడై రానున్న విపత్తునకు తలయొగ్గి బొంక సాహసించెను. కాని తన యజమానుని శల్య పరీక్ష ముం దాతని తాత్కాలికపు మనోధైర్య మెంతసేపో నిలువలేకపోయెను.

“రామా! నీవబద్ధమాడుచున్నావు. వీపై నాకధిక విశ్వాస ముండెడిది. కాని నీవును యితర సేవకులవలె తేలితివి..... నీ కొనర్చిన మేలున కిది ప్రతిఫలము కాబోలు.”

రాముడు మారుమాటాడలేదు. తొట్రుపడు పాదములతో రెండడుగులు వెనుకకువైచి భయకంపిత హస్తములను వెనవైచుకొని తన యజమానునిమోము చూడ సాహించలేక తలవాల్చి న్యాయస్థానమునదోషి పగిది నిలుచుండెను. ఆతడు దయార్థహృదయుడగు తన యజమానుని వాత్సల్యమునకు విశేషముగ ఋణ

పడియున్నమాట నిజమే. ఇటీవల తన యజమానుని భార్య నడవడికలో నూతనాంశములు గాన్పించుటయు యదార్థమే. ఆమె నూతనవ్యక్తిత్వంతో సంప్రదించుచుండుట, దుర్మార్గువగు పరపుత్రపునితో నైకతస్థలముల వాహ్యోల్లికై వెదలుట మున్నగున వాత డెరుంగుట సత్యమే. పాపమాత డనేకసారులు యజమానుని కెరుకపరుప సాహసించనూలేదు, సబబని తలంచనూలేదు.

“మంచిది రామా నీవిక వెళ్లవచ్చు... చూడూ... మన యిరువురిమధ్య జరిగిన యీ సంభాషణ యితరులెఱుగరాదు. దీనిని నీవు మరచిపోవలయునుమమా నామాట జవదాటవని నమ్ముచున్నాను.”

పొంగి పొటలివచ్చు క్రోధము నణచుకొనుచున్న తన యజమానుని ప్రజ్వలితమోము నొక్కసారి అరమోడ్పు కనుంగవలె తలయొత్తించాచి, ఆతనిమాటలకు వల్లెయనునట్లు ప్రత్యుత్తరముగ తలనాడించి, శ్రీ సంతక్షణార్థమై అవిశ్వాసముగ ప్రవర్తించినందులకు పశ్చాత్తాపముగ నాలుకను కరచుకొనుచు సంకోచముతో రాముడు గదినివీడెను.

* * * *

శ్రీనివాసరావు పేరెన్నికగన్న జీవితభీమా సంస్థ కార్యదర్శి. మాసమునకు మూడువందలరూప్యముల జేతనమును బడయుచున్నాడు. సాలునకు పదివేల ప్రతిఫల మొసంగు పితృత్వముగు భూవసతిమాడగలదు. ఆతనిభార్య వికాలాక్షి దయాదాక్షిణ్యాది గుణముల లోను రూపసంపదలలోను అన్నివిధముల భర్త కనుకూలమైన సతి. ఏ సందర్భములోనైన దాంపత్యమును కొనియాడవలసివచ్చినచో లోకులు వికాలాక్షి శ్రీనివాసులను తార్కాణముగ చెప్పకొనుచుండుటకదు. కాని ఆదంపతుల కొక మనోవ్యాకులత గలదు. అది సంతానములేమి. వికాల కాపురమునకువచ్చి ఎనిమిది రెండు గడచినను నేటివరకు ఆమెకు సంతానముగలుగలేదు. ఆ కాంక్షలో ఆమె త్రొక్కని పుణ్యభూములు

గృహ లక్ష్మీ

మొక్కనిదై వతములు మునగనినదులు చేయనివ్రతములు లేవు. కాని అదృష్టము అందరిహామూగముకానా!

పై నుదహరించిన సంభాషణ జరుగుటకొక పక్షము పూర్వము శ్రీనివాసుడు తలనొప్పిగనుండుటచే నియతి కాలముకన్న ముందుగనే కచేరినుండి గృహమున కేతెంచెను. కాఫీ తయారుచేయుటయం దారిలేదని తన ప్రేయసి చేతయూచేయబడిన వేడికాఫీ మృదుమధురముగు తన కుసుమకోమలిపదలాలిత్యము తనచాధ నివృత్తి చేయునని యాతని విశ్వాసము. కాని యాతని కాశాభంగమగునట్లు విశాలశయనమందిరమునగాని చావడిలోగాని కాన్పింపలేదు. వెదకుచు వంటయింటికి పోవుసరికి ఆమె తనయడుగుల సవ్వడినైన గుర్తింప లేనంతటి యే కాగ్రచిత్తముతో నేనియో దీర్గాలోచన చేయుచుండుట కనుగొనెను. విశాల కొంతవరకొక జాబును పతియించి దీర్ఘ నిట్టూర్పుబిడచి లేఖాదహన సంస్కరణమునకు గడంగెను. ద్వారముదరి నిలుచుండి యాదృశ్యము నవలూకించుచున్న శ్రీనివాసునకు దేహము గగుర్పొడిచినది. తనకనులు తానునమ్ముటకు సందేహము గలిగెను. మారుమాటాడక వెనుదిరిగి శయనమందిరమునకొచ్చి శయ్యపైబిడచి యోచనా నిమగ్నుడయ్యెను. తా నెరుంగని రహస్యపులేఖ తన భార్యకెవరు వ్రాసియుండును? అంత పదిలముగ లేఖను వంటయింటిలో చదువవలసిన నిగూఢ రహస్య మేమైయుండును? ఉత్తరమును చూచిన వెంటనే కాల్చివేయవలసిన అగత్యమేమి? ఇవి పాప మాతని పట్టి భాదించుచున్న విషమసమస్యలు. అతని అనుమానమునకు సహేతుకమగు కారణములేకపోలేదు. స్త్రీకి తన ప్రవర్తనపై కళంకమునాహింపించు విషయములు లేకున్న ఉత్తరమును కాల్చు నవసరమేమి? విశాల దోషియని నిరూపించుట కీ నిదర్శనము చాలదా? ఘోషాత్మక నవనాగరికతావ్యామోహముచే కొందరు కన్యలు తమ పాశీర్యమును పోషిసేర్చుకొనుచున్నట్లు

వినియున్న తాను తనభార్య సహితము అవివాహిగా నున్నప్పుడట్లేల చేసియుండలేదని తలంచవలయును? విశాలసోదరికుముద్వతి విశ్వవిద్యాలయములో హాజరై విద్య నభ్యసించుచున్న కాలముననే ఆమెనుగూర్చి కథల వినియున్నాడు. కుమ్మరావములో ఇత్తడిముంతలున్నట్లు కుముద్వతికి తోబుట్టువగు తనభార్య నద్వర్తనమును ఎట్లు విశ్వసింపగలడు? దోలాయమానముడగు నాతనినిపట్టిపీడించుచున్న అభేద్యసంశయములకిది ఆట పట్టు. గోరుచుట్టుపై రోకటిపోటన్నట్లు శీర్షభాధచే పీడింపబడుచున్న శ్రీనివాసునకు మనోవేదన నైదోదైనది. ఇంక చెప్పవలసినదేమున్నది? అనుమానపిశాచమునకుతావు లభింపకయెపోవలె. లేకున్న ప్రేక్షనాటి శాఖోపశాఖలై విస్తరించుట కెంతకాలముపట్టును?

విశాల వంటయింటనుండి శయనమందిరమునకు విచ్చేసి దీర్గాలోచనా నిమగ్నుడైన భర్తను కనుగొని నివ్వెరపడి 'నేడేమి యింతవేగముగా ఆఫీసునుండి వచ్చారని చిరునగవుమోమున నందులాడ ప్రశ్నించెను.

“ఆ...” అని తూట్టిభావముతో నాతడు మోము నావలకు తిప్పివైచుకొనెను.

“మీ శరీరములో బాగులేదా?” అని ఆకురత్యో విశాల మరల ప్రశ్నించెను.

“లేదు... ఆ... బాగు” అని శ్రీనివాసుడు పరధ్యానముగా జవాబిచ్చెను.

విశాల దిగులువడి తన కోమలహస్తమును భర్త నుదుటిపైనుంచి ఉన్నసీతిని గమకించుటకై యత్నించెను. కాని చేయతాకిన వెంటనే అతడు త్రుల్లిపడివెనుకకు వ్రాలెను.

“మీకు చలిగాఉందా?”

“అవును-ఆ-లేదు”

“త్వరగ పండుకొనండి. నేను డాక్టరుకు కలు రంపిస్తాను.”

“అక్కరలేదు నావంట్లో బాగానేఉంది. తల మాత్రము కొంచెము నొప్పిగాఉంది.”

“తలనొప్పటండీ! అట్లనినా కిదివరకేల చెప్పలేదు? ఉండండి కొంచెం కాఫీ తయారుచేసి తెస్తాను. గత రెండుసంవత్సరాలనుండి శలవన్నమాటెరుగక కష్టపడి పనిచేయుటంవల్ల ఆరోగ్యం చెడింది. కొన్నాళ్లపాటు శలవు పెట్టకూడదటండీ. ఏ ఊరైనా వెళ్లి విశ్రాంతి తీసుకోవచ్చు. స్థలమార్పు ఆరోగ్యాభివృద్ధికి తోడ్పడుతుంది కూడను” అంటూ ప్రత్యుత్తరమునకాశించక కాఫీ తయారుచేయుటకై వెడలిపోయింది విశాల.

“క్షణక్షణముల్ జవరాండ్రుచి త్తముల్ ... యదార్థమే... లేకున్న ఈమె కీ ఊరు విడువవలసిన తలంపేల?... ఒహో... తెలసినది. ఊరు విడువవలసిన ప్రతిబంధకమే గలిగినది. లేకున్న నేల శలవు పెట్టుమని నిర్బంధించును?” అనుచు శ్రీనివాసరావు నిట్టూర్పు విడచి యోచనానిమగ్నుడయ్యెను. అతని కనులు యెదుట చిత్రాంగి సారంగధరులు, తివ్యరక్షకుణాలులు, తారాశకాంకులపాత్రములు ప్రదర్శింపబడుచున్నట్లు కాననయ్యెను. శ్రీపలనసశించిన కౌరవులు రావణకుంభకర్ణాదుల చరిత్రలు జ్ఞప్తికివచ్చినవి. లాకంఠస్థ మొనర్చిన శ్రీనిందాగర్భితస్థానములకొన్ని ఒకదానివెన్న నొకటి స్ఫుహించినవి. ఇరువదినిముగ్ధుల తరువాత విశాలతెచ్చిన కాఫీ ఆతని జిహ్వకు విచమువలె పరిణమించినది. ఆమె యొనర్చిన శుశ్రూష బాధానివారణకుమారు బాధోత్పత్తికి మూలకారణమైనది.

“డ్రైవరును పిలవనంపు. నేనువెళ్లి డాక్టరును చూచివస్తా”నని కొంతవడికి మానమునువీడి శ్రీనివాసుడు విశాలతోననెను.

“మీరు వెళ్లేదానికన్న డాక్టరునేరమ్మని కబురంపిస్తే బాగుండదండీ”

“అట్లాకాదు నేనేవెళ్లి చిచిరోడ్డునకుడా కొంచెం తిరిగివస్తాను.”

“అవునండీ పరిశుభ్రమైనగాలి పీల్చు వచ్చు.”

దుస్తులను హార్చుకొండి. నేనువెళ్లి డ్రైవరుకు కబురంపిస్తాను.”

శ్రీనివాసు డ్రైవరుపక్షాధిపత్య చలనశకట మారోహించి డాక్టరు గుర్రమువంకనైన శ్రాంగి చూడక సముద్రతీరమునకొక యేకాంతమనుచోట గూర్చుండి ఒకదానిపై నొకటిగ యరుజెంచుతరంగముల తిలకించుచుండెను.

లోకములో మన చిష్టా చేతలలో నిముడ్చుకొనలేని వస్తువులు కొన్నిగలవు. అట్టివానితో సంపర్కము కలుగచేసుకొనవలెనన వాటి యుద్దేశముల ననుసరించి నడువవలయును. లేదా, తొలుతనే స్వస్తి చెప్పవలయును. ప్రస్తుతము శ్రీనివాసుని కలంచుచున్న దీ సమస్యాపరిష్కారమే. అతడు విశాల ప్రవర్తన సహించి ఆమెతో కాపురముచేయుటయా? లేక త్యజించి యెంచైనపోవుటయా?

* * * *

వారము దినములు గడచినవి. శ్రీనివాసునకు దినముక యుగముగ తోచుచున్నది. విశాల యొనర్చు ప్రతికృత్యము ఆతని అనుమానమునకు దోహదమొసంగుచున్నది. నాటిరాత్రి పండ్రెండు గంటలైనను శ్రీనివాసుడు వాలుకుప్పీలో కూర్చొని ఊహా తరంగముల మునిగి తేలుచున్నాడు. ఆతని హృదయములో తనలోనున్న అగ్నివల్లనే తగులబడిపోయిన బూడిదమాత్రము గలదు. ఆతని ముఖముపై అంతరంగిక హృదయవేదనయొక్క ఛాయ ప్రతిబింబించుచుండెను. ఆ గదిలోనున్న గడియారము దాని విహితకృత్యమును సెరవేర్చునొనుటకై కొట్టిన పండ్రెండుగంటల నాత డెరుంగనే యెరుగడు. అప్రయత్నముగ నాతని నోటినుండి “నా సర్వస్వమని నమ్మి నా విశాలద్రోహము చేయుటయా?... పరిక్షించదగినాక” అను మాటలు బయలువెడలెను. మరుక్షణమున విశాల శయనించియున్న గదిలోనికి నిశ్చబ్దముగబోయి మంచముపక్కను నిలుచుండెను.

గృహలక్ష్మీ

విశాలగాఢనిద్రలో నుండెను. ఆకులచాటునుండి రెండు మూడు చంద్రకరణములు గవాక్షముద్వారా ఆమె మోముపై ప్రసరించి సహజలావణ్యమగు ముఖమునకు దేదీప్య మొనగూర్చెను. పిల్లలెమ్మరలు ఆమె ముంగురుల నటునిటు కదల్చి మోమున కొక వింత సోయగము కలుగజేయుచుండెను.

నిశ్శబ్దముగ రెండు నిమిషములు గడచినవి. తలవని తలంపుగ విశాలగాఢనిద్రలో “నే తప్పక చేసెదను. నీ వేమిచేయుమనిన నది యొనర్చెదను. కాని, యీవిషయము నా నాథు డెరుంగరా”దని కలువరించెను.

ఇంక నేమున్నది. నిమిషింకొకటి అగ్గిత్రోక్తి నట్లు శ్రీనివాసు డున్నట్లుడై గదినివీడి పరుగిడెను.

* * * *

సంధ్యాసమయము. శ్రీనివాసుడు వాహ్యభిక్షనను వెడలక కచేరిసావడిలో కూర్చొని అంతవరకు తా నన్వేషించిన విషయముల క్రమముగా తలంచుకొనుచు వాపోవుచుండెను. అంతలో తన వ్రాతబల్లపైనున్న టెలిఫోనుగంట కొట్టినది. శబ్దగ్రాహమును చెవియొద్ద నిడుకొని సంభాషణ కుపక్రమించెను.

“.....”

“నేనే శ్రీనివాసరావును.”

“.....”

“తాతాల్లా! కంపెనీ వర్తకులా, భగవాన్దాసులా? పదిదపములు, క్షేమమా?”

“.....”

“జోనాను! ఈమధ్య పని తొందరపలన రాలేక పోయితిని. వర్తకముగా భాగుగా సాగుచున్నదా?”

“.....”

“మాఫంటివారే నగలిను కొనుటకుమారు అమ్మ జాపినయెడల వర్తకము భాగుగా కొనసాగుననుచున్నారా?”

“.....”

శ్రీనివాసునకు ఏమి ప్రత్యుత్తర మొసంగుటకును తోచలేదు. అతడు నగలను విక్రయింప వాంఛించలేదే. ఎట్టకేలకు తన అసమర్థత వెలిబుచ్చుచు “మీ రేమనుచున్నారో నాకు బోధపడలే”దని పలికెను.

“.....”

“నాభార్య అమ్మివేయమని మీ చేతికిచ్చిన వజ్రపుగొలుసు విషయమా. రాత్రిలోగా అమ్మివేయమని చెప్పారా?”

“.....”

“బేరం కుదిరిందా. 2750 రూపాయలకా?”

“.....”

“భగవాన్దాసుగారూ! మీకు జ్ఞాపక మున్నదా? ఆగొలుసు నా మామగారు మీ కంపెనీలోనే నాలుగు వేలకు కొన్నారు.”

“.....”

“వజ్రములలో మాత్రము కొన్నప్పై డున్నధర అమ్మినప్పై డుండదా? సరే. నా భార్య ఉద్దేశము కనుగొని రేపు ఉదయం తెలియపరుస్తాను. శలవు.”

టెలిఫోనును మరల యథాస్థానముననుంచి శ్రీనివాసుడు యోచనానిమగ్నుడయ్యెను. తన యనుమతి లేనిదే విశాలకంఠహారమును విక్రయింప యత్నించుటలో భావమేమి? తన్నువిడచి యెవనితోనైన...? మహాభాగ్యము! ఈ రెండువేలరూకలతో నెంత కాలము జీవయాత్ర సాగించగలడు?

* * * *

ఆ నిశీధక రాశభీకరరాత్రిలో పడునొకడు గంటలప్పడే కొట్టినది. యథాప్రకారముగ శ్రీనివాసు డన్వేషణార్థమై శయ్యాగారమున ప్రవేశించి, విశాలయింకను నిదురపోక మంచముపై పరుండి రోదన మొనర్చుచుండుట గాంచెను. తన ప్రణయసామ్రాజ్యమున నీ యనుమానబీజ మంకురింపకపోయవచో తన సతి యొక్కొక్క కన్నీటిబొట్టు తన హృదయమును

విభ్రమము.

మిస్. కాంతా కాళిదాస్ గాంధీ.
బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయమున సైన్సు
దీనికొని ఇంటర్ పరీక్షయందు తీర్గయ్యె,
ఇంగ్లండునందున్నతవిద్య బడయుటకై వెళ్లిరి.

కారితా విభాకర్-ఎల్.సి.పి.ఎన్.,
ప్రసూతి వైద్యమునందున్నతవిద్యకై
ఇంగ్లండు వెళ్లిరి.

శ్రీమతి సోఫియా వాడియా

దివ్యజ్ఞాన సంఘమునందు కవితావ్యాస నవలా

రచియితల సంఘమునందు సుప్రసిద్ధురాలు.

అరైంఘ్నేనాలాః పేసంఘసమావేశమునకు

భారత ప్రతినిధిగా వెళ్లిరి.

జేయి ప్రక్కలు చేసియుండెడిదే. కాని నేడో, అవి వజ్రతుల్యమై అధోద్యమైనది. తనసతి శయనించి యున్న మంచముపైనైనను కూర్చుండుట కిచ్చగించక ఆ చెంతనున్న కుర్చీపమి పమునకు లాగుకొని కూర్చుండి “ఎందుకీ యే” ధ్వని తప్పనిసరిగ శ్రీనివాసుడు ప్రశ్నించెను.

“తమతో ఒక అపరాధమును చెప్పి క్షమార్పణ కోరుకొనవలసియున్న”దని వికాల కనులు తుడుచు కొనుచు లేచి కూర్చుండెను. ఆమె నయనద్వయమున కరుణ, అవ్యక్తమైన యేవో వ్యధ పొడకట్టుచున్నది.

“అపరాధములు క్షమింప వీలైనవి, వీలుకానివి అని రెండు విధము”లని సగర్వముగ శ్రీనివాసుడు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

“నే డేమి మీ మాటలధోరణిమారిట్లున్నది? జరిగిన దేదియో విననిదే.....”

“ఉపోద్ఘాతము చాలించి సంగ లేమిటో తేలినీ” అని అధోక్షిలో నే వినుగుదలతో శ్రీనివాసు డనెను.

“నా సోదరి కుముద్వతికి వివాహము నిశ్చయమైన సంగతి మీరు వినియేయుండురు. ఆమె చదువు కొనుచున్న సమయమున తన సహపాఠియుగు మోహన రావునకు సదుద్దేశముతో బాల్యచాపల్యమున కొన్ని ఉత్తరములు వ్రాసినదట.”

“ఏమి ఉత్తరములు?”

“ఏమో నాకు తెలియదు. కాని మోహనరావు మాత్రము దురభిప్రాయపడి నాసోదరి వివాహము సంగతి నెరింగి ఆ ఉత్తరములు బహిర్వరచినచో నా చెల్లెలి వివాహమున కంతరాయము గలుగుననియు, ఆ ఉత్తరము లాతనిదరినుండి పరిగ్రహించుటకు కుముద్వతి నాతనికిచ్చి వివాహమైన నొనర్పవలయుననియు లేదేని తాకోరిన ద్రవ్యమైన నీయవలయుననియు నా చెల్లెలిని బెడరించుచు ఉత్తరము వ్రాసెనట. ఆమె

నా కి యంకములను ఉత్తరమువ్వారా తెలియబరుచుచు ఎట్లైన తన నీ క్షణపరిశ్రమనుండి కాపాడుమని కోరినది. నే నట్లేయరైతర మింబండుచుట భావ్యము కాదని కాల్చివేసిరి. నాజీనుండియు నాసోదరి సంతకకార్తమై ధీరీధీర ప్రయత్నములైనవి. రాత్రొంబవర్లు నాకడే భ్యానముగలిగి ఒక్కొక్కప్పుడు ఈవిషయములనే కల గాంచితిని చెప్పట హాస్యాస్పదముగనే ఉండును. మోహనరావుతో ఈవిషయమై రెండు ముడుసార్లు సముద్రతీరమున ప్రస్తావించి రెండువేల రూపాయి లాతని కొనుగట్టుకును ఉత్తరములను పరిగ్రహించుటకును యేర్పాటుచేసితిని. నా దగ్గర ఆంతసొమ్ము లేకపోవుటచే నా కిత్తు హారమును తాతాలాల్ శంపెనీవాడికి విక్రయింపనొసంగితిని. నా చెల్లెలిపైనున్న అభిమానము కొలది యిన్ని విషయములు తమ కెరుకపరచక కృతఘ్నునై సాహసించి యొనర్చినందులకు నన్ను క్షమించరా?” అనుచు వికాల మరల రోదన మారంభించెను.

శ్రీనివాసుని సంశయమేఘావృతము పటాపంచలైనది. అతని హృదయకుహరమున ప్రజ్వరిలుచున్న రోషానలముపై కుంభదృష్టి కురిసినది. ఆప్రయత్నముగ నాతని నయనములనుండి యశ్రువులు రాలినవి. క్షణమున కుర్చీనుండిలేచి మంచముపై కూర్చొని వికాలను తన యంకమునకు చేరదీసి “క్షమార్పణ కోరుకొనవలసినది నీవు కాదు. నే”నని యోదార్చెను. ఆ దంపతు లిరువురును పూసగ్రుచ్చినట్లు జరిగిన విషయములనెల్ల వక్కాణించుకొని మధ్య మధ్య తా మనుమానించిన విషయముల నన్వయించుకొని ఆనందాబ్ధిలో నోలలాడిరి.

శ్రీనివాసుడు కంతహారమును విక్రయింపకయే మోహనరావునకు రెండువేల రూపాల నొసగి, రహస్యరేఖలను గ్రహించి, భార్యకొనగి యిరువురును కుముద్వతి వివాహమునకు పయనమయిరి.

టి. సి. ఎన్.
గోల్డెన్
మెటల్
చెయినులు

కాంతిలోనూ, వన్నెలోనూ అసలు బంగారు
సగల కేమాత్రం తీసిపోవు.

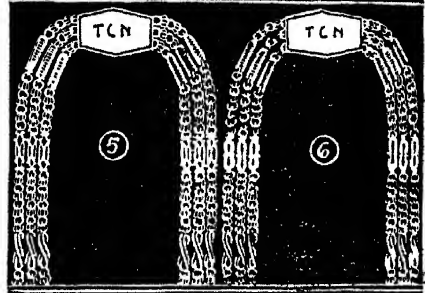
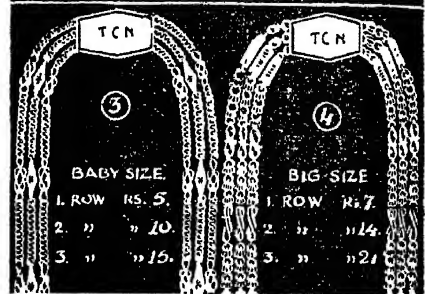
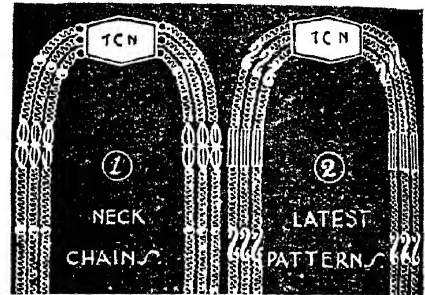
పెద్దనైజా 1 పేటది	1-కి రూ. 7 0 0
,, 2 పేటది	1-కి రూ. 14 0 0
,, 3 పేటది	1-కి రూ. 21 0 0
,, 4 పేటది	1-కి రూ. 28 0 0
బేబీనైజా (చిన్నది) 1 పేటది	1-కి రూ. 5 0 0
,, 2 పేటది	1-కి రూ. 10 0 0
వి.పి. ఖర్చు 1 పేట మొదలు	
4 పేటలవరకు	1-కి రూ. 0 6 0

అక్కటలేనిచో వారమురోజులలో త్రిప్పిపంపిన
అంగీకరింపబడును.

మా ఏజంట్లు:—పటేలుస్టోర్సు, మ్యూనిసిపల్ హైస్కూలురోడ్డు, బెజవాడ.
మా చక్కని బొమ్మల కేటాగు ఉచితము.

టి. సి. నాగలింగప్ప అండు కో.,

280, వాల్టాక్సు రోడ్డు, మదరాసు.

T.C. NAGALINGAPPA & CO
280 Wallax Road, P.T. MADRAS.

తెలుగుటాకీలు అభివృద్ధి పొందాలంటే ?

హిందీలోను బెంగాలీలోను టాకీలు అద్భుతంగా అభివృద్ధిపొందుతూ వుండడం, వీని కేవిధానా తీసిపోని ఆంధ్రంలో మాత్రం అవి శైశవస్థితిలోనే వుండడం ఎవరికైనా ఆశ్చర్యం కలిగించకపోదు. అంటే దక్షిణదేశంలో నుతికెక్కిన చిత్రాల్ని మనవారూ తీశారు. తీస్తున్నారు. అయితే మాత్రం? ఇతర భాషల్లోలాగ అభివృద్ధికి రావాలంటే ఇంతమాత్రం చాలదు. అందుచేత క్రింది విషయాల్నికూడా ఆలోచిస్తే బాగుంటుందేమో.

నటీనటులు కేవలం డబ్బుకోసమే ప్రాకులాడుతూ, ఫిల్ములలో నటించడం అంతా రాగాలు ఈడ్చడంతోటే వుండనుకుంటే చాలదు. వానికి సినీమాలంటే యేమిటో, ఆ కళ ఎట్లా ఆరాధించాలో ఆ కళ తెలిసిన వారి ఆజ్ఞల ఏలా మన్నించాలో తెలిసి వుండాలి. వీనికి తోడుగా ప్రపంచజ్ఞానం, విద్యకూడా అవసరం. అప్పుడే వారూ, కళాకూడా అభివృద్ధికి రావడానికి అవకాశాలుంటాయి.

డైరెక్టర్లు డబ్బు తక్కువ అవుతుందని దారిని పోయే యెవణ్ణో పట్టుకొనివచ్చి తర్ఫీతుచేసి పనికొస్తాడనుకుంటే వుపయోగంలేదు. అటుగాకుండా బాగా తెలుసు మాకని గర్విచే నటుకావతంసులను చేరదీసి వారు తమయిష్టప్రకారం మెలగడానికి బదులుగా వారియిష్టప్రకారమే తాము నడుచుకొంటూవుంటేకూడ

అభాసమే. ఫిల్ముతీసేవాన్ని, చూడేవాన్ని భయపెట్టేలాగు సింహగర్జనాలు చేస్తూ తెత్తెక్కలాడే వానివల్లగూడా ఇంతే వుపయోగం. ఒకవేళ ప్రేక్షకులు — రసాదిత్యం ఎటుక — దీనికి సంతోషిస్తే సంతోషించవచ్చు. డబ్బుకూడా రావచ్చు. కాని ఫిల్ములలో మాత్రం అభివృద్ధికి దారివుండదు. డైరెక్టర్లు సరియైన నటీనటులకబ్బందాన్నే యేర్పరుచుకోవాలి. ఫిల్ముపరిశ్రమనుగురించి చాలా అనుభవంకూడా సంపాదించివుండాలి. ఏకర్థి వల్లనైతేయేమి, యితరమార్గాల వల్లనైతేయేమి వీరికి కష్టాలు రావచ్చు. కష్టాలొచ్చాయని తీసేఫిల్ములు పాడుగా తియ్యడానికంటే పూరకుండడమే ఉత్తమం.

ముప్పాతికామువ్వీసం తెలుగుఫిల్ములు — అన్నిఫిల్ములగతి అంతే — పాడుగావడానికి ప్రేక్షకుల అభిరుచులే కారణం. వారికి ప్రకృతికి ప్రతిరూపం అయిన చిత్రాలపట్ల రుచింపవు. ఎవరైనాసరే — సమయాసందర్భాలు ఏడిచి — పాడాలి. ఏ నటుకుడైనా సరే శివమెత్తినట్లు దుమకాలి; హుంకరించాలి; గర్జించాలి. లేకుంటే వారికి నచ్చదు. అందుచేత వీరికిప్రముఖవచ్చినట్లెల్లా డైరెక్టర్లు, ఆభాసంగా చిత్రాల్ని తయారుచేస్తారు. లేకపోతే కర్చుపెట్టిన డబ్బుంతా పాడుచేసుకొంటామేమో అని భయం.

ఫిల్ములు తీయడానికి ఎంతసేపూ పురాణకథలే రాణించవు. ఫిల్ములు జనుల అభిరుచులబట్టి వారి నానందింపజేసే వుద్దేశం

తెలుగుటాకీలు అభివృద్ధి పొందాలంటే?

త్రోసే తయారుచేయబడుతవి అనుకొన్నావారని ఫిల్ములమూలంగా బాగుపడ చేయ
డానిక్కూడా కైకెక్కు సైద్ధతీసికోవాలి. ఎంత చాకచక్వంచూపినా, ఎంతప్రవీణత

: శ్రీరంజిని -- 'లవకుశ', 'కృష్ణలీల', 'శశిరేఖ', 'సతీకులసి' వీనియందు ప్రధాన
పాత్రను ధరించి ప్రఖ్యాతిబడసినది. శ్రీ పుల్లయ్యగారి నిర్వహణమున లవకుశయందు
ప్రదర్శించిన నేర్పు ఈ మె ఇతర చిత్రములందు జాబజాలక పోయినది.
ప్రదర్శించినా నిరాకరము కుప్పిగంతులువేసే మానుమంతరాయుని, చిత్రవిచిత్రాలుగా

తెలుగుటాకీలు అభివృద్ధి పొందాలంటే?

వెన్నదొంగలించే గోపాలకృష్ణయ్యని, తత్కాలానికి ప్రేక్షకులుచూచి కిచకిచలతో ఆనందింతురేమోగాని దానివల్ల వారేమీ నేర్చుకోరు; బాగుపడరు. అంతకంటే ముఖ్యమైన పుద్గేళాలు సంఘటనలు వుండే విషయాల్ని ఫిల్ములుదీస్తే సంఘం బాగు

దాసరి కోటిరత్నం - 'సహ్న-బాయి', 'ఆననూయ', 'అంకాదహనం' అను చిత్రములందు నటించినది. సహ్న-బాయి భూమికను చాలనేర్పుతో నిర్వహించినది.

పడుతుంది. ఇప్పుడు ముఖ్యంగా మనదేశానికి సంఘం అభివృద్ధిఅయ్యే - దేశాభ్యుదయాకిని - ఫిల్ము లవసరం. వీనిలోనే జనాభిరుచులను, వారి కానందంగలిగే

గృహలక్ష్మి

విషయాలను, వారు నేర్చుకోవలసిన వాటిని కూడా అనుసంధానంచేయొచ్చు. ఇప్పుడిప్పుడే ఒక సాంఘికచిత్రం బైలుదేరింది. ఇటువంటి సాంఘికచిత్రాలు - చాలా బైలుదేరవలసి వున్నవి. భారతీయులకు రాజకీయచిత్రాలు చాలా ఆకర్షణీయం అని కొంతమంది అంటారుగాని అవి పూర్తిగా సాధ్యమయ్యే అవకాశాలు మనకులేవు ప్రభుత్వం ఒప్పుకోదుకాబట్టి. కాని యితరవిధాల సంఘం బాగుపడే చిత్రాలు ప్రచుత్తిస్తే సఫలం కలుగుతుంది.

ఈలా వ్రాయడంలో, ఆంధ్రదేశంలో కళారాధకులుగాని, నిపుణులైన నటీనటులుగాని, నిర్వహణశక్తి అనుభవంగల డైరెక్టర్లుగాని లేరనే అభిప్రాయంలేదు. ప్రసిద్ధులు వున్నారు. వీరంతా యేకీభవిస్తే కళారాధనతోపాటు సంఘాభివృద్ధి కలుగుతుంది. ఇప్పుడు ఫిల్ములు తయారు చేస్తూ వుండేవారు తయారుచేయ సంకల్పం వున్నవారు కూడా యీ విషయాలు గమనిస్తారని అనుకుంటున్నా.

ఇంకోమాట. స్టుడియోల్లో నీతినియమాల గురించి వినబడేహృదయదారణ విషయాల్ని ఫిల్ము పరిశ్రమకు సంబంధించిన వారంతా చక్కచేస్తారని ఆశయం. లేకపోతే అది ఫిల్ము పరిశ్రమకే కాకుండా, సంఘానికి తీరని కళంకం అవుతుంది.

(ఎ డ్రిమర్)

త్వరలో ప్రదర్శింపబడబోవు

తెలుగుచిత్రములు

మోహినీ రుక్మాంగద మదరాసునందు శేషనల్ మూవీటోకంపెని లిమిటెడ్ వారిచే తయారుచేయబడుచున్నది. రామతిలకం, గగ్గయ్య మొదలగు వారిందు నటించుచున్నారు. ఇది ప్రాచీనసంప్రదాయముల ననుసరించి తీయబడుచున్నట్లు చెలియుచున్నది.

వీరఅభిమన్య

బొంబాయి సాగర మువీటోక్స్ స్టుడియోలో తీయబడుచున్నది. పులిపాటి వెంకటేశ్వర్లు, నాగభూషణరావు, కమలాబాయి, యిందులో పాత్రల నిర్వహించుచున్నారు.

ప్రేమవిజయము

ఇండియన్ సినిమాటోగ్రాఫీ సాంఘిక చిత్రము. ఇదియే తెలుగున మొదటి సాంఘిక చిత్రమనవచ్చును. ఇందు నటించిన పాత్రధారులందరిదివలకే సుప్రసిద్ధులనిపించుకొనకున్నను చక్కగ నటించినట్లు చెలియుచున్నది.

శశి రేఖాపరిణయము

స్వర్ణీయలైన, సుప్రసిద్ధ డైరెక్టరు పి. వి. దాసు గారిచే వేల్పుపిక్చర్స్ నందు ప్రారంభింపబడినది. త్వరలోనే విడుదలగానున్నది. దీనిలో రాజేశ్వరరావు, శ్రీరంజని మొదలగు పెక్కుమంది పేరొందిన నటులు పాల్గొనుచున్నారు.

సతీతులసి

ఆంధ్రదేశములోని సుప్రసిద్ధ నటీనటులందరిందు పాల్గొనుచున్నారు. కథ కవికోకిల రామిరెడ్డిగారిది. బి. ఎస్. రాజయ్యగారిందులోని సంగీతమున బాల్గొనుచున్నారు. దీనిని నెల్లూరు శ్రీరామాఫీల్మువారు తయారుచేయుచున్నారు.

ఇంకను, గుంటూరు ఈస్టిండియాపిక్చర్సువారి రక్తచీకళ్ళాణము, మోహినీరుక్మాంగదయును, స్టార్ కంట్రైన్స్ లిమిటెడ్ వారి సారంగధరయును, దేవదత్తా ఫిలిమ్సువారి సతీసులోచనయు త్వరలో విడుదలయగునని చెలియుచున్నది.

(రెండోపెళ్ళినిగురించి)

“అరదమునెక్కి- కేతనపటాంచల
చంచలమైన తాల్మిత్రో
తురగజవంబు ముగడవద్రోసి
కడంగెడు తత్తరగబుతో
తిరుగెడు బండికండ్రపగిదికొ
భ్రమియించుమనంబుతోడ...”

ఏమిటండీ ఆ పద్యము! కృష్ణుడు సత్యభామ యింటికి వెళ్లుచున్నప్పుడు అతని మనస్సును గురించి వర్ణించి చెప్పినదా! నిజంగా అటువంటి మనుష్యులూ, అటువంటి మనస్సులూ ఉంటాయా? ఆ కృష్ణుడికి యేమిసజ్జిందండీ అంత భయపడి సత్యభామ యింటికి వెళ్లకపోతే! మిమ్మల్ని సలహా అడిగితే క్లబ్బుకువెళ్లి పొమ్మని చెప్పియుందురు గదా! కృష్ణునికి ఆపాటి బుద్ధి పుట్టలేదు. అందుచేత వేళ్లేడు, ఆ యిల్లాలిచేత తాపులు తిన్నాడు!

మన కృష్ణారావు నాటి కృష్ణునివంటివాడే!

అడుగో! ఎవరైనా కొంచెము భార్యయెడల ప్రేమగాఉంటే వాడికి ఏమీ చేతకాదనీ, ఆడారి వాడనీ, వాడికి పెళ్లాంవద్ద భయమనీ, అంటారు! మీకు లేకపోవడం సరేకదా, ఒకరివద్దనున్న నుగుణ మైనా చూచి మెచ్చుకోలే రెందుచేత చెపుమా! పెళ్లాలు సావిత్రిలాగు ఉండాలి, సీతలాగు ఉండాలి అని మీరు చెప్పుచుండడం బాగుందీ! మేముమాత్రం మగవాళ్లు కృష్ణుని మోస్తరుగా రాముని మోస్తరుగా ఉండాలని కోరడం బాగులేదా? అయినా మన

దేశంలో ఆడవాళ్లని అన్యాయంగా అధఃపాతాళానికి అణిచేసేరు; దాని ఫలితము ఇక కొద్దిరోజులలోనే రాకమానదు రెండి! ఇప్పటికే పాశ్చాత్య సంపర్కం నించి మీ అధికారపు కట్టడములు కాలడం ప్రారంభించేయి! పూర్తిగా దగ్గమైపోయేంతవరకూ మీరింకా మీ పాతస్వర్గంలోనే ఉన్నట్లు భావించుకుంటూ ఉండండి! మిమ్మల్ని యింట్లో కూర్చోబెట్టి పిల్లలను చూడండి అని చెప్పి మేము క్లబ్బులకు వెళ్లే రోజులు రాకపోవు రెండి! అప్పుడు తెలిపిస్తాము మీయొక్క కుటిలత్వమంతా! అప్పుడు మీ చేత తినిపిస్తాము మీరు మాకు పెట్టిన కద్దుమలయొక్క ఫలములన్నీ! తెల్లవారిలేచిన దగ్గరనుంచీ నానా చాకిరీచేసి పిల్లలతో నానా బాధలూపడి మీఅమ్మా మీఅప్పా తిట్టిన తిట్లన్నీ తిని యేవో కొంచెం పెందలాడే పనులు తెరపిచేసుకొని కూచుంటే, మీరు ఎక్కడో బాతాఖానీకివెళ్లి రాత్రి పదిగంటలవరకూ రాక కాలక్షేపము చేసివేయడమూ, నేను అలాగు పిట్టలాగు మీకోసము కనిపెట్టుకొని కూర్చోవడమూ, తరువాత పిల్లలు ఒక నిద్రతీసి మళ్లీ నా పీకలమీదికి సవారీ అయిపోవడమూ—ఇలాగు నేను ఇన్నిబాధలు పడుతూఉంటే మీకు చీమకుట్టినట్లేనా ఉందీ? చాకలిమూటలు మోయడానికి గాడిదెలాగు మేము ఇవన్నీ అనుభవించడానికే పుట్టేమని కాబోలు మీ తాత్పర్యము! చిన్నప్పుడు పెళ్లిలో మెడమీద పూజాపెడిలే యేమిటో మాస్యాని కనుకొన్నాను గాని యింత నిజముగా యెద్దుపూజలాగు ఉంటుందని అనుకోలేదు. జయపురం ఘోటిలమీద బరువు లాగు

గృహ ల క్షే

కొనిపోయే యెద్దులలాగు మేము యీ సంసారాన్ని మోసితిని కళ్ల దానికి దేవుడు మాకు రానేడు కాబోలు! పోనీ, ఎంతబరువైనా మోయవచ్చును. ఎన్నిపాటైనా పడవచ్చును. 'నా' అన్నవాళ్లుంటేను! కాని అలాంటి వారేరీ? చూచి సంతోషించేవారు లేరే! చేసినపనీ, పడినకష్టమూ, అంతా అడిగిగాచిన వెన్నెల అయి పోతూఉంటే, చింకిజేబులో ధనం పోసినట్లు కారి పోతూవుంటే, మరి ఏక్తారా, సంతోషమూ, ఉత్సాహమూ ఉంటాయి చెప్పండి! మీరైనా ఒక మాటు కొకమాటు కష్టసుఖాలు ముచ్చటిస్తూ ఉండే, ఇంత మనోవ్యథ, ఇంత దుఃఖము నా మందమగదా! కాని అందుకు మీకు ఆసక్తిలేదు. తీరుబాటులేదు. క్లబ్బుకు భారపోసే అయిదు గంటలలో రెండు గంటలు తగ్గిస్తే ఏం తుపానులు పెట్టేస్తాయా, రైళ్లు కొట్టేస్తాయా, భూకింపాలు పుట్టిపోతాయా! లేక మీ స్నేహితులకు మతులుపోతాయా, మీకు వెర్రెత్తి పోతుందా? ఆ రెండుగంటలసేపూ యింట్లో కూర్చొని పిల్లలిని చూస్తూ నాకు చేయూతగాఉంటే నాప్రాణం ఎంత సంతోషిస్తుంది! అలాంటిబుద్ధి మీకు పుట్టిరే! నావంటి మంచివాళ్లు ఉన్నంతకాలం ఇలాగు కళ్లు కానకతిరుగుతారు, తరువాత మీపాట్లు కుక్కలుపడవు! నావిలువ మీకు యిప్పుడు తెలియదు! ఎలాగూ నాకు మూడు నాలుగేళ్లలో మార్కం ఉందని జ్యోతిష్కుడు చెప్పేడుట గదా! అప్పుడు మీరు తిరిగి పెళ్లాడాలి—మీకు నాయొక్క మంచి చెడ్డలు అప్పుడు బోధపడాలి! మళ్ళి పెళ్లాం వస్తేనేగాని తొలిపెళ్లాం గుణాలు బోధపడవు. దాని ధాకకు అగలేక క్లబ్బు యెటువంటిదో నెలకు ఒక మూరైనా చూడక, నిత్యమూ పిల్లల యేడుపులు చెవులలో ఓంకారశబ్దములాగు వినబడుతూఉంటే, మీరు ఆ రెండోపెళ్లాంవద్ద భయభక్తులుగల్గి భృత్యులగా సంచరిస్తూ ఉన్నప్పుడు నాకు చూడాలని మహా కోరికగా ఉంది! వీరైతే దయ్యమునైనాఅయి ఈ

యింటిలో ప్రవేశించి చూడకపోను లెండి! అప్పుడు ఒకప్పుడు కాకపోతే ఒకప్పుడైనా “పోయిన అన నూయ మంచిది; దానిని నిష్కారణం బాధపెట్టేను; ఇప్పుడు ఈ జాంబవతివచ్చి నా ప్రాణాలు పుచ్చు కుంటూ ఉన్నది; క్లబ్బుకా వాచిపోయినాను, వంట పొగంతా నా కళ్లలోనూ ముక్కులోనే ఉంటూ ఉన్నది; తోటి స్నేహితులందరూ వారి యిష్టంవచ్చి నట్లు కథలల్లి నాగురించి మాస్తూఉన్నారు! ఏమైనా దీన్ని ఎదిరించి అన్నానంటే నిజమైన జాంబవతిలాగే బరికేసి రవ్వపెట్టి నా పరువంతా బయటపెట్టేస్తుందేమో అని భయముజేస్తూఉంది!” అని ప్రతి నిమిషమూ మీరు గింజుకుంటూఉంటే, మీ జాంబవతి మీపైని ముఖము చిటికెస్తూఉంటే చూచి, “ఏమండీ! నేను అన్నది నిజమైందా?” అని అడగాలని ఉంది.

అందుచేత ఏదో నేను బ్రతికిఉంటే యీ రెన్నాళ్లూ నన్ను సుఖపెట్టండి, మీరు సుఖపడండి! 'నా' అన్నవాళ్లు లేక తహతహ లాడిపోవుచున్నాను! మీ దర్శనము హైదరాబాదు నవాబుగారి దర్శనము లాగు అపురూపమైపోయి, మీ అమ్మగారూ మీ అప్పగారూ నన్ను మాలదాన్ని చూసినట్లు చూస్తూ ఉండి కాల్చుకొని తింటూఉంటే, ఎందుకండీ యీ పాడుబ్రతుకు! మీ పిల్లలిని మీరే పెంచుకొందురు గాని, లేకపోతే మీ రెండోపెళ్లామూ మీ అమ్మా అప్పా పెంచుతారు! నా కెందుకు ఈ చిత్తకోభ? ఈ మూడు నాలుగేళ్లూ ఎలాగో కళ్లు మూసుకుంటే నాకు మార్కము రానేవస్తుంది, మీ కోరిక తీరనే తీరుతుంది! నాబాధ అంతమవనే అవుతుంది!.....

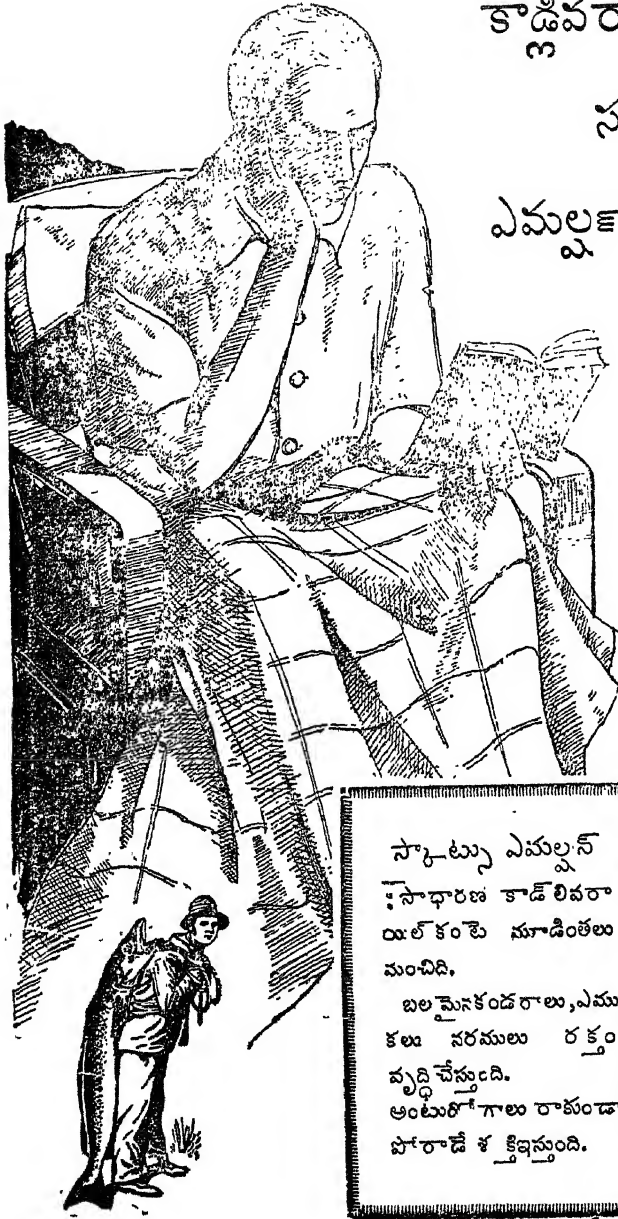
నా మార్కంఅంటే ఎందుకండీ అంత సంతోషం మీకు? ముఖం వికసించిపోయింది తామరపద్మం లాగు! సంబరం దాచుకోలేకుండా ఉన్నారు! అలాగే కానివ్వండి! యీ సంతోషమంతా రెండోపెళ్లాము వచ్చిన తరువాత చూద్దాము! నాన్నకు పెళ్లి అవుతుందని సందడేగాని సవతిత్వ వస్తుందని జ్ఞానములేనట్లు

జాంబవతిమాట మరచిపోకండి! జాంబవతి మీ యింటిలో కాలు పెట్టితరువాత మీయింటివద్ద లోపలా పైనాకూడా అలికిరిగానే ఉంటుంది లెండి! యింటి లోపల ఆను మీపైని రణగుణధ్వనిచేస్తుంది! అప్పుడు ఎన్ని చిత్రాలు, ఎన్ని తమాషాలైనా జరుగుతూ ఉంటాయి లెండి! రెండోపెళ్లి అనుభవం ముందున్నది లెండి! రెండూ పెళ్లిచేసుకోయా? ఎరిగి మరిచీ మరిపెళ్లాడయా? దానీకేమి! ఈ కబుర్లు అందరూ మామూలుగాచెప్పేవే! ఎదురుగుండా మనిషి మనిషి పెళ్లాం దెయ్యంలాగు నిలబడితే నేను తిరిగి పెళ్లిచేసుకుంటానని అనడానికి ఏమగడైనా జంతుతాడు. కేవలం భయమని కాదు గాని ముఖం మెప్పక! నేను గతించిన పదమూడో శోజాన మీరు పెళ్లి సెటలు చేసుకొని పల్లకి యెక్కక పోరు! పెళ్లాడకపోతే శక్తిలోపం అనుకుంటారేమోనని జోజాన! నా మొదటిపెళ్లాం వొట్టువేయించుకుందనో లేకపోతే మాఅమ్మ నూతిలోపడతానటా ఉన్నదనో, పిల్లలకు సంరక్షణలేదనో, ఏదో ఒకనెపం సంకల్పించుకొని పెద్దబ్బాయి చేయూతవుచ్చుకొని ఎలాగో బాజాలతో పల్లకి యెక్కిపోతారు! చూపుకి వడ్డాపాడుగూ ఉన్నారు! పేరకి ప్లేడరు! మరేమిటి కావాలి! ఇక లోపలసంగతా? అది పెళ్లికూతురే

తరువాత తెలుసుకొని తగినప్లాను వేసుకుంటుంది! ఆ తరువాత మీ ప్రాయశ్చిత్తం మీకు ఆవుతుంది! అప్పుడు నేను జ్ఞాపకం రాకపోసులెండి! ఆతరువాత సంగతి నా కెందుకు. నేను బ్రతిమాలుకొన్నట్లు నాకు దేవుడిచ్చిన యీ మూడు నాలుగేళ్లూ మాత్రము వృథాపోనివ్వకండి! ప్లేడరు పని పాపానికితోడు పెళ్లాం ఉసురుపోసుకొన్న పాపంకూడా మెడగట్టుకోకండి! ఏదో ముఖం మెప్పకైనా, పెదవులకు బెల్లం రాసుకొని అయినా, నాతో పూర్వమువలె అనగా—మీరు చదువుకొంటూఉన్న శోజాలలోవలె అభిమానముగా రెండు తీపిమాటలు మాట్లాడండి! క్లబ్బు రెండుగంటలు తగ్గించండి! ఇది ఇల్లూ, ఇది పెళ్లామూ అని ఒంటిమీద కొంచెం చైతన్యం ఉంచుకొండి! దానిపల్ల మీభాగ్య మేమీ తరిగిపోదు! మీ గౌరవాని కేమీ లోపమురాదు! మీకు సరివారిలో తలవంపులు రావు! నన్ను చులకవచేసి షోభపెట్టి సంతమాత్రముచేత మీకు రావుబహద్దరు, దివానుబహద్దరు, కితాబులు వచ్చి పడిపోవు, మీరు పెద్ద చక్రవర్తులైపోరు! కాబట్టి అగ్నిసాక్షిగా పెళ్లాడిన మోహమూ, ఇన్నాళ్లూ కలసిమెలసిఉన్న స్నేహమూ, ఇవి తలచియైనా నాయందు కొంచెం గౌరవం వుంచండి! అంతే నేను కోరేది!

ఒక ప్రత్రికావిలేఖరి. “ఫలానా ఘరానామనిషి ప్రియభర్తను, కూర్చిసంతానాన్ని, దగ్గరిచుట్టాల్ను విడచిపెట్టి ఫలానాదినం స్వర్గస్థురాలైందని వ్రాయుటకు చాలా చింతిస్తున్నాము”

ఈవిలేఖరిగారు చింతించేది దేనికో!

కాడివరాయిల్లో వుండే బలమునిచ్చే

సహజగుణం స్కాట్సు

ఎముల్స్ లో 3 రెట్లు అధికంగావుంది

జబ్బుపల్ల నీశరీరంలోవుండే బలము సక్కువా నశించిపోయినపుడు, తిరిగి బలంచేసు క్షేపించు డాక్టర్లు, ఎ. డి. జీవధాతువులతో మంచి శక్తినిచ్చే కాడ్ లివరాయిల్లాంటి వృత్త మమైన బలవర్ధకంకంటే, వేరే ఏమీ మాపించలేరు.

కాని కాడ్ లివరాయిల్ వున్నదన్నట్లే, బలహీనంగా వుండేసితిలో చక్కగా జీర్ణించు కొనడం కష్టం. చాలామంది యానిటిలో సేవింపనేలేరు. అందుచేతనే స్కాట్సు ఎముల్స్ ముఖ్యముగా ఉపయోగమైంది. ప్రత్యేక పద్ధతితో తయారుచేయబడింది కా బట్టి, స్కాట్సు ఎముల్స్ కాడ్ లివరాయిల్లావుండే శక్తినంతా కలిగివుంటుంది; రుచికరంగా వుంటుంది. ప్రతివారూ జీర్ణించుకోవచ్చు. ఇదేకాకుండా, లైమ్, సోడాలుండుండే బల మిచ్చే, హైపోఫాస్ఫేట్స్ వున్నందువల్ల సాధారణ కాడ్ లివరాయిల్ కంటే మూడు రెట్టిధికంగా గుణం ఇస్తుందని కనిపెట్టబడింది.

అడ్డుకొనే శక్తికూడా వృద్ధిజేస్తుంది.

స్కాట్సు ఎముల్స్ జబ్బుపడ్డపుడు పోయినబలం, ఆరోగ్యం చేకూర్చేదే కాకుండా బలహీనం గలినపుడూ చుట్టుప్రక్కల్లో రోగాలు వున్నపుడూ వుచ్చుకోవడానికి ఉపయోగపడుతుంది. రోగాలని రానివ్వ

స్కాట్సు ఎముల్స్

సాధారణ కాడ్ లివరాయిల్ కంటే మూడింతలు మంచిది.

బలమైనకండరాలు, ఎముకలు నరములు రక్తం వృద్ధిచేస్తుంది.

అంటురోగాలు రాకుండా పోరాడే శక్తిఇస్తుంది.

మండా పోరాడే శక్తి అమితంగా శరీరానికి కలగజేస్తుంది. రక్తం వృద్ధిచేయడానికి, నరములకు బలం చేకూర్చడానికి, అన్ని విధాలా శరీరానికి శక్తి కలిగించడానికి, స్కాట్సు ఎముల్స్ డాక్టర్లచే అరవై యేళ్లుగా సిఫార్సు చేయబడుతూవుంది.

SCOTT'S Emulsion

స్కాట్సు ఎముల్స్ మండివర్తకులు: శుద్ధమైన కాడ్ లివరాయిల్ నుండి

ఇంపీరియల్ కెమికల్స్ ఇండస్ట్రీస్ (ఇండియా) లిమిటెడ్.

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, కొలంబో, కాన్పూరు, పాట్నా, అహ్మదాబాదు, కోచ్చిన్, క్యాలికట్టు, విశాఖపట్టణము, కరాచి, అమృతసరము.

పు స్ప చ య ము

జపానులో పరిచారికలు

ఇంటిలో దాని అంటే అది మనకంటే తక్కువది. ఎటువంటి నీచమైనపనులైన చేయించవచ్చును, యిష్టమువచ్చినట్లు అధికారిము చలాయించవచ్చును; అది సాధారణముగా ప్రతిగృహిణీయు గృహస్థుడు తలచుట మఱి అలవాటే. ప్రతియితర దేశములలోమాడ పరిచారికలున్నారు. వారి యాచరణ వేరు వేరుగా నుండును. వీరి యాదరణవిషయమై జపానువారినుండి నేర్చుకొనవలసిన దెంతేనియు గలదు.

జపానులో పరిచారిక, పాశ్చాత్య గృహములలో బీదరాలైన బంధువువలె నుండును. ఆక్కడామె వేతనముపై పనిజేయుదాదిగాక పనినేర్చుకొనునదిగానుండును. అందుచేతనే ఆమెకిచ్చు జీతము చాలతక్కువ. బాలికలు పాఠశాలలను వీడినవెంటనే, అనగా పదునారేండ్లప్రాయమున, వివాహమాడుటకు ముందు గృహ కృత్య నిర్వహణమును గురించి తెలుసుకొనదలంచి పరిచారికవృత్తి యవలంబింతురు.

పరిచారికను యిల్లాలు గర్వముతోచూడక ఆమెపని నేర్చుకొనుచున్న బాలికయును యభిప్రా యములతో నుండును. సంవత్సరమునకు రెండుమారు లొకవారమువంతున ఆమెకు తన కుటుంబము జూచుటకు శలవుకూడ యివ్వబడును. ఆ సమయములో ఆమెకు దుస్తులు బహుమతిగా నివ్వబడును. వీని విలువ ఆమె పనిజేయు వానిస్థితిని బట్టియుండును. ఇంట బనిజేయుచున్నంతకాలము యజమానురాలే ఆమె రక్షణమువహించి శ్రద్ధగా కాపాడును. యజమాను రాలెంత దయ, అక్కర, నమ్మకము జూపునో అంతకంటే ఎక్కువగనే పరిచారికకూడ ఆకుటుంబమునెడ శ్రద్ధగలిగియుండును. గృహనిర్వహణమునందు వారు చాల విశ్వాసనీయులు. జపానునందు పరిచారికలెపుడును దొంగిలినపరు.

దినమంతయు నామెకు విశేషముగా వినువు గలిగించు పనియుండదు. పెండలకడలేచి యింటిని శుభ్ర పరచును వంటను సిద్ధముచేయును. ఆహారము ముగిసినతరువాత పాత్రల శుద్ధిచేయును. తదనంతరము యజమాని బూట్లుతొడిచి, పిల్లలనుబడికి పిలుచుకొనిపోవును. యజమానురాలి వెంటడి వస్తువులకొనుటకు బజారువెళ్లును. మధ్యాహ్నము సాధారణముగా నామె గుడ్డలుకుట్టును. సాయంత్రము మరలవంట-తరువాత పాత్రలు శుభ్ర పరచడము, పడకలుచేయడముతో నామె పనులు ముగియును. కాని సాయంత్రమామె విచ్చలవిడిగ తిరుగుటకు వీలులేదు. దినమంతయు నామె కీ పనులన్నియునున్నను సరియగు నాదరణముండుటవలన నామెకేమియు కష్టముగ గనిపింపదు.

వారు యజమానుల గృహముల వీడునపుడు పరిచారికలవలెపీడక ధనవంతురాండ్రగు కన్యలవలె విలువగలదుస్తులధరించి వెడలుదురు. దీనివలన వారికెంత యాదరణయుండునో తెలియగలదు. వీరినిజూచి మన సోదరీమణులుగూడ తమయింట పనిచేయు పరిచారికలను తోబుట్టువులవలె యాదరించుచు, వారి నభివృద్ధి దెచ్చుటయేగాక యాత్మోన్నతినందుదురని తలంచుచున్నాము.

గృహ లక్ష్మి

పాశ్చాత్యుల మూఢనమ్మకములు

ఇటీవల నొకడు శకునముగాలేదని తానుతప్పక వెళ్లవలసినకోర్టుపనికి వెళ్లలేదట. ఆతనికాహ్వానం. 2-13-0 జుల్యూనావిధించబడినది. వాడు కోర్టునకు రానికారణము తెలిసికొని జుల్యూనావిధించిన జడ్జి గారుకూడ వాని నమ్మకములతో శేకీభవించెనట. ఎందుకన ఆ జడ్జిగారుకూడ యింటినుండి బైలుదేరి తిరిగి యేకారణముచేతనైనా వెనుదిరిగితే కొంతసేపు కూర్చున్నకుండా ప్రయాణముసాగించరట!

గుఱ్ఱపులాడము అదృష్టము గలిగించునని పాశ్చాత్యులకు చాలమందికి నమ్మకము. అందుచేత వాహిక లాడమును ద్వారమునకు ప్రేలాడగట్టెదరట. అందరికివలెనే తనకు అదృష్టము గలుగవలయునని యొకగొకలాడము ద్వారమునకు ప్రేలాడగట్టెను. ఆమరుదినమాతడు ద్వారమును దాటుచుండగా లాడములెగి వానితలపైబడి పెద్ద గాయము గల్గించెనట! అదృష్టమివిధముగ తనతలపైబడునని పాపమాతడు తలంపలేదు కాబోలు!

శరీరమం దమితమైన విద్యుచ్ఛక్తిగల మనిషి.

కాంటుజనాన్ బెరెకాయి రికి సంవత్సరముల వృద్ధుడైనప్పటికిని నలువదియేండ్ల వానివలెనుండును. తనయందున్న యద్భుతశక్తినిగురించి యిటీవలనే తెలిసికొన్నాడు. “ఒక సంవత్సరముక్రిందనే నాశరీరములో అమితమైన విద్యుచ్ఛక్తిగలదని తెలిసికొంటిని. నే నొక గుడ్డను పైకెత్తుకొన్నపు డందుండి బుస్సును శబ్దము మిలుగురులు గలుగుట సంభవించెను. నా మిత్రుల కిది తెలిసినది. ఒక డాక్టరు సలహాపై నుప్రసిద్ధ డాక్టర్ల కీ సంగతి తెలిపితిని. వారు నన్ను పరీక్షించి యిట్టివిషయ మింతకుమున్ను కనివిని యెఱుగమనిరి. తరువాత వారు నాలోనున్న విద్యుచ్ఛక్తి కొన్నివందలవోల్ట్ల శక్తి గలిగియుండునని చెప్పిరి. వారు విద్యుచ్ఛక్తి పరిమితిని కొలుచు యంత్రముల దెచ్చిరిగాని అవి పనిచేయలేదు. సాయంత్రమగునప్పటికి నాయందుగల శక్తి బలహీనమగును. కాని రాత్రియందు యథాప్రకారముగనేయుండును. రాత్రి పడకమీద పండుకొన్నపుడు నా శరీరమిచ్చు వెలుతురునందే నేను చదువుకొనగలను. బల్బులనుగూడ చేతతాకి వెలిగింపగలను” అని యాతడు వచించుచున్నాడు.

“...నాథులో నేరములోనేయ, పేరలుకంజెందిన కాంత లుచితవ్యాపారములో నేర్తురే?”

భర్తప్రవర్తన బాగులేదని తనకు విడాకు లిప్పింపమనికోరుచు మిసర్స్ ఐవ్స్ అను నామె కోర్టులో దావాచేయగా, భార్యప్రవర్తన సరిగాలేదని భర్తకూడ దావాచేసెను. కేసు విచారణ సందర్భమున ఈ క్రిందిఃషయములు బైటబడినవి.

ఐవ్స్ వివాహమాడినతరువాత నాలుగుసంవత్సరములకాలము భార్యాభర్తలమధ్య యెట్టికలతలులేకుండ సంతోషముగ సంసారము చేయుచుండిరి. అపు డామె భర్తకు ఎలెయిసీ కాలింగ్ అను కన్యతో పరిచయ మయ్యెను. వారిరువు రెవుడు నాట్యములకు బోవుచుండుట గని ఐవ్స్ భర్తను మందలించెను. కాని భర్త గాని ఆ కన్యగాని ఆమెమాటల సరకుచేయలేదు. ఇట్లుండ భర్త ఒకదినము కాలింగుకు 50 షిల్లింగుల విలువ గల క్లావ్స్ (చేతులకు తొడుగుకొనునవి) యిచ్చినట్లామెకు తెలియవచ్చెను. అపు డామె కాలింగును కలిసి కొని క్లావ్స్ తిరిగి తీసికొని యికపై తన భర్తతో కలిసి తిరుగుట సూచెనేని దండింతునని తీవ్రముగ మందలించి వచ్చెను.

పుష్ప చ య ము

త్వరలోనే ఆకస్య తన భర్తతో దిరుగుచుండటం బివ్వ కనిపెట్టి, ఆమెను వీధిలో కలసికొని కుక్క గొలుసుతో దేహశుద్ధి గావించి, అచటనుండి భర్త పనిచేయుచున్న ఆఫీసునకు వెళ్లి అచట నిలువచేయబడిన యొక కుండడుఛాయను భర్త తలపై గ్రుచ్చురించెను. ఇంత జరిగియు ఈ సమాచారము ఆ కన్యగాని భర్త గాని ఎవరికి తెలియనీయలేదు. ఈ వృత్తాంతమంతయు విని బివ్వ ప్రవర్తన ననుమానించుటకు మాన్యులు లేవనియు, ఆమె భర్త ప్రవర్తన చెడినట్లు తా నెంచుచున్నాననియు చెప్పుచు న్యాయాధిపతి బివ్వకు విడా కుల నిప్పించెను.

శాపాలికి శక్తివుందా?

మధ్య ఆఫ్రికాలో నొక స్టీగ్ మాంత్రికుడు చెల్లువితీగి మీదబడి మరణించెను. వాడు మరణావస్థలో నున్నపు డాత డువయోగించుచున్న కడియములపై కన్నువైచిన యొక స్వేతజాతీయుని గని ఏమో గొణుగు కొనుచు చనిపోయెను. తరువాత పాశ్చాత్యుడు మాంత్రికుని కడియముల తన స్వాధీనమొనరించుకొనెను. ఆత డొక గనులవ్యాపారి. కొలనెకానునకే ఆతని గనులందు పనిచేయువారి కొక వాతొగము సంభవించి వ్యాపారము చెడిపోయెను. ఆత డంతట వివాహమాడదలంచి స్వదేశమునకు బయలుదేరెను. అచటతని కపారమైన ధనస్వము, నూతనముగా పెండ్లియాడిన యామె కారుమాసములు చిత్ర కలగని పెక్కురోగములు గల్గెను. తరువాత అతనికి జబ్బువచ్చెను. తేరుకొన్న కొంతకాలమున కతడు కడియములదీసి వాని విషయ మొక మిత్రునితో చెప్పెను. ఆదినమే మోటారుకారుచే త్రొక్కబడి కాలియొముక విరుగకొట్టు కొనెను. ఇది గత జూలైలో జరిగినది. మిగిలియున్న ధనముకూడ వేరొకరీతిగా నష్టమువచ్చెను. అతని కుమారు డొకదినము ఆ కడియముల తాకిన కొంతసేపటికే మోటారుక్రిందబడి తీవ్రగాయములకు లోనయ్యెను. ఆ కడియము లతనివద్ద నిప్పటికిని గలవు. ఆతని కింకేమిగానున్నది?

మూడేండ్లక్రింద నొక పురాతనవస్తువుల సేకరించు వ్యాపారముగల నొక నువ్రసిద్ధురాలు ఈజిప్టునుండి మృతిజెందిన యొకమనిషి చేతిని స పొందింపగలిగెను. శాస్త్రజ్ఞు లది 7000 ఏండ్లక్రిందటిదనియు, ఈజిప్టును పరిపాలించిన యొక రాకుమారి హస్తమనియు చెప్పిరి. దీనిని సేకరించిన యామె భర్త ఆట్టివస్తువుల నింట నుంచుకొనగూడదని మొరలిడినను ఆమె వినదయ్యెను. అంతటాతన కపాయకరమగు నొక రోగమువచ్చి దానినుండి తీరుకొనజాలక నాతడు గడిచిన ఆగస్టుమాసమున గతించెను. అంతటా యిట్లా లా చేతిని పురా తన ఈజిప్టుపదవుల ననుసరించి దహనముచేసెనట!

ఇంగ్లండులో నిట్టిశాప మొకటిగలదు. నూరేండ్లక్రిందట ప్రకృతము లార్డు ఆఫ్ వాటర్ ఫోర్డ్ (Lords of Waterford) ఆనువారి వంశీయు లొకడు స్వారిచేయుచు నొక బాబుని క్రింద బడగొట్టెను. కాని యాడు న్యాయస్థానమున నిగోషియని విడుదలపొందెను. ఆసమయమున ఆబాబుని తల్లి వితంతువు. అతనికి “మీ వంశములో నొకరైనను సహజమగు మృతి బొందకుండురుగాక” యని శపించెనట. కొన్నివారములకే నాతడు స్వారిలో గుడ్డుముమీదనుండి క్రిందబడి మరణించెను. తరువాత వచ్చిన వాటర్ ఫోర్డ్ లార్డులలో నొకరు నీటమునిగి మరణించిరి; ఇంకొకరు గుడ్డుముమీదనుండి క్రిందపడి కుంటిగుడునను భయముతో ఆత్మ హత్య జేసికొనెను; ఇంకొకరు త్రొక్కబడిచే మరణించిరి.

తమప్రభావము జూపిన శాపములలో నివి కొన్నిమాత్రము. శాస్త్రప్రజ్ఞులు వీని కేమందురో? ఇది వట్టి కాకతాళిన్యాయమా?

గ్రంథ పరిచయము

శ్రీమతి సోమరాజు ఇందు
కావ్యాల్లి మతీదేవిగారు రచించిరి. ఇందు
పతిభక్తి, శ్రీరంగనాథస్తుతి,

జేనుగోపాల శతకము అను మూడు భాగములు
గలవు. ఈ మూటియందును వీరి భావములు పవిత్ర
ములై, మనోజ్ఞములైయున్నవి. వైలి మధురమైనది.
ఈమె రచన మొత్తముపై పూర్వకవయిత్రుల దలపిం
చుచున్నది. ఈ కవయిత్రి యిట్టి సద్రచనలు ఆంధ్ర
మునం దింకను రచించింది వన్నె దెత్తురని నమ్ము
చున్నాము. ఇది యువకవి సమితి ద్వితీయ ప్రచురము.
చక్కని అచ్చు; నాలుగణాల తపాలబిళ్లల పంపిన
యువకవి సమితి, కలవపాముల, కృష్ణాజిల్లానుండి
బడయగలరు.

శ్రీమతి టి. వరలక్ష్మమ్మ
యువతీ గారు రచించిరి. ఇందు శ్రీలు
ఆగోగ్యవిధులు కుపయు క్తములైన పెక్కు విష
యములు గలవు. పరిశుభ్రత,
ప్రథమచికిత్స, గృహసేవావిధానము, గర్భధారణ
కాలమున గమనింపవలసిన విధులు, ప్రసవదశ,
అంటురోగములు, వానియెడ దీసికొనవలసిన శ్రద్ధ,
రోగకాలములందు పథ్యపానాదులు మొదలగు విష
యములను శ్రీలకు నులభముగా నిర్ణయగురించి వ్రాయ
బడినవి. ప్రతి గృహిణియు నీ విషయములను దెలిసి
కొనవలసిన యావశ్యకత మెందుగగలదు. ఆంధ్ర
భాషయందు దిట్టి విషయము లపురూపములు. ఆ కొర
తను పోగొట్టి శ్రీలోకమున కత్యంతోపయోగముగ
రచించిన టి. వరలక్ష్మమ్మగారు జ్ఞాఘనీయులు. ఈ
పుస్తకము వెల ఒక రూపాయ. (గ్రంథకర్త) గారివద్ద
1223, రామకొలె, హైదరాబాదు (దక్కన్)
దొరుకును.

శ్రీయుతి బంకుపల్లి మల్లయ్య
వివాహతత్వము శాస్త్రీ గారు రచించిరి.
వివాహ వయో నిర్ణయమును
శాసించుచు శారదాబిల్లు అములునకు వచ్చినప్పటినుండి
సనాతనధర్మ పరుల కది సహింపగూడనిదైనది. కాని
వివాహవయోనిర్ణయమున కే శాస్త్రములు ప్రమాణ
ములని వారుదహరింతురో వానియందే శారదాబిల్లు
నందుండు వయస్సే - కొంచ మించుగ - తగినదని
వ్రాయబడియున్నదని వారికి తెలియకపోదు. కావున
వివాహధర్మమును నువ్యక్తముచేయుట పండితుల
ధర్మమైయున్నది. “శ్రీ మల్లయ్య శాస్త్రీగారు వారి
గ్రంథమునందు వివాహతత్వమును శాస్త్రప్రమాణముల
తోను, లౌకిక పారమార్థికదృష్టితోను, హేతువాదము
తోను చేసిన విమర్శనము సనాతనములకును, సంస్కారు
లకును పఠన పరిశీలనార్హముగనున్నది” అని ఈ గ్రం
థమునకు పరిచయవాక్యములలో శ్రీ కా. నాగేశ్వర
రావుగారు రచించినది నిజమైయున్నది. ఈ గ్రంథ
మును పెక్కు శాస్త్రముల పరిశోధించి, పెక్కు ఉదా
హరణములతో శాస్త్రీగారు రచించిరి. ఇది ఆంధ్ర
పత్రికా కార్యాలయమువారిచే ప్రచురితము.

పారిశ్రామిక ద్వితీయ కుసు
దేశీయ మముగా వెలువడినది.
పరిశ్రమము శ్రీ పెండెం వేంకట్రాములు
గారు రచించిరి. ప్రకృతము
భారతదేశ భాగ్యోదయము దేశీయపరిశ్రమలపై
నాధారపడియున్న పూర్వము మన దేశమందన్ని
పరిశ్రమ లుండియున్నను కాలప్రవాహమున బడి
లీనమైనవి. ఈ గ్రంథమున పూర్వకాలమున మన
దేశమందలి పరిశ్రమలన్నియు నిదర్శనపూర్వకముగా
వేర్వేరినబడినవి. ఇపుడు ముఖ్యమైన పరిశ్రమలున్న
స్థలములు వాని ప్రాముఖ్యతగూడ వివరింపబడినది.

గ్రంథ సరిచయము

ఇటువంటి సంగతుల దెలిసికొనుటవలన లాభముగలదని తలంతుము. వెల రు. 1-4-0. గ్రంథకర్తగారి వద్ద, పేరాల, చీరాలపాస్తు, దొరుకును.

ఈ గ్రంథ మిదివఱకే తొట్టివైద్యము ఆంధ్రుల కరకమలము లలంకరించియున్నది. ఇపుడు గ్రంథకర్తగారైన డాక్టరు పుచ్చా వెంకట్రామయ్యగారు ద్వితీయ ముద్రణమునందలి పెక్కు విషయముల విపులముజేసియు, పెక్కు పటములను వాని వివరములను జేర్చియు మూడవ ముద్రణమునకు దెచ్చిరి. కూనేమహాశయుడు సుప్రసిద్ధుడైన జర్మని వైద్యుడు. అతడు జలచికిత్సలచేతనే సర్వరోగములను తప్పక నివారణచేయు మార్గములను కనుగొని ప్రపంచమునకు మహోపకార మొనరించెను. వీరీ చికిత్సలపై పెక్కు గ్రంథముల రచించిరి. అవి ప్రపంచమందలి ముఖ్యమైన భాష లన్నింటిలోనికి అనువదించబడినవి.

సులభములై, ప్రకృతీసిద్ధములై సర్వరోగములను సందేహములేకుండ నివారించు నీ కూనేమహాశయుని పద్ధతుల నాంధ్రుల యందు బాటులానికి దెచ్చుటకు మిగుల పాటుబడి యీ గ్రంథమును వెలువరించిన గ్రంథకర్తకు ఆంధ్రలోకము కృతజ్ఞత జూపదగియున్నది. ఈ గ్రంథము 370 పేజీలు గల్గి, పెక్కు పటములతో నొప్పచున్నది. క్యాలికో బైండు. వెల రు. 3. బెజవాడ ప్రకృతి కార్యాలయమున దొరుకును.

తె నా లి వాస్తవ్యులగు గోప్రభావము బ్రహ్మశ్రీ మహాపాధ్యాయ ముదిగొండ నాగలింగ శాస్త్రి గారిచే రచింపబడినది. ఏలూరు గోసంరక్షణ సమితి త్రైవానికి కార్యబహుమానములలో ప్రథమగణ్యముగా రు. 116 బడసినది. ఇందు గోవు ప్రభావము పద్యములందు వ్రాయబడినది. గోరక్షణ సమితివారి యాశయములు శ్లాఘనీయములు.

ఇయ్యది సైసమితి త్రైవానికి గోవు కావ్య బహుమానములలో ద్వితీయగణ్యము. బొడ్డు బాపి రాజుగారు దీనిని రచించిరి. ఇదికూడ గోప్రభావమును దెలుపు పద్యగ్రంథము.

ద్రోణము రాజు రామ రామమోహన మూర్తిగారిచే పద్య గద్య విజయము గేయములందు రచింపబడి శ్రీ కోకా వెంకటసుబ్బారావుగారి కంకిత మివ్వబడినది. సంఘమునందు చెలరేగుచున్న దురాచారప్రవాహము నాపి బ్రహ్మమత ప్రతిష్ఠిచేసిన యద్వితీయ మేధావంతుడగు రాజారామమోహనుని చరిత్ర యందు రమ్యముగ వర్ణింపబడినది. వెల 0-6-0. పితాపురమున సాధనకుటీరమున దొరుకును.

ఇందు ఆంధ్రదేశమందలి మహాత్ముని మహాత్ముని ఖద్దరు యాత్ర, ఆంధ్రదేశ సత్యాగ్రహ యాత్ర, హరిజన సంచారము యాత్రలందలి వివిధ ప్రదేశము లందు జరిగిన ఉపన్యాసాది

వివరములు వరుసగా నివ్వబడినవి. మహాత్ముల సందేశములు, వారి anecdotes, హృదయాహ్లాదముగ నున్నవి. ఆంధ్రులెల్లరు దీనిని పఠించిన మహాత్ముని హృదయమును మరువకుండురు. గ్రంథారంభమున మహాత్ముని జీవితచరిత్ర స్తోత్రముగ వ్రాయబడినది. ఇది యాంధ్రగ్రంథమాలచే ప్రకటితము. హరిజన సేవాసంఘము, ఆంధ్రాబ్రాంచ్, ఏలూరునందుకూడ ప్రతులు దొరుకును.

ఆంధ్ర పాఠకలోకమునకు తాతా నూతనవిషయముల దెలుపుచు చరిత్రము జగత్కథలాది గ్రంథముల రచించినవారిలో నొకరు శ్రీ

కొమండూరు శతకోపాచార్యులు రచించిరి. ఆంధ్ర

గృహ లక్ష్మీ

మున ఆర్థికపారిశ్రామిక సమస్యల పరిష్కరించి వ్యాపారమును పెంపొందించువారి చక్రతలుకూడ ఆపశ్యకములే. పార్శ్వ కులమున జనియించి, వ్యాపార రహస్యములు వెల్లడి, విదేశపద్ధతుల నవలంబించి, కొట్లకొలది ధనము గడించి, భారతదేశమున పెక్కు పరిశ్రమల నెలకొల్పుటకును, విద్యను పెంపొందించుటకు నమితముగ పాటుబడిన జంపెడ్డి నన్నయ్యజీ తాతా జీవితచరిత్ర మీ గ్రంథమున ములభ శైలిలో వ్రాయబడినది. వెల పది అణాలు. కాకినాడలో గ్రంథకర్తగారివద్ద దొరుకును.

గ్రంథకర్త కందుకూరి రామ తరంగిణి (ఖండ భద్రరావుగారు, ఇన్నినుపేట, కావ్య సంపుటి) రాజమండ్రి. వెల 0-4-0.

ఈ తరంగిణికి ప్రవేశకము భావకవిత్వ వికారదులగు కస్తూరి శివశంకరశాస్త్రిగారు వ్రాసిరి. ఇందు 'గోదావరీనది', 'భక్తిపూరితము', 'గంగమ్మ', 'జన్మభూమి', 'ఆంధ్రభూమి', 'పాటభ్రమ', 'విశ్వకోశము', 'కోర్కె', 'సాయాహ్నావర్ణము', 'పూజ, మాతలి, సానుభూతి, జీవితయాత్ర', 'విరహిణి', 'నా భాగ్యము' మొదలగు క్షీరకలతో గేయపణితిని

వృత్తములలోను గీతములలోను విరచింపబడినవి. వీనిని చదువఁజదువ నింపుజనించుచున్నది. ఆంధ్ర యువకలోకమును ప్రబోధింపఁజాలియున్నవి. వలయు వారు గ్రంథకర్తపేర వ్రాయవచ్చును.

(ఆ. వే.)

విదంకముల సాంఘిక కోపదారి నాటకము. శ్రీ ధేనుమల్ల మొగును కామేశ్వరరావుగారు రచించిరి. ఇందలి కథయిది. శంకర

శాస్త్రి అను నాతడు ముక్కోపి. ఏదో వంకలబెట్టి భార్యను పలుమారు చావమోదుచు ననాదరణ చేయును. ఆమె గతించిన పిదప నాతనికి పశ్చాత్తాపము గలిగి ముప్పదియేళ్ల వితంతువును వివాహమాడును. ఇందు సంభాషణలు చక్కగ నిర్వహింపబడినవి. సనాతనాచార వాతావరణమందలి యిల్లాండ్రయభిప్రాయములు యధార్థముగ వ్యక్తపరుపబడినవి. కాని కథానాయకుని వితంతు వివాహసంతక జీవితమునుగూడ చెప్పియుండిన బాగుండెడిదేమో? గ్రంథమంతయు వ్యావహారికభాషలో హృదయరంజకముగ నున్నది.

పత్రికా పరిచయము

'కమ్మమహారాజా' పత్రిక

గొట్టిపాటి మల్లిరాయ చౌదరిగారి సంపాదకత్వమున అనంతపురమునుండి ప్రతిమాసము వెలువడు కమ్మకుల ప్రదిపిక. 1/8 క్రాసుపైజా రీతి వేజీలు మొదటి నాల్గుసంచికలు మా కార్యాలయము జేరినవి. ఇందు చాలవఱకు కమ్మకుల సంబంధమైనవియు, కమ్మకుల ప్రదీపకులయొక్క చక్రతలును గలవు. వీనితోగూడ వ్యవసాయమునకు, ఆయుర్వేదమునకు, తదితరవిషయములకు సంబంధించిన చక్కని పద్య గద్య వ్యాసములు గూడనున్నవి. త్వరలో నాంధ్రపాఠకలోకముచే నాదరింపబడు గాకయని కోరుచున్నాము. దీనికి సంవత్సరము చందా నాల్గు రూపాయలు.

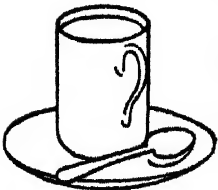
గమనిక :—విమర్శనార్థమై పంపు పుస్తకములను పంపువారు రెండువ్రతులు పంపినగాని విమర్శింపబడవు. సంపాదకుడు.

ఒక కవ్ 'టీ' మీ శ్రమపరిహారము

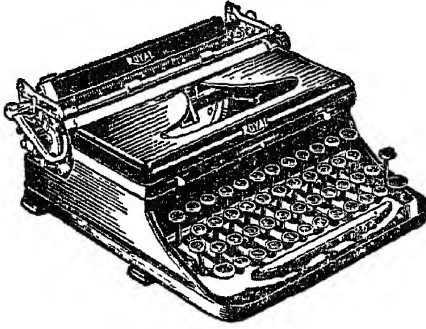

బిడ్డలతో నాడుట కెంతప్రియముండినను శ్రమనొందుట నిశ్చయము. వారికి వీర్యము హెచ్చు గనుక యన్నిటికిని మిమ్ము లాగుచున్నారు. పోవకుండిన, వారికెంత యాయాసముగలుచున్నదో మాడుదు. అయిన, దానికొక యుక్తికలదు. మీరు వారు యానందముగా నుండుటకు నెమ్మదిగా కూర్చుండి “టీ” పుచ్చుకొనవలెను. ఈ శాంతమైన పానము శ్రమ పరిహార మప్పుడేజేయును. కులాసగా నుండుటకు “టీ”కి సమానమేదియులేదు.

‘టీ’ జేయుశ్రమము: శుద్ధమైన వేడినీరు. కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఒక స్పూన్ “టీ” యొక్కకరికిన్ని, మొత్తముగా నొకస్పూన్ యధికముగాను పాత్రములో వేసి, బాగుగా నుడకబెట్టిన నీటిని పోయవలెను. 5 నిమిషములుతాళి, కప్పులలో పోసి, పాలు, చక్కెర చేర్చవలెను.

సంసారసుఖము - ఇందియా “టీ”

ROYAL

తెలుగు అండ్ యింగ్లిషు

పోర్టబుల్ లేక స్టాండర్టు టైపురైటర్లు

కేవలము అసాధ్యమని తలంపబడినది పానగల్ రాజాగారి పెక్కుసంవత్సరముల కృషి ఫలితముగా నులభసాధ్యమయ్యెను. ఒకే టైపురైటరుతో, తెలుగు యింగ్లిషు రెండుభాషలలోను టైపు చేయుటకు వీలుపడునట్లుగా రాజాగారు తెలుగు అక్షరములను తయారుచేసిరి. ఈ టైపురైటరు కీబోర్డు, బొబ్బిలిరాజాగారియొక్కయు, ఆంధ్ర, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయములయొక్కయు అంగీకారముల బడసియుండెను.

తెలుగు, యింగ్లిషు అక్షరములతో అమర్చిన ఈ రాయల్ టైపురైటరు, పోర్టబుల్ మాడల్ లోను, స్టాండర్టు మాడల్ లోను దొరకును.

మా ప్రతినిధులు ప్రస్తుతము తెలుగుజిల్లాలయందు పర్యటనముచేయుచు ఈ టైపురైటరులను ప్రదర్శించుచున్నారు. కావలసినవారు మాకు ముందుగా వ్రాసినచో వారివద్దకు మా ప్రతినిధులు వెళ్లి టైపురైటరును చూపునట్లుగా యేర్పాటుగావించెదము.

శ్రీ రాజా వెంకటాద్రి అప్పారావుబహదూరువారినుండి, వుయ్యూరు జమీందారు.

ఆయాత్ర,

మీ తెలుగు—యింగ్లిషు టైపురైటరు నాయెదుట ప్రదర్శింపబడెను.
నూతన ఘక్తిలో తెలుగు అక్షరములను మీ మిషనునందు యేర్పాటు
చేయుటలో మీరు సాధించిన ఫలితమునకు మిమ్ము ఆభినందించుచున్నాను.

ఈ టైపురైటరులను దిగువచోట్లయందుగూడ చూడవచ్చును.

అడిసన్ అండ్ కో. లిమిటెడ్. మదరాసు.

అడిసన్ అండ్ కో, లిమిటెడ్.

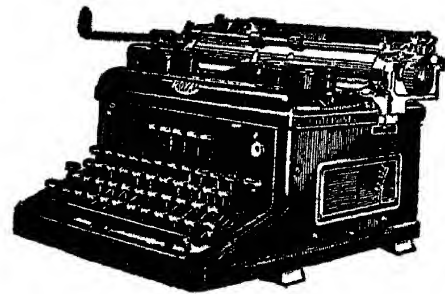
పిళ్లవీధి, బెజవాడ.

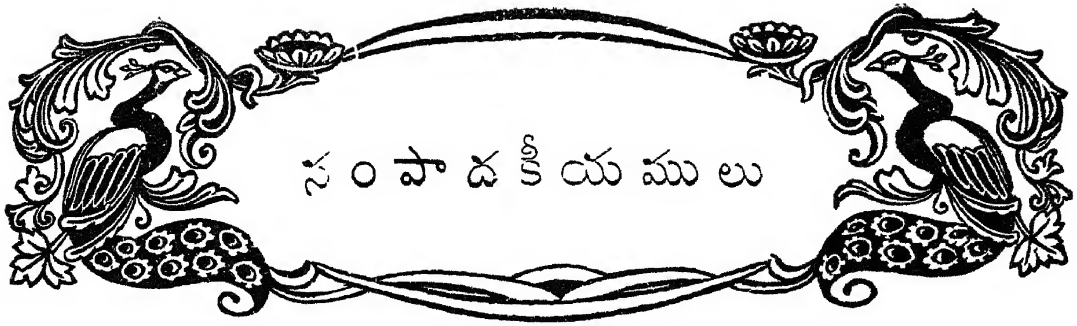
గుప్త బ్రదర్సు,

మెయిక్ రోడ్డు, విశాఖపట్టణము.

బి. పాదంగి అండ్ సన్,

మెయిక్ రోడ్డు, బరంపురం.

సంపాదకీయములు

గుంటూరు స్త్రీలసభ-ఏకపత్నీ వివాహము

నూలై రైదవతేది గుంటూరు లేడీ క్రికేట్ క్లబ్బునందు పురస్త్రీలు సమావేశమై పురుషులలో నేడు బహుపత్నీ వివాహములు ప్రబలుచున్నవనియు, స్త్రీలకు దానివలన మిగుల నన్యాయము జరుగుచున్నవనియు ఖండించిరి. తదనంతరము “అగ్ని సాక్షిగ వివాహమాడిన తమ ధర్మపత్నులను, బిడ్డలను నిష్కారుణముగ వదలి, ద్వితీయ వివాహములాడి వారినగౌరవపరచుచు, పెను యిక్కట్టులపాలు చేయు దురాచారము పురుషులలో నిరాఘాటముగా వ్యాపించుచున్నందునను, ఇట్టి వివాహములు నీతికిని, శాస్త్రమునకును, లోకనాగరికదృష్టికిని వ్యతిరేకమయి భారతజాతికి ప్రపంచదృష్టిలో నపకీర్తి దెచ్చుచున్నందునను, భారతప్రభుత్వమువారును, రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువారును, స్వదేశ సంస్థానములవారును వెంటనే ఏకపత్నీ వివాహ (Monogamy) చట్టములు నిర్మించి, ద్వితీయపత్నీ వివాహమును (Bigamy) నిషేధింపవలయును” అని యేకగ్రీవముగా తీర్మానించిరి. అదియునుగాక దీనికి సహకారిగానుండుటకై “ఇట్టి వివాహములకు సంబంధించినవారల నాగరికులెల్ల బహిష్కరింపవలయును” అనికూడ తీర్మానించిరి.

రింపవలయును” అనికూడ తీర్మానించిరి.

కేవలము స్వార్థపరుడై నిష్కారుణముగ, సంతానమునైన గమనింపక, సాధ్వియగు భార్యను వీడి తన కత్తి కెదురులేక స్వేచ్ఛావిహారుడైయుండు పురుషుని చేష్టలకు మనస్సు పరితపింప, ననాథలగు నా సాధ్వీమణుల కష్టములు హృదయమును నీరుగావింప నావేశముజెంది కొందరు నారీమణు లిట్టి శాసనములున్న మంచిదని దలంచుట విచిత్రముగాదు. వీటిచే నెట్టి దురంతములు తగ్గిపోవుటయు గలుగవచ్చును.

ప్రకృతిలో స్త్రీలకంటె పురుషుల కవకాశము లెక్కువగలవనియు, పురుషుల నెదుర్కొనుట భారతస్త్రీ ధర్మముగాదనియు, శతాబ్దములనుండియు దాస్యవాతావరణమున బెరిగిన స్త్రీలు చెప్పటతో ఏకీభవించుటవలన నుపయోగములేదు. వారిని ప్రకృతముగల స్థానమున యుంచుటకై, శాస్త్రమునందున్నదనియు, స్మృతులందున్నదనియు నిదర్శనముల జూపుచు, తమ యధికారము స్థిరముగా నిల్పుటకై సర్వదా ప్రయత్నించు పురుషసత్తముల యాశయముల కంజలిఘటించుట కూడ నంతియ. పెరిగి పెద్దయైన తరువాత తన జన్మమున కాధారభూతురాలైన మాతృ

గృహ లక్ష్మి

మూర్తియుగు స్త్రీకి సంఘమునందు సరియుగు సానము పురుషుడివ్వవలయుననియే యెల్లఱు కోరదగినది.

అయినను ఏకీపత్నీ వివాహమునెడ సదభిప్రాయములేని వారిట్లువాదించుదురు. సంతానముకూడ గలిగిన ప్రథమకళత్రమును నిష్కారుణముగ వీడి ద్వితీయ వివాహమాడు పురుషులు ప్రబలుచున్నారనుటకు వీలులేదు. కాలక్రమముగా సంఘములో భార్యయుండ ద్వితీయ వివాహము మిగుల గర్హింపబడుచున్నది. శతాబ్దముల నుండియు సంఘము మంచిదని దలంచెడి యాచారములే మాసిపోవుచుండ సంఘము హేయమని గర్హించు నీవాడుక వృద్ధిపొందుటకు మార్గములుండవు. అదియుచుగాక, ఏ ద్వీపాదపశువో గాక మానవమాత్రుడైన పురుషుడెవడును, తగిన కారణమున్నదప్ప, భార్యను వీడడు. అట్లు వాడు వీడినచో వాని శిక్షించుటకు ప్రభుత్వచట్టములుండనేయున్నవి. అదియునుగాక పురుషుడు పెక్కుఱను వివాహమాడుట శాస్త్రసమ్మతము స్త్రీస్వాతంత్ర్య మెక్కువగనున్న పాశ్చాత్య ప్రపంచమునగూడ నిట్టి చట్టముల గానము.

ఒకవేళ నీ చట్టపు నిర్మాణమునకై ప్రయత్నించినను చేయునదెవరు? వీరిలో స్త్రీ లెంతమంది గలరు? తన గట్టత్రాళ్లు తామె దెచ్చుకొన్న పురుషులిట్టి చట్టములు గావించుటకు వీలున్నదా? ఒకవేళ ఉదా

రాభిమానులట్లు గావించినను శారదాచటమువలె గావించి పేలవముగా నిరుపయోగ మగురీతి జేసివైతురు. అందుచేత ఈ శాసనమువలన పరిసితులు బాగుపడునని నమ్మకములేదు.

సాంఘికవిషయములందన్నిటను ముందంజ వేసి శాసనముల నిర్మించు పాశ్చాత్యస్త్రీల కేల నీ శాసనావశ్యకత దోపలేదు? వివాహములయందును, విడాకులయందును, సమష్టి బాధ్యతలయందన్నిటను స్త్రీ పురుషులకు పాశ్చాత్యప్రపంచమున దారతమ్యములేదు. ఏ హక్కుల సంపాదించుటవలన తమ సంఘము సర్వతో ముఖముగ నభివృద్ధి జెందునో వారెరుగుదురు. బాధ్యతా సంపాదన నిర్ణయము నొనర్చు బుద్ధి వికాసమును, బుద్ధివికాసమునకు దోహదమగు విజ్ఞాన సంపదయు విజ్ఞానసంపద్యాయుగు విద్యయు వారికిగలదు. కాననే వారికి శాసననిర్మాణావశ్యకత దోపలేదు.

భారతస్త్రీలకన్ననో తమహక్కుల సంపాదించుటకు దగిన విజ్ఞానమును తుదకు తమ హక్కులెట్టివో యెరుగుటకు దగినబుద్ధి వికాసమును గావలయును. మనసంఘము గూడ దరతరములుగ స్త్రీలపై నన్నివిషయముల న నాదరము జూపుచున్నది. కాన మనసంఘమున స్త్రీలకెట్టి హక్కు ఆవశ్యకమో దానిని పొందు మార్గమేదియో, దానికై మనము ప్రయత్నింపవలయును. సంఘము ప్రవృద్ధమై ప్రకాశించవలయునన్న, మనస్త్రీలు విజ్ఞానఖనులై వెలయవలయు

నన్ను, స్త్రీలు సమానముగా హక్కులకై పోరాడుటమేలు. సమానముగా హక్కులు గలిగినప్పుడేకపక్షీ వివాహబహుపక్షీ వివాహసమస్యలు నిలువవు.

విషయనిర్ణయ సభ — స్త్రీల ప్రాతినిధ్యము
జాతీయసభాశయముల నెరవేర్చుటకై నాడును నేడును స్త్రీ పురుష భేదములు లేక యందరు కృషి చేయుచునే యున్నారు. కావున విషయనిర్ణయసభ యందుకూడ నట్టి భేదములకు చోటుండవలసినది గాదు. ప్రకృతముగల నర్కింగు కమిటీయందు స్త్రీల సమస్యలలో కాంగ్రెసు కనబరచుచున్న ఉదాసీనభావమును ఖండించుచు గుజరాత్ కాంగ్రెసువాదులు పలువురు జాతీయసభాధ్యక్షుడైన జవహరిలాల్ వద్దకు వెళ్లి విజ్ఞాపనము సమర్పించిరి. దానికి ప్రత్యుత్తరముగా వారు సాధ్యముండియు వర్కింగుకమిటీలో స్త్రీలను జేర్చలేదనియు, నట్లు చేర్చకుండుట వారికే లాభమనియు, స్త్రీ లిప్పుడు నితరుల కృషిపై నాధారపడి యున్నారనియు, రాజకీయ సాంఘిక విషయములందు స్త్రీలకు పురుషసాహాయ్య మావశ్యకమనియు తెలుపు నొక ప్రకటన గావించిరి. ఈ ప్రకటనయందలి విషయములు చిత్రము గొలుపుచున్నవి.

కాంగ్రెసువారికి స్త్రీ పురుష భేదమును జూప నిష్టములేకున్నచో వర్కింగు కమిటీకై సభ్యుల నెన్నుకొను నవసరమున స్త్రీల కవకాశము గల్గించియేయుందురు. స్త్రీలందు జయశీలురు గాకపోయియుండురేని యిప్పు డీ వాదనకే చోటుండదు. వారి

కట్టి యవకాశమును గల్గింపక, సాధ్యమయ్యు నొక సభ్యురాలినిగూడ నియమింపక కాంగ్రెసు కట్టి భేదములేదని ప్రకటించి సంతమాత్రమున నది నమ్మకము గల్గింపదు.

వారి కట్టి యవకాశమున్నను గల్గింపకుండుటే మంచిదని జవహరిలాల్ గారన్న దేనితో నేకీభవింపజాలము. అవకాశములున్నపుడువారిని వెనుక నెట్టుచున్న స్త్రీలభివృద్ధిబొందుటకు మార్గమగునా? ఈ ప్రకటనయందలి విషయముల కాశ్చర్యము జెంది ప్రత్యుత్తరమిచ్చిన శ్రీమతి కమలాదేవి చటోపాధ్యాయగా రీ విషయమై వ్రాయుచు, “ఇది విచిత్రమైన హేతువాదము; ఇంకను విచిత్రమైన మాననతత్వజ్ఞానము వృద్ధురాలు, గాడిద, యొకేజాతి చేరినవి. దీని నెంత మర్చించిన సంతమేలను సామెత నా కిప్పుడు జ్ఞాపకమునకు వచ్చుచున్నది” అని వ్రాసిరి.

స్త్రీలు తమ కార్యములందు పురుషులపైననే యాధారపడి యున్నారనియు, స్వయంకృషి జేయరనియు జవహరిలాల్ గారనుచున్నారు. స్త్రీలు స్వయంకృషిచేయక పురుషులపై నాధారపడి వారి వరములకై యెదురుచూచుట లేదు. కాంగ్రెసువారి తీర్మానములు, కార్యములు స్త్రీ పురుషులకు సమానముగా వర్తించును గావున వారి కార్యక్రమములో సమానత్వమును గోరుచున్నారు. పురుషులతో కలసి మెలసి స్త్రీ పురుష భేదములేక దేశముకొరకై పాటుబడుటకే యెంచియున్నారు. అట్టియొక

గృహ లక్ష్మి

వారిని వర్కింగు కమిటీనుండి బహిష్కరించు టెంతకైన దెచ్చి జాతీయసభా కార్యక్రమమునందే చోటు లేకుండజేసి వైచునేమో? ఇకనైన కాంగ్రెసు నాయకులిది గమనించి కాంగ్రెసునుదు స్త్రీ పురుష న్యూనతాధిక్యతలు లేకుండచే యుదురని తలంచుచున్నాము.

శ్రీ సౌర్యభౌముల కపాయము తప్పట

జూలై పదునాఱవతేది ఉదయము జరిగిన సంఘటనయందు శ్రీ అష్టమయెడ్వర్డు గారికి అపాయము దప్పినందులకై మిగుల యానందించుచున్నాము. రాజుగారు నాడు జరిగిన యుత్సవమునుండి మరలి హైద్రాపూరునందు మరలి వచ్చుచుండగా, బొటకిరువ్రక్కల నిలువబడి యుత్సవమును దిలకించుచున్న వారిమధ్యలోనుండి యొక స్కాట్లండు దేశీయుడు పిస్తోలును రాజుపై విసరివైచెను. అది రాజుగారి గుఱ్ఱమునకు దగిలి క్రిందబడెను. ఇంతలో రక్షకభటులు ప్రేక్షకుల సాయమున వానిని బంధించిరి. సౌర్యభౌము లూరకతిరిగిచూచి శాంత

ముగ వెడలిపోయి నాటి కార్యక్రమమున యథాప్రకారముగనే జరిపిరి.

బంధింపబడిన తరువాత అపరాధి రాజున కెట్టియపాయముగల్గింప తన యుద్దేశ్యముగాదనియు, యొక విషయమునకై యసమ్మతి ప్రకటింప నట్లు గావించిననియు జెప్పెను. పట్టువడిన తరువాత వానియభిప్రాయ మెట్లున్నను వాని కారంభమున అపాయము గల్గింపవలయున నెఱప యాశయముండకమానము. తన యసమ్మతి దెలుపవలయునేని అంతకంటె యుత్తమ మార్గములు గలవు. పాశ్చాత్య దేశములందు, కక్షలు, పక్షమలెక్కునై, ఒకరియాశయము లింకొకరికి గిట్టకున్న వ్యక్తులమీదబడి వారినంతమొందించుట సాధారణమైనది. అభిప్రాయ భేదములు సరిచేసికొనుటకును, అన్యాయముల చక్కజేసికొనుటకును, ఇట్టివి నాగరికమార్గములుగావు. నాగరిక దేశీయులమని జెప్పికొనువారి నిట్టి సంఘటనలకు చోటిచ్చుట గర్హనీయము.

సాందర్యము రెండు చర్మముల
నంటియున్నది.

చర్మముక్రింద తైలగ్రంథు లెండిపోయి క్రింది
చర్మమును క్రుంగజేసినపుడు గీతలు, ముడుతలు
ప్రాగంభించును పైచర్మము నశించి కఠకుదనము
బైలుదేరును. ఈ రెండు చర్మములకును వేరువేరు
చికిత్స లవసరము.

గీతలను ముడుతలను రాకుండజేయుట

రాత్రులందు 'పాండ్సు కోల్డుక్రీము' పూయుము.
ఇది క్రిందిచర్మమునకు దిగి తైలగ్రంథులను నింపి,
అచటి కండరముల బలపరచును. ఇది రోమకూపముల
కుద్ధిజేయుటవలన నల్లనిమచ్చలు మాయము.

గరకుచర్మమును బాగుచేయుట

మీ పైచర్మమునకు 'పాండ్సు వానిషింగ్
క్రీము' గావలయును. దీనిని ముఖమునకు మెడకు
చేతులకు పూసికొని, రాత్రియంతయు నుండనిచ్చిన,
ఉదయమున చర్మము మృదువుగా నూతనముగా
మనోహరముగానుండును.

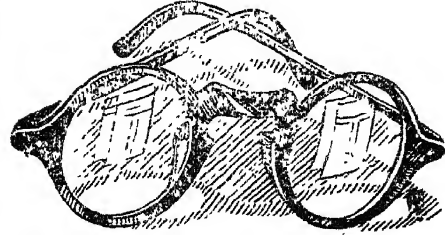
ఉచితము : దీనిని నేడే పంపి పాండ్సు రెండు
క్రీములట్టాబులను పాండ్సు ఫేసుపాడరు మొదిరు
లను ఉచితముగా బడయుడు. (చెక్ షేడు) నేను
రథ.....రోజ్ క్రీమ్.....బ్రనెట్.....

డాడ్జి అండ్ సెయ్మర్ లిమిటెడ్,
8, విలేజ్ రోడ్డు, బొంబాయి.

పేరు.....
చిరునామా.....No. GL. 4.

నులోచనములు

మృత్తిరచములకును
సాందర్యములకును
నుసరింపజేసే చోటు

26 సంవత్సరములుగా పేర్కొని
మహారాజులు, న్యాయాధిపతులు,
డాక్టర్లు, జమీందార్లు వీర్లచే కొని
యాడబడిన నమ్మకమైన స్థలము.

RADHA BROS.,

OPHTHALMIC OPTICIANS,

174, BROADWAY, MADRAS.

తులసి, బిల్వ, వేప

ఇవి తులసి, బిల్వ, వేప అను జాతీయమూలికలను
గూర్చి శాస్త్రవిషయక పరిశ్రమచేసి వ్రాయబడిన
ఉత్తమ గ్రంథరాజములు. ఈమూలికల ఓషధిగుణము,
వైద్యప్రయోగములు, శాస్త్రచర్చ, పురాణవివ
రము సరళశైలిలో వివరింపబడినవి. వైద్యులకు, భక్తు
లకు మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన గ్రంథములు. క్రొను
నైజాన మంచి షెడ్యూలైటు కాగితముమీద ముద్రింప
బడి గృహలక్ష్మి గ్రంథమాలలో ప్రథమ ద్వితీయ
తృతీయ కుసుమములుగా ప్రచురింపబడినవి.

గ్రంథకర్త : కే. యస్. కేశరి ప్రతి 1-కి 0-8-0

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము

పోస్టుబాక్సు నెం. 752, ఎన్నూరు, మద్రాసు.

కేసరి గారి ఔషధములు

జయదానకము: విజయవటి

కలరామందులు వెల రు. 1 0 0

శ్రీఫలాదిపానకము

నీళ్లవిరేచనములకు 3 ఔ. వెల రు. 1 0 0

చరకామృతము

మహమ్మూరినుండు 3 ఔ. వెల రు. 0 12 0

బోహరిషము

పాండువుకు 12 ఔ. వెల రు. 3 0 0

శారిబ

పురాణసెగిరిగములకు, శ్వేతప్రదరములకు

12 ఔ. వెల రు. 3 0 0

మదనకామేశ్వరి

శయ్యానుభమునకు వెల రు. 3 0 0

ఆదిత్యలవణము

అజీర్ణములకు వెల రు. 1 4 0

రతివల్లభరసాయనము

పుష్టినికలిగించుటకు 40 బిళ్లలు వెల రు. 2 0 0

భృంగామలకతైలము

మెదడు చల్లబడుటకు 6 ఔ. రు. 1 0 0

లాక్షాతైలము

అశ్మంజవలైలము 6 ఔ. వెల రు. 2 0 0

కుహారితైలము-లేపము

మూలక్యాభిమందులు తైలం వెల 2 0 0

లేపం వెల 1 0 0

మేహకులాంతక తైలము

సనాయిజాడ్యములకు విరేచనౌషధము.

6 ఔ. వెల రు. 3 0 0

మారుతీతైలము

సెగిరిగములకు వెల రు. 1 0 0

వ్రణశోధన

వ్రణముల కడుగుటకు వెల రు. 0 8 0

మూర్తాండలేపము

చర్మరోగములకు వెల రు. 0 8 0

సోమరాజాదిలేపము

బొల్లికి బుడ్డి వెల రు 2 0 0

మధుమేహవటి

అతిమూత్రవ్యాధికి 40 బిళ్లలు రు. 3 0 0

కఫకేతువటి

దగ్గు, పడిశములకు 24 బిళ్లలు రు. 0 12 0

కుముదవటి

స్థుభేదినుండు 24 మాత్రలు వెల రు. 0 12 0

క్షౌరతైలము

కర్ణరోగనివారిణి వెల రు. 0 8 0

సిద్ధామృతచూర్ణము

కేసరి కాఫిపాడి వెల రు. 0 8 0

విషవిధ్వంసిని

తేలునుండు వెల రు. 0 8 0

చ్యవనప్రాశ

కఫజాడ్యములకు వెల రు. 1 0 0

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పలకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

శుభ్రమృతాంజనము

ఒక్కొక్కవత్సరపు పగడండు సంచికలు కలిపి బైండుచేసిన సంపుటములు. కాలికోబైండు. దిట్టమైన అట్ట. గ్రంథభాండాగారములకు అలంకారములు. ఒక్కొక్క సంపుటము కొద్ది కాపీలు మాత్రమే ఉన్నవి కావున త్వరపడి ఆర్డరు చేయవలెను. ఆలసించిన దొరకనేరవు. తీరిగి అచ్చుపడనేరవు.

వెల సంపుటము ఒక్కటికి రు. 6—0—0 మాత్రము

రైల్వేపార్సెలుగా తెప్పించుకొనుట మంచిది.

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము,

పోస్టుబాక్సు నెం. 752, ఎగ్మూరు, మద్రాసు.

వ ర ప్ర సా ద ము

నాను మాత భవాని చత్రపతి శ్రీ శివాజికి ధర్మరక్షణార్థము పవిత్రఖడ్గమును ప్రసాదించినది. ఆ దేవీ సమర్పిత ఖడ్గమే అతనికి బలము, తేజస్సు, ధైర్యము. భారతీయులందరికి ఆ బలము, ఆ ధైర్యము, ఆ సైర్యము, ఆ తేజస్సు వుండవలెను.

బలమును వృద్ధిపరచుటకు, ధైర్యసైర్యములను పెంపొందింపజేయుటకు, కండరములను పెంచుటకు, తేజస్సు నినుమడింపజేయుటకు, జీవాన్ని తయారు చేసివినలెను.

సరముల బలమునకు, దేహపుష్టికి, తేజస్సునకు

జీవాత్మము

ఆయుర్వేదాశ్రమము, :: పోస్టుబాక్సు 287, మదరాసు.

వృదు మధుర పరిమళపిళితము.

దంతములను ముత్యములవలె చేయుటయేగాక పంటిజబ్బుల నన్నిటిని
నివారించును.

అణాలు రి మాత్రమే.

కే స రి కు టీ ర ం

ఆయుర్వేద బౌద్ధశాల, మదరాసు

LODHRA

LADIES'

HEALTH

గృహలక్ష్మి

శ్రీల ఆర్యోగ్యసాధనాగ్రములను

పెంపొందించుట లేర్పడిన

నచిత్ర మాస పత్రిక

సంపాదకుడు

డాక్టరు. కే. యస్. కేశరి

GRIHALAKSHMI

సంపుటము ౯ సెప్టెంబరు 1936 సంచిక 2

“ఈ పిల్లవాడు చాల ఉత్సాహముగా వుండేదివాడు
ఇప్పుడు ఎందుకు చీకాకుపడుచున్నాడు?”

జతని బలహీనతకు, చికాకుతనమునకు వైద్యు లీ సులభచికిత్సను చెప్పచున్నారు.

మనసిమితము, ఉత్సాహము విడ్డయొక్క ఆరోగ్యస్థితినిబట్టి యుండును అందరికి తెలియును. విడ్డ చికాకుగను, నిరుత్సాహముగను, అనారోగ్యముగ నున్నచో అతని దేహమునకు కొన్ని ముఖ్యముగ పదార్థములు లోటున్నవని తెలుసుకొనవలెను! సరియైన ఆహారము బలమును వృద్ధిచేయుచు బాధను తొలగించును. సుమారు అరువది సంవత్సరములకంటె ఎక్కువకాలమునుండి వైద్యు లంగీకరించిన “స్కాట్సు ఎమల్షను”కంటె దీనికి మరొక చికిత్సలేదు. ఇది కాడ్డు లివరు ఆయిలుతో మాత్రమేగాక, ఎ, డి వైటమినులతోను, శరీరమును, ఎముకలను, బలపరచు కార్నియము, ఫాస్ఫరను లవణములతోను పూర్తిగ నిండి యున్నది. ఇది రుచిగనుండును. సులభముగ జీర్ణమగును. కాడ్డు లివరు ఆయిలు కంటె మూడురెట్లెక్కువ గుణమునిచ్చును

వట్టి కాడ్డు లివరు ఆయిలువలెను, డి వైటమినుల నిచ్చు తిదితి రొవధములవలెగాక అన్నియు ఉన్న బౌషధము. ఆహారమునకు వేరుగ కార్నియము మున్నగునవిగల పదార్థము లేనియును అక్కరి లేదు. అన్నియు దీనిలో నున్నవి. ఎటువంటి బలహీనత యైనను దీనిని నేవించిన తగును. ఇది మిక్కిలి ప్రఖ్యాతిగాంచిన దివ్యౌషధము. ఇది అంటువ్యాధులు రాకుండ కాపాడును. దగ్గు, జలుబు, జ్వరము మున్నగునవి దీనిని నేవించు విడలను చేరవు.

SCOTT'S Emulsion

శుద్ధమైన కాడ్లివరాయిల్ నుండి

స్కాట్సు ఎమల్షను నుండి వర్తకులు :

ఇంపీరియల్ కెమికల్ ఇండస్ట్రీసు (ఇండియా) లిమిటెడ్,

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, కొలంబొ, కాన్పూరు, పాట్నా, అహమ్మదాబాదు, కొచ్చిను, క్యాలికట్టు, విశాఖపట్టణము, కరాచి, అమృతసరము.

తల్లి దండ్రులకు ముఖ్యము
స్కాట్సు ఎమల్షను ఎముకలవృద్ధికి-పెన్న
పాలకన్న 80 రెట్లు, గ్రుడ్లసానకన్న 2 రెట్లు
బలము. దేహము పెంచుటకు-పెన్నకు 8
రెట్లు, బనానాకు 100 రెట్లు గుణము.

ఒ కే సీ సా లో!

Ladies

for

**ladies
health &
happiness**

Kesari Kuteeram. Eymore. Madras.

స్త్రీల వంధ్యాత్వమును పారద్రోలు వజ్రాయుధము
 ను ఖజీవనమునకు సాధనమగు సంతానము
 ఒ కే సీ సా లో ఇ మి డి యు న్న ది .

గృహ లక్ష్మీ వజ్రేంట్లు

బాపట్ల:	ఎల్. వి. మనోహరరావుగారు. మదరాసు: ఆకుండి వెంకటశాస్త్రిగారు.
తెనాలి:	కొమ్మూరి కాశీవిశ్వనాథంగారు, సోల్ రిప్రజంటేటివ్ ఆఫ్ న్యూస్.
హైదరాబాదు:	ఎన్. లక్ష్మీబాయిగారు, సుల్తాన్ బజారు.
తాడేపల్లిగూడెం:	కాశిరాజు శ్రీరాములుగారు. నూజివీడు: పి. ధనంజయ అండ్ కంపెని
జెమ్ పెడ్ పూర్:	వి. కొండల్రావుగారు అకౌంటు ఆఫీసు
బరంపురం:	ఎన్. కె. మూర్తి అండ్ సన్స్.
గుంటూరు:	వెల్ కం అండు కంపెని.
సామర్లకోట:	ఆరాధ్యుల మూటయ్యగారు, మర్చంట్లు
పితాపురం:	ఎం. నూకరాజుగారు, ఆంధ్ర న్యూస్ ఏజెన్సీ.
రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణం:	ఎ. కృష్ణమూర్తి బ్రదర్స్.
పల్నాడు:	డి. శ్రీహరిరావుగారు.
తణుకు:	నడింపల్లి సూర్యనారాయణగారు, న్యూస్ ఏజంటు.
బెజవాడ:	ఆంధ్రా ఇన్ డస్ ట్రియల్ స్టోర్స్, బకింగ్ హామ్ పేట.
బంగోలు:	తాతా జాలయ్య శెట్టిగారు, వర్తకులు.
రంగూను:	వి. భగవతిశాస్త్రిగారు, న్యూస్ ఏజెంటు, 244 ఫేర్ వీధి.
చిత్తూరు:	వాటంబాటి వెంకటరమణయ్య శెట్టిగారు, 163 బజారు రోడ్డు.
నరసాపురం:	వై. సత్యనారాయణగారు.
నిడదవోలు:	కొవ్వూరు: కె. సి. చెన్న కేశవయ్యర్ గారు
కాకినాడ:	సున్నా బాలకృష్ణరావుగారు, న్యూస్ బాయ్ అండు కో.
భీమవరం:	వంగల అచ్చుత రామయ్యగారు, మేనేజరు, అక్విన్ కుమార్ ఫార్మసీ.
గుడివాడ:	శ్రీ శివరామ అండు కో.
తిరుపతి:	వై. వి. సుబ్బయ్య అండు కో.
అమలాపురము:	పి. అన్నాజిశర్మగారు. (శర్మాన్ న్యూస్ ఏజెన్సీ)
పల్నాకిమిడి:	రామూరి రామనారాయణరావుగారు.
మచిలీపట్నం:	ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు, సర్క్యల్ పేట.
కర్నూలు:	టి. బాలనాగయ్య శెట్టిగారు, బాలసరస్వతి బుక్ డిపో.
అనకాపల్లి:	సివాజి న్యూస్ ఏజెన్సీ.
నెల్లూరు:	పంచాగ్నుల వెంకటనరసింహంగారు.
కాళహస్తి:	యన్. అబ్దుల్ అజీజ్.

హిగిన్ బాతమ్ ప్లాలులవద్ద దొరకును.

ఇతరచోట్లకు ఏజెంట్లు కావలెను, వివరములకు దరఖాస్తు పంపుకొనుట.

విషయ సూచిక

1.	సమానహక్కులు	483
2.	ఉన్నతతాండవము	487
3.	ఇతర దేశాలలో	488
4.	ఆదర్శ ప్రపంచము—శ్రీమతి వెలిదండ చూడికుడుతమ్మగారు	491
5.	అయ్యవారినిచేయబోతే కోతయింది—'కరుణకుమార'	496
6.	తేయాకుకథ	504
7.	భారతనారి ఆదర్శము—స్వామి వివేకానందగారు	507
8.	శాంతి—“శ్రీ ప్రేమచంద్ జీ”	512
9.	చేతివ్రేళ్ల చిన్నికుటుంబము!—రాయసం వెంకటశివుడుగారు	522
10.	మేలుకొలుపు—శ్రీమతి తల్లాప్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు	525
11.	మనోరమ	527
12.	శిశుపోషణ—ఎస్. శేషగిరిరావుగారు	548
13.	పుష్పచయము	550
	<p>శ్రీ విక్రయము; శ్రీలు - సైనికోద్యోగములు; శ్రీలను తినే శ్రీలు; “మా అమ్మవంటజేస్తే”; సైనికలక్ష్యము దిగజారినది; శ్రీలు - స్వదేశీ</p>				
14.	వనితాలోకము	555
15.	డైరీ	557
16.	సంపాదకీయములు	558

సినిమా—శిశుసంరక్షణ; కాఫీ ప్రచారమా? ; నిరుద్యోగసమస్య; ప్రాణముదీయ
పరదా; భార్యలను భర్తలు కొట్టవచ్చునా? ; విషవాయుప్రయోగము

త్రివర్ణచిత్రము:

పల్లె పడుచులు.

(చిత్రకారుడు: శ్రీపాద దుర్గారావుగారు)

మా హాస్పిటలులో మే మీ
ఆముదమునే ఉపయోగింతుము.

స్వస్తిక్ మందు ఆముదమును పెద్ద హాస్పిటల్స్
న్నిటిలోను, సర్కారుస్థలలోను ఇండియానం
దంతట ఉపయోగించుచున్నారు.

రోగములన్ని, తలనొప్పి, బద్ధకము, ఆకలి లేక
పోవడము, నిరుత్సాహము, మున్నగునవిన్నియు
శరీరములో శుభ్రత లేనందున కలుగుచున్నవి.
క్రమంగా ఆముదమును వాడుటవలన సులభముగ,
నిరపాయముగ కడుపు పరిశుభ్రమై చక్కగ పని
చేయునని ఏ వైద్యుడైనను చెప్పను.

స్వస్తిక్ ఆముదము గిగుమతియగు సరకుల కే
మాత్రము తీసిపోక వాసన, రుచిలేక, స్వచ్ఛమై
పిన్ని పెద్దలకు వాడుట కెంతయు తగియున్నది.

స్వస్తిక్

మందు

(medicinal)

ఆముదము

ది స్వస్తిక్ ఆయిల్ మిల్స్ లిమిటెడ్

వ డా లా

బొంబాయి

గృహలక్ష్మి

సాలుచందా మొదలగునవి

ఈసచిత్రమాసపత్రిక సాలుచందా రు. 3. అర్ధ సంవత్సరపుచందా రు. 1-8-0 అంతకుతక్కువకాలపరిమితికి చందాపద్ధతిలేదు. విడికాపీ రు. 0-4-0 అణాలు. చందాదారులు ఏమాసమునుండియైన ప్రారంభము చేయవచ్చును. విడికాపీలు పలయువారు వానివిలువ మీరకు తపాలబిళ్లల పంపవలయును. పీ. పీ. పద్ధతి వ్యయమాలకము.

ప్రకటనరేట్లు

ముఖ్యముగా స్త్రీలకందీయవలసినవస్తువులగుర్బి ప్రకటించుట కీపత్రికఎంతయు అనుజైనది. ఉంచబడినరేట్లుఇవి: ఒకేతూరికి పూర్తిపుటకు రు. 20 0 0 అరపుటకు రు. 12 8 0 కాలుపుటకు రు. 8 0 0. ప్రకటనఛార్జీలు ప్రతిమాసము ముందుగానే చెల్లింపవలయును. అర్ధసంవత్సరము అంతకుపైబడినకాలములకు కంట్రాక్టుతీసికొనుచో నూటికి 12½ తోసివేత. కాలుపుటకు తక్కువయైనప్రకటనలు చేకొనజాలము. ప్రత్యేకస్థలములరేట్లకొరకు వ్రాయునది.

ఏజెంట్లు

వేటొకపుటయందు మాకు ఏజెన్సీలుగలతావులు ప్రకటించబడినవి. ఇతరతావులయందు మాకు ఏజెంట్లు కావలయును. వివరములకువ్రాయునది.

వ్యాసములువ్రాయువారికి

వ్యాసములు స్త్రీజనములకు సంబంధించియుండవలయును. సంగ్రహముగనుండిన కీక్రమప్రచురణకు వీలగును. కాగితమునకు ఒకేతేట్టు సిరాతో వ్రాయవలయును. ప్రచురింపబడనివ్యాసములు తపాలాబిళ్లల పంపిన వాషనుచేయబడును. వీనినిగూర్చి ప్రత్యుత్తరములు పెంచకుండుటలేస్స. విమర్శసార్థము పంపబడు గ్రంథములను, ప్రచురణార్థము పంపబడువ్యాసములను అందుకొనుచు ఈపాటు వ్రాయుచుండినరీతిని

ఇక కార్డులువ్రాయజాలము. రిప్లయికార్డువాసిననే జబాబుఈయబడును.

సంచికలుచేరనిచో

సంచికలుచేరనిచో ఆయామాసములందు వెంటనే మాకు తెలుపవలయును. ప్రతిమాసము 7-వ తేదీతరువాత చేరలేదనివ్రాయుచోతిరుగకాపీలుపంపజాలము. చిరునామామార్పును తెలుపకుండుటచే కాపీలుచేరనివారికిని తిరుగ పంపజాలము. సంచికలు చేరనివారు తమతమ పోస్టాఫీసులలో కంప్లెయింటును చేయునది.

చిరునామామార్పు

చిరునామాయందుమార్పుఉండుచో 1-వ తేదీకి 10 దినములుముందుగానే తెలుపవలయును. ఇట్లుతెలుపనిచో కాపీలు తిరుగ పంపజాలము.

చందాముగిసిన

చందా ముగిసినతోడనే ఆవిషయము వారికి ఆయామాసములందు తెలుపబడును. ఈనూచన చూచి తమచందాధనమునుపంపి గృహలక్ష్మిని యధా రీతిని పోషింప చందాదారులనుప్రార్థింతుము. చందాదారులుగనుండ ఇష్టములేనిచో ఆసంగతి వెంటనే తెలుపగలరు. మనియార్డరుపంపుటగాని, చందాదారులుగఉండ ఇచ్చగింపమని లేఖాముఖమున తెలుపుటగాని చేయనిచో తరువాతసంచిక పీ. పీ. గా పంపగలము.

ముఖ్యమైనగమనింపు

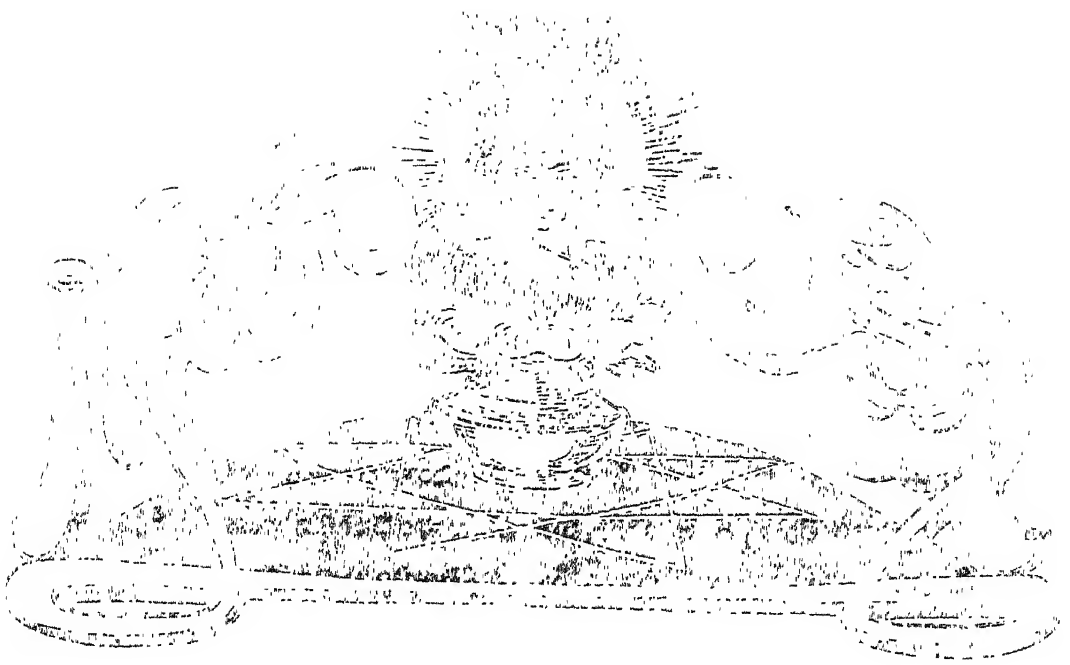
చందాదారులుగచేర్చుకొనుమని వ్రాయుఉత్తరములు, బ్యాంకుచెక్కులు, మనియార్డరు, పోస్టలు ఆర్డరు, గృహలక్ష్మికిసంబంధించిన ఇతరమైన యావత్తు ఉత్తరములు డాక్టరు కే. యన్. కేసరి, ఎడిటరు, గృహలక్ష్మి, పోస్టుబాక్సు 752, ఎగ్మూరు, మదరాసు అను చిరునామాకేవ్రాయవలయునుగాని ఇతరవ్యక్తుల చేర ఎంతమాత్రముపంపకూడదు.

వల్లె పడుచులు

“సంజసూర్యుని అరుణకాంతులు జగముపై ప్రసరింపగా,

వడిగ నిండ్రు పౌలముపడతులు అడుగువేయుచుసాగిరి”

స మా న హ క్కు లు

నేటి భారతదేశమును కలవరపరచుచున్న సమస్యలలో స్త్రీహక్కులనిర్ణయమొక్కటి. స్త్రీ, స్వాతంత్ర్యము కావలెనని పోరాడుచున్నది. నేడు హక్కులకోసము — సమాన హక్కులకోసము కూడ పోరాడ సమకట్టియున్నది. పురుషుడు డేరీటిని ఆత్మగౌరవమును నిలువబెట్టుకొన ప్రయత్నించుచున్నాడో, అదే రీతిని, స్త్రీ కూడ తన ఆత్మగౌరవమును, స్వాతంత్ర్యమును, హక్కులను సంపాదించుకొని కాపాడుకొన దలచియున్నది. సృష్టి యందు — ప్రకృతియందు పురుషునకెంత ప్రాముఖ్యత, బాధ్యత ఉన్నదో స్త్రీకికూడ అంతటి ప్రాముఖ్యతయు బాధ్యతయుకలదు. కాని మానవుడు ప్రకృతిలో ఒకభాగమే యైనను సహజమైన ప్రకృతి ధర్మమును అనుసరింపక పురుషుడు స్త్రీకన్న యెక్కువ

యనియు స్త్రీ పురుషునకు బానిసవలె వర్తింప వలెననియు — కొన్ని అర్థములేని నియమములను యేర్పాటుచేసికొని, ధర్మముపేర అధర్మమును చెలామణి చేయకొచ్చినాడు. క్రమముగ నీ యధర్మనియమములు సమాజముమీద బలాత్కరింపబడిన కారణమున ఆవియే ఆచారములుగను మానవధర్మములు గను నేటికిని మిగిలియున్నవి. పురుష నిర్మితములైన ఆ నియమములవలన స్త్రీల యొక్క యదార్థస్వాతంత్ర్యము, అడుగంటి పోయినది. దానికై నేడు స్త్రీలు ప్రయత్నించుకొనడములో ధర్మవిరుద్ధ మేమియునులేదు.

కాని నేటి సమాన హక్కుల కొరకు సాగింపబడుచున్న పోరాటము యెట్టిపద్ధతుల మీద నడపింపవలయునో ముందుగ నిర్ణయింపబడవలయును. ఇందులకు దీర్ఘ

గృహ ల క్షీ

యోచనము గావించి ఒక కార్యక్రమమును నిర్ణయించవలసియున్నది. అనంతరము ఆ కార్యక్రమమును ఆచరణలో బెట్టుటకు విధానముల సరయవలయును. ఈ పద్ధతి ననుసరించి వ్యవహరించుచో స్త్రీలు తమ ఆశయములను నెరవేర్చుకొనగలరు.

నేడు భారతమహిళలు యీ హక్కుల కోసము పోరాడుచున్నారు. కాని దీనికోక దారిగాని తెన్నుగాని లేకున్నది. ఆ కారణము చేతనే దీనికోక స్వరూపముగాని ఆకారము గాని యేర్పడుట లేదు.

ఈ ఆందోళనమును సాగించుచున్న భారతమహిళలు చేయుచున్న ప్రచారములోని తీవ్రతవలన—ఉద్రేకమువలన సులభముగ కాగల కార్యములు కూడ అతి కష్టమగు చున్నవి. భారతమహిళామండలి అభ్యుదయ మునకు ప్రస్తుతము అనుసరింపబడుచున్న విధానము కేవలము అనుకరణమేగాని భారతదేశమున కనుకూలమైనది యొక మాత్రమును కాకయున్నది. మానవనైజము అన్నిప్రాంతములలోనను ఒక్కటియేమైనను ప్రాచ్యప్రతీచీవాసుఁ ఆచారములు, విధానములు, సభ్యత — యివియన్నియు ఒకేవొక ధోరణిని అనుసరించియుండక, ఆయా ప్రాంతములకు — ఆయా సీతోష్ణ స్థితిగతులకు అనుకూలమై వేరువేరుగ ఉండుచున్నవి. దాన ప్రాచ్యఖండవాసులమగు మనము కన్న మూసికొని ప్రతీచీ స్త్రీల పద్ధతులను అనుసరించడమువలన యెట్టిలాభమును ఉండకపోవుటయెగాక అనవసరముగ కొన్నిచిక్కులు,

వ్యతిరేక పరిస్థితులు యేర్పడుచుండగలవు. స్త్రీల హక్కులకోసము పోరాడు మాసోదరీ మణులు తొలుదొలుత యీ యంశమును గమనింతురుగాక.

భారతమహిళామండలికి కా న ల సి న హక్కు లెట్టివి? — యిది ప్రథమమున మనము యోచింపవలసిన విషయము. హిందూసమాజములో గృహమునకు సంబంధించినంతవరకును స్త్రీ యెక్కువ స్వాతంత్ర్యమును చెలాయించును. కాని యీ స్వాతంత్ర్య మనుదానికి నేటి పరిస్థితులలో అర్థములేక పోవుచున్నది. అంతియగాక స్త్రీ కేవలము గృహవ్యవహారములలో నిమగ్నయై యితర విషయములలో యెట్టి హక్కు భాద్యతలనుగాని లేకుండఉండుటచే ఆమె హృదయమున ఒకవిధమైన “తక్కువదనము” ఆవాసమేర్పరచుకొనుచున్నది. ఇదే పరిస్థితులలో పురుషులుండినను పర్యవసానమిదియే కాగలదు.

దీనికి విరుగుడు సరయవలసియున్నది. స్త్రీకి గృహమందుగల హక్కులలోని గొప్పతనమును గమనించుటకు — అనుభవించుటకు ఆమెకు ఆర్థికముగ కొన్ని హక్కులుండవలెను. తండ్రిఆస్తిలో పురుషులకు హక్కు ఉండినట్లే స్త్రీకికూడ కొంత ఆర్థికహక్కు కల్పింపబడుటతో ప్రస్తుతపు మహిళామండలియొక్క ప్రాముఖ్యత నేటికి పదింతలు యెక్కువ కాగలదు. స్త్రీ ఆర్థికముగ పురుషునకు తీసిపోని సమయముననే ఆమెకు నిజముగ స్వేచ్ఛయను నది యుండగలదు. నా డామె గృహమందు

స్వేచ్ఛతో — బాధ్యతతో కేవలము బానిస వలె గాక తానును ఒక భాగస్వామినిగా వ్యవహరించగలడు.

స్త్రీకి ఆస్తి యెందుకు? ఆమెకు కావలసినది తల దాచుకొనుటకు యింత పంచ, కట్టుకొనుటకు గుడ్డ, తినుటకు అన్నము, రక్షణకు భర్త చాలునను భావమును చాలమంది పురుషులు వెలిబుచ్చుచుందురు. మనమే యీ ఆర్థికవ్యవహారములతో అవస్థలపడుచున్నాము. యింక నీ స్త్రీలకుకూడ యీ రూపాయలు అణాలు పైసలతో తాపత్రయపడవలసిన అవసరమెందుకు? హాయిగ యేదో యింత తిని పడి యుండరాదా? అని మరికొందరినియెదరు. స్త్రీలను యింకను బానిసలుగ ఊచుటయే యీ అభిప్రాయములను వెలిబుచ్చుట లోనగల ప్రముఖోద్దేశమని తలంప వీలులేదు. కాని, యీ వాదమువలన మహిళామండలి కేమాత్రపు విలువయు ఒనగూడదు. నేడు స్త్రీ యెంతటి 'గృహిణి'యై యజమాను రాలైయుండినను ఆమె స్వతంత్రించి యే కార్యము గాని చేయలేదు. తరతరముల నుండి వచ్చుచున్న అధికారకారణమున పురుషుడు తన పెద్దరికమును చూచుచు చూచుచు వదలుకొనలేడు. అందువలన స్త్రీ దేశముఖుగారి బిల్లులోని అంశముల ననుసరించి స్త్రీకిగూడ వారసత్వపుహక్కులు యేర్పడునెడల స్త్రీయొక్క అంతస్తు యెక్కువ కాగలదు. మరియొక విషయము: స్త్రీకి ఆర్థికహక్కులులేని సమయమున భర్తను

కోలుపోయిన అభాగిని, యెవ్వరి పంచనో బానిసవలె పడియుండవలసి వచ్చుచున్నది. ఒకే ఒకమారుగ ఆమె అంతస్తు మారిపోవడ మనిన దానిని భరించుట కడుంగడు దుర్భరము. నిన్న రాణియై సర్వసాఖ్యముల ననుభవించిన యామె నేడు దాసియై యింట ఊడిగముచేయుట యనునది ధనికప్రపంచ మునకు సహజమేయైనను స్త్రీజీవితము మరింత హేయమైపోవుట సమాజాభివృద్ధికి యెంత మాత్రమును శ్రేయముకాదు. అందువలన యెట్టి పరిస్థితులందైనను స్త్రీకూడ ఆత్మగౌరవముగలిగి స్వతంత్రముగ జీవింపగల శక్తి గలిగియుండుటకు మార్గములు యేర్పరచుట, ఆమె సమాజమున కొక భారముగ లేకుండ జేయుటకు తగిన యోపాటులు జరుగుట యనునది ఒక ధర్మము. భారతమహిళా మండలి యభివృద్ధికిని భారతదేశాభివృద్ధికిని యీ యేర్పాటెంతయు అవసరమని మాయభిప్రాయము.

స్త్రీల ఆర్థికహక్కు లీ విధముగ గమనింపబడిన అనంతరము స్త్రీకి సమాజమందు కలుగవలసిన హక్కుల గురించి యోచింతము.

భారతమహిళ నే డెన్నియో అన్యాయ మగు నియమములచే బంధింపబడియున్న ధనుట నిర్వివాదాంశము. పురుషుడు ఆమె హక్కుల నన్నింటిని అపహరించినాడు. ఇది యెవ్వరును కాదనజాలరు. ఏదో కాలమున శాసనము ఆచారమునైయున్న అంశము నేడు కాలము ననుసరించి—అవసరముల

గృహలక్ష్మి

బట్టి సంస్కరించవలసియుండును. అట్టి సంస్కారమునకు పురుషు డంత సుముఖుడు కాకుండుటయు — అందునను ముఖ్యముగ మతాధికారి అనుకూలుడు కాకయుండుటయు శోచనీయము. ఒకప్రక్క శారదాచట్టము అమలునందున్నప్పటికిని మతాధికారి బాల్య వివాహములనే ప్రోత్సహించుచున్నాడు. బాలవితంతువివాహములను అతడు ప్రతిఘటించుచునేయున్నాడు. ఈ ధోరణి ఆధునిక దినములలో యెంతమాత్రమును అనుసరణీయము కాదు. కాని సమాజ మను యిసుపబోనులోనబడినట్లు మానవుడు ఉక్కిరిబిక్కిరియై ఆ యిరుకునందే తన్నుకలాడుకొనుచున్నాడు గాని బయటకు రాజాలకున్నాడు. ఆ కారణమున స్త్రీని పూర్వజన్మ కర్మఫల మనుభవింపక తప్పునా అనునెవమున అవస్థల పాలు జేయుచున్నాడు. నేడు స్త్రీల కిట్టి నిర్బంధములు ఉండరాదు. భారతదేశమున 1931 నాటికి 15 మొదలు 40 యేండ్లలోపు వితంతువులు 59,81,096 మంది యున్నారు. ఇంతమందియు వరుల పంచల ఊడిగము చేయుచు జీవితవాంఛలు సఫలత గాంచక సమాజమున కొకభారమై దుఃఖభాజనమగు జీవితములను గడపుచున్నారు. ఇంత భారమును — లాభము లేని యీ బరువుమోతను మోయు సమాజము యేరీతిని అభివృద్ధి నందగలదు? భారత మహిళకు వివాహాధికారములందు కొంత హక్కు — స్వతంత్రత ఉండవలయును. ఆమెకు బాల్యమందే వివాహము చేయ

రాదు. ఇష్టముండిన వితంతువులకు తిరిగి వివాహమాడుటకు అవకాశ మీయవలెను. ఆమెను అప్రకృష్టముల పాలుజేసి, బహిష్కరించి సమాజము కల్మషహృదయముతో వర్తింపరాదు.

ఇంకను స్త్రీలకు సమాజములో సమాన గౌరవము అధికారములు కలుగుటకుగాను మార్గములై నవి విద్యాదివిషయములెన్నియోగలవు. వాటిని గురించి యిది వరకు పలుమారులు ముచ్చటించియుంటిమి గాన ఆ భాగములను పెర్కొనుటతో మాత్రము విడచుచున్నారము.

స్త్రీకి హక్కులను — సమానహక్కులను కల్పించుటవలన గృహవ్యవహారములు ప్రస్తుతమునకు నలె సవ్యముగ సాగవని కొందరనుమానింప వచ్చును. అట్టి అవకతవక లేమియు జరుగవని నిర్భయముగ తెలుపగలము. స్త్రీ తనకు సంప్రాప్తమైన యీ నూతనాధికారమును దుర్వినియోగము చేయదు. అందువలన పురుషుడు స్త్రీలు వాంఛించు సక్రమమగు హక్కులను సంతసమున నీయవచ్చును.

ఈ సమానహక్కులకై ప్రయత్నించు మా సోదరీమణుల కీ సమయమున ఒకచిన్న సలహా నీయవలసియున్నది. మనము భారత సంప్రదాయ విరుద్ధమైన పద్ధతులను అనుసరింపవలసిన అవసరము యెంతమాత్రమును లేదు. మనము స్వతంత్రపథముల ననుసరించి మన హక్కులకొరకు పోరాడుదము. అదియే మనకు శ్రేయము.

ఉన్నతతాండవము

అమెరికా స్త్రీమేయోభారతదేశము గురించి యిష్టమువచ్చినన్ని అసత్యములను వ్రాసి ఆ గ్రంథమునకు “భారతమాత” (మదర్ ఇండియా) అను నామము నిడినది. ఆ గ్రంథములో భారతమహిళల గురించి ఆ అమెరికా స్త్రీ చాల సీచముగ — అలుసుగ వ్రాసియున్నది. ఫిల్లిప్పైను వాసుల గురించి కల్లిబొల్లి గ్రంథములు వ్రాసిన కాథరీన్ మేయో ఇండియా గురించికూడ అదే విధమున అసత్యములను వ్రాసినదనిన అందులో వింతయేమియు లేదు. కూటికొరకు గల కోటివిద్యులలోను తిట్టుబోతు కవిత్వము నల్లుట ఒక విద్యయని మేయో తలచి ఆ విధానము ననుసరించి ఆ మహాయల్లాలు ధన మార్జించుకొనుచున్నది. కాని ఆపద్ధతిని అనుసరించి బ్రతుకవలసిన అవసరము లేని ఒక భారతీయుడు, హిందూమహానాయకుడైన భాయిపరమానందు కూడ మేయో తల్లికి ముదియన్నవలె వ్యవహరించుటయనిన వింతయే.

భాయిపరమానందుగారు శాసనసభ్యులు. హిందూమతము అధోగతిపాలగుచున్నది, దాని నుద్ధరించుటకు నేను కంకణము కట్టి యున్నానని దేశమంతటను ద్రిమ్మరుచుండెడి యీ పరమానందుగారు—గడచిన శాసనోల్లంఘనోద్యమమందు పాల్గొనిన స్త్రీలందఱును కుమార్తెముల చరించువారలే యని పంజాబు “హిందూ” పత్రికయందు ప్రకటించియున్నారు. ఈ మహనీయుడు యింతటితో ఆగక బహిరంగసభలలో ప్రజలు ఆ విషభావములకు సంతాపము వెలిబుచ్చవలె

నని యెంత కోరినను వినక ఒకే మొండిపట్టు బట్టి “నే నన్నది యదార్థము, నేను సంతాపమును వెలిబుచ్చను” అని ప్రజాభిప్రాయమును తిరస్కరించెను. తన సోదరీమణులను అన్యాయముగ తూలనాడిన యిటువంటి వ్యక్తులు ప్రజాప్రతినిధులు యెట్లులయ్యెదరు? ప్రజల అభిప్రాయములను శాసనసభలలో యదార్థముగ నెట్లు వెలిబులుకగలరు?

గత శాసనోల్లంఘనోద్యమ సమయమున యెండ కన్నెరుగని భారతమహిళలు, సత్యాగ్రహము చేయుచుండగ, పోలీసుచర్యలను వోపికతో సహించుచుండగ ఆదృశ్యములను చూచిన పాశ్చాత్యులే భారతనారీలలామలచు వేనోళ్ల శ్లాఘించుచుండ యీ పరమానందుగారు ఆ మహిళల సీలము మంచిది కాదు, ఉద్యమమందు పాల్గొనిన యే కొద్దిమందియో దక్క మిగిలినవారందఱును సిగ్గుమాలిన జీవితము గడపువారలే యని ప్రకటించుట సాహసము. త్యాగశీలరగు భారత మహిళలను యీరీతి అవమానపరుప సాహసించుట రాజోపు యెన్నికలను దృష్టియందుంచుకొని ఉన్నతతాండవమును గావించుటగాక వేరేమి?

భారతదేశము యిట్టి సంకుచితహృదయములకు సరియైనపాఠము కరువవలసిన బాధ్యత యెంతయేనియు కలదు. ఉన్నత భావములుగాని ఉన్నతాశయములుగాని లేక త్యాగముయొక్క మాహాత్మ్యమును గురుతింపలేనివ్యక్తులను ప్రజాసంస్థలకు పంపుటకన్న తెలివితక్కువపని మరియొక్కటి యుండదు. పంజాబుహిందువులు పరమానందునకు సరియైన గుణపాఠమును నేర్పెదరు గాక.

హాలెండు స్త్రీల రాజకీయాధికారము—బెల్జియములో సామ్యవాద భావ
ఇతర దేశాలలో—ములు—విజృంభించుచున్న హాలెండు మహిళోద్యమము—స్విట్జర్లెండులో
స్త్రీ పోలీసులు.

హాలెండులో స్త్రీలు పురుషులతో సరి
సమానముగ రాజకీయాధికారమును అనుభ
విస్తున్నారు. కాని ఆర్థికవిషయాలలోను
న్యాయశాస్త్రమందునకు స్త్రీలకు సమాన
హక్కులు లేవని ఆ దేశపు స్త్రీలు ఆందోళన
సలుపుచున్నారు. పురుషులలో ప్రజా
స్వామ్యతత్వము యెలాగు వృద్ధిపొందుతూ
వుందో అదేవిధముగ స్త్రీలలో కూడ ఆతత్వము
వృద్ధిపొందడానికి అవకాశములు కల్పించ
వలెనని కోరుతున్నారు. స్త్రీలు వివాహ
మాడుట అవసరమని నిర్బంధించడము
ఆధునికావసరములకు ఒక ఆటంకముగా
వున్నది గనుక యిష్టమున్న వారు అవివాహి
తలుగ వుండుటకు అవకాశము వుండా
లంటూ కొన్ని మహిళాసంఘములు ప్రచా
రము చేస్తున్నవి.

ఈదేశములో స్త్రీలు యేవో కొన్ని
శాఖలలోనే ఉద్యోగము చేయవచ్చు.
ఆశాఖలలోకూడా “రిటైండ్ మెంటు” ప్రస్తా
వన వచ్చినపుడు ముందుగ స్త్రీలనే పనుల
నుండి తొలగిస్తున్నారు.

ఈదేశములో మహిళోద్యమము అతి
శీఘ్రముగ వ్యాప్తిపొందుతూ వుంది.

* *
*

బెల్జియము స్త్రీలలో సామ్యవాద భావ
ములు యెక్కువ ప్రచార మవుచూవున్నవి.
ఇటలీ అబిసీనియా యుద్ధము జరుగుతూ
వున్న సమయమున ఇటలీ ముష్కరతను నిర
సిస్తూ బెల్జియము స్త్రీలు ఒక ప్రతికూలసభను
యేర్పాటుచేశారు. దేశములోని మహిళా
సంఘము లన్నింటినుంచి ఆసభకు ప్రతినిధులు
వచ్చారు. స్త్రీలు తమ అసమ్మతిని
తెలియజేసే బ్రహ్మాండమైన ఊరేగింపును
సాగించారు. దేశములోని కొందరు స్త్రీలు
మాత్రము మతకట్టుబాటులకు లోనై
యీ ఉద్యమములో పాల్గొనలేదు. పైగా
కొంచము వ్యతిరేక ప్రచారము సాగిం
చారు. అటువంటి పరిస్థితులలో సామ్య
వాదభావములుగల స్త్రీలు యుద్ధతత్వమును
సైనికతత్వమును నిరసించేటందుకు మరి
యొక సమావేశమును యేర్పాటుచేశారు.
ఇతియోపియా యుద్ధసమయమున వైద్య
సహాయమునకుగాను స్త్రీలు నగరవీధులలో
డబ్బునుదండి అబిసీనియాకు పంపారు.

ఉద్యోగములలోవుండి వివాహము చేసి
కొన్న స్త్రీలను పనులనుండి తొలగించడానికి

ప్రభుత్వము పూచుకొన్నది. ఇది అన్యాయమని మహిళాసంఘములు తీర్మానించినవి. ఇటువంటి అన్యాయము: జరిగిన స్త్రీల పక్షము వహించి పోరాడుటకుగాను ఒక కమిటీ యేర్పాటు చేయబడింది.

ఇంతవరకూ బెల్జియముస్త్రీలకు వోటింగు హక్కు లేదు. కాని స్త్రీలకు వోటింగు అధికారము వుండునన్న ఉద్యమము ప్రజామోదమును పొందుతూవుంది.

* *

పోలెండులో మహిళోద్యమము కొంత కాలముపాటు లేకుండినది కాని యిటీవలనే పోలెండుస్త్రీలు తిరిగి ఆందోళన, ప్రచారము ప్రారంభించారు. కాని పాపము యీ దేశములోని కేంద్రమహిళాసంఘమునకు డబ్బులేని కారణమున అంత చురుకుగా పనిచేయుటకు వీలులేకుండా వుంది. దేశములో ప్రవేశపెట్టబడిన నూతన రాజ్యాంగవిధానమును బహిష్కరించుటలో స్త్రీలు యెక్కువశ్రద్ధ వహించారు. నూతన రాజ్యాంగవిధానమును బహిష్కరించనలెనన్న ఆందోళన విజయవంతముగ సాగుటకు స్త్రీల ప్రచారమే ముఖ్యమైనది.

* *

ఏవిధమైన ప్రచారమైనప్పటికీ స్త్రీలు చక్కగా చేయగలరని మనోలిని గ్రహించాడు. సైనికతత్వముచు ప్రజలలో వ్యాప్తి చేయడానికిగాను యీ నియంత, ఇటలీలో స్త్రీలను నియమించాడు. గత ఐరోపా మహాసంగ్రామములో భర్తలను గోల్పోయిన స్త్రీలను వృద్ధమాతలను దేశభక్తిపేరిట ప్రాణములను త్యాగప్రాయముగ భావించడములోని ఉత్కృష్టతను బోధచేయడానికి నియమించాడు. ఈ స్త్రీలప్రచారమువల్లనే అబిసీనియా యుద్ధసమయమున గ్రామములనుండి వ్యవసాయదారులైన యువకులెందరో యుద్ధభూమికి ఉరికారు.

* *

పోలీసుశాఖలో స్త్రీలు పనికొరకన్న వాదమును స్వీకరిండు ప్రభుత్వము నిన్న మొన్నటివరకు సాగిస్తూవుండేది. కాని నేడు స్వీకరిండులోని కొన్ని ముఖ్యనగరములలో స్త్రీలను పోలీసుశాఖలో జేర్చుకొన్నారు. స్త్రీలు పిల్లలయొక్క వ్యవహారములమీద నీ పోలీసుస్త్రీలు అధికారము చెల్లాయితారు. ముఖ్యముగ వ్యభిచారజీవనము గడపే స్త్రీలను సరియైన మార్గములకు త్రిప్పడానికి స్త్రీపోలీసులె సాధనమని ఊహింపబడుచున్నది.

మీ ఆరోగ్యము, శరీరచ్ఛాయ
పెంపొందించుటకు మార్గో సబ్బుకన్న
చేరేదియలేదు. అందలి వేపనూనె
చర్మమునకు మిక్కిలి మంచిది. దాని
మృదువైన నురుగు పై చర్మమునే
గాక చర్మ రంధ్రములనుగూడ శుభ్ర
పరచును.

MARGO SOAP

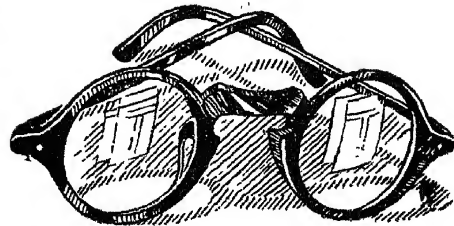
TOILET & MEDICINAL

మార్గోసబ్బును మీ కుటుంబపు
సబ్బుగాచేయుడు. మీకు ఆపాయ
కరమగు అంటువ్యాధు లేవియును
రాకుండ కాపాడుటకు దీనికి సాటి
నులేదేదు.

క ల క త్రా కే మి క ల్

సు లో చ న ము లు

ఘట్టిత న ము న కు ను
సౌం ద ర్య ము న కు ను
సు సై ని ధ్య మై ర చో టు

26 సంవత్సరములుగా పేర్కొని
మహారాజులు, న్యాయాధిపతులు,
డాక్టర్లు, జమీందార్లు వీర్లచే కొని
యాడబడిన నమ్మకమైన స్థలము.

RADHA BROS.,
OPHTHALMIC OPTICIANS,
174, BROADWAY, MADRAS.

అన్ని వాష్టులకు
దివ్య
ఔషధము

ఇండి బామ్

KARNIK BROS
BOMBAY, 4.

ఆదర్శ ప్రపంచము

శ్రీమతి వెలిదండ చూడీకుడుతమ్మగారు

(గతసంచిక తరువాయి)

కలెక్టరు డేవిడ్డు మొత్తంమీద మంచిహృదయం గలవాడు. సర్వమానవ సౌభ్రాతృత్వమును, పుస్తకాల యందు చదవడమే కాకుండా, ఆచరణలో పెట్టాల నేటటువంటి ఉద్దేశంగలవాడు. జీససు, దీనులకోసరం చూపించేజాలిని, త్యాగమును తరుదూ మననముచేసే స్వభావం గలవాడు. ఈదేశంలో వెయ్యింటికి 999 మంది గర్భదరిదులుగా ఉన్నారని తనకు సాధ్యమైనంతవట్టుకు ఆ దరిదులకు ఉపకారంచేసి ఈదేశపు ఉష్ణ తినినందుకు ఈదేశజలముణం తీర్చుకుని వారి కృతిజ్ఞతను, పొందవలెననెడి ఉదారాశయం గలవాడు. ఆదివారం ప్రత్యేకంగా తన దర్బారు రూములో తహస్సీలుదారు రామచంద్రరావుతో ఆక్రిందటిరోజునే వచ్చిన ప్రేమానందరావు పిటీషన్ కాగితాన్నిచూస్తూ

“ఏమండీ రామచంద్రరావుగారూ! ఈ ప్రేమానందరా వెవరో మీకు తెలుసునా?”

ఇంతట్లో ఒక జవానువచ్చి చేతిలో ఒక కాగితము పెట్టి నిలబడ్డాడు. కలెక్టరు తనలో నవ్వుకుంటూ “అయ్యో! మీరు స్వయంగావెళ్లి అతన్ని తీసుకు రండి”. తహస్సీలుదారు వెంటనే వెళ్లి ఇద్దరు కొత్త మనుష్యులతో లోపలికి తిరిగివచ్చాడు. పరస్పరము అభివందనాలయిన తరువాత కలెక్టరుగారు “మీ పిటీషన్ చూచానండి. మీరు పేదవాళ్ళకు అవసరమైన సహాయముచేస్తూ ఉన్నందుకు నాకు చాలసంతోషము. నాకుతోచిన సహాయం నేను చేయడానికి సిద్ధంగానే వున్నాను. కాని మీరు ఆసంస్థతరపున కొన్నటువంటి గ్రామవిషయంలో పన్నులు తగ్గించటంమూత్రము నాకు సాధ్యమని ఇప్పట్లోతోచదు.”

“తమకు ఆలాగు నెలవిస్తే ప్రజలు ఇక చేసే దేమిటి? ఇటువంటిపనులు ప్రభుత్వమువారే స్వయంగా చేసి ప్రజల్లో శాంతిసౌఖ్యాలను నెలకొల్పిన ప్రజాప్రభుత్వముల మధ్యఉన్న అంతరములన్నీపోయి, నిజమైన సౌఖ్యము, నిజమైనకీర్తి తప్పకుండా ఉభయలకు కలిగేది.”

“ఈమధ్యనే ప్రభుత్వమువారు గ్రామముల సహాయకోసరం కొంతసామును శాంఖ్విన్ చేసారు. దానిలో కొంత ఈసంస్థకు వీలుపడితే ఇయ్యడానికి ప్రయత్నించేస్తాను.”

“అయితే భూమి పన్ను విషయంలోకూడా న్యాయంగా ప్రభుత్వమువారు విధించవలసిన పన్ను కాకుండా అందులో సగమే పేదలసహాయం కోసరం ఏపడ్డ ఈగ్రామమునకు విధించవలసిందని నామనవి.”

“ఈకరువుకాలంలో ప్రభుత్వమువారు దీనికి ఒప్పుకుంటారని తోచదు. అయినా నాశక్తి లోపం లేకుండా ప్రయత్నించేస్తాను.”

“తమరిదయ. భగవత్సంకల్పము. నాప్రయత్నంనే చేస్తానుగాని ప్రభువైన మీవంటివారి సహాయసంపత్తులులేనిదే ఏపనీ మేము ప్రజలమైన పూర్తిగాచేయలేము. ఒకవేళ చేయదలచినా పునాదిలేనిగోడలాగ కాశ్యతంగా ఎప్పటికీ ఉండదని నానమ్మకము. ఈ కాగితం కొంచెం చిత్తగించండి.”

“కాగితముమీద అక్కర్లేదు. మీరు పేదలకోసరం కలెక్టరు చేసే ఘండుకు ఈచెక్కును తీసికొని ఉపయోగించండి. నాకు తోచింది అప్పుడప్పుడూ ఇలాగే చేస్తూఉంటాను.”

గృహ లక్ష్మీ

“చిత్తం. చాలాసంతోషం. మీరీమాత్రం అవకాశం మాకిచ్చినందుకు మా మనస్సు ర్తివందనాటం. ఇక సెలవు. మీ విలువైనకాలాన్ని అనవసరంగా వృథా పుచ్చను” అని అంటూ అవతలికి వెళ్లి -

“వినయా! ఇతడు స్వభావముగా మంచి ఉన్నతో ద్వేషములుగల వాడైనట్లేతోచుచున్నది. ఒక్కసారి వెయ్యిరూపాయల చెక్కు ఇవ్వడమేకాకుండా ఇంకా తనకుతోచిన సహాయము చేస్తాననికూడా అన్నాడు. మన అశోకనిలయం ప్రవేశోత్సవానికి ఈయనినే అధ్యక్షునిగా ఉంచవలెనని నాఉద్దేశము. ఇట్టి అంతఃకరణశుద్ధి, ఇట్టి నిగర్వత మనము సాధారణంగా ఎవరిలోకూడా చూడలేము.”

“ఇప్పటికీ మనసంఘం కింతవరకు వనూలై నది మనం పేపర్లలోకి తెలుపవలసియున్నదని నిన్న నేక దా అన్నావు. రేపు అన్నీచూచుకొని పంపుదాము.” ఈలాగు నేసిహితులిద్దరూ మాటాడుకుంటూ తాము కట్టిపూడున్న అశోకనిలయంలోకి ప్రవేశించారు. ఆపైకికప్పుడే పేదజనం అందరూ స్నానసానాలు పూర్తిచేసుకొని రామమోహనరావు చెప్పిపోయిన విషయాలను చెప్పకుంటూ ఆపైకేవస్తూ ఉన్న చిరువెన్నెట్లో కూర్చున్నారు. పదిపన్నెండేండ్ల పిల్లలు వేరే ఇంకొకచోట తాము నేర్చుకున్న నీతిపద్యాలను చదువుతూ గంతు వేస్తున్నారు. ప్రేమానందరావు తనకోసరం ఎదురుచూస్తూఉన్న లేడీడాక్టరును చూచి

“ఏమిలాగు వచ్చారు. మీరు చాలా అభిమానంగా కన్నబిడ్డల్లాగ ఈ నిరుపేదలను తగినట్లుగా చూస్తున్నందుకు చాలా సంతోషం. మీరు, ఆస్ట్రేసుగారు, ఆ ఆయుర్వేదఆచార్యులుగారు పరస్పరము సలహాలను చేసుకుంటూ ఆంగ్ల, ఆయుర్వేదవైద్య రహస్యాలను గూర్చి ప్రతికాముఖంగా విమర్శనాపూర్వకంగా తరుచూ ప్రజలకు తెలుపుచుండాలనికూడా నా కోరిక.”

“మీరు ప్రతిఫలంలేకుండా మానవసేవే జీవిత

పరమావధిగా పెట్టుకొని ఇంతకష్టపడి జీవితం ధార పోస్తూఉంటే జీతాలు పుచ్చుకుంటూ మీరిచ్చిన బసల్లోనేఉంటూ మీరు చెప్పినపని చేయడంలో అతిశయమేముంది. వారి కారోగ్యనియమాలను గురించి ఇంకా తగినట్లుగా బోధపడలేదు.”

“పాపము వారికప్పుడే ఏలాగుబోధపడతాయి. మేము మానవులమే అని తెలుసుకునేటట్లుగా ముందు, వారికితగిన మానసికోద్బోధనచేస్తే వాటంతటవే అన్నీసులభంగా వాళ్ళకు బోధపడతాయి. ఇంతవరకూ మీరుచేస్తూఉన్నపనికి చాలా సంతోషము. ఆపేదల కందరికీగూడ సంతాననిరోధవిషయం చక్కగా బోధ పరుస్తూ దాని ఆవశ్యకతవారికి నచ్చచెప్పాలి.”

“అలాగే నాకు సాధ్యమైనంతవరకు మీరు చేస్తూ ఉన్న ఈపనికి సహాయం పూర్తిగా చేయాలని నా త్రికరణశుద్ధియైన కోరిక. ఇక నే సెలవుతీసుకుంటా.”

“ఎవరండీ బాబూ! ఇక్కడ ప్రేమానందరావునే అబ్బాయి ఎక్కడున్నాడు?”

“నేనేనండి. ఇలా దయచేయండి. ఏంసెలవు.”

“నాయనా! మీతండ్రినాటినుంచి నాకు మీ కుటుంబం బాగాతెలుసు. నీతండ్రిపోయినా ఇంత చిన్నవయస్సులోనే ఇంతచదువు చదువుకొని ప్రపంచం అంతాతిరిగి జ్ఞానాన్ని సంపాదించావు. దానికి తగినట్లుగా స్వార్థాన్నిపూర్తిగా చంపేసుకొని నీ స్వంతఆస్తినంతా వెచ్చించి ఈ సంస్థరవున ఒక గ్రామాన్ని కొనేశావు. నిర్వధనంకోసం, పడరాని పాట్లుపడుతూ పెద్దలందరినీఁచూచి వారిచేత ‘ఓహో’ అనిపించుకుంటూ డబ్బును పోగుచేస్తున్నావు. దీనుల్ని ఉద్ధరించడానికి కంకణంకట్టుకున్నావు. కిరీటం గల రాజుకున్నంతబాధ్యతను కిరీటంలేకుండా నీవు వహించి కీర్తిపొందుతున్నావు. పంచాయతీసభలను ఏర్పాటుచేసి, గ్రామస్థులు బయటికి పోనక్కర్లేకండా చేసావు. పాఠశాలను, బోధకులను ఏర్పాటుచేసి

ఇంకా గవర్న మెంటుకు వ్రాసి ఇంకా సహాయ పొందుటకు ప్రయత్నం చేస్తున్నావు.”

“ఏమిటండీ తాతగారూ ! ఈ పురాణమంతాను. భగవంతుని ఇచ్చాచీనులమైన మనం, మనంచేసేదేమిటి? ఇంతకూ పర్యవసాన మేమటో తేల్చారు కాదు.”

“అందుకే నేనితదూరం వచ్చాను. ఇంతదూరం చెప్పాను. నువ్వు ఇప్పుడు చేస్తూ ఉన్న పని, జరుపుతూ ఉన్న మార్గం చాలా బాగుంది. గాని నువ్వేర్పరిచిన సంతాననిరోధం (బర్ట్రంట్లోలు) పద్ధతి మాత్రం ఏమీ బాగులేదు. ఇప్పటికే ప్రపంచంలో అరాచకం జాస్తి అయిపోతున్నది. ఆ ద గ్బాలు మారిపోయినాయి. స్వాతంత్ర్యానికి బదులు స్వేచ్ఛాచారం పెరిగిపోతున్నది. ఇక ఇదికూడా అమల్లోకి వచ్చిందంటే ప్రపంచంలో నీతి సౌశీల్యము అన్నది పూర్తిగా నశించిపోతుంది.”

“దీనికి నేనా అంత గాబరా పడుతున్నార. ఈ పద్ధతి వల్ల ప్రత్యేకంగా అవినీతి కెక్కడ అవకాశం ఉండదని నా ఉద్దేశం. అని ఏలాగంటే బ్రహ్మచర్యం అవలంబిస్తూ జీవితాన్ని పరోపకారంకోసం వినియోగించుకోవడానికి ఉద్దేశించుకున్నవాళ్ళకి ఈ పద్ధతులతో సంబంధమే అవసరం లేదు. ఎటొచ్చీ వివాహం చేసుకొని సంసారయాత్ర జరుపుకుంటూ, సంసారభారం వల్ల గాని, దేహరోగ్యలోపం వల్ల గాని అవస్థలు పడే వాళ్ళకు ఇది అవసరం అంటారా, కాదంటారా?”

“అవును గాని ఆ బాధ లున్న వాళ్ళు దూరదూరంగా ఉండి కాలంగడుపుకోవాలి.”

“తాతగారూ ! మీకూ 60 ఏళ్లు దాటాయి. ప్రపంచంలో కష్టాలు సుఖాలు పడుతూ చాలా అనుభవం సంపాదించారు. సంసారంలో ఉంటూ, పరస్పర అన్యోన్యతకు ధర్మంగా అలవాటుపడి అన్ని హక్కులూ కలిగి ఉన్న భార్య దగ్గర ఉండగా, ప్రాపంచిక

వాసనలతో, ప్రాపంచిక దుశులతో ఎల్లప్పుడూ ఉంటూ ఉన్న వాళ్ళకు మణికట్టుతోని ఎల్లప్పుడూ ఉండటం సంభవమా? కష్టమలగా కొన్నార్థం సంభవమైనా ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఎవరో వకరు తప్పు అందరూ వ్యామోహముతో పడక మానరు. బాగా యోచించండి. వీనివలన ఇంకొక మేలుకూడా ఉంటుంది. ధనహీనులందరూ సంసారభారానికి భయపడి అవివాహితులుగానే ఉండి ఆత్మోన్నతిలేనందున అక్రమమైన అలవాటులలో బడిపోయి ఆత్మవంచకులై దేహరోగ్యమును చెడగొట్టుకుంటూ జీవచ్ఛవాకారంగా తయారవుతున్నారు. వీనివలన అటువంటి దానికి అవసరం లేదుగదా?”

“అయితే మానవసృష్టి అంతా నశించవలసిందనేనా నీ ఉద్దేశము. భగవంతుని ఇచ్చుకు అడ్డుతగిలి, మనం ఎంతమాత్రం శ్రేయస్సును పొందలేమని నా తాత్పర్యము.”

“తాతగారూ ! ఒక్కసంగతి అడుగుతా చెప్పండి. వారికే ఒకపూట గ్రుక్కెడు గంజీకి, జానెడుగుడ్డకు గతిలేక అల్లాడుతూ ఉంటే వారి బిడ్డలు ఏవిధంగా ఈ ప్రపంచంలో జీవిస్తారో, వారి వల్ల ఆత్మలిదండ్రుల హృదయాలు ఎంత ఊభపడిపోయి అటమటించుతాయో కొంచెం యోచించండి. దేహవికాసం, మనోవికాసం కూడా లేని ఆ బిడ్డలే దేశముయొక్క భవిష్యత్పైరులుగా ఉండవలసిన వారగదా. అదిగాకుండా ఎవరైనా నెత్తిమీద గంపెడు బరువుండి అవస్థపడడానికి ప్రయత్నిస్తామా, లేకపోతే మిసమేసులని తక్కువెడుతూ ఆమనిషిని ఆ అవస్థకు వదలిపెట్టామా? కాబట్టి ఇప్పటి పరిస్థితులనుబట్టి తప్పుకుండా ఉండి తీరవలసిందే. దీనివలన నిజముగా మానవసృష్టి నాశనమైపోయే కాలం వస్తే, అప్పటికి మనకంటే బుద్ధిమంతులు, మహానుభావులు ఉండకపోరు. కాలమే అవసరాన్నిబట్టి మనుష్యులకు నూతన ఉద్దేశకాలను పుట్టించుననే ప్రకృతినూత్రాన్ని మనం మరువకూడదు.

గృహ లక్ష్మీ

సర్వవ్యాపియైన భగవంతుడు ఏవిషయమైనా ప్రపంచానికి నూతనంగా వెలిబుచ్చు సంకల్పించినప్పుడు, దానిని ఏవ్యక్తిద్వారానైనా వెలిబుచ్చునుగాని రూపము లేని ఈశ్వరుడు స్వయంగా మనకువచ్చిచెప్పట ఆసంభవమనికూడా మనం మరువకూడదు.”

“బాగానేఉంది. భగవంతుడు కర్మానుగతులను గాఢీవులను సృష్టించి ప్రపంచక్రమమును జరుపుతూఉంటే దాని కిది వ్యతిరేకంగాదా.”

“నేనొక్కప్రశ్నను మిమ్మల్ని అడుగుతా. మీ కోడలికి సంతానభాగ్యం లేకపోతే మొన్న మొన్ననే వైద్యంఅనీ, ఆసుపత్రిఅనీ, ఆపరేషన్ అనీ ఎందుకు తాపత్రయపడ్డారు. కర్మ ఏలాగుంటే ఆలాగుంటందని వదలిపెట్టక ఏరోగంవచ్చినా ఏరోచ్చువచ్చినా మానవప్రయత్నం అన్నది చేస్తున్నారా లేదా? మనం అన్నీప్రయత్నాలు చేసాక అది ఫలించకపోతే ఈశ్వర సంతకం వ్యతిరేకంగా ఉందనికదా మనం వదలిపెట్టాం. లేకపోతే మానవప్రయత్నానికి ఎక్కడైనా అవకాశం ఉంటుందా పూర్తిగా ఈకర్మసిద్ధాంతాన్ని పట్టుకుంటే?”

“అయితే ఎవరికి తోచిన వారు దీనిని అనుసరింప వచ్చు నన్నమాట?”

“ఇదిగో ఇందులోనేఉంది పొరబాటుండా. ఇప్పటి మోస్తరుగా బజారులో కూరగాయలవలె అయిన వాళ్ళకీ, కానివాళ్ళకీ ఈపద్ధతు లం దు బాటు లో ఉండకూడదు. పొరుల బాగోగులకు బాధ్యులైన జిల్లాఅధికారుల స్వాధీనంలోఉండాలి-ఎవరి కీసమస్య అవసరమో, ఎవరికి అనవసరమో అని నిర్ణయం చేసే అధికారం, అవసరమని కోరినవారిని మాత్రం, వారు

నిజంగా భార్యాభర్తలూ కారో, వారు దారిద్ర్యము చేతగాని, ఆరోగ్యలోపంచేతగాని నిజంగా బానిసపడు తున్నారో లేదో బాగా పరీక్షచేసి చక్కని సాక్ష్యం తీసికొని మరీ దీనికి అనుజ్ఞ ఇవ్వాలి. ఇట్టి కేసులకు ప్రత్యేకంగా ఆసుపత్రులలో స్థానంఉండాలి. జనుల కందరికీ ఇట్టి ఉపాయం ఉన్నదనిమాత్రం తెలిసేటట్టు చూడాలి. ఏది ఏలాగైనా దీని అధికారమాత్రం అధికారుల చేతులలో పూర్తిగాఉండాలి. ఇలాగైతే సంఘంలో అవినీతిప్రపర్యనకు దోహదం గా ఈసంతాన నిరోధము ఏమీ కారణముగ దని స్పష్టముగా ఋజువు అవుతుంది. తాతగారూ! కోపమా నామాటలకి.”

“నాయనా! నీవుచెప్పిన సంగతులనుబట్టి కొంత వరకు ఇది అవసరమనే తోస్తుంది. ఇది అటుంచి నాసలహా ఒకటి యోచించు. నీవు ఎన్నెన్ని మెంబరువు గదా. నీవు షేదలకొరకు, నిరుద్యోగులకొరకూ ఎన్ని శ్రమలుపడినా తాత్కాలికపు ఉపశాంతిగాని శాశ్వత సహాయముగాఉండటం అసంభవం. మొట్టమొదట రైతునిగిరి బాగుపడే వ్యవసాయంతో ప్రతివాళ్ళు జీవించ వచ్చుననే ఆశ అందరికీ కలిగించాలి. దీనితో అందరికీ ఈఉద్యోగకాంక్ష చాలావరకు తగ్గి గ్రామ జీవితం వైపు దృష్టి మళ్ళుతుంది. నీ శక్తిసామర్థ్యం, అన్నీ కేంద్రీకరించి ఈసంస్కారం జరపటానికి ప్రజల్లో, ప్రభుత్వములో కదలిక కలిగించితే నీవు నిజంగా సఫలీకృతుడవు అవుతావు. నేను పెద్దవాణ్ణి. నా అనుభవమిదా నేను చెప్పాను.”

“ఈసంగతి అందరూ అంటూఉన్నదే. నాఉద్దేశముకూడా ఆలాగేఉంది. భగవద్దేశం ఏలా గుందో?”

ఇంటికి మించిన ఆదరణ—ఈవికిమించిన భోజనము

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృష్టాన్నమిషు ఆంధ్రబ్రాహ్మణహోటలు బెంగుళూరులో నిదియొక్కటియే. ఈహోటలు యాభై వేలరూప్యముల మూలధనముతో యస్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీననాగరికత యేర్పాటులతో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్రులకు కావలసిన పచ్చళ్లు, (గోంగూర చింతకాయ పచ్చళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, ఆవకాయ, వేపుడు కూరలు మొదలగువాటితో భోజనము పెట్టబడును. భోజనము, రెండువేళల కాఫి ఫలహారములు గదితోకూడ దినముకు 2 రు. మొదలు రు. 5 వరకు రేట్లుగలవు. మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారుకాగలదు. క్రిందవివరించిన మిఠాయి దినుసులను చక్కని ప్యాకింగుతో రైలుపాళ్ళిలు ద్వారాగా బైటపూర్లకు పంపబడును. శుభకార్యములకు ధరలు తగ్గించి యివ్వబడును.

తీపు		బాదంపూరి	1 9	కాతై	1 9
గీవార్	వీశె 2 8	సోహన్ పష్టి	1 9	అక్కర్నా	1 9
చిరోటి	2 8	చంద్రకళా	1 9	కర్జిబలూషి	1 9
షేరీ	2 8	తార్బీజి	1 9	మాహన్ తాల్	2 8
బాదంహల్వా	2 8	జామాన్	1 9	కారము	
సోహన్ హల్వా	2 8	ద్రమోట్	1 14	వోంపుడి	1 9
పిస్తాబర్రీ	2 8	బానుంది	1 14	కారాసేవ్	1 9
బాదంబర్రీ	2 8	మైసూరుపాక్	2 8	కారాబూంది	1 9
కేసరిపేడా	2 8	సాదా	1 9	అటుకులు	1 9
దూబ్బేడా	1 9	జాంగీర్	1 4	మురుకు	1 9
ఖజ్జూర్	1 9	జిలేబీ	0 15	పకోడా	1 9
బాదూషా	1 9	లాడు	0 15	ఉప్పేరి	1 14
బానీలాడు	1 9	బూంది	0 15	గోడంచి	1 14
రవాలాడు	1 9	పూరన్నూరి	1 9		

ప్యాకింగు పోస్టేజి ప్రత్యేకము

జాస్తికావలసిన వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేట :: బెంగుళూరు సిటీ

అయ్యవారినిచేయబోతే కోతయింది

‘కరుణకు మార్గ’

వెంకటనారాయణ శింగరాయ కొండ లేబరుస్కూలు టీచరు. నాలుగోఫారం పరీక్ష తప్పిపోయినందున హయ్యరుగ్రేడు ట్రైనింగు ప్యాసయి, వారిని వీరిని ఆశ్రయించి అంతా మూడునెలలకిందటి లేబరు డిపార్టుమెంటు స్కూలులో నెల కిరవై రూపాయల టీచరువుద్యోగం సంపాదించు కొని ఛార్జీ తీసుకొన్నాడు.

ఛార్జీ తీసుకొన్న మూడోనెలలోనే జిల్లా లేబరు ఆఫీసరుగారు ఏప్రియల్ నెల అయిదవ తేదిన ఉదయం ఎనిమిదిగంటలకు బడికి తనిఖీ నిమిత్తం వస్తున్నామని అడ్వాన్సుగా వెంకటనారాయణకు నోటీసుకార్డు పంపారు.

నోటీసుప్రకారం ఆఫీసరుగారు సరిగా ఆరోజున బడివద్దకు రావడమూ, వారు వచ్చేవరకు స్కూలుతలుపు తాళంవేసివుండి, వెంకటనారాయణగాని పిల్లలుకాని హాజరులో లేకపోవడమూ జరిగింది. ఇదిచూచి ఆఫీసరు ఉగ్రుడయి పరవళ్లుతోక్కుతూ ట్రావెలర్సు బంగళాలోని తన మకాముకు చక్కాపోయినాడు.

పగలు పన్నెండుగంటలు కావచ్చింది. ఎండ మిటమిట లాడుతోంది. లేబరు ఆఫీసరుగా రప్పుడే భోజనంచేసుకొని పడకకుర్చీలో పండుకొని సిగరెట్లు కాలిస్తున్నారు. వారి దవానుకూడా అప్పుడే భోజనానికి పోయి

నాడు. బంగళాకాంపౌండులోని గుడిసెలో కాపురంపున్న యానాదివాడొకడు వరు డాలో కూర్చుని పంకా లాగుతున్నాడు.

వచ్చినపని కాకుండా, ఆరోజు డయరీ అంతా వృథాఅయిపోయిందే అని విచారిస్తూ నోటీసు ముందుగా పంపినప్పటికీ వెంకట నారాయణ చూపించిన అవిధేయతకు అతను ఎదుటిపడితే ఎగిరిమింగేయా లన్నంత ఆగ్రహంతో పెద్ద నిట్టూర్పులువిడుస్తూ, నోటీలో పెట్టి ముట్టించిన సిగరెట్టును రెండుమూడు పీల్చులతోనే ఆఖరుచేస్తూ, ఇట్లా ఒకదాని వెంట మరొకటిచూపున ఇప్పటికి ఒకటి — రెండూ — మూడూ — నాలుగుసిగరెట్లు తగ లేశారు లేబరు ఆఫీసరుగారు. వారు అయిదో దాన్ని బయటికి తీయబోతూవుండగా ఒక అరడజను బత్తాయిపండ్లూ, అరడజను కమలాపండ్లూ వగైరాలతోపున్న ఒక వేప తట్ట చేత్తోపట్టుకొని, ఎదుటబడితే ఏమి చేస్తారో దొరగారన్న దిగులుతో అడుగులో అడుగు వేసుకొంటూ, వరాండా మెల్లెక్కి పిల్లిలా నక్కుతూ నక్కుతూ అప్పుడే వచ్చాడు వెంకటనారాయణ. భయపడుతూ భయపడుతూ దొరగారు కుర్చీలో పరుండి పున్న గదివాకిలివద్దకు వెళ్లి, తట్టలో పట్లతీసి బల్లమీదపెట్టి ‘రక్షించండి బాబూ! ఈ దఫాకు క్షమించండి’ అంటూ మరుక్షణంలో దొరగారి పాదాలమీద వ్రాలా డతడు.

అయ్యవారిని చేయబోతే కోతయింది

వెంకటనారాయణ అంటినకాలు చంద్రున విడలించివేసి “ఫీ! బయటికి పో. ఇడిముట్! నిన్ను డిస్మిస్ చేస్తాను చూచుకో. బుద్ధుండా లేదా నీకు?” అని తోకతొక్కిన తాచు లాగ కుర్చీలో పండుకొన్న లేబరు ఆఫీసరు గారు లేచి ఒక్క ఉరుమురిమాడు.

“క్షమించడయ్యా! పొరపాటు జరిగిందండి. బుద్ధిపూర్వకంగా చేసినతప్పు కాదండి. ఇట్లా ఇంతవని జరుగుతుందని నేను కలలోను కూడా అనుకొనివుంటే దొరగారు తమరికింత ఆగ్రహంరాకుండానే చేసుకొనేవాణ్ని. ఇప్పుడయినా నాకథ యావత్తూ సాంతంగా వింటే దొరగారు నామీద ఇంత ఆగ్రహపడరని మనవి చేసుకొంటున్నానండి” అని వెంకటనారాయణ నడుంవంచి రెండుచేతులూ జోడించి గజగజలాడుతూ విన్నవించుకొన్నాడు.

“ఏకథ? ఆ కథేమిటో — ఆ యేడు పేమిటో ఏంజరిగిందో చెప్పు — అదీ వింటాం” అని కొంచెం తమాయించి వెంకటనారాయణ ఏం చెప్పుకొంటావో సాంతంగా విందామని దొరగారు తిరిగి పడకకుర్చీలో వెనక్కి జేర్లబడి, ఆరో సిగరెట్టు ముట్టించి రెడ్డికంవేసి కొని ఓకంటిచూపుతో వెంకటనారాయణను చూస్తూ కూర్చున్నారు.

అంతట వెంకటనారాయణ కొంత ధైర్యం తెచ్చుకొని గుండె దిటవుపరుచుకొని గొంతు సవరించుకొని తన చరిత్ర నీ క్రిందివిధంగా ఆరంభించాడు.

“తమ రీదినం అయిదవతేదీని తణిఖకి వస్తామని పంపిన నోటీసుకార్డు నాకు మొన్న మూడవతేదీ ఉదయం పదిగంటల కందిందండి. తమ అనుగ్రహంవల్ల నా కీ శింగరాయకొండ గ్రామంలో నాకరీ దొరకడమూ, నేను ఛార్జ్ తీసుకొన్న మూడునెలలకే తమరు నా స్కూలు తణిఖకి వస్తామని నోటీసు పంపడమూ తలచుకొనేవరకు నాకు ఆనందం కలిగింది. నేను నాకరీలో చేసినపిదప ఇదే తమరు మొదటిసారి తణిఖకి రావడం కాబట్టి ఈసారి తమరిని హృదయపూర్వకంగా ఆహ్వానించి గౌరవించి తమరి నానందపరిచి తమరి వల్ల మంచి గర్విఫికెట్టు పొందుదామని కోరిక పుట్టింది. నా స్కూలురావడంతోనే తమరి మెడలో ఒక గులాబీపూలమాలవేసి, పండ్లూ వగైరాలు సమర్పించి తమరిని పూజిద్దామనుకొన్నాను. నిన్న నాలుగోతేదీ అంతా గడుపుందికదా, నెల్లూరికిపోయి మంచి మాలా పళ్లూ తీసుకువద్దామని ఆరురూపాయలు చేతబుచ్చుకొని మొన్న రాత్రి ప్యాసెంజరులో నెల్లూరు వెళ్లానండి.

“తెల్లవారుజామున అయిదుగంటలకు నెల్లూరుచేరింది ప్యాసెంజరు. రైలుదిగి ఉదయాన్నే పెద్దబజారులో పువ్వులమ్మే సాహేబుల అంగడికిపోయి మంచిరకం ఒకమాలాను రూపాయన్నరకు బజానొయిచ్చి, సాయంత్రం ఆరుగంటలకు మాల తయారవుతుందని సాహేబు చెప్పినందువల్ల అతనితో సాయంత్రం వస్తానని చెప్పి వెళ్లిపోయాను. బజారులో రూపాయన్నరకు గజనిమ్మపండ్లూ, ఆపిల్సూ,

గృహలక్ష్మి

కమలాలూ తీసుకొని ఇంకా యితరపనులు చూచుకొని మధ్యాహ్నం పూటకూటింట భోజనంచేసుకొని సాయంత్రం ఆరుగంటలకు మళ్ళీ బజారుకు వెళ్ళానండి. పూటమాల తయారుగావుంది. దాన్ని తీసుకొని ఒక బుట్టలో నలిగిపోకూడా భద్రపరిచి, రాత్రి ఏడు, ఏడున్నరగంటలకు మళ్ళీ పూటకూటింటికి వెళ్ళి భోజనంచేశాను. పూటకూటాయనకు డబ్బు లిచ్చివేసినపిదప నా మనీషర్సులో మిగిలినపైకం లెక్కచూచుకోగా నేను తీసుకువెళ్ళిన ఆరురూపాయలలోనూ రూపాయ రెండణాలు మిగిలినవి. 'సరే, నెల్లూరినుంచి శింగరాయకొండకు సరిగా రూపాయేకదా రైలుఛార్జి - ఇంకో రెండణాలు అదనంగానే వున్న'వనుకొని పైకితీసినరూపాయి మళ్ళీ పర్సులోపెట్టేసమయంలో దానికి అంచున చిన్ననొక్కున్నట్టు కనిపించింది. అరే, చంద్రబింబంలాంటి ఈ జార్జిమార్కు కొత్తరూపాయికి కళ్ళంకంలా ఈ పాడునొక్కు ఎట్లా వచ్చిందా అని అనుమానస్తూ దాన్ని కింద గచ్చుమీదవేసికొట్టి మోగించాను. ఖంగుమని మోగింది. మళ్ళీ రెండోసారి కొట్టాను. పూటకూటిల్లంతా మారుమోగింది. అనుమానమందుకు ఈ రూపాయికనుకొని దాన్ని పర్సులోవేసి పండ్లు నానూటు కేసులోపెట్టి దానికి తాళంవేశాను. రాత్రి తొమ్మిది తొమ్మిదిన్నర కావచ్చింది. శింగరాయకొండకు వెళ్ళే ప్యాసెంజరు తెల్లవారుజామున నాలుగుగంటలకు చేరుతుంది నెల్లూరు. పూటకూటింట పడకవేస్తే మెళుకువ వస్తుందో

రాదో, - అర్థరాత్రి ప్రయాణం, వున్న యీ వొక్కరైలూ దాటిపోతే వచ్చినపంతా వ్యర్థమయిపోవడమే కాకుండా దొరగారికి ఆగ్రహం గనుక వస్తే మనుబతుకంతా తలకిందైపోతుంది, నెల్లైరైలుస్టేషనులోనే పడుకొంటే మంచిదని సూట్ కేసు ఒకచేత్తోనూ, పువ్వులమాలబుట్ట మరోచేత్తోనూ పట్టుకొని వెన్నెట్లో స్టేషనుకు బయలుదేరాను.

“కాని దారిపొడుక్కి. నాకు రూపాయి మీద అనుమానం బాధిస్తూనేవుంది.” రూపాయి మోతచూస్తే బాగానేవుంది కాని ఆ టిక్కెట్టిచ్చేవాడి కంటికి నొక్కుకనిపిస్తుందేమో. మోత బాగామోగిన నొక్కున్న రూపాయలు రైలువాళ్లు తీసుకొంటారో లేదో. ఆ టిక్కెట్టిచ్చేవాడు రూపాయి మోగించి టిక్కెట్టు నాచోలోపెడితే సరే; ఒకవేళ అట్లాజరక్కపోతే ఏమిగతి? మన కీ పట్నంలో తెలిసినవా రెవ్వరాలేరే! అందులోనూ అర్థరాత్రిసమయం - అయినా రూపాయి పడకపోవడమే ఖాయమా? - పోనీ, ఎవరికయినా దీన్నిచూపించి నొక్కున్నదని చెప్పకుండా వాళ్లను “అయ్యా! ఈరూపాయి కేం లోపమండీ” అని అడిగితే, వాళ్లు దీని కేమయినా వంకపెట్టగలరా? - కాని ఈ ఆలోచనకూడా బాగాలేదు. మనరూపాయి లోపం మనమే ఎందుకు బయలుపెట్టుకోవడం? ఎవరితోనూ ఈ రూపాయి ప్రస్తావనే చేయ గూడదు. మాట్లాడక స్టేషనుకు వెళ్లి హాయిగా తెల్లవారుజామువరకూ పండుకొని టిక్కె-

ట్టిచ్చేసమయంలోపోయి ఏమీ యెరగనట్లు బల్లమీదపడేస్తే ఖంగుమని రూపాయిమోగి పూరుకొంటుంది; సరేరాఅని టిక్కెట్టు ఇవ్వనే యిస్తారు. అదీగాక, రాత్రివేళ, ఆ నిద్రకళ్ళకి వాళ్ళ కీ రూపాయినొక్కు అసలు కనిపిస్తుంది గనుకనా? రాత్రిపూట ఈ ఉద్యోగంచేసే రైలుద్యోగస్థులందరూ - రైలునడిపే ఏడై వరోతప్ప - గార్డూ, అండరుగార్డూ, స్టేషను మాస్టరూ, టిక్కెట్టిచ్చేవాడూ, వసూలుచేసే వాడూ - యావన్మందీ అసలు సగం నిద్రలోనే ఉద్యోగం చేస్తూవుంటారు. అటువంటిది టిక్కెట్లమ్మేవాడికి నారూపాయి నొక్కు కనిపిస్తుందా? చేస్తుందా? మోగించాడంటే చక్కగామోగే నారూపాయి కేమిటి రాత్రి వేళ సగంనిద్రకళ్ళ టిక్కెట్టిచ్చేవాడు పేరు పెట్టడ మేమిటి?—ఛా! ఛా! ఎందుకొచ్చిన ఆనుమానం ఇది. మరేమీ ఫరవాలేదు రూపాయికి వచ్చిన భయ మేమీలేదు” అని యేవేవో ఆలోచనలు చేస్తున్నాను. ఈ ఆలోచనలోనే స్టేషను చేరాను.

“నేను స్టేషనులో అడుగుపెట్టేవరకు మిషనరీ క్లాకుటవరు టంగు టంగుమని పది గంటలు కొట్టింది. “బలే. బలే శకునం. గంటకొట్టింది. ఇక ఫరవాలే” దనుకొని లోపల హాలులోకి వెళ్లాను. హాలుకు నడుంగా పైన పలకలద్దాల లాంతరు వేలాడుతోంది. దానిలోని దీపం తప్ప యితర పెద్దదీసా లేమీ హాలులో లేవు. మూడో తరగతి ప్యాసెంజర్లు కొంత మంది బెంచీలమీదా, కొంతమంది కిందా

పండుకొని నిద్రపోతున్నారు. కొందరు కూర్చునే కునికిపాట్లు పడుతున్నారు. ఒక మూల ఒక ముసలాయన దగ్గుతున్నాడు; వేరొకమూల ఒక చంటిపిల్ల లేచి యేడుస్తోంది. ఒకపక్క కొంతమంది చుట్టలు. కాల్పుకొంటూ లోకాభిరామాయణం మాట్లాడుకొంటున్నారు. బయట రోడ్డు పక్క జట్కాలూ, నెద్దుబళ్లూ వున్నవి. పదిన్నర గంట కావచ్చింది. నాకూ నిద్ర వచ్చి రానట్టుగావుంది. ఇంకో అరగంటకు మద్రాసునుండి మెయిలువచ్చి వెళ్లిపోయింది. దానితో హాలులోని సమ్మర్లం కొంత అణిగి ఆక్కడక్కడ కొద్దిపాటి ఖాళీ అయింది. “తెల్లవారుజామునకదా నా రైలు వచ్చేది. ఈలోపల కాస్త కూర్చుపోదా” మనుకొని తలకింద సూటుకేసు పెట్టుకొని పక్కన పువ్వులబుట్ట పెట్టుకొని కాళ్లు చాచుకొని రెండావులింత లావులింది రంగా! రంగా అంటూ మేను వాల్చాను.

“కళ్లు మూసుకొన్నాను కాని నిద్రపట్టలేదు. పైకి నిశ్శబ్దంగానూ, శాంతంగానూ వున్నట్టున్నానే కాని లోపల గుండెలు దడదడ రైలింజనులూ కొట్టుకొంటున్నవి. ఏమీ భయంలేదని నాలో నేను ఎన్నిసార్లు ధైర్యం చెప్పుకొన్నా గుండె నిబ్బరం కలగలేదు.” ఒకవేళ రూపాయి పడకపోతే యెట్లా? రైలువాళ్ళకు మనతో మొగమాటం గనుకనా? ఈ రైలు దాటిపోతే గతేమిటి?—ఇవే ఆలోచనలు. ఎంత అణచుకొందామన్నా ఉత్సాహం - ఈ ఆలో

గృహ లక్ష్మీ

చన లణగటంలేదు. నిద్రపట్టలేదు. లేచి కూర్చున్నాను. హాల్‌ంతా పరికించి చూచాను. రాత్రి పన్నెండు, ఒంటిగంట అయిపోతోంది. అంతా నిశ్శబ్దంగావుంది. “ఈ హాలులో ఇంతమంది ప్రయాణికుల లోనూ ఎవరికైనా నాకులాగ ఇంత ఆందోళన వుంటుందా? హాయిగా నిద్రపోతారా వుంటే?—మనకియితే మాత్రం ఎందుకాందోళన? గడియారం టంగు టంగుమని గంటలు కొట్టింది. మనకు జయమే” అని మనస్సుకు దిటవుచెప్పుకొని మళ్లా కళ్లు మూశాను. కాని ఉద్యమం. మనస్సుకు శాంతి కలుగలేదు. “తీరా రూపాయి మారకపోతే రేపు దొరగారి తణిఖ్ యేమి కావాలె? స్కూలేమి కావాలె? నే నేమి కావాలె—ఇదేమిరా భగవంతుడా! ఇట్లాంటి చిక్కులలో పెట్టా వనుకొంటూ ఆ వేదనతో లేచి కూచుని కొంతసేపు అటూ ఇటూ పచార్లుచేశాను. తిరిగి మళ్లా వచ్చి నా మామూలుచోట పండుకొన్నాను.

“క్లాకు టవరు రెండు గంటలు కొట్టింది. మూడు కొట్టింది. ఆఖరుకు నాలుగుకూడా అయింది. గుండెలు మహావేగంతో కొట్టుకొంటున్నవి. అప్పుడు నాది అదొక విపరీత మయిన స్థితి. టిక్కెట్లు తీసుకొనే టైమయిందన్నట్లు స్టేషన్ ప్లాటుఫారంమీద గంట గణగణ వాయిచాడు పోర్టరు. హాలులో నిద్రపోశూవున్నవాళ్లందరూ నిద్రలేచారు. ఒక్క నిమిషకాలంలో టిక్కెట్లమ్మే కిటికీవద్ద పెద్దగుంపు చేరింది; జనం

త్రొక్కులాడుకొంటున్నారు. స్థలం లేదు. ఒకరినొకరు తోసుకొంటున్నారు. పెద్ద రభసంగావుంది. టిక్కెట్లు తీసుకొనేటందు కిదేరా సమయమని నేనూలేచి పర్సులో రూపాయి పైకితీసేవరకు ఒక ముసలి తురక సాహెబు డెబ్బయి ఏడ్లవాడు నా కడ్డంగా వచ్చి “మహారాజ్! ముసలివాణ్ణి. కళ్లు కనుపించవు. ఆ జనంలోకిపోయి టిక్కెట్లు తెచ్చుకోలేను. నాకు శింగరాయకొండకో టిక్కెట్లు తెచ్చిపెట్టు మహారాజ్! నీకు సలాంచేస్తా”నన్నాడు. “శింగరాయకొండకా? టిక్కెట్టా? — సరే తేస్తాను. పైకంతే” అన్నాను నేను.

సాహెబు తన వణకుచేత్తో సంచిలో నుంచి రూపాయతీసి నా చేతిలో పెట్టాడు. “బలే. ఇట్లావుండాలి అదృష్టమంటేను. ఈ తొందరలో రెండు రూపాయలూ ఒకేసారి టిక్కెట్టిచ్చే ఆరున చేతిలో పడేస్తే ఆరు నకు నా రూపాయి నొక్కు అసలే కనిపించదు. ఒక్కరూపాయి విడిగాఇస్తే పరిశీలించడని కవకాశంగాని రెండు రూపాయలూ జోడించియిస్తే ఇక భయమేమిటి? బతికానురా భగవంతుడా!” అనుకొంటూ టిక్కెట్లు కిటికీదగ్గరికి వెళ్లానంజీ. జనసమూహం ఇంకా తగ్గలేదు.

“శింగరాయకొండకు రెండు టిక్కెట్లంటూ నాచేతిని బలవంతంగా ఇతరుల చేతుల వక్కనుంచి కిటికీగంతులోకి పోనిచ్చి రెండు రూపాయలూ బల్లమీద పెట్టాను.

వాటిని టిక్కెట్లచ్చే అయన మోగించాడో లేదో—నాకు తెలియదు. నా చెవికేమీ మోత వినపడలేదు. “ఇదేరా పరీక్షనమయం. అటో ఇటో తేలిపోతుందిప్పుడే” అనుకొంటూవుండగా “ఈ రూపాయ పడ” దంటూ ఆ రెంటినీ తిరిగి నాచేతిలో పెట్టడాయన.

“నొక్కు కనిపించింది కాబోలు! ఇక నేదిరా దిక్కు?” అనుకొంటూ గుంపులో నుంచి తోసుకు బయలుపడ్డాను. నా కేమీ పాటిపోలేదు. దిక్కు దెసా తోచలేదు. వొళ్లంతా తేల్లూ జెల్లెలూ పాకినట్లయింది. ప్రపంచమంతా తిరిగిపోతున్నట్టనిపించింది. ఏమి చేయను? ఎక్కడికి వెళ్లను? ఎవరి నాశ్రయించను? ఎవరి నెరుగుదు నక్కడ? ఏమి బుద్ధి? అని యేమీతోచక తన్నుకు లాడుతుంటే నా సూటుకేసువద్దతనమూట పెట్టుకు కూచున్న సాహేబువచ్చి “అయ్యా! టిక్కెట్టే దండి” అన్నాడు. “లేదూ. టిక్కెట్టు తేలేదు. నా రూపాయ మారదని రెండు రూపాయలూ ఇచ్చేశాను. ఇదిగో నీ రూపాయ. నీ టిక్కెట్టు నీవే తెచ్చుకో. నే తేలే” నంటూ లాంతరదీపం వెలుతురులో రెండు రూపాయలూ నిదానంగా చూచి నా నొక్కురూపాయి నేను జాగ్రత్త పెట్టుకొని అతని ఎడ్వర్డు రూపాయ అతనికి కిచ్చివేశాను. ఏమి చేయడానికీ తోచక కాలు కాలిన పిల్లలా ఇటూ అటూ తిరుగు తూవుండగా అంతలోనే సాహేబు నాదగ్గరికి తిరిగివచ్చి “అయ్యా! ఇదేమిటి మహారాజ్! నా రూపాయ మారదని వాపసుచేశాడు ఆ టిక్కెట్టు పంతులు. మా దొడ్డపని చేశావు. నా మంచిరూపాయ నువ్వు తీసుకోని నీ పడనిరూపాయ నా కిస్తావు. నా రూపాయి నాకియ్యి” అని గదిమాడు.

“నే నేమయినా పొరపాటుపడ్డానా” అని మళ్లీ దీపం వెలుతురులో నా రూపాయను పరిశీలించి చూచాను. అది నా రూపాయే — జార్జి చక్రవర్తి బొమ్మా అంచున నొక్కును. సందేహమేమిటి?— సాహేబు కిచ్చినది సాహేబు రూపాయే. పొరబడలేదనుకొని “నీరూపాయే నీకిచ్చాను సాహేబూ! నా పడనిరూపాయి నీ కివ్వలే” దన్నాను. “లేదు మహారాజ్! చీకట్లో పొరపాటు పడ్డారు మీరు. నారూపాయి మంచిరూపాయి సామీ! నాది నాకిచ్చేయం డన్నాడు. ఏం చెప్పనతనికి? “లేదు సాహేబూ! నారూపాయి నాకు గుర్తే. దానికి చివర నొక్కుం”దన్నాను. “లేదయ్యా నా రూపాయి తీసుకొని నీపడనిరూపాయి నా కిస్తావుటయ్యా? బలే దొడ్డవాడివే. ఇచ్చేయి నా రూపాయి” అని గోల ప్రారంభించాడు. ఈ గోల కక్కడ హాలులోనివారు దగ్గరికివచ్చి మమ్మల్ని చుట్టుకోవడం మొదలుపెట్టారు. “ఎట్లాగ ఈసాహేబును నమ్మించడం? అతనికి కళ్లు కనిపించవు. అతని రూపాయి తీసుకొన్నప్పుడు మంచిదే అనే వుద్దేశంతో మోగించకుండా తీసుకొన్నాను. మొదట మోగించినా తీరిపోయేది. ఇప్పుడేమనుకుంటే ఏమిలాభం?” అనుకుంటూ

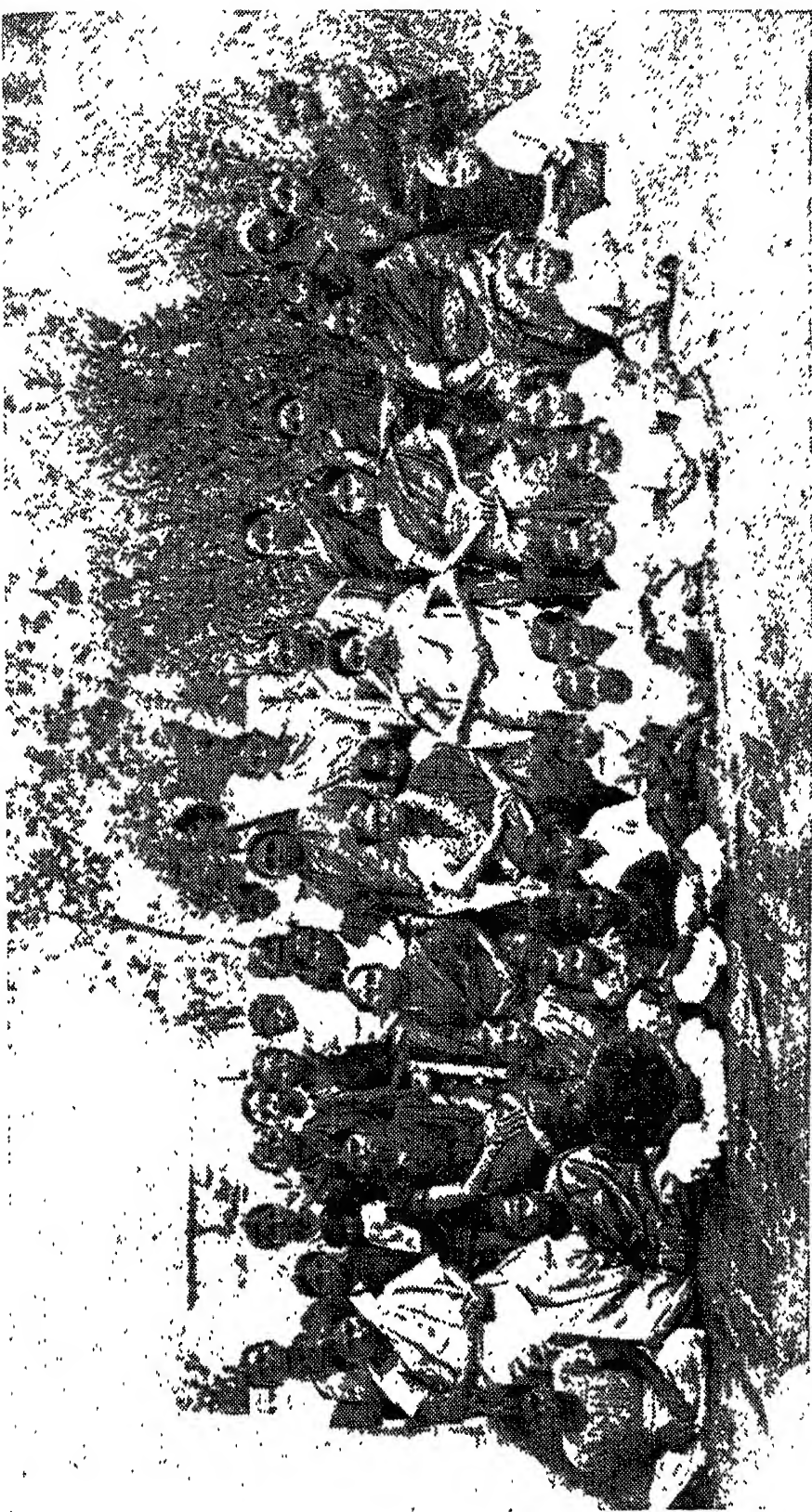
గృహలక్ష్మి

వుండగా చుట్టూ మూగినవారు తలొక మాటా అనడం మొదలుపెట్టారు. సాహెబు తొందర ఎక్కువయింది రూపాయి ఇచ్చే య్యమని. “ఆఖరుకు నా నొక్కురూపాయే మంచిదనీ, సాహెబురూపాయే చెడ్డదని నిశ్చయమయింది. అయితేమట్టుకు లాభ మేమిటి? సాహెబు నెట్లా సమ్మించడం? — అతనికి టిక్కెట్టు తీసుకువస్తానని యెరక్క పోయి వొప్పుకొన్నాను. మొట్టమొదట లేనిపోని అనుమానాలకు పోయిచెడ్డాను.” అనుకొంటూవుండగా సాహెబు “ముస లాణ్ణి కళ్లు కనపడవు గనుక మోసం చేస్తా వుటయ్యా? ఇచ్చేయ్యి నారూపాయి. రైలు వస్తోంది. వెళ్ళాలంటూ మరింత గండ్రగోళం చేశాడు. ఏమి చెయ్యనిక: ఇక నివ్వక విధి లేదు—ఇదేమిరవ్వరా” అని నారూపాయి వాడిచేతిలోపెట్టి వాడిరూపాయి నేను తీసు కొన్నాను. నా నొక్కురూపాయి తో టిక్కెట్టు కొనుక్కొని టింగురంగా అని చక్కాపోయినాడు సాహెబు.

“ఆఖరుకు బలే తమాషాజరిగిందోయి వెంటనారాయణా! కథలాగేవుంది. తరువా తేంజరిగిందేమిటి” అన్నారు సవ్యతూ లేబరు ఆఫీసరుగారు.

“ఇకనేముంది స్వామీ! నేనక్కడదిగడి పోవడం — దొర గారు తమరిరాకా — స్కూలుతణిఖి తలచుకొనేటప్పటికి వాళ్లు కంపరమెత్తిపోయింది. ఏమిచేయడానికి దిక్కు తోచలేదు. రైలువచ్చేస్తున్నది. మతి పోయింది. మళ్లా కిటికీదగ్గరికివెళ్లాను. టిక్కెట్టు

పంతుల్ని శతవిధాల బతిమాలుకొన్నాను. ఎంతబతిమాలుకొన్నా ప్రయోజనంలేక పోయింది. నాదగ్గర రూపాయచెల్లదంటే చెల్లదని తీసుకోనన్నాడు. “సాహెబు సైంధ వుడిలా అడ్డుతగిలి వాడిరూపాయి నాకంట గట్టి పోయినాడే” అని దుఃఖించచ్చింది. “ఇక నేమిచేయనురా భగవంతుడా” అనుకొంటూ వుండగా ప్లాటుఫారంమీద కొచ్చేసింది రైలు. ఇక ఆలోచిస్తే కార్యంలేదనుకొని నాదగ్గర అదనంగావున్న రెండణాలతోనూ ప్లాటుఫారంటిక్కెట్టుకొని ఒక్కవరుగున ప్లాటుఫారంమీదికివచ్చి పడ్డాను. రైలుదాటి పోతుండేమో అన్నఖంగారులో నాకెదురుగా వున్న పెట్టెతలుపుతెరిచి లోపలికెళ్లికూచునే వరకు—తీరాచూస్తున్నగదా—అది ఇంటరు క్లాసయింది. అసలే టిక్కెట్టులేదు; అందు లోనూ ఇంటరుతరగతి ప్రయాణం! ఇదేమిరా ఎట్లావచ్చిందనుకొంటూ, పువ్వులదండ జ్ఞాపకానికివచ్చి చూచుకోగా ఆబుట్టలేదు. తొందరలో స్టేషనులో మరచిపోయివచ్చా నని తెలిసిందప్పుడు. దానికోసం విచారిస్తూ వుండగా రైలు పెన్నవం తెనమీదికి రావ డమూ, ఇంతలోనే — అదివరకాబండిలో ఎప్పుడెక్కాడో టిక్కెట్టుకలెక్టర్ రాకడు టిక్కెట్టుడగుతూవుండడమూ జరిగింది. “వస్తే అన్నిచిక్కులూ వక్కమాటువస్తవి—ఇదేమి ఖర్చురా భగవంతుడా” అని వాడిలిపోతున్న సమయంలో టిక్కెట్టుకలెక్టరు నాదగ్గరికి వచ్చి టిక్కెట్టుడిగాడు. నాదగ్గర టిక్కెట్టు లేదని నాసంగతంతా చెప్పబోతూవుంటే

అనంతపురం శ్రీ భారతమహిళాశాఖాదానమాజము.

18 వ. వార్షికోత్సవము.

అధ్యక్షురాలు: శ్రీమతి మానవేదన్ రాజాసతి

గృహ ల క్షి

యల్లాప్రగడ సీతాకుమారి
గృహలక్ష్మియం దప్పడప్ప డీమె వ్యాసములు
వ్రాయుచుండును.

అయ్యపారినిచేయబోతే కోతయింది

విసక దొంగతనంగా ప్రయాణం చేస్తున్నా నని నాకు మద్రాసుకుంచి ఇంటరుక్లాసుకు డబ్బిచ్చారితట్టి నాపేరువ్రాసుకొని నెల్లూరు తర్వాతిస్టేషను పడుగుపాడులో దింపివేసి స్టేషనుమాస్టరు కొప్పగించి తనదారిని తాను చక్కాపోయాడు.

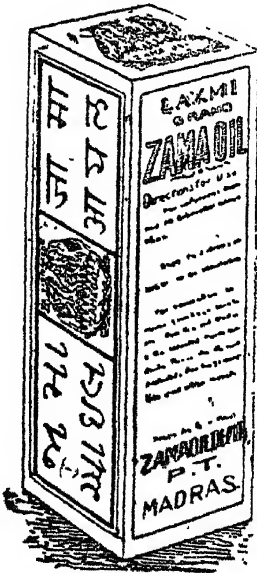
ఏమని చెప్పుకోను దొరగారూ! నా అవస్థ—తెల్లవారేవరకూ పడుగుపాడులో వుండి తెల్లవారినతర్వాత ఆస్టేషనుమాస్టరు కాళ్లుపట్టుకొని ప్రార్థించి, ఆయన దయ దలచడంవల్ల శింగరాయకొండకు టికెట్టు తీసుకొని అయనదగ్గర తీసుకొన్న చేబదులు తో—ఈ పన్నెండుగంటల ప్యాసింజరులో వచ్చిపడ్డానండి.

ఈలోగానే దొరగారు తమరు స్కూలుకు రా వ డ మూ, నేను లేనన్న కారణంచేత కోపంచేసి ఇక్కడికి వచ్చేయడమూ జరగిం దండి—పో యి న పూ ల మా ల పోనే పోయింది స్వామీ! ఈవల్లయినా తీసుకొని నన్ను కటాక్షించకపోతే—”

అని దీనంగా గద్గదస్వరంతో చెప్పు కొంటూ నిలబడివున్న వెంకటనారాయణ వైఖరి చూచేవరకు లేబరుఆఫీసరుహృదయం కరిగింది, జాలిపడ్డా డతనిస్థితికి; “సరే నీకు భయంలేదు. నేను రేపటిదినం స్కూలు తనిఖీకి వస్తా”నని చెప్పి అతన్ని వోదార్చడ మేకాకుండా అతనికి రైలువాళ్లు కట్టిన డబ్బి ఛార్జి ఏడురూపాయలన్నరా తానే యిచ్చేసి వెంకటనారాయణ నింటికి పంపేశాడు.

జా మా తై ల ము

ఏ జంట్లు కావలెను

తలనొప్పి, యికొప్పుయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక షుణములో పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుడు

అమర్ చెందు, శోభాచెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్ మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైనప్పనాయని, పీఠీ, మద్రాసు

తే యా కు క థ

ఎన్నో “కొత్తవస్తువులు” అప్పడప్పడు బయలు దేరుతున్నట్లుంటవి. అయితే అవి యిదివరకు బొత్తిగా లేవని చెప్పడానికి వీలులేదు. ఆవిధంగానే తేయాకు గూడ యిండియాలో పూర్వం యుగయుగాలనుంచి తెలిసేవుంది.

ఇప్పుడు మనం యీ “చా”ను ఎంతోకులాసాగా నాగరకంగా, వాడుతూవున్నాం. అది “కులాసా కలిగించే తేనీరు” అని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు. కాని పూర్వకాలంలోగూడ మనం యిప్పుడు వాడు తున్న మాదిరిగానే తేయాకు వాడబడుతూవున్నట్లు రికార్డుల పూర్వకంగా దృష్టాంతాలేమిన్నీ లేవు. ఏదో శాఖాహారంక్రింద “మియాంగ్ లెట్” అనీ, లేక తేయాకు ఊరగాయఅని వాడుతుండేవాళ్లు. తరువాత అది తేయాకు వెన్నవంటి ఒకవిధమైన చారు రసంగా ప్రఖ్యాతిపొందింది. దీనికి ప్రాముఖ్యం కలిగిన తరువాత గూడ యీ స్వదేశపానీయం ప్రజాదరణ బొంద టానికి ఎంతో కాలంపట్టింది.

ఇండియానేలలో నాటడానికి పనికివచ్చే తేయాకు మొక్క ఒక్క చీనాదేశంలోనే దొరుకుతుందని పూర్వకాలపు బ్రిటిషువ్యాపారస్తులు, డచ్ వణికుర్లు, పోర్చుగీసు వర్తకులు నమ్ముతూవచ్చారు. కొంచెం ద్రావిడ ప్రాణాయామమైనప్పటికీ, నిజంగా విచారిస్తే వాళ్ల యీ డొంకతిరుగుడు నమ్మకానికైనా మనం యెంతో కృతజ్ఞులమైవుండాలి. ఎందుకంటే, ఆ సాహస విక్రమార్కుల ప్రయత్నాలూ, పవిత్రమైన యీ తేయాకుమొక్కను తీసికొనిపోవడానికి సాధన భూతాలయిన వాళ్ల రంగురంగుల పడవలూ, లేకుండా వుంటే, మనకు యింతగా సేదదీర్చి ఉత్సాహం కలిగించే యీ దివ్యమైన పానీయం, కెమెలియా వృక్షకొటిలో జీరిన యేదోఒక జాతిచెట్టునకు సంబం

ధించినది గా పరిగణింపబడేదేకాని, అనుభవయోగ్యానికి వచ్చేదికాదు. “టీ గురించిన సర్వస్వం” అనే పుస్తకాన్ని వ్రాస్తూ యీ మధ్య విలియం హెచ్. యూకర్న అనేదొరగారు తెలిపి దేమంటే:—

“1780 సంవత్సరంలో ఇంగ్లీషు ఈస్టిండియా కంపెనీవారి తాలూకు దళాధిపతులు కాంటక్ పట్నం నుంచి చీనాదేశపు తేయాకుగింజలను కొన్ని కలకత్తాకు తీసికొనివచ్చారు. వీటిలో కొన్నింటిని అప్పటి గవర్నరు జనరలు వారక్ హేస్టింగ్సు, భూటాన్ లో వున్న జార్జి బాయిల్ అనే దొరగారికి పంపాడు. తక్కినవాటిని బంగాళాపైనిక పటాలానికి అధిపతిగా వున్న లెఫ్ టెనెంట్ కర్నల్ గాబర్నె కిడ్ గారు కలకత్తావద్ద శిబ్ పూరులోవున్న తన బొటానికల్ తోటలో నాటాడు. వాటిని యెట్లా పెంచవలెనో, వాటివిషయమై యేవిధముగా శ్రద్ధ తీసికొనవలెనో మొదలయిన సంగతులు సరిగా తెలియకపోయినప్పటికీ అవి బాగానే మొలిచి వృద్ధిపొందినవి. అప్పుడు కుంభిణీవారు యేలుతున్న మన హిందూదేశంలో పైరుఅయి పెరిగిన తేయాకు మొక్కలలో అవే మొట్ట మొదటివి.”

అయితే, యీ తేయాకుమొక్క హిందూదేశంలో పుట్టిందా కాదా అనే రాధాంత సిద్ధాంతాలతో కాలం గడపకుండా, చీనాదేశపు మొక్కలనే యిక్కడ పైరుచేయు సాధనాలగురించి యెక్కువగా శ్రద్ధతీసికొన్నట్లు కనపడుతుంది. 1788 లో సర్ జోసఫ్ బ్యాంక్స్ అనే దొరగారు ఉండేవాడు. ఆయన గొప్ప ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞుడు. భారతదేశంలో కొత్తకొత్తపైర్లను పండించడానికి ఆయన అనేక మార్గాలను నూచించాడు. వాటిలో తేయాకు మొక్కను శిఫారసు చేసింది బీహార్, రంగపూర్

హూచ్ వీహార్ జిల్లాలకు. 1823 వరకు ఇండియా తేయాకును కనుకొన్నట్లు మనకు నమ్మతగ్గే రికార్డులు దొరికినవి. ఆ సంవత్సరంలో రాబర్టు బ్రూస్ అనే ఆయన అప్పడు బ్రిటిష్ ఇండియా తూర్పు సరిహద్దులకు ఆవతలవుండే బర్మా, అస్సాం ప్రాంతాల్లోకి వ్యాపారపు దండయాత్రలను సాగించాడు.

అదిగో! అప్పడు దొంగ బైటపడ్డాడు. శివ సాగర్ దగ్గరవున్న కొండలపైపు యీ దేశీయ తేయాకుపాదలు విచ్చలవిడిగా పెరుగుతున్న సంగతి ఆయన కంటపడ్డది. ఆయనకు అవి బంగారపుగనులలాగ తోచినవి. వాటిని వదలిపెట్టడానికి బుద్ధిపుట్టక ఆ తేయాకు మొక్కలు, తేయాకుగింజలు తనకు సప్లయ చేస్తూ వుండేటట్లుగా అక్కడవున్న సింగపూరు నాయకుడితో ఖరారు చేసుకున్నాడు.

అప్పటినుంచి దానికి వైభవం యెత్తుకుంది. కలకత్తాలోవున్న వర్తకసంఘానికి దాని పుట్టుపూర్వోత్తరాలను గురించి తెలిసికొనడానికి కొంతకాలంపట్టినా, తరువాత తరువాత, ఇండియా దేశపు తేయాకు వాళ్ల దృష్టిని బాగా ఆకర్షించింది.

ఇప్పుడు యంతవ్యాప్తికి వచ్చిన “తేయాకు సంఘాన్ని” సుమారు ఒకశతాబ్దం క్రిందట లార్డు విలియం బెంటిక్ అనే దొరగారు స్థాపించి తేయాకు పరిశ్రమాభివృద్ధికి కారణభూతుడైనాడు. ఈ సంఘం వాళ్లుచేసిన కృషి ఫలితంగా, తేయాకుపైరు అస్సాంలో పెరిగిందన్న సంగతి ఖండితంగా నిర్ధారణ అయింది. లార్డు విలియం బెంటిక్ దొరగారు యీ సంఘాన్ని స్థాపింపకపోయినట్లయితే, ఇండియా తేయాకును గురించి యంతశ్రద్ధ తీసికొనేవాళ్లు లేక, అది పురిటి లోనే సందుకొట్టిపోయేది.

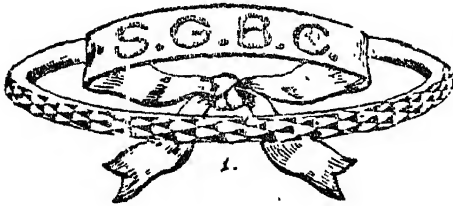
గత నూరు సంవత్సరాల్లో, ఇండియా తేయాకు ప్రపంచానికంతా తెలిసిపోయింది. అది యిప్పుడు యితర ప్రపంచానికి హిందూదేశపు రాయబారిగా వుండి ప్రాకృష్టిమదేశాలమధ్య సన్నిహిత స్నేహ బాంధవ్యాలను పెంపొందించడానికితోడ్పడుతున్నదని చెప్పడానికి దోమి సందేహంలేదు. ఇంటియక్ టీ పరిశ్రమకు షుమారు నూరుకోట్ల రూపాయలు ఖర్చయినవి. ఇంచుమించుగా 800,000 యెకరాల విస్తీర్ణం గల 5000 తేయాకుతోటలలో యిప్పుడు తేయాకు పైరవుతున్నది. సుమారు 10,00,000 మంది ప్రజలు యిండియన్ టీ పరిశ్రమలో పనిచేస్తున్నారు.

సమస్తదేశాలవారికి ఉత్తమమైన యిండియన్ టీని త్రాగే అవకాశం అల్పింది. అయితే మన యింటి పెరటిచెట్టు మనమందుకు పనికిరాదనే సామెతగా యితర ప్రపంచమంతా, యిండియా టీని యెంతో మక్కువపడి మానకుండా త్రాగుతూవుంటే, ఇక్కడ మన భారతదేశంలో మన భారతీయులు దివ్యమైన మన స్వంతపానీయంలోవుండే ఉత్తమగుణాలను గుర్తించడంలో యింకా పెండ్లిసడకలు నడుస్తూ మీనమేషాలను లెక్కకేడుతుండడం అశ్చర్యంగా వుంది.

ఇండియన్ టీయొక్క నిజమయిన విలువను మనం గుర్తించేటట్లు చేయటానికి యీ “తేయాకు ఉద్యమము” బయలుదేరింది. కాబట్టి మీ ధర్మాన్ని మీరు నిగ్వర్తిస్తారని ఆశిస్తున్నాము. తేయాకు విషయంలో యెక్కువ శ్రద్ధ పుచ్చుకొని పనిచేయండి. “ఇండియనులకు యిండియన్ టీ” అని చెప్పడమే కాకుండా “ఏ సమయమైనా టీ త్రాగే సమయమే” అన్నసంగతిని జ్ఞాపకముంచుకోండి.

నయింటిఫిక్ బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంట్లు, శాసనసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే ప్రశంసించబడి, ఈ కంపెనీ గవర్న మెంటులో రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది నైంటిఫిక్

గోల్డు బాంగీల్సు కంపెనీ లిమిటెడ్

బ్రాంచి:—104, చైనాబజారు రోడ్డు,

హైదరాబాద్—43, బైరాగిమఠం వీధి, మద్రాసు.

ఒడలు నిగనిగ లాడుటకు

సుప్రసిద్ధమైన

కేరళ నబ్బులు

ఉపయోగింపును.

విల్లింగ్, చందన, వేప, మల్లె

మొదలైనవి.

కేరళ సోప్ ఇన్స్టిట్యూట్

కి లి కి ట్.

పి. కోదండరాం పిల్లై

(లేటు పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిళ్లైవారి కుమారులు)

1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతరగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిళ్లై భవనములు)

మీ భవనమును అలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసేయిత్తుము. నష్టకమైన పనితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపుడు.

పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎస్టేట్ నేడ్ వెస్టు; మద్రాసు.

మీ అచ్చ పనులయందు

మీకు కావలసినది అందచగుకూర్పులా? లేక చిన్న పనియైనను బాగుగ చేయుటయా? లేక సకాలమునకు ముద్రించి యిమ్మటయా? మీ అవసరములేవియైనను, మీ అచ్చ పనులను మేము చక్కగ చేయగలమని మీ అనుభవమే తెలియజేయగలదు. ఒకమారు పరీక్షింపుడు!

లో ధ్ర ము ద్ర కా ల య ము,

ఎగ్నూరు, తపాలపెట్టె 752, మద్రాసు.

భారతనారి ఆదర్శము

స్వామి వివేకానందగారు

జాతీయజీవనమును బ్రహ్మచర్యాదర్శమును ప్రతిష్ఠింప బూనుకొనినదో ప్రప్రథమమున వివాహమును పవిత్రవంతముగాను, నిచ్చేదరహితముగాను ఒనర్చవలెను. దీని సాయముననే మాతృపూజాసాధనము నొనర్చవలెను. రోమన్ క్యాథలిక్కులు, హిందువులు వివాహముయొక్క పవిత్రతను రక్షించి, దానిని తెంపకుండినవారగుట చేతనే శక్తిశాలురగు స్త్రీపురుషుల సృజింప గలిగిరి. అరబ్బుల దృష్ట్యావివాహ మొక బలవదధికారము. ఇప్తమువచ్చినప్పుడు దానికి తిలాంజలి నొసగవచ్చును. కాన బ్రహ్మచర్యాదర్శమును వారెందు కనుగొనజాలము. బౌద్ధమతము వివాహస్ఫురణ నందని జాతుల చేతబడుటచే ఆదేశీయుల యందింకను సన్యాసప్రహాసనము జరుగుచునేయున్నది. శక్తిశాలురగు కుమార బ్రహ్మచారి, బ్రహ్మచారిణు లుద్భవింపవలెనన్న జనసాధారణముయొక్క వైవాహిక జీవనమును పవిత్రతమ మొనరించుట ఆవశ్యకము.

వివాహవిషయమున భారతీయ పాశ్చాత్య ఆదర్శములు భిన్నములు. పాశ్చాత్యుల వివాహమన్న శాసనబంధము. భారతీయ దృష్టా వివాహమన్న భార్యాభర్తల కిర్మ్యరకు ఎడతెగని అనంత సంబంధమును

ఘట్టిల్లజేయు వ్యవస్థ. వారికిష్టముండనీ, ఉండకపోనీ రాబోవు జన్మలలో వారొండొరుల భార్యాభర్తలుగ పొందుదురు. వారొండొరులు వారివారికర్మల సగపాలు ననుభవింతురు. వారిలో నేయొకరైన వెనుకబడినచో, వెనుకబడినవారు సహధర్మిణి లేక సహధర్మి శబ్దవాచ్యులగు సంతవటకు ముందుననజీగినవారు వేచియుండవలసినదే.

భార్యయన హిందువులకు సహధర్మిణి. హైందవు డనేక ధర్మకార్యముల నొనర్పవలసియున్నాడు. భార్యలేనిదే అవిసాగవు. పురోహితుడు వారిర్వుర బంధించును. ఆస్తిలోనే వారు దేవాలయములను, పుణ్యక్షేత్రములను దర్శింతురు.

భారతీయ రమణులెట్లుండవలెను? సీత వారి ఆదర్శము. భారతీయుల చరిత్రలో నున్న యువతుల ఆదర్శములన్నియు సీత చరిత్రలో కేంద్రీకరింపబడినవి. సీతాదేవి ఆర్యావర్తమున వేలకొలది యేండ్లనుండి వనితలందరివలన పూజింపబడుచున్నది. మహామహిమమయియును సీత శుద్ధతకంటె శుద్ధురాలు. సహిష్ణుతయొక్క పరమాదర్శము. ఇట్టి సీత ఎప్పటికిని పూజలనందుచునే యుండగలదు. తిలమాత్రమైన చీకాకుపడక అట్టి దుఃఖమయజీవనమును

గృహ ల క్షి

గడపినట్టి సీత, ఆ ఆదర్శస్వభావురాలు, ఆసాధ్య, మనుష్యలోకమున కంతటికిని, ఒక్కమనుష్యలోకమునకే యననేల—దేవ లోకమునకుగూడ ఆదర్శనీయురాలు. సీత ఆచంద్రతారార్కము మన జాతీయదేవ తయై నెగడగలదు. ఆపెవృత్తాంతము మన కందఱికిని దెలిసినదే కాన దానిని వివరించుట అనావశ్యకము. మన పురాణము లన్నియు వివక్షములై పోవచ్చును, మన వాదమేలు పైమైపోవచ్చును, మన సంస్కృత భాష కాలస్రోతమునబడి అంతర్హితమై పోవచ్చును కాని భారతదేశమున గ్రామ్య భాషను మాట్లాడు నల్లరైదుగురు హైందవులున్నను సీతయొక్క చరిత్ర నిల్చియుండును. సీతయొక్క చరిత్ర మనకు అస్థి మజ్జాగతమైనది. ప్రతి హిందూనారియొక్క రక్తమున సీత ప్రవేశించియున్నది. మనము సీతయొక్క బిడ్డలము. ప్రస్తుతము నారీ గణమును ఆధునిక భావములతో తయారు చేయుటకుగాను ఒనర్చబడు యత్నములన్నియు,—వాటి మధ్య సీతయొక్క ఆదర్శము లేనియెడల—నిష్ఫలములగును. భారతీయ యువతీమణులెల్లరు సీత నాదర్శముగా గైకొని ఆపెఅడుగుల జాడ ననుసరించుచు తమ ఔన్నత్యము కొరకు పాటుబడవలెను. ఇదొక్కటే వారి ఉన్నతికగు మార్గము.

భారతదేశమున బాలబాలికలు సీతాదేవిని పూజింతురు. ముఖ్యముగా బ్రతి బాలికయు ఒనర్చితిరును. భారతీయ రమణుల తీవ్రవాంఛ—సీతవలె కావలెనని,

ఆయమయొక్క విశుద్ధస్వభావమును, పతి పాతివ్రత్యమును అన్నిటిని సహింపగల ఓరిమిని బడయవలెనని. ఈ విషయముల నాలోచించునప్పుడు భారతీయ, పాశ్చాత్య ఆదర్శముల తారతమ్యమును తేలికగనే గ్రహింపగలరు. భారతీయునకు సీత సహిష్ణుతయొక్క పరమాదర్శము. పాశ్చాత్య దేశము లనునుకదా—‘కర్మ నొనర్చుము, ఒనర్చి నీశక్తి చూపింపుము’ భారతమనును కదా—‘కష్టదుఃఖములను సహించి నీ శక్తిని ప్రదర్శింపుము.’ మనుష్యు డెంతగ అధికసంపదల పొందగలడో పాశ్చాత్యులు చూపినారు; మనుష్యు డెంతగ అల్పపరిమాణ విషయములతో జీవితమును గడప గలడో భారతీయులు చూపినారు. ఈ రెండు ఆదర్శములు ఒకేభావముయొక్క చరమసీమ. సీతాదేవి భారతీయభావముల ప్రతినిధి స్వరూపము, రూపుదాల్చిన భారత మాత. సీత యను నాపె వాస్తవముగనుం డెనా, సీతాదేవి కథ చారిత్రకమా అను విషయము గుఱించి కాదు మేము చర్చించునది. కాని, సీతాదేవి ఉపాఖ్యానమున ప్రదర్శింపబడిన ఆదర్శ మింకను భారతదేశమున నిల్చియున్నదని మే మెరుంగుదుము. సీతాదేవి ఆదర్శము భారతదేశము సంభటిని ఆచ్ఛన్న మొనరించినది. ఇది జాతీయజీవనమున జాతీయొక్క సరనరమున ప్రతిరక్తబిందువున ప్రవేశించినట్లు మరే పౌరాణిక ఉపాఖ్యానము ప్రవేశించలేదు. సీతనామము శుభమును, విశుద్ధమును

పుణ్యమును అగు దానియొక్క పరిచయ వాచకము. మన మేరీతిగ నారీజాతిని గౌరవించునది, ఆదరించునది సీతాశబ్దమున నభిహితమైయున్నది. ఆశీర్వదించినప్పుడు 'సీతామ్మవారివలె కమ్ము' అందుము. భారతీయ నారులు తమ్ము సహిష్ణుతామూర్తియు, పతిపరాయణయు, విశుద్ధస్వభావురాలును, రామభార్యయునగు సీతయొక్క సంతానముగా భావించురు. ఆయను అన్నికష్టముల సహించినది గాని రాముని పల్లెత్తుమూలైన అనలేదు. ఈ దుఃఖకష్టముల సహించుట కర్తవ్యముగా భావించిన దా బిడ్డ; చలింపక, శాంతముగ అన్నిటిని సహించినది. ఆపె వనవాస మెంత ఘోరమైనదో, విచారశూన్యమైనదో ఆలోచింపుడు—కాని, ఆపె హృదయమున విసుగు ప్రవేశింపలేదు. ఇట్టి తితిక్షయే భారతదేశముయొక్క విశేషము. బుద్ధభగవానుడు పల్కి యున్నాడు: — 'దెబ్బకు దెబ్బనిచ్చిన దానివలన నగున దేమియులేదు. కేవలము జగత్తున మరొక పాపము హెచ్చుటలేదు.' ఈ విశేషభావము సీతయొక్క ప్రకృతిలోనేయున్నది. అన్యాయ ప్రతీకారచింత ఆపెయెడలో ప్రవేశింపలేదు.

భారతదేశమున ప్రతిబాలికకు సావిత్రివలె పతివ్రతయగునట్లు ఉపదేశ మియ్యబడును. ఆపె ప్రేమ ముందు మృత్యువు జయింపబడెను. ఆపె తన ప్రేమబలమున యమునినుండి తన భర్తను పొందగలిగెను.

*

*

*

హిందూమతము మానవునికొఱకు నిర్దేశించు ఏకమాత్ర కర్తవ్యము—ఒక్కటే—అనిత్యతయందు నిత్యవస్తు సాక్షాత్కార ప్రయత్నము; కాని, దీనిని సాధించుటకు గాను ఒకేమార్గమును సూచింప సాహసింపదు. వివాహము, బ్రహ్మచర్యము, మంచి చెడుగు, విద్యమూర్ఖత్వము,—ఏ విషయమైన కానీ, చరము లక్ష్యమునకు గొనిపోవ సాయపడును. మహా భారత మందలి ఆతరుణయోగి కథ—క్రోధానలమున పక్షుల భస్మమొనరించి, పతివ్రత, ధర్మవ్యాధులకడ నుపదేశమంది సాధననొనర్చి తత్వజ్ఞానము నందినవాని కథ—గుర్తునకు దెచ్చుకొనుడు.

*

*

*

ఈదేశమున పురుషుడు స్త్రీలయెడ నిట్టి భేదబుద్ధి నెందులకు వహించినాడో తెలిసికొనజాలము. మఱి, వేదాంతశాస్త్రము వచించుచున్నది కదా, ఒకా చిత్ వస్తువు సర్వభూతముల వెలయుచున్నదని. మీరు స్త్రీనిందనే ఒనర్చుచున్నారు. కాని, వారి మంచికై ఏమొనర్చితిరో చెప్పుడు. స్మృతులను వ్రాసి, నియమముల బద్ధమొనర్చి పురుషులు స్త్రీలను సంతానోత్పాదనాయంత్రములుగా మార్చివైచినారు. మహామాయ (జగన్మాత)యొక్క ప్రత్యక్ష విగ్రహములగు వీరిని పైకి తీసుకొనిరానిచో మికితర మార్గమున్నదా? ఏ శాస్త్రమందైన యువతులు భక్తిజ్ఞానముల కధికారి

ఋతు కాజాలరని న్రాయబడియున్నదా? బ్రాహ్మణులు తదితరజాతులవారు వేదపాఠా నర్హులని వచించినప్పడే భారతదేశమునకు పరిసము సంభవించెను; అప్పుడే స్త్రీల వేదాధికారమునుగూడ లాగికొనిరి. వేద కాలమున, ఉపనిషత్తుల కాలమున, మైత్రేయి, గార్గి, ప్రభృతులగు స్త్రీలు బ్రహ్మవిచారమున పురుషులతో సమానముగ నిలబడ గలిగియుండిరి. వేలకొలది వేదజ్ఞులున్న సభలోలేచి, గార్గి యాజ్ఞవల్క్యుని బ్రహ్మవిచారమున కాహ్వానించి నది. ఒకప్పుడు వీరికీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాధికారమున్న ఇప్పుడుమటుకెందులకుండ గూడదు? ఒకప్పుడు జరిగినది మరొకప్పుడు జరుగవచ్చును. ఇయ్యది చరిత్రప్రసిద్ధము.

పరబ్రహ్మతత్వమున లింగభేదములేదు. మనస్సు బహిర్ముఖమై యున్నప్పుడు లింగభేదము కన్పట్టును. మనస్సంతర్ముఖమైన లింగభేదము తొలగిపోవును. తుదికు సమరస బ్రహ్మతత్వమున మనస్సు ముచిగినప్పుడీ పుంస్త్రీ భేదజ్ఞానము సంపూర్ణముగా సంతర్హితమై పోవును. మేము శ్రీరామకృష్ణుని

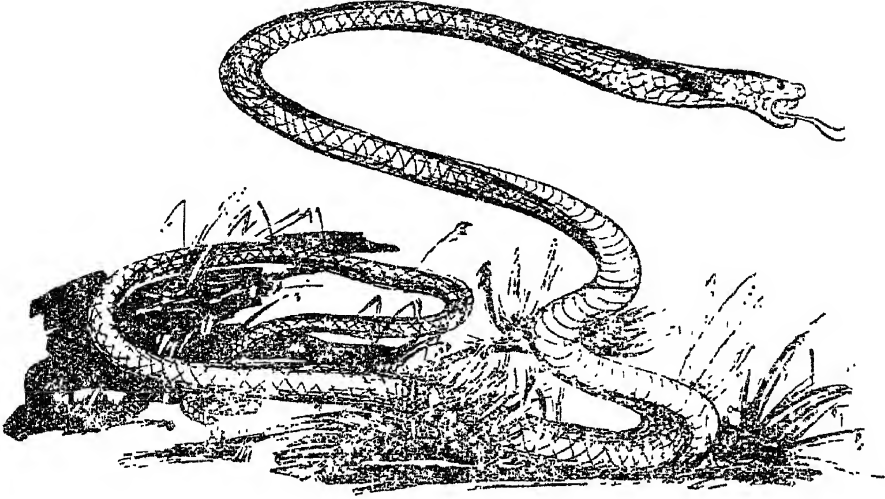
యందీవిషయమును ప్రత్యక్షముగా గాంచి తిమి. అందువలననే, బయటికి భేదమున్నప్పటికి స్వరూపత, ఎట్టిభేదమును లేదని వదించుచున్నాను. పురుషుడు బ్రహ్మజ్ఞుడన గలిగినచో స్త్రీమటు కెందులకు కాజాలదు? సర్వానిభాసాత్మకమగు ఆత్మతత్వమును ప్రత్యక్షమొనర్చుకొన గలిగినప్పుడీ లింగభేదము అంతర్హితమైపోవును. శ్రీరామకృష్ణునికి స్త్రీయన్నమాత్రముననే మాతృబుద్ధి సజాతిదైనగానీ ఎట్టిదైనగానీ.

* * *

పురుషుని కవసరమైనట్లే, యువతులకుఁ గూడ బ్రహ్మచర్య మత్యంతావశ్యకము. పూర్ణయోగి కావలెనన్న లింగాభిమానమును త్యజింపవలెను. ఆత్మకు లింగభేదము లేదు, అగుచో నయ్యది తన్నుదా లింగాభిమానమునుచహించి కలుషత మొనర్చుకొనుటా? స్త్రీపుంభేదము ఆత్మయందారోపింపబడిన భ్రమమాత్రమే—శరీరవిషయమునగూడ నియ్యది సత్యము.

(అనువాదకుడు: శ్రీ పూర్ణానంద)

నల్ల త్రాచు

కాటువేసి విషము క్రిక్కేనా

యింక నా విషానికి విరుగుడు లేదు.

నల్ల త్రాచువంటిదే—మానవునకు నిరుత్సాహము కలిగించు నీరసము.

త్రాచు విషమునకు తిరుగులేకున్న లేకపోవచ్చు

గాని మానవుని నీరసమునకు—నిస్సత్తువకు

అదృష్టవశాత్తు విరుగుడు వున్నది.

అది అమృత సేవసము.

మానవుని ఆవరించు నిస్సత్తువను పారద్రోలి

ఉష్ణరక్తమును జీవితోత్సాహము నిచ్చునది

“ అ మృ త ”

కేసరికుటీరం — మద్రాసు

ఏజంట్లు : శీతారాం జనరల్ స్టోర్స్ — బెజవాడ

నేను అత్తవారింటికివచ్చాను. అప్పట్లో నేను చాలా తెలివితక్కువగా ఉండేవాన్ని. బట్టలు ధరించడం ఎలాగో ఒకరితో మాట్లాడటం ఎలాగోకూడ బొత్తిగా నాకు తెలిసేదికాదు. తలఎత్తి ఎవరితోనూ మాట్లాడలేక పోతూవుండేవాన్ని. కండ్లు వాటంతట ఆనేవాలిపోతూఉండేవి. ఎవరిదగ్గరకైనా వెళ్లాలంటే సిగ్గుగాఉండేది. శ్రీలఎదుటకైనా సరే మునుగులేనిదే వెళ్లడానికి సందేహంగా ఉండేది. నేను కొద్దిగా హిందీ చదువుకున్నాను. కాని నవలలు నాటకాలు అంటే నాకు ఇష్టంవుండేదికాదు. అవకాశం దొరికి నప్పుడల్లా రామాయణం చదువుతూఉండేవాన్ని. రామాయణం అంటే నాకు చాలాఇష్టం. దాన్ని మనుష్యులు వ్రాశారనుకోను. దేవతలువ్రాశారని నా నమ్మకం. నేను ఇంట్లో ఏదోఒక పనిచేస్తూఉంటాను. ఏమీ పనిలేకపోతే రాత్తుం ఒడుకుతూఉంటాను.

మా అత్తగారంటే నాకు చాలభయం. ఒకరోజున పప్పులో ఉప్పు ఎక్కువయింది. మా మామగారు భోంచేస్తూ ఉప్పు కొంచెంఅంచనాగావెయ్యమన్నారు. ఇంతకంటే వారు ఏమీ అనలేదు. ఆమాట విన్నానే నాహృదయం కంపించిపోయింది. ఆ మాటకంటే నన్ను వేధించే దింకొకటి లేదనుకున్నాను. కాని నా తెలివితక్కువతనం మా బాబుజీకిఅనగా నాభర్తకు ఇష్టం ఉండేదికాదు. వారు వకీలుపని చేస్తూఉండే వారు. మంచిమంచి డిగ్రీలుకూడ పొందారు. వారు నన్ను ప్రేమిస్తూఉండేవారు. కాని ఆప్రేమలో దయ ఎక్కువకనిపిస్తూఉండేది. శ్రీల ఆచారాలు వారివిద్య పెద్దదైన విషయాల్లో వారు చాలా ఉదారులు. ఆకారణంచేత నా పదతులుమంచి వారు చాల విచారిస్తూవుండేవారు. వాలో మాట్లాడుతూవుంటే వాలో ఏమీ అనడంగాఉండేదికాదు. నిద్రవస్తే

ఏదైన ఇంగ్లీషుపుస్తకం చదువుతుంటే ఏం చదువు తున్నారు అని నేను అడిగినప్పుడు నావంక దయతో చూస్తూ “ఏమిచెప్పను? నీకు ఏమి తెలుస్తుంది” అంటూ ఉండేవారు. నా అసమర్థతకు సిగ్గుపడేవాన్ని. “ఇలాంటి విద్వాంసునకు నేను తగను” అనుకునేదాన్ని. కాని బాబుజీ నన్ను ఎప్పుడు నిరాశపరచగా కూడ లేదు.

ఒకరోజున సాయంత్రం రామాయణం చదువుతూ వున్నాను. దానిలో భరతుడు రాముని వెదుక్కుంటూ బయలుదేరాడు. అతని కరుణాక్రందన ఘట్టం చదువుతూవుంటే నా హృదయం దుఃఖంతో నిండి పోయికళ్లనుండి నీళ్లు ప్రవహిస్తున్నాయి. దుఃఖంపొంగి వస్తుంది. ఇంతలో బాబూజీ గదిలోపలికి వచ్చారు. నేను వెంటనే పుస్తకం మూసివేశాను. వారిఎదుట నా తెలివితెక్కువతనాన్నికప్పిపుచ్చాలనిప్రయత్నించాను. కాని వారు పుస్తకాన్ని చూచారు. రామాయణమా అన్నారు. నేను అపరాధినివలె తలవంచుకొని ఆవునన్నాను. పుస్తకము చాల మంచిభావములతో నిండియున్నది కాని మానవస్వభావము ఆ గ్రంథంలో అంతబాగా చూపించలేదు. ఇంగ్లీషు లేఖకులు ఫ్రెంచి లేఖకులు అలా చూపిస్తారు. నీకు ఈసంగతులు తెలియ వన్నారు. ప్రస్తుతం ఇంగ్లండులో స్వాభావికత ఉంటుంది. వారుకాలానుసారంగా కథలు వ్రాస్తారు. వాటిని చదువుతూవుంటే చాలాఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. మానకపులు అడుగడుగునకు ధర్మములు నీతులును భోధిస్తూవుంటారు. అందుచేత అప్పుడప్పుడు వారి భావములందు అస్వాభావికత వస్తూవుంటుంది.

ఈలోపే రామాయణములో కూడా వున్నది. బాబూజీమాటల్లో అర్థం నాకేమీ తెలియలేదు. నాకు రామాయణం చాలా బాగుంటుంది. ఇంగ్లీషుపుస్త

కాలు నాకు యెలా తెలుస్తాయి అన్నాను. “ఏమీ కష్టంలేదు. ప్రతిరోజూ ఒకగంట చదివినట్లయితే కావలసినంత యోగ్యత సంపాదించుకోవచ్చు. నీవు నామాటే విన్ను. ఎంతచెప్పినా నాదగ్గర నీకు సిగ్గే పోదు, ఎంత చెప్పినా ప్రయోజనంలేదు. కొంచెం శుభ్రంగాఉండు. పరమాత్ముడు మనకు సౌందర్యాన్ని ఇచ్చాడు. దానిని మనం శృంగారించుకొని వృద్ధి పొందించుకోవాలి. కాని నీదృష్టిలో నాటికి నీవు యోగ్యత యియ్యడంలేదు. కురూపియైన భర్తవద్ద ఎలాఉంటేనేమి అనుకుంటావు. నీవు నాకు బూత్కారంగా వైరాగ్యం నేర్పాలనుకుంటున్నావు. నేను రాత్రింబగళ్లు కష్టపడి సంపాదిస్తున్నాను. నాకోరిక ఏమిటంటే ఆద్రవ్యాన్ని నీవు చక్కగా విని యోగించాలి. కాని నీతెలివితక్కువతనం పురాతనపు అభిప్రాయాలు నాకస్తాన్నంతాను వ్యర్థంచేస్తున్నాయి. స్త్రీలు కేవలం వంటచేయడానికి, పతిపూజ చేయటానికి, ఏకాదశీవ్రతాలు చేయటానికి కాదు. వారి జీవితాభిప్రాయాలు చాలాగొప్పవి. వారు పురుషుల సామాజికవిషయములందు, మానసికవిషయములందు సమానరూపంగా భాగాలను తీసుకొనడానికి అధికారిణులు. వారికి పురుషులవలె స్వతంత్రంగా ఉండటానికికూడా అధికారంఉంది. నాకు నీ ఆమాయ కత్వం చూస్తే చాలకష్టంగాఉంది. స్త్రీ పురుషుని అర్థాంగి. కాని నీవు నన్ను మానసికంగాగాని సామాజికంగాని ఏవిధంగాకూడ సంతోషపెట్టలేకుండా వున్నావు. నా ఆచారాలు విచారాలు ధర్మాలు వేరు. నీ ఆచారాలు నీధర్మాలు వేరు. జీవితంలో ఏపనిలోను నాకు నీవల్ల యేనిధంగాకూడ సహాయం లేదు ఏమైన ఆలోచిస్తున్నావా? నా జీవితం ఏవిధంగా నాశనం అవుతుందో అన్నారు.

బాబూజీ చెప్పినమాటలు యధార్థము. నేను వారిమెడలో ఒక ఇరుపగులునులాగా ఉన్నాను. ఆరోజునుండి నేను వారుచెప్పినప్రకారము నడచుకోటానికి ప్రతిజ్ఞచేసుకున్నాను.

౨

మంచిమంచిబట్టలు కట్టుకోవడమన్నా నగలు సింగారించు కొనడమన్నా నాకు యిష్టంలేదని ఎలా చెప్పగలను. ప్రపంచంలో ప్రతిస్త్రీకి ఈకోరిక ఉంటుంది. బాలకునిదగ్గరనుండి వృద్ధులవరకూగల ప్రతివ్యక్తికి సింగారించుకోవడమంటే సరదాగా వుంటుంది. అందులో నేను యావతిని, మాకన్నవారింట్లో చేతిమీదవదకిన మోటుదుస్తులు వేసుకోడం అలవాటు. మాఅమ్మ నాయనమ్మ స్వయంగా రాట్నంవదకి నూలుతీస్తారు. సాలెవానిచేత బట్టలు నేయిస్తారు. అందుచేత బయట బట్టచాల తక్కువగా కొంటాము. నేను ఎప్పుడైనా సన్నచీర కట్టుకున్నా, శృంగారించుకున్నా, పెద్దఇంటిబిడ్డలకు తగదని వెంటనే మాఅమ్మ కోప్పడుతూవుండేది. ఎప్పుడైనా అద్దంలో ముఖంచూచుకున్నాకూడా ఆమెకు చాలా కోపంగా ఉండేది. కాని బాబూజీ పట్టుదలవలన నా సందేహం లన్నీపోతున్నాయి. నాఅత్తగారు ఆడు బిడ్డలు నాముస్తాబునుచూచి మండిపడుతూవుండేవారు. కాని ఇప్పుడు నాకు వారంటే లెక్కలేదు. బాబూజీ ప్రేమకు పాత్రముకావడమే - ఆయనను సుఖపెట్టడమే నాఉద్దేశము. ఇప్పుడు ఆయన అభిప్రాయాలకు నాఅభిప్రాయాలకు సామ్యం కుదురుతున్నది. ఇప్పుడాయన చాల ప్రసన్నులుగాఉంటున్నారు. నాకోసం ఫేవర్ సీరెలు, అందమగుజాకట్టు, మెరుస్తూ ఉండే స్లిప్పర్లు తెస్తూవున్నారు. కాని ఈవస్తువులను ధరించి ఎవరియెదుటకు పోయేదాన్ని కాను. ఈవస్త్రములు కేవలం ఆయనఎదుటే ధరిస్తూ ఉండేదాన్ని. నన్ను చూస్తే మావారికి చాల సంతోషంగాఉండేది. స్త్రీ తనభర్తను ప్రసన్నునిచేయుటకు ఏమిచేయదు? ఇప్పుడు నాకు యింటిపనులు చేయుటఅంటే ఆసత్గింది. కాలముఅంతా సింగారించుకొనడముతోను, పుస్తకాలు చదువుటతోను గడచిపోతూంది. నాకు పుస్తకాలంటే ప్రేమ ఎక్కువయింది.

గృహలక్ష్మి

నేటివరకు నా అత్తమామలను గౌరవించుతూ వుండేదాన్ని. బూట్లు, గౌను వేసుకొని వారిఎదుటకు వెళ్ళడానికి నాకు సాహసం ఉండేదిగాదు. నాభర్త వందలకొలది రూపాయలు సంపాదిస్తూవుంటే నేను ఇంట్లో దాసిలాగా ఎందుకుండాలని అనుకున్నాను. నాకోరికప్రకారం చెయ్యాలనుకున్న పని చేస్తాను లేక పోతే లేదు. నాకు ఆహ్లాపించేవారు ఎవరు? నాకు ఆత్మాభిమానం వృద్ధి అయింది. అత్తగారు ఇంట్లో నాకు ఏదయిన పనిచేయమని చెప్పినట్లయితే మహా విసుక్కుంటూ ఉండేదాన్ని. ఒకరోజున ఉదయం ఫలహారం తయారుచేయమన్నారు. నేను వినిన నట్లుగా వెళ్లిపోయాను. ఆమె కొంచెము సేపటివరకు నాకోసం యెదురుచూచింది. నేను గదిలోనుండి రాక పోయేటప్పటికి ఆమెకు కోపంవచ్చింది. ఆమెది సహజంగా కోపస్వభావం. కొంచెముమాటనుకూడ పెద్దదిచేసి అల్లరిచేస్తుంది. ఆమె కేవలం నన్ను దాసిలాగా చూచేది. తనకుమార్తెలను చాలా ఆదరంగా చూచేది. ఆమె రుసరుసలాడుతూ గదితలుపు దగ్గరకు వచ్చి ఫలహారం తయారుచేశావా అని అడిగింది. ఇప్పుడు అవకాశంలేదని జవాబు చెప్పాను.

“పనిచెయ్యకుండా కూర్చోనుంటే నీపనా? ఏమిటా గర్వం. నా భర్త సంపాదిస్తూంటే నేను పని ఎందుకు చెయ్యాలనుకుంటున్నావా? నీభర్త లక్షలు సంపాదించినాసరే ఇంట్లో అధికారం నాదే. వాడు నాబుగువైసాలు సంపాదించటం ప్రారంభించాడు. నీవు రాణిగారులాగు తయ్యారవ్వాలనుకుంటున్నావు. కాని వానిని పెంచి పెద్దవానిని చేసినప్పుడు నీవు రాలేదు. నేనే వానికి విద్యాబుద్ధులుచెప్పించి యోగ్యుణ్ణిచేశాను. ఏమివేమిలు. నిన్న దిగావోలేదో అప్పుడే నెత్తిమీద కూర్చోవాలనా ఆలోచన?” అని విదలించింది. నేను ఏడవటం మొదలుపెట్టాను. నోటినుంచి ఒక్కమాటైనా రాలేదు. బాబూజీ ఆసమయంలో మేడమీదగదిలో కూర్చోని చదువు

కుంటున్నారు. ఈపోట్లాటంతా వారు విన్నారు. వారికి చాల కష్టంకలిగింది. రాత్రి గదిలోకిరాగానే “అమ్మ కోపం ఆ దురుసుతనమూ చూచావా, ఈలాంటి స్త్రీలవలననే స్త్రీలకు తమ జీవితములు పర్వతాల్లా గతొస్తూవున్నాయి. హృదయములో ఎంత వేదన కలుగుచున్నదో తెలుసుకొనుట కష్టం జీవితమే బరువైపోతుంది. ఎలాగంటే నిరంప్రకాశము, వాయువు లేనిచెట్టు ఎలా ఎండిపోతాయో అలాగే మనుష్యుల ఆత్మోన్నతికూడ అగిపోతూవున్నది. ఆమెకుమార్తెజ్ఞి అవటంచేత ఆమెఎదుట యేమీ మాట్లాడలేను. నామీదకూడ ఆమెకు చాల అధిక రంఉంది. కాబట్టి ఆమెకు విరుద్ధంగా మాట్లాడటం చాలసిగ్గు అస్మత్ స్వభావం మార్పుచెందదు. ఆమె తిట్టినట్లుపడుటమా లేక రెండవదారి చూచుకోవటమా. చెప్పి నీ యభిప్రాయం.” అన్నారాయన.

నేను జగుస్తూ మీయిష్టంయేలాగో అలాగే చేస్తాను అన్నాను. నేను ఇక నుండి చదువను, గ్రామము. అత్తగారి ఇష్టప్రకారమే చేస్తాను. చదివి చేసేది ఏముంది అన్నాను.

“నీవు చదువుమానడం నాకు ఇష్టంలేదు. నిన్న నాగరికత గలదానినిగా, విద్యావతిగా చేయడం నాకు ఇష్టం. ఇవే అమ్మకు చాలకష్టం కలుగజేస్తూ వున్నాయి. కాబట్టి వేరేపూర్వో ఉందాం. ఒకటి పనికూడా ఇక్కడ దొరకటం లేదు” అన్నారు. నేను వారికి ఏమీ విరుద్ధముగా చెప్పలేదు. కాని వంటరిగా వుండాలని భయపడ్డాను. అయినా అక్కడ స్వతంత్రంగా వుండవచ్చునుగదా అని సంతోషించాను.

3

ఆరోజునుండి అత్తగారు నాతో మాట్లాడటం మానేశారు. ఇరుగుపొరుగువారిఎదుట, అడుబిడ్డల యెవట, నన్ను పరిహాసంచేస్తూవుండేవారు. ఆమెమీద ఉన్న గౌరవం తగ్గింది. నేను మా ఆయునమీద ఏదో మోహనమంత్రం ప్రయోగించానట. అది నాదోషం.

భాద్రపద మాసము. జన్మాష్టమి వచ్చింది. ఇంట్లోవారంతా పూజచేసుకున్నారు. నేనుకూడ యథావిధిగా పూజచేశాను. కామూర్జీ జననం రాత్రి పన్నెండు గంటలకు అయిందట. మేమంతా కూర్చోని పాడుకుంటున్నాం. బాబూజీకి యివన్నీ గిట్టవు. వారు పండుగతోజూన రంగుదగ్గరకుకూడా రారు. పాడటం, వాయిదాటం సంగతి చెప్పనే అక్కర్లేదు. రాత్రి ఒంటిగంటకు వారి గదిలోకి వెళ్లాను. వారు నాకు నచ్చజెప్పటం మొదలెట్టారు. “ఈవిధంగా శరీరాన్ని కష్టపెడితే లాభం ఏమిటి? కృష్ణుడు మహా పురుషుడే. కాబట్టి పూజచేయుట మనకు కర్తవ్యము. కాని ఈ తాళాలు, మేళాలువల్ల లాభం యేమిటి? యిదియంతా మోసం. వట్టి బాహ్యోదంబరం” అన్నారు.

బాబూజీ స్వయంగా ఈ మార్గాన్నే అనుసరిస్తూ ఉండేవారు. వారు భగవద్గీతను చాల ప్రశంసిస్తారు. కాని ఎప్పుడూ చదువరు. హిందూధర్మాలంటే వారికి చాల ఇష్టం కాని సమయానుకూలంగా ప్రవర్తించరు. భారతదేశం చెడిపోడానికి వేదాంతమే ముఖ్యకారణం అని అంటూ ఉండేవారు. ప్రపంచంలో ఉండే ప్రతిపదార్థాన్ని తుచ్ఛంగా చూస్తూంటే మనం అనుభవించేది ఏమిటి? ఎల్లప్పుడు నోరు మూసుకొని కూర్చుంటే మన నిర్వాహం ఎలా జరుగుతుంది?

ఆసమయంలో వాటికి సమాధానం ఇచ్చే శక్తి నాదగ్గర ఎక్కడున్నది? వారు యూగోపియనుల నాగరికతప్రకారం మాట్లాడుతున్నారనుకున్నాను.

౪

కొన్ని దినములు జరిగిన తరువాత మేము అలహాబాదు వెళ్లాము. రెండంతస్తులమేడ అద్దకు తీసుకున్నాము. ఆమేడ బాగా అలంకరించివుంది. మాకు విదుగురు నౌకర్లు—ఇద్దరు స్త్రీలు, ఇద్దరు పురుషులు. ఒకడు వంటవాడు. నాకు ఇంటిపనులతో ఎట్టి సంబంధములేదు. నవలలు చదువుకుంటూ కూర్చునే

దాన్ని. భోజనం బల్లమీదికే వస్తూవుండేది. బాబుజీ చాల ఇష్టంగా భోంచేస్తూవుంటున్నారు. మొదట నాకు సిగ్గు కలిగింది. కాని నెమ్మది నెమ్మదిగా నేను కూడా బల్లమీదనే భోజనంచేయటం మొదలు పెట్టాను. మాకు ఒక అందమైన బండికూడావుంది. ఇప్పుడు మేము పది అడుగులుకూడా నడవటంలేదు. ఎక్కడికైనా వెళ్లాలింటంటే బండి హాజర్. మావారు ఇదే ఫేషన్ అనేవారు.

మావారి రాబడి ఇప్పుడు చాల తక్కువయింది. ఆ పన్నుడప్పుడు వారు చింత వుండటం చూస్తూవున్నాను. ఆదాయం తగ్గినప్పుడు వ్యయం తగ్గించుకుందామని, చిన్నిఇంట్లో ఉందామని, ఇద్దరు నౌకర్లు చాలని చెప్పాను. కాని బాబుజీ నవ్వుతూ చెబుతూ ఉండేవారు: “నేను నా దారిద్ర్యాన్ని స్వయంగా ఎందుకు డప్పుజేసుకోవాలి. దరిద్రతను చాటాలి. మనము బీదవామని మరచిపో. మళ్ళీ లక్షి స్వయంగా మనవద్దకు పరుగెత్తుకొని వస్తుంది. ఎక్కువగా ఖర్చుచేయుట ద్రవ్యపార్జనకు మొదటిమెట్టు. ఇందు వలన మనలో గుప్తముగావున్న శక్తులు వికసిస్తాయి” అని అన్నారు.

మాకు ఖర్చు దినదినము వృద్ధిఅవుతువుంది. మేము వారమునకు మాడుసార్లు సినిమా చూస్తూవున్నాము. వారానికి ఒక్కసారి తప్పకుండా మిత్రులకు విందు చేస్తూవున్నాము. జీవితంలో ఇలాంటి సుఖాలు అనుభవించటమే లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాము. ఈశ్వరుడు మనకు మంచి వస్తువులు అనుభవించటానికి ఇచ్చాడు. వానిని అనుభవించుటే ఈశ్వరుని ఆరాధించటం. ఒక క్రిష్టియన్ లేడీ చదువు చెప్పటకు సంగీతం నేర్పుటకు వస్తూవుండేది. ఇంట్లో ఒక పియానోకూడా హాజరయింది. ఈ ఆనందంలోపడి రామాయణం మరి భక్తమాల చదవటం మర్చిపోయాను. ఆపుస్తకాలంటే నాకు వినుగు, ద్వేషం. దేవతలమీద విశ్వాసం తగ్గిపోయింది.

గృహలక్ష్మి

సెమ్మది సెమ్మదిగా పెద్దవారితో నేను హామీ చేయటం మొదలుపెట్టాను. ఇది ఒక క్రొత్తసాపైటీ. వీరి ప్రవర్తనలు, ఆహారవిహారాలు నాకు చాల క్రొత్తగా కనిపించాయి. సెమ్మల్లో కాకివలె నేను ఈ సాపైటీలో కనిపిస్తున్నాను. ఈలేడీలు సినిమాలను గురించి, అప్పడప్పడు పత్రికలను గురించి, మంచి మంచి లేఖలను గురించి మాట్లాడుతూవుండేవారు. వాళ్లయొక్క చాతుర్యం, బుద్ధితీవ్రత చూస్తే నాకు చాల ఆశ్చర్యంగా ఉండేది. వారు మనుగులేకుండగనే బయటకు వచ్చేవారు. వారి సాహసానికి నేను చకితురాలనయ్యేదాన్ని. వారు నన్నుగూడ తమ వెంట తీసుకొని వెళ్లుటకు ప్రయత్నించారు. కాని నేను సిగ్గుచేతనే వెళ్లేదాన్ని కాను. నేను వారి ముఖములలో ఎప్పుడు విచారం చూడలేదు. మిస్టర్ దాను నకు చాల జబ్బుగా ఉంది; కాని మిసెస్ దాను మొగముమీద చింతలేఖ కనిపించలేదు. మిస్టర్ బాగ్ డీ క్షయరోగముతో హాస్పిటలులో ఉన్నాడు. కాని మిసెస్ బాగ్ డీ నిత్యము టెన్నిస్ ఆడుటకు వస్తావుంది. ఈ లేడీల ప్రవర్తనలలో ఒక ఆకర్షణ క్తి ఉంది. అది నన్ను ఈడ్చుకొనిపోతూవుంది. వారు ఇంగ్లీషులో మాట్లాడుతూవుంటే కేవలం దేవతలే అనుకుంటూవుండేదాన్ని. నేను ఈలోటును పూర్తి చేయటానికి ప్రయత్నం చేస్తూవుండేదాన్ని.

బాబూజీ మొదటనుండి చాలా ఆదరంగా చూచారు. నన్ను ఎల్లప్పుడు డియర్, డార్లింగ్ మొదలగు నామములతో పిలుస్తూ ఉండేవారు. నాకు ఆమాటలనుండు డాంబికం కనిపిస్తూవుండేది. ఆ మాటలు హృదయమునుండి గాక నాలుకచివరనుండి వస్తున్నాయని తలచేదాన్ని. చాల ఆశ్చర్యకరమైన విషయమేమంటే ఆయనగారిమీద మొదట నాకున్న ప్రేమ యిప్పుడు లేదు. ఇప్పుడు వారికి తలనొప్పివస్తే నా హృదయానికి ఏమీ బాధకలగటంలేదు. నాకు ఆత్మగౌరవం హెచ్చుసాగింది. ఇప్పుడు నేను

దినమంతా సింగారిండుకోటలోనే గడుపుతున్నాను. ఇదే ప్రపంచంలో ముఖ్యకర్తవ్య మనుకున్నాను. నా సౌందర్యాన్ని చూచుకొంటే నాకు గర్వం ఎక్కువయింది. నేను యితరులకోసం గాక నాకోసం బ్రతకాలి అనుకున్నాను. త్యాగం, సేవ మొదలగు భావాలు నా హృదయంనుండి లుప్తమయ్యాయి.

నేను ఇప్పుడుకూడ పరదాలోపలనే వుంటున్నాను. కాని ఇతరులు నా సౌందర్యాన్ని పొగడుతూ వుంటే వినాలని నా హృదయం చాలా తహతహ పడుతూంది. ఒకరోజున మిస్టర్ దాను చాలమంది సభ్యులు, బాబూజీ అంతాకలసి కూర్చున్నారు. నాకూ, వారికీ మధ్య ఒక పరదా అడ్డు. మావాటి నన్ను ఆ సభ్యులకు చూపించాలని వుండేది. కాని సిగ్గుపడతానని ఊరుకునేవారు. తమ మిత్రులు నన్ను చూడగలండులకు ఒక పని మిషగా పెట్టుకొని మాటి మాటికి నన్ను పరదాదగ్గరకు పిలుస్తూ ఉండేవారు. కొన్ని దినాలకు నా పరదా అదృశ్యమయింది. అలనాబాదు వచ్చి రెండు సంవత్సరాలు గడిచింది. పరదాలేకుండగనే మావారితో షికారుకు వెళు తున్నాను. మైరు అయినతరువాత టెన్నిస్ వచ్చింది. మొదట టెన్నిస్, క్లబ్బు. ఆపీ తమాషాల్లాగా కని పించాయి. వీరు వ్యాయామముకోసం కాదు. ఆడం బరంకోసం ఆడుతున్నారని తలచాను. వారు చేసే ప్రతిపనిలోనూ, వంగటంలోనూ, పరుగెత్తటంలోనూ, గంతుజేయటంలోనూ ఒక కృత్రిమత కనిపిస్తూవుంది. క్లబ్బులో ఇంతకంటేకూడా విచిత్రాలు వున్నాయి. సంభాషణలో సారములేని ఇంగ్లీషుముక్కులు ఉప యోగించటం వచ్చీరాని నవ్వులు నవ్వటం. పురుషులను శూన్యదృష్టితో చూడటం—పెద్ద గండ్రగోళంగా వుంది. కాని క్రమేపీ నాకుకూడ ఆ అనుకరణే నచ్చింది. ఈ ప్రదర్శనాల్లో చాలా శక్తివుందని తెలుసుకున్నాను. నేను ప్రతిదినం క్లబ్బు మెంబర్లు నన్నుచూచి ఆశ్చర్యపడేలాగా అలంకరించుకోనే

దాన్ని. జనులు నా సౌందర్యాన్ని ప్రశంస చేస్తూ ఉంటే నా ఆనందానికి హద్దు ఉండేదికాదు. కాని నా ప్రవర్తనను అంతరికంగా చూచుకుంటే నాకు చాలా భయంకరిగేది. ఏమైపోతానో అనుకునే దాన్ని. క్లబ్బుకు వెళ్లటం మానేద్దామా అనుకున్నాను. కాని సమయానికి తయారై వెళ్లేదాన్ని. నేను నా వశములో లేను. నా హృదయం దుర్బలం అయిపోయింది.

౫

రెండుసంవత్సరాలు గడిచాయి. బాబు ప్రవర్తనలో ఒక విచిత్రమైన మార్పుకలిగింది. వారు ఎప్పుడు విచారంగా ఉన్నట్టు కనిపిస్తున్నారు. నాతో చాల తక్కువగా మాట్లాడతూ ఉండేవారు. ఏదో గొప్ప చింత వారికి కలిగిందని తెలుసుకున్నాను. ముఖము ఎప్పుడూ వాడివుండేది. ప్రతి చిన్నవిషయానికి నొక్కర్రను కోపపడుతూ వుండేవారు. బయటకు వెళ్లడం మానేశారు.

ఒకమాసానికిపూర్వం వందపనులుఉన్నా సరే క్లబ్బునకు తప్పకుండా వెళ్లేవారు. ఇప్పుడు తనగదిలో కూర్చొని పత్రికలు, పుస్తకాలు చదువుకోడం మొదలెట్టారు. వారు ఎందుకీలా మారినారో నా కర్థం కాలేదు.

ఒకరోజున వారికి తీవ్రంగా జ్వరంవచ్చింది. కాని నాకు వారివద్ద కూర్చో బుద్ధిగాలేదు. నామనస్సంతా నవలలమీద ఉంది. వారిదగ్గరకు వెళుతున్నాను. మల్లావెంటనే తిరిగివస్తున్నా. టెన్నిస్ కు వెళ్లేసమయం అవుతుంది. వెళ్ళనా, వద్దా అని పెద్ద ఆందోళన పడ్డాను. చాలసేపటివరకు నామనసులో సంగ్రామం జరిగింది. ఇక్కడ కూర్చుంటే మనస్సునకు సంతోషం లేదు. ఇక్కడ వూరికే కూర్చోవడం అనవసరమని విలువగల బట్టలు వేసుకొని రాకెట్ తీసుకొని క్లబ్బుకు వెళ్ళాను. అక్కడ మిసెస్ దానుతోను, మిసెస్

బాగ్ డీతోను బాబుసితిచెప్పి నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నాను. అంతా కోర్టులోనికివెళ్ళటం మొదలెట్టారు. మిస్టరు దాను వచ్చి నన్ను రమ్మన్నాడు. నేనుకూడ కోర్టునకువెళ్లి ఆడటం మొదలుపెట్టాను.

నేటికి మూడుసంవత్సరాలకు పూర్వం బాబుజీకి జ్వరంవస్తే రాత్రంతా వారికి విసరుతూ ఉండేదాన్ని. హృదయవ్యాకులంగా వుండేది. ఆజ్వరం నాకన్నా వచ్చిందిగాదే అనుకునేదాన్ని. కాని యిప్పుడు హృదయంలో స్నేహభావం అంతరించింది. ఇప్పుడు ఆడంబరం, ప్రేమ ఎక్కువయింది. నేను ఎప్పటిలాగ రాత్రి తొమ్మిదిగంటలకు ఇంటికివచ్చాను. బాబూజీ కొంచెం కులాసాగాఉన్నట్టు కనిపించారు. వారు నన్ను కేవలం అదొకరకంగా చూచారు. నేను పండుకున్నాను. నాహృదయం స్వార్థపరత్వాన్ని ఛిక్కరించింది.

నేను ఇప్పుడు ఇంగ్లీషునావల్సు బాగా చదివి అర్థం చేసుకుంటున్నాను. నాసంభాషణ ఇప్పుడు చాల తెలివిలేటంతో కూడుకొనిఉంది. నాకు నామిత్రులతో తప్ప యితరులతో మాట్లాడటానికి సంకోచంగా ఉంది. తక్కువ అంతస్తువారితో మాట్లాడటం పెద్ద తప్పుగా ఉంది. హిందూస్త్రీలనుచూస్తే నాకు చాల అసహ్యంగా ఉండేది. వారిలో శిష్టాచారంలేదని నా అభిప్రాయం.

బాబుజీకి జ్వరం తగ్గలేదు. నేను క్లబ్బుకు వెళ్లడం మానేశి మూడురోజులయింది. మిసెస్ దాను రోగి వద్ద నర్సునుంచి రావలసినదని చెప్పింది. నేను ఒప్పుకున్నాను. రోగి నేవనుండి విడుదలకాగానే నాకు చాల సంతోషం కలిగింది.

ఒకరోజున రెండుజాములవేళ కుర్చీలో పండుకొని ఇంగ్లీషుపుస్తకం చదువుతున్నాను. హఠాత్తుగా నా కొక ఆలోచన కలిగింది. మావారిజబ్బు ఆశాధ్యం అయితే అని ఆలోచించుకున్నాను. కాని నాకు ఏమి

గృహ లక్ష్మీ

దుఃఖం రాలేదు. కల్పనామయమగు శోకాన్ని తలచుకొంటూంటే ఒకవిధమైన ఆనందంకలిగింది. మిసెస్ దాను, మిసెస్ నాయుడూ మొదలయిన వారంతా నన్ను చూట్టానికి వస్తారు. నేను వారిని చూడగానే విచారంగా సోదరీమణులారా, అబ్బ! ఎంతకష్టంవచ్చింది! అయ్యో నాజీవితం చీకటిరాత్రి లాగాను, స్మృతానంలలోని దీపంలాగా అయింది. ఆమహా పురుషుని ఆత్మకు శాంతి కలుగుగాక అని అందామని ఆలోచించుకున్నాను.

నేను ఈవిధంగా నా మనస్సులో శోకపూరితమైన ఉపన్యాసాన్ని రచించాను. శవాన్ని శ్మశానానికి తీసికెళ్లే సమయాన్ని స్త్రీలు కట్టుకునే బట్టలవరకు ఆలోచించాను. మమ్మలను గురించి పట్టణమంతా చర్చలు జరుగుతాయి. కంటోన్ మెంటువారందరూ నాకు వారి ఆత్మశాంతికై పత్రాలు పంపిస్తారు. అప్పుడు నేను వారి ఉత్తరాలను ప్రతికలకు పంపిస్తా. వారికి తిరిగి జవాబు వ్రాయజాలననీ నా హృదయం అంతా ముక్కలయిపోయిందని యేడ్చుటకు తప్ప మరి సమయంలేదని వారి ఆత్మకు సద్గతి కలుగుటకు వారి సందరిని ప్రార్థన చేయమని ప్రకటిస్తా.

నేను ఈ ఆలోచనలలో మునిగివున్నాను. ఇంతలో నర్సు వచ్చి మిమ్మలను బాబుగారు పిలుస్తున్నారని చెప్పింది. క్లబ్బుకు వెళ్లే సమయం అయింది. విధి లేక వారిదగ్గరకు వెళ్లాను. మావారికి జ్వరం నెల రోజులనుండి ఆలాగే ఉంది. చాల బలహీనంగా ఉన్నారు. వారు నావైపునకు వినయంగా చూచాడు. కండ్లలో కన్నీరు నిండిఉంది. నాకు వారిమీద దయ వచ్చింది. కూర్చున్నాను ధైర్యంచెపుతూ. ఏమి చెయ్యను మరియొక డాక్టరిని పిలువనా అని అడిగాను. ఆయన దృష్టిని క్రిందకుపంచి నాకు ఇక్కడ వుంటే జ్వరం తగ్గదు. నన్ను అమ్మదగ్గరకు పంపించు ఆశ్చర్యం.

ఇక్కడకన్న అక్కడ మీకు చికిత్స ఎక్కువ జరుగుననా, మీ యభిప్రాయం అన్నాను.

అమ్మను చూడాలని మనసు చాల తొందరపడు తూంది. మందులేకుండానే నేను అక్కడ ఆశోగ్య వంతుణ్ణి అవుతానన్నారు. ఇది కేవలం మీ వ్రాహ అన్నాను.

బహుశా అలాగే కావచ్చు కాని నా శోరిక చెల్లిండు. నేను ఈరోగమువలన కాదు ఈజీవనము వలననే దుఃఖితుడనైపోయాను అన్నారు.

నేను ఆశ్చర్యంగా వారి వైపు చూచాను. అవును ఈ జీవితంవలననే నాకు చాల కష్టం కలిగింది. ఎక్కడ స్వచ్ఛమైన అలలు ఉన్నాయని, నిర్మలమైన జలం ఉన్నదని ఆశపడ్డానో అక్కడ మరుభూమి ఉంది. నేను డాంబికజీవితాలను చూచి మోహితుడనై పోయాను ఈ నాలుగు సంవత్సరాలనుంచి ఈ ఉపవనంలో బాగా తిరిగాను. మొదటనుండి చివర వరకు అశాంతినే పొందాను. ఇక్కడ హృదయానికి శాంతిలేదు. ఆత్మకు శాంతిలేదు. ఇది ఒక ఉన్నతమైన శాంతియుత స్వార్థపూర్ణవిలాసజీవితం. ఇచ్చట సీతి, ధర్మము, సహానుభూతి మచ్చునకై నా కన్పించవు. నన్ను రక్షించు. ఏమి ఉపాయం లేనట్లయితే అమ్మకు ఉత్తరంవ్రాసి రప్పించు. ఆమె తప్పకుండా వస్తుంది. తన దురదృష్టపు పుత్రుని దుఃఖం ఆమె చూడలేదు. ఆమె మమతాపూర్ణమగు దృష్టి నేనాపూర్వకమగు శుక్రూష నాకు వందమందులకన్న ఎక్కువ పని జేస్తాయి. ఆమె చూడడానికి నా మనసు చాల ఆతురతపడుతుంది. ఆమె హృదయంలో సత్యము, నేనీహము, ప్రేమ ఉంటాయి. ఆమె ఒడిలో చచ్చి పోతే నాకు శాంతి కలుగుతుంది అన్నారు.

జ్వరంచేత వారు అలా వాగుతున్నారనుకున్నాను. నర్సుని పెంపకేచరు చూడు డాక్టరుదగ్గరకు వెళ్లాలి అన్నాను. నర్సు ధర్మామోటరు తీసుకొని బాబు

గృహ లక్ష్మీ

శ్రీమతి పరిణయము

న - నటించిన శ్రీమతి అన్నాదొరై.

గౌరవమైన కుటుంబమునకు చెందిన యువతి.

గ్రామాల పట్టణ

మట్టితో తయారుచేయబడిన బాడర్ - పెద్దవిగ్రహము.
 3000 - కిలోగ్రాములు దీనిబరువు. చేయటకు నూరు దినములుపైగా పట్టెను.
 జపానున సారాదుకాణములకు సత్తములకు ఇది గుర్తు.

దగ్గరకు వెళ్ళింది. వారు ఆమె చేతినుండి ధర్మామీటరును లాగి నేలమీద బ్రద్దులుకొట్టారు. అది ముక్కలై పోయింది. నావంక హేళనగాచూస్తూ క్లబ్బు కెళ్ళడానికి బట్టలు ధరించుకొని డాక్టరుదగ్గరకు వెళ్ళతావా? అటుఇటు తిరగడానికి వెళ్ళతానని చెప్పరాదూ అని అన్నారు.

నాకు చాలభయం కలిగింది. దుఃఖం కలిగింది. బాబు కళ్లు మూసుకున్నారు. శ్వాస చాలవేగంగా కొట్టుకుంటూంది. ఎవరినైనా డాక్టరుదగ్గరకు పంపుదామని ద్వారందగ్గరకు వెళ్ళాను. ఈ అదలింపులు విని నేను స్వయంగా ఎలా వెళ్ళను?

ఇంతలో బాబులేచి కూర్చున్నారు. వినయ భావంతో నాతోచెప్పడం మొదలెట్టారు. “నువ్వీలా, నేను నీతో ఒకవిషయం రెండువారాలనుండి చెప్పాలనుకుంటున్నాను. కాని సాహసం కలుగలేదు. నేను చెప్పాలని నిశ్చయించుకొన్నాను. నేను ఇప్పుడుతిరిగి నాఇంటికివెళ్లి మొదటవలె జీవితం గడుపుకోరుకున్నాను. నాకు ఈ జీవనంతంటే అసహ్యతకలిగింది. ఇదే నా రోగమునకు ముఖ్యకారణము. నాకు శారీరకంగా ఏమీ జబ్బులేదు. మానసికమైన కష్టమే. నేను మళ్లా నీవు మొదటవలె లజ్జగాఉండటం, తలవంచినడవటం, రామాయణం చదవటం, పతిభక్తి యందు పూర్ణశ్రద్ధ మొదలగు పూర్వపుదృశ్యాలను మూడగోరుతున్నాను. నా కోరికప్రకారం ఆచరిస్తావని నా విశ్వాసం. ఆ సాదాజీవితంలో వాస్తవమగు సుఖంఉంది. చెప్ప. స్వీకారమేనా? నీవు ఎల్లప్పుడును నాఆజ్ఞానుబద్ధుడై ఉన్నావు. ఇప్పుడుకూడ అలాగే నడుచుకో. అలా నడుచుకోకపోతే పరిణామం ఎంత భయంకరంగా ఉంటుందో అని అన్నారు.

నేను వెంటనే జవాబు ఇవ్వలేకపోయాను. ఆలోచించడం మొదలెట్టాను. స్వతంత్రజీవనంలో యెంత సుఖంఉంది. ఇంతకాలం స్వతంత్రంగా ఉండి

మళ్లా బోనులోనికివెళ్ల నా? మళ్ల దానీలాగా ఆవడమా? ఎందుకు వీరు నాకు స్వాతంత్ర్య అనే పాపం నేర్పాలి? దేవతాపూజలు చేస్తూంటే, రామాయణం చదువుతూవుంటే, ఉపవాసాలు చేస్తూంటే, వాటినిగురించి ఎందుకు ఆక్షేపించాలి? ఇప్పుడు అవన్నీ మరిచిపోయాను. వాటిని కేవలం మిథ్య అని తలచాను. ఆ యంధకారకూపంలోనే పడ వేయాలని వారు ఆలోచిస్తున్నారు. నేను వారి ఇష్టప్రకారమే నడుస్తున్నాను. నా అపరాధాలేమీ నాకు తెలియలేదు. ఆఖరు తమకు ఇక్కడ ఏమి కష్టమని అడిగాను.

బాబుజీ మళ్లాలేచి కూర్చున్నారు. నావైపుకు క్రోధంగాచూచి ఈ ప్రశ్న నన్ను అడుగుటకంటే నీ హృదయాన్ని అడిగితే బాగుంటుంది అన్నారు. ఇప్పటికి మూడుసంవత్సరాలకు పూర్వం నన్ను నీవు ఎలా చూచావో, ఏభావనతో నన్ను భావించుకొనే దానవో ఇప్పుడు అలా నన్ను భావిస్తున్నావా? నేను నీకంటే సుశిక్షితుడనై, బుద్ధిమంతుడనై, ప్రపంచ మంటే ఏమిటో తెలుసుకొన్నవాడనైనప్పటికీ మొదట నన్ను ఏదృష్టితో చూచేదానవో, ఇప్పుడదంతా మారి పోయింది. ఎన్నిఉన్నా, ఎన్ని లేకపోయినా మొదట నన్ను నీవెంతో గౌరవించే దానివి. ఇప్పుడు నన్ను ఏమాత్రం గౌరవించటంలేదు. ఈ మాతనభావాలు నీకు సాయండుండే గౌరవాన్ని పాడుచేయలేదని ఎలా చెప్పగలను? ప్రత్యక్షప్రమాణసూపంలో, ఏ ఆచారాలు, ఏపద్ధతులు, ఏనాగరికతలు, నీకు కలిగి దాని ద్వారా నేను సంతోషపడాలనుకున్నానో అవన్నీ ఇప్పుడు నీహృదయంలో సంపూర్ణంగా నాటుకొని వేరేపరిణామం పొందాయి. నీవు బాహ్యసంబధమైన శృంగారాల్లోను విలాసాల్లోను పడిపోయి, సుడిగుండంలోపడ్డ నావలాగాఉన్నావు. కాని ఆసంగతి ఏమీ నీకు తెలియదు. ఇప్పుడు నాకు పూర్తిగా అనుభవంలోనికి వచ్చినవిషయం ఏమిటంటే ఈ

గృహ లక్ష్మి

నాగరికత ఈ స్వేచ్ఛాచారం అనేభూతం శ్రీల కోమల హృదయాలను తొందరగా వశంచేసు కొంటుంది. ఇదివరకు అంటే మూడుసంవత్సరాలకు పూర్వం ఈబంటిజబ్బు స్థితిలోఉన్న నన్నువంటరిగా వదలిపెట్టి పొరుగిండ్లకు పోవాలని కోరేదానవా? నేను రోగినై మంచముమీదపడిఉంటే ఇరుగమ్మల ఇళ్లలోకూర్చొని సంగీతం పాడేదానవా? సామాన్యంగా శ్రీల హృదయం ఒకరకపు ఆధిక్యభావాన్ని ప్రేమిస్తూఉంటుంది. కాని ఈ నూతనాధిక్యతకంటే నా కాప్రాచీనాధిక్యతే చాలాగొప్పగా కనిపిస్తుంది, ఆ ఆధిక్యతకు ఫలం, ఆత్మిక, శారీరక ఆభ్యుదయం, హృదయపుపవిత్రత కాని ఈ ఆధిక్యతకు ఫలంపొగరు బోతుతనం, మాటమాటకు దెబ్బలాడటం నిర్లజ్జా భావం, బాహ్యడంబరం, స్వేచ్ఛాచారం. నీవు ఇప్పటి లాగా అప్పడుగూడా మిస్టర్ దానుతో, ఎగతాళి మాటలాడుతూ, నవ్వుతూ, తిరుగుతూ, ఉంటే నేను నిన్నుచంపనన్నాచంపేవాడిని, లేకపోతే విషమైనా తిని చచ్చిపోయేవాణ్ణి కాని, ఈ నూతనాధిక్యతకు ప్రధానలక్షణం సిగ్గులేకపోవుటయే. కాని నేను అన్నీ చూస్తున్నాను. అన్నీ సహిస్తున్నాను. ఈరోగంవచ్చి నా కీమాత్రం భావపరివర్తనాన్ని కలిగించింది. నీవు ఇప్పుడు ఇక్కడ కూర్చున్నాగూడా నామనస్సు సంతోషం పొందదు. ఎందువల్లనంటే నీహృదయం ఇక్కడలేదు. అది నాకు తెలుసు. నేను ఈ ఇంద్ర జాలంలోనుంచి విడివడిపోదామని చూస్తున్నాను. ఈ ఇంద్రజాలపునాగరికతలో ధనానికి గౌరవం ఇంద్రియ లిప్స నాగరికత భ్రష్టభావనలు ఉన్నాయి. ఏమిచెప్ప, నేను చెప్పినవిషయం నీకు స్వీకారమేనా?

నా హృదయంమీద వ్రజంపడ్డట్టయింది. బాబుగారి అభిప్రాయం పూర్ణంగా నాకు తెలిసిపోయింది. ఇంకా నాహృదయంలో పూర్వపుసిగ్గు దాక్కోనే వున్నది. ఈబాధ సహించలేకపోయాను. తిరిగి ఆసిగ్గు మళ్లా నాహృదయంలో లేక పోయింది. అంతరాత్మ తప్ప

కుండా వారి ఈసలహాను అంగీకరించమనిచెప్పింది. ఇప్పుడు నాస్థితి మొదటఉన్నట్టుగా లేదు. అప్పట్లో వారు నాకు ఇష్టమైనా వుండేవారు. వారు ఆజ్ఞా పించారు అంటే తప్పకుండా వారిఆజ్ఞను నిర్వర్తించే దాన్ని. కాని, ఇప్పుడు నాదృష్టిలోకి ఇంకో సాధారణమనుష్యుడొచ్చాడు. మిస్టర్ దానుఫోటో నాదృష్టిలో కనిపిస్తూఉన్నది. ఆదుర్మార్గుడు చెప్పిన మాటలు హృదయంలో ఎలాటిమార్పును కలిగించి నాయి? అది హృదయంలోనికి రావటంతోపే సిగ్గువల్ల కళ్లురెండూ క్రిందకు దిగిపోయినాయి. బాబూజీగారి ఆంతరికమైన వ్యధ వారిముఖంనుండే కనిపిస్తూఉన్నది. స్వార్థము, విలాసలిప్స, నా హృదయంలోనుంచి దూరమైపోయినాయి. వాటికి బదులు ఈశబ్దాలు హృదయచిత్రానికి ఎదుట నల్లని సిరాతో వ్రాయబడి కనిపించసాగినాయి. నీవు ఘేషను లోనూ వస్త్రాభూషణాదులలోనూ, గొప్పఉన్నతిని పొందవు. నీకు ఇప్పుడు నీహక్కులను తెలుసుకొనే శక్తి వచ్చింది. తెలుసుకొన్నావు కూడాను. నీలో జీవితనుభాన్ని అనుభవించుకొనే యోగ్యత ఎక్కువయింది. నీవు ఇప్పుడు అమిత గర్విష్టివి. దృఢమైన హృదయంగల దానవు. శిక్షాసంపన్ను రాలవుగూడా అయినావు. కాని నీ ఆత్మబలం నశించింది. అందువల్ల నీవు నీ కర్తవ్యాన్ని మరచి పోయినావు.

నేను రెండుచేతులు జోడించుకొని బాబు కాళ్ల మీద పడ్డాను. నోటినుండి ఒకమాటకూడ రాలేదు. అశ్రువులు ప్రవహిస్తున్నాయి. ఇప్పుడు తిరిగి మళ్లా మాయంటికివచ్చాను. అత్తగారు నన్ను చాల గౌరవిస్తున్నారు. బాబు చాల సంతోషంగా ఉంటున్నారు. వారు ఇప్పుడు ప్రతిదినం సంధ్యా వందనం చేస్తున్నారు. మిసెస్ దానుదిగ్గరనుండి అప్పడప్పడు ఉత్తరాలువస్తున్నాయి. అవి అలహా బాదుషాసైటీలో క్రొత్తక్రొత్తవార్తలతో నిండి

ఉంటున్నాయి. మిష్టర్ దానునుగురించి ఏవోకలుషితమైన మాటలు పుట్టాయి. ఈ ఉత్తరాలను జవాబు వ్రాస్తుఉన్నాను. ఈ ఉత్తరాలు రాకుండాఉంటే బాగుంటుందని నాకోరిక. ఎందుకంటే జరిగినవోజాలను జ్ఞాపకంచేస్తున్నాయి. వాటిని మరచిపోవాలని నా కోరిక.

బాబు చాల పుస్తకాలు అగ్ని దేవునికి అర్పితం చేశారు. వారు ఇప్పుడు ఇంగ్లీషు పుస్తకాలు చాల

తక్కువగా చదువుతున్నారు. నేను రామాయణం, భారతం చదువుతున్నాను. ఇనివర్సిటీ ఇప్పుడు చాలా ఆనందాన్ని అనుభవిస్తున్నాను. రాట్నం పూర్వకన్న యిప్పుడు బాగా బిడుకుతున్నాను. ఎందుకంటే ఈమధ్యరాట్నం ఎక్కువ ప్రచారంలోనికి వచ్చిందికనుక.

[అనువాదకురాలు: శశి రేఖాదేవి]

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

చేతి వేళ్ల చిన్ని కుటుంబము!

రాయసం వెంకటశివుడుగారు

చిన్ననాడు నేస్తులు నేనును ఆడని యాటలు, చెప్పకొననికథలును లేనెలేవు. వాక్కులేనిపశువులు, చలనములేనిచెట్లును మాక్రీడలలో బాల్లొనుచుండునట్లు భ్రమించుచుండువారము! అపుడే ధార్వాడనాటక సమాజ మాంధ్రదేశమున బ్రదర్శించిన నాటకములు చూచియుండిన మా పెద్దయన్న సెలవుల కింటికి వచ్చినపుడు, మా క్రీడావినోదములు పెచ్చుపెరుగుచుండెడివి.

ఒకనాఁ డాటలనడుచు సలపు తీర్పు కొనుచు, చేతులుచాచి మా పెద్దచింతచెట్టు క్రింద మేము కూర్చుంటిమి. వరుసగనుండు మాచేతులవేళ్లు సంజకెంజాయలో మెరసి పోవుచుండెను. వానిలో నిడుదలు కురుచలు, లావులు సన్నములు, రకరకములుండెను. కొందఱిగోళ్లు తెల్లగను, కొన్ని గోరింటాకు రంగుతో నెఱుగను మెరయుచుండెను. అంతట మాలో నొక బాలకుఁడు, “చూచారా! మనవలెనే మనచేతివేళ్లుకూడా ఎపుడైనా పండుగలకు ఆటలాడు కొంట వేమో సుమీ!” యని పలికెను. ఆతని యూహకు సప్రకృతిమి.

ఇంతకంటెను అద్భుతము గొలిపినవి యిపుడు మాయన్నపలికిన పలుకులు: “పిల్లలారా! మీచేతులిపుడు పరిశోధించుకోండి. ఒక్కొక్కచేతివేళ్లు ఒక చిన్నకుటుంబమే సుమండి! ఇంతేకాదు—ఆవేళ్లచేత నేను మాట్లాడినా కూడాను—చూచుకోండి!” చేతిలో మణిగియున్న వేళ్లట్లు లేచి మాట్లా

డునాయని పిల్లలము పుల్కుపుల్కునఁ జూచుచుంటిమి!

మాయన్న యపు డిట్లనెను:—“పిల్లలారా! ఇపుడు మనము ‘వేళ్లాట’ ఆడు కొందాము. వేళ్ళన్నీ ఒక కుటుంబమన్నాను. కుటుంబములో తలిదండ్రులు, కుమార్తె కూతుళ్లును ఉంటారని మీకు తెలుసును. మీలో యెవరేవేలు వేషమువేస్తారో బాగా ఆలోచించుకోండి!” ఈమాటలు వినఁగనే, మాలో గొప్పయలజడి గలిగెను. అందఱును తలాయొకవేషమును వేయుట కాలోచించు కొంటిమి. మాయన్న యంతట నెలుగెత్తి యిట్లనెను:—“కుటుంబానికి తల్లిముఖ్యం— ఆతల్లివేలు వేషం మీలో యెవరువేస్తారో చెప్పండి!”

ఈపాత్రను ధరించుటకు మాలో నిద్రఱము పూనుకొంటిమి,—నేను, సుందరి యను. “ఏదీ, మీరేవేలును తల్లివేలని పట్టినారో చూపించండి!” అని యన్నయడుగఁగా, బొట్టనవ్రేలు నేనును, నడిమి వ్రేలు సుందరియును, జూపితిమి. అంత మాకీ సంవాదము జరిగెను.

అన్న:—“బాటనవేలూ! నీవు తల్లివేలు ఏలాగైనావో చెప్పు?”

బాటనవేలు:—“వేళ్లన్నిటిలోను లావు గాను, బలముగాను ఉన్నాను గనుక!”

అన్న:—“మధ్యవేలూ! నీవు అమ్మ వెట్లయినావు?”

చేతివేళ్ళ చిన్ని కుటుంబము !

నడిమివేలు:—“అన్నిటిలోను పొడుగుగాను, మధ్యగాను ఉన్నాను—నేనే తల్లివేలును.”

అంతట మాపిల్లవాండ్రలో కలవరము బయలుదేరెను. కొందఱు నాపక్షమున నుండిరి. కొందఱు నుందరియె తల్లివేలుగా నుండఁదగినదని తలంచిరి.

సద్దు నివారించి మధ్యవర్తియైన మా యన్న యిట్లు పలికెను. “వేషంవేసినది మగ వాడై నా ఆడదై నా పకటె! మనకు కావల సినది అసలు పాత్రే. ఇదితేలడం కష్టమైతే యింకొకప్రశ్న వేస్తాను. తండ్రివేలువేషము వేసేవా రెవరో చెప్పండి?”

బాగుగ నాలోచించుకొనిన నేనులేచి, “నేనే తండ్రివేలును!” అని చెప్పివేసితిని. అందఱును నవ్విరి.

అన్న:—“అబ్బాయీ! నీవు తల్లివి తండ్రివికూడా యేలా గవుతావు? నీవు తండ్రి వెట్లో చెప్పు!”

నేను:—“అన్ని వేళ్ళలోను ధృఢము గాను, ముఖ్యముగాను ఉన్న బొటనవేలును గనుక నేనే తండ్రిని—మధ్యవేలు అందరి లోను పొడుగైనను, అంత శక్తిలేనిది గనుక, అది తల్లివేలే.”

ఈనిర్ధారణమున కందఱు సులభముగ సమ్మ తించిరి. అప్పుడు తరువాతి ప్రశ్నమువచ్చెను.

అన్న:—“చూపుడువేలు వేషం యెవరి దోయి?”

నాచెలికాండ్రలో రంగయ్య మిగుల బలిషుఁడు, సాహసుఁడును. అతఁ డిప్పుడు వచ్చి ముందునిలిచెను.

అన్న:—“ఏమోయి తర్జనీ! నీవృత్తాం

తము చెప్పు—నీవు మగపిల్లవాడవా, ఆడ పిల్లవా? కారణాలేమిటి?”

తర్జనీ:—“నేను మగపిల్లవాడను. అన్ని వేళ్లను, తుదకు తండ్రివేలినకూడా, ధిక్కరించే శక్తి నాకున్నది.” ఇదియు నందఱు నొప్పు కొనిరి.

అన్న:—“ఇప్పుడు నాలుగవవేలు కథ మనము విందాము.”

అప్పుడు రమణయ్య ముందుకురాఁగా, “నీ వెవరవు?” అని మధ్యవర్తి ప్రశ్నించెను.

నాలుగవవేలు:—“నేను అనామికమును ఆడుపిల్లను - అక్కయ్యను!” అని పలికినపు డందఱును ప్రక్కలు పగులునట్టుగ నవ్విరి. ఆమాటలలోని సత్యముమాత్ర మెవరును గాని, శంకింపలేదు.

ఓపికలేని మాకడఁగొట్టు చెల్లెలు, చిట్టి యంతట ముందుకువచ్చి, “నేను చిట్టికిని వేలిని! చిన్నక్కయ్యను!” అనుదాని ముద్దుమాటల కెల్లరును నవ్వి, ముద్దులలో దానిని ముంచివైచిరి!

తర్జనీ తన ప్రతాప మింకను బ్రదర్శింపఁ గోరి, మరల ముందుకువచ్చి, “నేను తల్లి పక్కవారి కందరికీ అండగా వుండడమేకాక, తండ్రికి సదా సాయపడుచుంటేనే గాని, ఆత డేమిచేయలేడు!” అని విజ్ఞప్తిగెను!

ఒక విధమగు గర్వము చిట్టికిఁగూడ లేక పోలేదు — ఇప్పుడామె ముందడుగిడి, “ఇంటి పనంతా పెద్దవాళ్లు చేసుకుని, చిన్నపిల్లనని నన్ను ఆట్లాడుకొనిస్తారు — నన్నెవరూ కొట్ట రులే!” అని తన చిన్నవేలాడించుచు నట్టె పరుగెత్తెను.

గ్యారంటీ !!

5 సం॥ల

గ్యారంటీ !!

గ్యారంటీ

కాంతిలోనూ, వన్నెలోనూ అచలుబంగారు
నగల కే మాత్రం తీసిపోవు.

టి. సి. యన్. గోల్డెన్ మెటల్
వడ్డాణములు

నెం 1. పెద్దసైజు సాదాగజ్జెలు లేనిది	1-కి రూ. 12-0-0
,, చిన్నసైజు ,,	1-కి రూ. 8-0-0
,, 2. పెద్దసైజు సాదాగజ్జెలు కట్టినది	1-కి రూ. 20-0-0
,, చిన్నసైజు ,,	1-కి రూ. 15-0-0
,, 3. పెద్దసైజు 1 తట్టు వంకిగజ్జెలుకట్టినది	1-కి రూ. 20-0-0
,, చిన్నసైజు ,,	1-కి రూ. 15-0-0
,, 4. పెద్దసైజు 2 తట్టు వంకిగజ్జెలుకట్టినది	1-కి రూ. 20-0-0
,, చిన్నసైజు ,,	1-కి రూ. 15-0-0
,, 5. పెద్దసైజు జాలరు వడ్డాణము	1-కి రూ. 35-0-0
,, చిన్నసైజు ,,	1-కి రూ. 25-0-0

వి. పి. ఖర్చులు 1-కి రూ. 1-4-0

ఆక్సరలేనిచో వారమురోజులలో త్రిప్పిపంపిన

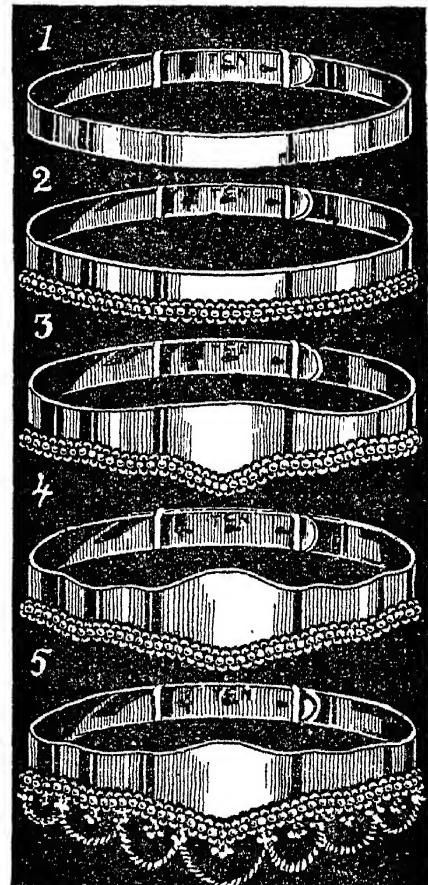
అంగీకరించబడును.

మావజంట్లు:—పలేలుస్తోర్పు, మునిసిపల్ హైస్కూలురోడ్డు,
బెజవాడ.

మాచక్కని బొమ్మల కేట్లాగు ఉచితము.

టి. సి. నాగలింగప్ప అండుకో,

నెం 280. వాల్టాక్సు రోడ్డు, పి.టి., మదరాసు.

GUARANTEED For 5 YEARS.

NO.1	BIG SIZE	RS.12.	SMALL SIZE	RS.8.
2	”	”	20.	”
3	”	”	20.	”
4	”	”	20.	”
5	”	”	35.	”

T.C. NAGALINGAPPA & CO,
280-WALLTAX ROAD, P.T., MADRAS.

మేలుకొలుపు

శ్రీమతి తల్లావ్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు

మేలుకొనుమో భారతీయుడ
మేలుకొనుమో దేశభక్తుడ
మేలుకొని నీ తల్లిదేశపు
ముక్తి గనవయ్యా.

అల్లదిగొ నస్పృశ్యతా
గాఢాంధకారము బాపగా
నా దివ్యపురుషుని వాణియే
నవజ్యోతి గనవయ్యా.

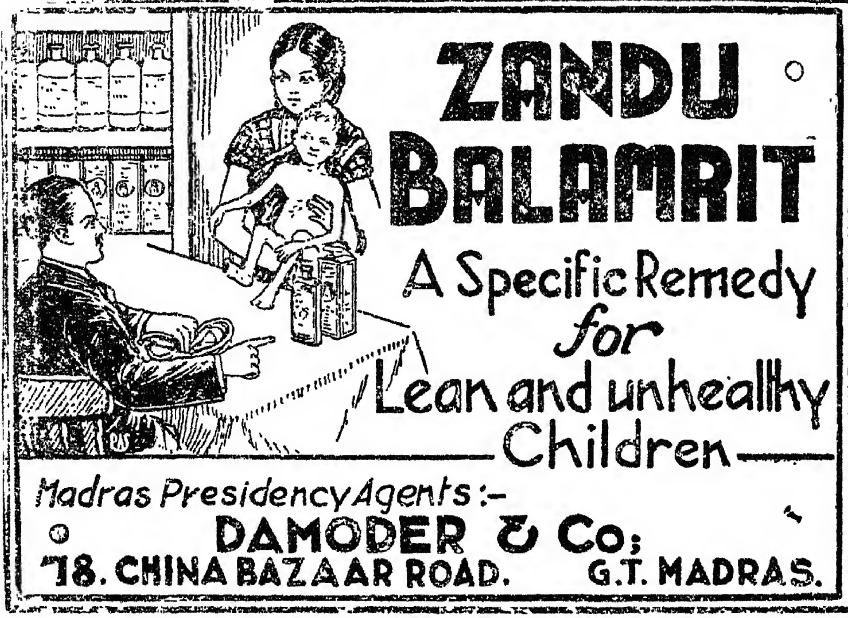
జ్యోతివెల్లున జూడుమా
నవభారతీయ దైవసృష్టిని
సర్వులును సమమనెడి భావము
స్వాంతమందునను.

అంటరాదు ముట్టరాదను
తుంటరత్వము మాని బుద్ధిని
గాంధీప్రభుని సుబోధలందున
గణ్యతను నుంచి.

ఆ మహాత్ముని తోవ నడచిన
ఈ మహావిశ్వంబు గెల్తువు
మోహమంతయు బాసిపోవును
ముక్తియును పొడలున్.

గాంధీయే మనతండ్రి ప్రభువును
గాంధీయే మనగురుడు నాత్మయు
గాంధీయే నవభారతంబున
ఘనప్రవక్త గదా !

జ
ం
డు

ZANDU BALAMRIT
A Specific Remedy
for
Lean and unhealthy
Children

Madras Presidency Agents:-
DAMODER & Co;
78, CHINA BAZAAR ROAD. G.T. MADRAS.

బో
లా
మ
తం

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టియున్ను, బలమున్ను ఆరోగ్యము నిచ్చును.
అన్నిచోట్ల జండు ఫార్మశీ ఏజంట్లువద్ద దొరకును. ధర బుడ్డి అ 10.

గృహలక్ష్మి

ఒక్కొక్కవత్సరపు పండ్రెండు సంచికలు కలిపి బైండుచేసిన సంపుట ములు. కాలికోబైండు, దిట్టమైనఅట్ట. గ్రంథభాండాగారములకు అలంకారములు. ఒక్కొక్క సంపుటము కొద్ది కాపీలు మాత్రమే ఉన్నవి కావున త్వరపడి ఆర్డరు చేయవలెను. ఆలసించిన దొరకనేరవు. తిరిగి అచ్చుపడనేరవు.

పెల సంపుటము ఒక్కటికి రు. 6—0—0 మాత్రము

రైల్వేపార్సెలుగా తెప్పించుకొనుట మంచిది.

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము,

పోస్టుబాక్సు నెం. 752, ఎగ్మూరు, మద్రాసు.

మ నో ర మ

మే మీవలకు వచ్చి వేసితిమి.

అంతట కమలాకరవర్మకుమారుడగు విజయసింహుడు మహాసైన్యములతో నచ్చట కరుగుదెంచెననువార్త మా స్కంధావారమును కలంపఁజూచెను. తన తండ్రి యట్లు మా తండ్రిగారిచేత నొంటరిగాఁ జిక్కిపోవుట తెలిసినంతటనే యతఁడు వాయువేగ మనోవేగములతో యుద్ధ సన్నద్ధుడయి కయ్యమునకుఁగాలుద్రవ్వఁచుఁ గూర్చున్న మా సైన్యముల కట్టెదుటఁ దమ యాశ్విక సైన్యములఁ బట్టించుకొనివచ్చెను. నేను నా స్నేహితులతో మావారి యాలోచనసభకు వచ్చి అందు మా తండ్రియు నామె తండ్రియు కార్యతంత్రనిమగ్నులయి తర్కవితర్కము లొనర్చుకొనుచుండఁ గను గొంటిని.

మా తండ్రిగా రిట్లనుచుండిరి. “మన మొనర్చుకొన్న ఆ యొడంబడికయున్నదే - అది నిరాటంకముగఁ జరిగిపోవలెను. తామిది ముఖ్యముగ గమనింపవలయు. — ఈ పిల్లను మీ రన్నివిధముల భ్రష్టురాలినిగఁ జేసివైచితిరి. మీ మెత్తదనమే యామె సంతకుఁ దీసికొనివచ్చినది. ఇప్పు డామె మిమ్మును మగవాండ్రను ఒక్కవిధముగ నపహసించుచున్నది. తన్నుదాను వంచించు కొనుటయేగాక తన స్త్రీజాతికి—నాకు, వానికి, ఈ యశేష మానవలోకమునకు

అవజ్ఞ యొనర్చుచున్నది. బాలిక యొకతె యీవిధముగ సృష్టిని ధిక్కరించుచు — లోకమును వంచించుచు — ప్రకృతి నాజ్ఞాపించుచుఁ జండశాసనము లొనర్పఁదగినది కాదు. సమయబద్ధయయి ఆమె పరిణయ మాడుట కొప్పుకొనవలెను. లేనియెడల నసిఘాతభయంకరమును, అగ్నితాడనభీభత్సమును అగు నిష్ఠురదండోపాయ మొకటి యుండనేయున్నది. ఆమె యనుమతింపని యెడల నీక యుద్ధమెఘోషలసినదే.”

కమలాకరవర్మ నావంకఁదిరిగి “నీ వే మందువు? లోకసామాన్యభంగుల బోవ నిచ్చగింపని మా కుమార్తెను లోకాతీత మగు వైఖరిని సందర్శించి వచ్చితివి. ఇప్పటికిని ఆమెయందు నీకుఁ బ్రేమయున్నదని వినుచున్నాను. కావున నీవిషయమై మన స్సెట్లున్నదో స్పష్టముగఁ జెప్పివేయుము. నీవును యుద్ధము కావలయు నందువా?”

నే నిట్లంటిని. — “యుద్ధమునకు నే నిచ్చగింపను. — మహారాజా, ఇప్పు డంతగ యుద్ధమొనర్పవలసిన యావశ్యకత యేమి యున్నది? ఎట్టి ఫలితమునకై యుద్ధమొనర్తుమో అట్టి మహాఫలము యుద్ధమున మన కందకుండబోవునని స్పష్టముగఁ దెలిసి యున్నప్పుడు అట్టి వృథాయాసమునకు సంసిద్ధులమగుటకంటె వెంగలితనమింకొకటి యుండదు. ఇప్పు డీ చేయరాని యుద్ధ

గృహ లక్ష్మీ

మొనర్చి నేనేమి సాధించినవాడనగుదును? పరమపవిత్రములగు మందిరములఁ బాడొనర్చి, గృహములకుఁ జిచ్చువెట్టి, గ్రామములఁగాల్చి, సస్యశ్యామల రమ్యమగు వసుంధరను పీనుఁగు పెంటలుగాఁజేసి మేమీదేశ మెంత వశమొనర్చుకొన్నను తుదకామె నావశమగుట కవకాశములేదు. మహాపవిత్రములగు సంసార ద్రుమ కుసుమముల ద్రుంపివేసి, సంసార నిలయముల దగ్గ మొనర్చునప్పుడు వానిపై స్తంభాకారముల నెగయు యుద్ధధూమమునుండి నే నామెకంటి కిప్పటికంటె మూడింత లఙ్కముగా రక్కసుఁడనై కానవత్తును. తనకుఁ బంధకరులగు వారి నిప్పుడామె రిత్తతూంట్లీంభావమున నిగ్రహింపవచ్చునుగాని యుద్ధమున బట్టువడి పోయినయెడల నట్టి దౌర్జన్యమున విజయవంతులగువారినిఁ దనకును, యీశరవ్దమానినీ లోకమునకును బరమశత్రువులుగా ద్వేషించుచు నుండిపోవును. కావున నీకార్యము మృదుత్వమున నగునట్లు ముష్కరత్వమునఁ జక్కబఱచుకొనుట కవకాశములేదు. ఆమె ప్రేమయే నా కైహికమనోరథముగ భావించుచున్నాను. అది యుద్ధమున సిద్ధింపదని స్పష్టముగఁ దెలిసికొనియున్నాను. ఈ రాజ్యమునందలి దుర్గములఁదుత్తునుకలుగఁ బాడుచేసి మీ మహానగరముల నెంతగైవస మొనర్చుకొన్నను ఆమె ప్రణయ దుర్గమునుమాత్రము పట్టుకొనుట యసంభవమైపోవును. శిలల రువ్వ మా మహామారణయంత్రములచే, మృత్యు వక్త్ర

సంకాశములైన మా శతఘ్నులచే మీ నగరముల నెంత చూర్ణీభూతమొనర్చినను, మీ నగరవాసులను మేమెంత నేలకును గోలకును దీసికొనివచ్చినను ఆమెనుమాత్రము స్వాధీనమొనర్చుకొనజాలను. బలవంతముగ నామెను బట్టుకొనినంతమాత్రమున నామె ప్రణయలక్ష్మి నావశమైపోవదు. ఆమె కడ కంటికటాక్ష మైహికమనోరథముగ భావించుచున్నాను. ఇప్పు డామెను యుద్ధమున బరాజయమొందించి, బందీకృతనుజేసి, సంకెలలుగట్టి నా యెదుట కీడ్పించుకొన్నను నా యంతర్వాంఛితము సిద్ధింపదు. ఆమె విషణ్ణచిత్తమునఁ దనకైన భంగపాటులఁ ద్రిప్పికొనుచు తన్నంత పరాభవ మొందించిన యవజ్ఞాగ్రంథమునందలి పుటలఁ దిరుగవేయుచు వానినడుమ గీటకసదృశుఁడనై ప్రాకుచుండు నన్ను తత్పత్రప్రహారమున విగతజీవునిగఁ జేసివేయును. అట్టి సందర్భమున నేను నా యైహికజీవిత ఫలావాప్తికి దూరగుఁడనై పరమపదించి పోవుదునన్నమాట. అంతకంటె మానవులపాలిటి యమదూతయగు యుద్ధదేవత సృష్ట్యాదియందెప్పుడో హతమయి మంచుగడ్డలలో పేరుకొనిపోయియుండు 'మేమత్' లనఁబడు బృహద్రూపములనుండు సుగ్రనత్వములవలె నామమాత్రావశిష్టముగ నొక్కమాటు నశించిపోవునెడల భద్రమగునని భావించుచున్నాను.

మానవజాతికి యుద్ధములను మించిన మహాపదవిం కొకటిలేదు. సృష్ట్యాదినుండి

మానవులకు యుద్ధనీతియందలి యనర్థము
తెలుకకు వచ్చుచున్నను దానినే క్షతధర్మ
ముగ నమస్త కార్యసాధన తంత్రముగ
నూహించుచుండుట నాకు మహాశ్చర్యముగ
నుంజిపోవుచున్నది.

ఆ. బ్రహ్మచేత భూమి పతుల కీధర్మంబు
కల్పితంబు; రాజ్య కాంక్షజేసి
తోడి చూలునయునఁ దోడబుట్టిన
వాడు

చంపుచుండుఁ గ్రూర చరితుఁడగుచు.

క. భూమికి ధనధాన్యములకు
భామలకును మానములకుఁ బ్రాభవ
ములకుం
గా మించి మీఁడుగానక
శ్రీమదమున మానధనులు చెనకుదు
రొరులన్.

అని మనవారు క్షతధర్మమున నగుచున్న
దుండగముల గుర్తించుచునేయున్నారు.
అయినను యుద్ధమున మొదటఁగ త్రిదూయు
వారుకూడ నవసానమున నదంతయుఁ
ప్రాప్తకాలంబయివచ్చిన భూప్రజాక్షయం
బనియో, బాపభారమునఁ గ్రుంగిపోవు
చున్న భూమి నుద్ధరించుటకై తాము
నిమిత్తమాత్రులమగుచుంటిమనియో లేక
దాము ధర్మ సుస్థాపకులమై లోకక్షయ
కర్తలమగుచుంటిమనియో భావించుచుం
డుదురేమొ నేనెఱుంగను.

ఉ. భూమికిఁగాఁగ ప్రాణముల
పోకఁదలంపక రాద్రహ్మోరసం

గ్రామము సేయుచుండుదురు
రాజులుదొల్లియు నెంత దీఁపోకోభూమి?

అని రాజుల యుద్ధపిపాసనుగూర్చి విస్త్రుయ
పడుచుఁబలికినయుభయ క వి మిత్రుఁడ గు
తిక్కన సోమయాజి యుద్ధోద్యమమందలి
యనౌచిత్య మజాతశత్రునిచే నిట్లూహింపఁ
జేసియున్నాఁడు.

ఉ. అక్కట లాతులైన పగ
తైనను జంపనకోరనేల? యెం
డొక్కతెఱంగు లేదె అది
యొప్పదె బంధుసుహృజ్జనంబులా
దిక్కుననున్న వారు గణు
తింపక సంపదకై విధించి దూ
తెక్కుట దోసమందుటను
నీ దురవస్థలకోర్వవచ్చునే?

క. జయమగు నోడుదుమను ని
శ్చయ మొక్కిడు లేదువినుము
సమరమునఁబరా
జయము మరణంబుకంటె హృ
దయపుటభేదనముసేయుఁ
ధధ్యంబనఘా

కావున యుద్ధనీతివలన కార్యసాధన మవస్య
మునై తీరునని యెల్లుచెప్పవచ్చును? యుద్ధ
వ్యవసాయముల నెల్లప్పుడు ముందంజవేయు
మహావీరుఁడయ్యును ' అడివీరపుతులువ '
యని పలువురచేఁ చెప్పఁబడుచు వచ్చిన
కర్ణునిగూర్చి యుద్ధాచార్యుఁడగు కృపు
డిట్లనుచున్నాఁడు.

గృహ లక్ష్మి

గీ. కయ్యమునక యెపుడుఁ గాలుద్రవ్వదు,
కార్య

గతికిఁబోవునీతి యుతులు సమర
మధమసాధనముగ నాడుదు రిర్థసం
సిద్ధిఁబొందు తెఱఁగు సేయునెడల.

అందును సమస్తపురుషార్థములకు ముఖ్యోప
కరణమనియు మూలమనియుఁ జెప్పఁబడు
సర్థాంగీ సంపాదనమున యుద్ధమధమాధమ
సాధనముగ భావింపఁదగినది. ఇసుమ
కోమములగు స్త్రీలను క్రూరకర్మావృద
మగు యుద్ధసీతి కగ్గముసేయుట కంటె
ముష్కరత్వ మింకొకటిలేదు. కావున
మహారాజపుంగవులగు మిమ్ములనిరువురను
యుద్ధాలోచనములనుండి విరమింపవలయు
నని వినయముగఁ బ్రార్థించుచున్నాను.
యుద్ధముల జయము దైవాధీనము.

ఆ. కలహమగుడు లక్ష్మిఁ గావించుఁ,
బ్రాణహా

నియును జేయునింత నిక్కువంబు,
పలువురొకనికోడి పాటుట, బల్లిదు
లనదచేతఁజెడుటయును ఘటించు.

మన యుభయవంశములకును జరకా
లాను గతమైన బాంధవ్యమున్నది. అట్టి
మా వ్యాపారమును సామంత్రోపాయ
జక్కబఱచుకొనఁదగినది కాని
శ్వజన వినాశకారియైన యుద్ధోపాయ

మున నెఱవేర్చుకొనఁదగినదికాదు. యుద్ధ
మనఁగనది యీదేశమునందలి ప్రజలును
ఆదేశమునందలి ప్రజలును దలపడుటవలన
నగుచు గాని మహారాజకంఠీరవులగు మీ
రిరువురును మల్లయుద్ధమునందువలె దైహిక
ముగ బలాబలమ ల నిర్ణయించుకొనుటవలన
కాదుకద ! కావున నుపశమించుట లెస్స
యని ధర్మరాజును మోడ్చుకేలుతోఁ
బ్రార్థించుసంజయునివలె.

చ. అఖిల జనక్షయంబయి జ
యాపజయంబులు రెండునుండుదినీ
సుఖములుగాని యీపనికి
జొత్తురెయు త్తములట్లుఁగాక యా
నిఖిల సుఖంబులేమిటికి
నీవని వృద్ధజనంబు బాలురన్
సఖులను బంధులన్ గురులఁ
జంపితయేని దయాపయోనిధీ.

అని మాతండ్రిగారికిఁ దెలుపుకొను
చున్నాను.

మాతండ్రిగారందులకు సమ్మతింపక
రూక్షముగ నిట్లుపలికిరి.

“క్షత్రధర్మమున కార్యసాధనమ కర్తవ్య
మని యెంతదీర్ఘముగ నుపన్యసించితివి!—
ఇనీ! నీవాఁడు వాండ్ర నే మెఱుంగుదువు?—
ఈ విధముగ నీవు నోటికివచ్చిఁట్లాడునపుడు
మనవాండ్రుచెప్పు వెంగలికథయు విశ్వాస
యోగ్యమని భావింతునుకద ! నీవెఱుంగవు

కావున నిప్పుడైన తెలిసికొనుము—మగ వాడు వేటకాడు. ఆడుది యతనికేళి మృగము. బంగారులేడిని బట్టబోయిన శ్రీరామునివలె ధగధగలాడు నాడువారి మేనికాంతులకు మన మాకర్షితులమయి వారినిబట్టికొన నుద్యమింతుము. అట్లు వారిని వేటాడుటయే వారికి మహానంద ప్రదము. అందులకు వారు మనల గాఢముగఁ బ్రేమింతురు. మనము వారి నెంత యణగఁద్రొక్కి స్వారియొన ర్తుమో వారు మనకంతగ వశంపదలయి సౌఖ్యమిచ్చుచు నుండిపోవుదురు. అట్టి వాండ్ర వెనుక వేసికొని నీవేమేమో యుపన్యసింపుచున్నావు. ఇసీ! యెంతసిగ్గు! వారి ప్రకృతుల నెంత మృదుత్వమున్న వారంత కఠినతత్వములఁ బ్రేమింతురు. వారి యంత రాశముల నెంత కోమలత్వమున్న వారంత కర్కశప్రకృతుల సహవాస మభిలషింతురు. రాద్ర ఘోరసంగ్రామముల వారెంత భీత చిత్తలగుదురో అట్టి సంగ్రామములొనర్చు మహావీరుల వారంతగ నభిలషింతురు. ఎట్టి విక్రమకార్యముల నొనర్చు సాహసము వారియందుఁబూజ్యమో వారట్టి పరాక్రమ శీలురవంక కాకర్షిత లగుచుందురు. హింసా కరమగు ఘాతుకములతో ఘోరమయ్యును అభిరామమగు నాహవముల మృత్యు ధిక్కారమొనర్చు విక్రమకేళి యొనర్చు మహావీరులు, తూర్యాదిరవములతో జైత్ర యాత్ర యొనర్చుచు యుద్ధఘోషములఁగల గుండువడు కాంతాజనములనడుమ కుటికి

రక్తసిక్తమగు కైదండలఁ దమ వధూమణుల వలచి వలపించుచుఁ బాణిగ్రహణము లొనర్చుకొనుచుందురు. ఇదేవిధముగ నేను నీతల్లిని బరిణయమాడితిని. సాధుశీల యయ్యు నామె వీరపత్ని — వీరజనని పెండ్లాడిన మహాగుణభూషణయగు నట్టి యువతిని బెండ్లాడవలెను. కాని, యీ కొఱకంచున్నదే! — కొఱకరాని యిట్టి కొయ్యతో సాధుమార్గములా? మృదుత్వమా? కృష్ణవర్ణ మాటల కిను రూపముగ నామెచేతలుండునెడల—అగ్ని వృష్టి గుటియుచు నాకాశమున నెగులు శరభసాశ్వములను పండ్లకాపున కుపయోగించు చిన్నవలలచే బట్టుకొన నూహించుటయు, శార్దూలాది యుగ్రసత్వముల సాలె పుర్వులగూండ్ల బంధింప నూహించుటయు వివేకతరముగ భావింపవచ్చును.

మ. కరిరాజున్ బినసంతం సంతతులచే
గట్టన్ విజృంభించు వా
డురువజ్రంబు శిరీష పుష్పములచే
నూహించు భేదింపఁదీ
పరచింపన్ లవణాబ్ధికిన్ మధుకణ
ప్రాప్తిన్ బ్రవర్తించు ని
ద్ధరణిం మూర్ఖులఁ దెల్పు నెవ్వడు సుధా
ధారానుకారోక్తులన్.

అనిచెప్పిన కవి వెట్టివాఁడా?"

నే నిట్లుపలికితిని — “నిశ్చయమే. కాని అసాధారణమగు నుద్గండతత్వముల, వివేకమునఁ జక్కఁజేయవలయును. యోధా

గృహ లక్ష్మి

గ్రేసరులఁజూడ యువిద లాకర్షితులగుదురని మీ రనుచున్నారు. మీ రనునట్లు మహా యోధలక్షణము లామెయం దేమైనఁగొఱత వడి యున్నగదా ఆమె పరుల ప్రతాపతత్వములకు వశంవద యగును? ఎన్నితుపానులుదయంచినను మహాద్రివలె స్త్రీహితమహారంభమగు తన యుద్యమమునఁ జలంపకుండ నిలువగల చిత్తస్థైర్య మామెయం దున్నది.

అట్టి నిష్కంపధైర్యమున నిన్న నడికిరేయి యందామె నిలువఁబడి (కృపాణమును చేతఁ బట్టి ప్రతిజ్ఞయొనర్చు మహావీరులవలె) తనపై విఱచుకొనిపడుచున్న పురుష లోకము నధఃకరించుచు మాట్లాడినది. మహాయోధులుకూడ దలపడుటకు సాహసింపఁజాలని మహాగ్రమారణతంత్రములందైనను ప్రాణ సమర్పణ మొనర్చుటకు వెనుదీయని యమేయతత్వ మామెయందున్నది. “స్త్రీ జనస్వాతంత్ర్యఫలావాప్తికి ప్రహ్లాదకుమారునివలె నేనెట్టి మరణబాధలనైన ననుగ్రహములుగ భావింపగలను. ఒక్కసారి స్వార్థరహితమగు నాత్మార్పణమున సూక్ష్మముగ ఫలసిద్ధియగుట కవకాశము లున్నయెడల నట్లు పంచత్వమొందుటయే నాకుఁ బరమధర్మము. అశేషకాంతాస్వాతంత్ర్య మొక్క కాంతాప్రాణి సమర్పణమున సిద్ధింపఁగలిగినయెడల నెట్టి మహాగ్రమారణ తంత్రమైనను వెనుదీయకుండ సిద్ధపడఁగలను.” అని యుత్సాహపూరితముగ నామె చెప్పుకొనియున్నది. అట్టి యమేయతత్వమున కేవల పురుష సాధారణమని మీరూహించు

చున్న సాహసము పూజ్యమైయుండునా? మఱియు నిన్నటి నిశీధసమయమునఁ బురుష సైన్యములు తమ్ము ముట్టడించియున్నవని తెలిసినప్పుడు తనకొదవిన మహామర్షమున తమ జన్మస్వాతంత్ర్యముల సంరక్షించుకొని తమయోగ్యతను జగద్విదితముగ నుంచి వేయుటకు తానే కవచియై, ఖడ్గపాణియై రణరంగమున నుఱుక సంసిద్ధముగ నుంటి ననియు, నందొకవేళఁ జచ్చినను స్త్రీ లోకాభ్యుదయమునకై పంచత్వమొందితినను కీర్తి శాశ్వతముగ నుండిపోవుననియు ధీరస్వాంతయై తనబాలికల హెచ్చరించినది.

“వీరకాంతానురూపమైన యిట్టిధైర్యము స్త్రీప్రకృతి కవమానాస్పదమని తాము భావింపవలదు. ఆపదలందు ధైర్యగుణమును బ్రదర్శించు నభిమానవతులను లోక మాచంద తారకముగ గీర్తించుచు నుండఁదగినది కాని సిగ్గుబిడియములు లేకుండఁ బ్రతిఘటించుచున్నదని దూషింపఁదగినది కాదు.

“ఇఁక మీను స్త్రీలగూర్చి యొక్కటే తుడుపుగ నొక్కటే ప్రకృతియని భావించుచున్నారు. పురుషులయం దెట్టియెట్టి భిన్న ప్రకృతులున్నవో స్త్రీలయందును అట్టి భిన్న భిన్న ప్రకృతు లున్నవిగాని స్త్రీజాతియంతయు నై సర్వముగఁ గోమలమనియు విభీతచేతస్కమనియు, పౌరుషాశ్రయమనియు భావింపఁదగినది కాదు. పుష్పములలో కమలమునకును గలువకును యెంతయంతరముండునో కాంతలలో ఒకకాంతకును వేటొకకాంత

కును అంతయంతరముండును గాని యిరువురును ఒక్కవిధముగ నుండురని భావంపవలదు. ఒకతె వీరవినోదముల గ్రీడించు మహావీరునిఁ గామింపవచ్చును. వేటొకతె విద్యావినోదముల నానందించు పండితుని ప్రేమింపవచ్చును. మఱొకతె వేదాంతగోష్ఠి నుండు పరమసాత్వికునిఁ బ్రేమింపవచ్చును. ఇంకొకతె విపరీత ప్రకృతినుండు నధమాధమునే వరింపవచ్చును. హృదయ ప్రమోదకరమగు వెన్నెల శుభ్రవస్తువులపైనను అశుభ్ర పదార్థములపైనను ఒక్కవిధముగనేఁ బ్రకాశించునట్లు, సర్వలోక సంపత్కరమగు స్త్రీ హృదయానురాగము ఉత్తములను హీనులనుగూడ నుత్సాహవంతులుగాఁ చేయుచున్నది.

“వా రట్టి యుత్సాహకారిణు లగుట వలన నింకను యోగ్యముగ విద్యావివేక సంపన్నులగుటకుఁ జక్కని యవకాశము లున్నయెడల ప్రపంచ మింకను తేజస్వంతమయి సకల కల్యాణ గుణావహమై యుండి పోవును. కావున స్త్రీహిత మహారంభమగు నట్టి యుద్యమమును తనతలకుఁ గట్టికొని ప్రతిస్త్రీ యందును ఆమె తన ప్రతిబింబమునే చూచుచు వారిబ్రదుకే దనబ్రదుకుగా, వారికష్టమే తనకష్టముగా, వారి శ్రేయమే తనశ్రేయముగా, వారి యాన్నత్యమే తన యాన్నత్యముగా మనోవాక్కాయ కర్మముల ననుభవమునకుఁ దెచ్చుకొనుచున్నది. అట్లుండుటయె ఆమె బుద్ధికి సమంజసముగ నున్నది. అనితర

సాధారణమైన దుస్తరమార్గమునఁ బ్రకాశించుచు నామె తన ప్రతిభావిశేషమును, ప్రజ్ఞాధిక్యమును గాన్పింపఁ జేయుచున్నది. కావున నన్ని కఠిననియమము లుంచుకొని తదనురూపముగ నింతవఱకుఁ బ్రవర్తించి యున్నది. ఇంక మాయమ్మ యందురా?—ఆమె భూమిపై సవతరించిన యనుకంప దేవత — మూర్తీభవించిన సుగుణరాశి. అప్రమేయ గుణ పూజ్యులు మాతల్లికిని తదితర కాంతలకును పోలిక లేనేలేదు. భిన్న విద్యుద్ధర్మ యుక్తములగు పదార్థము లొకరింపఁబడునట్లు భిన్న భిన్న తత్వముక్తులగు స్త్రీపురుషు లొకరి తులయి తమ యైహిక జీవితములకు సంపూర్ణ త్వమును, సంతృప్తియు, శాంతియుఁ గలుగఁజేసికొన వలసి యున్నది. లోకమున కాదర్శక రముగ బ్రతుకనెంచువారిట్లూహింపవలసియున్నను విపరీత చేతన్ములగు మనుష్యు లట్లొనరింపఁ జాలక హృదయవ్యధలఁ బాలయి పోవుచున్నారు. స్త్రీలయెడల జూపింపవలసిన గౌరవమున నొక యర్థభాగమైన వారికిచ్చి మనుష్యుడే లోకమున నెంతవాడగుచున్నాడో అందొక యర్థభాగమునకైన స్త్రీలు వచ్చు సవకాశము లున్నయెడల నిష్పృ డిందిర తమకు ‘జన్మహక్కు’గ ఘోషించుచున్న వివాదమును జేయుట కావశ్యకత లేకుండియే యుండును—ఇంకఁ బ్రకృతాంశము: ఏమియొనర్చినను యుద్ధము మాత్రము వలదు. యుద్ధమైన నేనంతయుఁ గోల్పోవుదును.”

గృహలక్ష్మి

కమలాకరవర్మ యిట్లు పలికెను,—

“అవును. నీవు యుక్తియుక్తముగ నూట్లాడితివి.—మహోత్సాహ జనకమగు యౌవనమునఁ బ్రేమించుట యనఁగ నెట్లుండునో నాకుఁ జక్కగ జ్ఞాపకమున్నది. కాని సీవలెనే సప్పడిన్నిపాట్లు పడియుండను. సుఖమయమైన ప్రణయజీవితము సులభముగ నాకు వశమైపోయెను.—నీవచ్చముగ నిందిరవలెనే చర్చయొనర్చితివి. దేనినిగూర్చియెవరికిన, చర్చించిన నామెయే చేయవలెను. కాని నీసంభాషణమామె చర్చలకంటె సమంజసమును సమ్మానార్హము నైయున్నది.”

అని మాతండ్రిగారితో నిట్లు పలికెను—
“తమ పుత్రునియం దసాధారణ గౌరవార్హమైన ఘనతయున్నది. పీఠ పురుషోచితమగు సితనివాక్యములు నాకు మోదావహముగ నున్నవి. అతఁడు మా ఇందిరను పెండ్లాడుటయే నాకభిమతము — ఇంక నితనఱకు మీరొనర్చిన యాగడమునకు, అనఁగ నా స్వేచ్ఛను నిరోధించి నన్నీవిధముగ నిలిపి యుంచినందులకు తమకుమారుఁకుఁ గీడు వాటిల్ల కుండవలయునను పితృప్రేమ దీని కంతకును మూలము కావునను నాకు మీ రర్హ గౌరవమును! జూపించియుండిరి కావునను మీ కుమారునిఁజూచి మీరొనర్చిన యవజ్ఞక్షంతవ్యమని భావించుచున్నాను. మీ కుమారునికై నే నేమొనర్చినను యుక్తమే. ఇంక మాయనుజ్ఞ లేకుండ మారాజ్యముపై దండెత్తివచ్చి, మీరిన్ని సైన్యములఁదెచ్చి

యిచ్చట పీఠమువేసి సాదులకు—నర్తం చరులవలె నడికిరేయి నిట్టి యాగడమున మాదేశ మాక్రమించుకొన్నను, మాప్రజల ధనధాన్యగేహములకుఁ జిచ్చువెట్టక, మా కర్షకుల హింసింపక, మాస్త్రీల బాధింపక, మాగ్రామస్థుల యాహారపదార్థము లపహరింపక కేవల యోగ్యాచరణలై యుండిరి. కావున నేను చెప్పనదేమన—

“మాకుమారుఁ డజయుఁడు మాసైన్యాధీశులతో నావల నున్నాడు గావున నేనిప్పుడు తమకుమారునిఁ దోడ్కొని యజయునితో మాట్లాడ ననుమతింపవలయునని మిమ్ము గోరికొనుచున్నాను. అతనిని నిరపాయముగఁ బంపివేయుదునని తమయెదుటఁ బ్రమాణపూర్వకముగ వచించుచున్నాను. నామాటకన్న నజయునిమాట యన్న నిందిర కధికగౌరవము గావున నేదోయొకరీతి నీవ్యవహారమును మనము జక్కఁ బఱచుకొనుట కవకాశముండును. ఇదమిద్దమని యిప్పుడేమియుఁ జెప్పజాలను. కాని యేదో యొకవిధము గో చ రిం ప కుం డ నుండదు. మిత్రత్వముననే కార్యసాధన మొనర్చుకొందము.— (అని నామిత్రుల వంకఁదిరిగి)—నాకీవఱ కతిథులై యుండిన మీరు, మీకు సమ్మతమైన మీరును మాతోవచ్చిన సంతసింతును. మనము నల్పుర మొక్కభావమున నొక్క వ్యూహ మట్లునిలువఁబడినయెడల బ్రతికూలతత్త్వము లంతగ మనలఁ బ్రతిఘటింపజాలవు.” అని యారాజు గమనోన్ముఖుడయి మాతండ్రి

సం దేశ ము

గారికిఁ బ్రణామ మొసరించుటయు, వారు మనస్సున నిష్ఠములేకున్నను యెట్టకేలకు మా పోక కనుమతించువారివలె 'ఊఁ' యనిరి.

అంతట మేము నల్వర మశ్వాసాధులమయి వారి యాశ్వికసైన్యములు నిలిచియున్న తావునకుఁ బయలుదేరితిమి. మార్గమున కిరుగెలంకులనున్న మ హా స్థ తవృక్షములపై పక్షు లవ్యక్త మధురమగు నసంగళాస్త్రములఁ జదువుచుండఁగ బుష్పనికుంజములనుండి యుత్సాహవర్ధనమగు మలయమారుతము నామానసమునఁ గోరికలీరికలెత్తఁ జేయుచుండెను. నామనోహరిణి నన్వేషించు తహతహతో నేనా యాడువారి విద్యాలయమున నేమేమి యొనర్చితినో, నాప్రణయకథ కెట్టియెట్టి భంగపాటు లొనపుచువచ్చినవో ఆ మహారాజునకుఁ దెలుపుకొంటిని. తనకుమార్తెపై నాకుఁ గల యుత్తమభావమున కారఁడు నన్నభినందించుచు నా ప్రణయకథకింక భంగపాటొదవకుండ సహాయ మొనర్తునని వాగ్దాన మొసంగెను.

కాని వారి యశ్వసైన్యములఁ గలసికొనునప్పుడు మాయా దట్టి శృంగారభావముల కవకాశము లేకపోయెను. తమరాజు రాకఁజూచి యాసైన్యములందలి శూరయోధులు స్వాగతపూర్వకముగ జయజయధ్వానము లొనర్చిరి. భేరీమృదంగ పణవాదినినాదములతో, మంగళోపకరణ శోభితమగు

పుణ్యాహనాదములతో, పరమాశీర్వాదములతో, చూగధగీతములతో, వందిజనస్తోత్రములతో వారిసైన్యములందు పరమాభీలచుందర సమ్మర్ద మగుచుండగ మువ్వు రాశ్వికనాయకులుముందునకువచ్చి తమరాజునకు స్వాగత సూచకముగఁ బ్రణామ మాచరించిరి.

మొదట వారెవ్వరో యనుకొంటిని కాని వారాతని పుత్రులగు నజయసింహుఁడును, అతని యనుజన్ములగు రామకృష్ణులు ననిక్షణములో నాకుఁ దెలిసిపోయెను. నాజీవితమున నట్టి విశాలోరస్కులు, అమితబలులు పంచానన సమభీషణమూర్తులు నగు యువకులఁ జూచియుండను. ఆకవలవారినడుమ నజయుఁ డన్నతుండయి రూపురేఖలయందును, సామాన్య వైఖరియందును నామనోహరిణిని దలంపునకుఁ దెచ్చుచున్నట్లుండెను. వారి తనుత్రాణములును, శిరస్త్రాణములును సూర్యప్రకాశమునఁ ధగధగ మెఱసిపోవుచుండెను. ఆ యుద్ధఘోషములమహత్వ మేమని చెప్పవచ్చును!— అంతవఱకు యుద్ధమువలదని ఘోషపెట్టియున్న నాయందు సహిత మదియొక విధమైన వీరావేశమును కలిగించెను. ఉగ్రమగు కండకాసరమున ప్రతిజంతువునందును బుట్టుచుండు మహామదము నన్ను సహితము యుద్ధోన్ముఖునిగఁ జేయుచున్నట్లుండెను.

అంత నామహారాజు తన మువ్వురు పుత్రులకును సర్వవిషయములును విశేషముగఁ జెప్పివేసెను. ఆవిద్యాలయమును,

గృహ లక్ష్మి

మమ్మును, మావారిశిబిరమును అతడు వ్రేలఁ జూపించుచు మాకథను, తనకథను వారికి వినిపించుచుండఁగ మాయాఁడు వేసములకు, మేము పడిన భంగపాటులకు వారి యందఱు శక్యముగాని యపహస్యతత్వముదయించుచుండెను. ఎట్టకేలకు మహాకాయుఁడును, మహావీరుఁడును అగు నాయజయసింహుఁ డిట్లు పలికెను.

“మా రాజ్యముపై దాడెత్తివచ్చిరి. దానితో నూరకుండక యతనిని సహితము మీకు ‘ఘైదీ’గా నుంచుకొనిరి. ఎంత యాగడము! అయినను మా తండ్రికి యుద్ధ మసమృతము. ఎంతయాగడము! నాకు యుద్ధము కావలయునా, లేదాయన్న—అయిన మీ రా మహారాజునకుఁ జేసిన వాగ్దత్తమున్నది. ఇక మా సోదరి. ఆమెయం దొక నత్య వినిశ్చయ బుద్ధి యున్నది. అయిన నామె యాశయములు కొంత వియత్పథమున నున్నతముగ, మహాన్నతముగఁ బోవుననుట వాస్తవము. అయినను తగిన యవకాశమును, తదనురూపముగ కాలమును సమకూడిన యెడల, తమ యుద్ధమ మెట్టి ఫలితమునకు వచ్చునో జూడవలయును గాని వృధగ తమ్మును తమయుద్ధమమును నిందింపవలదనుచున్నది. అట్టి యవకాశము తనకుఁ గలుగునట్లు ఆమె నాచేతఁ బ్రమాణము చేయించుకొనియున్నది. నేనుమాత్ర మా విషయముల నేమంత యెఱుఁగుదును?—ఆమెనుమాత్రమొక ప్రకృతిమానవభామినిగా

దలంపరాదు. తమకైన దురన్యాయముల నామె యేకరుపుబెట్టినప్పుడు ఆమెజెప్పన దంతయు యుక్తమేయని నే నూహించితిని. నిశ్చయముగ నామె యాశయ విహంగములు దుస్తరమార్గముల విహరింప నభిలషించును. అయిన నేమాయె?—భూతభవిష్యద్వర్తమానముల స్త్రీ జాతి యం దామెను మించిన యలంకార ముండదు. ఆమెయందనితర సాధారణమగు ప్రజయున్నది. నిరుపమానమగు ప్రతిభా విశేషమున్నది. తదనురూపముగనే నామె నభినందించెడువాఁడను. కావున నామె యుద్ధమ మిది యుక్తమయుక్తమని నిర్ణయించుటది నాకేమి పని? ఆమె కెవ్వరన్న నభిమానమో వారియం దత్యంత మధురముగ నుండఁగలదు. కావున నో రాజకుమార! సమంజసమగును కాక పోవును. నేనామె పక్షమున నుండువాఁడను. అట్లుండునని ఆమె నాచేత శపథము చేయించుకొనియున్నది. మహాదేవి ఆలయ మున స్వచ్ఛమగు దీపికాప్రకాశమున నా కృపాణమునుబట్టి—ఆదిశంకరుల నుద్దండ వివాదమున జయించిన విదుషీమణియట!—ఆమె పేరేదియో నేను మఱచిపోయి తిని—ఆమెపై యొట్టువేయించుకొని నే నామె పక్షమున నిలచునట్లు వాగ్దానమును పొందియున్నది. కావుననిక ఫలితమేమనఁగ—ఆమె నిన్ను పెండ్లాడదు కావున నీవింక విరమించుటయే యుక్తము. లేనియెడల మోతండ్రి యొప్పుకొనకున్నను సంగ్రామ రంగముననే దానిని నిర్ణయింతుము.”

మా ప్రాచీనసమయ మంత సూక్ష్మముగ వదలుకొనుటకు నా మర స్సంగీకరింపకపోవుటచేతను, బుద్ధిహీనమైన యుద్ధమునఁ బరస్పర వైషమ్యము లింకను వృద్ధిచేసికొనుట నా కభిమతము కాకపోవుటచేతను నే నాతనికిఁ దక్షణము బ్రత్యుత్తరమొసంగజాలకపోతిని. అంతలో నాకవలవారిలో నొకఁడు మమ్ము రెచ్చగొట్టుటకొన న తన మీసపు వెండ్రుకలవైపునఁ జేయివేసికొనుచు సగ మాతృగతముగ మాట్లాడుకొనువానివలె “ఆఁడు మగరూపములు ! కావుననే తమ యాఁడుగుడియల కనురూపముగ నాఁడువేసముల వేసికొనిరి” అని యుపాలంభింపఁజొచ్చెను.

ఆ యుపాలంభన మసిఘాతమువలె మాకు డగులుటచేతఁ దక్షణము కృష్ణవర్మ యందికొని యేదో ముష్కరముగ జవాబు చెప్పుచుండగ, నే నూరకుండఁజాలక కృష్ణవర్మ నొక చేతఁ బట్టుకొని “ఏదీ, చూతము! ఎవ్వ రెంత పౌరుషవంతులో దెలిసిపోవును. మువ్వరకు మువ్వర ముంటిమి కావునఁ దక్షణమే కలియఁబడి కొట్టుకొందమా?” అని యమర్షమునఁ బంతములు పలుకు బాలురవలె కొంచెము దీవ్రముగఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగవలసినవాఁడనైతిని.

అంతట నా మూఁడవయూతఁ డిట్లు పలికెను. “మువ్వరకును మువ్వరనుట యేల? అంతకు హెచ్చుగఁ గొట్టికొనఁగూడదా? ఒడల్లింతగా దాఁచుకొనవలెనా?— అందును భువనమాన్యగుణోత్తరయగు మన

యక్క గౌరవప్రతిష్ఠాపనమునకై మువ్వరము మాత్రమేనా గత్తులఁ దూయవలసి నది? మన సేనాంగములలోఁ బ్రతినాయకుఁడును తమ రాజేంద్రునికైన యవజ్జగడగివైచుకొని శాశ్వతమగు కీర్తి నుపార్జింపవలయునని తహతహ లాడుచున్నాఁడే! కావున నింకను హెచ్చుగఁ బోరాడినఁగాని యిందేమి పనయున్నది? అధమపక్షమునఁ బక్షమున కొక యేబది యోధులైనఁ దలపడి అందెవ్వరు జయింతురో వారే గెలిచినట్లును రెండవవా రోడిపోయినట్లును యేల నిర్ధారింపరాదు?”

అందులకు నే నిట్లంటిని. “ఆహా! అట్లే చేయవచ్చును. కేవలము గాలికిఁబోవు నీ కీర్తికై మనమందఱమురు ప్రాణములతో చెలగాట మాడికొనవచ్చును. మన చేతల నభిరామముగ నిండ్రధనుఃకళికవలెఁ బ్రకాశింపజేయు నీ ‘కీర్తి’కి మన మెంత ఘోరముగనైనఁ జచ్చుట కొప్పకొనవచ్చును. క్షత్రియులు సుభోచితశయ్యలఁ జచ్చుట కంటె వివృత స్వర్గద్వారమని మనవారు గీర్తించు యుద్ధమున నీ బ్రమకులఁ జూడ మాడి వేయుచును. అయిన నంతమాత్రమున నేమగును? మే మోడిపోవుదుము. సరే. కాని మే మొకవేళ జయించినను తుదకు విఫలమనోరథులము కావలసినదే కాదా? మేము జయించినంతమాత్రమున నామె సమయబద్ధురాలు కాఁజాలదు కద!”

అందులకు కజయుఁడు “అట్లుకాదు! అట్టి యుద్ధఫలితమున కనురూపముగఁగూడ

కట్టునడియుండఁదగునని ఆమెకు నచ్చజెప్ప భారము నాది. లేఖాముఖమునఁ దగిన కారణముల జెప్పి ఆమె యందులకు బద్ధురాలయియుండునట్లు చేయుచును. దానిపై నామె భాన మెట్లుండినది యే స్వయముగ మీ కందఁజేయుచును” అని పలికెను.

“కాని, అబ్బాయిలు! వినండి!” అని యా వృద్ధరాజేంద్రుఁ డెన్నివిధముల నివారింపఁజూచినను, నీటియం దీద నుద్యమించు బొతుపిల్లలను వలదని వారించు పెంపుడు తల్లి యదకోడిపెట్టవలె నాతఁ డెంత చెప్పినను సంగ్రామప్రియులగు నా రాజకుమారులు వినుపించుకొనకపోవుటచేత నతఁడు హతాశుఁడై మిన్నకుండవలసినవాడయెను.

ఆ తరువాత మే మంతగ భాషింపవలసిన యావశ్యకత లేకపోవుటచేత నా మిత్రులతోఁ గలిసి మా తండ్రిగారి శిబిరమునకు వచ్చివేసితిమి. ఈలోన మా తండ్రిగారు కొంత కథగా నిచ్చిరని తెలిసికొంటిని. ఆ విద్యాలయద్వారమునకు మూడుసార్లు వారొక రాయబారిని బంపి యిందిర సమయ భంగ మొనర్చుకుండ నుండునో లేదో తెలియఁగోరిరట. ఆ రాయబారి మూడు మాఱుచుటకుఁ జూయియుండెను. మొదటి పర్యాయ మతఁ డచ్చట నెన్ని తూర్యధ్వను లొనర్చినను ఎవ్వ రగుపించలేదు. అతఁడు తలుపులవద్ద నెంత తట్టినను ఎన్ని విధముల నఱచినను ఎవ్వరును రాలేదు. వినిపించుకొనలేదు. రెండవసారి లోననుండి భయంకరమగు నొక కంఠధ్వనితో నొక

స్త్రీ యతని నచ్చటనుండి పొమ్మని యదల్చినై చెనట. మూడవసారి బల విక్రమ న పన్నులను, విశాలోరస్కలును; వ్యాయామ విద్యాప్రవీణులును అగు నాయెనమండ్రు హరికలును ఒక్కమాటుగ ద్వారమును దెఱచి ఆ రాయబారిపైఁ బడి, యతని కేళముల నిష్కరుణముగఁ బీకి, బ్రక్కయెముకలఁ బొడిచి, మొగమున గొట్టి యతనిని బ్రాణావశిష్టునిగ నొనర్చిరట. వా రట్లాతనిపై నట్టి యత్యాచార మొనర్చుచుండగ నా రాజకుమారి తన విద్యాలయ సౌధమున నిష్కంపధైర్యముతో నిలుచుండి సర్వముపలక్షించుచుండెనట.

కొండలపై జల వాయు భూతము లొండొంటితోఁ బెనఁగులాడుచుండగ మహారయమునఁ బొంగిపోవు రెండు ప్రచండ వాహినులనడుమ నిశ్చల తత్వమున నొక గట్టుపై తీవిగ నుండిపోవు మహావృక్షమువలె నామె వైఖరియున్నది.

కాని నా వధూమణిపై సంగ్రామ మొనర్పఁబాస యిచ్చితిని మాతండ్రి గారికిఁ దెల్పినప్పుడు ఆయన మహోత్సాహమునఁ జేతులఁబెరిచుచు యోధకుమారులతోఁదానును యుద్ధమొనర్చు నవకాశము కలిగినదని బలుకఁజూచిరి కాని, వృద్ధులు, జ్ఞానవృద్ధులునగు వారిమంత్రీశ్వరులట్టిపద్ధతి యుద్ధనీతికిని రాజనీతికిని గూడ విరుద్ధమని హేతుకల్పన మొనర్చుటచేత నాగ్రహముతో, ననిష్టతతో నట్టి పూనిక

నుండి విరమింపవలసిన వారయిరి. మామహా యోధ వ ర్గ ము న ననేకులుత్సాహమునఁ గృపాణములువట్టి నాకై నాసమయమునకై బ్రాణముల పోకఁదలంపక సంగ్రామమొనర్తు మని ప్రతిజ్ఞయొనర్చిరి.

అంతలో నారాజకుమారి యుద్వాన పనమున కీవలపార్శ్వమున మాయాహవ వినోదమునకు రంగమును తయారుచేయఁ జొచ్చిరి. ద్వారమునకుఁ జేరియున్న యిత్తడి తలుపులపై 'టామైరిస్' అను మహారాణిపై 'కైరన్' అను పరిషయన్ చక్రవర్తి విజిగీ షార్థము దాడి వెడలినప్పుడామె యేమి యొనర్చినదో చిత్రముగఁ దొలువఁబడి యుండెను.* ఆయుదయమంతయు వారచ్ఛటి యుద్ధరంగమును సదునుచేయుటతోఁ గడిచి పోయెను. నడుమనడుమ రాయబారు లిచ్చటి కిని యచ్చటికినిఁబోవుచు సందేశములను, ధిక్కారములను జేరవేయుచు వచ్చిరి.

తుద కజయసింహుఁడు నాకు వాగ్దత్త మొనర్చిన ఆరాజకుమారి ప్రత్యుత్తరము వచ్చెను. ఉప్పొంగివచ్చు మహావన్యాసము వలె సుందరమగు నక్షరములలో లిఖింపఁ

బడియున్న ఆలేఖనందికొని యీ విధముగఁ జదువుకొంటిని.

“అన్నా, అజయా! స్త్రీల కెల్లదేశముల నిరంతరముగ నగుచున్న యవజ్జలనుగూర్చి యూహించునప్పుడు నాహృదయ మెట్లు దహించుకొనిపోవుచుండునో నీకు దెలియనిది కాదు. స్త్రీల కినుపచెప్పలదొడగి పరాభ వించు చైనావారి దుర్మార్గమునుగూర్చి, పరిణయకాలమున పురుషుఁడు భార్యను చావమోదుట కాశనికి కన్యచేత సందియ్యఁ బడు రష్యావారి 'కొఅడాదాన' మహోత్స వమునందలి యాగడమనుగూర్చి, బ్రదికి యుండగఁ జెప్పరాని దుష్ప్రభుత్వములఁ జేసి ఆయువుమూడిన 'పీనుగల' య్యుండియు బ్రదికియున్న తమస్త్రీలను తమ దేహములతో గాల్పించుకొను హిందువుల దౌర్జన్యమును గూర్చి, ఆఁడు శిశువు లుదయించినంతటనే వారికిఁక తగినవరులులభింపరను భవిష్యద్దుర్ద శలకైన ననుకంపమున నోతెఱుంగని నెత్తురు కందువులను గంగానదియందలి మొసళ్లనోళ్ల కందించు రసపుత్రమాతల దురంతమును గూర్చి చదువునప్పుడు, ఊహించునప్పుడు,

* 'టామైరిస్' అను రాణియొక్క దేశమును తనస్వాధీన మొనర్చుకొనవలెనని 'కైరన్' అను పరిషయన్ చక్రవర్తి మహావైద్యములఁ దోడ్కొనిపోయెనట. ఆమె సామమార్గమున నెంతచెప్పినను 'కైరన్' వినక పోవుటచేత ఆమె యాతనితో యుద్ధమున హోరాహోరిగాఁబోరి తుదకాతనిని సంపూర్ణముగ పరాజయము నొందించుటయేగాక అతఁడాయుద్ధమునఁ బ్రాణములసహితము బోగొట్టుకొను మహాపదకుఁగూడ బాలుచేసె నట. అట్లు ఖండితుఁడైయున్న యామహారాజు మస్తకమును ఆమె యొక రక్తపుడి త్తిలోని కెక్కించి యతని 'రక్తదాహమును' పరిపూర్ణముగఁ దీర్చికొమ్మని యుపాలంబించెనట. తమపై దాడెత్తివచ్చు పురుషులకు భయావహముగ నట్టి చిత్రమాయాఁడువారి విద్యాలయద్వారపు తలుపులపైనున్నదని భావము. ఈక 'హెరోడోటస్' అను ప్రాచీనగ్రీకుచరిత్రకారుఁ డభివర్ణించియున్నాడు.

గృహ లక్ష్మీ

చర్చ యొనర్చునప్పుడు నా కపరిమితమైన యమర్షముదయింపకుండ నుండునా?

మృగముల బారిబడకుండ దప్పించుకొంటిమి.

“అంతేకాదు. నాగరికతా మహావాత్తి నొందియున్న యీకాలమునందుగూడ నిట్టి యాగడముల కనురూపమైన దుచ్చుత్వము నమస్త వ్యవహారములయందును బురుషుల యందుండి పోవుచున్నది. స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యార్హతలేదనియు, స్త్రీలను కేవల గృహోపకరణ యోగ్యముగఁ జూచుకొనవచ్చుననియు శాస్త్రసిద్ధాంతములు మనుజు జాతికిఁ దలవంపుగ నిష్పటికిని బ్రపంచమును బీడించుచున్నవి. అన్ని దేశములందును, అన్ని జాతులందును ఇట్టి శాసనములు బొమ్మజెముడువలె వ్యాపించిపోయియున్నవి. పూర్వ వశ్యమ మధ్యస్థమగు సమస్తదేశములందును స్త్రీల నణచియుంచుటయే పౌరుష లక్షణముగ భావింపఁబడుచున్నది. పౌరసత్వాధికారములపై, స్వపరిపాలనాధికారములకై లక్షలకొలది ప్రజలందోళన మొనర్చుకొని ఒక్కరును స్త్రీ స్వాతంత్ర్యోద్యమమున బద్ధకంఠులై నవారులేరు.

“అందువలన నేనీ యశేష పురుషలోకమునకును పరాజ్ఞుని నాజాతి నున్నతికిఁ దెచ్చుటయే జీవితవ్రతముగ భావింపుచు నుండిపోవలసివచ్చినది. పురుషులయాగడ మెంతమాత్రమును చేరఁజాలని దుర్గమ స్థానమొకటి నేనిచ్చట నిర్మించి దాని యభ్యున్నతికై కొన్ని యుగశాసనముల నొకతము కాపుగఁజేసికొంటిని. వాని మహల్వమున మేము జిరకాలము ఘాతుక

“స్త్రీల కభివృద్ధి కవకాశములేని గొప్ప యెడారివంటి యీ విశాల ప్రపంచమున స్త్రీలకుఁగనులపండువుగ నేనిట్టి ఫలవంతమగు ప్రదేశమును దయారుచేసితిని. అందెల్ల దేశముల నింతవఱకు చెప్పునుఁజేయును జేతనయిన యాఁడువాండ్రెప్పుడెప్పుడేమేమి యొనర్చిరో దెలిసికొన వీలుండునట్టి వస్తువులను, పుస్తకములను, విగ్రహములను ప్రతిష్ఠింపించుకొంటిని

“ఇట్లు మాచదువులలోఁబడి మేముండగా, మాకన్యలవలె వేసములు వేసికొని ముష్కరులగు ముప్పురు పురుషులాగడమున మా విద్యాలయమునఁ జొరఁబడి మాశాంతికి భంగమును కలుగఁజేసిరి. వారిదుండగ మేమనవచ్చును? — పసికూననై యున్నప్ప డయియుండిన సమయభంగమని యొకసాకు గల్పించుకొని ప్రేమయని, వివాహమని— యిట్లు వలవని ప్రేలరిమాటల నాకు మహా మర్షమునకుఁ గారణభూతులైరి. కన్నులఁ తెలుసని శైశవప్రాయమున, నాయిష్టా నిష్టములతో నిమిత్తములేకుండ జరిగియున్న యాప్రాచీనసమయమునకు నేనేల బద్ధురాల నగుదును? అట్టి యాగడమున నాసమక్షమునకు వచ్చినంతమాత్రమున నా జీవితవ్రతమునకు నేనేల భంగమును కలుగఁజేసికొనవలెదు?

“మహాఘాతుకమగు సింగముల నేను మచ్చిక యొనర్చితిని. ఇంతటి ఘాతకులగు

పురుషులను నేను మచ్చిక చేసికొనజాలక పోవుదునా?

“ఇప్పుడు పీండ్రకెవ్వరు బుద్ధిచెప్పడగినది?—మీరా? నేనా? బుద్ధి పూర్వకముగ నాకింత యవజ్ఞయొనర్చిన పీండ్రనిప్పుడు తప్పక శిక్షింపవలెను. ఉగ్రలీజనహిత ప్రారంభమగు నీ యుద్యమమున బావనతయు, ఘనతయు, బరిశుద్ధతయు లేదా?

“ఇప్పుడు నేను మాజాతిగౌరవమును, సత్యమును గాపాడుకొనవలసియున్నది. ఇట్టి సందిగ్ధసమయమున జగన్నిర్మాణకారణమగు నాదిశక్తి మనకు జయమియ్యకుండ నుండదు.

“కావున నజయుడ! నీవు సంగ్రామమున నజయుడవై మమ్ముగాపాడగలవు. నీ పరాక్రమమున నాకు విశ్వాసమున్నది. మఱియు బరమపావనయగు నెట్టి తల్లిగర్భమున నీ పుడయించియుంటివో జపియించుకొని జగమునకు మాతృస్థానమని చెప్పబడుచున్న మా స్త్రీజాతి నుద్ధరింపుము.

ఒకవేళ నీవోడినయెడల నేనోడితినని యొప్పుకొని తదనురూపమగు సమయమునకు బద్ధురాలనయ్యెదను. కాని నీవోడిపోవువాడవుకావు. అయినను నీవాతని ప్రాణములమాత్రము తీసికొనవలదు. తన ప్రాణములనైన సరకుచేయక నాప్రాణముల నేతడు కాపాడియుండెను కావునను, అతని

తల్లి యింకను జీవించియున్నది కావునను నీవాతనిని చంపదగదు. కాని యుద్ధమున జక్కగ పోరాడుము. చేతికొలది, శక్తికొలది యుద్ధ మొనరింపుము. నాప్రియ సహోదరులు! స్త్రీహితకాముకులగు దేవతలు మీకు తోడయ్యెదరు గాక!

ఉ. కీర్తనపాత్ర చిత్రమతి
కిల్బిషపావన శీలమున్ జగ
న్నర్తన మూలసూత్రమును
నవ్యవిభూతికి నాలవాలమున్
కీర్తికి మూలకందమును
కేవలదైవమయైన శక్తి సం
పూర్త మనోరథంబులును
భూరిజయంబును మీకునిచ్చుతన్.

ఉగ్రలీజనహిత ప్రారంభమగు యుద్యమమున మాతో జేర్పదగిన పురుషులు మీరొక్కరే. మమ్ము మాచదువుల నుండకుండ నడుమవచ్చిన యీ కందిరీగల నావలకుఁగొట్టివైచిన తరువాత భావికాలమున మిమ్మొక్కరినే మేము మాచరిత్రముల కెక్కించుకొని కీర్తించుచుందుము. మీరు యుద్ధ మొనర్చుకవచముల బరమపావనముగ మా విద్యాలయమున జెట్టికొని, మీ విగ్రహముల సహితము మాకుఁగన్నుల పండువుగఁ బ్రతిష్ఠించుకొందుము. అట్టి భావికాలమున స్త్రీలు తప్పక ముందంజవేసి తమ యోగ్యతను తాము గుర్తింప సమర్థురండ్రయ్యెదరు. ఇంతవఱకు మగవానితో డిదియు, బిల్లలతోడిదియు లోకముగఁ

గృహ లక్ష్మి

దలపోయు స్త్రీలప్పుడు సరియైన స్వేచ్ఛా సౌఖ్యమునుబొంది విజ్ఞానమే ఐహికలోక పరమార్థముగఁ దలంపగల్గుదురు. నేడు ప్రపంచమును తమవశముగఁ జేసికొనుచున్న పాశ్చాత్యజాతులయందలి పురుషసింహములవలె తామును పరాక్రమశాలినులయి ఉత్తర దక్షిణ ధృవ మధ్యస్థమగు నీభూగోళము స్వాతంత్ర్యోదయమునఁ బ్రకాశించు నట్లు చూడఁగలరు.

మీ సోదరి
ఇందిరాదేవి."

అనియున్న లేఖకుఁడిగువ మఱియు నీ 'హెచ్చరిక' నాకగుపించెను.

"మీశిబిరమున నీతో యుద్ధమున కుపక్రమించువారిలో నెవ్వరును ద్రోహులుండఁకుండ మొదటఁ జూచికొనుము. మా శాసనధిక్కార మైనదిమొదలు మావిద్యాలయ మొక విద్రోహపుఁబుట్టగఁ గాన వచ్చుచున్నది. ఈతిబెదలవలె నీపురుషులు మాపై విఘ్నముకొనివచ్చిరి.—ఇట్లు పురుషులచేఁ జుట్టఁబడియున్న స్థితియందీ విద్యాలయమున నుండుటకంటె మాబాలికలు వారివారి యిండ్లయందుండిన బాగుండి యుండునేమో!—ఇట్టి సందిగ్ధసమయమున నయోగ్యురాలగు నొకతల్లి యిచ్చట వదలి పోయియున్న యొక పసికూన నాకు హృదయ సౌఖ్యావహమై కొంత యాశ్వాస మిచ్చుచున్నది. ఇంక నెప్పటి కీ తల్లి కాపట్టునీయును. దాని మానసవికాసమునఁ

దల్లియని చెప్పఁదగు నామెనే యామె తల్లిగఁ గౌరవించఁగలదు. నేటి ప్రాతఃకాలమున నొక గంటసేపు దానిని నాయొడియందుఁ గూర్చుండఁ బెట్టికొంటిని. ఆ పూర్వ యనాధబాలిక హస్తములు మృదులముగ నాహృదయమును దడవి యీప్రపంచముపై నా కుదయించిన యాగ్రహవికారమును మటుమాయముగ నట్లు చేసి వై చెను.— మనకు సంపూర్ణ మనోరథ సిద్ధియగుఁగాక!"

మాతండ్రిగారా లేఖనుజూచి యిట్లనిరి.

"తెలిసియుఁ దెలియనిపట్టుదల ! అయిన నేమాయె ?—మహానిష్ఠ వములఁ జక్రవర్తుల కర్ధాంగియయి మహాయోధుల నుదయింపఁ జేయఁగల యుత్తమశక్తి ఆమెయందున్నది. బుద్ధిని దగ్ధపటలమొనర్చి కనులకు విభ్రాంతి నొదవించు మోహ మటుంచి కొంచె మూహింపుము. బలహీనుఁడును, హీన ప్రకృతియునగు నీకమలాకరవర్మ ఆదియందామె కంత స్వతంత్రమిచ్చి ఆమెనింకఁగఁ బాడుచేసినాఁడు. పురుషుఁడు బలహీనుఁడైనయెడల ఆఁడుది బలవంతురాలయి సృష్టిని దలఁకిందుగఁ జేసివేయును. భూమి యొక్కయుపరిభాగ మెప్పుడెంత స్థిరముగ నుండిపోవునో సృష్టియందీ ధర్మ మంత స్థిరముగ నుండిపోవునని భావింపఁదగును.— పౌలముదున్నునాఁడు పురుషుఁడు, వంట యింట వంటజేయున దాఁడది. కత్తిఁ బట్ట వలసినది మగవాఁడు, గరిటఁదిప్పవలసిన దాఁడుది. కలముఁబట్టి వ్రాయవలసినవాఁడు

పురుషుడు-సూదిబట్టి కుట్టవలసినదాడుది. మెదడువయోగమునకుఁ దెచ్చుకొనవలసిన వాడు మగవాడు, హృదయ మువయోగ మునకుఁ దెచ్చుకొనవలసిన దాడుది. అజ్ఞా పింపవలసినది పురుషుడు, ఆ జ్ఞ ప్తు రా లాడుది. లేనియెడల సంతయు నవకతవక !

ఇంటిపెత్తన మాడుదానికి వదలివైచిన యెడల మగవాడాత్మగేహమునందే నరక బాధ లనుభవించును. ఇక్కఁబ్రపంచశాంత్రము లన్నియు నాడువారి వశమై పోయినయెడల సృష్టితంత్రములుగూడ భ్రష్టములయి ప్రళయ మాసన్నమైనదని భావింపవచ్చును.

“కాని నీ విష్ణు డామెను సంపూర్ణముగ వశమొనర్చుకొనుట కవకాశమున్నది. పెండ్లియయి నీ వామె నదుపాజ్ఞలలో నుంచఁగలిగినయెడల, నింటబిడ్డను కుంపటిపాలుచేసి వీధులలో తమ జన్మ స్వాతంత్ర్యములను కూరగాయ లఱచినట్లఱువబోవు నవివేకపు స్త్రీలవలెగాక వీర కాంతయు, వీరమాతయు ననిపించుకొనుట కవకాశముండును. అందఱామె సౌందర్యవతియనియే చెప్పెదరు. అట్లయిన నానంద కరమే — ఇట్లామెనుగూర్చి పరుసముగ మాట్లాడినందుల కామెయన్న నొకుఁగిట్టదని భావింపకుము. ఆమెను యుక్తమైన త్రోవకుఁ దెచ్చు భారము నీయందున్నది. అంతేకాక ఒకమాటు పెండ్లయిన కాంతలయం దెంతటి మానసికపరివర్తనములైన సూక్ష్మముగ జరిగిపోవును. అట్టి పరివర్తనములు వారికి సహితము కష్టముగనుండవు.

ఇద్దఱు కవలపిల్లలుదయించినయెడల నామె యవివేక మొక్కతుడుపుగ వదలిపోవును. స్త్రీల వివేకము పిల్లలఁ గనుటయందును వారిని పెంచుటయందును కలదు. దానిని మించిన ప్రజ్ఞయు, బ్రతిభయు స్త్రీల కనావశ్యకము.”

అని మా తండ్రిగారు వారి తత్త్వమున కనురూపముగ మాట్లాడిరి. నేను వారిని వీడ్కొని నా మనోహరిణి వ్రాసిన యంశముల—ముఖ్యముగ ‘నీ వాతని ప్రాణముల మాత్రము తీసికొనవలదు’—అను వాక్యమును పలుమాఱు భావమునకుఁ దెచ్చుకొనుచు నూహింపఁదొడఁగితిని. మఱియు నేను మా పురోపపనముననుండగ నాకు వినుపించిన “ఆమె నన్వేషింపుచుఁ బొమ్ము. తప్పక నీకు విజయము చేకూరగలదు” అను నశరీరవాణి వాక్యములు నాకు స్ఫురణకు వచ్చెను.

మా తండ్రిగా రాడిన మాటలను దలంచి,తుదకు నా ప్రణయ గాధకుఁగానున్న పర్యవసానమును గూర్చి యూహింప నారంభించితిని. అప్పుడు మా వంశమును వీడవలె బట్టికొనియున్న ఆ బౌద్ధభిక్షకుని శాపము సహితము నాకు జ్ఞాపకమునకు వచ్చెను. మాయందుఁ గేవల మోసపుఁ జాయలకెదుఱుగఁ బోట్లాడు మహావీరుఁ డొక డుదయించి భ్రాంతిమూలకమగు నీ మాయాలోకమునఁ బడిపోవునని గదాయతఁడాడియుండెను? — అని తలంప నారంభించితిని.

గృహ లక్ష్మి

అంతటఁ దళుక్కున మా వంశమును బీడవలెఁ బట్టుకొనియున్న ప్రాక్తనశాపము నన్నా వహించినది గావలయు. ఆరాజులు, వారి స్కంధావారములు, ఆ మహిళా విద్యాలయము—అంతయుఁ గపటనాటక ములనియు, నైంద్రజాలికదృశ్యములవలె మోసపుజాయలనియు భావింపఁజొచ్చి తిని. ప్రాచీనయుద్ధరంగములలో నెన్నఁడో చచ్చిన మహావీరులతో పోరాడఁ దలంచు చుంటిననియు, నా జీవితము సహిత మొక కపటస్వప్నమనియు విభ్రాంతాత్ముడనై పరిభ్రమింపఁజొచ్చితిని. కాని అట్టి చిత్తవృత్తి నా మనసున నెంత యాకస్మికముగఁ బొడమినదో అంత యాకస్మికముగనే ఫరిసమాప్తమైపోయెను.

నే నెప్పటివాడనయి చూచునప్పటికి మా పోరాటమునకు సర్వమును సంసిద్ధముగనుండెను. శాస్త్రోపదిష్ట ప్రమాణోచిత వృత్తాయతంబును, సహకృతవృక్షవల్మీకంబును, సమీకృతనిమ్నాన్నత ప్రదేశంబును, దూరీకృతపాషాణశల్మశకలంబును, విరచిత బహువిధ ప్రేక్షాగార మంచకవలయంబును అగు రంగభూమియందు మంగళతూర్య ఘోషములవ్యాపారముగఁ జెలరేగుచుండగ నావక్ష మొక యేబది యాశ్వికవీరులును, అజయుని పక్ష మొక యేబది యాశ్వికవీరులును నిలిచి యుద్ధమునకు సిద్ధమైరి. ఉభయ సైన్యములవారును ప్రేక్షాకాగారములఁ దమ తమ నియమిత స్థానములఁ గూర్చుండిమా యుద్ధవిరోధమును దలపించుచుండగ మే మత్యుగ్రముగఁ

దలపడి పోరాడఁ జొచ్చితిమి. తాల్లవర్షము వలె గుట్టపు డెక్కలు నేలపై తటతటలాడుచుండగ మే మీమీలతోఁ గ్రుచ్చుచు, గత్తులతోఁ బొడుచుచు బ్రతియోధుల డీకొంటిమి.

కేవల వీరరసమయాత్మకులగు యోధ వీరులతోఁ గలసి కవచములఁ జించుచు, నెత్తురులురివింపుచు, గండలు చెక్కుచు, నెమ్ముల విఱచుచు బోరాడునప్పుడుకూడ నా కది యొక కలవలెనే దోపఁజొచ్చెను. జాగ్రతపథ్యందుఁగూడ నా యుద్ధావినోద మంతయుఁ గలయందగుచున్న విధముగ నుండెను. ఆభీలవేగమున మాపై కుఱుకుచున్న ప్రతివీరుల గుట్టములు వెనుకకాళ్లపైలేచి నిలుచుండగ దాదానంఘర్షణమునఁ దనుత్రాణముల నగ్నులుదయించి దీర్ఘమగు నీటెలు దుత్తునికలై నేల కొఱిగి పోవుచుండెను.

ఎంతటి శూలారోపణములైనను, ఎంతటి కృపాణఘాతములైనను కొంద తాశ్వికులు కొండలవలె నకంపితులైయుండగ, కొందఱు తూలిపడియు ద్విగుణీకృత ధైర్యమున సురవడించుచుండగ, కొందఱు అధఃపతితులయ్యు తమ గుట్టములపై కెగసి పరాక్రమించుచుండగ, కొందఱు కూలి పోవు గుట్టములక్రింద మాయమగుచు బొబ్బరించుచు వచ్చిరి.

అజయసింహుని కిరుపార్శ్వముల మహా బాహువులతో మెఱయు నాకవలివారెచ్చటఁజూచినఁ దామయై కఠినప్రహారము లొక వర్షముగఁ గురిపింపఁజొచ్చిరి. రౌద్రరస

మహాగ్రముగ నాశ్వకులు నేలకును
గోలకును వచ్చి చిందఱు వందఱు యగుచుం
డగ యాయోధుల నాయజయుఁ డొక్కఁడ
బెగటారఁ జేయుచున్నట్లుగుచుండెను.
శూలములు, కత్తులు, కఠారులు, డాళ్లు
సర్వ మా మహావీరుని ధాటికి నిలువఁ
జాలక దుత్తుమురై పోవుచుండెను. అతని
యెదురెదుర నిలువజాలక మా యోధులు
కూలిపోవురూపముగ, నొకగురూపముగ,
నేలకొకగు రూపముగఁ, దన్నికొ నేడి రూప
ముగఁ గానవచ్చుచుండిరి. 'చేతఁ గండ్ర
గొడ్డలినిబట్టి నిష్కరుణముగ శత్రువులఁ
జావఁగొట్టు భార్గవరామునివలె - ఘోరా
సితో, నంత భీభత్సముగ యుద్ధమొనర్చు
నీతఁ డతిహీనసత్త్వఁడగు నా కమలాకర
వర్మకు ఉడయించినవాఁడా? — అట్లయిన
మన యొడళ్లఁ దండ్రులకంటె తల్లుల భాగమే
నత్యధికముగనుండవలయు'నని నే నూహిం
చుకొనునట్లాతఁ డత్యుగ్రసంగర మొనర్చు
చుండెను.

కలవోలె, చిత్రమువోలె కానవచ్చు
నతనినుండి నే నా విద్యాలయము వంక
నుపలక్షించితిని.

ఆ మహాసాధోపరిభాగమున నచ్చటి
విగ్రహముల నడుమ విగ్రహములవలె నిలచి
యున్న తన స్త్రీలనడుమ నా రాజకుమారి
శకుంతల శిశువు నొకఁడేత నెత్తికొని తేజ
స్వంతమగు దేవతవలె మా యుద్ధమును
శిలకించుచుండెను.

పూర్వకాలమున మహావీరు లాహవ
మొనర్చునప్పుడు దేవత లాకాశమున
విమానములపై నుపలక్షించుచు శౌర్యా
లంకారులగు యోధులపైఁ బూలవర్షములఁ
గురిపించువారట. కాని యీమె తొకటిక
డెందమున శిలవలె జూచుచు నా పరా
జయమును, నా పతనమును గోరికొనుచు
నానికై యనునిమేష మెదురుచూచు
చున్నదే! ఈమె నా కెట్టిదేవత! 'తామెనఁ
గొంతమే ల్నారాయణ!' యనుకొనుచు
నేను నా చూమ్ముల మఱలించి తుముల
ముగ యుద్ధమగుచున్న తావునకు వ్రాలి
ఆ కవలవారియం దొకని నేలకుఁ గొట్టి
వైచితిని. తదుత్తరక్షణమునఁ గృష్ణవర్మ
రెండవవానిని సహిత మధఃపతితునిగా
నొనర్చివైచెను. నా స్వప్నముల కనురూప
ముగ నా భావిభాగ్యోదయ ముండదు
కావలయు. నా మనోహరిణియగు నింతియే
నా యుద్ధమును జూచుచు నేను క్రిందయి
పోవలయునని వేయిదేవుళ్ల మొక్కుచుం
డగ నాకు జయ మెట్లువచ్చును? కావున
నామె కన్నులకుఁ జల్లగ నేనిక యుద్ధ
మునఁ గూలిపోవలసినదే! — అని
యూహించుకొనుచు 'అయినను నా
యావచ్ఛక్తియు వినియోగించి చేయఁగలి
గిన దెంతయుఁ జేసివేయుద'మని యను
కొనుచుండగ దీర్ఘబాహుఁడు, సమీయ
సత్త్వఁడునగు నా యజయసింహుఁడు తన
గుఱ్ఱమును నావంకకు ద్రిప్పి పోరాడఁ
జూచ్చెను.

గృహలక్ష్మి

ఇండ్లపై, చెట్లపై, జంతువులపై భయం కరముగఁ బ్రేలి, భూమిని భూప్రజల నొక్కమాటుగ వణకించివేయు పిడుగుల పిండువలె నయ్యేకవీరుఁడు కఠినప్రహారముల విడువకుండ మాపై వర్షింపజొచ్చెను. ఏదియు నతని ధాటిని ప్రతిఘటింపజాలక పోయెను. తన దక్షిణనేత్ర మట్లు నన్నరసి ప్రేమించు నా మిత్రుఁడగు పార్థసారథి యొక్కఁడే మా యిరువుర కడ్డముగవచ్చి యతనిని నివారింపజూచెను కాని ఆ అజయసింహుఁడు, నోరికండ నాచికొనిన మ్రోగుబెబ్బులివలె హుళకరించుచు నొక్క బలవత్ప్రహారమున నతని బుడమిపైఁ బడఁగొట్టెను. దానినిజూచి కృష్ణవర్మ యాతని నాక్రమించి తన చేతుల తీట వోవ నతనిని ప్రహరించుచుఁ బరాక్రమింపజొచ్చెను. మా పక్షపు యోధులలోఁ గృష్ణవర్మను మించిన పరాక్రమశాలి లేడు. అయిన నాతఁడు సహితము తనకంటె పరక్రమాశాలియగు నజయసింహుని ధాటి కాగఁజాలక నేలకుఁ గూలిపోవలసివచ్చెను. అంతట నేను నా యశ్వమును రెచ్చగొట్టి

యజయసింహునిపైఁబడి యుద్ధమొనర్పఁ జొచ్చితిని. గుఱ్ఱము లొండొంటి మెఱసి కొనుచుండగ మేము మా చేతుల కొలది, కృపాణముల కొలది, యావేశముల కొలది పెనఁగులాడితిమి. భూకంపము లుదయించు నప్పుడు మహాసాధములు వ్రయ్యలగుట వలనఁ గురియు శిలా వర్షము వలె మహాగ్రప్రహారములు నా శిరస్త్రాణమునఁబడి పోవఁదొడంగెను. నా యావచ్ఛక్తితోఁ జేతియందలి కృపాణము రెండగునల్లతనినిఁ బ్రచండముగఁ గొట్టియు నతనియం దొక త్రుప్పుడును రాలపఁజాలకపోతిని. అంతటితో నాయం దలి కలయు, సత్యమును, చైతన్యమును నాయం దుండకుండ పలాయనమైపోయెను. జాగ్రత్తస్థితియం దంధకార మలమిఁకొనుచుండగ నేను నేల కొఱిగిపోతిని.

ఇది మనోరమ యను వచనకావ్యమున
రాజకుమారి యను కథయందు
మనోరమ యను నామెచేఁ
జెప్పఁబడిన షంచమ
భాగము

విన్నపము

గృహలక్ష్మి దసరాసంచిక

అక్టోబరు మాసారంభమున గృహలక్ష్మి దసరా సంచిక వెలువడును. దానిలో శ్రీలచే రచింపబడు వివిధవిషయములకు సంబంధించిన చక్కని పద్య గద్య వ్యాసములు ప్రకటింపబడును. దీని కాంధ్ర విద్యతోడరీమణుల సాహాయ్య మత్యంతావశ్యకము. కావున పోదరీమణులెల్ల తమ పద్య గద్య వ్యాసములను త్వరగా బంపి దసరా గృహలక్ష్మి స్వాంగముందరిగా వెలువడునటు తోడుడుమరని మనవి.

సంపాదకుడు.

రాగోదయమునకు రజనీకరముక్త వసంతరాత్రి

చలువచంద్రుని పండువెన్నెలలో సుఖస్వప్నమువలె కాలము. హాయిగ గడువవలెను. అందుకు ప్రతి ప్రాణియు ఆసించును.

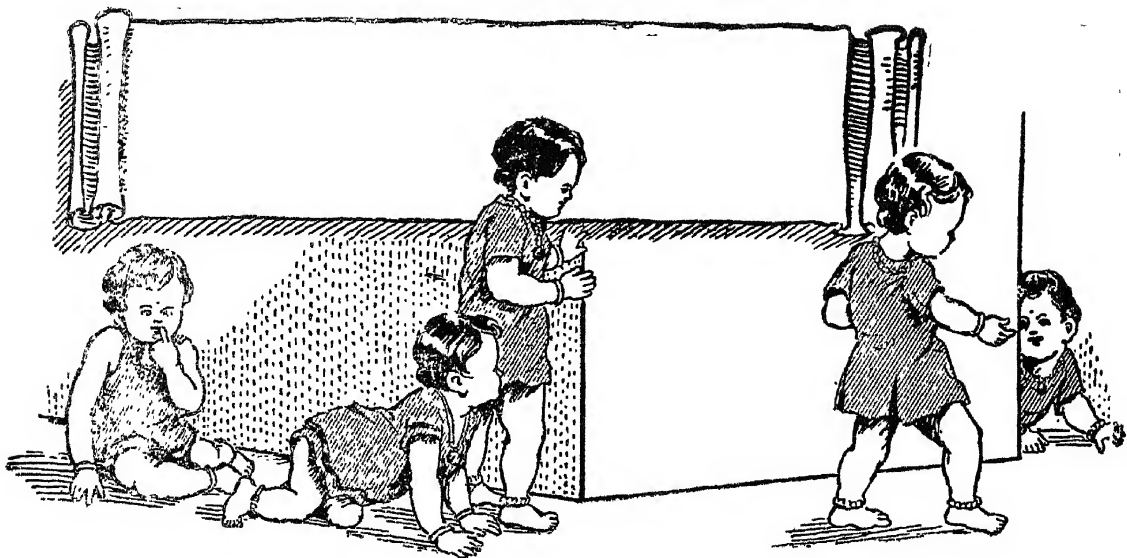
కాని పాపము, వెన్నెల ప్రకృతి రామణీయకత సిరిసంపద అన్నీయుండును, ఆరోగ్యము మాత్రము కొగవడియుండును. జీనితము సుఖవంతము కావలెననిన అనారోగ్యమునకు పునాదియగు దుర్బలత. దరికి రాకుండవలెను. అందులకు చక్కని మార్గము జీవామృతము.

కండపుష్టికి—జవరత్నములకు—ఆయురారోగ్యములకు

జీవామృతము

అన్ని మందుల పాపులలోను దొరకును.

ఆయుర్వేదాశ్రమము, పోస్టుబాక్సు 287, మదరాసు.

శిశు ప్రాప్తి

బిడ్డలకు ఏడేనిమిది నెలలకంతా పండ్లు వస్తవి. కొందరికి యేమీ తొందరవుండదు అప్పట్లో. కొందరికి జ్వరం రావడము, విరే

చనాలవడము, పుండ్లు లేవ పండ్లు డము—యిలాంటి బాధలు. ఇలా

అవస్థపడుతున్నపుడు చికిత్స అన వసరమని అనుకోరాదు. బిడ్డలు చికిత్స లేకుంటే చిక్కి ఎముకలప్రోగు లైపోతారు. ఔషధమూ సరియైన ఆహారమూ న్రణ శోధనా వుండవలె. అంతా సరిగ్గా జరిగి పోతున్నా Cod Liver Oil చేపనూనె— కమలాఫలరసము—వీటి వాడుక, మంచిగాలి ఉండటము అవసరము. చల్లనినీళ్లు కొంచెము కొంచె మివ్వడమూ, చిగుళ్లు నొప్పిగా వుంటే మృదువుగా రాయడమూ ఉప శాంతికి మార్గాలు.

పిల్లలు అప్పుడప్పుడు ఏడ్వటం మంచిదే, కాని, మూల్గడం మంచిదికాదు. ఏడ్వకుంటే

ఆరోగ్యంగా లేరన్న మాట. ఏడ్వవలెనని అట్టే ఏడ్పించ కూడదు.

అట్టే ఏడుస్తుంటే అలక్ష్యం చెయ్య రాదు. కారణం తెలుసుకొని తగినట్లు సము దాయించాలి. ఆకలేవుండొచ్చు, దాహ మయివుండొచ్చు లేకున్న ఏదైనా నొప్పి.

పిల్లల్ని వారాని కొకసారి తూచడం వారి బరువు తెలుసుకోడం అవశ్యం. ప్రతివారమూ

బరువు ఏ కొంచెమో గొప్పో బరువు ఎక్కువ అవుతూవుండాలి. అలా

కాకుంటే వెంటనే డాక్టరుకు చూపించి సరియైన మందు మా కూ యివ్వాలి. భారములో యెదుగని బిడ్డలు సాధారణంగా చిక్కి, ఒళ్లు ముడతలుపడి, సరిగా పాలుత్రాగక ఎప్పుడూ నిద్రపోతూ వుంటారు.

సాధారణంగా యేయే నెలలో ఎంతెంత
వుండవలసింది యీ క్రింది పట్టినిచూస్తే
తెలుస్తుంది.

నెల	బరువు
1	8 పౌన్సు
2	9½
3	11
4	12½
5	14
6	15½
7	16¾
8	18
9	19
10	20
11	21
12	22

దీన్ని గుర్తుపెట్టుకొని మరీ హెచ్చు
తక్కువలుంటే తగుశ్రద్ధ తీసుకోవాలి.

టీకాలు వేయడమా మానడమా —

దీని మంచిచెడ్డల్ని గురించి
టీకాలు బేధాభిప్రాయాలున్నాయి.

టీకాలు వేసేటట్లయితే మూడో

నెల అయిదోనెల లోపల వేయడం మంచిది.
బిడ్డలు బోర్లపడుతుంటే చేతులు నొప్పి
పుట్టవి కనుక బోర్లపడటానికి ముందే
టీకాలు వేయించాలి.

—ఎస్. శేషగిరిరావు

నీ చర్మ సౌందర్యమెంతో నీ వయస్సంత

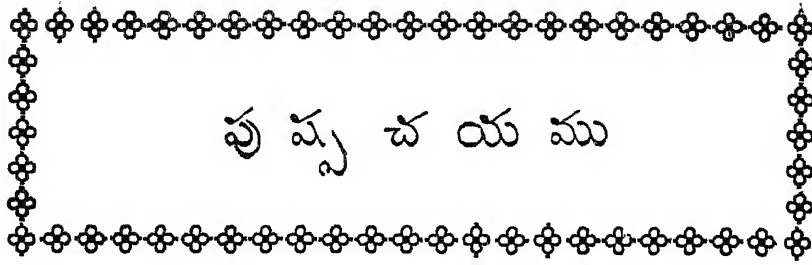
క్రింది చర్మపు తైలగ్రంథులు పనిజేయనపుడే
ముడుతలు గీతలు బైలుదేరును. పైచర్మమునశించి
కఱకు దనము ప్రారంభించును. ఈ రెండు చర్మము
లను నుంచి సితియందుంచుము.

గీతలు ముడుతలు: ప్రతిరాత్రి పాండ్సుకోల్లు
క్రీము పూసిన మానును. ఇది క్రిందిచర్మమునకు మంచి
శక్తిని గొనిపోయి తైలగ్రంథులను కండరములను
బలపరచును. ఇది రోమకూపముల శుద్ధిచేయుటవలన
నల్లని మచ్చలు మాయును.

కఱకు చర్మము: పాండ్సు వానిసింగ్
క్రీమును పూసిన మాయమగును. పాండ్సు కోల్లుక్రీము
ఉపయోగించిన తరువాత ముఖమునకు, మెడకు
చేతులకుగూడ పాండ్సువానిసింగ్ క్రీము పూసి
రాత్రంతయు నుండనిచ్చిన ఉదయమున చర్మము
మృదువుగా నూతనముగా మనోహరముగనుండును.

ఉచితము: దీనిని నేడే పంపి పాండ్సు రెండు
క్రీములట్యూబులను పాండ్సు ఫేసుపాడరు మార్షెరు
లను ఉచితముగా బడయుదు. (చెక్ పేడు) నాచు
రల్.....రోక్ క్రీమ్.....బ్రెనెట్.....
డాడ్జ్ అండ్ సైమర్ లిమిటెడ్,
3, విటెట్ రోడ్డు, బొంబాయి.

పేరు.....
చిరునామా.....No. GL. 2.

పుష్పచయము

స్త్రీ విక్రయము:—

వృద్ధులు వివాహముకొరకు పసిబాలికలను కొనుట అనునది అందరును యెరుగుదురు. ఆపద్ధతి ఒక ఆచారమైపోయినది. కాని శారదాశాసనము వచ్చిన తరువాత కొంతవరకు యీ బాలికావిక్రయము పోయినదనవచ్చును. నేడు నగరములలో వ్యభిచారగృహములను సాగించువారికొరకు కన్యలను స్త్రీలను మాయజేసి తీసికొనివెళ్లి విక్రయించుటగలదు. ఈ దుర్వ్యాపారమును సాగించువారికి భయము కలుగులాగున బెంగుఖూరు సెవన్నజడ్డి టి. శింగార వేలుగారు శిక్షవిధించియుండుట కొనియాడదగియున్నది. ఆ కేసు వివరములు :

“మల్లేశ్వరము రంగనాథపురములో ఫిర్యాది వెంకట్రాయ మైనది భార్య మల్లమ్మతో నివసించుచుండెను. చింతాసుఖినివాసి మల్లమ్మ బంధువు హనుమంత, నంజమ్మతో సహా చుట్టముచూపుగా తన యింటికి వచ్చెను. కొన్ని నాళ్ల తరువాత వారిద్దరును మల్లమ్మతో మాయమయిరి. వెంకట్రాయ యీ విషయమును పోలీసుల కెరిగించెను. పోలీసులు విచారణ సాగించిరి. నగరమును శోధించి చివరకు నగరత్ పేటలోని ఒక వ్యభిచారిణిగృహములోనున్న మల్లమ్మను తీసికొనివచ్చిరి. ఆ బాలికను యదవది రూపాయలకు ఆ వ్యభిచారిణికి అమ్మివేసినట్లు తేలినది. న్యాయమూర్తి హనుమంతకును నంజమ్మకును ఐదేసియేండ్ల కఠినశిక్ష విధించెను.”

*

*

*

*

స్త్రీలు — సైనికోద్యోగములు:—

యూరపుఖండమందలి దేశములలో సామ్రాజ్యతృప్తి యెక్కువ యగుచున్నది. ప్రతి ప్రభుత్వమును మారణయాంత్రములను విపరీతముగ పెంచివేసికొనుచున్నది. ఒక ప్రభుత్వమును జూచి మరియొక ప్రభుత్వము సైనికబలమును యెక్కువ జేయుచున్నది. పురుషుల నందరను సైన్యములలో జేర్చుటతో తృప్తిపొందని ప్రభుత్వములు స్త్రీలను కూడా యీ పటాలములలో జేర్చుచున్నారు. ప్రస్తుతము స్పెయిను దేశములో సాగుచున్న అంతఃకలహములలో స్పెయినుదేశపు స్త్రీలు ప్రభుత్వపక్షము వహించి ఆయుధములను పట్టుకొని పోరాటమును సాగించుచున్నారు. జపాను రష్యా దేశములు స్త్రీలకు విపరీతముగ సైనికశిక్షణము నిచ్చుచున్నట్లు ఒక ఫ్రెంచిపత్రికవలన తెలియుచున్నది:—

“రష్యాలోని స్త్రీలకు సైనికశిక్షణము అవసరమని సోవియట్ ప్రభుత్వము నిర్బంధింపనున్నది. ప్రస్తుతము రష్యాలో 30,00,000ల స్త్రీలకు సైనికశిక్షణము నిచ్చుటకు యోర్పాటులు చేయబడు

అనాటి జీవకము

గృహ లక్ష్మి

శ్రీమతి కె. తియడోర్

గౌరవ మాజిస్ట్రేటు

పు స్ప య ము

చున్నది. ఈ ముప్పదిలక్షలమంది స్త్రీలకును తరివీయదునిచ్చి కోటిమంది సైనికులుగల రష్యా సైనిక దళమును పూర్తిచేయ సమకట్టినది. వెయ్యిమంది స్త్రీలు ఒక్కొక్క పటాలముగ యేర్పరచి ఆధునిక మారణయంత్రముల నుపయోగించు విధానములను నేర్పదలచినది. ముఖ్యముగ మరఫిరంగుల ప్రయోగమును స్త్రీలకు రష్యాప్రభుత్వము నేర్పచున్నది.

సైన్యములోనేగాక వాయునౌకాదళములోనూడ స్త్రీలు పాల్గొనవలెనన్నది రష్యా ప్రభుత్వముయొక్క అభిప్రాయము. ఏగోస్లేసులలో చాల ఉన్నతస్థానమునకు యెగిరి అక్కడనుండి “పారాచూట్” సహాయమున క్రిందికి దిగగల ప్రవీణతగల స్త్రీలు 50,000 మంది ఆదేశమందున్నారు. స్మిలెంక్ వాయునౌకాశ్రయమందలి ఒకదళమునకు 29 యేండ్ల యువతి పాక్ చజీవా అధికారిణిగా నియమింపబడినది.

ఇంతేగాక రష్యాలోని రాజకీయపోలీసుకాఫిలో స్త్రీలను యెక్కువగా నియమించుచున్నారు.

టర్క్కిలోనూడ స్త్రీలకు సైనికశిక్షణ నిచ్చుచున్నారు. కెమాల్ ప్రభుత్వము యీవిషయమున అత్యంతశ్రద్ధ వహించి ప్రచారమొనరించుచున్నది. కెమాల్ యొక్క పుత్రికయే టర్క్కిలో ప్రప్రథమమున సైనికురాలైనది :—

కెమాల్ అటాటర్క్ యొక్క దత్తపుత్రిక సాబహ్ గుఱోహెక్ హనూమ్, టర్క్కికి ప్రథమ సైనికురాలైనది. ఆమె ఎస్కీచిహార్ లోని వాయునౌకా పాఠశాలలో విద్యార్థినిగా జేరినది. విద్య పూర్తియైన మీద హనూమ్ టర్క్కిప్రభుత్వ వాయునౌకాదళమందలి ప్రథమోద్యోగినిగా నియమింపబడును.

దేశరక్షణము, స్త్రీలుఅనే సమస్యగురించి టర్క్కిసైనిక కాఫీమంత్రి మాటాలాడుచు “మనదేశము మీద కిఫు డెవ్వరును దండెత్తిరారు. ఐనను ముందు బాగ్ త్తకొరకుగాను దేశములోని స్త్రీలు, పురుషులు, పిల్లలు అందరును సైనికశిక్షణముపొంది యుండుటెంతయు మంచిది.”

* * * *

స్త్రీలను తినే స్త్రీలు:—

ఆఫ్రికాలో దేవతల ప్రీతికొరకు నరులను విగోధులను బలియిచ్చే వద్దతి యిది వరలో ఉండెడిది ; ఆ యాచారము క్రమముగ అంతరించుచున్నది. కాని దక్షిణ సముద్రములలో, ‘మాలికులా’ దీవులలో మానవులను తినే మానవులు చాలమంది కలరని టి హెచ్. హారినన్ గారు వ్రాయుచున్నారు. ఈయన దక్షిణ సముద్రములోన గల పలు దీవులకు వెళ్లి ఆ ప్రాంతీయుల జీవనవిధానములను తెలిసికొని లండను నగరము చేరిరి. వా రీక్రింది విషయములను ఒక ఉపన్యాససందర్భమున తెలియబలికిరి:

“అది యేలనోగాని మాలికులాదీవులకు చాల తక్కువమంది ప్రయాణముచేయుదురు. నే నాదీవులలో ఒక్క వత్సరముపాటు జీవించితిని. ఈ ద్వీపమందు ప్రముఖములయిన ఐదు వేర్వేరు తెగలుకలవు. వీటిలో నంబాస్ తెగ ప్రముఖమైనది. ఈ నంబాస్ తెగవారు నా యెరుకను ఐదుమందిని

గృహ ల క్షి

వీజయచిహ్నముగ యెత్తుకొనివచ్చి కాల్చి భుజించిరి. సాధారణముగ యీ నరమాంస భక్షణమందు శ్రీలు పాల్గొనరాదు. ఇదియొక నియమము. కాని సంబాలలో తక్కువ తెగలవారు ప్రక్క గ్రామములతో పోరాడినపుడు మాత్రము చిన్న బాలికలను కొని పంచి యిడు సమయమున తిననిచ్చెదరు. నరులను అనాగరకజాతులు యీవిధముగ బలియిత్తురని సినిమాలలో చూపబడు దృశ్యములు కేవలము ఊహా మాత్రములే. ఈ నరమాంస భోజనము విజయచిహ్నముగ యేర్పాటు చేయబడును. రాత్రి సమయముల డప్పులు మ్రోగును. ఈ పురుషులు రాత్రియంతయు యుద్ధనృత్యము చేయుదురు. తెల్లవారుసరికి శ్రీలు యెండుకట్టలను సిద్ధము చేసియుంతురు. అనంతరము పెద్దప్రాయ్యుని వెలిగింతురు. కనకనకాలిన ఆ ప్రాయ్యులలో శవములనుంతురు. అనంతరము అట సమావేశమైన వారందరును ఆ మాంసమును కొంచముకొంచముగ విభజించుకొనియెదరు.”

*

*

*

*

“మా అమ్మ వంటజేస్తే:—”

భార్య స్వయముగ వంటచేసి వడ్డించిన సమయములందు వంట యెలాగు ఉన్నదని భార్యఅడిగిన యప్పుడు భర్త, “వంట రుచిగనే ఉన్నది, కాని మా అమ్మ వంట చేస్తే యింతతినేవాడు అంతతింటాడు, అలా వండేది” అనడము మామూలు. కాని యిది యధార్థముకాదు. ఆ లోపమంతయు వయసులోనే ఉన్నదని షికాగో నార్తువెస్టరకొ యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసర్ లెస్లీ. వి. ఆర్కిగారు చెప్పుచున్నారు:—

“మగవారు యీ విధముగ రుచినిగురించి అనుటకు కారణమేమని తెలిసికొనుటకు నాలుకమీది 60,000 కేల చిన్న చిన్నరుచిని తెలియజేయ మొగ్గలు” (Taste buds) ను లెక్కించితిని. పరిశీలించితిని. సాధారణముగ సహజమైన ఆరోగ్యముగల బాలునికి నాలుకమీద రుచిని తెలియజేయు 328 “మొగ్గలు” ఉండును. ఈ మొగ్గలకును మెదడునకును సంబంధము నేర్పరచు కొన్ని నాళములున్నవి. అందువల్ల రుచి దాని అనుభవము ఆ సమయమున యెక్కువగఉండును.

ఇరువదియేండ్ల అనంతరము యీ రుచిని తెలిపే మొగ్గలు క్రమముగా అంతరింప నారంభించును. వృద్ధుని నాలుకమీద యీ మొగ్గలు చూటికన్న యెక్కువయుండవు. రుచిని తెలియజేయు యీ మొగ్గలు అంత తక్కువయున్న కారణముననే—పిల్లలు ఆసహ్యపడేమందులను యెట్టిబాధయు లేకుండనే వృద్ధులు స్వీకరింపగలిగెదరు.”

*

*

*

*

నైతికలక్ష్యము దిగజారినది:—

నేడు స్వేచ్ఛ అనుపేరిట నైతికలక్ష్యము దిగజారినదన్న భావమును కొంతమంది మేధావులు వెల్లెబ్బుచున్నారు. ఇతర దేశములలో నైతికజీవనము యేవిధమున ఉండినను మనదేశములో మాత్రము ప్రాచ్యప్రతీచీ పద్ధతులసంఘర్షణ మాత్రము యెక్కువగఉన్నది. భారతీయులు యేమార్గము మంచిది యేమార్గము చెడ్డది అనే

పుష్పచయము

సందిగ్ధావస్థలో జిక్కియున్నారు. ఈ సమయమున మేధావంతుల అభిప్రాయములను గమనించుట అవసరము. లండన్ విశ్వవిద్యాలయపు చరిత్రపండితులు ఎఫ్. జె. సి. హెర్కమాగారు నైతికపతనము గురించి ఒక అంతర్జాతీయసమావేశములో యీ అభిప్రాయమును వెలిబుచ్చియున్నారు.

“ఈ రోజులలో నైతికనియమములను చాలవరకు తోసిరాజునుట్లు వ్యవహరించువారు యెక్కువై యున్నారు. ప్రతివ్యక్తియు స్వయముగ యోచనజేయగలుగుట సంతోషకారణమే యైనను, యెవరి యిష్టమువచ్చినటులుగ వారు సంచరించుచో యింక ప్రజలవర్తనమునకు హద్దుపద్దు లుండవు. అప్పుడు సమాజజీవనము దుర్భరమగును.

యుద్ధానంతరము స్వేచ్ఛాజీవనముకేర హద్దుమీరిన కాముకజీవనము ప్రబల నారంభించినది. ఇందు వలన నైతికపతన మేర్పడుటయేగాక యెన్నియోజీవనములు అధోగతి పాలగుచున్నవి. సమాజము యొక్క నైతికవేదిక సడలుటయనిన శాంతి వాతావరణము చాలవరకు దూరమైపోయిన దనుకోవలసి యుండును.”

*

*

*

*

స్త్రీలు - స్వదేశీ :-

స్త్రీలు స్వదేశీ ఉద్యమమును అర్థముచేసికొని ఆచరణలో బెట్టునెడల భారతదేశీయ పరిశ్రమల కెంతో ప్రోత్సాహ మొనగూడెడిది. భారతదేశములోననే వింత వింత చీరలు, వస్త్రములు తయారగుచున్న యీ దినములలోకూడ భారతమహిళలు యింకను విదేశవస్త్రములయెడ వ్యామోహమును విడువజాలకుండుట శోచనీయము. ఢక్కాలో శ్రీమతి సుహాసినీదేవి మహిళా మహాసభలో యిచ్చిన సలహా గమనార్హమై యున్నది.

“హిందూజాతి నేటివరకును ఒక ఆకారముతో ఉండగలుగుటకు హిందూమహిళల పట్టుదలయే కారణము. స్త్రీలకే నిజముగ పట్టుదల లేకయుండినయడల యీ మతము యీ జాతి యేనాడో అంతరించి నామరూపములు లేకుండ పోయెడిది. ఇదే పట్టుదలను నేడు నా సోదరీమణులు స్వదేశీ ఉద్యమముపట్ల వహించునెడల భారతీయుల పరిశ్రమలు తిలలెత్తి యుండగలిగెడిది. నా సోదరీమణులు మనదేశములో పండిన పంటను ఆరగించవలెను. మనదేశములో తయారైన చీరలను ధరించవలెను. మనదేశములలోని పరిశ్రమల నన్నింటిని ఉత్సాహముతో ఆదరించవలెను. అప్పుడు భారతదేశము భారతీయులు స్వయసహాయులై యితర దేశీయులతో సరిసమాన గౌరవముల నందుచు హాయిగ జీవింప గలరు. భారతసోదరీమణులు స్వదేశీప్రమాణమును గైకొందురుగాక.”

ఆ య ధికౌ ర ము ఆ గౌ ర వ ము మీదే

గృహపత్ని గానుండుట సామాన్యంబుకాదు. ఎవ్వరును గమనించని నూరువిషయములుగలవు. వాటిలో కొన్నిటికై స్త్రీలకే యధికారము. “టీ” తయారుజేయుపని వారికి ముఖ్యము. తెలిసిన స్త్రీలీ దయాస్వరూపమైన “టీ”ని తమ పురుషుల కిచ్చుట మరువరు. నిద్రోష్ణమైన యీ యారోగ్యపానమే సంసారానందము గల్గించేయుచున్నది.

“టీ” జేయు క్రమము: శుద్ధమైన వేడినీరు. కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాలత్ర. ఒకన్నూక్ “టీ” యొక్కొకరికిన్ని మొత్తముగా నొకన్నూక్ యధికముగాను పాత్రములో వేసి బాగుగా మరుగుచున్న నీటినిపోయవలెను. 5 నిమిషములుతాళి కప్పులలోపొసి, పాలు, చక్కెర చేర్చవలెను.

సంసారమునకు తగు పానము — ఇండియా “టీ”

వి న రా సంచిక

గృహలక్ష్మి

VOL. 9

NO. 8

OCTOBER 1936

GRIHA LAKSHMI

గృహాలక్ష్మి

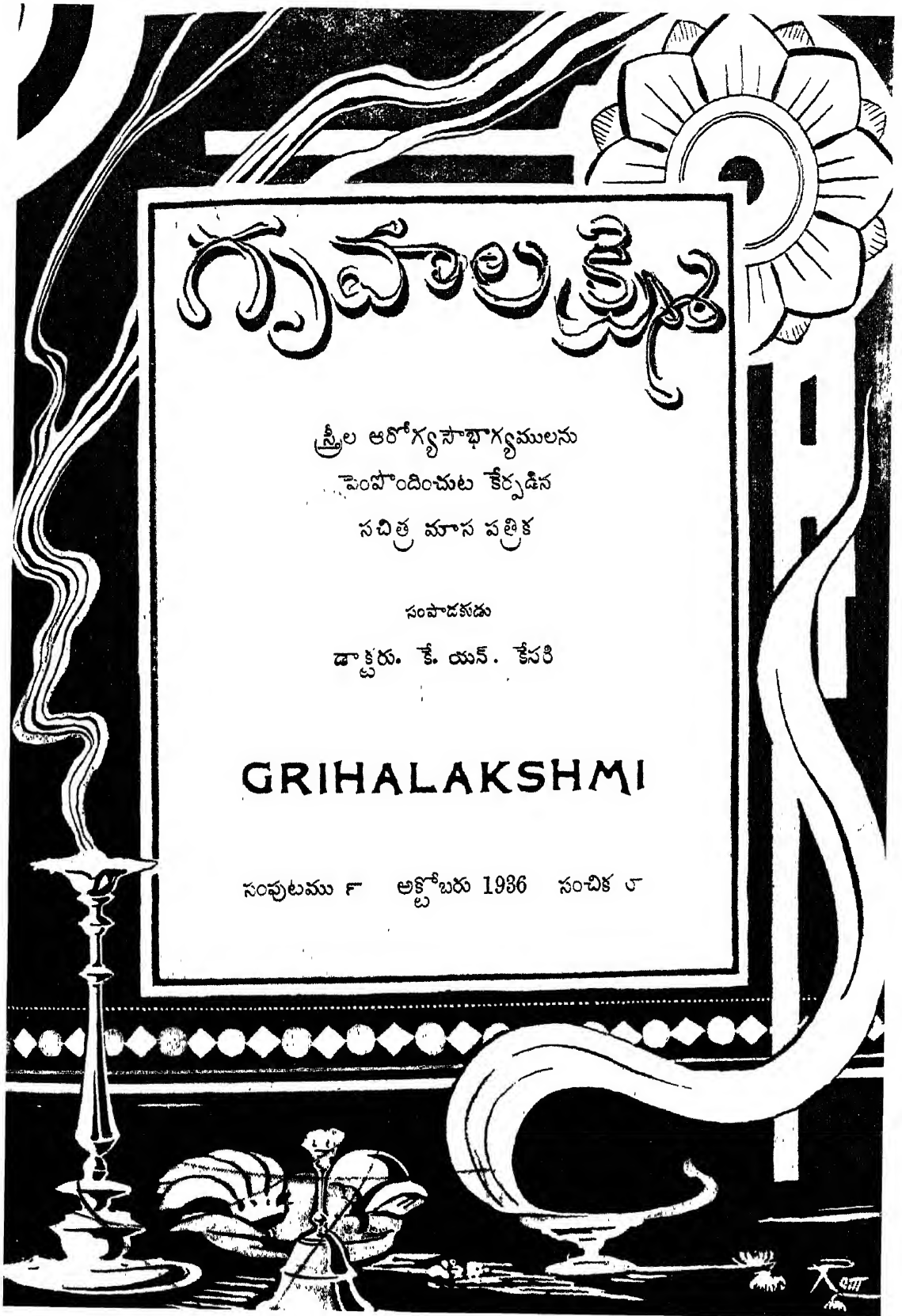
స్త్రీల ఆరోగ్యసాభాగ్యములను
పెంపొందించుట కేర్పడిన
సచిత్ర మాస పత్రిక

సంపాదకుడు

డాక్టరు. కే. యన్. కేసరి

GRIHALAKSHMI

సంపుటము F అక్టోబరు 1936 సంచిక ౮

సారంగధర

స్టార్ కంబైన్స్‌వారి అద్వితీయమైన ద్వితీయ తెలుగుట్రాకీ
సుప్రసిద్ధ తారాగణమంతయు పాల్గొన్న చిత్రము

చిత్రాంగి సారంగధరుని పటమును చిత్రించుట

అద్దంకి, కనకలింగేశ్వరరావు	మారుతి	బాలామణి
పులిపాటి	నగరాజరావు	తిలకం
ఆకుల	శ్రీరంజని	శకుంతల
కె. ఆర్. రావు	శాంతకుమారి	మోహన

బొంబాయిస్టూడియోలందు ప్రతిభాశాటులగు శాస్త్రజ్ఞుల నిర్వహణమున
తయారుచేయబడుచున్నది.

స్టార్ కంబైన్స్ లిమిటెడ్, 161, మాంట్‌రోడ్, మదరాసు.

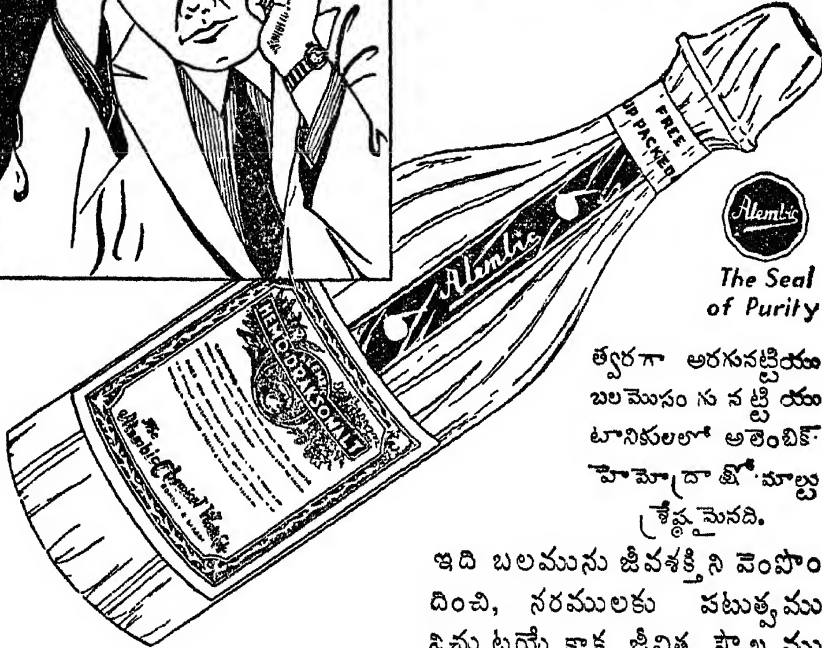
విషయ సూచిక

1. మాయ	563
2. పాశ్చాత్యప్రపంచములో నాగరికతా ప్రవాహ మడ్డుతిరిగినదా?	565
3. ప్రబోధము—శ్రీమతి సమయమంత్రి రాజ్యలక్ష్మిగారు	570
4. శారద లేఖలు	571
5. మానవపరిణామము—శ్రీమతి తాడి నాగమ్మగారు	579
6. గిల్లిఖజ్జా—శ్రీమతి డి శారదామణి దేవిగారు	583
7. అమృతబిందు—శ్రీమతి స్థానాపతి రుక్మిణమ్మగారు	596
8. ప్రత్యక్షప్రమాణం—శ్రీమతి రాజేశ్వరిగారు	598
9. మగనిచెవిలో—‘అనసూయ’	603
10. పండుగ కట్నము—శ్రీమతి జి. వెంకటరమణమ్మగారు	606
11. పాంచాలి పల్కులు—శ్రీమతి దేశిరాజు భారతీదేవిగారు	609
12. పిల్లలకు—పిట్టకథలు	611
13. స్మృతిపథము—శ్రీమతి గంటి కృష్ణవేణమ్మగారు	613
14. ప్రకృతివిలాసము—శ్రీమతి చిల్కపాటి సీతాంబగారు	614
15. పుట్టినింటిటీపి—శ్రీమతి స్వారాజ్యలక్ష్మిగారు	619
16. పశ్చాత్తాపము—శ్రీమతి అడపా సుగుణసుణిగారు	620
17. బాబూ బ్రదికితిమి!—శ్రీమతి అయ్యదేవర బాలాత్రిపురసుందరమ్మగారు	624
18. దసరాగుడుము(పు,)లు—శ్రీమతి శ్రీపాద శారదాదేవిగారు	625
19. సదుపదేశములు—శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు	628
20. కుమారి అశ్వత్థమ్మ	631
21. దసరా—శ్రీమతి శ్రీ	632
22. పాకకళ	633
23. కిచకిచలు	635
24. ఆడలేక మద్దెలమీదపడి కొట్టుకోవడమా?—శ్రీమతి కె. కమలమ్మగారు	636
25. పుష్పచయము	640
26. గ్రంథపరిచయము	644
27. పత్రికాపరిచయము	645
28. సంపాదకీయములు	646
29. డైరీ	650
త్రివర్ణ చిత్రములు	
మాయ, అశ్వత్థమ్మ	

* ఈ వ్యాసమునకు సంబంధించిన బ్లాకులు ‘ప్రజామిత్ర’ వారిచే నివ్వబడినవి.

యావన
వికాసము
చేకూర్చును

The Seal
of Purity

త్వరగా అరగునట్టియు
బలమొసంగునట్టియు
టానికులలో అలెంబిక్
హెమోడా టోమాల్స్
శ్రేష్ఠమైనది.

ఇది బలమును జీవశక్తిని పెంపొందించి, నరములకు పటుత్వము నిచ్చుటయే కాక జీవిత సౌఖ్యము ననుభవించుటకు తోడ్పడును.

అలెంబిక్
హెమో డా టో మాల్స్

అలెంబిక్
హింబాయి,

కెమికల్

వర్క్సు,
బరోడా

కంపెనీ,

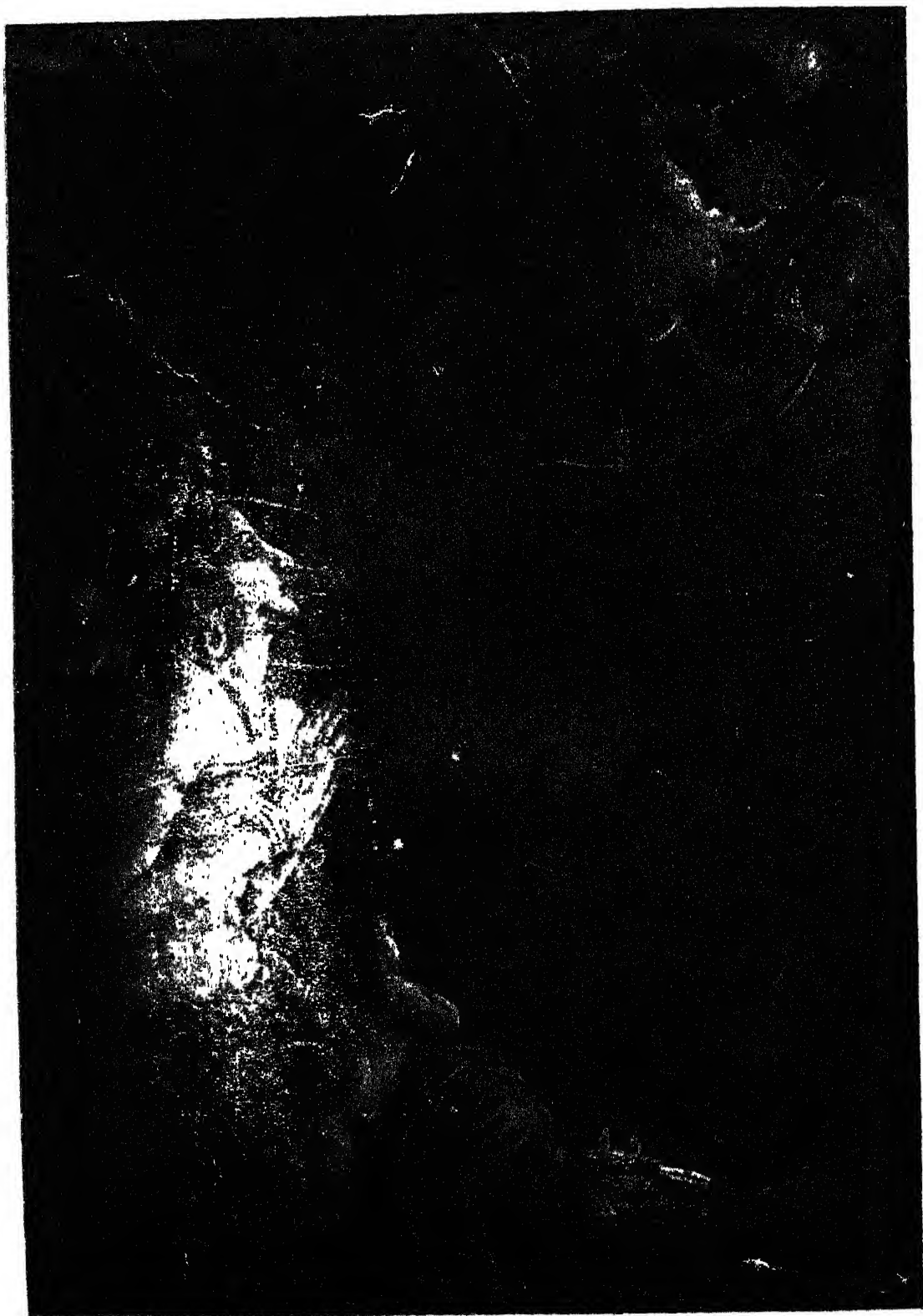
లిమిటెడ్.
మదరాసు.

గృహ లక్ష్మీ ఏ జెంట్లు

బాపట్ల:	ఎల్. వి. మనోహరరావుగారు. మదరాసు: ఆకుండి వెంకటశాస్త్రిగారు.
తెనాలి:	కొమ్మూరి కాశీవిశ్వనాథంగారు, సోల్ రిప్రజంటేటివ్ ఆఫ్ న్యూస్.
హైదరాబాదు:	ఎన్. లక్ష్మీబాయిగారు, సుల్తాన్ బజారు.
తాడేపల్లిగూడెం:	కాశీరాజు శ్రీరాములుగారు. నూజివీడు: పి. ధనంజయ అండ్ కంపెని
జెమ్మిపేట్ పూర్:	వి. కొండలరావుగారు, అకౌంటు ఆఫీసు
బరంపురం:	ఎన్. కె. మూర్తి అండ్ సన్స్.
గుంటూరు:	వెల్ కం అండు కంపెని.
సామర్లకోట:	ఆరాధ్యుల మూటయ్యగారు, మర్చంట్లు
పితాపురం:	ఎం. నూకరాజుగారు, ఆంధ్ర న్యూస్ ఏజెన్సీ.
రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణం:	ఎ. కృష్ణమూర్తి బ్రదర్స్.
ఏలూరు:	డి. శ్రీహరిరావుగారు.
తణుకు:	నడింపల్లి సూర్యనారాయణగారు, న్యూస్ ఏజెంట్లు.
బెజవాడ:	ఆంధ్రా ఇన్ డస్ట్రీయల్ స్టోర్స్, బకింగుహామ్ పేట.
ఒంగోలు:	తాతా జాలయ్య శెట్టిగారు, వర్తకులు.
రంగూను:	వి. భగవతిశాస్త్రిగారు, న్యూస్ ఏజెంట్లు, 244 ఫేర్ వీధి.
చిత్తూరు:	వాటంబాటి వెంకటరమణయ్య శెట్టిగారు, 163 బజారురోడ్డు.
నరసాపురం:	వై. సత్యనారాయణగారు.
నిడదవోలు:	కొప్పురు: కె. సి. చెన్న కేశవయ్యర్ గారు
కాకినాడ:	నున్నా బాలకృష్ణరావుగారు, న్యూస్ బాయ్ అండు కో.
భీమవరం:	వంగల అచ్చుత రామయ్యగారు, మేనేజరు, అల్వీన్ కుమార్ ఫార్మసీ.
గుడివాడ:	శ్రీ శివరామ అండు కో.
తిరువతి:	వై. వి. సుబ్బయ్య అండు కో.
అమలాపురము:	పి. అన్నాజిశర్మగారు. (శర్మాన్ న్యూస్ ఏజెన్సీ)
పల్లకిమిడి:	రాచూరి రామనారాయణరావుగారు.
మచిలీపట్నం:	ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు, సర్క్యల్ పేట.
కర్నూలు:	టి. బాలనాగయ్య శెట్టిగారు, బాలసరస్వతి బుక్ డిపో.
అనకాపల్లి:	సివాజి న్యూస్ ఏజెన్సీ.
నెల్లూరు:	పంచాగ్నుల వెంకటనరసింహంగారు.
కాళహస్తి:	యస్. అబ్దుల్ అజీజ్.

హిగిన్ బాతమ్ స్టాలులవద్ద దొరకును.

ఇతరచోట్లకు ఏజెంట్లు కావలెను. వివరములకు దరఖాస్తు పంపుకొనుడు.

మా య

శా. శ్రీయః బాహ్వియః సరస్వతియు స్వశ్రీలేశ సంజాత లా

జ్ఞాయంతే హరిరుద్రసింహ భవాద్వాదిత్యసంఘమ్ము లే

మాయాతీతమ నే భగజ్జనని కే మాతాస్వరూపాధ్య కే

ధ్యేయప్రాభవ కట్టి శక్తి నతిభక్తి గొలు మిహా పికి.

దేవీభాగవతము.

మాయ

ఏకస్యానేక మూర్తిత్వం
యుగపత్ పరమాత్మనః
సచ్చిదానంద రూపస్య
సిద్ధ్యేన్ మాయామృతేకథమ్.

మాయయను పదమునకు 'మోసము' 'తంత్రము' 'టక్కిరితనము' అను నర్థములే గాక, 'ప్రకృతి' 'అజ్ఞానము' 'భ్రమ' యని నిర్వచనము చేయబడుచున్నది. నివి యన్నియునొకే మూలసూత్రముపై నాధారపడి యున్నవి. వేదములందును నుపనిషత్తులందును దృష్టికి గోచరించునదియును, శాశ్వతమైనదియును, ప్రకృతియని మాయ యని పేర్కొనబడినది. మాయయం దంత ర్భూతమయ్యు కానరాకయుండునదే 'ఆత్మ' యనియు, 'పురుష'మనియు జెప్పబడుచున్నది. 'పురుషుడు', 'మాయ' వీని వలననే సృష్టియయ్యెననియు, నా సృష్టి యందు దృష్టికి గోచరించునది యంతయుఁ

గూడ మాయయేయనియు అద్వైతవేదాంత మతము. ఈయద్వైతమునే యెల్లరకుఁ జిరపరిచితమగు "బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యా"యను వాక్యమునందు వెల్లడింపబడినది. మాయ కును ఆత్మకును అవినాభావసంబంధ మైనను వేదకాలమునుండియు, ఆత్మ "సర్వం హి అయం ఆత్మా" యనియే చెప్పబడుచున్నది. ఈమాయనుగూర్చియు నాత్మనుగూర్చియు వ్రాతలే హిందూ వేదాంతమునందలి ప్రధానవిషయములు.

ఆత్మ శాశ్వతమైనదనియు, సచ్చిదానంద స్వరూపమైనదనియు, ఆయాత్మయే మాయావశమై జీవత్వమంది తన్నుమఱచి చీకాకు పడుచున్నదనియు నెఱిగి యా

గృహ ల క్షి

మాయను విడనాడి స్వరూపమును జెందుట మోక్షమనియు నద్వైతము వచించుచున్నది. మాయను దానినే 'ప్రకృతి'యని వచించుచు విశిష్టాద్వైత వేదాత్ములు వేరుమార్గమును సూచించుచున్నారు. ప్రకృతియే సకలసృష్టికియధారమనియు, నది యీశ్వరుని యాధీనమనియు నందుచే కేవలము ప్రకృతిని విడనాడక, యామె నాశ్రయించి యీశ్వర సాక్షాత్కారము బొందదగుననియు వీరియాశయము. ఈ ప్రకృతినే శాక్తేయులు శక్తియనియు, సృష్టికాధారభూతమనియు, తక్కిన దేవతారూపములన్నియు నామె యాకారములేయనియు వచింతురు. మాయాత్మను గాననీక జీవులను పెడమార్గమున బెట్టుచున్నందున మాయనుండి తొలగియుండవలయిననియే యందరి తలంపు.

ప్రకృతి పైన జెప్పినరీతి సృష్టి కాధారభూతురాలు—అనగా జగన్మాత యన్నమాట. ప్రకృతి స్త్రీ పరమాత్ముడు పురుషుడై యున్నను ప్రకృతిలేక నాతడేమియు చేయజాలడన్నచో నీ యాదిశక్తియొక్క, ప్రకృతిమాతయొక్క—అందుచే స్త్రీయొక్క ప్రాముఖ్యత గననగును. ఈ ప్రకృతి సత్వరజస్తమో గుణయుతయగుటచే లక్ష్మీసరస్వతీ దుర్గయని త్రిమూర్త్యాత్మకమయ్యె. ఈ మువ్వరు ప్రకృతియందలి సంపద, బుద్ధి, బలముల కాధారభూతులు.

శిశుజీవితమునకు తల్లి యెంత యావశ్యకముగా ప్రకృతియందలి జీవి కాదిశక్తి దయ

యంత యావశ్యకము. కావుననే వేలకొలది నామములచే వెలయు నాదిశక్తిని పూజించుట. ఈపూజ ముఖ్యముగ నవరాత్రము లందు జరుగుచున్నది. ఈ పూజావిధానమునం దైహికచింత—లాభము—కన్న పారమార్థికవిషయ మెక్కువగ గాననగుచున్నది. దీని నెఱిగినవారు సృష్టిరహస్యము నవగాహమొనర్చుకొని యాత్మోపలబ్ధి బొందుదురు. ఎఱుంగనివా రిహలోకలాభములు బొందగలరు.

సాధారణముగ మానవులు ప్రకృతినుండి—మాయనుండి—తొలగి ఆత్మనుపొంద శక్తులు గారు. కావున వారికి నుత్తమ మార్గ మెయ్యెదన ప్రకృతి నాశ్రయించి,—తండ్రిని బొంద తల్లి నాశ్రయించు శిశువువలె—పూజించి యామె కృపబొంది యంతర్లీనమై యున్న యాత్మ సాక్షాత్కారముబొందుట. ఇది యిందలిరహస్యము. మరియు నీదేవి నర్చించుటలో మనము స్త్రీకిగల యుత్తమ స్థానమును గుర్తించి గౌరవించుచున్నాము. ఆ దేవీస్వరూపులగు మువ్వరను—లక్ష్మీ, సరస్వతి, దుర్గల—పూజించి జీవులకు ముఖ్యమైన సంపద, బుద్ధి, బలము నుపాసించుచున్నాము.

ఇక పూజావిధానమువలనగలుగు నితర లాభములగురించి 'గృహలక్ష్మి' పెక్కుమారు లిదివఱకే యుగ్గడించినది. పారమార్థిక ప్రాపంచికసౌఖ్యము లొనగూర్చు నీదేవపూజ గావించి యెల్ల రాత్మాభిరుచుల నీడేర్చుకొందురుగాక.

—== పాశ్చాత్యప్రపంచములో నాగరికతా

ప్రవాహ మడ్డుతిరిగినదా? ==—

ప్రపంచచరిత్రను పరికించితిమేని నాగరికత యొక దేశమునుండి యింకొక దేశమునకు తిన్నగ వ్యాపించి నట్లు దెలియగలదు. నాటి నాగరికతయందు మానవ కళ్యాణకాంక్ష స్వార్థత్యాగము నుండియుండెనేమొ కాని నేటి నాగరికతయందు మానవమారణమార్గములు స్వార్థపరత్వ మధికముగగలవు. నేటి నాగరికతా ప్రవాహమునకు వేగ మెక్కువైనది. ఇప్పటికి సంవత్సరముక్రింద 'అనాగరిక'మగు అబిసీనియాదేశమును రక్షింప 'నాగరికతాప్రవాహము' బైలుదేరి మారణ యంత్రములతో—భయంకర బాంబులతో, మాడ్చిచంపు వాయువులతో—నా దేశమంతయు ప్రాకి దేశమును శృశానముగ మార్చినది. నేటి స్పెయినుదేశపు పరిస్థితులను పరిశీలించినచో అబిసీనియాదేశమునకు ఇటలీ నుండి బైలుదేరిన నాగరికతాప్రవాహము అబిసీనియా కొండలకుదాకి పడమటికి దిరిగి ఎడమములమున మొరాకో దేశమువఱకు వెళ్లి అటనుండి యుత్తరమునకు దిరిగి స్పెయినుదేశము ప్రవేశించినదాయను సందియము గలుగుచున్నది. ఏలన ఇటలీదేశీయులు ముసోలినీ యాజులపై అబిసీనియాకు చనుదెంచి యెట్టి నాగరికతను నేర్పిగో మొరాకో దేశీయులు జెనరలుప్రాంకో యాధిపత్యమున స్పెయినుదేశమునకు జనుదెంచి యెట్టి నాగరికతనే వ్యాపింపజేయుచున్నారు—ఇంకను యెక్కువకూడ. పైరెండింటి కొకేకారణము గాదు. కాని అబిసీనియాకు నాగరికత నేర్పుమిష మీద సామ్రాజ్యకాంక్షియై ముసోలినీ గతవత్సర మన్ని ఘోరములు జేసెను. నే డెట్టి మిషలేకున్నను ప్రజాప్రభుత్వము నంతరింపజేసి నింతుశ సామ్రాజ్య తత్వమును నెలకొల్పి ప్రాంకో ప్రభుత్వ లిట్టిఘోర ఘటములు జేయుచున్నారు. భేద మింతియ.

కల్వోసోటిలో అను ఘాసిస్తునాయకుని హత్యతో స్పెయినులో కొంపలంటుకున్నది. జూలై 17-వ తేది మొరాకోదేశమున—స్పెయినుదేశమునకు ఉత్తర ఆఫ్రికాఖండమునగల వలసగాజ్యము—ప్రాంకోయను నాయకుని క్రింద విప్లవమారంభమై క్రమక్రమముగ స్పెయిను నందంతటనుప్రాకి కేడు ఘోరరూపము దాల్చినది. దేశమంతయు పీనుగుపెంటలతో నిండి శృశానమైనది. వేలకొలది నిరపరాధులగు పురుషులు స్త్రీలు, శిశువులు భయంకరముగ చంపబడుచున్నారు. వందలకొలది సంవత్సరములుగా నత్యంతరమణీయముగా నభివృద్ధిబొందుచువచ్చిన బార్సిలోనియావంటి పెక్కునగరములు నేలమట్టము గావింపబడి పీనుగు పెంటలతో నిండియున్నవి. సస్యశ్యామలమైన భూములు పాడుచేయబడుచున్నవి. వేయేల! ఇంకను కొంతకాలమిరీతి యుద్ధము సాగుచున్నచో స్పెయినుదేశము నివాసయోగ్యముగ నుండదన్న నది యతిశయోక్తిగానేరదు. ఇంతటితోనైన అంతఃకలహము లంతరించునూచనలు గన్నడుటలేదు. కాని దీనిమూలమున ప్రపంచసంగ్రామము మరియొండు బయలుదేరు నేమోయను భయముమాత్రము ప్రపంచము నావరించి నది. దీనికి కారణము లరియుటకుముందు స్పెయినునైస్సరికపరిస్థితులు, ప్రజలు, దేశచరిత్ర, ప్రకృతివిప్లవము మొదలగువానినిగూర్చి కొంత దెలిసికొందము.

నైస్సరిక పరిస్థితులు :—

స్పెయినుదేశము ఆఫ్రికాఖండమునకు ఉత్తరమునను, ప్రాన్సునకు పడమటను, ఇంగ్లాండునకు దక్షిణముననుగల ద్వీపకల్పము—యూరప్తఖండమునకు పడమట కొనయుండున్న దేశము. తూర్పుదిక్కునతప్ప మిగత

గృహ లక్ష్మి

భాగమంతయు సముద్రతీరముగానున్నందున నీదేశము కొంతకాలము సాగరరాజియై వెలసినది. దేశమునందు చాలభాగము కొండలమయము. వీనియందు ప్రకృతి రామణీయకమగు పెక్కుచోటులుగలవు. శీతోష్ణస్థితి విపరీతమగు మార్పులకు లోనైయుండును. ఈదేశమున నున్న చాలనదు లెండకాలమున నెండిపోవుచుండును. ద్వీపములుగాక స్పెయిను నుమారు 1,90,050 చదరపు మైళ్ళ విస్తీర్ణముండును. ప్రజలయొక్క ముఖ్యవృత్తి వ్యవసాయమైనను దేశమునం దర్థభాగము వ్యయ సాయమున కుపయోగపడదు. గోధుమ, బార్లీ, జొన్న ముఖ్యమగుపంటలు ద్రాక్షకూడ విరివిగా పండింపబడి ద్రాక్షసారాయి పరిశ్రమ కుపయోగ పడుచున్నది. ఖనిజసంపదకూడ యెక్కువగలేదు. అందుచేత పరిశ్రమలంత లాభకరములుగలేవు ఎగు మతులకంటె దిగుమతులే ఎక్కువగనున్నవి. రాక పోకల కెక్కుడుసౌకర్యములు నవీన నాగరికప్రపంచపు టేర్పాట్లును విరివిగ గలవు. దీనికి ముఖ్యపట్టణము మాడ్రీడ్ నగరము.

ప్రజలు:—

స్పెయినుదేశమందు రెండుకోట్ల జనసంఖ్యగలదని యంచనావేయబడినది. లోమను కాథలిక్ మతమునకే దేశమునం దెక్కువప్రచారము. స్పెయినుదేశీయులు మిక్కిలి ధైర్యసాహసములు పట్టుదలగలవారు. వారి తరదేశీయులవలె కొంతముగ తమపనులందు నిమగ్నులైయుండరు. రాజ్యాంగములం దెప్పుడును పాల్గొన గోరుచుండురు. మతగురువులు మతమును బోధించుటకు బదులు రాజకీయములగూర్చి చెప్పుచుండురు. స్పెయిను నందు పలుమారు ప్రభుత్వములు మారుటకును, విప్లవములు జరుగుటకు నదియేకారణము. ఈదేశపు రాజకీయ పరిస్థితులెప్పుడు నిట్లుండుటకై దేశీయులొకగాథ జెప్పుదురు. ఒకనొక స్పెయినురాజు దేవుని ఇతర చరిత్రము లందువలెగాక ఎక్కువ సూర్యకాంతిని, నువ్వులుగ స్త్రీలను, నాగరికులగు ప్రజలను, పైగా

మంచిప్రభుత్వము నిమ్మని ప్రార్థించెనట. మొదటి మూడింటినిచ్చి దేవుడు కడపటిదాని విషయమై “ఈ దేశమునగల నితరసౌకర్యములకుతోడుగ నదికూడ యున్నచో దేవతలందరు నిచటనే నివాసము లేర్పరచుకొని స్వర్గమును కాళీచేయుదు”రనెనట. దేవతలు గాదు ఇతర విరోధాదేశీయులుగూడ నిందు రముగా వసింప గాంక్షించునట్టి మహత్త్వ మీదేశమున లేకున్నను చక్కనిప్రభుత్వముమాత్ర మరుదైయున్న మాట సత్యమే.

స్పెయినుదేశీయులు ధైర్యసాహసములకుతోడు దయాదాక్షిణ్యాది గుణగణములుగల్గి నితరుల నొప్పింప నిచ్చగలవారు గారనుటకీ క్రిందియుదంత మొకనిదర్శనము. ఒకడు కడుబీదవాడై జీవించుటకు వేరుమార్గముగానక దోపిడితో బ్రదుకఁజచ్చయించి, పొలమునుండి ధాన్యాదుల గొనివచ్చు నొకబండిని త్రోవలో నడ్డగించి బండివానివద్దనున్న ధనమునిమ్మని భయపెట్టగా నాతడు తనవద్దనున్న ముప్పదిడాలర్ల నతనికిచ్చెను. అంతటా దోపిడిదొంగ “నేనిట్లాచ రించుట కెంతయో చింతించుచున్నాను గాని నా కుటుంబ దీనస్థితిదలంచికొన్న గుండె నీరగుచున్నది. ఐన నాకొక్క డాలరుమాత్ర మిప్పుడుకాలును. మిగిలిన ధనమంతయు నీవే యుంచుకొనుము” అని తిరిగి బండివానికి యిరువదితోమ్మిదిడాలర్ల నిచ్చివేసెను. బండివా డందులకాతని క్లాఘించుచు “మహాశయా! తమ కుటుంబమునకు ధాన్యాదులేమైన గావలసియున్న దీసికొను”దని యివ్వబోయెను. అంతటా ‘దొంగ’ “ప్రకృతము కొంచమువడ్లు, చిక్కుడుగాయలిచ్చి నచో కుటుంబమునకు చాలును, కాని వానికి నేను పైకమిచ్చి కొనవలసియున్నది. దానికై యీడాలరు కూడ పుచ్చుకొని యావస్తువులనిమ్మ” అని డాలరాతనికిచ్చి వస్తువుల దీసికొనెను. బండివాడాతని శీలమున కచ్చెరువంది తనపైకములో నైదుడాలర్లు బహుమతిగా స్వీకరింపమని వేడుకొన్న నాత

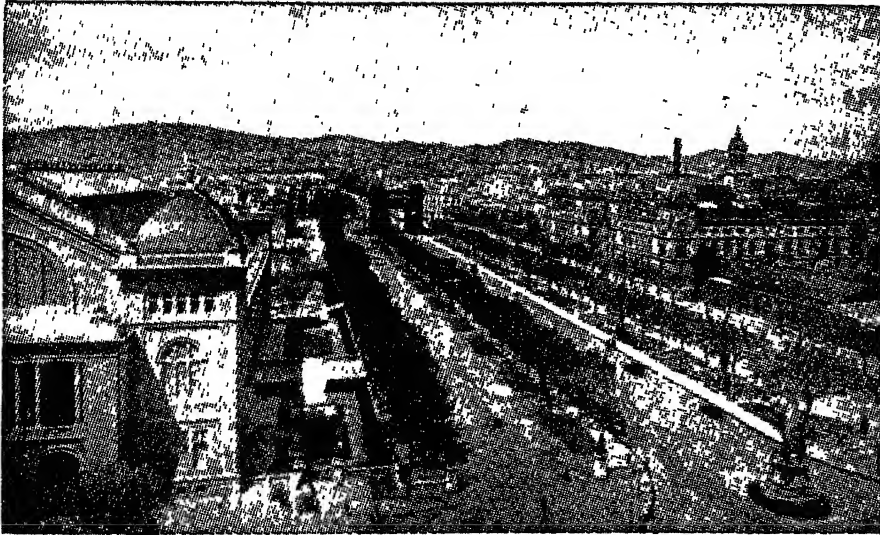
కాల్వోస్టోటిలో

ఫాసిస్టు. ఇతనిహత్యయే స్పెయిను
విప్లవమునకు బహిరంగకారణము.

జనరల్ ప్రాంకో

విప్లవకారుల నాయకుడు. సామ్యవాదమును
స్పెయిను హృదయమునుండి సమూలముగ
నాశనము చేయవలయు ననుచున్నాడు.

బార్సిలోనా

స్పెయినునందు సుందరమగు నగరములలో నొకటి. విప్లవములో
నాశనముచేయబడినది. ఇందు జరిగిన ఘోరములు వర్ణనాతీతములు.

స్వేయిను వీరవనిత

స్వేయిను ప్రజా ప్రభుత్వమును రక్షించుటకై వందలకొలది
వీరవనితలు కత్తిగట్టి విప్లవకారులతో పోరుచున్నారు.

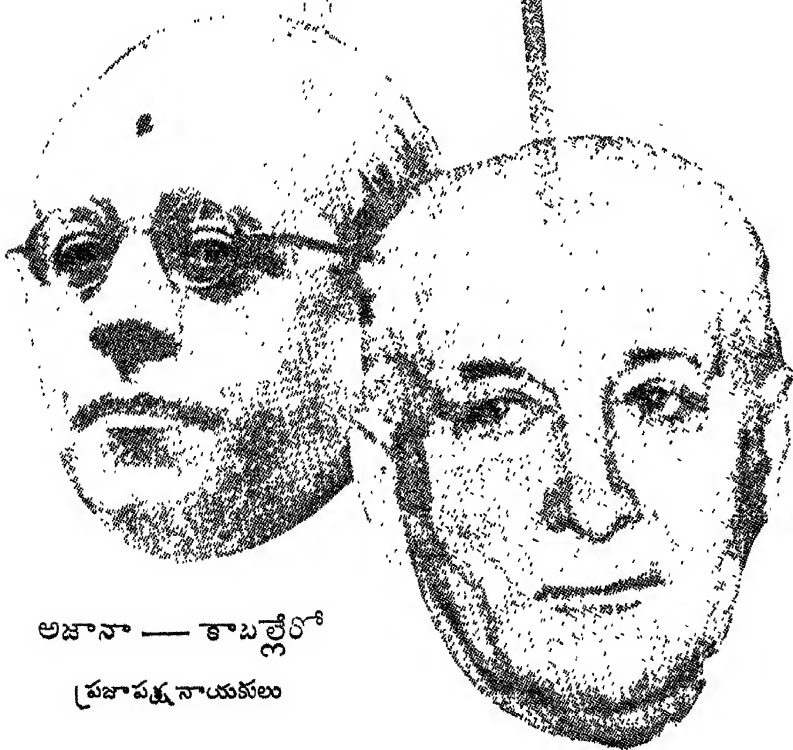

డంగీకరింపక పోవుట చే
నతని సెన్నిరీతులనో బ్రతి
మాలి విడుదల రిల్లనికిచ్చి
తనదారిని వెళ్లెనట.

ఆదేశపుస్త్రీలు చాల
నుందరులని ప్రతీతి. వారు
పెక్కురంగులతో కూడిన
దుస్తుల ధరింతురు. వారికి
పురుషులకన్న నింట
యధికార మెక్కువ.
గృహాధికారిమున పురుషు
నిది రెండవస్థానము. ఇది
మూరుల యధికార కాల
మున కొంచము మార్పు
బొందినది కాని పూర్తిగా
నంతరింపలేదు.

చరిత్ర:—

ఆదిలో స్పెయిను
దేశము రోము సామ్రాజ్య
మున నొకదేశముగా నుం
డైడిది. ఈ సామ్రాజ్యాధి
కారమంతరించిన తరువాత
నీదేశము రెండు వందల
సంవత్సరములు 'విసి
గాతు'లను వారి పరిపాలన
క్రింద నుండెను. వీరి యనం
తరము మూరులు తమ
రాజ్యము స్థాపించిరి. వీరి

అజానా — కాబల్లేరో
ప్రజాపక్ష నాయకులు

గృహ లక్ష్మి

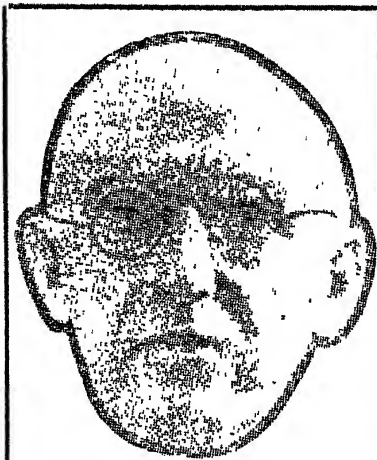
రాజ్యము స్పెయినునందంతయు వ్యాపించలేదు. కాని చాలకాలము స్థిరముగనుండెను. ఉత్తరభాగమునగల చిన్నచిన్న రాజ్యములన్నియు ఫర్డినాండ్ ఇన్ బెల్జియావారికాలమున 1479 నం దొక్కటయ్యెను. ఓరి కాలముననే స్పెయిను నూతనప్రపంచమున వలస రాజ్యములస్థాపించి సాగరరాణియని పేరుబొందెను.

పదునారవశతాబ్దమున ఆ మెరి కా ఖండము నుండి ధనరాసులచే నింపబడి స్పెయిను యూరపునం దగ్రస్థానము వహించియుండెను. ఫోర్బగల్ కూడ 1580 వ సంవత్సరమున స్పెయినుకు చేర్చబడినందున వలసరాజ్యముల ఓరివి హెచ్చయ్యెను. కాని కాలక్రమమున ప్రాబల్యము తగ్గి పోజొచ్చెను. రాజులు బలహీనులై యితర రాజ్యములకు లొంగి పోయిరి. 18వ శతాబ్దారంభమున బోర్బనువంశము స్పెయినుపై నధికారమువహించి కొంచము ప్రాముఖ్యత జెందుచు వచ్చెను కాని నెహోలియను కాలమున శక్తిహీనయై నాతనికి లొంగిపోయెను. ఆ కాలముననే వలసరాజ్యములు కూడ స్వాతంత్ర్యము వహించుచు వచ్చెను.

నెహోలియను యనంతరము మరల బోర్బను రాజు అధికారము వహించిరి కాని దేశ మభివృద్ధికి రాలేదు. రాజ్యముకొరకై యంతఃకలహములు మిక్కుటమై రాజ్యము బాగుపడుటకుమారు క్షీణించుచు వచ్చెను.

రాజ్యాధికారమునకై ఫర్డినాండు మరణానంతరము 1833 సం॥మునను, 1868 సం॥మునను అంతఃకలహములు జరిగి 1874 సంవత్సరమున ఏడవ ఫర్డినాండు ఈమార్తె రెండవ ఇన్ బెల్జియా కుమారుడగు 12వ ఆల్

ఫెన్జో రాజయ్యెను. ఆతడు 1885 నవంబరు 25వ తేది గతించెను. అతనిని మరణానంతర మారు మాసములకు 1886 సంవత్సరము మే నెల 17వ తేది 13వ ఆల్ ఫెన్జో రాజు జన్మించెను. అతని తల్లియే 1902 వఱకు అతనికి రీజెంటుగా దేశమును పరిపాలించెను. ఆల్ ఫెన్జో రాజ్యమునకు వచ్చిన తరువాతకూడ దేశమున—బార్సిలోనా, కేటలోనియా రాజ్యభాగము లందు—ఆకాంతి ప్రబలి తుదకు 1923వ సంవత్సరమున నియంతపరిపాలనము ప్రారంభమయ్యెను. 1930

జూవాన్ మార్టి
విప్లవకారునికి ధనసహాయం
చేస్తున్న కోటీశ్వరుడు.

సంవత్సరమున రాజా పూర్వార్వాధికారమును చేపట్టి ప్రయత్నించి విఫలమై, ప్రజాపరిపాలనోద్దేశముల నెదుర్కొనజాలక 1931 ఏప్రిలునందు కుటుంబసహితుడై దేశమును వీడెను. ఆత డిపుడు విదేశములందు వసించుచున్నాడు. అంతట స్పెయిన్ ప్రజాప్రభుత్వమయ్యెను. కాని, అప్పటినుండియు తిరుగుబాటులు, అల్లరులు నిలువలేదు.

విప్లవము:—

జూలై 17వ తేది ప్రారంభించిన ఈ విప్లవము హఠాత్తుగా సంభవించినది గాదు. 1931 వ సంవత్సరమునుండి లోలోపల రాజుకొనుచునేయున్నది. పదమాడవ ఆల్ఫెన్జో రాజు దేశమును వీడిన తరువాత రాజకీయవేత్తలుగాని ప్రజానాయకులు ప్రజానిరంకుశ ప్రభుత్వమును స్థాపించిన పిదప నూతన సంస్కారములతో నూతన స్పెయిను దేశమును సృష్టిజేయ నుద్దేశించిరి. కాని చేతకానివారగుటచేతను, ఈసంస్కారము లెంతమాత్ర మిష్టములేని పక్షము లెక్కువగుటచేతను విజయము గాంచలేకపోయిరి.

నాగరికతావ్రవాహ మడ్డుతిరిగినదా ?

వీరిలో సంస్కారముల గావించి సామ్యవాద పద్ధతిని నడువవలయుననువారు, కార్మికులు, కర్షకులు మొదలగు ప్రజాసముదాయము. దీనికంతయు వ్యతిరేకముగ వర్తించి సంస్కారములను సంస్కర్తలనుకూడ ధ్వంసముజేయు సమకట్టినవారు రాజానుచరులు, భూస్వాములు, జమీందారులు, ధనవంతులు మొదలగువారు. వీరికి ఫాసిస్టు సిద్ధాంతములు తీసి. మొదటి పక్షములన్నియు జేరినదానికి ఎడమపక్షమనియు, వ్యతిరేకముగ పనిజేయువారందరికి కుడిపక్షమనియు వ్యవహరించుచున్నారు. ఫిబ్రవరిమాసము ప్రభుత్వపు ఎన్నికలందు జయము లభించిన దీ యెడమపక్షమువారికే.

ఈవిధముగా దేశము చాగుచేయుటకుమారు యిరుపక్షములవా రొకరినొక రడ్డగించుటచేతను విప్లవములు బైలుదేరడముచేతను రాజ్యము నాటికంటె చెడిపోయినది. కాని ప్రజలమధ్య సామ్యవాద సిద్ధాంతములు వ్యాప్తి బొందుచువచ్చినవి. ఈ సమయమున ప్రజాపక్షమునకు జయము గల్గినందున ఫాసిస్టు పార్టీ—కుడిపక్షము—సహింపలేకపోయినది. ఏవిధముగానైన ప్రజాపక్షమును ప్రజలముగ ప్రతిఘటింప బూనుకొన్నది. ఈ సమయముననే సామ్యవాదులు కొందరు సైన్యమును తీసివేయుట కొక బిల్లు శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టిరి. దానితో సైన్యము భయపడి ప్రతికూలవాదులతో జూలై 25వ తేది విప్లవ మారంభముచేయ నిశ్చయించుకొనినది. సీనార్ ఫారావుతో ఆసు రక్షకభటాధికారిని ఫాసిస్టులు చంపినారన్న కోపముచేత రక్షకభటులు ఫాసిస్టు నాయకుడైన కాల్యోసోటీలోను హత్యగావించిరి. దీనితో విప్లవము ప్రారంభమైనది. ప్రభుత్వమువారికి కుట్రదారుల ప్రయత్నములు చెలిసియు నుపేక్షించి నందుననే విప్లవము తీవ్రరూపము దాల్చినది. మొరాకోనుండి ఫ్రాంకో నాయకత్వమున విప్లవ సైన్యము స్పెయిను ప్రవేశించినది. అచట విప్లవ కారులతో గలసి ఫ్రాంకో ప్రభుత్వము నెదిరించెను.

కర్షకులు, కార్మికులు ప్రజాప్రభుత్వమును గాపాడక త్తిగట్టి పోరాడుచున్నారు. ఎండకన్నెరుగని స్త్రీలు కూడ పాలుమరువని కసిగండుల వీడి యుద్ధభూమి కురుకుచున్నారు. కాని ఎంతజేసినను ప్రభుత్వ మింత వఱకు విప్లవము నణచలేదు సరిగదా తుది కోడిపోవు నేమో యనిపించుచున్నది.

విప్లవము : విదేశసంబంధము :—

విప్లవకారులు నానాటికి బలవంతులగుచున్నారు. వారికి స్వబలముకంటె వెనుకబల మెక్కువ. ప్రభుత్వ పక్షము ధనవంతులు విప్లవకారులకు సహాయపడరని పొరపడినారుగాని వారివలననే విప్లవకారుల కెక్కువ బలము దొరికినది. కోటీశ్వరుడైన జావాకామార్చి యను పొగాకు వర్తక డమితముగ విప్లవకారులకు ధనసహాయము జేయుచున్నాడు. ఎందుకన ప్రజానాయకులగూర్చి యత డెప్పుడును “కాబల్లేలో చచ్చిపోలేదూ, అజానా ఇంకా బ్రదికి వున్నాడా?” అని నిరంతర మనుకొనువాడు. అతనికి ప్రభుత్వపక్షమున్న ఎంతమాత్రము గిట్టదు. ఇట్లు ధనవంతుల సాయము మాత్రముగాక “స్పెయినునందంతః కలహము లారంభమైన వెంటనే వానియందెవరును జోక్యము బుచ్చుకొనకూడదని యైరోపాయందలి ముఖ్యదేశములెల్ల యొడంబడిక గావించుకొన్నను- రహస్యముగ జర్మనీ, ఇటలీ, పోర్చుగల్ దేశములు విప్లవకారులకు యంత్రసామగ్రిపంపి కావలసినసాయము చేయుచున్నవి. ఫ్రాన్సు స్పెయిను ప్రభుత్వపక్ష మైతే నను గెలువవలయుననిచూచుచున్నది. ఇంగ్లాండు అంత కలహముల నేవిధముననైన అంతరింప జేయవలయునని ప్రయత్నించుచున్నది. దీనికంతయు కారణములు గలవు.

ఒకానొక దేశమున చెలరేగిన విప్లవము దన్ని దేశములు అక్కరతో గాచియుండు రహస్యము ప్రకృత మైరోపాఖండమందలి స్థితి చెలిసినగాని బోధపడదు. ఇప్పు డా ఖండమును—ఇతర ప్రపంచమును

గృహ లక్ష్మీ

కూడ—నుట్టూత లూగించుచున్న శక్తులు కమ్యాని జము, ఫేసీజము. ఇవి యొకదానికొకటి ప్రబల శత్రువులు. సామ్యావాద సిద్ధాంతములతో సామ్రాజ్యమును స్థాపించి, ప్రపంచమంతయు వానినివ్యాపింప దలంపుగలది రష్యా. సామ్యావాదమును తుద ముట్టించి ఫేసీజ సిద్ధాంతములనే వ్యాపింప దలంపుగలది ఇటలీ జర్మనీలు. అందుచే రష్యాయన్న వీనికి గిట్టదు. ప్రజాపక్షమునకు జెందిన ప్రాస్సు పరిస్థితుల గమనించి రష్యాతో నేకమగుట కిష్టపడుచున్నది. కోమటిలాగు ఏప్రక్క లాభమున్న వారితో జేరదలంచిన దేశములు గూడ గలవు. స్పెయినునందు ఫేసిస్టు పార్టీవారగు విప్లవకారులు జయశీలురగుచో ఇటలీ జర్మనీలకు మంచి బలముగలుగును. తరువాత వారి కత్తికి యూరపునం దెదురుండదు. ఈ సిద్ధాంతములు గిట్టని ప్రాస్సు కపుడపాయము వాటిల్లకతప్పదు గాన యుద్ధమారంభమైనపుడే స్పెయినుతో నెట్టి బోక్సము పుచ్చుకొన గూడదని అన్ని దేశములనుకూర్చి యొడంబడిక చేసి కొనెను గాని అది నిరుపయోగమైనది. అందుచే ప్రాస్సు హడలిపోవుచున్నది.

ఈవిధముగ స్పెయినుదేశపు విప్లవము విదేశము

లతో నెక్కుడు సంబంధముగలదై త్వరలో ముగియు నటుల గన్నింపక నింకొక ప్రపంచసంగ్రామమును దెచ్చి పెట్టునటులున్నది. నానాజాతిసమితి అభిసీనియాను ఇటలీసామ్రాజ్యకాంక్షకు బలియిచ్చినపాపము దగిలి క్షీర్తికేషురాలై యుండనిచో నీ పరిస్థితులం దేమైన జేసియుండెడిదేమో (స్పెయిను అనాగరిక దేశముకాదు కాబట్టి.) ఇపుడుకూడ శాంతికై ప్రబలమగు యేర్పాటులు జరుగుచున్నవి కాని అంతకంటె భయంకరముగ యుద్ధము సాగిపోవుచున్నది. ఇంకొక విచిత్రమేమన నితర దేశములన్నియు నతిత్వరగా మారణయంత్రములను యుద్ధసామగ్ధులను నిర్మించుకొనుటలో నిమగ్నులైయున్నవి.

మానవుని యత్యంతాశ్చర్యనిమగ్నునిజేయు నేటి నాగరికత విజ్ఞానము నమితముగ చేకూర్చియుండియు ప్రపంచము మానవకళ్యాణమార్గమునుబట్టి పోవక మానవమారణమునకై నిరంతరము పాటుబడుచున్నది. ఎదురుదిరిగిన నీ నాగరికతాప్రవాహమును నాపి తగు విధమున నుపయోగించు శక్తి ప్రపంచమున నిపుడు లేదు. కాన నిది నడ్డులేక ప్రవహించి ప్రళయము దెచ్చిపెట్టుననుటలో సందియములేదు. (చ.రా.)

ప్రబోధము

ఆంధ్రదేశము నీదు దేశము
ఆంధ్రప్రజలే నీకుటుంబము
ఆంధ్రభాషయే నీదుజీవము
ఆలకించోయీ !

భారతీయుల పూర్వభాగ్యము
భారతీయుల శౌర్యరక్తము
భారతీయుల మేటిబిరుదులు
భగ్నమయ్యాయి !

రాజసింహ ప్రతాపసింహులు
రాజ పృథ్వీరాజుగాగల
రాజులెల్ల స్వతంత్రమునకై
నాజిగూలిరిగా !

శ్రీమతి సమయమంత్రి రాజ్యలక్ష్మిగారు

దేశభాగ్యము కొల్లబోవగ
దేశమాత కృశించుచున్నది
ఆశపడదా నీసహాయము
లేశమునకై వన్.

తెల్లుదేశపు మేళశౌర్యము
తెల్లుదేశపు స్వేచ్ఛభావము
తెల్లురక్తము నీదుయెడలో
మెలగుతుందోయీ !

లేవనోయీ ! చేతగాదను
భావమునబడి నిద్రబోవక
నేవజేయుము నీదుయనుజుల
భావిభాగ్యముకై .

బిడ్డలకు పెద్దలకు,

నీవు నీబిడ్డలు లోపల శుభ్రముగా నుండకపోతే చురుకుగా ఆరోగ్యంగా వుండలేరు. శుభ్రతకు నియమంగా ఆముదాన్ని సేవించడమే త్వమకర మైననమ్మక మైనమార్గమని యేవైద్యవైద్యాచార్యు తాడు. భారతదేశములో స్వస్తిక్ ఔషధపు ఆముదముకంటే ఉత్తమమైంది, పరిశుభ్రమైంది దొరుకుట సాధ్యంగాదు. ఇది పెద్దపెద్ద వానిని టల్పులో గవర్న మెంటుసంస్థల్లో ఉపయోగింప బడుతున్నది. దీనికి వాసనలేదు; రుచిలేదు; నూటికి నూరుపాళ్లు శుభమై చల్లగా పనిచేస్తుంది. లోన పరిశుభ్రతగా వుండడానికి పిల్లలకు పెద్దలకు వేరే మంచిమార్గం లేదు.

1934 సం॥ అఖిలభారతవైద్య సభా ప్రదర్శనములో ఉత్తమ మైందని సర్టిఫికేటు పొందింది.
1935 పారిశ్రామిక ప్రదర్శనలో బంగారు పతకం బడసింది.

ది స్వస్తిక్ ఆయిల్ మిల్స్ లిమిటెడ్

వడాలా

బొంబాయి 15

స్వస్తిక్ ఔషధ ఆముదము

అ త్రి మ నో హ ర మ గు హా ర ము లు

తల్లికి భార్యకు పిల్లలకు.

అన్ని సమయములందును ప్రతిదినము నుపయోగింపదగినవి.

ఒక్కొక్కటి

రూ. 37/—

మంచి సవరణ బంగారుతో అతిసుందరముగ ఎఱుపు, నీలము, పచ్చ, ఊదా, పంచవన్నె మొదలగు వివిధరంగుల మణులతో కూర్చబడినవి. వీనిలో నొకటిగాని, పైక్కు రంగులు కలపినవి గాని దొరుకును. పతకముతోకూడ పొడవు 2½ అంగుళములు.

సు రాజ్ మల్ లల్లూ భాయ్ అండు కో.,
జాయల్స్, 313, ఎస్ ప్లానేడ్, మదరాసు.

సౌభాగ్యవతికి కల్పలతకు:

నెచ్చెలీ! “స్త్రీస్వాతంత్ర్యము కూడదు” అను వ్యాసమును చదివినపిమ్మట “యిది స్త్రీలచే వ్రాయబడినదై యుండునా”, అని నేనుగూడ నీవలెనే శంకించితిని. కాని ఆ వ్యాసము చివరను రచయితలనామములు స్పష్టముగా వ్రాయబడియున్నప్పడు మన మట్లు సంశయించుట అవివేకముగదా! కావున ఆవ్యాసము స్త్రీలచే వ్రాయబడుట సత్యమే. కాని ఆసోదరీమణులు మాత్రము స్త్రీల కష్టనిష్ఠురములను లేశమైనను చవి చూచి యెఱుగని మహా భాగ్యశాలినులై యుందురని మాత్రము నాకు దోచుచున్నది. మన యాంధ్ర నారీరత్నములలో నిట్టి యద్భుతవతులైన నారీమణు లిరువురైన నుండి నందులకు మన మెంతయు సంతసింపవలసి యున్నది. ఈ సోదరీమణులు వర్ణాంతర వివాహములు, స్త్రీవారసత్వపుహక్కులు, దేశసేవ, ఉన్నతవిద్య, వోటింగుహక్కులు, మున్నగు విషయములు పురస్కరించుకొని ప్రస్తుతము వీని విషయమై దేశమున జరుగుచున్న ప్రయత్నములను చూచి యివి యన్నియు స్త్రీలకు సమకూడినటులే, సమకూడిన స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యము వచ్చినటులే మహానర్థక మనుకొని దీర్ఘ వ్యాసము వ్రాసినాడు. ఈ అలజడికంతయు కారణము

వర్ణాంతర వివాహములను గుఱించియు, స్త్రీపురుష సమానహక్కులను గుఱించియు భారతశాసనసభలో ప్రతిపాదించబడనున్న భగవాన్ దాసుగారియొక్కయు దేశముఖు గారియొక్కయు బిల్లులే.

వర్ణాంతరవివాహము లెంతమాత్రము పనికిరావనియు నిట్టి వివాహములు చేసి కొనినవారు సుఖపడలేదనియు, ఇవి పురుషులకు జెల్లునేమో కాని అబలలమగు మన కెన్నడును తలంచరానివనియు వీరి వాదన. వర్ణాంతర వివాహములు పనికి రాదనిన అనవచ్చును. వీనికి కారణములు పెక్కులున్నవి. కాని యిట్టి పెండ్లిచేసికొనిన వారు సుఖపడలేదనుట నాకొకకారణముగా కాన్పించుటలేదు. ఏలనన కులగోత్రములు చక్కగా పరిశీలింపబడి చేయబడిన దంపతులలోగూడ సుఖపడని వారెందరో యున్నారు. మరియు వర్ణాంతరవివాహము పురుషులకు జెల్లునేమో కాని స్త్రీలకు జెల్లదనుట యేమో నాకర్థమగుటలేదు. పురుషులకు జెల్లినను పురుషులు పురుషులనే వివాహమాడరు గదా! వర్ణాంతరవివాహమున కర్హతగల యొక పురుషు డట్టి అర్హతలేని యొక స్త్రీని వివాహమాడియేయతని చెల్లుబడిని చూపవలయును. అట్టిచో నిట్టి వివాహములు పురుషులకు తగును

స్త్రీలకు తగదు అనిన యెట్లు పొసగును? ఈ వర్ణాంతర వివాహము లుచితముగాదనుటకు పశుపక్ష్యాదులలో నిట్టివి జాతిసంబంధములు లేవని వీరుదాహరణ చూపిరి కాని పశుపక్ష్యాదులలో బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రాది విభేదములుండినగదా యివి కులముల ప్రకారము సంబంధములు కలిగి యున్నవని చెప్పటకు? ఆవిధముగా చూచినచో మానవులు మానవులనే వివాహమాడుచున్నారు గాన వర్ణాంతరవివాహములు గూడ సజాతిసంబంధములే యని వర్ణాంతర వివాహవాదులు సమర్థింపవచ్చును గదా! కాన వర్ణాంతర వివాహములవలన భార్యా భర్తలలో నైకమత్యము చెడెడి పరిస్థితులనేకములు కలవు. వాని నుదాహరించి యిట్టి వివాహము లుచితముగాదనిన వారి వాదన కొంతవఱకు సమంజసముగా నుండెడిది.

ఇక పితౄజ్ఞతపు ఆస్తిలో కొమార్తెలకు గూడ కొమారులతోబాటు సమానవాటా లేర్పడువిషయమై వీరు తీవ్రమగు నసమ్మతిని దెలుపుచున్నారు. ఇందువలన స్త్రీలకు పుట్టిళ్లుబుగ్గెపోవునని వీరి యభిప్రాయము. వీరి దృష్టిలో తండ్రి ఆస్తిలో భాగములు పంచుకొనిపోవు కొమార్తెలెల్లరు పుట్టినిండ్లను ధ్వంసముచేసిపోవు వారనియు వచ్చెడికోడండ్రెల్ల రెట్టియూస్తిని తీసికొనిరాని దరిద్రురాండ్రనియు తేలుచున్నది. ఒక యింటి కొమార్తె లొకయింటి కోడండ్రుగను నొకయింటికోడండ్రొక

యింటి కొమార్తెలై యుండుట విధియై యున్నప్పుడు శాసనమువచ్చినచో పితౄజ్ఞతపు ఆస్తి హక్కులందఱికి వచ్చునుగాని కొందఱి నెట్లు విడిచిపెట్టును? ఇంటికి వచ్చెడి కోడండ్రును యింటినుండి వెడలెడి కొమార్తెలును ప్రతియింటను సామాన్యముగా నుండియే యుందురుగదా. కొమార్తెలకు భాగార్హత కలుగుటచే అన్నదమ్ముల భాగములు చిన్నవగునని వీరు జాలిపడుచున్నారు. కాని తండ్రి సంపాదించిన యావదాస్తిని పుష్కలముగా పంచుకొని ఆతండ్రి కడుపుననే బుట్టినప్పటికి స్త్రీయన్న కారణమున ఆమె పేదరాలైనను, బిడ్డలుగలదైనను, ఆర్జనాపరుడగు భర్తగలది కాకపోయినను, విగతభర్తృకయైనను, నామెకు వీనమెత్తుసామ్మను ముట్టజెప్పక నిర్మోగమోటముగ ప్రవర్తించు సోదరులనుగూర్చి వీరు యోచించుటలేదు. అందువలన స్త్రీలకు గలుగుచున్న కష్టనష్టములనుగూర్చి వీరికి జాలియేలేదు? “మనంపాదంబెట్టిన వేళ మంచిదై మన భర్తలు అదృష్టవంతులై సంపాదించవలెను. ఆవిధముగా మనము స్వార్జితపు ఆస్తిని సంపాదించుకొనవలెనని కోరుకొనుట మంచిది” అని వీరు స్త్రీలకు సలహా యిచ్చుచున్నారు. ఈకోరిక ప్రతిస్త్రీకి యుండనేయున్నది. కాని సఫలమగుటలోనే యున్నది. వ్యత్యాసము. మఱియు అందఱు స్త్రీలకు పాదంబెట్టినవేళ మంచిదేయగుచో అందఱు స్త్రీలకు స్వార్జితపు ఆస్తిని సంపాదించగల భర్తయుండుచో యే స్త్రీల కసలు

భాగార్హతయేవలదు. కాని లోకములోని స్త్రీలందఱు సంపాదనగల భర్తలుగల వారేనా? అందఱు భర్తలుగల పుణ్యవతులేనా? కాదుగదా అట్టి సందర్భములలో స్త్రీలకిట్టి ఆర్థిక పాకర్యము లేర్పడినచో వాని స్థితి దుఃఖభాజనముకాకుండును గదా.

నిజ మాలోచించినచో మన హిందూ స్త్రీల బానిసత్వమునకు మత సాంఘిక కట్టుబాటు లేవియు ముఖ్య కారణములు కావు. ఆర్థికోపపత్తి లేకపోవుటయే ముఖ్య కారణము. ఈ దుస్థితి యుగయుగములుగ స్త్రీనిపట్టి పీడించుచున్నది. లోకములో డబ్బుతో నక్కరలేని మానవులుందురా? పసిబిడ్డకుగూడ పైసతో పనియే యున్నది. అందులో సమస్త క్రయవిక్రయ వ్యవహారములు ద్రవ్యములతోనే జరుగవలసిన యీ దినములలో ద్రవ్యముతో ప్రతిమనిషికిని అవసరమే. కాని స్త్రీ దీనికెడగా చేయబడినది. ఇది సామాన్యమైన శిక్షయా? స్త్రీకి మాత్రము డబ్బుతో నక్కరయుండదా? స్త్రీగూడ మానవమాత్రురాలేగదా. ఒక కాయనో పువ్వునో కొనవలయునని, చీరెనో రవికనో కొనుక్కొనవలయునని, బిడ్డల కేమైనకొని పెట్టవలెనని, దానమో ధర్మమో చేయవలెనని, పెద్దతనము వచ్చినచో తీర్థమో సార్థమో పోవలయునని యేదేని మానవసహజమైన అభిలాషస్త్రీలను ప్రేరేపింపవచ్చును గదా. సొంతమగు ధనము లేకున్న నివి చేకూరుటెట్లు? భర్తలు గాని పుత్రులుగాని స్త్రీల యవసరము

గురైతిగి ధనము నిత్తురా? తనవద్దనున్న ధనమువలె యితరుల యనుగ్రహముపై వచ్చెడి సొమ్ము వినియోగపడునా? మా యింటిపొరుగున నొకరున్నారు. ఆ యిల్లా లికి దాదాపు యేబడైదేం డ్లున్నవనుకొందును. ఏ నలుబడేండ్లనుండియో కాపురము చేయుచున్నది. కొడుకులు, కూతుండ్రు, మనుమలు, మనుమరాండ్రు, దుర్యోధన సంపత్తి. కాని ఆ యింటియామె వారెల్లరకు ఊడిగము చేయుటకుతప్ప మరియెందుకు కొరగాదు. ఆమె పెనిమిటి డెబ్బదవ పడిలో వృద్ధుడు. మొలలో బలైమంత తాళపు చెవిగట్టుకొని యామె కొక పైస యైన చేతబెట్టక కాల్చుక తినును. తుట్ట తుదకు వడ్లదంపిన చిట్టుపొట్టు నూకనుచ్చు గూడ స్వయముగా నమ్మి బొడ్డున పెట్టుకొనును. వాకిలియాడ్చు పనిమనిషి రెండు పూటల అన్నము పెట్టించుకొని నెల కాగానే రెండు రూపాయలు తక్కిమని చేతిలో వేయించుకొనిపోవును కాని సహ ధర్మిణియైన యీ ఆ జన్మదాసీకి కానీకి గతిలేదు. అంతవఱ కెందుకు. నవనాగర కులై మా సమాజసభ్యురాండ్రలో కొంత మంది నెల కొక పావలా బేడ యివ్వ జాలక రాజీనామా పెట్టగా “యేమి మీరు డబ్బులేనివారుకూడా కాదే యీ రాజీనామా లేమి”టనగా “మా మగవా రీయ నప్పడు మేమేమి చేయమండీ” అని సిగ్గుతో చెప్పలేక చెప్పిరి. ఈవిధముగా రాగి డబ్బుకు గతిలేక స్త్రీ లెందరో అల్లాడు

గృహ లక్ష్మీ

చుండ మన సోదరీమణులు మన స్త్రీలకు ఆస్తి అధికారములు వలదనుచు సొంత సంపాదనా సామర్థ్యము, వారసత్వాధికారములు మున్నగు సర్వసౌకర్యములు గలిగియున్న పురుషులయెడనే అభిమానము వహించుట, కలిగినప్పు కలిగినప్పుకే పెట్టినదను సామ్యముగానున్నది. మన దేశములో స్త్రీలు సొంతముగా ధనార్జనచేయు పద్ధతి లేదు. అనేక కారణములచేత వారి కట్టియవకాశముగూడ తక్కువ. ఇట్టి పరిస్థితులలో ఇటు పిత్రార్జితపు ఆస్తినుండియో అటు భర్తార్జిత ఆస్తినుండియో కొంత సొమ్ము సమకూడెడి అవకాశములేర్పడుట స్త్రీ సంఘమునకు శ్రేయస్కరమే గాని అపాయకరము గాదు.

నేను కొమార్తెలుగల తండ్రులు అల్లుండకిచ్చెడి కట్నమైనను కొమార్తెల వివాహము గొంతుమీది కత్తివంటి బలవంతపు ప్రాణాంతకపు విషయమగుటచేత విధిలేక యిచ్చుచున్నారేగాని బుద్ధిపూర్వకముగను ప్రేమాతిశయముచేతను నే మాత్రముగాదు. ఈ కట్నములు లేకనే కొమార్తెలకు మంచి వరులు లభించు నవకాశమున్నచో నొక్క తండ్రియైనను వేయి రూపాయలు కాదు గదా వందరూపాయలైనను నీయఁడు. ఆ కట్నములవల్లనైనను కొమార్తెకు లాభించు నదేమియులేదు. తండ్రి యిచ్చుచున్నాడు. పెనిమిటి తీసికొనిపోవుచున్నాడు. వధువున కిందువల్ల ఫలిత మేమియులేదు సరి గదా ఆ కట్న

ములోనే కొంచెమైన తగ్గినచో బాధింపబడుటకు మాత్రము యీపిల్ల గురియగుచున్నది.

ఈ సందర్భమున మొన్న మొన్న జరిగిన విషయ మొకటి జ్ఞాపకము వచ్చుచున్నది. కట్నము లాంఛనములు అత్తలాడు బిడ్డల నడుతులు వగైరాలన్నిటికి కలిసి మొత్తము పదునారు వందలకు బేరమట ! వివాహ సమయమున కన్యాదాతవల్ల వానిలో నే నూరు రూప్యములో కొఱయైనవట. పుట్టకనో గిట్టకనో ఆ నూరురూపాయలు పిల్ల అత్తవారింటికి వెళ్లువఱకు తీర్చబడనేలేదు. ఇక పిల్ల అత్తింట అడుగుపెట్టినది మొదలు అత్త లాడుబిడ్డలు, పెనిమిటి, అందఱు ఏకమై ఆ తండ్రి యాయవలసిన డబ్బు కొఱ కీ పిల్ల నొకటే సాధింపు, వేధింపు, ఆమె తల్లి, దండ్రుల నొకటే తిట్టిపోయుట. ఈ నిరంతరవేదనను ఆబాల యెట్లు భరింపగలదు? రెండేండ్లు కాపురము చేసినది. ఈ అత్తింటి బాధలకు లోలోన దిగులువడి క్రుంగి కృశించి రోగమున పడినది. తలిదండ్రుల కీ సమాచారము తెలిసి కొమార్తెను పంపమని యడిగిరట. లోగడ బాకీ వడ్డీ అసలు ఫాయదాలతో చెల్లించిన గాని మీ కొమార్తెను పంపమనిరట. కడుపు తీపిచే నల్లాడుచున్న ఆ గృహస్థుడు మిగిలిన యే పొలపుఁకక్క నమ్మి తెచ్చినాడో! వారు కోరినన్ని రూపాయలు తెచ్చిపోసి అస్తి పంజరమువలెనున్న కొమార్తెను యింటికి తీసికొనిపోయినాడట. అంతే. రెండేండ్లు

ఇక వర్షంబాధ ఉండదు.

వర్షములో స్వేచ్ఛగా తిరుగుటకు క్రొత్తగా చేయబడిన దుస్తులు.

అప్రకప్తములుపడి యింటికి వచ్చిన బిడ్డను ఆ తల్లిదండ్రులు తోడబుట్టినవారు అందఱు కన్నులతో చూచుకొనినారో లేదో, తీసికొని వెళ్లిన మూడవనాడే ఆమె విగతజీవయైనదట. ఇక వైద్యసేవ కవకాశమెక్కడ? కట్నములవలన నెందరో యువతు లిట్లు బలవన్మరణమునకుపాలై నశించుచున్నారు గాని కట్నపు సొమ్మును భార్య భర్త లిరువు రేకమై యమ్మి సొమ్ము చేసికొను టెక్కడను కన్పించదు.

ఉన్నతవిద్య నభ్యసించుట, ఉద్యోగములు సేయుట, ఉపన్యాసము లిచ్చుట హైందవస్త్రీల కనర్హమైన పనియనియు, పూర్వపుస్త్రీ లిట్లు చేసియుండలేదనియు వీరు చెప్పుచున్నారు. కాని వేదకాలము నుండియు స్త్రీలు విద్యావతులైయున్నట్లు దృష్టాంతము లెన్నియో గలవు. ద్రౌపది యెంత విద్యావతియైనది భారతములో నామె గాథకు సంబంధించిన ప్రతి యక్కరమును చెప్పుచునేయున్నది. కౌరవసభలో తాను పరాభవింపబడిన సందర్భమున ద్రౌపది వేసిన ప్రశ్నలు వేయి యుపన్యాసముల పెట్టు గాదా? విదుర భీష్మాది ధర్మజ్ఞులెల్ల రామెను ప్రశ్నించిరి గాదా? విరాట సభలో నామె యెట్టి యుపన్యాసము చెరిగెనో రాయబార సందర్భము కృష్ణున కెట్టి సందేశ మొసగెనో, పాండవుల నెట్లు యుద్ధమునకు బురికొల్పెనో, భారతము చదివినవా రెల్లరకు తెలియుచున్నది గదా. రావణ యుద్ధమునకు భారతయుద్ధమునకు

స్త్రీలే కారణభూతులైయుండ పూర్వపుస్త్రీ లిట్టి వెఱుగరనుట యెట్లు?

కేవలము లౌకికములందేగాక పారమార్థికములందును స్త్రీలు ప్రజ్ఞాభ్యులై యుండిరనుటకు జనకమహారాజు సభలో స్త్రీలు గావించిన బ్రహ్మవాదము తార్కాణ గదా. ఈవిధముగ ప్రాచీననారీమణులు యుగయుగములకుపూర్వమే లౌకిక పారమార్థికాది సమస్త విద్యలయందు కుశలలైయున్నారు. ఈసందర్భమున వీరు ప్లాటుసారము పై కెక్కి యుపన్యసించుస్త్రీలను వర్ణించిన తీరత్యంత జగుప్సాకరముగ నున్నది. ప్రాచీనహైందవ నారీధర్మమును స్త్రీలు తుచా తప్పకుండ అనుష్ఠించవలెనని నొక్కివక్కాణించుచున్న యీ సోదరీమణులిట్టి నిర్లజ్జాకరమగు వర్ణన నెటులవ్రాసిరో! ఇది ఆర్యమహిళాధర్మ మగునా?

మన హిందూకుటుంబములలో ప్రతివిషయమునందు పురుషుడే అధికారిగను స్త్రీలు వారి ఆజ్ఞాశిక్షలోనై వర్తించు సహధర్మచారిణులుగను నుండుట అ నా ది నుండి యిప్పటివఱకు జరుగుచున్న పద్ధతి. కావున ప్రతిస్త్రీయు 'పెనిమిటి యిష్టప్రకారము వర్తించుటయు, వారికి యిష్టమగు పదార్థములను, వారి కచ్చేరివేళకే తయారొనర్చుటయు వారు భుజించినతరువాతనే భుజించుటయు స్థిరమైన నాచారముగా నున్నది. ధనికులుగాని పేదలుగాని అగ్రవర్ణులుగాని హీనవర్ణులుగాని సమస్త హిందూకుటుంబములలోను నిదియే పరిపాటి. ఇందు

గృహలక్ష్మీ

లకు వ్యతిరేకముగా నూటికినొకటి యొక స్త్రీ ప్రవర్తించినదో నామె లోకదూషితయగుచున్నది. నిజమట్లుండ, స్త్రీయే సుఖజీవియనియు, సర్వస్వతంత్ర సమస్త సుఖోపభోగముల ననుభవించునదనియు, పురుషుడు వేళకు సరియైనభోజనమైన లేక ఏ కాటో మాడో తినబోయి నొకరిచేసి అధికారులచే సర్వదా వారికి బానిసీజ్ఞే నానామాటలు పడి డబ్బుగడించి భార్యకు సమర్పించు కష్టజీవియనియు వీరు వ్రాసినారు. పురుషుడు సర్వస్వతంత్రుడు. నొకరి చేయుచున్నను అతడు అధికారికి బానిసగాడు. డబ్బు సంపాదించి పెట్టుచున్నను అతడు భార్యకు బానిసగాడు. ఏలనన తనకు సమ్మతిలేనప్పు డాతడి యిరువురితోను సంబంధము వదులుకొని స్వేచ్ఛగా వర్తింపగలడు. స్త్రీ యిట్టి స్వతంత్ర జీవియగునా? స్త్రీలు ధరించుచీరెలు రవికలు సొమ్ములు మున్నగునవియైనను పురుషుడు తమయిష్టప్రకారము తెచ్చియిచ్చినవేగదా! అతడు తెచ్చియాయనపుడు స్త్రీయేమియు చేయజాలదుగదా. పాపమింకోదరిమణులిరువురు మగవానికేమున్నది నగలా గుడ్డలా అని జాలిపడుచున్నారు. కాని భార్యలకు నగలు చీరెలు తెచ్చువారు వీరేగదా. తమకుగూడ కావలసినచో మరి రెండు హెచ్చుగా తెచ్చుకొనిన కాదనువారెవరు?

స్త్రీయొక్క సర్వసౌఖ్యములు పురుషుని యుచ్ఛాధీనమైయున్నవి కాని స్త్రీ యుచ్ఛాధీనములేవు. “స్త్రీహితులయిల్లకని, బంధు

పులగృహాలకని, భజనసమాజాలకని, సిసీ మాలకని, మీటింగులకని, పేరంటాలకని కొంపలు తాళాలుబిగించి యిచ్చవచ్చినట్లు సంచరించుచున్నారని స్త్రీలనుగూర్చి వీరు మరొక ఆరోపణ గావించినారు. కాని యిది విశ్వసింపదగిన మాటగాదు. ఎవరో ఒక రిద్దఱు బయటికిపోగల నవకాశముగలవారు. తమభర్తల కిష్టమైనవారు ఎచ్చటికైన వెళ్లుచున్నను, అది స్త్రీమండలి కంతకుచుట్టి పెట్టవలసిన స్వాతంత్ర్యముగాదు.

గృహిణియగుస్త్రీకి భర్తకు సమ్మతమైనను యిలువెడలరాని పరిస్థితులనేకములు గలవు. గృహకృత్యములేమీ, గర్భధారణ శిశుపోషణాది పరిస్థితులేమీ, బంధుమిత్ర అతిథి అభ్యాగతీత్యాది గృహగతుల సన్మాన సందర్భములేమీ, రోగగ్రస్తురాలైన వారి ఉపచర్యాదికములేమీ, పండుగపబ్బములేమీ, పనిపాటలవారి చేపనులు చేయించుటేమీ, ఇన్నియు స్త్రీమీదనే నిర్భరపడియున్నవిగదా. ఈపరిస్థితులలో నేయిల్లానికి యూరుపట్టుకొని తిరుగుటకు వీలగును? మగమగ సమ్మతించినను నామె కింటిలోని కాలు వీధిలోపెట్టుటకు వీలున్నదా? ఎవరి నిర్బంధము వలదు గృహిణి నాపరించిన కార్యకలాపమేచాలును ఆమెను యింటిలో కట్టిపెట్టుటకు. ఇన్నియు చక్కబెట్టుకొనియే పేరంటమునకై పోవుదమనిన పోసియని పురుషులెందరు! ఒక విద్యాధికుడున్నాడు. వివాహమైన నాల్గునెలలకే తల్లిచాటుబిడ్డను, రజస్వలకానిదానిని తన

భర్తృత్వాధికార బలిమిని తీసికొనిపోయి యింట బంధించినాడు. ఆగృహము పాతాళ గర్భమే. ఆ పాతాళలోకములో ఆమె గృహ కృత్యములు నిర్వహించుచు ఒంటరిగా మసలుచుండవలెను. దాదాపు పదేండ్లయినది. ఆమెను తనయింటికి తీసికొనివచ్చి మరల పుట్టినింటిమొగము చూపలేదు. అతడెటకేని పోవుచున్న ఆ లోపలింటికి తాళము. ఆమె ఆయింటిలో బందీ. అతడు నిర్వాసికగాడు. నిర్ధనుడుగాడు. మంచి గడనగలవాడు. మేడలు మిడ్డెలు, కారు, గ్రామోఫోను, ఫెట్రోమాకున్నలెట్లు—ఒక టేమి సమస్తనాగరిక సుఖపరికరములకా గృహము నిలయము. కాని వాని యనుభవ మంతయు నాతనికొక్కనికే, ఆసహధర్మిణి కందులో పాలులేదు.

మొన్న మొన్న నే మాబంధువులలో నొకరి కొమార్తె చనిపోయినదని చూడబోతిని. ఏమిచెప్పుదు నా క్షోభ! పాపము తల్లి తోబుట్టువులు, అమ్మ పినతల్లి యెందరో బంధు జనమున్నారు. వారిలో నొక్కరైన నామె వియోగమున కేడ్చినవారు లేరు. అందఱు ఆమెపడిన పాట్లనుతలంచి యేడ్చువారే. బిడ్డనుచూచి యేడేండ్లయినదని యేడ్చువారు కొందఱు, మూడేండ్లయినదని యేడ్చువారు కొందఱు, ఒకటేగోల. గ్రామాంతరమున నున్న వారిమాట సరియే ఆమె కాపురమున్న యింటికి నిరుగుపొరుగులనున్న వారే ఆమెను చూచి యెఱుగరట. ఆమె చనిపోయిన వెనుక వీధిలోబెట్టి నీళ్లుపోయుచుండ ఈ

యింటిలో స్త్రీయుండెనా? అని యెల్ల రాశ్చర్య మగునై రట. ఈవిధముగా ననేక మంది స్త్రీ లిప్పటికిని భర్తృనిర్బంధమునకు లోనై క్రుంగి కృశించి విగతజీవులగుచుండ స్త్రీ జన్మయే యత్యుష్టమైనదనియు పురుష జన్మయే పాపిష్టిదనియు పురుషులకున్న కష్టములు స్త్రీలకు లేనేలేవనియు వీరెల్లు వ్రాయగలిగిరో నాకు దోచుటలేదు.

స్త్రీల వోటింగుహక్కునుగుఱించిగూడ వీరు ప్రస్తావించినారు. ఈవోటింగధికారము స్త్రీలకెంతమాత్ర ముండకూడదనియు నిది భార్యా భర్తలమధ్య వైమనస్యములకు కారణమగుననియు “పెనిమెటి బిడ్డలు వల్ల గాదంటూఉంటే యే సాహెబుగారికో సీటు యివ్వడానికి స్త్రీ వెళ్లుననియు” వీరు వ్రాసినారు. ఎంతమాట! మనదేశమున మాంటు ఫర్టు సంస్కరణములు వచ్చినదిమొదలు స్త్రీలు వోటింగధికారమును వినియోగించు చునే యున్నారు. స్త్రీవోటరులలో చాల మంది తమయింటికి పెద్దగానున్న పురుషుని యనుమతిప్రకారము వోటుల నిచ్చుచున్నారని వినుచున్నాము. కాని సాహెబులకిచ్చి వచ్చుచున్నారనుమాట వినియుండలేదు. అట్టిచో స్త్రీ వోటరులనెల్ల నొక్కుమూడి కట్టగట్టి యిట్టిదుర్జాతికిచేర్చుట సోదరీమణులెల్లు సాహసించిరో తెల్లము కాకున్నది.

ఆరంభమునుండి ఈవ్యాసము స్త్రీలచే వ్రాయబడినదేయైనను యెల్లడల పురుషుల యెడ కారుణ్యమును స్త్రీలయెడ కౌతన్యమును జూపబడుచు వ్రాయబడియున్నను,

గృహలక్ష్మి

కట్టకడపట స్త్రీ సహజమైన మార్దవమును, జాత్యభిమానమును చూపకుండ నుండలేక పోయినారు. వితంతువివాహములును స్త్రీల మనోవృత్తి హక్కులును అత్యవసరములని వ్రాయుటయే గాక హిందూసంఘమున నెప్పుడునులేని భర్తృపరిత్యక్తల వివాహములు గూడ నావశ్యకములనిగూడ వ్రాసినారు. మఱియు ప్రస్తుతకాలమున వార్తాపత్రికలలో ప్రచురితములగుచున్న చిత్తరువులను తప్పక సీరసింపవలెనని వ్రాసినారు. ఇందులకీ సోదరీత్నములనెంతయు నభినందించుచున్నాను.

కల్పలతా! ప్రస్తుతకాలమున భారత నారీమణుల గణ్యత కొంతవడితోపుచున్నదను గాఢతర సంతాపముచే నీసోదరీమణు లిట్టి దీర్ఘవ్యాసమును వ్రాసియుందురు. ఎట్టిపరిస్థితులలోను అట్టి గణ్యతను నిలుపుకొనవలసినబాధ్యత ప్రతిహిందూస్త్రీపై నున్నదని నేచును నొక్కవక్కాణింతును. కాని

వీరి విమర్శనావైఖరి ఒక్కొక్కచో స్త్రీలు వట్టి పనికిమాలినవారను నపోహ కెడమిచ్చునటులుండుటచే సత్యము వెల్లడించుటకై యింతగా వ్రాసితిని.

స్త్రీలు కోరటచేనేమి ప్రభుత్వమొనగుటచేనేమి, స్త్రీలకు క్రొత్తక్రొత్త అధికారములు చేకూరుచున్నమాట వాస్తవమే. వానికి అలజడిజెంది సిరాకరించుటలో వివేకములేదు. వానిని వశపఱచుకొని యుక్త విధమున స్త్రీల మర్యాదకెట్టి భంగము లేకుండ వినియోగించుటలోనే గౌరవము గలదు. ఈసందర్భమున సెప్టెంబరునెల గృహలక్ష్మి సంపాదకీయవ్యాసమున చెప్పినటుల అనుకరణములేక ఆవశ్యకములగు వానికే స్త్రీలు ప్రయత్నించిన ప్రాచీనగౌరవము నిలుపుకొందురు.

భావపురి

1-10-36

మిత్రురాలు,

శారద.

డోంగ్రే బాలామృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి
యున్ను, బలమున్ను, ఆరో
గ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థల
ములందు దొరకును.

మద్రాస్ విజంటు

ఎ. పి. పశేఖ్

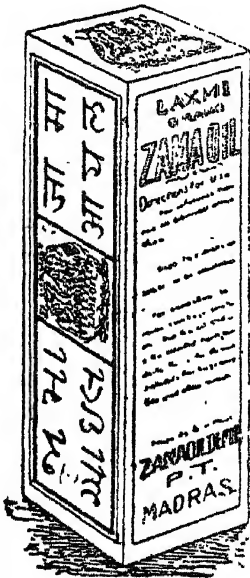
268—చైనాబజారురోడ్డు

మద్రాసు.

ప్రాప్తయితరులు:—కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెనీ—బొంబాయి 4

జామా తైలము

ఏ జంటలు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట
పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక శుణములో
పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు
సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా
పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుడు

అమర్ చెందు, శోభాచెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్
మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నై నప్పనాయని వీధి, మద్రాసు

చర్మము శుభ్రపరచుటే గాదు మెలుగు కూడ కలిగించును.

నాగరిక గృహములందు మైసూరు శాండిల్ వుడ్ సబ్బులేనిదే స్నానము చేయుట
బరుగదు. సునాసనతో గూడిన ఈ సబ్బునురుగు ఆరోగ్యము పెంపొందించు
శుభ్రతను గల్గించుటేగాక, ఒడలి వన్నెకు మెలుగుదెచ్చును.

నేటినుండి మైసూరు శాండిల్ వుడ్
సబ్బు నుపయోగించుటకు
నిర్ణయించుకొనుము.

అన్ని చోట్ల దొరకును.

గవర్నమెంటు

సోప్ ఫ్యాక్టరీ

బెంగళూరు.

మా న వ ప రిణా మ ము

శ్రీమతి తాడి నాగమ్మగారు

ఈ మహావిశ్వములోనున్న సకల చరాచరములందును మానవుని విజ్ఞానపరిణామము బహు చిత్రాతిచిత్రవిచిత్ర విషమ సంఘటనల పూరితమైయున్నది. మానవునికి కలుగని సంశయముగాని శీరిన ఆశగాని లేదు. వానికి తట్టని ఆలోచనలుగాని పుట్టని కోర్కెలుగాని లేవు. ఆదియుగములందు అతడు ఆరాధించని దేవతగాని పూజ చేయని ప్రకృతిగాని లేదు. ఆధునిక యుగములందు అతడు నమ్మతగిన దేవుడుగాని నాశముచేయని ప్రకృతిగాని లేదు. పూర్వ కాలపు మానవుడు డన్నిటిని నమ్మినాడు. నవీనకాలపు మనుష్యుడు దేనిని నమ్మాడు. వానికి వినినదంతయు సత్యము, కనినదంతయు పవిత్రము, వీరికి వినినదంతయు కల్ల, కనినదంతయు కృత్రిమము. అప్పటి మానవుని ముఖ్యాశయము ముక్తి. ఇప్పటి మానవుని నిత్యాశయము భుక్తి. ముక్తిని దృష్టియందుంచుకొనియే యాతడు సమస్తమును చేయుచుండువాడు. భుక్తిని దృష్టియందుంచుకొనియే యాతడు సర్వమును చేయుచున్నాడు. ముక్తికొరకై యాతడు శక్తినింతయును ధారవోసినాడు. భుక్తికొరకై యాతడు యుక్తినింతయు నేకరువు

బెట్టుచున్నాడు. ముక్తిని సంపాదించుకొనుటకై అనాటిమానవులు తీర్థయాత్రలు చేసినారు. భుక్తిని సంపాదించుకొనుటకై ఈనాటి మానవులు డండయాత్రలు సాగించుచున్నారు. ఆదియుగములందు యువాన్ చ్యాంగ్ మొదలగు చైనాదేశీయులు ఘోరాటవీపరివృతమగు పర్వతములనుదాటి హిందూదేశమునకు వచ్చుట ముక్తికొరకు. ఆధునికయుగములందు ఆంగ్లేయులు మొదలగువారు భయంకర తుపానులకు నిలయమగు మహాసముద్రములను దాటి వచ్చుట భుక్తికొరకు. ఆ కాలమందు అశోకమహాచక్రవర్తి తనవారినిసింహాశ దీవులకు పంపుటకు కారణము ముక్తిమార్గము వ్యాపింపజేయుటకు. ఈ కాలమందు ఎలిజబెత్తుమహారాణి తనవానిని తూర్పుఇండియా దీవులకు పంపుటకు కారణము భుక్తిని ప్రోగుచేసికొనుటకు, ఆరాడు రాజ్యము పేరున మతము వ్యాప్తము కాబడినది. ఈనాడు మతముపేరున రాజ్యము విస్తృతము చేయబడుచున్నది. అప్పటివారికి ఆముష్మికపు చింతలుమెండు. ఇప్పటివారికి ఐహికవాంఛలు నిండు.

గృహ లక్ష్మి

కేవలము ఆముష్మికమునకై ఐహికమును వారు గోల్పోయిరి. కేవలము ఐహికమునకై ఆముష్మికమును వీరు గోల్పోవుచున్నారు. వారికి రాజు దైవస్వరూపుడు. వీరికి దానవస్వరూపుడు. వారికి ప్రభుత్వ నీతినియములపై ఎక్కువ ప్రీతి. వీరికి ఎక్కువ భీతి. రాజశాసనములు వారిని సక్రమమార్గమున నడిపించినవి. వీరిని విప్లవ మార్గములు త్రొక్కించినవి. వినయము ఆనాడు పేరుదెచ్చినది. విప్లవము ఈనాడు కీర్తిని దెచ్చుచున్నది. విప్లవముల మూలముననే ఆ కాలపు ప్రజలు తమకోర్కెలు నెరవేర్చుకొనగలిగిరి. విప్లవముల మూలముననే ఈ కాలపు మనుష్యులు తమఆశయముల నెరవేర్చుకొనుచున్నారు.

విప్లవములకు రోజులవి. విప్లవములకు దినములవి. అప్పటిజీవితము నవరసభరితమైనది. ఇప్పటిజీవితము అప్రకృష్టమయమైనది. శక్తిపై నాధారపడి జయముపొందుట ఆనాటిధర్మము. యుక్తిపై నాధారపడి విజయముగొనుట ఈనాటిమర్మము. పూర్వ కాలపు మతములు మస్కరమయములు. నవీనకాలపుసత్రములు తస్కరమయములు. విషయమెంత దురవగ్రాహ్యమైన అప్పటివారికి భక్తి అంత ఎక్కువ. ఇప్పటివారికి విరక్తి అంతఎక్కువ.

కులధర్మములు వారికిముఖ్యము. పార్టీధర్మములు వీరికిముఖ్యము. కులధర్మము నుల్లంఘించినవారికి ఆ కాలమందు ప్రత్యక్షముగశిక్షించి పరోక్షమున బుద్ధిగరపిరి. పార్టీ

ధర్మముల నుల్లంఘించినవారిని ఈకాలమందు పరోక్షమున దిట్టుచు ప్రత్యక్షముగ పొగడుచున్నారు. మతములనుండి ఆనాడుశాసనములు వెలువడినవి. మందిరములనుండి ఈనాడు శాసనములు వెలువడుచున్నవి. పుట్టు ప్రతిశాసనము తమయొక్క ప్రతిభాభివృద్ధికేయని అప్పటివారి తలంపు. చేయు ప్రతిశాసనము తమయొక్క స్వేచ్ఛ నరికట్టుటకేయని ఇప్పటివారి కసరింపు. తమ పూర్వులు తమకంటె గొప్పవారని ఆ కాలపుమనుష్యులు నిరతమునమ్మిరి. తమ పూర్వులు తమకంటె ఛాందసులని ఈ కాలపువారు సతతము సణగుచుందురు. సనాతనమైన ప్రతివిషయముపై వారికి ఆసక్తిమెండు. నవీనమైన విషయములన్నిటిపై వీరికి వ్యామోహమునిండు. నూతనముకు వారు ఏవగించుకొనిరి. సనాతనమునకు వీరు స్వస్తిజెప్పిరి. పశ్చిమదేశస్థులు వారికి మ్లేచ్ఛులు. వీరికి ఆదర్శప్రాయములు. విదేశ ఆచారవ్యవహారములను వారు ఏవగించుకొనిరి. వీరు ఆలింగనము చేసికొనిరి. భోగముల నాశించి త్యాగములను చేసిన కార్యశూరులు వారు. త్యాగములు చేయుచుమని భోగముల నార్జించిన వాక్కురులు వీరు. అన్నివిధముల వారు అతీతులు. పలువిధముల వీరు పతితులు.

అప్పటి స్త్రీధర్మము వేరు. ఇప్పటి స్త్రీధర్మము వేరు. ఆమె అబల. ఈమె సబల. సతతము సహధర్మ మాచరించుట ఆమె వృత్తి. నిరతము పోటీపడుట ఈమె ప్రవృత్తి.

ఆమెముగ్ధ. ఈమెప్రౌఢ. ఆనాటిముగ్ధులకు పసుపురాసుకొనుటయందు ప్రీతి. ఈనాటి ప్రౌఢులకు పొడరు రాసుకొనుటయందు ప్రీతి. పెండ్లిముందు ప్రేమించుట తరువాత ఆనాటి వారికి ధర్మము. ప్రేమముందు పెండ్లియాడుట తరువాత ఈనాటివారికి ధర్మము. రాణివాసము ఆకాలపు స్త్రీలకు కష్టముగా కాన్పించలేదు. స్వేచ్ఛావిలాసము ఈకాలపు స్త్రీలకు నింద్యముగా కాన్పించుటలేదు. అబలయగుటచే అన్ని విషయములందు పతిపై నాధారపడవలసి వచ్చినది ఆనాటి కాలం. సబలయగుటచే ఏవిషయమునందును భర్తపై నాధారపడుటలేదు ఈనాటి సుదతి. రావణుని నిజరూపమును చూడగనే భయ విహ్వలయై మూర్ఛనొందినది ఆ కాలపునీత. రావణ స్వరూపమును చూచుటతోడనే బట్ట బిగియగట్టి చేతులు సవరించి నీవా నేనాయని కలయబడుటకు వెనుదీయదు ఈ కాలపునీత. భర్తతో అరణ్యమునకు పోయినది అప్పటి దమయంతి. పతితో క్షబ్దులకు పోవుచున్నది ఇప్పటి దమయంతి. ధవునికి సతతము ధర్మోపదేశముచేయుట ఆకాలపు చంద్రమతి ధర్మము. ప్రియునికి నిరతము “టీ”గాచి యిచ్చుట ఈకాలపు చంద్రమతి కర్మము.

అత్త ఆనాడు పెత్తనము వహించినది. కోడలు ఈనాడు ప్రభుత్వము చేయుచున్నది. ఆనాటి అత్త కోడలకు రాక్షసియై గాన్పించినది. ఈనాటికోడలు అత్తకు కొరవి దయ్యమై గాన్పించుచున్నది. ఆకాలమందు

అత్త తనకోడలిచే దాసీతనము చేయించుకొన్నది. ఈకాలమందు కోడలు తనఅత్తచే ఊడిగము చేయించుకొనుచున్నది. ఆనాటి కుటుంబసామ్రాజ్యమునందు అత్తయొక్క నిరంకుశత్వమునకు కొదువలేదు. ఈనాటి కుటుంబసామ్రాజ్యమునందు కోడలి విప్లవమునకు అంతులేదు. అత్తశలవిచ్చిననే తప్ప కోడలు కొడుకుతో మాట్లాడుటకు వీలులేని రోజులవి. కోడలు దయతలచిననే తప్ప కొడుకు తల్లితో మాట్లాడుటకు వీలులేని దినము లివి.

అత్తచే ఆనాటికోడలు చీపురుదెబ్బలు తిన్నది. కోడలిచే ఈనాటి యత్త మొట్టి కాయలు తినుచున్నది. అత్తల గూడుపుతానీలు ఆకాలమునందు మహా ఎక్కువగా నుండెడివి. కోడండ్ర కాన్పరెన్నులు ఈ కాలమున మరీ మిక్కుటముగనున్నవి. అత్తల రోజులవి. కోడండ్ర దినములివి. అప్పటి కోడండ్రకు అత్త ఒక గృహదేవత. ఇప్పటి కోడండ్రకు అత్త ఒక గ్రహదేవత.

అప్పటి బిడ్డ ప్రకృతివేరు. ఇప్పటి బిడ్డల యావేశములు వేరు. పవిత్రపు మాతృస్తన్యమునుత్రాగి పెరిగిన ఆనాటిబిడ్డలకు మాతృభక్తి యెక్కువ. కృత్రిమపు డబ్బాపాలు త్రాగి పెరిగిన ఈనాటిబిడ్డల కదిశూన్యము. సంతానవతియగు సతిని ఆనాటివతి సత్కరించినాడు. బర్తకంఠ్రోలు నాచరించు భార్యను ఈనాటిభర్త బహూకరించుచున్నాడు.

గృహ లక్ష్మి

అప్పటి సంస్థానాధీశుల ఆలోచనలు వేరు. ఇప్పటి జమీందారుల యావేశములు వేరు. అప్పటి రాజాదిరాజులు కవులను పోషించెడి వారు. ఇప్పటి సంస్థానాధీశులు కుక్కలను పోషించుచున్నారు. వారి కొలువులు పండితమయములు. వీరి కొలువులు శునక మయములు. వందిమాగదుల పొగడ్తలపై వారికి ప్రీతిమెండు. వార్తాపత్రికల దూషణల గురించి వీరికి భీతినిండు. అప్పటి సంస్థానాధీశులకు పరదేశముల పద్ధతులపై పరమ అసహ్యము కలిగెడిది. ఇప్పటి సంస్థానాధీశులకు విదేశ వ్యామోహములపై వింత వెట్టి కలుగుచున్నది.

అప్పటి రాజులు స్వదేశమును విడిచి యెరుగరు. ఇప్పటిరాజులు స్వదేశమునందు నివసించి యెరుగరు. ఆనాటి రాముడు అయోధ్యను విడిచిపోవుటకై దుఃఖించెను.

ఈనాటి రాముడు ఇంగ్లాండును విడిచి నచ్చుటకై చింతించును. ఫులివేటయందు అప్పటిరాజులకు ప్రీతిమెండు. ఫుట్ బాల్ ఆటయందు ఇప్పటి రాజులకు ప్రీతిమెండు. నిత్యము ఒకరితోనొకరు పోరాడుటచే పాడైనాంట్టి సంస్థానాధీశులు. సతతము ఒకరిపైనొకరు వ్యాజ్యములు వేయుటచే పాడగుచున్నారు ఇప్పటి జమీందారులు. కోడిపందెములవలన ఆనాటి రాజులు చెడిరి. గుట్టపు పందెములవలన యీనాటి సంస్థానాధీశులు చెడుచున్నారు. స్వప్రజలను చక్కగ పాలించుచు పర ప్రభుత్వములను ప్రతిఘటించెడు వారు పూర్వపు రాజులు. స్వప్రజలను నిరంకుశముగ చండ్చెననులై పాలించుచు పర ప్రభుత్వములకు జోహారు లొనర్చుచున్నారు ప్రస్తుతపు సంస్థానాధీశులు.

ప్రకృతి ప్రసాదించిన బలవర్ధకౌషధములలో
కాడ్‌లివరాయిల్ శ్రేష్ఠమైనది.

దానికంటె స్కాట్సు ఎమల్షన్

3 రెట్లు ఉత్తమము

రోగాదులచే బలహీనమైన శరీరమునకు ముఖ్యముగా బలమిచ్చు ఏ ఆహార పదార్థమునకంటె కాడ్‌లివరాయిల్‌లో ఉత్తమగుణములున్నవని యిటీవల పరిశోధనలవలన తెలియుచున్నది. దీని యందు ఎ.డి. జీవభాతువు లధికముగ నున్నందున బలమిచ్చుట దీనికి సహజగుణము.

కాని దీనిని ఉన్నదున్నట్లుగా రోగములచే బలహీనులైనవారు, జీర్ణశక్తిలేనివారు నేవినపజాలరు.

అందుచేతనే స్కాట్సు ఎమల్షన్ ప్రాముఖ్యత. ఇది కాడ్‌లివరాయిల్ నుండి, రుచిగా, నులభముగా జీర్ణమగునట్లు, దాని ఉత్తమగుణములు చెదకుండ అద్వితీయముగ తయారుచేయబడినది. దీనికితోడు స్కాట్సు ఎమల్షన్ లైప్ సోడాలోని, హైపా ఫాస్ఫేట్సుగల్గి సాధారణకాడ్‌లివరాయిల్ కంటె మూడు రెట్లుత్తమముగా నున్నది.

రోగము రాకుండ కాపాడును

స్కాట్సు ఎమల్షన్ శరీరమును యథాస్థితికి దెచ్చుటకు బలముశక్తి గల్గించుటతోడనే అగదు. నూతనరోగములను రానివ్వకుండ సదా ఆటంక పఱచును. కావుననే బలహీనముగనున్న పుడును, రోగాదులభయమున్న పుడును నేవించుట కాదర్ప ప్రాయమైనది. రక్తాభివృద్ధి, నరములశక్తి, శరీరమునకు బలము గల్గించుటకు వైద్యులు 60 సంవత్సరములుగా స్కాట్సు ఎమల్షన్ ను సిఫార్సుచేయుచున్నారు.

స్కాట్సు ఎమల్షన్
కాడ్‌లివరాయిల్ కంటె
3 రెట్లు నుంచిది.
కండరములను ఎముక
లను వృద్ధిజేయును.
నరములకుబలమిచ్చును.
రక్తాభివృద్ధిగల్గించును.
రోగాదుల రానీయక
ఆపును.

SCOTT'S Emulsion

స్కాట్సు ఎమల్షన్ వండివర్తకులు: శుద్ధమైన కాడ్‌లివరాయిల్ నుండి

ఇంపీరియల్ కెమికల్ ఇండస్ట్రీసు (ఇండియా) లిమిటెడ్,

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, కొలంబొ, కాన్పూరు, పాట్నా,
అహమ్మదాబాదు, కొచ్చిన్, కలికత్, విశాఖపట్టణము, కరాచి, అమృతసరము.

గ్యారంటీ !!

5 సం॥ల

గ్యారంటీ !!

గ్యారంటీ

కొంతిలోనూ, వన్నెలోనూ అసలుబంగారు
సగల కే మాత్రం తీసిపోవు.

టి. సి. యన్. గోల్డెన్ మెటల్
వడ్యాణములు

నెం 1. పెద్దపైజా సాదాగజ్జెలు లేనిది	1-కి రూ. 12-0-0
,, చిన్నపైజా ,,	1-కి రూ. 8-0-0
,, 2. పెద్దపైజా సాదాగజ్జెలు కట్టినది	1-కి రూ. 20-0-0
,, చిన్నపైజా ,,	1-కి రూ. 15-0-0
,, 3. పెద్దపైజా 1 తట్టు పంకిగజ్జెలుకట్టినది	1-కి రూ. 20-0-0
,, చిన్నపైజా ,,	1-కి రూ. 15-0-0
,, 4. పెద్దపైజా 2 తట్టు పంకిగజ్జెలుకట్టినది	1-కి రూ. 20-0-0
,, చిన్నపైజా ,,	1-కి రూ. 15-0-0
,, 5. పెద్దపైజా జాలరు వడ్యాణము	1-కి రూ. 35-0-0
,, చిన్నపైజా ,,	1-కి రూ. 25-0-0

వి. పి. ఖర్చులు 1-కి రూ. 1-4-0

అక్కరిలేనిచో వారమురోజులలో త్రీప్పిపంపిన

అంగీకరింపబడును.

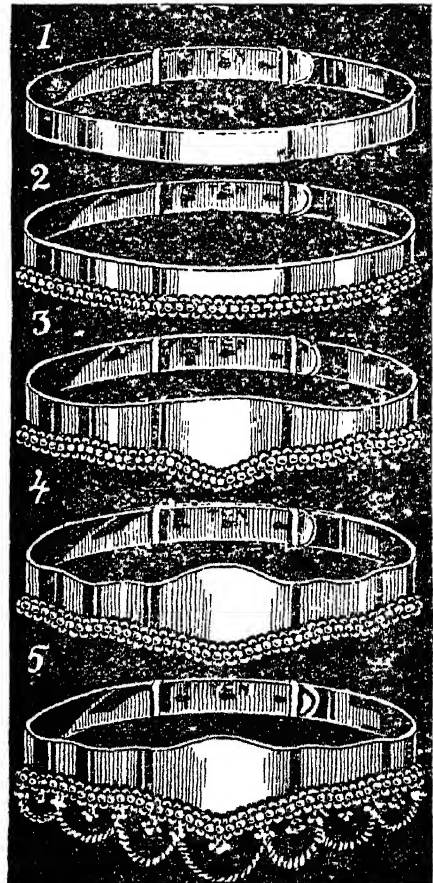
మాచక్కని బొమ్మల కేట్లాగు ఉచితము.

టి. సి. నాగలింగప్ప అండుకో,

నెం. 280. వాల్టాక్సు రోడ్డు, పి.టి., మదరాసు.

మావజంట్లు:—పతేలుస్తోర్సు, మునిసిపల్ హౌస్కూలురోడ్డు,
తెజవాడ.

మహమ్మద్ బసిరుద్దీనుసాహెబ్, మెటల్ జ్యూయలరీషాప్,
మెయిన్ రోడ్, నిడదవోలు (ప.గో.జిల్లా.)
జయభారతి వస్త్రాలయము, మెయిన్ రోడ్డు, ఏలూరు.

GUARANTEED FOR 5 YEARS.

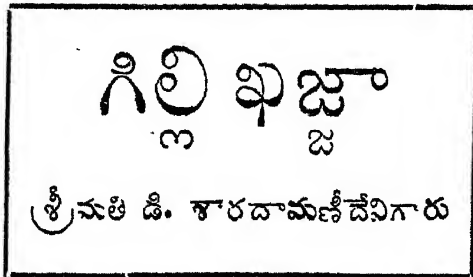
NO.1	BIG SIZE	RS. 12.	SMALL SIZE	RS. 8.
2	"	20.	"	15.
3	"	20.	"	15.
4	"	20.	"	15.
5	"	35.	"	25.

T.C. NAGALINGAPPA & CO.
280-WALLTAX ROAD, PT. MADRAS.

ప్రాక్తిక త స ర స ం

“పోలీసువాళ్లతో వ్యాపారంఅంటే యేమనుకుంటున్నావో, అగ్గితో ఆటలాడుకోడంకాదా? — పొటాను, గంధకం, గన్ పొడరు యిల్లాంటివన్నీ యింట్లోవుంచుకొని యింట్లోనే తూటాలు కాలుస్తూ కూచుంటే యేమాతుందో మామీద తిరగ బాట్లుచేసినా, మాతో యుద్ధాలుచేసినా అల్లాగే నామరూపాలు లేకుండా హతమైపోతావు. అందులోనూ మరి యే పోలీసు ఆఫీసరువద్దనైనా నీ ఆటలు సాగుతాయేమో కాని యీ లక్ష్యోజీరావుదగ్గర సాగవు. నేను నాయుడు బిడ్డని. తరతరాలనుంచి మావంశంలా మిలిటరీ రక్తం ప్రవహిస్తూవచ్చింది. నా దగ్గరపూరికే తెగసాగేవంటే యీ భూమిద్వందాగానే యమయాతన పడిపోతావు.

నా తమాషా యే మనుకున్నావో కాని యీ వైపు శత్రుపురంలగాయతు ఆవైపు చిత్తూరుదాకా నా పేరంటే సింహస్వప్నం. నిన్ను హతమార్చియ్యాలని తోస్తే నిల్చున్న పాట్ని పేల్చేసి

పరలోకానికి పంపించేస్తాను. నే నల్లాచేస్తే యీ లోకంలో వైస్రాయైనా నిన్ను కాపాడలేడు. యిప్పుడు పట్టుబడిపోయావు కాబట్టి అల్లాచెయ్యను. నీతోటివాళ్లంతా ఎల్లా దొంగిపోతారో, ఎక్కడున్నారో యిప్పుడైనా బుద్ధిగా చెప్పే సెయ్యి. వినాశకాలం వచ్చి నువ్వు నాతో పొగరుగా మాట్లాడుతున్నావు. యిప్పు డిల్లాగాడిద నెండుకెక్కించానో బాగా ఆలోచించుకో. మీవాళ్లకి నువ్వెంత దొరవైనా నాదగ్గర నా జోగుకింద అప్పుడప్పుడు నలిగి చచ్చి పోయే పురుగుకన్నా డ్రుడ్రుడవన్నమాట నీకు తెలియకుండావుంది.”

అప్పుడే పట్టుబడి బోసులో కెక్కించునప్పుడు భయోత్పాతకరముగ హుమ్మని కళ్లనుండి నిప్పులు కురిపించు పెద్దపులివలె పెడతెక్కలు కట్టియున్న గంటందొర బున్నుమని శ్రోధతామ్రాడుండై తా నెక్కింపబడ్డ గాడిదమీదనే ఒక యెగురెగినాడు కాని అతని కిరుపక్కలనున్న పోలీసుజనానులు అతని చెరియొక బాహువుపట్టికొని గాడిదమీదనుండి పడిపోకుండా తిన్న గానుండునట్లు అదిమియించివేసిరి. గంటందొర తనలో పొంగివచ్చుచున్న శ్రోధము, డ్వేషము, ఆసహ్యత తెలియజేయునట్లు తుబుక్కున ఉమిసి యిట్లుపలికెను.

“డప్పుల లచుమయ్య! యెదవ ప్రతాపాలూ నువ్వు! నీ యేమాలికి నే బెదరిపోయ్యేవో ఇంనుకుంటున్నావు! యిన్నాళ్లు యిననుపెట్టర్లుధర్మతండ్రుల్లా మమ్మల్నిరచ్చించుకొచ్చారు. నువ్వెప్పు డొచ్చినావో ఆ యేళనుంచి కొంపల కగ్గట్టెను

న్నావు. ఆ ధర్మతండ్రి పెద్దకలకపేరు లేదూ ఆ ప్రెబువు కిందటిదర్బాల్లో నన్ను మా జాతోళ్లనీ గసంగా మెచ్చుకున్నాడు. అప్పుడు నువ్వేకోస్తాలో వున్నావు? నీ మూలాన్ని యిన్నాళ్లకీ కొండల్లో పితూరీలు మళ్ళీపుట్టిస్తే. మా కినాశికాలం వచ్చిందంటున్నావు. మాక్కాదు ఆ యినాశికాలం నీ కొచ్చింది. ముందు మావోణ్ణి నువ్వు పేల్చేసినావు. ఉత్తినేజాతోళ్లని సంపేత్తూంటే యెవళ్లూరుకుంటారంటా! అప్పుడు నిన్ను మీవోళ్లని నేను మెత్తగ శిలగొట్టించేసినాను. దానిమీద మా గూడేనికంతా అగ్గేట్టించేసినావు. మనసుల్పచ్చి, యిల్లుకాలి, వోకిళ్లు

గృహలక్ష్మి

కాలి మేం పీతూరీలు సెయ్యవేంటి? మా వొక్క గూడెం తోట యిందీ మా జాతొళ్లు ఒందలు యేలు మాతో కేరితీర్తారు. ఈ యెవ్వారంలో మీ కుంపిణీవోళ్లు నాయంగా ధర్మంగాపోతే మే వెంపుటిలాగా అణిగుండి మీ పాదాలకి దణ్ణాలెడతా వేమోగాని యిల్లా యుద్ధాలునేస్తే మేవూచేస్తాం. అసలీ కొండలన్నీమాయి. ఈ బూచివుట్టినప్పటినుంచి యేరాజు యేనావాబు యీట్ని హరించెయ్యలేదు. మీ తెల్లొళ్లటిమీద ప్రబుత్వాలుకావాలంటే మాయివ్వంలేందీ యెప్పడూసెల్లదు. రెండురోజులైంది. నువ్వాడుతూన్న బాగోతవంతా జిల్లాకలకటరుకి — ఆయన మాకు గవు ర్నేరుకాదూ — యిన్నపంచేశాను. ఆ డెల్లాగా మంచోడే. ఈయాళో రేపా నీకు ఆడ్డరాచ్చేస్తుంది. ఒచ్చేదాకా మమ్మల్ని నువ్వు గాడిదలెక్కించి కుక్కలెక్కించి నీ నేతనైన ఆటలాడతావు. ఆడు! యెంతకాలం ఆడ్తావో!”

“అరినిన్ను తగలెయ్యి. నీ కెంతపోతరంవచ్చింది. ఈ కొండల్లో గవర్నరన్నా వైస్రాయిఅన్నా యెవరనుకొంటున్నావు? నేనుగానూ? కిందపేడు వైస్రాయి విశాఖపట్నం వచ్చినప్పడు నన్నుగొప్పగా గౌరవించి ఒకఘంటసేపు మాట్లాడేడు. యింకనేను మెడ్రాసు వెళ్లేనంటే గవర్నరుతో మాట్లాడకుండా రానేరాను.”

అని తనప్రక్కనున్న సబ్ యిన్ స్పెక్టరుతో

“ఈ కొండవెధవల కేంతెలుస్తుంది చెప్ప? నామా సర్. రెడ్డినాయుడుగారికి వున్న నేహం? వీడో జంగ్లి భూతం! అయినా ‘జాతివాళ్లందరూ తిరగబాటుచేస్తాం యేంచేస్తారంటాడు? వీడికి యింగ్లీషువాళ్లు, వాళ్లరాజరికం, వాళ్ల ప్రెస్టిజి యేం బోధపడుతుంది? రెడ్డినాయుడుగా రిప్పడు గవర్నరే కాబట్టి యింకా వీళ్లేమన్నా గడబిడలుచేశారంటే — ఈ మన్యల్లో చెప్పనేఅక్కరలేదు — ఈ జిల్లా

అంతటా మార్షల్లా పెట్టించేస్తాను. చెధవలు నామరూపాలేకుండా నశించిపోతారు.”

“యేదోగొప్పగా డప్పులొయించేస్తున్నావు కాని అయినీవోళ్లకిమాత్రం తెలవాయేంటి? అయినా నీ కిందివోళ్లు యినసపెట్టర్లంటేనే నీకు రవ్వంతకనికారము లేదు. ఈ కొండల్లోళ్ల మీ దేటుంటుందంటాను! ఈ కొండల్లోవుట్టే సర్పాలైనా మేం నెప్పినట్లంటాయి. కాని నువ్వు పాసాణంలాంటోడవు! నిన్న ఆ బాపన యినసపెట్టర్లంట — మావోళ్లు నలుగురికి తలారూపాయిచ్చి ఆయ్యని కొండల్లోకి మోయించేసి అదో బాగోతం అడినావంటగాదూ? యిల్లాంటు నుర్లన్నీతగిలి ఎప్పుడో నావంటోడి నేతుల్లో గోరంగా సచ్చిపోతావు.”

“వీడొకజంతువు. వీణ్ణిల్లావుంచెయ్యండి” అని యొక సబ్ యిన్ స్పెక్టరన్నాడు.

“అవునండీ వీడొట్టి కుక్కగాడిద కొడుకు. వీడు మొరగడం మొదలుపెడితే సామాన్యంగా వదలడండీ” అని యింకొక సబ్ యిన్ స్పెక్టరన్నాడు.

“అవుతే బేపన యిన్ స్పెక్టరింటున్నాడేమండీ? యేమైందేమిటి?” అని మఱియొక యిన్ స్పెక్టరు లక్ష్మీజీరావునాయుడుగారిని ప్రశ్నించెను.

“అదొక ప్రాక్టికల్ జోక్! — అంటే ఐనోదం నిమిత్తంచేసిన పరిహాసమండీ. అతనికున్న భోజనపరాక్రమం యెవరికుంది చెప్పండి? వాడు మనవాళ్లందరిలానూ వట్టి కవర్సు (పిటికిపంద). అది రూఢిగా తెలుసుకుందామని వాడు నిద్రపోతూండగా పీతూరీ దార్లు పట్టుకున్నట్లు నిన్న నుదయం చిన్ననాటకం అడించాను కాని వినియోగంలేకపోయింది. వాడు నేను మోసంచేస్తున్నట్లు గ్రహించి తానేమో మహా ప్రతాప కాలినన్నట్లు — తన్నుమించిన ఆ సహాయ శూరుడింకోడు లేనట్లు అభినయిస్తాడు. వాడొట్టి

యిన్ సబార్డినేట్ గూస్ (అనిధేయుడైనమూర్ఖుడు) కాడుచెప్పండి?

“మంచిపనేచేశారు. కాని శత్రువుల చేతుల్లోపడి పోయామని భావించే స్థితివస్తే ఎంత అసహాయకూరుడైనా బెదిరిపోకుండా వుండడమకుంటాను. పాపం అటువంటి ఆర్థియల్ లోకూడా చలపతిరావు చాలా ధైర్యంగానే వుండిపోయాట్ట. అవుతే మేమంతా పిరికి వాళ్ల మేమో అని మీరందరిమీద యీపద్ధతు లవలం బిస్తే మేం మళ్ళీ పరస్పరం ముఖాబు—చూసుకో గలంవా చెప్పండి?” అని యింకోక సబ్ యిన్ స్పెక్టర్ న్నాడు.

“కాదయ్యా! మీ అందరిమీద అల్లా యెందు కాతుంది? ఆ చెవలమ్మకదేం తోచిందోకాని తన బెమ్మలే దేహబలంలలోను, బుద్ధిబలంలలోను మొన గాళ్ళని నాలో వాదించడం మొదలెట్టాడు. ఒక మాటు బాగా బుద్ధిచెప్పాలని అల్లా పరాభవం చేశాను. ‘బుద్ధికి రాత్రినుసారిణి’ అన్నట్లు వాడి బుద్ధి అల్లావుండి నే నంటే యిన్ సబార్డినేట్ గా వుంటాడు.”

డప్పుల లక్ష్మోజీరావునాయుడు

అధికారమదమువలన వచ్చిన దురహంకారము దుర్గర్వమునుకలసి సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు లక్ష్మోజీరావు నాయుడుగారి యవతారమేర్పడినదని చెప్పవచ్చును. ఆ మనస్సులో ధైర్యము పరీక్షనిమిత్తమై మూడవసారి దండయాత్రకు సిద్ధమగుచుండగా నీశ్వరకృపవలన నైరోపాఖండమున లోకోత్పాతకరమైన మహాయుద్ధ మారంభమగుటయు అందునిమిత్తమై యిండియను సైన్యములను గవర్న మెంటువారు పంప నూహించు టయు సంభవించెను. తనయాలివంక ప్రపితామహుఁ డొకఁడు సెకండరా బాదున సైన్యమందొక జమాదారు పనిని చేసియుండుటవలన లక్ష్మోజీరావు తన వంశము

వారు తరతరములనుండియు సిద్ధహస్తులగు రణకూరులని తన భావమున బుట్టిన కల్పవలగొన్నిటి సవ్యాహాళ ముగఁజేసి, వాని మహత్వమునసెట్లో సైన్యమునఁ జేర్చుకొనఁబడెను. అతఁడా యుద్ధమున సెచ్చటకు బోయెనో, యేయే వీరవిరోధముల పాలుగొనెనో, ఎంతపౌరుష ప్రకటన మొనర్చెనో యెవ్వరేమియు నెఱుంగరు కాని యుద్ధము పరిసమాప్తమైనప్పుడు గొప్పగొప్ప సైన్యాధిపతులితనివంటి పరాక్రమశాలి నెన్నఁడును జూచియుండమని కొనియాడుచు వ్రాసి యిచ్చిన కొన్నియోగ్యతాపత్రములఁ జెచ్చుకొని వాని మూలమున పోలీసుడిపాట్లు మెంటునందు ఉన్నతోద్యోగములఁజేయు మహాదశకు బాత్రమయ్యెను.

ఇప్పుడు బి.యే.లు ఫ్యాసయి, ఎం.ఏ.లు ప్యాసయి ‘ఎం.ఏ. పిహెచ్ డి’ లనిపించుకొని ఉద్యోగమున దొరుకక నాఖరీలుపుట్టక దరిద్రదేవతతో పోట్లాడుచు ‘అన్న మోరామచంద్రా’యని యల్లలనాడు నిరుద్యోగి మహాశయలకు ఈ నాయుడుగారి చరిత్ర కన్నెఱ్ఱగ నుండకపోదు. ‘ప్రపంచములో యుద్ధములైన పుట్ట కుండనున్నవి. పుట్టినను అవి బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యాని కందుబాటులో లేకుండనున్నవి. ఏదో మఱల గొప్ప యుద్ధములగువఱకు మన ఆర్థికదుస్థితి యీలాగుననే యుండు’నని తలపోయువారిప్పు డీ దేశమున లక్షలును కోట్లును బయలుదేరుచున్నారు. అట్టి తలపోతలకీ నాయుడుగారివంటి ఆదర్శజీవితములే హేతుభూతము లగుచున్నవని చెప్పవచ్చును.

నాయుడుగారి జీవిత ముచ్చస్థితికి వచ్చుటకు ఆయన జైహిక శౌర్యముకంటె ఆయన వాక్ శౌర్య మే ఎక్కువగ సహాయకారియ్యెనని చెప్పవచ్చును. పోలీసుకాఖయందు తానొక్కడనే పిటికికండలేని పౌరుషశాలినని యాతఁడు నిర్భయముగఁ జెప్పుకొను చుండును. తదితరులందఱును భోజనప్రియులు. తా నొక్కడే వీరవిరోధముల నానందించు ప్రతాపశాలి. ఇది గవర్న మెంటునకుకూడ పూర్తిగ తెలియును.---

గృహ లక్ష్మీ

అయినను తాను బి.యే.వఱకు జదివియుండలేదు కావున తానింకను చిన్నయుద్యోగమున నుండి పోవుట తటస్థించినది కాని లేనియెడల తానీ వఱకే ఏ యిన్స్పెక్టరు జనరల్, లేక పోలీసుకమిషనర్, అధమ మొక నూపరెంటెండెంట్ కాకుండియుండునా? అని యాతడెల్లప్పుడును తన క్రింది యుద్యోగస్థుల యొద్ద ప్రతాపములు కొట్టుచుండును.

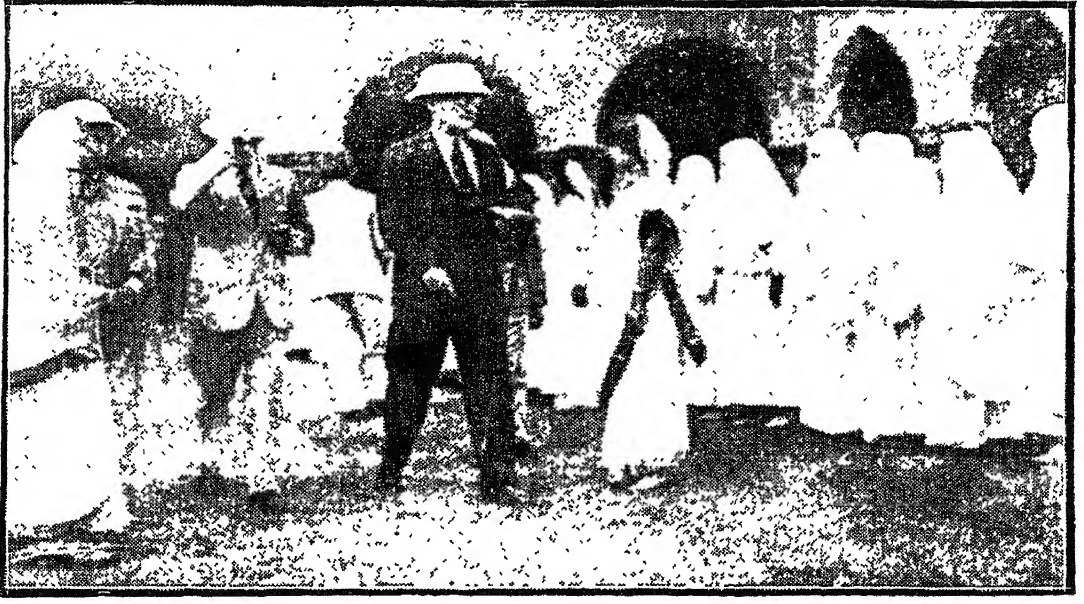
మదరాసునగరముననుండి గనర్న మెంటు శాఖల బరిపాలించు మంత్రులు, డైరెక్టర్లు, గవర్న మెంటు మెంబర్లు, జస్టిస్ పార్టీ నాయకులు — వీరందఱికి తానాంతరంగిక మిత్రుడనని యతడు చెప్పకొనుచుండును. అందులకు కొంత యాధారములేకపోలేదు. జస్టిస్ పార్టీయం దొకమహానాయకుడును, ఒకప్పుడు మంత్రీశిఖామణియునగు నొక నాయుడుగారి కుమారుడొకఁ డాయన భార్యకు వదినగారి చెల్లెలికాడబిడ్డ భర్త యగుటవలన నాతడు తఱచుగ వారి యింటికి సంబంధములు గల్పించుకొనుచుపోవుట తటస్థించిన మాట మాత్రము వాస్తవము.

అతినాదులన్నను మఱి యెట్టిజాతీయ వాదులన్నను అతనికి వర్ణనాతీతమగు నసహ్యము. ఒకప్పుడాతడుండు తావున కాంగ్రెసుసభయొకటి జరుగుచుండగ వక్తల యుపన్యాసము లెవ్వరికిని వినిపింపకుండ కొందఱు బండవాండ్రచేత విడువకుండ డప్పులగొట్టించి కాంగ్రెసువారి కార్యకలాపములకు తాత్కాలికముగ కొంత విఘాతము నేయుటవలన నాతడప్పటి నుండియు డప్పుల లక్షోత్థరీతిగావునాయుడని ప్రఖ్యాతివహించెను.

ఆసంగతి నటుండనిచ్చి నాయుడుగారివలన నీకొండ వాండ్రలో పితూరీ యెట్లువచ్చినదో తెలుపవలసి యున్నది. నాయుడుగారు గొప్పజాతి కుక్క నొక దానిని మద్రాసునుంచి తెప్పించి అది తాను పక్షులను వేటాడునప్పుడు నేలపైబడుచున్న పక్షులను నోటితో కలుపుకొనివచ్చి తనచెంతప్రోవులు పెట్టించు నేర్పు

తనమలవడునట్లు తరిగిదు చేయుచుండగా, ఆకాశమున నొక పక్షికని యుద్దేశింపబడిన తుపాకిగుం డొక దానిని ఏదో వృక్షమున కాయలుగోయుచున్న యొక కోయవాండు తన పొట్టునుబెట్టుకొని ఏపాపవెఱుంగు నన్నను సంహరింపబడి పోవుచున్న పక్షివధను ప్రయత్నముగ నివారించుట సంభవించెను. అప్పు డక్కడనున్న కోయగూడెమునకు నాయకుడగు గంటం దొరయనువాండు కోపోద్దీపితుడై కొందఱు కోయ వాండ్రను దీసికొనివచ్చి తమ మనఃస్థానావిధముగ హత్యయొనర్చినందులకు తమకు సరియైన సమాధానమును, నష్టపరిహారమును ఈయవలసినదని నాయుడుగారి నల్లరిపెట్టెను. అందులకాతడు మువ్వరత్వమున నదల్చివేయుటయేకాక బిరుసుతనముగఁ బ్రత్యుత్తర మీయుటచేత కోయవాండ్రతనితోనున్న యిర్వురు పోలీసుభటులను చావఁగొట్టి నాయుడుగారి పైబడి యాతనిని తమగూడెములోనికి దోడ్కొనిపోయి తమకు నష్టపరిహారమగువఱకును వానినొక ఖైదీగానుంచి వేయుదుమని వెల్లడించిరి. అంతలో నాయుడుగారి పటాలమునకీవార్త తెలియుటవలన వారాకోయ గూడెముపైబడి శిశువులు, స్త్రీలు, వృద్ధులని లేశ మైనవివక్షలేలేకుండ నందఱు కఱులతోగొట్టి వారి గుడిచెలకగ్గిపెట్టి గూడెమంతయు పరకురామ ప్రీతి యగునట్లునరించిరి. అప్పుడుదయించిన మహాసంక్షోభమున నాయుడుగారు తన పరివారమును గలసికొని నిరాయుధులగు కోయవాండ్రకు మాడలుపుట్టించి వారిన్ని డెసలకును పాటిపోవునట్లు చేసివైచెను.

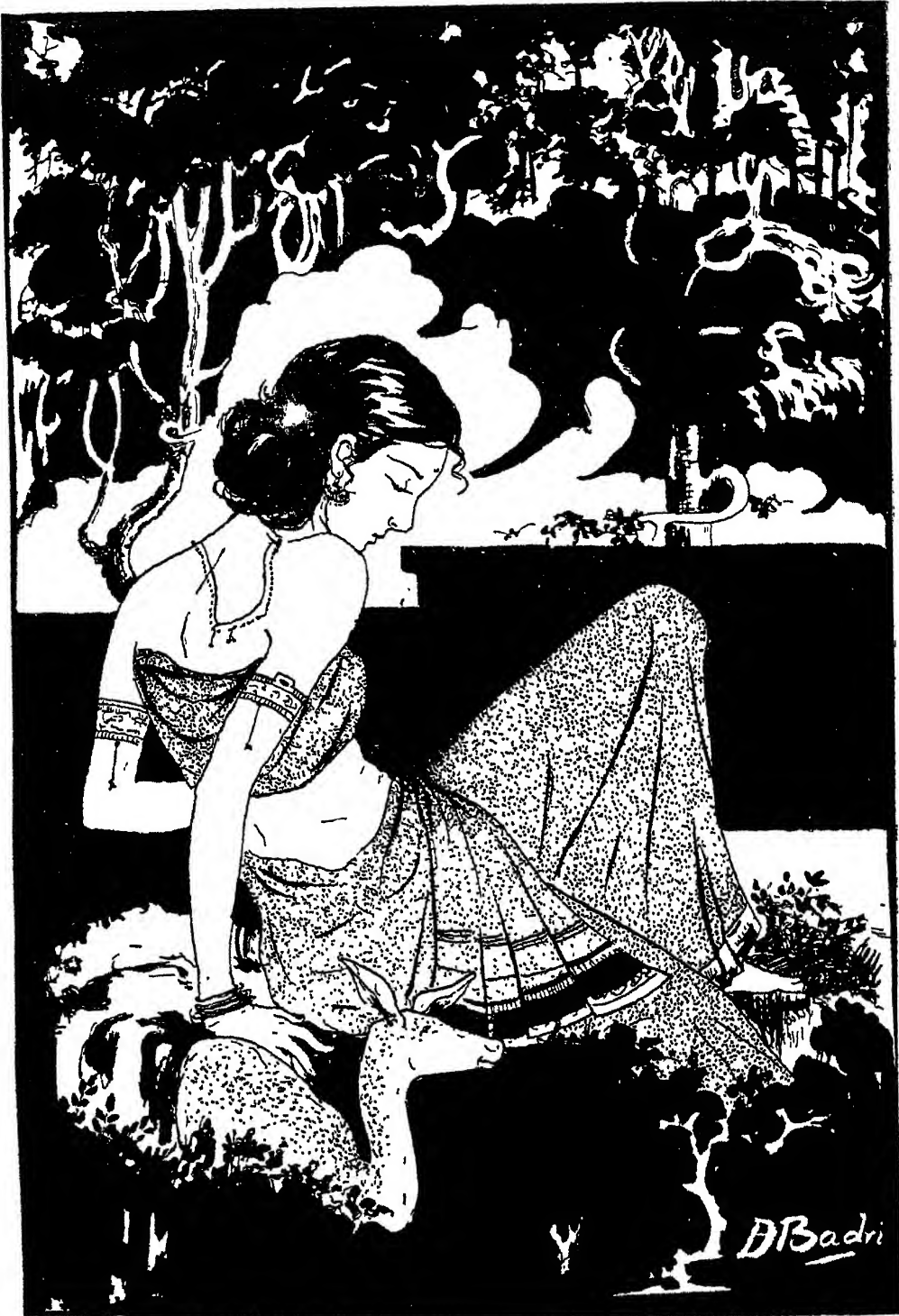
ఈ విధముగ 'పితూరీ' పుట్టి అందుమూలముగ తనకు యేజన్నీచరిత్రమున కాశ్వతమైనకీర్తి గలుగుటకు అవకాశమేర్పడినందులకు నాయుడుగారి కొక సామ్రాజ్యము లభించినట్లు అపమితమైన యానందముదయించెను. కోయవాండ్లు పోలీసువాళ్లపై తిరుగఁ బడి చెలరేగిపోవుచున్నట్లు వెంటనే పెద్దపెద్ద పటాలములను పంపవలసిన యవసరమేర్పడినట్లు ఆయన

విదేశములందుగల సెంట్ జాన్ ఆంబులెన్స్ దళాధికారియగు సర్. ఎర్నెస్ట్ బర్డ్ గారు, బొంబాయియందు మహ్మదీయ స్త్రీదళవిభాగమును పరీక్షించుట.

తిరువేండ్రము సముద్రతీరమందలి పిల్లలు.

స్మృతి వేధుల్లా.....!

గీర్తి ఖజ్జా

యధికారులందఱకు తెలియజేశెను. ఇప్పటికొక వారమై పైవాండ్రవద్దనుంచి తనకు అర్థబలము అంగ బలము ఎడతెగకుండ వచ్చుచుండుటచే నాయుడు గారు మఱింతయుత్సాహముగ కోయవాండ్రను వేటాడి పట్టుకొనుట కారంభించెను.

ఆనాటియుదయమున నాయుడుగారు తనపటాల మను తీసికొని కొండలలో దాగియున్న కోయవాండ్ర బట్టికొను తహతహతో కొన్నికొండల నెక్కుచుండగ దూరమున నొక్కకొండయడుగున విద్రోహుల యాకారములు కానవచ్చుటచేత వారు తమ బలగము నంతను దీసికొని ఆకొండను ముట్టడించిరి. మొదట నందెవ్వరును కానరాలేదు కాని బాగుగా పరీక్షింపగా తీగలల్లుకొనుటవలన నేమియు లేనట్లున్న గుహయొక్క ముఖద్వారమొక్కటి బయలుపడుటవలన దానియందెవ్వరైన నక్కియుండురని అచ్చటితీగలను వెల్లగించు చుండగ నిరువురు కోయవ్రాండ్రుండుండి యీవల కాకస్మికముగవచ్చి కొండపైనున్న తుప్పలనుబట్టి కొండనెక్కి క్రోతులవలె లంఘించుచు చూచుచుండగ నదృశ్యులైపోయిరి. ఆగుహయందొకను కోయలుండు రని నాయుడుగారుహించిరి కాని గుహంతరాళమంధ కారబంధురముగ నుండుటచేతను లోనబ్రవేశించుట కెవ్వరికిని సాహసమంతగ లేకపోవుటచేతను నాయుడు గారాగుహముఖమును ఎండు కట్టెలతోను చెత్తతోను నింపి గుహయందెవరైననున్న బ్రదికియుండుట యసంభవముగ గుహయంతయు పొగతోనిండిపోవు నట్లుదర బెట్టిరి. పొగబెట్టుటవలన కన్నముననుండ లేక యీవలలబడు నెలుకవలె నప్పడు గంటందొర చీదరించుచు నీవలలబడగ పోలీసువాండ్రాతనినిబట్టు కొనిరి. విద్రోహులనాయకు డింతయవలీలగఁ బట్టుబడి పోయినతరువాత నాయుడుగారతనిని పలువిధముల బాధలుపెట్టి యొకను సర్కారుపై క్కుటలబన్నుచున్న కోయవాండ్రబట్టి యొప్పుగింపవలసినదని నిర్భంధించెను. గంటందొర యందులకు సమ్మతింపక పోవుటయేకాక

తన్ను మిక్కుటముగ దూషించుటచేత నాయుడుగా రక్కడ గానవచ్చిన యొక గార్ధభముపై నెక్కించి వాని నొకవిధముగ నవమానించి శిక్షయొనర్చితిమని సంతసించిరి.

తదనంతరము వారిరువురకును జరిగిన సంభాషణ మొక ధారంభమునఁ జెలుపుకొనియే యుంటిమి.

‘వాడిగ్రహచారమే బాగుంది’

పెడకేలు గట్టి గర్భభాగూఢ మొనర్పఁబడియున్న ఖైదీనితీసికొని వారొకయేటియొడ్డునకు వచ్చిరి.

“సగంతుంది ముందుదోనెక్కి అవతల గట్టుకు పొండి. తరువాత మామాఁడు గుఱ్ఱాలు, ఇన్ స్పెక్టర్లు, ఖైదీ, నేను దాటివస్తాము. ఆపైన మిగిలిన వాళ్ళొస్తారు. ఈగాడిదనిక్కడ వదిలేద్దాం.” అని నాయుడు గారు నెలవిచ్చిరి.

“ఒరేగంటం, నీకిదేశ వొదిలిపోయింది. గ్రహ చారంబాగున్నవాణ్ణి దేవుడుకూడా చెరపలేడు.” అన్నాడొక సబ్ యిన్ స్పెక్టరు.

“మీగెహశారాలన్నీ అప్పుడే బాగుపడ్డాయయ్యా అప్పుడే సంతోసించిపోతున్నావు!” అన్నాడు గంటం దొర కొంచెంభీకరంగా.

“అట్టే కరవబోకు” అన్నాడు ఇన్ స్పెక్టరు.

“నువ్వేదో కూస్తేనే నేను మొరిగేనయ్యా యిన్ స్పెక్టరు.”

పరివారమున నొకయర్థ భాగమావలకు చేరుకొన్న వెనుక ఖైదీ, యిన్ స్పెక్టర్లు మాఁడుగుఱ్ఱాలు దోసె మీదికెక్కింపబడినవి.

“గుఱ్ఱాల్ని వేటేదాటిస్తే మంచిదేమో!” అన్నాడొక యిన్ స్పెక్టరు.

గృహ లక్ష్మి

“మనం వచ్చేటప్పడీ గుడ్డలు మరి నలుగురం యొక్క వచ్చాం కామయ్యా, మరేం భయంలేదు.” అన్నాడు మతోకయిన్ స్వేక్టరు. దోసె యేటినడుమకు వచ్చుచుండగ దానిమీద నొకపెద్ద కోలాహలముద యించెను. అదియెట్లుపుట్టెనో తరువాత యిన్ స్వేక్టరు కూడ సరిగ చెప్పకొనలేకపోయిరి.

గంటందొరకు చేతులు కట్టివేయబడియుండెను కాని కాళ్ళకెట్టి నిర్బంధమును లేకుండ కొంపోవబడు చుండెను. ఆకస్మికముగ నేదో యావహించిన వాని వలె గంటందొరచెంగున నుతికి రెండుగుడ్డుముల నడుమకుబోయి వాని డొక్కలదరిపోవునట్లు తలతో క్రుమ్మనారంభించెను. గంటందొరదోసె మీదనుండి నీటిలాని కేదో విచిత్రప్రక్రియవలన దుముకబోవు చున్నాడని భావించి నాయిడుగారు తమచేతులలో నున్న చుబుతో వాడున్నవైపునకు సాగదీసి యొక్కటికొట్టిరి. ఆదెబ్బ గంటందొరకు తగులక నడుమనున్న గుడ్డుములకు తగులుటచేత నవి గంటం దొరకుమ్మలకు నాయిడుగారి చుబుకడబ్బలకు మిగుల కంగారుపడి సక్రించుచు మూడవగుడ్డుముపైబడి పోయెను. పర్యతసానమున మూడుగుడ్డుములును బెదరి ఒక్కవైపునకు విఱచుకొని పడుటచేత అవినిల్చియున్న తావున దోసెకు భారమధికమయి చూచుచుండగ నది తిరుగబడుటయేగాక తనపై నెక్కియున్న జనులను, జంతువులను ఒక్కయూపున నీట్రదోసివేయుచు దానును నీటమునిగి యదృశ్యమయ్యెను.

“అయ్యో అయ్యో! చచ్చాం చచ్చాం.” అని హాహాకారములు చేయుచు యిన్ స్వేక్టర్లారోశించు చుండగా గంటందొర “ఈ గండం తప్పిందంటే నాయిడు గెహాకారం బాగుందన్నమాటే!” అని నీటి లోనికి వాడంతట వాడే దుమికియుండెనని తరువాత యిన్ స్వేక్టరుకొనిరి.

తమదళమున కంతకును మొనగాండ్రగు యిన్ స్వే క్టరు ఖైదీయు నీవిధముగ నీటిలో మాయమగు

చుండుట కన్నులుపెట్టుకొని చూచుచు చెరియొకగట్టున నిలుచుండియున్న పోలీసువాండ్రు తమ బోపీలను గట్టుపైనుంచి యీతనేర్చినవారందఱు నార్ద్రరక్షణ పరాయణులై జలగండమునట్లు చిక్కువడియున్న జనులను జంతువులను ఉద్ధరింప నారంభించిరి.

“ఏడీ గంటందొర? — అయ్యో నాయిడుగారు పాపం! — మనం మనగుడ్డలు అంతా వున్నాంకాని ఆయన? —” అని నీటినుండి యుద్ధరింపబడిన ముగ్గురు సబ్ యిన్ స్వేక్టరును తమలోదాము బలికొనుచుండగ పోలీసువాండ్రున్నిదిక్కులనున్న జలోపరిభాగముపై చూడ్కులఁ బ్రసరింపఁచేయుచు పరిశోధన మారం భించిరి.

“నాయిడుగారి కీతరాదోయ్! అది మునిగి పోయిందోయి. అంటే అక్కడే దొరుకుతారు.” — అని వ్రేలితో చూపించుచు నొక సబ్ యిన్ స్వేక్టరు జనమును హెచ్చరించిరి.

“అదుగో! — ఆ దూరాన్నియేట్లో చూడండి! అదేదో దుంగలాకొట్టుకుపోతూన్నట్లుంది. బహుశః గంటందొర కాడుకడ!”

“యేడికాడు! దుంగాలేదు దూలంలేదు” అని పోలీసువాండ్రీవిధముగ ననుకొనుండగ దూరముగ గొట్టుకొనిపోవుచున్న ఆ దుంగనీటినుండి గంటందొర రూపమున గట్టుపైకెక్కి పలాయితమైపోవుట కాన వచ్చెను.

“థాం! థాం!” అని చెవులు పగిలిపోవునట్లువైపు నకు పోలీసువాండ్రాతనిపై తుపాకుల గాల్చిరికాని వాడక్కడనున్న చెట్లగుంపులలోబడి మఱల కానరా కుండ మాయమైపోయెను.

“పట్టుకో! పట్టుకో! అని యఱచుచు పోలీసు వాండ్రావైపునకు పరువులెత్తిరి.

“నీడిచర్య చాలా చిత్రం గావుందండీ. దూరాన్ని గట్టెక్కివఱకు నీటి పైభాగంలో ఎక్కడాకనిపించ

లేదు. సబ్ మెరైన్ లాగ జలాంతర్గతంగా అంతదూరం సంకల్పతో యీదుకుపోవడంవుండే ఇది నేనెక్కడా చూడలేదు. నే నిక్కడ ప్రత్యక్షంగా కళ్లతో చూసి వున్నా యిల్లాజరిగిందని యెవరితోనైనా చెప్తే అబ్బే వట్టి కల్పనాకథ.' అని కొట్టేస్తారు." అని ఒక యిన్ స్పెక్టరు తోడివాండ్రతో చెప్పకొన్నాడు.

గంటందొర దుండగము.

చింతాక్రాంతచిత్తముతో సబ్ మెరైన్ స్పెక్టరు చల పతిరావు పంతులుగారు 'స్తా' పై తేసీరు తయారుచేసి కొనుచుండిరి. తామున్నది మన్యమగుటచేతను పిల్లలు పసివాండ్రగుటచేతను వారు 'పితూర్' అంతురించిన వెంటనే భార్యను పిల్లలను పుట్టినింటికి పంపి చేయుట వలన తామే ముప్రద్యులును చేయి గాల్చుకొనవలసిన దురవస్థకు బాటుపడిరి.

అయినను వారిపప్పు డందునుగూర్చి యేమియు చింతించుటలేదు కాని నిన్నటియదయమున వైయధి కారి లక్ష్మీజీరావు నాయుడుగారు తమపై జరిగించిన యత్యాచారమును గూర్చియే పరిపరివిధముల నాలా చించుచుండిరి.

"వీడమ్మ కడుపుమాడ! ఎంత తంత్రంపన్నేడు! గాడిదకొడుకు! తనుచేసినట్టే తనకూచేస్తే తనేమా తాడు! మోడిగాడిదకొడుకు!" — అని కొంత సేపటికి తమ కసిదీరునట్లు కొంచెం బిగ్గరగా పలికి కొనిరి.

"అలా సెయ్యండిబాబు! — నేనే సచ్చి పూరు కుంటాడు!" అని యెవ్వరో కిటికీకావల తమమాటకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

"ఏంరా గంటం! నువ్వు పట్టుబడ్డట్టు టెలిగ్రామ్ వచ్చింది. పారిపోయొచ్చేకావేమిటి?"

అన్నాడు చలపతిరా వక్కజపడుచు.

"సి త్తం, బాబు! — నాను మీకు నూచుంగా సిక్కిపోలానా బాబూ! మీ నాయుడు గోర్ని యెట్లో బుటకేయించి సంపేశినాను. నాను గజతగోష్ఠి కాబట్టి సేతులకి యెనకయేపుకట్టేసి గుంకెల్లేసేసినా మీవోల్లేవ్వరికి సిక్కికుండానే తిన్నంగా మావాళ్లతో యిక్కడకొచ్చేసి మీ టేకన్ కాడ ఓ సిన్న నాటకం ఆడేసి ఓ సలాంపెట్టేసి పోదామని యిలాగొచ్చేను. సలాం బాబయ్య! ధర్మప్రేమపులు, కనికారం వుంచండి!" — అని చెప్పచు పరుగెత్తడం మొదలు పెట్టెను.

ప్రక్కనున్న తలుపుదెఱచి వానిని వెన్నాడి పట్టుకొందమను నుద్దేశ్యముతో వా రది తెఱువబోయిరి కాని దానికావల గొల్లెము పెట్టబడియుండెను. వారు పరుగెత్తి వీధిలపు తెఱువబోయిరికాని అదియు నావల బంధింపబడియుండెను.

"ఓహోయ్! వీధిపోయేవాళ్లు! తలుపు తెఱు వండి. ఇదుగో! ఇల్లాగ! పట్టుగోపట్టుకో" అని వా రాతలుపును గుంజి యెంత చప్పుడైన చేసిరికాని ఆ మిట్టమధ్యాన్నమప్పు డెవ్వరు నా యింటిచేరువకు వచ్చుచున్నట్లు గుసించలేదు. ఆయన వంటయింటి లోనికి పరుగెత్తి అక్కడితలుపుగూడ నడేవిధముగ గుంజి యల్లరిచేసిరి. ఇక లాభములేదని భావించి యింటనున్న పెద్దగునపమును దెచ్చి దానితో వంట యింటితలుపుల బగులగొట్టి యీవలకువచ్చిరి. ఆయిల్లా గ్రామమునకు కొంచెమావల రాజమార్గమున కొకప్రక్క నుండెను. మండు వేసవియగుటవలన నాబాట నిర్మా నువ్యమైయుండెను. ఆ యింటివెనుకనున్న దొడ్డికావల కొంతదూరమున నొక కొండలవరుసయుండెను. తనకట్లకస్మికముగ కానవచ్చిన గంటందొర యెట్లు పరుగెత్తియుండునని యాలాచించుచుండగ తమయింట దోనే పశ్యమొకటి క్రిందబడినట్లు చప్పుడయ్యెను.

అదేమైయుండునని యింటిలోనికి పరుగెత్తి చూడగ తాము వంటయింట చేసిన తలుపుకన్నము

గృహ ల క్షీ

నుండి కుక్క యొకటి గృహమున ప్రవేశించి పెరుగు గిన్నెపైనున్న పళ్లె మీవలకుద్రోసి కతుకుచుండుట కాశ్చర్యపడి దాని నావలకు గొట్టివేసి మిగుల తీక్ష్ణముగనుడిపోయిన తేనీటి నెట్లో గొంతుకలో పోసి కొని వంటయింటి నేదో యొకవిధముగ మూసి స్తేమను వద్దకు పరుగిడిపోయిరి.

చూచుటతోడనే తమ స్తేమను విడచివచ్చిన యల్పకాలములోను అచ్చట నెంతటి దుండగమైన జరిగిపోయెనని తెలుసుకొనిరి. స్తేమను లోపలిభాగముననున్న యొక స్తంభమువద్ద నెవ్వడో యొక వ్యక్తి దీనదశకు వచ్చి స్తంభమునకు గట్టబడియు స్వేచ్ఛాసంపాదనమునకై విదల్బుకొనుచుండెను. గడ్డమునుబట్టి యాతఁడు రహీమ్‌ఖానని యూహింపవలసి వచ్చెను కాని యాతని మొగమంతయు నున్నముతో తెల్లగ వెల్లవేయబడియుండుటచేత మిగుల నపహాస పాత్రమై, వికృతమై, భయంకరమైయుండెను. వాఁడు గట్టిగ తేకలువేయుటకైన వీలులేకుండునట్లు దుండగులు నూట గుడ్డలు ప్రక్కీయుండిరి.

“ఏం? రహీమ్! యిల్లాగైపోయినావూ? కోయి లాచ్చారా ఏమి? మరేం దోచుకుపోలేదు కదా?” అని నోటనున్న గుడ్డల నీవలకుఁ దీయుచు సబ్‌యిన్‌స్పెక్టరు వాని కట్టును విప్పదొడంగెను.

“స్కార్! నా బొందిలో ప్రాణాలుండగా బలే హామానం జరిగేపోయింది. ఆ గంటం దొరని నిలుపునా పట్టుకోని లేగకాల్చినట్లు కాల్చి కొరికి వెయ్యాలన్నంత పగాపుట్టింది. లేకాపోతే యీ కల్లా మాడుకుపోతున్నాయి. మొగమూ పొక్కులెక్కింది. వట్టి ఆడుదానిపనీ నేసినాడ్ మహారాజ్! నే నొక్కణ్ణివుండే ఈమాడూ యెండా తాళలేకా ధోడా అంభీ (కళ్లు) మూసి బల్లమిద సోగయా. గంటం దొరవున్నాడే ఆడునాయిదు గారి తేమల్లో నీక్కిపోయాడు గాదా యీపితూరి

సచ్చిపోయిందీ అని దిల్‌మే బలే హుషార్‌లో వుండి పోయాన్ స్కార్! ఆడూ సైతాన్ ఎల్లా పారి పోయ్ వచ్చాడో నాకూ బుర్రమిదా దుడ్డూ పుచ్చుకొనీ ఒక్కటి యేసి యేకదమ్ బదుమందీ వచ్చీ కాళ్లూ నేతుల్ పట్టుకోని ఈ స్తంభానికి కట్టియేసి నార్ మహారాజ్. మకాన్‌కే ఊపర్ కట్టివున్నా జండా లేగయా. పైసవున్నా బందూక్ సబ్ లేగయా. (తుపాకులన్నీ పట్టుకుపోయారు) తమరూ యెవరూ లేందీ కారణం ఇంతా హామానం నాకూ జరిగేపోయిందీ. నాయిదుగారూ యేట్లో మర్గయా అంటాడు గంటం. ఆయన సావలేకుండా తిరిగి వస్తే నేనూ ఆయన నేతుల్లో మర్తాయగా. (వచ్చి పోతాను) మహారాజ్! అల్లాకీ ముఖంసూసీ సచ్చీ హాల్ మనవీచేశా! అంభీ తెరిసివున్నప్పడూ వస్తే నా బహాదురీ (శౌర్యం) సూపీ ఆళ్లందర్నీపట్టి స్కార్‌కీ దాఖల్ నేనీవుండేవాణ్ణి.”

“నీ బహాదురీ నా బహాదురీ ఎవడిక్కావలి? నాయిదుగా రింకా బతికుంటే నీ కన్నముందు నేనే మర్తాయగా. ఏదో కారు వచ్చినట్టుంది. వాకట్లో హారన్ వినిపిస్తోంది. ఎవరో! నువ్వుపోయి ముఖం కడుక్కురా.”

కేశవరెడ్డిగారి రాక

అంతలో డిప్యూటీ నూపరింటెండెంటు కేశవరెడ్డి గారు కారుదిగి లోనికివచ్చిరి.

“హల్లో! గురూజీ, చలపతిరావ్! యేమి టిల్లావున్నావు! ఈవాల కాలేమిటి? యివ్వాలే యెంపైర్ డే కదా మొఖాలు వేలవేసి యిల్లావున్నారేం? ఈ సాహేబు మొగాన్ని వెల్ల యెవరేశారు? గంటం దొరని పట్టుకున్నామనీ, యిక్కడికి తెస్తామనీ నాయిదుగారు టెలిగ్రామిచ్చారు కదా యిక్కడ లేరేం?” అని ప్రశ్నలపై ప్రశ్నల వేయఁజొచ్చిరి.

“అబ్బే! గంటం దొరని పట్టుకున్నావా డెల్లాగో పారిపోయాడండీ వా డొట్టి మారీచుడిలా వున్నాడు. ఏం తంత్రంచేశాడో యేమోగాని నాయిదుగార్ని యేట్లో ముంచేశాట్ట! ఈలోగా యిక్కడ మా పీకల మీదకికూడా వచ్చేటంత పనిచేశాడు. చెప్పకో దానికి జిహ్వా ఆడకుండావుంది. బ్రతికుండికూడా జీవ చ్చవంలా వుండవలసినంత పరాభవం జరిగిపోయింది. కోయలాచ్చి ఈ స్టేషన్ దోచుకు పారిపోయారు. ఇటువంటి పరాభవాలన్నీ పొంది బ్రతికుండడం కంటే పాడుచుకు నచ్చిపోతే బాగుం డేటట్లు తోస్తుంది. మన మిద్దరం బాల్యస్నేహితులమన్న సంగతి తమరు మర్చిపోలేదనుకుంటాను. ఇల్లాంటి సందర్భంలో నాకు సుపీరియర్ ఆఫీసర్లు మీరే వచ్చారు కాబట్టి యీ నాయిదుగారి ప్రభుత్వంకింద మే మెంత యమయాతన పడిపోతున్నామో మీకు కొంచెం నిదశం చేసుకోవాలనివుంది.”

వా రట్లునుచుండగ కోయవాండ్రను వేటాడుటకైపోయిన పోలీసుపటాలమంతయు స్టేషన్లోనికి వచ్చి డివ్యూటీ నూపరింటెండెంటును చూచి అభివాద మొనర్చెను.

నాయుడుగారి ప్రతాపములు

“ఈ పోలీసుకాఖలావున్న సుపీరియర్ రాఫీసర్లందరికీ నా ఫిట్ నెస్ (యోగ్యత) నా ఇంపెర్సర్బిలిటీ (నిశ్చలమైన ధైర్యం) పూర్తిగా తెలుసు. ఈ గంటం దొరవంటి రాస్కెల్ బెంగాలులావున్న ఏ రివల్యూషనరీలలోనూగూడా వుండడంపే నమ్మండి. ఇంత పితూరీలో నేను గనుక పోలీసుకాఖకున్న ప్రెస్టిజ్ నిలవబెట్టగలిగాను. కాని మతోక్డైతే యీపాటికి వాళ్ల చేతుల్లోపడి హతమైపోయేవాడు. ఇంతపని నే నొక్కణ్ణే చేశాను. నా క్రిందివాళ్లంతా వట్టి చెవలమ్మలు. ఎంతసేపూ భోజన పరాక్రమమే

కనిపిస్తుంది కాని ద్యూటీలోవుండగా ఏ పిసరు కరేక్ అన్న మాటలేదు. నా కన్న ముందొచ్చి తమరే చిత్తగించారు కదూ? ఒక్కగోజు స్టేషన్ వదలి వెళ్లేనో లేదో, యిందులోవున్న తుపాకులు జండాలు యావత్తూ పితూరీదార్ల కప్పగించేశారు. ఇంత పరాభవం జరిగింతర్వాత చలపతిరావు పంతులు గారు రాజీనామా దాఖలు చేసుకుంటే నేనూ ఆయనాకూడా బ్రతికిపోతాం. బి.యే.లు ప్యాసవగానే అయిపోయిందండీ! ఇల్లాటివాళ్లు ఈ డిపార్టుమెంటు పట్టుకు దేవుల్లాడక ఎక్కడైనా పెసరేట్లెసుకు అమ్ముకున్నా, లేక ఆరవయ్యర్లలాగ కాఫీ హోటెళ్లు పెట్టుకున్నా కొంత లోకోపకారంగా బ్రతకవచ్చు” అని యేటిలో మునిగిపోయియు ప్రాణములతో బ్రతికివచ్చిన లక్ష్మీదేరావు నాయుడుగారు డివ్యూటీ నూపరింటెండెంటుగారివద్ద నొక్కిడును కూర్చుండి పెద్ద యుపన్యాస మిచ్చుచుండెను.

కొంతసేపటికి చలపతి రావుగారు రిహీమ్ ఖాన్ తో నచ్చుటకువచ్చి “మా యింటిమెకునున్న కొండలవరుసలో నల్లవాగు దగ్గరున్న మర్రికింద గంటందొర ఎత్తుకుపోయిన జండా టెలిస్కోప్ లో (దూరదర్శిని) బాగా కనిపించింది. చీకటి పడిపోవడంవల్ల టార్చిలైట్లు పట్టికెల్లి పరిశోధించాలని తోచి యిల్లా వచ్చాము. పితూరీదార్లు కనబడితే ముందు మీతో చెప్పవలసినదని ఆర్డరిచ్చారు కనుక యిప్పుడేం చెయ్యవలసిందో నెలవియ్యండి” అని పలికెను.

నాయుడుగారు పకపక నవ్వుచు, “చూడండి! ఇందుచేతనే పంతుల్ని మించిన అసహాయశూరుడీ పోలీస్ ఫోర్స్ లో లేడంటున్నాము. ఆయితే పంతులు గారూ! ఈ రాత్రివేళ నిద్ర చెరుపుకొని మీ రా కొండలవెంట వెళ్లిబోకండి. వెడితే జేంజిల్లో (అపాయం) పడిపోతారు. అసలీ పితూరీ లేవదీసింది నేనే కాబట్టి నేనే స్వయంగా చూసుకుంటాను. ఒకసారి చచ్చిపోతే యింకేమైనావుందా? బతికి బాగుంటే

పు నా ల క్షీ ణ

బలునాక్షానా తినచ్చునంటారు. జేమ్మలు మీకు తెలియదా యేం?”

“అవును. మహాప్రభో! ఈ భూమ్మీద ఋణము బంధం మహా పూర్తిగా వదలిపోయేవఱకు మనకి చచ్చేబుని యెల్లా పుడుతుంది చెప్పండి? అందు లోనూ మేము పప్పు బేమ్మలనుని తమరు శైలివస్తూనే వున్నారు. ఇంతకీ ఉద్యోగా లూడిపోతూన్న మాకు కరెజ్ రమ్మంటే యెల్లా వస్తుంది? అయినా ఉద్యోగంలో వున్నంతకాలం పైయధికార్లు మీ రెన్ని చెప్ప దెబ్బలు కొట్టినా వొళ్లప్పగించడమే ద్యూటీ కాబట్టి తమ రుపదేశిస్తూన్న ‘బ్రదికియుండిన సుఖములు బడయవచ్చు’ అనే మాత్రం పునశ్చరణ చేసుకుంటూ మొండిబ్రతుకు బ్రతుకుతూవుండిపోతాను. అన్నంతో ఋణంవుండేవఱకు నిష్కారణంగా చచ్చిపోడాని కెవ్వడూ ఒప్పుకోడు” అని రుసరుసలాడుచు జవాబు చెప్పి ఆవలకు వెడలిపోయెను.

“చూడండి! తమాషాగా మాట్లాడితే ఈయన ప్రతినిత్యం యిదేవిధంగా మీదపడి కరుస్తూవుంటాడు. ఈ పౌరుషమంతా నావద్ద నిస్తరివద్ద చూపించే బదులు ఆగంటం దొరమీద రవంత చూపించకూడదు చెప్పండి? అబ్బే యాయన చేతగానితనమంతా ఇన్ సబార్డినేషన్ గా ముదిరిపోతోంది. మొదట యాయన కీ డిపార్టుమెంటులో ఉద్యోగమిచ్చినవాడి తెలివికి సంతోషించాలి. నా తమాషా చూద్దురుగాని యీ పోలీసుఫోర్సులో నేనైనావుండాలి లేకపోతే ఆయనైనావుండాలి. ఇందునిమిత్తం నేను గట్టిగా వ్రాసి అవసరం అయితే మెట్రాన్ వెళ్లి గట్టిపట్టు పట్టాలని వుంది.”

ఆపదలో పడిపోయిరి,

రాత్రి గంటలగుచుండగ నాయుడుగారు స్టేషన్ వుండి దోచుకోబడిన జెండాను తా మొక్కెందును.

పోయి పట్టుకొని తమ యసహాయశూరత్వమును లోకమునకు వెల్లడింపవలయునను సంకల్పముతో బయలుదేరిరి. ఆ యంధకారమున భయంకరముగ గానవచ్చు ఆ కొండలనడుమ దయ్యములగుంపులవలె నున్న చెట్లసందులనుండి పోవుచుండగ నాత డెన్నెడు నెఱుంగని నీరుత్వ మాతనిహృదయమున నాకస్మిముగ నెట్లెరుగించినదో కాని యాతఁ డీవిధముగ దలపోయఁ జొచ్చెను.

“ఈ మన్యంనిండా సెద్దపులులు చెల రేగిపోతూ వుంటాయని తెలిసికూడా తెలిపితక్కువగ ఒక్కణ్ణే వచ్చేకాను. ఆ చెలపతిగాడిదతో నేను లేనిపోని వివాదం తెచ్చుకున్నాను. నేనుపోయి జెండా తెస్తా నంటే—‘వల్లకాదు నేనే తెస్తా’నన్నాను. ఛా! అల్లా అనవలసింది కాదు. ఇప్పు డీరాత్రివేళ యే పులై నా మీదబడితే ఏంగతి? అని ముందుగానే పీకనొక్కేసి చంపి పొట్ట నెట్టుకుంటాయంటారు. ఈవేళ పొద్దున లేవగానే కంటికి పిల్లికనిసింది. ఈ శోజ్జా నాకు గండాలే జరిగిపోతున్నాయి. లేకపోతే యెప్పుడూ అనుకోని గంటందొరని పట్టుకొనికూడా నాకే జల గండం రావాలా?—పోనీ, అప్పు డెల్లాగో ప్రాణాలు కాపాడుకుంటే మళ్లీ యీరాత్రివేళ ఒక్కణ్ణి బయలు దేరి జెండా పట్టుకోవాలన్న దురహంకారం మనసులో పట్టుకోవాలా?—ఒక వేళ ఆగంటందొరకే కనక నే నీవిధంగా తిరుగుతున్నానని తెలుస్తే యింకేమైనా వుందా? వాడికి నామీద యెంతపగై నావుంది.— అవును. నేనుమాత్రం వాడిమీద పగపట్టడంలేదా యేమిటి?—వాడిచేతుల్లోపడితే వెంటనే బుర్ర కోనేస్తానని వాణ్ణి గాడిదనెక్కించినప్పుడు భీకరంగా చెప్పేడు. మన ఆనర్ సంగతి జెండాసంగతి దేవుఁ డెరుగునుకాని వెంటనే తిరిగి వెళ్లిపోతే బాగుంటుంది. ఈ మన్యంలో పెద్దపితూరీవుట్టిందనీ, దాన్ని నేను అణిచేశాననీ కాశ్వత్తమైన కీర్తివుండాలని యీ కోయాళ్లతో గిల్లి ఖజ్జా తెచ్చుకున్నాను.—అయితే

గీర్తి ఖిజ్జా

అయిందికాని వెంటనే వెళ్లి ఇక్కడ కోయలు మితి మీరివున్నారని తేనిపోనివన్నీ మానినట్లు కల్పించి యావన్మందినీ తీసుకొచ్చి యీ జెండాపట్టానుంటే బాగుంటుంది. ఎంత చీకటి గావుంది.”

అప్పు డాకస్మికముగ నలుగురు కోయవాండ్రతని పైబడి పట్టుకొనిరి. నాయుడుగారి చేతులనున్న పిస్తోలునుంచి వరుసగ మూడుగుండ్లు ‘థాం, థాం, థాం’ అని మ్రోగిపోయినవికాని ఒక్కటియు కోయలకు తగిలినట్టలేదు.

“గాడిదకొడుకు ! లాగియ్ ! రాక్షసి గాడిద కొడుకు!”

“గిజగిజ మంటున్నాడు—పెట్టుబుర్రమీద దుడ్డు కర్రతో ఒక్కపెట్టు.”

“సచ్చిపోతాడా!”

“పీక్కోసెయ్యడానికే కాదుట్రా! పట్టుకు పోతున్నాం? తీసుకురాంగానే మనదొర యాడిపీక్కో సెత్తానన్నాడుకాదుట్రా!”

నాయుడుగారుమెగుల సమయన్నూర్తికలవారగుట చేతనున్న పిస్తోలప్పగించుచు

“అరే గంటం! నామాటవిన” అని సాంత్యముగఁ బలికిరి.

“మాదొరక్కడలేడయ్యా! అయితే యేటంటా జేంటి?”

“అవుతే మీరిప్పుడెదరున్నారో చెప్పండి.”

“ఇక్కడ నలుగురు ఆచడుపుగో యాబైమంది.”

“నన్నువాళ్ళదగ్గరికి తీసుకుపోకండి. నేనుగవర్న మెంటుకిరాసి మీనలుగురికి వేయేసిరూపాయలు, యీ యేజన్నీలో గొప్పగొప్ప పదవులు, భూములు యిప్పిస్తాను.”

“నువ్విత్తావుకాని యీలోపల మా జాతొళ్లంతో మాప్రాణాలు పుచ్చేసుకుంటారయ్యా!—అయినా మా కొంపల కడ్డైతేనినోడవు నువ్విచ్చేదేటంతా?”

“తల్లితోడు ఏ ప్రమాణం చెయ్యమంటే ఆ ప్రమాణం చేస్తాను. నానోటినుండి మాటోస్తే యెప్పుడూతిరిగిపోను. ఆకాశం విరిగిపడ్డా, నూయ్యడు నేలమీదకొచ్చినా, భూని తిరగబడ్డాసరే!”

“నీలాటోళ్లు పుట్టబట్టే యీపాపవంతా మెయ్య లేక బూచితిరగబడి పోతోంది. కట్టెయ్యరా! కళ్లు కట్టెయ్! మనం యెక్కడుంటామో దారి నూడ్డ వెండుకు?”

ఒక కపటనాటకము

“గంటంవొర యీ డి కొంప కడ్డైయ్యాలని రెండుడబ్బాల సీచనూనె తీసికెళ్లేడా. నాయుడు సిక్కిపోతే యెంటనే పీక్కోసెయ్యమన్నాడు.”

కన్నులుకట్టి, తెక్కులుకట్టియున్న నాయుడుగారు వణకిపోవుచు “కోయీలూ! చూడండి నన్ను నిష్కారణం చంపెయ్యకండి మీకు పుణ్యంవుంటుంది. నేనింతవఱకు పోలీసునాఫీలో సంపాదించుకొన్న 15 వేల రూపాయలు మీకప్పగించేస్తాను. అవి మీ చేతుల్లోపడేవరకూ నన్నొదిలిపెట్టకుండా యిల్లాగే కట్టేసివుంచుకోండి;నన్నుమాత్రం బతకనియ్యండి; అల్లా చేస్తే నేను గవర్న మెంటుకిరాసి యీ పితూరీకంతా నేనేకారణమని ప్రకటన చేయిస్తాను. మీగూడెం కాలేసినందుకు, మీ మనిషిని చంపేసినందుకు ఆ నష్టం పూర్తిగా గవర్న మెంటు పెట్టుకునే యేర్పాట్లు చేయిస్తాను. మీకింతకంటే యేంకావాలి చెప్పండి? నాగ్రహచారం యిల్లాకాలిపోయింది కాని నా గొప్ప తనం మీకేగిరా తెలియకుండావుంది. గవర్నరుతో కూడా నాకు గొప్ప స్నేహంవుంది. నన్నీవిధంగా చంపేకారంటే మీలో ఒక్కపురుగు నాలేకుండా సర్కారు మీతో గొప్పయుద్ధాలుచేస్తారు. బాగా ఆలోచించుకోండి.”

గృహలక్ష్మి

“యద్దవెళ్లాగా అయిపోతూనేవుంది. మీ యన్ సెట్టర్లు, నీవైయ్యోడేవో ఒచ్చేడంట. ఆడూ మాకేతుల్లో సిక్కిపోయే తంత్రంయేనా వుంటే సెప్ప. ఆల్లాసేత్తానంటే అండాకానిన్ను సంపకుండా వుంటాం.”

“వాళ్లు యొగ్గా గొరుకుతాగో నే నెట్లా చెప్పను?”

“ఆళ్లు మాసేతుల్లో పడిపోవాలని నువ్వు నమ్మకంగా తంత్రంపన్నితే కాకుండా ఉంటుందా సెప్ప? ఏదో కల్పనోకటిసెయ్యి. మేం యాబైమందివుండి ఆ క్లెక్కిడికొట్టే అక్కడ పట్టుకోడానికి కాసు కుంటాం.”

“అయితే ఆలోచిస్తానంటు కాని కళ్లిల్లా కట్టిస్తే బుద్ధి కేటేతట్టదు. కళ్లైనా విప్పండి.”

“అయితే ఆళ్లంతా మా కేతుల్లో పడ్డాని కొప్ప కుంటావా?”

“అహ! వాళ్లంతా మీకు పట్టుబడేటట్లు చేస్తాను. నన్ను మాత్రం చంపకండి.”

“ఒరేయ్, ఆళ్ల వోళ్లకే యింత దోహం సెయ్యడాని కొప్పకొనేవోడు యీ డెన్ని గోరాలకైనా జంకడా బాబు! — తియ్యకత్తి! ఆపణంగా పీక్కి సెయ్.”

నాయుడుగారు చీక్కరించుకొనుచు “అయ్యో! అయ్యో! నే నెట్లా చచ్చిపోవాలో అదైనా కళ్లతో కాస్త చూడనియ్యండి! బాబులు కారూ!” అని బ్రతిమాల దొడంగిరి.

“ఊ. అయితే మాడు!” అని ఒక కోయవాడాయన కళ్లకు గట్టిన బట్ట తొలగించెను.

ఆ సమీకముగ భగవద్దర్శనమైనయెడల సామాన్య మానవుల కెంత కంపము, నాశ్వర్యమును కలుగునో అప్పుడు తన కన్నుల యెదుట బడిన దృశ్యమును

గాంచినప్పుడు నాయుడు గారికిమాడ నట్టి వర్ణనాతీత మగు భావములొక్కపెట్టిన పుట్టినవని చెప్పవచ్చును. ఎదుట డివ్యూటీ సూపరింటెండెంటు కేశవరెడ్డి గారును చలపతి రావుగారును కూర్చుండి కొందఱు కోయవాండ్రచేత నీ నాటకమంతయు నాడితన్న వట్టిగాడిదనుగా జేసివైచిరని యాతఁ డా యుత్త రక్షణముననే జెలిసికొనెను. చలపతిరావు పిటికిపంద యని నిరూపించుటకు నాయుడుగా రిట్టి నాటకమే యాడి విఫలమనోరధులైయుండుటచేత వారు తోక ద్రొక్కిన త్రాచువలె బుసగొట్ట నారంభించిరి.

“హల్లో! నాయూ! నీ కరేజ్ యింతసేపు స్వయంగా చూసి సంతోషిస్తున్నాను. అయితే నన్ను, అంద రిన్స్పెక్టర్లనీ పట్టి కోయాళ్ల కప్ప గించేస్తానంటావు! కొన్నాళ్లు సెలవుపెట్టి మ్మెడా సెల్లి నీ పెర్సనల్ డ్రెస్ రెడ్డినాయుడుగారు గవర్న రిగో వుండగానే అక్కడో వెలుగు వెలిగి రాకూడదూ?” అని కేశవరెడ్డిగా రనిరి.

“ఇప్పు డెందరు గవర్నర్లనీ చూడకుండా అవుతుందీ? సింహం నోట్లో తలమూర్చి దాని జాట్టుపీకేసి నట్టు మీ రీవిధంగా నేనో బహుశ అన్నట్టి కామెడీ ఆడిచారు కాని యిది సంపూర్ణంగా క్రేజడీ అయి పోయేటట్లు చేస్తాను. నా కమాష! లక్ష్యాజీ రావుతో సరసం అంటే యేమనుకుంటున్నాగో!”

“అవుతే కొంప తీశావన్నమాట. చావుకి సిద్ధమైనప్పు డింకోరాక దొస్తావు? అంతేకాదు? నీలాంటి అసహాయశూరుఁ డింకో డీ పోలీస్ ఫోర్సులో పుట్ట లేదంటావు. నువ్వెంత ప్రతాపశాలివైనా నీ ప్రతాపాలన్నీ వట్టి నిరపరాధుల మీ డెందుకు చూపాలో చెప్ప? ఆఖరికి క్షుద్రమైన పురుగుకూడా కాలితో తొక్కుతూంటే తిరగబడి పీకి వదలిపెడుతుంది కదా! మనిమైనవాఁ డూరుకుంటాడా చెప్ప? — ఈ చలపతి రావున్నాడే యీయనా నేను కలిసి చదువుకున్నాం.

చిరుతహృదయములో నింత చిచ్చుగలదె?

గుంటూరు శ్రీ మహాలక్ష్మీ పఠనమందిరము

నాల్గవ వార్షికోత్సవసందర్భమున తీయబడిన చాయాపటము. ఆధ్యక్షురాలగు శ్రీమతి మధ్వాచార్యుల
నరసమ్మగారు, సభ్యురాండ్రు నాటకమందు పాల్గొన్న బాలికలుగలరు.

శ్రీమతి గంటి కల్పవేణమ్మగారు
బొంబాయి. దూర దేశములందున్న
యాంధ్రాభిమాన పూరితురాలు.
వీరి వ్యాసములచే గృహాలక్ష్మీ
యలంకరించుకొనుచుండుట
పాఠకులకు విదితమే.

గీ ల్లి ఖ జ్జా

చదువుకునే రోజుల్లో యాయన కాన్స్క్రిబ్ట్ లో నాను పాఠాలు చెప్పతూండేవారు. చదవయింతర్వాత నా కెక్కువ ప్రాపకంపుండడంవల్ల నే నీ వుద్యోగం చేస్తున్నాను. ఈయన నాకన్న తక్కువ చదువు చదువుకోకపోయినా సబ్ యిన్ స్పెక్టర్ అయ్యాడు. ఈయన్ని పట్టుకుని నిన్న నుదయం నువ్వాలంటి నాటకం ఎందుకాడేవో చెప్పి?”

“వినోదంగా—ఒక ‘ప్రాక్టికల్ జోక్’ అని పూహించి అల్లా చేశాను. అంతమాత్రంచేత మీ రీ జిల్లాలో నా కప్రతిష్టవచ్చేటట్టు నా కిందవాళ్ల దగ్గర యిల్లా చెయ్యించా చెప్పండి?”

“పోలీసునాకరీలోవున్నందువల్ల రోజుకి యిరవై నాలుగుగంటలు థియరీటికల్ గా నేను డ్యూటీలో వుండాలి. అయినా నేనుకూడా అప్పుడప్పుడు ప్రయివేట్ సిటిజన్ గా మారిపోవలసిన అవసరం వస్తూ వుంటుంది. ప్రయివేట్ సిటిజన్ గావున్న సమయాల్లో నేను పోలీస్ ఫీసరునన్నసంగతి పూర్తిగా మరిచి పోవలసివుంది. కాబట్టి యిల్లాంటి సందర్భాల్లో నేను ప్రయివేట్ సిటిజన్ గావుండి నువ్వుచేసిన ‘ప్రాక్టికల్ జోక్’ చలపతిరావు నీమీద చెయ్యడాని కనుజ్ఞ యిచ్చాను.”

“మీరు డ్యూటీలో లేకపోవచ్చుకాని నే నున్నానే!”

“గంటందొర కలెక్టరుకి యావత్తుసంగతులు పిటిషన్ పెట్టాట్ట. దానిమీద కోయవాణ్ణి చంపినందుకు పెంటనే నిన్ను డ్యూటీలోంచి సస్ పెండ్ చేసి ఎరెస్టు చెయ్యవలసిందనీ, పితూరీదార్లమీద ఏవిధమైన చర్యాతీసుకోవద్దనీ తెలిగ్రామ్మీద ఆర్డర్ ఇచ్చాయి. కాబట్టి యిప్పుడైనా కథ అడ్డంగా తిరిగిపోయిందని

తెలుసుకో. కలెక్టరు, సూపరింటెండెంటు రేపిక్కడ కొచ్చి యిన్ వెన్ గేషన్ (విచారణ) చేస్తారు. వాళ్ల గూడెం కాల్చేసినందుకు గంటందొర సీకొంపలో కిరసనాయిలుపోసి అంటించెయ్యాలని చూస్తూండగా చలపతిరావు, రహీమ్ ఖాను వెళ్లి అరెస్టుచేశారు. కాబట్టి యిప్పుడు సువ్వెక్కువ పరాక్రమశాలివో వీళ్లెక్కువ పరాక్రమశాలురో తెలిసిపోయింది. ‘చెరపకురా చెడిపోతావు.’ అన్నారు మనపెద్దలు.”

“ఇదంతా కథాగావుంది.”

“అహ! యిదంతా నీ చమత్కారంవల్ల యేర్పడ్డ కథ. ఏపాపం యెరగని కోయల్ని గిల్లిఖజ్జా తెచ్చావు. ఇక్కడ ప్రజలంతా తిరుగుబాటుచేశారనీ, పెంటనే మున్సిల్ లాపెట్టాలనీ యెంత ‘హంగామా’ యైనా చేశావు.

ఘటంభింద్యాత్మటంచిద్యాత్మర్యాద్యాగార్థభస్వరం యేనకేనా వ్యూహాయేనప్రసిద్ధ పురుషోభవేత్.

అని చదువుకున్నరోజుల్లో ఒక సంస్కృతశ్లోకం నేర్చుకున్నాను. ఎల్లాగై నా పేరురావాలని ప్రయాస పడే అధికార్లంతా నీ చరిత్రం కొంతైనా తెలుసుకొని బుద్ధిగావుంటే బాగుంటుంది.—కాని చలపతిరావ్! నువ్వు బలేవాడవయ్యా! యీ కోయల్ని యెల్లా తరిఫీదుచేశావోకాని మంచి నేర్పరితనం చూపించారు. నాయుడుగారి అంతరంగపరివర్తనం కళ్లకికట్టినట్లు చూపించారు. నాయుడుగారికి లాంగిపోయింటే కొన్ని వేలు వీళ్లకి దొరికిపోననుకుంటాను. ఆయన కా యోగ్యాతాలేదు. వీళ్లకాప్రాప్తిలేదు. వీళ్లకందరికీ బహుమతులిప్పిద్దాం. అందులో యిది యెంతైరేడే కూడాను. యెల్లాంటివాడికైనా ప్రాణాలమీద తీపివుంటుందో కండ్లారాచూశాను.”

అ మృ త బి న్దు

శ్రీమతి స్థానాపతి దుక్కిణమ్మగారు

మనసు శుద్ధ మశుద్ధమ్ము ననఁగ బరఁగు,
గామసంకల్పచిత్తమ్ము కలుషమనియు
గామవర్జితచిత్తమ్ము కలుషరహిత,
మంచుఁదెలియుము ఋషులవాక్యమ్ము
[సుమ్ము.

మనసెబంధమోక్షమ్ముల కునికిపట్టు,
విషయసంసక్తచిత్తమ్ము వెలయు బంధ
మగుచు విషయ రాహిత్యమాయాత్మ
[మగును,
మోక్షమునకు నెప్పుడుబుధామోదమెసఁగ.

నిర్విషయహృదయమున కపూర్వమోక్ష,
మెందులకుఁజెప్పఁబడియెనో యందువలన
నెప్పుడుమోక్షార్థి విషయరాహిత్యముగను,
మనసు నరికట్టవలయు సమంచితముగ.

విషయరాహిత్యమైహృది వెలయుమనసు,
సతము నాత్మస్వరూపమ్ము సరవిఁబొంది
వరలుచున్నదో యదియపో పరమపద మ,
టంచు పలికిరార్యులు పరమాత్మనియతి.

హృదయసంకల్పజాలమ్ము ప్రిదిలి నాశ,
నమునునొందు నందాకమనమ్ము నెప్పుడు
నధికతరముగ బంధింప నదియ ఎఱుక,
ధ్యానమదియనూ న్యాయ విస్తరములే?
అదియచింతింపఁదగినది, అదియతలఁప,
దగినదియుఁగాదు చింతింపఁదగినయట్టి

దియునుఁగ దు చింతింపఁగా దిటము. ఇట్టి,
పక్షరాహిత్యజ్ఞానియే బ్రహ్మమగును.
స్వరముతోయోగమును జేర్పవలయు నాద,
రహితముగ బ్రహ్మమున్ ఎంచ రమ్యమగును
స్వరరహితభావనమ్మున బ్రహ్మమరయఁ,
గలను కలదంచు నెఱుకతోఁగనుమునతము.

బ్రహ్మనిష్కళంకమును, నిరంజనమ్ము,
నిర్వికల్పమునై సదానెగడియుండు
అదియె'నేన'ని యెఱుక చేనరయువాఁడు,
బ్రహ్మమేయగు సత్యమ్ముపట్టిచూడ.
నిర్వికల్పమనంత మనిందితమ్ము,
నప్రమేయ మకారణ మాధ్య మాధ్య
మాపరబ్రహ్మమంచును సరయునతఁడు,
బంధములనుండి తొలఁగును బంధురముగ.

లేవువృద్ధిక్షయమ్ములు, లేదుజన్మ,
లేడుసాధకుడు, ముముక్షులేడ? లేడు
ముక్తు డిదియపో నిజమైన మూలతత్వ,
మంచుపలికిరి తొలుతనే ఆర్యజనము.

జాగ్రదాదియవస్థలన్ జనము మనన,
మరసి చేయఁదగ్గది పరమాత్మమొకఁడె
ఆ యవస్థాత్రయమ్మును నధిగమించు,
జనున కేనాటికిం బునర్జన్మలేదు.

భూతముల కెల్లనాత్మయై పొదలువాఁడు,
భూతభూతాలవెలసెపో పొందుగాను

అ మృత బీష్ట

చంద్రుడొక్కడు; జలములనరవి నొకటి,
గాను, బహువిధములగాను గాంచునట్లు.
ఘటమునందున్న మిన్నులు ఘటమ్ముదీయ,
రాదు ఘటముమాత్రమే కొనిపోదు మటులె
జీవుఁ డాకాశ తుల్యుఁడు స్థిరుఁడటంచు,
నిశ్చలజ్ఞానతత్వాన నెఱుంగవలయు.

వివిధరూపాలు కలదిగా వెలయుఘటము,
తెఱుగుదేహమ్ము. అటులయ్యుఁ దిరిగితిరిగి
తాను నశించు తెఱుగుదు తథ్యమెఱుగు,
నాత్మ మొక్కటిమాత్ర మత్యంతనియతి.

శబ్ద మాయాప్రపంచ సంసక్త జీవు,
డంధకారమ్ము విడనాడి అమలకాంతిఁ
గనుటలేదు. తన్మాయాంధకార మొదుగ,
నేకమా స్థితిసౌకండుగా నెఱిగిచూచు.

బ్రహ్మ - శబ్దాక్షరమైయై పరిఘట్టు,
అది సమాప్తిగాశేషించు నదియ అక్ష
రమ్ము ఆ యక్షరమ్మును నిమ్ముగాఁగ,
ఆత్మశాంత్యాధి ధ్యానించు ననవరతము.

తెలిసికోతగ్గ విద్యలు కలవురెండు,
అదియు; - శబ్ద, బరబ్రహ్మ లీయవనియందు
శబ్దబ్రహ్మముఁ దెలిసిన శస్త్రగుణుఁడు,
ఆ పరబ్రహ్మమునుఁ బొందు నద్భుతముగ.

తవిలిమేధావి వేదశాస్త్రాలఁ జదివి,
జ్ఞానవిజ్ఞాన దత్తుఁడై గ్రాలు పిదపఁ
బొట్టుఁబోఁద్రోచి ధాన్యంబుఁ బొందువాని,
వలెను నవ్వాని వర్జింపవలయు సుమ్ము.

రంగు రంగులవెలయు గోరాజి కాని,
వానిపాల రంగొక్కటై వరలునట్లు
జ్ఞాన మాపాలరీతిగాఁ గానుపించు,
లింగముల వెల్లనావుల లీలఁదోచు.

పాలలోనేయి గూఢమై పరగుభాతి,
భూతభూతాన జ్ఞానమ్ము పొదవియుండె
స్వాంతమనానమున సదాసరవిఁ దరచ,
నది బయల్పడు నుచ్చసీచాదులేల ?

జ్ఞాననేత్రుండు ; కట్టెతోఁగట్టెరాచి,
యగ్ని వెలయించు నట్లు లత్యంతనియతి
మనసుమథియించి అమలబ్రహ్మమ్ము నేనె,
యంచుఁ దెలిసికోవలయు ముఖ్యమ్ముగాఁగ.

అఖిలభూతాలకాధారుఁ డఖిలభూత
వాసుఁ డఖిలభూతత్రాత వాసుదేవుఁ
డతఁడే నేనంచు, వెండియు నతఁడే నేనె
యనుచు నుపనిషత్సూక్తి సరయవలయు.

“ఇత్యుపనిషత్”

ప్రత్యక్ష ప్రమాణం

కృష్ణయ్య ఆహార బడిపంతులు. అతడే హెడ్డు మాస్టరు, అతడే అసిస్టెంటు, అతడే సర్పమున్ను. ఆ గ్రామానికి వారంరోజులకోసారి పోస్టు రన్నరు కటాక్షం కలిగితే వచ్చే యే వుత్తరమైనా చదివి అర్థం చెప్పగల పండితుడతడొక్కడే. గ్రామభుక్తగారు పైతం గంటన్నరసంధ్య వార్చగలరేకాని సంతకం మాత్రం ఎడమచేతి బొటననేలిదే. కృష్ణయ్యకి నెలకి ఆరురూపాయిలు కరుకుల్లాగ బడిపంతులుజీతం అందుతుంది. అదిమినహాగా అతనికున్న రాబడి నిండునున్న. గ్రామస్థులందరూ కలిసి ఒక ఉపాంతపుమెట్టు అతనికి యిచ్చి మిద్దటిల్లు నిర్మించి యిచ్చే రతనికి, ఇంటికొక తూముడుచొప్పన సంవత్సర గ్రాసం; అటుపైని కూర గాయలూ, మజ్జిగ, మొదలైనవి కృష్ణయ్యకు నిత్యవార్ని కాలు - జీతంలోంచి కొంటే ఉప్పు కిరసనాయిలూ కొంటాడు.

శ్రీమతి రాజేశ్వరి గారు

కృష్ణయ్యకు మరేవ్యాపకం లేనప్పడే బడి తెరుస్తాడు. అధికమాసంలాగ స్కూల్ ఇన్ స్పెక్టరు రాక ముందుగానే తెలుస్తుంది గనుక ఆ రెండు రోజులూమాత్రం పొలాలంటపోయిన పిల్లలనీ, కనీసం ముప్పైయేళ్లలోపువాళ్ల నందర్నీ, తీసుకొచ్చి బడి తీరుస్తాడు. తక్కినరోజుల్లో కృష్ణయ్యకు బాతాఖానీ తప్ప వేరుపనిలేదు.

సంక్రాంతికి నెలగంట పెట్టేరు. ఎప్పుడూ తెరవని బడికి బాహుటంగా పండుగ నెలపులిచ్చి కృష్ణయ్య వీ ధరుసమీద కూచున్నాడు. సాయంకాలమైంది.

ఎదురుగావున్న కోనేటిమీదనుంచి గాలి తెరతెరలుగా వస్తూంది. పుంతలోనున్న బురదలో జలక్రీడలాడించి పోతులనూ గేదెలనూ తోలుకొస్తూన్న కాపుకుట్టల ఆర్థంలేనిపాట అంతరిక్షాని కంట తూంది. కృష్ణయ్యకు మాటలాడడానికి మనిషేవడూ దొరక్క, చిన్న గావంచా వీపుచుట్టుగా ముణుకులకు ముడివేసి తిరపతి డోలీలో కూర్చున్నట్టు పూగుతున్నాడు. పూరింటి పంచ దొరటోపీలాగ అతని కుదురుమాత్రం కప్పివుంది.

ఎదురుగా చెరుకుతోటల్లో సూర్యుడు గ్రంథతూ వుండగా, కోనేటి మెట్లమీద నెవడో బాటసారి, తడిసినపాదాలు దులుపుతూ పైకెక్కివస్తున్నాడు. కృష్ణయ్యకు కాలక్షేపానికి గ్రంథం కనిపించినట్లైంది.

“ఎవరయ్యా...వోయ్... ఇలారండి. యేవూరుమిది?”
“అయ్యా, మా వూరాండి? మాది ముందూరు.”

“అబ్బో, యెవరయ్యోయ్ సువ్వు, పెద్దవేదాంతి లాగున్నావే!”

కృష్ణయ్యవద్దనున్న గొప్పప్రజ్ఞ అది. ఎంత అపరిచితుడైనా సరే, మాడుముక్కల్లో ‘అండీ’లోంచి ‘అబ్బీ’లోకి దింపేస్తాడు.

“ఎప్పుడూ మీది ముందూరే అయితే, సువ్వెల్లప్పుడూ పొరుగుూరులోనే వుంటావన్నమాట; యే మంటాపు, నే చెప్పింది?...అబ్బో, నన్ను మాటల్లో బోల్తా కొట్టించిపాటి వాడెవడున్నాడు?”

“స్వామీ, మీతో వాదించేపాటి వాడనా? యతానాస్తి పితానాస్తి అన్నలాంటి అనాధులం మాకు పూరేమిటి శేరేమిటి, స్వామీ?”

ఒ కే సీ సా లో !

Ladys

for
ladies
health &
happiness

Kesuri Kuteeram. Egmore. Madras.

స్త్రీల వంధ్యాత్వమును పారద్రోలు వజ్రాయుధము
ను ఖజీ వ న ము న కు సాధనమగు సంతానము
ఒ కే సీ సా లో ఇ మి డి యు న్న ది .

ఆంధ్ర ఇన్నూరెన్సు కంపెనీ (లిమిటెడ్)

మచిలీపట్టణము

పలుకుబడిగల

(స్థాపితము: 1925)

ఏజెంట్లు కావలెను

సాలీవా ప్రీమియము ఆదాయము	రూ. 5 లక్షలకు మించినది.
భీమానిధి	రూ. 12 ,, ,,
అనుబంధోనున్న వ్యాపారము	రూ. 100 ,, ,,
1935 లో జరిగిన క్రొత్తవ్యాపారము	రూ. 2710000 లు

బోనసు సాలుకు 1000 కి రూ 15 లు.

మొత్తము ఆదాయముపై 100 కి ఖర్చు 33 మాత్రమే.

**ఒక జీవితముపై ప్రాణాపాయబాధ్యత
15000 లకు హెచ్చింపబడినది.**

మా ఏజెంట్లకు ప్రావిడెంటుఫండు మొదలగు అపూర్వ
సౌకర్యములు సమకూర్పబడినవి.

క్రమాభివృద్ధి గాంచుచున్న యీ దేశీయభీమా
సంస్థలోనే మీజీవితములను భీమాచేయును.

వివరములకు :

ప్రాంచిమేనేజరు.—

13 తంబుశెట్టి వీధి,

మద్రాసు.

యర్రమిల్లి మంగయ్య,

బి.ఏ. బి.ఎల్.

కార్యదర్శి.

“అబ్బో, నువ్వు కొంచెం డొక్కకున్న పొందిన వాడిలాగున్నావు... ఉత్తరరామాయణానికి అర్థం చెప్తున్నానిప్పుడు, కావలిస్తే యీ రాత్రివిని వెళ్లు.”

“అయ్యో, ఉత్తరరామాయణం వింటాగాని అది ఊర్ధ్వలోకానికే ఉపయోగం - సాపాటేవో అదే సద్యఃఫలం. ఆకలిగొన్నవాడికి అనుష్టుప్పల్లోకాలతో పొట్టనిండు నా స్వామీ?”

“ఆరె, నీ..., నువ్వెక్కడో ఉద్ధండపిండంలా గున్నావే. పానుగంటి జంఘాలశాస్త్రోగ్రరణి కొంచెం నీలో కనిపిస్తోంది... నాకేం అభ్యంతరం లేదుకాని, వండివడ్డించేది మా ఆవిడ; ఆ విడను కనుక్కోని-”

“బాబూ, మీ పిల్లలతోపాటు మరోవిస్తల్లో-”

“ఆగు ఆగు. అక్కడే పొరపాటు పడుతున్నావు- మా ఆవిడవుండే - (సావిట్లో తొంగిచూచి) అక్కడ ఆ ప్రసంగం యెత్తకూడదు... నువ్వెరగవు కావోలు, నేను కేవలం ఆనందస్వరూపం; ఆవిడమాత్రం, అటుమాడు, ఆ - నందస్వరూపం... కానీ, క్లేష కవిత్యాని కున్నరుచీ యేడుకూరల పులుసుకి లేదు నుమా!”

కేషమృ ఘోషాచేగాక కేవలం విస్తీర్ణంచేత వీధి గుమ్మం దాటలేక తొంగిచూచి కృష్ణయ్యను రాత్రి వంట నిమిత్తం సలహాచేసింది. పరులయెదుట తన ప్రతిభను భంగపర్చనందుకు కేషమృను మనసులోనే మెచ్చుకుంటూ, కృష్ణయ్య అతిథివచ్చిన విషయం తెలిపి అప్పడాలుకూడా కాల్యమని వెనకాలే కేక వేసేడు.

“ఏమయ్యా, కోనేటి మెట్లమీదికిపోయి అందాకా కుర్చుందామా?”

“అలాగే కానీండి, స్వామీ.”

“మాడూ, అన్ని ఋతువుల్లోనూకూడా, గాలి బారడంవుండే, అది వొంటికి మహామంచిది. నీడనుంటే చెట్టుపైతం బతకదు.”

“అన్నిగాలులూ ఆనుభవించిన, ఆనుభవేస్తూన్న నాతో దాని బాగోగులు నేవించమని చెప్పాలా?”

ఆ కోనేరు చాలా వికాలమైంది. నాలుగుగట్లనుండి కుచ్చెల్లుపోసినట్లు రాతిమెట్లు నీటిలోదాకా దిగి, ఆ జలకన్యకు మరింత శోభతెస్తున్నాయి. నాలు దిక్కులనుండే కమ్ముకుని వస్తూన్న చీకట్లలో, వారిద్దరూ ఆ మెట్లపైని చతికిలబడ్డారు. కృష్ణయ్యకి నేడు బ్రహ్మానందంగావుంది. కీ యిస్తే పరుగెత్తే బండిలాగ, ఆతనికి బాటసారి లభించడాన్ని నాలుక విజృంభిస్తోంది.

“స్వామీ, ఆనలేగట్టునవున్న శిథిలాలు యేదైనా ఆలయమా?”

“యేం చల్లనివేళ కది వేవయ్యా ఆ విషయం. నే వ్రాసిన దదొక్కజేకథ; ఆ తర్వాత మరి వ్రాద్దా మంటే మా ఆవిడ పడనిచ్చిందికాదు. చూడూ, మనం బాగా ఆలోచిస్తే, యీ ప్రపంచంలో కవి అన్న వాడికి పెళ్లికాకూడదు; పెళ్లికానిఅయిందో, వాడు కవిత్వమేనా వాడులుకోవాలి పెళ్లాన్నేనా వాడులు కోవాలి... రెండింటికీ మాత్రం పొసగదు.”

“బాబూ, మీరు రెంటినీ విడిచినట్టు తోచదు; ఆ ఆలయం విషయంమాత్రం చెప్పకుండా విడిచేరు.”

“అదే అదే. ప్రస్తావన వొచ్చిందిగనుక చెప్తు తున్నాను. ఆ ఆలయంవుండే అది దేవాలయంకాదు. ఒక పెద్దసంసారి తాలూకు యిల్లు.”

“శ్రీహరీ! పశుపత్ని సుతాలయాలు నాలుగింటి లోను చిరస్థాయి కావలసిన కొసదే జీర్ణించిపోయి నపుడు కడమవాటి విషయమేమై యుంటుందో!”

“వింటే, నీకే తెలుస్తుంది. అదిఒక అద్భుతమైన కథకింద పెంచి వ్రాసేను నేను. మొదట అనిర్దేశంగా ప్రబంధకవిత్వం చెప్పిచెప్పి, చెలామణీ కాకపోడాన్ని, కడుపుకోసం యీ వూరుచేరేను యిరవైయేళ్లక్రిందట. అప్పు డీ అయ్యలరాజువారి లోగిలి, ఓ, భూలోక

గృహ లక్ష్మి

పైకుంతలాగుండేది. రామచంద్రయ్యగారంటే వయసున పాతికేళ్లవాడైనా, చేతి కెముకలేనివాడని నుప్రసిద్ధిపొందేడు. ఇక్కడ బడిపంతులు పని నాకు చేయించింది ఆ దాతే...మనం మంచికిమంచీ చెప్ప కోవాలి — చెడ్డవుంటే మనం చెప్పకుండానే లోకం వెయ్యినోళ్ల చాటిపోస్తుంది. లోకము మూయగ మూకుడున్నదే, అన్నాడు కవి...కానీ, శ్రవణా నందంతోటి ప్రబంధాలలోజాలు వెలిపోయేయినుమా ! యేదీ ఆ పద్యం:—

“ముంగల సింగార....”

“నా సంగతి విడిచి అప్పుడే అడ్డుదారి తొక్కినేరు స్వామీ !”

“అడ్డుదారేమిటి, కవికి అన్నీ దారులే. నిరంకుశాః కవయః అన్నాడు...అయితే ఆ రామచంద్రయ్య గారికి చంద్రుడిలో మచ్చలాగ ఒక దుర్గుణంవుండేది.”

“యే మదీ ?”

“భార్యమాట జవదాటకపోవడం.”

“రామరామ! యెంత దుర్గుణం చెప్పేరుబాబూ!”

“కాదూ? దుర్గుణమని మెల్లిగా అంటావేమిటి? దుర్వ్యసనమని చెప్పక?...నే చెప్తాను వినూ! సంసారనూత్రంలో ఒక్కటే రహస్యం. ఆడదాన్ని అప్పుడాలపిండిని యెంత మర్చిస్తే అంతరుచి. యీ నూత్రం ఒక్క మా ఆవిడపట్ల అన్వయించిందికాదు. యెంచేతనో యెరుగుదువా; ‘అతివలజూచి వీరబల లంచు వచించు మహాకపింద్రులుద్ధత విపరీతవాదు’లని మా ఆవిడని చూసి చెప్పివుండాలి.”

“సరే, తర్వాత?”

“చంద్ర భాగాదేవి—అంటే రామచంద్రయ్యగారి భార్య—చాలా ఉత్తమురాలే అయితేనేం, పెనిమిటి వల్ల యే స్వల్పవిషయంలోనూ తిరస్కారం సహించ లేకపోయేది.”

“అంతటి అనుకూల దాంపత్యానికి నేరాలోపణ మీవంటి కవీశ్వరులు చెయ్యాలి కాని—”

“నేరం వుందోలేదో నీకే తెలుస్తుంది, తుదముట్టా విను. పదిపన్నెండేళ్లు కాపురంచేసిన తర్వాత, రామ చంద్రయ్యగారికి సంతానంలేమికి ఓదార్పురీతిగా, ఆయన సోదరుడును భార్యయు ఆకస్మాత్తుగా మరణించి తమ యేకైక పుత్రులను, మూడేండ్లకునాను, నిగవిడచిరి. ఆపిల్లను రామచంద్రయ్య చంక బెట్టుకుని గుమ్మములో కాలుబెట్టిననాడే లక్ష్మీవారి గుమ్మము వెలుపల కడుగుపెట్టినది. చంద్రభాగవతు—కరుణతప్ప అన్యమెరుగని ఆ యిల్లాలికి—ఎక్కడనుండి ఊరిందో ఆ పసికూనమీద అవ్యాజద్వేషం అంకురించింది.”

“నిజం? నేను నమ్మలేకున్నాను”

“అయితే నువ్వు రెండోవాడివి. మొదటి వాడామెభర్త. లోకమంతా గుసగుసలాడుకుంటూన్న ఆమె కుత్సితం, రామచంద్రయ్య యెన్నడూ గ్రహించ లేదు; అవసానకాలానికైనా తెలిసివుంటుందని—”

“అతడెన్నాళ్లయింది, గతించి?”

“రెండేళ్లవుతుంది. అతని మృతికిసైతం కారణ మతని భార్యయే. అతనికేదో శూలనొప్పి బాధ అప్పుడప్పుడు వుండేదట. అది చంపే జబ్బుకాదు. అయితేనేం, ఆపరేషనుకోసమని చెన్నపట్నం పంపి చింది భార్య. అతడు బహుదూర దృష్టికలవాడు గనక తమ పెంపుడుపిల్లకు పెళ్లిచేసి—యీ అవతల వీధిలో భుక్తగారి అబ్బాయికే—ఆ యేడేండ్లపిల్లనూ అత్తింటనే దిగవిడిచి, భార్యను పుట్టింటికి పంపి, తను రాయవేట ఆస్పత్రిలో చేరేడు.....వారంలోజాల నాడు అతడు చనిపోయేడని తెలిగామూ.”

బాటసారికి కడపటిముక్క వినిపించినట్టులేదు. అతడు గజగజవణకుతూ వైసున్న బట్టతో చెవులు వైతం కప్పగుని “అబ్బా, యీవూళ్లో యెంతచల్లీ?”

ప్రత్యక్ష ప్రమాణం

అన్నాడు. కృష్ణయ్యనూత్రం తనభోరణి విడిచేలాగు లేడు. చుట్టుప్రక్కల సంతటా నిశ్శబ్దమేమిట చేసుకొని రెండుమాడు కీచురాళ్లు గీచుని గుక్క తిప్పకుండా రొద చేస్తున్నాయి.

“ఆ భూరవార్త వినగానే పాపం చంద్రభాగ తన కుపశమనముగా తనపెంపుడు పిల్లను చేర దీయ బోయినది కాని అన్నీయెరిగిన ఆపిల్ల అత్తవారు మళ్ళీ యీమెను చూపుతారా?”

“బాబూ నాకు తెలిక అడుగుతున్నాను. ఆపిల్ల కేమైనా అపచర్య పినతల్లివల్ల కలిగిందని వెల్లడి అయినదా?”

“అయ్యో, పిచ్చివాడా! దాని కెందుకుంటుందోయ్ యీ పిల్లమీద అభిమానం?”

“ఉండకూడదా?”

“అదేంమాట? అవకాశమేదీ... ఇంతకూ లోక మంతా మొదటే నిశ్చయించేసేరు, యీపిల్లంటే చంద్ర భాగకు కిట్టదని.”

“లోకమంటే, యీ పూరివారనేనా?”

“చాలదూ?... మరి నాలుగునెలలనాడు చంద్ర భాగ, మరి కాలుజారిందో, లేక కోరిచేసిందో, యీ కోణ్ణేట్లోనే—”

“శ్రీహరి,—అబ్బబాబ్బ — నేను భరించలేను బాబూ నే భరించలేను; యీచలి— ఈ యీదురుగాలి ఈ ఆకలి, యీదాహము!”

కృష్ణయ్యకి కరచరణాలాడలేదు. వోస్టిలితో కోణ్ణేటినిట్లు తెచ్చి నాలుగుసార్లు బాటసారి మొహం మీదజల్లి నోట్లోపోసేడు.

“అయితే,— చెప్పండి స్వామీ, యీనోట్లోనే, యీకోణ్ణేట్లోనే?”

“సరిసరి! నువ్వెక్కడో ఉత్తపిరికి పందలా గున్నావు. అసలు సంగతి యింకా చెప్పలేదూ!”

“యేమి?”

“నాకథ—అంటే అందుమీదనే నల్లినకథ. ఆస్పత్రిలో అతనుపోయేడని టెలిగ్రాంవచ్చిందా? ఆమర్నాడులేదు మూడోనాడేంట, రాయపేట ఆస్పత్రితాలు కూ మృతకళేబరశాలలోంది ఒక కళేబరం యెవరో యెత్తుకుపోయేరని ఆంధ్రపత్రికలో పడ్డాది—

అప్పుడు నాకేమిటితోచిందీ, కళేబరం పోవడం అన్నది, రామచంద్రయ్యబతికి తప్పించుకు పారిపోయే దనే కల్పన కవకాశమిస్తుంది కదా అని చెప్పి కథంతా యిప్పుడు చెప్పినట్టే వ్రాస్తూ, రామచంద్రయ్య మళ్ళీ యిక్కడికి వచ్చినట్టూ, పూరంతా ఆశ్చర్య పడ్డట్టూ, పోయిన భార్యకై అతడు మనారిస్తూ, పెంపుడుకుమార్తెపేర యావదాస్తి వ్రాసియిచ్చి తాను కాశీ పోయినట్టూ కథపెంచి వ్రాసేను.... యెందుకూ, అది పత్రికకి దేనికీ సంసలేకపోయేననే విచారం?”

“ఎందుచేత?”

“మా ఆవిడ ఆకాగితాలు నిప్పుచెయ్యడంకింద వుపయోగించేసింది. నేను కోప్పడబోతే యేంలాభం?”

“పోసిండి బాబూ, కథలో నాయకకు జలగండం భగవంతుడే యిచ్చేడు. నాయకుడికి అగ్నిసంస్కారం మిక్కితంగా జరిగేయోగ్యత వుండెను!”

అప్పుడే రాత్రి పదిగంటల సమీపమై వుంటుంది. గ్రామంఅంతా అప్పుడే నిశ్చల సమాధిలో మగ్గుం అవుతుంది. దూరంగా యెక్కడో బండికి కంచెన పెడుతూన్న కిరకిరశబ్దం ఆచీకటి తెరల్లోంచి, యేదో పరలోకజీవుల యాతనవలె, అతి కర్కశం గా విన వస్తుంది.

కృష్ణయ్యకు ఆనిశాప్రళయ స్వరూపంద్యోతకం కాగానే, యింటివద్దనున్న కాశీస్వరూపందేమి గర్జా రావంచేస్తూందో అని తలచి ఉలిక్కిపడి “యీ పాటికి వెడదామా?” అన్నాడు.

గృహలక్ష్మీ

బాటసారి అట్లేనుని “స్వామీ, మీరు నడవండి, మీ వెనకనే అయిదునిమిషాల్లో వస్తున్నా”నంటూ ఒక మేట్టుపెంబడి తిన్నగా వెళ్లసాగెను. కాలకృత్య ములకనియెంచి, కృష్ణయ్యముందుగా యింటిదాక పట్టేడు.

కృష్ణయ్య యింటి గమ్మమెక్కి తలుపుతట్టడం ఆరంభించేడు. ఇంతకూలేదు, అంతకూలేదు, శేషమ్మ అలికిడి. నిద్రాస్థానంలో అతడు ధన్యుడే. అలిగిటమ్మ పెట్టిందో తలుపుతీయడంతోటీ ఒక ఫెళఫెళార్థ టితో ఉల్కాపాతం అతడిమీద పడడం నిశ్చయం... తలుపీరాత్రి తెంచేలాగ తోచలేదు. సరే, పురాణం కానిచ్చి భుక్తగారి ఆరుగుమీదే పడుక్కుందామని కృష్ణయ్య అక్కడికి పోయేడు. అక్కడ జనమంతా యితడికోసం యెదురుచూస్తూ, చేరబడడానికి నుఖమైన స్థలం లభించినవాళ్లు ఆవులిస్తూ, వితంతుబృందం ఊరి కోడళ్ల నెలలు తెక్కకిట్టక వాదించుకుంటూ, యిట్లా పురాణంకోసం సిద్ధంగాఉన్నారు. కృష్ణయ్య కిర్రు చెప్పలగ్ధనిబట్టి అక్కడ యేమరుగుననో కూర్చున్న శేషమ్మ, తాళపుగుత్తి శబ్దభేదిలాగ అతనిముణుకు మీదకై గురిచూచి విసేరి, “ఓలొంతరు తీసుకువెళ్లి స్వయంగా తామూ చుట్టం వడ్డించుకు మింగుతారా, నేలేవలేను” అంటూ అనుజ్ఞాపత్రం జారీచేసింది.

కృష్ణయ్య బ్రతుకుజీవుడా అనుకుని లాంఛరుచేత పుచ్చుకు నింటికి వచ్చేడు... ఇంటి అరుగుమీద బాట సారిలేడు. ఇంకా రాలేదేం చెప్పాకోనేటినించి? అనుకుంటూ దారి యెరగడేమో చీకట్లోనని దీపం పట్టుకుని కోనేటికెళ్లేడు కృష్ణయ్య. అక్కడనైతే లేడు—దూరంగా అవతలిగట్టుగ నీటిచేరువ మెట్టు మీద యేదో తెల్లగా కనిపిస్తూంది. మెట్లంటచుట్టు

తిరిగి కృష్ణయ్య అక్కడకువచ్చేడు. అక్కడాలేడు బాటసారి; యేవో బట్టలున్నాయి! ఆప్రక్కనే, కుంకుమాపసుపూ విరజిమ్మివున్నాయి!...

కృష్ణయ్యకి వొళ్లు జలదరించింది అయినా అతని లోని కవితామార్గవమంతా కరడుబారిపోయి వుండడాన్ని ధైర్యంతెచ్చుకొని ఆ బట్టలు విడచుర్చేడు ఒక చింకిలాల్చీ జేబునుండి రెండు కాగితంముక్కలు పడ్డాయి.

దీపం వెలుగున చూస్తే ఒకదానిమీద యిట్లుంది:—

“చంద్రభాగ అమాయక — యీ పాడులోకం, దుష్టత్వం నమ్మినట్టు సజ్జనత్వంనమ్మదు. ప్రేమలేదని అనుకునే తావున, ప్రేమకనిపించినా గ్రుడ్డిలోకం చూడదు, అంగీకరింపదు.”

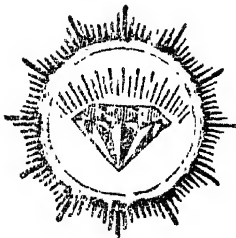
రెండవ కాగితం కృష్ణయ్యకే ఒకవుత్తరం:—

“స్వామీ, మీకధలో చేసినకల్పన బహుస్వా భావికమని నేనే మీకు రుజువు. ఇందులోవుంచిన నెం 113 రు టిక్కెట్టు, రాయపేట ఆస్పత్రివారు నా మెడకుకట్టినది, పరలోకయాత్రకోసం. కాని మీ కధరీతిగా, నేను నా పెంపుడుబిడ్డ యెదుటపడితే, లోకం నన్ను సజీవునిగా నమ్మదు, మీ రొక్కరు నమ్ముదురేమోకాని. ఆనాడు, పోయిన కళేబరము నేనే అనిగాని, విధివశమున పునర్జీవితుడనై వచ్చుట సత్యేతరము కాదనిగాని లోకమును నమ్మించుట యెట్లు? నాకున్నది ఒక టేమార్గము,— నాఅర్థాంగి చంద్రభాగ పెట్టినమార్గం!

ఈరాత్రి, తమ దోసిలితో పోసిన యీ నాజలము నా కమృతమైనది. దానిలోనే యున్నది నా సర్వస్వము, నేనును.

—రామచంద్ర.”

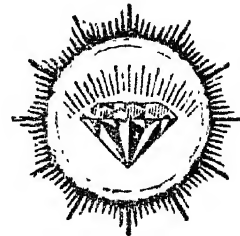
ఒరిజినల్ రంగూన్ డయమండ్స్

తంత్రివిలాసం :

“ఒరిజినల్”

తిరుచినాపల్లి.

చాంది :

ఈపని చేయునలము

రంగూన్.

ఒరిజినల్ రంగూన్ డయమండ్స్ అన్ని నగలకును చాలా శ్రేష్ఠమైనవి. వివరములకు వ్రాయించితే
కేటలాగు ఇనాం.

S. అక్షణాచలం శెట్టి, M. రామస్వామి శెట్టి, షరాపువ్యాపారం.

హెడ్ ఆఫీసు: పెద్దబజారు, తిరుచినాపల్లి. 212, మోగల్ రోడ్, రంగూన్.

నేషనల్ ఇండియన్ లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్ కంపెని లిమిటెడ్

మేనేజింగ్ ఏజెంట్స్: మార్టిన్ అండ్ కంపెని.

హెడ్ ఆఫీసు: కలకత్తా.

ఈ ఇన్సూరెన్స్ కంపెని ముప్పది సంవత్సరములుగా అభివృద్ధి పొందుచున్నది. రేట్లుసాధారణము.
ప్రజలచే ప్రతికలచే మెప్పుబొందినది.

నేషనల్ ఇండియన్ ఇన్సూరెన్స్ కంపెని సంవత్సర ప్రీమియములమీద రిబేటు (తగ్గింపు) చూపును.

ఈ కంపెని రు. 10,000 దానికి పైబడిన పాలీసీలకు ప్రీమియములు తగ్గించును.

నిపుణమైన నిర్వహణము—నేర్పరులైన నిర్వాహకులు.

ఇదివఱకు లేని చోట్లనుండి పలుకుబడిగలవారు ఏజెన్సీలకు దరఖాస్తులు పంపుకొనవచ్చును. వివరము
లకు క్రిందివారికి వ్రాయుడు :

టి. వి. రాఘవయ్య,

మద్రాస్ ప్రెసిడెన్సీ (హైదరాబాదు, మైసూరు, ట్రివాంకోరు,

కొచ్చిన్ మొదలగు స్వదేశ సంస్థానములకుకూడ).

పోస్టుబాక్సు నెం. 150, మదరాసు.

సన్ ఆఫీసులు: హైదరాబాదు—1101, నుల్తాక్ బజారు, హైదరాబాదు (డెక్కను).

ఉత్తర సర్కారులకు—బెసెంట్ రోడ్, బెజవాడ.

ట్రివాంకోరు—మెయిన్ రోడ్, ట్రివాంకోరు.

టూటికోరిక్—233, గ్రేట్ కాటక్ రోడ్, టూటికోరిక్.

ఇంటికి మించిన ఆదరణ—ఈవికిమించిన భోజనము

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృష్టాన్నమిను ఆంధ్రబ్రాహ్మణహోటలు బెంగళూరులో నిదియొక్కటియే. ఈహోటలు యాభై వేలరూప్యముల మూలధనముతో యన్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీననాగరికత యేర్పాటులతో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్రులకు కావలసిన పచ్చళ్లు, (గోంగూర చింత కాయ పచ్చళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, ఆవకాయ, వేపుడు కూరలు మొదలగువాటితో భోజనము పెట్టబడును. భోజనము, రెండువేళల కాఫీ ఫలహారములు గదితోకూడ దినముకు 2 రు. మొదలు రు. 5 వరకు రేట్లుగలవు. మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారుకాగలదు. క్రిందవివరించిన మిఠాయి దినుసులను చక్కని ప్యాకింగుతో రైలుపార్శిలు ద్వారాగా బైటపూర్ణకు పంపబడును. శుభకార్యములకు ధరలు తగ్గించి యివ్వబడును.

తీపు	బాదంపూరి	1 9	కాతై	1 9
గీవార్	సోహన్ పష్టి	1 9	అక్కర్నా	1 9
చిహాటి	చంద్రకళా	1 9	కర్ణబలూషి	1 9
పేజీ	తార్పిజి	1 9	మోహన్ తాల్	2 8
బాదంపూర్వా	జామాన్	1 9	కారము	
సోహన్ హల్వా	దమ్రోట్	1 14	వోంపుడి	1 9
పిస్తాబర్ఫి	బానుంది	1 14	కారాపేవ్	1 9
బాదంబర్ఫి	మైసూరుపాక్	2 8	కారాబూంది	1 9
కేసరిపేడా	సాదా	1 9	అటుకులు	1 9
దూబ్బేడా	జాంగీర్	1 4	మురుకు	1 9
ఖజ్జూర్	జిలేబీ	0 15	పకోడా	1 9
బాదూషా	లాడు	0 15	ఉప్పేరి	1 14
బాసీలాడు	బూంది	0 15	గోడంబి	1 14
రవాలాడు	పూరన్నూరి	1 9		

ప్యాకింగు పోస్టేజి ప్రత్యేకము

జాస్తికావలసిన వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేట :: బెంగళూరు సిటీ

(పొరుగామెను గురించి)

ఏమండీ! మన యివతల పొరుగు వెల్పాటం ఓవర్సీరూ అతని పెళ్లాం ఎందు కండీ అలాగు దెబ్బలాడుకుంటారు? అతడి పెళ్లాం చర్యలు చూస్తే నన్ను నిజంగా శాంతమూర్తినిగా మీరు అనకతప్పదు! నువ్వంటే నువ్వని దెబ్బలాడుతుందండీ! మొగుడు మన్నాపన ఏమీలేదు; తిట్టుకు తిట్టు తిడుతుంది, మాటకు మాట అంటుంది. ఇంకా చుట్టుప్రక్కల యిళ్లున్నవి గాని లేకపోతే కొడుతుండేమోకూడాను! అక్కడికీ అతడు సముదాయిస్తునే ఉంటాడు! కాని అది ఊరుకోదండీ! ఏదో చేసేడనో చెయ్యలేదనో యెత్తుకుంటుందండీ ధోరణి! అది పట్టుకొని జణాయింది జణాయింది చూశారూ! తుపానులో గాలీ వానా లెంపలు వాయించినట్లు అడా పెడా కొడతాయి—అలాగు అతడిమీద కురిపించేసరికి అతడు కొంతసేపు సమాధానాలు చెప్పి చెప్పి ఆఖరుకి చాలలేక నెత్తి మొత్తుకున్నా వదలదండీ! ప్రతీరోజూ వాల్లిదరికి యేదో దానికి యుద్ధమే గదా! చూడగా చూడగా వాల్లది మార్జాల దాంపత్యములాగు కనబడుతుంది నాకు!

‘మనది మాత్రమో!’

చాలు! సంతోషమైంది! కడుపు నిండి పోయింది! ఇన్నాళ్లు చేసిన చాకీరీ, తిన్న తిట్లూ, పడ్డశ్రమా, ఓర్చిన ఓర్పు, అన్నీ ఒక్కమాటతో తుడిచేసేరు! మీకు నా మీద యిట్టి అభిప్రాయం ఉన్నదని నేను ఎన్నడూ అనుకోలేదు! మీకు మనస్సులో ఇంత కపటము కల్మషము ఉన్నదని నాకు తెలియలేదు!

“నలువశిరంబు ముట్టినను నల్లనివానిని నమ్మవచ్చునే” అన్నమాట యీనాడు సార్థకమైంది! ఆహా! ఆడవాళ్లు ఎంత వేగంగా నమ్మివేస్తారు! ఎంతవేగముగా వలలో పడిపోతారు! పూర్వంనుండీ ఇలాగు దగాచేసుకొనే వచ్చారు ఆడవాళ్లని మగ వాళ్లు! ఆడినన్ని మాటలూ ఆడీడం. పెట్టి నన్ని చీవాట్లు పెట్టిటం, ఆఖరుకి ఏముఖం తుడుపుమాట అనడమో, లేక ఏతూలు ర వి కె ల గు డ్డ కొనడమో చేసేసరికి అమాయకపు ఆడది అదంతా నిజమైన అభిమానమే అనుకొని తిట్లు చీవాట్లు అన్నీ మరచిపోతుంది! నూరు చెప్పదెబ్బలైనా ఒక్కబూరె ముక్కతో సాటి కావని అనుకొంటుంది! ఇలాగు నిత్యమూ మగవాళ్లు కొంపలు తీస్తునే ఉంటారు!

గృహ లక్ష్మీ

కట్టలు వాళ్లవే, కవటములు వాళ్లవే; వొంగతనం వారిదే; అబద్ధాలు వారివే, అన్యాయాలు వారివే, కాశిస్యం వారిదే, క్రూర్యం వారిదే; మోసం వారిదే, మూర్ఖం వారిదే; ఇలాగు అవలక్షణము లన్నీ పెట్టుకొని ఆడవాళ్లని మాయచేత లొంగలీయబట్టే పూర్వము “మాయా శీలుడు, చంచలాత్ము లనుకంపాశూన్యు లాత్మైకకా! ర్థాయత్తుల్ సమయాను కూల హృదయవ్యాపార గోపాయనో! పాయజ్ఞుల్ మగవారలు” అని అన్నారు.

ఇన్ని బాధలు కష్టములు ఓర్చితో పడుతూ ఉన్న నన్నే మీరు యింత చుల కనగా అనేసేరు గదా, యింక లోకంలో ఎక్కడ న్యాయం ఉంది చెప్పండి! తక్కిన అంద రాడవాళ్లలాగు బట్టలు కొని యిమ్మని బలవంతం చేయలేదు! సరుకులు పెట్టమని చంపుకొని తినలేదు! పిల్లలతో విసికిపోలేదు! మీ అమ్మనీ అప్పనీ యెది రించలేదు! మా పుట్టింటికి తరుచు పారి పోలేదు! మిమ్మలిని కాఫీక్లబ్బు గాని క్లబ్బు గాని ఆటపాటలు గాని ఖర్చు వెచ్చాలు గాని మానవలసినదని బలాత్కరించలేదు! ‘పందంటే పంది, నందంటే నంది’ అని మీరు చెప్పినదానికీ చేసినదానికీ అన్నిటికీ అలాగే అని తల ఊచిపడిఉంటే ఇదా నాకు మీరు అఖరికి యిచ్చిన కితాబు! మార్జాలమునా నేను? నిజమే! మీరు పిల్లి అయినప్పుడు మీ పెళ్లామును అయిన నేను పిల్లిని గాక మరేమవుతాను? మీకు

పిల్లి గుణములు గాక పులి గుణములు ఒక తైనా ఉందీ? ఇంట్లో ఆడవాళ్లు కేకవేసు కుంటూ ఉంటే తోకముడుచుకొని పారి పోతారు గాని వాళ్లని ఆపలేరు గదా! ఎల కలవంటి అనాధుబంట్లోతు గుంటలమీదికి పిడుగు అయిపోతారు గాని ఆడదైనా డాబుచేసి కేకలేస్తే దొడుతీయడమే కదూ మీ శక్తి? మేష్టరుని మీరు ఆక్షేపిస్తారు గాని నిజంగా మేష్టర్ల యందు పిల్లలికి భయమూ భక్తికూడా ఉండవచ్చును. ఈ పూరి హెడ్డుమేష్టరుని చూడండి! అతడంటే అందరికీ యెంత గౌరవమో! మీయందో? ఎవడికీ యేమీ ఉండదు, హేళన తృణీ కారము తప్ప! మీరు పిల్లి కాబట్టి మీ పెళ్లామును నేనుకూడా జింహ్వా చచ్చిన పిల్లిలాగు ఉండబట్టే మనకి యీ యింట్లో యింత నీచకముగా చూడడమూ అమ గ్యాదా చేయడమూ జరుగుచున్నాయి! అసలు స్త్రీడరంతునే పిల్లి! దానిలో మీరు మరీ చేతకాని పిల్లి! అటువంటి పిల్లికి పెళ్లాము-మరీ నీచపుపిల్లి-మన దాంపత్యము మార్జాలదాంపత్యము కాక మరేమిటి అవుతుంది?

‘స్త్రీడరంతు పిల్లివంటివాడా? వాడికి యెంత స్వేచ్ఛ, యెంత గౌరవము?’

చెప్పేదేమిటి స్త్రీడర్ల స్వేచ్ఛాగౌరవ మున్నా?.....లంచాలు కుదర్చడము కూడా చేయడానికి జంకని మీ స్త్రీడర్లకు గౌరవము స్వేచ్ఛ చెప్పేదేమిటి?

ఎవరు కుదురుస్తున్నారా? ఏం సంగ
నాచులండీ! ఎరగనట్లు నటిస్తారు? మన
ఉళ్లో ఒక పెద్దస్తీడరు సానివాడేనా?
మరొక పెద్దస్తీడరు చిన్నవాడుగా ఉన్న
ప్పుడు చేసిన పని యిదేనట! దానివల్లే
ముందరికి వచ్చేడుట! ఇప్పుడిప్పుడు మీ
గుంట స్తీడరుకూడా కొందరు ఇట్టివి
మొదలుపెట్టేరుట! యిప్పుడు డబ్బు సువా
సనలో ఆ సీచపుకంపు కనపడదో, లేక
పోతే కక్కుజీబాధలాగు ఆ కాస్తసేపూ
ఆ బాధపడక తీరదనోవారిని అందరూ
గౌరవిస్తారు! అట్టి గౌరవాలకి లెక్కేమిటి?
ఇకను అధికార్లకి పళ్లూ ఫలాలూ పంపించే
వాళ్లు, వాళ్ల యింట కాస్త కష్టంవస్తే తమ
యింట్లో శవం పోయినట్లు యెడ్చేవాళ్లు,
యిళ్లకు వెళ్లి ఆశ్రయించేవాళ్లు, మానాన్ని
వప్పచేప్పేవాళ్లు, వాళ్ల సంగతి చెప్ప నక్క
లేదు గదా! గంతలో పడేసిన యెంగిలాకుల
మీద కుక్కలకు స్వేచ్ఛలేదా? అట్టిదే
మీ స్తీడరీ స్వేచ్ఛ! అంచేత మీరు స్తీడరు
పిల్లి; నేను మీ పెల్లాం పిల్లిని; మనది
మార్జాల దాంపత్యము కాక సీతారాముల
దాంపత్య మెట్లవుతుంది?

ఆహా! అంత చురుకైనగా అనేసేరు గాని
నేను ఆ వెల్నాటి ఓవర్సీరు పెల్లాంలాగు,
నీళ్లతోడి తెమ్మన్నానా? పొయ్యిలోనికి
కర్రలు కొట్టమన్నానా? కుంపటిలో నిప్పు
చెయ్యమన్నానా? వంటంతసేపూ పిల్లలని
ఆడించమన్నానా? మీ యంతట మిమ్మలినే
వడ్డించుకోమన్నానా? పిల్లలని యెత్తుకుం
టావా, యెంగిల్లేతుకుంటావా అని అడిగి

ఆఖరికి రెండూ చేయించేనా? చేతిలో
రూపాయి అయినా లేకుండా లాగేసి
మంగలి ఖర్చులకికూడా పెల్లామును అడగ
వలసిన యోగ్యత పట్టించేనా? పడకగది
ఉపన్యాసమందిరముగాను తక్కినవి కవాతు
మొరకలుగాను చేసివేసేనా? వేసవికాల
ములో విననికర్ర అతని చేతిలో అంటుకు
పోయినట్లు ఉండిపోవడమే గదా! పిల్లలకు
విసరడమని మిష—అమ్మగారికే నేవ!
ఇటువంటి పనులు ఒకటి లేదు గదా, ఒకటి
మీచేత చేయించలేదు గదా, ఎందు
కలాగు అనేసేరు? మీకు యేమైనా విశ్వా
సమూ ప్రేమా న్యాయమూ ఉన్నాయా?
ఉంటే ఎందు కలాగు అంటారు?

హాస్యానికి అన్నారా? ఇదా హాస్యము?
ఈ మోస్తరుగానే గదా మీ మగవాళ్లు
పూర్వంనుండి చేస్తూఉన్న దగాచర్యలు!
అన్నంతమాటా అనీడం—హాస్యమునకని
వెనుకనుండి సద్దుబాటు చేయడం—ఏమి
సబబుగానున్నది? హాస్యమంటే యెంత
నాజూకుగా ఉండాలి! ఎంత సంతోషము
పుట్టాలి! వేసవికాలములో ఐసుక్రీము
తీంటే చల్లదనము ఒంటికి వ్యాపించినట్లు
హాస్యమువలన ఆనందం పుట్టి వ్యాపించాలి!
అంతేగాని కర్రవిరిచి పొయ్యిలో బెట్టినట్లు
ఏదో ఒక పోటుకుమాటు పొడుచుకొని
చచ్చేటట్లు అనీడమూ, ఆతరువాత గిజగిజ
గించుకొని కొట్టుకుంటూ ఉంటే హాస్యాని
కన్నానని తేలిపోవడమున్నా? ఈమాటు
యిటువంటి హాస్యాలు కట్టిపెట్టండి! లేదా,
లేకపోతే ఆరాత్రి నిద్రకు సెలవుపెట్టండి.

పండుగ కట్నము

మహాలక్ష్మి పుట్టుకకు ప్రసాదరావుగారి గృహస్థితి బాగానేవుండేది. అప్పట్లోవారింట్లో లక్ష్మితాండవిస్తూ వుండేది. అమూలంగానే లేకలేక పుట్టిన యీ ఆడపిల్ల మహాలక్ష్మి అయింది. ఆమెముందు యింకొక మగపిల్లడు వున్నా ఆకారణంగానే తాత తండ్రులమధ్య దాసీ జననమధ్య అల్లారుసుద్దుగా పెరిగింది లక్ష్మి. తెల్లని శరీరము, వికాలమైనకనులు, తీర్చినకనుబామలు, చక్కని నోరు ఆమె పేరును సార్థకంచేసాయి. లక్ష్మి నాల్గవ యేటనే బడికి బయలుదేరింది. తాతగారి అభిమానము చేత తండ్రి ఆదరణచేత చిన్నతనంలోనే ఫిడేలు నేర్చుకుంది. కాని లక్ష్మికి జ్ఞానము పూర్తిగావచ్చికాలానికి ప్రసాదరావు కుటుంబస్థితి బాగులేదు. లక్ష్మి వెనక నొక మొగపిల్లడు ఆడపిల్ల పుట్టారు. తాతల నాటి ఆస్తులు తన అనుభవంలోకి రాకుండానే తండ్రి పాడుచేశాడు. కుటుంబం గడవడం యెలాఅన్నది సమస్య అయినా జ్ఞానమువచ్చిన పిల్లాపిల్లాడ్ని, పరమ సాధ్యతయిన యిల్లాల్ని చూచుకొని ప్రసాదరావు సంతుష్టి చెందేవాడు. మహాలక్ష్మికి పదమూడవయేటికే విద్యాగంధము బాగుగా అలభడింది. తండ్రికి మనస్థిమితములేని గడియల్లో చక్కగాపాడి అతణ్ణిసంతోష స్వాంతుని చేసేది. ఆరోజుల్లో అట్టికూతురుకన్న వేరేమి కావాలి? అన్ని సుగుణములు కలిగిన లక్ష్మికి గర్వములేకపోవడం అతనికి ఆశ్చర్యం వేసేది. లక్ష్మి సున్నితహృదయ. అది నిష్కళంకము. ఆమె మనసును విప్పి చదివితే 'ప్రేమ' అన్న అక్షరములు కనబడతాయి. అట్టి లక్ష్మి కష్టములనుభవించడం అతనికి యిష్టములేదు. అతడు వెదకివెదకి వొకవరుణ్ణి తెచ్చేడు. లక్ష్మి మనస్ఫూర్తిగా వొప్పకున్నమీదట తను సాగుంతవరకు వైభవంగా వివాహముచేశాడు.

తన అల్లుడు గౌరవమయిన కుటుంబములో పుట్టేడు. సుగుణవంతుడు. విద్యాధికుడు. రామారావు లక్ష్మిని భరించేవాడయ్యేడని అతడు నిజంగా గర్వించేడు.

అని పూజాసెలవులు. రామారావుని రమ్మని మామగారు మదరాసు వుత్తరము వ్రాసేరు. తనభర్త నాడు వస్తారుగదా అని లక్ష్మి పుత్రాహంగావుంది. రామారా వేకారణంచేతనో మెయిలుకురాలేదు. ఆమె కు ఆతృతపొందింది. 'అక్కా బావయ్యెప్పుడువస్తాడే' అన్న చెల్లిలి ప్రశ్నకు వినుక్కుంటూ గదిలో కూర్చుంది. కాలం యెంత అయిందో ఆమెకు తెలీదు. ఏమి తోచక 'ఫిడేలు' తీసి వాయిస్తూంది 'ననుపాలింపగనడచి వచ్చితివో' అని. రామారావు లోపల ప్రవేశించాడు. అతడు ప్యానింజరులో వచ్చేడు. వాళీ స్టాండుమీద పడేస్తూ 'నడచిరాలేదు. బండిమీద' అంటూ వాలు కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. లక్ష్మి వెనుదిరిగిచూచింది. సిగ్గు సంతోషము వొకటి తర్వాత వొకటి ఆమెను ఆవహించాయి. ఆమె తిరిగి అదేపాడుతూంది.

'నమ్మకంలేదు?'

ఆమెలేచింది. మేజానానుకొని నించుంది.

'మెయిల్లోవస్తానన్నారు?'

'బెజవాడలో దిగాను.'

'ఇప్పుడు రారనుకున్నాను.'

'పారపాటు!'

'ఆడవాళ్ళంటే మీకంతలాోకువా?'

'ఎవరులోకువో తెలుస్తూనేవుంది. శలవు లివ్వ గానే పరుగెత్తుకొచ్చాను.'

'బండి మీదన్నారు?'

'గలిచావే'

రాబోవు ఒలింపిక్ పందెములకు

టోక్యోనగరము రంగమగుట దెలిసి ఆ నగరబాలిక లుత్సవము సేయుట.

బాంబాయి మహిళ సేవామండలి యాధిపత్యమున నూతనముగా ప్రారంభింపబడిన
కుట్టుపని తరగతియందలి యుపాధ్యాయునులు విద్యార్థినులు.

మిస్. ఇందిర ఫేడ్ కర్ ఎం. ఎ., బి. టి.,
మొరదాబాద్ మహిళా కళాశాల ప్రిన్సిపాలు.
ఉన్నతవిద్యబడయుటకై ఇంగ్లండునకు వెళ్లిరి.

పండుగ కట్నము

‘జయము యెప్పుడూ మాదే.’

‘బావా! గ్లాసుమంచి నీళ్లు కావాలేమిటి కాఫీ యిప్పుడే అయిపోయింది’ అని కమల పరామర్శచేసింది. రామారావుకి కమలని చూస్తే యెంతో ఆభిమానము. కమల దొరలపిల్లలావుంటుంది. ఆమె లోజు పట్టే పంతులు చూచి ఆ అమాయకురాలికి వాళ్లకుటుంబ నితి తెలిదుకదా అనుకునేవాడు.

‘బావా! మెడ్రాసుమంచి నాకేమిటి తెచ్చావు?’

‘సిల్కుఫ్రాకులు’ కుట్టించితెచ్చాను. నూటుకేను తీసి మీదనే వున్నాయి తీసుకో.’

కమల అక్కచేత తీయించింది.

‘బాగున్నా యే అక్కా! బావమంచివాడే, అవునా?’ లక్ష్మి సగర్వంగా పూరుకుంది.

‘బావా! అక్కకేమీ తేలేదు?’

‘తెచ్చేను.’

‘ఏమిటి? ఎక్కడుంది?’ అని ఆత్మతగా ప్రశ్నించింది కమల.

‘ఇదిగో’ అని తన్నుచూపెట్టి నవ్వేడు రామారావు.

‘పో బావా? యెప్పుడు హాస్యాలేనూ’ అని కమల ఫ్రాకులుపట్టుకొని దారితీసింది.

లక్ష్మిమీద రామారావుకి యెంతో ప్రేమ. స్త్రీ పురుషులు సాధారణంగా చెప్పకొనే ప్రేమకాదతనిది. అతడామెను భౌతికంగాకంటే నైతికంగానే హెచ్చు ప్రేమించాడు. లక్ష్మిని తన ఆరాధించవలసిన దేవతకి మల్లే భావించేవాడు. మెడ్రాసులో అతడిప్పుడు ఎం.యే. చదువుతున్నాడు. తన విద్యాపరిశ్రమ ఆమె సాహిత్యజ్ఞానంలో యెంత అనిపించేది.

‘లక్ష్మీ.’

ఆమె రామారావుని పరికించింది.

‘నీవు నాప్రేమరాజ్యానికి రాణివి.’

ఈపాటికి చాలించండి.’

‘యిలారా.’

ఆమె ఆతనిదగ్గకు చేరింది.

‘నీవు నాజీవితనాకకు చుక్కాణివి.’

‘కానని యెవరన్నారు.’

అతడామెను వడిలోకిలాగేడు. ఆమెబుగ్గలు యొర్రబారిన్నై.

నాడువిజయదశమి. రామారావు అధ్యంగనము అయినతర్వాత కాఫీ పలహారములు పుచ్చుకొని వరండాలో కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. ప్రసాదరా వంతవరకు ఆతనితో యేవోవో సంభాషించి వెళ్లి పోయాడు. కమలతో వొకటిరెండు మాటలాడి యింటిఅల్లుడు గదిలో పడుక్కున్నాడు ‘షేక్స్పి యరు’ డ్రామాచదువుతూ. మధ్యాహ్నము భోజనముల దగ్గర సాయంత్రము ధవళేశ్వరము వెళతానని ప్రసాద రావన్నాడు.

‘నేను మెయిలో వెళుతున్నా’నని రామారావు చెప్పేడు. ప్రసాదరావు ఆలోచనా పూర్వకంగా ‘సరే’ అని పూరుకున్నాడు. భోజనముఅయిన తర్వాత గదిలోకిపోయి పడుక్కున్నాడు రామారావు. గంట పోయిన తర్వాత లక్ష్మిగదిలో ప్రవేశించింది.

‘నిద్రేనాయేమిటి?’

‘.....’

‘నామీదకోపము వచ్చిన్నట్లుంది.’

రామారావు కొంచెం వత్తిగిల్లేడు.

లక్ష్మి మంచంమీద కూర్చుంది.

‘ఎందుకు?’

‘ఏమిటి?’

‘నామీదకోపం.’

‘నీమీద యెందుకు!’

‘పోనీ మీతోటి వచ్చేస్తాను.’

‘ఎక్కడికి?’

‘మెడ్రాసు.’

గృహ లక్ష్మీ

‘చదు.’

‘దైవాదలలో దిగిపోతాను.’

‘మీ ఆస్తి కింకా నీరసంగా వుందన్నావు.’

‘అవును.’

‘ఇక్కడేవుంటు.’

‘మరియెందుకు మొగం ఆలా ముడచా రివాళ్.’

‘యేమీలేదు.’

నిజానికి రామారావు వుదయంనుంచీ ఆలాగేవున్నాడు. పండుగకి పిలిచి మామగారు తనకి తగినకట్నము యివ్వ లేదని అతని ఆలక. స్వభావానికి రామారావు మంచి వాడే. కాని అట్టి లోకలాంఛనమే అతని సుస్వభావాన్ని ఆరికట్టి లక్ష్మీపై యిష్ట కలిగించుపోయింది. లోక జ్ఞానమెరిగిన లక్ష్మీభర్త హృదయశ్శేషము గ్రహించ లేకపోలేదు. అందుకనే మాటల్లోపెట్టి ఆలోచన మరలించబోయింది. రామారావు చదువుకున్నవాడు. తనగృహస్థి తీ తెలిసి విద్యాహీనునివలె, మూఢునిలా ప్రవర్తించడం ఆమె సహించలేకపోయింది. పెద్ద చదువులు చదివినందుకు లంచములు కావాలి? అవి ప్రాపంచిక విషయపరికిలనములేని చదువున కా! లోకానుభవములేని చదువు నేర్చుకున్నందులకా? అని ఆమెప్రశ్న. లక్ష్మీ తెలివితక్కువదికాదు. హృద్యాభివము గ్రహించగలయువతి. రామారావుకి పాతమునేర్పాలని ఆమె నిశ్చయించుకుంది.

‘రేపు ప్యాసింజరులోపెళ్లండి.’

‘మీవాళ్లు యిచ్చికట్నాలు మిగిలిపోతాయనా?’ అన్నాడు రామారావు.

రామారావుపై మహాలక్ష్మీకి కోపమురాలేదు. తనస్థితికి ఆమె యినుమంతయినా చలించలేదు. ఆమె యవ్వన హృదయంలో ధైర్యలక్ష్మి ‘జాపుటా’ యొత్తింది. రామారా వామెముఖంలోకి చూచేడు. ఆమె నిశ్చలత్వానికి ఆశ్చర్యపోయాడు.

కాలమానాన్నిబట్టి మరోగంట గడచిపోయింది. కాఫీత్రాగి రామారావు వూల్లోపెళ్లాడు. లక్ష్మీ మనసును నొప్పించానేమో అని అతనికి భయంవేసింది. కాని లోకరివాజుప్రకారము తనకు జరగవలసిన గౌరవము యెందుకు జరగకపోవాలి అని అతనిప్రశ్న. అది శాసనమా అని ప్రశ్నించుకుంటే తీరిపోను. అందుకు యెవరిని నిందించడం. సంఘాన్నా? తన అత్తవారిని? తనలక్ష్మీనా? తన్నా?..... మెయిలుప్రయాణానికి ఆరుగంటలకే భోజనంఅయింది. గదిలోకిపెళ్లి లోపల మేజామీద త మ ల పా కు ల చిల్కలలో వొక్కొక్కటే నమలుతూ నూటుకేసు తెరచేడు. మీదనేవుంది తెల్లనికాగితము. తీసి ఆత్మతగా చదివేడు.

“సంగీతసాహిత్యాల్లో బాలనై, ప్రేమరాజ్యాలలో యువతినై, ప్రాపంచికానుభవంలో ప్రాధనై, మీ జీవితనాకకు చుక్కాణీనైన నేను మీకు కట్నం. ఇది కట్నంక్రింద భావించరుకాబోలు. కాకపోయినా యిది ఆనాడే మీకు వచ్చినదనుకున్నారేమో? లేదు. నేను నేను హృదయపూర్వకంగా నన్ను అర్పించు కుంటున్నాను. ఇది మీకు పండుగకట్నము..... లక్ష్మీ... ..”

రామారావుకి దుఃఖమే వచ్చింది. గదిద్వారము వైపుచూచేడు. లక్ష్మీ నించునివుంది. అతడుసంజ్ఞతోనే రమ్మని పిలిచేడు.

‘నీ వెవరు?’

‘మీ లక్ష్మీని.’

అత డామెను దగ్గరకు చేర్చుకున్నాడు.

‘ఇల్లాంటి పండుగకట్నం యెవరేనా పుచ్చు కున్నారా?’

ఆమె తనశరము నాతనిగుండ్రపై అని సాభిప్రాయంగా అతని ముఖంలోకిచూచింది.

జి. వెంకటరమణమ్మ.

“పాంచాలి పల్కులు”

పాండుభూధనతనూభవులు పాండవులు
 పదమూడువర్షముల్ బన్నంబులొంది
 సమయంబునోద్వితో సలిపిన్యాయముగ
 తమతండ్రిపొల్లొన దరణీశుకడకు
 శ్రీకృష్ణుబంపిన జేకూరుశుభము
 లనిరాయబారిగా నంబుజనేత్రు
 ప్రార్థింపసమ్మతి వాసుదేవుండు
 హస్తినాపురమున కరిగెడువేళ
 పాండవుల్ దమయభిప్రాయములైలిపి
 వీడ్కొల్పదలచినవేళ ససహ్య
 దుఃఖవశమ్మన ద్రుపదతనూజ
 పలికె నిబ్బంగి నవ్వనజాక్షుతోడ
 మధుసూదనా ! నాదునునవినిలింపు
 మవినీతులైన కౌరవులచేమనము
 పడినబన్నములెల్ల పాండునందనులు
 మరచిగడ ! కృష్ణ ! మదిలోననేడు
 అయిదూళ్లునొసగిన నంతెచాలనుచు
 కోరివేడినమాత్ర గుమతిరారాజు
 సమ్మతినొసగునే స్మయమూను గాక
 యొకవేళనట్టిది యొనగూడనేని
 సరివారునవ్వరే సరసిజనయన !
 అంతలంతలుజేసి అడవులకంపి
 వంతలపాజ్జేసి ప్రాభవంబంది
 సంతసించెచువారు సంధివాక్యముల
 కీకొందురేయెందు ; గృష్ణ ! మురారి
 తెలియనివారు భీతిల్లినవారు
 సిగ్గుమాలినవారు చేతురీసంధి

యని పరిహాసంబు నవనిపై నెల్ల
 వారలునేయరే ? గౌరవంబేద
 రాజ్యభాగములేక పూజ్యతలేక
 యాచించియైదూళ్ల నందబోనేల ?
 మీసంధిపద్ధతిమేలు వారలకె !
 పరిభవాల్ సైరింప బ్రాహ్మణోత్తములె ?
 కీడొనర్చిచారిగూడ రక్షింప
 కూర్చుబండుగుకౌట కూల్చుగలేనొ ?
 త్పత్రియధర్మంబు సమసేవేమనకు
 ఓటయొకింత సుయోధనుదుష్ట
 చిత్తంబులోలేదు శ్రీతదనపక్ష
 సామవాక్యములతో సంధికై వేడ
 దురభిమానముబూను దురితవర్తనుడు
 కౌరవసభలోన కయ్యంబెపోసగు
 నట్టిరీతులుగలు నపుడై నవీర
 లనిజేతురో లేక యడవికేగెదరొ
 కనుగొనుమిప్పుడే కంసారి ! శౌరి !
 వరముననగ్నిలో ప్రభవంబునంది
 ప్రధితమాభారత వంశంబుజొచ్చి
 బహుపరాక్రమశాలి పాండుభూమీశు
 కోడల స్వభ్యాతి గూడవహించి
 ప్రధితవీరులు వీరి భార్యనైమించి
 నీతిపరాక్రమ పూతుతాసుతుల
 గాంచి సోదరులెల్ల గారవింపంగ
 పరమప్రశస్తితి బడసితి కృష్ణ !
 నీవు సుభద్రకంఠును నన్నుగౌర
 వంబునజూతు వవ్యయమైనప్రేమ

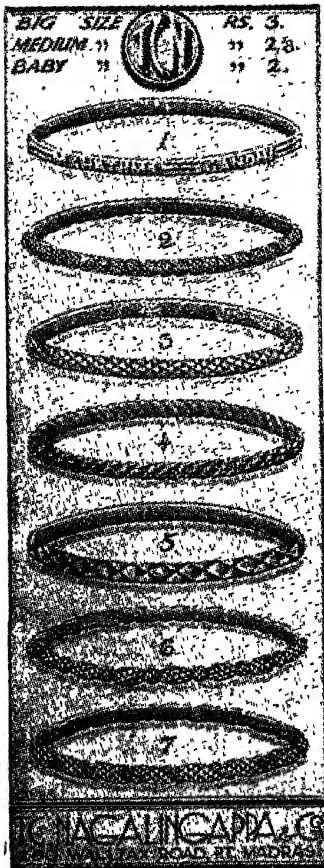
గృహలక్ష్మి

అట్టిసన్మలకాంత యంచనియైన
యుడుగక దుశ్శాసనుడు జంకులేక
నేకవస్త్ర యటన్న నేవయులేక
కురుపితామహగురులూడ జూడంగ
కురురాజసభ నాదు కురులూడబట్టి
యీడ్చిపరాభవ మెంతేటజేయ
యాదృశ్యమునుగాంచి యాసలుదక్కి
చిత్రాకృతింబొంది చేప్తులుదక్కి
యున్న నక్కురురాజు యుద్ధతిమాన్పు
పేకృష్ణ! పేకృష్ణ! పేకృష్ణ! రావె
యంచునిన్నార్తనై యతిభక్తివేడ
బ్రోవవే దయతోడ గోవిందసీపు
కోడలు నాకన స్మారతదాసి
గాజేసిన మహాత్ముకడ నేవసలుప
వీరలుజననచో వీరలతోడ
గూడనేజని వారి కూడిగాల్సేతొ
కోటరికమునేతొ గోవిందచెపుమ!
అనుచుకన్నులనశ్రు కణములుజార
దుఃఖంబుక్రోధంబు తొందరజేయ,
వేవేగ దనశేత వెండుకల్బట్టి
వెన్నుని ముందరబెట్టి యిట్లనియె
దుశ్శాసనుని వ్రేళ్లతోజిక్కినగము
తెగిపోయె నింకను మిగిలినవీని
గౌరవసభలోన గావించునంధి
వేళ నీ మదిలోన విస్మరింపకుము
ఈవేణిచేపట్టి యీడ్చినచెనటి

కరముమున్నుండుగా దురమునదనువు
వ్రయ్యలై చెడరి రూపరియున్న వేళ
పలుబాము లడవిలోబడిన ధర్మజుడు
నేనుచూడకయున్న యీక్రోధవహ్ని
యారిపోనేర్చునే యార్తశరణ్య!
మదిలోనవేదన మానిపోనగునె?
కన్నీటికాల్వలింకగ శక్యమానె?
ఆర్తనైయున్న నాలడలుదీర్పంగ
జాలనిచో భీమ సత్వమదేల?
గాండీవివిక్రమ గర్వంబదేల?
గాల్పునే యికి నేం ఖలజనధ్వంస!
పదమూడువర్షముల్ భరియింపలేని
పరిభవక్రోధ మాసురమైనతాల్మి
నొడిలోనమండెడు బెడిదంపుటగ్గి
గట్టుకొన్న తెఱంగుగా నిల్పియుంటి
జగములెల్లనుబ్రోచు జగదీశ్వరుడవు
అఖిలలోకంబుల కాదిగర్భుడవు
నగుసోదరునినిన్ను సత్యంతబాహు
బలవిక్రమాధ్యులై బరగెడుపతుల
గలిగినస్తోధాగ్ని బాలియనేరదుగ!
యీదుఃఖవార్ధిలో నీదెడునన్ను
దరిజేర్చనేరీతి దారిజూపెదవా
మీకార్యసాధన మీమంచితనము
మీబాంధవప్రేమ మీసంధిఫలము
చెడకుండమీపని చేసికోకృష్ణ!

దేశిరాజ భారతీదేవి

టి. సి. ఎన్. గోల్డెన్ మెటల్ జ్యాయలరి
మార్పువారి వివిధ రకముల గాజులు

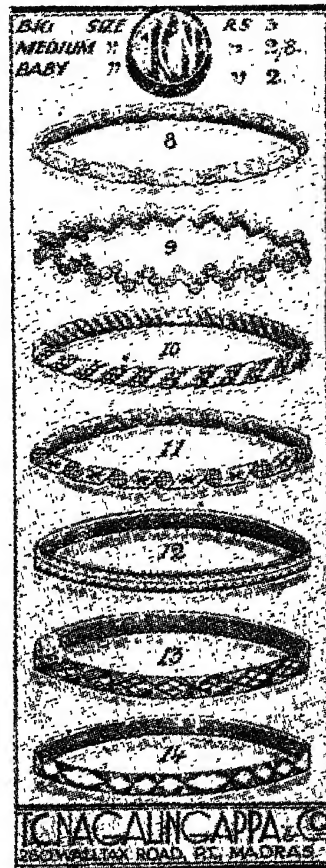
ఈ గాజులు అచ్చంగా బంగారు గాజులలా గే కాంతితోనూ, వన్నెలోనూ మెరిసి పోతున్నాయి. నలుపు కావడము లేదు.

పెద్దపైజా గాజులు 2 ఇంచులు మొదలు పైబడినది. జత 1-కి రూ. 3-0-0

మధ్యపైజా 1½ ఇంచు మొదలు 2 ఇంచులకు లోగా వుండునది. జత 1-కి రూ. 2-8-0

చేబీపైజా 1¼ ఇంచుకిలోబడినది. జత 1-కి రూ. 2-0-0

వి. సి. ఖర్చులు జత మొదలు 6 జతలువరకు రూ. 0-6-0

గాజులకు అర్థరూ చేయువారు పువయోగించెడు వారి గాజుల చుట్టుకొలతను ఇంకితో మార్కుచేసి పంపండి.

2 అజాల ఖరీదుగల మా చక్కని బొమ్మలకేట్లాగు ఉచితము.

వలయువారు:— టి. సి. నాగలింగప్ప అందు కంపెనీ,

280 వాల్ టాక్సు రోడ్డు, పార్కుటవున్ పోస్టు, మదరాసు.

ఏజెంట్లు:—పట్టియ్యార్య, మ్యునిసిపల్ హైస్కూల్ రోడ్డు, బెజవాడ.

మహమ్మద్ బసిరుద్దీనుసా హెబ్, మెటల్ జ్యాయలరిషాప్, మెయిన్ రోడ్, నిడదవోలు (ప.గో.బిల్లా.)
జయభారతి వస్త్రాలయము, మెయిన్ రోడ్, ఏలూరు.

రాగోదయమునకు రజనీకరముక్త వసంతరాత్రి

చలువచంద్రుని పండువెన్నెలలో సుఖస్వప్నమువలె కాలము హాయిగ గడుపవలెను. అందుకు ప్రతి ప్రాణియు ఆసించును.

కాని పాపము, వెన్నెల ప్రకృతి రామణీయకత సిరిసంపద అన్నీయుండును, ఆరోగ్యము మాత్రము కొరవడియుండును. జీనితము సుఖవంతము కావలెననిన అనారోగ్యమునకు పునాదియగు దుర్బలత దరికి రాకుండవలెను. అందులకు చక్కని మార్గము జీవామృతము.

కండపుష్టికి—జవనత్వములకు—ఆయురారోగ్యములకు

జీవామృతము

అన్ని మందుల షాపులలోను దొరకును.

ఆయుర్వేదాశ్రమము, పోస్టుబాక్సు 287, మదరాసు.

* *

పిల్లలకు — పిట్టకథలు

* *

చిన్న పిల్లల పాటలు

తెప్పమీద తెప్ప
నీళ్ళమీదకప్ప
బోగందానికొప్ప
ఎడమకాలిచెప్ప !

* * *

తేరాయెక్కంతేరా
పప్పుబెల్లంతేరా
గోడదాటిరారా
నీకులేదుపోరా !

* * *

శ్రీమతి యల్. సుబ్బలక్ష్మిగారు

పిల్లలారారండ్రో
పిడికెడుబియ్యం తెండ్రో
అడుక్కోపోదామురండ్రో
అబ్బముక్కలు తెండ్రో !

* * *

బుడి అమ్మాబుడి
పదహారుకుచ్చులబండి
సూర్యదేవుడుపెళ్ళి
చూచివద్దామురండి
అకులుపోకలు తెండి
అడిగివద్దామురండి.

యక్షి

సభయంతయు గిటకిటలాడుచుండెను. భూలోక దేవేంద్రసభయన నా సభ యొప్పురుచుండెను. జనులెల్లరు క్రొత్త మంత్రిపదవి యేరికిలభించునో జూడ నతి కుతూహలులై యుండిరి.

“సభాసదురారా! రాత్రి యొకానొకడు నా గుండియలపై దన్ని, నా మొగముపై నుమిసి, మదీయశిరోజములబట్టి లాగెను. అట్టివాని కర్హమగుశిక్ష యెట్టిదియో వచింప గలవారీ నూతనమంత్రిపదవిని, అస్మదీయ ప్రియభగినిని గ్రహింపనర్హులు.” ఇది రాజు ప్రశ్న.

సభయంతయు సూదిపడినను వినబడు నంతటి నిశ్శబ్దతగలిగియుండెను. ఏరును నోరెత్త సాహసింపరైరి.

శ్రీమతి పాకల చంద్రకాంతావణిగారు

“మహారాజా! పవిత్రవంతమగు భవదీయ గుండియలపైదన్న సాహసించిన యా దురాత్మునికాళ్లను, దేవతాస్వరూప మగు తమమోముపై నుమిసిన యాక్రూరాత్ముని నాలుకను, భవదీయ పుణ్యశిరోజముల లాగ సంకల్పించిన యాదుష్టుని కరములను బ్రతికియుండగనే ఖండించుటయే యర్హమగు శిక్షయని మదభిప్రాయము.” ఇది రాజశ్యామికుడగు జయసింహుని యుత్తరము.

స్థ తి ప ద ము

శ్రీమతి గంటి కృష్ణవేణమ్మగారు

సీ॥ తన మహిమాదగ్రబ్రతాపారుణచ్ఛటల్ ఖండాంతరముల కీరేండగాయ
తన దిగంతశాంతఘనయశశ్చంద్రిక లెల్లలోకములకు వెల్లవేయ
తన మహాపాండిత్యధారణాగరిమంబు కవిచంద్రులకు కల్పకంబుగాగ
తనచేతి శితమహాదగ్రఖడ్గప్రభల్ ప్రతిపక్షులకు గుండెబరువుగాగ.

గీ॥ వెలయు శ్రీకృష్ణరాయభూవిభుడునేలి, నట్టి సువిశాలసామాజ్యమంతగూడి
బేరుకైననులేక గభిరమైన, గాలగర్భంబులోపల గలసిపోయె.

సీ॥ కవితాపితామహు కవనంబులోపలి యల్లికచవిజూచు నట్టివాడు
ముక్కుతిమ్మనకవి ముద్దుబల్కులకెల్ల డెందమానంబు నొందునాడు
తనబహిఃప్రాణమై దనరుచిన్నమదేవి నతిగూర్మితోడ బెండ్లాడునాడు
ఘనముష్కర తురుష్కకాండంబులంజీల్చి గొమరొప్పజయముజేకొన్ననాడు.

గీ॥ నలరగల్యాణలక్ష్మికి నిలయమైన, నీడు సువిశాల సామ్రాజ్యమీదినమ్ము
నామమాత్రావశిష్టమై నాటుననుచు, దలచియుందువె శ్రీకృష్ణధారుణీంద్ర?

చం. ఘనతరశిల్పకార్యముల గౌరవమందిన బెద్దశిల్పు లే
పున శిలలెల్లజేర్చి బహుపోకడలందున నల్పశిల్పక
ల్పనల రచించినట్టి బహుభాగగు రాచనగళ్లునేడు నీ
ధనములు గాలగర్భమున దాగునటంచు దలచియుంటివా?

చం. సరగున తాతిగుండియలుసైతము నీరయిబారకున్నెరూ
పరి గళలేక సర్వమును బాడయినిల్చిన నీదుదివ్యసుం
దరతర హర్మ్యరాజములదప్పక గన్గొన బాడుదైవమీ
కరిణినొనర్చేనేయనుచు గంటికి నీరిడకుందురేజనుల్.

ఉ. ముక్కునవ్రేలుసేర్చి యరమోడ్పు గనుంగవతోడ తోడివా
రక్కజమంద వైభవమహంబుధినుయెల లూగియుద్ధతి
దక్కిన రాష్ట్రరాజముల దానొకమిన్నయనంగ బేరుపెం
పెక్కిన నీదురాజ్యరమ యింపుదొఱంగిన జూచుటెట్లాకో.

గీ॥ అటుల విచ్చిన్న వైభవమందుదూగి, నేడు బేరుసైతములేక నిల్చియున్న
నీదుసామ్రాజ్యరమ జూచునేని గర్భ, శత్రువునకైన గన్నీరు జాఱకున్నె?

ప్రకృతి విలాసము

శ్రీమతి చిల్కపాటి సీతాంబగారు

ప్రదేశము—కైలాసము

ప్రవేశము—శివుడు దాక్షాయణి.

శివుడు:—దాక్షాయణి! దీర్ఘదర్శిత్య మునునది స్త్రీజాతికి పూర్వానుసారము నుచూ. ఎంతటి ఆత్మబంధువులైనను మత వైషమ్యము లుంచుకొని తామే శ్రేష్ఠుల మని ఇతర దైవములను ఇతరులను ద్వేషించువారలెన్నటికిని మాన్యులుగారు. అట్టివారి దరియుటయు హానికరము.

దాక్షాయణి:—దేవా! కాలవైపరీత్య ముచే వైషమ్యభావ మూనిన మజ్జనకు నింతటితో త్రోసిపుచ్చుదగునా? మా అయ్య మూర్ఖుడేయగును. ఐనను తొల్లి విరించిచే ప్రాజాపత్యపదవిసంది స్రప్తయయ్యె. ఇపు డొకానొక నెపమున మిమ్ము ద్వేషించి మీ వైముఖ్యమునకుం గురియయ్యెనేని యధఃపతితుడగునుగదా. అట్టితరి విశుద్ధ ప్రకృతులగు సతీమతల్లు లీ విధికిల్లోలములం గలుగనీక ప్రపంచమునకు ప్రశాంతి గలుగ జేయవలయునని నా మనవి.

శివుడు:—దాక్షాయణి! (తెరలో ప్రకృతి విలయమొందును. భస్మమగును.) ఉప

శ్రుతి విలయమును సూచించున్నది. ఎవ రక్కడ?

నందీశ్వరుడు:—(ప్రవేశించి) దేవా! దక్షానుచరులు మనకుయజ్ఞభాగ మీయమని నిందించుచు బోవుచుండిరి. శివాభావమగు నాయజ్ఞము దగ్ధమగు గాక అని మేమును శపియించితిమి.

శివుడు:—ఆతడు దక్షుడేయైనను అసూయాపిశాచగ్రస్తుడగుటచే నన్నిట అద క్షుడేయగును. ఇంతలో శాపమేల. ఇపు డా దక్షాధ్వరముంజూడ మీయమ్మ పయన మగుచున్నది.

నంది:—(తత్తరముతో) అయ్యో! ఆయ్యో! అమ్మా!

దా:—అత్యాహితమేమి?

శి:—అపాయమని.

దా:—ప్రాణేశా! అట్లనకుడు. కన్న బిడ్డలయెడకన్నవారి మనస్సులు వెన్నవలె నుండును. అభ్యంతరములు సెప్పక సెల విండు.

శి:—దాక్షాయణి! పోదగని తావులకుం బోయిన రాదగని యాపదలు రాకమానవు:

మదరాసు విశ్వవిద్యాలయమున ఈసంవత్సరము పట్టములబొందిన శ్రీ పట్టభద్రలు.

పులవర్తి సరస్వతీకుమారి
ఆంధ్రపాఠకలోకమునకు చిరపరిచితురాలగు
శ్రీమతి కవితీలక పులవర్తి కమలావతీదేవి గారి తనయు.

స్థానాపతి రుక్మిణమ్మగారు.
 “గృహలక్ష్మి” పాఠకులకు చిరపరిచితురాలు.

స్విన్ సోదరీమణులచే
 బందరులో నిర్వహింపబడుచుండు
 ప్రచూతివైద్యాలయము. స్విన్ సోదరి అనాథ
 శిశువుల నాదరించుట.

‘స్వారి’

మనస్సు కీడునే శంకించుచున్నది. భవితవ్య మెటులున్నదో? నందీ! మీ యమ్మును దక్ష పురంబున విడచిరమ్ము. దేవీ! పయనింపుము.

దా:—దేవా! చిత్తము. నే నోయెద.

స:—(స్వగతము. దేవి పోయివచ్చెద ననుటకుమారు పోయెదననుచున్నది. అశీర్వచనములందును ప్రయాణములందును అశ్లీల ధ్వనులుండరాదు. కాగలది కాకమానదు) అమ్మా! ఇట్టిటు. (నిష్క్రమింతురు.)

* * *

రంగము—దక్షాధ్వరవాటిక

దక్షుడు, దాక్షాయణి, దేవతలు నుందురు.

దక్షుడు:—కుమారీ! పిలువని పేరంట మునకు వచ్చియు ఆ కొండపీటిజంగమ దేవర యేమో మహాదేవుడని స్తోత్రము జేసెదవు పొమ్మావలకు.

దా:—తండ్రీ! ఆ కొండపీటిజంగమ దేవరను నిండుభక్తి నారాధించిన కుబేరాదులు నిత్యశ్రీయుతులై యణిమాద్యష్ట విభూతులంది చరితార్థులైరి. మూఢులై నిందించినవా రధఃపతితులైరి.

ద:—ఇల్లు వాకిలిలేక వల్లకాట గాపుర ముండి బిడియము విడచి బిచ్చమెత్తుకొనుచు కొండలలో దిరుగుచుండెడువాని నిండుభక్తి నారాధించి చరితార్థులగుదురట అట్టి బ్రహ్మఘ్నుని కన్నియనిచ్చి వేదురునై చెడిపోతిని.

దా:—దుర్జనులయెడ తామసి యగు నా రుద్రునియెడ నవిసీతుడైన మూఢుడు తామసిగాకయుండునే. మహా దేవునికి నిండ్లోగంబున నవినయముంజూపిన యాచతుర్ముఖుని గతి నీవే స్మరించుచుంటివి గదా? అన్యోన్యభేదస్వభావమున శుద్ధసత్వ స్వరూపుడై సత్యసకల్పుడగు పుండరీ కాక్షుడు సకలలోకపూజ్యుండగుట దలంపుము. దేవతానిండ నారకకారణంబగు.

ద:—జోగి పునుక నిడుకొని భిక్షాన్నమును గ్రసించు నావిరూపాక్షుని సాహచర్యముచే నీకును మతిపోయినది. అబలపు ఒకమూలనుండక భక్తిమార్గము లుపదేశింపవచ్చితివా చాలు జాలు.

దా:—అబలసని నిరసించువా? నేను బోధించునది ధర్మేతరమని నిందించుచుంటివా? సమస్త స్థావరజంగమ భూతాత్మకంబగు నీ యనంతప్రపంచంబునకు ఈ యబల మూలప్రకృతియని యెరుంగవా. అఖిల విద్యాధినేతయగు వాణి యెవ్వరు? సకల సంపదధిష్ఠాన దేవతయగు లక్ష్మీ ఎవ్వరు? బుద్ధియు బలమును సంపదయు లేనిచో సృష్టి స్థితిలయముల కాధారమగునెదది? నీ వెవ్వరు? ఎచ్చటనుంటివి? ఎట్టి యుత్సాహశక్తిచే జన్మమునేయ నెంచి ఈ పుణ్యసభాస్థలి నాసీనుడవై యుంటివి. అంతయు ప్రకృతి శక్తివలననే కదా. అట్టి ప్రకృతి శివాధీనమని యెరుంగుము. లేకున్న సర్వశూన్యము.

గృహ లక్ష్మీ

దః—ఓసీ ప్రేలరీ! ఈసభ విడచి పోయె
దవా మెడబట్టి గొటవలయునా?

దాః—(మండిపడి) దురాత్మా! నీ కడు
పున బుట్టి దాక్షాయణీ సంజ్ఞచే నాయభవుని
మ్రోల చఱించుట తగదు. నీమొగము జూడ
రాదు. శివనిందామహాపాతకీవి. ప్రపంచమునకు
మూలప్రకృతియగు స్త్రీకి అవజ్ఞవొనర్చితివి.
ఈ పాపఫల మిపుడే కట్టికుడువును. శివా
భావముగా నొనర్చిన నేత్రతువై నను సుఖాం
తముగానేరదు. ధ్వంసమగును. మరణ
మాపాదించును. మహాదేవునానతి జవదాటి
నీ కడపద్రొక్కి నీ మొగము చూచిన
పాపమున నపవిత్రమగు ఈదేహ మిక నిలువ
రాదు. భస్మము గావలయును. ఈ ప్రకృతి
వికృతినొంది మరల నూతనశోభ నందు
గాక. (ఆకసమువంక జూచి) దేవా! మహాను
భావా! ప్రకృతి భస్మమగుచున్నది. (దాక్షా
యణి భస్మమగును. సభ్యులు హాహా
కారము లొనర్తురు.)

దేవతలు:—భయముతో ఆహా! అదేమి!
ప్రళయకాల భైరవునివలె నేదియో యొక
మహాభూతము విజృంభించి ఈ వంకకు బరు
వెత్తి వచ్చుచున్నది.

నారదుడు:—దాక్షాయణి భస్మమగు
టకుం గనలిన రుద్ర కోపాగ్నిమూర్తినదాల్చి
దక్షాధ్వరధ్వంస మొనర్పవచ్చుచున్నది. (వీర
భద్రుడు ప్రవేశించి రాద్రముతో శివాభావ
భగ్గు యజ్ఞము ధ్వంసము చేయును. వేల్పు
లను తన్నును. వేల్పులు వరుగువారుదురు.)

వీర:—ఓరీ సూర్యా! ఆదిశక్తిని పరా
భవించుచుండ చూచి నవ్వితివటరా.
(దంతము లూడదన్నును.)

సూర్యుడు:—రుద్రానుచరా! అపరా
ధిని. మన్నింపుము. (మరుగుపడును.)

వీర:—దక్షా! నీ వికలేవు. (తల నెగుర
గొట్టి) దిక్పాలులారా! యాగావసానమైనది.
యాజ్ఞనై దత్తుని శిరంబిదిగో పూర్నాహుతి
గావించుచున్నాడ. (దాని నగ్నియందు
వేల్చును)

బ్రహ్మ:—(వడకుచు) నా రాయణా
రమ్ము. యజ్ఞ వరదుండవు గమ్ము. (విష్ణువు
ప్రవేశించును బ్రహ్మాదులు నమస్కరించి)
దేవా ఇది యిటులై నది.

విష్ణు:—ఇది శివనిందా పాపఫలము.
అవశ్యమనుభావ్యము.

గీ॥ ఆతడు మహామహుండు లోకై కవంధ్యు
డభవుడాయ్దుండు శంకరుం డాదిదేవు
డట్టి శివనిందనమొనర్చి యాచరించు
క్రతువు సెడకున్నె విఘ్నము గాంచకుండ.
మరియు నీ దత్తు డవివేకియె,

గీ॥ జగములకు మూలమౌ పరాశక్తిసీత
డాత్మవిజ్ఞానశూన్యుడై యవమతిగనె
నట్టిపాపంబునకు ఫలమందె నిపుడె
యెవరి కర్మంబు వారల నేచకున్నె.

బ్రహ్మ:—దేవా! అజ్ఞానదోషమో
దుష్కాలవై పరీత్యమో ఈ దత్తుడు శివుని

గృహాలక్ష్మి

శ్రీల ఆరోగ్యకాంక్షామూలనః

సంబంధించుట కేర్పడిన

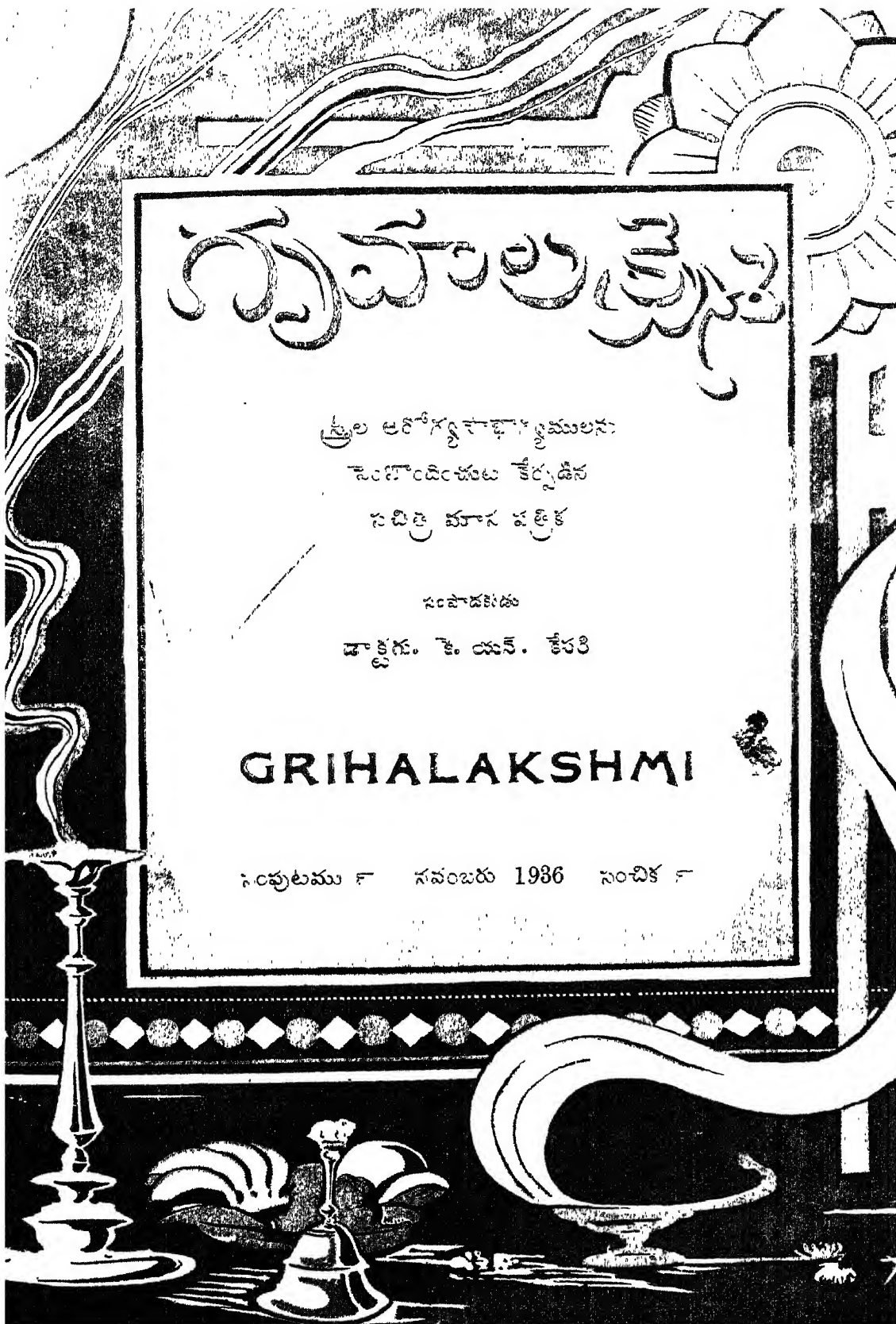
సచిత్ర మాస పత్రిక

సంపాదకపదవి

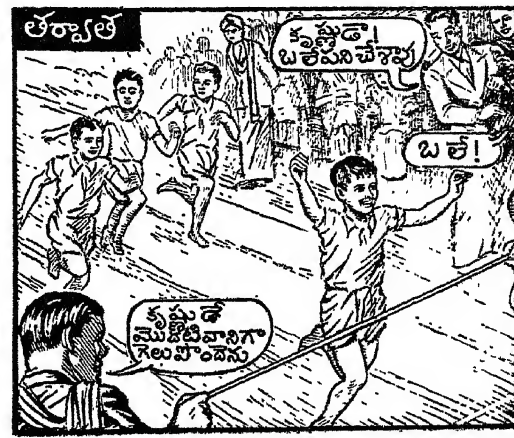
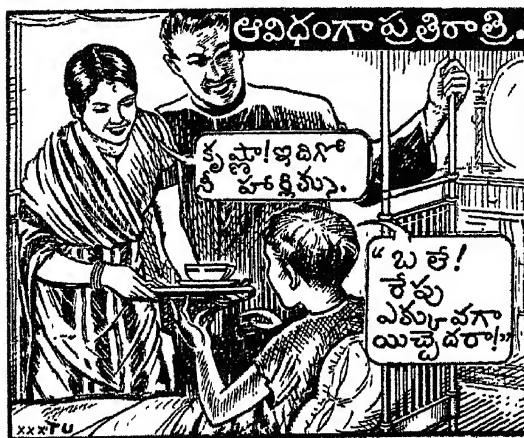
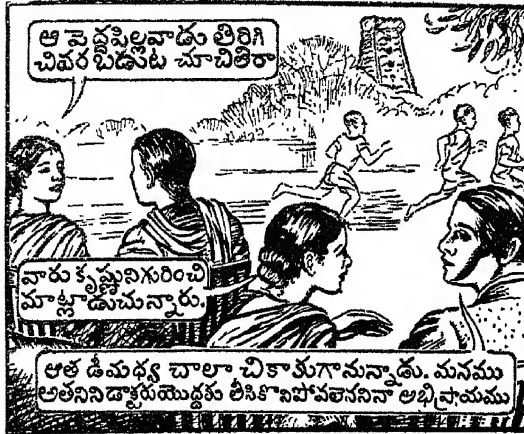
డాక్టరు. కే. ఎస్. కేసరి

GRIHALAKSHMI

సంపుటము ౯ నవంబరు 1986 సంచిక ౯

కృష్ణుని గురించి మాకు దిగులుగా యుండేదేది.

హాస్తిక్కు ఎక్కువ బలము నిచ్చును

ఎదుగుచున్న బిడ్డలకు ఆటలయందే గాక పెరుగుటకుగూడ వారిబలము విశేష
ముగా వ్యయమగుచున్నది. ఈ పోయినబలమును తిరిగి పూర్తి చేయనియెడల,
వారికి మిగిలియున్న సత్తువ తగ్గి, చికాకు పొడమి, శీఘ్రత జెందుదురు.
హాస్తిక్కునందు బిడ్డలకు కావలసిన పుష్టికరమైన పదార్థము లున్నవి.
దానిని బిడ్డలకు ప్రతిరోజు ఉదయము 9 గంటలకుగాని, రాత్రి పగండునపుడు
గాని ఇచ్చిన మంచి బలవంతులగుదురు. దానిరుచి బిడ్డలకు మిక్కిలి ప్రీతిగా
నుండును. వెంటనే అది సత్తువను, దేహపుష్టిని చేకూర్చును.

హాస్తిక్కు శతలతనుండి కాపాడును

డోంగ్రేబాలామృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి
యున్ను, బలమున్ను, ఆరో
గ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థల
ములందు దొరకును.

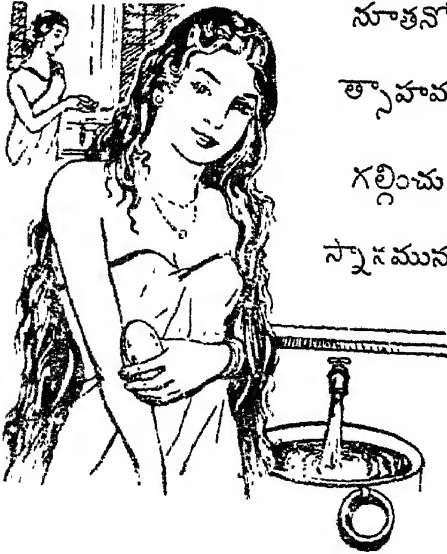
మద్రాస్ విజంటు

ఎ. పి. పరేష్

268-చైనాబజారురోడ్డు

మద్రాసు.

ప్రాప్రయిటర్లు:—కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెనీ-బొంబాయి 4

నూతనో

త్సహము

గల్గించు

స్నానమునకు

కేరళ చందనపు నబ్బు

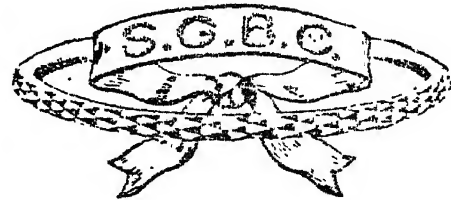
కేరళ సోప్ ఇన్స్టిట్యూట్

కాలికోట్.

నయింటిఫిక్

బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు
ప్రెసిడెంట్లు, శాసనసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే
ప్రశంసించబడి, ఈ కంపెనీ గవర్నమెంటులో
రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది నైంటిఫిక్

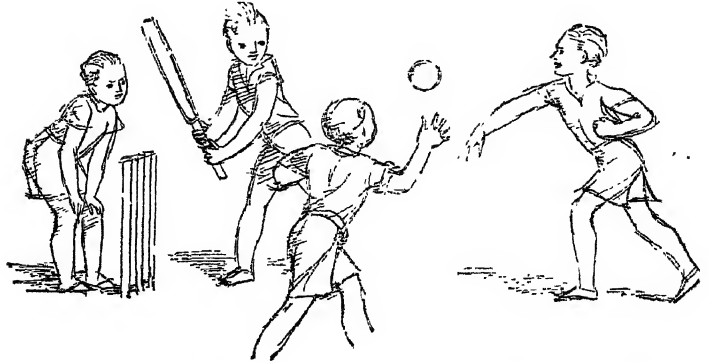
గోల్డుబాంగీల్సు కంపెనీ లిమిటెడ్

బ్రాంచి:—104, చైనాబజారు రోడ్డు,

హైదరాబాద్:—48, బైరాగిమకం వీధి, మద్రాసు.

వీనితో చాలా కష్టం

ఇతర పిల్లలలాగ ఇతడు సంతోషంగా ఎందు కుండగాడడు ?

డాక్టర్లు చీకాకుగా నిరుత్సాహంగా వుండే పిల్లలకు ఈ చికిత్సలను సిఫారసు చేస్తారు. చిటచిటలాడడం, చీకాకు ఇటువంటి గుణాలన్నీ, ఆవరములో పుష్టికరములైన వస్తువులు లేనందున కలిగే బలహీనానికి చిహ్నాలు. డాక్టర్లు గుర్తించారు. ఈలోపము సరిపోయి తిరిగి బలము చేకూడిన సంతోషం ఉత్సాహం కలుగలేవి.

అటువంటి సమయాలలో స్కాట్సు ఎములక్ కంటే ఉత్తమమైతేదు. ఎ.డి. వైటమినులతో గూడుకొని పుష్టికరమగు కాడ్జివరాయిలో సజజంగా బలము కలిగించేది. దీనికితోడుగా స్కాట్సు ఎములక్ కాల్షియ భాస్వరము లవణములతో చేసినందున పెరిగే శరీరాన్ని ఎముకల్ని ఆభివృ

చేసి పోయిన బలాన్ని తిరిగిస్తుంది. నేను చుటకు ఇంపుగా జీర్ణించుటకు శుభం? వుండి స్కాట్సు ఎములక్ కాడ్జివరాయి కంటే మూడు రెట్లు ఎక్కువ బలమిస్తుంది.

సంపూర్ణమైన చికిత్స

కాడ్జివరాయిలో శరీరానికి గావలసిన పదార్థాలు ఏవేవి ఉన్నాయో, వాటినిన్నింటి స్కాట్సు ఎములక్ ఇస్తుంది. దీని ఫలితం సంపూర్ణంగా పొందాలని కాడ్జివరాయి వాడునపుడువలె డివైటమిను నిచ్చునపులుగాని, కాల్షియంగాని వేరుగా నేన

తలిదండ్రులకు

స్కాట్సు ఎములక్ ఎముకల పెంపుటలో పాలు, వెన్న కంటే 80 రెట్లు మంచిది. గ్రుడ్లకంటే రెండింతలు మంచిది. శరీరాన్ని పెంచుటలో, వెన్న కంటే 8 రెట్లు మంచిది. బనానాలకంటే 100 రెట్లు మంచిది.

బలిన ఆవసరము వుండదు. రోగములవల్ల బలహీనత యేర్పడినపుడు పిల్లలకు పెద్దలకు కూడా బలము చేకూర్చుకోవడాని కింతకంతమార్గం లేదు. స్కాట్సు ఎములక్ దగ్గు, జలుబు, ఇన్ ఫ్ల్యుమెంజా మొదలైన అంటురోగాల్ని రాకుండా ఆపుతుంది. ఇది డాక్టర్ ఆర్ వై యెండ్లుగా సిఫారసు చేయబడుతూవుంది.

SCOTT'S Emulsion

స్కాట్సు ఎములక్ మండిత రక్తములు: శుద్ధమైన కాడ్లివరాయిలో నుండి ఇంప్రీయల్ కెమికల్ ఇండస్ట్రీసు (ఇండియా) లిమిటెడ్, కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, కోలంబో, కాన్పూరు, పాట్నా, అహమదాబాదు, ఖాల్సిను, కలికత్, విశాఖపట్టణము, కరాచి, అమృతసరము.

ఉచితము! ఉచితము!!

మూడుమాసములవరకు మాత్రమే

పిల్లల టీవర్ స్క్రీన్ జబ్బులకు (కడుపులో బుల్బులు మొదలైనవానికి) ఆమోఘమైన మందు ఉచితముగా నివ్వబడును.

టిబెటు మొదలగు హిమాలయపాంతముల చరించి, మహనీయుల యనుగ్రహముచే సంపాదించబడిన దివ్యదౌషధముచే, నిపుణులైన వైద్యులచే విడువబడిన ఆసాధ్యవ్యాధులకు చికిత్స చేయబడును. క్షయ, బోధకాలు, అతిమూత్రం, పక్షవాతం, బొల్లి, కుష్ఠం, అండవ్యాధులు శస్త్రచికిత్సలేకనే నయము చేయబడును. స్త్రీలకుండు సమస్తబుతువోషములు, నయము చేయబడును. ముట్టు కుట్టునొప్పి 3 పూటలలో మాయమగును.

డా. సరోజిని దేవి చౌదురాణి,

టిబెటియన్ కన్సల్టెంట్,

1, జయామేన్స్ కా, పి. టి., మదరాసు.

తులసి, బిల్వ, వేప

ఇవి తులసి, బిల్వ, వేప అను జాతీయమూలికలను గూర్చి శాస్త్రవిషయక పరిశ్రమచేసి వ్రాయబడిన ఉత్తమ గ్రంథరాజములు. ఈమూలికల ఓషధిగుణము, వైద్యప్రయోగములు, శాస్త్రచర్య, పురాణవివరము సరళశైలిలో వివరింపబడినవి. వైద్యులకు, భక్తులకు మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన గ్రంథములు. క్రొనునైనాన మంచి షెడ్యూలైటు కాగితముమీద ముద్రింపబడి గృహలక్ష్మి గ్రంథమాలలో ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయ కుసుమములుగా ప్రచురింపబడినవి.

గ్రంథకర్త : కే. యస్. కేశరి ప్రతి 1-కి 0-8-0

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము

పోస్టుబాక్సు నెం. 752, ఎగ్మూరు, మద్రాసు.

పి. కోదండరాం పిల్లై

(లేటు పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిళ్లైవారి కుమారులు)

1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతరగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిళ్లై భవనములు)

మీ భవనమును అలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసేయిత్తుము. నమ్మకమైన పనితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపుడు.

పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎల్లనేడ్ వెస్టు ; మదరాసు.

మీ అచ్చు పనులయందు

మీకు కావలసినది అందమగుకూర్పులా? లేక చిన్నపనియైనను బాగుగచేయుటయా? లేక సకాలమునకు ముద్రింది యిచ్చుటయా? మీ ఆవసరములేవియైనను, మీ అచ్చుపనులను మేము జక్కగ చేయగలమని మీ అనుభవమే తెలియజేయగలదు. ఒకమారు పరీక్షింపుడు!

లోగ్ర ముద్రణాలయము

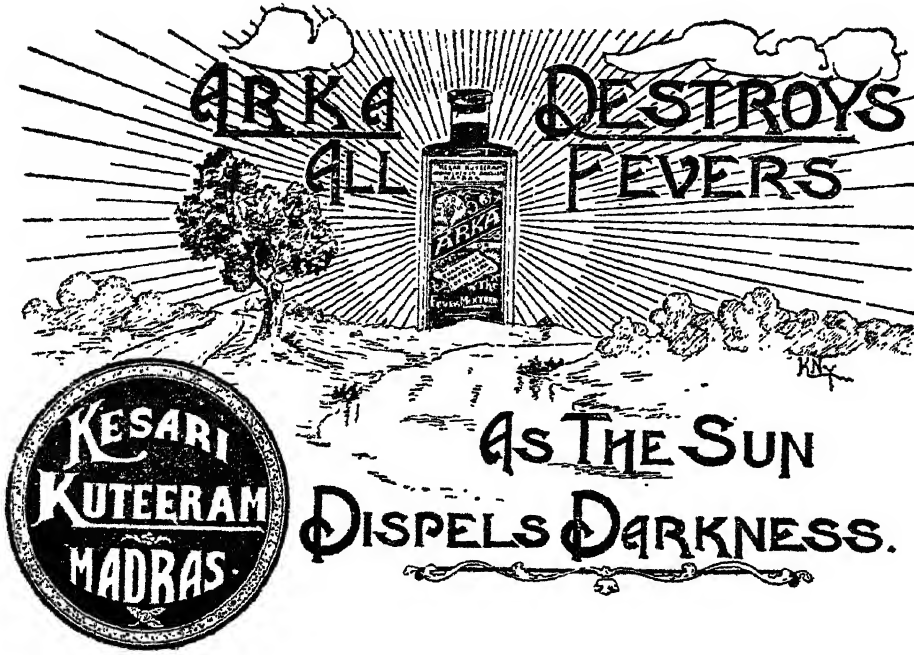
ఎగ్మూరు - తపాలపెట్టె 752, మదరాసు.

గృహ లక్ష్మీ ఏ జెంట్లు

బాపట్ల:	ఎల్. వి. మనోహరరావుగారు. మదరాసు: ఆకుండి వెంకటశాస్త్రిగారు.
తెనాలి:	కొమ్మూరి కాశీవిశ్వనాథంగారు, సోల్ రిప్రజంటేటివ్ ఆఫ్ న్యూస్.
హైదరాబాదు:	ఎన్. లక్ష్మీబాయిగారు, సుల్తాన్ బజారు. (పెద్దచావిడి దగ్గర)
తాడేపల్లిగూడెం:	కాళిరాజు శ్రీరాములుగారు. నూజివీడు: పి. ధనంజయ అండ్ కంపెని
జెమ్షెడ్ పూర్:	వి. కొండల్రావుగారు, అకౌంటు ఆఫీసు.
బరంపురం:	ఎన్. కె. మూర్తి అండ్ సన్స్.
గుంటూరు:	వెల్ కం అండు కంపెని.
సామర్లకోట:	ఆరాధ్యుల మూటయ్యగారు, మర్చంటు.
పితాపురం:	ఎం. నూకరాజుగారు, ఆంధ్ర న్యూస్ ఏజెన్సీ.
రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణం:	ఎ. కృష్ణమూర్తి బ్రదర్స్.
ఏలూరు:	డి. శ్రీహరిరావుగారు.
తణుకు:	నడింపల్లి సూర్యనారాయణగారు, న్యూస్ ఏజంటు.
బెజవాడ:	ఆంధ్రా ఇన్ డెన్ ట్రియల్ స్టోర్స్, బకింగ్ హామ్ పేట.
ఒంగోలు:	తాతా జాలయ్య శెట్టిగారు, వర్తకులు.
రంగూను:	వి. భగవతిశాస్త్రిగారు, న్యూస్ ఏజెంటు, 244 ఫేర్ వీధి.
చిత్తూరు:	వాటంబాటి వెంకటరమణయ్య శెట్టిగారు, 16కి బజారురోడ్డు.
నరసాపురం:	వై. సత్యనారాయణగారు.
నిడదవోలు:	కొవ్వూరు: కె. సి. చెన్న కేశవయ్యర్ గారు.
కాకినాడ:	సున్నా బాలకృష్ణరావుగారు, న్యూస్ బాయ్ అండు కో.
భీమవరం:	వంగల అచ్యుత రామయ్యగారు, మేనేజరు, అశ్వినీ కుమార్ ఫార్మసీ.
గుడివాడ:	శ్రీ శివరామ అండు కో.
తిరుపతి:	వై. వి. సుబ్బయ్య అండు కో.
అమలాపురము:	పి. అన్నాజిశర్మగారు. (శర్మాన్ న్యూస్ ఏజెన్సీ)
మచిలీపట్నం:	ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు, సర్క్యూల్ పేట.
కర్నూలు:	టి. బాలనాగయ్య శెట్టిగారు, బాలసరస్వతి బుక్ డిపో.
అనకాపల్లి:	సివాజి న్యూస్ ఏజెన్సీ.
నెల్లూరు:	పంచాగ్నుల వెంకటనరసింహంగారు.
కాళహస్తి:	యన్. అబ్దుల్ అజీజ్.

హిగిన్ బాతమ్ స్టాలులవద్ద దొరకును.

ఇతరచోట్లకు ఏజెంట్లు కావలెను. వివరములకు దరఖాస్తు పంపుకొనుడు.

అర్క

సర్వ జ్వర నివారిణి

జ్వరము — మానవుల శక్తిని, జీవనమును పీల్చివేయును. కనుక జ్వరము మిమ్ము ఆవహించినదనగానే దానిని పారద్రోలవలయును. అట్లుచేయుచో మిమ్మాపిశాచి జీర్ణించి పిప్పిచేయదు. జ్వరము వచ్చినదనగానే అర్కను ప్రయోగించుడు. ఆహార, విహారములు భేద దోషముల వలన అన్నాశయమునందు క్రిమికూటముచేరి పలువిధములైన జ్వరములు సంభవించుచున్నవి. వాతజ్వరము, పిత్తజ్వరము, కఫజ్వరము, సన్నిపాతజ్వరము, మరి యితర విషమజ్వరములు, కడుపులో ప్లేహమును జ్వరగడ్డను, అర్క కుదుర్చును. ఈ కౌషధమును పసిబిడ్డలకుగూడ యివ్వవచ్చును.

6 ట. రు. 2 8 0 — 3 ట. రు. 1 8 0 — 1 ట. అ. 8.

ఒక్కడు పదిమంది పెట్టు

ఆ ధైర్యము — ఆ దృఢతరశక్తి — స్రవణానికి ఉండాలి

సుఖదుఃఖాలను కష్టనష్టాలను కొందరు అనుభవింపలేరు. కలుగునపుడు భరింపలేరు; దుఃఖవార్త వినినంతనే వివశులై పడిపోతారు. కోపము వచ్చినంతనే ఉద్రేకులై చివరకు అవయవములు పట్టుదప్పినట్లు వ్రాలిపోతారు.

కారణము ?

పట్టు దప్పిన నరములే !

పట్టు, జిగి, లేని నరములు ఉద్రేక సమయములలో ఆ ఒత్తిడికి నిలువలేవు. అసమయములలో జీవితమే ఒక రోతగా వుంటుంది. ఇదిఅంతా నరబలము నశించి నందువల్ల గలిగిన దౌర్భాగ్యము. ఉద్రేకములకు సుఖదుఃఖాలకు నిలువగల — బలముగల — పట్టుగల నరములు కావాలి.

జిగి, బలముగల నరములను ప్రవర్ధమాన మొనరింపగలది జీవామృతము.

న ర బ ల ము న కు

జీవామృతము

అన్ని మందుల షాపులలోను దొరకును.

ఆ యు ర్వే దా శ్ర మ ము, పోస్టుబాక్సు 287, మదరాసు.

విషయ సూచిక

1. బొంబాయి మతకలహములు	653
2. పాశ్చాత్య సపంచము	656
3. అబ్దుల్లాగాంధీకి మాతృదేవి కస్తూరిబాయిగారు హితబోధ	...		659
4. శ్రీ పుగుష సమాసత్వ మావశ్యకమా, ఎందేని యనర్థ దాయకమా?	661
5. చదువుచెప్పింప తల్లిరో! శ్రద్ధగొనుము—శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు			673
6. రక్షాసూత్రబంధనము—శ్రీమతి తటవర్తి సత్యవతీదేవిగారు	...		675
7. విజయదశమి—శ్రీమతి చర్ల నగరాజకుమారిగారు	...		680
8. మాతృభూమి—శ్రీమతి సరోజినీదేవిగారు	681
9. మనోరమ—శ్రీమతి దివాకర్ల శారదామణిదేవిగారు	...		685
10. పాశ్చాత్య గృహిణులు—శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయిగారు	...		699
11. తల్లి బన్నముదీర్ప దయజూడు తనయ—చ. రా.	...		705
12. జయభేరి—శ్రీమతి శ్రీపాద శారదాదేవిగారు	...		707
13. శిశుపోషణ—ఎస్. శేషగిరిరావు	712
14. పుష్పచయము	713
15. లోకవార్తలు	718
భారతమాత దేవాలయము—వంగ మహిళా కర్మ సమ్మేళనము—బాపట్ల శ్రీ హితైషిణి మండలి లలితకళాపదకము.			
16. గ్రంథపరిచయము	722
కులలక్ష్మి—‘భారతీనక్షత్రమాలిక’ ‘నిర్మల’—అంగచరిత్ర (ట్యూడరుయంగము)—శారదా విజయము.			
17. పత్రికాపరిచయము	723
18. సంపాదకీయములు	724
జవహరిలాల్ గాంధీ పర్యటనము—హిందూశ్రీ వారసత్వపుహక్కు బిల్లు సవరణ—ప్రాథమిక పాఠశాలలు—ఉపాధ్యాయులు—చదివి తే సంసార ముక్కరలేదా?—బాలికల ఉన్నత పాఠశాల—హైదరాబాదు—మదరాసు కార్పొరేషన్ ఎన్నికలు.			
19. జైరి	728
త్రివర్ణచిత్రము			
నల దమయంతిలు			

కాంగ్రెసు అఖండవిజయము

మువ్వరు స్త్రీలు గెలుచుంటు

మదరాసు పురపాలక ఎన్నికలకు కాంగ్రెసు వీరికింతటి యుత్సాహము బుట్టించుటకు సువారు మూడుస్థానములకు శ్రీమతులు కాంగ్రెసు తరపున గావించిన ఎన్నికల రుక్మిణిలక్ష్మీపతి, అమ్మస్వామినాథన్, ప్రచారణలో చాలమంది స్త్రీలు పాల్గొనిరి.

శ్రీమతి విశాలాక్షమ్మ గారలను నిల్పిరి. వీరందరు ఎక్కువ పలుకుబడిగల తమ ప్రత్యర్థుల నోడించి జయించిరి. వీరికి జయముగూర్చిన వోటర్లను - ముఖ్యముగ స్త్రీ వోటర్లను - ప్రశంసించుచున్నాము.

Grihalakshmi

ఈ ఎన్నికల పట్టి యందు 7000 మంది స్త్రీవోటరులు గలరు. వీరిలో చాలమంది కాంగ్రెసువారికే వోట్ల నిచ్చుట శ్లాఘాపాత్రము. వీరు ఓట్లనిచ్చుటయందు జూపిన ఉత్సాహమితము. నడువలేని ముదుసలులు విద్యావిహీనులైన స్త్రీలు పెక్కురు అక్కరతో అరుదెంచి తమ హక్కులను సద్వినియోగము జేసిరి.

ఎక్కువ పలుకుబడిగలిగిన జస్తిసునాయకుడగు సుందరరావునాయుడుగాని ఎన్నికలందుఓడించి శ్రీమతి రుక్మిణిలక్ష్మీపతిగారు జయమందిరి.

తమ సోదరీమణులకు తాహముతో బాటు వారి విధాయకముల గుర్తింపజేసిరి. జాతిమత బేధములు లేక కాంగ్రెసు విజయములకు తోడ్పడిన అందరికిని మా అభినందనములు.

ఈ ఎన్నికలు మదరాసు కార్పొరేషను చరిత్రయందు నూతన శకము ప్రారంభించినవి. కాంగ్రెసు పలుకుబడి, ప్రభావమెట్టిదో బైటబడినది. ఇప్పుడైన ఇతర పక్షములన్నియు నొక్కటై భేదాభిప్రాయములవీడి అన్ని పక్షములకును - ప్రజాబాహుళ్యమున కత్యావశ్యములైన పురపాలక విషయములందు చెన్నపురి నభివృద్ధికి తెచ్చుటకు ప్రయత్నింతును గాక.

గృహలక్ష్మి

సాలుచందా మొదలగునవి

ఈసచిత్రమాసపత్రిక సాలుచందా రు. 3. అర్ధ సంవత్సరపుచందా రు. 1-8-0 అంతకుతక్కువకాలపరిమితికి చందాపద్ధతిలేదు. విడికాపీరు. 0-4-0 అనాలు. చందాదారులు ఏమాసమునుండియైన ప్రారంభము చేయవచ్చును. విడికాపీలు కలయువారు వానివిలువ మేరకు తపాలబిళ్లలు పంపవలయును. పి. పి. పద్ధతి వ్యయమూలకము.

ప్రకటనరేట్లు

ముఖ్యముగా స్త్రీలకందియవలసినవస్తువులనుగూర్చి ప్రకటించుట కీపత్రిక ఎంతయు ఆనువైనది. ఉంచబడినరేట్లుఇవి: ఒకేతూరికి పూర్తిపుటకు రు. 20 0 0 అరపుటకు రు. 12 8 0 కాలుపుటకు రు. 8 0 0. ప్రకటనఛార్జీలు ప్రతిమాసము ముందుగానే చెల్లింపవలయును. అర్ధసంవత్సరము అంతకుపైబడినకాలములకు కంట్రాక్టుతీసికొనుచో నూటికి 12½ తోసివేత. కాలుపుటకు తక్కువయైనప్రకటనలు చేకొనజాలము. ప్రత్యేకస్థలములరేట్లకొనుట వ్రాయునది.

ఏజెంట్లు

వేటొకపుటయందు మాకు ఏజెన్సీలుగలతావులు ప్రకటించబడినవి. ఇతరతావులయందు మాకు ఏజెంట్లు కావలయును. వివరములకువ్రాయునది.

వ్యాసములువ్రాయువారికి

వ్యాసములు స్త్రీజనములకు సంబంధించియుండవలయును. సంగ్రహముగనుండిన కీక్రమప్రచురణకు వీలగును. కాగితమునకు ఒకేతేట్టు సిరాతోవ్రాయవలయును. ప్రచురింపబడనివ్యాసములు తపాలాబిళ్లలు పంపిన వాపనుచేయబడును. వీనినిగూర్చి ప్రత్యుత్తరములు పెంచకుండుటలేస్స. విమర్శనార్థము పంపబడు గ్రంథములను, ప్రచురణార్థము పంపబడువ్యాసములను అందుకొనుచు ఈపత్రిక వ్రాయుచుండినరీతిని

ఇక కార్డులువ్రాయజాలము. రిప్లయికార్డువాసిననే జబాబుఈయబడును.

సంచికలుచేరనిచో

సంచికలుచేరనిచో ఆయామాసములందు వెంటనే మాకు తెలుపవలయును. ప్రతిమాసము 7-వ తేదీతరువాత చేరలేదనివ్రాయుచోతిరుగకాపీలుపంపజాలము. చిరునామామార్పును తెలుపకుండుటచే కాపీలుచేరని వారికిని తిరుగ పంపజాలము. సంచికలు చేరనివారు తమతమ పోస్టాఫీసులలో కంప్లెయింతునుచేయునది.

చిరునామామార్పు

చిరునామాయంగుమార్పుఉంచుచో 1-వ తేదీకి 10 దినములుముందుగానే తెలుపవలయును. ఇట్లుతెలుపనిచో కాపీలు తిరుగ పంపజాలము.

చందాముగిసిన

చందా ముగిసినతోడనే అవిషయము వారికి ఆయామాసములయందు తెలుపబడును. ఈనూచన చూచి తమచందాధనమునుపంపి గృహలక్ష్మిని యధారీతిని పోషింప చందాదారులనుప్రార్థింతుము. చందాదారులుగనుండ ఇష్టములేనిచో ఆసంగతి వెంటనే తెలుపగలరు. మనియార్డరుపంపుటగాని, చందాదారులుగనుండ ఇచ్చగించమని లేఖాముఖమున తెలుపుటగాని చేయనిచో తరువాతసంచిక పి. పి. గా పంపగలము.

ముఖ్యమైనగమనింపు

చందాదారులుగచేర్చుకొనుమని వ్రాయుఉత్తరములు, బ్యాంకుచెక్కులు, మనియార్డర్లు, పోస్టలు ఆర్డర్లు, గృహలక్ష్మికిసంబంధించిన ఇతరమైన యావత్తు ఉత్తరములు డాక్టరు కే. యన్. కేసరి, ఎడిటరు, గృహలక్ష్మి, పోస్టుబాక్సు 752, ఎగ్మూరు, మదరాసు అను చిరునామాకేవ్రాయవలయునుగాని ఇతరవ్యక్తుల పేర ఎంతమాత్రముపంపకూడదు

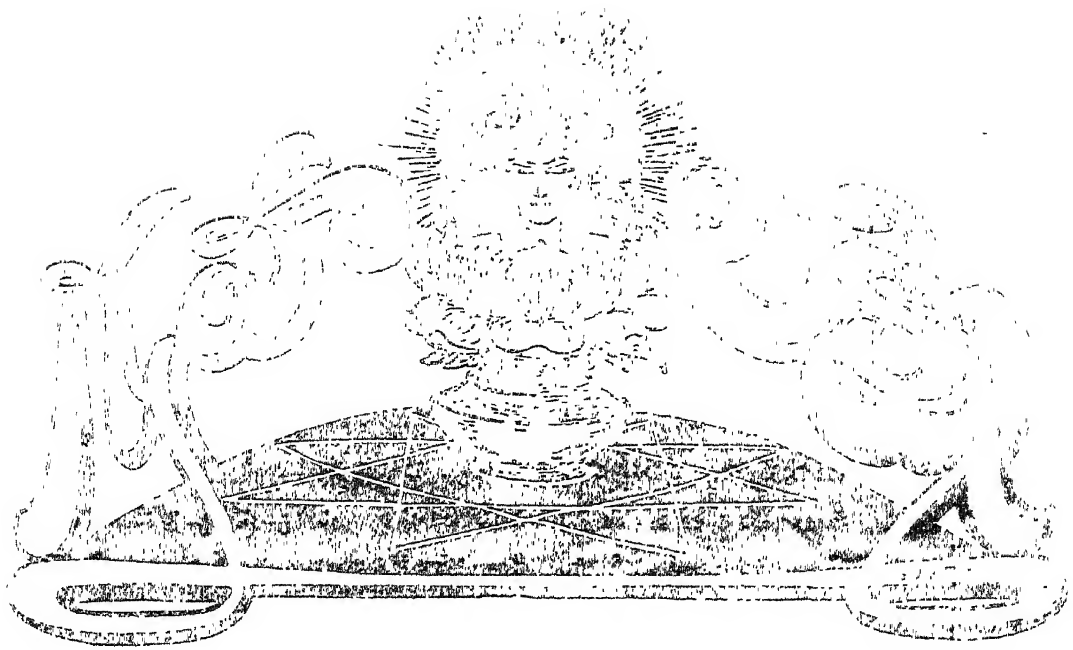

సంపాదించబడింది

లలనను దీర్ఘ సౌహృదబలంబున నటులు రెంటుజేసి య

[illegible]

నేను బొంబాయి నగరమున మరల మిగిలి నున్నాను. నాకు నీ కుమారులు
బొంబాయి తరమనాగులు వున్నారని తెలిసింది.

బొంబాయి మతకలహములు

ప్రపంచములో ప్రఖ్యాతమతముల స్థాపించిన ప్రవక్తలందరును పరమతసహనము పరమోత్కృష్టముగ పరిగణించి తమ యనుచరులకు బోధించిరి. కాని కాలక్రమమున ప్రజలు వారిమతము లనుసరించుచు ముఖ్య సిద్ధాంతములను మాత్రము మరుగుచేయుచు తమ యిష్టమువచ్చినటుల వ్యాఖ్యానముల గావించుకొని మతము పేరట నానాయనాచారములను యకృత్యములను జేయుచువచ్చిరి. కావుననే ప్రపంచమీ నాడింత యలజడి కాలవాలమై జీవితము దుర్భరమగుచున్నది.

నేను బొంబాయినగరమున మరల మత కలహములు బైలు దేరినవి. బొంబాయి యందు బైకుల్లాయను స్థలమున నొక

మారుతీదేవాలయమును, ఒక మసీదును ప్రక్కప్రక్కననే గలవు. మారుతీ దేవాలయము ముందు సభామండపము కట్టుటకు హిందువు లుద్దేశించి పురపాలకుల యనుమతిగొని కార్యమున కుపక్రమింపగా మహమ్మదీయ సోదరులు దాని కాటంకము గల్గించిరి. దానితో కలహము లారంభమై పట్టణమంతయు ప్రాకినవి. హిందూ మహమ్మదీయులు గుంపులుగజేరి వివిధాయుధముల ధరించి యొకరినొకరు నిష్కర్షణముగ గాయపరుచుకొనుచు వారి కలహములం దేమాత్రము సంబంధములేని నిరపరాధులను హింసించుచున్నారు. పెక్కు దుకాణములను దోపిడిచేయుచున్నారు. ప్రభుత్వమువారు మారణయంత్రములతో భయపెట్టినను యీదుండగము లాగుటలేదు.

గృహ లక్ష్మీ

బహుశా యీ పోరాటమునందు పాల్గొనువారందరు మతముపేరట...స్వమత సంరక్షణ కొరకు — పోరాడుచున్నామను భ్రమకు లోనైయుండవచ్చును. అన్ని మతములందును ముఖ్యసిద్ధాంత మొక్కటియే. పద్ధతులు వేరైన గావచ్చును. ప్రతి మత మువరమతములయందు సహనత జూప వలయునని ఘోషించుచున్నది. ఇవన్నియు నట్లుండనిచ్చినను, సభామంటపమును నిర్మించుకొనుటలో నిర్మింపకుండుటలో నే మతమునకు, నష్టముగాని కళంకముగాని గలుగదుగదా? ప్రతిమతము మానవాభివృద్ధికై స్థాపింపబడియుండ ఆమతముపేరట చేయు పనులు మాత్రము మానవాభివృద్ధికాటంకములైయుండునట్లేల జేయవలెను?

ఇట్టి మతకలహములు హిందూదేశమునకు మహమ్మదీయులు వచ్చిననాటినుండి సాంప్రదాయములై యుండలేదు. నాడు జరిగిన యుద్ధములు కేవలము రాజ్యకాంక్ష చేతనేగాని మతముపేరిటనే యని జెప్పజాలము. ఒకమారు మహమ్మదీయులను హిందువులుగాని, హిందువులను మహమ్మదీయులుగాని యుద్ధరంగమున జయించి వారి దేశమును స్వాధీనపరచికొన్నచో నంతటితో కలహము లంతరించెడివి. అంతియగాని తరువాత దేవాలయములకని మసీదులకని పోరాటము లెపుడు ఇంత భీభత్సముగనుండినట్లు గానరావు. మహమ్మదీయ ప్రాబల్యమునకు వెరచి హిందువులూరకుండిరిని యనుటకూడ సమంజసముగ

లేదు. హిందూదేశమున రాజ్యాధికారము వహించిన మహమ్మదీయ ప్రభువులందరు మతకాంక్ష చే దేవాలయములను హిందువులను హింసించినవారని చెప్పటకు నిదర్శనములు లేవు. ఒకవేళ ఆరంభమున నట్లున్నను కాలక్రమమున సహనముతో నుండినట్లే గనబడుచున్నది. దీనికి నిదర్శనముగా పెక్కు పట్టణములలో దేవాలయములును మసీదులును ప్రక్కప్రక్కనే గలవు. హిందూదేశమునం దంతయు ప్రసిద్ధిజెందిన కాశీనగరమునందు ప్రసిద్ధమైన దేవాలయమును మసీదును ఒకదానినొకటి యానుకొనియే యున్నవి. దక్షిణదేశమున కొంతకాల మెల్లరికి సింహస్వప్నమై, పాశ్చాత్యులచే క్రూరత్వమున కాలవాలమైనవాడను యర్థముతో “వ్యాఘ్ర”మని పిలువబడుచుండిన టిప్పసుల్తాను నివసించుచుండిన బెంగుళూరునందును, శ్రీరంగ పట్టణమునందును ఆతని రాజభవనమున కతిసమీపముననే దేవాలయములును మసీదులుగలవుగదా! ఈనాటివలె వారికి మతసహనము లేకున్న నా డివి యెట్లు సమకూరియుండెడివో తెలియకున్నది.

ఇన్ని శతాబ్దములనుండి ప్రబలుచు వచ్చిన హిందూ మహమ్మదీయమతములు రెండును బొంబాయినగరమున నేడొక మారుతీమంటప నిర్మాణముపై నాధారపడుట తి శోచనీయము. ఆమండపనిర్మాణము మతాచారముల కాటంకమని మహమ్మదీయులును, నిర్మింపకుండుట హిందూమతా

చారమున లోపమని హిందువులు నెంచుట సిగ్గుపాటు. ఇట్టి స్వల్పవిషయములపై నాధారపడి కలహముల గల్పించునవి మతములా? దీనికై పోరాటమారంభించిన యెదురోజులలో 58 మందిని బలిజేసి సుమారు 500 మందిని వైద్యాలయముల కనుపుటయో? తుదకు ప్రభుత్వమువారిచే ప్రక్కలు విరిగినతరువాత తమ ముష్ణానము నెఱుగుటయో?

ఇపు డింత తీవ్రముగ మతముపేరట పోరాడుచున్న హిందూ మహమ్మదీయ సోదరులలో తమతమ మతములనుగూర్చి తెలిసికొన్నవారును, ఇప్పటి పోరాటమందెంత న్యాయముగలదో యెఱిగినవారును ఉండరన్న వింతగాదు. కాని కేవలము పోరాటము కోసర మందు పాల్గొనువారే యెక్కువ. వీరందరు దుండగీడుల మూకలకు జేరినవారే! తెలిసినపెద్దలు వచించిన రీతి సహనముతో మెలంగక పోరి యిరువక్షములకు నష్టము గల్గించి వీరందరు ప్రభుత్వము వారిచే శాస్తినిబొందిన తరువాతనే సహనము వహింతురు. ఇక నైన భారతీయు లట్టి భ్రమలకులోనై

లేనిపోనివాటికి మతముపేరట పోరాడుచు అధఃపతితులగుటకంటె ఉత్తమమతమగు ఐకమత్యము చెడకుండ ప్రవర్తించుచు యుక్తాయుక్త వివేకముగలిగి ప్రవర్తించురని యాశించుము.

హిందూదేశచరిత్రలో ప్రకృత ప్రభుత్వ పరిపాలనను మించిన రాజ్యపాలన మింత వఱకు గానరాదని పాశ్చాత్య మహాశయులచే గొనియాడబడుచున్న నీ పరిపాలన యందు నిటువంటికలహము లెక్కువ యగుచుండుట భారతీయుల దురదృష్టము. హిందూమహమ్మదీయులందరు ఆత్మబుద్ధి సుఖమనుమాట మరువక పరబుద్ధి వినాశ కరమని గుర్తించు టుత్తమము. ప్రభుత్వమీ కలహబీజములను తుదముట్ట నిర్మూలించి ప్రజల కామోదము గల్గింతురని కోరుచున్నాము.

భావిభారతదేశము నిట్టి యనర్థములు జరుగకుండ భారతీయ సోదరీమణులందరు, భావిభారత పౌరులుగాబోవు తమ సంతానమునకు మతసహనము ఉగ్గుపాలతో బోయుదురుగాక.

* *

పాశ్చాత్య ప్రపంచము

* *

పాశ్చాత్య ప్రపంచమునకు యూరపుఖండమే కేంద్రస్థానమై యున్నది. మానవాభివృద్ధికిని మానవ వినాశమునకును మూలమైన సిద్ధాంతములు, విప్లవములు, యుద్ధములు యూరపుఖండమునందే ప్రభవించి ప్రపంచమునంతయు వ్యాపించుచున్నవి. నేడు యూరపుఖండమంతయు నల్లకల్లోలముగ నున్నది. రాజకీయ, సాంఘిక ఆర్థికస్థితులన్నియు వివిధమార్పులకు లోనగుచున్నవి. ప్రపంచమునకు ప్రళయమును దెచ్చిపెట్టు యుద్ధవాసనలు వచ్చుచున్నవి.

సాధారణ విప్లవరూపమున బైలుదేరిన స్పెయినుదేశపు వ్యవహారములు ప్రచండ యుద్ధములుగా పరిణమించి దేశమునంతయు ధ్వంసము చేయుచున్నవి. ప్రభుత్వ మెంత ప్రయత్నించినను విప్లవకారుల నణచలేక పోవుచున్నారు. ప్రజలందరు ప్రభుత్వపక్షమున పోరాడుచున్నారు. వీరిలో పెక్కుమందిస్త్రీలు. స్త్రీసైన్యము నానాటికి వృద్ధియై పురుషులకంటె ధైర్యసాహసములందు యుద్ధనిపుణతయం దధికులగుచున్నారని వార్తలు దెలుపుచున్నవి. కాని దైవము వారిపాలలేదు. క్రమక్రమముగా విప్లవ సేనలు రాజధానియగు మాడ్రీద నగరమును సమీపించుచున్నవి. అదికూడ కొలదికాలములో వారిచేజిక్కివచ్చును.

సిరపడియుండు ప్రభుత్వము నింత కాలము విప్లవకారులెదిరించి విజయులగుచుండుటలో రహస్యము లేకపోలేదు. స్పెయినుదేశపు వ్యవహారములలో జోక్యము పుచ్చుకొనగూడదని యొడంబడిక చేసికొన్న దేశములే—జర్మనీ, ఇటలీ పోర్చుగల్—విప్లవకారులకు కావలసినంత సాహాయ్యము చేయుచున్నవి. ఈ దేశములన్న గిట్టనిదగు రష్యా వారు చేయుచున్న మోసమును గుర్తించి మండిపడినది. జర్మనీ ఇటలీ దేశములు ఒడంబడికను భగ్గుము జేయుచున్నవనియు, వెంటనే అది మానుకొనకున్న ఇతర దేశము లిట్లు మానుకొనుటకు మందలింపకున్న స్పెయిను ప్రభుత్వమునకు సాయము చేయుదునని ప్రకటించెను. ఒడంబడిక భంగము చేయుచున్న దేశములు తాము చేయుచున్నవానికి సిగ్గుపడుటకు మారు యథాప్రకారముగా వర్తించుచున్నవి. ఇటలీ రష్యా ప్రకటనవిని తాను విప్లవకారులకు సాయపడెదనని యన్నది. లోలోపల వారివారి యిష్టానుసారము ప్రవర్తించుచున్నను పైపైన అన్ని దేశముల ప్రతినిధులు సమావేశములు జరుపుచు ఒకరి నొకరు నిందించుకొనుచున్నారు. ఈపరిస్థితులలో యే కించిత్కారణమో ప్రపంచ

పాశ్చాత్య ప్రపంచము

యుద్ధమును తెచ్చిపెట్టుచో నా శస్త్రర్య
ముండదు.

* * *

యూరపునందలి యలజడికే ప్రపంచము
జడియుచుండ ప్రాచ్యభాగమునగూడ
యుద్ధమేఘము లావరించుచున్నవి.
తూర్పుదేశములలో దురాశ యెక్కువై
ఇతరదేశముల కబళించ జపాను నిరంత
రము ప్రయత్నించుచున్నది. యూరపునందు
జర్మని యిటలీ ఆశయములెట్టివో ఆసియా
యందు జపానుఆశయము లట్టివి. కొలది
కాలముక్రిందటనుండి జపానువారి నిరంకుశ
చర్యల నోర్చుకొనజాలక చైనీయులు
కొందరు కొన్నిసంఘములుగా నేర్పడి
జపాను వారి కెదురుగా ప్రచారము చేయు
చున్నారు. వీరిలో కొంతమందిజపాను నావి
కులను మట్టుపెట్టిరి. దానిపై జపాను అమి
తాగ్రహమంది సైన్య మాయత్తముచేసి
చైనా ప్రభుత్వమువారిని తగనికోరికలు
కోరినది. చైనా జపానుకు ఘోరయుద్ధ
మారంభమగునని ప్రపంచమంతయు దలం
చినది. కాని దైవానుగ్రహమున అది
తప్పిపోయినది. ఈసమాచారము పూర్తిగా
అణగిపోవకముందే ఇంకొకభయంకరవార్త
వ్యాపించినది. రష్యాదేశపు సరిహద్దులందు
జపాను రష్యాపై నికులకు సంఘర్షణ ఆరంభ
మైనదనియు రెండుదేశముల సేనలు సరి
హద్దులందాయత్తమై యున్నవనియు వార్తలు
వచ్చినవి. జపాను రష్యాలు దలపడుచో
ప్రపంచయుద్ధము రాకమానదు. రష్యా

యన్న గిట్టని జర్మని ఇటలీలు జపానుకు
సాయముచేయవచ్చును. రష్యాకు మిత్ర
ములై జర్మని యిటలీల యభివృద్ధికోర్వని
ఫ్రాన్సు ఇంగ్లండుదేశములు రష్యాకు సాయ
పడవచ్చును. ఈ వార్తలుగూడ అంతరించి
నవి. ప్రపంచవాసుల భయముదొలగినది.
కాని యెప్పుడో కొంపలంటుకొనునను
సందియముమాత్ర మేరిని బాయకున్నది.

* * *

డిక్టేటర్లు నియంతలు నానాటి కెక్కువ
యగుటయగాక తమ త్రోవల నిరంకుశ
ముగా జేసికొనుచున్నారు. రష్యానియంత
ప్టాలిక్ మహాశయుడు తన నిరంకుశత్వమును
తుదముట్టింపజేయ సంకల్పించిన 16 మంది
కుట్రదారులను సోవియట్ నందలి సుప్రసిద్ధ
పురుషుల నందరిని తుదముట్టించెనను వార్త
ప్రపంచమునంతయు నిశ్చేరపడజేసెను. కాని
నేడు వారందరు రష్యాయందలి సుప్రసిద్ధ
కర్మాగారములందు పనిజేయు చున్నారని
తెలియుచున్నది.

ఆస్ట్రీయాదేశాధ్యక్షుడగు షూష్నిగ్ తన
ప్రతిద్వంద్వయు, సామ్రాజ్యవాదులనాయకు
డును అగు రాకుమారుని అతని యనుచరు
లను యధికారమునుండి తొలగించి నిరంకు
శత్వమును స్థిరపరచుకొన్నాడు. ఇతడింక
మీదట యే 'యితర నియంతలతోజేరి
గగ్గోలుజేయునో' తెలియకయున్నది.

* * *

గృహ ల క్షీ

ప్రపంచములో యుద్ధమునకు కారణమైన ఆస్తియా దేశపు రాకుమారుని హత్య జరిగిన నాడు ఏ రాజకీయ యార్థిక శాస్త్రజ్ఞునికైన ఆహత్యవలన గలుగు యుద్ధమునందు 80 లక్షలమంది మృతులయ్యెదరని 3,000 కోట్ల పౌనుల ధనము వ్యయమగుననియు నెవరైన చెప్పియుండిన వారునమ్మక “అట్టియుద్ధము జరుగదు, అంతధనము ప్రపంచములో లేదు; అంతమంది మరణమునకు ప్రపంచము సహింపదు” అనియుండెడివారు. కాని అది జరిగి తీరినదిగదా?

ఇప్పటికి 18 సంవత్సరముల క్రిందకూడ ప్రపంచమును నిట్టి వాతావరణమే ఆవరించి యుండెను గాని యెవరును పూర్తిగా దాని నెదుర్కొన తయారై యుండలేదు. అందుచే యుద్ధము నాల్గుసంవత్సరములు జరగడము అమితముగా ధనము జనులు నష్టముగావడము జరిగినది. కాని నే డట్లుగాదు. ప్రతిదేశము విరివిగా యుద్ధసామగ్రి తయారుజేసికొనుటయగాక “సంగ్రామక్రీడలు” ఆడుచున్నది. ప్రపంచమున నిప్పటికి పలు దేశము లీ యాటలకై సుమారు 100 కోట్ల పౌనులు ఖర్చుచేసినవి. దీనిలో యుద్ధసామగ్రికి సైన్యమునకు దాని నిర్మాణమునకు అగు ఖర్చులు చేర్చబడలేదు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వము 30 కోట్ల పౌనులును, జర్మని 80 కోట్ల పౌనులును, రష్యా 100 కోట్ల పౌనులును,

అమెరికా 45 కోట్ల పౌనులును, ఫ్రాన్సు 35 కోట్ల పౌనులును (అననరమగు యుద్ధ ఖర్చులకు 70 కోట్ల నులుగాక) వ్యయము చేయదలంచినవి. ఇవి కొన్ని యుదాహరణములమాత్రమే. ఈ వ్యయము సంవత్సర సంవత్సర మెక్కువగుచున్నది. అంతియగాక అమెరికా 2,000 మైళ్ల దూరములో సముద్రము మీద సంగ్రామక్రీడలాడుచు (నావికాబలముతో) 2 కోట్ల పౌనులు ఖర్చుపెట్టినది. వారు ముగించినతరువాత జపానువారు ప్రారంభించి 150 లక్షల పౌనుల ఖర్చుతో ముగించిరి. ఇంకను ఎన్నో దేశము లెన్నో విధముల నిట్టి క్రీడలాడుచున్నవి. ఇదంతయు నెందులకు? మానవసౌభాగ్యమునకా? వినాశమునకా?

15 అం. షెల్ కాల్పుటకు 800 పౌనులును, ఒక టార్పెడో కాల్పుటకు 1,200 పౌనులును ఖర్చు అగునన్న భావికాలపు యుద్ధమునందు వ్యయమగు ధనము, జీవకోట్లు సులభముగ దలంపనగును.

ఈ ధనములో, పరిశ్రమలో, అక్కరలో శతాంశమైనను కర్చుపెట్టి మానవాభివృద్ధికి పాటుపడిన నేడు ప్రజలందుగల దుర్భరజీవితము దొలగి యెంతేని సుఖముగలుగును. కాని దాని తలంచువా రీ ప్రపంచమున నెందైనగలరా?

అబ్బుల్లాగాంధికి మాతృదేవి కస్తూరిబాయిగారి హితబోధ

ఇటీవల మదరాసులో ఒకనాడు అర్ధరాత్రివేళ రాజవీధిలో నీవు తప్పత్రాగి తందనాలాడుచుండగా పోలీసువారు అరెస్టుచేసిరనియు మరునాడు మేజిస్ట్రేటు కోర్టుకు తీసుకొనివెళ్లిననియు మేజిస్ట్రేటు ఒకరూపాయి మాత్రమే జూల్మానా వేసిననియును నేను వింటిని. నీకు మేజిస్ట్రేటు ఇంతతక్కువ శిక్ష వేయుటవలన నతడు చాల దయగలవాడనియే నేను తలచుచున్నాను. నీ తండ్రిపట్లగల గౌరవమువలననే మేజిస్ట్రేటుగూడ నీకింత తక్కువ శిక్షను విధించెను. మదరాసులో చాల విఖ్యాతుడగు నొక ప్రముఖునియింట నీ వతిథిగానుండి అటునుండి పెడలిపోయి యీరీతిగా అపఖ్యాతికి పాతైతివని వింటిని. దీనివలన నీకు బహువిధ ప్రముఖునకు చాల అసంతృప్తి కలిగియుండును. ఈ వార్త వినినప్పటినుండియును నాకధికమగు మనోవ్యధ కలిగినది. ఆరాత్రి నీ ప్రవర్తన మిక్కిలి నింద్యము. అనేక సంవత్సరములనుండి నేను హితోపదేశము చేయుచున్నను నీప్రవర్తనలోజూ రోజుకు మరింత నింద్యమేయుచున్నది.

నీవు నా కడుపునబుట్టియు శత్రువు నివలెనే మెలగుచున్నావు. నీ దుష్ప్రవర్తనమున నాకు జీవితమే దుర్భరమగుచున్నది. వార్ధక్యములో నీ తలిదండ్రులమగు మాకు నీవు చాల మనస్తాపములను కలిగించుచున్నావు గాన నీవు మిక్కిలి పాపకార్యమును చేయుచున్నావు. నీవు సిగ్గుచిడియములను పూర్తిగా వదిలివేసితివి.

నిన్నుగూర్చి వార్తాపత్రికలలో మరల నెట్టి దుర్వార్తలు వెలువడునో యని ప్రతిదినమును నిద్రలేవగానే మనసు కంపించి పోవుచుండును. నీ పెచట నున్నావో ఎచట నిద్రించుచున్నావో, ఏమివస్తువులను తినుచున్నావో, తినరాని వస్తువులనుగూడ తినుచున్నావేమో అని నేను చాల పరితపించుచుండును. నీవు నాకు పెద్దకుమారుడవు. నీ కిప్పుడు 50 యేళ్లున్నవి. నిన్ను చూడవలెనను కోరిక నాకు తరుచుగా కలుగుచుండును గాని నీ వెక్కడనున్నావో నాకు తెలియదు. నీవద్దకు

వచ్చినచో నన్నుగూడ నవమానపరచెదవేమో అను భయముగూడ నాకు కలుగుచుండును.

దక్షిణదేశమున సభలలో మాటలాడుచు నీ తండ్రిని నిందించితి వనియును నీతండ్రిని ఎగతాళి చేయుచు మాటలాడితివనియును నేను వింటిని. నీతండ్రి నిన్నుగూర్చి యెవరితోను యేమియును పలుకడు. కాని నీ దుర్వర్తనమువలన నీతండ్రిగుండెలు పగులుచుండునని నేను తలచెదను. నీవు తరుచుగా మాకు దుఃఖమును కలిగించుచుండుట నరక హేతువేయగును. కన్నతండ్రిని సభలోనిందించి పరిహాసించుట నీకెంత మాత్రమును ఉచితముకాదు. ఇందువలన ప్రజలకు నీపైగల నిరసనభావము మరింత అధికమగునే గాని జగద్విఖ్యాతుడగు నీ తండ్రి కీర్తి కెట్టి కళంకమును కలుగదు. నీతండ్రి నిన్ను మనసార ప్రేమించుచునే యున్నాడు. ప్రజలందరును నీతివర్తనలగా నుండుదని నీతండ్రి నిరంతరమును బోధించుచుండును. నీతివర్తనము నీ జనకునకు ముఖ్యతనము.

“నాదగ్గరనే యుండుము. నీకు అన్నవస్త్రముల నిచ్చి పోషించెదను. నీకు ఆరోగ్యమును కలిగించెదను” అని నీతండ్రి చాల సారలు నీకు బోధించెను గాని నీవు వినలేదు. నీవు వట్టి కృతఘ్నుడవు. నీతండ్రికి ప్రజలందరునుగూడ అప్రబంధపులే. అతడు నీవిషయమున నింకేమియును చేయజాలడు.

నీ ప్రారబ్ధ మిటులున్నదని విచారించుచు మిన్నకుండును. అతని కనేకబాధ్యత లున్నవి. భగవదనుగ్రహమున నీతండ్రికపారమగు మనోదాధ్యము కలదు.

భగవంతుని సంకల్పమున ప్రపంచమున నెరవేర్చుటకు దయామయుడు సర్వేశ్వరుడు నీ తండ్రికి దీర్ఘాయురారోగ్యాదుల నొసగుగాక. నేను ఆడుదాన నగుటచే నాకట్టి మనోనిబ్బరము లేదు. అందువలన నీదుస్థితికి నేను నిరంతరమును కుమిలిపోవుచున్నాను. నీవు నా కెక్కడను శాంతిలేకుండ చేసితివి.

నీదుష్ప్రవర్తననుగూర్చి ప్రతిదినమును నీతండ్రికి పుత్తరములు వచ్చుచునేయుండును. నీ ప్రవర్తనవలన

గృహలక్ష్మి

కలుగుచున్న దుర్భరావమానమువలన నేను మిత్రుల యిష్టకుగూడ కెళ్లుట మానివేసితిని. సీతండ్రీ నీకృతఘ్నతను ఎల్లపుడును క్షమించుచునేయుండునుగాని భగవంతుడటుల క్షమించడు.

నీవు మహమ్మదీయ మతమున నెందులకు కలసితివో నాకు తెలియదు. అది నా కనవసరము. ప్రతిచోటున హిందువులందరును మహమ్మదీయమతములో కలియవలెనని నీవు సభలలోను సంభాషణలలోను బోధించుచుందువని నేను వింటిని. మతమునుగురించి నీ కేమైన తెలియునా? నీ విట్లు తలకుమీరిన పనుల నేల చేసెదవు?

ప్రస్తుతస్థితిలో యుక్తాయుక్తముల విచారము చేయగలకత్తీ నీ కెటుల కలుగును? గాంధీమహాత్ముని కుమారుడవని ప్రజ లిప్పటికిని నిన్ను గౌరవించుచున్నారు. ఆకారణమున అమాయకలగువారు నీ దుష్ప్రభులను విని చెడిపోవుటగూట తటస్థించునేమోయని నేను భయపడుచున్నాను. మతమును గూర్చి బోధించుటకు నీవు అర్హుడవు కావు.

నీకు ఎవరు ధనమిత్తుతో వారికి నీవు బానిసగా నుండువు. ధనమిచ్చువారిని నీవు ప్రేమించెదవు. ఆ ధనమును దుర్వినియోగముచేసి సారాశత్రాగి సభలలో నుపన్యసించెదవు.

నీవు నీ ఆత్మనుగూడ ధ్వంసము చేయుచున్నావు. కొంతకాల మగుసరికి యిప్పుడు నిన్నాడకించుచున్న మహమ్మదీయులుగూడ నిను దరి జేరసేయరు.

ఇప్పుడైనను నీప్రవర్తనను మార్చుకొనుము. నీవు మహమ్మదీయుడవగుట నాకెంతమాత్రమును యిష్టములేదు. కాని నీవు చేసిన ప్రకటనలో నీవు తెలిపినట్లు యిటుపైని నీవు మద్యపానము వ్యభిచారము మున్నగు దుర్మార్గములను వదలివేసెదవని తలచి నేను లోలోపల చాల సంతసించితిని. అట్టి సంతసమునకు గూడ నేను కోచుకొనలేదు. మతముమీరినను నీకు మతిమారలేదు. నీవు మహమ్మదీయుడ వైనపిమ్మట నీ ప్రవర్తన మరింత ఆధ్యాత్మ మైనదని బొంబాయినుండి చాలమందివ్రాసిరి.

నీ దుర్మార్గమున నీ కుమారుడును నీకుమార్తెలును అల్లుండ్రును మిక్కిలి విచారించుచున్నారు.

నా కుమారుని మహమ్మదీయ మతములో కలుపుటకును అతనిని దక్షిణదేశమున త్రిప్పటకును కారకులగు మహమ్మదీయసోదరులారా! మీప్రవర్తన నాకు అగ్రాహ్యముగా నున్నది. మహమ్మదీయులలో ధీమంతులగువారును మాకు చిరమిత్రులగువారును యీ చర్యనంతనుపూర్తిగా గర్హించుచునేయున్నారు.

సుగుణ ఖనియగు డాక్టరు అన్నారీగారు జీవించి యున్నచో మీకును నా కుమారునకునుగూడ సదుపదేశమును చేసియుండురు. అట్టిప్రముఖులు మీకు సదుపదేశమును చేసెదరనియే నేను నమ్మెదను.

ఇస్లాంమతములో కలియుటవలన నాకుమారుని వర్తనము బాగుపడకపోవుటయే గాక మరింత పాడగుచున్నదనిగూడ తెలియుచున్నది. మీరతనిని మందలించి సన్మార్గమునకు మరలించవలెను. నాకుమారున కెవరో కొందరు మాల్వీ అను బిరుదము నిచ్చిరని గూడ వింటిని. త్రాగుబోతులకు మాల్వీ అను బిరుదముల నిచ్చుటకు మహమ్మదీయమత మంగీకరించునా?

మదరాసులో నాకొడుకు త్రాగి అల్లరి చేసిన పిమ్మటగూడ మహమ్మదీయులు కొందరు రైలుస్టేషనులో వీడ్కోలుపును సలిపిరని వింటిని.

ఈరీతిగా మీరు వీనిని రెచ్చగొట్టుటవలన మీకేమి లాభము కలుగగలదు? అతనిపైని మీకు మనఃపూర్వకమగు సోదరప్రేమ యున్నయెడల మీరిటులచేయరు. మీరు చేయుచున్న పనివలన అతని కెట్టిమేలును కలుగుట లేదు. మమ్ముల నవమానపరుచుటయే మీవుద్దేశమైనచో నేను చెప్పవలసిన దేమియులేదు. మీ యిష్టము వచ్చినటుల చేయుడు. కాని కన్నతల్లి యొక్క మనఃక్షోభ మీలో ఉత్తములగువారు మనసులలో పరివర్తనముల కలిగింపకమానదు. మీరు నాకుమారునివిషయమున చేయుచున్న పనివలన భగవంతునికి సంతృప్తి కలుగదనిమాత్రము నేను చెప్పగలను.

—= స్త్రీ పురుష సమానత్వమావశ్యకమా

ఎందేని యనర్థదాయకమా? —=

[1935-వ సంవత్సరము దసరాసంచికయందు పై విషయముపై ఉత్తమవ్యాసము వ్రాసినవారికి బహుమతి యివ్వబడునని ప్రకటించితిమి. కొంతమంది సోదరీమణులు పోటీవ్యాసములబంపిరి. వానిలో ప్రథమ ద్వితీయ బహుమతులందిన వ్యాసములిచ్చిట ప్రకటింపబడినవి.]

ఏదేశమైన మహోన్నతదేశయందున్న దన్న దానికి కారణభూతులు స్త్రీలే. ఏదేశమైన హౌస్యస్థితియందున్నదన్నదానికి కారణభూతులు స్త్రీలే. స్త్రీ ఏ యవస్థయందుండునో దేశముకూడా అదియే అవస్థయందుండును. స్త్రీ గౌరవమే దేశగౌరవము. నారీకల్యాణ సౌభాగ్యమే దేశకల్యాణ సౌభాగ్యము. మహిళాభివృద్ధియే దేశాభివృద్ధి. సగముప్రజ లధోగతియందున్న యే దేశమును వృద్ధికిరాదని వేరుగా వచింపబనిలేదు. దేశమున సగము ప్రజలు స్త్రీలే కదా. కనుక స్త్రీలు వెనుకపడుట దేశము వెనుకపడుటయే. స్త్రీ పురుషులు సమానస్థితియందున్నప్పుడే స్వరాజ్యమున కర్హత. జపాన్, టర్కీ, రష్యాదేశములు స్వతంత్రదేశములగుట స్త్రీ పురుష సమానత్వమా దేశములయందుండుటచేతనే. స్వార్థపరత్వముతో పురుషులు తమతో సమానసంఖ్యగల స్త్రీల నిర్బంధించి మ్రగ్గజేయుచున్నంతవరకు దేశమునకు ముక్తిలేదు.

మనదేశమునకు స్వరాజ్యము కావలెనన్న స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యమిచ్చుట మొదటి మెట్టు. వనితలకొక వ్యక్తిత్వమేర్పడవలెను.

స్త్రీ పురుషుని సొత్తు కాదు, ఆమె యొక ప్రత్యేకవ్యక్తియన్న భావమేర్పడవలెను.

పూర్వము పురుషులు స్త్రీలను అమితముగ గౌరవించెడివారు. స్త్రీలు సుకుమారులనియు, వారు సుఖపడుటయే దేవుని ఆశయమనియు, కష్టపడి వారిని సుఖంపజేయుటే తమ యాశయమని పురుషులు రత్నముల పెట్టెలో దాచునట్లు స్త్రీలను గృహములందుంచి తాము కష్టపడియార్జించినది తమయింటి స్త్రీల చేతికిచ్చి, వారు సమ కూర్చి న ఆహారపదార్థములతో భుజించి ఇంట సర్వస్వతంత్రతయు గృహరాజ్ఞీత్వము స్త్రీలకొసగి వారి మన్ననలచే తృప్తులై గృహముల స్వర్గతుల్యములుగ నొనరించుకొని సుఖించుచుండిరి. ధన సంపాదన పురుషునివంతుగను, ఆధనమును వినియోగపరచుట స్త్రీవంతుగను, మన దేశమున ఆచారమైయుండెను. కాలక్రమమున ఒకప్పుడు రాజీత్వమొనరించిన స్త్రీ పురుషుని సొత్తై అతనిబానిసై పోయినది.

ఇప్పుడు మనదేశస్త్రీల పరిస్థితులు పరిశీలించిన యవి చాల శోచనీయమగు స్థితియందున్నవి. స్త్రీలు చాలా హౌస్యస్థితియం

గృహలక్ష్మి

దున్నారు. ఈనానానమునకు కారణము
పురుషదౌర్జన్యము సంఘదౌర్జన్యము.

పురుషసంఘము నారీసంఘమునకు
ద్వేషియై ఒక న్యూనతయేర్పరచి, బంధించి
బలవంతముగ పాలించుచున్నది.

పురుషుడు స్వార్థపరుడై స్త్రీని గృహ
కోణమున నిర్బంధించి వంటయింటి పనుక
టింటి బానిసగజేసి తన విలాసవస్తువుగ
నవయోగపరుచుకొనుచున్నాడు. పురుషు
డెన్ని వివాహములనాడినను భార్యల నెంద
రినో విడనాడినను ఎంత అవినీతికరమగు
పనులు చేసినను సంఘమొప్పుకొనును.
శాస్త్ర మంగీకరించును. ఒకస్త్రీ తననీతి
వర్తనమునుండి జారిన సంఘమామెను వెలి
వేసి నిరాధారురాలినిగాజేసి నానాయవ
మానములతో బీభత్సపరచును. మగవాడు
లేనిది స్త్రీ చెడదుకదా! కాని సంఘ మా
పురుషమహాశయుని ఏమియుచేయదు. చేయ
జాలదు. చేయ ప్రయత్నించదు. సరికదా
మీదు మిక్కిలి అతని కొక కాంప్లి మెంట్ -
మొగమహారాజు! “ఎన్ని పూవులన్ వ్రాలదు
తేటి.”

ఎంత అన్యాయము! మగవాడైపుట్టితే
చాలును—యాడుదానిపై సధికారము
చేయుటకు, పడతుల బాధించుటకు, కండు
వాలవలె కాంతలమార్పుటకు, వేయి వివా
హములాడుటకు పురుషుని కధికారము
గలదు. కాని భర్త అయోగ్యుడై త్రాగు

పోతై తన్నుకొట్టితిట్టి బాధించుచున్న
యతనినుండి వేరుపడుటకు స్త్రీ కధికారము
లేదు.

‘నస్త్రీ స్వాతంత్ర్యమర్హతి’ యని
శాస్త్రము. ఈ వజ్రాయుధముచేతనే పురు
షులు స్త్రీల నిన్ని రోజులు నిర్బంధించిరి.

తమవిద్య, తమసుఖము, తమశ్రేయస్సే
యెంచుకొనుచు స్వార్థపరులై స్త్రీల
కెందును యోగ్యతలేదని స్పష్టముగ
జెప్పటయేకాక శాసనములు శాస్త్రములు
కల్పించి స్త్రీల నిన్నిరోజులు యణచిపెట్టి
యుండిరి. వీటికి కారణము శాస్త్రకారులు,
పురుషులు. పురుషుడే సంఘము.

స్త్రీల కీ న్యూనతెందుకు? స్త్రీజాతి
కూడా మానవజాతికి చెందినదేకదా? స్త్రీలు
జడపదార్థములుకారే. వారును మానవ
మాత్రులేకదా! దైవము పురుషులతోబాటు
స్త్రీలకు కరచరణాద్యవయవములును, శరీర
పాటవమును బుద్ధి జ్ఞానశక్తులును, యుక్తా
యుక్త వివేచనాబుద్ధియు నొసంగి ఇరువురిని
సమముగనే సృష్టించియున్నాడు. సమమే
కాదు, స్త్రీలకు కొంతాధిక్యతకూడా
యున్నది. బుద్ధియందు స్త్రీలు పురుషుల
కన్న నాల్గురెట్లెక్కువయని మనువేద ‘నస్త్రీ
స్వాతంత్ర్యమర్హతి’యన్న మహానుభావుడే
చెప్పియున్నాడు. పురుషులకెట్టిబుద్ధియున్న
దో ఎట్టి భావోన్మీలనశక్తులుకలవో యట్టి
శక్తులే స్త్రీలకుండ వారికి మాత్రము
స్వాతంత్ర్య మక్కరలేదనుటేటిన్యాయము?

శ్రీపురుష సమానత్వమావశ్యకమా ఏదేని యసర్థదాయకమా?

బుద్ధి చాతుర్యమున పురుషుల కెందును వెన్నదీయని స్త్రీల పురుషులు ద్రోక్కి వేయుట స్వార్థపరత్వమేకదా! స్త్రీలకి నిర్బంధము నిస్సహాయత న్యూనతయేర్పరచినది పురుషుని స్వార్థమేకదా! అవకాశములు లభింపక స్త్రీప్రతిభ మాటుపడినది కాని స్త్రీలెందును పురుషులకు తీసిపోరు.

శాస్త్రముల ప్రకారము శ్రీకూడ సాక్షే కాని, శ్రీకి వ్యక్తిత్వమే లేదు. శ్రీకి వ్యక్తిత్వ మేర్పడవలెను. శ్రీకి వ్యక్తిత్వ మేర్పడుటకు పురుషునితో సమానముగ స్వాతంత్ర్యము గలుగుటకు శ్రీకి పురుషునితో సమానముగ విద్య, హక్కు, శాసనసభలయందు సభ్యత్వము మొదలగు నవి కావలయును. ఇన్ని రోజులు సహజ శక్తులు పయోగపడక పోవుటకు కారణము వారి కవకాశములు లభింపకనే.

స్త్రీలు సర్వస్వాతంత్ర్యములు పురుషుల వలె సమాన గౌరవములతో పరిగణింపబడుటకు కేవలము గృహజీవనమే కాక, తమ భీరుత్వము వదలి భయపితాచమునకు లొంగక బహిరవాతావరణమున కురకవలెను.

స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమునకు శ్రీలే పని చేయవలయును. శ్రీల పరిస్థితులు శ్రీలే చక్కపెట్టుకొనవలయును. మనకు కావలసినవేవో మనమే సంపాదించుకొనవలయును. అడువారి కష్టసుఖములాడువారే ఎరిగియున్నారు గనుక సంఘమును యథా యోగ్యముగ సంస్కరించుట శ్రీల పనియై

యున్నది. పురుషులు శ్రీలకు సహాయము చేయుదురనుట కల్ల. ఇన్ని దినములు మనపై న్నాడిచేసినవారు ఇపుడు మనకు స్వాతంత్ర్యమివ్వ నిచ్చగింతురా? వారి చెప్పచేతలకు లొంగక శ్రీలు సమానత్వము ఒనయుదురేమో యని భయపడు పురుషులు, మనకు సహాయముచేసి మనము కోరినట్లు స్వాతంత్ర్యమొసగి తమ్ముగట్ట త్రాళ్లు తామే దెచ్చుకొందురా? మనము కోరినంతనే వారు స్వాతంత్ర్యమివ్వ సిద్ధపడువాడేని ఈసరికి శ్రీలకే కాదు, దేశమునకుకూడా స్వాతంత్ర్యము వచ్చియుండెడిది. ఊరకకూర్చొని సమానత్వము సమానత్వమన్న యది రాదు. పురుషులివ్వరు. కనుక శ్రీలే క్రొత్త స్వేచ్ఛాధికారములు సంపాదించవలయును. శాసనములు మన మెట్లు పుట్టెను? శాసనసభలలో శ్రీలకు ప్రవేశములు గలిగించవలెను. ఆ ప్రవేశము లొకరిద్దరికి గలిగిన చాలదు. పురుషులతో సమముగను, లేకున్న పురుషులకన్న ఎక్కువ సంఖ్య శ్రీలున్ననే చట్టములు శ్రీల కనుకూలముగ ఉపపాదించబడి గెలువబడును. శ్రీ జనాభివృద్ధికి పాటుబడు మహనీయులు కొందరు శాసనసభలలో శ్రీలకు క్రొత్త హక్కులకై క్రొత్త చట్టములు పాపాదించుచున్నను, శ్రీ ద్వేషులే ఎక్కువ సంఖ్యగల సభ్యులగుటచే యోటమియే కాని గెలుపు లేనేలేదు. శ్రీ ప్రతినిధు లెక్కువయైన క్రొత్త హక్కులకు కొదువలేదు.

గృహ లక్ష్మీ

చట్టములు రాగనే లాభములేదు. వాటిని ఆచరణలో పెట్టవలయును. ఆచరింప పూనుకొన్న చట్టములు లేకున్నను యంత బాధలేదు. ఆచరణయందు స్త్రీలు ముంద డుగు వేయవలయును. స్త్రీ పూనుకొన్న అసాధ్యములు సాధ్యములగును. పూను కొనకున్న సాధ్యములే యసాధ్యములై పోవును. కనుక సంఘమును యథాయోగ్య ముగ సంస్కరించుట స్త్రీలవిధియైయున్నది.

ఒకరిపై ఆధారపడకుండుటకు ధనము కావలయును. ధనము కావలయునన్న ఆస్తిహక్కు పురుషులతో సమముగ స్త్రీలకుకూడా కావలయును. ఆస్తిహక్కు కోటిహక్కులతో సమానము. డబ్బు లేకున్న సమానత్వము, స్వతంత్రము రాదు. భేదాభిప్రాయములు వచ్చిన విడ నాడి వేరుండుటకు శక్తిలేకున్న స్వాతంత్ర్య మునకు చోటుక్కడ? స్వాతంత్ర్యత కావలయునన్న, ప్రత్యేకముగ ధనము, ఆర్జనయుండవలెను. కావలయునన్న మన దేశపు కూలివాండ్రను చూడుడు. పురు షులతోబాటు స్త్రీలు కూలిపని చేయు చున్నారు. ఆ స్త్రీలకు స్వేచ్ఛకూడ మన శ్రమింతుల యాడువారికన్న ఎక్కువే.

ఇప్పటి ధర్మశాస్త్రప్రకారము స్త్రీలకు జీవనాధారము వివాహమే. తలిదండ్రుల ఆస్తి స్త్రీ కేమాత్రము ముట్టకపోవుటచే భర్తయే జీవనాధారమైయున్నాడు. తలి దండ్రులు తనయులకు విద్య చెప్పించుచు న్నారు కాని, తనయులకు నేర్పుటరుదు.

స్త్రీలు ధనార్జనము చేయవలయునన్న, నీరు మోసియో, వంట చేసియో కాని వేరువిధముగ ఆర్జింప వీలులేకున్నది. కనుక తలిదండ్రులు పుత్రునితోబాటు ఆస్తి యిచ్చిన ఆ మూలధనము విద్య నేర్చు కొనుటకు స్వతంత్రజీవితము గడుపుట కవ కాశముండును.

ప్రస్తుతము హిందూమహమ్మదీయ ధర్మ శాస్త్రముల ప్రకారము స్త్రీలకు సిద్ధించు హక్కులు స్వల్పాతిస్వల్పములు. పురుషుని దయాధర్మభిక్షములు.

తల్లి గర్భమున తనయులవలె తనయలు కూడా నవమాసము లూరినవారే. తల్లి రక్తమును తనయులును, తనయలును సమ ముగ పంచుకొనినవారేయైనను తండ్రి ఆస్తి పంపకములలో మాత్రము యావదాస్తియు తనయులదే. తనయులకు పూచిక పుల్లయైన రాదు. ఆడుబిడ్డ పుట్టింట పుచ్చిన వక్క కొనుటకైన నోచుకొనలేదు. అతింటి ఆస్తి కధికారముకూడలేదు. స్త్రీచని పోయిన ఆమె ఒడలిపై ఆభరణములు పురుషునికి చెందును. అట్లే పురుషుని ఆస్తి స్త్రీకి చెందదు. పిత్రార్జితమైన అతని అన్న దమ్ములకు లేకున్న జ్ఞాతులకు స్వార్జితమైన అతని యిచ్చప్రకార మత డెవరికొనగిన వారికి చెందును కాని ధర్మపత్నికి చెంద వలయునన్న నిర్బంధములేదు. స్త్రీ పుత్ర వతియైన కొంతమేలు. పిత్రార్జితములో బావమరదులొక పాలిత్తురు. లేకున్న స్త్రీ నిరాధారురాలై అధోగతిం చెందును.

మిస్. ప్రేమకాంతక్
 ఢైరీజీవూరున.దు రాసున్న దేశీయమహాసభి
 సమావేశమున స్త్రీ సేవాదళాధికారిణి.

మిస్. విజయలక్ష్మి పండిట్. శ్రీయుత
 జవహరిలాల్ నెహ్రూగారి సోదరి.

గోవిందరాజ దేవాలయగోపురము — తిరుపతి

స్త్రీపురుష సమానత్వమావశ్యకమా ఏదేని యనర్థదాయకమా ?

అత్తింటి అగచాల్లే స్త్రీలకు కాని ఆర్థిక వ్యవహారముపట్ల ధికారము స్త్రీలకు లేదు. కనుక స్త్రీలకు పురుషులతో సమముగ ఆస్తిహక్కుత్యావశ్యకము.

స్త్రీలకు విద్య కావలయును. విద్య లేనిది ఎవరు ఏపనియు చేయజాలరు. సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ సమస్యల నెన్నో ఎదుర్కొనుపట్ల స్త్రీలకు సమాన బాధ్యత కావలయును. పురుషులతో వాదించుటకు వారి వృత్తులన్నియు మనము చేయుటకు పురుషులు నేర్చెడు విద్యా విధానములు మనము నేర్చుకొనవలయును. అంతయేకాదు. సర్వవిధముల స్త్రీ పురుషులు సమానులని యన్నిపనులకు, గౌరవములకు స్త్రీలర్హులని ఎంచి అవసరమగుచో యన్ని సంస్థలయందును, కళాశాల కచేరీలయందు స్త్రీల ప్రవేశముల కవకాశములు గల్పించు టావశ్యకము. కొన్ని పరీక్షలకు — Indian Civil Service, Engineering, Agriculture మొదలగు పరీక్షలకు — స్త్రీలకిపుడధికారములేదు. ఆ ఆటంకము తొలగి ఆ శాఖలందుకూడా స్త్రీ లున్నతిపడయవలయును.

మన దేశమున బ్రహ్మచర్యము, స్త్రీ పురుషు లిరువురికిని, మునుపుండెడిది. ఇప్పుడుపురుషు డా జన్మాంతము బ్రహ్మచారై వుండవచ్చును కాని స్త్రీలుండుట కధికారముపోయినది. మరల కన్యాత్వధికారము సంపాదించవలయును. కొందరు వివాహమిచ్చుగింపరు. అట్టివారికి నిర్బంధమే

కదా వివాహము ? కనుక స్త్రీలకాజన్మాంత కన్యాధికార మావశ్యకము.

పురుషుడు భార్యచనిపోయిన పునర్వవాహమాడును. అట్లే స్త్రీలుకూడా పునర్వివాహము దధికారముపొందు టావశ్యకము. పునర్వివాహమువలన జనాభివృద్ధియేకాని వేరువిధమగు నష్టమేమియునుండదు. వితంతువులెల్లరు వివాహమాడ నిచ్చగింపరనునది విదితమే. కాని వివాహాధికారము లేకుండుట వివాహమాడ నిచ్చగించువారికి నిర్బంధమేకాదా ?

స్త్రీలకు వివాహవిచ్ఛేదనాధికారము కూడ యావశ్యకమే. ఈ యధికారము పొందిన స్త్రీల వినీతిమరురాండ్రై దినమున కొకభర్తను జెట్టబట్టి విషయవాంఛలందేమునిగిపోవుదురని దురభిప్రాయము. పలువురిని భాధించుచున్నట్లున్నది. భారతదేశమున భార్యాభర్తత్వసంబంధము విషయవాంఛలతోనే కూడియుండలేదు. ఆ సంబంధము తాకగనే వూడు క్రుల్లినపండుకాదు. అట్లును కొన్న ను అంత అంటియంటకయున్న దాంపత్యముకన్న విచ్ఛేదమే మేలుకాదా ?

స్త్రీ లీయధికారమును దుర్వినియోగము చేయరు. ఈ యధికారము నుపయోగించువారరుదు. కోటి కొక్కరుండినను యదియు న్యాయసమ్మతముగనే యుండును కాని దుర్వినియోగమై యుండదు. భార్యలపేరట ఇన్సూర్ర్చేయగనే భర్తలను భార్యలు దుర్మరణములపాలు చేయుచున్నారా ? లేదు కదా! అట్టిదే ఈ విడాకులచట్టముకూడ. తెలిసియు తెలియక ముందాలోచనలేక పసి

గృహ లక్ష్మి

బిడ్డలు, అమ్మాయిలు, ఈ అధికారమును దుర్వినియోగము చేయుదురనియు, చాని వలన పలుబాముల పాలాదురనియు ఈ అధికారము వలదనకూడదు. నీటదిగిన అపాయమని ఈతనెర్చుకొనక యుందురా? ఈ అధికారోపయోగము కొద్దియైనను ఇది యావశ్యకమే. దీనికేల భయపడవలయును? భర్త తనయందు బద్ధానురాగుడై యున్న భార్య యతనినేల త్యజించును? విడాకులచట్టము న్యాయశాస్త్రమగును నేమాయెను? చానిని ఆచరణలోకి రాకుండ భర్త లేల పని చేయకూడదు? పై జెప్పినవన్నియు నిర్బంధనివారణ కత్యావశ్యములే.

ఈ అధికారములన్నియు పొందిన స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యసమానత్వములు లభించును. స్త్రీలు నిర్బంధములేక వారివారభిరుచుల బట్టి నడచుకొందురు. ఏవిధమైన నిర్బంధము స్త్రీలకుండదు. అవివాహితులై ఉద్యోగములు చేయువారు ఉద్యోగములందు బ్రవేశింతురు. గృహిణీత్వ మాశించువారు, గృహాలక్ష్ములై విలసిల్లుదురు.

కనుక సర్వసమానత్వమివనీతికరము కానేకాదు. అరమరలులేక యన్నివృత్తులు స్త్రీ పురుషులుచేయ దేశోద్ధారణమే కాని దోషముగాదు.

సమానత్వము స్త్రీల నిర్బంధమును నిస్సహాయతను తొలగించి దేశకల్యాణమునకు తోడ్పడి స్వరాజ్యమిప్పించును, కనుక సమా

నత్వి మావశ్యకమేకాని, ఎందును యనర్థదాయకముకాదు.

సమానాధికారములు చట్టములద్వారా పొందగ నే లాభములేదనియు, వాటిని యాచరణలో పెట్టవలయుననియు పైననే పేర్కొంటిని. ఆచరణయే ముఖ్యము. ఆచరించుటయన పాతస్మృతులయందుండు ఆచారములమీద, యనగా దాస్యభావముల మీద తిరుగబడవలయును. పురుషులు చాల కాలముక్రిందటనుండియే తిరుగబడుచున్నారు. వనితలు తిరుగుబాటుచేయని కారణమున పురుషుల సంకల్పము లీడేరకున్నవి.

సమానత్వము సిద్ధింపగనే స్త్రీలు ప్రకృతి సిద్ధముగ లభించు గృహధర్మములు విడనాడరు. విద్యావంతులు, ధనవారసులైనంతనే తమ స్వేచ్ఛను దుర్వినియోగము చేసి గృహిణీధర్మముల వినర్జించుట సరికాదు. ఇప్పుడు కొందరు చదువుకొన్న తాము, గృహధర్మములనొనర్చిన తమ పరువుకు భంగమని, బిడ్డలకును, భర్తసవర్యలకు నాకర్లనుంచి, ధనవ్యయమేకాక, స్వర్గతుల్యముగ నొనరింపవలసిన గృహములను సరకముగ మార్చుచున్నారు. కావుననే స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమునెడ దురూహాలు బైలు చేరినవి.

జాతీయవృత్తులు స్త్రీపురుషులు సమానముగ చేయ గృహిణీత్వమునకే కొఱంతయు రాదు. — మైదవోలు పద్మావతి.

స్త్రీపురుష సమానత్వమావశ్యకమా ఎందేని యనర్థదాయకమా ?

౨

“చదువనేర్తురు పురుషుల బలెనె శాస్త్రంబు పఠింపించుచో
నదమన్నేర్తురు శత్రునేనల ధనుర్వ్యాపారముల్ నేర్పుచో
సుదితోత్సాహముతోడ నేలగలరీయర్విన్ బ్రతిష్ఠించుచో
ముదితల్ నేరగరానివిద్యగలదే ముద్దార నేర్పించినన్.”

భారతదేశమునందు పురుషులకే స్వతంత్రత లేదు. ఒక్కప్పుడు స్వాతంత్ర్యము గోల్పోయిన భారతజాతి దానిని మరల పొందుటకు నేడు ప్రయత్నించుచున్నది. ఈ ప్రయత్నములో స్త్రీలనుగూడ చేరనిచ్చినచో పురుషులకు దమప్రయత్నములో రెట్టింపుసహాయము కలుగగలదు గదా! ఆసహాయము మనఃస్ఫూర్తిగ స్త్రీలుచేయవలయునన్న వారి మనస్సునకు సదసద్వివేచనా జ్ఞానముపూర్తిగా నుండుటకవకాశము లుండవలెను. ‘ఈపని చేయదగినది’ అను హేతువాదశక్తి స్త్రీలకునుగలదు. అది సరిగా యుపయోగించుకొనుటకు అవకాశములు గల్పింపవలయును. అనగా తన యాలోచనయే తనకార్య నిర్వహణమునకు మూలమగునట్లు మనకవకాశము లుండవలయును.

సమానత్వమనగానేమి? స్త్రీ పురుషులలో లింగభేదముచేత నొకపని మగవారికి మంచిదయి మనకు చెడ్డదికాగూడదు. అది యిట్టిది. బంగళాదుంపలకూర మగవారికి బలముచేసి మనకు బలముచేయకపోదు. శరీరతత్వములోను, బుద్ధిలోను, స్త్రీపురుషులు సమానులు. అయితే పురుషులలో నున్నంతమంది బలిష్ఠదేహులు, శాస్త్రాది

పరిజ్ఞానముగలవారు మనలోలేరని సందేహము తోచవచ్చును. ఆ పరిజ్ఞానము కలుగుట కవకాశములులేవు. మనము కల్పించుకోలేము. మానవులకు తమ యాలోచన నితరులతో చెప్పటకు అందఱు కలిసి పనిచేయుటకు చేసినపనికి దగిన ప్రతిఫలముపొంది తమకు తోచినట్లా ప్రతిఫలము ననుభవించుటకును సహజమైన కోరిక యున్నది. ఇవి న్యాయమైనకోరికలు. ఇవి స్త్రీపురుషులకు సమానము. ఇట్లు సంఘమొప్పుకొనుటయే సమానత్వము. మానవ శరీరము, హృదయము, స్త్రీపురుషుల కొక్కటియేగదా. కాబట్టి పురుషులకున్న కోరికలు స్త్రీలకును యుండుట ప్రకృతి విరుద్ధముకాదు.

ఇంక నీసమానత్వ మేయేవిషయముల యందుండవలయునను ప్రశ్నచర్చింపవలసి యున్నది. కాని అంతకుముందు సమానత్వముపనికి రాదనువారి యాహాలు కొన్ని చర్చించినమేలు.

సమానత్వము పనికిరాదనువారెవరు? సాధారణముగాపురుషులు. భారతదేశములో పురుషులకే స్వాతంత్ర్యములేదు. స్వాతంత్ర్యమనగా నేను పైనవ్రాసిన కోరికలను నెఱవేర్చుకొనుటకు తగిన ప్రభుత్వసహాయము

గృహలక్ష్మి

లేదు. స్త్రీలించుమించుగా “బానిసలు.” వారు మనలను కోబడిచు కొనుటకు ప్రయత్నించుదురు. కాబట్టి మనము బానిసలకు బానిసలము గావలయునని కొందఱి యుద్దేశ్యము. ఇట్లని పురుషులందఱెల్లప్పుడు సత్తివారనియు నాయభిప్రాయముగాదు. ఉదాహరణములు లేకపోలేదు. వారికి పదనములు. పురుషులలో కొంతమంది యెల్లప్పుడును, అందఱును కొన్ని సమయములలోను “స్త్రీకి హృదయమున్నది. వారికిని రాగద్వేషములుగల”వనుమాట మఱియు. అట్టివో వారిని సన్మార్గమున బెట్టుటకు తగిన సామర్థ్యముండినలహోచెప్పగలుగుటకు స్త్రీకి సమానహోదా యవసరము.

ఏల పనికిరాదందురు? ఇందులకు గొన్ని కారణములువారు చెప్పనవి విమర్శింతము. అది స్వభావమని కొందఱివాదము. పూర్వమునుండియు నట్లేయున్నదని వారిమతము. కాని వైదికవాఙ్మయములో స్త్రీపురుషులకు సమానహక్కులున్నటుల కానబడుచున్నది. సంసారమునకు స్త్రీపురుషులు రథమునకు భయచక్రములవంటివారు. వీనిలో యొక చక్రమున కెంతబాధ్యతయో రెండవచక్రమునకు సంతయే బాధ్యత. స్వభావమేమియో బోధపఱుపమన్నచో పురుషులు మొదటినుండియు నట్లేయున్నదని చెప్పుదురు. అనగా మొదటినుండియు పురుషులిట్లే చెప్పుచున్నారని యర్థము. అది వారికి స్వభావముగాఁ గనబడినది. పురుషులదృష్టి కట్లుతోచినది. పురుషులదృష్టికి వారి స్వాతంత్ర్యము నరికట్టునదేదియు స్వభావముగా దోచలేదు. రాజకీయపారతంత్ర్యమువారికి స్వభావముగాఁదోచినదా? నిర్వాప్తపారతంత్ర్యముగా దోచినదా? వాక్స్వాతంత్ర్య విహీనత స్వభావముగా దోచినదా? లేదు. స్త్రీలకు సమానత్వము లేకపోవుట స్వభావముగాఁ దోచుటలేదు. ఒప్పుకొందురా? మనస్సునకు తోచుటయే ముఖ్యముగాదా?

“స్త్రీలు తమ యబలత నొప్పుకొనుచున్నారు. స్వభావముగా స్త్రీ యజమాన్యముకోరదు. పురుషులు తమకంటె నధికులుగా తమకు యజమానులుగా నుండుట వారికి సమ్మత” మందురు. ఎవరోష్ణుకొని నారు? “స్త్రీ యబలకా” దని వెనుక గృహలక్ష్మిలో మన సోదరీమణులు వ్రాసిన వాక్యములు స్మరింపబడుగాక! యజమాన్యముకోరిక పోవచ్చును. కాని బానిసత్వము మనము కోరుచుండుటలేదు. సమానత్వము కోరుచున్నాము.

సమానత్వముకోరనివారు పురుషులు. పురుషులకు కోపమువచ్చుననియు, వానిపై నుండు గౌరవముచేతను కొందఱు స్త్రీలును యూరకుందురు. అట్లయిన న్యూనతనేల భరించుచున్నారని ప్రశ్న రాగలదు. భరించుచున్నామనగా రోగము సరదాచేతగాదు. తన్నివారణోపాయములేక. అజ్ఞానముచే రోగమే స్వభావము కాబోలనుకొనుటచేత.

వేఱొకవాదమున్నది. స్త్రీస్వాతంత్ర్యమున్నచో స్త్రీలు కటుంబకార్యములను లేక్కపెట్టుటకును సంతానము వృద్ధిచేసి

శ్రీపురుష సమానత్వ మానవశక్తికమా ఎడేచి యనర్థదాయకమా ?

ప్రజాభి వృద్ధిచేయుటకు సమృద్ధిం పర ని కొండలు పురుషులవాదము. పురుషునకు లొంగియుండుటచేతనే సంసారములును, ప్రజాభివృద్ధియును జరుగుచున్నవా? స్త్రీకి మాత్రము కుటుంబ సత్సంతానముల యపేక్షలేదా? సంతానాపేక్ష స్త్రీకిని పురుషునివలె సహజము. ఇంకను యెక్కువ కూడను అందువలన సమానత్వముచే నీ ఘనకార్యములు నిలిచిపోవని మనవి. ఒక వేళ స్త్రీకి యిష్టములేదని వాదముకొఱకు సమృద్ధించినచో అంతలోకమును గుఱించి యామెకు శ్రద్ధయే లేనిచో పురుషులకు మాత్రమేల యంతశ్రద్ధ!

సమానతయున్నదని చరిత్ర దెలుపు చున్నది. విద్యలో సమానతయున్నట్లు భవ భూతి యుత్తరరామ చరిత్రయందు ఆత్రేయ పురుషవలుపులతో విద్యాభ్యాసము చేసిన దనివ్రాయుటచే దెలియుచున్నది. కామండకి యనుయోగిని పురుషులతో శాస్త్రచర్చ చేసినట్లు మాలతీమాధవీయము తెల్పు చున్నది. ఋగ్వేదములో కొండలు మంత్ర ద్రవ్యు స్త్రీలు. వాగాంభృణియను నొక బ్రహ్మవిదుషి జ్ఞానభోధచేసినది. యజురా ధర్వణ వేదములనాటికి స్త్రీలు 'శాస్త్ర' చర్చలు సలిపెడివారు. యాజ్ఞవల్క్యునిసతి మైత్రేయియే యిందులకు తార్కాణము.

సమానత్వము కావలయుననుటలో అధికత కోరుచుండుటలేదని స్పష్టము. మానవ సహజమగు ఆశలు మగవానికున్నట్లు మనకును యుండవచ్చునని వాదము.

రాజకీయవిషయములో సమానత్వమును గూర్చి చర్చింతము. రాజకీయవిషయము లనగా మనకుగావలసి ప్రభుత్వము నెన్ను కొనుట ప్రజాప్రభుత్వములో పురుషునితో సమానస్థానములు తీసికొనుట దేశసేవ చేయుటయునుగదా.

ప్రభుత్వమునకు పురుషుల పై వలెనే స్త్రీలపై నను హక్కుగలదు. ప్రభుత్వశాసన ములు స్త్రీలపై గూడ సమానముగా వర్తించును. అట్టి ప్రభుత్వము పురుషులచే నెన్ను కొనబడినచో స్త్రీల హక్కులనుగూర్చి ఆ పురుషులకు ఆదుర్దాయుండవలసినపనిలేదు. ప్రస్తుతమున్నదిగదా యందురేమో అది శాసనబద్ధముగానప్పుడు యెల్లకాల మట్లే యుండునను సమ్యక్మేమున్నది? స్త్రీలకు సమానత్వము లేకుండ జేయవలయుననియే వారికి యెన్నికహక్కును లేకుండజేయుట యగుచున్నది. ఎన్నికహక్కు ఆత్మహక్కులను సంరక్షించుకొనుట కుపయోగింపఁ బడును. ఎన్నికలు తెలియక తమహక్కును దుర్వినియోగము జేయుదురేమో? పురు షులు చేయుచున్నచో యేమగుచున్నది. తగినశిక్షణ విద్యయిడినచో మనమును పురుషులవలెనే యెన్నుకొనగలుగుదుము. భోజనము మిత్రము, నియమము, లేకుండ పెట్టినచో అనారోగ్యమని యసలుమాను దుమా?

రాజకీయ శాసనసభలలో పురుషుల తోపాటు స్థానములున్నచో ప్రతి శాసన సమయములోను దానివలన స్త్రీలకు (ఆ

గృహలక్ష్మి

శాసనశలితము ననుభవించువారిలో సగము ప్రజలము) కలుగు కష్టనష్టములు చర్చింపఁ బడవచ్చును. శ్రీమతిఁచంటర్కమిథ్యగాదు మద్రాసు శాసనసభలోనున్నారు. అవిడ యందలి చర్చలలో పాల్గొనుటలో సమర్థత చూపుటలేదా? ఇది ప్రస్తుతవిషయము. చర్చిత్రాత్మకముగా గావలయునన్నచో దాదాపుములు పెక్కులున్నవి. విప్లవ రియా, ఎలిజబెత్తు, రాణీ దుర్గావతి మొదలగునారు సరిపాలకులు. నూర్జహాను మొదలగు సలహాదారులు గలరు గదా. వీరవనితలు, వీరమాతలు పెక్కురున్నారు.

దేశసేవలో స్త్రీలము సమానత్వము కోరుచున్నాము. రాజేంద్రప్రసాదుగారు కాంగ్రెసునకు స్త్రీలు చేసిన సేవ నుగ్గడించియున్నారు. శ్రీమతి సరోజినీ నాయుడు, మద్రాసుబాయమ్మ తెలుగుజిల్లాలలో ననేకులగు స్త్రీలు భీమవరం తాలూకాలోని క్షత్రియపనితలు యీమధ్య మహాత్ముని యప్పు సత్యాగ్రహము విషయములో చేసిన సేవ సమానత్వమును కాదనగలరా? కావలెనన్న యెందఱినో చూపగలము.

రాజకీయ వ్యవహారములలో న్యాయముకొఱకు నిర్దాక్షిణ్యము, నిష్పక్షపాతత్వము కావలయుననియు, మనము సాధారణముగా జాలిగుండె గలవారమగుటచే ముఖ్యవిషయములలో దయచే, పక్షపాతత్వముచే వ్యవహారములను పాడుచేయుదుమనియు గొందఱి యభిప్రాయము. రాజ

కీయవ్యవహార మట్టిదనుటకు సందియములేదు. అచ్చట దయయుండుట దోషము. న్యాయమునకు హృదయములేదు. అయినను యిచ్చటగూడ స్త్రీలు వ్యవహారములు పాడుచేయరనుటకు యుద్ధమునకు పురిగొల్పిన ద్రాపదియు, ఖడ్గ తిక్కన భార్యయును, తానే యుద్ధమున శత్రులను జెండాడిన యూన్నీయును సాక్షులు.

ఆరిక సమానత్వమును బరిశీలించుము. వ్యక్తులకు నిర్బంధములు లేక సంఘము యనుమతించిన పనులలో బనిచేయుచు, దానివలన సంపాదన చేసికొనుట కవకాశములుండుట; తనపూర్వులు సంపాదించిన దానిని తాననుభవించుట కవకాశము కల్పించుట; తనధనమును తాను వినియోగము చేసికొనుటకు స్వేచ్ఛయుండుట ననునవి యార్థికముగా నవసరములు. ఇవి స్త్రీ పురుషులకు సమానములు.

తన పోషణమునకు దాను సంపాదించుకొనుట మగవానికున్న హక్కు. ఇది స్త్రీలకు లేదని యాతఁడన్నచో నది యామెను శాశ్వతముగాఁ దనపైనను, సంఘముపైనను యాధారపడి యుండునట్లు చేయుటకై యున్నది. ఉద్యోగము మగవానికి పాపముకాదు. తప్పుకాదు. స్త్రీకిమాత్ర మది యేల వలదనుచున్నారు? నిరుద్యోగసమస్య భయమేమో? స్త్రీల పోటీ లేనప్పుడుమాత్రము పూర్తిగానుద్యోగములున్నవా? నిరుద్యోగము స్త్రీలుద్యోగము చేయుటవలన వచ్చినదికాదు.

స్త్రీపురుష సమానత్వ మావశ్యకమా ఎందేని యనర్థదాయకమా ?

పురుషులకును, స్త్రీలకునుగూడ నిరుద్యోగ మునకు కారణములు వేతేయున్నవి.

మహాయుద్ధ సమయములో యుద్ధము చేయు దేశములన్నిటిలో పురుషులు యుద్ధములోనికి బోగా గుమాస్తాపనులు, రేడియో ఆపరేటరు పనులు, మందు సామానుపనులు, పోస్టాఫీసు, మొదలగు ఆఫీసుపనులు స్త్రీలతిసమర్థతతో నిర్వహించుకోగలిగినట్లు తెలియుచున్నది.

ప్లీడరుపనిలో యిప్పడిప్పడు స్త్రీలు హిందూదేశములో పనిచేయుచున్నారు. వైద్యవృత్తిలో నెంతమందియో సమర్థులు స్త్రీలు గలరని యందఁజెరిగిన విషయమే. ఉపాధ్యాయ వృత్తిమాట చెప్పనక్కఱలేదు. ఈ యన్నిపనులలోను స్త్రీల సమర్థత ప్రశంసింపదగియున్నది. ఇందు సమానతకు వ్యతిరేకములగు వాదములకు సహాయపడు లోపము లేవియు లేవుగదా! లోపములున్నచో, దగిన శిక్షణలేక యనవచ్చును. పురుషులుమాత్ర మన్నిటిలో నందరును సమర్థులారా?

తనపూర్వులు సంపాదించినది తాను (పురుషుడు) యనుభవించుచున్నాడు. మగవారు నిర్మించిన శాసనములగుటచే స్త్రీలకు వారసత్వము లేకుండజేసి మనలను లోబఱచుకొని యుంచుకో దలచినారు. “మీకు శ్రమలేకుండ మగవారు కష్టపడి, మిమ్ము సుఖపెట్టుచున్నారు గదా” యని పల్కుదురు. ఖైదీకిని శ్రమలేదు. శ్రమలేక పోవుటలో చాల సుఖములేదు. కావలసినది

ఆత్మగౌరవము స్వేచ్ఛ. ఆత్మగౌరవముఆత్మ విశ్వాసమువలన గలుగును. ఆత్మవిశ్వాసమున కాత్మద్రవ్యముముఖ్యము. అదితండ్రిసోమున కారసురాలిని చేయుటలో సున్నది.

సమానత్వము సమానస్థిగతులవలన వచ్చును. పోష్యవర్గములోనిదిగదాయను నీచభావముతో మనజాతీని పురుషులు చూడకుండుటకు మనకు ధనార్జనకును, శౌరసత్వమునకును హక్కులుండవలెను. పరస్పరగౌరవము, ఆదరముగల కాపురములు వర్ధిల్లును. స్నేహితులకున్న సంబంధమిట్టిది. భార్యలో స్నేహితులక్షణములు మగవానికిని, భర్తలో చెలికత్తియలగుణములు యాడుదానికిని యానందదాయకములు గదా! అనగా ‘సమానఫాయి’లో సంతోషము గలదనిభావము.

ఒకవిషయము చెప్పవలసియున్నది. స్త్రీలందఱకును సంపాదించుటకు శక్తిగలదా? అను ప్రశ్నవచ్చును. పురుషులందరు సంపాదించగలుగుచున్నారా? అన్నప్రశ్న పెంకె తనముగా నుండును. సంపాదించుకొనగలుగువారిని సంపాదించుకొననిండు చాలును. స్త్రీజాతిపై పురుషులకు గౌరవము కలుగుట కార్థికసమత్వ మవసరము.

ఇక సంఘములో స్త్రీపురుషుల సమానత్వమునుగూర్చి చర్చింతును. తొలుత వివాహవిషయము. పిదప సంఘ, కుటుంబ, కార్యములలో స్త్రీపురుషుల సంబంధము, పిదప యెండ్లొరులనుగూర్చిన ప్రవర్తనము వీనిలో ముఖ్యములు.

గృహ లక్ష్మీ

సంసారము సుఖప్రదముగ జరుగుటకు పరస్పరానుమతు లవసరము. తన కిష్టము వచ్చిన స్త్రీని వివాహము చేసికొనుటకు పురుషున కధికారమున్నది. స్త్రీ తరపున యిష్టము తెలుపువారు తలిదండ్రులు. తల్లిదండ్రులు కుమరితలక్షేమముచూడరని యనలేము. కాని, బీదతనమువలన, యజ్ఞానమువలన, అమ్మకొనుటయో, సరిపడనివాని కిచ్చుటయో జరుగుచుండుటలేదని యెట్లనగలము? వివాహవిషయములలో స్త్రీల యభిప్రాయము కావలయునన్నచో బాల్యవివాహములు తప్పవలయును. స్త్రీయే తప్పడుగా భర్తనెన్నుకొన్నచో యేమిచేయుదురని యడుగకుండు. తానే తెచ్చుకొన్న కష్టము, అపధ్యము చేసి తెచ్చుకొన్న రోగమువంటిది. ఇతరులపై కోపమునొందుటకు వీలులేదు. తన యభిరుచులకు, తనకోరికలకు వీలయినసంబంధమునకు స్త్రీమాత్రము ప్రయత్నము చేయదా? స్వయంవరములన్నియు విఫలదాయకములు కానేరవు.

సంసారములో సమానహక్కులుండుట వలన స్త్రీపురుషు లుభయులకును సౌఖ్యమున్నది. మనము సమానత్వము కోరుట యెందులకు? 'నా'దను బాధ్యత యుండుట వలన సంఘకార్యములు చక్కగ నగుటకు వీలున్నది. సంసారములో సమానత్వము వలన మనకు మానసికసౌఖ్యము కలుగును. ఒకటిమాత్రమున్నది. వయసుచే పెద్దవాడగుభర్త యనుభవములోగూడ పెద్దవా

డయి యుండును. భర్త సామాన్యముగా యాలోచనా భాగమునునడిపి, క్రియా భాగమును భార్యకొసంగును. ఇందువలన మన సమానత్వమునకు లోపము వచ్చినదని నేననను. ఆలోచనవిని యవసరమైనచో యవలంబించి, యక్కరలేనిచో నక్కఱలేదని దాని యపకృతమును మనకు బోధించి సమానతగుర్తించిన చాలును. సంసారరథమును రెండుచక్రములపై నాధారపడునిట్లు చేయుమని కోరుదును.

కడపట విద్య, శిల్పము, గానము, కవిత్వము మొదలగువానిలో సమానములగు నవకాశములు నేర్చుటకు గలుగవలెను. వీనిలో చాలవఱకు వివాదాంశములు కాకుండుటచే చర్చింపఁ బనిలేదు.

ఒక్కవిషయముమాత్రము చెప్పవలసియున్నది. లలితకళలలో ననవరతాభ్యాస మవసరము. మానినచో నవి పాడైపోయి ప్రాతః బడిపోవును. సృష్టియేర్పాటులవలన స్త్రీ గర్భధారణాదికములందు పై లలితకళ లభ్యసించుటకు వీలులేదుగదా. ఉద్యోగము వేరే యుదరపోషణార్థమైనవృత్తి చేసికొను స్త్రీలకు సిద్ధహస్త యుండక పోవచ్చును. అయినను, గొప్ప పాటకు రాండ్రు లెక్కలేనంతమంది యున్నారు. సత్యవాణి, బుచ్చి కృష్ణ మొదలగు చిత్రలేఖనా నిపుణులున్నారు. ఇది గొప్పకాదా?

స్త్రీపురుష సమానత్వ మెందు ననర్థదాయకముగాదని, ఆయా విషయములు చర్చించునప్పుడు చూపినాను. కోరునది

స్త్రీపురుష సమానత్వ మావశ్యకమా ఎందేని యనర్థదాయకమా :

సమానత గాని యధికత గాదు. పురుషులతో మాకు బాధ్యత కావలయుననుచున్నాము. ఇందువలన బిడ్డలు, పోషణ, మొదలగు సృష్టిచే నియమింపబడిన విధులును, కుటుంబసంరక్షణ, గృహనిర్వాహణ మొదలగు వ్యవహార సౌకర్యముకొరకు సంఘము నియమించినపనులను మనము వలదన్నామని యుద్దేశ్యముకాదు. అవి యన్నియు ముఖ్యముగా మనమే నిర్వహింతుము. మనకు సాంఘికముగా, ఆర్థికముగా, రాజకీయముగా సమానత్వము కావలయుననుచున్నాము.

ఇట్టి సమానత్వ మనర్థకారికాదు. సరికదా దానివలన సీక్రిందిలాభము లున్నవి. పురుషులలో నిష్పక్షాంశ గుణమున్నది. తమ వలననే స్త్రీజాతి బ్రదుకగలుగుచున్నదని

వారి యభిప్రాయము. దానివలన మనకు పోయినది లేదుగాని, ధైర్యముచే స్త్రీజాతిని హీనముగాఁ జూచుచున్నారు. ఇది మనకు మంచిదికాదు. సంఘమునకు మంచిది కాదు. రెండవది దేశములోనున్న భౌతిక, మానసికశక్తులు వృద్ధియై లోకోపకారకములగుట స్త్రీలకు సమానతసీయక ప్రజలలో సగభాగము వ్యక్తులశక్తులను వ్యర్థము చేయుచున్నారు. సమానత్వమునండి మనము గూడ దేశ సేవకు రాండ్రగుట శ్రేయోదాయకము.

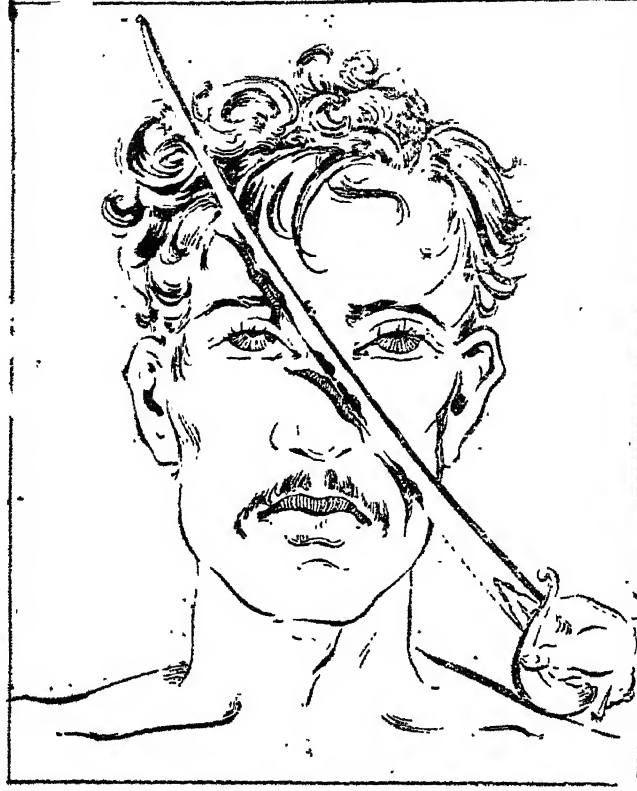
స్త్రీపురుష సమానత్వమన్నిట నావశ్యకమనియు, దానివలన లోకకల్యాణము గలుగుననియు, అందులకై మన జాతి యంతయు బ్రయత్నించుట ముఖ్యమైన విషయమనియు నెఱుంగుట సమంజసము.

చదువుచెప్పింపతల్లిరో! శ్రద్ధగొనుము

గురుతరవ్యవహార గుట్టు మట్టులనైన స్వయముగా నరసెడి శక్తిలేక ప్రాణనాథుడువ్రాయు ప్రణయలేఖలనైన తనకుదాజదివెడి యనువులేక అత్తవారెన్నెన్ని యగచాట్లుబెట్టిన తలిదండ్రులకుడెల్పు దారిలేక చాకలిదెచ్చిన చలువగుడ్డలనైన పద్మవేయగ జాలు పటిమలేక

చదువురానట్టి యువిదదా ముదిమిదనుక
పడయరానట్టి బాధల పడెడుగాన
బాల్యముననుండి కూతుండ్రబడికిబంపి
చదువుచెప్పింపతల్లిరో! శ్రద్ధగొనుము.

కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు

ముఖాన క త్తివేసినా
నెత్తురుచుక్క కనబడదు

ఇటువంటి వారికోసమే అమృత.

అమృత సేవిస్తే శరీరానికి రక్తం పడుతుంది. కండ బడుతుంది.

ఆరోగ్య బల సంపదలకు అమృత

కేసరికుటీరం — ఎగ్మూరు — మదరాసు

సాయంకాల సమయము. దినమందు రవి తన తీవ్రతపముచే ప్రపంచమును దహింపజేసి పశ్చిమాంగనాసక్తుడై యరుగుచుండెను. చిత్తూరు రాజోద్యానవనమందు దిరువురు స్త్రీలు సంభాషించుచుండిరి. అందొక్కతె ప్రాథ. ఒకతె ప్రాథావస్థకు జేరుచుండెను. ఆ పడంతుక లిద్దరి మోములందును విచారము అధీరత్వము ప్రకటమగుచుండెను. మొదటిస్త్రీ వ్యగ్రతా పూర్ణస్వరముతో పలికెను.

“సోదరీ! మన కందర కిప్పు డుపాయమేమి ఆలోచించితివి?”

“కొంచెముగూడ స్థిరీకరింపజాలను. భగవానుడగు ఏకలింగస్వామి యుదేశ్య మెట్లున్నదో.”

ఈసారి బహదూర్ పా ఉదయపురమును పూర్తిగా మట్టిలో కనిపిచేయవలెనని నిశ్చయించినట్లును అట్లే ప్రతిజ్ఞచేసియున్నట్లును వినవచ్చినది.”

“సర్దారులందరు విక్రమజిత్తుయెడ నసంతుష్టులై యుండుటవలన వారందరు విక్రమజిత్తునకు సాయము చేయుదురనిన సందేహస్పదముగా దోచుచున్నది. వారందరు విక్రమజిత్తుయెడ నింత క్రోధులైయుండుటకుగల హేతువెద్దియో నాకు తోచుచున్నది. అటులున్నను అందరుకూడ మేము పప్పాబాయి రాజ్యమందు వాసము చేయుచున్నామని యనుచున్నారు.”

“సర్దారులందరు విక్రమజిత్తునకు సాయముచేసినను చేయకున్నను చిత్తూరును రక్షించుటలో వెనుతిరుగరు. మరి విక్రమజిత్తు రాజ్యము అత్యాచారిణియగు పప్పాబాయి రాజ్యమైపోయెనా?”

“ఏవరెరుగుదురు? వారంద రిట్లే పలుకుచున్నారు. ఏ సమయములో పప్పాబాయి ఏమి చేసియున్నదో.

కాని యామెతో విక్రముని సరిపోల్చుచున్నారు. కాని నేనాపతులు విక్రమునిపై జేయు క్రోధముజూడ చిత్తూరును రక్షించుటకుకూడ వారు రారనియు పూనుకొనరనియు తోచుచున్నది.”

“సోదరీ! నీవు వట్టి అమాయకురాలవు గదా! మేవాడ్ దేశవాసులకు చిత్తూరంత గౌరవవస్తువో నీ వెరుగనట్లు తోచుచున్నది. చిత్తూరు వారికి ప్రాణములకంటె ప్రియమైనది. చిత్తూరు రాణాయందు వారికి సంపూర్ణమగు అయిష్టత గలిగియున్నప్పటికి మనస్ఫూర్తిగ వారు చిత్తూరును పూజచేయుదురు.”

“ఇట్లున్ననుగూడ గుజరాత్ పాదుషాతో నెడు రొక్కన సమర్థుడగువాడు చిత్తూరులో నెవడు గలడు?”

“సోదరీ! ఇట్లు నీ జేల పలుకుదువు? ఈ మేవాడు దేశము ప్రస్తుతము స్మృతానమువలెనున్నను సమయము వచ్చినచో ఈ భస్మరాశియందునుండి అగ్ని ప్రజ్వలించును.

“సోదరీ! ఇట్లు కాగలదేమో కాని నాకుమాత్రము నమ్మకము లేకుండుటచే నే నేదియు స్థిరము చేయజాలకుంటిని.”

“నీ వింత భయపడిపోయితివా ఫీ! సోదరీ! ఈలాగున పలికి నా మనస్సుకు బాధ కలిగింపకుము. రాజపుత్రస్త్రీలు మరణమన్న భయపడుదురా?”

“అట్లైన నీ వింత ఆలోచించెద వెందుకు? ఏకలింగభగవానుని యుద్దేశ్య మెట్లో అట్లే కాగలదు.”

“నేను నాకొఱకు విచారించుచుంటి ననుకొంటివా? విక్రముని విషయమై, ఉదయుని విషయమై ఆలోచించుకొన నాకు చాల భయము కలుగుచున్నది.”

గృహ లక్ష్మి

“అవును. నీ ఆలోచన బాగున్నది. కుమారు లిద్దరి విషయమై బెంగగా ఉన్నది. అయినను రాజ పుత్ర డింభకులుగూడ తమ విషయములో తామలో చించుకొనకుండ ఉండజాలరు. వారు బాల్యావస్థ నుండియు సాముగరిడీలనుండు శేర్పూరులేగదా.”

“అది సరియే. కాని ఒక్కసారిగ ఏకలిప్తలో బప్పారావుల వంశమును నీవు లుప్తము చేయదలంచు చుంటివా?”

“నీ వన్నది సత్యము. ఈ సంగతి నాకు ధ్యానమే లేదు. మనమందఱ పెట్టి చిక్కులలో తగుల్కొన్నను సరే బప్పారావుల వంశము నిర్మూలము కాకుండ మనము జాగ్రత్త పెట్టవలయును.

“చిత్తూరులో రక్షితము కానిదే ఈ బాలకు లెట్లు అపాయరహితులగుదురు? విక్రముడు వీరుడే కాని అతడు గుజరాత్ నుల్లును నైస్యముల నెట్లెదు రొక్కనగలుగు?”

“ఈమాట సరియే కాని అందుల కెట్టి యుపాయ ములోచించిన మన కార్యము నెరవేరును?”

“సోదరీ! ఒక ఉపాయముచేసిన మన కార్యము నెరవేరజాలదా?”

“ఎట్టి ఉపాయము?”

“హుమాయూను బాదుషాను చిత్తూరును రక్షింపవలసినదిగా ప్రార్థించినచో మన పని సఫలము కాదా?”

ఈ సంగతి విని రెండవస్త్రీ బిగ్గరగా నవ్వెను. చురల మొదటిస్త్రీ పలికెను. “సోదరీ! ఒక్క సారియే నవ్వులో నెగురగొట్టితివేమి?”

“నీమాట వినిన యెవరికి నవ్వురాదు? ఎవని తండ్రి స్వర్ణవాసీయగు చిత్తూరు రాణాకు ప్రతి ద్వంద్వయో అట్టివానిని చిత్తూరునకు వచ్చిన ఆపత్తు లొలిగించి కాపాడపలసినదిగా ప్రార్థించుట పెరి తనము గాదా?”

“సోదరీ! నామాట యొక్క సారిగ అట్లు కొట్టివేయకుము. బాబరు స్వర్ణీయులగు రాణావారికి శత్రువులైనను రాజపుత్రుల శౌర్యపరాక్రమములను ప్రశంసించుటలో తృప్తికనువాడు. హుమాయూను బాదుషాగూడ మనల ప్రశంసించుచు ఉండవచ్చును.”

“ముసల్మానుల ప్రశంసపై నీవు విశ్వాస ముంచు చుంటివా?”

“ముగలులు అట్టి ముసల్మానులు కారని నేను విని యుంటిని. వారికి హిందువులయెడ సద్భావము గలదు?”

“నీవీ ఆశ్చర్యకరమైనసంగతి యెచ్చటవింటివి?”

“కాదు. ఇదిఅంతయు సత్యము. ముగలులు చాల శాంతప్రకృతి గలవారు. హిందువులతో సఖ్యము చేయుటకై వారెప్పుడును తలచుచుందురు. చిత్తూరు రాణి అనురోధమును ఆతడెన్నడు తిరస్కరింప జాలదు.”

“నీవెట్లు అనురోధము చేయుదువు?”

“నేను బాదుషావద్దకు రక్షానూత్రము పంపె దను. ఏపవిత్ర రక్షానూత్ర బంధనముచే రాజపుత్ర స్త్రీలు రాజపుత్రుల సోదరులని పిలుతురో అట్టి బంధ నముతోడనే మొగల్ బాదుషాకు స్నేహమునకై ప్రార్థించెదను.”

“ఏది యెట్లున్నను నీ సాహసము అత్యద్భుతము. కాని ముగలులొక రాజపుత్రస్త్రీయొక్క రక్షానూత్ర బంధనము స్వీకరింతురా?”

“తప్పక స్వీకరించెరని నాకు నమ్మకముగలదు. హుమాయూన్ బాదుషాయొక్క ప్రకృతిబట్టిచూచిన ఆతడు చిత్తూరురాణిని ధర్మసోదరిగ తలంచుటకు వెను దీయడని నాకు విశ్వాసము.”

“నీకు దీనిపై విశ్వాసమే ఉన్నచో మరి ఆలస్య మేల? నూత్రము శీఘ్రముగనే బాదుషావద్దకు బంపుము.”

“కాని మొదట పాదుషావద్దకు మనిషినిబంపి అతని యుద్దేశ్య మెరుంగవలయునని నాతలంపు. అనంతరమున వీలుగా ఉన్నప్పుడు రక్షానూత్రము గూడ బంపవచ్చును. ఎందుకన ఒకవేళ అతడు దానిని తిప్పివైచుచో అపరిమితమగు అవమానము పొందవలసివచ్చును.”

ఇద్దరు స్త్రీలును మేవాడ్ రాజాయగు సంగ్రామ సింహుని భార్యలు. మొదటియామె పేరు కర్ణవతి. రెండవయామె పేరు జవాహిర్ బాయి. రాజాసంగ్రామసింహు డప్పుడు జీవించియుండలేదు. ఇద్దరురాణుల కిద్దరు పుత్రులుగలరు. ఒకనిపేరు విక్రమజిత్, రెండవవానిపేరు ఉదయసింహుడు. మాలవ్యా బాదుషా లతో మేవాడ్ నకు ఎప్పుడు శత్రుత్వమువిడువక వచ్చుచుండెను. సమయము దొరికినప్పుడు ఒకరు రెండవవారిపై పగచీర్చుకొన తలంచుచుండిరి. సరిగ రాజా బ్రతికియున్నంతకాలము వారికి వీలుచిక్కినది కాదు. మరణించినపిదప విక్రమజిత్తు సింహాసన మధిరోహించెను. కాని యీతడు కొలదిరోజులలోనే అందర కప్రియుడై పోయెను. గుజరాత్ పాదుషా బహదూర్ హా మేవాడ్ పరిశీతులన్నియు తెలిసికొని చిత్తూరుపై ఆక్రమణ చేయదలంచి వలయు సన్నాహము లాచరించుచుండెను. మేవాడ్ వాసులకుగూడ ఆతనియువ్యుము తెలిపెను. కాన వారందరు అత్యంత శంకితులైరి. ముఖ్యముగ రాణి కర్ణవతి తనకుమారుడగు ఉదయసింహుని విషయములో బెంగగొని యుండెను.

రాణీకర్ణవతి తాను నిశ్చయించినట్లుగ పురోహితునిపిలిచి తనఅభిప్రాయము వెల్లడించెను. పురోహితుడు బాదుషావద్దకు లేఖగొంపొవ స్వీకరించెను. యధాసమయములో రక్షానూత్రముగూడ పాదుషా వద్దకు బంపబడుననికూడ తెలిపెను. పురోహితుడు శుభముహూర్తమున ఆగ్రానగరమునుగూర్చి ప్రయాణ మయ్యెను.

2

బాదుషాహాయగు హుమాయూన్ నివాసము ఆగ్రానగరము. ఈసమయమున శత్రువులవలన నతనికి గూడ మిక్కిలి శ్రమగా ఉండెను. ఆఫ్ఘనిస్తానమం దొక విద్రోహదళము, బంగాళా, బీహార్ దేశములలో శర్ మహాయున్న యుద్ధమున కెదురుచూచుచుండిరి. రాణీకర్ణవతి పురోహితుడుద్వారా లేఖ పంపు నప్పనటికి హుమాయూన్ బంగాళాదేశము వైపునకు దండెత్తిపోవుటకు సిద్ధుడైయుండెను. బాదుషా సభలో కూర్చునియుండెను. ఇంతలో ద్వారపాలుడు పాదుషాకు పురోహితుని రాక యెరింగించెను. చిత్తూరు రాణియొక్క కులపురోహితు డేనియో అవశ్యకకార్యముపై తనవద్దకు వచ్చియుండెనని గ్రహించి హుమాయూన్ వెంటనే యాతనిని లోనికి రప్పించి సంగతేమని అడుగగా పురోహితుడు రాణీ కర్ణవతియొసగినలేఖ అతనికి అందిచ్చెను.

పాదుషా లేఖపఠించెను. అనంతరమున పురోహితుడు—“ఇదికాక ఆజ్ఞయొసగుచో నేను కొంత వక్కాణించెదను” అనెను.

“మంచిది. నుల్తాను బహదూర్ షాహా చిత్తూరుపైకి దాడివెడలి వచ్చుటకు బయలుదేరి యుండెనా ?”

“బయలుదేరుట మధ్యక్షుడై యుండెను, శీఘ్రము లోనే బయలుదేరునని వినియుంటిని.”

“నేను నాశక్తికొలది రాణి ప్రార్థనముచెల్లింప ప్రయత్నించెదను.”

“పాదుషావారి మాటలచే నేను సంతృప్తుడనైతిని. చిత్తూరు రక్షింపబడుననియు, రాజా సంగ్రామసింహుని వంశము లుష్టము కాజాలదనియు నాకు నమ్మకము కలిగినది.”

“సంగరాణాయొక్క అద్భుతపీఠత్వముపై నే నత్యంతము ముగ్ధుడను. అందుచే యధాశక్తి నేను వారి వంశమును కాపాడుటకు ప్రయత్నము చేసెదను. రాణితో మీరు నాయీ యుద్దేశ్యమును తెలుపుడు.”

గృహ లక్ష్మీ

“పాదుషాహ ఆజ్ఞ శిరోధార్యము.”

“సమయము వచ్చినప్పుడు రక్షాసూత్ర మంపెద నని రాణి తనలేఖలో తెలిపియుండెను. రక్షాసూత్ర బంధనమున్న శేషా తెలియజేయుడు.”

“మా రాజపుత్ర స్త్రీలలో నొక దివాజగలదు. ఏ స్త్రీయైనను పెకరితో ధర్మచందరునిగా సంబంధము స్థాపనముచేయ సుద్దేశించియున్నప్పుడు రక్షాసూత్ర మను నొకతాడు చేతికి కట్టిబంపుదురు. ముఖ్యముగ వారేజైన విపత్తులలో చిక్కుకొనియున్నప్పుడు పంపుదురు.”

“రక్షాసూత్రబంధనముద్వారా సోదరసోదరీసంబంధము స్థాపితమగునా?”

“అవును ఎవనియొద్దకు రక్షాసూత్రమంపబడునో అతడు ప్రాణములనొసగియైనను ఆమెకు సహాయ్యము చేయును.

“ముగలుపాదుషాహాద యిందుకు వెనుదీయదు. నేనాదరపూర్వకముగ యామెపంపు రక్షాసూత్రము గ్రహించెదనని మీరాణితోజెప్పము. నేను బంగాళా దేశము వైపునకు జనదలచితిని కాని యామె అను రోధము తీర్చుటకై ఇప్పుడే యాపత్తునీనతో చిత్తూరు వైపునకు బయలుదేరి వచ్చుచున్నాను.”

“పాదుషావారి ఆజ్ఞ శిరోధార్యము” అనిపలికి పురోహితుడు సెలవుగాని చిత్తూరునకు ప్రయాణ మయ్యెను.

3

బహదూర్ షాహ ప్రతిహింసాగ్ని హృదయమును దహింప చిత్తూరును భస్మీపటలముగావింప పెద్దనేనా సమేతుడై చనుదెంచుచుండెను. అతని అశ్వికదళము కాల్యలమనకు అంతులేకుండెను. ఇదియుగాక ఫిరంగులప్రేక్షు సైనికులుగూడ అనేకతుపాకులతో ఆరుదెంచుచుండిరి. లాబ్రీఖాన్ అనువాడు తుపాకి వీరులకు నాయకుడు.

రాజావిక్రమజిత్తు అప్పుడు బూందీ రాజ్యాంతర్గత మగు “వైచ”మను పట్టణమున ఉండెను. బహదూర్ షాహనేన మొదట అచ్చటనే కనిపించెను. విక్రమ జిత్తుకూడ వెనుకడుగు వేయవాడు కాదు. అతడు తన గుప్పెడు సేననుగైకొని ఆ అసంఖ్యసేనతో దల పడెను. అతని అధీనమందుగల సర్దారు లాతనిని రక్షిం చుటకన్న చిత్తూరును గాపాడుటయేముఖ్యమని ముందున కేగిరి. బహదూర్ షాహాయొక్క ప్రబలపరాక్రమ పైన్యమెదుట విక్రముడు నిలువజాలక పోయెను. నేడు చిత్తూరునకు సర్వనాశము సిద్ధమయ్యెను. కొటగోడకు రంధ్రమువేసి మహమ్మదీయులు లోన ప్రవేశించిరి.

దుర్గారావు, సత్తూ, దద్దూ మొదలగువారు రంధ్ర పథమందు జీవములు త్యజించిరని విని జవాహిర్ బాయి కొలది నేపటిలో అస్త్రశస్త్రములు కవచము మొదలగునవి దాల్చి యచ్చటకు వచ్చెను.

రాజమాతనుగాంచి సర్దారులు సైనికులు ద్విగుణీ కృతోత్సాహముతో బోరదొడంగిరి. కాని ఫిరంగి గుండు తగులుటచే నా వీరనారీరత్నముకూడ నేల కొరగెను. వీరనారియగు ఆమె చిత్తూరురక్షణము కొరకై నవ్వుచునవ్వుచు ప్రాణములర్పించెను. అనంతర మున మిగిలిన రాజపుత్రులు ప్రాణములొడ్డి యుద్ధము చేయసాగిరి.

జవాహిర్ బాయి మరణవార్త రాణీకర్ణవతికి తెలిసినతోడనే యామె శోకసంతాపములచే అస్థిర యయ్యెను. అంతమున ఆమె పురోహితుని మరియొక సారి పిలిపించి ఇక నాలింపకుమని రత్నస్థగితమగు సువర్ణకంకణము రక్షాసూత్రరూపముగ నా త ని కి అందిచ్చెను. దానిని పురోహితుడుగైకొని పాదుషా దర్శనార్థమై వెడలిపోయెను.

హుమాయూన్ పాదుషా అగ్రానుండి బయలుదేరి అపారమగు సేనావాహినితో చిత్తూరువైపునకు

రాజోచ్చెను. బహదూర్ పా నుల్తాను చిత్తూరుకోటను వశపరచుకొనియెనని మేవాడ్ పాలిమేరవరకు వచ్చిన మీదట యావై పునకుపోవుటకు ముదలయ్యెనంగెను. అంతయు అతివేగమున చిత్తూరువై పునకు జని త్వరలో కోటసమీపమునపోయి నిలిచెను.

ముగలు సేన చిత్తూరుపాలిమేరకడ విశ్రమించి యుండ నచ్చటకే పురోహితుడు చనెను. పాదుషా యగు హుమాయూన్ అతని తనదర్బారులలోనికి పిలిపించి సంగతేమని అడిగెను.

పురోహితుడు యథోచితరీతి నాతనికి ప్రణమిల్లి పలికెను. “సమ్రాట్ ! చిత్తూరు సర్వనాశమగుటకు ససిద్ధమై యున్నది.”

“నుల్తాను కోటలో ప్రవేశించియుండెనాయేమి?”

“ఈపాటికి ప్రవేశించియుండును.”

“అతడు కోటలో ప్రవేశించుట మీరు చూచి యుండలేదనుకొందును.”

“మహారాజా ! లేదు ఊరకే కోటలో ప్రవేశించుట యాతనికి తేలికయా? అయినను అతనిరాక కడ్డుతగులువార లిప్పు డెవరున్నారు? ఆందలు చిత్తూరుకోటకై బలియై పోయిరి.”

“రాణా జీవించియుండలేదా?”

“ఏకలింగస్వామి కృపచే నాతడుజీవించియుండెను. కాని ఎచ్చటఉండెనో యెవ్వరు ఎరుగరు.”

“అయిన ఇంతవరకు చిత్తూరును ఎవరుకాపాడిరి?”

“రాజపుత్ర సర్దారులును, రాజమాతయగు జవాహిర్ బాయియును. కాని వీరులందరు స్వర్గమలంకరించిరి. రాజమాతయు పోరుచు మరణించెను.”

“రాణీకర్ణవతియు ఉదయసింహుడు క్షేమముగా ఉన్నారా?”

“నేను వారు బ్రదికియుండగా చూచివచ్చితిని. రాణి పూర్వకథనమురీతిగ రక్షానూత్రము పరిపించి యున్నది.”

ఇట్లు పలికి పురోహితుడు స్వవలయమును దీసి బాదుషాహా శాసగెను.

పాదుషా చేతికి దానిని తొడిగికొనగా పురోహితుడు శీఘ్రముగా చిత్తూరునకు దయచేయవలయునని కోరెను. అట్లే అని పాదుషా తన సైనికులతో చిత్తూరు వై పునకు జనెను. రాణీకర్ణవతిని రక్షించుటకొరకై యాతని హృదయము ఆకుర పడుచుండెను. అతడు ఆ రక్షానూత్రబంధనమును కర్తవ్యబంధనముగా దలంచి మిక్కిలి కంగరుతో ప్రయాణము చేయసాగెను.

రాజమాత మరణించిన పిమ్మట నుల్తాను సేన యొక్క వేగమును రాజపుత్రులు సహింపజాలక పోయిరి.

రాణీకర్ణవతి యంతయు వినెను. సర్దారులందరు యామెవద్దకు జని, “జననీ! దుర్గము రక్షింపబడినది కాదు. ఇక రాజపుత్రస్త్రీల కర్తవ్యము పాలనము చేయుదురుగాక” అని పలికిరి.

“మీరందరు చితులు ఆలంకరించుచుండుడు. అంతలో నేనును తయారగుదును. హా! రక్షానూత్రమా! నిన్నింత ఆలస్యముగా ఏలపంపితిని? పాదుషాచేరనే లేదు గదా.”

“రక్షానూత్రమే పంపినచో ఆలస్య మేల చేసితిరి?”

“ఏకలింగస్వామి యిష్టప్రకారము జరిగెను. ఆ స్వామి మన బలిదానము వాంఛించియుండెను. నేను కూడ వారి చరణసాన్నిధ్యముజేర నరుగుచుంటిని. మంచిది. కాని ఉదయసింహుని విషయమై యెట్టి ఉపాయ మాలోచించితిరి?”

“వారికొరకు మీరు విచారింపకుడు. బూందీవీర క్షేమడగు శూరతానురావువారి భారము తనపై నుంచికొనెను.”

గృహ లక్ష్మీ

“అయిన నేను నిశ్చింతమై ప్రాణముల దొరగదను. మీరందఱు సహగమన ప్రతమునకు పరికరములు గూర్చుడు. నేను సిద్ధము చేసికొందును.”

రాజపుత్రులందఱు చితి ఆలంకరింప దొడంగిరి. కొలది సేపటిలోనే కలపబెచ్చి ఒక పెద్ద చితివేర్చిరి. నేడు ఈ మండుచున్న చితిలో రాజపుత్రస్త్రీలు, మాతలు, సోదరిగణము, భార్యలు ఆత్మవిసర్జనము చేయుదురని యుద్ధములో చావగా మిగిలిన రాజపుత్రులనుకొనజొచ్చిరి.

చితిప్రజ్వలితమై అందుండి మంట బయలుదేరు చుండగా రాజపుత్ర స్త్రీలందఱు ఆలంకరించుకొని అక్కడకు చేరిరి. రాణీకర్ణవతిపద్మకు పదమూడువేల రాజపుత్ర లలనలు ప్రోగయిరి. ఇంతలో సుల్తాను కోటను స్వాధీనము చేసికొని యీవైపునకే పరుగెత్తుకొని వచ్చుచుండెనని తెలియగా అందఱు భగవానుడగు ఏకలింగస్వామి నామము స్మరించుచు ఆ చితిలో బడిరి. చూచుచుండగా అగ్నిశిఖ ప్రజ్వలించెను.

పదమూడువేల రాజపుత్రస్త్రీలు భస్మరూపముగ మారిపోయిరి !

౪

చిత్తూరు జయించి బహదూర్ షాహా సంతోష సముద్రమున యీడులాడ జొచ్చెను. ఇంతలోనే హుమాయూన్ షాదుషా చిత్తూరు చేరెనని వార్త వచ్చెను. చక్రవర్తి లేఖగొని దూత కోటలో ప్రవేశించెను. హుమాయూన్ చక్రవర్తి బహదూర్ షాహను కోటవిడిచి వెడలిపోవలసినదిగా వ్రాసెను. ఆరీతిగనే సుల్తాను కోటనువదలి తన దేశమునకు ప్రయాణమయ్యెను. హుమాయూన్ షాదుషా కోటలోప్రవేశించి రాణీకర్ణవతి పదమూడువేల రాజపుత్రస్త్రీలతో ఆత్మ బలిదానముచేసిన కథవిని, స్తంభితుడైపోయెను. ఆతని నొంటినుండి “హా! సోదరి! రక్షానూత్రము కొంచెముముందుగా ఎందుకు పంపక పోయితివి?” అను వాక్యములు వెడలెను.

విజయదశమి!

రాజమహారాజ రాజాధిరాజులైన
కృష్ణరాయాది మహానీయు లేలునపుడు
పూజ్యవైభారతీయ సంపూజ్యవగుచు
సంతలెంతేసి గౌరవమొనసినావా!

నేడు దుర్భరదారిద్ర్య పీడితాత్ము
లయిన భారతీయప్రజలు ప్రాంజలి గయి
నేయుటేగాక స్వాగతం బీయలేరు
కొన్నలీయంగలేని బికారులగుట.

శ్రీమతి చర్ల నగరాజకుమారిగారు

పూర్వమహానీయు లెన్నియో మోదమునను
కొన్నలిచ్చి స్వాగతముల గౌరవించి
రనుచు వీరియెడల బిట్టుకినియకమ్మ!
తినుటకేలేని యీభారతీయులే మొ
సంగి సత్కరింపగలరు జగతినిన్ను.

* * *

నాటిగౌరవమ్మందు శతాంశమైన
గాంచలేవన కల్లగా దించుకైన
విపుల విఖ్యాత సుచరిత్ర విజయదశమి!

జా. ల. రు. లు

మా తృ భూ మి

శ్రీ మ తి న రో జ నీ దే వి గా రు

విశ్వవిఖ్యాత ప్రతాపసంపన్నులగు, ఆంధ్రచక్రవర్తుల విజయభేరి దిక్కుటముల మారుమోగిన వేంగీరాజ్యలలామ నీ జన్మభూమి! యభిమాన కుమారి!!

వీరకుమారకుమారీరత్నముల పవిత్రరుధిరబిందు ఖాళితమై రెడ్డిభూధవ శౌర్యధైర్యసాహసగుణముల వైభవోపేతమై అనన్యసామాన్యప్రతాపఖని నాయకురాలి భుజాటోపమున విలసితమై యలరారిన పల్నాడు రాజ్యేందిర నీమాతృభూమి ముద్దులబిడ్డ!

రాణీ రుద్రమాదేవి కాకతీయప్రతాపకేసరి విజయగర్జనలచే మాక్రొగ్గిన ఓరుగల్లు, కమ్మప్రభువరేణ్యుడగు శ్రీ వేంకటాద్రిశనియతులశౌర్య విభవాత్మకమైన అమరావతీనగరము, నీభారతభూమికి ప్రేమపాత్రములు!

కార్యసాధనాచతురులగు యోధాగ్రగణ్యుల జన్మభూమి మహారాష్ట్రము, విప్లవనాయకులగు వీరసింహముల కన్న వంగదేశము, జగజ్జేటులని పేరొందిన సుపుత్రులనిలయమగు పంజాబు భారతమాతయశశ్చంద్రికలు!

నేడో సారతంత్ర్యమునబడి సర్వవిధముల నధఃపతితమైనది నీ మాతృభూమి!

సోదరా!

ఇరువదిరెండుకోట్ల హిందువులు అన్యోన్యకలహముల మరచి యుక్త కంతముల సంతోషగేయముల నాలాపనజేయు నీ దసరా పర్వదినమున నీ పూర్వ మహర్షుల దివ్యచరిత్రల సంస్మరించి నీజన్మభూమి నన్నివిధముల నున్నతస్థానము నలంకరింపజేయు రచనాప్రణాళికను నీ హృదయమున సంసిద్ధ పరుప శపథమొనర్చుము.

అదియే నీభారతభూమికి

నీ వొనర్చుపూజ

పర్వదినమునాడు చేయవలసిన

విధి

ఆరోగ్యజీవనము

మీ అందుబాటులోనే వుంది

మనం ప్రకృతికి మారమాతున్నాము
అటులనే ఆరోగ్యానికినీ

కాని, గృహిణి ఆరోగ్యముగ వుండనియడల
మొత్తము గృహమే అనారోగ్యమై
అనాకర్షవంతమై వుంటుంది. స్త్రీ ఆరోగ్యము ఏ
పరిస్థితులందైనను కాపాడుకొనాలి. స్త్రీకి
ఆరోగ్యజీవనము అందుబాటులోనే వుంది.

“లోధ్ర” స్త్రీలకు ఆరోగ్యజీవనమును
ప్రస్తాదిస్తుంది. లోధ్ర సేవనము గర్భాశయ
రోగములను నిర్మూలించి సౌందర్య
సౌఖ్యజీవనము ప్రస్తాదిస్తుంది.

సుదతులసౌఖ్య సౌందర్యజీవనమునకు

లోధ్ర

కేసరికుటీరం—మద్రాసు. ఏజంట్లు : శీతారాంజనరల్ స్టోర్సు, బెజవాడ.

టెలివిజన్ లేక దివ్యదృష్టి

గోపరాజు శివశంకరరావు గారు, ఎం.ఎన్.సి.

చైనాదేశమున 'ఒక ఛాయ పదివేల వాక్కులకు సమానము' అను సామెత కలదు. ఇందెంతో భావమున్నది. టెలివిజన్ అనగా దూరదేశములోని మనుష్యులను, మనోహరమైన దృశ్యములను కండ్లకు కట్టినట్లు చూచుటకు వీలగుట. శాస్త్రజ్ఞుల పరిశ్రమలవలన కనుగొనబడి తయారుచేయబడినను, ప్రజలు తక్కువవెలతో దానిని వినియోగపరచునంత వీలులోనికి రాలేదు. ఈ బాల్యావస్థలోనే జర్మనీలో కొన్ని స్టూడియోలును, బ్రిటిష్ బ్రాడ్ కాస్టింగు కంపెనీవారు అలక్జాండ్రీయావ్యాలను లండనులోను, డాన్ లీకంపెనీవారి పేలసులోను స్టూడియోలను ఏర్పరచి దృశ్యములను దూరదేశములకు పంపుచున్నారు. జర్మనీలో ఛాయలను గ్రహించుయంత్రములను, టెలివిజన్ (Televisor) లను అమ్ముచున్నారు. ఒకేపెట్టెలో రేడియోసంగీతం వినుటకును, టెలివిజనువలన ఛాయలను గ్రహించుటకును ఏర్పరుప బడియున్నది. మీటరు త్రిప్పటతోడనే వివిధప్రదేశముల దృశ్యములు కనబడును. టెలివిజన్ కు 'బెయిరుడు' (Baird) అను ఇంగ్లీషు మహాశయుడు కారకుడు. 1925 వ సంవత్సరము

ఏప్రిల్ లో ఈయన మొదట నిరూపణము చేసినను, 1935 వ సంవత్సరము మార్చి నెల వరకు బ్రిటిష్ వారు స్టూడియోలను స్థాపించలేదు.

పురాణాది గ్రంథములలో పూర్వకాలమున పురుషులు దూరదేశపు వాక్ దృశ్య వాసనస్పర్శలను వారి మహత్తు లేక దివ్యదృష్టిమూలమున గ్రహించెడివారని చూచి అతిశయోక్తులుగా భావించెడివారము. ఇప్పుడు శాస్త్రజ్ఞానమువలన అతిశయోక్తులు నిజము లగుచున్నవి. టెలివిజన్ కొన్ని ఐరోపీయదేశములలో వాడుకలో నున్నది. మన దేశములోనికికూడ శీఘ్రకాలములో వాడుకలోనికి రాగలదు. కొలదికాలములో శాస్త్రజ్ఞులు వాసనలను, స్పర్శలను గ్రహించుట కనిపెట్టుదురని నాదృఢనమ్మకము.

బుద్ధిబలమువలన శాస్త్రజ్ఞులు కనిపెట్టిన అమోఘమైన యంత్రములన్నియు మన ఇంద్రియములవలె పనిచేయునట్లు ఏర్పరుపబడినవి. చెవిలాగుననే పనిచేయు యంత్రమును తయారుచేయుటకు ప్రయత్నించి జయమొందిరి. దానినే 'టెలిఫోను' లేక

గృహలక్ష్మి

‘మైక్రోఫోను’ అందురు. తరువాత ఇమిటేషన్ (artificial) కన్నును తయారు చేసిరి. దీనినే ‘ఫోటో ఎలెక్ట్రిక్ సెల్’ (Photo electric cell) అని అందురు. చెవి కన్ను పనిచేయుటకు జీవము ఎట్లు అవసరమో అట్లే పై రెండుయంత్రములు పనిచేయుటకు ‘ఎలెక్ట్రిక్ కరెంటు’ అవసరము.

తెలివిజన్ గాక దూరదేశమునుండి ఫోటోలను పంపుట (Telephotography), పైదేశములలో జరుగు మాట్లాడు సినిమాలను చూచుట (Tele-talkies), ఛాయలను స్టేట్లపై రికార్డుచేయుట (Phonovision), చీకటిలో విదేశపుదృశ్యములను చూచుట (Noctovision), తెలివిజన్ ను రంగులతో చూచుటకూడ కనిపెట్టిరి.

తరువాత తెలివిజన్ లోని ముఖ్యాంశములను చర్చింతము. ఒక అనుక్షణము మాత్రము దృశ్యము చూచినప్పుడు కన్ను సెకండులో ఎనిమిదవ భాగమువరకు ఆ దృశ్యమునే చూచుచున్నట్లు కనబడును. దీనినే దృష్టినిలకడ (Persistence of vision) అని అందురు. కంటియొక్క స్వభావగుణముచేతనే మనము సినిమాలను, తెలివిజను చూచుచున్నాము. వెలుతురు వస్తువులమీదపడి కనుపాపమీదకు వచ్చుట వలననే మనము దేనినైనను చూచుటకు

కారణమై యున్నది. తెలివిజనుకు వెలుతురు విభజనముఖ్యము. నిహోగారు కనిపెట్టిన ఒకేసైజు ఒకేవేగమున తిరుగు విభజనచక్రములను ఛాయలను పంపుచోటను గ్రహింపుచోటను ఉపయోగించవలెను. పంపుచోటనుండే ఫోటో ఎలెక్ట్రిక్ సెల్ మీదపడు ఛాయ దూరదేశమున గ్రహించుయంత్రములోనుండే ‘నియాన్ లాంపు’ అలికిడి మూలమున కనబడును.

తెలివిజన్ హంతకులు, దొంగలు, వీరి ఫోటోలను, వేలిముద్రలను వివిధదేశభాగములకు పంపి పోలీసు పరిశోధనలకు తోడ్పడుచున్నది. ఎక్స్రే (Xray) ఫోటోలను దూరదేశములోని నిపుణులైద్యులకు పంపి వారి అమూల్య సలహాలను కొన్ని నిమిషములలోనేపొంది, అనేక జీవశత్రుణములు చేయవచ్చును. ‘నాక్టోవిజన్’ వలన సైన్యము, రాత్రివేళ విరోధులకు తెలియకుండగనే ఫోటోలనుతీసి గుట్టుమట్లను తెలిసికొనవచ్చును.

కలలు నిజములుగా మారుచున్నవి. ఉద్దేశ్యములు ఎంత ఆశ్చర్యకరమైనను, మొదటలో హాస్యాస్పదమైనను, యోచనాపరుల మనమున సశింషక, వేళ్లు పారి, పెంపొంది, నిజరూపమునుదాల్చి సర్వజనులకు సహాయమై రంజింపచేయును.

మ నో ర మ

- గీ. రణముఖంబునఁ జచ్చిన ♦ ప్రాణవిభుని
కాయమింటికి దెచ్చి ర ♦ క్కాంతఁడలచి-
లోదనము సేయ దించుక ♦ ఖేదపడదు
మూర్ఛ మునుగదు విహ్వల ♦ మూర్తిగాదు.
- గీ. ఆమె పరిచారికలుచూచి ♦ యడలఁదొడఁగి
రామె శోకింపకూరక ♦ యట్లుయన్న
హృదయ దుఃఖానప్రాణంబు ♦ లెగయునంచు
విగతచేతనయానంచు ♦ వేగపడుచు.
- గీ. జీవితేశ్వరు మెచ్చిర ♦ చెల్లువ యెదుట
ప్రణయయోగ్యుఁడుధీరుఁ డ ♦ పారగుణుఁడు
న్నేనా కాత్రపపాత్రుఁడ ♦ జేయుఁడనుచు
నైన నోరె త్తియేడ్వ ద ♦ య్యబల వినియు.
- గీ. అంతనొక బాలమెల్ల ♦ నచటనుండి
యోధవరు మోముపైవేసి ♦ యున్నవలువ
తొలగదీసెను దుఃఖంబు ♦ కలుగుకొఱు
నైన నోరె త్తియేడ్వ ద ♦ య్యబల కనియు.
- గీ. తొంబదేండ్లున్న ముదుసలి ♦ తొయ్యలాకతె
వాని పసిబిడ్డనుంచెన ♦ పుడతి యొడిని
తొలకరినిబోలె కన్నీరు ♦ తూలిపడియె
‘నీకునై బిడ్డ ! బ్రదికితి ♦ నీ’కటంచు.

రా జ కు చూ రి

౬

కలవలె చిత్రమువలె జరిగియుండిన నాటి
సంఘటనములు ఆనాఁడే పరిసమాప్తమై
యుండకపోయినను మఱల నాకింతవఱకుఁ
బొడసూపి యుండలేదు. జాగ్రతకును
సుషుప్తికిని మధ్యస్థమగు ననిర్వచ్య స్థితి

యందు నే నుండిపోయితిని. చూచుచుఁ
జూడజాలక, వినుచు వినజాలక అనుకంప
నీయమగు దుర్దశయందు పడియుండినను
అప్పుడయిన సమస్తవిషయములను నేను
పలుమా టితరులవలన వినియుండుటచేత
వానిని నేను స్వయముగ జూచినట్లే చెప్ప
కొందును.

నేనట్లు భూతలమునఁ గూలిపోయినప్పుడు
నేనును నాపక్షమును పరమవిషాదకరమగు
నపజయమునకుఁ బాలుపడి దేనికై యుద్ధ
మొనర్చితిమో దానినంత నొక్కత్పటిలో
గోల్పోవవలసిన మహాపదకుఁ బాత్రమయి
తిమి.

‘రాజకుమారుఁడు హ తుఁ డయ్యె’నని
ప్రేక్షకులందఱు నప్పుడు మహానాదముగఁ
జెప్పకొనఁదొడంగిరి.

నాతండ్రిగా రామహానాద మాలించు
టయేతడవుగ రంగభూమిపై నేను పడి
యుండిన తావునకుఁ బరుగెత్తివచ్చిరి. వారు
పరమదుఃఖావేశమున నాయొద్దఁ జిక్కిరించి
నాతలత్రాణమునుదీసి సంతాపితాంతః
కరుణలయి తల్లడిల్లుచుండగ వారివెనుక
తన యహల్యను దలంచి దుఃఖించుచు
శకుంతలాదేవియు నేను పడియున్న తావునకు
కరుదెంచెను. కాని ఆయిందిర అహల్యా
కుమారి నెత్తుకొని ఆ విద్యాలయసాధాగ్ర

గృహలక్ష్మి

మున తన బాలికాసంఘముతో నిలువబడి
తనకై న మహావిజయమునకు బొంగిపోవుచు
సర్వ ముపలక్షించుచు నేయుండెను.

మృదుమధునధ్వనులతో దేవతలు తన్ను
ప్రత్రముచేయుచుండగా తూలపోని పరా
త్రచుముచు గీర్తితప్తరయై సింహనాదాట్ట
హాసములతో లోకకంటకుల నీటుచేసి తన
భావిచంద్ర ముగ్ధించుకొనుచు మహాప
న్యాసమిచ్చిన చండికాదేవివలె * ఆమె
యావేళపూరితయయి యీక్రింది గీతములఁ
బాడెనట.

- గీ. పడిరి మనశత్రువులందఱు ♦ పడిరిపడిరి,
భ్రష్టుతులౌను దుష్టులై ♦ భంగపడిరి.
అంధకారాన వారెద్ది ♦ యపహసించి
హీనతరమంచు చిన్నదం ♦ చెంచినారొ
- గీ. అట్టివిత్తమిట్లు స ♦ ర్వాండ్రజగతి
విస్తయవహమానట్లు ♦ విస్తరిల్లి
వేలకొలదిగ కాఖల ♦ వేసివేసి
మూర్ఖుడేవుని రస్మిచే ♦ శోభగాంచి
- గీ. కొలది యడరానిఘనతచే ♦ హచ్చికొనియె,
పడిరిమన శత్రువులందఱు ♦ పడిరిపడిరి
భ్రష్టులై, దుష్టుతులయి ♦ నష్టపడిరి,
పలుదెఱంగుల భంగాల ♦ పాలబడిరి.
- గీ. స్త్రీలకన్నీళ్లదడిసేసి ♦ చివురు లగ్ని
అశ్రుమయములు పత్రంబు ♦ లన్నిదిశల
నట్టిసందర్భముండియి ♦ నందుబాడమె
పురుషదుర్గాహ్వయై నట్టి ♦ పుణ్యరవము.
- గీ. ఖండితము నేయవచ్చిర ♦ కాండముగను-
ప్రాణములు దీయరాసి అం ♦ పానఁబెట్ట

- హతమతులవచ్చినాయుధ ♦ హస్తలగుచు
వచ్చి తమదెబ్బచే దామె ♦ చచ్చిరిపుడు.
- గీ. పడిరిమన శత్రులందఱున్ ♦ బడిరిపడిరి
భ్రష్టులై, దుష్టులై, నష్ట ♦ భాగ్యులైరి-
పెండ్లికినివచ్చునట్టి ♦ బిరుసుతలల
చేత గొడ్డళ్ల ధరియించి ♦ చెప్పకొనిరి:-
- గీ. “మాడగంటిమి దీనినీ ♦ సాబగుతోడ
ఐననిప్పుడ పడఁగొట్టి ♦ దీనితోడ
సల్పుకొందము గేహోప ♦ సాధనముల-
బల్లచెక్కలు, కుప్పీలు, ♦ మంచములును.
- గీ. పురషలోకైక సౌఖ్యము ♦ భోగ్యమైన
బండ్లు, పడవలు, నౌకలు, ♦ వంతెనలుగ
చేసికొందము కొమ్మల ♦ చెఱసివైచి
పంచికొందము గృహయోగ్య ♦ వస్తువు”లని.
- గీ. పడిరిమన శత్రులందఱున్ ♦ బడిరి పడిరి
పలుదెఱంగుల భ్రష్టులై ♦ భంగపడిరి,
కొట్టవచ్చియు విధులై ♦ కూలిపడిరి
చెఱుపవచ్చియు దమ్ముదాఁ ♦ జెఱుచుకొనిరి.
- గీ. ఉక్కు కంబంబురీతిన ♦ త్యుగ్రబలము
పుట్టినప్పుడ పుట్టెనీ ♦ భూజమందు
చెఱుపఁగలవారె ! శత్రులీ ♦ సీమఁ జొచ్చి
భంగపడెదరుగాక దు ♦ ర్వారలయ్యు.
- గీ. హస్తములయందె గొడ్డళ్లు ♦ ధ్వస్తమయ్యె
వారిపైజేతి యెమ్ములీ ♦ వలకు విఱిగె-
చెడిరిమన శత్రులందఱుం ♦ జెడిరి చెడిరి
చెఱుప నుంకించి రూపఱి ♦ చెడిరి చెడిరి.
- గీ. ఇట్టి గ్రీష్మంబుఁ జూచిన ♦ వృక్షమింక
శీతలచ్ఛాయ నిడుగాక ♦ చేవఁగలిగి
హృదయ సంతోషఫలముల ♦ నిచ్చుగాక
ఇంపుగల్గించుగాక స ♦ త్రైకమహిమ.

* కుంభనికుంభాసురుల వధించిన దేవికథ మారనకృతమగు మార్కండేయ పురాణముననున్నది.

— మార్కం. పు. ఆ. ౬

గీ. భూనభోంతరమంటున ♦ పూర్వభోభః
దీప్తమాగాక భద్రసం ♦ ప్రాప్తిదనరి
ఆదిజంబగు రాతిపు ♦ నాదులవియ
జగతిఁజలియింపఁజేయుత ♦ కాశ్వతముగ.

“సఖీమణులారా ! పరమపవిత్రమై మన
మనుశాసించుకొనియున్న చండశాసనము
లన్నియుఁ దుచ్చముగ ధిక్కరింపఁబడినవి.
ఐనను మనకై ప్రాణములపోకదలంపకుండ
యుద్ధరంగమున కురికి నేలపైవ్రాలి పడి
యున్న మనసహృదర రత్నములయెడ
మనమిప్పు డుదారవర్తనలమై యుండదగును.
మన భావిభాగ్యోదయమైన యుత్తమదివస
మిది. రాజోపుకాలమున మనకై యింత
మహాత్యాగమొనర్చిన సోదరవీరుల నుగ్గ
డించుచు స్త్రీలు కల్యాణోత్సవములఁజేసి
వారి పవిత్రగ్రహము లారాధించుటయు
నొక పుణ్యవిశేషముగ నొకరీతి మిహత్త్వ
సంపాదనముగఁ దలంచుచు నుండిపోవుదము.

“కావున మనమివఱకు చేసికొనియున్న
నియమముల స్వయముగ భంగమొనర్చు
చుంటిమని భావింపక మనకై పోరాడిన వీర
యోధులకు స్వస్థతఁగలుగునట్లు స్వయముగ
సేవ యొనర్పవలసియున్నది కావున మన
మచ్చటికివెళ్లి వారి కీ విద్యాలయమున
స్వాగతమిచ్చి వారికి హృదయసౌఖ్యవహ
మగునట్లు ప్రవర్తింపవలసియున్నది.

“మన స్వాతంత్ర్య భాగ్యోదయమైనది
కావున మనమిట్టియల్ప కాలోపయోగ్య
మైన నియమములఁ బాటించవలసిన యావ
శ్యకతలేదు. ఆ రంగభూమికినడచి మనకై

అంత యుత్తమప్రకృతిని పోరాడిన మహా
యోధుల నిచ్చటకుఁ దెచ్చికొందము. క్షత
గాత్రులకు పురుషులొనర్చు సేవకంటె స్త్రీ
లొనర్చు సేవవలన శీఘ్రముగా స్వాస్థ్యము
చేకూరఁగలదు.”

అని యామె ఆయహల్లను తనచేతుల
నెత్తుకొనియే నూర్చుకు బాలికలను వెంటఁ
బెట్టుకొని సాధావతరణమొనర్చి ఆ మహా
ద్వారమును తెరపించి మేముండఱమును పడి
యున్న రంగభూమివంకకు నడచివచ్చెను.
వారివెనుక కొంతదూరమున వారిచర్యల
నుపలక్షించుచు భానుమతియు మేమున్న
తావున కరుదెంచెను.

చెడరిపోవు లేళ్లవలె ఆ బాలికాగణ
మచ్చటినైన్యము నడుమనున్న రంగస్థలము
నకువచ్చి ముందు తమసోదరులు పడియున్న
తావునకు నడచివెళ్లిరి. అప్పు డా రాజ
కుమారి ఒకచేత నహల్యనెత్తికొని పొంగి
పొరలివచ్చు సహోదరప్రేమమునఁ గ్రింద
బడియున్న వారిపైవంగి ఆదరపూర్వకముగ
వారిని స్త్రీలోక రక్షకులనియు, సత్యపరా
క్రమములనియు, సౌఖ్యమయాత్మకులనియు
వారినిట్టి చావులేనిపేళ్ల స్త్రీత్రముచేసి “మీ
రీకటికనేల నిచ్చటి గుడారములలోఁబడి
యుండనేటికి? యెవ్వరికై యుద్ధమొనర్చిరో
అట్టి మాస్వహస్తముల స్వస్థులయ్యెదరుగాక.
మావిద్యాలయమునకు రండు” అని పలికెను.

అప్పు డామె కుదయించిన హృదయ
మార్దవముననో మఱి యొందువలననో
గాని ఆరాజకుమారి నాప్రక్కకు నడచి

గృహలక్ష్మి

వచ్చేను. నాచేతనున్న రాజసింహునామె నుగ్రముగఁజూచుచు మహామర్షమునలేచి నిలుచుబడెను. ఆమెచర్య కేమరుటకును నో రాక్షక మాచింద్రీగా రట్లుండగ నామెకొయ్య వలె నిశ్చైతన్య ప్రకృతినిబడియున్న నన్ను జూచి నిట్టూర్పువిడిచెను. తమయాత్మజుని గాయములఁదడిసియున్న వారి దుస్తులఁజూచి సప్పుడామెకు సహితము కొంతయనుకంపము పుట్టియుండవలెను. ఆమె హృదయమున నేదో బాధకలిగినదానివలె పెదవులు వణకి పోవుచుండగ వివర్ణవదనయయి యిట్లు పలికెనట;—

“ఇతఁడు నాప్రాణములఁ గాపాడెను. అయినను నా సోదరునిచేత వధింపఁబడి పోయెను. దైవఘటన మిట్లున్నది!”

అందులకు నాతండ్రిగా రామెదుండగము నుగ్గడించుటకో యనునట్లు నాహృదయము నకుఁ జేరువుగ నే నెల్లప్పుడును ధరించు చుండు ఆమెపట మీవలకుఁ దీసిరఁట.

అప్పు డా రాజకుమారి భావమున సపూర్వముగ చిత్రపరివర్తనమొకటి జరిగి పోయెను. ఆమె జీవితచరిత్రమున భానుమతి తోడి సహవాసము కుదురుటకుపూర్వము తనతల్లిబ్రదికియుండగ నాపటమును దయారు చేసి నావద్దకుఁ బంపియుండిరి. తనతల్లి చిన్న నాఁ డంతయాదరముగఁ బంపియున్న ఆపటమును నేనంత యమూల్యముగ నుంచి కొను టామెకు మహాశ్చర్యముగఁ దోచెఁ గావలయు.

మేనఁ బ్రాణములు లేనివానివలె భూమిపైఁబడియున్న నన్నుఁజూచినపు డామె కెట్టి భావపరంపర లుదయించినవో నేను వర్ణింపఁజాలను. ఆమెమాత్ర మాసమయమున తనమూర్ఖపుఁ జేతలకుఁ గొంతవిషణ్ణ చిత్తయగుట ధృవము. అట్టి పశ్చాత్తాప మామె హృదయమునఁ బొడముట కదియే ప్రథమము.

తుదకంతయు సంత విపరీతముగ పరి సమాప్తియగుటకు ఆమె ఖేదపడి వజ్రకఠిన మగు నామె హృదయమున కుసుమకోమల మగు తత్వమొక టుదయించెను. అనుకంప నీయమగు నా యవస్థకు అయఃపాషాణ నిఘరమగు నామెహృదయ మొక్కమా టుగ ద్రవీభూతమయ్యెను.

ఆమెవంగి తనచేతనున్న శిశువునచ్చట నేలపైఁ గూర్చుండిబెట్టి తన కోమలహస్తముతో నా కణతలను దడవి యిట్లు పలికెను.

“అయ్యా, యితఁడు బ్రదికియే యున్నాడు. ఇచ్చటి మాభవనమున నితనికి మా సహోదరులవలెనే ఔషధాదుల నిచ్చి శుశ్రూషయొనర్ప ననుజ్ఞయిండు. ఈవఱకే నే నితనికి ఋణపడియున్నాను. తా మనుజ్ఞ నిచ్చినయెడల మే మితనిని పునర్జీవితుఁడుగఁ జేసి మా కృతజ్ఞతను వెల్లడించుకొందుము.”

నే నావఱకే ప్రాణములఁ బాసియుంటి నని భావించియున్న నా తండ్రిగా రా మాటల విని తమ హృదయమున మఱలఁ గొంత యాశ పొడచూపుచుండగ నా

గాత్రమును గాయములను పరీక్షింప నారంభించిరి.

సంశయాస్పదమైయున్న నా ప్రాణములపై నిట్టూర్పుల విడుచుచు జన్మ శత్రువు లిరువు రా విధముననుండగ శకుంతలాదేవి నాకు చేగువగ నడచివచ్చెను. అప్పు డామె శిశువగు నహల్య తన తల్లి నానవాలుపట్టి మహానందమునఁ జప్పట్లు గొట్టుచు సర్థశూన్యముగఁ బకబక నవ్వుచు, ఎగిరిపడుచు తన తల్లివైపునకుఁ జేతులు సాచి ఆమె యొడిలోని కెగురఁబోయెను.

అట్టి దృశ్య మా రాజకుమారికి మనః కంటముగనుండి ఆ బిడ్డను బట్టికొని “నాది—నాది—నీది కాదు, నీది కాదు. ఇయ్యి, పిల్ల నిచ్చివెయ్యి” అని ఆమె తల్లి నదల్పి వేసి ఆ బిడ్డను తాను లాగుకొనెను. నోరెఱుంగని యా శిశువు తన తల్లిని చేరఁజాలక అతికరుణముగ నేడువఁజూచెను.

శకుంతల టీచ్చపడి విషణ్ణత్వ మాకారము దాల్చినదానివలె నిలువఁబడిపోయెను. అప్పు డచ్చటఁ జేరియున్న మనుజులందఱును అనుకంపనీయమగు ఆ తల్లి యవస్థకుఁ బరితాపఁబడుచు నుండిపోయిరి.

నిద్రలేమిచే, దుఃఖముచే నెఱ్ఱనయియున్న కన్నులతో, అశ్రుసిక్తమయిన కపోలములతో, విడివడిగాలి కెగిరిపోవు కచనమూహములతో నిట్టూర్పులు నిగుడ్చుచు ఆ శకుంతల నోగాడక నిలువఁబడి పోయెను. లోననుండి పొరలివచ్చు దుఃఖ

మాపికొనఁజాలక ఆ శకుంతల యప్పు డనుకంపనీయముగ వాపోవఁదొడంగెను.

ఆమె యా క్రందనమును విని ఆ రాజకుమారి నన్నును, ఆ శకుంతలను, ఆ బిడ్డను గూడ రూక్షముగ నవలోకించుచుండగ సర్వమును జూచుచు నాచెంతనే పరుండియున్న కృష్ణవర్మ ప్రయాసమున ఒక చేతిపై లేచి కూర్చుండి యేమో పలుకబోయెను. రాజకుమారి యతఁ డానాటి యపాత్రపు గేయమును చూపిన దుర్జాతునిగ నానవాలుపట్టి చూపులలోనే యతనిపై నగ్నివర్షమును గురిపించుచు ధిక్కార సూచకముగ నిలువఁబడెను. అయినను అతఁడు చలింపక ఆమె నుద్దేశించి యిట్లు పలికెను.

“అమ్మా! నీ వెంత రూపవంతురాలవో అంత బలవంతురాలవు. అంత భయంకరురాలవు. ఆడుసింగమవయ్యు నీ శిరోజములయందే ఏ మగసింగముల జూలునకును లేని తీవి నలంకరించుకొనఁగలదానవు. సత్యమే కాని ప్రకృతియు ప్రేమయు ననునీ వస్తువులున్నవే అవి నీ భీషణప్రకృతి కన్నను బలవత్తరములును భయంకరములునని తెలిసికొనుము. దైవఘటనవలన నీవు నీ కాలిచే మా కంఠములఁ ద్రొక్కివేయఁగలుగుచున్నావు. మేము పరాజితులమై భ్రష్టులమైపోతిమి. సర్వతంత్ర స్వతంత్రవగు నీవు విజయవతివై మాకుఁ బ్రాణాంతకురాలవైతివి. ఇంకను నీ కేమి కావలెను?—ఆమె కామె బిడ్డ నిచ్చివేసి స్వకీయబుద్ధి

గృహ ల క్షీ

చేత నీవు కల్పించుకొన్నదియు, నిర్మానుష్యమగునదియునగు నీ స్వేచ్ఛాప్రపంచము నకుఁ బట్టభద్రురాలవగుము. నీ కడుపు చలువవలన మా రాజకుమారుడు వధింపఁబడియేపోయెను. బ్రదుకఁగలిగినను నీ ముష్కరత్వమున జీవచ్ఛవముగనే యుండిపోవును. ఇక నీవేమైనను నీ జోలి మా కక్కఱలేదు. నీవు సర్వప్రపంచము నందునుగల స్త్రీల హృదయముల వశీకృత మొనర్చుకొనుచు నుండిపోము. కాని నేఁ డిల్లలుకగనే పండుగయైపోవునా? ఎప్పటి కైన మనుజుజాతిపై నీ వొనర్చుచున్న అత్యాచారములకు శాస్తి జరుగకుండనుండ దని తెలిసికొనుము. పగటి వెనుక రాత్రియు, రాత్రి వెనుక పగలును లోకాంతమువఱకు తిరిగి తిరిగి వచ్చుచుఁ బోవుచునుండవలసినవే కాదా? దుర్మార్గుల కీవిధి యేర్పడినప్పుడే కదా ధర్మసంస్థాపనమున కవతారమూర్తుల రాకల కవకాశ మేర్పడుచుండును? న్యాయపద్ధతుల కే మాత్రమైన వీలుండుటచేతనే ఆపదలఁబడి యుండు మానవులు బ్రతుకఁ గలుగు చున్నారు కాని లేనియెడల మీవంటి విపరీత వ్యక్తులవలన లోక మీవఱకే నశించి యుండవలసినది.

“కావున మీ మహాశయముల కేవ్వుడో మహావసానమేర్పడి అందు నీవును, నీ విద్యాలయమును నామమాత్రావశేషముగ నశించిపోగలరు. భావికాలమున మీ కేట్టి ప్రళయములున్న నా కేమిగాని

ముందు నీ వాబిడ్డ నామె కిచ్చివేయుము. ఎంతటిదానకైనను, వీ వెన్నియెన్ని సాధింపఁ గలిగినను చేతులలో నీ గర్భవాసమున నిట్టి శిశువులఁ గనఁజాలవు కద! అట్టి నీవు ఆమె పుత్రికపై నింతయాస జేయుటెందులకు?

“నేను స్త్రీనని చెప్ప రక్తనాళ మొక్కటి నీ దేహముననున్నయెడల, నిన్ను కన్నతల్లియన్న నీ కభిమాన ముండిన యెడల, నిన్ను పెంచి గారాబముచేసిన హస్తమున నీకుఁ బ్రేమయున్నయెడల, నీ లోన డెందము తాతిచేయఁబడకున్నయెడల నామె పిల్ల నామె కిచ్చివేయుదువు.

“ఎవ్వతెను నీ ప్రాణసఖియని మొన్న మొన్నటివఱకు సంభావించియుంటివో ఆమె చేతులకు స్వయముగ నీ వా బిడ్డ నొప్ప గింపఁజాలవు కాబోలు! నీయందు లేని హృదయమార్దవ మామెయందుండి ఆమె తన యన్నను తన రాజకుమారుని మరణ శిక్ష కొప్పగింపఁజాలకపోయినది. అది నీ దృష్టియం దుద్భవింపరాని మహాపరాధము. నీ వామె కీయజాలనియెడల నేనే బిడ్డను తీసికొని ఆమె కిచ్చివేయుదును. ఇమ్ము. నా చేతికిమ్ము. నే నామె కిచ్చివేయుదును.” అని యాతఁడనుచుండగ మొదట నామె యతనిని రూక్షముగఁజూచి క్రమముగ ఆ బిడ్డముఖముపై దృష్టిపఱపి అతని మాటల వినుచు నూరకుండెను. ఆమె దానినెత్తికొని యీవిధముగ పలుకఁదొడంగెను.

“మనోహరమగు మొగ్గ! వికసించియు వికసింపక సురభిశ్చయైన ప్రసూనమవు! అంధ

కారమయమైన మహాపదయందు ప్రాణ మిత్రులందఱు గర్భవిరోధులుగ మాటి పోయినప్పుడు నీవు హృదయంగమమగు జ్యోతివై ఆమోదమొసంగితివి. నాకు దుర్లభమగు దాంపత్యవిభూతికి నిక్షేపముగ నుదయించిన పుణ్యస్వరూపపు. నీతోడి పొత్తిక వడలిపోయినది. పూర్వ ముండినట్లే ఈపురుషులు కఠినముగ నుండిపోవుచున్నారు. మనమింక వియోగము నందవలసియున్నది కాని ఒకప్పుడు నీవలననే నామనోరథములకు సంపూర్ణ ఫలావాప్తి కలుగునని భావించుచు వచ్చితిని. నీకు వ్యవహారనిర్వాహకత్వ మల వడునట్లునేయ సంతర్పించితిని. ఈనాటి ప్రాతఃకాలమున నిన్ను పాన్పునఁబెట్టికొని పరుండినప్పుడు కుసుమకోమలములగు నీ చిన్నిచేతుల నా హృదయదుఃఖముల మటు మాయమగునట్లు చేసివేయఁగల్గితివి. — కాని యికముందైన నీతల్లి నా కెంత దొంగయై, విద్వేషిణియై, మహావిద్రోహిణి యైపోయినదో అంతయెక్కుడుగ నీకు విశ్వాసయోగ్యయై యుండిపోవుగాక ! ఒక వేళ మహాకఠినమగు దుష్ప్రభుత్వమునకు నీవు పాలుగావలసివచ్చినయెడల నది స్వేచ్ఛాజీవితమునందలి సౌఖ్యమువలెనే నీకుఁ జూపట్టుగాక !”

అని ఆ రాజకుమారి యా కసిగందును ముద్దుపెట్టి దాని కృష్ణవర్ణచేతుల కందిచ్చుచు నిట్లు పలికెను.

“సర్వేశ్వరుఁడు నీ పాలనుండుగాక !

సర్వదా నీకు భద్రమాగాక ! అయ్యా, టీసికొనుఁడు.”

అని యినుపతొడుగులనున్న కృష్ణవర్ణ చేతులయం దాపసిబిడ్డనుంచుటయే తడవుగ శకుంతల ఆనందబాష్పములఁ దేలిపోవు కన్నులతో బిడ్డనందుకొని దాని నాపాదశిరః పర్యంతమును ముద్దులుపెట్టిపెట్టి దానితో తన వక్షస్థలమును గప్పికొని తరువాత కొంత శాంతచిత్తయయి ఆ రాజకుమారి దేస వినమ్రపూర్వకముగఁ జూచుచు నిట్లు పలికెను.

“మన మిద్వరమును పరమసఖ్యమున నుండినట్టివారము. ఇప్పుడు శాశ్వతముగ నేను నాదేశమునకు వెడలిపోవుదును. మఱల నెప్పటికిని నిన్ను సందర్శింపఁజాలను. సర్వోచ్ఛమగు నీ మహాద్దేశములకు నేను తగినట్టి దానను కాను. అందులకు తగినదాని నొకతె నన్వేషించుకొనుము. నిన్నిఁక చూడఁజాలను కావున కృపార్ద్రచిత్తవై ఎప్పటివలె ఒక్క మంచిమాటఁ జెప్పము. నా యపరాధ మిప్పకిని నీవలన క్షంతవ్యమైనదని తలంచి కృతజ్ఞురాలనై శాంతముగ మాదేశమునకు వెడలిపోవుదును.”

కాని ఆ యిందిరనోట నొక్కమాట యైన రాలేదు. ఆమె యాపసిబిడ్డను తెప్ప వాల్చుకఁ జూచుచున్నట్లు కొయ్యవలె నుండి పోయెను. ఆమెవైఖరి కామె యన్నయగు నజయసింహుఁడు మిక్కిలి సంతాపపడుచు నిట్లు పలుక నారంభించెను.

“ఇందిరా! యేమిది?—నీవు పురుషుల నిందించితివే! నీవు స్త్రీనయ్య నింకొక స్త్రీయన్న నెంత కఠినత్వ మవలంబించుచుంటివో భావింపజాలవా? మీరు మీరే యశ్రమ మొనర్చుకొనుచున్నారు. నేను నీకై యుద్ధ మొనర్చినట్టివాడను. నాయందు దయ యుంచియైన నీ వొకింత మృదుత్వమును వహింపవచ్చును. నీయుద్ధమును నేనును నావాండును చేసియుండిరని నీ కేమైన నున్నదా? ఆమెతో మాట్లాడి సంభావింపుము.—చూడు! ఆమె యెంత కరుణముగ నేడ్చుచున్నదో! నేడైన యుద్ధముల ముమ్మాటు చేయమన్నను చేయఁగలను కాని అట్టి కన్నీళ్లఁజూచుచు నుండజాలను.”

కాని ఆయిందిరనోట నొక్కమాటయైన రాలేదు. అదంతయుఁజూచి మొగము జేవు రించుచుండగ — యెన్నఁడు నెఱుగని యాగ్రహపరవశత్వమునఁ గమలాకరవర్మ కూఁతుతో నిట్లు పలికెను.

“మనరక్తమున నినుమున్నదందురు. నేనేమో యనుకొంటిని కాని యిప్పుడు తప్పక యున్నదని యొప్పుకొందును. అయి: పాపాణ నిష్ఠురమైన యిట్టితత్వము నీయం దెట్లుదయించినదో నాకాశ్చర్యముగనున్నది. నీకిట్టివైఖరి నన్ను బట్టి వచ్చియుండదు. చచ్చి స్వర్గస్థురాలై యున్న నీతల్లినిబట్టియు నీకుద యించియుండదు. అట్టి నవనీతమునం దిట్టి తొయి పుట్టుటయే వింత! కీర్తిశేషురాలగు టకు ముందామె “మనయిందిర మిగుల పట్టుదలగల బాలిక. అయినను ఆమె నను

శాసించుచు లెస్సగ శిక్షింపఁగలవారి నామె చెంద నిరంతర ముండునట్లు చూచు చుండును.” అని చెప్పియుండెను. నేనట్టి వ్యక్తికై నన్నేపించితిని.—అందఱు భాను మతీదేవి అట్టివ్యక్తియని నేకగ్రీవముగఁ జెప్పిరి. నిన్నామె కొప్పగించితిని. ఆమె గొప్ప యువకారమే చేసినది. ఏమి?— ఒక్కమాటయైన పలుకఁజాలవా? నీతండ్రి నగు నేను బ్రతిమాలుకొనుచున్నను నీవు జిహ్వా యాడింపకుండ నుంచుకొందువా? తాయైపోయిన అహల్యవలె యెట్లు బామ్మ వలె నూరకొనుచున్నావు! నిన్ను బట్టికొన్న పిచ్చితనమునకు యిరుదెఱంగుల మహా యోధులును బలియై మహావదకు వచ్చి యుండిరే! ఈశ్వరికటాక్షమున నంతఁ జూపు దెబ్బ లెవ్వరికిని తగిలియుండవని భావించు చున్నాను. గ్రీష్మకాలములయందుఁ జల్ల దనమునకై రాజధానినివదలి చచ్చి స్వర్గ ముననున్న మీయమ్మతో వచ్చి ఆవిలాస సౌధ మున నివశించుచుండెడి వాడను. అప్పుడు మమ్మివిధముగ నేడ్పించుటకు నీవింకను పుట్టియుండలేదు. నాకీ యైహిక జీవితమునఁ బ్రియతమమును, మహానంద ప్రదమైయుండిన పూర్వవాసన స్ఫురణకుఁ దెచ్చునట్టిదియు నగు నామహాసౌధమును నీకు సర్వతంత్ర స్వతంత్రములతో నిచ్చివేసి తిని. అదంతయుఁ గడకిందులకా? ఇట్టి నీకు దయాదాక్షిణ్యము లున్నవా?—ఆమెతో మాట్లాడుము. ఇట్టి నిరర్థకమగు బింకమున నేమి సాధింపఁగలవు? ఈమె యెవతె?

నీతోడి ప్రథమసందర్శనమునందే “నాకు సమానవయస్కు స మా న త త్వ యుక్తు రాలును అగు సఖిమణి యిన్నాళ్లకు దొరకె నది” అని నీవు పరమోత్సాహమునఁ జెప్పు కొన్న ఆశకుంతలయే యగును కాదా? నీయాలోచనలలో, చేతలలో సహభాగిని యయి, సహచారిణియయి యిరువరు సతీ పతులకంటె సభికతరమైన యనురాగముతో నీతో సర్వదా ప్రవర్తించియుండిన ఆశకుం తలయే కాదా? మహానిశీధసమయమున మన సౌభాగ్యముల నిలువఁబడి గ్రహగతుల గూర్చి, సక్షతతత్వములగూర్చి, తోక జుక్కలఁగూర్చి, సప్తర్షిమండల భ్రమణ ములఁగూర్చి యేవేహో కొఱుకరాని క్రొత్త క్రొత్తశబ్దములఁ జెప్పుకొనుచు నీనీడవలె సంచరించియుండిన నీ ప్రాణసఖియే కాదా? ఇప్పుడామెతో ఒక్కమాట—ఆదరపూర్వక మగు నొక్కమాట యనఁజాలవా? ఎంత పాపాణమైపోతివి!—మొద్దువలె మొఱుడు వలె నిలుచుందువు కాని ఒక్కమాట నోట రానీయఁజాలవు! ఆమెయనియు నేననియుఁ జెప్పుకొనుట యెందులకు?—ఈ సర్వవసుం ధరయందును నీకొక్కవ్యక్తిపై నిక్కమగు ప్రేమయున్నదని పల్కికొనఁగలవా? ఎంత యన్నను నూరకొందువు కాని ఒక్కమాట పలుకలేవు! నీకు హృదయమెక్కడిది! మొదటపుట్టిమున్నను పురువులు దినివేసిన గింజవలె నీవివరీతభావములను క్రిములచేత మన్నయి రూపతి యుండవలెను.”

అని ఆమహారాజు తన కలవాటులేని

ధోరణిని తనుజాతతో నిష్ఠురముగ నెంత యదల్చినను ఆమె నోరెత్తి మాట్లాడ దయ్యెను. విషమమై, విపరీతమై, పరస్పర విరుద్ధమైనభావముల సంఘట్టనమున ఆమె వివశయైసదానివలె తలవాల్చి నిలుచుండెను. విశ్చలతత్వమున నుండు తేటనీట మేఘు సంచ్ఛన్నమగు చంద్రబింబమువలె నామె మోమున సంశయావహమైన చిరునగవొకటి ‘అస్తి నాస్తి’యను భావమున సంకురించెను.

అంతట నాతండ్రిగారు నాగాయములపై జేర్చియున్న తమదృష్టుల నామెనంకుఁడ్రెప్పి మనసుఁ బట్టికొనఁజాలక తీవ్రముగ నిట్లనిరి.

“ఆహ! యెంతటి యాఁడుదానవు! నీమాటలకు మోసపోయి యీక్రిందటిక్షణ మువఱకుగూడ నీవందతాఁడువాండ్రవంటి దానవనియే భ్రాంతిపడి క్షతగాత్రుఁడగు నా తనయుని నీకొప్పగింప సమ్మతించితిని. వానికిసహిత మట్లానరించుట యంగీకార మగుననిభావించి సమ్మతించితిని.—కాని నీపిచ్చితనమున నీసహచారిణియైన నీనేస్త గత్తెను క్షమింపక నీవున్నవైఖరి చూడగా, నీవిపరీతతత్వమున మఱల నేమైన తుపాచులు పుట్టినయెడల మందనిపేరుపెట్టి నీ వేవిషమో వానికికలిపి వానిని సూక్ష్మముగఁ జంపి వేయుదువు. నీవెంతటి సాహసమునకైన సిద్ధపడఁ గల్గుదువు.”

అని పరిజనులవంకఁ దిరిగి—

“ఇట్టి సన్నివేశమున క్షతగాత్రులగు పురుషులకు పురుషులచేయియే ఔమకరము. కుమారు నెత్తికొనిరండు.”

గృహ లక్ష్మి

అని వారులేచి నిలువబడిరి. ఆరాజు చేసిన తుచ్ఛార్హోపణమున కేదో తీవ్రముగ నామె ప్రత్యుత్తరమిచ్చునని చూడఁబలులు శ్రద్ధాభువులై యామె నుపలక్షించుచుండగ నారాజకుమారి భావాంబరమునఁ గ్రమ్ము కొనియున్న మేఘములలోనుండి ఒక్కసారిగ వేడిమియు, వెల్లురుజూపు నుండతోడి కన్నీళ్లు జడియొకటి బుట్టికొనివచ్చి విషణ్ణచిత్తయగు నాశకుంతల నొక్కసారిగ ముంచివేసెను.

“శకుంతలా! రమ్మ. కఱిగి నీటయి పోవు నన్నుఁ గొగిలించుకొనుము. ఒక్క గంటయైన నిశ్చలచిత్తమున నుండఁజాలని నన్నుఁ బునస్సఖ్యానురూపముగ సంభావించుము. శూన్యతత్వమున నున్నదని వీరెల్ల రాజ్యేపించుచున్న నాహృదయమును దాకి అది శూన్యమో, శుష్కమో, కఠినమో లేక పాషాణమో నీవే నిర్ణయించుకొనుము. పెద్దవాండ్రు కూకలువేయగఁ బసిపిల్ల లొసర్చునట్లు మనమిప్పుడు పరస్పరాలింగన మొనర్చి బద్ధసఖ్యమున నుండిపోవుదము. ఇప్పుడు పసిబిడ్డఁకంటె మౌచ్చుగ నాయం దేమి ఘనత యున్నది?—కావున నేను సహితము కుంతవ్యరాలనే! పురుషులతో నెట్టిసంబంధములును లేని కన్యలతో నేను వ్యవహరించి యుండదగినది. నీవు నాకంత ద్రోహమొనర్చినను బ్రయత దురాలవే. ప్రియమైన విద్రోహినివి. అయినను నీయందు నాకింతప్రణయము! ఏల?—ఏల? గతించినదానినిగూర్చి నేనిప్పు డెందులకు జర్చింపవలెను?—కావున నీమహారాజుల

సమక్షమున భూతమును విస్మరించి నీవెంతటి యవిశ్వసనీయవైనను నిన్ను సంపూర్ణముగ క్షమించి యెప్పటిన్నేహమున గౌరవించెద నని ప్రతిజ్ఞ చేయుచున్నాను.”

అని యారాజకుమారి శకుంతలాదేవికిఁ గైదండయొసంగి మాతండ్రిగారినిజూచి యిట్లనెను.

“మహారాజా! మీతనయునకు శుశ్రూష యొనర్ప నాకనుజ్ఞనిండు. నేనాతనికి ఋణ పడియున్నాను. నేనాతనికెంత కృతజ్ఞతఁ జూపింపఁదగునో సంపూర్ణముగ హృదయ మునకు వచ్చియున్నది. కావున తమ్మిట్లు సాహసించి యడుగుచున్నాను. నన్నిఁక నాజ్యేపింపకుండు. మీరు, మీపరివారమును నేవొచ్చుగ లోనికి వచ్చుచుఁ బోవుచు నుండ వచ్చును. అనుకూలతరమైన కాలము వచ్చువఱకు మాబాలికల నందఱను వారి వారియిండ్లకు బంపించివేయుదును. ఇప్పుడు వారి నిచ్చటనుంచి చేయునదేమియులేదు. ఇప్పుడు తామేమందురు?—అన్నా!— నాయన!—మీరిద్దరీ మహారాజునకు నచ్చఁజెప్పుండు. నన్నిప్పుడింతగ నావహించి యున్న నాసహజానురాగమును, దయయు మీమీహృదయముల కొకింత తగులఁజేసి నాకోరికను మన్నింపుడు. నాజీవితనిశ్చయ మునుండి యిట్లు కూలిపడిపోవునప్పుడు స్త్రీజాతికి ప్రకృతిసిద్ధములైన దుర్బలత్వ మును, నిస్సహాయతయు, కంపమును, దయయు నొక్కసారిగ నన్న విహ్వలించి వేయుచున్నవి.”

అని పలుకునప్పు డామెమోమునఁ బొవ్వు జల మగ్గలమై క్రమ్ముకొనెను. నాతండ్రి గారు బదులాడలేదు. అప్పుడు కృష్ణవర్మ శకుంతలతో—

“నీసోదరుడు—పార్థసారథి —అతనికై మీనాయకురాల నడిగికొనుము. అతఁడును గాయపడి భూతలమునఁ బడియున్నవాఁడు. రాజకుమారునితో నతఁడుసహితము స్వస్థతకు వచ్చునట్లు చూచుకొందువుగాని” అని పలికెను.

ఆరాజకుమారి విషమసూచకముగ మంద హాసముచేయుచు “అట్లే కానిమ్ము. మా నియమము లీవఱకే చెడిపోయినవి. అతఁడు కూడ లోనికి రావచ్చును” అనిపలికెను.

అంతట ‘కన్నీళ్ళ’గూర్చి వివాదగీత ముల బాడిన వాసంతియు తన మేనత్తకొడు కొకఁడా యోధులలో గాయపడియున్నవా డనియు, వానికి తానుపచారమొనర్తుననియు అందులకు సహితము సమ్మతింపవలసిన దనియుఁ దన నాయకురాలిని ప్రార్థించెను. రాజకుమారి యిట్లనెను.

“అట్లే కానిమ్ము. దై వఘటనమున నిట్టి ప్రవాహమునఁ బడిపోతిని. ఒక్కగంటయైన కాలూని నిలువఁజాలక పోవుచున్నాను. మన నియమబంధనముల నవలీలగఁ ద్రంపి వేయుచున్నాము. అయిన నగుఁగాక. అట్లే కానిమ్ము.”

భానుమతి యట్లుపలికెను.

“అట్లే కానిమ్ము? అమ్మవారు తా మిట్లునుట నాకాశ్చర్యజనకముగ నున్నది.

కాని యీనియమములఁ దాము చేయలేదు. కావున తాము వానిని భారాళముగఁ దృణీక రించివేయుదురు. వానిని చేసినదానను నేను. నేను పెండ్లాడి భార్యనై మసలియున్న దానను. కావున బురుషులన్న నెట్టివారో సంపూర్ణముగఁ దెలిసియున్నదానను. పురుషు లనుబోలు వంచకులుండరు. స్త్రీతనయాత్మ గౌరవమును నెప్పుచ్చరమొనర్చుకొని పురు షునకు లొంగిపోవుటకంటె తుచ్ఛత్వ మింకొ కటిలేదు. ఇప్పుడీపురుషులు తమ్ముఁ బెండ్లా డుటకై వచ్చిరి. పరిణయమున బద్ధకంక ఁలై వచ్చిరి. అట్టివాండ్రకు మీరవలీలగ నశమైపోవుట నా కాశ్చర్య జనకముగ నున్నది.”

అని యామెతత్వమున కనురూపముగ మాట్లాడెను. భూకంపము లుదయించు నపు డున్నతసౌధములనుండి యత్స్వత సూచకముగ మ్రోగింపఁబడు ఘంటానాద మువలె నల్పముగఁ గంపించిపోవు రకమున నారాజకుమారి విషణ్ణచిత్తయై నిట్లు త్రోసివై చెను.

“మన విద్యాలయమునందలి సర్వద్వార ములును తెఱచివేయుఁడు! కేవలమొక్కడే కాదు. శత్రుుడైనను, మిత్రుడైనను లోనికి రానిచ్చగించు పురుషుఁ డెవ్వఁడైననరే వానిని లోనికిఁ దోడ్కొనిరండు. మనలఁ బట్టికొన్న యీతుపాసంతరించువఱకు మన బాలికలకు సెలవు లిచ్చివేయుదును. వా రంతవఱకుఁ దమయిండ్లకడ కొంత విశ్రాంతి గైకొందురు గాక!”

గృహ ల క్షి

అని యా భానుమతినిజూచి—

“సముద్రమధ్యమునఁ గొండలపై నుండు
దీపస్థంభముల నెట్టి తరంగము లొరసికొని
వచ్చినను ఆదీపస్థంభముల మహాద్రిపై
నిలిచియుండి పోవునట్టివేకాదా? — మాచవి
గాని యిట్టిమాటలగట్టిపెట్టి నీకనుచూపమైన
జనులఁ గలసికొని వారితో నుండిపోమ్ము.
వీలైనయెడల మమ్మిప్పుడు కలుచుటకై న
సిద్ధపడియుండువు కాని—సీబ్రదుకున కాశ్వా
సాంతమై పోయినది. నీవు నన్నింకను బ్రేలిం
పక నీయిచ్చనచ్చినచోటికి వెడలిపోవచ్చు
ను” అని పలికెను.

ఆమె మారోము వెట్టుకొనునప్పు డామె
యందలి యనాదరమును మహామర్షమును
ఆ రాజకుమారిముఖమును కెంపుగఁ జేసి
వైచెను. అప్పు డామె సహోదరుడగు
నజయసింహుఁడును, ఆమె తండ్రియగు
కమలాకరవర్మయు ననునయవచనములాడి
పరీక్షితమై సంక్షోభించిపోవు నామెహృదయ
మున కూరట కలుగునట్లు చేసిరి. ఆమె
యనిన సర్వదా నిరసనబుద్ధితో నుండు. మా
తండ్రిగారుసహిత మామెతో సాంత్యన
ములుపలికి ఆమె హృదయమున కుపశాంతి
కలుట కాయాసపడిరి.

తదనంతరము పారు క్షతగాత్రులమై
యున్న మమ్ము యెత్తుకొని ఆమహిళా
మహా విద్యాలయమునకు దోడ్కొని
పోయిరి. కన్యాకాంతమగు నామహావరణపు
ద్వారములన్ని బురుషస్వరూపములు లోనికిఁ
జొరబడుటకు నివ్వెఱపడి ఆముఖద్వారోపరి

నున్న కన్యకాపరమేశ్వరి హా హా కా ర
మొనర్చు జేయుచున్నట్టిచ్చటి తలుపులు
కర్ణకజోరముగఁ ‘గీచు’మనుచుండగ నిశ్చై
తన్యతత్వముననున్న మమ్ము లోని కెత్తి
కొనిపోయిరి.

విశాలమగు నచ్చటిప్రాంగణమున క్షత
గాత్రులను పాన్పులపై పరుండబెట్టునప్పు
డచ్చటి స్త్రీవిగ్రహములన్నియు నపూర్వ
మగునట్టి సంఘటనమునకు తీర్చవడి చూచు
నట్లుండిపోయెను. బాలికలు కొందఱు ఇంది
రాదేవి సింహాసనమునకుఁ జేరువగ నామెను
పరివేష్టించి సంఘంబులై వచ్చుచుఁ బోవుచు
నున్న యోధుల దిలకించుచు నుండిపోయిరి.
ఆసింగపుబిల్లులు సహితము కవచధారులగు
క్రొత్తకొత్త విగ్రహముల యాగమనమునకు
భీతిల్లుచున్నట్లు తమ యజమానురాలి పాద
ములవద్ద నక్కి సర్వ ముపలక్షించుచు నుండి
పోయినవి.

తండ్రి ప తండములుగవచ్చు నామహా
యోధు లా విద్యాలయసౌందర్యమునకు
విస్మయపడుచుండగ నా విద్యాలయపు
బాలిక లన్నిదిశల నివ్వెఱపాటుతో వారిని
దిలకించుచు నుండిపోయిరి.

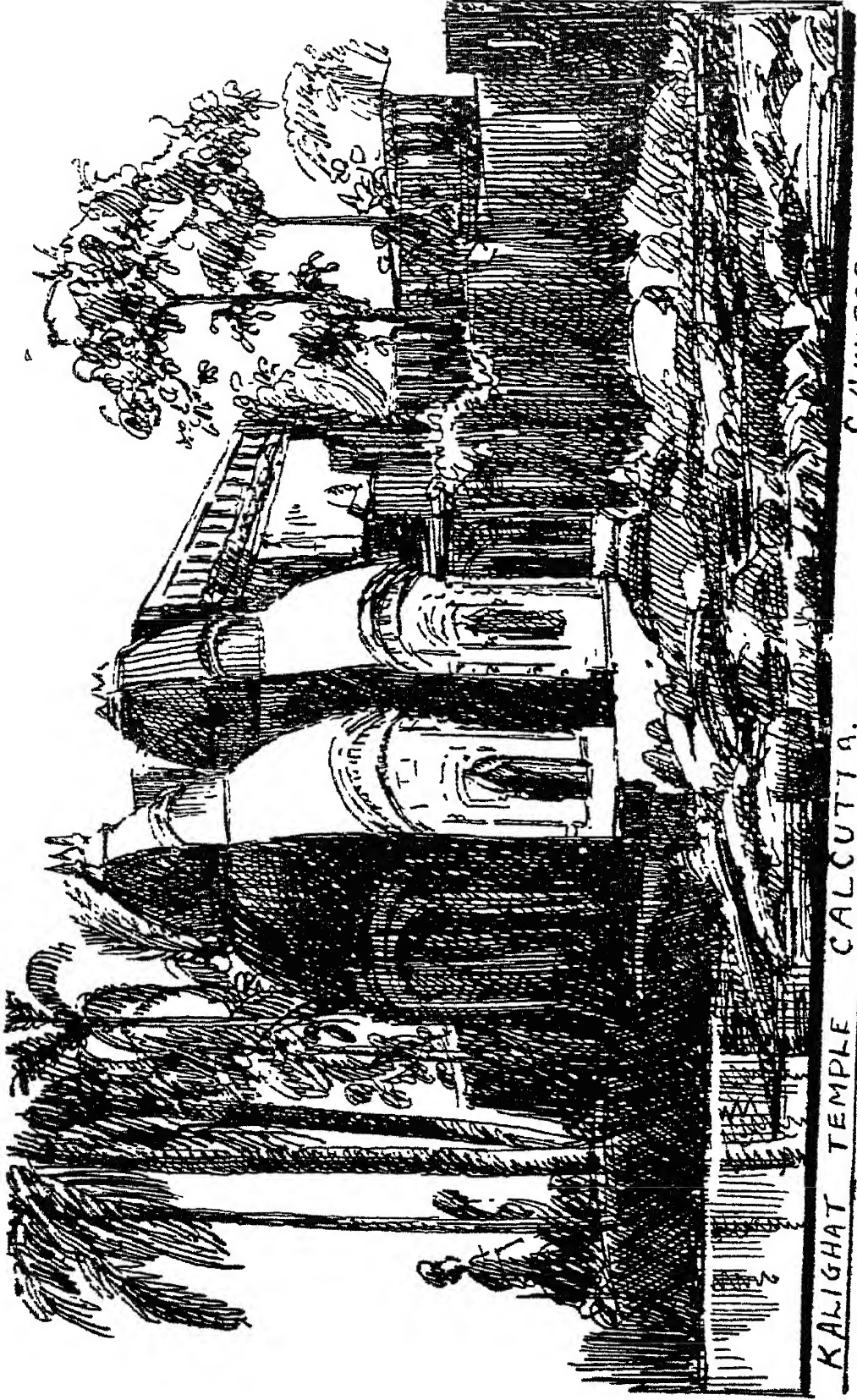
అట్లానాటి దివసమవసానమునకు వచ్చు
చుండగ నచ్చటి శ్రద్ధా, క్షమా, దయాది
రూపములఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడిన శిలావిగ్ర
హములు నాటి సంఘటనములకుఁ దమ
మూర్తులఁ జేపురింపఁజేసికొనుచున్నట్లు చిత్ర
చిత్రమగు కాంతిపుంజములఁ బ్రసరింపఁ
దొడంగెను.

ఉత్తరహిందూస్థానమున కున్మీక్షాత్రియులలో
14 వ ఏట మెట్రికులేషన్ లో ప్రథమ
తరగతియందు తీర్థయైన బాలిక.
ఢిల్లీలోని ఇంద్రప్రస్థ
ఉన్నతపాఠశాలలో చదివినది.

మిస్. వి. థాకూర్ దాస్ ఎం. ఏ.,
పంజాబు విశ్వవిద్యాలయమున గణిత
శాస్త్రమునందు ఉత్తీర్ణయైన ప్రథమ స్త్రీ.
ఉన్నతవిద్యబడయుటకై ఇంగ్లండు వెళ్లిరి.

KALIGHAT TEMPLE CALCUTTA.

S. Murugan, 1930.

కాళీఘట్ట దేవాలయము - కలకత్తా

మ నో ర మ

అప్పుడా యిందిగాదేవి నాడు నల్పుడగిన
కార్యక్రమమునుగూర్చి తనబాలికల హెచ్చ
రించెను. అప్పు డామె యాజ్ఞానుసారముగ
నూ. యోధవరు లచ్చటి సోపానపంక్తి
మీదుగ నన్నా సౌధోపరిభాగమున నిశ్చ
బ్దముగ నిగూఢముగనున్న గదిలోనికి
దోడ్చొనిపోయి అచ్చట నొక మృదులపర్యం
కమునఁ బడఁగింపఁజేసిరి. నన్నేకాక నా
మిత్రులు కృష్ణవర్మను, పార్థసారథిని, ఆకవల
వారినికూడ వారా సౌధోపరిభాగమున
వేఱ్ఱేటు గదులలోఁ బరుండఁబెట్టిరి.

తరువాత నానాటి సాయంకాలముం
తయుఁ గన్యాజనమును వారివారియిండ్లకు
దీసికొనిపోవు గుఱ్ఱపు బండ్లయొక్కయు,
వృషభ వాహనముల యొక్కయు రొద
వలన నెంతటిసమర్థమైన నామహా విద్యాల
యమున నుదయించెను.

కాని యీ బాలికలలో వివేకవతులనియు,
చాతుర్యవతులనియు బరిగణింపఁబడిన
కొందఱు కన్యలారాజకుమారితో నామెకు
సహాయముగ నుండిపోయిరి.

ఆవిద్యాలయ కుడ్యములకుఁ జేరువ విడిసి
యున్న సైన్యములనాయకులు యధేచ్ఛ
ముగ లోనికి వచ్చుచుఁబోవుచు క్షీతగాత్రు
లకుఁ గట్టబడు కట్లనుగూర్చియు, జరుపఁ
బడుచున్న చికిత్సాదులఁ గూర్చియు దెలిసి
కొనుచు పరులకుఁ దెలియఁజేయుచునుండిరి.

ఈ విధముగనంతయు మాటిపోయెను.

ఇది మనోరమయను వచనకావ్యమునఁ

రాజకుమారి యను కథయందుఁ

బ్రితుంవద యను నామెచేఁ

జెప్పఁబడిన షష్ఠమభాగము.

ఇంటికి మించిన ఆదరణ—ఈవికిమించిన భోజనము

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృష్టాన్నమిషు ఆంధ్రబ్రాహ్మణహోటలు బెంగుళూరులో నిదియొక్కటియే. ఈహోటలు యాభై వేలరూప్యముల మూలధనముతో యన్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీననాగరికత యేర్పాటులతో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్రులకు కావలసిన పచ్చళ్లు, (గోంగూర చింత కాయ పచ్చళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, ఆవకాయ, వేపుడు కూరలు మొదలగువాటితో భోజనము పెట్టబడును. భోజనము, రెండువేళల కాఫి ఫలహారములు గదితోకూడ దినముకు 2 రు. మొదలు రు. 5 వరకు రేట్లుగలవు. మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారుకాగలదు. క్రిందవివరించిన మిఠాయి దినుసులను చక్కని ప్యాకింగుతో రైలుసార్వీసు ద్వారాగా బైటపూర్లకు పంపబడును. శుభకార్యములకు ధరలు తగ్గించి యివ్వబడును.

తీపు	బాదంపూరి	1 9	కాతె	1 9
గీవార్	వీశె 2 8	సోహన్ పష్టి	1 9	అప్పర్నా
చిహాటి	2 8	చంద్రకళా	1 9	కర్జిబలూషి
షేరీ	2 8	తార్బీజీ	1 9	మోహన్ తాల్
బాదంహల్వా	2 8	జామాన్	1 9	కారము
సోహన్ హల్వా	2 8	దమ్రోట్	1 14	
పిస్తాబిర్నీ	2 8	బానుంది	1 14	వోంపుడి
బాదంబిర్నీ	2 8	మైనూరుపాక్	2 8	కారానేవ్
కేసరిపేడా	2 8	సాదా	1 9	కారాబూంది
దూడేపేడా	1 9	జాంగీర్	1 4	అటుకులు
ఖజ్జార్	1 9	జిలేబీ	0 15	మరుకు
బాదాషా	1 9	లాడు	0 15	పకోడా
బాసీలాడు	1 9	బూంది	0 15	ఉప్పేరి
రవాలాడు	1 9	పూరన్నూరి	1 9	గోడంబి

ప్యాకింగు పోస్టేజి ప్రత్యేకము

జాస్తికావలసిన వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేట :: బెంగుళూరు సిటీ

పాశ్చాత్య గృహిణులు

ప్రపంచమున ప్రతి నాగరికయజాతీయందును, భాగ్యవంతుల తరగతికి జెందినవారి వాడుకలు మర్యాదలు, అన్నియు నొకటిగనేయుండి జాతీయ సిద్ధముగనుండు విషయములను గమనించువారికి యొక్కవ నవకాశమియ్యదు. పురుషులు లండను ఫాషనులను, స్త్రీలు పరాసు ఫాషనులను అనుకరించెదరు. వారు ఆటలందును పాటలందును వాఙ్మయమునందును ఆసక్తి కలుగ జేసికొనెదరు. రుచికరములగు భోజనములను చేయుచు జీవితమున మంచి సౌఖ్యమును యనుభవించెదరు. వీరు సామాన్యముగ నందఱును నొకటే విధమున జీవితమును గడుపుచుందురు.

ఫ్రాన్సు, అమెరికా, యింగ్లాండు మొదలగు దేశములందును మరెక్కడైనను, జనులు ఎట్లు నివసించుచున్నారో కనుగొనవలయునన్న మధ్యతరగతి, వీడతరగతి వారితో వసంపవలెను. భాగ్యవంతులే గాక మధ్యతరగతి జనులు ఫ్రాన్సున చాల సుకుమారముగ నివసించెదరు. ఇంగ్లీషు, జర్మనీ దుకాణదారుడు తిను భోజనముకన్నను, చిన్నచిన్న అమెరికనుపట్టపు హోటేళ్లయందు యిడు భోజనము కన్నను, ఫ్రెంచి కార్మికుడు మంచిరకము భోజనమును పుష్టిగను మంచి యాకలితోను భుజించును. ఇంగ్లీషుకార్మికుడు మధ్యాహ్నసమయమున తిను పదార్థములను ఫ్రెంచికార్మికుడు తినడు సరిగదా, వాటివైపు కన్నెత్తియెనను మాడడు. ఇంగ్లీషుకార్మికుడు రోడ్డుమధ్యకాని, గోడకు చేరిగిలబడిగాని, రొట్టె, పూరగాయలులేక కొంచెము మాంసమును, ఎండలో మూతలేక నీసపుగొట్టాలలో మరుగుచుండు సారాయిని త్రాగును.

పరాసుభార్య:—

తెలివితేటలలో ఆవిడ భర్తకు పైచేయి. గృహాధిపతి విషయములందు ఆవిడ కనుబరచుతెలివి, యింటిని శుభ్రమైన పద్ధతులందు నేర్పు మాతృగ్రాహ్యత, నాగరికత, వంటచేయుటయందు నిపుణత, దేశీయ పద్ధతులయందు యనుసరణ వీటి యన్నింటిచేతను కొద్ది పాటి ధనము గణించు భర్తను సంసారమును, యితర దేశీయభాగ్యవంతులు చూచి యీర్ష్యపడువిధమున భర్తను సంతోషింపజేయును.

వేసుకొనుటకు అనువగు రెండేడుస్తులుపున్నను వాటిని చాక చక్కముతో మార్చి యెన్నోవిధములగు దుస్తులు కలిగియున్నట్లు చూచువారలను భ్రమింపజేయును. పలుఫాషనుల తెలుపుచు ధరించువుడుపులచే, అవి వేసికొనుతీరుచే పరాసుస్త్రీ పురుషులను ఆకర్షించుచున్నది. ఆవిడకు ఒకబురదచోటిని చాటునపుడు తన గౌనును అతి సుకుమారముగ పట్టుకొని నడుచుటయందు యే స్త్రీయును సాటిరాదు. ఆవిడ ఎప్పుడు అటుయిటు మసలుచు, చూచువారలకు తనయందు ఆసక్తి నశించిపోవకుండ చేసికొనగలదు. ఆవిడ ఎల్లప్పుడు శుభ్రముగనుండును. తల చక్కగ దువ్వుకొని చేతులకు గ్లవులు బాగుగతొడిగికొని మంచి మేజోళ్లను కాలిజోళ్లను వేసి ఎప్పుడు ఆకర్షనీయముగ నుండును. పురుషుల ఎదుట కనుబచ్చ మర్యాద, మాట్లాడుభాష వీటివలన నిజముగ ఆవిడ గౌరవ కుటుంబమునకు చెందిన స్త్రీయని దలంపజేయును.

పరాసుభార్య మర్యాదలకు పోయి వారిని వీరిని అనవసరముగ పిలచి టీగాని విందులుగాని చేయదు. ఆవిడ పియోనో వాయించదు. దీనివలన భర్త

గృహలక్ష్మీ

చెవులకు శ్రమకలుగదు. తనదుస్తులను తనే కట్టుకొని దడ్డీకూలి తగ్గించును. రుచికరములును, ఆనోగ్యవంతములగు పదార్థములనుతానే వండి వంట వాని ఖర్చుతగ్గించును. పరాసు స్త్రీయొక్క బాగ్యము, అనవసరపు ఖర్చులేకుండ సంసారముచేయుటయందే యిమిడియున్నది. పరాసుదేశీయుడు సంవత్సరమునకు నూరుపాస్ట్ర ఆదాయముతో సంవత్సరమునకు అయిదు వందలపాస్ట్ర రాబడికల ఆంగ్లేయుని జీవితముతోటి సరితూగగలడు.

పరాసుస్త్రీ ప్రతిరోజున ప్రార్థననే పొందికైన తన ద్రాసింగు గదినుంచి చక్కగ ముస్తాబై బయటికి వచ్చును. ఆవిడ తనయింటికి పెద్దపెద్దహోజులు లేక పోయినను యిష్టపడును కాని ద్రాసింగు గదిలేనిదే వుండలేదు. ఆవిడ ప్రతిరోజు చక్కగ అలంకరించు కొని భర్తనును కంటినికూడ రంజింపచేయును. ఒకరిని చూచిన నొకరికి కలుగు విసుగుదలే, పెక్క-సంసారవిచ్ఛేదనములకు మూలకారణమని ఆవిడకు బాగుగ తెలుసును. అందుచేతనే ఎక్కువ శ్రద్ధకలిగి యుండును.

ఆవిడ తాను గొప్పతరగతి స్త్రీనని కూడ భ్రమింపచేయును. భార్యా భర్తల మధ్య వేర్వేరు గడులుండవలెనను పట్టుదల కలిగియుండును. అనవసరముగ ఒకరిఎదుట నొకరుకూర్చుండి విసుగు కలిగించు కొనరు. ఎవరికి ఆవసరముకలిగిన, వారు అవతలివారి గదితలుపు మెల్లగొట్టి పిలతురు. కొందఱు భార్యా భర్తలమధ్య యిటువంటి మర్యాదయేమని హేళన చేయవచ్చును. కాని యిటువంటి చిన్నవిషయములే సంసారమును నుఖవంతముగ చేయునది.

ఆంగ్లేయు గృహిణి:—

ఆంగ్లేయులుప్రత్యేక పద్ధతులచేత వివాహమాడు చున్నారు. ప్రతి విషయములందును వారు త్వరపడక ఎట్లు వ్యవహరించెదరో అట్లేభార్యలనుకూడ ఎరుకొను చున్నారు. వారు మొదటి మాపులతో బెదిరిపోరు.

ఇదే ఆంగ్లేయులయందుగల గొప్పతనము. ఇట్లు నిదానముగ యోచించి పెండ్లి చేసికొనుటచేతనే సంసారములకు గట్టిపునాది ఏర్పడుచున్నది.

ఆంగ్లేయుడు తన భార్యయందు అందమును కోరడు. పెండ్లియాడిన తర్వాత స్థిమితముగనుండ గోరును. డబ్బుగల భార్యనైనను అన్నివిధముల నుఖముగ సంసారముచేయు గుణములు లేనియెడల వదలి వేయును. అందమైన ముఖముకన్నను, చిరునగవుగల ముఖమే అతనిని ఎక్కువ ఆకర్షించును. ఎల్లప్పుడు వుల్లాసముగనుండు స్త్రీలనే కోరును కాని బొమ్మ వలె అలంకరించుకొను స్త్రీని కోరడు.

ఆంగ్లేయుల హనీమూను (honey-moon) ఒక నెలరోజులు పట్టును. అతను తన యింటియందు స్థాపితమగునపుడు భార్యను, అదుపు అజ్ఞలలో వుంచుటకు మొదలుపెట్టును. ఆ విడకు చేతినిండ పని కల్పించును. యింటిపనులను చూచుట యింటిని శుభ్రముగనుంచుట, పిల్లలను కనిపెంచుట మొదలగు విషయములతో ఆవిడకు పని కలిగించును. స్నేహ భావమును, ఆత్మసమర్పణము అనునవి ఆంగ్లేయ కుటుంబములలో గాఢముగ బాదుకొనివున్నవి. వీరి కుటుంబములు ప్రణయపూరితముగను చలాకీగాను నుండవు. ఆంగ్లేయ మధ్యతరగతి జనులయందు జీవితము సామాన్యముగానుండును.

సాధారణముగ యీ తరగతి భార్యా భర్తల మధ్య రహస్యములు లేవు. దాడికములు లేవు. ప్రాంచివారివలె వారికి వేర్వేరు ద్రాసింగు గదులు వుండవు. వారికి వాటి అవుసరము యంతగా తెలియదు. ఇటువంటి చిన్నవిషయములచేతనే పరాసు స్త్రీలవలె వీరు చలాకీగానుండరు. ప్రేమవిషయములో ఆంగ్లేయులు కొంచెము స్వార్థపరులు. చిన్న చిన్న విషయములచేతనే సంసారము నుఖవంతముగనుండు ననునది వారు మరచిపోదురు.

పాశ్చాత్య గృహిణులు

పరాసుకన్య వివాహమాడుటచేత తన స్వాతంత్ర్యమును పొందుచున్నది. ఆంగ్లేయకన్య సాధారణముగ తన స్వాతంత్ర్యమును పోగొట్టుకొనుచున్నది. ఆమెరికను కన్య వివాహమాడుటచేత తన స్వాతంత్ర్యమును కాపాడుకొనుచున్నది. పరానునందు భార్య భర్తకు సఖురాలుగను, ఆంతరంగికురాలుగను, సాధారణముగ యజమానురాలుగను వుండును. ఇంగ్లాండునందు భార్య గృహయజమాని మాత్రమే. దీనివలన ఆవిడ హోదాయందు జీతము బత్తెములేని పనిమనిషికన్నను ఎక్కువగనుండును.

ఇంగ్లాండునందు భార్య గృహమునందు మాత్రమే సమభాగిని. పరానునందు ఆవిడ వ్యవహారములందును కూడ సమభాగిని. ఆవిడ స్వాధీనమునందే భర్తయొక్క గ్రంథములు, రొక్కముకూడ నుండును. ఇంతకంటెను ఆతనికి నమ్మకమైన చోటుండబోదు.

ఇంగ్లాండునందు భర్త భార్యకు నెలకు సరిపడు యింటికర్చుకు, ఆవిడ దుస్తులకు, స్వంత ఖర్చుకు డబ్బు యిచ్చును. భర్త ఎట్లు వ్యవహారము చేయుచున్నది కాని, లాభనష్టములను గురించి కాని, ఆతిని యితర విషయములగురించి కాని భార్యకు తెలియదు.

అన్ని విషయములు బాగుగనుండి సంసారయాత్ర నుఖముగ నడచుచుండిన ఆంగ్లేయస్త్రీ భార్యలలో అగ్రస్థానము వహించును. ఆవిడ తన సందేశమును బాగుగ నెఱుగును. తన భర్తకు యింటియొద్ద సౌఖ్యమును, ప్రశాంతతను, ఉత్సాహమును కలుగజేసి, వ్యవహారములలో యితర విషయములలో ఆతనికి కలుగు మనఃకేశమును పోగొట్టుచున్నది. భర్తకు మనశ్శాంతిని పొందుటకు యింటి నొక వరప్రసాద మని ఎంచునటుల చేయును. ఇదియే ఆవిడ సందేశము.

“జాకబుల్ (యింగ్లీషుపురుషులు) సహచరులు, అందముగను, ఆరోగ్యముగను నుందురు. బహుశ కొద్ది ధైర్యముగలవారుగ కూడ నుండురేమో? పతివ్రతలగు

భార్యలను కొంచెముఎక్కువగ మర్యాదచేయవచ్చును. శ్రేష్టమైన తల్లులయందు బహుశ కొంచెము గమనింపు తగ్గవుండవచ్చును. కాని అన్నిటికంటెను స్త్రీలకు సంసారములందుండు చిన్నవిషయములందు కలగమనింపు అను ప్రజ్ఞావిశేషముచేత పూరి గుడిపెనైనను నుఖప్రదముగ చేసి ఒక పెద్దభవనమునకు యీడు తేగలరు.”

నాకు ఇంగ్లీషు కుటుంబముల కట్టుబాట్లు, పద్ధతులు చూచుటచేత ఆంగ్లరాష్ట్రముయొక్క గొప్ప తనమునకును అభివృద్ధికిని ఈ చిన్నకుటుంబములే సింహపీఠమని గట్టినమ్మకము కలుగుచున్నది.

అమెరికను గృహిణి:—

భర్త ఎట్లుదిద్దిన భార్య యట్లుండునని సామెత. ఒక రాష్ట్రములోని స్త్రీలు వారి పురుషులు ఎట్లు దిద్దుదురో అట్లుండురు. ఆధునిక ఆదర్శకస్త్రీలను తయారుచేసిన అమెరికను పురుషులు యెంతయు ప్రశంసనీయులు. వీరి రాజ్యము ప్రజాప్రభుత్వము కాదు రాజ్యాధిపత్యము కాదు, స్త్రీ ప్రభుత్వము. స్త్రీలకోసమే యీ ప్రభుత్వము. అమెరికను ప్రభుత్వము వెనుకనుండు నొక రహస్యమైన శక్తి స్త్రీలు.

ప్రపంచస్త్రీ లందరికన్నను మనోహరమైనవారు అమెరికను స్త్రీలు. వీరిని తక్కిన స్త్రీలతో పోల్చుదము. ఆంగ్లేయస్త్రీ అందముగ చక్కని శిలా ప్రతిమవలెనుండును. పరానుస్త్రీ శృంగారము, మృదుత్వము మూర్ఛిభవించినటులుండును. కాని, ఆవిడ అందముకన్నను ముఖవర్చుకన్నను, తన మర్యాదచేతను, మాటలచేతను పురుషులను ఎక్కువ ఆకర్షించుచున్నది. రోమనుస్త్రీ వంచి ఆవయవ శాస్త్రవము కలిగియుండును. కాని అమెరికనుస్త్రీ తక్కినవారి గుణములు, ఆకారములు అన్నింటితో కూడిన కలగూరగంప. అమెరికనుస్త్రీ పరానుస్త్రీ వలె చలాకీగాను, ఆంగ్లేయస్త్రీవలె విగ్రహపుష్పిని

గృహ లక్ష్య

కలిగియుండును. దీనికితోడు తన ప్రత్యేకమైన సహజ గుణములను కలిగియుండును. ఆవిడ నడుచుకొను తీరు నందు నటనలేక స్వాభావికముగ నుండుటచేత తన ప్రత్యేకతను చాటుచున్నది. అమెరికను స్త్రీలు సాధారణముగ ఆంధములేనివారైవుందురు కాని, దాని లోపము కప్పిపుచ్చుటకు కొన్ని మంచి గుణములు కలిగియుండురు.

చిన్నతనమునుండి అమెరికను బాలిక స్వతంత్రముగ పెరుగుటచేతను బాలురలో కలిసిపెరిసి జంతులేక తిరుగుటచేతను, పెద్దదైన పిచ్చుటకూడ పురుషులతో జంతులేక స్వాభావికముగ తిరుగుచుండును. దీనివలన ఆవిడకు తన పురుషులపైకల శక్తిని బాగుగ నెఱుగును. ఆవిడ తన బుద్ధిసూక్ష్మతచేతను, విద్యచేతను జీవితమున మానసికమగు నుఖముల నందుచున్నది. మరియు తన సూక్ష్మగ్రాహ్యముచేతను దేశీయపద్ధతీయం దావరూచే జీవితములూని ఎటువంటి మార్పునకైనను సిద్ధపడి విక్రయము కాగలదు.

ఎంత అందమైనదైనను, విద్యాధికురాలైనను యీ ఒక స్త్రీయొద్దనే పురుషుడు స్థిమితమును పొందుచున్నాడు. ఈ స్త్రీ తన స్త్రీలక్షణములు పోగొట్టుకొనకుండ ఆకర్షణీయమైన సఖునివలె మెలగుచున్నది.

ప్రపంచములో స్త్రీలందరికన్నను పురుషుల మన్ననలను ఎక్కువ బడయునది అమెరికనుస్త్రీ. పరాసు దేశీయుడు వారి స్త్రీలకు దాసుడు అయినను అతను అన్ని విషయములందును, కష్టసుఖములందును తమ స్త్రీలు సమభాగులుగ నుండవలెనని ఆశించును. అంగ్లేయుడు గృహమునందు మాత్రము తమ స్త్రీలు సమభాగులుగ నుండవలెనని యిష్టపడును. కాని అమెరికను భర్త వైవాహికంబైన ఎక్కువ శ్రమపడి ఆత్మ సమర్పణము చేసికొనును. ప్రాద్దున ఆరుగంటల మొదలు నాయంకాలము ఆరు గంటలవఱకు శ్రమపడి సెనుటఁజేడ్చి పనిచేయును. ఆ చెనుటబిందువులే

తమ స్త్రీల ఒంటిమీద రవలై ప్రకాశించుచుండును. అమెరికను భర్త సుఖములందు మాత్రమే భార్యను ఆహ్వానించును. కష్టములందు ఆవిడను కష్టపెట్టడు. కోడికూత మొదలు శ్రమయంతయు అతనిదిమాత్రమే.

ఇట్టి వారిపురుషులు కాయకష్టపడినను, వారి స్త్రీలు తమ భర్తలయందు సానుభూతిని చూపరు. మీదు మిక్కిలి తమ దురదృష్టమును నిందించుకొనుచుండురు. ఎల్లప్పుడు వారి గొప్పతనమే. అమెరికను స్త్రీలు సదా తమ శక్తిని ఎక్కువచేసుకొనవలెనని కోరికనే కలిగియుండురు. ఇంగ్లండునందు వెనుకనే నొక నుపన్యాసము యిచ్చితిని. ఉపన్యాసానంతరము ఒక అమెరికను స్త్రీ నాతో మాట్లాడవలెనని వచ్చినది. ఆవిడతనతో తనతల్లిని నొకపురుషుని పెంటతెచ్చినది. ఆపురుషుడు వీరి వెనుకనే, దూరముగ నిలువబడెను. వారు మాట్లాడి తిరుగవెళ్లినపుడు తల్లి కూతురు ముందు వెళ్లిరి. వారు వెళ్లినతర్వాత పురుషుడు మెల్లగ ముందునకువచ్చి నేను “తండ్రిని” అని చెప్పి వెళ్లిపోయెను. అతను వెనుకనుంచివచ్చిన ఎంతోగణ్యతలేనట్లు కనబడెను. దీనివలన అమెరికను స్త్రీలకు పురుషులన్న నొకవైపు నిర్లక్ష్యముకూడ నుండనేమోఅని తలచుటకువీలగుచున్నది. దీనికంతయు వారి విద్యావిధానమే మూలమని తలపవలసియున్నది.

పూర్వము ఇంగ్లండునందును పరాసునందును, బాలికలకు కూడికలు, తీసివేతలు, సంగీతము, కొంచెము చదువను వ్రాయను రాగానే చదువు సమాప్తి నందును. ఆవిడపెల్లికి సిద్ధపడును. వారిని మీఆదర్శ మేమని ప్రశ్నించిన మంచితల్లులు, భార్యలాభేయని యందురు. అట్లేవారి బాలురుకూడ మంచి తండ్రులొక భర్తలాభే తమ ఆదర్శమని చెప్పుదురు. కాని అమెరికానందు బాలబాలికలుకలిసి చదువుకొందురు. ఒకేబిల్లిమీద బాలుడు బాలిక బాలుడు ఇట్లే కూర్చుందురు. వారి విద్యాకాఖివారి ప్రజాభికవలన

పాశ్చాత్య గృహీణులు

బాబుకున్నచు బాలికలే ఎక్కువతెలివిని కనుబర్చు నట్లు తెలియుచున్నది. ఇట్లు ప్రక్కప్రక్కన కూర్చొని చదువుటచేత బాలురకు బాలికలును చూచిన నొక విధమగు గౌరవము, బాలికలు బాలురనుచూచిన నొక విధమగు నిరసన. ఇదే పెద్దవారైన స్త్రీలకు పురుషులను చూచిన చులకన పురుషులకు స్త్రీలనుచూచిన గౌరవభావములకు కారణములగుచున్నది.

కావున యితర పాశ్చాత్యదేశములలో బాలబాలికలుకలసి విద్య నభ్యసింపవలెనను వారు కొంచెము దూరాలోచనజేసి యిటువంటి విధ్యావిధానమును అనుబంధింపిన బాగుండును.

ఎంత అందమున్నను, దేహసౌష్ఠ్యమున్నను, విద్య యున్నను, స్త్రీకి సహజగుణమును, అలంకారమును అగు ఆత్మసమర్పణ అనురాగము స్వార్థత్యాగము యివిలేనిదే స్త్రీత్వము రాజించదు.

అమెరికనుస్త్రీలు స్వార్థపరులగుటకు వారి పురుషులేకారకులు. పురుషులు దిద్దినట్లే వారిస్త్రీలుందు

రనుట సత్యదాగముకాదు. అమెరికను పురుషులు భార్యనమే ముఖ్యాధారమనియు వారితోక సమయము లందు క్లబ్బులే సుఖపడుచోట్లనియు తలచుచు తమ స్త్రీలను గమనించుచుండల ఆస్త్రీలు వారిజీవితమును ఎట్లు సుఖవంతముగ గడపుటో యోచించుకొనెదరు. అందువలననే వారి దేశమందు లెక్కలేనన్ని స్త్రీ క్లబ్బులు. ఆవిడకు భర్తయనగ విపరీతార్థములేని సఖుడు. తనభర్తను పేరుపెట్టిపిలచును.

అమెరికను పురుషులు భర్తలందరికన్నను ఎక్కువ భార్యలయందు అనురాగముకలవారు. వారు వారి భార్యలకు దాసులుకారు. వారి యిష్టమువచ్చినటుల చరించుచు కాలయాపనము చేయుదురు. భర్తలు పిల్లలు కుక్కలవలె పెంపుడు మృగములు. కాని వాటికంటెను వుపయోగములలో ఎక్కువ. ఎందుచేతనన వారు కాయకష్టపడి వారిస్త్రీలను సుఖింపచేయు చున్నారు.

అనువాదకురాలు; శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయిగారు

మ న వి

పెక్కుమంది రచయిత్రులు గ్రాంథిక వ్యావహారిక భాషలరెంటిని గలిపి వ్రాయుచున్నారు. వ్యాసమందలి భాష వ్యావహారికమో గ్రాంథికమో అయియుండవలయునుగాని రెండుగలసి యుండ కూడదు.

పద్యవ్యాసములకంటె గద్యవ్యాసములె యెక్కువగా పంపకొరిక. తమ వ్యాసములు ప్రకటింపబడునని మావద్దనుండి సందేశమందిన వెంటనే రచయిత్రులు తమతమి ఛాయాచిత్రముల బంపవేడికొలు.

గృహ లక్ష్య

కలిగియుండును. దీనికితోడు తన ప్రత్యేకమైన సహజ గుణములను కలిగియుండును. ఆవిడ నడుచుకొను తీరు నందు నటనలేక స్వాభావికముగ నుండుటచేత తన ప్రత్యేకతను చాటుచున్నది. అమెరికను స్త్రీలు సాధారణముగ ఆంధములేచివారైవుందురు కాని, దాని లోపము కప్పిపుచ్చుటకు కొన్ని మంచి గుణములు కలిగియుండురు.

చిన్నతనమునుండి అమెరికను బాలిక స్వతంత్రముగ పెరుగుటచేతను బాలురలో కలిసిపెరిసి జంతులేక తిరుగుటచేతను, పెద్దదైన పిచ్చుటకూడ పురుషులతో జంతులేక స్వాభావికముగ తిరుగుచుండును. దీనివలన ఆవిడకు తన పురుషులపైకల శక్తిని బాగుగ నెఱుగును. ఆవిడ తన బుద్ధిసూక్ష్మతచేతను, విద్యచేతను జీవితమున మానసికమగు నుఖముల నందుచున్నది. మరియు తన సూక్ష్మగ్రాహ్యముచేతను దేశీయపద్ధతీయం దావరూచే జీవితములూని ఎటువంటి మార్పునకైనను సిద్ధపడి విక్రయము కాగలదు.

ఎంత అందమైనదైనను, విద్యాధికురాలైనను యీ ఒక స్త్రీయొద్దనే పురుషుడు స్థిమితమును పొందుచున్నాడు. ఈ స్త్రీ తన స్త్రీలక్షణములు పోగొట్టుకొనకుండ ఆకర్షణీయమైన సఖునివలె మెలగుచున్నది.

ప్రపంచములో స్త్రీలందరికన్నను పురుషుల మన్ననలను ఎక్కువ బడయునది అమెరికనుస్త్రీ. పరాసు దేశీయుడు వారి స్త్రీలకు దాసుడు అయినను అతను అన్ని విషయములందును, కష్టసుఖములందును తమ స్త్రీలు సమభాగులుగ నుండవలెనని ఆశించును. అంగ్లేయుడు గృహమునందు మాత్రము తమ స్త్రీలు సమభాగులుగ నుండవలెనని యిష్టపడును. కాని అమెరికను భర్త వైవాహికంబైనను ఎక్కువ శ్రమపడి ఆత్మ సమర్పణము చేసికొనును. ప్రాద్దున ఆరుగంటల మొదలు నాయంకాలము ఆరు గంటలవఱకు శ్రమపడి సెనుటఁజేర్చి పనిచేయును. ఆ చెనుటబిందువులే

తమ స్త్రీల ఒంటిమీద రవలై ప్రకాశించుచుండును. అమెరికను భర్త సుఖములందు మాత్రమే భార్యను ఆహ్వానించును. కష్టములందు ఆవిడను కష్టపెట్టడు. కోడికూత మొదలు శ్రమయంతయు అతనిదిమాత్రమే.

ఇట్టి వారిపురుషులు కాయకష్టపడినను, వారి స్త్రీలు తమ భర్తలయందు సానుభూతిని చూపరు. మీదు మిక్కిలి తమ దురదృష్టమును నిందించుకొనుచుండురు. ఎల్లప్పుడు వారి గొప్పతనమే. అమెరికను స్త్రీలు సదా తమ శక్తిని ఎక్కువచేసుకొనవలెనని కోరికనే కలిగియుండురు. ఇంగ్లండునందు వెనుకనే నొక నుపన్యాసము యిచ్చితిని. ఉపన్యాసానంతరము ఒక అమెరికను స్త్రీ నాతో మాట్లాడవలెనని వచ్చినది. ఆవిడతనతో తనతల్లిని నొకపురుషుని పెంటతెచ్చినది. ఆపురుషుడు వీరి వెనుకనే, దూరముగ నిలువబడెను. వారు మాట్లాడి తిరుగవెళ్లినపుడు తల్లి కూతురు ముందు వెళ్లిరి. వారు వెళ్లినతర్వాత పురుషుడు మెల్లగ ముందునకువచ్చి నేను “తండ్రిని” అని చెప్పి వెళ్లిపోయెను. అతను వెనుకనుంచివచ్చిన ఎంతోగణ్యతలేనట్లు కనబడెను. దీనివలన అమెరికను స్త్రీలకు పురుషులన్న నొకవైపు నిర్లక్ష్యముకూడ నుండనేమోఅని తలచుటకువీలగుచున్నది. దీనికంతయు వారి విద్యావిధానమే మూలమని తలపవలసియున్నది.

పూర్వము ఇంగ్లండునందును పరాసునందును, బాలికలకు కూడికలు, తీసివేతలు, సంగీతము, కొంచెము చదువను వ్రాయను రాగానే చదువు సమాప్తి నందును. ఆవిడపెల్లికి సిద్ధపడును. వారిని మీఆదర్శ మేమని ప్రశ్నించిన మంచితల్లులు, భార్యలాఠేయని యందురు. అట్లేవారి బాలురుకూడ మంచి తండ్రులొక భర్తలాఠే తమ ఆదర్శమని చెప్పుదురు. కాని అమెరికానందు బాలబాలికలుకలిసి చదువుకొందురు. ఒకేబిల్లిమీద బాలుడు బాలిక బాలుడు ఇట్లే కూర్చుందురు. వారి విద్యాకాఖివారి ప్రజాళికవలన

❖ తల్లి బన్నము దీర్ప దయఁజూడు తనయ ❖

పనిబాటలకు స్వస్తివాక్యంబు జెప్పి
సుతునికి నిదురరా జోకొట్టి పిదప
పతిపాదములనొత్తి బడలికదీర
మెల్లన శయ్యపై మెయి వ్రాలుచునంత
కనుగవ బాష్పంబు కణములుదొరుగ
కేశపాశంబెల్ల క్రింద జీరాడ
జీర్ణాంబరం బొండు చీరగాగట్టి
ఘన త్రిశూలంబొక కరమునబట్టి
దైన్య మాకారంబు దాల్చుచందమున
యొకవ్యక్తి లోనికి యొచ్చునవచ్చి
నిలుచుండ ననుఁగాంచి నిట్టూర్పు నించె.

* * *

నేను:—

భయసంభ్రమాశ్చర్య భరితనై లేచి
కరములు ముకుళించి కళవళపడుచు
ధన్యనై తిని తల్లి దర్శనంబజ్ఞె
పరమపావనమైన భారతమాత
యారీతి వేంచేయ నేమి కార్యంబు
దయయుంచి సెలవిమ్ము ధన్యనయ్యెదను.

* * *

భారతమాత:—

కన్నతల్లి నటంచు గణియింపఁబోరు
నీరీతి నందరు నిద్రించు వారె!
తనయు లందరుజేరి తల్లి దైన్యంబు
పోగొట్టి భాగ్యంబు పురుణింతు రనుచు
పెద్దకాలము వేచి విసిగితి గాని
స్వార్థపరత్వంబు స్వాభిమానంబు
చీలుజెల్ల నిండంగ నీలుచున్నారు
అమితదురాచార మైనను సైచి

తనయులు కొరగాక దద్దమ్మలై న,
తనయలై నను తల్లి దయఁ జేర్పరాదె?

* * *

నేను:—

తల్లిరో! ధీరులై తనయులున్నారు
అఘటనా ఘటన సమర్థులు వారు
ఇలుదప్ప వేరొండు ఎఱుంగము మేము,
అదిగాక యబలల మాడువారలము
తమ బన్నముల్ దీర్ప దక్షతగలదె?

* * *

భారతమాత:—

అబల స్త్రీయని పల్కు టలవాటుగాని
సబలయో అబలయో సాక్ష్యములేవే?
తనయుల మాటల తడవగ నేల?
తల్లికై కొందరు తమజీవితముల
తృణముగానర్పించి ధీరులై వెలసి
దివికేగ మిగిలిన ధీనిధులుతమ
తోడి వారలుజేయు దుష్కర్మములను
భరియింపఁజాలక పలుకకున్నారు
అసహాయులై కొంద రలసియున్నారు
పదవులు గాంక్షించి ప్రాకులాడుచును
రే బవల్ కొందరు ప్రేలుచున్నారు
సంఘముకొ సరిదిద్దు చదువులు మాని
అంతఃకలహముల సభివృద్ధిజేయు
వెట్టి వేవిధములై విక్రమించినది
వారితో బనియేమి వనజాక్షి నీకు
నేఁ జెప్పునదిజేయ నేర్చితివేని
సంఘంబు దేశంబు సౌఖ్యమొందెడిని.

* * *

గృహలక్ష్మి

నేను:—

సంసారమున నుండి సాధ్యమనానేని
చేయవలసినవెల్లఁ జేసిన వాని
సెలవిమ్ము మాత్రో సీరిసాహసించు.

* * *

భారతమాత:—

బుచ్చముల్ నాకపి బడివేలుగలవు
వానిలో నత్యంత వగిసూర్పు నట్టి
అంటరాని తనంబు 'హడలించు' నన్ను
ఒకతల్లి కడుపులో నొకచోటఁ బుట్టి
ఒకజాతిగా నృప్తి యొనరింప బడియు
యొక దేశమందుండి యొకరి నొక్కరిని
అంటరాదనుమాట అవివేకముగద !

కట్టుపుట్టము లేక కడుపు మాడంగ
కడుకప్తములఁబడి కందగ జేసి
కడజాతి వారని కఠినలై మీరు
వారిపై నిర్దయ వహించినారు
కఠినకార్యంబాట కడముట్ట దీని
దేశీయ నేతలు దీర్పలేరైరి

ఇట్టిదై నను నీవ యీడేర్పగలవు
అంటరాదనియెడు హరిజను డాసి
వారి కష్టము నీదు వగపుగా నెంచి
ప్రేమ మీరఁగ చెంత బిలిచి వారలకు
అన్నమో నీరమో ఆదరణంబో

సమయంబు గురుతించి సాయంబుజేసి
హెచ్చు తగ్గనుభేద మింతయు లేక
చల్లని మాటల సఖ్యత నెరిపి
ఆరోగ్యవిధియు విద్యావిధానంబు
మద్యమాంసాదుల మానుట యాది
గాగల వన్నియుఁ గరుణతోఁ దనదు

తనయుల మేల్గారు తల్లిచందమున
మంచి మార్గముజూపి మన్నించు మమ్ము.
ఉచితపద్ధతి వారి నుద్ధరింపంగ
సంసారమదిసీకు సాయమై యుండు;
ప్రేమయాదరణముల్ విరివిగా జేర్చి
కరుణ రసంబుతో గలిపి యివ్వంగ
అస్పృశ్యతా రోగ మడుగంటిపోవు;
తపములు 'లెక్కర్లు' తగినచట్టములు
ఉపవాసములు నిట్లు లుపయోగపడవు
కాపుర నీరీతి గావింపు మికను
అధమ వర్ణులమంచు నణగియున్నట్టి
వేవేలు నీజాతి వృద్ధిబొందెడును
నేటినుండియె దీని నెరపెదవేని
నీదు సంతానంబు నేర్పు నియ్యదియు
వారికాలంబున వర్ణ భేదంబు
మాయమై దేశంబు మహిమవేగాంచు
యెఱుఁగుము నాకోర్కె నియ్యదె సుమ్ము.

* * *

నేను:—

తల్లి మీ యానతిఁ దలదాల్చి యుండి
నేటి నుండియు వారి నేజేరఁదీసి
అధికాదరంబున నాదరించెదను.

* * *

భారతమాత:—

ఇలు కర్మభూమిగా నెంచితివేని
గృహలక్ష్మివై మొదల్ గృహముద్ధరించి
సంఘంబు దేశంబు సంతరించెదవు
మరువకు మీమాట మదిలోన నేపుడు!

(చ. రా.)

జ య భే రీ

[పశ్చిమచాళుక్యచక్రవర్తియగు ఆటవవిక్రమాదిత్యుడు కీ.శ. 1126 లో గతించ అతని కుమారుడు భూలోకమల్లుడు రాజయ్యెను. ఈమధ్యకాలమున కాకతీప్రోలరాజు ఆంధ్రరాజ్యము నెలకొల్పదలంచి పశ్చిమచాళుక్యసామంతరాజుల కొందరిని లోగొని విజయభేరి మ్రోగించి దండయాత్రకు బయలుదేరుట ఈనాటకకథయందలి యితీవృత్తము. చరిత్రశోధనమున నిర్ణయమైన సమకాలికపురుషులే చాలవర కీ నాటకమునందు బాత్రములుగ జేర్పబడిరి. పశ్చిమచాళుక్య రాజ్యసంబంధులగు పీరులును కాకతీయ ప్రోలరాజు పక్షపువీరులును, బరస్పర జగీషతో గావించిన సంగరముల దెలుపు వేయి స్తంభాల గుడిశాసనము మొదలగునవి ప్రకృతికథాకల్పనమున కాధారములు. కొండు భట్టు రామభద్రచయనులు రాజపురోహితుడు కథాకల్పన సౌష్ఠవమునకు సాయముగ గైకొన్న కల్పితపురుషులు. తక్కినవారందఱు చరిత్రలోకమున సుప్రసిద్ధులు. ఆటవ విక్రమాదిత్యుని యంత్యావస్థతో కథాకల్పన మారంభింపబడి ప్రోలరాజు దండయాత్ర వెడలుటతో, యువరాజకుమారుని రాజ్యపట్టాభిషేకముతో ముగింపబడినది. కథాకాలము శా.శ. 1048 పరాభవ సం. భాద్రపద బ. దశమినుండి ఆశ్వయుజ శు. దశమివరకు నడచినట్లు భావింపబడినది.]

నాటకమునందు వచ్చు పాత్రలు

1	ప్రోలరాజు	—	అనుమకొండరాజు
2	ముప్పమదేవి	—	ప్రోలరాజుభార్య
3	గంగాధరమంత్రి	—	ప్రోలరాజు అంతఃపుర పరిపాలకమంత్రి
4	బేతనమంత్రి	—	ప్రోలరాజుప్రధాని
5	అచింతేంద్రుడు	—	రాజగురువు
6	కుమారరుద్రుడు	—	యువరాజు
7	కామచమూపతి	—	కాకతీయసేనాధ్యక్షుడు
8	సామంతబొల్లయ	—	ప్రోలరాజునకు సామంతుడు
9	కొండుభట్టు	}	— అచింతేంద్రవరుని
10	రామభద్రచయనులు		— శిష్యులు—
11	దేవణభట్టు	—	గూఢచారి
12	భూలోకమల్లుడు	—	పశ్చిమచాళుక్యచక్రవర్తి
13	మండెనగుండరాజు	}	— పశ్చిమచాళుక్యచక్రవర్తుల
14	జగదేవమహారాజు		— సామంతరాజులు

రాజపురోహితుడు తదితరులును వత్తురు.

గృహలక్ష్మి

మొదటియంకము—మొదటిరంగము

స్థలము—అనుమకొండకోట.

కాలము—మొదటిదినము సాయంకాలము.

(కోటలోని రాజభవనముపై పు పోవుచు కాకతి ప్రోలరాజును అతని అంతఃపురపాలక మంత్రియగు గంగాధరమంత్రియు బ్రవేశించుచున్నారు.)

ప్రోలరాజు:—గంగాధరా! మన మంత్రిసత్తము డైన బేతనభార్యకబుద్ధి యొంతయు గొనియాడదగి యున్నది. అతని స్వామిభక్తికివోడు వినయసౌశీల్యాది నుగుణపుంజములునుజూచి మేమెంతయో హర్షితుల మగుచుందుము.

గంగాధరమంత్రి:—బేతనమంత్రిభార్య ప్రతిష్ఠించిన కడలాలయబసది (పద్మాక్షి దేవాలయము)నుండి ఇప్పుడే వేంచేయుచున్న దేవరవెంటనున్న నాకు బేతనమంత్రి నుగుణాతిశయము స్వానుభవసిద్ధమే యయ్యెను. అదిగాక దేవరకు ఆశ్రితులయెడగల గౌరవాదరములు ప్రత్యక్షముగా గనుగొన గలుగు చున్నాడను.

ప్రోలరాజు:—బేతనమంత్రియు అతని భార్య మైలమ దేవియు మన యనుమకొండకోటయందు దేవతాప్రతిష్ఠ యొనర్చిరి. కాకతి రాజన్యపుంగవుల బాహుబల పరిరక్షణమునకువోడు దైవబలంబుకూడ సహాయపడి అనుమకొండదుర్గమునకు భద్రము చేహార్ప వలెనని యాశుభ్యదంపతుల యభీష్ట మైయుండవొప్పు.

గంగాధరమంత్రి:—దేవర యంతఃకరణప్రవృత్తి సత్యమును నిరూపింపకుండ నెట్లుండగలడు.

ప్రోలరాజు:—దేవతాసందర్శనాంతరము ఒకదివ్య సందేశము మాకన్నిదిక్కులనుండి వినవచ్చుచున్నట్లు న్నుగించుచున్నది.

గంగాధరమంత్రి:—ఆశ్చర్యము! ఆశ్చర్యము!!

ప్రోలరాజు:—అదేమైయుండునో?

గంగాధరమంత్రి:—అ! గోచరించినది! గోచరించినది. దేవరదిగ్విజయయాత్రకు దోహదమొనరించు నువార్తయొకటి పంపించిన గూఢచారునివలన విన నున్నారమేమో! సందేశమేల? ఆదివ్యసందేశము తప్పక దేవరదిగ్విజయ యాత్రనిషయమైయుండును.

ప్రోలరాజు:—బ్రాహ్మణవాక్య మమోఘమని పెద్ద లందురుగదా!

గంగాధరమంత్రి:—మన మిదిగో రాజభవన సమీపమునకు వచ్చిచేరిమి.

ప్రోలరాజు:—నూర్యాస్తమయ సమయమైనది కావున తత్కాలాచిత కృత్యంబులు నెరవేర్చి మే మంతర్భవనమునకు వెడలెదము. మీరును మీనైమిత్తిక కార్యములొనర్ప వెడలగలరు.

గంగాధరమంత్రి:—చిత్తము!

ప్రోలరాజు:—గంగాధరమంత్రి! రాత్రి పురాణ శ్రవణకాలంబున దేవతామండల ప్రాంగణమున మమ్ము కలిసికొనుడు. (నిష్క్రమించున.)

(గంగాధరమంత్రియు వెడలిపోవును.)

మొదటియంకము—రెండవరంగము

స్థలము—అచింత్రేంద్రవరని ఆశ్రమము;

కాలము—రెండవదినము ఉదయము నాలుగుగడియల

ప్రాద్యక్షింతరువాత.

(కొండుభట్లు రామభద్రచయనులు అను నిద్దరు శిష్యులు ప్రవేశింతురు.)

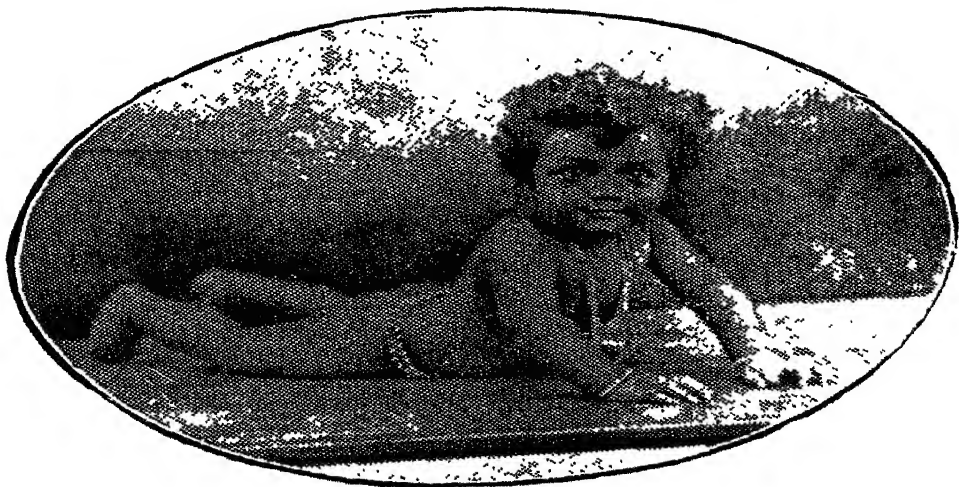
కొండుభట్లు:—ఓరీ చయనులూ! యీ వేళ యింకా మనగురువుగారు ఆశ్రమానికి చేరకపోవుట మకు యేమికారణమైవుంటుంది?

చయనులు:—ఇంకేముంటుంది? మహారాజుగారి దర్శనానికి వెళ్లివుంటే ఆలస్యమైవుంటుంది.

కొండుభట్లు:—మందబుద్ధిరానీది! నీవేమో మహా పూమాగాడ వనుకున్నాను.

నేను వ్రాయలేను.....?

ఇదో...తీకుకో...రడీ !

ಚಿತ್ರ ೩

పు స్ప చ య ము

దిగంబరుల సంఖ్యలో ఇంగ్లండు జర్మనీని మించుతుంది.

నాగరికత వ్యాపించుకొలది విచిత్రసిద్ధాంతములుకూడ విరివిగ వ్యాపించుచున్నవి. స్పష్టిలోనిమానవు డాదిలో దిగంబరుడుగనుండి క్రమక్రమమున పరిణామమును బొందుచు నేటి స్థితికివచ్చియున్నాడు. కాని నేడు మరల మొదటిస్థితికి బోవుటే నాగరికతయొక్క పరమావధియని కొందరు దలంచుచు, దాని కనుగుణముగా దిగంబరులై పట్టణవాస మునువీడి ప్రకృతినే యెక్కువగ నాధారముగజేసికొని జీవింపదలంచుచున్నారు.

దుస్తులను ధరించుట ప్రకృతివిరుద్ధమని ఇతరదేశములలో అనేక దిగంబరసంఘము లేర్పడుచున్నవి. ఇంగ్లాండులో 60 దిగంబర సంఘములున్నవి. జర్మనీలో 1930 సంవత్సరమునాటికి ఫాదరులాండు అడవులలో 20 లక్షల దిగంబరులు కులాసాగా జీవనము గడుపుచుండిరట. పొట్లరు వచ్చినతర్వాత దిగంబరులసంఖ్య తగ్గినది. కాని ఇప్పటికిని జర్మనీలో రహస్యముగ దిగంబరసంఘములనేకములున్నవి.

సౌతుక్రిమియాలో యట్లా అనుపట్టణములచుట్టును మిక్కిలి ఎత్తైనపెద్దగోడ కట్టిరి. దానిలో దిగంబరుల ఇండ్లు చాలగలవు. ఆపట్టణములో ప్రవేశించువారు దిగంబరులైయుండవలెను. జబ్బుగానున్నవారు ఆ పట్టణమునకు వచ్చినయెడల ఆరోగ్యవంతులగుదురని వారి నమ్మకము. సముద్రతీరమున స్త్రీపురుషులు ప్రతిదినము ఆతప స్నానముచేయుదురు. స్నానముచేయుటకు ప్రతివారును డాక్టరు ఉత్తరపు తీసికొనవలెను. వారి ఆరోగ్యమును కాపాడుటకు డాక్టర్లు ప్రతిదినము పరీక్షచేయుచుండురు.

* * * *

రాక్షసు లీ కాలములోగూడ గలరు.

ఉన్నతపాతశాలలందును, కళాశాలలందు విద్యనభ్యసించు విద్యార్థినుల యభివృద్ధి యందు ఈర్ష్యగోని వారి విద్యను జెడగొట్టుటకు విద్యార్థులేగాక యితరపెద్దలును పలు చోటుల ప్రయత్నించుచున్నట్లు దెలియుచున్నది. స్త్రీవిద్యకును, వారి యభివృద్ధికిని భారతదేశమంతయు ప్రయత్నించుచుండ దుండగిండ్రు కొంద రీర్ష్యాభువులై నీచకృత్యము లకు దొడంగుట చింత్యనీయము. తమకు వారి యభివృద్ధి చదువు ఇష్టములేకున్న అందులో పాల్గొనక నూరకుండనగును గాని వారి విద్యాభివృద్ధికి విఘాతము గల్గించుట విద్యార్థి నుల నవమానించుట బెదరించుటాది పనులొచరించుట రాక్షసకృత్యములగును గాని మానవకృత్యములు గావు. ఇట్టి వారిని కనుగొని ప్రజలును ప్రభుత్వమువారును కూడ తగినరీతి దండించుట భావ్యమైయున్నది. పైదుండగిండ్రు నీచకృత్యములకు సహింపక బలియైన యొక అభాగిని సమాచారము బొంబాయి క్రానికల్ నందు ప్రకటింపబడినది.

గృహ ల క్షీ

కోలబాలోయున్న పాన్ వెలుపై స్కూలులో చదువుచున్న స్త్రీలను కొందరు విద్యార్థులు రహస్యముగ పెద్దవారి సహాయమున ఆశేకవిధములైన బాధలు పెట్టుచుండిరి. ఆ స్కూలులో చదువు స్త్రీలలో మిస్. మాలతీ ఆననాపెనుగూర్చి చాలరహస్యపు జాబు మె తండ్రికి వ్రాసి ఆ మెకుచదువు మానించమనియు లేనియెడల రహస్యముగా తీయబడిన ఆమె ప్రతిమలు బయలుపర్చెదమనియు బెదరించుచుండిరి. ఈ విషయములో పెద్ద వారు కూడ రహస్యముగా పనిచేయుచున్నట్లు తెలియుచుండెను. కొంతకాలమైన తర్వాత ఆమె తండ్రి ఈ విషయమై పోలీసు సూపరెంటెండెంటుకు రిపోర్టు చేయుటకు నిశ్చయించుకొనెను. కాని ఆమె తనకు వచ్చిన అపవాదమునకు సిగ్గుపడి క్రిందటి నెల 20 వ తేదీని ఉదయమున లేచి నగలన్నియు తీసి దగ్గరనున్న బావిలో పడి మరణించెను.

* * * *

మువ్వరిని పెండ్లాడినా తప్పలేదు

కొన్ని పశ్చిమదేశములలో నొక భార్యయొడగా నింకొక స్త్రీని వివాహమాడుట చట్టవిరుద్ధముగా పరిగణింప బడుచున్నది. కాని యిటీవల ప్రాన్సులో నొకడు మువ్వరిని వివాహమాడియు, చట్టసమ్మత మనిపించుకొనినాడు. ఆ విచిత్ర ఉదంతమిది.

ఒకనాడు పారిసు నగరపీఠులలో నొక పురుషుడు మోటారు క్రిందబడి తీవ్రగాయములకు లోనయ్యెను. అత డపాయస్థితియందుండి తనవృత్తాంతము జెప్పజాలనందున అత డెవరో కనుగొనుటకు రేడియోమూలమున నతనిసమాచారము పట్టణమంతయు ప్రకటించుచు గుర్తించువారు హాస్పెటలుకు రావచ్చునని యెఱుగ జేసిరి. ఒకగంటలోనే 60 మంది స్త్రీ లాపురుషుని గుర్తించుటకు గుమిగూడిరి. వారిలో మువ్వరు ఆతడు తమ భర్తయని పోల్చుకొనిరి. వారు పరస్పరము తెలియని వేటువేటు స్త్రీలు.

అచటి అధికారులు వారల సంగతి విని నవ్వచొడంగిరి. వారది నమ్మలేదు. అంతట కొంతకాలమున కాపురుషునికి స్మారకమువచ్చి ఆ మువ్వరు స్త్రీలును తనభార్యలేయని యంగీకరించెను. అసలు వృత్తాంతమిది. వేరువేరు పేరులతో నాతడు పారిసునగరముననే ఆ మువ్వరిని వివాహమాడియుండెను. ఆ మువ్వరికి నాతడు ప్రత్యేక గృహములు కొనియిచ్చెను. అందులో ఆదర్శప్రాయుడగు గృహస్థునివలె వసించుచుండెను. సంవత్సరమున నాల్గొకసారి లాక్సొక్క్రీతో సంతోషముగ నివసించుచుండెను. మిగిలిన కాలమంతయు, వ్యాపారకార్యములపై ప్రయాణము చేయుచున్నట్లు వారికి నమ్మజెప్పచువచ్చెను. వారిమువ్వరివద్ద నాతడు మూడు పేరులతో వ్యవహరింపబడుచుండెను. కాని నిజమగునామధేయము వేరు. ఆతడట్లున్నందుకు ప్రభుత్వ మతని కిషీంప ప్రయత్నించెను గాని వీలులేకపోయెను. ఆతడు వేరువేరు పేరులతో వివాహమాడి యున్నాడు. అదియునుగాక అతనిభార్య లెవరును అతనిపై యెట్టి కంప్లెయింటును జేయడములేదు. ఆత డా రీతిగా 20 సంవత్సరములనుండి జీవయాత్ర సాగించుచున్నాడు. ఈవృత్తాంత మెరిగినతరువాత చాలమంది ఆతడు మూడుసంసారముల నిర్వహించి ఆమూలమున ప్రభుత్వాదాయ మెక్కువ జేయుచున్నాడని యతని యెడల సెక్కువ సానుభూతి జూపుచున్నారు.

* * * *

యార్కమైరు స్త్రీల ఆచారములు

యార్కమైరులో (ఇంగ్లండు) స్త్రీతీసుఅను గ్రామములో పెల్లెవాండ్ర వివాహములు చాల వింతగా నుండును. పెండ్లిరోజున వధువును ముస్తాబు చేయుటకు నీలివస్త్రములుధరించి గ్రామములోని కన్యలందరును వత్తురు. వధువును ఒకతోట్టెలో స్నానముచేయించి పరికిణీలను రవికెలను తొడిగెదరు. తర్వాత ఒక్కొక్కటి పాను బరువుగల తొమ్మిదిసీసపురాళ్లు ఆమెరవికెచుట్టును వ్రేలాడవీసెదరు. పుట్టినబిడ్డయొక్క బరువు తొమ్మిదిపానులుండును గాన ఆ నూతనదంపతులకు ముందుపుట్టబోవుబిడ్డలు తొమ్మిదిపాను లుండునట్లు దీవించుట కావిధమున చేసెదరట. పిమ్మట పెండ్లికొమార్తె వ్రేలాడుచున్న సీసపురాళ్లతో వంగకుండ వీక్షలలో నడువవలెను. గ్రామములోని కన్యలందరు వెండినాణెముల నామెపైకి విసరెదరు. ఈవిధముగ గ్రామములయు తిరిగినతర్వాత వధువు ఒక నల్లటోపీ వరునకిచ్చి తాను నమృతమైనభార్యగా నుండెదనని వాగ్దానముచేయుచు అతనికుడిచేయి ముద్దుపెట్టుకొనును. అతడాటోపీని ఆమెకు తొడుగును. ఈ టోపీనుహోత్సవముతో వారి వివాహము పూర్తిఅగును. క్రొత్తపెండ్లికొమార్తెలను చూచి చంద్రుడు అనూయతశెంది చేపలను వలలనుండి తప్పించుకొనుమార్గ ముపదేశించునని వారినమ్మకము. అందుచేతనే యార్కమైరుమారుస్త్రీలు నల్లటోపీలు లేనిదే రాత్రులందు బయటకు రారట.

*

*

*

*

మూడుసార్లు పాముకాటు భరించిన బాలిక

మెహర్బూరుకు 5 మైళ్లదూరములో బేటాయి అనే గ్రామముంది. ఒకగోజున ఒకబాలిక త్రోవను పోవుచుండగా ఆ ఆమ్మాయి యెడమకాలిమీద ఒకత్రాచుపాము గరచింది. వెంటనే ఆపిల్లను యొక పాముమంత్రగానియొద్దకు తీసుకెళ్లారు. ఆత డామెకు విషమపయికెక్కకుండా రక్షించాడు.

కాని పాముమాత్రం ఆపిల్లను మళ్ళాతిరిగి కసిదీగ కఱవాలన్నట్టుగా కాచుకొని కూర్చుంది. తరువాత కొన్నిరోజుల కా పిల్లవాళ్లయింటియొద్దనుండి పొరుగింటికి వెళ్లుతుంది. ఎక్కడకాచుకొని కూర్చుందో ఆ పామే తిరిగి ఆమెను కాటువేసింది. యీ దఫాకూడా ఆ ఆమ్మాయి కేవిధమయిన మోసము జరుగలేదు.

ఆపామేరెండుసార్లు కరచేసరికి తల్లితండ్రులకు భయమెక్కువయింది. ఆపామును చంపించాలని చాలా ప్రయత్నాలు జేశారు. ఆపాము జాడతెలియలేదు. పాము సామాన్యమయిందికాదు. రెండుసార్లాపిల్లను రక్షించినందుకా మంత్రగానిని చాలా మెచ్చుకున్నారు. ఇఖునుండయినా ఆ ఆమ్మాయిని చాలాజాగ్రత్తగా కాపాడాలని ఆమె యొక్కడికిపోయినా కాపలాకాస్తుండేవారు.

మర్నాటి మధ్యాహ్నము ఆబాలిక పొలమునకు వెళ్ళాలని బయలుదేరింది ఆమెతోపాటు కొంతమంది స్త్రీలు బయలుదేరారు. త్రోవకు ప్రక్కనేయున్న యొకపొదలోనుండి ఆపామే బుసబుసమంటూ పరుగెత్తుకొచ్చి వాళ్లందరిమధ్యలోనున్న ఆఆమ్మాయిని కాటువేసి వెళ్ళిపోయి కన్నములో జొరబడింది. వెంట నున్నస్త్రీలు పాముకరచినచోట త్రాడుతో కట్టుగట్టి డొల్లీకితీసికెల్లి మంత్రగాని కొప్పగించారు. ఈసారి గూడా బాలిక కేవిధమయిన అపాయం గలుగలేదు.

*

*

*

*

గృహలక్ష్మి

భార్యల్ని అమ్మే వ్యాపారం

ప్రాంసులో బయలుదేరిన కొత్తవ్యాపారమిది. కొంచెం అందంగావుందంటే చాలు ఆపిల్లను గొల్కొనిపోయి తీసికెళ్లి ఆ మొస్తా రీ వ్యాపారీలు. ప్రాంసులో యీవ్యాపారస్తులు బాలికలపట్ల భూతాలయ్యారు.

యీన్నాళ్లనుంచి గుట్టుగానే యిరుగుతూవచ్చింది వ్యాపారం. కాని మొన్ననీమధ్య 16 యేండ్ల యావన వతివల్ల బయటపడింది. యీ మే యొక అరబ్బీకి అమ్మబడింది. ఆతడీ మేను పోతుగిలోపలకు దూరలేనంతటి కట్టుదిట్టాలతో బంధించాడు. పదియేనుదినాలయ్యాక యెలాగో తప్పించుకొని పారిపోయి పోలీసులకు తెలియ పర్చింది. దానితో పారిస్ నగరమంతా వెల్లడిఅయింది. పోలీసులు దర్యాప్తుచేసివెతికారు. అంజెలోజంబార్డి పాలాకతాలా అనేవారిద్దరు పట్టుబడ్డారు. యీమాదిరిగా అమ్మకమునకు సిద్ధముగనున్న యీవతులు చాలమంది రక్షింపబడ్డారు. వాళ్లందరు పనిపాటలకోసం పట్టణానికొచ్చి యీమాయలోపడ్డారట. అరెస్టుచేయబడిన వారిద్దరు ఒక్కొక్కయవతని 10 పి మొదలు 4 పానుల ధరతో విక్రయిస్తున్నారట భార్యలు కావాలన్నవారికి.

*

*

*

*

ప్రాణముపోయినా ప్రతిభాపోదు

ఎవరైనా ప్రతిభాశాలి చనిపోయినచో అతని తెలివియును ఆలోచనాశక్తియును అతనితోనే నశించును. కాని ప్రస్తుత శాస్త్రజ్ఞులు కొత్తకత్తిని కనిపెట్టుచున్నారు. ఒక గొప్పవాడు చనిపోవునయమున అతని తలతీసి వేరుగనుంచినయెడల అది కొత్తవిషయములనుసూర్చి ఆలోచించునేయుండునని అభిప్రాయపడుచున్నారు. కొన్నిచోట్ల సర్కారువారు శాస్త్రవేత్తలకు తలలనిచ్చి ఈ కొత్తవిషయము కనిపెట్టు విషయములో సహాయపడుచుండిరి. కాలము గడిచిన కొలది రాజకీయపరిస్థితులందును, మరితర విషయములందును మార్పుగల్గుచుండును గాన ఆతలలు, వాటి ఆలోచనలు వ్యర్థమని కొందరు నమ్ముచున్నారు. చనిపోయిన వారినే బ్రతికించుటకు ప్రయత్నించుచున్న శాస్త్రవేత్తలు తలలకు ఆలోచనశక్తి వచ్చునట్లు చేయుదురనుట కెంతయు సందేహములేదు.

*

*

*

*

కొత్తరకపు దూరదర్శని

కేఫుటోనులోనున్న రాయలు అబ్జర్వేటరీలో కొత్తరకపు దూరదర్శని తయారుచేసిరి. దీనివల్ల నక్షత్రముల విస్తీర్ణమును, వాటి బరువునుకూడ తెలుసుకొనవచ్చును. సూర్యునికంటె పెద్దనక్షత్రముల విస్తీర్ణమును, బరువునుకూడ దీనివలన సులభముగా కనుగొనవచ్చును.

*

*

*

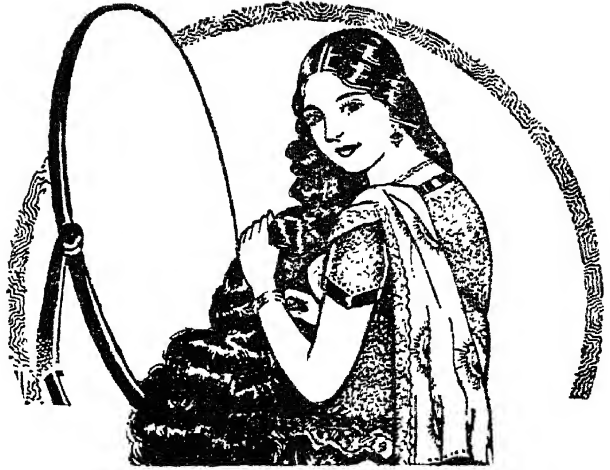
*

పిచ్చివైద్యము

మతిచెడినవారికి జ్ఞానదంతములను పెరికివైచినచో సరియైన స్థితికి వచ్చుచుండిరని బ్రిటిషు లూనసీ బోర్డు ఆఫ్ కన్ట్రోలువారు తెలుపుచున్నారు. ఈ వైద్యమువల్ల అనేకమందికి జబ్బు కుదురుచున్నది. గొంతులోనుండు గవదకాయలను తీయుటవల్లకూడ చాలమందికి కుదురుచున్నది.

స్వస్తిక్ కుంతల ద్రవ్యములు

క్రమముగా స్వస్తిక్ కుంతల ద్రవ్యము లుపయోగించిన మనోహరమగు నిడుపైన వెండ్రుకల బొందగలవు. అవి భారతదేశమంతయు ప్రసిద్ధి జేసినవి. వానిలో మట్టితైలములు చేరలేదని గ్యారంటీ నివ్వబడినది.

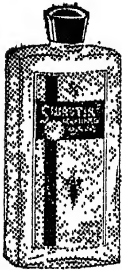
కుంతలాభివృద్ధికి

వెంట్రుకలు విరివిగా పెరుగుటకును, బట్టతల కాకుండుటకును, చుండు మొదలగు వానిని పోగొట్టి శిరమునకు చల్లదనము గల్గించుటకును చాల నుపయోగకరము. చక్కని పువ్వుల సెంటు గలుపబడినది.

ప్రశస్తమైన స్వస్తిక్ వెండ్రుకల తైలము

ప్రశస్తమైన టౌకాయ, తిల తైలములచే తయారు చేయబడినది హానికరమగు మట్టి తైలములందు చేర్చబడలేదు. రెండు విధములుగా దొరుకును. (కొలదిగా సెంటు చేర్చినది ఎక్కువగా జేర్చినది.) స్వస్తిక్ ప్రశస్తతైలము క్రింది 5 వివిధ సువాసనలతో దొరుకును:—రోజా, మల్లె, శ్రీగంధము, కస్తూరి, స్పీట్ పి.

సువాసనగల ఆముదము

వెంట్రుకలకు మిగుల బలవర్ధకము. వెంట్రుకలను రాలకుండ తెల్లబడకుండ చేయును. చర్మమును శుభ్రపరచి చల్లదనము గల్గించును. మంచి సువాసన చేర్చబడినది. ఉత్తమమైనది.

షిక కెయ్ సబ్బు

వెంట్రుకల యభివృద్ధికి, శిరస్సానమునకు, చుండు పోగొట్టి మెఱుగు గల్గించుటకు సాటిలేనిది. శిరమునకు చల్లదనము గల్గించును.

డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ ప్రతి జిల్లాయందు గలరు.

ది స్వస్తిక్ ఆయిల్ మిల్స్ లిమిటెడ్, బొంబాయి.

భారతమాత దేవాలయము

మాటయేబడేండ్లక్రితము జరిగిన శ్రాంతివిప్లవ సమయమునందు మానవస్వాతంత్ర్య సంపాదనమునకై హోరాహోగము బోరాడిన శ్రాంతివారు అన్య దైవములఁగొల్వమని చెప్పచు తమ యంతరాళము లందలి పరమాదర్శములే మూర్తిభవించిన దైవము వలె గానవచ్చుటకై స్వతంత్రదేవత కొక మహాలయ మును నిర్మించిరి. అదేవిధమున స్వరాజ్యసంపాదనము నకై తహతహలాడుచున్న భారతీయులు భారతమాత దేవాలయమొకటి ప్రతిష్ఠింప నిశ్చయించిరనుట దేశ భక్తులకు ముదావహముగ నుండకపోదు. పరమపవిత్ర మగు భాగీరథీతీరమున మోక్షులక్ష్మీకట్టన వారణాసీ నగరమున భారతమాతదేవాలయమును ప్రతిష్ఠింప నిర్ణయించిరి. మానవోత్తముడగు మహాత్మాగాంధీ గారు అక్టోబరు 25 వ తేదీయందు ప్రారంభోత్సవ మును జరిపింతురని తంతివార్తలు వచ్చుచున్నవి.

రెండుకేల రూప్యముల విలువగల చలువరాళ్లలో భారతవర్షమందలి మహానదులతో, ఆరణ్యములతో, పర్వతశ్రేణులతో భరతమాత యాకారము విగ్రహ ముగఁ జేయింపబడినది. ఈప్రతిమ వెడల్పు 30 అడుగులును పొడుగు 31 అడుగులును అని చెప్పబడుచు న్నది. ప్రారంభోత్సవమునకుముందు చతుర్వేదములును నాలుగుసారులు పఠించి సపాదలక్ష్యుగు గాయత్రిని జపించి ఆలయప్రతిష్ఠాపనము శాస్త్రోక్తముగ జరుప బడుచున్నది. సంకల్ప మిహతకే మహాత్మాగాంధీగారి నామమున జరుపబడినది. పూర్ణాహుతియు మహాత్మా

గాంధీగారు స్వయముగ నాచరింతురట. “జననీ జన్మ భూమిశ్చ స్వర్గాదపిగరియసి” “జననియు జన్మభూమి యును స్వర్గముకంటెను మాననీయుముల్” అను మహా వాక్యమును స్మరణమునందంచుకొని పుణ్యసంపాద నార్థమై కాశీయాత్రలకు బోవు యాత్రాపరులందఱు నీ మాతృదేవత నారాధించి తమ పూర్వులు నోచి యుండని పుణ్యఫలములకుఁ బాత్రులయ్యెదరని విశ్వ శించుచున్నాము.

వంగ మహిళా కర్మ సమ్మేళనము

అక్టోబరు 11, 12వ తేదీలలో కలకత్తా నగరము నందలి ఆల్ బర్ట్ హాలునందు సమావేశమైన నిఖిల వంగ కర్మచారిణుల మహాసభను స్వయముగ జూడ గంటిని. ఆధునిక విజ్ఞానసంపత్తియందు వంగయువతు లను మించిన విదుషీమణు లీ భరతవర్షమున మఱి లేరని చెప్పవచ్చును. సాంఘిక, విద్యా, రాజకీయ రంగములలో బ్రజ్ఞాధురీణులైనవారు వివిధ ప్రదేశ ములనుండి వచ్చి రెండు వందల ప్రతినిధురాండ్రు సభ నలంకరించిరి. దక్షిణ భారతవర్షమునకు నే నొక్క తెనే ప్రేక్షకురాలునైపోయి యుంటినని భావించుచున్నాను. తదితర ప్రాంతీయులగు సంఘ సేవికలు సహితము ప్రేక్షకురాండ్రై వచ్చి వంగ మహిళాప్రచారిణుల నిర్వాహకత్వమును సాక్షి విభూతలైరి. నొడియీజిల్లా నివాసినియగు శ్రీయుత నిర్మలనలినీ ఘోషగారు సభాధిపత్యమును వహిం చెను. వందేమాతర గానమైనపెనుక కార్యదర్శిని శ్రీయుత లావణ్యలతాచందా యనునామె భారత

దేశమునందలి వివిధప్రాంతములనుండి సభ జయప్రదముగ జరుగ నభిలషించుచు వచ్చియున్న లేఖలను తంతివార్తలను పఠించిరి. అందు శ్రీయుత మహాదేవ దేశాయిగాగు మహాత్మునకు బదులుగ నిట్లు వ్రాసిరి. “తమ సమైక్యతను సాఫల్యము గాకయని మహాత్ముడభిలషించుచున్నాడు.” శ్రీమతి సరోజినీనాయుడు గారి క్రిందివిధముగ తంతివార్త నంపిరి. “వంగ నారీగణము లక్ష్మీయొక్క, సరస్వతియొక్క, శక్తియొక్క స్వరూపముల నొందుదురుగాక!” జవహర్ లాల్ నెహ్రూగారి మాతృదేవతయగు స్వరూప్ రాణీ నెహ్రూగా రిట్లు వ్రాసిరి. “తమ సమైక్యత సాఫల్యమునకై నేను నాయొక్క శుభాభిలాషములను ఆశీర్వాదములను తెలియజేసికొనుచున్నాను. వంగ దేశ మహిళాగణము తమ సామాసికత్వమును, దృఢ తరమైన కార్యవినిశ్చయతత్వమును వెల్లడించుచు తమ కర్తవ్యపాలన మొనర్చుకొనుగాకయని ఈశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాను.”

ఇట్టిలేఖల బఠించుటయైన వెనుక ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షురాలగు శ్రీయుత మోహినీదేవిగారు బంగాలీ నాయకలను కలకత్తా కాహ్వానించుచు తమ యుపన్యాసమును పఠించిరి. భారతవర్షమును ప్రతిఘటించుచున్న రాజనైతిక, అర్థనైతిక, సామాజిక సమస్యలను గూర్చి తర్కించుచు ఆమె తన యుపన్యాసమును ముగించిన వెనుక సభాధ్యక్షురాలగు శ్రీమతి నిర్మల నలినీభూషణగారు తమ యధ్యక్షోపన్యాసమును చదివిరి. ఆధునిక భారతీయసంఘమున గ్రొత్తగ నుదయించిన పరిస్థితుల కనురూపముగ వంగనారీగణులు ప్రవర్తింప వలసియున్నదని యామె వచించెను. ప్రపంచరూపమును మార్చివేయుచున్న స్వతంత్రాదర్శములకును, సామ్యవాదసిద్ధాంతములకును అనురూపమైన పద్ధతులను భారతీయమహిళ లాచరణములొనికి దేవలసియున్నదని యామె వక్కాణించెను. వంగదేశమున నెట్టి విచారణములు లేకుండ నిర్బంధమున నుంచి

వేయుచున్న సర్కారువారి చండకాండవిధానముల నామె తీవ్రముగ నిరసించెను. తమపరి అస్పృశ్యతా నిర్మూలనమునుగూర్చియు, గృహపరిశ్రమలగూర్చియు, సర్వాందోళనములయందును మహిళాప్రచారణుల యావశ్యకతనుగూర్చియు ఆమె వీరముగ జరిపించెను. ఆమె యుపన్యాసమైన వెనుక బలుతీర్మానములను ఘటించుచు విడుషీమణులు బువస్యనించిరి.

మఱునాటి మధ్యాహ్నమున విశ్వకపింద్రుడగు డాక్టర్ రవీంద్రనాథ ఠాగూరుగారు మహిళాప్రచారణుల హెచ్చరించుచు నుపన్యసించిరి. సృష్ట్యారంభమున ధారుణి యొక రూపమునకు వచ్చుటకు ముందు విశ్వప్రకృతియందు యూహితీతమైన కల్లాలము బుడయించియుండెననియు అదేవిధముగనే ఆందోళనమైన నొక రూపమునకు వచ్చునప్పుడు కల్లాలములు ప్రకృతిసిద్ధముగ జరుగుచుండుననియు వది సృష్టియందలి పరమధర్మమనియు వారు తొలుత జెప్పిరి. పురుషులు సర్వవిషయముల తమ కర్తృభాగినులను ముందునకు గానీయకుండ నిలిపియుంచినదానికి బ్రతిఫలముగ మానవలోక మపరిమితమైన దుర్గతికి బాత్రమగుచు వచ్చినదని వారు వచించిరి. ఆధునిక సాగరికతామహోవ్యాప్తియందు పురుషుడు కుటుంబ జీవనమునకు బ్రతిబంధకరుడై సంచరించుచు వచ్చినాడనియు, అట్టి కుటుంబజీవనములు భగ్నముకాకుండ శ్రీ యెల్ల వేళలయందుఁ దన శక్తిని కుటుంబ సంరక్షణమునకును ఏతన్మూలముగ మానవలోక కళ్యాణమునకును పరిశ్రమించినదనియు వారు చెప్పిరి. అయినను ప్రపంచచరిత్రమున శ్రీ లెంతపని జేసియుండిన బాగుండియుండునో వా రంతపనియు జేయ లేకపోవుచు వచ్చిరి. కారణము—పురుషుడు శ్రీని మూర్ఖాత్మనుగాఁజేసి యింటియొద్దనే నిల్చియుంచి వేయుట. అందునకు ఫలితముగ మానవుని విజ్ఞానమున కెంతటి చేపైన వాటిల్లినదని చెప్పవచ్చును. శ్రీలు

గృహ లక్ష్మీ

పశువ్రాయు గాండ్రయి మూఢవిశ్వాసములకును మూఢాచారములకును పుట్టినిల్లుగ నుండిపోవుచు తమతో పురుషులనుకూడ నజ్ఞానపంకమునఁ బడిపోవు నట్లు చేసివేసిరి. కాని ఆఘనికకాలమున స్త్రీల విజ్ఞానోదయముతో నొక క్రొత్తశక ముదయించిరది. పూర్వ పశ్చిమ మధ్యస్థమగు సమస్త దేశములలోను స్త్రీలు మహామహిమాన్వితలయి పురుషులతో సరి సమానముగ సంఘ సేవ జేయుగలుగుచున్నారు. భారతీయ మహిళలయందు సహిత మట్టి సంచలన ముదయించుట కవింద్రునకుఁ బరమానందకరముగ నున్నది.

తరువాత మహిళాప్రచారిణులు చాల తీర్మానముల జేసిరి. వంగదేశమున నిఖిల వంగమహిళా సంఘ మనుచేర నొకసభను స్థాపించి దానికి వంగదేశమునఁ బ్రతిగ్రామమున శాఖలను ప్రతిష్ఠించి పని చేయవలయునని తీర్మానింపబడినది.

ఇట్టి మహిళాసమ్మేళన మాండ్రభూమియందు సహితము జరుగవలసియున్నదని నేను భావించుచున్నాను.

—దివాకర్ల శారదామణిదేవి.

* * *

బొప్పట్ల స్త్రీ హితైషిణీమండలి
లలితకళాప్రదర్శనము

ఈ వత్సరము దసరా సందర్భమున యీ మండలి యందు లలితకళాప్రదర్శనము యేర్పాటు చేయబడి

ఈ ప్రదర్శనముయొక్క ప్రారంభోత్సవము యీనెల 17-10-36 తేదీ శనివారము సాయంత్రము నాల్గు గంటలకు యీ పురమునందలి లోకల్ ఫండు ఆసుపత్రి తేడీ డాక్టరుగారగు శ్రీమతి ఎన్. అన్నపూర్ణమ్మ ఎల్. యమ్. పి. గారిచే జరుపబడినది.

ప్రదర్శనమునకు మండలి సభ్యుర్రాండ్రును వారి బాలికలును, యువతీవిద్యాలయ ఉపాధ్యాయినులును, విద్యార్థినులును, తమచే ప్రదర్శనము నిమిత్తమై స్వయముగా ఉలు, ధారము, జరీ, పూసలు, రిబ్బనులు, కాగితములు మున్నగువానిచే తయారుచేయబడి టేబుల్ క్లాతులు, దిండుగుడ్డలు, మేజోట్లు, టోపీలు, మెడపట్టీలు, బుట్టలు, పల్లెములు, పూవుల చెట్లు, సంచులు, పెట్టెలు, జారీలు వగైరా ఆటసామానులును, తలనూనెలు, పండ్లపొడులు, తిలకములు, సబ్బులు, కుంకుమలు, చాపలు, నారబుట్టలు వగైరా గృహపరిశ్రమలును, చిత్రపటములు, కొయ్యపనులు మున్నగునవియు అనేకము పంపి ప్రదర్శనము నాకర్షవంతముగా చేసియున్నారు. స్త్రీలు పురుషులు బాలురు బాలికలు చాలమంది వచ్చి చూచి ఆనందించిరి. స్త్రీలకును బాలికలకును లలితకళలయందును గృహపరిశ్రమలయందును ప్రోత్సాహము కల్పించుటకై ఈ ప్రదర్శన మేర్పాటుచేయబడినది.

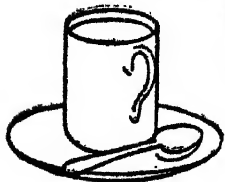
—క. వరలక్ష్మమ్మ,
కార్యదర్శిని.

మీ యిండ్లు మీరు జేయునట్లే

కొన్ని యిండ్లు మంగళకరముగాను, కొన్ని వేరుగానునుండుటకు కారణముజేయు స్త్రీలే కారణము. తమ పతుల గౌరవించుటకుగాను తగినవారి నింటికి పిలుపించు తెలియవశ్యమని తెలివిగల స్త్రీ లెరుగుదురు. దానికి సరియైన కాలము “టీ” పుచ్చుకొనే సమయమే. శాంతినొసంగు ఇండియా “టీ” మాటలలో చమత్కార సామర్థ్యముల ప్రేరేపించును. మంచి స్నేహితులు చేరెదరు. అటువంటి “టీపార్టీ” వాడుక యారంభించుము—దానికి శ్రేష్టమైన ఇండియా “టీ” పుపయోగించుము.

“టీ” జేయు క్రమము: శుద్ధమైన వేడినీరు. కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఒక నూనె “టీ” యొక్కొకరి కిన్ని, మొత్తముగా నొకనూనెకు యధికముగాను పాతములో వేసి, బాగుగా మరుగుచున్న నీటిని పోయవలెను. 5 నిమిషములు తాల్చి, కప్పులలో పోసి, పాలు, చక్కెర—చేర్చవలెను.

పా ర మార్థిక మైన పా న ము — ఇం డి యా “టీ”

గ్రంథ పరిచయము

ఈ గ్రంథమునకు శ్రీయత కులలక్షి ను శ్రీంద్ర నాథ రా యి గారి గ్రంథము మాతృక. వంగ భాషనుండి హిందీ కనువనింపబడిన దానినుండి బత్తలపల్లె నరసింగరావు, కదిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారలు ఆంధ్రీకరించిరి. గృహిణి యెటుంగవలసిన ధర్మము లన్నిటినిగూర్చి వివరముగ నిందు వ్రాయ బడియున్నది. ఇందలి విషయములు నూతనచుగాక పోయినను నేటి భారతనారీమణులు వానిని మరియొక మారు జ్ఞాపకము జేసికొనుట మంచిది. యీ గ్రంథ మందలి యభిప్రాయములు పూర్వభక్తిని వ్రాయ బడియుంటు ఆధునికు లంగీకరింపజాలరు. సర్వవిషయ ములందును ముందంజవేయుచున్న నీ కాలములో పూర్తిగా వెనుకకు మరులుట సాధ్యముగాదు; ఉత్తమపద్ధతిగూడ కానేరదు. 150 పేజీలు. వెల 0-12-0. వలయువారు, కందర్ప శామాచార్యు, నుబోధయ డిపో, కదిరి, ఆనంతపురము జిల్లా అని వ్రాయగలరు.

భారతీ శ్రీమతి నేమాని భారతీ రత్నా కరాంబ (హైదరాబాదు, ఉన్నత పాఠశాల విద్యార్థిని) చే రచింపబడినవి. 'భారతీ నక్షత్రమాల' శారదాస్థతి. 'నిర్మల' ఆంగ్లమున పేక్సుపియరు మహాకవి రచించిన 'As you like it' అను నాటకమందలి కథను స్వేచ్ఛానుసాదము. చిరుతప్రాయపు కవిత్వమైనందున రచన రసవంతముగలేదు. కాలక్రమమున సత్కావ్య రచన యలవడునని నమ్ముచున్నాము.

శ్రీవిలేసమస్య ఇందు ప్రపంచభూష-మానవ విప్లవము, శ్రీ కన్నీరు, రైలు స్టేషనులోని గడబడలు. అను

మాడు వ్యాసములును, ఇంకెక్కడి జయము, ఒక ముద్దు, సందిగ్ధము అను మాడు కథలును గలవు 'ప్రపంచభూష' నేటి ప్రజలకు పరిస్థితుల వివరించు చున్నది. 'శ్రీ కన్నీరు'న పూర్వకవులకు శ్రీస్వభావము చిత్రించుటలోని యన్యాయము జూపబడినది. 'రైలుస్టేషను నందలి గడబడలు' గ్రంథకర్త యన్న గారు రచించిరట. 'ఒకముద్దు' భారతనారి సాహస మును త్యాగమును నీతిని, 'ఇంకెక్కడి విజయము' జమిందారుల మితిమీరిన పెచ్చుములను, 'సందిగ్ధము' జీవితమందలి విషమస్వస్థులను వ్యక్తము చేయు చున్నవి. రచన చదువుట కింపుగనుండి గురు గంభీర విషయములగూర్చి యాలోచింప దారిజాపును. గ్రంథకర్త తాడి నాగమ్మగారు, మోరిపాలము, ఆదుర్తిపాపిస్టు, రాజోలుతాలూకా, తూ. గో. జిల్లా. వెల 8 అణాలు.

ఆంధ్ర భాషయందు విద్యా ఆంగ్లచరిత్ర ధ్వుల కుపయోగపడునట్టివి దప్ప, (ట్యూడరు కేవలము చరిత్రాత్మక దృష్టితో యుగము) రచింపబడిన ఆంగ్లచరిత్రలు గానరావు. గ్రంథకర్తగా రీ లోపమును దీర్చి రచించితిమని జెప్పకొన్నారు. గ్రంథమును జదివిన పాఠకులు దాని యధార్థమును దెలిసికొనగలరు. చరిత్రాంశముల నట్టె విరివిగా త్రవ్వక కావలసినవానిని నేర్పరచి చదువరుల కాస్తక్తిగలుగు రీతి మంచి కైలిలో నీ గ్రంథము రచింపబడినది. ఆంగ్లమునందే చరిత్రల చదువు నల వాటుబడిన వారికిగూడ ననుకూలముగా నుండునటుల గ్రంథాంతమున ముఖ్యమగు ఆంగ్లపదములు వానికి పుస్తకమున నుపయోగించిన ఆంధ్రపదముల పట్టిక నుండి నచో బాగుండెడిది. గ్రంథకర్త వేలూరి సత్యనారాయణగారు, బి.ఎ., బి.ఎల్., భీమవరము. వెల 1-0-0.

గృహ లక్ష్మీ

ఇది యొక చరిత్రాత్మక చరిత్రాత్మక నవలందునతనే వారు మగజేషములు చేసి
 భారదా నవల. 14వ శతాబ్దముందును నానాయవస్థలబడి నవలారచనయందలి traditional విచి
 విజయము 15వ శతాబ్దారంభమునను, త్రముల జూపెట్టక తప్పించుకోలేదు. చరిత్రాంశములు
 విజయనగర రాజులకును బహు కనుసరింపబడినవి. ఇందు మహమ్మదీయులకు మారుగా
 మసీదులనులకును జరిగిన పోరాటములును, నాటి నుపయోగింపబడిన 'మొఘలు' శబ్దార్థము విచారింప
 యాంధ్రుల స్థితియు నిందలి చరిత్రాంశములు. వీనితో దగినది. కైలి సరళముగనున్నది. కథ నీతిబోధకముగ
 మిళితమై శారదాసింహాద్రియొక్కయు, జానకీ నున్నది. టెక్స్టుబుక్ వారిచే నామోదించబడినది.
 హరిహరులయొక్కయు ప్రణయకథలు కల్పించబడినవి. ఉన్నతపాఠశాలల కుపయుక్తముగనున్నది. గ్రంథ
 రచయిత తమిళ వాతావరణమున బెరిగియు ఆంధ్ర కర్ణి శ్రీమతి దేవమణి సత్యనాథకొంగారు. వెల
 భాషాపాండిత్య మీగ్రంథమున చక్కగవెలువరించి వెల 0-14-0. రాధావిలాస్, 39-ఎ, హరింగ్రా
 నది. ప్రీపాత్రలపోషణ చక్కగనేయున్నను, ఇతర రోడ్, చట్ పట్, మదగాను.

పత్రికా పరిచయము

The School Magazine Government Secondary and Training School
for women, Anantapur.

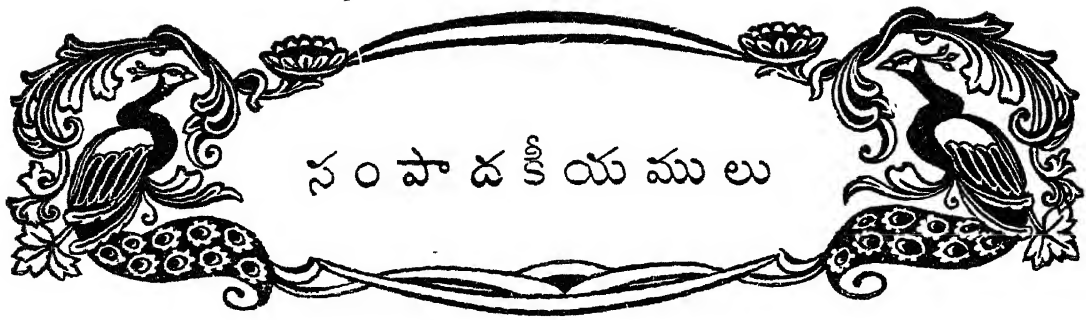
పై పాఠశాల ఆంగ్లోపాఠ్యాయులైన శ్రీయుత సీరిపి ఆంజనేయులుగారి సంపాదకత్వమున వెలువడిన
 వార్షికసంచిక ఆంగ్లాంధ్రములందు పద్యగద్యములచే నలరారుచున్నది. ఇందలి వ్యాసములన్నియు పాఠశాల
 యందలి విద్యార్థినులవే యగుట మువావహము. చిన్నతరగతులు మొదలుకొని పెద్దతరగతుల విద్యార్థినుల
 వివిధవ్యాసము లిందు గలవు. విద్యార్థినుల వ్యాసరచనయందు సంపాదకు లెక్కువ శ్రద్ధవహించినట్లు గనబడు
 చున్నది. విద్యార్థినుల వ్యాసములతోబాటు వారి ఛాయాపటముల ప్రకటించుట వారి వ్యాసరచన కెక్కుడు
 ప్రోత్సాహకరము. ఈసంచికయం దితర ఛాయాచిత్రములు పెక్కుగలవు. అవన్నియు విద్యార్థినుల కితర
 కళలందుగల అమితాసక్తికి యుదాహరణములై యున్నవి. ఇతరపాఠశాల లీవిధముగా పత్రికల వెలువరించి
 విద్యార్థినుల విద్యాభివృద్ధికి తోడ్పడుట మంచిది.

సు గుణా నం ద బోధి ని

శ్రీయుత జి. ఆర్. సుబ్రహ్మణ్యంగారి సంపాదకత్వమున వెలువడుచున్న మాసపత్రిక. ఈ పత్రిక
 యొక్క ఆశయము ఇదమిత్యమని నిర్ణయింప వీలులేకున్నది. పత్రిక పేరునుబట్టి వ్యాసములను గాని, ప్రకటించు
 వ్యాసముల యుద్దేశముల ననుసరించి పత్రిక పేరునుగాని మార్చిన మంచిదేమో? స్థిరమైన యొక యాశయ
 ముతో, (పాలసీతో) పత్రిక నడచిన యుత్తమమని యెంచుచున్నాము.

ఇప్పుడు వెలువడు పత్రికలు విద్యార్థుల కుపయుక్తములగు విషయములయెడ ప్రత్యేక శ్రద్ధవహించుట
 గానము. ఈ పత్రికాసంపాదకులు నూచించినట్లు విషయమునెడ యెక్కువ శ్రద్ధవహించిన విద్యార్థిగణమున
 కెక్కుడు ప్రకటించునని నమ్మెదము.

చందాగాని, విడ్డిపత్రి వెలగాని తెలియదు. వెలువడుచోటు కాశీగార్లెస్సు, కుమరప్ప మొదలి వీధి,
 సుంగంబాళం, మదరాసు,

జవహర్‌లాల్ గారి పర్యటనము

దేశీయసభాధ్యక్షుడగు శ్రీయుత జవహర్‌లాల్ నెహ్రూగారు మదరాసు రాజధానియందు అక్టోబరు మా సారంభమునుండియు పర్యటనమునల్పి, దేశీయసభయందలి ప్రజాబాహుళ్యమునకు గల విశ్వాసమును ద్విగుణీకరించిరి. వారు మదరాసు నగరమున కాలు బెట్టినదిమొదలు, పర్యటనము చేసినప్రతిచోటను ప్రతిసమయమునను ప్రజలు వేలు, లక్షలుగాజేరి ఆహ్వానించి తమ విధి నెరవేర్చుటయేగాక దేశీయవిముక్తికై కృషిసల్పుచున్న కాంగ్రెసు బలము నధికముగజేసిరి.

నెహ్రూగారి పర్యటనమువలన ప్రజల నాందోళనపరచుచున్న పెక్కు సమస్యలు పరిష్కారమై కాంగ్రెసునందు ప్రజలనమ్మక ముద్బుధపడినది. కాంగ్రెసువారు స్వరాజ్యమునకై కృషిసల్పుట ముఖ్యముగ బీదవారైన కార్యకలకును రైతులవిముక్తి గల్గించుటకేయని నెహ్రూగారు నొక్కిచెప్పిరి. దానికి ఉత్తమమార్గమైన సోషలిజమే యనుసరింపదగినదని వచించిరి. ప్రజలందరు కాంగ్రెసన్న ఉత్సాహము గౌరవముజూపుట సంతోషదాయకమైనదే గాని, కాంగ్రెసు ప్రణాళికప్రకారము ప్రతివారును కార్య

శూరులై విజృంభింపవలయునని వారు వచించినదానితో నేకీభవించెదము.

కాంగ్రెసువారు పదవులుకాంక్షించు విషయమై నెహ్రూగారు తమ యసమ్మతిని వెల్లెబ్బించుచు, ఒకవేళ పదవుల చేకొన్నను నూతన రాజ్యాంగ ప్రణాళిక నెదుర్కొనుటకే యని సూచించిరి. కాని కొంతమంది మహానుభావులు అసలు ఉద్దేశమును మరచి పదవుల సంపాదనమే యెక్కుడుగ నెంచి ప్రాకులాడుచున్నారు. వారి వ్యామోహము పూర్తిగ వదలినగాని కాంగ్రెసు ఆశయములు కొనసాగవు.

ఈపర్యటనమున అక్టోబరు 6 వ తేది మదరాసు కాంగ్రెసు భవనమునందుకూడిన మహిళాసభయందుపన్యసించుచు నెహ్రూగారు వారికర్తవ్యమును బోధించిరి. స్త్రీలు వెనుకబడియున్నచో ఆదేశమే వెనుకబడియున్నదని వారు వచించినదానితో నెల్లరేకీభవించెదరు. కావుననే వారికి రాజకీయములందుగూడ తగిన ప్రాతినిధ్యముండవలయునని స్త్రీలు కోరుచున్నారు. వారు కూడ యిందుల కంగీకారము జూపిరి. సంతసమే. అంతటితో యీసమాచారమును వీడక వారికి ప్రాతినిధ్యము తప్పక గలుగునటుల జూడవలసినది అధ్యక్షునివిధియని

హెచ్చరించుచున్నాము. రాజకీయ స్వాతంత్ర్యమునకై స్త్రీలు కృషి. నలుపుచు నేయున్నారు. నెహ్రూగారసనట్లు వారు వారి విషయములకై ప్రత్యేకముగ కృషిసలుపుచు ముఖ్యమైనవిషయమును మరుచుటలేదు. మరువజాలరు. కాని వారికి తగిన ప్రాతినిధ్యములేదని యెఱిగిరేని దానికొరకై వారు ప్రత్యేకముగ కృషి చేయకతప్పదు.

* *

*

హిందూస్త్రీ వారసత్వపుహక్కు

బిల్లు సవరణ

హిందూసంఘమునందలి స్త్రీల కింతవఱకు తృప్తికరముగలేని వారసత్వమును గలిగించుటకై దేశముఖగారొక బిల్లును శాసనసభయందు ప్రవేశపెట్టిరి. ప్రభుత్వమువారింతవఱకు వానియెడ తమ యభిప్రాయమును వెల్లడింపలేదు. కాని వారసత్వము భార్యలకు వితంతువులకు మాత్రము వర్తించురీతి బిల్లును సవరించుచో ప్రభుత్వమువారు దీని నొక సెలెక్టు కమిటీ కొప్పగింతురని దెలిసి యారీతిగనే సవరించుటకు బూనుకొన్నారు. ఇది సమంజసముగనున్నదని యొప్పుకొనజాలము. వారసత్వపుహక్కు గావలయునన్న, భార్యగనో, లేక వితంతువుగనో యుండక తీరదన్నమాట. అట్లు గానివారికి వారసత్వమన్నది యుండగూడదు గాబోలు. ఈవిధానము వివాహమునెడ కన్యకుండు స్వాతంత్ర్యమును సమూలముగ దీసివైచు

చున్నది. ఇదివఱకీ వివాహవిషయములందు కన్యకేమాత్రము స్వాతంత్ర్యములేమీ దెలిసి యేయున్నది. దీనికితోడు వివాహమాడిన గాని వారసత్వహక్కుండదన్న ఆమె తప్పని సరిగా తన యిష్టమున్నను లేకున్నను యితరుల యిష్టప్రకారము నడచుకొనవలసి యుండును. ఇట్టి సవరణలతో బిల్లు ప్రతిపాదించబడకుండ భారతీయ సోదరీమణులందరు ఆందోళన జరిపెదరుగాక! ఇతర బిల్లులవలె నిరుపయోగములై శాసనమైననాటినుండియే దానియందలి లోపము, కిక్కురులు గురిగాకుండునట్లు సోదరీమణులు శ్రద్ధవహించురు గాక.

* *

*

ప్రాథమికపాఠశాలలు — ఉపాధ్యాయులు

మదరాసు ప్రభుత్వము వారిటీవల బాలికా పాఠశాలలందు స్త్రీలనే నియమించుట కనుకూలమగు సుత్తరువుగావించి యున్నారు. బాలికాపాఠశాలలందు ప్రకృతముపాధ్యాయులుగానున్న పురుషులను బాలుర పాఠశాలలకు కాళీయైనపుడెల్ల బంపి ఆస్థానమునందు స్త్రీలను నియమింపవలయుననియు, ఈవిధముగ బాలికాపాఠశాలలందు స్త్రీలు నిండువఱకు నూతనముగ పురుషుల నియమింపగూడదనియు, బాలుర పాఠశాలలందుగూడ ఒకటి రెండవతరగతులకు స్త్రీలనే సాధ్యమైనంతవఱకు నియమింపవలయుననియు, పురుషులచే నడుపబడు ప్రయివేటు స్కూళ్లకంటె స్త్రీలచే

గృహ లక్ష్మి

నడువబడువాని కేక్కువ గ్రాంటు నివ్వ వలయుననియు, సీయుత్తరవులను స్థానిక ప్రభుత్వమువారు ఆచరణలో పెట్టవలయుననియు ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించి యున్నారు.

విద్యాశిక్షణబోంది ఉపాధ్యాయవృద్ధికి సిద్ధముగానున్న స్త్రీలు పెక్కుమందియుండి యు బాలికాపాఠశాలలందు పురుషులనే కొన్ని మండలములందు నియమించుచుండుట జరుగుచున్నది. ఇకనైన యీ వాడుక అంతరించునని సంతసించెదము. బాలురు పాఠశాలలందలి ఒకటిరెండు తరగతులకుగూడ ఉపాధ్యాయులనే నియమింప ప్రభుత్వము వారు చేసినసూచన మెచ్చదగినది. కాని అటువంటి బాలురను బాలికాపాఠశాలలందే జదువననుమతి ఇచ్చు టింకను బాగుండును. ప్రాథమికవిద్య బాలబాలికలకు గరపుట యందు సహజముగ నోర్పు, వారి మనోగత విషయముల నెఱుగుటయందలి నిపుణత స్త్రీలకే గలదు. ఈవిధానము విద్యా వ్యాప్తి కేక్కుడుగ నుపకరింపగలదు.

* *

*

చదివితే సంసార మక్కర్లేదా?

నేటివిద్యావిధానము పురుషులు తమ జీవయాత్ర సాగించుటకే ఇనుమంతైన సాయముజేయదు. ఇక స్త్రీలకు గావలసినప్రత్యేక విద్యావిధానమునుగూర్చి చెప్పవలసిన పనియే లేదు. కాని యీ విద్యావిధానము వలననే మోక్షముగలదని యనుకొను

సోదరీమణులు విద్యతోగూడ నూతనభావములు నేర్చుకొందురు. ఆభావములు విద్యకంటె యనర్థదాయకములు. విద్యావతి యైనస్త్రీ వివాహమాడరాదు. ఒకవేళ వివాహమాడిన గృహకృత్యములు శిశుపోషణాదికార్యములు జేయకూడదు. ఇటువంటి యభిప్రాయములతో విద్యావతి యగు సోదరి తన భావిజీవితములో నెక్కుడుగ కష్టపడును. ఈవిషయమై సిగ్గు యందు ఇర్వికాప్రభీష్టాపాఠశాల బాలికలః బహుమతులు పంచుచు లిస్లితుగో సతీమణి జేసినయుపదేశములెల్లరు గమనింపదగినవి.

‘మీరు చక్కనివిద్య నేర్చుకొనుచున్నాముగదాయని ఇంటి పనిపాటలుజేయుట పరువుతక్కువయని దలంచుట పాడిగాదు. విద్య యెక్కువగ నేర్చుకొలది బాలిక లేయింటిపనినైన జేయుట తమగొప్పకు లోపమని భావించుచున్నందులకు తలదండ్రులు విసుగుకొనుచుండిరని వింటిని. ఈయభిప్రాయము యుక్తమని దలంపను. ఇంట పనిపాటలు జేసి శుభ్రముగా, అందముగా, ఇంపుగా గృహము నుంచుకొనుటకంటె కావలసినదేమి? రుచికరములగు వంటలు జేయ శక్తిగలిగియుండు తెంతటి గొప్పవిషయము?’

పాశ్చాత్య విద్యావిధానమువలన విపరీతభావములకు లోనగువారందరు, ఆవిద్య పూర్తిగా నభ్యసించిన పాశ్చాత్య నారీమణులకే అట్టి యభిప్రాయము తెంత

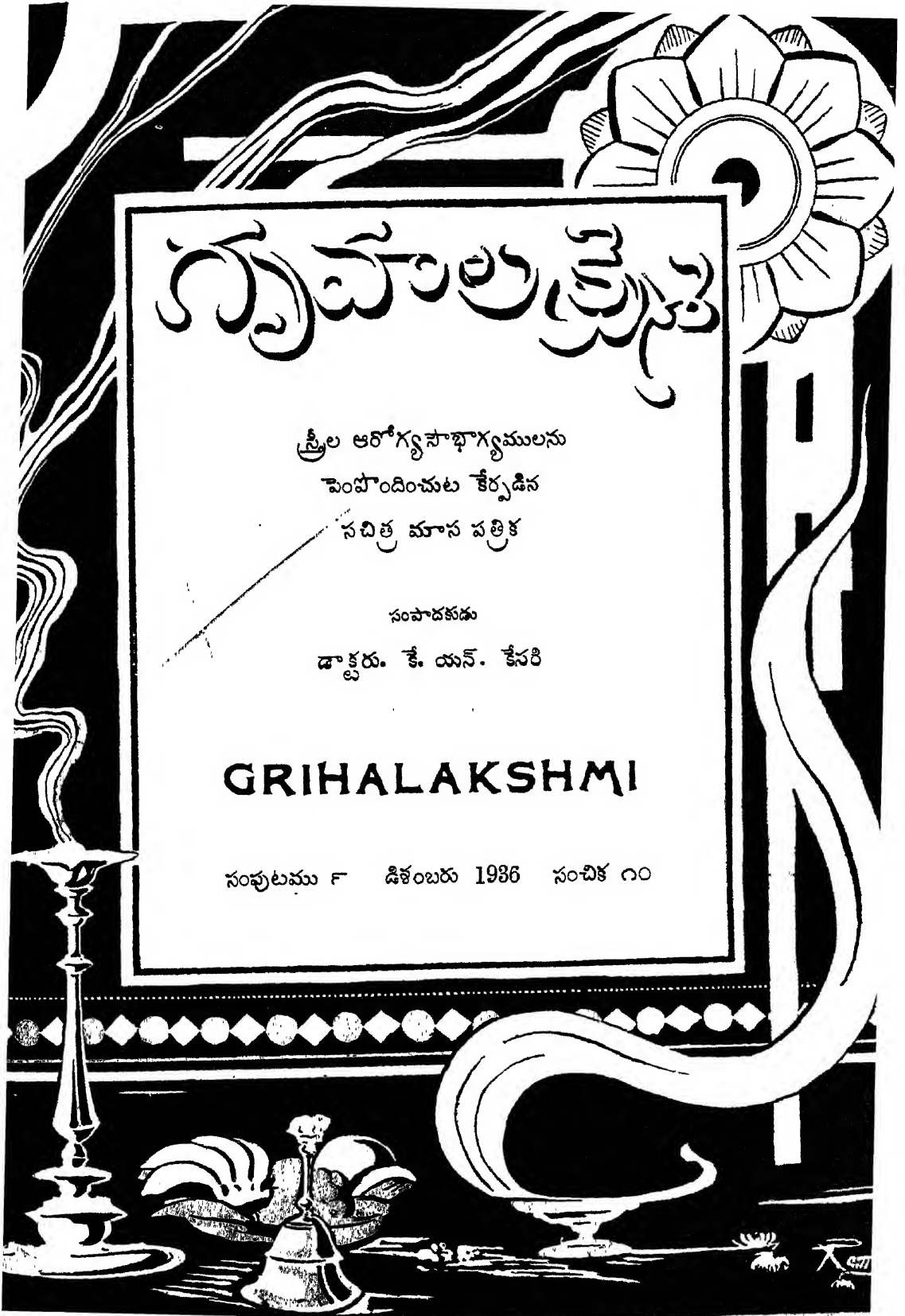
గృహాలక్ష్మి

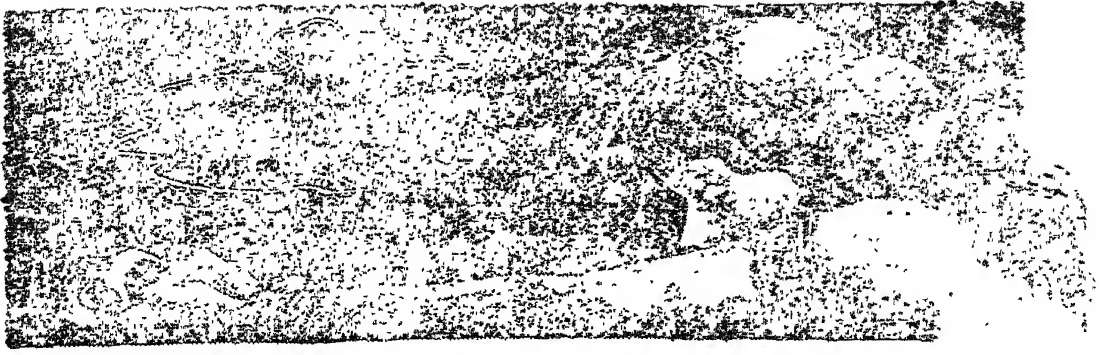
స్త్రీల ఆరోగ్యసాభాగ్యములను
పెంపొందించుట కేర్పడిన
సచిత్ర మాస పత్రిక

సంపాదకుడు
డాక్టరు. కే. యన్. కేసరి

GRIHALAKSHMI

సంపుటము F డిశంబరు 1936 సంచిక ౧౦

అ బ్బా ! యీ బా ధ !

అదే, స్త్రీని కృంగదీసి, నేల పొర్లాడజేయు
జీవితముయెడల విరక్తి కలుగజేయు — సుఖ
ప్రదమగు సంతానము లేకుండ జేయు

ముట్టుకుట్టు !

ఈ గర్భాశయ రోగమును పారద్రోలిననేగాని స్త్రీకి
సుఖముండదు. స్త్రీకి బాధారహితమగు సుఖమయ
జీవనమును ప్రసాదింపగల ప్రముఖరసాయనము
“లోధ్ర”. నేడే లోధ్ర సేవనమును ప్రారంభించండి.

లోధ్ర

సంతానసంజీవి — అరొగ్యప్రదాయిని

కే స రి కు టీ రం

ఎన్నూరు

::

మదరాసు

గృహ లక్ష్మీ ఏ జెంట్లు

బాపట్ల:	ఎల్. వి. మనోహరాపుగాడు. మదరాసు: ఆకుండి వెంకటశాస్త్రిగారు.
తెనాలి:	కొమ్మూరి కాశీవిశ్వనాథంగారు, సోల్ ట్రైజంతుటివ్ ఆఫ్ న్యూస్.
హైదరాబాదు:	ఎన్. లక్ష్మీబాయిగారు, సుల్తాన్ బజారు. (పెద్దచావిడి దగ్గర)
తాడేపల్లిగూడెం:	కాశీరాజు శ్రీరాములుగారు. నూజివీడు: పి. ధనంజయ అండ్ కంపెని
జెమ్మిపెట్లపూర్:	వి. కొండల్రావుగారు, అకొంట్స్ ఆఫీసు.
బరంపురం:	ఎన్. కె. మూర్తి అండ్ సన్స్.
గుంటూరు:	వెల్ కం అండు కంపెని.
సామర్లకోట:	ఆరాధ్యుల మూటయ్యగారు, మర్చంట్లు.
పితాపురం:	ఎం. నూకరాజుగారు, ఆంధ్ర న్యూస్ ఏజెన్సీ.
రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణం:	ఎ. కృష్ణమూర్తి బ్రదర్స్.
ఏలూరు:	డి. శ్రీహరిరావుగారు.
తణుకు:	నడింపల్లి సూర్యనారాయణగారు, న్యూస్ ఏజంట్లు.
బెజవాడ:	ఆంధ్రా ఇన్ డస్ ట్రియల్ స్టోర్స్, బకింగ్ హామ్ పేట.
ఒంగోలు:	తాతా జాలయ్య శెట్టిగారు, వర్తకులు.
రంగూను:	వి. భగవతిశాస్త్రిగారు, న్యూస్ ఏజంట్లు, 244 ఫేర్ వీధి.
చిత్తూరు:	వాటంబాటి వెంకటరమణయ్య శెట్టిగారు, 163 బజారురోడ్డు.
నరసాపురం:	వై. సత్యనారాయణగారు.
నిడదవోలు:	కొవ్వూరు: కె. సి. చెన్న కేశవయ్యర్ గారు.
కాకినాడ:	సున్నా బాలకృష్ణరావుగారు, న్యూస్ బాయ్ అండు కో.
భీమవరం:	ఎంగల అచ్యుత రామయ్యగారు, మేనేజరు, అక్విన్ కుమార్ ఫార్మ్స్.
గుడివాడ:	శ్రీ శివరామ అండు కో.
తిరుపతి:	వై. వి. సుబ్బయ్య అండు కో.
అమలాపురము:	పి. అన్నాజిశర్మగారు. (శర్మాన్ న్యూస్ ఏజెన్సీ)
మచిలీపట్నం:	ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు, సర్క్యుల్ పేట.
కర్నూలు:	టి. బాలనాగయ్య శెట్టిగారు, బాలసరస్వతి బుక్ డిపో.
అనకాపల్లి:	సివాజి న్యూస్ ఏజెన్సీ.
నెల్లూరు:	పంచాగ్నుల వెంకటసరిసింహంగారు.
కాళహస్తి:	యస్. అబ్దుల్ అజీజ్.

హిగిన్ బాతమ్ స్టాల్లులవద్ద దొరకును.

ఇతరచోట్లకు ఏజెంట్లు కావలెను. వివరములకు దరఖాస్తు పంపుకొనుడు

గ్యారంటీ !

2 సం॥ల

గ్యారంటీ !!

గ్యారంటీ

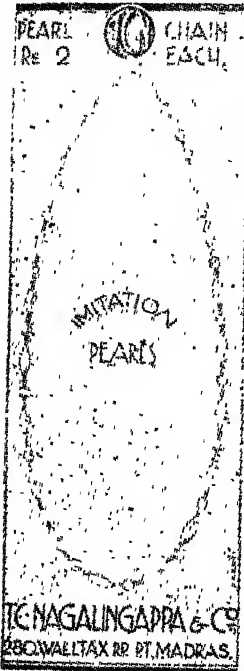
కాంతిలోనూ,
వన్నెలోనూ
అసలు
బంగారునగల కే మాత్రం
తీసిపోవు

టి. సి. యన్.

గోల్డెన్

మెటల్

ఇమిటేషన్ పారిస్

ముత్యాలహారము

ఈ ముత్యాలహారము నుంచి ముత్యాల
హారమువలెనే యుండును. ఇది మెటల్
బంగారపుతీగెతో చుట్టబడి ఎప్పటికిని నలుపు
కాకుండ మిక్కిలి మనోహరముగా నుండును.

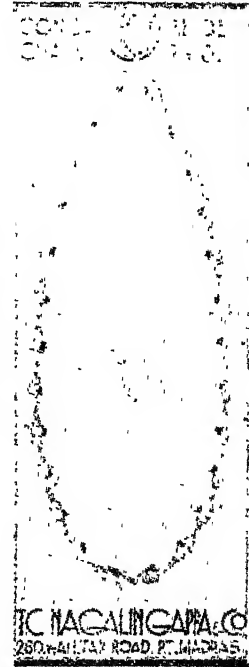
క్రయము హారము 1-కి రూ. 2 0 0

వి. పి. ఖర్చులు హారము 1

మొదలు 6 వరకు రూ. 0 6 0

పగడములు మొదలైనవి చుట్టుటకు

తీగ తులం 1-కి రూ. 2 0 0

శంఖ మాల

క్రయము 1-కి రూ. 6 0 0

వి.పి. ఖర్చులు రూ. 0 6 0

అక్కర లేనిచో నారమురోజులలో త్రిప్పి పంపిన అంగీకరింపబడును.

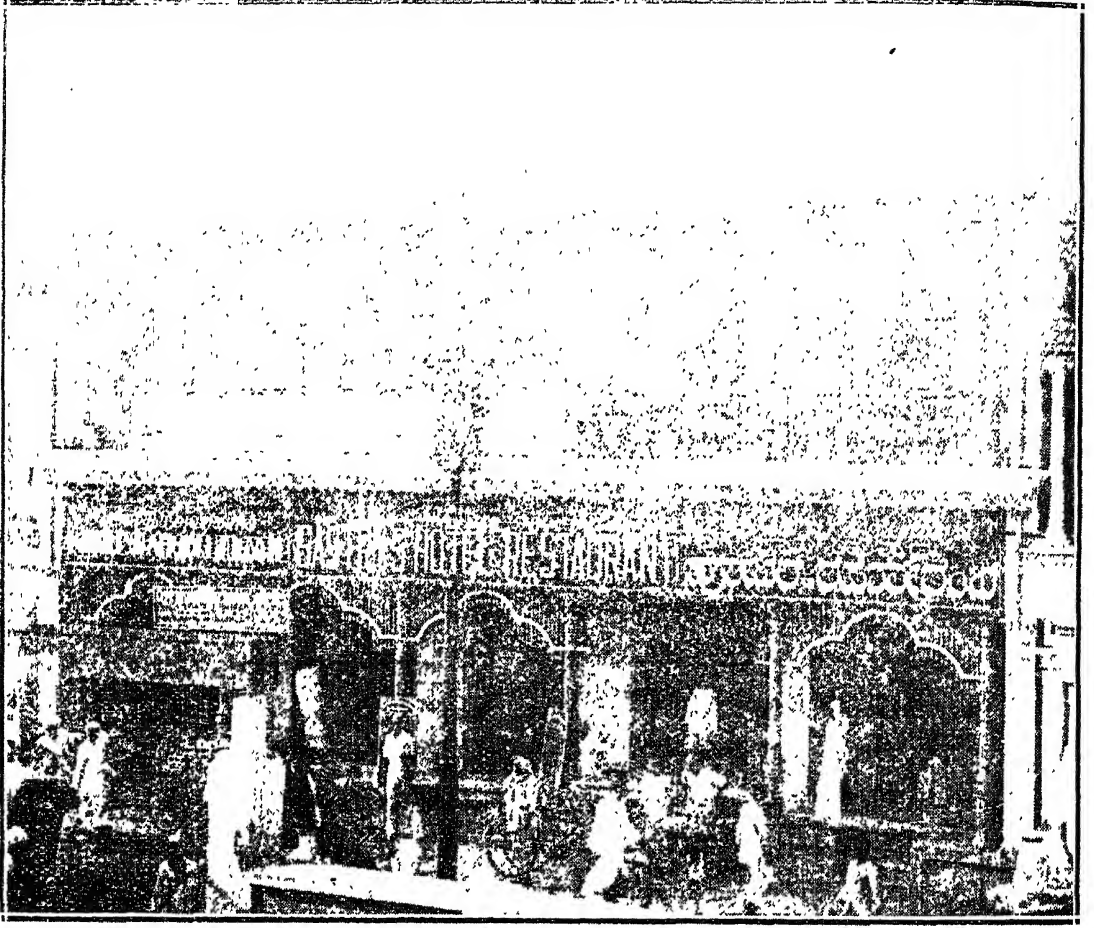
మా చక్కని బొమ్మల కేట్లాగు ఉచితము.

వలయువాడు:— టి. సి. నాగలింగప్ప అందు కంపెనీ,

280 వాల్ టాక్సు రోడ్డు, పార్కుటవున్ పోస్టు, మదరాసు.

ఏజంట్లు:—పటేలుస్టోర్సు, మ్యూనిసిపల్ హైస్కూల్ రోడ్డు, బెజవాడ.

జయభారతి వస్త్రాలయము, మెయిన్ రోడ్, ఏలూరు.

శాస్త్రి హోటలు అనగా నేమి?

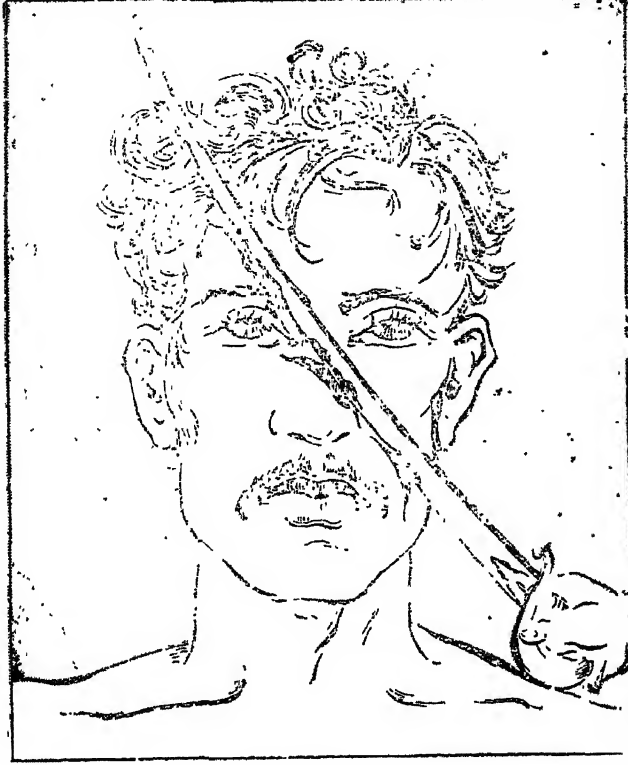
ఆరోగ్యభాగ్యమునిచ్చు ఆహారములకు

అల్పా హారములకు పుట్టినిల్లు

వీర్యబలమునిచ్చు మధురపదార్థములు, చలిదేశమునకు అనుకూల
మైన శయ్యాగృహములు, దంపతులకు తగిన యేర్పాటులు.

శాస్త్రి హోటలు

89 చిక్ పేట — బెంగళూరు సిటీ.

ముఖాన కత్తివేసినా
నెత్తురుచుక్క కనబడదు

ఇటువంటి వారికోసమే అమృత.

అమృత సేవిస్తే శరీరానికి రక్తంపడుతుంది. కండబడుతుంది.

ఆరోగ్య బల సంపదలకు అమృత

కేశరికుటీరం — ఎగ్మూరు — మదరాసు

గృహలక్ష్మి

కంఠాభరణము

అమూల్యగ్రంథము!

అపూర్వరచనము!

తొమ్మిది సంవత్సరములుగా ఆంధ్ర సోదర సోదరీమణుల
యపూర్వాదరణప్రేమలనుభవించుచు విహరించు 'గృహలక్ష్మి'
యందు ప్రకటితమగు మనోహరమైన త్రివర్ణచిత్రములనుగూర్చి
వేరుగజెప్పటనవసరము. ఈ చిత్రములందు శ్రేష్ఠమైన నలువది
యారు త్రివర్ణచిత్రములనేరి యొక్కొక్క చిత్రమునుగూర్చి
వాడుకభాషతో ముద్దులుగులుకు వ్యాసములు రచింపబడినవి.
రచనావిధాన మత్యంతరమణీయము. వాడుకభాషా సౌందర్య
మిందెగననగును. శైలి మృదుమధురము. ఇందలి తియ్య
దనమును చవిగొన్నవా రొకమాటుతో తనియజాలరు.

గృహలక్ష్మి సైజున 200 పుటల గ్రంథము. ఛెదరువైటు
కాగితములపై నచ్చొత్తింపబడినది. దివ్యమైన కాలికోబైండు.

ఈ గ్రంథము ప్రతిసోదరీమణియు జదువతగినది. బాలికాపాఠ
శాలలకును గ్రంథాలయములకును వన్నెదెచ్చు గ్రంథము. దీనిని
గూర్చివ్రాసినదాని కంటే చదువరులెక్కువ దెలిసికొనగలరు.

వెల 2 రు. మాత్రమే

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము

పోస్టుబాక్సు నెం. 752 - ఎగ్మూరు - మద్రాసు

రా బోవు చున్నది !

వేచియుండుడు !!

వేల్ పి క్చెర్పు వారి

శ శి రే ఖా ప రిణ య ము
లే శ

మా యా బ జా రు

మదరాసు
రాజధాని
అంతయు
మారు
మోగిన
శ్రీ కృష్ణ
లీలలు
తయారు
చేసిన
కంపెనీవారి
చిత్రమిది.

ఆంధ్రరమణీ
మణులు
ఆదర్శ
ముంచు
కొనదగిన
ప్రేమైక్య
జీవనుల
పుణ్య
చారిత్రము.

ఉద్యానవనమున విహరించుచున్న శశిరేఖ

మీ ప్రియ సతీమణులిందు పాల్గొనినారు:

మిస్. శ్రీరంజని—సుభద్ర

మిస్. శాంతకుమారి—శశిరేఖ

మిస్. యం. సుబ్బులు—రేవతి

మిస్. కనకం—భానుమతి

మిస్. లక్ష్మీరాజ్యం—సత్య

మిస్. రాజవదన—రుక్మిణి

బుకింగ్ కొరకు:

వేల్ పి క్చెర్పు డిస్ట్రిబ్యూటింగ్ ఆఫీసు

డన్ మోరుహాన్, మైలాపూరుపోస్టు, మదరాసు.

గృహలక్ష్మి

నాలుచందా మొదలగునవి

ఈసచిత్రమాసప్రతిక సాలుచందా రు. 3. అర్ధ సంవత్సరపుచందా రు. 1-8-0 అంతకుతక్కువకాలపరిమితికి చందాపద్ధతిలేదు. విడికాపీ రు. 0-4-0 అణాలు. చందాదారులు ఏమాసమునుండియైన ప్రారంభము చేయవచ్చును. విడికాపీలు పలయువారు వానివిలువ మేరకు తపాలబిళ్లలు పంపవలయును. పీ. పీ. పద్ధతి వ్యయమాలకము.

ప్రకటనరేట్లు

ముఖ్యముగా స్త్రీలకందీయవలసినవస్తువులనుగూర్చి ప్రకటించుట కీప్రతికఎంతయు అనువైనది. ఉంచబడినరేట్లుఇవి: ఒకేతూరికి పూర్తిపుటకు రు. 20 0 0 అరపుటకు రు. 12 8 0 కాలుపుటకు రు. 8 0 0. ప్రకటనఛార్జీలు ప్రతిమాసము ముందుగానే చెల్లించవలయును. అర్ధసంవత్సరము అంతకుపైబడినకాలములకు కంట్రాక్టుతీసికొనుచో నూటికి 12½ తోసివేత. కాలుపుటకు తక్కువయైనప్రకటనలు చేకొనజాలము. ప్రత్యేకస్థలములరేట్లకొరకు వ్రాయునది.

ఏజెంట్లు

వేటొకపుటయందు మాకు ఏజెన్సీలుగలతావులు ప్రకటించబడినవి. ఇతరతావులయందు మాకు ఏజెంట్లు కావలయును. వివరములకువ్రాయునది.

వ్యాసములువ్రాయువారికి

వ్యాసములు స్త్రీజనములకు సంబంధించియుండవలయును. సంగ్రహముగనుండిన శీఘ్రప్రచురణకు వీలగును. కాగితమునకు ఒకేతట్టు సిరాతో వ్రాయవలయును. ప్రచురింపబడనివ్యాసములు తపాలాబిళ్లల పంపిన వాపసుచేయబడును. వీనినిగూర్చి ప్రత్యుత్తరములు పెంచకుండుటలేస్స. విమర్శనార్థము పంపబడు గ్రంథములను, ప్రచురణార్థము పంపబడువ్యాసములను అందుకొనుచు ఈవజ్రు వ్రాయుచుండినరీతిని

ఇక కార్డులువ్రాయజాలము. రిప్లయికార్డువాసిననే జబాబుఈయబడును.

సంచికలుచేరనిచో

సంచికలుచేరనిచో ఆయామాసములందు వెంటనే మాకు తెలుపవలయును. ప్రతిమాసము 7-వ తేదీతరువాత చేరలేదనివ్రాయుచో తిరుగకాపీలుపంపజాలము. చిరునామామార్పును తెలుపకుండుటచే కాపీలుచేరనివారికిని తిరుగ పంపజాలము. సంచికలు చేరనివారు తమతమ పోస్టాఫీసులలో కంప్లెయింట్లునుచేయునది.

చిరునామామార్పు

చిరునామాయందుమార్పుఉండుచో 1-వ తేదీకి 10 దినములుముందుగానే తెలుపవలయును. ఇట్లుతెలుపనిచో కాపీలు తిరుగ పంపజాలము.

చందాముగిసిన

చందా ముగిసినతోడనే ఆవిషయము వారికి ఆయామాసములందు తెలుపబడును. ఈనూచన చూచి తమచందాధనమునుపంపి గృహలక్ష్మిని యధారీతిని పోషింప చందాదారులనుప్రార్థింతుము. చందాదారులుగనుండ ఇష్టములేనిచో ఆసంగతి వెంటనే తెలుపగలరు. మనియార్డరుపంపుటగాని, చందాదారులుగఉండ ఇచ్చగింపమని లేఖాముఖమున తెలుపుటగాని చేయనిచో తరువాతసంచిక పీ. పీ. గా పంపగలము.

ముఖ్యమైనచగమనింపు

చందాదారులుగ చేర్చుకొనుమని వ్రాయుఉత్తరములు, బ్యాంకుచెక్కులు, మనియార్డర్లు, పోస్టలు ఆర్డర్లు, గృహలక్ష్మికిసంబంధించిన ఇతరమైన యావత్తు ఉత్తరములు డాక్టరు కే. యన్. కేసరి, ఎడిటరు, గృహలక్ష్మి, పోస్టుబాక్సు 752, ఎగ్మూరు, మదరాసు అను చిరునామాకే వ్రాయవలయునుగాని ఇతరవ్యక్తుల ఘేర ఎంతమాత్రము పంపకూడదు.

కొంతమంది ఆరోగ్యము

ఎప్పుడూ అలసివుంటే జయంపొందలేవు

సరముల బలహీనత వలన నిరంతరమూ బలహీనత కలుగుతూవుంటే నీవు బాగా పని చేయలేవు. ఆ బలహీనత కర్చయిన శక్తిని తిరిగి పూర్తి చేయనిదాల్లావుంది. ఉదయం నిద్రలేచినపుడు బలహీనంగావుంటే, అదినమంతా పనిచేయడానికి శక్తిలేక పోతే పడకకుపోవునపుడు ఒకకప్పు హార్లిక్సు పుచ్చుకో. అది సరముల బలహీనత లేకుండచేసి నిద్రపోవుకాలంలో కర్చయిన శక్తిని త్వరగా కలిగిస్తుంది.

హార్లిక్సు శిశులకుండి కాపాడును

ఎ వు డు ను గు ణ మే గ ణిం ప బ డు ను.

ప్ర భు గా రి

ఉ త్త మ మై న స రు కు లు

చా క

కా ని

[శేష్ఠ ము.

వేప, చందనము, మల్లె, టర్కిష్ బాత్ సబ్బులు, గుడ్డల
కుపయోగించు వివిధరకములు, ఇవన్నియు మూలికల
చేతనే తయారు చేయబడినవని గ్యారంటీ
యివ్వబడినవి. వ్రాయుటకు ఫవుంటన్
పేనాలకు కూడ ప్రభుఇంక్. ఫ్రెంచి
పాలిష్, ఫిన్లైల్, టాయ్లెట్టు
మొదలగునవి

ఇప్పుడు మీ కత్యంత యిష్టమైన
హోమాటల్ అండ్ రెస్టారెంటు
వద్ద దొరుకును.

కోరిన శాంపిల్సు పంపబడును.

ఆంధ్రజిల్లాలకు

శాస్త్రి హోమాటల్ అండ్ రెస్టారెంటు

(సిటీ మెడికల్ అండ్ జనరల్ ఏజెన్సీ)

89, చిక్ పేట—బెంగళూరు సిటీ.

విషయ సూచిక

1. శ్రీపురుష సమానత్వమావశ్యకమా? ఎందేని అనర్థదాయకమా?	731
2. చుక్కబొట్టు—శ్రీమతి సామవేదుల చిరంజీవమ్మగారు	735
3. పాశ్చాత్యప్రపంచము	736
4. సోయాబీను—చదువుల రామచంద్రయ్యగారు	739
5. గృహిణీత్వానికి జీతాలా?—'ఒక సోదరి'	741
6. గృహపరిశ్రమలచే ధనము గడించుటెట్లు?	744
7. కావలెను	745
8. 'ఆ.....!'—కాజ వేంకటపద్మనాభరావుగారు	747
9. హరిశ్చంద్రలోని యాధ్యాత్మికము—శ్రీమతి యీరుగుల రాధాకామేశ్వరమ్మగారు	755
10. జిజ్ఞాసాయి సందేశము—గోనెల నరసింగరావుగారు ఎం.ఏ.	757
11. మగనిచెవిలో (సంసారంగురించి)—అనసూయ	760
12. గృహలక్ష్మీ తారావళి—రామసుబ్బారాయ వేంకటనారాయణ సోదరకవులు	763
13. జయభేరి—శ్రీమతి శ్రీపాద శారదాదేవిగారు	766
14. ప్రేమసమస్య—శ్రీమతి తాడి నాగమ్మగారు	771
15. మాతృసుతాప్రబోధము—శ్రీమతి సుసర్ల లక్ష్మీకాంతమ్మగారు	778
16. బాలవిజ్ఞానశాఖ—కె. జగన్నాథరావుగారు	780
17. శిశుశిక్షణ పోషణాలయములు	783
18. శారదబేళలు	787
19. శిశుపోషణ—ఎస్. శేషగిరిరావుగారు	792
20. వింతలు విశేషాలు	793
21. పుష్పచయము	795
22. గ్రంథపరిచయము	801
23. పత్రికాపరిచయము	802
24. సంపాదకీయములు	803
25. ి	808

త్రి వ ర్ణ చి త్ర ము

సంగీతావిర్భావము

ఆమ్మాయి ఎందుకంత అల్లరి చేస్తుందో విచిత్రంగా వుంది?

డాక్టర్ కు అజ్మిటో తెలుసు...

నరముల బలహీనంచేత అల్లరిచేసే బిడ్డకు

ఈ సులభచికిత్స అవసరం.

బిడ్డ అల్లరిచేస్తూ చీకాకుపడుతూవుంటే ఆది ఆహారంలో తప్పని సరిగా కావలసిన కొన్ని వస్తువులు లోపించాయి అనుటకు నిజమైన నిదర్శనం. బలం ఆభివృద్ధిపొందడానికి సరియగు మార్గం కావాలి; అంతటితోకష్టం తొలగిపోతుంది.

అటువంటి అవస్థల్లో స్కాట్సు ఎముల్జ్ మంత్రంవలె పనిచేస్తుందని డాక్టర్లు కనుగొన్నారు. ఈ సుప్రసిద్ధ ఔషధం శ్రేష్టమైన కాడ్లివరాయిల్ నుండి తయారుచేయబడ్డది. డాక్టర్ ఎ.డి. వైటమిన్లు ఎముకలకు, కండరాలకు చాలా అవసరమైన ఫాస్ఫరస్ కాల్షియం సాల్టులు అమితంగావున్నవి. ప్రత్యేకపద్ధతులలో తయారు చేయడంవల్ల స్కాట్సు ఎముల్జ్ సులభంగా జీర్ణమాతుంది; పుచ్చుకొనుటకు రుచికరంగా వుంటుంది. అంతేగాక, అది సాధారణ కాడ్లివరాయిల్ కంటే మూడు రెట్లు ఉత్తమమైంది.

అన్నివిధాలా బలవర్ధకమైంది.

స్కాట్సు ఎముల్జ్ పూర్తిగా బలవర్ధక ఔషధము వైటమిన్ డి. వున్న ఇతర ఔషధాలవలె, కాడ్లివరాయిల్ వలె, దీనితో కూడా కాల్షియం మిగిలిన ఇతర వస్తువులనుగాని సేవించవలసిన అవసరం వుండదు. పెద్దలకు కూడా స్కాట్సు ఎముల్జ్ బలమిస్తుందని రుజువు చేయబడ్డది. రోగానంతరము బలహీనంగావుండే అన్ని అవస్థలలోను, దగ్గు, జలుబు, ఇక పురుంజా వీనిని రానీకుండ ఆపుటలోను వాడుటకు డాక్టర్లచేత అరవైయేళ్లనుండి సిఫార్సు చేయబడ్డది.

స్కాట్సు ఎముల్జ్ ను మండివర్తకులు:

ఇంపీరియల్ కెమికల్ ఇండస్ట్రీసు

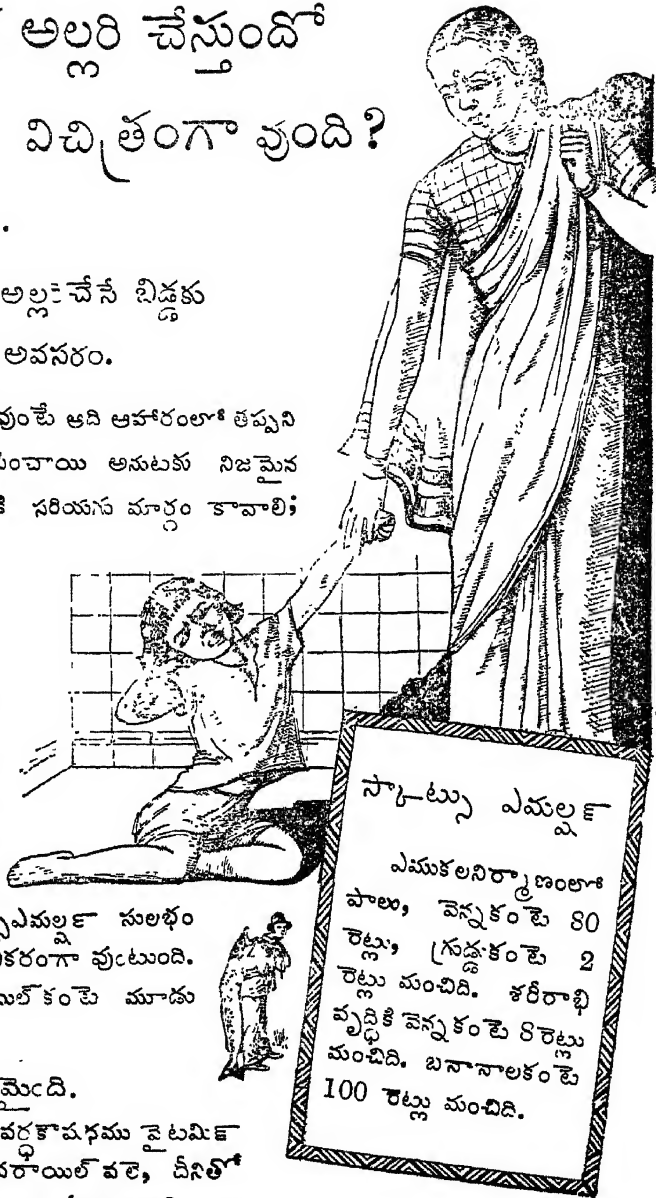
(ఇండియా) లిమిటెడ్,

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, కొలంబో, కాన్పూరు, పాట్నా, అహమ్మదాబాదు, కొచ్చిన్, కలకత్, విశాఖపట్టణము, కరాచి, ఆమృతసరము.

SCOTT'S

Emulsion

శుద్ధమైన కాడ్లివరాయిల్ నుండి

స్త్రీపురుష సమానత్వమావశ్యకమా?

ఎందేని అనర్థదాయకమా?

స్త్రీలు పురుషులతో సన్నిటియందును సమానత్వము గావలయునని యాందోళన చేయుచున్న నీ దినములలో, స్త్రీపురుష సమానత్వ మెంతవఱకావశ్యకము ; అట్టి సమానత్వమం దనర్థమేమైనగలదా యను విషయము పాఠకుల కుపయుక్తముగ నుండు నను తలంపుతో వైసమస్యపై నుత్తమ వ్యాసమును రచించిన రచయినికి బంగారు పతకము బహుచుతిగా నిత్తుమని 1935 సం. దసరాసంచికయందు ప్రకటించితిమి. తద నంతరము మా కందిన పోటీవ్యాసములలో నుత్తమమగు శ్రీమతులు మైదనోలు పద్మా

వతీదేవి వేమల మినాక్షీ దేవిగారల వ్యాస ముల గతసంచికయందు ప్రకటించియుంటిమి.

ఈ సోదరీమణు లిరువురు తమవ్యాసము లందు, జీవితవ్యాపారము లన్నింటిలోను స్త్రీ పురుషసమానత్వ మత్యంతావశ్యకమనియు ఎందైనను అనర్థముగాదనియు ఘంటాపథ ముగ చాటియున్నారు. ఈ విషయము సర్వత్ర యంగీకరించుట కొన్ని యాటంక ములుగలవని ఎంచవలసియున్నది. కొన్నింటియందు అనర్థదాయకమను విషయ మును వారువివరముగ చర్చింపవదలినందున యిందువ్రాయ దలపెట్టితిమి.

గృహ ల క్షే

స్త్రీపురుషసమానత్వమును ప్రబోధము జేయువారందరు పురుషుల కేయే హక్కులున్నవో అవన్నియు స్త్రీలకుకూడ నుండవలయుననియు, పురుషు లేమేమికార్యముల నొనర్చురో ఆ కార్యములు చేయుటకు స్త్రీల కెట్టి యాటంకములుండగూడదనియు రాయగుద్ది చెప్పుచున్నారు. ఇది సాధ్యమయి వారనుకున్నంత సౌఖ్యప్రదమగునాయన్న దే ఆలోచనీయము.

ఈ సమస్యయెడ చాలకాలమునుండియు స్త్రీపురుషుల కొకవిధమగు దుర్భ్రమ యుండుట వాడుకైనది. దానిని దూరముగ బారద్రోలినగాని యీ సమస్య పై వ్రాతలర్థముగావు.

స్త్రీలకు పూర్వకాలమున నెక్కువ గౌరవముండినది. కానియది క్రమక్రమముగ కాలదేశపాత్రముల ననుసరించియో, లేక తనయధికార ప్రాబల్యము చలాయించుదలంచియో, లేక కేవలము స్వార్థపరత్వము వలననో పురుషుడు స్త్రీని క్రొత్తపుస్థితికి దెచ్చియుండవచ్చును. కాని నేడు దానికి పరితాపమంది హృదయపూర్వకముగ స్త్రీల స్థితి నుద్ధరింప వాటుబడు పురుషులుగలరు. ఎంతవాటుబడినను పడుచున్నను వారి యాధిపత్యమునగాని చక్కబడని స్త్రీలును లేకపోలేదు. దీనిని గమనింపక స్త్రీస్వాతంత్ర్యముపై పురుషు లెంతవ్రాసినను, ఏమిచేసినను, న్యాయాన్యాయములను, సత్యాసత్యముల నరయక పురుషుల కెప్పుడును స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యము నిచ్చుటకు భయమున్నదనుకొను విచిత్రాభిప్రాయముగల్గి

కొందరుస్త్రీలు వారివ్రాతలను ఖండించుటయేముఖ్యమని తలంచుచున్నారు. ఇక పురుషులన్ననో, తమ దైన్యస్థితి నెఱిగి తాము బాగుపడినగాని దేశము బాగుపడదనియెంచి యభివృద్ధికి వచ్చుమార్గ మేది యన్వేషించినను, అది పురుషుల కెంతమాత్రమనరదాయకము గాకున్నను, స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యమున్న తమజీవయాత్రకు కష్టముగలుగునని విచక్షణలేక వారి కార్యజాలమునంతయు ఖండించుదుర్భ్రమచే, పక్షపాతముచే బాధపడుచున్నారు. ఇరువురును పక్షపాతములను వీడి న్యాయదృష్టితో సాంఘికాభివృద్ధికి త్రోవల గమనించి తదనుగుణముగ వర్తించుట తమము. ఇపు డిట వ్రాయబోవు విషయముల సోదరసోదరీమణులెల్ల నిష్పక్షపాత దృష్టితోడనే తిలకింతురని మనవి.

స్త్రీస్వాతంత్ర్యమును, హక్కులను గూర్చి వ్రాయునపుడుగాని, మాటలాడునపుడుగాని ఒకరిద్దరివ్యక్తిగతాభిప్రాయములను, వ్యక్తుల కష్టములను మనసునందుంచుకొనక జనబాహుళ్యమున కన్నివిధముల ననుకూలించు పద్ధతులకై ప్రయత్నింపవలయునేగాని, పరిస్థితులనుబట్టియు పరిసరములనుబట్టియు సహజోద్యోగములవీక్షి వేరువిధముగ జీవయాత్రగడపవలసివచ్చిన వారి నాదర్శముగాగొని దానినే జనసామాన్యమునకు వర్తింపదలంచి పనిజేయుట ముదావహము గాజాలదు. ఏలయన యెక్కుడభివృద్ధిగోరువారు జనసామాన్యమేగాని యొకరిద్దరు వ్యక్తులుగారుగదా!

స్త్రీపురుష సహసత్వమావశ్యకమా? ఎంచేసి అర్థదాయకమా?

పరమాత్ముడు తనసృష్టియందు స్త్రీ పురుషులను భేదదృష్టితో - అనగా ఒకరు హెచ్చని నింకొకరు తక్కువయనికాని, ఒకరధికారి, యింకొకరు బానిసయనిగాని, ఒకరికి స్వాతంత్ర్యముగల దింకొకరికిలేదని కాని - సృష్టించలేదు. ప్రపంచములో చేయవలసిన కార్యచాలము ననుసరించియు, గడవలసిన జీవితము ననుసరించియు, విభేదముగలిగించెను. స్త్రీసృష్టికి మూలమే కాక, సృష్టిసాగుటకు కూడ సాధనము. కావుననే వారు మాతృత్వమువహించి శిశుపోషణాదిభారములు తప్పనిసరిగవహించవలసియుండును. దాని కనుగుణముగనే వారి శరీరనిర్మాణము, వారి ప్రకృతియు సృష్టించబడినది. పురుషులన్ననో స్త్రీలు వైజెప్పిన స్థితియందున్నపుడు వారి రక్షణార్థమై పాటుబడుటకు వలయు ప్రకృతిగలవారైయున్నారు. ఇది నైజముగ నేర్పడినదగుటచే స్త్రీపురుషసహసహకూల చర్చించునపుడు దీనిని సదాదృష్టియందుంచుకొనవలసియుండును.

నేటిభారతస్త్రీలస్థితి యెంతయు నభివృద్ధిని కాంక్షించుచున్నది. మతముపేరట సంఘము పేరట వారి యాయురారోగ్యసౌభాగ్యముల కాటంకముగలిగించు పద్ధతులన్నియు మాన్పి, తమ జీవితోద్యోగములు వేరైనను, సాకార్యము లుండవలయునని ప్రయత్నము జేయుట మంచిదే. దీనికి సంబంధించిన, రాజకీయ, మత, ఆర్థిక వివిధ విషయములనుగూర్చి సోదరీమణు లిదివఱకే

ముచ్చటించియున్నారు. వాని మరల నిచట చర్చించుట చర్చితచర్చణమునను.

కాని స్త్రీలు పురుషులవలెనే జీవిత వ్యాపారము లన్నింటియందును పాల్గొనవలయునని పోరాడుటలో లాభములేదు. మచ్చునకు కొన్నిటిని పరిహితము. నేటి విద్యావిధానము పురుషులకే యుపయోగపడుటలేదు. పైగా వాచిధనమును శక్తిని పీల్చి పీల్చిచేసి యుద్యోగముల కుపయోగపడక వారి జీవితము నభోగతికి తెచ్చుచున్నది. అట్టివిద్యయే స్త్రీలకు మరింత చెడుగుచేయుననుటలో సందియముండదు. అట్లని స్త్రీలకు విద్య అనవసరమనియనుటలేదు. వారికి కావలసిన విద్య వేరు. ఎవరికి కావలసినవిద్య వారునేర్చికొన్న యుపయోగముండునుకాని పురుషులు నేర్చుకొన్నదే స్త్రీలును నేర్చుకొనవలయునన్న యుపయోగమేమి?

శరీర కష్టములకోర్చి, కావలసిన యుద్యోగములన్నియుచేయుటకు పురుషులకు సహజముగ బలమున్నది. ప్రకృతివారి కెట్టి యాటంకములు గలిగింపదు. దానికై పురుషులట్టివిద్య నభ్యసించవలగును. స్త్రీలెల్లరా యుద్యోగములకై చదువవలయునన్న తమ సహజోద్యోగములను వీడుచున్నారన్నమాట. వీడిన నేమనవచ్చును. స్త్రీపురుషు లిరువురు సంపాదించగల రనవచ్చును. ఏమన్నను సహజోద్యోగములు మానుట లాభదాయకముగాదు. పైగా అనర్థములు గలుగుట తప్పదు.

గృహ లక్ష్మి

ఒక యువాహారణము. పురుషులెంత మూడి విద్యావంతులుండగా, ఎన్ని యో నేర్చినవారుండగా స్త్రీలనే నమ్మలనుగా నియమించుటెందులకు? వారు రోగుల కుపచారము చేయుటలో సమతమైన ఓర్పు, దయ, సానుభూతిగల్గి వర్తింతురనియేగదా? పురుషులట్లు ప్రయత్నించినను చేయగలుగుదురా? చేయజాలుమని తమ్ముచు నప్పింగుకోర్కుకు చేర్చుకొమ్మని తమకందులో సమానతయుండవలయునని పురుషులు పోరాడుచో నది అపహాస్యమును, తెలివి తక్కువయు నగునుగదా?

ఇది యే గాదు. శిశు పోషణాది కార్యములు పురుషులెంత నేర్పరులైనను నేర్వగలుగుదురా? గృహనిర్వహణమున, పాకకళలో, లలితకళాభ్యసమున పురుషులు స్త్రీలకు వెనుకేగదా? ఎంత మహిమాన్వితుడైనను శిశువును బెంప దాదిని నియమింతురుగాని పురుషుని నియమింతురా? కారణమేమి? వారికట్టి గుణములు ప్రకృతి సిద్ధముగావు. లేనివి తెచ్చిపెట్టుకున్న రాణింపవని అందరెఱిగినదే! కావుననే పురుషులతో నన్నిటియందును సమానతగల్గి వారి యుద్యోగములన్నియు చేయవలయుననుటెంత శ్రేయోదాయకమో ఆలోచింపుడు.

స్త్రీ యుద్యోగములు చేయుట కింకొక యాటంకముకూడ గలదు. వారికి శక్తి, జ్ఞానము, ఓర్పుయున్నప్పటికిని ప్రకృతి గల్పించిన శరీరనిర్మాణాది విషయములబట్టి వారు ప్రతిమానము కొంతకాలము తప్పక

విశ్రాంతి బొందవలసిన వారగుచున్నారు. ఆకాలమున నారోగ్యము ననుసరించి మన పూర్వులు పెక్కునియమముల గవించిరి. ఆ నియమముల నుల్లంఘించిన అనారోగ్యము గల్గి బాధపడుమరనుట వింతగాదు నేకు వానినిగమనింపనివారిస్థితిని మనము కనులార గాంచుచు నేయున్నాము ఉద్యోగముల మన ఇట్టి నియమములను బాటింప వీలుండదు. పైపెచ్చుగ గర్భవతులుగా నున్నప్పుడు, తదనంతరము కొంతకాలమువఱకు వారలకు విరామము తప్పక కావలసియుండును. ఇట్టిచో ఉద్యోగములు నిరాటంకముగ సాగని వేరుగ వచింపబనిలేదు.

ఇది సర్వసాధారణముగ నందరికిని వర్తించు విషయము. అంతియగాని యెవరు గాని, యెట్టిపరిస్థితులందుగాని, ఎంతలాభదాయకమైనను గాని ఏ స్త్రీ యైనను ఏ యుద్యోగముచు చేయక మడిగట్టుకొని కూర్చుండవలసినదని మాయద్వేషము గాదు. తప్పని సరియగుచో అనర్థముగాక శ్రేయోదాయకమగుచో చేయవచ్చును. వైద్యవిద్యయందు ప్రాథమిక పాఠశాలలో పాఠ్యాయునులుగా వారు కృషియొనర్చిన పురుషులకంటె కూడ యెక్కువ అనుకూలింపగలరు. అంతియగాక గృహనిర్వహణ మూడి విషయములను స్త్రీలకు బోధింపవలసినపుడు వారెక్కువగ నుపకరింపగలరు. ఇటులనే అందరికిని అన్ని యుద్యోగములు లాభదాయకములై వారికి మేలొనగూర్చు ననుమాట అతిసాహసము.

చుక్కబొట్టు

పాశ్చాత్యదేశములలో స్త్రీ పురుష భేదములేక సమానతగల్గియున్నారనియు, సమానముగ నన్నియుద్యోగములందును పాల్గొనుచున్నారనియు మనముకూడనట్లుండ వలయుననియు కొంతమంది నచించుట గలదు. విద్యావంతులైన మన సోదరీమణుల కంటె పాశ్చాత్యసోదరీమణులే యెక్కుడుగ

గృహనిర్వహణభారము వహించుచున్నారనియు, ఇతరోద్యోగములకంటె ప్రకృతి బద్ధమగు యుద్యోగమునే యెక్కుడుగ కాంక్షించుచుందురనియు వారెఱుగ వలయును. ఇంతకు వారిని పూర్తిగా మన మనుకరింపజాలము.

చుక్కబొట్టు

శ్రీమతి సామవేదుల చిరంజీవమ్మగారు

తెల్వి, సౌందర్యమిచ్చట కేంద్రీకరించె, చూపరుల దృష్టులిచ్చోట సుడివడియెడు ;
గాగమాంగళ్యములకు శ్రీరామరక్ష, సాగనుగా బాలతీర్చిన చుక్కబొట్టు !

*

*

*

పసరు బాల్యమునాడు పాలబుగ్గలమీద అమ్మదిద్దియట్టి యగరుబొట్టు
పరికిణీల్లట్టెడి ప్రాయంబునందున చెలులుమోమునఁబెట్టు చిట్టిబొట్టు,
పరిణయంబావేళ ప్రాథ బాలలుకూడి వేడుకతోదీర్చు పెండ్లిబొట్టు,
పతిఁగూడి సంసారభారంబు బూనుచో కొనగోటవాటించు కుంకుమంబు,
కాంత ! నీభాగ్యరేఖ సాక్షాత్కరణము, తరుణి ! సౌందర్యవిభవ సాధనవిధమ్ము
బాల ! నీపతిఁ దూర దేశాలనుండి, గతగృహాన్ముఖుజేయు నక్షత్రమహాహ !

*

*

*

శారదాచంద్రవిశాల పాలంబుపై మురిపెంబుపట్టిచ్చు పుట్టుమచ్చ
నంపుల్లదరవింద స్వచ్ఛాననంబున రక్తిజూపెడి పుష్పరజముబొట్టు
పూవుకన్నెల పాలబుగ్గరేకులపైన సుల్లితిరైడు తేటిచుక్కబొట్టు
సరసీప్రశాంత సంపన్నముఖంబుపై మిట్టియెగసెడి మీలుచిట్టిబొట్టు
ప్రకృతిసౌందర్యలక్ష్మికి పసయబొట్టు, సహజసౌందర్యవతులయ్యు సాధ్వలకును
వితసాబగునుగూర్చి పావిత్ర్యమొసగు, కుంకు మా గురు కస్తూరిగోరుచుక్క !

*

*

*

పాలపొంగు దుష్టులభావములను, చల్లచుక్కయి విరుచు నీసాధ్వబొట్టు !
తనమనోహరు ధర్మపథమ్మునందు, త్రోవచూపించు రేబవల్ ధృవము ధృవము !

పాశ్చాత్య ప్రపంచము

తెలిసి చూచుకొంటు

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రమున అధ్యక్షుడైన పిన్కీ ఎన్నికలు జరిగినవి. ఇది నలుగురు పార్టీలలోని అభ్యర్థులలో గూడవెల్లు గారు ప్రతిష్ఠించుకొని జయించి అధ్యక్షులైరి. అమెరికా ప్రజలందరూ రాకెట్లతో నంతటి నమ్మకమును కల్గియుంటుంటే విచిత్రమేమి యులేదు. సంయుక్తరాష్ట్రములాతని పరిపాలనాఫలితముల నిదానముకే యామోదించినవి. ఇంకను ఆతడు ఎన్నికలకుముందు తనను మరల అధ్యక్షునిగా యెన్నుకొన్నచో దేశమును సుఖము గాంచి ప్రకృతియు ప్రజాబాహుళ్యమునకు కాంక్షింపగలుగు కష్టముల దొలగింపుచుండును నిరంతరము యుద్ధములకై ప్రయత్నించుచున్న యూరపు ఖండదేశములతో నేకీభవింపక శాంతికై పాటుపడుదుననియు వాగ్దానము గావించి యుండెను. ఆవిధముగానే శాంతి కీమహావ్యక్తి పాటుబడి యితర దేశములకు పాతమునేర్పితని వాగ్దానము నెరవేర్పవలసియున్నది. ఈ యమెరికా ఎన్నికలు భారతీయులకు మంచి పాఠము నేర్పుచున్నవి. ఎవరు ప్రజాబాహుళ్యమునకై సర్వవిధముల పాటుపడుదురని తలంతురో వారియెడ భేదాభిప్రాయముల వీడి వారిని నేతలుగా నంగీకరించి దేశాభ్యుదయమునకు దోడ్పడవలయును. భారత దేశమునందు కాంగ్రెసునెడ ప్రజలందరట్టి

నమ్మకముచే గల్గియున్నారు. కాని యింకను దేశమునందున్న భేదాభిప్రాయముల నిర్మూలించి ప్రయత్నించుట అనవసరము.

* * *

స్త్రీలకు కూడ నిర్బంధసైనిక శిక్ష ?

నేటి నియంతలు చేయుచేష్టలు చూచినచో వారు మానవుల సమూలనాశనమునకు తలపెట్టినటుల సందేహముగల్గక మానదు. ముసోలిని హిట్లరులు యువకులకు కూడ నిర్బంధసైనికశిక్ష యొసంగుటయగాక బాలురకుకూడ విద్యతోబాటు సైనికశిక్ష కరువుట యందు నిమగ్నులై యున్నారు. రష్యాసైన్యమునందు స్త్రీలందఱో జేరి యున్నను, చేరుచున్నను వారి కెట్టి నిర్బంధములేదు. పరిస్థితులబట్టి స్త్రీలు స్వేయిను సైన్యమునందు జేరుచున్నారుగాని అధికారులు వారిని తప్పక చేరవలయునని యాజ్ఞాపించుటలేదు. కాని శాంతయుతముగనున్న టర్కీలో కెమాల్ పాషాగారు స్త్రీలకు నిర్బంధసైనికశిక్ష సమలుపరచుట కారోచించుచున్నట్లు దెలియుచున్నది. ఇది శృతిమించుటయగును. అనగా వారు పోరాడలేరని గాదు. సమయమువచ్చినచో వారు స్వదేశసంరక్షణ కెంతమాత్రము వెనుదీయరనుట నిజమేయైనను వారిని నిర్బంధసైనిక శిక్షకులోజేయుట యుచితముగాదు. అంత

పాశ్చాత్య ప్రపంచము

రాత్రీయ మహిళాసభవారు దీనికి తమ జయసమ్మతిని దెలుపుచు యాందోళన సాగించుట యుచితము.

* * *

హిట్లరు బాంబు

హిట్లరు జర్మని దేశమునకు నియంతృత్వము వహించినప్పటినుండి మహా యుద్ధమునకు ముందు తనదేశమున్న స్థితికి దీసికొనిరావలయునని భగీరథప్రయత్నములు చేయుచునే యున్నాడు. యుద్ధానంతరము గావించడిన వార్సెల్సుసంధి షరతుల నుల్లంఘించుట కారంభించినాడు. లోకోలో ఒడంబడికను ధిక్కరించినాడు. లోలోపల తన్నెవరైన యెదిరింతురేమోయని రాత్రింబవళ్లు యుద్ధ సామగ్రిని తయారుచేసికొనుచున్నాడు.

వార్సెల్సుసంధి షరతులలో జర్మను నదులను అన్నిదేశములు వ్యాపార సౌకర్యముల కుపయోగించుకొనవచ్చునను నది యొకటి. హిట్లరు తమతో మిత్రత్వమున నున్న దేశములుతప్ప తదితరులు జర్మను నదులపై వ్యాపారములు సాగించుటకు వీలులేదని ప్రకటించెను. దీనివలన యిత వజకు ఆనదులపై వ్యాపారములు సాగించుచున్న దేశముల కిబ్బంది కలుగకమానదు. అంతటితో కొంప లంటుకొనునేమో?

ఎచ్చటికైనను అట్లు గాకమానదని హిట్లరు ఎఱిగియే సామ్యవాద మడుగంట జేయు నుద్దేశ్యముతో రహస్యముగ జపాను దేశముతో మొన్ననే సంధిచేసికొనెను.

ఈ సంధి ప్రకారము రెండు దేశములు తమలో నెవరిమీదనైన యితర దేశములు యుద్ధమునకు గడంగుచో పరస్పరసాయము చేసికొనుట కిచ్చగించినవి. రష్యాదేశమున్న జర్మని జపానులకు గిట్టదు. ఒంటరిగరష్యాతో దలపడి బ్రతికివచ్చుట కల్గయని ఈ రెండు దేశములకు బాగుగ తెలియును. అందుచేత నివి యాయెత్తు యెత్తినవి. నేటిపరిస్థితులను బట్టి చూచినచో జర్మని మరియొక ప్రపంచ యుద్ధమును కూడ దెచ్చిపెట్టునేమోయని సందియము గలుగుచున్నది.

* * *

అశాంతి కడ్డములేదా?

ప్రపంచములో ప్రతిచోటను అశాంతి అల్లరులు ప్రబలుచునే యున్నవి. మొన్న మొన్నటివజకు పాలస్తైనుసం దల్లరులుజరిగి యూదుల కపరిమితముగ నష్టముగలిగినది. ఇది యంతరించినదో లేదో దీనిప్రక్కదేశ మగు సిరియానుండు అల్లరు లారంభమైనవి.

లెబనాన్ అను ప్రజాప్రభుత్వరాష్ట్రము సిరియాప్రభుత్వమునకు చేరినది. అది యింత వజకు ప్రాన్సుమేంజేటరి పరిపాలనముక్రింద నుండినది. కొంతకాలముక్రింద లెబనాన్ ప్రాన్సుచేరి సంధిచేసికొన్నది. దానిప్రకారము ప్రాన్సు లెబనాన్ కు కొంతకాలములో స్వాతంత్ర్యనిచ్చుట కంగీకరించినది. దీనికా రాష్ట్రవాసులగు క్రైస్తవులందరు సంతసించి షండుగచేసికొనుచుండగా సిరియా సమ్మతి లేకనే లెబనాన్ ప్రాన్సుతో సంధిగావించుట

తగదని వహమ్మదీయులందరు సమ్మెకట్టి క్రైస్తవుల బాధించుటకు పూనుకొన్నారు. వారి దుకాణములు కొల్లగొట్టడము, ఇండ్లకు చిచ్చుపెట్టడము జరుగుచున్నది. ప్రభుత్వ మువారీ అల్లరులనడచుటకు సైనికశాసనము అమలుజరుపుటకు యోచించుచున్నారు.

ఈ అల్లరుల దురదృష్టము భారతదేశ మునుకూడ వీడలేదు. పోయిన మాస మారంభించిన బొంబాయిఅల్లరులు మొదట అణగపోయిన సూచన లగుపడినను మరల తలయెత్తి వచింపరాని దురంతరములు కెడ మిచ్చుచున్నవి. కోట్లకొలదిజనులు కడుపు నిండ తినుట కన్నములేక అవస్థపడుచుండగా తిన్నదిఅరుగక మతములని మట్టిగడ్డలని పోరాడుకొనుచున్న వీరి విజ్ఞానము నేమన వలయునో తెలియకున్నది.

* * *

స్వేయినుకు అంత్యదశ సమీపించినదా ?

స్వేయినుదేశపు ముఖ్య పట్టణము గు మాడ్రిడ్ నగరము విద్రోహులచేతిలో పడి నట్లే యెంచబడుచున్నది. ఇపుడు యుద్ధము

చేయు యిరుపక్షములవారు యుద్ధానంతర మేమి యనుభవింపదలంచియున్నారో కాని పట్టణములను, పల్లెలను, ప్రజలను, పాడిపంట లను భస్మము చేయుచున్నారు. మాడ్రిడ్ కు కూడ ఆగతే బట్టినది. ఇంకా పూర్తిగా రాజధానినగరము లోబడకమున్నే, ప్రజా ప్రభుత్వమువారు ఓడకముందే విద్రోహుల నాయకుడగు ఫ్రాంకోను జర్మను యిటలీదేశ ములు స్వేయినుదేశమునకు నిజమగు అధికారి యని గుర్తించుట ప్రపంచమునకు వింతగల్గిం చుటలేదు. ఈ ప్రకారముచేయుదురని ముందే అందరెఱుగుదురు. ఇపుడు వారు విద్రోహు కులకు బహిరంగముగా యుద్ధసామగ్రిల బంపుదురని తలంపబడుచున్నది. వీరిసాయ ముచే విద్రోహులు స్వేయినునందు తమ అధికారము నెలకొల్పుదురేని ఇటలీజర్మనీల యెత్తులుకొనసాగి నాజీ సిద్ధాంతములు మూడు ప్రక్కల చుట్టుకొని ప్రాన్సును ముప్పుతిప్పలబెట్టును. ఆదినుండి యిట్లగునని భయపడుచున్న ప్రాన్సు స్వరక్షణకొఱకై మరొకొన్నియెత్తుల నెత్తగలదు. తరువాత ?

గృహలక్ష్మి కంకణ మహోత్సవాహ్వానము

(1936)

శ్రీమతి విద్యత్కవితిలక కవితావిశారద కాంచనపల్లి కనకాంబగారి పేరు నెఱుంగని యాంధ్రభాషాపరిచయులుగాని, గృహలక్ష్మిపాఠకులుగాని, యుండరు. వీరు రాధ, (అమృతవల్లి) గౌతమబుద్ధచరిత్రము, పాండవోదంతము, కాశీయాత్రాచరిత్ర, హంసవిజయము, అభిజ్ఞాన శాకుంతలము, ఆనందసారము మొదలుగాగల ఉద్బంధములేగాక, యాంధ్రదేశమున నెలువడు ప్రసిద్ధపత్రిక లన్నింటిలోను పద్యగద్య వ్యాసముల రచించి యాంధ్రలోకమున వినుతికెక్కిరి. ఇట్టి వారిని సత్కరించుట యాంధ్రుల విధియని యెంచి నెల్లూరు పురమున ప్రోగ్రెసివ్ యూనియన్ వారి మొల్లజయంతి యుత్సవ సందర్భమున డిశంబరు 27 వ తేది ఆదివారము జరుగు సభలో నీమెకు గృహలక్ష్మి కంకణము అర్పింప నిశ్చయించితిని. ఆ సమయముననే 1935 వ సంవత్సరము దసరాసంచిక గృహలక్ష్మి యందు ప్రకటింపబడిన “స్త్రీపురుష సమానత్వమావశ్యమా? ఎందేని యనర్థదాయకమా?” అను పోటీవ్యాసముపై ఉత్తమ వ్యాసముల రచించిన శ్రీమతులు మైదనోలు పద్మావతీదేవిగారికిని వేదుల మీనాక్షీదేవిగారికిని బంగారు పతకములుకూడ యివ్వబడును. కావున వా రిరువురును ఆ సమయమున కరుదెంతురని కోరుచున్నాను. ఈ కంకణమును, బహుమతులును గృహలక్ష్మి పాఠకులతరపున సమర్పింపబడును గాన ఎల్లరువిచ్చేయ ప్రార్థితులు.

ఇట్లు

కె. యస్. కేసరి

‘గృహలక్ష్మి’ సంపాదకుడు

మానవశరీర మొక విచిత్రయంత్రము. దాని నిర్మాణమునకును, తదనంతరము నిరంతర పరిశ్రమచే నందు కర్చయిపోవు శక్తిని పునరుద్ధరించుటకును ఆహార పదార్థముల మూలమున కావలసిన వస్తువులన్ని మానవుడు సమకూర్చుకొనవలసియున్నది. ఈవస్తువులన్నియు నేడేని యొకేపదార్థమునుండి దొరుకవు. పెక్కు పదార్థములను మిళితముజేసినగాని సరియగు వస్తువులు లభింపవు. దీని నెఱుగక శరీరాభివృద్ధికి గావలసిన పదార్థములు లేని కొన్ని యాహారములనే తినుచుండుటవలన ఆరోగ్యముచెడి, శక్తి నశించి, అల్పాయువుగను.

మన యాహారపదార్థములం దిట్టి లోపములే గలవు. మన యాయుర్దాయ ముండవలసిన దానిలో సగమై ప్రపంచమందలి దేశములలో కడపటి స్థాన ముక్రిమించుచున్నది. వేయిమందికి రిక్తి గురు నిరంతరము రోగములచే బాధపడుచున్నారు. నానాటికి జాతియొక్క ఆరోగ్యము దానివలన వారి శక్తియు క్షీణించిపోవుచున్నది. పరిశ్రమలన్నియు బలహీనములై దేశదౌర్భాగ్యమునకు తోడగుచున్నవి.

శరీరాభివృద్ధికి గావలసిన పెక్కుపదార్థములు పాలయందు గలవు. కాని యితరదేశములవలె మన దేశీయులు పాలు సర్వసాధారణముగా నుపయోగింపరు. దీనికి అజ్ఞాన మెక్కువ తోడగుచున్నది. భారతీయులలో శక్తిహీనమైన ఆహారమును ఎక్కువగా తినువారు మదరాసు మండలమువారై యున్నారు.

భారతీయుల ఆహారమందలి లోపములు పెక్కు గలవు. వానిలో కొన్నింటిని జూపెదను.

ముఖ్యమైన ఆహారము మండల మండలమునకును మారుచుండును. ఈ పదార్థములందు మాంసకృత్తులు, క్రొవ్వుపదార్థములు తక్కువ.

శరీరమునకు ముఖ్యముగా గావలసిన ఎ. బి. డి. వైటమిను లందులోలేవు. కార్నియమ్, ఫాస్పరస్, ఇరుము మొదలగు పదార్థములు తక్కువ.

చాలమంది ఎ. సి. వైటమినులుగల ఫలముల నుపయోగింపరు.

పాలు, పాలతో సంబంధించిన ఆహారమును చాలమంది వాడరు.

మాంసాహారులు తాము తిను జుతువు లారోగ్యములా కాదాయని గమనింపరు. వారైన మంచి మాంసము, చేపలు, గ్రుడ్లు ప్రతిదినము తినలేరు.

ధాన్యముమీద పొట్టు, ఆకును ఉడికించిన నీరు నుపయోగింపరు. దానియందే ముఖ్యమైన పదార్థములుండును.

బలపదార్థములైన పాలు, వెన్న, నేయి, నూనె లం దితరపదార్థముల గలిపి పాడుచేయుదురు.

ఇవన్నియు గమనించినచో భారతీయుల ఆహారమునకు పాలు, తత్సంబంధమైన పదార్థములు, ఫలములు (ఆటంకములేనిమొద మాంసము, చేపలు, గ్రుడ్లు) చేర్చవలసియున్నదని తెలియుచున్నది. కాని యిది దుర్భరదౌర్ద్రమునబడి ప్రస్తుతమున వారందరికిని

గృహ లక్ష్మి

సాధ్యమగునదిగాదు. అందుచే అందరి అందుబాటులో నుండి సులభముగ చౌకగ దొరుకునదియై, వారి ఆహారమునందు ప్రకృతముగల లోపములనెల్ల పూర్తి చేసెడి వస్తువు గావలసియున్నది. అదియే సోయా బీన్.

చరిత్ర : పుట్టుపూర్వోత్తరములు:—

సుమారు రెండువేల రేండ్లకుమున్ను రచింపబడిన 'కొరియా' అను చైనీయుల నిఘంటువునందు ఇది 'టాటియో' అనియు, పురాతనగ్రంథములలో 'షూ' లేక 'సా' అనియు పేర్కొనబడినది. బహుశా 'సోయా', 'సోయ్', 'సోజా' అను పదము 'షూ' నుండియే వచ్చియుండును.

సోయా ప్రాదేశమునందే ప్రభవించినది. చైనా, కొరియా, మంచూరియా దేశములు దీనికి మాతృ భూములు. చైనాయందు దిది కేలకొలది సంవత్సరముల నుండి బలమైన ఆహారపదార్థముగా నెంచబడుచున్నది. సుమారు 6000 సం॥ములక్రింద చైనాదేశమును పరిపాలించిన పెక్కునంగ్ దీని నా దినములలో నుత్తమాహారముగా 'బెక్జాల్ గాంగ్' నందు వర్ణించెను. తరువాత చైనాగ్రంథములందు నిదేవిధముగ సోయాబీన్ వర్ణింపబడినది. జపాను పురాతన గ్రంథములందుగూడ యిట్టివర్ణనలే గలవు. కాన ఇదంత పురాతనమైనదో తెలియగలదు.

వర్ణనలేగాక చైనీయులు దీనిని 7000 సం॥ క్రింద నుండి పండించుచున్నట్లు దెలియుచున్నది. ఈదేశము లందు దీనికి సుమారు 70 కేరలు గలవు వీనిలో 1400 రకములుగలవు (పశ్చిమదేశపు రకములతోగలిసి యివి యిప్పటికి 1500 రకములగునని తెలియుచున్నది.) చైనీయులకందరి కిది ముఖ్యమైన ఆహారము. వేయి సంవత్సరములక్రింద చైనాభాషలో దీనియపయోగమును కలుపుచు రచించిన పద్యములు గలవట.

ఇంతటి యమూల్యాహారపదార్థము 17వ శతాబ్దమువఱకు పాశ్చాత్యులకు దెలియకయుండెను. క్రమక్రమముగ వారు దీని విలువను తెలిసికొని రెండు శతాబ్దములలోపలనే దానితో ఆహారపదార్థముల తయారుచేయుటేగాక, యితర విషయములకుకూడ నుపయోగించి లాభము పొందుచున్నారు.

ఇది భారతదేశమున కంత క్రొత్తదిగాదు. దీనిని ఆస్ట్రేలియానమునుండి బర్మావరకు పండించుచుండినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. కాని దీని వ్యవసాయమునందు భారతీయు లంతటి శ్రద్ధపహింపలేదు. నే డమిత శ్రద్ధ వహించునట్లగుపడుచున్నది. కాలక్రమమున నది భారతీయులకు ముఖ్యమైన పంటయై బీదలపాలిటి పారిజాతమై యొప్పునని యాశింతును.

సోయాబీనుతో చేసికొనదగు పదార్థములు సోయాపాలు:—

సోయాపాలునకు 7 భాగములు నీళ్లు 1 భాగము సోయాబీనుల పిండియు కలుపవలయును. నీరు బాగుగా మరిగినతరువాత పిండి కొంచెము కొంచెముగా నేయుచు గరిటెతో కలుపుచుండవలయును. దానిని 15 నిమిషములు బాగుగా నుడకనివ్వవలెను. కొంత నేపు క్రిందమంటతీసి పొయ్యినిదానే కొంతకాలము పెట్టి యుంచవలయును. తరువాత అనీటిని గుడ్డలో వడియగట్టుకొనవలయును.

సోయాపెరుగు:—

పైవిధముగ పాలను తయారుచేసికొన్న తరువాత సాధారణ పాలకువలెనే మజ్జిగనో, మరేపులును పదార్థమునో కొంచము గలిపి పేర బెట్టుకొనవలెను. ఇది సాధారణపాల పెరుగుకంటె గట్టిగనుండును. రుచికూడ బాగుండును.

(సశేషము)

గృహిణీత్వానికి జీతాలా?

‘ఒక సోదరి’

ఇల్లాలు ఇంటిపనులు చేయడానికి భర్తలు జీతాలివ్వాలంటే విన్నవాళ్లకు నవ్వొస్తుంది కామోను. పైగా పురుషులంతా “గృహ నిర్వహణానికి మేము జీతాలు ఇవ్వవలసివస్తే, బైటదిరిగి, కన్నకష్టాలుపడి సంపాదించి, యింట్లోవున్నవాళ్లను పోషించేటందుకు మాకు గృహిణీ యివ్వాలే” అంటారేమో! ప్రస్తుతం విషయం అదికాదు. నేడు చాలమంది సోదరీమణులు విద్యావతులై ఉద్యోగాలు చేయాలని ప్రయత్నం చేస్తూవుండడం తరుచుగా జరుగుతుందిగదా! కొంతమంది వివాహాలకుముందు ప్రద్యోగాలు చేసినా పెళ్లిళ్లయిన తరువాత మానుకోవలసి వస్తుంది పెళ్లయినతరువాతకూడా ప్రద్యోగాలుచేయాలంటే వారి జీవితం సుఖంగా జరగదు. అటువంటివారంతా యీలాంటి విషయాల్లో యేమిచేయాలో వివరిస్తూ పి. ఎన్. మోహిలిగారు బాంబే క్రానికల్లో యీలా వ్రాస్తున్నారు.

కొంతమంది సంపాదించి స్వతంత్రంగా జీవితం గడపడానికంటూ, మరికొంతమంది కళాదృష్టితోనంటూ వున్నతవిద్య అభ్యసిస్తున్న సోదరీమణులు దినదినాభివృద్ధికొంచుచుండడం ముదావహమైందే. కారణమేమైనా నారిసంఖ్య చాలా పెరిగిపోతుంది; వారు పురుషులతో సమానంగా డిగ్రీలు సంపాదించి తక్కువజీతాలకు ప్రద్యోగాలు చేయడానికి పూనుకొంటున్నారు. కాబట్టి

మనకు నూతనంగా ‘స్త్రీలు ప్రద్యోగాలు చేయవచ్చా?’ అనే సమస్య బైటచేరింది.

గాజుభరిణిల్లోపెట్టి వుంచాలనే సనాతనులలో ఆటంకముండేమోగాని నవీనాచారాలకు వాడుకపడినవారిలో వివాహం గాని వారు ప్రద్యోగంచేయడానికి అభ్యంతరం వుండదు. ఒకవిధంగాచూస్తే ప్రద్యోగం చేస్తూ సంపాదిస్తూవున్న స్త్రీ తనజీవితంలో పెళ్లిఅయినతరువాత ఎక్కువగా సుఖపడుతుంది. కాబట్టి నవీనులదృష్టిలో—ఆస్త్రీ పెళ్లిఅయినతరువాత ప్రద్యోగం మానుకోని గృహనిర్వహణం చేయదలంచుకొన్నా— వివాహానికిపూర్వం ప్రద్యోగంచేయడం లాభదాయకమైందే.

కాని పెళ్లయినతరువాత—

పెళ్లితోకూడా సాధారణంగా పరిస్థితులు పూర్తిగా వేరవుతవి. వివాహితలయిన స్త్రీ తనవిషయమే గాకుండా తనభర్తవిషయం కూడా బాధ్యత వహింపవలసివస్తుంది. కాబట్టి యిచట పరస్పర విరుద్ధవిషయాలు రెండు సమన్వయం చేయవలసివుంది. వివాహితలయినస్త్రీ ప్రద్యోగంచేయవచ్చు అనేది ఒక ప్రబలసమస్యగా ఏర్పడుతుంది. ఈసమస్య పరిష్కారంపైనే భార్యాభర్తల సౌఖ్యం ఆధారపడివుంది. ఈసమస్యపైన విద్యావంతులైన నవీనదంపతులు ఎక్కువగా కలహిస్తారు; ఫలితాలు దుర్భరంగా పరిణమిస్తవి.

గృహ లక్ష్మి

ఈవిషయంలో పురుషునిదృష్టి చాలా స్పష్టంగావుంటుంది; దానికి వేరే చర్చ అనవసరం. అతడు తాను పెళ్లాడినస్త్రీ తన సౌకర్యాలు గమనించాలని కోరుతుంటాడు. అంతేకాకుండా ఇంటిని చక్కగా శుభ్రంగా వుంచాలనీ తనకు సచ్చినట్లుగా వండాలనీ, పిల్లల శ్రద్ధగా చూచుకోవాలనీ అనుకుంటాడు. చదివినా, చదువకపోయినా ఒకస్త్రీ తన్ను భర్తగా అంగీకరిస్తే, తాను కోరుదానికంతా ఆమె అంగీకరించే పెళ్లాడు తుందని అతను అనుకుంటాడు. లేకపోతే ఆమె తన్నెందుకు పెళ్లాడుతుంది? ఇది సాధారణంగా పురుషుని స్వార్థదృష్టి.

అయితే విద్యావంతురాలైన స్త్రీదృష్టి కొంచెం భేదిస్తుంది. విద్యావతులలో చాలామంది ప్రేమసహవాసానికి పెళ్లాడు తారుగాని గృహనిర్వహణానికి పిల్లల కనడానికి కాదు. అంతేకాకుండా నేటి విద్యావతులకు ఒకవిధమైన ఆత్మగౌరవం, ఆర్థికంగా స్వతంత్రజీవితం గడపాలనే భావం వుంది. అది కొంతకాలంనుంచే బైలు దేసింది. ఆర్థికస్వతంత్ర్యం లేకపోయిన తరువాత ఇంట్లో మరేవిధమైన స్వతంత్ర్యం కూడా వుండదని దీల్లో అంతర్భాగమై వుండవచ్చు. కాబట్టే విద్యావతి తాను తన ఉద్యోగం నిలుపుకొని గృహనిర్వహణం పూర్తిగా యితర సేవకులపైన పెట్టడానికి చూస్తూవుంటుంది.

ఇక్కడే పురుషు డభ్యంతరపెట్టడం. ఆతని స్వానుభవమైన అభిప్రాయ మేమి

టంటి జీతానికి పనిచేసే నూరుమంది సేవకులైనా ప్రేమపూరితఅయిన తనభార్య తన గృహాన్ని సౌఖ్యప్రదంగా జేసినట్టు చేయలేరనే. డబ్బుతో దయ్యాన్ని కూడా ఆడించవచ్చుకాని ప్రేమనుకాని ప్రేమపూరితమైన సేవనుకాని ఎంతధనమైనా సంపాదించలేదు; సకలసౌఖ్యాలు కలగడానికి అత్యావశ్యకమైన సంతోషగృహవాతావరణము కల్పించడానికికూడా అది యుపయోగించదు; అని అతని తలంపు. ఇది యథార్థమైందే అని అందరూ అంగీకరించవలసిందే. ఇల్లాలు గృహాధికారము వహింపని కొన్ని యిల్లను చూడండి; ఆగృహము నిర్జీవంగా కనపడుతూ సంతోషానికి దూరంగావుంటుంది. కాని నేటి దైనికజీవితములో పెక్కసమస్యల నిరంతరము ఎదుర్కొను పురుషుడు సంతోషప్రదమై శాంతియుతమై ప్రేమపూరితమైన గృహజీవితాన్నే కోరుతుంటాడు. ఇది కొంతమంది విద్యావతులన్నట్లు పురుషులదురాశా, లేక తగని కోరిక అవుతుందా?

గృహజీవితములోనికి పిల్లలు రాగానే యీసమస్య మరింత విషమిస్తుంది. అది పురుషునివాదనకు బలాన్ని పెంచుతుంది. పెద్దవారైన పురుషులకే గృహం కావలసి వస్తే పిల్లలకు దాని ఆవశ్యకత మరింత హెచ్చుకదా? పురుషునికి దైనికజీవితంలోని కష్టాలను పుష్కలమింపజేయడానికి భార్యయొక్క శ్రద్ధ, ప్రేమ కావాలంటే పిల్లలకు దినమంతా తల్లియొక్క ప్రేమ, ఆదరణ కావలసివుంటుంది. కాబట్టి యీ

గృహిణీత్వానికి జీతాలా?

సమస్యకు తృప్తికరమైన పరిష్కారం కనపడలేదని అనవలసిందేనా?

ముందే శ్రద్ధపుచ్చుకోవడం ఉత్తమమైందే. పెళ్లికిముందు విద్యావంతులు వివాహమంటే ఏమిటో అందులో ఎవరెవరేమేమి భాధ్యతల నిర్వహించవలెనో స్పష్టంగా మోమోటంటేకుండా చర్చించుకొనడం ప్రత్యేకం. వారు దాని కంగీకరించకపోయినా పెళ్లాడే కోరికుంటే దానికి తగినట్లు తగిన యేర్పాట్లు చేసికొనడం మంచిది. ఆసమయంలో వారు ఒకరికొకరు కొంచెం సానుభూతి చూపించేస్తేనే వుంటారు. ఆలా కాకుండా వారి ఆశయాలు అభిప్రాయాలు, విపరీతంగా భేదిస్తే వారు పెళ్లాడకముందే ఆసమాచారం స్పష్టంగా తెలిసికొనేది మంచిది; చేసికొన్నతరువాత తెలిసికొనేదానికంటే.

ఒకవేళ పెళ్లయితరువారూ భార్య భర్తలు భేదపడితే? భార్య అవుడుకూడా తనపుద్యోగం నిలుపుకొని సంపాదించదలచుకొంటే? భర్త ఆమెను గృహనిర్వహణం తప్పక వహించాలని పట్టుబడితే? వారప్పుడేమిచేయాలి?

దీనికి రెండుమార్గాలువున్నవి. అవి బాగా పనిచేస్తవికూడా. మొదటిదేమిటంటే, భార్య బైటపోకుండా యింట్లోనో, గృహాలంకరణానికో పనికొచ్చే ఒక పరిశ్రమను ఆరంభించడం. విద్యావతి యీవిషయాల్లో

తన బుద్ధిని వినియోగిస్తే చేయవలసినవి ఎన్నోవున్నవి.

రెండోది. ఇది విద్యావతులకు తగిందీ తృప్తికరమైందీకూడా. ఏమిటంటే గృహనిర్వహణాన్ని ఒక వుద్యోగంగా ఎంచుకోని భర్తను దానికి తగినట్లు డబ్బు యివ్వమనడం. ఇది అందరికీ హాస్యంగా తోస్తుందేమోకాని ఇందులో విపరీతం ఏమీలేదు. పురుషుడు తనభార్య సత్యంగా గృహనిర్వహణములో ఎక్కువసేవ చేస్తుందని గుర్తిస్తే ఆమెకు ప్రతిఫలమివ్వడానికి వెనుకీయకూడదని అనుకుంటా. ఎందుకంటే పురుషుడు విద్యావతిగావుండే తనభార్య తనపుద్యోగం మానుకొని గృహనిర్వహణం చేయాలంటే ఆమెకు కలిగే ఆర్థికనష్టం కనపడకుండా చేయడానికి కొంత యేదైన యివ్వవలసిన ఆవశ్యకతవుంది. అందుచేత ఆమెకు తృప్తికరంగా కొంతడబ్బు యివ్వాలి. ఇది మీరు ఒక జేబునుండి మరొక జేబులోనికి మార్చునట్లే కనపడుతుంది. కాని మానసికంగా దీనివల్ల చాల మేలు కలుగుతుంది. ఈకాలములో చదువుకున్న స్త్రీ స్వాతంత్ర్యం అంటే ఎక్కువగా గణిస్తుంది కాబట్టి పైస్థితిలో ఆమె తన స్వాతంత్ర్యం నిల్పుకున్నానని తృప్తిపడుతుంది. ఈవిధంగా 'పెళ్లయిన స్త్రీ పుద్యోగంచేయవచ్చు' అనే సమస్య దంపతుల కిద్దరికీ తృప్తికరంగా పరిష్కారం అవుతుంది.

గృహపరిశ్రమలచే ధనము గడించుటెట్లు?

పరిశ్రమలవలన నేడితరదేశము లెంతటి యభివృద్ధికి వచ్చినవో వచ్చుచున్నవో వేరుగా వచింప బనిలేదు. భారతదేశమందు పరిశ్రమలు చాలతక్కువ; ఉన్నను అవి విదేశవస్తువులతో చేయునట్టివై యున్నవి. స్వదేశవస్తువులనే యుపయోగించి పరిశ్రమల కొనసాగించుట భారతదేశభావిభాగ్యమునకు దారితీయుట యగును. కాని దీనికి పెట్టు బడియు, నిర్మాణకౌశలము, పారిశ్రామిక విద్య, పైగా ప్రభుత్వమువారి యాదరణ చాల యావశ్యకములు.

ఇవి లేకనే కొన్ని పరిశ్రమలు జరుగుటకు వీలులేకపోలేదు. వానిలో గృహపరిశ్రమలు ముఖ్యములని యెంచనగును. మనము నిరంతరముపయోగించు చిన్నచిన్న వస్తువులను కూడ విదేశములనుండి కొనుచున్నాము గదా! వాని విరామకాలమున సులభముగా గృహిణులే తయారుచేసికొన్నచో వారికి కొంత కర్చుతగ్గి వృథాగాబోవు కాలము గూడ నద్వినియోగముచేసినట్లగును. ఇతర దేశములందు గృహిణులు కష్టములైన పెక్కుపరిశ్రమల యింటి ముందే యారంభించి ధనము గడించుచున్నారు. నేడు మన భారతీయాంగనలకుకూడ నట్టి పరిశ్రమలు

మేలుగూర్చునను నాశయముతో యీ ప్రకటన జేయుచున్నాము.

పై స మ స్వ పై ఉత్తమవ్యాసముల రచించిన సోదరీమణులకు ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయ బహుమతులుగా రు 5, రు 3, రు 2. నివ్వబడును. సంపాదకుల తీర్మానమే అంత్యముగా పరిగణింపబడును. ఆ పరిశ్రమ యీక్రింది నిబంధనల ననుసరించి యుండవలయును.

1. గృహిణులు ఇలువీడకనే స్వయం సహాయముతో చేసికొనుటకు తగియుండవలయును.

2. ఆ పరిశ్రమయందు విదేశవస్తువులనుపయోగింపక అన్నివస్తువులును స్వదేశీయములై సులభముగా లభించునవియైయుండవలయును.

3. ఈ పరిశ్రమయందరి అందుబాటులో ప్రాక్టికల్ గానుండవలయును.

4. ఈ పరిశ్రమవలన తయారగువస్తువులు అందరికిని అత్యావశ్యకమైనవిగనుండి త్వరగా కర్చుగావలయును.

ఈవిషయములన్నియు గమనించి సోదరీమణులు త్వరలో తమకు దెలిసిన పరిశ్రమలను గురించి వ్రాయుదురుగాక.

కావలెను

ఏబదిరూపాయల జీతముగల గౌరవ నీయమైన యుద్యోగముననున్న పట్టభద్రుడగు 25 సం. (బలిజ) యువకునికి 16, 18 సం. వత్సరములకు పైబడని కన్య కావలయును. వరకట్నాదు లనవసరము. కన్య రూపవతియు, విద్యావతియు సంగీతము చిత్రకళ మొదలైన లలితకళలందు ప్రవేశము కలదియునై యుండవలయును. ఈ కులములోని యితర బేధముల పాటింపబనిలేదు. పైవిషయముల తృప్తిపరచు బాలవితంతువులైనను సరియే. ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు రహస్యముగా నుంచబడును. వివరములు క్రిందివారికి వ్రాయుడు.

2

గౌరవనీయమైన కుటుంబమున నొక వంటచేయు బ్రాహ్మణస్త్రీ కావలయును.

పాకకళలో నేర్పరిగ నుండవలయును. పరిశుభ్రతముఖ్యము. దుబారఖర్చు పిచ్చి మడిలేకుండ యుండవలయును. మాసమునకు రు 15 మొదలు రు 20 వరకు యోగ్యతను బట్టి జీతము యివ్వబడును. గృహలక్ష్మీ పాఠకుల కిట్టివారు దెలిసియుండిన వారిచేత దరఖాస్తులు పెట్టించవలయును.

3

శిశువులను పెంచి పెద్దచేయు నవీనపద్ధతులను దెలిసిన యొక ఆంధ్రస్త్రీ కావలయును. ఆమెకు వసతిగృహము, కట్టుబట్టలు వుచితము. మాసమునకు రు 20 లు వేతనము యివ్వబడును.

వివరములకు:

సంపాదకుడు, 'గృహలక్ష్మి'

పోస్టుబాక్సు 752, ఎగ్మూరు, మదరాసు.

గమనింపు:—

వధూవరులు కావలయునని ప్రకటన లింకమీదట ప్రతిమాసమును ప్రకటింపబడుచుండును. వలయు వారలు ఇట్టిప్రకటనలను 15 లేదికిముందే మాకార్యాలయమునకు పంపుకొనవలయును. ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు రహస్యముగనుంచి వారివారి కందింపజేయుదుము. ప్రకటనలకు ఒకకాలము ఒక అంగుళమునకు ఒకరూపాయ ప్రకారము చార్జిచేయబడును. సంపాదకుడు.

జ
ం
డు

**ZANDU
BALAMRIT**
A Specific Remedy
for
Lean and unhealthy
Children—

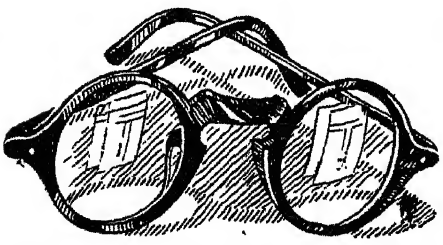
Madras Presidency Agents:—
DAMODER & Co.
78. CHINA BAZAAR ROAD. G.T. MADRAS.

బా
ల్మ
త్రం

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టియున్న, బలమున్న ఆరోగ్యము నిచ్చును.
అన్నిచోట్ల జండు ఫార్మశీ ఏజంట్లువద్ద దొరకును. ధర బుడ్డి అ 10.

ను లో చ న ము లు

ఘ ట్టి త న ము న కు ను
సాం ద ర్థ ము న కు ను
సు ప్రసిద్ధ మైన చోటు

26 సంవత్సరములుగా పేర్కొని
మహారాజులు, న్యాయాధిపతులు,
డాక్టర్లు, జమిందార్లు పీర్లచే కొని
యాడబడిన సమృద్ధమైన స్థలము.

RADHA BROS.,
OPHTHALMIC OPTICIANS,
174, BROADWAY, MADRAS.

అన్నివ్యాధులకు
దివ్య
ఔషధము

**ఇండి
బామ్**

KARNIK BROS
BOMBAY, 4.

‘అ.....!’

కాజ వేంకటపద్మనాభ రావుగారు

1-వ రంగము

(అగ్రహారము. బ్రాహ్మణులు. సోమశాస్త్రుని ఓపక్క అరుగుమీద కూర్చుని ఎండాకు చినుయి స్తళ్లకు బాదమాకులతో మాసిక లేస్తుంటాడు. వయస్సు 55 సం. తక్కువ వుండవు. మాసికగడ్డాము వీభూది కేఖలతో అయిక్యమైపోతుంది. చామనచాయగ, బక్కపల్చగ వుంటాడు. రొండో అరుగుమీద చిరిచావ వేసివుంటుంది: దానిమీద శంకరశాస్త్రి, సోమశాస్త్రికొడుకు — కూర్చుని వో యింగ్గీవు పుస్తకాన్ని చూస్తుంటాడు. గుంటూరుకాలేజీ బి.ఎ. విద్యార్థి. వయస్సు 24 సం. మించకుండా వుంటుంది. సన్నగ, ఎర్రగ — అందంగా వుంటాడు. నవనాగరికత ఆతనిలో కనిపిస్తుంటుంది. సమయం — ఉదయము.)

శంకరశాస్త్రి:—నాన్నగారూ! చెల్లి ఏడుస్తూంది, ఆ తాతను చేసుకోనని.

సోమశాస్త్రుని:—దానిముఖం. దానికేమి తెలుసు చెప్పు. ఆయనకేరా! దబ్బపండులాంటిమనిషి!

శంక:—అయినా మనకుమటుకు తెలిటంలా నాన్నగారూ! చెల్లికీ, ఆయనకు యీడానోడా! ఆయనకు అరవైసంవత్సరాటుంటాయి; చెల్లికీ పన్నిండోసంవత్సరం దాటుతూవుంది.

సోమ:—అరవైసంవత్సరాలంటే మటుకు? నలభైసంవత్సరాల వానిషిలావుంటాడు. ఆయనకున్న వోషిక నీకుందీ? తెల్లవారుగ్గూమున లేచి స్నానం చేసి — చల్లో! — పీటమీదకూర్చుని పారాయణ చేయటం మొదలుపెట్టాడంటే పదిగంటలదాకా లేవడు. తిండో! తద్దినంబ్రాహ్మణిక్ న్నా యింకా కొంచెం ఎక్కువతింటాడు. ఎంతహరాయింపు!

శంక:— (కోపంగా) నాన్నగారూ! మన ముసలిగేదె నాలుమానికల చిట్టుతెందూపెట్టిలే? ఎలా అన్నా, ముసలివాళ్లు ముసలివాళ్లే! ఎంతతిన్నా, ఎంతచేసి నా ఏండ్లుతగ్గీ మల్లావయిసాళ్లుకారుగా! చెల్లి ఆయనకు కూతురన్నా నమ్మరు. మనుమరాలుఅంటే ఏమన్ననమ్ముతారేమో!

సోమ:—దానికేమిరా! కామశాస్త్రుని నాలుగో పెండ్లి చిన్నపిల్లనేగా చేసుకుంది! ఈయనకంటే పెద్దవాడేగా! ఆ అమ్మాయి పెద్దదికాలేదా? సంసారం చేయటంలేదా? అప్పడే యిద్దరుపిల్లలు!

శంక:—చదువుకున్న శాస్త్రులు ఆయన. మంత్రాలకే పిల్లలను కంటున్నాడేమో! నాన్నగారూ! మొన్న మీకు ఎవ్వరో దానమిచ్చేరే ఓఆవుపెయ్యను, దానిని ఆమ్మేరుకదూ? ఎంతకు?

సోమ:—ముందు మున్నెచెప్పాను. ఎవ్వరూ మొగ్గిరాలా. చివరకు పాతిక్కిచ్చా.

శంక:—నాన్నగారూ! ఆ ఆవుపెయ్యకు చెల్లికి భేదం ఏమిటి? దానిని పాతిక్కిఅమ్ముతే, చెల్లిని నాలుగువేల కమ్ముతున్నార.

సోమ:—(తెల్లముఖంవేసి) అదేమిటి? చెల్లిని అమ్ముతామరా! యేదో సరిబంధం మంచిదని యిస్తున్నాముగాని; మనం ఆయనకు దగ్గరబంధువులం అవుతున్నాము. ఏదోబహుమానంగా యిస్తానన్నాడు ఆ పెద్దమనిషి. మనం వద్దంటే బాగుంటుందీ? ఇదిగో చూడూ, యిక యిబ్బందివుండదు. ఈ సంవత్సరం బి. ఎ. అయిపోతే వచ్చేసంవత్సరం దానిపైదిచమవుదు గాని, అయితే అది గుంటూరులోవుండదా?

గృహలక్ష్మి

శంక:—అంగట్లో అన్నీవున్నాయి; అల్లుడు నోట్లోశని అన్నట్లు వుంది. ఈ సంవత్సరం యినుప పెట్టెతాళం పోయిందామిటి? డబ్బుకోసం నే నెంతయిబ్బందిపడ్డానో మీకేం తెలుసు! ఇప్పుడు పంపారు, యిక అప్పుడుపంపుతారు! దానికేమిగాని, హాయిగా మేనరికం యిచ్చుకోకూడదూ? కృష్ణ శాస్త్రి వచ్చేసంవత్సరం బి.ఎ. చదువుతాడు. పిల్లవాడు అందంగా వుంటాడాయెను. తెలివిగలవాడు; బుద్ధిమంతుడు. పిల్లా, పిల్లవాడికీ, యిద్దరికీ యిప్తమే!

సోమ:—ఇష్టానికి, అయిష్టానికికాదు. అసలు పిల్లవాడి కేమి ఆస్తుందో చెప్ప. ఆవున్న కొంచెం అస్త్రీ చదువుకిందే ఆఖరవుతుంది. ఉద్యోగాలా, పాడా, తరువాత అడుక్కోతంటమేనా? అదీచేత కాదు యీ పాడుఇంగ్లీషుమూలాన. ఆయనకుచూడు, ఎంతఅస్త్రీ! ఎంతఅస్త్రీ! పైనసంపాదనంత! యిప్పటికీ బయలుదేరాడుఅంటే పూటకు రెండురూపాయలు, మూడుమానికలవియ్యం మూటకట్టందీ యింటిగుమ్మం తొక్కడు. ఓ పెద్దపెంకుటిభవంతి, పాడి, పంట, చేతినిండాడబ్బు - ఆయనకేమిరా, లక్ష్మీపుత్రుడు! అమ్మాయి ఎంతసుఖపడొచ్చు!

శంక:—స్త్రీకి నిజమైనసౌఖ్యం తగినభర్తవల్ల వస్తోంది, కాని డబ్బువల్లరాదు. చూడండి నాన్నగారూ! ఈపూర్ణో పంతులు ప్రకాశరావు నెలకు యిరవైసంపాదిస్తేనేమి? భార్యభర్తలు - యీడూజోడు - చిలుకాగోరంకలులాగ ఎలా హాయిగా వుంటున్నారో? అది సౌఖ్యమంటే.

సోమ:—అబ్బాయి! నువ్వు చిన్నవాడివి. అనుభవంతక్కువ. డబ్బువుంటే కొండమిడికోతి దిగి వస్తోంది. అసలు ఫలానివారిభార్యఅన్నా గొప్పే! ముందుమాటయిచ్చే, ఆ పెద్దమనిషికి. ఇప్పుడుకాదంటే బాగుండదు. సాయంకాలం పిల్లనుచూచుకోటానికి మన యింటికొస్తారు చూడు. వారినిజాగ్రత్తగా బాగా ఊర్వాదచేయాలి. నువ్వు ఆయనను ఎక్కిరించి పోట్లాటపెట్టుకునేవునుమా! బాగుండదు.

శంక:—(కోపంగా) నే నేమిచెప్పినా మీకు నచ్చదు. మీయిష్టంవచ్చినట్లు చేయండి.

సోమ:—అలాఅన్నావు బాగుంది. ఏదో పెద్దవాడిని నే నున్నాగా నాకే వొదిలిపెట్టు అదంతా.

(తెరపడుతుంది)

2-వ రంగము

(సాయంకాలము. సోమశాస్త్రుర్లు ఇల్లంతా అలికి ముగ్గులేసివుంటుంది. ద్వారానికి మామిడిఆకు తోరణంకట్టి వుంటుంది. ద్వారం కిందిభాగానికి పసుపు, కుంకం పెట్టివుంటుంది. ఓ అరుగుమీద చిరిచాప, రెండోఅరుగుమీద తాటిఆకులచాప పరిచి వుంటాయి. శంకరశాస్త్రి తాటిఆకు చాపమీద కూర్చునివుంటాడు. సోమశాస్త్రుర్లు, యిటూఅటూ పచార్లుచేస్తుంటాడు.)

సోమశాస్త్రులు:— (ఆలోచనగా) నుబ్బావ ధానిగారు యింకారాలేజేమిటి చెప్తామా!

శంకరశాస్త్రులు:—(విచారహృదయంతో ఆకాశంవంక చూస్తూంటాడు.)

సోమ:—అబ్బాయి! ఇప్పుడెన్నిగంట లవుతుంది?

శంక:—అవుతుంది నాలుగుగంటలు.

సోమ:—వొస్తూవుంటారు అనుకుంటా (వీధివేపు చూచి) ఆ! వారేలాగున్నారు వస్తున్నారు. (మల్లనిదానించిచూచి) వారే! నుబ్బాపుధాని, పిచ్చెయ్య శాస్త్రుర్లుగారు.

(ప్రవేశం నుబ్బాపుధాని, పిచ్చెయ్యశాస్త్రుర్లు. నుబ్బాపుధాని క్రాబోయేపెండ్లికొడుకు. శరీరం పచ్చగావుంటుంది. ఇస్త్రీచేయని చాకలింటిగుడ్డలాగా ముఖునిండామడతలు, మీసాలులేవుగాని శ్రేంచి కటింగులాగ నశ్యం ముక్కుదగ్గర. చెవులకు బంగారు కుండలాలు మామిడిపండ్లులాగ వ్రేల్లాడుతుంటాయి,

మాడుమిదిజాట్టు మాయమైవుంటుంది. తలకుచుట్టూ పంచపాళీలాగ తెలుపు, నలుపుమిలితమైన జాట్టు కని పిస్తుంది. తెల్లని జరిఘోవతికట్టుకొని, ఓజరీ ఉత్తరీయం మెడకుచుట్టుకొని వుంటాడు. కాఫీరంగు కొల్లాయి గుడ్డ భుజంమీద వేల్చాడుతుంటుంది. నడుంబద్దర ఓ పెద్దకురుపులాగ పొడుంబుర వుంటుంది. కండ్లకు సులోచనాలువుంటాయి. చేతిలో వెండిపన్నకర్ర. ఆరవై సంవత్సరాలకు తక్కువలేని మనిషిలాగా వుంటాడు. (పిచ్చెయ్యకాస్త్రియ్య పెండ్లిళ్లుకుదిర్చి బ్రాహ్మణుడు. సాక్షాత్తు తద్దినాల బ్రాహ్మణుడు లాగ వుంటాడు.)

సుబ్బావధాని:—నమస్కారాలండి, మామగారు!

సోమ:—చిత్తం! చిత్తం! దయచేయండి పెద్దలు. ఇవిగోనీళ్లు కాళ్లుకడుక్కొండి. (ఇద్దరికి చెంబులతో నీళ్లుయిస్తాడు.) కాళ్లు తుడుచుకోండి. (కొల్లాయిగుడ్డయిస్తాడు.) అలా చాపమీద దయ చేయండి.

(సుబ్బావధాని, పిచ్చెయ్యకాస్త్రియ్య చాపను అలంకరిస్తారు.)

సోమ:—తమరు మడికట్టుకొని దాహంపుచ్చు కుంటారా?

సుబ్బా:—అబ్బే! అవునరంలేదు. వారేనా అండి మీ అబ్బాయి గుంటారులోచదువుత.

సోమ:—చిత్తం.

సుబ్బా:—మిమ్ములను ఎప్పుడూమాడలా.

శంక:—సాధారణంగా నే నిక్కడవుండను; ఎప్పుడన్నా తెలపులకువస్తాంటా.

పిచ్చె:—అయ్యో! తమరు మమ్ములను తొందరగాపంపాలి. పొద్దుపోతూంది. నాల్గు మైళ్లుపైగా పోవాలి.

సోమ:—అలాగే. అమ్మాయిని తీసుకొరమ్మం టారా?

పిచ్చె:—చిత్తం!

(సోమకాస్త్రియ్య ఇంటిలోనికిపోయి 12 సంవత్సరముల అమ్మాయిని తీసుకొచ్చి గుమ్మందగ్గర నుంచో పెడతాడు. ఆ అమ్మాయి తలవంచుకొని వుంటుంది. ఎర్రగా, సన్నగా, నాజూకుగా వుంటుంది. చాల అందంగా వుంటుంది అనేచేప్పాలి. పరికిణీ, గౌను తొడుక్కొని, చాల బంగారునగలుపెట్టుకొని వుంటుంది.)

పిచ్చె:—అమ్మాయి! నీ పేరేమిటమ్మా?

అమ్మాయి:—శకుంతల.

పిచ్చె:—ఓ, దివ్యమైననామం!

సుబ్బా:—ఎందుకండీ, కండ్లపెబడి నీళ్లుకారు తున్నాయి, కండ్లకుజబ్బా?

సోమ:—అబ్బే! లేదండీ. ఉదయం తలంటి పోనుకుంది, నురుగు కంట్లోపడ్డది.

శంక:—కండ్లకుకాదు జబ్బు; హృదయానికి.

సోమ:—(కుమారుని వేపుకండ్లువుంచిచూస్తాడు.) అదీకాక, పాపము! తల్లిపోయిసంవత్సరమేగా అయింది. ఉదయాన్నించి తల్లినితలుచుకొని ఏడుస్తుంది. పెండ్లిసమయంలో అవిడైలేకపోవటం, ఎంతో లోపంగావుంది.

సుబ్బా:—అయ్యో! కాదుమరి.

సోమ:—అవిడ బతికున్నప్పుడు అంటూవుండేది, మీబోటి గొప్పసంబంధాని కియ్యాలని. పాపం! చూచినంతోషించే యోగ్యత లేకపోయింది.

శంకర:—ఇలాటి గొప్పసంబంధము దొరుకుతుందో, దొరకతో అని సగము యీదిగులుతోనే చచ్చిపోయింది.

సోమ:—(కొంచెం తెల్లముఖంవేస్తూ) అదికూడ నిజమేనండి.

సుబ్బా:—అవును, అనుకున్నవన్నీ జరుగుతాయామరి?

గృహ లక్ష్మీ

సోమ:—చిత్తం. అలాగే.

సుబ్బా:—ఏమన్నా చదువుకుండా అండి?

సోమ:—భారతం, భాగవతం గడగడ చదివేస్తుండండి. కొంచెం యింగ్లీషుకూడ నేర్చుకుంది అన్నయ్యదగ్గర.

శంకర:—మీకు కొంచెం చూపుతగ్గినట్టువుంది; ఇబ్బందేమి లేదులెండి. మా అమ్మాయి మీకు కావలసిన పాఠ్యాంశగ్రంథాలన్నీ చదివి వినిపిస్తుంది.

సుబ్బా:—చూపుకేమిటి? ఈ కళ్ళ జోడు పూరికే.....ఏదో.....

పిచ్చె:—అందానికి పెట్టుకున్నారు; చూపుకేమిటి, నిశ్చేపంలావుంది.

సుబ్బా:—అయినా, చదవవలసిన అవుసరమేలేదు. అన్నీ నాకు కంఠతావొచ్చు.

సోమ:—చిత్తం. పెద్దలు తమ కేవిరావు?

పిచ్చె:—సోమశాస్త్రుర్లుగారూ! అమ్మాయి వొంటిమీదవున్న సామ్రాతా, అమ్మాయిలోనే వొస్తుందా అండి?

సోమ:—(తెల్లముఖం వేస్తాడు)

శంకర:—అబ్బే! అవి ఎలావస్తాయిఅండి? ఊరికే చూపించాము, మా అమ్మాయికి, చాల సామ్రాతులు మొయ్యగల శక్తివుందని. రేపు మీరు కొంచెంచేయిస్తే మొయ్యలేదని.

సుబ్బా:—సామ్రాకేమిలెండి, నాదగ్గర మూడు వేల ఏడుపదల పదహారు రూపాయల కిమ్మత్తుగల సామ్రావుంది.

సోమ:—(తేట ముఖంతో) తమదగ్గరసామ్రాకేమి కొరతండి? అపరకుబేరులు!

పిచ్చె:—పిల్లకేమన్నా లోపంచేస్తారా? అమ్మాయిగారు ఎక్కడికిపోవాలన్నా నడవకుండా ఓ ఓంపెద్దబండి కొంటానన్నారు.

సోమ:—ఓంపెద్దబండి కొంటారు, రెండేడ్లబండి కొంటారు. వారు తలుచుకుంటే ఎమిచేయలేరు?

శంకర:—ఏమి సామర్థ్యం! దున్నలబండి కొంటారు, వారికేం మహారాజులు!

సుబ్బా:—(కొంచెం కోపంగా) దున్నలబండి?

సోమ:—అంటే, అమ్మాయి, మీరు హాయిగా ఓంపెద్దబండిఎక్కి పార్వతీపరమేశ్వరులులాగ తిరుగుతుంటే, వ్యవసాయానికి దున్నలబండి.

సుబ్బా:—పొలాలన్నీ మక్తాకు యిచ్చాను.

సోమ:—చిత్తం. అదే హాయిలెండి

పిచ్చె:—సంబంధము స్థిరపడలేగా? తాంబూలాలు పుచ్చుకోండి.

సోమ:—ఇప్పుడేమి? మునుపే స్థిరపడదని.

(సోమశాస్త్రుర్లు, సుబ్బావధాని తాంబూలాలు పుచ్చుకుంటారు).

పిచ్చె:—ముహూర్తం ఎప్పుడు స్థిరపరిచారు?

సోమ:—ఉదయాన్న రామావధానిగారిదగ్గరకు వెళ్లి ముహూర్తంపెట్టించాను. ఎల్లుండి రాత్రి ఒంటి గంటకు చాలదివ్యంగావుంది అన్నాడు.

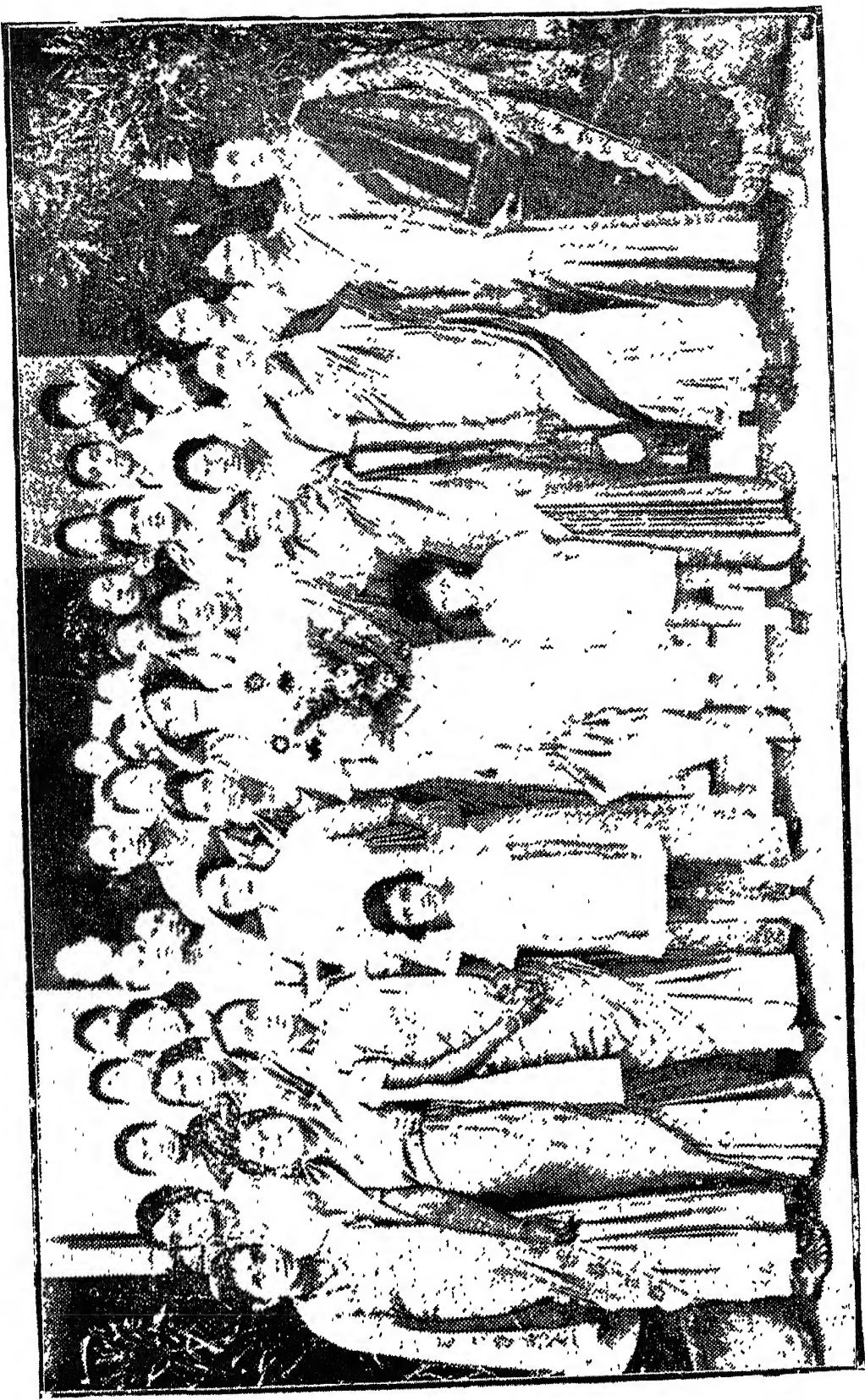
సుబ్బా:—‘శుభస్య శీఘ్రం’ అన్నారు. ఎంత తొందరగాఅవుతే అంతమంచిది.

సోమ:—చిత్తం అన్నీ బాగానేవున్నాయి—కాని ఒకటే కొంచెం భయంగావుంది. ఈపూరిలో శారదాబిల్లు మాడావుడిగావుంది.

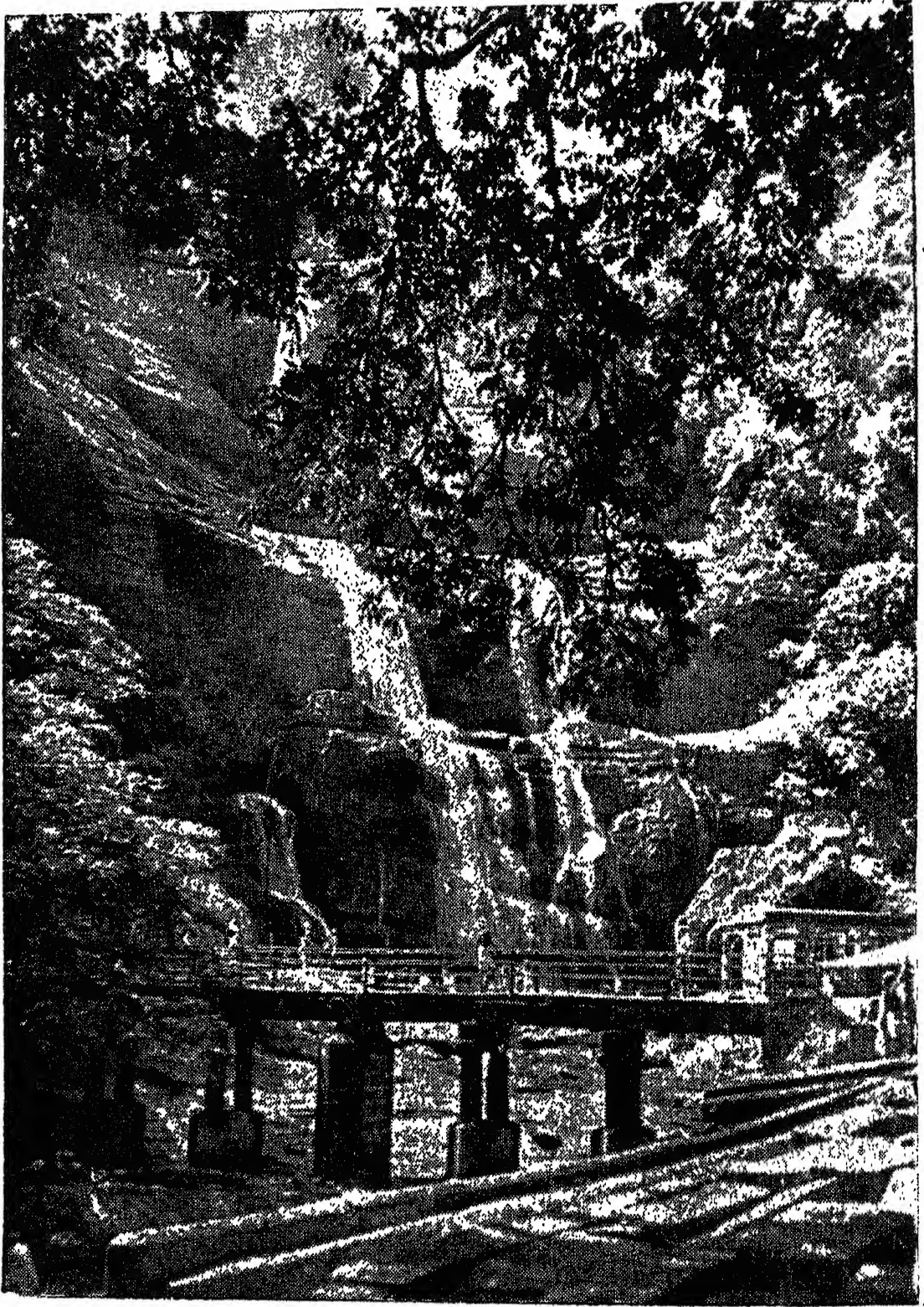
సుబ్బా:—దానికేమి? మాపూరిలో చేద్దాం. అచ్చట నన్నేమి చేయలేరు లెండి.

పిచ్చె:—ఆపూరిలో సుబ్బావధానిగారంటే ఎంత పలుకుబడి! ఎంత గౌరవము! ఎంత శారదాబిల్లు అయినా ఆపూరిలో వారినేమి చేయలేదు.

సోమ:—అంచేతే, అక్కడేచేస్తే ఏయిబ్బండి వుండదు. అందులో రాత్రి ఒంటిగంటకుకూడా ముహూర్తం, ఎవ్వరికీ తెలియకుండానే చేయవచ్చు.

మచిలీపట్టణమున లేడీస్ రిక్రియేషను క్లబ్బువారు లేడీ ఎర్ స్కన్ సత్తికి విందొసర్చిన సందర్భమున సహ వేళ నైన మహిళా మణులు

కుత్తాలం జలపాతము—ఒక దృశ్యము.

పిచ్చె:—పెండ్లిఅయినదాకా ఎవ్వరికి తెలియ కూడదు. తరువాత ఏదన్నావస్తే నైజాములో చేశామని చెప్పొచ్చు.

సుబ్బా:—అదీ నిజమే. మామగారూ! ఇవిగో వెయ్యిరూపాయలు. లెక్కించుకోండి. (నోట్లబొత్తి యిస్తాడు).

సోమ:—(సంతోషంతో) చిత్తం! చిత్తం! తమరు లెఖలేస్తే మళ్ళీ దానికి తిరుగా (నోట్లను లెఖలేస్తాడు) సరిగావున్నాయి. మీదగ్గిర పొరపాటు వొస్తుందా?

సుబ్బా:—ఎల్లుండి సాయంకాలం కొంచెం మసగపడ్డతర్వాత మీరందరూ వచ్చేయండి. అన్నీ సిద్ధంచేసివుంచుతా.

సోమ:—చిత్తం. అలాగే.

సుబ్బా:—ఇక తెలివిస్తారా?

సోమ:—చిత్తం.

(అందరులేస్తారు).

పిచ్చె:—సోమశాస్త్రిగారూ! ఏదో బీద వాడిని. నన్ను మరిచిపోకండి.

సోమ:—అయ్యో! ఎంతమాట! ఇదంతా మీ చలవే!

(సుబ్బావధాని, పిచ్చెయ్య శాస్త్రిగారు వెళ్లిపోతారు).

శంకర:—నాన్నగారూ! రాత్రి బండికి నేను గుంటూరు వెళ్లాలి. నాపరిక్ష ఏమయిందో కనుక్కోరావాలి.

సోమ:—(నోట్ల బొత్తిని సంతోషంగా కొల్లా గుడ్డకు ముడేస్తూ) అలాగే నాయన! వెళ్లిరా.

(తెర ఖడుతుంది).

కెవ రంగము

(రాత్రి 12 గంటలవుతుంది. ఊరంతా నిద్రపోతుంటుంది. సుబ్బావధాని ఇంట్లో కొంచెము

హడావుడిగా వుంటుంది. తలుపులన్నీ బిగించి వుంటాయి. హాల్లో సోమశాస్త్రిగారు పీటమీద కూర్చుని వుంటాడు, బొడ్డలో రవికగుడ్డపెట్టుకోని. సుబ్బావధాని పెండ్లికొడుకై పీటమీద కూర్చొనివుంటాడు. పిచ్చెయ్యశాస్త్రి మంత్రాలు చెప్పతుంటాడు. ఇంకా యిద్దరు బ్రాహ్మణులు పెళ్లిపెద్దలులాగ ముందు కూర్చొనివుంటారు. శంకరశాస్త్రి గోడకు ఆనుకొని నుంచునివుంటాడు. అతని ముఖంలో కోపం, విచారం కనిపిస్తువుంటవి. పక్కగదిలో శకుంతల పెండ్లి కూతురై కూర్చొని దుఃఖము పొరలి, పొరలి వస్తూంటే పమిటెచెంగుతో కన్నులు తుడుచు కుంటూవుంటుంది. సుబ్బావధాని పక్కన రూపాయలమాట వుంటుంది).

సోమ:—శాస్త్రిగారూ! మెల్లగా చదవాలి మంత్రాలు. ఈకార్యం ఎవ్వరికీ తెలియకుండా అయిపోవాలి.

పిచ్చె:—చిత్తం.

(మంత్రాలు మెల్లగా చదువుతుంటాడు. అంతలో కారు ఆగినమోత వినిపిస్తుంది. పెంటనే బయటినుండి తలుపుమీద గుడ్డులు—“తలుపు, తలుపు.” అని కేకలు వినిపిస్తాయి).

(లోపల అందరూ గాబరాపడతారు. శంకర శాస్త్రి తలుపుతీస్తాడు).

సోమ:—(పిరికితనంగా) ఆ! ఆ! వాద్దు. (ఓ సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరు, సబ్ యిన్ స్పెక్టరు, కాక్ స్టేబిలు, త్రిమూర్తులులాగ ప్రత్యక్షమవుతారు ఆయుధాలతో. సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరు లావుగా, ఎర్రగా, బుర్రమీసాలతో వుంటాడు. సబ్ యిన్ స్పెక్టరు వోమాదిరి సన్నగా, ఎర్రగావుంటాడు. మీసాలు, కళ్లబోడు వుంటాయి. కాక్ స్టేబిలు లావుగా, కొంచెం నల్లగావుంటాడు.)

సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరు:—(అధికారంతో) ఎవర దండీ యీపెండ్లి?

గృహ లక్ష్మీ

సుబ్బా:—(వొణుకుతు) పెండ్లిలేదు.....
పెండ్లికి వెళ్లడామని.....తయారు.

సర్కిల్:—ఎక్కడికి?

సుబ్బా:—నైజాము.

సర్కిల్:—ఏయ్! అబద్ధమాడుతున్నావ్! కబడ్ డార్! నిన్నేమిచేస్తానో చూడు. ఇప్పుడు పెండ్లి యిక్కడ చేసుకుంటూ తేదంటావా?

సోమ:—(వొణుకుతూ) అయ్యో!.....పెండ్లికూతురులేదు.....పెండ్లి ఎలా..... యిక్కడ.

సర్కిల్:—(కోపంతో) పెండ్లికూతురులేదా? కాన్ స్టేబిల్! ఇల్లంతాపెతుకు. పెండ్లి కూతురుండేమో.

(కాన్ స్టేబిల్ యిల్లు పెతుకడాని కెళుతాడు).

సుబ్బా:—అయ్యో! క్షమించాలి.....ఎదో తప్ప.....

(కాన్ స్టేబిల్ గదిలోనుంచి పెండ్లికూతుర్ని తీసుకొస్తాడు).

సర్కిల్:—(కన్నులు ఉలుముతు) పెండ్లి కూతురు లేదా (కోటుకేబులోనుండి చిన్న పుస్తకం పెన్సలు తీస్తాడు). మీపేరు?

సుబ్బా:—అయ్యో! అయ్యో! క్షమించాలి.

సర్కిల్:—(అధికారంతో) ముందు పేరుచెప్పు.

సుబ్బా:—సుబ్బావధాని.

సర్కిల్:—పెండ్లికూమారులన్నమాట. సరే. మీ పేరు?

సోమ:—సోమశాస్త్రిగారు.

సర్కిల్:—పెండ్లికూతురు తండ్రికదా?

సోమ:—చిత్తం.

సర్కిల్:—మీపేరు?

శంకర:—శంకరశాస్త్రి.

సర్కిల్:—పెండ్లికూతురికి ఏమవుతారు?

శంకర:—అన్న.

సర్కిల్:—అమ్మాయీ! నీపేరు?

శకుం:—శకుంతల.

సర్కిల్:—మీపేరు?

పిచ్చె:—పిచ్చెయ్యశాస్త్రిగారు.

సర్కిల్:—సరే! పురోహితులన్నమాట. మీ పేరు?

1 వ బ్రాహ్మణుడు:—పెంటయ్యశాస్త్రి.

సర్కిల్:—నీకేం సంబంధము యిక్కడ?

1 వ బ్రా:—సంభావన కొచ్చేము, మేమిద్దరం.

సర్కిల్:—మీపేరు?

2 వ బ్రాహ్మణుడు:—విరోచనశాస్త్రి.

సర్కిల్:—(వొచ్చేనవ్వు ఆపుకుంటూ) విరోచన శాస్త్రి! అదేమి పేరయ్యో?

2 వ బ్రా:—పిల్లలు బతక్కపోతుంటే మావాళ్లు యిలా పిలుస్తున్నారు.

సర్కిల్:—మీతప్పలకు శిక్ష తెలుసా? కాదా బిల్లు అతిక్రమించినందుకు పెండ్లికొడుక్కి రెండువేల రూపాయలు జాలమానా, ఆరునెల్లు ఖయిదు, పెండ్లి కూతురుతండ్రికి వెయ్యిరూపాయలు జాలమానా, నాల్గునెలలు ఖయిదు. పెండ్లికూతురుకు పెండ్లి చేయించే బ్రాహ్మడికి మూడునెల్లు ఖయిదు.

(సోమశాస్త్రిగారికి. సుబ్బావధానికి, పిచ్చెయ్య శాస్త్రికి వొణుకుడు జాస్తి అవుతుంది. బిక్క మొఖము వేస్తారు.)

సోమ:—అయ్యో! చెంపలేసుకుంటా. బుద్ధి తక్కువైంది.

సర్కిల్:—మీరు పిల్ల నమ్ముతున్నారట. ఈ నేరమునకు మీకు రొండువేలు జాలమానా, రొండు ఏండ్లు ఖయిదు. పెండ్లికొడుకు కొంటున్నాడు కాబట్టి వెయ్యిరూపాయలు జాలమానా, ఆరునెల్లు ఖయిదు.

సుబ్బా:—అయ్యా! మీరు దేమిట దయ తలచాలి.

సర్కిల్:—(పై మాటలు వినుపించుకోకుండా) తాతాబిల్లుప్రకారం పెండ్లికొడిక్కి 4 సం. కఠినశిక్ష.

సుబ్బా:—(ఆశ్చర్యంతో) తాతాబిల్లు ఏమిటి?

సర్కిల్:—ఈబిల్లు మొన్న నేవొచ్చింది అమలు లాకి. తాతలు, అంటే మీ బోటివృద్ధులు చిన్నపిల్లలను పెండ్లి చేసుకోకూడదు; చేసుకొంటే 4 సం. కఠినశిక్ష.

సోమ:—అయ్యా! మేమెప్పుడూ వినలేదే!

సర్కిల్:—విన్న శారదాబిల్లు అతిక్రమించారు. ఇక అది వినలేదు. రేపు కోర్టులో బోనుఎక్కిలే అన్నీ వింటారు.

సుబ్బా:—(వొణుక్కుంటూ వొచ్చి సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరు రెండుచేతులూపట్టుకొని) అయ్యా! క్షమించాలి. బతిమాలుతున్నా. ఇవి చేతులుకావు. కాళ్లు.

సర్కిల్:—(చేతులు విడలించి) కాన్ స్టేబిల్ ఈయన్ని అవతలకు లాగు.

సోమ:—మేము ఏమి చేప్పినా వొప్పకోవటంలా అబ్బాయీ! నువ్వున్నా యింగ్లీషులో మాట్లాడరా చదువుకున్నవాళ్లు మీఅందరు ఒకటే.

సర్కిల్:—నేనుమాట్లాడేది తెనుగే! మీరు తెనుగులో చెప్పితే నాకు అర్థం అవుతుంది.

శంకర:—(సుబ్బావధాన్ని పక్కకు తీసుకో పోయి మెల్లగా) అవధానులుగారూ! పోలీసువారికి మాటలుచెప్పడే లాభంలేదు. ఆరూపాయలమాట వారిచేతిలోపెట్టి క్షమించమని కోరండి. కొంచెం అయినా పని అవుతుంది.

సుబ్బా:—సరే! (ఊడిపోతున్న బిల్లగోచీని చిక్కిరిబిక్కిరిగా దోపుకోని, రూపాయలమాట సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరు చేతిలోపెట్టి) అయ్యా! ఇన్ స్పెక్టరుగారూ! ఈ మూడువేల రూపాయలను గ్రహించి నన్ను ఎలాగో అలా ఒడ్డుచేర్చండి. పరువు మర్యాద పోకొట్టుకొని ఖైదీలోపడి మాలకూడు తినలేను.

సర్కిల్:—అబ్బే! అబ్బే! ఇదేమిటి అయ్యా! నేనెప్పుడూ తీసుకోను యిలాంటిది.

సుబ్బా:—అయ్యా! మీరు అలాఅంటే లాభం లేదు. దయతలచాలి. అసలు యీపాడుపెండ్లి ఒడ్డు అంటూవుంటే యీ పిచ్చెయ్యకాస్త్రీ చేకాడు యిదంతా. లేకపోతే నాబ్రతుక్కుతోడు పెండ్లేమిటి కాటికి కాళ్లు జాచుకున్న నాకు?

సర్కిల్:—మరి ఎందుకు చేసుకున్నావ్?

సుబ్బా:—ఎవో పిల్లనిస్తానంటే చేసుకుందామని బుద్ధిపుట్టింది, పెండ్లాం అనేదివుంటే మంచిది కదా అని; వంటఅన్నా చేసిపెట్టుతుంది.

సర్కిల్:—(కోపంగా) చూడు, కాస్తూర్లూ! ఇన్నేళ్లువొచ్చాయి, బుద్ధిలేమా? ఆ చిన్నపిల్లను నాశనంచేస్తానికి నీమనసు ఎలావొప్పింది?

సుబ్బా:—బుద్ధివొచ్చింది (చెంపలేసుకుంటాడు) ఈజన్మలో యిలాంటిపని ఎప్పుడూ చెయ్యను.

సర్కిల్:—సోమకాస్తూర్లగారూ! మీవిషయం ఏమిటి?

సోమ:—అయ్యా! క్షమించాలి. నేనుయిస్తాను డబ్బు...యింటిదగ్గర వుంది.

సర్కిల్:—అసలు చేసిందిఅంతా నువ్వు. నీమీద యిప్పుడు రొండుకేసులున్నాయి. పిల్లను అమ్మటం, ఒకటి, శారదాబిల్లును అతిక్రమించటం రొండు.

గృహ ల క్షి

సోమ:—(చిక్కముఖంవేసి చేతులు నలుపుకుంటూ) అయ్యా! నన్నుకూడ క్షమించాలి. బుద్ధి వచ్చింది. మీరేమిచెయ్యమని తెలివిస్తే అది చేయడానికి సిద్ధంగా వున్నా.

సర్కిల్:—అలావుతే ఒకటిచెయ్యండి—(సబ్ యిన్ స్పెక్టర్ని చూపుతూ) వీరు పోలీసు సబ్ యిన్ స్పెక్టరుగారు. వైదికులే. ఈముహూర్తానికే మీ అమ్మాయిని యియనకిచ్చి పెండ్లిచేయండి. కేసు అంతా రద్దుచేయిస్తాను.

సోమ:—(తెల్లముఖంవేసి) చి... త్తం!

సర్కిల్:—అందరికీ యిష్టమవుతేనే చేద్దాం నుమా! ఏమండీ శంకరశాస్త్రిగారూ! మీకిష్టమేనా?

శంకర:—మిక్కిలి యిష్టం.

సర్కిల్:—శకుంతలా! నీకో?

శకు:—అ!

సర్కిల్:—సబ్ యిన్ స్పెక్టరుగారూ! మీకు?

సబ్ యిన్:—బహుయిష్టం.

సర్కిల్:—ఏమండీ సుబ్బావధానులుగారూ! మీఉద్దేశ్యమేమి?

సుబ్బా:—(చేతులు నలుపుకుంటూ) అయ్యా! అయ్యా! తమరిమాటకట్టా?

సర్కిల్:—సోమశాస్త్రుర్లుగారూ! అందరికీ యిష్టమే. ఇక కార్యం జరపండి.

సోమ:—చిత్తం.

(సోమశాస్త్రుర్లు కొత్తబట్టలు సబ్ యిన్ స్పెక్టరికి యిస్తాడు. సబ్ యిన్ స్పెక్టరు డ్రస్సుయిప్పి గోవతి కట్టుకొని ఓ ఉత్తరీయం కప్పుకొని, ఓ ఉత్తరీయం తలగుడ్డ చుట్టుకుంటాడు. పిచ్చెయ్యశాస్త్రి అతనిని పెండ్లికొడుకుచేసి పీటమీద కూర్చోపెడతాడు. సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరు, కాన్స్టేబిలుకూడ డ్రస్సులు విప్పకొని మామూలుబట్టలు ధరించి పెండ్లిపెద్దలులాగ కూర్చుంటారు ముందు. పిచ్చెయ్యశాస్త్రి మంత్రాలు మొదలుపెడతాడు. తెల్లవారేటప్పటికి పెండ్లిఅంతా అయిపోతుంది. ఊళ్లోజనం చాలమంది వచ్చి చూస్తుంటారు.)

సర్కిల్:—సబ్ యిన్ స్పెక్టరుగారూ! (నవ్వు తూకన్న ఎగరజేస్తాడు. అప్పుడు సబ్ యిన్ స్పెక్టరు నవ్వుతూ మీసాలు లాగేసుకొని, తలపాగా, కళ్ల జోడు తీసేస్తాడు.)

సోమ:—(తెల్లముఖంవేసి ఆశ్చర్యంతో) ఆ! మాకృష్ణశాస్త్రి!

(సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరు * శంకరశాస్త్రి ఒకరి నొకరు చూచుకొని నవ్వుకుంటారు. శకుంతలా కృష్ణ శాస్త్రి దొంగచూపులు చూచుకొని నవ్వుకుంటారు. మిగతావాళ్లంతా తెల్లపోయి చూస్తారు.)

(తెర వాలుతుంది)

* సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు, శంకరశాస్త్రి ఒకరినొకరు చదువుకున్నవారు.

హరిశ్చంద్రలోని యాధ్యాత్మికము—

—శ్రీమతి యీరుగుల రాధాకామేశ్వరమ్మగారు

సత్యహరిశ్చంద్రీయ నాటకరచయిత బలిజేపల్లి లక్ష్మీకాంతకవివర్యులు. ఈ నాటకమాండ్రనాటకములలో సుప్రసిద్ధము. దీనిని పలువురు నటశేఖరులు పలువిధములుగ స్వీయనటనాకాశలముచే ప్రదర్శించుచుండిరి. ప్రదర్శనములను చూచుటవలనను, దానిని పలుమారు పఠించుటవలనను, విమర్శనాగ్రేసరుల రచనాకాశలమును బట్టియు, దానియందు కొంత యాధ్యాత్మికాన్నత్య మున్నదని తోచుచున్నది.

కథాసందర్భమునుబట్టిచూడ సత్యహరిశ్చంద్రుఁడు దినకరకులసంజాతుఁడగు సుక్షత్రియుఁడనియు, ఉదాత్తగుణసమలంకృత రాజశేఖరుఁడనియు సత్యశీలుఁడనియు తెల్లము.

ఇంద్రసభయందు సత్యవ్రతప్రశంసావసరమున తత్పురోహితుఁడగు వసిష్ఠమహర్షి హరిశ్చంద్రుడనియే నొక్కివక్కాణించెను. కాగా పూర్వమునుండియు నెలకొనిన విరోధమును దీర్చుకొనుటకు నిశ్వామిత్రుఁడు నసిష్ఠునివాదము సంతను పూర్వపక్షముగావింప, పరస్పరము శపథములగావించిరి.

పిమ్మట నక్షత్రక, మతంగకన్య, కార్పిచ్చు మొదలగు ననేక మాయోపాయ

ములచే హరిశ్చంద్రునియొక్క సత్యవ్రతమునకు భంగము రాజొచ్చెను. కాని సత్యాగ్రహియగుటచే నాలుబిడ్డల నమ్మి, రాజ్యభ్రష్టుడై, కాటికాపరియై తుదకు సర్వసంపదలను ఉమామహేశ్వరానుగ్రహముచేపొందకలిగెనని సామాన్యముగ నాటకవస్తువు తెల్లమగుచున్నది.

ఇట్టియెడ కొందరిమతమున సత్యవ్రతము నెగ్గించుకొను పెంకితనములో “ఏకాతపత్రం జగతఃప్రభుత్వం నవంవయః కాంతమిదం వపుశ్చ — అల్పస్య హేతో ర్భవఃసహాతు మిచ్ఛన్ విచారమూఢఃప్రతిభాసిమేత్వమ్ ” అన్నట్లు లౌకికమర్యాదల సమర్థించుకొనుట కేయనియూహ. సామ్రాజ్యమును దారాపుత్రాదులను వదలుట వెట్టితనమనియు మరియొక యూహ. కథాంతమున త్రిమూర్తులువచ్చి మానవవ్యవహారముల పరిష్కరించుట నాటకకపుల బుద్ధిమాంద్యమనియు మరియొకమతాంతరము.

విచారింప కథలోని యవస్థలను, భంగపాటులను దశావిపర్యయములను లౌకికార్థమున మన్నింపనిచో చరమావస్థయందు లభించిన త్రిమూర్తినందర్శనము మోక్షప్రాప్తికి నిదానమనితెల్లము. విష్ణుమూర్తి

గృహ లక్ష్మీ

వైరాగ్యప్రదాత; అట్లే పరమపితయగు పశు పతి అష్టైశ్వర్యప్రదాత; పరమేష్ఠి సాత్విక మైన బ్రహ్మనందప్రదాత.

త్రిమూర్తులలో నేయొకరో ప్రత్యక్షమైనచో నేదో యొకేరకపు సంపద వాటిల్లియుండెడిది. అట్లుకాక త్రిమూర్తినందర్శనమేకకాలమున కలుగుటవలన సచ్చితానందస్వరూపము సాక్షాత్కరింపబడెను. దీనివలన గుణత్రయసంకల్ప మొదలి కైవల్యప్రాప్తి కలిగె ననవచ్చును. (త్రైగుణ్యవిషయావేదాః నిస్త్రిగుణ్యభ వార్జున, నిర్ద్వంద్వో నిత్యసత్త్వస్థో నిర్మోగక్షేమఆత్మవాన్) అని కృష్ణభగవానుడు చెప్పినట్లు ఇట్టి మానసిక శిక్షయే కైవల్యప్రాప్తికి హేతువు.

హరిశ్చంద్రునకు కథాంతమున కల్గినది రాజ్యప్రాప్తియు దారాపుత్రసంయోగమును కాదు. అతికఠినములగు సత్యాగ్రహపరీక్షా పరంపరల కాలవాలమగు హరిశ్చంద్రునకు సుఖపరంపరలయందు నిరీహయేకాని సక్తియున్న దనుట హేయము. ఉన్నను, “నశినీ దళమంభసా” అన్నట్లే యుండనగును. కావుననే షేక్స్పియర్ మహాకవి నిత్యసుఖ మీ జీవితమున లేదనియే కాబోలు నాటకమున కథానాయకులను, ఇట్టి సందర్భములయెడ విషాదాంత మొనర్చెను. ఇదికాక పాశ్చాత్యనాటకములు సామాన్యముగ విషాదాంతముగనే నిర్మింపబడుట మఱియొక నిదానము. భారతీయ నాటకములలో నాయకులు కష్టపరంపరల ననుభవించి తురీయాశ్రమ

పద్ధతుల నాశ్రయింతురు. కావున హరిశ్చంద్రునకు లభించినది బ్రహ్మనందోపలబ్ధి (మోక్షము).

ఇట్టి యానందోపలబ్ధిని భారతీయులు తపస్సువలన సాధించినట్లు గుపడుచున్నది. తపస్సనగా మంత్రపునశ్చరణము కాదు; శిష్టవేషధారణము కాదు; “సత్యం తపశ్శాంతం తపః ఋతం తపశ్శమస్తపః దానం తపోదమస్తపః” అను సూక్తి ననుష్ఠించి హరిశ్చంద్రచక్రవర్తి యాదర్శ భూతుఁడాయెను. ధనదారపుత్రాత్మక మగునీషణత్రయమును పరిత్యజించి త్యాగముయొక్క స్వస్వరూపమును వెల్లడి చేసెను. మానవుల కర్మబద్ధుల గావించు నీషణత్రయమును జయించుటచే సుఖదుఃఖసమీకరణముచే నియతకర్మానుష్ఠానముచే హరిశ్చంద్రుని సత్యతపస్సు మోక్షదాయకమైనదే కాని “నే నబద్ధమాడను” అను ప్రతిజ్ఞతో ప్రాకులాడు మొండిపట్టుదల కానేరదు. అట్లైనచో సత్యవ్రతముకూడ రాజససంకల్పములలో నొకటియగును.

హరిశ్చంద్రనాటకపు పరమావధి రాజసంకల్పమైన సత్యసంరక్షణముకాదనియు, నిర్గుణమైన మోక్షోపలబ్ధియనియు, రాజ్యదానము దారాపుత్రవిక్రయము మున్నగు నవస్థలు కాలవశమున నేర్పడె యిక్కట్టులు కావనియు, ఈషణత్రయమును జయించు యోగసాధనములనియు చెప్పట న్యాయసమ్మతము.

శిబి, రంతిదేవ, బలి, కర్ణాదులు దాన తపస్సుచే మోక్షమునుసాధించినట్లు సత్య హరిశ్చంద్రుడుసత్యతపస్సుచేసంసారవారిధి తరించి త్రిమూర్త్యాత్మకమగు నిర్గుణబ్రహ్మ సాక్షాత్కారము పొందెననియు చెప్ప నగును. ఇట్లే ఇరువదవ శతాబ్దియై మనకుసమకాలికుడగు మహాత్మాగాంధీజీ యొక్క పవిత్రజీవితాదర్శములు కూడ

హరిశ్చంద్రుని సత్యయోగమునే చాలవరకు సరిపోలునని చెప్పనగునేమో. కావుననే దేశముకొరకు సత్యాగ్రహమును ప్రతిష్ఠించెను. ఈతడు ఈషణత్రయముకూడ నట్లే జయించినమహాధీరుడు సర్వస్వ మర్పించిన మహాయోగి; విమలచేతస్కుడు; రాజకీ యాధ్యాత్మికసమన్వ యజ్ఞానధురంధరుడు. ధన్యుడు, ధన్యతముడు.

జి జా బా యి స ం దే శ ము

గోనెల సరసింగరావుగారు ఎం.ఏ.

సంకెలన్ దగుల్కొని విషాదభరమ్మున గ్రుంగిపోవుచున్
బంకిలసంకులంబయిన భారతధారుణిలోన బూర్వ ధ
ర్మాంకురముల్ పునర్భవమునంది విరాజిలునట్లుజేయఁగా
గంకణ మీపుదాల్చుము జగమ్మున నీ శివనామమొప్పగన్.

ఎదిరిబలంబు నీ బలము నేర్పడ నేర్పుగనిశ్చయించి, యె
య్యదనున కెద్దిప్రస్తుతము యయ్యదిపాటుయొనర్చి, శత్రుసం
పద బహిరంగలీలఁగొన వాటముగానియెడన్ మరాటిపీ
రదశముఁగూర్చి డీకొని దురంబానరింపుము కొండకోనలన్.

చింబోతుల్బలె శత్రునేనలు శివాజీ! నిన్ను డీకొన్న, వా
జం బింకంబును, సింగపుంగొదమవాసిం జూపువేళాయె;వి
శ్వం,బోహో! యన సర్వశత్రునిచయవ్యాపారనోద్యోగివై
యంబాద త్తకృపాణపాణివయి లెమ్మా నీకుఁగళ్యాణమా.

అల హరిశ్చంద్రు దీవ్యత్సత్యసంధత ప్రాచ్యజాతీయతత్త్వముగఁబొదల
రామచంద్రు ససిధారావ్రతప్రాధిమ నిత్యనూతనముగా నిల్వితీల్లఁ

గృహ లక్ష్మీ

గృష్ణదేవుని మహాత్మ్యప్రగీతామృతా భంగురాభంగసంపద చెలంగ
రాణావ్రతాపు దుర్వార శౌర్యసైర్య విభవ మింకొక మాటువిస్ఫురింపఁ
బరులు నీమాతృభూమి కుపద్రవములు, సలుపకుండఁగ విశ్వమ్ముసన్నుతింప
నంచితాదర్శ పురుషుండ వగుచునెగడి, ఛత్రపతి వీవెయన్న యశంబుగొనుము.

సీతో ప్రాణముప్రాణమై మెలఁగుచున్ నీకై స్వసౌఖ్యంబు సం
ప్రీతిన్ గాన్మయొనంగి, ని న్నధిపునిన్, మిత్రోత్తమున్, భారత
స్వాతంత్ర్యప్రతిపాదనోజ్జ్వలితదీక్షాదక్షు సుక్షత్రియున్
బూతస్వాంతతఁగొల్చు శూరతతినే పోషింపు మశ్రాంతమున్.

భారతజాతిజీవితము బ్రాహ్మణులందున, గోవులందు వి
స్ఫారతనొందుచున్నది; కృపాపరతంత్రతఁగావుమయ్య! దో
స్సారముచీరమున్ నెఱపి; సజ్జనసౌఖ్యకరుండవౌచు, నీ
కీర్తివెన్నెలన్ జగమొగిన్ దులకింపఁగ నిన్ నుతింపఁగన్.

వాఁడిమిసూపకయ్య పగవారలపైదలు తెన్నఁడేని నీ
దాడులకగ్గమైన; భరతక్షితిధర్మమునెంచి, తల్లులున్
దోడులుగాఁదలంచి, పరితోషమువారలకున్ ఘటించి మా
యాఁడుఁదనంపుఁబెంపు నుఱుమాడకప్రోదియొనర్చుమా సుతా!

రోదసివ్రస్సె ననాథుల, రోదన నిర్వాదపటలరూక్షత; నెట్లీ
వాదుకొని కస్తివాపెదో, భూదయితుల కిద్ది ధర్మముఖ్యమునుమ్మా.

అమ్మలనెల్లగన్నజగదంబ, భవాని శివాజిపేర ని
త్యమ్ముఁజెలంగుచున్న భవదాత్మకు నిస్తులసౌఖ్యమున్, బ్రభు
త్వము, వివేకభాగ్యముఁ, గృహార్ద్రమనీషయు, ధర్మకాంక్ష, వే
దమ్ములప్రోపు హర్షనముదగ్రతనీకు ననుగ్రహించుతెన్!

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

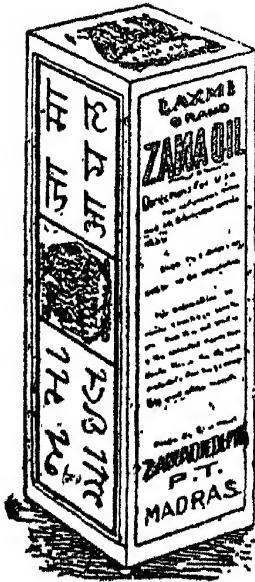
అన్ని నొప్పలకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

జామాతైలము

ఏజంట్లు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక శ్మణములో పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుడు

అమర్ చెందు, శోభాచెందు,
ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్
మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైసప్పనాయని వీధి, మద్రాసు

చూశారా! లోకంలో యేమిలేందే యెలాగు పుట్టిస్తారో! మోనిరుడు శివరావు అను బ్యాంకు నూపరునై జరు పోయేడుగదూ! అతడియిల్లు మనకు చేరువ మూరెడు మీర. ఆతనిభార్య రమణమ్మ రోజూ నాదగ్గరకు వస్తూఉండేది. రోజూ నేనూ దానిదగ్గరకు వెళుతూ ఉండేదానిని; అలాగు మాయిద్దరికీ స్నేహం కలిసిపోయింది. పాపము! దానిమొగుడికి వారం రోజులుమాత్రం జబ్బుచేసి పక్షి యెగిరిపోయినట్లు ఎగిరిపోయేడు. వాల్లిద్దరూ ఎంతో అన్యోన్యంగా ఉండేవారు చిలుకా గోరెంకాల్లాగు! చూస్తే ముచ్చట వేసేది. ఎప్పుడూ నవ్వుతారేగాని విచార మన్నమాట వాళ్ల వద్ద కనపడేది కాదు. హఠాత్తుగా సిడుగుపడ్డట్లు అతనికి మరణము సంభవించినది. రమణమ్మగోల భూమి ఆకాశమూ పట్టలేదుగదా! తరువాత అది పుట్టింటికి వెళ్లిపోయింది. అచ్చట అది తోటలలోనూ దొడ్లలోనూ షోకుగా షికారువెళుతూ ఉన్నదనీ, చీరె రవికె కట్టుకొని సోఫులూ పొడర్లూ రాసుకొని ముస్తాబుగా తిరుగుతూ ఉంటుందనీ, విధవానివాహం చేసుకోడానికి ప్రయత్నం చేస్తూ ఉన్నదనీ ఈమోస్తరుగా యిచ్చట బుకార్లు బుట్టిం చేరు! పుట్టించినవాళ్లు ఏపాపాన్ని పోతారోగాని అదంతా అబద్ధమేసుమండీ! ఇవి కిట్టక పనిలేని అడ వాళ్లు కల్పించిన బుకార్లుగాని మ రే మీ కా వు. మొన్ననువచ్చి ఇచ్చట వాళ్ల అత్తగారింట నాలుగు రోజులు ఉన్నది. అప్పుడు దానిని చూచినానుగదా! నిత్యమూ కంటికి నేలకూ ఏకధారగా ఏడవడముతప్ప దానికి మరొక పనేలేదు! తనభర్తను తబ్బుకొని నిమిషంలేదు! ఇంటిలోని ప్రతివస్తువును చూడడం, అతనిని జ్ఞాపకం తెచ్చుకోవడం, వాళ్ల పూర్వపు రోజులు స్మరించడం, కళ్లంట నీరుకార్చడం, యీ మోస్తరుగా ఎప్పుడుచూచినా భర్తనుగురించే తలచు కొంటూ అన్యచింతలేని దాన్నిగురించి ఈడారి అమ్మ

లక్కలు ముఖ్యంగా మీవాళ్లు, పుట్టించిన బుకార్లు వింటే ఎవరికై నా కోపంవస్తుందా రాదా?

అందులోకీ మీవాళ్లు ఉన్నారే, ఒక బుకారు పుట్టించడానికి అయితేనేమి, పుట్టినది నాలుమూలలా అల్లుకొనేటట్లు వ్యాపింపచేయడానికి అయితేనేమి మహానేర్పరులు కదూ! టెలిఫోనూ వైరెన్యూకూడా వారికి తీసిపోతాయి! అయితే నేరమునకుమాత్రం ఎప్పుడూ దొరకరు! ఎవళ్లయినా ఏమైనా అని పోతారని తామే ముందుజట్టికి దారితీసి నేరం ఎదుటి వారిమీదనే మోపేస్తారు. మొన్నను మనపొరుగు కృష్ణారావు పెళ్లాంమీద ఏమిటి చేసేరో తెలుసునా? అది పట్టపగలే మగనిచేత కాళ్లు పట్టించుకుంటుందనీ, విసిరించుకుంటుందని బుకార్లు వేసేరు! అంతేకాకుండా దాన్ని చూసినప్పడల్లా పీళ్లు ఏదోమిషమీద ‘మొగుడిచేత కాళ్లు పట్టించుకొనేవాళ్లు’ అని మాటల సందర్భములో చీటికిమాటికి దొర్లిస్తూ ఉండడము ఒకళ్లనుచూచి ఒకళ్లు నవ్వుకుంటూ ఉండడమూ, యీమోస్తరుగా చేస్తున్నారు. చూసిచూసి కృష్ణారావుపెళ్లాం నాతో యేమన్నదో తెలుసునా? “యమలోకం అన్నది ఉన్నదో లేదో అని అను మానం అవుసరములేదు; పీల్లిద్దరూ చనిపోయిన తర్వాత వెళ్లేదే యమలోకం” అని అన్నానీ. “ఈలాంటి అత్తగారితోనూ అడబ్బాట్లతోనూ యెలాగు వేగుచున్నావే” అని నాగురించి ఆశ్చర్య పడ్డది. అది మీఅమ్మా అప్పా సంగతే చూసిందిగాని మీసంగతికూడా చూడలేదు. మీముగ్గురిసంగతీ నిదానంగా కనిపెట్టిచూస్తే, నేను పడుతూఉన్న బాధలూ, నామనస్సులోని భేదమూ, నేను చూపుతున్న ఓర్వీ ఇవన్నీ కొంచెం గమనిస్తే, ఇది నిజంగా సీతాసావిత్రి అలాంటి అమానుషమైన ఓర్వీ, శక్తి గలదిగాని మామూలుది కాదని ఎవరికై నా తోచకమానదు!

గృహ లక్ష్మి

‘నామీదకూడా ఏమిటా విసుర్లు?’

అననా? అనక మానేస్తానా? మీగురించి కొంచెం ఆగి ఆలోచించుకొండి! అప్పుడు నేనన్నవి నిజమానో కావో బోధపడుతుంది! మీరు ఊరునిండా అప్పలు చేసేస్తున్నారట! నాకు తెలియకపోలేదు! మొన్నను కాఫీహోటేలువాడు రెండుమూడుమార్లు వచ్చేడు; వాడిని మీఅమ్మగారు ఎందుకువచ్చేవని అడిగేరుగాని వాడు మీపరువు నిలబెట్టేడు; ఏదో కేసుపనిఉన్నదని చెప్పి వెళ్లిపోయినాడు. ఇంటి అద్దెబాకీ దీనితో నాలుగునెలది యివ్వాలిగదా! పనిఉన్న లేక పోయినా ప్రతీష్ఠిడరుతోపాటు ఇద్దరు గుమాస్తాలు; వాళ్లకు నెలాతిరిగి వచ్చేసరికి పుట్టమీదపెట్టినట్లు జీతాలు యిచ్చుకోక తప్పవుగదా! ఇక బంట్రోతు కాపవాళ్లు, నూనెవాళ్లు, నేతివాళ్లు, పాలవాళ్లు వాళ్ల సంగతి చెప్పఅక్కర్లేదు. ఇలాగు యిన్నిఖర్చులు అవుతూనే ఉంటాయి! నేనుమాత్రం అల్లా పాత చీరలు మూడింటితోనూ యేడాదినుండీ కాలక్షేపము చేస్తున్నానుగాని కొత్తది కొనడానికి మీకు ఎప్పటి కప్పుడే ఏదో ఒకకొంప మునిగిపోయినంత ఆటంకం, ఇబ్బంది. ఇలాగు అప్పులుఅయిపోతూ, ఖర్చుకు ఎలా ముతీగా ఉన్నా మీకు చీసుకుట్టినట్లేనా ఉండకుండా, మీరు నావలుపట్టుకొని యిలాగు కాలక్షేపము చేసి వేయడమే—లేకపోతే వేకాటర్, బాతాఖానీకో, ఏమొక్కకనో, పువ్వుకనో, ఏగుమ్మడిపళ్లకో, పనస పళ్లకో, ఏబాలుకనో, టీప్లాకనో, ఏకటకో, పాటకో, ఏపూకో, ఎవరిదగ్గరకో, చెప్పకుండా చెయ్యకుండా పారిపోవడమే—గాని మీకు మీవృత్తిమీద పిస రంతైనా లక్ష్యమువున్నట్లు కనబడదుగదా! ధనతృప్తి ఉండి దానికి తగినటువలె లేకపోతే కార్యమేమిటి? చూడండి మనయింటియెదుట అల్లు మచ్చలస్థిడరు! రైలువచ్చిమాటుమణిగేదాకా సెట్రోలులైటువెలిగించి అలాగు పురుగులకోసం బల్లిలాగుకాని కూర్చుంటాడు! వీధిలో పార్టీలాంటివాడు ఎవడైనా వెళుతూఉంటే

వాడిని పలకరించక మానడుగదా! చట్నాయిడుని చూస్తే బంధువును చూసినట్లే సంతోషం! ఎక్కడ రూపాయిలు చప్పుడైనా యిట్లోంచి వైకివెళ్లిపోవచ్చి నిలబడి తనేకదీక్షతో చూస్తాడు! పార్టీలతో అతి నెమ్మదిగా అతి ఆప్యాయంగా మాట్లాడతాడు! మొన్నను మీగుమాస్తాని అడుగుదురా! ఎవల్లో గోచీలుకట్టుకొన్న కూరాకులపార్టీలు మనయింటికి వచ్చేరు; మీరులేరనివిని వెళ్లిపోయినారు. వాళ్లని యీ మచ్చలస్థిడరుగారు గుమాస్తా రమ్మని తీసుకెళ్తే ఆస్థిడరుగారు వాళ్లని గుమ్మంలోనే యెదుర్కొని తీసికెళ్లి కుర్చీలమీద కూర్చోపెట్టేడండీ! సర్కసులో కోతులు కుర్చీలమీద కూచుంటే ఎలాగుంటాయో వాళ్లు కుర్చీలమీద కూర్చొని అలాగేఉన్నారు! అలాగుచేస్తే ఏమైనా డబ్బూయేగాణీ దొరుకుతుంది కాని మీలాగు విస్సాటమూ నిగ్గత్త్యమూ ఉంటే ఈవృత్తిలో ఏమిటిలాభము? పోనీయండి! నేను మొదటినుండీ మీకు చెవిలో యిల్లుకట్టుకొని శత పోరేనా లేదా చెప్పండి! ఏదో మేష్టరుపనికిగాని మరేదైనా పనికిగాని చదివీయండి! నెలకు నూరైనా రాకపోవు! దానితో ఎలాగో కాలక్షేపము చేసి వేయవచ్చును. ఈస్థిడరుపనిలాగు వొడుదొడుకులు ఉండవు, నిత్యదరిద్రం ఉండదు, కడుపులో చల్ల కదలకుండా జీతం ముట్టిపోతూ ఉంటుంది, గొని వలగా కాలక్షేపానికి లోటుండదు, అని నేనంటే, “మాష్టరునీ మంగలాడినీ చూసేవాడెవడు? ఎక్కడి కేనా వెళుతూవున్నప్పుడు ఎందుకుండావస్తే తిట్లు తినడంతప్ప వాళ్లకు గౌరవమేమిటి? నాపీకపోయినా స్థిడరికి చదువక మాన”నన్నారు! చదివేసేరు! ఏమిటి లాభం! ఇలాగు ఎలకలలాగు మాడిపోతున్నాము! ఇలాగు మరికొన్నిరోజులుంటే మనము వీధి యొక్క వలసినదే! మీఅమ్మగారిడబ్బూ, అప్పగారిడబ్బూ పాము పడగెత్తికాస్తూఉన్న ధనంలాంటివే! ఆఆశ కలలోనుకూడా లేదుగదా! మీవృత్తిలో రాబడికి

నీతి నిలకడలేదు. డబ్బు లావుగా ఉన్నట్లే ఉంటుంది. ఏమండీ! ఇదంతా మనదేనా అంటే, ఎప్పుడూ స్తాంపులసామ్మో, పార్టీలసామ్మో, నకళ్లసామ్మో అనే చెప్తూఉంటారు. డబ్బు ఉండికూడా దరిద్రం సముద్రం అంతాఉండి దాహానికి ఒకచుక్కకూడా లేనట్లుంది. ఏమైనా రాబడి వస్తుందోరాగో తెలియదు. ఎంతవస్తుందో తెలియదు ఎప్పుడు వస్తుందో తెలియదు. ఈగోజున నాలుగురాళ్లు వచ్చేయని మిన్నందుకుంటే రేపు కాణీఅయినా కళ్ళపడలేదని కూపములో క్రంగిపోవడమేగదా! ఎందుకీ ఎగుడు దిగుడులబ్రతుకు? నిలకడగా ఎంతో కొంతవస్తే చచ్చిచెడి దానిలో నేయిమిడి సంసారం పొక్తుచేసుకో వచ్చును. దీనికో! దీనికి అలాగు కాదుగదా! ఆనవ సరమైన కేషభాషలు, డాబుదర్పాలు, పైనిపతారం, లోపల లాతారం! ఏదిలేకపోయినా కేగనట్లుంటుంది. ఇవన్నీ ఎలాగో సర్దుకొనేసరికి కాళ్లు పీకి పోతాయి. ఆఖరికి పెళ్లానికి గుడ్డముక్క కొనడానికి గాని పిల్లలికి బడిపుస్తకాలు కొనడానికిగాని ఇబ్బంది పడకుండా, రోజులుపెళ్లకుండా వున్నవి. పట్టాస్తాంపుకి బదులువాడితే మరి ప్రాక్టీసు యేమిటి? చూడండి! ఆ సబురిజస్ట్రారులని వస్తారు! అంతచచ్చువాళ్లు మరి ఉండరుగదా! వాళ్లకి ఎంత చేతకానినాడికైనా జీతం కాక రోజుకి పది, పదిహేను రూపాయాలు నునా యాసంగా దొరుకుతాయట! వాడికి డాక్టరీ బంట్రోతు, పెట్టే, బేడా, కేవలం, దర్జా అన్నీ ఉంటాయి! కాని ఖర్చు స్వల్పం! ఏవీకొనసో ఒకమారుమూల యింట్లో ఒకభాగం ఉచ్చుకొని రాతికింద కప్పలాగు కాలక్షేపం చేసివేస్తాడు! ఆఖరికి పింఛనీకూడా వస్తుంది! కాలుమీద కాలేసుకొని తినవచ్చును! మీకు అలాగుకాదే! ఆఖరిదాకా అయ్యన్నపంతులులాగు కార్లీడ్చుకుంటూ పెళ్లవలసినదేగాని మానేస్తే మానీ డమేగాని కాణీఅయినా కళ్లపడదుగదా! కాలాడితే గాని కడవాడనిబ్రతుకు! అంచేత సర్వేశ్వరుడు సమనుపంపించేవరకూ సాగుతూఉండవలసినదే మీ వృత్తిలా! మురారి ముగించడమేగాని తనంతటతాను మానివేయడం ఉండదుగదా! ఇటువంటి మీవృత్తి. మీ రుణాలూ, మీసీతిగతులూ, అటుపైని యింట్లో

నిత్యకలహములూ ఇవన్నీ అనుభవిస్తూ ఇంకా రామన్నవి తలచుకుంటే నాగుండె చెరువైపోతూ ఉంటుంది! ఏదిఎట్లున్నా మీకు కొంచెమైనా శ్రద్ధ లేకపోవడం బాగుదికాదులెండి! సిల్లబూ, పెళ్లామూ, సంసారమూ వీటియొక్క బాధ్యత మనస్సుకు పట్టించుకోక 'అంటకు ముట్టకు' అన్నట్లు ఎన్నాళ్లేమిటి ఇలాగు తిరుగుతారు? ఎన్నాళ్లేమిటి ఇంకా ఈ పేకటా గొట్టికాయలాటా ఆడేస్తారు! బుర్ర పండి పోవడం మొదలుపెట్టిందికదా మనస్సెప్పుడేమిటి పక్కం అవుతుంది? ఇంకా ఈచిల్లరఆటలూ చిన్న తనమూ కట్టిపెట్టకుండా ఉంటే, ఎప్పుడేమిటి దీక్షగా డబ్బుఅర్జించి నిలవచేస్తారు! సిల్లబు చదువులు వున్నాయి, సంద్యలు ఉన్నాయి, పెళ్లెళ్లు ఉన్నాయి పేరంటకాలు ఉన్నాయి! "పూటభత్యం, ఫుల్ల వెలుగు" అన్నట్లు మీరు కాపురంచేస్తే ఇవన్నీ యెలాగు జరుగుతాయి! పోనీ అందుకడిగా డబ్బున్న మామగారేనా ఉంటే వారియింట్లో సకటుంబుగా కాలక్షేపంచేసేసి దొరికిన నాలుగురాళ్లు మిగిల్చి వడ్డికి కేసుకుందా మనుకుండుకీ అట్టిఅదృష్టము మన మొగాలకి లేదుగదా! మరియేమిటి సాధనం? దొరికిన ఆయి దారురాళ్లూ కేసులోనే ఉంటాయిగాని పెట్టెలో పెట్టడానికైనా మీకు శ్రద్ధ తీరబాటూ ఉన్నట్లు కనిపించదు! కేసులోనుంచే అవి కాటు ఆయిపోవడమో ఖర్చుఅయిపోవడమో జరుగుతుందికాని పెట్టె, తాళమూ ఈ ఘోషే మీకు అక్కర్లేదుకదా! దీనికి తోడు మీకు ఊరినిండా అప్పలు! ఇలాగు మీరు సంసారంచేస్తూఉంటే నామనస్సును ఆమనిత్యమూ ఆంగోళన కొరుక్కుతింటూ ఉంటుందంటే ఆశ్చర్యమేమిటి? అవునుకాని, మీకు వారించారంవచ్చే పచ్చటి అట్లపుస్తకాలు యిప్పుడు రాలేదే? కంపెనీ వాడికి బాకీపెట్టేసేరా? బాగుంది! పేలలావైనా బాకీలులావైనా మరి బాధలేదన్నట్లుంది మీసంగతి! ఇవన్నీ యెలాగు తీరస్తారేమిటి? ప్రొద్దున్నలేచి చెప్తారా? ఆహా! మీకు ఎలాగు నిద్రపడుతుందండీ! నాకు కళ్లుమూస్తే అప్పలవాళ్లందరూ యిల్లు చుట్టివేసి నట్లుంటుందికదా! దీనినుండి ఎప్పుడేమిటి విముక్తి?

గృహలక్ష్మీ తారావళి

రామనుజ్యారామ వేంకటనారాయణ సోదరకవులు

(శ్రీహలతా కవితాసంఘము)

ఉ. సారములేని సంసరణసాగరమే గతియంచు నెంచి నీ
పూరక కాలమంతయు నహో గడువక దలపెట్టఁబోకు, వి
స్తారః ధానుః ధారసనిదానమునౌ 'గృహలక్ష్మీ' పత్రిక
నేరువుతోఁ బఠింపు మవనిక శుభమయ్యెడు నీకు సోదరీ!

గీ. ఆంధ్రమాతగర్భమున నవతరించు, భాగ్య మొనగూడె మనకు నో పడతులార!
ఆంధ్రభాషాభివృద్ధికై యత్నమూని, యాంధ్ర పత్రిక వెవ్వేళ నరయఁ దగును.

గీ. అతివ! 'గృహలక్ష్మీ' పత్రికయన్న స్త్రీల, పాలింట్ గనియంచు వచింపవలయునొక్కొ!
స్త్రీల విద్యాభివృద్ధికై తీర్చఁబడిన, పత్రికను పోషణము సేయవలయు నమ్మ.

గీ. పంపుచుండుమ దానికి వ్యాసములను, ముద్దులొల్కెడి జలిబిలి పద్మములను
నింతకునుమించు కార్యం బదేదికలదు, ఎల్లవేళల నానంద మెనఁగుచుండు.

గీ. ఇంటఁబనిపాట లన్ని ముగించినంత, గద్యమైనను లేకున్న పద్యమైన
నేదియైనను గృహలక్ష్మీ కీయఁదగదె? వ్యర్థముగఁ గాలమును గడుపంగఁ దగునె?

గీ. పేరుమోసిన గృహలక్ష్మీ వెలయుకతనఁ, బడయుచుంటిమి కాదె లాభంబు మనము
స్త్రీలకై కంకణంబు ముంజేతఁదాల్చు, నట్టిగృహలక్ష్మీ ఋణమెల్లు నెట్టఁగలము?

ఉ. జ్ఞానము గల్గినందులకుఁ గాలము వ్యర్థము సేయఁబోక, యే
దైననిశేషముల్ వెలయునట్టులఁ దీరిచి వ్యాసరాజముల్
బూనిరచింపుచుండి కడుమోదముతో నభిమానముంచి, య
ద్దానికేఁబంపుచుండుటలు ధర్మము కాంతలకు నభీమణి!

ఉ. తొమ్మిదియేండ్లనుండి కడుఁ దోరపుశక్తిని వెల్లడించి, వ్యా
సములనేకరించి సరసంబగుపద్ధతు లెల్లఁ జూపి, సౌ
ఖ్యమ్ము శుభమ్ము సదృశము గాంచగ స్త్రీలకు పారిజాతమై
యిమ్ముగ దిక్కుటంబుల నహీనపుఁ గాంతులఁ జిల్కలేదొకో!

గృహలక్ష్మి

ఉ. నీ కొరులేల చెప్పవలె నీ కనుదమ్ముల విప్పిచూచినన్
బ్రాకటధర్మ భావమలరన్ గృహలక్ష్మిని గానుపింపవో
శ్రీకరమైన వ్యాసములు స్త్రీరచితంబులునై వెలుంగుచున్
నీకిది యన్నిరీతులను నీతికి ఖ్యాతికి మేలుఁ గూర్చెడిన్.

- గీ. స్త్రీల కొఱకునై బయలుదేరినది గాన, నిద్రి స్త్రీజనంబులె నిర్వహించు టాప్పు
నొక్క మాసపత్రికకుఁ జేయూతనీయ, కున్న నగుబాటు కాదొకో? యువిదలార!
- గీ. ఎట్టి శుభముహూర్తమునందు నిద్రి, 'కేసరి' దయచే లోకమునఁ బ్రచురింపఁబడెనో
నాఁటనుండియుఁ జూడ నీనాఁటవఱకు, భాగ్య సాభాగ్యములతోడ వరలుచుండె.
- గీ. పత్రికను నెఱకొల్పుటే భారమగును, నాపయినఁ గవయిత్రుల నాదరించి
మంచి బహుమానములను సమర్పణంబు, నేయుటేలాటి భారమో? చెప్పనేల?
- గీ. ఇన్నిరీతుల స్వార్థంబునెంచకుండ, స్త్రీలవిద్యాభివృద్ధికై జీవితమును
ధారవోసెడు 'కేసరి' గారి పుణ్యమింతయని చెప్పశక్యంబై యేరికై న.
- గీ. ఇట్టి డాక్టరు కేసరి కెల్లవేళఁ, జరతగానఁద భాగ్యంబు జెందునట్లు
మీరలెల్లరు పత్రికాభారమంత, నిర్వహించుటే ధర్మమో నెలఁతలార!

ఉ. ఆవలనిట్టి కేసరి కనంతశుభంబులు గల్గునట్లు, ల
క్ష్మీ విభవాయురున్నతులు సేకురునట్లు నిరంతరంబు మో
దావహమైనజీవితము నందెఱవనట్లు రమాధినాథునిన్
భావనసేసినిచ్చును బ్రార్థనసేయుట ధర్మమయ్యెడిన్.

ఉ. భారత దేశమందుఁగల భామినులందరు నొక్కటై మహా
దారగుణాతిరేక బలతత్పరులై 'గృహలక్ష్మి' పత్రికా
భారము నిర్వహించునెడ భారతదేశము వైభవంబునం
దారయమించుకుండునె సమస్తజగంబులలోన నెచ్చెలీ.

ఉ. కావున నేటినుండియు జగంబున నెల్లఁడఁ గీర్తిఁగాంచి ను
శ్రీవిభవంబులన్ దొడిగి చెన్నలరారెమ రీతి 'లక్ష్మీకిన్'
జేవఁగలట్టిపద్యములు శీఘ్రమెవంపుమ వ్యాసరాజముల్
భావము పల్లవించునటులన్ లిఖియింపుచు మాసమాసమున్,

గృహలక్ష్మీతారావళి

గీ. గృహమునకుశోభఁ దెచ్చెడు గృహిణియంత, కంటె వేయిరెట్లధిక సౌఖ్యంబునిచ్చి,
యిలదునందున సత్కిర్తి నెనఁగఁజేయు, నిట్టి 'గృహలక్ష్మీ' లేనట్టి గృహమదేల?

గీ. వ్యాసరాజములను వ్రాసిపంపకున్న, నెట్లా పత్రికనైనఁ గన్నెత్తిచూడు
మమ్మయం దరయఁగలవునుమ్మ తెలివి, గూర్చెడునపూర్వవాక్యముల్కొన్నిసఖయ!

గీ. కవనమునువ్రాయు శక్తినిఁ గాంచకున్న, పత్రికనయినఁ జూచునభ్యాసమున్నఁ
గాంచు టాశ్చర్యమానె? లోకజ్ఞతయును, దాన నచిరకాలమున జ్ఞానమబ్బు.

ఉ. తొమ్మిదియేండ్లనుండి తనతోడమెలంగిన కాంతలందరున్
గమ్మనికై తలలుచు జగమునఁ గీర్తినిఁ గాంచరొక్కొ? నీ
వెమ్మొయినై న వాఁపథమెంతయుఁబట్టిన లాభమబ్బు, సౌ
ఖ్యమొనఁగూడు నీకుఁ గలకాలము నీ 'గృహలక్ష్మీ' బట్టిననన్.

గీ. ఆడువాండ్రకుఁ జదువేల యనుచు వ్యర్థ, మనుచు నిరసింపఁబోకువో యన్నలార!
యెంత విద్యాధనంబున్న నంతకెక్కు, డై వరలుగాదె జన్మ ధన్యతనుగాంచి.

గీ. ఎందఱోపేరుగల కవయిత్రులున్న, వారు వారలందఱుమంచి వ్యాసములను
వ్రాసిపంపుచుండినఁదక్కు వారుకూడ, వారివలనఁ బ్రోత్సహము బడయరొక్కొ?

ఉ. మంచినతీర్వతత్వము సమంచితకీర్తియు భూరిసౌఖ్యముల్
గాంచఁదలంచియున్న 'గృహలక్ష్మీ'ని వీడక సర్వకాలమం
దంచితమైనసేవలను నాదరమొప్పఁగఁజేసి ధాత్రిలో
మించఁగదమ్మ సత్కృతులు మేలుగఁజేసి కృతార్థురాలవై.

మ. పదివర్షంబులు రాకమున్నె యిల భాస్వత్కిర్తి నార్జించుచున్
విదితంబైన పరోపకారములు దాపెక్కుల్ సతీకోటికిన్
ముదమారన్ బొసరించిమించె గదసంపూర్ణాయురారోగ్య సం
పదలన్ మా 'గృహలక్ష్మీ' పత్రికకు దైవంబిచ్చి రక్షించుతన్.

(వెనుకటి సంచిక తరువాయి)

రెండవయంకము—మొదటిరంగము

సలము—కల్యాణపట్టణము నందొక రాజభవనమున
రాజసభామందిరము.

కాలము—ఉదయము నాబుగుగడియలు ప్రొద్దె
క్కినసమయము. ఆరవ దినము.

[పశ్చిమచాళుక్యచక్రవర్తియగు భూలోకమల్లుడు
(మూడవసోమేశ్వరుడు) సింహాసనాసీనుడైయుండును.
మంధేనగుండరాజు త్రిభువనమల్ల జగద్దేవమహారాజును
చెరియొకప్రక్కన ఉచితాసనములపై కూర్చుండి
యుండురు. మంత్రియొకడు చక్రవర్తికిసమీపమున
నిలబడియుండును.]

భూలోకమల్లుడు:—మంత్రివర్యా! స్వతంత్రుడు
గాజూచుచున్న ఆ కాకతిప్రోలరాజు హంతకుని
శిక్షించి పశ్చిమచాళుక్యసామ్రాజ్యవీరమునకు బలి
యొసగుసమర్థుడు మాసామంతులలో నొక్కడైనలేడా?

మంధేనగుండరాజు:—(లేచి) సామ్రాజ్యాధిపతీ!
ఈ మీపాదసేవకుడు దేవరయాజ్ఞయగుట తడవుగా
ఆ రాజ్యమదాంధుడగు కాకతిప్రోలుని నొక్కక్షణ
ములో దేవరపాదాక్రాంతునిజేయ నాతురతపడు
చున్నవాడు. (అని కూర్చుండును.)

మంత్రి:—జగద్దేవా! చక్రవర్తిగారిమాటలు
వింటివిగదా! ఆ శ్రక్షమునకు తగు సదుత్తరమిమ్ము.

జగద్దేవుడు:—ఇదిగో నాప్రతిజ్ఞ వినుడు. చతు
స్సముద్రవేలాపరివృతమైన పశ్చిమచాళుక్యసామ్రాజ్య
చక్రవర్తుల పాదసేవకులమైన మేము ఒక్కప్రోలుని
గాదుగదా సమస్త సామంతమండలేశ్వరబృందమును

గూడ మన చక్రవర్తియగులకు మడుగులాత్తునట్లు
చేయగలవారము.

మంధేనగుండరాజు:—మా కాజ్ఞయిండు. నేనును,
ఈ జగద్దేవమహారాజును తక్షణమేపోయి పశ్చిమ
చాళుక్యసామ్రాజ్యంతర్గతంబున కంటకప్రాయుడైన
ఆ కాకతిప్రోలుని బంధించి తెచ్చెదము.

భూలోకమల్లుడు:—సామంతమండలేశ్వరులారా!
మీ రనుకొనినట్లు కాకతిప్రోలు డంతనులభసాధ్యుడు
కాడు.

మంత్రి:—ఏనాడు స్వర్గీయవిక్రమాత్యచక్రవర్తులు
దీర్ఘవ్యాధిగ్రస్తులయి మంచముపట్టెనో ఆనాటినుండి
కాకతిప్రోలుడు తగుబలమును ధనమును సమకూర్చు
కొని స్వాతంత్ర్యపతాకము ననుమకొండదుర్గముపై
ధరింపజేయ యత్నించుచున్నట్లు వేగులవాండ్రుతెచ్చు
వార్తలవలన తెలియుచునేయున్నది.

మంధేనగుండరాజు:—అతనికాబుద్ధి పొడమినట్లు
కుమారతైలపడేవుడును, గోవిందదండేశుడును అతని
వలన బడిన భంగపాటు చెప్పకయే చెప్పచున్నది.

భూలోకమల్లుడు:—మీరాజభక్తికి మేమెంతయు
సంతసించుచున్నారము. పశ్చిమచాళుక్యసామ్రాజ్యము
నకు రానున్నవిపత్తుల నరికట్టుబాధ్యత మీపైగలదు.
త్వరగాపొండు. రాజ్యద్రోహుల జెండాడుడు.

గుండరాజు } :—చిత్తము దేవా! దేవరయాజ్ఞ
జగద్దేవరాజు } శిరసావహించుచున్నాము.

(అని నిష్క్రమింతురు.)

భూలోకమల్లుడు:—మంత్రిసత్తమా! నేటి కీసభ
చాలించి అంతఃపురమునకు నేగుచున్నారము, అనుచు

దేవాలయమునకు.

గృహలక్ష్మి

పల్లెటూరి పడతులు (మైనూరు).

కొండవిషయ మెప్పటికప్పుడు మాకు తెలుపుచుండును.
(అని సింహాసనమునుండి లేచి వెడలిపోవును. మంత్రియు
నిష్క్రమించును.)

రెండవఅంకము—రెండవరంగము

స్థలము—అనుమకొండకోటలోని రాజసభాభవనము

కాలము—ఉదయము నాల్గడియల ప్రోద్దెక్కిన
తరువాత తొమ్మిదవదినము.

[ప్రోలరాజు సింహాసనాసీనుడై కొలువుదీర్చి
యుండును. బేతనమంత్రి చేతనొక లేఖపట్టుకొని విన
యముతో నిలుచుండియుండును. రేచర్ల కామచమూ
పతి మొలకు కరవాలము వ్రేలాడుచుండ మరొక
యచితాసనముపై కూర్చుండియుండును.]

ప్రోలరాజు:—మంత్రివర్యా! మంధెనగుండరాజు
వ్రాసిన లేఖయందలి ముఖ్యాంశములు వినిపింపుము.

బేతనమంత్రి:—దేవా చదువుచున్నాడ. “ఇది
వరలో మీ రొనర్చిన యపరాధములకు క్షమాపణ
చెప్పకొని పశ్చిమచాళుక్య చక్రవర్తియగు సోమేశ్వర
సామ్రాజ్యాధిపుని పాదముల పైబడవలెను. అట్లు—”
(అర్హోక్తిలో).

ప్రోలరాజు:—ఆ సరాధముడు మ దాంధుడై
తనకును మాకునుగల తారతమ్యము గ్రహింపజాలక
మిడిసిపడి అట్టిలేఖను వ్రాయ సాహసించుచున్నా
డుగా?—తరువాత చదువుము.

బేతనమంత్రి:—“అట్లు కానిపక్షమున మేము
తక్షణమే మీపై దండెత్తివచ్చి మిమ్ము ప్రాణము
లతో బట్టుకొనిపోయి ఆపశ్చిమచాళుక్య చక్రవర్తి
పాదములకడ జేర్చిపైచెడము. (అర్హోక్తిలో)

ప్రోలరాజు:—అ! తెలిసినది. ఆమదాంధుని దుష్ట
లేఖయందలి సారాంశము. గర్వోన్మత్తుడై వ్రాసిన
గుండరాజాధముని లేఖను నింక మాకడ చదివి వినిపింప

కుము. (కామచమూపతితో) కామచమూపతి! కాక
తీయరాజన్యుని బాహుబలదర్శము చవిచూడ నవకా
శముగల్గించుకొన్న మంధెనగుండదండాధిపునికి ప్రతీ
కారముచేయ మామనంబు తిత్తరపడుచున్నది. నీవును
నీ అభిప్రాయము తెలుపవలెనని కుతూహలమై
యున్నాము. ఏమనియెదవు?

కామచమూపతి:—దేవా! దేవర బుద్ధిసంపదకు
మించి మముబోంట్ల అల్పబోధము ఆన్యధా యేమి
విన్నవించుకొనగలదు?

బేతనమంత్రి:—స్వ ప ర తా ర త మ్య భే ధ ము
గుర్తింపక మత్తిల్లి ప్రవర్తిల్లెడు గుండరాజానకు మన
యీ కామచమూపతి దగిన ప్రాయశ్చిత్తవిధిని నిర్ణ
యింపదగినవాడు.

ప్రోలరాజు:—అందుకు సందేహమేమి?

కామచమూపతి:—(లేచి) కాకతీయాంధ్రక్షాత్ర
లేజమును దిరోభూత మొనరింపజూచెడి యా గుండ
భూపాలజలదమును మదీయబాహుబలపట్రాయధమున
కరజేయ దేవరయానతికై వేచియున్నాడ (అని
కూర్చుండును).

బేతనమంత్రి:—కాకతీయరాజ్యలక్ష్మీ పరిరక్షణ
పరాయణచిత్తుడగు నీ కామచమూపతి గుండరాజాధ
ముని శిరఃఖండన మొనరించి వానిరొమ్మున కాకతి
రాజముద్రితాంకమగు వరాహాంకము గుద్ది స్వామి
బులుంబు దీర్చికొన సమర్థుండు.

ప్రోలరాజు:—మంత్రిసత్రమా! లెస్సగావదించి
తివి. మాకును నట్లే దోచుచున్నది.

కామచమూపతి:—దే వ ర యనుగ్రహమునకు
బాతుడనైతిని.

మంత్రి:—మహారాజుగారికి దెలియని రాజనీతి
యుండదు. అయినను మంధెనగుండభూపుగువ్రాసిన
యీ యుత్తరము మిషగాగైకొని కామచమూపతి

గృహ లక్ష్మి

అతని రాజధానిగరంబు ముట్టడించిన మనకు మేలయ్యెడు నని నాయుల్పబుద్ధికి దోచుచున్నయది.

ప్రోలరాజు:—ఆ శత్రుకీటకమును సమూలముగా నాశనముజేయ మేము స్వయముగా నతనిపైదండెత్తి వెడల సంకల్పించి యున్నవారము. అయినను నీ విషయమున కామచమూపతి యభిప్రాయంబుకూడ తెలిసికొన దలచినారము.

కామచమూపతి:—మహారాజులుంగారి సేనాద్యక్షతక్రింద నున్న కాకతీయాంధ్ర సేనార్ణవమును దిలకించుటటుండ కన్నెత్తిచూచుటకైన నే శత్రురాజు సాహసించును? కావున నవశ్యము మహారాజులుంగారు దండునడుపింపదగు సన్నాహంబుగావింప మాకు గర్తవ్యమైయున్నది. (ద్వారపాలకుడు ప్రవేశించును.)

ద్వారపాలకుడు:—యేలినోరికి జయం. చత్రులవనో మనపట్టణంమీదికి దండెత్తివస్తున్నారని యేలినోరికి విన్నవించుకోడానికి ఒక వీరభటుడు ద్వారందగ్గరకనిపెట్టుకొనివున్నాడు. దేవరసెలపై తే. (అందరు ఆశ్చర్యముతో దిలకింతురు.)

ప్రోలరాజు:—ద్వారపాలకా! వేగముపొయి అతనిలోనికిం బ్రవేశపెట్టుము. శీఘ్రముగాపొమ్ము.

ద్వారపాలకుడు:—సి త్తముదేవరా! [అనివెడలి మరల న్నానెకుని వెంటబెట్టుకొనివచ్చి] ఇదిగో యేలినవా రిక్కడఉన్నారు. ఇటుఇటు (అని వెడలి పోవును).

సైనికుడు:—దేవా! యేలినోరికి జయం. మన పట్టణానికి యేడనిమిదిమైళ్ళ దూరంలావున్న మడికొండమీదుగా మహాప్రభో! శత్రురాజొకడు దండెత్తి వస్తున్నాడని తెలిసికొని దేవర కా వార్త మనవిచేసుకోవడమునకు వస్తే మహారాజా!

ప్రోలరాజు:—కామచమూపతి! మన సైన్యమును కోటవెలుపల నన్నిమూలల దండువిడిసియుండ నేర్పా

టుగావించి శత్రువెవ్వడో తెలిసికొని మాకా వార్త వెంటనే దెలుపుము.

కామచమూపతి:—చి త్తముదేవా! అట్లే గావించెద. (అని నిష్క్రమించును).

ప్రోలరాజు:—మంత్రిసత్తమా! మనకోటలో నుండు సేనానాయకుని నియమితప్రదేశముల దండు నిలిసికొని భద్రముగా కోటద్వారముల గాపాడు చుండుమని తెలియజేయుము.

బేతనమంత్రి:—చి త్తముదేవా! అట్లే యొనర్చెద. (అని నిష్క్రమించును.)

ప్రోలరాజు:—ఎవడురా అక్కడ? అంతఃపురముకు దారితీయుము. (అని నిష్క్రమించును).

రెండవయంకము—మూడవరంగము.

స్థలము:—హిడింబాశ్రమప్రాంతమున
ఒక మెట్టుగుట్ట.

కాలము:—పగలు రెండుజాములవేళ,
తొమ్మిదవ దినము.

[అచ్చటిపర్వతముపై పశ్చిమచాళుక్య సామంతుండలేశ్వరుడగు త్రిభువనమల్ల జగద్దేవమహారాజు ఒక సేనానాయకునకు అగుట్టకు దూర్పుభాగమున కాకతీయసైన్యముతో దనసైన్యము దలపడుచున్న విధమును జూపుచుండును.]

జగద్దేవమహారాజు:—(సేనానాయకునితో) మన వీరభటులు ఉదయమునుండియు కాకతీయసైన్యమును అనుమకొండ కోటగోడల సమీపమునకు నెట్టుకొని పోవుచునే యుండిరి. కాని రెడ్డి సేనానాయకుడెవడో కాకతీయసైనికులకు దోడ్పడినాడు. అతడు మనసైన్యమును వెనుకకు మరలింపజేసినందున ఈ హిడింబాశ్రమ పరిసరములు ఉభయసైన్యములకు రణరంగమై యెట్లు ఘోరఫంకులసమరము సాగుచున్నదో చూచితివా!

సేనానాయకుడు:—చూచుచున్నే యు న్నాడ మహారాజా! అదిగో మన గజసైన్యము ముందుకు నెట్టుకొనివచ్చు అశ్వసైనికుల నెట్లు హతమార్చుచు శత్రుసేనానుల జీకాకుపరచుచున్నదో!

జగద్దేవమహారాజు:—ఇదిగో సైనికుడొకడు పరుగెత్తికొని మనవైపే వచ్చుచున్నాడు.

(సైనికుడు ప్రవేశించును.)

సైనికుడు:—దేవరా! జగద్దేవమహారాజా! కాకతిప్రాలరాజు స్వయంగా సైన్యాన్ని నడిపించు కొంటూ మనల్ని పారదోలాలని కోటనుంచి వెలుపలికి వచ్చి తమసైన్యాన్ని కలుపికొని మనపైకి వస్తూన్నాడని మనదండుదొర మీతో చెప్పిరమ్మన్నాడు.

జగద్దేవమహారాజు:—ఏమీ! కాకతిప్రాలరాజే స్వయముగా తనసైన్యమును నడిపించుకొని వచ్చుచున్నాడుగా!

సేనానాయకుడు:—మనముకూడ మన వీరభటులకుందగినట్లు సుత్యాహపరచుచు ఆకాకతి ప్రాలరాజును ప్రాణములతో బట్టుకొని పశ్చిమ చాళుక్యచక్రవర్తికడ మనము చేసినప్రతిజ్ఞ నెరవేర్చుకొనెదము. త్వరపడుడు!

[అని కొండక్రిందికిబోవును. సేనానాయకుడును వెంటబోవును.]

(తెరలో) “వీరభటులారా! పారిపోవుచున్న కాకతీయాంధ్ర సైన్యమధ్యమున మదపుటేనుంగునెక్కి తనసైన్యముతోగూడ ప్రయాణమై అనుమకొండకొట జొరబారనుంకించుచున్న ఆకాకతిప్రాలరాజును బంధింపుడు. అతనిజుట్టుకొనుడు. కొట్టుడు.” అను కేకలు సైనికులతోబాహులము వినబడును.

(తెరలేచును.)

(ఒక భయంకరమైన యుద్ధధూమి కానవచ్చును. అచ్చట గుఱ్ఱములయొక్కయు యేనుగులయొక్కయు శవములు మనుష్యులతలలు మొండెములు కనబడును.

కాకతిప్రాలరాజు వేమంబుననున్న ఒకని బంధించి ఇద్దరు జగద్దేవమహారాజు సైనికభటులు ప్రవేశింతురు]

ఒకడు:—ప్రాలరాజా! విడిపించుకోవాలని యత్నిస్తావా, నిన్నీకత్తికి బలిస్తాను.

రెండవవాడు:—ఓరాజా! నీకు ప్రాణాలపై ఆశ వుంచుకుంటే జాగ్రత్తగావూరుకుండి జగద్దేవమహారాజులకడకుపట్టుకొనిపోయేటప్పుడు పెనగులాడకుడు.

మూడుప్రాలరాజు:—ఓ పిడిపందలారా! యేనుగు మీదనుంచి జారిపడినప్పుడు ఒకసారిగా నన్ను బట్టుకొని కట్టివేయడంకూడా వొక పారుషమా! విడువండి! విడువండి! లేకపోతే నా రెండుకాళ్లతో మీ ఇద్దర్నీ పొట్టలు చెక్కలయ్యేటట్లు తన్ని పారవేస్తాను. [అని తన్ను విడిపించుకొన పెనగులాడును].

మొదటివాడు:—(గట్టిగాపట్టుకొని)అదిగో! మా జగద్దేవమహారాజులు గారిటే వస్తున్నారు తిన్నగా నడు. [జగద్దేవమహారాజు సేనానాయకునితో ప్రవేశించును].

జగద్దేవమహారాజు:—(దూరమునుండి) మనయుద్ధ భటులలో నొక్కరైన ఆకాకతిప్రాలరాజును బంధించి లేలేకపోయెనుగా!

సేనానాయకుడు:—అదిగో మన వీరభటులిద్దరు ప్రాలరాజునే గాబోలు బంధించి తెచ్చినారు.

ఒకభటుడు:—(బంధితుని ముందునకుద్రోచి) జగద్దేవమహారాజా! ఇదిగో కాకతిప్రాలరాజును బంధించి పట్టవేనుగుమీదనుండగా కట్టి తెచ్చేము. యేలినోరి కోరిక చెల్లించాలని మాలో అనేకమంది ఇతని వాడికత్తికి బలిపోయేరు.

జగద్దేవ:—(సిగ్గుచే దలచాల్చుకొనియున్న బంధితుని నిదానించిచూచి సేనానాయకునితో) ఈ బంధితుడు కాకతిప్రాలరాజు కాడేమోయని సంశయము పొడముచున్నది.

గృహలక్ష్మి

సేనానాయకుడు:—నాకును నల్ల దోచుచున్నది.

ఇద్దరు భటులు:—కాదు మహారాజా - కాదు.

ఒకభటుడు:—నీ పేరేమని ఇతన్నడుగుజే ప్రాళ రాజని నా దుస్తులు చూచేనా కనుగొనలేరా? అన్నాడు. అదీగాక మహాప్రభో! ఒకక్షణంలో అంతమంది ఇతనిచేతిలో సచ్చిహాయి నారంటే ఇతడు తప్పక ప్రాళరా జయేవుంటాడు.

జగద్దేవమహారాజు:—(తల వంచుకొనియున్నా బంధితుని మొగమెత్తి పట్టుకొనిచూచి) ఓ మూర్ఖ శిరోమణులారా! ఇతనినా కాకతిప్రాళరాజని పట్టుకొనివచ్చితిరి. (బంధితునితో) ఓరీ! నీవేనా కాకతి ప్రాళరాజవు?

బంధితుడు:—(నిరసనభావముతో) మీ వంటి పిరికిపందలకా! కాకతిప్రాళమహారాజులుంగారు దొరికేది! పట్టపేనుంగుమీడినుంచి జారిపడ్డ ఆమహారాజు పైకి ఒక్కసారిగా మీసైనికులంతా వచ్చిపడ్డే, ఆ మహారాజుగారి సైనికులూ మీసైనికులూ దొమ్ములాడ్తూవుంటే ప్రాళరాజుగారి నెట్లోతప్పించి వారి

దుస్తులు వారిమావటివాణ్ణియిన నేను తొడుక్కొని కత్తి చేతబుచ్చుకొని కొడుతూవస్తూవుంటే నన్ను పట్టుకొని మీకడకు వచ్చేరు వీల్లిద్దరూను.

భటులు:—ప్రాళరాజువని పేరుసెప్పిన నీవు ఆయన మావటివాడవా! (అని ఆశ్చర్యపడి చూచుచుదురు.)

జగద్దేవమహారాజు:—సేనానాయకా! ఈ యిద్దరి పేరభటులను ఈ బంధితునితోగూడ బంధించి తీసుకొనిపోయి వారినందరిని శిరఃఖండన మొనరింపుము. ఇంతలో అనమకొండ కోటగోడలనెక్కి లోనికిం బ్రవేశింపజూచెడి మన వీరసైనికుని నాయంబునకు ప్రోత్సహపరప మే మేగదము. నీవును మమ్ము త్వరగా కలిసికొనుము (అని ముందునకు నడచి పోవును. సేనానాయకు డా యిద్దరిభటులను బంధితుని తనవెంట దీసికొనిపోవును.)

(ఇద్దరుభటులు:—రచ్చింపుదొరా. మమ్మురచ్చింపు మీ బాం చలము. అని అరచుచున్నను వారిని సేనానాయకుడు నడపించుకొనిపోవును).

డోంగ్రే బాలా మృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి
యున్ను, బలమున్ను, ఆరో
గ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థల
ములందు దొరకును.

మద్రాస్ విజిటు

ఏ. పి. పరేఖ్

268-చైనాబజారురోడ్డు

మద్రాసు.

ప్రాప్రయిటర్లు:—కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెనీ-బాంబాయి 4

ప్రేమ స మ స్య

శ్రీమతి తాడి నాగమ్మగారు

‘ఏమిటాలోచించుచున్నావు ఆల్బర్ట్?’

‘విశ్వమోహిని దర్శనమింకను కాలేదు గదా యని—’

‘నేనంత అందగత్తెనా ఆల్బర్ట్?’

‘నేనంత ఆలోచనలో మునిగియున్నానా మేరీ?’

‘లేవు, నీవు నిజముగ ఆచలోనలో మునిగిలేవు.’

‘ఉన్నావు నీవు నిజముగ విశ్వమోహిని వలె నున్నావు.’

‘బోల్తాపడిపోయావుగదా ఆల్బర్ట్.’

‘అబద్ధమాడినావునుమా మేరీ?’

‘ఏలాగు?’

‘నే నేలాగు?’

‘నేనందగత్తెనాఅంటే నే నాలోచనలో మునిగియుంటినా అంటివి. వెంటనే నీవాలో చించుటలేదనినేననగ నీవందగత్తెవుకావని నీ వనవలిసింది. అనలేకపోయావు పాపం! భయమేసిందికాబోలు!! బోల్తాపడ్డావు.’

‘మొదట ఆలోచించుచుంటి వేమిటని ప్రశ్నించి తరువాత నీవేమి ఆలోచించుట లేదని స్వవచన విఘాతముచేసికొన్న నీవే అబద్ధమాడుచుంటివి.

ఎవరుబోల్తాపడ్డారో?’

‘మొదటమాట తప్పినవారే బోల్తా పడ్డట్లు.’

‘పోనిమ్ము! నేనే పడిపోయానులే ఆల్బర్ట్ నీవు గెలిచావు కాబట్టి మహాఘనుడైన ఫ్రెడరిక్ అంతగొప్పవాడవులే. ఇప్పుడు సంతృప్తి కలిగిందా?’

‘ఎందుకు నేనే బోల్తాపడ్డాను మేరీ గెలిచావు కాబట్టి మార్గెట్ టేరిజా అంత గొప్పదానవులే. ఇప్పుడు కు లా సా గా ఉందా?’

‘నీవు నిజముగా ఒప్పుకుంటున్నావా అల్బర్ట్?’

‘ముందు నీసంగతిచెప్పు మేరీ.’

‘అబ్బా! పురుషులను నమ్మకూడదంటారు ఇదే కాబోలు.’

‘స్త్రీలమాట నమ్ముట నీటిని మూట గట్టుటవంటి దంటారు నిజమేనుమా.’

‘అటువంటి మాటలనకు. నేను సహించ లేను ఆల్బర్ట్’

‘అటువంటి నిందలుమోపకు నేనోర్పు కొనలేను మేరీ.’

గృహలక్ష్మి

‘తెలిసింది. పురుషులు వట్టికథనాత్ములు.’

‘గ్రహించాను. స్త్రీలు శుద్ధమోసకత్తెలు.’

‘నన్నిట్లు వేధించబోకు అల్బర్ట్ నీకు నమస్కారములు పెడతాను’

‘నన్నిట్లు వేధించబోకు మేరీ! నీకు ప్రణామములు.’

‘స్త్రీలు మోసకత్తెలనుట నీకాధారమేముంది?’

‘పురుషులు నిరంకుశులనుటకు నీకేమి సాక్ష్యములున్నవి?’

‘నాకు బోలెడుసాక్ష్యములున్నవి. చూడు—ఇంగ్లండురాజైన యెనిమిదవ హెన్రీ యేమిచేశాడు. మాసిపోయిన చొక్కాలు మార్చుకొన్నట్లు ఎంతమందినో భార్యలను మార్చినాడు. ఇదంతా పురుషుడు నిరంకుశుడగుటవల్ల చేసినపనిగదా! రష్యన్ చక్రవర్తులలో గొప్పవాడైన పీటరు తనమాట కేదురాడినకారణముచేత భార్యను బిడ్డలను ఖైదు చేయించుటకుకూడ వెనుదీయలేదు. బైబిలులో జ్ఞానియని పేరువడిన సోల్మన్ రాజుకూడ కనబడిన అందకత్తెనెల్ల పెండ్లాడినాడు. ఇక తూర్పుదేశములలో తురకరాజుకు భార్యలు మందలుమందలుగా నుందురట. ఇదంతయు పురుషుని నిరంకుశత్వమువల్లనేగద జరుగుచుండుట—ఉన్నమాటంటే నీకెంతకోప మొచ్చింది?’

‘స్త్రీలు మోసకత్తెలనుటకు నాకెన్నో యాధారములు గలవు. ఆది పురుషుడైన వెల్లి పోతున్నా.’

ఆదామును అవ్వ మోసగించి మేలు కీళ్లు తెలిపెడుపండు తినిపించింది. దానివల్లనే గదా లోకమున కింతశ్రమ. హిబ్రూవీరుడైన సేమ్సున్ తనభార్యయైన డాలిలావలన మోసగింపబడి నాశనమైనాడు. ఇటాలియను వీరుడైన హెర్క్యులీస్ కూడ తనభార్యయిచ్చిన వస్త్రమువలననే మరణించినాడు. గోమను వీరుడైన అంటోనియోకూడ ఈ జిప్సరాణియైన క్లీయోపాట్రావలన మరణించినాడు. ఇంతకు యిట్టి వీరులందరు నాశనమగుటకు స్త్రీలు మోసకత్తెలగుటవలననే గదా. మేరీ నిజముచెప్పితే నీకింతరోష మొచ్చింది.’

‘ఇకనేను వినలేను అల్బర్ట్ చాలు ఒప్పుకొన్నాను; నిజముగ స్త్రీలు మోసకత్తెలే.’

‘నేనును ఒప్పుకొన్నానుమేరీ. పురుషులు పూర్తిగా నిరంకుశులే.’

‘ఇంతకు మనలో యెవరు గెలిచారు?’

‘అదే సంశయము.’

‘నీవే గెలిచావు అల్బర్ట్.’

‘లేదు నీవే గెలిచావు మేరీ.’

‘ఓడిపోయినందుకునీకు జుల్మానాయేమిటి?’

‘బోల్తాపడ్డందు నీకు శిక్షయేమిటి?’

‘నాకేమివద్దు’

‘నాకు కావాలి...’

‘అబ్బ! పాపం చాల శ్రమపడ్డావు. నే వెల్లి పోతున్నా.’

ప్రేమ సమస్య

‘ఓడిపోయిన స్త్రీకి వెళ్లడానికి స్వాతంత్ర్య మెక్కడిది అగు.’

‘ఈలాగు బలవంతము మంచిదా ఆల్బర్ట్?’

‘పురుషులు నిరంకుశులని నీవే ఒప్పుకొన్నావుగా?’

‘కాబట్టి ఎనిమిదవ హెన్రీవలెనే నీవును చొక్కాలు చాల మార్చెదవన్నమాట.’

‘ఆమాట మాత్రమనకు.’

‘ఎందుచేత? పురుషులు నిరంకుశులేగా?’

‘ఔగాక! నేను మాత్రమంతవరకు నిరంకుశుడను గాదు.’

‘మరెంతవరకు?’

‘నీ కిష్టములేకపోయిన నిన్ను నిత్యము ప్రేమించుచుండేటంతవరకు మాత్రమే!’

‘నాకిష్టములేకపోవడమేటి ఆల్బర్ట్? ఆ మాట అనకు నేను వినలేను.’

‘నన్ను నిరంకుశుడనకు మేరీ! నేను సహించలేను.’

‘మనము రాజీపడదాం ఆల్బర్ట్’

‘రాజీ పరతులేమిటి?’

‘స్త్రీలు మోసగతైలని నీవెప్పుడు అన కూడదు.’

‘పురుషులు నిరంకుశులని నీవెన్నడు చెప్ప కూడదు.’

‘నేను ముమ్మాటికి ఒప్పుకున్నాను.’

‘నేను త్రికరణశుద్ధిగ ఒప్పుకొంటిని.’

‘వేలైంది నేను వెళతాను ఆల్బర్ట్.’

‘వెళ్లవచ్చును—గాని—’

‘సంశయమేమిటి?’

‘మనరాజీ చెడిపోకుండ మూడుముద్రలు వేయాలి’

‘ఏలాగు’

.....

‘తప్పతుందామరి’

‘సెలవు’

‘సెలవు’

* * *

అది సాయంసమయము; నాటితో జూన్ మాసాంతమగును.

జర్మనుసామ్రాజ్యమునుండి శాంతి సూర్యుడస్తమించుచున్నాడు. ఉదరపోషణార్థమై యుర్వియంతయు కలయవెదక బోయినపక్షులు తమతమ గూళ్లను చేరుచున్నవి. దినమంతయు కర్మాగారములందు కఠినముగ జీవితమును గడిపిన కార్మికులు కేరింతలుకొట్టుచు కేకలువేయుచు పాటలు పాడుచు ఇండ్లకు చేరుకొనుచున్నారు. ఆయుధకర్మాగారములు నిరంతరము పని చేయుచుండుటచే అందుండి తిరిగివచ్చు కార్మికులకు కొందరెదురేగుచున్నారు. నిర్బంధ సైనికవిద్య నేర్చుకొనుచున్న యువకులు

ఫ్రెడరిక్, బిస్మార్క్ మొదలగు జర్మను సామ్రాజ్యస్థాపకర్తలను వేస్తో పొగడుచు పోవుచున్నారు. బలముగలవానిదే రాజ్యము; బలవంతుడే బ్రతుకనర్హుడు; బలహీనులకీ పృథ్వీరంగముపై స్థానములేదని ట్రైట్ స్కి గురిపించు ఉపన్యాసపరంపరిలను వినిన శ్రోతలు యాతనిశక్తి సామర్థ్యములను హర్షించుచు పోవుచున్నారు. మానవమండలిని కవోష్ణరక్త ప్రవంతులతో ముంచ యత్నించుచున్న బెర్లిన్ నగర వింతదృశ్యములను గాంచుటకై రక్తవర్ణముగల పూర్ణ చంద్రుడు ఉదయాదినుండి లేచుచున్నాడు.

అట్టిసమయమందు మేరీ తనమనోహరుడైన ఆల్బర్ట్ రాకకై ప్రతీక్షించుచున్నది. మేరీ కోటిశ్వరుడైన ఒకయూదునికుమార్తె. బెర్లిన్ నగరమునందున్న ఒక ఉన్నతపాఠశాలలో చదువుచున్నది. ఆమె కేవలము ముగ్ధయుగాదు, ప్రాథమ్యుగాదు. చాల అందకత్తె. ఆల్బర్ట్ ఒకజర్మన్ సేనాని కుమారుడు. యుగయుగములనుండియు అతని వంశీయులు సైనికవృత్తివలననే జీవించుచున్నారు. అంత భాగ్యవంతులు కారు. వృత్తియేజీవనము. అతని కిరువురు అన్నలుగలరు. వారిపుడు నిర్బంధసైనిక విద్య నభ్యసించుచున్నారు. ఆల్బర్ట్ సరసుడు. ప్రతిభావంతుడు. మేరీకి సహాధ్యాయుడు. ఆమె అమాయకత్వము యీ నిష్కళంకమూర్తి నాకర్పించినది. ఈతని నిష్కళంకము ఆయమాకురాలి నాకర్పించినది. ఇట్లు వారిరువురిప్రేమ దినదినప్రవర్ధ

మానమగుచున్నది. దినమున కొకసారియైన ఒకరినొకరు చూచుకొనకుండ నుండలేరు. ఇపుడు మేరిఆల్బర్ట్ రాకనునిరీక్షించుచున్నది. ఇంతలో ఆల్బర్ట్ వచ్చినాడు. ఆమె ముఖ కమలము వికసించినది.

‘ఆల్బర్ట్ ఏమి ఇంతయాలస్యం?’

‘వచ్చి ఎంతసేపైనది?’

‘ఎంతసేపైతేనే? నా తొందరకొలది నేను వచ్చితినిగాని నీకేంలే?’

‘నీకంటే ముందుగనే నేను బయలుదేరాను. కాని మార్గమధ్యమందు కొంచె మాలస్యమైంది.’

‘మార్గమధ్యమందు ఇంకా కొందరు మేరీలు నీకొర కున్నారుగాబోలు మరి నా కేంతెలుసును? తెలిసుంటే నేనును ఆలస్యంగానే వచ్చివుందును.’

‘నన్ను యేదోవిధంగా కష్టపెట్టడము నీకు సంతసమనుకుంటాను మేరీ?’

‘ముందుగవచ్చి కూర్చున్న నాకుకష్టము గాని ఇపుడేవచ్చిన నీ కేమికష్టము?’

‘నీ కంతకష్టంగాఉంటే నన్ను శిక్షించి తప్పమాత్రము క్షమించుమేరీ?’

‘శిక్షించుటకు నేనెంతటిదాన్ని? క్షమించుటకు నే నెవ్వరెను?’

‘నా సర్వస్వము.’

‘అట్లైతే శిక్ష.....’

ప్రేమ సమస్య

‘సరే.’

‘దారిలో ఆలస్యమేందుకైంది ఆల్బర్ట్?’

‘అక్కడకూడా కొందరుమేరీలున్నారని నీవే ఒప్పుకొన్నావుగా.’

‘లేదు. చెప్పాల్సిందేమిటి?’

‘చెప్పితే నమ్మవారెవరు?’

‘నిన్ను నమ్మకపోతే మరెవరిని నమ్మగలను ఆల్బర్ట్?’

‘దేవుణ్ణిగాని దయ్యాన్నిగాని నమ్మకా?’

‘ఊహా! నా సర్వస్వము నీవే.’

‘అంటే దయ్యాన్నికూడా అని అర్థము కాదా?’

‘కాదు. నా దేవుడుమాత్రమే.’

‘మేరీ! నిన్నటి వార్తాపత్రికలు చూచావా?’

‘చూచాను.’

‘అందేమి గమనించావు.’

‘ఒకపత్రికలో ఏదీప్రేమ, అనేకథను చదివాను.’

‘అంతేనా?’

‘ఏవోవోచదివానుగానిజ్ఞప్తిలేవు. అవన్నీ యిప్పుడెందుకు?’

‘ఆస్ట్రీయా సింహాసనమునకు వారసుడైన ఆర్చిడ్యూక్ ఫ్రాన్సిస్ పెర్డినాండ్ యువ

రాజును బోస్నియాని రాజెవోనగరమందు చంపివేసిన సంగతి చదివావా?’

‘ఆ పత్రికలో ‘యువరాజహత్య’యని చూచానుగాని అంతగా గమనించలేదు.’

‘దీనివలన ముందు ముందు చాల చిక్కులు కలుగనున్నవి మేరీ!’

‘ఎవరికి? మనకా?’

‘మనకు కాదు యూరపురాజ్యములకు?’

‘అదెలాగ ఆల్బర్ట్?’

‘బోస్నియా రాజధానినగరమందు ఆ హత్య జరుగుటచే ఆస్ట్రీయా ప్రభుత్వము వారు తగిన సంజాయిషీ సెర్బియా ప్రభుత్వమును కోర్తారు. వారల్లు యివ్వనియెడల ఆస్ట్రీయాకు సెర్బియాకు యుద్ధముతప్పదు.’

‘ఐతే జర్మనీ కేమిసప్తము?’

‘సెర్బియావారందరు ‘స్లావ్’ అను తెగకు జెందినవారు. రష్యన్ జాతివారుకూడ ఈ తెగకు జెందినవారే. అందుచేత ఆస్ట్రీయాకు సెర్బియాకు యుద్ధమే పొసగినచో సెర్బియా పక్షముగ రష్యా రణరంగమున కురుకుతుంది. అప్పుడు బ్రిటిష్ అలయన్సు ననుసరించి ఆస్ట్రీయా పక్షముగ జర్మనీ ఇటలీలు రణరంగమున కురుకుతవి. వెంటనే డ్యూయల్ అలయన్సు ననుసరించి ఫ్రాన్సు రష్యా పక్షముగ యుద్ధమునకు దిగును. ఇట్లు యూరపు ఖండమంత కల్లోలమునందు మునిగిపోతుంది.’

‘ఈ యువరాజదంపతుల హత్య ఇంతటి మహాయుద్ధమునకు కారణ మవుతుందా?’

గృహ లక్ష్మి

‘కాదు. అసలు కారణములున్నవి. ప్రాంకోప్రవ్యన్ యుద్ధమునందు జరిగిన పరాభవమును తీర్చుకొనుటకు ప్రాన్సు నాటి నుండి తయారగుతుంది. బెర్లిన్ కాంగ్రెసులో బిస్మార్కు- ఆధిపత్యమున ప్రాగ్దేశ సమస్యవిషయములో తనకుజరిగిన అన్యాయమును తీర్చుకొనుటకై రష్యా నాటి నుండి వేచివుంది.’

‘ఇంతకు ఈ చిన్నికణ మింతటి మహా జ్వాలలకు కారణమగున్నమాట.’

‘ఔనుమేరీ. కావచ్చును. త్వరలో భయతకరదినములు రానున్నవి.’

‘నాకు భయమగుచున్నది ఆల్బర్ట్.’

‘ఇట్టి యుద్ధము వచ్చుననియేగాబోలు మనదేశమునందు ప్రతియువకునికి నిర్బంధ సైనిక విద్యనేర్పరచి.’

‘అందునీవు చేరబోకు ఆల్బర్ట్.’

‘నే నింక ఆ వయస్సుకు రాలేదు. వయసువచ్చిన తరువాత నాకూ తప్పదు.’

‘ఈ నిర్బంధసైనికవిద్యనేర్చిన యువకులందరు యేమిచేస్తారు ఆల్బర్ట్.’

‘యుద్ధముపొసగిన వెంటనే వీరందరిని రణరంగమునకు పంపుతారు.’

‘అందు నీవు చేరబోకు ఆల్బర్ట్.’

‘ఇప్పుడేమీ లేనపుడు అంతభయపడడ మెందుకు మేరీ?’

‘ఏమో! నా కెందుకోభయమేస్తుంది.’

‘యుద్ధమువస్తే అన్నానుగాని యుద్ధం వచ్చిందాయేమిటి.’

‘ఏమో! నాకు దేహమువణకుతుంది.’

‘ఊహలకే భయపడితే యెలాగమేరీ?’

‘జర్మను సామ్రాజ్యము శిథిలమగు చున్నట్లు నాకు తోస్తుంది నాకళ్లు తిరుగు చున్నవి. నన్నుపట్టుకో ఆల్బర్ట్.’

‘.....కంగారు తీరిందామేరీ?’

‘కంగారేకాదు; భయము కూడ పోయింది.’

‘ధైర్యంకూడ వచ్చునేమో?’

‘వచ్చేటట్టుగానేఉంది ఆల్బర్ట్.’

‘.....మరి ఇప్పుడు ధైర్యమొచ్చిందా మేరీ?’

‘వచ్చిందిగాని వేలైంది వెళ్లుతాను.’

(పశేషము.)

తులసి, బిల్వ, వేప

ఇవి తులసి, బిల్వ, వేప అను జాతీయమూలికలను గూర్చి శాస్త్రవిషయక పరిశ్రమచేసి వ్రాయబడిన ఉత్తమ గ్రంథరాజములు. ఈమూలికల ఓషధిగుణము, వైద్యప్రయోగములు, శాస్త్రచర్చ, పురాణవివరము సరళశైలిలో వివరింపబడినవి. వైద్యులకు, భక్తులకు మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన గ్రంథములు. క్రొను పైజాన వుంచి ఫెదరువైటు కాగితముమీద ముద్రింపబడి గృహాలక్ష్మి గ్రంథమాలలో ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయ కుసుమములుగా ప్రచురింపబడినవి.

గ్రంథకర్త : కే. యస్. కేశరి ప్రతి 1-కి 0-8-0

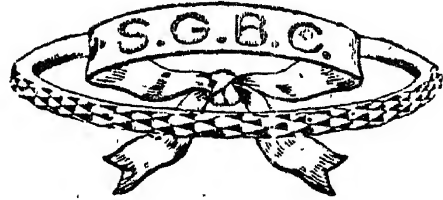
గృహాలక్ష్మి కార్యాలయము

పోస్టుబాక్సు నెం. 752, ఎగ్మూరు, మద్రాసు.

సయింటిఫిక్

బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంట్లు, శాసనసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే ప్రశంసింపబడి, ఈ కంపెనీ గవర్నమెంటులో రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది సైంటిఫిక్

గోల్డు బాంగిల్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్

బాంచి:—104, చైనాబజారు రోడ్డు,

పాడూఫీసు:—43, బైరాగిమఠం వీధి, మద్రాసు.

పి. కోదండరాం పిల్లె

(లేటు పి. యస్. పొన్ను స్వామిపిళ్ళేవారి కుమారులు)

1954-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యస్. పొన్ను స్వామిపిళ్ళే భవనములు)

మీ భవనమును అలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసెయిత్తుము. నమ్మకమైన పనితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపుడు.

పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎస్ప్లనేడ్ వెస్టు; మద్రాసు.

మీ అచ్చు పనులయందు

మీకు కావలసినది అందరుగుకూర్చులా? లేక చిన్న పనియైనను బాగుగ చేయుటయా? లేక సకాలమునకు ముద్రించి యిస్తుంటయా? మీ ఆవసరములేవియైనను, మీ అచ్చుపనులను మేము చక్కగ చేయగలమని మీ అనుభవమే తెలియజేయగలదు. ఒకమారు పరీక్షింపుడు!

లోత్రము ద్రణాలయము

ఎగ్మూరు, తపోలెట్టె 752, మద్రాసు.

మాతృసుతా ప్రబోధము

శ్రీరమావల్లభు శ్రీతపారిజాతుఁ
 గారుణ్యాసాగరుఁ గరుణాసముద్రు
 మదిలోన మొక్కుచు మాయమ్మనీకు
 ముదితలు విననొప్పు మోదంబుగూర్చు
 నీతులు గొన్నింటి నెఱిఁజెప్పనుంటి
 నాతి వానినివిని నయముతో మెలఁగు
 అమ్మ యేగెదవింక నత్తింటనుండ
 నమ్మకుదూరమై యరిగెదవీవు
 కన్నులఁ గన్నీరు గ్రమ్ముచునుండ
 నెన్నిచెప్పిన విన దీ డెందమయ్యె!
 క్రన్ననదుఃఖంబు గడవదేనుండుఁ
 గన్నతల్లులకిది కానికష్టంబు
 చిత్తచాంచల్యంబు చెందుటేకాని
 యత్తింటి కోడల నై నేనురానె
 అతివకుధర్మమా నత్తవారింట
 బతిదాపునుండుట వరువుతో మనుట
 పుట్టిల్లు పడతికిఁ బూరుగిల్లె సుమ్మ
 చుట్టంబుతోడిదే చుమ్ము యీతల్లి
 ఎఱుఁగనిగోలవు యేమతియుందో!
 చిటుతుకవౌటచేఁ జెవియొగ్గి వినవో!
 తప్పుతల్లిది కూతు తామసియైన
 నొప్పెఱుంగనిదైన నూర్మిశయైన
 పతిసిదై వంబుగా మతిలోనఁదలఁచు
 సతికిసౌఖ్యంబులు సమకూరుఁ జగతి

ఇహభోగములకెల్ల నీతడేకాక
 మహినెచ్చ రున్నార మూనినీకు
 ధవుడు సెప్పినమాట దాటకుమమ్మ
 వివశాత్కుండై నను విజ్ఞానియైన
 తప్పొప్పులెంచక దయితుకొక్కెలను
 దప్పకచేయుమా తడయకవేగ
 మందుడై యుండిన మగనితోఁ జెవికి
 విందుగాఁ జూరుకెక్కు విషయముల్ సెప్పు
 అలుకమైనండిన నాతనిజేరి
 కలకతీర్చెడిగాథ కల్పించిచెప్పు
 ధనహీనుడై మదిఁ దపియించుచున్న
 గనినవస్తువులెల్లఁ గాంక్షించకమ్మ
 వెసనంబులకుఁజిక్కి విసిగించుచున్న
 వెసఁగూడదనిసాగి వేడుమోయమ్మ
 పతినిగన్నట్టియా భామిని మామ
 పతికంటెఘనులని భావించుమమ్మ
 కులగోత్రములవృద్ధి గోరెడివారు
 కలిమిలేములమిమ్ముఁ గాచెడివారు
 కొడుకుఁగోడలిఁజూచి కులికెడువారు
 విడువనిప్రేమ దీవించెడువారు
 నయభయంబులుచూపి నడిపించువారు
 వయసుపోకిళ్లను వారించువారు
 అత్తమామలెనుమా యతివరో! వారి
 నెత్తిపై నిడుకొని నేరుపుమీర

మాతృసుతా ప్రబోధము

కొలిచిసౌఖ్యంబులు గొనుము మాతల్లి!
 కలితసౌభాగ్యంబు గనుకూపనల్లి!
 తల్లినియ త్తయె తండ్రియే మామ
 ఎల్లిదంబుగ జూతువేమొ యోలేమ
 పొత్తుగావారితోఁ బోవకయున్న
 నత్తంటిభోగంబు లన్నియునున్న
 అత్తమాటలకెదు రాడకుమమ్మ
 చిత్తంబుమామకుఁ జెడలించకమ్మ
 మెలత! అత్తకుముందు మేల్కొనుమమ్మ
 కలపాచిపనులన్ని కావింపుమమ్మ
 వెట్టిచేతలుచేసి వేధించకమ్మ
 పట్టపగలునిద్రఁ పాడిగాదమ్మ
 ఎఱుంగఁజెప్పినవారి నెదిరించకమ్మ
 చుఱచుఱచూపులు చూడకుమమ్మ
 పనివేళ నాడకు పాడకుమమ్మ
 తిని కాలమునునృథా తెరిలించకమ్మ
 ఇంటిగుట్టును వీధి కెక్కించకమ్మ
 ఒంటరిగారచ్చ నుండకుమమ్మ
 పకపకనవ్వుచుఁ బలుకకుమమ్మ
 వెలిచాసలపొందు వేడకుమమ్మ
 మందహాసంబుతో మాటాడుమమ్మ

అందంబుగావేష మమరించుకొమ్మ
 ఇల్లుస్వర్గంబు గావింపుముకొమ్మ
 పొల్లాడియపకీర్తి బొందకుమమ్మ
 అంగనామర్యాద సలవర్చుకొమ్మ
 దొంగిలించుటగొప్ప దోసమ్మనుమ్మ
 కలహంబునకుఁజోటు కలిగించకమ్మ
 కులకాంతలనుబ్రీతిఁ గొలుపుముకొమ్మ
 పెట్టుపోతలవేఱఁ బెట్టకుమమ్మ
 చుట్టంబులనుబ్రోలిఁ జూడుముకొమ్మ
 పగవారి నేనియు బాధించకమ్మ
 తగనినేపథ్యంబుఁ దాల్చుకుమమ్మ
 వచనప్రవీణతఁ బడయుముకొమ్మ
 శుచిశుభ్రతలగూర్చి శోధింపుమమ్మ
 ఆరోగ్యవిధి కెదురాడకుమమ్మ
 నారీమణులుమెచ్చ నడయాడుమమ్మ
 పుట్టింటిఖ్యాతిని బోషింపుమమ్మ
 మెట్టినింటనుశ్రీల మెలఁగుముకొమ్మ
 అనువుగానూతేండ్లు సలరారుమమ్మ
 మనుమల నెత్తుచు మనుముమాయఁబ్బు
 విభవంబుగొనుమమ్మ విజయమానమ్మ
 శుభము నీకగుఁగొమ్మ సుఖమెనీకమ్మ.

సుసర్ల లక్ష్మీకాంతమ్మ.

బాల విజ్ఞాన శాఖ

బంగారుతల్లికి : దీపసలు

‘బ్రహ్మశ్రీ’

బంగారు తల్లివమ్మా భామరో!
రంగారు రాణివమ్మా
చెంగారు చేడవమ్మా ఇంతిరో!
తంగేటి తీగవమ్మా
చదువులకు ప్రోడవీవె చానరో!
సంధ్యలా సారస్వతివీ
అల్లరీ చేయకమ్మా మీయమ్మ!
ఆజ్ఞలను జవదాటకూ

రాజ్యంపు లచ్చివీవె రాణిరో!
రాక్షసుల బరిమార్పుమీ
శ్రీకృష్ణు మదినిల్పుమీ ఓనుమ్మ!
ఆతడే యిలవేల్పునూ
దుర్గమ్మ తల్లిసీకు కొమ్మరో!
కోటితో కోటగట్టనూ
ఆయురైశ్వర్యములను ఆతల్లి!
నీకిచ్చు ఝాన్సిలక్ష్మీ.

చరకాపాటలు

బ్యాండు స్వరము

గా మా పా ధ ని సా ధ ప
మా ధ ప మ గ రి స గా గ్గా గ్గ
గ ప మ గ రి స రీ శ్రీ శ్రీ
రి ప మ గ రి స
గా మ ప ధా ప మ
రీ గ మ పా మ గ
సా రి గ మా గ రి సా సా స్స
సా నీ ధా సా
సా ని ధ ప
స్స ని ధ ప మ గ రి స॥

రై, రై, రైరయి మానుచు
రాటము వడుకివె ఓతల్లి
వడకినవిను నాతల్లి
కడురయమున
వచ్చు స్వరాజ్యము
యిచ్చు సుఖంబును
మెచ్చు మహాత్ముడు రావమ్మా
జాలా మేలే,
చాలూ లేవే
సమయము మించును॥ రై॥

(“తొలిశేజేసిన పూజాఫలము” వలె పాడవలెను.)

ఇదిగో రాటము నూలు వడుకవె
ఇది మనస్వ అ అ రాజ్యసాధనమే
సదనమునను యీ కదురుతిరిగినా
ఉదరపోషణము ఊరకగల్గునె॥ ఇదిగో॥
మగవారపుడే మరిమరి వడకి
మగువరొ మనకిటు మాటికి దెలుస
మొగమోటుముపడి కదురునుమరచి
నగుబాటుజెందకె జగన్నాథనుత॥ ఇదిగో॥

కె. జగన్నాథరావు.

విఘ్నేశ్వరుడిపెళ్లి కన్నీవిఘ్నాలే అన్నట్టు మా యింట్లో విఘ్నేశ్వరుడిచవితికి మా పిల్లవాడిచేత చేయించిన పూజకీ అన్ని విఘ్నాలే. ఇంతకీ యేదో పూజ అయిందనిపించాం. విఘ్నాలంటే సరిగ్గా విఘ్నాలు కావు. అయినా విఘ్నాలే అన్నమాట.

మావాడికిప్పడు మూడోయేడు వచ్చిందికదా కాస్త పూజచేయించుదామని మా ఆవిడ చాలాకాలం నుంచీ అంటూంది. అంటే క్రిందటిసంవత్సరం చవితికి ప్రారంభించింది వొచ్చిసంవత్సరం వీడిచేత మనం పూజచేయించాలి నుమండీ అని.

అయితే వినాయకచవితి మగవారు పూజచేసేదినం కదా నువ్వుమాత్రం పూజచెయ్యవా అంటారేమో. నాకు నమ్మకంలేదు. నేను పూజచెయ్యను. ఒకళ్లు పూజచేసినా కష్టంగావుంటుంది. ఆ మాటకొస్తే ఆ రోజున ఫలహారమేనా చెయ్యనివ్వను. మా కుర్రాడేడిస్తే హోటలికడతాము. అంతకచ్చనాకు. కుర్రాడు బయలుదేరాక వాడిమాటేగాని నామాటసాగదు. వాడూ తల్లి యేకమవుతారు. ఓమాట నేను వాడి తల్లిని పిచ్చివేమలేస్తా వేమిటని కేకలేశాను. విన్నాడు మావాడు. యేమిటే అమ్మవి పిచ్చియేచాలా? అమ్మ కదూ? తప్పఅన్నాడు. రోపంవచ్చింది కాబోలు. ఇంతకీ చెప్పొచ్చేమాటేమిటంటే వాళ్లమ్మ వాడిని 'వినాయకునికి పూజచేస్తా ననరా నాన్నతో' నని వుసికొల్పింది. అంతే. నాప్రాణం నమలేశాడు 'సరే' ననేదాకా. 'ఎవరు అడగమన్నారా' అంటే 'నేనే నన్నాడా' వుద్దండుడు.

వీధిలోకేవోస్తే అవేకొందాం. రానివి మానేద్దాం. దేముడుగాణ్ణి పూజచేసేందుకు కష్టపడి బజారుకి వెళ్లడంకూడా యెందుకని సాయంత్రం పాలవిల్లివస్తే కొన్నాను. మావాడు దాన్ని పాలపిల్లి అన్నాడు. మాయిల్లు గలవారు వీధిపాలవిల్లి రంగులకాగితాలతో

అలంకారం చేశారు. మావాడు చూడడం, తన పాల విల్లికికూడా అల్లా అంటించమనడం, నేను మావాళ్ల పిల్లాడిచేత కాగితాలు తెప్పించడం, చచ్చిచెడి రాత్రి తొమ్మిదింటిదాకా అంటించడం అయింది. మైదానానుండి పట్టుగుడ్డతెప్పించి చొక్కాకుట్టించాను వాడికోసం.

తెల్లవారింది. మాఆవిడ తెల్లవారుగ్గూమున నన్ను లేపి వేడివేడినీళ్లతో తలంటి నీళ్లోసింది. ఎప్పుడులేచి కాచిందో తెలియదు. అసలు నాకు నిద్దర యెక్కువ కావాలి. తెల్లగా తెల్లవారి సూర్యకిరణాలు మీద పడితేగాని లేచేరకంగాదు నాది. అల్లాంటి నేను మాఆవిడ బలవంతంచేత లేచాను. పిల్లవాడికి పొయ్యి కూడదూ అంటే నయమే పిక్కి గంటలకి వాడికి నీళ్ళొయ్యనా. జబ్బుచేస్తుంది కుర్రకుంకకి అంది. ఇక నాకు స్నానం తప్పిందికాదు. దేవుడుగాణ్ణి తన్నె య్యాలన్నంత కోపంవచ్చింది. రాదూ మరీ, వాడి వత్తేగా యీలిప్పలన్నీను.

నాతలంటయింది. అయిదుగంటలకు మాఅబ్బాయి అభ్యంగనంకూడా అయింది. అన్నట్టు చెప్పడం మరచిపోయాను. మాయిల్లు వీధిమీదికేవుంది. వీధరు గులున్నాయి. మమ్మల్నిద్దర్నీ అరుగుమీదకుర్చొని పత్రి, పళ్లుకొనమంది నాఅర్ధాంగి. సరేనని 9 గంటల దాకా కుర్చొని అన్నీకొన్నాము. స్నానాలవగానే ఆవిడ ధర్మమాని యింత కాఫీపోసి మరీపంపింది లెండి. అన్నివస్తువులూ కొనడంఅయాక యిట్టేలోపలి కళ్లేసరికి మాఆవిడ నన్ను పాలవిల్లి కట్టమంది. గబ గబా వంటచేస్తోంది మాకుర్రాడుండలేదని. నేను విసుక్కుంటూ పాలవిల్లికట్టాను. విసుక్కుంటేమాత్రం తప్పతుంది కనుకనా.

పూజాసామగ్రి యధాస్థానాన్నుంచబడింది. పెళ్లి కడుతూ పెళ్లికొడుకుని మరచిపోయినట్లయింది

మాపని. మావాడు గబగబావచ్చి నాన్నోయ్ దేవుడు లేడన్నాడు; ఈపరమసత్యం వీడికెల్లాగ తెలిసిందా అనుకున్నాను. నాప్రాణం నిలుపునా నీరయిపోయింది. వినాయకుడు వీధిలోకిరాలేడు. 'అయ్యో నీదేముణ్ణి దొంగలెత్తుకుపోనూ' అనుకొని బయలుదేరాను బజారికి, మావాడూ వెంటబడ్డాడు. వాడైత్తుకొని నిమిషంలో బొమ్మకొనుక్కొచ్చాను. తోవపొడుగునా మావాడు "నాన్నా పేడ పట్టు కన్నా వేమిటి? పారెయ్యమని గోలపెట్టాడు. 'పేడ కాదమ్మా దేముడు' అని వాడిని సమాధానపరిచేటప్పటికి నాతాతలు దిగివచ్చారు. సరే యింటికి వచ్చి గొడుగు బొమ్మనెత్తిని గుచ్చాను. మావాడికి పట్టులాగుతోడిగి చిన్నమడిగుడ్డకప్పి నేనూ మడి గట్టుకుని పీటమీద కూర్చున్నాం.

మాఅవిడ నైవేద్యంగూడాతెచ్చి అక్కడపెట్టింది. నేతిపూరీలు, పులిహోరచేసింది. చూశాడు మా ఆయుష్టుంతుడు. "అమ్మ బాబోయ్" అని కేకవేశాడు. ఏంకొంపముగలిగిందోనని యిట్టేచూద్దంగదా మావాడు మాడుపూరీలుపట్టుకొని పారిపోయాడు; మా అవిడ అయ్యో! అదేమిట్రా అంది. మరేం ములిగిపోలేదు. దేవుడేమిటి సింగినాదం జీలకఱ్ఱ. పిల్లవాడేదేముడనికేకలేశాను. ఫలహారంతయాక పూజచెయ్యడానికి వచ్చి కూర్చున్నాడు. కేశవా, సారాయణా అని చెంబెడు నీళ్లు త్రాగేడు. పేరుకి వాడ్నికూర్చోపెట్టి నేనే పూజచేశాను. కూర్చున్నకాళ్ళేపు వాడు నా కన్నీయేళి పెడతారుకదూ. బాన్నా నేనూ తింటూ అంటూనే వున్నాడు. తాంటూలం సమర్పయిమి అన్నప్పడు తాంటూలంలో కానీపెట్టాము. 'తమల పామలు దేవుడికిత్రే యిచ్చావు. కానీ, కానీ నా కియ్య'మన్నాడు. పీచుమితాయి కొనుక్కంటాడుట. ఎల్లాగో పూజయిందనిపించాము.

మధ్యాహ్నం భోజనంతయాక కొత్తచొక్కా తొడుక్కుని మాఅందరికీ దణ్ణంపెట్టాడు. తరువాత కుర్చీలకీ, మంచాలకీ యివీ అవీ యేమిటి కంటికి కనబడ్డ ప్రతీవస్తువుకి దణ్ణాలెట్టాడు.

ఇన్నివింతలతో ముగిసింది మాయింట్లో వినాయక చవితిపండగ.

రోజాదళములవలె మీ చర్మమును మృదువుగా నుంచుకొనదలంచిన మార్గోసబ్బు సుపయోగింపుడు. ఏలన చర్మమునుమృదువుజేయు వేపనూ నెనుండి తయారుచేయబడినసబ్బు అదియొకటియే. మొటిమలు, మచ్చలు, మొదలగునవి సౌందర్యమును జెరుపకుండజేయును. ఎంబరోస్త్రీలు ఇవిలేకున్న సౌందర్యవతులుగ నుండియుండురు. నేటినుండి మార్గోసబ్బు సుపయోగించి కళంకములేని మెలుగును గల్గించుకొనుడు.

MARGO SOAP

టాయ్లెట్ కు - చికిత్సలకు, మార్గో సబ్బు కుటుంబసబ్బుగా జేసికొనుడు. అంటు, చర్మ రోగములనుండి కాపాడుటకు దానికంటే మంచిది లేదు.

కలకత్తా కెమికల్స్

కొలనిదరి

“ శత్రుత్వం ”

శ్రీ పార్వతి లక్ష్మి సుబ్బలక్ష్మలు

శిశుశిక్షణ పోషణాలయములు

జటావల్లభుల పురుషోత్తముగారు ఎం.ఏ.

[ఇతర దేశములందుకంటే మనదేశమందు శిశుపోషణాలయముల ఆవశ్యకత అమితముగలదు. ఈ వ్యాసమును జదివినవారెల్ల దాని నెఱుగగలరు. ప్రత్యేకసంస్థలును ప్రభుత్వమువారును వాని ప్రాముఖ్యమును గుర్తించి ప్రకృతమున్న పాఠశాలలందైనను వేరుగనైనను నెలకొల్పి దేశాభ్యున్నతికి పాటుపడుదురని తలంచుచున్నాము. సం. గృ. ల.]

మనదేశములోవలెనే పాశ్చాత్యదేశములలోగూడ బాల బాలికలకు విద్యను ప్రారంభించుట కయిదవయేడు యుక్తకాలముగ భావింపబడుచున్నది. అంతకుపూర్వమునగూడ వారికి నేర్వవలసిన కొన్నియంశములును నలవాట్లును గలవు. కాని మనదేశములో నందువిషయమై యెంతమాత్రము శ్రద్ధ దీసికొనబడుటలేదు. పాశ్చాత్యదేశములలో నయిదేండ్లలోపుననున్న బాలురకు శిక్షణము గలుపుటకై ప్రత్యేకవసతులు గలవు. కేవలము మానసికశిక్షణమేకాక శారీరక పోషణముగూడ నందు గావింపబడును. బాలుర మానసికశారీరకాభివృద్ధికై తలిదండ్రులు యత్నించుచుండవలసినదేకాని యీవిషయమై వారు నిరంతరము శ్రద్ధ పూనుట యసంభవము. తండ్రి యేయుద్యోగములోనోయుండటచే బయటకుబోవును. తల్లి గృహకృత్యములను నిర్వహించుటలో నిమగ్నురాలై యుండును. కాన పిల్లలను కనిపెట్టిచూచుచు తగిన శిక్షణపోషణముల నొసగుటకు ప్రత్యేకశాల లేర్పాటుచేయబడినవి. వానికి 'నర్సరీస్కూల్సు' అని పేరు.

ఇందు 2 ఏండ్లు మొదలు 5 ఏండ్లు లోపున నున్న పిల్లలుమాత్రమే చేర్చుకొనబడుదురు. ఇట్టి 'నర్సరీస్కూల్సు' ఇంగ్లండులో మొత్తము 70 మాత్రమే కలవు. అనగా నచట మిక్కిలి కొలది కుటుంబములు మాత్రమే యీవద్దతివలన లాభమును పొందుచున్నవని యర్థము. ఈవద్దతి 1918వ సంవత్సరమున ప్రారంభింపబడి ప్రభుత్వము వారిచే నంగీకరింపబడినది.

ఈవద్దతిలోని ప్రధానాభిప్రాయ మేమనగా, ఆధునిక నాగరికదేశములలో ప్రతి మానవుడును తన యవసరములకును సౌకర్యములకును నితరులపై నాధారపడుచున్నాడు. పూర్వమున్ననో యెవనికి వాడు లేక యేకుటుంబమున కా కుటుంబము బట్టలను నేసికొనుచుండెను. పొలము దున్నుకొని పండించుకొనుచుండెను. నేడు నాగరికదేశములలో చాల కుటుంబములవారు తాము చెల్లుబడిచేయు రొట్టెలు మున్నగు తినుబండ పదార్థములనుగూడ నింటిలో చేసికొనక బయటనుండి కొనితెచ్చుకొనుచున్నారు. అన్నిటికిని నిట్లు బాహ్యప్రపంచ

ముపై నాధారపడుచుండగా శిశుశిక్షణ పోషణములవంటి ముఖ్యవిషయములలో బాహ్యప్రపంచమునుండి సహాయముగైకొన కుండుటలో నగ్రములేదు. పిల్లలాడుకొనుటకు విశాలమైన బయలులుండవలెను. ప్రతి కుటుంబమును నట్టివాని నేర్పాటుచేయలేదు. ఏ యిరుక్కుకొంపలోనో కాపురమున్న కుటుంబములలోని పిల్లలు కదలుటకును మెదలుటకును దగినచోటులేక యనారోగ్యముపాలగుదురు. గ్రామములోని పిల్లలందఱకును కలపి యొక విశాలస్థలము ప్రత్యేకింపబడుచో నందు వారు రెండు రెక్కలను విప్పి గగనవీధిని విహరించు విహంగమువలె నానందముతో క్రీడింతురు. శిశుశిక్షణ బోషణలయముల ప్రయోజనముల కిది యుదాహరణము.

నర్సరీస్కూలునకు పిల్లలను పంపిన తల్లు లింటియొద్ద నిశ్చింతగ పనిచేసికొనగలరు. అచటి పిల్లలకు ప్రమాదముతెచ్చు పరిస్థితు లేమియునుండవని వారికి తెలియును. పిల్లలాడుకొనుటకు వీలైనవస్తువులన్నియు సేకరించి యటనుంచబడును. శరీరమునకు బలమును నారోగ్యమును గల్గించి కండరములను పెంచు నాటలను నర్సరీస్కూలు నిర్వాహకులు పిల్లలచే నాడింతురు. అన్ని క్రీడాసౌకర్యములనే ధనికకుటుంబమునుగూడ తనపిల్లలకు గల్గింపలేదు. నర్సరీస్కూలువారు సమిష్టిపై ననీ సౌకర్యములను గల్గించుచున్నారు గాన మొత్తముపైన ఖర్చు తక్కువగనేమగును.

మనకుటుంబములలో తల్లులు పిల్లలతో పడు బాధ భగవంతునకెఱుక. పిల్లలను కొట్టుటయు, తిట్టుటయు, తమ్ముతాము మొత్తుకొనుటయు, తిట్టుకొనుటయు సామాన్యవిషయములు. నర్సరీస్కూళ్లకు పోయి సాయంకాలము తిరిగించిచ్చిన పిల్లల తల్లులన్ననో పీరిని జేరిదీసిపొందు నానందమునకు హద్దుండదు. పిల్లవాడు స్కూలులో తోటిపిల్లలతో పొందిన యనుభవమును తల్లికి చెప్పుచు మఱియు తా సచటచూచిన విశేషములను వర్ణించుటకుగూడ యత్నించును. మఱునాడు స్కూలునకు వెళ్లుట కుత్సహించుచుండును.

మనదేశములోవలెగాక ఇంగ్లండులో ప్రారంభపాఠశాలతో చేరినది మొదలు పిల్లవాని యారోగ్యమును పాఠశాలాధికారులప్పుడప్పుడు పరీక్షించి తగుసలహాలను తలిదండ్రుల కొసగుచుందురు. పూర్వము ఇంగ్లండులోకూడ ప్రారంభపాఠశాలలో చేరుటకు పూర్వవయస్సులో పిల్లల యారోగ్యమును గూర్చిశ్రద్ధతీసికొనుట లేకుండెను. 1918లో నర్సరీస్కూళ్లు ప్రారంభింపబడి నప్పటినుండియు నీలోటు తీరినది. రెండేండ్లకును నైదేండ్లకును నడుమనే పిల్లల బలమును గూర్చియు నారోగ్యమును గూర్చియు హెచ్చు శ్రద్ధపహింపవలెను. ఈకాలములో పిల్లలెదుగునంత వేగముగా మఱేకాలములోను నెరుగరు. నర్సరీస్కూళ్లలో పిల్లలకి క్రింది యారోగ్యసదుపాయములు గావింపబడును. కావలసినంత బయలుస్థలమును,

గాలియునుండును. తరుచుగా నారోగ్య పరీక్షచేయబడును. ఆరోగ్యశాస్త్రప్రకారము పిల్లల కెట్టియాహార మేనిధముగా తయారు చేయచేయవలెనో యట్టియాహార మావిధముగ తయారుచేయబడి మధ్యాహ్నసమయమున పిల్లలకు పెట్టబడును. పిల్లలకు నిద్ర వచ్చునపుడు చక్కనియేర్పాట్లతో ప్రక్కల మర్పబడును. పరిశుభ్రముగానుండుట యెట్లో పిల్లలకు బోధింపబడును.

నర్సరీస్కూళ్లలో వ్రాయుటయు చదువుటయుగాని యొక్కములు మున్నగునవికాని బోధింపబడవు. అయిదేండ్లలోపున వీనిని బోధించుట పిల్లవాని కపకారముచేయుటయేయగును. ఈ చిన్ననయస్సులోగూడ నర్సరీస్కూళ్లలోని పిల్లలకు బుద్ధికిని శరీరమునకును నష్టమును గలుగజేయని విద్య బోధింపబడును. ఈ వయస్సులో పిల్లల కుత్సాహలము మొందుగనుండును. పంచేంద్రియములు మిక్కిలి యుత్సాహముతో పనిచేయును. చూచినదానినెల్లనోటితో పెట్టుకొనవలెననియు, కంటికి కన్నట్టినదానినెల్లతడేకదృష్టితో చూడవలెననియు, నెవరైనమాట్లాడుకొనుచో విసవలెననియు నెవరైనతమ్ము నెత్తుకొనవలెననియు తాము దేనినోయొకదానిని స్పృశించుచుండవలెననియు వారు హెచ్చుగ కోరుచుండురు. వారి యుత్సాహప్రకారము వారి నుండనిచ్చుచో వారికి గొప్పయనుభవము రాగలదు. అదియే చక్కని విద్యయని చెప్పవచ్చును. కాని యింటిలోని పెద్దవారికి పిల్ల లిట్లుత్సాహ

ముతో కేలింతలు కొట్టుచునుండుట చీకాకుగానుండుటచేతను, దీనివలన నిజముగ పెద్దవారి పనులకు భంగము గల్గుచుండుట చేతను వీనిని సహింపక పిల్లలను నాల్గుబాదియొకమూల పడవై చుచుండురు. ఇందువలన పిల్లల శారీరక మానసికాభివృద్ధులకాటంకమువచ్చును. సర్సరీస్కూళ్లలో నన్ననో పిల్లల యుత్సాహమునకు పూర్ణావకాశమియబడుటయేకాక వారికి వినోదమును జ్ఞానమునుగూర్చు వస్తువు లెన్నియో వానియెదుట నుంచబడును. అందు కొన్ని వస్తువులు వారి యూహాశక్తిని పురికొల్పును; కొన్ని వస్తువులు రంగులభేదములను తెలిసికొనుటకును రంగుల మంచి చెడ్డలనుగూర్చి యభిప్రాయముల నేర్పఱచుకొనుటకును తోడ్పడును; మఱికొన్ని వస్తువులు—చిన్న చిన్న బ్యాండులు, హార్మోనియములు మున్నగునవి పిల్లలకు సంగీతములో నభిరుచిని గల్గించును. కొన్నికథలు చిత్రపట గూఢమున వీరియెదుట నుంచబడును.

స్వయంసహాయముకూడ నర్సరీస్కూళ్లలో పిల్లలకు బోధింపబడును. ఏపిల్లవానికోటు నాపిల్లవాడే విప్పుకొనవలెను. చేతులను కడుగుకొని తువ్వలుతో తుడుచుకొనుట ముచ్చగు పనులనుగూడ పిల్లవాడు స్వతంత్రముగ చేసికొనును. తాను కూర్చోనవలసిన కుర్చీని ముందునకు లాగుకొనుటకుగూడ నెవ్వరును సహాయము చేయరు. ఈపనులను పిల్లలు స్వయముగ చేసికొనుటలో తమ కితరులు సహాయము

చేయకపోయినారే యను చింత యిను మంతయునుండదు. మీదుమిక్కిలి తమ పనిని తాము స్వయముగ చేసికొనగల్గు చున్నందులకు వీరు సంతోషింతురు.

దీనినిబట్టి సర్వసూక్ష్మలోని విద్యార్థులకు వంటెత్తు తన మబ్బునని తలంపరాదు. కలసి పనిచేయవలసినచోట వారు మిక్కిలి స్నేహభావముతో కలసి పనిచేతురు. గదులను శుభ్రపఱచుట, మధ్యాహ్నభోజనము వడ్డించుకొనుట మున్నగుపనులలో వారు సమిష్టిగ వ్యవహరింతురు. ఒకరితోనొకరు పోరాడక కలసిమెలసియుందురు. క్రొత్తగ చేరిన పిల్లలను ప్రత్యేకప్రేమతో చూతురు. వారికి చాల సహాయము చేయుచుందురు.

శిశుశిక్షణపోషణములను సతి శ్రద్ధతోను పరిజ్ఞానముతోను చేయవలసినది ధర్మమను భావమే మన దేశీయులలో తక్కువ. పాశ్చాత్యులీ ధర్మమునే కళగను శాస్త్రముగను నభ్యసించుచున్నారు. జాతియొక్క భావి దశ యీ ధర్మనిర్వహణకౌశలముమీద చాలవఱకు నాధారపడియున్నదని వారి యభిప్రాయము. మన మన్ని విషయములలోను వెనుకబడియున్నట్లే యీవిషయమున గూడ వెనుకబడియున్నాము. పాశ్చాత్యుల నుండి యసంఖ్యాక దురభ్యాసములను మనము నేర్చుకొనుచున్నాము. వారిలోని మంచిమంచి సంస్థలనుగూడ మన మనుకరించినచో మనదేశ మెంత ముందునకు వచ్చునోకదా!

సౌందర్యము రెండు చర్మముల నంటియున్నది.

చర్మముక్రింద తైలగంధు లెండిపోయి క్రింది చర్మమును క్రుంగజేసినపుడు గీతలు, ముడుతలు ప్రారంభించును పై చర్మము నశించి కఱకుదనము బైలుదేరును. ఈ రెండు చర్మములకును వేరువేరు చికిత్స లవసరము.

గీతలను మునుతలను రాకుండజేయుట

రాత్రులందు 'పాండ్సు కోల్డ్క్రీమ్' వ్రాయుము. ఇది క్రిందిచర్మమునకు దిగి తైలగంధులను నింపి, అచటి కండరముల బలపరచును. ఇది రోమకూపముల కుద్ధిచేయుటవలన నల్లనిమచ్చలు మాయము.

గరకుచర్మమును బాగు చేయుట

మీ పైచర్మమునకు 'పాండ్సు వానిషింగ్క్రీమ్' గావలయును. దీనిని ముఖమునకు మెడకు చేతులకు వ్రాసికొని, రాత్రియంతయు నుండనిచ్చిన, ఉదయమున చర్మము మృదువుగా నూతనముగా మనోహరముగానుండును.

ఉచితము : దీనిని నేడే పంపి పాండ్సు రెండు క్రీములట్యూబులను పాండ్సు ఫేసుపాడరు మాదిరులను ఉచితముగా బడయుడు. (చెక్ షేడు) నేచురల్...
.....రోజ్ క్రీమ్.....బ్రనెబ్.....

డాక్టర్ అండ్ సైన్యమర్ లిమిటెడ్,
3, విటెబ్ రోడ్డు, బొంబాయి.

పేరు.....
చిరునామా.....No. GL. 9.

శారదలేఖలు

సౌభాగ్యవతి కల్పలతకు

నెచ్చెలీ!

అఘటనా ఘటన సమర్థుడగు పరమేశ్వరుని లీలల నెఱుంగ నెవరితరము? అన్నియు సక్రమముగ నున్నప్పుడు అందరు దైవజ్ఞులై! అందరు శాస్త్రజ్ఞులై! అందరు ప్రతిభాశాలురై! కాన ప్రకృతిలో ఒక్క ఊణమాత్ర మే దేని మార్పుజరిగినచో సంతయు తారుమారు. అందఱితెలివి వ్యర్థము. ప్రకృతి వైపరీత్యసంఘటనలకు సామాన్యమానవు డెంతనిస్సహాయుడో ప్రతిభాశాలియగు పురుషుడును సంత నిస్సహాయుడే. వారది కనిపెట్టిరి, ఇదికనిపెట్టిరి, పంచభూతములను పిడికిటబట్టిరి అని మనము ఆశ్చర్యచకితులమగునట్టి పాశ్చాత్యదేశపు వార్తలన్నియో పత్రికలు ప్రకటించుచుండును. మనమును వారి బుద్ధికుశలతకు వారి యంత్రనిర్మాణ నైపుణ్యమునకును, వారిశాస్త్రపరిజ్ఞానమునకును ప్రశంసించుచు కైమోడ్పులర్పించుచుండుము. కాని ఒక్క గాలియూపునకు ఒక్క సముద్రపు కెరటమునకు, ఒక్క భూమికంపమునకు, ఒక్క అగ్ని ప్రజ్వలనమునకు అంతయు బీభత్సము!

విజయదశమి పండుగ నెంతయో యుల్లాసముగ ముగించుకొంటిమి. దీపావళి కెదురు

తెన్నులు చూచుచుంటిమి. వానలు సవ్యముగ కురిసెను. పైరులు చక్కగనుండెను. ధాతనామసంవత్సరములో తమకేవియో కష్టములు కలుగనున్నవని ప్రజలుపడిన భయము నిర్హేతుకమని నవ్వుకొంటిమి. కాని ఇంతలో నాశ్వయుజ శుద్ధత్రయోదశీ సౌమ్యవాసరమున (28-10-36) నింతటి ఝుంఝామారుతము వీచి యింతటి ప్రజాసంక్షోభకారణమగునని యెవరు తెలిసికొన్న గలిగిరి? ఏ పంచాంగకారుడైన చెప్పగల్గెనా? ఏ వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడైన సూచింపగల్గెనా? ఏ జ్యోతిష్కుడైన వివరింపగల్గెనా? లేదు. అందఱిని కనుమఱిగించి అచింత్యాదృష్ట శక్తిసంపన్నుడగు భగవంతుడు తన మహచ్ఛక్తిని ప్రకటించి యెల్లర నిరుత్తరులగావించినాడు. ఇప్పుడేమరుకొనవలయును? భగవంతుడొక్కడే సృష్టిసీతలయకారణకర్త. విశ్వమంతయు నతనిలోనిది. కావుననే మహాకవి పోతన.

“ఎవ్వనిచే జనించు జగ,

మెవ్వని లోపల నుండులీనమై

యెవ్వనియందు డిందు పర

మేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు మూలకారణం

గృహ లక్ష్మీ

బెవ్వఁ డనాచిమధ్య లయుఁ

డెవ్వఁడు సర్వము బానయైన వాఁ

డెవ్వఁడు వాని నాత్మభవు

నీశ్వరు నే శరణంబు వేడెదన్.

అని గానము చేసినాడు.

1925 సంవత్సరములో బెజవాడలో తుపాను గొట్టినప్పుడు నేనచటనుంటిని. అప్పుడును గృహములు చెడియు, ఫలవృక్షములు వగైరాలుకూలియు ప్రజలకు నష్టము కల్గెను. అప్పటి కదియే యత్యధికమనిపించెను. కాని, ఈవత్సరము మా బాపట్ల తాలూకాలో వాయుదేవుడు గావించిన ప్రళయతాండవము గాంచిన నది యేపాటి యనిపించినది. 27 తేదీ సాయంత్రము మూడుగంటలవేళ ఆకాశము మేఘావృతమై చిటపటచినుకులతోను చల్లనిగాలితోను ముసురు పట్టినట్లులుండెను. వాతావరణము సుఖములేకుండుటచే దీపములు పెట్టకమునుపే ప్రజలు యెవరిండ్లకు వారు చేరుకొనిరి. చీకటి పడినతరువాత గాలి మరికొంత యధికముగా వీచసాగెను. కాని ప్రజలెవ్వరును లక్ష్యపెట్టకయే మాపటి భోజనములుచేసి పరుండిరి. కాని రాత్రి యగుకొలంది గాలియు వానయు సధికమై రాత్రియంతయు తీవ్రముగ వీచుచునేయుండెను. ఎటులనో ఉదయమైనది. నిద్రలేచి చూచుసరికి ప్రాతగిలిన దడులును పెళ్ళును వృక్షజాతులలోచేరిన బాదము, మునగ, బొప్పాయిచెట్లును అచ్చటచ్చట పడియుండుట కానవచ్చెను. అంతటితో గాలియుప

శమించునని యనుకొంటిమి. ఆవానగాడ్పులలోనే యుదయకాలపు గృహకృత్యములు నిర్వర్తించుకొంటిమి. కాని గాలి నిలుచు జాడ కానరాలేదు. సరిగదా మఱింత యధికమైనది. సరిగా జాముప్రొద్దెక్కునప్పటికి వాయు విజృంభణ మత్యధికమై యిక భూమిమీద నిలుచుదారి లేదనుపించినది. మొదటిదెబ్బకు తాటియాకుకొంప లెగిరిపోయినవి. రెండవయూపునకు మంగుభూరు పెంకులు లేచిపోయినవి. మూడవవిసరుకు జన్నురేకు లూడిపోయినవి. కట్టకడపట నాటుపెంకులతో కప్పబడిన యిండ్లవంతు వచ్చినది. ఒక్క డాబాయిండ్లుమాత్రమే యాధాటికి తట్టుకొని యసంఖ్యాక ప్రజల కాశ్రయమిచ్చి ప్రాణదానము గావించినవి. ఇక నేలగూలిన మహావృక్షములకును, నశించిన పశుపక్ష్యాదులకును, లెక్కయేలేదు.

పదిగంటలగుసరికి తుపాను యెంత భయంకరాకృతి దాల్చినదో చెప్పశక్యము గాదు. ఒకవంక తలుపులకు కిటికీలకు గడియలెగిరిపోయి ఫెటీలుమని పగిలి ముక్కలై నేలపడుట, ఒకవంక దొడ్డిలోనున్న పెద్ద పెద్దవ్రూకులు పెళ్ళపెళ్ళార్భటులు సేయుచు పెళ్ళగిలివచ్చి యిండ్లపై విఱుచుకపడుట, ఒకవంక యిండ్లమీద పెంకులెగిరి ముక్కలు ముక్కలై నెత్తినిపడుట, వస్తువులన్నియు మట్టిగొట్టుకొనిపోవుట, ఆ కష్టము చెప్ప శక్యము గాదు అదేసమయమున మా దొడ్డిలోనున్న అరువదేండ్లనాటి పెద్దచింత చెట్టు పెళ్ళనపెళ్ళగిలివచ్చి మామేడమీద

పడినది. ఆదెబ్బతో మాయిల్లు మేముగూడ మట్టమేయనుకొంటిమి కాని యెట్టెటో ఆదెబ్బను మాయిల్లు తట్టుకొనగల్గినది. ఇది కేవలము భగవదనుగ్రహమేనని చెప్పవలయును.

ఈవిధముగా సాయంత్రము మూడు గంటలవఱకు నానాభీభత్సముచేసి గాలియువశమించినది. దానితోపాటువానయు తగ్గినది.

ఆతుపాను సమయములో నాపేద ప్రజలెచ్చట తలదాచుకొనిరో యెట్టెటియవస్థలు పడిరో తెలియదు. కొంచెము గాలివాన తీవ్రతతగ్గనే చలిలో వడవడవడకి పోవుచు తమకున్న నాల్గుపాతగుడ్డలు మూటగట్టి నెత్తినిబెట్టికొని చెంబుకంచముచేత బట్టుకొని ఉదయమునుండి యన్నములేక ఆకంటిచిచ్చుతో రోదనముసేసెడి బిడ్డలవెంట నిండుకొని ఆకటిమాట దేవుడెఱుగు తలదాచుకొనుటకు తావుదొరకిన చాలునని ప్రాణాతురులై నలువైపులనుండి గుంపులు గుంపులుగ నూరిలోనికి రాసాగిరి. రోగులు, వృద్ధులు, పచ్చిబాలెంతలు, పసినిసుంగులు నిండుచూలాండ్రు, వికలాంగులు అన్నాతురులై ప్రాణాతురులై యురుకులుబెట్టుచు ఆవచ్చుతీరుచూడ హృదయవిదారకమై పోయినది. ధనికదరిద్రతా తారతమ్యములేక నాటివగలంతయు నించుమించుగా నెల్లరుపస్తు. రేయియైనను అవకాశమున్నవారు భుజించిరి. లేనివారు కడుపులో కాళ్లుపెట్టుకొని పరుండిరి. ఆపరుండులైనను

విశాలమగుతావుదొరకిన వారికి మాత్రమే లభించినది. కాని ఇండ్లులేక పరులవంచల నాశ్రయించిన వారెందరో ఆరాత్రి నిలువు కాళ్లపై నిలిచి జాగరణంబుచేసిరి.

ఎట్లెటో ఉదయమైనది. సూర్యభగవానుడు తన సహస్రకిరణముల దశదిశల బ్రసరింపజేయుచు పొడుపుకొండపై పొడసూపినాడు. ఆబాలభాస్కరుని గాంచగనే యెల్లరి ప్రాణములేచి వచ్చినట్టులైనది. ఎల్లరు తమతమ గృహవరణముల బాగుచేసికొనుటకు పూనుకొనిరి. ఎవరియింటిపనివారు చేసికొనుట తప్పనిసరి యగుటచే యానాడు కూలివాడనువాడు కాన్పించలేదు. ఎల్లరకు స్వకాయకష్టముచే గృహవరణముల చక్కబెట్టుకొనుట తప్పనిసరై పోయినది.

సాగర పరిసరమగుట ఉప్పెనభయమొకటి సర్వదా యీ ప్రాంతీయుల కలవర పెట్టును. అందును నిట్టి తుపానుసమయములలో నీభీతి ప్రజలకు మఱింతయధికము. ముప్పదవ తేదీ యుదయ మిట్టిభయమే బాపట్లపౌరుల నొక్కనిముసములో నాహాకారములు సేయునట్లు చేసినది. ఆనాడు పూర్ణిమ. సముద్రమున కానాడు ఆటుపోటులెక్కువ. కాన సముద్రపుఘోష భయావహముగనుండును. ఆ సముద్రపుతీరపు పల్లెజనులలో ఉప్పెన వచ్చుచున్నదను ప్రవాద మెట్లుపుట్టినదో తెలియదు. ఆమాట చెవులబడినదే తడవుగ ఎంతట నున్నవారంతట కొంపలువదలి పెట్టి బిడ్డలను చంకవేసికొని పురములోనికి

గృహ లక్ష్మీ

పారివచ్చిరి. వారినిచూడగనే పురములోని వారికిని భయముగలిగినది. ఇక నేమున్నది? వారును వీరును నేకమై వచ్చె, వచ్చెనను అరపులు, ఎక్కడికోపోదామని ఉరుకులు, ఏమైపోవుదుమో నని యేడుపులు, ఒక్క నిమిషములో ఊరంతయు గందరగోళమై పోయినది. ఈవిధముగా కొంతసేపు కల్లోల పడినవెనుక యిదిఅంతయు వట్టి వదంతి యనియు, ఉప్పెనవచ్చుటలేదనియు, నాగ రాజుకాలువ సముద్రపుపోటునకు పొంగి పొరలగ నదియే యుప్పెనయని ప్రజలు భయపడి పారివచ్చిరనియు తెలియవచ్చెను. ఉప్పెనభయముచే జను లిండ్లువదలి పారి పోవగా యిండ్లలోపడి దోచుకొనవచ్చు ననెడి యుద్దేశ్యముతో దుండగీండ్లు కొండ ఊ స్రవాదమును పుట్టించిరని మరికొందరు చెప్పిరి. గావలసిన యుప్పెనేమో ౨౦ తేదీ మధ్యాహ్నమే వచ్చెనట. రాగానే పల్లెజను లాహూరు గాలిలోనే సముద్రున కేరురుపోయి పాలుపెరుగులు పారబోసి పసుపుకుంకుమలతో పూజ చేసి కాని డబ్బులువేసి దుణ్ణములుపెట్టిరట. అంతటితో సాగరుడు శాంతుడై వెనుకకు మరలెనట. సముద్రమునకు రెండుమూడుమైళ్లలోనున్న పల్లెలన్నియు నానాడే ఉప్పెన దెబ్బతినినవి. గొట్టెలుమేకలు మున్నగు సన్నజీవములు మందలకు మందలే మట్టితో పూడుకొని పోయినవి, పశుక శేబరములు కొన్నియైతైన చెట్లకొమ్మలలో చిక్కుకొని వేలాడు చుండుటచే సముద్రపు కెరటములంతయెత్తు

వఱకు వచ్చియుండునని యూహింపబడు బడుచున్నది. ఏమైననేమి గాలివానయు నుప్పెనయు నొకదానికొకటి తోడ్చి యీ ప్రాంతీయులకు గావించిననష్టము ఆపారము.

౧౯౩౫ సంవత్సరములో గాలివాన మే నెలలోవచ్చెను. అది పైరు పంటలులేని వేసవికాలమగుటచేత కృషీవలుల కెట్టినష్ట మును రాలేదు. నేటి పరిస్థితు లట్టివికావు. మెట్టపైరులు, మాగాణిపైరులుగూడ బాగుగా వెన్నువేసి ఒక్కనెలలో కోతకు సిద్ధముగానున్నవి. వేరుసెనగ సర్వసిద్ధమై మొక్కలుపెరికి యింటికిచేర్చుకొనవలసిన తరుణములోనున్నది. ఇట్టితరుణములో నిట్టి దారుణమైన తుపాను వీచుటచే పైరుల న్నియు చెడిపోయినవి. ఈవిధముగా నీ వత్సరపుపంట పాడైపోవుటయేగాక తుపా నులో ధాన్యపుకొట్లమీద వైకష్ట్య లెగిరి పోవుటచేత నిలువచేయబడిన నిరక్షివత్సరపు ధాన్యముగూడ చాలచోట్ల పాడై పోయినది. రెండువత్సరములపంట నిట్లాక్కమారుగా కోలుపోయినతరువాత నిక జీవించుటెట్లో తెలియదు.

ఇక నేతపారిశ్రామిలకుగల్గిన నష్టము వర్ణనాతీతము. ఈ నేతపనివారెల్లరు సాధారణముగా చుట్టుగుడిసెలు కలవారేగాని గట్టియిండ్లు కలవారుకారు. ఆసుపోయుట, కండ్లెలుచుట్టుట, పడుగుచేయుట మున్నగు వీరి పనులన్నియు చెట్లనీడలనేగాని గృహము లందుగాదు. తుపాను గాలిచే వీరికొంపలా పోయినవి; మగ్గములా విరిగినవి; తదితర

పనిముట్లా భగ్నమైనవి. ముఖ్యముగా వీరికి నీడనిచ్చేడి చింత చెట్లా నేల గూలి పోయినవి. నిలువనీడ లేకుండపోయినదను సామ్యము వీరియెడల సార్థకమైనది. జన్మ ప్రభృతి నేతయే కలవృత్తిగా గలవారగుట చేత వీరికితరపనులేమియు చేతగావు. పాపమీ పారిశ్రామికుల బ్రతుకులేమి కావలసియున్నవో తోచుటలేదు. ఒక్కపూట యన్నప్రదానముతో, ఒక్కొక్కవస్త్రప్రదానముతో నివారింపబడవలసిన కష్టములు గావివి. శాశ్వతమగు జీవనోపాధి తెలుపులే చూపవలసియున్నది. ఈతాలూకాలో నీ తుపానువలన నష్టపడనివా రొక్కరైనలేరు. గొప్పయిండ్లుగలవారు గొప్పగను కొద్దియిండ్లుగలవారు కొద్దిగను నష్టపడిరి. ఎవరి స్థితికిదగిన నష్టమువారికి గల్గినది. ధాతనామ సంవత్సరపుఫలితము ఎల్లరు భయపడినటులనే పరిణమించినది. ఈ దుర్భరస్థితినుండి

ప్రజలెప్పటికి కోల్పోకుండురో, ఈ ఆపన్నుల రక్షించుటకై పరమేశ్వ జేమిసంకల్పించి యున్నాడో తెలియదు. అంతయు నీశ్వరాజ్ఞ.

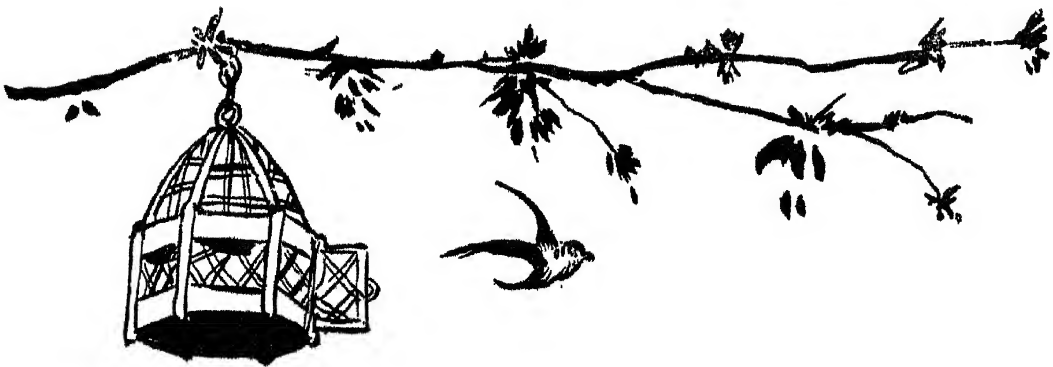
కల్పలతా! అన్నియు చక్కగానున్నప్పుడు మానవులకుండెడి గర్వములకు లెక్కలేదు. ధనముచే, కులముచే, అధికారముచే న్యూనతాధిక్యతలు కల్పించుకొని త్రుళ్లి పడుదురు. కాని సార్వజననములగు నిట్టి మహావిపత్తులు సంభవించినప్పు డిట్టితార తమ్యముల కవకాశమే కన్పింపదు. 'అందఱు మొకటే', 'అందఱుమొకటే,' యనుభావ మెల్లరిహృదయముల స్ఫురించును. మనుజులను గర్వోపహతులను జేయుటకే యిట్టి సంఘటనలు తటస్థించుచుండునేమో !

గ-౧౨-౩౬

భావపురి.

మిత్రురాబు

శారద.

ప సి పా ప లు - పో త పా లు

తల్లిపాలులేని బిడ్డలకు ఆవుపాలు తగునీళ్లు చక్కెర కలిపి వాడటం మంచిది. ఈపోతపాలు దినానికెన్ని ఎప్పుడెప్పుడు ఎన్నెన్నిమార్లు యివ్వవలసిందీ తెలిసికొని హెచ్చు తక్కువలు లేకుండా వాడుట అవసరం. ఏ యేనెలలో ఎలా ఇవ్వవచ్చో యీ క్రింది పట్టినిచూచిన తెలుస్తుంది.

నెల	ఎన్నిమార్లు	ఎప్పుడెప్పుడు	ఎంతెంత	దినానికెన్ని
నెల 2 లో	6-7 మార్లు	2½-3 గంటల	2-3 ఔన్సులు	15-25 ఔన్సులు
,, 3,4 ల్లో	6 ,,	3 కొకమారు	3-4½ ,,	25-30 ,,
,, 5,6 ,,	6 ,,	3 ,,	4½-6 ,,	30-35 ,,
,, 7,8,9 ,,	5-6 ,,	3-4 ,,	6-7 ,,	35-40 ,,

2 నెలలవరకు పాలకు నీళ్లు రెండింతలు, 6 నెలలవరకు సమము, 9 నెలలవరకు సగము నీళ్లు తగుచక్కెర కలుపవలెను. (చక్కెరపెచ్చైతే పుల్లటికంపుతో నురుగుగానీళ్ల విరేచనాలపుతవి) అయితే ఇదే అందరికీ ఒకేసూత్రంకాదు. యీపాలు కొందరికి అజీర్ణం చేస్తవి; మరికొందరికి పట్టినా పుష్టిచేయవు (బరువులో మార్పుండదు). ఇటువంటి సందర్భాలున్నవి గనుక గమనించి అజీర్ణమైతే నీళ్ల నెక్కువచేసి పుష్టిచెయ్యకపోతే నీళ్లను తక్కువ చేసి పాలను ఇవ్వవలెను. మరి పాలునీళ్లు చేర్చవలసిన భాగాలు మార్చేటప్పుడు (2-6 నెలలయినతర్వాత) ఒక్కసారిగా మార్చక పాలు కొంచెం కొంచెంగా హెచ్చించి నీళ్లను అదేప్రకారం తగ్గించడముమంచిది.

జీర్ణముసంగతి: ఈ పోతపాలుయిచ్చి జీర్ణమయితేనే మరి ఇవ్వవలెను. అలాగు కాకుండాన మళ్ళాఇచ్చిన ఆహారం జీర్ణంకాక మలంగా వుండలుండలుగా పోతుంది. ఇది గమనించి ఇవ్వవలసిన సమయాలు, అవసరములే పాలుయిచ్చే కాలపరిమితిలో కొంచము మార్పులు చేయడం మంచిది.

బిడ్డలు కొన్ని నెల లయేటప్పటికి ఆటల్లో ఆకలిమరచి ఏడువరు. ఏడువలేదు గదా అని ఆహారమివ్వకుండావుంటారు కొందరు. ఇది సరికాదు. ఇందువల్ల ఆహారంచాలక రాత్రిళ్లు బిడ్డలు పోరుపెట్టారు. దానితో తలిదండ్రులకు జాగరంతప్పుడు. ముందు శ్రద్ధతీసుకోవడం మంచిది.

విం త లు వి శే షా లు

హిమాలయపర్వతములు 20 మైళ్లు జరిగినవి:—

హైమ్ అను భూగర్భకాస్త్రజ్ఞుడు హిందూదేశములో కొన్ని కాస్త్రపరిశోధనలగావించి హిమాలయములు క్రమముగా సమభూములవైపుకు జరుగుచున్నవనియు, ఇదివఱకే 20 మైళ్లు జరిగియున్నవనియు చెప్పెను. పర్వతములందున్న కొన్ని రాళ్ల పోటోలనుదీసి వాని పూర్వాపరస్థితినిబట్టి ఆతడిట్టి నిశ్చయమునకువచ్చెను.

27 రూపాయలపైన రెండులక్షలవడ్డి:—

ఫెలోజిఫూర్ నందు కిశోకచండ్ అను షాహుకారు 1896 సం. ఒకరైతుకు భూమితనఖాపై 27 రూ. కంపాండు వడ్డికిచ్చెను. అదియు రూపాయకు ఒకపంటకాలమునకు రెండణాలువడ్డి అనగా సంవత్సరమునకు 4 అణా లన్నమాట. ఈ సంవత్సరం రైతు తనభూమిని విడిపించుకొనుటకు రెవిన్యూఅసిస్టెంటుచెప్పిన ప్రకారం రూ. 60 షాహుకారుకు యివ్వబోగా ఆతడు తన వడ్డిప్రకారము లెక్కించి కోర్టులో రైతుపై 2,03,120 రూ. లకు దావాచేసెను.

రెండేండ్లబాలునికి కావ్యములు కంఠస్థము:—

జాన్ని సమీప్ గ్రామమున పుట్టంధుడగు నొక రెండేండ్లబాలుడు గలడు. హిందీరామాయణ మహాభారతకావ్యములనుండి యేభాగమునుండియైనను పద్యములు చెప్పవచ్చు సంకోచములేకుండ వల్లించును. అంతియగాక భగవద్గీతనుండి కష్టమైన శ్లోకములనుకూడ చక్కగవచ్చించును. పెక్కుచుంది ఆతనిదర్శనమునకు మూగుచున్నారు. ఆతడు శూరదాసు అవతారమని తలంచుచున్నారు.

సైకిళ్లపై ముప్పి:—

శికింద్రాబాదులో కొంతమంది బ్రాహ్మణులు ద్వాదశబియ్యాలకు, అమావాస్యబియ్యాలకు సైకిళ్లపై స్వారీచేయుచు భిక్షాటనము చేయుచున్నారు. ఇంకా కొలది దినములుదాటిన మోటార్లపైనికూడా బైలుదేరే దరేమోయని సందేహమగుచున్నది.

ఒక స్త్రీకి ఒకకాన్పుకు ఆర్గరుబిడ్డలు పుట్టుట:—

సింధుదేశమున మయినీఅను గ్రామమున నిటీవల ఒక హరిజనస్త్రీ ప్రసవంపగా ఆర్గరుపిల్లలుపుట్టిరి. ఒక శిశువుమాత్రము మరణించెను. ఏ మంది ఆరోగ్యముగనున్నారు. చాలమందిప్రజలువచ్చి మూచుచున్నారు. తాతలఅవ్వల సంఘము:—

బర్మాలో తాతలఅవ్వల సంఘముపేరుతో రాజకీయసాంఘిక సంఘమేర్పరుపబడినది. స్త్రీలును పురుషులునుకూడ సభ్యులుగా చేరవచ్చును. ముసలివారై యుండవలయును. సభ్యులలో నెవరును కల్లు,సారాయి మున్నగువాటిని త్రాగకూడదు. చుట్టలను కాల్యకూడదు. తాంబూలము వేయకూడదు. తలకు క్రావులు పెంచకూడదు. బర్మాకు స్వపరిపాలన మియ్యబడువరకును యీ సంఘ సభ్యులెవరును శాసనసభ్యులుగా నుండకూడదు.

షీరోమృతి కాలమున జరిగిన వింతలు:—

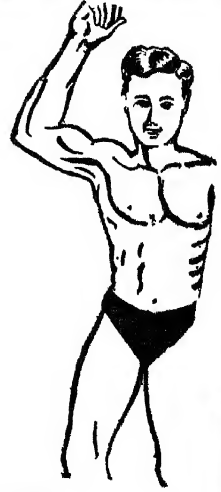
షీరోఅను సామద్రికకాస్త్రజేత చనిపోయినపుడు వింత సంగతులు జరిగెను. గడియారము మూడు గంటలుకొట్టెను. పుష్పములు లేకపోయినను ఇల్లుఅంతయు మంచివాసంతో నిండిపోయెను. ఎవరు లేకపోయినను ఎక్కువమందిజనులు ఎక్కిదిగునట్లు మేడమెట్లమీద చప్పుడయ్యెను.

న ర ము ల కు ప టు
ల

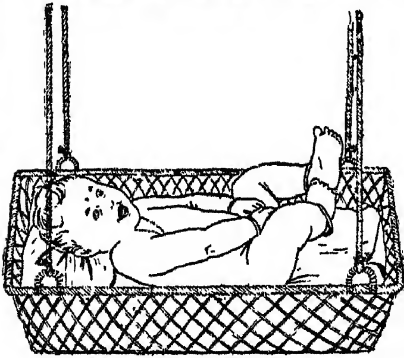
కండరములకు బలము —

యివి రెండును మానవజీవనమును సౌఖ్యవంతముగ
ఉపయుక్తముగ చేయగలవు. వీటిని ఆధునికదినము
లలో పెంపొందించుకొనుటకు జీవామృతమే
సాధనము. జీవామృతము నరములకు పట్టును;
కండరములకు బలమును సత్తువను ప్రసాదింపగలదు.
జీవామృతసేవనము జీవితోత్సాహము నిచ్చును

నరములపట్టుతమనకు కండరముల బలమునకు

జీవామృతము

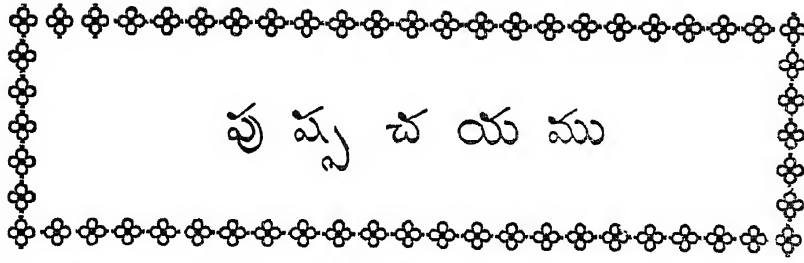
తొట్టెలోని పాప యెప్పుడూ
ఆడుకోవాలి, గాని
యేడ్వ కూడదు

బాలపాపల ఆరోగ్యము యక్యత్
స్థిహాదరములయొక్క స్థితి మీద
ఆధారపడివుంటుంది. అది పెరుగకుండ ప్రకోపించకుండ ఉన్నంతవరకు
పసిపాపలు యేడ్వకుండ అనుకొంటూవుంటారు. ఏనాడూ అవయవములు
యేదోఒక కారణమున పెరిగినా ఆ పాపల జీవితము యీదురోమంటూ
వుంటుంది. బాలపాపలను యా ప్రాణములుతీసే బల్ల, గడ్డలనుండి రక్షించ
వలెనంటే అందుకు బాలభాస్కరయే సాధనము.

బాలభాస్కరసేవనమువలన యక్యత్ స్థిహాదరవ్యాధి పటాపంచలుకాగలదు

బాలభాస్కర

ఆయుర్వేదాశ్రమం; గోవిందప్పనాయకపీఠి, జి.టి. మదరాస్.

పుష్ప చ య ము

శాస్త్రపరిశోధనలన్నియు వినాశనమున కేనా ?

పాశ్చాత్యులు యుద్ధసమయములలో విషవాయువులను 1915 వ సంవత్సరమునుండి ఉపయోగించుచున్నారు. అప్పటినుండియు శాస్త్రజ్ఞులు అనేక పరిశోధనలజేసి యుద్ధసామగ్రి సులభమార్గముల తయారుజేయుచు పలువిధములగు మార్పులను గావించుచున్నారు. 1919 వ సంవత్సరములో క్రొత్తపద్ధతిని కనిపెట్టిరి. ఒకనిమిషములో చుట్టును అనేకమైళ్లవరకు ఆర్సెనిక్ విషవాయువు వ్యాపింపజేయు యంత్రములను తయారుచేసిరి. ఈవాయువు పీల్చగనే మత్తుగలుగజేసి యుద్ధమునకు నిరుపయోగముగ జేయును గాని ఆసాయమేమియులేదు. ఈవిషయములో శాస్త్రజ్ఞులు కొంత కఠినమాపినట్లు స్పష్టమగుచున్నది. ఈమధ్యనే రాయల్ వార్విక్ పైరు రెజిమెంటువారు భయంకరమైన క్రొత్త ఎల్క్విక్ మెషిన్ గన్ తయారుచేసిరి. అది ఒకనిమిషములో కొన్నిమైళ్లు చుట్టును. 1500 సార్లు కాల్చగలదు. కాని దానిని తయారుచేయుటకు చాలధనము వ్యయపరచవలసియున్నది.

బ్లాక్ మారు అను నొక పరిశోధకుడు మరొక క్రొత్తవాయువును కనిపెట్టెను. ఆవాయువు మనుష్యుని చెవిలోనికి ప్రవేశింపగనే వానికి ఏమియు వినపడదు. సరిగదా అవయవములన్నియును వాని స్వాధీనమునుండి తప్పిపోవును.

ఒక ఫ్రెంచి పరిశోధకుడు గంటకు 20,000 ఘనపు మీటర్లు విషవాయువు తయారుచేయగల యంత్రమును కనిపెట్టెను. ఇంకను పరిశోధకులు అనేకవిధములగు ఆయుధములను కనుగొనుచున్నారు. గాని వాటి అన్నిటికిని విరుగుడు తెలిసినగాని యుద్ధములలో ప్రయోగించరు. ఈ విషయములోకూడ శాస్త్రజ్ఞులు పలువిధముల ప్రయత్నించుచున్నారు.

రాసురాసు పరిశోధకులు విషప్రయోగముకంటే సులభమగు కిరణప్రయోగమును కనిపెట్టిరి. మాత్రాను అను శాస్త్రజ్ఞుడు ఒక ప్రదర్శనములో కిరణప్రయోగముచేత 60 గజములదూరములోనున్న ఎలకలను, కుక్కలను, పిల్లలను చంపెను. ఆకిరణములు వాటి శరీరములోనికిపోయి వాటిరక్తమును నీరుగా మార్చునట.

డాక్టరు నికోలా తెస్లా అను శాస్త్రజ్ఞుడు కొన్నికిరణములను కట్టెను. ఆ కిరణప్రయోగమున 200 మైళ్లదూరముననున్న ప్రతిప్రాణియును నశించిపోవును. అట్టి కిరణప్రయోగముచే కొట్లకొలది జనులను నిమిషములో చంపవచ్చును.

*

*

*

*

ఆత్మహత్యలలో గల రహస్యము బట్టబయలౌతుంది:—

కొంతమంది ఉన్నట్టుండి యెందు కాత్మహత్యచేసికొనుటకు ప్రయత్నించెదరు ?

ఈ సమస్యపరిష్కారణునకే ఇప్పుడు అమెరికాయందు కొంతమంది నుప్రసిద్ధ డాక్టర్లు పరిశోధనలు సలుపుచున్నారు. ఇకమీదట మానసచికిత్సావైద్యశాలలన్నిటిలో జరుగబోవు ఆత్మహత్యలు శ్రద్ధగా ప్రసిద్ధులగు మానిసిక తత్వజ్ఞులచే తలచే విచారింపబడును.

గృహ లక్ష్మి

వా రిదివఱకే ప్రపంచమంతటిలో వివాహితులకంటే బ్రహ్మచారులే యెక్కువగ ఆత్మహత్యలకు లోనగునట్లు తెలిసికొన్నారు. కాని స్పెయినులో మాత్రము దానికి వ్యతిరేకముగా జరుగుచున్నది. అనాగరిక జాతులలోకంటే నాగరికతజేంది, విజ్ఞానులైన ప్రజలందే ఆత్మహత్య లెక్కువ జరుగుచున్నవి. నాగరికజాతులందును కష్టజీవితములను గడుపువారిలో నిది తక్కువ. అమెరికాయందు విశాలమైన స్థలములలో భవనముల నివసించువారియందుకంటే ఆత్మహత్యలు బీదలందును, అనాలోగ్యమగు నిరుతుచోటులందు వసించువారియందును తక్కువయని కనుగొనబడినది.

ఈ యుద్దేశములు జూసుమాసమందే యెక్కువయగునట. అందు ముఖ్యముగా మంగళవారము ఉదయము 11 గంటలపుడు ఈ యభిప్రాయము లెక్కుడు, నుండుననియు ఆసమయము వివగడియయనియు చెప్పచున్నారు.

ఈ హత్యలకుపాల్పడు దురదృష్టవంతులు ఎత్తైన మేడలమీదనుండి క్రిందికురుతులయు, మోటారునుండి విడువబడిన గాలిని పీల్చుటయు ఉపకరణములుగా నుపయోగించుకొనుచున్నారు. ఇదంతయు జూచినచో, నాగరికతాభివృద్ధియు, ధనమును మునోశాంతిని దూరముగావించి మనుజుని జీవితమును దుర్భరముచేసి వారినట్టి దుర్భరణములపాలు గావించుచున్నదనియు బేలుటలేదా?

* * * *

ఇంగ్లీషువారిలో 119 మందికి ఒకడువంతున పిచ్చివాళ్లు:—

గత పదియేండ్లలోనూ నూటికి 30 చొప్పున అభివృద్ధిపొందింది పిచ్చితనం. ఈ లెక్కను చూస్తే క్రీ.శ. 2136 నాటికి అంతా పిచ్చివాళ్లు అయిపోతారు.

ప్రస్తుతం ప్రతివాళ్లూ అప్పడప్పడు మాత్రమే పిచ్చివాళ్లు అవుతుంటారు. కాలిబంతి ఆటగాణ్ణి చూచి నీవు ఘోరంగా నవ్వితే, పిచ్చివాళ్ల వైద్యాలయంలోవున్న ఏపిచ్చివానికన్నా ఎక్కువ పిచ్చివాడవుగా మారిపోతావు అక్షయం. ఆపిచ్చివాడికీ నీకువున్న భేదం ఎక్కడంటే నీపిచ్చితనం సమయానికి సరిపోయినట్టుగా వుంటుంది. అంతే.

మనస్సు సక్రమంగా లేక బాధపడుతూన్నవాళ్లు 150,000 కన్న ఎక్కువ గావున్నారు. మనస్సులో లోపములుండి బాధపడుతూన్నవాళ్లు 90,000 మందివున్నారు. మనస్సు సక్రమంలో లేకపోవుట అనగా ఏదోయొక వ్యాధితో బాధపడుట. మనస్సులో లోపం అంటే మెదడులోలోపం అన్నమాట.

ఇంగ్లాండులోనూ, వేల్సులోనూ, మొత్తం 100 000 మందివరకూ చికిత్సపొందవలసినవారు గలరు. కాని పొందడంలేదు.

పురుషులకంటే స్త్రీలే ఎక్కువ పిచ్చివారు అవుతూవుంటారు. గతవత్సరంలో నలుగురు పురుషులు, ఐదుగురు స్త్రీలుచొప్పున పిచ్చివారుండేవారు.

కాని మధ్యతరగతివారిలో నలుగురుస్త్రీలు, ఐదుగురు పురుషులుచొప్పున పిచ్చివారుంటారు. దీనికి కారణం బాధ్యతఅంతా పురుషులమీదే వుండడం. ఉద్యోగం, పరిస్థితులు గ్రహించుకోలేనిభార్య, ఇవి పురుషులను సులభంగా పిచ్చివాళ్లని చేస్తాయి.

* * * *

పు స్ప చ య ము

అద్భుతమైన బ్రిటిషు విమానము 'కేనొపస్':—

“కేనొపస్” అను బ్రిటిషు విమానము ఆఫ్రికా, యూరపులమధ్య ప్రయాణము సాగించుటకు సిద్ధముగా నున్నది. ఇంతపెద్దవిమానము, ఇంత వేగముగల విమానము ఇంతవరకు ఎచ్చటను, ఎవరును నిర్మించి యుండలేదు.

దీనిలో చక్కగా పచారీచేయుటకు తగినంత ప్రదేశముగలదు. సిగరెట్లు కాల్చుకొనుటకు, చదువు కొనుటకు వంటచేసికొనుటకు, ఇంకను వివిధ కార్యములకు ప్రత్యేక భాగములుండును.

పగటిపూట సరదాగాతిరుగుటకు ఇవ్వములేనివారికి చక్కనిపడక కుర్చీలుండును. రాత్రులు ఆకుర్చీలన్నియు శయ్యలుగామారిపోవును. ఆమెరికాలోని దూరప్రయాణపు ప్రేయినులలోవలె శయ్యలు ఒకదానిపై నొకటి అమ. సౌఖ్యముగానుండును.

ఈ విమానములో దగ్గరప్రయాణమునకు అయినచో 24 గురు ప్రయాణము చేయవచ్చును. దూరపు ప్రయాణమైనచో 16 గురుకు అనుకూలముగ నుండును. తక్కినస్థలమును పడకలు ఆక్రమించుకొనును.

విమానములో రెండుభాగములు గలవు. క్రిందిభాగములో ప్రయాణీకులుండురు. తోకదగ్గరగదిలో మెయిలు (టపా) ఉండును.

పైభాగములో విమానోద్యోగులుండురు. ముక్కుదగ్గర బిడ్డియుండును. దానిముందు అద్దముకీటికీ ఉండును. ఇక్కడనుండి యంత్రమును నడుపుదురు. ఆబిడ్డికి వెనుకప్రక్క రేడియోగది ఉన్నది.

ఈగదికి వెనుకనే పర్సరు, పిప్పర్లర్లు ఉండురు. వీరు రాత్రులందు టపాను జాగ్రత్తగా చూచుచుండురు.

ఆఫీసుకు ప్రక్కనే ఉద్యోగులు నిద్రించుగదులున్నవి. వీరు మొత్తము ఏగురు ఉండురు.

క్రింది భాగములో పొగత్రాగు స్థలమునకును, మొదటిగదికిని మధ్య విమానపుచట్రము ఉండును.

“కేనొపస్” ఒక ఏకచక్రవిమానము. చక్కగా అమర్చిన పరికరములతోనుండును. ముందుకు త్రోయు యంత్రములగతిని మార్పుచుండవచ్చును. గాలిని నిలువచేసికొను పెద్దపెట్టెలు గలవు. రెండుపక్షముల మీదను రెండేసివంతున, నాలుగు 740 హెచ్.పి శక్తిగల యంత్రములను అమర్చిరి. ఈ నాలుగు యంత్రములును మొత్తము గంటకు 200 మైళ్ల వేగమును కలిగించును. కాబినమీద ఇవి జాగ్రత్తగా అమర్చుటవలన విమానము ఎగురుచున్నపుడు చప్పుడేమియు వినిపించదు.

*

*

*

*

భార్యవస్తువులను బలాత్కారముగ తీసుకొనిఅమ్మకొనుటకు భర్తకుఅధికారం ఉందా?

అధికారం ఉన్నా లేకపోయినా — బలాత్కారంగా తీసుకవెళ్లి అమ్మకొంటమాత్రం నిత్యము జరుగుతునేఉన్నది. హక్కుఎవరిది అన్నవిషయమై ఇంతవరకూ నిర్ణయంకాలేదు. ధన్ బాడ్ మేజిస్ట్రేటుగారు ఈ సమస్యను ఇట్లే పరిష్కారంచేశారు. భార్యసొమ్ములపై భర్తకు అధికారంలేదు. అవివూర్తిగా వారికే చెందియుండును. పదిసంవత్సరములక్రితము గాడాయ్, హేమబాలలకు వివాహంజరిగింది. ఇద్దరు కుమార్తెలు కలిగారు. ఇద్దరూ చనిపోయారు. భర్త గాడాయ్ భార్యను పుట్టింటికి పంపివేయటానికి ప్రబల ప్రయత్నములుచేశాడు. ఎన్నోవిధాల హింసించాడు. చివరకు ఎలాగైతేనేమి బయటకు తరిమివేశాడు.

గృహ లక్ష్మీ

పంపివేసేటప్పుడు ఆ మెవంటిపైనన్న 900 రూపాయలు ఖరీదుగల ఆభరణాలను వల్చివేసుకున్నాడు. ఈ సొమ్మును వివాహముపుడు తండ్రి ఆ మెకు చదివించాడు. వస్తువులను ఊడదొగకటంలో ఆ మె చూచుకూడా భర్తకు తోడ్పడినాడు.

రాజీగా పరిష్కారంచేసుకోటానికి తండ్రి మాతురూ చాల ప్రయత్నంచేశారు. కాని లాభంలేక పోయింది. అప్పుడు కోర్టులో ఫిర్యాదుచేశారు. మేజిస్ట్రేట్ యన్. దత్తాగారు విచారణలు జరిపి తరువాత తేనును తయారుచేసిరి.

తను రెండవపెండ్లిచేసుకోటం ఆ మెకు ఇష్టంలేనందున హేమబాల ఇలాకేనుపెట్టిందని వాదనందగ్ధము మేజిస్ట్రేటు సాక్ష్యమును బాగా పరిశీలించి ఈ క్రింది తీర్పును చెప్పిరి.

ఆ సొమ్ములను వివాహముప్పుడు ఇచ్చారు. అది స్త్రీధనం. హిందూసర్వశాస్త్రప్రకారం ఆసొమ్ముపై మరెవరికినీ హక్కులేదు. భర్తవదలివేసిన తరువాత ఆ మెకు జీవనాధానము ఇంకేమియూలేదు.

* * * *

3000 మైళ్లు ఇంట్లోనడక:—

ప్రతిరోజూ ఆపనిమీదా యీపనిమీదా ప్రతివాండ్లూ ఎంతమారము నడుస్తారోనని పెద్దలు ఒక లెక్క తయారుచేసినారు. లండనులోనూ న్యూయార్కుపట్టణములోనూ యింట్లో స్త్రీ ఆపనికీ యీపనికీ సంవత్సరముకు మూడువేలమైళ్లు నడుస్తుందని అంచనావేసినారు. వాళ్లూ పిళ్లూ వచ్చినప్పుడు ఇంట్లోనుంచి తలుపుదగ్గరకు రావడానికే రోజుకు ఒకమైలుచొప్పున నడవడము అవుతుంది.

ఇంకా మరీ ఆశ్చర్యము ఏమంటే బజారుకు కొనుక్కొడాని ఆడవాళ్లుపెళ్లి తే ఆషాఢుదగ్గరకూ యీషాఢుదగ్గరకూ నడవడానికి రోజుకు దామాషాను 8 మైళ్లు పడుతుంది.

మామూలుగా ఒకరైతు పొలముదున్నేటప్పుడు రోజుకు యిరవైఅయిదున్నరమైళ్లు నడుస్తాడట. గోల్సుఆటలో మామూలుగా 18 రంధ్రములదగ్గరకు వెళ్లడానికి యెనిమిదిన్నరమైళ్లు పడుతుందట నాట్యము చేసేటప్పుడు నట్టువరాళు ఒకమైలుదూరం నడుస్తుందట.

ప్రతిరోజూ బీటుపోలీసు 14 మైళ్లు నడుస్తాడు. పోస్టుజవాన్ రోజుకు సామాన్యముగా యిరవై రెండు మైళ్లు నడుస్తాడు.

లండనునగరములో మనరాజుగారి బక్లింగ్ హాము రాచనగరలో కాపలావారు రోజుకుయిరవై ఆరు మైళ్లు నడుస్తారట.

* * * *

వంటపొయ్యి తగాదా:—

యుగోస్లావీయా విలికేకిండా గ్రామంలో యిద్దరు స్త్రీలకు వంటపొయ్యివద్దతగాయిదా వచ్చినందున ఒక స్త్రీ రెండవ ఆ మె కుటుంబానికి విషముపెట్టింది.

ఇద్దరు స్త్రీలు ఒకేయింట నివసిస్తూవున్నారు. అయింటికి ఒకటే వంటయిల్లు అందులో వొకటేపొయ్యి. ఆరెండుకుటుంబములవంటను ఆపొయ్యిమీదనే చేయాలి పొయ్యిని యెవరుముందు వినియోగించడము అనే విషయమువద్ద నిత్యమూ తగాయిదా వస్తూవుండేది.

ఆయిరువురిలో ఒకతగు పానాకు చివరకు పట్టరానంతకోపమువచ్చింది. అందువల్ల రెండవ స్త్రీ డెకాంకా వంటపూర్తిచేసి ఫులును అప్రక్కపెట్టి వెళ్లడము చూచి పానా అందులో ఎలుకవిషముతీసి కలిపివేసింది.

తలవెంట్రుకలను నిడుపుగా, మృదు
వుగా సుందరముగా నుంచుకొనుట
కీ సులపద్ధతి నవలంబింపుము.

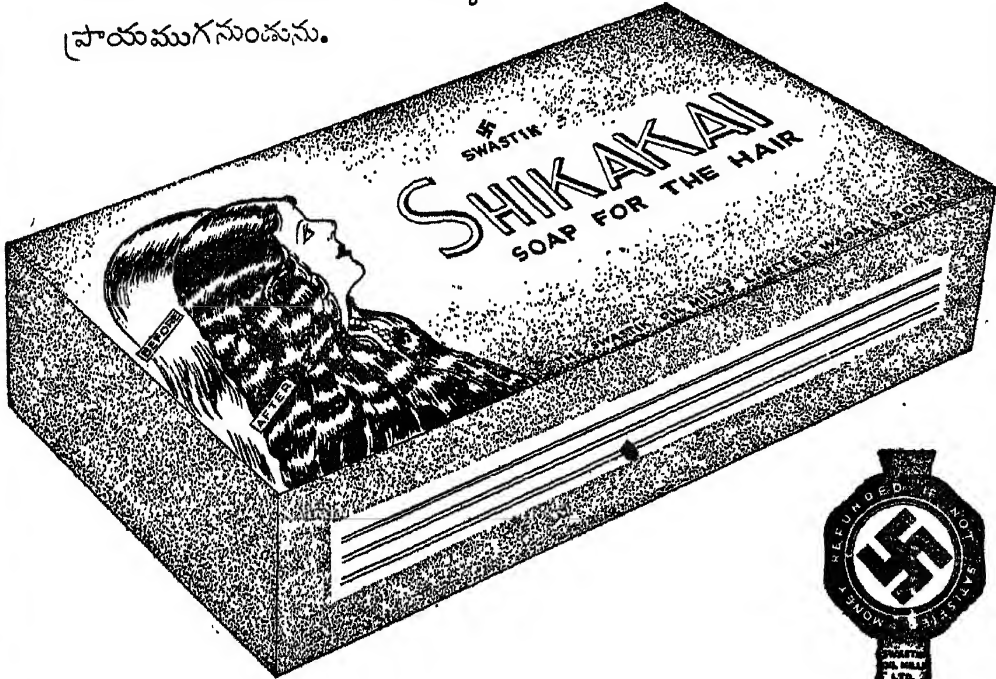
విడువక స్వస్తిక శీకాయ సబ్బు వాడుచున్నచో నీకుకూడ దీర్ఘములై
సుందరములైన కురులుండగలవు. ఈసబ్బు తలవెంట్రుకల శుభ్రపరచు
టలో నద్వితీయమైనది; కొప్పు దీర్ఘముగ పెరుగజేయును; నైగనిగ్యము
కూర్చును; చుండు మాన్పును. కుంతలాభివృద్ధికి పేరుగాంచిన శీకాయ
మొదలగు దినుసులతో శీకాయ సబ్బు తయారుచేయబడినది.

ఇది ఒక బిళ్లగాగాని, మూడు బిళ్లలుగల పెట్టెలుగాగాని దొరు
కును. ఒక్కటి యుపయోగించిననే దాని సుగుణము

మీకు తెలియగలదు. దీనికి మంచివాసన

గలదు. స్నానాదుల కావర్య

ప్రాయముగనుండును.

ది స్వస్తిక ఆయిల్ మిల్స్ లిమిటెడ్

పడాలా

బొంబాయి

గృహ లక్ష్య

దేశాంకా, భర్త, ఆమెపిల్లలు తరువాత ఆపులును పోసుకొని భోజనముచేశారు. ఆపులును తిన్న అంతా నురుగులు క్రక్కుకొంటూ నేలపడిపోయి అదొకలాగు యేడ్వ మొదలు పెట్టారు.

యిరుగుపొరుగువా రాధ్యని వినివచ్చి వైద్యుని పిలిపించారు. వైద్యుడు విసాన్ని క్రిక్కించాడు. ప్రయోగింపబడినది విషమని తేలితరువాత పోలీసులు పానాను ఎరెస్టుచేశారు. అప్పటికికూడా ఆమెకని తీసి లేదు. దేశాంకా యింకముందు పొయ్యి వుపయోగించదు. అదివొక పాఠంగావుంటుంది అంది.

* * * *

అత్తగారితో పేచీలులేకుండా వుండాలంటే?

కోడలు ఈ క్రిందివిధంగా నడచుకోలంటున్నా రొకరు.

ఆమె పూర్వపద్ధతులను ఆక్షేపించకూడదు.

ఆమె గృహనిర్వహణపద్ధతులను సంస్కరింప పూనుకొనకూడదు.

ఆమె కుమారునితో మెలగేపద్ధతిని తప్పపట్టకూడదు.

ఆమె చెప్పింది చేయడానికి గుఱ్ఱమనకూడదు.

ఆమె నిజంగాగాని, లేక ఊపించుకొనిగాని బాధపడుతుంటే చిన్నపుచ్చకూడదు.

ఆమెకున్నవాడుకలను వెక్కిరించకూడదు.

ఆమె దగ్గర ఓర్పువుడుగాని విడువకూడదు.

* * * *

బర్మా గోవుల విచిత్ర వాడుకలు :—

రంగూన్ లో ఇంతకుపూర్వము ఆపులు ఎప్పుడుకూడా ఇంత ఆశ్చర్యకరంగా ప్రవర్తించియుండలేదు. వాటి సాధారణపుమేత గడ్డి, త్రాగేది కుడితి. కాని ఇటీవల ఆపులుకూడా ఆహారపదార్థములలో పరిశోధనలు ప్రారంభించినట్లు కన్పడుతుఉంది.

గడ్డితినటం మానివేసి కాగితములను తింటున్నవి రంగూన్ ఆపులు. ఇని చాలాకాలంక్రితమే ప్రారంభమైంది. పూర్తిగా గడ్డితినటం మానివేయకపోయినా కాగితాలమాత్రము తినటం సామాన్యమైపోయింది.

క్రిందటివారం మరింత ఆశ్చర్యకరమైన విషయంజరిగింది. భూమిగుండ్రంగా ఉన్నదని నిరూపించటానికి చిన్నతనంలో చెప్పే చీమకథ స్ఫురణకు వచ్చేటట్లు ప్రవర్తించినవి కొన్ని ఆపులు. తా మిచ్చినపాలను తిరిగి అతే త్రాగినవి. నిజంగా ఆశ్చర్యకరమైన విషయం !

* * * *

దినమునకు మూడుసార్లు నిద్ర.

జర్మనీకాస్త్రజ్ఞులు నిద్రపోవు కాలపరిమితి బాగులేదనియు దానివలన కాలము వృథా అగుచున్నదనియు, అసాధోగ్యమునకు కారణ మగుచున్నదనియు క్రొత్తమార్పు జేయదలంచిరి. దినమును మూడుభాగములుచేసి ప్రతిభాగములోను 2 గంటలచొప్పున నిద్రపోయి మిగిలినభాగములు ఇతరపనుల కుపయోగించినయెడల నిద్ర గాఢముగ నుండుననియు ప్రజ లారోగ్యవంతు లగుదురనియు చెప్పుచున్నారు.

గ్రంథ పరిచయము

భారతదేశమందు గాంధీమహాత్ముని
నెహ్రూ తరువాత అంతటి నేతయై మహా
చరిత్రము త్ముని అహింసాసిద్ధాంతముల
నన్నింటిని చక్కగ నవగాహమొన

రించుకొని వానితో తన స్వతంత్రాభిప్రాయముల
చేర్చి భారతదేశవిముక్తికి పాటుబడుచుండు మహా
వ్యక్తి జవహరిలాల్ నెహ్రూ. వీరిసాహసము, ధైర్య
ము, త్యాగాది ఉన్నతగుణములు భారతీయులెఱుగనివి
గావు. ఆందుచే వీరిజీవిత మాదర్శప్రాయముగా ప్రతి
భారతీయుడును జదువవలసియుండును. ఆ సదు
పాయము ఆంధ్రలోకమునకుగల్గించి జవహరిలాల్ గారి
జీవితచరిత్రము క్లుప్తముగరచించి దానియందే వారి
తండ్రిగారిజీవితమును పొందుపరచినందులకు శ్రీయుత
కొమండూరు శతకోపాచార్యులగారి కాంధ్రులు కృత
జ్ఞులైయున్నారు. ఈచరిత్ర మాబాలగోపాలము చరివి
ఆదర్శప్రాయమైన దేశభక్తులగుదురుగాక. వెల రి అ.
ప్రతులు గ్రంథకర్తగారివద్ద కాకినాడలో దొరుకును.

ఇది వ్యవసాయ విషయములను
ఉద్యానకృషి గురించి తెలుపు చిన్నపుస్తకము.
4,5,6 పాఠముల విద్యార్థులకును,
హయ్యగుగ్రేడు ట్రయినింగువిద్యార్థులకు మిక్కిలి
ఉపయోగపడును. ప్రతివిషయములోను ముఖ్యాంశ
ములను సులభముగా బోధపడునట్లు మన దేశపద్ధతుల
ననుసరించి వ్రాయబడినది. ముఖ్యపదములకు ఇంగ్లీషు
మాటలుకూడ గలవు. ప్రతివారును ఈపుస్తకము

చరివి వారిఇండ్లనుచేరియున్న తోటలనుకూడ వృద్ధి
చేసుకొనుట కుపకరించును. వెల రి అణాలు.
గ్రంథకర్త—పెయ్యేటి వెంకటేశ్వరరావు, హార్ది
కల్చరల్ ఇన్స్టిట్యూట్, మిషన్ హైస్కూలు, భీమవరం.

పుస్తక స్వీకారము

గోమాతృరక్షణము

గ్రంథకర్త

కర్ణవీర నాగేశ్వరరావు,
సాహిత్యోద్యానము, చీరాల.

రాఘవశతకము

వేదనభట్ల వెంకన్నప్రణీతము.

పబ్లిషర్, Mrs. తాత కృష్ణమూర్తి, భద్రాచలం.

పద్య హిందూదేశ చరిత్ర

సి. ప్రశోత్తరములు25 పద్యములు

గ్రంథకర్త

దేవరకొండ అమ్మన్న శాస్త్రి,

ఇన్నీనుకేట, రాజమండ్రి.

20 పేజీలు. వెల 0-1-0.

శ్రీ వివేకానందస్వామివారి యతిగీతము

గ్రంథకర్త

కూచి నరసింహముగారు, పితాపురము.

వెల 0-1-0.

పత్రికా పరిచయము

ప్రాకృత్యము వైద్య సమ్మేళన పత్రిక.

డాక్టరు ఎ. సుబ్బారావు L. M. P. గారి సంపాదకత్వమున ఎలమంచిలినుండి వెలువడు మాసపత్రిక. ఈసంచిక దసరాసంచికయైనను ఇందు పసిపిల్లలు — పాలు ఒక వ్యాసము మాత్రమున్నది. ఇందు మాతృస్థస్య ముయొక్క ప్రాముఖ్యము, శిశువులకు పాలిచ్చువిషయములో గమనింపవలసిన విధులు, పోతపాలునందలి కీడు వివరముగా వ్రాయబడియున్నది. ఇది వైద్యులకును వైద్యేతరులగు స్త్రీ పురుష బాలబాలికలకును ఉపయోగ పడునన్న సంపాదకులతో నేకీభవింపముగాని, తల్లులకిది యుపయుక్తమని తలంతుము. ఈసంచిక వెల మాత్రము 2 అ. సంవత్సరచందా రు 3.

వైద్యప్రదీపిక (సంవత్సరాదిసంచిక)

గుంటూరునుండి శ్రీ ప్రొ.డి. రంగాచార్యులవారి యాధిపత్యమున వెలువడు వైద్యప్రదీపిక సంవత్సరాది సంచిక మాకందినది. ఇందు పెక్కువిషయములపై చక్కనివ్యాసములు గలవు. పూర్వకాలమున కవులకు కవిత్వముచేయుట కితరవిషయములులేక పోవుటచేతనో, లేక రచియితలందరు అన్ని విషయములను పద్యకావ్య ములందే వ్రాయవలయునను నేలంపెట్టికిందనో వైద్యవిషయములను పద్యకావ్యములలో రచించియుండ చ్చును. కాని నేడైన ఆభ్రమనువీడి భిషగ్వరులు వైద్యవిషయములను సుబోధకమగు శైలియందు వచనములో వ్రాసిన మంచిదని దలంచెదము. ఇందు పెక్కుమంది భిషగ్వరుల చిత్రపటములును, వానివివరములను చేర్చుట ముదావహము.

వీణ

తెలప్రోలునుండి శ్రీయుత పాటిబండ మాధవశర్మగారి సంపాదకత్వమున వెలువడుమాసపత్రిక. పత్రికకు సంబంధించిన వివరములు సంచికయందులేవు. ఆవివరములు పూర్తిగా ప్రకటించిన చదువరుల కనుమలముగ నుండుననుకొందుము.

ఈపత్రిక వ్యావహారికాంగ్రము పెక్కువగా యాదించున ట్లగపడుచున్నది. వ్యాసములు వివిధ విషయములకు సంబంధించియున్నవి. ఆంధ్రపాఠకలోకమునకు చిరపరిచితులగు శివశంకరశాస్త్రి ప్రభృతుల రచనలు గలవు. క్రమక్రమమున వీణ హృదయానందకరముగ మంజులధ్వనిని మ్రోగించు యని యాశించుము. రాయల్ 1/8 సై. సాలు చందా రు 3—0—0 విడిప్రతి 0—4—0 అణాలు.

మాతృభారతి

హైదరాబాదు(దక్కన్)బాలికోన్నతపాఠశాల ఆంధ్రవిద్యార్థినీగణముచే శ్రీ బిరుదు వెంకటేశ్వయ్య గారి సంపాదకత్వమున వెలువడుచున్నది. ఇందు చాలవఱకు విద్యార్థినులే వ్యాసముల రచించిరి. సారస్వతాభిలాష వీరివ్యాసములం దమితముగ గాననగును. ఈ విద్యార్థినులందరు మాతృభారతి సాక్షాత్కారము బొందుదురుగాక.

Progress

భీమా, బ్యాంకులు, వ్యాపారము వైద్యవిషయముల చర్చించు మాసపత్రిక. వైద్యవిషయములు ఆంగ్ల, ఆంధ్ర, తమిళభాషలం దీ పత్రికలో ప్రచురింపబడును. సాలుచందా రు 3-0-0 విడిప్రతి 4 అణాలు. సంపాదకులు శ్రీయుత కె. ఎస్. సుబ్రహ్మణ్యంగారు, 10, ముత్యాలుచెట్టివీధి, పరకువాకం, మదరాసు.

శ్రీమతి శక్తుంతలాదేవిగారు.

మీరట్ సార్ధన శ్రీవిభాగమునకు స్వతంత్ర అభ్యర్థినిగా సంయుక్త పరగణాల శాసనసభకు నిలుచుచున్న మహిళామణి. ఈమె కెన్యా గురుకులోన్నత పాఠశాల ప్రథమోపాధ్యాయిని.

మిస్. టి. కె. రాజమ్.

పుదుక్కోట రాణి బాలికోన్నత పాఠశాల ప్రథమోపాధ్యాయిని. పుదుక్కోట రెజిస్ట్రేటివ్ కవున్సిల్ సభ్యురాలుగా నియమింపబడినది.

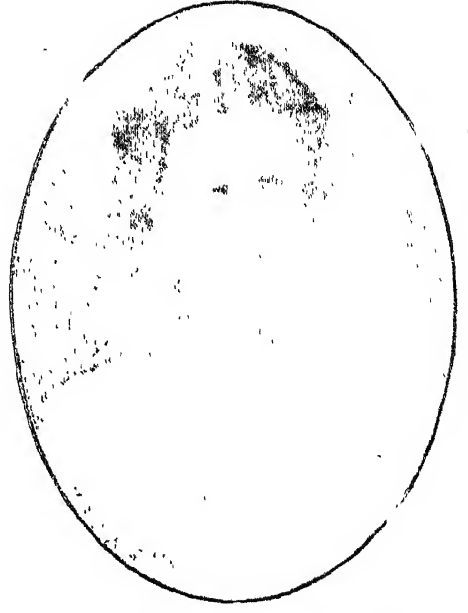
శ్రీమతి ఎం. కమలమ్మగారు,

బి. ఎస్. సి. (అనర్కు)

బెంగళూరు పెంట్రాజుకళాశాలయందు బి.ఎస్.సి. అన్ననందు ప్రథమతరగతిలో ప్రథమురాలుగా యీ సంవత్సరము పరీక్షయై బంగారు పతకమును బడసినది.

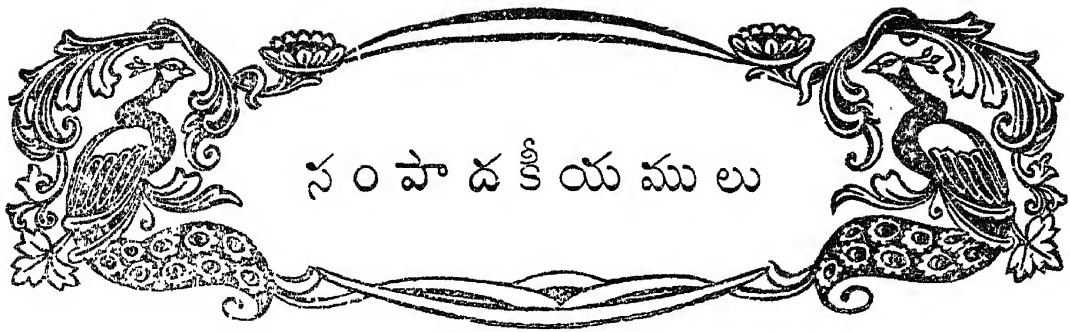
మిస్. ఎల్. భాగీరథీబాయి పిల్లెగారు.
ఎల్. ఎల్. సి. సభ భారతీయశాఖకు
ప్రతినిధురాలుగా వెళ్లివచ్చిరి.

మిస్టర్. జె. బోలెండ్.
టెన్సిన్ ఆటయందు ప్రవీణులైన స్త్రీలలో
ప్రథమురాలు.

శ్రీమతి సేతూబాయిగారు బి. ఎ.
మైసూరు విశ్వవిద్యాలయమున ఈ
సంవత్సరము బి. ఎ. యందు ప్రథమ
శ్రేణిలో ను తీర్గయై రెండు బంగారు
పతకములను, నాలుగు వివిధ బహు
మతులను బడసినది.

పోటీవ్యాసములు — బహుమతులు

1935 వ సంవత్సర దసరాసంచికయందు “శ్రీ పురుష సమానత్వమావశ్యకమా, ఎందేని యనర్థదాయకమా?” అను విషయముపై ఉత్తమ వ్యాసమును వ్రాసిన సోదరీమణికి బంగారుపతకము బహుమతిగ నివ్వబడునని ప్రకటించితిమి. తదుపరి మాకు చేరిన వ్యాసములలో నుత్తమములని యెంచిన శ్రీమతులు మైదవోలు పద్మావతి వేదలమినాక్షిగారల వ్యాసములు గతసంచికలో ప్రకటించితిమి. మేము మొదట ఒకవ్యాసమునకే బహుమతి యివ్వదలంచుకొన్నను ప్రకటింపబడిన రెండును కొంచమెచ్చుతక్కువగ సమాన విలువగలిగియుండుట చేతను, ఇట్టి ప్రోత్సాహమికమీదట పెక్కుమందిని పోటీలందు పాల్గొనజేయు సక్కరగల్గించుననియు నుద్దేశ్యముతో ద్వితీయ వ్యాసమును రచించిన శ్రీమతి వేదలమినాక్షిదేవిగారికి కూడ నొక బంగారుపతకమునే యివ్వదలంచితిమి. ఈ బహుమతులు ఏటేటజరుగు స్పృహలక్ష్మీ కంకణ బహూకరణసమయమున నొసగబడును. ఇది

డిశంబరుమాసము 27-వ తేది ఆదివారము నెల్లూరులో జరుగును.

ఈ సందర్భమున వ్యాసరచన విషయమై యొక సంగతి వ్రాయుట మంచిదని తలంతుము. ఆంధ్రనారీమణులలో చక్కని వ్యాసరచన చేయువారు లేరని చెప్ప సాహసింపజాలము. కాని వారికి ప్రోత్సాహమున్నను లేకున్ననుకూడ వ్యాసరచనకు బూసకున్నారని మాత్రము చెప్ప సాహసింపగలము. దానికిపై పోటీవ్యాసమొక సందర్శనము. ఇట్టి సమయములందు కూడ రచయిత్రులు వ్యాసముల బంపకుండుటచే పేరు ప్రతిష్ఠల యెడకూడ సంతృప్తదశేని వారనుకొనజెల్లునా? పోనీ ప్రోత్సాహములు లేవుకైన వ్రాయుచున్నారాయన్న నదియుచులేదు. ఇట్లుండుట సోదరీమణులకొక గొప్పలోప మనుటకు తమిరుగుగాక. ఇకమీదట నైన నట్టి కళంకమును తుదముట్ట నిర్మూలించి వ్యాసరచనకు దొడంగుదురని ప్రార్థించుచున్నాము.

* * *

సాహిత్యము — మహాత్ముని యుద్బోధ

విద్యావిషయమున నితర దేశములకంటె

గృహ లక్ష్మీ

చాల వెనుకబడియున్న భారతదేశమందు సకల సాహిత్యములు సర్వతోముఖముగ నభివృద్ధిజెంది జనసామాన్యమున కుపకరించు నావశ్యకత ఎంతేనిగలదు. జనసామాన్యమున కుపకరింపవలయునన్న కేవలము పండితుల కర్థమగు గ్రాంథికశైలియందు గాక సులభభాషయందు వ్యాస హరిక భాషయందు పండితులందరు గ్రంథముల వ్రాయవలసియుండును. ఈ విషయమై మహాత్మా గాంధీగారు పండ్రెండవ సాహితీమహాసభ కధ్యక్షతవహించినపు డిట్లు వచించిరి. “గ్రామములలో నివసించు నోరులేని అసంఖ్యాకులగు ప్రజలప్రతినిధిని నేదలంచుచున్నాను. గ్రామస్థులందరు సులభముగ నర్థముచేసికొనగల సులభశైలియందు గ్రంథముల వ్రాయవలయునని నేను పండితుల గోరుచున్నాను.”

ఇందలి ప్రాముఖ్యమును గమనించియే ఆంధ్రదేశమున శ్రీయుత గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు వ్యాసహరిక భాషాభిలాషను వృద్ధిగావించిరి. నేను చాలమంది దాని నాదరించుచున్నాను. దానివలన జనసామాన్యము పెక్కు విషయముల సులభముగ నవగాహ మొనర్చుకొనుచున్నది. విద్యా పంతులీలాభమును గుర్తించి గ్రామస్థులకు గావలసిన సర్వవిషయముల నీ భాషయందు వారి కందింతురని కోరుచున్నాము.

ఈ సమయముననే మహాత్ములొక యమూల్యవిషయమును వ్యక్తము గావించిరి. “శ్రీల విషయమై మీరు విపరీత

వర్ణనలు చేయరాదు. శ్రీ మీ జీవితములో మొదట మీ తల్లియనియు, తరువాత మీ సతీమణియనియు మీరు జ్ఞాపకముంచుకొని వ్రాయవలయును.”

నేటి సాహిత్యములో శ్రీలనుగూర్చి విపరీతపు వ్రాతలువ్రాయు వారందరికి యిది ప్రబోధముగ నుండగలదు. మహాత్ములనినది సర్వదా తన దృష్టియందిడుకొని వ్రాతకు గడంగిన వో నిపుడన్ని భాషలందును వెలువడు విచిత్రాభిప్రాయములు సన్నగిల్లుట కవకాశముగలదు.

* * *

తిరువాన్కూరు హరిజనుల దేవాలయ

ప్రవేశము

తిరువాన్కూరు మహారాజు తమ యిరువదైదవ జన్మదినమహోత్సవసందర్భమున చరిత్రయందు స్థిరముగ తన యశస్సు నిలవిపోవునట్టి మహాత్కార్య నూచరించి అఖిలభారతీయుల యొక్కయు విదేశీయుల యొక్కయు మెప్పు బొందినందులకు మిగుల యానందించుచు, వారి నభినందించుచున్నాము. అఖిలభారతదేశమందువలెనే తిరువాన్కూరునందుచాలకాలమునుండియు దేవాలయములలోనికి హరిజనుల పోనిచ్చు విషయమై చర్చ సాగుచునేయుండెను. నేటి మహారాజు యీసమస్యను విశాలహృదయముతో పరికించి మతముపేరట హరిజనులకు గలుగుచుండెడి యన్యాయములను దొలగింప నిశ్చయించి తన యాధిపత్యమునగల

దేశమందలి దేవాలయములలో అస్పృశ్యులని పరిగణింపబడుచు నింతవఱకు దేవాలయములలోనికి రానివ్వనట్టి హిందువులైన వారినందరిని అగ్రవర్ణులవలెనే దేవాలయముల ప్రవేశించుట కెట్టి యాటంకముండ కూడదని ప్రకటింపజేసెను. ఇట్టి ఘనకార్యములచేయ ప్రోత్సహించిన దివానుగారు సర్.సి.పి. రామస్వామిఅయ్యరుగారు భారతీయుల హృదీయవీధి చిరకాలము వెలుగగలరు. పరమాత్ము నర్పించుట కందరు తగినవారేననియు, మతము పేరట హరిజనుల కట్టి యవకాశము లేకుండజేయుట మతము యొక్క గొప్పలక్షణము గాదనియు చిరుతవయస్సుననే గమనించి భారతదేశమందలి ప్రసిద్ధ స్వదేశసంస్థానాధీశులందు మొదట వారై యిట్టి యాదర్శప్రాయమగు కార్యమాచరించినందులకు పరమాత్ముడు వారి కనేక జన్మదినమహోత్సవముల కవకాశమిచ్చి ప్రతిసమయమునందీట్టి యమూల్యకార్యముల జేయించుగాక. ఇతరసంస్థానాధీశులందరిది యాదర్శముగాగొని భారతదేశమునకు హిందూమతమునకు కళంకమైయున్న అస్పృశ్యతను సంపూర్ణముగ నిర్మూలించి దేశోద్ధారకులగురుగాక!

* * *

ఆంధ్రదేశము — తుపాను

అక్టోబరు యిరువదేడవ తేది యారంభించి యాంధ్రదేశమును — ముఖ్యముగ గుంటూరుమండలమును — భీభత్సపరచిన తుపాను ప్రాబల్యమునుగూర్చి యెవ

రును వర్ణింపజాలరు. గాలిచే వానచే వరదలచే పాడిపంటలు నశించి పల్లెలుపట్టణములు కూడ ధ్వంసమయి నివాసయోగ్యములుగాక యున్నవనియు ప్రజలు పంచభూతముల ప్రతాపమునకుతోడు ఆకలిమంట బాధింప మలమలమాడుచున్నారనియు క్లుప్తముగ జెప్పనగునేమో కాని తుపాను భీభత్సమునకు గురియైన ప్రదేశములను చూచిన యిట్టి వ్రాతలం దా ప్రదేశమందలి ఘోరములలో శతాంశమైనను ప్రదర్శింపబడలేదని యెఱుగగలరు.

నిలువనీడలేక తినుటకన్నములేక నల్లాడుచుండు వారలసితి నొకమారు మానసమందు దలంచి చేతనై నంతసాయమును ధనమూలముననైన, ధాన్యమూలముననైన మరేమూలముననైన వారికొనర్చి తోడ్పడురని సోదరసోదరీమణులనెల్ల ప్రార్థించుచున్నాము. ధనవంతులు తమకు తోచినంత సాయముచేయదలంచుట కింతకంటె యమూల్యవకాశములు గలుగవు. ప్రభుత్వమువారు ధనపహాయము చేయుటయందేగాక, పంటలు పాడైనభూములకు సిస్తులు వసూలు చేయుటలో పాడైన యిండ్లు గట్టుకొను సామాను ఉచితముగా నిప్పించుటలో యెక్కువగా బాధితులగు తోడ్పడురని తలంచుచున్నాము.

* * *

గాంధీతనయుని మతముమార్పులు

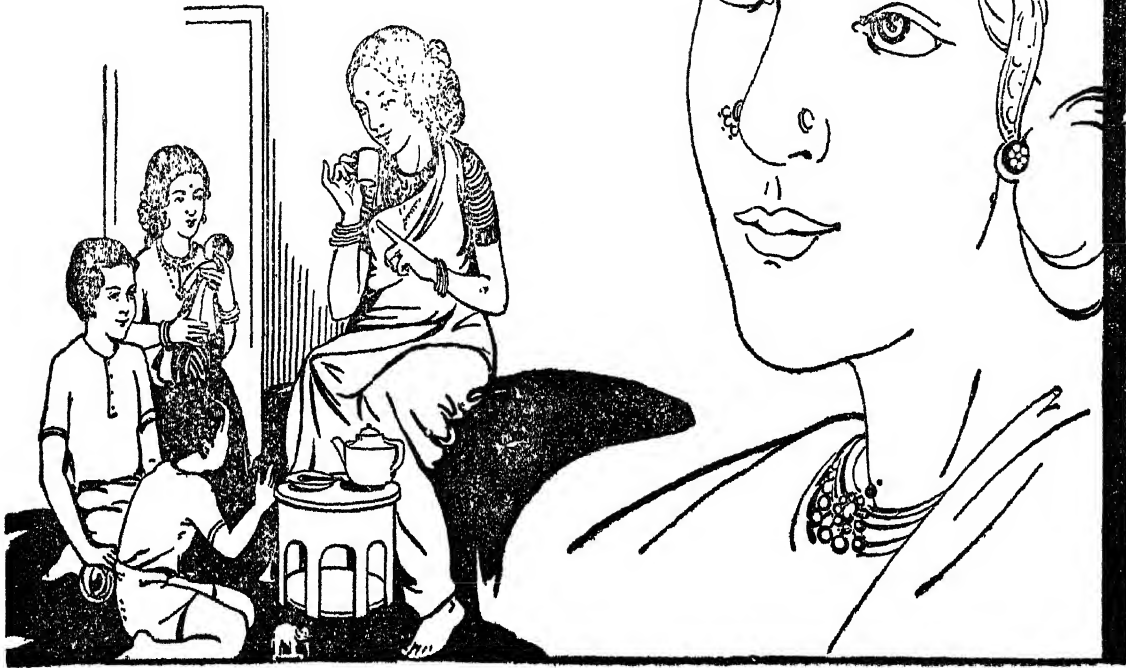
ప్రపంచమందు నేడందరిచే మహాత్ముడనిపించుకొను గాంధీగారి జేష్టపుత్రుడగు

గృహాలక్ష్మి

హీరాలాలుగాఁధివంటి వారిని బట్టియే 'పండితపుత్ర', 'సుపుత్రాకొంపబీకరా' వంటి సామెతలుబుట్టియుండును. మహాత్ముడు తన జ్యేష్ఠపుత్రుడు తనవంటివాడు గాక పోయెనని యెపుడు దుఃఖింపడు గాని సాధారణ మానవునకంటె అధమముగా నిరంతరము ప్రవర్తించుచుండెనని వ్యసనపడును. పెద్దయైన అనుభవము గల్గునని యనుట కూడ హీరాలాలు నెడ వమ్మయ్యెను. ఆతడు పలువ్యసనములకు దాసుడై తుదకు లోకోన్నతులగు మాతాపితలను గూడ నిందించుచు తన చర్యలకు దోహదము గలుగునని మహమ్మదీయ మతమునగలసి భారతదేశమంతయు దిరుగుచు ఆచుతమే సర్వోత్కృష్టమైనదని చాటుచు, త్రాగి తందనాలు ద్రొక్కుచు కొంతకాలము గడపెను. నాడే మహాత్ముడు అట్టివారిని మహమ్మదీయమతమున — ఏ మతముననైన — చేర్చుకొనుట ఆచుతమునకే కళంకమని చెప్పియుండెను. ఇటీవల ఆ హీరాలాలు దుర్మార్గములు మితిమీరగా కన్నతల్లి హృదయము కడుతపించి ఆతని

చర్యల ఖండించుచు నొక బహిరంగ లేఖను ప్రకటించెను. కస్తూరిబాయిగారి స్వర్గల హృదయమున చెలరేగిన చిచ్చుయొక్క ప్రభావమో లేక తనయాట లింక మహమ్మదీయులమధ్య సాగవని హీరాలాలు హృదయమున బయలుదేరిన భయమో అతని మరిల హిందూమతము స్వీకరించు నట్లు పురికొల్పినది. కాని అతడు మాత్రము తన పరివర్తనమునకు తనశిల్పిగారి ప్రబోధమే కారణమని తెలిసినందులకు సంతసించుచున్నాము. ఏ బదిలీ వత్సరములకు పైబడియు, పెక్కు వ్యసనములకు లోబడియు సున్నకునూగుచు తల్లి ప్రబోధము వలన బాగుపడుననుచో మానవాభివృద్ధికి సోదరీమణు లె. శిగా తోడ్పడి బిడ్డ దిద్ది తీర్చగ. రో యెఱుగగ. దు. హీరాలాలుగారి పరివర్తనమువలన హిందూమహమ్మదీయ మతముల కెంతమాత్రము గౌరవ గలుగునని యెంచము. ఈ మహాత్ముని తనయుడు తలిదండ్రుల జూచియైన యుత్తమమార్గమున చరించి వారి కానందమును గూర్చునని తలంచుచున్నాము.

ఒక కవ్ 'టీ' మీ శ్రమ పరిహారము

బిడ్డలతో నాడుట కెంత సీయముండినను శ్రమనొందుట నిశ్చయము. వారికి వీర్యము హెచ్చు గనుక యన్నిటికిని మిక్కు లాగుచున్నారు. పోవకుండిన, వారికెంత యాయాసముగల్గుచున్నదో చూడుడు. అయిన, దానికొక యుక్తికలదు. మీరు వారు యానందముగా నుండుటకు సెమ్మదిగా కూర్చుండి “టీ” పుచ్చుకొనవలెను. ఈ శాంతమైన పానము శ్రమ పరిహార మప్పుడేజేయును, కులాసగా నుండుటకు “టీ”కి సమాన మేదియులేదు.

“టీ” జేయు క్రమము: శుద్ధమైన వేడినీరు, కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఒక నూఫ్కో

“టీ” యొక్కొకరికిన్ని, మొత్తముగా నొకనూఫ్కో యధికముగాను పాత్రములో వేసి, బాగుగా నుడకలెట్టిన నీటిని పోయవలెను. ఈ నిముషములు తాళి, కప్పులలో పోసి, పాలు, చక్కెర చేర్చవలెను.

నంసారసుఖము — ఇండియా “టీ”

డై రి

- 22:—బొంబాయి కార్పొరేషను సభ్యురాలగు డాక్టరు మిసర్సు మలినీబాయి సుక్తాంకరుగారి అధ్యక్షతక్రింద బరోడాలో మహిళాసభ జరిగెను.
- 23:—అంతర్జాతీయ మహిళాసమావేశమునకు భారతీయప్రతినిధిగ హాజరగుటకై బ్రుసెల్సు నగరమునకు వెడలదలచిన కమలాదేవిచటోపాధ్యాయుగారికి ప్రభుత్వమువారు ప్యాసుపోర్టు నిరాకరించిరి.
- 26:—మ్యూనిసిపల్ ఎలక్షనులో శ్రీమతులు రుక్మిణమ్మ, అమ్మ స్వామినాథన్, వికాలాక్షమ్మ గార్లు కాంగ్రెసుపక్షమున విజయమొందిరి.
 ట్రీవేండ్రములో గ్రామాభివృద్ధి కేంద్రమును తిరువాన్కూరు రాజకుమారి కార్తీకతిరుణాలు ప్రారంభించెను. ఈ కేంద్రము గ్రామస్త్రీల అభివృద్ధికొరకు సుద్దేశింపబడినది.
 బాపట్లలో స్త్రీహితైషిణిమండలి లలితకళాప్రదర్శనము నేటితో ముగింపబడినది. శ్రీమతి ఎస్. ఆన్నపూర్ణమ్మ గారు ప్రదర్శనప్రారంభోత్సవము జరిపిరి.
- 27:—శ్రీమతి లక్ష్మీభాస్కరరావుగారు బల్లారిలో హరిజనులకుగాను విహారవనమును స్నానమందిరమును తెఱచిరి. గత ఆదివారం హాస్పేటలో శిశుసంరక్షణశాల తెఱచిరి.
- 28:—చీరాల, బాపట్ల ప్రాంతములందు పెద్దతుపాను వచ్చెను. చాలనష్టము గల్గెను.
 బొంబాయిలో హిందూ మహమ్మదీయులు కొందరు కొట్లాడుటచే 70 మందిని ఎరెస్టుచేసిరి. డిశంబరు 6వ తేదీని 50వ భారతకాంగ్రెసు అధ్యక్షుని ఎన్నిక జరుగునని కాంగ్రెసు కార్యదర్శి ఆచార్య జె. బి. కృపాలిని గారు ప్రకటించిరి.
- 29:—పుదుచ్చేరిలో కాంగ్రెసుపక్షమున కార్పొరేషను ఎన్నికలందు విజయమొందిన ఆచంట రుక్మిణమ్మగారి గౌరవార్థమున పురజనులు పెద్దడోరేగింపు టుత్సవము జేసిరి.
 మదనపల్లెలో శ్రీమతి రత్నాబాయిగారి అధ్యక్షతక్రింద చిత్తూరిజిల్లా మహిళాసభ జరిగెను.
- 30:—ఆర్డరుమెక్ ఎన్నికలలో కాంగ్రెసుపక్షమున పోటీలేకుండ స్త్రీల స్థానమునకు శ్రీమతి ముత్తులక్ష్మిరెడ్డిగారు ఎన్నుకొనబడిరి.
 అహమ్మదాబాదులో గాంధీమహాత్ముడు మ్యూనిసిపల్ బాలికాపాఠశాల ప్రారంభోత్సవము జరుపుచు స్త్రీవిద్యాప్రాముఖ్యతనుగూర్చి ఉపన్యసించెను.
 నైజాము నవాబుగారి కోడలు శ్రీమతి డర్ వవర్ గారి అధ్యక్షతక్రింద హైదరాబాదు మహిళామండలి 10వ వార్షికోత్సవము టౌనుహాలులో జరిగెను.
- 31:—ఎర్నాకులంలో కొచ్చిన్ స్త్రీల వార్షికోత్సవము డాక్టరుగౌరీఅమ్మగారి అధ్యక్షతనుజరిగెను.
- 1:—రాజధాని ప్రధానమేజిస్ట్రేటు అబ్బాసాలీఖాన్ గారి అధ్యక్షతక్రింద ముస్లిముస్త్రీల విద్యావారముయొక్క ప్రారంభోత్సవము జరిగెను.
- 2:—శ్రీమతి హిజాఇక్ సియాజిగారు లాహోరు ప్లయింగుక్లబ్బులో వైమానికశిక్షణ నేర్పుకొన్న ప్రథమవైమానికురాలు. ఈమెకు లైసెన్సు ఇవ్వబడినది.

- 3:—పట్టాభిషేకము జరిగినతర్వాత తాను హిందూదేశమునకు వత్తునని ఎడ్వర్డు సార్వభౌముడు లండనులో పార్లమెంటు ప్రారంభోత్సవము జరుపుచు చెప్పెను.
- 4:—శ్రీమతి లిన్ లిత్ గో ప్రభ్యుగారు గ్వాలియరులో ప్రమాతి ఆసుపత్రి శంకుస్థాపనమహోత్సవము జరిపిరి.
- హైదరాబాదు విమానాశ్రమము శంకుస్థాపనమహోత్సవము బీగంపేటలో రాజకుమార్తె శ్రీమతి దుర్రేశ్వరుగారు జరిపిరి.
- 5:—గుంటూరు శ్రీసనాతనధర్మమండలియొక్క 31వ వార్షికోత్సవము జరిగెను.
- 8:—విరుద్ధనగరు క్షత్రియ గర్లల్ న్యూలులో తమిళనాడు మహిళాజనసభ జరిగెను.
- 9:—వై. డబ్లియం. సి. ఎ. ఆవరణములో ఆంధ్రరాత్రి మకళావస్తుప్రదర్శనమునకు శ్రీమతి ముత్తా వెంకటసుబ్బారావు సతిగారు ప్రారంభోత్సవము జరిపిరి.
- కరాచీలో సింధుకాఖ మహిళాసంఘమువారు సభచేసి దేశముఖుగారి బిల్లును ఆమలు లోనికి పెట్టవలెనని తీర్మానించిరి.
- 10:—బొంబాయి హిందూమహమ్మదీయకలహములు తిరిగి జరుగుచున్నవి. ఇప్పటికి 71 మంది మరణించిరి. 600 మంది గాయపడిరి.
- 11:—కొచ్చిరాజాగారి భార్య శ్రీమతి వి. కె. లక్ష్మికుట్టి నెత్యారమ్మగారు క్రిమూరులో మహిళాసంఘపు నూతనభవనమును తెరచిరి.
- 14:—మహాత్ముని పెద్దకుమారుడు అబ్దుల్లాగాంధీ తిరిగి హిందూమతమును స్వీకరించెను.
- పెదవులపర్రు మహిళాసభ శ్రీమతి డాక్టరు కె. ఆచ్చమాంబగారి అధ్యక్షతక్రింద శ్రీ త్రిపురసుందరీ ఆలయములో జరిగెను.
- 15:—బొంబాయిలో తిరిగి ఆల్లరులు ఎక్కువయినవి. 400 మంది కొట్లాడిరి. 15 మందికి బలమైన గాయములు తగిలినవి.
- 16:—బెంగాలులో దేశముఖుగారి బిల్లుకు ఆనేకమంది అయిష్టతచూపుచున్నట్లు బెంగాలు గవర్నమెంటువారు తెలుపుచున్నారు.
- బెంగళూరు బైబుల్ సొసైటీ మేనేజరు కుమార్తె శ్రీమతి కాంతమ్మగారు క్రైస్తవమతమును విడిచి హిందూమతమును స్వీకరించి దొరరాజాగారిని వివాహమాడిరి.
- రామనాడులో కలెక్టరు గోపాలస్వామిగారి సతీమణి అధ్యక్షతక్రింద రామనాడు మహిళాసంఘముయొక్క ద్వితీయ వార్షికోత్సవము జరిగెను.
- మిస్. ఇ. టి. చొక్కమ్మశాగారిని మద్రాసు హైకోర్టు అడ్వకేటుగా చేర్చుకొనిరి.
- ఈమె గౌరవమేజిస్ట్రేటుగను మద్రాసుజిల్లా విద్యాసంఘసభ్యురాలుగనుచున్నారు.
- 20:—గుంటూరులో తుపానువలన నష్టపడినవారి సహాయార్థము శ్రీమతి అమృతేశ్వరుగారు కలకత్తానుండి ఒక క్రొత్తచీరలుబేలును దేశభక్త కొండా వెంకటప్పయ్య పంతులుగారికి పంపెను.

Willingdon SOAP

సబ్బులజాతికి రాణి యనదగినది. లావు వెలింగ్ డక్ దంపతులకు సపై చేయబడినది. తమ పేరు ఆ సబ్బు వహించుటకు వారు కృపతో అంగీకరించిరి

GUARANTEED

పరిశుద్ధమైనది — ఉత్తమమైనది
కేరళ ఫోస్ ఇన్స్టిట్యూట్, కాలికట్.

భయపడకుడు!

భయంకరమైన క్షయవ్యాధి యే స్థితి యందున్నను భయపడకుడు. తప్పక కుదుర్చబడును.

నిపుణులైన వైద్యులచే ఆస్వాగ్యవ్యాధులని విడువబడినను సరియే చికిత్స చేయబడును. బోధకాలు, అతిమూత్రం, సన్నవాతం, బొల్లి, కుష్ఠ, అండవ్యాధులు శస్త్రచికిత్సలేకనే నయము చేయబడును. స్త్రీలకుండు సమస్త బుర్రునోచములు, నయము చేయబడును. ముక్కుకుట్టునొప్పి కి పూటలతో మాయమగును.

బౌషధయు క్లెయిన్ కుంతలత్రైలము

మెదడుజబ్బుల కుదిర్చి, వెంట్రుకల పెంచి నైగనిగ్యము కూర్చును.

1 బాటలు 1-0-0. తపాలకర్చు వేరు.

డాక్టరు సరోజినీ దేవి చౌదురాణి,

టిబెటియన్ కన్సల్టెంట్,

1, జయామేష్ నాథ్, పి. టి., మదరాసు.

గృహలక్ష్మి

ఒక్కొక్కవత్సరపు పండ్రెండు సంచికలు కలిపి బైండింగ్ చేసిన సంపుటములు. కాలికోబైండు. దిట్టమైన అట్ట. గ్రంథభాండాగారములకు అలంకారములు. ఒక్కొక్క సంపుటము కొద్ది కాపీలు మాత్రమే ఉన్నవి. కావున త్వరపడి ఆర్డరు చేయవలెను. ఆలసించిన దొరకనేరవు. తిరిగి అచ్చుపడనేరవు.

వెల సంపుటము ఒక్కటికి రు. 6—0—0 మాత్రము

రైల్వేపార్సెలుగా తెప్పించుకొనుట మంచిది.

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము

పోస్టుబాక్స్ నెం. 752 ఎగ్మూరు, మద్రాసు.

ఆమె సౌందర్యము
ఆవేమిత్తుల నిరం
తరాభివర్ణనము
నకు పాత్రమైనది

తమ శరీరములు ముఖపద్మములు సర్వ
దా నుండరముగ పరిశుభ్రముగ నుంచ
నలేనని నానాటికి యెక్కువమంది స్త్రీలు
తెలుసుకొనుచున్నారు. అందువల్ల నే ఆనే
కులు మార్గోసోపునువాడుచున్నారు. దాని
నురుగు చర్మముపై పడిపడడుములో ప్రతి
రంగుములోనికినిదూరి, మయిలనెల్ల పరి
శుభ్రముగకడిగి స్త్రీలను మతింత జవ్వ
నులుగాను మృదుశరీరలుగాను చేయును.

MARGO SOAP

మార్గో సో పు

అన్ని సొగసులకు ఆదర్శమైనసబ్బు
మార్గోసోపు కలకత్తా కెమికలు కంపెనీ (లిమిటెడు)వారివల్ల కొన్ని
రహస్యనూత్రములమీద తయారుచేయబడినది

ద్రాపదీ వస్త్రాపహరణము

ప్రాచ్యశిల్ప కళామందిరములైన నెట్టింగులు,
ఆకర్షణీయమగు వేషభారణము, అద్భుతకరములగు దృశ్యములతో
బెజవాడ సరస్వతీ టాకీస్ వారిచే కొల్లపూరు సినీటోన్ లో ప్రయోగమగుచున్నది.

ఈచిత్ర మాంధ్రదేశమున నూతన పరివర్తనమును కలిగింప గలదు.

For Booking apply to:—

SARASWATI TALKIES, LTD.,

Camp: Palace Theatre Buildings, Kolhapur.

'Grams: "SARASWATI," Kolhapur.

ప్రతి మనస్సునకు సుఖము కలుగజేయును.

కేసరి

డెంబుల క్రింద

స్వామి వంధుర వరిమళ ముఖమము.

హృదయములను, ముఖములను వల చేయుటయేగాక సంతతిజబ్బుల నన్నిటిని
నినాగించును.

అణాలు 8 మాత్రమే.

కే స రి కు టీ ర ం

అయిదే పాపములు, మదరాసు

LODHRA

LADIES'
HEALTH

స ము ద్ర మ థ న ము

నాడు దేవదానవులకు అమరత్వము ఆరోగ్యము నిచ్చినది.

అ మృ త ము.

నేడు మరకు ఆరోగ్యము, సరములకు శక్తి, కండరములకు బలము తేజస్సు

నూత్న యౌవనము నిచ్చుచున్నది:

జీ వా మృ త ము

ఆయుర్వేదాశ్రమము

మదరాసు

విషయ సూచిక

1.	మొల్లజయంతి	393
2.	ప్రపంచపరిస్థితులు	915
3.	ప్రేమసమస్య—శ్రీమతి తాడి నాగమ్మగారు	917
4.	భగ్నహృదయము—శ్రీమతి కె. యస్. రాధామణిగారు	923
5.	సోయాబీను—చదువుల రామచంద్రయ్యగారు	929
6.	భార్యలకుజీతాలా !! ఇచ్చేవారుభర్తలా !!!—శ్రీమతి యల్లాప్రగడ సీతాకుమారిగారు	931
7.	కవితలక కనకాంబాప్రశంస	936
8.	కవితలక కనకాంబాప్రసక్తి	937
9.	మగనిచెవిలో—‘అనసూయ’	938
10.	స్వేచ్ఛామూర్తి—కె. యస్. లక్ష్మణరావుగారు	941
11.	పోటీపరీక్షలు	945
12.	పోటీవ్యాసము	947
13.	అంధకారంలో ప్రకాశం—శరచ్చంద్రచటర్జీగారు	948
14.	వీణలు—విశేషాలు	957
	పిల్లలుపుట్టేమంత్రాలు ; బాకీపరిష్కారము - 222 సంవత్సరములలో ; మాట్లాడు స్థా ; భర్తకు చేతగాకపోతే ; 5,00,000 కన్యలుతయారు,	
15.	పుష్పచయము	958
	రమ్యశ్రీల అపూర్వసౌకర్యము ; భవని ; ఇండియాలో దిగంబరసిద్ధాంతము ; అందముగా నుండు టెల్లుగి ; నూలుపోగుపై స్వరాజ్య మాధారపడియున్నది ; ప్రేమలేనివివాము మృగకృత్యము ; యూరపుఖండమున జన్మించిన ప్రథమాంధశిశువు వంగల శివరామగారి శిశువు కాదు ; భాగతీయు లకు తేయాకు త్రొత్తడిగాదు.	
16.	గ్రంథపరిచయము	963
	ఆనంద (మాసపత్రిక) ; శ్రీయోగవాసిష్టము ; శ్రీబాలగోపాలశతకము - నరసింహనక్షత్రమాలిక ; ఆంధ్రవాచస్పత్యము 12,13-వ భాగములు ; గేయగుచ్ఛము ; నానారాజన్యభూతజనచరిత్ర.	
17.	సంపాదకీయములు	965
	హరిజనోద్ధరణకు శ్రీలు వెనుదీయదురా ? ; పక్షపాతమెందులకు ; ఎన్నికలు ; కవయిత్రుల కొకమనవి.	
18.	డైరీ	970

త్రివర్ణ చిత్రము :

రాధాకృష్ణులు :

నూతనో
త్సాహము
గల్గించు
స్నానమునకు

కేరళ చందనపు సబ్బు
కేరళ సోప్ ఇన్స్టిట్యూట్
కాలికట్.

రైను, హాఫ్టోను, కలరు బ్లాకులు
కా వ ల యు స ం తే
క్రిందివారివద్దకు పెళ్ళండి.

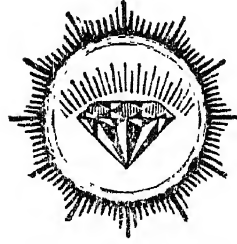
కె. రత్నం & కంపెని,
(మునుపటి క్లెక్ అండ్ షేయర్స్)

291, హైరోడ్, ట్రిప్లికే, చుదరాను.

ఎం.ఎన్.ఎం. రైల్వేవారికిని, సుప్రసిద్ధ
ఫిల్ములకంపెనీలకును, గ్రామఫోనురికార్డు
లకును, గ్రంథప్రచురణకర్తలకును వీరు
బ్లాకులను సప్లై చేయుచున్నారు.

సకాలములో నిచ్చుట సనితసము—
తగ్గింపు ధరలు గమనింపుడు.

Registered No. 1983 సకల పరీక్షలకు చెడ

TRADE MARK

కుండు సాక్షాత్
వజ్రమునకు సరి
సమాన పూతగల

ఒరిజినల్

కల్చర్ వజ్రములు

తోడుసైను కమలం 1-కి 8 అణాలు.
బేనర్సైను కమలం 1-కి 6 అణాలు.

కల్చర్ వజ్రములు మావద్ద దొరుకును.

గ్యారంటీ నగలున్న దొరుకును.

S. అరణాచలం శెట్టి,

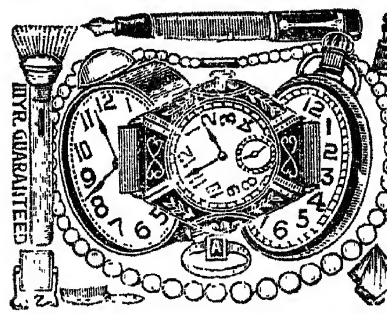
M. రామస్వామి శెట్టి,

పరాపువ్యాపారం, పెద్దలబజారు, తిరుచినాపల్లి.

రూ. 2-8-0 లకు 3 గడియారములు.

ఇతర ఇవాములు.

పుష్పములనుండి తయారుచేయబడిన అత్తరులలో
ఆటోమేటిక్ మంచినీ. ఒకేమారు రూ. 2-8-0

యిచ్చి 10 పై
అత్తరు సీసా
లను కొనువా
రికి 1 గోల్డు
గిల్డు డెమ్మి
రిస్టువాచి, 10
సం. గ్యారంటీ
నివ్వబడిన 1

జర్మన్ 'బి' టైంపీను, డెమ్మి పాకెట్ వాచి, గోల్డు
నిబ్బుగల పాంటెన్ పేనా, 1 బాటరిలైటు, 1 ఇమి
టేషను ముత్యాలహారము మొదలగునవి యివ్వబడును.

పాకింగు పోస్టేజి 0-14-0.

DUTTA & CO., (G.L.)

15/1, JOYMITTER ST., CALCUTTA,

ఆంధ్రా హోము

61, లబ్చర్చి రోడ్డు, మైలాపూరు,

మదరాసు.

ఆంధ్రులకు రుచికరమయిన వంటలతో భోజన వసతి, బసలు, గలవు. కుటుంబములతో నున్నవారికి ప్రత్యేకపుగదులు, కస్తీలేని కాయకూరలు, వేయించిన కందిపప్పు. మంచి ఆరోగ్యపు ఏర్పాట్లు సానమునకు వేడినీళ్ల సదుపాయములు. ఎలెక్ట్రిక్ దీపములు. పండుగ విందులు చేయబడును. ఒకసారి దయచేసి చూడండి.

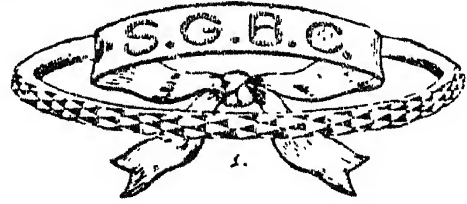
61, లబ్చర్చి రోడ్డు,

మైలాపూరు.

సయింటిఫిక్

బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంట్లు, శాసనసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే ప్రశంసింపబడి, ఈ కంపెనీ గవర్నమెంటులో రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది సైంటిఫిక్

గోల్డు బాంగిల్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్

191, వైసాబజారు రోడ్డు, మదరాసు.

పి. కోదండరాం సిల్లె

(లేటు పి. యస్. పొన్ను స్వామిపిళ్లైవారి కుమారులు)

1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతరగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యస్. పొన్ను స్వామిపిళ్లై భవనములు)

మీ భవనమును అలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసేయిత్తుము. నమ్మకమైన చునితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపుడు.

పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎస్ప్లనేడ్ వెస్టు; మదరాసు.

మీ అచ్చు పనులయందు

మీకు కావలసినది అందమగుకూర్పులా? లేక చిన్నపనియైనను బాగుగ చేయుటయో? లేక సకాలమునకు ముద్రించి యిచ్చుటయో? మీ అవసరములేవియైనను, మీ అచ్చుపనులను మేము చక్కగ చేయగలమని మీ అనుభవమే తెలియజేయగలదు. ఒకమారు పరీక్షింపుడు!

లోధ్ర ముద్రణాలయము

ఎగ్మూరు - తపాలపెట్టె 752- మదరాసు.

డిశంబరు 27 వ తేది ఆదివారము
 సాయంత్రము 4 గంటలకు వర్ధమాన
 సమాజమువారియాజమాన్యమున, శ్రీమతి
 బాలాంత్రపు శేషమ్మగారి, ('హిందూ
 సుందరి' సంపాదకురాలు, కాకినాడ)
 యధ్యక్షతను, శ్రీమతి కవితీలక కంచనపల్లి
 కనకాంబగారికి గృహలక్ష్మీకంకణ బహూ
 కరణమునకై నెల్లూరుపురమందిరమున సభ
 జరిగెను. ఆ సభకు నెల్లూరుపురమునగల
 సుప్రసిద్ధ స్త్రీపురుషులెల్లరు విచ్చేసిరి.
 శ్రీ కవిసార్వభౌమ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి
 శాస్త్రిగారును, మరి పెక్కుమంది వివిధ
 శాస్త్ర పారంగతులును సభ నలంకరించి
 యుండిరి. నియమితకాలమున ప్రార్థనా
 నంతరము శ్రీయుత తూములూరి శివ
 రామయ్యగారు శ్రీమతి బాలాంత్రపు

శేషమ్మగారిని, శ్రీమతి కంచనపల్లి
 కనకాంబగారిని సభ కెఱుకపరచుచు వారి
 భాషాసేవను గొనియాడుచు, శేషమ్మగారి
 నధ్యక్షతవహింప సభాపక్షమున కోరిరి.

హారతాళధ్వనులు చెలరేగుచుండ
 శ్రీమతి శేషమ్మగారధ్యక్షతపీఠ మలంకరించి
 యీరీతి యుపన్యసించిరి.

సోదర సోదరీమణులారా !

ఈసభలో నధ్యక్షతపదవి నలంకరించు
 టకు నా యధికారముకన్న నదృష్టము
 గొప్పది. సింహపురంబున పండిత కవి సమ
 ఙ్గమున, వర్ధమాన సభుపక్షంబున, ఆయు
 ర్వేదవైద్యకేసరియగు కేసరిగారు కవ
 యి శ్రీమతల్లియగు మొల్లజయంతినాడు
 కంకణప్రదానముచే బూజించు మహిళా

గృహ లక్ష్మీ

త్సవమునకు నే నధ్యక్షురాలనగుట కెంత పుణ్యము చేసితినిో యని యనుకొనుచుంటిని. దేశమున నిండఱు విదుషీమణులుండ నుత్తమవిద్యావ్యాసంగ మింతయైనలేని నన్ను ప్రత్యేకమీ యధ్యక్షపదవికి నిర్ణయించుట కేమి కారణమా యనుకొంటిని. స్త్రీల పురోభివృద్ధికై ప్రచురింపఁబడు పత్రికకు అధిపతులువారు; నేనును పత్రికాధిపురాలను గావున నన్ను వారు నియమించియుంచురు కాబోలు! స్వయముగ బాండిత్యము నాకు లేకున్నను, స్త్రీలు విద్యావతులగుటకు జేయు ప్రారంభముల వదలజాలక రిస్ యేండ్లగ 'హిందూ సుందరి' పత్రికను నడుపుచుంటిని. విద్యార్థిని సమాజమును పేర ప్రచారము గావించుచుంటిని. ఈ రెండింటితో తృప్తిజెందక సమాజము యొక్కపేరు సార్థకముజేయఁనెంచి బాలికా పాఠశాలను స్థాపించి తగిన పండితులచే సంస్కృతాంధ్రములను హిందీ భాషను నేర్పించుచుంటిని.

ఇట్టి విద్యాగోష్ఠిలోనుండఁగా నీశ్వరానుగ్రహంబున గలిగిన యేకపుత్రికను విద్యావతిగానొనర్ప ప్రయత్నించుచున్నాను. ఇట్టిసంతత విద్యోచాసనమువలన గలిగిన పుణ్యమే నన్నీసభకు అధ్యక్షురాలినిగ జేసినది. రాజపరోహిత్య మెంతకష్టమో పత్రికాధిపత్యమునూడ నంతకష్టమే. అందు స్త్రీ పత్రికాధిపురాలుగనుండుకష్టము నే నెఱిగినంత ఇతరు లెఱుగరు. కాని శ్రీరామ చంద్రుని గురుత్వము వహించుటకై వసి

ష్టుడు సూర్యవంశమును గనిపెట్టికొనియుండి నట్లు ఈనాడు మొల్లజయంతిలో విద్వాన్ కవిశిలక కవితావిశారిద కాంచనపల్లి కనకమ్మగారికి మహాసత్కారము జరిపించుసభ కధ్యక్షురాలుగా వచ్చుటకై గదా నేనీ పత్రికాధిపత్యమును విడిచిపెట్టక పట్టుక ప్రాకులాడుచున్నాను! నేటికి కృతార్థురాలనైతిని.

'హిందూ సుందరి'కి మొదటిదినములలో నెల్లూరునుండి ముద్దులు మూటగట్టు పద్యములు, మనోహరమగు వ్యాసములు, తపాలుద్వారా వచ్చుచుండెడివి. 'హిందూ సుందరి' చదువువారందఱు నాతోగూడ ఆ వ్యాసములు, పద్యములు చదివి గడుంగడు సంతసించి మా యువతీరత్నహారమునకు నాయకమణిగా నుండదగినవ్యక్తి యా కవయిత్రియని కాకినాడలో విద్యార్థిని సమాజములో జరిగిన మహిళాసభ కామె నధ్యక్షురాలుగా వరించి తపాలుద్వారా 1912 సంవత్సరములో ఆహ్వానము చేసితిమి. సభనాడు మేమందఱము పొగబండియొద్ద కధ్యక్షురాలి నెమర్కొనబోగా మెఱుపుతీగ వలెనున్న యొక చిన్నదానిని పదియారేండ్ల ప్రాయము కలదానినిచూచి, యచ్చెరువందుచు నీమె యెవరై యుండునా యనుకొనుచుండ నామెతోడవచ్చినవా రీమెయే మీ యధ్యక్షురాలనిరి. అప్పటి మా యధ్యక్షురాలే యీ మహాకవయిత్రి కనకాంబగారు.

“నధర్మసృద్ధేః పయ స్సమీక్ష్యతే” అని కాళిదాసమహాకవి చెప్పినట్లు అంత చిన్న పయస్సులో నీయమ్మమూర్తి మాకు

నేవ్యమైనది. ఆమె పలుకాజ్ఞయైంది. ఆ బాలామూర్తిలో పరమేశ్వరి తేజస్సు ఆ నాటికే చూచినవారందఱకు స్పష్టమై యుండె. కారణజన్మయైన యీ విచక్షిణుణి దినదిప్రవర్ధమానమై తనయశస్సుచే దశ దిశలావరించినది. ఆంధ్రదేశము నందలి యువతీరత్నములందఱు పత్రికలు రాగానే “అవిగో కనకమ్మగారి పద్యము”లని యీ సక్తిగ జూచుచుండిరి.

హిందూసుందరిలో, సావిత్రిలో, జనా నాలో, అనసూయలో, దేశాభిమానిలో, దేశోపకారిలో, ఆంధ్రపత్రికలో, సంసత్స రాదిపత్రికలో, భారతిలో, శారద, సుబోధిని, గృహలక్ష్మి పత్రికలలో సీయమ పద్య ములు రత్నాకరములలో రత్నములవలె ప్రకాశించునుగదా !

నేను పేర్కొన్న పత్రికలలో, గొన్ని యిపుడులేవు. శ్రీ విద్యాప్రచారము గావించు పత్రికలలో మా ‘హిందూసుందరి’ యొక్కటియే శ్రీ కనకాంబగారి చిన్ననాటి నుండి నేటివర కొక్కరీతిగా నిలచియున్నవి. తక్కినవి దేశకాలపరిస్థితులనుబట్టి యంత రించినవి. వానకాలపు వాగులు, వరదలు, శైలయేళ్లు, ఉప్పెనపొంగులు, అగ్నిపర్వత ములు తత్కాలమునకు లోకమునకు విశేషాడంబరముతో బ్రచారమయ్యు కాలాంత రమున నామమాత్రావశేషముగా గొన్నియు నంతమాత్రమునకుఁ గాకుండఁ గొన్నియు నంతరించును. ఇట్లే పత్రికలు, బ్రవక్తలు, ప్రచారకులు, కవులు మొదలగు

వా రొకకాలమున ప్రబలముగా విజృంభించి కాలాంతరమునణిగిపోవుట గాంచుచుంటిమి.

వేయివత్తుల వెలుగుతో బ్రకాశించు విద్యుద్దీపము, తీగెలో శక్తి ప్రవాహ మಾಗಿ పోయినంత చల్లారి గాజుబుడ్డి మాత్రము మిగులును. అట్లులే యల్పప్రజ్ఞ లప్పటికప్పు డానుకూల్యమునుబట్టి యధికముగా వెలింగి నను, అఖండజ్ఞానతేజస్సున కధికరణమగు నాత్మానుసంధానము కలుగజేయు నుపాసనాబలము లేనికారణమున నట్టివి కొలది కాలము వెలిగి మలగిపోవును. శ్రీ కనకాంబ గారి తేజస్సట్లుగాక దినదిప్రవర్ధమానమై యామె సంకల్పసామర్థ్యమునుబట్టియు, సద్గురూపాసననుబట్టియు, పట్టపగలింటి సూర్య కాంతితో సమానముగా వెలుగొందుచు, యువతీజనుల చక్షుస్తిమిరంబును బోగొట్టు చున్నది.

కనకాంబగారి కవిత్వము బుధజనానంద కందమై, కందములతో నారంభమై తొలు దొల్ల నీ నెల్లూరు శ్రీ రంగనాథచరణార విందముల కర్పింపబడినది. ఇయ్యదియే రంగశతకమనబడు. రంగశతకానంతరము బాలబోధగావ్రాసిన గౌతమబుద్ధ చరిత్ర, పాండవోదంతమును, కాశీయాత్ర తొలుత మా పత్రికలోనే ప్రకటింపబడినవి. రంగ శతకమును, రాధయను నామాంతరముగల అమృతవల్లియు నెల్లూరు సుబోధిని ప్రకటిం చినదని వినుచున్నాను. రంగశతకము మొదలు ఆనందసారమువరకు ఈయమ కవిత్వమంతయు,

గృహలక్ష్మీ

కం “పరదూషణ పరభూషణ
పరతన్ గవనంబు వ్యర్థపటుపక పరమే
శ్వర చరణ స్మరణమునకే
గుటిచేసెన్ కనకమాంబ గురుకరుణా స్తిన్.”

అను నెల్లూరు కవివర్ణులగు దీపాల
పిచ్చయ్యశాస్త్రిగారి వర్ణనమునకు దగి
యున్నది.

బాల్యమునుండియు కనకాంబ గా
రుసాధ్యాయిగానుండి లేఖనీవిన్యాసమందే
గాక బోధకతాశక్తియుండును, విద్యార్థిను
లయు, విద్వాంసులయు మెప్పుగాంచిరనుట
యెంతయు మోదావహముగదా! 16 వ
యేట నెల్లూరు బాలికాపాఠశాలలో అంతకు
మున్ను రెండేండ్లనుండి నిర్వహించిన యుపా
ధ్యాయి పదవినివదలి చెన్నపట్టణ మున్నత
విద్యకై పోవనున్న కవయిత్రి వీడోక్తులు
సభలో బాలికాముఖంబున ప్రశంసించిన
అభినవ తిక్కన దుర్భా సుబ్రహ్మణ్యశర్మ
గారి వాక్కులు నేడును స్మరణీయము
లగుచున్నవి.

సీ. “తనబోధ మహిమనీ తరుణి కష్టపుఁ బా
తములను నులభసాధ్యముల జేసె
తనప్రపరైన నే తల్లిచెప్పకయే స
ద్గుణములు మాకుఁ జేకూరఁజేసె,
తనకేమున్నీ మహత్వమున నే జనయిత్రి
యాంధ్ర వాక్యాసీత్య మందగలిగె
తనతోడియమ్మలఁ దన యడంకువకు జి
త్తముల నేతనిన్ సంతసించిజేసె

తే. గీ. అట్టి కనకాంబ యాత్మవిద్యాభివృద్ధి
కొఱకు మము వీడి యల చెన్నపురికిబోవు

నను నుదంతమ్ము స్వాంతమ్ములందుమాకు
చింతయును హస్తమును దారసిల్ల జేసె.

“నాలుగేండ్లుగ మమ్ముఁగూడి య
నంతరీకుల మాకొగిన్

మేలొనర్చిన తల్లిశక్రియ
మేము విస్మరియింపగా
జాలువారమికన్ బరీక్షలఁ

జాలదేరియు నీమె యీ
ప్రతికే యరుదెంచి యిందునె
పొందుగాత మహాన్నతిన్.”

అంతకుముందు రెండేండ్లు విద్యార్థిని
రెండేండ్లు సాధ్యాయిగా నుంటచే పద్య
మున నాలుగేండ్లని వర్ణింపబడినది.

కవివాక్కులు వినోద హేతువులగుటయే
గాక విధివాక్యములుగా ఫలించుననుటకే
సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారివాక్కు లక్ష్యమగు
చున్నది. ఆరు బంగారుపతకంబులు రెండు
నూటపదారులు మహాసభలో నీ నెల్లూరు
పురమందే యంతకుమున్ను పుచ్చుకొని
యుపాధ్యాయపదవినుండి విరమించి
యున్నతవిద్యకుబోవు కవయిత్రి భావి
భాగ్యోదయమును జూచినట్టుగా, నేటికి
24 సం॥ క్రిందట శక్తిగారిట్లు వర్ణించుట
యెంతవంత ?

నెల్లూరునుండి చెన్నపురికిరిగి యచట
శ్రీ కనకాంబగారు ఆరుమాసములలో
నాంగ్లేయభాషలో చక్కని ప్రవేశ మొనర్చు
కొని, ఇంటర్మీడియటువరకుచదివి, సంస్కృ
తాంధ్రముల నపారమగు బాండిత్యమును
గడించి, యుద్గ్రంథములు వ్రాసి, యున్నత

పాశశాలలో, గళాశాలలో, నుపాధ్యాయుగా, నుపన్యాసకురాలుగా, విశ్వవిద్యాలయమున బరీక్షకురాలుగ నుండి క్రిందటి సంవత్సరము మొల్లజయంతిసందర్భమున నీనగరమందే ఈ యగ్రాసనము నధిష్టించి మహాసభానుధ్యమున బూజలొంది గుణగ్రహణపారీణులు సమరసమూర్తియగు తూములూరి శినరామయ్యగారియింట రు. 116 రూప్యములచేతను గుప్తముగా సత్కరింపబడియు, భాషాపోషకులగు మ.రా.రా. శ్రీ తిక్క-వరపు రామిరెడ్డిగారి మహాకవి తిక్కనజయంతి కనువత్సరము చేయఁబడిన కవితాసన్మానము రు. 116 తానే ప్రధమము స్వీకరించి యువదాన్యసంశమున జన్మించిన మహారాజశ్రీ శేబాల పట్టాభిరామరెడ్డిగారిచే రు. 116 సన్మానమందియు, నీ సంవత్సరము మొల్లజయంతికి మహోజ్వలంబగు 'గృహలక్ష్మి కంకణమున' కర్పూరాలై యిమ్ముచోసభలో బూజింపఁబడుచు

“ఈ ప్రాళికే యరుదెంచి యిందునె పొందుగాక మహాహస్తిన్” అను కవి వాక్యమును సార్థకపఱచినారు.

ఈ మొల్లజయంతినాడు కనకమాంబ ననితర సాధారణముగ గౌరవించిన కె.యన్. కేశరిగారి యభిప్రాయము నెంతని కొనియాడుదును! ఆంధ్రశ్రీలలో మూడు రత్నములు అమూల్యములు. మొదటిది మొల్ల. రెండవది తరికొండ వెంగమ్మ. మూడవది కనకాంబ. మూడు కాలములలో ముగ్గురుగా గానిపించినను యీ మూర్తిత్రయ

మొక్కటియేయని నాకు దోచుచున్నది.

ఋణాత్రయములో ఋషిఋణవిమోచనకై చేయు కర్మలలో నీ జయంతులు ముఖ్యమైనవి. ఈ జయంతులలో ఋషి కల్పలగు మహాకవులను వారి గ్రంథములను వారొనర్చిన బోధములను స్మరించుకొని సంసారమార్గ సంచారముల దుమ్ముకొట్టుకొనిపోయిన మానసముల బరిశుద్ధముగావించుకొనుటయే ప్రధానకర్తవ్యముగా నున్నది.

శ్రీ పురుషభేద మవయవములనుబట్టి వచ్చునని కాదు. జ్ఞానవిశేషము కానబడిన వ్యక్తులు పురుషులే కాని శ్రీలుకారని వేదమునందుఁ జెప్పబడినదని పెద్దలందురు. అది నిక్కమే. ఉత్తమ కవితాశక్తి ధరించిన వారు ఋషులని కదా! “నాన్మషి : కరుతే కావ్యమ్మ”ని పెద్దలన్నారు. కాబట్టి శ్రీ కవులకుఁగూడ ఋషిత్వము సిద్ధించుచున్నది. ఈమెభాష్యత్రయముయొక్కసారం తపస్సుయోగం మున్నగు అభ్యాసములచేతను ఆత్మానుసంధానంచేసినది. అదికాక కనక మాంబగారి కవిత్వము శిష్టసమ్మతమనుట కుదాహరణములు — దీపాల పిచ్చయ్య శాస్త్రిగారు—

గీ|| “అమృత సారంబుగాఁ గవిత్వము రచింప
శిష్టతాననఁగ బవిత్ర జీవయాత్ర
సలుపనేర్చిన సతియొర్తు చాలదొక్క!
కామినీ లోకమునకెల్లఁ గాంతిగూర్ప”

వీరి గురువులు శతావధాని చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారు

గృహ లక్ష్మి

“ఇట్టి దుర్భిక్ష కాలము దెపుడో పూర్వ
ముపనిషత్తుల వినబడు నువిదల తల
మానికంబులఁబోలెడు మగువయోర్లు
పుట్టె మనభారతీయుల పుణ్యమనగ.”

ఉపనిషత్తులలో వినబడు గార్గిమైత్రేయీ
మొదలగు నారీరత్నములకు శిరోభూషణ
మువంటిది కనకాంబగారిని వేంకటశాస్త్రి
గారు కంఠోక్తిగాఁ జాటినారు. అంతియే
గాక “పుట్టె మనభారతీయుల పుణ్యమనగ”
అను మహాకవి ప్రయోగమునకు సార్థక్యమే
మైయుండును ?

“పుట్టె మనతెల్లువారల పుణ్యమనగ”
అనవలసియుండగా భారతీయ పదప్రయో
జనము పదియేండ్లకు బైటపడినది.

కనకాంబగారి జీవయాత్రను వ్యాకరణ
భాష్య వేత్తలగు శ్రీ వేదమూర్తులైన
బ్రహ్మశ్రీ లంక లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిగారు
సంస్కృతములోని కనువదించుచున్నారు.

అదిగాక జగద్విఖ్యాతులగు రాధాకృష్ణ
య్యగారు సాహిత్య సామ్రాట్లగు విక్రమ
దేవవర్మ మహారాజుగారు మొదలగు మహా
మహాలచే మిక్కిలి కొనియాడబడిన మన
కనకమాంబగారి “హంసవిజయ నాటక
ము”ను ప్రాచ్యభాషాకోవిదులగు కూచి
మంచి సుబ్బారావుగారు హిందీభాషలోని
కనువదించి పూర్తిచేయుట నేనుస్వయముగా
నెఱుంగుదును. ఈరెండు కారణములనుబట్టి
కనకాంబగారి గ్రంథములు యావద్భారత
వర్షవ్యాప్తికలిగి సకలజనులకుఁ దారకంబులు
కాగలవని “మహాకవి” వేంకటశాస్త్రిగా
రట్టు చెప్పియుండిరికదా !

వీరి గురువులు కవిసార్వభౌమ శ్రీపాద
కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు పంచమవేదము
ననువదించిన విమర్శకతాశక్తితో నీకనకాంబ
గారి జీవయాత్రం దిలకించి—

“గీతాశాస్త్రము వెనుక సీతారామాం
జనేయము, దాని తరువాత భూతలమున
ఖ్యాతిజెందగజాలినది జీవయాత్ర” యని
ప్రశంసించిరి. అదిగాక భరతఖండమంతయు
వ్యాపించ దగినదని వేంకటశాస్త్రిగారు చెప్పి
యుండగా వారి గురువులగు కవిసార్వ
భౌములు—

“సాధుసమ్మతముగ నిట్లు సర్వమాన
వోపయోగముగాఁ దత్త్వము త్రమార్థ
బోధకంబులఁ గనకాంబ పొందుపఱచె
నెల్లరకు దీననానంద మెసగుగాత !”

భరతఖండమునందేకాక జీవయాత్రలోని
బోధములు సకల మానవులకు నుపయోగిం
పఁదగిన తత్త్వము పరమార్థబోధకంబుగా
శ్రీ కనకాంబగారి గ్రంథము లాంగ్లభాష
లోని కనువదించుటకుఁ దగుపండితు లుద్య
మించుచున్నారని సభవారికిఁ దెలుపుట
కెంతయు సంతసించుచున్నాను.

సోదర సోదరీమణులారా !

సోదిగా చెప్పినమాట చెప్పి కనకాంబ
గారిని నేను భూషించుచున్నానని మీ రను
కొనరాదు.

కలికాలమున పెద్దలపేరుల స్మరించుకొని
ప్రకృతకాలముననున్న వారినే వశిష్టులుగా
వామదేవులుగా తిక్కనలుగా వాల్మీకిులుగా
వ్యవహరించుకొనుచున్నాము. ఈ మొల్ల

జయంతినాడు బహుకరింప సమకట్టిన కేసరి గారిచే యీ మహాసభమధ్యంబున నెల కొల్పబడిన యీ కనకమాంబగారు సర్వ విధముల మొల్ల కేమాత్రము తీసిపోక కొన్నిపట్ల మొల్లనుగూడ సతిశ్రమించు నేమో యనునట్లున్నారనుటలో సతిశయోక్తిలేదు.

పైవర్ణింపబడినఁ కవీశ్వరుల పొగడ్తలటుండ విమర్శకాగ్రేసరుండని ప్రసిద్ధిపహించిన పండితులు వైదిక లౌకిక తంత్రవేత్తలు జగద్గురు శ్రీ శృంగేరీపీఠము నవలంబించిన తత్త్వవేత్తలునగు బ్రహ్మశ్రీ నాగపూడి కుప్పస్వామయ్యగారిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

“కం॥ ఆద్యుల పద్యము లట్లన
పద్యములై సుకవినికరపద్యములై నీ
పద్యము లాస్వాద్యములై
హృద్యములై ముదముగూర్చె నెంతయునింతి.”

ఇదికాక కనకాంబగారి సమరసభావమును సర్వమతసహిష్ణుతనుగూర్చి శ్రీ కుప్పస్వామయ్యగారిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

“కనకమ్మగారి మనమున శివ విష్ణు శక్తి ప్రభృతి దేవతామూర్తుల తారతమ్యభేదజ్ఞానము సుంతయేనియున్నట్లు గోచరింపదు. ఈమె గ్రంథములయందు గొన్ని పద్యములలో శివుని, గొన్నింటిలో శేషాద్రివిభుండగు వేంకటేశ్వరుని, గొన్నింటిలో రామచంద్రుని, గొన్నింటిలోఁబరదేవతనుస్తోత్రము గావించియునికియే దీనికి నిదర్శనము. ఇట్టియుత్తమజ్ఞానముకుదురుట పండితుల కనేకుల కరిదిగానుండఁ గనకమ్మగారి కిది యచంచల రీతిని గుదురుట స్తవనీయము.”

ఇన్ని హేతువులచే నిమృహాకవయిత్రి యీ సంవత్సరము మొల్లకంకణస్వీకరణము నకు నర్హురాలని వచించుట కుత్సాహపడుచున్నాను.

మొల్ల యెవ్వరును విచారణతోఁ గాల హరణము చేయదలచలేదు. అది విమర్శకులపని. నాకుఁజూడ మొల్లయొక తేజఃపుంజమువలె కానిపించుచున్నది. ఆకసమునుండి చంద్రబింబము భూలోకమునకుఁ దన చల్లని కాంతులు వెదజల్లునట్లు కృష్ణదేవరాయల కాలమునుండియో శ్రీనాథునికాలమునుండియో నేటివరకు తన కాంతులు వెలుంగజేయుచు నాంధ్రుల హృదయములకు బర్వమగుచు నేత్రముల వెలిగింపజేయుచు తన కవితామృతవృష్టిచే భవసంతప్తులగు జీవుల తాపము నార్చుచు విబుధులకు దుష్టిపుష్టుల నొసంగుచున్నది.

ఆంధ్రుల హృదయాకాశమునం దీ మొల్ల చల్లగా సదా వెలుంగుచుండు గావుత!

ఈ మొల్లకవయిత్రి జయంతిని పురస్కరించుకొని శ్రీలోకమునగుల యుత్తమవిద్యావతుల నాహ్వానించి తెచ్చివారలకు గంకణప్రదానము చేయ నెంచిన యీ కేసరి గారికిని ఇట్టి జయంతులు నిర్విఘ్నముగా భక్తి శ్రద్ధలతో నిర్వహించు నీ వర్ధమాన సంఘమువాఁకి నీశ్వరుడు సర్వదా విజయము ననుగ్రహించుగాక.

వర్ధంతులు జయప్రదముగా జరిపి కవి పూజ దేశమునకు నేర్పుచున్నది నెల్లూరు

గృహ లక్ష్మి

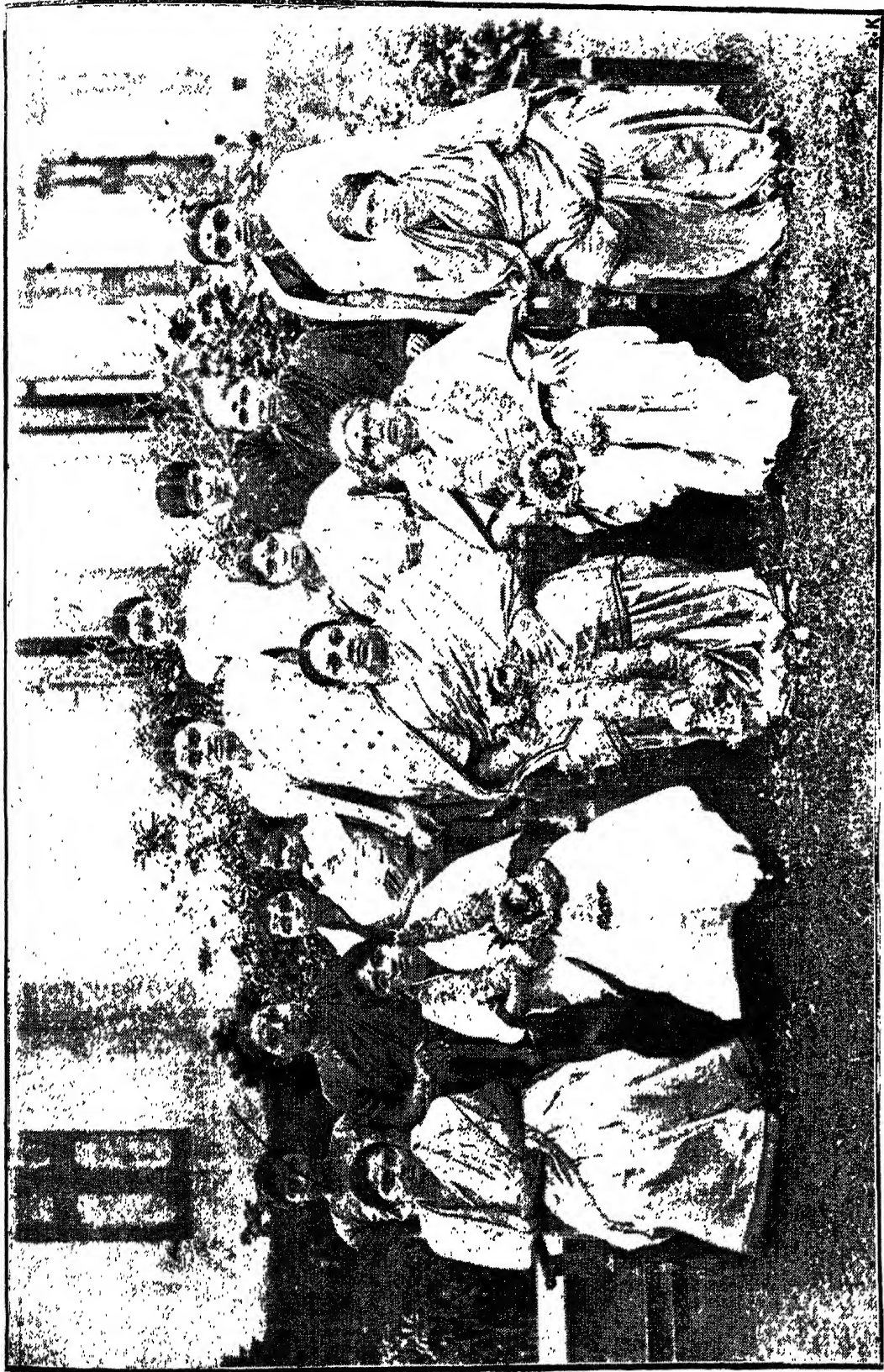
మండలమనోచేష్టనచ్చును. ఇక్కడ తిక్కన జయంతి ప్రారంభమైన యెన్నిదినములకో క్రిందటి సంవత్సర మొక పద్యములో దాయలు పినతండ్రి తద్దినము పెట్టునపుడు తనతండ్రి పేరుకూడా తర్పణములో రాదాయని తాను మానడుగదా! అట్లే తిక్కన జయంతి నెల్లూరువారు జరుపుచున్నారని రాజమహేంద్రమువారు నన్నయజయంతి నుపేక్షింపరాదని కనకమ్మగారు చెప్పియున్నారు. కాక తాళీయముగా నీమె చెప్పిన కొలదివారములలోనే నన్నయభట్టారకసమాజము రాజమహేంద్రవరములో బయలుదేరుట సంతోషము. నన్నయభట్టారక సమాజము నన్నయజయంతులు ననువత్సర మభివృద్ధిగాంచుగాత!

మా చిన్నతనములో నరసాపురము పరీక్షలు విజ్ఞానచంద్రికవారి పరీక్షలు హిందూసుందరి సావిత్రి మొదలగు వార్తాపత్రికలు మాసపత్రికలు స్త్రీ విద్యావ్యాపకమునకు మిక్కిలి తోడ్పడినవి.

ఆ పరీక్షలలో నా పత్రికలో బ్రకాశించినదియే యీ కనకాంబగారి వ్యక్తి. ఇప్పుడో పరీక్షల ప్రాధాన్యము తగ్గిపోయినది. కాని స్త్రీలు పాఠశాలలో సామాన్య విద్య ఉత్తమవిద్యకూడా నేర్చుకొనుట సర్వసాధారణమైనది. బి.ఏ. యం.ఏ. పరీక్షలలో నుత్తీర్ణురాండ్రయి వెలయుచున్న నారీరత్నము లెందరో కలరు. జాతీయవిద్య జాతీయసంప్రదాయానుసారమైనది కాక పోవుటచే విద్యావిధానమున లోపము

లెన్ని ప్రయోజనములేదు. జాతీయసంప్రదాయముల కనుగుణముగ విద్య స్త్రీలకు నేర్పు నవకాశము లెపుడు కలుగునో కదా! నేను బ్రతికియుండగా పూర్ణమగు జాతీయ విద్యావిధాన మమలులోనికి వచ్చునని నాకు నమ్మకములేదు. ఉన్నతవిద్య నాశించువారందఱు విదేశవిద్యావిధానము నవలంబించవలసినవారేయైనారు. నా కుమార్తె మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీలో సంస్కృతము యం.ఏ. పరీక్షకు చదువుచున్నది. కాబట్టి మార్చలేని విద్యావిధానముచు తిలుపక పెద్దముత్తైచువను నాకు తోచిన హితోపదేశముచు విద్యార్థినులకు విద్యావతులకు నొసంగుచున్నాను. దేశకాలపరిస్థితు లెన్నిమాటినను స్వధర్మాచలంబనము, గురుదేవపూజనము, చైతన్యము, గృహిణీధర్మనిర్వహణము, మాతృత్వము నాంధ్రయువతు లెన్నటికి వీడకుండుట నాయభిప్రాయము. వింతపద్ధతులకు వేషభాషాభిరతికి లొంగిపోయి భారతనారీమణులు ఆకారమునందు సంతరంగమందు, విరూపములు, వికారములు దాల్చుట విషాదకరము.

కాలవేగము నాప జాలముగాని కొండఱలోనైన స్వధర్మరక్షణావేశము సఫలము కాకపోదు. అట్టి స్వదేశ వేషభాషాభిమానము నారీమణులకు గల్పించు మాసపత్రికలలో నొకదానిని (హిందూసుందరి) యధాశక్తి నిర్వహించుచున్నాను. సకల సౌకర్యములుకలిగి నేటి కాలమునకు

గృహలక్ష్మీకళంకం బహుశరణనమయమున దీయబడిన ఛాయాపటము.

‘త న్మ య త’

‘గృహలక్ష్మీ’ పత్రిక నిక్కముగ యువతీజనుల పాలిటి కల్పవల్లియైనదని చెప్పనచ్చును. ఆ లక్ష్మీకటాక్షమే వేటి సభ శోభకు గారణము కదా! ‘గృహలక్ష్మీ’ వికాసమొసగు రంగ వల్లులోయన వ్యాసములరచించి ప్రక్షణము మున మొల్లకంకణమందిన శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు దీర్ఘాయుష్మంతురాలై మనుగాత! ద్వితీయ వార్షికజయంతిలో నధ్యక్షపదవి నలంకరించిన శ్రీమతి కనకాంబ గారిచే “బలుకులొయ్యలి ముంజేతి చిలుక పాటి” యని వర్ణింపబడిన శ్రీమతి చిలక పాటి సీతాంబగారు ప్రబంధపుత్రులను నవలా పుత్రికలను ఇతోధికవృద్ధిగాఁగంచి వృద్ధి పొందుదురుగాక!

నేడు మొల్లజయంతి గృహలక్ష్మీ కంకణ మును మొల్లముగ నీవీకరించిన శ్రీమతి కాంచనపల్లి కనకాంబగారు నూరు సంవత్సర ములు వర్ధిల్లి తన యార్యధర్మముచే, బోధ మహిమచే, సరసకావ్యములచే నీ యాంధ్ర దేశముననే గాక విశ్వమంతయు విఖ్యాతిచే వెలయుగాక!

ఈ నెల్లూరుపురమునందలి ద్వివిధభాషా భక్తి మత పోషక సంస్థలును, సదాస్వధర్మ రక్షకములై యలరారుగాక! ఇందలి పండి తులు, కవులు, సాధువులు, సంపన్నగృహ స్థులు సమరసభావముతో సదావృద్ధిపొంది యిట్టి మహాగోష్ఠులు గావించుచు దాము లోకమునకు మార్గదర్శకులై యలరారునట్లు భగవంతు డనుగ్రహించుగాక!

ఇప్పటికే కాలాతీతమైనను, వక్తవ్యాంశ మొక్కటి చెప్పకతప్పదు. ఆంధ్రదేశమున నదులలో గోదావరియు పినాకినియు మహా నదులని నాకు దోచుచున్నది. ఏలన గోదావరీతీరమునను పినాకినీ తీరమునను బ్రాయీకముగ కపిండులను చెలమలలో గావ్యామృతము సింగళసూరనాద్యుడు చెప్పి నట్లు విశేషముగ నూరుట గాంచుచున్నాము. అందు ముఖ్యముగ నీ పినాకినిశబ్దము విన్న మాత్రమున పినాకినీనదియు, సోమశిలా తేత్రమును, సోమేశ్వరువిగ్రమును, నందు పినాకినీ సైకతంబుల యోగినియుగ శారద ధ్యాననిష్ఠలో నుండుటయు, నమ్మహనీయు రాలు సత్యసారాదిగ్రంథముల లిఖించుచు జ్ఞానాంబమొదలగు భక్తురాండ్రును, నన్నం భట్టు మొదలగు పరమభక్తులకును తత్త్వ ముపదేశించుట మొదలుగాగల కనకాంబా విరచిత హంసవిజయనాటక వృత్తాంతమం తయు మనస్సునకు గోచరమగుచున్నది. ఎవరీ శారదామణి? భావనాప్రపంచమున నున్న వ్యక్తియా! సంవత్సరముక్రిందట నాకు గన్నులురెండును గానరాక మనుష్యుల ముఖము లానవాలు తెలియక, యొక యక్షరమేని చదువలేని యంధత్వమున నుండియు, మావిద్యార్థినీ సమాజవార్షికోత్స వమునకు నీ కనకాంబగారి సభ్యక్షురాలుగ నాహ్వానించియున్నాము. గ్రుడ్డిదాననై బాలి కలచే సభారంగమునకు దీసికొనిరాబడి యుపన్యసించుచున్న నన్నుజూచి పరమాను గ్రహముతో నీకనకాంబగారు “మీకు

గృహలక్ష్మీ

కన్నులు తప్పక తిరిగి రాగలవు. నామాట నిక్కమ"ని వేయిమందిసభలో గంఠోక్తిగ ఈశ్వరేచ్ఛను దాను జూచి వచ్చిట్లు చెప్పినారు. అప్పటికి హంసవిజయనాటకమును జదివించుకొని విని శారదారూపమును నాంత రంగికదృష్టితో జూచుచుంటిని. తరువాత కనకాంబగారి వాక్యముఫలించి యారుమాస ములకే నాకు గన్నులు వచ్చినవి. నా నెచ్చెలి శ్రీమతిమాడభూషి చూడమ్మగారు శ్రీమతి కనకాంబగారి సహవాసముచే నంధు లకుగూడ కన్నులువచ్చునని వ్రాసిరి. కన్ను దెరచి చూచువఱకు హంసవిజయములోని శారదాంబ ఇప్పుడు పినాకీతీరంబునగాక పరమహంసపాలితమైన జయంతాశ్రమమున గాక శ్రీ అమృతానందనాథస్వామిచే ప్రతిష్ఠిం పబడిన శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస త్రిలింగ మహావిద్యాపీఠమున దపమొనఁచుకొను చున్నదనియు, మేరీరాణీ కిళాశాలయందు నాంధ్రోపన్యాసకురాలుగ నున్నదనియు, సత్య సారాది గ్రంథములుగాక జీవయాత్ర అమృత, ఆనందసారాదిగ్రంథముల రచించినదనియు, జ్ఞానాంబా ప్రభృతులుగాక ఆశ్రయించిన సనుబొంట్లకు దారకము ననుగ్రహించి సుఖించుచున్నదనియు, నీసభలో నాచేత నీగృహలక్ష్మీకంకణ పారితోషికము నందు కొనుచున్నదనియు స్పష్టముగ దెలిసికొన గలిగి కన్నులు తిరిగివచ్చిన ఫలమునుగంటి నని సంతసించుచు నేను జయంతికి హేతు భూతురాలగు మొల్ల కుపాస్మదైవమైన శ్రీ

రామచంద్రమూర్తిని కనకాంబాకృత శ్లోక ముచే స్తుతించి విరమించుచున్నాను.

సకల భువనదీపమ్ సాధు కల్యాణరూపమ్
దళిత విబుధపాపమ్ దానవాసీకతాపమ్
సుచరిత పశుగోపమ్ స్వాత్మయ జ్ఞాయయాపమ్
విదళిత శివచాపమ్ విదితమ్ రామభూపమ్.

* * *

అధ్యక్షోపన్యాసానంతరము శ్రీయుత కవిసార్వభౌమ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి గారు సభావేదిక నెక్కి స్త్రీవిద్యావశ్యకతను తాను చాలకాలమునకుముందే గుర్తించితి ననియు, కాని నేటికాలపువారి యాశయ ములతో తాను పూర్తిగ నంగీకరింప ననియు, నుడివి, తదుపరి మొల్లనుగూర్చి కొంతతడవు ముచ్చటించిరి. మొల్ల బహుశా వైశ్యకుటుంబమునకు జెంది యుండవచ్చు ననిరి. ఈకాలమున స్త్రీవిద్యావ్యాప్తికై పెక్కురీతుల పాటుబడుచుండు శ్రీయుత కేశరిగారి యాశయముల సభినందించుచు క్రిందిపద్యముల జదివిరి.

డాక్టరు కె. యన్. కేశరి శ్రశంస
మ|| వెలనాటిప్రభుశేఖరుండవు జగ
ద్విఖ్యాత విద్యావతి
జలజాతాక్షులపాలి తండ్రివగుచుకా
చచ్చించి తద్విద్యలన్
వెలయింపన్ 'గృహలక్ష్మీ' పత్రికను
వేల్వచ్చించుచున్ నిల్పిపెం
పలరంజేయుచునుండె ధన్యుడవు
కె. యన్. కేశరి భూషురా.

మ॥ ధరణిన్ నీసరివారు భూసురులలోఁ

దర్శింపగా నెవ్వరున్
పరికింపబడ రుత్తమోత్తముడ
వన్ ప్రఖ్యాతియున్ భూతి నీ
ధరనీకేసరి, కేసరీ! వివిధవిధ్యత్
కేసరీ డ్యోషధ
సితసంపాదిత కీర్తివైభవ! నినున్
దీవింపగా నొప్పుడే!

మ॥ ప్రతివర్షంబును మొల్ల పేర మహా
మున్ వర్తింపగాజేసి స
న్నతరీతిన్ కవయిత్రులం దొఁత
కున్ స్వర్ణాంచితంబై జగ
న్నతమా కంకణమిచ్చుచుంటివని
నిన్నున్ జెప్పకోవించె నా
మతినానందరసాబ్ధిదేలి యిపు
డీమాడ్కిన్ నుతించు జామీ.

ఉ॥ నీగృహలక్ష్మియున్ మరియు
నీదగులక్ష్మియు నీదు బుద్ధియున్
జేగతులన్ సతీమణుల
విద్యవిరాజలజేసి వారికిన్
భాగవతార్థబోధన మొ
నర్చుటకే యగుచుండెగాద యే
రీగతి నుత్తమాశయము
హృదయతి బూసగనుండు కేసరీ.

ఉ॥ ఉత్తమవిద్య శ్రీలు గొను
టొప్పు నటంచు దలంచెయేను నా
చిత్తమునందు సంతతము
చింతయొనర్చుచు దానిఁ బ్రతికన్
హృత్తగజేయించుండుదు ని
రంతరమందున నాదు కూతులన్
సత్తములైన బోధకుల
చక్కిఁబరింపగఁ జేసితింగదా.

మ॥ మును నాతాతకుఁడాత పత్నికవనం

బున్ నేర్చుటేగాదు, పో
ఘనపాఠంబుగ వేదమున్ జరివిలో
కఖ్యాతినిం గాంచె ని
ట్లని నేఁజెప్పట నాత్మగౌరవముగా
నధ్యాత్ము నూహింపగా
జనదే నిక్క ముచెప్పితిన్ దెలియుమీ
సాధ్వార్య వంశాగ్రణీ.

మ॥ కవిలోకస్తుతకార్యముల్ సలుపుచున్
జ్ఞామండలంబందు స
దృఢవికంబున్ యశమున్ సుఖంబుపాదలన్
వర్తించు నీకెప్పుడున్
భువనేశుండు సమస్తసంపదలు స
పూర్ణాయురారోగ్యముల్
తవురీతిం గలిగించి ప్రోచునెపుడున్
ధాత్రీసురగ్రామణీ.

* * *

అనంతరము అభినవతిక్కన బిరుదాంకి
తులగు శ్రీయుత దుర్భాసుబ్రహ్మణ్యశర్మ
గారును, శ్రీయుత దీపాల పిచ్చయ్యశాస్త్రి
గారును శ్రీమతి కనకమ్మగారి యనర్గళ
కవితాశక్తిని, అసమాన పాండిత్యమును
అసదృశ ఆధ్యాత్మికజ్ఞానమును ప్రసంసింపుచు
ముచ్చటించిరి.

శ్రీయుత దంటు శ్రీనివాసశర్మగారు
చదివిన పద్యములు.

క॥ మొల్లమగు జ్ఞానమునజగ
మొల్లక శ్రీరామకథరసోచితఫణితికా
మొల్లలిఖించి తిరంబై
మొల్లమునంబడయరాని ముక్తింగొనియెన్.

గృహలక్ష్మి

కం॥ చిల్లరమాటలఁగాలముఁ
జెల్లింపక చిత్తమందు సీతారామున్
సల్లలితభక్తిఁగొల్పుట
మొల్లజయంతి సలుపుటకుముఖ్యఫలంబే.

ఉ॥ పావనమైనశీలమునఁ
బ్రస్తుతి కెక్కిజగమ్మునందు వి
ద్యావతులైనకాంతలెట
నైనఁగనంగననుండ్రుగాక స
ద్భావము, దేశికోత్తమస
పర్యయుఁ, గైతయు, బ్రహ్మవిద్యయు
బ్రోవగుటా క్కెడంగలిగె
బోకనకాంబికయందనన్యమె.

గీ॥ సర్వవేదాంతసారంబు సంగ్రహించి
తనదుగ్రంథాలనించె నీధన్యచరిత
మొల్లపేరిటి బహుమానములనుగొనఁగ
నర్హులెవరన్న! మాకనకాంబికన్న.

కం॥ గురుకేసరి భజనంబున
పరతత్వమెఱిగినట్టి వరమతిసీమెక
గురుపూజలఁదనియించుట
యురు గేసరి! దాననగుమహాన్నతి
నీకుక.

* * *

అంతట గృహలక్ష్మి పత్రికాపక్ష
మున శ్రీయుత చదువుల రామచంద్రయ్య
గారు గృహలక్ష్మి యాశయముల గురించి
యీవిధముగ నుపన్యసించిరి.

సోదర సోదరీమణులారా!

ఇంతకుముందుపన్యసించిన మిత్రులందరు శ్రీమతి
కంచనపల్లె కనకాంబికారిని గురించియు, గృహలక్ష్మి

కంకణమును గురించియు పలుమారు ముచ్చటించిరి
గదా! ఈసమయమున గృహలక్ష్మి యాశయములను
కంకణబహుకరణోద్దేశ్యమును జెలుపుట తగినదని
తలంచుచున్నాను.

నేను స్వగ్రంథముగ నెంచబడుచుండు పాశ్చాత్య
దేశములు అనాగరికనితీయందుండి యందలి జనులు
ద్విపాదపశువులవలె వర్తించుచున్న కాలములో
నైతము భౌతికాధ్యాత్మిక సంపదల కాలవాలమై
సకల విద్యలతో వెలయుచుండిన భారతదేశము నేడు
విద్యావిషయమునందు వెనుకబడి నూతనోద్భవమునకు
విదేశప్రబోధమునకు ప్రాకులాడుచున్నది. విద్య దేశ
మునందు వివిగ వ్యాపించిననేగాని దేశమునకు
మోక్షములేదు. శ్రీ సృష్టికి మానవాభ్యుదయమునకు
మూలస్థానమగుటచే విద్యావతియగుచో నామె విజ్ఞా
నము వికసించి యది సంతానమునకు సంక్రమించి దేశ
దీప్తి కభివృద్ధిపూర్ణ మగుపడును.

ఈ మూలసూత్రము ప్రతి దేశీయులును చక్కగ
నెఱింగియున్నారు. కాని యే దౌర్భాగ్యమువలననో
భారతదేశమున శ్రీలకు విద్య యనావశ్యకమను
నమ్మకము దృఢముగ నెలకొని భావతీయుల పతనము
నకు దారితీసినది. కాలదేశపాత్రములబట్టి యిపు
డట్టి యభిప్రాయము లెంత గర్వింపబడినను సమూల
నాశనముగానందున శ్రీ విద్యావ్యాప్తిచేయుట మన
దేశమందు సులభముగాదు.

నేడెంత విరివిగా విద్యావ్యాప్తి కేర్పాట్లు జరుగు
చున్నను, దాని కింకను దోహదము కల్పింపవలసిన
యావశ్యకతగాని, సక్రమమైన విద్యావ్యాప్తియగు
టకు జరుపవలసిన యాందోళనావశ్యకతగాని యెంత
మాత్రము తగ్గుటలేదు. విద్యావిషయమటుండ శ్రీ
పురుషులు జీవితమందు ప్రకృతినీధమైన భిన్నభిన్న
ఉద్యోగములందు నిమగ్నులైనంతమాత్రమున వాఁలొ
న్మానతాధిపత్యతలకు గాని స్వాతంత్ర్య బానిసత్వము
లకుగాని చోటులేదనియు, శ్రీలకుగూడ వ్యక్తిత్వ

ముండవలయుననియు, వా రేమిటియందును పురుషులకు దీసిపోరనియు. చాటవలసిన యావశ్యకతకూడ గలదు. వా రభివృద్ధికివచ్చి యాయుగాలోగ్యాభ్యుదయములందుటకు సక్రమమార్గముల చూపించుటయగాక, వారికి కావలసిన విద్యలం దభిరుచి బుట్టించి, రచనావిధానమునందు చతురులనుగా జేయవలసియున్నది. ఈ కార్యసాఫల్యతకై తొమ్మిదిసంవత్సరముల క్రింద 'గృహలక్ష్మి' స్థాపింపబడినది. ఆంధ్రుల యాదరణచే నది యింపుగా పెంపొందుచున్నది. ఇప్పుడు తమిళసాహిత్యములకుకూడ నీ సౌకర్యములు గలిగించుటకై 'గృహలక్ష్మి' తమిళ భాషలో 1937 జనవరి మాసారంభమునుండి మాసపత్రికగా వెలువడుచున్నది.

'గృహలక్ష్మి' కేవల మిట్టి ప్రోత్సాహముచేతనే తృప్తిపొందుటలేదు. నిరంతరము సూతనమార్గముల న్వేషించుచునేయుండును. ఉత్తమ వ్యాసముల రచింపజేసి వారిని ప్రోత్సహించుటకై బంగారు పతకముల నిచ్చుటాకపద్ధతి. ఆంధ్రదేశమున ఉత్తమ రచయితలను లేక కవయిత్రులను గౌరవించి మొల్ల జయస్మృత్యన సందర్భమున 'గృహలక్ష్మి కంకణము' దొడగుట మరయొకటి.

రచయితలకు ఈ కంకణబహుకరణము ఆర్థికముగ నెక్కు డుపకరింపకపోవచ్చును; కాని వారిని, తదితరులను, ఉత్తమరచనలను పెంపొందింప ప్రోత్సహించుననియే 'గృహలక్ష్మి' నమ్మకము. ఆ ఆశయమే యెక్కు డుపకరించునని ఎంతయు. ఎంతటివారికిగాని ప్రోత్సాహము మేలుచేయగలదనుట నిర్వివాదాంశము. తమ శక్తిసామర్థ్యముల నితరులెఱిగి ప్రోత్సహించినపుడే యది విజృంభించి యుత్తమకావ్యముల జేయింపగలదు. అట్లేనచో పూర్వమున్న ఉత్తమ శ్రేణికి చెందిన కవులనందరి నెవరు ప్రోత్సహించి? వారు ఉత్తమరచనల చేయలేదాయని ప్రశ్న రావచ్చును. అది కొంతవఱకు నిజమైయుండవచ్చును. కాని రచనాశక్తిని కవిత్వమును స్త్రీలయందు తగురీతి

ప్రోత్సహించియుండినచో నెంతమంది మొల్ల లెట్టి యుద్గ్రంథముల రచించియుందురో? ఎంతమంది వెంగమాంబ లాంధ్రభాష నలరించియుందురో? ఆంధ్రభాషామతల్లియొడిలో నెంతమంది రచయిత్రులు బెరిగియుందురో యేరికెఱుక? ఇక నైన నట్టి ప్రోత్సాహమున్నచో విద్య విరివిగ వ్యాపించు నిక్కాలములో నెంతమంది విద్యుషీమణులు తలలెత్తి యాంధ్రభాష నలంకరించుటయగాక తమ జాతినికూడ నెంత యభివృద్ధికి దెత్తురో ఉత్పేక్షింపవలసిన యావశ్యక యెంతమాత్రములేదు. ఈ కంకణబహుకరణమందలి పరమోద్దేశ్య మియ్యదే.

ప్రకృతము కంకణము గ్రహింప నున్న శ్రీమతి విద్యత్క-వితిలక కవితావిశారద కంచనపల్లి కనకాంబగాదినిగూర్చి యిచట మరల చెప్పబూనుట చర్చితచర్చణమగును. వారినిగూర్చిన విశేషము లన్నియు నిదివఱకే మీకందరికి వినిపించబడినవి. కాని యొక్కటిమాత్రము మనవి చేయుచున్నాను. కంకంటి పాపరాజుగా రొకచో "కరముచే కంకణము, కంకణముచే కరము కరమొప్పె" యని రచించిన విధమున గృహలక్ష్మి కంకణముచే—'గృహలక్ష్మి' నవవర్ష ప్రాయయయ్య పెద్దల పెద్దతనమును గ్రహించి తనకు తోచిన లీల బహుకరించినందున—కనకమ్మగారి కరమును, కవితామాధుర్యమువలన నాంధ్రజాతిని చొక్కించు కనకమ్మగారి కరముచే గృహలక్ష్మి కంకణమును వెలసినమాట మాత్రము సత్యము. ఈమె నిట్టి రచనలచే యాంధ్రభాషాదేవి నలంకరించి యితర నారీమణుల కాదర్శప్రాయ రచయిత్రగానుండ పరమాత్ముడు వీరిపాలనుండుగాక.

* * *

ఉపన్యాసానంతరము చదువుల రామ చంద్రయ్యగారు 1935, 1936 వ సంవత్సరములందు మొల్ల జయంత్యుత్సవ సందర్భముననే గృహలక్ష్మి కంకణము లందుకొన్న

గృహ లక్ష్మీ

శ్రీమతులు కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు అనారోగ్యముచే రాజాలక వ్రాసిపంపిన ఉత్తరమును, చిలకపాటి సీతాంబగారు మొల్లను గూర్చి వ్రాసిపంపిన వ్యాసమును క్రిందివిధముగ జదివిరి.

శ్రీయుత డాక్టరు కె.యస్. కేసరిగారికి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మ నమస్కారములు.

అయ్యా,

తాము దయతోపంపిన మొల్లజయంతీఆహ్వానములు వందనములతో నందుకొంటిమి. విదుషీమణియు, కవయిత్రీ తిలకమును తత్వజ్ఞానసంపన్నయునగు శ్రీమతి కవితీలక కంచనపల్లి కనకమ్మగారికి గృహలక్ష్మీ స్వర్ణకంకణ సత్కారము జరుగుచున్నందుల కెంతయు సంతసముగానున్నది. వర్తమానాంధ్ర విదుషీరత్నములలో నగ్రగణ్యులుగు శ్రీమతి కనకాంబగారి సన్మాన కార్యక్రమముచే నీమేటి మొల్లజయంతి యత్యంత శోభాయమానమై దర్శనీయమైయుండగలదనిభావించుచున్నను నాకింకను ఆరోగ్యముకలుగనందున ఈ మహోత్సవములో పాల్గొన జాలకుంటినని తెలుపుటకు విచారమగుచున్నది.

శ్రీమతి కనకాంబగార్కి నాయభినందనముల తెలుప ప్రార్థించుచున్నాను. శ్రీ మొల్లజయంతి జయప్రదముగా జరుగుగాకయని మనఃపూర్వకముగా వాంఛించుచున్నాను.

ఇట్లు విధేయురాలు

క. వరలక్ష్మమ్మ.

* * *

శ్రీమతి చిలకపాటి సీతాంబగారి వ్యాసము.

సోదర సోదరీమణులారా !

మొల్లయనం బ్రసిద్ధిగాంచిన యీ కవయిత్రీ

యే కాలముననుండినదో నిర్ణయించుటకెందరో పూర్వకవుల కవయిత్రుల చరిత్రలు పరిశీలించి యొకరొకరి యభిప్రాయముల పూర్వపక్ష సిద్ధాంతములొనర్చుకొనుచున్నారు. ఈమె కులగోత్రముల నిర్ణయించుటలోకూడ చాలమంది భిన్నాభిప్రాయములు గలిగియున్నారు. మలసిరంకెలువైచుచు మారుకొను వృషభములభంగి పండిత మహాత్మురాలు తమ వాదప్రతివాదములచే నిర్ణయింపలేని యావిషయము మావంటివారి కసాధ్యము. ఇంతకు ఆమెకులమేదైనను గుణము, వైదుష్యము, శ్రీరామభక్తి, ఆనర్గళకవితాశక్తి మహాత్తరములైనవి. అందుచే నామె సారస్వత లోకమున కెంతయు వందనీయ; విదుషీమండలమునకు తలమానికము; నెల్లూరు మండల భాగధేయమున నుద్భవించిన యమూల్యదివ్యరత్నము. ఈమె మొల్లయను ముద్దుపేర సిలువంబడుట కడుంగడు రమణీయము. పుష్పములు, లతలు, మొదలగు మృగశవస్తువులపేర్లు బిడ్డలకు పెట్టుటగలదు. కమల, అరవింద, పద్మ, కుముద, చంపక ఈపేరులవలెనే మొల్లయనుపేరు కూడ పరిపాటిగా నుండవచ్చును. కుందయనుపేరు చిత్తూరు (చితోడ్) రాజపుత్రస్త్రీలలో నున్నట్లు న్నది. కుందను తెలుగున మొల్లయందురు. ఆమె శ్రీకంఠ మొల్లేశ్వరుని వరప్రసాదమున జన్మించినదగుటచే నీమె తల్లిదండ్రులు శివభక్తులు కావున నీమెకు మల్లియను పేరిడియుందురని శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు వచించిరి. ఇదియు సుక్తికరముగ నున్నది. 'మొల్లయన శ్రీకంఠమల్లికేశ్వరుని పేరైనను ఈ కవయిత్రీమణికి ఒప్పియేయుండును. మల్లె, మొల్ల, రెండును ఉత్తమకుసుమములే; శిశిగార్యములే. మొల్ల కవయిత్రీ నేపేరపేర్కొన్నను సంతోషదాయకమే. ఈ మొల్లమాంబ అపారప్రజ్ఞానిధియై జ్ఞానియై సకల లోకవిభుండగు శ్రీ రామచంద్రభుని దివ్యకథామృతంబుతోరంబుగగొని యొక్కొకపలుకుపలుకున కమృతంబులొలుకు తీరున ముద్దుపద్యములల్లి, యల రుండేనియలకన్న మధురములగు చిలుకపలుకులవంటి

తేటలొమాటల బొందుపరచి శ్రీరామాయణ మహా కావ్యమును రచించినమేటికవయిత్రి. ఇట్టి పూత చారిత్రయందుగల పూజ్యభావముచే నేతేట పూర్వ పూర్వకపుల జయంతలతోబాటు మొల్లజయింతుత్వ వము జరుపుటకు దృఢనిశ్చయములై యుద్దిష్ట కార్యమును మహాత్మాహముచే నెరవేర్చుచున్న నీనెల్లూరు వర్ధ మాన సమాజమువారి కార్యదీక్ష కడుంగడుగ్లాఘ్యము. ఇట్టి మహాత్కార్యమునందు పాల్గొని శ్రీ జనాభ్యు దయమునకై విదుషీమతల్లులను సన్మానించుచు మహిళాప్రబోధమొనర్చు శ్రీ గృహలక్ష్మీ పత్రికాధి పతులగు డాక్టరు కె. ఎన్. శేషరిగారెంతయు వంద నీయులు.

ఇక ప్రకృత మనుసరింపదగు. నేటి గృహలక్ష్మీ కంకణమును బహుమతినందనున్న విద్వాన్ కవితలక కవితావిశారద శ్రీమతి కంచనపల్లి కనకాంబగారిని గూర్చి ప్రసంసించుట ముఖ్యమని దలంతును.

అవరసరస్వతీయో యననోప్స ఆర్యకనకాంబగారి దివ్యకవితామృతలహరిమనోహర గంధని స్వనము లాంధ్ర సారస్వతకవి పండిత లోకము కనివిని యానం దించి తజ్జనితానందమును కొనియాడిన మహాశయి లెందకోకలరు. అట్లుండ నీ కనకమ్మగారి కనకమ్మ వంటి కవితానిక్షేపములందు ప్రత్యేకించి నువ్వగము వేరుపరుపంబూనుట నా సాహసమో యుత్సాహమో వివరింపలేకున్నదాన. ఈయమ్మ యెలప్రాయముననే సద్గురుకటాక్షమునుబడసి యనన్యదుర్లభమగు జ్ఞానభక్తి వైరాగ్యములంది ధన్యయగుట లోకవిదితము. వీరి కవితామృతము నవరస సంభరితము. ఏయే కథా వస్తువును యేయేరసముతో వూరింపవలయునో ఆ ఆనేర్పిమెకు వెన్నతో బెట్టినట్లున్నది. వీరి శాకుంతల మునకథానాయకుడగు దువ్యంతునివృదుల హృదయ రాసికృమును శకుంతలపైగలిగిన ప్రేమమునుగ్గడించు తరివరించి యాంధ్రవాణికి శృంగారతిలకము దిద్ది నట్లున్నది. వీరి రామాయణకథాసారముతోరంబగు

నమృతపారావార గంభీర భావపూరంబైపాఠక దయకేహృదారములందు విజ్ఞానసస్యంబుల మొలక రెత్తించి మించిన జ్ఞానఫలాదయ భాగజేయంబుం బ్రాపింపంజాలియున్నది. ఈయమగారి హంసవిజయ మందలి కథాసంవిధాన మత్యంత జ్ఞానసంవేదితమై యలరారుచున్నది. సంఘదౌర్జన్యముల ధిక్కరించి విదుషియై విజ్ఞానియై శ్రీ వేంకటేశ్వర వరప్రసాద మున ననేకగ్రంథముల రచించియోగినియై విలసిల్లిన శ్రీ తరిగొండ వెంగమాంబ చరితము ఈ కనకమ్మగారి జ్ఞానవైదుష్యమును దిలకించినపుడుజ్ఞప్తివచ్చుచున్నది. పరతత్వవిచారంబున నీమె ఆత్రేయిగార్గి మొదలగు వారి బాడల ననుకరించినది. వీరి గ్రంథములలోకెల్ల మేటియగు జీవయాత్ర బ్రహ్మసరస్వతీ ప్రణయ సంభాషణమును కథాహేతువుగ నిర్మించి ఆత్యంత రమణీయముగ కథాప్రవాహమును సాగించినది. ఒక చోట నీమె నిరవేక్ష స్వభావమును వ్యక్తపరచినది.

క. కోరెదరు మూఢులూరక

కోరికలన్నియును, ముక్తిగోరుదురు బుధుల్

కోరకనెద్దియు నూరక

ధీరులు నిన్గనెద రాత్మత్వప్తికి శ్రీశా.

అని ఆత్మానందమునకై భగవద్భావ మొనర్చు కొనుటయే శ్రేయము. అవ్వలంతయు భగవదధీనము. ఇదియే నిత్యానందము అని మరొకచో జీవుని (నిరంజనుని) వివాహోన్ముఖునింజేయు నెపమున శ్రీల కత్యాశశ్యంబులగు గుణము లిన్నియొప్పి యుండదగునని యట్టి వనితలే గృహిణీత్వమున కర్హు లగుచురని వివరించినది.

క. మాటలనిపుణత కొంతయు

నీటగురూపమునుగొంత నీతినిబ్రీతిక

బాటవమున నొకగొంతయు

జేటుందొలగింపగలవు చేడియలందుక.

‘కార్యేషుదాసీ’అని చెప్పిన నీతిజ్ఞులవచనముల కీమె గృహిణీలక్షణానుశాసన పద్యరూపమున మెరుగిడినది.

గృహలక్ష్మి

మరి యొకచో,

క. జగమును శోధింపగ నీ

కగునే? వగ వేల చాలునాత్మారామున్

దగురీతికూడి శాంతిని

విగతాగోడవైన సర్వవిధమునమేలౌ.

పరదోషనిరూపణా విచక్షణలగు పండితమృత్యులకీ పద్యరూపమున బుద్ధిగరసినది. ఈమె తానెంతటి జ్ఞానియైనను బాహ్యజీవనము గౌరవముగా నెగ్గించు తలంపున సంస్కృతాదివిద్యలతోబాటు రాజభాష యగు నాంగ్లమునుగూడ నతి నిపుణబుద్ధి నభ్యసించి రాజమాన్యయై యున్నతోద్యోగ పదవిసందినది. నిండు కుండ తోణకదన్నట్లు పరదేశభాష నేర్చినను మన పూర్వులవేషభాషలు తదాచారములు విస్మరింపక గురుకులవాసము చేయుచున్నది. హాస్యగర్భితములగు ఛలోక్తులు కథాసందర్భమున పాఠకజనోపయోగ ముగా నచటనచట నునిచినది. బాణలిచెవిలో గరిట దూర్చిన'అ'యగునట. బూడిద గుమ్మడికాయపాట్లలో నడ్డముగ గరిటదూర్చిన 'ఈ'యగునట. బోధనా పద్ధతులందు గల చతురత కివి తార్కాణములు. తాము నవ్వుచు విద్యార్థులనవ్వించుచు వినోదగోష్ఠివలె విద్యా భ్యసనంబుచేయించు వీరి కాశల మెంతయు కొనియాడ దగియున్నది. వీరు విద్యార్థులగుట రాజకీయోద్యోగ పదవిసంది యని యంతమట్టుననేయుంచి స్వకులాచారము, స్వవిద్యయగు యాంధ్రముననే గ్రంథముల రచించుచు నాంధ్రసర్వస్వతి నుపాసించుచున్నది గదా! ఇట్టి వీరి మహోదారపవిత్రచరిత్రకు తక్కిన భారతీయ మహిళాలోకమునకు మార్గదర్శియగుగాక!

క. కనకమ్మ పేరనలరెడి

గనకమ్మగ దోచునీడుకైత్రపతింపక

కనకమ్మవంటి మిమ్మును

కనకమ్మనవచ్చు ధరణికాంతలలోనక.

క. కనకమ్మను గై నేయగ

కనకమ్మెదగునటంచు కడువేడ్కయిన్

గనకమ్మకు గృహలక్ష్మియై

కనకమ్మకరమున నలరకంకణమునునున్.

గీ. ఆంధ్రభారతీవీపాట కాన్మనల!

భక్త్యగృహలక్ష్మినికిడి పైడితోటవు

కరము శోభిలుగాక నీకనియనదిగి

శశియా నెన్నెలలేనమ్మె చెలగిన్లు.

క. శ్రీయుతు కపతాశక్తియు,

బాయనివనయమును గునులపైగుభక్తి

మియెడనలరటగైకొ

మ్మా! యివె కనకమ్మా నెమ్మిమాదగువినతుల్.

* * *

డాక్టరు కె.ఎన్. కేసరిగారి యుపన్యాసము. సోదరసోదరీమణులారా!

శ్రీమతి విద్యత్కవితిలక కవితావిశారద కాంచన పల్లి కనకమ్మగారి జన్మస్థానమియ్యారే యగుట చేతను, ఈపురివాసు లామె కవితామాధుర్యము నిది వఱకే పెక్కుమారులు చవిగొని యున్నందువలనను నాకంటె మీరే యామెనుగూర్చి యెక్కువగ నెఱిగి యున్నారు. అందుచే నామెనుగూర్చి మీకు దెలియ నిదియు నేనధికముగ జెప్పదగినదియు నేమియులేదు.

ఈ సింహపురి శతాబ్దములనుండియు కవితాకన్య కాటపట్టె, యసదృశకవుల కాకరమై వెలయుచు వచ్చినది. వీరిలో మనమిట కవులనుగూర్చి మచ్చటింప దలంచుకొనలేదు. కాని యితర కవిసార్వభౌములతో బాటు కవితాసారభ్యముచే నానందింపజేసిన మొల్ల మాంబ జ్ఞాపకార్థమై యామెజయంతిని జరుపుచున్నారము. మొల్ల చిరస్మరణీయురాలై యాచంద్రితారార్కముగ యాంధ్రులచే గౌరవనీయయగుట కామె రచించిన రసోచితంబగు రామాయణకావ్య మెక్క టియొగదా! మొల్లజన్మస్థానమందే ప్రభవించి, మొల్ల వలె నుత్తమకవితాసారభ్యమును నిరంతరమును వెద జల్లుచు, హంసవిజయము, జీవయాత్ర, అనందసార

మాదిగాగల పెక్కుయధ్యంతముల రచించి ఈమె యాంధ్రలోకముచే నుతికెక్కినది. ఇంకను పెక్కు సుత్తమగ్రంథముల రచింపనున్నది. అట్టిచో నీమె యాంధ్రభాష మనునంతవఱకు స్థిరయశస్వియై యుండు ననుటకెట్టి సందియముగాని లేదుగదా! మొల్ల నానా దేవరును గౌరవించినట్లు మనకు చెలియరాకున్నను కనకమ్మ గారికి నేటితో యారంభమైన యిట్టిగౌరవము ఆచంద్రతారార్కముగ జరుగుచుండగలదని యాశించుచున్నాను.

ఈమె నిట్టి స్థిరగౌరవమున కెనజేయుకారణములు కవితామాధుర్యమును ప్రతిభయు పండిత్యమును మాత్రమేగాదు ఇంకొక ప్రబలకారణముగూడగలదు. సాధారణముగా నే సారస్వతచరిత్రయందైనను పండితులుగాని కవులుగాని తమజీవితకాలములో—గతించిన తరువాత గౌరవించువిషయముగాదు— పరస్పరము గౌరవించి యాదరణజూపుట చాలయరుదు. వారికి పరస్పరమిగ్నయే యెక్కువగనుండునన్న వింతగాదు. దీనితో గౌరవము గంగగలియిగా పరస్పరదూషణలు—తుదకు వాచావాచిగాగాక బాహాబాహిగాకూడ కలహించుకొనుట సాధారణము. ఇట్టికవుల, పండితుల కలహములను చాలకాలమునుండియు కరతలామలకముగా గనుచు వానితో వినుగెత్తియున్న యీపురి వానుల కట్టివానినిగూర్చి చెప్పవలసిన పనిలేదు. ఇది పురుషులకుమాత్రము వర్తించుమాట. స్త్రీలన్న వారి మాటయే దలపెట్టక నిరసనభావముతో జూచుచు వచ్చిరి. నేడా భావము చాలతగ్గిపోయియుండుట క్లాఘనీయము.

కవులందరి పరస్పరగౌరవ సాంప్రదాయము లిట్లుండియు, కనకమ్మ గారు కవులయ్య పండితులయ్య సీర్వాదిభావముల చెంతిజేరనీక, నాంధ్రభాషాభివృద్ధిలను, కవిసార్వభౌములను స్వయముగా గౌరవించి యేటేట వారికి నూటపదార్లు బహుమతిగానిచ్చి నింత వఱకాంధ్రసారస్వతలోకమునలేని సాంప్రదాయమును నెలకొల్పి కీర్తివహించిరి.

కనకాంబ గారు కవితాసంపన్నులుగాని ధనవంతులుగారు. కవిత్వమునకు దార్పిద్ర్యమునకు దగ్గరిసంబంధ మేయుగమునైనను సాధారణముగా మారకయున్నది. అంతియగాక “కవితలో జెప్పిన పాడనేర్చిన వృధాకష్టంబై” యనునుడికివిలువ శ్రీ నాథునికాలముం దెంతయుండెడిదో నేడుకూడ కొంచ మెచ్చుతక్కువగ నంతియ. అట్లుండియు కనకమ్మ గారు పండితగౌరవమునకు పూనుకొన్నదన్న నతి క్లాఘాపాత్రముగాక వేరొండేమిగాగలదు. వీరిట్టి గౌరవముల స్థిరముగానినర్ప పరమాత్ముడు సకల సంపదలిచ్చుగాక.

ధనవంతు లెందరోచేయ నిష్టపడకున్నట్టి గౌరవములు పండితులకొనర్చు నీకనకాంబకు గృహలక్ష్మీ కంకణ బహుకృతి నే జేయుట నా భాగ్యమనిదలంచి సంతసించుచున్నాను.

ఈమెయే పండిత బహుమతికింద నూటపదార్లు ప్రతిసంవత్సర మొసగుచుండుటచేత, ఈసంవత్సర మీమెకుమాత్రము గ్రహలక్ష్మీకంకణపేర విదువందల రూపాయల మొత్తము నిచ్చుటకు నిశ్చయించి యున్నాను.

“సుకవితా యద్యస్తి రాజ్యేనకీ” మ్మను నిట్టి కవయిత్రుల కియ్యదికూడ నొకగౌరవముగాని సాయముగాని కాజాలదనియే నాతలంపు, కాని విద్యా వ్యాప్తియం దిష్టముగల యైశ్వర్యవంతు లీవిధముగ స్త్రీలయభివృద్ధిని కాంక్షించి తగురీతి ప్రోత్సహించి గౌరవించుచువచ్చినచో నాకృషి యప్పటికి ఫలించి నేకృతార్థుడనైతిని భావింతును.

ఈ సమయమున నే జెప్పదలంచుకొన్న మరియొక విషయముగలదు. 1935 వ సంవత్సరము గృహలక్ష్మీ దసరా సంచికయందు “స్త్రీపురుషసమానత్వ మావశ్యకమా? ఎందేని యనర్థదాయకమా?” అను సమస్యపై ఉత్తమవ్యాసమును రచించిన విదుషీమణికి బంగారుపతక మివ్వబడునని ప్రకటించియుంటిమి.

గృహ ల క్షి

దానిపై సుత్తమవ్యాసము రచించిన శ్రీమతి మైద
వోలు పద్మావతిదేవిగారు మొదటిబహుమతిని,
శ్రీమతి వేదల మీనాక్షిదేవిగారు ద్వితీయబహు
మతిని ఇపు డిట అందుకొనగోరుచున్నాను.”

అని డాక్టరు కె. య్. కేశరిగారు
రు. 500 ల రొక్కమును కనకమ్మగారికి
బహూకరింప సభ్యులచేతికివ్వగా వారు
కనకమ్మగారి కర్పించిరి.

అధ్యక్షులవద్దనుండి శ్రీమతి మైదవోలు పద్మావతి
దేవిగారు బంగారుపతకమును స్వీకరించిరి. శ్రీమతి
వేదల మీనాక్షిదేవిగారు తాము రాజాలక వ్రాసిన
ఉత్తరము సభలో చదువబడెను. ఆమె బహుమతి
పతక మామెకు పంపుట కంగీకరింపబడెను.

శ్రీమతి విద్యత్కలితలక కవితావిశారద కంచనపల్లె
కనకాంబ గారు తనకు డాక్టరు కె. ఎక్. కేశరిగారు
మొల్లజనుంతియను మిత్రుతో గౌరవింపబూనినందులకు
కృతజ్ఞతను తెల్లదింపుచు సభికుల కానందప్రాయములైన
స్మికింపిపద్యముల జదివిరి.

ఉ. పాటియెఱింగి, సత్కవిత భంగులెఱింగి, చెలంగి నేడు నా
బోటికి, బోటికొక్కెడకుఁ బోవఁగ నేవము గల్గుదానికీ
నూటపదారు లైదిటి ఘనుగ డితఁడిచ్చె నయాచితంబుగా
కోటవదాన్య కేశరికి క్షోణితలంబున సాటికలునే.

చ. వెదకినఁ గానరాఁడు వృథివీపతి యొక్కఁడు సత్కవీంద్రులకొ
వెదకియొసంగ నూరయిన వెంటఁబడంగఁ బడంగ నెట్టులో
వదలుచుకోఁగడంగు నృపవర్చు డొకం డెటనుండునో కదా
ముదితల సత్కవితృగుణముంగని పూజలొనర్ప సాధ్యమే.

ఉ. ఎల్లరు మోదమొందఁ గవయిత్రుల నేరిచి, కోరితెచ్చి, యీ
మొల్లజయంతినాఁడు సభఁ బూజలుసల్పును, గంకణమ్మును
మొల్లమునిచ్చి నేడు బుధముఖ్యుఁడు కేశరి కన్ని నలవదల్
గొల్లగవచ్చు దేవుఁ డనుకూలత నుండెడు నెల్లకాలముకొ.

ఉ. పండితులొక గవుల్ నృపులు ప్రాభవమునల పెద్దవారలు
ద్దండ కళాప్రపూర్ణులు సదస్యులుగాఁ గనుమూయ ధీరవే
దండములైన జంకుఁ, గలదా యిటువంటిపురంబు దానిలో
నుండెడు పుణ్యపూరుషు లొహూయనఁ బల్కుట నాకు సాధ్యమే.

శా. సాకేక జిన్నతనాన సత్సభలలో సన్మానము ల్సత్కృతుల్
నాకుకొ సింహపురంబు కూర్చి, యిది జన్మస్థానమే కాన, లో
నే కొంకున్దొనఁబోక నే నిచటనేమేఁ బల్కినకొ బెద్ద, లా
గాకంచుకొ సయిరింత్రుపో, యని నమస్కారంబు లర్పించెదకొ.

శా. ఏపుణ్యంబుననో మదీయకృతు లెంతే బెద్దలౌ సత్కవుల్
గాపాడంగఁ గడంగుట నిష్ఠమల విఖ్యాతాఖ్యనై దుష్కలి
వ్యాపారం బిపుఁ డేపుమీఱ, నిజధర్మాసక్తులున్ జాఱ, సం
స్థాపింపందగు నార్యధర్మమని యాస్థన్ జాటి తిన్నాటికిన్.

ఉ. మొల్లజయంతినాఁడు బుధముఖ్యులునున్, గవయిత్రులు, న్నవుల్,
పిల్లలు, పెద్దలొక్క యెడఁబ్రీతిగఁగూడిన గోష్ఠియందు, ను
త్సుల్ల సరోజలోచను, విభున్, రఘురాముని, సంస్మరించి యీ
కల్లజగంబును న్మఱచి కాంతుము స్వాంతమునందు శాంతినిన్.

ఉ. పండుగ పబ్బమంచు, మఱిపర్వమటంచు, జయంతియంచు, రా
ముండును గృష్ణుడంచుఁ బరము న్దలపోసి తరింతురంచు, నె
న్నుండొ విధించి రట్లగుట నాదమునిల్పగ నేను మొల్లకున్
బండుగవచ్చెఁ జక్కనిప్రబంధము వ్రాసినదామె చూడరే.

ఉ. కుమ్మరివారియింటను జకోరవిలోచన యుద్భవించి, లో
కమ్ముఁ దృణమ్ముగాఁదలఁచి, కంజదళాక్షుని సేవఁజేయ జ
న్మమ్ము పవిత్రహాసనుచు నమ్మి, మహాత్ముని రాముఁగూర్చి గ్రం
థమ్ములిఖించి, చల్లగను దాటెను మొల్ల భవాభివెల్లువన్.

ఉ. ఏమరుపాటు కల్లుగద యెంతటివారికి నెట్టులైన శ్రీ
రాముని సంస్మరింపఁగ దరమ్మె మనమ్మును నిగ్రహింప నో
భామినులార ! నేడయిన బంధవిమోచను బద్ధలోచనున్
నేమముమీఱఁ గొల్చి భవనీరధిపారముఁ జేరుటొప్పగున్.

ఉ. పూరుష పుంగవులవులు పూర్వము నేడును గూడభారతా
చారము, శీలము, న్దయయు, సత్యము, ధర్మము, నిర్వఁబెట్టఁగా
భారతము, ల్పురాణములు వ్రాసిరి వాసిగ నిష్ఠ కొందఱా
దారికిఁ గంపగొట్టి పెడదారులు దీయుదు రౌరధీరులై.

ఉ. కల్లులు బొల్లులున్ బలికి కాదనియకానని యెల్లకాలమున్
జిల్లరమాటలన్ గడప జీవులకెల్లను జెల్లునాయువుల్
డొల్లనమస్తమిందు నొకఁడున్ మనవెంటఁ గొనంగబోలదో
పల్లవపాణులార ! భవభంజనుఁ గంజదళాక్షుఁ గొల్వఁడి.

గృహ లక్ష్మి

చ. చదివినవారలుండ రిలసాధ్వలలో, నొకవేళనుండినన్
జమవుట వ్రాయుటేయగును శాస్త్రపురాణము లుటవంతగా
జదివిన సంప్రదాయముగ సద్విషయముల బుద్ధిబోవ దే
చదువులనేర్వ వారలకు సత్కవితాకలనమ్ము కల్లునే.

ఉ. రెండును రెండుత్రోవలు ధరిత్రినిఁ బ్రాక్కుప్రతీచివానిలో
నుండెడుసారము స్తురుని సూక్తి నెఱింగి వచింతుఁ జింతలే
కండజయానలార ! వినుఁ డందఱఁబారముఁ జేర్చుఁబ్రాక్కె, వే
రండిక నొండుమార్గముల రాదు ప్రశాంతితరించి మించఁగన్.

శా. మీరాబాయి తరించె మున్ గృహిణియై మించెంగదా కన్యయై
ధీరుండైన విదేహునిన్ సులభయున్, దీక్షన్ భవంపుం దరిం
జేరెన్ వెంగమ తా వింతతువయినన్ నిశ్చేయసం బందఁగా
దారు ల్పెక్కులు ధీరచిత్తలకు శ్రద్ధంబూనుచో ధారుణిన్.

ఉ. జాతి ప్రధానమా ? గుణము సర్వజన స్తవనీయమాటచే
నాతియు రామచంద్రుని గుణమ్ములఁ బ్రస్తుతిజేసి లోకవి
ఖ్యాతినిఁ గాంచెమొల్ల, కనకమ్మును గమ్మదనమ్ము రీతిగాఁ
గైతయు భక్తియుంగలిసి గల్గఁజేయు సఖండమోదమున్.

ఉ॥ శూరులు నేఱులుంగలుగు చోటులనెన్నఁగనేల, వారిన్
సారమెఱుంగనేరని యసారులచర్చలతోడనేమి, సం
సారము దాటుదారులఁ బ్రచారముచేయు కవీశ్వరుల్ గదా
ధీరులు, వారుచేయు నుపదేశమెఱింగి చరించుటొప్పున్.

చ॥ ఇడుములకోర్చి, సంతతికి నెంతయుఁగూర్చి, సుతుండుకూతురం
చెడ మొకయింతలేక భరియించి, సమంబుగఁబెంచు తల్లులీ
యెడరునఁ గావకున్నయెడ నేరికఁగాశురు భారతీయులన్
కడువిషమంపుకాలమిది కాలునిలీలగ్రసించు ధర్మముల్.

శా॥ ఆటల్ పాటలు, నవ్వుమాటలు నసభ్యంబైన పొత్తంబులున్,
బోటీల్వోటులు, వింతసాంపులును, దెంపుల్తంపులున్, విద్యలై
బోటుల్నేటికి హద్దులంగడచి, గుంపుల్లట్టిపోవంగ, నా
ర్భాటంబుంబొనరించుటల్ చదువులే పాశ్చాత్యదుర్వాసనల్.

మ॥ మగవారెట్టెటు సంచరించినను, ధర్మబెప్పుఁ గాపాడఁగా
మగువల్ దీక్షవహించి యింతదనుకన్ మర్యాదలన్ నిల్పినా
రుగదా! పెంచుట స్త్రీలకున్లుగునేట్టున్ జూతుమేయెందు నీ
తెగువల్నేటికి నిక్కలింగలిగి గోతిన్ జేసెబో నాతినిన్.

మ॥ పరభాష, ల్వరసంప్రదాయము, పరప్రారంభము త్నేటికిన్
బరమంబైన పదంబునొందుట నభవ్యంబైన మార్గంబులన్
దరణుల్పోవఁగనైరి జీవిక కవస్థలమారఁగా నారయన్
బరమార్థంబు స్వధర్మమున్ నీతము లాపధర్మమెట్లుండినన్.

ఉ॥ రాజ్యములేలినారు, రణరంగములన్ రిపుఁదోలినారు, సం
పూజ్యతనొందినారలు, ప్రబుద్ధులలో జయమొందినారహా !
భోజ్యమమర్చినారు, తపముంబొనరింపఁగ నేర్చినారు, సా
మ్రాజ్యపదంబె కాంతలకుఁ బ్రాజ్యమగునద భారతావనిన్.

ఉ॥ సత్యము, శౌచమున్, దయయు, శాంతియు, దాంతియు, దానధర్మముల్,
పత్యుపచారముల్, గురుసవర్యలు, మాధవపాదచింతనల్,
ప్రత్యయమాప్తులందు గృహభాండవిశుద్ధియు, శ్రద్ధభక్తియున్,
నిత్యముఁగల్గి పైఁజదువనేర్చినసాధ్యికి సాటిగల్గునే?

ళా॥ కాంతాసమ్మితమాను గావ్యమని తత్కాలమ్మనంజెంతయో
సంతోషంబునుగూర్పనేర్పగనదాచారంబు వేదంబులన్
గాంతల్మీరుదురంచుఁ డెల్పుదు రలంకారజ్ఞులట్లాటనో
కాంతారత్నములార ! మీరు గురువుల్లావందగు ధర్మముల్.

ఉ॥ వేడుకకత్తెయై మగనివితగ సంతసపెట్టునట్టి య
య్యాడుది పల్కుపల్కు నిగమార్థముకన్నను మిన్నయకా నికె
వ్వొడది దాటశక్తుడగువాఁడు, మనోహరియై మనోహరుం
గూడి స్వధర్మదీక్షఁ బురికొల్పెడు సాధ్యుఁ గావ్యమొక్కఁడౌ.

గీ॥ గొప్పవంశంబుననుబుట్టి గొప్పబుద్ధి
గలుగుకవిహితుఁ గలవాని ఘనుని సాధు
వినయసుందరు, దీపింతువెలయ విబుధ
సోము రేబాలపట్టాభిరామనాము.

గృహ లక్షి

చ॥ సిరియును విద్యయుంగలుగు సింహపురంబున వర్ధమానసం
ఘరచితగోష్ఠిలో బుధసకాశమునా ననుబెద్దజేసి భూ
వరులునొనర్పలేని విభవంబున సత్కరణంబొనర్చు కే
సరి కీడు రంగఁ డెప్పుడుప్రశస్త మహార్థ విశేషనంపదల్.

అంతట అధ్యక్షురాలు ఉపన్యాసకుల జయంతి జయప్రదముగా జరుగుటకు కారకు
విషయములకు మెఱుగువెట్టుచు ఉపసంహా లై నవారి నెల్లగ నభినందించిరి. గంధఫల
రోపన్యాసము గా విం చి రి. శ్రీయుత పుష్ప తాంబూలములను పంచుటతో సభ
తూములూరు శివరామయ్యగారు మెల్ల ముగి సెను.

అను క రణ ము లను చూ చి మో స పో కు డు

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పలకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం లిమిటెడ్

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

ప్రపంచ పరిస్థితులు

నానాటికి ప్రపంచమందు యుద్ధమేఘములు దట్టమగుచున్నవి. ప్రపంచశాంతి యనుమాట పంచబంగాళమైనది. ఏక్షణముననో ప్రచండసంగ్రామము బయలుదేరి ఇదివఱ కెన్నడును కనివిని యెఱుగని వినాశనము గొనితెచ్చునని రాజనీతిజ్ఞులు రాయగుడ్డి చెప్పచునేయున్నారు. ఇది నిజమే. ఇప్పుడు ప్రపంచమున రెండు శక్తులు బయలుదేరినవి. ఒకటి ఫేసిజము. యింకొకటి కమ్యూనిజము. ఇవి నానాటికి విజృంభించుచున్నవి. కాని ప్రజానముదాయము నాకర్షించుచున్నది కమ్యూనిజమే. ఈ రెండును ఒకదానికొకటి పూర్తిగ వ్యతిరేకమగుటచే నివి రెండును ఏకరీతిగ నభివృద్ధిజెందజాలవు. అందుచే సంఘర్షన రాక తప్పదు. అది ప్రబలమై యేదో యొకటి యింకొకదాని నాశనముచేయువఱకు లేక అణగద్రొక్కువఱకు శాంతి యనునది యుండదు. ప్రాచీనప్రతీచులందు ప్రబలమైన సమస్యయియ్యదే.

* * *

ప్రాచీ

పాశ్చాత్యప్రపంచమున స్పెయినువలె చైనా దేశమునందలి యంతఃకలహములు

తీవ్రరూపము దాల్చునని యనుకొనుటకు కారణములుండినవి కాని ప్రాచ్యదేశభాగ్యమోయన నవి యంతటితో సంతరించినవి. సియాన్సునందు ప్రభుత్వమున కెదురుదిరిగిన సైన్యములు ప్రభుత్వమువారితో కొంతకాలముమాత్రమే పోరాడినవి. అంతఃకలహములచే నిరువురి బలము క్షీణించి దేశాధిపతి మై విదేశీయుల యొత్తిడికి లొంగిపోవుదుమని యిరువక్షమలవారును వెంటనే గుర్తించి సమాధానపడుట కంగీరించిరి. విప్లవ నాయకుడు చైనా యధ్యక్షుని విడచి పెట్టెను. దానిపై ప్రభుత్వమువారు విప్లవ కారులపై యుద్ధముచేయుట నిల్పివేసిరి. అధ్యక్షుడగు చియాంగ్ షేక్ గారు తన పదవికి రాజీనామానిచ్చినను ప్రభుత్వము ఒప్పుకొనదయ్యెను. విప్లవ నాయకునికి పదినవత్సరముల శిక్షను మాత్రము విధించిరి. అదియు రద్దుగా వింపబడినదని తెలియుచున్నది. ఈవిధముగ చైనాకలహము లంతరించి యాకలహముల పరిణామము నత్యాతురతతో గాచుకొని యుండిన జపాను రష్యాదేశముల యాశయములకు భగ్నకారణములైనవి. ఏవిధముగనైన జోక్యము గలిగించుకొని చైనాదేశమును కబళింపదలంచుకొన్న జపానుసంగతి

గృహ ల క్షీ

నెటింగియే చైనాదేశము అంతఃకలహముల కెడమియక చక్కని రాజనీతిని గనబరచినది. జపాను ప్రాబల్యము నణంచవేచి యుండు రష్యా కిది నానందాయకముగా నుండవచ్చును.

* * *

ప్ర తీ చి

నానాదేశములకు యుద్ధరంగమైయున్న స్పెయిను పరిస్థితులను బాగుచేయుటకు ఫ్రాంసు ఇంగ్లండుదేశములు ప్రయత్నించుచునేయుండియు పరిస్థితులతి తీవ్రరూపము దాల్చుచున్నవి.

పాలొన్ అను జర్మనునావ విప్లవకారులకు యుద్ధసామగ్రికొనిపోవుచున్నదని స్పెయిన్ ప్రభుత్వపునావలు దాని నడ్డిగించి పరీక్షించుటకు నిల్పినవి. ఆసంగతి విన్న వెంటనే జర్మనియుద్ధనావలతివేగముతోవచ్చి దానిని విడిపించినవి. అదియునుగాక స్పెయినుప్రభుత్వము వారొక జర్మనుపౌరుని ఫాసిస్టుసభ్యుడని కాల్పించిరి. దానిపై కారణములకై కాచుకొనియున్న జర్మనిప్రతి కారముజరుప నువ్వీల్లారుచున్నది. స్పెయిను

దేశపు నావలనునిల్పుచు, అని నిలువకున్న బాంబులను విసరుచున్నది. దీని కోర్వక స్పెయిన్ ప్రభుత్వ మెదురుదిరుగ నిశ్చయించినది.

ఇక విద్రోహులు ప్రతినావను పరీక్ష చేయుచు బ్రిటీషు ఫ్రెంచి నావలపై బాంబులనువేయుచున్నారు. దీనికి ఇంగ్లండు ఫ్రాంసు దేశములుకూడ ప్రతీకారము చేయక మానవు. సభ్యతా ప్రపంచమిదురాగతమున కోర్వదు. ఇంగ్లండు విద్రోహులను వారుచేయుచున్న దురాగతముల విషయమై శ్రద్ధదీసుకొనుడని తీవ్రముగ హెచ్చరించుచున్నది.

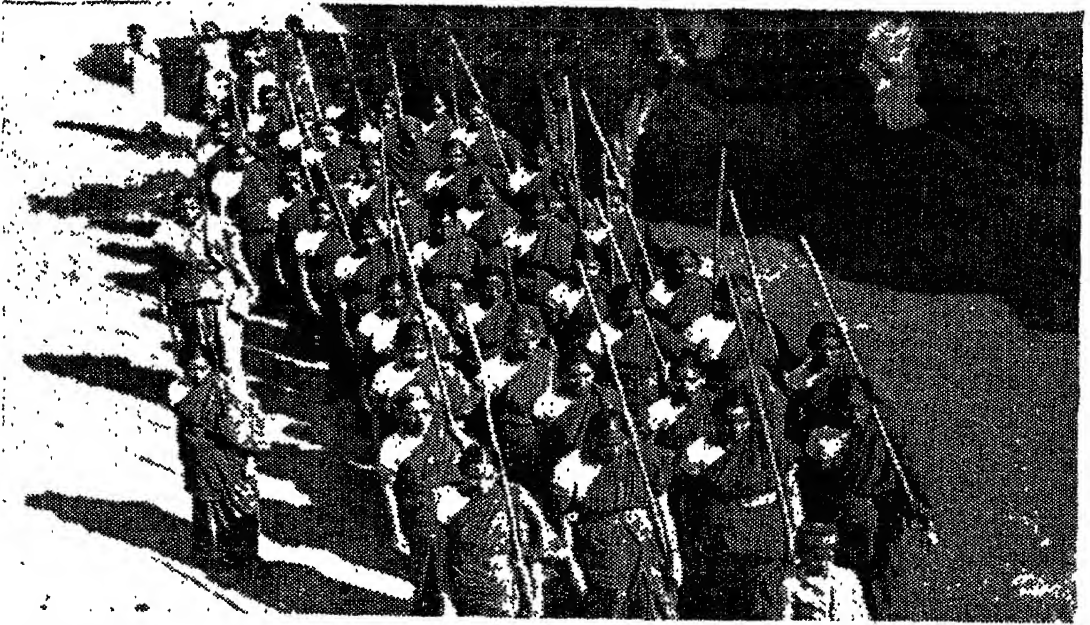
పై విషయము లిట్లుండ స్పెయినునందు జరుగు యుద్ధమెంతమాత్ర మూగుటలేదు. ఇరుపక్షములవారికి సహాయము కావలనంత వచ్చుచునేయున్నది. ఇటలీనుండి 5000 మంది సైనికులు విద్రోహులకు సాయముచేయుటకు స్పెయినులో దిగినట్లు వార్తలు వచ్చుచున్నవి. ఈపరిస్థితు లేవిధముగ పరిణమించునోయని యూరపుఖండ మంతయు నుడికిపోవుచున్నది.

నెల్లూరు లేడీస్ క్లబ్ అధ్యక్షురాలైన మిసర్స్. ఇ. పుడ్లపాన్ గారికి సభ్యులు వీడ్కోలాసంగుట.

ఫైజపూరు కాంగ్రెసుకొఱకు శిక్షపొందిన స్త్రీవాలంటీర్లు.
మిన్. ప్రేమకాంతగారు మధ్యకూర్చొనియున్నారు.

ఫైజపూరు కాంగ్రెసుకు పూనాలో శిక్షపొందిన స్త్రీవాలంటీర్లు.

(గతసంచిక తరువాయి)

౫

“మేరీ! నీవు తప్పక నీ తండ్రిమాట వినవలెను. వృద్ధుడైయున్న నీ తండ్రి కోర్కెను నెరవేర్చుము. చిన్ననాటనుండియు అతిగారాబముగ పెంచిన నీ జనకునియందు కనికరముంచుము. నీకై యాతడు కోట్లకొలది ధనమును సమకూర్చియున్నాడు. అవన్నియు నెవరి పాలుగాను? మనము వెంటనే జర్మనీ దేశమునుండి పారిపోవలెను. లేకున్న మన ప్రాణమాన ధనములు మనకు దక్కవునుమా! నీ తండ్రి నిన్ను మూడు దినములనుండియు సిద్ధము కమ్మనుచున్నను నీ వేలకో యుదాసీనత వహించి యుంటివి. కారణము తెలుపకూడదా?” అన్నది మేరీ తల్లి.

“అమ్మా! నేనును అక్కడే యాలోచించుచుంటిని. కాని అంత తొందరపడెదవేల? రెండు మూడు దినములలో మనము జర్మనీ రాజ్యమును విడచి పోగలము.”

“మేరీ! నీకు ఊకానుభవము చాలతక్కువ. దిన దినమున కెందరో మన జాతివారు నాశీసంఘము యొక్క దుష్కృత్యములకు జలియగుచున్నారు. మొన్నటిదినమున రెండు యూదులకొంపలు తగుల బట్టబడినవి. నిన్నటిదినమున నలుగురి యూదుల శవములు చెరువునందు లేచుచున్నవి. ఇట్లు నిమిషనిమిషమునకు ఘోరవాస్తవము మనకు వినిపించుచున్నపుడు మన మింకను యాలసింపనేల? తల్లీ! మామాట వినము. వెంటనే ప్రయాణింపవలయును.”

“అమ్మా! ఇన్నిదినము లున్నవారము ఇక మూడు దినములు గడవలేమా? అన్నిటికిని ఈశ్వరుడే కలడు. మనము నిగ్గోళులమైనపుడు ఎందుకు అనుమానములకు లోను గావలెను?”

“మేరీ! ఒకవైపు చూచుచునే యేల కష్టముల పాలు కావలెను. రాత్రి యేమి జరిగినదో జెలియునా? నీ స్నేహితురాండ్రైన తెరిజా, మార్గ్రేటులను నాజీ యువకులు నానా అల్లరిచేసినారు. వారిస్థితి యిపుడు కడుప్రమాదముగనున్నది. ఇవన్నియు తిలకించినచో నాయెడలు కంపమెత్తుచున్నది. అమ్మా మేరీ! లెమ్ము! ఈ పాడుదేశమునుండి పారిపోవుదము. ఆలస్యము చేయవద్దు” అని మేరీ తల్లి చెప్పచుండు నంతలో మేరీ తండ్రి కన్నీరుకార్చుచు చినిగిపోయిన వస్త్రములతో నచట ప్రత్యక్షమాయెను. అతని భయంకరస్థితిని జూచినవెంటనే తల్లి గడగడ వణక సాగెను. గొంతెత్తియెడిప్పిన నెవరు లోనికివచ్చి యేమిచేయుదురో యని భయపడసాగెను. అంత నా వృద్ధుడు, “మన మాలసింపవలదు. వెంటనే రెండు. యూదులయొక్క దుకాణములన్నియు దోపిడిచేయ బడుచున్నవి. పెద్దనాజీలందఱు వచ్చి బజారుపై బడినది. నలుగురైదుగురు యూదులు హత్యచేయ బడిరి. నే నెట్లోతప్పించుకొని బయటపడితిని. కాని మన దుకాణమునకు నిప్పంటించబడినది. ఇప్పుటి కది పూర్తిగా దహనమైయుండును. మనము వెంటనే పారిపోవలెను. లేకున్న మన ప్రాణములు మనవిగావు. తల్లీ! మేరీ! ఎంతకాలమునుండియో చెప్పచున్నను నీవు మామాటలు వినవైతివి. ఇప్పుడైనను నా ప్రార్థన యాలకించిలేమ్ము. అమ్మా! మా యీపాట్లన్నియు నీకొరకేగదా?” అని గద్దడకంఠముతో చెప్పచు నామెను కాగలింపుకొని కుమిలి కుమిలి లోలోన దుఃఖింపసాగెను.

అంత తల్లి “మేరీ! ఒకనెలక్రితమే నీవు మా మాటలు విని ప్రయాణమైనచో మన కీ కష్టములు

గృహలక్ష్మి

మూడియుండవుగదా! ఎంతకాలమునుండి బ్రతిమాలుచున్నను నీవు మామాటలు వినక నేటికి మమ్ముల నీ వార్ధక్యదశయుం దిట్టిసితికి దెచ్చితివి. అమ్మా! యిప్పుడైనను ముదుసలులమగు మాయందు దయయించి తెమ్ము. వెంటనే ప్రయాణసన్నద్ధవుకమ్ము. ఒక జగ్మను యువకునియందు కలిగిన ప్రేమచే మమ్ముల నభ్యోగతిపాలు కావింపకుము. ఇంకోకు నతడు నిన్ను పెండ్లాడుట వట్టిది. ఒక శేళ పెండ్లాడినను యీ నాజీ ప్రభుత్వమునందు మీరు నుఖించుట కలహోని వార్త. మేరీ! యేల మాట్లాడవు. నీ యభిప్రాయ మేమి?” అని కన్నీరు తుడుచుకొనుచు అనెను. అప్పుడు మేరీ, “తల్లీ! మీ కిన్నికష్టములను కల్పించిన నేను కడుపాపాత్మురాలను. నా హృదయము నపహరించిన ఆల్బర్ట్ వద్ద సెలవు గైకొనివచ్చెదను. దానికి మీ రనుమతించవలయును” అనెను. తల్లి కోపముతో “మేరీ! మనము జేవునియొక్క బిడ్డలము. అబ్రహాము యొక్క సంతానము. జర్మన్ యువకుని ప్రేమించుటచే నీవు మన జాతీయధర్మము నుల్లంఘించుచున్నావు. ఫలితము ఘోరముగనుండును సుమా!” “తల్లీ! నే నా ఫలితమునంతయు ననుభవించి నిద్రముగా గానెయుంటిని. కాని నా యల్బర్ట్ న కే హానియు రాకుండుగాక!” యని చెప్పి వెంటనే ఆల్బర్ట్ ను కలసికొనుటకు బయలుదేరిపోయెను.

౬

“నాయనా! ఆల్బర్ట్! నీ వామేరీవలన కష్టముల పాలగుదువు. ఇప్పుడైనను నామాటవిని యామెన్నేహము మానుము” అని ఆల్బర్ట్ తల్లి బ్రతిమాలసాగెను.

“అమ్మా! గత మహాసంగ్రామకాలమునాటి నుండియు నావిద్యకు మాత్రమేగాక మనకుటుంబఖర్చులన్నిటికిని కావలసినంత ధనము నొసంగుచువచ్చిన మేరీని నేడు విడుచుట కృతఘ్నతకాదా?”

“పొట్లరుయొక్క నాజీపార్టీ నేడు యూదు

లను చీల్చి చెండాడుచున్నది. యూదులనుమాత్రమే గాదు యూదులతో స్నేహముచేయుచున్న జర్మనులనుగూడా నాశనముచేయుచున్నాడు. వారముదినముల క్రిందట మ్యూనిచ్ నగరమునందు యూదులతో స్నేహముచేయుచున్న ఇరువది జర్మన్ యువకులకు జన్మాంతరపు ఖైదు విధింపబడినది. హిట్లాయువకులను పెండ్లిచేసికొనినారెడి కారణముచే నలుగురు జర్మన్ యువకులు ఉచ్యోగములు పోగొట్టుకొనుటయే గాక ఘోరమగు శిక్షలకు గురిగ్గారిరి. గనుక నీ విప్పుడైనను మేరీన్నేహము విడిచిపెట్టవలెను.”

“తల్లీ! మాతృదేవతఁగు నీ యాజ్ఞలనిందు మన్నింపజాలను. ఇంతవరకు మనలను పోషించుచు నిష్కళంకప్రేమతో నాకొరికై బీచింపుచున్న మేరీని విడిచిపెట్టుట నాధగ్మముగాదు.”

“నాయనా నామాటవినుము. ఏనాడు నీ సోదరుల తండ్రియు మహాసంగ్రామమునందు మడిసికొనాటినండియు నేటివరకూ నిన్నుటాచుకొని దుఃఖమును దిగమ్రుంగుకొనియుంటిని. ఈవార్ధక్యదశయందు నన్నిట్లు శ్రమలపాలుజేయుట ధగ్మముగాదు.”

“అమెను విడనాడి బ్రతికియున్నంతకాలమూ దుఃఖించుచుండుటకంటె అమెనుచేపట్టి సంతోషముతో మరణించుట మేలుగాదా?”

“మరి నిన్నే నమ్ముకొనియున్న నాగతియేమి?”

“అందుకనియే నిన్నెంతకాలమునుండియో బ్రతిమాలుచున్నాను. ఇప్పుడైనను నాప్రార్థన యంగీకరింపుము. మేరీ తల్లిదండ్రులతో బయలుదేరి నిన్ను కూడా తీసికొనిరమ్మనుచున్నది. అమెరికాదేశము పోయి యచట నుభయముగా జీవింపవచ్చును. వారికి కోట్లకొలది ధనముగలదు కదా?”

“నీమాటలు నాకేమియు బాగులేదు. తరతరములనుండియు నీవంశీయు లీ జర్మన్ రాజ్యమునందు గొప్పగొప్ప సేనానులై రాజ్యచక్రములను ద్రిప్పిరి.

ప్రేమ స మ స్య

నేను నీవొక పరాయివాతిస్త్రీకి లోబడి బ్రతుకు జీవుడాయని ప్రాణములు దక్కించుకొన యత్నించు చున్నావు. అట్టిపీడల కిట్టిపిరికివాడవు తగవు. నేను నామాతృదేశమును విడిచిరాను. నాగతి యేమైన నగుగాక ! నన్ను నీచేతులతోనే యీ నామాతృదేశ మునందు పూడ్చి నీయిష్టమొచోటికి బామ్ము.”

ఈమాటలు వినుటతోనే ఆల్బర్ట్ నందున్న వీర రక్తమునందు వేడివాయువులు లేచినవి. చిత్రవిచిత్ర ములైన యాలోచనలు కలిగినవి. తాను నిజముగనే స్త్రీలోలుడై పోతి నేమోయని భ్రమింపసాగెను. తన వంశీయులొనర్చిన పరకృత్యములను జ్ఞప్తికిదెచ్చు కొనెను. తాను వారికి తగని వాడననిపించుకొనుట హేయమని తలంచెను. నాజీపార్టీయందు తాను నాయకత్వము వహించినచో పట్టరుయొక్క కుడి భుజముగ నుండవచ్చునని యూహించెను. ఇట్లెన్నియో ఆలోచనాపరంపరలు యలలవలెలేచి యాడసాగినవి. ఇంతలో తల్లి తనపనిపై యరిగెను. కడసారి కర్తవ్య మును నిశ్చయించుకొనుటకై మేరీ ఆల్బర్ట్ వద్దకు వచ్చి నది. ఆలోచనానిమగ్నుడైయున్న ఆల్బర్ట్ ఆమెరాక నంతగా గమనించనేలేదు. అంతట మేరీ దీనముగా తనకుతగిన కర్తవ్యము నిర్ణయింపవలసినదని ఆల్బర్ట్ ను ప్రార్థించెను. ఆల్బర్ట్ యొక్క వీరరక్తమంతయు వెంటనే చల్లారింది. మరల మేరీయొక్క ప్రేమ స్ఫురణకు రాసాగినది. తన సోదరులు తండ్రియు గతించిననాటినుండియు ఆమె తన నెంతసుఖపెట్టిన దియు యెట్లాదరించినదియు జ్ఞప్తికి దెచ్చుకొనసాగెను. అట్టి పవిత్రమూర్తియైన మేరీని విడచిపెట్టుటకంటె మహాపాతకము వేరొకటుండదని తలంచెను. ఇట్టి యాలోచనా సముద్రతరంగములందు యాతని మనసు తేలియాడసాగెను.

ఈలోపల మేరీ యాలోచనలు వేరుగా పరుగెడు చున్నవి. చిన్ననాటినుండియు తన నల్లారుముద్దుగ వేయికన్నులతో కాపాడుచు పెంచుచున్న తన తల్లి

దండ్రులకు తనవలన యేల కష్టములు కలుగవలెను? ఇంకను వానికి కలిగిన సంతానము తానొకర్తయే గదా? వారి యాశలన్నియు తనవైనుండగ వారికిన్ని కష్టములు తనవలన యేల కలుగవలెను? తనను వారు విడిచి పోయినయెడల నుఖముగనుండురుగదా? వారేల యట్లు చేయుటలేదు? తనవైనుండెడు ప్రేమవలననే గదా? దానికి ప్రతిఫలముగ తానేమి చేయుచున్నది? వారికి కష్టములొనగూర్చుచున్నది. తన సర్వస్వము ఆల్బర్ట్ యని తలంచుచున్నది. ఇది ధర్మ సమృతమా? పైగా తనకొరకై ఆల్బర్ట్ నెన్నికష్టములపాలు కావల యునో! తనను ప్రేమించినయువకునికి తనవలనే కష్టములు కలుగుచున్నవిగదా? కాబట్టి ఆల్బర్ట్ ను విడిచి తన తల్లిదండ్రులతోపోయిన యిరువురికి నుఖ ముండునుగదా! తానేల యట్లుచేయకూడదు? అయ్యో అట్లుగాదు. ఆల్బర్ట్ లేని మరియొక ప్రపంచము తన కేల? ఆల్బర్ట్ లేనపుడు తాను జీవించుటేల? జీవితమున కేది మధురమో యదిలేని జీవితముకంటె మరణమే మేల. కనుక తాను ఆల్బర్ట్ తో జీవించవలెను. లేదా మరణించవలెను. అట్లెనచో తన తల్లిదండ్రుల గతి యేమి? తానులేకుండ వారు జీవింపగలరా? ప్రేమ స్వరూపులైన తల్లిదండ్రులనట్లు విడనాడవచ్చునా? స్వార్థపరురాలైన తన జీవితానందమునుకోరి తల్లిదండ్రుల జీవితానందమును భగ్నముచేయవచ్చునా? తానే తమ సర్వస్వమనియొంచి తనకైకట్టించి కోట్లకోలది ధన మును సంపాదించిన ముదుసలులైన మాతాపితరుల నావయస్సునందు దుఃఖపెట్టవచ్చునా? ఇపుడేది కర్తవ్యము? ఏది ధర్మము? తల్లిదండ్రులు తననెంతగా ప్రేమించుచున్నారో అంతగానే తానును వారిని ప్రేమించుచున్నది. ఆల్బర్ట్ తన నెంతగా ప్రేమించు చున్నాడో తానును యాతనంతగా ప్రేమించుచున్నది. ఇపుడెవరిని విసర్జించవలెను? ఆల్బర్టుకూడా తనతల్లిని మిక్కిలి ప్రేమించుచున్నాడు. వృద్ధురాలైన యామెను విడనాడితనతో ఆల్బర్టువచ్చుట మంచిదా? ఆమె మాతృదేశమైన జర్మనీని విడనాడదట. వీరు

గృహ లక్ష్మీ

జర్మనీదేశమునందు జీవింపజాలరు. ఇట్టి విషమ పరిస్థితులయందున్నారు. మేరీ ఆల్బర్టులు.

2

అది నిశీధరాత్రి. ఆనాడమవాస్య. గాఢాంధకారము పృథ్విసంతయు క్రమ్ముకొనియున్నది. దట్టమైన మేఘములాకాశమంతయు నావరించినవి. ప్రచండమైనగాలి వీచుచున్నది. బ్రహ్మాండమదరునట్లు ఉరుములు ఉఱుముచున్నవి. మధ్యమధ్యకన్నులు మిఱుమిట్లుగొల్పు మెఱుములు కాన్పించుచున్నవి. క్రమక్రమముగా గాలియొక్క తీవ్రత హెచ్చుచున్నది. చెట్లకొమ్మలు విరుగసాగినవి. ఇండ్లకప్పులెగుర మొదలిడినవి. రాసురాసు చెట్లు పెకిలింపబడుచున్నవి. శకటములు తలక్రిందులగుచున్నవి. ఉఱుముల ఘోషమునకు మొఱుముల తళుకులకు భయంకరతుపానులకు పృథ్వియె జలదరించుచున్నది. రైలుస్టేషనునందున్న విద్యుద్దీపములు మినుకుమినుకు కాంతులతో కాన్పించుచున్నవి. అపుడు ఆల్బర్టు “మేరీ! ఇకనీతో నేనువచ్చుట మన కిరువురికికూడ అంతశ్శ్రమముగాదు. రైలుస్టేషను సమీపించిన వెంటనే నన్నితరులు గుర్తింతురు. ఇకనీవు తల్లిదండ్రులతో కలిసిపొమ్ము. నాతల్లి నెత్తెనను సమ్మతపరిచి తోడ్కొని తరువాత వచ్చెదను” అనెను. మేరీనోట మాటరాలేదు. స్తబ్ధించిపోయినది. కడసారి తనప్రియుని మోముసరిగ చూచుకొనుటకైనను తాను నోచుకొనలేదు. కలిగినదుఃఖమును వెడల గ్రక్కట కైనను వీలులేని పరిస్థితులవి. అభయంకర తుపానులలో ముడుపలులగు తన తల్లిదండ్రులనెట్లు తోడ్కొనిపోగలనాయని యామె నిశ్చయపడెను. అట్టి విషమ సమయమందు వారిని రైలుస్టేషనువరకైనను సాగనంప లేకపోతి నేయని ఆల్బర్టు చింతించెను. తన్నంతగా ఆదరించినవారి నాకిష్టపరిస్థితులలో విడనాడబోవు సరికి ఆల్బర్టునకు దుఃఖముపొంగి రాసాగెను. తరతరములనుండియు స్వస్థానముగ జేసికొనిన జర్మన్ రాజ్యమును తుదకు తమ కత్యంతహితుడైన ఆల్బర్టును

విడిచి పోవలసివచ్చెనేయని మేరీకి యామె తల్లిదండ్రులకు అశుభలములు పొంగి రాసాగెను. గొంతెత్తి యేడ్చుటకు వీలులేనిసమయమని. అందరికన్నులనుండి దుఃఖబిందువులు రాలుచున్నవి. ఆ నిశీధరాత్రియందు వానినెవరు చూచెదరు? ఎవరికిన్నీరు వారే తుడుచుకొనవలసిన దుస్థితివారికి కలిగినది. ఎవరేస్థితియందున్నది కూడ తెలిసికొనుటకు గాఢాంధకారము ప్రబలయాటంకము కల్పించినది. ఒకరి కాగిలినుండి యొకరు వెలువడుసరికి వృథ్వియొకింపించుచున్నట్లు వారికి దోచినది. నోటిమాటలతోనె నెలవుచెప్పుకొనిన యెవరు వినెదరోయని భయము. చూపులతో వీడ్కొలుపుచుటకు వీలులేని నిశీధరాత్రి. తుదకెట్లొ మేరీ తల్లిదండ్రులతోకలిసి నాలుగడుగులు వేసినది. వెంటనే నిస్పృహజెంఱి నేల కొరిగినది. తిరిగిపోవుచున్న ఆల్బర్టును పిలుచుటకు మునుసలులకు నోరురాలేదు. వారికి కలిగిన అపాయముకింటె ఎవగుని నెదరోయనెడి భయమెక్కువగానుండెను. ఏపుత్రికయొక్క యోగక్షేమములనుకోరి తామట్టి ప్రయాణమును సంకల్పించుకొనిరో యాకుమార్తెకే ప్రాణాప్రాయము కలుగు పరిస్థితులు కలిగినవి. ఇంతలో ప్రచండమైనపిడుగు పడుటచే వారికి సుమంతదూరముననున్న మహావృక్షము దగ్గమైనది. వెంటనే బ్రహ్మాండముపగులునట్లు భయంకరముగ ఉరిమినది. తోడనే కుంభవృష్టి కురియసాగినది. వెనువెంటనే గాలియొక్క తీవ్రతయు హెచ్చుసాగినది. పంచభూతము లొకదానితోనొకటి పందెము వేసికొనినట్లుగ పృథ్విసంతయుపునాడులతో కదిలించుచున్నవి. కుమార్తె కుపచారముచేయవలసిన తల్లిదండ్రులు వర్షముచేతడిసి చలికి గడగడవణక సాగిరి. కష్టమన నేమియో కలలలోగూడ నెరుగని కోటిశ్వరులు మానవసంఘముచేతనేగాక ప్రకృతిచేతను బాధింపబడు కాలమరుదించును.

తిరిగిపోవుచున్న ఆల్బర్టుస్థితి యంతకంటెను ప్రమాదకరముగనున్నది. తన జీవితేశ్వరియగు మేరీని విడిచి

ప్రేమ సమస్య

పోవుటలో ఆల్బర్ట్ తో బాధపడెనో యెవరికెఱుక ? పొరలివచ్చు యశ్రులపాం గణచుకొనుచు మేరీని దిగవిడిచివచ్చిన యా భయంకరచీకటినే తిరిగితిరిగి చూచుచు పోవుచున్నాడు ఆల్బర్ట్. ఇంతలో పిడుగు పడుట చూచినాడు. ఆ భయంకరఉరుమును విని నాడు. ఆ పిడుగువలన తనస్రియురాలు దగ్ధమైన దేమోయని సంశయించెను. చిత్రచిత్రభయాతి భయంకరములైన యాలోచనాతరంగములు మానస మును కల్లోలపరచి యాతడు స్తంభితుడై వెనుకకు వెర్రిమాపులు మీచుచుండెను. ఇంతలో రైయమనుచు వచ్చి యొక కారు ఆతనిపైబడినది. వెంటనే కారు తైలు వెలిగించబడినది. అది నాజీసంఘముయొక్క కారు. నాజీసంఘమునకై యిది ప్రత్యేకముగ నిర్మింప బడినది. నడచునపుడు శబ్దముండును. చీకటిరాత్రు లందు దీపములు వెలిగించి కాన్లు నడపవలెనను ప్రభుత్వ శాసనములు నాజీసంఘమునకు బందవు. నాజీసంఘము యొక్క బలమునకై వారెట్లునడచిననుసరే. సరకమును నది యెచ్చటనోగోడు. యూనులను జగ్మనీదేశము సరకము. నీగ్రోలను ఆ మెరి దేశము సరకము. భాగతీయులను దక్షిణాఫ్రికానరకము. మాలలకు హిందూదేశమే సరకము.

ఆల్బర్టును పెండ్లిచే కాగ్నోపై చికిత్సాలయమునకు గొంపోయిరి. రిక్తును ముమ్మడియున్న యాతని దుస్తులను తొలగించి మాగుడుస్థులను తొడగిరి. ఆల్బర్టున కింతను స్పృహగారేదు. నాని యాత డానితిలోనే “మేరీ! మేరీ!” యని కలవరించెను. నాజీదండు యా మాటలువిని వానియుదతమును కనుగొన యత్నించిరి. ఎవరినడుగుదురు? ఆల్బర్టుబట్టలను పరిక్షింపసాగి. అందొక లేఖయున్నది అందిట్లు వ్రాయబడియున్నది.

No. 12 Bismark street

“ప్రియమైన ఆల్బర్ట్ !

నీతో యాలోచించినట్లుగ నేను నాతల్లిదండ్రుల నాయత్తపరిచితిని. నేటిరాత్రి నెం. 5 రైలుస్టేషను 12 గంటలబండికి ప్రయాణము. మార్గమధ్యనందు 7 వ మైలురాయివద్ద మమ్ములను కడసారిగ కిలును కొన ప్రార్థన. దీనితోపాటు రెండు మిలియనుల మార్కులు కిలువగల నోట్లు పంపుచున్నాను. తిరిగి మమ్మును కలిసికొనువరకు వీనిని జాగ్రత్తగ వాడు కొందువుగాక ! నాజీపార్టీ నాశనమగుగాక !

ఇట్లు, - నీ మేరీ.”

ఈలేఖ చూచుటతోడనే నాజీదండులో గుస గుసలు బయలుదేరినవి. మేరీ ఆల్బర్టులయొక్క ఆద్యం తములు కనుగొనుటకై వారు యత్నింపసాగిరి. లేఖ ప్రకారము ఆల్బర్టు వారిని 7 వ మైలురాయివద్ద కలిసికొనియుండవచ్చు. ఆసమీపమునందే వారి కారు కూడ ఆల్బర్టుపైబడినది. కాబట్టి కారుపై వెళ్ళినచో మేరీనొరకును. ఉత్తరమునందున్న ప్రకారం చిస్మాన్కు వీధిలో పండ్రెండవ గృహమునకరిగి ఇంకను కొన్ని రహస్యములు బయలుపడవచ్చును. ఈయాలోచన కలిగిన వెంటనే నాజీదండు రెండుచీకత్తలైనది. రైలుస్టేషను మార్గమునందు మేరీని పట్టుకొనుటకు కొందరు ఒక కారుపై బోయిరి. రెండవజట్టు మేరీ యింటిని శోధించుటకు పోయిరి.

(మేరీ ఆల్బర్టు లీ విషయపరిస్థితులనుండి వెలువడుదురా? లేక నాజీసంఘమునకు బలియగుదురా? ఇంతకంటెను ఘోరమైన పరిస్థితులయందు జర్మను దేశములో ఇంకేందరు యువకులు యువతులున్నారో? ఈమొదలుగాగల విషయములన్నియు రాబోవు సంచికయందు చూడవగును.)

ఆరోగ్యజీవనము

మీ అందుబాటులోనే వుంది

మనం ప్రకృతికి మరణశాతున్నాము

అటులనే ఆరోగ్యానికి

కాని, గృహిణి ఆరోగ్యముగ వుండనియడల
మొత్తము గృహమే అనారోగ్యమై
అనాకర్షవంశమై వుంటుంది. స్త్రీ ఆరోగ్యము ఏ
పరిస్థితులందైనను కాపాడుకొనాలి. స్త్రీకి
ఆరోగ్యజీవనము అందుబాటులోనే వుంది.

“లోధ్ర” స్త్రీలకు ఆరోగ్యజీవనమును
ప్రసాదిస్తుంది. లోధ్రజీవనము గర్భాశయ
రోగములను నిర్మూలించి సౌందర్య
సౌఖ్యజీవనము ప్రసాదిస్తుంది.

సుదతులసౌఖ్య సౌందర్యజీవనమునకు

లోధ్ర

కేసరికుటీరం - మద్రాసు. ఏజంట్లు : శీతారాంజనరల్ ట్రోఫ్స్, బెజవాడ.

భగ్న హృదయము

శ్రీమతి కె.యస్. వాణామణిగారు

“అమ్మగారున్నారా?”

“ఉన్నారండి.”

“అయితే రామనాథం వచ్చాడని చెప్ప.”

“చిత్తం” అని నౌకరు లోనికి వెళ్లాడు.

అప్పుడే కాలేజీయంచి వచ్చింది జానకి. కాలేజీదుస్తులను మార్చుకొని మికారుకు తయారుగ ఉంది.

“అమ్మా రామనాథం గా రోచ్చారు.”

“రమ్మను.”

“చిత్తం” అని రెండు మూడు వాకిండ్లు దాటి నౌకరు బ్లాటికి వచ్చేసరికి రామనాథం మోటుచు కారునుండి దిగి విలాసంగ యింటి నెప్పుచూస్తూ నిల్చున్నాడు.

“బాబూ! వయచేయండి.”

రామనాథం ప్రవేశించేటప్పటికి జానకి యెదురుగవెట్టి ఆనవ్వించింది.

“అంత అనవరముగ వచ్చారే?”

“నేను బీబిలో మంచి శేషియోనో గ్రాము అని. తొందరగపోవాలి.”

“అయితే టీ పుచ్చుకొని వెళ్ళారండి.”

“అప్పుడే అయింది.”

“మనోకసారి కానియ్యండి.”

“సరే.”

తొందరగ టీ పుచ్చుకొని జానకి రామనాథములు కారులో కూర్చొని బీబికి వెళ్లారు.

* * *

జానకి యింటగ్నీడియేట్ సీనియర్ క్లాసున్ను, రామనాథం బి. ఏ. సీనియర్ క్లాసున్ను ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీలో చదువుతున్నారు. రామనాథం కాలేజీలో గొప్ప వక్తవటంచేతను, అచటి ఆంగ్లసాహిత్య సంఘ కార్యదర్శి యవటంచేతను, నాట్య కళలో యభిరుచికలవాడవటముచేతను, తఱచుగ కాలేజీమ్యాగజైన్లకు వ్యాసాలు వ్రాస్తూయుండడముచేతను, ఇ నన్నిటిని మించిపట్టు అతని అందం ఆకర్షణీయముగ ఉండడముచేతను, జానకి హృదయం అతని నాకర్షించింది. రామనాథంకూడ జానకి సుగుణాలనిచూచి యేలాగైనా, ఆమెతో స్నేహితుల సంపాదించాలనుకొన్నాడు. ప్రథమ ప్రయత్నంగా ఆంగ్లసాహిత్యసంఘ ఉపన్యాసములో చాల్లొననుని ప్రార్థించాడు. జానకి అతనికోరికను ఒప్పుకుంది. అప్పటినుండి సాయింత్రము తెన్నీను ఆటల్లో తనకు ఉద్దిగ యేర్పాటుచేసుకొని ఆడుతూ వచ్చాడు కొన్నాళ్లు. కొన్నాళ్లకు స్నేహితం అనేది ప్రేమగ మారింది. రామనాథం ప్రేమ మరింత పరిపక్వానికి వచ్చింది. ఒకరి నొకరు పెండ్లిచేసుకొన్నప్పుడు వాగ్దానాలు కూడ చేసుకొన్నారు. ఈసంగతి యేలాగైనా తమకుండులకు తెలియజేయాలనుకొన్నారు. జానకి ప్రేమ రామనాథంకోరికలన్నిటాను యీతరులను పెండ్లాడనని నిర్ధారణచేసుకొంది.

గృహలక్ష్మి

జానకికి పదునెనిమిదేండ్లు దాటినవి. చిన్నప్పడే తల్లి చనిపోయింది. ఏకైక పుత్రిక అవడముచేత తండ్రి అతిగారాబముగా పెంచాడు. జానకితండ్రి కృష్ణమూర్తిగారు మద్రాసులోని ఇంజీరియల్ బ్యాంక్ మేనేజరు. తనభార్య చనిపోయినప్పటినుండియు కూతురిమీద ప్రేమచేత మరల రెండోవివాహము చేసుకోలేదు. ఇంటిలో తాను తన కూతురుమాత్రము కాపురము. కృష్ణమూర్తిగారి కొక చెల్లెలు కూడ కలదు. ఆమెపేరు కనకమ్మ. జానకికి వయసువచ్చేవరకు శ్రద్ధగ చూచుకొంటూ యుండేది. అన్న చెల్లెండ్రకు యేదో ఆస్తి విషయములో కొట్లాటలువచ్చి కనకమ్మగారు తన ఆస్తినంతా అనాథ శరణాలయానికి ఖర్చుపెట్టి బెంగుళూరు వెళ్లింది. కృష్ణమూర్తిగారికి ఒకపేకోరిక. తన కూతురికి మంచి సంబంధాన్ని తెచ్చి పెట్టేదేసి, అల్లున్ని తన యింటిలోనే పెట్టుకొని తన ఆస్తినంతా కూతురిపేరట వ్రాసి పెట్టాలని. అంచేత చిన్నప్పటినుండి జానకిని బాగా చదివించాడు. జానకికోసర మెంత ద్రవ్యమైనా వ్యయంచేయడానికి తీర్మానించుకొన్నాడు. బ్యాంకి వ్యవహారాల్లో నిమగ్నుడవటముచేతను, తీరికలేక పోవడముచేతను రామనాథను తన యింటికి వచ్చిపోయే సంగతి, జానకిరామనాథనుల ప్రేమనుగుఱించి కృష్ణమూర్తిగారి కంతగ తెలిసిందికాదు.

అరోజు కృష్ణమూర్తిగారి బ్యాంకుకు

శలవు. తీరుబాటుగ యింట్లోనేయున్నాడు. జానకి సమయము చూచుకొని ఆనాడు రామనాథమును తండ్రికి పరిచయం చేయాలని అనుకుంది. అందుకోసర మొక టీపార్టీ యేర్పాటుచేసింది. కృష్ణమూర్తిగారు తన గదిలో పక్కకుర్చీలో కూర్చొని పత్రికను చూస్తూవున్నాడు. జానకిగదిలో ప్రవేశించి “నాన్నా, నేను టీపార్టీ యేర్పాటు చేశాను” అంది.

“ఎందుకు?”

“ఈదినం మాకాలేజీస్నేహితుణ్ణి నీకు పరిచయంచేయాలని”

“ఎవరు?”

“రామనాథం అను బి.ఏ.వి విద్యార్థి.”

“ఎవరతను?”

“బాలిష్టర్ సర్వోత్తమరావుగారి కుమారుడు.”

“ఆలాగా! సరే! బాలిష్టరుగారు మన వాళ్లే, నాస్నేహితుడతను. అయితే అబ్బాయినిమాత్రం నేనెఱుగను.” ✓

“శి ఘంటలకు రమ్మన్నాను.”

“సర్వోత్తమరావుగారినికూడ ఆహ్వానం చేస్తే బాగుంటుంది.”

“అతన్ని నేనెఱుగనే.”

“నేను పిలిపిస్తాను. ఈదినం శలవు తప్పకవస్తాడు.”

“సరే ఆలాగేచేయండి.”

జానకికి మరింత ఆనందమయింది.

ఉభయపక్షముల తండ్రులు కలుస్తారని.

తొందరగ నొకరక్తకు చెప్పి పార్థికి తనూగు చేయించిరి.

కి ఘంటలకు సరిగ కృష్ణమూర్తిగారి యింటిముంగసరి మోటులుకారు అగిది. రామనాథుని సర్వోత్తమరావుగారు కుటుంబం నుండి దిగుసప్పుటికి మోటులు శబ్దమును గుర్తించి జానకి కృష్ణమూర్తిగార్లు పైటికి వచ్చి వారివారి స్నేహితుల నాహ్వానం జేసారు. మోటునే జానకి రామనాథాన్ని తండ్రికి పరిచుకుందేసి ది. రామనాథంకూడ ఆలాగే జానకిని తనతండ్రికి పరిచయం చేసాడు. పార్థికి చాలా ఆనందం గ 6 ఘంటలవరకు జరిగింది. జానకిరామ నాథులు శలవుతీసికొని సినిమాకు వెళ్లారు. కృష్ణమూర్తి సర్వోత్తమరావుగార్లు యింటి ముందర కాలిపొడిపాటలో పడకకుర్చీలలో కూర్చొని యేదో సంభాషణలకు పెట్టు కొన్నారు.

జానకి యేర్పాటుజేసిన టీపార్టీనలన ఒకరోజురికి సంగబంధం మరింత సమీపానికి వచ్చింది. రామనాథాన్ని చూచేటప్పటికి కృష్ణమూర్తిగారికి జానకిని అతనికిచ్చి పెండ్లి చేయాలని కుటుంబాలకు ఫట్టింది. సర్వోత్తమ రావుగారితో యేదో వ్యాసహరికానికి దిగ కుండా చక్కానంబంధాలకు తీసుకొచ్చాడు. సంభాషణాన్ని ఈ సంగభాషణలో ఒక రొకరు సంగబంధాలతో కలిసికొన్నట్లు తేలింది.

“అయితే మా అమ్మాయిని మీ అబ్బాయి

యికి చేసుకోరాదా?” అన్నాడు కృష్ణ మూర్తిగారు.

“దానికేమికాని, మావానికి యిప్పుడే పెండ్లి చేయాలని అనుకోలేదు. ఇంగ్లాండుకు పంపాలని ఉంది. బి.సి.యస్ ప్యాసయినాక పెండ్లి ప్రయత్నం చేయాలి.”

“అలాగేచేద్దాం. ఇప్పుడుమాత్రం మా అమ్మాయికేమి మిచిపోయింది, మాట అయితేచాలు తర్వాతనే కానిద్దాం. ఇది గాక మా అమ్మాయికి మీ అబ్బాయికి చాలా పరిచయంకూడఉంది. ఒకరినొకరు ప్రేమించుకొన్నారన్నమాట.”

“సరే అలాగేచేద్దాం. ఇక టైమ్ అయింది శలవు తీసుకొంటాను” అని సర్వోత్తమరావుగారు పైకిలేచాడు.

కృష్ణమూర్తిగారు పైకిలేచి సర్వోత్తమ రావుగారిచేతిలో చెయ్యిపెట్టి “అయితే యిదేమాట. చేతిలోచెయ్యికూడ వేస్తున్నాను” అన్నాడు.

* * *

కొన్ని నెలలు గడిచాయి. రామనాథం బి.ఏ. పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడయినాడు. జానకి కూడా యింటర్మీడియేటు ప్యాసయింది. సర్వోత్తమరావుగారనుకొన్నట్లు కుమారుని లండనుకు పంపడానికి యేర్పాట్లుచేసాడు. జానకి రామనాథంకు విద్యోకులవిందు యేర్పాటుచేసి తనమనోగతలభిప్రాయాన్ని బలపరిచింది. రామనాథంకూడ జానకిని

సృష్టమాలిక్యము

తప్ప యితరులను పెండ్లాడనని వాగ్దానం చేసాడు. జానకిని వీడలేక అతివ్రతయినతనతో వెళ్లిపోయాడు లండనుకు.

రామనాథం లండనుచేరాడు. ఒక సంవత్సర కాలం యెడతెగక జాబులు విమాన టపా ద్వారా అతిశీఘ్రముగా వస్తూపోతూ వచ్చినవి. కాలక్రమమున పాశ్చాత్యనాగరకత చేతనో, లేక అచ్చటి పరిసరములవల్లనో, సాంఘికభేదాలచేతనో రెండో సంవత్సరములో జానకి వ్రాసిన లేఖలకు ప్రత్యుత్తరాలంతగవచ్చుట నిలిచిపోయింది. ఇంకొక ఆరుమాసాలకు పూర్తిగ లండనునుండి ప్రత్యుత్తరము వచ్చేదే నిలిచిపోయింది. జానకి వ్రాసివ్రాసి నిస్సహజెందింది. ఒక్క జాబునకుగాని బదులురాలేదు. విఫలమనోరథ అయింది జానకి. సర్వోత్తమరావు కృష్ణమూర్తిగార్ల మైత్రికూడ మునుపటి మాదిరిగాక రానురాను సన్నగిల్లింది. సర్వోత్తమరావుగారు వేరే ఘరానా కుటుంబములో సంబంధము ఏర్పాటుచేసుకొన్నాడని పరోక్షంగ కృష్ణమూర్తిగారికి తెలిసింది. ఈ సమాచారము విన్నంతనే కృష్ణమూర్తిగారికి పట్టరానంత రోషము వచ్చింది. తానుకూడ వేరొక సంబంధాన్ని తెచ్చి యతని కన్నులెదుటనే కూతురికి వివాహంచేయాలని అనుకొన్నాడు.

అనుకొన్న మేరకు గొప్ప వరదక్షిణ ఇచ్చుటకు ఒప్పకొని పచ్చయ్య కళాశాల ప్రొఫెసర్ గారి కొమారుడగు మోహన రావునకిచ్చి వివాహముచేయున యర్పాటు

చేశాడు. ఈసంగతి జానకితో చెప్పాడు. సర్వోత్తమరావు మాటయిచ్చి తప్పినవానికి అతిన్ని జానకి ముందు నిందించెను. ఆ పాపసంబంధం యెప్పటికైనా కష్టమేయని చెప్పాడు. తన తండ్రి యేర్పాట్లకు జానకి కేమియుచేయుటకు తోచలేదు. రామనాథను లండనునుండి వచ్చినపిమ్మట ముఖాముఖగ లెవని మనోగతాన్ని అడిగి తెలుసుకొంటామని అనుకొంది. అంత నొక తండ్రి వివాహము ఆపుదలచేయ న్నాడు. ఇక వారమురోజులలో అయి తీరాలని కూర్చున్నాడు. తన ప్రయత్నాలను మాటకు దక్కించుకోవడానికి జానకిని మాటమాటికి నిర్బంధపెట్టుతున్నాడు.

కృష్ణమూర్తి మనల జానకివద్దకు వచ్చి, “జానకి! తండ్రిమాట త్రోసివేయడమేనా? లేక వివాహానికి ఒప్పుకొంటావా?” అని ఆఖరుమాటగ అడిగాడు.

జానకికి మాటాడుటకు తోచలేదు.

“సరే! నీవు ఒప్పుకొన్ననుసరే! లేకున్ననుసరే. వివాహానికి యేర్పాటుఅయింది. నామాట దక్కించుకోవాలి” అని చెప్పి కృష్ణమూర్తి వెళ్లాడు.

అప్పటినుండి జానకికి దిక్కుతోచలేదు. వటవాడొచ్చి భోజనానికి రమ్మని పిలిచాడు. వద్దనింది. తన గదిలోనికి వెళ్లి సోఫాపై కూలబడింది. చాల దుఃఖించింది. ధైర్యము చేసింది. తనవిలువగల దుస్తులన్ని తీసివేసి సామాన్యదుస్తులను వేసికొని బైలుదేరింది.

భగ్న హృదయము

సెంట్రల్ చేరింది. అప్పుడే బెంగు భూమెయిల్ తయారుగడించి. టిక్కెట్టు తీసుకొని స్త్రీలపెట్టలో వెళ్లి కూర్చోనింది.

“బెంగుభూరిలో కదా! మా మేనల్లు కనకమ్మగారున్నారని మానాన్న చెబుతూ ఉన్నది. బహుశ యిప్పుడు మల్లేశ్వరములో ఉండాలి. ఆ మువ్వకుబోయి శరణు వేడు కొంటాను” అని యేమేమో యోచనలు చేసుకొంటూఉంది. బెంగుభూరు చేరింది. మల్లేశ్వర మెన్నిమార్లు చూచినా మనస్థైర్యంతేక లేండు మూడు రస్తాలు మార్చి మేనల్తగా రిల్లు గుర్తించేటప్పటికి ఆమె ప్రాణాలు పైకెగిసిపోనని. కనకమ్మ చాలావగచి అలాంటిసిని రావడానికి కారణ మంతయు సాతంగ సర్వమును వినింది. తమ్ముని కృత్యాన్ని నిందించింది.

జానకి యింటర్మీడియేటువరకు చదువు కొన్నదవటంచేత కనకమ్మగారికిగల పరిచయంతో, బెంగుభూరిలో వాణీవిలాస యిక్ష్మిట్యూటులో జానకి కొక టీచరుపని యిప్పించింది. జానకికూడా చాలాశ్రద్ధగ పనిచేస్తూఉంది. విద్యార్థుల ఆనరణ, టీచర్ల మెప్పు శీఘ్ర కాలంలో సంపాదించింది. ఎప్పుడు తన విద్యావ్యాసంగాల్లోనే మునిగి తేలటంచేత జానకి తనవివాహ సంగతే పూర్తిగ మరచిపోయింది.

మద్రాసులో కృష్ణమూర్తిగారు ఆరోజు తెల్లవారలేచి జానకితో మాట్లాడడానికి మరల జానకిగదికివెళ్ళాడు. జానకి కనుపించ లేదు. ఎక్కడెక్కడనో వెతకించాడు.

పోలీసులో కంప్లెయింటుకూడా యిచ్చాడు. నెలరోజులైనను జానకిపోయిన పోకడ తెలిసిందికాదు. నిరాశచేసుకున్నాడు. తన మూర్ఖత్వాన్ని నిందించుకొన్నాడు. నిగ్గుంధంచేసినదానికి కూతుర్ని పోగొట్టుకొంటిసని తన్నుతానే ఈనడించుకొన్నాడు. సముద్రములో పోయిదూకి ప్రాణములు పోగొట్టుకొందమని నిశ్చయము చేసుకొన్నాడు.

ఒకనాటిరాత్రి శరణాలయంలో తన గదిలో జానకిపడకపై పండుకొని “ఆంధ్ర పత్రిక” చదువుకొంటూఉంది. ఆకస్మాత్తుగా ఆమెకన్నులకు మాలాలంకృతులగు నొక దంపతుల ఛాయాచిత్రము కనిపించింది. ఛాయాచిత్రమును చూస్తూనే చిత్రము దిగుప వ్రాసిన సమాచారాన్ని అత్యాతురముతో చదివింది.

“వరుడు మదరాసు నందు ప్రఖ్యాతిజెందిన హైకోర్టు న్యాయవాదియగు మ|| రా|| బారిష్టర్ యుక్త. సర్వోత్తమగౌరవగారి యేకైకపుత్రుడును, రామాదుబ్బిలా ఆక్రింగు కలెక్టరును అగు మ|| రా|| యన్. యస్. రామనాథం ఐ. సి. యస్. గారు.

కన్య మద్రాసు హైకోర్టుజడ్జీగారగు మ|| రా|| దివాకొబహదూర్ కె. యక్. రంగారావుగారి పుత్రికయగు శ్రీమతి సుశీలాదేవి బి.ఏ. గారు!”

జానకిచేతనుండి పత్రికనేలబడిపోయింది. స్మృతి దప్పిపోయింది.

తెల్లవారుసరికి కనకమ్మగారు “జానకి! యింకా లేవలేదా. తెల్లవారింది” అని తలుపువద్దకువచ్చి తలుపుతోంది.

గృహ లక్ష్మీ

తలుపు వెంటనే వెనక్కు వెళ్లింది. లోపల అక్షరాలతో ఒక ప్రకటన కనబడింది. నిశ్శబ్దము. పడకపైన యెవరూలేరు. కన శరణాలయం వాళ్లంతా గుంపుకూడి కమ్మగారు గాభరాపడి శరణాలయములో చదివారు.

ఆత్మ సూత్ర్య

“మల్లేశ్వరము చెరువులో ఒక శవము తేలు చుండెను. పోలీసువారు దానిని బైటికి తీయించి పరీక్ష చేసిరి. ఆవ్యక్తి వాణీవిలాస ఇన్స్టిట్యూట్ నందు ఉపాధ్యాయునిగ యుండెననియు ఆనాథశరణాలయపు మేనేజరగు కనకమ్మగారి కోడలనియు బెలియ చున్నది.”

సాయింత్ర మవునప్పటికి ఆయూరి దిన పత్రిక “తాయి నా డు”లో ఈరీతిగ పెద్ద

డోంగ్రే బాలా మృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి
యున్న, బలమున్న, ఆరో
గ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థల
ములందు దొరకును.

మద్రాస్ విజంటు

ఏ. పి. పరేఖ్

268-చైనాబాబురోడ్డు

మద్రాసు.

ప్రాప్రయిటర్లు:—కె. టి. డోంగ్రే లండన్ కంపెనీ—బొంబాయి 4

సోయా బీను

చదువుల రామచంద్రమ్యగారు

(గత సంచికతరువాయి)

[పై శీర్షికతో పలుచదువులు వ్యాసములు చదువరులందు సోయాబీను వినరముల నెఱుగవలయుననెడి పాఠాహారము నభివృద్ధిజేయుట ముదానహము. పెళ్ళమంది సోయా బీనులవిషయమై-ముఖ్యముగ నవి దొరుకుచోట, వెల మొదలగుపవరములను-దెలుపుమని వ్రాయుచున్నారు. సాధ్యమైనన్ని వినరములు యీ శీర్షికక్రిందనే వ్రాయబడుచుండును. సోయాగింజలు, పిండి, కాఫీపిండి, బిస్కెట్లు, గొట్టె మొదలగునవి “సోయాబీను సప్లే కంపెనీ, 15, అన్నా స్ట్రీట్, బి. టి. నువరాసు” నందు దొరుకును. వీరు చిల్లరగా రూపాయకు తొమ్మిదిపానులవలెను గింజలు నమ్ముచున్నారు. ఒకేమారు ఎక్కువగా కొనువారికి తగ్గిస్తుంటున్నారు. సలయువారలు వారికి ప్రాసి తెప్పించుకొనగలరు.

గుంటూరునగరములో గుంటూరు (Guntur Agricultural Farm) సోయా గింజలు దొరుకుచున్నవి.

వీనిప్రాముఖ్యమునుగుర్తించిన రైతుసోదరులు వాసినిపిండిచి వాని యుపయోగమును వ్యాపిపజేయుట ముందరిది.]

మొలకసోయాబీను (Soya Bean Sprouts)

ఉలవలు మొదలగు కాయభాగ్యములను మొలకలువచ్చువఱకు నీటితో నానబెట్టి కూరలకుపయోగించుట మనలో సాధారణమే. ఇట్లునుగూడ మొలకలు వచ్చువఱకు నానబెట్టి చాలమంది తినుటగలరు. సోయాబీనులనుగూడ ఈవిధముగనే నానబెట్టి పెక్కు విధములుగా నాహారపదార్థములందుపయోగించుచున్నారు. వీనికి యింగ్లీషులో Sprouts అందురు. మొలకసజ్జలని మనము వాడునటుల వీనిని మొలక సోయా అని వాడుకొనవచ్చును.

మొలకసోయాపద్ధతి ఇతర కాయభాగ్యముల తయారుచేయుదానినుండి కొంచము భేదించుచున్నది. మట్టిపాత్రలో అడుగున నీరు భారముగాపోవుటకు కొన్నిరంగ్రములుపెట్టి వానిపై కుండలోభాగమున నొక పల్చనిగుడ్డను వేయవలయును. వానిలో సోయా గింజలను కావలయునన్ని కడిగిపోసి నినమునకు నాలుగుదుమారులు వానిపై నీరు పోయించుండవలయును. ఎండకాలమందు దీనికిచన్నీటిని, చలికాలమందు వేనీటిని యుపయోగించవలయును. గింజలు మొలకలెత్తుటకు ఎండకాలములో 3 నుండి 5 దినములును, చలికాలములో 10 నుండి 12 దినములును పట్టును. ఈకాల

గృహ లక్ష్మీ

మొలక మొలకలు ఒకటినుండి రెండంగుళములపొడవు పెరుగును. మొలక పోయుటకు చైనాదేశీయులు పెడురుచాపలనే యుపయోగింతురు. వారు వీనిని అడే పనిగా పండించి దానివలన డబ్బుగడింతురు.

ఈమొలకలను పచ్చివిగానే చాలమంది తిందురు. మరొకొందరు వేరువేరువిధములుగా తినుబండారములు తయారు చేసికొందురు; ఇతరపదార్థములతో గలుపుదురు. చలికాలమందు కొన్నిచోట్ల కావలసినన్ని కూరగాయలు దొరకనందున వానికి బదులుగానివి యుపయోగించెదరు. వీనియందు ఫలములందును, కూరగాయలందునుగల ఎ.సి.విటమిను లమితముగానుండును.

సోయాబీనులో నన్నిరకములు త్వరగా నుడుకవు. కాని సర్వసాధారణముగా వానిని నీటియందు నానబెట్టి తరువాత యుడికించుటే మంచిది. నానబెట్టుట గూడ గింజల యెండుదినమునుబట్టి యుండును. ఎట్లున్నను 20 మొదలలు 24 గంటలవఱకు నీటిలో నాననిచ్చి తరువాత యుడికించిన బాగుండును. అదియు నొకేసారి పెద్దమంటలో నుడికించుటకంటె మెల్లగా 2 గంటలకాల ముడికించుట శ్రేష్ఠము. ఏలయన పెద్దమంటలో త్వరగానుడికించుటకు ప్రయత్నించిన నవి గట్టిగా నైపోవుటయు గలదు. ఇంకొకవిధముగకూడ చేయవచ్చును. 12 గంటలకాలము వాటిని నానబెట్టి తరువాత వేరునీటిలో కొంచెము సోడాకలిపి మెల్లగా నుడికించిన రుచిగా నుండును.

ఇంతకుమునుపు వ్రాయబడిన పదార్థములందేగాక సోయాబీనులను మాంసాహార పదార్థములందు విరివిగ వాడవచ్చును. శరీరాభివృద్ధి కావశ్యకములగు పదార్థము లమితముగాగల మాంసము లందు కంటె సోయాబీనులం దెక్కుడు గుణమున్నందున సాత్వికాహారమును ప్రకృతిసిద్ధమైనవియునగు వానినే వాడుట శ్రేష్ఠము.

పారిశ్రామికాది యుపయోగములు.

మానవుని కాహారపదార్థముగా ఔషధముగా సోయాబీను ఎంతటి విలువగలదో ఇదివఱకే వ్రాయబడినది. సోయాబీను కొంచె మెచ్చుతక్కువగ ప్రతిపరిశ్రమకు తోడ్పడుచున్నదనిచెప్పినచో అతిశయముగాదు. అందుచేత నిది విరివిగా పండింపబడు కొరియా, మంచూకో, చైనా మొదలగు ప్రాద్యేశములనుండి విదేశముల కమితముగా యెగుమతి చేయబడుచున్నది. సోయానూనెయందు పెన్నకున్నట్టి గుణములుండుటచే చైనా జపాను దేశములందు వంటల కుపయోగింపబడుచున్నది. అలివునూనెకు బదులుగాకూడ నిది అమృతమగుచున్నది.

వ్యవసాయము

నందుకూడ దీని యుపయోగ మమితము. నులభముగా పండింపనగు నీపంటవిషయమటుండ దీనిని పశువులమేతగా నుపయోగించుచున్నారు. సోయాబీను మొక్కలను మేసిన పశువు లెక్కువబలముగలిగి యుండును. ఆవు లెక్కువగా పాలిచ్చును.

సోయా నూనెదీసిన పిండి ఆహారపదార్థములకేగాక పొలమున కెరువుగా, పశువులమేతగా నుపయోగింపవచ్చును.

సోయా తానువృద్ధియగుటకు కావలసిన నత్రజనిని భూమినుండి గాక గాలినుండిగ్రహించి దానిని వేరుల మూలమున భూమిని సారవంతముచేయును. సారవంతముగా లేని భూములందుగాని, నిరంతరవ్యవసాయముచే నిస్సారమైన భూములందుగాని సోయాపంట బెట్టినచో నది ముందుకంటె సారవంతమై మంచిఫలితము నిచ్చును.

(సకేషము)

భార్యలను జీతాలా !!

ఇచ్చేవారు భర్తలా !!!

శ్రీమతి యల్లాప్రగడ సీతాకుమారిగారు

[పైరచయిత్రి తన వ్యాసమున అభిప్రాయపడినట్లు మొదట యీసమస్యను లేవదీయుటలోగాని అందులో నూచించిన విషయములలోగాని స్త్రీబానిసత్వమును వృద్ధిచేయవలయుననెడి యుద్దేశ్యము వ్యాస కర్తవ్యము వారి యభిప్రాయములను ప్రచురించిన యితరులకును లేదనియే తలంచుచున్నాము. అసలీసమస్యను యే ఉద్దేశ్యముతో బైటపెట్టినో పాఠకులు సులభముగ స్పష్టముగ గ్రహించుటకు డిశంబరు గృహలక్ష్మి సంచికయందు ప్రకటి.పబడిన “గృహిణీత్వానికి జీతాలా?” అను వ్యాసముందలి కొన్ని భాగములను క్రింద వివరించుచున్నాము.

‘నేడు చాలమంది నిద్రలేమణులు విద్యావంతులై ఉద్యోగాలు చేయాలని ప్రయత్నం చేస్తూవుండడం తరుచుగా జరుగుతూందిగదా! కొంతమంది వివాహాలకుముందు వుద్యోగాలుచేసినా పెళ్లిళ్లయిన తరువాత మానుకోవలసివస్తుంది. పెళ్లయినతరువాతనూడా వుద్యోగాలుచేయాలంటే వారి జీవితం సుఖంగా జరగదు. అటువంటివారంతా యీలాంటిపదకూర్చుకో యేమిచేయాలో వివరిస్తూ పి. ఎ.కె. మోహిలిగారు బాంబే క్రానికల్లో యీలా వ్రాస్తున్నారు.’

‘పురుషులతో సమానంగా డిగ్రీలుసంపాదించి తక్కువజీతాలకు వుద్యోగాలు చేయడానికి స్త్రీలు పూను కొంటున్నారు. కాబట్టి మనసు సూత్రసంగ ‘స్త్రీలు వుద్యోగాలు చేయవచ్చా?’ అనే సమస్య బైటదేరింది.’

‘ఒకవిధంగాచూస్తే వుద్యోగంచేస్తూ సంపాదిస్తూవున్న స్త్రీతనజీవితంలో పెళ్లి అయినతరువాత ఎక్కువగా సుఖపడుతుంది.’

‘ఏవానితరఫునస్త్రీ వుద్యోగంచేయవచ్చా అనేది ఒక ప్రబలసమస్యగా ఏర్పడుతుంది. ఈసమస్య పరిష్కారంపైనే భాగ్యాధర్మల సౌఖ్యం ఆధారపడివుంది. ఈసమస్యపైన విద్యావంతులైన నవీనదంపతులు ఎక్కువగా కలహిస్తారు; ఫలితాలు దుర్భాగంగా పరిణమిస్తవి.’

‘అంతేకాకుండా శేటివిద్యావంతులకు ఒకవిధమైన ఆత్మగౌరవం, ఆర్థికంగా స్వతంత్రజీవితం గడపాలనే భావంవుంది. అది కొంతకాలంయంతే బైటదేరింది. ఆర్థికస్వాతంత్ర్యం లేకపోయిన తరువాత ఇంట్లో మరేవిధమైన స్వాతంత్ర్యంకూడా వుండదని దీల్లో అంతరాగ్రహమై వుండవచ్చు. కాబట్టి విద్యావతి తాను తన ఉద్యోగం నిలుపుకొని గృహనిర్వహణం పూర్తిగా యితర నేవకులపైన పెట్టడానికి మాన్తూవుంటుంది.’

‘పెళ్లికిముందు విద్యావంతులు వివాహమంటే ఏమిటో అందులో ఎవరెవరేమేమి భాగ్యతల నిర్వహించ వలసో స్పష్టంగా మిశ్రుటంలేకుండా చర్చించుకొనడం వుత్తమం.’

‘వారి ఆశయాలు అభిప్రాయాలు, విపరీతంగా భేదిస్తే వారు పెళ్లాడకముందే అసమాచారం స్పష్టంగా తెలిసికొనేది మంచి; చేసికొన్నతరువాత తెలిసికొనేదానికంటే.’

గృహ లక్ష్మి

“ఒక వేళ పెళ్లయినతరువాత భార్య భర్తలు భేదపడితే? భార్య అవుడుమాడా తనవుద్యోగం నిలుపుకొని సంపాదించవలసివచ్చినా? భర్త ఆమెను గృహనిర్వహణం తప్పక వహించాలని పట్టుబడితే? వారప్పడేమి చేయాలి?”

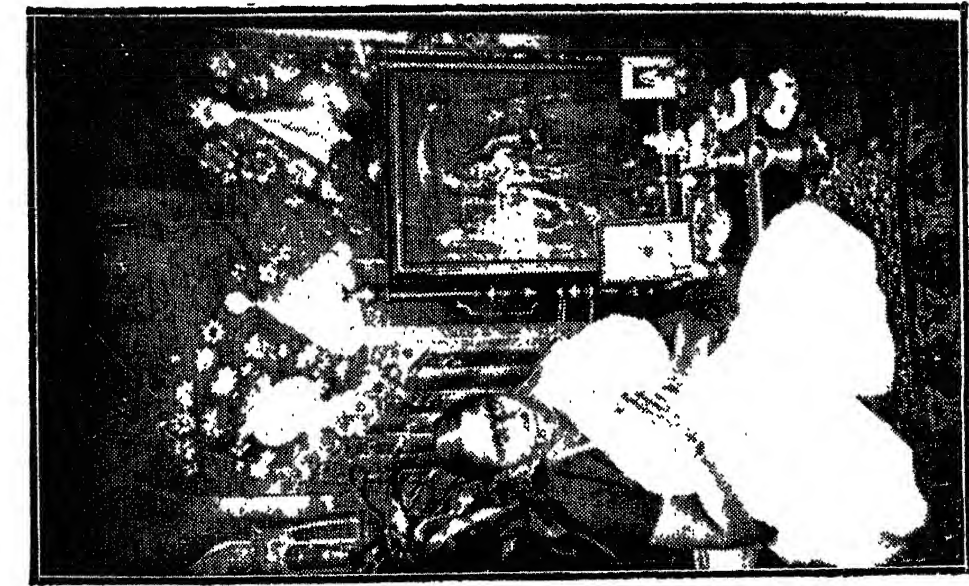
దీనికి చెండు మార్తా లువున్నవి..... చెందోది. గృహనిర్వహణాన్ని ఒక వుద్యోగంగా ఎంచుకొని భర్తను దానికి తగినట్లు డబ్బు యివ్వమనడం. ఇది అందరికీ హాస్యంగా తోస్తుండేమో కాని ఇందులో విపరీతం ఏమీలేదు. పురుషుడు తన భార్య సత్యంగా గృహనిర్వహణములో ఎక్కువసేవ చేస్తుందని గుర్తిస్తే ఆమెకు ప్రతిఫలమివ్వడానికి వెనుకీయూహనవని అనుకుంటా. ఎందుకంటే పురుషుడు విద్యావతిగావుండే తన భార్య సేవవుద్యోగం మానుకొని గృహనిర్వహణం చేయాలంటే ఆమెకు కలిగే ఆర్థిక నష్టం కనపడకుండా చేయడానికి కొంత యేదైన యివ్వవలసిన ఆవశ్యకతవుంది. అందుచేత ఆమెకు తృప్తి కరంగా కొంత డబ్బు యివ్వాలి. ఇది మీరు ఒక జేబునుండి మరొక జేబులోనికి మార్చునట్లే కనపడుతుంది. కాని మానసికంగా దీనివల్ల చాల మేలుకలుగుతుంది. ఈ కాలములో చదువుకున్న స్త్రీ స్వాతంత్ర్యం అంటే ఎక్కువగా గణిస్తుంది. కాబట్టి ప్లాస్టిలో ఆమె తన స్వాతంత్ర్యం నిలుపుకున్నానని తృప్తిపడుతుంది. ఈ విధంగా ‘పెళ్లయిన స్త్రీ వుద్యోగంచేయవచ్చా’ అనే సమస్య దంపతుల కిద్దరికీ తృప్తికరంగా పరిష్కారం అవుతుంది. సంపాదకుడు.]

ఏదోఒక క్రొత్తవిశేషంలేకుండా అంతా మామూలుగా జరిగిపోతూఉంటే బోలెడు డబ్బుపెట్టి తెప్పించుకునే పత్రికలు చదువడానికి పాఠకులకు ఏసుగ్గాడింటుంది. అందుకని ఏ సోదరీ సోదరులో కష్టపడి ఏదో నూతనత్వాన్ని పుట్టిస్తుంటారు. అలా పుట్టించబడ్డదే ఈ భార్యల జీతాలవాదం. అసలుముందుగా పి.ఎక్స్.మెహిలీగారు బాంబేకానిక్లో ఈవాదాన్ని లేవదీశారుట. దాన్ని ఆధారంగా చేసుకొని యుగవాణిలో “ఒక భర్త” ఈ జీతాలపద్ధతీచాలా బాగుందని వ్రాశాడు. ఇంతలోకే గృహలక్ష్మిలో “ఒక సోదరి?” దాన్నే అనుసరించుతూ ఈ జీతాలపద్ధతి అవస్థాచరణీయం అంటూ వ్రాశారు. బాగానే ఉన్నది. ఈ వ్రాతల నాధారంచేసుకొని కొందరు అమాయిక సోదరీమణులు అయినార.

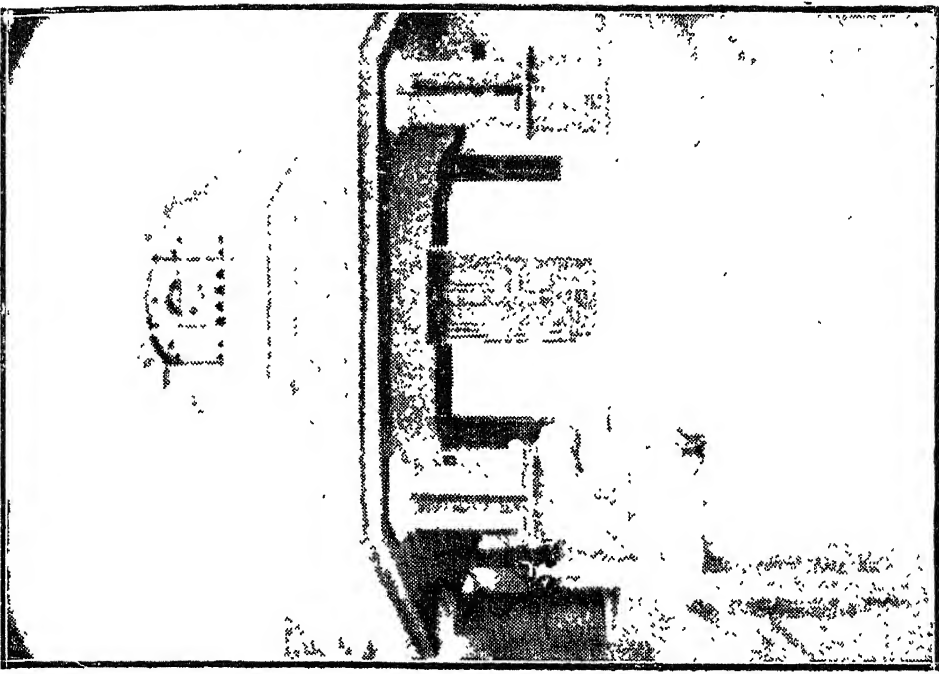
మజ్జా మాకు జీతాలుకావాలి నంటూ కూచోడం, ఆవళంగా ప్రశాంతంగా వెళ్లి పోయ్యే సహసారాలు కల్లోలాలలో ముడిగి పోవటం ఆరంభించడం ఇక తరువాయి.

బాగా ఆలోచిస్తేనేగాని పైకి కనబడదు. కాని ఈవాదంలో పురుషులస్వార్థం ఎంతైనా ఇమిడిఉంది. ఏమంటే ఇప్పుడు మామూలు సంపాదకులు అలాగూడా ఏ జీతాల గొడవ లేకుండానే భార్యపోషణనంతా భరించవలసి ఉంది.

ఇకవేరే ఆర్థికసదుపాయాలుకూడ లేక పోవటంవల్ల స్త్రీలకయ్యే ఖర్చులన్నీగూడ భర్తలే భరించవలసిఉన్నది. ఇలాఉండగా ఇప్పుడిప్పుడు ఉన్నతవిద్యావారురాండ్రయిన స్త్రీలు కొందరు స్వయంగా ఉద్యోగాలు

శ్రీమతి మున్నా కోటిశ్వరమ్మగారు.
శ్రీరామకృష్ణ శ్రీ భక్తసమాజ అధ్యక్షురాలు.

శ్రీరామకృష్ణ మందిరము, చెలగాము.
శ్రీమతి మున్నా కోటిశ్వరమ్మగారు శ్రీరామకృష్ణ
శ్రీ భక్తసమాజమువారికి కట్టించి యిచ్చిరి.

ప్రహ్లాదచర్యము

భార్యలకు జీతాలా !! ఇచ్చేవారు భర్తలా !!!

చేసి ధనార్జనచేయటం మొదలుపెట్టారు. దీనివల్ల నచ్చిపడ్డది పురుషుల్లో అలజడి, ఆదుర్దా. ఏమంటే ఆర్థికంగా స్త్రీ తనపొట్ట తనరెక్కలమీద నిలుపుకోగలిగితే ఇప్పటి వలె పురుషుడికి ఇంతసీచంగా బోబడిఉండదు. మరొకటి, అదిగూడా ఇప్పుడే బయటపడ్డది. ఈ స్త్రీలుగూడ ఉద్యోగాల కెగబడితే ఇల్లు దిద్దేవారుండరట. ఎంతమంది నౌకరులను పెట్టుకున్న భార్యవలె పోషించరట. కనుక ఈమహాశయులు లేవలీసిన ఈవాదమేమనగా ఆస్త్రీలు అంతచదువూ చదువుకోని పైగా లలితకళలూ, గృహనిర్వహణమూనేర్చుకొని సర్వవిధాలా ఈభర్తను సంతోషపెట్టడానికే ఆవిద్యంతా వినియోగించేవడం ఈభర్తగారు కొంతజీతం దయచేస్తారుట. ఇదీ వీరివాదం. ఇక ఇందులోఉన్న సప్తాలుచూద్దాం.

ముందుగా అసలుస్త్రీలు సంపాదించవలసిన అవకాశం ఎందుకు వస్తుందనగా ఆమె ఉన్నతవిద్య నేర్చుకొని ఉండుటవల్లగాని, భర్తసంపాదన గృహవ్యయమునకు చాలనప్పుడుగాని, వితంతువో, పతిపర్యక్తో అయి జీవనాధారముకొరకు గాని, స్త్రీ ఉద్యోగము చేయవలసివస్తుంది. అలాంటి పరిస్థితులలో ఈవాదము పనికిరాదుగదా. ఇక తగినవిద్య లేక, భర్తసంపాదన గృహనిర్వహణమునకు చాలియున్నయడల, ఆ స్త్రీ ప్రత్యేకజీత మేమియూలేకనే గృహకృత్యములను నిర్వహించగలదు. ఇకజీతాలు ఏపరిస్థితులలో?

ఇంకొకవిషయ మేమనగా సర్వవిద్యలను

నేర్చుకొని ఉద్యోగనిర్వహణమునకు సామర్థ్యముగల స్త్రీలు వేరొకచోట ఉద్యోగము చేసిన ఆదాయము ఎక్కువకాగలదు. అట్లు కాక భార్యకు జీతమని పేరుమాత్రము పెట్టిన లాభమేమి?

ఇదివరకు భార్యకగు ఖర్చంతయు భర్తే భరించేవాడు. కాని ఈ జీతాలపద్ధతివల్ల ఇంటి ప్రతి చిన్నఖర్చు ఎవరి డబ్బులోనుంచి ఖర్చు చేయవలెననే సమస్యతో కూడుకొని గృహకల్లోలాలు ఎక్కువ అయిపోతవి.

అసలు ఇప్పుడు ఈ నిరుద్యోగపు రోజుల్లో తన పొట్టనింపుకొని భార్య పిల్లల కడుపునింపిన తరువాత భార్యకు జీతాలు గూడ ఇవ్వగలిగే ఉద్యోగస్తు లెంతమంది ఉన్నారు?

ఈమోస్తరు చిన్నచిన్న సమస్య లటుంచి మరొక ప్రబలమైన సమస్యనుగురించి చెప్పుతాను. ఇప్పుడు సామాన్యంగా ఉద్యోగస్తులైనవారు తమ తెలివితేటలకు తగినజీతం దొరకనియడలకాని, జీతమునకుతగినంతకన్న ఎక్కువపని తీసుకునేయడలగాని, తన సామర్థ్యానికి తగిన గౌరవం పై అధికారిచెయ్యక పోవటంవల్లగాని, ఏవిషయమైన అభిప్రాయ భేదాలో కలిగినప్పుడుగాని, ఆ ఉద్యోగాన్ని వదులుకొని మరొక ఉద్యోగం చూచుకుంటాడు. నౌకరువాడూ అంతే. మరి భార్యవిషయం అలాకాదు కదూ. ఇచ్చే జీతం నచ్చినాసరే, నచ్చకపోయినాసరే, గౌరవం గా చూచినాసరే, హీనంగా

గృహలక్ష్మి

చూచినాసరే ఎవరోఒకడు దాటిపోతేనే గాని ఆ దాంపత్యానికి విచ్చిత్తిలేదు కదూ. అలాటప్పుడు మరి జీతాలెందుకూ?

అసలు విషయం ఇదీ. పెండిచేసుకున్న గృహనిర్వహణంతప్ప రెండవవ్యాపకం ఏదయినా కించత్తుపెట్టుకున్నదా అంటే భర్తకు జరుగవలసిన సత్కారం ఆదరణ యధావిధిగా జరుగదు. ఆవిషయంగూడ పై వ్యాసకర్తలు సృష్టికరించారు. స్త్రీలు గృహానికి ఇంత ఆధారంఅని, వారు ఉద్యోగాలకు వెళ్లుతామని బయలుదేరేవరకూ, పురుషులకు తట్టలేదు. ప్రొఫెసర్ మార్టిను H. Martin, M.A.O.B.E. ఇలాచెప్పాడు. "It is said that we do not properly value a thing until we have lost it." బ్రెచస్తే పాడి బయటవడినట్లు.

ఇంతకూ సంసారాలు సౌఖ్యంగా గడవాలి అంటే భార్యభర్తల్లో ముందుగా హృదయపరివర్తనం కలగాలి. ముఖ్యంగా భర్త ఈవిధమైన ఉద్దేశాలుకలిగి ఉండాలి.

“ఈమె నా భార్య. ఈ సంసారానికి నేనెంతఅవసరమో ఆమె అంత అవసరం. నేనెంత ధనం సంపాదించినప్పటికీ దాన్ని సద్వినియోగంచేసి, నన్ను సుఖపెట్టి నాజన్మసార్థకం చేయడానికి భార్య ముఖ్యంగా

అవసరం గనుక నేను ఏవిధంగాను ఆమె మనసుకు కప్పం కలిగించకుండా సర్వవిధాలా ఆమె ఇష్టాన్ని, సలహానిపాటిస్తూ ఆమె కష్టసుఖాలకు తోడుపడుతూ ఆమెను నా కష్టసుఖాల్లో భాగస్వామినిగా తీసుకుంటే మానససారం విశేషసౌఖ్యప్రదంగా గడచి పోతుంది.”

ఈవిధంగా భార్యభర్తలు న్యూనతాధిక్యతలులేకుండా ఒకరియందొకరికి సమాన గౌరవంగలిగిఉండి భార్యలకు ఇప్పుడు సంఘంలోఉన్న నీచత్వంపోతే ఇక స్త్రీలకు జీతాలే అవసరంలేదు. కనుక ఈవిధంగా సమాన భాగస్వామినియైన గృహిణికి ఏదో కళ్ళనీళ్ళుతుడిచినట్లు కొంచెం జీతంయిచ్చి కలహాలుపెంచుకునేకంటే పురుషుడు తన రాబడి, ఇతర ఆర్థికసదుపాయాలు, చిక్కులు అన్నీ భార్యకు పరిచయముచేసి గృహసంబంధమైన వ్యవహారములన్నీ భార్యమీదనేపెట్టి ఆమెయ్యదేశముల ననుసరించి నడవటమే సర్వవిధముల శ్రేయస్కరము.

క్రొత్తగా భర్తలద్గిర జీతాలుపుచ్చుకొనడం అంటూ మొదలుపెట్టితే స్త్రీలకు సంసారంలోని బాసినత్వం ఇంకా స్థిరపడకుతుంది కాని ఇప్పటికంటే ఏమాత్రమూ న్వేచ్ఛ దొరకదు.

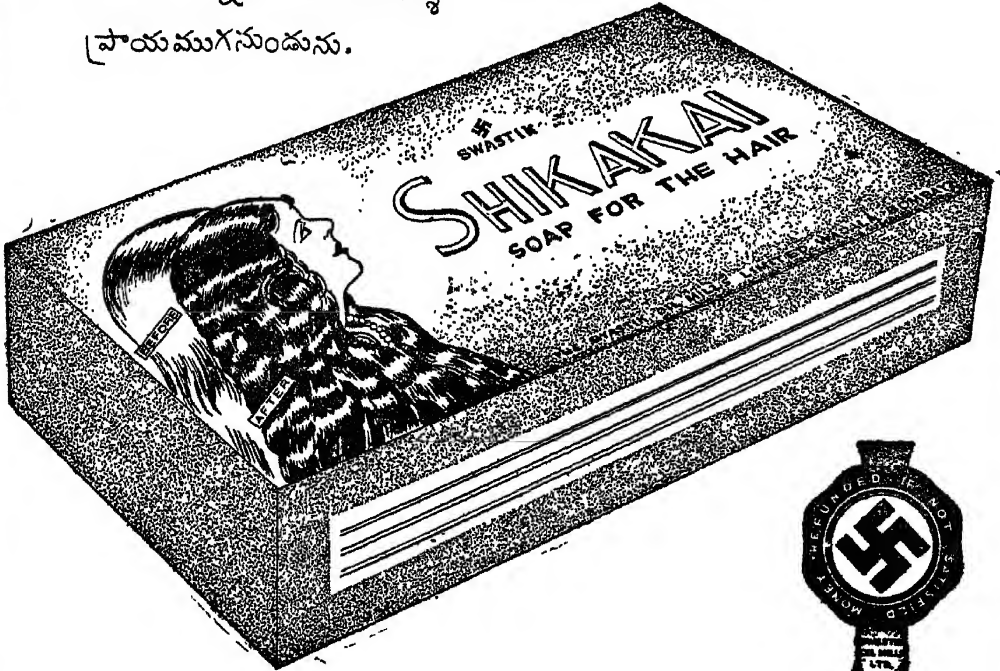
గమనింపు : ఇతర పత్రికలకు ప్రకటనార్థమై పంపిన వ్యాసములనే ‘గృహలక్ష్మి’కి పంపిన ప్రకటింపబడవని వ్యాసకర్తలకు మనవి.

సంపాదకుడు,

తలవెంట్రుకలను నిడుపుగా, మృదు
వుగా సుందరముగా నుంచుకొనుట
కీ సులభపద్ధతి న వ లం బింపుము.

విశువక స్వస్తిక శీకాయసబ్బు వాడుచున్నచో నీకుకూడ దీర్ఘములై
సుందరములైన కురులుండగలవు. ఈసబ్బు తలవెంట్రుకల శుభ్రపరచు
టలో నద్వితీయమైనది; కొప్పు దీర్ఘముగ పెరుగజేయును; నైగనిగ్యము
కూర్చును; చుండు మాన్పును. కుంతలాభివృద్ధికి పేరుగాంచినశీకాయ
మొదలగు దినుసులతో శీకాయసబ్బు తయారుచేయబడినది.

ఇది ఒక బిళ్లగాగాని, మూడు బిళ్లలుగల పెట్టెలుగాగాని దొరు
కును. ఒక్కటి యుపయోగించిననే దాని సుగుణము
మీకు తెలియగలదు. దీనికి మంచివాసన
గలదు. స్నానాదుల కాదర్శ
ప్రాయముగనుండును.

ది స్వస్తిక్ ఆ యిల్ మిత్స్ లిమిటెడ్,

వ డా లా

బొంబాయి

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు : ది స్వస్తిక్ ఏజన్సీ, మద్రాసు - బెజవాడ స్టేషనరీ ఆండు ఫాన్సీమార్బు, బెజవాడ

క వి తి ల క క న కాం బా ప్ర శం స

మొల్ల జయంతినామ సభలో

అభినవతిక్కన దుర్భా సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారిచే చదువబడిన పద్యములు

- మ॥ కవయిత్రీమణివంచు నిన్నుఁబొగడంగావత్తునో, లేక బ్రహ్మవిదశ్రీయుఁడు కృష్ణభూషణుని శిష్యుఁగా బ్రశంసించునో చవి బాల్యంబుననుండి నత్కవితకాసుగొన్న నీబుద్ధివై భవమగ్నింతునో, తోఁపలేదు కనకాంబా; సాధుపూజాప్రియా.
- చ॥ అతిగహనంబులైన పరమార్థములకొ విశదంబునేయుధి చతురత, శంకరాచ్యుతకు సాటియనందగునొజ్జ, త్వత్పురా కృతసుకృతైకపాకమున నెట్లొలభించె, మఱేమిమింత నీ కృతులు తదీయబోధనుధి నెల్లడఁ జిల్కుననకొ యశస్విని.
- మ॥ అతిలోకప్రతిభండు, లోకనుతి గర్వకొ రెండుఁదుల్యంబుగా మతిభావించిన తత్త్వవేత్త, యుపమామార్గంబునకొ భక్తసంతతిశంకల్త్రుటిలోఁ దొలంపగలమేధాశాలి, మీయొజ్జ న న్మతినేఁడుకొననుముగ్ధుఁడేయుఁగనకాంబా; నెమ్మదికొబర్వినకొ.
- చ॥ పదిపదునైదునబ్దములపాటి యెలర్చిన నెయ్యమున్నునే యదునునైన నె జెప్పకొనఁడయ్యె నిజోన్నతశాక్తదీక్ష; న య్యదియిపుడెట్లులో విదితమయ్యెను దావకఁజీవయాత్ర'చే సుదతిరొ! ధాత్రి నీ గురుయశోవిముఖత్వమెఱేని గంటిమే.
- చ॥ 'అమృతుని'పాదసారసములంటిన శిష్యవటంచు, దద్గురూత్తమునుపదేశసారసుధ ధాత్రికిఁబంచిన ధన్యవంచు; నె య్యమునను 'మొల్లమూఁడవజయంతి' తటికొ గృహలక్ష్మీపూజనీ కమరుచువేశవ్రాసె నివి యాప్తుఁడొకండు గ్రహింపుధీమతీ.

కవితలక కనకాంబా ప్రసక్తి

మొల్లజయంతినాడు 27-12-36 సింహపురమందు సభలో

దీపాల పిచ్చయ్యశాస్త్రిగారు చదివిన పద్యములు

క. కవిసార్వభౌములే నీ, కవితాకలనమ్ము హెచ్చుగామెచ్చిరనక
ఎవరేలమెచ్చకుందురు, కవితలకమవైననిన్ని-కక-గనకాంబా !

మ. 'కవితల్ చెప్పిన పాడనేర్చిన వృథాకష్టంబె,' చిత్తంబు త
త్వవిచారంబొనరించుభాగ్యమె యలభ్యంబైనచో, బాపురే
కవనంబంతయుఁ తత్వచింతకే సమగ్రప్రజ్ఞ వెచ్చించు భా
గ్యవిశేషంబలరా రేనీకుఁ గనకాంబా యెంతధన్యాత్మవో.

చ. గురుపదముల్ మదింగుదురుకొల్పి, మనంబునువంచి, యాసఁగ
చ్చుటఁదెగఁగోసి, యాత్మజనసంగము భంగమొనర్చి, సర్వమీ
శ్వరమయమన్న బుద్ధిఁగనఁజూలిన యోగినివైననిన్ను మా
కెఱుఁగఁదరంబె, మీమహిమలీరయెఱుంగుదు రేమిచెప్పదుక.

చ. అమృతమయంబునీ హృదయ మార్తజనావన విద్యనీకు ని
క్కముసహజమ్ము ప్రాజ్ఞపదకంజసమర్చయనక నిసర్గమా
నమలగుణమ్ములెల్ల నొకఁడై నినుఁజేరఁగఁ బోలునమ్మయు
త్తమమగువర్తనంబున కుదాహృతి నీ చరితంబుసోదరీ.

నీ. కావ్యకల్పనఁ జేయఁగల కళాభిజ్ఞత అనువాదమొనరించునట్టి నేర్పు
తత్త్వమ్ముగుఱుతింపఁదగిన విజ్ఞానమ్ము తెలిసినయంత బోధించుప్రజ్ఞ
జంకుబొంకునులేని స్వాతంత్ర్యసంపత్తి పండితవినుత సంపత్సమృద్ధి
సత్కారములు గొనఁజాలునమర్థత సత్కారములు చేయజాలుశక్తి
నేటికవయిత్రులం దెన్ననీకెచెల్లె, నీవుగడియించినట్టి నిర్నిద్రకీర్తి
యరయశ్రీలోకమునకు జయధ్వజంబు, కమ్రసుగుణావలంబ శ్రీకనకమాంబ.

ఆ.వె. అర్హరీతినినిన్ను నర్పించిగృహలక్ష్మి, తద్జ్ఞకోటిపొగడ ధన్యయయ్యె
మహితయైనయట్టి గృహలక్ష్మిసత్కృతి, కాంచినీవు వన్నెఁగాంచితమ్ము.

మ గ ని చె వి లో

“అ న నూ య”

(రాబడిగురించి)

ఏమిటండీ ! పూర్వం అలాగు మేస్త్రీటుక చేరిలకు యీపూరూ అపూరూ తిరిగేవారు ! ఇప్పుడు ఎక్కడికీ వెళ్లేదు, కారణంయేమిటి ? క్లబ్బువాళ్ళను వదలలేకనా ? లేక పార్టీలు రాకనా ? మునుపంత తరుచుగావచ్చి తీసికెళ్లేవాళ్లు ఇప్పుడెంచేతనేమిటి రావడం మానేశారు ? మీరంటే వాళ్ళకి మొగం మొత్తేసిందా యేమిటి ? డిప్రెషనురోజులా ? డిప్రెషనురోజులైతే మీకేనా అందరికిన్నా ? అందరికీ అయితే మనయింటి యెదుటిమచ్చలపీడకు ఎందు కలాగు అంతతరుచుగా తిరుగుతాడు ? వాడిలాంటి వాళ్లు రావడమే యీఅనర్థానికి కారణమా ? వాళ్లు చేసిన తప్పేమిటి ? వాళ్లు మీలాగు పార్టీలను నిస్సా కారంగాచూచి తగిలేస్తే వాళ్లూ మీలాగేఉండురనా మీతాత్పర్యం ? వాళ్లు పార్టీలను ఎలాగో చేరదీసి నాలుగురాళ్లు సంపాదిస్తున్నారా లేదా ? ఒకడెవడో కోర్టుకు యెదురుగుండా పెద్దమేడకట్టేడుట ! ఒకడు వేలకొద్దీ ఖర్చుపెట్టి యిద్దరాడపిల్లలకు పెళ్లిళ్లుచేసే డట ! మరి వాళ్లెలాగు ఆవన్నీ చేస్తున్నారు ?

డిక్రీ సొమ్ముతినేసి, పార్టీలసొమ్ము ఎ గ వేసి సొమ్ముతినేస్తే పార్టీలు పూరుకుంటారూ ? మీరు వాళ్ళసొమ్ము యింట్లోకైనా తీసుకురాకుండా ఆక్కణ్ణించి ఆక్కడే యిచ్చివేస్తూవుంటారే, తక్కిన వాళ్లు భయములేకుండా ఆసొమ్ము ఎలాగుతినేస్తారు ? వాళ్ళని ఎవళ్లూ ఏమీ చెయ్యరూ ? వాళ్లకు మాట రాదూ ?

అవునుగాని మీస్ట్రీడర్లు చాలామంది కార్లుకూడా కొన్నారుట ! అంతదబ్బు వాళ్లకుదొరకుతూఉన్నదా యేమిటి ?

“ఆ ! అలాగే ! కార్లుకొనటానికి చేసినఅప్పులు ఇంకా తీరలేదు; కొందరిమీద దావాలుకూడా పడ్డాయి ! కొందరప్పుడే అమ్మేసుకున్నారు !”

ఇంతేనా ! చేదపురుగుకి రెక్కలు వచ్చినంత నేపైనా లేదేమండీ యీకార్లసందడి ! అందరికీ అంత దొరక్కుండాఉందండే ? మరి అలాగైతే ఆ బొమ్మలాటదానిలాగు ఉంటాడు అస్ట్రీడరు, అతడెందుకండీ హాయిగా తనపూళ్ళో తనకు వందో రెండువందలూ దొరుకుతూఉంటే మానేసి యిక్కడికి పెద్దకుటుంబంతో వెళ్లిపోవచ్చేడు ?

‘వాడిపాఠభ్రమ !’

ఇక్కడేమైనా దొరుకుతూ ఉందా ?

‘ఆ ! నెత్తిచేతులు !’

మరైతే ఎవళ్లు తీసుకొనివచ్చేరండీ అతడిని ఈ ఊరు ?

‘వాడి శనిగ్రహము.’

ఎలాగు వాడు కాలక్షేపము చేస్తున్నాడండీ పిల్లలు గల వాడుగదా ?

‘రాతిలో కప్పలాగు.’

ఇంత దొరక్కుండా ఉన్నరోజులలో యేమి జాత్రేసుకుందామని అల్లనత్తిపీడరు వచ్చేదండీ ?

‘ముష్టికి నత్తేమిటి ?’

పీడరు నత్తివాడున్నూ సానిది మాచకమ్మానూ అయితే మరి వృత్తి యెలాగు సాగుతుందండీ ?

వేబుగోపాలశతకం ఎప్పుడు వ్రానేరండీ ?

‘నాకేం తెలుసును ?’ మీకేం తెలియదూ ?

మిమ్మల్ని ఆడగడం నాడేతప్ప, బుద్ధిపారపాటు ! “యిది మంచినమయమోయీ గోపాలా ?” లేకపోతే

“ఎందుకీ తొందర నుందరాకార” అలాంటివి ఎవళ్లు వ్రాసేరో, ఎవళ్లు ఎప్పుడు ఏమోస్తరుగా ఎవరిమీద అభినయంపట్టి పాడేరో, అపాటలు కళావరుంగు బాగా పాడుతుంటే లేకపోతే పూడెంటు మేన్యుయలు బాగా విసికిడిచేస్తుందో, ఇవన్నీ మీకు గంఠ స్తంగనుక చెప్పగలరుగాని శతకాలసంగతి, పురాణాల సంగతి, మీరెప్పుడైనా చదివితేగదూ మీకు తెలియ దానికి!

‘ఎందుకేమిటి ఆ వేణుగోపాలశతకం ఘోష యిప్పుడు?’

ఎందుకా? ఎందుకూలేదూ ఆ వేణుగోపాల శతకంలో వార్ధక్యమున చిన్నవయసు పెండ్లామైన దారిద్ర్యమున బెక్కుతనయ్యలైన ఆర్తుడౌభూపతికతి భాషిమంత్రైన కడుదీర్ఘనత్తివకాలతైన అనికొన్ని యాతిబాధలు చెప్పచూ ఇదికూడా ఒకగొప్ప యాతి బాధగా వర్ణించి చెప్పేడు. అంచేత అప్పుడుకూడా వక్షిణుడున్నార కాబోలని అడిగేను? మీనత్తిష్ఠిడరు మాట్లాడితే కోర్టులో అందరికీ నవ్వుగాదండీ!

‘నత్తిమేష్టరు కన్ననయమేకదూ! గుంటలువాడికి తాటికమ్మకట్టేస్తారు నాలుగునిమిషాలలో. కోర్టులో ఆలాగుకాదుకదూ, నవ్వువచ్చిన యెదుట ఏమీ ఆనరు!’

అయితే ఈ వీధిచివరఉన్న ఎండునరం వక్షిణుకి ఏమైనా దొరుకుతున్నాడండీ? వాడేమిటండీ రోజుకి రోజు మరీ నరవొరుగుఅయిపోతూవున్నాడు? తిండి తింటాడో తినడోగాని మాగాయడొక్కలాగు ఎండి పోతున్నాడు! వాడికి కోర్టులో వాదించడానికేనా శక్తిఉందా?

‘జలగేజలగ వాడేవాడు!’

వాడు పిల్లలిని ఏమియెత్తుకుంటాడండీ! వాడిని చూచి మీ స్తీడల్లందరూ ముఖ్యంగా మీరు బుద్ధి తెచ్చుకోవాలి. వాడినిచూస్తే నాకు తలికెట్టి రామా రావు ఒకమారు యింటిదగ్గర అనేకవిధాలుగా పిల్లలను

ఎత్తుకొని ఆడిస్తూ బాధలుపడుతూఉన్న ఒక గృహస్తు బొమ్మ వ్రాసేడు చూసేరూ, అది జ్ఞాపకంవస్తూ ఉంటుందండీ! మనయింటి యెదుటి స్తీడరుమీదికి పులిమీద పుట్రలాగు మరెవడో ప్రథమశాఖవాడు ఒకడుకూడా వచ్చేడుట! వాడిని ముచ్చవకరైలు ఖర్చురూపాయి ఫీజుయిచ్చేస్తే ఏకేసైనా పట్టేస్తాడుట. మీ గుమాస్తా అంటూఉంటాడు! వక్కడైనా అంత అర్థాన్నంపుంటుందండీ? వేలకువేలు పోసుకొని కాయ క్లేశాలుపడి కష్టపడిచదువుకొన్నవాళ్లే ఇలాగు గతిలేక కాణీకి పరకకీ మారకీ నారకీ కమ్మార్తిపడి కేసులు పట్టేస్తూఉంటే, ఇకను మీరందరూ యీ దుకాణాలు యెత్తేసి యెక్కడికోపోయి మరేదో జీవనాధారం చూసుకోవలసిందే! కాని యేమి పాడుకోజాలి వచ్చేయండి! ఆవతల పార్టీలా డబ్బు పెట్టుకోలేక యేడుపు, ఇవతల రయితులా శిస్తులు కట్టుకోలేమని యేడుపు, ఏమీ దొరకలేదు, ఖర్చుల కెలాగుఅని మీరు యేడుపు! ఆ దొరకవలసిన కాస్తా మీలాంటి వాళ్లదాకా రాకుండానే ఏ కపుడుకమ్మార్తిష్ఠిడరో తన్నేసుకుపోతూఉంటే మరెలాగు జీవనం వెళు తుంది? లాఠీలాగు కడుపుంటుంది ఆ స్తీడరుకు ఎలా గుంటుందండీ ప్రాక్టీసు?

‘వాడు మాయలకు మారీచుడు! నీటిలో నిప్పు పుట్టించి తానితో దీపం వెలిగించి తనదారి తను చూచుకోగలడు.’

అయితే ఇకమందు మన మాటేమిటి? దినాలు ఎలాగు వెళతాయి! అంతా అంధకారంగా ఉన్నట్లు తోస్తున్నాది!

‘అంచేతే నీవు చెప్పినా మా అమ్మా వాళ్లనూ ఓదిలేసి పైకిపెళ్లిపోవడానికి నాకు మనస్కరించలేదు.’

ఆడే మీకున్న దుర్గుణం! మీ పాపమేమి! ఆడే మన దేశంవాళ్లందరికీ ఉన్న దుర్గుణం! ఇంత పిస రైనా ధైర్యసాహసాలు లేవు! సర్వమూ డబ్బుతో ఉన్నదనుకొంటారు! ఆ డబ్బుకోసం నానా లాచారీ

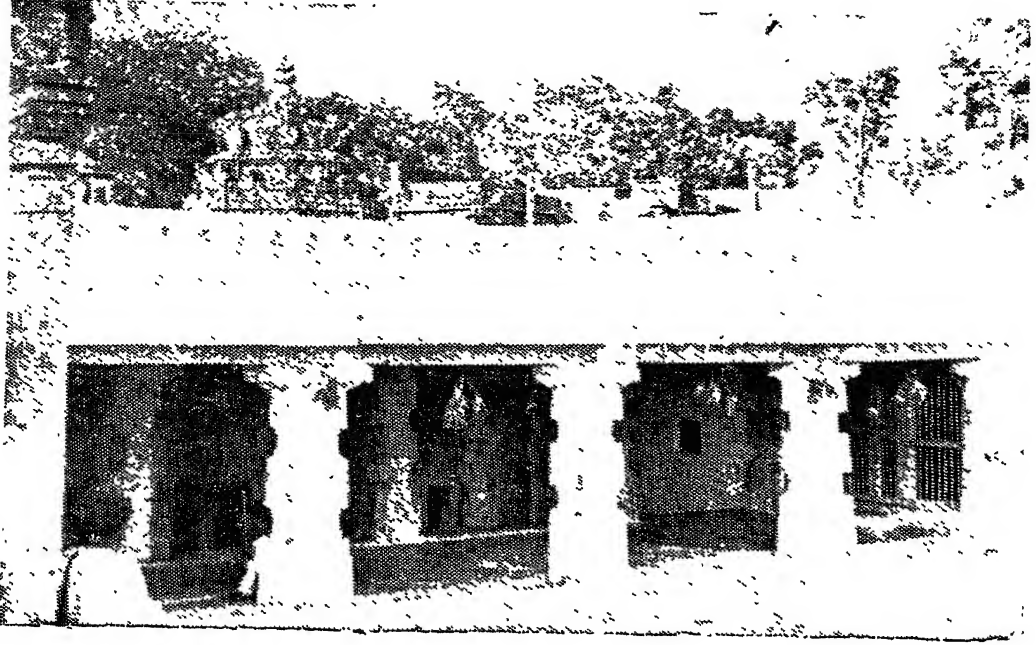
పడతారు! స్వతంత్రము, స్వేచ్ఛ వీటియందు అభి
లాషే లేదు!

“త్వద్భృత్య భృత్య పరిచారక భృత్య భృత్య
భృత్య స్వభృత్య ఇతిమాం”

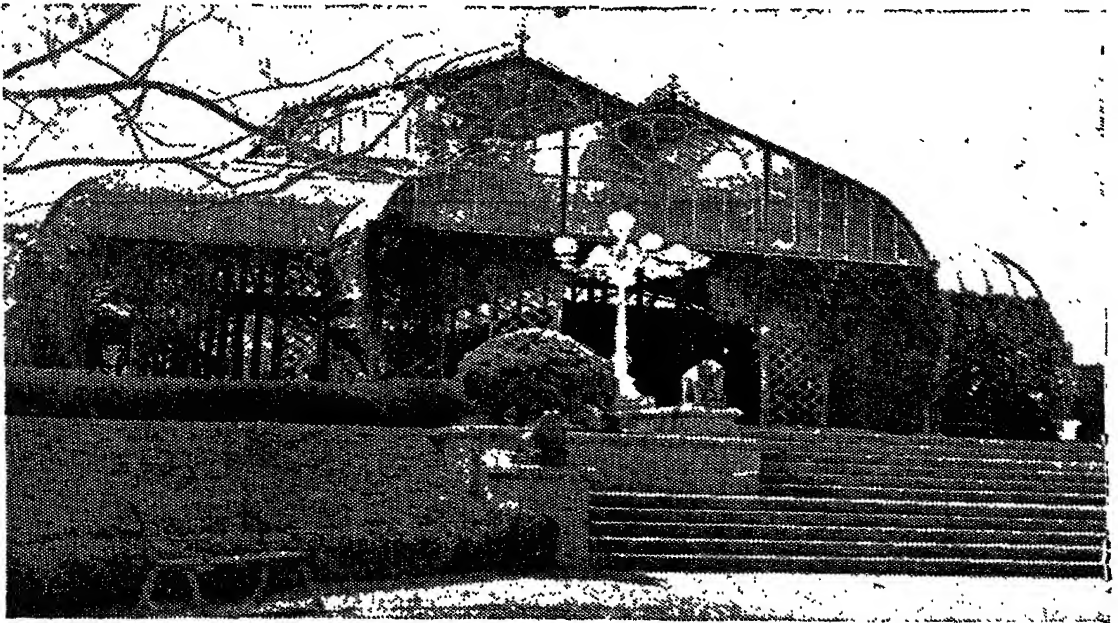
అని అన్నట్లు మనవాళ్లు ఎప్పుడూ బానిసలే!
స్వర్గంలో చాకిరికన్న సరకంలో రాజ్యమేలడమే
గొప్ప అని పడమటివాళ్లు నుకుంటారు! అందుకే వాళ్లు
సూర్యుడు గ్రంథాని రాజ్యానికి రాజులైనారు! మన
వాళ్లు యిలాగు అధోగతిపాలై బానిసలై గుమాస్తా
పనిలోనో స్త్రీడరు పనిలోనో సాలెపట్టులో ఈగ
ల్లాగు చిక్కుకొని కొట్టుకొంటూ ఉన్నారు! వేరే
స్వేచ్ఛగా ఉండి గంజో కడుగోత్రాగి హాయిగా
కాలక్షేపం చేయడానికి సాహసంలేదు సరే కదా,
కోరికకూడా మీకు లేకపోవడం ఆశ్చర్యం! ఎంత
కాలం మీ అమ్మగారి పొదుగులో దూరదామని
ఉంది? దూరితేమాత్రం ఏమిటి లాభం?

మనవాళ్లు పూర్వం నాలుగుబాతులుగా భాగించేదరు
గాని ఇప్పుడంతా ఒకటేజాతి అయిపోయింది;
కోమటిజాతి! కోమటిజాతి యెలాగా? మీలాంటి
భయస్థులు, అమాయకులు, కొండమేకలు, ఉన్నజాతి
కోమటిజాతి కాక మరేమిటి? సూరదూ, భీరుదూ
ఉభయులకూ కోర్టులున్నాయి గదా! అంచేత
అందరూ కోమట్లుగా తయారుఅయిపోయినారు,
గిరిశంతో సాలలే; రామప్పంతులులాగు! పూర్వపు
బ్రాహ్మణుల సత్వగుణమూలేదు. క్షత్రియుల రజో
గుణమూలేదు; అందరియందూ పూర్ణముగా తమో
గుణము వ్యాపించిపోయింది! ఈదేశంలో మనుష్యు
లకు గొప్పకార్యములు చేయడానికి ఉత్సాహమా
లేదు; ఉన్నా శక్తిసామర్థ్యాలు లేవు! ఎలాగో
పొట్టగడిస్తే చాలునన్న స్థితిలోనికి వచ్చింది దేశం!

అదీ నీచంగా కానీయండి, గొప్పగా కానీయండి,
అది లెక్కలేదు! పొట్టగడవడమే ప్రధానం! పొట్టకు
దాటి మరి లోకంలేదు! కడువే కైలాసమైపోయింది!
పోనీ! ఆలాగని తృప్తిలేదు! పూర్వపువాళ్లలాగు
నిరాడంబర జీవనంలేదు! డాబుకీ, దర్జాకూ, తృష్ణకూ
లోటులేదు! కాని చేతకాక యీ పొట్టకూటిమెట్ట
వేదాంతము! మరొకటి సాధ్యంకాక యీ కూపస్థ
మండుకత్వము! మీ కాళ్లమీద మీరు నిలబడి మీ
బ్రతుకు మిమ్మలిని బ్రతుకమంటే మీకు యింత భయ
మైతే ఎలాగు! బురదగుంటఉంటే మరి పన్నీరుకొలను
ఉంసెందుకు మీకు? బానిసకూసు ఉంటే చాలును.
స్వాతంత్ర్యపు పరమాన్నంవద్దు కదా మీకు? మిమ్మ
లిని అనవలసిన పనిలేదు, దేశాన్ని అనాలి! అట్టి
దానికి ఇట్టిగతి పట్టిందిగదా అని! మనుష్యుల మన
స్సుల నిండా మత్సరము, హృదయనిండా భయము,
ఒంటినిండా బద్ధకము, నరాలనిండా అశక్తి, జీంహ్వ
నిండా అబద్ధం, వాటితో కుల్లిపోతూవున్నారు!
మహాత్ములు దారి అప్పలుప్పట చూపినా, అట్లు
నడుచుకోడానికి మనవారికి ఇంకా యోగ్యతపట్ట
లేదు! ఎన్నట్లు ఇంకా ఈ పాదుపరిస్థితులు ఉంటా
యో? ఎన్నట్లు ఉండవలసిఉందో? కాలం కర్మం
రెండూ కూడితేనేగాని విముక్తిఉండదు! ఏదో పెద్ద
కొండవరద వచ్చినట్లు విప్లవము రావాలిగాని
మామూలుమాటలచేత యీ స్థితిగతులు సవరణకావు!
అది మనతరంలో లేదు! మనకళ్లతో చూడము!
ముందెప్పుడు రాబోతుందో మనం చూడగలమేమిటి?
ఏదియైతైనా మీరు అమ్మపొదుగువదిలి రాలేరు!
కానీయండి! ఎన్నట్లుపడాలో అన్నట్లు పడతాను!
తరువాత దేవుడే ఉన్నాడు! ఇకచాలును, ఆ చెత్త
పుస్తకం ముయ్యండి!

భూగర్భ దేవాలయము — బెంగుళూరు

బెంగుళూరు లాల్ బాగ్ నందలి అద్దముల మహాలు

శ్రీమతి పి. ఎన్. ఎన్. వికలాక్షితమ్మగారు
రామనాథ్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు సభ్యురాలుగా
నెన్నుకొనబడిరి.

శ్రీ. శ్రీ. బుద్ధిరాజు చెల్లాయమ్మగారు.
ఈమె స్మారకచిహ్న పోటీపరీక్షలు
భీమవరము రవీంద్ర సారస్వత
సమాజమునందు జరుగుచున్నవి.

‘భోగి మంట’

శ్రీలబలలు, అస్వతంత్రులు, వివేక ఘృష్టావస్థలందును స్వదేశ రక్షణ సాధనో
శూన్యులని ప్రస్తాపించువారి వాదము వాయాన్వేషణ మొనర్చెడి రాజకీయ

ఖండింప, స్వేచ్ఛా మూర్తియై, సమరావని నవక్రవరాక్రమాన్ని తయై యరివీరని కాయంబు లఃజీకాకుపరచిన విదుషీ మణి దేవీజోన్ ప్రబల నిదర్శనము. ఈయమ జగద్విఖ్యాత వీరనారీమణులలో న గ్ర గణ్య. పరాసుదేశ దుస్థితిఁ దొలగింప నవతరించిన సీమంతినీతి ల క ము . త్యాగక్షమాయుత సద్గుణావళి విరాజిత స్వాతంత్ర్యదీక్షాపి పాసిని. జాగ్రత్తన్నను

జోన్ ఆఫ్ ఆర్క్

“భవోహిలోకాభ్యుదయాయ తాదృశం”

ధారేయ. దైవ సందేశానుసారము స్వదేశ రక్షణోద్యమ ప్రత పరిపూర్తిగావించి, తుద కాంగ్లమాన్వాజలమునకెఱయైన పరాసునారీ కీరము.

“అబలయై పుట్టినది. అదియు నాయుధ జీవులగు పురుషుల ఘముగల క్షత్రియజాతి యందుగాదు. కట్టపట్టి గొట్టెలను కాచు వెఱిగొల్లకుల మున పుట్టినది. కట్టపట్టినది. గొట్టెలను కాచినది. ఇంతలో నీశ్వర సం దే

గృహ లక్ష్మి

శము వచ్చినది. కట్టబట్టిన చేతితోడనే కత్తి పట్టినది. వెట్టిగొట్టెలను కాచినబుద్ధి తోడనే వెంగలివిత్తులై యున్న తనజాతివారిని కాచినది. అబలయే సబలయైనది.”

ఆకాలమున నాంగ్లేయులు చెలరేగి ప్రాంసుదేశమునందలి భాగములనుకొక్కొక్కటిగ కబళించుచుండిరి. కూరులగు నాంగ్ల సైనికులు దేశమంతటిని యల్లకల్లోలము గావించుచుండిరి. వారి యత్యాచారముల నరికట్టుట కేరికిని సాధ్యముకాకుండెను. ఇంచు మించుగ పరాసుదేశమంతయు నాంగ్లంపరిపాలన క్రిందికి రానుండెను. ఇట్టి విషమ పరిస్థితులయందు, స్వదేశము నుద్ధరించుటకోయన దేవిజోన్ జననమందెను.

ఒకనా డీమె దేశనుస్థితితలఁచి చింతా భరమున “అనాథరక్షణ దీక్షావిచక్షుణుండవగు నోప్రభూ! పతితదేశము నుద్ధరింపముక్తిదాతనంపవా!”యని భగవానుని వేషికొనినది. అంత “జోన్! ననునమ్మి పదభ్రష్టుడగు డఫ్రిన్ రాకుమారునకు సాయమొనర్చి పతితుల నుద్ధరింపుము. పవిత్రచరిత్ర కాగల”వని దేవవాణి విననైనది. జోన్ సంతనచిత్తయై శ్రద్ధతో కర్తవ్యాంశమున కాలిడినది. మానవదుర్లభమగు భగవత్కృతాక్షమును వడసిన దేవిజోన్ సంతము పూజనీయగదా!

జోను దేవసందేశము ప్రజల నుత్తేజితులజేసినది. వారు జోనును దేవమాతగ స్మరించి, సకల సమరాధిపత్యము నొసంగిరి.

జోనుదేవియు నిర్భరాహ్లాదచిత్తయై, తత్పదవీ స్వీకారమొనర్చి, డఫ్రిన్ ప్రభునకు పట్టముగట్ట శపథముపూనినది.

తత్క్షణము, పదునారు వసంతంబుల మేని జగి సౌందర్యవిభ్రాజితమైయొప్ప, కేంకేల సావితంత్రనిశితకరవాలము దరించి, శ్వేతాశ్వారోహియై, స్నిగ్ధహృదయమున సమరోన్ముఖయైనది. ఆహా! నిస్వార్థియై ప్రాణత్యాగంబునకు సయితము సిద్ధమై దేశదాశ్యశృంఖలములభేదింప, ధీరోదాత్తయై, యనిమొన పదన్యాస మొనర్చిన వీరలలనావతంసము జోన్ స్తవనీయకాకుండునా!

దేవిజోన్ ఆహవరంగమున కురికి, దుర్దమనీయసాహసమున, ప్రత్యక్షభీభత్సస్వరూపిణియై కరమునఖడ్గలతక తళతళమెరయ, శ్వేతాశ్వము నిచ్చవచ్చినయెడకు బోనిచ్చుచు, స్వసేనాళినుత్తేజయవాక్కుల వీరావేశపూరితులంగావించుచు సంతమనదృశయై యరాతుల శలభంబులమాడ్కి, దునుమాడుచు పలుసమరంబుల విజయమునొందినది. సంగ్రామానంతరము మృతసేనాజనంబుల కొఱకు బాష్పములవిడిచెడిది. ఆపన్నశరణ్యయై, సమ్యగ్బుద్ధిని, నిరువాగుల గాయితులకు చికిత్సగావించి శత్రుజనంబులచేగూడవేనోళ్లగీర్తింపబడెడిది. ఏమియూమె యఖండప్రజ్ఞయుత వాత్సల్యస్వరూపము!

ముప్పాలు పరాసుదేశము జోనుకారణముగ దాస్యవిముక్తికొందినది. డఫ్రిన్ ప్రభునకు జోను రీమునగరమున జయప్రదముగ

పట్టముగట్టినది. అంతటితో దైవాజ్ఞపూర్తియైనది కాని డెఫ్రిన్ ప్రభు నాజ్ఞానువర్తినియగు నామెకు తిరుగ సమరావనికురుకక తప్పినదికాదు. ఈ పరియాయము భగవదానుమతి బొందకపోవుటచే గావలయు, జోనునకు పరాజయము వాటిల్లినది. తుద కొక యుద్ధమున నామె, ద్రవ్యపిశాచవేష్టితులగు కొందఱు దేశద్రోహులచే శత్రుహస్తగతయైనది. ధనలోభ మెంతటి సీచకృత్యమైనను జేయించునుగదా!

ఇట్లాంగ్లేయవశపర్తినియై యియ్యవార్య పీర్య యొకవత్సరము కఠినకారాగారవాస మనుభవించినది. పడరానివాట్లు పొందినది. మనోమోహనకరంబగు సీమె సుకుమార శరీర మీ చెఱకారణముగ నెంతయు శోషిల్లినది. ప్రకాశవంతములగు విశాలతరళనయనంబులు తేజోవిహీనములై నవి. ఈసమయమున కృతఘ్నుడగు డెఫ్రిన్ కూడ యీమె విడుదలకై ప్రయత్నించలేదు. ఎంతటి కష్టము! జగజ్జగీయమానయై చండాంశుపగిది నుజ్వలప్రతాపోన్నతయై స్వదేశరక్షణమునకై పెనగులాడు జోనుదేవికా యీ కడ గండ్లు. అయ్యారే! ఇన్ని యగబాట్లనొందుచు నికనై నపూన్కివిడువకున్నదే! నిశ్చలతయననట్లుండవలయును. “సంపత్సుమహతాం చిత్తం భవేదుత్పలకోమలమ్, ఆపత్సుచమహాశైల శిలాసంఘాతకర్కశమ్” ను నారోగ్యక్తిని ధృఢపరచినదిగదా! అహో! యేమియీమె సహనశక్తి! ఓశిలామయ హృదయాంగ్ల మూర్తులారా! ప్రాచీనరాజ

సీతి నుల్లఘించి, నీతిహైన్యమున, నింద్యదశల నామెను బంధించితిరి. మీ కామె స్థూలకాయమునేగాని హృదయమును కట్టి వెట్టుట యసాధ్యమనిమాత్రము మరువకుడు.

నిరస కారాగారమునుండి విడుదలయై జోన్ విచారణమందిరమునకు గొంపోబడినది. అచటి న్యాయవేత్తల న్యాయసిద్ధాంతముల నేర్పరచి యెట్లో జోనునం దసత్య నిరూపణకై ప్రయత్నించిరి. ఎంతలోతుగ విచారించినను జోనుపట్ల వారి కావంత దోషమేనియు గన్పించినదికాదు. తుదకు విసివి యామెపై “సైతాన్ చాలీ (దయ్యములపోతు)” అనియు “దేశానర్థదాయినీ”యనియు నభియోగముచేసి మరణశిక్ష విధించిరి. జోనునుమంతయు చలింపలేదు. వెనుకంజవేయలేదు. అదియేతుది పరీక్షాసమయమనుకొని యందు కృతార్థురాలగుటకు నిరీక్షించుచుండెను.

నాడు జోనుకన్య మరణదండన నిరీక్షింపదినము. కర్కశులగు నాంగ్లుల హర్షచిత్తుల జేయు పర్వదినము. స్వదేశస్వేచ్ఛామూర్తిని గోల్పోనున్న పరాసీయులకు పరాభవించుదినము. నాడు జోనునారీమణి యనుభవింపనున్న దుస్సహశిక్షావిధాన మవలోకింపనేరక సహస్రకరణుడు మేఘావృతుడై కన్మరగను. వధ్యస్థానమున నొకచితిపై స్వేచ్ఛామూర్తి యినుపగొలుసులతో నొక స్తంభమునకు బంధించబడినది. శిలామయహృదయులును, న్యాయాధిపులును, జోను మరణవిధానము

నేత్రపర్వముగ గాంచుటకు విచ్చేసి యథా స్థానంబుల నుపవిష్టులైరి. జోనిదియంతయు గాంచి చ కీ త యై మృత్యువనివార్జ్యమని తలచినది. పోవునది ప్రాణమేకదా యని నిస్సారతవహించినది. శరీరకష్టమంతయు నొకేసారి దీరునుకదాయని సంతసించినది.

న్యాయాధిపుడు కచచు దేశదోహి నిలు వంబడి, “జోన్ నీవు స్వధర్మత్యాగి నాట మరణదండన విధించుచున్నా”ననియెను. ఈ షన్మాత్రమేనియు చలింపక, మేఘగంభీర భాషణముల — “స్వర్గమర్త్యలోకములకు విధానకర్తవగు నోవ్రభూ, నీ యాదేశాను సారమునే ననేకత్యాచారముల నెదిర్చితిని. ఇప్పు డీ హేయమగు తనువనలశిఖికాహుతిగా నున్నది. అయిన నాత్మనిశ్చితకార్య మెంత కును విరమింపబడదు. ప్రభూ నాదుఃఖ పూరిత దేశముపై పరాధీనతజూపకుమని ప్రార్థించుచున్నాను” యని యార్తనాదము గావించి నిశ్చలహృదయముతో నిలచినది.

ఘాతుకుడొక డా సమయమున చితికి నిప్పంటించెను. జోన్, స్వర్గప్రథమసోపాన మున కాలిడినది. తుదకు కరపంకజద్వయ మును మొగిడ్చి ప్రశాంతహృదయముతో నిమిలితలోచనయై, యావేగపూరితమగు డగ్గుకత్తితో “ఓ దయామయులారా మీరు నాచావును నేత్రపర్వముగ గాంచుడు. మీ రెన్నటికిని నామృత్యువునకు కర్తలుగారు. ఆతయు భగవదేచ్ఛయే. కాని నామరణా నంతరము, మిత్రభావమున మీరందరు నా

యాత్మకల్యాణమునకై సర్వేశ్వరుని ప్రార్థి చుచుండుడనిమాత్రము కోరుచున్నాను. నాదయ నీ యదేశవాసుల బాధింపకుడని నా తుదికోరిక — శ-ల-ప్ర.” జోన్ యావేగపు నుడు లందరిని కన్నీళ్ల ముంచినది. వారందరు హాహాకారముల సేయుచు కల్లోలవారాసిని ముగ్ధిరి.

ముహూర్తమాత్ర మాత్రమున విశ్వ ధ్వంసియగు ననలశిఖిలోపఘూర్ణితమిశ్రయై యరుణకాంతులనీనుచు ప్రచండవాతోద్ధూ తమై మరింత ప్రజ్వరిలి, యనదృశ్యపవిత్రాత్మ సాధువీరాంగన పుణ్యపూతశరీరము నొక్క తృణలోభ స్మీభూతము గావించినది.

స్వేచ్ఛామూర్తి యాత్మత్యాగమొనర్చి నది. ఆమె యాత్మాదానఫలముగ పరాసు దేశమునకు దుర్దశచోలగి పరిపూర్ణస్వాతంత్ర్య మలవడినది. జనులందరు దేవీజోన్ స్మృతి పూజ యొనర్చినారు. దేవీజోన్ యశశ్శరీర యై వీరనారీజనమధ్యంబున వెలుగొందు చున్నది.

* * *

దేవిజోన్! ధన్యచరితమ్మా! నీదైవ భక్తియు, స్వదేశానురక్తియు, పురుషోచిత ధృఢత్వమును, సంకల్పసాధనాతత్పరతయు, సుఖదుఃఖ సంపదాపద్యరవిషాదంబుల సహన శక్తియు కొనియాడ నేరితరము తల్లీ! దేవీ నీజన్మము తరించినది నీరాజభక్తి ఫలించినది నిన్లన్నమాత పావనమైనది. నినుబడయగల్గిన జాతి ధన్యతనొందినది. దేవికొర కరివీరుల

స్వేచ్ఛా మూర్తి

వీర్యవహిః దేజోవిహీన మౌనఙితిహ్; ఎవతేకొరకు స్వార్థత్యాగినివై కర్మశబ్రహ్మచర్యముః జేపట్టితిహ్; ఏ మాతకొరకు బాల్యావస్థనే కఠినవ్రతమూని కర్మక్షేత్ర ము దవత్తిర్ణవైతిహ్; ఏతల్లికొరకు శీఘ్రముగనే సవయావనము తొలుకాడుకాలముననే మహాన్రతోద్యావనసల్పి దివికేగితిహ్; యట్టి నీదేశము, పరాసుజపని పావనతనువై నది. నీయత్నము స్వేచ్ఛారూపము

దాల్చినది. నీయభీష్టము సిద్ధించినది. పావనచుతా, నీకౌర్యయుత నిర్మలజేజోవికాసము భారతవీరవచితల కౌతయు నాదర్శము. ఓ యజాకీకచరితా, జోనుమాతా, నామీ, జెహానెవ్, జహాన్, లాపుసేన్, జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు, జియాండ్ ఆఫ్ ఆర్కును, దివ్యపర్యాయనామంబుల నాచంద్రతారార్కపర్యంతము నాదర్శప్రాయవై, చిరస్మరణీయవై విలసిల్లెదవుగాక!

పోటీ పరీక్షలు

(1) ఆహారశాస్త్రము—పోటీపరీక్ష నిబంధనలు

(1) జాతి వివక్ష లేక స్త్రీపురుషు లెల్లరును ఈపరీక్షకు దరఖాస్తు పెట్టవచ్చును. (2) పరీక్షకు రుసుము రు. 0-4-0 మాత్రమే (3) దరఖాస్తులు 1937 సంవత్సరము జూలయి 1 తేదీలోగా ఆంధ్ర సరస్వతీ గ్రంథమాల వారికి చేరవలెను. (4) 1937 సంవత్సరము సెప్టెంబరు 25 తేదీలోగా ప్రశ్నపత్రములు దరఖాస్తుదారులకు పంపబడును. (5) దరఖాస్తుదారులు ఇంటికడనే ఈ ప్రశ్నలకు ఉత్తరములు వ్రాయవలెను. (6) ఆయు త్ర్రముల కాగితములు 1937 సం॥ రము నవంబరు నెల 7 తేదీలోగా రిజిస్టరు పోస్టులో ఈ క్రిందివారికి చేరవలెను (7) చేరినయు త్ర్రములన్నియు పరిశీలింపబడును. అందుగుణములచేత ప్రథమస్థాన మలంకరింపవారికి ఒక బంగారుపతక మొసంగబడును; రెండవ స్థానము నలంకరించినవారికి నెండి పతకము లొసంగబడును; నూటికి నలువదికి తక్కువగాని గుణములు వడసినవారికి సర్టిఫికేట్లు ఒసంగబడును. ఈనిర్ణయములు ఆంధ్రసరస్వతీ గ్రంథమాల వారి ఆభిప్రాయముననుసరించి యుండును. దరఖాస్తుదారులు అట్టితీర్మానమునకు బద్ధులైయుండవలెను. ఏపతకమువిషయములో నైన సమానగుణములు వచ్చునెడల అట్టి పతకమునకు బదులుగా దాని విలువ అట్టివారికి పంచిపెట్టబడును.

ఉత్తరములును, దరఖాస్తులును ఈ క్రిందివిలాసమునకు పంపబడవలెను:—తేకుమల్ల రాజగోపాలరావు ఆంధ్రసరస్వతీ గ్రంథమాలాధికారి, 124, వెల్లారిపేది, బేపేరి, చెన్నపురి.

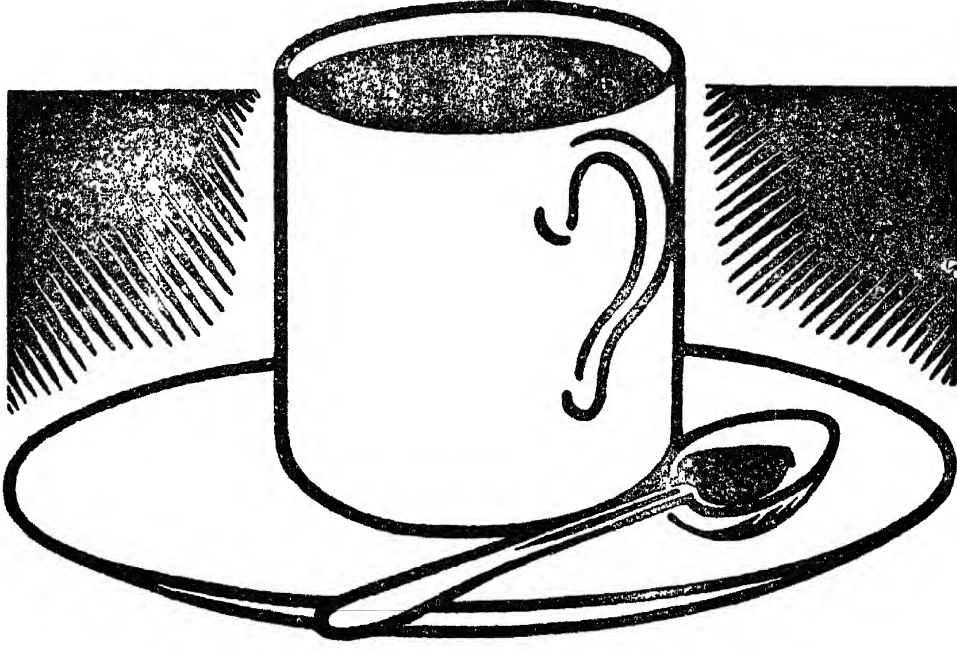
(2) శ్రీరవీంద్రసారస్వత సమాజము, భీమవరం.

శ్రీ చెల్లాయమ్మ స్మారక చిహ్న వ్యాసరచన పోటీపరీక్షలు. స్త్రీలకు మాత్రమే.

భీమవరం వాస్తవ్యులగు బుద్ధిరాజు రామబ్రహ్మంగారు కీర్తిశేషులైన తమ భార్య చెల్లాయమ్మగారి స్మారక చిహ్నముగ, వ్యాసరచన పోటీపరీక్షయందు ప్రథమురాలుగా నుత్తీర్ణులగు స్త్రీకి యొక బంగారు పతకము సమర్పింపనున్నారు. ఏతత్పరీక్ష శ్రీ రవీంద్ర సారస్వతసమాజ యాజమాన్యతను జరుపబడును. కావున పశ్చిమగోదావరి జిల్లా యందు గల మహిళాను తల్లులందరు, పరీక్షయందు పాల్గొందురని ఆశించుచున్నాను. “పతివ్రత లోక కళ్యాణమున కెట్లు తోడ్పడును” అను శీర్షిక క్రింద 5 పేజీలు (అరతావు పేజీలు) మించకుండ సాధారణపు వ్రాతలను తెలుగున వ్యాసములు వ్రాసి, ఫిబ్రవరి 10 వ తేదీలోగా మాకార్యాలయమునకు జేరునట్లు పంపించ గోరెదను.

కార్యదర్శి.

అ దే యొ క క లా!

ఒక సౌందర్యమైన చిత్రప్రతిమను జూచిన, రసికుల కెంత మానసోల్లాసము గల్గుచున్నది. సంగీత కావ్యా లంకారాదులన్నియు నీలాగే. అయినను వీటిలో కొందఱికి సాహ సము. సామాన్యవిషయములందున్న యిటువంటి చాతుర్యములు గలవని యెప్పుడైన దలచియుందురా? ఒక కవ్ “టీ” జేయుటయుయే యొక విద్య. ఇండియా “టీ” ఆయురారోగ్యానందంబుల గల్గుజేయునది.

“టీ” జేయు క్రమము

శుద్ధమైన వేడినీరు, కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఒక స్పూక్ “టీ” యొక్కొక్కరికిన్ని, మొత్తముగా నొక స్పూక్ యధికముగాను పాత్రములో వేసి, బాగుగా మరుగుచున్న నీటిని పోయవలెను. 5 నిమిషములు తాళి, కప్పులలో పోసి, పాలు చక్కెర చేర్చవలెను.

ఆ రో గ్వ పాన ము—ఇండియా “టీ”

పోటీ వ్యాసము

గృహపరిశ్రమలచే ధనము గడించుటెట్లు ?

పై సమస్యపై ఉత్తమవ్యాసముల రచించిన సోదరీమణులకు ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయ బహుమతులుగా రు 5, రు 3, రు 2. ఇవ్వబడును. సంపాదకుల తీర్మానమే అంత్యముగా పరిగణింపబడును. ఆ పరిశ్రమ యీ క్రింది నిబంధనల ననుసరించి యుండవలయును.

1. గృహిణులు ఇలువీడకనే స్వయం సహాయముతో చేసికొనుటకు తగి యుండవలయును.

2. ఆ పరిశ్రమయందు విదేశవస్తువుల

నుపయోగింపక అన్ని వస్తువులును స్వదేశీయములై సులభముగా లభించునవియై యుండవలయును.

3. ఈ పరిశ్రమ అనుభవసిద్ధమై యందరి అందుబాటులో నుండవలయును.

4. ఈ పరిశ్రమవలన తయారగు వస్తువులు అందరికిని అత్యావశ్యకమైనవిగనుండి త్వరగా కర్చుగావలయును.

ఈ విషయములన్నియు గమనించి సోదరీమణులు త్వరలో తమకు దెలిసిన పరిశ్రమలనుగురించి వ్రాయుదురుగాక.

కావలెను

ఏబదిరూపాయల జీతముగల గౌరవనీయమైన యుద్యోగముననున్న 25 సం. (బలిజ) పట్టభద్రునికి 16, 18 సంవత్సరములకు పైబడని కన్య కావలయును. నరకట్నాదు లనవసరము. కన్య రూపవతియు, విద్యావతియు సంగీతాది లలిత కళలందు ప్రవేశము కలదియునై యుండవలయును. విద్యాపరీక్షయియున్న శ్రేష్ఠము. పైకలములోని యితర బేధముల పాటింపబనిలేదు. పై విషయముల తృప్తిపరచు బాల వితంతువులైనను సరియే. ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు రహస్యము గానుంచబడును.

వివరములకు :-

సి. ఎన్. C/o 'గృహలక్ష్మి'.

గమనింపు

వధూవరులు కావలయునని ప్రకటన లింకమీదట ప్రతిమాసమును ప్రకటింపబడుచుండును. వలయువారలు ఇట్టి ప్రకటనలను 15 తేదికిముందే మా కార్యాలయమునకు పంపుకొనవలయును. ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు రహస్యముగనుంచి వారివారి కందింపజేయుదుము. ప్రకటలకు ఒక కాలము ఒక అంగుళమునకు ఒక రూపాయ ప్రకారము చార్జి చేయబడును.

గృహలక్ష్మికార్యాలయము

పోస్టుబాక్సు 752, ఎగ్మూరు, మదరాసు.

౧

అనేకదినాలనాటి విషయం. సత్యేంద్రనాథ చౌదరి వొక జమీందారుని పుత్రుడు. అతను బియ్యే. ప్యాసై యింటికి వచ్చినాడు. ఒకదినం అతని తల్లి అతనితో ఈవిధంగా అన్నది “ఆపిల్ల రెండో లక్ష్మీ యే. నామాట విను, వొకపర్యాయం వెళ్లి నీ కండ్లతో ఆపిల్లను చూచిరా.”

సత్యేంద్రుడు తలవూపుతూ అన్నాడు—నా కిప్పుడు పెండ్లి అవసరంలేదమ్మా, పెండ్లి చేసుకున్న తర్వాత పరీక్షకు చదవటం చాలాకష్టం.

తల్లి అని—పరీక్షకు చదవడ మేమికష్టంవుండదు. ఆపిల్ల నాదగ్గరవుంటుంది, నీవు కలకత్తాలో చదువు కుంటావు. అందుచే నీవు చదువుకోవడానికి యేమి ఆటంకంవుంటుందో నాకు తెలియడంలేదు.

సత్యేంద్రుడు అన్నాడు—కాదమ్మా, నీవు చెప్పేది సరిగాలేదు. నాకు సమయంలేదు.

ఈవిధంగా చెప్పి సత్యేంద్రుడు బయటికి పోతూ వుండగా తల్లి అన్నది—వెళ్లకు, నిలుచో యింకో మాట చెప్పాలి! మరల కొంచెం ఆగిచెప్పింది—ఆ పిల్లవానికి మాట యిచ్చివున్నా. నామాట నిలబెట్టు.

సత్యేంద్రుడు నిలవబడి అసంతోషంగా అన్నాడు—నన్నదగకుండా వారికి మాట యెందుకిచ్చావు?

కుమారుని ఆమాటకు తల్లికి కొంచెం కష్టంగాలిగి ఈ విధంగా అంది—సరే, నావల్ల తప్పు జరిగింది. కాని నీ తల్లిమాటను నిలబెట్టవలసిన భారం నీది. అది కాకుండా ఆ విధవరాలికుమారు చాలా దీనావస్థలో వుంది. నామాట విను, వొప్పకో.

“యేసంగతీ యింకోపర్యాయం చెపుతా” అని సత్యేంద్రుడు బైటికి వెళ్లిపోయాడు. తల్లిచాలనేపటి వరకు కదలక మెదలక అక్కడనే నిలబడివుంది. సత్యేంద్రుడు తప్ప వేరే సంతానంలేదు ఆమెకు. ఏడేనిమిది సంవత్సరాలకు ముందు ఆమె భర్త చని పోయాడు. పాపం, అప్పటినుండి తానే స్వయంగా గుమాస్తాల సహాయంతోనైతేనేం, కఠినాల సహాయం తోనైతేనేం తన పెద్దజమీందారీని చూచుకుంటూ వుంది. కుమారుడు కలకత్తాలోవుండి వొక కాలేజీలో చదువుకుంటావున్నాడు. అతనికి తన జమీందారీ సంగతే పట్టదు. అతను వకాలతు ప్యాసైవచ్చిన తర్వాత పెండ్లిచేసి, అప్పటినుండి జమీందారీని వాళ్లి ద్దరకు వొప్పజెప్పి నిశ్చితగావు దామని తల్లి ఆలోచించింది. వకాలతు ప్యానుకానిది వివాహంచేసి చదువును ఆటంకపరచడం ఆమెకు యేమాత్రం యిష్టం లేదు కాని యింతలో యిమార్పు జరిగింది. భర్త చనిపోయినప్పటినుండి ఈయింట్లో వొక శుభకార్యం గూడ జరిగివుండలేదు. అదినం తా నొకవ్రతంచేసి ఆ పూరివారినందరినీ తన యింటికి ఆహ్వానించింది. ఆ వ్రతానికి స్వర్గీయ అకులచంద్రముఖర్జీ భార్య ఉదకొండు సంవత్సరాల తన కుమార్తెతోగూడ వచ్చింది. ఆపిల్ల సత్యేంద్రుని తల్లికి చాలానచ్చింది. అబాలిక కేవలం అసమానసౌందర్యవతియే కాక, గుణవతియనికూడా తాను అబాలికతో మాట్లాడి నపుడు తెలుసుకుంది సత్యేంద్రుని తల్లి.

అసమయాన తల్లి తనలో తాను యిట్లా అనుకుంది—ఒకపర్యాయం నే నా పిల్లను నా కుమారునికి చూపించాలి. ఆపిల్లను గూచినతర్వాత వివాహం చేసుకోకుండా వుండలేదు.

మరునాడు సత్యేంద్రుడు మధ్యాహ్నం మాడు గంటలకు భోజనంచేయడానికి తన తల్లిగదికి వచ్చి చీకెతుడై నిలువబడిపోయాడు. అతను భోంచేసే చోటుకు యెదురుగావున్న ఆసనమీద వొక బాలిక రత్నాలతో అలంకరింపబడిన వైకుంఠలక్ష్మీవలె కూర్చోనివుంది.

తల్లికూడ గదిలో ప్రవేశించి అంది — భోజనానికి కూర్చో.

సత్యేంద్రుని తండ్రావస్థ భగ్నమైంది. అతను కొంచెం గాబరాతో అన్నాడు—ఇక్కడ యెందుకు? యింకోచోట కూర్చుని భోంచేయకూడదు?

తల్లి చిరునవ్వు నవ్వుతూ అంది—నీవు నిజంగా వివాహం యిప్పుడు చేసుకోదలంచలేదుగా, యీ చిన్నపిల్లను చూచి సిగ్గుపడతావెందుకు?

“నేను యెవరికీ సిగ్గుపడను” అంటూ సత్యేంద్రుడు కొంచెం కళావిహీనుడై యెదురుగావున్న పీటమీద కూర్చున్నాడు. తల్లి అక్కడినుండి వెళ్లిపోయింది. సత్యేంద్రుడు రెండు నిమిషాలలోనే భోజనం సమాప్తిచేసి అచటినుండి వెళ్లిపోయాడు.

వెలుపలిప్రక్కవున్న తన గదిలోనికి వచ్చినాడు. ఈమధ్యలో అతని మిత్రులు కొంతమంది వచ్చి పాచి కలు ఆడుతూవున్నారు. “నేను కూర్చోలేను. నాకు చాలా తలనొప్పిగావుంది”* అని చెప్పి వొకమూలకు వెళ్లాడు. దిండుమీద తలబెట్టి కండ్లు మూసుకుని పండుకున్నాడు. మిత్రులకు ఆశ్చర్యం వేసింది. ఆట ఆడేవారు తక్కువుగావుండడంవల్ల పాచి కలు మానేసి చదరంగం ఆడసాగాడు. సాయంకాలంవరకూ ఆట జరుగుతూనేవుంది. కాని సత్యేంద్రుడు తన

స్థానంనుండి వొకపర్యాయమైనా కదిలిన పాపాన పోలేదు. వోడుగెలుపు విషయంకూడ అడగలేదు. ఈదినం అవన్నీ తలనొప్పిగావున్నై అతనికి.

తన మిత్రులు వెళ్లిపోయినతర్వాత యింట్లోకి వెళ్లి తిన్నగా పడకగదివైపుకు పోతూవున్నాడు సత్యేంద్రుడు. అతను వెళ్లుతూవుండడం తల్లిచూచి అన్నది— యింతల్వరగా పండుకోబోతున్నావెందుకు?

సత్యేంద్రుడు చెప్పాడు—పండుకోబోవడంలేదు. చదువుకోవడానికి వెళ్లుతున్నా. ఎం.యే. ప్యాసు గావడం సామాన్యంగాదు. వృథాగా సమయం వెళ్లబుచ్చితే పని యేవిధంగా జరుగుతుంది?

ఆవిధంగా చెప్పి టక టక శబ్దంచేసుకుంటూ పైకి వెళ్లినాడు.

ఒక ఆరగంట గడిచింది. కాని వొకపేజీకూడా చదవడం కాలేదు. లేబులుమీద యెదురుగా పుస్తకం తెరిచివుంది. పైకిచూస్తూ దూలాలు లెక్క పెద్దూవున్నాడు. రుణ, రుణ అనేశబ్దం వొక్క పర్యాయంగా అతని ధ్యానాన్ని భంగం కావించింది. సత్యేంద్రుడు తిన్నగా కూర్చున్నాడు. ఇంతలో ఆ పాదమస్తకం ఆ భూషణాలను ధరించి ఆ లక్ష్మీ స్వరూపురాలైన కన్య వస్తూవుండడం చూశాడు. ఆకన్య వచ్చి అతనివద్ద నిలువబడినది. సత్యేంద్రుడు తదేకధ్యానంతో చూడసాగాడు. బాలిక అత్యంత మృదుస్వరంతో అన్నది—అమ్మ మీసమ్మతి అడిగినది.

సత్యేంద్రుడు కొంతకాలం యేమిమాట్లాడక తర్వాత అన్నాడు—ఎవరితల్లి?

బాలిక చెప్పింది—మా అమ్మ.

* బెంగాలులో వివాహానికి పూర్వం పెండ్లికొడుకు తన స్నేహితులతో సహా పెండ్లికుమార్తెను చూచే ఆచారంవుంది. ఆసమయంలో అనేకవిధాలైన పరిహాసాలుచేస్తూ పెండ్లికుమార్తెను పరీక్షిస్తారు. అందువల్లనే మిత్రులంతా చేరారు. వారి అభిప్రాయాన్ని తెలుసుకుని సత్యేంద్రుడు తలనొప్పి అని వొంకపెట్టాడు. (అ. వా.)

గృహలక్ష్మి

సత్యేంద్రుడు జవాబు చెప్పలేకపోయాడు. తర్వాత కొంచెంసేపటికి చెప్పాడు—మా ఆమ్మను అడిగి తెలుసుకో. ఆమెయే సంగతి తెలియజేస్తుంది.

కన్య ఆగడినుండి వెళ్లుతూవుంది. సత్యేంద్రుడు ఆకస్మాత్తుగా అడిగాడు—నీ పేరేమిటి?

‘నాపేరు రాధారాణి’ అని చెప్పి వెళ్లిపోయింది అబాలిక.

౨

ఆ రాధారాణి వైపునుండి దృష్టి మరలుకుని సత్యేంద్రుడు ఎం.యె. ప్యాసుగావడానికి కలకత్తా వెళ్లాడు. విశ్వవిద్యాలయపు పరీక్షలన్నీ ప్యాసుగానంతవరకు వివాహమాట తలపెట్టగూడదనుకున్నాడు. వీరైతే ఆతర్వాతకూడ గృహకల్లోలాలలోపడడంవల్ల మనుష్యుని ఆత్మగౌరవం నాశనమాకుందని ఆతని తలంపు. మొదటినుండి స్త్రీఅంటే వుదాసీనంగా వుంటూవుండేవాడు. కాని ఆకస్మాత్తుగా ఆతనిలో గొప్పమార్పు గలిగింది. దారినపోతూ వుండగా యేయవతి అయినా కనుపించితే చాలు బాగా ఆమెను చూడాలని ఆతని కనిపించేది. చూస్తూ చూస్తూవుండగానే సిగ్గుచే శరీరమంతా కంపించిపోయేది. వెంటనే యేవైపు ముఖమువుంటే ఆవైపుకు త్వరగా వెళ్లిపోయేవాడు.

సత్యేంద్రునికి యీతంతటే మహాయిష్టం. అతను వుండే ‘నోర్ బాగాన్’ యింటికి గంగానది సమీపంగానేవుంది. అందుచే అతను యెప్పుడూ జగన్నాథ ఘాటుకు స్నానంచేయడానికి వెళ్లుతుండేవాడు.

ఆనాడు పూర్ణిమ. ఆ ఘాటువద్ద కొన్నిగంపు చేరింది. గంగానదివడ్డుకు వచ్చి సత్యేంద్రుడు వొక వుడియా బ్రాహ్మణునిదగ్గర పొడిగుడ్డలువుంచి నీళ్లలో దిగుతూవుండేవాడు. ఆ బ్రాహ్మణుడు వున్నవైపుకు అతను వెళ్లుతూవుండగా కొంతమంది మనుష్యులు ఆతనిదారికి అడ్డంవచ్చారు. అందుచే కొద్దికాలం

అక్కడ అతను నిలిచిపోవలసివచ్చింది. అక్కడ నలుగురైదుగురు మనుష్యులు వొకేవైపుకు చూస్తూ వుండడం చూచాడు అతను. వారి దృష్టిని అనుసరించి అతనునూడా చూడగా విస్మయంతో స్థబ్ధుడైనాడు.

ఒకేపర్యాయం యింత ఆసమానసౌందర్యాన్ని యే స్త్రీ శరీరంలోకూడ నేను చూచియుండలేదని అనుకున్నాడు సత్యేంద్రుడు. ఆమె వయస్సు పదునెనిమిది, పందొమ్మిది సంవత్సరాలకంటే యెక్కువలేదు. వొకమామూలు నల్లంచు తెల్లచీర కట్టుకునివుంది. శరీరమింద వొకవస్తువుకూడలేదు. మోకాళ్లమీద కూర్చుని చిరపరిచితుడైన వొక పండాచేత చందనపు బొట్టు పెట్టించుకుంటూవుంది. ఆపండా తదేక ధ్యానంతో ఆ సుందరిముఖాన చందనం దిద్దుతూ వున్నాడు.

సత్యేంద్రుడు దగ్గరకువెళ్లి నిలబడినాడు. పండా సత్యేంద్రునివద్దకూడా బాగుగా దక్షిణ దొరుకుతుందనే భావంతో ఆ రూపసికి బొట్టుపెట్టడం మాని సత్యేంద్రుని పొడివస్త్రాలను తీసుకోవడానికి చేయి చాచాడు.

వారిద్దరు వొకరినొకరు చూచుకున్నారు. సత్యేంద్రుడు త్వరగా తన గుడ్డలుపండా చేతికిచ్చి మెట్లు దిగుతూ నీళ్లలో ప్రవేశించాడు. కాని యీదినం అతను యీదలేదు. యేదొకవిధంగా స్నానంచేసి గుడ్డలు మార్చడానికి పైకివచ్చాడు. ఆ అసమాన రూపసి అంతకుముందే అక్కడినుండి వెళ్లిపోయింది.

అదినమంతా గంగను జపించడంలోనే గడిపాడు. మరుదినం ప్రాతఃకాలం కాకముందే గంగామథెల్లి సత్యేంద్రుణ్ణి తనవైపునకు ఆకర్షించుకుంది. అతను వొంకెసువున్న వొకథోవతిని తీసుకుని వెంటనే గంగానదికి బయలుదేరాడు.

ఆ అపరిచితరూపసి అప్పుడే స్నానంచేసే పైకి రావడం ఘాటుకుచేరి చూచాడు సత్యేంద్రుడు.

స్నానంచేసి తాను పండాదగ్గరకు వచ్చినపుడు ఆమె ఈదినంకూడ మొదటిరోజుమాదిరి పండాచేత బొట్టు పెట్టించుకుంటూవుంది. ఈదినంకూడ వొకరినొకరు చూచుకున్నారు. అతను త్వరగా గుడ్డలు మార్చుకుని అచటినుండి వెళ్లిపోయాడు.

3

ఆశ్రీ నిత్యం ప్రాతఃకాలాన స్నానంచేయడానికి వస్తూవుంటుందని తెలుసుకున్నాడు సత్యేంద్రుడు. ఇన్నిదినాలనుండి ఆమెను చూడకపోవడానికి కారణం తాను ఆలస్యంగా స్నానంచేయడానికి రావడమేనని అతను తలచాడు.

గంగానదివొడ్డున వారంలోజాలనుండీ వొకరినొకరు చూచుకుంటూనేవున్నారు. కాని యీరోజువరకు వారికి మాట్లాడుకునే అవసరం దొరికలేదు. కారణం నేత్రాలతో నేత్రాలు మాట్లాడుకునే సమయాన నోరు మూకీభావంతోవుండవలసి వస్తుంది గనుక. ఆ అపరిచితరూపని యెటువంటిదైనా కావచ్చు. కాని ఆమె కండ్లతో మాట్లాడే విద్య నేర్చుకుందని, అది కాకుండా ఆవిద్యలో పారంగతురాలనీ అనుభవం చేసుకున్నాడు సత్యేంద్రుడు.

అదినం సత్యేంద్రుడు స్నానంచేసి కొంచెం అన్యమనస్కుడైపోతూవున్నాడు. ఇంతలో అతనికి వొక మాట వినిపించింది 'ఒకమాటండీ!' అతను తలయెత్తి చూచాడు. రైల్వేలైనుకు ఆప్రక్క ఆరమణి నిలబడివుంది. ఆమె నడుముమీద యెడమవైపున నీటితో నిండివున్న వొకచెంబు, కుడిచేతిలో తడిచినచీర వున్నై. ఆమె తలవూపి పిలిచింది. సత్యేంద్రుడు యిటు అటుచూచి ఆమెవద్దకుపోయి నిల్చున్నాడు. ఆమె వుత్సుకనేత్రాలతో చూచి మృదుస్వరంతో అంది—'ఈదినం మా పనిమనిషి రాలేదు. కొంచెం దూరం దయవుంచి పంపించండి.' నిత్యం ఆమెతో కూడ వొకదానీమనిషి వస్తూవుండేది. కాని యీదినం

ఆమె వొంటరిగానే వచ్చింది. ఆమెను పంపించడం మంచిదికాదని తలచాడు సత్యేంద్రుడు. 'నావల్ల కాదు' అని చెప్పి ప్రయత్నించాడు కాని చెప్పలేక పోయాడు. రమణి అతని మనోభావాన్ని గ్రహించి కొంచెం నవ్వింది. ఈవిధంగా నవ్వనేర్చినవారికి ఈ ప్రపంచంలో అప్రాప్యవస్తు వేదీవుండదు. సత్యేంద్రుడు వెంటనే 'పదండి' అంటూ ఆమె వెంట బయలుదేరినాడు. రెండు మూడు అడుగులు వెళ్లిన తర్వాత శ్రీ మళ్ళీ చెప్పింది—పనిమనిషికి జబ్బుచేసి రాలేకపోయింది. నేను గంగాస్నానం చేయిందివుండలేను. మీకుకూడ యీ చెడుఆలవాటు వుందనుకుంటా! సత్యేంద్రుడు మెల్లమెల్లగా అన్నాడు—అవునండీ! నిత్యం గంగాస్నానం చేయడానికి వస్తూనేవుంటా.

“మీరు వుండేదియెక్కడ?”

“మాయిల్లు చోర్ బాగాన్ లోవుంది.”

“మాయిల్లు జోడాసాంకూలోవుంది. మీరు నన్ను పధరియాఘాటుమూల తిరుగుడువరకు పంపించండి. మీరు పెద్దరోడ్డుమీదుగా వెళ్లవచ్చు.”

“సతే.”

చాలాసేపటికి వారికి యేవిధమైన సంభాషణ జరుగలేదు. చితపుర్ రోడ్డుదగ్గరకుచేరి ఆ స్త్రీ వెనుకకు తిరిగి నిలబడి మరల అవిధంగానేనవ్వి అంది—మాయిల్లు యిక్కడకు దగ్గరగానేవుంది. మీరు యిక వెళ్లండి. నమస్కారం.

సత్యేంద్రుడుకూడా నమస్కారంచేసి తలవంచుకుని వెళ్లిపోయాడు. ఆనాటి అతని మనస్సుయొక్క అవస్థనుగురించి వ్రాయడం అసంభవం. యావన కాలంలో పంచశరని పుష్పబాణపు మొదటిదబ్బు తిని సహించగలిగినవాడే ఆనాటి అతనిస్థితిని తెలుసుకోగలుగుతాడు. ఆ వున్నాదావస్థలోవున్న మనిషికి జల, స్థల, ఆకాశ, పాతాళాలు రంగురంగులుగా

గృహ లక్ష్మీ

కనుపిస్తూవుంటే. తన చైతన్యమంతా కోల్పోయి ప్రాణంలేని నూదంటురాయిమొక్కరీతి కేవలం ఆ మొక్కవైపుకే వంగిపోవడానికి ప్రతిక్షణం తయారై వుంటాడు అతను.

మరుదినం ప్రాతఃకాలానలేచి చూచేసరికి చాలా పొద్దుయెక్కివుంది. అతనికి అత్యంతవ్యధకలిగింది. ఈ దినమంతా వ్యర్థంగాపోయిందని నిశ్చితరూపంగా తలంచాడు. నౌకరు యెదురుగా పోతూవుండడం చూచి కోపంతో అన్నాడు—పెద్దవ, యింతపొద్దు యెక్కినదాకా నన్ను లేపలేదు? పో, నీకు వొక రూపాయి జరిమానావేశా.

పాపం నౌకరుకు ప్రైవేట్‌జాబు పైసేపోయినై. వాడు యెక్కడివాడు అక్కడనే నిలబడిపోయాడు. సత్యేంద్రుడు రెండోగుడ్డ తీసుకోకుండానే కోపంతో యింటినుండి బయలుదేరినాడు.

పెలుపలికి రాగానే వొకబాడుగబండి మాట్లాడు కుని బండివానితో పథరియాఘాటుమీదుగా పోనివ్వ మనిచెప్పాడు. సత్యేంద్రుడు కన్నార్పకుండా రాస్తాననేత్రాలు పరచినట్లు రెండువైపులాచూస్తూ పోతున్నాడు. కాని గంగానదివొడ్డుకువచ్చి ఘాటు వైపుకు చూచినతర్వాత అతని దుఃఖమంతా అదృశ్యమైంది. దారిలోపడియున్న అమూల్యరత్నం దొరికి నట్లుగా భావించుకున్నాడు.

సత్యేంద్రుడు బండిలోనుండి దిగగానే ఆ రమణి చిరునవ్వునవ్వి చిరపరిచితురాలవలె అన్నది—ఈరోజు చాలా ఆలస్యంచేశారు? నేను మీకొరకు ఆరగంట నిలబడివున్నా, త్వరగా స్నానంచేయండి. ఈరోజు కూడ పనిమనిషిరాలేదు.

“ఒక నిమిషం ఆగండి.” అంటూ సత్యేంద్రుడు నీళ్లలోకిదిగాడు. అతనియీత యెక్కడపోయిందో! యేదోఒకవిధంగా త్వరత్వరగా రెండుముసుగులుమునిగి వొడ్డుకుచేరి అన్నాడు—బండియెక్కడ?

రమణి అన్నది—నేను బాడుగ యిచ్చిపంపించా.

“మీరు బాడుగయిచ్చారా?”

“ఔను, యిచ్చానుపదండి”అంటూ ఆ భువన మోహిని వొకపర్యాయం నవ్వి ముందుకుసాగింది.

సత్యేంద్రుడు వొక్కపర్యాయంగా తనహృదయాన్నంతా అర్పించివేశాడు. లేనట్లే తే యెంత అమాయకునికైనా వొకపర్యాయం ‘అసలువిషయం యేమైవుంటుంది’ అనే సందేహం తప్పకకలిగేది.

దారిసపోతూపోతూనే ఆసుందరి అడిగింది—మీ యిల్లు యెక్కడనిచెప్పారు? చోర్ బాగాన్ లోనా? సత్యేంద్రుడు అన్నాడు—ఔను.

“అక్కడ కేవలం దొంగలేవుంటారా?”

సత్యేంద్రుడు చకితుడై అడిగాడు—కారణం?

“మీరొక చోర్రాగ్రేసరచక్రవర్తులు అవడంచే.”

ఈవిధంగాఅని మెడకొంచెం వంకరగాపెట్టి చూచి నవ్వుతూ మరల హంసగమనంతో నడువసాగింది. ఈ దినం నడుముమీదవున్న చెంబు కొంచెంపెద్దది. దానిలోవున్న గంగాజలం తపతపకొట్టుకుంటూ శబ్దంచేస్తూవుంది. ఆశబ్దంవ్వారా ఆసీరు “ఓఅంధయువకుడా, జాగ్రత్త! యిదంతామోసం”అని అన్నట్లుగావుంది. ఈవిధంగా ఆసీరు యెగురుతూ వ్యంగ్యం చేయసాగింది.

మూలతిరుగుడువద్దకు వచ్చినతర్వాత సత్యేంద్రుడు సంతోచంతో అన్నాడు—బండిబాడుగ!

రమణి వెనుకకుతిరిగి నిలువబడి అస్ఫుటకోమల స్వరంతోచెప్పింది—ఒకవిధంగా అది మీరు యిచ్చినట్లే!

సత్యేంద్రుడు దాన్ని తెలుసుకోలేక అడిగాడు—నేనిచ్చినట్లు యెట్లా?

“నావద్ద నా అనేది యేమింది నేనివ్వడానికి. నా అనేది యేమైనావుంటే అదంతా మొదటనే నీవు దొంగిలించివేశావు.”

అట్లాచెప్పి ఆమె ముఖంతిప్పకుంది. ఆమె వచ్చే నవ్వును ఆపుకుంటున్నదా అన్నట్లువుంది.

ఈ ఆభినయాన్ని సత్యేంద్రుడు చూడలేకపోయాడు. కాబట్టి ఈ ప్రచ్ఛన్న సంకేతం తీవ్రమైన మెరుపుతీగవలె అతని సంశయజాలాన్ని తునాతునకలుచేసి హృదయాంతస్థలంవరకు ప్రకాశింపజేసింది. ఆ సమయానే, ఆ దారిలోనే, ఆ సుందరి అరుణపాదాల మీద పడదామనుకున్నాడు. కాని ఆతర్వాత వొక క్షణానికే అతను అత్యధికసిగ్గుచే నతమ స్తవడైనాడు. మరల శిరస్సుయెత్తి తన ప్రియురాలిముఖంవైపుకు చూడలేకపోయినాడు. యేమీ బదులుచెప్పక శిరస్సు వంచుకుని మెల్ల మెల్లగా నడిచివెళ్లాడు.

ఆసుందరి చెప్పిన ప్రకారం పనిమనిషి 'ఫుట్ పాథ్', మీదనిలబడి దారిచూస్తావుంది. ఆ పనిమనిషి ఆమె వద్దకువచ్చి అంది—పాపం, అయన్ని ఆధంగా ఆడించడం యెందుకు? రెండుడబ్బులు రాలే వుపాయ మేదైనావుందా?

రమణి నవ్వుతూ అంది—అది నాకు తెలియదు. కాని ఆలాంటి తెలివితక్కువవాండ్రను ముక్కుకు తాడుబోసి యిట్టవచ్చినట్లు ఆడించమంటే నాకు మహాసరదా.

దానీ కొద్దికాలంనవ్వి అంది—ఆ విధంగాకూడ మీరు చేయగలుగుతారు! ఆయనసంగతి మనకు తెలియదుకాని చూడడానికి వొక రాజకుమారుడులాగా కన్పించుతాడు. ఆ అసమానముఖాకృతితోడు శరీరం చాయకూడ తోడయింది. మీయిద్దరికి యీడు, జోడు బాగా సరిపోయింది. మీరు నిలబడి ఆయనతో మాట్లాడేసమయాన వొక గులాబీపుష్పాలజంట వికసించినమాదిరి కన్పిస్తావుంటారు.

రమణి నవ్వుతూ అంది—సరే, పద అయన్ని కాస్తా నీవు కాజేయకు.

దానీ ఆమాత్రానికి వోడిపోయేది కాకపోవడంచే జవాబిచ్చింది — మీగొంతులో వూపిరివున్నంతవరకు ఆవస్తువును యింకొకరికి యివ్వలేరని గట్టిగా చెప్పగలుగుదును.

౪

అసంభవమైన విచిత్రాన్నిగూర్చి యెవరో చెప్పవద్దన్నారు పిద్వాంసులు. కారణం అజ్ఞానలు దానిని నమ్మకపోవడమే. ఆదినం యింటికివచ్చి 'టెనిసన్' పద్యాలుచదివాడు సత్యేంద్రుడు. 'డాన్ జావాన్' బెంగాలీలోనికి అనువాదంచేయడానికి కూర్చున్నాడు. తానుఅంత పెద్దవాడైనప్పటికీ 'పట్టపగలు, అదిగాక కలకత్తావంటి పట్టణపురాస్తామీదకు ఈ అద్భుత ప్రేమ ప్రవాహం యేవిధంగా ప్రవహిస్తుంది. ఆ ప్రవాహపు అలలలో మునిగి యెంతవరకు అపాయంలేకుండా వెళ్లవచ్చు' అనే కించిత్తు సందేహమైనా అతనిమనస్సులో ప్రవేశించలేదు.

రెండుదినాల తర్వాత వాల్లిద్దరూ స్నానంచేసి తిరిగివస్తున్నారు యింటికి. దారిలో ఆ ఆపరిచిత ఆకస్మాత్తుగా అన్నది—నిన్నటిగాత్రీ నేను నాటకం చూడడానికి వెళ్లా. పాపం సరళ దుఃఖించూచి నా గుండె బద్దలైంది.

సత్యేంద్రుడు సరళానాటకం చూడకపోయినా స్వర్ణతలనేపుస్తకం అవశ్యించదీవాడు. అందుచే అతను మెల్లగా చెప్పాడు—బేస, పాపం గొప్పకష్టం అనుభవించింది.

ఆమె పెద్దగానిట్టూర్చి అంది—ఉఫ్, ఆమె కష్టాన్ని వర్ణించడం అసంభవం. సరళ తనభర్తను అంత ఆమితంగా ప్రేమిస్తావుంటే, ఆమె తోడుకోడలు ప్రేమించకపోవడానికి కారణం నీవు చెప్పగలుగుతావా?

సత్యేంద్రుడు సంక్షేపంగా జవాబిచ్చాడు—వారి వారి స్వభావం.

గృహ లక్ష్మీ

“నిజం, అసలుసంగతి అది. వివాహం అందరికీ అవుతుంది. కాని స్త్రీ పురుషులు అందరూ నొకరి నొకరు సమానంగా ప్రేమించుకోగలుగుతారా? అది అసంభవం. ప్రేమ అంటే యేమిటో చచ్చే అంతవరకు తెలియని మనుష్యులు చాలా మందివుంటారు. తెలుసుకునే శక్తి కూడా వారిలోవుండదు. ఎదురుగా మంచిగీతాలు నేలకు వేలు పాడినాగాని మనస్సువుంచి వినలేనివారు అనేకమందివుంటారు. యేవిషయంలోగూడా కోపం రాదు. చాలామందికి కోపగించనేలేదు. ప్రజలు వారిని పొగడుతారుగాని నేను వారిని నిందిస్తూవుంటా.”

సత్యేంద్రుడు చిరునవ్వు నవ్వుతూ అడిగాడు—
కారణం?

రమణి జవాబిచ్చింది—వారు వట్టి పనికిమాలిన వారు. పనికిమాలినతనంలో కొద్ది మంచిగుణం వుండవచ్చు. కాని దోషం యెక్కువుగావుంటుంది. ఆ సరళబావ మోస్తరుగా. భార్యను యెన్ని అత్యాచారాలపాలుచేసినా ఆయనకు కోపంరాలేదు.

సత్యేంద్రు డేమీ మాట్లాడలేదు. ఆమె మరల చెప్ప నారంభించింది—అతని భార్య ప్రమద వొక పెనుభూతం! నేనేవుంటే ఆరాక్షసి గొంతు పిసికి పారవేసేదాన్ని.

సత్యేంద్రుడు నవ్వుతూ అన్నాడు—కాని నీవు యెట్లావుంటావు? ప్రమద అనే పేరుగల నిజమైన స్త్రీ లేనేలేదు—అది కవీశ్వరుని కల్పనమాత్రం—

రమణి మధ్యలోనే ఆడగించి అన్నది—ఆయితే కవి యిటువంటి కల్పన యెందుకు కల్పించాలి? మనుష్యులందరి అంతఃకరణలో భగవంతుడు వున్నాడని, ఆత్మవున్నదని చెబుతారు. కాని ప్రమదయొక్క అంతఃకరణలో భగవంతుడు వున్నట్లుగా ఆమె

చరిత్రలో కన్పించదు. పెద్దకవీశ్వరుల పుస్తకాలు చదివినవారిని మంచి దారికిరప్పించి నొకరినొకరు ప్రేమించుకునేలాగ చేయాలి. ఆవిధంగాకాక ఆ పుస్తకం నొకరిమీద నొకరికి ద్వేషం వుత్పన్నమయ్యేలాగునచేసి జనుల అంతఃకరణములో భగవంతుని వాస స్థానంవుందనే నమ్మకాన్ని లేకుండా చేసింది.

సత్యేంద్రుడు విస్మితుడై ఆమె ముఖంపై పు చూస్తూ అన్నాడు—నీవు పుస్తకాలు బాగా చదివి నావనుకుంటా?

రమణి జవాబిచ్చింది—ఇంగ్లీషు రాదు, కాని బెంగాలీలో అచ్చయ్యే పుస్తకాలన్నీ చదువుతూ వుంటా. అప్పడప్పుడు రాత్రి అంతా చదవడంలోనే గడచిపోతూవుంటుంది. ఇదే పెద్దరోడ్డు. పద, మాయింటిలోవున్న పుస్తకాలన్నీ చూపిస్తా.

సత్యేంద్రుడు వులిక్కిపడి అడిగాడు—మీ యింటి వద్దనా?

ఆమె అంది—ఓహు. మాయింటివద్దనే. పద, నీవు తప్పక రావలసివుంటుంది.

ఒక్కపర్యాయంగా సత్యేంద్రుని ముఖం కాంతి విహీనమైంది. భయపడుతూ అన్నాడు—రాను, రాను. అమ్మయ్యా—

“పరవాలేదు పద.”

“రాను, ఈరోజు కాదు—ఈరోజు రాలేను.”

ఈవిధంగా చెప్పి వణికేపాదాలతో త్వరగా వెళ్లి పోయాడు. ఈదినం అతనికి ఈ అపరిచితప్రియురాలి యందు శ్రద్ధకలిగింది, ఆభారంతో అతని హృదయం పొంగిపోయింది. (సశేషము)

అనువాదకుడు:

ఎన్. వెంకటసుబ్బయ్య చౌదరి.

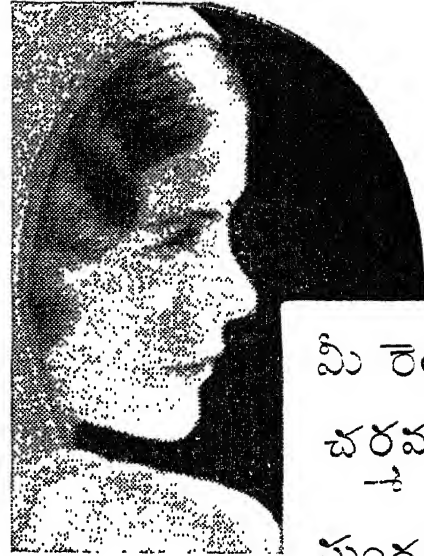

మీ ఆరోగ్యము, శరీరచ్ఛాయ పెంపొందించుటకు మార్గోసబ్బుకన్న వేరేదియులేదు. అందలి వేపనూనె చర్మమునకు మిక్కిలి మంచిది. దాని మృదువైన సురుగు పై చర్మమునే గాక చర్మ రంధ్రములనుగూడ శుభ్ర పరచును.

MARGO SOAP

మార్గోసబ్బును మీ కుటుంబపు సబ్బుగా చేయుడు. మీకు అపాయకరమగు అంటువ్యాధు లేవియును రాకుండ కాపాడుటకు దీనికి సాటి మలేదిలేదు.

కలకత్తా కెమికల్స్

మీ రెండు
చర్మములను
—
సుందర

తమముగా చేసికొనుడు.

నల్లనిచుక్కలు, గీరలు, ముడుతలు క్రిందిచర్మమున బైలుదేరునపుడే పై చర్మమున గరకుతనము ప్రారంభించును. త్వరలోనే క్రింది చర్మమునగల తైలగ్రంథులు నశించును. కావుననే నల్లని చుచ్చులు పుట్టును. అపుడు క్రిందిచర్మము క్రుంగిపోయి ముడుతలు గీరలు ఏర్పడును. సౌందర్యముకొరకై యీ రెండు చర్మములను వేరువేరుగా శ్రద్ధవహింపుము.

నల్లనిచుచ్చులు గీరలు, ముడుతలు : ప్రతిరాత్రి పాండ్స్ కోల్లుక్రీమ్ పూయుచున్నచో, క్రిందిచర్మపు తైలగ్రంథులను మరల ఆరోగ్యవంతముగ జేసి సౌందర్యము గాపాడును.

గజకు చర్మము కూడ మాయును. ప్రతిరాత్రి పాండ్స్ కోల్లుక్రీమువెంట పాండ్స్ వాయినిషింగ్ క్రీమ్ ముఖమునకు, మెడకు, చేతులకుపూసిన మరుదినముదయమున చర్మము మృదువుగా మనోహరముగానుండును.

ఉచితము : దీనిని నేడే పంపి పొందు రెండు క్రిములట్యూబులను పొందు షేనుపాడరు మాదిరులను ఉచితముగా బడయుడు. (చెక్ షేడు) నేచురల్...
.....రోజ్ క్రీమ్.....బ్రనెబ్.....

డాక్టర్ అండ్ సెయిమర్ లిమిటెడ్,
3, విటెబ్ రోడ్డు, బొంబాయి.

పేరు.....
చిరునామా.....No. GL. 11.

ప్రసవకాలమును దెలుపు పటక.

సాధారణముగ స్త్రీలు గర్భము ధరించిన 280 దినములకు ప్రసవించెదరు. కడపటి బహిష్కృతము మొదటిదినము మొదలు లెక్క పెట్టుకొనవలయును. క్రిందకనుబరచిన పట్టిక మొదటిపంక్తి జనవరి 1వ తారీఖున గర్భము ధరించునెడల రెండవపంక్తి అక్టోబరు 8వ తారీఖున ప్రసవించెదరు.

జనవరి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	జనవరి
అక్టోబరు	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	నవంబరు
ఫిబ్రవరి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28	ఫిబ్రవరి
నవంబరు	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	డిసెంబరు
మార్చి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	మార్చి
డిసెంబరు	6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	జనవరి
ఏప్రిల్	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	ఏప్రిల్
జనవరి	6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	ఫిబ్రవరి
మే	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	మే
ఫిబ్రవరి	5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	మార్చి
జూన్	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	జూన్
మార్చి	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	ఏప్రిల్
జూలై	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	జూలై
ఏప్రిల్	7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	మే
అగస్టు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	అగస్టు
మే	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	జూన్
సెప్టెంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	సెప్టెంబరు
జూన్	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	జూలై
అక్టోబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	అక్టోబరు
జూలై	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	అగస్టు
నవంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	నవంబరు
అగస్టు	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	సెప్టెంబరు
డిసెంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	డిసెంబరు
సెప్టెంబరు	7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	అక్టోబరు

వింతులు - విశేషాలు

పిల్లలు పుట్టే మంత్రాలు

జోహన్స్ బర్గులో అమాయికుడైన ఒకరైతు గుండెబుకొట్టుకుంటూ గవర్నమెంటు ఆసుపత్రికి పరుగెత్తుకొనిపోయి తనభార్యకు పిల్లలుపుట్టే మంత్రాలు పెట్టిరని గోలపెట్టెను. జరిగినదేమియని అడుగగా వెనుకటి శుక్రవారము రోజున తనభార్య ఒకకొడుకునికని మరుసటిదినమున పనిలోనికి వెళ్లెను. తిరిగి సోమవారంనాడు ఒక ఆడపిల్లను కనెను. తిరిగి గురువారంనాడు మరొకమగశిశువును కనెను. ఆశిశువు చనిపోయెనని చెప్పెను. డాక్టరు అతనిని ఓదార్చి అని మంత్రముకాదని, కొంతకొంత ఆలస్యముతో కవలపిల్లలు పుట్టినట్లే ముగ్గురు పిల్లలుపుట్టిరని చెప్పిపంపెను.

బాకీ పరిష్కారము-222 సంవత్సరములలో

సింగపూరులో ఒక చీనావర్తకుడు దివాలాతీసెను. అతను బాకీదార్లకు మొత్తము 1000 పానులు ఇవ్వవలసియుండెను. అతనికిప్పడు నెలకు 35 పిల్లింగు లాదాయము వచ్చుచుండెను. అందుచేత నెలకు 7½ పిల్లింగులవంతున బాకీదార్లకు చెల్లించగలనని కోర్టులో చెప్పెనట. అప్రకారము 1000 పానులను తీర్చుటకు 222 సంవత్సరములు పట్టును. తుదకెట్లు పరిష్కారమగునో తెలియదు.

మాట్లాడు స్త్రీ

ఒస్ట్రేలియాలో ఒక వ్యవసాయదారుడు వంటచేసుకొనుట కొకస్త్రీ కొనెను. అది వెలిగించినప్పుడు మాట్లాడుచుండెనట. అందరును చూచి ఆశ్చర్యపడుచుండిరి. ఇంటిలో తీగ లేమియును లేకపోయినను రేడియోలో వినబడునట్లు అంతయు వినబడుచుండెను. వెనుక ఇట్లే ఒకపరిశోధకుడు నీటికుళాయిని త్రిప్పగానే సంగీతము వినబడెనట.

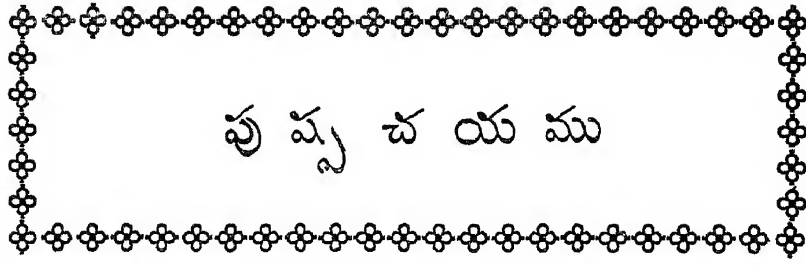
భర్తకు చేతగాకపోజే

లండనులో భర్తలు ఇండ్లపన్నులిచ్చుకొనలేక పోయినప్పుడు భార్యలు కోర్టుకువెళ్లి చెప్పకొనేవాడుక గలదట. ఇటీలకు జాలిపుట్టినని చిన్నబిడ్డలను అడ్డాలలో వేసుకొని వెళ్లెదరు.

ఒకయిల్లాలు ఒకబిడ్డను పొత్తిళ్లలోనుంచి తీసుకొనివెళ్లగా జడ్జిపరకాయించిచూచి “ఏమమ్మా ఈదినము ప్రాద్దన ఈబిడ్డనే ఇంకొకఆమె తీసుకొనివచ్చినదే” అని అనెను. ఆమె పాపం వలవలవీడ్చి చేసినతప్పు భిష్పకొనెను. ఇట్లు చాలమంది చేయుచున్నారని ఆమె చెప్పెను.

5,00,000 కన్యలు తయారు

యుగోస్లావియాలో ఒక యువకుడు వధువుకావలయునని ప్రకటించెను. వధువు 25 సంవత్సరములకు మించకూడదు. 5 అడుగుల 5 అంగుళముల పొడుగునకు తగ్గకూడదు. అందముగను, ఆరోగ్యముగను శాంత స్వభావముగలిగి యుండవలెను. బీదరాలైనను, ఎక్కువ చదువకపోయినను పై నుదహరించినట్లుండవలెను. అతడు ప్రకటించినప్రకారము సరిపోవువారు యుగోస్లావియాలో 5,00,000 మంది కన్యలు గలరట. అతడెవరిని పెండ్లాడునో?

పుష్ప చ య ము

రష్యాస్త్రీల అపూర్వసౌకర్యము

రష్యాలో గర్భిణీస్త్రీలకు ప్రసవవేదన లేకుండా సుఖముగనుండుటకు క్రొత్తసాధనము కనిపెట్టి నారు. ఈవిధానము కనుగొన్నది మొదలు సోవియటురష్యాలోని స్త్రీలందరును నవీనకాన్త్రబద్ధమైన ఈ విధానఫలిత మనుభవించుటకు సమానహక్కులు గలవు. ఒక మాస్కోనగరమున 90 వేలమంది స్త్రీ లీ నూతనవిధానముతో పురుడుపోసుకొనిరి. వెన్నెముకచుట్టును ఎనాస్థీటిక్ ఇంజక్షను లిచ్చుటవలన కాన్పుకు ముందు వచ్చు నొప్పలు రావు. తల్లికిగాని పిల్లకుగాని ఏవిధమైన ప్రమాదమును కలుగదు. ఈ నూతన విధానము బ్రిటనులోగూడ ఆచరణలోనుంచెదరని తెలియుచున్నది.

* * * *

ధ్వని

నిరంతరము ధ్వని వినుటవలన జీవించు కాలపరిమితి తగ్గునని డాక్టరు బార్న్సుగారు చెప్పచున్నారు. మిల్లులలోను, ముద్రాలయములలోను పనిచేయువారును, నిరంతరము బండ్లనుతోలువారును చాలభాగము గుండె జబ్బుతో బాధపడుదురు. ధ్వని ఎక్కువ అలసటను కలుగజేసి కలసా తగ్గించును.

కాని ధ్వనివల్లనే అనేకరోగములు నివారణగుచున్నవి. ఇచ్చట ధ్వని ఇంపుగనుండవలెను. సంగీ తము వినుటవల్ల ఆయువు వృద్ధియగును. అందువలననే చికిత్సాలయములలో రోగులకు గ్రామఫోనులవల్ల సంగీతమును వినిపించి కొన్నిరోగములు పోగొట్టెదరు. కొన్ని పక్షవాతరోగములు ధ్వనివలన కుదురునని డాక్టరు లెంకుగారు చెప్పచున్నారు. చర్మవ్యాధులుకూడ కుదురునట.

ధ్వనిలో నధికమగుశక్తి గలదు. ఆ శక్తివలన కోడిగ్రుడ్డును ఉడికించినది తెలియుచున్నది. 100,000 మంది కలకల ధ్వనులతోనిండిన హోలులో నేరునీరు మరుగుట కవసరమగు శక్తి గలిగినట. పెద్దపెద్ద ధ్వనుల నిచ్చు రేడియోలవల్ల అన్నముకూడ వండుకొనవచ్చునట.

* * * *

ఇండియాలో దిగంబరసిద్ధాంతము

“జర్మనీలోను యింగ్లాండులోను ఉండు నగ్నమతస్థులను బాగుగ పరిశీలించి మన దేశమునగూడ అట్టి సంస్థలుండుట ఆవసరమని గ్రహించి జర్మనీపద్ధతిని ఒకసంస్థను స్థాపింప సమకట్టితిమి” అని యం. యన్. అన్నారీగారు ప్రకటించిరి. బీహార్ లో హిందూస్తానీ నగ్నవిహారము అనుషేర నొకసంస్థ నూతనముగ నేర్పడి నది. ఆసంస్థకు అన్నారీగారు కార్యదర్శి. చాలకాలమునుండి యిట్టిసంస్థ స్థాపింపవలెనని యుద్దేశించిరి. శారీరమానసికారోగ్యమును చేకూర్చుట కీవిధానమును ఇప్పుడు అనేక యూరోపియనుదేశము లనుసరించు చున్నవి. సోనునదికి సమీపమున నొక పెద్దదీవిలో మిక్కిలి అనుకూలమైన ప్రదేశమందు వా రీ కాలనీ నేర్పరచిరి. “అచట నదీతీరమున విశాలమగు నినుకబయలు కలదు. ఆ నదిలోని నీరుగూడ మిక్కిలి ఆరోగ్యమైన”దని అన్నారీగారు తెలిపిరి.

అందముగా నుండుటెట్లు?

అందము చర్మసంబంధమైనది కాదు. అది మనసునకు సంబంధించినది. “కష్టములను గమనించకుండ విరునవృత్తోనుండుట, ప్రతిప్రాణియెడల దయచూపించుట, ప్రతివారితోడను మర్యాదగా సంచరించుట, ఆదర్శప్రాయమైన మాతృత్వము ఇవే అందమునకు తావులు” అని రాజారామసింగు నుడివెను. ఈ కాలమున చిన్న వయసునందే స్త్రీపురుషులకు వృద్ధాప్యసూచనలు పొడగట్టుచున్నవి. అట్టివారు యోగాభ్యాసమువలన సౌఖ్యమయమైన జీవితమును గడపగలరని రామసింగు అభిప్రాయము. అతడు చాల అందమైనవాడు. ముఖము ఎప్పుడును కలకలలాడుచుండును. దీనంతకును యోగాభ్యాసమే కారణము. ఒకసారి ముప్పదేండ్ల స్త్రీ రామసింగువద్దకు వెళ్లి తనకు వృద్ధాప్యసూచనలు పొడనూపెనని చెప్పెనుట. వెంటనే నామెకు తన సలహానిచ్చెను. ఇప్పుడామె పదహారేండ్ల స్త్రీవలె యావనముతోనున్నదట. మరొకచిత్రమేమన డెబ్బ దేండ్లస్త్రీ యోగాభ్యాసమువలన ముప్పదేండ్ల ప్రాథవలె సంచరించుచున్నదట.

* * * *

నూలుపోగుపై స్వరాజ్య మాధారపడియున్నది

“నేను క్రొత్తవిషయము లేవియు చెప్పటలేదు. నాది ప్రాతకథయే. క్రొత్తమాటలలోమాత్రము నేను దానిని చెప్పచున్నాను. ఖద్దరునందు నావిశ్వాస మింకను అచంచలముగానున్నది. స్వరాజ్యము నూలు పోగుపై నింకను ఆధారపడియున్నదని యిప్పుడుగూడ నేను చెప్పచున్నాను.”

“తిరిగి మనము చెరసాలలకు వెళ్లవలసివచ్చునేమా! అట్లు వెళ్లవలసివచ్చుచో మన పాపపరిహారార్థమై వెళ్లవలసియుండును. మనమందరము దౌర్జన్యవిరహితులముగానున్నాము. మనమందరము ఖద్దరు ధరించు చున్నామా?”

“నేను చేయవలసినదని కోరిన చిన్నపనులు మీరు చేయకపోయినచో మీ పాపపరిహారార్థమై మీరు చెరసాలలకు వెళ్లవలసివచ్చును. ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క రాయిపట్టుకొని భారతదేశముననున్న 70 కేల ఆంగ్లేయులను మీరు చంపవచ్చును. కాని మీ రిట్లుజేసినచో భగవంతుడు సంతోషించునా? నేను సత్యాగ్రహిని. చెరసాల కేగుటకుపూర్వము నాకెంత ఉత్సాహముండునో యిప్పుడుగూడ నా కట్టి ఉత్సాహమే కలదు.”

“మన యువకులు, మహిళామణులు చెరసాలలకేగెదరు. ముదుసలియైన మీరుకూడ చెరసాలలకు వెళ్లవలెనా?” యని మీ రడుగుదురని నే నెరుంగుదును. మీరు పెగోసుగ్రామములో హాయిగానుండుడని మీ రనవచ్చును. కాని ఒక్కవిషయము చెప్పడు. నే నెందుకు చెరసాలకు పోవలెను? ఏసమస్యపై యిప్పుడు చెరసాలకు పోవలసియున్నది? జవహర్లాల్ గారు సంతోషపూర్వకముగా నురికంబమునెక్కును. ఆయనపక్షమున నే నీమాట చెప్పచున్నాను. కాని యేసమస్య నాధారముచేసికొని ఆయన ఉరికంబమునెక్కవలెను? నేను కోరిన చిన్నపనులు మీరు చేసినచో శాసనసభలలోనికి మీరు పోనవసరములేదు. రాజప్రతినిధి యెదుటగాని బ్రిటిషుప్రజల యెదుటగాని మీరు ప్రాధేయపడ నవసరములేదు. ఈ రాట్నచక్రమును మనము మరవకుండుముగాక! నాసందేశము గ్రామములకు వ్యాపింపజేసినచో నేడు లిస్ లిథో ప్రభువు కాంగ్రెసు యెదుటికివచ్చి, “నేను పొరపాటుచేసితిని. మీరు దౌర్జన్యవిప్లవవాదులని నే ననుకొంటిని.

గృహ లక్ష్మీ

మమ్ముల నీదేశములో నుండనిచ్చిన నుండెదము. లేనిచో వెళ్లిపోయెదము” అని మనవిచేసుకొనును. అప్పుడు మన మేమనెదము? “మేము చెప్పిన పరతులపై మీ రీదేశమున నుండవచ్చును. అప్పుడు మనము పాబుచక్కెరవలె కలసియుండెదము. మాకు ఎమిగ్రేషను అర్థి నెప్పులు అవసరములేదు. మావద్ద నిదివరకే యున్న కమ్మనిపాలలో మీరు చక్కెర వేయవచ్చును” అని యనెదము. ఇదియే నా యాశయము. నా సందేశమును మీరు గ్రామములకు గొంపోయి పరిశ్రమల నభివృద్ధిచేయుచో నా యాశయము తప్పక నెరవేరును.”

—మహాత్మాగాంధీ.

ప్రేమలేనివివాహము మృగకృత్యము

ఇంగ్లాండునందలి మతగురువులు తనవివాహవిషయమునుగురించి గావించిన విమర్శనలకు ప్రత్యుత్తరముగ విండస్రీ ప్రభువుగారు (ఎనిమిదవవడ్డవర్ష) తనకు అతిథిగనున్న రాత్ చయిల్లుప్రభిష్తో ఈక్రిందిఅభిప్రాయమును తెలిపిరని ఒక పత్రికాప్రత్యేకవిలేఖరి వ్రాయుచున్నాడు.

వర్తమానభావికాలముల వారెల్లరు, నేను రాజ్యమును పదలుకొనుటయందలి విశేషమును గుర్తెరిగినను ప్రశంసించెదరని నాకు విశ్వాసమున్నది. అత్యల్పకాలము రాజ్యపరిపాలనమొనర్చి వివాహవిషయమై యేర్పడిన భిన్నాభిప్రాయములకు రాజ్యమును పదలుకొనినందులకు భావికాలమువారు నన్ను గౌరవింపగలరు. ప్రేమలేనివివాహము నీతిబాహ్యమైనది. మానవప్రకృతికి విరుద్ధమైనది. వ్యక్తికేగాక, రాజవంశమునకుకూడ ఉపద్రవకరమైనది. వ్యక్తిత్వము, ఆత్మబలము గలిగిన మానవుడు జేసినైనను సహించునుగాని, ప్రేమలేని వివాహమును సహింపజాలడు. కేవలము వ్యవహారలాభముకొరకు వివాహము చేసికొనునట్టి నికృష్టమైన కార్యము మరొకటియుండదు. రాజకీయకారణముల ననుసరించి యిట్టి వివాహము జరిగినచో పశుశాలల యందు జరుగుచున్న పద్ధతులను అనుసరించుట యగును. మత గురువులు కొందరు నన్నుగురించి విమర్శనలను గావించుచున్నారని నాకు తెలియుచున్నది. యిట్టి విమర్శలు విమర్శకులకే అపకీర్తిని, ఆగౌరవమును కలుగజేయును. అంతేకాక యిట్టి మతగురువుల ప్రపర్తనవల్ల మతసంస్థలకే అపఖ్యాతి వాటిల్లెను. ప్రేమ లేనప్పుడు వివాహసంబంధములను తెంచుకొనుట సహజమగుకార్యము. ప్రేమలేకున్నను నీతికిబద్ధులై సంసారమును గడుపు దంపతులు యెడబాయుటయే ఉచితము. సామాన్యప్రజలవలెనే కైతరగతులకు చేరినవారు కూడ అన్నివిషయములందును దాపరికము, కృత్రిమబుద్ధి లేక న్యాయమగుకార్యమును ధైర్యముతో గావించుట శ్రేష్ఠమగు పద్ధతి. బూటకము, డాంబికముకన్న యిదియే యెక్కువలాభకరము.

*

*

*

*

యూరపుఖండమున జన్మించిన ప్రథమాంధ్రశిశువు వంగల శివరాముగారి శిశువుకాదు

“మీ గృహలక్ష్మీయొక్క జనవరిసంచిలో “వితలు - విశేషములు” యను వ్యాసములో ఐరోపాఖండములో జెనీవానగరమునందు వంగల శివరాముగారికి క్రిందటిసెల 19-వ తేదీన ఆడశిశువు జన్మించినదనియు, ఈశిశువే ఐరోపాఖండమున జన్మించిన ప్రథమాంధ్రశిశువనియు ప్రకటించియున్నారు. ఇది వాస్తవముకాదు.

పుష్ప చ య ము

ప్రస్తుతము బందరుపురమున కృష్ణాజిల్లా మెడికల్ ఆఫీసరుగాయున్న లెఫ్టి నెంటుకలనల్ కొత్తి వెంకట రమణారావు వి.యం.యస్ గారు 1930వ సంవత్సరములో సంసారసమేతముగా యింగ్లాండునకు వెళ్లినప్పుడు వారికి 1930వ సంవత్సరం ఆగస్టు 17వ తేది కృష్ణాప్రమినాడు లండనునగరమున చారింగ్ క్రాసు ఆసుపత్రిలో ఆడశిశువు జన్మించినది. ఆకుమార్తెకు శాంతాదేవియని నామకరణముచేసిరి. ఈశాంతాదేవియే ఇంగ్లాండుదేశపు పౌరసత్వపుహక్కును బడసిన ప్రథమాంధ్రశిశువయియున్నదేగాని వంగల శివరాముగారి శిశువు కాదు.”

—మజుందారు రామారావు.

* * * *

భారతీయులకు తేయాకు క్రొత్తదిగాదు

“ఆస్పత్రుల్లోను, యిండ్లలోను, విందుల్లోను, యెక్కడబడితే అక్కడ అశేషజనముగూడ టీ త్రాగు తునే వుంటారు. దీన్నిబట్టి చూస్తే, టీ త్రాగడంవల్ల మనస్సుకు ఉత్సాహం తప్పక యేర్పడుతుందనీ కల్లు సారాయి మొదలయిన మద్యపానాదులవలె మత్తువుండదనీ స్పష్టముగా తెలుస్తున్నది.”

అమెరికా డాక్టరు డేనియల్ ఆర్. హార్డింక్ “బాగా తయారైన టీ త్రాగేటట్టుయితే మంచి రుచిగా వుంటుంది. దానికయ్యే ఖర్చుగూడ తక్కువ. మితంగా త్రాగుతుంటే, ఒంటికి మంచిది. హితకరంగా వుండడమే కాకుండ ఆరోగ్యదాయకంకూడ. దేహానికి ఉత్తేజం కలిగిస్తుంది బడలిక, ఆయాసం, అలసట వగైరాలను తగ్గిస్తుంది. పెద్దవాళ్లు తరచుగా త్రాగేటట్టుయితే వాళ్లజీర్ణకోశం బాగుపడుతుంది” అన్నాడు.

డాక్టర్ లూయీ లెమెర్ అనేదొరగాడు టీ గురించి తెలిపిన అతని అభిప్రాయం ఇది.

“టీ మంచి హితకరంగా వుంటుంది. దానివల్ల కలిగేనష్టంకంటే లాభమే హెచ్చు. కొంతమంది రోజుకు పది పన్నెండు కప్పుల టీ నైతం మంచినీళ్ల ప్రాయంగా త్రాగుతుంటారు. వాళ్లకేమి జబ్బుగాని హానిగాని చేయడంలేదు. మెదడు, నరాలు సరిగా లేనప్పుడు టీ బాగా పనిచేస్తుంది. మనస్సుకు ఉత్సాహం కలుగ జేస్తుంది. ఈ వేళ ఆవేళ అనక యెప్పుడు త్రాగినా, ఎంత మనుస్సుగల వాళ్లకయినా ప్రతితత్వానికి టీ సరిపడుతుంది.”

అనాదినుంచి గూడ హిందూవైద్య శాస్త్రానికి గొప్ప గౌరవంవుంది. “ఆయుర్వేద విజ్ఞానం” అనే గ్రంథంలో టీ గురించి వ్రాసిన విషయాలనుబట్టి హైందవుల తత్వానికి టీ శ్రేష్టమైందని తెలుస్తుంది.

“దాన్ని సంస్కృతంలో శ్లేష్మారి, గిరిభిత్, శ్యాంపర్ణి, అతంద్రి అని పిలుస్తారు. టీ త్రాగితే దగ్గును పోగొడుతుంది. చెమట బాగా పట్టిస్తుంది, గొంతులోని కళ్లెను తెగకొడుతుంది. జ్వరాన్ని తగ్గిస్తుంది. ఆకలిని వృద్ధి చేస్తుంది. ఆయాసం, బడలిక, బలహీనత మొదలైన వాటిని తీసివేస్తుంది.”

జ
o
దు

ZANDU BALAMRIT
A Specific Remedy
for
Lean and unhealthy
Children

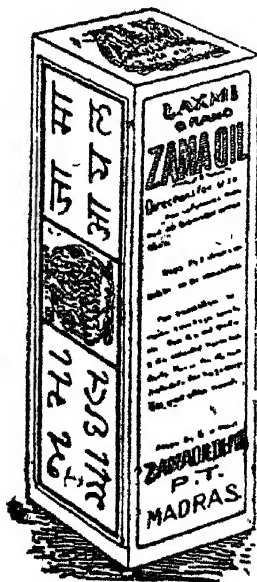
Madras Presidency Agents:-
DAMODER & Co.
73. CHINA BAZAAR ROAD. G.T. MADRAS.

వో
లా
మూ
తం

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టియున్ను, బలమున్ను ఆరోగ్యము నిచ్చును.
అన్నిచోట్ల జండు ఫార్మశీ ఏజంట్లువద్ద దొరకును. ధర బుడ్డి అ 10.

జా మా తై ల ము

ఏ జంట్లు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట
పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక శ్మణములో
పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు
సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా
పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుడు

అమర్ చెందు, శోభాచెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్
మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైనప్పనాయని పీఠి, మద్రాసు

న న వా న ము

తే. అగ్రవర్తియై శ్రీరాముఁ డరుగుచుండె, నువిద తనుమధ్య మధ్యమం దుండెనీత,
మహిత కోదండదండ సంభరణహస్తఁ డోలివెన్నంటె లక్ష్మణుఁ డొప్పువేమ.

మానిని. సారములౌ నవసారనక్షై రవ సారభవాసిత భాసితకా
సారములుం దటినీతటిసైకత సంచరదంచిత చక్రయుగీ
వారములున్ గిరిసుందరకందర పాతసుపూత ఝరీలహరీ
పూరములున్ నుమమంజులకుంజక పుంజితగుంజ దళిందములున్.

కం. భీకరమాకర్ష వృద్ధు ధర్మీకర్ష తానరకరాగ విస్మృత హిమవ
చ్ఛీకర్ష కలికేసరి నికరాకర్ష గహ్వర వితాన మాదటంగనుచున్.

శ్రీ మదాంధ్ర వాల్మీకిరామాయణము.

ఆంధ్ర రమణీమణులు

ఇంకను ఎంతో అభివృద్ధిపొందవలసిన మాట నిజమే. ఆంధ్రదేశమభ్యున్నతిని జెంద వలసిదియు సత్యమే. అంత మాత్రమున ప్రకృతపు అభివృద్ధి గనపడకపోదు. గత కాలముతో, సర్కారాప్రములతో పోల్చి చూతము. కాలానుగుణ్యముగ ఆంధ్రులభివృద్ధి - అన్ని శాఖలందును - గాంచుచునే యున్నారు. అభివృద్ధిని గాంక్షించి రాత్రిం బవల్లు కృషిచేయు స్త్రీ పురుషుల ప్రయత్నమే దీనికి కారణము. ఆవిధముగ దేశాభివృద్ధికి జాత్యభివృద్ధికి పాటుబడు పురుషులను గూర్చి మేమిపుడెట్ల ప్రస్తావించ దలంచుకొనలేదు. స్త్రీలను గురించి మాత్రమే.

ప్రకృతమట్లు పాటుబడుచున్న రమణీమణులు షెక్కురు. వారిపద్ధతు లొకటిగాక పోవచ్చును. పథములు భేదింపవచ్చును.

వారందు కుపయోగించు సామగ్రి వేరుగానుండవచ్చును—సాంఘికాభివృద్ధికవి అత్యవసరములనుమాట మరువకూడదు—కానిగమ్యస్థానమొక్కటియే. ఇప్పుడు ఆంధ్రాభ్యుదయముగోరి నిరంతరము కృషిసంఘపు వారితో కలముచేబట్టి సంఘములోని కల్మషముల ఖండించి, సహృదయుల సానుభూతిని సంస్కారములపై బరపు రమణీమణులు గలరు. పాండిత్యమునుబడసి, విజ్ఞానమును విరివిగ గడించి విద్యావిహీనులకు సాదర పూర్వకముగ దాని నొసగు ప్రతిభాశాలురున్నారు.సాంఘికోన్నతికి అడ్డపడు అలవాటులను అనాచారములను తుద ముట్టింప బట్టు బట్టి చట్టముల మూలముననైన సంఘమును సరిదిద్ద బూను సాహసికులుగలరు. అభివృద్ధిని గాంక్షించుచు ముందంజవేయ వెఱచి

గృహ లక్ష్మీ

యున్న వారికి ధైర్యముగొలుప తామే నిష్ప్రయోజనముగ నిర్భంధముల త్రేంపి యాదర్శ ప్రాయలైన వారునుగలరు. వివిధకష్టముల బడి విద్యాలయములస్థాపించి యావజ్జీవము వానిని నిర్వహించుచు విద్యావ్యాప్తిని గావించు విదుషీమణులు గలరు. అట్టి సంస్థల ప్రోత్సహించువారును గలరు. మాతృదేశదాస్య శృంగులమును దృఢ ఆత్మత్యాగులై స్వాతంత్ర్యసమరమున కురికి అద్భుతమైన సహనము సాహసముజూపి ఆంధ్ర మాత హృదయమున నగ్రస్థానము సంపాదించుకున్న స్త్రీ రత్నములు గలరు. రాజకీయములందు పాల్గొని పరిపాలన బాగుచేయ పాటుబడువారును గలరు. విద్యాగంధ మిసుమంతయు లేకున్నను, మానవసేవయే మాధవసేవయనుట నెఱింగి బీదసాదల కెంతయోసాయమొనర్చుచు, సత్రముల గట్టించి బావులు త్రవ్వించి తీరని సాయమొనర్చువారునుగలరు. ఇంకను నెన్నియో విధముల పాటుబడువారును లేకపోలేదు.

వీరందఱిని ఆంధ్రులందఱు నెఱుగకపోవచ్చును. ఆచూప్రాంతములవారు మాత్రము అట్టి అభ్యుదయ కృషికుల నెఱిగియుండవచ్చును. ఇదే విదేశములందైనచో, ఆ రమణీమణులగురించి దేశమంతయు నెఱింగియుండును. అట్టివారిని తెలుసుకొనుటకు పారు కావలసినన్ని సదుపాయములు కలిగింతురు. అభ్యుదయ కాంక్షితులై యుండవలసినది విధిగాని దానినిగూర్చి యందఱు నెఱుగవలసిన పనియేమి అనువ్రశ్న జనింపకూడదు, జనించినను నిఘనదు. వారికృషిని

సేవనుగుర్తించిన ఇతరులు వారి నాదర్శముగా నుంచుకొందురు. అది వారివలె పాటుబడజేయ సుత్సహించును. అంతియ కాదు. సంఘమునకు దేశమునకు ఇంతటి మేలొనర్చిన వ్యక్తులును, వారికృషియు కాలగర్భమున క్రమముగా నణగిపోవలసినదేనా? వారిచరిత్రలు స్థిరముగానుండివారికృషి ఇతరులకు మార్గదర్శకమైయుండవలసిన యావశ్యకతలేదా? ఇట్టి రమణీమణుల చరిత్రలెన్నో కాలగర్భమున గలసిపోయినవి. ఉపేక్షించిన ఇవుడును అంతియే.

మేమిప్పుడు ఆంధ్రాభ్యుదయమున కేవిధముగనైనను పాటుబడుచున్న ఆంధ్రస్త్రీ రత్నముల చరిత్రలు వారి ఛాయాచిత్రములతోబాటు (Who is who in Andhra Desa) ప్రకటింప సంకల్పించితిమి. దానిలో చేరదగిన వారి యోగ్యతయొక్కటే సేవదేశసేవ, జాతీసేవ, సంఘసేవ. వారు పండితులుగానిండు, పామరులుగానిండు, ధనికులుగానిండు, దరిద్రులుగానిండు. వారికందు స్థానముండును.

కావున గృహలక్ష్మీపాఠకులు, గృహలక్ష్మీల యభివృద్ధినిగోరు స్త్రీపురుషులెల్లరు అట్టివారి చరిత్రలను సేకరించి, క్లుప్తముగ, వారి ఛాయాచిత్రములతోబాటు పంప ప్రార్థించుచున్నాము. వారి చరిత్రలందు వారి కృషికి ప్రాధాన్యమియ్యవలెను. అతిశయోక్తి వాసనకూడ లేకుండవలెను. ఆంధ్రులందఱు మా యుద్యమమునకు తోడ్పడి ఆంధ్ర రత్నదీప్తిని ప్రజ్వలంపజేయుదురని ఆశించుచున్నాము.

= వి చిత్ర వ్యాఖ్య =

“అట్లైన ప్రతిబాలుడును సన్న్యాసియగును. లేకున్న అబలయగును. అహింసాపద్ధతులతో పోరాడుటకుకూడ పౌరుషము, manliness, కావలసియున్నది. మనబాలురకు పౌరుషము చాల కొద్దిగనున్నది. ఉపాధ్యాయులు వారిశిక్షకులొనైనచో నున్నదిపోవును.”

శ్రీయుత వార్కిగారు విద్యాశాఖమంత్రి గారికి కార్యదర్శి. వారు ఇటీవలనే దక్షిణ దేశములో సంచారము ముగించిరి. వారొకచో Co-education నుగూర్చి, ఒకేపాఠశాలలో స్త్రీపురుషులను నియమించుటను గూర్చి ఉపన్యసించిరి. వారిఅభిప్రాయముల సారాంశమిది.

మాధ్యమిక పాఠశాలలలోని బాల బాలికలకు ప్రత్యేకపాఠశాలలు ప్రత్యేక విద్యావిధానము అవసరము. వానియందు ఉపాధ్యాయుల నియమింపవచ్చును. కాని ఒకటి. బాలురందఱు ఆడంగులుగా, effeminateగా, తయారు గావలసియున్న ఉపాధ్యాయులను నియమింపనగును. బాలురు ధీరులు గావలసినచో ఉపాధ్యాయులనే నియమింపవలయును. ‘నా కుమారుడు కాన్వెంటుస్కూలులో ఉపాధ్యాయులచే శిక్షపొందినాడు. ధీరత్వమంతయు గోల్పోయినాడు. అందుచే నిపుడు వానిని ఉపాధ్యాయులక్రింద నుంచితిని.’

అపుడు ఆసథలో నొకరులేచి ‘ప్రాథమికపాఠశాలలలో ఉపాధ్యాయులనే యుండవలెను. ఇది మహాత్ముని ఆశయము’ అనిరి.

వార్కిగారు దానికి ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. “అట్లైన ప్రతిబాలుడును సన్న్యాసియగును.

లేకున్న అబల-భీరువు - అగును. అహింసా పద్ధతులతో పోరాడుటకుకూడ పౌరుషము, manliness, కావలసియున్నది. మన బాలురకు అది కొద్దిగనున్నది. ఉపాధ్యాయులు వారిశిక్షకులైన ఉన్నదిపోవును.”

‘అయితేలు’ ‘కానీలు’ చాలా అపాయకరమైనవని అంటారు. వార్కిగారి అభిప్రాయాలలో మొదటి పేరాలోని విషయముల నడక అందులోవచ్చు ‘కాని’ వఱకు సరిగానున్నది. తరువాత మనమే బండిని ఆపవలసివచ్చినది. కారణములు కావలసినన్ని.

నెపోలియనువంటి వీరాధిపీరులున్నారు. శివాజివంటి రాజసింహులున్నారు. మహాత్ములవంటి లోక్మేకకర్తాపుజ్యులున్నారు. వీరందఱు ఏకకంఠమున అన్నది. “బాల్యమున మాతృదేవత శిక్షణముచేతనే మే మియున్నతికి రాగలిగితిమి.” అంటే బాల్యమునందు మాతలు - మాతృస్వరూపులగు మానినులు - శిక్షనిచ్చుటవలనే వారు భావిజీవితములందు ప్రసిద్ధులయిరి. కాని ఇంతవఱకు వార్కివలె వచ్చింది రికార్డు స్థాపించినవారులేరు.

భావిపౌరులుగా నుండదగిన స్త్రీలు బాలురకు నేర్పదగిన విషయము లెఱుగుదురు. బాలురును అల్లరిగుణములనువీడి నదభ్యాసముల నేర్చుకొనెదరు. వినయవిధేయతలు

గృహలక్ష్మి

కలిగియుందురు. అంతమాత్రము వారు ఆడంగులుకారు. అబలలుగారు. సన్యాసులు ముమ్మాటికిగారు. పౌరుషమనగా పెరిగిపెద్దయిన తరువాత సన్యాయమును, ససత్వమును ధైర్యసాహసములతో నెదుర్కొనుటయగును. ఇది బాల్యముననే వ్యక్తీకరింపబడుట కవకాశము లరుదు. ఉపాధ్యాయులుగాని ఉపాధ్యాయులుగాని పౌరుషమును పోగొట్టుటకు తెచ్చిపెట్టుటకు అశక్తులైయున్నారు. కారణము స్వప్రము. వారిరువురు నిరుపయోగ విద్యావిధానములతో సుపాధ్యాయవర్గమును తండ్రోపతండ్రముగా తయారుచేయుచున్న బోధనాభ్యసన పాఠశాల కర్మాగారములందలి సామగ్రిలే.

సరియే. ఆ విషయమటుండనిండు. మాతృశిక్షణలేని బాలుడు భావి జీవితములో పేరు ప్రఖ్యాతులు పొందజాలడని - పరిపూర్ణ పౌరుషముక్తుడు కాడని - మహాత్ములు గుర్తించియున్నారు. మాతృమూర్తియగు స్త్రీ విద్యావిషయమున వెనుకబడియుండుటచేతనే భారతజాతి బానిసత్వమున బడి మ్రగ్గుచున్నదని వాకొనుచున్నారు. పాశ్చాత్యప్రపంచము విద్యావ్యాప్తియందు విరివి గాంచినది. విజ్ఞానమున పరిణితి సంపాదించుకున్నది. ఈ విషయమునందు వారి యభిప్రాయమెట్టిది? చూడుడు. బాలబాలకుల స్వభావమును అతిసులభముగ గుర్తించు వారు స్త్రీలు. వారికి అక్కరతో ఓపికతో నన్నిసంగతులు బోధించువారు స్త్రీలు. పాఠశాలక పాఠశాలలందు ఉపాధ్యాయత్వమున వారికే మొదటి 'ఛాన్సు'. అందుకే పాశ్చాత్యులకు కాన్వెంటుస్కూళ్లు ఎక్కువ.

ఉపాధ్యాయులునులే క్రమశిక్షణబొందిన పాశ్చాత్యులేమైరి? ఏమైననగుదురు గాక; సన్యాసులుగాలేదు. చవటలుగాలేదు. చచ్చుపెద్దమ్మలుగాలేదు. ధైర్యసాహసములకు, - పౌరుషమునకు పౌరుష మధికమై అనాగరికకార్యములకు- ఆదర్శప్రాయులుగా నున్నారుగదా? దీనికి సమాధానమెయ్యది? ఇది పాశ్చాత్యులకే ప్రాచ్యులకు పనికిరాదందురా?

నాటికి నేటికికూడ మనదేశముందు ఉపాధ్యాయులు లరుదు. ఫలితమేమి? - మాతృమూర్తి అవిద్యావతియైనందుననే భారతజాతి నిర్జీవమైనది. శారీరికముగా మనము చర్మములుగప్పిన అస్థిపంజరములము. మానసికముగా బానిసతత్వము పూర్తిగా వంటబట్టినది. ధైర్యసాహసములమాట - పౌరుషముమాట - దైవమెఱుగును. ఉపాధ్యాయులులే శిక్షణబొందిన పాశ్చాత్యులు అనాదిగా పౌరుషపరిపూర్ణులైన పురుషులచే బాల్యమున శిక్షణబొందిన ప్రాచ్యులను శతాబ్దములనుండియు పిడికిట నుంచుకొని నులిమివేయుచున్నారుగదా? వార్కిగారి తత్వము దానికేమనును?

ప్రభుత్వము మారినది. ప్రజలహక్కులు గుర్తింపబడినవి. ఆశయము లనుసరింపబడును. అని విద్యావిషయములో గంపెడాశతో నున్నారందఱు. మోమోటమువీడి చెప్పవలసినచో వార్కిగారి యాశయములు

ప్రభుత్వము మారినది. ప్రజలహక్కులు గుర్తింపబడినవి. ఆశయము లనుసరింపబడును. అని విద్యావిషయములో గంపెడాశతో నున్నారందఱు. మోమోటమువీడి చెప్పవలసినచో వార్కిగారి యాశయములు

పా కీ పి ల్ల

అస్వాభావికములు. సత్యదూరములు. కాని సభ్యరాండు ఇంతవఱకు దీని కి
మా నమ్మకమొకటి. ఈ యాశయములు దెలుపని కారణమేమో వా రిట్టివాః
కార్యదర్శిగారివి మాత్రమే. విద్యాశాఖ మీయదలంచిరా? తమ్ముగాదని యూ
మంత్రిగారివి కావు కాగూడదు. కుండదలంచిరా? ఈ సందేహములుదీర్ప
విద్యావతులైన సోదరీమణులు, శాసన వారు బాధ్యులు.

పా కీ పి ల్ల

శ్రీ “ఉభయభాషాప్రసీద” జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారు

“ఉదయం సుమారు ఏడుగంటలవుతుంది. బజారునేవస్తోందో పాకీపిల్ల. పద్నాలుగేండ్లుంటాయి.
చేతిలోచీపురుకట్ట. చంకతోచింపిరితట్ట. బాలభాసుడు తనలేతకగాల్తో, ఆమెనులాల్చిస్తున్నాడు. భగవతి
పసుంధర అడుగడుగుకు ఆమెచిన్నిపాదాల్ని ముద్దు పెట్టుకుంటున్నది. కవికుమారుని హృదయంకనిలించి.”

తనసుఖమువీడి తోడిసోదరుల, సౌఖ్యమునకే జీవితసర్వస్వమును వ్యయించి,
ఏవమెరుగని నీ యమామి కపు, ప్రేమ లోతెరుగజాల దీస్వార్థబుద్ధజగతి.
నీవవిత్రప్రకృతి స్వదేవోపకృతికి, ద్రోవచూపించెలే మహాత్ములకుగూడ,
భరతజనయిత్రి ప్రేమంపుపసిడిముద్దు, తొలుదొలుత నీవె యందుకొందువుగదమ్మ!

చీపురునొక్కచేత నొకచేతను చింపిరిగంపబూని యీ

పాపపు గుప్పలూడ్చినపు బాలిక! చీదరలేదె సుంత? నీ

యోషికచూచి మెచ్చితలయూచు జగత్పిత కన్నుగొల్కులక

దేవకు దేవకు బయలుదేరె నవే నులివెచ్చబాష్పముల్.

ఆకల్పాంతము నీప్రశాంత దినచర్యల్ నిత్యన్నిద్ర వి

వైక్లవప్రేమ మహాప్రబంధముకు తూ చా పోని వ్యాఖ్యానముల్

“పాకీదాని”గ నాడిపోసుకొను నీపాపిష్టలోకంబు నీ

బాకీ నీర్చుకొనంగలేదు - జగదంబా! జన్మజన్మాలకున్.

“పాకీపిల్ల”వటంచు నిన్ను నిరసింపక జాతురమ్మా! స్వయం

పాకస్వాములు కొంతమంది - అది యేపాపంబో మూన్నాళ్లలో

నే కన్నుల్తలకెక్కి వెన్నగన రీ నిర్భాగ్యదామోదరుల్,

పాకీదేగద మాకు మాజనని మాబాల్యంబులో సోదరీ!

మాతృస్థానము డక్కగొన్నయది యుష్మన్నూర్తిలోకాన - ఊ

హాతీతప్రణయాధిదేవతకు పుణ్యక్షేత్రమైపోయె నీ

చేతోవీధి - పరార్థచింత సుపదేశించుక భవద్వృత్తి - ప్ర

ఖ్యాతంబైనది నీప్రవృత్తి - ఇవిగోనమ్మా! నమోవాకముల్.

ము క్తి

స్వర్గతుల్యమగు ముక్తి అమూల్యమగు వస్తువు. ముక్తియొక్క యింద్రజాల మహిమ మానవహృదయమును అనాదినుండియు వశీకృత మొనర్చుకొనియేయున్నది. సాంసారికకలహములుగాని, సాంఘికకల్లోలములుగాని, జాతీయవిప్లవములుగాని యీ ముక్తిగమ్యమును చేర్చు సాధనమాత్రములే. కాని యీ ముక్తిభావము కవి కల్పనలలోనే కాంచదగునా లేక వాస్తవికప్రపంచమునకూడ లభ్యమగు వస్తువా?

కారాగారము మానవజాతికి చిరపరిచితము. కారాగార పవిత్రమహిమను అనేక కవిశేఖరుల లేఖనము వర్ణించియున్నవి. ఆదికవి వాల్మీకి సుధామధురమును, అమరచరిత్రమును అగు రామాయణ మహాకావ్యమునందు ఆశోకవన నిర్బంధిత, పతి విరహాతుర, సతీకుల శిశోమణి యునగు సీతాదేవియొక్క కరుణామూర్తిని చిత్రించియుండెను. గుమ్మడిదల దుర్గాబాయమ్మగారు పూజ్యతముడగు కృష్ణద్వైపాయనుడు నిర్వాసితపాండవుల వనవాసాజ్ఞాతవాసజీవితమును రసవాహినియగు తన కవితయందు సువర్ణాక్షరముల లిఖించియుండెను. ఇంతియే గాదు. లీలామానుష విగ్రహుడగు శ్రీకృష్ణభగవానుని జననము కారాగారమందే కల్పించి ఆ కవిమహర్షి తన పవిత్రమగు కవిత్వమును లోకపూజ్యమొనరించెను.

మానవప్రకృతియే సత్వరజస్తమోగుణము లనేడి కృంఖలములలో బద్ధమైయున్నది; మరియు సాంసారిక, సాంఘిక, జాతీయజీవములను నాగపాశములచే ఆచ్ఛాదితమైయున్నది. స్పృహ్యదినుండియు మానవుడు బహి కాముష్మికమాలకు దూరమైభగవన్నియమములకు ఘోరమగు విద్రోహ మొనర్చి యుద్ధఘోషమునుసల్పుచున్నాడు. ఈ బంధీకృతజీవనముయొక్క చిరతరార్థ

నాదమును అనేక భావనారూపములతో యుగయుగములనుండియు కవీశ్వరుల కావ్యజాలమందును, శిల్ప శ్రేష్ఠుల చిత్రములయందును స్పష్టముగ అంకితమొనర్పబడియున్నది. మానవమాత్రుల శృంఖలాబద్ధహృదయములనుండి వెలువడు అర్థనాదమును తమతమ కవిత్వముల ద్వారామన గంభీరముగ వ్యక్తపరుపగల్గిన కవిశిల్పులే నిజమగు శూరులు. ఈ భయంకరమగు బందీజీవనము నుండి

శ్రీ మ తి

మానవాత్మనిత్యము భయమందుచునేయుండును. కాని భగవన్నియతి ప్రకృతినియమములనుండి తప్పించుకొనుట మానవమాత్రులకు సాధ్యమా? క్షణభంగురములగు నీ మాయాజాలముల తగుల్కొను నిచ్చలేనప్పటికిని భగవన్నియమానుసారము ఆత్మార్పణ మొనర్పవలసియేయున్నది.

స్వర్గతుల్యమగు ముక్తి అమూల్యమగు వస్తువు. ముక్తియొక్క యింద్రజాలమహిమ మానవహృదయమును నాదినుండియు వశీకృతమొనర్చుకొనియేయున్నది. సాంసారిక కలహములుగాని సాంఘిక కల్లోలములుగాని, జాతీయవిప్లవములుగాని యీ ముక్తిగమ్యమును చేర్చు సాధనమాత్రములే. కాని యీ ముక్తిభావము కవి కల్పనలలోనే కాంచదగునా లేక వాస్తవిక ప్రపంచ

చమునకూడ లభ్యమగు వస్తువా? ముక్తి యొక్కద ? ఈ ప్రశ్నకు ప్రత్యుత్తర మొసగజాలు సామర్థ్యము గలవారెవరు? ఆధునిక విజ్ఞానప్రమత్తమగు ఆమెరికాయా? లేక యూరప్ ఖండమా? నవనాగరిక ప్రపంచమున ప్రచలితమగు నూత్నభాషముల ప్రభావమా? సామ్రాజ్యవాదమా? ముక్తి యెట్లు పొందబడును అను తహతహ నేడు ప్రతివ్యక్తి హృదయమును కలవరపరచుచున్నది. కాని యీ ప్రశ్నకు సమాధానము పురాణముకాలమందే తత్వజేతలగు మహాబుఘులు చెప్పియుండిరి. కృష్ణభగవానుడే గీతయందు ముక్తిసాధనోపాయము నుపదేశించియున్నాడు.

ఈ శతాబ్దమందు లోకపూజ్యుడును, శాంత మూర్తియును అగు మహాత్మాగాంధీ ముక్త్యపాదు మును తన ఆదర్శజీవితమందు దెప్పియున్నాడు. మహాత్ముడు, క్రీస్తు మున్నగు మహాపురుషులును, బుద్ధుడు, టాలస్టాయివంటి తత్వజేతలను బోధించియున్న ముక్తిసాధనములనెల్ల మహాత్మాజీ నిత్యాచరణమున ఆవలంబించియున్నాడు. ఆత్మశక్తి, సత్యాగ్రహముల సహాయసంపదలచే కామక్రోధాది అరిష్టద్వర్గమునుండి మనోవేగమును తప్పించుకొనుచు, భావిసుఖజీవితము నాశించి లోకకల్యాణార్థమై వర్తమానదుఃఖముల నాలింగన మొనర్చుకొని గాంధీమహాత్ముడు మానవులకు ముక్తికి దారిమూపెడి పవిత్రస్వర్గద్వారమును తెరచి యున్నాడు. ధనకు బేరుడైన నేమి, గంజిత్రాగికాలము పుచ్చు జేదవాడైన నేమి, సమస్తసాణలనుకూడ ఆ సింహద్వారమునుండి నడచుటకు సమానమైన హక్కు కలియున్నాడు. ముక్తిని వాంఛించు ప్రతి వ్యక్తియు అహింసా కైరాగ్య శాంతిభావముల కాటపట్టగు పవిత్రపతాకమును ఈ సింహద్వారము చేరుటకు ధరింపవలసియున్నది. యంత్ర విజ్ఞానప్రతిష్ఠితములును, ధూమకళంకితములును అగు యూరప్, ఆమెరికా సభ్యులు భారతవర్షముయొక్క యీ

పవిత్రతరుణమును సత్ప్రస్థనయనములతో తిలకించుచున్నవి. సర్వజగత్తు నేడు దీనావస్థయందుండెడి భారతభూమి సల్పి అహింసాయుతమగు ముక్తిసమరమును రెప్పువాలకు చూచుచున్నది. ఈ యుగసంధి యీ సంగ్రామముయొక్క సామీప్య భవిష్యత్తర్థమున యిమిడియున్నది. ప్రపంచమునందు ఈ నూతన కాంతి, నూతన సభ్యత, నూతన ఆదర్శములు అను సజ్జనసంతానమును ప్రసరించుటకు విశ్వమోహినియగు భారతమాత అనుపమవేదన శాంతియుతమగు పర్యవసానము నందవలసియుండును.

బ్రహ్మాండమగు నీ విశ్వమందు ముక్తిబంధనములు, లీలామాత్రములు. జ్ఞాని, చింతాశీలుడు, సుముక్షువునగు పురుషుడే యీలీలలకు పరిచితుడు. అట్టి పురుషుడు బంధనములందున్నను ముక్తినే ఆసుభవించుచుండును. ముక్తుడైయున్నను బంధనమునందున్నట్లే భావించుచుండును. హర్షశోకములు వానికి సమానములు. మాతృగర్భమునుండి శిశువు భూపతనమైన నాడే భయంకరప్రపంచక మను కారాగారమున బంధీకృతుడగుచున్నాడు. బంధనములుగా భావించిన అన్నియు బంధనములే. మాతృకరములందు శిశువు ప్రేమబద్ధుడగుటయును ఒక బంధనమే. కాని యీ వివిధబంధనములలో పరస్పర తారతమ్యము గలదు. సాధారణ మానవమాత్రుడు ముక్తిసంపాదనమునకై వివిధములగు విశ్వప్రయత్నము లొనర్చి తన సుకృత ఫలితముగ నీప్సితార్థము పొందినను అట్టిముక్తి చిరస్థాయిగ నిలుచునది గాదు. సంసారబంధనమునుండి విముక్తుడగుట బహుమల్లభము. నిజముగ మానవ సంఘము ముక్తి నవేక్షించునెడల అనేక యుగములు సాధనచేసినగాని సిద్ధిపొందనేరదు. ఎట్టిసాధన యొనర్పవలెను? ఆత్మశుద్ధి, నిష్కామ కర్మలద్వారా అహంభావమును ఆత్మత్యగ మను యజ్ఞకుండముగ పూర్ణానూతి చేయవలసియుండును. మనోదౌర్బల్యముతో కూడిన మానవుడు కారాగారబంధనములకు

గృహ లక్ష్మి

భయకంపితడగునేని వాని భయము రజ్జుసర్ప భ్రాంతి వంటిది. కాని ధీమంతులగువారు కారాగార మను నాగపాశముల చిక్కియున్నను, ఆత్మయంద ముక్తి ననుభవించుచునేయున్నారు. వీలన ముక్తి యను వికాలగగనభాగము వారి చిత్తజగత్తుపై పరివ్యాప్తమై యున్నది. ముక్తి భ్యాననీయమగు పస్తువు. హృద యాంతరాళమునుండియు హంఘనీయము. ఏదినమున మానవదృష్టి సభ్యతాజగత్తున వెలిగించిన ప్రభాతరవి కిరణముల నాలూకించినదో నాటినుండియు మానవుడు ముక్తి సుందరీప్రేమకు బద్ధుడైయున్నాడు. విపత్తు లును, కఠోరబాధలును సహించి, ధనమానప్రాణముల నర్పించి ముక్తికాంతను వలచుచుండెను. కాని నిజ ముగ నాతడు ముక్తికాంతప్రేమను చూరిగొన గల్గెనా? లేదు. కాంచనమును పొందుటకు బదులు కాంచును పొందగల్గెను. కోటి ప్రాణుల యం దొక్కడు సఫలప్రయత్నుడు కానోపడు. అట్టివానిని మహాపురుషునిగా నెంచవలసియుండును. దుర్లభమగు ముక్తియొక్క కల్పితాదర్శము నారాధించి సర్వ పరిత్యాగియగుటకంటె ఆధ్యాత్మికదృష్టితో సాంసారికశృంఖలముల నుపేక్షించకయే ముక్తిసాధన చేయు వాడు ధన్యతముడని నా తలంపు.

నేటి ప్రపంచమున ఏపురుషుడు భారతవర్షము

యొక్క ముక్తిసాధనార్థము భారతీయులకందరకు కప్పనహాసమున ఆదర్శప్రాయుడయ్యెనో యే పురుషుడు భారతజేశమునందలి ఆ బాల వృద్ధమును మృత్యుంజయులను చేయు మహాదగ్ధమును లక్ష్యముగ నిడికొని తపస్సు నొనర్చుచున్నాడో ఆ గాంధీమహాత్ముడు ముక్తికాంత యను స్వరాజ్యమును హస్తగత మొనర్చుకొనియున్నాడు. కారణమేమన, స్వరాజ్య మను మనోజ్ఞాదర్శము, సుందరమయకల్పన ఆతని చిత్తరాజ్యమున వ్యాపించియున్నది. ముక్తియొక్క రుచి రాష్ట్రనైతికజీవనమునందే బంధీకృతమైయుండ లేదు. శేవలము తాకికబంధనములనుండి కలుగు ముక్తి ఆధ్యాత్మికముక్తితో సమానము కాజాలదు. దక్షిణాఫ్రికా కారాగారమునందుండియుగూడ మహాత్మాజీ ముక్తియొక్క ఆస్వాదనమునుండి వంచితుడు కాలేదు. ఎంతమందియో యుగప్రవర్తకులు, మహా పురుషులు, కర్మవాదులు, ధర్మవీరులు, జ్ఞానవీరులు భయంకరమగు అస్వాధీనత సనుభవించుచున్నను, మృత్యు వేదికయందు నిలిచియున్నను, అంధకారమగు కారాగృహమందుండియు, నిర్వాసితదండనకు లోబడి యునుగూడ ముక్తినుభవమునుండి వంచితులు కాలేదు. అనేకములగు ఘోరవిపత్తులను బాధలను నెదుర్కొని, అంతరాత్మయందు ముక్తినిజొంది మహాత్తరమగు సత్యాగ్రహధర్మమును జగత్తునకు చాటిరి.

పశ్చాత్తాపము (వినోది)

ఆయనంతశాంతిమయ సౌధాంతరముచు
విడిచినుఖత్వచ్చే నీగభీరనిత్య
ఘూర్ణమాన మహాదధి గోరుకొంటి.

* * *

లీలగ్రీడింప మిత్రులు వేరటంచు
రాజసాధమ్ము మించుకులాయపదము
వీడినను దేచినాడ నీవివినయునకు.

నిర్మలమనోజ్ఞ చంద్రికన్ నిందజేసి
వెలుగుకొఱకు తపించి యీవిలయకాల
తిగ్మ కిరణాతపంబున తిరుగుచుంటి.

* * *

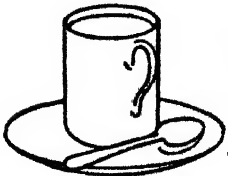
వెదకుకొనకుండ త్రిడి లభించుననెడి
వేడుక, స్వతంత్రమహిత జీవితమువిడిచి
ఈయయోమయపంజర మెన్నుకొంటి.

మీ యిండ్డు మీ రుజ్జేయునట్లు

కొన్నియిండ్లు మంగళశకరముగాను, కొన్ని వేరుగాను నుండుటకు కాపురముజేయు స్త్రీలే కారణము. తమపతుల గౌరవించుటకుగాను తగినవారి నింటికిపిలుపించు ఔంతుయవశ్యమని తెలివిగల స్త్రీలెరుగుదురు. దానికి సరియైనకాలము “టీ” పుచ్చుకొనేసమయమే. శాంతినొసగుఇండియా “టీ” మాటలలో చమత్కార సామర్థ్యముల ప్రేరేపించును. మంచి స్నేహితులు చేరెదరు. అటువంటి “టీపార్టీ” వాడుక యారంభించుము - దానికి శ్రేష్ఠమైన ఇండియా “టీ” ప్రవయోగించుము.

“టీ” జేయు క్రమము: శుద్ధమైన వేడినీరు. కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఒక స్పూక్ “టీ” యొక్కొకరికిన్ని, మొత్తముగా నొక స్పూక్ యధికముగాను పాత్రములోవేసి, బాగుగా మరుగుచున్న నీటిని పోయవలెను. 5 నిమిషములు తాళి, కప్పులలో పోసి, పాలు, చక్కెర చేర్చవలెను.

పా ర మార్ధి క మైన పా న ము — ఇం డి యా “టీ”

Maintain health!

LODHRA

For Ladies Ailments

KESARI KUTEERAM
MADRAS

‘సుందరి’

(సౌందరనందము)

‘పద్మ’

శ్లో. అద్వైతమ్ సుఖదుఃఖయోగమగతమ్ సర్వాస్వస్థాను యచ్ఛాన్
విశ్రామోహృదయస్య యత్రజరసా యస్మిన్నహోర్వ్యోరసః
కాలేనావరణాత్ప్రయాత్పరిణతే యత్ ప్రేమసారే శ్రిరమ్
భద్రమ్ తస్య సుమానుచస్య కథమ ప్యేకమహి తత్ ప్రాప్యతే.

—భవభూతి.

అర్థముకాని ‘భావకవిత్వము’ ఆంధ్ర వాఙ్మయలతకు వేరుపురుషనుట సర్వధా నిక్కువము. ఈ కవితాఫక్తి-ధందోభాష లన్నియు నొకతీటు. విపరీతములును. భావన యందును కవితయందును నూత్నత్వము వెదజల్లుచు నర్థవంతముగా పదములనేర్చి కూర్చి తీర్చి దిద్ది యతిసులభమగు శైలిలో ప్రబంధముల నాంధ్రలోకమునకుఁ బ్రసాదించిన ఇటీవలి వారిలోఁ దిరువత్తికవులు ముఖ్యులు. వీరిశిష్యు లెందఁడెందఁతో యెన్నో విధాల నాంధ్రభాషామయతల్లిని గై నేతలొ నర్చి పూజించియున్నారు. వీరిలో ప్రఖ్యాతులు శ్రీ కాటూరి వేంకటేశ్వరరావు, పింగళి లక్ష్మీకాంతముగారు.

ఈ జంటకవులు పదునేడేండ్లకు మున్ను ‘తొలకర’ యను భావగర్భితమైన చిన్ని పోత్తమును ఆంధ్రలోమునకు సమర్పించి యెల్లర మన్ననలఁగన్నారు. శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు దానికిఁ బీఠికవ్రాయుటే తద్గ్రంథప్రాశస్త్యముచెప్పకచెప్పుచున్నది. ఈ పదునేడేండ్లకాలములో వారి భావనాశక్తి

మిక్కిలి పరిపక్వావస్థదాల్చిన తరువాతనే ‘ఆంధ్రావని మోదముఃభారయునట్లు’ శాశ్వతముగనిలుచు నమూల్యమగు నీ ‘సౌందరనంద’ గ్రంథరాజమును గురువులు శ్రీ చెళ్ల పిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారి కంకితముగాఁ బొనర్చి యున్నారు. ఏతద్గ్రంథప్రకటనానంతరము గ్రంథకర్తలగు నీకవులుపొందిన యభినందనలు సహస్రాధికముగా నుండెననుట సర్వజనవిదితము.

‘సౌందరనందము’లోని కథానంగ్రహమిది. అనుకూలవతి భార్య సుందరితోఁ గ్రీడ్చు సలుపుచున్న నందుఁడు, భిక్షకు యేతెంచిన బుద్ధదేవుని పిలుపు వినిపించుకొనకున్న నాబుద్ధభగవానుఁడు వెళ్లిపోగా, నది విని మిక్కిలిపరితపించి తిరుగా బుద్ధునిబిలిచికొని రానేగుట. బుద్ధుఁడు మరల నింటికివచ్చి భిక్షుగొనొల్లమి సూచించుటయేగాక నందుని దనవెంట విహారమునకుఁ దెచ్చి దీక్ష యొనఁగుట. ఎన్నోళ్లకును దిద్దిగొరకున్న భర్త తుదకు సన్న్యాసమును స్వీకరించెనని యరసి యందుకు మొదట బుద్ధునిదూషిం

గృహ లక్ష్మి

చియుఁ నుట్టతుదకుఁ దానును బౌద్ధసన్నాహినిగాఁ జేరి యనాధరక్షణమునకుఁ బూనుకొనుట. బుద్ధునిమహత్త్వముచే నీయిద్వరును ధర్మసోదరీసోదరులుగ నొకహరిజనులవాడలోఁగలసికొని బౌద్ధధర్మలతను బెంచి పోషించుటకు బద్ధకంకణులయి దేశికస్వామికి గళమ్ములై త్రి జయముపాడుట. ఇది యిందలి కథ. దీనిను సుందరీవృత్తాంతము క్వాచిత్రముగా విమర్శింపఁబడినది.

నందునకు సుందరి యాదర్శధర్మపత్ని. వీరి 'పలుకులో నేతలు నెమ్మొములొకటై' యుంటచేఁ బ్రణయకలహము కలిగినను అదిచాలనే పుండెడిగాదు. ఇట్టివి 'వలపుల కల్పనల్లికి దోహదక్రియల'ట. కావుననే సుందరి చెల్వినకు నందుఁడు కైమోప్పుచేయుచు

“రాగరంజిత మన్మనోరత్నమింత
యంతశకలమ్ము లానరించి యింతి ! నీద
కంతహారముగావెంటు” ననియు,
“వెలది ! యీరాగలతలు పుష్పించునట్లు
లీమనోరథములు ధరియించునట్లు
దరులాలసిపారు నీమమతాస్రవంతిఁ
జేలిపోదము పెఱతలంపేల మనకు” ననియు,

ప్రేమశీఘ్రపానరతులమై చరించుటకు నుద్యమింప గోరుచున్నాఁడు. వీరి ప్రణయము అతి పవిత్రమగుటచేతనే “భూతసంతాన నవీన సృష్టిపరిణామ”మని వా కొనఁదగియున్నది.

వీరిట్లు “కూరుములనాడుచుఁ బాడుచు” నుండ బుద్ధదేవుఁ డక్కడికి భిక్షకయి యరుగుదెంచి “యస్తి నాస్తియను పల్కెందుకొ విసఁ

రామి”చే తన దారింబడిపోయెను. దీనినొక యూడిగవుఁగాంతవలన నందుఁడు పిదప విని పశ్చాత్తప్తఁడయి యన్నను దిరిగి తోడ్కొచ్చుటకు నేఁగుదునన్నది విని సుందరి యీక్రింది విధమున పలుకుట యెంత స్వాభావికమో యుచితమో గమనింపుఁడు:

నామనోనాథ! నానిధానమ్మ! నాదు
కంతహారమ్మ! నాకసుంగవవెలుంగ!
గురుచరణసేవ కావింపనరుగు నిన్ను
శెట్లువారింతుఁ, గాక నిన్నెట్లుపనుతు.

విరహ మేమాత్రమును సహింపనిది ‘విశేషకమ్ము తడియాటకము’ జనుదేరగా వలె’నని భర్తను బ్రార్థించినది. దానికతఁ డియ్యకొని వెలదిపై రక్తివెన్నెనుక కతని లాగుచున్నను బుద్ధగతమైన పెనుభక్తి ముందుకులాగఁగా నతఁడుగదలినాఁడు. బుద్ధదేవుఁడుచు నేదోవిధముగ నందుని విహారముచేర్చి వాసనాపరంపరలు మాయుటకును దివ్యవిజ్ఞానకళిక సిద్ధించుటకు నుపదేశము మొదలుపెట్టి నందునకు దీక్ష యీఁబంచి నాఁడు. దానికివలయు యత్నములునే యుచుండ బుద్ధశిష్యునకు నందుఁడు

“వరమడిగి నాశరీరము
తరుణీమణి పుచ్చుకొనియెఁ దనసాత్తుగ, నే
దురితముపాలైపోవనె
పరధవమును నిచ్చవెంట వాడితినేకె.”

అని జాలితో బల్కినాఁడుగాని తనకు దీక్ష తప్పినదిగాదు. ఇటనిట్లుండ నటసుందరి యెంతో విలపించుచున్నది. తెప్పపాటంత

నేపు విరహమునే తాళని యీమె యిట్టి
దీర్ఘ విరహమును సహించుటకల్గ.

“ఈదారిజూచు, బదపడి
నాదారిజూచు, గలయ నంతటజూచు
గాదను, నగునాయను, గా
నీ దండింపకయె విడుతునేయిలని ననుకొ.”

కొంతనేపు తరువాతఁ దొయ్యలి సెజ్జపరుండి

“మనసులో మనకుగలిపి, మాటలోన
మాటయునుగల్పి, యెరిమయు మమతనెఱపు
జీవి తేశ్వరుఁడిట్లు వంచించెనన్నుఁ;
గలరెనాకంటె మందభాగ్యులుజగాన”

యని వెక్కుచు నేడ్వఁదొడంగె. తన ‘కనుఁ
దమ్ముల మోమొ నీడలఁజూచెడివానిఁ, గను
సన్న మెలంగెడివానిఁ’ దెచ్చువారికి‘మాడలు
మాన్యములిచ్చి మెప్పింతును వేయునేల
కనిపించెదఁ బ్రత్యుపకారభావముకొ’ అని
పలువిధముల వాపోవుచున్నది. ఇంతలో
నందుని “జూడనరయఁ జనిన చేడివచ్చె”ను.
అంతే—నాథునిగుఱించిన ప్రశ్నలఁ గురియిం
చినది. “వచ్చుచునున్నవాఁడె? తెలుపకొ
గదవే, ప్రియాడింతనేపు దానెచ్చటనున్న
వాఁడె, నినునేమనె, నేటికి దామసించెనే”
యని పలుభంగుల నడిగిన దానికిఁ బ్రతిలేదు.
అప్పుడే లేనిపోని పిచ్చిపిచ్చి తలఁపులు

“అశ్రుసి క్తములయిన సేతాంచలములె
చెప్పచున్నవివాని దుశ్చేష్టితమును
అయిన నోటవచింపుమేమనియె నతఁడు
రానుపొమ్మనెనో, కానరాఁడొచెలియ !”

తన అపోహలు నిజమాయని “నోటవచింపు
మేమనియె నతఁడు” అనిప్రశ్న. నిజమేయగు

నని “రానుపొమ్మనెనో”యని యొక సమా
ధానము — ఒకవేళ తనశంక యనాస్పదంబే
యగునని యాశ. ఒహుశః ఆ చేడియకు
భర్త ‘కానరాఁడొ’ యేమో! ఈభావము
లొకటివెంటనొకటి యంతరములేక క్షణ
క్షణము మనమున తఱుముకొని వెడలినవి.
మానసికప్రవృత్తి నింతనుండరముగ, నిక్కు
వముగ, జ్ఞతించిన కవు లిటీవలి వారలలో
నాఁకు గనఁజలేదు. సరే — గురుఁడేవుఁడు
తనవెంటఁబిలిచికొని యేగి యుండునని
నిశ్చయించి భర్తనిట్లుచున్నది.

“ఔరా! యభినయవిద్యా
పారంగత! వంచకాతివంచక! రసభా
వారంభప్రతికూల వి
చారా! సౌహార్ద ధర్మ సమయవిదూరా!”

దీనికిఁగారణము బుద్ధభగవానుఁడే యయి
నను “గురు నేమనుటకుకొ నోరురాక,
యల్లంతన మెత్తని కినుకతోడ గౌరవమెన
సెడివాక్యముల నతని నిట్లనియెంచి”నది.

“పిట్టలుగా మృగములుగాఁ
బుట్టుండని కాపమిచ్చి పోఁగూడదొ, మే
మట్టే జంటంబాయక
చెట్టుల గుట్టలనుబట్టి జీవించుముగా”

యని మిక్కిలి పదరుచున్నది.

“కాలముచెల్లి పశ్చిమము
ఖమ్మనఁబ్రాయపుఁ బ్రొద్దొకింతలో
వ్రాలఁగ నున్నపెద్దలు, భ
వత్ ప్రతిపాదిత ధర్మమార్గ చింతా
తాలసితాత్ములై, తెలిసి,
దారకుతాదుల నుజ్జగించినకొ

గృహలక్ష్మి

బోటు ; నిద్రలులాపితివి,

మొగ్గునుద్రుంచుట పిండెగోయటల్.”

యని మనస్సులో వాదించుకొనుచున్నది -
వినువారెవ్వరు ?

అక్కడ బౌద్ధవిహారములో నందుడును
మొదట నెంతెంతో విలపించి విలపించి
గురునితో వాడులాడి

“తేజిప్రసన్నమై మనసు

తెల్పివహించెను, శోకమోహముల్

దూరములై భవాంధువునఁ

దూలినజీవుల నుద్ధరింపఁగాఁ

గోరికపుట్టెఁ, దొంటివల

కూర్మికి దవ్వలనిల్చివేడెదన్,

బూరుషులెల్ల నర్హులయి

బోటులుమాత్ర మనర్హులౌదురే.”

యని వినయముగాఁ బ్రార్థించి గురునిచే
నొననిపించినాడు.

ఇట్లుండఁ గొన్నాళ్లకు సుందరియు “ధన
కనకవస్తువాహన వసితా తనయాస్త్ర బంధు
వర్గమునెలకొని గొనకొని త్యజించి గౌతమ
మునివరుమార్గముఁబట్టుపుణ్యులఁదలఁచు”
చు, బుద్ధ “శిష్యులలో నెల్లరకంబె ముందు
హృదయేశ్వరునికా భావించికొని సెబాసని
మెచ్చు”చుండెను. అంత నొకనాటిరేయి
యెల్లవారును నిదురించిన తరువాత నందుని
ప్రియవృత్తాంతమును రహశ్యింతనము ప్రోది
రాచిల్లకు చెప్పనారంభించినది. ఈచిలుక
వృత్తాంతము కొంత యస్వాభావికముగా
నున్నది. కష్టసుఖముల నెదుటివారిలోఁ
జెప్పుకొనుటగలదు ; లేక మనముననే తల

పోయటకలదు ; కాని నడిరేయిని చిల్క
యొద్దకరిగి తలపులు త్రవ్వట స్వాభావిక
మనిపించుకొనదేమో ?

“అతఁడు విహారకుడ్యములఁ జిత్తించు భా

వములకుఁ బ్రాణార్పణమునొనర్పఁ

దగనఁజేసెను, నెచ్చెలీ ! తనకుఁగాని

భాగ్యునిది నాకుమాత్రము యోగ్యమటవె ?

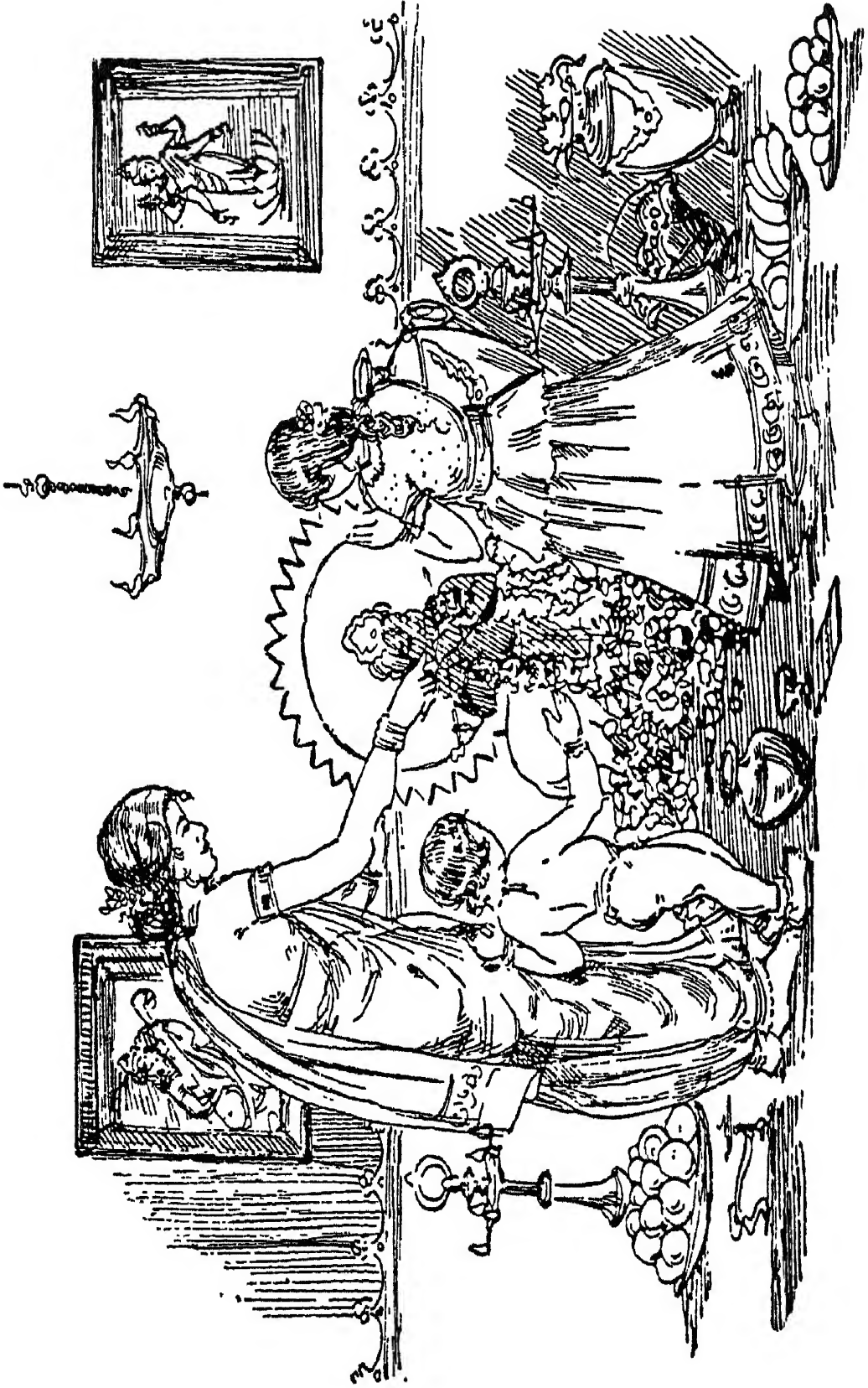
అడవులకునేగి యిల్లు నాకడవిసేసె,

నయ్యడవి దేవళమ్ముఁ జేయనఁజేసెను ?”

అని యతిదీనముగా మంతనమాడుచున్నది.
తరువాత నొకనాఁడు గురునిపంపునవచ్చిన
నొకభిక్షకుఁడు సుందరియింటికి నేఁగుదెంచి
యామెకు దీక్షనొసంగెను. నాటినుండి
“దినదినము నాదయామయి దీనజనులఁ
బిలువనంపించి యిలువేలుపులకుఁబోలె భక్తి
మైనర్చులాసగి, యాభణరరాజిఁ బంచి
యిచ్చును బ్రీతినంభావనముల” దిన
ములుగడపుచుండ నొకనాటి సందేచీక
టిని నొకబాలకుఁడు తనకొంగుఁబట్టిలాగుచు
వెలివాడకుఁ దీసికొనియేఁగెను. అక్కడనే
సందుడును ఆ బాలకునితిల్లికి మరణానన్తకు
నుపచారముల చేయుచుండుటఁజూచి ‘ప్రా
ణమా’ అని సుందరి పలుకరింపసాగెను
గాని ‘ప్రా’ మాత్ర పర్యవసన్నములగు
నెలుఁగులుగళమ్ము దగులఁ, దామెట్టికేలకు
గచ్చామిబుద్ధం శరణమటంచు ననిరి. ఆ
వెలివాడలో నాతల్లి మరణించుచు తన
కూతు హస్తమ్మునందునకును, కొమరుని
హస్తమ్ము సుందరికిని నొసఁగెను. అప్పు
డట బుద్ధభగవానుఁడు బ్రత్యక్షమయి

రాధాకృష్ణులు

అక్షరా భాషము

గుణవతి

“తెక్కలించితి మున్ను నేనొక్కనందు
సుందరీ! ధర్మసోదరీ! చూడుమిదిగా
ధర్మసోదరు నొకనందు, ధర్మతనయు
నొక్కరుని బాలనందు నీకొనఁగఁచుంటి.”

అని యాదరమునఁ బల్కెను. ఇట్లే ధర్మ
సోదరి సుందరిని, యనాథశిశు సుందరిని
నందునికేజూపెను. ఇప్పుడు తమోదూరు
లైన యాయిర్వురు యనాథలఁ గాచుటకు
నవకాశముగల్పించిన బుద్ధభగవానుని “ఆ
నందవశత గళమ్ములెత్తి జయముపాడిరి.”

ఇట్లు సర్వాంగసుందరముగ నొక్కొక్క
పాత్రను చిత్రించిన యీకవు లెంతేని వం
ద్యులు. ఇట్టి గ్రంథరత్నముల నింకనెన్నేని
యాంధ్రలోకమునకు వీరు ప్రసాదింపఁగలరని
యెల్లరు నాసపడుచుండుట వింతగాదు.

“హితము నహితమ్ము నుచితానుచితములూది
యైన సీమలుదాటి, ఫలానుమేయ
ములగు నార్యశుభారంభములప సృష్టి
యగుత, విశ్వమ్మునకు శ్రేయమగునాకాత.”

గుణవతి

శ్రీమతి గుడిపూడి ఇందుమతీదేవిగారు

(వెనుకటి తరుణాయి)

గీ. చెంతగూర్చుని మూపుపై జేయివైచి
న్నేహసాహార్ద్రభావంబు జెలగననియె
నేల నీలీల వగచెదు బేలవౌచు
ఆపదలు కాపురంబుండునా లతాంగి.

చ. నెలతరొ కష్టకాలముల
నేగదధైర్యము నూనగావలెన్
దలగునె పూర్వకర్మములు
ధాత్రిని భుక్తముగాక, సౌఖ్యముల్
గలిగినరీతి గష్టములు
గల్గుట వింతయె నీవెఱుంగవే,
వలదిటు మృత్యువుందలప
వారిజలోచన యెట్టివేళలన్.

చ. తెలియనిదాగివోలె నిటు
తేకువబాసెదు దుఃఖమగ్నవై
కలికి! జగత్ప్రభుండు రఘు
కాంతుడు రాముడు జానకీనతీ
తిలకము కష్టముల్పడరె,
ధీరతబాసిరె, పుణ్యమూర్తులై
కలతవడంగనేల మది
కాలము నడ్డగ ధాతనేర్చునే.

చ. తొలగును కష్టజాలములు
తొయ్యలిరాముని సేవజేసినన్;
సలితబుద్ధితోడ కృషి
సల్పిన దీరుదరిద్రమెన్న; స

గృహ లక్ష్మీ

తక్కిళ్ళలిల నీవునేర్చికొన

గావలెనన్న ననేకముండె; నీ

కలవడజేతు నేనెఱిగి

నట్టిపనుల్బుదిదాప కీయెడన్.

కం. చదువగ వ్రాయగ పాడగ

విదితంబుగ నర్థమెల్ల వివరింపంగా

కొదలేక యుండనేర్పెద

ముదితరొ నీవింక దుఃఖమును వీడగదే.

గీ. చేతిపనులెన్నిగలవు నేర్పెదవయేని

నిబ్బరంబగు మనమున నిలిచెదేని

పూజసేయదె జగమెల్ల పూనినిన్ను

చాలు నీకేల నీలీల జాలిదూల.

గీ. శక్తివంచన లేకుండ సత్యముగను

చేతనై నంత సాయంబు జేతునేను

నీవు యత్నంబొనర్చుమా నిశ్చలమది

దేవుడున్నాడు కోర్కెలు దీర్చిబ్రోవ.

గీ. చింతచే నెట్టివారికి చేపజెడును

సాహసంబును ధైర్యంబు శాంతమూని

వగమపురుషుని పైవైచి భారమెల్ల

ధర్మమెడలక జేయగా దగునుపనులు.

గీ. పదిదినంబులు నీవునా పంక్తిగుడిచి

మది నెగుఁమాని ధృతినూని మనలుచుండు

మాడుబఁడుచవు మాయింటి కరయనీవు

అప్పటికి వేరుదైవంబె యాదరించు.

గీ. పల్లెటూరిది పదిమంది బాలికలకు

కుట్టుపనులను నేరిపి కొనుచువ్రాయ

చదువ పాడగ సుంతనేర్పెదవయేని

మించుకూరిమి నిను గారవించగలరు.

గీ. నీకిచట తావరముగల్గె నేనివెనుక

జనకునింగూడ బిలిపించి కొనెదుగాక

అవల దేవుడు నీకు దోడగునుగాక

యింతి నినుపతి బిలిపించి యేలుగాక.

గీ. అనిన నయ్యింతిపల్కుల కాత్మనలరి

కలికి నీవాక్యముల మది కలకదీరె

దిక్కులేనట్టి నాకీవు దిక్కునైతి

సుజన సంగతిమించెడు సుఖముగలదె.

వ్యాస కర్తలకు

వ్యాసములు ప్రకటన కంగీకరింపబడుచో వ్యాసకర్తల కా

సమాచారము వెంటనే తెలుపబడును. అంగీకరింపబడని

వ్యాసములు ఆ మాసాంతమువఱకుమాత్రము భద్రపరుపబడి

యుండును. వ్యాసములు కావలసిన ఆ యావ్యాసకర్తలు తగు

తపాలబిళ్లలనుపంపి వానిని తెప్పించుకొనగలరు.

సంపాదకుడు.

రాటపు పరిశ్రమకు కావలసిన పరికరములు

శ్రీ ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు

ఆగస్త్యసంచికయందు సోదరి కనుపర్తి వగలత్తుమ్మ గారు “మనసులోమాట”లను శీర్షికక్రింద, గృహపరిశ్రమలనుగురించి చర్చించి, యందు రాటపుపరిశ్రమ యత్యంతోపయుక్తమైనదని, సోదరీమణులు చేబట్టదగునని సలహానిచ్చుచు, నీ పరిశ్రమ నవలంబించు వారికి పరికరములు లభించుట, మున్నగు సౌకర్యములు తక్కువగా నున్నవని నూచించియుండుటచే, యీ పరిశ్రమకు సంబంధించిన దిగువ వివరములు తెలుపుచున్నాను.

ప్రతి మానవునకును ముఖ్యమైన యక్కరలు అన్నము, బట్టయగుటచే, వ్యవసాయమునకు పిమ్మట, రాట్నమే ముఖ్యమైనదని ఎల్లరును అంగీకరించిన విషయమే. గృహపరిశ్రమలందు, చరఖా మహోజ్వలముగు నూర్యగ్రహమువంటిదనియు, మిగత పరిశ్రమలీ పరిశ్రమ నాశ్రయించు యుపగ్రహముల వంటివనియు మహాత్మాజీ స్థిరవిశ్వాసము. జాతి, మత విచక్షణతో, సంఖ్యలతో, నిమిత్తము లేకుండ, బాలబాలికలు, స్త్రీ పురుషులు, యీ పరిశ్రమ నవలంబించవచ్చును. బట్ట ప్రతివారికిని అగత్యమేయగుటచే, యీ పరిశ్రమ యందు ఉత్పత్తి యెంతపెచ్చైనను, సంతోషమేగాని, భారమును నదిలేదు. ఈ పరిశ్రమకు కావలసిన పెట్టుబడి, పరికరములు స్వల్పములని చెప్ప నక్కరయే లేదు. కావున నీ పరిశ్రమ ప్రతివారికిని అందుబాటులో నున్నది. ప్రస్తుతము స్వయంపోషకములుగా చేయవెంచు ప్రాథమిక పాఠశాలం దసంఖ్యాకులగు బాలబాలికల చేతను, కారాగారములందు ఖైదీల చేతను కూడ యీ పరిశ్రమ సాగించ మహాత్మాజీ యుద్దేశించుచున్నారన నీ పరిశ్రమ కొట్లకొలదిమందికి తావీయగలదనియు అత్యద్భుతమైన భవిష్యత్తు కలదనియు మనము గ్రహించ గలము,

1921 సం.రమునందు మహాత్మాజీ ఖాదీని గురించి ప్రబోధము సల్పినప్పుడు కాన్పించిన యుత్సాహము నేను కానరాకుండుట వాస్తవమే. కాని యిది పట్టణములలోని సంగతిమాత్రమే పల్లెలలో మాత్రమీ పరిశ్రమ యత్యంత స్థిరమైన యభివృద్ధి గాంచుచున్నది. ఉత్సాహము పొందిపారలిన 1921 సం. రమునందు దేశ మొత్తమునందు లక్షరూపాయల ఖాదీయైనను నుత్పత్తికాలేదు. కాని నేడో సాగుకు 50 లక్షల రూపాయలకు తగ్గని విలువగలబట్ట తయారగుచున్నది. ఇటీవలి యంకెల్ ప్రకారము 2 లక్షలమంది సోదరీమణులీ పరిశ్రమయందు నిమగ్నులై యున్నారు. విద్యావతులును, పరోపకారమానసులును నగు సోదరీమణులు పూని పట్టణములందు తరిగిన యుత్సాహమును పూరించ వలసియున్నది. అందులకు ప్రస్తుతము తరుణమెంతయు ననుకూలమైనది.

ఈ పరిశ్రమాభివృద్ధికిగాను, మహాత్మాజీ యాధ్వర్యమున, నఖిలభారత చరఖాసంఘము 1925 సం. రములో స్థాపించబడి కాఖోపకాఖలుగా దేశమంతటను వివిధరాష్ట్రములలోను, ఉత్పత్తి విక్రయశాలలను స్థాపించి పనిచేయుచుండుట చాలమంది సోదరీమణులకు విదితమే. ఈ సంఘమువారును వీరి యనుబంధ సంస్థలును తమ యందుబాటులోనున్న సోదరీమణులు రాట్న పరిశ్రమను చేబట్టి తమ కుటుంబములకు వలయు నూలును వడుకుకొనునట్లును మిగిలినది వారికి విక్రయించి, లాభమొందవలెననియు ప్రచారముచేయుచున్నారు. వడుకువారికి వీరు కలిగించు మరికొన్ని సౌకర్యములను కూడ దిగువ తెలుపుచున్నాను.

మహాత్మాజీ 2 సంవత్సరముల క్రిందట నీ పరిశ్రమ యందు ప్రవేశబెట్టిన నూతన ప్రణాళికయు సోదరి

గృహ లక్ష్మీ

మణులకు ప్రోత్సాహము కలిగించునదే. దీని వసుసరించి నూలువగుకురారు “తన్నువినా” గాకుండ తాము విధిగా ఖద్దరును ధరించవలెను (తాము వడికిన నూలు నేయించికొనిగాని ఖద్దరునుకొనిగాని ధరించవచ్చును.) తమబట్టకు వలయు నూలునుగాని రొఖముగాని ఒకే సారి యాయలేనివారు వాయిదాలుగా నూలుగాని రొఖముగానియిచ్చి ఖద్దరును తీసికొనవచ్చును. రెండవ ముఖ్యమాగ్ను ఇదివరకు అములులోనున్న రోజంతయు పనిచేసినను యిచ్చెడి 0-1-0 0-1-6 కూలి తరతర ములనుండి వచ్చుచున్నదేయైనను, భుక్తికి చాలని యన్యాయపు కూలియగుటచే దానినిమార్చి రోజుకు 8 గంటల కృషికి 0-8-0 ఆదాయముండవలెనని మహాత్మాజీ సంకల్పించెను ఒకేసారి అములులోనున్న 0-1-0 0-1-6 కూలిని 0-8-0 కు పెంచినయెడల పరిశ్రమ తారుమారు కావచ్చునని సహచరులు ఒత్తిడి చేయుటచే వెంటనే 0-3-0 కనీసపు కూలితో ప్రారంభించవలెనని క్రమముగా దినమునకు 0-8-0 కూలి లభించునట్లు చేయవలెనని మహాత్మాజీ నిర్ణయించెను. ఈ నిర్ణయము ప్రకారము వివిధ రాష్ట్రములందును వడుకుకూలి నూటికి 15 నుండి 150 పాళ్లవరకును పెంచబడినది. దీనివలన ఖాదీధరలు కొలదిగా పెరిగినవి. పెంచిన వడుకుకూలి పరిశ్రమకు భారముగాక ఖాదీని కొనువారికి కూడ లాభకరముగా నుండుటకు గాను నూలు సాఫీగానుండుటకును ఉత్పత్తి హెచ్చుట కును నూలు పురి హెచ్చుటకును స్త్రీలు స్వయముగా ఏకుకొనుపద్ధతియు పుక్కుకదుళ్ల వాడుకయు ప్రవేశ పెట్టబడినవి. ఏకుడు నేర్చుకొనుట నూతనముగా తోచవచ్చును. కాని చిన్నబద్దతో ఏకుటంత కష్టముకాదు. ప్రతిసోదరియు 5, 6 రోజులలో మలభముగా నేర్చుకొనవచ్చును. దీనివలన పరిశుభ్రమైన ఏకులు లభించి వడుకుట సుకరమగుట నూలు ఉత్పత్తి తద్వారా ఆదాయము పెరుగుటయేగాక ఏకుడుపనివల్ల వచ్చు నాదాయముకూడ గుటుంబము

నకే మిగులగలదు. వారమునకు వలయునేకుల నొక రోజు తయారుచేసికొనవచ్చును. ఈ పద్ధతిని చరఖా సంఘ ప్రచారకులు పుచితముగా నేర్పుదురు

ఇటీవల జరిగిన చరఖాసంఘ కాన్ఫరెన్సు సమావేశము నందు యీవత్సర మీపరిశ్రమ యభివృద్ధికి 3 లక్ష లధికముగా పెట్టుబడినిచ్చి తద్వారా 25 కేలమందికి అధికముగా పనికల్పించ తీర్మానించితిరి. మరియు అభివృద్ధి సాధనములగు ఏకుడుబద్దలు ఉక్కు కదుళ్లను వడుకు వారికి తగ్గించి యిచ్చుటకును యింటింటికేగి గృహిణులకు ప్రచారకులు అభివృద్ధి మార్గములను బోధించుటకును రు 40,000 లు మంజూరు చేసియుండిరి. ఈ పద్ధతులన్నియు నీరాప్రమునకూడ నమలులో నుంచబడుచున్నవి. కొలదిమంది ప్రచార కులుకూడ పని సాగించుచున్నారు.

ప్రస్తుతమున్న రాటములలోకెల్ల శ్రేష్టమైనది ఎర్రవాడ చరఖా. దీనిమీద కొలది యనుభవముతో గంటకు 400 గ.ల చొ. దారము తీయవచ్చును. ప్రయాణములందుకూడ తేలికగా వెంటతీసికొని వెళ్ల వచ్చును. వెల ఒక్కటి 3-4-0. (చరఖా సంఘము లందు దొరకును). దారము పోయుటకు అనుకూడ యిందే అమర్చబడియుండును.

రాటమునకు బదులు తక్కి యను నొక చిన్న పని ముట్టుకూడ ప్రస్తుతము వాడుకలోనున్నది. దీని వెల 0-1-3 మాత్రమే. దీనిని వాడుట కేలాటి యను భవముగాని, కష్టముగాని, మరమ్మత్తులుగానీ లేవు. పసిబాలురనుండి వృద్ధులవరకు వాడవచ్చును. దీని మీద సైతము గంటకు 250 నుండి 400 గ.వరకును వడుకువచ్చును. మాటలాడుచున్నప్పుడును, సమావేశ ములందును, ప్రయాణములందుకూడ నిరాఘాటముగా వాడవచ్చును. క్లబ్బులలోను, పాఠశాలలోను, విశేష ప్రయాణ వ్యయములేకుండ చరఖాప్రచారమునకుగాను వాడదగినది.

నమస్కృతి

ఈ పరిశ్రమ నవలంబించువారికి చరఖా
సంఘము కలిగించు సౌకర్యములు

డారములు, అనుబంధ సంస్థలనుండి సరియైన ధరలకు
అందచేయుదురు.

1. వడుకువారు తాము వడికిననూలుతో వస్త్ర
ములను నేయించ గోరునెడల యీ సంఘముయొక్క
భాండారములలోగాని, వుత్పత్తి సంస్థలలోగాని,
అనుబంధ సంస్థలలోగాని తీసికొని నేతనేయించి
యిత్తురు.

2. తమకు పోగా మిగులు నూలును, యీ సంఘ
ఉత్పత్తి సంస్థలందును, అనుబంధ ఉత్పత్తి స్థానము
లందును న్యాయమైన ధరలకు కొనుగోలు చేయుదురు.

3. నూతనముగా నేర్చుకొనగోరువారికి రాటము,
తక్కి వడుకుట, స్వయముగా ఏకుకొనుట, యీ స ఘ
ప్రచారకులు ఉచితముగా నేర్పుదురు.

4. ఈ పరిశ్రమకు అవసరములైన దిగువ పరికర
ములు ఈ సంఘముయొక్క వుత్పత్తిస్థానములు, భాం

1. ఎర్రవాడ చరఖాలు.

2. ఏకుడుబద్దలు, యితర జరికగములు.

3. ఆకులు.

4. ఉక్కుకదుళ్లు.

5. ఏకులు లేక దూది.

పీనిలో నేవైన తాత్కాలికముగా లేకున్నను,
కొరిసమీదట తప్పక త్వరలో సరఫరా చేయగలరు.

కావున సోదరీమణు లీ యవకాశములను గమ
నించి రాట్నలక్ష్మిని చేబూని, తమ గృహములకు
కావలసిన వస్త్రములను తయారుచేసికొనియు,
మరియు కుటుంబాదాయమును వృద్ధిపరచియు, మాన
వోత్తముడగు గాంధీమహర్షి సత్యసంకల్పమును నెర
వేర్ప బద్ధకంకణులగుదురుగాక యని వేడుచున్నాను.

నమస్కృతి

ఉ. గుమ్మడిపూవులకొ బొదవి కొల్లలుకొల్లలు పూవుతెత్తులకొ
నెమ్మి నలంకరించి నిను నిద్దపువీతమునం దమర్చి గం
ధమును కంకుమల్ పసపు కమ్మచి తెమ్మెర లీనుమేల్చి ధూ
పములు కమ్మజేనియలు భక్త్యములాదిగ పొడశోపచా
రమ్ముల నిచ్చుచుకొ జిగిరిరమ్ముల సమ్మది మోహులుంచి యో
యమ్మ జోహారుగొమ్మ ముగురమ్మలయందున పెద్దయమ్మ లో
కమ్మఖిలమ్మలకొ కరుణగాంచెడియమ్మ గిరిశు నర్థదే
హమ్మున నెమ్మిసిల్చి జగదావళి బ్రోవునగాంచి పెంచుచు
న్నమ్మ నతాళికికొ సిరియు నాయువు సంతతభోగభాగ్య సౌ
ఖ్యమ్ములొసంగి బ్రోచెడి దయామతిగల్గిన మేటివమ్మ “గొ
బ్బెమ్మ”యనంగ ముద్దులను పేర్చినహించిన చిన్నిపేరు గ
న్నమ్మ శుభమ్మలిమ్మ కరుణాయతదృష్టుల జూడుమమ్మ నో
యమ్మ పరములిమ్మ నతహర్షవిధాయిని లోకపావనీ.

చిలకపాటి సీతాంబ.

స్త్రీలు - వేదాంతము

శ్రీ చోడవరపు సీతారామయ్యగారు

చూచుటకు మాత్రమిది కలియుగముగా గన్పించుటలేదు. ఏమూలగాంచినను భక్తి మందిరములు, భజనమందిరములు, వేదాంత మండలులు, భగవద్గీతోపన్యాసములే కన్పించుచున్నవి, విన్పించుచున్నవి.

ఈపైవాటి యన్నింటియందు ముక్కలుమువ్వీసము పురుషులకంటె స్త్రీలే ఎక్కువ పాల్గొనుచున్నారను విషయము లోకవిదితము. ఈపనులనన్నియు జేయుట వట్టి బాహ్యడంబరముగామాత్రమే యున్నది. జీనసుక్రీస్తుకూడా "నీవు ధ్యానము జేయునప్పుడు ఒరుల చూడకుండజేయుము" అని చెప్పియున్నాడు.

ఏ వల్లెటూరిలో గాంచినను కొందరు స్త్రీలుచేరి ఏదోయొక పుస్తకమునుగైకొని ఇక దానిని పట్టివల్లార్చడం, రోజంతయు వేదాంతచర్చలు, చదివి, చర్చించి, గ్రహించుటేగాని ఆచరించుటలేదు.

దగ్గర పట్టణములలో ఏదైనను సమా రాధనలుగాని, సప్తాహములుగాని, వేదాంతోపన్యాసములుగాని జరుగుచున్నవని తెలిసినచో ఇండ్లు, వాకిండ్లు, పశువులు, అన్నిటినివదలి వాటిని వినుటకురావడం.

వేదాంతమునుగుఱించిన ప్రతి ఉపన్యాసములలో పాల్గొనుటకును ఎవరైనస్వాముల వారు వచ్చినప్పుడు చూచుటకు వచ్చుట

యందును, భజనలు గావించుటయందును స్త్రీలకు వేలము వెట్టి అమితము.

ఎక్కడ ఏవేదాంతోపన్యాసమువద్ద చూచినను స్త్రీసమూహమే యెక్కువ గాన్పించును. ఇతరస్త్రీలకు చోటైన నీయక ముందువచ్చినస్త్రీలు అతిశ్రద్ధగా వినునట్లు నటించెదరు. వారిలో నొకరైనను ఆఉపన్యాసమును వినువారేగాని ఆచరణలో పెట్టువారుండరు. ఆచరణలేనిచర్చలు ఫల పుష్పరహితములగు వృక్షములరీతి నిష్ప్రయోజనములు.

ఒక ఉపన్యాసమునకు వెళ్లితిమను సంబరమేగాని దానినుండి ఏమిగ్రహించితిమి, గ్రహించినదాని నాచరణలో పెట్టుటేరీతి అను విమర్శ వారికి జనింపదు. ఆవెట్టి వేదాంతమునెడ స్త్రీలకు పరలోకమునగలుగు ఫలితములమాట దైవమెఱుగును. కాని ఇహలోక విషయములందుమాత్రము ఒక విధమైన అశ్రద్ధజనించి వారివిధుల కాటంకముగ నుండుననుటమాత్రము నిజము.

స్త్రీలందరు ఈవిధముగా కాలమును వ్యయపుచ్చుటకంటె రాజకీయములలో బాల్గొని తమకువచ్చిన కొలదిచదువును తోడివిద్యావిహీనులగు స్త్రీలకునేర్చి నేటి ప్రపంచమున జరుగుచున్నవిషయముల గ్రహించి వారికిచెప్పి దేశస్వాతంత్ర్యసంపాదనకుగడంగిన నెంతబాగుండును! స్వామి

వివేకానందకూడా “మనము వేలకొలది
సన్యాసులముండి, యిన్ని నాళ్ల నుండి వీరి కేమి
చేయుచుంటిమి? ఆకలి బాధ కోర్వ లేక తల్ల
డిల్లువారి ప్రక్కజేరి వారి చెవులలో వేదాం
తము, తత్త్వము నూరిపోయుచుంటిమా?
ఏమి మార్పు” మని సిగ్గుపడినాడు. స్త్రీలు
తాము తమభర్త తెచ్చిన ధనముతో
ముప్రొద్దులా నిశ్చింతగా భుజించి వేదాంత
చర్చల జరపిన చాలుననుకొనుచుండిరి
గాబోలు. వారు వెంటనే ఈవిషయముల
గ్రహించి తమచుట్టునుగల “దరిద్రనారా
యణుల” గాంచి, జూలిచేది వారికి తోడ్పడు
దురు గాక!

కవిసార్వభౌమ రవీంద్రనాథుడుకూడా
ఈక్రిందివిధముగా వ్రాసినారు.

“జపతపంబులు గానముల్ ♦ చాలుబాలు;
నన్నితలుపులు మూసియీ ♦ యాలయమున
జిమ్మచీకటి గొందిలో ♦ జేరియిట్టు
లాంటి నెవ్వని బూజించు ♦ చుంటివిపుడు?
తెలిచి కన్నులజూడుము ♦ దేవుడెడుటఁ

గానవచ్చునో లేదో నీ ♦ కన్నులకును
గట్టియా భూమిడున్నెడు ♦ కాపువాడు
మూలైత్రోవఁ గంకరఁ ♦ గొట్టువాడు
కష్టపడుచోట నాతఁడు ♦ గలఁడు; చూడు!
దుమ్ముతనవస్త్రములమీదఁ ♦ గ్రమ్ముచుండ
నెండవానలలోవారి ♦ దండనుండు;
నతనిఁలె శుభ్రవస్త్రఁబు ♦ నవలఁబెట్టి
దుమ్ములోనికి నీవును ♦ రమ్మరమ్ము.
మోక్షమా? చూడుమిది యే ♦ మూలఁగలదో
నాథుడునుగూడ సృష్టిబం ♦ ధమ్మఁదాను
బూనియున్నాఁడు సంతోష ♦ పూర్వకముగ;
విడక మనలోనబద్ధుడై ♦ వెలసినాఁడు.
భూపదీపాదులనుబెట్టి ♦ దూరమందు
వెలుపలికిరమ్ము ధ్యానంబు ♦ వీడినీవు;
నలిగి నీవస్త్రములు మాయ ♦ నప్తమేమి?
చెమట నుదుటనుబట్టంగ ♦ శ్రమయొనర్చి
దర్శనముజేసి యాతని ♦ దండనిలుము.

[భక్తిప్రబోధినినుండి]

కనుక సోదరీమణులందఱు వెంటనే
పవిత్రభారతమాత పిలుపునువిని, నిద్రనుండి
మేల్కొని తోడి దరిద్ర సోదరసోదరీమణుల
కొరకు పాటుబడుట మంచిది.

నచ్చేసంచికలో

శ్రీ శతావధాని చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారి

“గృహలక్ష్మి”

అను వ్యాసమును ఎదురుచూడుడు.

వ ర క ట్టు ప రిణా మ ము

శ్రీమతి పులిపాక బాలాత్రిపురనుండరమ్మగారు

“యేమండీ? ఎప్పుడూ మీ క్యాంపులేమో మీ పనేమీ తప్ప ఇంటిగొడవలే పట్టదాయ. ఇంట్లో జరగాలీసిన పను ఎల్లా జరుగుతాయి?”

భాస్కర్జును క్యాంపునుంచుచ్చి భోంచేసి నిద్ద రాచ్చే నిమిత్తం గృహలక్ష్మి చేతబట్టుకుని చూస్తూ కండ్లు మూస్తున్నాడు. ఇంతలో భార్య పిలుపు విని వినుగుతో ‘ఇస్సాబ్బ ఏమిటి నీ గొడవ?’ అన్నాడు కండ్లు తెరచి.

“మీకు గొడవలా గేవుంటుంది. పెండ్లిలోడు వచ్చిన అడపిల్ల ఇంట్లోవుంటే తల్లికి ఎంతబాధో మీ కేం తెలుస్తుంది? ఇదివరకు ఆపిల్లలకు ఇద్దరికీ పెండ్లంటే ఆ ముసిలాయనవున్నాడు గనుక దేశాలన్నీ తిరిగి తెచ్చాడు.”

“ఎవర్నీ మీ తాతగార్నేనా పొగడ్త. ఇక చాల్లే కట్టిపెట్టు. మీరిద్దరు కలసి ఘనమైన సంబంధాలు తెచ్చారు. శారదాబిల్లిని హడావుడిచేసి అంత చిన్న పిల్లలకు పెండ్లిచేసి అధోగతిపాలేళారు. ఇందుమతికి లోజు లెన్నాళ్లు వెళతాయి. దాని గతేమిటి చెప్ప. పెండ్లిచేస్తానంటే మీవాళ్లు ఒప్పుకోరంటావు? ఇంత కారణాలేఅన్నా చెప్పించి చదువుకున్నవరకు చదువు చెప్పిస్తా. పెద్దదాని సంబంధం చూతామా చదువు చాలించాడు. అతని తండ్రి పెద్దవాడైనాడు. అతని ఉద్యోగం విషయంలో ఎన్ని తిప్పలుపడుతున్నానో చూస్తున్నావు గదా? అడ్డమైనవాళ్ల కాళ్లు పట్టుకుంటున్నాగాని ఆలోచించుదామనేవాళ్లు, నెల రెణ్ణెల్లా పోయింతరువాత కనపడు అనేవాళ్లేగాని పది రూపాయల ఉద్యోగం చూపించేవా డెవడు కనిపించ లేదు. ఇవన్నీ చూస్తూ నీకుమట్టుకు ఎల్లాతోస్తోంది ఇప్పుడే పెళ్లిచెయ్యాలని?”

“వాళ్ల గీతకనా చేస్తారు? తిరిగితిరిగి మంచివనేతె చ్చారు. అప్పుడు మీరుమట్టుకు ఒప్పుకోలేదా? ఇప్పు డు ఖర్మం చాల్లేదు గనుక వాళ్లని నన్నుకూడా అంటు న్నారు. ఏంచేస్తా, ఎన్నిన్నా పడాలి విధివచ్చినప్పుడు. ఇక ఏకష్టమాలేకుండా మీరే వెతికితెచ్చుకోండి.”

“ఒప్పుకోక ఏంచేస్తాను. శారదాబిల్లి నే కత్తి నా గొంతుమీదపెట్టి ఏవో చూపిస్తే సరేనన్నాను. నేను ఇప్పుడుపెండ్లిచెయ్యను. నాకువెతికేపనేలేదు. ఏదన్నా కష్టమొస్తే నాండ్ల గీతని వేదాంతం నేనుచెప్పను.”

“అయ్యో! అదేమిటి? అల్లాఅంటారు. పెండ్లి చేయకపోతే ఎల్లాగ? ఇప్పుటికే ప్రతిగుడిదగ్గరా మంచినీళ్ల నూతిదగ్గరా అమ్మాయినిగురించి ఎల్లా చెప్పుకుంటున్నానో వినేదానికి నాకు తెలుస్తుంది.”

ఏం చెప్పుకుంటున్నాడు. అమ్మాయికి ఇంకా పెండ్లిచెయ్యలేదనేనా? గుడికిపోదడం పదిమంది వక చోట చేరడం వూరికబుర్లు చెప్పనేమడకే కాబోలు. అడవాళ్లు వక గోటచేరితే పూరుకోరు. అక్కడ దేవుడు సంగతేమి అక్కల్లేదు కాబోలు. పోనీ చెప్ప కుంటే నీకేమి? నా స్నేహితుడు మాధవరావున్నాడే వాడి కుమార్తె బి.ఏ. చదువుతున్నది. ఇంకా పెండ్లి కాలేదు. ఆమె నెవ్వరు చెప్పకోటం లేదే?”

“వారు బ్రహ్మసమాజమతం పుచ్చుకున్నారు గనుక వారైవ్వరు అనరు.”

“అయితే నేను ఆ మతమే పుచ్చుకుంటా నిరా ష్టేపణగా ఇందుమతికి పెండ్లి చెయ్యొచ్చు. దమయం తిక్కి చదువు చెప్పించొచ్చు.”

“అయ్యో ఖర్మమా? ఇప్పుడు ఈ సంసారంతో మనం మతం పుచ్చుకుంటే ఏమైపోతామో చూచు

కొండి. మీ నాయగారు వైశ్యదేవంచేశారు. ఆయన ఇక మన గుమ్మం తొక్కరు. మీవాళ్లుమట్టుకు వస్తారా? ఎవ్వరురారు. మగపిల్లలు అధోగతిపాలై తారు. ఇవ్వేం బుద్ధులు పెద్దవాళ్లుతున్న కొద్దీని? ఏదో సంబంధంచూచి దానికి పెండ్లిచెయ్యక.”

“అయితం తీసుకున్నవాళ్లంతా అధోగతిపాలై నారా? వాళ్లూ బాగానేవున్నారు మనకంటే ఎక్కువగా. సరే ఆలోచిస్తాను. ఇక నీవు వెళ్లు. కొంచం నేపు పడుకోవాలి” అని కాలువా కప్పకొని పడుకున్నాడు భాస్కరావు.

భానుమతి కిందికొచ్చి చాపమీద పడుకొని ఆలోచిస్తున్నది. ఇద్దరుపిల్లల విషయమలాను భర్తగారు అన్నమాటలు నిజమే. తలుచుకుంటే అమె గుండె నీరైపోతుంది. పెద్దల్లుడికి ఉద్యోగంలేకపోయినా వున్నది తింటూ కాలం గడుపుతారు. చిన్నదాని జీవితమే దుర్భరం. ఏమనుకుని ఏమి ప్రయోజనం. కాస్త నేపు కళ్లనీళ్లుకార్చి నిద్రపోయింది తానుకూడా.

మధ్యాహ్నం రెండు గంటలైంది. భాస్కరావు లేచి క్రిందికివచ్చి “ఏం భాను నిద్రా? కోపమా” అన్నాడు. గాఢనిద్రలోవున్న భానుమతి పలుకలేదు. తట్టిలేపాడు. కండ్లు నలుముకుంటూ లేచి “ఏం వెళ్లుతున్నారా? ప్లాస్కోలో కాఫీ వుంది. వుచ్చుకొని వెళ్లండి. నిన్నటి మైసూరుపాకో వున్నది. పలహారం చెయ్యరూ” అంటూ కాఫీ ఫలహారము తెచ్చి అందిచ్చింది భర్తకు. కుర్చీలో కూర్చుని ఫలహారం చేసి వెళ్లుతున్నానని కండువా తీసుకొని గుమ్మం దాటుతున్నాడు భాస్కరావు.

“ఇదుగో ఆఫీసుకు వెళ్లుతున్నారు కాబోలు. నుల్లీ ఎక్కడి క్యాంపుకు వెళ్తుతాలో. మాఖమాసం కూడ వెళ్లిపోతుంది. ఈనెల్లో తప్పకచేయాలి” అన్నది భానుమతి.

“సరే, బందరు సంబంధమే కొంచము బాగున్నది

అన్నిట్లోకి; కాని ఆయన అతి లోభని చెబుతారు. అందుకే కొంచం ఆలోచిస్తున్నా.”

“ఆయన లోభితనం మన కేం నష్టం. ఆయనకు ఇంకెవ్వరులేరు గదా. ఆ ముసిలాయన ఎన్నాళ్లు బ్రతుకుతాడు. పాడుచేస్తే కష్టంగాని ఆడుచేస్తే వాళ్లకే లాభంగదా? అదే ఆలోచిస్తే బాగుంటుందేమీ. మీ ఇష్టం”

“సరే. వుత్తరం వ్రాస్తాను” అని ఆఫీసుకు వెళ్లాడు భాస్కరావు.

—

వెంకట్రావుగారు చాలా లోభి. ఆయన పెనమను వుచ్చుకున్నప్పటినుండే బుద్ధిత్యం మరీఅధికమైంది. నిద్రలేవడం కాల్యాలు తీర్చుకున్న వెంటనే దొడ్డిలో చెట్లు కాయలు పండ్లు లెక్కపెట్టడం అమృతమునకు పంపవలసిన కాయలు పండ్లు లెక్కవ్రాసి బజారుకు పంపడం, మార్కెట్టుకు తాను స్వయముగా వెళ్లి కొయ్యతోటకూర, వుచ్చువంకాయలు, చింతచిగురు తెచ్చి ఇవి రెండురోజులు రావాలి నుమా, ఇవి ఎనిమిదివైసాలు పెట్టి తెచ్చా అని భార్యకు ఇవ్వడమూ, ఖజానా లెక్కించుకోవడం, తరువాత కచ్చేరి ఆరుగుమీద కూర్చుని వాయిదాలు వెళ్లిపొయ్యే నోట్లు పెతుక్కోడము, ఈరోజు కోర్టువాయిదాలేమైన వున్నవేమోనని పైలులో చూచుకోడము ఇది వెంకట్రావుగారి దినచర్య.

ప్రాద్దుపాడుపు ఎండకు నులకమంచము అడ్డము పెట్టి దానిమీద జంబుఖానవేసి కంసాలి రామలింగం వేసిన రాగితీగె వకప్రక్కను, స్వయముగా వేసిన నులకతాడు వకప్రక్కకట్టిన కంటిఅద్దాలు వేసుకొని, కోడువిరిగిన దమ్ముపెట్టెకు ఇటుకరాయి ఎత్తుపెట్టి, ఆ పెట్టెమీద కాగితాలుపెట్టి చూచుకుంటున్నాడు వెంకట్రావుగారు.

వేసవికాలమగుటచే ఏడుగంటలకే మూయడి

గృహలక్ష్మీ

భోజనముపెట్టి ఇంటిపనులన్నీ తీర్చుకుని నాల్గు ప్రాణాలు బిగపట్టుకుని వక్కప్రాణంతో అడిగింది.

“ఏమండి! నిన్న గుడివాడనుంచి వుత్తరం వచ్చిందంటే ఏమన్నా జవాబు వ్రాశారా?”

తలఎత్తిచూచి కంటద్దాలు పైకి తీసుకుని దారముతో పాళీబిగించిన కందిపుల్ల చెవుకుపెట్టి చిటికెడు నవ్వు అరచేతిలో వేసుకుని ముక్కుకు అందిస్తూ “ఏమిటి అంటున్నావు? నిన్నటి వుత్తరమా? ఎందుకంత తొందరపడుతావు పెళ్లోపెళ్లో అని ఆడపిల్ల గమకనా పెద్దదొతుందని భయపడడానికి. నేనూ అదే ఆలోచిస్తున్నా. ఇప్పటికీ వాడి చదువుకు నాలుగువేలయింది. అంతవరకున్నా ఇచ్చేవాళ్లువస్తేగదా పెండ్లిచేసేది?”

“అంత ఇచ్చేవాళ్లు రాకపోతే చెయ్యరా?”

“రాకపోతే ఎల్లా చేస్తాను? నీ అబ్బిముల్లేమన్నా తెచ్చి ఆనాలుగువేల లోటూపూడుస్తావా?”

“నాఅబ్బి సంగతేందుకు? ఎప్పుడో చచ్చిన వాడిని పెళ్లగించడం. మీ ఇప్టమైతే చెయ్యండి లేకపోతే పూరుకుండి నాకెందుకు? ఏమో వక్కపిల్ల వాడు గదా అచ్చటా ముచ్చటా జరుపుకుందామని తోటివాళ్లను చూచి ముచ్చటపడుతున్నాను.”

“నేనూ ఆలోచిస్తూనేవున్నా నీకు విద్యాలవారు ఏవిధంగా ముట్టచెప్పినా నాకు లాభమే. ఈ గుడివాడ వారే మూడువేలిస్తామని వ్రాశారు. లాంఛనాల వగైరా వంకతో ఇంక వెయ్యిగుంజాదాం. ఇదే ఆలోచిస్తాను కానీ తొందరేం.”

“మనకు లాంఛనాల కెవరున్నారు నేను వక్కలేనేగా.”

“వోనో వెట్టిదానా ఇంత తెలివితక్కువదానివేం? నీచెల్లెలిపిల్లలు ముగ్గురు అక్కపిల్లలు నలుగురు నీతో ఎనిమిదిమంది వేరువేరు నూటపదహారులు అమాంబా పకు ఇన్నింటితో సహా వెయ్యిరూపాయలు చులాగ్గ వస్తే.”

“వాళ్లను కూర్చోబెట్టి మనం డబ్బు తీసుకుంటే బాగుంటుందా?”

“బాగుండకేం చేస్తుంది. వాళ్లకే తెలుస్తుందిలే. ఆపుపాయాలన్నీ నేచేస్తాగా. నీవు కూర్చోబెట్టు. వాళ్ళని కాదంటే బొట్టుపెట్టే వగైరా సామానిద్దాం.”

“సరే అసలు కుదర్చియ్యండి.”

“కుదర కేంచేస్తుంది! ఇది కాకపోతే ఇంకొకటి. ఈఏడు కాకపోతే ముందుకు.”

“మళ్ళీ అంతలోకొచ్చిందీ ముందుకు. ఆముందుకు అని మనమూ పెద్దవాండ్లమాతున్నాం గదా కోడలు మనుమలు ముచ్చట తీరొద్దూ. బ్రహ్మచారి ముదిరినా బెండకాయ ముదిరినా పనికిరాదంటారు పెద్దలు. ఇప్పుడు ఇరవై ఏండ్లు వచ్చాయి. ఇంకా ఎప్పుడు చేస్తారు? వాడు ఈకాలపు పిల్లవాడు కాడు గమక సరిపోయింది మీరు చేసే పనులకి.”

“వోనీ చాదస్తురాలా! మన మేం పెద్దవాళ్లమే? మానాయన నూటపదేండ్లు బ్రతికాడు. మాఅమ్మ నూటపదిహేనేండ్లు బ్రతికింది. ఇప్పుడు మనకు ఎన్నేండ్లు? నీకు అరవైన్ను నాకు డెబైయ్యేగా. అప్పుడేలే తొందర కోడండ్రకు మనమలకును కావలసి నంత కాలముంది.”

“లక్ష్మమ్మగారు! నడుముకు మంత్రం పెడతారా?” అన్నాడు మెహతాడు నుబ్బన్న వచ్చి.

పసిపిల్లను బుజానపడుకుంటున్న గరికిపోవ చేతబట్టుకుని, “లక్ష్మమ్మగారు ఇదేందో చూడండి. పొక్కులు పొక్కులుగావున్నాయి” అని అటుగాను కుని నుంచున్నది చాకలివెంకి.

“నుబ్బన్నా నీకు నడుమునొప్పెందుకు పట్టిందిరా?” అన్నది లక్ష్మమ్మగారు మంత్రిస్తూ.

“నిన్న కరణంగారి వడ్లబస్తాలు మరకు ఎత్తామండి అప్పుడు పట్టింది. వారబ్బాయి పెళ్లంట. మీ అబ్బాయిగారి పెళ్లెప్పుడూ? అమ్మగారు!”

వ ర క ట్టు స శి శా మ ము

లక్ష్మమ్మగారు రెండడుగుల వెనక్కునడుస్తూ అరుగుమీదికి తలచిసిరింది వారి నడగవన్నట్లుగా.

“పంతులుగారు! అబ్బాయిగారి పెండ్లిపప్పుడండి? ఇప్పుడు కొత్తమర వచ్చింది. చాలా మంచిదండి. వక్క వడ్లగింజకూడావుండదు. నేనక్కడేవుంటున్నా. తమరూడా పంపండి. నిలవ్వించకుండా ఆరోజే వేసి పంపుతాం.”

“మాకు మరకువేసే అన్ని అవసరములేదురా. రెండు బస్తాలు దంపిస్తే కొల్ల.”

“వా రెండుకండి అన్నిబస్తా లేయిస్తున్నా?”

“వారి కెక్కువున్నాయి కాబోలు వేస్తున్నారు.”

“బాబు. మాకందరికి పప్పున్నం కాబోలు. దబ్బున సెయ్యండి. ఈ ఏడు మా అబ్బాయికూడా పల్లకీకున్నాడు.”

“ఈయన డబ్బుంతాకూడా తగలేస్తారు గావాలే. పెళ్లిక్కుడా గుప్పెడన్నం వెయ్యకుండా” అని లోలోన ఇద్దరు ఏమోతనకుంటూ వెళ్లారు నుబ్బిన్నా వెంకి.

లక్ష్మమ్మగారు లోభి కాకపోయినా భర్తమందర ఆమె త్యాగం పనికివచ్చింది కాదు. ఆయన చూడకుండా ఏదన్నా దానం ధర్మం చేస్తూ వేపుంటుంది. అడపిల్లలు లేకపోవడంచేత ఆవిషయమైన కష్టసుఖాలేమీ తెలియవు. లక్ష్మమ్మగార్కి కొడుకు పెండ్లి కావడం తనకు లాంఛనాలు జరగడం చూచుకున్నది గాని ఇంతమందిని ప్రోగుచేసి వారి నెత్తినపెడితే వారి కెంతకష్టమో అనే ఆలోచన ఆమె మనస్సుకు తట్టలేదు. అక్కపిల్లలను చెల్లెలిపిల్లలను లాంఛనాలకు ఏర్పాటు చేసుకున్నది. లగ్నం ఎప్పుడు అని ఎదురు నూస్తున్నది.

3

అనుకున్నప్రకారం పెండ్లి అయిదురోజులు చివ్యం గాభరిందిగాని అబ్బంక కట్నానికిమట్టుకు వేచిపెట్టి

వెయ్యిన్నూటపదహారులు వప్పించారు వెంకట్రావు గారు భాస్కరరావుగారిచేత.

భాస్కరరావుగారిది కొంచెం పెద్దకుటుంబం. ఇది వరకు ఎక్కువ ఆదాయంవస్తూండేది గాని ఇప్పుడు అన్నింటికీ ధరలుతగ్గటంవల్ల ఆదాయం బొత్తుగా తగ్గి నది. ఖర్చులు పెంచుతున్నవి. ఈ పరిస్థితులలో సంసారం బొత్తుగా చెడ్డది. ఇట్లా కొన్నిరోజులు గడిచినాయి.

ఒకరోజు భాస్కరరావు ఆఫీసునుంచివస్తూ వుత్తరంతీసుకువచ్చారు.

“భానూ! ఆనాడుఅన్నావు జ్ఞాపకమున్నదా ఆయన లోభితనం మనల్నేంచేస్తుందని ఈవుత్తరం చూడు. మనసంసారం స్థితిమాస్తూకూడా అబ్బంక రోజు వప్పించుగన్న వెయ్యిన్నూటపదహారు ఇప్పుడు ఇస్తేగాని అట్లుడు పునఃసంధానానానికి రానంటున్నాడని నియ్యంకుడుగారు వ్రాశారు. దీనికికారణం లోభితనమేగదా. ఇప్పుడు ఇన్నిరూపాయ లెల్లా వస్తాయి? ఏమీతోచలేదు. సంబల్దీవినుంచి మన రైతువస్తేను కొబ్బరితోట బేరం ఇవ్వమని చెప్పాను.”

“అయ్యో! ఆ కొబ్బరితోట కాస్తా అమ్మేస్తే ఇక ఆ పల్లపుపాలంలా వచ్చేజేమిటి? మనం తినే జేమిటి? ఈ కట్టుముల దురాచారం తొలగించేవారు లేరు గదా?”

“ఎవరు మాస్తుతారు. ఎవరికి వారికే కావాలాయిక మాళ్ళేవారెవరు.”

“పోనీ, రేపు నీవు మాస్తావా? నీ కొడుకులకు పుచ్చుకోకుండా?”

“నిరభ్యంతరంగా మాస్తాను. మన పిల్లలను అమ్ముకోవడం నా కిష్టింలేదు. నరమాంసం అమ్మినట్లేగా?”

“ఇప్పుడిలాగే అంటావు. అప్పుడు నీవూ గునుస్తావు. కొంచెం తక్కువైతే మీరే చెడిచారంటావు నన్ను. నీవు మాను. ఇంకా కొందరు వెంటనే మాస్తారు.”

గృహ లక్ష్మీ

“ఇప్పు డెందుకు చూడండి. వ క్క పై సా అయినా కట్టుము లాంఛనాలులేకుండా పెండ్లిచేసు కొచ్చి లోకానికి సంఘానికి ఆదర్శము చూపించు దాం.”

“సరే. ఇప్పుడు వారి కేం వ్రాయమంటావో చెప్పు?”

“నే నేం చెప్పను, పిల్లకు సారపెట్టి పంపేప్పుడు ఇస్తామని. ఇప్పుడు రయచేసివస్తే శక్తికొలది కేడుక చేసి పంపుతామని వ్రాయండి.”

౪

పిల్లను వారిట్లో వుంచిబెట్టు చేయడంకంటే మనింటికి తీసుకువచ్చి డబ్బిస్తే గాని పిల్లను పంపనంటే డబ్బు తొందరగా వస్తుందనే పుద్దేశ్యముతో అక్క ర తీర్చి కోడల్ని తీసుకుచ్చారు వెంకట్రావుగారు. సంక్రాంతిపండుగ వస్తున్నది ఆడపిల్లల పండుగ ఎల్లా గైన డబ్బిచ్చి పిల్లను తీసుకువెళ్లుతారు గదా అని పండుగకొరకు ఎదురుచూస్తున్నాడు. డబ్బు ఎక్కువ కూడిన కొలది మరియుదాకా ఆలోచించటంలేదు. డబ్బే ఆయన మొదటి ప్రాణం గావున్నది.

పండుగ వచ్చేసరికి దమయంతికి నాలుగు నెలలు వచ్చినాయి. ముఖము తెల్లపడ్డది. బొత్తుగా చిక్కి పోయింది. అత్తగారి ఆదరణకంటే మామగారి నిరసన అనాదరణ ఎక్కువగావున్నది. ఏమైతే నేం చేస్తుంది. భర్త నిరుద్యోగి, మామగారు పెడితే తినాలి, లేకపోతే పడుకునాలి. అన్నింటికి వోర్పు కుని కాలం గడుపుతున్నది దమయంతి. సరి నెలలు కావడంచేత పండుగకు పుట్టింటికి పంపలేదు. తరువాత దమయంతి తండ్రి వచ్చి వియ్యంకుడిని అడిగి కుమార్తెను ప్రయాణముచేసి తీసుకువెళ్తుండగా భర్తగారి పోరుపడలేక బండిదాకావచ్చి లక్ష్మమ్మ చెప్పింది “అన్నగారు! మీ బావగారి సంగతి మీకు తెలుసు గదా. మరక్షితముగా పిల్లను పంపేటప్పుడు

మరిచిపోవద్దు” అని. వెంకట్రావుగారు రైలుదాకా వచ్చి వైకం విషయమై హెచ్చరించి పిల్లవాడి ఉద్యోగంనిమిత్తం ఈపైక మవుసరమని గట్టిగా చెప్పాడు. ఈకథంతా చూస్తూంటే దమయంతి భర్త యైన మోహనరావుకు ఇది వక నాటకంగావున్నది అని ఆలోచిస్తున్నాడు.

౫

దమయంతికి ఆడుశిశువు కలిగి ఆగునెలలైంది. ఇంతవరకు అత్తవారు తీసువెళ్లుతామని పంపమనిబనా కబురులేదు. బారసాల చేసుకోమని కబురుపంపితే వెయ్యిన్నుట పదహార్లు వడ్డితోసహా ఇస్తే తన కొడుకును పంపుతానని వియ్యంకుడు కబురుచేశాడు. భాస్కరరావుగారి స్థితి బొత్తుగా చితిగిపోవడంచేత వక్రమాటు ఇంతమొత్తం ఇవ్వలేక పూరుకున్నాడు. తల్లి మిల్లోనగలుకూడా పెండ్లికే ఖరచైనవి గనుక ప్రస్తుతం వీరు ఇచ్చేది కనిపించలేదు. దమయంతిని వారు తీసుకువెళ్లేది కనిపించలేదు. అల్లవారింట వున్నది కొద్దిరోజులైనా భర్తప్రేమ ప్రతిక్షణము జ్ఞాపకము వస్తూనేవున్నది దమయంతికి.

తండ్రిగారు ఈవిధముగా తన్ను బజారువస్తువుగా మార్చడము, తాను తండ్రిచేతి కీలుబొమ్మవలె తండ్రి గారు ఏదిచేయమంటే అదిచేయడము, తనకు వుద్యోగము దొరక్కపోవడము, తన భార్య బిడ్డాకూడా తండ్రి స్వార్జితపు అస్తిమీద ఆదారపడి ఉండటము, తండ్రి బుద్ధితో సహాయము, కట్నాల దురాచారము ఆలోచించుకుంటే తన జీవితము దుర్భరమని తోచింది. ఈ వెధవకట్నము గదా ఇంతకాలంనుంచీ అంత ప్రేమగల భార్యను ముద్దులుజూపే బిడ్డను ఎడబాటు చేసింది. ఈ కట్నాల దురాచారమునకు నా జీవి తాన్ని బలిఇచ్చి సంఘానికి ఆదర్శముచూపుతాను అనుకుని డబ్బుతోసహా భార్యను తీసుకువస్తానని తండ్రిగారికి చెప్పి బైలుదేరి గుడివాడ వచ్చాడు మోహనరావు.

వ ర క ట్టు ప రి జా మ ము

అల్లుడిరాక చూచి అత్తగారు మామగారు అం దరు పరమానందభరితులై నారు.

భానుమతి అల్లుడు రాకరాక వచ్చినందుకు పిండి వంటలతో సహా భోజనము పెట్టింది. అంతా ఎక్కడి వాళ్ళక్కడ పడుకున్నారు.

“దమయంతీ! నేను ఇన్ని కోసాలనుచీ రాకపోతే నీవు ఏమనుకున్నావు?”

“ఏమీ అనుకోలేదు. మా తండ్రీగారు డబ్బు ఇవ్వలేకపోబట్టికదా నా జీవితము ఈవిధముగా వున్నది అనుకున్నాను. ఇప్పుడు వారికి డబ్బుకు చాలా ఇబ్బంది గావున్నది. ఆడపిల్లలమూలమున వారి స్థితి ఈవిధమైంది. మేము పుట్టుకపోయినా బాగుం డేది.”

“ఐతే నిన్నెప్పుడు పంపుదామనుకున్నారు?”

“ఇక వక కొబ్బరితోట మూ డేకరముల పల్లపు భూమి వున్నది. అది అమ్మి ఇచ్చి పంపవలెనని ఆలో చిస్తున్నారు.”

“అయ్యో పాపం. అది కాస్తా అమ్మితే ఇక వారి జీవనం ఎట్లాగా? మీ తమ్ములు ఇంకా సంపాదించటం లేదు గదా?”

“సంపాదనేమిటి చదువులే పూర్తికాలేదు.”

“ఇక వారు జీవనం ఎట్లా చేస్తారు?”

“నన్ను పంపినతరువాత వారి తిప్పలు వారివి. మా నాన్నగారికి పెనవను. అది చాలకపోతే? ఉప నయనమునాటి మాటవున్నది సుమతీ! అవి పెద్ద లన్నారు. ఇక నాలుగు కొంగులు ముడే వారజీవనం.”

“అబ్బా ఎంత కష్టము?”

“ఆడపిల్లలను కన్నవారికి ఎంత కష్టమైనా తప్పదు.”

“దమయంతీ! ఇక నాకు సెలవు.”

“అదేమి? నన్ను తీసుకుని వెళ్లరా?”

“నేను ఇప్పుడు ఇంటికి వెళ్లుటలేదు.”

“ఎక్కడికి వెళ్లుతున్నారు?”

“దేశాంతరము.”

“నేను చెప్పిన మాటలనుబట్టి డబ్బులేకుండా నన్ను తీసుకు వెళ్లవలసివచ్చినదని కాబోలు. ఇట్లా అబద్ధాలాడుతున్నారు? రేపు తప్పక డబ్బు వస్తుంది. డబ్బుతో సహా నన్ను తీసుకు వెళ్లవచ్చు.”

“రామ రామ! ఇక ఆ డబ్బుమాట నామందర తలపెట్టవద్దు. ఆ డబ్బుతో నాకు ఏవిధమైన సంబం ధములేదు. నీదగ్గర శైలవుతీసుకుని ఇక నాదారి నేను చూచుకోటానికి వచ్చాను.”

“తమరు నాదగ్గర శైలవు తీసుకోటానికి వచ్చా నని హాస్యపుమాట లెందుకూ? పసిదానను ముక్కు పచ్చలారని పదునైదు సంవత్సరముల బాలను నా దగ్గర మీరు శై వడుగుట ఎంత హేయము.”

“నీ మాటలు పొరపాటు. అగ్ని సాక్షి గా పెండ్లాడి అదియునుగాక నాలుగువేల రూపాయలకు నీకు అమ్ముడుపోయిన నేను నీకు తెలియకుండా ఏ కార్యమును చేయుటకైనను మానవమాత్రుడనైన నాకు ఎట్లు స్వతంత్రత కలుగును?”

“మీ మాటలు నా కంఠం కావటంలేదు. మీరు చేయదలచిన కార్య మేవో నాకు విఫలంగా చెప్పండి.”

“నేను దేశాంతరము వెళ్లుతాను. నీవు ఇక్కడే వుండు.”

“మీరు దేశాంతరము వెళ్లుటకు కారణమేమి?”

“మా నాయనగారే కారణము. మీవారికి బిడ్డా పాత్ర చేతికిచ్చి ఇంకా రూపాయలు తెచ్చునుట నా కిష్టములేదు. తీసుకురానిదే మా నాయనగారు రానీ యరు. ఈకోజలలో నాకు ఎక్కడా బానిసత్వము కూడా దొరికేటట్లు కనిపించలేదు. గనుక ఈపని నా బుదికి బాగున్నది.”

“సరే, నాకూ బాగా నేవున్నది నేనుకూడ వస్తాను, మీరు వెళ్లేచోటికి.”

“నీవు వచ్చునది కాదు ఆస్థలము. చిన్నదాఁవు.

గృహలక్ష్మి

ఆరునెలల పసికందును తీసుకునిరా లేవు. గనుక నుఖముగా మీవారి దగ్గరవుండు.”

“మీరులేని నుఖము నాకు నుఖముకాదు. ఇన్ని దినములనుంచీ ఎప్పుడు మంచిరోజుల వచ్చునా ఎప్పుడు తీసుకుని వెళ్లుతారు అని మీలేఖల కన్నుల నద్దకుంటూ నిమనములు గంటలు లెక్కించుకూ కాలము గడుపుతున్నాను గాని మీరు దేశాంతరు లైన తరువాత నాకు ఈ ప్రపంచముతో పనిలేదు.”

“చిన్నదాననని నీవే చెప్పావుగదా, ఏమో కఠినముగా మాట్లాడుతున్నావే?”

“మీరు చెప్పినదే కదా అగ్నిసాక్షిగా పెండ్లియాడినానని. అట్టి అర్థాంగినివిడచి అర్థశరీరము వెళ్ల తలచుకున్నాగా?”

“దమయంతీ! ఆందుకే నీవద్ద ఆజ్ఞగొని వెళ్ల తలచాను.”

“అనుజ్ఞలేనిచో ఏమి చేసెదరు?”

“బలవంతముగానైనా వెళ్ల తలచాను.”

“అట్టి బలవంతపు పని నీసుకూడా చేయవచ్చు నన్ను మాటేనా?”

“నీవు ఎంత బలవంతపెట్టినా నిన్ను తీసుకొని వెళ్లను. నీవు ఇక్కడనేవుండు” అన్నాడు మోహనరావు కోపంగా.

“మీ ఇష్టము వచ్చినప్పుడు పెండ్లియాడి ఇష్టము వచ్చినప్పుడు విస్మరించుటకు పుచ్చిపోయిన వంకాయ కాదు గోడవతల పారవేస్తే పోవటానికి. అగ్ని సాక్షిగా పెండ్లియాడిన ధర్మపత్ని మీరు వెంటతీసు కుని వెళ్లినాసరే, లేనిచో నాదారి నే చూచు కుంటా” అన్నది దమయంతి గంభీరంగా.

“నీవు ఈవిధముగా మాట్లాడుతూంటే నేను నిజము దాచలేను. నా జీవితము విరమించదలచాను.”

“అయ్యో నాథా! నిజమా! మీ జీవితములేనిది నాకు శరణ్యమేసి. నా జీవితముకూడ మిమ్ముసుకరి

స్తుంది. మీరు నాకుకూడ కేలవియ్యండి” అన్నది దమయంతి గద్దకంతముతో.

“హరి! హరి! ఆశిశువు నీకొరకు అల్లాడదా? అట్టిపని నీ వెన్నడు చేయవద్దు. పతిమాట శిరసా వహించుటయే పతివ్రతలక్షణము. నామాట విని నీవు నుఖముగా మీ పుట్టినింటవుండు. ఇదే నాకు సెలవు.”

కందువా గట్టిగాపట్టుకుని “ఆవులుపోతూ లేగలకు మేతపెట్టునా? ఆ శిశువుతో మీకు లేని సంబంధము నాకుందా? భర్తృవిహీననై జీవించుటంటే కష్టమో నుఖమో మరణమో భర్తతోడి లోకమే పతివ్రతలక్షణము. మీరు దారి చూపకున్నారు. ఇవిగో నా కేశములు, ఇదుకో నా పంటచెరుగు, ఇవే నాకు దారిచూపును” అని నేలవ్రాలింది దమయంతి.

“దమయంతీ లే. ఇచ్చట మన మే ఘోరకృత్యము చేసినా మీ నాన్నగారు కష్టాలపాలౌతాడ, గనుక బైలుచేరుము. ఇంటిదగ్గర ఏదో ఆలోచిద్దాం.”

ఈమాట విని దమయంతి అతిఉత్సాహముతో లేచి ప్రయాణమై తల్లికి తండ్రికి చెప్పబోయింది. డబ్బువిషయమై వారు అడిగితే ఇప్పుడు అవుసరము లేదట, ఎప్పుడోవున్నప్పుడు ఇవ్వవచ్చునట అని చెప్పి అమ్మా వెళ్లుతున్నానని బండి ఎక్కింది దమయంతి. రెండు కన్నీటిబొట్లుక్రింద రాలినై. శరవేగముతో వెళ్లింది గుఱ్ఱపుబండి రైలుస్టేషనుకు.

“డబ్బు ఇవ్వకుండా పంపాముగదా. ఏమి కష్టపెడతాలో అత్తవారు” అని తల్లిదండ్రులు విచారపడ్డారు గాని ఏమనుకుని ఏమి ప్రయోజనం?

౬

పంచమి సోమవారం రాత్రి పది గంటలకు వెంకట్రావుగారి వాకిట్లో బండి ఆగింది. డబ్బుతో సహా కోడలు వచ్చిందని మంచమ్మిదినుంది త్రుల్లి పాటుతోలేచి తలుపుతీశాడు వెంకట్రావుగారు.

కొడుకు కోడలు ఇంట్లో ప్రవేశించారు. లక్ష్మమ్మ గారి ఆనందానికి మేరలేకుండావుంది. మనుమరాల్ని ముద్దులాడింది. కోడిల్ని దగ్గరకుతీసుకుని కుశల ప్రశ్న లడిగింది. మామగారికికూడా సంతోషముగానే వున్నది గాని డబ్బు కంటికి కనిపించినగాని మనస్సు కుదుటపడేటట్లు లేదు. ఏమైనగాని కొడుకు నడగా లనుకున్నాడు.

“ఒరే మోహను! ఇల్లారా వకమాటు.”

“ఏమిటి నాన్నగారు?”

“చీకటికాలం ఏది ఆపైకం ఇల్లాఇయ్యి.”

“నాన్నగారు ఇప్పుడేం తొందర? నీ కోడలు కూడా బాగ్గత్తమనివే. తలక్రిందపెట్టుకు పడుకొంటుంది. రేపుప్రాద్దున్న తీసుకుందుగాని ఇప్పుడే అడిగితే దాని మనస్సు కష్టంగావుంటుందేమో?”

“సరే. వెళ్లిపడుకొండి” అని తన సులకమంచ మీద పడుకున్నాడు వెంకట్రావుగారు.

మోహనరావు ఒక వుత్తరం వ్రాసి తలక్రింద పెట్టుకున్నాడు. “దమయంతీ! ఇదుగో నా జీవితము పూర్తిఅయింది. నీ యిష్టం. నా చేతిమీదుగా నేను ఇవ్వలేను” అని ఎదో గొంతులోపోసుకుని పడుకున్నాడు. దమయంతికూడా మిగిలింది త్రాగి సీసానిండా పాలుపోసి పిల్లపక్కలోపెట్టి తాను వేరే మంచముమీద పడుకున్నది. తెల్లవారింది. ఇంకా లేవలేదు. ప్రయాణపు బడలిక వల్ల లేవలేదనుకున్నది అత్తగారు. పసిబిడ్డ లేచి ఏడుస్తున్నది. గదిదగ్గరకు వచ్చి పిలిచింది. లేవలేదు. తలుపునెట్టి లోపలికి వెళ్లి తట్టిలేపింది. లేవలేదు. లక్ష్మమ్మగారికి కాళ్లు చేతులు వదులుతున్నాయి. ఎల్లాగో ప్రయత్నము చేసి భర్తను పిలిచి గొల్లుమన్నది. కొంపముణిగింది

రండి అన్నది. వెంకట్రావుగారు వచ్చి చూచారు. ఏముంది? అంతా నిశ్శబ్దం. లక్ష్మమ్మగారు నెత్తి మోడుకొంటూ ఏడుస్తున్నది. పూరుకోనే ఆని నోరు మూసి వెంకట్రావుగారు పరుపుపక్కలు వెతకడం మొదలుపెట్టారు. ఎక్కడా పైకం దొరకలేదు గాని మోహనుడిపక్క క్రింద ఒక వుత్తరంవున్నది. అది విప్పిచదివితే ఈవిధంగావున్నది.

“మహారాజశ్రీ గ్రామాధికారియైన మున్నీబుగార్హి.

ఆయ్యా! వివాహముల సంతలో పురుషపశువులను కొనుటకు స్త్రీరత్నములను కనిన తరిదండ్రులు స్తీర చరాస్తులను అమ్ముకొని బిడ్డెటనకు బైలుదేరుతున్న దుస్థితినిచూచి భరించలేక నాజీవితము విరమించుచున్నాను. నావంటి త్యాగస్వభావులు కొంతమంది బైలుదేరి సంఘమునకు ప్రపంచమునకు ఆదర్శము చూపినగాని కట్నములనే పేరుతో విక్రయించే వర విక్రయములు తగ్గి సంఘము బాగుపడదనే వుద్దేశ్యముతో నేను ఈపనికి పూనుకొంటిని. వరులను విక్రయించే మార్కెటులో మా నాయనగారుకూడా భాగస్తులే గనుక నేనుగూడ అమ్ముడుపోయిన పకు వునే. అట్లు అమ్ముడుపోయి జీవించుట ఇష్టము లేకనూ ముందు వివాహములు చేసుకునే యువజనులకు దారిచూపుటకునూ నా జీవితము ఇట్లు చేయుచున్నాను. నేను లేనిదే జీవించుటకు ఇష్టములేక నా ధర్మపత్నిగూడా నన్నుసరించినది. గనుక ఈవిషయములో మా తండ్రిగారి బోక్యములేదు. ఇహలోకమున నాయందు తపస్సులున్ననూ క్షమింతురుగాక యని కోరుచు ఇంతటితో నా జీవితమును విరమించుచున్నాను.

ఇట్లు

మోహనుడు.”

మనవి మాటలు

స్త్రీరత్నములు పెక్కురు శాసనసభ్యు
రాంజెనందులకు దేశమునందుగల స్త్రీ
లెల్లరు మిక్కిలి యుత్సాహవంతులై
యున్నారు. ఇకముందు సంఘమునగల
పెక్కు దురాచారములుతగ్గి స్త్రీల పురోభి
వృద్ధికి పెక్కుసదుపాయములు గలుగునని
యాశించుచున్నారు. భారతమాత, తన
ప్రజలకందరకును స్త్రీపురుషన్యవస్థయు, జాతి
మతభేదములును లేక సమానార్హతలు,
గౌరవము, ప్రతిపత్తులు గలుగజూపుచున్న
దని సంతసించుచున్నది. గరుడునివోలె గాంధీ
తన్ను దాస్యశృంఖలా విముక్తురాలి
నిగా జేయునని యాశించుచున్న
భారతమాతయొక్క యాశయము
లు శీఘ్రమన ఫలీకృతములగు గాక!

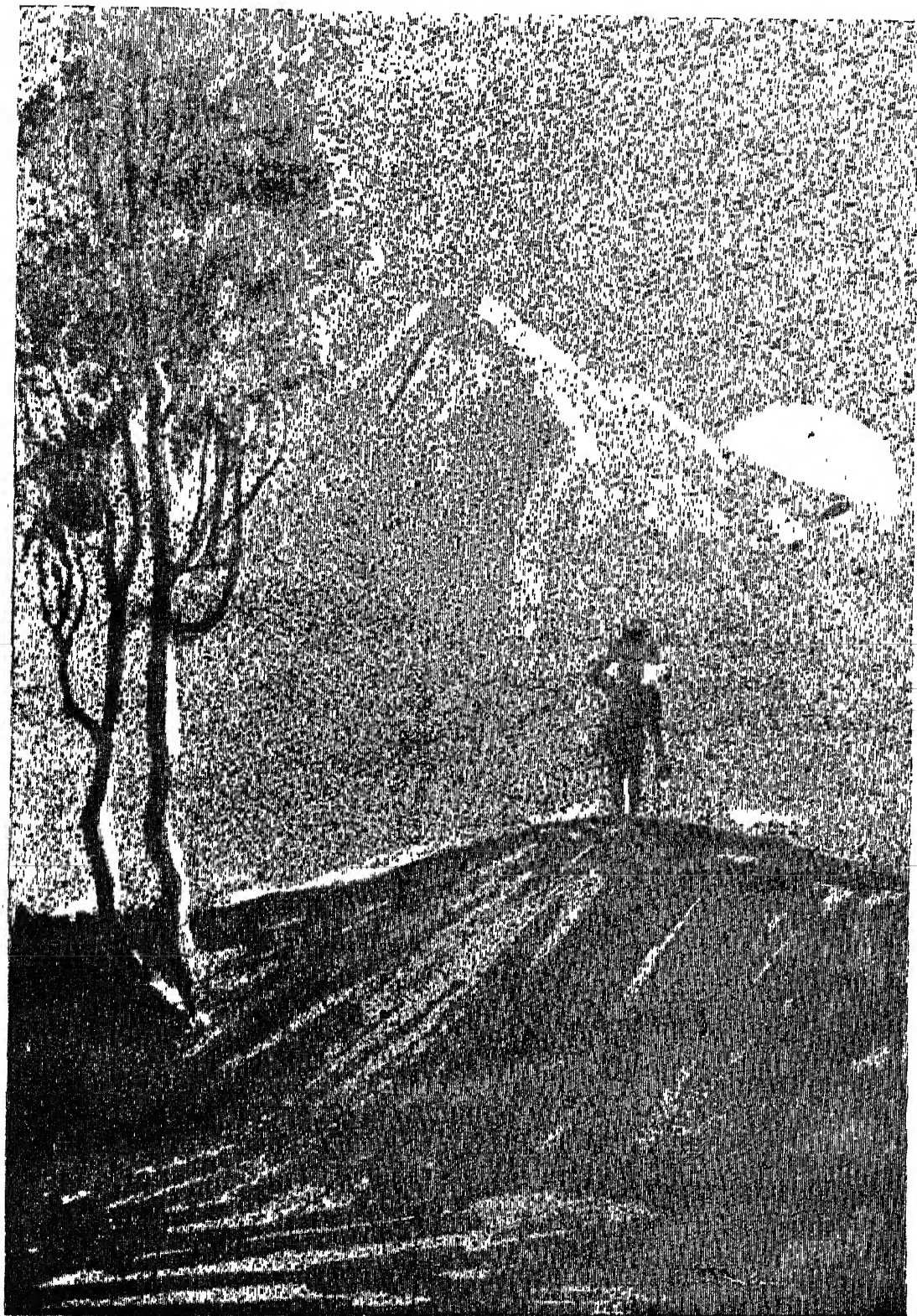
కె. ఎం.

అత్యధిక సంఖ్యాకులచే తమకు నిధు
లుగా నెన్నుకొనబడిన శాసనసభ్యురాండు
తమకు దోడ్పడిన తోడిపోదరీమణుల నభి
వృద్ధికిదెచ్చు మార్గములన్వేషింప వేగిరపడ
వలెను. ప్రప్రథమమున వారిదృష్టి నేడు
భారతీయస్త్రీలలో ప్రబలియున్న విద్యా
విహీనతవైపునకు మరల్చవలెను. ఒకప్పుడు
ప్రపంచమునగల దేశములన్నిటిలో నెక్కువ
యాన్నెత్తమునుగాంచిన మనదేశమునందు
నేమ 100 కి ఇద్దరైనను విద్యావతులగు
స్త్రీలులేరని చెప్పుకొనుటకంటె సిగ్గువేరుం
డదు. దీనికి ముఖ్యకారణములు ప్రభుత్వ

విధానమును, పురుషుల స్వార్థసరత్వమునై
యుండును స్త్రీలు శాసనసభ్యత్వము
నొందినప్పటినుండి ముఖోడి పోదరీమణులు,
స్త్రీల విద్యాభివృద్ధికి పాటుపడవలసినదిగా
వారిని కోరుచునేయున్నారు. ఇప్పుడు
వారు కార్యరంగమునకు దగుచుండుటచే
మరల నొకపర్యాయము వారల హెచ్చ
రించుచున్నారు. దేశసౌభాగ్యమునకు నిరుప
యోగమగు నేటి విద్యావిధానమునందు
సంస్కరణములుసలిపి స్త్రీలనైతిక, ఆర్థిక,
సాంఘికారోగ్యాభివృద్ధికితగు విద్యావిధాన

మమలుజరుప పాటుబడ ప్రార్థితు
లు. స్త్రీలు ప్రత్యేకముగా నున్నత
విద్య నభ్యసించుటకు తగిన సదు
పాయములు గల విద్యాసంస్థలు

దేశమునందరుదు. అధమపక్షము తాలూకా
కొకటియైనను ప్రత్యేక స్త్రీ విద్యాలయ
ముండితీరవలెను. అందు వృత్తి విద్యలు,
గృహపరిశ్రమలు, గృహనిర్వహణత్వము,
పాకశాస్త్రము, ఆరోగ్యశాస్త్రము, లలిత
కళలు మున్నగు స్త్రీల కత్యంతావశ్యకము
లగు విద్యలనేర్పు సేర్పాటులు గావించ
వలెను. ముఖ్యముగా పల్లెలందుగల జరుల
గూర్చియే కడు శ్రద్ధవహించి వారల నభి
వృద్ధికి తేవలెను. జీతములు లేకపోయినను
పాఠశాలలందు చదువుకొను బాలికల సంఖ్య
చాలతక్కువ. బీద విద్యార్థినులకు కొంత

ప థి కు డు

●
బాలయోగినిలోని

ప్రజ్వల

బాలికాగణము.

●

కాలమువరకు పుస్తకములు, దుస్తులు, భోజనాదులకు సరిపడునట్లు కొంత డ్రవ్య సహాయమునుగూడ జేసి ప్రోత్సహించిననే గాని స్త్రీవిద్య యభివృద్ధికాజాలదు. అందుకే ప్రత్యేకముగా కొంతధనమును బజ్జెటు నందు శాంక్షను చేయించుకొని వినియోగించిననే గాని యీకొరత గీరదు అందుకు సభ్యరాండ్రు తగుశ్రద్ధనహించమని.

నేటి బాలబాలికలే రేపటి పౌరులను సంగతి జ్ఞప్తియందుంచుకొని వారల విద్య సభ్యసింప జేయుటకు నెనుదీయు నేటి మూఘలగు పెద్దలకే కొంతవరకు విద్యా బోధన నలుపవలెను. అప్పుడు వారు తమ బిడ్డలను తప్పక విద్యావంతులుగా జేయ ప్రయత్నింతురు. ఇందుకు ముఖ్యసాధనములు ప్రతియూరను గ్రంథాలయముల నెల కొల్పుటయే. ఈ గ్రంథాలయములు ప్రభుత్వ పోషణము నొందుచు గ్రామమందు గల స్త్రీలను ప్రోత్సహించి, రావించి, వారలకు గ్రంథపఠనమునందును, పత్రికాపఠనమునందును, విద్యయందును నభిరుచి గలిగించి ప్రస్తుత దేశపరిస్థితుల బోధించుచు. డినచో వారల నావహించియున్న నల్లనతిమిరము కొంతవరకు సరిగించగలదు. స్త్రీలకీ గ్రంథాల యోద్యమముమూల్యమని వేర చెప్పసక్కర లేదు.

అచ్చటచట మాతృ శిశుసంరక్షణాలయముల (Child welfare centres) నేర్పాటు గావించి తన్మూలమున కొంతవరకు శిశు పోషణ, గర్భిణిస్త్రీల యారోగ్యవిషయముల నిగ్రహకై ప్రభుత్వము కొంత పాటుబడు

చున్నది. ఐనను పల్లెలసంఖ్యయే యెక్కువగాగల మనదేశమున నింతటితో సౌకర్య మందఱు స్త్రీలకును కలుగుననుకొనలేము. ప్రతిమాసమున కొకసారి ప్రతిమాతా శిశు సంరక్షణాలయమునందును లేడి డాక్టరుచే చుట్టుసక్కలగల నేటిపు మంత్రసానుల సభ గావింపబడి వారలకు కొంతవరకు శారీర శాస్త్రము, ఆరోగ్యశాస్త్రము, బోధించి ప్రవచనమయమున వారలను సరించవలసిన విధుల బోధించినచో ప్రజలకు సహాయ మెక్కువగా లభించవచ్చును. అందుకు (Magic lantern lectures) కొంతవరకు సహాయపడవచ్చును. ఇట్టి యేర్పాటులపలన శిశుమరణ సంఖ్యయు, ప్రసవసమయము నందజాగ్రత్తచే గలుగు స్త్రీమరణ సంఖ్యయు చాలవరకు సరికిట్టబడును. ఇందుకు ప్రభుత్వమువారు ఏర్పాటుచేయునట్లు శాసన సభ్యరాండ్రు ప్రయత్నించ మనవి.

శారదాబిల్లు సరిగా నమలునందుండక పోవుటచే నతిబాల్య వివాహము లిప్పటికిని తగ్గలేదు. వానివారి చేటునకు మేరలేదు. బుద్ధి కుశలులును, విద్యావంతులునగు సభ్య రాండ్రకు మేము చెప్పగలిగిన కొరతల కంటె నెక్కువగానే స్త్రీల యాశయముల తెలిసియుంటచే, తమ సోదరీమణుల పురోభివృద్ధికై సర్వవిధములవారు పాటుబడి, వారిమన్ననలకు పాత్రులగుదురుగాక ! భగవంతుడే శాసనసభ్యరాండ్ర సంఖ్య నింతకంటె వృద్ధిజేయుచు, వారిమూలమున యావద్భారత మహిళామండలికిని సౌకర్యములు జేకూర్చుగాక. వందేమాతరం !

‘గృహలక్ష్మి’

శ్రీ మ. కృష్ణమ్యగాను

సర్వాంగసుందరముగనుండి మృదు సుధుగ వాక్కుల కాలవాలమై సరసవచో గాంభీర్యముచే నొప్పుచు తోడిమానీషులులయును తేజోవంతమై దేశాభ్యుదయమునకు నిరంతరసేవ యొనర్చుచు మాతృదేశ ముక్తిహేతువై విరాజిల్లు కాంతామణియే గృహలక్ష్మి యనబడును. పైగుణసంపదలచే ‘గృహలక్ష్మి’ పత్రికారత్నములయందు ప్రతిభావంతముగ నుండుట వాచకలోక మెఱిగినదే. ఇట్టి స్వర్ణాక్షరములచే విరాజిల్లు పత్రికా పుత్రికారాజును పతిం చుటవలనైన మన నారీమణులు గృహలక్ష్మిలై విరాజిల్లెదరుగాక యని యాశయము.

విద్యావ్యాప్తిలేనిది ఇట్టి కార్య మెప్పటికిని నెరవేరజాలదు. ఏఇంట నూర్చుడు ప్రవేశింపడో ఆఇంట వైద్యుడు తప్పక ప్రవేశింపవలసియుండుననుట అంగ్లేయనూక్తి. ఆరోగ్యమునకు భాస్కరు డాధారమునట హైందవ వైద్యసిద్ధాంతము. ఆరోగ్యమునకు నూర్యభగవాను డెట్లో సమస్త కల్యాణమునకును విద్య యట్టిదనుట సర్వజనవిదితము. విద్య విశ్వమునకు వెలుగు. అట్టి వెలుగులేనివారు కన్నులుండియు అంధులే. అన్ని సందేహములను విద్య మాన్పగలదు. కంటి కగపడనిదానినిగూడ జూపెట్టునది విద్య. నదులు సముద్రమునకుగూర్చి ప్రయాణమునర్చునట్లు మానవుడు నిరంతరము జ్ఞానార్ధి ననుసరించి చనుచుండవలయునని యొక మహాపురుషుని ప్రబోధము. విద్య ఆమృతత్వమును గలిగించును. విద్య కోరినవరములను ప్రసాదింపగలదు. అందువలన మనము మన సోదరీమణుల విజ్ఞానవ్యాప్తికై పనిచేయవలె కాలము జరుగుచుండు శాంతపనియు ఫలఫంతము కానేరదు.

సహజస్మచారణి నుని పిలువబడు భార్య విద్యా విహీనయునున్న ఆగృహమున కామె యెట్లు గృహలక్ష్మి కాగలవో విచారంప వీలులేదు. దీపకలికలేని గృహ మెట్లు ఫితిహేతువో జ్ఞానకలికలేని కాంత గూడ యట్టిదే. అట్లాని ము సర్వానగ్గములకు మూలము. మూర్ఖతవలన సౌఖ్యకూన్యత సంప్రాప్తమగుచున్నది. శాంతములేని సౌఖ్యములేదని త్యాగ రాయలు.

నేటి బాలికలే రేపు కాంతామణులై దేశకల్యాణమునకు ఆధారములగుచున్నారు గాన మహిళా ప్రపంచమున విద్యావ్యాప్తికై చేయవలసిన పని యెంతేనికలదని విముఠులెఱుంగుదురు. బాలికలకుగూడ నిర్బంధవిద్యావిధానముండుట మావశ్యకము. బాలికా పాఠశాలలోని కన్యకామణులను జూచి యానందింపని మానవుడుండునా? విద్య నభ్యసించుటవలన శుద్ధత, దేహారోగ్యము, మగుణసంపద, మైత్రి, దేశకల్యాణ దాయకములగు తక్కుంగల గుణపంగంపగులు బాలికలు పొందగలుగుచుండుట మనము గాంచుచుండియు బాలికలను జ్ఞానవంతులుగజేయ సమకట్టుకుండుట శోచనీయము. ప్రపంచమునందలి వివిధదేశ నారీమణులెట్లు విద్యావ్యాప్తివలన అభివృద్ధి నొందుచున్నారో మన నారీమణులు స్వయముగ నెఱిగినగాని విద్య యందు వారికి పట్టుదల కలుగదు. అందుచే జ్ఞాన కలిక నొక్కొక్క బాలిక పొంద వీలొసంగుట మన కర్తవ్యము. విద్యావ్యాప్తి లేనప్పుడు పత్రికాప్రచారముమాత్ర మేమి చేయగలదు? నడువచేతగానివానికి దివ్యశకట మొసగినట్లేయగును. మహిళాసమాజములు విరివిగ స్థాపింపబడవలయును. నిరంతరప్రబోధము

వారియందే కలుగవలయును. విద్య జన్మహక్కుని వారు స్థాపించి సుఖిత మనుభవింపవలయును. దీనికి పురుషుని సానుభూతి యత్యవసగము. మహిళాభ్యుదయమునకై కింకణముగట్టుకొన్న 'గృహలక్ష్మి' ఇత్యాది పత్రికారాజములను ఒక్కొక్క బాలికా పాఠశాల, మహిళాసమాజము, గ్రంథాలయము ఆదరించుట ఆవశ్యకము. ఈన్న సహాయమును నిర్లక్ష్యపఱచి నారీసుఖాల విద్యావ్యాప్తికై పాటుపడక దేశకల్యాణమునకు స్త్రీలు వెన్నెముకవంటివారని మాత్రము యుపన్యాసపగంపగల నొసగుటవలన నేమి ప్రయోజనము? పశిపాపలపలుకు లెట్లు సర్వజనాదరణియములో అట్లే మిగుల బాల్యావస్థానందు ఈ మహిళాభ్యుదయ తగ్గముగూడ సర్వజనాదరణియమైనగాని మన దేశకల్యాణమునకు మార్గము మృగ్యము. విద్యావంతులలోగూడ బాలుర విద్యావిషయములో జూపు పట్టుదల బాలికలయందగ పడదు. బాలు దేనాడైనను వయోజనవిద్యాసంస్థ వలనగాని, గ్రంథాలయోద్యమమువలనగాని కొంత

విద్యాగంధమును బొందవీలగునుగాని యుక్తవయసు రాకమునుపే మన బాలికలకు మనము కొంత జ్ఞానభిక్ష యొసగకున్నచో వారు నిరంతరము అజ్ఞానమునందుండవలసినదే. అట్టి కాలతలు గృహలక్ష్మి లెన్నటికైన కాగలరా!

ప్రపంచచరిత్రలో వివిధదేశనారీమణు లెట్లు విద్యాప్రపంచమున నూత్న కళలచే విరాజిల్లుచున్నారో అట్లే మన మహిళామణులు విద్యాగంధముచే వెలసినప్పడే గృహలక్ష్మి శబ్దము సార్థకము కాగలదు. నిగుత్సాహపడిన ప్రయోజనములేదు. ప్రయత్నము మానవునిది. ఫలమొసంగుట మాధవునిది యని గదా గీత ఘోషించుచున్నది గీతాతత్వమును ప్రపంచమునకే బోధించిన మన దేశము కర్తవ్యా విమూఢతను బోధిన ఫలమేమి? కర్తవ్యమును మాని తిమా పతితులగుచున్నామని గదా గీత యుద్ఘోషించుచున్నది. అట్టి ఆమృతవాక్యములను స్మరణయం దిడుకొని నారీమణుల శ్రేయోభివృద్ధికై పాటుపడి దేశాభ్యుదయమునకు తోడ్పడెదముగాత!

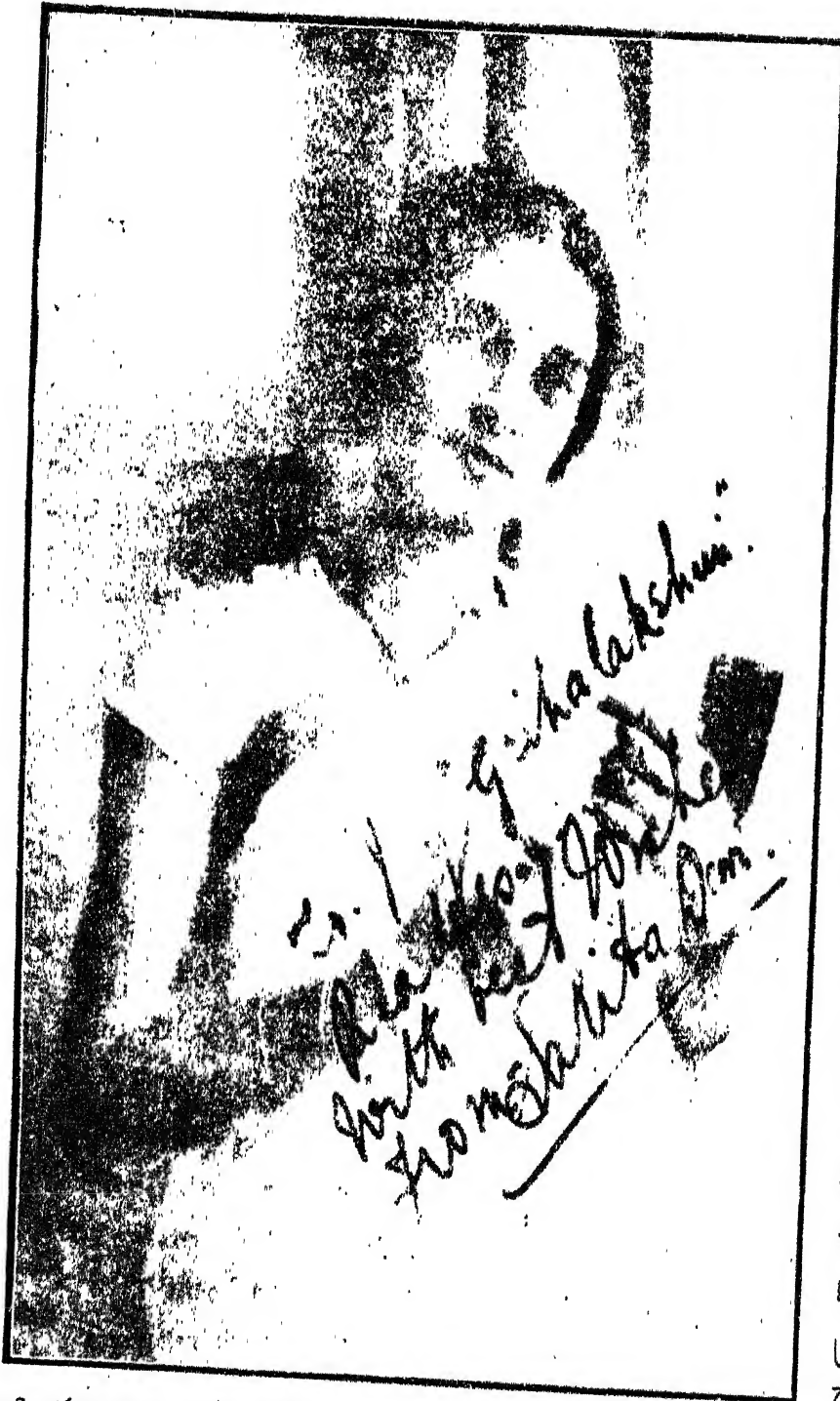
చింత

నవ్యవిజ్ఞానసముపార్జనమ్ము దుఃఖ
కారియగుగాని శాంతి నిక్కముగనున్న
సకలధనధాన్య సద్వస్తు సంచయంబు
గన నహంకారమునకు స్వాగతమొసంగు.
ఏరికై నను, కన్నులు గోరకించు
అంగసౌందర్యపటిమ యొష్ణోదకరమె
గాని, చెడుపోకడల కవకాశమొసగు
నూత్నదృష్టికి శాంతి ఎచ్చోటలేదు.
సృష్టిసౌందర్యరమ నుపాసించుటనగ
నీశ్వరోపాసనంబని యెంచికొనుచు
ప్రకృతిసౌందర్యమును గొంచిభావముగ్ధు
డగుచుగన్నులు మోడ్చినయపుడే శాంతి.
జీవముగలట్టి సృష్టివెచిత్ర్యములకు
మరిసి పులకితగాత్రుడై మోడ్చుగనుల

ప్రకృతినిగ్ధాతయగు పరబ్రహ్మశక్తి
కబ్బురంగడనదియ తత్వార్థమగును.
నాకు మానసికారాధనమ్ముకంటె
యీయనతప్రకృతిగోన నెచటనైన
శాంతిదంబైన పరమార్థసరణిలేదు
ప్రకృతిపరిశీలనయె తత్త్వపరిచయంబు.
మధురతరిమైన నవ్యసుమమ్మురాలి
వికలముగనుండు శూన్యవల్లికయపొలే
నలరుచుండెడి ప్రణయోపహతులకెచటి
శాంతి; హృదయమ్ముగలిగి యున్నంతదాక.
సృష్టిసౌందర్యరమ నుపాసించుకొనుచు
మైమరచి పూర్ణప్రణయసమాధినుండు
హృదయ మవ్యయశాంతినంపదలలోన
ఎట్టియానందము ననుభవించుకొనునో?

గంటి కృష్ణవేణయ్య.

స బి తా దే వి

అదికళగానిమ్ము,
లేక శాస్త్రముగా
నిమ్ము మన ఆం
ధ్రులు చేయివే
యక విడువరు. ఏ
ఉన్ననుముచే కై
నా సరే, వెనుదీ
యరు. మంచిదే
కా "అంతయును
మీయి" నమల
బిరుసుతి నము
మానము మన
లో గాఢముగను
గాఢముగను నా
మీకొన్నది. అది
నేరపురుగనిఎటు
గము కాబోలు!
కీకు మనప్ర
యత్నిములేలవ్య
రమును?
మనలోనే ఎందరు
కళానిధులు లేరు!
వాకిమాట నను
సరించి నడిచు
కొన్న మన పరి
శ్రమ ఫలవంతము
గాక పోవునా?

వారి కళాకాశలమును నోటికివచ్చినట్లు తిట్టతయ్యారైతిమి. ఆచార్యుని సుయోధనపాత్ర.
నిర్వహణమును అర్థముచేసికోనక "మానసంరక్షణము"నకు "మానభంగము" గావించితిమి.

తప్ప త్రాగి, గుడ్డెట్టచేసి, జుట్టుపీకుకొని, ఒడలెల్ల విటచుకొని నికృతాట్టహాసమున ఓండ్రించలేదని కాబోలు మాధవపెద్దిగారు శిశుపాలపాత్రము చెడగొట్టిరని ఘోషించి తిమి. కళానిధులలోనే కళనున్నయన్న మన కింక మంచిదినము లెక్కడిని ?

ఇప్పటికై నానరే మేలుకొంటిమా బాగు పడెదము. నేర్చుకోవలసినది సముద్రమంత కలదు. తలనని తలంపుగా పైకివచ్చిన... కుమారి “సునో, సునో”ను “చెలీ, చెలీ” అని కులికి కులికి అనుకరించినంత మాత్రము ననే “శాంత అస్తే” అనిపించుకోగలదా? ఏమో మీరే చెప్పవలెను. పనికిమాలిన రాగము గంటలకొలది తీసి మనల విసు గెత్తింపవచ్చును; చెమట కాల్వలుగట్ట, రంగస్థలముమీద దొమ్మరాట నెంతకష్టపడి యైన నాడవచ్చును; అననసరముగా గొంతు చించుకొని ఎంత బిగ్గరగనైన అటచి పసి పిల్లల భయపెట్టవచ్చును; ఉత్సవ విగ్రహ ములవలె సాలంకార సౌందర్య మెంతైన నుండవచ్చును; కాని నటుడు (స్త్రీలింగము గలి మాత్రమో?) కాదలచుట కల్గ.

హిందూస్థానీయులేమి, నంగీయులేమి, మహారాష్ట్రీలేమి, కడకు కన్నడు లేమి- మనకు కావలసినంత నేర్వగలరు. తెలియ నిది తెలుసుకొనుట శ్రేయమగదా! కనుక మనము విద్యార్థులమని ఒప్పుకొని “ఒన మా”లు దిద్దుకొందము. ఇందు తప్పే మున్నది ?

హిందీట్రాక్టీలలో “ఇది బాగుగలేను”

అని చెప్పుటెంతో కష్టము. అన్నియును ప్రశంసనీయములే. కొన్ని ఖండాంతరములఁ గూడ మాపులేని కీర్తి గాంచినవి. దీనికి కారణము లేకపోలేదు. మానవుడూహింప లేనివి - అసహజములునగు సన్నివేశములకు బొత్తిగా తావుండని సాంఘిక చిత్రములపై నే హిందూస్థానీయుల దృష్టి. వారికి కళ యన్న ప్రాణము. కడుపుకోసమై దానిని నాశము చేయరు డైరెక్టరులు సమర్థులు. ఉత్తమ నటీనటులనే ప్రోత్సహింతురు. పాత్రమునకు తగిన రూపము, రూపమునకు మెఱుంగు పెట్టు ఉచ్చారణ, ఉచ్చారణకు జీవము పోయు భావప్రకటన, భావప్రకటనకు అని వార్యమైన సంగీతము - వీనిలో నేది లేకున్నను నటునిగాని నటీనిగాని సినిమారంగము త్రొక్కనీయరు. కనుకనే వారి ఫిల్ములు జేజేలందుచున్నవి.

హిందీ సినిమాతారలలో గణింపదగిన వారు పెక్కురుగలరు. మొదటిరకపు వారిలో మొదటిదనదగినది సవితాదేవి. నేనుచూచిన నటీమణులలో - నే నెందఱిలో చూడలేదు - దేవికారాణి మాత్రమే ఈమె కన్నిట (ఒక్క సౌందర్యమున తప్ప) సరియుద్ది.

సవితాదేవి సౌందర్యమున నొక ప్రత్యేకత కలదు. కన్నతల్లి మొగమున కాయు పండు వెన్నెలకు ఈమె ముఖమున కటపులేదు. ఈమెను చూచినప్పుడు అది ఏదో ఒకమాట కందని భక్తి మనలో కుదురును. మన ఎఱుక లేకయే చేతులెత్తి నమస్కరింతుము. ఆచూపులో - ఆ చిఱునవ్వులో ఇమిడి.

గృహలక్ష్మి

యుండు భావమునకు వేజీలకొలది వ్యాఖ్య వ్రాయవచ్చును. ఈమె కమ్మని పలుకులో ప్రాణముకలదు. హిందీలో “అ, ఆ”లు కూడ తెలియని నేను ఈమె మాటలు, ఉచ్చారణ విన్నప్పుడు “ఇది తెలుఁగా ఏమి” అని నోడుతెటిచి ఆశ్చర్యపడితిని.

సహజముగ భావములను ప్రకటింపలేకున్న సంగీతమే శరణ్యము కనుకనే ఈమె సాధారణముగ పాడదు. భావమునకు తగిన రాగమున, సన్ని వేశమునకు తగినపాట నెప్పుడో ఒక్కసారి పాడును. అది హృదయమునకు తాకును. శ్రోతలు కై పెక్కి తై తెక్కి-లాడ వలసినదే! ఈమె గానమున ఇంకొక్క అపూర్వశక్తిగలదు. అచేతనములకు ప్రాణముపోయుట, చేతనములను శిలలుగా మార్చుట. ఇంకెందుకు? ఈమె అమృత వార్ధిలోని తరంగమాలికలు పూవులకు ప్రేమరసముగ్గు పోసినవి! పోయుచున్నవి!!

భావద్యోతకమైన అభినయము ఈమె పెట్టినభిక్ష. జీవకాలతచూడుడు.

ఒకయువతి జీవచుని తండ్రినికాల్చి చంపును. నేరము తనపై మోపబడునని వెఱచి, “జీవనుఁడు తన తండ్రిని కాల్చిచంపెనని” పోలీసుకు కంప్లెయింటిచ్చును. జీవనుఁడు, (మోతీలాల్) లత(సవితాదేవి) వీనుఁగుపైఁ బడి మొత్తుకొనుచుందురు. పోలీసువారు వచ్చి జీవనునిచేతులకు సంకెలలు తగిలెను. అన్యాయముగా శృంఖలాబద్ధహస్త డైన తన ప్రేమమూర్తిని లత చూచినది. ఇట్టి సమయమున ఆమె దుఃఖించుట ముమ్మాటికి తగదు. చీరచింపికొనుచు

మెండ్రుకలు విరియబోసికొనుచు గయ్యాళి వలె ఏడ్చి సవితాదేవి “తూ”యనిపించు కొనునా? సొరలుకొనివచ్చు శోకమును వెలిగ్రక్కుట నిస్సయోజనమని తెలిసికొని జీవనుని రక్షించు నుపాయ మూహించును; ఏదియును తట్టదు అప్పుడు గద్గదస్వరముతో “స్వామీ, మేరిజీవక్ సద్దోష్ హై” అని పోలీసువారి హాల్లపైఁ బడి బతిమాలుకొనును. ఆమె ముఖమును చూచును. అమాయకపు హృదయమున బ్రద్వలైన అగ్నిపర్వతముల దృశ్యము ల నన్నిటిని అదమునందువలె చూపించు నాకన్నలు—“జీవనుఁడేమి గతి పట్టునో” అనుభీతితో కూడికొనిన ఆత్రమును ప్రకటించు నాముఖము చూచినప్పుడు, గుండె కలవాఁడు కంట నడివెట్టవలసినదే! ఆతడబడుమాటలు మన మనస్సును ఎంత ఊపలేదు? “అయ్యో” అని మన మెన్ని మారులనలేదు? కనుకనే “భావద్యోతకమైన అభినయము సవితాదేవి పెట్టినభిక్ష” అంటిని. ఈ మహాశక్తి సామాన్యులందు యూన్యము.

పాశ్చాత్యులకుఁగూడ ఆదర్శప్రాయ కాఁగల భారతీయ నటీమణి ఈమె ఒక్కటే అని తప్పటవేయగలను. ఒకప్పుడు ఈమె మనదేశమునకు గొప్పపేరు తేఁగలదు. ఉత్తమ నటీమణులకు ఉదాహరణము కాఁగలదు. మనస్సులందు వానకారు మెఱుపు వలె తళుక్కునమెఱసిపోక, పరంజ్యోతివలె ఎప్పటికిని వెలుఁగుచుండఁగలదు” అని నా అంతఃకరణము ధ్వనించుచున్నది. మీ రేమందురో?

అ. సీతారాముఁడు.

మనదేశమునకు సౌభాగ్యమొనగూర్చు స్త్రీ పురుషులకు సమానపాద్యత కలదనుటకు సందేహములేదు. స్త్రీలకు నిజమైన పట్టుదలయు స్వదేశోద్యమమునం దాసక్తియుకలిగి దానిని ఆచరణలో పెట్టుకొనడం మనభారతదేశము నివసించుటకు స్వర్ణతూల్యమగునని చెప్పవలసినదే. విదేశవ్యామోహము వీడి మనదేశములో పండిన సస్యములనే యారగించుచు మనదేశములోని పరిశ్రమలన్నిటిని త్రికరణమై గానాదరించునప్పుడు మనదేశము యితరదేశములకన్న సౌఖ్యదాయకమై మన్ననల సందగలదనుటలో సతిశయోక్తిలేదు. మనము టక్కి, స్పెయిను మొదలగు విదేశములలో స్త్రీలు పైనికశిష్టచేర్చి దేశసంరక్షణార్థము పురుషులకు వైయంజనేయుడు స్వదేశాభిమానమును గాపాడుకొనుచున్నట్లు వినుచున్నాము. ఇట్టిసమయములో భారతస్త్రీలు నడుముగట్టి పనిచేసి నచో గృహసౌభాగ్యమునకు ప్రథమసోపానమగు ధనార్జనము చేయగలరనుటలో సందేహములేదు. ధనమార్జించుటకు పురుషులకువలెనే స్త్రీలుకూడ కాయకష్టములకోర్చి పనిచేసి ధనమార్జించుట పురుషులపనియేయని యూరుకొనక గౌరవభంగమని తలపక స్త్రీలకు వర్తకము సేద్యము అని యభిమానపడక తీరికకాలమును వ్యర్థముచేయక సౌఖ్యదాయకముగను ధనము సంపాదించుకొనుటకు వీలుగను చేసికొనవచ్చును. స్త్రీలు కేవలము వంటచేయుటకు పతిపూజచేయుటకు ప్రతీకములుచేయుటకేకాదు. వారి జీవితాభిప్రాయములు గొప్పవని తెలిసికొనవలెను. వారికికూడ పురుషులవలె స్వతంత్రజీవనము చేయుట కధికారముకలదు. భర్తలసంపాదించుచుండగా స్త్రీలు యెందుకు పనిచేయవలెనాయని గర్వించుటలేదు.

నేను వ్రాయబోవునది మిగులనుపయోగమైనట్టియు అనుదినమును పనిని కల్పించునట్టిదియు, ధనమార్జించు

టకు వీలైనట్టిదియు యంతకష్టపడిన నంత లభించునట్టిదియు నగు తోటపని. తోటపనికదాయని నిరసన భావనముతో చూచుట తప్పు. పాడిపంటలకు పుట్టినిల్లయున్న ప్రస్తుతము మనదేశము విదేశములకన్న ఆవిషయములోనే లాభపగుట మిక్కిలి శోచనీయము.

తోటపనికి మన దేశము అన్నివిధములుగా తగియున్నది. మనకు వలయునంత నీరు, భూమి తప్ప మరేవిధమైన ఖనిజసంపదయులేదు. అందువలన శాస్త్రయుక్తమగు వ్యవసాయములో నొక శాఖయగు తోటపనిచేసి స్త్రీలుకూడ ధనమును కూర్చదగును. ఇంచుమించు రెండువందల చతురపుగజముల యింటి పెరడుగల ప్రతివారను తోటపని చేయవచ్చును. పెరడు నలుచదురముగనుండి చుట్టును దొంగలు, పశువులు లోనికి చొరుటకు వీలులేకుండా గోడగాని, కంచెగాని, ముళ్లయినపత్రేగాని యుండవలెను. నీరు అన్నివైపులకును పాటుటకు వీలగుచోట నూయి, తేలికయగు యేతాము యుండుట మంచిది. తేలికయగు గట్టిపాతయు, చిన్నగునపమును, కుర్చికయు అంట్లుకట్టుటకు క్రింద నుదహరింపబడిన పనిముట్లును కావలెను.

తోటభూమిని రెండు భాగములుగాచేసి పుష్పముల మొక్కల మడిని నీటివనతికి దగ్గరగాను ఫలవృక్షములను కొంచెము దూరముగా నుండునట్లు చేయవలెను. జేరొకమూల గజమున్నరచ తురమును, ఒకనిలుపు (నుమారు రెండు గజములు) లోతునుగల యెరువు గోయిని తీయవలెను. తోటమట్టిలో కొంచెము యినుకపాటు యెక్కువగానుండవలెను. వర్షము అధికముగా కురిసినపుడు నీరు నిలువయుండక యింక పోవుటకు వీలుగానుండవలెను. అంతియేకాని తోటలోని మట్టి ఆవలకు కొట్టుకొనిపోగూడదు. అందు

గృహ లక్ష్య

వలన నేల గుల్లగానుండి లేత మొక్కల వేళ్లు త్వరగా లోనికి ప్రవేశించుటకును, సులభముగా త్రవ్వటకు వీలుగానుండును.

మొదట మట్టిని పారతోగాని, గునపముతోగాని, ఆ రేడంగుళముల లోతువరకును త్రవ్వి మట్టి బెడలను పొడిగా చేయవలెను. అందువలన నున్నితమగు మొక్కల వేళ్లు లోనికి సులభముగా ప్రవేశించుటకును, మనము వేసెడి యెరువులోని సారము సులభముగా లోనికి ప్రవేశించుటకును వేళ్లకు కావలసినంత గాలి దొరకుటకును, భూమిలోనున్న నీరు పైకి ఆవిరియై పముగా పోకుండుటకును, కలుపు మొక్కలను (weeds) నిర్మూలము చేయుటకును వీలగును.

తోటపనికి యెరువు మిక్కిలి అవసరము. మనము పెంటయని నిరసనభావముతో చూచుదానిలో అమూల్యమగు వృక్షాహారమున్నదని తెలిసికొనవలెను. మనము అనుదినమును పశువుల పేడను పిడకలుగా చేసి కాల్చివేయుచున్నాము. దానివలన నప్తము యింతంతని చెప్ప నలవిగాదు. మొక్కలకు పనికివచ్చు నట్టియు భూమిలో కొరతగునట్టియు భాస్వరము (phosphorus), పటాసు (potash), నత్రజని (nitrogen) యీ పెంటలోనున్నవి. భూమిని మెత్తగాను సారవంతముగానుచేయు కుళ్లు పదార్థము (humus) దీనిలోనున్నది. దీని విలువ తెలియక పిడకలుగా చేసి కాల్చివేయుట దరిద్రమునకు వడికట్టుటయేయని తెలుసుకొనవలెను. పశువుల పేడను మూత్రమును మిక్కిలి జాగ్రత్తతో యెరువు గోతిలో వేయుచుండవలెను. ఆగోయిలో ఇండ్లు పూడ్చుకొనిన పెంటయు, పచ్చియాకులను వేసినయెడల అదికూడ మొక్కలకు ప్రయోజనమగు ఆహారపదార్థముగా మారును. పశువులమూత్రమును యెరువు గోతిలోనికి పోవునట్లుగా కాలువచేసికొనుట మంచిది. కలుపు మొక్కలను ఆ గోతిలోవైచి యెరువుగా మార్చుకొనవచ్చును. పశువులు లేనిచో పెంటనుకలుపు

మొక్కలను, పచ్చియాకులను యెరువుగోతిలోవైచి యెముకలచూడినిగాని (bone-meal) ఆమోనియా పిండిని (Sulphate of Ammonia)గాని చేర్చి నీళ్లుచల్లదానిని కుళ్లునట్లుగా చేసినయెడల అదికూడ పశువుల పెంటవలెనే పనిచేయును. అంతియేగాక పాత మన్న పాతగోడలనుండి రాలెడు చొడు, ఎండిన చెరువులలో నుపరిభాగముననుండు మట్టియు (Tank-silt) ఆ కుళ్లు (humus) ఎక్కువగానుండు మన్నను మిక్కిలి జాగ్రత్తతోగాని యెరువుగా నుపయోగించవచ్చును.

మనము సులభముగా పండించుటకు వీలగునట్టియు బజారులో త్వరగా ఖర్చగునట్టియు యెక్కువగా ఫలసాయము నిచ్చునట్టియు, అందరికీని సొంతమగు నట్టియు పండ్లు పుష్పముల మొక్కలను వేసికొని తల్లిచ్చెట్లుగా పరిగణింపవలెను. మనము ఫలసాయముతో తృప్తి నొందక అంట్లుకట్టుట, అంట్లుతోకట్టుట నేర్చుకొన్నయెడల వానివలన మంచిలాభ మొందవచ్చును. కనుక ఫలవృక్షముల నంట్లుకట్టుట, పూజెట్లు నంట్లుతోకట్టుట స్త్రీలు ముఖ్యముగా నేర్చుకొనవలసిన విషయములు. ఆవృక్షములకు పురుగులు, చీడలు, బూజాతెగుళ్లు రాకుండానుండునట్లు చేసికొనుటకుకూడా తగిన యుపాయములను నేర్చుకొనవలెను.

మనము పెరటిలో వేసికొను ఫలవృక్షములు విస్తారముగా ఫలించుచు మంచిరుచిని కలిగియుండవలెను. వాటినుండి మనము ఫలసాయము నొందుటయేగాక, అంట్లుకూడ కట్టవలెను. కనుక అవి యన్నివిధముల శ్రేష్టమైనవిగా యుండవలెను. మనము స్వయముగా మంచిచెట్లదగ్గరకుపోయి పరీక్షించి అంట్లు కట్టించి తెచ్చుకొనవలెను. లేదా వ్యవసాయశాఖవారి నడిగి మంచి అంట్లు యెక్కడ లభించునో తెలిసికొని కొంచము యెక్కువ వ్యయమయినను ప్రశస్తమైనవి తెచ్చుకొనవలెను. మనము మంచి ఫలసాయ మనుభవించుటకు అంట్లు కట్టినయెడల త్వరలో ఖర్చగు

ననియు, అందరికి అనుదినము ఆవశ్యకమగునవియు అగు నిమ్మ బత్తాయి, నారింజ, దబ్బ, ద్రాక్ష, సఫోటా మొదలగు మొక్కలలో మంచివి అయిదారు మొక్కలను, మొక్కను మొక్కను మధ్య ఇరువది మొదలు యిరువదియైదు అనుగులుండునట్లు, నాటింపవలెను. నాల్గవయేటనుండి ఫలసాయముననుభవించుటకును, ఎనిమిదవయేటనుండి అంట్లుకట్టుటకును వీలగును.

అంట్లు త్రొక్కుట:—ఇది సాధారణముగా పువ్వుల మొక్కలను వ్యాపింపజేయుటకు సులభమైన మంచిపద్ధతి. మొక్కయొక్క కొమ్మలను భూమి సమీపమునకు తీసికొని రాబడుటకు వీలుగానుండు మొక్కలకు యీపద్ధతి మంచిది. అంట్లు త్రొక్కుట చిన్నకుండీలలో చెయుట మంచిది. కుండీలలో అంట్లు త్రొక్కినయెడల వేళ్లకు ప్రమాదమురాకుండా ఒకచోటనుండి మరియొకచోటునకు తీసికొనిపోవుటకును, వేళ్లకు ప్రమాదమురాకుండ నాటుటకును వీలగును. కొమ్మలు చాలపొడుగుగానున్నయెడల ఒక కొమ్మతోనే మూడు నాలుగు అంట్లు కట్టవచ్చును. మొక్క కొమ్మను క్రిందికి విరిగిపోకుండా బాగుగా వంచి భూమిలోనికిగాని, లేక సారవంతమయిన మట్టియున్న మట్టికుండీలోనికిగాని వంచవలెను. కొమ్మను కుండీలోనికి వంచి వంపు బాగుగా వచ్చువరకును, అనగా ఒకటి రెండు దినములు ఆ కొమ్మనుపంచి ఆ వంపుపైన మట్టితోకప్పి దానిపై బరువైన రాతితో నొక్కియుంచవలెను. రెండు దినములైన తరువాత మెల్లగా ఆబరువును, మట్టిని తీసివేసినయెడల ఆ కొమ్మకు సరియైన వంపువచ్చును. వంపు బాగుగా తిరిగియున్న స్థలమునందు పడునైన చాకుతో ఆ కొమ్మలో క్రిందిభాగమున నుమారు సగము భాగము

వరకును కోసి, అచ్చటినుండి ఇరువైపులకును నుమారు ఒక అంగుళమువరకును చీల్చవలెను. చీల్చిన భాగములు మరల మూసికొనిపోకుండా చిన్న గులక రాళ్లను రెండింటిని ఆ వేళ్లమధ్య నుంచవలెను. ఆ తెరచికొనియున్న స్థలమునందు కుండీలోని మట్టితోగాని, యిటికపొడుముతోగాని నింపి మరల దానిని జాగ్రత్తగా చీల్చబడిన భాగమువద్ద విరిగిపోకుండా సరిగా మొదటనున్నంత వంపుతోనే మరల భూమిలోనికిగాని, కుండీలోనికిగాని ఆనుర్చి మట్టిచేపూడ్చిన ఒక బరువైనరాయిని ఆ వంపుపైని పెట్టియుంచవలెను. కొమ్మను ఎంతమాత్రమును కదలనీయకూడదు. తరచునీటిని జల్లుచు మట్టిని తడిగానుంచవలెను. నీటిని యెక్కువగాపోసి మట్టిని కదలనీయకూడదు. క్రమముగా ఆ పోసిన స్థలమునుండి వేళ్లు బయలుదేరి మట్టియొక్క ఉపరిభాగమునకు వచ్చును. అప్పుడు తల్లిచెట్టునుండి పడునైనకత్తితో తల్లిచెట్టువైపునకుండు కొమ్మను వంపునకు రెండు మూడంగుళముల దూరములో సగమువరకు కోయవలెను. సాధారణముగా వేళ్లు బయటకు కనిపించు మొక్కలలో ఆకులు వాడి పోవు. వేళ్లు కనుపించనియెడల ఆకులు వాడినయెడల మరికొన్ని రోజు లుంచవలయునని తెలియును. ఆకులు వాడిపోకుండా యుండినపుడు కొమ్మను పూర్తిగా కోయవచ్చును. ఆకులు వాడినయెడల కోయకూడదు.

ఈ అంట్లు త్రొక్కినపుడు ముఖ్యముగా అంటు త్రొక్కు కొమ్మ మిక్కిలి లేతగాగాని, మిక్కిలి ముదురుగాగాని యుండకూడదు. నడిమివయస్సు కలిగి త్వరితముగా చిగుళ్లను పెట్టుకొమ్మను చిటికిన ప్రేలంత కైవారము కలిగినచోట అంటుత్రొక్కుట మంచిది.

గృహ లక్ష్మీ గౌరవము

శ్రీ కవిభూషణ - శతావధాని - విద్వాన్ - దోహా వేంకటస్వామిగుప్తగారు

మ॥ అహరూఽఽరంభములందు లేచియు సమస్యన్ భర్తకుం జల్పి, లో
నహమున్ వీడిన నిర్మలత్వమున గేహశ్రీసమీహామతిన్
గృహసంశోధన జేసి, శుద్ధ యయి, లక్ష్మీదేవి నాదోచు త
ద్దహలక్ష్మీమణికి న్నమస్కృతులు గావించున్ సభక్తి మదిన్.

మ॥ ఇహమందుం బరమందు సౌఖ్యమును హాయిం దా నొగిం గొంచ న
న్వహ మింటన్ గల పెదపిన్నలకు నర్హులౌ నసర్వాఽఽదు లు
త్సహనోదంచితరీతి నేర్పడగ నత్యంతంబుగాఁ జేయు త
ద్దహలక్ష్మీమణికి న్నమస్కృతులు గావించున్ సభక్తి మదిన్.

మ॥ సుహృదంచదగ్గరి వంటవార్షులను నెంతే శ్రద్ధమై జల్పియున్
గృహముం జేరు నతిథ్యనీకమును నర్థిన్ భర్తనున్ దక్కు వా
రి హాసద్వక్త్రత భక్తిత్వపులను సారెం జేయు పుణ్యాభియా
గృహలక్ష్మీమణికి న్నమస్కృతులు గావించున్ సభక్తి మదిన్.

మ॥ అహమా? లేదు; మనంబునన్ రుషయె? యావంతేనియున్ గాన రా
దిహమందుం బరమందునుం బతిముదంబే కోరుచున్ భర్తనౌ
గృహ మింకన్ సకలోర్వి మేలు గన హృదీర్షి గడుం గోరు త
ద్దహలక్ష్మీమణికి న్నమస్కృతులు గావించున్ సభక్తి మదిన్.

మ॥ మొహరీ లిచ్చిన, నవ్వె గైకొనిన, రూపున్ గల్గినన్, లేకయు
న్న, హరిన్మానితకీ ర్తియైనను, యశోనైచ్యాభ్యుఁ డైనన్ - బతిన్
స్మహరిం జల్పియు జన్మజన్మముల నర్థిన్ గొల్వఁగాఁబూను త
ద్దహలక్ష్మీమణికి న్నమస్కృతులు గావించున్ సభక్తి మదిన్.

మ॥ బహుజన్మాజ్ఞాత పుణ్యలబ్ధ విభుతాభ్రాజ న్నరేంద్రుల్ తపో
మహిమానూనులు మానిసత్తములు నేమాన్యాశయోదార న
న్వహమున్ లోఁ దలపోసి ధన్యు లగు వా - రాయీ శుభశ్రీలన
ద్దహలక్ష్మీమణికి న్నమస్కృతులు గావించున్ సభక్తి మదిన్.

మేఘసందేశము *

శ్రీ జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు

కవిత్వమునకు ముగ్ధునిగా నక్కనైనది భావనా శక్తి. కల్పనమనుచు, సృష్టియనుచు ఈ యద్భుతశక్తి నుండియే యుద్భవించును. దీని కతననే కవికానని తావులను కాంచును. సౌందర్యావేషియై, అపూర్వ భావవిభూతిని పడసి, సాహితీచక్రవర్తియై యుగము లకును, మహాయుగములకును దాని నీత డప్పనమగును.

కవిమానసమున నుధాకలశమున్నది; కవిస్వాంతము సౌందర్యసందీప్తమైనది. ఇది దేనిపై వ్రాలినను, అది యందచందముల నిధానమై, యద్భుతజీవియై వెలయును. కావున కవితాసామ్రాజ్యమున డుల్లిపడు జడములును ప్రాణప్రదీప్తములై, బహుళమానసము లను రంజించును. మాంత్రికుని చేతిబెత్త మెట్టిదో, పరుసవేది యెట్టిదో, Philosopher's Stone ఎట్టిదో, Alchemy ఎట్టిదో కవిభావమును అట్టిదే!

"Full many a glorious morning have I seen
Flatter the mountain-tops with sovereign eye,
Kissing with golden face the meadows green,
Gilding pale streams with heavenly alchemy."

అనికదా షేక్స్పియరు మహాకవి వచించినాడు. ఈతడనిన "Heavenly alchemy" ఈతని స్వాంతము నకు సంబంధించినది నుడీ! వెలవెలబారిన వెల్లువలను రంగారు బంగారు నీరముచే నింపునది కవిమానసమే! ఇది సోకిన కట్టెపుల్ల కునుమవిలసితమగును. షేక్స్పియరు దుమ్మునుచేబూని, బంగారుపాడి జేసినాడు. బూడిదను చేబట్టి కాళిదాసు పుష్పాడి గావించినాడు. ప్రపంచసారస్వతమును నెనుకితిమేని ఎన్నేని దృష్టాంతములు దృఢోచరమగును.

కడలిలోని నీరు ఎండవేడిమికి క్రాగి, యావిరియై, మేఘమగునని భౌతికశాస్త్రవేత్త తెలుపును. ఈ యావిరిగడ్డకు నాయువువోసి, గంభీరభావబంధురము జేసి, సర్వాంగసుందరము గావించునది కవిహృద

యము. "కావుననే కదా షెల్లీ మహాకవి సృష్టించిన జలదము ("The nursling of the sky.")

"I pass through the pores of the ocean and shores;

I change, but I cannot die."

అని వచించినది.

భావనాశక్తియందు భారతీయు డద్వితీయుడు. ఈ శక్తియందు ప్రపంచసారస్వతమున (జరిత్రయుగమున) నగ్రస్థానమున తేజరిల్లు నాతడు కాళిదాసు. షెల్లీ శక్తికంటె ఈతని శక్తి పెక్కుమడుగు లధికమైనది. షెల్లీ సృష్టించిన ఘనుడు యాత్రీకుడుకాడు. అద్భుతభావరాజి నాత్మహృది నిడికొని ప్రణయ సందేశమును గైకొనిన యాత్రీకుడు కాళిదాసు సృష్టించిన ఘనుడే! ఈ దూతపథమును భారతమహాకవి ప్రణయస్థావిత మొనరించి, పాఠకుల నాతెరువున నిలిపి వారి మేనులందు బులకలు వేసినాడు. నిజాను భవములను విద్యుత్పవాహమువలె బరితలహృదయములం దుప్పొంగజేయుట కవిగుణములందు ఘనతరమైనది. కవిసంపర్క మెట్టిదో పరికించితిరా? కవి భావమహత్త్వ మెట్టిదో యోచించితిరా? పాఠక లోకము నిది రసవార్ధియందు,—ఆనందాన్వితమున ముంచివేయుచునుటకు కాళిదాసు "మేఘసందేశము" తార్కాణముకదా!

ఆసియాఖండమందలి యనేక రచయితలకు నిది మేలుబంతియైనది. లెక్కలేని యనుకరణములును, అనుసరణములును, అనువాదములును తలనూసినవి, చూడుడు: పవనదూత, కృష్ణపదాంకదూత, కోకిల, సందేశ, భ్రమరదూత, చంద్రదూత, చాతకసందేశ, భ్రమరసందేశ, శుకసందేశ (త్రివేణి యను నొక దాక్షిణాత్యస్త్రి రచించినది) పికదూత, భక్తిదూత, పికసందేశ, భృంగసందేశ, మధురొక్తసందేశ, మనో

* ఆంధ్రీకృతము. కర్త శ్రీ మాడబూషి-మఠం-వేంకటాచార్యులుగారు, స్తీడరు, తిరుపతి. వెల 8 అణాలు.

గృహ లక్ష్మి

దూత, మయూరదూతిక, మనోదూతిక, మయూర సందేశ, మారుతసందేశ, మేఘప్రతిసందేశ (ఒక మైసూరువాసి రచించినది) పవనదూత, సిద్ధదూత, వాతదూత, విప్రసందేశ, శుకదూత, శుకసందేశ (లక్ష్మీదాసను కేరళకవి రచించినది), సిద్ధదూత (అవధూతరామ విరచితము) శుభసందేశ, మాంస దూత (రఘునాథదాస విరచితము), హృదయదూత (హరిహరభట్ట విరచితము) చక్రవాక్దూత, కాకసం దేశ, గరుడసందేశ మున్నగునవి. హిందువులును, జైనులును, సింహళవాసులును, టిబెట్టువాసులును గూడ నీ యనుకరణమున బాల్గానిరి. కొందఱిగ్రంథము లొకేపేరున బరగినవి.

ప్రతిభాప్రదీప్త గ్రంథములను పఠించియు, అను కరించియు, అనుసరించియు, అనువదించియు రచయిత లాత్మహృదయములందలి ప్రతిభాద్యుతిని గుర్తింతురు. పదపడి సహజశక్తిని, స్వతంత్రశక్తిని ప్రదర్శింప జాలుదురు.

ఆంధ్రకవులలో ముఖ్యులకు “కాళిదాసు కబ్బి ములు క్రొత్తలు కావు.”

మహాకవుల రచనల ననువదించుతేఱి మాటలబట్టి ప్రేలాడిన, లాభములేదు. మాటలో పదునాలుగు భావభువనము లుండవచ్చును. ఉపాసననుం దాఱి తేఱిన వ్యక్తికే భావబ్రహ్మాండము మానసగోచర మగును. పుష్పసుజూచి అందలి మరందప్రదమున (మానససరోవరమున ముదమునమునుగు కలహంసవలె) మునిగి, మురియు, మనసొకటి; పూవుపై వ్రాలనొల్లని మానసమొకటి. ఆనందమున మునిగిమునిగి, సంపూర్ణ ముగ నాత్మానుభవమునంది యందినమానసమే యానం దమును వ్యక్తీకరింపగలదు. భ్రమరఝంకృతులేల మధురముగనుండును? నూనహృదయమున మునుగిత నీది, అందలి తేనెలనల్లన దన గుండెయండెలోనికి బాటించుటచేగదా? కవిభావమున మునుంగునంచ కాగలుగునాతడే సుందరదృశ్యమును ప్రదర్శింపగలడు.

అక్కరములను లేకలందు ప్రవేశించి, యందలి భావ మరందమును తనివాగ్రోలజాలు తుమ్మెదకాగల వాడే మంజులాలాపనము గావింపగలడు. అనుభవ సామర్థ్యముగల హృదయములేనివా డిట్టి మట్నదము కాలేదు. ఇతడు భావోపాసకుడనుట తప్ప. శబ్దజాల మందు సాముచేయువాడని, మాటలఁడిల్లునగ దాఱి తేఱిన మహాశయ్యుడనిచెప్పట యొప్పు.

రెండవ తాజమహలును సృష్టించుట కెవ్వనికైన శక్యమనినను, అది మహాశిల్పి కే శక్యముగాని మొండి గోడలందు బ్రదుకీడ్చు వ్యర్థి తాపేవానికిగాదు; భావ మును గ్రహించుటయును, నాత్మానుభూతి నందుట యును (మరల సృష్టించుట కివి యనివాగ్రమైనవి కదా!) వానికి సాధ్యముగాని, నీనికిగాదు. తియ్యని పాయసమునట్లు భావమును బాట్టిజాట్టి, మనమున జీర్ణిం చుకొని, మనోభాగము గావించుకొని, స్వంతశక్తి జేసికొనినవాడే భావను ధాబిందువులను వ్యక్తీకరింప గలడు. తిక్కన ఇట్లొనరించినాడు. జీర్ణించుకొన జాలనివాడు కంపుగొట్టువమనమున బోరగిలపడును.

అనువాదము కాదనిపించు అనువాదమే గణింప దగినది. మాతృకలోని భావస్వభావమును మనమునఁ బట్టించుకొనునాతడే ఇట్టి అనువాదము గావింప జాలును. అనువాద మంతగంగమునకు సంబంధించినది కాని యవ్వలి యంగప్రత్యంగములకు గాదు; గుణ మును గుణించినదిగాని, గోళ్లను గుణించినది కాదు. అంగప్రత్యంగముల ననుకరించినంతన నెవ్వడైన నాడుది కాజాలునా? చీర సింగారించుకొని, రవిక దొడిగిన వాడు స్త్రీ కాబాలునా? వేషమునకును, గుణమున కును అవినాభావసంబంధమున్నదని వాకొనువా రెవరు? స్త్రీపాత్రను ధరించు కుశీలవుడు కొంత దను కైన స్త్రీస్వభావము నలవఱుచుకొనవలెను. అంత రంగిక కల్పనాశక్తి గలిగినవానికే (True artist నకే), దీనిని చక్కగ వ్యక్తీకరింపగలవానికే ఇది సాధ్యము. ఈ కల్పనాశక్తినే సృష్టిశక్తియందును.

గంటలమ్మ

సృష్టిశక్తిగల దేవదేవుడే కదా జగన్మోహినియై ఈశ్వరునింత వానియనసున బులఁలులేపెను!

భావోపాసకునకే, — నిక్కంపు కళోపాసకునకే ఆదర్శానువాదము, — అనువాదమట్లు తోసని యను వాదము సాధ్యమని తోలుపుట నా యాశయము. శబ్దానువాదముతో సనిచ్చెన్దని తలచువారి గ్రంథములను తెలుచి గాఢపడుట అపవిత్రము.

మాతృకలోని భావములను హృదయంగమ మొనరించుకొని, పలుమాటు మననము జేసికొనిన స్రుతిభాశాలి ఈ గ్రంథక్రియనుట కిందు వలసినన్ని దృష్టాంతములున్నవి. నీగముఖబోలు కొన్ని పదములను పరిశీలి

చినను, లోనిభావవిభూతిదేస మనసు పోగలదు. ఈ నుడువులను పరికించినపుడు మనను నృత్యమొనరింపదా?

“నవ్యజపా సుమారుణిష సంధ్యాకాంతిమైనంది”

“కనకాబ్జబులనీను మానసతటాకంబండు నీరాసు

చుకా”

“సుంగురుల్విడిన మందారప్రసూనంబులుకా”

“వరవైఘర్యసమాన నాళవికచ స్వర్ణాబ్జ సంచ

న్నమై”

“తరుణీరిత్నము స్వప్నమందయిన పొందంగోరుచుకా

నన్ను నిద్దురఁగాంక్షించుచునుండు.”

ఇట్టివచనములు గ్రంథమున జాలగలవు. గ్రంథకర్త యత్నము మిగుల బ్రశంసనీయమైనది.

గంటలమ్మ

శ్రీ రాయనం వెంకటశివుడుగారు

సీతంపేటలో నేద్యమందు మిగుల నష్టపడి, కొంచెము ధూమమును అమ్మివైచి, ‘చెడి పట్టణముచేరును’న్నట్లు తెలఁగా యల్లమంద తన భార్యతో గుంటూరుపురము ప్రవేశించెను. విడిచిపోవుట ఆడుగూఁతున కేపుడును గవ్వమె. కాని, స్వగ్రామమునఁ దనకు కానుపువెంట కానుపు పోవుటచేత, గుంటూరు పయనమునకు కోటమ్మయు సిద్ధమయ్యెను. ఆనగరమున నీరు నివసించునది తమ్మావారితోట. నెలకు మూడువానలు గురియుచుండు పూర్వకాలమం దెపుడో, అక్కడక్కడ తోటలువేసికొని, గుంటూరి వేసిమినుండి భాగ్యవంశులగు పౌరులు

కొంత యువశేమనము గాంచుచుండిరట. కాని, యీ విదపకాలమందు వెనుకటి నీటి వనతు లంతరించుటచేత, ఇపుడాపురమున నిలిచియున్నవి చెట్లులేనితోటల పెద్దపేళ్లు మాత్రమె! *

౧

శక్తి వంచనలేక పాటుపడు యువకుఁ డగుటచేత, అచిరకాలములోనే యల్లమంద పనివాఁడను పేరందెను. మొదటిరోజులలో కూలినాలిచేసికొని యెటులూ యాతఁడు గాలి జీవనము చేయుచుండెను గాని, ఇటీవల కొంతడబ్బు చేరుటచేత, యల్లమంద

* నిజమయిన వృత్తాంతము.

గృహలక్ష్మి

మోతబండి యొకటికొని, రెయిలు బళి
రులమధ్య వర్తకపునరకులు కొనిపోవుచు,
మంచిలాభమునందుచున్నాడు. కొరితేసాటి
బండ్లజట్టు తరువాత తమ్మావారితోట బట్టే
గుంటూరులో నెల్ల వాసి కెక్కినది. మలికలు
తిరిగిన దండలు, నల్లని బుగ్గమీసములును
చివ్వాముగాంగల మన యల్లమందయె ఆ
జట్టునకు మేస్త్రీ!

౨

కుటుంబసోపానమునకు మగడిన్ని పాల్లు
పడుచుండుటఁ జూచి యూరకుడనొల్లక,
కోటమ్మ తానొక పొగాకు స్టాక్ రీలోఁ
గూలికిఁగదిరి, రోజుకు పావులా సంపాదించు
చున్నది. చెప్పి మఱచిపోయితిమి. ఇటీవల
వారికుటుంబము పృథ్వి నొందినది. తన కడుపున
మగబిడ్డపుట్టి దక్కినయెడల మస్తాను పేరు
పెట్టుదునని కోటమ్మ యొక మస్తానుడును
సమయమున మొక్కుకొనెను. ఆ ప్రత్యక్ష
దేవత ప్రసాదముచలన నంత నామెకుఁ
గఁమారుఁడుగలిగి పేరు గుచ్చు న్నాడు
పిమ్మట రెండ్రొడ్లకొక యాడుపిల్లకలిగెను.
ఆయెఱివేననిన మరొకములచటఁ జెలఁగే
గెను. తమ్మావారితోట దావున నిటీవల
పాటకపుజుల గుడియొకటి నెలసినది. అది
వేలకొలది రూప్యములు వెచ్చించి తీర్చి
కట్టిన దేవాలయముకాదు. మంత్రోచ్ఛా
రణతో ప్రాణప్రతిష్ఠనందిన స్వామిగాదచట
నుండునది. ఏండ్లుగడచిన వేపచెట్టు మొనట
రాతిరింక నొకటినిలిపి ప్రజలు పసుపుకుంకు
ములు పూయఁగా అది గంటలమ్మగా వెలసి

నది. ఆపదమొక్కులు గైకొనిన యాదేవి
యన్నగహముపలన కోటమ్మ కూతురంత
మంత్రోచ్ఛాసమనుండి తేలి, గంటలమ్మ యను
పేరుదాల్చెను.

౩

యల్లమంద గుణము మంచిది. సహవాస
దోషమున నెచ్చైన వాడు సారాయి
దుకాణము చూచినచ్చినను, సామాన్య
కాన్మికులవలె రాబడిలో చాలభాగము
త్రాగుమనకు వెచ్చించువాడుకాదు. పొదు
పదయగు కోటమ్మ, మగడను తన చేతికిచ్చిన
డబ్బులో దాను సంపాదించు సొమ్మును
జేర్చి పెంచుచుండుటచేత, ఆ దంపతులు
శీఘ్రకాలములోన స్థితిస్థుంతులను పేరు
నొంది, తన యిద్దఱు పిల్లలతోను సుఖ
జీవనము జేయుచున్నారు.

౪

మా యిద్దఱు ము వీరి మీదను,
గుంటూరు నీను వారియెడలను అలుకఁ
బూనెన యనునట్లు, ఈయెడల వేసవి
కాలము ముగియకమునుప విశ్రాంతి బాడ్య
మచట ప్రారంభమై, కాల్చిచ్చువలె వేవేగ
ముగఁ బురమంతటను వ్యాపించెను! వ్యాధి
తగులనీయదని నైద్యుఁడు చేతి కక్కించు
నూదిమందెవెతలపాలు చేయు ననియు,
రోగము సోకినతోడనే ఆస్పత్రికి జేర్పబడు
దురదృష్టనగుని పాల్లు దేవునికె యెఱుక
యనయును, పామరజనులలో నపోహలు
బయలుదేరెను! కావున తమ్మావారితోట
లోని యేఁబదిపాకల వారికిని వారియిష్ట

దేవత గంటలమ్మయె యింకగతి ! చూచు
చుండగనె వ్యాధి పట్టణము నలముకొనుట
చేత, ధైర్యమువీడి, ప్రజలచటినుండి వలా
యనమయిరి.

౫

‘దూలమునచ్చి తలఁచాఁకినట్లు’ ఈచిన్న
కుటుంబములో సంతట విశ్రాంతిచున్నవారు
ప్రవేశమయ్యెను ! గృహిణికి వ్యాధి సోకెను.
కోటమ్మ చనిపోవుటయె తడవుగా, అప్పు
సొప్పలకై యాగిక, బ్రదికియుండిన బలుసాకు
తినవచ్చుననియు, ఇద్దఱిసిల్లలు దిక్కిన
చాలుననియును దలపోసి, చుల్లమదనారిని
వెంటఁగైకొని, గుంటూరు నిడిచిపెట్టెను.
వారొక సెలయొటి దరికినచ్చునరికి, మస్తాను
నకు గోగముతగిలి, వాని యనువులఁ గొని
గొనిపోయెను. గాఢాబమునఁబెంచిన తన
కుమారుని కఠోబరమా యిసుకతిప్పలోఁ
బూడ్చివైచి, యల్లమంద స్వగ్రామము
చేరెను. శని వాని నిచటను వెంటాడించెను.
యల్లమంద తమవాఁడని మోమోటములేక,
మీఁదు మిక్కిలి వీనితో గోగాంకురములు
తమ యూరదిగుట స్పష్టమనియెంచి, గ్రామ
స్థులు వాని నచటినుండి తరిమివైచిరి. దిక్కు

లేనివానికి దైవమేదిక్కు ! ఊరివెలుపల
నున్న గుడియొద్ద కంత యల్లమంద తన
చిన్నకూతురితోఁ జేరెను. ఇతలో వాని
కిని గోగమారఁభమై, ఒకజాములో యల్ల
మందయుఁ జనిపోయెను.

౬

అన్నను తలిదండ్రులనుబాసి యేకాకియై
గుడి సెంత బ్రాచులూడుచున్న యా
మూఁజేండ్లశిశువు గంటలమ్మయొద్ద కెవరును
జేరకున్నారు ! పూజారులు కరుణించి,
అన్న మొకింతకలిసి దూరమునుండియే యా
పిల్లఁక బెట్టుచువచ్చిరి. దీనికిని వ్యాధి సోకు
ననియె వారిభయము కాని, యల్లు జరుగ
లేదు. ఆబాలిక ముందు సంగతిని గుఱించి
యా గ్రామవాసులంత నాలోచనలు సాగిం
చిరి. దాని పర్యవసానము, ఆయూర సంతా
నములేని యొక భాగ్యవంతులయింట గంట
లమ్మ యిపుడు పెరుగుచున్నది. తలిదం
ద్రుల పెంపున కాబాలిక యొక నోచుకొన
కున్నను, దయార్ద్రహృదయులయిన యా
గృహ యజమానుల నిర్దేశముకప్రేమయె
దిక్కులేని యాపసిపాప కిపుడు శరణము !

మ న భా ర త భూ మి

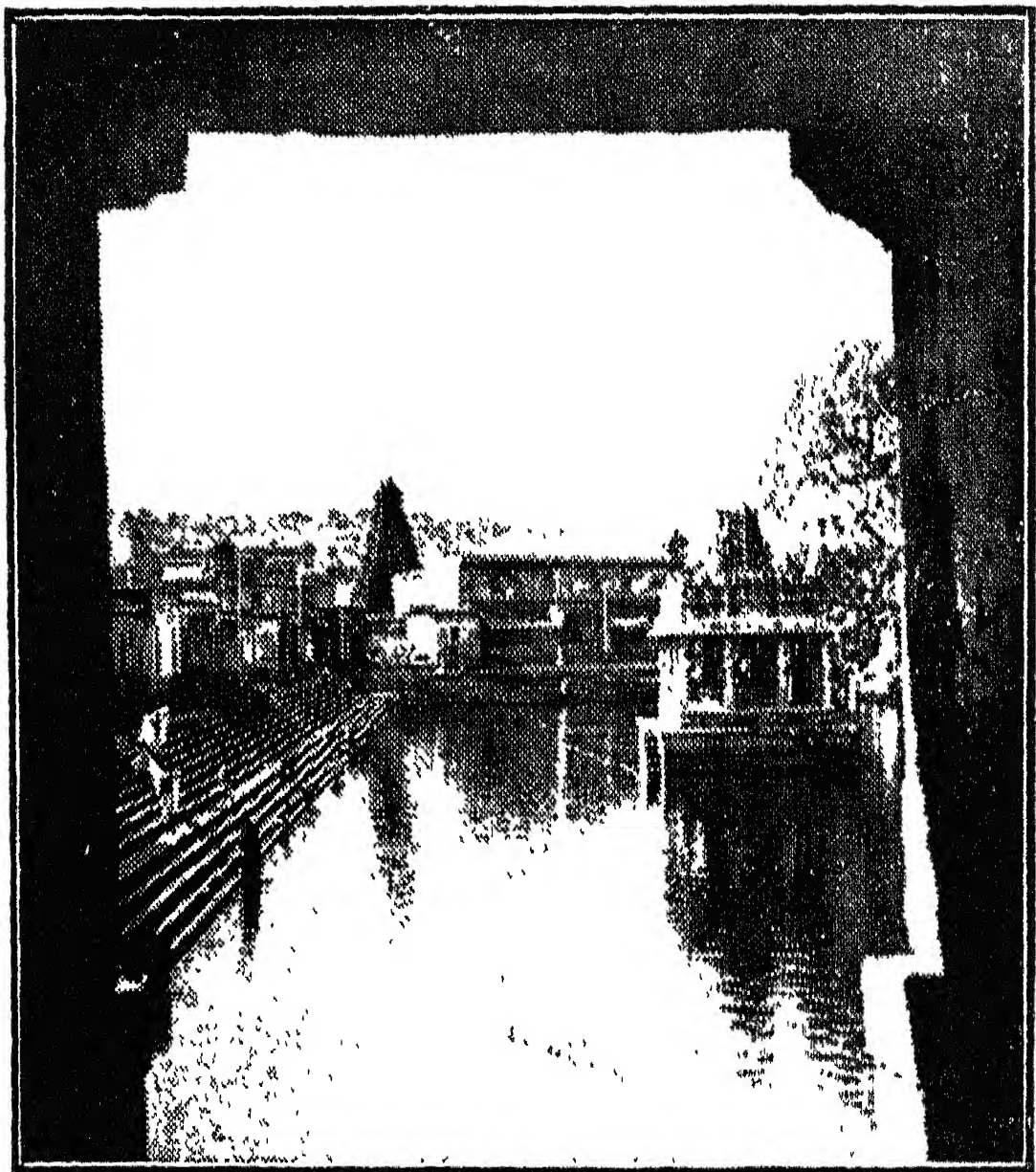

శ్రీ యార్లగడ్డ శ్రీ కృష్ణదాదిగారు

పూజ్యమైన భారతభూమి, అవతార భారతదేశ ముంతటిహో			
పురుషులగు రామ, కృష్ణులకు జన్మస్థానము.	నున్న గొప్పపట్టణములు		10
వీరవరులగు కర్ణా ర్జునులకు జన్మభూమి.	బిల్లాలు		261
సీతా, అరుంధతీ, సావిత్రి మొదలగు పతి			
ప్రతాపిలకములకు మాతృస్థానము. భక్తా	రాజభావలు	బిల్లాలు	జనసంఖ్య
గ్రేసరులగు రామదాసు, తుకారాం, తులసీ	మదరాసు	27	5,28,99,875
దాసులకు మాతృభూమి. రత్నగర్భ, ఖనిజ	బొంబాయి	29	2,25,24,000
సంపత్తులకు అగ్రస్థానము. అన్ని పంటలకు	బెంగాలు	28	5,61,99,897
ఆటపట్టు. వీరవిజ్ఞానవాహినుల ప్రవహింప	సంయుక్తరాష్ట్రములు	52	5,72,36,793
జేసి, సుకీర్తి గడించిన పుణ్యభూమియగు	బీహార్-ఒరిస్సా	21	4,18,31,588
భారతవర్షము యొక్క నేటిస్థితి యిది.	పంజాబు	20	1,66,19,993
భారతవర్ష	మధ్యపరగణాలు బీరార్	22	1,35,10,007
వైశాల్యము 18,06,679 చ. మైళ్లు.	ఆసాము	12	84,01,096
దీనిలో చిటిమవారి	సీమాప్రాంతము	5	23,00,004
పాలనక్రిందనున్నది 10,96,171 చ. మైళ్లు.			
స్వదేశీసంస్థానముల			
పాలనలోనున్నది 7,13,508 చ. మైళ్లు.			
		225	27,15,26,253
భారతవర్ష జనసంఖ్య 35,28,37,098			
యిందులో చిటిమిండ్రియాలో	భారతవర్ష జనాభాలో		
నివసించువారు 27,15,26,253	చదువురానివారు		32,16,28,003
స్వదేశీ సంస్థానములలో	దీనిలో పురుషులు		15,62,43,305
నివసించువారు 8,13,10,845	స్త్రీలు		16,53,84,698

లలితానంద

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి పుష్కరిణి. వసుక భాగమున
శ్రీవారి ఆలయము గలదు.

Photo by Messrs G. K. Vale & Co.

గృహ ల క్షి

చదువుకొన్న వారు

ప్రీతి పురుషులు

3,12,09,095

ప్రతివత్సరము గూఢ్యబండ్లమీద వచ్చు ఆదాయము రు. 80 లక్షలకు మించు చున్నది.

ప్రీతియు ఇండియాలో 100-కి వృత్తి

వ్యవసాయవృత్తిలో

60

నై న్య ము - పోలీసు

వర్తకములో

6

సైనిక సంఖ్య

4,40,601

పరిశ్రమలలో

10

పోలీసు సంఖ్య

5,18,000

కమిషన్ వ్యాపారములో

2

ప్రతివత్సరము ఖర్చు

కుంటిగ్రుడ్డివారును సోమరులై భిక్షా

టనము చేయువారును

2

సైన్యమునకు

రు. 61,00,00,000

పోలీసుకు

రు. 9,50,00,000

ఇక శ్రీమంతులుగను, జమీందారులు

గను, భూస్వాములుగను, ఉద్యోగ

స్తులుగను

20

ప్రీతియు ఇండియా

చెల్లించు రివిన్యూ

రు. 15,10,00,000

గ్రామములు

7,00,000

100

లక్ష జనసంఖ్యకు మించిన

నగరములు

34

స శు సంతతి

గోగణము

11,96,65,900

పంటకాల్వలు

మహిష సంఘటి

2,83,35,000

ఇందుకు ఆక్రమింపబడిన

గొట్టెలు

2,20,82,000

భూమివిస్తీర్ణము

36,583 చ. మైళ్లు

మేకలు

2,43,33,000

మొట్టమొగానీ పైరులచే ఫలసాయ మిచ్చు

గుట్టములు

16,84,000

చున్న భూమి ఎకరములు 22,39,00,000

గాడిదెలు

13,96,000

ఉద్యోగస్తుల వార్షిక వేతనములు

వంటెలు

4,10,000

వైస్రాయిగారికి

రు. 2,56,000

కంచరగాడిదలు

76,000

గవర్నరుజనరల్ కౌన్సిల్

మొంబరు ఒక్కొక్కరికి

86,000

రైల్వేలైనాక్రింద ఆక్రమింపబడిన భూమి

మొత్తం విస్తీర్ణము

39,5,73 చ. మైళ్లు

సేనానాయకునకు

1,00,000

ఇందుకు ఖర్చు కాబడిన

ధనము రు. 754 కోట్లు

మద్రాసు, బెంగాల్, బొంబాయి, యూ. పి.

యొక్కక్క గవర్నరుకు

1,28,000

మ సభా ర త ఘోష

పంజాబు, బీహార్ బరిస్సా

జూరయరణములు

యొక్కక్క గవర్నరుకు 1,00,000
మధ్యప్రాంత గవర్నరుకు 72,000
ఆసాము గవర్నరుకు 66,000

ప్రతి 1000కి జనసము 320
,, మరణము 306
ప్రతిసంఖ్యకు ఒకటియుగాల ప్రతిపంతు

విద్యాలయములు

పురుషులకొరకు 1,37,437
స్త్రీలకొరకు 26,335
హైస్కూల్లు 2040
ఆర్టుకాలేజీలు 152
మెడికల్ కాలేజీలు 9
లాకాలేజీలు 14
వ్యవసాయకళాశాలలు 6
ఇంజనీరింగు కాలేజీలు 5
పశుచికిత్సా కాలేజీలు 3
ట్రయినింగు కాలేజీలు 20
హైస్కూల్లలో ఆర్టుకాలేజీలో చదువు విద్యార్థుల సంఖ్య 13,40,843

ప్రతిపంజాభూమి, ఎకరములు 2,39,01,000
పండింపబడిన ప్రతిబేళ్లు 51,78,000
తల 1కి రు. 0-1-0లు ఆదాయ ముండి
ముండనట్లుగానున్న యీ దేశములో
వైస్రాయి, గవర్నరులకు లక్షలకొలది
వార్షికవేతనములు ముట్టుచున్నవి. తల 1కి
రూపాలకొలది ఆదాయమునచ్చు పశ్చిమ
దేశములలో వేలకొలది ముట్టుచున్నవి.
లక్షలకొలది ప్రతిబేళ్లు పండించు నీదేశ
మునకు ఇతర దేశములనుండి 60 కోట్ల
రూపాయల వస్తుదిగుమతిలో దేశవార్షిక
గ్యమును సూచించుచున్నది.

గ మ ని క

గతమాసమునందు ప్రకటించిన పజాలుకు సరియగు సమాధానములు:—

(1) స్వరాజ్యము, (2) సహనము, (3) యత్నము, (4) స్పృహ, (5) గాంధీ, (6) తిక్కన.

సరియగు సమాధాన మొక్కటియు రాలేదు. ఒక్క తప్పతోగూడిన సమాధానములుపంపిన క్రింది నలుపురకు మూడుమాసములు గృహలక్ష్యసంచీకలు రుచితముగా పంపబడును.

శ్రీమతిదామోజీపురపు వెంకటజానకమ్మగారు శ్రీమతి బుర్రా కామమ్మగారు,
c/o డి. నరసింహారావుగారు c/o బుర్రా శంకరశాస్త్రిగారు,
తాడేపల్లిగూడెము. ప. గో. చికాకోల్.

శ్రీమతి అడపా సుగుణమణిగారు, శ్రీమతి దాసు రాజమ్మగారు,
c/o సత్యనారాయణరావుగారు వేగూరు, కొడవలూరుపోట్ల,
పి. డబ్ల్యూ. డి. ఆఫీసు, కోరపుట్, ఒరిస్సా. కొవ్వూరుతాలూకా.

మా నవప్రకృతి

ఏకాంకనాటక

శ్రీమతి సి. వి. సుమతమ్మగారు

[రావుగారి యిల్లు; అందులో ఒక హాలు. హాలు మధ్య గుండ్రటిబల్ల. బల్లమీద ఆకుపచ్చటి మఖ మల్ గుడ్డు. దానిమీద గాజాపూలతోట్టి. అందులో వివిధరంగుల కాగితపుపూలు. బల్లచుట్టూ పేము కుర్చీలు అందంగా అమర్చిఉన్నాయి. గుమ్మాని కదురుగానున్న గోదకు తగిలించిన రాజారామ మోహనరాయలు పెద్దపైజా ఫోటో, దాని కుడి ఎడమలలోనున్న కేశవచంద్రసేన్, నాయకుడు వీరేశ లింగం పంతులు ఫోటోలు ఆహాలుకు ఒక సంతసాంద ర్యాన్ని ఆపాదిస్తుఉన్నాయి.

సాయంత్రం; నాల్గుగంట. శీఘ్రతత్పన్నిన సూర్య కిరణాలు కిటికీలలోంచి పేముకుర్చీలమీదపడి ధగ ధగ మెరిసిపోతున్నాయి. రావుగారు విలాసంగా ఒక కుర్చీలో కూర్చొని, అగోచనాపూర్వకంగా సిగరెట్టు కాలుస్తున్నాడు. అతని లాల్చీ, బెంగాలీ కట్టకట్టిన ఆయన ఫోటో, కాళ్ళకువేసిన బర్మా చెప్పులు చూచి రెండుచందల రూపాయలు నెలకు సంపాదిస్తోన్న ఉన్నతోగోయ్గి అని ఎవరూ ఆనుకో లేరు. వయస్సుకూడ అంత ఎక్కువఉండదు, సుమారు నలభై అయిదు ఉంటాయి. అందమైన విగ్రహం.]

రావు—(కొంతసేపాలోంచి) మణి!

రావు—(జవాబు రాలేదు. మళ్ళీ యింకోమారు అంతకంటే బిగ్గరగా) మణి!

మణి—వస్తున్నానండి.

ఒక నిమిషమైంది; మణి ప్రవేశిస్తుంది.

మణికి పదిహేడు పదైనిమిదేళ్లుంటాయి; నాజూ కైన శరీరం. ఆమె కట్టిన సన్నటిజరీ అంచుల ఖద్దరు చీర ఆమెకొరకే తయారైనట్లుగా అనిపిస్తోంది. ఆమె గుండ్రపు మొహానికి ఆమె పొడుగులోలకులు కొత్తసోయగాన్ని సమకూర్చినై.

మణి—(నవ్వుతూ) ఏమండీ నాన్న గారూ, పిల్వారు.

రావు—ఏమిటమ్మా నానీ రాలేదెంకాను? నాలుగుగూడ అయినట్లుంది.

మణి—వస్తారు. అసలు వస్తుతః ఆయన చాలా Punctualగా ఉండే మనిషి. మన యీ దౌర్భాగ్య దామోచరుల మోస్తరు ఒకప్పడు వస్తామని, యిష్టం వచ్చినప్పుడు రావడం ఆతని జీవితంలోలేని ఆల వాటు. వైగా నాలో నాలుగుంటావుకు వస్తామని చెప్పేరు

రావు—అలా ఉన్నతాదర్శాలు పెట్టుకొని, కట్టు బాట్ల సహాయంతో జీవితంలో కానలసిన నడవడిని అలవడచేసుకోడం చాలా ఉత్కృష్టమైన విషయం. అతను కాలేజీలోకూడ యిల్లాగే ఉంటాడా?

మణి—కాలేజీ ఏమిటి, యిల్లేమిటి అతనికి? ఆతని సంగతి మీ కింకా తెలియదనుకుంటాను. అబ్బో! బ్రహ్మాండమైన తెలివిగలవాడు! ఎంత బాగా మాట్లాడుతాడని! అతనికి Burke of the College అనిపేరు ఆటల్లో? ఎన్నికస్పలు గెల్చాడు! అతనంటే కాలేజీ అంతా ప్రాణం విడుస్తారండి.

గృహలక్ష్మి

రావు—కళ్ళ తాండవిస్తూఉండే అతని మొహమే చెప్పతుంది అతని విషయం అంతా. ఆయనకు నివాసం అయిందా?

మణి—ఉహూ. టీ అయిందేమో చూచివస్తానండి. (లోపలికి వెళుతుంది.)

[అలోచిస్తూ సిగరెట్టుపొగ సంతోషచిహ్నంగా, తొందర తొందరగా పైకి వదిలివేస్తున్నాడు రావు గారు. అంతలోకే నానీవస్తాడు. ఇరవై రెండు యిరవైమాడు ఏళ్లుంటాయి. మంచి అందమైన మొహం కాకపోయినప్పటికీ వికారమైన ఆ నుదురు, తేజోనిలయాలైన ఆకళ్ళూ, అందవిహీనుడు కాదు అని అనిపిస్తోన్నాయి. అతను వేసిన తెల్లడిల్లి పేంటు, ట్రీడుకోటు, చేతిలో పెన్నీసురేకెట్టు కాలేజీలో అంత పేరు ప్రఖ్యాతులుగల నానీ యితనే అని చెప్పక చెప్పకున్నాయి]

నానీ—హల్లో, గుడ్ యీవెనింగ్ రావుగారు!

రావు—హల్లో! రావోయి రా! నీకోసం చాలా సేపటినుంచి ఎదురుచూస్తున్నాం. ఇప్పుడే మణి లోపలికి వెళ్ళినట్టుంది.

నానీ—ఫగవాలేదు. రానివ్వండి. ఎల్లాఅయినా పెద్దంటిపిల్ల అని అనిపిస్తోంది మణి. ఆవిడ చేష్టలలో గాని, భావాలలో గాని, ఆడపాళ్లలో యీమాత్రం సరుకున్నవాళ్లు చాలా అరుదుగా కనిపిస్తారు.

రావు—ఏదో మీబోటివారి దయ.

అంతలోకే టీపాయి చేతిలోపెట్టుకొని వయ్యారంగా వస్తుంది మణి.

మణి—(నానీ కేసిమాస్తూ, చిరునవ్వు నవ్వుతూ) హల్లో! (టీకప్పు అందిస్తుంది.)

నానీ—ప్రథమంలో పెద్దవారైన మీ నాన్న గారికి!

మణి—(నవ్వుతూ) పెద్దవారైనా, పగబ్రహ్మ స్వరూపులు కారుగా నా నాన్న గారు. ఈయన

‘అహం బ్రహ్మస్మి’ అనే శంకగమతా వలంబుడండి.

రావు—అయ్యోగా! (మున్నగు టీ తీసుకుంటూ ఉంటారు.)

నానీ—రావు గారూ, తెలియక ముగుస్తున్నాను, తనివించండి. మీ ప్రామాణ్యమంతా పరబ్రహ్మను నీవు ఆదిమన్యూతరహితుడివు, ప్రేమమయుడవు, మాపాలిటి కల్పతగువు అని అంటూ నేను నీచుట్టి, పాపాశుట్టి, అయిన్నిటి అని అంటారు. ఏమి సమంజసమండి? భక్తాణా నాలుగు పాగడ్లు పొగడితే బహుకరించి సంపే నీచజమివాదాలగు భగవంతుడుమాడ వరాలు ప్రసాదిస్తాడా?

రావు—నానీ, నీవు భగవంతుని విషయంలో ఇలామాట్లాడగ నూవుండలేదు.

మణి—నానీ, నే నడుగుతాను చెప్పండి. విశ్వ గర్భుడైన పరమాత్మలోనే యీస్రపంచం అంతా ఉందని యీస్రపంచంలో పరమాత్ముడు లేడని మీకు తెలుసు కదూ! ఈ చిన్నదైన స్రపంచం అసంపూర్ణం. దీనిద్వారా పరిపూర్ణత్వాన్ని గ్రహించడానికి ప్రేమ బంధాన్ని అర్థంచేసుకొని, ప్రేమమయుడైన పరమాత్ముడి స్వయంపరిపూర్ణాన్ని సదా జ్ఞానము తెచ్చుకోవాలి కదూ? దీనినే స్రాగ్ధన అంటారు మేము.

రావు—అయ్యోగా!..... అవును.

మణి—మీ రెండు శంకగమతావలంబులైనా, ఏ నిర్గుణికో ఉపాసిస్తారు కదూ. దానివల్ల లాభం ఏమిటి? సగుణోపాసన సంగతి మరచిపోనాం.

నానీ—అత్మాభివృద్ధి, ఆత్మ పరమాత్మ భేదాన్ని భేదించడం.

మణి—ఆత్మ పరమాత్మలకు భేదములేనప్పుడు ఎందుకువచ్చిన కుష్మప్రయాస యీ జ్ఞాన సముపార్జన, యీ భేదనాస్రయత్వం.

రావుగారు నవ్వారు. ఒకనివిషయం ఉండి మణి అందుకొంది.

మానవ ప్రకృతి

మణి—అయినా ఎందుకు నిర్దుష్టమైన పరబ్రహ్మ ఎవరుచూచి ఆనందించడానికి ఉన్నాడు అని ఆమె కొని మన నాశనాన్ని మనం గురిచేసుకోవడం, కుల కల్మషాలు పెంచుకోవడం, అమర్యాద ప్రవర్తనలకు దిగడం; చాలా హేయంగా ఉంది. నిజమేమిటంటే భగవంతుని విషయంలో యుద్ధం చేయవలసిన పని లేదు; మన ధర్మం, మన విధి, మనం నెరవేరిస్తే సరి.

నానీ—మానవప్రకృతికి విరుద్ధమైన విషయం నీవు చెప్పేది. (మిగిలిన టీఅంతా వూర్తిచేశాడు; చెమటలు పట్టుతూ ఉంటే చేతిరుమాలుతో తుడుచుకుంటూ) ఈ నిరీశ్వరవాదమే మన దేశనాశనానికి దోహదమిస్తోంది అని నా అభిప్రాయమండి.

మణి—(కొంచెం తీక్షణంగా) నానీ, ఈశ్వరుడు లేడని కాదు నేను చెప్పేది. ఈశ్వరుడు అనే తలంపుతో తలలు పగులగొట్టుకోవడం భావ్యం కాదు అని చెప్పాను. అయినా, ఒకదారిని పోవడం, మానవప్రకృతికి నీవన్నట్టుగా విరుద్ధం. కాని ఒక్కటి తెలుసుకో, ప్రళయానికి వేరువేరు దాహ్లాగాని, ప్రపంచానికి ఒక్కటేదారి; మిగిలినవన్నీ ప్రయత్నాలే.

రావు—అవన్నీ మనకెందుకమ్మ! యిప్పుడు (అంతలోనే నానీ పైముచూస్తాడు, అయిదయింది.)

నానీ—సరే, నాకు టైమ్స్ నుకు టైము అయింది. మణి, క్షమించు మనోమారు ఎప్పుడైనా మాట్లాడుదాం. శలవండి రావుగారు, దయఉంచండి.

రావు—మంచిది.

నానీ—రైటో (వెళ్లిపోతాడు.)

మణి—ఇతని భావాలు ప్రకృతికూడా వింతగానే ఉంటాయి. అనుభవమూ లోతూలేని విజ్ఞానమూ!

౨

[రావుగారి యింటినంటియున్న వూలలోటలో రాతి అరుగుమీద నిలాసంగా కూర్చుని ఫిడేలు

వాయిచుకొంటుంది మణి.

ప్రణయగీతిక తెలుగెత్తి పాడిపాడి
యెంతో మూగవోయిన నాడున్నాడమిది
ఇప్పుడు కిరస్సున్నై యెదురుచూచు
చున్నవోదేవ ! కరుణతో నిన్ను ప్రార్థి
ప్రేమయదవుగాన ? ఓ విన్నగన్న.

పాట ఆపి గుమ్మముపైపు చూచింది; పాడుతూ పోతున్న చెట్లనీడల్ని, రాబోయే చీకటిసమూహాల్ని ఒక్కసారి తలపోసి దీర్ఘవిశ్వాసము విడిచింది. మరలపాట

ప్రణయగీతిక తెలుగెత్తి పాడిపాడి

.....

అంతలోనే నానీ ప్రత్యక్షమవుతాడు]

నానీ—ఏమిటి ? ప్రేమ, ప్రేమ! ప్రేమసూత్రాన్ని అర్థంచేసికొన్నట్టు హృదయాన్ని కరిగించేటట్టు ఎంత హాయిగా క్రావ్యంగా పాడుతున్నావు. నీబోటి ఒక్క-స్త్రీఉంటే చాలమూ యీ నిద్రపోతున్న ప్రపంచాన్ని మేల్కొల్పడానికి?

మణి—దయచేసి అలాకూర్చోండి. (అక్కడున్న యింకో రాతిఅరుగు చూపుతుంది.)

నానీ—ఫరవాలేదు. (అక్కడున్న గడ్డిమెత్త మీద ఆసనకుద్ధిగా కూర్చుంటాడు) మణి, మన యిరువురిని యింత గట్టిగా బంధించగలిగిన యీ ప్రేమ సూత్రము మనల్ని ఎక్కడకు తీసుకొని వెళుతుందో?

(మణి ఖంగారుగా, వింతగా అర్థంలేని చూపులు చూస్తుంది.)

నానీ—నా హృదయాన్ని చీల్చి చూడగలిగితే చూడు. ప్రతిక్షణం ఎవరినామాన్ని జపిస్తూ ఉంటుందో? చీకటిమయమైన నా హృదయానికి నీ ప్రేమ వెలుగును కాంతిని ప్రసాదించగల జ్యోతి.

(మణి కళ్లు మూసుకొంటుంది; నానీ యింకా దగ్గరనా జరుగుతాడు.)

గృహలక్ష్మి

నానీ—(మణి శరీరాన్ని ఆపాదమస్తకం పరిక్షిన్నా) మణీ, నీవే నన్ను నిజంగా ప్రేమిస్తాఉంటే, మన వివాహానికి ఏమీ అభ్యంతరంలేకుండా వేగిర పడు. నేను...(మణి కళ్లవెంట అశ్రుబిందువులు ఏక క్షణంగా కారిపోతున్నాయి; మూగపోయిన గళాన్ని పరిచేసుకొంటోంది.)

నానీ—మణీ, మన ప్రథమసందర్శనలోనే మన వివాహాన్ని చూడగలిగేను. దాన్ని నీవు అభ్యంతర పెట్టబోకు.

(దుఃఖవివశయైయున్న మణిని ఓవార్చడానికి ఇంకా దగ్గరగా జరుగుతాడు..... పెద్దపులిని చూచి భయపడి దూరంగా పరుగెత్తే లేడిపిల్లలాగు ఒక గంతు వేస్తుంది మణి; ఫిడేలుక్రిందపడి అపశ్రుతిగా శబ్దిస్తుంది.)

మణి—(ఎట్టనైన కళ్లతో కోపాన్ని నూచిస్తూ) నానీ, యింత క్రూరంగా మాట్లాడుతావని నా జన్మలో అనుకోలేదు. నేను నిన్ను నా సోదరుడి లాగు ప్రేమించాను. దానికి ఫలితమా యిది! (ఆవేశంతో) నీబోటి నీచులు, స్త్రీ స్వాతంత్ర్యంకోసరం గద్దెలెక్కి ఉపన్యాసాలిస్తూ, ఒక్క స్త్రీతో ఒంటరిగా కాలం గడపలేని నీచులు, ఎంతమంది ఉన్నారో యీ భారతభూమిలో! ప్రేమ! (పెరిగా నవ్వుతుంది) ప్రేమంటే అర్థంలేనికుండానే ప్రథమసందర్శనలోనే వివాహాన్ని చూడగలిగేవు కాదూ? వివాహాన్ని కాదు నీవు చూడగలిగింది. నీ నాశనాన్ని, నీ ప్రేమనాశనాన్ని, పరస్త్రీనాశనాన్ని.

(నానీ తలగిరున తిరిగిపోతుంది. శవంలా నిశ్చేష్టుడై చూస్తూఉంటాడు.) ఇదే కాదు. ఆహం బ్రహ్మస్మి అనే పరబ్రహ్మస్వరూపం?...నానీ, నీకు హృదయంలేదు, మేధస్సు ఉంది. దాన్ని చూచి భ్రమపడిపోయింది లోకం. అనుభవమూ లోతూ లేని నీ విజ్ఞానము బూడిదనుపోసిన పన్నీరని గ్రహించలేక పోయింది. (నానీ యింకా దగ్గరగా వస్తున్నాడు.)

నానీ నీవుయిక నామొహము చూడొద్దు! కాని తెలుసుకో, వివాహమనేని ఆత్మీయబద్ధికేగాని, బహిరింద్రియాలు సృష్టిచేసేకామప్రవృత్తి నివృత్తికొరకేకాదని.

నానీ—(జాటువారే కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటూ) మణీ! క్షమించు.

మణి—నా మొహం చూడొద్దు వెళ్లు, నీవు కూరుడవు.

(నానీ బయల్దేరడానికి లేస్తాడు. ఎదురుగా రావుగారు ప్రత్యక్షమవుతారు. నానీ మాట్లాడకుండా వెళ్లిపోతాడు.)

రావు—(కోపంగా) మణీ, నీ ప్రవర్తన ఏమీ బావుండలేదు, నేనూ చూస్తూనేఉన్నాను. నీకు చదువు చెప్పించి స్వాతంత్ర్యము యిచ్చినందుకు బాగా కీర్తిప్రతిష్ఠలు తెస్తున్నావ్!

మణి—(అతికోపంగా) నాన్నగారూ, నాకు తెలుసు మీరు నాకు చదువు చెప్పించింది, నాకు స్వాతంత్ర్యం ఇచ్చింది, నాకొరకుగాని, మీ విశ్వాసముకొరకుగాని కాదని. మీరు, బ్రహ్మసమాజ సిద్ధాంతాలు తెలియని మీరు, మరిలేకపోలే బ్రహ్మసమాజానికి పెద్దలవుతారు. మీ ఉద్యోగంకోసరం, మీ మర్యాదకోసరం, నన్ను ఒక వస్తువుగా ఉపయోగింపచూచారు. కాని తెలుసుకోండి, మీరు ఉపయోగించిన యీవస్తువులో ఒక హృదయముందని అభివృద్ధి కాదగ్గ ఆత్మ ఒకటుందని.

రావు—బ్రహ్మసమాజం, స్త్రీ స్వాతంత్ర్యం తెస్తున్న కీళ్లే యిది!

మణి—(ప్రకాంతంగా) బాగా ఆలోచించండి. అదికాదు. మానవుని స్వార్థము, కట్టుబాటులేని నిషమప్రకృతివల్ల కలిగే ఆనర్థాలు యివి!

3

[రావుగారి యింటిలో వాటలు. అన్నీ పూర్వము మోస్తరే ఉన్నాయి. రావుగారు ఒక పేముకుర్చీలో

కూర్చుని ఏదో అలోచిస్తూ ఉంటారు. మణి ప్రక్క కుర్చిలో కూర్చుని ఉంటుంది. ఉపాంగమున్న సముద్రాన్ని చూస్తూ నిశ్చలంగా, నిర్మలంగావున్న ఆకాశంలావుంది కళవాడిన ఆమె మొహము.]

రావు—మణీ! ప్రపంచంలో యీ నూతనసంస్కరణలనేవన్నీ పట్టి బూటకాలు. వాటిని మనం ఉపయోగించుకొని అభివృద్ధికిరావడానికి దాడిమాచుకోవాలిగాని, వాటికొరకు మనం పాటుపడితే అవి మనల్ని సర్వనాశనం చెయ్యించే వదిలిపెట్టవు. (మణి పొంగిపొరలివచ్చే దుఃఖాన్ని అతికష్టమీద ఆపుకొంటుంది.) ఇవో నీకు చెప్పేసు చూడు. మన యింటికి వస్తారని ఎక్సయిజు యిన్స్పెక్టరుగారు (Excise Inspector) ఆయన కింకా వివాహము కాలేదు, నాయుళ్ల వజ్రాడు, పైకి రాదగ్గవాడు, నిన్ను చూడడానికి యివ్వేళ రావడం. (మణి మాట్లాడదు, శాంతత మొహాన్ని తాండవిస్తూఉంటుంది.) అతన్ని వివాహంచేసుకొంటే బ్రహ్మరథం పట్టారు బ్రహ్మసమాజపు పెద్దలంతా, సంఘసంస్కరణ అని పూజిస్తారు.

(అన్యవిచారంలేకుండా ప్రశాంతంగా వింటూఉంటుంది మణి. అంతలోకే యిన్స్పెక్టరు క్యాంవస్తాడు. ఒకామె స్తరుగా ఉంటాడు, పలుచటిశరీరం.)

క్యాం—హల్లో, రావుగారూ, గుడ్ మార్నింగ్!

రావు—హల్లో, రండి. మీకోసరమే చూస్తున్నాం. ఇలా కూర్చోండి. (ఒక కుర్చీ చూపుతాడు)

(మణి చలనంలేకుండా ఒకయోగినిలా కూర్చుంటుంది.)

రావు—మణీ, కాఫీ తీసుకోనిరా, అమ్మా. (మణి లోపలికి వెళుతుంది.)

క్యాం—మీ అమ్మాయికి సిగ్గు బిడిమం చాలా ఉన్నట్టున్నాయండి. అవి మన స్త్రీలకు ఆభరణాలు కుమండీ! లేకపోతే, మగవాళ్లతోపాటు పిథిలో గం

తులువెయ్యడాని కాఫీగంతుడు పుట్టి పుట్టించి వా!

(మణి కాఫీ తీసుకొంటుంది. చేతివీలినాకాఫీ కుర్చీలో ఆసీనురాలవుతుంది.)

రావు—మణీ! కాఫీ తీసుకోండి. (చాంద్రూ తీసికొంటూఉంటారు, క్యాం మణిదంక రేడియోతో చూస్తూఉంటాడు, మణి తల వంచుకొంటుంది.)

క్యాం—రావుగారూ, చూశారూ, ఆవనా శ్లేష్మం స్వాతంత్ర్యం, స్వాతంత్ర్యం అంటూ మగవాళ్లంటే నిష్కర్మంగా చూస్తూ, సిగ్గుపడతారు గుత్తా అసహ్యమైన ప్రవర్తనకు దిగుతూఉన్నారు. అయినా, సిగ్గులేని ఆడవాన్ని, సిగ్గున్న మగవాడిని నమ్మడానికి పిలులేదు లెండి.

మణి—(చేతిరుమాలుతో దొంగపండులా కందిపోతున్న మొహాన్ని తుడుచుకుంటూ) ఇన్స్పెక్టరుగారూ, క్షమించండి. సిగ్గుబిడిచి మీబోటి మగవారితో మాట్లాడవలసివచ్చినందుకు నేనూ చాలా చింతిస్తున్నాను.

(క్యాం నిర్భాంతపోతాడు, రావుగారు కోపంగా చూస్తారు; మళ్లీ మణి...) మీకు స్త్రీ అంటే ఉన్న నీచోద్యేక్యాన్ని పటాపంచలు చెయ్యాలనే సంకల్పంతోనే నే నీ నాలుగుముక్కలు చెప్పాలనివచ్చింది. మీ ఉద్యేక్యాలో స్త్రీ అంటే దాసి, బానిస, వంటకత్తె...అమె బుద్ధి ప్రళయంతకము. కాని, యిక నైనా తెలుసుకోండి, మీరు పురుషుని సౌఖ్యార్థము సృజింపబడిన విశాసవస్తువుగ...దాస్యపరికరముగ... పరిగణిస్తూఉన్న ఆవస్తువులో ఒక జీవంఉందని... అభివృద్ధికాదగ్గ ఆత్మ ఒకటుందని...యిది కారణం గానే అది భవిష్యత్తులోని రాత్రి, ఉత్తేజకారిణి... దేవి ఆవుతూఉందని.

(త్రాగుతూఉన్న కాఫీకప్పు అనాలోచితంగానే క్రిందపెట్టారు రావుగారు.) అవును లెండి. (తల పంకిస్తూ) స్త్రీ నడవడిగాని, ప్రవర్తనగాని, భావాలు

గృహ లక్ష్మీ

గాని, జీతతోద్దేశ్యముగాని తెలిసికోకుండా వివాహ మాడడానికి వచ్చిన మీ మేధస్సును ఏమని కొనియాడాలి? సంఘసంస్కరణమాటే గట్టని మా నాన్నగారు, యీ వింతవివాహానికి ఒప్పుకోవడం ఎంత సూరంగా ఉంది. ఆసహ్యపు ప్రవర్తనలకుదిగింది. సిగ్గుతో తలలు వంచవలసింది స్త్రీలూ పురుషులూ యిప్పుడు చెప్పండి.

రావు—(కోపంగా) డేమిట్, ఏమిటీ రొద.

(అంతలోనే నానీ వస్తాడు.)

నానీ—హల్లో, గుడ్ మార్నింగ్ సిస్టర్.

మణి—నానీ, స్త్రీవిద్యను ప్రోత్సహిస్తూ స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యము యివ్వని పురుషున్ని ఏమని అనాలి?

(ఇన్ షెక్టర్లు క్యాం ఖంగారుగా లేస్తాడు.)

రావు—నాన్ సెన్సు! ఏమిటీ గోల.

నానీ—సతితయైన భారతస్త్రీ తన స్వాతంత్ర్యం కోసం పడే తీవ్రమనోవేదన. దాన్నే మీరు గోల అంటారేమి మీ భాషలో, నాకు తెలియదు.

మణి—నానీ, యిది పెద్ద విచారించవలసిన విషయం.

యం కాదు. మానవప్రకృతే ఆలా మారిపోయింది. (ఒకనిమిషం ఆగి పీప్లెనిక్వాసం విడుస్తుంది.) అడిగాక నా అభిప్రాయమేమంటే, పురుషుడు యీ స్వాధీనాన్ని చంపుకొనేవరకు దేశానికి మోక్షం రాదేమోనని! (ఇన్ షెక్టర్లుగారు తొందర తొందరగా వెళ్లిపోతారు. రావుగారు ఫూలిష్ (Foolish) అంటూ చరచర వంట యింటివైపు నడుస్తాడు.)

నానీ—పోదరీ. నీ స్వాతంత్ర్యవిజయానికి చాలా సంతోషం.

(మణి కుర్చీలో కూర్చొంటుంది ఆలోచిస్తూ.)

మణి—(నెమ్మదిగా) ఈ ప్రపంచంలో జరిగే అనర్థాలన్నిటికీ కారణం, ప్రపంచంలో విచక్షణాజ్ఞానం చచ్చిపోవడమే ననుకుంటా.

నానీ—(ఆలోచిస్తూ తనలోతాను) అంధకార మయమైన యీ భారతీయసంఘాన్ని పునఃకాంతి, మతము చెయ్యడానికి యిలాటి మణులు ఎన్ని కావాలో యింకా.

—:0:—

పా క క త

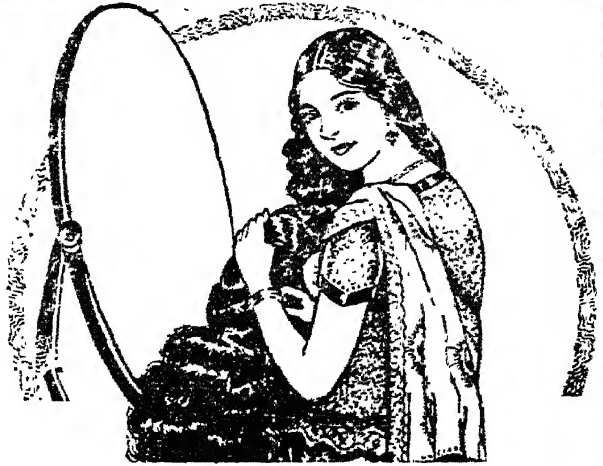
గుమ్మడి కాయ పూర గాయ

ఒక గుమ్మడికాయను తెచ్చి దానిని పరిసుభ్రముగకడిగి తరువాత దానిని సన్నసన్నముక్కలుగ తరగవలయును. పావుశేరు ఆవాలను ఎండబెట్టి మెత్తని పొడుముగాదంచి, శనగగింజంత యింగువయు, ఒకపావుశేరువుప్పు పావుశేరుకు కొంచెముతక్కువగ కారము కలపవలయును. అన్నియుకలసిన ఆ పొడుమునందు రెండుమూడుగరిటెల పప్పు నూనెనుకలిపి ఒకటిన్నూక పసుపుగూడ దానియందు కలుపవలయును. గుమ్మడికాయముక్కలను పొడుముతోకలిపి ఒకజాడీలో నుంచవలయును. అది ఒకటిరెండు గంటలు నీవటికి మామిడికాయపూరగాయవలె పూరి బహుగుచ్చిగాయుండును. యిది చెడిపోకుండ రెండుమూడుమాసములు పరిసుభ్రముగనిలువయుండును.

మల్లాది వెంకటరమణమ్మ.

స్వస్తిక్ కుంతల ద్రవ్యములు

క్రిమముగా స్వస్తిక్ కుంతల ద్రవ్యము లుప
యోగించిన మనోహరమగు నిడుపైన వెండు
కల బొందగలవు. అవి భారతదేశమంతయు
ప్రసిద్ధి జెందినవి. వానిలో మట్టితైలములు చేర
లేదని గ్యారంటీనిచ్చబడినది.

కుంతలాభివృద్ధికి

వెంట్రుకలు విరివిగా పెరుగుటకును, బట్టతల కాకుండుటకును,
చుండు మొదలగువానిని పోగొట్టి శిరమునకు చల్లదనము గల్గించుటకును
చాల నుపయోగకరము. చక్కని పువ్వులపెంటు గలుపబడినది.

ప్రశస్తమైన స్వస్తిక్ వెండుకల తైలము

శ్రేష్ఠమైనపెంకాయ, తిలతైలములచే తయారుచేయబడినది.
హానికరమగు మట్టితైలములిందు చేర్చబడలేదు. రెండువిధములుగా
దొరుకును. (కొలదిగా పెంటుచేర్చినది. ఎక్కువగా జేర్చినది.)
స్వస్తిక్ ప్రశస్తతైలము క్రింది 5 వివిధ సువాసనలతో దొరుకును:—
గోబా, మల్లె, శ్రీగంధము, కస్తూరి, స్పీట్ పి.

సువాసనగల ఆముదము

వెండుకలకు మిగుల బలవృద్ధకము. వెంట్రుకలను రాలకుండ
తెల్లబడకుండచేయును. చర్మమును శుభ్రపరచి చల్లదనముగల్గించును.
మంచిసువాసన చేర్చబడినది. ఉత్తమమైనది.

షిక కెయ్ సబ్బు

వెంట్రుకల యభివృద్ధికి, శిరస్సైనమునకు, చుండు పోగొట్టి
మొటుగుగల్గించుటకు సాటిలేనిది. శిరమునకు చల్లదనముగల్గించును.

ది స్వస్తిక్ ఆయిల్ మిల్స్ లిమిటెడ్,
వడాలా బొంబాయి

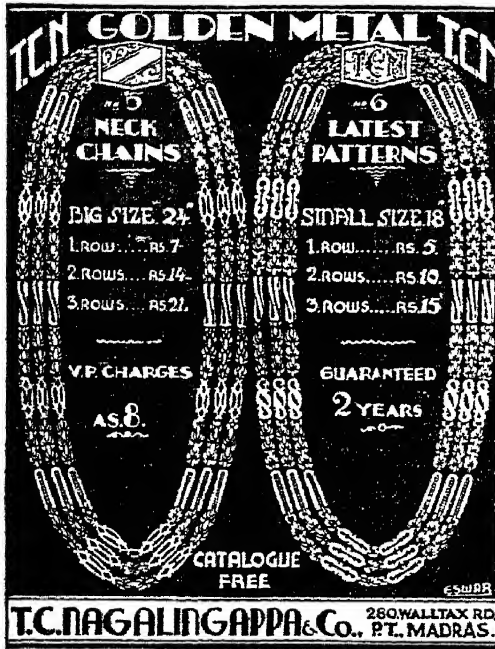

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు: ది స్వస్తిక్ ఏజన్సీ, మద్రాసు - బెజవాడ స్టేషనరీ అండు ఫాన్సీమార్బు, బెజవాడ
చిత్తూరి రంగయ్య అండు కంపెనీ కాకినాడ - గ్రంథిస్వామి అండు సన్ను, విజయనగరం సిటి.

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు ప్రతిజిల్లాయందును గలరు.

టి. సి. ఎన్. గోల్డెన్ మెటల్ చెయినులు

కాంతిలోనూ, వన్నెలోనూ అరలు బంగారమునకల కేమాత్రం తీసిపోవు

పెద్దస్రైజు 1 పేటది	1-కి రూ. 7 0 0
,, 2 పేటది	1-కి రూ. 14 0 0
,, 3 పేటది	1-కి రూ. 21 0 0
,, 4 పేటది	1-కి రూ. 28 0 0

చేబిస్రైజు (చిన్నది)

1 పేటది	1-కి రూ. 5 0 0
,, 2 పేటది	1-కి రూ. 10 0 0

వి. పి. ఖర్చు 1 పేట మొదలు

4 పేటలవఱకు	1-కి రూ. 0 8 0
------------	----------------

అక్కఱలేనివో వారమురోజులలో
త్రిప్పివంపిన అంగీకరింపబడును.

మా చక్కని బొమ్మల క్యాటలాగు ఉచితము

ముఖ్య గమనింపు

మీరు వ్రాయు జాబులయందు “గృహలక్ష్మి”
పత్రిక పేరు నుదహరించిన మా ధరలమీద
రూపాయకు ఒక అణావంతున కమీషను
యివ్వబడును.

టి. సి. నాగలింగప్ప అండ్ కో.,

280, వాల్ టాక్సురోడ్డు, పార్కుటౌన్ పోస్టు, మదరాసు.

* * 'కృషితో నాస్తిదుర్భిక్షం' * *

శ్రీమతి కనుపత్రి వరలక్ష్మమ్మగారు

ఈ బాపట్లతాలూకా మహిళాసభను అవ్యవధిగా, అస్తంభ్యస్తంగా తలపెట్టినవిధం తలుచుకొని నేటి యీమహిళాసభను తలుచుకుంటే అతి ఆశ్చర్యకరంగానూ అనందకరంగానూ ఉత్సాహకరంగానూగూడా వున్నది. నాలుగుకోజలక్రిందటి వఱకూ మహిళాసభ జరిపేఉద్దేశం మాలో కేవల ఏజమాత్రంగా వుండెను. నేడు ఒక మహావృక్షంలాగా కనిపిస్తున్నది. విండ్రజాలికుడు నాటిసగంజ అప్పటికప్పుడే మొలకెత్తి ఆకులువేసి పెద్దదై పుష్పించి ఫలించినట్లుగా తాలూకా మహిళాసభ యేర్పాటైంది. 'కృషితో నాస్తిదుర్భిక్షం'. యత్నానికి సాధ్యంకాని పనిలేదు. సంఘీభావానికి ఫలించని కార్యంలేదు. కనుకనే మియెల్లరితోద్పాటుతో ఆత్మలృకాలంటా మహిళాసభను యేర్పాటుచేయగలిగాము. ఇందువల్ల మాకు నవశక్తికలిగింది. యీవిధంగానే యికముందు గూడా తోడ్పడుతూవుంటే స్త్రీజనాభివృద్ధియే కర్తవ్యంగాపెట్టుకున్న మేము యథాశక్తి మానేవాధర్మ నిర్వహించగలుగుతాము. యజమాని ఒక ఆవును కొనుక్కుంటే అతనివల్ల దానికి మంచి గడ్డిగింజలు వగైరాలు దొరుకుతాయి. దానివల్ల అతనికి మాధుర్యమైనపాలు దొరుకుతాయి. అట్లాగే ఒకసంఘానికి విరాళాలిస్తే అది బ్రతుకుతుంది. అది తనధర్మం తాను నిర్వహిస్తే సంఘానికి ఉపకారం కలుగుతుంది. సంఘ వికాసంగాని ప్రేమవికాసంగాని జీవవికాసంగాని యిచ్చిపుచ్చుకోధంమిదనే వున్నది. ఇక ప్రస్తుతానికి వస్తాను. ఈతాలూకా మహిళాసభ యావద్భారత దేశమనా వ్యాపించివున్న మహిళోద్యమమనే జీవ గడ్డినుండి త్రవ్వి ప్రవహింపజేసిన ఒక చిన్న పిల్ల

కాలువ. దీనికంటే కొంచెముపెద్దని బిల్లాసభ; దాని కంటే యింకా కొంచెం పెద్దని రాష్ట్రీయసభ; ఆరాష్ట్రీయసభకంటే పెద్దని అఖిలభారత మహిళాసభ; దానికంటేపెద్దని ప్రపంచమహిళాసభ. ఈ విధంగా ఒక గ్రామస్త్రీలతోను తాలూకాస్త్రీలతోను వెయదలుకొని సమస్తదేశ స్త్రీలతోను సంబంధం గలిగించడంచేత యీమహిళాసభ ఆకృతీచేత చిన్నదైనా ఉద్దేశంచేత పెద్దదనే చెప్పవలసివస్తుంది.

మొన్న మొన్నటివఱకు ప్రపంచంలోని ప్రతిదేశమందునూ స్త్రీలస్థితి ఒకేవిధమైన పారలంత్రికవస్థలోనేవున్నది. కాని సజీవమైన ఒకజాతిని యెల్లకాలం ఒకేవిధంగా అడగట్రొక్కి వుంచడానికి సాధ్యమా? ప్రపంచంలోని సమస్తదేశస్త్రీలలోను యిప్పుడు అద్భుతమైన ప్రబోధంకలిగింది. స్త్రీలను బుర్రులలో బంధించే తుర్కీనిచూడండి. దుర్భరమైన సాంఘిక నియమాలచే కట్టిపేసే చీనానుచూడండి. అవ్యక్తమైన ఆచారాలతో నిర్బంధించే జపానునుచూడండి. ప్రతిదేశంలోను అఖండప్రబోధంగలిగింది మహిళాలోకంగా. తుర్కీలో స్త్రీలకువున్న ఘోష ఉభయ యెగిరిపోయింది. చీనాస్త్రీల నల్లమందుమాంద్యం నిముడులో మబ్బువిచ్చినట్లు విచ్చిపోయింది. జపాను స్త్రీల నిర్బంధాచారాలు మంచుకరిగినట్లు కరిగిపోయినాయి. ఇక విగోషా ఆమెరికాఖండాల్లో ఆడవాళ్లు అభివృద్ధి యెట్లావున్నది చెప్పవలసినపనేలేదు. వాళ్లు మగవాళ్లకు పైచెయ్యే అయిపోయినారు. ఈవిధంగా సమస్తదేశస్త్రీలు అధ్యుదయ లేజమ్మలో కోభిల్లుతూ వుంటే ఆకాంతి కొంచెమైనా మనహిందూదేశస్త్రీల మీద పోకకుండా యెట్లావుంటుంది. వాళ్లుమాత్రం

* ద్వితీయ బాపట్లతాలూకా మహిళాసభా ప్రారంభోపన్యాసము.

గృహాలక్ష్య

ప్రపంచానికి సంబంధించిన వాస్తుకాదా? కనుకనే హిందూస్త్రీలమీదగూడా ఆ తేజోగజ్జాలు పడ్డాయి. అయితే యెల్లప్పుడు చీకట్లో ఉండటానికి అలవాటు పడినప్రాణిని వెలుగులోకి తీసుకొస్తే ఆ వెలుగు చూడలేక గిలగిలకొట్టుకొని కర్లుమూసుకుంటుంది. అట్లాగే అనేకవత్సరాలుగా అవిద్యాంధ తమస్సులో నిమగ్నలైన మనభారతస్త్రీలు స్త్రీలలో గలుగుచున్న నూతన పరిణామంచూచి భయపడి భ్రాంతిచెంది మాకొద్దు, మాకొద్దు, మేమెన్నడూ యెఱగమని కండ్లు మూసుకుంటున్నారు. ఏమవుపైనా వెలుగు నేనుచూడలేనని కండ్లుమూసుకుంటే ఆ వెలుతురు తాను చూడకుండా ఉండటమే సంభవిస్తుంది గాని ఆ వెలుతురు తనమీద పడకుండా యేమిచేయకలుగుతుంది? అట్లాగే స్త్రీసంఘంలో కలుగుచున్న క్రొత్తమార్పులతో మాకు జోక్యంలేదని మనమెంతముడుచుకొని ఒత్తిగిలినా ఆమాయ్యలప్రభావంమాత్రం మనలను అంటుకుండా చేసుకోలేము. ఇప్పుడు శారదాచట్టం వచ్చిందంటే వోటింగుహక్కు వచ్చిందంటే, వారసత్వాధికారం వచ్చిందంటే అది కావాలన్నవాళ్లకు వచ్చి వద్దన్నవాళ్లకు రాకపోలేదు. అలాగే యిక స్త్రీలకు రాబాద్యేయేఅధికారంగాని యేహక్కుగాని కేవలం సభలుచేసి తీర్మానాలు చేసినవాళ్లకేరాదు. అందరికీ వస్తుంది. యీసభనుజరిపే ఉద్దేశంగాడా స్త్రీలందరికీలాభం చేకూర్చవలెననే ఆభిప్రాయంతోగాని యేకొలదిమందో ప్రయోజనంకోరిగాదు కనుక నేను మనవిచేసేదేమంటే స్త్రీసంఘంలో మార్పుకలగడం తప్పని సరిగా సంభవించింది కాబట్టి, అది వద్దన్నవారి నైనా స్పృశించకుండా వదలదు గాబట్టి, దాన్ని మనం చూడకపోయినా అది చూడకుండా ఉండదు కాబట్టి, మనకెందుకనేమాటను వదలిపెట్టి అన్నివిషయాలు చక్కగాబరికించి పరిశీలించి తెలుసుకోడం మంచిదని.

ప్రస్తుతం ఈమహిళాసభల్లో చర్చింపబడే విషయాలు రెండు. ఒకటి విద్యావిషయం రెండోది సాంఘికం.

ఏదేశంలోనైనా స్త్రీలుగాని పురుషులుగాని అజ్ఞానులుగాను మూఢులుగాను మారిపోవడానికి ముఖ్యహేతువు అవిద్య. ఈవిద్య అనేకవాటం విద్యయనే గొడ్డలిపెట్టులతో యెప్పుడు బ్రద్దలుచేయబడుతుందో అప్పుడే వారిలో అంతర్భిత్తమైన వివిధవిశేషశక్తులు బయల్పడి వారివికాసానికి తోడ్పడుతవి. గట్టుతెగగొట్టినతర్వాత ప్రవాహాన్ని నిలపడం యెట్లా సాధ్యంగాదో విద్యచెప్పినతరువాత యెవరి విశేషశక్తులుగాని నిరోధించడానికి సాధ్యంగాదు. కాబట్టి బాతియొక్క అభ్యుదయానికి కావలసిన ప్రధానసాధనం విద్య.

బస్తీలలోచదువుకున్న ఆడవాళ్లను నలుగురిసీమాది స్త్రీలవిద్యాభివృద్ధిని గణించగూడదు. 1931 సంవత్సరం జనాభాలెక్కలను బట్టిచూస్తే నూటికి తొంభై యెనిమిదిమంది చదువుకోనివారే పూర్వంస్త్రీలు తమ విషయాలు తాము పరిశీలించుకోలేని రోజుల్లో తామే బాధ్యతవహించి నాకు అట్టు నీకు ముక్క అన్నట్టు నూరుపాళ్లలాభం తాముమాచుకొని ఒకపాలులాభం మనకు వచ్చేటట్టు విచారిస్తూవుండేవారు. ఇప్పుడు స్త్రీలకు కొంచెం విద్యాపరిజ్ఞానం యేర్పడినందున ఆవోకపాలు విచారణగూడా వారు మనివేశారు. కాబట్టి యిప్పుడు స్త్రీలు తమ క్షేమలాభాలను తామే పరిశీలించుకోవాలి. స్త్రీలంటే ఈభారతదేశపు జనాభాలో సగానికి మిగిలియున్న బాహుళ్యమైన సంఘమన్నమాట. ఈసంఘమేగనుక నిజంగా సరియైన అభివృద్ధిమార్గంబట్టి వెకివచ్చిందా అంటే భారతదేశం మళ్లీ ఒక్కవెలుగు వెలుగుతుంది. శూరులను, వీరులను, కవులను గాయకులను, పండితులను, మహర్షులను, మహాత్ములను సృష్టింపజేస్తుంది. సందేహంలేదు. కాని అటువంటి మహద్దశరావడానికి యిటువంటి మహిళాసంఘాలు యెన్నాళ్లలో పాటుపడాలి.

ఇంకా నా అన్న అభిమానమే పుట్టలేదు మనకు. నేదాంతభావంలో 'నా' అంటే ఎంతనిషేధమో నేక

‘కృషితో నా స్తిదుష్కరమ్’

విషయంలో అంతసత్కారం. నామతము, నాసంఘము నాభాష, నాహక్కులు, నాదేశము అనే అభిమానం త్రిడితోనేగాని యేజాతికైనా అభ్యుదయదశపట్టదు. మనసంఘం విద్యాహీనతచేత నశించిపోతూవుంటే, సాంఘికనిర్బంధాలచేత సన్నగిలిపోతూవుంటే, ఆచార పీడనాలచేత అడుగంటిపోతూవుంటే ప్రవృత్తిబలంచేత తట్టుముట్టాడుతూవుంటే యివన్నీ మనమంచికే వచ్చిన వని అనుకుంటున్నాము మనం ఇంక సడలిలే పరువు పోతుందనుకుంటున్నాము. ఏజాతైనా వివేకాలుకలిగి తనబాగు తానుచూచుకుంటే బాగుపడుతుందిగాని చెడి పోదు. పరువు యెక్కువ చేసుకుంటుందిగాని తక్కువ చేసుకోదు. దేశసౌభాగ్యానికి డిశీయవస్తువులను ఉపయోగించవలెనని యెందరో మొరబెట్టుతున్నారు, యేమిలాభం? వారిమొర వారిదే. యిప్పటికీ చీనా సిల్కులు, జపానురిబ్బన్లు, జర్మనీపొడర్లు, యింగ్లండు సోఫులు, ఆమెరికా పిన్నులు, ఆస్ట్రేలియా సెంట్లు, పరాసు సోన్నలు ఉంటేనేగాని వన ఆలంకారాలు పూర్తికావడంలేదు. ప్రపంచంలో యేతనాగరికశ్రీ గూడా యీవిధంగా తనదేశంలో తయారుగాని

వస్తువులనుభవించడానికి యిష్టపడదు. ఎంతనానాచుగా వున్నా అద్యవేశపునకు అంకితమివ్వకపోకడచేతితోగూడా ముట్టదు. ఈభేదము: ఎవలో కలికానైనా లేదు యిది నామాద్యమైన భోగం గాదు, కాని యిది మనకు తెలియదు. ఎవరైనా చెప్పినా ఎవలో చూస్తూనేలేదు, ఎట్లాగో జరిగి పోతుందిలేదు ఎక్కడచేసిందో నేయేమియుని: లేస్తూ ఏహక్కులూ దేశపోతే పోనీలేదు, ఏవడువులు లేక పోలే మానలేస్తూ అంటారు. అన్నిటికీ విసుగే నిల్వవ్వవే. ఇది చదువురాని అక్షానమనుకుందామా చదువెక్కనైన వేదాంతవిజ్ఞానమనుకుందామా? విప రీతవిజ్ఞానమనుకుందామా! ఇట్లావున్నది మనశ్రీ లక్షితి. యిటువంటి శ్రీలకు స్వస్వరూపజ్ఞానం కలుగజేయడానికి యేర్పడ్డవే యీమహిళాసభలు. కనుక యీసభ లలోచేరి మనకు సంబంధించినవిషయాలన్నీ సంపూర్ణంగా చర్చించుకుందాము. మీఅమూల్యకాలం కొంత నామచ్చట్లతో వ్యర్థపుచ్చినందుకు క్షమిస్తూ, ఈమహిళాసభలో చర్చించబోయే విషయాలను సమగ్రంగా పరిశీలించి కర్తవ్యం నిర్వహిస్తానని నమ్ముతున్నాను.

తల్లులకు హెచ్చరిక :-

మీ కుమారులును కుమార్తెలును నవీనాభిప్రాయములతో ముందుకు జనుచున్నారు. మీరు వారలతో నేకీభవించుటకు బదులు వారినిఆప్రయత్నించినయెడల వారు మీ చేతులలో నుండి దాటిపోయెదరు.”

మంటుజామా నవాజ్ - పంజాబ్.

తిరుపతి

ఘనగోపురములు ప్రాకారమండపములు తేరులు సత్ పుణ్యక్షేత్రములును
కమలాస్తకిరణసంకలితంబులై స్రవకాశించుచుండెడు హేమశిఖరములును
పావనపరివారదేవాలయంబులు మహిమనొప్ప విరక్తమతవిరములు
రంగత్తురంగమాతంగతురంగముల్ గొమరారు బహుసాధుగోగణములు

ముద్దుగాఁబల్కు శుకపికములును నీల
కఠములును మరాళసంఘములు మఱియు
ఫలవనంబులు తులసికాదళసుమములు
క్రిక్కిరిసియుండు వేంకటగిరిని నెఱుఁడు.

అప్పరియందు దివ్యతరహాటక కుంభవిరాజమానమై
యొప్పువిమానమధ్యమున నుత్తమపూతువుండై మహాత్ముండై
యొప్పులకప్పుయై ధరమహోన్నతుండై వెలుంగొందుచుండు మా
యప్పడు వేంకటేశ్వరు డహద్నిశము గమలాసమేతుండై.

—తిరిగొండ వేంకమాంబ.

కలియుగవైకుంఠంబను పేరంబరగు శైలరాజం
బులు భువనైకనాయకుండైన శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు
నివాసంబయి హిందువు లందఱచేతను మిక్కిలి పవిత్ర
ముగ భావింపబడి తనకారుచున్నవి. తిరుపతినుండి
ప్రారంభించు ముఖ్యనగంబయిన సప్తమమునకు
'వేంకటాచలంబ'నియు తక్కుంగల చతుశైలంబులకు
వృషభాద్రి, గరుడాద్రి, సింహాద్రి, ఆంజనాద్రి,
శేషాద్రి, నారాయణాద్రి యని పదునైదువలెన జేర
వచ్చును. ఒకప్పుడీ కొండలు మేరుశిఖరములలో
నొకటిగానుండి, ఆదిశేష వాయుదేవుల యుద్ధముల
మున జారి భూమిపై రాలెనని స్థలపురాణము వా
కొనుచున్నది.

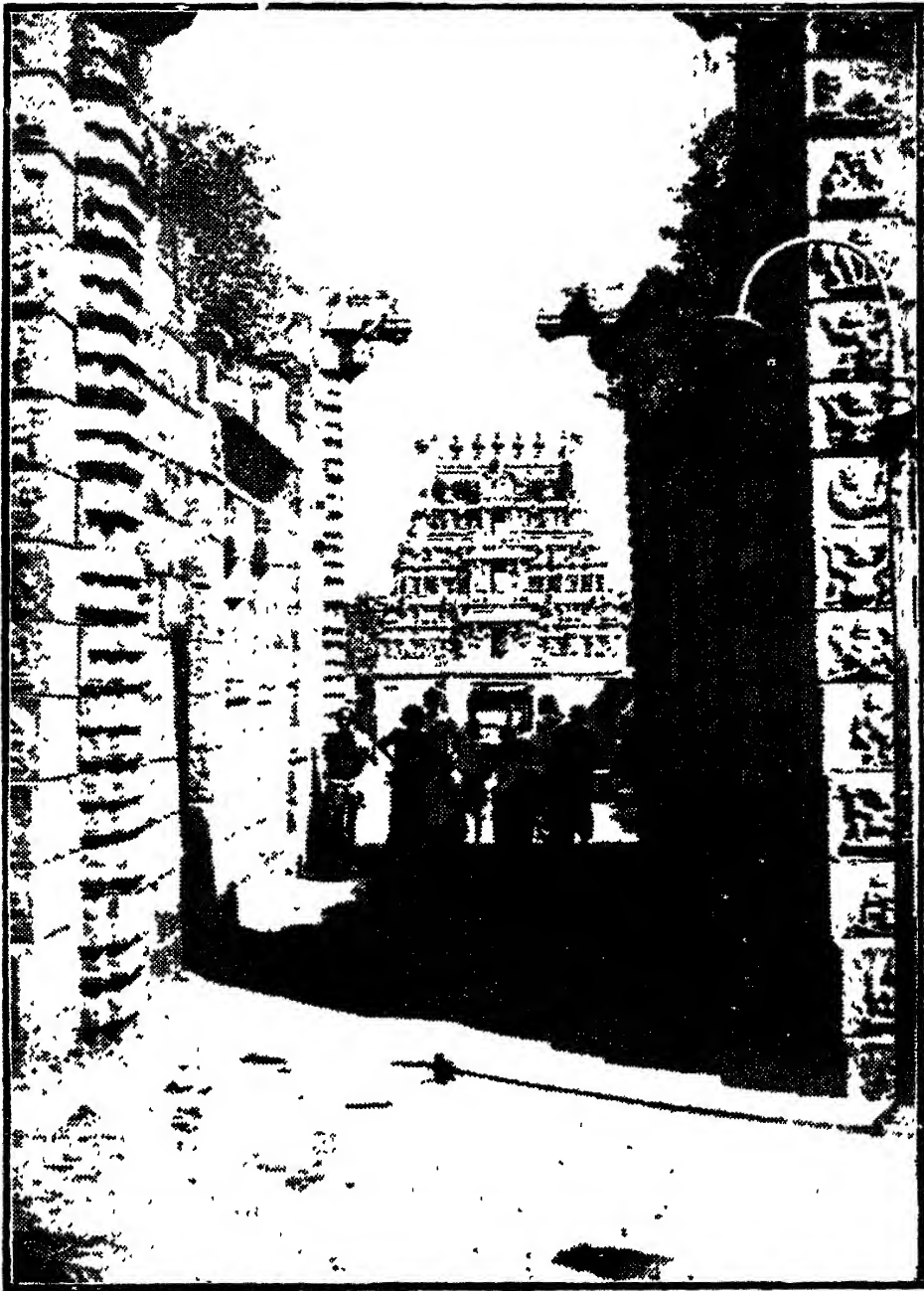
ఈ వేంకటేశ్వరు నాలయంబునకు నలువైపులను
అనగా తిరుపతి, చంద్రగిరి, నాగపట్ల, బాలపల్లె
మార్గములుండెనట గాని తుది పేర్కొనబడిన రెండు

మార్గములను నేడు వాడుకలోలేవు. ఉన్న రెండు
మార్గముల పొడవును విద్యుద్దీపముల గలిగి రాత్రి
లందు యాత్రికలకు మిక్కిలి యనువుగనున్నవి. చంద్ర
గిరి మార్గమున మంగాపురమునందు యాత్రికుల సౌక
ర్యమునకై దేవస్థానమువారు ఒక సత్రమును నిర్మించి
యున్నారు; కాని యీవైపుకొండకు నేగునారు
వేయి కొక్కరైన నుండరేమో!

తిరుపతిమార్గమున ప్రథమచక్రాగ్రంబున 'గాలి
గోపుర'మున్నది. దీనిచెంత నిలబడి సర్వదిగ్దర్శక
ప్రకృతిచిత్రంబును నువ్వముఖి నదిపాటు పల్లపు
ప్రదేశంబును జూచిన నెంతయో మదికింపు గొల్పును.

తిరుమల 1 క్షేత్రంబు శ్రీ ఆదివరాహస్వామివారి
దనియు, వారి యనుజ్ఞబడసియే శ్రీ వేంకటేశ్వరులవా
రిచ్చట వెలసిరినియు నొక పాఠానికి గాథ
వాడుకలోనున్నది. ఈస్థలమున కిప్పటికిని వరాహ

1 శ్రీ వేంకటేశ్వరు డుండుదానికి తిరుమల యనియు రైలుస్టేషనుకు దగ్గఱనున్న పట్టణమునకు
తిరుపతియనియు నక్కడివారు వాడెదరు.

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి ఆలయ సింహద్వారము.

Photo by Messrs. G. K. Vale & Co.

శ్రీమతి

మంతెన అన్నపూర్ణమ్మగారు
గుంటూరుజిల్లా కాంగ్రెసు ప్రముఖులగు మంతెన వేంకటరాజుగారి
ధర్మపత్ని. ఘోషావదలి కాంగ్రెసు
ఆజ్ఞాప్రకారము దేశసేవ చేయు
చున్న విదుషీమణి. 1937 మార్చి
17వ తేదీ పాటీలేకుండా ఒంగోలు
జిల్లాబోర్డున కెన్నుకొనబడిరి. జిల్లా
బోర్డునుండి గుంటూరుజిల్లా ఎడ్యుకేషనల్
కాన్ఫిరమకుకూడా ఎన్నుకొనబడిరి. ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు
సభ్యురాలు. గుంటూరు జిల్లాలో క్షత్రియులలో అన్నివిధముల ప్రజాసేవచేయుటకు పతితో
ముందు కురికిన ప్రథమ వీరపత్ని.

‘మేలనామ్ తతోజ్జావై’

క్షేత్రమనియు చేరు. నేటికిని దైనికపూజలు
ప్రథమమున శ్రీ అనివరాహస్వామివారికి జరిగిన
తరువాత శ్రీ వేంకటేశ్వరులకు జరుగుచున్నది. శ్రీ
వేంకటేశ్వరాలయము ప్రక్కననుండు వుమ్మడినీకి
వాయువ్యమూలగట్టున శ్రీ వరాహస్వామి వారి
యాలయమున్నది.

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి దివ్యమందిరము
ఉన్నతమైన ప్రాకారంబులతోను, వికాలమైన పీఠుల
తోను, బంగారుకలకములుగల గోపురంబులతోను
'ఆనందనిలయ' మను స్వర్ణమయందైన విమానముతోను
మిక్కిలి తనరారుచున్నది. ఈవిమానమున కమర్చబడి
యుండు బంగారుపూతరేకులు మొట్టమొదట పదు
మూడవ శతాబ్దమున ప్రథమజూహవృత్తా నుండక
పాండ్యరాజుచేతను, పిమ్మట క్రీ|| శ|| 1359లో
సేనాపతి సాళు మంగి దేవమహారాజుచేతను, పిమ్మట
క్రీ|| శ|| 1425లో మల్ల నామాత్య శేఖరునిచేతను, క్రీ|| శ||
1518లో శ్రీకృష్ణదేవరాయలచేతను జీర్ణోద్ధారణ
గావింపబడెను.¹ క్రీ|| శ|| 1570లో కాంచీపురవాసు
లైన కోటికన్యకాదాసము తాతాచార్యులవారు ఆనంద
విమానమును పునర్నిర్మాణము గావించి, విజయనగర
సామ్రాజ్యాధీశుడైన శ్రీరంగరాయులవారిచే బంగారు
పూతను నూతనముగా పూయించిరి. విమానోపరిభాగ
ముననుండు స్వర్ణకలశమును క్రీ|| శ|| 1909లో హఫీ
రామజీ మఠాధికారి బావాజీ శ్రీ రామలక్ష్మ దాసు
గారిచే పునఃప్రతిష్ఠ గావింపబడెను.

శ్రీ స్వామివారి యాలయంబు ప్రవేశించినంతనే
ప్రథమద్వారంబున నొకప్రక్క భార్యాద్యయనమేతు
డయిన శ్రీకృష్ణదేవరాయల లోహబింబమున్నది.
ఈ మువ్వుగును శ్రీ వేంకటాచలమునకు నేలెంచి
నట్లును శ్రీ వేంకటాచలపతికి కొన్ని దానములు చేసి
నట్లును కొన్ని కాసనము లిటగలవు. ఈ ప్రథమ
ద్వారంబునకు మరొకవైపు చంద్రగిరినుండి విజయ

నగర స్వాగృహస్థమును బాదించిన శ్రీ వేంకటపతి
రాయల లోహవిగ్రహమును² ఉన్నది.

తరువాత భుజస్తంభమును బాంబులై రాదవ
ప్రాకారములలోనికి వచ్చి 'విగ్రహుడి' ప్రవేశించ
వలెను. ఇటుచున్న వెంకటేశ్వరమునకు 'బంగారు
వాకిలి' యని పేరు. పీఠ కిందపైపుల నట్టికలకాయు
లగు జయవిజయలకు స్వారిచాంగుల ప్రతిమలున్నవి.
బంగారువాకిలి లోపలిభాగమున రెండు గదపలు
దాటిచిత్తోడనే మహాపతిత్రంబయిన 'కులశేఖరపడి'
అను గదపయు దానికావల ప్రధానగర్భమందిరము
నున్నది. పూర్వార్ధాన ప్రకారము కొండలు కైంకర్య
పరుల మాత్రము ప్రధానగర్భాలయంబున కులశేఖర
పడి చాలవచ్చును గాని యన్యులు గారాదు.

ప్రధాన గర్భగృహంబున భక్తజన హృదయా
కన్నడప్రభావంబును దివ్యతేజస్వీలముగల శిల్పనా
చాతుర్యంబు ప్రదర్శించు ప్రముఖుడైన 'మూల
విరాట్టు' శిలావిగ్రహం బలరారుచున్నది. నిత్యా
చారకర్మనియము లనుసరించి లోహప్రతిబింబము
లనేకములున్నవి. ఉత్సవాదులందును ఆస్థానము
లందు నధిష్ఠానమైన శ్రీ భూనీళాసమేతంబైన
మలయప్ప (శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి) స్వామివారి
తామ్రవిగ్రహంబులను, నిత్యాభిషేకమూర్తియగు శ్రీ
భోగశ్రీనివాసమూర్తి బింబము నున్నవి. ఈ భోగ
శ్రీనివాసమూర్తి విగ్రహంబును సహస్రకలకాభిషేక
కాలంబున గర్భగృహమునుండి వెలుపలికి తెచ్చుట
లేదు. సంవత్సరమున కొకపర్యాయము కాళిక
ద్వాదశిదినంబున నూనోదయంబునకు పూర్వమే
శ్రీ భూనీళాసమేతంబుగ ఉగ్రశ్రీనివాసమూర్తికి
ఉత్సవము జరుగును. ప్రతిదినంబును జమాఖర్చు
లెక్కల వినుటకు దర్బారునందు శ్రీ కొలువుశ్రీనివాస
మూర్తి విగ్రహంబును సింహాసనాసీనుల జేయుదురు.
శ్రీరామ శ్రీకృష్ణవిగ్రహంబులుకూడా గర్భగృహ

1 Ref. T. Devasthanam's Epigraphical Report.

గృహ లక్ష్య

మున నారాధింపబడుచున్నవి. ఈ దేవర్షకు సైతము వారి అవ్యుత్పత్తియులనాడు ఉత్పన్నములు జరుగును.

ఇచట పూజావిధానము వైష్ణవసాగముంబు ననుసరించి జరుపబడును. విశ్వరూపము, తోమాలనేవ, కొలువు, అర్చన, ఏకాంతసేవ (రాత్రివేళ) ఇవి ముఖ్య దర్శనసమయములు. ఏతన్నధ్యకాలంబున చంద్రసోపేతంబైన వివిధప్రసాదపర్యాయములు నివేదించబడుచున్నవి. ప్రతిగురువారము రాత్రి పూలంగి సేవయు, ప్రతిశుక్రవారము మధ్యాహ్నము 'మంగళాభిషేకము' లేక 'తిరుమంజనము'ను ముఖ్య దర్శనీయసమయంబులు.

అప్పుడప్పుడు జరుగు సాధారణ పక్షోత్సవ మాసోత్సవ సత్కరోత్సవాదులుగాక, సంవత్సరాది యాస్థాన, అనివరఅస్థాన, నిత్య, అధ్యయన, పవోత్సవాదులు విశేషంబులు. ధనుర్మాస ప్రభాతసేవా సందర్శనంబు మిక్కిలి పవిత్రంబు. ఈ ధనుర్మాసమున శ్రీవారికి తులసికి బదులు బిల్వముతో అర్చన జరుగును. ఈ బిల్వార్చన యున్నప్పుటికిని శైవాశ్వాత్త ఎవరుగాని శ్రీ శేషశైవ్యులను శివపదముగా మ్రుతించినట్లు కానబడదు. భాద్రపదశుద్ధములో చిత్రా నక్షత్రమున సోలోహో బ్రహ్మోత్సవము ఆరంభమై శ్రవణనక్షత్రమున 'తీర్థవారి' జరుగును. ఏసంవత్సరమునైన అధికమాసము గలుగునెడల మొదటి

బ్రహ్మోత్సవము యధావిధిగ జరుపబడి, రెండవ బ్రహ్మోత్సవంబగు 'శారదా నవరాత్రి' యుత్సవంబు ధ్వజారోహణ రథోత్సవంబులు వినా, వైభవంబుతో జరుగును. అంకురాచ్ఛజమునుండి ధ్వజారోహణంబువఱకు దశరాత్రంబులు బ్రహ్మోత్సవంబు జరుగుచున్నవి. ఈ యుత్సవంబుజూడ వేనవేలుగా భక్తజనంబులు ఆసేతుహిమాచలపర్యంతము వ్యాపించి యుండు భరతఖండ నానాభాగములనుండి వచ్చెదరు. ఏడవదినము రాత్రి జరుగు గరుడోత్సవమును, ఎనిమిదవదినము జరుగు రథోత్సవమును ముఖ్యములైన యుత్సవములు.

ఇవేగాక భక్తుల ప్రార్థనానుగుణ్యముగ దేవస్థానము నిర్ణయించిన రుసుము చెల్లించినయెడల విశేషోత్సవంబులు జరుపబడుచున్నవి. వీనిలో సహస్రరజితకలశంబులలో నింపబడిన శుద్ధోదకంబు శ్రీవారి కభిషేకముచేయు సహస్రకలశాభిషేకసేవయు, తిరుప్పావడసేవయు ముఖ్యములు. సాధారణము గరుడోత్సవములు తఱచు జరుగుచుండును. భక్తుల ప్రార్థనల ననుసరించి వారివలన ఏకసాలోచన కట్టుకొనిగాని, వారు దేవస్థానములో గట్టు మూలధనమునకు రాగల వడ్డీనుండిగాని నిత్యహారతి, అర్ఘనలు సజుపబడుచున్నవి.

(సశేషము)

జీవితవ్యాపారములన్నిటిలో స్త్రీపురుషులు సమానభాగ స్వాములుగా నుండవలెననియే నాతలంపు. మనహక్కులకని పురుషులతో పోరాడ కూడదు. మనమభివృద్ధి పొందవలయును. మనము బౌద్ధ్యతవహింప సంసిద్ధులుగనున్న ఏ పురుషుడును దాని నడ్డగింపజాలడు. మన మాస్థితియం

దున్నామని నిరూపింప	స్త్రీమతి	వలయును. దానికి మార్గ
	విజయలక్ష్మీ పండిట్	మిది. పల్లెటూరివారి జీవి

తము దుర్భరము. దానిని మనమభివృద్ధిచేయవలయును. మన సంతానమునకు తగినవిద్య గరువవలెను. ఒకముక్కలో - కార్యరంగమున జోరబడవలెను. దేశస్వాతంత్ర్యమును మాత్రమెగాదు మానవస్వాతంత్ర్యమును సంపాదించవలెను.

శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస త్రిలింగ మహాపిఠ్యాపీఠము పండిత పూజ

శ్రీసుతి కవితలక కలచనసల్లి కళకాంబా ప్రణీతము

బ్రహ్మశ్రీ వేదాంతాచార్య దేశికనార్యభౌములగు డెందుకూరి నరసింహశాస్త్రిగారికిని,
బ్రహ్మశ్రీ తర్కమహోదధిపారంగతముధీశ్వర శ్రీపాద లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రిగారికిని
15-11-37 తేదీన పైవిద్యాపీఠమున శ్రీయుత రావుబహదూర్ ముత్తిరెడ్డి నరసింహం
పంతులుగారి యాజమాన్యమున జరిగిన సభయందు సమర్పింపబడినవి.

శ్లో. డెందుకూర్య స్వయాంభోధౌ కలాపూర్ణోదభూత్సుఖేః
నృసింహోఽమృతనారేణ తోషయన్ విబుధాః ముదా.

శ్లో. అద్వైతాబ్ధేః పరంపారం ప్రాప్యన్యాం స్తారయన్ సదా
ఆంధ్రదేశేఽధునాభాతి నారసింహ సుఖీశ్వరః.

ఉ. నీనరసింహనామ మది నిక్కముఁజేయగఁగాదె వీతికా
స్థానమలంకరింతు బుధచంద్రుల ఛాత్రులగాగ్రహింతు స
మ్మానముగాంతు వార్యజన మండలమందలి బ్రహ్మవిద్యకు
స్థానమవైధరించెదపు శంకరతత్త్వ విశారదత్వమున్.

శా. నీకంటెఁ ఘనుడెవ్వడార్తులకు సందేహనలం బార్ప న
స్తోతాద్వైత సుధాసువృష్టి విబుధస్తోమాంబుధిన్ స్తోముడై
వీకన్ బ్రోతువు నిస్సృహుండవయి యుర్విన్ దేవతాతత్త్వమున్
సాకల్యంబొనరింతు నీకిదెనమస్కారంబు ధీరోత్తమా.

కం॥ కొండవలె బండితులకిల, నండగనిల్చితివిపో మహాప్రళయమునన్
బండలు బద్దలుచేసి య, ఖండబ్రహ్మాంబు నెదుటగనబఱుతు బభీ.

శ్లో॥ శ్రీపదాశ్శ్రీ పదాంభోజ మకరందరసాత్మికాః
శ్రీపాదకుల సంభూతాః త్రిలింగేషు ప్రతిష్ఠితాః.

శ్లో॥ భాతాగురుర్యస్యచ రామశాస్త్రి సద్దేశికస్తార్కికచక్రవర్తి
సోయం నృసింహోవిబుధేంద్ర చంద్రస్త్రిలింగదేశేవితనోతి జ్యోతామ్నః.

మ॥ నరసింహుండొక డగ్రపీఠమున విన్నాణంబుగానొప్పుగా
నరసింహాఖ్య బుధేంద్రులిద్దరిట సమ్మానంబునుంగాంచి యె
ల్లరకున్ స్వాంతములందుగూర్తురు మహాహ్లాదంబు త్రైలింగ్యదే
శరమానాధులు మంత్రతర్కవిధి శాస్త్రక్షోణిభృతోక్తులై.

మన కర్తవ్యము

శ్రీమతి వెలగపూడి సరస్వతమ్మగారు

సమాజములు

ప్రతిగ్రామమునకును, పల్లెకునుపోయి శ్రీల జ్ఞాన్మత్యమునకు కావలసినవిషయములను జనసామాన్యమున కుద్బోధించి సమాజముల నెలకొల్పి జేశము నందు ప్రచారము గావింపవలెను. మహానదులెట్లు పాయలుపాయలుగాపుట్టి ప్రవాహమునగలసి సముద్రమున గలియుచున్నదో అట్లే సమాజములును ఒకదానికొకటి కాఖలుగానేర్పడి అఖిలభారతమహిళాసభకు చేరియుండవలెను. తాలూకాలోని సమాజముల వారందరును మహిళాసభలకు ప్రతినిధులుగావచ్చి వారికిగల లోటుపాటులను చర్చించుకొని తీర్మానములుగావించి ఆతీర్మానములను మండలసభల కంపుచుండుటవలనను, అట్లే అఖిలభారతసభ కందచేయుచుండుటవలనను, శ్రీలకు కావలసినహక్కులను, విద్యావిషయిక సౌకర్యములను బడయుట కవకాశమేర్పడగలదు. ఇప్పుడు ప్రపంచమును కలవరపరచుచున్న సంగ్రామములవిషయమును, కాంగ్రెస్ వారి నూతనపరిపాలనా విషయములను, గాంధీమహాత్ముని విద్యావిధానములను, ఇదియే యననేల ప్రపంచమున జరుగుచున్న దినదినమార్పులను, ఆందోళనలనుగూర్చి కొంతవరకైనను గ్రహించుకొనుట శ్రీలకర్తవ్యము. ప్రతిసమాజములందును శ్రీలు అట్టివిషయములలో పాల్గొని చర్చించి తీర్మానముల గావింపవలెనన్న ఉన్నతవిద్యయే ముఖ్యాధారము. కాన సమాజములు విద్యాసాధనకు తగినవసతులు గల్గింపవలెను.*

విద్యావిధానము

ఇటీవల వార్ధాలో గాంధీమహాత్ముని అధ్యక్షత

క్రింద జరిగిన విద్యావిధాన సంస్కరణసభలో పాఠశాలలు స్వయంభరితములుగా నుండవలెననియును, ప్రతిదినము పనిచేయు 5 గంటలలో 1 గంటకాలము కాస్త్రాభ్యసనమునకును, 4 గంటలకాలము చేతిపనులకును వినియోగపరచవలెననియును, పొందుపరిచియున్నారు. ఈయంత్రయగమున బాలబాలికలచేత చేయబడిన వస్తువులనమ్మి అధనముతో పాఠశాలల నిర్వహించుట బహుదుర్లభము. ఆసందర్భమున సౌదామినీ మెహతాగారు చదువుసంధ్యలకంటె విద్యార్థులకు పుష్టికరమైన ఆహారమునిచ్చుట ముఖ్యమనియును, అందుకొరకై దొరతనమువారు యెక్కువ ధనమును వ్యయపర్చవలయుననియును, వాక్రుచ్చియున్నారు. చేతిపనులు చేయుటకైనను, కాస్త్రాభ్యసనమునకైనను, ఆరోగ్యమావశ్యకముగదా! ఇప్పుటి కాలపరిస్థితులనుపట్టి పాఠశాలలు స్వయంభరితములుగా నడుపుట బహుకష్టమనియును, దొరతనమువారి వలనగాని, సంఘములవలనగాని నిర్వహింపబడవలయుననియును ప్రొఫెసర్ కె. టి. మెగారు వచించియున్నారు.

ఆపాఠశాలలు పనిచేయు కాలములో మూడు వంతులు కాస్త్రాభ్యసనమునకును, ఒకవంతు చేతిపనులకును, వినియోగించినయెడల జీవకళలు నశింపకుండుటకును, కాస్త్రజ్ఞానము పెంపొందుటకును, నిరుద్యోగ సమస్య తొలగింపబడుటకును అవకాశమేర్పడగలదు. పైవిద్యాపద్ధతి ఆమలులోనికితెచ్చుట బహుకష్టతరమని ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ వైస్ ఛాన్సలర్ గారైన సి. ఆర్. రెడ్డిగారును గౌరవనీయులగు ముబ్బరాయ్ కుమరిగారును వచించుచున్నారు. మనదేశపు కీర్తిష్ట

* బాపట్లతాలూకా మహిళాసభావ్యవస్థాధ్యక్షురాలుగారి యుపన్యాసము.

స్థితులను సరించి పాఠశాలలు ఉదయము 12 గంటల
పరీక్షమాత్రమే పనిచేయవలయునని కొందరు నాయ
కులు ప్రతికలలో ప్రచురించుచున్నారు. విద్యావిధాన
మంత్రి దినదినము చర్యలు జరుగుచున్నవిగాని ఇంకను
ఒక నిశ్చయమైన మార్గ మేర్పడలేదు. ఏదియెటున్నను
వార్ధాసభలో తీర్మానింపబడిన 7 సంవత్సరముల
నిర్బంధ విద్యావిధానమైనను అచటలోనికి వచ్చిన
గాని జనసామాన్యమందు విద్యావ్యాప్తి గాంచనేరదు.
ప్రతిగ్రామమునందును పల్లెయందును విద్యాప్రచార
ములు సల్పవలెను. స్త్రీలకు కావలసిన ధర్మముల
నరయుటకును గృహకృత్యముల నెరవేర్చుకొనుటకును
కొంతవరకు విజ్ఞానమావశ్యకము. విద్యాభ్యసనమునకు
ఆటంకములుగానున్న బాల్యవివాహములు కొంత
వరకు తగ్గినవిగాని పూర్తిగా నకించలేదు. సామాన్య
ముగా వివాహము చేయవలసినవయస్సును 16 సం
వత్సరములకు నిర్ణయించుకొనవచ్చును. అంతవరకు
పాఠశాలలో చేరించి సామాన్యజ్ఞానమును సంపాదించ
చేయుటకు తగినవసతులను ఏర్పాటుచేయవలయును.
ప్రాథమికవిద్య పూర్తియగువరకును బాలరకును
బాలికలకును ఒకే పాఠశాలయందు శిక్షణ మొనగు అవ
కాశ మేర్పడినయెడల పాఠశాలకగువ్యయము కొంత
వరకు తగ్గించుకొనవచ్చును. సాధారణముగా ప్రాథ
మికవిద్య పూర్తియగునప్పటికి బాలికలకు 14 వత్సర
ములవయస్సుకు మించదు. ప్రాథమికపాఠశాల
యందు స్త్రీలే యుపాధ్యాయునిలుగానుండి విద్యా
శిక్షణ మొనగినయెడల పిల్లలను దయదాక్షిణ్యములతో
మాచుటకు నెక్కువ అవకాశముండును. తరువాత
మాధ్యమికవిద్యాశిక్షణ మొనగుకాలమందు పాఠ
శాలలు ప్రత్యేకముగా నుండవలెను. అట్లు కాని
యెడల కొన్ని సమయములందు బాల బాలికలయొక్క
నడతలకేమైన భంగముకలిగిన కలుగవచ్చును. ఉన్నత
విద్యసభ్యసించ తగినకాలము వచ్చునప్పటికి వారి
బుద్ధికి నొకవిధమైన స్థిరత్వమేర్పడును. కాన పురుషు

లతో గలసి విద్య సభ్యసించవచ్చునని యట్లదల కొం
దరు ప్రముఖులు ప్రతికలలో ప్రకటింపియున్నారు.
ఆవిధానముగూడ కొంతవరకు సమంజసముగానే
యున్నది.

శిశురక్షకాలయములు—నాని అనివ్యక్తత

పట్టణములందు రక్షకాలయములు చాలవరకు
సేవచేయుచున్నవి. రక్షకాలయము పక్షమున
గ్రామముయొక్క జనసంఖ్యనుబట్టి యొకపద్ధతు మంత్ర
సానుల నియమించి వారిద్వారా ఏడజనులయొక్క
యను, ముఖ్యముగా ఆశాధత్తన పరిశీలనయొక్క
యను ఆరోగ్యముల కాపాడుట, ఆరోగ్యవాంఛములు
జరిపించుట, ఆరోగ్యములైయుట సామాన్యజనులకు
బోధింపజేయుట, కాలవశమున దుర్వాప్యహింసములకు
లొనైన స్త్రీలను సన్మార్గవృత్తికి తీసుకొనివచ్చుటకు
తగిన సహాయమొనర్చుట మొదలైన సేవచేయించుట
స్త్రీసంఘములయొక్క ముఖ్యధర్మమైయున్నది.

స్త్రీలు—రాజకీయవ్యవహారములు

ప్రతిస్త్రీకిని పురుషులతోబాటు రాజకీయవ్యవ
హారములు తెలిసియుండవలయును. మనము దేశ
స్వాతంత్ర్యమునకును, మాక్కులకొనుటకును పాటుబడ
వలసియున్నది. స్త్రీలును పురుషులనుకలసి పని
చేయుచు దేశదాస్యము తొలగదు. గృహకృత్యముల
బాధ్యత మనయందుండుటచేత వాటిని చక్కబెట్టు
కొని, మిగిలిన కాలమందు రాజకీయములలో
పాల్గొనుచుండవలెను.

వివాహములు

బాలికలకు 16 సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చిన
తరువాత వివాహప్రయత్నము చేయవలయును. అప్ప
టికిగాని వారికి విద్యయందు స్వాతంత్ర్య మేర్పడ
నేరదు. తరువాత వారికుండు అవకాశములనుబట్టి

గృహ లక్ష్మి

ఉన్నతవిద్యనభ్యసింపవచ్చును. లేకపోయినను వారికి ప్రపంచధర్మములను పరిశీలించి నడుచుకొనుటకు తగిన జ్ఞాన మేర్పడును. సామాన్యముగా వివాహములు చేయవలసివచ్చినప్పుడు వరశుల్కములను భరించలేక సంసారములు కూలిపోవుట సంభవించుచున్నది. అట్టి ప్రమాదములు జరుగకుండ వరశుల్కములు తొలగించుటకు ప్రయత్నములు సలుపవలెను. ఈ ఉద్యమము స్త్రీలు పట్టుపట్టినగాని నెరవేరదు. శుభకార్యములందు నెక్కువసొమ్ము కర్చుపెట్టుటకంటే దేశసేవ కొరకు వినియోగించుట ఉత్తమము.

ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రావశ్యకత

ప్రథమాంధ్రమహాజనసభను మన గ్రామమందు 1913వ సంవత్సరమున జరిపిన నాయకులందరును ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్రము కావలెనని తీర్మానించిరి. నేటివరకును రాష్ట్రవిభజన కాలేదు. భావలనుబట్టి రాష్ట్రవిభజన చేయమని కోరిరి. గత 25 వత్సరముల నుండి సభలు, తీర్మానములు జరుగుచున్నవేగాని భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రము లభించలేదు. మనకంటే తరువాత ఆంగ్లోభాష మొనర్చి సింధులు, ఓఢ్రులు ప్రత్యేకరాష్ట్రముల సంపాదించగలిగిరి. భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రప్రాప్తిగల్గినదే దేశదానిద్ర్యము తొలగదు. ఇదివరకు ప్రభుత్వమువారుగూడ దేశమును చిన్న చిన్న రాష్ట్రములుగా విభాగించినగాని పరి

పాలన బాగుగ జరగదని తెలిపియున్నారు. కాంగ్రెసు వారుగూడ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రానిధాంతమును ఆదర్శముగా నిడుకొని రాష్ట్రవిభజనచేయుచున్న కాలములో మన కాంగ్రెసుమంత్రులు మాత్రము ఆసిద్ధాంతమున కేలకో విముఖత్వమును చూపుచున్నారు. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రవిభజన కాంగ్రెసు వారి ముఖ్యద్వేషమైనను, ప్రధానమంత్రుగారు దానినుండు విముఖత్వము చూపియుండుట కడుకోచనీయము. ప్రత్యేకరాష్ట్ర మేర్పడినయెడల అందలి మహానదుల నీటి సరికట్టి వ్యవసాయమున కుపయోగించి, పంటలను వృద్ధిచేసి, నిరుద్యోగసమస్యను తొలగించుకొని దేశ దానిద్ర్యమును బాపుకొనవచ్చును. ప్రత్యేకరాష్ట్రము లేకపోవుటచేత మన రాష్ట్రపు ఆదాయములో చాలా వరకు తమిళదేశపు ఖర్చుల క్రిందపోవుటచేత తోడి సోదరులైన రాయలసీమవారిని రక్షించుకొనుటకు తగిన యవకాశములేక బాధపడుచున్నాము.

హరి జనులు

హరిజనుల నుద్ధరించవలెనని మాటలు చెప్పటమాత్రమే జరుగుచున్నది. వారిని మనదరికైనను చేరనీయకున్నాము. అస్పృశ్యత్వము నివారించుకొని వారి నాదరించవలెను. మతవైషమ్యముల నంతరింపచేయవలెను.

గృహపరిశ్రమలను, లలితకళలను వృద్ధినిొందించుటకు స్త్రీలు తగుప్రయత్నములు సల్పవలెను.

శ్రీమతి కవితీలక పులవర్తి కమలావతీదేవిగారు

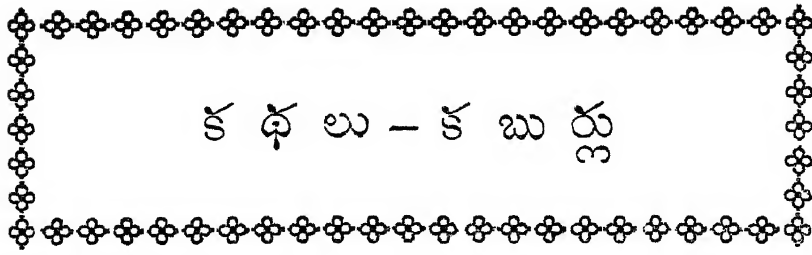
గృహలక్ష్మీ కంకణ మహోత్స వాహ్వనము

శ్రీమతి 'కవితీలక' పులవర్తి కమలావతీదేవిగారు సుప్రసిద్ధ ఆంధ్రరచయిత్రులలో నొక్కరని పాఠకులెల్లరు నెఱిగియున్నారు. వీరు కుముద్వతి, విజయభాస్కరవిజయము, రాధికాచంద్రావళులు, భారతవీర కథామంజరి, విక్టోరియాక్రాసు, కమలాబాయి, క్రీస్తుచరిత్ర, అబిసీనియావిధ్వంసము, మీర్జులా, గ్రంథముల రచించుచు గాక ప్రసిద్ధాంధ్రపత్రికలందెల్ల పద్య గద్య వ్యాసముల నెన్నో రచించియున్నారు. రచయిత్రులను, విమలమణులను గౌరవింప గంకణముగట్టిన 'గృహలక్ష్మీకంకణము' ఈరచయిత్రి సీవర్షము గౌరవింప నిశ్చయించినది. నెల్లూరుపురమున ప్రొగ్రెసివ్ యూనియన్ వారి మొల్లజయింతుత్సవ సందర్భమున డిసెంబరునెల 18-వ తేది శనివారము కంకణబహూకరణము జరుగును. ఆసమయమున జరుగుసభకు ఉభయభాషాప్రవీణ శ్రీమతి బత్తుల కామాక్షమ్మగారు (రాజమండ్రి ఆర్యవైశ్య యువతీ సంస్కృత కళాశాల ప్రిన్సిపాలు) అధ్యక్షత వహింతురు. కంకణ బహూకరణము పాఠకులవక్షమున జరుగుచున్నది గాన ఎల్ల రాసమయమునకు విచ్ఛేద ప్రార్థితులు.

ఇట్లు,

కె. ఎన్. కేసరి

'గృహలక్ష్మీ' సంపాదకుడు

క థ లు - క బు ర్లు

సినిమా తారల బలువు

చూడండి ! గోహరు, సులోచన లేపాటి వయస్సువారు ? పట్టుమని పాతికముప్పైయేళ్లయినా సరిగా లేనిదే వారిని పూర్వకాలపువాళ్లక్రింద ప్రేక్షకలోకం జమకట్టివేయడానికి ఈ మాయదారి బలుపేగదా కారణం !... ఉమాశశి భావిదశనుగూర్చి ఎంతెంతో ఆశపడ్డాము. గోహరుచార్మి యీమె పుచ్చుకొంటుందనిపించింది కాని నాలుగైదేండ్లక్రిందటి ఉమకు చూచినవారికి ఇప్పుడీ మెనుచూడబోతే తప్పకుండా జాలికలిగి తీరుతుంది. సవితాజీవి పరిస్థితిగూడా దాదాపు అంతే... సినిమా ప్రేక్షకలోకంయొక్క హృదయాలను ఇటీవల ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యంగా ఏలినేర్చిన శాంతా ఆప్టేకుమారా కొలదికాలంలో ఈ పతనమే సంభవిస్తుందేమోనని భయంకలుగుతోంది. 'అమృతమంధక'లో అమాయికపుహేలతోగూడిన ఆమె యభినయమూ, 'అమరజ్యోతి'లో వరవల్లుత్రొక్కి గ్రామభోసులద్వారా దేశమంతటా వెల్లివిరిసిన ఆమె 'సునోసునో' సంగీతము ఆమెను ఎల్లరకూ అత్యంత ప్రేమాస్పదనుగా నొసర్చివైచినవి. ఆ ప్రేమసీతాన్నుండి ఆమెను తొలగించడానికి నిజంగా ఎవరికీ ఇష్టముండదు. కాని, 17 ఏండ్ల చిరుతప్రాయానవున్న యీబాలిక అప్పుడే స్థూల్య లక్షణాలను కనబరుస్తోంది. ఈ ఉపద్రవం తప్పేదిఏలాగా ? మన తెలుగుతారలగతి దాదాపు అంతే అనవలసివచ్చునా ?

(కృష్ణాపత్రిక.)

*

*

*

*

బాలికలవిక్రయము బరువుననుసరించి

ఐరోపాఖండమున యుగోస్లావియా అనుదేశమున జిప్పీతెగవారు నివసించుచున్న కొన్నిగ్రామాలలో యువతులను తూచి విక్రయించుచున్నాడు. పిల్లలకు పెల్లియీదురాగానే అమ్మకము జరుగును. ఒకపాస అనగా 40 తులముల బరువును చూడు పెచ్చులవంతున ఆబాలిక బరువునుబట్టి ఖరీదు యియ్యబడును. బాలిక అందము గానున్నచో ఒక హండ్రెడుశేతు తూకముగల బాలికకు ఒకపాసు 8 పిల్లలగుల 2 పెన్నులు ఖరీదు వచ్చును. పాట నృత్యము కూడ వచ్చినచో ధర యింకను అధికమగును. చొగోజివో అనుగ్రామమునకు ఒక జిప్పీతెగవాడ రాజాగానున్నాడు. బాలికలను తూచుటలో మోసముజరిగినందున దానిని విచారించుట కితడు ప్రత్యేకముగా నొకతాను పెట్టుకొనియున్నాడు. యుగోస్లావియాలో దక్షిణ భాగమునందంతటను బాలికలను అమ్ముచునేయుండును. కాని బాలికలనుతూచి అమ్మెడుపద్ధతి జిప్పీలునివసించు గ్రామములో మాత్రమే యున్నది.

*

*

*

*

గౌరవముమీద దృష్టి

పారిసులో మెయిటర్, ఇ. లెగ్రాండ్ పేరుపొందిన గొప్పబారిష్టరు. ఏవోకేసులో అతనికి కోర్టునందు అగౌరవముజరిగినది. ఈసంవత్సరారంభములో, లెగ్రాండ్ అగౌరవమును భరింపలేక తనప్రాక్టీసుకు రాజీనామా యిచ్చివేసినాడు. మరల మొన్నకోర్టులు ప్రారంభమైనవి. ప్రాక్టీసు విరమించుకున్న లెగ్రాండ్ ప్రతిదినము

విషబుడ్డిగాడు

విజయనగర సామ్రాజ్యము సామరస్యములను చచ్చు చెబ్బలాటలతో చెవగొట్టుకొరాదు. నిజముగా జీవితప్రమాద మిట్టి స్వల్పములకు చాలాతక్కువ.

కానీ, భార్య పట్టుపట్టి ఒక చాకరకము వాసనతైలమును వాడి భర్తకు మనోవ్యాకులత కలిగించినట్లయితే అది ఉపేక్షతో ఊహించిన విషయము కాదు.

‘జయ’ ‘హేరాయిల్’ ఇంటిలో శాంతి సామరస్యముల గూర్చుటయేగాక, నీ సౌందర్య మెక్కుడుచేసి నీ ఆందచందములను పోషించును.

jai ‘హేరాయిల్’ మేలు రకము. లలిత పరిమళ వంతము. ‘బ్రెలియం టైన్’ అత్యంత సువాసనా సమన్వితము. అందమైన బుడ్డిలు, కార్కులు.

ది తాతా ఆయిల్ మిల్స్ కంపెనీ
లిమిటెడ్,
తాతాపురము, బొంబాయి.

టామోక్ సేల్స్ డిపార్టుమెంటు,
19-A, వాణియర్ వీధి,
మదరాసు.

మీ వెంట్రుకలను కాపాడుటకు

అమ్మ హేరాయిల్

(ఆమలక తైలము)

శ్రేష్టమైన పెంకాయనూనె, వనమూలికలతో తయారుచేయబడినది. ఇందు మట్టితైలము యేమాత్రమునులేదు.

శిరస్సునందలి వుష్ణమునుపోగొట్టి కండ్లకు మంచి చలవనిచ్చును. తలవెండ్రుకలను విరివిగాపెంచి, బట్టతల చుండు మొదలగువాటిని బోగొట్టును. నిద్రలేమి, పున్నాదము, తలనొప్పి, పోటు మొదలగు వ్యాధులను నిర్మూలముజేయును.

ధర ½ పా. రూ. 0-14-0. ¼ పా. రూ. 0-8-0.

ప్రతిచోటను జండువారి ఏజంట్లవద్ద దొరుకును.

లేనియెడల, క్రింది విలాసమునకు వ్రాయుడు.

Sole Distributors:

DAMODAR & Co.,

78, CHINA BAZAAR ROAD, G. T. MADRAS.

డోంగ్రే బాలామృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టియున్ను, బలమున్ను, ఆరోగ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థలములందు దొరకును.

మద్రాస్ ఏజంటు

ఎ. బి. పరేఖ్

268-చైనాబజారురోడ్డు

మద్రాసు.

ప్రాప్తయటద్దు:—కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెని-బొంబాయి 4

కోర్టులోనికివచ్చుట అందరికి విచిత్రముకలిగించినది. అతడు ఊరకవచ్చుటలేదు. కట్టుబడుట కాగితాలతో కూడ వచ్చుచున్నాడు. కారణమేమిటని అందఱు విచారించ మొదలుపెట్టిరి. కహనము తెలుబడినది. లెగ్లాంట్ తనఉద్యోగమునకు స్వస్తిచెప్పినాడు. తరువాత మెయిటర్ కోస్టాస్కు ఆరు మాత్రపక్ష న్యాయ వాదిన—చారిష్టరు—వద్ద ప్రధానగుచున్నా, క్రైటేటిగా కుదిరియున్నాడు. ఆ మెయిటర్ కోస్టాస్కు ఆరున సతీమణియే !

*

*

*

*

పుక్కిటి పురాణముగాదు.

నాఖాశీనగర సమీపమునగల హజీర్ పురమున శ్రీ రేవతికాంత శర్మ గారిచిత్రమణి తన నాబుగుమాసముల బిడ్డ నిదురించుసమయములో కాపలావలె ఒక నాగుపాము పడగపట్టుకొనియుండుట ఆ నేకపర్యాయములు చూచి మిక్కిలి భయపడుచుండెను. ఇది సాధారణముగా బిడ్డ యొంటరిగానున్నప్పుడు జరుగుచుండెడిది. ఏమైన ఆపాయముజరిగి బిడ్డ మరణించునను భయముచే ఒకనా డాయంటివారు ఆ నాగుచామును చూపించిరి. తరువాత తల్లి ఆయూరువిడచి పదిమైళ్లదూరమున భర్తయున్న నందనపురమునకేగెను. కాని యిక్కడతెను పూర్వ మువలె ఒకనాగుపాము ఆబిడ్డ యే కాంతముగానున్న సమయములందు పడగపట్టుకొని మరుపడెను. ఒక విశేషమేమన, బిడ్డయొద్ద నెవరున్నను ఆసమయమున పాము కనబడెడిదిగాదు. ఆపామునకు నెట్టియపాయము కలుగకుండుటకు నింటివారు మిగుల జాగ్రత్తపడుచున్నారు.

*

*

*

*

పెరటిచెట్టు మందుకు పనికిరాదా?

తేయాకులో నుత్తమరకములెన్నో భారతదేశమున బండింపబడుచున్నవి; అవి ప్రపంచములో వివిధ దేశముల కెగుమతిచేయబడుచున్నవి; కాని యితరదేశములతో బోల్చిచూచినచో భారతదేశము తేనీటిలాభ మును గుర్తించుటకు యిటీవలనే ప్రారంభించిన దనవలయును.

ఆరోగ్యకరములగు పరిసరములందు వసించుచు సకాలములో తగినవేతనముల దెచ్చుకొనుచు ఋణ బాధ ఎంతమాత్రములేక సంతృప్తులైయుండు 10 లక్షల కార్మికులు, ఫలవంతముగు 10 లక్షల ఎకరముల భూములందు వసించుచుండుట భారతీయ కర్షకావళిపొందిన లాభమున కొక చక్కని ప్రమాణము.

*

*

*

*

ప్రత్యేకత ప్రతివారిని ఆకర్షించును.

అపర విష్ణుమూర్తులయిన ఆజానవాహులు నేటికిని లేకపోలేదు. ప్రపంచమునకెల్ల చాల ఎత్తయిన వాడు నేడు మహమ్మద్ ఘాజీ. ఇతడు ఈజిప్టుదేశస్థుడు, తొమ్మిదిఅడుగులు ఎనిమిదంగుళముల యెత్తు.

తాపీ వృత్తిలోనుండుగా ఒకసారి గోడమీదనుండి కాలుజారిపడడము సంభవించినది. అప్పుడేనుండియే పెరిగిపోవుచునేయున్నాడు. అలెగ్జాండ్రీయా గవర్న మెంటుఆసుపత్రిలో ఘాజీకి ప్రత్యేకముగా ఈజిప్టురాజు ఫరూక్ ఒకపడక తయారుచేయించియిచ్చెను.

*

*

*

*

గృహ లక్ష్మీ

గ్రుడ్డు పెట్టలేదు కాని పిల్లను చేసినాడు !

మాంటూవానగరమున నొక బాలునికి తరచుగా కడుపునొప్పి వచ్చుచుండెడిది. కావలసిన చికిత్స లన్నియు చేసినను అది తగ్గలేదు. డాక్టర్లు పరీక్షింపజేంచి బాలునికి వాంతికి ఔషధమిచ్చిరి. కళ్ళుడు ప్రారంభమైనది. ఇతర పదార్థములతోగూడ నొకకప్పు బైటికివచ్చి గంతులువేయ ప్రారంభించినది. వేసవి కాలములో కప్పుగ్రుడ్లుగలనీటిని బాలుడు త్రాగియుండెనట. దానిఫలిత మిది.

* * * *

మంగలివల్ల ప్రజాశాంతికి భంగము.

చిదపచిదపలుగా నెత్తిమీద అక్కడక్కడ జుట్టుఉంచి జ్వరముచేసి చాలా అసహ్యముగా కనబడు నట్లు చేసినందుకు మధ్యరాష్ట్రాలకుజెందిన యుభ్రాఅను గ్రామములో ఒకమంగలికి శిక్షవిధించినారు. ప్రజా శాంతికి భంగముకలుగ జేసినందుకు నేరము తీసుకరావలసివచ్చెనని ఫిర్యాది మేజిస్ట్రేటుకు తెలుపుకొన్నారు.

* * * *

ప్రభుత్వ ప్రథమకర్తవ్యము: జపాన్ ఆదర్శము.

సంవత్సరమునకు రెండుసార్లు జపాన్ పోలీసువారు దేశీయులగృహములప్రవేశించి మూలమట్టుగాపరికించి యింటివారికి శుభ్రత ధృవపత్రము నొసగుదురు. ఈసమయమున నే జపాన్ దేశీయులకు వుత్తకములద్వారాగా, ఉత్తరములద్వారాగా ప్రభుత్వమెట్లు తోడ్పడవచ్చునోయను దానిపై యింటింట సలహాలుపొందుదురు.

* * * *

చంపడానికి చీనా వింత ఆచారము.

చక్కిలిగింత పెట్టిచంపడము చీనావాళ్లకు అలవాటు. “నవ్వుపట్టలేక చచ్చిపోయినా”డను సామెత చీనాదేశములోనే మొదటపుట్టినది. శత్రువులకు అరికాళ్లలో చక్కిలిగిలిపెట్టి కడుపుబ్బుచల్లు నవ్వించెదరు. ఆ నవ్వుపట్టలేక శత్రువులు చచ్చిపోవుదురు. ఈవిధముగా వీరు పగదీర్చుకొందురు.

* * * *

అమెరికా గవర్నరుపదవికి భారతీయుడు.

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములోని న్యూజెర్సీరాష్ట్రముయొక్క గవర్నరుపదవికి జరుగనున్న ప్రాథమిక యెన్నికలకు శ్రీ దిన్ సా పెన్ టోన్ జీ ఘడియాలి అనునొక పార్సీ ఇంజనీయరువారు అభ్యర్థిగా నిలుచుచున్నారు.

* * * *

ఒక కాన్పునకు ఆటుగురుబిడ్డలు.

కోహల్ నగరములో నొకస్త్రీ ఆటుగురు మగబిడ్డలనుగనెను. అందఱుకిశువులును కుశలులైయున్నారు.

గ్రంథపరిచయము

ఆంధ్రవాచస్పత్యము.

శ్రీయత కొట శ్యామలకామశాస్త్రిగారిచే వెలువరింపబడుచున్న ఆంధ్రవాచస్పత్యము 14,15,16వ భాగముల నందుకొంటిమి. 14వ భాగమున 'జాలె' మొదలు, 'తీర్పు'వఱకును, 15వ భాగమున 'తీర్ణము' మొదలు 'దుబరకా' వఱకును, 16వ భాగమున 'దుబారా' మొదలు 'నిప్పటి' వఱకుగల పదములు గలవు. ప్రతిభాగము వెల రు. 1. ప్రతులకు గ్రంథకర్తపేర కరప, కాకినాడతాలూకా. అని వ్రాయవగును.

శ్రీరామ శతకం.

ఇది 'శ్రీరామప్రభునిచే దురంతచింతలనుండి విముక్తులుగాగోరు భక్తులు, గీర్వాణభాషలో పారాయణముచేయుట కనుకూలముగా' 108 శ్లోకములలో సాహిత్యవికారద కాశీభట్ట నుబ్బయ్యశాస్త్రిగారిచే - కాకినాడ - రచింపబడినది. వెల 0-1-0.

గానశాస్త్ర ప్రశ్నోత్తరావళి.

కర్త: ఆరిపిరాల సత్యనారాయణమూర్తిగారు, గాంధీనగరు, బెజవాడ. 160 పుటలు, క్లెజ్ వెల రు.1.

ఇందు 1930 మొదలు 1936 వఱకు గవర్నమెంటు టెక్నికల్ సంగీతపరీక్షా పత్రములందలి ప్రశ్నోత్తరములు గలవు. సంగీత విద్యార్థులకిది యొక్కడుగ నుపయోగపడును. సంగీత ప్రపంచమున ప్రసిద్ధులగు వారలయు, వాయిద్యములయొక్కయు చిత్రపటములు కూడ గలవు.

భిక్షావతి.

కృతికర్త శ్రీ వజ్రల కాదాసుగారు మహారాణివేట, విశాఖపట్టణము. వజ్రా గురుమూర్తిగారిచే సంపాదితము. వెల తపాలకర్పతోచేరి ఆర్థరూపాయ.

ఆధునికాంధ్రకవిత్వమున వెలువడిన ఉత్తమఖండ కావ్యములు రెండువిధములని చెప్పవగును. కవితా మాధుర్యమును చవిజూపి ఉన్నతభావవీచికలనూపి తన్మయత చేకూర్చునవి; లోకమందలి యన్యాయములనే పతితలముందు నాట్యమాడించి, వారిహృదంతరాళమునదాగియున్న దయాదాక్షిణ్యనిగుణముల విజృంభింపజేసి రక్తము నుడికించి కార్యరంగమున కురికింపజేయునవి. ఈకావ్యము రెండవరకమునకు చెందినదని చెప్పవచ్చును.

కవి సంఘమునందలి యన్యాయములను, తినుటకు తిండి, నిల్చుటకు నీడ, ధరింప బట్ట లేక దారిద్ర్య దవానలమునజిక్కి వాడివత్తలై, మాడి మంటకలయు దీనులపరిస్థితులను చక్కగ జీర్ణించుకొన్నాడు. కాని అది లోన ఇమిడినదిగాదు. అది పొంగిపొరలి కవిత్వ రూపమున బైలువెడలినది. అందుచే 'జీవితమెల్ల భగ్నమయి చీకటిపాలయిపోయినట్టి భిక్షావతియైనయీ యబల' యుదంతము హృదయముగలవారి కన్నీటి బిందువులరాల్చి, అట్టిదీనులకు చేయుతయొసగ నుత్సహించుచున్నది.

ఇందలి కవిత్వము జానుతెనుగుపదజాలముతో నుద్రేకపూరితముగ నున్నది. దేవుడు, దేవాలయములు, సంఘపరిస్థితులు దీనియందు కృతికర్తకు ఆధునికాభి

గృహ లక్ష్మీ

ప్రాయములుండుట క్లాఘనీయము. మానవనేవయే
మాధవనేవ యనునదే వీర్యుడేశము.

స్వప్నానుసూయ.

కృత్తికర్త శ్రీ ఆకుండి రామమూర్తిగారు. క్రాన్
సైజు రిరి పుటలు.

శ్రీకృష్ణభారత కృత్తికర్తలగు శ్రీకవిసార్వభౌము
లకు కనకాభిషేకాదిదానముల దావించిన చుండురి
నారాయణరావుగారి ప్రథమభార్య, అననూయ యను
నామెకు స్మృతకవిష్ణుముగా చెప్పబడిన ప్రబోధక
గ్రంథము. పై నారాయణరావుగారిచే “నాడు
ప్రియధర్మపత్ని తన్నామధేయ మిచట శాశ్వతముగ
నిల్వ నెద్దియేని” కృత్తిరచింప కవిగారు బ్రాధింప
బడిరి. కృత్తి రచింపఁబూని వీరు నిరుపమాతిస్థలంబున
విశ్రమించి నిమిలితలోచనులైయున్నతరి నిద్దరబట్టిరి.
స్వప్నమునందు ఆత్రిమహామునిపత్ని, నారాయణ
రావుగారిపత్నికి పతివ్రతాది ధర్మములనుగూర్చి
చెప్పట ఈ గ్రంథమున కథావస్తువు. కవితపోకడ
పూర్వకపుల దలపించుచు మధురముగనున్నది. గ్రంథ
కర్తగారి ఆయుర్యైద్రప్రజ్ఞయు కవితయు, చెల్లపిళ్ల
వారియు, పానుగంటివారియు ప్రశంసలబొందుటలో
సతిశయ మేమియులేదు.

వలయువాడు క్రింది చిరునామాకు రెండణాల
తపాలబిళ్లలనుబంపిన పుస్తకమును ఉచితముగ బడయ
గలరు. మధునాపంతుల సత్యనారాయణకాశ్రీగారు,
పల్లెపాళెం, యానాంపాస్ట, తూర్పుగోదావరిజిల్లా.

నిత్యప్రార్థన.

న్నేహలతాకవితాసంఘమున 52 వ పుష్పము.
తిరుపత్యూరు జమిందారుసతిగారైన శ్రీమతి ఇనుగంటి
సరస్వతీదేవిగారిచే రచింపబడినది.

రచయిత్రి శ్రీ రాజా ఇనుగంటి వేంకటకృష్ణ
రావు బహదర్ వారి ధర్మపత్ని. వేంకటకృష్ణారావు

గారు 1935 వ సంవత్సరము ఆగష్టు నెలలో స్వంత
ముగ విమానము నడపుకొనుచు విధివశమున నెల్లూరు
సమీపమున విమానముభగ్నమై దివంగతులైరి. భర్త
వియోగ దుఃఖప్రవాహ మీ కవితాప్రపంతిరూపము
దాల్చినది. ఈ చిన్నిపుస్తకమునగల ‘పతిప్రార్థన’,
‘దైవప్రార్థన’, ‘తత్వము’ 76 పద్యములందును
వియోగతప్తహృదయము పైకుటుకుచున్నది. దీనికి
మున్నుడి రచించిన శ్రీ చిలకమర్రివారు వీరికవిత్యము
‘రసవంతమై, ప్రశంసనీయమై, నారీమణులకు నాదర
ణీయమై, పఠనీయమై’ యున్నదని వ్రాసిరి. ఇది
సత్యమే. వీరి కవితారచనకు రెండుదాహరణములు:

మెలఁగితిఁ బ్రాణమొక్కటిగ

మేనులు రెండుగఁ గానుపించిన

స్థలిపితి నాత్మలోపలను

గాంతుని బూవును దావీరీతి నేఁ

గలిసి సుఖాస్తి వర్తిలితిఁ

గట్టమెటుంగక యిట్లు దైవమా

కలుఁగఁగఁజేసితే పరల

కష్టములొర్వని నాకుఁ గష్టముల్.

బంధుగణమున్న ధనమున్న భాగ్యమున్నఁ
దనయులున్నను సఖులున్నఁ దల్లిదండ్రు
లున్న సతికేమి ఫలియించు నొక్కప్రాణ
పతియే లేకుండు దుర్గతిపట్టెనేని.

సిద్ధి గణపతినీతులు.

కర్త అల్లక వీరభద్రకవి, లక్ష్మీవారపుపేట రాజ
మండ్రే. క్రానుసైజు. 128 పుటలు. వెల 0-6-0.

ఇందు 567 కందములు ‘సిద్ధగణపతి’ అను మకుట
ముతో గలవు. ఇవి ‘యస్మదేష్వదేష్వయో కొన్ని
కొన్న ప్రస్తావనల యప్పటికి రచియింపబడిన
వానిలో గొన్నిమాత్రము పెద్దలయొద్దం జదువుచుండ
దద్దయుక ముద్దుగుంట్ల నుద్దలనుద్ధరించు నొప్పుది

యంబు తెవ్వరికృతంబు లిప్పొంతంబెంచు సందర్భం
బొందునోయని కుతూహలాయత్తచిత్తంబున నన్నుం
బృచ్చసేయ దుదముట్టని కారణంబున' కవియొకటిగా
చెప్పి ముదించెను.

నీతినియమములు సంఘాభివృద్ధికి. ప్రపంచము
భవము, లౌకికపరిజ్ఞానము, వికాలహృదయముగల
వారినీతులే ఉపయోగించును. కాని—భారతీయు
లందఱు వేదాంతులగుట—ప్రతివాడును తన కించి
దనుభవమునుబట్టి నీతులు నియమములు నిర్ణయించి
ప్రపంచముపై రుద్దుట పరిపాటియైపోయినది. అం
దులో నూతనముగా కవితనల్లు కవికుమారుల కిట్టిసీతులు
తప్పనిసరియైనవి కవిత్వమునకు బూనుకొని కలమంచి
పద్యమునకు కావలసిన సంగతులకై యాలోచించి
ఆసమయమునకువచ్చిన—తాను మంచిదనితలంచిన—నీతి
నందిరికించి గ్రంథము తయారుచేయుట జరుగుచున్నది.
ఇందలి నీతు లట్టివే. 'ఇతరకవికృతుల మృదుపద తతి
ముచ్చిలి తన రచనలందగ నతుకుకొనన్ జతపడు
సెంగిలికవియన క్షితిమెత్తుర' అని కవితనుగూర్చి
ఎన్నియోనీతులు కవిగారు వ్రాసుకొన్నారని దాని
సెంతమాత్ర మనుసరించినటుల గన్నట్టదు. నీతు లితరు
లకుగాని తనకుగాదన్నదికూడ ఒక నీతివాక్యమేగదా!
కవిగారిసీతులగూర్చి కవిగారిసీతితోనే ముగింపవగును.

క. 'పూర్వము చెప్పిరి నీతుల
పేర్వడ్డ మహాకవు ల్పవీణతతోఁపన్
దర్శితనేను భవదా
కీర్వాదమున న్నొడివితి సిద్ధిగణపతీ.'

ఆంధ్రజ్యోతి.

శ్రీరంభాపురి గ్రంథమాల తొలిపుష్పము. క్రొను
26 పుటలు. కర్త కొడాలి వేంకటరాజారావుగారు.
పెదకళ్లేపల్లి, కృష్ణాజిల్లా. వెల పావలా.

ఇందలి పద్యములు కొన్ని గృహలక్ష్మిలో నిది
వఱకే ప్రకటింపబడినవి.

పద్యములు హృద్యములు. వీరావేశములో ఉత్సా
హముతో ముందుకు హొచ్చుకొని పోవుచున్నవి.
చుచ్చుకు.

'పోలేపోయెను వానిప్రాణముకే
పో, శత్రుశీవంబులా
కోతల్ వడ్డవి వేసవేలతనిచే
ఘోరాహవక్షోణిబో
భ్యాతే చాలును నాకున్నట్టి' యను పీ
రావేశ సద్వాక్యముల్
ఏతండ్రో వచియించి ధైర్యమున మ్రో
యింపించె భేరితతుల్.

సైరంధ్ర.

కర్త ఎండమూరి సత్యనారాయణారావుగారు బి.ఎ.
సహాయసంపాదకుడు 'జనవాణి', 2, 16 మాంట్ రోడ్ ,
మదరాసు. క్రొనునైజా 126 పుటలు. వెల ఆ. 10.
టెక్స్టుబుక్ కమిటీవారిచే అంగీకరింపబడినది.

అజ్ఞాతవాసమునాటి ద్రౌపతీవృత్తము వచన
రూపమున వ్రాయబడినది. కథనవల రూపముదాల్చి
నది. గ్రంథకర్త తిక్కన రచనననుసరించియే గ్రంథము
సంతయు రచించినాడు. అందుచే ఇందు ద్రౌపది
తిక్కన ద్రౌపతివధనే హృద్యముగ రయ్యారైనది.
శైలి సరళముగ నున్నది.

జ్వర బాధితుల కెచ్చరిక

జలుబుచేయుట, ఊపిరి తిరుగకుండుండుట, దేహో
ష్ణముయొక్క హెచ్చు తగ్గులు వీనికి విషము
కారణము (జ్వరముచే నేర్పడు) ఈవిషము, ఎముక
లను కండరములను బలహీనపఱచుచు, నీకు ఆశక్తత,
అలసట కలిగించుచున్నది. సాధారణ భోజనము నీకు
వమనమగునట్లుండును కాని యీ నరములను, కండర
ములను పునర్నిర్మాణముచేసికోవలసిన బాధ్యత నీకు
గలదు. హార్లిక్స్, 'నీ దుర్బలమైన కడుపునకు కష్టము
లేక, నీకు పుష్టియొనగూర్చునని డాక్టర్లు చెప్ప
చున్నారు. మీదు మిక్కిలి అది నూటికినూఱుపాలు
పుష్టికరపదార్థము; అలసిన నీ దేహమునకు నూతన
బలము, వీర్యముల సతికిఁజుముగా నిచ్చును.

నీస్తోరునుండి హార్లిక్స్ నేడే తెప్పింపుము.

గృహ లక్ష్మీ

పల్లెటూరిప్రజలు నిరక్షరకుటుంబాలు. పై పై 'వన్నెల్పచరింప' వారెఱుగరు. విద్యావంతులకు వారినిచూచిన హేళన ఏవగింపు. ఇది సాధారణ పరిస్థితులలో బాధాకరముగాదు. కాని విద్యావంతులు విద్యాహీనులకు సానుభూతిచూపి సాయము చేయవలసియున్న సమయములందుమాత్రము బాధించును. పల్లెటూరిప్రజలు—ముఖ్యముగ స్త్రీలు—వైద్యాలయములందు పొందు ఆదాన దీని కొక యుదాహరణము.

పల్లెటూళ్లకు తగిన వైద్యసాహాయ్యము లేదు. ఏపదిపల్లెలకో ఎచ్చటనో ఒకవైద్యాలయముండును. అందు లేడీడాక్టరు లేకపోవచ్చును. పరిశుభ్రతనుగురించి ప్రాకులాడని పల్లెటూరిస్త్రీలను ఆత్మపోషణపరచుచు తగినసాహాయ్యము చేయునట్టి సాదరబుద్ధి డాక్టరులకు కావలసియుండును. ఘోషాప్రబలముగనుండు ప్రదేశములలో స్త్రీలకు గలుగు వైద్యసాహాయ్య మతిస్వల్పము. స్త్రీవైద్యులున్నదప్ప. ఈకష్టములగుర్తించి సింధురాష్ట్రప్రభుత్వము గ్రామములందుగల వైద్యశాలలం దెక్కువగా స్త్రీవైద్యుల నియమించుచున్నది. వీరికిగల స్త్రీసహజ మగు నోషిక సానుభూతి పల్లెటూరిస్త్రీల కెక్కుడు సహాయపడును. దీనిని ఇతర రాష్ట్రములవారును అనుసరించుట బాగు. వైద్యవిద్యనుపొంది పనిచేయ సంసిద్ధులగు

స్త్రీలు దెక్కుమందిగలరు. వారి సేవను ప్రభుత్వమువారుపయోగించు టుత్తము.

* * *

స్త్రీ మహారాణి సేతుపార్వతీబాయిగారికి గౌరవవిరుదము.

డిశంబరునెల రెండవతేది జరుగనున్న స్నాతకసమావేశములో ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తువారు తిరువాంకూరు మహారాణిగారైన స్త్రీమతి సేతుపార్వతీబాయిగారికి డాక్టరు బిరుదమును ప్రసాదించి గౌరవింప దలంచి యున్నారు. సంస్థానమును స్వతంత్రముఖముగ నభివృద్ధికి దీసికొనిరా సర్వధా పాటుబడు స్త్రీరత్నము పార్వతీబాయిగారు. సంస్కారములన్న ముందంజవైచు సంస్థానాధీశురాలుకూడ నామెయే. అట్టి మహిళామణికి డాక్టరని గౌరవబిరుదమునియ్య ముందంజవైచినది ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తు. ప్రజాసేవనుగుర్తించి విశ్వకళాపరిషత్తులు ప్రజాసేవకుల గౌరవింపదగు. ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తును, తన సేవకుతగిన గౌరవమును పొందుచున్న సేతు పార్వతీబాయిగారిని అభినందించుచున్నాము.

ఈసమయముననే కళాప్రపూర్ణ బిరుదమును గ్రహింపనున్న శ్రీయుత దేశోద్ధారక కాశీనాథ నాగేశ్వరరావుగారినికూడ వారికి గలుగనున్న గౌరవమునకు సంతసించుచు నభినందించుచున్నాము.

సాందర్భము రెండు చర్మముల సంఘటన

చర్మముక్రింద తైలగ్రంధుల రెండింటి క్రింది చర్మమును క్రంగజేసినపుడు గీతలు, ముడుతలు ప్రారంభించును. పైచర్మము నశించి కఠినదనము బ్రహ్మదేహము. ఈ రెండు చర్మములకును వేరు వేరు చికిత్స లవసరము.

గీతలను ముడుతలను రాకుండజేయుట రాత్రులందు 'పాండ్సుకోల్డుక్రీము' పూయుము. ఇది క్రిందిచర్మమునకు దిగి తైలగ్రంధాలను నింపి, అచటి కండరముల బలపరచును. ఇది రోమకూపముల శుద్ధిచేయుటవలన నల్లనిమచ్చలు మాయము.

గ ర కు చ ర్మ ము ను బాగు చేయుట

మీ పైచర్మమునకు 'పాండ్సు వానిషింగ్ క్రీము' గావలయును. దీనిని ముఖమునకు మెడకు చేతులకు పూసికొని, రాత్రియంతయు నుండనిచ్చిన, ఉదయ మన చర్మము మృదువుగా నూతనముగా మనోహర ముగానుండును.

ఉచితము : దీనిని నేడే పంపి పాండ్సు రెండు క్రీముల ట్యూబులను పాండ్సు ఫేసుపొడరు మాదిరలను ఉచితముగా బడయుడు. (చెక్ షేడు) నేను రల్.....రోజ్ క్రీమ్.....బ్రనెట్.....

డాక్టర్ అండ్ నెయ్ సర్ లిమిటెడ్,
3, విటెట్ రోడ్డు, బొంబాయి.

నేను.....
నామా.....No. GL. 21.

భక్తియోగము

భక్తావరోసులరచన ఆత్మసాక్షాత్కారమునకు ముఖ్య భాషయందు రచించబడిన భక్తియోగమునకు ముఖ్య ఆంధ్రానువాదము. అయిదవ పుటలము 300 పుటలు. రెవరుజాంతు: శంకర 1-4-0

ఆత్మరామాయణము

శ్రీమద్రామాయణ మంతయు వ్యక్తికవచనముగ సమన్వయింపబడినది. శ్రీ శంకరానందయతీంద్రులు రచించిన గ్రంథమున కనువాదము. ద్వితీయముద్రణము - 280 పుటములు - కాలికోరెండు. శంకరు 1-8-0 మాత్రము.

మే నేజరు, — సరస్వతీనికేతనము,
తిరువళి క్కేణి,
మద్రాసు

కావలెను

కాకినాడ, అనకాపల్లి గుడివాడ

మొదలగు స్థలములందు

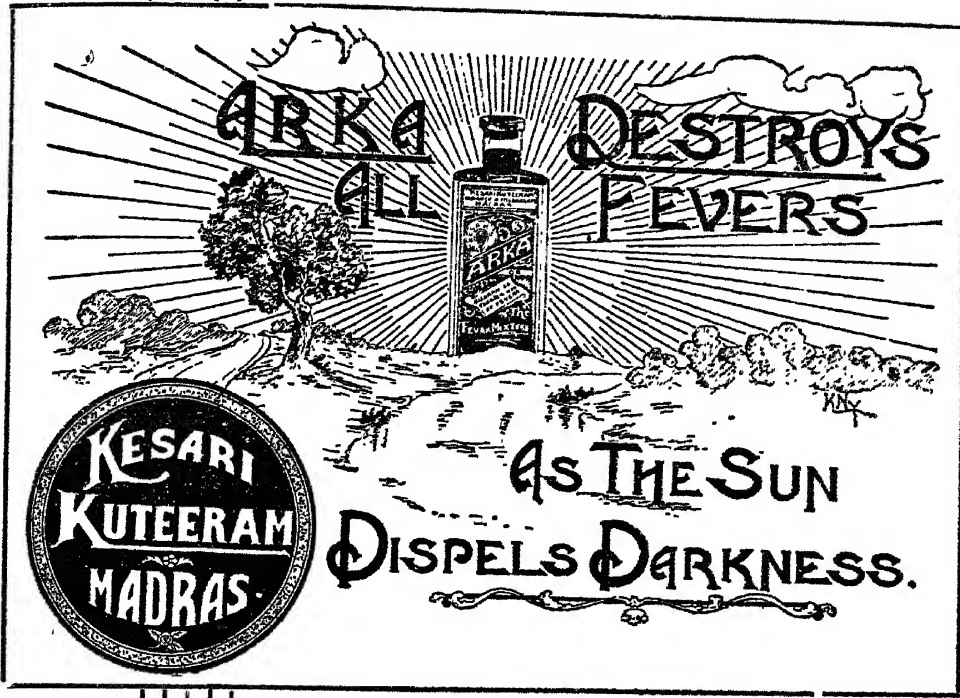
'గృహలక్ష్మి'కి ఏజంట్లు కావలెను.

వివరములకు వ్రాయుడు.

ప్రపంచకాలమును దెలుపు పటిక.

సాధారణముగ స్త్రీలు గర్భము ధరించిన 280 దినములకు ప్రసవించెదరు. కడపటి బహిష్కృతైన మొదటిదినము మొదలు తెక్కువైదినాన వలయును. క్రిందకనుబరచిన పటిక మొదటిపంక్తి జనవరి 1వ తారీఖున గర్భము ధరించినయెడల రెండవపంక్తి అక్టోబరు రి-వ తారీఖున ప్రసవించెదరు.

జనవరి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	జనవరి
అక్టోబరు	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7	నవంబరు
ఫిబ్రవరి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28	ఫిబ్రవరి
నవంబరు	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5	డిసంబరు
మార్చి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	మార్చి
డిసంబరు	6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5	జనవరి
ఏప్రిల్	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	ఏప్రిల్
జనవరి	6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4	మే
మే	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	మార్చి
ఫిబ్రవరి	5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 1 2 3 4 5 6 7	జూన్
జూన్	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	ఏప్రిల్
మార్చి	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6	జూలై
జూలై	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	మే
ఏప్రిల్	7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5 6 7	అగస్టు
అగస్టు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	జూన్
మే	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7	సెప్టెంబరు
సెప్టెంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	జూలై
జూలై	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5 6 7	అక్టోబరు
అక్టోబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	జూలై
జూలై	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7	నవంబరు
నవంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	సెప్టెంబరు
అగస్టు	8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6	డిసంబరు
డిసంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	అక్టోబరు
అక్టోబరు	7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5 6 7	

జ్వరము

జ్వరము — మానవుల శక్తిని, జీవనమును పీల్చివేయును. కనుక జ్వరము మిమ్ము ఆవహించినదనగానే దానిని పారద్రోలవలయును. అట్లుచేయుచో మిమ్మాపిశాచి జీర్ణించి పిప్పిచేయదు.

అర్క

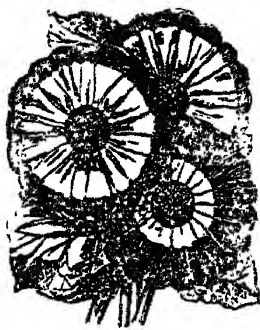
జ్వరము వచ్చినదనగానే అర్కను ప్రయోగించుడు. ఆహార, విహార ఋతుభేద దోషంబులవలన అన్నాశయమునందు క్రిమికూటము చేరి పలువిధములైన జ్వరములు సంభవించుచున్నవి. వాతజ్వరము, పిత్తజ్వరము, కఫజ్వరము, సన్నిపాతజ్వరము, మరి యితర విషమ జ్వరములు, కడుపులో ప్లిహామను జ్వరగడ్డను, అర్క కుదుర్చును. ఈ ఔషధమును పసిబిడ్డలకుగూడ నివ్వవచ్చును.

6 ఔ. రు. 2-8-0.

3 ఔ. రు. 1-8-0.

1 ఔ. అ. 8

కేసరికుటీరము - రాయపేట - మదరాసు

గొప్ప లోటలు ఇండియా, బర్మా, సింగపూర్ దేశములలో పోచా వారి విత్తులవల్లనే

పెరుగుచున్నవి.

పుష్పములు కాయగూరలు

ఉచిత బొమ్మలకేటలాగు అడుగుడు.

పెప్టాస్టి పి. పోచా అండు సన్సు, 8, వాటైరు రోడ్డు, పూనా.

Correspondence in English.

కావలెను

నెల 1-కి రూ 25/-లవేతనము 30 ఏండ్ల
వరునకు — తెలగ (కాపు, బలిజ, బంటరి)
కులములో పుట్టిన 14 మొదలు 18 ఏండ్ల
లోపు ఈడుగల సంగీతము, అల్లిక
నేర్చిన విద్యావతి కావలెను. జనవరి
15 తేది లోపుగా తెలియపర్చవలెను.

వివరములకు:

C/o ఎడిటరు

గృహలక్ష్మికార్యాలయము,

రాయపేట, మద్రాసు.

అపూర్వ సంగీత గ్రంథములు

గానశాస్త్ర ప్రశ్నోత్తరావళి

ఇందు 1933-1936 వరకుగల గవర్నమెంటు
టెక్నికల్ ఎగ్జామినేషన్సులోని ప్రశ్నోత్తరము
లను, సంగీత త్రిమూర్తులయొక్కయు, సంగీత
వాద్యములయొక్క చిత్తరువులతో తగు సులభ
శైలిని వ్రాయబడినది.

160 పుటలు. క్లబ్. వెల. రు. పొప్పేజి వేరు.

గానశాస్త్ర చంద్రిక

ఇయ్యది సుప్రసిద్ధ గాయక శిఖామణు లందరిచే
మెప్పండి టెక్స్టుబుక్ కమిటీచే అపూర్వ
కాబడినది. 400 పుటలు.

నిండుక్యాలికో వెల రు. 2

వలయువారు:—

అరిపిరాల సత్యనారాయణమూర్తి,

గ్రంథకర్త,

గాంధీనగరు, బెజవాడ

కేసరి కుటీరం

ఆంధ్రదేశమునకు సోల్ ఏజెంట్లు

శ్రీ శీతారాం జనరల్ స్టోర్సు

మెయిన్ రోడ్డు

బెజవాడ.

ఈశ్వర స్మర కార్తిక మార్గశిరములు

1937-వ సం॥ దీపంబరునెల

- 1 చతు॥ బు రా1-27 విశా12-7 వతె4-23 మొ6-8కు భో7-24
- 2 అమా॥ ● గు రా3-28 అనూరా2-34 వర్జంలేదు భో7-20
- 3 శు॥ పా శు తె5-38 జ్యేతె5-11 వఉ8-47 మొ10-33 భో7-6
- 4 వి॥ శ పూర్తి మూల పూర్తివప2-4 మొ3-50కు వతె6-4 మొ భో7-12
- 5 వి॥ ఆ ఉ7-47 మూఉ7-46 శేవఉ7-50 కవసా6-21 మొ3-7కు భో7-8
- 6 త॥ సో ఉ9-45 పూసాఉ10-42 వరా7-54 మొ9-38కు భో7-4
- 7 చ॥ మం ఉ11-24 ఉషాప11-55 వసా4-36 మొ6-19కు
- 8 పం॥ బు ప12-37 శప2-1 వరా7-13 మొ8-54 భో6-56
- 9 మ॥ గు ప1-20ధనిప3-14వరా10-37 మొ12-36భో6-5 స్వప్తమీతిధి సుబ్రహ్మణ్యవస్త్ర
- 10 స॥ శు ప1-33శతప3-58వరా10-23 మొ12-0కు భో6-48 అష్టమీతిధి
- 11 అ॥ శ ప1-14పూభాసా4-13వరా1-39 మొ3-14కుభో6-44
- 12 స॥ ఆ ప12-26ఉభాసా3-58వతె3-36 మొ5-10కు వమితిధిభో6-40
- 13 ద॥ సో ప11-13 రేసా3-19 వర్జంలేదు భో6-36
- 14 ఏ॥ మం వ9-37అశ్వసా2-19వఉ10-29 మొ12-1కువరా11-22 మొ12-53కుభో6-32
- 15 ద్వా॥ బు ఉ7-44త్రయోదశతె5-26భప1-2వరా12-15 మొ1-45కుధనుభో8-33హనుమవ్యతం
- 16 చతు॥ గు తె3-20 * కృ ప 11-32వరా3-30 మొ5-0కుభో8-29
- 17 పూ॥ ○ శు రా12-5 రోఉ9-56వప3-8 మొ4-37కుభో8-26 దత్తాత్రేయోత్పత్తి
- 18 బ॥ పా శ రా10-35మృఉ8-14వసా4-4 మొ5-34కుభో8-22
- 19 వి॥ ఆ రా8-20అర్ద్రఉ6-36పునతె5-1వసా5-48 మొ7-18కుభో8-18
- 20 త॥ సో సా6-14పుష్యతె3-45వప12-38 మొ2-8కుభో8-14
- 21 చ॥ మం సా4-26ఆశ్లేరా2-40వసా3-56 మొ5-28కుభో8-10
- 22 పం॥ బు ప2-54వరా1-55వప2-17 మొ3-50కుభో8-6పంచమితిధి
- 23 మ॥ గు ప1-46జ్యబ్బరా1-40వఉ9-50 మొ11-25కు భో8-3 తిథిద్వయం
- 24 స॥ శు ప1-5ఉత్తరరా1-47వఉ8-54 మొ10-30కు భో7-0 అష్టమితిధి
- 25 అ॥ శ ప12-54హసా2-28వఉ10-26 మొ12-5భో7-57
- 26 స॥ ఆ ప1-12చిత్రతె4-34వఉ10-50 మొ12-30కు భో7-54 దశమితిధి
- 27 ద॥ సో ప2-2స్వాతె5-26వఉ9-33 మొ11-16కు భో7-50కుక్రాస్తమయ శూన్యతిధి
- 28 ఏ॥ మం ప3-20విశాపూర్తివఉ11-18 మొ1-2కుభో7-46
- 29 ద్వా॥ బు సా5-4విశాఉ7-21వప11-44 మొ1-30కు భో7-42
- 30 త్ర॥ గు రా7-5అనూఉ9-44వసా3-56 మొ5-42కు భో7-38
- 31 చతు॥ శు రా9-16జ్యేప12-18వరా9-3 మొ10-54కు వృశ్చికభో7-34

దేవీ ప్రసాదములు

మీచే తయారుచేయబడు స్త్రీల వరప్రసాదములైన “లోద్ర”, “గర్భరక్షక” ప్రభావములను పొగవూటకు. ఆదిశేషునకైనను తరముకాదని నొక్కి వక్కాణించుటకు సందియములేదు.

నాకు వివాహమై :10 సంవత్సరములవఱకు సంతానములేదను నిందను భరింపలేక “అపుత్రస్యగతిర్నాస్తి” అని చీకాకుపడి యుండి కట్టకడపట “శ్రీమహాలక్ష్మీదేవి” వ్రపవాస్సినై 40 దినములు అన్న ఆహారములులేక యేకచింతతో పూజచేయుచుండ, ఆ దేవియొక్క అనుగ్రహమువలన, ఒక మహనీయుడు నన్ను లోద్రను సేవింపుమని ఉపదేశించెను. ఆక్షణమునందే తమ అమోఘమైన లోద్రను తెప్పించి సేవించితిని. ఒక బుడ్డికే యా మాత నాకు పుత్రసంతానమును కలుగజేసినది. మీయొక్క గర్భరక్షకయొక్క ప్రభావమువలన, నవమూసములుగడివి ఒక చక్కని మగశిశువునుగాంచి, సంతోషసాగరంబున మునింగి యున్నదానను. కొలదిదినములలోనే నాశిశువుయొక్క ఛాయా పటమును పంపుటకు, కుతూహలపడుచున్నదానను. నాకు తెలిసిన సంతానహీనుల కందఱిని, లోద్రను, పిదప గర్భరక్షకను సేవించి పుత్రపుత్రికారత్నములను పొందుడని పోత్సాహపఱచుచు, ఆ లక్ష్మీమహాదేవియే తమ అమోఘమైన లోద్రను, గర్భరక్షకను ప్రపంచమంతటను వ్యాపింపజేసి “అపుత్రస్యగతిర్నాస్తి” అను లోకోక్తికి నిలువనీడలేనట్లుచేయ ప్రార్థించుచున్నదానను.

కొత్తపేట,

కాళహస్తి.

15-11-37

ఇట్లు

టి. అప్పారావు,

మిష్ట్రుడు.

నవనాగరికమైన వన్నె చిన్నెల బట్టలు

కావలెనంటే

ఫ్యాషను సిల్కుస్థాలను ప్రఖ్యాతిపహించియున్నది.

44 యెండ్లాయెను
దక్షిణ హిందూ
దేశమంతట
దీనిపేరు
మోగుచున్నది.

నాణ్యమైన సరుకు
సూసమైన వెల
చాలాకాలము
మనుదల
ఇది మా
వ్యాపారమాత్రములు

చీరలు

రకరకాల ప్రకాశవ తమగు రంగులు క్రొత్త క్రొత్త ఫేషనుల అంచులు, ఎవరి కట్టి కుర్త
కార్డులకు వేడుకలకు ఎటువంటివి కావలసిన నటువంటివి దొరకును. తమరు స్వయముగా
వచ్చి చూడవచ్చును లేదా జాబుద్వారా ఆర్డరు పంపవచ్చును.

45

రటాన్ బజారు, మదరాస్.

చెలారామ్స్
(చెలారామ్స్
కెయూఆఫ్)

బజారుల

మధ్యన గలదు.

ఆమెకు కష్టముగా ఉన్న యెడల తిట్టకుము

వైద్యులకు తెలియు చా కష్టకారణము

ఆమెకు పిల్లలు పీకుచున్నను, ఆమె కింకపట్టుపట్టినను ఆమె కేవల ఒక కారణము ఉంటుంది.

ఎ-డి అను జీవాణువులును, సున్నమును భాస్వరమును చాలినంతగా లేకున్నచో పిల్లలకు వాళ్ళురాదనియు, ఎముక గట్టిపడదనియు నరములు క్రమ ముగ పని చేయవనియు వైద్యులు చెప్పుదురు. పై పదార్థములు తక్కువకాగానే పిల్లలు దుర్బలులు, కోపితులు అయి చీకాకు పడుచున్నారు.

వైద్యులంగీకరించిన సులభమైన నివాళిపాయము

స్కాట్టు ఎముల్సు

ఇది ఆతిసున్నితముగు కాడ్డు లివరు ఆయిలునుండి తయారగును. ప్రాణియొక్క పెరుగు దళ కత్యావశ్యకమైన పై పదార్థములు ఇ దు చేరియున్నవి కనుక సాధారణ కాడ్డు లివరు ఆయిలు కంటె యిది మూడురె టుభిక్ గణమునిచ్చును. వైద్యులు అరవై సంవత్సరములనుండి సిపార్సు చేయుచున్నారు.

ఊపిరితిత్తులకుకూడ అమూల్యమగు పుష్టినిచ్చును.

సాదా కాడ్డు లివరు ఆయిలుకంటె స్కాట్టు ఎముల్సు రుచిగావుండును, సులభముగా జీరమగును. పిల్ల లత్యాప్తాయనముగా తీసికొందురు. దగ్గు, జలబు, గుండెనొప్పి మొదలగు సందర్భములలోకూడా తీసుకొనవచ్చును. జ్వరములు సంకటములు నిమ్మళించిన వెనుక తీసుకొన్నచో ఎప్పటి బలమును చేకూర్చును.

స్కాట్టు ఎముల్సు ఏమేమి చేయుగలదు?

యెముకలను మాంసకండలను నిర్మించును. నరములను బలపరచును. ఊపిరితిత్తుల కాపాడును. రక్తవృద్ధి చేయును.

సంబంధ రకులు :

ఇంగ్లీషియాలు కెమికలు ఇండస్ట్రీసు (ఇండియా) లిమిటెడ్,
బొంబే, బాంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, కొలంబొ, కాన్పూరు, పాట్నా,
అహమ్మదాబాదు, కోచ్చిన్, కాలిక్టు, విశాఖపట్టణము, కరాచి, అమృతసరు,

ఆశ్చర్యమైనా యధాగము

స్కాట్టు ఎముల్సు

ఒక పెద్ద చిమ్నా వెన్న కంటె 80 రెట్లు ఎముక పుష్టియు, 2 పైంటపాలు 2 కోడిగుడ్డు గుజురు 2 హానుల అరటిపండ్లు కంటె యెక్కువ బలమును కలుగజేయును.

SCOTT'S Emulsion

బాలపాపలే దంపతుల ప్రేమబంధము

స్త్రీకి మాతృస్థానము గౌరవప్రదము. ఆమెకు గృహయాజ మాన్యము లభించును. ఆత్మానందము కలిగించును. భర్తకు తనయెశల భక్తి ప్రేమ భావములు దినదిన మభివృద్ధినందును. దీని కంతటికిని కారణము?

మా తృ త్వ మే !

మాతృత్వమునకే ప్రతి స్త్రీయును ఆసగొనును. ముద్దుబిడ్డను కర కమలములం దిడుకొని ఆడించు తలంపుస్త్రీకి యెక్కుడు.

స్త్రీకి లభించవలసిన యీ మహోన్నత స్థానమునకు ఆటంకములను కల్పించు గర్భాశయ రోగములను దూరముచేయవలయును. ఇందులకు లోద్ర సేవనమే రాజమార్గము.

లో ద్ర

వచితల ఋతుదోషాది రోగములకు వజ్రాయుధము.

లో ద్ర యె ల్లె డ ల దొ ర కు ను.

కేసరీకుటీరం, ఎగ్మూరు, మదరాసు.

WHAT LODHRA IS AND WHAT IT IS FOR

లోధ్ర

ఋతుదోషాది
జనిత రోగములకు
వజ్రాయుధము.

ఈ ఔషధ
రాజము సుప్రసిద్ధవన
ఓషధులచే తయారు
చేయబడినది. గడచిన
ముప్పదియైదు సంవ
త్సరములనుండి హిం
దూదేశమునందే గాక
పరదేశములయందు
గూడవాడబడి ప్రసిద్ధి
గాంచినదివ్యాపధము.

ఈలోధ్రను వాడిన
వారు యిది వనితలకు
వరప్రసాద మనిన్ని,
రసాయనములకురాణి
యనిన్ని, స్త్రీలపాలిటి
కల్పవృక్షమనిన్ని,
కొంగుబంగారమనిన్ని
మరియు ననేకవిధము
లుగ స్తోత్రమును
చేయుచుండుట యెల్ల
రకు డెలిసిన విష
యమైయున్నది.

గర్భాశయదోషజనితవ్యాధులగు ముట్టు
కుట్టు, క్రమముతప్పి ఋతువగుట, ఋతు
స్రావము జాస్తి తక్కువ లగుట, స్రావము
అనేకరంగులతో వెడలుట, సూతికగడ్డ,
గర్భాశయమున విషప్రణములుకలుగుట,
మంట,వాపు మొదలగువాటిని పోగొట్టును.
చిరకాలముగ బహిష్టు నిలిచినవారికి క్రమ

ముగ బహిష్టుగునటుల చేయుటలో అసమా
నకక్షి కలిగినది. సంతానములేక తపించు
చుండు నారీమణులకు పుత్రపుత్రికా భిక్ష
నుపెట్టి వారిని సంతోషపెట్టగలమున ముంచు
చున్నది.

చీకటింటిని ప్రకాశించజేయు ఈ దివ్య
జ్యోతిమహిమను యెల్లరు గుర్తెరుంగుదురు
గాక!

12 ఔ. రు 3. 6 ఔ. రు 1—10 అణాలు.

లోధ్ర యెల్లెడలను దొరకును.

కేరళికుటీరం, ఎగూరు, మద్రాసు.

పరానుల బలపరాక్రమము

కాశీరపురిలో మీకు కావలయును

మానవులందఱును జన్మముగను దార్శముగను జన్మించరు. కాని శరీరమునువట్టి పీడించే నిస్సత్తువను నిర్మూలించి రిగినిగలాడు దేహముతో నిండు ఉత్సాహముతో ఆనందముల పుష్టితో హాయిగానుండు టవనరము. ఇది మానవుని జన్మహక్కు. అందులకై ప్రతి ప్రాణియు ప్రయత్నింపవలయును.

దేహమందు రక్తము నిష్కళంకమగు ఉష్ణ రక్తము ప్రవహించుచో దేహమునకు ఆరోగ్యము, ప్రాణికి ఆనందము, జీవితముయెడల ఉత్సాహము ఉండగలదు. జీవాధారమగు ఉష్ణరక్తమును వృద్ధిచేయుటకు సాధనము అమృతకంటె పేరులేదని చెప్పకతప్పదు. శుష్కించిపోయిన మానవుని మన్మథునిగ చేయును. పిరికివానిని పరాక్రమునిగ మార్చును. మందబుద్ధిని బుద్ధిమంతుని చేయును.

అమృత

రక్తశుద్ధి ద్రావకము

రక్తహీనత, మలబద్ధము, అజీర్ణము, కీళ్ళ నొప్పలు, సోమరితనము, మేహవ్రణములు, నుఖసంకటములు, నిస్సత్తువ, కడుపులో మంట నెండలగు వ్యాధులను నివారించి శరీరమునకు కాంతిని, ముఖమునకు తేజస్సును ఇచ్చును. ఈ మేలైన యాషధములన నెందరో ఆరోగ్యవంతులైనారు.

12 ఔ. దు 3. 6 ఔ. దు 1—10 లు.

అమృత యెల్లడల దొరకును.

కేసరికుటీరం, ఎగ్మూరు, మద్రాసు.

ప్రకృతిశోభ
ధ్వంసమైనది!

వృక్షాలు వేళ్లతో కూలినవి
నదులు బునబున పొంగినవి
ఇండ్లు పగిలినవి
భూమి బీటలు పడినది

ఆరోగ్యము

ధ్వంసమైనది!

అది భూకంపము!

చలి గజగజ వణకించినది
ఉష్ణము బునబున పొంగినది
ఉదరమున బల్ల పెరిగినది
పైత్యము ప్రళాంతతను
తలక్రిందులు చేసినది.

అది జ్వరము

విషజ్వరము

రెండును ప్రమాదములె—భూకంపములకు విరుగుడులేను
కాని జ్వరములకు మాత్రము విరుగుడు అర్క పున్నది.

(సర్వజ్వర నివారిణి)

అర్క

అన్ని మందులపాపులలోను దొరకును

కేసరికుటీరం, ఎగ్జూరు, మదరాసు.

మా ధ వి

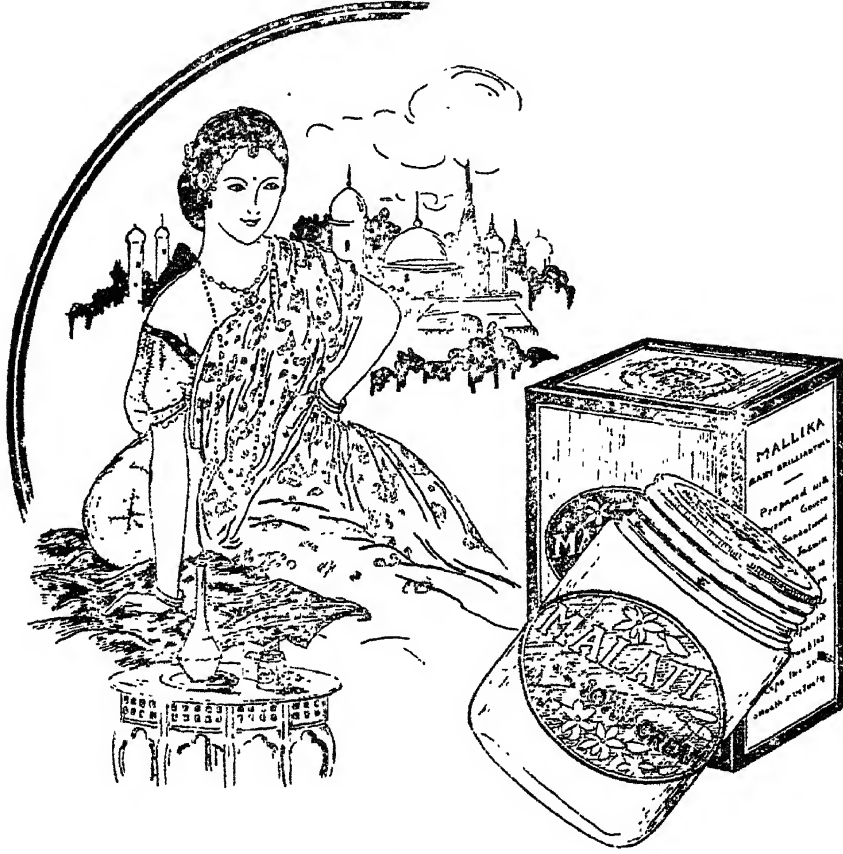

ఇది పుష్పసారములతో నిండియుండు ఒక నాజూకైన మంచువంటి పరిమళసదృశము. ఈ మంచును కొద్దిగ వ్రేలితో తీసుకొని ముఖమునకు లేపనమును చేసికొనిన వెంటనే అది చర్మములో మాయమై ముఖమునకు కళ, కాంతి నిచ్చును. ముఖము స్ఫటికమువలె నిర్మల మగును. ముఖమున లేచు సోబి, మచ్చలు, మొటి మలు మొదలగువానిని మాన్పును. మరియు దీనిని ముఖమునకు పట్టించుకొనిన వెంటనే ముఖము చల్లగ నుండి మంచు రాచుకొనినట్లేయుండును.

వెల బుడ్డి 1.కి 8 అణాలు.

కేసరికుటీరం, ఎగ్మారు, మద్రాసు.

మాలతి

ఇది బాదంపప్పుపాలనుండి తయారుచేయబడిన యొక టేల్లని సువాసనగల నవనీతమునంటిది. దీనిని స్త్రీపురుషులు తలమవ్వుకొనుటకు ముందుకొద్దిగ రాచుకొని దువ్వుకొనిన, వెంట్రుకలు రేగక పట్టుకుచ్చవలె మిన మినలాడుచుండును. మెదడు చల్లపడి సుఖముగ నిద్ర వచ్చును. ఇందు ముఖ్యముగ మాలతీపుష్పముల అత్తరు చేరియున్నది. ఈయత్తరు సొగసునకు సొంపునకు సుఖ మైన సువాసనకు పేరు గాంచినది.

వెల బుడ్డి 1-కి 8 అణాలు.

కేసరి కుటీరం, ఎగ్మూరు, మద్రాసు.

మర్రి క

ఇది ముద్దుబిడ్డలకు మురిపమైన కేవలము. ఇది మైసూరు చందన అత్తరుతోను మల్లెమొగ్గల నారముతోను తయారుచేయబడిన కనికరము. శిశువులకు దీనిని ప్రతిదినము స్నానానంతరము కొద్దిగ కట్టినచో రాచుచుండిన చర్మము మృదువై బుగారురంగునిచ్చి చర్మచ్ఛానము చేయును. ఈ లేపమువలన బిడ్డలు రబ్బరుచెడ్డనలె కేరుదురు. ఇందు కాళ్ళీపు కేసరి పునుగుకూడ చేరియున్నది.

వెల బుడ్డి 1-కి 8 అణాలు

కుంతలకాంతి తైలం

సువాసన తలనూనె. స్త్రీపురుషులు తలమస్సికొనుటకు ఇది మంచి సువాసనతైలము. దీనిలో పరదేశపు అత్తరులను కలుపక స్వదేశ పుష్పములతో తయారైన అత్తరులతోనే తయారుచేయబడినది. పరదేశపు అత్తరు బాగు తారులోనుంచి తీయుదురు. స్వదేశపు అత్తరుల హిందూదేశపు మల్లె, జాజి, గేదంగి, మాలతీ, మాధవీ మొదలగు పుష్పములతోనుంచి తయారు చేయుదురు.

బుడ్డి 1-కి 12 అణాలు.

కేసరి పోమేడ్

దీనిని తలనువ్వుకొనుటకు ముందు కేశములకు కొద్దిగ రాచుకొనిన వెంట్రుకలు రేగక మిసమిసలాడుచుండును. ఇందు పేరుగంచిన అత్తరులు చేరియున్నవి.

బుడ్డి 1-కి 3 అణాలు.

సౌందర్యవర్ధకములగు నవనీతములకొరకు

సింహము మాక్కు గలవానినే

తప్పక కొనుడు.

కేసరి కుటీరం, ఎగ్మూరు, మద్రాసు.

తిరువనంతపురము, హుబ్లీజే.త్రములయందు
అఖిలభారత వస్తుప్రదర్శనములలో
ప్రథమతరగతి బంగారుపతకములనుపొందిన

కే స రి

డెంటల్ క్రిమ్

అను

రై బి చి ట్రి ం చి

రై బి చి ట్రి ం చి

వృదు మధుర పరిమళ మిళితము.

ఎల్లరు ఒకమారు రుచిచూడవలయును. దంతములను
ముత్యములవలె చేయుటయేగాక పంటిజబ్బుల నన్నిటిని నివారించును.
భారత దేశమున భారతీయునిచే భారతీయులకొరకు తయారుచేయబడినది.

అన్ని షాపులలో దొరకును.

అణాలు 8 మాత్రమే.

కే స రి కు టీ రం,

ఎగ్మూరు, మదరాసు.

విషయ సూచిక

1. దీపావళి	601
2. గృహలక్ష్మీ!—కొండేపూడి సుబ్బారావుగారు ...	603
3. 'దసరాగృహలక్ష్మీ'—వాడపేయయాజుల వేంకటనారాయణగారు ...	„
4. సరకచతుర్దశి—శ్రీమతి జరుగుమిల్లి రామాబాయమ్మగారు ...	604
5. దాహిత్రుడు—పాత్రుడు—ఒంగోలు వెంకటరంగయ్యగారు ...	605
6. రష్యనుస్త్రీల వీరత్వము—శ్రీమతి యేల్లగడ్డ చిలుకమ్మగారు ...	606
7. కవయిత్రి మొల్ల!—శ్రీశేషాద్రి రమణకవులు ...	609
8. రాజీ—శ్రీమతి వి. లక్ష్మీకాంతమ్మగారు ...	610
9. అవతారపురుషుడు—శ్రీపాద లక్ష్మీనారాయణమూర్తిగారు, బి.వ. ...	614
10. రాజారామమోహనరాయలు—క్రొవ్విడి శేషవేంకట కాశీపతిగారు ...	615
11. పారవశ్యము—వారణాసి లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు ...	616
12. సవీనకళార్థినులు—గాలి బాలసుందరరావుగారు ...	„
13. బరంపురంప్రయాణము—అమ్మవారుపండుగలు—తాత. కృష్ణమూర్తి గారు, బి.వ; యల్.టి. ...	617
14. భక్తియోగము—పసుమర్తి కృష్ణమూర్తిగారు ...	623
15. మూగకత—పూడి పెద్ది—వెంకటరమణయ్యగారు ...	625
16. భారతి—శ్రీమతి కే. యన్. మూర్తిబాయిగారు ...	628
17. తీతువా!—ఆప్టావధాని వడ్డాది సీతారామంజనేయులుగారు ...	632
18. పిచ్చిఎవరిది?—శ్రీమతి కృష్ణకుమారిగారు ...	633
19. 'నారదుడు'—శ్రీమతి ఆచంట సత్యనాథమ్మగారు ...	634
20. గ్రంథపఠనము—శ్రీమతి పరసా సీతారామమ్మగారు ...	636
21. జగీష—ఉభయభాషాప్రవీణ కొమ్మనమంచి జోగయ్యశర్మగారు ...	637
22. తానాజీ—తటవర్తి సూర్యనారాయణమూర్తిగారు ...	637
23. సాంధ్యగీతి—బొడ్డు బాపిరాజుగారు ...	640
24. ప్రేమఫలము—భమిడిపాటి చినయజ్ఞ నారాయణశర్మగారు ...	641
25. తెలుగునాడు—కర్లపాలెం కృష్ణరావుగారు ...	643
26. స్త్రీవిద్య—జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు, ఎం.వ; బి.యల్. ...	644

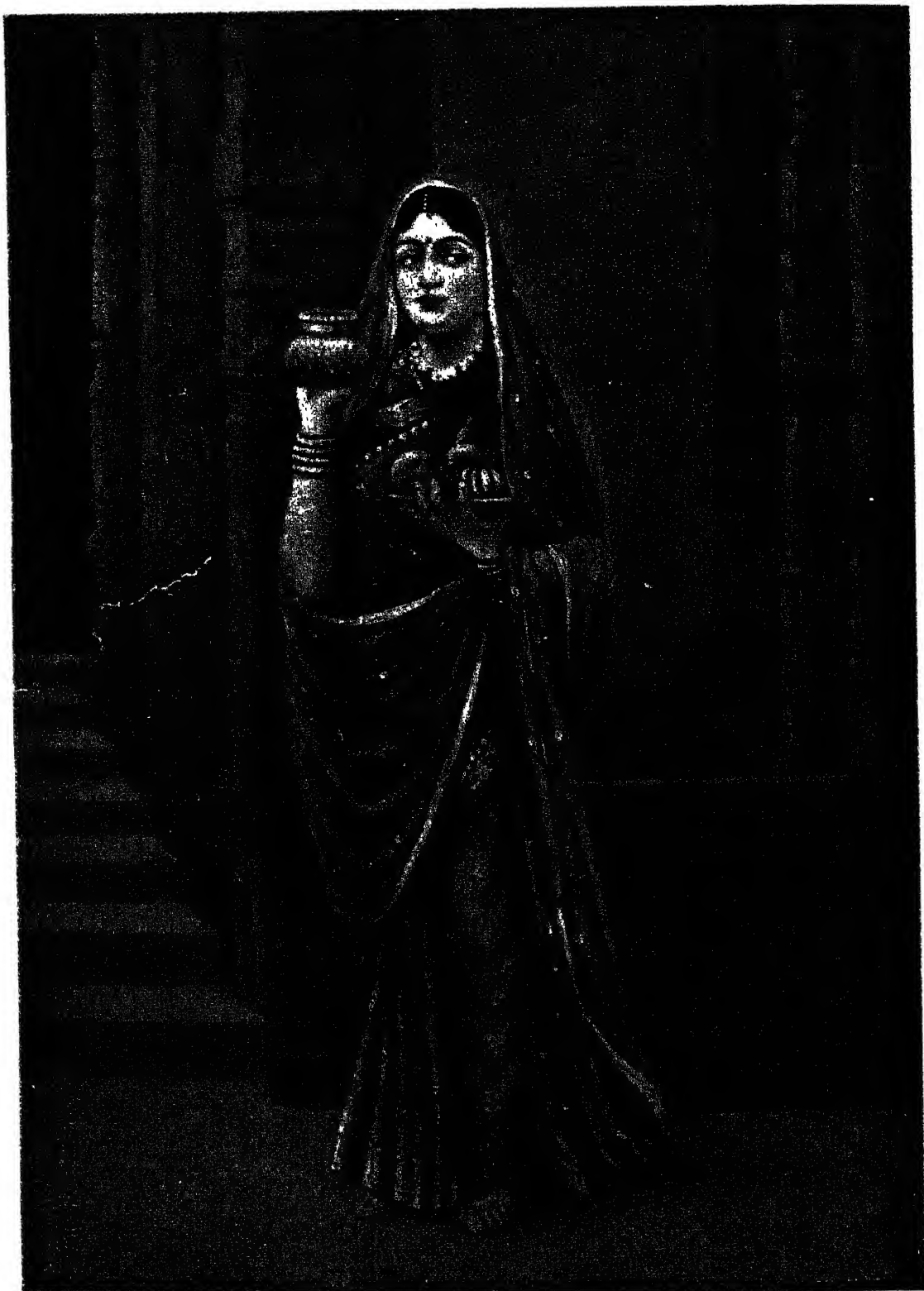
27. మోతీయా—గోనెల నరసింగరావుగారు, బి.ఎ.	646
28. మిస్ స్టేజ్—మీరాబాయి	648
29. అశోకవనవాసిని—వాడపల్లి గంగాధరశాస్త్రిగారు	649
30. శారదలేఖలు	650
31. గానము	654
32. పాకకళ	655
కేసరీభాట్ చేయవిధము; బియ్య పప్పుడములు;		
33. ఆరోగ్యభోధిని	656
34. మనోరమ	657
35. బాలవిజ్ఞానశాఖ	665
36. భావతరంగిణి	669
ఐంగారము; 'యువతులకు నడవడి యందము;' ప్రేమ; భగవంతుని మానవాకృతి;		
37. వార్తలు—విశేషములు	673
కీ శే నరాలశెట్టి దేవేంద్రుడుగారు; ఈశ్వరవిలాసమిదే !!; ధనాశాపికాచము; పిచ్చిప్రేమ;		
38. విశ్వవిలాసము	674
వచ్చేప్రపంచకమునకు వారసులెవరు?; ప్రత్యక్షదయ్యాల; పెరిమిటికి రాజ్యము సంపాదించిన పడతి;		
39. గ్రంథపరిచయము	680
గౌతమబుద్ధ చరిత్రము: శ్రీరామకృష్ణాంజలి; వ్రతరత్నాకరము; ఆంధ్రవాచస్పత్యము; దీర్ఘ రోగ చికిత్సాసారము; పట్టుకాఁడి;		
40. సంపాదకీయములు	681
గుంటూరుజిల్లా దంపుకు బియ్యపుసంఘము; సీతాకళ్యాణము—తెలుగుటాఁడి; మైసూరుసంస్థానము—ఆంధ్రభాష; బెంచిమ్యాజస్ట్రీటు గా నియోగింపఁబడిన ఆంధ్రమహిళ;		

త్రివర్ణచిత్రము:

'భక్తురాలు'

భాయాచిత్రములు:

గాంధీ; యమునాబాయ్ రాతోడ్; 'చంద్రోదయం' కాగలభాగ్యశాలులు జగచ్చరితామృత పాత్రలందరున్; శ్రీగాంధీ సేవాసేన. గాంధీజయంత్యుత్సవము సలుపుచున్న బాలికలు; 'సహోదర సౌభాగ్యం' శ్రీమతి యం. మరకతవల్లి; శ్రీమతి మిస్. ఆననూయాబాయ్; శ్రీమతి యమ్. యస్. శ్రేష్ఠ; డాక్టర్ యస్. ముత్తలక్ష్మిరెడ్డి;

‘భక్త రాలు’

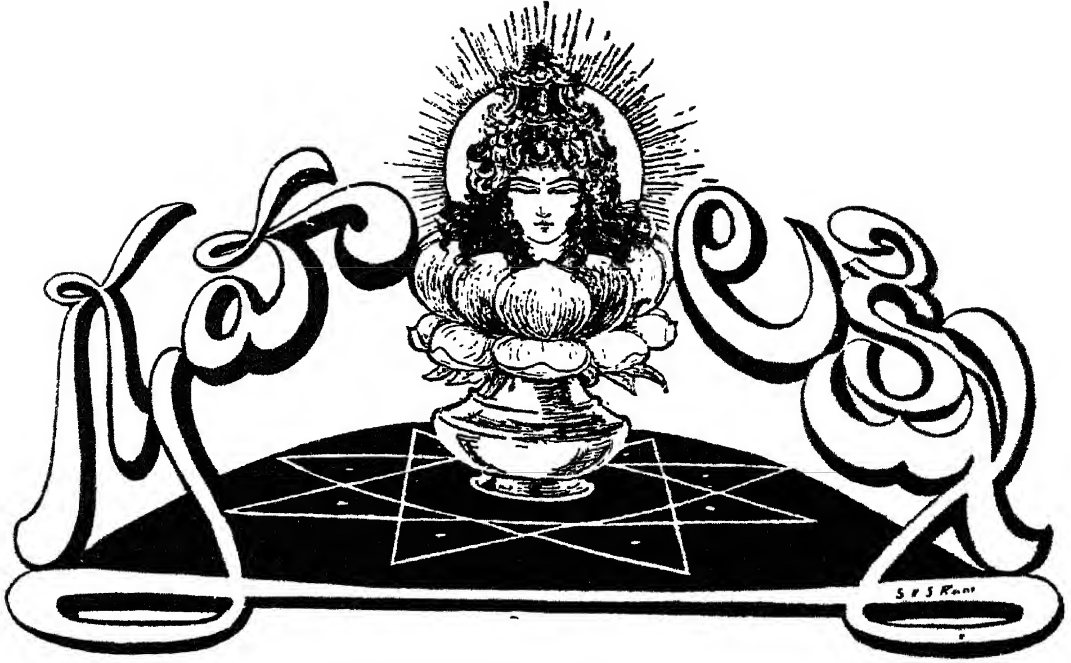
మనఃసిరియున్నాదని విర్రవీగదు జగచ్చేయోభిలాషా నిరం |

తరయై యొక్కట నాత్మనాథుడై జగన్నాథుఁ డటంచెంచి ను |

స్థిరభక్తిన్ బరిచర్యనేయు గృహలక్ష్మిన్ భక్తురాలిన్ సుధా |

చరితం జూడుము సోదరీ సకలమున్ సౌభాగ్యవంతులగున్ ||

—పనుమిర్తి కృష్ణమూర్తి

దీ పా వ లి

సౌనర్ణకంకణ రుణరుణనినదంబు శింజినీరవముతోఁ జెలిమినేయ ।
 తాటంక మణిగణ ధగధగ దీప్తులు గండమండలరుచి గప్పికొనఁగ ।
 ధవళతరాపాంగ ధళధళ రోచులు బాణజాల ప్రభాసటలి నడఁప ।
 శరపాత ఘుమఘుమ శబ్దంబు, పరిచంధిపైనిక కలకల స్వనము భుడుప ।
 వీరశృంగార భయ రాద్రవిస్మయములు ।
 గలసి భామినియయ్యెనో కాక యనఁగ
 నిమ్రుదొడుగుట దివుచుట యేయుటెల్ల ।
 నెరుంగరాకుండ ననినేనె నిందువదన॥

—‘భాగవతం’

శక్త్యనుసారము నవరాత్ర దీక్షనలిపి పేర
 టాండ్రనేసలు తలఁదాల్చి త్రికరణశుద్ధిలై
 యున్న సాధ్వీమతల్లుల కికముందు రాను
 న్నది దీపావళి యని జ్ఞాపకముచేయుట కోపి
 యున్నదియే పై పద్యము. లోకకంటకుఁ
 డైన నరకదైత్యుని నేనలఁ జెల్లాచెదరునేసి
 భగవంతుని మెప్పొందిన యా భామామణి
 దివ్యరూపము నొక్కవరి మనసులం

జిత్రించుకొని చూచెదరుగాక “రాకేందు
 బింబమై రవిబింబమై యొప్పు నీరజాతేక్షణ
 నెమ్మొగంబు.....హర్షదాయియై మహా
 రోషదాయియై.....హరికి సరికేజూడ నం
 దంద శృంగార వీరరసము లోలి విస్తరించు”
 చున్నది! ఆహా! ముల్లోకములును ముగ్ధ
 ములై “బొమ్మ పెండ్లిండ్లకుఁ బోనొల్లనను
 బాల, రణరంగమున కెట్లు రాదలఁచె...

బలుకుమనినఁ బెక్కుపలుకని ముగుద యేగతి నొనర్చె సింహగర్జనము” అని చిత్రాకృతిం బొందియున్నది !!

బౌను: ఏరమాతలగు భారతనారీరత్నముల తెరగట్టిదే! సమయము వచ్చినపుడగ్నిలోఁబడియైన నాడదబాపుట; లేనప్పుడు నిజగృహమందు లక్ష్మీస్థానమున నుండుట. అంతే కాని అనవసరముగ వీధినిబడి యార్భాటము నేయుట యెంతమాత్రముఁగాదు! ఈమర్యాదయనుశ్రుతముగా వచ్చుచునేయున్నది; కాని యప్పుడప్పుడు మాత్రము పరిస్థితులు తద్భిన్నములై యేర్పడుటయుఁ దన్ములమున ధూర్తవ్యాఖ్యాన ప్రభవములు చెలరేగుటయు బుద్ధిమంతులగు వారికి గోచరించుచునే యున్నవి. అయిన నంతమాత్రమున భయపడ నవసరములేదు. ఏలయన నది శాశ్వతముకాదు: శాశ్వతమైన దల్ల మొదటి ధర్మమే. ఏయుగమునందుగాని యధర్మము వల్లఁ గొంత ప్రజాపీడ గలుగుటయు నది యేదో యొక యపూర్వశక్తి మూలమున నశింపఁబడి మరల యథావ్రకారముగఁ బ్రజాసౌఖ్యము విస్తరించుటయు సర్వత్ర వేద్యములు. దీనికి నిదర్శనములఁ జూపుటకు మన మేదో యొక పూర్వయుగమునకుఁ బోనక్కరయేలేదు. ఈయుగమునందే చూపవచ్చును. ఒక్కమహాత్ముని పిలుపు వినఁబడఁగనే, యెంతమంది యిల్లాండ్రు నిలువఁబడినవాట్లనే వచ్చి సత్యాగ్రహ సమరరంగమున నురకలేదు! అప్పుడు “భారతస్త్రీ లింతంతవాళ్ళా!!?” అని పరు లాశ్చర్య

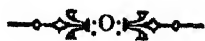
చకితులు కాలేదా! “మగవారిఁగనినఁదా మరుఁగుఁజేరేమనింతి, పగవారిగెల్వ నే సగిదిఁ జూచె?” నని యీ నారీమణులఁగూర్చి భవిష్యద్వాక్యముఁడు వ్రాయవలయునుగదా!! కోటానకోట్ల భారతీయులలోఁ బెద్ద పెద్ద యింగ్లీషు చదువులు చదివిన యే కొలదిమందికి మాత్రమే తెలిసియుండిన కాంగ్రెస్ మహాసాస్థకు ఖండఖండంతర విఖ్యాతికలుగుట మనసోదరీమణుల మూలముననేకదా!! ఈపె జమీన్దారెణి, యీమె కర్షకుని యాలియనుభేదముండెనా అప్పుడు!!

ఐతే అప్పటి కాంగ్రెసు కార్యక్రమము వేరు ఇప్పటి కార్యక్రమము వేరు. దీనిం బట్టి “కాంగ్రె సెనుగంటింది!—గాంధీ అడు గంటినాడు” అను ప్రవాదముఁ బుట్టించి స్వార్థపరు లానందించుచున్నారు. కాని యది నిరర్థకము. ప్రజాశక్తి యెన్నడును మాతృస్థానబలవిశిష్టమైయుండును. ఏ మహాశక్తుల త్యాగములవలన నాడు కాంగ్రెస్ విజృంభించినదో ఆ మహాశక్తుల ప్రచారములవల్లనే నేడు గూడ విజయభేరిని మ్రోగింపఁగలదు. స్త్రీయని నిరసింపఁబడక నాడు హరించే బ్రోత్సహింపఁబడిన సత్యామానినివంటి వారే నేటి మన సోదరీమణులును— పురాణజ్ఞానియగు మహాత్మునిచే బ్రోత్సహింపఁబడుచున్నారు. “ప్రజా హితోద్యమములయందు స్త్రీలు చేయుచున్న కార్యములను గురుతింపుడు. దేశము యొక్క రాజకీయోద్యమములయందు స్త్రీలెక్కువ శ్రద్ధ వహించుచున్నారు. వేల

కొలంది స్త్రీలు ఖైదుశిక్షలు నితర బాధలు
సనుభవించిరి. అందుచే స్త్రీలు ఎసెంబ్లీలో
పాల్గొనుట కవకాశము నొసగుట న్యాయము
...” అని మహాత్ము నంతటివాడు మాశవ్య
పండితుడు గూడ సెలవిచ్చుచున్నాడు.

కాబట్టి మానినీమణులు సర్వవిధముల
దమ శక్తియుక్తులఁ జూపి మహాసభకు విజ
యముఁగూర్చి తమతమ దివ్యజ్ఞానదీపికా
వళితో భారతమాతకు మంగళహారతులు

బట్టుదురుగాక! అది నిజమైన దీపావళి.
అంతేకాని యీ ఘోర ట్రామసమయమున
నష్టసేసియైనను బప్పుకూడుఁదిని తప్పతప్పన
నాలుగు పటాకీలను బేల్చివేయుట దీపావళి
యెంతమాత్రముగాదు. అంతగా నేమాత్ర
మైన ధనము మిగిలియుండునెడ శారదా
నదనమువంటి యేయుత్తమ సంస్థకో దానము
చేయవచ్చును. దానివలనఁబురుషార్థము
దక్కును. ప్రమాదములును దప్పను.

గృహలక్ష్మీ!

కొండేపూడి నుబ్బారావుగారు

ఆంధ్రసారస్వతార్యామహాదేవి హస్తస్యస్త వల్లకీతంత్రీ వీవు;
మహిళాజనాజ్ఞానమలిన విధ్వాంత నై దాఘమార్తాండ ప్రతాపయుతపు;
సంఘసంస్కరణ దీక్షాధూర్వహత్వంపు నై పుణి నీ చిన్ననాటి యాట;
ఆర్యవిజ్ఞాన జలాశయోద్ధూత మనోజ్ఞతుంపురులు నీ కుగ్గుపాలు
దినదినపు వర్ధమాన దీధితులతోడ, వినుత సుకుమార నూత్నయావనవిలాసి
నీచిరము మధుమాసపు నీతమధుర రాగములవెల్లు మా గృహలక్ష్మీతల్లి.

‘దసరాగృహలక్ష్మీ’

వాజపేయయాజుల వేంకటనారాయణగారు

దసరాసంచిక యాంధ్రభామినులచేతఁ బద్యగద్యంబులం
దు సెభా సొప్ప నలంకరింపఁబడుటఁ దుగ్ధాబ్ధిలోఁబుట్టునా
పస మీఱఁదగు కౌస్తుభంబుపగిదిఁ భాసిల్లి చూపట్టెడిఁ
రసదంబా ‘గృహలక్ష్మీ’ పాఠకుల కానందంబు సధింపదే?

న ర క చ తు ర్ద శి

ఇది ప్రతి సంవత్సరమును, ఆశ్వయుజ కృష్ణ చతుర్దశి దినమున చేయబడును. నరకాసురుని వధ యాంధ్రదేశమం దంతటను, దక్షిణమునను దీపావళికి ముఖ్యకారణముగ భావింపబడుచున్నది. కావుననే నరకచతుర్దశి యని యందురు. నరకాసురుడు లోకకంటకుడు కాగా, శ్రీకృష్ణుడు వాని వధింప బ్రయాణమయ్యెను. సత్యభామకూడ వెళ్లెను. శ్రీకృష్ణుడు ముర మొదలగు రాక్షసులను చంపెను. నరకుం డిదిచూచి అధిక కోపముతో శ్రీకృష్ణుని బాణముల నొప్పించెను. అప్పుడు సత్యభామ తానే యుద్ధముచేసి అలసి పోయెను. శ్రీకృష్ణుడు ఆమెకు సహాయమై నరకాసురుని సంహరించెను. వారు చని పోవుటవలననే మనమందర మానాడు తెల్లవారగల్గి స్నానము చేయవలయును. విధవలుకూడ ఆనాడు తలంటి నీళ్లుపోసుకొనవలెను. ఈ పండుగకు ముఖ్యము సత్యభామయొక్క యుద్ధము. ఆ కాలమున స్త్రీలు సహితము యుద్ధకళానిపుణులని భారతీయులందరు సంతసింపవలసినదే.

ఈ దీపావళి మార్వాడీలకు చాల ముఖ్యమైనది. ఆ యుత్సవము నాటికి వారు తమ లెక్కల నన్నిటిని పరిష్కరించుకొని యానాడు క్రొత్త కాతాపుస్తకములు తెచ్చి పూజించి బ్రాహ్మణమంత్ర పురస్కరముగా నాశీర్వాదములంది స్నేహితులతో మహానందముగ భుజింతురు. వారి కానాడే

శ్రీమతి జరుగుమిల్లి రామాబాయిమ్మగారు

సంవత్సరాది. మనము దీపావళినాడు దీపములు ఎందుకు పెట్టుటయు, యమపూజ నెందులకు జేయుటయు పితరులకు సద్గతి కలుగుటకు ఈనాడు దివిటీలతో నా చీకటిలో బితరులకు స్వర్గమార్గము చూపించుటయు నీ పండుగవలన గలుగునని మన పెద్ద లూహించి ఈ యుత్సవము యేర్పాటు చేసిరి. ఇదికాకుండా మన దేశమున ఇంకొక ఆచారమున్నది. దీపావళి మొదలుకొని కార్తిక మాసాంతమువరకు దీపములు పెట్టుదురు. ఆకాశదీపములని కొందరు మేడలమీద, కొందరు ఎత్తైన గట్టులమీద దీపములు పెట్టెదరు. ఇదియు పితృలకు మార్గదర్శకముగానుండుటకై పెట్టుదురని భావించవలయును. మొత్తమున ఇది యొక మహాకార్యము జరిగియుండ దాని జ్ఞాపకార్థము ప్రతి సంవత్సరము జరుగుచున్నది. చాలామంది శ్రీకృష్ణసత్యలు లోకకంటకుని సంహరించినందున ఆనాడు పుణ్యదినముగా భావింతురు, ఈదిన మొకస్త్రీ బాణప్రయోగముచేసి శత్రువును చంపగా నేడు మనవారు బాణములు కాల్చి (పటాకులు) తమకు హాని కలిగించుకొనుచున్నారు. ఈ పటాకులు కాల్చుటవలన విదేశమునకు మన ద్రవ్యముపోవుట, మన చేతిజిడ్డు వదలుట రెండు. మన పిల్లలకు వీనివలన అపాయము కలుగుట మూడు. మన పూర్వుల ఈవిధముగ నగౌరవపరచుట నాలుగు. ఇవి వీని ఫలితములు.

గాంధీ

యది హ్యాహం నవరేయం జాతు కర్మ జ్యోతఃప్రితః

మమవ ర్త్తానువర్తస్తే మనుష్యాః పాగ్ధ, స్వశః

‘గీత’

శ్రీమతి యమునాబాయి రావోడ్.

పట్టపరీక్ష యిచ్చిన ప్రప్రథమ రాజపుత్రిస్త్రీ. రూ. 30000
లు ఖర్చుపెట్టి రూపపటియందు జ్ఞానయజ్ఞముచేసి బీడలకు
దానధర్మముల నొనరించి బ్రాహ్మణసంతకర్పణము గావించి
భూరిదక్షిణలిచ్చి భూనురా శీర్వాదము లొందిన ధన్య. ఏబడే
డల రాజ్యపరిపాలన మొనరించి కృతార్థమైన గోండ్ల రాజ
కుటుంబముతోగల మైత్రి యిట్లే పెంపొందుచుండుటయే
యామె యభిమతము.

దాహిత్రుడు-పాత్రుడు

ఒంగోలు వెంకటరంగయ్యగారు

ఐషమ సెప్టెంబరు గృహలక్ష్మీయందు శ్రీమంతులు జటావల్లభుల పురుషోత్తము ఎం. ఏ. గారు “దాహిత్రుడు-పాత్రుడు” అను శీర్షికను వ్రాసిన వ్యాసమునందలి యంశములు సమానాదరణీయములుగ నున్నవి- ఇట్టి యంశములు స్మృత్యంతరములందును జర్చింపబడియున్న వి-ఉదాహరణము- శుక్ర నీతిద్వితీయాధ్యాయమున నపుత్రుడగు రాజు గూర్చి ప్రసంగించుచు ఆచార్యుడు.

“స్వసాపిండ్యవిహీనా యహస్యోత్పన్నానరాః ఖలు మనసాపి నమంతవ్యా దత్తాద్యాస్వసుతా ఇతి”

యని శాసించియున్నాడు. ఇది రాజ నీతి విషయమని సమర్థకము జెప్ప బూను దురు గాబోలు. న్యాయసంచారమున రాజునకే గాక ప్రకృతికిని ఈ న్యాయమే యనునర్థింప దగియున్నది. శుక్రాచార్యుని మతమున దత్తపుత్రుడభిమతుడుగాడు:

“తద్దత్తకత్వమిచ్చన్తి దృష్ట్యైవధనికంసరం”

అని సాధితేషముగ బలికియున్నాడు. అంతియగాక:

“స్వకులోత్పన్నకన్యాయాః పుత్రస్తేభ్యోవరః”

అనియు ఘోషించియున్నాడు. ఇందుకు కారణముగూడ జూపియున్నాడు:

“అంగాదంగాత్సంభవతి పుత్రపద్మహితాన్యకాం

పిండదానే విశేషాన పుత్రదాహిత్రయోస్త్యతః”

పితృపితామహప్రపితామ హు ల గు యే ముగ్గురికి పుత్రుడు తర్పణాదుల జేయునో ఆవర్గత్రయమునకే మాతామహమాతుఃపితా మహమాతుఃప్రపితామహ సంజ్ఞతో దాహిత్రుడును తర్పణాదుల జేయుచున్నాడు. ఈ విధమున పుత్రదాహిత్రుల సామానాధి కర

ణ్యము సిద్ధమగుచున్నది. శుక్రడును మన్వ ర్థము నుపబృంహణము జేసియున్నాడు. దాయవిభాగవిషయమును దాహిత్రుడును అనంతర జాతుడగు పుత్రుడును సమానులు కావలసియున్నను ఆచారమున నటుల లేదు. అనంతర జాతుడగు పుత్రుడు పూర్వస్వీకృత దత్తుని అతిక్రమించి దత్తుని పంచమాంశ భాక్కుని జేయుచున్నాడు. ఈ న్యాయమీ మాంస కిది యవసరము గాదు.

మనుస్మృతియం దుదాహరింపబడిన పుత్రగణములో పుత్రికాపుత్రుడొకడున్నాడు. సామాన్యముగ వ్యస్తీతత్పురుషమున “పుత్రికా పుత్రుడు” అనగ కూతురి కుమారుడని స్ఫురింపగలదు. ఈ ప్రకరణమున అర్థమది కాదు. ఒకానొక ప్రాతకాలమున పుత్రులు లేనివాడు తనకూతు నొకరితను పుత్రు డుగ భావించి ఆమెకు తనదాయము నంద జేయుచుండెను. అందుచేత అట్టి పుత్రికకు పుత్రత్వకల్పన జేయబడి పుత్రుడుగ భావింప బడిన పుత్రికయను నర్థమున పుత్రికాపుత్ర సమాసము ప్రవర్తించినది. ఓరుగంటి సామ్రాజ్యచరిత్రమున “రుద్రమదేవి” ఇట్టిదిగ నున్నది. అందుచేతనే నామెకు కొన్నియు లేఖలు “రుద్రమదేవి!” యని యున్నట్లు తెలియుచున్నది.

దత్తుతెచ్చుకొనిన తలిదండ్రులను వారి యనుంగు కూతుండను ముష్కతిప్పల బెట్టు దత్తపుత్రులకంటె అంగాదుగాత్సంభూతయు హృదయాదధిజాతయు నగు పుత్రిక వేయి మడుంగులు శ్రేష్ఠతరమగును.

రష్యనుస్త్రీల వీరత్వము

యెల్లెగడ్డ చిలుకమ్మగారు

సోవియటు ప్రభుత్వము చాల త్వరగ స్థాపితమగుట యాశ్చర్యకరమైన విషయము. దీనికి కారణము రష్యనుస్త్రీల వీరత్వము. రష్యాలో విప్లవోద్యమము తలయెత్తినపుడు “చిచ్చునకు గాడుపు సాహాయంబువచ్చు కరణి” యా రష్యను వీరాంగనలు సాయ మొనర్చిరి. పురుషులతో సరిసమానముగ కార్యరంగమున వేలకొలదియు వీరవనితలు దుమికిరి. దాస్య శృంఖలాబద్ధమైన తమ దేశమును విముక్తి గావించుటయే వారి జీవితోద్దేశము. ప్రవాసము ననుభవించిరి. పురికంబముల నెక్కిరి. ఇట్లే స్వార్థరహితముగ నెన్నియో యిడుమల పాలయిరి. రష్యాకొరకు ప్రాణముల నాహుతిచేసిరి. రష్యాలోని వేలకొలది తల్లులు తమ పుత్రులను దేశముకొరకై దిగదుడిచిరి. దాస్య శృంఖలాబద్ధమైన రష్యాను ఉద్ధరించుటకు మరికొందరు వీరపత్నులు తమభర్తలను అర్పించిరి. ఎక్కడ నేవిప్లవమునకై నను వారు సంసిద్ధులైరి. క్షీరోదక న్యాయంబున, బోల్షివిక్ స్త్రీపురుషులు చక్కగ కలసి మెలసి యుండెడివారు. అదియుంగాక రష్యన్ స్త్రీసమాజము రష్యాకు పెట్టనికోట. రష్యను వీరాంగనల యాదర్శభావములు, స్వార్థత్యాగము, వీరత్వము, యాత్మ బలి దానము, నెల్లెడలను మనముగాంచుచునే యుండుము.

సోవియటు ప్రభుత్వము ప్రతిష్ఠింపబడి నంతనే, స్త్రీలకు సర్వవిధముల పురుషులతో

సమానప్రతిపత్తి యొనగబడెననుట యతిశయోక్తి గానేరదు. గాజ్యాంగవిషయములం దేమి, సర్వవిధముల పురుషునితో సరిసమానముగ నేటి రష్యాలో స్త్రీలు అధికారము పొందుచున్నారు. ఇట్లు యేదేశమందును స్త్రీలకుపురుషునితో సమానప్రతిపత్తియొనగబడలేదని ఘటాపథముగ చెప్పవచ్చును. రష్యనుస్త్రీలే యిట్టియున్నతస్థితిలోనికివచ్చిరి. వారే నేడు సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యము పొందుచున్నారు. లెనిన్ మొదలగు మహాశయుల వలె దృఢప్రతిజ్ఞ కల ప్రజ్ఞావతులు వెన్నెల రాకకు ప్రతీక్షించుచుకోరంబుభాతి, నెప్పుడు మనము కార్యరంగమున దుమికెదమా, యని ప్రతీక్షించుచుండెడివారు. పాపమతులగు నీచధనస్వాముల పీచమడచుటయే మంచిదని వారు తలంచుచుండెడివారు.

ఎల్లపుడు అత్యంతదైర్యశాలివలె, విప్లవ కారియగు యెర్రని ధ్వజమును హస్తమునం దిడికొని, పొరబాటుననై నను భూమిపై దించని, గొప్పస్వార్థత్యాగిని, వీరాంగనయగు “మిస్ ఓలగగోరే కాప్” చరిత్ర తెలుసుకొనెదము.

ఈమె చరిత్ర పలువురు పలువిధములుగ నుడువుచున్నారు. కొందరు ఫ్రాన్సుయువతి యనియు, వేరొకరు రష్యను వీరాంగన యనియు, చెప్పుచున్నారు. వాస్తవమునకు ఈమె బోల్షివిక్ దళ నాయకురాలు. లెనిన్ ఇచ్చానుసారము రష్యాను శాసించినశాసకురాలు. నిరంకుశుడగు జారు చక్రవర్తియైనను

ఈమెను తన పాశములయందు జిక్కించుకొనలేక పోయెను.

వీరాంగనయగు గోరే కాఫ్ చరిత్ర చాల కొద్దిపాటి జనులకు పరిచయమనియే చెప్పవచ్చును. ఈమెను చక్కగ యెరిగిన యొక వ్యక్తి యిట్లు వ్రాసెను. “మొదట నామెను చూచినవారు ఆశ్చర్యమున ముగ్ధులగుదురు. సింగంబున్న గుహకు మాతంగంబు పోవుచందమున నామెవద్దకు వెళ్ళు జనులు చాల భయపడుచుండెడివారు. బోల్షివిక్ సిద్ధాంతములు చచ్చించి చెప్పు సమయంబున, నామె ముఖకమలము దేదీప్యమానమై వికసించుచుండెడిది. హృదయ తరంగిణిలో నాదర్శభావతరంగములు పొప్పొగెడివి.”

బోల్షివిక్ విషయములు గాక అన్య విషయములందు జోక్యము కలిగించుకొనెడిది కాదు. ముఖ్యవిషయములకై లెనిన్ తో సంభాషించుచుండెడిది. లెనిన్ అను మత్తగ జంబు ఈమె వాక్యపాశబద్ధుడై యుండెడివాడు. అన్యలతో మాట్లాడి యమూల్య సమయమును వృధాగవ్యర్థపుచ్చని యువతీమణి. ఈమె వీరత్వము ఆదర్శభావముల చూచి లెనిన్ చాల ప్రేమించుచుండెడివాడు.

గోరేకాఫ్ జీవితమంతయు నిడుములయందే గడచిపోయెను. ఆమె రష్యాలోని యొక కర్షకునియింట జన్మించెను. తలిదండ్రులు నిరుపేదలు. రష్యాలో జరిగిన ప్రథమ విప్లవమునకు, నిరంకుశజారు ప్రభుత్వము, ఈమె తలిదండ్రులను ఇంటినుండి వెడల

గొట్టినది. పాపము వారు ఆ చలిబాధ సహించలేక రష్యనులడవులలో చిరవిశ్రాంతి గైకొనిరి. గోరేకాఫ్ ఈ దారుణ దుఃఖము చచ్చేసరకు మరువలేకపోయెను. తలిదండ్రుల మృత్యువునకు కారణభూతము నిరంకుశజారు ప్రభుత్వమే యని యామె తలంచెను. అనాటినుండియు నిరంకుశజారు ప్రభుత్వము నాశనమొనరించి సోవియటు ప్రభుత్వము ప్రతిష్ఠింపవలెనని ప్రతిసపట్టిన ప్రజ్ఞావతి.

ఆ సంగ్రామదినములలో గోరేకాఫ్ సైనిక విభాగమునకు సదస్యరాలు. స్త్రీ సేనల సేనాధిపత్యము వహించిన వీరవనిత. ఆమె నాయకత్వముననుండు స్త్రీ సేనలకు సామ్యవాద సిద్ధాంతములు ఉపదేశించుచుండెడిది.

లెనిన్ మహాశయుని యధికారముక్రింద రష్యనురాజ్యాధికారిము వచ్చిన వెంటనే, యాయన యెదుటకు సేనాసమేతంబుగవచ్చి, ‘నాసైన్యసమేతంబుగ నేను మీయధీనురాల’ నని యామె నుడివెను. అప్పటినుండియు స్వేచ్ఛగ లెనిన్ తో కలసి బోల్షివిక్ సిద్ధాంతముల ప్రచారముచేయ మొనరిడెను.

గోరేకాఫ్ బ్రహ్మచారిణి. లెనిన్ వివాహము చేసుకొనుమని ప్రబోధించెను. కాని యామె యిట్లు చెప్పెను “బోల్షివిక్ కార్యములు చేయుటకు నాకు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యముండవలెను. వివాహము నా యీ కార్యమునకు అటంకము గలిగించును.” ఆ వీరాంగన లెనిన్ వంటి మహాపురుషుని మాట

నిరాకరించెను. ఇంతియేకాదు ! భావి రాజ్యాంగవిషయము నాలోచించుటలో లెనిన్ ఆ లోచనకు విరుద్ధముగనున్న యామె యాలోచనయే సిద్ధించెను. తుట్టు తుడకు లెనిన్ ఆమెతోచనయే యంగీకరించెను.

ఒకసారి లెనిన్ కును, రష్యను సేనాధిపతి యగు ట్రోజ్కించుందు భేదాభిప్రాయము గల్గినది. ట్రోజ్కి లెనిన్ మహాశయునికి కుడి భుజమువంటివాడు. కాని ట్రోజ్కి లెనిన్ ను మంత్రిత్వమునుండి తొలగించవలయునని తలంచెను. ట్రోజ్కియొక్క యీదుష్టతంత్రముగోరే కాఫ్ కు తెలిసినవెంటనేమాస్కోలో నున్న ట్రోజ్కియాఫీసుకు వెళ్లి తీవ్రదృష్టితో చూడ మొదలిడెను. సింగుబును గాంచి మాతంగంబు భయమొందుమాడ్కి నామె తీవ్రదృష్టిగాంచి ట్రోజ్కి భయకంపితుడయ్యెను. తన యపరాధము తెలుసుకొని ట్రోజ్కి నాయీయపరాధము క్షమించుమని క్షమార్పణకోరెను. సూర్యుని కిరణములు తాకినవెంటనే హిమంబు కరిగి నీరగునటుల గోరేకాఫ్ తీవ్రదృష్టి చూచినవెంటనే ట్రోజ్కి నిష్కల్మషచిత్తుడయ్యెను.

తిరిగి లెనిన్ వద్దకువెళ్లి యిట్లు నుడివెను “ట్రోజ్కి నిష్కల్మషచిత్తుడయ్యె. ఆయన యికముందు చెడుప్రవర్తన చేయజాలడు.” గాలివీచు సమయంబున ఆకుచలించుమాడ్కి కంపించుచున్న లెనిన్ హృదయము స్థిరత

చెందెను. వాస్తవమునకు ఆమెవలననే ట్రోజ్కి నిష్కల్మషచిత్తుడయ్యెనని ఘంటా పథముగ చెప్పవచ్చును.

గోరే కాఫ్ తన యమూల్య శక్తులచే శత్రువులను అన్నివిధముల తన స్వాధీనము చేసుకొనెను. రష్యను స్త్రీలు బలహీనలైనపుడు సేనను వీర్యవంతముగ చేయుటకు ఆమె పంపబడెను. ప్రతిభాశాలినియగు గోరే కాఫ్ ను లెనిన్ యెల్లప్పుడు ప్రశంశించుచుండెడివాడు. పిల్లలపై పెద్దలు అధికారము చెలాయించునటులనే యామె లెనిన్ పై నధికారము చెలాయించుచుండెడిది. లెనిన్ గొప్పక్రోధితుడై యున్న సమయంబున నై నను ఆమె వెళ్లినచో చాల భక్తిశ్రద్ధలతో మాట్లాడుచుండెడివాడు.

లెనిన్ మొదలగు వారివలె నెప్పుడు సోవియటు ప్రభుత్వము స్థాపించెదమా, యెప్పుడు ఈ దాస్యశృంఖలములను త్రెగ గొట్టెదమా యని యోచించుచుండెడిది. కార్మిక సేనచేయుటయే యామె ముఖ్య దేశము. లెనిన్ మహాశయుడు గోరేకాఫ్ దేశభక్తి, విశ్వప్రేమ, కార్యపరాయణత, ధైర్యము, వీరస్త్రీకి ఉండువలసిన లక్షణములన్నియు నామెయందుగాంచి యామెకు గొప్ప గౌరవ ప్రదమైన పదవియిచ్చెను. అప్పటికి ఆమెవయస్సు ముప్పదివత్సరములు. ఇటువంటి వీరాంగనలు జన్మించు దేశము ధన్యము.

క వ యి త్రి మొ ల్ల !

శ్రీశేషాద్రి రమణకవులు

పూవులలోన మొల్ల వలపుల్ బచరించెడి పోల్కిగై తలో
భావముమేళమించి యనవద్యరసోదయ భవ్యధారతో
శ్రీవిభుడైన రామనృపశేఖరు కావ్యము నల్లె మొల్ల, ఆం
ధ్రావళి కిట్టి కావ్య మొకటైన లభించుట పూర్వపుణ్యమే.

మొల్లల తావి పోల్కి ముదముం గవనంబున గూర్తువంచునో
మొల్లముగా రసంబు నుడి మొత్తమునం దొగి హత్తునంచునో
మొల్లయటంచు నీకుఁ గవిమోహన నామముగూర్చినార లో
మొల్ల ! భవిత్కవిత్వసుమముల్ కవిశేఖర కంఠదామముల్.

సీ. గోవవరాద్రి కన్యాపతిశీర్షిరస శీతాంశుసుధ కొంత చించెనేమొ
మొల్ల వీవోట వాక్కుంజమ్మునఁ దనంత మాధ్వీరసము మాటు మడఁగెనేమొ
జాత్యభిమానయై శారదాదేవి నీ కవిత వల్లకిశ్రుతిఁ గలిపెనేమొ
రామకథామృత రససంగ్రహంబు నీ కావ్యగానంబునఁ గలిసెనేమొ

నుడులసొంపును గబ్బంపు నడకఁజూచి
వలపున రసాధిదేవత వచ్చినీడు
కవితలోపల నై క్యము గాంచెనేమొ
అరయనిందొండు నిశ్చయమగునె ? మొల్ల.

చం. పొలఁతులకేల విద్యయని పూరుషు లుత్కట శాస్త్రవాదముల్
సలిపెడి కాలమందె సరసప్రథమాన కవిత్వచాతురీ
కలనముచేత రాముకథ కావ్యమొనర్చిన నీదువైదుషీ
బలము నుతింప శక్యమొకొ ? ప్రాజ్ఞజనంబులకై న మొల్లరో.

శా. మొల్లా ! నీకవనంబులోపల రసంబుల్ సుస్వరూపంబులై
యుల్లాసం బొదవించు, నొక్కయెడ సారోదార భావార్థసం
పుల్లోక్తి ప్రసరంబు బంధురతరామోదంబుఁ జేకూర్చు నీ
సల్లాపంబులు శారదాంబుజ మధుస్పర్ధాళు మాధుర్యముల్.

సుబ్బలక్ష్మి బడరివాడ శేషగిరిరావుగారి భార్య. బాగాచదువుకొనినదే కాని చాల అర్థమరాలు. అందులో యేటేటకాన్పు. ముసిలిదేమిటి! పడుచుదే కాని ముసిలిదంటేనే బాగుంటుంది, అవిడ అత్తగారు. ఈవిడను అందరు చిన్నమ్మగారంటారు. డాక్టర్లు అంటోంటే విన్నకబుర్లివి—ముట్టుడిగేకాలంకి ఆడ వాళ్లలో చాలామార్పులు వస్తూంటాయిట. ఒహటం కల్లే వుండేవాళ్లు లావడమో లేక లావాంటివాళ్ళు ఒహటంకల్లా గయిపోవడమో. యివేవీకాక బహు శాంతమూర్తుల్లా గుండేవాళ్లు చికాకు, పరాకు, అసహనము, దుందుడుకు, ఆసుమానము వగయిరాలు మనో వైకల్యస్థితుల పొందడమో కలుగుతుంటాయిట! అల్లాంటిస్థితే అయిఉండాల్సి చిన్నమ్మగారిది. లేక పోతే తాను గర్భిణీతోనుండగనే భర్తకాలంచేస్తే అతని ఆస్తిపాస్తుల యావత్తు దాయాదుల బారినుండి జాగ్రత్తపెట్టుకొని శేషగిరిరావును ఇంత వృద్ధికితెచ్చి విద్వాంసుని చెయ్యగలదా? బంధుగులందరిలోను, అవుననిపించుకొని బ్రతికింది కాని ఒహరిచే యెన్నడయినా మాట అనిపించుకొన్నదనుట కయినా తావున్నదా అవిడజీవితం! అగ్నిహోత్రము ఆవిడంటేను! భారతభాగవతములు నాల్గూ చదివింది. అసరి మితమైన భగవద్భక్తి భూతదయ!! అన్నీమంచివే కాని వయస్సు మళ్ళినకొద్దీ అబ్బాయి సంసారం యేదో లోకంతో పాటుసాగుతూంటేతానూ తనయావత్కష్టములు అంతరించి సౌఖ్యోదయమయినదికదా అని ఆనందించవలసిన రోజులలో లేనిపోని లంపటాల్లో తగుల్కొని సంసారగొడవల్లో కష్టపడుతోండడం మాత్రం బాగుండలే దనాలి.

౨

తనదగ్గరే గారాబంగా పెరిగిన మేనగోడలు, కూతురు వికాలాక్షిని కన్నప్రేమకంటే పెంచిన ప్రేమ ఎక్కువని అంటారుకదూ అల్లాగ ఆపిల్ల చిన్నప్పటినుంచి తల్లిపురిటిలోనే అర్ధాన్నమైపోవటంచేత చంటిగుడ్డునీలినుండి తనదగ్గరేపెరిగి పెద్ద

దయంది. ఇప్పుడు కాపరానికి వెళ్లింది. శేషగిరి రావు దయాంతఃకరణలు గలవాడేగాని కోపమువస్తే మాత్రము పీళ్ళువాళ్ళుఅని చూచేవాడుకాదు. సాధారణంగా కోపమురానేరాదు. వచ్చినా చాలా తమాయిస్తాడు. అతనికి ఇంటికి వచ్చేటప్పటికి ఇంట్లో అంతా సంతోషముగా కనబడితే ఆనందం. ఇంట్లో రుసరుసలు పొడగట్టిందా ఎవరికో ఒకరికి మంగళాష్టకాలు తప్పవు.

శేషగిరిరావు అప్పుడే కోర్టునుంచి బండి దిగాడు. బారిష్టరు గౌనుతోటి యింటిలోకి వచ్చేటప్పటికి చిన్నకొడుకు నాలుగేండ్లవాడు గుమ్మంలోనే కాళ్లు రెండు కాగలించుకొని 'నాన్నగారూ' అని ఏడ్చాడు.

'ఏం నాయనా' అని ఎత్తుకొని ఇంటిలోకి వెళ్లాడు. సుబ్బలక్ష్మి రోజూ ఎదురుగా వచ్చేది ఆనాడు లోపల గదిలో కూర్చొని విచారంగా కనపడేది. తిన్నగా వంటిఇంటిలోకి వెళ్లి 'అమ్మా! ఏం చేస్తున్నావు' అని మామూలుగా అడిగాడు. ఆవిడ ముఖంకూడా సంతోషశూన్యమే! తిన్నగా తన గది లోనికి వెళ్లి చొక్కా, పాగా, డ్రస్సు అంతా తీసివేసి భార్యను కాళ్లు కడుగుకొనుటకు నీళ్లు తెమ్మన్నాడు. సుబ్బలక్ష్మి నీళ్లు తెచ్చి గదిగుమ్మంవద్ద పెట్టి నిలబడింది.

'తుమ్మల్లో ప్రొద్దుపంకినట్లు అల్లాయున్నా యే ముఖాలు?' అని ప్రశ్నించాడు. సుబ్బలక్ష్మి పట్టజాలక 'నే నింక యీబాధ పడలేనండి. యే నూయియో గొయ్యో చూసుకుంటాను' అని ఏడ్వడం మొదలుపెట్టింది.

శేషగిరిరావున కంతా బోధ అయినది. మామూలుగా జరుగుతున్నదే. అయితేం కొంచెము తీవ్రమన్నమాట!

'సంగతేమిటో చెప్పు' అని దగ్గరగా దీసికొని భార్య కళ్ళుతుడుస్తూ 'మామూలుదాని కింతవిచారమెందుకు' అన్నాడు.

భార్యను దగ్గరగా తీయడం బుజ్జగించడం గుసగుసలు కొద్దో గొప్పో చిన్నమ్మ గారి కంటబడ్డాయి. ఎల్లాపడ్డాయి అంటారేమో? చిన్నమ్మ గారికి కొడుకు కోడలు యేం మాట్లాడుకొంటున్నారో. తనమీద ఏం నేరాలు చెపుతోందో కోడలు విందాం అని తోచింది. ఎవరయినా ఇద్దరు కూర్చోని మాట్లాడుకొంటూంటే తన్నుగూర్చియో విశాలాక్షిని గురించియో అనియే అనుమానము. ఈలాంటి అనుమానాలు ఆపెను చాటునుండి పొంచి పొంచి వినటకు ప్రాత్యహిస్తూంటాయి.

3

‘ఏమీ లేదండీ, యీనేళ మా అందరి అదృష్టము బాగున్నది. మీకు కోపం రాలేదు. నేను సాధారణంగా ఆవిడ అభిప్రాయాన్ని కనిపెట్టి వెళ్లుతోనే యంటాను. ఏమీలేదు తమరు, ‘ఆమ్మయీ నాలుగు రూపాయిలుంటే ఇవ్వవే’ అని అడిగారు. ‘నాదగ్గర ఏమీలేవు. మీ అబ్బాయిగార్ని అడిగి పుచ్చుకోండి’ అన్నాను. దానితో రెచ్చిపోయిన దండి వ్యాపారం.

“నేను ఆనాధను. చేతులోవున్న డబ్బంతా వాడి మొఘనపెట్టినాను. బోలెడు డబ్బు ఖర్చుపెట్టి చదివించినాను. ప్రిడరీపరీక్ష చదివించినాను. అన్నీ చేశాను. తుదకు నాగతి ఇల్లా అయింది. నిన్ను నిన్ను అడగడం లేదనడంన్నూ. నా కింతకంటే హైన్యంవుందా, యిందుకే చేతిలో డబ్బుండా లంటారు. చచ్చినట్లు అప్పుడు నా చుట్టూ యాదై సార్లు తిరుగుతోంటారు” అని యింకా యేమేమో అంటూ నన్ను మావాళ్లనీ ఒక్కమాట గాదు అన వలసినవన్నీ అనేకారు. నా తల్లిదండ్రులకు అప్పు చెల్లెండ్రుకు అందరికీ కాపనార్థాలు పెట్టేవారు అప్పుడు నేను.

‘ఎందుకండి అందరినీ అనడం. మీ ఇంటికి తిండికి చేరినదాన్ని నేనే గనుక నన్నే అనండి’ అన్నాను. ఈ కరువుదినాల్లో మనం అన్నమే

తింటున్నామో, గంజీ తాగుతున్నామో. డబ్బు చిక్కులు యేమేమి పడుతున్నామో అన్నీ స్వయంగా చూస్తూనేయున్నారు కదా? నిన్న బియ్యంబస్తా మీరు తెప్పించింది అరువు తెచ్చానని చెప్పేసరికి నా కెంతో కష్టముగావుందే. తమ కెందుకు తెలియదు? అడగ్గానే డబ్బు యెక్కడ కురుస్తుంది. డబ్బు చిక్కు దినములలో మీరు ఎక్కడ వినుగుకొంటారో యని పిల్లలు చొక్కాలు లేవని యేడుస్తూన్నా-చినిగిపోయిన చొక్కా చూడండి. శంకరం బడిలోకి నే నిక వెళ్లనన్నా, వాణ్ని ఆ చొక్కాతో పంపడానికి ఎంతో మారాంపెట్టాడు. ఏంచెయ్యను. బతిమాలాను, బతిమాలాను చివరకి నాల్గతికిపంపాను. ఏంచెయ్యను. బడిలో పిల్లలు మాస్తయ్ల ‘శంకరం! మీ నాన్నగార్ని కరువు వచ్చిందా. చినిగిపోయిన చొక్కాతో వచ్చావు’ అని అంటే వాడు చిన్నబోయిన ముఖంతో నాదగ్గర ఏడ్చాడు. కానేవు నే నేడ్చాను. ఆవిడకూడా యీ సంగతి స్వయంగా చూచేవుంది. ఏమీ మాట్లాడలేదు.

అన్నీ ఎరిగుండి యీమాటలు యేమిటి చెప్పండి. ఆవిడ అడగ్గానే నేను ఇవ్వాలట. మీతో చెప్ప గూడదు. తెలియకూడదు. మీరు మంచివారేనట. అబ్బాయి యేంచేస్తాడు. తెచ్చి ఇంట్లోయిస్తే గృహయజమానురాలు నువ్వు. కనుక యిల్లాంటి వల్లా నువ్వే చూసుకోవాలి. నీ మూలాన్ని నా కొడుకుఇంటికి పరాయిదాన్ని అయిపోయాను. నా బ్రతుక్కుసాయం యీ విశాలాక్షి యెందుకుదా పరించిందో. ఇదికూడ చస్తే యీబాధ యేమీలేకుండ నుఖంగా కృష్ణలో దిగిపోదునుకదా!! అని చంటిపిల్లలాగ విలవిల ఏడుస్తూంటారు. ఆ యేడుపుమాస్తే నాకే బాధగా ఉంటోంది. ఆవిడ యిల్లా ఊరథ పడడము బాగుందికాదు. ఇదంతా నాతో వచ్చింది కనుక నేనే విరగడ అయిపోలే పదలుతుండేమో” అని నుబ్బలక్ష్మీకూడా ఏడ్చు మొదలుపెట్టింది.

౪

‘శేషగిరిరావు’ ఇగంతా విని పెద్దనిట్టూర్పు విడిచాడు. ఒకవైపున కన్నతల్లి. రెండవ వైపున కట్టుకొన్న భార్య. వాల్లిదగ్గరకు మనస్సులు పొసగకుండా తన కపరిమిత పరితాపమునకు కారణమగుచున్నది. ఎవరిని అనుటకు వీలుగాలేదు.

“సరే. చాలా బాగాయింది” అని చిలక్కొయ్యసున్నపట్టుతాపితాకట్టుకొని, కాళ్లు కడుగుకొని భోజనానికి లేచాడు. చిన్నమ్మగారు వడ్డించింది. ‘శేషగిరిరావు తిన్నాడు. ఇది కావాలి, అది కావాలి అని ఈతడు అడుగలేదు. ఆవిడ పలుకరించలేదు. ఎవరు ముందు పలుకరిస్తే యేం గందరగోళం సిద్ధమవుతుందో అని యిద్దరి మనస్సులలో వుంది కాబోలు!

అంతలో సూర్యం తనవచ్చేరాని మాటలతో “నాన్నా, నాన్నా” అని పిలిచి నెమ్మదిగ వీపు మీద వారి జందెము చేతివేలికి చుట్టుకుంటూ “నాన్నా!” బామ్మ మంచిదికాదు” అన్నాడు. ఎందుచేత గాదురా? అన్నాడు శేషగిరిరావు.

‘ఎందుకా’ అని బామ్మవైపు చూచి ‘చెప్పేస్తారే’ అని ‘బామ్మేం అమ్మని కొత్తిందని’ అని తలవాలాడు.

‘భడవా! నవ్వు చూశావుట్రా అమ్మని కొట్టడం?’

‘కొత్తలేదు, మరి మరి అమ్మగదిలో కొచ్చి ఏడ్చింటే మరి?’

‘యేడునే?’

‘బామ్మకొత్తింటేమోని.’

‘అమ్మే కొట్టిందట బామ్మని.’

‘లేదు నాన్నా బామ్మేం-బామ్మేం. మల్లీ చేతులతో బాదుకొంది తానే నాన్న గబగబా బాదుకొని ఏడ్చింది నాన్నా.’

‘ఏడిశావు. నోరు మూయి. నీ కక్కరలేని సంగతులు’ అని సూర్యాన్ని అవతలికి పొమ్మని పంపేశాడు శేషగిరిరావు.

చిన్నమ్మగారి ముఖం కొంచెం కొపాస్తే సూచిస్తుందనాలి. కుఱ్ఱగాడు నాలుగేండ్లు పెధవకే ఇంత

కావరమా.. తప్పు చిన్నమ్మగారిదే అని భావంతండ్రి దగ్గర లేలేశాడు. తల్లి రాక్షసబుద్ధులే పిల్లలకీనీ, తనని అచవసరంగా బయటపడేస్తోందని అవిడె నమ్మకం. తన యాధిక్యత కించెత్తూ గుర్తించటం లేదని అభిప్రాయము. ఇంటిపెత్తనం అంతా తనకే వప్పుచెప్పింది కాదని మరోకాంక్ష. తన్నిక యెందుకూ పనికిరాని పరాయిదాన్నిగా చేశేశారని సొంత పెత్తనాలు వీళ్లవి అని అప్పుడప్పుడు అనుకోడం. అందులో ముఖ్యంగా సుబ్బలక్ష్మి తాలూకువాళ్లు. యే తల్లీ, అప్పగార్లో, అన్నదమ్ములలో, ఎవరో వకరు వచ్చారంటే ఆరోజున వంట సరిగావుండదు సరి కదా, యేమూలో కూర్చుని యేడవడమే. అడిగితే నాఅవస్థ నాది, నీవేమయిన ఆర్చేదానవా, తీర్చేదానవా అనడం. మనం కలుగజేసుకోకూడదని ఊరుకుంటే “చూశావా ఆత్తేరి నేనంటే యెవరికి అక్కరలేదు. యేడ్చి యేడ్చి అదే ఊరుకొంటుందని పలకరించింది కాదు అంటుంది. సూర్యంగాని, గోపిగాని ఎవరు అయినా దగ్గరకు వెళ్లి “బామ్మా! ఎందుకే యేడుస్తున్నావు” అని ఒడియందు చతికిలబడి రెండు చేతులు మెడకు చుట్టువేసి చుఖాన ముఖమంచి అడగొస్తే “భీ పెధవల్లారా! మీసమాత్రం ప్రేమ యేడిసిందిరా. పొండి. అడతలికి పొండి” అని క్రింద దూరంగా కూలవేస్తుంది.

౫

ఇరుగుపొరుగు అమ్మలక్కలంతా గుసగుసలు. ఏముంది. సుబ్బలక్ష్మిది తప్పా, అత్తగారిదా అని. సుబ్బలక్ష్మిది కాకపోతే, అత్తగారు ఇంటిపట్టున యెందుకుండదని సంవత్సరానికి పడకొండు మాసముల యిరవైరోజులు అక్కడా అక్కడా కాలం వెళ్లపోసుకోవడమేమి అని. ఇంటిదగ్గరనున్న పదిదినములైనా కలసి మెలసి సంతోషంగా కనబడదని!

ఇరుగుపొరుగువారు అలా అంటే యిక బందుగుల సంగతే-వాళ్లు అంతే. సుబ్బలక్ష్మి అత్తగార్ని యింటిదగ్గరనుంచి లేవగొట్టింది. ఇద్దరికి ఒక్కగడియ పడదు. సుబ్బలక్ష్మి మాత్రం తక్కువదా అంటారు!

ఇంట్లో మనస్సులు, మనస్సులు కలియనవుడు ప్రతీదీ చెడగానే కనిపిస్తుంది. ప్రతీదీ అనుమానం గానే తోస్తుంది. సుబ్బలక్ష్మిని గురించి అత్తగారే, 'మంచిదని తన్ను అన్నివిధాలా కనిపెట్టే నడుస్తోంది' అని ఆవిడికి సంతోషంగా ఉన్న సమయాల్లో అంటుంది. తనకి కోపం వచ్చినప్పుడుగాని చికాకుగా ఉన్నప్పుడుగాని సుబ్బలక్ష్మి సాధ్యమయినంతవరకు తటస్థంగానే ఉంటుంది. తటస్థంగా ఉంటే "మాకారా, నన్నిల్లా పలకరించనైనా పలకరించింది కాదు" అనడం! ఒకరోజున సుబ్బలక్ష్మి, మూర్యం ఏదో అల్లరిచేస్తూ బామ్మని తగిలినాడు.

"వెధవా! మైలడ్చావురా. మరోబట్టేనా లేదు. ఎల్లా ఏడవను" అని కోపముతో వాడిని రెండు చరుపులు చరిచింది. అమ్మదగ్గరకు వెళ్లి అమ్మచీరకొంగు మొగమున కడ్డము పెట్టుకొని ఏడ్చాడు.

'ఎందుకురా బామ్మని తగలడం' అంది తల్లి.

'ఎవలు దగిలాలూ?' అన్నాడు.

ఇలా? నాక్కూడా కళ్లు లేవనుకున్నావా?

మూర్యం దాగ్లో చూసుకోవద్దూ అంత లొందరా మరి' అని రెండు బిస్కత్తులు చేతికిచ్చి పంపి వేసింది సుబ్బలక్ష్మి.

'అంతలో నాకూ కళ్లు లేవనుకున్నావా' అన్న మాట చెవిలోబడి కాబోలు చిన్నమ్మగారు చరచర వచ్చి.

"నీ కొడుకును కొట్టటం నాదే బుద్ధి తక్కువ. జ్ఞానము వచ్చింది. నేటి కాలానికి నీచేత నాకళ్లు కూడా లేవనిపించుకోవలసివచ్చింది. నాకు కళ్లుంటే యితమట్టుకు రాక నేపోను. నన్నిల్లా యేడ్చించి బాధపెడుతూన్నందుకు భగవంతుడంటే ఉంటే మిమ్మల్ని ఒకకంట చూడకుంటాడా. ఈ మిడిసి పాటు యెంతకాలమో చూస్తానులే. నన్ను పెట్టే బాధలన్నీ మీకు తగలకుంటాయీ" అని వెక్కిరిస్తూ యేడ్వడం మొదలుపెట్టింది.

సుబ్బలక్ష్మి నిరాంతరపోయింది. అత్తగారి బట్ట తగిలినదాన్ని తప్పే. ఊరుకున్నా తప్పే. ఏమని సమాధానమిచ్చుటకు తోచలేదు.

"అత్తయ్యా! మిమ్మల్ని నే నల్లాంటానా.

మూర్యం మిమ్మల్ని తగలేదంటే నాకు కళ్లు లేనా అన్నాను కాని నేను చూడటంలేనా మిమ్మల్ని రానుపపోవడం. మీ రల్లా ప్రతీవానికి మనస్సు కలతపెట్టుకోవడం బాగాలేదు."

"అయ్యో కబుర్ల కేమిబోటు! నీజడ్డ ఎల్లాంటిది. నీకూ నీవాళ్లకీ నా ఉసురు తగులకపోతుందా. నే నిల్లా బతకడంకూడా యిష్టంలేదు. యేదో మిష పెట్టుకొని నాతో దెబ్బలాడుటకు సిద్ధమే. మొగాళ్లని చంపిపుట్టావు. మూర్యాన్ని ముట్టుకోమని నీవే పంపుండాల్సి. మొన్న ఆలాగే వాళ్ల నాన్నతోటి బామ్మ అమ్మని కొట్టించినదానికి వాడికి నీవు అనమని చెప్పియుండకపోతే వాడెల్లా అనగలడు? ఇంత కీయాదనకులానికి ముసలంలాగ దావించావు. నీవో నేనో ఒకాళ్లం విరగడవులేగాని యీ అవధి లింతే."

"అనవసరంగా అల్లాకోపం తెచ్చుకుంటారేమిటి? మీకు పిచ్చి ఎక్కువ అవుతోంది. ఏవో పిల్లలను అన్న ముక్కలు మీమీద పెట్టుకొని యిల్లా అనడం మీకు తగినదికాదు. మీ కంత కష్టముగా ఉంటే నేనే విరగడయిపోతాను. మీరు మీ అబ్బాయి కులాసాగాయండండి. ఇంక నన్ను మీరేమీ అనవద్దు. ఆనక మీ అబ్బాయిగారు వచ్చాక పిల్లలను ఆయనకు వప్పించి నే నేదో దారి చూచుకుంటాను రెండి. ఈ సంసారములో నాకేమి."

అంతలో వీధితులుపు తట్టినట్లయ్యెను. శంకరం నాన్నొచ్చాడని గబగబా పరుగెత్తి వీధితులుపుతీసి "నాన్నా-నాన్నా" అన్నాడు.

"అమ్మే-అమ్మే కాదు నాన్న. బామ్మ-బామ్మే యేల్పింది నాన్నా. అమ్మని తిత్తింది. అమ్మ పోతానంతోంది నాన్నా" అని వీధిగుమ్మం దగ్గరే ఏకరపుపెట్టాడు.

౬

'నా కదంతా తెలియదు. మీ పిల్లల్ని మీరు బాగ్గత్త పెట్టుకోండి.'

'సంగతి ఏమిటో చెప్పరాదా.'

'యేమీలేదు. యీరోజుతో మీకు నాకూ ఏల యీ లోకంతోటే సరి. నే నింక బ్రతుకలేను.'

'కారణమేమో చెప్పరాదా.'

‘ఋణము చెల్లుటే కారణం.’

‘పాతక ధేనా?’

‘నేను ఈ బాధ భరించలేను. నేను విరగడవుతే గాని యీ సంసారము బాగుపడదు గనుక.....’

‘ఈ వెధవగోల యెప్పుడు ఇంటేనా.’

‘నాకు తెలియదు.’

‘అవుతే నీ పిల్లల్ని నీతోటే తీసుకెళ్లు.’

‘నా కక్కరలేదు. మీపల్ల కలిగినారు గనుక మీకు బాధ్యత.’

‘నీవు కన్నావు గనుక నీదే భారము.’

అంతలో చిన్నమ్మ గారు వచ్చి “దీనికంతకు కారణం నేను గనుక నేను యే నల్లమందో మ్రింగి చచ్చిపోతాను. మీరిద్దరు నుఖంగా ఉండండి. చిన్నప్పటినుంచి కష్టములే నాపాటు. కాపురానికి వెళ్ళినది లగాయితు కష్టాలే నావంతు. పోనీ నువ్వు పెద్దవాడవయి గడించుచున్నావని నుఖపడే యోగ్యతా నాకు లేదు. యీ బాధలనుండి విముక్తి నాకే అవు సరం గనుక.....”

అమ్మా! నిజముగా నీకు మతిపోతోంది. అనవసరముగా యింటో యిద్దరు తగవులాడుతోవుంటే సంసారం యెల్లాగు? యజమానికి కొంచమయినా నుఖముండవలెనా, అక్కరలేదా? ఇంటికొచ్చే టప్పటికి దాని తన్న అది చస్తాను అంటే నీతన్న నీవు చస్తాను అంటూ యిద్దరూ యెవరినీ బెదరింపు.

మధ్యన నాకు చావుగానున్నది. మీ రిద్దరకు దెబ్బలాటలు లేకుండా సంసారం అన్యోన్యంగా దిద్దుకుంటామని ప్రమాణం చేసేవర్కు నేను యీ యింటియందు అడుగు పెట్టను.

ఇదే వెళ్ళిపోతున్నాను అని చటాటన యిల్లు వదిలి ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయాడు శేషగిరిరావుగారు.

కొంపలో యీవరుస జగడములుంటే యజమాని బ్రతు కేమి కావలయును. అత్తగార్లయిన మహాసాధ్వీయణులారా! కోడండ్రడై చలయువహింప ఫలమా? ముక్తియా? మోక్షమా? మీరుకూడ కొండొకతరి కోడండ్రడై మెలగియుండలేదా. అప్పటి బాధ లేమయిన జప్తికి వచ్చుచుండునా మధ్యమధ్య. స్త్రీ లొలుత దండ్రడిచేతను నివాహనంతరము భర్తవలనను వృద్ధాప్యమందు తనయులచేతను, రక్షణ పొందుచు వారవారి యనుజ్ఞావర్తనయియుండుటే విద్యుక్తధర్మమును పెద్దలనుడువుల యెరుంగరా. అటుల వారలకు తాము చేతోడు వాతోడై ఎల్ల కార్యముల సహాయముచేయుచు గృహమును స్వర్గతుల్యముగ చేయుట మీమీ విద్యుక్తధర్మము గాదా.

చిన్నమ్మ గారును నుబ్బలక్ష్మీయు పూర్తిగా రాజీ అయ్యారు. శేషగిరిరావుగారు తిరిగి యింటికి వచ్చాడు. నాటినుండి యంతవర్కు మాడేళ్లు కావచ్చింది. ఇంతవర్కు యేమీ ఇంటిలో అడా విడులు లేవనే చెప్పాలి!

—:0:—

అవతార పురుషుడు

శ్రీపాద లక్ష్మీనారాయణమూర్తిగారు, బి. ఏ.

నీ. భరతావనీకృత ప్రాక్తన పుణ్యపుంజంబె రూపముగాంచి జన్మమందె సఖిలహైందవ కృతయజ్ఞ యాగాద్యనుష్ఠాన సత్ఫలమిట్లు సంభవించె నకలంకశాంతి సత్యవేమముఖసర్వ సద్గుణంబులె యిట్లు జన్మమందె ధర్మసంస్థాపనార్థము పుట్టుచుండునా భగవంతుడే యిట్లు ప్రభవమందె

తే.గీ. ననుచు జనములు కొనియాడ నతిపవిత్ర

మైన భారతవర్షంబునందు బుట్టె

సఖిల జనసౌఖ్య సంపాద నానవరత

దీక్షితాత్ముడు శ్రీగాంధీ దేవుడిలను.

ఆత్మవై పునదృష్టి యంతరించిననాడు, పురికొల్పిజీవమ్ము బోసినాడు ।
 ప్రీతిలను జుల్కనజేసి చూచిననాడు, తగదనియడ్డుబు దగిలినాడు ।
 భిన్నమైసంఘమ్ము వేరుమాసిననాడు, నల్వరగవకట్టి నడపినాడు ।
 అన్యభాషలనేర్వ ననుమానపడునాడు, పలుభాషలనునేర్చి ప్రబలినాడు ।

నవమతస్థాపకుండును నాయకమణి ।
 యనుచు భారతజాతిలో నతనిగూర్చి ।
 తెలియనేరనివారలుగలరె ? తలప ।
 నతనితేజమే మనయాత్మలందుగలదు ॥

హైందవసంఘమ్మునం దెవ్వరై నను, నవతేజమునుబొంది నడచిరన్న ।
 బరదేశములకేగి భారతమతముల, పరతత్వములగూర్చి పలికిరన్న ।
 పాలనావిధములోపల గల్గులోపముల్, పార్లమెంటున దేటపఱచిరన్న ।
 అన్యభాషలనేర్చి యందుమార్దవమైన మంచికావ్యముల రచించిరన్న ।

యతడుపెట్టినభిక్షయే యనగదగును ।
 నతనియాచర్యమే మన కనవరతము ।
 వందసీయము సత్యవిశ్వాసయుతము ।
 నతనితేజమే మనయాత్మలందుగలదు ॥

బాల్యంబుననే మహాపర్వతంబులదాటి, మేరుధీరుండయి మెఱసినాడు ।
 జాడసన్యాసుల వాదాననోడించి, ప్రకటవాక్పౌఢిమ బఱగినాడు ।
 స్వమతవిశ్వాసంబు జాటంగమదినొచ్చి, ప్రాణంబులనే యొడ్డుబన్నినాడు ।
 భక్తిలేకుండిన బ్రదుకు వ్యర్థంబని మించిగొంతెత్తి ఘోషించినాడు ॥

తననువర్తనమున భావితరతరముల ।
 కరయహైరోడ్డుగాజేసి యలరినాడు ।
 సర్వతోముఖపాండిత్య సార్వభౌము
 డతనితేజమే మనయాత్మలందుగలదు ॥

పా ర వ శ్య ము

గీ. నవ్యతరమైన సంస్కరణంబుఁగోరి
పూర్వమర్యాదలకు జీవముద్రయైన
ప్రాతప్రతాలసంపుఁటి—బారవైచి
సరసకిసలయకునుమాది—సమితితోడ
సకలతరులతలలరువ—సంతవేళ
బహుశపల్లవరాగంబు—ప్రబలువేళ
మందమలయానిలములు క—మృనిసుగంధ
బంధురముఁజూచు—బాంధుల—ఁడందములకు
విందొనర్చుచు హాయిగా—పీచువేళ
వగరు వగరై నచిగురుల—పసరుచేత
మృదుమధుర కంఠనాదంబు—పదునుబెట్టి
లీల భృంగీరవంబుతో—మేళగించి
దెసల నీవెప్పు యోకూత—విసరినావో
అప్పుడే మచ్చుచల్లిన—ట్లంతరాత్మ
వివశమైనది గడిచాటి—పికవధూటి !
బాణకాదంబరీశుక—ప్రజ్ఞ నెల్ల

వారణాసి లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు

నైషధ నృపాలుహంస వి—శేషమెల్ల
దిగిదుడిచి సర్వఘడియల—దెఱపియిడక
పలుకుపలుకున నమృతంబు—తోలుకునీడు
దివ్యగానమె చెవిలో—బ్ర—తిధ్వనించు
తలఁపులకుమీఱి వాక్కుల—కొలఁదిగాక
యలలనలితేగు నానంద—జలధిలోన
దలమునుకతొట నిర్వాజ—తావిశిష్ట
లలితగానామృతాస్వాద—కలితమైన
సహజసౌహార్దమున—గాక—జాతిమాత్ర
సాధ్యమనవచ్చునే ? నీడు—సంఘబలము
కలిమి ననవచ్చునే ? వెఱ్ఱి—తలఁపులే !
జాతియేటికి ? నిరుపమ—ప్రీతిలేక
చవులఁజెవిఁగ్రుమ్మరించునీ—స్వాదుగాన
మానితంబైన కోమల—మానసంబు
వివిధవిషయాంతరాసక్తి—విముఖమగుచు
స్రక్తునో లేదో యనుభవ—జ్ఞానకెయెఱుక.

న వీ న క ళ్హ ర్థి ను లు

గాలి జాలనుండరరావుగారు

వదనసౌందర్యాభి వర్ణనమొనరించు లోచనమ్ములకు సులోచనములు,
వాణీపతాకలవలె మందమారుతహతిని గంపించు చేలాంచలములు,
చివురుచేతులలోన జెలువారు, పుస్తకాచ్చాదిత పీనవక్షాంతరములు,
నవ్యనాగరికతానంద దేవత కాటపట్టుతొకంచుక ప్రకటరుచులు.

కెరటములవోలు నీలిముంగురులగములు
దనర, సాగరతీర పథాంతరమున
సాగుచున్నారు తమ కళాశాల వీడి
భారతీదేవి మారురూపములువోలె
తీవతనువులతో కళార్థినులు కనుడు !
ఆధునికభారతీయ కాంతాభ్యుదయపు
చిహ్నములు వీరు; వీరి దర్శించి యింక

దోసిలోగ్గి, భయంపడి తొలగిచనుడు
అతివలకు విద్య పనికిరాదనెడువారు.
విమల భారతతరుణ సేవికలువారు;
ఆర్యభారత వీరకన్యకలువారు;
భారతీగృహభావిదీపములువారు;
వారి కన్నీరు మనయింటి కారుచిచ్చు;
వారి చిరునవ్వు బహువిభవప్రదమ్ము.

బరంపురం ప్రయాణము-అమ్మవారు పండుగలు

తాత. కృష్ణమూర్తిగారు బి. ఏ; యల్. టి.

మదిలో పుట్టెడు ఊహలకంటే
మంటల లేచెడు పొగసుడికంటే
వడివడిగా
దడదడగా

మనపొగబండి మనరైల్ బండి
జఫ్ జఫ్ జబజఫ్ జబజబ జబజఫ్
పరుగుడుచున్నది పరుగుడుచున్నది
మరియొక స్టేషన్ వచ్చుచున్నది. 1.

దెబ్బలు తగిలిన దెయ్యము వలెనే
దేవత పంపిన దూతల వలెనే
తరతరగా
బిరబిరగా

చెట్లూచేమలు చెరువులు పుట్టలు
పల్లూ కొండలు ఊల్లూ పొలములు
వెనుకకు వరుసగ పరుగుడుచున్నవి
మనమిక చూడగ కనబడకున్నవి. 2.

నేను జబ్బుపడి లేచిన కొన్నాళ్ళకు ఒకనాడు
సాయంత్రం అంగణంలో పట్టెడమంచాలు వేసుకొని,
అందరం కూచున్నాం. బావ కొత్తిగిలి ఒక మంచం
మీద కూచంటే, అతనికోసం తమలపాకులు చీలుతూ
ఉంది అక్కయ్య. చిన్నన్న, నేను మరొక మంచం
మీద కూచున్నాం. గడపలో కూచుని అమ్మ కూర
తరుగుతూఉంది. నాన్న అప్పుడే వీధిలోనుంచి
వచ్చి, కాళ్ళు కడుగుకుందుకు నూతికి వెళ్లాడు.
రాత్రికి ఫలహారంకోసం నాయనమ్మ పంటయింట్లో
పొంగరాలు పోసుకుంటూఉంది.

బూచిని చూచిన పిల్లలవలెనే
ముంగిని చూచిన పాములవలెనే
తొందరగా
సందడిగా

వచ్చుచునుండెడు బండితత్తర
అగవడినంతనే ఆవులమందలు
బెదరిపోయి నలుదిక్కుల గబగబ
చెదరిపోవుచును పరుగుడుచున్నవి. 3.

మెరసిన మెరపులు కనబడునట్లే
విరిగిన కెరటము పోయినయట్లే
అదిగదిగో
ఇదిగిదిగో

అదిగో వంటెన అగపడుచున్నది
ఇదిగో వంటెన ఇక్కడనున్నది
కనబడదేమీ వచ్చిన వంటెన ?
కనబడునా మరి పోయిన వంటెన ! 4.

—గిడుగు వెంకట సీతావతి.

ఆమాట, యీమాట చెప్పుకుంటూ మధ్యమధ్య
నవ్వులతోను, హాస్యాలతోను, అందరం సరదాగా
మాట్లాడుకుంటున్నాం.

బావ నావేపు తిరిగి, చిరునవ్వుతో, “బావా,
చదువుకుందుకు పట్నంవెళ్లి ఊష్టం తెచ్చుకున్నా
వటోయి?” అన్నాడు.

నిజంగా అత నా మాట హాస్యానికే అన్నాడు.
కాని నాకది నొచ్చింది. చాలా చిన్నతనం వేసింది.
సహజంగా కోపంకూడా వచ్చింది. కాని ఎవరి

మీద? నాలో యేదో లోపం ఉన్నదని తలచికదా, బావ ఆమాట అన్నాడు? సోపం, అవమానం, సిగ్గు-అన్నీ ఒక్కమాటే జనించాయి నాలో.

నా ముఖవైఖరి కనిపెట్టి కాబోలు, నవ్వు సమాశించుకొని ఆయన, “బావా, మాతో బరంపురం వస్తావా?” అన్నాడు.

నామనసు బ్రహ్మానంద పరవశం అయింది. నేనది పరలోకం యెన్నడూ బరంపురం చూడలేదు. అక్కయ్య అనేకమాట్లు నన్నాడోరు తీసుకొవెళతానని అనేడే కాని, యెప్పుడూ నాప్రయాణం తటస్థమే.

“ఆ ఊళ్లో నన్ను స్కూల్లో ప్రవేశపెడతావా?” అని అడిగాను బావని.

నా భావం తిన్నగా గ్రహించలేక అక్కయ్య, “పోనీలే. నీకు యిష్టం లేకపోతే, బరికి వెళ్లాలని నిర్బంధం యేమీ లేదు.” అన్నాది.

“అయితే నేను బరంపురం రానేరాను.” అన్నాను మూతి బిగించి.

“ఏం?” అన్నాడు బావ.

“చదువుకుందు కైలేనే వస్తాను బరంపురం! స్కూల్లో నన్ను వెయ్యకపోతే, నాకేం పని మీ ఊరు రావడానికి? పర్లాకిమిడిలో అంటే, ఆ మాస్టరు చాలా చెడ్డవాడు. నిష్కారణంగా కొట్టే వాడు పిల్లల్ని. నేను తిన్న దెబ్బలు యీజన్మలో మరచిపోలేను!”

“నిన్ను కొట్టకుండా నీకు చదువు చేప్పేలాగు యేర్పాటు చేస్తే సరికదా? అట్లా అయితే మాదగ్గర ఉండి చదువుకుంటావా?” అన్నాడు బావ.

“దెబ్బలు లేకుండా అయితే, యేడోరై నా ఫరవాలేదు. అండమాన్ ద్వీపాలకు రమ్మన్నా వస్తాను. ఎన్నాళ్ళయినా ఉండి చదువుకుంటాను.” అన్నాను ఉత్సాహంతో.

ఇంతట్లో నాన్న పెరట్లోనుండి వచ్చాడు. బావ,

నేను మాట్లాడుతూ ఉండడం చూసి, ‘ఏమిటి కథ?’ అని అడిగినట్లుగా కనుబొమలు పైకెత్తి బావవేపు చూశాడు.

“బావ మాతో బరంపురం వచ్చి, అక్కడ చదువు కుంటానని అంటున్నాడు. మీకేమీ అభ్యంతరం లేదనుకుంటాను? మాతో పంపించండి.” అన్నాడు బావ.

‘నిజంగా నీకు వెళ్లి చదువుకోవాలని ఉందట్రా?’ అని నాన్న నావేపు తిరిగి అడిగినాడు.

“ఊఁ.” అని మెల్లగా అన్నాను.

పంటింటోనుంచి నాయనమ్మ ఎందుకో వచ్చింది గడపలోకి. ఆమెను చూసి నాన్న, “అమ్మా, వీడు బరంపురం వెళ్లి చదువుకుంటాడట. పంపనా?” అన్నాడు.

“చదువు మిషమీద యిక్కడికి, అక్కడికి పంపకు నాయనా. కొంచెం జ్ఞానం వస్తే వాడే చదువుకుంటాడు. ఇప్పుడు మించిపోయిన దేమీ లేదు. అంతగా వాడికి చదువుమీద అభిలాష ఉంటే, యింటివద్దనే నేర్చుకోవచ్చును. వాళ్ల అమ్మే చెప్పగలదు.” అంటూ మళ్ళీ లోపలికి వెళ్లి పోయింది నాయనమ్మ.

“నాన్నగారూ, వాడిని పర్లాకిమిడి పంపించడానికి, మాఊరు పంపించడానికి వ్యత్యాసం లేదా? నేను పరాయిదాన్ని కాను కదా? పంపించండి.” అన్నాది అక్కయ్య.

“వెళ్ళడానికి వాడికి, తీసికెళ్ళడానికి మీకు ఉద్దేశం ఉన్నప్పుడు అలాగే కావచ్చును.” అన్నాడు నాన్న.

మొత్తానికి నేను బరంపురం వెళ్లడం నిశ్చయం అయింది. నా సంతోషానికి ఆలవిలేదు. చదువుమాట తల్చుకుంటే మాత్రం అప్పుడప్పుడు గుండె రుల్లు మనేది. ‘దెబ్బలు, లేకుండా చదువుకుందువు గాని.’ అని బావ చెప్పినమాటలు మళ్ళీ కొంతదైర్యం

యిస్తూ ఉండేవి. మళ్ళీగా, నాకు బరంపురం చూడాలన్న కుతూహలం యెక్కువయింది. అది గాక, రెయిలుబండి యెక్కువచ్చును కదా అని సంబరం! వెర్రి సంతోషంతో గెంతులాడింది నా హృదయం.

రెయిలుబండి యెక్కిన తరువాత నా గాభరా చెప్పతరం కాదు. కిటికీకి దగ్గరగా కూచున్నాను, వెనక్కి పరుగెత్తుతూఉన్న చెట్లు, చామలు చూస్తూ. బండి వడిగా పోతూఉంది. ఒక విమానంలో కూచుని, బ్రతికి ఉండగానే స్వర్గానికి వెళుతూ ఉంటే యెంత ఆనందంగా ఉంటుందో, ఆ మోస్తరుగా ఉండేను నాకప్పుడు. చెట్లు, కొండలు, యేళ్లు, ఊళ్ళు అతి త్వరగా వెనక్కి పోతున్నాయి.

బండి నడుస్తున్నంతసేపూ గాలి తీవ్రంగా వీచేది. నేషనల్ వద్ద రెయిలు ఆగగానే జనుల హడావిడి, కోలాహలం బలే తమాషాగా ఉండేవి. వల్లూరాయన గ్రామపోస్ట్ పాట జ్ఞాపకంవచ్చి నాలో నేను నవ్వుకునే వాడిని. తినుబడి పదార్థాలు, పళ్ళు, కాయలు, పాలు, పెరుగు, ఖిల్లీలు, చుట్టలు, అగ్గిపెట్టెలు మొదలుగా గలవన్నీ విక్రయానికి వచ్చేవి. కొన్ని కొన్ని మితాయి దినుసులు బావ నన్ను కొనుక్కొనిచ్చేవాడు కాడు. కాని మొత్తం పైని బరంపురం చేరేదాకా నాదవడ గానుగవలె అడుతునే ఉండేది. నిజంగా రెయిలు ప్రయాణం చాలా సరదాగా ఉంటుంది—చిన్నతనంలో.

నేషనల్ వద్ద ప్రయాణీకులు సామానులతో బండి యెక్కడానికి పడే అవస్త చూసి తీరాలి! బండి దిగడం కూడా అట్టే సుశుభైన పనికాదు. బండి దిగేవాళ్ళను యెక్కేవాళ్లు, యెక్కేవాళ్ళును దిగేవాళ్ళు ఒకరినొకరు ఆటంకపరచుకుంటూ, కసరుకుంటూ, తోసుకుంటారు, నాటికి నేటికీ 'కూడా మూడోతరగతి బళ్ళు ఒక్కమాదిరిగానే ఉన్నాయి. ఏపెట్టె చూసినా ప్రయాణీకులతో క్రిక్కిరిసి ఉంటుంది. నానా గోత్రస్యా, అన్ని తరహాల మను

షులూ ఆబండ్లలోనే యెక్కుతారు. ఉక్కిరిబిక్కిరి! ఊపద్రవమైన యిరకటం! అందుకు తోడు ప్రయాణీకుల సామాన్లు కూడా అట్టివే. తట్టలు, బుట్టలు, రంగంపెట్టెలు, చీపురుకట్టలు, కుళ్లు గుడ్డలమూటలు, కూరగాయల గంపలు, ఎండుచేపల జంగెళ్ళు—కలగా పులగం! ఇక ప్రయాణీకులలో నూటికి తొంభైమంది చుట్టలు కాల్యడమో, పొగాకుకాడలు నమిలి బండిలో కూచున్నచోటనే ఉమ్మడమో, యేదో ఒక అసహ్యంపని చేస్తూఉంటారు. రాగం తాళం ఆసందర్భమైన తగవులు, తెలివితక్కువ చర్చలు, కాష్టవాదాలు—వీటితో కాలక్షేపం! రెయిలు ప్రయాణంచేస్తే మూడోతరగతి బండిలోనే చెయ్యాలి. రకరకాల మనుషులు, వాళ్ళవాళ్ళ స్వభావాలు, మంచీ, చెడ్డ అన్నీ తెలుస్తాయి. ఉద్యోగస్తులు, అనాగరికులు, అడవాళ్ళు, రోగులు, చంటి పిల్లలు, సాయిబులు, పోలీసులు, దొంగలు, బిచ్చగాళ్లు, టిక్కెట్లు లేనివాళ్ళు, బైరాగులు—అందరూ భుజం కలిసి కూచుంటారు.

ప్రయాణీకులు ఎవరేం మాట్లాడుకుంటున్నారో, యెవరేం చేస్తున్నారో, అన్నీ శ్రద్ధగా కనిపెడుతూ కూచున్నాను నేను. బ్రాహ్మణులు రెయిలు బండిలో కూచుని, నానా జాతులవాళ్లు చూస్తూ ఉండగా, తగులుతూఉండగా, మైలగుడ్డలతో, చేతులైనా కడుగుకోకుండా భోజనం చెయ్యడమనేది నాకు చాలా ఆశ్చర్యం కలుగజేసింది. చొర్రంగిలో బ్రాహ్మణ వీధంట నేను మాలమాదికల నెన్నడూ చూసి యెరగను. సంతక 'కొండ్రాంగోలు' వెళితే, యింటికి వచ్చిన తరువాత గుడ్డలు తడుపుకొని స్నానం చేసేవాడిని. తువరం చేసుకుంటే నన్ను స్నానం చెయ్యకుండా యింట్లోకి రానిచ్చేవారు కారు మావాళ్ళు. చల్లన్నం తిన్నప్పుడు పొత్తిగా పంచా కట్టుకుంటే మడకాని, తడిపి ఆరవేసిన బట్ట కట్టుకోకుంటే అన్నం పెట్టేదికాదు నాయనమ్మ! ఇక కూద్రులు, ముట్టువాళ్ళు చూస్తూ ఉండగా

భోజనం యెన్నడూ లేదు. తుదకు రొట్టెయిక్క సహితం వంటింట్లోనే తినమనేవారు మావాళ్ళు. ఎంత రెయిలు ప్రయాణమైనా మడి, నివ్వ, ఆచారం అంటే లేకపోవచ్చును కాని, శుచి శుభ్రత అయినా లేకుంటే యెలాగు? పళ్లయినా తోముకోకుండా రెయిల్లో కూచుని కాఫీతాగడం, అడ్డమెనగడ్డీ తిని, ఆచేతులు కడుగుకోకుండా చేతి రుమాలుకు తుడిచేనుకోవడం-ఇట్లాటి అసహ్యకరమైన పనులన్నీ తణుకూ బెణుకూ లేకుండా చెయ్యడమే నాగరికత కాబోలు!

ఆ ప్రయాణంలో తుదకు మాబావమీద కూడా నాకు కోపం వచ్చింది. స్టేషన్ వద్ద కొళాయి నీళ్ళు తాగడానికే నాకు మనసు యెన్నోవిధాల కొట్లాడింది! అట్లాంటిది, ఎవడో సాయిబుచేత సోడా తెప్పించుకొని నిద్రయంగా తాగాడు బావ. 'పలాస్' స్టేషన్ లో ఎవరో గడ్డాల దొర కనిపిస్తే, అతన్ని పలకరించి, మట్టుకొని షేక్ హాండ్ చేశాడు.

మేం కూచున్న బండిలో కాశీకి వెళుతూవున్న విధవవాళ్ళు కొందరు ఉండిరి. విధవత్వి, అందులో ముసలివాళ్లని చూస్తే నాకొకవిధమైన భక్తి, ఆభిమానమున్నది. అట్టి వాళ్ళను చూసినప్పుడల్లా మా నాయనమ్మ జ్ఞాపకం వచ్చేది. కాని 'నిజు' నిలకడపైని కాని తేలే దన్నట్లు, యీ బోడమ్మల గుట్టు రెయిలు ప్రయాణంలో కాని బయటికి రాదు. వీళ్ల గోవిందనామాలు, ఘడియఘడియ స్నానాలు ఉపవాసాలు, తులిశమ్మ ముగ్గులు, లక్షవత్తుల వ్రతాలు-అన్నీ దొంగవేషాలేమో అనిపిస్తుంది ఒక్కొక్కప్పుడు.

ప్రయాణానికి కట్టుకున్న మూటలు విప్పి యీ విధవలందరూ తిండికి సిద్ధపడ్డారు. ఒకతె పరిపిండిలో నీళ్ళుపోసి, బెల్లం కలిపి పిసికి, ముద్దగా చలివిడిచేసింది. ఆముద్ద, అరికెలు, అరటిపళ్ళు, జంతుకలు, అటుకులు, పేలాలు, జీడిపప్పు-ఇవన్నీ తిని, పెరుగు

కొనుక్కొని తాగారు. నాకు వొళ్ళు రుబుల్లుమన్నది. ఏమిటీ రాక్షసితిండి! విధవవాళ్లకు కలరాభయం లేదు కాబోలు!.....

రెయిలు సరదా యేమీ తీరకమునుపే బరంపురం స్టేషన్ వచ్చేసింది. బ్రెయిను ఆగగానే బంట్లో తొకడు వచ్చి, మాసామాన్లు దింపాడు.

వాడితో బావ, "అప్పడూ, బండివచ్చిందా?" అన్నాడు.

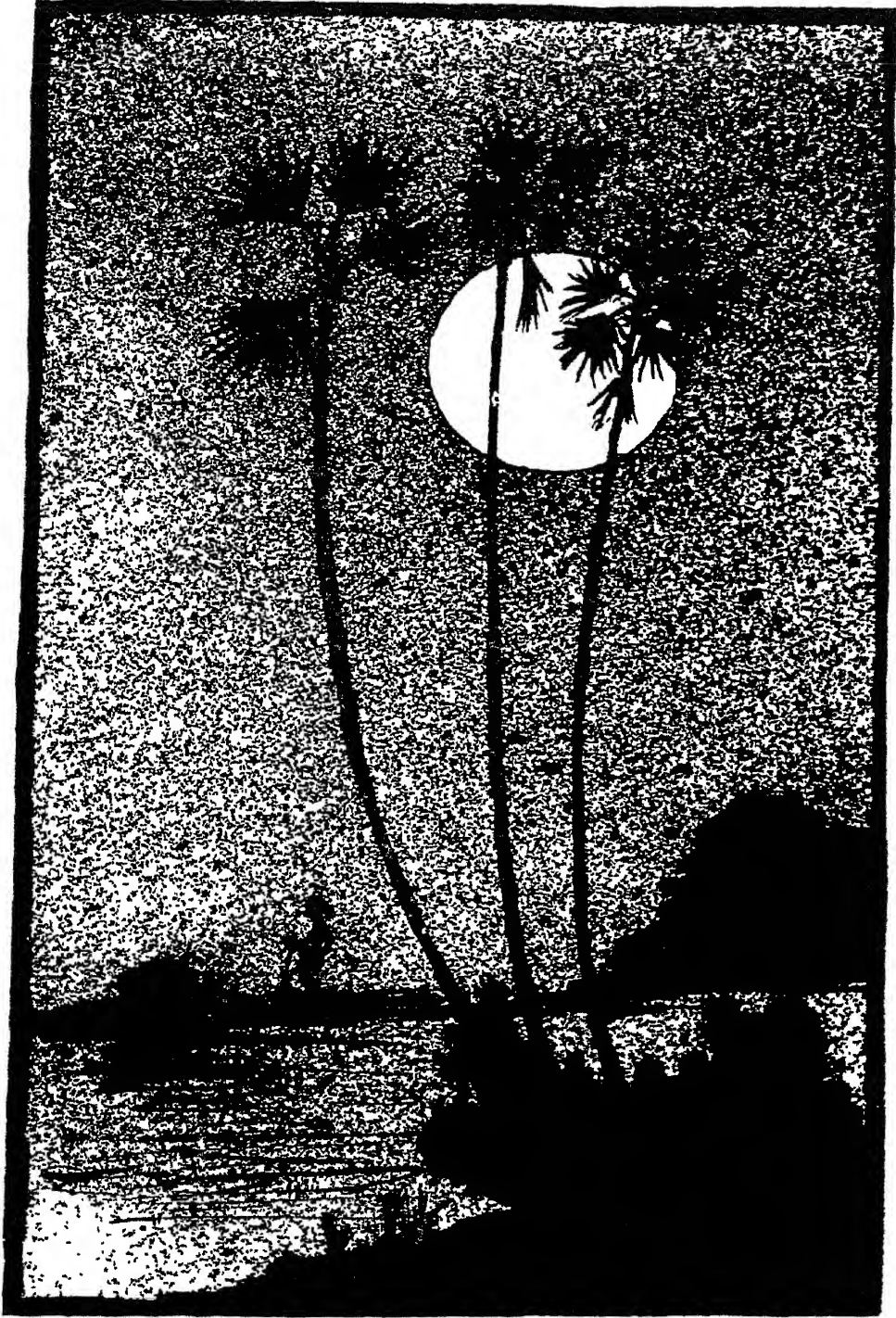
"వచ్చింది బాబూ."

గుర్రంబండియొక్క ఫావుగంటలో యిల్లు చేరుకున్నాం. ఇంటికి, స్టేషనుకూ చాలా దూరం. పెద్ద పెద్ద యిల్లు, వికాలమైన రోడ్లు, జబ్బాబళ్లు, చక్కని చెరువులు, కొళాయిలు-మొత్తంపైని బరంపురం చాలా రమ్యంగా కనిపించింది.

వచ్చిన కొన్నాళ్లదాకా నాకు చదువు గొడవ లేకపోబట్టి, మనసుకు నచ్చింది తిని, తిరగడం తప్ప వేరే వ్యాపకం లేకపోయింది.

బరంపురం పెద్దబస్తీయే అయినా, పల్లెటూళ్ల సౌకర్యం అక్కడ కొంత లేకపోలేదు. పెద్ద పెద్ద పట్నాలలోఉండే యిరకటం, కంపులు, దోమలు, రోగాలు, నాగరికత క్రమంగా యిప్పుడిప్పుడు అడోరుకు కూడా వ్యాపిస్తున్నాయి. కాని మ్యునిసిపాలిటీవారి పరిశ్రమవలన ఊరికి కొంత అందం, సౌఖ్యం, యిప్పటికే నా లేకపోలేదు. అక్కడ ఆంధ్రులు, ఓధ్రులు, మహమ్మదీయులు, అరవవాళ్లు, అన్ని జాతులవాళ్లు ఉన్నారు.

అవతల ఒరిస్సా, యివతల ఆంధ్రదేశం కాబట్టి, బరంపురం సగం ఆంధ్రం, సగం ఓధ్రం అనుకోవచ్చును. అక్కడ తెలుగు, ఉత్తలం రెండు భాషలూ వాడుకలోనివే. చిత్రం యేమిటంటే, ఆఊళ్లో ఆంధ్రులు ఓధ్రం బాగా మాట్లాడగలరు-నాబోటి ఉభయభాషాప్రవీణులయితే తెలుగు వాళ్లతో ఓధ్రం, ఓధ్రులతో తెలుగు మంచిబాగా

‘చంద్రోదయం’

చిత్రకారిణి:—శ్రీమతి సంఘం లక్ష్మీబాయిమ్మ

“కాగలభాగ్యకాలులు జగచ్చరితామృత పాత్రలందరున్”

మాట్లాడగలరు. ఈరెండు భాషలు తెలియని వరాయి జాతివాళ్ళతో అయితే, తెలుగు, ఓడ్రం రెండు కలగలుపుచేసి, అత్యద్భుతంగా మాట్లాడగలరు!

కాలేజీ, జడ్జికోర్టు, జిల్లా ఆసుపత్రి, కోవెలలు, మసీదులు, 'చర్చీ'లు సత్రములు, ప్లీడర్లు, డాక్టర్లు, వర్తకులు, వేశ్యలు, కాఫీకల్లబ్బులు, ఖిల్లీదుకాణాలు, ఊరు నిజంగా కలకలలాడుతూ ఉంటుంది. 'బరంపురం దేనికి ప్రసిద్ధి?' అని అడిగితే, కొందరు పట్టుబట్టిన శేతకనీ, కొందరు ఖారామసాలాకనీ, కొందరు ఓడ్రమంగలివాళ్ళకనీ పరిపరివిధాల చెప్తారు. కాని, నిజంగా ఆఊరు అమ్మవారుసంబరాలను ప్రసిద్ధిని విశదమైంది నాకు.

దేవాంగులందరూ పూనుకొని, ఊళ్లో చందాలెత్తి, డబ్బు ధారాళంగా ఖర్చుపెట్టి, ప్రతీయేటా గొప్ప ఉత్సవం చేస్తారు. ఎక్కడెక్కడివాళ్ళూ చూడడానికి వస్తారు. ఆపదిరోజుల ఊరు చాలా అలికిడిగా ఉంటుంది. మధ్యాహ్నం నాలుగు గంటల మొదలు రాత్రి యేడేనిమిది గంటలవరకు, 'చిన్న బజారురోడ్డు' జనంతో క్రిక్కిరిసి ఉంటుంది. అరుగులు, మేడలు, గోడలు, ఎక్కడ చూసినా జనం. రోడ్డుమీద నడవడానికి వీలుండదు. రథాలు, వాహనాలు, వేపాలు, భజనలు—అన్నీ చూడడానికి రెండు కళ్లు చాలవు. ఆటలు, పాటలు, కేకలు, ఆడవాళ్ళ కబుర్లు, చంటిపిల్లల యేడుపులు, పొలీసువాళ్ళ హడావిడి, ఆజన సమ్మర్దం, ఆకోలాహలం, ఆధూళి ఇవన్నీ చూసి, ఉత్సవంలోకి జొరపడడానికే మొదట నాకు భయం వేసింది.

బరంపురం అమ్మవారు చాలా సత్యంగల దేవతనీ, ప్రత్యక్షప్రభావం గలదనీ, చెప్పుకోగా విన్నాను. సంబరంలో ఘటంమోసే ఆమెకూడా, అమ్మవారుకు యేదో దగ్గరచుట్టం వలెనే కనిపించింది! పెద్ద యెఱ్ఱని బొట్టు, పసుపుచీర, దానిమీద వసంతంమరకాలు, విడిపోయి వ్రేలాడుతూ నీళ్ళోడుతూఉన్న జుట్టు, నెత్తిమీద వేసకొమ్మలతోఉన్న వసంతంకుండ,

చుట్టూ ధూపాలు, గుగ్గిలంపాగ, రోడ్డుఘాళి, డబ్బులు, బాజాలు, పోలీసు బెత్తాలు—వీటితో వస్తూ ఉంది ఆ సాహసురాలు! వీరావేశంతో తూలి పోతూ ముందుకు నడుస్తూఉంది—పరుగెత్తుతూఉంది—మధ్యమధ్య ఆగి గిర్రున తిరుగుతూ నాట్యంఆడుతూ ఉంది. చుట్టూఉన్న స్త్రీలు ఆమెను, ఆమె తల మీది కుండను, క్రిందపడి పోనీయకుండా కాపాడుతున్నారు. 'జేయి! జగజ్జననీ! కాళీ! అంబా!' అని కేకలు. ఒకరి నొకరు తోసుకోవడం, పోలీసు బెత్తందెబ్బలు తింటూఉండడం, సంబరం వెనుక పరుగెత్తడం—ఇదీ జనుల వేడుక.

రోడ్డుమీద యీకొననుండి ఆకొనవరకు జనమే. వేలు, లక్షలు ఉంటారు. ఏదో ఒక సదుపాయమైన చోట నిల్చుని, ఉత్సవం చూసి, చప్పున యింటికి పోదామని ఉంటుందా నాకు? ఈచివరనుండి ఆ చివరవరకు, జనాన్ని తోసుకుంటూ, తోపులు తింటూ, అన్నీ చూస్తూ తిరుగాలని ముచ్చట.

మరో ముగ్గురు కుర్రవాళ్ళతో జట్టుకలిసి, జేబులో ఉన్న డబ్బులన్నీ ఖర్చుపెట్టి పఠాణీలు, కొబ్బరి ఉండలు, వేరుసెనగపప్పు, అన్నీకొని జేబులో పోను కొని, వాళ్ళకు కూడా యిచ్చి, మహా ఉత్సాహంగా జొరపడ్డాను సంబరంలోకి. ఒక్కక్షణంలో ఆపాద మస్తక పర్యంతం ఒళ్ళంతా ధూళితో నిండిపోయింది. కట్టుకున్న గుడ్డలు మురికి కావడమే కాక, అక్కడక్కడ చినిగాయి. నా తెల్లని షెరాయిమీద చూసో, చూడకో, యెవడో ఖిల్లీ ఉమ్మినట్లున్నాడు. అసహ్యంగా యెర్రని మరక కట్టింది. నాతోఉన్న కుర్రవాళ్లు కేళిచేస్తూ అది చూపించిన దాకా నేను చూసుకోనేలేదు.

బట్టలు చెడితే నేం కాని, తృప్తితీరా తిరిగాను సంబరంలో. వేపాలు వేసుకుని దండుకునే వాళ్ళను చాలామందిని చూశాను. 'ఉదరనిమిత్తం బహుకృత వేషం,' అని బిచ్చ మెత్తుకుందుకు వేపాలు వేసేవాళ్లు కొందరు; మొక్కుబడులుండి విధిలేక వేషం వేసుకుని

అమ్మవారుకు సమర్పించడానికి దండుకునేవాళ్ళు కొందరు; కేవలం ముచ్చటకొద్దీ వేషాలు వేసుకొని తిరిగేవాళ్ళు కొందరు. ఎన్నెన్ని వేషాలని? 'చోడి గజా' వేషాలు, పెధవముండ వేషాలు, దొరసాని వేషాలు, మందులమారి వేషాలు, యెరుకుల వేషాలు, పులివేషాలు, అంజనేయ వేషాలు, ఆడ మొగవేషాలు, -ఇంకా ఎన్నో చిత్రవిచిత్రమైన వేషాలు! వెదురు కర్రల శయనంమీద ఓగాయిత్యంగా ఒకడిని కట్టి పడుకోబెట్టి, నలుగురు మోస్తూ కొత్తకుండలో నిప్పులు, పిడకలు, మిరపకాయలు పోసి పట్టుకొని ఒకడు ముందు నడుస్తూ రొమ్ము బాదుకుంటూ లబోమని యేడ్చే వెంటపస్తూ, అడుగుడుగుకీ కాన వచ్చేవి శవంవేషాలు! అందుకుతోడు ఉక్కిరిబిక్కిరిగా ఉన్న ఆజనసమూహంలో, ఆమిరపకాయ పొగలో, మధ్యమధ్య పెద్ద యెద్దుబళ్ళు, అందు, కొన్నిటిమీద వస్త్రాదువేషాలు, -అంటే, నలుగురైదు గురు కండ పుష్టిగలవాళ్ళు కసరత్తు సామగ్రితో వస్త్రాదులపలె రొమ్ములు విరుచుకొని తీవిగా ఆబళ్ళ మీద నిల్చునేవారు. వాళ్ళలో ప్రతీవాడికీ ఒంటి నిండా యొర్రమట్టి పూత, మెడలో అంజనేయ విగ్రహంగల చిన్న రాగిరేకు, కాలికో, జెబ్బకో సన్నని వెండితోడా, బిగువుగా కట్టిన కాషాయ లంగోటిన్ని, పురికొన్ని బళ్ళమీద సానివేషాలు, - అంటే, ఫిడేలు వాడొకడు, మద్దెల గాడొకడు, హార్మోనీ వాడొకడు, ఆడవేషంలోఉన్న మరో యిద్దరు ముగ్గురు యువకులు, అంతా ఒక బండిమీద ముస్తాబై నిల్చునేవారు. రంగురంగుల జరీచీరలు, వొంటినిండా మాయనగలు, కాళ్ళకు గజ్జలు, మెహానికి రంగుపాడరు, మొలకు చేతిరుమాలు, నోట్లో భారాకీల్లీ, చేతికి రిప్టవాచీ, కొప్పులో పువ్వులు,

ముసిముసి నవ్వులు, పాట, ఆట, అభినయం-బరే ఖుషీకరంగా ఉండేవి యీవేషాలు! ఇంకా మరి కొన్ని బళ్ళమీద నాటకవేషాలు-అంటే, సీతారామ లక్ష్మణులు, ద్రౌపదీ పాండవులు, చిత్రాంగీ సారంగధరులు, సావిత్రీ సత్యవంతులు మొదలైన వేషాలు.

నడిచే యీబళ్ళే కాక, ఉత్సవంలో స్థిరంగా ఒకచోట నిలచిఉన్న ఎన్నో పెద్దపెద్ద రథాలున్నాయి. వాటిమీద చూడ సాంపయిన పెద్ద పెద్ద విగ్రహాలు. ఒక రథంమీద రాముడు విల్లెక్కుబెట్టి బాణం విడుస్తూఉన్నట్లు ప్రతిమ. దాని కెదురుగా మరొక రథంమీద పదిబుర్రలతోను, యిరవై చేతులతోను భయంకరమైన రావణాసురుడి విగ్రహం. ఇట్టివే ఇంద్రజిత్తు లక్ష్మణుడు, సుగ్రీవుడు వాలి, కరుడు అర్జునుడు, సత్యభామ నరకాసురుడు, ఒకరితో ఒకరు యుద్ధంచేస్తూఉన్నట్లు చిత్రంపబడిన విగ్రహాలు. ఈ రథాలమీది బొమ్మలు మాత్రం చాలా బాగుండేవి. అదంగా, నేర్పుగా చేసిన విగ్రహాలవి!

ఉత్సవంలో తిరుగుతూఉంటే, యింకా ఎన్నెన్ని తమాషాలో చూడవచ్చు. భజనసంఘాలు, మితాయి కొట్లు, ముళ్ళకంపలమీద పడుకొని ముప్పైత్తుకునే బైరాగి మహాత్ములు, పోలీసులన్నా భయములేని జేబుదొంగలు, నెత్తిని దొరటోపీలు పెట్టుకొని కొంచెం పంగి ఊగుతూ విలాసంగా నడిచే ఊన్నతో ద్యోగస్తులు, ముస్తాబై మొగవాళ్ళను రాసుకుంటూ నేవొచ్చగా తిరిగే ఆడవాళ్ళు, వయసువచ్చిన స్కూలు విద్యార్థుల పెంకెజట్లు, మాబోటి కుర్రకుంకలు, -యింకా అనేకమైన తమాషాలు! ఒక రోజుకాదు! రెండు రోజులు కాదు; వారం పదిరోజులవరకు జరుగుతుంది, యీ అమ్మవారు పండుగ.

భక్తి యోగము

పసుమర్తి కృష్ణమూర్తి గారు

- శా॥ దేవా, యాదవవంశవార్ధిసితకాంతీ, శ్రీవతీ, సర్వధా ।
భావంబందునఁ గొంద రర్థిమెయి నిఁ బంధింతు; రవ్యక్తమున్ ।
భావాతీతము నక్షరంబనుచు సంభావింతు రో కొందఁరిం ।
దేవారు త్తమ యోగవేదులుకదా? యీ వానతీవే దయన్ ॥
- మ॥ అని సంప్రశ్నముసేయు పార్థునెడఁ దా నత్యాదరం బొప్పఁగా ।
ననునంతన్ భగవానుఁడౌ నవును ముఖ్యులైన దీ మాటయున్ ।
ననుఁజింతింపుచు శ్రద్ధతోడుత సదా నామేటి వృత్తంబులన్ ।
విని రక్తుండగు నిత్యయుక్తుడె సుమీ విద్వాంసుఁడౌ వెండియున్ ॥
- మ॥ సములై సంతత సర్వభూతహితులై, సాధించి చంచద్భవమ్ ।
కము లవ్యక్త మనంత మన్వయము, నాకాశం బచింత్యంబు స ।
ర్షము, సర్వత్రగమున్ ధ్రువం బచల ముచ్ఛాసంబుఁ గూటస్థభా ।
వమునై యొప్పుచునున్న యక్షరపరబ్రహ్మంబుపాసించు ధీ ।
రమతుల్ సూటిగ నన్నుఁజేరుదురు వీరశ్రేష్ఠ, తథ్యంబుగా ॥
- శా॥ ఆయుద్యోగము మంచిదే! అయిన నే యాధారమాలేదున్ ।
పాయం బిట్టి యుపాసనాపరత నెవ్వండెన్ సుఖంబొందునే
ఆయాసంబు నపారదుఃఖముల పెం పాపైరసాభాసమే ।
ఆయాసల్గల దేహధారులకుఁ గా కన్యఁబు సిద్ధించునే ॥
- శా॥ ఆపేరాసల నేగి యేటఁబడుటేలా? హాయిగాఁబ్రేమతో ।
నాపైఁజిత్తమునిల్పి తత్పరతతో నన్నే యుపాసించియే ।
వ్యాపారంబులనై నఁగాని మరి నాకర్పించు నాభక్తియో ।
గోపాయం బదిరా యనన్యః మిదికాదో నీవయోచిపుమా ॥
- ఉ॥ నాకిక భక్తియోగకలనాసమువేతులై యిష్టులౌదు ర
స్తోత్రమతుల్ యథార్థసుకృతుల్ మరి వారలై; యట్టివారి నే ।
వీకొని యీజరామరణ భీకరమా భవసాగరంబునే ।
నేకద యెల్లవేళలఁ దరింపఁగఁజేయుచునుందుఁ బ్రీతితో ॥
- మ॥ అనఘా, నీకొకవేళ ఈపని యసాధ్యంబేయగుంగాక సా ।
ధనచే సాధ్యముకాని దేదని ప్రయత్నంబెంతయేఁ జేయు;మా ।
పనికిం జాలనివాడవేయయిన నోపార్థా, మదర్థంబులే ।
యనుకో కర్మల నాచరించునెడ! మోక్షార్హుండవౌ దెట్టులేన్ ॥

శా॥ పోని మ్మింతయుఁ జేతఁగానిదె యగుంబో యే యపాంబులే ।
దోనాయర్జున, కోఁబోకు ఫలముద్యోగంబునం దెన్నఁజా ।
జ్ఞానాభ్యాసములందుఁ బెద్దయగు జ్ఞానంబైన నాజ్ఞానమున్ ।
ధ్యానంబొక్కటమించు; దీనికి ఫలత్యాగంబె మీదయ్యెడిన్ ॥

మ॥ అరరే ! యెవ్వఁడు, భూతజాతములయం దదేవీషియై సఖ్యమున్ ।
గరుణన్ బాగుగఁబూని తుల్యసుఖదుఃఖప్రేక్షుండై సైరణన్ ।
నిరహంకారియు నిర్మముండునయి, నన్నే రూఢిగానమ్మి సు ।
స్థిరయోగ ప్రతిభావిశిష్టుడయి బుద్ధిన్ మానసంబున్ సదా ।
మరి నాయందె లయింపఁజేయు యతి; తన్మార్గంబులో నెప్పుడున్ ।
బరమానందము నొందువాడు ప్రియుఁడున్ భక్తుండు నాకర్జునా॥

ఉ॥ ఎవ్వనివల్ల లోకమును, ఎవ్వఁడు లోకమువల్ల నెన్నఁడే ।
రవ్వయు రట్టులేక యనురాగము మీర నుఖించుచుందురో ।
ఎవ్వడు హర్షరోషభయహేతు విముక్తుడో వాఁడుగా కయో ।
కవ్వడి, యెవ్వడింక మరికల్గును నాకుఁ బ్రియుండు, భక్తుఁడున్ ॥

చం॥ వలపులెపో మనశ్శుచిని బాఁడొనరించునటంచు దక్షుండై ।
మెలకువ దోఁపఁగాఁదలకు మించినకార్యము లెల్ల నూని, పొం ।
తలఁబడుచున్ మనోవ్యధల దగ్ధుఁడుగాక ప్రియంబుబూని యి ।
మ్ముల నలరారువాడె కడుఁబూజ్యుఁడు నాకు హితుండు భక్తుఁడున్ ॥

ఉ॥ మేలగువేళ మోదమున మించుటకీడగువేళ వంతచే ।
దూలుట, యిష్టనష్టమున దుఃఖమునెండియు లేనిదానికై ।
గోలయు, నెగ్గులగ్గులకుఁ గ్రుంగుటపొంగుట లెల్లమాని నా ।
లో లయుండైన భక్తిరసలుబ్ధుఁడు నాకుఁప్రియుండు పాండవా ॥

మ॥ సమచిత్తంబున, శత్రుమిత్రులయెడన్ సర్వత్రమానావమా ।
నములన్, గప్తనుఖోష్ణశీతముల శాంతబొంది నిర్ద్వంద్వుండై ।
సహనిందాస్తుతిబుద్ధి గల్గి మునియై స్వల్పంబుతోనైన మో ।
దము నొందంగలవాఁ, డనంగుడు, జగద్ధాముండు, సుస్థైర్యవి ।

శా॥ క్రముఁడౌవాడు, మహాత్మకుండు, నిజభక్తాగ్రేసరుండౌ గదా ॥
విన్నాహ యిది భక్తియోగము: సదావేద్యంబు, ధర్మావృత్తం ।
బన్నా, యెవ్వరు దీని సంతతము శ్రద్ధాసక్తులై భక్తితో ।
నన్నేనమ్మి యపాననల్ సలిపి యానందితురో వారెపో ।
యెన్నండైన మహాత్మకుల్ ప్రియమునెఱే గూర్తునా కన్నింటన్ ॥

మూ గ క త

వెనుకటి మేనకా వృత్తాంతం జ్ఞాపకానికి వస్తుంది. ఆమె దేవతాకన్యః ఏంచేసినా చేసి ఉంటుంది. కాని భూలోకంలో కూడా ఇలాటి ఉదంతాలు జరుగుతాయా అని పించింది. అయితే వెనుకటి కథకూడా యీ లోకంలోదే! విశ్వామిత్రు డిక్కడివాడేగదా!

‘తల్లి’ అనగానే ప్రేమచేత ఒళ్ళు గగురు పొడుస్తుంది. కళ్ళు చెమ్మగిల్లుతాయి. మన స్సంతో నిండుగా ఉంటుంది. కాని దీనికి కారణం ఆమెకు బిడ్డయెడగల ప్రేమే కదూ! ఆప్రేమ తీసేస్తే తల్లికీ నేలపాపాణానికి ఏమిటి భేదం?

రెండాకులలో చుట్టబెట్టేసి ఆబిడ్డను పొదలోపడేసి యే అంబరవీధిలో ఎగసి పోయిందా తల్లి. పాప మా పసికూన మిల మిలా మెరస్తూన్న కళ్ళతో చిలుకాళ్ళు కదపుతూ, చిన్నినోరు సవరించుకొంటూ ఆ ఆకులలో సంచలిస్తుంది.

ఆపొదలోనే అలా దినాలుతోపాటు ఆమె కూడా పెరుగుతుంది. విడిన పూలనుండి రాలిన పూదేనె చినుకు లాహరిస్తూ, మంచు నీటిబొట్లు త్రాగుతూ మెల్లగా ప్రాకి వెళ్లి వెళ్లి క్రిందికి వంగిన కొమ్మలచివురా కందు కొని తింటూ అక్కడికక్కడే తిరుగుతూ, కొంచెం పెరిగి పెద్దదయిందామె సన్నాసి బ్రతుకు; సాత్వికాహారం; స్వచ్ఛందజీవనం; అలాసాగిపోతే ఎంతబాగుండును! పాడు మన స్సలా నిలబడుతుందా? కొంచెం బాహ్య లో కాన్ని చూచింది. ఆచెట్ల

పూడిపెద్ది వెంకటరమణయ్యగారు

పూలయందం చూచింది. ఆరేకుల సాగనూ వన్నెలూ, చిలుగుపనీ, ఇవన్నీ చూచింది

“అయ్యో! ఈ పువ్వెంత అదృష్టవంతు రాలో! స్వేచ్ఛగా చెట్టుకొమ్మకొనను నిల బడి నవ్వు మొగంతో లోకాన్ని చూచి ఆనం దిస్తుంది. నేను కూపస్థమూడూకంలాగు ఈ చీకటిలో ఈపొదమాటున జీవిస్తున్నాను. పుట్టు సన్నాసిలాగు బూది పూతెక్కిన ఈ యొడలితో ముడిచికొన్న యీ మొగంతో నేలనే తిరుగుతూ, ఏలాలిత్యమూ ఎరుగ కుండ ఇలాపడి ఉండలేను. ఇంత మానవృత్తి బూసి ఆకలమలుదిని జీవితం గడుపుకొంటూ న్నా ఆదైవం నన్నుదయదలచిందికాదు. ఈ మలిన జీవనమే బుచ్చుకొమ్మని గట్టిగ నుదుట వ్రాసిపడేసింది నన్నీలోకంలోను: అయ్యో! అంత విశాలమయిన ఆకాశాన అన్నిపిట్టలు సంచరిస్తూన్నాయే! జగత్తంతా చూస్తున్నాయే! ఆచిత్రాలూ, ఆజిలుగుపనులూ, ఆవన్నెలూ, ఆవైభవాలూ, అన్నీచూచి ఆనందిస్తున్నాయే! నాకెందుకు కూడదూ ఆ అవకాశం? ..ఏదీ?...లేదు! ఎవరిస్తారు? నిర్భాగ్యపు పుట్టుపుపుట్టిన నాకు నిలువనీడే నిధానమయిపోయిందే! ఏంచెయ్యడం? ఆ దేవదేవునెలా సందర్శించడం? నాకెలా స్వాధీనుడవుతా డతడు! ఛీ! ఈ జీవనం పయిని విరక్తిగలుగుతుంది నాకు! బైరాగి నైపోతా. నిద్రాహారాలు మానేసి నిలుపు గాళ్లమీద తపస్సు చేస్తా!! చూస్తూ దేవుడు నాకు ప్రత్యక్ష్యం కాక ఏంచేస్తానో.”

అనుకొని ఆమె ఆపొదమొదట మానముద్ర వేసికొని పాదు కదలకుండా అహోరాత్రాలు జపంచేయడం మొదలుపెట్టింది. కొన్నాళ్ళయేసరికి పూర్వం వాల్మీకిమీద పెద్దపుట్టలు పోసేసిసెట్లు, ఆమె కనబడకుండా ఆమెచుట్టూ, పట్టులూ, పుట్టలూ, కూడా అల్లెశాయి. ఆమె నిర్విఘ్నతపస్సమాధిలో నిలిచిపోయింది.

ఇదంతా ఎందుకు? లోక సౌందర్యానిని అనుభవించడానికట! అనంతములయిప్రాకే ఈ సృష్టిసౌందర్యపరంపరలన్నీ ఎవరికి గోచరిస్తాయి! ఎవరు వానినన్నిటినీ స్వేచ్ఛగా అనుభవించగలరు? మీదు మిక్కిలి అందగలరు? కాని లోకంమాత్రం అలా ఊరుకుంటుందా? వెట్టిజీవులను ఇలాటివితలతో ఆడిస్తుంది. రంభాపరిరంభణంకోసం యజ్ఞాదివ్రతనియమాలతో కాలంగడిపే మునలిసోమయాజికంటే వెట్టిదా మనకథానాయిక?

ఏమో, ఆమె చెబుతుంది తరువాతి వృత్తాంతమంతానూ, ఆపుట్టలో, ఆపట్టులో, ఏంజరిగిందో మనకేం తెలుస్తుంది.?

“నేనలా తపస్సమాధిలో తదేకధ్యానంతో కన్నులు మూసికొని, లోకాన్ని మరచిపోయి నిశ్చలనై నిర్జీవమైట్టు పాపాణప్రాయంగా అలాపడిఉన్నాను. అలా గెన్నాళ్లున్నానో, ఏలా గున్నానో, తలుచుకుంటే, నాకే ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. ఆశ్చర్యంరాదూ ఆభగవంతునిచేతా? ఏది ఎలాజరిగిందో ఎవడు చెప్పగలడు?

ఒకనాడంతట యోగ నిద్రనుండి నేను త్రుళ్ళిపడి మేల్కొన్నాను. అంధకారమయమయిన నా ఆవరణలో నొకవిత వెలుగు పొడమింది. ఆఁ! ఇది దివ్యకాంతి! నాతపమును మెచ్చికొని దైవ నాకు ప్రత్యక్షమౌతుంది. సరే! ఈ అమూల్యవకాశాన్ని విషవకుండా నాకు కావలసిన వరాలిచ్చిమరీ వెళ్లుమంటా నాదేవుణ్ణి!! ఊరకే మొగంచూపించి పారిపోతే ఒప్పుకోను!! నాతపోమహిమచేత వానిని మొలకొంగున పట్టుకొని ముంగిట నిలబెట్టి మరీ అడుగుతాను: నేనడిగిన వరాలిచ్చేదాకా వదలను!! రాసీ! ఆముఖారవిందం నాకంటబడితే అప్పుడుంది. ఇప్పుడేలా! అశుగో! ఆపట్టుచించుకొని మరీ వస్తున్నాడు. రమ్మను నాతో హాస్యాలుకాదు!!

ఆతడు వచ్చేడు. నాఒడలు మెల్లగా తన చేత్తో నిమిరేడు. కొన వ్రేళ్ళతో దువ్వేసు “బిడ్డా! నీతపము మెచ్చికొన్నాను. నీకు కావలసిన వరములనుగు”మని నాచెవిలో చెప్పినట్లయింది, నేను ‘స్వేచ్ఛ సౌందర్యం’ అన్నాను తొందర తొందరగా “సరే ఇచ్చేను పొందు”మన్నాడు. నేను కళ్ళు విప్పేను. అంతా అంధకారం! అయ్యో! అప్పుడే ఇంత లోనే ఆతడు పారిపోయాడు. ఆముఖ మొక పరిచూచానుకాను. ఆసౌందర్యం ఒక్కసారి అనుభవించానుకాను. ఆపాదాభావకతూరి స్పృశించలేకపోయాను. ఏవో అడుగుతే ఆతడిచ్చానంటే అంతే చాలుననుకొన్నాను. ఏమిచ్చేడు? ఏమో! ఆ అంధకారంలో

నాకేం తెలియలేదు. పై కేలాగయినా ప్రాకి పోయి ఆదేవుడు నాకేమిచేస్తాడో చూడాలన్న తొందర హెచ్చయిపోయింది. మెల్లగా ఆ పుట్ట పగిలించుకొని అపట్టు చీల్చుకొని పైకి త్రోవ చేసికొనుటకు ప్రయత్నించేను. ఎవరో తెరచినట్టు వింతగా అత్రోవ విడిచింది. పైకి వెడలేను. ఒడలు తేలికగా ఉంది. శరీరమంతా విరుస్తోంది. విప్పేను; కనులు మిరుమిట్లు గొన్నాయి పూవురేకులలాగుంది నాశరీర సౌందర్యం. ఆహా! అవన్నెలు అజిలుగు ఆ చిత్రరచన ఏపువ్వుతో ఉంది ?

అయింది పూలగర్వం అడగింది ఆకొమ్మ కొనను నిలబడి అదియేమి గర్వించింది! దాని కంటే ఎక్కువ అందం నాకువచ్చింది... అన్నట్టు స్వేచ్ఛకోరుకొన్నానే.... పై కెగసి చూస్తాను. కుప్పించియెగిరేను గాలిలో విమానలాగు తేలిపోయాను. అంతరాళాన రంగుల కాగితాల గాలిపటంలా గెగనేను. ఆ పువ్వు దగ్గరకుపోయి దాని గర్వం ఇప్పుడు పరీక్షించుకున్నాను. అది నారెక్కకొననయినా పోలలేకపోయింది. నేను కొంతసేపలా నిలబడేసరికి అది నాఅందంచూచి ఓర్వలేక నారెక్కలనిండా తన కేసరాల ధూళి చల్లేసింది. నాకు కొంచెం కోపంవచ్చి ఆ ప్రక్కనున్న చిగురుదగ్గరకుపోయి నిలచాను. నాకప్పుడాలోచనమీద నాలోచన పొరలి

వస్తూంది. ఆక్రొన్ననవైపే కొరకొరా చూస్తూ నిలచిపోయాను. ఏమిటి దీని యెక్కువ! నాకంటే దీనికేమి విశేషాలున్నాయి. వాసన మధువు; మార్దవం; ఇవి నాలోలేవు. అందుచేతనే తుమ్మెద నాతో మంతనాలాడదు; నన్ను ప్రేమతో కాగిలించి కోదు. ఈపూవును చూచి పరవశమున పాడుతూ అది దాని పొత్తువిడువదు; నన్ను అది కన్నెత్తి చూడనయినా చూడదు. కాంతాలోకాని కీపూలమీద నెంతప్రేమ! ఎంతగౌరవం! వాళ్ళు నాటిని తలమీద పెట్టుకుంటారు! నన్నెవరలా గౌరవిస్తారు. నేనిలా యీఅడవిలో పేరూ ప్రతిష్ఠలేకుండా నమసిపోవడమే కాబోలు ఏమో! ఆదైవము ముఖములు నాకడ నిలచినపుడు కావలసిన వన్నీ అడుగక ఇప్పుడన్నీ కావాలంటే యెలా వస్తాయి ?

ఇదే నాకడసారికోర్కె:- పూవువలె నేను కూడా కాంతాలోకంలో గౌరవంపొందాలి.'

ఇప్పుడాకోర్కె నఫలీకృతమాతూండే మో! పట్టుపేలికలతో ఆకుచిలుక ఆకృతిని రచించి రెక్కలమీద చెమ్మిప్పనులుచేసి సింగారవతులు జడలమీద పొందుపరచుకుంటున్నారు. అది చూచి సీతాకోక చిలుక ఆనందించదూ ?

తపోమహిమ

‘భారతి’

“భారతి” యని పిలిచెను బ్రహ్మానందరావు.

“ఊ. పన్నాన్నాను” అని అంటూ స్వాండ్వెల్లు చప్పుడు చేసుకొంటూ వచ్చినది భారతి.

బ్ర:—నాకు కాలేజీ టయిమయినది. నూటు మడతది తీసియివ్వుము.”

మడతనూటు యిచ్చినది భారతి. నూటు ధరించుతూ,

బ్ర:—నేడు యింగ్లీషువిద్య నేర్చెదను. నేర్చుకొనవలెను. “రెడీ”గా యుండుము.

భారతి:—“అబ్బా. నాకు రాదు. యిష్టమునూ లేదు. మరియొక రోజున జూచెదము లెండి.”

బ్రహ్మానందరావునకు పట్టరాని కోపము వచ్చి, మొహము ఎర్రబార, తన ద్విపక్రీపై కాలేజీకి రివ్వుమని వెడలిపోయెను. పాపము ముగ్ధయగు భారతి యిందలి భావమును గ్రహించలేకపోయెను.

బ్రహ్మానందరావుయొక్క నివాసస్థలము చెన్నపట్టణము. ప్రస్తుతము ‘బి. యల్.’ క్లాసు, ‘లా’ కాలేజీలో చదువుచుండెను. ‘సిటీ’ వాస్తవ్యుడగుటచే, ‘సిటీ పోలిషు’, ‘సిటీ యెడ్యుకేషను’, ‘సిసిమా ఫేషను’లయందతనికి యభిరుచి మెండు. యిక భారతియో—పల్లెటూరిపిల్ల. తన తల్లి చిటుత ప్రాయముననే చనిపోవుటచేత తన మాతామహుల యింట నొక కుగ్రామములో పెరిగెను. మరియు తల్లిలేని పిల్ల గనుక, నల్లారుముద్దుగా పెరిగెను. తాతగారు తన మనుమరాలికి తెనుగు, సంస్కృతము ఒక పండితునిచే నేర్పించెను. భారతి యిప్పుడు కవనము నల్లును. ఈ రెండు భాషలలోను చాలా పాండిత్యము సంపాదించెను. భారతికి యుక్తవయస్సు రాగానే, అనగా కారదాబిల్లు అమలులోనికి రాకమునుపే, భారతిని బ్రహ్మానందరావునకు యిచ్చి పెండ్లిజేసెను. బ్రహ్మానందరావు బి. యల్. క్లాసులో చదువుచున్నప్పుడు భారతి

శ్రీమతి కే. యన్. మూర్తిబాయిగాను

కాపురమునకు వచ్చినదాది ‘సిటీపోలీష్’, ‘సిసిమా ఫేషన్’లను ఎట్లనో కష్టపడి కొంతవరకు నేర్చుకొనెను. కాని ‘సిటీ యెడ్యుకేషను’కు మాత్రము దూరమయ్యెను. సిటీలో ప్రతీ ‘జట్కూవాలా’కు వచ్చిన యింగ్లీషు, భారతికి రాదయ్యెను. నేర్చుకోవలెనని శ్రద్ధయూ లేదు. బ్రహ్మానందరావునకు సిటీలో యుండుటచేతనూ, అందులో ‘బి. యల్.’ క్లాసు చదువుచుండుటచేతనూ యింగ్లీషుయందభిమానము ఎక్కువ. తన భారతికూడ యింగ్లీషు చదువుకొని మీటింగులలోనేమి, యింటికి వచ్చిన ‘గెస్టు’తోనేమి, యింగ్లీషుతో అనర్గళముగా మాట్లాడవలెనని యాతనికి కుతూహలము. కాని యింగ్లీషుపద భార్యా భర్త లిద్దరకు వాదప్రతివాదములు తరచూ జరుగుచుండెను. భారతికి ప్రస్తుతము దేశీయవిద్యయగు ‘హిందీ’ నేర్చుకొనవలెనని యత్నము. మర్యాదకు భంగము రాకుండుటకున్నూ, గౌరవము పెంపొందుటకున్నూ రాజవిద్యయగు ‘యింగ్లీషు’ రావలెనని బ్రహ్మానందరావునకు ఆశయును. అందుచే యింగ్లీషు నేర్చుకొనమని భారతికి పలుమారులు జెప్పెను. బ్రతిమాలెను. కసరెను. భారతి వీటిని చెవిపెట్టక, ఎప్పటికీ ప్పుడు వాయిదాలు వేయుచుండెను. ఒకనాడు బ్రహ్మానందరావునకు ఒడలు మండి, పైజెప్పిన రీతి కోపముగా కాలేజీకి వెడలిపోయెను. భారతి యిది కోపము అనుకొనలేదు. కాని మామూలు పరిపాటు కాదనిమాత్రము గ్రహించెను—ఆతను మధ్యాహ్నం కాఫీకి రాకపోవడము చేత. బ్రహ్మానందరావు కాలేజీనుంచి సాయం కాలము గృహమునకు వచ్చెను. తన నూటు విప్పుటకు సహాయార్థమై తన యర్థాంగిని పిలువలేదు. పలుకరించనూలేదు. టెన్నీనుతీట నిమిత్తమై దుస్తులను ధరించి, బ్యాటును జేతపుచ్చుకొని క్లబ్బునకు వెళ్లెను. భారతి వెలవెలబోయెను. రాగము సృతి మించిన దనుకొనెను.

రోజులు గడచెను. కాలచక్రము తిరుగుచుండెను. భారతికి మనోన్యాధి పుట్టెను. బ్రహ్మనందరావునకు మనోనిశ్చయము పట్టెను. ఆతని దృష్టి తన కాలేజీలో చదువుచున్న కమలపై బారెను. ఒకరినొకరు కలియునప్పుడెల్ల చూడడము, చిరునవ్వు నవ్వడము, పలుకరించడము, క్రమేపి, ఒకవిధ మయిన పరిచయములోనికి మారెను. కొన్ని దినములకే పరిచయము స్నేహముగ పరిణమించినది. ఈమా జోదూవారగుటచే ఈ స్నేహము అన్యోన్య రాగముతోను, మోహముతోను మిళితమైయున్నది. ఒకరోజు కలయకయుండినచో నెంతో భారముగ నుండెను. బ్రహ్మనందరావునకు సర్వము కమలమయమే. అగ్నిముఖముగా పెండ్లాడిన భారతి, అంగవిద్యురాని భారతి యిప్పుడు స్ఫురణరాదయ్యెను.

* * * *

భానుమతి, భారతికి మేనత్తమాతలు. చెన్నపురిలోనే మెడికల్ కాలేజీలో చదువుకొనుచుండెను. ఒకనాడు భారతిని జూడనేగెను. భారతిసల్ల బ్రహ్మనందరావుయొక్క చర్యయంతయు విని దిగ్భ్రమజెందెను. తనకు సావకాశము చిక్కినప్పుడు తప్పక యింగ్లీషు నేర్పదననియు, యంతవరకు యింగ్లీషు నేర్చుకొననందులకు తన కాపురమునకు ముప్పు వాటిల్లినదనియు, భర్తను సంతోషపెట్టు మార్గమే యవలంబించవలయుననియు నొక్కి వక్కాణించెను.

* * * *

బ్రహ్మనందరావునకు యిప్పుడు కమల యన యెక్కువ ప్రేమ. భారతి యన యెక్కువ నసహ్యము. ఒకనాటి సాయంకాలము కాలేజీ వదిలిన తోడనే పెన్నుచూట మాని, కమలతో విహారార్థమై యేగెను. కొంతదూర మేగునకి, ఒక యిసుకతిప్ప కాన్పించెను. అచ్చట కూర్చొనిరి. మార్మడప్పుడే యస్తమించెను. మలయచూరుతము వీచుచుండెను. బ్రహ్మనందరావు కమల తొడపై తన కిరమునుంచి పండుకొని, యిష్టాగోష్టిని మూట్లాడుకొనుచుండిరి.

బ్ర:—కమలా! నీకన్న నా కెప్పుడూ యీ ప్రపంచకములో యాపు లెప్పుడూలేరు.

క:—భారతి లేదా.

బ్ర:—భారతిని నేను ప్రేమించుటలేదు. పంటకు పనికి వచ్చునని యామెను నింటనుంచితని.

క:—ప్రియా! దానికొరకా వుంచితిరి? ఒక పంటదానిని కుదిర్చెదను. భారతిని తన పుట్టినింటికి వెళ్లమనుము. మన స్వేచ్ఛకు యాటంకముండదు. నేను మీ యింటికి నిరభ్యంతరముగ, నిరాటంకముగ వచ్చుచుండెదను. మన ప్రేమకు, నుఖమునకు యిక భారతి యడ్డుండదు.

బ్ర:—ప్రేయసీ! అంతకన్న ఉన్నదా. యిప్పుడే భారతిని 'త్రోలివేసెదను' అనుచూ మరియొకసారి కమలను బిగియార కాగలించుకొని, తనివితీరముద్దలిడి, యిద్దరూలేచి గృహభిముఖులై వెడలిరి.

బ్రహ్మనందరావు భారతిని తన పుట్టినింటికి వెళ్లమని యాజ్ఞయిచ్చెను. కారణము జెప్పలేదు. తలవనీ తలంపుగ, అకారణముగ, భర్త్యగృహమును వీడి వెళ్లమను వార్త పిడుగువలె పడెను. భారతి యాతని పాదములపైబడి, తన యింట తుద కొక దానిగానైన నుంచమని వేడెను. తనను తమింపమనెను. కాని, బ్రహ్మనందరావు మూర్ఖపట్టు పట్టెను. కమలాను రాగముచే యది ద్విగుణమయ్యెను. కన్నీరు మున్నీరై కాలువగట్ట భారతి ఏడ్చెను. కాని బ్రహ్మనందము మనస్సు కరుగలేదు. అవును. ఎందుకు కరుగును? కమలాలోలుడై, యాపె మోహపాశములచే బంధితుడైయుండుటచే, భారతియొక్క యార్తనాదము, దీనాలాపములు వినబడునా? మనస్సున కెక్కునా? భారతి ఎచ్చటకో నేగెను. బ్రహ్మనందమునకు స్వేచ్ఛ యెక్కువయ్యెను. ఆటంకము పెట్టెడువా రెవ్వరునూలేరు. భోజనముకూడ క్రమేపి ఇంగ్లీషు పైలులోనికి మారినది. యిదివరకు వెండిపల్లెములో క్రిందనే కూర్చొని భుజించెడివాడు యిప్పుడో, 'టేబిల్ మీల్సు' ఆనగా మేజాబల్ల

మీద కత్తులముళ్ల సహాయముతో భోజనం. ఈ 'ఫక్కి'లో భోజన మారగించుట నవనాగరికత లక్షణము! కాదు-ఎక్కువ గౌరవము!! తనన్నేహితులను యవ్వడవ్వడు విందులను బిలుచుచూ, యింగ్లీషుపైలులో జరిపించుచుండెను. కమలకు యా సమయములలో చురుకుతనము హెచ్చై లోటు బాటులను దీయుచుండెను. విదనంతరము, 'సిగరెట్టు' కాల్యము, పరుకరములయిన 'డ్రెస్సు' తాగడము, డబ్బుపెట్టి బ్రిష్టి, ఎత్తుళ్లు మొదలగు పేకాటలు ఆడడము జరుగుచుండెను. యిదంతయు గౌరవార్థమునకే; లేనిచో 'సాసైటీయెటికెట్టు'నకు భంగకరమని.

ఒకనాడు సాయంకాలము 'స్పెషల్ లెక్చర్సు' యుండుటచేత బ్రహ్మానందము యింటికి ఆలస్యముగ వచ్చెను. కమల తనకొరకై వేచియుండక మరియొక స్నేహితునితో షికారున కేగెను. బ్రహ్మానందము తన దుస్తులను మార్చి కమలను గలయుటకై యేగెను. కొంత దవ్వేగినప్పటికి చేరువనున్న యొక మామిడి తోపులో, బిన్నగున్న మామిడిచెట్టు క్రింద ఎవ్వరో యిద్దరు యువకులు సంభాషించుకొనుచున్నట్లు ఆతనికి గోచరమయ్యెను. దగ్గరకు వెళ్లిచూడ, ఎవ్వరు తనను నింఠార ప్రేమించెనని యనుకొనెనో. ఎవ్వరి స్నేహమువల్ల భారతిని పోగొట్టెనో, యట్టి కమల, టక్కులమారి, తన సహాధ్యాయుడైన రామారావుని బాహువల్లికలోనుండి మోహవేళపరపకులై, ప్రపంచకమును మైచురచినట్లుండిరి. బ్రహ్మానందరావు నిశ్చేష్టుడయ్యెను. ఆశ్చర్యము, కోపము, విచారము అన్నియు నాతని నావాహించెను. భారతియొక్క నిష్కళంకప్రేమయు పతిభక్తియు, కమలయొక్క కపటప్రేమయు విషపునవ్వులు, తేనె లొలుకు మాటలు, బుజ్జగింపులు-నాతని మనమున కెక్కిన. ఈచిత్రమంతయు, కలయా, కల్లయా. యని భ్రమించెను. ధైర్యము దెచ్చుకొని

బ్ర:—యిది నీకు తగునా కమలా యని గద్దక స్వరముతో ననెను.

కమల:—యిదియూ ఒకవిధమయిన "సాసయిటీ ఏటికెట్" నీవేమి జేసుకొన్నభర్తవా, నన్ను యాజ్ఞ పెట్టుటకు?

ఇక బ్రహ్మానందరావు ఒక్క నిమిష మచ్చట యుండక గృహమున కేగెను. మనస్సు కలవర మొందెను. భోజన మారగించలేదు. నిద్దురపోలేదు. ఏమో యాలోచనలలో మునిగెను. ఒకవైపున కమలయొక్క దుష్ప్రవర్తన, తన యందలి నిరసన భావము, మరియొక వైపున భారతియొక్క నిష్కళంక ప్రేమయూ, దీనాలాపములు, అన్నియు జ్ఞప్తికివచ్చి మనస్సును బాధించెను. కమలయొక్క యింగ్లీషు విద్యయే యంతము వ్వు వాటిల్లెనని యనుకొనెను. స్త్రీలకు యింగ్లీషువిద్య నేర్పించ కూడదనియు, యింగ్లీషు వచ్చుటచే గదా మగ, ఆడ, సాసైటీలలో విచ్ఛలవిడిగ తిరుగుట, క్లబ్బులోను పాల్గొనుట, మగవారితో స్వేచ్ఛగా విహరించుట మొదలగునవి సంభవించును గదా యని కమలను నిందించెను. మరియొకసారి యిట్లు తలపోసెను. యింగ్లీషు విద్యను నేర్చుకొనుటలో తప్పేమియు లేదు. అన్నింటికి, మన మనస్సే ప్రధానము. మన బంగారము బాగుండిన, కంసాలివానిని నేల నిందింప వలయు. మనోనిబ్బరము, పృథులపూర్వకప్రేమ, మంచి నడవడి యుండినచో జాలును. ఇంగ్లీషువారు తమ స్త్రీలకు స్వేచ్ఛావిహారము యడ్డుపెట్టరు. వారికి మనస్సే ప్రధానము. నిష్కళంకమయిన మనస్సుతో స్త్రీలను జూచెదరు, కలసిమెలసి తిరుగుదురు. యిక మనవారిలోనో, యట్లుకాదు. సమాన వయస్కురాలగు పనితను జూడగ నే, చెడు తలంపులు పుట్టును. అందుకనే, మన స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యము నివ్వక, సాసైటీలలో తిరుగనిచ్చుటకు జంకెదరు. అంతియ కాని వేరుకాదు. యింగ్లీషు విద్యలో నేవిధమయిన జబ్బులేదు. మనలోను మన స్త్రీలలోను యుండు

కొను చెడు తలంపులే, దుష్ప్రసర్తనకు గారణమని నిర్ధారణ జేసుకొనెను. తన యశుంగు భారతిని, తొందరపడి గృహమునుండి వెడల గొట్టినందులకు చింతాక్రాంతుడయ్యి యాపె యెడల జూపిన నిరాదరణకు తగిన ప్రాయశ్చిత్తముకొరకై యాలోచించుచూ, గాఢనిద్రబోయెను.

తెల్లవారెను. సూర్యభగవానుడు ఈశాన్యదిక్కునుండి బయలుదేరెను. గడియారము రి గంటలు కొట్టెను. కాని బ్రహ్మానందరావునకు మెలకువ రాలేదు. మరి కొంతసేపటికి, గవాక్షము లోనుంచి, సూర్యకిరణములు జొచ్చి, తక్షణముగ నాతని మోముపైబడ, మెలకువగాంచెను. కాలకృత్యములను దీర్చుకొని, ప్రాతఃకాలపు అల్పహారమరిగించి, కాఫీ నేవించి, తనఁ యీజీచెరులో కూర్చుండెను. ఒక చేతితో పుస్తకము జూచుచూ, మరొక జేతితో, సిగరెట్టు పీల్చుచుండెను. పుస్తకము జమవలెనని యత్న మేగాని, కలవర మొందిన మనస్సు యగుటచే, ఆలోచనలతో నిండెను. సిగరెట్టు దమ్ము ఏమీ సహాయము జేయలేదు. ఆతని ఆలోచనలు అన్నియు, కమల చేష్టలతోను, భారతి ముగ్ధత్వముతోను నిండుకొనెను. ఆసమయములో, పోస్టల్ జమాను ఒక ఉత్తర మతనికి నందజేసెను. పైవెలాసము యింగ్లీషుతో వ్రాసియుండెను. లోని సంగతులనూ యింగ్లీషుతోనే వ్రాసియుండెను. దానిలోని సంగతులు ఏమో కాని, ఒక పెద్దనిట్టూర్పు విడిచి, 'భారతి' నన్ను త్నమింపవా యనెను. ఇది భారతి యింగ్లీ

షుతో వ్రాసిన త్నమాదణ ఉత్తరము. ఒకసారి, రెండుసార్లు జదివెను. దృష్టి నొందలేదు. మరియొక సారి జరుపుకొనెను. వెంటనే లేచి దుస్తులను ధరించి, యింటికేగెను, ఆచ్చట భారతిని జూచి

“నేను తొందరపడితిని. అపరాధిని. త్నమింపుము.” అనెను మెల్లగ.

భారతి:—త్నమిందుట కేమున్నది. యింగ్లీషు నేర్చుకొనక పోవుటచేత వచ్చినది యిదంతయు.

బ్ర:—యింత కొద్దికాలములో యింగ్లీషులో ఉత్తరము వ్రాయగల పాండిత్య మెట్లు సంపాదించితివి?

భారతి:—భానుమతి వదిన చలద.

బ్ర:—యింగ్లీషువిద్య నేర్చుకొని, ఆచారముల లోనూ, సాసైటీలలో తిరుగుటయందు, యింగ్లీషు వారితో తులనాగవలెనన్న యశయమే తప్ప వారికుండు మనోనిబ్బరము మంచి తలంపులు, తమ యాడుజోడు స్త్రీలను చూచినప్పుడు, కలిసినప్పుడు మనవారిలో యుండకపోవుటచే కలిగిన యనగ్ధముల జరివి చూచితిని. అనుభవించితిని. ప్రాయశ్చిత్తమునకై నీకొంకై వచ్చితిని. త్నమించి నన్ను ఆదరింపు.

భానుమతి:—యిందెవ్వరి తప్పునులేదు. విధి యిట్లు వ్రాసియున్నది. యాలోజన మాయిత విందారగించి మరి నెళ్ళవలయును.

విందనంతరము, భారత బ్రహ్మానందములు తమ గృహమునకేగి, సంతోషముతో కాలముగడిపిరి.

తీ తు వా !

అష్టావధాని వడ్డాది సీతారామాంజనేయులుగారు

- ఉ॥ ఘోరదర్శితానిశను గుంది కృశించుచు నుండువారి, భూ
ధారులమంచుఁ గ్రొవ్వన సదా కనుగాననివారి నొక్కటే
తీగున “వల్లకాటికినిఁ దీసుకపోయెద రండురం”డటం
చూరక పిల్తువీవు వినుఁగొందవు కందవు పాడుఁదీతువా !
- ఉ॥ ఎట్టివకీలు బాబయిన నిస్సిరో ! నీవలెదాను గీలుఁగ
నెట్టి పరిష్కరింపదగు నేర్పుగలాడె ? దివాణమేని నీ
గట్టి యెలుంగువిన్న యెడఁ గంపమునొందదె ? మి త్తికొల్పులోఁ
బట్టము నీకుఁగట్టి రశభప్రళయారవ ! పాడుఁదీతువా !
- ఉ॥ మి త్తికిరాయబారి, వలమిన్నను కోర్టుననిల్చి వ్యాజ్యపున్
వృత్తిఁబరిష్కరించునెడ బిట్టుగవేసెడు నీదుకేక తె
క్కెత్తివిదల్చు నీపొగరహియని పండ్లిగిలింపఁజేయదే ?
కుత్తుకనీకుఁబెన్ విసపుఁగుప్పియె యున్నదొగాక ! తీతువా !
- ఉ॥ ఏడెన నీవు పాతెదవో యొంచఁగఁ ద్రప్తతిపక్షమే జయం
బూఁదుట గల్గుచుండునట ! యేమిచమత్కృతి ! యెట్టిదిట్ట పీ
వాదో ! వహవ్య ! నిచ్చు సలహాయెనరింపఁగవచ్చు జన్మ మ
ర్యాద తొలంగినప్పుడె నుమా జనసంఘము పాడుఁదీతువా !
- ఉ॥ తీతువు, తీతువీ వుసురుఁదీతువటంచు జనమ్మునీదు సం
గీతమువిన్న య త్తటి నెక్కఁచు భీతిని నిశ్చయింపదే ?
పూతచరిత్రునాశ్రమము పొంతను వాంతిని దింట కింతయున్
రోతవహింపకున్న పుషు రోసెను నీవిధవఁదితీతువా !
- ఉ॥ దక్షిణదిక్కునేలు భయదంబగు మూ ర్తికి మాటుమూ ర్తివై
రాక్షసవృత్తిజీవనికరమ్మును బొట్టచు బెట్టుకొంచు, నీ
పక్షమువారిదూటు పురవాసులపైఁబగఁ గొంటివంట ! ని
న్నీక్షణమాత్ర మృత్యుహరు డీల్గఁ గఁ జేయఁడె ? పాడుఁదీతువా !
- ఉ॥ అల్లరిచేసి “భీవెధవ !” యంచునుదిట్టి, “గొడారివాఁడు ని
న్నుల్లనఁగోయు”నంచుఁడెగనాడి, మహాఘము మమ్మువీడ, రే
పల్లెను గృష్ణునిన్ మదినిఁబల్మఱుఁజింతన సేయుదాఁక నీ
ప్రల్లదమంతరించునొకొ ? రక్కెసతాల్వ ! పాడుఁదీతువా.

పిచ్చి ఎవరిది?

శ్రీమతి కృష్ణకుమారిగారు

ఒకపెరడు. అది వీధివైపునకున్నది. దానికి రెండే గుమ్మాలున్నాయి. అది రెండుగజాల వెడల్పున నలుచదరంగా ఉంది. ఆ పెరడు ఒకగోడమీదనుం డెవరో తొంగి చూస్తున్నారు. దొడ్లో 6 ఏళ్ల అబ్బాయి ఆడుకుంటున్నాడు. ఆ అబ్బాయిచేతిలో తెల్లగా ఒకరూపాయి ఉంది. సాయంతనము గోధూళికాసమయారంభము.

మామూలుగా పిల్ల లేది చేస్తూంటారో దానిలోనే మునిగిపోతారు. వాళ్ళ కితర చింత లేవీ మనస్సులోనే ఉండవు. తనయుం డైన కవికి తనఊహే ప్రకృతి సంతా కమ్మ కొని కనబడినట్లు ఆటలధ్యానంలో ఉన్న పిల్లలకి తమఆటే కాని యింకొకటి వాళ్ల కళ్ళకే కనబడదు.

ఆ అబ్బాయి బొట్టనవ్రేలితో క్రింద నేలంతా గీరి వింతముగ్గులు పెడుతున్నాడు. చేతిలో ఉన్న రూపాయి ఎగురవేస్తున్నాడు. క్రిందబడ్డ రూపాయిని మళ్ళీ తీసికొంటు న్నాడు. ఏమిటో అస్పష్టంగా గొణుగు తున్నాడు. పైకేమీ వినబడ్డం లేదు. కాని పెదవులు మాత్రం ఒక్కనిముష మైనా మూతలుబడ్డంలేదు.

ఇట్లాగ ఒకగంట గడచింది. అబ్బాయి ఇంకా ముగ్గులు పెడుతున్నాడు. అలాగే రూపాయితో ఆడుకుంటున్నాడు. ఆలాగే ఇంకా ఇంకా గొణుగుతున్నాడు.

ఇపు డా పిల్లడిగొంతు హెచ్చింది— “ఓయ్ సూర్యుడా, నీ కిడిగో రూపాయి యిస్తాను;తీసుకో!! నీలాగే నేనూ రూపాయా

కూడా తెల్లగా ఉన్నాం. మేము నీ దగ్గరకు వస్తే ఇంకా ఎంత తెల్లబడతామా!...”

తొంగిచూస్తున్న పెద్దమనిషి కిడే బోధపడలేదు. ఆ అబ్బాయికి పిచ్చెత్తిం దేమో అనుకొన్నాడు. గభాలుమని ఆ పెరడులోకి దుమికాడు ఆ పెద్దమనిషిగంతు ఆ అబ్బాయికి తెలియనే తెలియదు. “ఏమి టబ్బాయి, అట్లా చేస్తున్నావు?” అని మెల్లిగా భుజమీద తట్టి అబ్బాయి నడి గాడు పెద్దమనిషి.

ఉన్నత్తు దులికిపడినట్లు ఎక్కడో తనభావ నాప్రపంచంలో, తన చిన్నతనపుటాటల్లో, తన అవ్యక్తఆనందంలో లోతుగా మునిగి పోయి మనుష్యులతో స్నేహం వదిలేశా డేమో అన్నట్లు సూర్యునితో మాట్లాడుతూ ఆట్లాడుకుంటూన్న ఆ అబ్బాయి ఒక్కమా టీ పిలుపు విని చకితుడై పోయాడు. ఏమీ తెలియని ఆ చిన్నిహృదయం పరిచయం లేని కంఠం తచ్చు తన లోకంలోంచి లేవగానే బెదరిపోయింది.

ఆ అబ్బాయిమొహం అ రక్తమెపోయి పెద్దభయాన్ని తెలియజేస్తూంది.

వెంటనే ఆ అబ్బాయి వెణ్ణిచూపులు చూస్తో ఆ పెద్దమనిషి చేతుల్లోనే వాలి పోయాడు.

ఈ అబ్బాయిప్రతిబింబ మేమో అనేటట్లు సూర్యుడు కూడా ఎఱ్ఱబడి అంధతమస్సు లోకి వాలిపోయాడు.

నిజంగా పిచ్చి ఎవరిది?

“నారదుడు”

శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు

నారదుడంటే బ్రహ్మ మానసపుత్రుడు దేవభూషి యన్నాడు దేవతలు. శూద్రవనితానూను డన్నారు పారాణికులు. కలహాశనుడు, అగ్నిపెట్టి అన్నారు మానవులు. అంతేకాని అతనివలనను, అతను పెట్టే జగదాల పర్యవసానముకు మొత్తం ఫలితము కీడా మేలా అని ఆలోచించరు కదా! ఇంద్రాణి నందన వనమునుండి పారిజాతపుష్ప మొకటి తెచ్చి కృష్ణుని కిచ్చి రుక్మిణీ సత్యభామలకు కయ్యంపెట్టాడన్నారు నులభంగా. దాని ఫలితం సత్యభామకు పారిజాత వృక్షం ప్రాప్తిన్ని, రుక్మిణీతోపాటు భూలోకంలో పారిజాతపుష్పాలప్రాప్తి మనకున్న కలిగింది. ఇంద్రుడికి శ్రీకృష్ణుని ప్రతిభ బోధపడింది. సత్యభామ ఇంద్రులొకప్రయాణం మూలకంగా స్త్రీ శక్తి పురుషులకు బోధపడింది.

ఇక రెండవది “తులాభారము”. ఆనాటినుండి భర్తను తిరస్కరించిన సత్యభామ గర్వమణుడు సదుద్దేశంతోనే నారదుడు మరల వారింటే ప్రత్యక్షమైనాడు. భర్తృదానవ్రత ముపదేశించాడు. అష్టభార్యాపరివృతుడను, భక్తమానసబంధితుడనునగు కృష్ణపరమాత్ముడు, అహంభావ ధన మదాంధయుగు సత్య, తనదేయినట్లు దానమివ్వ సాహసించిన యామె స్వాంతగర్వ ముడిపి, తుచ్చ ధనములకంటే భక్తి తృణములకు తులతూగు భగవంతుని భక్తవత్సలతను నిరూపించజేసినాడు. రుక్మిణీ సతియొక్క పతిభక్తిని సాత్విక నిర్మలవర్తనమును జగమున బ్రకాశింపజేసినాడు. సత్యా గర్వభంగ మొనరింపజేసి, ఎందరో మహానుభావులు తనకంటే కలరన్న వినయప్రవర్తనకు కుదురుచేసినాడు. శ్రీ కృష్ణతత్వ ముపదేశించాడు. ప్రాకృతనలులమగు మనకు ఈమె యెంతటిది! కలహాభోక్తకానిదే ఇట్టి లోకోపకారపనులు నిర్వహించుట కష్టము. నిజమైన నిష్కార్యము కాని హృదయపరివర్తనము

కావాలంటే నిజమాడియే తప్పలు దిద్దాలి. అంతే నారదుని అవస్థ. జగతినున్న లోపాలెంచి చూపిస్తాడు. అందుచేత అంటించడాని కగ్గిపెట్టన్నారు. అగ్నిపెట్టే మండుతే అనేక పనార్థము లడుగుతాయి అనుభవిస్తామన్న మాటలేదు.

మరి మూడోది గయోపాఖ్యానంలో అర్జునుడికి శరణాగతత్రాణులగు దంటకట్టదలంచి, గయనుకు శరణు దొరకు దారి చూపినాడు. పగవహించిన కృష్ణుని కివ్వార్త తెల్పి, నరనారాయణాంశసంభూతులగు భావమరదులను రణోదేవుల జేసినాడు. ఇరువురి అస్త్రబాహుళ్యము సహింపని జగద్రక్షణకొరకై శంకరుని బంపించినాడు. చివరకందరికి ఐకమత్యం కుదిర్చినాడు. భగవంతుని లీలావతారఘట్టముల ప్రదర్శింపజేసి, అర్జునుని భక్తి నిమడింపజేసినాడు. పంచపాంశవులయొక్క ధర్మదీక్షను లోకాదర్శ మొనరింపజేసినాడు. శివ శేశవభేదములు లేవని నిరూపించినాడు. అద్వైత మతోద్ధారకుడగు మన ఆవిగురువగు శ్రీ శంకరులవారికి మూలగురువైనాడు. గయని ప్రాణరక్షణ మొనరింపజేసి సర్వజానాః సుఖినోభవంతు అన్నాడు. నారాయణ స్మరణామృతపాసుడై, త్రిలోకసంచారియై, ముల్లోకమలతప్పలను గమనించి విమర్శింపుచు అదిని అహంకారులుగూడ జేరినవారి నంతమున ఆనందాద్ధిని ముంచుచున్నాడు. గ్రహించినవారికి మేలే!!

నారదుడంటే భక్తకోటిలోనివాడు. పారణ్యకసిపుని భార్య లీలావతీదేవికి తత్వ ముపదేశించుట వలననే ప్రథమభక్తుడగు ప్రహ్లాదుడు డుడ్బువించెను. “గురువు శిష్యుడాయె” నన్న న్యాయమున పరమ భాగవతులలో తా నుపదేశించిన శిష్యుడు, ప్రహ్లాదుడు ప్రథముడును, నారదుడు రెండవవాడుగను, స్మరణార్హులైనారు. ఆయితే ప్రపంచ ప్రకటనలైతే చాలునన్న మాబోటివారిలాంటి స్వార్థ పరుడు

గనుకనా? అంతా త్యాగమే. తనవలన పదులు తరించుటే చాలునన్న ఆత్మత్యాగి. “పరోపకారార్థమిదంశరీర” మృదు నార్యపదనానుసారి, నిష్కాను యోగియే నారదుడు. అట్టి స్వార్థత్యాగియే మన గాంధీమహాత్ముఁడు. అట్టే చెప్పటకన్న ఆదర్శముగా ఆచరించువారధికులు కదా!! అందుకనే వారిని మహాత్ములన్నారు.

భూలోకప్రజలు పరమనాస్తికులై కలియుగమాయుల జక్కి పాపపుణ్యవిచక్షణాహీనులై, ఆర్థికలోభులై “పూర్వజన్మకృతం పాపం రోగరూపేణశిక్షితం” అన్నట్లు, పలురోగములకు జక్కి తంటాలుపడుచున్న సమయమున మన బాధలకు బాలివహించి శ్రీమహావిష్ణు నాజ్ఞాభూతుడై మనల నుద్ధరించ భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్య, ధర్మమార్గముల బోధించు పురాణముల సృష్టింపజేసి వ్రతవిధుల నుపదేశించి పుణ్యాత్ములుగా జేయుచున్న మహనీయుడు నారదుడే!! నారదాజ్ఞాబద్ధుడయ్యే శ్రీ వ్యాసమాసింద్రుడీ పురాణములను భాగవత సద్గ్రంథమును లోకోపకారార్థమై రచించెను.

సవతితల్లి చేసిన అవమానభరంబున కోర్వలేక ధృవకుమారు డడవులబట్టి వెడలుచుండ భక్తిపథగామించేసి, విష్ణు సాక్షాత్కార మొనరింపజేసి పంచవర్ణబాలుని పరమభక్తాగ్రేసరునిగా గావించి, విమల పదవియగు ధృవక్షీతి యను ఘనస్థాయిగా నొనరింపజేసిన యువకృతి మన నారదమహనీయుని నిర్మల హృదయంబుననే కదా కలిగెను! ఒక్క నారదహితో పడేశముతో పతి నిరాదరణాపమానాన్నికిం జక్కిన నునీతి, భర్తృ స్నేహభాగ్యము పొందగలిగెను. బహుపత్నీత్వ బాధలు తెలిసి, యుత్తానపామడు పత్నీహితపంతుడయ్యెను. మత్సరగ్రస్తురాలగు నురుచి తన తప్పును తెలిసికొని సన్మార్గవర్తనరాలయ్యెను. ఇక ధృవునిమాట వేర చెప్పనలయునా. ఇట్లే సర్వాంతర్యామియగు శ్రీవిష్ణునివలె నారదుడు లేని పౌరాణిక రూపకములే లేవు. అంతటా నిండి, అందరిని వినుకొంది. చివరకందరికి నైకమతంమిచ్చి.

ఆనందమిచ్చుటే నాదుని కృత్యము. ఇట్టి నారదుని కనేక లోపములు పెట్టే మహానుభావులము మనమే!! ఆనూయానుకూలచాక్షికోర్కను మనము నారదునితో పోల్చుచుము. ఎంత తప్పు! సమానత్వ మొనరించు నారదుని దేవత్వము మనలో లేదు కాని మన తప్పులు కప్పిపుచ్చి ఎదుటివారి తప్పులెన్ను రాక్షసత్వము మనకు గల ఓంటే.

మన తప్పులు పీపుమీదుండునట, అందుచే కనబడవు. ఒక భాగ్యశాలి పెద్దమేడ కడతాడు. తనయింట్లోయుండే కల్మషజలము దైటసుబోవు గొట్టములు భూమట్టముకు చెట్టక పైకే పదిలేనును. ఆ మురికినీరు దారి పోవువారిపై బడుచుండును. అది ఆలాగాదని తెల్పితే వానికి కోపము. ఆ తప్పు లేకుండగనే గొట్టాలు భూమికంట యెందుకు పెట్టకూడదు? ఆ తప్పు తనకు తెలియదు. ఒకరు తన్ను విమర్శించడ మెందుకంటాడు. ఇంతలోనేయుండి వికమత్వం, విమర్శనజ్ఞానం. యజమానిచేసిన తప్పు నేపకుడు చేయకూడదు. భర్త చేసిన తప్పు భార్య చేస్తే అమాంతంగా నరికేస్తాడు. అందుకనే “అత్త పోగొట్టింది అడుగోటికుండ, కోడలు పోగొట్టింది క్రొత్తకుండా” అన్నారు. సామెత లనుభవకాలుల యువదేశరత్నములు.

ఆధునికులే పూర్వం విద్యలేని స్త్రీలు ఉబుసు పోకకు గెచ్చకాయలు, గవ్వలు అడుగుంటు జ్ఞానాభివృద్ధి గాంచక, విలువయైన తమ కాలమును వ్యర్థముగా గడిపేవారు. ఇప్పుడో అధిక విద్యాధికులనిపించుకొనే (హూ.విద్యాపారంగతులు) వారు స్త్రీలుకూడా పుస్తకాలు మూలబడవైచి, ఆటలు మొదలెట్టారు (క్యారమ్స్) మొదలైనవి. ఇవన్నీ భక్తికి దారా? ముక్తికి దారా? జ్ఞానాభివృద్ధికి దారా? ఏదీకాదు. గవ్వల కాలక్షేపమంతో, క్యారమ్స్ కాలక్షేపము స్త్రీలకింటే. దుర్యోధనుడు తెలియని మూర్ఖుడు. రావణుడు తెలిసిన మూర్ఖుడు. ఇరువురు భగవద్విరోధులే. వ్యర్థకాలక్షేపానికి గవ్వలంతో, క్యారమ్స్ అంతే. ఇది మంచి పని కాదని విమర్శ నేనే నారదు డంటారు. అంతే.

గ్రంథ పఠనము

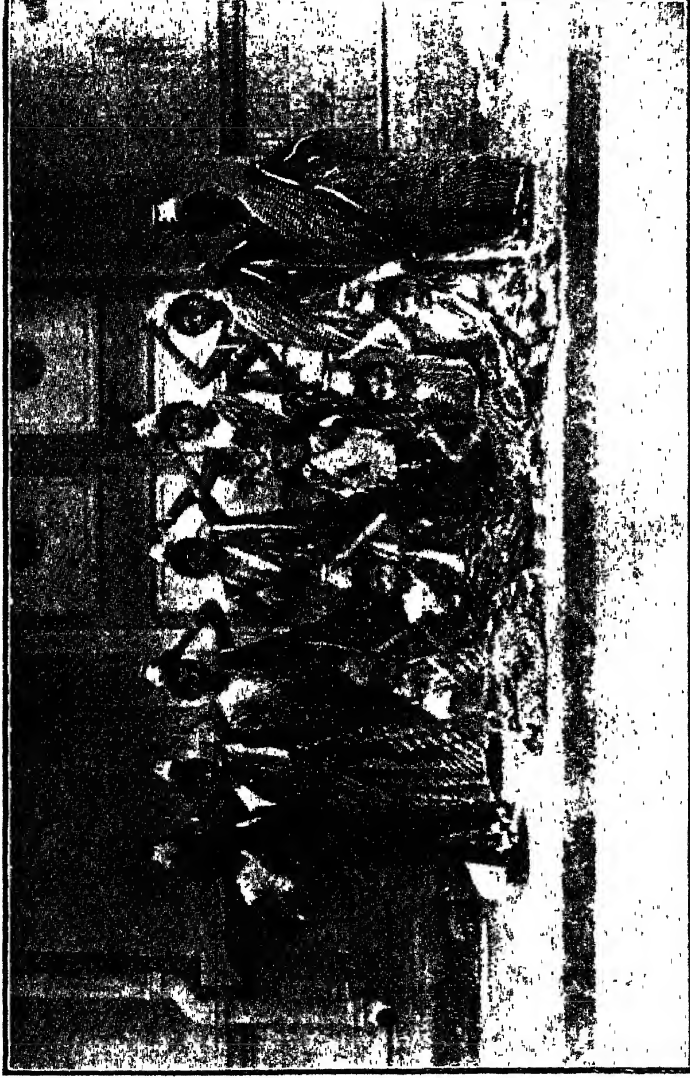
శ్రీమతి పరసా సీతారామమ్మగారు

గ్రంథపఠనము హృదయంబునకు పరమా నందమును, బ్రఖ్యాతిని, సామర్థ్యమును జేకూర్చును. దాని పరిశోధనంబువలన నొంటరిపట్టుననుండు ప్రతివ్యక్తికిని హృదయానందమును, నొకనితో భాషించునపుడు బ్రఖ్యాతియు, వ్యవహారంబుల జక్కగ జరిపించుటయందును దానింగూర్చి సరియైన యభిప్రాయంబుల గలిగించుకొనుటయందును, శక్తిసామర్థ్యంబులు గలుగును. ఏదో యొక వ్యవహారశాఖయందు ననుభవము గలవారు తమయధికారు లొసంగు నుత్తరువుల ననుసరించి వాడుకచొప్పున బనులునేయుచు వాని యందలి వివిధాంశంబుల నొకటివెంబడి నొకటిగా విచారించుచుండుచో గాని యిది యిట్లేల జేసితివనిన వాటికి సమాధానంబులు జెప్ప నేరరు. వ్యవహారము యొక్క యన్ని శాఖలలోనుండువానిని చక్కగ నెఱిగినవారు బరిపూర్ణములగు నేర్పాటుల గావించుటయు నూతన పద్ధతులను గనిపెట్టుటయు, వివిధాంశంబుల క్రమానుసారంబుగ నవరించి యొక సంపూర్ణమైన యేర్పాటు గావించుటయు గలుగును. ఏదో యుద్దేశ్యము నెఱవేర్చుకొనుటకు సాధనముగను, జీవిత కాలమున తనకుగల విధాయకకృత్యముల నొనర్పదగియుండుటకును నొకడు విద్యా సంపాదనము గావించవలయునేగాని తనకవశ్య కర్తవ్యములగు తాకికవ్యవహారములనెల్ల నుజ్జగించి యెల్లకాలము విద్యాభ్యాసముననే యుండజనదు. అయ్యది సోమరితనము. ఆయది వాని నిజస్థితిని బయలుపఱచి వానికి

మానభంగమును గావించును.

గావున విద్యావిధుల ననుసరించి విషయ విచారణముచేయుట పండితునిమతము. అయ్యవిప్రకృతిని జక్కబఱచును. అనుభవము వలన జక్కబఱుపబడును. వంచకులు విద్యా సంపాదనమును దూషింతురు. బేలలు దానిని మెచ్చుకొందురు. బుద్ధిమంతులు దానిని వాడుకకు తెత్తురు. ఒకడు అన్నివిద్యల బూర్ణముగ నభ్యసించి యుండవచ్చును. అయిన తా నభ్యసించిన వానిని వాడుకలోనికి దేవకపోవచ్చును. కావున తా నభ్యసించినవానిని నాచరణలోనికి దెచ్చుటకు వేటొకవిధమైన బుద్ధికావలయును. యుక్తాయుక్తజ్ఞానము అలవఱచుకొనవలయుననియే గ్రంథంబుల పఠించవలయునుగాని, గ్రంథకర్త యగునన్నదానిని గాదనుటయు, గ్రంథకర్త యగునన్నదాని నగునని గ్రుడ్డినమ్మకము గలిగించుకొనుటకును, బ్రసంగించుటకు విషయ సంపాదనము నేయుటకును జదువరాదు.

కొన్నిపుస్తకము లూరక రుచి చూడదగినవి. కొన్ని నమలిమింగి వర్ణించుకొనదగినవి. సంపూర్ణముగ జదువతగినవి కాని శ్రద్ధతో చదువ నక్కఱలేనివి. కొన్ని మిక్కిలి శ్రద్ధతో పఠించదగినవి. మఱియు కొన్నిగ్రంథము లొకనిచే జదివించుచు నొకనిచే ముఖ్యభాగముల నెత్తి వ్రాయించి దామూరక వినుచుండదగినవి. కాని యంతగ బ్రాముఖ్యము వహింపని విషయములను గూర్చియు సాధారణ గ్రంథముల గూర్చియు నిట్లు చేయవలయును. అట్లు నేయనిచో

శ్రీ గాంధీ నేపాసేన. గాంధీజయంత్యుత్సవము నలుపుచున్న బాలికలు.

“సహాదర సాభాగ్యం”

గాచి వడియబోసిన యనగా నొకటి రెండు తూరులు చదివిన పుస్తకములు కాచి వడియబోసిన యుదకమువలెనె మరల చదువుటకు రుచిహీనములుగ నుండును. చదువుటవలన విషయపరిజ్ఞానము గలుగును. సంభాషించుట వలన సమయస్ఫూర్తి యలవడును. వ్రాయుచుండుటవలన నిశ్చితాభిప్రాయములు గలుగును. కావున కొంచెముకొంచెముగా వ్రాయువానికి ఎక్కువ జ్ఞాపకశక్తి యుండవలయును. కొంచెముగ చదువువానికి దనకు దెలియనిది దెలిసినట్లు నటిచుశక్తి యెక్కుడుగ నుండును. చరిత్రకథనమువలన బుద్ధి మంతుడగును. కావ్యసతనము బుద్ధి కుశలత గలిగించును. గణితశాస్త్రము బుద్ధి సూక్ష్మతను గలిగించును. నీతివిద్య గాంభీర్యమును గలిగించును. తర్కాలంకార శాస్త్రములు వాదనైపుణ్య మలవఱచును. అభ్యాసము కాలక్రమమున సహజమగును. తగిన పరిశ్రమమువలన దొలగించుకొన ననువుపడని రుజులు శరీరమున లేనట్లు యుక్తపతనమువలన

దొలగించుకొన ననువుపడని యాటంకములు ఎవ్వియు జ్ఞానేంద్రియమునందు లేవు.

ఒకనిబుద్ధి నిలుకడ గలది కాని యెడల నట్టివాడు గణితశాస్త్ర మభ్యసించవలయును. ఏలయన నా గణితసిద్ధాంతముల యందు వాని మనసు నిలుకడ గలిగియుండును. అటు నీలుచనిచో సిద్ధాంత మేర్పడదు. మరల నారంభింపవలసివచ్చును. ఒకని బుద్ధి విషయతారతమ్యము గనుగొననేరని దైనచో నాతడు పాఠశాలలో యుపాధ్యాయుల జూచి నేర్చుకొననగును. ఒకనిబుద్ధి వొకవిషయముచుండి వేతొక విషయమునకు శీఘ్రముగ బోవు చురుకుదనమును, నొక విషయమును సిద్ధాంతీకరించుటకు వేతొక విషయమును నిదర్శనముగ నుదహరించు చురుకుదనము లేనిచో నాతడు న్యాయవాదులతో సాంగత్యము సేయజనును. కావున నొక్కొక్క మనోదౌర్బల్యమును జక్కబఱచుటకు తదనుకూలమయిన యొక్కొక్క దివ్యోపధము తప్పక యుండును.

—:o:—

జి గీ ష

ఉభయభాషాప్రవీణ కొమ్మనమంచి జోగయ్యశర్మగారు

ఆహవంబున మీరలలసిన ముంగొంగు వీవనన్మెల్లఁగావీచుదాస
ఎదిరిసేనల సంహరించు చుండెడివేళ హితవాక్యముల బ్రోత్సహించుదాస
శత్రునిర్దళన దీక్షాభుండవగువేళ నేర్పుతోనమ్ము లందించుదాస
ప్రథనరంగమున సారథిడస్సియున్న పగ్గముబట్టి రథమునేగడుపుదాస

వలయుచో నొకవేళ కృపాణమూని
యరికులంబులనెల్లఁ జెడాడుదాస
నాడుదాసనటంచు నన్నపహసింప
కాహవమునకు నన్నొనియఱుగునాథ !

తానాజీ

శివాజీజనని జీజీబాయి రాయగడపు కోటలో నుండి యెవరికొఱకొని నిశ్చీందుమండెను. నాల్గు వైపుల దృష్టి సారించుచు నేదియో ఆలోచించుచు నుండ హఠాత్తుగ నామెకొక యూహతటైను. పెద్ద పెద్దకోటలు శివాజి చాల గడించెను. అయినను సింహగడము వశిక్యతముకాలేదు. వెంటనే శివాజీ కడకరుడెంచి—శివా! చదరంగ మాడుకొందము రమ్మని పిలచెను.

చదరంగము తల్లియు సుతుడును నాడదొడగిరి. తల్లి, తనతో ఆడి ఓడి పోవలయునని శివాజీ తలందు టయేలేదు. చివరకాతడే యోడిపోయెను. —జననీ నేనే యోడితిని. నీవేమి కోరుచుంటి వని ఆడిగెను. జిజీ:—“నేనొక దుర్గ మపేక్షించుచుంటిని.”

శివాజీ:—“ఏకోట కోరుచుంటివి?”

జిజీ:—“నాకేమియువలదు. సింహగడము కావలయును.

సింహగడముపేరు వినుటతోడనే శివాజీ ముఖము హ్లాసమయ్యెను—“తల్లీ! నీకోటిక చాలపెద్దది. ఇట్టి దుర్గమువలె దుర్భేద్యమగునది మరియేకోటయు నీ సహృద్రిపై కానరాదు. అందుపై ఉదయభానుఁడను రాజ పుత్రుఁడు విస్తారమగు నిజసేనతో దానిని గాచుచున్నాఁడు. అట్టిదుర్గము మనకెట్లు లభవడును?” అనెను.

జిజీబాయియు ప్రేమకటాక్షపాత మొనరించి “నాకింకేమియు దెలియదు. నాకీ దుర్గమవశ్యము కావలయును” అనెను.

విచారాధీన మనస్కుడై కొద్దిసేపటివఱకు శివాజీ నిరుత్తరుడై పిదప మెల్లగ నిట్లనియె—“మంచిది. అట్లేకాగలదు. కొంత ఆవశ్యకకార్యమగుచున్నదనగుటచే నేను జరక, నాసర్వశ్రేష్ఠ సేనావతియగు తానాజీని యాపనికై నియోగించెదను. అతఁడు తిరిగి రాగలుగునో లేడో చెప్పజాలను.”

తటవర్తి సూర్యానారాయణమూర్తిగారు

జిజీ:—“కుమారా! భయపడకుము. తల్లియగు భవాని యాతనికి విజయ మాపాదించును.”

శివాజి యొక దూతనుబిలిచి వానిద్వారా మాతృ కామనా పూర్ణభారము తానాజీపైన నే గలదని కబురు పంపించెను.

రాజాజగొని దూత తానాజీగృహము చేటునప్పటికి తానాజీ తనకుమారుని వివాహప్రయత్నములో మగ్నుడైయుండెను. బహుకాలమువఱకు యుద్ధ కార్యములందు వ్యస్థుడైయున్న యాతనికి బాప మిప్పుడే కొంతతీరిక గలిగెను. ఆ తీతికసమయములో కుమారునికి పెండ్లిచేసి ఆవేడుకలలో హాయిగ దినములు గడుప నిశ్చయించెను. ఇంతలోనే మఱల యుద్ధప్రయత్నమా? అందులో సాధారణమైన యుద్ధముకూడ కాదు. సింహగడ దుర్గమును స్వాధీనముచేసికొనుట!! వీరహృదయముకూడ నొక్కసాటి కంపించివైచెను.

అయినప్పటికి త్తణమైన విలంబమొనర్చక తానాజీ శివాజీ మోల కఱిగెను. శివాజీ సమీపమునకుజేటి ప్రణామమొనర్చి “మహారాజా! చాల చెడ్డసమయములో ప్రభువువారి దానుని బిలిపించితిరి. పుత్రుని వివాహమునకై వస్త్రభండార మంతయు సిద్ధమై యున్నది” అని పలికెను.

ఉదాసీనమనస్కుడై శివాజీ “సోదరా! ఈసాటి నిన్నునే బిలువనంపియుండలేదు. నీజననియే నిన్ను స్మరించినది.” అనియెను.

జిజీబాయియు నచ్చటనే యుండెను. “తానాజీ! నీవు నాచిన్ని కుమారుడవు. జననీయాశీర్వాదముచే నీవింకను గౌరవపాత్రుడవు కాగలుగుచువు. నీవంటి పీరుఁడున్నను నేఁడు మహారాష్ట్రుల దుర్గముపై మొగలు పతాకయెగురుచుండుటగాంచ నత్యంత శృర్యము గలుగుచున్నది” అనెను.

తానాజీ చేతులుజోడించి—“తల్లీ: నా ప్రార్థన యొక్కటిగలదు. దుర్భాగ్యవశమున యిదియేనా అంతిమసంగరమగుచో బాలకుండగు ‘రామవా’కు తమ పాదపద్మములయందు తా వొకిత యొరంగు దురుగాక” అనెను.

రాజాజ్ఞ చే తానాజీ మొదలగు వేయి సిపాయిలను ప్రేమపూర్వకముగ విందు జరిగెను. ప్రతి సిపాయికిని దుస్తులును, ధనము కూడ నొసంగబడెను. అప్పు డట్లు జరిగిన పిదప బ్రహ్మహృదయులై యందఱు యుద్ధమున కఱుంగ సన్నద్ధులైరి. ఎనుబది యేండ్ల వృద్ధుడగు శేలూరుమామయ్య నూర్యాజీ అను పేరుగల చిన్ని సోదరుని వెంటగొని తానాజీ రణరంగమునకై బయలుదేరినను.

రాత్రిసమయమున సిపాయిలు దాగుటకై కోట పద్ద నొక రహస్యస్థాన మేర్పరచి తానాజీ కృషీవల వేషముబూని దుర్గసింహద్వారమును జేరినను. అచ్చట గావలిగాయుచున్న భటులతో “సోదరులారా, నే నొక కృషీకుండను సొమ్ము చెల్లించుటకై పునహా అరిగి రాత్రి తిరిగివచ్చుటలో దారి మఱచితిని. దయ యించి ఈ రాత్రి వసించుట కేదైన తావు జూప కుందురేని యీభూగర వ్యాఘ్రాది క్రూరసత్వముల కాహారండనగును.” అని పలికెను.

ఇట్లు పలికి యాతడు తన సంచునుండి మంచి మంచి తినుబడిపదార్థములు వెలికిదీసెను. రాత్రుల వేళ నెవ్వరిని యెట్టి భరినితులయందు గూడ లోని రానీయగూడదని ఉదయభానుండు గట్టిగ కట్టడిచేసి యుంచెను. గాని తానాజీ తీసిన ఖాద్యపదార్థములు జూచుటతోడనే వారికి నోయూరుటచే తానాజీ కచ్చట నుండుటకై యుపజ్ఞ లభించెను. పిదప నాతడు దుర్గముయొక్క గుప్తవిషయము లెరింగి ఏదో మిషపై అచ్చటినుంచి మెల్లమెల్లగా ఆవలకు జాతెను. అతఁ డొసంగిన ఖాద్యపదార్థములతో మత్తుద్రవ్యములు గలిసి యుండుటచే భటులు వాటిని దినిన కొలఁది నేపటిలోనే, చేతనావిహీనులై నిద్రించిరి.

కాని సింహగర్జంపు ఎత్తైన నున్ననిగోడ దాటుట అంత సుకరమైన పని గాదు. తానాజీపద్ద సుశిక్షిత

మైన యొక ఉడుముగలదు. అది యనాయాసముగ నెంతటి యెత్తుల గోడలయినను ఎక్కి మజల ఎవరు విడిచిన పీలు లేనట్లు దాని నంటుకొనియుండును. దాని నడుమున కొక్కత్రాడు కట్టబడెను. అది గోడ పైకి యెక్కుటతోడనే క్రతాడును బట్టికొని మరాఠీ వీరులు పైకెక్కసాగిరి.

ఈమహారాష్ట్రులే మొదట బండిపోటు దొంగలు. కాని శివాజీ వారిని సిపాయిలుగ నొనర్చెను. ఇందు చేతనే వారు నాత్రులయందలి ఆక్రమణలందు నద్వితీయులు. రాత్రిను దాక్రమణము చేయుటకన్న మరి యెండుపాయమే, లేవండెను.

తానాజీగూడ మానువందల సైనికులు గడ్డము పైకి చేజిరో లేదో ఇంతలో ఆఉడుమునకు కట్టబడిన పగ్గము చెగిపోయెను. అందుచే దుర్గరక్షకులను బాడ తెలిసి తానాజీ మొదలగు వారితో దలపడిరి. రాజ పుత్రులు మహారాష్ట్రులు నారాత్రి యుద్ధములో నొకరినొకరు ఆత్మపరవిసత్తత లేకుండా తెగ నటికి కొనసాగిరి. సంఖ్యను మహారాష్ట్రులు నేనకంటె రాజపుత్ర సైనికులే యెక్కువగానుండిరి గాని మరాఠులకుగల చుటుకుదనము, ఖడ్గచాలనా మళలత్వము మాచి ప్రాప్తపిఁపిరి. చూచుచుండనే రాజ పుత్ర సైనికుల నేనులు భూమిపై చిర నిద్రకై యొరిగిరి. ఇచట మరాఠులుగూడ కొద్దిగనే యుండిరి. గాని తానాజీ వారికి ఉత్సాహము గలుగజేయుచు రణమును మానకుండ సాగించుచుండెను. మరాఠులు ప్రాణములను సైతము గణియింపక పోరుచుండిరి. ఇంతలో మహారాష్ట్రవీరుండగు తానాజీ ఖడ్గముచే నాహతుడై భూమిపై బడిపోయెను. వృద్ధుండగు శేలూరుమామయ్య నాయుద్ధమున యువకోచితమగు వీరత్వమును బ్రదర్శించి వీరగతిబొందెను. ఉదయ భానండును వారినే యనుసరించెను.

అచ్చట వీలుజూచుకొని తానాజీ తమ్ముండగు నూర్యాజీ మిగిలిన యోధులను వెంటబెట్టుకొని దుర్గము ప్రవేశించెను. క్రొత్తనేన వచ్చుటతోడనే రాజపుత్రుల ధైర్యము నడలెను. కోట పూర్తిగా మహారాష్ట్రుల వశమయ్యెను.

సింహగడ్డము జయించినవార్త వినుటతోడనే శివాజీ మహారాజు సేత్రము లశ్రుపూరితములయ్యెను.

బాష్పరుద్ధ కంఠస్వరముతో—“గడ్డఘ్న స్వాధీన మైనదికాని సింహము మాత్రము పోయెను” అని పలికెను.

జిజీబాఁబి“సమారా! నేఁడు మనము బోగొట్టు కొనిన యట్టి అమూల్యరత్నము తిఱిగి లభింపదు. తత్తుల్యము మరేదియులేదు. మఱి యింక యిప్పుడు విచారించవలసిన అవసరములేదు. నేను నాపుత్తుని అంతిమేచ్ఛపూర్వ మొనరింతును. తానాజీ ‘రామవా’ వివాహమునకు సర్వము సిద్ధపఱచెను. నడుపుము. అతని ఉత్తరక్రియ లైనపిదప వివాహకార్యము

నుసంపన్న మొనర్తము.” అనియెను.

తానాజీ తనపుత్రుని వివాహమును మాత్రము జూడ జాలకపోయెను గాని తన నామమును చరిత్రప్రసిద్ధ మొనర్చుకొనెను. ఇట్లునుటలో సంక్షేప మేమియు లేదు. వీరుల బలిదానముల చేతనే జాతులు తమ మస్తక మున్నత మొనరించుకొనుచున్నవి. నేఁడు మహారాష్ట్ర సామ్రాజ్యము లేకపోయినను తానాజీ వంటి మహారాష్ట్రులు మహారాష్ట్రజాతి కమరత్వ మాపాదించిరని చెప్పవచ్చును.

—:0:—

సాంధ్య గీతి

బొడ్డు బాపిరాజుగారు

చెదరిన ముంగురుల్ చెమట చిత్తడి చెక్కులనంట, మట్టియల్
మృదుల రవమ్ములన్ జెవుల నింపులు నింపగ పచ్చగడ్డినిం
గుదురుగ మోపుగట్టి తలకం బరువైన పొలాలగల్ల నె
మ్మదిచను కాపుచిన్నది సుమాళపు వల్లెపదాలు పాడుచున్.
అలమిననంజ నింటిమొగమై చనుదెంచెడి యాలమంద త్రొ
క్కులబడి లేచుదుమ్ము మెరుగుల్ గొను నల్లని మేనిచాయ నిం
పలరగ గొల్లబోయ డొక డల్లన నేగెడి క్రొత్త కిట్టు చె
ప్పలనడి విన్న తల్పుకడ పొంచి కనుంగొను నాలి నెంచుచున్.
పడమటకొండ నెత్తములపై చిలికించిన కుంకుమంబు లా
గడపలు పిల్లగాలితరగల్ విరజిమ్మ పచారునేయు సం
దడి మొసమొన్న భూమి జననమ్మును గొన్న కురంగళాబకం
బడరిన సంతసమ్ము మొయినారయు మోమెగనెత్తి వింతగా.
తల్లకుల సంతరించుచు లతాలలితాంగు లొసంగు పూలతె
ప్పల వలపుల్ గుబుల్కొన త్రపావతివోలె ప్రళాంతవృత్తి కొం
డల యడుగంటి చిన్ని కెరటాల గమించు నదీమతల్లి లో
పల ప్రతిబింబముల్ గని నభమ్మున మబ్బులు నవ్వలొడడిన్.

ప్రకృతి సకలమ్ము నానంద పరతనున్న
ఆశుభక్షణమందు నిష్ఠాత్ము డగుచు
అరయుచున్నాడు దేనినో తరుణుడొకడు
జ్ఞానియో లేక సత్కవీశాను డగునా !

ప్రేమ ఫలము

అది విశాలమైన కొండవాగు. తన కళాపాండిత్యము చూపించి ఏ మహానుభావుడూ దానిని నిర్మించి ఉండలేదు సరే కదా, దానికి వన్నెలు పెట్టడానికికూడా ప్రయత్నమచేసి ఉండలేదు. తరుచుగా మనుష్యులు వెళ్లడానికి అవకాశములేని కొండ ఇరుకులలో ఆవాగు ఉంది. ఆ కారణముచేత నవీన సుస్కారాలేమీ దానిని ఎంగిలి చేయలేదు, అమృతోపమానమైన చక్కని నీళ్లతో ఎప్పుడూ అది నిండి ఉంటుంది. ఆ నీళ్లు చాలా తేలిక, నిర్మలమైనవి. కాసారంకూడా చాలా లోతుకలది. బండరాళ్లమీదనుండీ, చిన్న గులకరాళ్ల మీదనుండీ, గలగల ధ్వనులు చేసుకుంటూ ప్రవహిస్తూ ఉంటాయి ఆ చెరువులోకి మంచినీళ్ల ఊటలు. ఆగ్నేయమూలగా ఉన్న ఒక చిన్నకాలువనుంచి ఎక్కువైన నీరు పార్లి పారుతూ ఉంటుంది ఒక కోన లోకి.

౨

పెద్ద చాపరాళ్లు, పళ్లచెట్లు, చెరువు చుట్టూ అక్కడక్కడ ఉన్నాయి అందంగా. రకరకాలపిట్టలు ఆ చెట్లమీద తమ నివాసాలు కట్టుకుని, హాయిగా నివసిస్తూ ఉన్నాయి. ఎండవేళప్పుడు ఆ కొండలమీద ఉన్న వన్యమృగాలు దాహోపశాంతికొసం ఆ జలాశయానికి వచ్చి డప్పి తీర్చుకుని, చెట్లనీడని పిట్టలపాటలు వింటూ అరమోడ్పుకళ్లతో విశ్రాంతి తీసుకుంటాయి.

భమిడిపాటి చినయ్య నారాయణ శర్మగారు

గాలికుర్రాడు చెరువునీళ్లతోనూ, అందులో ఉన్న పద్మాలతోనూ, బుడ్డన పాడుగాటి పచ్చికతోనూ నిత్యము ఆడుకుంటూ ఉంటాడు. వసంతకాలంనాటి ఆదృశ్యం తనివితీరా చూడవలసిందే! చూచి అనుభవించవలసిందే!

౩

కొన్ని వికసించినవీ, కొన్ని వికసించనివీ, కొన్ని అప్పుడప్పుడే విడుతూ ఉన్నవీ పద్మాలు. ఆ సాయంకాలపు ఎండకాంతులలో, తమ కాంతులు లీనంచేసి, జలాశయాన్నంతా వెలిగించి వేస్తున్నాయి. పిల్లగాలి గిలిగింతలికి ఇటూ అటూ ఒరిగిపోతూ, సిగ్గు ప్రకటిస్తున్నాయి ఆ కన్నెతామరలు. ప్రకృతిశృంగారమంతా అక్కడ మూర్తీభవించిపోయింది.

౪

సాయంకాలపు చల్లగాలిలో విహరించి వత్తామని, ఒయ్యారపుగీతాలు పాడుకుంటూ మిలమిలా మెరసిపోతూ బయలుదేరాడు ఆ అడవిలోనుంచి ఒక తేటికుర్రాడు. దారిలో కన్నెఉమ్మెత్తలు, సన్నజాజులు, మాలతులు, కొండమల్లెలు, బండి గురివెండలు, ఎన్నో లేతపువ్వులు, వలపువాసనలు కురిపిస్తూ భృంగు మారునికి స్వాగతమిచ్చాయి; ఆహ్వానించాయి. స్వాగతమంగీకరించాడు; ఆహ్వానం మన్నించాడు. ఆ పుష్పాలలో తనకు కావలసిన మధువు ఏమీ చిక్కలేదు. తుదకు నిస్సారమనిపించింది.

౨

భావగీతాలు పాడుకుంటూ, ఆ మనోహర కాసారపరిసరాలకు వచ్చాడు తేటి బొట్టెడు. ఈలాటి దృశ్యం ఎన్నడూ అతను చూచి ఉండకపోవడముచేత ఒక్కసారిగా ముగ్ధుడయిపోయాడు. ఆ చెరువునడుమ ఆడుకుంటూ, తేలిపోతూ ఉన్న పద్మాలని చూసి, వాటితో ఆడుకోడానికి అక్కడకు వెళ్లాడు. బొగడలనడుమ అప్పుడే వికసిస్తూ ఉన్న ఒక పద్మము అతనిని ఆకర్షించింది. ప్రణయగీతాలు పాడుకుంటూ, ఆమె చుట్టూ ప్రదక్షణం చేయడం ప్రారంభించాడు. అన్యజాతి పురుగునుకూడా గీతా మాధుర్యంచేత తన జాతిలోకి మార్చుకోగలిగిన శక్తి సామర్థ్యంగల భృంగరాజు ఈ కోమలకుసుమాన్ని ఏమి చెయ్యలేదు! ఆ ప్రణయగీతాలతో కాసారాన్నంతా ముంచివేశాడు. ఆ కొండకోనంతా ప్రణయమయిపోయింది. అక్కడి గాలి, పిట్టలు, చెరువునీరు, వృక్షాలు అన్నీకూడా ఆ ప్రణయమూర్తి పాడుతూఉన్న ప్రేమపల్లవిని అందిపుచ్చుకుని, కొత్త కళలతో పాడుతున్నాయి. ఆ సంగీతంలో ఏకీభవించి పోతున్నాయి.

౩

ప్రణయమధువు పూర్తిగా క్రోలడము చేత పద్మిని తన్మయయై అచేతనురాలయి పోయింది. తానుకూడా ఒక ప్రణయమూర్తిగా మారిపోయి, ఆయాసంగా, కొన కొన గంటిచూపుతో ప్రణయగీతి ఆలాపిస్తూ ఉన్న తుమ్మెద బిడ్డడికేసి చూసింది. అదే

సమయానికి అతడు కూడా పద్మిని చూచాడు. ఒకరి చూపులోనుంచి రెండోవారి చూపు దూసుకుపోయి హృదయాల్లోకి చొచ్చింది. దానితో ఒకరి హృదయం ఒకరికి తెలిసిపోయింది. తేటికుమారుడు ఒయ్యారంగా పద్మిని కరం గ్రహించబోయాడు. పద్మిని శరీరం గగుర్పడిచి రెక్కలు కదిలాయి. * * * * * పద్మిని తన మృదుకరాల్తో తేటికుమారుణ్ణి కాగలించుకుంది. ఆరాత్రి పద్మిని ఇంటనే ఉండిపోయాడు తేటిబొట్టెడు.

౪

పరిశుభ్రత లేకపోవడానికి, మోటుతనానికి పేరుపడ్డది దున్నపోతుజాతి. వాటిగోల తక్కువెనుకనుంచి తమమీదికి దూకివచ్చేవాటినికూడా అవి గమనించవు. “ఇనపసరుకు” అని ముద్దుపేరు పెట్టింది ప్రపంచకం ఆ జాతికంతా! అందుకో కారు దున్నపోతుల సంగతి ఆలోచించుకోవలసినదే. క్రొర్యంకూడా వాటికి ఎక్కువ.... అది కూనవయస్సులో ఉన్న అడవి దున్న. ఆకలిబాధ ఎక్కువగా ఉన్నా ఎండకి జడిసి ఆలాగే ఒక చెట్టునీడను పడి ఉంది. మేతలేకపోవడానికి తోడు, ఆ యెడ గాడుపులకి నాలిక తడి ఆర్చుకుపోయింది. పిపాస తీర్చుకోవడానికై నా కదలలేదు. ఆలాగే ఎండంత కాలము చెట్టు నీడను ఉంది. సాయంకాలము నాలుగు గంటల తరవాత బయలు వెడలి తిన్నగా ఈకాసారం చేరుకుంది. నీటితో తొడుగుతూ ఉన్న ఆకాసారంలోకి వికారంగా రంకెలు వేసు

కుంటూ ఒక్కసారిగా ఉరికింది. ఓ! దాని స్వేచ్ఛ: ఆవాగంతా అల్లకల్లోలంచేసి, నానా భీభత్సంచేసింది. దాని హడావిడికి, నీటిపైని మనోహరంగా తేలి ఆడుకుంటున్న జలవిహంగాలు ఎగిరిపోయాయి. జల చరాలు బొరియలలో దూరిపోయాయి. ఆ దున్న తిన్నగా పద్మవనములో ప్రవేశించి, చిత్తానుసారంగా కలచివెయ్యడము ప్రారంభించింది. ఆ విహారవిలాసాల్లో, తామర తూం డ్లన్నీచికిబికిగా తెగిపోయాయి. పువ్వులు, మొగ్గలు, ఆకులు, సలిగిపోయి, చినిగిపోయి చిందరవందర అయిపోయాయి. ఆ సరోవరమంతా కలిగి పంకిలము పోయింది. రంభారావణ చరిత్రాన్ని తల పింపచేస్తూంది ఆ సరస్సు దృశ్యం. మహిష మూర్తి తన లీల చాలించి అడవిలోకి తిరుగా వెళ్లిపోయాడు.

౮

ఈ దృశ్యము చూడడముచేతి, సూర్య భగవానుడు తన కోపారుణిత నేత్రాలతో సాయంసంధ్యాకిరణాలు కురిపిస్తున్నాడు.

అల్లకల్లోలమయి భీభత్సపురూపు తాల్చిన కోనేరు ఇంకా తేరుకోలేదు. పెల్లికొడుకు లాగు ముస్తాబై, మునపటికంటె ఎక్కువ ప్రణయం కురిపిస్తూ, ఎప్పటిమల్లే వచ్చాడు ఆ తుమ్మెదకుర్రాడు పాటపాడుకుంటూను. మామూలు చోటికి వెళ్లిచూస్తే అక్కడి తామరవనమంతా చిందరవందరగా ఉంది. ఒక్క పువ్వు, ఒక్క మొగ్గ, ఒక్క ఆకు కూడా చినిగిపోకుండా ఉండలేదు. ♦ ♦

౯

తెల్లవారింది. కర్మసాక్షి నవ్వుకుంటూ తూరుపుకొండమీదికి వచ్చాడు. ఆవాగు లో నీళ్లు కొంచెము తేరిఉన్నాయి. ఒక మూల చినిగిపోయి, కొన్ని రేకులు రాలి పోయివ పద్మము ఆ నీటిమీద తేలి జాలిగా ఉంది. ఆ చెంగటనే తుమ్మెదకుమారుని భౌతికశరీరం ఆ రేకులతో ఆడుకుంటూంది.

౧౦

పద్మం చితికిపోయినా, తుమ్మెద చచ్చి పోయినా ప్రకృతిమాత్రం మార్పు లేకుండా నడుస్తూవుంది. —ప్రభావతిజ్ఞప్తి.

తెలుగునాడు

కర్లపాలెం కృష్ణరావుగారు

తెలుగునాడును గొల్వరా! తమ్ముడా! తెలుగుగాలిని బీల్చరా!
తెలివిగలవాళ్లంతా తెలుగువారేనోయి! తమ్ముడా!
తెలుగు మాటలునేర్చి, తెలుగు పంటల మెక్కి,
తెలుగు భూముల నిక్కి, ధీరత్వమునుజూప, తమ్ముడా! దేశ-
దేశాల కెక్కరా! తమ్ముడా!.....||తెలుగు||
దివ్యతేజమునిల్చె తెలుగు సోదరులందు,
తెలుగంటే యేమిటో—తెలుసుకొంటేచాలు:
తెలుగునాడును గొల్వరా! తమ్ముడా!.....

హక్కులును, బాధ్యతలును (Rights and Duties) అవినాభావ సంబంధము కలవి. వీనిదెస పెడ మొగముపెట్టి, వానిని పిడికిట బట్టుట ఎవ్వరికిని సాధ్యముకాదు. బాధ్యతలకు బలాదూరని హక్కులను అక్కున జేర్చుకొనజూచువారు ధర్మ ప్రవర్తనమునకు దూరమైయుండురు.

ప్రస్తుత భారతపరిస్థితులు అధోగతిపాలై యున్నవి. ఆవ్యలినుండి, దాడి, వెడలు, దురాచారములకు మన యిండ్లయందు రేకత్తు అత్యాచారములు భుజ మొడ్డుచున్నవి. దుర్గతియందు కూలబడు దేశమును లేవ నెత్తుటకు స్త్రీ పురుషుల బాధ్యత సమమైయున్నది. ఈ బాధ్యత నిష్ఠటిల్లినవాడు ప్రస్ఫుటితకుసుమము లట్లు స్వత్వములు ఆనందముగూర్చుచు మన చేతుల జిక్కును. ఈ బాధ్యతను నిర్వహించుట పవిత్రమైన సేవాధర్మమును నిర్వహించుట.

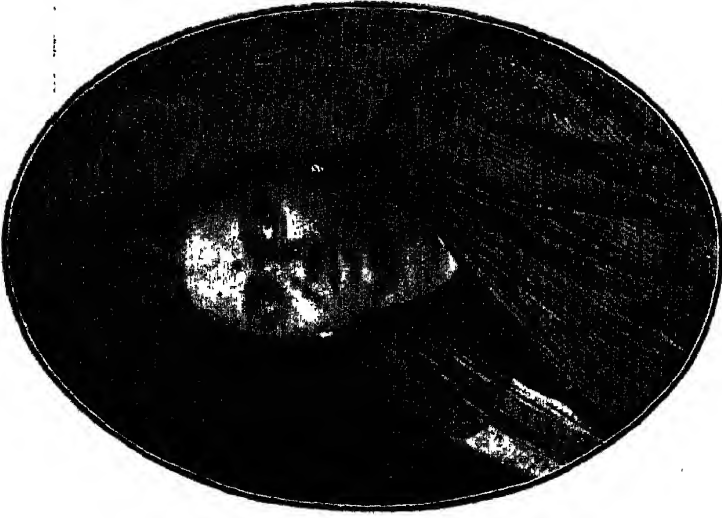
అధునాతనయుగమున సేవాధర్మము విశేష ప్రశస్తినిందినది. వ్యక్తిగతవృద్ధికంటె మానవసంఘాభివృద్ధియందే ఉత్తమశయపిద్ధి పొడగాంచనగునని గెటే (Goethe) మనీషి పలికినవాటనుండి ప్రతీచీ ఖండమున సీ యాశయము అధికాదరమందినది. ఈ యాశయము ప్రాచీనయుగమునకు క్రొత్తదికాదు. గెలేకవి పల్కులు పల్కుర హృదయతంత్రులను మీటి భావనుధావర్షమును గురిపించినవి. లోక మాన్య తిలకు ఈ భావమును విశేషముగ మనన మొనరించినాడు. గీతకు భావ్యము వ్రాయుచు, ఆ యుద్ధగ్రంథమున ఉల్లేఖించబడిన నిత్యకర్మవిధానమునకు సేవాధర్మమని అర్థము చెప్పినాడు తిలకు కేసరి. ఇతడు సాహసమునకు రెండవ పేరు, స్వాతంత్ర్యమునకు మాటుపేరు. సేవాధర్మమును నెఱపుపట్ల మాండలే చెరసాలయందు ఆతొండ్లు బంధితుడై గీతకు భావ్యము వ్రాయుటకు ఈతడు కలమును పట్టినాడు. అర్థాంగిని కోల్పోయి విషాద

యోగమున గూలబడక కర్తవ్యముపై కలము సాగించినాడు. గీతలోని ఒక్కొక్క శబ్దమున కేడునూరు అర్థములు చెప్పజాలుదునని ప్రజ్ఞానిధియగు పూరీ శంకరాచార్యులనినాడు. మూలగ్రంథము బహుశ భావశాఖలుకల సంస్కృతమైనపుడు, — అందును, గ్రంథములకు రాజైన గ్రంథమైనపుడు, లోక మాన్యనిబోలు అద్వితీయ పండితుడు భావ్యకారుడైనపుడు మినుకులీనుతలపు లెన్నెన్ని సభ్యప్రపంచమున నుదయించవు !! తిలకు వాక్కులు విని ఎందఱెందఱు దేశ సేవకులును, దేశ సేవకలను ముందంజ వేయలేదు? సేవను భారతీయులకు తారకమును చేసిన తొలుతటి ఉపదేశకర్త లోకమాన్యడు కాక మఱెవ్వరు?

సేవాధర్మమును గుర్తించుటకు తోడుపడు విజ్ఞానమును ప్రతీచీ నాగరికత ఒసగునంతదనుక అది ఆదరణీయమైనది. వీనికి మించి అందు నేడు గోచరించు విచ్ఛలవిడి నడవడి, ధనారాధనము, స్వార్థకాంక్ష మనలను చేర్రాదు. ప్రతీచీ భూవలయు మన నైగయు వివవాయువులును, తుపాకిపొగలును, దుర్వృత్తులును దురాచారములును మనదరి జేరరాదు. ఇట్లని నేటి యువకులనును, యువతీమణులకును మతిమతి చెప్పట అవసరము. అభివృద్ధి యను పేరిట పాశ్చాత్య జీవనవిధానమును సంపూర్ణముగ అనుకరింప వీ రాతురపడుచున్నారు. మృష్టాన్నమని భ్రమసి విషాన్నము నొక ముద్దగ దిగమింగవలెనని వీరు మక్కువపడుచున్నారు. పాలనుండి అంచవలె నీరును వేటుచేయు పెలుగక అంతయు దుగమని వీరపోహపడుచున్నారు. దురదృష్టవశాత్తూ, పాశ్చాత్యులందలి మేల్లేదెన కన్నెత్తక, వారి దొనగులదెన (అవి దొనగులని గుర్తించక) దృష్టిపాటించి, తమ జీవనముల కవి యొరవళ్లు కావలెనని ఆశపడుచున్నారు. తెప్పవాల్వక చూచి, ప్రతీచీ సభ్యత

శ్రీమతి యం. మరకతవల్లి
కరైక్కుడి మున్సిపల్ సంఘమున నెన్నుకొనబడిన సభ్యురాలు.

శ్రీమతి మిస్. ఆనసూయబాయి.
సాగపూర్ కౌన్సిల్ సెక్రటరీ జెందిన ప్రసిద్ధ యువతి.
శాసనసభాసభ్యురాలై యీమె వాన్ కెక్కా, సి. పి.
కౌన్సిల్ కమిటీయందీమె యొక సభ్యురాలు.

శ్రీమతి యమ్. యస్. శ్రేష్ఠ.
పంగుళూరు మున్సిపల్ సంఘసభ్యురాలై
మహిళాలోకమునకై పాటుపడుచున్న
యంత్యాహుతురాలు.

యందలి ఉచితాంశములనే కైకొనుడని తెలుపు తటి దుఃఖిప్రాయమునకు చోటిచ్చి, “మా స్వాతంత్ర్యము నకు, మా సమత్వభావమునకు, మా పురోభివృద్ధికి, మా యుత్థానమునకు అడ్డుగట్టులు నిలుపుకూరు” లని ఎదుటివారిని కల్వరు దూషించుచున్నారు. పాశ్చాత్య నాగరికతమీది వీరి వ్యామోహము అధిక మగు కొలది పూర్వసభ్యత దెసగల వీరి దృష్టి మంద కించుచున్నది. ఒడుదొడుకు పరుగులాటను సంస్కరణమనియు, అభివృద్ధిపథమందలి సమధికగమన మనియు యోజించుచు, సనాతనధర్మముపై కన్ను బుస్సులను, కాటుకూతలను ప్రయోగించుచున్నారు. సనాతనులమని పేరు పెట్టుకొను కొందఱు దురాచారములను రేకెత్తించు (అపరాధమును కేవలము వారి తలకే కట్టరాదు) చున్నారని, సనాతనమత మంతయు పెంటపోగనియు, దానిని తుడిచివేసి, పాశ్చాత్య సభ్యతనుండి ఇంత రొట్టదెచ్చి, క్రొత్త పందిళ్లకు గట్టి అందు మేళము సాగింపవలెనని పీఠభిప్రాయపడుచున్నారు. ఒకపరి ప్రతీచీ సీమల కరిగి, వీ రచటి మనీషుల పుస్తకభాండాగారములను తెఱచిరేసి, ప్రాచీన భారతవిజ్ఞానమును వ్యక్తపఱచు మహాగ్రంథము లందు కొల్లలుగనున్నవనియు, దివ్యాదర్శములకై నెమకు అచటి మహనీయులు భారత సీమ దెసకే దృష్టి సారించుచున్నారనియు వీరు గుర్తింపకపోరు. ఉత్తమాశయఖనియైన సనాతన మతమునెడల, — అద్భుతభావవిలసితమైన ప్రాచీన విజ్ఞానముపట్ల పొడనూపు జుగుప్స అచిరములూ రుదముట్టినగాని, ఘోరవిధ్వంసమునుండి భారత నాగరికత విడివడనేరదు. అంధానుకరణమునకు నీరు వదలిన గాని మన యుపకులును, యుపతులును అభివృద్ధిని కనజాలరు.

మహత్తర సేవాధర్మమును నెఱపుపట్ల స్త్రీకిగల శక్తి పురుషునకు లేదు. కళోపాసనమున స్త్రీకి సహజసామర్థ్య మున్నట్లు, సేవాజీవనమున నామెకు సహజశక్తి కలదు. కారణము? — కళకును సేవకును వలసినదీ హృదయసంపద.

స్త్రీహృదయము నందనము. అందు పుష్పించు నుందరాశయములు ముండ్లులేని గులాబులు. స్వార్థమునకు గాని, గుర్భావమునకు గాని అందు చోటు లేదు. దయనీయమైన దృశ్యమును చూచి, — కష్ట భూయిష్టమైన సంఘటనము కాంచి, కనులనీరు నించని స్త్రీ లేదు. సేగులు నెగలను చిమ్ముచుండ, అగ్నిప్రవేశ మొనరించి నిష్వలను చారుపల్లవములు చేయగలుగునది స్త్రీ! ప్రాణరక్షణమునకును, మాన సంరక్షణమునకును, ఆత్మబలిదానముచేయ ముందుల కులుకునది స్త్రీ !! ఎదుటివ్యక్తి నుడిగుండమున మునుగుచుండ తన గతి ఏమగునోయని యోజించి, చేయి అందించుట కూడునో కూడదోయని పురుషుడు వితర్కించుచుండు సేమో కాని స్త్రీకాదు. ఈమె దేవీవ్రతము సల్పుచుండును. సేవాధర్మ నిర్వహణ మందును, త్యాగజీవనమందును స్త్రీ ఆదిపీతము నధిష్ఠించియున్నది. అగ్రస్థానమున నాసీనయై యున్నది. దేశచరిత్రలను, సాహితీవ్యాఖ్యానములను ధర్మగ్రంథములను, ప్రత్యక్ష ప్రపంచ మహాగ్రంథమును పరికింపుడు. ఎన్నేని దృష్టాంతములను పొడ గాంతురు.

ఇట్టివారి సహజశక్తులను త్రుప్తపట్టనీకుండ, బాహిరమున శిరిమెత్తజేయుట విద్య పని. మనమన గల శక్తులకు అడ్డుగట్టులు నిలుపక, వాని గమనము నకు చక్కని రహదారులు దీయుట విద్యయొక్క ఆశయము. స్త్రీయందుగల సహజశక్తులను ప్రకాశింపజేయునదై యుండవలెను స్త్రీవిద్య.

తలదాచుకొన సులేమా|నలమోతియతోడ జకితుడై యూరంగే
బాలయించు మాయ గడవంగ|బలాయనమొనర్చె ఘోరవననీమలకున్.
భూరుహచ్ఛాయ నొకచోట బాలతిగూడి|యతడు స్వవిషాదగాథలా
యమకుడెలుపబ్రకృతియే వేడికన్నీరు రాల్చుచుండ|
నెవడు కలుగబో డొక వజ్రహృదయి దక్క.

“ఈమరదృష్ట కష్టమతి నీ నిహితాశుని వీడకీట్లు నీ
వాదుక మేటి సోయగము సంతయు వమ్మొనరింతువేమి భ
ద్రోదయమిందు నీ వరసితో? మఱి యొక్కెడకేగి పొందంగా
రాదె సుఖమ్ము, నీకచట రాశిగఁ జేకులునేము నెచ్చెలీ!”

అనుచు గన్నీరు గురియించు నతనిగాంచి చేలచెఱుగున నొత్తుచుఁజి త్తభరము
నల్లనల్లన డింపంగ నామె యమృత మొలుకు పలుకుల నిట్లని పలికెనపుడు.

“సతికిన్ నాథునితోడిదే జగము; నీసఖ్యంబె యర్థింతు సం
తతమున్; సౌఖ్యమరీచికాను గమనాధత్యంబు నాకేల? ను
స్థితి నీకే యొనగూడెనేని; యదియే చేకూర్చు సర్వంబు దీ
నతఁబోనాడి స్వకార్యదీక్ష జయమొందన్ లెమ్ము జీవేశ్వరా!”

చేరువపల్లెలోన నొకచిన్న కుటీరమునందుదాఁగి హృ
ద్భారము దీర్చుకోఁబఱచు పట్టున నొక్కచెనంటి యకాజమిం
దారుడు దారుణమ్మగు విధమ్మున వారినిబట్టి ఢిల్లిభూ
దారున కొప్పగించె; గలదా యిల ద్రోహికి సౌహృదం బెటన్?

పదిలంబొందంగఁ దల్లడిల్లు సఖులన్ బందీలఁగావింపఁగా
నదనంచున్ దనచారులన్ బనిచినాఁ డౌరంగజే; బన్ననం
పదగానై నఁ దలంపు లోఁ గొనక, సామ్రాజ్యైక తృష్టానవో
నృదుడై వారలబట్టి “గ్వాలియరు”లోనన్ జంపఁ దీక్షన్ గొనెన్.
మదశుండాలము మార్గమధ్యమున సంరంభించి యూరంగజే
బదయుండై తనుఁబంపు గోరికనుజేయంగా సులేమానునిన్

బదభూతంబుల నొవ్వజేయునెడలన్ వారింప నీవేగ నిన్
జదిపెన్, నీ, మృదుభావరక్తి పశుబృందంబారయన్జాలునే ?

*

*

*

*

భవనాదర్శము నీదుశీలము; గుణాంభోరాశీవై నై జరా
గవిరాజద్భవదీయ మానసమహా కాళాగ్రసీమన్ద్వదా
త్మవిభున్ భాస్వరమూర్తి నెల్లపుడు నుద్భాసింపఁగాఁబూనినా
వవకుంతమ్ము పతివ్రతానిచయ మాహాత్మ్యం బహా ! మోతియా.

న్నేహితురాలవై విభుని జీవములన్ గొనుచున్న రాజవి
ద్రోహిని నిల్వరించుచు నెదుర్కొని పోరి కృతార్థవైతి; పు
త్సాహము, సాహసమ్ము, పటుశౌర్యము, ధైర్యము, సస్థిరాంగని
ర్మోహము, జ్ఞానదోహదము రూపగు సొమ్ములు నీకు మోతియా !

పవరంబందునఁ బూరుషాకృతిని సశ్వాహుధవై మించి శా
త్రవసందోహ విపాటనోద్భట భుజావప్తంభసంరంభవై
భవ ముద్దీప్తమొనర్చి భాసిలుచు దుర్వారోద్ధతిన్ బాటితీ
వవనీనాథ కుమారకాను గమయోగ్య సక్రియన్ మోతియా !

ఏశుభవేళ మీమనము లేకముగా భవదీయదృక్పథా
వేళల పుష్పదోళికలఁ బెంపుగనుఁగినవో సులేమనో
ర్వీశవతంస ! ధన్యుడ వహీనముదంబున మీతయామనో
ధీశుఁడవైతి వామెయు శయించెను హాయిగ నీమనస్థలిన్.

అని సంయుక్తయె; రాజ్యపాలనమునం దారాణి రుద్రాంబయే
ఘనసౌశీల్యమునందుఁ బద్మినియె; యోగస్ఫూర్తి మీరాసతీ
మణియే; యీవినుతాత్మ మోతియను నీ విన్నీ, విధి ! మ్రొంగి తే
మఁగఁగ నేర్తునినున్: జడాత్మునకు యుక్తాయుక్తముల్ గల్గునే ?

గోరీయేయగు నిద్ధరన్ విభునితో గూఢానుషంగానుమో
దారూఢిన్ గృహలక్ష్మీవై వెలయుభాగ్యం బొందకున్నన్; దివిన్
ధీరోదాత్తుని, నీసులేమను సఖున్ దీపారులేనవ్వు లిం
పారన్జల్లుచు హర్షవారినిధి నోలాడంగ ధే మోతియా !

మిస్. స్టేడ్-మీరాబాయి

25 సంవత్సరముల క్రిందట మిస్ స్టేడుకన్య ఒక బ్రిటిషు ఉన్నతోద్యోగి పుత్రికయై ముద్దుగ పెరుగుచుండెను. గాని నేడామె యొక భారతవనితగా నన్నివిషయములందును మారిపోయినది. నీలమైన శీత్రములు మధురమైన గాత్రము మీరాను భారత స్త్రీలోకమున కలుపుచున్నవి.

ఆమె మొన్నమొన్న భారతదేశమును వీడి భోగలాలసముల కనుపైన లండను నగరము చేరి హైదుపార్కు సమీపమునందున్న యొక హోటలులో చిన్నగదిని తీసుకొనినది. పాశ్చాత్య స్త్రీలవలె పొడవైన పాదరక్షలు వేసుకొని, 'టక్కు-టిక్కు' మని సందడిచేయుచు తిరుగాడక యామె భారతనామణివలె నేలపైననే కూర్చొనియుండును. ఆమె నొక విలేఖరి చూడబోయినపుడు నేలపైననే కూర్చొనియున్నది. సన్యాసినిబోలి కురుచగా కత్తిరింపబడిన శిరోజములుగల తలపైనుండి భారతదేశపు బీదలైతుచే నేయబడిన ఖద్దరువస్త్రమును మునుగువైచికొనియుండును. ఆమె నివసించు గదియందు విలువయైనదేదియు లేదు. కొన్ని గుడ్డముక్కలున్నవి. వాటి నామె యప్పుడే యుతికి ఆరవేసుకొనెను. కాగితములతో నిండియున్న కాచాచాక నూటుకే సాకటియున్నది. విలాసయుతముగు ఆ హోటలుగది నామె సన్యాసాశ్రమముగ మార్చివేసినది. ఆమె యిటుల తెలిపెను.

పది సంవత్సరముల క్రిందట నేను గాంధీ ఆశ్రమమున చేరితిని. ఈ పదిసంవత్సరములలో నొక్క లిప్తయైనను నే నిందులకు విచారపడలేదు.

నేను ఆచట ప్రవేశించిన వాదిగ స్వగృహము వలెనేయున్నది. ఆ ప్రజలతో నిజముగ నా కావులా.

నేను ఏకారణముచేతనో పాశ్చాత్యుల గర్భమున పుట్టినను భారతదేశమునందే పుట్టియుండుటవలన నా శరీరము భారతదేశమునకు చెందినదే. సామా

న్యముగ నేను మరణించిన పిమ్మట భారతదేశమున పునర్జన్మ మెత్తియుండవలసినది. గాని గాంధీ మహాత్ముని మహత్తువలన అంతవర కవసరము లేక పోయినది.

నా చరిత్రను ఇంచుక తెలియ పరచెదను వినుడు. నా తండ్రి యొక యున్నతపైనికోద్యోగి. అతడు మాడు సంవత్సరములు భారతదేశమున నుద్యోగముచేసెను. నే నపుడు మా తండ్రిగారితో నుంటిని. నేను తిరుగ ఇంగ్లాండు వచ్చునప్పటికి భారతదేశమునుగూర్చి నా కేమియు తెలియదు.

నేను ఇంగ్లాండు చేరినతోడనే యుద్ధము సంభవించెను. పాశ్చాత్యజీవితముపై నాకు రోత జనించినది. అప్పటినుండి యేమిచేయవలయునో తెలియక వికలతలెంద జొచ్చితిని. రక్తపాతము నా కిష్టము లేనందున ఆ యుద్ధసంబంధములయందు నేను పాల్గొనలేదు.

నే నొకదినమున ఫ్రెంచి కవీశ్వరుడగు రోలాండుగారి గ్రంథము చదివితిని. వెంటనే యా కవీశ్వరుని కలుసుకొనవలయునని తలంచి వారి కోక లేఖ వ్రాసితిని. మాయిరువురము కలుసుకొనినపుడు అతడు గాంధీనిగూర్చి తెలిపెను. గాంధీ రెండవ క్రీస్తుని బోధించెను. గాంధీగారిని గురించి యొక గ్రంథము వ్రాసియుంటినని తెలిపెను. నా తపము సిద్ధించినదని తలచి గాంధీమహాత్ముని కలసుకొనుటకై భారతదేశమునకు ప్రయాణము కట్టితిని. గాని వెంటనే వారితో కలుసుకొనుటెట్లు సంభవించును? నే నొక సంవత్సరమువరకు ఆశ్రమభోజన పద్ధతుల నలవాటుజేసుకొంటిని. ఈలోపల మహాత్మునకు నా యభిప్రాయమును లేఖ మూలకముగ తెలియజేయుచుండెడిదానను. నేను ఆశ్రమ భోజనపద్ధతుల కలవాటుచడిన పిమ్మట మరల మహాత్మునకు లేఖ వ్రాసితిని. వారు నా రాకకు సమ్మతించిరి.

నేను 1925-వ సంవత్సరం అక్టోబరు 25-వ తేదీన భారతదేశము చేరితిని. ఇప్పుడు జైలునుండి విడుదలైన ప్రసిద్ధ భారతనాయకుడగు వల్లభాయి పటేలుగారు నన్ను ప్రథమమున కలుసుకొనిరి. నేను వారి నెపుడుమాచినను ఆదినము జ్ఞాపకము నకు వచ్చుచుండును.

వల్లభాయిగారితో నేను మహాత్ముని దర్శించితిని. 'నీవు నా పుత్రికగానుండువు' అని మహాత్ముడు నన్ను పరామర్శించి, తిన్నగా వంటయింటునున్న కస్తూరీబాయివద్దకు గొంపోయెను. అప్పటి కామె పండుచుండెను. ఆనాటినుండియు ఆయింటికి నేను పుత్రికనైతిని.

అశ్రమములో పనులన్నియు మేమే చేసుకొనుచుందుము. గ్రామీణులకు సహాయపడుటకు తయారగుచుందుము. నేను నేతపనిని, పకు సంరక్షణను హిందీ మాట్లాడుటను అచట నేర్చుకొంటిని.

సబర్కత్తీనదీతీరమున నా కొక చిన్న గృహ మొసగబడినది. సోమరితనమున నెట్టిదో యెరుంగక

యా కుటీరమున కాలము గడుపుచుండెడిదానను.

ఒక సంవత్సరము గడచినపిమ్మట మహాత్ముడు నన్ను బ్రహ్మచర్య ప్రతిఙ్న గైకొనజేసెను. ప్రపంచ విలాస విషయలంపటములనుండి నన్ను వేరుజేసెను. నా తలను మహాత్ముడే స్వయముగ ట్రైముజేసెను.

గాంధీపక్షమునజేరి బ్రిటిషు పాలననునకు వ్యతిరేకముగనుండుటచే నన్ను జైలులోవేసిరి. మా కెవరియందును ద్వేషములేదు.

ఇంగ్లాండులో నేను చేయవలసిన పనియున్నదని నాకు ఆకస్మికముగ తోచుటవలన మహాత్ముని యాశీర్వాదమును గైకొని వచ్చియున్నాను.

నే నిపుడు ఇంగ్లాండు, వేల్స్, స్కాట్లాండు దేశములందు పర్యటనమొనర్చి, సత్యసందేశమును చాటెదను. నే నెవటకు వెడలినను, భారతీయ సమస్యనుగూర్చి యెల్లరును అభిమానమును చూపుచున్నారు. గాని వీరి కింకను సంపూర్ణముగ సత్యము తెలియదు. అది తెలిసినచో సంపూర్ణముగ పని చేయుదురు.

“ఐరావతి”

అ శో క వ న వా సి ని

వాడపల్లి గంగాధరశాస్త్రిగారు

శా॥ అమ్మా! సీతమ! నీదు దుఃఖముల కింకంతంబు లేదెమ్మో!

యమ్మా! కోమలివీపు, కాననమునందైనన్ గనన్ లేదు క
ప్రమున్నట్టిది యెట్టిదో ధవుని సత్సంగత్యమున్ ప్రేమమున్
సమ్మానంబున, నేడ శోకవని కష్టంబెట్లు నీవోర్తువో!

సీ॥ మింటికన్నెలవంటి మొఱపుబోడుఁజూచి
రాకాసిమూఁకనే పోకఁగందొ
కేకీశుకాది పక్షీరవంబుల విని
భీతిదధ్వనుల నే రీతివిఁదొ

సరసనుందరసుమశయ్య మేనునువాల్చి
ప్రకఠోరభువి నెట్లు పవ్వళింతొ
షడ్రసోపేతాన్న సారంబుఁ జవిగాంచి
కటికోపవాసంబు లెటులనేతొ

తే॥ గీ॥ అగణితామూల్య నిర్మలానందదాయి సద్దుకూలాభరణముల దిద్దిమేనఁ
బాంసు సంకలితంబగు వస్త్రమెట్లు మేనదాల్చుగఁ గల్గితో జానకమ్మ!

శారదలేఖలు

సౌభాగ్యవతి కల్పలతకు:—

నెచ్చెనీ! 24-10-34 తేదీని మనశారద లేఖకు ప్రత్యుత్తరముగా నాంధ్రపత్రికలో వ్రాయబడిన వసంతలేఖను నేనుగూడ చూచి తిని. అందు అసందర్భముగను, పూర్వా పరసందర్భ రహితముగను మన శారదలేఖ యున్నదని నేరమారోపింపబడుటయుగమనించితిని. మనవిమర్శకు పాత్రమైన యాప్రథమ వసంతలేఖయు, దానిపై వ్రాయబడిన మన శారదలేఖయు నొక్కమాటుగానే యేపత్రిక యందైన ప్రచురింపబడినచో నందలి నిజానిజముల నెల్లరు తెలిసికొనియుందురు. ప్రయత్నించినచో నామాత్రపు పని జరిగించుట కష్టముకాదు గాని ఒక్కతల్లిబిడ్డలవలె పరస్పర సౌహార్ద్రాకారములతో మెలంగవలసిన వసంత శారదలేఖలలో వైమనస్యములు పెంచుట నామతముగాదు కావున నావిషయ మింక మఱచిపోవుదము.

ఎవరో వినోదినీ మెహతా యనునామె, యార్దురు బిడ్డలును భార్యయుగల యొక విద్యాధికుని, పెండ్లాడెననియు, ఆవర్తమానమును విని మహాత్ముడు మిగుల చింతించెననియు, నిజముగా నీ విషయము నాకు మిగుల విషాదాశ్చర్యముల గొల్పెననియు వ్రాసితివి. కల్పలతా! నీ వే రాష్ట్రమునందో జరిగిన విషయమునకు విస్మయ విచారములకు లోనగుచున్నావు. కాని యిటీవల మన తెలుగుదేశమున నిట్టి యక్రమ వివాహములెన్ని జరిగినచో నీవెఱుగనటులున్నది. వితంతుధర్మణకని కొందఱు, ప్రాథవివాహ

వ్యాప్తికని కొందఱు, అంతర్వర్ణ్యవివాహ ప్రచారమునకని కొందఱు, భార్యలుగలవారు, పునర్వివాహములు చేసికొనుచున్నారు. ఆలోచించి చూచినచో నిక్కముగా నిట్టి సుస్కరణవివాహములను వ్యాప్తిలోనికి తేవలసివారు అవివాహితులగు యువజనులుగాని జీవత్కళత్రులా! యువజనులు కట్నముల కాశించియు, తల్లిదండ్రుల నిర్భంధములకు లోగియు, ధైర్యసాహసములు లేకయు, శారదాయాక్తునకు వెఱచి చాటుమాటు బాల్యవివాహములు చేసికొనుచుండ ననహాయశూదలగు నీ వృద్ధవరులు, అగ్నిసాక్షిగా బెండ్లాడిన నిల్లాలిని గోలుగోలున నేడ్చించి మఱియొక ప్రాథవనితను పెండ్లాడుచున్నారు. వీరి యనుచితసాహసము నేమనవలయును?

ఇట్టివారెవరో యెక్కడనోయని దూరమాలోచింపబనిలేదు. సాక్షాత్తు మాపిన తల్లియల్లుడే మొన్న మొన్న నిట్టివివాహము చేసికొనినాడు. మాబావ చిన్నవాడుకాడు! నలుబదేండ్లున్నవి. అవిద్యావంతుడుగాడు; ఆసర్దు బి. ఏ. పరీక్షయిచ్చినాడు!! నిరుద్యోగిగాడు; నెలకు రెండువందలు సంపాదించుచున్నాడు. మఱి యీ యకృత్యమేమి? భార్య పిచ్చిదా వ్యాధిగ్రస్తయా చదువుకొనినది కాదా శీలవతి గానా యనిన నామె పిచ్చిదియుగాదు; వ్యాధిగ్రస్తయుగాదు; చదువుకొనసేదియుకాదు; దుశ్శీలయుగాదు. మాయక్కయని నే నతిశయోక్తులు వర్ణించుచుంటినని భావింపవేని నేను చూచినంతలో

నామెవంటి పత్యసురాగయు ఊమావతియు, సుగుణశీలయుగానరాదు. ఏలననగాతమ్మత్వం తానురాగముతో ప్రేమించెడి పతులపై గాఢానురాగముచు జూపెడియిల్లాం డ్రెండ రై న లోకములోగలకు. కాని అదిసామాన్య విషయము. అట్లు ప్రేమింపకుండుట యిహ పరములకు దూరమైన కృత్యమనియు చెప్పుటకు సందియములేదు. కాని భర్తృగృహము ప్రవేశించినదాది యొక్కమూరైన భర్తయొక్క ప్రేమభరితమగు దృష్టికి పాత్రముగాకూడియు నాతనియందే బద్ధానురాగయైయుండెడి నారీరత్నము లోకములో నుండుట యరుదుగదా!! జగత్సృజ్యలగునట్టి యరుదగు పతివ్రతామతల్లులలో మా యక్కయు నొకతె. ఆమెకు భర్త దన్ను ప్రేమింపనక్కరలేదు. ఆయన నివసించెడి గృహములో నివసింపనిచ్చినచాలును. ఆయన ముఖ సందర్శన మప్పుడప్పుడగుచుండిన చాలును. ఆమె చెంబుతో పెట్టియుంచిన నీటి నాతడు పొరబాటుననైన పాదప్రక్షాళనముచేసికొనిన చాలును. ఛీ అవతలకు పొమ్మనెడి ఛీత్కారవచనమైనను నాతని నోటినుండి వెలువడినచాలును. అంతియే గాదు. ఆత నెవరితోనో భాషించెడి సడియైనను నామెకు శ్రుతిగోచరమైన చాలును. ఆమె కేదియో సంతోషము! ఏదియో సంతృప్తి! ఏదియో మహాఫలప్రాప్తి! ఇక భర్తానుగ్రహముకొఱ కామెచిత్త మెంత యుత్తలపడుచున్నదో! ఆయన సందర్శనము కొఱ కామెనయనము లెంతయుబలాటపడుచున్నవో! ఆయన వాక్కు వినుట కామె

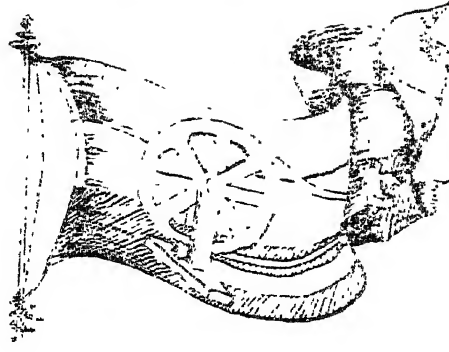
చెప్పు లెంతనిక్కబొడుచుకొనియున్నవో! ఆయనతో భాషించుట కాజిహ్వా యెంత పరితపించుచున్నదో! వేయేల? ఆ పతి దైవముకొఱ కామె సర్వావయవములు, సర్వేంద్రియము లెట్లు పరితప్తము లగుచున్నవో యెవరు వర్ణింపగలరు? ఇట్లు పతియే గతియని నమ్మి కొలిచెడి యిల్లాలి నల్లాడబెట్టి యే రాజవీధియందో, ఏ సినీమా ఆవరణమునందో, ఏ కలాశాలవాకిటనో, ఏ సభాంగణముననో సవిలాసముగా సందర్శనమిచ్చి యాకర్షించెడి వన్నెలాడిని పరిణయమాడనుంకించెడి విద్యాధికుల వివేక మేమని చెప్పవలయును? నిజసతియొక్క ప్రేమభరితహృదయమునందలి స్వారస్యమును గ్రహింపజాలనిభర్త భర్తాభిధేయమున కర్హుడగునా? నిజముగా నిట్టిపతులు మాణిక్యమును విడచి మసిబొగ్గుల నేరుకొనుటకాశించెడి వెట్టివారలలో చేర్పదగుదురు గదా!! మంచిముత్యమేదో మైనపుముత్యమేదో, జాతిరత్నమేదో గాజురాయియేదో, పసిడి శలాకయేదోయి తడిముక్కయేదో గ్రహింపజాలని వారి విద్యాధిక్యత యేమిచేయను?

మా బావగారు మరల వివాహమాడిన వృత్తాంతమును విని మనస్సుండబట్టక మా అక్కను చూచుటకు మా పిన్నిగారి యింటకి వెళ్లితిని. నిర్వికారాకృతితో మూర్తి భవించిన దురదృష్టదేవతవలెనున్న మాయక్కను చూచుటతోడనే నాకు పుట్టెడు దుఃఖము వచ్చెను. నే నామె నాలింగన మొనర్చుకొని బాపురుమంటిని. మా అక్క కనుకొలుకులనుండి యొక్క కన్నీటిచుక్క

యైనను వెలువడలేదు. ఆమె చిత్తమున నూరకప్రజ్వలించుచుండెడి సంతాపవహ్ని యామెనయనయుగళినుండెడి జల స్రావి కలచుగూడ శోషిల్లజేసెనో లేక అపార పారావారజలము నగ స్త్యమహర్షి తనలో నిముడ్చుకొనినట్లు తన శోకసముద్రమును తనలో నిముడ్చుకొనినదో యేమో! నా కేమియు తెలియదు. నే నామెచుగాంచి నివ్వేటజెందితిని. ఇంతలో మా పిన్నయు నామె యత్తగారును వచ్చి మా బావను కసిదీర దిట్టిరి. అట్టి సమయమునగూడ మా యక్క తన సహజమగు యోరిమిని సౌజన్యతను కోలుపోవక తన పాతివ్రత్యధర్మము మెఱుగెక్కునట్లుగా నిట్లనెను. “ఇదియంతయు నా పురాకృత కర్మఫలము. ఇందు వారినేర మేమియులేదు. వారి నక్రమముగా దూషింపవలదు. నావలన వారికి కుటుంబ సౌఖ్యము లేనేలేకపోయినది. ఈ ద్వితీయ కళత్రమువల్లనైన వారు సర్వసౌఖ్యములను భవింపుచు చిరంజీవులై వర్ధిల్లుదురుగాక” ఎట్టి యుదారహృదయ! ఎట్టి సహనశీల! ఎట్టి వినమ్రభావ! ఆ దివ్యవాక్కు లామె నోటినుండి వెలువడగనే నా తనువు పులక రించినది. నే నొక దేవీసన్నిధానమున నుంటినాయేమి యనిపించినది. మఱియు ముమ్మా రామె చుట్టు ప్రదక్షిణించి యామెకు నమస్కరింపవలయునని బుద్ధి పొడమినది. కాని మాయసిగ్గునన్నా పనిని ప్రత్యక్షముగా జేయనిచ్చినదికాదు గాని, భక్తిభరితమైన నా చిత్తము మానసిక

ముగా నామెచుట్టు నెన్నిమారులు వల గొని నమస్కరించినదో చెప్పజాలను.

ఇట్లు నిండుారుభక్తితో ననిర్విచనీయ మగు ప్రేమతో శ్రద్ధామశులై వినయంబున తమ్ము సేవించెడి యిల్లాండ్ర హృదయ మనోజ్ఞతను గ్రహింపజాలక కొందఱు పురుషులు, తామే భయభక్తులతో సేవింపవలసిన స్త్రీలను చేపట్టి తమ ద్రవ్యముచింతయు వారికి కొల్లబెట్టుచు, భయభక్తులతో వారి యాజ్ఞలను నిర్వర్తించుచు భృత్యాను భృత్యులై వారి కనుసన్నల మెలగుచుండురు. ఇది యేమి వెడగుతనమో, యెట్టి విధి నా తయో తెలియరాదు. శౌర్య గాంభీర్య సాహసాదార్యపౌరుషాది ప్రజ్ఞా విశేషంబుల కునికిపట్టులై నిజసతికే చిత్త మీయని పురుషహృదయములలో ఆగంతుక ముగా తెచ్చుకొనిన కట్టుకొనిన స్త్రీలయెడ నిట్టి లఘుభావమున మెలగెడి దుస్థితి నేల పొందుపటచేనో ఆ పరమేశ్వరునకే యెఱుక. మా బావగారి పునర్వవాహ సమాచారముచు విని మా బంధువులలో నాతనికడ మిక్కిలి చనువుగలవారు వెల్లి యిది యేమి యక్రమమని యడిగిరట. నే నేమి చేయుదును? ఆమెయందు నాకు ప్రేమలేదు. ఎంతకాలమని నే నామెకొఱకు యొంటరిజీవనము జేయుదును. నా కిష్టము గల యువతిని నే చేపట్టితిని అనెనట. మఱి యీమెగతి యేమన నామెయు వేరొకని వివాహమాడ నెంచినచో నా యభ్యంతర మేమియు లేదనెనట. మా యుభయుల తల్లిదండ్రులు మా యనుమతిలేకుండజేసిన

ప్రతి ప్రాణి

ప్రతి పురుషునకు

స్వరాజ్యము జన్మహక్కు

దీనికి చరిత్రయే బల తార్కాణము

స్వరాజ్యమునకై ప్రతి ప్రాణియు ప్రతి జాతియు పోరాడవలెను. అది మానవభర్తము—విద్యుత్తధర్మము.

ఇందులకు కృతనిశ్చయము, బలము, ఆరోగ్యము అవసరము. కృతనిశ్చయము బలముమీదను, బలము ఆరోగ్యముమీదను ఆధారపడియున్నది.

ఉష్ణరక్తముగల పురుషులు, ఆరోగ్యవంతులగు స్త్రీలు జన్మహక్కును స్వరాజ్యమునకు కృతనిశ్చయములై పోరాడవలెను. కాని స్త్రీ పురుషులలో యిందులకు అగతగలవారు తక్కువ. అటులని జన్మహక్కును వదలుటయా? అది మానవత్వమునకు విరుద్ధము కాదా?

మానవులు ఉపాయముల సన్నేహింపవలయును.

పురుషుడు పట్టుదలనిచ్చు బలమునకు—స్త్రీయునిచ్చు కండరముల శక్తికి మార్గముల నరయవలెను.

స్త్రీ ఆరోగ్యమునుగూర్చి—అందునను ముఖ్యముగ గర్భాశయ నోగములను దూరముచేయు సాధనములను వెతుకవలయును.

పురుషులకు బలమును అగ్గతను యిచ్చునది ఆయుత.

స్త్రీలను పీడించు గర్భాశయరోగములను నివర్తించి పూర్ణాయురారోగ్యమును ప్రసాదించునది లోధ. ఇవి అన్ని మందులమవులలో వొరకును.

డాక్టర్ యస్. ముత్తులక్ష్మిరెడ్డి

పరిణయమున కిది తగిన ప్రాయశ్చిత్త మనె నట. ఏమి సలహా యిది! కాలిమిది పుండుకు చేతికి కట్టుకట్టమన్నటులున్నది! తండ్రిచేసిన నేరముచకు బిడ్డకా యావజ్జీవ శిక్షయా! తండ్రి తప్పు జేసిచో తండ్రినే శిక్షింపనగును లేకున్న తాను తండ్రియైనపు డిట్టితప్పు జేయక నాదర్శముగా మెలగ దగుచుగాని యందుకొఱకు భార్యను హింసించుట యేమి న్యాయము? మఱియొక సూచన యేచునగా తనవలెనే యామెగూడ పెండ్లాడవలయునట. చిన్ననాడు చేసికొనిన తా నింతతిన్నగా చూచెను గదా ఇక ముదిమిని చేసికొనిన యామగ డెంత ముద్దుగా చూచునో! అయినచు మహా తపస్వినియగు మా యక్కవిషయములో నట్టి విషయము స్మరింపరానిది గదా. లోక మతయు నొక్కటై మేము నిన్నేమియు ననము. నీవు తప్పక పునర్వివాహము చేసి కొనుమని ప్రార్థించినను నామె యొప్పు కొనునా! శీలమర్యాదలశ్రేష్ఠత నెరిగిన నారీరత్న ములు తుచ్ఛసుఖములకొఱకు తమ వినిర్మలజీవితమునకు కళంక మాపా దించుకొందురా! త్రాగుబోతగు భర్త యెన్ని ఎన్ని విధముల చెప్పినను, తన వృత్తి మాననందుకు కోపించి నీరిమ్మ కుదురుస్తా నుండుమని భార్యగూడా కల్లు త్రాగుట కారంభించినచో నది భర్తృకృతికి ప్రతీకార మగునా లేక యీమెగూడ చెడుట యగునా?

కల్పలతా! ఉత్తమ పతివ్రతామతిల్లియొక్క హృదయము, సుందర వస్త్రములఁ గోరదు. అమూల్యాలంకారముల గోరదు. సుగంధపుష్పముల గోరదు, సుఖశయ్యల గోరదు. ధనధాన్యంబుల గోరదు. ప్రేమ భరితమగు భర్తయొక్క యాదరణను మాత్రమే కోరును. ఆతని ప్రేమైకదృష్టిని మాత్రమే కాక్షించును. ఈవిధముగా తన ప్రేమభిక్షకై సర్వదా నిరీక్షించుచు, తా నొసగెడి యత్యల్ప గౌరవమునైన మహా ప్రసాదముగా గ్రహించి యమృతోపమాన ముగా భావించి యాప్యాయతతో నాస్వా దించి దానికి వేయిరె ట్లధికముగా తన ప్రేమను చూపబెట్టెడి యిల్లాలిని కాదని, తా నేమి యర్పించినను ఎట్లు సేవించినను ఎంతగా ప్రేమించినను తృప్తిలేక, సంతోషములేక, కృతజ్ఞతలేక, తిరస్కారభావ ముతోనుండెడి స్త్రీలను చెట్టబట్టి వారిపై నెనలేని మోహముగలిగి వర్తించుచు వారి చిట్టుబుస్సులే చీత్కారములే మహాప్రసాద మని భావించెడివారి స్థితి నిజముగా జాలి కరముగదా.

సద్వర్తనాశీలలగు నా సాధ్వీమణుల కేమి? ప్రాణేశనాదరము బడసినను బడయ కున్నను వారి జీవితము తేజోవంతమే యగును. కాని యిట్టి సతీమణులను విడ నాడినవారిదో.....!!

౧-౧౧-౩౪,
భావపురి.

ఇట్లు,
శారద.

స్త్రీసంఘ ప్రార్థనగీతిక

కవికొండల వేంకటరావుగారు

అబలలము హక్కులిచ్చి ఆదరింపుమా ।
ప్రభు ! మాయెడ ప్రభనుగొలిపి ప్రజ్ఞనిలుపుమా ।

మహామడను, క్రిస్తియను, హైందవసతుల
సహవాసవతులనేసి సంఘమునశుభు.

(అబ)

జవ్వనమున పెండ్లినేసి చక్కనసాకు
పువ్వుంబోండ్లను నిండ్లముక్కగనీకు.

(అబ)

భిద్యనిచ్చి విభవమిచ్చి బుద్ధినిచ్చి—మ
ముద్ధరింపుమో యీశా ! ముగ్ధలమనకు.

(అబ)

సత్యశాంతిశౌచములొగి జరుపుకొనుచును
నిత్యమునీపదసేవను నియతినందుమోయ్ !

(అబ)

పాట

కొంపెల్ల జనార్దనరావుగారు

బేహగ్ రాగం

హృదయపయోజ భ్రమణ రమణ

మృదులవిలాసాయత లాస్యరతా. హృ

విస్మయర గానకలాదికలా

భావభవీసుధా పులకితహృదయ

వివశవిమూఢ ప్రకృతిప్రణయీ.

హృ

ప్రసరిత సర్గప్రళయా.

హృ

కేసరీభాత్ చేయువిధము

ఒకశేరు సన్నబియ్యము తీసుకువచ్చి పరిశుభ్రముగా కడిగి ఒక తెల్లని పొడిగుడ్డమీద ఆరపోయవలెను. తరువాత వకశేరు లేక మూడు తవ్వల నీళ్లు కళపెళలాడునట్లు మరిగించి యుంచుకొనవలెను. శేరు బియ్యమునకు అరతులము కుంకుమపువ్వు తెచ్చి మరిగించియుంచిన ఒకతులమునీళ్లలో నానవేయవలెను. ఒకసోలెడు మొక్కజీడిపప్పు వేయించినది నాలుగుతులములు కిసిమిసిపండ్లు, రెండుతులముల నీమబాదంపలుకులు బాగుచేసి యుంచుకొనవలెను. తరువాత పొయ్యిమీద గిన్నె కాలవేసి, గిన్నె కాలినతరువాత వకతులము నెయ్యి ఆ గిన్నెలో వేయవలెను. నెయ్యి సలసల మరిగిన పిమ్మట పావుతులము లవంగాలు ఆ నేతిలోవేసి అట్లకాడతో దోరగా వేయించవలెను. అట్లు వేగినతరువాత ఆరపోసియుంచిన బియ్యము ఆ గిన్నెలోపోసి గుప్పెడితో పట్టుకొనిన చుర్రుమచువలెను చూడసంక వేగించవలెను. అట్లు వేగినతరువాత కాచివుంచిన నీరు అత్తెసరుగా సరిపోవునట్లు ఆ బియ్యములో పోయవలెను. ఎక్కువనీరు పోసిన పాడైపోవుచు గనుక కొంచెము తక్కువపోసి చాలనియడల పైకొంచెము నీరు చల్లవచ్చును. అట్లుపోసి నానవేసి యుంచిన కుంకుమపువ్వు కాకికల్పముల మెత్తగా నూరి ఆ బియ్యములోపోసి అంతటా అట్లునట్లు బాగుగ కలుపవలెను. తరువాత ఒకపల్లెము దానిపై మూతపెట్టి అత్తెసరుగునట్లు సన్ననిమంటమీద యుడుకబెట్టవలెను. అన్నము బాగా యుడికిన తరువాత పనుపు పచ్చని రంగుగానుండును. అప్పుడు వీశెడు పంచదార ఆ అన్నములోపోసి అట్లకాడతో కలుపవలెను. అప్పు డని నీరువచ్చి కుత

కుత వుడుకును. కొంచెము ముద్దగ అగువరకు అడుగంటకుండ కలుపవలెను. తరువాత బాగుచేసియుంచిన మొక్కజీడిపప్పు మొదలగునవి అందువేసి కలుపవలెను. తరువాత పావుశేరు నెయ్యి అందుపోసి కలిపి పొయ్యిమీద నుంచి దించవలెను. అట్లు దింపి 10 నిమిషములవరకు మూతదీసి యుంచినయడల, అది బిగునుకొని పొడిపొడిలాడుతూ బాగుగనుండును. అప్పు డని తినినయెడల బహురుచికరముగా నుండును. యీప్రకారమే బియ్యమునుపట్టి అందుపైచెప్పిన దినుసులు వేయవలెను.

—ఎమ్. రామలక్ష్మీ దేవి.

బియ్య పప్పుడములు

ఒకపడి బియ్యము నీటిలోపోసి కడిగి బాగా రెండుమార్లు, 4 ఘంటలపైపైనానక బుట్టలో వడియ పోసి, పిండికొట్టి జల్లించి ఆపిండి ఘట్టిగా కలియపెట్టి ఒకపాత్రలో వుంచేసి. మరుసటిరోజు ప్రాస్తన్నే రోటవేసి ఆముద్ద రెండు రుబ్బులు రుబ్బి తగిన ఉప్పు వేసి దోసెపిడివలె కలిపి, దానిని అప్పుడే కాని, మరుసటిరోజు కాని యిడ్లీపాత్రలో నీళ్లుపోసి ప్రాయ్యమీద మరగనిచ్చి అరటికర్రలలో కాని బాదం ఆకులలో కాని ఈ పిండి మిల్లెడు లేక రెండు మిల్లులు అప్పళంవలె రాసి, ఇడ్లీపాత్ర తట్టబోర్లవేసి దానిపైన ఈ ఆకువుంచి మూతపెట్టి రెండు నిమిషాల కొకతూరి ఆకులుతీసి వేరే పెడుతూ అది వుడికేలోపల దీనిని వొలిచివేసి, అన్నీ అయినానక ఎండపెట్టి చమురు బాగాకాగనిచ్చి వేయించి భుజించిన బహురుచి. నిప్పులోకొల్పి భుజించిన పత్తకారి.

—కంకిపాటి రుక్మిణమ్మ.

ఆరోగ్యబోధిని

ఉష్ణమానము

ఎన్. శేషగిరిరావుగారు

ఉష్ణం ఎంతవుందో చూచారా ఆనడం మనం యెన్నోమార్లు వినియుంటాము. జ్వరంతో బాధ పడుతూవున్న వాళ్లను చూచినప్పుడు హితబంధు వర్తము యీ ఉష్ణాధిక్యతా వివరములను తెలుసుకొన ఆహుతులారు.

ఉష్ణాన్ని చూడడమంటే జ్వరము తీవ్రముగా వుందా సాధారణంగావుందా అంటూ జ్వరము దాని చిహ్నమైన వేడిమిని కొలవడమన్న మాట.

ఈ జ్వరమును-అంటే ఉష్ణమును కొలవడమును అంతా తెలిసికొనవలసిందే. ఇదేమీ తల పగుల గొట్టుకొనవలసిన బండవిద్య కాదు. ధైర్యామీటరును చూడగలవారు వేడిమిని చూస్తున్నప్పుడు రెండు మూడు మారులు చూచిన అదే తెలియగలదు.

ఆపాయకరమైన జబ్బులలో యీరోగి శరీరము లోని శీతోష్ణములు దినమునకు ఏ రెండుమార్లు గాక గంట గంటకును చూడవలసివుంటుంది. ఇలా చూడ మని, గుర్తుచేయుమని వైద్యులు చెప్తారు. ఈలా చూచునపుడు కొన్ని విషయాలు జ్ఞాపకముంచు కొనడం ముఖ్యం. ఈవిషయాలు అందరికీ తెలియవు. ముఖ్యంగా స్త్రీలకు.

ఈ ఉష్ణము సాధారణంగా అరోగ్యంగావుండే టప్పుడు 98, 99 డిగ్రీల మధ్య వుంటుంది. సాయంత్రాల్లో హెచ్చుగాను, తెల్లవారుజామున తక్కువ గాను వుంటుంది. భోజనంచేసినా, పరిశ్రమించినా, తత్తరపాటుతోవున్నా కొద్దిగా వేడిమి ఎక్కువ గాను, జీర్ణకాలంలో, నిద్రలో, చలిలో వేడిమి తక్కువగాను వుంటుంది. ఉష్ణము చూడటానికి నాలుకక్రిందనే ధైర్యామీటర్ పెట్టవలెననే నిర్ణయంలేదు. అటుల ఎల్లప్పుడు చూచుటకూ వలన పడదు. నాలుకక్రింద, చంకలో, మలాశయంలో ఎక్కడైన పెట్టిచూడొచ్చు. ఇలా చూడటంలో

కొంచెం భేదముంటుంది. నాలుకక్రింద చూచిన దానికంటే అర్థడిగ్రి తక్కువగావుంటుంది గజ్జలో చంకలో ఉష్ణము. మలాశయంలో వేడిమిపైన పేర్కొనినదానికన్న అర్థడిగ్రి హెచ్చుగా వుంటుంది.

అసలు ధైర్యామీటరు పెట్టుటకు ముందు పాద రసము 96 దగ్గరవున్నదో లేదో చూడవలె. లేక పోతే విదలించాలి. శీతోష్ణసితిని కొలిచిన తర్వాత 98-కు విడిలించి తుడిచి భద్రపరుపవలెను. ధైర్యా మీటరు రోగులకు అందులో ముఖ్యంగా పిల్లలకు చేతికి యివ్వకూడదు. ధైర్యామీటరు నువయోగించు నపుడు రోగిని మాటలాడ నియ్యరాదు. ఇట్లు పరి శీలించినపుడు గొట్టములోని పాదరసము ఎగ్గి డిగ్రీల వరకు పెరుగునో అన్ని డిగ్రీల వేడిమి శరీరములో ఉన్నదని తెలిసికొనాలి. ఉష్ణము అధికముగా వున్నా, ఉండవలసిన ఉష్ణము లేక చాల తక్కువగావున్నా, త్వరితగతినీ హెచ్చు తక్కువలు కలిగినా వెంటనే వైద్యునికి కబురుచేయాలి.

నాలుకక్రింద ధైర్యామీటరు వుంచి చూచే టప్పుడు పెదవులు మూసివుంచవలెను. పెదవులు ఎండివుండిన వాటిని తడుపవలెను. పిల్లలో, 5న్నీ పాతంలో, మూర్ఖలో, అప్పుడే శీతోష్ణాహారములు తీసుకొన్నవారిలో యీ నాలుకక్రింద ఉష్ణము చూడటం ఏం ప్రయోజనంలేదు.

పిల్లలకు ఉష్ణము చంకలో గజ్జలో సులభంగా చూడవచ్చు. ధైర్యామీటరును ఉపయోగించుటకు ముందు చక్కగా చెనుట తుడిచిపెట్టి రొమ్ముమీదికి గాని పొట్టమీదికిగాని వంచవలయును చేతిని తొడను ధైర్యామీటరు జారకుండ. మలాశయంలో చూడటం శ్రేష్ఠం కాని అయితే ఇది అంత అనువుకాదు.

ఈమాత్రం గమనిస్తే పక్కింటి అబ్బాయినిగాని పరులనుగాని దేబరంచనక్కరలేదు యీ ఉష్ణం చూడటానికి. ఏమి బ్రహ్మవిద్య కాదు ఇంతకూ.

మ నో ర మ

ద్వితీయ ప్రసంగము *

‘ రా జ కు మార్తి ’

చ. పరమవివేక సౌరభవిభాసిత సద్గుణపుంజ
వారీజో! త్కరరుచిరంబులై సకలగమ్య
సుతీర్థములై మహామనో! హర సుచరిత్ర
పావనపయః పరిపూర్ణములై న సత్సభాం
తర సరసీవనంబుల ముదంబూనరం గొని
యాడి వేషకన్.

—నన్నపార్థుడు.

మే మయిదుగుర మొక సంఘముగా శేర్పడిన
ఆ ప్రథమదివసమునందే మా యుత్సాహమును కార్య
రూపమునకు గొని రావలయునను ముఖ్యోద్దేశముతో
మా సభాభవనమున సమావేశమయితిమి.

ఆహా! ప్రముఖు లన్నియెడలను సభావేదికలపై
సాంఘిక రాజకీయ వాఙ్మయ రంగములలో సింహ
ఘోషమున నుపన్యసించుచు తమతమ వివేక సౌరభ
ముల నెల్లదిక్కులను బ్రసరింపజేయుచుండగ
అబలాలోకమున నయిదుగుర మొకచోటచేరి ఆంధ్ర
మహిళాపలికెల్ల మోవాపహముగ మహదాశయును
లనుగూర్చి ప్రసంగింప సమకట్టిన మా యుద్యమము
పట్ల ప్ర్రీజనహితైషులగు సుత్తమస్వాంతుల యాశీ
ర్వాదములు మాకుఁ జేరకుండవలెనని గద! మేమును
“సంఘం శరణం గచ్ఛామి” యను మహాపవిత్రమగు
బౌద్ధధర్మ సాంప్రదాయము ననుసరించి అప్రమేయ
గుణపూజ్యమైన సత్సభావర్ణులకు నమస్కారము చేసి

కర్తవ్య నిర్ణయమొనర్ప నిశ్చయించితిమి. అపుడు
కళావతి మహాభారతసంహితరచనాసంస్థాన
ప్రథమాచార్యుడగు నన్నయభట్టారకుడు గూడ
నేతద్విధముగ సభావందనము చేసినాడని మాకు
జ్ఞప్తికి తెచ్చినది. అందువలన నన్నపార్థుని సభా
స్తోత్రమును నూతనోద్యమ సంభరితోత్సాహులగు
వారికి స్మృతిపథముననుండుటకై దాని నీ ప్రసంగ
మున దొలుదొల్ల నుదహరించితిని.

మాలా! బుద్ధిబలమున విద్యాబలమున ప్రథమగణ్య
యగు ప్రియంవదయే ముందు మా సమాజవిషయక
మగు కార్యప్రణాళికను నిర్దేశింపవలయునని మే
మేకగ్రీవముగా గోరుకొంటిమి. ఒక్క ప్రథమో
పన్యాసమే కాదు, అన్ని సమావేశముల నామెయే
మా సభారంగమున నూత్రధారిణియైయుండి మా
యందలిచేతను ఉత్తమమైన కథాకలాపములను
నిర్వర్తింప జేయవలయునని నేనంటిని.

ప్రియంవద యిట్లు పలికెను:

సఖీమణులారా! సమస్త సత్ప్రయత్నములలోను
జయమిచ్చునది యుత్సాహము. మన యుత్సాహ
పరిణామమునుబట్టియే మన కార్యకలాపముల సఫల
తయు మనకు లభించుచుండును. ఆరంభమున మన
యందుండు కార్యోత్సాహము కాలక్రమమున
క్షీణించినయెడల అందులకు మనమే యుత్తరవాదుల
మగుచుమీర మీరు సదా జ్ఞప్తియం దుంచుకొనవల
యును. జత్తుననువలెనే మనుజులున్నములకుకూడ

* మనోరమాసంఘ నిర్మాణవిషయకమగు ప్రథమ ప్రసంగము క్రిందటి దసరా సంచికలో ప్రకటింప
బడుట పాఠకులు గమనించియేయుందురు.

సర్వస్థితిలయములను విచారించుచు నై సర్గికములు. చరికించినచో నుత్తమోత్తమములగు నెట్టి యుద్యమములకును నివి క్రమముగ సంఘటిల్లుచునేయున్నవని మీరు తెలిసికొందురు.

ఆహా! ఇంత కాలమునకు గదా స్త్రీల కభివృద్ధివార్తయు లేర్పడినది! శతశతాబ్దములనుండి క్రమిక్రమిగా ఘనీభవించి స్త్రీలలోకము నావరించుచున్న అజ్ఞానాంధకారము ఇంతకాలమునకు గదా విద్యాకిరణ ప్రసారమున నశింపజేయబడుచున్నది! ఇంత కాలమునకు గదా సర్వజగత్సాధారణ సంపాదనమున స్త్రీలు బద్ధకంకణలై ముందంజవేయుట జరుగుచున్నది! నారీసంఘమునకు అసూయాపరుడు, స్వార్థలోలుడునగు పురుషుడు ఇంతకాలమునుండియో ద్రోహపరంపరల నొనర్చుచువచ్చినాడు. స్త్రీ శ్రేయస్సహనాస్వభావదుర్బలలై యాడువాండ్రు నెల్లపుడు తమ వంటయింటి పడుకంటింటి బానిసలుగ జూచుకొనుచు పురుషులెల్లపుడును తాము, తమ విద్య, తమ నుఖము, తమ శ్రేయస్సే కాని తమ జీవితవ్యాపారములలో సమభాగినులగు తమ ధర్మపత్నులను ముందునకు వచ్చుట కొప్పుకొనక పోయిరి. ఆజన్మాంతమును పేదనీళ్లతో నిల్లిలికి కొనుచు, పొయ్యియొద్ద గట్టెలనడుచు కష్టపడుచు, పిల్లలను కనుటయే పరమవిద్యగ, ఆభరణధారణమే పరమప్రయోజనముగ స్త్రీలు లండనలసివచ్చినది. గజ్జీవనకారణమైన స్త్రీ పురుష సంబంధము లిట్లు వివరీతముగుటవలన మానవజాతి, మనుజుజన్మ మెత్తిన ప్రయోజనమునే మఱచినదా యనునట్లు ప్రవర్తించుచు వచ్చినది. భిన్న విద్యుద్ధర్మయుక్తములగు షడ్రాష్ట్రము లాకర్షింపబడినట్లు భిన్నభిన్న తత్వయుక్తులగు పురుషులను స్త్రీలును పరస్పరాకర్షితులగుట ప్రకృతిధర్మము. పురుషతత్వమును స్త్రీతత్వమును చూచుటకు పరస్పర విరుద్ధముగనున్నను చెందుట ఒండొంటిపై నాధారపడియున్నది. ఒకటి నిష్ఠురము, రెండవది కోమలము. ఒకటి చపలము, రెండవది స్థిరము. ఒకటి హేతుయుక్తము, రెండవది

భావపుత్రము. ఒకటి బలవత్తరము, రెండవది దుర్బలము. ఇట్లే స్త్రీపురుష తత్వములకు నైసర్గిక వైరుధ్యము కొంతయున్నను అవి సహజముగ పరస్పరాకర్షితములై ప్రమోదభావములైయున్నవి.

ఎల్లకాలములయందును స్త్రీల నెవ్వ రెంత యణచియుంచుచు వచ్చినను స్త్రీ సంఘాభ్యుదయాభిలాషులగు మనుజులొత్తములు నాగరికప్రపంచమునందన్ని దేశములలోను మన యున్నతికై యుద్యమించుచునేయున్నారు.

సర్వతోముఖముగు నిప్పటి మన భాగ్య సాభాగ్య వైభవ ప్రాభవముల కిదియే మూలముని మీరు గ్రహింపవలెను. అసూయాపరు య స్వార్థలోలులగు పురుషులు మన సంఘోన్నతి కెట్లు ప్రతిబంధకారులైరో అట్లే స్త్రీ సంఘాన్నత్యాభిలాషులగు పురుషులే మనకు మార్గదర్శకులై మనయెడల సమభావమును జూపుచు జగత్కళ్యాణమునకు దోడ్పడుచు వచ్చిరి.

అందువలననే స్త్రీసంఘమున నేడింత సంచలనము-ఇంత శక్తి-ఇంత జీవనము-ఇంత సంతోభము-ఇంత ధాటి-సర్వదేశముల, సర్వతోముఖముగ వ్యాపించుచున్నది. స్వభారతీయు స్త్రీ జాతులయందును ఉత్తమ పరివర్తనావకాశము లేర్పడినది. నేను భారతీయుస్త్రీలు జగజ్జీగీయమానముగు ప్రతిభావీర్యమును ప్రదర్శింప నేర్పరులయి చికాగో నగరమునుండి పాంఘై నగరమువఱకు భూగోళమున జరుపబడుచున్న సర్వప్రపంచ సమావేశములకు సహితము గరువతనమున బోయి వచ్చుచున్నారు. సమస్త కార్యభారవహన క్రియాచాకచక్యమునందు, సర్వమార్గదర్శక వ్యవహారనిర్వాహక ప్రతిభాసంపన్నతయందు స్త్రీలు పురుషుల కెంతమాత్రమును తీసిపోవరని సింహాభూషమున బ్రకటింప గలుగుచున్నారు. ఈ మహామాయాజగన్నాటకమున మన మెన్ని సాధించినను ఎన్ని వేషముల విజయప్రదముగ వేసికొన్నను ఎన్ని దిక్కుల విజయస్వగుల

జేయగల్గినను మాటలో, జూపులో, రూపులో, నడకలో, దలపులో, చర్యలో, నాడువాండ్రెప్పుడును నాడువారేయగుదురు కాని మగవా రెప్పటికిని కాజాలరని ముఖ్యముగ గమనింపవలసియున్నది. స్త్రీలయం దెంత ప్రతిభావిశేషమున్నను, ఎంత విద్యాధిక్యమున్నను, సమస్త కార్యజాతములయందును తమకే యున్నతస్థానము లుండవలెనని అనర్థ ప్రదమైన నిష్ఫలాందోళనముల జేయరాదు. స్త్రీ విషయకమగు నెల్లయుద్యమములును ప్రశంసాపహములే యని మీ రెప్పుడును భ్రమింపరాదు. ఇప్పుడు పాశ్చాత్యదేశములలో అన్ని జంతువులవలెనే మనుజులుగూడ దిగంబరులయి సంచరింపవలెనను సిద్ధాంతములు (Nudist doctrines) కొన్ని యాచరణములోనికి దెచ్చుటకు బ్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. కావున మన మెంత నాగరికశిఖామణుల మనిపించుకొన దలంపు గొన్నను సాంఘికవృక్షమునకు వేరుపులుగులని చెప్పదగిన ఇట్టి పాశ్చాత్యసిద్ధాంతములు మనలఁ బీడింపకుండ చూచుకొనవలెను. కావున స్త్రీ సంఘోద్యమములన్నియు ప్రశంసాపహములే యని మీరు తలపరాదు. నేటి స్త్రీసంఘోద్యమ రామసీమలలో గూడ గోరంటలు, కుక్కగొడుగులు, గులాబులు, గుల్షబులు, ఇట్లే వివిధ ప్రకృతు లెన్నియైన నుత్పన్నములగుచున్నవి. ఒకప్పుడు ముండ్లచెట్లును మొండిచేతులును పుట్టినపుడు మహారిష్టదాయకములగు ఉమ్మెత్త, విషచుష్టి మున్నగు దుష్టపాదపములును ఆయాక్షేత్రముల నాయా బీజపరిణామమున నుద్భవించుచునేయుండును కదా! ప్రకృతియం దెల్లప్పుడును మంచివే పుట్టవలెనను కాసన మెచ్చటను లేకపోవుట చేత నిట్లు పుట్టినన్నియు భూమికి భారమైయున్నవనియే తలంచవచ్చును. నిరంతర పరిభ్రమణశీలమగు కాలచక్రమున సారరహితములైన అనర్థకోద్యమములు చెల్లాచెదురుగ జేయబడుటయే గాక క్రమముగ నంతర్నితమైపోగలవు. తుద్రోద్యమమారకమగు నిట్టి సంఘటనము ప్రకృతి ధర్మమనియే మనము తలంపవచ్చును.

మాయముత్తెమును జూచి మంచి ముత్తెమని భ్రమించినట్లు, ముచ్చెబంగారమును జూచి మేలిమి బంగారమని భ్రాంతిపడినట్లు, అసత్యమునునమ్మి సత్యమని సంతసించినట్లు, అనర్థకోద్యమముల నొకప్పుడు కొందఱు మెచ్చుకొని పొంగిపోవుటయు జరుగుచున్నది. మనుజుల రుచిభేదమునుబట్టి నారియామోదమును ప్రసరించుచుండును. ఒకప్పుడు గూటిలోనున్న కలకండకుబట్టు కండచీమలకంటె కుళ్ళుగుంటలోనుండు కుంకుడుకాయలకే ఎఱ్ఱపురుగు లెక్కువగ బట్టవచ్చును. కావున ఆధునికడిమోక్రేటిక్ (సర్వజనసమ్మతమైన) షడ్ధతుల ననుసరించి సంఖ్యాబాహుళ్యమున గణనీయమైనంతమాత్రమున నెట్టి యుద్యమములును ప్రశంసాపహములేయనిమీరు భ్రమించకూడదు. దేనియందైన స్వతస్సిద్ధమైన జనమును, జీవమును, ఘనతయు (Nobility) నుండవలెనని మీరు గ్రహించవలెను.

భారతదేశము నేడు సర్వతోముఖమగు పరివర్తనముల కాలవాలమైయున్నదని మీ రెఱుంగుదురు. ఇట్టి సందిగ్ధసమయమున పాశ్చాత్యవ్యామోహము లొకపంకను సనాతన సాంప్రదాయము లొకపంకను మనల చలింపజేయుచున్నవి. శతశతాబ్దములనుండి దాస్యశృంఖలానిబద్ధమైయున్న అర్యజాతి స్వేచ్ఛా సంపాదనమునకై తహతహలాడుచున్నది. కొన్ని వందల యేండ్లనుండి మనదేశమును బట్టికొని పీల్చి పిప్పిచేయుచున్న పారతంత్ర్యభూతములను వదలించుకొనుటలో మన మన్నివిధముల పురుషులకుఁ దోడ్పడవలెను. బిడ్డల మహావ్యాధులచే, దారిద్ర్యముచే, వైషమ్యముచే ఈకంటిసీరు బంగాళాఖాతముగ—ఆకంటిసీరు అరేబియా సముద్రముగ విలసించుచున్న భారతమాతను మనము ధీరస్వాంతమజేసి సమాశ్వాసింపజేసినయెడల నదియే మన జన్మములకు గృతార్థత్యమని మనము తలంపవచ్చును. ఇక ముందుజేయబోవు ప్రసంగములం దెల్లయెడల విస్తరింపకుండ మన మెల్లపుడు దృష్టిపథమున నుంచుకొనవలసిన ముఖ్యాంశముల గొన్నిటిని సూత్రప్రాయముగ జెప్పితిని.

మన సంఘమున కొంతకాలము దనుక నవలంబించగిన కార్యప్రణాళికనుగూర్చి మనమిప్పుడు చర్చించవలసియున్నది. స్పెక్టేటర్ క్లబ్, సాక్షిసంఘముల పరమార్థేశములనే స్త్రీజాతిపట్ల నవలంబించగోరి మనమిప్పుడు సంఘముగా నేర్పడితిమి. అంగభాషకును ఆంగ్లభాషకును వన్నెదెచ్చిన సంఘరాజముల వైఖరిని మనమొక సంఘముగా నేర్పడియు అట్టి నేననే మహిళాలోకమునకు మనమెంతవఱకు జేయనోపుదుమో చర్చించవలసియున్నది. నూతనోద్యమ మెవ్వరైన దలపెట్టినయెడల నం దేవిధముగ తప్పుబట్టవచ్చునాయని జరులు సహస్రనేత్రములతో ప్రతీక్షించుచుండురు. కావున మన మేయుత్తమ సంఘముల నాదర్శముగ బిగ్రహించి సంఘముగా నేర్పడితిమో వాని ఘనతనకూడ మనవలన కీడుపాటు పొరయకుండఁ జూడవలసిన బాధ్యత మనయందున్నదని మీరు సర్వదా జ్ఞప్తియందుంచుకొనవలెను.

రెండువందలయేండ్లకు పూర్వ మాంగ్లదేశమున స్పెక్టేటర్ సంఘ ముదయించినప్పుడు యూరప్ ఖండమున బలుదేశములలో నట్టిసంఘము లేర్పడి తమ తమ దేశ వాఙ్మయములకు వన్నెయువానియు నొడగూర్చినవి. ఆ య్యాదిమాంగ్లసంఘమును బట్టియే ఆధునికాంగ్లకవిబ్రహ్మయని చెప్పదగిన పాపగంటి లక్ష్మీనరసింహారావుగారి సృష్టివైపుణ్యమున “సాక్షి” సంఘ మాంగ్లభూమియందుదయించినది. ఈ సమాజేశప్రారంభమున కళానతి మనకు వాగనుశాసనుని స్మరణకు దెచ్చినది. ప్రబంధనిర్మాణమున శైల్యుడును కృత్యాద్యవసలచే నొప్పుచుండు కవులకు పూర్వకవి సాంప్రదాయములబట్టి తప్పనిసరిగా నన్నయభట్టు జ్ఞాపమునకువచ్చుట సహజమేయైనను మన సంఘప్రబంధమున నన్నయభట్టారకునికంటె రసవద్రచనా వికారదులగు నరసింహారావు పంతులు గారే మనకెక్కువ వందనార్హులని చెప్పగలము.

మన సంఘమునజేయు ప్రసంగములు రెండువందలయేండ్లక్రిత మాంగ్లదేశమున బుట్టిన స్పెక్టేటర్ సంఘ వైఖరినుండుట యుక్తమో లేక ఇటీవల మనయాంగ్లభూమిని బుట్టిన సాక్షిసంఘప్రసంగములధోంజి నుండవలెనో మనమిప్పుడు నిర్ణయము చేయవలసియున్నది. ఇది మనయందటి యిష్టమునుబట్టి నిశ్చయింపబడవలసినదగుటచేత నాయుపన్యాస మింతటితో ముగించుచు మీ యభిప్రాయముల వెల్లడింపగోరుచున్నాను.

అంతట లీలావతి యిట్లు పలికెను.

ప్రియంవదవలె నేనంత స్పీకర్ (పక్త*)ను గాక పోయినను నాబుద్ధికెందోచిన ముఖ్యమగు నొకటి రెండు పాయింట్లు (సంగతుల)ను చెప్పెదను.

ఫస్ట్లీ (Firstly) నాగరిక ప్రపంచమున వాయువేగ, మనోవేగములతో అభివృద్ధి ను అనగాడెవలప్ మెంటస్ (Developments) నంబర్ లెన్ గా (సంఖ్యాతీతములుగ) కనిపెట్టబడుచున్నవి. ప్రపంచమంతటా స్పీడ్, రెపిడిటీ, హరీ (వేగము, సత్వరత, తొందర) సర్వవ్యవహారములలోను గోచరమగుచున్నవి. ఒక్క ఫీమేల్ వేర్ (స్త్రీల యుడుపుల)లోనే చెప్పనలవిగానిమార్పు లగపడుచున్నవి. ఎవ్వరో రావణాసురుని కాలపు పద్ధతుల నవలంబించు చదువురాని అడవిమనుష్యులకు దప్ప—విమిన్ ది వైల్డ్ మెన్ ఆఫ్ ది దండకాఫారెస్ట్ (దండకారణ్యము ఆంగ్లదేశములో భాగమని పూవ్ అయినది) కనుక ఇట్లు చెప్పుచున్నాను.—ఇపుడు చెప్పుచున్న సంగతి యేమనగా సివిలైజ్ అయియున్న అనగా నాగరికతను పొందియున్న వెస్టర్న్ నేషన్సులో (పాశ్చాత్యజాతులలో) ఎప్పుడేయే ఛేంజెస్ అనగా మార్పులు కలుగుచుండునో కనిపెట్టి అవి మన ప్రాక్టికల్ లైఫ్ లో (జీవితచర్యలలో) అనుస

* లీలావతి తన సహజధోరణిని అంగపదభూయిష్టముగ మాట్లాడినది. ఆమె ప్రయోగించుచు వచ్చిన యాంగ్లపదముల యర్థమును నాచేతనైనంతవఱకు ఈవిధముగ దెలుపుచుండును.

—మనోరమ.

రించిననే మనచదువునకు, బుద్ధికి సరియైన శోభ కలుగునని మనము గ్రహించవలెను. ప్రాతపద్ధతుల నవలంబించుట—అనగా ఓల్డుఫ్యాషన్సు—పట్టిబుద్ధి హీనులవని, సింపిల్ ఫూలిష్ నెస్ (Simple foolishness.)

సెకండ్లీ (Secondly), స్పెక్టేటర్ క్లబ్ అనునది రెండువందల యేండ్లక్రిందట ఇంగ్లండ్ దేశములో పుట్టి అప్పుడే నశించిపోయినది. ఇప్పుడు మన మా పద్ధతి ననుసరించి మన సొసైటీని వర్క్ చేసిన (జి పించిన) యెడల అది మనల నందఱిని ఫూల్స్ పేర డైజ్ (Fool's Paradise)నకు తీసుకొనిపోయి విడిచి పెట్టును. అనగా మనము నవ్వులపాలయిపోదుమన్న మాట—ఏ లాఫింగ్ స్టాక్ (a laughing stock). ఎందుచేతననగా ఇప్పటి కింగ్ జార్జి ది ఫిఫ్త్ రాజ్య మునకు వచ్చువఱకుకూడ ఇంగ్లండ్ దేశములోని స్త్రీలందఱును దీర్ఘమైన గౌనులను ధరించుదు వచ్చిరి. ఇప్పటి ఫ్యాషను లట్లులేవు గద ! ఇప్పుడు చికాకులేకుండ కాలుచేతు లెంత కానవచ్చుచు ధున్తు లను ధరించిన నంత బ్యూటీమని (అందమని) కని పెట్టబడుచున్నది. హైజినిక్ డ్రిస్ సిపిల్స్ అనగా ఆరోగ్యనూత్రిములనుబట్టికూడ ఇప్పటి వెస్టర్న్ (పాశ్చాత్య) ఫ్యాషనులు ప్రాక్టికల్ గ ను త్తమమని చెప్పవచ్చును.

థర్డ్లీ (Thirdly), సాక్షీ సంఘమువలె మన సంఘ ముండవలెననుట రెండవ ఫూలిష్ నెస్ (బుద్ధి తక్కువ) ఈ సొసైటీలోని మెంబర్లు మన మెప్పు డును సాక్షీసంఘసభ్యులతో పోలికలు తెచ్చి పెట్టు కొనగూడదు. దేర్ ఈజ్ నాట్ ఎ సింగిల్ ఫేక్ట్ ఆఫ్ రిజంబ్లెన్స్ బిట్రీవ్ అస్ ఎండ్ ది మెంబర్స్ ఆఫ్ ది సాక్షీ సొసైటీ (There is not a single fact of resemblance between us and the members of the Sakshi Society.) మ నో ర మ మనలగూర్చి పత్రికలకు బంపు రిపోర్ట్లు (లేఖల)లో నిది సాక్షీ సంఘమునకుఁ బ్రతిగా ఎస్టాబ్లిష్ కాబడి నట్లు అనగా స్థాపించబడినట్లు వ్రాయవచ్చును కాని అట్టి సంఘమే మన సంఘ మనుకొనుటకంటే

స్తుపిడిటీ వేటొకటిలేదు. ఎవ్వరి వన్ ఆఫ్ ది సాక్షీ సొసైటీ ఈజ్ ఎ బ్రూట్, ఎ స్టూపిడ్, ఆర్ ఎ బోర్. (Every one of the Sakshi Society is a brute, a stupid or a bore) “స్పెక్టేటర్ క్లబ్” అను నాంగ్ల శాస్త్రాలమును జూచి వాతలు వేసి కొనిన తెలుగువక్తల మని యనిపించుకొనినను కొంత ప్రావర్గ (సరిగ), ప్రతిష్ఠాకరముగ నుండ వచ్చును—గాని ఛీఫ్ సాక్షీ సంఘమునకు ఇమిటేటరులమని యనిపించుకొనుటకంటే సిగ్గులచేటింకొకటి లేదు. వుయ్ షుడ్ బి రీయల్లీ ఎక్సేమైడ్ ఆఫ్ అషర్ సెల్వ్స్ టు ప్రాక్ టెయిమ్ ఏజ్ నచ్ టు ది వర్ల్డు ఎట్ లార్జి అని పొంగి పొరలి వచ్చు చున్న ఆంగ్లపదప్రవాహమును మాపై బ్రసరింపజేసి వీలావతి కూర్చుండెను. అంతట కామేష్వరమ్ము కూడ తన యభిప్రాయమును తెలుపవలెనని నే నంటిని. ఆమె యిట్లు పలికెను.

అమ్మలారా ! నే నంత తెలిసినదానను, అంత చదువుకొన్నదానను, అంత జ్ఞానవంతురాలను కాను. ఆ యింగ్లీషుసంఘము లెట్టివో ఈ తెనుగుసంఘము లెట్టివో నే నంతగ పఠించి తెలిసికొనియుండలేదు. నాకు తెలిసిన సంగతులను గూర్చియే సరిగ జెప్ప జాలనిదానను, తెలియని సంగతులనుగూర్చి యెట్లు చెప్పగలను ? పుట్టంభుఁడు వర్ణవ్యత్యాసబోధన మొనర్పజాలఁడు గద !

ఎప్పుడో వేదము లెత్తుకొనిపోయిన సోమకా నురుని నాటి ప్రాచీన పద్ధతుల నవలంబించు మే మొక యడవిజాతి మనుష్యులమని మీరు తలంప వచ్చును. తలంచుటయే కాదు—కంతోక్తిగ నివ్వడు వీలావతి యట్లే సెలవిచ్చినది. అయిన గానిండు. ఆంగ్లభాష యను నంధకారమున మా కన్నులను గప్పి ప్రత్యక్షముగనే మీరు మమ్ము తిట్టినను తిట్ట వచ్చును.

వీలావతి—ఐ నెవర్ మెంట్ టు అఫెండ్ యు. నిన్ను ద్వేషించి నేను తిట్టలేదు. ఎప్పుడును నట్లు చేయుటలేదు

కామే—లేనియెడల సంతోషమే, దివాంధము తన సేత్రపాటువశూన్యతను నిందించుకొనవలెను గాని సూర్యతేజమును నిందింపవచ్చునా? ఆంగ్లభాష పరిచయము లేనివారు విద్యాగంధశూన్యులనియు పరమమూర్ఖులనియు పంక్తిబాహ్యులనియు మీ వంటి దొరసానుల యూహ కావచ్చును. కాని మీ యింగ్లీషుచదువు లెంతవఱకు వచ్చినవో మీరే యోచించుకొనుడు. ఇప్పటి చదువులన్నియు నగ్న సిద్ధాంతములలోనికి దిగుమన్నవని ప్రియంపదయే చెప్పినది. ఎప్పటికప్పుడు మారిపోవుచున్న ఘోషను లవలంబించవలయుననియు లేనియెడల నాగరికతా శూన్యుల మనిపించుకొనవలసిన ఆపద మనల బట్టు కొనుననియు లీలావతి ఒక అరనిమేషము క్రిందటనే చెప్పినది. ఇక మీ నాగరికతా సంపన్నతకు ఏది యవధియో నాకు బోధపడకుండనున్నది. ప్రియంపద చెప్పినట్లు ఆడుది ఎన్ని పోకడలు బోయినను మగవాడు కాగలడా? ఆడువేషములు వేయు పురుషులైన నటులు సంఘమున పతితులనియు అట్టి భ్రష్టాత్ములు పంక్తిబాహ్యులనియు కాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి. కేవల వినోదార్థము నాటకములలో వేషములు వేయు మగవాని కర్మమే యిట్లు కాలి పోవుచుండగ ప్రత్యక్షముగ ఘోషనుల నిమిత్తమే మన కండ్లయెదుట నిరుగుచుండు కులస్త్రీలట్టి పద్ధతుల నవలంబించి మగవాండ్రు మనిపించుకొన ముచ్చటపడుట యెందులకో నాకు తెలియకుండ నున్నది. మగవాండ్రుకూడ సిగ్గుపడి తలలు వంచు కొనునట్లు మీ రిప్పు డింత బాహుటముగ గుఱ్ఱముల నెక్కి, గాడిదలనెక్కి, సైకిళ్ల నెక్కి- తిరుగుచున్నారు గదా! మీ స్వేచ్ఛావిచారముల కెప్పటి కైన సంతముండునా? కుక్కలను గాడిదలను ఎక్కి విజ్ఞప్తిగీసంతమాత్రమున సర్వజగదజ య్య విక్రముల మైతిమని, దిగ్విజయము చేకూరినదని సంతసించుచున్నా? “నస్త్రీ స్వాతంత్ర్యమర్హతి” అను కాస్త్రవాక్యముపై మీరింత చగచెట్టి మీరిన్ని విధముల గంతులు వేయవచ్చునా? భాగ్య సౌభాగ్య వర్ధనమైన సదాచారములను తృణప్రాయముగ బరిత్య

జించుచున్నారు. అంతమాత్రముననైన మీకు మనస్సంతృప్తియగుచున్నదా! నేటి ఘోషను రేపటికి ప్రాతగిలిపోవుచున్నదని కదా లీలావతి యనుచున్నది. ఎప్పటికప్పుడే మీ వైఖరులు మీకే రోత బుట్టించుచున్నపుడు—అట్లు రోత బుట్టించుటయే మీ ఘోషనుల తత్త్వమైనపుడు యిప్పటి మీ పద్ధతులపై జూపు మమకారమైనను వారి సదాచారములపై నెందులకు జూపలేరు? “స్వధర్మ నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః” అను పరమనూత్రమును విస్మరించుటచేతనే కదా భరతజాతి కిన్నిపాట్లు వచ్చినవి!

పరపద్ధతుల నవలంబించి స్వకీయపద్ధతుల దలంప కుండుట ఊరివారికి విందుచేసి తల్లిని పన్నుబెట్టుట వంటిది కాదా? మే మాంగ్లపద్ధతులవలననే సర్వాధి కులమయ్యెదమనుట దేవతార్చన మింగ్లీషునజేసి పని త్రులమయ్యెదమనుట వంటిది కాదా?

ఐదువతన మనగ నేమో దానిని కులస్త్రీలేల పాటింపవలెనో మీ రే లవలేశమును తెలిసికొనకుండ మన యుత్తమాచారముల నసహ్యించుకొనుచున్నారు. పనుపు, కుంకుమ, గాజులు, మంగళనూత్రము, మట్టెలు, కలది కదా ఐదువ!—

లీలావతి—పేడ?—వాట్ ఎవెట్ కాడంగ్?

కామే—అమ్మా నీ వైదువ వ గుటకు దానిని బూసికొన నక్కఱలేదు. దానిని తొకకుండ గనే నీ వీయెదువస్తువులను నువయోగించిన యెడల హౌదవాంగన పనిపించుకొందువు. దొరసాని వాయెను! నీ వట్లెల చేయుచువు. ఇంగ్లీషువారి పస్త్రాధారణములోని ఆరోగ్యతత్త్వమును గూర్చి యుపన్యసింపగలవు కదా! నీ నోట వచ్చిన గోమయ మందలి ఆరోగ్యగుణముల నెందులకు గ్రహించఁ జాలవు? ఉగ్గుపాలతో ఆంగ్లభాషను పఠించుచు, ఆంగ్లవైఖరుల నవలంబింప నేర్చుకొనుచున్న మీ వలన పారతంత్ర్యవ్యాప్తియే కాని మోక్ష మెప్పటి కైన చేకూర గలదా? ఉద్యోగభిలాషిణులకు, జీవయాత్రావ్యాపారములలో ప్రయోజకురాండ్రు

మనిపించుకొనువారికి, ఇంకను రాజకీయ వ్యవహార పరాయణులారాండ్ర మనిపించుకొన నిచ్చగించు స్త్రీలకు ఆంగ్లవిద్యావశ్యకత యుండవచ్చునుగాని తదితరుల కట్టి యవసర మేమి యున్నది? మీరింగ్లీషు విద్యలను గౌరవింప వచ్చునుకాని మన సదాచారములను బుద్ధిపూర్వకముగ నెందులకు మంట బెట్టవలెను?

స్త్రీత్వమును చెడగొట్టుకొని మగతన ముపరించుకొన బ్రయాసపడుచున్న మిమ్ములను గన్న దేశ మాతకు నవ్వే కలుగునో, కోపమే వచ్చునో, రోతయే పుట్టునో, యేడుపే వచ్చునో, కవులు గాదు గదా కమలాసుందరైన వర్ణింపఁగలఁదా? ఆంగ్లవిద్యా ప్రభావముననే గదా విధాతృ సృష్టిచేతనే యేర్పడిన వర్ణలింగ విభేదము య దృఢీకరింపఁబడి ఆ బ్రాహ్మణ చండాలమును ఒక్క మాల కూటిగా కలసిపోవలెనను సిద్ధాంతము లీ దేశమున బొమ్మ జెముడువలె వ్యాపించి పోవుచున్నవి! ఇన్నాళ్లకు గదా సంసారిణులు కూడ ఛాయావల యింద్రజాలమున జారిణులకు గూడ సిగ్గువచ్చు వేషముల నవతరించుచున్నారు! ఇట్టి సంకర స్వరూపముల జూచి నే నేమి తలంపగలను? పూర్వయుగములలో శిఖండి ఒక్కతెయే యుండగా నేడు మగవాఁడు కాకుండ నాడుది కాకుండ ఏదో మధ్య మార్గమున బుట్టినదా యను సంకేహమునకు దావలములైన పురుష నువాసినీ స్వరూపము లూరూర గాన వచ్చుచున్నవే! తాను మగవాఁడను కాగల ననుకొని మగవాని పోడుముల దెచ్చిపెట్టుకొన బ్రయాసపడెడు ఆడుదానికి మగవాని చింకములు వట్టుపడక పోవుట యటుండగ సహజ మగు నాడుపొంకములు నేల గలిసితిరు ననుట నిశ్చయము. ఇట్టి యుభయభ్రష్టత్వపు పాడురూపములు లోకసమ్మోహనదక్షిణముగ నున్ననదియే తలంచుచుంటిరా? ఇట్టి సంకరవేషములవలన స్త్రీజన సామాన్యమైన లజ్జా సాధ్వసములు మంటగలిసి పోవుచుండుట లేదా?

ఇకనైన స్వకీయసదాచారములు పడలుటలో, ఐరవీయదురాచారములను పైన వేసికొనుటలో

ఆడువారివంటి శూరు లింకొకరు లేరని మీరు లోకమునకు బ్రకటింపకుండ నుండుడు. ఈ పురుష నువాసినీ స్వరూపముల నిక జాలించి ఆర్యసాంప్రదాయానుగుణ్యమైన స్త్రీవైఖరుల నవలంబించుటయే భాగ్యసౌభాగ్యవర్ధనమని మీరు తలంపవలెను ఇక నీ సంఘస్వరూపములను నిర్వర్తించుటలో విద్యా వివేక సంపన్నులగు మీ రెట్లు నిశ్చయించినను నాకు సమ్మతమే. వీలగుసంతకము భారతీయశత్రుములకు విరుద్ధముగ నుండలి యెట్టి పద్ధతులైనను మన కనుకరణీయములని నేను తలంచుచున్నాను.

అంతట కళాపతి యిట్లు పలికెను—

ముఖ్యముగ స్త్రీల కావశ్యకమైన చర్చనీయమైన మహోదంతముల గూర్చియు, వృద్ధిహర్షముల గూర్చియు, నాశయముల గూర్చియు బ్రసంగించు నుద్దేశముతో మన మిప్పుడు సంఘముగ నేర్పడితిమి. ఆంగ్లమున గీర్తికెక్కియున్న సంఘమును బట్టి ఆంధ్రమున సాక్షిసంఘ మేర్పడినది. అయినను ఆ రెంటికిని పోలిక లేనేలేదు. అట్లే పర్యవసానమున మన సంఘమునకును వానికిని పోలిక యుండకపోవచ్చును. “ముఖేముఖే సరస్వతి” అని పెద్దలు చెప్పినట్లు ఎవరి యుతటివారు వారు. ప్రకృతి సిద్ధమైన రుచిభేదములను బట్టియే మన సంఘములలో బ్రత్యేకతయు, ననన్యత్రయమైన సహజ ప్రతిభయు గోచరింపఁగలవు.

కావున మన సంఘోద్దేశములనే మన దృష్టి పథమున నుంచుకొని మన బుద్ధికి వోచినట్లు స్త్రీజన సంబంధమైన సందర్భములగూర్చి ప్రసంగింతము.

ఇంతవఱకు మాట్లాడిన మీ రందఱును మీమీ యభిరుచులను బట్టి యొక్క యొక్కమగు సత్రప్రసంగములఁ జేసి మీ యూహలను వెల్లడించిరి. మన ప్రసంగము లన్నియు స్త్రీజనాకర్షణములుగ నుండవలయునని మీరు ముఖ్యముగ జూపక ముంచుకొనవలెను. వ్యాసముల ధోరణినుండుట ఇట్టి సంఘోపన్యాసముల స్వభావము. ఎంత విద్యాధురీణులారాండ్రకైనను కథలపైనుండు ప్రీతి వ్యాసములయందుగాని

ఉపన్యాసములయందుగాని యుండదు. అంత మాత్రమున మనము నిరుత్సాహములము గానక్కరలేదు. కొంతకాలము దనుక మన ప్రసంగములను కథారూపమున వెల్లడి చేయుటకు మనకు చక్కని యవకాశమున్నదని నాకు స్ఫురించుచున్నది. సత్కథలకున్న యాకర్షణశక్తి నిరుపమానమైనది. ఉత్తమాశయుల బోధించుటకు వర్తమానకాలమున కథలను బోలిన సాధనము ఇంకొకటి లేదు. అన్నివిధముల నిది నవలాయుగము.

ఉ. “కేవల కల్పనా కథలు కృత్రిమ రత్నము లాద్య సత్కథావావిరి బుట్టు రత్నము లవాదితసత్కవి కల్పనా విశేషావహ పూర్వవృత్తములు సానలదీరిన జాతిరత్నము లొగావున నిట్టి మిశ్ర కథగా నొనరింపును నేర్పు చెంపునన్.”

అట్టికథలకు మన ప్రసంగములలో నవకాశముండదని మీరు తలంపవచ్చును. మన సంఘాజ్ఞేయములకు విరోధము లేకుండ స్త్రీవిషయక మగు నాదర్శముల జర్పించుచు మన మయిదుగురమును గూడి చెప్పగల యుత్తమ కథయొకటి యున్నది. ‘టెన్నిసన్’ అను నాంగ్ల మహాకవి దిప్రిన్ సెన్ అనగా ‘రాజకుమారి’ యనుపేర దీనిని రచించి యున్నాడు. చాల కాలము క్రిందట టెన్నిసన్ చేత జెప్పబడిన ‘రాజకుమారి’ యందు మన కంతగ బ్రయోజన ముండదని లీలావతి తలంపవచ్చును. కాని యాకవి భావి సంఘటనల నన్నిటిని దూరదృష్టిని గనిపెట్టెనా యని పాఠకులకు భ్రాంతి కలుగజేయునట్టి కథ యేమగురి చేత జెప్పించినాడు. అనగ నొకడు కథఁజెప్పట కారంభించి కథ కొంతవఱకు సాగనిచ్చి నడుమ నాపివేయును. రెండవవాఁ డా కథను దీసికొని తన బుద్ధికి దోచినట్లు వృద్ధిచేసి మఱు నెచ్చటనో వదలి వేయును. మిగిలినవా రొకరితరువాత నొకరుగ నదేవిధముగ కథను పెంచి వినిపింతురు. ఇది యొక వినోదమైన కథాకలాపము. మనము కూడ టెన్నిసన్ పదతి నవలంబించి టెన్నిసన్ ప్రానియుంచిన కథనే దీసికొని భారతీయ సాంప్రదాయానుగుణ్యముగ కథను మార్చి మన యభిరుచులను బట్టి పరించి చెప్పిన నది మనోహరముగ నుండకపోదని నా యభి

ప్రాయము. ‘సత్కవికల్పనా విశేషావహ పూర్వ వృత్తములు సానలదీరిన జాతిరత్నము’ లని రామ రాజభూషణుఁడు చెప్పకొని యున్నాఁడు. అట్టి మిశ్రకథనే మన మయిదుగురమును తొలుత జెప్పకొని మన ప్రసంగములయెడల నాంధ్రనారీలోకమున కభిరుచి పుట్టునట్లు చేయవచ్చును

ప్రియంవద—కళావతి చేసిన యాలోచనము ప్రశంసనీయుముగ నున్నది. ఆమె యుద్దేశించినట్లు మన మీ కథను జెప్పగలిగిన యెడల కథాసందర్భమున మన కనేక విషయములను దర్శింపట కవకాశమున్నది. ప్రిన్ సెన్ వంటి యుత్తమగ్రంథ మింత వఱకు నాంధ్రమునకు బరివర్తించకపోవుట ఆంధ్ర నారీలోకమునకు మిక్కిలి కొఱత. అట్టి కొఱతను మనలో గవయిత్రి యగు కళావతి తీర్చ నూహించుటయే గాక అట్టి సదుద్యమమున మన సహాయమును గూడ గోరుకొనుట నాకు మోదావహముగ నున్నది. పుట్టుకతోనే సర్వలక్షణ సంపన్నుడై బుట్టిన కళా పూర్ణనివలె కథ మన కాంగ్లగ్రంథమున నుండనే యున్నది. దానిని అంటిపండ్డొలిచి చేతి కిచ్చినట్లు తెలుగువారి కందజేయుటయే కొఱత. కాని ప్రారంభమున నీయద్యమమును గనిపెట్టిన కళావతియే దీని నారంభించి చెప్పవలెను. తరువాత క్రమముగ మన మందఱుమును జెప్పవచ్చును.

లీలావతి—వాట్ ఎబాట్ కామేశ్వరమ్మా?

ప్రియంవద—కళావతి, నేను, నీవు, జెప్పిన యనంతరముగదా ఆమె కథను నడిపింపవలెను. నీవు మా యిరువురినలెఁ జెప్పగలిగిన యెడల ఆమె మన యందఱిసలెను చెప్పగలదో లేదో నీవే జూతువుగాని—

లీలావతి—ఇట్ ఈజ్ ఎ లీవ్ ఇన్ ది డార్క్ (అంధకారమున దుయుటవంటిది)

ప్రియంవద—“సంశయాత్మా వినశ్యతి” అని పెద్దలు చెప్పుదురు. నీ కంత సంశయ ముక్కిఱలేదు. ఇంతకు తినబోవుచున్న కూరల చవు లడుగుట యెందులకు?—నేడు చాల కాలాతీతమైనది. ఇంతటితో నీ సభను చాలింతము.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః.

బాలవిజ్ఞానశాఖ

౧. ప్రాతపాటలు

శ్రీమతి కా॥ మైత్రేయిగారు

కలవారి కూతురూ గారాబుపట్టి
కలువలు వడబోసి కడుగుచున్నాది
వాడాలకాముడూ వీధిలోరాగా
వాడు మల్లెచెును వనితపై వినరెక
ఏమి తెలియని ఆకన్నె ఎత్తిముడువగను
అత్తగా రనియేటి ఆపెద్దరాలు
ఆకులు తెప్పించి లేఖరాయించి
పుట్టింటి కొకకమ్మ పుట్టిచెకమ్మ
అత్తింటి కొకకమ్మ అంపించెకమ్మ
బంధువుల కొకకమ్మ పాటించెకమ్మ
ఏడుగురు అన్నల్లు పైరులూనాట
ముద్దుచెల్లెలి మాటవిని సాగిరవును
ఏడుగురు అన్నల్లు ఏనుగులమీద
అయిదుగురు వదినెలు అందలంమీద
వచ్చిరే ఎలమంచి, పట్నమ్ముదాటి
నగరి వాకిటికొచ్చి నయముగానిల్చి
పయిడి చెంబులో నీళ్లు పాదములకిచ్చి
స్తంభంమరుగున పోయి కన్నీరునించె
తుడుచుకో కన్నీరు ముడుచుకో కురులు
ఎత్తుకో పాపడిని, ఏనుగులమీద
అత్తరో, ఓయత్త పోయివచ్చేను
మాయన్న లొచ్చేరు నన్నంపవలెను.
మామరో ఓమామ పోయివచ్చేను
మాఅన్న లొచ్చేరు నన్నంపవలెను.
బావరో ఓబావ పోయివచ్చేను
మాఅన్న లొచ్చేరు నన్నంపవలెను.

అడ్డగంధంపెట్టి ఒడ్డనిలుచున్న
ఆయన్న తమ్ముడా పోయివచ్చేను.
తోటలోని దవనమా తోటికోడండ్లా
మాఅన్న లొచ్చేరు నన్నంపవలెను.
వ్రేలి వుంగరముపెట్టి వీధినిలుచున్న
వివరముగల్గ మొగవాడ పోయివచ్చేను.
అమ్మరో ఓయమ్మ గారు పార్యాతి
నీముద్దు కోడల్ని ఏమంటివమ్మ
పసుపాడ పసుపిచ్చి పసుపాడమంటి
వీధిలో తలవిప్పి దువ్వవద్దంటి
చిన్నగడపలో కాలు వుంచవద్దంటి
అయిన నామాట పాటించకపుడు
చిన్నకడపనే వుంచె కాలు తాయింతి
వాడాల కామూడూ చెంబువినరగను
ఒయ్యార మొలకంగ ఎత్తి తా ముడిచె.
పచ్చిపొగడపుతీగ బంగారుబొమ్మ
భాగ్యము కలిగినలక్ష్మీ నేనంపజాల
వీధిలో నేనిల్చి చెంబువినరగనూ
ముద్దరాలు నాభార్య ఎత్తిముడిచేను
అమ్మరో ఓయమ్మ నాముద్దుతల్లి
యిందులో తప్పేమి వివరించవమ్మ
అబలనూ దానట్లు నిందశాయగనూ
మనసెట్లు ఒప్పేనే తల్లిరో నీకు
వచ్చిన వారిచెల్లె విందుశాయగనూ
పోయిరే, సంతనమున ఎలమంచిదాటి.

౨. పాట

చందమామ చీరగట్టి
చాటపప్పు వట్లోబోసి
అమ్మా నేను చిన్నదాన్ని
అల్లుడొస్తే అంపవద్దు
మామవస్తే మళ్లీ రమ్మను

శ్రీమతి గొట్టిపాటి చిలకమ్మగారు

చదిగట్ట గుడ్డలేదూ
సాగనంప ప్రొద్దులేదూ
ఇరుగుపొరుగు అక్కల్లార
ఒకటే తుమ్ము—అచ్.

౩. నా పాప

రావమ్మ నాపాప రావమ్మతల్లీ
వచ్చినా అడ్డాల వాలిపోవమ్మా,
చేపొచ్చి నాపాలు చెదిరిపోయ్యేను,
చిరిగిపోయేరవిక జేబులూరెండు

రావమ్మా!

కసిరి చివురులెరుపు కంపించునోరు
పసలూర పణకలే పాలిళ్లతల్లీ,
పసిడిముద్దలచేయి పాలాడించు

అడివి బాపిరాజుగారు, బి.యె.; బి.యల్.

పైటలో నీలమ్మ హాయిమంటుంది
రావమ్మా!

జగములో తీపెల్ల జన్మమెత్తిందీ
ఒడ్డూరమై నాదు అడ్డాలనిమిడే
గలగలా హారాల కదిలించుచేయి,
ఒలికించు, నాముక్తి ఒళ్లోకితల్లీ

రావమ్మా.

౪. మట్టిచెట్టు—తాటిచెట్టు

మట్టిచెట్టుక్రింద మద్యాహ్న సమయాన,
బాటసారియొకడు వక్కవేసి,
చెట్టువై పుచూచి, చిరునవ్వునవ్వుచు,
ఎంతవినోదమును నిట్టులనియె.
“ముదురుచిత్తచెట్ల మూడుమొదలైన
దీనిమొదలుగావు, దీనికొమ్మ
లెన్నియున్నవన్ని, యన్ని తాళ్లనవచ్చు
గానిలోపమొకటి గానవచ్చు.”

శ్రీమతి జమ్మి కనకవల్లిబాయిగారు

మంచితాటిపండు కుంచమంతగనుండు,
మట్టిపండు సగడమంతెయుండు,
సృష్టికర్తతప్పచేసెగా,” అనుకొంచు
నొక్కకునుకుతీసి యొత్తిగిల్లి.
ఒళ్లుప్రక్క మట్టిపళ్ళతో నిండియుండుట
చూచి యులికిపడుచులేచి, “ఔర!
పాప మివ్వితాటిపండ్లైన జత్తును,
సృష్టికర్తమేలుచేసె”ననియె.

౧. కాకి, పిచ్చుక కథ

అనగా అనగా ఒక అడవిలో పిచ్చుక, కాకి నివసించుండెను. కాకి కర్రలతో ఇల్లు కట్టుకొనినది. పిచ్చుక పిడకలతో యిల్లు కట్టుకొనినది. ఒకనాడు పెద్ద గాలి వాన వచ్చినది. పిచ్చుక యిల్లు కూలిపోయినది. పిచ్చుక కాకియింటికి వెళ్లి తలుపు గ్రుద్దినది. కాకి, “నేను నీళ్లు పోసుకొనుచున్నాను, వీలులే”దని చెప్పినది. కొంతసేపటికి పిచ్చుక తలుపు గ్రుద్దినది.

కాకి, “నేను వండుకొనుచున్నాను. వీలు లే”దని చెప్పినది. మరి కొంతసేపటికి పిచ్చుక మరల తలుపు గ్రుద్దినది. కాకి, “నేను భోజనము చేయుచున్నాను, వీలు లే”దని చెప్పినది. పిచ్చుక మరి వానలో తడియలేక దాగవలెనని చిన్నగొయ్యి తీసినది. చిన్న బంగారపుముద్ద దొరికినది. పెద్ద

శ్రీమతి వారణాసి వెంకటలక్ష్మీనరసమ్మగారు

గొయ్యి తీసినది. పెద్ద బంగారపుముద్ద దొరికినది. కాలువ గట్టెక్కినది. కడవెడు బంగారము దొరికినది. ఆ బంగారముతో యిల్లు కట్టుకొని పిచ్చుక హాయిగా నుండెను.

మరి కొన్నాళ్లకు పెద్ద గాలి వాన వచ్చినది. కాకి యిల్లు కూలిపోయినది. కాకి, పిచ్చుకయింటికి వెళ్లి తలుపు గ్రుద్దినది. పిచ్చుక తలుపు తీసినది. కాకి, “పిచ్చుకమ్మా, పిచ్చుకమ్మా నీ కీ బంగారము ఎట్లు దొరకినది?” అని అడిగినది. పిచ్చుక తాను చేసినది అంతా చెప్పినది. కాకి కూడా అట్లు చేయవలెనని, చిన్నగొయ్యి తీసినది. చిన్న తేలు కుట్టినది. పెద్దగొయ్యి తీసినది. పెద్ద పాము కుట్టినది. కాలువ గట్టెక్కినది. కాలు జారి, కాలువలో పడి చచ్చినది.

౬. బొల్లిపిట్ట నెక్కిన నల్లనయ్య

అనగా అనగా నొకూరు. ఆపూరియం దొక గొల్లవాడొకడు నిత్యము గోవులను మేపుకొనుచుండెడివాడు. వాని భార్య వానికి ప్రతినిత్యము నచ్చటికి భోజనము గొనివచ్చెడిది. వా డట్లు సాయం త్రయోదశ పశువులను మేపి ఇంటికి వచ్చుచుండెను. ఇట్లు ప్రతినిత్యమును పశువుల నరణ్యములో మేపి సాయంత్రము కాగానే యింటికి వచ్చు వాడుక. ఒకనాటిదినము మిట్టమధ్యాహ్నమున భాను డాకాశమున దన తీక్షణిరణజాలముల భూమిపై ప్రసరింపసాగెను. అట్టితరి ప్రయాణమొనర్చు ప్రతిపాంథుడును మిక్కిలి ఆయాసముతో బయన మొనర్చుచుండెను. అప్పు డా అరణ్యమున నొక బ్రాహ్మణు

మైనంపాటి సుబ్రహ్మణ్యంగారు

దొకడు బ్రయాణము సాగించుచుండెను. అత డట్లు పోవుచు నచ్చట పశువులు మేపు గొల్లవాని దగ్గరకు వచ్చి ఇటులనెను. “ఓరీ గొల్లవాడా దారినడచి బహుప్రయాసజేందితిని. దాహ మధికముగానున్నది. గాన నాకు గొంత పాలిచ్చితివా నీకు పుణ్యము గల్గును.” వా డందులకు ‘కానీ’ యనెను. అంతట వాడు కొంత పాలు బ్రాహ్మణుని కిచ్చెను. పాలను గ్రోలినపిమ్మట బ్రాహ్మణు డిట్లునుకొనెను. వీడు నన్ను కానీ యియ్యమంటున్నాడే వీని కెక్కడి నుండి దెచ్చి యియ్యగలను. వీ డేమరి యుండుతరి వెల్లెదనని యనుకొనెను. అప్పు డా గొల్ల దాతనింగని “చాముల, యీడి కేదైన ఉపదేశించాల.

లేకుంటే మీ పాదా లిడవను" అన్నాడు. "యిది యేమిరా నాకు వీడొకడు అడ్డుదగిలినాడని యెంచి బ్రాహ్మణు డా గొల్లనిగాంచి "ఓరీ, నీవు ప్రతి నిత్యమును భోజనమునకు కూర్చోను సమయమున చేతిలో నీవు భుజించు అన్నము నుంచుకొని తడేక నిష్కడవై "బొల్లిపిట్టనెక్కిన నల్లనయ్య నీవు భోం చేస్తే నే భోంచేస్తా" ననుము. పిమ్మట నల్లనయ్య వచ్చిన పదంపడి భుజించుమని బ్రాహ్మణుం డరిగెను,

మరుసటిదినము వాని భార్య సంకటి గొని తెచ్చెను. అప్పు డా గొల్లడు కాలు చేతులు గడిగి కొని నామము ముఖమున ధరించి చేతులయందు సంకటి నిడుకొని చచ్చాసనము వైచుకొని యిట్లన దొడగెను. "బొల్లిపిట్టనెక్కిన నల్లనయ్య నువు భోం చేస్తే నే భోంచేస్తా". యెంతసేపటికిని నల్లనయ్య రాలేదు. వీడు లేవలేదు. యెంతసేపైన నదియే ధ్యానము. వాని భార్య, స్నేహితు లెంతజెప్పినను వాడు భుజించినవాడు గాడు. ఇట్లు ఒకటి, రెండు, మూడు, నాలుగు, ఐదు, ఆరు, యేడు, యెనిమిది దినములు గడచినవి. వానికి శోషవచ్చున ట్లుండును. ఈ యెనిమిది దినములు వాని కా ధ్యానమే. వాని మూఢభక్తికి సంతసించి కృష్ణుడు గరుడారూఢుడై వానియందు నిలిచి వాడు ఇచ్చిన సంకటిని ఆరగించి వానింజూచి "ఓరీ! నీవేల నన్నిట్లు ధ్యాన మొనర్చితివనెను. అందుకు వాడు చేతులు జోడించి సాగిలపడి మొక్కి ఇట్లనియె. "చామీ! తమ పాదాలకాడ చేరదామని నా కోరిక" యనెను. అప్పుడు నీకు అంత్యమున మత్స్యద మిచ్చెద సంతపఱకు నన్నిట్లే భజింపుచుండుమని అగృహ్యుడయ్యెను. ప్రతినీత్యమును మొదట స్వామికి ఆంగింపుజేసి పిమ్మట గొల్లడు తాను భుజించువాడు.

కొంతకాలమునకు మొదటి బ్రాహ్మణుడు ఆ దారిని వచ్చుచుండెను. అప్పుడు గొల్లవాడు చేత కర్రనుంచుకొని పశువుల నదలింపుచుండెను. బ్రాహ్మ ణుని గాంచినంతనే వాడు తన కీతని దయవల్లనే

శ్రీకృష్ణుని దర్శన మబ్బినదని సంశోషించి గురువగు నాతనికి బహుమాన మివ్వదలచి వానివద్దకు వచ్చు చుండ వానినిగాంచి బ్రాహ్మణుడు ముందటి కానీ యివ్వనందున తన్ను కొట్టవచ్చుచున్నాడని పరు గెత్తసాగెను. వాని వెంటనే గొల్లవాడు పరుగెత్తి పట్టుకొని సాగిలపడి నమస్కరించి జరిగినయుదంత మును దెలిపెను. అప్పుడా బ్రాహ్మణు డాశ్చర్య పడి మరుదినమువర కచ్చటనేయుండెను. మరునాటి మధ్యాహ్నము కృష్ణుడు వచ్చుటయు గొల్లవా డాత నికి సంకటిముద్ద నిచ్చుటయు గాంచెను. గాని కృష్ణు డగపడడయ్యె. నే ననేక వ్రతములు, ధ్యాన ములు ఉపవాసము లొనర్చినను నాకు గనబడని కృష్ణుడు వీరి కగపడెను గదా. వీడు పూర్వభవము నం దెంత పుణ్యము నొనర్చెనో యని దలంచి వానిం గని ఓరీ నీవు నా కేమియు నీయవద్దు. భగవంతుని దర్శన మిప్పించుము. నా కింతయెజాలు ననెను. అందు కా గొల్ల డంగీకరించి మరునాడు భోజన సమయమందు "బొల్లిపిట్టనెక్కిన నల్లనయ్య నీవు భోం చేస్తే నే భోంచేస్తా" అని ధ్యానింపగా కృష్ణుడు ప్రత్యక్షమయ్యెను. అప్పు డా గొల్లడు కృష్ణుని పాద ములపైబడి "ఓ చామీ! నీ దరచనము మా గురువు లోరికి చూపించితేనే గాని మీ పాదాలు యిడవ" ననెను. వాని గురుభక్తికిని దైవభక్తికిని నిష్కల్మష హృదయమునకు మెచ్చి కృష్ణు డా బ్రాహ్మణుని కగుసింప నాతడు భక్తిపరవశుడై సాగిలపడి నిలువం బడి చేతులు జోడించుకొని యిట్లనియె.

"శంఖ చక్ర గదాపాణీ, ద్వారకా నిలయా చ్యుత, గోవింద పుండరీకాక్షరక్షమాం శరణాగత" మ్మని స్తుతింప మెచ్చి నీవేమి కోరెదవని కృష్ణుడన నా బ్రాహ్మణుడు "భక్తపరాధీనా, నే నీ సంసారాంబుధిస్థునిగి దరిగానక యల్లలాడుచున్నాడ. అట్టి నన్నుద్ధరించి భవత్పదంబును జేర్చుమా"యన కృష్ణభగవానుడు నీ యంత్యకాలమున నీ శిష్యుండగు వీనిని, నిన్నును నాకడకు రప్పించుకొనియెదనని జెప్పి అంతర్హతుడయ్యె.

భావతరంగిణి

బంగారము

అనాదినుండియు హిందూదేశమున బంగారు వెండి నాణెములు ధనముగా వాడబడుచున్నవి. ఈ దేశము వెండిబంగారములతో తులతూగుచుండెడిది. వర్తకముచే నైన నేమి గనులనుండి యైన నేమి హిందూదేశ మంతటను బంగారము కూడబడుచుండెడిది. వీటికి సాయము హిందూస్త్రీలకు నగలన్నచాల ఆశ (ఏ దేశపు స్త్రీకి లేదు?) అనుచే నగల కొరకు చాల బంగారము వాడుచుండెడివారు. ఇదిగాక చాలామంది బంగారమును విలువగల సొత్తుగా నెంచి దానిని దాచెడువారు. విలువగల సొత్తు నెవరు దాచుకోరు? ఇంగ్లీషువారు హిందూదేశము వచ్చి హిందువులగుణములు పరిశీలించి వారికి బంగారమున నెక్కువ ఆశ యనియు, హిందూదేశ మొక పెద్ద అఖాతమనియు ఆ దేశమున కీ బంగార మెంత వెల్లిన అంతయు దానిలో మునిగిపోయి మరింక తేలి ఈవరికి రాదనియు ప్రపంచకము నంతకు వెల్లడి చేసిరి. దానితో అన్ని పుస్తకములలోను, అన్ని పత్రికలలోను ఒకటే పితూరీ. హిందువులు బంగారమును నమలకుండ మ్రొంగుదురు!

పాపము తక్కిన దేశములవారి కెవరికిని బంగారమున నాశలేదు! ఈ క్రింద చూపిన లెక్కలు ఆశయున్నదో లేదో తెలుపును.

1913	1924
గ్రేట్ బ్రిటను 170 మిలియన్ల డోలర్లు	755 మి. డోలర్లు
అమెరికా 691 ,,	4468 ,,
జపాను 65 ,,	559 ,,

“హిందూదేశము వెండి బంగారములను మ్రొంగుట యందు లోతు తెలియని అఖాతమనియు అవొక

సారి దానిలో పడిన ప్రపంచమునకు మరి తిరిగి రావని చెప్పదురు. హిందూదేశముపై నీ ఘోర నేరము మోపుటకు వీలులేదు. ఈ దేశమున విద్య అంతగా లేదు. ఇచ్చట బంగారమును దాచు నలవాటు వందలాది సం॥లనుండి వచ్చుచున్నది. ఈ దేశమున యుద్ధమునకు వూర్వము 350 మిలియన్ల జనుల ఆవసరములకై సం॥నకు సం॥ 10 మిలియన్ల రూకల బంగారము వాడబడుచుండెడిది.

అమెరికాదేశమున నెలకు 1 మిలియను (సం॥నకు 12 మిలియన్లు) ఈ ఖర్చుల నిమిత్తము వాడబడెడిది. కాని అమెరికాదేశమును బంగారమును మ్రొంగుటలో లోతు తెలియని అఖాతమని యెవరు అనరు. యుద్ధసమయమున ఇంగ్లండులో సామాన్య కులస్థులందరు వారి సొత్తులను బంగారపు నగలకే ఉపయోగించెడి వారట! ప్రతిదేశము వెండి బంగారములను వర్తకమునకును వస్తువులకును వాడుచున్నది. కాని యీ ఆవసరములకొరకే హిందూదేశ ముపయోగించిన యీ దేశము కూడబెట్టుచున్నదని నేరము మోపుచున్నారు. హిందూదేశములకు కూడబెట్టు నవసరము గలదు. వారికి పాశ్చాత్యులకు గల విద్యగాని అప్పు దొరకువిధములుగాని లేవు. అందుచే ఇటువంటి నేర మీ దేశములపై మోపుట న్యాయమని తోచక మానదు

1929వ సం॥నుండి వర్తకము మందముగా నున్నది. సామాన్యముగ జరుగు వర్తకము తగ్గినది. ప్రతిదేశము కూడ చాల నష్టపోయి ఈ మాంద్యమునుండి తప్పించుకొను టెటులాయని ఆలోచించుచునే యున్నది. ఈ మందము యీ రోజువరకును ప్రబలుచునే యున్నది. దీనినే (Trade depression) అన్నారు. దీనికి కార

జము లనేకము లున్నవి. వానిలో ముఖ్యమైనది బంగారమును దాచుకొనుట. వర్తక మాంద్యముతో బాటు బంగారమునకు ధర హెచ్చయ్యెను. ధర హెచ్చెనుగదా యని మన దేశమువారు బంగారము నమ్ముట మొదలుపెట్టిరి. ఈ బంగార మంతను అమెరికాయను ప్రాంసుకు వాటి ఖజానాలలో భద్ర పరుచుచున్నవి.

వీరు (అనగా అమెరికా ప్రాన్సు గవర్నమెంటులు) ఈ బంగారమును దాచుట తప్ప (Sterilizing) మరేమియు చేయుటలేదు. బంగారము దేశములో నుండుట దాచుటకు గాదు. అది యెల్లప్పుడును తిరుగుచుండవలెను. అనగా నది వర్తకమునకు తోడ్పడుచుండవలెను. దేశములోని వర్తకమునకు కాకుండ ఇతర దేశముల వర్తకమునకు గూడ తోడ్పడవలెను.

అటుల తోడ్పడిన ఈ మాంద్యము రాదని కొందరి యభిప్రాయము. కాని మానవుని ఆకాపికాచము ఆ బంగారమును దాచునట్లు చేయుచున్నది గాని వర్తకపు వీలులను బట్టి పోసీయుట లేదు. అమెరికా వారికి కొన్ని యితరదేశములు చాల ధనము బాకీ యున్నారు. అమెరికా యాదేశములకు క్రిందటి యుద్ధములో ఆప్పు లిచ్చినది. కాని అది బంగారము నంతగా నీయలేదు. వస్తువులుగాను యుద్ధమునకు జనసాయముగాను వారి కప్పిచ్చినది. ఇప్పుడు అమెరికా యవ్వను బంగారముతో తీర్చుమనుచున్నది. ఈ యవ్వ మూలమున నైన నేమి కొనుటచే నైన నేమి అమెరికా ప్రాన్సుదేశములలో ప్రపంచములోని 3 వంతులు బంగారము గలదు.

ఈ క్రింది రిపోర్టు సెప్టెంబరు 22 వ తేదీని 'హిందూ' పత్రికలో వచ్చినది. "Bar gold and sovereigns valued at Rs. 27,29,453 were exported from Bombay to Europe and America once again this week after an interval of nearly three weeks. The total value of gold exported since England went off the gold standard now amounts to Rs. 19, 685, 63, 504."

"ఈ వారమున కానులు కడ్డీ బంగారము కలిపి రు. 27,29,453 ల విలువగలది బొంబాయినుండి యూరప్ నకు, అమెరికాకు పంపబడినది. నుమారు 3 వారములనుండి ఏమియు పంపబడుట లేదు. ఇంగ్లండు gold standard (గోల్డు స్టేండర్డు) ను విడిచి నప్పటినుండి రు. 198,95,63,504 ల బంగారముపంప బడినది." ఎన్నికొట్ట బంగారము మన దేశమునుండి పోవుచున్నదో మీరే చూడుడు. ఇటుల పోకుండ అడ్డు పెట్టమని దేశోద్ధారకులు (Legislative assembly) లెజిస్లేటివ్ ఎస్సెంబ్లీలో మొరపెట్టిరి. కాని గవర్నమెంటువారు వారికి సంబంధము లేనట్లు వీరి మొరలను పెడచెవిని బెట్టి ఏమి జరుగునో చూతమని ఊరకున్నారు. బంగారము లేనియెడల ఏమి నష్టము కలుగునో ఈ క్రింది ఉదాహరణ దెబ్బను:

బవేరియాదేశము యుద్ధసమయములో కాపలసిన సామగ్రిని కొనుటకుగాను తన బంగారము నంతయు వాడెను. ఇంక వాడుటకు బంగారము లేకపోయెను. తన దేశ ప్రజలనుండి గూడ తన కే వస్తువు కావలసిన తనకు సామ్రాంధవలెను గదా! అందుకుగాను దాని కొక నులుపు మార్గము కనబడెను. అది అచ్చాఫ్సీను. నోటులను అచ్చువేయుట మొదలు పెట్టినది. కొంత కాలమువరకును వాటికి విలువ గలదు. 5 రు. ల నోటు 5 రు. ల విలువగల వస్తువులను తెచ్చినది. కాని నోటు లెక్కువైన కొలది వాటి విలువ తగ్గినది 5 రు. ల నోటిచ్చిన 5 రు. ల బంగారము నెప్పుడు నివ్వడు. దాని విలువ పోయినది. ఎంతవఱకు? కొన్ని బస్తాల నోటులను తీసి కొనివెళ్లిన ఒక రాట్టితో లేక చిన్న టోపీతో యిచ్చెడి వారలు ఈ నోటును బీరు సీసాల మీద అందముగ నంటించెడి వారలు. బంగారము దేశములో లేనియెడల నోటుకాగితపు విలువైన జేయదు. మన చక్రవర్తిగారు కొన్ని నోటులను గుద్దించి వాటి విలువ నిర్ణయించగలరు. కాని వారు నిర్ణయించుటతో సరిపోదు. ఆ నోటు విలువగల బంగార మిచ్చువారెవరో గూడనుండవలెను. ఈపై ఉదాహరణను బట్టి బంగారము దేశములో నుండుట

లాభమో నష్టమో తెలియును. బంగారమునకు హెచ్చు ఖరీదు వచ్చెనని అమ్మకొనుట ప్రస్తుతము అమ్మకొనినవారికి లాభముగ నుండును. కాని వారి దేశమునకు, వారి మాతృభూమికి మహాపరాధము చేయుచున్నారని నమ్మవలెను. నారీమణులు వారి నగలను జాగ్రత్తగ నుంచుకొని యింకను వృద్ధి యగుటకు చూచెదరని మేము భావించుచున్నాము. బంగారము పోవుచున్నకొలది మాయబంగారపు (Artificial gold) నగలు ఘోష అగుచున్నవి. వీటిని త్రోసివేసి నిజము బంగారమునే పొందుడు! మహాలక్ష్మిని కాగితములకై మీయిండ్లనుండి తరిమి వేయకుడు!

—కె. సచ్చిదానందరావు

“యువతులకు నడవడి యందము”

“బిడ్డలారా, మన యువతులు తమలో దాము కాని యితరులలో గాని మెలగుచు వ్యవహరించు నపుడు గాని తమ నడవడియు వైఖరియు బహు నాజాకుగానుండునట్లు చూచుకోవలెనని నే జెప్ప నవసరములేదు. మనోహరమగు వైఖరిలేకుండుట హేయము. అందును స్త్రీలలో నాలోప మేమాత్రము తుంతవ్యముకాదు. ఏకాంతమందుగాని నలుగు రిలో నున్నపుడుకాని మనోభావముల వ్యక్తపరచు నపుడుకాని యువతులు మితిమీరరాదు. కొంత మంది వడుచులు బ్రహ్మకాయలవలె వటవట వదరుచు నేదో సందడి చేయుచుందురు. అట్టివారిని “మంచి చాకచక్రము గలవా” రనుకొందురు కాని యది తప్పు. ప్రకాంతస్వభావలగు నువిదలు మితభాషి యై యితరులయెడ సత్యతనరశవర్తనము గలిగి యుందురు.....నలుపురితో గలసియున్నపుడు గచ్చపొదవలె గలగలలాడుచుంట యొక పెద్దతప్పు! కొందరు తమమాటయేగాని యెదుటివారిమాట యొక్కనీయరు; తమసౌఖ్యమే కాని యెదుటివారేమైనను సరే; మరియు నడుగక లొడగక యితరు లున్నచోట ప్రవేశించి వారి పెట్టెలు పెడలు తడిమి “యిదెందుకూ?” “అదెంత ఖరీదు?” ఇది నీకెందుకూ—నా కిచ్చి” అని చికాకుపెట్టి బాధింతురు; ఇవియన్నియు దుర్గుణములే. ఇంతేకాదు.

చేయకూడని ప్రసంగములను జేయుచు లేనిపోని యాచులకు బోవుచు నితరులగూర్చి నీచములైన పదంతులను బుట్టించుచు వినోదించుట అన్నిటికంటె మహాతప్పు. ఇట్టి యలవాటు నెన్ని శ్రమలైనబడి నిర్మూలము జేసికొంటు ప్రథమ కర్తవ్యము.

సర్వకాల సర్వాస్థలయందును కుచిగా శుభ్రముగానుండుటగూర్చి యేమరియుండరాదు. “దీనికి వన్నె చిన్నె లేమీ తెలియవు. ఇది వట్టిజేల” యని యనిపించుకొనుటకు కొంతమంది ‘యెన్నెమ్మ’ల వలె గన్పింతురు. చక్కగా దల దువ్వుకొని బొట్టు పెట్టుకుని యేదో యీశ్వరు డిచ్చియున్నంతవర కొక పరిసభమైన వస్త్రమును ధరించియుండుట చూచుట కె.తో మచ్చటగనుండును. అది యెదుటి వారి నేమో యుద్ధరించుటకు గానున్నను దానియందొక మరియూదా సాంప్రదాయ మిమిడియున్నది. యేభాసి రూపముతో యెదల యెదుటబడుట వారి యెదల నిర్లక్ష్యభావ మున్నట్లనిపించును. కాబట్టి యట్టిదాని కవకాశమీయరాదు.

(రవీంద్రుని ఉపదేశము)

ప్రేమ

ఈశ్వరవిలాస విలసత్ప్రేమచము ప్రేమాత్మకము. ప్రేమోపాసనమే జననమరణములను హేతువు. పాప పుణ్యముల కాలవాలము. కష్టముఖములకు కారణ భూతము. ప్రేమ యనిర్వచనీయమహిమా సమన్వితము. తదజడస్వరూపము. తజ్జడీకృతు లాశ్రితులు మానవుడు మాయాకాంతుడు. ప్రేమ మాయాగని తము. ప్రేమనికుంజ మితరప్రవేశమునను భీషణ పికాచి. ప్రేమకాంత కష్టతపస్వలకైన స్వాధీనముకాని ప్రతిభావిశేషవతి. పశికృత భూనాయకి తిరస్కృతక్షమాపాల. అధఃకృత చ్ఛిజ్ఞానకాలి. దిగంతవిస్తృతప్రతాప. ప్రేమ జనకము. శృంగారాదులు జన్యములు. ప్రేమ క్రోధాభిమాసనివాసి. అనంతభేదవిరాజి, లోకికము జన్మహేతువు, అలోకికము; ముక్తినిదానము. ముక్తి మానవునకు గమ్య స్థానము. వివిధపథవిరాజి ముక్తి. తదేకపథము అలోకికప్రేమోపాసనము. అలోకికప్రేమోపాసన

యధిక కష్టసాధ్యము. సామాన్యుల కతీతము. పరిణత కార్మికుల కగ్రహస్తస్థ ద్రాక్షారసము. నిర్దుఃస్వరూప నిరంతర ధ్యానాసక్తియే” యలౌకిక ప్రేమోపాసనము. కర్మమార్గావలంబి మండన మిశ్మడు. యోగపథరమి పతంజలి. భక్తిపథభాజి ప్రహ్లాదుడు. సర్వపథగమ్య మైక్యమే. తద్దూరము భేదయుక్తము. భక్తి తన్మార్గముల కగ్రేసరి. “నిర్గుణస్వరూపచింత. తత్త్వ మసీత్యఖండబోధ” సగుణోపాసనాఫలితములు. ఫలితాంశీకృత తదైక్య చింతనమే అలౌకిక ప్రేమోపాసనము. ఆంజనేయుడలౌకిక ప్రేమోపాసకుడు. రామకథాచింతనామృత పానమత్తుడు. తద్యుక్తము ముక్తి. లౌకిక ప్రేమోపాసన మానవునకు సహజము. అయత్నప్రాప్త్యము. శిశ్వామిత్రుని ప్రేమోపాసన లౌక్యము. వాసీష్ఠేర్హ్య కృతము. వశిష్ఠుడలౌకిక ప్రేమోపాసకుడు. గోపికాదులు లౌకిక ప్రేమోపాసినులు. శబర్యాదులలౌకిక ప్రేమోపాసినులు. వసిష్ఠవైరి, కష్టపరంపరా సరితృప్తివాహపతితుడు. వసిష్ఠుడు ముక్తికాంతాంక తల నిహితశిరస్సుడు. లౌకిక ప్రేమోపాసన ముక్తి కాంత కనిష్టము. కీర్తికాంతాకోపకారణము. అలౌకిక ప్రేమ. ఆదరణీయము. ప్రధానమచలత్వ బుద్ధి మంతము. “దైవాస్తిక్యబుద్ధి తదారంభనాశక్తి తదైక్యమే ముక్త్యనుమతి” తన్మార్గములు. ప్రేమ అగోచరస్వరూపి. “స్థిరము తాదాత్మ్యము” ప్రేమ శిష్టములు. అనుభవైకవేద్య మలౌకిక ప్రేమ కాంతాహృదయగతార్థము. అప్రతిపాద్యము. జీవ మృత్యుర్థవాదులు సాంఖ్యులు. బుద్ధ్యర్థవాదులు జౌధులు. ఏకత్వార్థవాదు లద్వైతులు. ద్విత్వార్థవాదులు ద్వైతులు. చిదచిద్విశిష్టార్థవాదులు విశిష్ట ద్వైతులు. ప్రత్యక్షార్థవాదులు చార్వాకులు. మర్త్యజన్మ ఘము. జన్మరాహిత్యము. తదలౌకిక ప్రేమోపాసనాసాధ్యము కేవలార్థవాదన మూఢత్వము. పూర్వోక్త బౌద్ధాదులు వందులు. పూజ్యాలు. మానవుడు జన్మరాహిత్యకాంతీ. లౌకిక ప్రేమపాశము విచ్ఛేద్యము. అలౌకిక ప్రేమ మానవోపాస్యము.

— శలాక ఆన్నపూర్ణాదేవి

భగవంతుని మానవాకృతి

“భక్తి” అనే పదమును “ప్రేమ” అని అర్థమున్నదని నాఅభిప్రాయము. కాని కొందరు పామరులు నిజముగా వారికి లేకమయినా భక్తిలేకపోయినా తాముచేసెడి ఆరాధనయే తమభక్తిని వెళ్లడిచేస్తున్నదని తలుస్తారు. సాధారణముగ మానవులు తమకు ఆపదలొచ్చినపుడే భగవంతుని ప్రార్థిస్తారు. కాని ఆభక్తికేవలము భయమువలన వచ్చేడిభక్తిగాని వేటొందుగాదని నాయుభిప్రాయము. కొందరు సాధారణముగ తమ వుదార స్వభావమును వెళ్లడయేలాగున పదిమంది మాన్తావుండగా దానధర్మాలు చేసెదరు. అది మంచిది కాదు. యిదియు గాక యిప్పుడు సాధారణమానవులకు మోసగించే మరియొక మానస జాతి లేచింది. వీరలకు సాయత్రహపగానే ఏతిరుపతి వెంకటేశ్వర్లో, సింహాచలస్వామియో పూజేస్తాడు. యింకదేముడు పూజెయ్యడమే తరువాయి చుట్టు ప్రక్కలవాళ్ళందరూ గుమిగూడేస్తారు.

యింక జనమువస్తున్న కొలదీ ఈ దేవుడికి పుగ్రము లావవుతుంది. ధూపదీపములకులోటు లేదు కొబ్బరి కాయలు, అరటిపళ్లు, డబ్బులు, ఆ మానవరూపధారియైన దేముడు పాదాలక్రింద దొర్లుమానుంటుంది చివరకు దేవుడు ఒక బేడహారతి కర్పూరంతోగాని వదలడు. ఆమనిషి ఎక్కడో నేర్చుకున్న నాలుగు బంగాళీ కీర్తనలు, ఓనాలుగు ఓడ్రపు కీర్తనలు పాడడం ప్రారంభించగానే వచ్చినవాళ్ళందరూ “ఆహా! దేముడి కీర్తనలు” అని పెన్నిలు కాగితము, తీసికొని వ్రాయడము మొదలుపెట్టతారు.

యింకొక ముఖ్యవిషయము. సాధారణముగా దేముడు ఆడవాళ్ళకే పూస్తాడు. ఆహా కాలచక్ర మెంతటివిధముగ మారిపోయినది. మహాజనులు తలక్రిందుగ వేలకొలది సంవత్సరములు తపసుచేసినా ప్రత్యక్షముగాని దేముడు, తెల్లవారితే నూరబద్దాలు చెప్పి పదిమంది షికలు గోసేవాళ్ళకు ఎంత నులభముగ లభించుచున్నాడు. యీవిధముగా భగవంతుడు దేవాలయము విడిచి మానవరూపధారియై రేళ ద్రిమ్మరిలాగ సంచారం చేయడంచేత కొందరికిపున్న కొద్దిపాటి భక్తి పూడిపోతూవుంది !

— పం|| కామేశ్వరమృ

వార్తలు — విశేషములు

మాతృదేశ నేవాపరాయణలై పేరుగాంచిన శ్రీమతులు పాటిబండ్ల అన్నపూర్ణమ్మగారు సత్య వోలు సుబ్బమాంబగారు, అడుసుమల్లి సుబ్బమ్మగారు ఇటీవలనే దివంగతులైనారని సోదరీమణులెరిగియే యుందురు. ఐనను మా విషాదము దెలియజేయుట కర్తవ్యమని యెంచి యిందు మరల దెలుపుచున్నాము. వారిలో అన్నపూర్ణమ్మగారు వీరమాతయని కూడ బేరొందినది. ఇట్టి యిల్లాఁద్రు చనిపోవుట దేశమునకును జాతికిని గొప్ప నష్టకరమగుచున్నది. పరమాత్ముడీ పనితలయాత్మలకు శాశ్వతానందపదవి నిచ్చుగాక! ఓం శాంతిః.

శ్రీ|| శే|| నరాలశైలి దేవేంద్రుడుగారు

ఆది మాంధరికోమణియు, శ్రీవిద్యకు ఆద్యప్రాయుడై మా జిల్లాలో ఎన్నడు ఎరుగని బాలికావసతిగృహము ఏలూరులో స్థాపించి మా సంఘమును చుక్కానివలె నడుపుచు, నుమారు 1 సం॥రం నుండి వ్యాధితోనుండియు, సంఘసేవయందే నిమగ్నుడై యుండి మృత్యువు వాతబడె ననువార్త ఉదయము 8 గంటలకు వినబడగానే శ్రీసంఘమువారు నిలువున నీరై గ్రామమంతయు కన్నీరు పెట్టనివారు లేరు. సంఘమున నేమో యెరుగని ఈ ఆంధ్రదేశములో శ్రీ దేవేంద్రుడుగారు జాతీయరంగమున కాలిడిరి. నిండు కుండ తొణకదు అనునట్లు దేశనాయకులతోను, ప్రభుత్వోద్యోగులతోను, మైత్రిసల్పి, నిమ్నసంఘములకు కావలసిన హక్కులను, స్వాతంత్ర్యమును గోరుచుండిన వీరపురుషుడు. ఈ మహానీయుడు అంత మొదగానే మా సంఘములకు తీరని ఆశాభంగము కలిగినది. శ్రీ దేవేంద్రుడుగారి ఆత్మకు శాంతికలుగుగాక యని భగవంతుని ప్రార్థించుచు, అపారదుఃఖము ననుభవించుచున్న వారి కుటుంబమునకు మామలసరం శ్రీసంఘము దర్పన సానుభూతి సందజేయుచున్నాము.

జా॥ నూ॥ కాంతమ్మ.

ఈ శ్వేర విలాస మిదే!!

చాంబల్ నదిలో నొకపడవ యిరునదిమంది ప్రయాణికులతో బోవుచుండెను. నట్టేట నొక

గుడిసె-యొక్కడనో యెగువనుండి ప్రవాహశమునఁ గొట్టుకొని వచ్చుచున్నది-ఆనావతో దారసపడినది. వెంటనే యాగుడిసె కప్పుపైనుండి యొక నాగుపాము ఆ నావలోనికి దూకినది. ప్రయాణికు లదిచూచి భయోత్పాత వివశులై నావ కొకతట్టున జేరుకొనిరి. ఆ బరువుచే నావ బుడుంగుమనెను. పడునేడు నిండు ప్రాణములు ఏటికి బలియైనవి. ముగ్ధురమాత్రము ఈమకొని యెట్టెటులో యొడ్డునబడిరి. దైవవిలాస మవాఙ్మోహనగోచరము కదా!!

ధనాశాపి శాచము

మయూరభంజి సంస్థానములోనివాడగు భీమా నాయకొ అనువాడొక యేడేండ్లబాలకుని చంపి నందుకు మరణదండన విధింపబడెను. వాడు, తన యింటి పెరటిలో నొకచోట ధనము పూడ్చిపెట్టబడి యున్నదనియు ఆనిధి ధనదేవతచే రక్షింపబడుచున్నదనియు అందుచేత నా ధనదేవతా ప్రీతికై యాచోటున రక్తాభిషేక మొనర్చి యా ధనమును గ్రహింప నెంచితి ననియు వాఙ్మూలమిచ్చెను.

పిచ్చిప్రేమ

సెర్వియాలో సౌందర్యరాణి యని పేరొందిన యొకయువతిని బెండ్లియాడుట కొకయువకుడు సిర పరచుకొనెనట; కాని యా యువతి జబ్బుపడి వివాహదినమునకు ముందటినాడు గతించెనట. “ఆశవమునే నేను పెండ్లియాడుదు” నని ఆ పడుచువాడు పట్టుబట్టి యెవ రెన్ని చెప్పినను వినక యట్లేచేసి శవమును దరువాత బెట్టెలోబెట్టెను; కాని యా శవమున కంతలో బ్రాణములు వచ్చెను. లయోనెల్ క్రాడల్ అను నా వరుడును మిల్లీసోవియాడా గోవిజు అను నా వధువును హాయిగా నున్నారు.

శ్రీయత గోనెల నరసింగరావు, బి. ఏ., గారు, ఇటీవల జరిగిన ‘ఫ్లెక్సుషా కాంపెటిషన్’కు, (Flex Shoe competition, 1934), ఇంగ్లీషు పద్యములు వ్రాసి బహుమతి నొందినారు. విద్యార్థులలో, బహుమతినొందినవారిలో నగ్గణ్యులు.

వి శ్వ వి లా స ము

వచ్చే ప్రపంచకమునకు వారసు లెవరు ?

నల్లవాళ్ల దేశాలలో తెల్లవారి ఆధిక్యతాధికార సామ్రాజ్యము లెన్నాళ్ళదక్కుతాయా అన్నది ప్రశ్న. వారియెడల ఆశ్చర్య, భయ, గౌరవములు పోగానే ఈ అధికారములు కూడా పటాపంచ లవుతాయనుటకు సందేహములేదు. అతి పరిచయమువల్లన ఆశ్చర్యం తగ్గుతుంది. ఇప్పు డేపల్లెటూరి అడవిజాతుల వారికో తప్ప తక్కిన వారందరికీ వీరుకూడా తమతో సమానమైన జంతువులే కాని వీరిలో విశేష మేమీ లేదని స్పష్టమైనది. వీరుకూడా తెల్లవారి దుస్తులు ముస్తాబులు చేసుకోవడంతో వా రెవరో వీ రెవరో తెలియనట్లు కూడా అంతా మమేకమయింది. ఆశ్చర్యం పోగానే భయంకూడా తగ్గుతుంది. భయం పోగానే గౌరవముకూడా క్షీణిస్తుంది. ఇవి పోతే, మిగిలే బాహుబల బుద్ధిబలాలలో ఎవరు పెద్దవారైతే వారిదే పై చెయ్యి అవుతుంది. పైగా విదేశాలలో వీ రల్ప సంఖ్యాకులు కనుక వీరికే పరాజయము పలాయనము తటస్థిస్తాయి. ఇట్టి పరిస్థితు లప్పుడే యేర్పడుతున్నాయి.

ఇదివర కల్లా నల్లవాళ్ళు రక్షించడం కోసం తెల్లవాళ్ళు ఉపయోగించేవారు. ఇప్పుడు తెల్లవాళ్ళు రక్షించుకోవడం కోసము నల్లవాళ్ళ సహాయం కావలసి వస్తోంది. ఆల్బయిర్నులో యూదులకు అర

బ్బులకు పోట్లాటలువస్తే సెనిగాలులోవున్న ఫ్రెంచి అధికారులు తాము అణిచి లేక తమ కేమి ఉపద్రవంవస్తుందో అని సెనిగాలులో యున్న సీగ్రోలను సైన్యముగా తయారుచేసి ఆ పోరాటము లణిచినారు. దీనివల్ల సీగ్రోలకు తాము అరబ్బులు యూదులకంటె మాత్రమే కాక ఫ్రెంచివారికంటె కూడా గొప్పవారమనే భావము కలుగుతున్నది. ఈలాగు చేసినందుకు లండనులో ప్రకటించబడే సండేవిక్సెస్సు పత్రిక ఫ్రెంచివారిని చాలామట్టుగ ఆక్షేపించింది. ఈవాళ్ల ఫ్రెంచి వారిమీద కలిగిన దురభిప్రాయమే రేపు ఇంగ్లీషువారు మొదలగు ఇతరతెల్లవారిమీద కూడా కలుగుతుంగని వీరి అనుమానము. గత ఐరోపాయుద్ధములో తెల్లవాళ్ళూ తెల్లవాళ్ళూ పోరాడుకొంటూ ఇండియనులు మొదలగు నల్లవారినితెచ్చి రై నునదీప్రాంతమున నిలబెట్టి వారిచాటున తాముకరిసుండి బకరు కాపాడుకొనుటవల్లనే తెల్లవాళ్ళ బలము బడాయిఅంతా పచ్చవాళ్ళకు నల్లవాళ్ళకు తెలుసుకొచ్చి వారివారి దేశాలలో తెల్లవాళ్ళతో సమానత్వంకొరకో వారి నుండి స్వాతంత్ర్యంకొరకో ఆందోళనలు ప్రారంభించారు. యుద్ధానంతరం కూడా ప్రాస్తు తన సీగ్రోపై న్యాయనే తరిపీదు చేసుకొంటున్నది. వచ్చేయుద్ధంలో జర్మనీనుండి తనను వారే రక్షించవలెనని ఆశ పెట్టుకొం

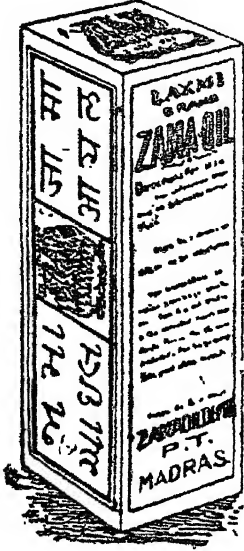
గృహలక్ష్మీవిజెంటు

- బాపట్ల: ఎల్. బి. మనోహరరావుగారు.
- తెనాలి: కొమ్మూరి కాశీవిశ్వనాథంగారు, సోల్ రిప్రజంటేటివ్ ఆఫ్ న్యూస్.
- హైదరాబాదు: ఎన్. లక్ష్మీబాయిగారు, నుల్కాబజారు. (పెద్దచావిడిదగ్గర)
- తాడేపల్లిగూడెం: కాశీరాజు శ్రీరాములుగారు. నూజివీడు: పి. ధనంజయ అండ్ కంపెని.
- జెమ్షెడ్ పూర్: వి. కొండల్రావుగారు, అకాంటుస్ ఆఫీసు. న్యూస్ ఏజెంట్.]
- గుంటూరు: వెల్ కం అండు కంపెని. చికాకోలు: టి. శ్రీనివాసరావుగారు,
- సామర్లకోట: ఆరాధ్యుల మూటయ్యగారు, మర్చంటు.
- పితాపురం: ఎం. నూకరాజుగారు, ఆంధ్ర న్యూస్ ఏజెన్సీ.
- రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణం: ఎ. కృష్ణమూర్తి బ్రదర్స్.
- సికందరాబాద్: శ్రీరామా బుక్ డిపో. బరంపురం: ఎన్. కె. మూర్తి అండ్ సన్స్.
- తెజవాడ: ఆంధ్రా ఇన్ డస్ట్రీయల్ స్టోర్స్, బకింగుహామ్ పేట.
- ఒంగోలు: తాతా జాలయ్య శెట్టిగారు, వర్తకులు.
- చిత్తూరు: వాటంబాటి వెంకటరమణయ్య శెట్టిగారు, 163 బజారురోడ్డు.
- నరసాపురం: వై. సుందర రామయ్యగారు.
- నిడదవోలు: కొవ్వూరు: కె. సి. చెన్న కేశవయ్యర్ గారు.
- భీమవరం: వంగల అచ్యుత రామయ్యగారు, మేనేజరు, అశ్వినీకుమార్ ఫార్మసీ.
- తిరుపతి: వై. వి. సుబ్బయ్య అండు కో.
- రంగూను: వి. భగవతిశాస్త్రిగారు, న్యూస్ ఏజెంట్ 244, ఫేర్ వీధి.
- మచిలీపట్నం: ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు, రాజుపేట.
- కర్నూలు: టి. బాలనాగయ్య శెట్టిగారు, బాలసరస్వతి బుక్ డిపో.
- కడప: ఎమ్. నరసింహంగారు, న్యూస్ ఏజెంట్.
- కాళహస్తి: యస్. అబ్దుల్ అజీజ్ సాహేబ్.
- పొన్నూరు: జి. సూర్యనారాయణగారు.
- విజయనగరం: ది. పాపులర్ ట్రేడింగ్ కంపెని, కస్తూ.
- పల్లకిమిడి: బండారు నరసింహమూర్తిగారు, న్యూస్ ఏజెంట్.
- రేపల్లి: పి. సి. కన్నభిరామ్ శెట్టిగారు, న్యూస్ ఏజెంట్.
- మదనపల్లి: ఎన్. రాధాక్రిష్ణయ్య శెట్టిగారు, న్యూస్ ఏజెంట్.
- ఖరగ్ పూర్: ఎన్. ఆంజనేయులుగారు, ట్రాఫిక్ సెటల్ మెంట్.
- చీరాల: ఎ.ఎస్. ఆర్. ఆంజనేయులుగారు.
- ఏలూరు: ది. నేషనల్ న్యూస్ మార్ట్.
- రాజోలు: దినేషనల్ ఏజెన్సీ, ప్రొప్రయిటరు చింతా సూర్యనారాయణగారు.
- నెల్లూరు: కె. శ్రీరాములు, న్యూస్ ఏజెంట్.
- ప్రొద్దుటూరు: వి. వెంకటసుబ్బయ్యగారు, న్యూస్ ఏజెంట్.
- హనుమకొండ: ఖమ్మమ్మెట్: టి. ధర్మల్. ప్రసాదుగారు ది. యూనివర్సల్ న్యూస్ బీనో
హిగిన్ బాతమ్స్ స్టాలులవద్ద దొరకును.

ఇతరజోట్లకు ఏజెంట్లు కావలెను. వివరములకు దర

జా మా తై ల ము

ఏ జంట్లు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట
పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక క్షణములో
పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు
సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా
పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1.కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుడు

అమర్ చెందు, శోభాచెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్
మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైసప్పనాయని పీఠి, మద్రాసు

మద్రాస్ ఎనామెల్ వర్క్స్ లిమిటెడ్,
—ఎనామెల్ బోర్డులు—

శాశ్వతము
శిరభావంతము

65

సైడెన్ హిమ్మర్ రోడ్డు
మద్రాసు.

ESWAR

గృహలక్ష్మీ ఏమీ వాంఛిస్తుంది

గృహలక్ష్మీ

సర్వకాల సర్వావస్థలయందూ భర్త రాగానురాగములనే వాంఛిస్తూ వుంటుంది. వాటికోసమే జీవిస్తూవుంటుంది.

రాగానురాగములు ఆయురారోగ్యములమీద ఆధారపడివుంటవి.

అంచేత ప్రతిగృహలక్ష్మీ ఆనందంగా సుఖంగావుండాలంటే ప్రతి భర్తా ఆయురారోగ్యములను భద్రపరచుకొనాలి. వృద్ధిపరచుకొనాలి.

మంచి ఉష్ణరక్తము, కండపుష్టి, నరములపటుత్వము వీటిపైన ఆధార పడిన ఆయురారోగ్యములను ప్రసాదించగలది జీవామృతము.

జీవామృతము

ఉజ్వలయవ్వనాన్ని, శోభను, ఆనందోత్సాహాలని ప్రతివానికి ప్రసాదిస్తుంది. కనుక నేడే జీవామృతమును నేవించడానికి ప్రారంభించండి. రాగానురాగములను ప్రసాదింపగల జీవామృతము అన్ని ప్రదేశాలలోనూ దొరుకుతుంది.

ఆయుర్వేదాశ్రమము, మద్రాస్.

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

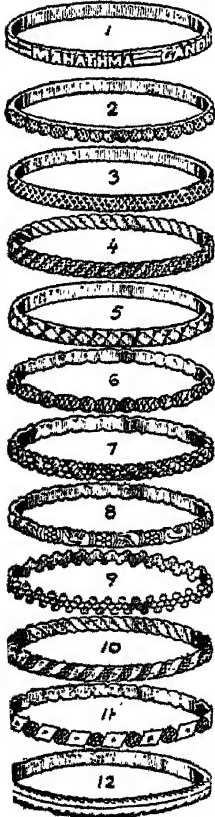

“కేవలము గృహలక్ష్మి”

అన్ని నొప్పలకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం లిమిటెడ్

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

2 సం॥ గ్యారంటీ!

టి. సి. యన్. గోల్డెన్ మెటల్

జ్యాయలరి మార్బువారి వివిధరకముల గాజులు

ఈ గాజులు తొడగిన స్త్రీలచేతుల సౌకుమార్యమును ఏకవి వర్ణించలేదు. కాంతి లోనూ, వన్నెలోనూ, బంగారుగాజుల కేమాత్రము తీసిపోవు. నలుపెక్కవు.

2 సం॥ గ్యారంటీ

పెద్దసైజు గాజులు 2 ఇంచులు మొదలు పైబడినవి	జత 1-కి రూ.	3 0 0
మధ్యసైజు 1 1/2 ఇంచు మొదలు 2 ఇంచులకులోగా	,, ,,	2 8 0
చేబీసైజు 1 1/4 ఇంచుకి లోబడినది	,, ,,	2 0 0
వి. పి. ఖర్చులు జత మొదలు 6 జతలువరకు	,,	0 8 0

ముఖ్యమైన గమనింపు: మీరు వ్రాయు జాబులయందు ‘గృహ లక్ష్మి’ పత్రిక పేరు నుదహరించిన మా ధరలమీద రూపాయకు ఒక అణావంతున కమీషను నుతీయు ఒక డైరియు యివ్వబడును.

మా చక్కని బొమ్మల క్యాటలాగు ఉచితము.

టి. సి. నాగలింగప్ప అండ్ కో.,

280, వాల్ టాక్సురోడ్డు, పాక్కుటాన్ పోస్టు, మదరాసు.

డోంగ్రే బాలామృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టియున్ను,
బలమున్ను, ఆరోగ్యము నిచ్చును.
అన్ని స్థలములందు దొరకును.

మద్రాస్ ఏజంటు : ఏ. బి. పరేఖ్,
268, చైనాబజారురోడ్డు, మద్రాసు.

ప్రతిప్రయత్నము:—కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెనీ—బొంబాయి 4

పి. కోదండరాం పిల్లె

(లేటు పి. యస్. పొన్ను స్వామిపిళ్లైవారి కుమారులు)

1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతరగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యస్. పొన్ను స్వామిపిళ్లై భవనములు)

మీ భవనమును ఆలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ
చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసేయితుము. నమ్మకమైన పనితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపుడు.

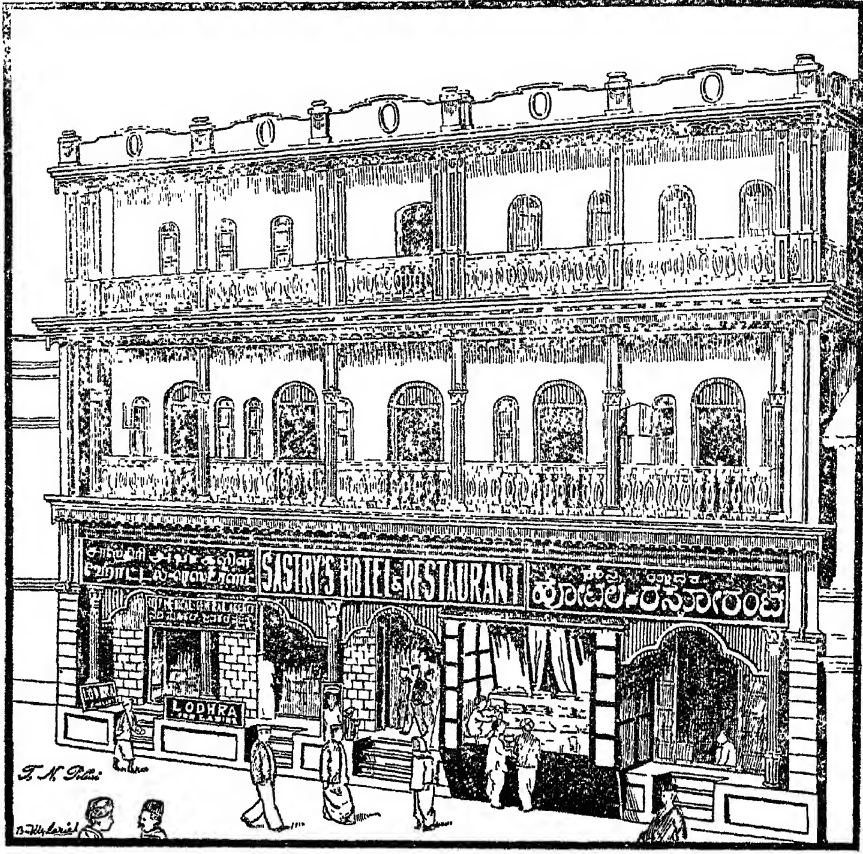
పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎస్టేట్ నేడ్ వెస్టు - మదరాసు.

మీ అచ్చు పనులయందు

మీకు కావలసినది అందమగుకూర్పులా? లేక చిన్నపనియైనను బాగుగచేయుటయా? లేక
సకాలమునకు ముద్రించి యిచ్చుటయా? మీ అవసరములేవియైనను, మీ అచ్చుపనులను మేము
తక్కుగ చేయగలమని మీ ఆనుభవమే తెలియజేయగలదు. ఒకమారు పరీక్షింపుడు!

లోత్రముద్రణాలయము

శాస్త్రి హోటలు అనగానేమి?

ఆరోగ్యభాగ్యమునిచ్చు ఆహారములకు

అల్పాహారములకు పుట్టినిల్లు.

వీర్యబలమునిచ్చు మధురపదార్థములు, చలిదేశ

మునకు అనుకూలమైన శయ్యాగృహములు,

దంపతులకు తగిన యేర్పాటులు.

శాస్త్రి హోటలు

89 చిక్ పేట - బెంగళూరు సిటీ.

డడయాది అశక్తత
వలన నావికా డడ్యాగ
స్తు నకు బలము లేదు.

రెండు గంటల లాభ
పెలండ్ల నకు నున్న
మగును. రంగా! నీవు
ఈపెట్టెలను ఇంకా
తీర్చివేయలేదు. వెళ్ల
ఇంత నిద్రాసముగా
యి. నాల్గు.

ప్రయోజనము లేదు!
ఈ పని సరిప
డదు నేను బాల
అని పోయినాను
తెలిసను కూడా అల
సటగా ఉన్నది
ఇక్కడే ఉన్నాను నీచూ
వలెనే నీచూ

వైద్యుని దగ్గర
నీకు వచ్చును! వినుము. నీ
బాధ డడయాది అశక్తత
చేసి యిద్దర మేమియిన
నిద్రయగుదు అంగముల
కు శ్రమము గాయించు
ట. వాగి క్లుప్తము సీసాల్గు
చేయుదును. ప్రతిరోత్తి
బడక కష్టమేర కావుచ్చు

నాకు కాంబ
ము జాబ్బిగ బ
లముగా ఉం
యి నీ నీ నీ
క్లర్కు వున్నాను

ఇదియే నా నీ
వారి క్లుప్తము
వునోది. రంగా
మంటయో బ
నయే!

అవును! హార్లి
క్సు మంటరు బో
కరముగా ఉన్న
దికూడ. ఇదిక్లా
మనిషి నగా నన్ను
తెలుసుకు వి.

రెండు మాసముల పిచ్చుట
సరియైన గంటకు
తీసావి కమకావల
సిన సామగ్రి చేర్చు
దినదా. రంగా

అవును! నేను యిప్పుడు
వెంటువంటి పనినే నను
బెయ్యగలను. హార్లిక్సునా
కు పోయిన బలము తె
చ్చినది!

మీరు అలసటతో లేచినను, సరముల అలసటతోను, బలహీనము
తోను, శరీర శ్రమతోను మీరు భాధ బడిన, **డడయాది**
అశక్తత దగ్గర చేర నీయకుండుటకు తగిన సాధనము
చేయవలయును.

హార్లిక్సును సేవింపుడు

హార్లిక్సు నిద్ర పోవుదురు. లేచినతోడనే శ్రమగాను, దినమంతటను బలము
గాను యందును.

హార్లిక్స్ మిక్చరకు త. వె.
2229, కలకత్తాకు డిన్.
తోరిత లేక 4ల. పంపండి

కే స రి కు టీ రం

ఆంధ్రదేశమునకు సోల్ వజెంటు

శ్రీ శీ తా రాం జనరల్ స్టోర్స్

మెయిన్ రోడ్డు

బెజవాడ.

అపూర్వ సంగీత గ్రంథములు

గానశాస్త్ర ప్రశ్నోత్తరావళి

ఇందు 1933-1936 వరకుగల గవర్నమెంటు టెక్నికల్ ఎగ్జామినేషన్సులోని ప్రశ్నోత్తరములను, సంగీత త్రిమూర్తులయొక్కయు, సంగీతవాద్యముల యొక్క చిత్తరువులతో తగుసులభివ్రాలిని వ్రాయబడినది.

160 పుటలు. క్లెజ్. వెల. రు. పోస్టేజీ వేరు.

గానకళా చంద్రిక

ఇయ్యది సుప్రసిద్ధ గాయకశిఖామణు లందరిచే మెప్పించి టెక్స్టు బుక్ కమిటీచే అప్రూవ్ కాబడినది.

400 పుటలు. నిండుక్యాలికో వెల రు. 2.

వలయువారు:—

అరిపిరాల సత్యనారాయణమూర్తి,

గ్రంథకర్త,

గాంధీనగరు, బెజవాడ.

భక్తియోగము

భక్తావతంసులరస ఆశ్వనీకుమారదత్తుగారిచే వంగ భాషయందు రచింపబడిన భక్తియోగమునకు నులలిత ఆంధ్రానువాదము. అయిదవముద్రణము 360 పుటలు.

కేపరుబాండు వెల రు 1-4-0

ఆత్మరామాయణము

శ్రీమద్రామాయణ మంతయు వ్యక్తిపరముగ సమన్వయింపబడినది. శ్రీ శంకరానందయతీంద్రులు రచించిన గ్రంథమున కనువాదము. ద్వితీయముద్రణము 280 పటములు - కాలికోబైండు.

వెల రు 1-8-0 మాత్రము.

మేనేజరు, సరస్వతీ నికేతనము,

తిరువళి క్కేణి, మద్రాసు.

స్త్రీల సమస్తవ్యాధులకు 20 సంవత్సరములనుండి మా అనుభవములోనున్నది.

మైల సరిగ కాకుండుట
బుతుశూల
మైల అధికముగ పెడబుట
సంతానము లేకుండుట
శ్వేతప్రదరము

రక్తప్రదరము
హిస్టీరియా
శరీరములావుబారుట
మొదలగువానికి

1 నెలకు 1 తులం రు 3-0-0

డాక్టర్ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి, బెజవాడ.

విషయ సూచిక

1. ఉపేక్ష—శ్రీ చదువుల రామచంద్రయ్యగారు	73
2. శ్రీ శివశంకరశాస్త్రిగారి కొక చిన్నిమనవి—లక్ష్మీకాంతం	78
3. పాతపాటలు—శ్రీమతి అడపా సుగుణమణిగారు	79
4. గుణవతి—శ్రీమతి గుడిపూడి ఇందుమతీదేవిగారు	80
5. స్నేహలతాదేవి—శ్రీ అ. సీతారాముడుగారు	81
6. లేఖ—శ్రీమతి సి. వి. రమణమ్మగారు	84
7. దినచర్య—శ్రీ కె. వి. రావుగారు, ఎం. ఎ.	87
8. శ్రీరామశతకము—శ్రీమతి దేచిరాజు లక్ష్మీనరసమ్మగారు	91
9. ధర్మసూక్ష్మము—శ్రీమతి కవితలక కవిలాలిశారద కాంచనపల్లి కనకాబాయిగారు	93
10. ఉత్తరాలు—శ్రీమతి యల్లాప్రగడ సీతాకుమారిగారు	98
11. వివాహములు—మార్పులు—శ్రీమతి హొసకోట కామాక్షమ్మగారు	101
12. మాతృచింతామణి—శ్రీమతి పుత్తల రాజరాజేశ్వరమ్మగారు	102
13. గోరక్షణ	103
14. కథ ఎట్లా ఉండాలె—శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు	107
15. కాశ్మీరమజలీలు—శ్రీ జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు	113
16. కత్తిరింపు ఫలితము సభివృద్ధిచేయును—శ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మణాచార్యులుగారు	117
17. గణపతిపార్వన—శ్రీ గాలి పెంచల నరసింహరావుగారు	119
18. 'గృహలక్ష్మి'—ల. కా.	121
19. అనుమానపిశాచము—శ్రీ సత్యదుర్గేశ్వర కవులు	123
20. హిందూసంఘంలో విడాకులు—శ్రీ డాక్టరు ఎ. ఎస్. ఆల్టేకర్గారు	124
21. ఆంధ్రయువతి—నిరాడంబరజీవనము—శ్రీమతి మర్ల రోజాభాయిగారు	129
22. వర్ణవృక్ష—శ్రీమతి దేవినేని మాణిక్యాంబగారు	130
23. శిశుగీత—డాక్టర్ ఎస్. శేషగిరిరావుగారు	132
24. ఆశీర్వాచన పద్యరత్న మాల	134
25. బనానా అరటిపండ్లు—శ్రీమతి ఎం. శాంతాదేవిగారు	135
26. పుష్పచయము	136
27. గ్రంథపరిచయము	140
28. సంపాదకీయములు	143

త్రివర్ణ చిత్రములు :

దీనురాలి దినకృత్యం. చిత్రకారుడు: పి. ఎల్. కృష్ణమూర్తిగారు.

పల్లెటూరి భాగ్యము

గృహలక్ష్మి కంఠాభరణము

గృహలక్ష్మియందు ప్రకటింపబడిన మనోహర త్రివర్ణ చిత్ర పటములందు 46 పటములను ప్రత్యేకముగ నేర్పరచి యొక్కొక్క చిత్రపునుగూర్చి వివిధవిషయములలో వాడుక భాషయందు హృదయరంజకముగ వ్రాయబడినది. ఇందలి రస వంతమగు రచన, మనోజ్ఞమగు చిత్రపులు, ఎల్లర నాకర్షించు విషయములు వీనినిగూర్చి యితరులేమందురో గమనింపుడు.

“వివిధవిషయాలకు సంబంధించి వివిధనీతులను బోధించే పెక్కుచిత్రాలను సేకరించి, క్రమం వీర్పరచి చక్కగా ముద్రించారు. వ్యాఖ్యలు గూడా నాతిదీర్ఘంగా, నాతిలఘువుగా-యథోచితంగా వ్రాశారు. రచనా విధానంలో అవలంబించిన పద్ధతిగూడా అన్లోదకరమై-బాలికలకు-నుకుమార బుద్ధులకు-చదవడానికి చవులూరుతూ ఆకర్షవంతంగా ఉంది. లోకోష్ఠులు, ఉపమానాలు, ఉదాహరణాలు-అన్నీ యధాస్థానంలో చక్కగా అమరివున్నవి. * * *

శ్రీజనానికి ప్రధానంగా నాలుగుదశలలోనూ కావలసిన ఉపదేశం ఈ గ్రంథంలోవున్నదని చెప్పవచ్చును. ఒక్కొక్కబొమ్మను ఆధారంచేసు కుని వ్యాఖ్యాత బాలికలకు ఎంతో ఉపదేశం-విలువగల విషయం-బోధించా రనవచ్చు. దేశంలో ప్రస్తుతం క్లిష్టంగావున్న ఎన్నో సమస్యలను చిన్నపిల్లలకు నుబోధమయ్యేటట్లు, తేటతెనుగులో అరటిపండ్డాలివి చేతిలో పెట్టినట్లు స్పష్టంగా వివరించారు. నిజంగా తెలుగుకన్నెలకు ఈ గ్రంథం మిక్కిలి విలువగల నగ. * ప్రతిభ”

వెల రు. 2 0 0

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము

రాయపేట

మదరాసు

దీనురాలి దినకృత్యం

చిత్రకారుడు : పి.ఎల్. కృష్ణమూర్తిగారు

భాగ్యమడుగవు

భవనమడుగవు

భర్తతోడుకు ప్రాకులాడవు
బంధువుల తోడ్పాటుగోరవు
బాధ్యతంటావు.

భారమెంచవు

బాధ్యతెఱుగుదు

చేయికాలూ ఆడువఱకును
చీకు చింతాలేని బ్రదుకును
బతుకుతుంటావు.

బిడ్డ చంకన

పెటె మూపున

చీదరించే చిన్ని కుఱ్ఱని
చేయిపట్టుక తోడుకొంచూ
చిక్కుగుతుంటావు.

చేతి నేర్పుకు

సృష్టినిచ్చి

మెలచినట్టి మెఱుగుబూసల
మించునోపిక తోడుగాగా
అమ్ముతుంటావు.

భోగభాగ్యము

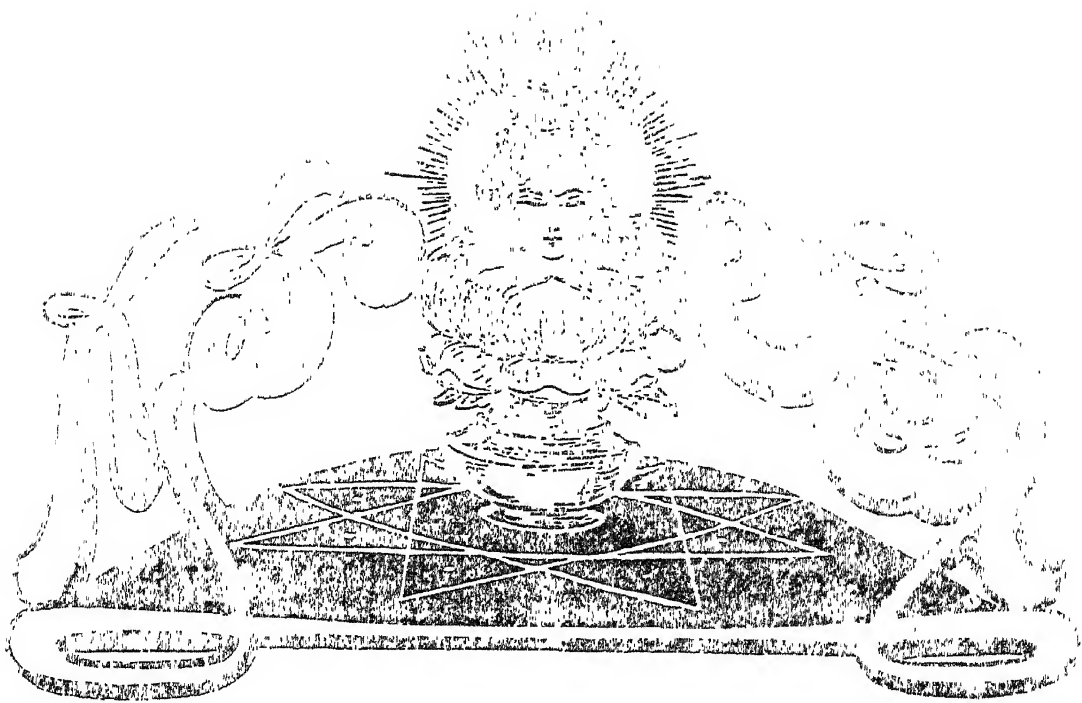
భూరిసాఖ్యము

భర్తప్రేమా బంధుప్రాపూ
పడయగలిగి చింతనొండే
స్త్రీల చూస్తావు.

నీదు సహనము

నీదు తోషము

నీదు నేర్పు నీదు బాధ్యత
నీర్మ్య తృప్తి కృషియువారికి
చూపకున్నావా !

ఉ వే క్ష

ఆమె యొకదొడ్డ యిల్లాలు. ఆమె పేరు నేను వ్రాయబూనుకొనలేదు. ఆపేరుతో సవసరమునులేదు. కావలసినది కథ. గమ నింపవలసినవి విషయములు.

ఆమెకు సంతానమారుమంది. భర్తనూట యేబది రూపాయలవేతనము దెచ్చుకొను నొక ప్రభుత్వోద్యోగి.

భర్త పదునైదు సంవత్సరములనుండియు నుద్యోగమున నున్నాడు. ఆమె అంతకు మూడుసంవత్సరములకుముందే సంసార మున బ్రవేశించినది. వారి యాదాయముపై నాధారపడియుండువారు నానాటికి అధిక మగుచుండు వారి సంతానము మాత్రమే. వారి యాదాయముపై నిరంతరము కన్ను వైచియుండువారును లేకపోలేదు. ఆదాయ

ములో అధికభాగము బంధుదేవతల కర్పించిన సాక్ష్యములును ఉన్నవి. చెప్పవచ్చిన దేమిటంటే భర్తకు ఆదాయములో కానీ యైన నిలువబెట్టుటకు తెలియదు; భార్యకు పైసాయైనను కర్చుచేయుట తెలియదు; ఇష్టమును ఉండదు. భర్తవ్యయము భార్య పట్టుదల క్రమక్రమాభివృద్ధిచెంది పిల్లల అభివృద్ధిమీదవిటాచుకొని పడినవి.

భార్యాభర్త లిరువురు అతి సంస్కరణ వాదులు. సనాతనత్వమును మరపించు మూఢ విశ్వాసముకూడ నధికము. వారు సంస్కరణముల బోధింపరు. సమయము వచ్చినపుడు వెనుదీయరు. అయితే ప్రపంచము ననుసరించి ప్రయాణమనువాడుభర్త; ప్రపంచముతో పనియేమి? మనదారి మనదను

గృహలక్ష్మి

నది భార్య. ఈ యుద్దేశముల మధ్యపడి నలిగిపోవువారు పిల్లలు.

వారి ప్రకృత నివాసము చెన్నపురి. భర్తకు 'బదిలీ' అయినది. పరపట్టణములందున్నాడు. పిల్లలందరితో నామె ఇచటనే యున్నది. భర్త చెన్నపురికి తిరిగి వచ్చు లోపల నొకయిల్లు స్వంతముగ కట్టించుకొన నిశ్చయించినది. అద్దెయిల్లు వీడినది. పట్టణమునకు చివరనొక ప్రదేశమున కొంతభూమి కొన్నది. ప్రకృతమట నొక కుటీరము నిర్మింప జేసి నివాసమచటికి మార్చినది. అది ఊరికి దూరము మాత్రమెకాదు; సౌకర్యములకు చాలదూరము. పరిసరములు పల్లెపట్టును బోలియుండును. ఆయింటి కద్దెలేకపోయిన దను సంతోషము ఎంతోకాలము నిలువ లేదు. ఆయింట ప్రవేశించినది మొదలు ఎవరికిగాని ఆరోగ్యము పూర్తిగా లేకుండ పోయినది. అది ఆ పరిసరములలోనే లేదు.

ఆ దంపతులకు దీనులయెడ, దిక్కులేని వారిమీద, దురదృష్టవంతులపై అభిమానము, ఆదరణ సానుభూతియు నెక్కువ. ఇదియే నన్ను కొన్ని సంవత్సరముల క్రింద నాకర్షించినది. అప్పటినుండియు వారికి నాకును పరిచయము.

ఇది మున్నుడి.

అసలు కథయిది. వీలులేక పోవుటచే రెండుమాసములుగా వారి యింటికి నేను వెళ్లలేదు. పదునైదవ తేది ఆఫీసుకు వెళ్లుచు 'వారికివేళ ఉత్తరమైనా వ్రాసిన బాగుం

డును' అనుకొనుచునే వెళ్లితిని. ఆతరువాత ఒకగంటకే తయారైనాడు ఆమెగారి పెద్ద బాబ్బాయి. ఉత్తరమొక్కటి తీసుకొని వచ్చినాడు. అందులో "మువ్వరి చిన్నబిడ్డలకు అమ్మవారుపోసినది, వారిని హాస్పిటలుకు బలవంతముగా తీసికొనిపోయెదమని కార్పొరేషనువారు భయపెట్టుచున్నారు. మీరొకమారు తక్షణము రావలయును" అని యున్నది.

మువ్వరిబిడ్డల కొకేమారు అమ్మవారు పోయిరి! తక్షణము బయలుదేరి వెళ్లితిని. వారియిల్లు చేరులోపలనే మదరాసుఎండ శరీరమును పప్పువలె నుడికించినది. వారి యింటికివెళ్లి మువ్వరి బిడ్డలస్థితిచూడ హృదయము తగులబడినది.

గాలివెలితురులే కాదు, ఇతరులిండ్ల ప్రవేశింపరాదను నీతినియమములులేని చిన్న చిన్న జంతువులుకూడ నిరాటంకముగ ప్రవేశింప వీలుగల కుటీరమిది. లోన మూడు కక్కి మంచములు. ఒక్కొక్కదానిమీద నొక్కొక్కబిడ్డ పండుకొనియున్నది. సంవత్సరము వయసుగల చిన్నిబిడ్డ శరీరమంతయు పచ్చిబఠానిగింజలు సందులేకుండ అలికించినరీతి, పుండ్లతో పెద్దమ్మ మాహాత్యమునబడి తలమున్నులు వేయుచున్నాడు. రెండవవాడు — మూడు సంవత్సరములు — బోండావలె, గాలినింపిన రబ్బరుగొట్టమురీతి నున్నాడు. శరీరమంతయు నొకటే పుండు. అవయవములన్నియు భయంకరరూపము దాల్చినవి. కనులు, ముక్కు, చెవులు

పూర్తిగ మూసికొనిపోయినవి. నోరు మాత్రము పూర్తిగ మాతపడలేదు. రెండు పెదవులనుధ్య మాత్రము కొంచెము సందు న్నది. ముక్కు మూసికొనిపోవుటచేత నోరు ఆ 'చార్జి' తీసుకొన్నందున ఆనందు మిగిలి నవి. అదియు పెద్దదిగాకపోవుటచే ఈగలు గుంపులు గుంపులుగా లోపలికి వెళ్లి వచ్చుటకు సాధ్యపడుటలేదు. మూడవ అమ్మాయికి ఆరు సంవత్సరముల వయసు. అమ్మవారు పోయుట అపుడే ప్రారంభ మైనది. ఆ అమ్మాయి సాధ్యమైనన్ని పాత గుడ్డలను కప్పకొని, జపాను సైన్యమువలె, నిష్కరుణతో నిరంతరము నిరపరాధులను యమయాతనపెట్టు ఈగలతో పోరాడు చున్నది. అపుడే బిడ్డలకిచ్చుటకు ఆమె హార్లిక్స్ కలుపుచున్నది. తక్కిన మువ్వరు పిల్లలు ఇంట నాడుకొనుచున్నారు. తమ సోదరులకు కలిగిన ఆపదనుగూర్చిన ఆలోచన వారి చిఱుతహృదయములందు ప్రవేశించినటుల గన్నడలేదు. తమ స్థితిని గమనించువారు లేనందున వారందరు సాధ్యమైనంతవరకు అసహ్యముగ గన్నడుచున్నారు.

ఆ పిల్లలస్థితిని చూచి నా హృదయము దహించుకొనిపోయినదంటిని. పరమపవిత్రమై, ప్రపంచమునకంతయు పూజనీయమైన ఆ మాతృశబ్దమునందు ఎంతసహనము, ఎంతటర్పు, ఎంతప్రేమ ఉన్నదో నాకు తెలియదు. పదిదినములు ఆమువ్వరి బిడ్డలతో రాత్రింబవళ్లు బాధపడుచున్న ఆ మాతృహృదయము ఎటుల సహించి

నదో నా కచ్చేరువు గొల్పినది. ఐదు నిమిషములకాలము ఆ పిల్లల దారుణ బాధను నేను చూచుటయే నాకు దుర్భరముగనుండినది.

ఇంతకు ఆ మువ్వరుబిడ్డలు ఆవిధముగా దుర్భరమైన బాధకు పాల్పడుటకు కారణమెయ్యది? చేయు ప్రతిపనియు బిడ్డల అభివృద్ధికియని చెప్పుచు, వారి యారోగ్యమును పోషణనుగూర్చి తగుశ్రద్ధవహింపక నుపేక్షించు తల్లిదండ్రులకు జన్మించినదే, వారి దోషమా? లేక మరేమి? నాకు కోపము వచ్చినది.

'ఈబిడ్డల నెందు కీవిధముగా జేసితిరి? ఇంత ఉపేక్షచేయు టెందుకు?' ఇట్టి 'ఎందుకు' లెన్నో శరపరంపరగా నా నోటి నుండి వెలువడినవి. ప్రత్యుత్తరముగా నామె యేడువ మొదలుపెట్టినది.

తండ్రి యూరలేడు. తల్లి భావికాలపు టేర్పాట్లకై దినమంతయు పరిశ్రమ చేయుచుండును. విరామకాలమునందు తన కనారోగ్యముగనుండుటచే నెమ్మదిగ పండుకొనును. పెద్దకుఱ్ఱనికి పండ్రెండవయేడు. చిన్నబిడ్డ వయసు సంవత్సరము. తక్కిన బిడ్డ లీమధ్య వయస్కులు. వీరిలో పెద్దవారు ఎవరికివారే ఆ హారవస్త్రముల చూచుకొని చదువు సాములందు శ్రద్ధవహించు బాధ్యత వారిపై ఒలవంతముగ నుంచబడినది. అన్న వస్త్రములకువలె దాని యావశ్యకత వారి కింకను గనుపట్టలేక పోవుటచే వా రారోగ్యముగనుండుటకై

గృహ లక్ష్మీ

యెప్పుడును ప్రాకులాడరు. అయితే గుడ్డలున్నను లేకున్నను గడ్డిలో మట్టిలో మాత్రము సందు దొరికినపుడంతయు ప్రాకులాడుటమాత్రము మరువరు. ఇట్టి పరిస్థితులలో వారి యింటి కొక బంధువును ఆమె కొమారుడును వచ్చిరి. ఆ బంధువుకు మొదట అమ్మవారుపోసి నిమ్మళించినది. తరువాత బంధువురాలి బిడ్డకుపోసినది. వీరందఱును కుటీరముననేఉండుట! ఆమె బిడ్డలలో నొకరికిగాని, తుదకు ఆమెకుగాని టీకాలు వేసియుండలేదు. ఆరగంట 'షార్టునోటీసు' కు తయారయి టీకాలువేయు కార్పొరేషనువారి యుద్యోగులున్నారు. చికిత్స చేయు వైద్యశాలలు మితిమీరినన్ని గలవు. అయినను టీకాలు వేయించుకోవలసిన అవశ్యకతగాని, వచ్చినవారికి చికిత్స చేయించవలసిన అక్కరగాని, ఆమె హృదయములో జనియింపలేదు. జనించినను ఆమె ఉపేక్ష అట్టికోరికను మించివేసినది. తుదకు పసి బిడ్డలను వేరుగానుంచుటకైన నామె ప్రయత్నింపలేదు. వారి పరిశుభ్రతనైన గమనింపలేదు. అచిరకాలముననే తన చిన్నబిడ్డలకు మువ్వర కొకేమారు అమ్మవారుపోసినది. బంధువురాలిబిడ్డ మరణించినది. ఆబిడ్డను స్మశానవాటికకు తీసికొనివెళ్లినపుడే కార్పొరేషనువారు సమాచారమును దెలిసికొనుట!

ఉన్నత బ్రాహ్మణవంశము. మంచిచెడుగుల నతిసులభముగా గ్రహింపదగిన బుద్ధి, విద్య; కావలసినదానికంటె యెక్కువగా

గడించుచున్న భర్త; అనాథలనేని అత్యంత శ్రద్ధతో గమనించు వైద్యాలయములు; వెచ్చించినచో రాజభోగములనేని చూరగొనదగు ప్రదేశము—ఇట్టిచోట తన ముద్దు బిడ్డలను తనయారోగ్యమును రక్షింపబూనుకొనని ఆమె నుపేక్ష నేమనవలయును! తనకు ఓపికలేకున్న పోయె. బిడ్డల కమ్మవారుపోసిన తరువాతకూడ భర్తకుగాని, ఇతరబంధువులకుగాని తెలుపలేదు. ఊరనున్న నాకును తెలుపలేదు. హాస్పిటలుకుపంపి చికిత్స చేయింపలేదు. ఇంటిచికిత్స అంతకంటెను లేదు. 'పోవునులే' అని యూరకున్నదట!

ఇట్టి ప్రదేశములలో ఇన్ని సౌకర్యముల మధ్యనుండియు నుపేక్షించి భరింపరాని బాధలకు దిక్కులేని దారుణమరణములకు గురియగువారుకూడ నున్నారా?

'ఆంబులెస్సె'కారు తెచ్చెదను. మువ్వరు బిడ్డలను హాస్పిటలుకు తీసికొనిరండు. ఆలస్యమింతయైనను కూడదు' అంటిని. అంతవారియింట పనిచేయుమనిషి తనవైదుష్యమును వెలుగబెట్టుచు 'అంటూముట్టూ తగిలి ఇలా అయింది. అది తగలకపోతే ఏమి ఘరవాలేదు. ఆస్పత్రికెందుకండీ' అన్నది. ఆమెమాటలకు నవ్వుచున్నట్టు బల్లి ఎక్కడ నుండియో అపుడే పలికినది. పనిమనిషి వాదమున కది బలమిచ్చినది. తన సంస్కరణబుద్ధి, విద్య, అనుభవము ఎందేగెనోగాని ఆమె పనిమనిషిమాటల కాదరణచూపుచు 'నిజమేనండి. హాస్పిటలుకు ఎందుకండీ! కార్పొరేషనువారు తొందర

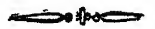
చేయకుండా మాత్రము చూడండి' అనుటకు ప్రారంభించినది. సంతానమునకై తన ప్రాణమునైన తృణప్రాయముగ సర్పించునది తల్లిహృదయము. ఆతల్లిహృదయముచు గూడ అవసరముతో ముందంజవేయనీయనిది మూఢవిశ్వాసము.

నేను వినలేదు. ఆంబులెన్స్ కారులో మువ్వరిపిల్లలను హాస్పిటలులో చేర్పించితిని. తక్కిన మువ్వరుబిడ్డలకు టీకాలు వేయించుట కేర్పాటుచేసితిని. పిల్లల ఆరోగ్యమునుగూర్చి భర్తకును బంధువులకును తెలిపితిని.

ఒకదినము గడచినది. మరుదినముదయము హాస్పిటలునుండి మనిషి మాయంటికి తయారు. మువ్వరిలో నొకబిడ్డ గతించినది. అది యతడు దెచ్చినవార్త. వెంటనే హాస్పిటలకు వెళ్లితిని.

తల్లి తనసంతానము నెడచేసిన ఉపేక్ష ఎంతచేసినది. నిద్రాహారములులేక దైన్య మాకారము దాల్చినరీతి తల్లి కుమారుని పడకవద్ద నిల్చున్నది. 'గట్టిగా ఏడువకూడదు. ఇతరపిల్లలు భయపడెద'రని దాదిదబాయించుచున్నది. బాధచే ఇరువురు బిడ్డలు అవ్యక్తముగ మూల్గుచున్నారు. ఆస్థితిలో ఆతల్లిని, ఆబిడ్డల బాధనుచూచిన వారిహృదయములు కంపింపక మానవు. మువ్వరిబిడ్డల కొక్కమారుగ ఆదారుణ వ్యాధి వచ్చుట. అందులో నొకరు మృత్యు ప్రవాతపడుట, దుఃఖమును దిగ్గమింగుచు తక్కిన యిరువురి నాహారాత్రములు నిస్సహాయస్థితిలో గనిపెట్టియుండుట, దానతన యారోగ్యముకూడ చెడుట—ఇవన్నియు దేనిమూలమున? ఉపేక్ష! ఉపేక్ష!! ఉరి తెచ్చిపెట్టు నుపేక్ష!!!

చదువుల రామచంద్రయ్య

శ్రీ శివశంకర శాస్త్రిగారి కొక చిన్నిమనవి

లక్ష్మీకాంతం

పిట్రవరి 4, 5, తేదీలలో అఖిలాంధకథ కుల సమావేశం హైదరాబాదులో జరిగింది. దానికి శ్రీ శివశంకర శాస్త్రిగారు అధ్వర్యం వహించారు.

ఆసమావేశంలో శాస్త్రిగారు ఉపన్యసిస్తూ “కథాసాహిత్యాన్ని అభివృద్ధిపరచడంలో శ్రీలు ముఖ్యభాగాన్ని స్వీకరించినారు. వీరు వ్రాసిన కథలు చక్కగా వున్నాయి. కథలు చెప్పడంలో శ్రీలకు శక్తి అపారమైనది. కాని వారికి స్వతంత్ర రచనలో అనేక చిక్కులున్నాయి. వారి రచనల్ని అధికంగా ప్రచురించే ‘గృహలక్ష్మి’ పాతి వ్రత్యాన్ని సిరపరచే కథలనేగాని ప్రకటించదు. అందులో ప్రకటింపబడే కథలన్నీ సీత, సావిత్రి, దమయంతిని దృష్టిలో నుంచుకొనే వ్రాయవలసి వుంటుంది” అన్నారు.

ఈ అభిప్రాయం నాకు కొంతవంత కలిగించింది. దీని కాథారమేమైనా వుంటుందా అని ఆలోచించాను. ‘గృహలక్ష్మి’ శ్రీల సర్వతోముఖాభివృద్ధికై పాటుబడేది అయినా సంస్కారాలతోటి సంఘం బాగుపడాలంటుంది, కాని కేవలం సనాతనంగానే వుండవలెననే ఆశించదు. ఆరంభంనుంచి సీతా, సావిత్రి, దమయంతి, ఆదర్శంగా వ్రాసిన శ్రీల కథలు ‘గృహలక్ష్మిలో’ ఎన్నో లేవు. ఇవిరెండే శాస్త్రిగారి వుద్దేశానికి ఆధారం అయివుంటాయా?

అయితే ఇది సర్వసాధారణంగా ఏకించిత్తు

ఆధారాన్నో కనిపెట్టి జెనరల్ రిమార్కు పాసుచేసే వారి విషయములో నిజమేతే కావచ్చును. శ్రీ శివశంకర శాస్త్రిగారి యెడ అది నిజమవుతుందా? వా రంతమాత్రానికే అటువంటి అభిప్రాయమును వ్యక్తపరుస్తారా! శ్రీలెక్కవగా అసహ్యహించుకునే పచ్చి బూతులతోడి కథలనుతప్ప ఇతర ప్రతికలు ప్రకటించే సభ్యతాకథలన్నీ—అన్ని రకాలవి—‘గృహలక్ష్మి’లో చాలాకాలం నుంచీ ప్రకటింపబడుతూవున్నవే. వాటిని శాస్త్రిగారు చూచేవుండరా? ఇప్పుడుకూడ చూడడము లేదా? ఇట్టి ప్రశ్నలు నామనోవీధిలో మెరసి పోతున్నాయి. అయినా, వానికిసమాధానంగా ‘ఔను’ అన అనడానికి నాకు సాహసంచాలదు. లేదంటే వారి అభిప్రాయాలతో ఏకీభవించడానికి అసాధ్యం.

ఇంతకు నావుద్దేశం ఇది. ‘గృహలక్ష్మి’లో ప్రకటింపబడే కథలను విడువకుండా చదివే వారిలో నే నొకరిని. వీటిలో శ్రీలు చేసే స్వతంత్రరచనకు ఆటంకం కలిగించడంగానీ, పాతివ్రత్యాన్ని సిరపరచే కథలనేగాని ప్రకటింపక పోవడముకానీ, ‘గృహలక్ష్మి’కి వ్రాయవలసినవారంతా కథారచనలోని ఆశయాన్నింటిని కేంద్రీకరణంచేసి సీతా, సావిత్రి, దమయంతి, వీరిని దృష్టిలో వుంచుకొనే వ్రాయవలసిన అవసరంగానీ, ఎంతమాత్రము వున్నట్లుగా నాదృష్టికినబడలేదు. శివశంకర శాస్త్రిగారు అవిషయాల్ని గుర్తీస్తే చాలా సంతసిస్తాను.

పాత పాటలు

శ్రీమతి అడపా సుగుణమణిగారు

జీవేంద్రసత్యర్థిగారు హిందూదేశమంతా సంచారముచేసి వివిధభాషలలోనున్న పాత పాటలను సేకరించి ప్రకటించేరు; గురుజీవ్ రవీంద్రనాథ్ ఠాకూరుగారు హృదయముగ నున్నవని శ్లాఘించేరు. అందుకొన్ని పాటల కనువాదము.

అల్లడొరీవారు పిల్లనడిగేరు
పిల్లవానికి రూపురేఖలున్నాయి
ఏటేటపండేటి భూములున్నాయి
ఊరిపొలిమేరలో తోటలున్నాయి
చుట్టుకొల్లారంపు మిద్దెలున్నాయి
కుట్టవానికి మంచి సేద్యమున్నాది
పిల్లదానికితగిన ఈడుజోడేను
కన్నెనిస్తామని కబురంపుదాము.

రాజులిప్పటివారు రత్నాలచెల్లి
పూర్వక్షత్రయు లింటపుట్టిపెరిగేరు
ఉనికితాతలనాటి ఊరిలోపలనె
ధ్యానింతురలనాటి దైవగణములనె
గాని వారలకున్న కరుణలేదాయె
పరికింప అలనాటి పౌరుషములేదు.

చెట్టా ! చెట్టా ! పువ్వులు
ఎందుకుచిట్టి ! పువ్వులు
ఆడుకొంటాను పువ్వులు
అట్లయితే లేపూపువ్వులు
తమ్ముడికిస్తాను పువ్వులు
అమ్ముడుపోయేయి పువ్వులు
అత్తింటికెడతాను పువ్వులు
అయితే యివిగో పువ్వులు.

నిదురపోకే కోయిలా !
ఇక నిదురపోకే కోయిలా !
పాటపాడేకోయిలా !
ఇకపాటపాడే కోయిలా !
నిదురపోయే కాలమేగెను
నిదురపోకే కోయిలా !
పాటవిని కలకాలమయ్యెను
పాటపాడే కోయిలా !
ఒకపాటపాడే కోయిలా !

చలిబావుసూరన్న చలిమాపుతండ్రి
చందనపు చెక్కిదిగొ చలిమాపుతండ్రి
బొమ్మపందిరివేసి బువ్వపెడతాము
నన్న బియ్యమువండి చారుచేస్తాము
తెంకాయపచ్చడి వంకాయకూర
పాయసము బొబ్బట్లు పండ్లువేస్తాము
చలిబావుసూరన్న చలిమాపుతండ్రి
చందనపు చెక్కిదిగొ చలిమాపుతండ్రి.

గుణవతి

గీ॥ అట్లుకుమతులదుర్భలాప లాత్మదలచి, యోచనాంబుధిమగ్నుడై యూరకుండె
నారగింపంగబిలుచు నిల్లాలిమాట, కేమిబదులాడకున్న నిదేటివిత.

గీ॥ అనుచుబలుమారునతిబిల్వ నపుడులేచి, యెట్టులెట్టులొబోసేసె నెన్నడిట్టి
చందమెఱుగనివిమలాంబ శంకనొంది, చిత్తమునయోచనావళు లొత్తికొనగ.

క॥ ఎట్లా గృహకృత్యముల ముగియింపజేసి, శీతకరముఖ నిజనాథు చెంతజేరి
పదములల్లననొత్తుచు బలికెక్రొత్త, భంగిదోచెడు నాతోడ బలుకరాడె.

గీ॥ చిన్నబోయినమిముజూడ జిత్తమగిలె, యేనెఱుగరానిమర్మంబు లేమిగలవా
మానధనయని వగబల్కు మానవతిని, ప్రాణనాథుడు దరికి జేరంగదిగిచ్చి.

గీ॥ చిన్నబోకుండు వేనియు జెప్పవాడ, వింతసంగతులెన్నియో విన్నవాడ
నగుట యోచనలను ముస్కలాడువాడ, జెప్పకనుదప్పదికనీకు జెప్పవాడ.

క॥ చారుమతివిషయముననీ, యూరకు జనులకు నపోహ లొదవెడునిన్నున్
సారెకుదూఱుటవింటిని, యారటపాటొదవె జాల నన్నియుజెప్పన్.

చ॥ తెలియునునాకుచారుమతి దివ్యగుణప్రతిభావిశేషముల్
లలనరొ సీవుసాధుగుణ లక్షణలక్ష్యమవౌ తెఱుంగుదున్
తలపగనాదుచిత్తము విదారితమయ్యెడు గుత్తితాత్మకుల్
వలికెడుపల్కులన్నినిన బాపముశాంతిని జెందుగావుతన్.

చ. పరమపవిత్రశీలయు సుభాషిణి జారుమతిం దలంప ము
ష్కరు లను మాటలందలప స్వాంతముర్ఖులను సాధ్వి దీన నే
కరణిసహించు నామె విన గల్గునె కష్టము మంచివారికే
తరుణిరొచూడదిక్కుగలదా మఱి యీహారుగూరనామెకున్.

గీ॥ ఆమె జనకునికడకామె సంపదగును, ఒంటరిగనిట్లుమనయింట నుండదగునె
యనినపతిపల్కులకు మనంబగల ధైర్య, వతియగుట నిబ్బరముకొంత వడికినూని.

మ॥ పరుమేల్లొంచి సహింపలేనికుమతు ల్వల్కుంగ నేలెక్కయే
ధర నెవ్వారలకైన దిక్కగుగదే, దైవంబె జర్చింప నే
సరణింగానిగుణాధ్యక్షమెకుదయన్ సాయంబొనర్పందగుం
గరుణాశీలురుమీరలొట బలుకంగానేర్చితిన్నేనిటన్.

గీ॥ సుగుణవతియు ననాథ విశుద్ధచరిత, యీమెకిటసాయ మొనరించు టేయగణ్య
పుణ్యకార్యములకు సరిబోలుగాడె, యింకకొన్నాళ్లుసెరించు డీరుకరుణ.

గీ॥ విమల యిటులబలుక విమలాత్మృడవ్యకాం, తానహోదరుండు ధన్యుడతడు
ధర్మమతిని కలత దలగిచెలంగెను, సాధుమతికినితవు సాధ్విపలుకు.

గుడిపూడి ఇందుమతీదేవి.

స్నేహాలతాదేవి

శ్రీ అ. సీతారాముడుగారు

(ఏకాంకిక)

మొదటి రంగము

[గంగాతీరమున పూరిలు: గారీదేవి ప్రవేశము]

గారీదేవి:—అమ్మా స్నేహాలతా! (బయట ఆటలాడుకొనుచున్న స్నేహాలతాదేవి తల్లి పిలుపు విని) ఇదిగో వచ్చుచున్నాను తల్లీ! (వచ్చి అమ్మకు నమస్కరించును.)

గారీదేవి:—ఇంతసేపు ఎక్కడ పోయియుంటివే నాచిట్టితల్లీ?

స్నేహాలత:—ప్రియం వద నేను బయటనే ఆట్లాడుచుంటిమే! నీవు చూడలేదా? నీ పిలుపు విని ఒక్క పరుగున వచ్చినాను. ఏమి సెలవు?

గారీ:—అదిగో మీ తండ్రిగారు సాయంసంధ్యకు కూర్చున్నారు. మడిగట్టుకొని గంగోదకము త్రొక్కుచీకటిపడును.

స్నేహ:—చిత్తము తల్లీ. (నమస్కరించును).

గారీ:—ప్రియంవదనుకూడ పిలుచుకొని పొమ్ము. దాని అమ్మతో నేను చెప్పెదనులే. ఒకరికిద్దరు తోడైన మంచిదికదా!

స్నేహ:—అఁ టేను. ప్రియంవద “మా అమ్మ గంగకుపోయి నీరు త్రొక్కున్నది. నాకు తోడువస్తావ్ కదేమే” అన్నది. ఇద్దరము పోయివచ్చెదము. సెలవిమ్మ, మాతా.

గారీ:—(బిడ్డకొనట ముద్దుపెట్టుకొనుచు) ఇంక పొమ్ము, నా బంగారుతల్లీ. (స్నేహాలతాదేవి బిందచంకపెట్టుకొని పోవును.)

రెండవ రంగము

[ప్రకాంతమైన గంగాతీరము: బిందల క్రిందపెట్టి స్నేహాలతా ప్రియంవదలు కూర్చుందురు.]

ప్రియంవద:—లతా! చూడవే. ఆ కడిమిపూరిట్లు కాసినాయో! నేను పోయి కోసికొని వచ్చె

దను. గంగకు పూజ చేయుదమా? (స్నేహాలత ఊరకుండును. ఏదో దీర్ఘముగ ఆలోచించుచుండును.)

ప్రియ:—ఏమే పలుకవు? సరే నీ ఇష్టము. నేను మాత్రము పోయి పూలుకోసికొని వచ్చెదను. నీకు ఒక్కపూవైన ఇయ్యనులే!

స్నేహ:—(నవ్వుచు) నీ వొక్కచానికే పూజ చేయుము. మంచిమొగుడు వచ్చులే. (ప్రియంవద సిగ్గుతో తలవంచుకొని వెళ్లును.)

స్నేహ:—(ప్రపాహము నుద్దేశించి) తన్ను మన సారవలచిన ధర్మపత్నివైపు కన్నెత్తిచూడని ప్రణయ కూన్యవాతఁబడినట్టి ఒక్క యభాగ్యసతిని జ్ఞప్తి కలయింతు వేల గంగామతల్లీ? భావనూచక మేమొ ఎవ్వనికి తెలుసు. ఆభయమిమ్ము మనక్కాంతిసందగలను.

ప్రియ:—(దోసిలినిండ కడిమిపూలు: అస్తమించుచున్న మూర్యుని చూచి) లతా! అక్కడ చూడవే. మూర్యుడు సన్యాసివలె అగపడుచున్నాడు. ఏమి గతిపట్టెనే; పాపము. (ప్రేమలత భావనాసమాధిలో నుండును).

ప్రియ:—ఓహో! ఏదో మహాదీర్ఘముగా ఆలోచించుచున్నట్లున్నదే! ఏమిటే అది?

స్నేహ:—ఏమియునులేదు కాని, ఇంకను పూజ మొదలుపెట్టకుండ ఉన్నావెందుకే?

ప్రియ:—ముందు కాలుసేతులు కడుగుకొందాము రా! ఆపరల పూజకు కూర్చోవచ్చును.

స్నేహ:—నేను అప్పుడే కడుగుకొన్నానే. నీవు పో. నేను ఇక్కడనే ఉండెదను.

ప్రియ:—అయితే ఈపూలు ఎత్తిపెట్టు (స్నేహాలత ఒడిలోపోయుచు) పోయివచ్చెదను. (పోవును).

* * *
ప్రియంవద (కాలుసేతులు కడుగుకొని గంగనుద్దేశించి)

గృహలక్ష్మి

అమృతమయమైన నీ ప్రవాహమ్మనంద
సానమొనరించి నైకతశయ్యపైన
అడుకొన్నట్టి తపసికన్యకలు నాడు
దివ్యనుమనోజ్ఞ విమలగీతికలుపాడి
శిలనిద్దరనుండి మేల్కొలుపలేడె
ఇప్పుడేమైరి వారలు! చెప్పవమ్మ.

నాలత ఒంటిగాఢన్నది. భయపడునేమో!
త్యరగా పోవలయును. (నిష్క్రమించును).

స్నేహ:—ఎందుకే ఇంత ఆలస్యము?

ప్రియ:—ఎందుకో ఒకండుకు కానీ, ఇంక
పూజకు కూర్చుండమా?

స్నేహ:—నీ పూలన్ని గాలికిపోయినవి. మట్టిలో
కలిసిన పూలు పూజ కనర్హములుగదా? మఱిమి
చేయుట?

ప్రియ:—అయ్యో! అంతగా కష్టపడి కోసికొని
వచ్చిన పూలను గాలి కెట్లు విడిచితివే? (గారీదేవి
ప్రవేశము.)

గారీ:—ఏమి చేయుచున్నావు తల్లీ? నీ విల్లు
విడిచి ఎంతనేపాయెను.

స్నేహ:—ప్రియం వద పూజకై తడవుచేసిన
దమ్మా. లేకున్న ఇంటికి ఎప్పుడో వచ్చియుండుము.
క్షమింపుము.

గారీ:—ఇప్పుటికైన తీరిక అయినదికదా? ప్రియం
వదా! మితల్లి నీకోసము ఎంత ఆశ్రయపడుచుండునో!
అమ్మా, రాపోదము. (రెండు బిందెలు చూచి) ఇంత
పెద్దబిందెలు పసిపిల్లలు మీ రెట్లు మోయగలరే? మీ
అంతట మీరు ఇంటికిపదండి. నేను నీకు తీసికొని
వచ్చెదను. (చంక నొకబిందె, నెత్తిన ఒకబిందె పెట్టు
కొని నీటికై ప్రవాహము సమీపించును. స్నేహలతా
ప్రియంవదలు ఇంటిత్రోవ పట్టెదరు.)

* * *

స్నేహ:—ప్రియా! మనకు ఈ దివ్యనదీపునర్దర్యన
మెన్నడో?

ప్రియ:—ఎన్నడో అనెదవేలనే, రేపు నీ
పెండ్లిలో వసంతములాడుట ఈతీరముననే కదేమే!

(స్నేహలత 'పెండ్లి' మాట విని తలవంచుకొనును).

ప్రియ:—ఏమిసిగ్గ! ఇంక మొగునిముందట మేము
అగపడెదమా? అప్పుడు నన్నుకూడ ఒకకంట చూడనే.

స్నేహ:—ఈమాటల కేమికాని, తొందరగ
నడు. అదిగో అమ్మ వచ్చుచున్నది. మన అధిక
ప్రసంగము విన్నదా నవ్వుకొనుచు

మూడవ రంగము

[హరశర్మ, గారీదేవి ప్రవేశము]

హర:—దేవీ! తిరిగి తిరిగి కాళ్లు కాయలు
కాసినవి. కాని ఫలములేనట్లున్నది.

గారీ:—స్వామీ! దైవమంత నిర్దయవహించునా?

హర:—ఏమో ఎట్లు చెప్పగలము! ఎక్కడ వెదకి
నను వేయిరూపాయలకు తక్కువ వరకుల్క మడుగు
వాడు లేనేలేడు. మనమా నిరుపేదలము, వేలు
లక్షలు ఎక్కడ తెచ్చిపెట్టగలము? పెండ్లిగాకున్న
సంఘ మేమనును? పవిత్రమైన వంశమునకు కళంకము
కలుగుచు. ఇంక బ్రదికి ఏమిప్రయోజనము? ఏది
తోపకున్నది.

గారీ:—స్వామీ! ఇదిగో నాసొమ్ములు. వీని
నమ్ముడు. పైకము చాలకున్న మనకు రెండేకరముల
భూమి యున్నదికదా! దానినికూడ నమ్ముడు. ఎట్లై
వను మనము స్నేహలతను ఒక అయ్యకు అప్పగింపక
తప్పకుదా? ఆవల మన కేమి కావలసినది? వాడ
వాడలఁ దిరిగిన పట్టెడన్నము దొరకదా? మన బిడ్డ
సుఖముగనున్న అదే పదివేలు. మనము బిచ్చమెత్తి
యైన పొట్ట పోసికొనవచ్చును.

స్నేహలత (తలుపుచాటునుండి యంతయు విను
చుండును. తనలో) అబ్బా! ఎంతపాపిని! తల్లిదండ్రుల
కడకు మృత్యువునైతిని కదా? ఇంక నా జీవిత
మెందుకు? కాల్పనా? కడుపారకన్న తల్లిదండ్రులకు
హృదయములందు కుంపటి రగులపెట్టిన పుత్రికకు

స్నేహలతాదేవీ

ఏమి శిక్ష విధింతువో స్వామి!.....నాగుండె పగులును. ఇంక వీరి సంభాషణము వినలేను. (నిమ్మ) మించును.)

నాలుగవ రంగము

[అర్థరాత్రి. స్నేహలతకు నిమరపట్టుటలేదు. పెరటిలోనున్న బృందావనముకడకు పోవును. దగ్గరనే ఒకతైలవస్త్రము. తులసియొద్ద దీపము వెలుగుచుండును.]

స్నేహలత (తులసి కంజలి ఘటించి) జననీ! అనాథను; ఎట్లు చూచుకొందువో!! (తైలవస్త్రముదాల్చి నిప్పుంటించుకొనును.)

* * *

[తైలవారును. గౌరీదేవి హరశర్మ నిద్రలోనుండురు. ఎప్పటియట్లు ప్రియంవద వారి ఇంటికి వచ్చును.]

ప్రియ:—లతా! లతా! ఎక్కడ ఉన్నావే? శుక్రవారమునాడుకూడ మొద్దునిద్దురేనా?..... ఏమిది, స్నేహలత మాట వినబడదు. ఎక్కడ ఉన్నదో? (ఇల్లంతయు వెదకును; తుదకు పెరటిలోనికి పోవును.)

ప్రియ:—లతా! ఎక్కడివీ అథులు? ఏమిటి బూడిద? అబ్బా! ఎంత భయంకరదృశ్యములు! నా స్నేహలత కేమియు అపాయములేదు కద? వట్టిది; ఇది అమంగళపు తలంపు.....అదిగో! ఆ కాగితము ఏమిటో!! (బృందావనముకడ పడియున్న కాగితమును తీసికొనును.)

ప్రియ:—(కాగితముపైని అక్షరముల చూచి) ఇవి నా స్నేహలత అక్షరములవలెనున్నవే! ఏదో ఉత్తరము కాబోలు! నే నన్నదానికి ప్రాణము. కనుక దీనిని చదివినప్పటికి నన్నేమనదు. (కాగితము మడతలీసి చదువును.)

“పూజ్యుడగు జనకుని పాదపద్మములకు సాష్టాంగములు. తండ్రీ! ఒక్క నాకొకట నీ విట్లుచేయవూనుట

తగదు. నీవు, అమ్మ తిండిలేక, తల చాచుకొనుటకు కొంపలేక, పడరానిపాట్లు పడుచుండ నాకుమాత్రము సౌఖ్యముండునని భ్రమించితివా? ఇన్నాళ్లు నన్ను అల్లారుముద్దుగ పెంచితిరి. విద్య నేర్పితిరి. అప్పుడప్పుడు నాకై మీ సౌఖ్యమును గూడచంపుకొనుచుంటిరి. అన్నిటికిని కృతజ్ఞు. కాని ఎంతోకాలము మిమ్ములను చూచి సంతోషపడగలనని ఉద్విగ్నాతిని. దేవునికి దయ తప్పినది. తండ్రీ! మొన్న ఎండప్రాద్ధున ఊరూరు తిరిగి వృథాప్రయాసమనక ఇట్లు చేతిని. అప్పటి నీ దైన్యపుముఖము. అబ్బా! నన్ను మాటిమాటికి కలత పెట్టుచున్నది. బ్రదుకుపై రోతపుట్టించినది. ఇట్లు మీవంశమును నా శనము చేయుటకు నీ కూతురు రాక్షసి యనుకొంటినా? ఎంత వెఱ్ఱినాడవయ్యా!.....అంతటి సీచకార్యమునకు ఒప్పుకొని మన వంశమునకు కళంకము తెచ్చితివి. సకల వేదవేదాంగజ్ఞేత్తవు. అన్నిటను సమర్థుడవు. నీవంటివాడు చేయవలసిన పని ఇదేనా? ఇట్లుంటినని నీకూతురిపై కోపింపకు. ఉన్న దున్నట్లుంటిని. తన్నైన త్నమింపుము. తండ్రీ! ఇంక సెలవు. అదిగో దేవతాంగనలు స్వాగతగీతి పాడుచున్నారు. అమ్మా! నా కడసారి సాష్టాంగములు. తండ్రీ! నాకడసారి సాష్టాంగములు; నా ప్రియంవదకు కడసారి ముద్దులు. నా చావుమాట విని, పాపము ప్రియంవద ఎంత విలపించునో!..... తండ్రీ! నా తుదికోర్కా తీర్పుము. మీ కన్నీటకడిగి నాఅథులు గంగలో కలుపుడు. అప్పుడు నా ఆత్మ కాంతించును.

ఇట్లు

నీ ఆభాగ్యదుహిత

స్నేహలత.

లతా!.....లతా! ఇంకెక్కడి లత? పూయక ముందే తెగిపోతివా నా స్నేహలతా!.....అక్కా!.....అక్కా! (మూర్ఛిల్లును). *

* ఇది కథగాదు. శ్రవణపాఠమైన ఒక యుదంతము.

కమలకు:—

ఎన్నిరోజులనుంచో నీకు ఉత్తరం వ్రాయాలని; కాని పనితొందరవల్ల పడడంలేదు. ఇవ్వేళ సావకాశంగా కూర్చోని వ్రాద్దామనుకున్నాను.

నీవు మా ఇంటి ప్రక్కనున్న సుబ్బును ఎరుగుదువుకదా; ఆసన్నటి పొడుగాటి అమ్మాయి? చిన్నతనంలో నిన్నునన్ను చూచి “మీ కేమమ్మా బాగా చదువుకుంటారు” అని అంటూ తన దౌర్భాగ్యానికి తానే చింతిస్తూ మనవైపు విచారంగా చూచేది. ఈనాడు తలచుకుంటే కమలంలా నవకోమలమైన స్త్రీ హృదయాన్ని భేదించగల ఆనాటి చూపులైనా జ్ఞాపకం రాక మానవు నీకు.

అలాటి అమాయకురాలు అతి కష్టం మీద సంసారసాగరాన్ని ఈదుతూ భాధ పడుతూ ఉంటే చూడడానికి నాగుండె తరుక్కుపోతుంది. ఆవిడకు అందులో ఇద్దరు ముగ్గురు పిల్లలు. ఆ అల్పవయస్సులో వాళ్ల కందరకూ చాకిరీచేస్తూ విసుగుకుంటూ ఉన్నప్పుడు ఆవిడ జీవితంలో కాంతి, వెలుగు మాయమైపోయి సర్వము అంధకారమయమైనట్టు భావిస్తుంది. నిరాశ ఆవిడ ముఖాన ప్రళయ తాండవముచేస్తూ ఉంటుంది.

పాపం ఆపిల్లలు గాలికి పెరుగుతున్నారు. అందులో పెద్దకుటుంబానికి ఆరు ఏడు ఏళ్లుం

టాయి. ఆవయస్సులో విషయ సంగ్రహణ కోసరం బాలహృదయం ఎంత కుతూహల పడుతుందో ఎంత పరితపిస్తుందో నీవు ఊహించుకోగలవు అని అనుకుంటాను. అతను అలా తల్లిని విసిగిస్తుంటే అబ్బ ఎన్ని దెబ్బలు కొడుతుంది. ఎంతో ఆనందంగా నిర్విచారంగా ఆటలాడుకొనేవాడు అతను. ఇప్పుడు చూస్తే అతని కళ్లలో విరక్తి జీవితంమీద లెక్కలేనితనమూ కనిపిస్తూనే ఉంటాయి. ప్రాద్దున్న వెళ్లి కాయకష్టంచేసి రాత్రి పిల్లలందరూ పడుకున్నతరువాతగాని రాడు వాళ్లనాయన. ఇలాటి సమయంలో ఆపిల్లలు ఏంచేస్తారు? ఏడుపు మరచిపోయేవరకు ఏడుస్తారు. కొంతసేపటికి మళ్లీ రంగంలోకి దూకుతారు. అన్నీ మళ్లీ మామూలే.

ఆకుటుంబాడిపేరు రాము. ఒకరోజున నేను చూస్తూనే ఉన్నాను. వాళ్లింటి అరుగుమీద చేతిలో ఒక బెత్తం పట్టుకొని కూర్చుని ఉన్నాడు. ఆ ప్రాంత్యాలంకార శుభ్రం చేసికొన్నట్టున్నాడు. ఎక్కడికో బయలుదేరుతూ “ఎవరూ కూర్చోకూడ దిక్కడ. కూర్చుంటేనా.....” అని కళ్లెఱుచేస్తూ బెత్తం తనస్థలంలో ఉంచాడు. కొంతసేపటికి ప్రక్రింటి నీత వచ్చి పంతానికి అక్కడే కూర్చుంది. “నీతా, నా స్థలమిది. బెత్తం పెట్టుకున్నానమ్మాయ్” అంటూ వచ్చాడు రాము. ఆ అమ్మాయి లేవలేదు. పైగా ఆ బెత్తాన్ని క్రింద పారవేసింది. అత

నీక సహించలేక “లేస్తావా, లేవవా?” అంటూ ఉగ్రుడై పోయాడు. “సరేలే, నే లేవేలే”నని మూతిబిగించుకొని కూర్చుంది నీతి. రెండు చేతులుపట్టుకొని ఒక బంతిని గిరవాటువేసినట్టు గిరవాటువేసేశాడు ఆ అమ్మాయిని. ఆ అమ్మాయి పెద్దగా ఏడుస్తుంటే ఆ అమ్మాయి అన్నయ్యట, ఏడు ఏళ్లుంటాయి, రాముమీద కలబళనాగేడు. పాపం, “నే నూరకే కొట్టలేదోయి, నా సలం తీసికొంది” అంటూ శాంతంగా చెప్పేడు రాము. అతను మీదమీదకు వచ్చి కొట్టసాగేడు. ఆ దెబ్బలాటలో ఆ కుట్టవాడితోడ కొరికివేశాడట. “అమ్మో, అమ్మో” అంటూ బిగ్గరగా ఏడుస్తూ పరుగులెత్తసాగేడు ఆ కుట్టాడు. ఆ కుట్టవాడితల్లి విధి కెక్కి రామును అతని తల్లి దండ్రులను తన ఇష్టమువచ్చినట్టు తిట్టసాగింది. రాము తల్లి సుబ్బు భరించలేక ఆనాడు రామును కొట్టిన దెబ్బలు తలచుకుంటే ఏనాటికైనా అనవసరంగా దెబ్బలు తింటూ ఏకధారగా కన్నీళ్లు కారుస్తూ నిలబడే రాము, విద్యావిహీనురాలైన అతని తల్లి నా కళ్లముందు ప్రత్యక్షమవుతారు.

ఇదంతా నీ కెందుకు వ్రాస్తున్నానంటే మన యీ హిందూసంఘంలో భారతస్త్రీ పిల్లల్ని సరిగా పెంచడంచేతకాక ఏవిధంగా తన మాతృత్వాన్ని సతీత్వాన్ని నాశనం చేసుకుంటుందో నీకు తెలియచేయాలని.

ఇంకొకరోజున ఏమైందో తెలుసా? మా ఇంటిప్రక్క పెద్దనూతిమీద రాము నిల

బడ్డాడు; ఇటు అటూ చూస్తున్నాడు. నా కేమిటో రాము నూతిలో దూకడానికి సంకోచిస్తూ ఉన్నాడా అని అపరిమితమైన భయంవేసింది. వెంటనే వెనుకగుండా వెళ్లి అతని కుడిచేయి పట్టుకున్నాను. నేనే కొంచెం ఆలస్యంగా వెళ్లినట్లయితే ఇంకొక క్షణంలో రాము నూతిలో ఉండేవాడు. “నన్నెందుకు పట్టుకున్నారు?” అని ఏడవడం మొదలుపెట్టేడు. అతనిని చూస్తే ఎంతో జాలివేసింది. బాలుడు అలా పసితనంలో జీవితంలో మాధుర్యంలేనట్టు ఆత్మహత్య చేసికోవాలని స్రయత్నిస్తుంటే కళ్లారచూచి ఎంత కఠినమనస్కురాలైనా కన్నీళ్లు కార్చకుండా ఉంటుందా? మొహం చేతులూ కడిగి “రామూ, అలాదూకితే చచ్చి పోరా?” అన్నాను. అతని కళ్లవెంట అశ్రువులు ఏకధారగా కారిపోతున్నాయి. నే నేమీచేయలేక అలా అతన్ని కాగలించుకొని “నీకు తెలియదు రామూ, నాప్రాణం నీవు.....అలాదూకితే...” ఏడ్చాను. ఈ అనుభవాలన్నీ తలపుకు తెచ్చుకుంటే పొంగి పొరలివస్తుంది మరల దుఃఖము నాకు. “నూతిలోనన్నాపడి చావు వెధవా, పీడన్నా వదులుతుంది” అని వాళ్లమ్మ ఎన్నో దెబ్బలు కొట్టిందట. వాళ్ల నాన్న గారితో చెప్పితే ఇంకా కొట్టేరట. ఇదంతా ఎందుకంటే ఎవరో కుట్టవాడు తన్ను కొట్టే తను తిరిగి కొట్టినందుకు. ఈ సంగతంతా చెప్పి ఎంతో ఏడ్చాడు. పాపం. “నే నున్నానుకదూ నీకు. వాళ్లంతా నిన్నలాగే

గృహలక్ష్మి

చూస్తారు. నీవు నాదగ్గరకురా రోజూ” అని బుజ్జగించి పంపేను. అప్పటినుంచి నా మాట తీయడతను. వాళ్లమ్మా వాళ్లు “ఎవరినీ కొట్టవేరా రామూ?” అంటే, “అమ్మో, పిన్నికి కష్టంగా ఉంటుంది” అంటాడట. అలా మారిపోయాడతను.

ఇదంతా ఎందుకు వ్రాస్తున్నానంటే రాముతప్పా శారీరకంకాదని అది మానసికమని గ్రహించగల శక్తి ఆ అజ్ఞానులైన తల్లిదండ్రులకు లేదని వ్రాయడానికి. ప్రేమకోసరం, ఆదరణకోసరం ఎంత తహతహలాడిందో ఆ చిన్నిమనస్సు వాళ్లకు తెలియదు. శరీరాన్ని శిక్షించి మనస్సును ఆత్మను బాగుచేద్దా మనుకుంటారు. వీర్లు చివరకు మనస్సును క్షీణింపచేసి నాశనం చేసేస్తారు. ప్రేమకై ఆర్పి ఆర్పి తల్లులయొక్క ఆదరణ లేక వెట్టిగా తిరిగి వాళ్లలో ఎంతమందిని మనం ఎరుగం? ఏప్రేమకోసరం ఆపిల్లు పరితపిస్తారో ఆప్రేమను మనము ప్రసాదించగలిగితే వాళ్లు ఎంతో ఉపయోగానికి వస్తారని వీళ్లకు తెలియకపోవడం చాలా హేయం.

ఇప్పుడు నాకు ఆ శ్చర్యం వేస్తుంది, రాముమార్పునుగురించి ఆలోచిస్తే.

పాపం, తండ్రి పగలంతా కష్టపడి, చెమటలు ఓడ్చి పిల్లలు పడుకున్న తర్వాత గాని ఇంటికి చేరడు; వాళ్లను అతను ఆదరించడానికి సావకాశమేలేదు. విసుగులో మునిగితేలే ఆతల్లి పిల్లల్ని కొట్టడంతప్ప ఇంకోటి ఎరుగదు. ఇంకేమవుతుంది. ఆ పిల్లల బ్రదుకు ఏసుఖమెరుగక ఎండిపోక? ఇదే వాళ్ల విరక్తికి లెక్కలేనితనానికి కారణం. ఇది గ్రహించలేకపోయింది సుబ్బు. సుబ్బు ఏమిటి? ఇలా ఎంతమంది చేయడంలేదని నీ ఉద్దేశ్యము?

ఇప్పటికైనా, ఈ నా ఆనందభవాలన్నీ తలపుకు తెచ్చుకొని కొంతమంది కాకపోతే కొంతమంది అయినా భారతస్త్రీలు బాగుపడవలెనని నాకోరిక. ఈ ఉద్దేశ్యముతోనే నేను నీకు యీ ఉత్తరం వ్రాయడం.

ఈవిషయం నీ వెరుగున్నవాళ్ల కందరకూ తెలియచేయి. సంఘంలో అన్యాయాలని మనకు తెలియక ఎంతమంది జీవితాలని నాశనం చేస్తున్నామో నీవు ఊహించుకోగలవా? ఆవిషయాలన్నీ ఇంకో ఉత్తరంలో.

నిన్ను సదాప్రేమించే
“మణి.”

ఇంటి దగ్గరందరూ కులాసాగాయున్నారా? కాళ్లు కడుగుకొండి” అంటూ మా అత్తగారు తలుపు చాటు నుండి అప్పడేవచ్చి కుర్చీలో కూచోబోతూ ఉన్న నన్ను యోగ క్షేమాలు అడుగుట మొదలు పెట్టినారు. అప్పడే సాయంత్రం ఆరున్నర అవుతుంది; 5 గంటలకు రావలసినరైలు ఒకగంట ఆలస్యం. పెండ్లి ఆయనప్పటి నుంచి నేను తలచువస్తున్నా. ఎదురగా నిలబడి మాట్లాడడానికి ఆవిడకునిగ్గే నాకునిగ్గే—ఆవిడ మొగం ఏలా ఉంటుందో యిప్పటికి నాకు తెలియదు. తలయెత్తి మాట్లాడలేనుగా నేను. మా అత్తవారు నన్ను పిలుచుటగాని, ఫలానా అప్పడు వస్తున్నానని నేను ముందు వ్రాయుటగాని మాకు అలవాటులేదు. అందు చేత ఆదినం వస్తానని ఆవిడకు తెలియదు. “ఎసరు కాగింది వస్తాను” అని ‘జానకీ’ అని పిలిచి ఆవిడ లోపలకు వెళ్లినారు.

ఇంతలో మా మఱదలువచ్చి “జానకక్కయ్య లోపలుంది రా” అని చేయిపట్టుకొని గదిలోపలికి తీసు కొని వెళ్లింది. అంతఃపురప్రవేశం ఆయన 5 నిమిషాలలో మాజానీ—మా ఆవిడ ముద్దుపేరులెండి—వేడి వేడి ఓవల్ టెన్తో ప్రవేశించింది. మరి పది నిమిషాలకు మా పెద్ద మరదలువచ్చి “బావా నీళ్లు కాగినాయట స్నానం చెయ్యవచ్చును” అంది. స్నానానంతరం మా చిన్న బావమఱదివచ్చి “బావా, బావా, మరేం, నాన్నగారు వచ్చేటప్పటికి ఆలస్యం అవుతుందిట. అమ్మ చునల్ని భోజనం చేయమంటోంది” అన్నాడు భోజనానంతరం కాన్సేపు దగ్గర చేరిన మా బావమరదలు మరదలకూ కథ చెప్తుంటే, సరిగా ఆకథ అయ్యే సరికి వాళ్లకు లోపలనుంచి కబురు సావిట్లో చదువుకో మని—మా అత్తగారికి తెలుసు, కొంత కాలానికి కలుసుకొన్న భాగ్యాభర్తలు ఏకాంతం అభిలషిస్తారని.

మా అత్తగారినిచూస్తే నాకు భక్తి, గౌరవం,

ఆశ్చర్యం. ఆవిడపనిలోచాకచక్యం, ఇంటిలోపాడుపు, ఇతరుల మనస్సులో విషయాలు త్రుటిలో గ్రహించుట ఆవిడవినయం ఇవన్నీ నాకాశ్చర్యం కలిగిస్తాయి. వచ్చేనోలేదో అంతలో ఫలహారం అంతలో స్నానం, భోజనం, ఆవిడంత చురుకుగా పనిచేసేవాళ్లను చూడ లేదు. అల్లుళ్ల విషయంలో అత్తలందరూ యీలాగే ఉంటారందుకేమో. ఆసంగతిటుంది మా అత్తగారు ఆన్ని విషయాలలోనూ అజేనేయూ, ఓయూ, తెలివీ, చాకచక్యం చూపిస్తారు.

ప్రాద్దున్నే 5 గంటలకు దానీ వస్తుంది. అప్పడే ఆవిడలేచి యింటిపని దగ్గరఉండి చేయిస్తూ తనపని తను చూచుకుంటూ దైనిక జీవితం మొదలుపెట్టుంది. మా అత్తవారు అంత శ్రీమంతులు కారుకాని ఏదో లోటులేకుండగా బాగానేఉంది. మామగారికి గవర్న మెంటులో ఒకచిన్న ఉద్యోగం కనుక ఆవిడకూడా ఏదో సాధారణ గృహిణివలె కొద్దో గొప్పోపనులు చేయవలెగదా! ఇంతలో ఆఖరు అబ్బాయి, అమ్మాయి—యిద్దరూ ఒకేమంచంమీద పడక—తగవు ప్రారంభించి నారు. స్థలం కొంప; అది కొంచెం ఎక్కువఅయి గుద్దు లాటలలోకి దిగింది. ఆవిడ ఎప్పుడు విందో తక్షణం గబగబావచ్చి “అల్లరి చెయ్యకమ్మా, నాన్నగారు లేస్తారు. నువ్వుండమ్మా మంచివానవుకమా, నువ్వు నామంచంమీద పడుకో.” అని వాళ్లను సముదా యించి వాళ్లు పారవైచిన తలగడాలు మరలచేర్చి ఆలా వెల్లింకో లేదో యింతలో చుటిపిల్ల ఏడుపు ప్రారంభించింది. పాపం ఆవిడ మళ్లీవచ్చి పాలిచ్చి సముదాయిస్తూనే “జానీ కాఫీపాడుము వెయ్యమ్మా, నీళ్లు యీపాటికి కాగి ఉంటాయి” అంది. ఈ ఆడ వాళ్ళకు అద్భుతమైన తెలివి లేటలు యిచ్చేడు భగ వంతుడు. వాళ్లు వంటచేస్తూ పిల్లాడిమీద కూడా ధ్యానం; పిల్లాడ్ని ఒకమూల సముదాయిస్తూంటే కాఫీ

గృహ లక్ష్మి

సంగతి జ్ఞాపకం; మరి పదినిముషాలలో నాకూ మామ గారికి (Bed-coffee) తయారు.

“లేవరా రామా, 7 గంటలు అయిపోయింది అందరూ స్కూలుకు వెళ్తున్నారు. వేళయింది” అంటూ పెద్దబ్బాయిని లేపి—మా పెద్దబావమరది ఫస్టుఫారం చదువుచున్నాడు ప్రొద్దున్నే నిద్రురలేవడంలో అతనికి అంతగా సమ్మతంలేదు—ఆ ఆఖరురక్క ఎత్తే యింతలో—“చూడవే అమ్మా నేను పేడపట్టి పళ్లులోము కంటున్నానుట చిన్నక్కయ్య అంటూంది” అంటూ బుల్లి బావమరది సగం కడిగిన ముఖం చేతిలో కచ్చికా తయ్యారు మా మఱదలకు కచ్చిక పనికిరాదు—అది పేడనుంచి చేస్తారుట—నంజన్ గూడ్ పాడరుపట్టి మొగం కడుగుతుంది “లేదమ్మా అది యిటిక పాడుము ఉపయోగిస్తోంది. కచ్చికేమంచిది” అని సముదాయిస్తే ఇద్దరూ నాది మంచిది నా మంచిదంటూ మరల మొగము కడుగుట ప్రారంభించినారు. “నాది పేడలో నుంచి చేసారు. భూదేవి మంచిది మనకు వళ్లుయిస్తుంది” అంది. మరదలు “పేడ ఆవులోంచివస్తుంది. ఆవు మంచిది ‘ఆవు పాలనిచ్చును’ అని పాతం వప్పగించినాడు బావ మరది. “కాదు పుడక మంచిది మామాష్టరుగారు చెప్పి నారు” అంటూ కళ్లు సులుపుకుంటూ పుడక నమలుతూ అప్పుడే లేచిన రామా ప్రవేశించినాడు “అయ్యో మాష్టరంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది లెఖలు చెయ్యాలంటూ మరదలు పారిపోయింది తుద్రున లోపలకి.

“నీళ్లుకు ఎవరు ముందువస్తాలో వాళ్లు నాబింగారు తండ్రులు” అంటూ యింతలో ఆ త్తగారిమాట; నేనంటే నేనని క్షణాల్లదరూ సిద్ధం. వాల్లిదరకూ నీళ్లుపోసి “జానకీ చెల్లాయేదే” అన్నారు. మా మఱదలు యింకా లెఖలు చేస్తూనేఉంది “రావే 7 గంటలు అవ్వస్తోంది” అని అమ్మ అంటే “అబ్బా లెఖలు చెయ్యాలి బాబూ నేను 10 గంటలకు స్నానంచేస్తానే” అంటూ వినుగ్గం టోంది చిన్నమఱదలు. అంతలో అన్నాలహాడానిడి; మగపిల్లలిద్దరూ కూర్చున్నారు. మఱదలు వెళ్లలేదు.

“పోనీ అన్నమన్నా తినవే మాయదారి లెఖలు” అంటే చివరకు చిత్తుపుస్తుకం పెన్సల్ తాను తయారయింది మఱదలు. నెమ్మదిగా తింటూఉన్నారు.

“అమ్మా పెరుగు” అన్నాడు పెద్దవాడు.

“అమ్మా నాలుగుపళ్లు ఎంతే” అని అడుగుతోంది చిన్నమరదలు అన్నంతింటోనే లెఖలు చేస్తోంది.

“వస్తున్నా, 28” అంటూ యిద్దరకూ సమాధానం చెప్తు ఉట్టిమీద పెరుగుగిన్నె తీస్తున్నారు ఆవిడ.

“7½ అయింది త్వరగా పొయ్యిపే దానికి లెఖలు తరువాత చెప్తువు గాని”

“మరే నిన్ను 7 గంటలకు లేవమన్నాడు గాబోలు.”

“దాన్ని రాత్రి చెయ్యవద్దాన్నారు గాబోలు.”

“మరి రాత్రి బావ రాలేదేమిటి?” అని మరదలు వంక చెప్పింది.

ఇంతలో “అమ్మా పాలు తియ్యండి.” అంటూ వకరూ “అంటు తియ్యండి” అంటూ వకరు “వంకా యలు వచ్చేయి కావాలా” అంటూ మామగారికే అన్నాలుపెడ్డూ అ.దరకూ సమాధానం చెప్తునే ఉన్నారు ఆవిడగారు గృహలక్ష్మిలు అష్టావధానం చెయ్యాలిగదా యీవిషయాల్లో.

అమ్మాయీ పెద్దవాడూ తిన్నారు గాని చిన్న వాడు యింకా ఆవ కాయకలుపుతున్నాడు. “అదేమి టిరా త్వరగా తిను మరి” అంది అమ్మ “త్వరగా తిన కూడదు బాగా నమలితినమన్నారు మా మాష్టరుగారు” అని అతని జవాబు. పని తొందరలో అతనికి సమ్మతం లేదు. అన్నిపనులూ సావకాశం గా చేస్తాడు. “అమ్మ మేం వెడ్తున్నాం కైంఅయింది తమ్ముడికోసం ఉండం” అని ఒక్కపరుగులో వెళ్లి నారు స్కూలుకు పిల్లలిద్దరునూ. “ఉండరా నేనయినా తినిపిస్తాను” అని కూర్చొని తినుపిస్తూంటే గిన్నెచప్పడు “అమ్మాయీ జానకీ, పాలగిన్నె తియ్యమ్ర పాడుపిల్లి వస్తోంది... ఉప్పా నీళ్లు మరిగినాయేమోచూడు” అంటూ అన్నం

దినచర్య

తీసిపించి పిల్లవాడికి మంచిబట్టలు తోడుగుతూ “రామం ఆపర్వతలోనే స్కూలుకు వెళ్లి నాడు గాబోలు చెప్పా” అనుకుంటూ దాని దాన్నిచ్చి పిల్లాడిని స్కూలుకు పంపించింది ఆయిల్లాలు. ఇది ఆవిడ పైం శీలిల్లో ఘట్టపీరిడు.

కొంత మాడావిడి తగ్గింది; ఇంతవరకూ చంటిపిల్ల లేవలేదు. ఒకసారి వెళ్లిచూచి ఉప్పాకాఫీ మామ గారికిచ్చి నాకు పంపించి తను జడవేసుకొని జానకికి వేసి స్నానానికి వెళ్లేసరికి ఎనిమిదన్నర అయింది. ఒక గంటలో వంటకావాలి. మామగారు కచేరికి వెళ్లాలి. గబగబా చేస్తోంది “అది ఎంతకూ ఉడకవమ్మా యీ పాడు దుంపలు; పాపం! ఎప్పుడూ ఆయనకు మాడావిడి భోజనమే. ప్రొద్దున్న సావకాశం ఎప్పుడూ పెట్టనే లేదమ్మా” అని తనలో తనను నిందించుకుంటూనే ఘట్టపీరి కూరూ, పచ్చడి, పులుసుచేసి మామగారికి భోజనంపెట్టి, దగ్గరకున్నాని అన్నం చల్లారేవరకూ విసరి భోజనం అవగానే తమలపాకులు చుట్టియిచ్చి పెట్టెలో చాకింటిబట్టలు యిచ్చి ఆయనను గుమ్మం వరకూ సాగనంపి మరల వంటయింటిలో ప్రవేశించే తప్పటికి పదిగంటలు అయింది ఇది రెండవ పీరిడు.

నేనప్పుడు ఉదయం భోజనం మామగారితో చెయ్యలేదు “ఈ మాడావిడ భోజనం అతనికికూడా ఎందుకే? కాస్తేపుండి సావకాశంగా యిద్దరూ తిందురుగాని” అని కూతురుతో చెప్పతుంది ఆవిడ. వైగా నేను సావకాశంగాలేచి స్నానంచేసి ఫలహారం వేసేసరికి మామగారి భోజనవేళ అవుతుంది—అత్తవారిల్లు గదా నాకు.

మరల నాకోసంగా ప్రత్యేకం ఒక వేపుడుకూరచేసి పీటలు వేసేసరికి మరల పదిన్నర అవుటబట్టి పిల్లలు తయ్యారు. మరల యిల్లు కలకలలాడుతోంది. “అమ్మాయ్ ఇవ్వాలి లెఖలు చెయ్యలేదని ఒక తాయి లారుని ముష్టారు తిట్టేరేవ్” అన్నాడు చిన్నాడు. “అలస్యంగా వచ్చినందుకు మనకు మాత్రం తగలలేదు

లావుంది” అని రెట్టించింది అమ్మాయి. దానిచేత స్నానంచేయించి మూకందరకూ అన్నాలు పెట్టేసరికి పదకొండు దాటింది. “బావదగ్గర నేను కూర్చోవాలి” అని వాళ్లలోవాళ్లకు తగవు. ఒక ప్రక్కని వూటకు ఒకరు కూర్చోడానికి సమాధానం చేసింది ఆవిడ.

“రెండో ప్రక్కో” అంది మరదలు.

“అక్కయ్యో”

“అయితే అమ్మా, అక్కయ్యకు బావ ఏమి అవుతాడే” అని చిన్నవాడి సందేహం!

“అజేమిటోయ్ అన్నీ ఆలా గగబెట్టుతున్నావు. నహించడంలేదా ఏమిటి? నాకు వంట చేతగాదమ్మా” అంటూ వద్దంటూఉన్నా ఆన్ని ఎక్కువ వడ్డిస్తూ ఉంటారు.

భోజనాలు అవగానే—పదకుండున్నర దాటింది. ఆవిడకూడా భోజనంచేసేసరికి పాపం పన్నెండు అవ వచ్చింది. అప్పుడప్పుడు ఒకసారివెళ్లి చూస్తూఉన్నా పాపం, చంటిపిల్లని కాస్తసముదాయించటానికి తీరుబడి లేదావిడకు. అప్పుడు వెళ్లి పిల్లదగ్గర పరుండేసరికి “అమ్మా చూడవే నాపలక పుల్ల అక్కయ్య ఎక్కడో పాచేసింది” “లేకపోతే నాపుస్తకం ఎందుకు ముట్టుకో వాలి వద్దంటోంటే” అని చిన్నచిన్న తగవులు తీర్చే సరికి ఒంటిగంటన్నర అయింది. పిల్లలకు తలలుదువ్వి రామానికి క్రొత్తపర్వతొడగి వాళ్లను బడికి పంపించి “అయ్యో బంట్రోతువచ్చే వేళఅయింది” అంటూ దబ్బున కాఫీపెట్టి టిఫిన్ చేసి వచ్చినబంట్రోతుచేత మామగారికి ఫలహారం పంపేసరికి రెండుగంటలు అయ్యింది. మరల మాడావిడి తగ్గింది. ఇది ఆవిడ దినచర్యలో మూడవభాగం.

కాస్తేపు విక్రాంతి. చంటిపిల్లను ప్రక్కలో వేసు గొని కొంచెంసేపు నిద్రపోయిందో లేదో యింతలో “అమ్మగారూ ఉత్తరం” అంటూ తపాలబంట్రోతు పాపం నిద్రాభంగంచేసేడు. “అయ్యో అప్పుడే మాడు అయింది గాబోలు ఎంతవేపు నిద్రపోయానో జానకి మీ ఆయనకు ఫలహారం యియ్యవే” అంటూ

గృహలక్ష్మి

లేచింది. ఎప్పుడు చేసేలో లేక బజారునుంచి తెప్పించాలో, నాకు మాత్రం మంచి ఫలహారం దొరికింది. “మీ ఆయన వింటారు ఫిడేల్ మీద రెండుపాటలు పాడవే” అని జానకికి ఫలహారాన్ని ఆవిడ మరల దిన చర్య ప్రారంభించింది.

పిల్లల చొక్కాలకు బొత్తములుకుట్టుట చంటి పిల్లకు ఊలుస్తాకింగులూ భర్తకు జేబు రుమాలుమీద రంగులతలు కుట్టుట మొదలగు పనులతో కూర్చుంటే నాలుగు గంటలు అయింది “పిల్లలువచ్చే వేళయింది ఏమయిననా పెట్టవంటారు” అంటూ హడావిడిగా కొబ్బరికాయలుకొట్టి బాగుగా కోరుచేసి పంచదార చల్లి మూడు వెండిపల్లెములలూ సిద్ధంగా ఉంచేసరికి బడినుండి పిల్లలువచ్చి ఫలహారంచేసి, పెద్దవాడు బంతి ఆటకు వెళ్లేడు. చిన్నవాళ్ళిద్దరూ కేరమ్స్ ఆడుతున్నారు. యింట్లో చంటిపిల్ల ఏడుస్తోంది. నేను పికారు వెళ్లేను. విడుగంటలకు ఆవిడ మడిగట్టుకొనుటకు సిద్ధముగా యున్నారు. ఇది నాలుగవభాగం.

అరున్నర గంటలకు మరల నేను యింటికి వచ్చేసరికి మామగారు వేపరు చదువుతున్నారు. పిల్లలెవ్వరూ కనుపించలేదు. మా ఆవిడమాత్రం మందహాసం చేస్తూవచ్చింది. “పిల్లలేరీ” అని అడిగినాను. “భోజనం చేస్తున్నారు.” “అప్పుడేనా” “అవును సాయంత్రం మా అమ్మ వాళ్ళందరకూ కలిపితినిపిస్తుంది.”

“నాక్కూడా కలిపి తినుపించగూడదు నువ్వు?”

“పాపం! మీరు బొత్తిగా చిన్నపిల్లలు. ఎత్తుకొని తినిపించాలిగూడాను” అంటూ మాజానీ నాసానానికి సబ్బు కువ్వాలు పట్టుకొని వెళ్లింది.

రాత్రి భోజనానికి నేనూ, మామగారు జానీ మాత్రమే. నేను లేకపోతే జానీకీకూడా ముందర పెట్టిసి భార్య భర్తలు కూర్చుంటారుట. భోజనం దగ్గర మామగారితో మాట్లాడే విషయాలు నాకంతగా కనుపించలేదు. అందరి భోజనాలు అయ్యేసరికి ఎనిమిది గంటలు అయినది. ఇంతలో పిల్లలు చదువు చాలించి మంచాలకోసం తగవులాడుకుంటున్నారు.

“నేను తమ్ముడిదగ్గర పడుకోనే. రాత్రి తమ్ముతాడే” అంటోంది మా మరదలు.

“నా తలగడా ఏదే అమ్మా” అని రామచికాకుపడుతున్నాడు. వీళ్ళందరినీ సముదాయించి ప్రక్కలుజేసి ఆఖరివాడికి కథ చెప్పి నిద్దురపంజేసరికి దరిదాపు ఎనిమిదన్నర దాటింది. ఇల్లంతా స్వప్నాశోనేసరికి తొమ్మిదిగంటలు. ఇవి ఆఖరు పీరీడు.

“ఏమండీ స్వరూప్ రాణి పోయిందట నిజమేనా” అని భర్తకు మరల తమలపాకులు అందిస్తూ అడిగింది మా అత్తగారు.

“అవును.”

“పోనీ తెండి. అదృష్టవంతురాలు. అటువంటి కొడుకుని గంది.”

“ఏమో నీ కొడుకూ అంతవాడవుతాడేమో” అన్నారు మామగారు నవ్వుతూ.

“అంత అదృష్టంగూడానా?” ఏమో లేన కొడుకు అంతవాడు అవతాడేమో. మాతృమూర్తికి తన సంతానవిషయంలో ఎంత ఆశలు గలుగునో ఎవ్వరు చెప్పగలరు—ఏమో? కాని యింతలో కళ్ళనీళ్లు పెట్టింది ఆవిడ.

“చిట్టినాయన బ్రతికిఉంటే అంతవాడు అవునేమో?” అని విచారించింది.

అత్తగారికి ఒక కుమారుడు పోయినాడు. మరల ఎంతమంది పుట్టినా ఆ మాతృగర్భమునకు ఆ వేదన పోలేదు. ఆ లోటు తీరలేదు. ఇంతలో ఏమిటో జ్ఞాపకంవచ్చింది. “అన్నట్టు ఆతనికి పాలు యివ్వలేదు. జానకీ యీ స్లాస్కుపాలు తీసుకొని మిగడిలో ఉంచుకో” అంది. ఆవేదనలోకూడా అల్లుడి సంగతి మరపురాదు! చెప్పేనుగదా ఆడవారు అష్టవధానం చేస్తారని. అండ్లయులకు యింత ఆదరణచేసే అత్తగార్లుండరు. అందుకే హైందవయువకులకు అత్తగార్లంటే విందు, అండ్లయులకు చికాకు.

నేను చూచినంతవరకు మా అత్తగారి దినచర్య సమాప్తము. మా ఆవిడ నెమ్మదిగావచ్చి మా గది తలుపు వేసేసింది.

శ్రీ రామ శత క ము

శ్రీమతి దేచిరాజు లక్ష్మీనరసమ్మగారు

- క. ఏతీరుగనైనను ధర, ణీతలమునఁ బ్రాణులఁ గనికరమునఁ గనఁ
భూతమయుండవు గావున, సీతాధిప ! నీవు సంతసించువు రామా !
- క. ధర్మము భువిననశించి య, ధర్మము చెలరేగునపుడు దైత్యులఁ దునుమఁ
ధర్మస్థాపన మొనరువ, ధర్మమయా ! నీవు తనువుఁదాల్తువు రామా !
- క. పరసతులఁ గోరువారలుఁ, బరధనమున కాసనొందు వారలు నకటా !
పరయశమునకు సహింపని, నరులీధరఁ బ్రబలుటఁ గనంగదె ! రామా !
- క. ఎల్లపుడు స్వార్థపరులై, యెల్లరయెడ దోషగుణములే కనుఁగొనుచుఁ
ఉల్లమున దయ నెఱుఁగని, కల్లరులకు నీవు డవ్వుగడ రఘురామా !
- క. అప్పనుచు నొరులధనమును, గుప్పలుకుప్పలుగఁదెచ్చి క్రూరాత్ములెల్లఁ
గొప్పలకై వెచ్చింతురు, తప్పక హరింతురిది యధర్మము రామా !
- క. ఇట్టి నెఱదాతలనుభువి, బట్టపగలు దారిద్ర్యోచు పాపులకంటెఁ
గట్టఁడు లనఁజెల్లును గడ ! కట్టా ! యిదియెంత ఘోరకార్యము ! రామా !
- క. ధరణి నధర్మము ప్రబలెను, గరుణ యొకింతయును జనులకడ లేదనఘా !
నరుల నుశీలురఁ జేయవె !, శరధి సుతానయనకుముద శశధర ! రామా !
- క. అతివను, జ్ఞానవిహీనను, సతతము నీమహిమ లెన్నఁజాలను, శరణా
గతరక్షక బీరుదాంకా !, గతిసీవేయంటి నన్నుఁ గావవె ! రామా !
- క. వినయమున వేడుదానను, వినవే ! నామొఱనువేగఁ బ్రేమదలిర్పఁ
గనుఁగొనవే ! శ్రమలను; శ్రిత, జనకల్పక ! యీష్ఠితము నొసంగవె ! రామా !
- క. లేదా ! నీమనమున దయ; రాదా ! నాయెడల దోషరాశినిగానఁ;
కాదా ? నీవఘహరివి, వాదేటికి ? తెల్పు ! దీనవత్సల ! రామా !
- క. చరణములవ్రాలఁగాకా, నురునిం జేఘట్టలేదె ? నూన్యతరత ! నే
దురితాత్మురాలనైనను, శరణంటిని కావుమయ్య ! జనకా ! రామా !
- క. ఉల్లము రంజిల్లఁగ నీ, చల్లనిచూపులను నన్ను సరగునఁగను ము
త్తుల్లాబ్ధి పత్రలోచన ! యెల్లపుడు స్మరింతుభక్తి నినకులరామా !
- క. శ్రీలాష్టా గలశాద్ధిని, వాలాయము భోగిరాజ పర్యంకమునఁ
శ్రీ లక్ష్మీనహితుడవై, పాలింపవె ! మమ్ముగరుణ భవహర ! రామా !

గృహ లక్ష్మీ

- క. బలిమినిఁ బ్రాజదువులఁగొని, జలనిధి సోమకుఁడు సొరఁగ సరగున వానిం బొలియించి, నిగమముల నా, జలజాతాసనునకొసఁగు జలచర ! రామా !
- క. సుర లసురులబ్ధిఁ దరచుచుఁ, బరిపరివిధములను నిన్నుఁ బ్రార్థింపఁగ మం దరశైలముఁ బృష్ఠంబున, ధరియించిన కూర్మరూపధారివి రామా !
- క. ఊరుబలహేమాక్షుఁడుతా, ధరణిని బాధింప, నుగ్రదంష్ట్రీ తనువునకొ బరిమార్చి, యద్దురాత్మునిఁ, గరుణవిరాజిల్ల మహిని గాచిన రామా !
- క. ధర హేమకశిపుఁడాత్మను, గరుణకొ విడనాడి, నూనుఁ గడుబాధింపకొ నరహరివై ఖరనఖముల, నరిజీల్చి కుమారునేలు నఘహర ! రామా !
- క. వామనుఁడై బలిదైత్యుని, భూమిని మూఁడడుగులడిగి, భువనత్రయముకొ శ్రీమహిమ లొప్పఁగొలిచిన, భూమిసుర ! నినుభజింతు మోక్షద ! రామా !
- క. జననాథులు దుష్టాత్ములు, ధనలోభులుగాఁగ జామదగ్నుడవై నీ వనిన్యపతులఁ దునుమాడవె ? ఘనవిక్రమ ! పరశురామ ! కార్ముకరామా !
- క. ఖలుఁడగు రావణదైత్యుఁడు, పలువిధముల లోకములను బాధింపఁగ, స ల్లలితపరాక్రమమున నీ, విలఁగూల్పవె ? సీతమిష మహీధవరామా !
- క. గోపీమనోహరుఁడవై, గోపాధిపు నింటఁబెరిగి, కుటిలదనుజులకొ త్కూపాలురఁగూల్చిన యదు, భూపాన్వయ వార్ధిసోమ ! బుధనుత ! రామా !
- క. వైరాగ్యగరిమ రాజ్యము, దారను నందనునివిడిచి, ధర్మరతుఁడవై ధారుణి నహింసఁజాటిన, చారుయశస్సాంద్ర ! బుద్ధజనకా ! రామా !
- క. ఖలచరితులు నిర్దయులును, మలినాత్ములునై చరించు మనుజులనెల్లకొ విలయింప భూతలంబునఁ, గలిఁగల్గొక్కృతివహించు ఘనుఁడవు రామా !
- క. దురముననోడి కరీంద్రుఁడు, పరమార్తుండగుచు నిన్నుఁ బ్రార్థింపఁగ భీ కరచక్రముచే నక్రము, శిరమును శీఘ్రముగఁద్రుంచు శ్రీశా ! రామా !
- క. సాకేతనాథ ! మును నీ, వేకరమునఁగరికి నభయమిచ్చితివో యా శ్రీకరమును నాశిరమునఁ, బ్రాకటముగ నిలుపఁగదవె ! భవహర ! రామా !
- క. వక్రాత్ముఁడైముని భూ, చక్రాధిపునంబరీషు, శ్రమనొందింపకొ జక్రముచేఁబ్రోచిన నీ, విక్రమము నుతింతుఁ బెక్కువిధముల రామా !
- క. ఎంతటియోగులకైనను, శాంతమె శోభాకరంబు సౌఖ్యప్రదముకొ శాంతవిహీనమనన్కులు, స్వాంతంబుల నిన్నెఱుంగఁజాలరు రామా !
- క. శాంతాత్ము లమలభక్తిని, స్వాంతంబుల నినుభజింప సంతృప్తుఁడవై శాంతస్వరూప ! వారల, సంతాపముఁదీర్తువీవు సదయుఁడ ! రామా !

కీ. శే. జయంతి సుభద్రాదేవిగారు,
ఎం.బి.బి.ఎస్., డి.జి.ఏ.

విద్యార్థిగానున్న ప్రతి తరగతియందును ప్రత్యేక గౌరవమును బొందుచు, వైద్యపట్టము 1933 నందు పెక్కు పతకములతో పొందిరి. చిప్పర్ ఫీల్డు మెడలు పొందిన ప్రథమ ఆంగ్లయువతీ మణి. కర్నూలు హెడ్ క్వార్టర్స్ నాసిటలులో నియమింపబడి కొంతకాలము పనిచేసి రాజమహేంద్రవరములో ప్రాక్టీసు పెట్టియుండిరి. 27-2-38 హృద్రోగముచే నాకస్మికముగ మరణించిరి.

భారతమాత వివిధమతప్రతినిధులు
విశాఖపట్టణము క్విస్ మేరీ విద్యాకాల సిల్వర్ జూబిలీ సందర్భమున
విద్యార్థులచే ప్రదర్శింపబడెను.

శ్రీమతి కొసనా సూర్యకాంతంగారు
(భీమవరం, వయసు 13 సం.లు)

శ్రీ రవీంద్ర సారస్వతసమాజమువారి 'చెల్లాయమ్మ' సారస్వత పోటీపరీక్షలో పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా ద్వితీయ బహుమతిని (రు. 15) పొందిరి.

ధర్మసూక్ష్మము

శ్రీమతి కవితీలక కవితావిశారద కాంచనపల్లి కనకాంబగారు

ధర్మమెటుగంగవచ్చు శాస్త్రంబుఁజదివి,
వాదమొనరింపవచ్చు దత్తమ్ముగనక
తద్జ్ఞానంఁగొల్చి వారిడెందంబెఱింగి,
ధర్మసూక్ష్మముగనుగొను ధన్యుడెవఁడో.

మహారాజసభ. పండితులు కవులు సంగీత శాస్త్ర విశారదులు రసికాగ్రేసరులు కిట కిటలాడుచు నీ శరన్నవరాత్ర మహోత్సవావ సరమున రాజశేఖరాస్థానము నలంకరించి యుండిరి.

కృతిలోఁ దన్మయతఁ జూపించువారు కొందఱు, రాగాలాపమునఁ బారవశ్యముఁ గొల్పెడువారు కొందఱు, పల్లవిపాడుటచే రసికుల యుల్లములఁబల్లవింపఁ జేసినవారు కొందఱు తానకౌశలమున మానసము నొకర్పించువారు కొందఱు నొక్కొక్క రొక్కొక్క యెడఁ దమచాతుర్యమును జూపిరి. సభ్యులెల్లరు తలలు పంకించు వారు, పిలకలెగరవేయువారు, గాయకునితోఁ బాటు తాము నూగువారు, ముక్తాయితోఁ బాటు సిగముడిపిడి మోమెల్లగ మృగా భీకరాకారుడైన మద్దెలవానిదెబ్బ కదిరిపడు వారు, బలేయనువారు, మేలనువారు, చప్ప రించువారు, హాయిహాయియనువారు, కన్నులు మూసికొనుచుఁ గదలక ప్రతిమల న్ననుకరించువారునై పలువురు పలువిధముల గానామృతపాన పారవశ్యముఁ జూపు

చుండిరి. గాన వినోదము ముగియగానే, యాస్థానమునకు దైవికముగానేతెంచి సబహుమానముగా స్వాగత మొసంగఁబడిన యొక తేజోమూర్తిపై మహారాజు దృష్టి ప్రసరించెను. అంత నాస్థానసంగీతవిద్వాంసుడు లేచి నిలుచుండి చేతులు జోడించు కొని యిట్లు చెప్పందొడంగెను. “మహాప్రభూ! వీరు పరమభక్తులు. త్యాగబ్రహ్మగురుపరం లోనివారు. సంగీతవిద్యపట్ల సార్థకనామధేయులగు శ్రీ దక్షిణామూర్తి స్వరూపులనుటకు సందియములేదు.

అన్నదానముచేసి విద్యార్థులను బోషించి వారికి విద్యాదానము చేయుచున్నారు. దాతలు. అప్రతి గృహీతలు. నిస్పృహులు. రాజాస్థానములకేని పోయెడువారుకారు. వీలినవారి గుణగ్రహణపారీణతను విని సంతసించి మన యాహ్వానమును మన్నించి యిటకేతెంచినారు.”

ఆమాటలువిని రాజుగారు లేచివచ్చి యాదక్షిణామూర్తి గురుచరణములకు నమస్కరించి వారికి కనుమమాలికలు, ఫలములు, సాలువలు స్వయముగ సమర్పించి

గృహ లక్ష్మి

పూజించి యిట్లనిరి. “విద్యనృణులారా? మీ సమక్షమున మనఃపూర్వకముగ మేము కొంత మా మనశ్శాంతికై ప్రకటింపవలసి యున్నది. పురుషాకృతిని ధరించిన కర్ణాట గానకళయో యన్నట్లున్న యీ దక్షిణా మూర్తి గురుమూర్తిని, వారీదేశమున స్థాపించిన గురుకులముయొక్క ప్రాముఖ్యమును నిటీవల విన్నాము. ఇన్నినాళ్లు మాకు ప్రాచీన విద్యలలోని నాణెమెఱుంగ నవకాశము గలుగలేదు. క్రిందటి సంవత్సరము మేము కలినాయకుండగు వేంకటేశుని దర్శింప బోయి యచట కళిపయ శిష్యగణపరివృతుండగు నొక్క మహాతపస్వింబాడగాంచి వారందరించితిమి. వారిల్లు శిష్యులకు బోధించుచుండిరి.

‘బుద్ధిమంతులారా! శ్రద్ధాభువులై యాలకింపుడు. ఆర్యవిజ్ఞాన బీజములు రక్షితవ్యములు. కాల మనుకూలింపకున్న నేమి? కొందఱైన ధీరులై భారతీయుల వ్యక్తిత్వమును నిలువఁబెట్టవలయును. లేకున్న నీకర్మభూమియు నితర మైచ్ఛభూములతోఁ దుల్యమగును.

ఈశ్వరేచ్ఛానుసారముగ నీవుణ్యభూమి గూడ నధర్మబహుళమగుచుండినను బుద్ధిమంతు లార్యవిజ్ఞాన బీజముల రక్షించుచుండుటయు భగవత్సంకల్పమే. అదియే మా ముఖమున మీకు వినఁబడుచున్నదని భావింపుడు.’

ఈరీతి బోధించు గురుస్వామికి నేను స్వాస్థాంగముగ నమస్కరించితిని. వారు నన్ను

దీవించి శిష్యులతో నెందేని జనిరి. నాటి నుండియు నార్యవిజ్ఞానమందు బద్ధాదరుండనై మాయాస్థానంబున శేషించియున్న ప్రాచీన విద్వాంసులరావించి, వారిసాయంబున నీ పరిషత్తుఁగావించి మీవంటి మహాసీయుల కాహ్వానము పంపఁగలిగితిమి. మాయాహ్వానముల మన్నించి మీరరుదెంచుట మాక మందానందము కలిగించినది.

ఈ తొమ్మిదిదినములనుండి శాస్త్రార్థములు, సాహిత్యగోష్ఠులు, వేదాంతచర్చలు చతుష్షష్టికళాప్రదర్శనములు, మాతండ్రిగారి కాలమున జరిగినట్లే జరుప ప్రయతించితిమి. నూతన ప్రయత్న మాటచే నీ విజ్ఞానప్రదర్శనములోని విశేషములు మేము సమగ్రముగా గ్రహింపలేకున్నను మాకీ విద్యలన్నియుఁ బరమానందము గల్గించినవని మాత్రము చెప్పక తప్పదు. అంతియకాక యిన్నిదినములు పరధర్మావలంబనమున నిట్టి యవకాశము కలుగకపోయెగదా యని మాకుచింత గూడ కలిగినది. మా సంతోషము మాటకేమి! మీకంటె గూడ నీసభ్యులు, పౌరులు, రాజపురుషులు, సుద్యోగులెల్ల రిందలి సారస్యమును జక్కగా గ్రహించినట్లు కానఁబడుచున్నది. ఉత్సాహముతో నెల్లవారు చేయు శిరః కంపాదికమువలన సభ్యుల కింతగుణ గ్రహణశక్తి కలదాయని మాకచ్చెరువు కలుగుచున్నది. వేదవేదాంగములు, చతుష్షష్టికళలు మాపెద్దలనాడెట్లో మానాడునట్లే మా సంస్థానమున వృద్ధిపొందునట్లు చేయ సంకల్పించిన, మాకు మీరెల్లరు

భర్త సూక్ష్మము

తోడ్పడుడు. దైవికముగా నీ నడుమకలిగిన యుపేక్షలోని లోపమునుగూడఁదీసి విద్యలకుఁ బరిపూర్ణతను గూర్చుడు.

విద్యస్థులులారా! నేడీ సభకలంకార భూతులగు శ్రీ దక్షిణామూర్తిశాస్త్రిగారు మనకు దిక్ప్రదర్శనముగాఁ గర్తవ్యము నిరూపించెదరు. కావున సానధానులై యాలకింపుడు" అని మహారాజుగారు మేఘగంభీర స్వరముతోఁబలికి విరమించిరి. అంతట దక్షిణామూర్తిశాస్త్రిగారు సభామధ్యమున నిలువంబడి యిట్లుపన్యసించిరి.

“మహారాజా నేడుకదా సువినము ఆర్య విజ్ఞానమును బోషించుటకుఁ గంకణము గట్టుకొన్నధీరుని నేఁ గన్నులారఁ జూడఁగల్గితిని. గుణగ్రహణపారీణులగుటచేఁ ప్రభువులు మావంటివారియందున్న గురు ప్రకారమును గుర్తెరింగి సభాముఖమున నిట్లుగ్గడించిరి. పామరలోకము విద్యాగంధ విహీనవకాటచే మమ్ముబోంట్ల సరకుచేయకున్నది. అట్లగుటచే విద్వాంసులు, వనములందును బల్లెలయందును కుసుమగుచ్ఛముల వోలె జీర్ణభావంబుగాంచుచున్నారు. ఈశ్వరానుగ్రహమువలననే యద్వైత వాసన మానవుల కేర్పడునన్నట్లుగా నీశ్వరానుగ్రహముగలవారికే యార్యవిజ్ఞానమందభిమానమును తత్పూర్వణముం దానక్తియుఁ గలుగునని తోచుచున్నది. లోకులు కాకుల వంటివారు. యజమానుల యభిప్రాయము ననుసరించి పొగడుచుఁ దెగడుచుందురు. ఇట్టి చంచలస్వభావముగల లోకుల యామో

దము వారి గుణగ్రహణమును సూచింపదు.

ఆధునికుల యాటకాటలకు వినోదములకు మోజుపడి వివిధసీమల వారి బిలిపించి నిరుడు తమరొక్క లక్షరూప్యముల వెచ్చించినపుడు వీరందఱు మిమ్ము మెచ్చుకొనలేవా? ప్రాచీన పండితులను నిలిపి వార్షికములుమాని, ఊటీకొండలలో నేలినవారు కందుక క్రీడాపరవశులై యున్ననాడీ సభ్యులు మిమ్ము మెచ్చలేదా?

నడగొండలబోలె నగరమున సంచరించు భద్రగజంబులనెల్ల నమ్మి వికారముగ మొఱుగుచు కుక్కలవలె నెల్లెడల సంచరించు మోటారుకారులెన్నేని కొన్ననాడు ఈ సభ్యులు మిమ్ముల మెచ్చుకొనలేదా?

పండ్రెండు సంవత్సరములు చల్లకడవఁ గాగిలించుకొని యకారసాధనఁజేసిన మహాసంగీత విద్వాంసులకు దేవిడీమన్నాచేసి గ్రామఫోనుతో రాజసభనించిననాడు వీరు మిమ్ము మెచ్చకుండిరా? వేయేల? వడ్డంగులు, కమ్మరులు, వెంశి పైడిపనివాండ్రందఱకు దగ్గించి ప్రతివస్తువును బైకివాసి తెప్పించిననాడు, మనవారది నాగరికతయని మిమ్ముం బొగడలేదా?

తాతముత్తాతలనాటి తాటియాకు గ్రంథముల నన్నింటిని నశిగిన వారి కెల్ల యే జర్మనీ వారికో, అడయారువారికో, దానముచేసి వీడవదలించుకొని యస్యభాషా గ్రంథరాజములతో బీరువాల నింపిననాడు వీరు మిమ్ముగొని యాడలేదా?

గృహలక్ష్మి

మీ మూలపురుషులనాటినుండి వచ్చు చున్న యమూల్యములగు నవరత్నముల యాభరణములు, బొంబాయికి పారిసు పట్టణమునకుఁబయిమ్మించి దివాణమునిండ గాఢ పింగాణిసామానులు నింపిననాడు మిమ్మువారింపక పైపెచ్చు నిరాడంబర జీవనమును గొనియాడిన వారీసభ్యులుకారా? ఏకరాశిగా నన్ని యుదాహరణములు చెప్పి తిని. ఇంతకు మాపుణ్యవశమున, నా మహా తపస్వి యనుగ్రహంబున నేలినవారి కార్య విజ్ఞానముపై దృష్టి ప్రసరించిన కారణమున జన్మమున కెల్ల శివరాత్రియని నాకీనాఁడిచ్చట పండిత సమక్షమున మనసులోనిమాట నిర్భయముగాఁ బ్రకటించు నవకాశము గలిగినది.

అదియట్లుండఁ బ్రకృత మేలినవారి ప్రశ్న యేమనగా నింతగాఁ దలలాడించి మెచ్చు కొను సభ్యులందఱకు సంగీతశాస్త్రమున మేలరసి యానందించునంతటి రసికతకలదా యని కదా! అందలి యధార్థమును రేపు నిరూపింతుము. ఆవిషయము తమతో నేకాంతముగా మనవిచేయుదును. రేపటి దినము సాయంకాలము యథాప్రకారము సభ కానిండు. మహాప్రభూ! తత్త్వజ్ఞులఁ జెంతఁజేర్చి వారిఁ బ్రోత్సహించి, కల్ల నిజము లేర్పఱచి ధర్మమును బోషించు మహారాజు తమరయ్యెదరేని మావంటి సాధువుల కదియ పరమానందము.” ఈ రీతిగా దక్షిణామూర్తి శాస్త్రిగా రుపన్యసిం చినపిదప నాటిసభ ముగిసెను. మరునాటి

యుదయము మొదలు సాయంకాలము వఱకు నూరంతయు నట్లుడికిన ట్లుడికిపోవు చున్నది. దర్బారులో సంగీతమునకు విధిగా నందఱు వెల్లితీరవలయునట. మహాగాయ కులు పాడుదురట. సభలో నెల్లయెడల విచ్చుకత్తులవారు నిలువఁబడుదురట. తల యాడించినవారికి, మేలు భేషు అనినవారికి, దత్క్షణమే సభయందే శిరస్సులు నరికెడ రట.

పౌరులందఱరచేతఁ బ్రాణములు పెట్టు కొని సాయంకాలము రాజభవనమునకు సంగీతసభకు విచ్చేసి క్రిక్కిరిసి కూరుచుం డిరి. విచ్చలవిడిగా ఖడ్గధారులు సభలో బరాబరులు చేయుచుండిరి.

అంత దండనాయకుఁ డుచ్చైస్వరము నిట్లు ఘోషించెను. “సభ్యులారా! ఈ గానసభ జరుగునంతనేపు మీరందఱు కుదు రుగాఁ గూర్చుండవలయును. తలలాడింప రాదు. బలే, మేలు, బాగు, వహ్వో యని యలువరాదు. ఈ యాజ్ఞను మీరిన వారి శిరస్సులు ఖండింపఁబడును. బంతులవెంట సిద్ధముగనున్న నీ ఖడ్గధారలఁ దిలకింపుఁడు. భద్రము.”

దండనాయకుఁ డాడినమాటలు విని సభయంతయు చిత్తరువువోలె నిశ్చేష్టముగ, నిశ్శబ్దముగ గానము వినుచున్నది, పరమ భక్తుడేకముతో “క్షీరసాగరశయన” యను కృతిలో “తారకనామా” యని తారస్వరమునఁబలికి సంభోధనఁ జేయు

ధర్మసూక్ష్మము

గాయకుని భావోత్కృష్టతమెచ్చి చెంత నున్న విద్యన్మణు లిద్దరు తలలెగురవైచి “బలే” యని కేకవేసిరి.

విచ్చుకత్తులవారు వారికై యురికిరి. సభలో కోలాహలము పుట్టెను. పాట నిలిచిపోయెను. ఏమైనది యెవ్వరెఱుంగరు. “అయ్యో, రసికాగ్రేసరు లన్యాయముగ హతులైరి కదా” యని ప్రతివారు విలపింపఁజొచ్చిరి.

అత్తఱి కొంతవడికి తేరమఱుగుననుండి దక్షిణామూర్తి బుధుం డాతలలాడించిన విద్యన్మణుల చెరియొకవైపు నుంచుకొని సభలోఁ బ్రవేశించి రాజసన్నిధానమున నిలువంబడి యిట్లు ఘోషించెను. “మహా రాజా! ఈ మహానుభావు లిద్దఱు కేవల తత్త్వప్రవీణులు. కావున వీరికి నిజముగ మెప్పుగలచోట కత్తులు కానబడలేదు. తక్కినవారెల్లరు కత్తులవలని భయముతోఁ

గంతములు బిగపట్టుకొని బొమ్మలవలెఁ గూర్చుండిరి. సర్వకాలములందు సహజ ముగఁ దత్త్వకథనము చేయఁజాలు మహా నీయు లిట్టివారు.

య జ మా ని యభిప్రాయమునుబట్టి యాడువారు మాయికులు, లోకులు.

తత్త్వనిర్ణయముచేసి యథాయోగ్యముగ విద్వాంసులను విద్యలను పూజించి పోషించు నీ మహారాజ దీర్ఘాయుష్మంతుఁడయ్యెడు గావు”తమని దీ వించి దక్షిణామూర్తి బుధుండు విరమించెను.

సభయంతయుఁ బరమానందభరితమై నది. అందఱకుఁ జందనతాంబూల వస్త్ర దానాదికముతో సభ ముగిసెను.

“ధర్మసూక్ష్మంబు తేల్చును ధన్యుఁ డొకఁడు.”

వ్యాసకర్తలకు

వ్యాసములు ప్రకటన క్షంగీకరింపబడుచో వ్యాసకర్తల కా సమాచారము వెంటనే తెలుపబడును. అంగీకరింపబడని వ్యాసములు ఆ మాసాంతమువఱకుమాత్రము భద్రపరుపబడి యుండును. వ్యాసములు కావలసిన ఆ యావ్యాసకర్తలు తగు తపాలబిళ్లలనుపంపి వానిని తెప్పించుకొనగలరు.

సంపాదకుడు.

ఉత్తరాలు

శ్రీమతి యల్లావగడ సీతాకుమారిగారు

సామాన్యంగా రాత్రిపూట రైల్వే ప్రయాణం చేసేటప్పుడు ఏకొద్దిమందోతప్ప చాలామంది జనం నిద్రపోతూనే ఉంటారు. నాకెందుకోకాని ఆ మర్నాడురాత్రికికూడా నిద్రపట్టదు.

అక్కేళ్ళసాయంకాలం ఐదుగంటలకు రైల్వేనుంచి “ఎబల్” సస్సానంలో దిగాను. ఆసస్సానం ఇప్పటికీ మాన్నేహితులైన “మాట్టెస్టు డి ఆర్థస్” కుటుంబానికి చెందిఉన్నది. ఈసెలవలు మూడువారాలూ అక్కడే గడుపుదామని తిన్నగా వాళ్లదేవిడికే వెళ్లాను. అది ఒక మనోహరమైన దివ్యభవనం. దాన్ని క్రిందటిశతాబ్దంలో వాళ్ల ఏతాతగారి కాలంలోనో నిర్మించారు. కనుకనే ఇంతకాలానికిగూడా అప్రాచీనశిల్పంయొక్క గాంభీర్యం, ఆశ్చర్యత, జీవకళా కొంచెంగూడా తగ్గలేదు. ఇంతేగాక ఆభవనం ఒక చిన్నగుట్టమీద నిర్మించడం, ఆగుట్ట చుట్టూ ఒకదట్టమైనవనమూ, దానికిందుగా జలజల లాడుతూ ఓనదీ, ఆనది అవతలవైపు చాలాదూరం వరకూ వ్యాపించిన సస్యక్షేత్రాలూ, వాటిగట్లమీద మంచుతోతడిసిన పచ్చిగడ్డిమేస్తూ నిండుప్రేమతో వెంబడించేదూడల్తో మందంగా అడుగులువేసే పశువులూ,—ఇక ప్రకృతికాంతతనవలనవణ్యకోభవంతా అక్కడ వొలకబోసిందంటే ఆశ్చర్యం ఏముంది. ఈసౌందర్యాన్నిచూచి ఆనందించడానికి నేను ప్రతి వసంతరుతువులూనూ ఇక్కడికివచ్చి మహాత్మా హంతో రోజులు వెళ్లుచుచుకొని వెళ్తుంటాను.

భోజనాలుకాగానేన్నే హితుడితో ఇట్లా అన్నాను. “మంచిది నాకు ఈసంవత్సరం ఏగది ఏర్పాటుచేశావు?”

“ఆస్టోజు గది.”

ఓగంటనేపు బాతాఖానీ కొట్టినవాత పడుకో

డానికి ఆగదిలో ప్రవేశించాను. గదిలోప్రవేశించగానే ఆస్టోజు, తైలవర్ణం చిత్రంఒకటి పెద్ద సైజులో ఎడ్యూగా వేలాడుతూ కనిపించింది. ఆ ముఖం ఆదుమ్మపట్టిన అద్దంలోనుంచి నాలో ఎక్కువభావాలేమీ కలిగించలేదుకాని, ఆశొక్కు నొక్కులజాట్లూ, విశాలమైననుదురూ, నునిశితమైన కళ్లూ, అకళంకశీలవతులైన ప్రాచీన సాధ్వీశిరోమణులను జ్ఞాపకానికితెచ్చాయి. మా మిత్రుడికుటుంబంలో ఆమెపేరుకు చాలా గౌరవస్థానముంది.

ఇప్పటికి నేను చాలా అలిసిపోయినాను కాని ఇంకా నిద్రరావడములేదు. కొంచెనేపు పక్కమీదపార్లి ఇక లాభంలేదని ఉత్తరాలయినా వ్రాసుకుందామని అక్కడే కిటికీపక్కగా గోడలో అమర్చి ఉన్న ‘డెస్కు’ను తెరిచాను. కలమూ కాగితమూ ఏమయినా దొరుకుతాయేమోనని. కాని ఆలోపల పూర్తిగా పాడయిపోయిన ఒక్క ఈకకలంమాత్రం పడేశివుంది. నేను నిరాశతో సాయగుమూసివేస్తూ వుండగా లోపలవైపుమూలగా ఏదో ఒకపదార్థం మెరుస్తూ కనిపించి నన్ను కాస్తకలవరపెట్టింది. వెంటనే మళ్ళీ ముందుకులాగి ఆపచ్చనిపదార్థాన్ని నారెండుపేళ్ల గోళ్లతోనూ గట్టిగాపట్టుకొని నేర్పుగా పైకిలాగాను. అది ఒక బంగారు నూదివంటితాళం చెవి. అకస్మికంగా నాతల్లో అనేకఊహాశకటాలు పరిగెత్తాయి. ఏదో ఒకరహస్యాగారం ఈకొత్త పని ముట్టువల్ల బయలుపడవచ్చు ననే ఒకఉత్సాహంతో ఆ‘డెస్కు’నంతా పరిశీలించిచూచాను. చివరకు మొదట సాయకు కొంచెంఎదురుగా ఒక చిన్నరంధ్రం గనిపించింది. క్షణం ఆలస్యంచెయ్యకుండా ఈనూదిని అందులో గుచ్చాను. ఆశ్చర్యం! వెంటనే ఒక చిన్నసాయకు నావైపుకు తెరుచుకుంది.

అందులో ఉన్న సామానంతా రెండు, పనువు పచ్చ, గులాబీ, రంగుల ఉత్తరాలకట్టలు; విలువైన, మృదువైన పట్టుగుడ్డముక్కలలో చుట్టబడి ఉన్నాయి.

అప్పించివేసి నేను కొంచెం విభ్రాంతుణ్ణిపోయి నాను. వాటిలోనుంచి ఒకటి రెండు ఉత్తరాలు చూపిస్తూ ఉన్నాను.

“నా.....”

నీవు కోరినవిధంగా నీవు వ్రాసిన ఉత్తరాలన్నీ పంపిస్తున్నాను. కాని నీ కోర్కెను అంగీకరించడానికి నేను చాలా బాధపడుతున్నాను. నీవు దేనికోరకు ఇంతగా భయపడుతున్నావో నేను ఊహించుకోలేకుండా ఉన్నాను. వాటిని నేను పోగొట్టుకుంటూ నేమొనని భయపడుతున్నావా? జాగ్రత్తగా నా పెట్టిలోదాచి తాళం వేశాను. పోనీ ఎవరైనా దొంగిలిస్తారేమోనని భయపడుతున్నావా? పిచ్చిదానా! నా ప్రణయకోశాన్ని నేను కాపాడుకోలేనా!!

నాకు బాధేకాదు ఆశ్చర్యంకూడా వేస్తూ ఉన్నది. ఒక వేళ నీ హృదయంతరాళంలో పశ్చాత్తాపం ప్రవేశించలేదుగదా. ఇంతకాలం నన్ను ప్రేమిస్తున్నందుకూ లేకపోతే, నీ చేతులో ఉన్న కలంమీద ఉన్న విశ్వాసంగూడ నామీద నీకు లేనిరోజుల్లో నీ భావాల్ని ఒక తెల్ల కాగితంమీద ప్రవేశపెట్టినందుకు ఇప్పుడు సిగ్గుపడుతున్నావా? చూడూ, ఎప్పుడైతే మనం ప్రేమించేదానికి ఒప్పుకున్నామో అప్పుడు, ఆ ప్రేమని మాటలలోనూ, వ్రాతలతోనూగూడా ఒప్పుకోవలికివస్తుంది. ఎందుకంటేవా, ఆలోచించుకో, మనం అనుకున్న మాటలు, మధురమైన సంగీతంలాగా హృదయంలో చొచ్చుకుపోయి, మలయానిలంలాగా మృదువుగా శరీరానికితాకి, సూర్యకిరణాల్లాగా వంటికి వేడిపుట్టించి చివరకు ఆవిరిలాగా మాయం అయిపోతాయి. ఇక అక్కడమిగిలేది ఒక్క స్మృతి మాత్రమే! కావలసినట్లే, వాటిని దర్శించడానికిగానీ స్మరించడానికిగానీ, చివరకు చుంచుకుడానికిగానీ వీలేదు. ఏమైనాసరే భరింపరాని హృదయవేదనతో ఉత్తరాలు పంపివేస్తున్నాను.

నాకు తెలుసు. నిస్సంజేహంగా నీవు, ఒకానొక కాలంలో ఒక మనుష్యమాత్రుణ్ణి ప్రేమించి ఆ భావాలను శాశ్వతంగా పెల్లడిపరిచినందుకు ఇప్పుడు నీకోమలహృదయంలో పశ్చాత్తాపమూ, భీరుత్వమూ కలిగి, వాటిని ఎలాగైనా సంపాదించి, ధ్వంసం చేసి, సిడికెడుబూడిద చేసివేద్దాం. అనుకుంటున్నావు... సరే...మంచిది.

నీసంతృప్త ప్రకాంత జీవనాన్ని ఆశీర్వాదవిగో నీలేఖలన్నిటినీ, పంపివేస్తున్నాను.

నీ.....

* * *

“మిత్రమా!

నాకు చాలా విచారంకలిగింది. ఎందుకంటే నీవు నన్ను సరిగా అర్థంచేసుకోలేకపోయినావు. చివరకు ఊహించుకోసన్నా లేక పోయినావు.

నేను నిన్ను ప్రేమించినందుకు ఎన్నడూ విచారించలేదు. ఇకముందుగూడా విచారించను. నా జీవితాంతంవరకూగూడ ఇదేమోస్తరుగా నీకు ఉత్తరాలు వ్రాస్తూనే ఉంటాను. కాని నా ప్రార్థన ఏమంటే ఆ ఉత్తరాల్ని నీవు చదివినవెంటనే నాకు తిరిగి పంపించివెయ్యాలి.

నేను ఎందుకు ఆ ఉత్తరాలు పంపమని అడిగానో నీకు చెప్పివేస్తాను. కాని నీకు పెద్ద హృదయాభాతం అవుతుందని విచారిస్తున్నాను.

నీవన్నట్లు భావవీధి పరిభ్రమణంలో కాదుగాని ప్రత్యక్షంగా నేను భయపడుతూ ఉన్నాను. ఎందుకో అంటేవా, బహుశా అందులో ఏమైనా పొరపాటువస్తే, నాలోపాలు ఇతరులకు తెలియడం కాని అందువల్ల మరొకరికి నష్టం రావడంగాని నా కిష్టంలేదు.

ఈ చెప్పబోయేమాటలు కొంచెం దీర్ఘంగా ఆలోచించుకో. నీవూ... నేనూ.... ఇద్దరం.... మరణించి పోవచ్చు. క్షమించాలి. నీవు నీగుర్రంమీదనుండి పడి పోవచ్చు. ఇంకా స్వారిచేస్తూనే ఉన్నావు కాదూ? లేకపోతే ఏదైనా ఆకస్మికవ్యాధి సోకో, గుండె జబ్బువల్లనో ప్రమాదంవల్లనో తలవనితలంపుగా

గృహ లక్ష్మీ

చనిపోవచ్చు. తెలుసుకదూ మృత్యువు ఒక్కటేకాని దానిమార్గాలుమాత్రం అసంఖ్యాకం, అనూహ్యం గూడాను. అప్పుడు నీచెల్లెలో బావో, వదినో మన ప్రేమలేఖల్ని చూడడం తటస్థించవచ్చు. అప్పుడు వాళ్లు నన్ను ప్రేమించి క్షమించి ఇతరుల్లో ఈరహస్యాన్ని, ఇటువంటి రహస్యాన్ని చెప్పడం మాని వేస్తారా! నేను నమ్మును. నేనిప్పుడేదో మహాభయం కరవిషయాన్నిగూర్చి చెపుతున్నట్లు, మీబంధువులను అనుమానిస్తున్నట్లు నీకు తోచవచ్చు. కాని మనం అందరం ఇవ్వాలో, రేపో—ముందో, వెనుకో—తప్పుకుండా మన్నులలో కలిశిపోయేవాళ్లమే. కనుక తదనంతరం ఏభయంకర సంఘటనలూ జరగకుండా ముఖ్యంగా ఇలాటివిషయాలలో ముందే ఎక్కువ శ్రద్ధతీసుకోడం అవసరం.

ఇక నావిషయం—ఈఉత్తరాల్ని నేను నా వ్రాతబల్లలో ఒక రహస్యపుసాయగులో దాచిఉంచు తాను. ఈసారి నీవువచ్చినప్పుడు, మన రెండుఉత్తరాలకట్టలూ, తమ మృదువైన పట్టుపల్కుల్లో కాళ్ళ తంగా, పక్కపక్కసమాధాల్లో ఉండి పోయిన ప్రేయసీ ప్రియుల్లాగా ఎలా ఉంచబడ్డాయో చూపిస్తాను.

ఐతే నీవు “ముందుగా నీవుమరణిస్తే నీభర్త మన ఉత్తరాలను చూడడా?” అని ప్రశ్నించవచ్చును. ఊహా, నాకావిషయంలో ఏమీ భయంలేదు. మొట్టమొత్తం అతను నారహస్యపు సాయగుడు కనుక్కోనేలేడు. ఒకవేళ నామరణానంతరం కనక్కున్నా నేను లెక్కచెయ్యను. నీమటుకు నీవెప్పుడయినా, మరణించినవాళ్ల ప్రేమలేఖల్నిగురించి విన్నావా, లేదు. కారణం ఇది మనమరణానంతరం నాభర్త మన ప్రేమలేఖల్నిచూచినా ఏంచేస్తాడు, కాల్చి బూడిదచేస్తాడు. పురుషమృదయం ఎలాటిదో కొంచెం ఆలోచించావా? అతను బతికివున్న స్త్రీ మీదఅయితే తప్పుకుండా పగసాధిస్తాడు. ఆస్త్రీని ఆగారపరచాడనే ఊహతో తన ప్రతిద్వంద్వితో పోట్లాడుతాడు. అంతేగాదు. ఆస్త్రీ కళ్లముందు

అతనిని నాశనంచేయించడానికి ప్రయత్నంచేస్తాడు కూడాను. ఎందుకంటే,...పోనీలే ఎందుకో నాకూ బాగా కారణంతెలీదు. అదే ఆమె మరణానంతరం అయితే ఎంతసాక్ష్యం దొరికినాసరే దాన్ని ఇతరుల కంటబడకుండా నాశనంచేసి తృప్తిపడుతాడు. ఓహో! నాన్నేహితుల్లో ఇలాటి ఆధారాలమీద పిచ్చిగా, కుళ్లుగా, స్వార్థంతో కీచులాడుకున్నవాళ్లనీ అదే మరణానంతరంఅయితే నిశ్శబ్దంగా వాటిని నాశనంచేసినవాళ్లనీ బోలెడు మంచి పురుషుల్ని చూచాను.

మరొక్కవిషయం. నేను వీటిని నాశనంచేస్తా నేమో అనిగూడ నీవు అనుకుంటున్నావు. ఎప్పుడూ కూడ అలాటి ఆభిప్రాయాలకు నీహృదయంలో చోటివ్వవద్దు. నేనేకాదు, ఈవిశాలప్రపంచంలో మరే స్త్రీకూడ తాము ప్రేమింపబడుతున్నామని వ్రాయబడ్డఉత్తరాల్ని ఏమాత్రం చెక్కుచెదరనివ్వదు. మాస్త్రీలోకానికి జీవనసర్వస్వమూ, జీవితోద్దేశమూ, నిరీక్షణమూ, సుఖస్వప్నమూకూడ ఇలాటి ప్రణయ చిహ్నాలే. ఈచిన్నచిన్న కాగితంముక్కలు ప్రణయా రాధనకేర్పడ్డ ఆలయాలు. అందులో ప్రణయాధిదేవతలం మేమే మమ్మల్ని ఆరాధించేప్రియులు వ్రాసిన ఈప్రణయలేఖలు మాసౌందర్యానికీ, తీవికీ, చాక చక్కానికీ, అకర్షణకీ సంబంధించిన యోగ్యతా పత్రాలు. అవి మాప్రణయకోశాలు. ఇలాటి ఆనంద గర్వానికి కారణభూతాలయిన ఈలేఖల్ని ఏస్త్రీ ప్రాణప్రదంగా కాపాడుకోదు? కనుక ఈఉత్తరాల్ని, నీదగ్గరంటే మనఇద్దరికీ క్షేమంకాదు కనుక, నావ్రాతబల్లలో భద్రంగాదాస్తున్నాను. నీవు ఈవిషయంలో నిశ్చింతగా ఉండు... నెలవు...ముద్దులు...

నీ

కోజు.”

అప్రయత్నంగా నాకళ్లు ‘అప్టోకోజు’ చిత్రం మీదికి ప్రసరించాయి. ఈసారి తడిసినకంబలిలాగా గంభీరంగా ముడుతలుబడ్డఆముఖంతో పైకి ప్రస్ఫుటం అవుతున్న పాత్రివత్త్య సదాచారాలవెనుక నూత్నంగా స్వార్థ్యం, కపటం, ద్వంద్వత్వం ఛాయగా గోచరమయినాయి.

స్వస్తిక్ కుంతల ద్రవ్యములు

క్రమముగా స్వస్తిక్ కుంతల ద్రవ్యములు పయోగించిన మహారామగు నిడుపైన వెంట్రుకల బొందగలవు. అవి భారతదేశ మంతయు ప్రసిద్ధి జెందినవి. వానిలో మట్టి మట్టితైలములు చేరలేదని గ్యారంటీ నివ్వబడినది.

కుంతలాభివృద్ధికి

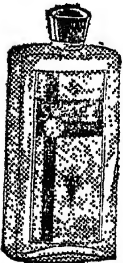

వెంట్రుకలు విరివిగా పెరుగుటకును, బట్టతల కాకుండుటకును, చుండు మొదలగువానిని పోగొట్టి శిరమునకు చల్లదనము గల్గించుటకు చాల సుపయోగకరము. చక్కని పువ్వులసెంటు గలుపబడినది.

ప్రశస్తమైన స్వస్తిక్ వెంట్రుకల తైలము

శ్రేష్ఠమైన లెంకాయ, తిలతైలముచే తయారుచేయబడినది. ఈని కరమగు మట్టితైలము లిండు చేర్చబడలేదు. రెండు విధములుగా దొరుకును. (కొలదిగా సెంటుచేర్చినది. ఎక్కువగా జేర్చినది.) స్వస్తిక్ ప్రశస్తతైలము క్రింది 5 వివిధ సువాసనలతో దొరుకును:- రోజా, మస్లా, శ్రీగ్రంధము, కస్తూరి, స్వీట్ పి.

సువాసనగల ఆముదము

వెంట్రుకలకు మిగుల బలవర్ధకము. వెంట్రుకలకు రాలకుండ తెల్ల బడకుండజేయును. చర్మమును శుభ్రపరచి చల్లదనము గల్గించును. మంచివాసన చేర్చబడినది. ఉత్తమమైనది.

షికకెయ్ సబ్బు

వెంట్రుకల యభివృద్ధికి, శిరస్సానమునకు, చుండు పోగొట్టి మెరుగుగల్గించుటకు సాటిలేనిది. శిరమునకుచల్లదనముగల్గించును.

ది స్వస్తిక్ ఆయిల్ మిల్స్ లిమిటెడ్

వడాలా :: :: బొంబాయి

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు: ది స్వస్తిక్ ఏజన్సీ, మద్రాసు - బెజవాడ ప్రేషనరీ అండు పానీమార్లు, బెజవాడ. చిత్తూరి రంగయ్య అండు కంపెనీ, కాకినాడ - గ్రంథిస్వామి అండు సన్ను, విజయనగరం సిటీ.

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు ప్రతిజిల్లాయందు గలరు.

ఉష్ణదేశాల్లో కురులకు

చేయవలసిన కృషి

సహజంగా వెంట్రుకల్లో వుండే తైలాన్ని సూర్యుడు ఎండిస్తూవుండేటప్పుడూ, ధూళి వాని సున్నితత్వాన్ని నశింపచేస్తూ వుండేటప్పుడూ నీ మాడును గురించి, వెండ్రుకలనుగూర్చి ప్రత్యేక శ్రద్ధ పుచ్చుకోవాలి.

1. ఉప్పు, ధూళి పోగొట్టి తైలాన్ని ఎప్పటివలె కలిగించడానికి ప్రతివారము

టామ్కా టెంకాయనూనె

ఆభ్యంగనానికి ఉపయోగించవలె. మొదట దీనికి వేన్నీళ్లు, శుభ్రపరచిన తరువాత చన్నీళ్లు వాడకోవాలి.

ఈ ఆభ్యంగనతైలంలో కురులను పరిశుభ్రంగా కడిగే నీకాయ, వెండ్రుకల్లో మాడులో సహజంగావుండవలసిన తైలాన్ని కలిగించే టెంకాయనూనె వున్నవి.

వెంట్రుకలనూ, మాడును ప్రతిదినము మూడు నిమిషాలు సేపు

టామ్కా ను వానన టెంకాయనూనెతో

రుద్ధితే వెంట్రుకలు సిల్కువలె అవుతవి. కురుల అభివృద్ధికి రక్తప్రసారం కలుగుతుంది.

పైవి రెండూ కొత్తగాతీసి బాగుచేసి సుగంధ యుక్తంగా చేసిన టెంకాయనూనెనుండి తయారైనవి. ఈవద్దతి పురాతనమైనా, టామ్కా పరిశ్రమాలయాల్లో దీనికి పరిపూర్ణమైన శాస్త్రోక్తవిధానం కల్పింపబడింది.

ది తాతా ఆయిల్ మిల్స్ కో లిమిటెడ్

తాతాపురం ఆ బొంబాయి.

టామ్కా సేల్స్ డిపో,

19A, వాజియర్ పేధి, పద్రాసు.

వివాహములు-మార్పులు

శ్రీమతి హొసకోట కామాక్షమ్మగారు

సంఘమునందు మిక్కిలి పావనమనదగునది వివాహము. మన కుటుంబములయందు ఒక పిల్లవాడుగాని పిల్లగాని వివాహముకాదగిన వయస్సు పొందినదే యింటియందు పెద్దలు పిల్లలశ్రేయస్సును కోరి వివాహమునకు తగుయేర్పాట్లుచేయు సాచారము కలదు. ఇట్టివివాహములు జరిగినపిదప నూతన వధూవరు లనోన్యవృద్ధిపొందుటకుగాను సంతోషదాయకములగు సాచారముల నెన్నిటినిో పెద్ద లేర్పాటు చేసియున్నారు. వధూవరుల అనోన్యత వృద్ధి నొందుటకు పిల్లయింటికి పిల్లవానినిగాని పిల్లవాని యింటికి పిల్లనుగాని పండుగపర్వములయందు పిలిపించి కొద్దిరోజు లుండుకొని తగురీతి గౌరవించి పంపునది మనలో ఆచారముగానున్నది. ఇప్పుడన్ననో చదువుకొను కాలమునందు వ్యవధిలేదన్న కారణమువలన పిల్లవాడుగాని పిల్లగాని యొకరినొకరు కలిసికొని వారివారి గుణములను గ్రహించుటకు వీలుగాక యిందుమూలమున నెన్నియో అనర్థములు కలుగుచున్నవి. నూతన వధూవరులు వారికి చెందగల నూతన ఆశ్రమధర్మముల నేరీతిగా తెలియు టనునది మన యిప్పటి సమస్య.

పూర్వాచారము లిప్పుడు మనకు కనుపించు క్షీణదశయందుండుటకు కారణము మన సంఘము నాక్రమించియుండు దౌర్బల్యము. ప్రపంచమునందన్ని జాతులయందును వివాహసందర్భములయందు పయోగింపబడు పవిత్రవాక్యములయొక్క సారాంశ మొక్కటే. అట్టివాక్యములు పండిత పామరరంజకములగు దేశభాషలలోనున్నవి. కాన వివాహముకాగల దంపతులు వాటియర్థమును గ్రహింపగలిగి గృహస్థాశ్రమమునందు వారిరువురకునుగల బాధ్యతను తెలిసికొనగలిగియున్నారు. మన దేశమునందటులుగాక

వివాహసమయమున మంత్రములు సంస్కృతభాషయందున్నవి. అందుచే దంపతులు వాటి యర్థములను గ్రహింపలేక వారివారి బాధ్యతలను తెలిసికొనలేక యున్నారు.

ఇప్పుడు మనదేశము నావరించియుండు దరిద్రపు దశయందు నెల్లరును సంస్కృతజ్ఞానము నలవరచుకొనుట మంచిదని చెప్పినయెడల అట్టి యుపదేశ వాక్యములను వినువారు బొత్తిగాలేరు. అయితే దేశ సౌభాగ్యమునుకోరు ప్రతిహిందూనాయకుడును వివాహము కాగలవారలకు సంస్కృతభాషాజ్ఞానము లేనందున సంఘమునకు కలుగుచున్న యిబ్బందులను తొలగించుటకు వివాహసంబంధమయిన ప్రతిఘట్టమునకును ప్రాముఖ్యమును దెలుపుచు అందుపయోగించు పవిత్రవాక్యముల అర్థమును తెలుపునట్టి గ్రంథమును దేశభాషలయందు ప్రచురించి ఉన్నతవిద్యను గణపు పాఠశాలలయందు బాలబాలికలకు పఠనీయగ్రంథముగా నుపయోగించుటకు తీవ్రమయినకృషి సలుపుట మంచిది.

ప్రస్తుతము ప్రతియువకుని దృష్టియు రెంటియందు లగ్నమయియుండును. మొదటిది చక్కగా కట్టుములతోటి కాగల పెండ్లి; రెండవది జీవనాధారమగు నౌకరీ. విద్యావంతులు విశేషముగానున్నందున చదువుకొన్న యే పదిమందితో ఉద్యోగములు, తక్కిన తొంభైమందికి నిరుద్యోగము. అయితే తొలుత పేర్కొనిన లాభమును పొందుటకు ఏ ఆటంకము లేనందున కట్టుములతో కాగల పెండ్లిని దృష్టియందుంచుకొని యువకులు విద్యను సాగించుచున్నారు. ఎరువు తెచ్చుకొన్న సాగరికతగల యువకుని పెండ్లి చేసికొన్న యువతిగతి వివాహసంతరమున ఏవిధమున పరిణమించుచున్నది? యువకుని కుద్యోగము దొరుకు

గృహ లక్ష్మీ

వేరకును భార్యయొక్క తల్లిదండ్రులమీద నాధారపడి యుండవలసినదే. ఒకవేళ యువకునికి నౌకరీ చిక్కినను సంపాదించు కొద్దిజీతము వాని శృంగారమునకును కాఫీకట్టులకును, సినీమాలకును, ఇతర బాజాఖర్చులకును చాలదుగాన అప్పుడప్పుడు ఆ తల్లిమామలు అల్లుని కుటుంబపుఖర్చులకు సహాయముచేయక తప్పదు. ఇట్లు జరుగకయున్న అల్లుడు పిల్లతో కాపురముచేయుట లేదు. ఎందుకన యువకుడు గృహస్థాశ్రమ బాధ్యతలు తెలియక లాభమునుద్దేశించియే వివాహము చేసికొనుచున్నాడు. యువకుడు కాలమంతయును పాఠములను వల్లించుటతో పరీక్షలు ప్యాసుచేయుటతో గడపియున్నందున గృహస్థాశ్రమమునందు తల్లిదండ్రులను, అన్నదమ్ములను, అక్కచెల్లెండ్రను అగ్ని సాక్షిగా వివాహమాడిన భార్యను ఏవిధమున నాదరింపవలయునో తెలియును.

పైవిషయములను యోచించుకొలదిని మన నీద్యా విధానమునందు కలుగనున్న మార్పులతోపాటు చట్టసభలద్వారా వివాహవిషయములందును కట్టుదిట్టము లేర్పడవలసియున్నది. దీనికి సంబంధించిన విషయములను మహిళాసమాజములవారు చర్చించి హిందూ వివాహవిషయమున శాస్త్రవిరుద్ధములేని యేలాటి కట్టబాట్లు కలుగవలయునో నిర్ణయించి నూతనదంపతులు గృహస్థాశ్రమమునందు ఆ న్యోన్యముగా కాలము గడపుటకై వివాహసమయము నీ యరువురును అంగీకరింపదగిన నిబంధనల నేర్పాటుచేసి, అట్టి నిబంధనలను ఆతిక్రమించుటవలన నిరువురకును కలుగగల యిబ్బందులను తెలుపగల స్మృతి నొక్కదానిని నేర్పాటుచేయగలందులకు శాసనసభ్యులకు త్వరలో తెలుపుకొందురని ఆంధ్రదేశములయందలి మహిళాసమాజములవారిని ప్రార్థించుచున్నాను.

మా తృ చింతామణి

గీ॥ మాతృశబ్దంబునందెట్టి మహిమగలదో
మదినిదలపోసి చూడుడి మగువలార
మహితసద్గుణఖనియైన మానవతియె
మహిళలకు నెల్ల దలమానికంబునూవె.

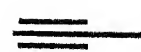
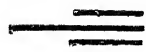
సీ॥ కడుపారగాంచిన కందులక్రేయంబె
కాంక్షించుకరుణా ప్రపూతమాత
ఏతటినిసువునకేమి వచ్చునొయని
భీతిల్లుకరుణా సమేతమాత

శా॥ ఏవోవచ్చియురాని పల్కులకు దానెంతే ముదంబంది త
ద్భావంబారసి ముద్దుపట్టుల లనత్కంక్షల్వడిన్ దీర్చవే
నీ వవ్యాజకృపారసంబు లొలుకన్ జేయ, తుష్టాత్మతన్
భావంబందుదలంతుమెప్పు నినునమ్మా మాతృచింతామణీ !

అన్నపానాదులనంటక త్యాగియై
బిడ్డలబోషించు ప్రేమమాత
యెట్టియిక్కట్టులు చుట్టముట్టిననైన
గాసి నొందగనీని కన్నతల్లి

గీ॥ తగుతనమనోరధంబును తనయశంబు
తనదు సర్వస్వమనియెంచి తాల్మితోడ
సురుతరానంద వార్ధిలో నోలలాడు
మహిత మంగళమూర్తియే మాతృమూర్తి!

పుత్రుల రాజరాజేశ్వరయ్య.

“ఆచారః పరమోధర్మః శ్రుత్యుక్తస్సార్థవచః
తస్మాదస్మిన్ సదాయుక్తో నిత్యంస్యాదాత్మవాక్ ద్విజః.”

[శ్రౌతస్మార్తములయిన యాచారములే ముఖ్యధర్మములు గనుక జనులమేలు గోరు విప్రుడు ఈ యాచారము లందు నెల్లప్పుడు ప్రయత్నపరుడై యుండవలెను.]

భారతవర్షములోని యాద్యులేగాక యీ జాతికి చేరిన ఇండోఇరేనియనులు లోనగు విదేశీయులును పశువుపాడివీనియెడ అత్యంత గౌరవము కల్గియుండిరి. ‘హిందూ దేశములో గోవుకుగల ప్రాముఖ్యము ఇతరత్ర ఎక్కడను కానము’ అని డాక్టరు మెకోడోనల్ పండితుడు పేర్కొనుచున్నాడు.

ఆర్యులకు గోవులన ప్రాణసమానము, జీవాధారభూతమగు గోవు పవిత్రమనియు అదివినా ప్రపంచమస్తమించుననియు హిందువుల యభిప్రాయము. నేటికిని గోవు ప్రత్యక్ష దేవతగను కొన్నియెడల బ్రాహ్మణునికన్న నెక్కువగను భావింపబడును. బుద్ధభగవానుడు బ్రాహ్మణికయజ్ఞయాగాదులకు స్వస్తి చెప్పినాడు. జీవకారుణ్యమే జీవగర్జగా బౌద్ధభిక్షుకులు తిరుగుచుండిరి. పశువైద్యశాలలు స్థాపించిరి. అశోక, హర్షవర్షుల రాజగృహంబులందు పశుబలి నిషేధింపబడట జగద్విదితము. మృగముల—అందు గోవుల—జీవనము పవిత్రతమమని యీ యుగమున గుర్తింపబడిన ధర్మము. ఇదియే ఆర్యధర్మమయి నేటికిని అనుసరింపబడు

చున్నది. ఎన్నడుగాని గోరక్షణయొడ నెవరు గాని యుపేక్షాభావము చూపియుండలేదనుట కీక్రింది నిదర్శనలు చాలును.

మార్కోపోలో అను సుప్రసిద్ధుడు బాటసారి (క్రీ. శే. 13 శతాబ్దమువాడు): “ఈ రాజ్యమున గోవన్న ప్రత్యేకగౌరవము చూపెదరు. ఏకారణముచేగాని పశుమాంసము నెవరును భుజింపరాదు...”

కర్ణాటకరాష్ట్రమున సంచారము సల్పిన బుచానకగారు: “ఇక్కడ గోవును ప్రత్యక్ష దైవముగ కొనియాడుచున్నారు. కొన్ని గ్రామములలో ఒండు రెండ్రావులకు కొన్ని పుణ్యదినములందు పూజనలుపుదురు...”

మార్కోపోలో మరొక్కచోట “యుద్ధరంగముజొచ్చునపుడు ఒకయెద్దు వెండ్రుకను తీసి తన గుఱ్ఱముమెడకు ప్రతిసే నికుడును కట్టుకొనును. ఇట్లుచేసిన నెట్టి యాపదకు నతడు లోనుకాడట...”

అబ్బే దుబాయి (18 శతాబ్దము) హిందూ దేశమున సంచరించుచు నిట్లు పేర్కొన్నాడు. “గోమాంసమును తినుట పరమనిషేధము.

గృహ లక్ష్మీ

తన్నామోచ్ఛారణయే కడుహేయముగ
కడుహీనముగ హిందువులు భావింతురు..'

పై వాక్యములవల్ల హిందువులకు గోవు
నెడ నెట్టి యున్నతభావములుగలవో నులభ
ముగా నూహింపవచ్చును. గోహత్య ఉప
పాతకమని మనువనినాడు. వసిష్ఠుడును గోవు
నకు మహోన్నతస్థాన మొసగినాడు.

చారిత్రికముగా గోసంరక్షణయొక్క
వివిధదశల పరికింపవచ్చును. ఎట్టిమృగమును
గాని చంపకూడదని అశోకుడు నిషేధించి
నట్టివఱకే గుర్తించియున్నాము. అశోకుని
యనేక శిలాశాసనము లిందుకు ప్రబల
నిదర్శనములు. తన రాజ్యములో సైతమిట్టి
హత్య కొడిగట్టినవారు హెచ్చుదండనకు
పాత్రులయ్యెదరని శాసించినాడు. ఇతని
మరణానంతరము సుమారెనిమిదివందలేండ్ల
దాక బౌద్ధధర్మమే దేశమును పాలించెడిది.
ఇది కేవలము అహింసాపద్ధతులపై నిర్మింప
బడిన ధర్మము. మరల హర్ష వర్ధనుడు సింహా
సనమధిష్ఠించిన పిదప అతని ప్రభుత్వమే
అశోనివలె బౌద్ధధర్మమైన గోరక్షణకు కంక
ణము కట్టుకొన్నది. యువాచువాంగు ప్రకా
రమితని రాజ్యములో పశురక్తము స్రవించ
గూడదు; దానికి మరణదండనయే తగు
శిక్షయట. హర్ష వర్ధనుడు బౌద్ధమతావలంబి.

హర్ష వర్ధనుని యనంతరము దేశమున
అశాంతి ప్రబలినది. అరాచకమెచ్చెను. ఒకరిపై
మరొకరు యుద్ధముచేయుచు ఓడుచు గెలుచు
చున్నను గోరక్షణయెడ మాత్రము హిందు

వులు పట్టునడలించలేదు. కాశ్మీరరాజగు
గోపాదిత్యుడు (6 శతాబ్దము) తన రాజ్య
ములో పశువిశసనము-యజ్ఞమునందుదష్ట-
గావింపరాదని శాసించినట్లు రాజతరంగిణిలో
కల్పణుడు పేర్కొనుచున్నాడు. 12 శతాబ్ద
మువాడగు గుజరాత్ ప్రభువు కుమార
పాలుడు జైనమతమునకే యవలంబి
యయ్యెను. ఒకపేను చంపినదానికి ఒకధని
కుడు తనయాస్తి సర్వస్వము ధారపోసికొనె
నట కుమారపాలుని రాజ్యమున. ఈ ప్రభువు
నకు అశోకు ననుకరించుటయందాస్తమిండు.

మహమ్మదీయులలో సైతము విశాల
హృదయచక్రవర్తులు లేకపోలేదు. మొగ
లాయి చక్రవర్తులందు ప్రథముడగు బాబరు
గోవులెడ పక్షపాతిగా తోచును. ఎన్నో
విందుల నతడు సూక్ష్మాతినూత్నముగా
వర్ణించెను గాని యెచ్చటగూడ పశుమాంస
స్మరణమే లేదు. ఇంక కొంతనేపటికి మర
ణింపనున్న బాబరు తన కుమారుడు హుమ
యూనుకు హితవొసంగుచు పశుహత్య
మాన్సింపగోరినాడు. హుమయూన్ కాల
మున గమనింపదగినదేదియులేదు. అక్కరు
పట్టమునకు వచ్చెను. ఇతడు గోరక్షణ
విషయమున అశోకునంతటి ప్రతిభ పట్టుదల
గలవాడు.

అక్కరు ఏ ఒక్క మతమునందును ప్రత్యే
కముగా పక్షపాతము వహించలేదు. అన్ని
టిని సమానదృష్టితో చూచు విశాలహృద
యుడు. ఇతడు మాంసమన్న మిగుల

పల్లెటూరి భాగ్యము

రోయవాడు. జైనులవలె జీవకారుణ్యాభిలాషి యితడని నొక్కి వక్కాణించవచ్చును. కొన్నిదినములందు తన సామ్రాజ్యములోని ప్రజలు మాంసమునే ముట్టుకోరాదని శాసించినాడు. గోవన్న ఇతనికి ప్రాణముతో సమానమని యితని లెక్కకు మిక్కుటంబులగు శాసనములు చెప్పక చెప్పుచున్నవి.

అక్కరు శాసించిన పద్ధతులనే యితని తరువాతి చక్రవర్తులు నడపిరి. జిహంగీరు, అవురంగజేబుకూడ గోరక్షణ యందు మిక్కిలి శ్రద్ధచూపిరి. అక్కరు పుట్టిన దినమున జంతువుల చంపరాదని జిహంగీరు శాసించినట్లు శత్రుంజయశాసనము తెలుపుచున్నది. తాను చేయవలసిన యుద్ధసమయములందు పెక్కుజంతువులు మరణించిన దానికి ఔరంగజేబు మిక్కిలి వగచినాడట. మహమ్మద్ షాహా షాఆలం లోనగు తర్వాతి మొగలాయిప్రభువులు సైతము పశురక్షణ ప్రాముఖ్యమును గమనించిరిని ఇస్లామి గోరక్షణవారి యభిప్రాయము.

గోరక్షణగూర్చి తిరుగా ఛత్రపతి శివాజీమహారాజు శ్రద్ధవహించుట చరిత్రాంశము. తనకు పండ్రెండేళ్లనాడు బిజాపూరు సుల్తానువద్దకు వెళ్లియున్నప్పుడు శివాజీ యీ క్రిందివిధముగా వచించినాడు. “మనము హిందువులము, వారు యవనులు. వారత్యధమజాతికి చెందినవారు. వారికి సలాముచేయుట పరమదోషము. గోహత్య లోనగు పాతకములకు వారొడిగిట్టుదురు.

ఇది నాకు త్రికరణశుద్ధిగా మిక్కిలి యసహ్యము”

మొగలాయి, విజయనగర, మహారాష్ట్ర సామ్రాజ్యపతనానంతరము దేశమున గోవునెడగల భక్తి శ్రద్ధల డెలుపు నిదర్శనములు చాల గనబడవు. పదునెనిమిది, పందొమ్మిదవ శతాబ్దులలో దేశము యావత్తు యుద్ధముల ముసిగియుండెను. బ్రిటిష్ వారు వ్యాపారార్థమువచ్చి తిన్నగా దేశమును అక్రమించుకొనిరి. కావుననే యాయుగమున హిందూరాజులు గోసంరక్షణకై ప్రత్యేకతత్పరత చూపెట్టలేదు కాబోలు. అయినను హిందూప్రజ లెప్పటి యట్లు తమభక్తి గోవునెడ చూపుచునే యుండిరనుట కల్గగాదు. పశుమాంసముతో తుపాకులమందు చేయుచున్నారనెడి హిందూ సిపాయిల సమ్మకమే సిపాయికలహమునకు కారణమనుటందతెలిగినదే.

కాశ్మీరములో మహమ్మదీయుల సంఖ్య యెక్కువయ్యు, నేపాలు ఎక్కడనో హిమాలయమున కానుకొని వేరుగానుండిపోయియు, నీ రెండు రాజ్యములును ఇటీవల ధేనుసంరక్షణమున నెంతో ప్రాముఖ్యమును గన్నవి. పశుహింసకు ప్రబలశీక్షయున్నది. జోదుపురములో చాలానాళ్లుగా పశుహత్య నిషేధింపబడియున్నది. మీదుమిక్కిలి యీ సంస్థానమునుండి ఆవులు, గొట్టెలు, మేకలు వీనిని ఎగుమతి చేయకూడదు. సాంఘారు (బల్లారి) సంస్థానమున పశుహత్య నిషేధించబడినది. కొన్ని రాష్ట్రీయప్రభుత్వములు

గృహ లక్ష్మీ

(మధ్యరాష్ట్రము) కూడా ఇట్టి నిషేధాజ్ఞల ఆములుకు దెచ్చియున్నారు.

గోరక్షణకై కొన్ని సంవత్సరములుగా ఒక అఖిలభారతసంఘమేర్పడి కాంగ్రెసుతో కూడా సమావేశమయ్యెడిది. గాంధీమహాత్ముడు తత్సంఘపోషకుడు. జీవకారుణ్య సంఘములు యావద్భారతదేశమునందును ఏర్పడినవి. మద్రాసునం దట్టిది (S. P. C. A.) 1877లో స్థాపింపబడినది. ఇది ఒక గోరక్షణకుమాత్రము సంబంధించక యెల్ల మృగములయెడను జూపు క్రూరత్వమును నశింపజేయు నుద్దేశముగలది. ఇందలి ఇకాస్పెక్టర్లకు పోలీసులబలె కొన్ని యధికారములు గలవు. యు. పి. రాష్ట్రములో నిట్టిదే ఇస్లామి గోరక్షణ అని పరగుచున్నది. కలకత్తాలో జస్టిస్ సర్ నలినిరంజన చటర్జీగారి ఆధిపత్యముకింద పశ్చిమబెంగాల్ సంఘము 1922లో స్థాపింపబడి నేటికిని వెలయుచున్నది. బొంబాయిలో 1923లో జీవకారుణ్య సంఘము నెలకొల్పి దానికి మణికలాల మెహతాగారు కార్యదర్శిగా పనిచేయుచున్నారు. బెంగళూరులో సర్ ఫుట్టణ చెట్టిగారి అగ్రాసనాధిపత్యముననుషహాచిమనలాలు కార్యదర్శిత్వమునను ఒక

గోరక్షకమండలి పనిచేయుచున్నది. ఇంకను లెక్కలేని యిట్టి సంఘములు సర్వత్ర పరగుచు జీవకారుణ్యముకై యెంతో కృషి నలుపుచున్నవి.

నేడు హిందూదేశమున 'పింజ్రాపోలు' సంస్థ నెలకొన్నది. బొంబాయిలో ఒక మార్వాడి లేక గుజరాతి గృహంబున కొన్ని పశువులకు పచ్చిగడ్డిపెట్టుట నేటికినీ కన్నులపండువుగా చూడవచ్చును. అచ్చపు పాలు ఈ పింజ్రాపోలులోనే దొరకును.

“ప్రయాగజైనులు స్థాపించిన మృగములకైన ఆస్పత్రి పశువునకు మనుష్యునకు గల సన్నిహిత సంబంధము గోచరింపజేయును. ఇటు జంతువులన్నియు మిక్కిలి ఆరోగ్యము కల్గియున్నవి. వీధుల జూచువానికి నిచటి మృగములకు నిజముగా హస్తమశకాంతరభేదమున్నది. జంతువులయెడ జైనులు సల్పిన నేవకు నిది ప్రత్యక్షనిదర్శనమనవచ్చును. అంత ఆనందదాయకముగ నున్నది” అని ఆ వైద్యశాలను దిలకించిన మోర్ స్మి గారు పక్కాణించుచున్నారు. ఇట్టి పవిత్రాశయముల నింకను వెదజల్లుటకు అన్ని రాష్ట్రీయప్రభుత్వములును పూనుకొనుగాక!*

1 "Cow Protection in India" by Dr. Lanka Sundaram ఆంధ్ర గ్రంథమున తుది యధ్యాయము ననుసరించి.

కథ ఎట్లా ఉండాలె

శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు

‘రాజేశ్వరీ! మీకథలు యేమి బాగున్నాయండీ

అని అంటూనేఉన్నావు వాటిమీద దినదినమూ ప్రశంసాపూర్వకవిమర్శలు పత్రికలో వెలువడుతూనే ఉన్నవి.’ అంటూ లోపలికి వచ్చాడు రాఘవరావు టౌనుహాలునుండి వస్తూనే.

రాజేశ్వరీ అందుకు బదులేమీ చెప్పకుండా నవ్వి పూరుకుంది.

‘మధురభారతీ’ పత్రిక యిప్పుడే టౌనుహాల్లో చూచివచ్చాను. దానిలో నాకథాసంపుటిపై యెటు వంటి విమర్శకవ్యాసం పడ్డదనుకున్నావు! నాకెటుక లేని శిల్పమూ సౌందర్యమూ మధురిమూ నాకథల్లో ఉన్నదని సోదాహరణంగా యెత్తిచూపాడా విమర్శకుడు’ అన్నాడు రాఘవరావు మురుస్తూ.

‘ఆవిమర్శకు డెవరు? మీ స్నేహితుడేగాదా?’ అన్నది రాజేశ్వరీ కొంచెం పరిహాసంగా నవ్వుతూ.

‘ఎబ్బే స్నేహితుడుగాడు.’

‘పోనీ మీమిత్రమండలి సభ్యుడా?’

‘ఏమో తెలియదు.’

‘వేరు వ్రాయలేదా?’

‘పూర్తిపేరు వ్రాయలేదు. సో. నూ. పొడిఅక్షరాలున్నవి.’

‘మీస్నేహితుడు కాకుండా ఉండడు బాగా జ్ఞాపకం చేసుకోండి.’

‘సరి సరి. యింకా అంత మతిమఱపురాలేదు, బహుశా అతడు నాస్నేహితుడుగాడు.’

‘అదిగో బహుశా అంటున్నారే, ఏదో దూరపు స్నేహితుడై ఉన్నట్టున్నాడు.’

రాఘవరావు పక్కననవ్వి ‘బంధువుల్లో దూరపు వాళ్లనీ, దగ్గరవాళ్లనీ ఉండటం యెఱుగుదం. స్నేహి

తుల్లో ఈమాట నీవల్లనే వింటున్నాను.’

‘ఒక వేళ మీక్లాసుమేజేమో. ఆలోచించారూ?’

‘ఎందుకింత తీవ్రకోధన? ఎవరై లేనేమి?’

‘మీమీద ప్రశంసాత్మకవ్యాసం వ్రాశేవాళ్లు మీ స్నేహితులై ఉండవలెగదా ననీ.’

‘విమర్శకు మిత్రులే కావలెనా? వస్తువు నాడె మైందయితే యెవరైనా బాగున్నదంటారు.’

‘కానప్పుడు?’

‘ఓ యిదా నీ అనుమానం? మా స్నేహితుల్లో రంధ్రాన్వేషణ పండితులేయొక్కవ. బాగా లేని దాన్ని బాగాఉన్నదని వాళ్లు యెన్నటికీ అనరు.’

‘అది యితరుల నెఱుగుల నెన్నడంటోనేమోగాని మీలో మీకుగాడు.’

‘మాలా! మేము విమర్శించుకోమా?’

‘మీమిత్రమండలివారు మంచి కలిసికట్టుతోనం గల వాళ్లు. ఒకరికోకరు ఆదుకుంటూ ఉండటం మీ సభ్యరీతి.’

‘అంటే—’

‘మీమండలివారిలోనే ఒకరు గ్రంథం వ్రాయడం, యింకొకరు వీతికవ్రాయడం, మరొకరు దానిని పత్రికాముఖాన ప్రశంసించడం, దాని నెవరైనా కాదని పొరబాటుగా అంటే వేరొకరు వారిని గట్టిగా మందలించడం. ఆవిధంగా జయించుకొస్తున్నారు. మీరు యెంతెంతవారిని మొత్తంమీద మీ కలిసికట్టుతనానికి ముచ్చటవుతున్నది.’

‘అయితే మారచనలు బాగా ఉండకపోయినా మాప్రచారంవల్లనే వ్యాప్తికి తెస్తున్నామని నీఅభిప్రాయమా?’

‘మీకు బాగానే ఉంటువిలెండి. మీలో మీకే బాగుండకపోలే యింత అట్టహాసం యెందుకుచేస్తారు?’

గృహ లక్ష్మి

ఇతరులబాగోసుల పరిశీలనతో మీకు నిమిత్తంలేదు. మీమిత్రమండలి ప్రచురించేపుస్తకాలు, పీఠికలు, అభిప్రాయాలు విమర్శలు అన్నీ చూస్తూఉంటాము గదా. ఆపరిచితమైన పేర్లుదప్ప క్రొత్తవి కన్నడవు. ఇవ్వాలి మీమధురకథాసంపుటిపై వారుప్రశంసావాక్యాలు కురిపిస్తే రేపు వారికన్నీటి కెరటాలపై మీరూ, మొత్తంమీద ఒకరిరచనలకొకరు వందిమాగధులు కావడం మీపద్ధతి.'

'మా నవీనరచయితల నీవితనవ్యుటాలు పట్టిస్తున్నావుగాని మేము కలంపట్టినతర్వాతనే వ్యవహారభాషకూ గేయకవితకూ, భావగీతాలకు, కథారచనకు చక్కనిబాట యేర్పడ్డది. నేడు కథకూ, గీతానికీ, చోటివ్వని దినపత్రికగాని, వారపత్రికగాని, పక్షపత్రికగాని, మాసపత్రికగాని, వార్షికపత్రికగాని, ఒక్కటైనా ఉన్నదేమో చూపగలవా? ఇది మానవ్యసాహితీపరుల పరిశ్రమాఫలితమని చెప్పకొని గర్వింపవలసినవిషయమే నంటావా? కాదంటావా?'

'ఈమాత్రానికి గర్వింపవలసినవిషయం యేమిలేదు. కథావాఙ్మయంగాని గేయవాఙ్మయంగాని ఆంధ్రభాషాపథ్యానికి సరిక్రొత్త సామ్యులుగావు. భట్టివిక్రమార్కుడికథలు, కాశీమజిలీకథలు, పంచతంత్రం కథలు, పన్నిద్దరురాజుల కథలు, అంటూ యెన్నెన్నోకథలు అనాదినుంచీ మనదేశంలో వాగ్రూపకంగానూ గ్రంథస్థంగానూగూడా వాడుకలో వున్నవి. ఇక మాజోలపాటలు, దంపులపాటలు మున్నగుపాటల్లో ఉన్నమాధుర్యం ఏభాషకవితకూ తీసిపోదుగదా. మానవులకు కథాప్రియత్వం సహజసిద్ధం. మనవిన్నవాడు చూడండి కథంటే యెంత చెవికోసుకుంటాడో. కథచెప్తానంటేసరి అదేమిచిత్రమో ఎంతయోడ్చు మానుతాడు. అభిము శుభముయెఱగని పసిబిడ్డగదా వాడికెందుకు కథంటే ఆంత ప్రేమ! పిల్లలేగాదు పెద్దవాళ్లకూ కథంటే ప్రాణమే. మొన్న మాసమాజభవనంలో బాలికాసమ్మేశనంజరిపి పిల్లలకు

చెప్తావుంటే పెద్దవాళ్లుగూడా చెవులు దోరగిలబెట్టి విన్నారు ఎంతో శ్రద్ధతో. అందుకనే కథాప్రియత్వం మానవులకు సహజసిద్ధమని అంటున్నాను. కనుక తెలుగువారికి ప్రీతి మేము కలుగచేశామని మీదబెబ్బ చఱుచుకుంటే మేము ఒప్పుకోము. అసలు బిడ్డలకువలెనే కథలకుకూడా మాతృత్వం మాది,' అన్నది రాజేశ్వరి సగర్వంగా.

ఆమాటలువిని రాఘవరావు పకాపకనవ్వి 'ఇప్పుటికి గుట్టుబయటబడ్డది. ఎన్ని మెలికలు త్రిప్పైనా యేయొక్కగౌరవమూ మీసంఘానికి చెందించాలని చూస్తావు. పాపం! నీజాత్యభిమానం అసమానం' అన్నాడు.

'అయితే నేనుచెప్పింది అబద్ధమంటారా? నిజం ఆలోచించండి. మీశైశవంలో మీకు కథా ప్రీతి కల్గించినది మాతల్లిగాదు. నాకు కల్గించింది మాఅమ్మ. నేనూ మీరూ యేమిటి లోకంలో ప్రతితల్లి ప్రతిబిడ్డకూ కథాబోధవల్లనే ప్రపంచజ్ఞానం కలుగజేస్తున్నది. కనుక మీరేమన్నా నవ్వండి, సౌధాని! పునాది మాది. వృక్షానికి బీజావాపం మాది.'

'సరేసరే కానీ, నీవు యేదో తిప్పలుపడి మీశ్రీ సంఘానికి ఆధిక్యత కలిగించాలనని ప్రాకులాడుతుంటే నేనెందుకు కాదనాలి. నీవేగాదులే. ఇప్పుడు మతాలవారేమి; కులాలవారేమి; వృత్తులవారేమి; అందఱూ యిదేపద్ధతి. ఏపాత్రపురాణాలో పెళ్లగించి ఏయొక్కగౌరవమూ తమసంఘానికి చెందించవలనని పాట్లుపడుతున్నారు. అట్లాగే నీవు.'

'సత్యమైనా అంగీకరించకుండా మనుష్యులను డీలాచేయడంలో మీకున్నంతనేర్పు యెవ్వరికీలేదు.'

'నాకథలు బాగున్నవని లోకమంతా పొగుడుతూ ఉంటే నీవు బాగున్నాయని ఒప్పుకుంటున్నావా?'

'ఓహో అందుకు బదులొంది? మీకథలు బాగున్నాయని అంగీకరించడానికి నాకేమీ అభ్యంతరంలేదు. మీరూ యేదో చాక చక్కంగానే

గృహస్థుని

శ్రీమతి జి. నరసమ్మగారు, నర్సాపురం,
జయస్సు 20 సం.

1928 సం. నాటకమున మందర పాత్రకు రజిత
పతకమును, 1932 సం. N. T. P. Unionవారి
పోటీపరీక్షలో రజితపతకమును, 1936 సం.
శ్రీల సంగీత గాతీలలో వెండిపతకమును, 1938
సం. శ్రీరవీంద్ర సారస్వతసమాజంవారి చెల్లా
యమ్మ సారస్వత పోటీపరీక్షలో ప్రథమ బహు
మతి రు. 25ను పొందిరి.

కథ ఎట్లా ఉండాలి

వ్రాస్తారు. కాని ఉత్తమశ్రేణికి చెందించడానికితగిన లక్షణాలు మికథలకింకా తక్కువే అని నా అభిప్రాయం. ఉండవలసినలక్షణాలన్నీ లేనప్పుడు సర్వాంగసుందరంగా ఉందని ప్రశంసించడం నాచేత గాదునుమండీ. అయినా మికథలను నాచేత బాగా విమర్శింపజేసి లోపాలు తెలుసుకుంటే మీకు లాభం గాని బలవంతపెట్టి బాగున్నా యనిపించుకుంటే ఏమి ప్రయోజనము చెప్పండి?' అన్నది రాజేశ్వరి.

యితలో వంటమనిషి సుబ్బమ్మ వంటయింట్లో నుంచినట్లు మెల్లగా 'అమ్మ గారూ!' అన్నది. 'అవు నండోయి మఱచిపోయినా. మనం త్వరగా భోజ నాలుకానివ్వాలి. యివ్వాలి సుబ్బమ్మ కనకతార చూడటానికి పోతానని పెందలాడేవచ్చి వంటచేసి మీకోసం కనిపెట్టుకొని కూర్చున్నది. మనం త్వరగా భోజనాలు చేస్తేనేగాని ఆమెపనిఅయి రెండోఆటకు అందుకోలేదు' అన్నది రాజేశ్వరి. 'ఏమందా కనక తారలో డబ్బిచ్చి యేడ్పుకొని తెచ్చుకోడమేగా. సరే సిద్ధం వడ్డించమను వస్తున్నా' అన్నాడు రాఘవరావు.

రాజేశ్వరి దొడ్లోకిపోయి పెనిమిటికి కాళ్లు కడుక్కునే నీళ్లుతెస్తూ 'సుబ్బమ్మా! నాకు గూడావడ్డించు నీకు పని త్వరగా తెములుతుంది' అన్నది. సుబ్బమ్మ యిద్దరికీ వడ్డించడానికి పెండి పళ్లాలుపెట్టింది. రాఘవరావు కాళ్లుకడుక్కొని ఉతికిఆరవేసిన చెంగాయిపంచె కట్టుకొని తువ్వలు బుజానవేసుకొని భోజనాలయింట్లోకి వచ్చాడు. ఆతనిపెంటనే రాజేశ్వరిగూడా వచ్చింది. 'పిల్లలు అన్నాలు తిన్నారా యేమిటన్నాడు రాఘవరావు.

'అవును. వాళ్లకు వంటకాగానే పెట్టేశాను తిని నిద్రపోయినారన్నది' రాజేశ్వరి.

—౨—

భోజనాలు తొందరగా కాపాడెనని అనుకుంటూ ఉండటంచేత భోజనాలవద్ద మాటలు పెట్టుకోకుండా త్వరగా తినిలేచారు రాఘవరావు రాజేశ్వరి. రాజే

శ్వరి భోజనానంతరం కూర్చు వస్తారా సర్దుకుంటూ వుంటే రాఘవరావు వందలాలో పచారుచేస్తున్నాడు. సర్దుబాటుపూర్తై రాజేశ్వరి తములపాపల పాంచాను తీసుకొని సావిట్లోకి వచ్చేటప్పటికి రాఘవరావు గూడా పచారుముగింపుచేసి సావిట్లో పడుకకుర్చీలో వచ్చి విశ్రమించాడు. ఇంతలో సుబ్బమ్మ ఆదరా బాదరా తానుగూడా అన్నంతిని పెండికంచాకడిగి తెచ్చి రాజేశ్వరికియెదురుగా గోడకానించిపెట్టి పాలకుండతెచ్చి నడవాలో పెట్టి యిల్లుకడిగి తలుపులు వేసివచ్చి, 'అమ్మ గారూ నేను వెళ్తున్నాను. పాలు వేడిగావుంటే నడవాలో పెట్టాను కొంచెంతాని లోడు వేసుకోండి' అన్నది. 'సరే, వెళ్లు. ఇదిగో పావలా తీసుకోపోయి టిక్కెట్టు కొనుక్కో. వేళైంది త్వరగా వెళ్లు' అని రాజేశ్వరి సుబ్బమ్మను పంపించింది.

సుబ్బమ్మ వెళ్లగానే రాఘవరావు రాజేశ్వరివంక చూచి 'రాజేశ్వరి! యిందాక నాకథల్లో లోపా లేమిటో వెల్లడిస్తానంటితే, ఏదీ కొంచెం వెల్లడించూ' అన్నాడు.

'ఏదో తమాషాకంటే ఆమాటే పట్టుకున్నా లేమిటి'

'తమాషా యేమిటీ నేను వొప్పకోను. విమర్శింప జేసి లోపాలు తెలుసుకోడం ప్రయోజనమని నీవు చెప్పుతున్నప్పుడు ఆప్రయోజనం అర్థాంగలక్షిప్తమైన నీవే కలుగజేస్తానంటున్నప్పుడు ఆ అవకాశం నే నెందుకు పోగొట్టుకోవాలి?'

'నేను మీ కథలమాటే చెప్పలేదు నుమండీ. మొత్తం యిప్పటి కథలమాటన్నాను.'

'ఓ మఱిమంచిది. నామీద ఆరోపణలేకుండా వినడమంటే మరీమంచిదేగా. కానీ, త్వరగా నాకు మళ్ళీ నిద్రవస్తుంది.'

'నిద్రవస్తే పొండి. ఈచర్చల కేమి యివ్వాలి కాకపోతే రేపు.'

'అట్లాగాదు. శుభస్య కీఘమన్నాడు. ఈ సంగతి యిప్పడే తెల్పుకోవాలి. లేకపోతే నిద్ర వచ్చినా తేలిపోతుంది. హాయిగాపట్టడు.'

గృహం లక్ష్మీ

‘ఏదైనా ఒకకథ వ్రాశామూఅంటే అది సర్వ విధాకర్షణకలదిగా ఉండాలి.’

‘అనగా కొంచెం వివరంగా నెలవివ్వాలి.’

‘అబ్బా! మీతో మాటమాట్లాడితే యిదేతంటా. మాటమాటకు వెక్కిరిస్తుంటారు.’

‘ఊ! పపడకు. ఆటలో డెబ్బ అరటిపండు.’

‘మనూ హారమైన ఒక గులాబిపువ్వుయొక్క ఆకృతి, రంగు, మృదుత్వము, పరిమళము, మకరందము మనల నెట్లా ఆకర్షిస్తూ ఉంటాయో అల్లాగే కథాకుసుమంగాడా కల్పన అనే ఆకృతి, వర్ణన అనే రంగు, శైలి అనే మృదుత్వము, రసమనే పరిమళము, నీతి అనే మకరందము గలిగి ఆకర్షవంతమైనదిగా ఉండాలి. ఇందులో యేదిలోపించినా కథాకుసుమం రాజించదు. ఇప్పుడు వ్రాయబడే కథల్లో ఒకటుంటే ఒకటుండదు. చూస్తున్నారో లేదో!’

‘నీవు పొరబాటుపడుతున్నావు. ఇప్పుడు వ్రాయబడే కథలన్నీ నీవు చెప్పిన లక్షణాలన్నీ కలిగే ఉంటున్నవి. విను. కల్పనలో మా నవీనులు అసద్దుకులుగదా.’

‘అసభ్యకల్పనలో ఘట్ట.’

‘ప్రకృతే మా విహారమందిరం గనుక, మేము ప్రకృతి ఉపాసకులమే గనుక సహజవర్ణనావైదగ్ధ్యంలో మా కెవరూ సాటిరారు.’

‘సహజమని ఉచితానుచితా లెటుగకుండా అన్నీ వర్ణిస్తే అసభ్యమనిపించుకుంటుంది. యిప్పటి కథలు వెగటు పుట్టించడానికి ముఖ్యకారణము యిటువంటి వర్ణనలుండటమే. వర్ణన సహజమైనా ఉచితాన్ని మిరగగూడదు.’

‘మార్దవం మన తెలుగుభాషలోనే సహజంగా చెఱుకుముక్కలో తీసిలాగావున్నది గనుక దానికి ప్రత్యేకంగా ప్రాకులాడవలసిన పనేలేదు.’

‘సహజంగా ఉంటేనేమి ఉపయోగించేవారి నేర్పునుబట్టి మృదువు మృదువుగా కనపడుతుంది. మృదువైన మన తెలుగులోనే కఠోరశబ్దజాలంతో

గూడిన గంథా లెన్నితేవు. వసుచరిత్ర పాండిత్య విశేషంచేత గొప్ప గ్రంథమైనప్పటికీ మృదుత్వం లేకపోబట్టే గదా మనుచరిత్రంత లాలిత్యంగలది కాదనుకుంటున్నది.’

‘రసమంటావా? ప్రతికథలోనూ యెక్కి తక్కి ఇది రసయుగం ఇప్పటి కవులందఱు రసజగద్విహారులు. కనుక రసవిషయమై నీవు చెప్పిన ఆక్షేపణ చెల్లనేచెల్లదు.’

‘రస మెప్పుడూ పూవిలో తావివలె వాక్యంలో మిళితమైయుండాలి. అందులో హాస్యరసం విషయంలో యివి యెంత గర్భితంగాఉంటే అంత మనోహరంగా ఉంటుంది. నన్వింపడానికే అని వ్రాసే ఆకటావికటపు వ్రాతలు చక్కలిగిలిపెట్టి నన్వింపి నట్లు మొరటుగాఉంటాయి. హాస్యానికి ప్రత్యేక రూపు యివ్వడం పామరజనరంజకమేగా పండిత హృదయాహ్లాదకరం గాదు. ఏరసమైనా ప్రయత్ని పూర్వకంగా పైకిచిందిస్తే అసహ్యంజేస్తుంది. ఒక కథలోనే గాదు. ఉపన్యాసంలోనైనా హాస్యం అధికంగా కనిపిస్తే వికృతంగా ఉంటుంది. కూరలో ఉప్పువేయకపోవడం యెంత అరుచికరమో, అధికంగావేయడమూ అంత అరుచికరమే. కనుక కథకూ ఉపన్యాసానికీ అన్నిటికీ రసమవసరమే. కాని దీనికీ మితత్వమే సొగసు కూరుస్తుంది. ఆమధ్య టౌసు హాల్లో యెవరో పండిత కవిగారు ఉపన్యాసమిస్తూ రని పిలుచుకుపోయినారు జ్ఞాపకమున్నదా? మాట మాటకు నన్వింపాడాయన. పునన్యాసం విన్నంత సేపూ ఆయికిలింపడం బాగానేఉన్నది. తీరా యిం టికి వచ్చేటప్పటికి యింత ఉపన్యాసంలోనూ నిలక జేసుకోడానికి యేమి కన్నడలేదేమో అని ప్రాణం ఉన్నూరు మనిపించింది.’

‘అదే నీ తెలివితక్కువ. నిలవేమి చేసుకోవాలి. ఆయన గొప్ప విద్వత్కవి. మంచి చతుత్కారి. కమ్మనిపద్యాలు చదివాడు. వినోదకరమైన విషయాలు చెప్పాడు. అందఱు ఉల్లాసంగా విన్నారు. ఆనందించారు. యింకా యింటికేమి తెచ్చుకోవాలి.’

కథ ఎట్లా ఉండాలి

‘కాదండి. ఒక మహాపండితుడు చేసిన ఉపన్యాసం విని నవ్వేడిగానేనా ఉండవలసింది? జ్ఞానమధువును కొంచెమో గొప్పో నేకరించుకోవలసిందిగా ఉండవద్దా? గులాబిపువ్వు సౌందర్యము, సౌరభము, సౌకుమార్యము ఒక్కనాటితో నశించిపోతుంది. దానినుండి మధుపముగూర్చిన తేనె యెంతకాలముంటుందో యెన్నిటికి వనియోగిస్తుందో చూచారా? అట్లాగే ప్రతిరచనలోనూ ప్రతిప్రసంగంలోనూ నైతికమైన లేక వైజ్ఞానికమైన ఒక సత్యవస్తువుకూడా ఉండాలి. అట్లాఉంటేనే రచయితయొక్క శ్రమ సార్థకమాతుంది. ఆవిధంగా కాకుండా యిప్పుడి మీ నవీనరచయితల్లాగా తాత్కాలికొల్లాసమే కథయొక్క ఉద్దేశ్యమైతే అందు ప్రణయవ్యవహారాలే కథకు ముఖ్యవస్తువైతే అంతకంటే మంచివి మీరు వ్రాయలేకపోతే అవేతప్ప పాఠకులకు రుచించకపోతే కథలు, కథకులు, కథాపాఠకులుగూడా భ్రష్టమార్గంపట్టినారనే చెప్పవచ్చును’ అంటూ రాజేశ్వరి ఏదో జ్ఞాపకం వచ్చినట్లై చివాలునలేచి లోపలికి వెళ్లింది.

రాఘవరావు తింటూతింటూ ఉండగా అయిపోయిన రుచిరపదార్థంకోసం యెదురు చూస్తూవున్నవాడిలాగా కుతూహలంతో రాజేశ్వరి రాకకెదురుచూస్తూవున్నాడు.

రాజేశ్వరి పాలల్లో తోడువేసి ఉట్టిమీదపెట్టి మూతపెట్టి ‘మాట్లాడుతూ కూర్చుంటే పాలు చప్పగా చల్లారిపోయినాయి నుమా’ అంటూ సావిట్రికి వచ్చింది.

‘అవును. ఏపన్నెనా పదునుమీద ఉండగానే చెయ్యాలి. ఇప్పుటి నీ విమర్శకవాదంగూడా అంతే చప్పగా చల్లారి తే నిస్సారమే అయిపోతుంది. వేడిమీద ఉండగానే కానివ్వమన్నాడు’ రాఘవరావు.

“కథలలో ఉత్తమ మధ్యమాధమాలున్నాయి. శ్రేణి మాధుర్యము, వర్ణనాచాతుర్యము, కల్పనా సౌందర్యము, రసాచిత్రము, నైతికాదర్శముగలవే

ఉత్తమశ్రేణికి చెందిన కథలు. ఇటువంటి కథలు వాఙ్మయంలో స్థిరమైన స్థానం సంపాదించుకుంటాయి. ప్రజాదరం పొందుతాయి. ఏదీకి పాతగిలి పోవడమంటూ ఉండదు. రివీండ్రుని కథలు యిటువంటి శ్రేణికి చెందినవే. అతడు యేసీతనీ, యేధర్మాన్నీ వెల్లడిగా యేకరువుపెట్టడు. అయినా ప్రతికథా ఎదో ఒక ఉత్తమాదర్శాన్ని వ్యక్తీకరిస్తునే ఉంటుంది. ఒకకథలో ఒక అధర్మాన్ని అతడు నిరూపించాడూ అంటే ఆ అధర్మము తనజీవితంలో యెప్పుడూ చేయడానికి సాహసంపజాలనంతగాథంగా పాఠకుడి హృదయంలో నాటుతాడు అతడు. అన్నిగుణాలుగలిగి నైతికాదర్శం లుప్తమైనవే మధ్యమతరగతి కథలు. ఈ నడిమికం కథలు గూడా జవము జీవముగల భాషలోనే వ్రాయబడుతవి. వర్ణనగూడా సహజంగానే ఉంటుంది. పాత్రపోషణాది కల్పనావిధానంగూడా బాగానే ఉంటుంది. రసపోషణకూ లోపం ఉండదు. కాని నైతికమైన ఒక ఉత్తమాదర్శం లేనందువల్ల ప్రజాహృదయంలో స్థిరమైన ఉనికి సంపాదించుకోలేవు. పాఠకులకు తాత్కాలికానందం కలిగించడంలో ఈ కథలపని పూర్తిఅవుతుంది. ఒకమాటు చదవడంతోనే పాఠకులు తృప్తిపొందుతారు. ఏనేన్నా లేక యేదో చిత్రంవచ్చినట్లు వెలిగిగా యే యువతీదర్శన, వల్ల కల్గిన భావోద్దేగంవల్లనో వ్రాయబడేవే అధమతరగతి కథలు. ఇప్పుడు తెలుగుప్రతికల్లో ప్రకటింపబడే కథలు చాలావఱకు ఈ కడపటితరగతికి చెందినవిగానే ఉంటున్నాయి. ఇటువంటి కథలు వ్యాప్తి పొందడంవల్ల ప్రజలకుగాని భాషకుగాని యేలాటి ప్రయోజనమూలేదు. ఇటువంటి కథల యొక్క బ్రతుకు ఆ వొక్కసంచితో ముగిసిపోతుంది. విద్యార్థులశ్రేయం కోరే ఉపాధ్యాయుడు ఇటువంటి కథలు తన విద్యార్థి చదువడానికి అంగీకరింపడు. బిడ్డలక్షేమం కోరే తల్లిదండ్రులు యివి తమపిల్లలు చదువడానికి ఒప్పుకోరు. ఇక నైతికశిక్షణ మత్స్యవసరమగు బాలవితంతువులు మున్నగువారు వీనిని చదవ

గృహలక్ష్మి

డం వారి అయోగ్యతకు చిహ్నంగా ఉహించబడటం చేత వానిని స్పృశించడానికి భయపడిపోతారు. ఇంతయొందుకు, సామాన్యంగా పెద్దమనుష్యులనబడే వా రెవరుగాని యిట్టి కథలుగల పుస్తకాన్ని చేత పట్టుకొని బయటికిరావడానికి సంకోచిస్తారంటే వస్తుంది.

రాసురాసు ప్రజలకత్యంతప్రీతిసాత్రమైన కథా వాఙ్మయమిట్టి హీనమార్గంపట్టి భయోత్పాతం కలిగించే దిగా అయిపోవడం శ్రేయస్కరమనే అంటారా? నామటుకు నాకు అన్ని తరగతులవారు ధారాళంగా చదివిన ప్రతివారూ నైతికంగా యే కొంచెమో ప్రయోజనం పొందడానికి అర్హమైనవే మంచికథలని తాత్పర్యం అన్నది రాజేశ్వరి.

రాఘవరావు రాజేశ్వరి చెప్పిన మాటలన్నీ శాంతంగావిని 'రాజేశ్వరి నీవు కథలనుగూర్చి చేసిన పరిశీలనకు చాలా సంతోషం కాని నీతి తాత్పర్యంలాపడి కథ యెటువంటివస్తువో తెలుసుకోలేక పోయినందుకు విచారమవుతున్నది. కథ 'వినరాజేమ, గదరాసుమతీ' వంటి నీతి శతకంగాదు. నీతి నిబద్ధమైనకథలూ వుండవచ్చును. కాని ప్రతికథనూ నీతిచట్రంలోనే బిగించవలెనడం తెలివి తక్కువైనపని స్వేచ్ఛగా, ఉల్లాసంగా, బుద్ధివైశద్యం కొద్దీ, విశింపవలసిన కథాకుసుమం యిందువల్ల సంకుచితమై సౌందర్య భ్రష్టమై పోతుంది. అసలు కథారచన ఒకకళా విశేషం. దాని ప్రయోజనం అనందం. దానిని నైతిక శిక్షణాది ప్రయోజనాలకు వినియోగించుకోవాలెనని యత్నించడం ఆరనికులపని' అన్నాడు రాఘవరావు.

"మీ యువకవుల ఆభిప్రాయాలన్నీ అచ్చునదీసి నట్లు ఒకటిగానే ఉంటాయి కాబోలు! ఆమధ్య నెవరోగూడా ప్రతికలో యిట్లాగే వ్రాయంగా చూచాను. కళంటే నాకూయిష్టమే. వట్టి బంగారపు ముద్దకంటే ఆబంగారంతో చేయబడిన ఆభరణం యెక్కువ అందమైనదిగా విలువకలదిగా ఉంటుందని

నాకు తెలియకపోలేదు. అసలు కళంటే యథేచ్ఛగా వ్రాయడంకాదు. నేను చెప్పిన లక్షణాలన్నీ కలిగి ఉండడమే. కథ వట్టిపాడిమాటలుగా కాక మంచి బుద్ధి వైశద్యంతో మనోహరవర్ణనాచాతుర్యంతో పాత్రపోషణాసంవిధానంతో తయారుకావడం బాగానే ఉంటుంది. కాని కళనేపేరుతో సంభాషణగాగాని వర్ణనగాగాని ఆవిసీతిని చూపించడం యుక్తంగాదు. బంగారాన్ని యెంతనగిషీవస్తువుగా నైనా తయారుచేయవచ్చునుగాని అందులో రాగిగాని యిత్తడిగాని కలిపి దాని విశుద్ధత చెఱపడం యుక్తం కాదు గదా' అన్నది రాజేశ్వరి.

'సరి సరి. ఇంతసీతి మడిగట్టుకొని కథలు వ్రాస్తే వాటి అందం చెప్పనక్కర్లేదు. చదువకుండానే ప్రజలు సంతోషిస్తారు.'

'మఱిమీ భయంలేదు. ఆవిధంగా నీతిబద్ధమైన కథలు వ్రాసినప్పడే కథలవిలువ యెక్కువౌతుంది. ప్రజల ఆదరం విస్తరిస్తుంది. తెలుగువారేగాక యితరులు గూడా వానిని తమతమ భాషలోకి తర్జుమా చేసుకొని మఱీ చదువుతారు. టాలుస్తాయి కథలు ప్రేమచందు కథలు చూడండి మన తెలుగులోకి ఎట్లా అనువాదంపబడుతున్నాయో. వానికా గౌరవం ఎందువల్ల వచ్చింది? మీరేమైనా చెప్పండి అది కథగా నీ కావ్యంగానీ గేయంగానీ గీతంగానీ చిత్రంగానీ శిల్పంగానీ మానవకల్యాణమునకు ఉపయోగించగల యుత్కృష్టత దానియందంతర్గతమైయుంటేనే దానికి—'

ఇంతలో ఉయ్యాలత్రాళ్లు చల్లంగా కదలడం మొదలుపెట్టినాయి. నూరుమాటలాడుతున్నా దాని యందు దృష్టియేమరకుండావున్న రాజేశ్వరి ఆసవ్యడి కని పెట్టడంతోటే 'పిల్ల లేచినట్లుంది' అని చివాలునలేచి పిల్లకు పాలుపట్టేపనిలో నిమగ్నురాలైంది.

రాఘవరావుగూడా గడియారంవంక, తలత్రిప్పి చూచి 'అబ్బో పదిన్నరైందే' అంటూ వెళ్ళుచున్నూ లేచి వెళ్లి గదిలో మంచంమీద మేను వాల్యాడు.

చర్మంలో నశించిన విటమినులను

పొండ్సుక్రీము పునరుద్ధరిస్తుంది

ఉష్ణదేశాల్లోవుండే స్త్రీలు వారి చర్మాలను గురించి ఎందుకు సత్యకశ్రద్ధ వహించాలి?

ఇటీవల కొంతమంది జీవశాస్త్రవేత్తలు కొన్ని పరిశోధనలు చేశారు. చర్మం గరకుగా, కళావిహీనంగా వుండడం ఎందుకో దానివల్ల తెలిసింది. 'చర్మవిటమిను' అనునది చర్మాన్ని పునరుద్ధరించే దానికి తోడ్పడుతుందనే విషయం కొన్ని యేళ్ల నుంచి డాక్టర్లకు తెలుసు. అదే లేకపోతే మీ చర్మం గతకై కళావిహీనమై, ముసలిపడిపోతుంది- ఎందుకంటే వీచేగాలి మాడ్చేఎండా నిరంతరమూ ఈ చర్మవిటమినును మీ చర్మాల్లోనుండి, ఎండించేస్తూవుంటాయి.

పొండ్సు, పొండ్సుక్రీముకు చర్మ విటమిను చేచ్చి ఎన్నో పరీక్షలు చేశారు.

కొన్ని వారాల్లోనే ఎండిపోయి గతకుగావున్న చర్మం మృదువుగా నునువుగా అయింది. ఉపయోగించిన స్త్రీలంతా దీన్ని ఎంతో మెచ్చుకున్నారు!

ఇప్పుడు ఈ నూతన పొండ్సుక్రీములు అంతటా దొరుకుతున్నాయి- అవే బాటల్సుతో, అవే ముద్రల్తో, అవే ధరలకు. చర్మవిటమిను కలిగించే వీటిని కొనండి. అవి ముందుటి కంటే మీ చర్మాలని నూతనంగా మనోహరంగా చేస్తాయి.

క్రొత్తక్రీములకు ఈ కూపను పంపండి

ఉచితము: దీనిని సేడేపంపి పొండ్సు రెండు క్రీముల ట్యూబులను పొండ్సు షేనుపొడరు మాదిరలను ఉచితముగా బడయుదు. (చెక్ షేడు) సేచురల్..... రోజ్ క్రీమ్.....బ్రెనెట్.....

డాక్టి అండ్ సెయ్మర్ లిమిటెడ్,
3, విటెట్ రోడ్డు, బొంబాయి.

షేరు.....
చిరునామా..... No. G L. 24

పొండ్సు కోల్డ్ క్రీము

(కొంది చర్మంలోని తైలగ్రంథులను పునరుద్ధరిస్తుంది. ముడుతలను పోగొట్టుతుంది. చర్మరంధ్రాల పరిశుభ్రతకు ఉపయోగించండి. చాల్లో ఇప్పుడు చర్మ జీవధాతువులున్నవి.

పొండ్సు వానిషింగ్ క్రీము

గరకును పోగొట్టి, చక్కపరిభాగాన్ని మృదువుగా నునువుగా చేస్తుంది. దీనికేగాకుండా పొడరు వేనుకోవడానికి ముందుకూడా వుపయోగించండి. చాల్లో ఇప్పుడు 'చర్మజీవధాతువు' లున్నవి.

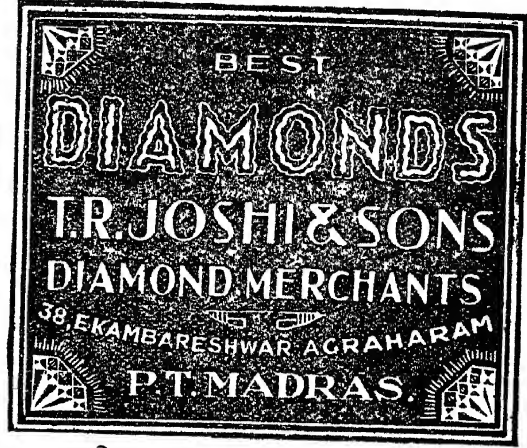

మీ ఆరోగ్యము, శరీరచ్ఛాయ పెంపొందించుటకు మార్గోసబ్బుకన్న వేరేదియు లేదు. అందలి వేపనూనె చర్మమునకు మిక్కిలి మంచిది. దాని మృదువైన నురుగు వై చర్మమునేగాక చర్మరంధ్రములనుగూడ శుభ్రపరచును.

MARGO SOAP

మార్గోసబ్బును మీ కుటుంబపు సబ్బుగా చేయుడు. మీకు ఆ పాపకరమగు అంటువ్యాధు లేవియును రాకుండ కాపాడుటకు దీనికి సాటి మరేదిలేదు.

కలకత్తా కెమికల్స్

కావలెను

కాకినాడ, అనకాపల్లి గుడివాడ

మొదలగు స్థలములందు.

‘గృహలక్ష్మి’కి ఏజంట్లు కావలెను

వివరములకు వ్రాయుడు.

బుడంకాయబోండాలు ద్వంద్వయుద్ధము

వెన్నెలవాక, పిదప కెంపురేక, తదుపరి బంగారుగీత తూరుపున తళిస్తోంది. ముగు రమ్మలవలె నవి కైలాస, సత్య, స్వర్గలోకము లను మనుష్య హృదయమున నిలుపును. గుండెయం దీలోకములు వెలయుచుండ, నుడువులకందని ఆధ్యాత్మికశక్తులు అంత రంగమున విరాజిల్లుచుండ కొండొకవడి కారురూపములతో చీకటులు విజృంభించిన నేమి, దుర్విధి కనులెఱుఁగజేసిననేమి, నల్ల మబ్బులు పిడుగులను గ్రక్కిననేమి, మనుష్య జీవితమునుజూచి “ధిక్!” అన జెల్లునా? కలుషభూయిష్టమైనదని అరిష్ట గర్భితమైన దని వేడిమాటలు వెడలించుట పాడియా? మహోత్కృష్టమైన ఉద్దేశమునకు ఆటపందిరి యైన దానిపై నుల్కావృష్టిపోలు దుర్వి మర్శను వెలారింపవచ్చునా? కంటకముల మఱుగున పూవు విడియువడుపున, నింగి కాటుకలో సాదామిని తళిస్తోతులీల జీవిత సాందర్యము ఇరుల మఱుగునుండి వెడలుట నిక్కమే! ఉత్కృష్టసృష్టికి దుస్సహ యాతనము కన్నతల్లియగుటయు యథా ర్థమే! కాని, దృష్టి నిలువవలసిన దీ సృష్టి మీదనే కదా!

మెల్లగ నెల్లరము దాదాజీ యింటికి

తరలిపోతిమి. కాల్యక్రత్యములు నెఱపుకొని కొండొకవడి నిష్టాగోష్ఠిలో కాలము కడపి తిమి. పదపడి మరల సమృతసర హృదయ మున బ్రవేశించితిమి. పవలంతయునగరమున జరించితిమి. సిక్కులవిద్యాసంస్థలం దెక్కవ సేపుంటిమి.

ఇక నందుండి తరలిపోవ నిశ్చయించితిని. జనవరి (1930) మాసాంతమున త్రివేణి క్షేత్రమున జరుగబోవు కుంభమేళమహోత్స వమునకు పల్వీరు పయనమయ్యెదమనిచెప్పి, తమ జట్టులో కలియుమని దాదాజీ నన్ను కోరి యుండెను కదా! సంతోషపూర్వక ముగ నేనందులకంగీకరించితినిగదా! “ఈ లోపుగ రాజస్థానమునుండి ‘మయ్యా’ (అమ్మ)ను తోడ్కొనిరండు. లాహోరులో కలియుచోటును, సమయమును జూబుద్వారా తెలుపుడు” అని దాదాజీ పలికినాడు.

అమృతసరమునుండి కాలుకదపితిని. ఈ వఱలోవలె నిపుడు తిరుగుపయనమును రైలుమార్గమున సలుప నిశ్చయించితిని. కాని బుడంకాయిగాడు నాతో నేమియు బలుకక తిన్నగా బన్నులు నిలుచుచోటునకు దారిదీసినాడు. స్టేషనుకుపోదుము గాకని పలికి, వానిని మరలింపుమని సింగును పిచికి

గృహ లక్ష్మి

గాని వెళ్ళబంపితిని. సింగు పిలుపునకుగాని, అమగునకుగాని అందక చరచరనడచి బుడంకాయీగాడు నిముసములో నూరి వెలుపలి కరిగి బస్సులు నిలుచుతావున చతికిలపడి నాడు. సాయంకాల మాటుగంటలయ్యెను. లైలు వేళకుకొలది నిముసముల వ్యవధి మాత్రమున్నది. స్టేషనునకు పరుగునపోయి నను ప్రయోజనములేదు. కావున పొట్టిపిచికి ఉద్దేశము ననుసరించియే మరల బస్సులోనే లాహోరుపోవ సంకల్పించితిని.

సింగు దాదాజీ ప్రభృతులు సాగనంప నెంచి కాబోలు నావెంటవచ్చిరి. బజారు గుండా మూడుటాంగా లెక్కిపోతిమి. విశేషముగ గడ్డములే కన్నులబడినవి. సిక్కులును మహమ్మదీయులును అమృతసరమున నధిక సంఖ్యాక్తులై యుండిరి. హిందువుల సంఖ్య మిక్కిలి తక్కువ. సిక్కుముసల్మానులలో అమృతసరములోవారును, లాహోరులో వీరును అధికముగానున్నారు. విపణివీధి జన సంకులమైయుండెను. కొంతనేపటికి బస్ స్టేషన్ ను సమీపించితిమి.

పొట్టి పిచికిగాడు చాలబిజీగానున్నాడు. ఒకవంత మానిసితో నేమో మిగుల తీవ్రముగ ప్రసంగించుచు, నవ్వుచు, చప్పట్లు కొట్టుచు గాంధోలిగానివలె నెగురుచున్నాడు. స్టేషను జేరదలచిన వారము వీని మూలమున నిచ్చటికివచ్చి పడితిమి. వెంటబడినవాని కందక నిచటజేరి నిర్భయముగ నిశ్శంకగ నిండుమోదముతో నిచటనాటలాడుచున్నాడు. నాకు కోపమును నవ్వును కూడ

వచ్చినవి. దాదాజీ సింగు ప్రభృతులు బుడంకాయీని చూచినతోడనే మహోల్లాసమున నవ్వుచు, నటించుచు టాంగానుండి దిగిరి. బుడంకాయీ క్రీగంటనైన ప్రక్కకు చూడలేదు. చిందులు త్రొక్కుచునేమో పాడుచున్నాడు. సమ్మఖమందలి వింతమానిసి లఱు కనుకూలముగ హావభావములు ప్రదర్శించుచు నవ్వుచు, నడుమనడుమ పిచికి గాని పాటతో తన కంఠమును సహకరించుచున్నాడు.

మాదృక్కు లొక్కమాటుగ నీపింత మానిసి యాకారపై వ్రాలినవి. మనిషి నంపూర్ణముగ నున్నగానున్నాడు. పూర్ణానుస్వారమే కూర్చుండె నచుకొంటిని. వాని శిరమున నొక్కవెండ్రుకైన కానరాలేదు. రక్తము చిమురునంతదనుక శరీరము చెక్కబడినది. కనుబొమ్మలుకూడ అంతర్ధానమైనట్లే తోచెను! వాని యొడలున నున్నది మాంసముకాక ఏదోపిండియై యుండుననుకొంటిని. తలమొదలు కాళ్ళ వఱకు ఒకేరీతిగనున్నాడు. ఇంత గుండ్రముగానున్న మానిసిసీవఱలో నెందును జూడనైతిని. పెద్దబోండాకు ముక్కు చెవులుంచి భగవంతుడమృతసరమున జార విడిచినాడు కాబోలు! పోయి బోండాగాడి మ్రోల నిలిచితిమి. వానినోట నొక్కపల్లెనలేదు. ఏమో! ముఖమున చిరునవ్వు తళిస్తోచున్నది. 'బాబూసాబ్! ఆభీకహా రహినే వాలే?' అని నన్ను సంబోధించి ఆతడుప్రశ్నించి లేవబోయినాడు. లేచుట సామాన్యమైన

కాశ్మీర మజిలీలు

పని కాలేదు. వంగి రెండుచేతులను నేలపై మోపి, హస్తపాదముల సంయుక్తబలము వలన శరీరభారమును మెల్లగ లేవదీసినాడు. వాని యుదరగోళము భూగోళమునకు అన్నగారివలెనున్నది. వరాహావతారమెత్తి ఒకప్పుడు శ్రీమహావిష్ణువు భూమిని ముట్టె పై నిలిపినాడు. ఈతడు పొట్టపై నిలిపినాడు. భేదమింతయే! విష్ణ్వతారము యొక్క మోడరన్ ఎడిషన్ (Modern Edition) సాక్షాత్కరించినదని సంతసించి తిని. మహాకవిష్ణ్వారము. వాని నోటికిని, కంటిజంటకును, కడుపునకును అవిచారభావ సంబంధమున్నది. సవ్వుచు నోరు తెఱచి సంతన ఆల్చిప్పలవంటి కన్నులు రెండును మూతలుపడుచుండెను. కొలిమి సమీప మందలి తోలు తిత్తివలె పొట్ట ఒకపరి యుబ్బుచు, నింకొకతూరి క్రుంగుచు, అపూర్వమైన దృశ్యమును ప్రదర్శించుచుండెను. ఈమూడు ముఖ్యావయములకు నెట్టి చుట్టరికము కుదిరెనో లేచి నిలిచినపిదప రెండు మూడు నిమిషములవఱకు (ముందుతూక మెక్కువగానుండుటచే బేలెన్స్ కుదరక) బోండాగాడు తొట్రుపడినాడు. ముందు యోచన దెలిసినవాడు కావున “బాబారే!” అని దాదాజీ రెండడుగులు వెన్నకువేసి నాదావున నిలిచినాడు. బోండాగాని కంఠ స్వరము, వాని కాయమునకు సరిపడినది కాదు. వానిది మిగుల సన్ననైన కీచు గొంతుక! ఆతని కంఠమున నేదియో గువ్వ, ఎట్లో ఇరుకుకొని పోయినది కాబోలు! “పిట్టకొంచెము, కూతఘన”మని వినుచు

దుము. నేడు “ఒక్కఘనము కూతకొంచె” మైనది. కొండగుహనుండి పిట్టన గ్రోవిపాట వెడలునట్లు పెద్దచిలమువలెనున్న వాని నోటినుండి శీతస్వరము వెల్విడినది! నిర్దుర పోవుచు, ఈశ్వరుడే మానిగిని సృష్టించి యుండును. కన్నులనుబాగుగ నీ సృష్టిచిత్ర మున కప్పగించి, యోచనానుగుణ్యమై అట్లే నిలువంబడిపోతేని. “ఏక్కడివా?” అని బోండాగాడు హిందీలో స్పృశింప ప్రశ్నకు జవాబుచెప్పట ముఱచి అవాక్కై అట్లే యుంటిని. దాదాజీ చెంతనేయున్నాడు. నావలె నృద్ధు డాశ్చర్యాన్నితుడు కాలేదు. అమృతసరములో నీతడు బోండాగాడిని తిఱచుగ చూచుచునేయుండును కాబోలు!

“ఏరు దక్షిణదేశస్థులు; గోదావరీతీర వాసులు. వీరికిని నాకును కలకత్తాలో స్నేహము కలిగినది. జగన్నాథఘట్టమున ప్రతిదినము ప్రాతఃకాలమున కలియుచుండు వారము. బాబూజీ అంగ్రజీ బాగా చదువు కొన్నారు” అని దాదాజీ బోండాగాడి నుద్దేశించి పలికినాడు. “ఏమీ! గోదావరీతీరము నుండి వచ్చిరా? ఆహా! అదెట్టిదది! గంగాజీ కంటె దొడ్డది” అని మహాద్యేగముతో పలుకుచు, నన్ను గోదావరీయొక్క ప్రతి నిధిగా నెంచి కాబోలు, మాటిమాటికి బోండా నాకు నమస్కరింప దొడగినాడు.

ఆధునికవిద్యాగంధ మెఱుగని వారి యందే ఇట్టి భక్తియుండుట నా యాత్ర లందు పెక్కుమాటలు విలోకించితిని. ఈ భక్తినిగుఱించి ఎంతేని విమర్శింపవచ్చును. ప్రశ్నపరంపరలచే దీనిని తునియలుచేసి,

గృహ లక్ష్మీ

భక్తిదూరులైనవారికంటే బోండావంటి వారలే అధికులని వచింతును. అజాండమున వెన్నెల నిండుకొనినట్లు, ఉద్యానమున పరిమళము సంపూర్ణముగ వ్యాపించినట్లు బోండా గుండెనిండ భక్తి నిండుకొనినది. భయమునకు, అవిశ్వాసమునకు, శంకకు, ఆతురతపాటునకు, ఆర్తికి అందు చోటు లేదు. ఇవి యమకింకరులవంటివి కదా! గుండె నివి యమలోకము జేసివైచెనుకదా! 'గోదావరి' యనినంతన గోదావరీలవారి వలెనే బోండాహృదయ ముప్పొంగినది.

“పదేండ్లకుమున్ను రా మే శ్వర ము పోతిమి. పోవునపుడు గోదావరీ దర్శన భాగ్యము నాకు లభించినది. మూడు దినములందు న్నానముచేసితిని. మేము విడిసిన యూరు పేరు మఱచితినిగాని నది అచ్చో మిగుల విశాలమైనది. గంగకంటే మిగుల పెద్దది. దొడ్డది యనికూడ వచింతును” అని బోండాగాడు పలికినాడు. వీనిమాటలు చెవిబడినంతన, పోట్లగిత్తవలె తలయూపుచు చరచర ముందులకువచ్చి, ఒక్క దుముకున బుడంకాయగాడు బోండాగాడి పొట్టపై లంఘించినాడు. ఉదరగోళము కదలినంతన, అంగవ్రత్యంగములన్నియు నట్టిటులాడెను! బోండా దొట్రుపడుచున్నాడు. దాదాజీ సింగులు వానిని నిలుపదలచుకొనలేదు. వాని సమీపమునకే పోయిరికారు. తొట్రు పడుచున్నవాని మేను తమకు తగులుచో నేలపై తాము పెద్దకాలము దొరలిపోవలసి వచ్చునని భంకిరి. బూరైపై ఈగవ్రాలినట్లే బోండాపై పిచికిగాడు వ్రాలినాడు. “ఏమి!

గోదావరి దొడ్డదియందువా? గంగయే గొప్పది. తప్ప చెప్పితినిని యొప్పుకొనుము” అని బుడంకాయ బోండాపొట్టను చిత్తము వచ్చినట్లు బరికివేయసాగినాడు. “ఏహేహే! హేహేహే!” అనుచు పిచికి యొడలిని మీదినుండి బోండా పిసుకుచున్నాడు. బోండా బుడంకాయల ద్వంద్వయుద్ధమును చూచుచు సింగుసూరజ్ లట్లే నిలువంబడిరి. వారి కది గొప్ప చోద్యముగా తోచెను. గజముదూరమున నిలిచి “ఛోడ్రే! ఛోడ్రే!” (విడువరా! విడువరా!) అని నవ్వుచు చప్పట్లుకొట్టుచు దాదాజీ వెన్న వెన్నకు తరలుచున్నాడు. నేను కలుగజేసి కొనినగాని కయ్యము కడతేటదని గ్రహించి తిని. బుడంకాయబుట్టపై రెండే రెండు మొట్టికాయలు ప్రతిష్ఠించి వానిని వెన్నకు లాగినాను; కాని బోండా వానిని వదలి నాడు కాడు. తనయొట్లు హూనముచేసిన వానిపై నెత్తైన అక్కను దీర్చుకొనవలె ననియే ఆతడు సంకల్పించినాడు. చాపచుట్ట వలె నిరువురు కలిసి దాదాజీ పైబడినారు. అడలువానిమీదనే కదా ఆపద్రవాలును! ఎంతో కష్టముతో వారిని ఒండొరులనుండి తొలగించితిని. “ఈరీతిగ ప్రవర్తించితివేని నాతో యాత్రసలుపకుము. నీయూరు నీవు పొమ్ము” అని పొట్టికిచికితో గట్టిగా చెప్పి తిని. చివాట్లు తగులగనే పోరుమాని వాడు నాచెంత నిలిచినాడు. మిగుల తీవ్రముగ కడువడిగ వగర్చుచున్న బోండాను (వాని తో సమముగ తూలుచు) నెంతో కష్టమున కూర్చుండబెట్టితిని.

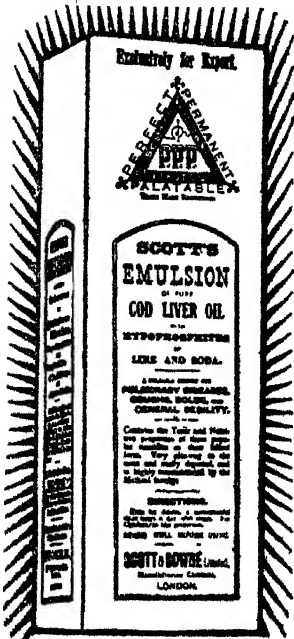
బిడ్డల బలిష్ఠులుగ
జేయుటకు స్కాట్స్
ఎమల్షన్ ఒక
గుము. కండరము
లయు, పుష్టికి దాని
బోలినది మరిలేదు.

బక్కపలుచనై, పెరుగుచున్న
బిడ్డలు బలిష్ఠదేహు లగుదురు

స్కాట్స్ ఎమల్షన్ వాటికి సిర్యాలోగ్యములొసగును
నీ కొమరుడు లేక కూతురు బక్కపలుచనగా
నుండి జలుబునకు వశమై పేద్రము కావలసియుం
డినయెడల స్కాట్స్ ఎమల్షన్ వాడుము. బలిష్ఠ
దేహము ; ఆరోగ్యము చేకూర్చుబహు దానిని
బోలినది మరిలేదు.

స్కాట్స్ ఎమల్షన్ రసాయనజ్ఞులమీద తయారగు
నొషధముకాదు. ఇది పట్టి ప్రకృతిసిద్ధ బల
దాయక వస్తువు. కావుననే వైద్యులు 60 ఏండ్లకు
పైగా దీనిని శిశువారస్సు చేయుచున్నారు.

నీ బిడ్డలకు నేడే స్కాట్ ఎమల్షన్ ఇమ్ము.
అనతికాలములోనే దానివల్ల గల్గు అభివృద్ధికి నీ
వాశ్చర్యపడగలవు.

స్కాట్స్ ఎమల్షన్
SCOTT'S
Emulsion

శుద్ధమైన కాడ్ లివరాయిలునుండి.

స్కాట్స్ ఎమల్షన్ మండివర్తకులు :

ఇంపీరియల్ కెమికలు ఇండస్ట్రీస్ (ఇండియా) లిమిటెడ్,

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను,
కొలంబొ, కాన్పూరు, పాట్నా, అహమ్మదాబాదు, కొచ్చిన్,
క్యాలికట్, విశాఖపట్టణము, కరాచి, అమృతసరము.

ఒకేవారములో 1500 ప్రతులు అమ్ముడైనవి

56 పేజీలు

15 చిత్రాలు

రాష్ట్రపతి నుభాషచంద్రుడు

ప్రతి వెల 2 అణాలు. పోస్టేజి సహా 0-2-6

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము

రాయపేట

::

మద్రాసు

తులసి - బిల్వ - వేప

ఇవి తులసి, బిల్వ, వేప అను జాతీయమూలికలనుగూర్చి శాస్త్రవిషయకఫరిశ్రమచేసి వ్రాయబడిన ఉత్తమ గ్రంథ రాజములు. ఈమూలికల ఓషధిగుణము, వైద్యప్రయోగములు, శాస్త్రచర్చ, పురాణవివరము సరళశైలిలో వివరింపబడినవి. వైద్యులకు, భక్తులకు మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన గ్రంథములు. క్రొనుసైజున మంచి ఫెదరువైటు కాగితముమీద ముద్రింపబడి గృహలక్ష్మి గ్రంథమాలలో ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయ కనుమములుగా ప్రచురింపబడినవి.

గ్రంథకర్త: కే. యస్. కేసరి. ప్రతి 1-కి 0.8-0.

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము,

పోస్టుబాక్సు నెం. 655,

రాయపేట,

మద్రాసు.

కత్తిరింపు ఫలితము నభివృద్ధిచేయును

శ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మణాచార్యులుగారు

(తోటపని)

ఈపని అనుభవమువలన ఎట్టి వృక్షములకు విధముగాచేసిన లాభించునో తెలిసికొనవలెను. కత్తిరింపుపని అన్ని వృక్షములకును ఒకేమాదిరిగాను, ఒకే సమయమునను ఉండదు. కొన్నిటికి కొంతభాగము, కొన్నిటికి వేళ్లను కత్తిరింపవలసియుండును. ఈపనిని కాపుముగిసి చెట్లు విశ్రాంత మనుభవించునపుడును, చెట్లు బాగుగా విస్తరించు సమయమునందును, భూమిలో నీరు, ఆహారము సమృద్ధిగానుండు నపుడును యీపనిచేయవలెను. కొన్నిటికి ప్రతిసంవత్సరమును, మరికొన్నిటికి రెండుసంవత్సరముల కొకసారియు కత్తిరింపు పనిచేయవలసియుండును. ఈకత్తిరింపు పని సరిగా చేసినయెడల వృక్షములు ఫలసాయము నెక్కువగా నిచ్చుటయేగాక చెట్లను విస్తరింపజేసి ఆకులను, కర్రనుకూడ వృద్ధిచేయవచ్చును. కొన్నిజాతుల మామిడి, నారింజ కొబ్బరి మొదలగు ఫలవృక్షముల యందు వేళ్లను కత్తిరించుటవలనను, ద్రాక్ష, మల్బరీ మొదలగు వృక్షములలో తీగలను, కొమ్మలను కత్తిరించుటవలనను ఎక్కువగాలాభము సమకూరినది. వేళ్లను కత్తిరించుటగాని, కత్తిరించినపెనుక పెంటను పోసి, నీరుపెట్టుట కాని చెట్టుయొక్క మొదలులో ఎన్నడును చేయకూడదు. సాధారణముగా కొమ్మల ఆవరణ ఎంతవరకుండునో అంతచుట్టును రెండడుగులు పెడల్పుకలిగి మూడడుగులు లోతుకలిగిన వలయాకారముగా గోయితిని ఆగోయిని రెండుమూడువారముల వరకు ఎండ వెలుతురులు తగులునట్లుగాచేసి తరువాత ఎముకలపొడిచేర్చిన పకువులపెంటను చెట్టుయొక్క విస్తీర్ణతనుబట్టి సుమారు అరబండిమట్టిని ఆ గోతులలోపోసి మరలకప్పి పెంటనే నీరు పెట్టవలెను.

సాధారణముగా కత్తిరింపుపని వృక్షకాలమునందు చేయవలసియుండును. కత్తిరింపుపనిచేయుటకు ఒక తెగ రంపము, కొమ్మజుకోయు కత్తిరి కొమ్మలు కోయు కత్తికావలెను. కొమ్మలు కత్తిరించునపుడు పాత కొమ్మలనే కత్తిరించి కొత్తకొమ్మలను ఏపుగా పెరుగునట్లు చేయవలెను. కొత్తకొమ్మలు విస్తారముగా బయలుదేరి పుష్పములగు, ఫలములను హెచ్చించి ఫలసాయమును హెచ్చించుటయే కత్తిరింపుయొక్క ముఖ్యద్దేశము. అంతేగాక, తెగులుపట్టిన కొమ్మలను త్రుంచివేయుటకును, చెట్టుయొక్క కొమ్మలను నలువైపులకును విస్తరించునట్లుగాచేసి ఎండవెలుతురులను బాగుగా తగవట్లుచేసి చిరుళ్లను హెచ్చించి బాగుగా ఫలింపజేయుటకును కొన్నిటిలో పొదునైన కాండమే కావలసిన వృక్షములందు, ప్రక్కకొమ్మలను నిర్మూలము చేయుటకును, కొన్నిటిలో ఆకులే ముఖ్యముగా పెరగవలసిన సమయములందును యీపనిని తప్పక చేయవలసియుండును. పూచెట్లను పొడుగుగా యెడగ నిచ్చినయెడల పుష్పములు కొద్దిగా పూయుటయేగాక మనకు అందనంత ఎత్తులో పూయునపుడు ఈ కత్తిరింపుపనివలన పూవులను సమృద్ధిగాను, మన కండు బాటులోను పుష్పించునట్లు చేయవచ్చును.

వృక్షములను పొడుగుగా నెదుగనిచ్చినయెడల చిగుళ్లు తక్కువై ఫలితమును కొద్దిగానిచ్చును. కొమ్మలు ప్రక్కకు విస్తరించుటవలన సూర్యకాంతి అన్ని ఆకులను బాగుగాతగిలి చెట్టునకు బలమునిచ్చుటయేగాక ఫలములను హెచ్చుగను, పెద్దవిగనుకూడ చేయును. అంతియేగాక పూచెట్లు మొదలగు వాటికి మంచి ఇంచైన ఆకారములనిచ్చుటకును, జీడలు, తెగుళ్లు

గృహలక్ష్మీ

రాకుండ జౌషధములు జల్లుటకు వీలుగా చేసికొనుటకును నీడనిచ్చు చెట్లు చాలదూరము విస్తరింపజేయుటకును ఈ కత్తిరింపువలన సమకూర్పవచ్చును.

కొన్నిచెట్లలో కొమ్మను కత్తిరించుటకంటె వేళ్లను కత్తిరించుటవలన మంచి లాభముండును. ఈపనిని సాధారణముగా పండలచెట్లకు అవసరము. మామిడి, కొబ్బరి, నారింజ మొదలగుకొన్ని ఫలవృక్షములు కొన్ని సంవత్సరములవరకును ఫలమునీయవు. ఇచ్చినను బహుశక్తిగా నిచ్చును. ఎందుచేతననగా వేళ్లు సంపాదించిన ఆహారము వేళ్లకే సరిపోవును. లేక వేళ్లు చాలాదూరముపోయి తోట భూమిలోనిసారమును గ్రహింపలేక, సారములేని ప్రదేశమునందుండి వాటి పనిని చేయలేకపోవును. అపుడు ప్రక్కవేళ్లను కత్తిరించివేసినయెడల అచట పిల్లవేళ్లు బయలుదేరి దగ్గరలోనున్న ఆహారమును నులభముగా సంపాదించి చెట్టుపైభాగమునకు కావలసినంత ఆహారమునుపంపి పుష్పములను, ఫలమును విరివిగా నిచ్చునట్లుచేయును.

చెట్టునకు రొట్ట పెడగనిచ్చినచో పుష్పములను, ఫలములను హెచ్చుగానీయదు. కొన్ని ప్రక్కవేళ్లను, కొన్ని పాతబొమ్మలను కత్తిరించినయెడల చెట్టు నీరసించి ఎక్కువగాపుష్పించి ఫలములనిచ్చును. చెట్టు నీరసించినయెడల ఫలసాయము తగ్గనని యెన్నడును అనుకొనరాదు. వేళ్లు కత్తిరించునపుడు మిక్కిలి జాగరూకతతో చేయవలెను. మొదట కొమ్మలను కత్తిరించినను ఫలసాయము వృద్ధినొందనియెడల వేళ్లను కత్తిరించవలసియుండును. అదియైనను అయిదారు సంవత్సరముల కొకసారి చేయవలసియుండును. పొడుగుగా చాలదూరము వ్యాపించిన వేళ్లను కత్తిరించనియెడల చెట్టువద్ద ఎంత ఎరువువేసినను లాభములేదు. కొమ్మలనుగాని, వేళ్లనుగాని కత్తిరించునపుడు

కోత శుభ్రముగా ఒకే యేటుగా, ఏటవాలుగా నుండవలెను. లేనియెడల కత్తిరింపబడిన భాగమునుండి బూజుతెగుళ్లు ప్రవేశింపవచ్చును. పెద్ద కొమ్మలను కొట్టివేయునపుడు బహుజాగ్రత్తగా చెట్టున కపాయములేకుండా చేయవలెను. అది యెట్లనగా మనము కొట్టివేయు కొమ్మయు కాండమును కలియుచోటునకు ఒకఅడుగుక్రిందనుండి కొమ్మవైపునకు రంపముతో కర్రభాగములోనికి బాగుగాకోసి పిమ్మట ఆకోతకు ఒకఅడుగు కొమ్మవైపునకు పైనుండి కోసినయెడల కొమ్మ విరుగునపుడు చెట్టున కపాయములేకుండ విరిపోవును. అనరకబడిన ప్రదేశమునందు తారుతోగాని బోర్డా జిగురుతోగాని బాగుగా పూసినయెడల చెట్టునకు అపగుళ్లగుండా తెగుళ్లు రానేరవు.

వృక్షములో కొన్ని పాతకొమ్మలను కత్తిరించి క్రొత్త చిగుళ్లను పెట్టునట్లు చేసినయెడల వృక్షము ఫలములను విరివిగా నిచ్చునన్న సంగతి చాలమందికి తెలియదు. జామిచెట్లకు కొన్ని ప్రత్యేకభాగములందు మాత్రమే పువ్వులుపూసి, కాయలుకాయును. కొత్తగాపెట్టిన రెమ్మకు రెండు, మూడు, నాలుగవల ఆకుల కణుపుల యొద్దనుండియే బయలుదేరును గాని మరియితర ఫలములనుండి బయలుదేరవు. ఒకతోటలో రెండు జామిచెట్లు నాలుగయిదేండ్లవరకును ఫలింపలేదు. ఒకదానికి చెట్టుచుట్టును గోయిటీసి వేళ్లు కత్తిరింపబడినవి. రెండవదానికి కొన్ని కొమ్మలను మాత్రము బాగుగా కత్తిరించిరి. ఈపని గ్రహింపడగన ఫలితముల నిచ్చినది. వేళ్లు కత్తిరింపబడిన చెట్టు ఆకులురాలి క్రొత్తపలవలు పెట్టక ఫలములేమియు నీయలేదు. కాని కొమ్మలు కత్తిరించబడచెట్టు వారము రోజులలో చిగుళ్లనుపెట్టి ఏపుగా బయలుదేరి ఆరు నెలలలో ఫలములను సమృద్ధిగానిచ్చినది.

గణపతి ప్రార్థన

శ్రీ గాలి పెండల వరసింహారావుగారు

అనుభవముతో కష్టాటక హిందూస్థాని మరాఠీ గానసంప్రదాయము లన్నియు వానివాని స్వరతాళములను మన కష్టాటకరాగములకు వానికి గల స్వరభేదములను విద్యార్థులకు బోధపరుపగల యుక్తసింధము ప్రచురింప నెంచితిని. ఆంధ్రలోకము దాని నెట్లు నాడరించునో కనుగొందమని మాదిరికై కొన్ని కీర్తనములను గానకళపేర ప్రకటించుచున్నాను. ఓం అని గణపతికీర్తనప్రార్థనతోను సరస్వతీరాగమున సరస్వతీ కీర్తనతోను కార్యక్రమ మారంభించితిని.

కౌఞ్ఱిరాగము - ఆదితాళము

22వ మేళకర్త ఖరహరప్రియరాగమున జన్మము

ప్రేలికి నాలుగు అక్షరములచొప్పున ఘోషమండి లెండు అక్షరములుతోని పాడుకొనవలయును

పల్లవి. గజముఖరూపా ! వినుతప్రతాపా !
భుజగభూషణసుతా ! త్రిభువనసన్నతా !

గజ||

అనుపల్లవి. ఆద్యంతముల కాధారంబగు
వేద్యుడవని మనసారనుతింతును.

గజ||

చరణము. అమరులకెల్లను అధినాయకులై
ప్రమథగణములతో కొలువైయుండెడు
పార్వతీశ్వరుల అంకతలముపై
బరగుచుభక్తుల నిరతముబోచెడు.

గజ||

పల్లవి.	,, పపామపా. పమగరిమాపా	,, మనీదనీ	పమపా మగరిస
	గజముఖ రుడొడొడొపా	,, వినూతప్ర	తలత. పలతల
రిమ.	నిదానిపా. పమగరిమాపా	,, పసానిసా	దనిపా మగరిస
అత.	గజముఖ రుడొడొడొపా	,, వినూతప్ర	తలత పలతల
రిమ.	నిదానిపా పామామగరీ మాపా	,, పగారిసా	నిదనిప. పమగరి
అత.	గజముఖ రుడొడొడొడొపా	,, వినూతప్ర	తలతల పలతల
మప.	పనీనినీ. సానీసనిసా	,, నిదానిపా	పమగరి సరిగ
అత.	భుజగభూషణా నుడొతా	,, త్రిభువన	సలతల న్నుడొతల
మప.	పనీనిసాసా సానీపనిసరి	గరినిదానిపా	మగరిస రిమపని
అత.	భుజగభూషణ నూడొతలతల	అత. త్రిభువన	సలతల న్నుడొతల
సరి.	నిదానిపా పామామగరీమాపా	పదమపగరిసరి	మపనీదపా,
అత.	గజముఖ రుడొడొడొడొపా	అతలతలతలతల	అతలతల,

అనుపల్లవి. ౧౧. నినిమాపా నీనీసనిసా
 ౧౨. అఅఅద్యాంతముఉలా
 ౧౩. నిదనిప మపనీసనిసా
 ౧౪. అఅఅ ద్యంతముఉలా
 ౧౫. నిదనిప మపనీసనిసా
 ౧౬. అఅఅ ద్యంతముఉలా
 ౧౭. గా,రిసని దానీసామా
 ౧౮. వేద్యుడత వనిమన
 మప. గా,రిసని దానీసామా
 ఉఉ. వేద్యుడత వనిమన
 మప. నిదానిపా. పామామగరిమాపా
 ఉఉ. గజముఖ రూఢిఉఉఉఉపాత

| ౧౧ పగారిగా | సారీసనిసా
 | ౧౨ కఅధత | గం. బఅగూ
 | ౧౩ పరీరీ | రిమగరిసనిసా
 | ౧౪ కఅధత | రంంం బఅగూ
 | ౧౫ సమాగమా | రిమగరిసనిసా
 | కఅధత | రంంం బఅగూ
 | పానీనిరిసానిదనిప | పమగరి సరిరిమ
 | సాఅఅఅఅగంమఉ | తింంం మఉమఉ
 | రిమపని సరిగరి | సనిదని పమగరి
 | సఅఅత రిఅమఉ | తింంం మఉమఉ
 | పదమప. రిమపని | , దసా - ౧,౧౧
 | అఅఅఅఅఅఅఅ | , రింఆ - ౧,౧౧

చరణము. ౧౧. పపాపపా. పా,పాపా
 ౧౨. అమారులాకే ,ల్లను
 ౧౩. పపాపపా. పా,పనిపస నినిపా
 ౧౪. అమారులాకే ,ల్ల అఅఅమఉఉ
 రిమ. నిదామపా. మగరిసనిసా
 ఇఇ. ప్రమధగజతములఅతో
 ౧౫. నినిమప పానీసనిసా
 ౧౬. పఅఅర్వతీ ఈశ్వరుఉలా
 ౧౭. నిదనిపమప. నీనీసనిసా
 ౧౮. పఅఅర్వతీఈ శ్వరుఉలా
 ౧౯. నిదనిపమప నీనీసనిసా
 ౨౦. పఅఅర్వతీ ఈశ్వరుఉలా
 ౨౧. పగారిసా నిదనీపామా
 ౨౨. పరగుచు భఅఅక్తులా
 మప. పగారిసా నిదనీపామా
 ఉఉ. పరగుచు భఅఅక్తులా
 మప.
 ఉఉ

| ౧౧ మగామమా | మగపమ గారీ
 | ౧౨ అధీనత | యఅఅఉలైఈ
 | ౧౩ మగామమా | రిమపని దపమగ
 | ౧౪ అధీనత | యఅఅఉలైఇఇ
 | ౧౫ సమాగమా | రీగా రిసరీ
 | ౧౬ గొలునైఈ | యండెడూ
 | ౧౭ పగారిగా | సారీసనిసా
 | ౧౮ అంకత | లమునైఇఈ
 | ౧౯ రీరీరీ | రిమగరి సనిసా
 | ౨౦ అంకత | లఅమఉ నైఇఈ
 | ౨౧ సమాగమా | రిమగరి సనిసా
 | ౨౨ అంకత | లఅమఉనైఇఈ
 | పానీనిరిసా నిదనిప | మగరిసనిరిమ
 | నీఈరఅతతమఉ | బ్రూఒఒఒచెఎడుఉ
 | రిమపని సరిగరి | సనిదని. పమగరి
 | నిఇరత తఅమఉ | బ్రూఒఒఒచెఎడుఉ

చి ట్టి స్వ ర ము

౧౧. నీనీపమగరి. సరిమపని. మ
 గరి. మామాపనిమప. నీనీసరి
 రిమ||

| పనిసాసాగరి | సరిసని దనిమమ
 | నిససాసాదని | పాసామగరిస

గృహ లక్ష్మి

రోహిణి పిళ్ళర్నవారి సాంఘికచిత్రం

డాక్టరు కృష్ణరావు ఆతని గృహలక్ష్మి రాధా రాధాకృష్ణుల్లాగ అదర్శ దాంపత్య జీవం చేస్తూవున్నారు. రాధ సోదరుడు గోపీనాథుడు హరిజనసేవాసమితికి కార్యదర్శి. సమితి సహాయార్థం భరతనాట్య ప్రదర్శనం యేర్పాటుచేసి కృష్ణరావు నాహ్వానిస్తాడు.

సర్తకి మాధురి తల్లి, కృష్ణరావు పురోహితుడు వీరి సహాయముతో కృష్ణరావును తనవలలో వేసికొంటుంది. అతన్ని అన్ని విధాలా పతితుణ్ణి చేస్తుంది. డాక్టరు త్రాగుడు మరిగి ధనం పాడుచేస్తాడు. అప్పులు మితి మీరుతవి.

మద్యపానం మానివేయమని గోపీనాథుడు బావకు హితవుచెప్పితే కృష్ణరావతనిని హింసిస్తాడు. ఆకస్మికంగా తన సంసార స్వర్గంలో కలిగిన విప్లవాన్ని సరిదిద్దాలని రాధ ప్రయత్నిస్తుంది. భర్తకు హితవు గరపుతుంది. ఫలితంగా భర్త ఆగ్రహానికి గురిఅవుతుంది. తండ్రి నారాయణరావు కుమారుని త్రాగుబోతుతనాన్ని భరింపలేక యిల్లు వెడల గొట్టి కుమారుని యవస్థను చూస్తే, తన మనుమరాలిపేరుతో వున్న ఆస్తి

నంతావ్రాసి, తన గుమస్తా విశ్వాసరావును అటోర్నీగా నియమించి మరణిస్తాడు.

కృష్ణరావును పిలుచుకొనిరావడానికి విశ్వాసరావు మాధురియింటికి వెళ్లుతాడు. అప్పుడే తన బాకీ కృష్ణరావునుండి వసూలు జేసికొనడానికి మార్వాడీకూడా వస్తాడు. వాన్ని చంపితే అప్పుకు ఆకస్తి రాబట్టవచ్చునని మార్వాడీ విశ్వాసరావునుచంపి హంతకుడు కృష్ణరావని పోలీసువశముచేస్తాడు. మాధురికూడా ఆకుట్రలో చేరినందున కృష్ణరావుకు పశ్చాత్తాపం కలుగుతుంది. ఆస్తి మార్వాడీపరముకాగా రాధ సోదరుని ఆశ్రమంచేరుతుంది. భర్తస్థితి, తనకష్టాలు ఆమెకు ఉన్మాదం కలిగిస్తాయి.

కృష్ణరావు పతనానికి కారకులైన మాధురి ఆమెతల్లి, పురోహితుడు, మార్వాడీ కృష్ణరావు ఆస్తిపంపకంలో తగవులాడుకుంటారు. మార్వాడీకోసరం మాధురి కోర్టుకు వెళ్లుతూ వుంటే కారు ప్రాసిక్యూటరుకారుతో డీకొని ఆమెకు గాయాలు తగులుతవి. ఆమె కోర్టులో హంతకుని బయటపెట్టి చనిపోతుంది. కృష్ణరావుకు విడుదలౌతుంది. భార్యతోకూడా బావమరది ఆశ్రమంలో

గృహలక్ష్మీ

సుఖంగా వుండిపోతాడు. క్లుప్తంగా చెప్పితే ఇది-రోహిణీపిక్కర్చువారి సాంఘికచిత్రం-గృహలక్ష్మీలోని కథావస్తువు.

గృహలక్ష్మీ తెలుగు సాంఘిక చిత్రాల్లో మొదటిది. 'ప్రకటనలవల్లనే ఇంత ఆకర్షనీయంగావుండే యథార్థంగాచూస్తే ఇంకేలావుంటుందో యీ గృహలక్ష్మీ' అనే ఆసక్తి ఆంధ్రదేశమంతా జనింపజేసింది యీ చిత్రం. తుదకు Indian punctuality మీద బైలుదేరింది.

ఈ చిత్రం హరిజనోద్యమానికి, మద్యపాన బహిష్కరణోద్యమానికి బాగా వుత్సాహమిస్తుంది. ప్రజనముదాయంలోని రాజకీయవిజ్ఞానం పెంటిమెంటుతో నిండివుండేటందువల్ల కాంగ్రెసు ఉద్యమానికి యీచిత్రం తోడ్పడుతుంది. పైగా కుటుంబంలో సతీత్వంలో సహనమే సంసారసాఖ్యానికి మూలకందమని నిరూపిస్తుంది.

నిర్వాహకులు ఉత్తమసాంఘికచిత్రాన్ని తీయడానికెంతో కృషిచేసినట్టు కనపడుతుంది. వారాంధ్రులకు నూతనంగా ఒక తారను (కాంచనమాల) చేకూర్చారు. జనసామాన్యాన్ని ఆకర్షించడానికి యెక్కువగా పాటుబడ్డారు.

'గృహలక్ష్మీ'ని చిత్రించడానికి యీచిత్రం నీతిఅవినీతుల ప్రాబల్యాన్ని Contrastగా ప్రదర్శించింది. ఆ అవినీతి ప్రదర్శనం శ్రుతిమించిపోయినది. అసభ్యమైనది. అసహ్యం కూడా అయినది. అభిమానగౌరవాలున్న

యేస్త్రీయైనా యీచిత్రాన్ని చూచి అందులో స్త్రీత్వానికి చేకూర్చబడ్డ అగౌరవాన్ని చూచి నొచ్చుకొనకుండా వుండదు.

కథా సంవిధానం సాంఘికమైనా దైనిక సాంఘిక బీవితాన్ని ప్రతిబింబింపచేయడము లోఎన్నో ఫట్టీలుకొట్టింది. ఎక్కడచూచినా కృత్రిమత్వము కనబడుతూవచ్చినది. డాక్టరు భార్య భారితోయి సప్రదాయానుసారంగా గృహలక్ష్మీఅయినా ఆమె నివాసములో భారతీయ సాతావరణం కుంకుమనకైనా కనపడదు. భరతనాట్యం చూడడంలో రాధ రసభావాలు లేని - రాచ్చిప్పలావుంటుంది. బ్రాహ్మణ గున్నలు ఎక్కడపడితే అక్కడంతా ప్రత్యక్షమై హాస్యానికిబదులు అసహ్యాన్ని కలిగిస్తారు. త్రాగుడలనడేనటకు డాక్టరు అవ్యక్తమైన బాధపడే పేషంట్లులాగ వ్యవహరిస్తాడు. మాధురి తనలో స్త్రీహృదయం మాయమై నట్టు అస్వాభావికంగా 'అతి'గా వర్తిస్తుంది. మార్వాడీ అచ్చం తురకాడిలా వుంటాడు. ఎంతమాత్రమూ అనసరములేని ఖిజ్జా మాధురియింట్లో ప్రాముఖ్యత సంపాదిస్తాడు. గోపీరాధుడు ఏముక్క మాట్లాడినా—అది వ్యహారికభాషయినా — గ్రాంథికఫక్కిలో ఉపన్యాసధోరణి అందుకుంటాడు. చచ్చేటట్టు దెబ్బలుతిన్న మాధురికి హాస్పిటలుకు వెళ్లి ప్రాణసంరక్షణ జేసుకోవడం గాకుండా కోర్టులో సాక్ష్యమిచ్చి మరి చావవలసినగతి పట్టినది. దెబ్బలుతగిలి చస్తుంటే హాస్పిటలుకు గాకుండా కోర్టుకులాగి సాక్ష్య మిప్పించడం ఏచట్టం జోరొ తెలియకుండావున్నది.

అనుమాన పిశాచము

ఆ స్త్రీ మార్వాడివరం కావడంలో ఏచట్టాన్ని
అనువర్తింపజేశారో?

సంభాషణ, శైలి, —చాకచక్యంతో
ప్రయత్నింపబడినా—సంకరమైన భాషలో
నడిచాయి. ముఖ్యంగా Delivery చాలా
చెడినది. బ్యాక్ గ్రౌండు సంగీతం బాగానే
వుంది. పోటోగ్రాఫికూడా బాగానే తీయ
డానికి ప్రయత్నించినట్టు కనపడుతున్నది. శబ్ద
గ్రహణం బాగున్నది.

కన్నాంబ యీ చిత్రంలో కనపరచిన
విశేషాలేమీలేవు. కాంచనమాల అభివృద్ధి
పొందుతుందనడాని కవకాశాలున్నాయి.
కుమారి రోహిణి గానం అభినయమూ
బాగున్నాయి. ఆచారి తాగుబోతుగా బాగా
నటించాడు. ఏమైనా మాకూ మాభాషలో
సాంఘికచిత్రం తయారైంది అని యితరులకు
జెప్పకోతగ్గ గొప్పతనమేమీ ఇందులోలేదు.

ల. కా.

—:0:—

అనుమాన పిశాచము

శ్రీ సత్యదుర్గేశ్వర కవులు

(శతావధానులు)

చ॥ సరిసరి యెంతమాట ననజాలిరి ! చాలును లెండు నేర్చుకొం
టిరి ! మరియుద మంటను వడింబడ నెమ్మనమెల్ల జీల్చివై
చిరి ! మరియున్నడేని తమ చెప్పినమాటకు వేఱురీతి సం
చరణ మొనర్చి నానె ? ధృతి చాలక దూతెదరేల ? యీవిధికి.

ఉ॥ మానములేని యాడుదినుమా యని లోకులు కాకులౌచు మీ
చానను లోక మందున బ్రచార మొనర్తు రటంచు నెంచి మం
చాననె మ్రగ్గుచున్న, జడి చప్పుడు లేకిటు మాటలాడుటల్
మానరు మీరు మీకు ననుమాన పిశాచము వట్టె నక్కటా!

చ॥ కలవు పిశాచముల్ పలురకంబులు దేశము నందు గాని ద
వ్వులకు బ్రయోగ మంతమున బోయెడి నయ్యవి ; యీపిశాచముం
దులకు 'ససేమిరా' కదల దోగ్రహచారమ నీబలంబిటుల్
చెలగుచునుండ నెచ్చట వసించెడి నక్కట ! సత్యవాక్యముల్.

హిందూసంఘంలో విడాకులు

శ్రీ డాక్టరు ఎ. ఎస్. ఆర్జున్ గారు

(కాశీవిశ్వవిద్యాలయ ప్రాచీనభారతచారిత్రిక విజ్ఞానశాఖాధ్యక్షులు)

విడాకులసమస్య వివాదవంతులైన శ్రీపురుషుల హృదయాల్లో అంకోశన ప్రారంభించినది. విడాకులు మంచివంటూ తీర్మానాలు పెక్కు సమాజ శాస్త్ర ప్రవేశపెట్టబడుతున్నాయి. అవి కొన్ని సమయాల్లో నెగ్గుతున్నాయి. మరికొన్ని చోట్లల్లో వీగిపోతున్నాయి. విడాకులను ప్రవేశపెట్టడము హిందూసభ్యత కెదురుచుక్క. ఇది సాధారణముగా ప్రతిసాంఘిక సమస్యకము. అందులో సనాతనశాఖలవారి కది హిందూమతభ్రష్టనూచకము. సంస్కరణాల్లో ముందంజ వేసేవారంతా దాని అవశ్యకతను గుర్తించారు. అయినా దాన్ని ప్రవేశపెట్టడమువల్ల ఏలాంటి చెడుగు కలగదా అని వారు సంకోచిస్తున్నారు. అంతే విడాకుల చరిత్ర ఒకమారు సింహావలోకనముచేయుట మంచిది. అపుడుగాని మనదృష్టి కది స్పష్టముగాదు.

ధర్మశాస్త్రవాఙ్మయము మొత్తానికి ప్రభువత్వత్రం జీవించివుండగానే రెండోపెల్లాన్ని చేసుకోవడానికి పురుషునికి అధికారము యిచ్చినది. అయితే భర్తచేత పరిపూర్ణంగా త్యజింపబడినా భార్య భర్తనుండి వేరయ్యేటందుకు సమ్మతించలేదు. ఇందులో ఎంత మాత్రము సందేహములేదు. ఆరంభములో క్రైస్తవ మతమువలె హిందూమతముకూడా వివాహనూత్రము విచ్ఛేదముకాదనే ఉద్దేశించినది. మనువు ఇంకొక అడుగు ముందుకువేసి,

న నిష్క్రియ విసర్గాభ్యాం భర్తర్భార్యా
విముచ్యతే,
ఏవం ధర్మం విజానీమః ప్రాక్ ప్రజాపతినిర్మితమ్.
—ఆ. 9. శ్లో. 46.

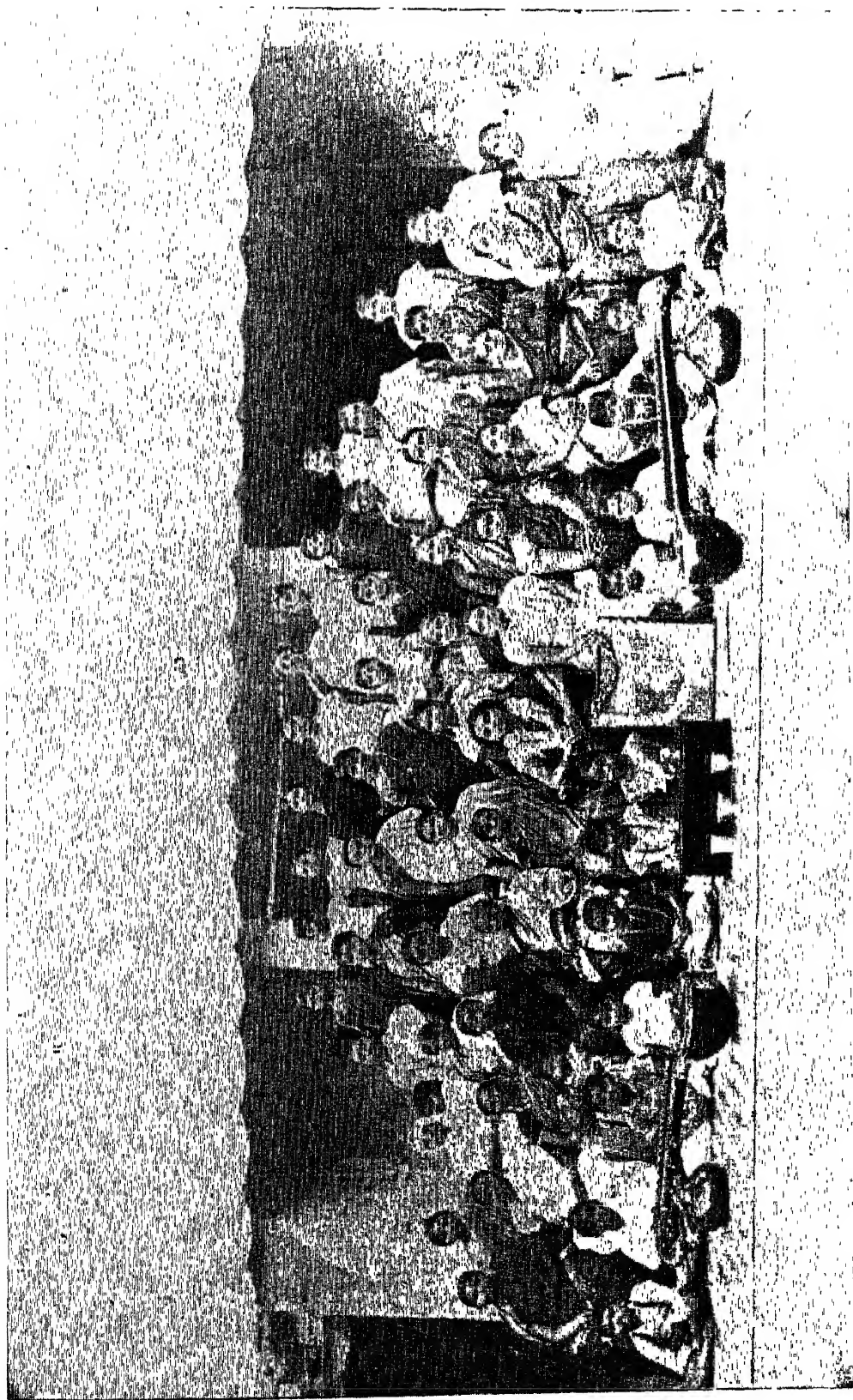
(విక్రయధనము గైకొన్నను, దానమొసగినను భర్త నుండి భార్య విడుదలనొందనేరదు అని బ్రహ్మ నియ

మించిన నిత్యమైన ధర్మమును మే మెరిగియున్నాము.) అన్నాడు.

ప్రారంభస్మృతినిర్మాతలు విడాకులు
అంగీకరించారు

క్రీ. ము. 400నుండి క్రీ. శ. 200వఱకుగల ధర్మశాస్త్రవాఙ్మయ ప్రారంభదృష్టి వేరు. ఈ కాలపు ధర్మశాస్త్రనిర్మాతలు కొన్ని ప్రత్యేకపరిస్థితుల్లో విడాకులు లుంపవచ్చునని అంగీకరించారు. మొదట వేదయుగంలో విడాకులంటే ద్వైపభావం వున్నట్టు ఎక్కడా కనపడదు. అధర్వణవేదంలో ఒక చోట (9, 5 27-8) పునర్వివాహము చేసుకున్న ఒక స్త్రీని గురించి చెప్పబడినది. అంతేగాకుండా ఆమె ద్వితీయ భర్తతో కలసి స్వర్గానవుండటానికని చేయవలసిన కొంత కర్మకాండకూడా చెప్పబడివున్నది. ద్వితీయ వివాహము అయివుంటే మొదట విడాకులు వుండి వుండాలి. కొన్ని పరిస్థితుల్లో బ్రాహ్మణస్త్రీలకు కూడా విడాకులు పునర్వివాహము వుండవచ్చునని ధర్మశాస్త్రకర్తలంతా సమ్మతించారు. వారి దృష్టి ఏలాంటిదో క్రింద వివరింపబడిన వాకిషముచూస్తే తెలుస్తుంది :—

“యాత్రకు పోయినవాని భార్య ఐదు సంవత్సరాలు కాచివుండవలెను. ఐదు సంవత్సరాలైనతర్వాత ఆమె భర్తతో సంసారానికి వెళ్లవలెను. ఒకవేళ అర్ధిక, మత అననుకూలాలచేత తాను ప్రయాణించేయడానికి యిష్టము లేకుంటే, తాను తన భర్త చనిపోయినతరువాత ఏలావుండేదో, ఆలాగే నడుచుకొనవలెను. ఆమె ఆతరువాత ఇంకొక సగోత్రుని, సపిండుని వివాహమాడవలెను.”

అంధ్రమహిళా గానసభ, రాణ్డోహేంద్రవరము పంచమవార్షికోత్సవము.
అధ్యక్షులగు శ్రీమతి సీతంశెట్టి సుందరమ్మగారు పుష్పమాలాలంకృతులై యున్నారు.

శ్రీమతి మంత్రిప్రగడ నరలక్ష్మమ్మగారు

(తణుకు, వయస్సు 20 సం.లు)

శ్రీ తటవర్తి వెంకటరత్నంగారి స్మృతక
చిహ్నంగా శ్రీ రవీంద్ర సారస్వతసమాజ భగ
వద్గీత పోటీపరీక్షలో ప్రథమ బహుమతిని

(రు. 25) పొందిరి.

కాటిల్లుని అర్థకాస్త్రం పైనుత్రాలను అంగీకరిస్తున్నది. అయితే వివిధరకాలకు తగినట్లు కొన్ని మార్పులు చేస్తున్నది. భర్త పెడలినది దూరప్రయాణం గాకపోయినా అతన్ని గురించి సంవత్సరంవఱకు ఏమీ తెలియగాకపోతే భార్యకు పునర్వివాహం చేసికొనడానికి స్వాతంత్ర్యంవుంది. భర్త చేసింది దూరప్రయాణము అయితే కాచుకొనివుండవలసిన కాలం ఎక్కువ చేయబడుతుంది. కొన్నిటి విషయాల్లో ఇలా కావచ్చు. అయితే ఆతరువాత తన భర్తను కలుసుకోవడానికై చేయవలసిన ప్రయాణానికి అయివ్వతమాపే భార్య విషయమై వాశిష్టం ఆలోచించినది. అటువంటి పరిస్థితుల్లో జరిగే ద్వితీయవివాహములో భర్తబ్రతికివున్నా విడాకులు పుచ్చుకున్నట్లే తలపడుతుంది.

ప్రత్యేక విషయాలు

పరాశరస్మృతి విడాకులుండవలెనని స్పష్టంగా సిద్ధాంతీకరిస్తావున్నది. భర్తకు మగతనం లేకపోతే, లేక అతడు సన్యాసి అయితే భార్య పునర్వివాహము చేసుకోవచ్చునంటుంది స్మృతి. ఈ పునర్వివాహము ప్రథమవివాహనూత్రాన్ని భేదింపవచ్చునని తలంచడానికి స్పష్టంగా వీలుకలుగచేస్తావున్నది.

ఒకటిగా సంసారాన్ని జరుపుకోలేని దురదృష్టవంతులుగావుండే దంపతులు విడాకులు పొందటానికి వివరంగా కాటిల్లుని అర్థకాస్త్రం నియమాలు ఏర్పరచివున్నది. ఈ నియమాలు ఆసుర, గాంధర్వాలకే గాని, బ్రహ్మ, దైవ వివాహాలకు వర్తింపవు. మొదటి రెండురకాలు వివాహాలుకూడ ఆకాలంలో బ్రాహ్మణులలో వాడుకలోవుండేవి. అంచేత కొంతవఱకు వాళ్లలోకూడా విడాకులు వ్యాప్తిలో వుండివుండాలి.

అర్థకాస్త్రంలోని విడాకులనుగూర్చిన నియమాలు చాలా వింతగావుంటాయి. కాటిల్లు డీవిషయములో చాలా ముందుకువెళ్లాడు. భార్యాభర్త లిద్దరిమధ్యా ఈర్ష్యపెరిగి ఒకరినొకరు అసహ్యహింసకుంటే విడాకు లివ్వడము మంచిదన్నాడతడు. అయితే అందులో

ఒకరుమాత్రమే అసహ్యహింసకుంటే విడాకులుండవు. వీరిలో మొదట భర్త కంప్లైంటుచేస్తే తాను వివాహసమయములో కట్నరూపంగా పుచ్చుకున్నదంతా భార్యకు ఇచ్చుకోవాలి. భార్య కంప్లైంటుచేస్తే తాను తన భర్తనుండి వివాహానికిముందు పుచ్చుకున్నదంతా వెనకకు ఇచ్చుకోవాలి. కాని పిల్లల నేమిచేయాలో కాటిల్లుడు మానంపహించాడు.

గ్రంథస్థముచేయబడ్డ (విడాకుల) దృష్టాంతాలు

ఈ విడాకులనియమాలు ఎంతవఱకు ఉపయోగింపబడేవో చెప్పడము చాలాకష్టం. సంఘములోని అంత్యవర్గాల్లో ఈవాడుక సాధారణమైవుండాలి. ఎందుకంటే వాళ్లల్లో అది ఈనాడుమాడావాడుకలోవున్నది. బ్రాహ్మణాల వాఙ్మయంలో విడాకులవిషయాలు ఎక్కడా కనపడవు. బౌద్ధవాఙ్మయంలో ఏవో కొద్దిగా కనపడతవి. ధమ్మపదవ్యాఖ్యలో ఒక చక్కని కథవుంది. 'కని' అనే ఆమెవుండేది. ఆమె వివాహానంతరం తండ్రి యింట్లోనే కొంతకాలం వుండవలసివచ్చినది. భర్త ఆమెను తనవద్దకు పిలిచాడు. కాని ఆమె ఏకారణంచేతనూ వెళ్లలేకపోయినది. భర్తకు కోపంవచ్చి ద్వితీయవివాహము చేసుకున్నాడు. వ్యవహారముచెడించని కొంతకాలానికి 'కని' తెలుసుకొన్నది. ఆమె కోపము పట్టలేకపోయినది. భర్తవద్దకు వెళ్లడాని నిరాకరించినది. బుద్ధుని యానతిపైన ఆమెను ఒకరాజు దత్తుతీసుకున్నాడు. ఆతరువాత ఆరాజు తనసభలో నొక కులీనునకు ఇచ్చి పెళ్లిచేశాడు. (ధమ్మపదము II 82, వ్యాఖ్యకూడా).

తేరిగాథ వ్యాఖ్య (72) విడాకులకు సంబంధించిన ఇంకొక విచిత్ర ఉదంతము చెపుతూవున్నది. కోసలలో 'ఇసిదాసి' అనే ఆమెవుండేది. ఆమె అయోధ్యలో ఒకవర్తకుని వివాహము చేసికొన్నది. ఆదాంపత్యం సౌఖ్యదూరమైనది; భర్త భార్యను విసర్జించినాడు. అక్కరలేదన్న భార్యను స్వీకరించమని ఆమె

తండ్రి అల్లుని బ్రతిలాడి కాలము వృథాచేయలేదు. ఆమెకు ద్వితీయవివాహముచేసి భర్త యింటికి పంపించాడు. ఈ వివాహముకూడా ఫలప్రదమైనది కాదు. ఆచిరకాలములోనే భర్త ఆమెను విసర్జించినాడు. అంతటామె తండ్రి మూడవమారు కుమార్తెను సుఖపెట్ట నుద్దేశించాడు కాని అదికూడా నిష్ఫలమౌజనమైనది. మూడవభర్త ఆమెను పక్షంకోజుల్లోనే విడిచిపెట్టినాడు. ఆమె తుదకు సన్యాసిని అయినది.

‘మజ్జిమనికాయ’ విడాకులనుగూర్చిన మూడవ ఉదంతాన్ని తెలుపుతూవుంది. శ్రావస్తిలో ఒక ఆమెకు వివాహమైనది. ఆమెకు భర్తతోడి సంసారం దుర్భరమైనది. అందుచేత పుట్టినింటికి వచ్చివేసినది. ఆమెను సౌఖ్యవిహీనగావుంచుటకు తండ్రికి యిష్టములేదు. అందుచేత మొదటి వివాహసూత్రాన్ని ఛేదించి రెండోపెళ్లి చేయాలని తలపెట్టాడు. కాని ఆమె కవి నచ్చలేదు. తుదకిమయిందో మనకు తెలియదు.

అంగీకరింపబడినా అసహ్యహించుకోబడేది

బ్రాహ్మణిక బౌద్ధవాద్యులలో ఉదహరింపబడిన విషయాలు విడాకులకు సంబంధించినవి కొద్దిగానే వున్నాయి—నిస్సందేహం. మొత్తానికి విడాకులు న్యాయసమ్మతమని అంగీకరింపబడినా సంఘంలో అదినైచ్యంగానే చూడబడుతూవచ్చినది. ‘కన్హాదిసాయన జాతకము’లో సౌఖ్యదూరమైన ఒకవివాహము సంగతి వున్నది. భార్య భర్తతో సంసారము చేయలేక పోయినది. కాని ఆమెకు విడాకులు వుచ్చుకోవాలని లేదు. అందుచేత ఆమె భర్తకు చెప్పింది ఆతనిమీద తన కేలాటి ప్రేమలేదని. అయినా ఆమె ద్వితీయ వివాహముచేసికొనలేదు. ఎందుకంటే ఆలాటివాడుకపెళ్లయిన స్త్రీ మరలా పెళ్లిచేసుకోవడం ఆమె వంశలోలేదు. దీన్నిబట్టి తేలిందేమిటంటే ధర్మశాస్త్ర నిర్మాతలు విడాకులవాక్కును అంగీకరించారు కాని అది యెక్కువగా ఉపయోగించుకున్నట్టు కనపడదు.

క్రీ. శ. 3వ శతాబ్దమునుండి స్మృతికర్తలు విడాకులంటే సత్సంకల్పిస్తూవచ్చినట్టు స్పష్టపడుతున్నది. అది వల కన్యకాపథి కింగీకరించిన వారి సమ్మతిని రద్దు చేయాలంటూ వాగంతా యేకగ్రీవంగా పట్టుపట్టారు. మనువు యీవిషయములో తాను అన్యాయంగా చెప్పడానికికూడా వెనుదీయలేదు. భర్త భార్యను విస్మించినా, అమ్మినా వివాహబంధం విచ్ఛేదము కాదన్నాడతడు.

ఆకాలంలో ప్రజల హృదయాధికారము చలాయించునట్లు వైరాగ్యము, సనాతనత్వమూ మనువుకు ఆతనిని అనుసరించిన తరువాత వారికి ఆదర్శప్రకలిగించాయి. భార్యభర్తను విసర్జించడానికి, ద్వితీయ వివాహము చేసికొనడానికి అంగీకరిస్తే దుర్వినితికి దోహదము చేయవలసివున్నది; విషమనాశ క్రి ప్రాధాన్యం వహిస్తున్నది అనుకుంటే అనాటిసంఘం. అందుచేత విడాకుల కది స్వస్తి చెప్పినది.

అదిన్యాయంగా వుండాలంటే వారు పురుషులను కూడా, భార్యను విస్మించి కేరీస్త్రీని వివాహం చేసికోకూడదని ఆటంక పగచి వుండవలసినది. వివాహము సూత్రం పవిత్రమైనదీ, విచ్ఛేదంకానిది అయితే భార్య బ్రతికవుండేటంతవఱకు భర్తగాని, భర్త బ్రతికవుండేటంతవఱకు భార్యగాని ద్వితీయవివాహము చేసికొనడంకూడదని ఆటంక పెట్టవలసినవుండేది. అటువంటిదేమీ చేసినట్లుకనపడదు. ధర్మశాస్త్రాలు వ్రాసినవాడు పురుషుడు, అందుకేని నియమనిబంధనలు తనకు వర్తించకుండా తన కసాకర్వం కలగకుండా ఆతడు చక్కని శ్రద్ధ తీసుకున్నాడు.

ఇక్కడింకొక విషయము చెప్పడము అప్రస్తుతం కాదు. ప్రారంభములో క్రైస్తవమతముకూడా వివాహము విచ్ఛేదములేదని విడాకులను నిషేధించినది. ఇప్పటికీ యూరపునందు రోమనుక్యాథలిక్ డేకాల్లో విడాకులులేవనే చెప్పవచ్చు. ఇంగ్లండులోకూడా 19వ శతాబ్దం మధ్యవఱకు ఏవ్యక్తిఅయినా విడాకులు పొందాలంటే పార్లమెంటుచట్టము చేయవలసి

హిందూసంఘంలో విడాకులు

వచ్చేది. అందుచేత అది ధనమూ పలుకుబడివుండే యేకాద్విమందికో లభ్యపడేది. 1715నుండి 1855వరకు ఇంగ్లండులో 180 మంది మాత్రం పార్లమెంటును ప్రోత్సహించి ప్రత్యేక చట్టాలని పుట్టించుకొని విడాకులను పొందినారు.

15వ శతాబ్దమునుండి విడాకులు భారతదేశములో వాడుక లేకుండాపోయినవి. ఇవి హిందూసంఘములోని అగ్రజాతులకు మాత్రమే వర్తిస్తుంది. కాని అంత్యజాతుల్లో ఆవాడుక ఆలూగే వుంటూవచ్చినది. 17వ శతాబ్దములో వ్రాయబడిన 'శూద్రకమలాకరము' శూద్రుల కది వుండవచ్చునన్నది. 19వ శతాబ్ద మధ్యలో గుజరాతులోని పెక్కుజాతుల్లో పంచాయతీ ద్వారా తమవర్గాలవారికి విడాకుల కనుమతి యిచ్చే వారు. ప్రారంభములో బొంబాయి ప్రెజిడెన్సీ యీ హక్కును అంగీకరించినది. కాని ఆతరువాత హిందూ చట్ట పుద్గేశ్యానికి వ్యతిరేకంగావున్నదని పనికిరాదన్నారు. అయితే యిప్పటికిని హిందూసంఘంలోని అంత్యవర్గాలలో విడాకులను పొందుట అట్టే కష్టమైనది గాదు.

హిందూసంఘములోని అగ్రజాతుల్లోకూడా విడాకులను ప్రవేశ పెట్టడము మంచిదేనాఅనే అభిప్రాయము ఏ క గ్రీ వం గా అంగీకరించడము కష్టము. విద్యాధికుల్లో ఒక మతంవారున్నారు. ఏవ్యక్తికీ ఏకప్రము కలుగకుండా వుండుటయే సంఘవిధానము మనకెప్పటికీ వుండదు. విడాకులనూత్రాన్ని సంఘములో ప్రవేశ పెడితే అది తొలగించే కష్టాలకంటే తెచ్చిపెట్టేబాధలే ఎక్కువగావుంటవి అని వీరిమతము. ఇంకోమతము వారుకూడా వున్నారు. ప్రకృతము వున్నటువంటి హిందూవివాహాధికార చట్టము చాలా అన్యాయమైనది, అత్యవసరమైన కొన్ని ప్రత్యేకవిషయాల్లో మాత్రము విడాకు అంగీకరించడ మొకటే ఇప్పటి సంఘము చేయుతగిన గత్యంతరము; అన్నది వారి మతము.

ప్రకృతపు హిందూవివాహాధికార నిర్ణయము శ్రీల యెడఅన్యాయము చేస్తూవున్నదనడములో ఎట్టి సందే

హములేదు. మొదట భాగ్యులు లెక్క చేయకుండా ఆమెకు విసర్జించి, పురుషుడు ద్వితీయ వివాహము చేసుకోవచ్చును. అంతేగాకుండా తనతోవుండటానికి భాగ్యు అంగీకరించడములేదనే మిషచేత విసర్జించబడిన భార్యను పోషించవలసివుండు న్యాయసమ్మతమైన బాధ్యతనుకూడా పురుషుడు తప్పించుకొంటున్నాడు. అదివలకు తనమీదవున్న ప్రేమసంతా కొత్తగావచ్చిన భార్యమీదకు మరలుస్తాడు భర్త. జీతం భర్తైతేలేకున్నా ఆమె ప్రార్థనకైననే వుంచుకోబడ్డ నేషనురాలినిగా చూస్తుంది సవతి. అటువంటిభర్తవద్ద ఆత్మగౌరవము గల ఏస్త్రీయైనా వుండటానికి యిష్టపడుతుందా? ఈవిధంగా తమ భర్తలచేత విసర్జించబడిన యువతుల సంఖ్య చిన్నదికాదు. పోనీ విసర్జించడానికి కారణము భార్యచేసిన యేతప్పుకాదు; భర్తయొక్క తుచ్ఛతో, చాదస్తమో, విషములోలత్పమో అయివుంటుంది. ఈ దురదృష్టవంతులగు పరిత్యక్తుల మరల వివాహము చేసికొనలేరు. ఎందుకంటే చట్టముగాని, మతముగాని హృదయములేని తమభర్తలతోటి వివాహబంధము విచ్ఛేదమయిందని అంగీకరించవు. వారుమరల వివాహమాడి సుఖించాలంటే మతాంతరమేగతి. హిందూ మతములోనేవుండాలంటే విధవలవలె వుండవలసినదే. దానికివారు యిష్టపడుటలేదు.

ఈ పరిస్థితులు సుసస్య పరిష్కారానికి చాలా దూరంలోవున్నాయి. ఇవి హిందూమతములోవున్న వున్నతోద్దేశాలకు వ్యతిరేకము. పరిస్థితులను బాగు చేయడానికి వున్నమార్గాలురెండు. అందులో మొదటిది వుత్తమమైనది. బహుభార్యాత్వము (లేక బహు భర్తృత్వము) చట్టవిరుద్ధంగా చేసివేయడము. పూర్వము బహుభార్యాత్వాన్ని స్మృతికర్త రెండు కంగీకరించారు? పురుషసంతతి లేనిసమయాల్లో అని గమనించాలి. నవీనకాలంలో 'అపుత్రప్రగతిర్నాస్తి' అనేదాల్లో నమ్మకము వున్నవాళ్లు చాలాకొద్దిమంది. ఆ నమ్మకమున్నవాళ్లు దత్తత ఉపయోగించుకోవచ్చును. హిందూసంఘములో కొన్ని అగ్రజాతులు - గుజరాతునందు నగర బ్రాహ్మణులవలె - బహు

గృహ లక్ష్మి

భార్యత్వాన్ని నిషేధించారన్నది మరువకూడదు. వారిదారి త్రొక్కుట మనకిపుడు అత్యవసరము. బహు భార్యత్వము చట్టవిరుద్ధంగా చేయడమూ అవశ్యము. ఇలా చేస్తే పరిత్యక్తలైన యౌవకులు - ద్వితీయ వివాహాలు చేసికొని కొత్త జీవితాలతో జీవితాలు గడుపుతూవుండే భర్తలు—ఎక్కడగారి భేసుండా మాయమాతాన.

పరిత్యక్తులచే పీడనము లో—

ఒక వేళ ఇలా చేయడం సాధ్యంగాకపోతే పరిత్యక్తుల విషయములో విడాకులు అంగీకారంయివ్వాలి. హిందూసంఘములోని చక్రమత్యాన్ని, నైతిక పవిత్రతను అభివృద్ధి చేయాలంటే పరిత్యక్తులైన స్త్రీలకు—వారు కోరితేనే—విడాకులు పొందే హక్కు యివ్వడం మంచిది. అలా అని భర్తల మాటమీదనే విడాకులు పొందేటట్లు చేయకూడదు. ఎందుకంటే నారావిధంగా తమ కక్కరలేదనుకొన్న భార్యలను పోషించవలసి వుండే చట్టసమ్మతమైన బాధ్యతను తప్పించు కోవడానికి చూస్తారు. స్త్రీలకు తమ్ముతాము పోషించు కోవడానికిగాని, విడాకులు పొందినతరువాత వివాహమాడడానికి గాని కష్టమే.

క్రూరత్వము, ఉన్మాదము, చిరకాల కారాగారవాసము, విడువని వ్యభిచారము,— వీటి విషయంలో కూడా విడాకుల వ్యాప్తి కలిగింప వలసిందేనా? ఈ ప్రశ్నకు వుత్తరంచెప్పడం కష్టమే. ప్రకృతము హిందూసంఘమున్న సంస్కృతిలో పైకారణాలు మీదగాని, అటువంటి వానిమీదనే గని ఆధారపడి విడాకులు పొందడానికి అధికారం కలిగిస్తే చాలామంది స్త్రీల యభివృద్ధికది ఆటంకముగా వుంటుందని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చును. వితుంతువులు కూడా తృప్తికరముగా ద్వితీయవివాహము చేసుకొనడానికి సాధ్యముగాకుండా వున్నది. అందుచేత విడాకులు పొందిన స్త్రీలలో నూటికి ఐదుమందయినా మరి తృప్తికరంగావుండే వివాహము చేసుకోగలరనే నమ్మకమే మనకులేదు. తక్కిన 95 మంది వివాహము చేసికోవడానికి అశక్తులైవుంటారు. విడాకులే వస్తే వారు తమభర్తలవలన పొందవలసిన మనువర్తి హక్కు కూడా పోతుంది.

ఏకసత్రీవ్రతాదర్శము.

కాబట్టి, క్రూరత్వానికి, వ్యభిచారానికి చిరకాల కారాగారావాసానికి విడాకులు అవశ్యకం అనడము సామాన్య స్త్రీల శ్రేయస్సుకు భంగము. విడాకులు విరివిగా వ్యాపించి పరిస్థితులు గిరిగించితే నైతికాభివృద్ధి తగ్గిపోవడము చాలా వివాహాలు సౌఖ్యమూలాలు కానడము జరిగింది. ఇది సాక్షాత్పక్షకాల అనుభవము. పతిశుశ్రూవనస్సపురుషు క్రమక్రమంగా పురవడి యెక్కువయ్యేటట్లే, సాక్షాత్పక్షకాల్లో విడాకులు పుచ్చుకోవడము నానాటికి అధికమాతూవున్నది. ఇంట్లందు కన్యాలందు ఇటీవలచేయబడ్డ చట్టాలను చూస్తే ఇదిచూస విడాకుల విషయంలో యివ్వబడిన స్వాతంత్ర్యాన్ని ఆరికట్టివలెననే వుద్దేశం స్పష్టమాతూ వున్నది.

సంఘ శ్రేయ్యానికి వివాహసూత్రము శాశ్వతమైనదే. విచ్ఛేదంకానిదీ అని నిర్ణయం కావలసినదే. ఇందుకుసందేహం కుండాదు. ఇది సాధ్యము కావాలంటే వివాహదగ్గును అశ్వస్థులముగా వుండేతీరాలి; భార్యభర్త లిద్దరు ఆశ్రమిగ్రము, సరస్వగ బాధ్యత భావముకలిగి వుండాలి. వారిదికూడా తెలిసికొనవలె: మానవప్రకృతిలో స్వభావభేదాలుండక తప్పవు; అవి దైనికజీవితములో గానతప్పవు. ద్వితీయ వివాహచేత ఆభేదాలను విప్పించుకోవడానికి సాధ్యముగాదు. జీవితములోని కష్టాల నెదుర్కోవడానికి భార్య భర్త లిరువురు గొప్ప త్యాగాలు చేయ నిర్దపడి వుండాలి. ఒకరిస్వభావం ఒకరుబాగా అర్థంచేసుకుని ఒదికతో నడుచుకోవాలి. అలా అయితే నీ కుటుంబ జీవితములో సంతోష సౌఖ్యాలుండడానికి వీలవుతుంది.

కాబట్టి విడాకులహక్కు భార్యను పలుమారు పరిత్యజిస్తూ రావడంగానీ, దీర్ఘకాలం పరిత్యజించడంగాని జరిగినపుడు మాత్రమే వుండవలెను. అదికూడా భార్య కోరికపైనే ప్రేరేపణపైనే అంగీకరింప బడవలెను. —హిందూ.

ఆంధ్రయువతి - నిరాడంబరజీవనము

శ్రీమతి మర్ల రోజాబాయిగారు

నేడు 'తెలుగుతెగులు' అను ప్రయోగ మామెయెడల వర్తించుచున్నది. నవనాగ శిశుప్రవాహములో గొట్టుకొనిపోవుచు యునుగను తేలుచు చేయూతదొరకక గమ్యస్థానము చేరలేకున్నది. తనలోతాను క్రమశిక్షాపద్ధతి నలవరచుకొనవలెను. నాగరిక మనుదాని కంతులేదు. Luxuries దిన దినమునకు హెచ్చుచున్నవి. ఈదినమున 50 రూప్యముల బనారసుచీర గట్టినచో రేపు 100 రూప్యముల విలువగల జరీచీరను కట్టి తోడివారిలో మొప్పునుపొందు సుత్సాహపడుచుండును. ఎవ రేపనిచేసి నను దాని ననుకరింప నమకట్టును.

మనదేశము చాల బీదస్థితిలోనున్నది. ఇట్టి ఘృషనులు పెట్టుకొని ఎవ్వధమైన నియమములేక నిర్లక్ష్యముగానుండి తన కర్తవ్యమును తెలియలేక గాఢాధికార ముననున్నది. ఇట్టి నిరర్థకజీవనమువలన తన కును ఇతరులకు సౌఖ్యమును తేజాలదు. హిందూదేశ స్వాతంత్ర్యము మనబోటి యువతీమణులపైనే యాధారపడియున్నది. దేశసేవాపరాయణత్వము హృదయకుహర ములో బీజముల గల్పించుకొని మొలక లెత్తవలయును. అమూల్యాభరణములను విలువగల దుస్తులను తిలకింప నుత్సవమందు నేత్రములను నేడు దేశదుఃస్థితివైపు ద్రిష్ట వలయును. రుచిగల పానీయములను పదా

ర్థములను ద్రావ తిన నుద్దేశించు పెదవులను సాటి సోదరీమణులకు బుద్ధులు గరపుచు దేశసేవాపరాయణులజేయగలుగు వాగ్గాటి కొరకై వినియోగింపవలెను. దినకృత్యము లందు మనిగిన కరములను నేడు దేశసేవ చేయుటకు దోసి లొగ్గవలెను. భౌతిక మానసికశరీరమంతయు మాతృదేవిపాలేసి తరింపవలెను.

నేటి ఆంధ్రసోదరి నాగరికత యను దురూహ్యమును బెట్టుకొని తన జీవితకర్త వ్యమును నిర్ణయించుకొనలేకున్నది. తన కన్నులను తెరచిచూచిన మాతృదేవి నొసట బంగరు అక్కరములతో లిఖింపబడిన నిరాడంబర మను పదమును చూడుడు. ఎట్టి యాడంబరములులేని జీవితమే జీవితము. మనము ప్రస్తుతము నిరాడంబర జీవనము గడపుచున్న వ్యక్తుల ననేకుల జూచుచున్నాము. వారినుండి మన మా పాఠమును గ్రహించి హృత్ఫలకములో చిత్రించుకొనవలెను. ప్రతిదినమును నిరాడంబర జీవనమునుగూర్చియు, ఖద్దరువస్త్ర ధారణమునుగూర్చియు ఉపన్యాసము లిచ్చుచు, వినుచు వాని నన్నిటి నచ్చటనే విడచి యథాప్రకారముగా Civilisation, vanity, recklessness అను శత్రువుల బారి పడుచున్నది. క్రిందటి కొక బాలుని భూమి యాకారమునుగూర్చి యడుగగా 'The

గృహ లక్ష్మీ

earth is round at school and flat at home' అని జవాబిచ్చేనట. ఆంధ్రయువతియుగూడ నట్లే యనుచున్నది.

దేశీయ, రాష్ట్రీయ, గ్రామ, గృహసుస్థితులకు ఖద్దరు వస్త్రధారణ ప్రధానసాధనము. మనము సాలునకు భోజనాదికృత్యముల కెంత వెచ్చముచేయుచున్నామో, వస్త్రములకై యంతకన్న మిక్కుటముగా వ్యయము చేయుచున్నాము. ఈ ధనమంతయు విదేశఫేక్టరీలపాలగుచున్నది. మన వారినోట మన్నుకొట్టి, పైదేశములవారినోట బెల్లము కొట్టుచున్నాము. ఖద్దరును ధరించిన దానికై వినియోగింపబడిన ధనము మన దేశములో ననేక గృహములకు జీవనము గల్పించినవారమగుచున్నాము. కృత్యముల నెరవేర్చుకొనుచు తీరికయున్నప్పుడెల్ల నూలువడకుచు బట్టలు నేయించుచు

తనకును తన కుటుంబమునకును సంవత్సరమునకు సరిపోవు బట్టలు తయారుచేయగల్గినచో బీదరికమేల యనుభవింపవలెను? పైదేశముల పై నేల నాధారపడియుండవలెను? మనకండ్లతో మనమే యెన్ని కుటుంబములు కూలుచున్నవో చూచుచున్నాము.

'అన్నగతప్రాణి' యనుమాట నేడు 'కాఫీగతప్రాణి' యగుచున్నది. 'కాఫీ' త్రాగు కొంప'యు 'కల్లు'త్రాగు కొంప'యు నెన్నటికిని నర్థిల్లజాలవు. 'ఆధునికాంధ్ర'వనిత'కును 'సవీనాంధ్రవనిత'కును ఆరోగ్యములో సెతిభేదమున్నదో చూడుడు. పానీయములనలన దేశము చెడును. అనేక రోగములపాలగును. సౌఖ్యము లేకపోవును. ధనము మగదుల్లకై వ్యయమగును. అనారోగ్యవృక్షములు తమకుగాని గుఱవలకుగాని సౌఖ్యమొనగుదురు. కెల్లుతోడ్పడగలరు?

వర్ణవ్యవస్థ

శ్రీమతి దేవినేని మాణిక్యంబగారు

వర్ణముల సంతమొందించవలెనన్న మనకందరకు విశ్వసోదరప్రేమ పెంపొందవలెను ప్రేమ ఐ క మ త య ము న కు మొదటి హేతువని తలంపవలయును. ఈ భారతదేశమొకప్పుడు సర్వసౌఖ్యములకు నెలవై నేడు యస్వాతంత్ర్యమును పిశాచమును పైకెక్కించుకొన్నది. కొందరన్నమో రామచంద్రాయని యలరారువారు. మఱికొందరు

నానావిధములైన బాధలకు బాధ్యులై యున్నారు. లక్షాధికారులు కొంతమంది భిక్షాధికారులు మఱికొందరు. సావర్ణ సాధములయం దాసరించువారు. కొందరు, చావడి చావడిపంచలజేరి పొడుదుడుకులు బొందువారు మఱికొందరు పంచభక్ష్య పరమాన్నములసేవించి సౌఖ్యమొందువారు కొందరు, పనికిరాని పాచినన్నమును భుజించి నీరసించు

వర్ణవ్యవస్థ

వారు మఱికొందరు పలువిధములగు బాధలకు బాధ్యులగుచున్నారు. కాని, యీకష్టపరంపరలకు కారణమేమోయని స్మరించకపోవుచున్నారు. వివిధములైన వర్ణములను కల్పించుకొని, కల్లోలముజెందుచు సంతోషించు చున్నారే, ఇదియేమన యవివేక ప్రభావము. కొంతమంది బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్” “అదానదోషేణ భవేద్దండః, దారిద్ర్యదోషేన కరోతి పాపమ్, పాపాదవశ్యం నరకంప్రయాతి, పునర్దరిద్రీ పునరేవపాపీ” యనిచెప్పుచున్నారు. కాని నిజముగా ఆ హేతువే యని చెప్పుటకు సందేహస్పదము, ఎందువలన మనదేశమున కంటే నితర దేశములవారందరు సమానమైనస్థితియం దున్నట్లు తోచుచున్నది. అది వారి విజ్ఞాన విశేషమే. వారిదైర్యసాహసముల సమ్మేళనమే, వారియుక్తి ప్రయుక్తులచే వెలరారు స్వతంత్రశక్తియే, దానికి ప్రధానకారణము గాన అది వ్యక్తిగతమైన దోషముగాని, కర్మయని చెప్పుటకు సందేహమే. అట్లే మనదేశమునందును చేయుట కవకాశము లనేకములున్నవి. ఇట్లన్నచో కొందరు పుట్టుదరిదులగుటకు కారణమేమని ప్రశ్నించెదరు. ఇప్పుడు భాగ్యవంతుడైన వాడు మూడువంతులు పితృత్వము వల్లనే గాని స్వతంత్ర కృషివల్లగాదు. అట్లే పాని తండ్రి కొన్ని లోపములచేపాపము బీదవాడైనచో, వాని సంతాన మట్లేయగుటకు సందేహములేదు. ఎందువల్లనన మనదేశమందతి మహత్తరమైన ధన ధాన్యములచే భాసిల్లువారు వారివారి నడవడి ననుసరించి,

తినుటకు తిండిలేక యుధాకలిత వీడితులై, చింతాకులస్వాంతులై, స్వయంకృషి వదలి, అన్యవృత్తుల నవలంబించి, అల్లరులపాలైన వారనేకులు గలరు. ప్రత్యక్షమందు కష్టమొందు కుక్షులయందు లక్ష్యముంచి వారిని పోషించినవారు మనవలె తయారగుట కవకాశమున్నది. మనతో తుల్యముగ నెప్పుడు తయారగుమరో యప్పుడే తుచ్చవృత్తులను తృణీకరించెదరు. అప్పుడే నీచకర్మల నిరసించెదరు, గాన ప్రతివ్యక్తిని మనస్థితికి రప్పించవలయునను భావతరంగములెప్పుడుదయించునో, అప్పుడే వర్ణములను చూర్ణముజేయు శక్తులు బయలుదేరును. అప్పుడే విశ్వసోదరప్రేమ వల్లిక దోహదమధికమై విరివిగావ్యాపించును. జాతిభేదము గుణగతమైనదిగాని వ్యక్తిగతమైనది గాదు గాన చేయవలసిన చికిత్స యాత్మకై యుండగా శక్తియుక్తులు నశించిన యీ వ్యక్తిని కావలించుకొన్న భుక్తియా! ముక్తియా!

భుక్తికి ముక్తికి యుక్తముగాని మన నిష్ప్రయోజనము నిరర్థకము, గాన మానవుడు ఈ పరిపూర్ణమైన హృదయ కమలమును వికసింపజేయుచు తన విజ్ఞాన రసవిశేషముచేనిండి నిబిడికృతమైన యామనోభాండమును పొంగిపొరలనివ్వక నాత్మశ్లాఘలను సంపాదించుకొని యొరులనాక్షేపించుట తన కాక్షేపణ యనితలంచి తనకన్నతక్కువ వారిని మక్కువతో దగ్గరకు జేర్చుకొన్నచో, అప్పుడే విశ్వసోదరప్రేమలతా వితానము ప్రాకుట కారంభించును.

శి శు గీ త

మూడు నెలలకుముందు బిడ్డలకు కన్నీళ్లు రావు

* * *

పాలు బిడ్డలకు నిద్రలో అరుగుతవి

* * *

బిడ్డలు నిద్రలో ఎదుగుతారు

* * *

తల్లి పల్లుబకటి

* * *

వయసు పల్లనుబట్టి నిర్ణయించవచ్చు.

* * *

బిడ్డలకు సాయంకాలపుయెండ ముంచిది

* * *

ఆటలు ఎక్కువైతే బిడ్డలకు ఆకలి ఎక్కువౌతుంది

* * *

పెప్పర్ మెంటు బిళ్లలు పిల్లల జీర్ణకోశాల్ని చెడగొడుతవి

* * *

శై త్యానికి ముక్కడము (STRAIN) గురుతు

* * *

బాలపాపచిన్నెలకు చర్మరోగాలు కారణం

* * *

బిడ్డలకు రెండేళ్లువస్తే ఎండురోగము రాదు

* * *

నాసికారోగాలున్న బిడ్డలకు ఛాతీ సరిగా పెరగదు

* * *

పిల్లికళ్లవాళ్లకు ఆయువు తక్కువ.

* * *

పొట్టివాళ్లు ఎక్కువకాలం బ్రతుకుతారు

ఎన్. శేషగిరిరావు.

పిల్లలు క్షణం పూరుకోరు. ఏమాత్రం ఏమరక వాళ్లను
ఎప్పుడూ కనిపెట్టివుండడం ముఖ్యం. లేకుంటే ప్రమాదాలే.

ఈ క్రింది వివరాలు చూస్తే

“పూనమల్లి హైరోడులో నొక బంగళాయం
దొక తోటవాని బిడ్డయగు ధనలక్ష్మి రెండేండ్లబాలిక
నీటితొట్టిలోపడి చనిపోయెను. ఈతొట్టిలో రెండు
అడుగులఎత్తు నీళ్లుండెను. బాలిక అడుక్కునుటకు వెళ్లి
దానిలో ఆకస్మికముగ పడిపోయెను. తల్లితండ్రులు
వచ్చి బిడ్డను బయటతీసిరి. కాని అది తరువాత చని
పోయెను.”

—ఆంధ్రపత్రిక.

“నిన్న సాయంకాలము చింతాద్రక్షేట వానియర్
వీధిలో ఖాదర్ అనేపిల్లవాడు వంటిమీద ఉడుకు
గంజి పోసుకున్నాడు. శరీరము కొంతకాలిడి.
జనరల్ ఆసుపత్రిలో చికిత్సపొందుచున్నాడు.”

—జనవాణి.

ఇలాటివి దినానికి ఎన్నో—వీటిలో మనకు తెలిసేవికొన్నే

జండు బాలామృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టియున్ను, బలమున్ను, ఆరోగ్యము నిచ్చును

ZANDU'S
BALAMRIT
Best Tonic
for
LEAN & UNHEALTHY
Sold Everywhere — CHILDREN —

మదరాసు రాజధాని ఏజంట్లు :

డా మోదర్ అండు కంపెనీ,
78, చెనాబజారు రోడ్, మదరాసు.

“శ్రీమతి చాగంటి సునందనమ్మగారి” జన్మదినోత్సవ సందర్భమున, జరుపబడిన
 “శ్రీమతులు లక్ష్మీశారద” లా సంగీత,

ఆశీర్వాచన పద్యరత్న మాల

క. శ్రీశివదంపతు లిలగల, నీశివ దంపతులనుగని - నిచ్చలుభ్రావణ
 ధీశుభముల జేకూర్చును, నీశు సదా బ్రస్తుతింతు - నెంతయు బ్రీతిక.

ఉ॥ తోచితి, పండితానికర - తోయధియందున, కోనిదుండు, “కో
 లాచలశ్రీనివాస”కుల - లక్ష్మినిగా, బుధవర్ష్యులన, “సిం
 హాచల మంత్రి”కోడలుగ - నార్యుడు “సాంబశివాఖ్యు”పన్నెనై
 పూచినతంగెడుంబలెను - పుత్రులతో దులదూగు మమ్మరో?

ళా. ఇంకవిద్యల నభ్యసించెదరు, మీ - గింకా మునంబంద, ని
 శృంకా గౌరవనీయమా పడవుల - శ్రాంసంగుగానొంది, యి
 ర్వంకానీసుత పంచకంబిలను, స - చ్చాగ్యమ్ములకాంచ, ని
 త్యం, కల్యాణము, పచ్చతోరణముగా - త్వదేహ మొప్పారెడిక.

గీ. మధురఫలముల వృక్షంపు-మహిమ దెలియు, సౌరభాఘామమున, పూల-సారుదెలియు
 పుత్ర రత్నాలగన్న, నీ-పూజ దెలియు, ఇందిరాంశోన్మనమ్మ! “సు-నందనమ్మ”!

గీ. పసిడివిరులకు నెత్తావి-పొసగినట్లు, అందమునకీడు హృదయంపు-చెందమమరి
 కలిమితేపాటు వినయంపు- గలిమిగల్గి, వరలుచున్నావు చాగంటి - వంశమందు.

సీ. సతతమ్ము, పతిభక్తి - నతిరక్తి సల్పుటకొ బరికింప నీకు, పా - ర్యతియెసాటి,
 లలినిత్య సౌభాగ్య - ములపెంపు కళసాంపు దిలకింప నీకు, శ్రీ - దేవిసాటి,
 మృదుమంజులాలాప - పదగుంభన ప్రాణి భావింపనీకు, వా - దేవిసాటి
 ఓరిమిన్ గూరిమిన్ - గారుణ్య సంపదకొ దీపించు నీకు, భూ - దేవిసాటి

గీ. సత్యసౌజన్యములకు - నా శైబ్యసాటి, నిత్యమానందమున నీకు - నీవెసాటి
 సాటియననేల, నిన్నిటకొ - మేటివగుచు ధరను బ్రభవించితమ్మ! యబ్బరముగాగ.

సీ. సుతుపంచకంబుతో - పతితోడబంధు మర్యాద లన్నిత్యంబు - యశముగనుమ
 దీనజనావనో - దీపితా దర్శనై సౌభాగ్యగరిమంబు - జాటుమమ్మ
 దేశ సౌభాగ్యంబు - దేశానురాగంబు దేశ, స్వతంత్రంబు - దెల్పుమమ్మ
 అధ్యాత్మికజ్ఞాన - మాధ్యాత్మవృత్తులకొ సతతముకొ గమనించు - వితముగనుమ

గీ. భరతమాతకు, నోముల - పంటవగుచు, కాంతలందరితో-మేలు - బంతివగుచు
 కడుపుచల్లగ వర్ధిల్లి - పుడమియందు ఇందుధరుడేల మనుము ను - నందనమ్మ.

బ నా నా (అ ర టి ప ం డ్లు)

శ్రీమతి ఎం. శాంతాదేవి గారు.

బనానాఅంటే అందరికీన్ని యిష్టమే; ఎందుకంటే ఏ. బి. సి. ఇ. విటమిన్ను ఈపండ్లలో విశేషముగా ఉన్నవి. శాకపాకాదులకున్న బనానాలు బాగుగా వాడుతారు.

పచ్చరటిపండ్లు తెచ్చి తోలుబలిచి ముక్కలుగా తరిగి ఎండలో ఎండబెట్టవలెను. ఈ యెండుముక్కలను బాగా పిండికొట్టి ఉంచుతారు. మలబారు దేశ స్థులకిదే చాలామట్టు కాహారము. ఈ అరటిపండ్ల పొడుమే చంటిపిల్లలకు హాస్యవంతి వాటికి బదులుగా వాడుతారు. బాగా వీర్యదాయకమని చెప్పి, ఈ పాడరుతో చప్పాళీలుకూడాచేసి తింటారు.

ఇంతవరకు ఈ బనానాపండ్లు శాకపాకాదులకే పనికివచ్చు ననుకొన్నారు. అజీర్ణమువల్ల కలిగేభేదాలు (డయ్యేరియా) రక్తభేదాలు-వీటివల్లభాధపడే చంటి పిల్లలు, చిన్నపిల్లలకు ఈ పాడర్ను నీటితో కలిపి యిస్తే 24 గంటలలోగా ఆగుతాయని ఇటీవల ఒక డాక్టరు ప్రకటించినారు. వైద్యములలో కూడా క్రమేణ తనస్థానాన్ని బనానా పొందుతూ ఉందంటే ఆశ్చర్య మేమిలేదు.

బనానా స్వీట్

బాగాపండిన మూడు అరటిపండ్లను తోలుబలిచి గుజ్జగా రుబ్బుము. 15 ఏలమలపొడిచేయుము. ఒక చిన్నబిల్లమీద అంతా నెయ్యిరడిచి పెట్టియుంచుము.

ఒక ఇత్తడిపాత్రలో 4 టీకప్పులచక్కెర, 1½ టీ కప్పులనీళ్లుపోసి ఒక పొయ్యిమీద 20 నిమిషాలు మరగబెట్టుము. గుజ్జగాచేసిన అరటిపండును, ¼ టీ కప్పు నేతిని బాగా కలియబెట్టుము. ఈ మిక్చర్ను వదలకుండా గంటసేపు కలయబెట్టి తర్వాత ఆ యేలమలపొడి చేచుము. బాగాకలిపి సమముగా నెయ్యిరాసిన చిన్న బిల్లమీద పఱచుము.

ఒకటి రెండంగుళాల తునుకలగా, వేడిగా ఉన్న పుడే చేయుము. బాగాచల్లారిన తర్వాత ఈ బిల్లలను ఒక పలుచన కాగితములో గాలంటుకుండా మడిచి పెట్టుము.

ఈ మిఠాయిలు చాలా రుచిగా ఉంటవి. అంత ఖర్చులేదు. తొందరచేసి పిల్లలకు తల్లి ఇచ్చేసి యిస్తావుండ వచ్చును.

బనానా ట్రాఫీ

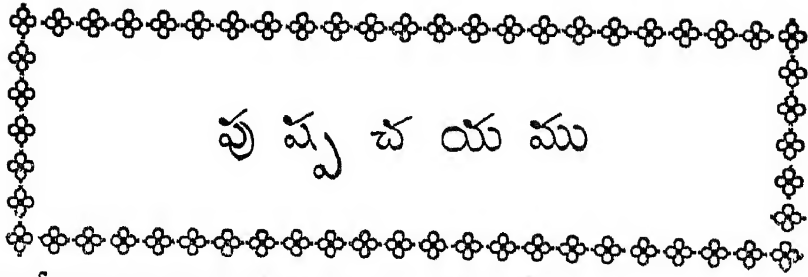
పూర్తిగాపండిన మూడరటిపండ్లను తోలు బలిచి గుజ్జగాచేసి ఒక ఇత్తడి పాత్రలోపోసి 2 టీకప్పులంత తెల్ల చక్కెర, ½ టీకప్పు నెయ్యి చేర్చి బాగాకలిపి పొయ్యిమీద 1 గంటసేపు అది చాకలెట్టువలె ఒక ముద్దగాఅయ్యేగాకా బ్రాన్రంగువచ్చేదాకాఉంచుము. దీన్నిఒక ఇత్తడి ప్లేటుమీదపోసి చల్లారినతర్వాత చిన్న చదరములుగా కోయుము. ఇదిన్ని ఒక చక్కని మిఠాయి.

బనానా డిలైట్

నాలుగు పెద్ద అరటిపండ్లను తోలుబలిచి అంగుళము పెడబ్బుగల ముక్కలుగా తరుగుము. ఒక టీకప్పుంత నేతినిబాగా కాచుము. ఈ ముక్కలను అందులో కొన్నికొన్నిగావేసి బ్రాక్గా అయ్యేదాక రెండువైపులా ఉడికినతర్వాత తీసివేయుము. అన్ని యిల్లాగా వేచినపిమ్మట తెల్లచక్కెర వాటిమీద చల్లుము.

బనానా జామ్

బాగాపండిన 3 సన్నని అరటిపండ్లను తోలుబలిచి ముక్కలుగా తరుగుము. వీనికి ఒకపాత్రలో 4 టేబిల్ స్పూనుల మంచినెయి, 8 టేబిల్ స్పూనుల మంచి నీళ్లు, ఒక టీకప్పునిండుగా పొడిచేసిన బెల్లముతో కూడావేసి నిప్పుమీద, ½ గంటసేపుంచి బాగా కలిపి నిప్పునుంచి తీసివేయుము. కొంతయేలమల పొడికూడా వాననకోసం చేర్చవచ్చును.

పుష్పచయము

అనాగరిక ప్రాచీనాచారాలకు బలియగుచున్న దేవదాసీలు.

దేశస్వాతంత్ర్యంకంటే నాకు నాసాత్వికయోగమే ప్రియతమమైనది. అలాగే స్త్రీలకుకూడా ప్రాణం కంటే స్వాతంత్ర్యంకంటే గౌరవము ప్రియతమమైనది. భారతస్త్రీలు గౌరవరక్షణార్థం భర్తలతో సహా గమనంచేసినారు. అట్టిపరిస్థితులలో అమాయకులైన కొందరుబాలికలు కృత్రిమమైన మతంవేరిత ఆవమాన దుఃఖపూరితమైన మరణదాయకమైన బలికి పాత్రులుకావడంచూస్తే ఆలోచించుకొంటే ప్రతిస్త్రీ పురుషుడు కంటనీరు పెట్టకమానరు.

దక్షిణాదిన తిరువన్నామలై, కంజీవరం, చిదంబర , తంజావూరు, నుభర మొదలగు పవిత్రమైన దేవాలయాలుగా పరిగణింపబడుచున్న వాటిల్లోకూడా ఈగజ్జపూజ అనేమారి యింకావున్నదని హిందూ దేశంలో యితరప్రాంతాలవారికి తెలియదు. ఇదిపేరలోయిందే ప్రభుత్వము తలుచుకుంటే ఒక కలంపోటుతో యీ అమానుషమైనకార్యము ఎప్పుడో రూపుమాపి వేయవలసింది. బ్రిటిష్ప్రభుత్వము మన మతవిషయములలో జోక్యం కలుగజేసుకోదు కాబట్టి వారు అంతగా చేయలేకపోయినారు. ప్రస్తుతము కాంగ్రెసు ప్రభుత్వము పవర్లోవుంది కాబట్టి మనము యీ అమూల్యతరణం పోగొట్టుకోకూడదు. మద్రాసు ప్రధానమంత్రిగాను మధ్యపాననిషేధము, రైతు బుణశరిష్కారచట్టము, రెండున్ను చాలా ముఖ్యమైనవి అమలు జరపించుచున్నారు. యిదివల్లగా యీవిషయమై సంఘసంస్కర్తలు పనిచేసి దానిని పూర్తిచేయించటము ప్రస్తుతపు మద్రాసు ఎసంప్లీవారి విధియైయున్నది. దీనికి ప్రజామోదముకొరకు ప్రాతిపదిక ఇదివరలోనే యేర్పాటు చేయబడినది. తమ గర్భవాసులైనవారిని ఏలాగున ప్రేమించెదరా అలాగుననే నిర్భాగ్యబాలికలను ఉద్ధరించుటకు ప్రయత్నించుచున్నాను. తద్వారా మన హిందూమతములోని మచ్చ రూపు మాసిపోవును.

—మహాత్మాగాంధీ.

* * * *

వ్యభిచారంవల్ల సంఘానికి, సంసారానికి, వ్యక్తులకు కలిగే అనంత కష్టాలు అందరికి తెలిసినవే అయినప్పటికి మన మాదురాచారాన్ని అడ్డగించుటలేదు. బహిరంగంగా జరుగుచున్న ఈ కాసన ధిక్కారాన్ని ప్రభుత్వం చూస్తూకూడా పూరుకుంటున్నదిగాని వ్యతిరేక ప్రయత్నం చేయుటలేదు. ఈ పరిస్థితులలో అఖిల భారత జాతీయమహాసభ యేమిచేస్తుంది. యేమిచేయవలసి యుంటుంది. వ్యభిచార నిరోధప్రయత్నం విజయవంతంగా నెరవేరాలంటే కాంగ్రెసు మహాసభ ఒక విచారణసంఘాన్ని ఏర్పరించి దీనిలో మంచిచెడ్డలను విచారించాలి. దేవాలయాలు ఈ దురాచారాన్ని అంగీకరించటమే గాక ప్రోత్సహిస్తున్నందు వలన ప్రజలు దీని ఫలితంగా కలిగే సాధకబాద కాలనుగ్గుర్తించలేని అజ్ఞాను లగుటచేతను కాసనరూపంగా ఈదుర్మయాన్ని ఆపడానికి వీలులేక పోతున్నది.

సచ్చీలము పారిశుధ్యముగలస్త్రీకి అభిమానంకంటే విలువగల పదార్థం మరొకటిలేదు.
—డాక్టర్ ముత్తులక్ష్మిరెడ్డి.

శ్రీమతి ఆచంట శారదాదేవిగారు,

శ్రీయుత ఆచంట వెంకట్రామ శర్మ, బి.ఎ.,
 బి.యల్.గారి సతీమణి. ఈమె బందరు లేడీ
 యాంప్టిల్ గవర్నమెంటు గరల్సు హై
 స్కూలు విద్యార్థిని. ఈమధ్య జరుపబడిన
 వక్తృత్వ, వ్యాసరచన, ఏకాభినయ పోటీలలో
 ప్రథమ బహుమానములను బడసినది. బ్యాట్
 మింటన్, వాలీబాల్, నెట్ బాల్ వగైరా
 ఆటలపందెములలోకూడ పాల్గొని ప్రథమ బహు
 మతులను బడసినది.

కొచ్చిన రాజాంతఃపురము

కావలసినది కార్యదీక్ష; పట్టుదల; త్యాగము.

మనకు రాజకీయ బానిసత్వముతోబాటు మానసిక బానిసత్వముగూడ ప్రసాదింపబడినది. ఉన్నతమైన విద్యలను మన బాలబాలికలు పొందుటకు అర్హత, అవకాశము లేకుండ జేయబడెను. ప్రపంచ చరిత్రలో శేషంఘములుగాని వ్యక్తులుగాని అపూర్వమైన కార్యములు చేసిరన్నచో వారివారికిగల విద్యయే కారణముగాని వేరొక్కటిగాదు. ఇంతయే! సరస్వతీ ప్రసన్నమైన సంఘములే నేడు ప్రపంచమును పరిపాలించుచున్నవని మనము తెలుసుకొనవలయును. నేటి ప్రపంచపరిణామము సాంఘిక మత రాజకీయ విపులములు తెలుసుకొనవలెనన్న విద్య అవసరముగదా? భారతదేశమునందుగల అన్నిసంఘములు విద్యావిషయములందు శరవేగముతో ముందుకు నడచుచున్నవి. కాని విద్యాలోపముచే వైశ్యులుమాత్రము వెనకబడియున్నారు. ఇతరవర్ణములకు లక్ష్మీ పూర్తిగా హస్తగతముగానికారణముచే విద్యాభివృద్ధికి అడ్డు తగులుచున్నది, కాని వైశ్యులు లక్ష్మీపుత్రులైనందువలన కాబోలు సరస్వతి దూరమగుచున్నది. ఇదియంతయు విచారకరము. దీనినుండి విముక్తులగుటకు ఒక్కటియేమార్గము. విద్యానిలయములను నేర్పరుపుడు. విద్యార్థి వసతిగృహముల నెలకొల్పుడు. ఇట్టి నిర్మాణకార్యక్రమమును పూనుకొనుడు. వైశ్యులు లక్ష్మీపుత్రులుగదా! ఇంకేమి కావలయును! కావలసినది కార్యదీక్ష, పట్టుదల, ఉదారస్వభావము, త్యాగము; ఇయ్యని యిదివరకే మనలో నివులుకప్పిన నిప్పువలెనున్నది. లెండు, లెండు! సప్తాహములు, నోములు, వ్రతములు, మతము పేరిట, దేవునిపేరిట, కొల్లగొట్టు పీతాధిపతులకు భిక్షలు, గౌరవవిరుదములు మొదలగు దుర్వ్యయముల కట్టిపెట్టి, దానధర్మములనన్నిటిలోను ఉత్తమమైన విద్యాదానమునకే కానుకలనర్పించి వైశ్యవిద్యానిధుల నేర్పరుపుడు. పదినంవత్సరములలోనే మన బాలబాలికలు సర్వతోముఖముగ జ్ఞానసంపన్నులు కాగలరని నా విశ్వాసము.

—పాదార్థి సుందరస్మృతి—మహానంది వైశ్యమహాసభలో,

*

*

*

*

కనబడని త్యాగాలు

కూడూ గుడ్డాలేని బీదవాళ్లు భార్య భర్తలిద్దరూ మాలికిపోవాలి. పొలంపని అలసిపోలనేటట్లుజేయాలి ప్రాద్దు పొడుస్తున్నాభయమే; ప్రాద్దు కుంకుతున్నాభయమే. పొలంపని పూర్తిజేసుకొని పొలాలగట్టుల మధ్య బడ్డారు గబాగబానడుస్తూ, కులాసాగా కబుర్లు జెప్పకుంటూ. ప్రాద్దున యింటిదగ్గరవదలిన చంటిబిడ్డలు యెంతగా యేడ్చుచున్నారో యనుకొనుమా మొగవాళ్లను వెనుక వేసుకొని కొంతమందితల్లులు పరుగులమీద పరుగులుబెట్టుమా యిల్లుజేరారు. ఆ యేడ్చుబిడ్డలను ఓదార్చేదానికి, అవకాశముండదు తమభర్తలు ఆసామి దగ్గర కూలిధాన్యంతేవాలి, అవి రాత్రివేళ దంచుకొని వంటజేయాలి. యిక తమమభర్తలతో సరససల్లాపాలెక్కడ? బిడ్డలతో ముద్దుముచ్చలెక్కడ? అనుదినం, యీమాదిరి తమపేద జీవితంతో బలిచెడుగు ఆడి ఆడి విశ్రాంతిలేక చచ్చిపోవుచున్న స్త్రీలదా? పురుషులదా? త్యాగం.

సృష్టికి మూలాధారమైన స్త్రీజాతికి, యంతటిశక్తి సహసం, ఆత్మబలం, వీరత్వం దృఢత్వం, ఉండబట్టేవారి కనపడని త్యాగాలు, అన్నిజాతులను రక్షిస్తున్నవి. యంతకాలం యీజాతుల కాల ప్రవాహమున కొట్టుకొనిపోక, బాధల సముద్రములందు మునిగిపోక, నిల్చియున్నవంటే ముఖ్యకారణం సాధారణ ప్రజలు, అందునూ వారి స్త్రీలు అనుదినం చేస్తూవున్న కనపడని త్యాగాలే; చూపెట్టుచున్న, ధైర్య సాహసాలే ముఖ్య కారణంగా?

—భారతీదేవి రంగా.

గృహ ల క్షి

రేడియో వార్తాపత్రికలు.

రేడియోవార్తాపత్రికలు సాధ్యమా అసాధ్యమా యశేషశ్చ కిక తావుండదు. ఇన్నాళ్లు పరిశోధన చేసిచేసి యిట్టిది నూత్నముగా అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములో నిటీవల నిర్మించినారు. దీనిఖరీదు 120 రూపాయలేనట.

ఈవస్తువు వాడుటలో కష్టమేలేదు. దుండగిండడు శ్చేష్టలకు ఇది లోనుగాదు. ఇంతకు చేయవలసినది రాత్రి పండుకొనుసమయమున ఒకస్వీచ్ జేయవలె. అంతే. తెల్లవారుసరికి, రాత్రి బాటో కాస్తు చేయబడ్డ వార్తలను బొమ్మలను విశదముగా వివరములతో ఈయంత్రము రికార్డుచేయగలదు.

ఇది ప్రస్తుతము సాకెమెంటో, ఫ్రెస్కో అను ప్రదేశములందుమాత్రమే ఉపయోగముననున్నది. జనసముదాయమునకు దీనియెడ ఆదర మెచ్చినచో అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములలో ఇతరత్ర ప్రవేశపెట్టబడు నట. ఇది 'టెలివిజ్' పద్ధతిపైసాధారపడి కనిపెట్టబడిన యంత్రముట. ఏతన్మాత్రముచే వార్తాపత్రికల ప్రాముఖ్యమేమీ నశించదు. రేడియో వార్తాపత్రికలరిపోర్టులు బుల్లెటినుగా కొన్ని మాత్రపు ముఖ్యవార్తలనే గలిగి యుండును. కాబట్టి యిది దైనికపత్రికలకు సాహాయ్యకరముగా మాత్రముండునుగాని తత్ స్థానమెన్నటికి నాక్రమింపదు.

* * * *

కన్యాశుల్కం రు. 3051, కన్నెనుకన్న తండ్రికో ?

రూ. 3001ల చెక్కును బ్యాంకిలో మార్చుకొనివచ్చుటకు వెళ్లుచుండగా బొంబాయి సి.ఐ.డి వారిొక 45 ఏండ్లవయస్సువానిని అరెస్టుచేసిరి. ఈ రూ. 3001 లు తనకూతురిని అమ్మినందుకు క్రయధనముట.

అరెస్టయినతడు తూర్పుఖాండేశమునుండి కూతురితోడ బొంబాయికివచ్చి కల్బడేవిశోద్ధులలో నొక గుడిలోపల వాసముచేయుచుండి కూతురివిక్రయమునకు మధ్యస్థముజరుపుచు ఆఅమ్మాయియొక్క అమ్మకము వెల రూ. 3051 లుగా నిర్ణయించుకొన్నాడు.

ఈ అమ్మాయివయస్సు 13. ఈమెను కొనదలచినవాడొకడు ఆమెతండ్రియొక్క దురుద్దేశమును పోలీసువారికి చెప్పెను. పోలీసువారు అతనిచేతికి రొక్కముగా ఏబదిరూపాయలును 3001 రూపాయలకు చెక్కును ఇచ్చి ఆకన్యను కొనబంపిరి.

ఒక నిర్ణీతసమయమున మ్యూజియలో ఈకృతిమబేర గాడు ఆతండ్రిని కలసికొన్నాడు. అతడు ఆపైకమును చెక్కునుపుచ్చుకొని కూతురి నతనివశముచేసి ఒక విక్రయపత్రము వ్రాసియొసగెను.

ఆవఱకే మ్యూజియములో వేచి జరుగుకార్యముల నిరీక్షించుచున్నపోలీసులు అతడు చెక్కుమార్చుటకు బ్యాంకుకు పయనమగుటచూచి అరెస్టు గావించిరి.

* * * *

ఇనుపకమ్ములవెనుక యువతీమణులు.

కఠినాతికఠినంగావుంది జైల్లో మగ్గుతున్న స్త్రీలస్థితి. మనదృష్టిని వెంటనే వారిపైపుకు మరల్పవలసి వుంది. బెంగాలులో ఏడుగురు అస్సాంలో ఒకరు ఆ యినుపకమ్ములవెనుక తమ ఆరోగ్యాన్ని కోల్పోయి దయనీయమైనస్థితిలో వున్నారు.

పుష్పచయము

నునీతిచాదరీ 14 సంవత్సరాల వయసులోనే యావజ్జీవ ద్వీపాంతరవాసశిక్ష విధింపబడ్డది. ఆమె త్తయవ్యాధి పీడితయైవుంది. శ్రీమతి రాజలక్ష్మిదేవి, శ్రీమతి సువర్ణలతాదేవిగార్లను మామూలు పైదీలతో పాటు సి. క్లాసులో వుంచారు. కుమారి శాంతిఘోష్ 15 సంవత్సరాలప్రాయముననే ద్వీపాంతరవాసశిక్షను పొందింది. కుమారి వీణాదాస్ తొమ్మిదిసంవత్సరాల శిక్ష విధింపబడ్డది. కుమారి విజ్జలదేవికిగూడ త్తయవ్యాధి సోకిననూచనలు కనపడుతున్నాయి. ఒక బ్రిటిషుప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా ఆస్సాంలో బయలుదేరిన తిరుగు బాటులో పాల్గొన్న నేరానికి వీరయువతి గిడాల్లో యావజ్జీవశిక్షను అనుభవిస్తూవుంది ఈ వీరయువతులంతా పెంటనే విడుదల కావాలి. (రవీంద్రనాథ ఠాకూర్.)

* * * *

సినిమా యెరగనివాళ్లు సీమనోనూ వున్నారు !

బ్రిటన్ లోవున్న ప్రజలలో సగంమంది, వారానికి ఒక్కసారైనా సినిమాకు వెళ్లుతారు. ముప్పాతిక వంతు నెలకొక్కసారైనా వెళ్లుతారు.

శ్రీపురుషులవిషయం లెక్కించితే ఉభయలసంఖ్య సగటున సమానంగానే కనబడుతుంది. కాని వయస్సు గమనిస్తేమట్టుకు 32 ఏండ్లలోపు యువతీయువకు లెక్కవగా వెళ్లుతున్నట్టు తెలుస్తుంది.

వినదగ్గ విశేషమేమిటంటే—సుమారు 6,000,000 మంది బ్రిటిష్ దివులలో నేటివరకు సినిమాఅంటే యేమిటో యెరగనివాళ్లున్నారట.

* * * *

పదేళ్లలో తొమ్మిదికొన్నులకు బహుమతి.

చార్లెస్ ఫాన్సిఫెల్లర్ అను కోటీశ్వరుడు ఒకవంత 'విల్లు' వ్రాసి మరణించినాడు. తన మరణానంతరము పదిసంవత్సరాలలోగా టార్జెస్ట్లో హెచ్చుకొన్నటుగల శ్రీరత్నములకు 150,000 పౌనులు బహుమతి యొసగవలసినట్లు ఆ'విల్లు'లోని విషయము.

జ్వరము

నరములను కండరములను నాశముచేయు విషమే జ్వరములందున్న మహానర్థము.

కాబట్టియే నీవు బలహీనుడవు ఆయాసపరుడవు నయ్యెదవు.

క్రోత్తబలము తెచ్చుకొనుటకు వ్యర్థమైన కండరముల పునర్నిర్మితి చేయవలెను కానీ అతి బలహీనావస్థమన్న నీకడుపునకు సామాన్యపదార్థముల జీర్ణించుకొను శక్తిలేదు.

ఇతరాచారములను వాంతి చేసికొన్న జ్వరగ్రస్తులు హార్నిక్సును జీర్ణించుకోగలరని భారతదేశమునగల అందఱు డాక్టర్లును నిశ్చయించియున్నారు. మీదు మిక్కిలి హార్నిక్సు వ్యయమగుచున్న కండరముల ఆపును. నీ శరీరమున కంత టికిని క్రొత్తబల మొసగును.

అనతికాలమునకే ఉత్సాహవంతుడవు, బలవంతుడవు, వీర్యవంతుడవు నగుదువు.

నేడే హార్నిక్సుకొనుడు - ఎల్లచోట్ల దొరకును.

గ్రంథపరిచయము

మురారి అనర్థరాఘవము

(సమాలోచనము)

గ్రంథకర్త: ఈయన్ని పేంకటపిరరాఘవాచార్యుల వారు, M. A. ఆంధ్రగీర్వాణ భాషోపన్యాసకులు, పితాపురరాజ కళాశాల, కాకినాడ. (వెలతెలియదు)

శ్రీమాన్ పిరరాఘవాచార్యులవారు ఈవఱకే సంస్కృతాంధ్రములందు పెక్కుగ్రంథముల బ్రకటించి తమ యశశ్చంద్రికల నిగంతము వ్యాపింప జేసికొని యున్నారు. వారు నేడు వెలువరించిన మురారి అనర్థరాఘవ సమాలోచనము వారి యసమాన పాండితికి మఱియొక ప్రబలనిదర్శనము.

భట్టమురారి మహాకవినిగూర్చి చర్చించిన ప్రత్యంశమును ఆనేక హేతువులతో సాధింపబడినది. ఈమహాకవినిగూర్చి యితని తరువాతివారు ఎక్కడెక్కడ ఎట్టులు స్తుతించిరో, విమర్శించిరో వానినన్నిటిని ఆమూలగ్రముగా గ్రోడీకరించి పఠితకు మనంబున కెక్కునట్లు ఆచార్యులవారు వ్రాసియున్నారు. ఇవిగాక ఆంగ్లవిమర్శకులు మురారి మహాకవిని విమర్శించిన పలుతావుల స్ఫురించి వాని మంచిచెడ్డల పరామర్శించియున్నారు.

మురారి ఆంధ్రదేశమునకు జేరినవాడని శ్రీకృష్ణాజ్ఞా లక్ష్మణరావుగారి వాదమును శ్రీమాన్ ఆచార్యులవారు చక్కగా సమర్థించిరి. ఇదిగాక వైదేహీవివాహసమయమున భగ్నధనువు ధ్వని వివాహాదికాలమునందలి 'ఉలూలు' అను మంగళగానమును బోలినది అని మురారి మూడవయంకమున నేబది యైదవశ్లోకమున (శతానందునివాక్యమున) వాడినాడు. 'ఈ 'ఉలూలు' గానము దాక్షిణాత్యస్త్రీలలో మహా

ప్రసిద్ధవిషయము' అని మురారివ్యాఖ్యాత శ్రీరుచి మత్యుపాధ్యాయులు పేర్కొనియున్నారు. ఇదికూడ నొక యుపపత్తియే. కాలవిచారమును అత్యద్భుతముగా నిశ్చయముగా శ్రీమాన్ ఆచార్యులవారు తేల్చినారు.

శ్లో. "తత్తాద్యగుజ్జ్వలే" త్యాది శ్లోకమును శ్రీ ఆచార్యులుగారు విమర్శించి వాల్మీకి మురారుల విశేషణములు మార్చియుండిన అగ్రవంశముగనుని యభిప్రాయపడియున్నారు. కాని ఆశ్లోకమునకే యిక్రింది యగ్రముచెప్పిన బాగుండెడిదేమో!

వాల్మీకికావ్యము పురాణము కనుక సుహృద్భావముచే విఫలముగాను—కాబట్టి దుర్గ్రహముగాను—ఉపదేశించును గాని ప్రవేశపర్యంతము సాధింపదు. మురారివాక్యము కాంతాసమ్మితమైనట్టి, కావ్యములను దృశ్యకావ్యముగా సహృదయాహ్లాదకమై సంగ్రహముగా అన్నివిషయములను సుగముగా బోధజేయును. కాబట్టి వాల్మీకికవిత కూపమునందలి జలము కావున వాల్మీకి కవితామృతమును నిపానమువఱకీ తన యనర్థరాఘవముననించి సర్వజనసులభముగా దానొనరించినట్లు మురారి ఆశ్లోకమాన జెప్పకొన్నాడు. వాల్మీకిది పురాణము, తనది (దృశ్య)కావ్యము అని చెప్పటయే కవ్యుడేశమైయుండును.

శ్లో. మురారిపదచిన్తాయార్థామిత్యా శ్లోకమునకు (పు 22.)గల యర్థద్వయమును మహాసపతముగా శ్రీఆచార్యులవారు చెప్పియున్నారు. శ్రీమద్వేదాంతదేశికుల సుభాషితనీవి భట్టమురారిపథమున రచింపబడ్డ కావ్యము. ఇట్లే వేంకటాద్వరి లోనగువారు మురారి నెట్లనుకరించిరో ఆచార్యులు చక్కగా తెలిపి యున్నారు.

మొరారి వ్యాకరణసాహిత్య మీమాంసా మంత్ర శాస్త్రములందు ప్రవీణుడని ఆచార్యులవారు పేర్కొని యున్నారు. మూడవయంకము 12 శ్లోకము (యత్ర త్యాగి)వలన మురారికి వేదాంతమున పరిచయము గోచరించును. అట్లే మూలగ్రంథపరిశీలనమున భట్ట మురారి న్యాయశాస్త్రములో నైతము గొప్పపండితుడని తేలగలదు.

ఆచార్యులవారు ఇంత చిన్నగ్రంథమున మహాత్మ్యమువిషయములను ఆంధ్రలోకమునకు సమర్పించుట వారికి గీర్వాణభాషయొడల మక్కువను దెలుపుచున్నది. ఈచిన్నిపాత్రముకై పెక్కుచుహారవుల గ్రంథములకు కూలంకషముగా పరిశోధనచేసినారు, పరామర్శించినారు.

శైలి సహృదయరంజకమై యెంతో ప్రీతి చేకూర్చుచున్నది. శ్రీమాత్ర ఆచార్యులవారు ఇట్టిగ్రంథముల నెన్నో ప్రకటించి భాషాసేవ సేయగలరని మనవి.

[నరసింహాచార్య]

శ్రీ భగవద్గీత.

గ్రంథకర్త:-రావుసాహెబు బచ్చు పాపయ్య శ్రేష్ఠిగారు, ద్వారకానాథ్ ఆంధ్రకంపెనీ, నెం. 55 స్ట్రాటన్ ముత్యాల మొదలివీధి, మద్రాసు. వెల 6 అ

శ్రీమద్భగవద్గీత నీవఱకే పెక్కురు ఆంధ్రీకరించి యున్నారు. ఇదియు నొక తెలుగుసేత. గ్రంథములో నొకపుటలో సంస్కృతశ్లోకములును, వాని కెదురుగా వేరుపుటలో తెలుగు పద్యములు నున్నవి. పద్యము లన్నియు గీతములలో అతిసులభములైన తెలుగుపలుకు బల్లతో వెలయుచున్నవి. అక్కడక్కడ క్లిష్ట (సంస్కృత) పదములకు అర్థములునైతము గలవు. గీతయం దిచ్చుగలవారికిది చాలా ఉపకరించగలదు, ఇందు కృష్ణార్జునసంవాదము, గీతా మాహాత్మ్యము (తెలుగుసేతతో), శ్లోకముల యకారాదినూచికయు

గలవు. లోక్త్ర ముద్రణాలయమున ముద్రింపబడి మంచి క్యాళికొబైండుతో నున్నది. వెల 6 అణాలే యగుటచే ఆంధ్రులెల్లరు దీనిని కొని పఠించి తరింతురు గాక.

త్రిలోచన కవిరాజు.

రచయిత స్వర్ణీయ రవీంద్రనాథమైత్రగారు, అనువాదకుడు శ్రీ చక్రపాణిగారు, ప్రకాశనలు యువ కార్యాలయం, తెనాలి. వెల ప్రతి ఆరుఅణాలు.

రవీంద్రుడు దేశసేవకూ, సంఘసంస్కరణానికీ జీవితమంతా గడపిన ప్రతిభాశాలి. ఆతని జీవితచరిత్రే ఎంతో ఆకర్షణీయంగావుంటుంది. ఆతని కథలుకూడా అలాగేవుంటవి. మానవునిలోవుండే వింతభావాల కన్నింటికీ కథల్లో రూపాలు ముగించి మధురమైన హాస్యంతో పాఠకులపైట్టే నేర్పు అతనికి అసమానం. అటువంటి కథలుగాని, కథలుగానీ తెలుగులో అరుదుగా వున్నాయి.

ఆంధ్రులకీ ప్రతిభావంతుని రచనల్ని తెలుగుచేసిన చక్రపాణిగారు ప్రశంసాపాత్రులు. ఈపుస్తకంలో 'త్రిలోచనకవిరాజు' 'ఆల్ స్టార్' 'ట్రాజెడీ' 'నారీ ద్వీపి', 'వెల్లువ', 'సంస్కార', 'ఆఖరుపేజీ' అనే ఆరుకథలున్నవి. అనువాదకులు మంచిధలనే ఏరుకొన్నారు. అయితే అనువాదభాషమాత్రం ఇంకను సంస్కరణాన్ని కోరుతుంది, భాషలో హిందీ ఘక్కితోనుకరావడం బాగుండలేదు. చ. రా.

పశ్చాత్తాపము.

కర్త: హనుమంతరావుగారు శ్రీ ప్రభాసీపెమ్మ రాజమండ్రీ.

ఇది 8 పేజీలేగల ఒక చిన్నగ్రంథము. బాల్య వివాహముయొక్క పర్యవసానము మృత్యుని యిందు చక్కగా చెప్పబడినది. "వివాహో విద్యనాకాయ, సర్వంనాకాయ శోభన"మృదు నూత్రమును ఒక

గృహ లక్ష్మీ

కథగా హనుమంతరావు గారు వ్రాసినారు. వివాహముచే ప్రేమి చదువుకు స్వస్తి చెప్పటం, రజస్వలా అయినాననునాడే కార్యము, అనతికాలమునకే శిశుజనము, ఆస్పత్రిలో తల్లిమరణము-ఇవి బాల్యవివాహముయొక్క అవ్యవహితఫలములు. నాడు తన స్నేహితుడు రామం ఇచ్చిన సలహాలు పెడచెవిబెట్టి నందుకు తనకిట్టి దుఃస్థితిఁ దెలిసి ప్రేమి పశ్చాత్తాపపడుచున్నాడు. బాల్యవివాహమును నశింపజేయుటకు ఈ పాత్రమెంతేని ప్రయోజనపడగలదు. [గ. ప.]

రాఘవేశ్వర శతకము.

కర్త: బాలకవి సామజేంద్రుల వేంకటకాశ్రితుగారు
C/o వడ్డాది సీతారామాంజనేయులుగారు, ఖాళింకోట, వెల 0-2-0.

ఈశతకము బాలకవిగారి ప్రథమకవితయట. ఇది 'రాఘవేశ్వరా' యను మకుటము గలది. ఈశతకమును సంస్కరించి వడ్డాది సీతారామాంజనేయులుగారు మొలుగుపెట్టినట్లు. కవిత బాగున్నది. ఉత్తరోత్తరముగా మంచినవత్తర కావ్యములు రచించుటకు సామజేంద్రుల వేంకటకాశ్రితు సమర్థుడు కాగలడనుటకు ఈశతకమున పెక్కు నిదర్శనలు కానవచ్చుచున్నవి.

విప్లవగీతాలు.

విశ్వసాహిత్యమాల, ముంగండ్, అంబాజీపేట పోస్టు తూర్పుగోదావరి జిల్లా.

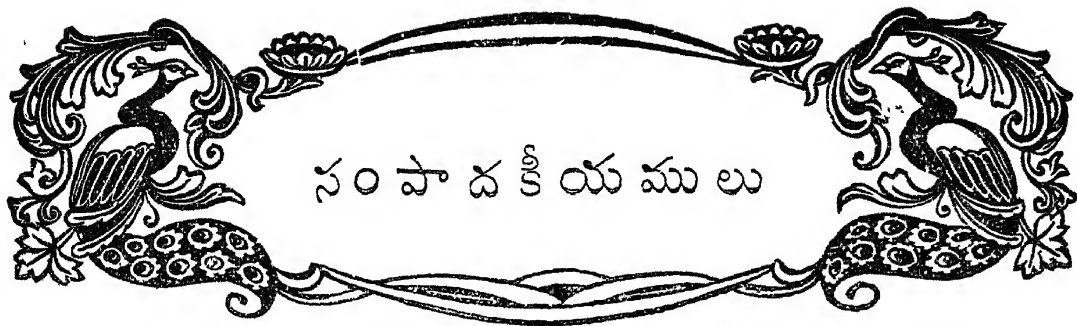
“విజ్ఞానవ్యాప్తికై స్వాతంత్ర్యపోరాటానికై, నూతనసమాజ నిర్మాణానికై తగుచైతన్యాన్ని ప్రజాసామాన్యంలో వ్యాప్తిచేయడానికి “ఈ విశ్వసాహిత్యమాల కంకణము కట్టుకొన్నది. వీరు ప్రకటించిన గ్రంథములకొన్ని అతివాదసిద్ధాంత వ్యాపకములని

ప్రభుత్వమువారు నిషేధించిరి. విప్లవగీతాలను ఈచిన్ని పాత్రము నిద్రాణముననున్న జనసామాన్యమును లేపి వారి కష్టముల గుర్తెత్తిగి స్వతంత్రసమరమునకు నడుము కట్టుకొని పోరాడ పురికొల్పుచున్నవి. ఈ గీతాలను వ్రాసినవారు నుససిద్ధజాతీయవాదులు మద్దూరి అన్న పూర్ణయ్య, గరిమెల్ల సత్యనారాయణ, తుమ్మల వెంకటరామయ్య మొదలగువారు. ‘హాలిరాజ్యం’ అను పి. లోకనాథకృత గీతము చాలబాగున్నది. కార్మిక కష్టములను ధనికులు సామ్రాజ్యవాదు లెట్లు దోచుచు వారిని అతిదరిద్రులజేసి తుదకు ముఠావృద్ధుల దెచ్చుచున్నారో కండ్లకు కట్టినట్లు వర్ణించియున్నారు. ఈ గ్రంథములలోని ప్రతిగీతమును పదుగురుకలసి కోరనోగా పాడుటకు ఎంతో అనుకూలముగనున్నది. కర్నక కార్మికులకు ఏతనగ్రంథమువల్ల చాల ప్రబోధము కలుగగలదు.

లలిత.

నదిత్రమాసవ్రతక. సంపాదకులు శ్రీముచ్చమిల్లి గౌరాంగరావుగారు, కన్నూరుకోట ఖాసింకోట పోస్టు, విశాఖపట్టణమునుండి ప్రకటింపబడుచున్నది. విడిప్రతి 2 అణాలు. సాలుచందా రు. 1-4-0

ప్రకృతము ప్రచురింపబడుచున్న సుసిద్ధమాసవ్రతి కలయు నొక్కొకవర్గమునకు చెరిగినవనియు నన్నిటికి సామరస్యమునుకలిగింప నొకయాంధ్రపత్రిక యవసర మగుటచే నీపత్రికను స్థాపించితిమనియు సంపాదకులు స్వవిషయమున నుడివిరి. హిందీ వ్యాప్తిచేయుటకూడ వీరి ముఖ్యోద్దేశము. మొదటిసంచికలో తులసీదాసు, అభిప్రాయప్రదాతలు, మహాత్మిర్ణములలోనగు వ్యాసములు ప్రశంసించదగినవి. ఇందలి అనువాదములగు కథలే బాగున్నవి.

సంపాదకీయములు

శ్రీ సర్జన్ - జనరల్

శ్రీమతి డాక్టర్ యం. సి. పోసెన్ లూకోన్ సతిగారిని తిరువాన్కూరు ప్రభుత్వమువారు సర్జన్ - జనరల్ గా నియమించినందుకు భారత మహిళా లోకము సర్వధా కృతజ్ఞత చూపగలదు. ఈ పదవిని బడయుటకు ఈమెయే మొట్టమొదటి శ్రీ.

ఇతర సంస్థానములకు దుస్సాధమైన పెక్కు విషయముల తిరువాన్కూరు ముదంజవేయుచున్నది. హరిజనులకు దేవాలయ ప్రవేశమొసగినది తిరువాన్కూరే. శ్రీని (అన్నాచాండీగారిని) న్యాయస్థానమునకు ప్రథమ పర్యాయము నియమించినది తిరువాన్కూరే. నేడు మరల అట్టి ఉన్నతోన్నతమైన సర్జన్ - జనరల్ పదవికి లూకూన్ సతిగారిని నియమించినది తిరువాన్కూరే.

దీని పాతమొక్కటే. పురుషులకు బలె శ్రీలకును సమానావకాశము లొసగునెడల శ్రీలు పైతమెట్టి మహోన్నత పదవినైన బొందుటకు సమర్థురాండ్రే - అయితే అవకాశము లేదే?

మదరాసులో నుండునది కాంగ్రెసు మంత్రి వర్గమైనను, అతి సమర్థురాండ్రైన శ్రీలున్నను అట్టి బాధ్యతాయుతపదవి శ్రీకి నొసగబడలేదు. మీనుమిక్కిలి స్వీకరుగారు యూరపు

సకు ప్రయాణమైన పిమ్మట ఆయనకుగల అధికారమంతయు డిప్టీ స్వీకరుగ శ్రీమతి రుక్మిణీ లక్ష్మీపతిగారికి గాక మరెవ్వరికో యిచ్చుచున్నారని వదంతులున్నవి. ఇతర శ్రీల నుద్ధరించి వాటికి ఉన్నతపదవులొసగుచుండ మద్రాసు ప్రభుత్వము వెచుకంజవేయుట శ్రీలయెడ పరమ అధర్మమని నుడువుట కేంతయు విచారపడుచున్నాము.

వ్యభిచారవృత్తి నిర్మూలన శాసనము

ఈవఱకే శాసనరూపమున నున్నదీనికి కొన్ని సవరణలు మద్రాసు ప్రభుత్వము వారు మొన్నగావించినారు. వ్యభిచారిణి ఆర్జించు ధనముతో బ్రదుకు ఎవరుగాని శిక్షార్హులగుదురు. పాతచట్టముయొక్క కొన్ని లోపములను గుర్తించి వాని సవరింప కొంతమట్టుకీ సవరణచట్టము ప్రయత్నించినదిగాని ముఖ్యమైన మహాలోపమునెడ దృష్టి మరల్చలేకపోవుట శోచనీయము. దేవదాసీలయొక్క కొండలు బంధువులు, వయస్సురాని బిడ్డలు - ఇట్టివారు వ్యభిచారిణి గడించు ధనముతో బ్రదుకవచ్చునట. ఈ లోపమును గుర్తించి కొండలు శాసన సభ్యులు ఆసెక్ష్ను తీసివేయవలెనని కోరిరిగాని మహామంత్రులు వినరైరి. దేవదాసీలకు బంధువులు బిడ్డలు కానివారెవరు?

గృహలక్ష్మి

అందఱు కావలసినవారే. ఎవరిని శిక్షింప వలయునని యీశాసన ముద్దేశించెనో వారెల్లరు బంధువులు అను నెవమున శిక్ష తప్పించుకొన నవకాశముగలదు. ఈ సెక్షన్ తీసి వేయవలెనని అఖిలభారత మహిళాసంఘము తీర్మానించింది. ఇప్పటికైన లోపమును గ్రహించి ప్రధానిగారు దేవదాసీత్వమే నిర్మూలించురని మనవి.

శ్రీమతి యశోధర దాసప్ప

కాంగ్రెసు శబ్దమే వినబడకుండజేయ కంకణముకట్టుకొన్న మైసూరు దివాకృష్ణస్వామిగారికి శ్రీమతి యశోధర దాసప్పగారు మంచి గుణపాఠము గఱపినారు. మొన్నటి బైమెలెక్షనులో పదునొక్క స్థానములకును కాంగ్రెసుచే నియమింపబడ్డ సభ్యులు గెలుపొందినారు. విశేషమేమన, సంస్థాన ముఖ్య పట్టణమైన మైసూరుపట్టణముననే కాంగ్రెసు అభ్యర్థిని యశోధరదాసప్పగారు ప్రత్యర్థియగు రావుబహద్దరు మునివెంకటప్పగారిని మూడువేల ఓట్ల భేదముతో ఓడించినారు. మునివెంకటప్పగారికి వచ్చిన ఓట్లు 381. కాంగ్రెసు అభ్యర్థినితోడి పోటీఫలితము మునివెంకటప్పగారు తమ ధరావతును పోగొట్టుకొన్నారు. దేశసేవచే, త్యాగముచే కాంగ్రెసు ప్రతిష్ఠ నిలిపిన శ్రీమతి యశోధర దాసప్పగారికి మాహృదయ పూర్వక ధన్యవాదములు.

ఆంధ్రాయూనివర్సిటీ అవమానము

ఇటీవల జరిగిన ఆంధ్రాయూనివర్సిటీ సిండికేటు ఎన్నికలలో శ్రీమతి గంధం అమ్మనరాజుగారికి జరిగిన అన్యాయము, అవమానములు నిజముగా మస్సహములు. శ్రీమతి అమ్మన్నరాజుగారు మదరాసు శాసనసభనుండి ఆంధ్రాయూనివర్సిటీ సెనేటు కెన్నుకోబడ్డ సభ్యురాలు. ఈమె కాంగ్రెసు పక్షమునకు చేరినవారు. ఆ సెనేటు సభ్యులలో పెక్కంద్రు కాంగ్రెసువారున్నారు. సిండికేటు ఎన్నికకు నిలిచిన ముగ్గురు అభ్యర్థులలో ఈమెయొక్క తే కాంగ్రెసు సభ్యురాలు. అట్టిచో సెనేటు లోని కాంగ్రెసు సభ్యులందఱొక్కమొడి తమ ఓట్లను అమ్మన్నరాజుగారి కొసంగి యుండవలసింది. ఇది జరుగలేదు. తుదకు గెలిచినది సెనేటుకు నామినేటు చేయబడిన కృష్ణయ్య చౌదరిగారు. అమ్మన్నరాజుగారికి 6 ఓట్లే వచ్చినవి. ఈ అవమానము నామె సహించలేక తన సెనేటు సభ్యత్వమునకు రాజీనామా మునిపెట్టింది. ఈ విధమున నైన శ్రీలోకమర్యాదను చాటిన శ్రీమతి అన్న మరాజుగారికి మా అభినందనములు. అయిన నిట నొక హెచ్చరిక: పురుషులు—అందును కాంగ్రెసు నాయకులు!—ఇట్లు పరాధివించి యెన్నాళ్లు నెగ్గగలరు? పశ్చాత్తాపపడి ఇక మీదనైన యిట్టి అకార్యముల జేయకుందురుగాక.

1935-36 గృహలక్ష్మి స్త్రీరచనలు

1934-35లో 78 మంది స్త్రీలు 78 విషయములపై పద్యముల వ్రాసిరి. ఇవి 83 పుటల నాకామించినవి. 1936 ఫిబ్రవరితో అంతముగు సంవత్సరమున 27 మంది 31 విషయములపై పద్యరచనల జేసిరి. ఇవి 85 పుటలపై నున్నవి. వచనరచనల విషయమున 1934-35లో 157 మంది 161 విషయములపై వ్రాసిరి. ఈ వ్యాసములు 340 పుటలపై వ్యాపించియుండినవి. 1935-36 నందు 94 లుగు 90 విషయములగూర్చి 395 పుటలు రచించియుండిరి. రచయితల సంఖ్యయందును విషయముల సంఖ్యయందును 1934-35 కంటె 1935-36 చాల వెనుకబడినను గుణభాగమున హైయముగ పడదు.

పద్యముల జెప్పినవారిలో ముగ్గురుతప్ప మిగిలినవారందరు ఒక్కొక్కమారే కనుపడుచున్నారు. శ్రీమతులు చిల్కపాటి సీతాంబ గారు, లక్ష్మీసరస్వతులుగార్లు, పోతుల జయలక్ష్మమ్మగారు రెండు రెండు మాససంచికలకు వ్రాసియున్నారు. పద్యముల పోలికలు బెట్టుటగాని గుణదోషవిచారము చేయుటగాని భావ్యముగాదు. మొత్తముమీద పద్యములన్నియు సరసములుగను సహజములుగను సుగమములునున్నవి. మాదిరి కొకటిచాలును.

ఆజితపి శత్రువులకాదల లాగ్గితిరేని మేమికా
గాజులనూడ్చి కత్తులను కత్తలముల్లాని వైరినేవలకా
తేజమడంచి యీభరతదేశము కున్నతిగూర్చి హైందవ
స్త్రీజనశౌర్యములైసి చేతులు మోడ్చగజేతు

మితరికా. (1935 మార్చి)

గృహ లక్ష్మీ

శ్రీమతి సీతాంబగారి “నీరఙ్గద్రావణి” వీర్యవంతముగను సారవంతముగనున్నది. శ్రీమతి సోతుల జయలక్ష్మమ్మగారి “లెమ్మాయి—లెమ్మాయి” సజాతీయమై యుత్సాహకరముగనున్నది. శ్రీమతి జూలగారి తులశమ్మగారి “అపరోక్షానుభూతి” తద్గతవస్తువున కెనయగు పటిమయు ప్రాశ్నిమయు గలిగియున్నది. ఈ ఖండకావ్యము నీయమ 1934 ఫిబ్రవరియందు ప్రారంభించి 1935 మార్చియందు సమాప్తము జేసినది. సాధారణముగ శ్రీమతి భక్తివిషయముల గూర్చి వ్రాయుచుందురు. ఈమె నిర్భరముతో గహనమగు శాంకరాద్వైతపథము నాశ్రయించిరి. ఉదాహరణము :

నిష్కలయునేకమై యాత్మ నెగడునెపుడు
నింద్రయాదులదేహ మావృతముసాము
ఇట్టిదేహాత్మలకు నైక్యమెంతరకః
దీనిమించిన యజ్ఞాననా నెధాత్రి.

(మార్చి 1935)

శ్రీలక్ష్మీ సరస్వతయుగ్మ విరచితమగు “సీతాదేవి సందేశము” హృద్యముగనున్నది. వీరును పరాకాష్ఠాస్వేషణము బూని “ధన్యులెవ”రను విచారముజేసియున్నారు. వైదుష్య ప్రపంచమున “లక్ష్మీసరస్వతీ” సంయోగమెంతయు కోరదగియున్నది. వీరిద్దరిని పౌరాణికసంబంధముగాక సోదరీతత్వము వెలసియున్న పాఠకులును వీరితోజేరి పల్లవి పాడినట్లు వీరు వ్రాసిన “ధన్యులెవరు” అను విచారమున ఈ జంటనే జూపుదురు. శ్రీమతి

గంటి కృష్ణవేణమ్మగారి “శేనుగులేఖిని” ఆంగ్లముల నుత్సాహకరముగనున్నది. ఈమెకు బహుశః ఆంగ్లమున పరిచయముకూడ కలదు కాబోలు. ఈ విషయభావ మామె యుపన్యసించుచును సుతిసింపవలెను. ఈమె సన్నయభిప్రాయ సమాఖ్యజేసినది. సన్నయ, నియోగి యను నూహకలదు. ఈమె లేఖని విహారమున నొకప్పుడు నామడు:—

రసమయంబైన యీ ప్రకృతివోభలనన్ని
శేనుగుపద్యాని నిలిపినావు
గరివి నదులలోలెల శబదనివోపరిండ్ల
పుష్పితి ప్రతిస్పృహచేసినావు
భయదాహనక్షోణ్ణి పుష్పస్థూపాలుల
గములఁబొంగ జేయగల్గినావు
రంభిల్లి బ్రణయసామ్రాజ్యమున నెలకొల్పి
శృంగారజలధి నిర్మించినావు
భయదరిఁగంగ సందర్శింపుచుచరిత్ర
వ్రాయునెప్పుడు భక్తిని గ్రాల్చినావు
ప్రణయగీతి ప్రబంధమున నెలుకుజేత
పుష్పబాణబుద్ధి ముట్టించినావు.

పూర్ణ చంద్రుడు, తిరుమొగిసాయి, స్వరాజ్యం, పిల్లిమారాము, తిరుగుయుగాది, నూత్నినస్సరస్వాతిగణము, అనసూయ, స్మరణానందము, పరదేశీయతావలంకరము, గృహలక్ష్మీ ప్రశంసాప్రభాతము, శకుంతలా భర్తృవియోగము, గంగగముడ్డస దైవభక్తి, దామోదరుడు, శ్రీరవటస్మృతిము, ప్రబోధము, దీనస్వరసీభార్గవీ, తారితమ్యము, అతఃప— ఇతడు, మంగళహారతి వ్రత్యాది విషయములపై మహాత్మాహమహో నీ సంపుట

మున రమ్యములగు పద్యములు వ్రాయబడి యున్నవి. “తారతమ్యము” నెహ్రూ గాంధీల పోల్చుచున్నవి. అటులనే “అతడు ఇతడు.” ఒకయామె చిత్రపత్న పద్యము నిచ్చినది.

వచనవ్యాసప్రశంసయందు శ్రీమతులు వరలక్ష్మీ శారదామణుల వివాదమతిగహనమై తనరారినది. వరలక్ష్మమ్మగారు హిందీ పక్షమును, శారదామణిదేవిగారు తెలుగునకే ప్రాశస్త్యము నుద్ఘోషించిరి. పర్యవసానమున నీ సోదరీమణు లొండొరుల భేదముల దెలిసికొనిరి, వివాదము సామరస్యమైనది. ఈ యుభయుల భాషాప్రావీణ్యము ఊహాపోహ ప్రాధిమ్య బహుశ్లాఘ్యములుగ నున్నవి. శారదామణిదేవిగారి వాగ్మిత్యము ఆంగ్లమున ఆరేట్రీ (Oratroy) యనిపించుకొనగలదు.

వచనరచయితలలో అనేక సంచికలకు వ్రాసినవారనేకులున్నారు. శ్రీ వరలక్ష్మమ్మగారు మార్చి, జూన్, సెప్టెంబర్, నవంబర్, డిశంబర్ నెలలలో వ్రాసియున్నారు. శ్రీమతి దివాకర్ల శారదామణిదేవిగారు మార్చి, యేప్రిలు, మే, జూన్, జూలై, సెప్టెంబర్, నవంబర్, డిసంబర్, జనవరి, ఫిబ్రవరి నెలలలో వ్రాసియున్నారు. శ్రీమతి పెద్దిశెట్టి రామంగారు జూన్, జూలై, ఆగస్టు, సెప్టెంబర్, అక్టోబర్, నవంబర్ నెలలలోనున్నారు. శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు ఏప్రిల్, జూన్, జూలై, అక్టోబరులలో కనిపించుచున్నారు. రెండు నెలలకు వ్రాసినవారనేకులున్నారు. వచనరచనల విషయముల

జూడ శ్రీ వరలక్ష్మమ్మగారు, శ్రీ శారదామణిదేవిగారు పలువిషయములపై నుపన్యసించి యున్నారు. వీరిద్దరు సాంఘిక వైదుష్య రాజకీయోత్పాద్యనేకవిషయముల నవలీలగ చర్చింపగలిగియున్నారు. ఒక వ్యాసమున శ్రీ శారదామణిదేవిగారు నేషనల్ కాంగ్రెసు చరిత్రముతోను, ఐరోపీయ చరిత్రముతోను అత్యంతపరిచయము జూపియున్నారు. ఆంగ్లమునందును ఈమెకు గొప్ప ప్రవేశమున్నటుల తోచుచున్నది.

అనేకులు చిన్నచిన్నకథల వ్రాసియున్నారు. బాలవిజ్ఞానశాఖయందు ముచ్చటగ నుండు పిట్టకథలు కలవు. పాకకళలో అశ్రుత పూర్వములును విచిత్రములగు భోజన వస్తువులు చెప్పబడియున్నది. ఒక పుణ్యాంగన తాటితీగల పచ్చడినిగూర్చి వ్రాసి యున్నది. ఇంకొకయూమె సీతాఫలం పచ్చడిని జెప్పియున్నది. ఈ యిద్దరికిపై చేయిగా నొకరిత మునగకాయలపచ్చడిని నేర్పినది. గోధుమలకాఫి నొకరు కనిపెట్టిరి.

శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయమ్మగారు జంతుశాస్త్ర పరిజ్ఞానమును జూపినారు. వీరు “సర్పములనాలుక”పై అయిదుపుటల వ్యాసమును రచించియున్నారు. ఇందు ముఖ్యాంశ మేమన పామునాలుక కొనరెండుగ చీలినట్లుండుం కేమికారణము దీని వలన నాలుక కేమిప్రయోజనమని చక్కగ విమర్శించియున్నారు. “స్త్రీల వ్యాయామ విహారస్థలముల”ను గూర్చి గురుజూడ రాజమ్మ (School Mistress, Chittoor) గారు

గృహ లక్ష్మీ

వివేచనగల వ్యాసము నిచ్చియున్నారు. శ్రీమతి కతారుకొండ హనుమాబాయి గారు “చిత్రకళ”ను గూర్చి ప్రసంగించి యున్నారు క. వరలక్ష్మమ్మగారి నిజనైపుణ్యము మెరయ పురుషులు వ్రాసిన ఖండ కావ్య విమర్శజేసియున్నారు. “సరస్వతి” గారు “భావకవుల” నొక్కజాలిరి. ఇంకను విద్యావిషయమున చామర్తి భ్రమరాంబ గారు ఆంధ్రసారస్వతముపై వ్రాసియున్నారు. చరిత్రాంశములను చర్చించియున్నారు. మారెమండ సీతమ్మగారు ‘గద్వాల రాణుల’నుగూర్చి చరిత్రాంశమును కొంత దెలిపియున్నారు. శ్రీ స్వాతంత్ర్యమును గూర్చి యొకరు శ్రీవిద్యనుగూర్చి కొందరు, నేటివిద్యాపాటమునుగూర్చి యొకరు, యవతి విద్యానిలయములగూర్చి యొకరు, నేటి విద్యాపాటవమును గూర్చి యొకరు, శ్రీ యెట్లు విద్య సేర్వవలయునని యొకరు, శ్రీ విద్యాప్రణాళికనుగూర్చి యొకరు ఈవిధమున పలువురు విజ్ఞానమయి శ్రీజనాభ్యుదయకములగు విషయముల నిపుణముగ చర్చించి యున్నారు. ఆచంట సత్యవతమ్మగారు “పుత్రపుత్రికాభేదము”లను వ్యాసము నాశ్రయించి హిందులమీదికి న్యాయమగు దాడి సాగించినారు. ఒక విదుషీమణి ఆంధ్రరైతాంగ విద్యాలయముగూర్చి చక్కగ వ్రాసియున్నది. ఇత్యేవం విధములగు కేవల శ్రీ జనోపయోగములెగాక లోకోపయోగములగు నానావిషయముల దేశశ్రీజన ప్రశస్తములగు చర్చల గావించియున్నారు.

లోగడ సునస్పృహమునకంటె నీ సంవత్సరమున ఆయానైశాన్యములు కొరవడినను గుణభాగమున నేమిట! చక్కువపడలేదు. అతిశయించదనియు చెప్పనొప్పను. ఇంత కంతయు వారు తను స్వంతవస్తువుగ నీ “గృహలక్ష్మీ”ని గూడరించి “శ్రీయోహి శ్రీ షున్యశ్చితే” యను ప్రాచీనసోక్తి ప్రకారము ధర్మముగ నిడుపనఁబులొని భావముల ప్రకాశింపజేయుట కెంతయు సంతసింపనగును. మొదట కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు దొకనూరు నెల్లూరిలో మొల్లపండుగునాడు “మాకష్టములు మీ కెట్లు తెలియగలవు” అని చురుకుగజెప్పిరి. నిజమిది. వారి అనుభవముల దెలుపు కొనుటకీ గృహలక్ష్మీ లభించినది. అక్కచెల్లెండు తమతమ కష్టసుఖముల తమలోతాము తలపోసికొనునట్లు నిర్భయముగను స్వతంత్రముగను నీ గృహలక్ష్మీ ముంగిట కూర్చుండి ముచ్చటించుకొనుచున్నారు. గడచిన జూలసంచికనుండు పరసా సీతారామమ్మగారు నల్లితండ్రిలు నిడ్డలు అను నొక వ్యాసమును సెప్పెరిగిన శ్రీ చిత్రపుడు సుబ్బలక్ష్మమ్మగారు లోడండ్రముచ్చటలను వ్రాసియున్నారు.

వ్యాసముల సన్నిధిని వ్రాసిన వారిందరిని వేర్వేర జెప్పబూనిన కడుదీర్ఘమగునని అందరిని జెప్పలేదు. కానిఒకటి యెక్కువ ఇంకొకటి తక్కువయనుభావ మేమాత్రమునులేదు.

స్వాగతము

శ్రీమతి కనుసర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు

స్వాగతము ధాతనామకవత్సరంబ ! స్వాగతము నీకు మనసార స్వాగతంబు !
అరువదేండ్లకు మరల మాయాంధ్రభూమి, పాలనమునేయ పనిబూని వచ్చినావు
హర్షమయ్యెడుగాని నీయాగమనము, కలదొకభయము మామది గాఢముగను
చెప్పమొగమాటమైనను చెప్పివైతు, నిజము తెల్పినగద నీవు నిందబాపు
యత్నమును సేయముందు ప్రయత్నపడెదు, అరువదేండ్లకు పూర్వ మీ వరుగుదెంచి
తెలుగువారికి తిప్పలుతెచ్చితంట, అన్నవస్త్రాలు కొఱయైన నాంధ్రప్రజలు
దేశదేశాలుచనిరంట తిరిపెమెత్త, నాటి నీ దుష్ప్రభుత్వంపుమాట దలచి
కలగివాపోవుచున్నారు తెలుగుజనులు, పాడిపంటల భాగ్యంబు పడటగల్గి
కడిదికఱువుకు జనులనుగావుజేసి, నీవుజూపినవేడిమి నేటివఱకు
మఱువలేదయ్య మావారు మఱువలేదు, సుఖములెడజేసి కష్టాలు చుట్టబెట్టి
ప్రజలపాలించుప్రభువుల పాలనంబు, మఱచిపోదురెజనములు మహినినెందు
అయిననేమాయె నప్పటివయినమద్ది, నాటి యేల్బడి విధముల మాటయేల
ఎచటనుంటివో యిన్నాళ్లు యెఱుంగవేమొ మానమాచారముల నిసుమంతయైన
సిరులకిరవగు బంగారుసీమ కేగె, ధరలుపడిపోయె పంటలుతగ్గిపోయె
వానలెడయయ్యె నీటికివల్లడయ్యె, పశ్చిమాంధ్రంబు కఱవుల పాలబడియె
ఐకమత్యంబు కొఱయయ్యె నన్నియెడల, వర్ణవైషమ్యమంతట పాదుకొనియె
తెలుగునేలను యుత్కళుల్ కలుపుకొనిరి, ఏమి చెప్పదుమాస్థితి యింకనింక
తమిళకర్ణాటకులుగూడ తఱిమితఱిమి వచ్చుచుండిరి మానేలపుచ్చుకొనగ
నాటి పసలేదు తెలుగుల పోటునందు, తెనుగువీఱిరియన్నిట తెనుగువాగు
ఎలమినీనైన మాతప్ప లెఱుంగజేసి, ఐకమత్యంబు పొసగించి యంధఱకును
శుభములందెడి మార్గంబుచూపి మఱియు, కఱవులొలగించి వర్షాలు కలుగజేసి
ఈతిబాధల పాల్గొక యెల్లప్రజలు, సౌఖ్యమున నోలలాడెడి చందమునను
నాంధ్రభూమినిపాలించి యఖిలజనులు, మంచియొడనికీర్తిని గాంచిచనుము.

విద్యావతులు సంసారమున కనర్తులా? *

శ్రీమతి సత్యంగారు

హిందువులకు పెళ్లిళ్లు ఋతువు ఇంక దయ చేస్తుంది. స్వర్గమో నరకమో జూపించే యాతంతును వేలకొలది యువకులు ముగించటానికి పూనుకొంటారు. అయితే వీరిలో చాల కొద్దిమంది—తెలివి వున్న వారు మాత్రం—పెళ్లిని గురించి తీవ్రంగా ఆలోచన చేస్తారంటే విన్నవార్లకు విచిత్రంగా తోస్తుంది.

మన భారతదేశంలో పెళ్లిళ్లన్నీ నిర్ణీత కార్యాలే. అగ్రజాతులలో వధూవరు లిష్ట పడడమనేదిగాని మన చుట్టూవుండే విచిత్రపరిస్థితులనుబట్టి దాన్ని, వరించడం అనడంకంటే “వద్దని జెప్పడంలేదు” అనడం మేలు. ఇనుపతీగల్లాగ చుట్టుకొని బంధించే వర్ణధర్మాలు, వానిలో విభాగాలు, పైగా సంఘనియమాలు స్త్రీ పురుషులు చెడిపోతారనే యుద్దేశ్యంతో వారిని భాగించి ఒకరితో యింకొకరికి సంబంధమేలేకుండా జేస్తుంటే యీ కాలములో మాత్రం వరించేదనేది నాటకముగాదా?

ఈ పరిస్థితుల్లో విద్యావతులైన కన్య సంసారానికి పని కొస్తుందా అనే విషయం పెళ్లాడే ప్రతివారికి అక్కర గొలుపుతుంది. ఈ కాలపు యువకులుగూడా తమ ఆర్థిక పరిస్థితులు సరిగ్గాలేకుంటే విద్యావతులను పెళ్లాడేందుకు చాలా భయపడతారు. వారి విచిత్రమైన సిద్ధాంతాలకు వ్యతిరేక సాక్ష్యాలున్నా, విద్యావతులైన భార్య బాహ్య

డంబరానికే గాని నవీనజీవితములోని కష్ట నిష్ఠురాలకు పనికిరాదని, ఆర్థికమాంద్యంగల యీ రోజుల్లో ఆమెను భరించేదే కష్టమని పట్టుపట్టి కూర్చుంటారు. పైగా “ఆమె ఇంటిపనేమోచేయదు; పట్టుబట్టలు, పొడర్లు వగైరాలు నాకొంప ముంచుతాయి, తరువాత మేం బ్రదికేద్దామని” అని గోలెడుతారు.

ఈ గోలకంతా సత్యమేమైనా ఉండంటానికి సాక్ష్యాల్లేవు. సాధారణంగా కాలేజీ గర్ల్స్ అనేవా రీ రకానికి జెందడంలో సందేహంలేదు గాని, యీనాటియువకు లనుకునే దానికంటే విద్యావతులైన ప్రతి యువతికూడా యెక్కువ బాధ్యతల తెలిసుంటుంది. ఇది వట్టి సిద్ధాంతమే గాకుండా నిష్పక్షపాత బుద్ధితో గమనించే యే వ్యక్తికైనా పొడకట్టకపోదు. జీవితంలో కష్టనష్టాలను పాల్గొనే విషయాల్లో, గృహకృత్యం నిర్వహించడంలో, చదువుగాని తన సోదరికంటే విద్యావతి చాల చక్కగా వర్తిస్తుందని తప్పక చెప్పాలిసాస్తుంది. “నిజమే! వారు వంటజేయలేరు. నేనింకొక వంట మనిషిని పెట్టాలి! ఇద్దరిని భరించడాని నాకు సాధ్యంగా” దంటారు యువకులు.

ఇది అపద్ధంకంటే నికృష్టం. ఇంతవరకు చదువుకొన్న యువతులు గొప్ప సంసారములలోనివాళ్లే అయినందుచేత వారికి వంట జేసే అవసరము లేకపోయింది; వారు

* పి. ఎ. డి. హెహిలిగారి వ్యాసమున కనువాదము.

విద్యావతులు సంసారమున కసర్దులా ?

దానికై తయారుగా లేదు; అంచేతనే చదువుకుంటే సంసారానికి పనికిరాదన్న పిచ్చినమ్మకాలు బైలుదేరాయి. అంతేకాకుండా నేటి విద్యావిధానంగూడా కొంచెం తప్పుజేస్తూంది; ఒళ్లువలచి పనిచేయటానికి తగుప్రోత్సాహం గల్గించడంలేదు. ఇప్పుడు సాధారణ కుటుంబీకులుకూడా తమ ఆడపిల్లల చదివిస్తున్నారు. కాబట్టి ఈ పరిస్థితుల్లో, మా సోదరీమణు లింకమీదట తమ పతులతోగూడా ఇబ్బెక్, షేక్సు పియరు మహాకవుల రచనల నానందించడమే గాకుండా, ఆఫీసునుంచి వారింటి కొచ్చేవేళకు చవులూరే భోజనంగూడ సిద్ధంచేసి యుంచుతారని నమ్ముతాను. ఇది జరుగుతూనే వుంది. ఇంకా చదువు వ్యాపించేకొద్దీ యిట్టి విషయాలు సర్వసాధారణమైపోతివి.

నేటి విద్యావతురాలైన యువతిలో మెచ్చదగిన దేమిటంటే జీవితములోని యధార్థవిషయాలను చక్కగా అవగాహం చేసికోవడమే. విజ్ఞానము, సంపద పీనిలో నేది గావలెనో కోరుకొమ్మంటే సాలామక్ విజ్ఞానమే కోరుకొన్నాడట! అతడు కోరుకొన్నవిధమే మంచిదైతే, చదువుకున్న యువతిని పెళ్లాడితే ఉత్తమం. వారలకున్నా యనే అవగుణాలు పూహజనకములే గాని నిజంగావు. విద్యాహీనురాలైన యువతి క్రమక్రమంగా మగని మెడకు తిరుగలిరాయై వేలాడుతుంది.

పూర్వకాలంలోలాగ వారిపైన హుకుం చెలాయిస్తూ చెప్పినట్లు విని నడుచుకోవాలనే రకం యువకులు చదివినవారిని పెళ్లా

డితే సంతోషం సౌఖ్యం సున్నే. సమానంగా వారిని గౌరవిస్తూంటే సంసారం చల్లగా సాగిపోతుంది గాని, రాజ్యం చేయడాని కారంభిస్తే విద్యావతురాలైన భార్య నిండుగానున్న కందురీగల తుట్టని గ్రహించాలిసాస్తుంది. అగౌరవం గలిగిందా, ఆమె కందిరిగకన్నా నీకృష్టం. అట్టి పరిస్థితుల్లో పెళ్లికంటే బ్రహ్మచారిత్వం సుఖంగా గనబడుతుంది ఆ యువకునికి.

అర్థిక విషయంగూడా గమనించాల్సిందే. పూర్వాచారపరాయణు డొకడన్నట్లు, చదువుకున్న పెళ్లాం భర్తమీదనే ఆధారపడి పిల్లల గనేడే పనిగా జూచుకొనకుండా, కొద్దిగా సంపాదిస్తే!

చదువుకున్నవారిని పెళ్లాడేది నికృష్టార్థం లో జూదమన్నా, అది యొకందుకు మంచిదే! తెలివైనవాడైతే ఆ సాచికలతోనే గెలువచ్చు. ఆ తెలివిలేకపోతే పెళ్లిచేసికోకుండా వుండడమే ఉత్తమం. తెలివిలేక పెళ్లాడితే యింట్లో యిద్దరు తెలివితక్కువ దద్దమ్మలు తయారై గృహంలోవుండే శాంతి సౌఖ్యాలు దూరమౌతవి. అటుగాకుండా చదువుకున్నావిడని పెళ్లాడితే తెలివితక్కువని పోగొట్టి భర్తనుగూడ విజ్ఞానుణ్ణిగా జేస్తుంది.

కాబట్టి నీ కారకుణం తటస్తిస్తే వరశుల్కం విరివిగా వస్తుందని శుద్ధ మొద్దు న్వరూపాన్ని పెళ్లాడకు. చదువుకున్న మూయినే పెళ్లాడు. వరశుల్కాలు స్త్రీని ఉత్తమరాలుగా జేయలేవు. కాని స్త్రీలు మనుషుల్ని చేయగలరు; విించేయగలరు.

డోంగ్రే బొలా ముతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి
యున్ను, బలమున్ను, ఆరో
గ్యము, నిచ్చును. అన్నిస్థల
ములందు దొరకును.

మద్రాస్ ఏజంటు:—

ఎ. పి. పరేష్, 268, చైనాబజారు
రోడ్డు, మద్రాసు.

ప్రాప్రయిటర్లు:—కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెని, బొంబాయి 4

భారత రోల్డుగోల్డు నగలు

“రోల్డుగోల్డు”కు సరియైన అర్థము బంగారముతో చుట్ట
బడినదని, చాలమంది పూహించినటుల ‘రోల్డుగోల్డు’ అనేది మూడిక
లోహము యెంతమాత్రముకాదు. పైన అసలైన బంగారము లోహ
లోహమునువుంచి ఈ రెంటిని అంటించిచేసినదే భారతరోల్డుగోల్డు.
ఇట్టి రోల్డుగోల్డునందు చేయబడిన చాలతరహానగలు మావద్ద దొర
కును. వీటిని ఎంతకాలము ధరించినను బంగారమువలె వుండును.
అమెరికాదేశమునుండి వచ్చేగుండీలు, పిన్నులు, యిటువంటి
రోల్డుగోల్డునందు చేయబడినవైయున్నవి.

శంఖహారము	1 కి రు 5/- to రు 6/-
చేతిగాజులు జత.	1 కి రు 3/- to రు 4/-
కాకికాయగుళ్ళపేరు	1 కి రు 12/- to రు 15/-
మెడగొలుసు	1 కి రు 12/- to రు 15/-
యిమిటేషనురాళ్లగొలుసు	1 కి రు 8/- to రు 10/-

భారతరోల్డుగోల్డు శాంపిలుముక్క కావలసినవారు

రు 0-3-0 పోస్టు బిల్లులను పంపవలెను. క్యాట్లాగు వుచితము.

భారత రోల్డుగోల్డు కంపెని, చిలకలపూడిపోస్టు, మచిలీపట్నం.

(శంఖహారము)

వ ని తా వ త ం స ము

బులుసు వేంకటేశ్వరకవిగారు

జన్మించినది అంత్యకులమున దారిద్ర్య
తాపసినివాసగృహమున; అర్పింపబడినది
ఆధారములేని నిరుపేదకు; జీవించినది
యిరువదినాలుగువత్సరములు; అల్లివై చినది
విమలకీర్తిప్రభారేఖలను; వినుతిఁగొంచినది
అజ్ఞానాంధకార కుగ్రామాకాశవీధిని విద్యు
త్తరంగమువలె వెలుగొంది; నిర్వహించినది
స్వధర్మమును; చూపినది సర్వమానవ
సౌభ్రాతృత్వము; చిలుకరించినది సర్వజీవు
లపైఁ బ్రేమరసము; కాంచినది జీవితపర
మార్థ దృక్పథము; చేరినది సంక్రాంతిదిన
మున స్వర్గలోకమును; పేరుఁగొంచినది
వనితావతంసమని. ఇది గంగమ్మ జీవిత
సంగ్రహము.

వేకువనే మేల్కొంచుట, స్వగృహకృత్య
ముల నిర్వర్తించుట, ఇంతలో మెలఁకువఁ
గన్న భర్తపాదంబులఁబడి హృదయపూర్వక
భక్తింజూపుట, మేల్కొంచిన బిడ్డల నమృత
తుల్య కుచక్షీరములఁ దృప్తి నొందించుట,
ఇంతలోఁ దెలతెలఁ దెల్లవార మెల్లమెల్లన
భర్తకడ నెలవుఁగైకొని బిడ్డల సంరక్షణా
ర్థము అనుంగుపెద్దగూతుం గృహంబున
నుండనునిచి యెడపిల్లంగొని గ్రామమున
నుర్వీసురులయింటఁ జెంబులు నంట్లునుఁ
దోమి వారుచెప్పిన పనులఁజేయుట, రెండు
యామములగుసరికి బ్రాహ్మణస్త్రీలు భుజిం

చిన పిదప నిడిన శేషాన్నంబుఁగొని సంతృ
ప్తితో నిజగృహంబున కరుగుట, ఇంతలోఁ
గూలిపనికేగిన భర్త తిరిగిరా నెదురేగి తీసి
కొనివచ్చి కాళ్లఁగడిగి సరసోక్తుల నమందా
నందముతో భుజింపఁజేయుట, ఒకవంకఁ
బిల్లల కన్నమిడుట, ఇంకొకవంక పసిపిల్లికిఁ
బాలనిచ్చుట, భర్త విశ్రాంతిఁగొన్నమీదట
దాభుజించుట, ఇంతలోఁ బొంతనున్న స్త్రీ
లోకమునుఁ గూర్చుండఁజేసి యుచితమర్యా
దలఁజేయుట, ప్రతిదినము తమకుభోజన
మిడుచున్న రాట్నమును ముందరనిడుకొని
సన్నని సూలుఁదీయుచు స్త్రీలోకమును
పుణ్యపతివ్రతామతల్లుల కథలచేఁ దృప్తి
నొందించుచు వారి యభిమానంగొనుట,
ఇంతలో మాధుకరమెత్తవచ్చిన మాదిగ
మంగని సరసవచనములఁబిలిచి తాను కడు
పారభుజింపకుండ మిగిల్చిన యన్నంబును
వానికొసంగి వానిచేఁ దీవనలఁగొనుట,
మరల గ్రామములోనికేగి బ్రాహ్మణులింటి
పనులగావించి చీకటిపడుసరికి గృహంబున
కేతెంచుట, భర్త తెచ్చిన బియ్యమునువండి
భక్తితో మొదట భర్తకిడి పిదప పిల్లలకిడి
తుదకు శేషించినదానిలో మూడువంతులు
కుక్కకును, పిల్లికిని, మాదిగవానికిదిగవిడిచి
యొకవంతుఁదిని గృహకృత్యములఁజేయుట,
పిల్లలనెల్లర మెల్లఁగఁబరుండవెట్టి భర్తనిజపద
పద్మంబుల నధికభక్తి నొత్తి యాతని యా

గృహలక్ష్మీ

నందవచనంబుల నూరడించి కునుకుపట్టిన పిదప బక్కజేరుట, భగవంతుని యనేక రీతులఁ బ్రార్థించుట, సుషుప్త్యవస్థం బ్రవేశించుట, ఇది యాపె దినచర్య.

మండువేసనిని యెండలో గుండెలదుర నామె బ్రాహ్మణులయింటికిఁ గూర్గమునఁ గొనయూపిరితో నొకశంకము వడగొట్టి పడియుండెను. మానవసంచారము వీధుల యందెచటనులేదు. అట్టితరి కరుణారసంబుఁ జిలుకరించి యాశునకమునకు నీర్వోసి శైత్యోపచారములఁ జేసి నెమ్మదింపఁజేసిన దొకనాఁడు గంగమ్మ. పిదప నామె పనికై బోవుచుండ నొకకాసులపే రామె కంటఁ బడెను. తక్షణ మా మాతృమూర్తి కన్నీరు నింపుచు దానినిఁ దీసి కనుపడిన వారికిఁజూపుచు ప్రతిగృహమునకుఁ దిరుగుచు తుదకామె యొక గృహముంజేరెను. ఆ గృహస్థులును తమపేర్లకై పలవించుచుండిరి. ఆ గృహయజమాని యకారణముగా ననేకమారులు గంగమ్మ నేడ్పించినాడు. అప్పుడే శంకయులేక గంగమ్మ అమితానందముతో వారికొసంగి నమస్కరించి

రించి పోవుచుండ వారు బహుమతినంప నది తనకు వలదని తిరిగి పంపివేసినది. ఇవి గంగమ్మజీవితములోని చిన్ని నెఱుగులు.

ఇటుల గంగమ్మ యిరువదినాలుఁగువత్సరములు గడపినది. ఆరుగుర బిడ్డలఁగన్నది. జీవయాత్ర సతిచమత్కృతిఁగ జేసినది. సంక్రాంతినాటికిఁగియు యథాప్రకారము ప్రక్కఁ జేరి పరున్నది. ఉదయముగుసరికి మృత్యువియ్యెయున్నది. ఆయాసములేని మరణమొక పుణ్యాత్ములకో సాధవింపదుఁగదా! అందును సంక్రాంతిదినమరణ మెంతటివారికోగదా! ఆమె నిర్వర్తింపవలసినససుల నిర్వర్తించినది. ఊరందర హృదయములయందును విలువలేని సలములను సంపాదించికొన్నది. ఆహా! జీవికిఁగావలసిన దింకేమున్నది? ప్రతిదినమును గంగమ్మను స్మరించుకొనని వారూరనేలేరు. గంగమ్మజీవితము ధన్యము! ధన్యము! ధన్యము!

తనదు విదుక్షధర్మాల దనిపెనామె!
ఘనతరప్రేమపూబలఁ గన్నదామె!
నానునిహృదబ్బ సింహాసనముననామె!
ధన్యులాలగు ననితానతంసమామె!

“ఇంకా వెదుకుతున్నావా? పోయినడబ్బులు దొరకలేదా?”

“దొరకాయి మా చిన్నతమ్మునికే”

“అయితే ఏమిటి వెదుకుతున్నావెంకా?”

“మాచిన్నతమ్ముని”

ఇట్టి ఘోరము తెన్నాల్గు?

పె. వి. రంగారావుగారు

సుభద్ర అయినంటి అడపడుచు. తనుకాపరాని కొచ్చిందిమొదలు భర్తచేతుల్లో దెబ్బలుతినసోదా అంటూలేదు. ఎంత శాంతురాలైతేనేమి? అతని దృష్టిలో ఆమెదేవో ఒకనేరం బయల్పడుతూనే వుండేది. దైవకృపవల్ల సంతానంకలిగినా, భర్తతోగ్రహణ్యతచేతనో మరేకారణమోగాని ఆమెకొంచెం యిండుమించు గొడవలనే అనవలసివచ్చేది. నాడు అమావాస్య. రాత్రి గాఢాంధకారమయం. సుభద్ర వీధుల్లో పరుగులెత్తుతోంది. ఆకారం భయంకరంగా వుంది. తలవిరియబోసి సగంచరిగిన బట్టపేలికలు ప్రేలాడుతూవుంటే ఆమెఒక భయంకర ఆసురశక్తిలా పొడకడుతూవుంది. వేడినిట్టూర్పులు గ్రీష్మఋతుభ్రమను కలుగజేస్తున్నాయి. ఇంత వికృతాకారంతోటి ఆ యిల్లాలు గజగజ వణికిపోతోంది. ఏ ఉప్పజెరికినా ఆటుపోటూ వుండవచ్చునుగాని అమె కన్నీటిప్రవాహానికి పోటేగాని ఆటుఅనేది కనబడడంలేదు.

మానవరూపంతోవచ్చిన దండధరుడాఅన్నట్టు ముప్పదియేండ్ల మోటుమానిసి యొకడామెను వెంటాడిస్తున్నాడు. చేతిలో బాదుడుత్రాడు, చేతెడు కత్తి వున్నాయి. వెనక్కిచుడిచికట్టినలుంగీ సగం వూడిపోతూవుంది. అత్రాగుపోతు పెనుగాలికి ఊగులాడేబంటి తలతాడిలా ఊగుతూ ఉఱుకుతున్నాడు. అనరాని దుర్భావలన్నీ వర్షంకురిపిస్తూ సుభద్ర జాట్టుపట్టుకుని ముందుకుగెంటి నేలమీదబరబరలాగేడు. 'బాబోయి!' అని పెద్దబొబ్బపెట్టి నిస్సృహురాలైంది ఆ అమాయికురాలు. నడిరేయి, వర్షకాలం, మేఘుడంబరం ఎక్కువగావుంది. కొంచెం వర్షపుజల్లుకూడా పడింది. హోరున గాలిమాత్రం వీస్తోంది. ఆ మహాకల్లోలంలా సుభద్రకేకలు 'ఉప్పా — ఊరగాయా' అన్నట్టు యాయి.

"దొంగ...!! ...నీతిగ...! ఇంతనేవే వూరెళ్లేవు?...ఎక్కడున్నావు?... ఎవడితో మాట్లాడుతున్నావు?... ఎంతనేమైంది నీవు ఇల్లువిడచి బయటికి వెళ్లి ... ఇప్పుటిదాక ... చేస్తున్నావా?" అంటూ పెడేపెడే త్రాటితోకొట్టి చేబలమీద వేసి కొని యింటి చావటిలోనికి తీసికొనిపోయాడు.

* * *

చదువు కొద్దిదైనా లోకవ్యహారాలు బాగా చక్కపెట్టగల సమర్థుడు సోమనాథం. అంచేతే అతని యితరగుణలేకాల్సి పరిగణించకుండా అతణ్ణిచూస్తే ఒక విధమైనగౌరవమే చూపిస్తూవుంటారు ఆ గ్రామస్థులు. అతడు స్వతంత్రజీవి. కొద్దోగొప్పో ఆస్తుపాస్తులు గలవాడున్నా. కాని నేడు దుర్భరజారత్వఫలితంగా ఇల్లు దొడ్డి తోట మాత్రం మిగిలున్నాయి. చింతచచ్చినా పులుసుచావలేదని టెక్కమాత్రం చెక్కుచెదరలేదు. ఈ పరిస్థితిలో త్రాగుడు, పొగపీల్పు ఎడతెగని అభ్యాసలాయి. ఇవి పుట్టెతోపుట్టిన బుద్ధులుగాతోస్తూవుండడంచేత వీనికి అంతంపుల్లతో వూర్తి అవుతుందని లోకులు హేలనచేస్తూవుంటారు. వూర్వపు గౌరవంవూర్తిగా నశించింది. అసలైన రొడిగా తయారయ్యాడు సోమనాథం. 'దుష్టునికి దూరం'గావుండాలనో ఏమో కాస్త మంచిగాబ్రతకతలుచుకున్నవారెవరూ అతనిపొరుగున నివసించడం మానేశారు. మంచినిమోలో సోమనాథం సుభద్రనిచావడిలోనికి తీసికొనిపోయిన తర్వాత మిన్నముట్టేరోదన ధ్వనీ, గుభీ, గుభీమనే గ్రుద్దులచప్పుడూ, పొరుగింటి శివశంకరరావుని నిద్రలోంచి అమాంతంగా త్రుళ్లిపడేటట్టు లేవేయి. చటాలునలేచి కిటికీతలుపులుతీసి ముందింటి చావడిలోకి చూశేడు. చీకటిచేత మమగ్నులు కనబడడంలేదు గాని మాటలుమాత్రం కొంచెం అస్పష్టంగా వినబడుతున్నాయి.

గృహ లక్ష్మీ

“ఎవడికోసం ఎదురుచూస్తున్నావు? పొంచుని చూశేవే? చంపేస్తాను. ‘నిజం చెప్ప.’ (గ్రద్దల చప్పుడు వినబడును.)

“వానవస్తోందని దొడ్లోవున్న మంచాలన్నీ లోపల పడేస్తావున్నానంటే మీరు నమ్మరైరి? నేనేంచేసేది. ...” అని ఏడుస్తోంది.

“ఆ సి !...నువ్వు శివశంకరంయింటితైవు దొడ్డి గోడదగ్గరనిలబడి పొంచుండలేదా? నేను సందులో వున్నానని...”

“రా...మ...రామ ! ఎందుకీ కార్పణ్యాలు? అసలు సంగతివేరు. మీ రా వెంకితో మాట్లాడుతూంటే కర్మంజాలకనే నాదొడ్డిసందు మొగనించివచ్చానని... లోపల...ఉక్రోశం...నన్నిల్లా చంపేస్తున్నారు. ... నేనే...కాదనీ—వద్దని...నోరెత్తి ఒక్కమాటేనా అన్నానా? నాకాపురం...యిలా...కాలిపోతుందని ...మల్లచస్తూ...యీ నాలుగేళ్లనుంచీ మీ రావృత్తి లో తిరుగుతున్నా ఒక్కనాడేనా...మీరీలా...” అని అడిగేనా?...అదేవో కల్లబొల్లమాటలు...చెపితే సరి...మానవరూపందాల్చిన పశుబలంతా నామీదే ప్రయోగిస్తారు.” అని బోయనగొంతెత్తి ఏడవడం ప్రారంభించింది.

“ఆలా అరుస్తావే? ” అంటూ లాటీచార్జీ చేకాడు మల్లీ సోమనాథం. అన్నదమ్ముల్లావుండే అథునాతన స్వాతంత్ర్యాన్ని పురస్కరించుకుని శివ శంకరం తలుపుతీసి ముందింటిసావడిలోకి అడుగుపెట్టి, “బాబూ! సోమన్నా! తొందరపడకురా! నాయ నా! చచ్చిపోతుందిరా! నిష్కారణం శ్రీహత్య! నిదానించరా?” అంటూ అడ్డుకోపోయాడు. సుభ ద్రకొంచెం తెప్పిలి ప్రాణం పిడికిటపట్టి దూరంగా పారిపోయింది. “అడ్డుతగిలి తే నీప్రాణంకూడాదక్క” దని గర్జించి శివశంకరాన్ని దూరంగాగెంటి సుభద్ర మొదికిపోజోయి త్రుళ్లి గోడమీదపడ్డాడు. “హూ... ..దైవము దురతిక్రమము. వ్యవహారం ఎదురుతిరిగితే

సరి...ఈ పొగరుపోతుతనం ససా తెలిసివస్తుంది” అంటూ శివశంకరం వెనక్కిమల్లి తనగనిలోకి పోయాడు.

* * *

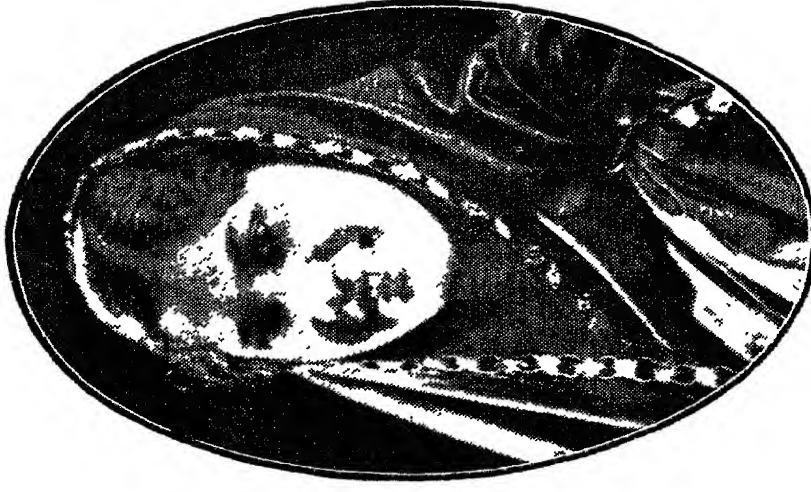
శివశంకరం అడ్డుతగలడం అతనికోపాగ్నికి నూతన ఇంధనమయింది. అనుమానం బలీయంతయింది. ఖాసీ చేదామన్నంత నాడావిడిచేస్తూ చావడిఅంతా తచ్చా డేడు. ఏదీ సుభద్ర? నాలుగుగోడలమధ్య ఎక్కడా కనబడలేదు. ఇల్లంతా గాలించేడు, ఎక్కడా జాడ లేదు. కోపం వెట్టిరూపం గామారింది. వెట్టి భయం లోకిదిగింది.

* * *

గుండె రాయచేసుకుంది సుభద్ర. బ్రతుకుమీద ఆశచాలించుకుంది. బ్రతికుండి బావుకునేదేమో అనే విరమత ఆమెహృదయంలో తాండవించింది. పంచ భూతాత్మక శరీరంలోంచి యీ అయిదుగాలుల్ని ఏలాగ బయటికితోలడం? అని ఆలోచించింది. తన పూర్వజీవితాన్నొక్కమారు స్మరించుకుంది. తను భర్తను తృప్తిపరచాలనే చేసినకృషికి ఫలితంగా నిజ శరీరం రోగపీడితమగుటే శేషించిదని విచారించింది. తుచ్చవిషయేచ్ఛలకులానై సీసమతులగు అమాయిక శ్రీజనముల బాధించి నొప్పించు భర్తవర్తనను చెవు లారావంటూ, కన్నారాచూస్తూ, లోకాపవాదుకూ, సంఘనియమాలకూ, దైవనిర్మాణముకూ, భీతిల్లి సగముచచ్చి కాపురంచేసే యీకష్టజీవికి పొందగలిగిన ఫలితం నిరంతరప్రహరణశిక్షకదా అనే నిస్పృహ కలిగింది. విశాలమైన పెరటితోటలంతా కలయవెతి కింది సుభద్ర. ఆమె ఆక్రందన ధ్వనులనాలించే మాన వులేలేరు. ధైర్యంచెప్పే మహిళామణులజాడ మొదటే కనబడలేదు. సంస్కారశీతల సారధ్యంకుంటువో యింది. సకలంతర్యామి చెవులుకూడా ఆసమయం లో గడియలు పడివున్నాయి. ప్రకృతిసిద్ధములై సకల సాక్షిభూతములైన గాలి, నీరు, చెట్లు, పుట్ట

శ్రీమతి సయాల్ కోట రాణిగారు
బక్కమాగాణములందు బిజినోర్ డిస్ట్రిక్టు
బోర్డు ప్రెసిడెంటుగా సెన్నెకొనబడిన
ప్రథమ స్త్రీ

శ్రీమతి నక్త మున్నీసా జేగంగారు
ఉస్మానియూనివర్సిటీపరీక్షలందు ప్రథమ
రాలుగా నెగుటచే బంగారుపతకమును
బడసినది.

లంకాదహనము — రాధాఘట్మకంపెనీ
దాసరి కోటిరత్నం — సీత

ఇట్టి ఘోరము లేన్నాల్లు ?

కూడా తమమీద మానవుని అధికారంగా నిరంకుశంగా నలాయంప యేరోజులువచ్చేయకదా అనే భయం చేత కాబోలు, అవి ఆ నిర్భాగ్యురాలికి సహాయం చెయ్యడం మానేశాయి. ఆమె కన్నీటిప్రవాహం మొదలంట ఆరిపోయింది. అగ్నిపర్వతం పగిలినట్లు క్రోధానలజ్వాలలు ఆమె నేత్రాల్లో ధగధగవెలిగేయి. మడమలంటే శిరోజాల్ని మెలిపెట్టి కంఠాన్ని చుట్టింది.....

“ఆగు...ఆగు” అంటూ సోమనాథం సుభద్ర చెయ్యి పట్టుకున్నాడు. కంఠబంధనాన్ని సల్లించేడు. “నువ్వు చావడమేకాకుండా నన్నుకూడా రాజకీయ బంధనాల్లో తగల్చి కుటుంబనాశనం చేస్తావా?” అన్నాడు. “నా జీవితాన్ని తుదముట్టించి మీస్వేచ్ఛా విహారాన్ని నిరాటంకపరుస్తా”నంది సుభద్ర.

సోమనాథం నిర్ఘాంతబోయాడు. అంతగండుమనిషి నిలుపునానీరైపోయాడు. గజగజవణికేడు. ఆ మహి సానురమర్దనిని ఎదురుగా చూడలేకపోయాడు. ఇంత సాహసంచేసే సుభద్రని తానే తుదముట్టించామ అనే ఆక్రోశంబోపల ఉడికిపోతోంది. కానీ సామ్యంగా లోపలికి తీసుకునివెలితే తరువాత ఆలోచించవచ్చు ననుకున్నాడు. ‘రా! లోపలికిరా!’ అని లోనికి తీసికొనిపోయాడు.

పాపం! సుభద్రనమ్మింది భర్త సాత్వికమార్గాని కొచ్చే డనుకుంది. తనసాహసం కొంతపనిచూపిందని సంతోషించింది. లోపల ఆడుగుపెట్టిందో లేనో రణ భేరి మల్లీమ్రోగింది. ‘అనుచిత సాహసానికి తగిన శిక్ష’ అంటూ మర్దించేడు సోమనాథం.

* * *

ఇంకా ఒకజామురాత్రి బాకీవుంది. మబ్బుతెరలన్నీ క్రమంగా విడిపోయాయి. విశ్వమయుడు తన అనంత కోటి నేత్రాలతో ప్రశాంతనిశాంతాన్ని నిరీక్షిస్తున్నాడు. గగనమండలంలో చుక్కలు విస్ఫువ్తంగా

ప్రకాశిస్తున్నాయి. సోమనాథంచేసిన అవినీతికార్యాన్ని వెక్కిరిస్తున్నాయి యీలకొల్లు. ఈమానుష వాతావరణంలో నరపశువులచేతుల్లో జరిగే అవినీతి కార్యానికి విచారిస్తూ ప్రవాహరూపాన్ని ధరించిన శోకమూర్తినిమాదిరిగా మెల్లగా ప్రవహిస్తోంది ఊరికి కొంచెందూరంలోవున్న ఏరు. సంసారసాగరయాత్ర చేసే ఒకదంపతీ నావయొక్క చుక్కాని విషయవాస నాతిమింగిలఃపూతమై అధఃపతనమయే ప్రమాదావస్థ యందిచ్చిన వార్నింగుబెల్ (Warning bell) అన్నట్లు కోడికూతలు వినిపించేయి. ‘అత్యుచ్చయః పతన హేతు’ వన్న చూట సార్థకంచేస్తూ చుక్కలు రాలు తున్నాయి. అట్టితరుణంలో సుభద్ర ఆతీరాన్ని నీటికి చేరువుగా నిలబడివుంది. “పాదద్వంద్వము నేలమోపి, పవనుబంధించి — నిఘేదబ్రహ్మపదావలంబనగతికా క్షీడించు యోగీంద్రుమర్యాదకా” నిలిచింది సుభద్ర. ఆమె స్నిగ్ధముగవదన గహ్వరాన్నుంచి ఆప్రయత్నం గా ‘మేఘగంభీరఘోషణలు ప్రతిధ్వనించాయి.

“మంచిచెడ్డల నేర్పింపగలిగి, సంపూర్ణజ్ఞానంపదకు అధికారులైన ద్విపాదమృగసోదరులారా! మనవి! కాదు, — కాదు, — మొట్ట! మనోవిజ్ఞానాన్ని వినియోగించుకొలేని పశువులలోకూడ నియమము, నీతి, నిగ్రహము, దాంపత్యబంధనము సక్రమంగా నిర్వహింపబడతాయి. అమూల్యమైనబుద్ధి బలసంపన్నులైయుండి అత్రుపదార్థజ్ఞానాన్ని సహజధర్మాన్ని, నిజకర్తవ్యాన్ని తృణీకరించే నరసోదరులారా మనవి! స్త్రీలు తమ భోగవిలాసాల కుపకరించే ఆటబొమ్మలని వినియోగించే పురుషసోదరులారా! వినండి. మేము అబలలనీ ధైర్యం మిమ్మల్ని అంబరసంచారం చేయిస్తోంది. భార్యా హృదయరక్త పానాతురులైన నరదుశ్శాసనకులపాంసులారా! జాగ్రత!! ఈకాలం లోకూడా పాండునందను లుదయింపకపోలేదు. భీమ గర్జనలు ప్రతిజ్ఞలు చేయకనూ మానడంలేదు! కొంచెం విజ్ఞానం తెచ్చుకొని సోదరీమణుల నాదరించండి! ఇదే నాకోరిక.

గృహ లక్ష్మీ

“బుద్ధిబలముననూ, శుద్ధవృత్తముననూ, త్యాగధర్మముననూ నిజకర్తవ్యపాలనముననూ, ఆరితేరి, ఆత్మస్వతంత్రతక్షకములగు భారతమహిళాసమాజములూ ! ఒక మాట ! కాదు, కాదు, హెచ్చరిక !!

నవనాళ్లూ సల్లిపోయేట్టుగా నవమాసాలూయోసి, పాలుత్రాగి తొమ్మిదే సంతానానికి తల్లులనిపించుకోకండి ! ద్రౌపదీమాసరక్షకుఁ డొసగిన వివేకచంద్రికల్ని అడవులలో ప్రసరింపజేయకండి ! మీ సత్యాగ్రహంతనే అసిఫారావ్రతాన్ని అవలంబించండి. మీ జీవితాలూ, చక్కదనాలూ, విజ్ఞానదీపికలు బూడిదలోపోసిన ఆహుతిగాచేయక మానవాతావరణలో సమత్వసిద్ధాంతాన్ని గెలుపొందండి. ఇహభోగలోలుపత్వాన్ని యీనరమృగాలదగ్గరనుంచి పారవోలండి.

“మానసిక, సామాజిక, రాజనైతిక, దార్శనిక ఆధ్యాత్మిక సంస్కార సంకల్ప శిఖామణులారా! చిన్ని సవాలు!!...కాదు...కాదు ఆందోళనావిజ్ఞప్తి!! సంస్కారధర్మ సంస్థాపకులారా! తాటాకుల చప్వళ్లతో కుంచేళ్లను తెదరింప చూడకండి. ఏకర్తవ్యమును నెరవేర్చు బద్ధకంకణులైనానో దాన్ని నిర్మాణ విధానంగా కార్యరూపాన్ని పొందజేయండి. పట్టజాల్లొకంటే పల్లెల్లో మీ కార్యక్రమాన్ని బలపర్చి అమలుపర్చండి. అనాగరికతకు తావులేన పల్లెల సుద్ధరించండి! అనాథలమగు మాబోంట్లదుర్భర కష్టజాలాన్ని రూపుమాపి యీజార పికాచులవారే పడు ఆమాయికజీవుల సుద్ధరించండి !!

“సర్వస్థితిలయకారుడవై, సకలరాచరభూతాత్మకుడవై, సర్వసముదవై, దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణ కంకణధారివై సృష్టికారకసాధన భూతములగు స్త్రీపుంస సహధర్మచరణచండకాసకుడవై, మహిళామానస కల్పకమవగు సర్వశక్తుడా! సానురోధప్రార్థన !! కాదు కాదు అబలాక్రందన పరిపీడితమానసిక సంబోధన !!!

మానవులు అస్వతంత్రులు. మహిళలు అబలలు! సంస్కారులు అనధికారులు !! నీవో! సర్వస్వతంత్రు

డవు, సర్వశక్తివంతుడవు, సర్వాధికారివి. నోరులేని జీవులకు తృప్తి, పట్టుదల, పౌరుషము, జాత్యభిమానము స్వతంత్రజీవితాన్ని బోధించావు. అవి వాటిని నిర్వహించి ఉచ్చస్థానాన్ని పొందజేయజేసావు. పురుషులు అన్నపేరేగాని పౌరుషరహితులు. మానవులూ అంటే అభిమానదీనులు. ప్రభూ! గంభీరపారావారంతా రత్నాలులేకపోలేదు. వానివిలువ తగ్గలేదు. ఆ సాగరగర్భస్థాలయే నత్తలూ సంచరిస్తున్నాయి. వీని సంఖ్య పాపంలా పెరిగిపోతోంది మహాసుభావా! లాగై, వీటిని బడబలోకిలాగై! తండ్రీ! ఆరత్నాల్ని గట్టుకీ నెట్టు. ఈ ప్రకృతిరంగస్థల నటకావతంసుల శిరోమణులలో జోడించువాటిని. సకలచరాచరభూత దృష్టుల్ని వారిపైకి త్రిప్ప.

ఈ కాలంలోకూడా మహాకాళి, సత్యభామ ఝూన్సి రాణులబోలు పౌరుషమానిసులున్నారని; అనసూయ, చంద్రమతి, దమయంతి, సరోజినీ, చాందీ బేగమ్ వీరబాలల తిరస్కరించు సాఫ్టీరత్నాలు వెలుగుతున్నారని, లోకానికి వెల్లడిచెయ్యి.

“సోమనాథా! నీకిదేజోహరు! నేటితో నీకీ అభాగినీ నిరోధం సమూహి చెందుతోంది. నీ వేడిరక్త ప్రవాహాన్ని ప్రవహింపజేయి! స్వామీ! అనాథనాథా! దేవీ! గంగామాయీ! తావియ్యితల్లీ. నాడు సీతాదేవికి తావిచ్చి భూసతికుమార్తెను తనలో కలుపుకుందని వింటాను. తల్లీ! నాకంతదృష్టమా! తల్లీ భాగీరథీ! ఇదే నన్ను నీలో లీనంచేసుకో. ఒక్క అభాగినీ తనభర్త ఆ వి నీ తి వ ర్త న మార్గానికి కంటకమైనిలిచి, నేడిదే నీ యొడిలో స్నానమాకోరుతోంది. ఈ కళంకగంధాన్ని ఆలోకపాతాళ పర్యంతం కొట్టుకుపోతల్లీ !!!”

తూర్పున భల్లున తెల్లవాడింది. నదిలో తెల్లని చీర కట్టిన శవంకొట్టుకుపోయింది. మధ్యద్రకాత్మకాంతి కలుగుగాకయని కమలబాంధవుడు తన సహస్రకరములూచాపి ప్రార్థనచేయసాగేడు తూర్పుకొండమీద.

ఉ వి ద

విద్వాన్ పాలవర్తి సూర్యనారాయణగారు

చ॥ అమలవివేకబోధనల నాలనఁజేయుము ; స్మృతంపుబోధముల మదిఁదృఢంబుగను దాల్పు ; మృతైన భవన్మనోవిలాసము లొడఁగూర్చునందముచు ; జానరొ ! పన్నిరుపువ్వవఁటి యందము పరువంబుదప్పినను దక్కొనునట్లుల సొంపునింపులన్.

చ॥ అయిన, వయోవసంతసమయంబున నీదగుభావిజీవితోదయమున నెప్పువూరుషులు దప్పకగాంతురొ మోహదృష్టలంబ్రియమునఁదెల్పునో ప్రకృతివీనుల కట్టిదృగర్థమల్లు, దుర్ణయమునకీడ్చు మాటల మనంబున నిల్చుకుమమ్మ మానినీ !

చ॥ అనఘమతీ వివేకవతివౌహితురాలవుగా నినున్సృజించెనువిధియంచు జన్మపిండఁజెల్లును ; బూరుషుకామత్వప్తికై మనుటకుఁగాదు ; తత్కుటిలమార్గమువీడుము ; జీవితప్రయోజనము సుహృన్మతిన్వలయు సాయముసేయుట సంకటంబులందున ; ముదమందఁజేయుట మనోవ్యధనొందినవేళ ; డస్సివచ్చినను బ్రయోపచారముల సేదనుదీర్చుట ; భర్తమానసంబును నటులైనలోఁగొనెదు ; పుట్టినయింటికి మెట్టినింటికిఁ ఘనతనుగూర్చి శాశ్వతసుఖమ్ముల నందెదవమ్మనమ్ముమా !

నీ॥ ఆదర్శకంబైన యతివభావములందు చెలఁగఁబవిశ్రత ; చెక్కులందు మక్కువవెలుగఁ ; బెంపెక్కెడుఁబరువంపు మురిపంబు గులుకంగఁ దిరుగుచుండు నామెహస్తంబు లభ్యర్థించుఁబనులను ; బనిలేకసలుపదు పర్యటనము భుక్తిమితము, వస్త్రములు శుభ్రతమములు శాంతంబునడఁకున కాంతనగలు

గీ॥ ఆమెనాలుక సంగీతమాడునాట్య ;
మామెపెదవులఁ దేనెదీపారుచుండు
నామెమాటల నొచిత్యమలరుచుండు
నామెసంభాషణముల శైత్యంబుమెండు.

* ఈ గ్రంథము రెండు వేలసంవత్సరములకుఁ బూర్వము రచింపఁబడినది. టిబెట్టుదేశమునందలి లామా యధికారముననుండినది. బ్రహ్మ శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారిచే నీతినిధియనుపేర గద్యముగఁ బ్రకటింపఁబడినది. దాని పద్యాత్మకంబుగ నే వ్రాసితిని.

గృహ లక్ష్మీ

గీ॥ పరమవినయంబు నాజ్ఞానువర్తనంబు, నామె తనజీవితంబున నభ్యసించు
నట్టివిద్యలు ; శాంతిసౌఖ్యంబులామె, పడయుబహుమాన ; మా విధినడచుకొనుము.

గీ॥ నమ్ముమా శీలవతి యడ్డుదమ్ములకును, ముందునడచువివేకంబు మందముగను ;
గాచియుండు సౌశీల్యంబు కలికిపజ్జ, గౌరవాదరములు దాను గాంచుఫలము.

గీ॥ ఆమెకనులఁ బెద్దటికంబు ప్రేమయమరు, విడియుఁ గనుబొమ్మలందు వివేక ; మాపె
యెదుట దుష్ప్రవర్తకులు నోరెత్తఁజాల, రామె సౌశీల్యమునవారి కగునుభయము.

క॥ తనయెడ నకారణపునింద, నకారణమైనస్తుతినిఁ దనపొరుగునెడం
గనఁబఱుప సరకుగొనకుడును, సౌశీల్యవతిసతి కడున్సహనమునకొ.

క॥ సదనము సౌమ్యతకాయమహృదయము ; సందేహమంద దితరులచెడు ; గే
సదనమున నామెమను నా సదనంబున నెపుడు శాంతిసౌఖ్యములుండుకొ.

చ॥ ఇలఁదెలవాఱలేచి గృహకృత్యము లన్మదిఁజింతఁజేసి యా
జ్ఞలనిడి వారివారికగు కార్యములంబచరింపఁ ; దా గుత్తూ
హలమునఁ జక్కఁజేసికొను నొరకుటుంబము జ్ఞానధీబలం
బులఁగనిపెట్టుచుం ; బొడుపుసొందిక కన్నడునింట ; నామె కొ
శలమున భర్తపొందునతిసంపదఁ ; దద్గుణగౌరవంబు ని
చ్చలువినఁగల్గు సంతసమెసంగ, నతండగుఁగాదెధన్యుఁ ; డ
క్కలికిని దల్లినాఁబిలువఁగల్గిన బిడ్డలుధన్యు ; లామెప
ల్కులు గుణవంతులకొ నలిపెడుం, గనుసన్నఁజరింతువారలుకొ.

సీ॥ పనివారలాజ్ఞలఁ బఱుగువారుదురు చేసన్నఁగార్యములెల్ల సలుపఁబడును
ఆమెచూపెడుప్రేమ యమరుచుతెక్కల వారిపాదములకు ; భాగ్యమందు
నుబ్బితబ్బిబ్బులైయుండ, దాపదలందు విహ్వలచిత్తయై వివశకాదు
శాంతంబుతోవాని సహియించు ; సదోబ్ధనములచే భర్తృకష్టములువాపు

గీ॥ శాంతునిగనల్పుఁ బ్రేమోపచారములను
నతఁడు తనహృదయంబు నాయమమనంబు
నందునిడి యూరటంగాంచు, నామెభర్త
ధన్యుఁ ; డాయమబిడ్డలు ధన్యతములు.

మాతృ, శిశు సంరక్షణము—

జర్నీ, రష్యా దేశములలోని పద్ధతులు

పి. వెంకటసుబ్బయ్యగారు పి. ఎ., ఎల్. టి.

దేశాభ్యుదయమునకు మూలకంద మా దేశజన సంపత్తి. జనసంపత్తియన జనబాహుళ్యము కాదు. ఏలయన ప్రజలవిలువ వారి సంఖ్యాధిక్యముమీద గాక వారి శారీరక, మానసిక, నైతిక శక్తులపై యాధార పడును. ఆయురారోగ్య భాగ్యాభివృద్ధిగల్గి విద్యాభివృద్ధియున్ననా రల్పసంఖ్యాకులుండుటయు గొంత కాదు; విద్యావిహీనులును వ్యాధిగ్రస్తులునైన జనులధికముగనున్నను బ్రయోజనముండదు. అగ్రోత్పత్తికి ప్రజల బుద్ధి బాహుబలంబులే కారణములు, కాని సతతములేమినిగుండు నరులు మానసిక, నైతికవికాసమును బొందుట దుర్లభము. కావున ప్రజల సుఖ జీవనమునకు వలయు పనులు గల్పించు టవసరము, లేనిచో దేశమెన్నటికిని యభివృద్ధిలోనికి రాజాలదు.

ఈ క్రిందిపట్టిక భారత, భారతేతరదేశముల ఆర్థిక విద్యావిషయక ఆరోగ్యపరిశీతులలోని తారతమ్యమును బ్రకటించుచున్నది.

దేశము	ప్రజల సరాసరి * ఆదాయము (రోజునకు)	విద్యావంతుల సంఖ్య (నూటికి)
అమెరికా	రూ. 3-0-0	95.4
ఇంగ్లాండు	„ 2-1-8	93.5
జర్మనీ	„ 1-3-8	100
రష్యా	„ 0-6-5 ⁺	67 [§]
ఇండియా	„ 0-1-7	7.5

* మతౌక అంచనా ననుసరించి అన్ని దేశములలోను సరాసరి ఆదాయము నూటికి 5 మొదలు 50వరకు హెచ్చుగనున్నది. అప్పుడు మన ఆదాయము 0-2-9 అగును.

* 1925వ సంవత్సరమున.

§ 1930

దీనివలన మన భరతఖండ మెట్లు సర్వవిధములు గను అధోగతిపాలైయున్నదో వ్యక్తమగుచున్నది.

జనసంపత్తి కాధారభూతులగుచూ తల్లులు, శిశువులు; నేటి శిశువులు రేపటి పౌరులు. యిట్టి పౌరులను గనుభారము తల్లులని. మఱియే భావిసంతానముల యాయురారోగ్యములు తల్లుల జవనత్వములపై నను, వారి యానందసంతృప్తులపై నను యాధారపడి యుండుటచే, స్త్రీజనంబుల యారోగ్యమును గాపాడుట ప్రజల ప్రత్యేకవిధియైయున్నది. కావుననే పాశ్చాత్యులు తమ స్త్రీల యారోగ్యాభివృద్ధి విషయమై కడుంగడు శ్రద్ధ వహిచియున్నారు. దానికై వా రవలంబించుచున్న పద్ధతులెవ్వియో కొంత విచారింతము.

ప్రజోపయోగకరములగు కార్యము లెవ్వి నూచించినను, ధనాభావముచే వాని గొనసాగింప వీలకదదని నుడువుట మన ప్రభుత్వము వానికి పరిపాటయై యున్నది. కాని స్వతంత్రదేశములలోని ప్రభుత్వముల తీరువేరు. భీకరసంగ్రామఫలితమునుండి యికను కోలుకొనెనో లేదో జ్ఞాను ప్రభుత్వము 1922వ సంవత్సరమున మాతృ శిశు సంరక్షణనిమిత్తమై సామ్రాజ్యమున కంతటికిని యన్వయించు కాసన మమలున బెట్టెను. కొంచెము యించుమించుగ నిదేసమయమున, అనగా నవప్రజాప్రభుత్వ మింకను శైశవమున నున్న

గృహ లక్ష్మీ

పుడే రష్యాదేశమునను యిట్టి శాసన మమలునకు దెచ్చిరి. కాని కార్యాసక్తులగుటకు మన శేషా తరుణము రావచ్చును.

మాతృ సంరక్షణాలయములు

(Mother welfare centres)

జర్మనీదేశమున గ్రామగ్రామమునను మాతృ సంరక్షణాలయములు స్థాపింపబడినవి. వానియందు వారములలో కొన్ని నియమికదినములలో నొక వైద్యుడును, దానియు హాజరుండి గర్భవతులగు స్త్రీలనందరిని పరీక్షించి, పరీక్షలో తేలినయంశముల నొకకార్డున వ్రాసియుంచెదరు. మున్నందు వారి యారోగ్యస్థితి యం దగపడు మార్పులను గమనించుట కీ రికార్డులు సహాయపడును. సాధారణముగ గర్భము ధరించిన 2, 3, 4వ నెలలలో స్త్రీలు పరీక్షింపబడుచున్నారు. వీనియందు చికిత్స జరుపకపోయినను రోగు లెచట చికిత్స నొందవలయునో నూచింపబడును. దాదు లొక్కొకతటి వారిని గృహములందు దర్శించుటయు కలదు. మఱియు ప్రసవించిననెనుక వారి యుపయోగ మునకై కొన్ని ఉడుపులు, సబ్బు, బిడ్డలగౌనులు మొదలగువాని నొక బుట్టలోపెట్టి దాని నుచితముగ నిత్తురు. వీనినే తిరుగుడుబుట్ట లందురు (Wandering Baskets). ఈ సంరక్షణాలయములందు తఱచుగ ఉపన్యాసములు, ప్రదర్శనలమూలమున ఆరోగ్యాభివృద్ధికొఱకై గర్భవతు లవలంబించవలసిన ముఖ్య విధులు, వారు తమ గృహముల నుంచుకొనవలసిన రీతి, తదితర విషయములను బోధింతురు.

రష్యాదేశమునందు గర్భిణీస్త్రీల కుచితవైద్య సహాయమొనర్చి వారిని గాపాడుట ఆరోగ్యశాఖవారి విధి. మఱియు వారి యుక్కరలను గనిపెట్టు నిమిత్తమై మాతృశిశుశాఖ యను (Department of Motherhood and Infancy) ప్రత్యేక ప్రభుత్వశాఖ

యొకటిగలదు. కమ్యూనిస్టు కక్షిలోని స్త్రీలశాఖ నారీమణుల యభ్యుదయమునకై సకలరీతుల పాటు పడుచున్నది. అది వనితల విద్యాభివృద్ధికిని, వారి హక్కుల సంరక్షణమునకును ప్రతికలమూలమున తీవ్ర మగు ప్రచారము జరుపుచున్నది. మాస్కో నగరము నందు మాతృత్వభవన మనబరగు (Palace of Motherhood) గొప్పభవన మొందుకలదు. అందు రోగకారణములు, తన్ని వారణోపాయముల విషయమై పరిశోధనలు గావించి వాని ఫలితములను బ్రకటించుటకాక వైద్యులు, పుస్తకానులు, దాదులను తరిఫీదు చేయుదురు. మఱియు నది యొక్క గొప్ప ప్రదర్శనశాలయై యుప్పుచున్నది. మాతృశిశు సంరక్షణమునకు సంబంధించిన సకల విషయములు నడట ప్రదర్శింపబడియున్నవి.

రోగులకు చికిత్సచేయుటకు వలయు వైద్యాలయములు లేనిచో సంరక్షణాలయములలో నొసగబడు వట్టిసలహాలు నిష్ప్రయోజనములు. కావున జర్మనీయందు ఆస్పత్రులలో చాలినన్ని పడకలుంచబడియున్నవి. దీని మన దేశపుపరిస్థితులతో బోల్చి చూతము.

దేశము	జనసంఖ్య	పడకలసంఖ్య	వేయిమంది
(లక్షలలో)	*		కొన్ని పడకలు *
ఇంగ్లాండు, వేల్సు	339.5	3,70,671	1
జర్మనీ	625	9,244	0.6
మద్రాసురాజధాని	467	11,411	0.14

ఈ సందర్భమున మనము గమనించవలసిన విషయము మఱొకటికలదు — రోగులయొడ వైద్యులు మెలగురీతి పరాధీనమగు భరితఖండంబున ప్రభుత్వోద్యోగులు ప్రజలను దమ బానిసలుగ భావించి, వారిని తృణీకరించుట సర్వసామాన్యమగు దృశ్యము. అనాథులకును, దీనులకును వైద్యాలయములవలన ప్రయోజనముటల్పు

* From Main General F. H. G. Hutchin Sons (Surgeon General to Madras) evidence before the Royal Commission on Agriculture.

మాతృ శిశు సంరక్షణము

సత్యదూరము కాదు. అయితే స్వతంత్రదేశములలోని ప్రభుత్వోద్యోగుల వీ తీరగ బ్రవర్తింప సాహసించరు. జర్మనీలోని వైద్యులు అహంభావమును వీడి తాము ప్రజలదాసులనుని తలచి, గోగులయొడ శ్రద్ధాభక్తులతోను, సానుభూతితోను వర్తించెదరు.

ప్రాక్టర్ శాసనములు

యంత్రశాలలయందు పనిచేయు స్త్రీల ఆరోగ్యమును సంరక్షించుటకై ప్రత్యేకశాసనములు కావింపబడినవి. గనులు మొదలగు నపాయకరములగు స్థలముల గాని, పరిశ్రమలందుగాని స్త్రీలను నియమించరాదు. మఱియు దినములో ఎనిమిదిగంటలకన్న నెక్కుడు కాలమును (ప్రస్తుతము రష్యాదేశముగంటలే) రాత్రులందును, విరామదినములలోను వారిని నియమించుట నిషేధింపబడినది. అంతయు కాక గర్భిణీస్త్రీలకు ప్రసవమునకు పూర్వమారు వారములును, తదనంతర మారువారములును పూర్తివేతనములతో సెలవిొసంగెదరు. (రష్యాలో కొన్నిసందర్భములందు నాల్గునెలలు సెలవిత్తురు.) పిదప పనిలో బ్రవేశించినను శిశువునకు స్తన్యమిచ్చుకొఱకై వారికి దినమునకు రెండుతడవులు, ఒక్కొక్కటి ఆరగంటలొప్పైన విరామ మియ్యవలయుననియు, ప్రసవ కారణముచే గోగము సంప్రాప్తించినదని తేలినచో, స్వస్థతెంచువరకు పూర్తివేతనముతో సెలవియ్యవలయుననియు శాసించినారు. పడు నాల్గువత్సరముల వయస్సునకు లోబడిన వారిచేరిని గాని యంత్రశాలలతో నియమింపరాదను నిషేధమును కార్మికులందరును నిర్బంధజీవిత భీమాచేయించుకొనవలయునను నియమమును సర్వత్రకలదు. ప్రీమియములలో (Premiums) సగము పనివాండ్లును తక్కినది మిల్లయజమానులును చెల్లింతురు.

పుణ్యభూమియగు మన భరతఖండంబునం దిట్టి నిర్బంధములపై కానరావు. 12 సంవత్సరములవయస్సు దాటినవారందరను పనులునుజేయ సమర్థులే; హిందు

దేశపు చల్లనివాతావరణమున మన కార్మికులు దినములో 11 గంటల కాలము శ్రమింపవచ్చును; స్త్రీల సంరక్షణమునకై ప్రత్యేకశాసనము లుండు. అఖిలభారత భూమికి వర్తించు ప్రమాతి సహాయశాసనము నొకటి (Maternity Benefits Bill) పడేండ్ల వెనుక శ్రీయుత జోషీ గారు భారతశాసనసభలో ప్రవేశపెట్టగా, ప్రజాశ్రేయోభిలాషులగు సభ్యులు దాని నిరాకరించిరి. పిదప 1929వ సంవత్సరమున బొంబాయి, మధ్యమా గాణముల రాష్ట్రీయప్రభుత్వములు కొన్ని శాసనము లములునబెట్టెను. వీనిననుసరించి గర్భవతులగు కార్మికులకు పురిటికి ముందు వెన్నెట మొత్తము రెండునెలల కాలము జీతముతోడ సెలవిచ్చెదరు. ఇన్ని నాళ్లకు మన మద్రాసు రాష్ట్రమునందును గత వత్సరము డిసెంబరు మాసమునుండి మిల్లులలో పనిచేయు గర్భవతులకు ప్రసవమునకు మునుపు మూడు వారములును, తదనంతరము నాల్గువారములును సెలవును, మఱియు దినమునకు అర్ధరూపాయవంతున ధన సాహాయ్యమును జేయవలసినదని శాసించబడినది. కాని మనకన్న నేయిమడుంగులు దీనావస్థయందుండిన జన్మిని, రష్యాలు చాలపూర్వమే వీనికన్న మేలైన శాసనములను గావించిరి. వాని ఫలితముగ ప్రసవ కారణముచే సంభవించు మరణముల సంఖ్య తగ్గినది.

ప్రసవించిన వేయిమందిస్త్రీలలో మరణించువారిసంఖ్య

మద్రాసు 17. 5.

ఇంగ్లాండు 4. 0.

ఆరోగ్యశాలలు, విశ్రాంతిశాలలు

మఱియు సంపూర్ణారోగ్యములేమిచే ప్రత్యేక పథ్యమును శుశ్రూషయు బొందవలసియుండినను, పని నుండి పూర్తిగవిరమించుకొన వీలులేని స్త్రీకార్మికుల ఉపయోగమునకై రష్యాదేశమునందు నైట్ సానిటోరియా (Night Sanitoria) యనబడు ఆరోగ్యశాలలు స్థాపింపబడినవి. వారు కర్మాగారములనుండి మరలి

గృహ లక్ష్మీ

వచ్చిన వెనుక రాత్రికాలము నిచటగడపెదరు. వనితలు తమతీరిక సమయము సుల్లాసముగను, యువయోగకరి ముగను బుచ్చుట కనువగు విశ్రాంతికాల లనేకములు (Rest Houses) కలవు. మనజేశమునం దిటువంటి సంస్థలు మచ్చునకైనలేవు; వంటగృహమే మనస్త్రిల పాలిటి స్వర్గము. నీతి ఆరోగ్యములకు భంగమువాటిల్లకుండ, పదిమంది స్త్రీలుకూడి తమ తీరికకాలమును సంతోషముతో గడపుట పుపయక్తములగు సంస్థల యావశ్యకతనుగూర్చి ప్రత్యేకముగ నుడువవలసిన దనవసరము.

శిశుసంరక్షణము

దేశాభివృద్ధికి మాతలెటుల కాగణభూతులో శిశువులును యట్లే కారకులు; కావున వారిరక్షణమును మనకర్తవ్యమేమని వేరుగ జెప్పవలయునా?

శతాబ్దకాలములో నొకపాకీ బీహారు భూకంపము వంటి ఘోరభీభత్సము సంప్రాప్తించి జనరష్ట్రముగల్గించినపుడు ప్రజలెల్ల దుడ్లదిల్లి అట్టుడికినట్టుడికిపోయిరి; కాని ఊనకండ్లయెదుటనే యింతకన్న ఘోరకరమగు ప్రాణనష్టము ప్రతిమాసమును జరుగుచుండుట మన మెఱుంగకున్నాము. భరతఖండంబున దినమొక్కటికి ఆరువేలమంది శిశువులు మరణించుచున్నారని నీవెన్నడైన దలచితివా? అనగా మూడునెలలకొకతూరి మదరాసువంటి మహానగరమొకటి భూతలమునుండి తుడిచి వేయబడుచున్నదని యర్థము. ఇట్టి దుర్భిక్షిని మాన్పుటకై జరుచున్న ప్రయత్నమేమి? రానున్నది రాక మానదు; మృత్యువుచోటనుండి తప్పించుకొనుట కెవరి తరమను శుష్కవేదాంతములతో గుటకలు మ్రింగుటే కదా! పాశ్చాత్యు లీ మూఢసిద్ధాంతములకు హస్తాదకంబిచ్చి మృత్యువునోటనుండి శిశువులను గాపాడుటకై పలువిధములుగ యత్నించుచున్నారు. వారొనర్చుచున్న కార్యమేమి?

శిశుసంరక్షణకాలయములు

మాతృసంరక్షణకాలయములనే సర్వసాధాగణముగ శిశుసంరక్షణకాలయములుగ వాడుచున్నారు. వీనియందును రోగులను బరీక్షించి హితవొసగుదురేకాని చికిత్సచేయరు. పరిక్షాఫలితమును వ్రాసియుంచి, శిశువులుకెరిగి పాఠశాలల బ్రవేశించుసమయమున, యారికార్డులను పాఠశాలాధికారుల కప్పగింతురు. బిడ్డల యారోగ్యస్థితిలోని మార్పులను జాగ్రత్తగ కనిపెట్టి, తగుచికిత్సచేయించుట పాఠశాలాధికారుల విధియగును. కర్మాగారమునకు వెడలుస్త్రీలు తమశిశువులను పోషణకాలయములందు (Nurseries) విడచి వెళ్లవచ్చును. కాని అందరి శిశువులనును యిచోప్రవేశములేదు; తల్లిదండ్రులు బిడ్డలను బోషింపలేనంతటి బీదలైయున్నను, స్వగృహములు వాసయోగ్యములు కానపుడును మాత్రమే శిశువులకు శరణ్యమిత్తురు. ఈసంరక్షణకాలయములసంఖ్య క్రమక్రమముగ బెరుగుచున్నది. 1925 వ సంవత్సరమున జగ్మనీయందు 4491 సంస్థలుండెను. రష్యాయందును, క్రెచెస్ (creches) అనబడు శిశుసంరక్షణకాలయము లనేకములుగలవు. వీనిపోషణమునకై 1925 వ సం॥న సామాన్యకన్నకజనము పనిలక్షలరూప్యములు (6½ Lakhs Roubles) విరాళముగ నొసగిరనిన, వాని ప్రచారంజకత్వము విశదమగును.

శిశు చికిత్సాలయములు

బిడ్డలు జననీజనకు మధ్య బెరుగుటే శ్రేయస్కరమని యెంచి వారిని స్వగృహములందే పెంచుటకు వలయు సౌకర్యము లేర్పాటు చేయబడును. అయినను తల్లి దండ్రులు అంటురోగములచే బాధపడుచున్నయెడ వారి సంతానమును చికిత్సాలయములందో లేక మాతృశిశుగృహములలోనో చేర్చుకొనెదరు. రోగగ్రస్తలగు బిడ్డలు సంపూర్ణముగ నారోగ్యవంతులగువరకు వారి కన్నపానాదులొసగి కాపాడుదురు. వీరి పోషణఖర్చులు కేంద్ర, స్థానిక ప్రభుత్వ

నూతన శిశు సంరక్షణము

ములు భరించును. ఈ ఏర్పాటులమూలమున శిశు మరణముల సంఖ్య క్రమముగ సన్నగిల్లినది.

శిశుమరణముల సంఖ్య (సజీవులై జన్మించిన నూరు మందిలో).

సంవత్సరము	జర్మనీ	ఇండియా	ఇంగ్లాండు
1901	20.7		
1921	13	19.4	7.5
1929	8.9	18.7	6

హిందూ దేశమునం దేవో కొన్ని గొప్ప నగరములలో దప్ప తదితర ప్రదేశములం దిట్టి సంగక్షణాలయములు కానరావు. ఉన్నవి గ్రామసమీపములలో నివసించు జనసామాన్యమున కందు గాటుకలేవు రెడ్ క్రాస్ సంఘమువారును, పూనాలోని సేవాసదనమువారును అనేక శిశుసంరక్షణాలయముల నచ్చటచ్చట స్థాపించినారు; కాని ఐదులక్షలు గ్రామములున్న భరతఖండంబున కొన్ని వందల సంరక్షణాలయము లొనర్పగల మేలు అత్యల్పము.

శిశువిద్య

జన్మించిన శిశువులలో పాతికభాగమునకిన్ని నెక్కుడుమంది ఐదేండ్లలోపుననే మరణించునెడ వారు సజీవులై పుట్టినమాత్రమున బ్రయోజనమేమి? మఱియు మరణాపాయమునుండి తప్పించుకొన్న వారను జీవచ్ఛవములై, యెల్లప్పుడు 'అన్న మోగము చంద్రా'యని విలపించుచు, జీవితానందమున నెట్టిదో కలనైన నెఱుంగక, పశుతుల్యులై కాలము గడపుచో, వారు సంఘమునకుగాని, దేశమునకు గాని యొనర్పగల యుపకారమేమి? కావున శిశువుల నకాలమరణము నుండి కాపాడుటకాక, సంఘమున కుపయుక్తులగు లటుల వారికి విద్యాబుద్ధులు గఱపి, శిక్షణమునొసగుట ప్రభుత్వమువారి విధ్యుక్తధర్మమని నాగరక ప్రపంచ మంగీకరించినది. జర్మనీ, రష్యాలలో, పోడశ వర్షప్రాయములగువరకు బాలబాలికల కందరకును విద్య

నేర్పట ప్రభుత్వముల భాగము. కేవలయొక్కలశ్యము వ్యర్థుల సర్వతోముఖుగు వికాసమునకు దోడ్పడి తన్మూలమున వారి వ్యక్తిత్వమును బ్రకటించుటకాక, వారిని సంఘ సేవాపరాయణులుగను, దేశాభిమానులుగను యొనర్చుటయని నిర్వచింపబడినది. ప్రజలలోగృహంతులును, పైర్వ నామాసాది సద్గుణ సంశోభితులును, స్వాతంత్ర్యేచ్ఛగలవారునై యుండు టవసరమని వారు గ్రహించినారు.

ప్రోబెల్ సంఘములు

శైశవయును వాటి బాల్యవృద్ధిలోనికి వచ్చినవారిని సంరక్షించి, శిక్షణ మొనరుటకై జర్మనీ దేశమున ప్రోబెల్ సంఘము (Froebel Associations) లనేకములు గలవు. 1840 వ సంవత్సరమున ప్రోబెల్ మహాశయుడు స్వయంకృషిమూలమున బాలురను తరిఫీదుచేయు నుద్దేశ్యముతో నొకసంస్థను స్థాపించి దానికి "కిండర్ గార్డెన్"ని (Kindergarden) పేరు బెట్టెను. కిండర్ గార్డెన్ న బాలురవనమని యర్థము. (Children's Garden). ఆతని యనంతగ మాతని యుద్దేశ్యములను గొనసాగించుటకై స్థాపింపబడినవే పై సంఘములు. ఈ సంస్థల నభివృద్ధిజేసి, వీనియందు పని చేయుటకై ఉపాధ్యాయులను తరిఫీదుచేయుట వీనిపని. ప్రాథమిక పాఠశాలలలోని కిండర్ గార్డెన్ల యందు బాలురకు భోజనసదుపాయములను గల్పించి, వారిని ప్రాతఃకాలమునుండి సాయంసమయమువరకు నచటనే యుంచుకొనెదరు. బాలుర వ్యక్తిత్వమును బోషించి పెంపుజేయుటే వీని ముఖ్యోద్దేశ్యము.

మఱియు బాలురు తమ ఆరోగ్యము నభివృద్ధికి దెచ్చుకొనుటకును, తీరికసమయము నుల్లాసముగ గడపుటకును నుపకరించునట్టి సంస్థ లనేకములున్నవి. విశ్రామశాలలు (Recreation homes) వనగృహములనబరగునవి (Garden houses) సుందరవనమధ్యముననో, నదీతీరముననో లేక పర్వతప్రాంతముననో

గృహ లక్ష్మీ

నిర్మింపబడును. బాలురు ప్రకృతిసౌందర్యమును సమక్షముగాంచి, తనివెదీర యాయానందమును గ్రోలుట కవకాశమిచ్చు నిమిత్తమై వారి నీష్ఠలములకు వేసవి సెలవులలో గొనిపోవుదురు. కాని దీర్ఘవాసముచే వారికి జీవితసమస్యల విషయమై దురభిప్రాయములు వొడమునను భయమువలన వారి నచట స్వల్పకాలము మాత్ర ముండనిత్తురు.

ప్రజలను సంఘ సేవాపరాయణులుగ నొనర్చుచే విద్యయొక్క పరమార్థమని రష్యనులును గ్రహించి విద్యాభివృద్ధికొఱకై వా రనేకప్రయత్నము లొనర్చుచున్నారు. లెనిన్ మహాశయుని సతి కృష్ణకాయా (Krupskaya) భర్త్యవియోగానంతఃము ప్రజల నీవిధముగ నుద్బోధించెనట. “సఖురాలా! మీరు నాకొక మహాపకారము జేయవలయు. తాము లెనిన్ గారికి బాహ్యడంబరములతో గూడిన గౌరవము గన్పరప

రాదు; ఏలయన వారి జీవితమునందు వారి కిట్టివి సరిపడకుండెను. కాని తమ కతనియెడ నిజమగు గౌరవాభిమానములు గలవేని, దేశము కటికదారిద్ర్యమున మునియున్న సంగతిని జ్ఞప్తికిదెచ్చుకొని, మన చిన్ని బాలురకొఱకై విశ్రాంతిశాలలను, శిశుచికిత్సాలయములను, పాఠశాలలు, గ్రంథాలయములు మొదలగు సార్వజనిక సంస్థలను నెలకొల్పుడు.”

పాఠశాలలకు బోవ వయస్సుచాలని మూడు నాల్గేండ్ల బాలబాలికలకొఱకై ప్రీస్కూల్స్ (Pre-schools) అను సంస్థలున్నవి; వీనిలో శిశువుల ఆరోగ్యము నిద్రాహారవిషయమై ప్రత్యేక శ్రద్ధవహించుదురు. మఱియు ఆటపాటలు, సంగీతము, నాటకముల మూలమున వారికి విద్య గఱపుదురు. మనదేశపు పరిస్థితులను వీనితో మీరే పోల్చి చూచుకొనుడు.

శుభాశంసనము

గబ్బిట మృత్యుంజయశాస్త్రిగారు

సీ॥ ప్రాచీనభారత రమణీమణులశౌర్య వై దుష్యముల నెల్ల వఱలఁజేసె
గృహనిర్వహణధర్మ బృందంబులనుదెల్పి గృహిణీత్వసంసిద్ధి కీలుగొల్పె
సుదతులకునువిద్య సుంతేనివలదను పిడివాదముల నెల్లఁ బిప్పిజేసె
మహిళోద్ధరణకృత్య మహితదీక్షునుబూని ఘనతరఖ్యాతి నార్జమునముచేసె

తే॥ అతులసాంఘికసంస్కార గతులఁదెల్పె
నిట్టియనవద్యగుణపుంజ హృద్యమైన
'యాంధ్రగృహలక్ష్మి' సకలగేహములయందు
శ్రీమహాలక్ష్మితల్లియై చెలగుఁగాత॥

క॥ తెలుఁగులశౌర్యాదార్యము,
తెలుఁగుల నాగరికతయును దెంపున్ బెంపున్
తెలుఁగుల వ్యక్తిత్వంబును,
దెలుపుచు విలసిల్లుగాత దిరమగుగతితోన్॥

జండు “బాలశూలార్క”

పిల్లలకు తరిచు నచ్చు అజీర్ణము, కడుపు ఉబ్బరము, కడుపుకుట్టు, మలబద్ధము, వాంతులు, అజీర్ణ విరేచనములు, వీటికి దివ్యమైన ఔషధము. ధర రు 0.13.0

ఆంధ్రదేశ :: న జండు ఫార్మాసి ఏజంట్లు వద్ద కొరకును. లేక

Madras Presidency Agents,

డా మోదర్ అండ్ కంపెనీ

78, చైనాబజారు రోడ్డు

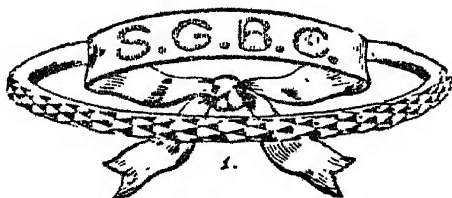
::

మదరాసు

నయింటిఫిక్

బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంట్లు, శాసనసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే ప్రశంసింపబడి, ఈ కంపెనీ గవర్నమెంటులో రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది నైంటిఫిక్

గోల్డుబాంగిల్లు కంపెనీ లిమిటెడ్

బ్రాంచి:—104, చైనాబజారు రోడ్డు,

హైదరాబాద్:—43, బైరాగిమఠం వీధి, మద్రాసు.

ఒడలు నిగనిగ లాడుటకు

సుప్రసిద్ధమైన

కేరళ నబ్బులు

ఉపయోగింపును.

విల్లింగ్టన్, చందన, వేప, మల్లె

మొదలైనవి.

కేరళ సోప్ ఇన్స్టిట్యూట్

కలికత్.

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

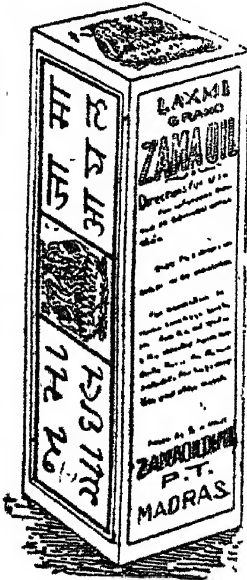
అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

జామాతైలము

ఏజంట్లు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక క్షణములో పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుడు

అమర్చెందు, శోభాచెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్ మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైనప్పనాయని పీఠి, మద్రాసు

శ్యామా! నువ్వునిజం చెపుతున్నావా? నేను నిన్ను మరచిపోగలనా? ఈ ఆశాలతని ముక్కలుముక్కలుగా తెంపేయనా? తండ్రి గారి కోపం...సంఘనియమానికి భయం.... ఆఖరుకలయిక.....పరిణామం? హృదయం ముక్కలు ముక్కలుగా చేసేసుకోనా?

చంద్రా! నేనెప్పుడైనా నీతో అసత్యం చెప్పేనా? నేను చెప్పిందంతా నిజం. నువ్వు కలగనడంలేదు. నువ్వు పిచ్చివాడివికావు. నా సాహసానికి క్షమించు. సంధ్యాకాలం సమీపిస్తోంది. నాకిప్పుడు అంతిమ ఆజ్ఞ ఇయ్యి. ఇది మన అంతిమ సెలవు ఏమో! చంద్రా! ఏడుస్తున్నా వెందుకు చెప్ప?

శ్యామా! ఇప్పుడాజ్ఞయెట్లు? నేను నీకు ఆజ్ఞ ఎలాయివ్వను! వెళ్లమని చెప్పలేను. ప్రేమముల్లు గుచ్చుకుంది--ఉండమనికూడా చెప్పలేను. నీతండ్రిఆజ్ఞ. సంఘనియమం...

మంచిది చంద్రా! నమస్తే. సాధ్యమైనంతవరకూ నన్ను మరచిపోవడానికి ప్రయత్నించు. తెలిసికో ఒకస్వప్నం, ఒకపిచ్చితనం.

౨

అయ్యో! నిష్ఠురహృదయమా! నీకు కొంచెంకూడా దయరాలేదేమి! చిన్ననాటి సహచరుణ్ణి విడిచిపెట్టడానికి కొంచెంకూడా

దుఃఖంకలుగలేదు. సంఘనియమాలికి భయపడి నిత్యం నీరు పోస్తున్న ఒకలతని పెరికి పారవేశేసేనే!

శ్యామా! నీకు దయలేదా! సంఘం అని ఒక వంకపెట్టుకుని నేను బీదవాణ్ణి, దీనుణ్ణి తలచి నిరాకరిస్తున్నావా?

చంద్రా! క్షమించు. నీ అమాయక ముఖం నేనెప్పుడూ మరచిపోను. పిచ్చితనంగా నీతో కఠోరంగా మాట్లాడాను. నువ్వు నన్ను కఠోరమైనదానినని తలచి మరచిపోమ్మని కోరుతున్నాను. నువ్వు నావల్ల కష్టపడవలదని కోరుతున్నాను. నేను నిన్ను విడిచిపెట్టి పోతున్నాని మనస్సు కష్టపెట్టుకోకు.

౩

చంద్రుని నివాసస్థలం ఒక చిన్నపట్టణం. బీదవాడు విద్యాపతి. తలదండ్రులికి ఒకడే కొడుకు. అందరూ అతణ్ణి ప్రేమించుచుండిరి. శ్యామా, చంద్రులు చిన్ననాటి స్నేహితులు. ఒకతరగతిలోనే చదువుకొనిరి. ఇద్దరికి అపూర్వమైన ప్రేమకలదు.

చాలసంవత్సరాలు గడిచాయి. చంద్రుని జాడలేదు. సమయంతో ప్రపంచంకూడా పరివర్తనశీలమైనది. చంద్రుడెక్కడున్నాడో, ఎక్కడికి వెళ్లిపోయాడో ఎవనికీ తెలియదు.

ఎందుకు వెళ్లిపోయాడో ఒక్క శ్యామకే తెలుసును.

శ్యామ ఇంటిలో ఉదాసీనంగావుంటూ వుండేది. ప్రపంచమంతా ఆమెకి శూన్యంగా కనిపించింది. నాహృదయం ఇంత కఠోరమై పోయిందేమని అనుకుండేది. చంద్రుడు వెళ్లిపోవడానికి కారణం నేనేనని చింతించేది. అతడు యెక్కడకు పోయాడో ఏంచేస్తున్నాడో తెలియదు. నేను సంఘనియమాల్ని తిరస్కరించి బయటికివచ్చేస్తే ఏమవుతుంది? ఏమీఅవదు. రెండురోజులు ఆందోళనగా వుంటుంది. తరువాత ప్రపంచకార్యక్రమం యధారీతి జరుగుతూనేవుంటుంది. చంద్రా! రా. ఒకమారు దర్శన మిచ్చిపో.

౪

శ్యామతండ్రి చనిపోయాడు. ఇప్పుడు శ్యామా, ఆమె భర్తావచ్చి శ్యామతల్లి దగ్గరవుంటూ వుండిరి. శ్యామకూడా తన తలిదండ్రులికి ఒక్కతే సంతానం. శ్యామ తల్లికికూడా చంద్రుడంటే చాలాయిష్టం. అప్పుడప్పుడు చంద్రుని మాటలుచెప్పి రెండు మూడు అశ్రుకణాలు రాలుస్తూవుండేది. తల్లికి చంద్రుడు వెళ్లిపోవడంగురించి ఏమీ తెలియదు. శ్యామచంద్రుని శిథిలగృహమున ఒక చంద్రకుటీరం స్థాపించింది. కొద్దిసమయంలో ఆకుటీరపు గొప్పదనం నాలుగు వైపులా వ్యాపించింది. అది సమీపంలో ఒక్కటే. ఈభవనం సార్వజనికకార్యాల్లో వినియోగింపబడుతూవుంది. ఒకపుస్తకాల యంకూడా స్థాపించి రెట్టింపుశోభ తెచ్చింది.

౫

చంద్రగ్రహణం ఆనాడు. శనివారం అందరూ త్రివేణీస్నానం చేయడానికి సరదా పడుతున్నారు. పట్టుదలగల సనాతనుల సంగతి చెప్పనక్కరలేదు. చాలామంది స్నానం చేశేసేరు, కొంతమంది చేస్తున్నారు. కొంతమంది స్నానంచేసి ఇవతలికి వచ్చేస్తున్నారు. ఈసమయాన ఒకనావలో ఇద్దరు నవదంపతులు చిన్నపిల్లాడితో వచ్చిచేరారు. వారు ధనవంతులుగా కనబడుతున్నారు. ఒకనౌకరు ఇంతకుముందునుంచీ ఒడ్డున నిలబడియున్నాడు. పిల్లాడ్ని తీసుకుని అందరూ తీర్థంచూస్తూ ముందుకుసాగారు.

నవయువతి అప్పుడప్పుడూ ఆగుతూ వుండేది. బీదవాళ్లకి డబ్బులుఇస్తూ పోతూ వుండేది. ఆమె సాధువుల్ని ఈర్ష్యతో చూస్తూ నోటిలో గొణుక్కుంటూపోతూంది. దూరంగా వీరికారువుంది. (మోటారు) నవయువకుడు కొందరి పరిచితవ్యక్తుల్లో మాట్లాడుచుండెను. చిన్నపిల్లాడు “అమ్మా, అమ్మో” అని గోలపెట్టడం మొదలెట్టాడు. కాని ఆయువతి ఏదోధ్యానంలో నిమగ్నురాలై వుంది.

దగ్గరనే కొందరువ్యక్తులు ఒకసన్యాసిని చుట్టుకుని నిలబడివుండిరి. అతడు ఎవడో ఆదర్శపురుషుడని అతని కాంతివల్ల తెలుస్తోంది. అతడు పిచ్చివాడిలాగ కనబడుతున్నాడు.

యువతికూడా అతణ్ణిచూచింది. చూడగనే హృదయంకంపించడం మొదలెట్టింది.

స న్వా సి

ముఖం ఎఱ్ఱనయింది. ఆమెహృదయం సంభాలించుకోలేకపోయింది. కన్నీరురాల్చింది. దగ్గరికిచేరింది. మంత్రముగ్ధురాలై నిలబడిపోయింది. సన్యాసిమాటలు ఆమెకి ఇష్టంగా ఉన్నాయి. ఎదుటవచ్చి సమస్కరించింది.

సాధువు యువతినిచూచి ఆశ్చర్యపడ్డాడు. “శ్యామా! నువ్విక్కడెక్కడ?” అన్నమాటలు నోటివెంట వెలువడ్డాయి.

యువతి ఆశ్చర్యంలో మునిగిపోయింది. ఆమెకి స్వప్నంలోకూడా ఆశలేదు అతడు కనిపిస్తాడని.

ఎవరు? చంద్రా! నీయీదశ? నువ్వీ వేషంవేసుకున్నావా? ఆ అన్నివిషయాలికి నేనే కారకురాలి.

కాదు, శ్యామా! ఏకాంతజీవనం అతి సుఖకరమనిన్నీ నా కిందులోనే ఆనందమున్నదనిన్నీ నేను నీతో చెబుతుండేవాణ్ణి కానా? ఈ సమయాన నవయువకుడు కూడా వచ్చిచేరాడు. శ్యామ, సన్యాసికి అతణ్ణి (నవయువకుడగు తనభర్తని) ఎరుక

పరిచింది. హృదయావేశాన్ని ఆపి శ్యామ, చంద్రుణ్ణి ఇంటికిరమ్మని పట్టుబట్టింది.

“రేపు” అని సజలనేత్రాల్తో జవాబిచ్చాను.

౩

రెండవరోజున శ్యామ ఉల్లాసంగా చంద్రుణ్ణి తీసుకురావడానికి వచ్చింది. కాని చంద్రుడు అక్కడలేడు. తూర్పువైపు అలా వెళ్లాడని ప్రజలవల్ల తెలిసింది. శ్యామ ఆదారిచూస్తూవుంది. కాని అతడు రాలేదు. అక్కడే ఒకచిన్నకాగితం పడివుంది. అది కాగితంకాదు.

ఉత్తరం. ఆమెతీసింది. అందులో ఇలా వుంది —

శ్యామా!

ప్రపంచంస్వార్థంగలది. ప్రపంచంసుఖదుఃఖాలకి నిలయం. సేవానుశ్రూషలు స్వర్గీయ వస్తువులు. నేను నిన్ను కలుసుకోలేకపోయి నందులకు విచారం. కష్టానికి క్షమించు.

నీఒక పరిచితవ్యక్తి. —హిందీసుండి

వినోదార్థమై యొక స్కాటుదేశీయుడు తన భార్యతోగూడ సముద్రతీరమునకు వెళ్లెను. ఆచట ఆతని భార్య సముద్రమున పెద్దఅలవచ్చి కొట్టుకొనిపోయెను. అంత నాతడు యింటికివెళ్లి భార్య శవము దొరికినట్లు వార్త వచ్చునని గనిపెట్టుకొనియుండెను. పదిహేనురోజుల కాలానికి క్రిందివిధముగ తంతివచ్చెను. “శవము దొరికినది. శరీరమంతయు చేపలు గరచుకొని యున్నవి.” వెంటనే ఆతడు తిరిగి యిట్లు తలచినపెను. “చేపలు యేరుకొని తిరిగి శవమున సముద్రములో విడుపుడు.”

40 సంవత్సరముల అనుభవము.

బిడ్డలకు కలుగు యకృత్ (Liver) స్లీహ (Spleen) వ్యాధులకు
అసలు విజయనగర ఔషధము.

బాల సంజీవిని (రిజిస్టర్డ్)

నూటికి నూరు కేసులు గుణము.

వివరములకు:— విజయనగరాస్థాన ఆయుర్వేద వైద్య నిపుణులగు

డాక్టరు:— పిల్లల పాపయ్య పాత్రుడు & బదరు

98, 99 బ్రాడిను రోడ్డు, మెలాపూరు, మదరాసు.

పి. కోదండరాం పిల్లే

(లేటు పి. యస్. పొన్నస్వామిపిల్లేవారి కుమారులు)

1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యస్. పొన్నస్వామిపిల్లే భవనములు)

మీ భవనమును అలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ
చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసేయిత్తుము. సమ్మతమైన పనితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపుడు.

పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎస్టేట్ నేడ్ వెస్టు ; మదరాసు.

మీ అచ్చ పనులయందు

మీకు కావలసినది అందమగుకూర్పులా? లేక చిన్నపనియైనను బాగుగచేయుటయా? లేక
సకాలమునకు ముద్రించియిచ్చుటయా? మీఅవసరము లేవియైనను, మీఅచ్చపనులను మీయ
చక్కగచేయగలమని మీ అనుభవమే తెలియజేయగలదు. ఒకమారు పరీక్షింపుడు!

లోధ ముద్రణాలయము, తపాలపెట్టె 752, ఎగ్గూరు, మదరాసు.

స్వయంకృతాపరాధమా!

(వెనుకటి సంచిక తరువాయి)

చిత్తరంజన్ గనులలో నధికారి. ఉత్తముడు. ఉత్తమాశయములు గలవాడు. ఒకప్పుడు గనిలో ప్రేలుడుసమయమున పైకివచ్చుటకు త్రోవగానక బాధపడుచుండగా, నతని సహాయోద్యోగియగు బెనర్జీ చిత్తరంజన్ ప్రాణములఁ గాపాడెను. కృతజ్ఞతాపూర్వకముగా 'జీవితమే నీయధీన' మని చిత్తరంజన్ బెనర్జీ సాయమును ప్రశంసించెను. కాని యతడు మునుపటివలెనే విచిత్రమానవుడుగా ప్రవర్తించుచుండి, చిత్తరంజన్ లేనపుడతని వశముననున్న గనుల యధికారి పైకము నపహరించెను. ఇనుప పెట్టె తెరచుమార్గమును చిత్తరంజన్ జోబులోనుండి వ్రాసియుంచుకొనెను. ఆరాత్రి అతడు నిద్రించుచున్నపుడు అపహరించిన ధనమును దాచెను. మరుదినము అధికారి యగు బోసు వారిరువురిని అనుమానముచే నిర్బంధించెను. బెనర్జీ ఇనుపపెట్టెను దెరుచుటకు వ్రాసియుంచుకొన్న బిల్లు దొరుకగా చిత్తరంజన్ తన నిర్దోషత్వమును దెలుపుట కాలోచించుచుండ, బెనర్జీ దానిని గనిపెట్టి, తా నతని ప్రాణముల గాపాడినదానికి చిత్తరంజన్ జీవితమునుండి యొక సంవత్సరకాల మివ్వవలయునని గోరెను. తరువాత కథ జరుపుడు.]

అతఁ డంత నిట్లు జెప్పదొడఁగెను. “నీవద్దనున్నది వైద్యుడు పరీక్షచేసి నాకు మూడవమా రిచ్చినబిల్లు. ఒకపరీక్షచే నేను తృప్తిపొందలేదు. ఏలన నే జీవించు టింకొక సంవత్సరముపైన కొన్నిమాసములు మాత్రమే. దీని నబద్ధమని నిరూపింప నే నెన్నియో మారులు వైద్యులచే పరీక్ష జేయించుకొంటిని. నిరుపయోగమయ్యెను. కావలసిన నిదర్శనములు నీకు జూపింతును.”

అతఁడు తన మేజాసు తీయ ప్రయత్నించెను; నే వారించితిని. “నే నది నిజమని నమ్మెదను. కాని బెనర్జీ! నీవు నన్ను నమ్మించుటకై నే నిటనుండగా దూరముగనున్న గుట్టలకువెళ్లి మరుగైతివిగదా! అది యట్లుండనిమ్ము. దీనికి ధనాపహరణమునకు సంబంధమేమి” అంటిని.

“ఇదే సంబంధము. నే నింకమీద చాలకాలము పాటుబడజాలను; జీవితాంతమువఱకు యిచ్చట పాటుబడవలయునను యిచ్చగూడలేదు. నే మృతినొందుటకు మునుపు జీవించుటెట్టిదో యెఱుంగవలెను. నే నంతమువఱకు మంచి స్థితియందే యుందునుగాన నా జీవితకాలమంతయు నొక్క సంవత్సరమునందే యిమిడ్చి, నే నింతవఱకు జూడదలంచిన చోటుల నెల్ల దిలకించి చేయదలంచినవెల్ల ముగింపగోరితిని.

“ఇది నా కెంతముఖ్యమో గడచిన నా జీవితమును వినినగాని తెలియదు. నీవు మీ తండ్రిని గురించియు, కర్పచేసిన పైకమునుగుఱించియు, అనుభవించిన యితర వస్తువులనుగురించియుఁ జెప్పకొందువు గదా! నే నన్ననో దిక్కులేనివాడనై అనాధశిశుశరణాలయమువద్ద పేలికలలో విడువబడితినుట. అదియును

గృహాలక్ష్మి

ఇప్పటి శరణాలయమువంటిది గాదు. నాకు కడుపు నిండ నూడు గాని కట్ట బట్టగాని చాలినంతలేక, నన్ను గమనించువారులేక నన్నెపుడు ఏడ్చింపు మానుషాకృతి దాల్చిన మృగములవధ్య బెరిగితిని. ప్రకృతము నాకు గల్గిన యీవ్యాధికి కారణ మానాటి నిరాదరణయే నని వైద్యులు జెప్పచున్నారు.”

ఇచట నాతఁడు కొంచుమాగి యేనియో ఆలోచించుకొని యూరకుండి, తిరిగి తనకుతానే మాట్లాడు లీల నిట్లు ప్రారంభించెను.

“నేను పండ్రెండు సంవత్సరములవాడనైయుండి నపు డొక చెతింటికి పంపబడితిని. ఆతని యింట నా తిండితీర్గములకై పాటుబడవలసియుండెను. ఆతని పేరు మాధవపాలుండు. నా పరిస్థితులు గనుగొని యాతఁడు నన్ను పిండి సారము దీయదలంచి నాకు పనులు జెప్పించుండెను. నే నెంతపనిజేసినను నాకై యాతఁడు వెచ్చించుదాని కది సరిపోదని దలంచుచుండెను. ఆతని భార్య దుర్బలురాలు. ఆతని కుమార్తెయగు యమున తమ పాలమునందేమియు పనిచేయు నశక్తురాలైయుండుటచే కుటుంబమునకు తీరని నష్టముగా నెంచబడుచుండెను. కాని ఆమె బాలికలు చేయజాలని పనులు కొన్నిసమయములలో జేయుట గలదు. మైళ్లకొలది దూరముననున్న పాతశాల కామె పోవుచుండెడిది.

“నేను పదియారు సంవత్సరముల వ్రాయుమున నున్నపుడు మాధవపాలుండు గతించెను. మాధవ పాలుండు గతించునప్పటికి ధనమేమియు మిగుల దయ్యెను. అందుచే ఆయన భార్య తనపాలమును ఇంటిని ఆమ్మి, కూతురకు విద్య నేర్పించుటకై మిడ్నెపూరునందు నివాస మేర్పరుచుకొనెను.

“వారిని వీడట నా కతికష్టముగ దోచెను. మాధవపాలునిసతి నను మిగుల యాదరించెడిది. యమునే నే ప్రపంచమున ప్రేమించిన జీవి. అప్పటి కామెకు పదుమూడేళ్ల వయస్సు. ఆ రూపము, ఆ

విశాలమైన కనులు, ఆ మృదుత్వము ఎవరినైన నాకర్షించుచుండెను. పోవునపు డామెతల్లి నా కేబదిరూపాయలిచ్చి, కనులనీరు నింపి, ‘నాయనా, నీ కెప్పుడైన అవసరముపచ్చిన వ్రాయుము. తగిన సాయముజేయుదు’నని జెప్పెను. తదనంతరము నేను సమీపమందలి పట్టణము జేరుకొంటిని.”

ఇచట గగ్గడకంఠుడైన యీ కుప్పిలోకూలబడెను. తిరిగి అతికష్టముతో యిట్లు ప్రారంభించెను. “కొన్ని సంవత్సరము లేదోపనిచేసి పొట్టకూటికి సంపాదించు కొంటిని. నా కిరువదియవ వత్సరమున నాజీవిత మింతియే ననుకొంటిని. నా చదువు శరణాలయము విడిచినతోడనే ముగిసియ్యుండెను. యమునమాత్ర మపు డపుడు తన విద్యనుగురించియు, తా నింకను చదువ బోవు కళాశాలవిద్యనుగూర్చియు పలుమారు వ్రాయుచుండెడిది. వ్యాకరణయుక్తముగా నాల్గుముక్కలు వ్రాయుటకు నాకు చేతగాకుండుటచే నే నా ఉత్తరములకు జబాబివ్వ సిగ్గుపడుచుంటిని. కాని వ్రాయక యుండజాలనైతిని.

“ఈరీతి అజ్ఞానాంధకారమునబడి యా నికృష్ట జీవితమును గడుప నిచ్చుగించనైతిని. ప్రత్యేకముగ నైన విద్య నేర్చుకొనదలంచితిని. నే నంతవఱ కేమియు ననుభవించలేదు. కాని విద్యావంతులై పెద్ద మొత్తముల సంపాదించి శుభపడుచుండు గౌరవ నీయుల సంఘములోనికి జేరుటకై ప్రయత్నింపగోరు నాశ నన్ను విడువదయ్యెను. నా బాల్యకాలమున ధనవంతులపిల్ల అనుభవించునవి గల్గకపోయినను, నా కుమారునికైన యొకప్పు డవి గల్గజేసినచో ధన్యుడ నగుదునని యెంచితిని. నా కుమారుఁ డపు డెట్లుండునో యాలోచింపసాగితిని. వానికి గావలసిన వస్తువుల గొనియిచ్చుట, సంతోషపెట్టుట, ఆతఁడు నా కుమారుడని మురియుట—ఇంతకంటె నాకు గ వలసిన దేమి. ఏమి? ఇవన్నియు విని నన్ను పిచ్చివానిగా దలంచుచున్నావా?” అని నావంక దిరిగి ప్రశ్నించెను.

స్వయంకృతా స రాధ మా !

అప్రయత్నముగ నా నోటినుండి “లేను. అని సిచ్చితలంపని నే ననుకొనుటలేదు. చెప్పయి” అని వెలువడెను.

“మంచిని. దీని తరువాత చదువనారంభించితిని. చదువుకొరకై నా కర్పులను తగ్గింపవలసి వచ్చినందున చవుకగదికి నివాసముమార్చి, దినభోజన కర్పు గూడ తగ్గించితిని. ఇప్పటికి నాకు కొంచమాశ చేకూరెను. పండుకొను కటికనేలగాని, తిను అరగదుపు భోజనముగాని, దినమంతయు పనిజేసినందున అలయు శరీరస్థితిగాని నాకు దోచలేదు. నేను భావికాలపు తలంపులలో జీవించుచుంటిని. నాకు రానున్న మంచి స్థితిని దలంచుకొనుటే కష్టముగనుండెను. యమునకు వ్రాసితిని. దాని కామె సంతోషముగ బదులు వ్రాసెను.

“ఈ మధ్య కాలములో నొకమారుమాత్రమే యమునను జూడగల్గితిని. అపు డామె కలకత్తాయందుపాఠ్యయనిగాబోవుచు నన్ను మార్గమధ్యమున జూచివెళ్లెను. అపు డామె ఆకారమందును నడవడిక యందును ముందుకంటె మనోహరముగనుండెను. నా కృషియంతయు నెప్పటికైనను యమునను వివాహ మాడవలయుననెడి యాశపైననే !

“తరువాత నొకసంవత్సరమునకు నా చదువు ముగించి యచట నీ యుద్యోగమున జేరితిని. చేరి యమునకు నా విషయమును వ్రాసి, నాస్థితి కొంత బాగుపడువఱకు వేచియుండి వివాహమాడగలవాయని వ్రాసితిని. ఆమెయిచ్చిన ప్రత్యుత్తరమే నా జీవితములను నిల్వినది. నేడదిగూడ నాకు దక్కలేదు.”

“ఏమి! ఆమె యిప్పుడు నిరాకరించినదా?” అని నే నాతురతతోఁ బ్రశ్నించితిని.

విచారముతో నాతఁడు “నాజీవితమున కింకను ఆశగలదేమోయని యున్నదంతయు వెచ్చించితిని.

బాల్యమునందు నా పోషణచందు గల్గిన నోషమును, చదువుతోపాటు సంపాదనకై బడిన పరిశ్రమయు నన్నింతకు దెచ్చెనని నైద్యులు ఘంటాపదముగ జెప్పచున్నారు. ఇది నా దురదృష్టముగదా” యని నవ్వుచొడగెను.

“నేను తప్పక కొంతకాలమునకు మృతినొందెదనని తెలిసికొంటిని. నే ననుభవింపదలంచిన నెల్లను మిగిలిన కాలములో ననుభవింపదలంచుట నీకేపు డుచితముగా దోచుచున్నదా? నీ వింకను పెక్కుసంవత్సరములు జ్ఞేమముగా జీవింపనున్నాడవు. ఆ జీవితమంతయు నా యధీనమని యనియుంటివిగదా! ఆ జీవితమునందొక్కసంవత్సరము నాకు దయయుంచి యివ్వఁజాలవా?” అని ప్రార్థనానూచకముగ జూచెను.

చకితుడైనై లేచి నిలువబడితిని. ఇంతవఱకాతిని కథయందు లీనమై మాకురానైయున్న యపాయమును గుర్తెఱుంగనైతిని.

“బెనర్జీ! నీకు సాయముజేయుదు”నని సానుభూతితో నిండిన హృదయముతో నిట్లంటిని. “నా దగ్గర ఎక్కువగ ధనమున్న యిచ్చియుండునుగాని వేయిరూపాయలుకూడ లేవు. నీ నొకసంవత్సరమని యనుచుండుటవలన నీకు బదులుగా నన్ను శిక్ష ననుభవింపమని నీతలంపైయుండు ననుకొనెదను. శిక్ష ఎన్నిసంవత్సరములు వేయుదుకో దెలియదుగదా! అది తలంప వీలులేనిది. నా కది సాధ్యముగాదు.”

“ఒకక్షణముండు”మని వారించుచు నాతఁడు తన పూర్వహము వివరించెను. ఆతఁడు ఇనుపపెట్టె దెరచు మార్గము వ్రాసికొన్న సమాచారము నేను దాచినచో నాకు శిక్షగాక తప్పదు. నే నావిధముగ నా నిర్దోషత్వమును నిరూపింప మిక్కుటముగ ప్రయత్నింపనిచో నాకు శిక్షగావచ్చును. శిక్షవేయుట ముగిసిన తరువాత తన దోషమును తా నొప్పుకొనుచు బెనర్జీ అధికారులకు వ్రాయును. బెనర్జీ స్వర్గస్థుడైన తరు

గృహ లక్ష్మి

వాత అది వెల్లడియగును. మృత్యుశయ్యపైనుండి నేర స్థులు తమదోషము లాపవృత్తిని నిర్దోషుల కెందరికో ముక్తిగలిగినది. నా కా కాలము దుర్భరమైయుండును గాని, ఒక సంవత్సరములో నంతయు ముగియును.

ఇది యాతని వ్యూహము. అదియునుఁగాక, ఆతఁ డేమివచ్చినను దాచిన ధనమును బైటబెట్టని వచించెను. ప్రాణమున్న నాతని కొక లెక్కగాదు. ఈ యనారోగ్యస్థితిలో దానిని త్వరితముగింప పట్టుపట్టుటలో సందేహములేదు.

నిరాశతో నావైపు జూచుచు బెనర్జీ “నా కెపు డును అదృష్టముపట్టలేదు. అది యిపు డస్తగితమైనది. నీ కెపుడును అదృష్టపురస్కారములే. గనిలో ప్రేలుడుగల్గిననాడుగూడ నీ కదృష్టముపట్టినది. నే నిపు డింకొక గనిలోనున్నాను. ప్రేలుడుపదార్థము నా క్రిందనున్నది. దానికి నిప్పుకూడ ముట్టింపబడినది. అది యీరాత్రికి ప్రేలుతో ప్రేలకుండునో నీపై నాధారపడియున్నది” అని ముగించెను.

నిశ్శబ్దముగా నాతనివంక జూచితిని. నిజమే! ఆతఁడు ధనమును దాచినచోటు దెలుపకనే ప్రాణముల వీడగలఁడు. ఆతని కా నిశ్చయమున్నదనుటలో సందియములేదు. నే నంగీకరించినను ఆతని దోషమునకు నేను బాధ్యుడగానోపను. ‘నా’ యను వారెవరును లేనందున ఆతఁ డడిగినదానికి నే నొప్పుకొన్నను, దానివలన నెవరికిని కష్టము గలుగదు.

ఒకటిగ పట్టుకొనియున్న యాతని బలహీనపు చేతులపై నాదృష్టి బరుగిడెను. ఆ చేతులేగదా నాకును మృత్యువునకును మధ్య యున్నక్షణముల కాలమున్నపుడు నిచ్చెననందించి నన్నపాయమునుండి గాపాడినవి! ఆసమయములో నాతడు నాజీవితములో నొకసంవత్సరకాలము గోరియుండినచో—

“బెనర్జీ! నే నంగీకరించితిని. నీ కోర్కెప్రకార మాచరింతును” అంటిని.

కంఠమును సవరించుకొనుచు నాతఁడు తనముఖమును చేతులతో గప్పకొనెను.

తేరుకున్న తరువాత బెనర్జీ తన అపరాధమునంతయు నొప్పుకొనుచు నొక ఉత్తరమువ్రాసి దానికి ఇరుపవెట్టె దెరచుమార్గమును వ్రాసియుంచుకొన్న బిల్లునుజేర్చి నాకిచ్చెను. నేను దాని నతికించి, నీలు వేసి, దానిపై బెనర్జీ వ్రాసినట్లు “నా యనంతరము కా. చిత్తరంజనునకు” అని వ్రాసితిని.

దీనిని భద్రముగా దాచుట చాల దుర్లభము. పోలీసువారు మమ్మిరువురను శోధింతురు. అది యిరువ హస్తములందుండువేని మంచిదని యామె నామమును నూచించితిని. మొదట బెనర్జీ యంగీకరింపఁడయ్యె గాని, రుద కొప్పుకొని, కలకత్తాయందున్న యిరువ కొక యుత్తరము వ్రాసెను. దానిలో నాతఁడు నాకు బాకీపడినాడనియు, నీబజేసిన కవరు నందుండునది బాకీపత్రమనియు, అతనివద్దనుండి రెండు మాసములకాల మెపు డుత్తరములు రాకుండునో, అపు డాకవరును నా చిరునామాకు వెంటనే పంపవలయుననియు వ్రాసెను.

కాని దీనిని పోస్టుచేయుట దుర్లభమనిపించెను. అపుడే తపాలు కొనిపోవువాఁడు దూరమున వచ్చుచుండుట కిటికిమూలమున జూచి అతఁడు ద్వారకు ముందు వచ్చుసరికి మావద్దనున్న ఉత్తరము కవరు కొంతపైకము తలుపుక్రిందనుండి బైటికిజరుపగా నాతఁడు దానిని సంతోషముతోఁ దీసికొని వెళ్లెను.

మే మనుకొన్నరీతి నన్ను నిర్బంధమునందుంచిరి. ఇంకపైనవచ్చు నాకథ జెప్పటకు చాలకష్టము. నే బెనర్జీ యపరాధపరిత మనుభవించుట కంగీకరించితిని గాని, ఆ హస్తకంఠములు, ఆ చీకటికోణములు, ఆ యమభటులు, ఆ యవమానము ఊహించియుండలేదు. నాశిక్ష కొంతకాలమే యైనందున భయము లేదు. నాలో నేదియో దీనిని ప్రతిఘటించుచుండెను.

స్వయం కృతాపరాధమా!

నే లాంగలేదు. కారణమేమి? ప్రేలుడు మధ్య నుండి తనప్రాణములను లెక్కింపక నను గాపాడ ప్రయత్నించుటకు దెన్నీ కెట్టి ధైర్యస్థైర్యము బుండి యుండవలయును! నే నతనిని ఒకసంవత్సరము శిక్ష నుండి గాపాడుటకు నా కట్టి ధైర్యస్థైర్యము లక్కర లేదా? నే నతనికంటె తక్కువ రకమని యనిపించు కొందునా?

న్యాయస్థానమునందు నా యభియోగముపై విచారణ జరిగెను. నే నదివఱకు కలగోగూడ తలంపని విషయములన్నియు నా ప్రవర్తన మంచిదిగాదని నిరూపించుటకు దేహూర్బణమైనది. నా ప్రవర్తనవిషయమై యితరుల సదభిప్రాయముల చెచ్చియుండును గాని నా వాగ్దానము ననుసరించి నే నేమియు వాదించదలంచుకొనలేదు.

నే నెట్టి పొరపాటుగావించితినిో యేడు సంవత్సరముల శిక్ష తలపై నిడుకొని కారాగృహము ప్రవేశించినపుడే తెలిసికొంటిని. కాని నిగ్రహమువహించి యుంటిని. ఎంతకఠినముగా గన్పించినను, నేననుభవించు కష్టము ఋణముదీర్చుకొని కృతజ్ఞతజ్ఞాపూటకే యని ఎంచినపుడు నాలో నొకవిధమగు సంతోషము ధైర్యము పొడచూపెను. ఈ ధైర్యము కడపటివఱకు నను వీడలేదుగాని, సంతోషముమాత్రము చచ్చి పోయెను. కఠినమగు కారాగారనివాసము—అచటి నిర్బంధనలు, సహవాసము ఆనాదరణ,—అనుభవించిన సంతోష మెన్నడో మాయముగాకుండునా? అంతియగాక నాల్గుగోడలమధ్య బంధింపబడుట తలవని తలంపుగా నీశిక్ష యనుభవించుట, మనిషిని మార్చివేయగలవు. నే నావిషయమై యొక్కవభాషపడలేదు. శిక్షణ నా కనుభవైకవేద్యమే కాని యిట్టిదిగాదు.

ఒక్కొక్కమాసము గడచుచుండ విమోచనము దగ్గరించెనని యెంచుచుంటిని. కాలము జరుగు కొలది

నూతనజీవితమున కలవాటుపడి పూర్వసంగతులను గూర్చి విశేషముగా చింతింపమానితిని.

రెండవ సంవత్సర మారంభమయ్యెను. విమోచనము సమీపించినదని యెంచితిని. ఏ నిమిషమైనను నాకు విమోచనము గలుగవచ్చును. ఆతురత భరింపరానిదయ్యెను. మరుసెల, లేక రానున్న వారమున, లేక రేపే, మరునిమిషమే నా విముక్తి అను విషయము తప్ప వేరొకటి నే నాలోచించుటలేదు. ఈ ఆలోచనలతో రాత్రులంతయు బాగరమే. మరల నాలుగుమాసములు గడచెను. నా విమోచన మిప్పుడు తప్పక గల్గవలయును. ఐదవమాసము ఘోరయాతనతో గడచెను. ఆరవమాసముగూడ గతించెను. రెండవ సంవత్సరము ముగియవచ్చెను. ఇప్పుడు నాకు విమోచనము గల్గునను నాశాశ్వోతి క్రమక్రమముగా క్షీణించి గాఢాధికారము ప్రబలఁజొచ్చెను. నా విముక్తికై గావించుకొనిన యేర్పాటునందే పొరపాటు గల్గినది.

ఈతలంపు నా మనోవీధిని ప్రత్యక్షమైన రాత్రి నాకు నరకయాతన ప్రారంభమయ్యెను. అంతవరకు నే ననుభవించుచున్నది శిక్ష గాదని యెంచితిని. ఇప్పుడది నిజమగు శిక్షయైనది—కరీరమంతయు చెరుటపోసి నది. అనంగీకారనూచకముగా గట్టిగా నరవవలయునని యనిపించెడిది—దుర్భరము. నాది పిచ్చితనము. నేను నిర్దోషిని. నన్ను బంధించు నినుపయూచల చేతులతో నూడబెరికి స్వాతంత్ర్యమునకు న్యాయమునకు దారిజేసికొందును! రాత్రియంతయు నీ కేదనతో మేల్కొనియుంటిని. ఎంతటి తెలివిహీనుడనై యంధుడనై వర్తించితిని! నా బుద్ధిహింద్యమునకు నాకే కోపము వచ్చెను. కాని నా విమోచనమునకు గావలసిన యేర్పాట్లన్నియు జేసికొనియేయుంటినే. ఉత్తరముగూడ పోస్తుచేసితినిగదా? ఈవిషయమున పొరపాటెందులకు గలుగును?

గృహలక్ష్మీ

బెనర్జీ జీవించియుండగూడదా ! ఈతలంపు మనో
వీధిని మెరసెను ! ఇంకెన్ని సాధ్యములుగావు ?
అతడు తా నపహరించిన ధనమును తన జీవితమును
కాపాడునేదేని యొకచికిత్సకై వెచ్చించియుండ
గూడదా ? తరువాతనేమి ? యమునకు ప్రతిహాసము
ఈ త్తరములు వ్రాయుచుండును. అంతయు నిట్లయి
యుండును. వేరుగా జరిగియుండదు. కోపముచే నా
శరీరమంతయు నుడికిపోయెను. బెనర్జీని చూర్ణము
గావింప నా హస్తము లాతురతపడుచుండెను. నే
నాతని వృత్తాంతమంతయు బైటపెట్టి సాహసించితిని
గాని, వానితోజేరి యపరాధము జేసినారందు రేమానని
విరమించితిని. నే ను త్తమకులసంభూతుడను; ఈ త్త
మాదర్శములగలవానిని. ఆతడన్ననో హీనకులజుడు.
హీనాశయములు గలవాడు. అట్టివాని జీవనమును
పొడిగించి యాతని దుర్మార్గములకు గోహదము
గల్గించితిగదాయని మరల రక్తము వేడెక్కెను.

దినములు క్రమక్రమముగా గడచుచుండెను. నా
తలంపులన్నియు బెనర్జీపై కేంద్రీకరింపబడియుండెను.
ఆతడు డొకవేళ జీవించియున్నను నేను నిర్దోషినని
యెఱింగియు, నన్నింతబాధ ననుభవింపజేసి జీవింప
మాక్కు గల్గియుండెనా ? అప్పటి కిది రెండవ దొంగ
తనముగాదా ? అదియును బలవంతముగ నా నుఖజీవి
తము అపహరించెనుగదా !

చావలేదుగాన జీవించుచుంటిని. నే విద్యా
వంతుడనైనందున విదవ సంవత్సరము నాకు కారా
గార కార్యాలయమం దొక యుద్వోగిగాచేసిరి.
నాకు కొంచము శాంతి యేర్పడెను. ఐననేమి? బైటి
ప్రపంచము నా దృష్టినుండి మరిగిపోయినది. బెనర్జీపైన
యోగ్రహముమాత్రము దిననినాభివృద్ధి గాంచుచుం
డెను. నా సత్ప్రవర్తనచే నాకు త్వరగా విముక్తి
గలుగునని దెలియును. వెంటనే బెనర్జీచేతను వడ్డితో
గూడ తీర్పవలయును. కాని నా కతడగపడునా ?
కాకేమి ? ఎచటదాగినను పట్టుకొనకమానను.

మందు బ్యాంకిలోనున్న వేయిరూపాయలును, నూత
నముగా నేర్చుకొన్న చేతిపనులును నాకు సాయ
పడును. తరువాత! ఆతనిమెడ నా చేతులమధ్య నలిగి
పోవలసినదే !!

ఏడవ సంవత్సరారంభమున నాకు విడుదల
యయ్యెను. వెంటనే యమున ఈపాఠ్యాయనిగానున్న
కలకత్తాకు ప్రయాణమైతిని. ప్రపంచము, ప్రకృతి,
మానవులు నాకు చిత్రముగ దోచెను. సంవత్సరము
లుగా యంత్రమువలె యజ్ఞలప్రకారము వర్తించు
చుండిన నేను సజీవమగు ప్రపంచములలో స్వాతంత్ర్య
ముతో సంచరించుటను ప్రారంభించినపు డెట్లుండునో
వర్ణింపజాలను.

యమున ఆచోటు విడిచి సంవత్సరములు గావచ్చి
న ట్లచటి వ్రాతలు జూపుచుండెను. అచటి పాఠ
శాలాధికారిని విచారింప నాతడు యమున 1927వ
సంవత్సరమున బెనర్జీ యను యువకుని వివాహమాడి
ఆచోటును వీడెనని వచించెను.

నా మనోభావముల నతికష్టముతో దాచిగిని.
నరకయాతన ననుభవించి యతనికి ధనము దక్కునట్లు
జేయగా వారిరువు రిట్లు శోఖ్యమునుభవించుచు,
దన్నా నరకకూపమునందే వీడిరా ! ఎంత నీచులు !
నే నెంత తెలివీహీనుడను !!

ఆ పాఠశాలాధికారి తదుపరి యమున సమాచారము
తమ కేమియు తెలియలేదనియు, ఆమె వివాహ
సంతరము పొట్నాకు తన భర్త ఆగోగ్యమునకై నెట్లు
నట్లు జెప్పినదీతి జ్ఞాపకమున్నదనియు, అచట కామె
యుద్వోగముకొని కొకరికి సిఫారసుగూడ జేసియుండె
ననియుఁ జెప్పెను.

కోపముతో శరీరమంతయు వణకుచుండ వెంటనే
పొట్నాకు బైలుదేరితిని. అదినమే పొట్నా జేరుకొని
యొక హోటలునందు బసచేసితిని. సామానుగూడ
విప్పకనే యమునను వెదుక బైలుదేరితిని. ఏలన

స్వయంకృతాపరాధమా!

అచట జేరినతరువాత యేమిజరుగునో నే నెఱుఁగుదును. నా సామానుతోగూడ నన్ను పోలీసువారు నా స్వస్థానమునకు బంపుదురు. కావున మాటవిప్పిన మరల గట్టుకొనవలయును గదా!

తెలిపోనుపుస్తకమం దతనిపేరు గలదేమోయని వెదకితిని. ఆశ్చర్యము! నా కది దొరికెను. 4వ, బాగ్ బజారు! ఒక కుఱ్ఱవాని సాయమున ఆ యిల్లము గన్పొందిని. అది నా బసకు చాలసమీపముననే యుండెను.

నే నాయుంటిని సమీపింప వేయు ప్రతియడుగుతో గూడ ఉద్రేక మధికిముగాజొచ్చెను. ఇంటిని జేరితిని. అది యంత పెద్ద యిల్లుగాదు. ద్వారము జేరి తలుపుతట్టితిని. నాకు రక్త మడుకుచుండెను. లోపల పదముల చప్పుడు. ద్వారము తెరచుకొనెను. నుమా రారు సంవత్సరముల బాలుఁడు నన్ను తదేక దీక్షతో జూచుచు వాకిట నిలువబడెను.

“బెనర్జీగూడా?” అని ఆతురతతో యడిగితిని.

“అవునండీ” అని సిగ్గుతో నతఁడు ముఖమువంచి జబాబిచ్చెను.

పైకుబుకుచున్న కోపావేశము నతికష్టముతో నణచుకొని “నే నతనితో మాట్లాడవలె” నంటిని.

ఆశ్చర్యమును ప్రకటించు దృష్టులతో నావంక జూచుచు, “ఎందుకండీ! నేనే బెనర్జీని” అని యాతడు నింతగా బలికెను.

నే నెంత నిగ్రహము జూపదలంచినను, “ఏమీ! నీవా బెనర్జీవి” అను మాటలు నోటినుండి వెలువడెను.

“బెనర్జీ! వారెవరు” అనుచు నొకస్త్రీ తలుపు పూర్తిగా దెరిచి వాకిట నిలువబడెను. ఆకనులు— ఆముఖము—నాకు ఆమె యమునయని చెప్పక జెప్పుచుండెను.

అంత టామె “బెనర్జీతో మాటలాడ దలంచిన లోపలకురారూ” అని ప్రార్థనపూర్వకముగ నడిగెను.

మంత్రముగ్ధుడనై లోపలి కరిగితిని. లోపల గృహ మందలి యేర్పాటులన్నియుఁ జక్కగనుండెను. నే

నాసీనుడనై, “అమ్మా, నే మాట్లాడదలంచుకొన్న వారు మీ భర్తయైయుండునని తలంచుచున్నా”నని నన్నుప్రముగ నంటిని.

ఆమె ముఖము వివర్ణమయ్యెను. తన దృష్టి నచటనున్న తన కుమారునిపై నిల్పి, “అమరనాథబెనర్జీ (తన కుమారుఁడు) నాలుగుమాసముల శిశువైయున్న పుడే నా భర్త గతించెను” అని విచారముగ ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. కొంతవఱ కెవరేమియు మాట్లాడలేదు. నేనుమాత్ర మగాధమునబడిన ట్లూహించితిని.

“నా పేరు చిత్రంజక. ఇదివఱ కెపుడైన విన్నారా? మీభర్త నా కేదైనపత్ర మిచ్చిపోయినాడా” అని తిరుగ ప్రశ్నించితిని.

“ఛే”నని జెప్పి నాకు దానిని తీసికొనివచ్చుటకు వెళ్లెను. కొన్నినిమిషములలో దానిని దెచ్చి, “నా భర్త మా వివాహమునకు కొన్ని వారములకు ముందు నా కీ కవరుపంపి, అందున్నది మీకు వ్రాసియిచ్చిన బాకీప్రతమనియు, తన యనంతరము దానిని మీకు పంపవలయుననియు వ్రాసెను. ఆతఁడు స్వర్గస్థుడగుటకు పదిదినములకు ముందు నాతో మీరు ముందు చోటు వీడి యెక్కడికో వెళ్లినారనియు, వచ్చువఱకు యీప్రతము నావద్దనే యుంచుకొని మీ కివ్వవలసినదనియు జెప్పి యీ యుత్తరముకూడ యిచ్చెను. మీ రీ యుత్తరము జదివి మీ కది తృప్తి కరముగనున్నదేమో యెఱుంగగోరదను. ఏలన నే నిపుడు పెద్దబుణభారమును వహింపజాలను. అట్లు జేసిన నా పుత్రునిజీవిత మధోగతిజెందును” అని ఆ యుత్తరమును కవరును నాకిచ్చెను.

నా కొక పెట్టినవ్వు వచ్చెనుగాని, దాని నాపు కొని నాబసకు తిరిగివచ్చితిని. అచట నీలుజేయబడిన కవరు జింపిచూడ బెనర్జీ తన యపరాధము నొప్పుకొనుచు వ్రాసిన ఉత్తరము మునుపున్నట్లేయుండెను. తరువాత నాతోని యుత్తరము దీసితిని.

అందలి సంగతు లివి. విడువడినవెంటనే యాతఁడు యమునకు జెప్పి ప్రపంచయాత్ర జేయదలంచుకొని యామెయొద్ద నెలవుగైకొన వెళ్లెను. ఆతనిసితి నామె విలోకించి, యతని యవసానకాలమున తా నతని నేవజేయ నంగీకరించుటకును, నతని నామె

గృహ లక్ష్మీ

జ్ఞాపముంచుకొనుట కొకమార్గమును గల్గించుకొనుట మన ప్రార్థించెను. దానివలన నామెకుకలుగు కష్టము లాతఁ డెఱిగియు తన జీవితములో ప్రతిక్షణము వాంఛించినదగుటచే నామెను వివాహమాడెను. కాని పుత్రోదయమగునని దెలిసిన పిదప నాతని సిద్ధిమారి పోయెను. అతఁ డడిగినపుడు నే నెండల కా సం వత్సరకాలమివ్వ నిరాకరింపనైతిని యాతఁడు చింతించెను. క్రమక్రమముగ నాతని కవసానదశ దగ్గరించుచుండెను. తన యపరాధఫలితము తనకుమరునిపై బడునుగదా!

యమునవద్దగల ఒప్పుదల ఉత్తరమును చింపివేయ దలచెను గాని యమున నీచస్వభావములకు లాంగు నదిగాదు. అది యవ్వపత్రమనికదా యామెకు జెప్పబడినది. ఇపు డప్పదీర్చినట్లు సాక్ష్యముజూపని దామె దానిని చింఛనివ్వదు. సత్యము జెప్పటకు బెనర్జీకి దైర్యముచాలదు.

పుత్రుఁ డుదయించెను. అతనికి శిక్ష పూర్తియయ్యెను. ఏ పుత్రునికై ప్రపంచములో సర్వసౌఖ్యములు గలిగింప యువ్వట్లూరుచుండెనో అతని కిప్పు డిచ్చుట కేమియులేకపోగా, పైగా తండ్రి జేసిన యపరాధకళంకము మాత్రము మిగిలినది. కర్తవ్యమేమి?

తన వాగ్దానము తప్పట విశ్వాసహీనతకుమనియు ఘోరపాపమనియు నతనికి దెలియును. కావున పుత్రుని కీప్రపంచమున గావలసినంత ధనమైన నీచ్చి వాగ్దానము నెరవేర్చునని తిరిగి రాగిగనుల కాతఁడు ప్రయాణమయ్యెను. ఏలన తాను దొంగలించిన ధనములో కొంతమాత్రము దీసికొని మిగిలినదంతయు నచటనే దాచివెల్లియుండెను. ఇప్పుడు తన శరీరపరిస్థితియైనను జూడ కచటికివెల్లి దాచిన ధనముకై వెదుకగా నది యెవరో కనిపెట్టి దొంగలించి యుండిరి! ఇక ఆతనిసిద్ధి వర్ణనాతితము. అపు డతఁడు తన వాగ్దానము చెల్లింప బూనుకొన్నచో పుత్రునిగతి దుర్భరమగును. తనతోగూడ తన సంసారము కూలి పోవును. కావున నాకష్టము, నాశిక్ష, నాయాతన కంటె యతని శిశువును గాపాడుటే ముఖ్యమని యాతఁడు దలంచెను.

ఏడు సంవత్సరముల తరువాత నతని భార్య

పుత్రుని జూచినపు డేమి జేయుదునో యతఁడు దలంప లేదు. కాని యాతని తుదిప్రార్థన యిది, నే నత్యంత దయాపరుడనై యాతనికి సాయముజేయ, నాతనికి బదులుగా శిక్ష ననుభవింపవూనుకొన్న అంగీకారమే బాలుని జీవితమున కాధారము. అట్టివానిని తండ్రి జేసిన తప్పులకై హానిజేయక మన్నింపవలయును.

ఉత్తరము నాచేతులనుండి క్రిందబడిపోయెను. నే నట్లే యచ టెంతనేపు గూర్చునియుంటిని దెలియదు. నే నేడు సంవత్సరములక్రింద గావించిన తీర్మాన మింతకు దెచ్చినది. నేను బెనర్జీకి నాజీవితమున నొక సంవత్సరకాల మిచ్చుట కంగీకరించినపుడే అతఁడు జేయువాని కన్నిటికి బాధ్యత వహించినవానినైతిని. దానికి తరువాత నే నెంత పశ్చాత్తాపమైనను బొంద వచ్చును. బెనర్జీ నీచుడైన గావచ్చును. తాను బైలునున్న కాలము నా సాయములేక తా నేపనిగైన గావించియుండగలడా! నిజమే, అతనివలన నే కలలో గూడ తలంపని కష్టములబడితిని. నాజీవితము ధ్వంసము జేసికొంటిని. కాని యిదంతయు స్వయంకృతాపరాధమే గదా!

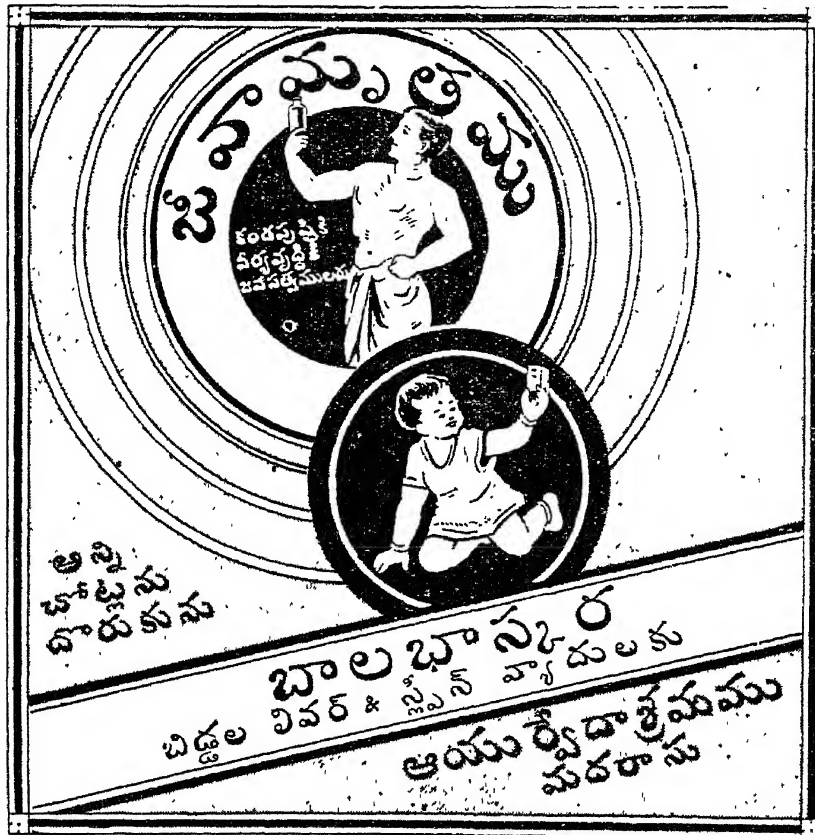
ప్రశాంతుడనై లేచితిని. నే నింక యాతని యపరాధమును బైటపెట్టజాలను. దానికి సంజేహములేదు. నా తెలివితక్కువవలన గలిగిన పాపము నారెండ చిరుతనిపై బడుచుండ బూడజాలను. నే గావించిన దాని కాతఁడు బాధ్యుడుగాడు గాని, అతఁ డీ ప్రపంచములోనికి వచ్చుటకు నేనుగూడ కొంచము బాధ్యత వహించియుంటిని. నే నతని కొకవిచిత్రమైన తండ్రి నైతిని. కావున నాచేతనైనంతవఱ కాతని నుఖపెట్ట వలసినది నాబాధ్యత.

ఆతని కా సమాచారము దెలియకయుండవచ్చును. నా కది తెలిసినందున జైలునం దనుభవించినదాని నంతగ గణింపలేదు. ఈతనికిజేయు సహాయ మింకను గొప్పదగు త్యాగమును గోరుచున్నది. ఇది గౌరవ నీయమైన త్యాగముగదా!

ఇప్పుడు నే నొక బీదవానిని. స్వయంకృషిచే పొట్టపోసికొనుచు కాలము గడుపుచున్నాడ. ఇప్పుడు జీవితము నాది; స్వాతంత్ర్యము నాది; యోగ్యత నాది; ఇవియేగదా ఉత్తమమైనవని ఆస్తివాస్తాలు.

(ఒక అంగ్లకథ ననుసరించి చ.రా.)

శైవ్యరత్న
పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి
రత్న ద్వయము

37 సం॥రములనుండియు : : :
: : ప్రజారోగ్యాభివృద్ధికి :
: : : : ప్రశస్తి గాంచినవి

అచ్చులపాటివారి యిల్లల్లో పునస్సంధానకార్యాలు

శ్రీమతి శ్రీపాద శారదాదేవిగారు

వ్యాకరణద్వీపాగ్రహారములో బ్రాహ్మణులకు ముఖ్యముగా అచ్చులపాటివారికి ఆ సంవత్సరము క్లిష్టసమయముగా పరిణమించినదనగానే మనమండలము వారికి సానుభూతి చూపింపకుండ నుండజాలము. అచ్చుల పాటివారి ఆడపిల్లలు పెండ్లిండ్ల యినతరువాత రజస్వలలై పునస్సంధాన కార్యాలు మిగిలిపోయినందున వారి పరిస్థితులు ఆగ్రామములో చాల విధూరముగా లోకులు చెప్పకొనునంతటివఱకు వచ్చివేసినవి. కాబట్టి ఆకన్యలకు కార్యము లెంత త్వరగా నిశ్చయపరచిన సంతశ్రేయస్కరమనుమాట వారి తల్లిదండ్రులు గమనించి పొరుగుారి కాపురస్థులైన అక్షయ సిద్ధాంతిగారికి కబురంపినారు. కబురందినదో లేదో కాని ఆమరునాడే అక్షయసిద్ధాంతిగారు వ్యాకరణాగ్రహారములో బ్రశ్నాక్షమైనారు. అందుచేత ఆయనకు నా గంతుక బ్రాహ్మణుడను పేరొకటి వాడుక పేరైపోయినది.

ఆయన ముహూర్తాలు పెట్టుటకు ఆలోచనచేయ నారంభించెను. ఆయన మాత్రమే గాక ఆగ్రామస్థులలోని మఱికొందఱు సిద్ధాంతులు కూడా వారితో సంప్రదించిరి. వారికిని అక్షయ సిద్ధాంతికిని మధ్య కొన్ని సంజ్ఞలు నడిచినవి. సంజ్ఞాప్రకరణము పూర్తి

యైన వెంటనే పునస్సంధాన (సంధి) ప్రకరణమునకు బ్రవేశించిరి.

ఆసంవత్సరము కార్యము వాచలసిన బాలికల పేర్లు పాఠకులు తెలిసికొన గుతూహలురైయుందురని నేను వేరుగా వ్రాయనక్కరలేదు. కావున వయస్సును బట్టి వారిపేర్లు వరుసగా నిచ్చుచున్నాను మొదటి కన్యపేరు అత్తమ్మ, రెండవదాని పేరు ఇత్తమ్మ, మూడవ దానిపేరు ఉత్తమ్మ. వారి భర్తల నామములను కూడచెప్పి అసలుకథ నడిపించుతాను. ఆగర్భాధానపు మువ్వరి పెండ్లికొడుకులపేర్లు వరుసగా అచ్చయ్య, స్వరయ్య మాట్లరు ప్రాణం. ఆ కన్యకలకు వారొనర్చు పునస్సంధాన ముహూర్తాలు ఒక్కనాడే ఆరంభమైనవని చెప్పినచో మీకందఱకూ నాశ్చర్యముగా దోపవచ్చును. కాని యీ వ్యాసారంభములో నేను సూచించిన క్లిష్టసమయ మిదియేయని మీరు తెలిసికొనగలరు. అయితే పునస్సంధాన కార్యాలు మాత్రమొకటే లగ్నమందు జరుగును కాని వారి కథలు మీకు చెప్పవలెననగా ఒకటి తరువాత మరొకటి చెప్పవలసినదే కదా! కావున నేటి యీ వ్యాసములో అత్తమ్మ గారి గర్భాధానపు ముచ్చట్లు ఆయూరి

అచ్చులపాటివారి యిల్లలో పునస్సంధానకార్యాలు

అచ్చులక్కలు చెప్పకొన్న విధముగా మీకు బహిరంగపరచుట అసభ్యముగా నుండు నేమో యన్నశంక నాకు గలుగకపోలేదు కాని యీకథ చదున తటస్థపడిన ప్రతి స్త్రీ వ్యక్తియు తమయొక్క గానీ పరాయిగాని మగవాళ్లెవరును లేకుండ చదివే ఆనందించి ఆడుపిల్లల యాత్మగౌరవమునకు భంగము కాని విధముగా బ్రవర్తిల్లెదరను దృఢ విశ్వాసముతో స్త్రీ ప్రపంచమునకు చెలియ జేయుచున్నాను.

మొదటిరాత్రి

అత్తమ్మ గర్భాధానము నాటిపగలు దంపతులు పీటలమీద కూర్చుండి పురోహితులు నడిపించిన మంత్రతంత్రముల ననుసరించినందున నాటి శుభకార్యములోని పూర్వభాగమున క్రమముగా గడచిపోయినది. రాత్రిభోజనానంతరము శోభనాలగది చక్కగా అలంకరింపబడి గర్భాధానపు పెండ్లికుమార్తెను పెండ్లికొడుకును సుఖశయ్యాసనమున జేర్చునప్పటికి సుమారు పదునొకండు గంటలైనది. అప్పటికిప్పుడే పేరంటాండ్రందఱు వచ్చివేసినారు. వారితో నిండి యాశోభనాలగది కిటకిటలాడిపోవుచు ఒకవింశశోభ కలిగించుచు ముత్తైదువులకు కన్నులపండువుగ నుండెను.

అత్తమ్మకు సిగ్గు తలమునకలైనందున తలవంచుచునేయుండెను. అచ్చయ్యగడుసు వాడుగను తమలపాకులకిల్లిలు మార్చుకొను సమయమునందు తమలపాకులబోలు

మరేవియో కొన్నియాకులు తెచ్చి అత్తమ్మకి య్యగా పేరంటాండ్రబలవంతము పైన సత్యము నిత్యమనుకొని అత్తమ్మవానిని గ్రహించినది. అట్లాబలవంతముపెట్టిన అచ్చులక్కలు ఎవ్వరనుకొన్నారు? వెంకమ్మ (వెంక + అచ్చు), రామక్క (రామ + అక్క), ముమ్మడయ్య (ముమ్మడ + అచ్చు) అనువారలే. వీరే నిత్యమంగళి సాచుచుండగా ఆమ్రేడితమ్మయను సాలె పడుచుకూడ మంగళహారతి పట్టుకొని వారి రాగములో తనరాగము కలిపినది. అంతట ముత్తైదువు లందఱు తమతమ గృహములకు వెళ్లిరి.

రెండవరాత్రి

రెండవనాడు రాత్రిగడుసు పెండ్లికొడుకు అచ్చయ్యచేసిన వేళాకోళాలను అత్తమ్మ వైపువారు పట్టుబట్టి కొన్ని నిషేధాలు గనుపరచినారు. అవియేమనగా పెండ్లికొడుకు పెండ్లికుమార్తెను వేళాకోళము చేయునప్పుడు పూర్వపు నాటిరాత్రిరీతిగా సంస్కృతములో (తత్సమంగా) మాట్లాడకూడదనుట యొకటి, స్త్రీ వాచకము గౌరవమైనది గనుక అదియు కూడదనుట రెండవది; సంబోధనయనగా పేరుపెట్టి పిలుచుట తమయింటి సాంప్రదాయమునకును హిందువుల సాంప్రదాయమునకును విరుద్ధమౌట చేనదియు కూడదనుట మూడవది; అవధారణగా (అదేధోరణిగా) మాట్లాడుట కాలెత్తైత్తివేసి నడిచినట్లుండును గావున అదియు గూడదనుట నాల్గవది. ఈ విషయ

గృహలక్ష్మీ

ములో మీకును మాకును జరుగు వివాద ములలో సంతకుదురదని అత్తమ్మగారి వైపు ఆడవాండ్రందరు పట్టుపట్టి అచ్చయ్య ఆడుబంధువులకు ఖచితముగా చెప్పినైచి నారు. అంతట అచ్చయ్యవైపు ఆడ చుట్టాలు “అట్లా అస్పష్టముగా చెబితే మాకు తెలియదు. నిదర్శనపూర్వకంగా చెబితేనే మేము వింటాము లేకపోతే మా అబ్బాయిని తీసుకొని మేము వెళ్లిపోతా” మని అన్నారు. అదివిని అత్తమ్మ బంధువులు ఇచ్చిన యీక్రింది ఉదాహరణములతో కొంత కాలక్షేపము జరిగినది.

(1) “మొదటిరాత్రి మనమంతా ఇక్కడ ఉన్నవారమే కాబట్టి తత్సమంగా మాట్లాడ కూడదన్నది మీకును మాకును స్పష్టమే కదా?

(2) “రెండవదంతగా గౌరవముగా (కష్టంగా) ఉండదు కాబట్టి మేము చెప్పట గాని మీరు వినుటగాని అంత మంచిదిగాదు. పెండ్లికొడుకు, అత్త ఇదిగో అంటే అత్త యిదిగో అనుమని నిర్బంధముచేస్తే అత్త గారు నిషేధించుట యేమి యాశ్చర్యము?

(3) “అత్తమ్మా! ఇదిగో నీకు ఢిల్లీనుండి కిల్లీలు తెప్పించాను అని అనడానికి అత్తమ్మిదిగో నీకు ఢిల్లీకిల్లీలని అనగూడదు.”

(అట్లంటే పెండ్లికొడుకు అత్తమ్మా! యిదిగో నీకు అని సాగింపవచ్చునా అని అడిగేడు) కూడనిదానికి నాల్గవ ఉదాహరణం వినండి. పెండ్లికొడుకు అత్తమ్మనుచూచి పురాణాల లోని ఆడవాళ్లవలె నాకు పుత్రసంతాన మిమ్మని నీవ—అడుగకూడదని భార్యతో చెప్పకూడదంటే అచ్చయ్య నీవయడుగ కూడదని యనెదను లేండియని అత్తగారి వైపు నిషేధానికి తలదాల్చినాడు. కాబట్టి యిది మాకు నిష్పమే.”

ఇట్లేవియో వియ్యపురాండ్రకు నడిచిన సంజ్ఞ అర్థముగాక అప్పటికింకా నిలిచి యున్న బంధువులు ఆశాభంగముతో నుండి పోవలసి వచ్చినది. సంజ్ఞాప్రకరణమైన తరువాత సంధిప్రకరణముండుట సహజమేకదా!

మూడవనాటిరాత్రి వికల్పముగా ఒక వంతు నడచినది. అదెట్లైనను సందఱు గ్రహింపగలిగియే యుందురు.

మూడురాత్రులు నిద్రలైన తరువాత కొంత అన్యవిధముగా గూడ జరిగినదని చెప్పినచో బహుళముగా జరిగినదని మీ రందఱు గ్రహించియేయుందురు. కావున అత్తమ్మ పునస్సంధానకథా కథనము నేటికి ముగించివేయుచున్నాను.

శ్రీ॥ శ్రీ॥ గొట్టుముక్కుల మంగాయమ్మగారు.

జె. మోహనరావుగారు

ఈ నుగుణవతి శ్రీమంతులైన గొట్టుముక్కుల నాగయ్యగారి కడసారి ముద్దుబిడ్డ. స్థానికసంస్థలలో సభ్యులైన శ్రీ వెంకన్నగారి ప్రియసోదరి. హరిజన కవియైన శ్రీ పోతుకొండ భద్రయ్యగారి శిష్యురాలు. త్యాగధనులైన శ్రీ తాడిమేటి కుటుంబశాస్త్రిగారి యభిమాన హరిజనసోదరి. నేనాదురంధరులైన శ్రీ ఉన్నవలక్ష్మీదంపతుల నికేతనపు దత్తపుత్రిక.

వయస్సును మించిన ప్రతిభ, కాలమును మించిన భావములు, శక్తికిమించిన సాహసము, పెద్దలను గౌరవముతో వంచగల నేర్పు మంగాయమ్మకుగల నుగుణములు. శ్రీమంతుల యింట కడగొట్టుబిడ్డయగుటచే ఆమె కడుగారాబముగ బెరిగినది. దగ్గర సంబంధము చెడిపోవుననెడి ప్రేమచే తల్లిదండ్రు లామెను బలవంతముగ యొకనికి వివాహముచేయ యత్నించుటతో ప్రారంభమైనది. యామె విషాదాంతజీవితనాట కముయొక్క ప్రథమాంకము. ఆవివాహసమయ్య విడగొట్టుటకై యామెచేసిన ఉపవాసములు, వ్రతములు వర్ణనాతీతములు. ఆ క్లిష్టపరిస్థితులనుండి బయటపడు సరి కామెకు తలప్రాణము తోకకువచ్చినది.

ఇంతలోనే శ్రీ శారదానికేతనములో విద్యార్థినిగ చేరుటకు ప్రయత్నించినది. కడగొట్టు ముద్దుబిడ్డకై ప్రేమసాగరమున నోలలాడు తల్లిదండ్రు లందుల కియ్యకొనరై. వెంటనే మంగాయమ్మ రెండవ యగ్నిపరీక్షకు గుటియైనది. ఆ దినములం దామెజేసిన యుపవాసములు, సల్పిన ఘోరతపస్సు చూపరులను దిగ్భ్రమజేందించినవి. ఈ రెండవ యగ్నిపరీక్షయే నేటి యామె భూగర్భప్రవేశమునకు మూలకారణమైనది. రజస్వలయైన యాసమయములోనే ఆమె జేసిన ఘోరమైన యుపవాసములు వికసించునున్న ఆమె అవవయములను ముకుళింపజేసినవి. దానితోనే ప్రారంభమైన యీ భయంకరవ్యాధి నెవరును గమనింపలేదు.

తుదకు శ్రీ శారదానికేతనమునందు చేరి శ్రీ దేశోద్ధారకుని సహాయమున చదువుకొన ప్రారంభించినది. ఉన్నవలక్ష్మీదంపతుల కనుసన్నలమెలగి వారి ప్రేమను సంపాదించినది. ప్రతి వత్సరము పరీక్షల యందు గెలుపొంది బహుమతులను సంపాదించునాగినది. దీనినంతయు జూచి మాలపల్లి గ్రంథమునందు సృష్టించిన “జ్యోతి” నేడు తన యాశ్రమమునందు చేరినదిగదాయని శ్రీలక్ష్మీనారాయణగారు, ఆమెను నికేతనమునందు చేర్పించుటకై పలుశ్రమలుపడిన శ్రీ కుటుంబశాస్త్రిగారు, ఆదిలో ఆమెకు విద్యనేర్పి మార్గముజూపిన శ్రీ భద్రయ్యగారు మొదట విద్యకు పోవలదని పట్టుబట్టిన తల్లిదండ్రులు ఇంకొక సంవత్సరములో విద్యాకొ బిరుదునంది యువతీసంఘము నలంకరింపనున్నదని అంద రెమరుచూడసాగిరి. భళీ! యని హరిజనసంఘము చంకలు కొట్టుకొనసాగినది.

ఇట్లుందరు ఒకదారికి వచ్చుసరికి ఆమె వేరుదారి పట్టినది. నాడంకురించిన వ్యాధి విషమించినది. ఆమె యారోగ్యము పూర్తిగ చెడిపోయి పిచ్చిలోనికి దిగినది. చికిత్స లాభము లేకపోయినది. తిరిగి స్వగ్రామముచేరుటకై ప్రయాణము చేయుచుండగ, దారిలో, పరాయిదేశములో కలకటా!! గోదావరి రైలు స్టేషనులో ప్రాణములను బాసినది.

కాటికి కాళ్లు జాచుకొనియుండు సమయములో ఇంతకుముందే నలుగురు పుత్రికలను గోల్పోయిన ఆమె తల్లిదండ్రు లిపు డీ యైదవమరణమువల్ల నెంత దుఃఖించుచున్నారో! ఎవరు వర్ణించగలరు?

శ్రీ ఉన్నవలక్ష్మీనారాయణ పంతులుగారు ఆదర్శప్రాయముగ ‘మాలపల్లి’లో తాను సృష్టించుకొనిన ‘జ్యోతి’ ఆనాడు కృష్ణవేణి తరంగములపాలైనది. ఆ జ్యోతిని మించిన యీ హరిజన ‘జ్యోతి’ నేడు గౌతమీగోదావరి పులిసతలములపాలైనది.

ఇప్పుడు వారి మన స్సెట్టుండునో!!!

సోదరి మంగాయమ్మ ఆత్మకు శాంతి కలుగుగాక!

* పంజాబు యువతుల సంసార పద్ధతులు

శ్రీమతి అల్లాడ రామఅహల్యాదేవిగారు

నేటికాలమున ఆదేశము ఈదేశ మను విచక్షతలేకుండా అన్ని దేశములు నాగరికతా పిశాచమునకు అధీనములయినవనుట నిర్వివాదాంశము. బియ్యేలు ఎమ్మేలు ప్యాసయి స్త్రీలు పురుషులు పూర్వాచారముల బుగ్గిచేసి నవీనపథముల సంచరించుచున్నారు. అట్టి నవనాగరిక యువతులను గుఱించిగాక, పూర్వాచారములు పాటించుచున్న పంజాబు యువతులగూర్చి ఒక్కొంత వ్రాయబోవుచున్నాను.

సంసారమునకు వినాయకునిపూజ వివాహము. వీరిలో పెండ్లికి ముందర కొన్ని వారములనుండి చుట్టుప్రక్కల స్త్రీలెల్లరు, కాబోయే పెండ్లికుమార్తె యింటికి రాత్రులందు పోవుచు, అత్యంతహర్షమున పాటలు పాడుచుందురు. పెండ్లి యనుమాట యెంత పురాతనమైనదో ఈ పాటలుగూడ అంత పురాతనమైనవని కొందరి అభిప్రాయము. ఈపాటలు దంపతుల భావిజీవితములపై తమ ప్రభావము చూపించునని వారి నమ్మకము. ఇంతేకాక వివాహానందర్థమున ద్వివిధములగు పాటలు పాడబడును. ఇవి 'సుహాగ్', 'ఘోరియక్' పదములు. 'సుహాగ్' పదములు పెండ్లికుమార్తె యింటి లోను, 'ఘోరియక్' పదములు పెండ్లి

కుమారుని యింటిలోను పాడబడును. ఇచ్చట ఒక 'సుహాగ్' పదము భావము వ్రాయుచున్నాను.

ఎచ్చట

అత్తగారు రుత్తమురాలో, మామగారు గౌరవనీయుడో అట్టిచోట ఓతండ్రీ! నన్ను కట్టిపెట్టిన నీకు శుభ్రయశము చేకూరును!

ఎచ్చట

అత్తగారు పెక్కుబిడ్డల మాతయో, వారి వివాహాది శుభకార్యములు తరుచుగా నా చేతిమీదుగా జరుగుచో, అట్టిచోట, ఓతండ్రీ! నన్ను కట్టిపెట్టినచో నేను నిరంతరము ఆనందసాగరమున తేలి యాడుచుందును!

ఎచ్చట

పెక్కు పాడిపశువు లెల్లప్పుడూ పాలిచ్చునో, పాలు పితుకుట, వెన్నతీయుట నాకు నిత్యకృత్యమో, అట్టిచోట, ఓతండ్రీ! నన్ను కట్టిపెట్టిన నీతనయ అదృష్టవంతురాలగును!

ఎచ్చట

అగసాలివాడు నా కొలువునేయ సిద్ధముగానుండునో, దినదినమూ వింత వింతల ఆభరణముల ధరించుచుండునో, అట్టిచోట, ఓతండ్రీ! నన్ను కట్టిపెట్టుట నీ పవిత్రవిధి!!

పిమ్మట పెండ్లికుమార్తెను పల్లకిలో కూర్చుండబెట్టి పెండ్లి జరుగుచున్న యింటికి పంపింతురు. ఈ సందర్భమున 'డోలీ-డీ-గిట్' పదములు పాటబడును. డోలీ అనగా పల్లకీ. ఇచ్చట వధువు మిక్కిలి విచారించును. పదిపదారు వత్సరములనుండి సుఖముగా వసించుచున్న పితృగృహమును, చెలికత్తెలను, ఉద్యానవనములను వీడి నూతన ప్రదేశముల ప్రవేశించుటకు కొలదిగా మనసు కుందుచుండును. 'స్త్రీలు పిచ్చుకలవంటివా' రను అభిప్రాయ మిచ్చట సరిపోవును. ఎన్నడూ కనివిని యెఱుగని క్రొత్తప్రదేశములోని నూతనకులాయమునకు వధువను పిచ్చుక బయల్పడలుచున్నది. అనంతరము కూతు నత్తవారింటికి పంపించువిధి తండ్రిదై యున్నది. ఇచ్చట వధువు తద్దయు వాపోవుచుండును. ఈ సందర్భమున తండ్రి సమాధానపఱచుచు, కొలదిగ కృతార్థముగ వర్తించును. అనగా వాపోవుట కవకాశమియక పంపివేయజూచును (ప్రేమలేక కాదు, విధిలేక). పిల్ల అత్తవారింట ఉన్నంతవఱకు (క్రొత్తలో) అక్కడకు కావలసిన వస్తుసామగ్రి పంపుట తండ్రి విధియైయున్నది.

మనలో గృహస్తులు సంక్రాంతి పండుగకు తమ ఆడుపిల్లల నత్తవారింటినుండి తీసికొనివత్తురు. అచ్చట శ్రావణమాసములో, 'ఘృతాక్ష' పండుగులకు తీసికొని వత్తురు. అత్తింటినుండి పుట్టింటికి ఆడుపిల్లలందరు ప్రసన్నముఖములతో వచ్చు రోజు అవి. తమతమ పూర్వనెచ్చెలులను కలసి కొని జేమముల వినుచు, తెల్పుచు, అత్యం

తానందముతో ఊయెలల నూగుచు, సంతోషముగా కాలమును బుత్తురు. ఈసమయమున 'గిథా' నాట్యమును నల్పుచు, నిజమృదుమధుర గొంతులతో పాటలు పాడుచుందురు. తలిదండ్రులచే నింకను ఆహ్వానింపబడకపోవుటచే 'వర్షాకాలము దాటి పోవుచున్నది కదా' యని ఆడుపిల్లల తత్వవారింట విచారించుటయే ఈ పాటలందలి భావము. మనలో వసంతకాల మొత్తగా కొనియాడబడునో వారిలో వర్షాకాల మంతగా కొనియాడబడును. ఆ ఋతువందలి మేచకాభములను కనుగొనినంతనే మయూరములపగిది అచ్చటి ముగుడులు హర్షపుల కాంకురితలయి ఆటపాటలతో విహరించుచుందురు.

ఎవరింట నైనను పుత్రోద్భవమైనచో చుట్టుప్రక్కల స్త్రీలెల్లరు కొన్నిరోజుల వఱకూ నిత్యమూ విచ్చేసి పాటలు పాడుచుందురు. వీటినే 'హోలారు' పదములందురు. 'హోలా'రనగా చంటిపిల్లవాని కర్ణము. పిల్లవాడు కృష్ణదేవుడుగా భావింపబడి గౌరవింపబడును. ఈయదనున పాడు పాటలో గర్భవేదన పూర్తిగా వర్ణింపబడును. 'ఎందుకు గర్భము దాల్చితివా' యని ఒకానొకతరుణి వాపోవుచున్నట్లు చిత్రితమైయుండును.

మొత్తముమీద వారి జీవితమంతయు సంతోష పూరితము. ఏదియో నెపము కల్పించుకొని వారు ప్రతిసందర్భమునను పాటలు పాడుకొనుచు ఆనందమున నోలలాడుదురు.

రాధాకృష్ణ

శ్రీమతి రాజేశ్వరిగారు

రాధ ఇల్లు. నాలుగిళ్లభవంతి పెద్దపెరడు. పెరట్లోని చిన్నపువ్వులవనం వొకవైపు గచ్చునుయ్యి. నాలుగుప్రక్కల ఆర్చికట్టిన చతురవందిరి. ఒకప్రక్క గోవులసాల. సాలనిండా ఆవులూ పెయ్యలు కలసి మెలసీవుంటాయి. రాధ ఆవుపాలు తీస్తున్నది. అప్పుడే కృష్ణుడు వీధితలుపు దడదడకొట్టి పిలుస్తున్నాడు.

రాధా! రాధా!

.....

ఓ అత్తా! అత్తా!

.....

యేవమ్మా అత్తా!

యెవరుమీరు పేరులేదూ.

నేను కృష్ణుణ్ణి. తలుపుతియ్యి.

తీస్తానుండు.

వేగం తియ్యతా.

అలాగు పిలుస్తే నే తియ్యను.

మరేలాగతా.

.....

అత్తా అని పిలవనా?

.....

ఓ రాధా!

యేం ఇంతనేపూ అలాగు పిలవలేవా?

మరిచిపోతానత్తా.

మళ్లా అలాగే?

లేదత్తా.

నాతో మాట్లాడకు.

కోపంవచ్చిందా రాధా?

.....

నేను మంచివాణ్ణి కానూ రాధా.

.....

నా జట్టువుండపూ రాధా.

.....

పోనీ నేను వెలిపోతాను రాధా.

వద్దు కృష్ణా. నాకు కోపములేదు. వెలిపోకు.

మరి ఇంతనేపూ యెందుకు మాటాల్లే.

వుట్టినే. నువ్వు నన్ను రాధా యని యెందుకు పిలవ్వు. అత్తాయని పిలుస్తే నేను పలకను. అత్తేమిటి కొత్త చక్కగా రాధాయని మంచి పేరుంటేను. నన్ను రాధా అనే రోజు పిలువు.

రాధా! అమ్మ నన్ను ఇక్కడికి రావద్దని రాధా. యేమీ యెందుకు రావద్దని?

పూర్ణోవాళ్లంతా రోజూ నిన్ను నన్ను వెక్కిరిస్తున్నారట. అమ్మనిమాసి నవ్వుతున్నారట. అంచేత రావద్దని రాధా.

నీవు రాకపోతే నా కీ ప్రపంచం ఎందుకు కృష్ణా. నీవులేని బ్రతుకు నిష్పలమేకాదా. నీవు యే దినమునుండీ ఇక్కడకు రావో చెప్ప. కృష్ణా! ఆ దినమే నా భారమైన జీవనము సుఖముగా చేసు చేసుకొంటాను. నా శరీరము వేరుగావుండుటచే అమ్మ నిన్ను రావద్దని ఆజ్ఞపెట్టింది. నీలా లీనమయిన నన్ను వేరుచేయువారు యెవరు కృష్ణా. నిన్ను ఇచ్చటకు రావద్దని చెప్పటకు మీ ఆత్మకు నేను యేమి అపకారముచేసినాను? ప్రపంచమును మనము మెప్పింపగలమా? అమ్మ రావద్దన్నదని నీవు రావా యేమి. కృష్ణా మాట్లాడవు. నిన్ను చూడని కన్నులు ప్రపంచమును యెట్లు చూడగలవు?

లేదు రాధా. ఆమె అటుల చెబుతుందని చెబుతున్నాను కాని నేను రాననలేదు. నిన్ను చూడక నేను ఒక్కనిమిష మైననూ గడుపలేనని నాకు తెలియదా రాధా. నాపై నేల లేనిపోని నిష్టా రలు. రాధా ఆకలేస్తోంది రాధా. చూడు, కడుపు యెలాగు యేడుస్తోందో. నీకు జాలిలేదూ నా

రాధా కష్ట

మీద. పోనీ రాధా. అయితేను నేను వెళ్లిపోతాను. నాకు ఇక్కడేకాని ఇంటిదగ్గర పాలు సాయించవు రాధా. ఇయ్యవూ. అంద రిండ్లలోను నేను పాలు దొంగతనంగా తాగుతానని అమ్మతో చెప్పేరు రాధా. ఇందాకాను కామాక్షివాళ్లునూ, వాళ్లు వెళ్లిపోగానే అమ్మ నన్ను కొట్టింది రాధా. నీతోనామీద యెవరు యేమి నేరాలు చెప్పినా నీవు నన్ను యేమీ అనవు రాధా.

అబ్బా, ఇంతసేపూ ఆలోచించి యెంత కొంపై ప్రశ్న వేసేవో, నిజుచెప్పితే నా కేమిటిస్తావోచెప్ప. యేమిటిస్తాను రాధా. ఒక్క ముద్దుయిస్తాను రాధా.

అబ్బా, రెండు ముద్దులు ఇస్తే చెప్పతాను. ఇస్తావా కృష్ణా.

మెల్లిగా పెట్టుకుంటానంటే ఇస్తాను రాధా.

అమ్మకు నిన్ను తన ఆదుపుఆజ్ఞలలో వుంచుకుం దామని కోర్కె. నాకేమీ నిన్ను పూజిద్దామని. నీ కోర్కెలు యెటువంటివయినా నెరవేరుద్దామనీ. నీవు లేని జన్మనిరర్థకమనీ నేను తలుస్తాను. నీవు పరమేశ్వ రుడవని నాభావన. కలలోనైనా నే నేవచేయుటకే నా హృదయము పరుగులు పెట్టుచుండును. నీవే నా తల్లివి. తండ్రివి. భర్తవు. దేవుడవు. కృష్ణా! మీ అమ్మ చాల అదృష్టవంతురాలు. యెల్లప్పుడు ఆమె కండ్లయెదుటనే నీ వుండువు. రోజునకు రెండు మాడుసార్లు నాకు ముఖము చూపించుటకు యెంతో మురిపించుచుండువు. కృష్ణా! యెంత నిర్భాగ్యులు బ్రతుకు నాది.

రాధా ఆకలేస్తోంది రాధా. పాలు ఇయ్యవూ. నుల్లా అమ్మకూడా వస్తుంది రాధా. అమ్మవస్తే లేనని చెప్పి. ఇంటిదగ్గర పాలు అమ్మ తాగమంటుంది రాధా. ఇంటిదగ్గర పాలు నాకు సాయించవు రాధా.

పదపెరట్లోకి పాలుతీసి వలకబోస్తాను.

యేంరాధా నా కియ్యవూ. మౌలకబోస్తావు. నా కియ్యవూ పాలు. రాధా చెప్పవూ?

యెక్కడా నీ చిన్నబొజ్జలో వలకబోస్తాను పద,
.....

అబ్బ కదపకు రాధా. పాలు ఒలికిపోతాయి రాధా.

.....

అబ్బ! వేడిగా వూపిరి సలుపనియ్యవు రాధా.

.....

అమ్మ ముద్దు పెట్టుకుంటే చల్లగావుంటుంది. నువ్వు పెట్టుకుంటే వేడిగావుంటుందేమీ రాధా.

అన్నా యెప్పుడూ ఇలాంటి ప్రశ్నలే నువ్వు వేస్తావు.

రాధా.

.....

ఓ.....రాధా.

రాధామ్మా.

.....

కృష్ణాదాంగో.

.....

వోయి. వాస్తుంన్నా. వుండండి.

రాధా! కృష్ణుడు వచ్చేడా.

ప్రొద్దుటినుండీ రాలేదొదినా.

వాడితో సాలలేకుండా వున్నానమ్మా.

చిన్నపిల్లడు మనమే అలాగు అంటే యెలాగు చెప్పండి.

యేమయినా రాధా, నీకు కృష్ణుడంటే చాల ప్రేమ. వాణ్ని యెప్పుడూ వెనకేసుకొనే మాట్లాడు తావు. ఇక్కడికిగాని వస్తే ఇంటికిపంపు.

ఆలాగే లెండి.

.....

బాగా చెప్పేవత్తా.

.....

రాధా దాగుడుమూతా లాడుకుందాం.

కృష్ణా, నా దేముడు యెవరూ?

నేనే రాధా!

భారతవనిత

మధూరి అన్నపూర్ణయ్యగారు

ఫలముగోరక నేవించు పరమబుద్ధి
శ్రేష్ఠతమమని కృష్ణుడు చెప్పెగీత
హింసభావప్రవాహంబు నింకజేసి
ప్రేమజ్యోతిని బుద్ధుడు వెలుగజేసె
ఒక్కచెంపనుగొట్ట వేరొక్కచెంప
నివ్వవలెనంచు దెల్పెడు యేసుక్రీస్తు
శస్త్రమేల సత్యాగ్రహ అస్త్రముండ
విశ్వకళ్యాణమొనగూడు ప్రేమవలన
ధర్మమిదియని మోహనదాసుదెల్పె
సకలమతములబోధల సారమిదియె
కాని లోకవర్తనమున గానరావు
స్వప్నసౌధములియ్యవి చాలుచాలు
అమలుజరుపంగ నెప్పుడు నలవికాని
బోధలెందుకు జనులకు పుడమియందు
విపులగంభీర సిద్ధాంత నితతిజూచి
రమ్యపదముల సౌందర్యరాశిగాంచి
మోహమొందుచునున్నారు మూర్ఖులంచు
తలచుచుండంగ భారతతరుణినాకు
స్ఫురణకొచ్చెను హృద్వీధి మెరపుమెరయ
పందయైనను కేవల పశువుయైన
వలుపుతనమీద నిల్విన నిలుపకున్న
తిట్లుదెబ్బలు నిత్యము తినుచునున్న
వారకాంతలగూడుచు భర్తతన్ను
ముప్పతిప్పలబెట్టుచు మోదుచున్న
కాంతుకుశలమెగోరును కాంతసతము
సాటియెవ్వరు భారతినణికి భువిని?
గర్భమందున నున్నట్టి యర్భకుండు

భద్రమొందుటకెన్నియో బాధలంది
వెలుగుచూచినదాదిగ వెలదియెపుడు
బిడ్డనేవయె సల్పును ప్రీతితోడ
పాటపాడిన నదిబిడ్డయాటకొరకె
పాటుపడెనేని పసికూన బాగుకొరకె
నోమునోచిన తనపాప నేమమునకె
వ్రతముబూనిన తనయుని ప్రతిభకొరకె
ఏమియూచించిచేయును లేమయిట్లు
ప్రేమయే దివ్యఫలమిది ప్రేమకంచు
నెమ్మనంబున జింతించు నీలవేణి
స్వార్థమెరుగని ప్రేమను చాటగోరి
బ్రహ్మసృష్టిచె భారతవనిత నిలను
కానిచో గీతపుక్కిటి గాధయంచు
బుద్ధదేవునిబాధ లబద్ధమంచు
క్రీస్తునుడువులు వ్యర్థపు కీసులంచు
గాంధీయోగీంద్రు వచనముల్ కల్లలంచు
బ్రువ్వదిట్టరె! జనములు పృథ్వియందు?
కాంతుడాజికిబోవంగ కాంతయేగె
పురుషుడడవికి వెడలంగ పొలతిపోయె
తండ్రితగదన్న యోధుని తరుణిగోరె
సత్య, సీత, సంయుక్తలు స్వచ్ఛక్రీరి
సర్వకాలములందున సకలజనులు
గానమొనరించి చూపరె! గౌరవంబు
పాతకధలేల భారతమాతగొల్వ
భర్తవెన్నంటి జైలుకు భార్యచనియె
ఆర్యనారీమణికి ప్రేమ మారుపేరు (?)
అట్టిపతిశుద్ధ జీవినిబట్టికొటి

దాస్యకూపమునందున త్రోసిసీవు
చిందులం ద్రొక్కుచున్నావు చేటుమీర
పురుషనామము సీకేల భరతపుత్ర!
మూడువేళలయందును ముసుగునేసి
రాణివాసములందున రవ్వగొట్టి
బాధలంబెట్టిననుగూడ భవ్యమైన
దేశస్వాతంత్ర్యరణమున దివ్యసేవ
చేసిరక్షించె తుర్రీని చెలియకాదె!
ఘోరబానిసయైయున్న గృహిణికాదె
విప్లవంబును రేగించి పెల్లగించె
జారు సామ్రాజ్యవృక్షముకొ జనులకొరకు
కార్మికులయొక్క రాజ్యంబు కాంతయొక్క
త్యాగఫలమని తేలెను ధరణియందు
సాక్ష్యమునుగోర రష్యాను సంతసమున
చూచిపొందుము శాంతియు సుఖముసీవు
సర్వసమతను స్థాపింపశపథమూని

స్వేచ్ఛనెలకొల్ప విప్లవచిచ్చురేపి
ప్రాంసుజగమున మిక్కిలి ప్రణుతికొక్కె
సున్నయచ్చోట సత్వముల్ నుదతికిపు
టటుహక్కైన లేదిప్పు డువిదకచట
స్వార్థమనుపేరు నరునకు సార్థకంబు
స్వేచ్ఛకిరవగు నింగ్లాండు సీమయందు
స్త్రీలహక్కులుమొచ్చునే స్థిరముదాల్చె
చెలులచెరబట్టి రచ్చట సిగ్గులేక
మగువకొరడాల చవిచూపె మృత్రికచట
బుద్ధివచ్చెను అప్పుడు పురుషులకును
సత్వగుణశీల భారతసాధ్విగాన
కరకుతనమును జూపదు కానసీవు
న్యాయబుద్ధిని జేకొని నారికిలను
సర్వసమతను జేకూర్చి శాంతినొసగు
ఆర్యనామము నీకప్పు సార్థకంబు.

“వేఁ డు క”

అమ్మ! యీనాఁడుసంవత్సరాదిగాన
హాయిగాన్నానమున్ జేసి యతిముదమున
నూత్నజాకట్టు, పరికిణీ, నూత్నటవలు
నేనుధరియించి నాఁడగునెచ్చెలులతో
కూడిసంతసమొందఁగా కోర్కెదీర
కొత్తచక్కెర, మామిడి కొత్తచింత
పండు, మొదలగు సరుకులుబాగుమీర
వేసిచక్కనిపచ్చడి వేడుకలర
చేసిందిము తోడి నెచ్చెలులఁగూడి
యనుచుదల్లితోఁజెప్పి నాయనుఁగుబిడ్డ
వేగదలస్నానమున్ జేసి వేడుకలర
గ్రొత్తదుస్తులధరియించి గోటుమీర
జెలులబిలువంగ నేతెంచిజేతతాను

ఏలేశ్వరపు వేంకటకృష్ణమూర్తిగారు

వెండికుంకుమ భరణితోవేడుకొప్ప
రమ్ముమాయింటికిపు పేరంటకంబు
యనుచుబొట్టెట్టి వారల నతిముదమున
బిలుచుకొనివారలంగూడి బలుముదమును
బొందుచును నింటికేతెంచి ముందుగాను
వారలకుఁదగిన మర్యాద వరుసవరుసఁ
జేసి కూర్చుండనియమించి శీఘ్రముగను
చక్కనైనట్టిపచ్చడి చాలఁజేసి
వారలకుఁజేతనైచివహ్వ యటంచు
పాటలనుఁబాడి తాంబూలపట్టినిచ్చి
సాగనంపెనుజెలులను సదయహృదయ
యెన్న సంవత్సరాదన్న యెంతోముదము
గాదె? పిల్లలకానంద గాధమునుఁగ||

ఇంటికి మించిన ఆదరణ—ఈవికిమించిన భోజనము

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృష్టాన్నమిమ ఆంధ్రబ్రాహ్మణహోటలు బెంగళూరులో నిదియొక్కటియే. ఈహోటలు యాభై వేలరూప్యముల మూలధనముతో యన్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీననాగరికత యేర్పాటులతో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్రులకు కావలసిన పచ్చళ్లు, (గోంగూర చింత కాయ పచ్చళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, ఆవకాయ, వేపుడు కూరలు మొదలగువాటితో భోజనము పెట్టబడును. భోజనము, రెండువేళల కాఫి ఫలహారములు గదితోకూడ దినముకు 2 రు. మొదలు రు. 5 వరకు రేట్లుగలవు. మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారుకాగలదు. క్రిందవివరించిన మితాయి దినుసులను చక్కని ప్యాకింగుతో రైలుచార్జీలు ద్వారా గా బైటపూర్లకు పంపబడును. శుభకార్యములకు ధరలు తగ్గించి యివ్వబడును.

తీ పు		బాదంపూరి		1 9	కాతై		1 9
గీహార్	వీశె 2 8	సోహన్ పష్టి		1 9	అక్కర్నా		1 9
చిరోటి	,, 2 8	చంద్రకళా		1 9	కర్జిబలూషి		1 9
షేరీ	,, 2 8	తార్పిజి		1 9	మోహన్ తాల్		2 8
బాదంపూర్వా	,, 2 8	బామూన్		1 9	కారము		
సోహన్ పూర్వా	,, 2 8	ద్రమోట్		1 14			
పిస్తాబర్షి	,, 2 8	బానుంది		1 14	వోంపుడి		1 9
బాదంబర్షి	,, 2 8	మైసూరుపాక్		2 8	కారానేవ్		1 9
కేసరిపేడా	,, 2 8	,, సాదా		1 9	కారాబూంది		1 9
దూడేపేడా	,, 1 9	జాంగీర్		1 4	అటుకులు		1 9
ఖజ్జూర్	,, 1 9	జిలేబీ		0 15	ముదుకు		1 9
బాదూసా	,, 1 9	లాడు		0 15	పకోడా		1 9
బాసీలాడు	,, 1 9	బూంది		0 15	ఉప్పేరి		1 14
రవాలాడు	,, 1 9	పూరన్నూరి		1 9	గోడంబి		1 14

ప్యాకింగు పోస్టేజి ప్రత్యేకము

జాస్తికావలసిన వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేట :: బెంగళూరు సిటీ

బాల విజ్ఞానశాఖ

ద ధ మ్మ

శ్రీమతి బుర్రా అన్నపూర్ణమ్మగారు

దధమ్మఅంటే తల్లిదండ్రులు ప్రాణాలు విడుస్తారు. కాకిపిల్ల కాక్కిముద్దన్నారగా మరి. ఇప్పుడు పిల్లది వ్యక్తురాలైంది. సంబంధాలు చాలా వచ్చిపోతున్నాయి. చూపుడు గుఱ్ఱలేనా బుర్రలో సరుకుతక్కువే అనుకొని ఒక్కరూ మగ్గేవాళ్లుకారు. ముసలి వాళ్లుమాత్రం యెలాఅయినా ఎవ్వరిమెడకో చుట్టాలని ప్లానువేసేవాళ్లు. ఒకతూరి తల్లి అమ్మా “ఎవ్వరయినా పెళ్లి చూపులకు వస్తే మెత్తగా మాట్లాడవే అంది.” ఆమాట మాత్రం గట్టిగా కొంగున ముడివేసుకు ఒక నిఖారుపైన సంబంధంవచ్చినప్పుడు “దూది, వెన్న, దున్నపోతుకన్ను” అని ప్రపన్యాసం మొదలెట్టింది దధమ్మ. అదివిని అదిరిపోయి వాళ్లు చల్లగా సర్దుకున్నారు. ఇంకొకమాటు తండ్రిదగ్గర పెట్టుకు “చిట్టితల్లీ అట్లాకాదు కొంచెంగట్టిగా మాట్లాడవద్దా” అన్నాడు. పిల్లది “అట్లాగేలేండి” అన్నది ఇంకొక సంబంధమువచ్చేసరికి దధమ్మ తనసోది కదురు, వెదురు, కామాయినుదురు” అని మొదలెట్టింది. చూస్తూ చూస్తూ ఎవ్వరు గోతితో దిగుతారు గనుక సర్దుకున్నారు

వాళ్లుకూడా. ఆనాటితో కొండమీది కోతిని తెద్దామనే వెంకన్న మంగమ్మ ఆశలడు గంటాయి. వెంటనే ఓగంతకుతగ్గ బాంతకిచ్చి కన్యచర వదిలించుకున్నారు ఆదంపతులు.

పుల్లాయి దధమ్మ యేదోవిధంగా బండి సాగిస్తున్నారు. ఓనాడుపుల్లాయి పూరికి వెళ్తుతూ “ఇదిగో నే వచ్చేతలికి చేనుకాడికి పోయి వరి కళ్లంచెయ్యాలి, పొద్దుగుంకే యాలకి నేనువత్తా”నన్నాడు.

కాని తాను తీసికొనిపోయిన తవిద రొట్టెలిని అక్కడే కుంభకర్ణునికి జాబు వ్రాసింది దధమ్మ. సాయంకాలంవేళ పుల్లాయి చూడగానే వాడి కడుపులో మండింది. ఇంటిమెహంపట్టాడు. కొంత సేపటికి దధమ్మలేచింది. వెంటనే చీకటి శ్రీ మహాలక్ష్మి ఆవరించింది దధమ్మ తెప్పిరిల్లి తడుపుకొంటూ యిల్లుచేరుకొని తలుపు తట్టింది. జవాబులా. ఇంతలోనే గాలిదు మారంకూడా తోడయింది. ఇల్లిల్లా తిరిగింది కాని దధమ్మ నాదరించేవారు కానరాలా! ఆనాటినుంచీ పుల్లాయి దధమ్మల విషయం కథలు భారతాలు అయినాయి!

అక్కర్ బొదార్యము

అక్కరు చక్రవర్తి కేశరణముననో బీర్బల్ పై యాగ్రహమొదలెను. ఆవులించిన ప్రేవులు లెక్కించ గల యాబీర్ బల్ చక్రవర్తి చిత్తరీతిని మున్ముందుగనే గ్రహించి, కొన్నాళ్లు సభకురాకయుండి పిమ్మట యొక కుగ్రామమునకుబోయి తగినసమయమేతెంచు వఱ కందే రహస్యముగా జీవించి సంతోషించు కొనెను. కొద్దికాలమునకే క్షమాస్వరూపుడగు అక్కర్ కోపము శాంతించెను. భావగర్భితశృంగారవాగ్దాళము చేతను హాస్యప్రసంగముచేతను తన మానసాకాశమున విసాదమేఘములు బొడమకుండునటుల జేయుచుండిన వ్యక్తికొఱకు అక్కర్ పట్టుబట్టి వెదకింపసాగెను. ఎంతవెదకియు ఫలము గానరాకుండెను. చక్రవర్తి యేదో ప్రియవస్తువును పాటవేసికొనినటుల విచార నిమగ్నుడయి యుండెను.

తుదకు తన యేలుబడిలోగల రాజ్యాధిపతులకెల్ల బీర్ బల్ నిమిత్తము యాజ్ఞాపత్రములంపెను వెదకి దొరకినక్షణమున ఆలసించక తనసభకు బంపవలసిన దని. లాభము లేకపోయెను. వానిజాడ యిండుకంటె నను తెలిసినదిగాదు.

చతురోపాయములచే దప్ప బీర్ బల్ బైటబడదని యూహించి చక్రవర్తి యొక యుక్తిబన్నెను. తన యధీనమందున్న రాజులకును సామంతరాజులకును లేఖలుబంపెను. వాని సారాంశమిటులుండెను. “మా సముద్రములకు జరుగనున్న వివాహమహోత్సవ వేడు కలలో పాల్గొనుటకు మీ సముద్రములను బంపవలసి నది.” రాజులు, ఉన్నతోద్యోగులు, సహాయోద్యోగు లెల్లరు యీవింత లేఖలంగాంచి దీనినెట్లు పరిపాలింపవచ్చునని యబ్బురపడసాగిరి. యేమిచేయవలెనో యెట్లు జవాబివ్వవలెనో తోచక తికమక పడసాగిరి.

తానున్న గ్రామోద్యోగుల యుబలాటమునెఱింగి ప్రచ్ఛన్న వేషధారియగు బీర్ బల్ యా గ్రామాధికారి కడకుబోయి “యేలినవారు వినుటకిష్టపడిన యీ విపత్తునుండి మిమ్ములనెల్ల యుద్ధరింపగల మార్గమెఱింగించెద”ననెను. వానిపలుకులయం దంతవిశ్వాసము గలుగకున్నను, ఆమార్గమెఱింగింపుమని అచ్చట నున్న వారంతా తన్నుప్రార్థింప “యేమియులేదు. చక్రవర్తి గారికీప్రకారము బదులు వ్రాయవలెను. “మేము మా

శ్రీమతి డి. కమలావతికన్యగాతు

సముద్రములను బంపుచున్నాము. వానినెల్ల నుచిత రీతిగా సెదుర్కొనుటకు మీనదులు బావులు సంసిద్ధముగా నుండవలెను.”

ఈ సలహా వెంటనే యనుసరింపబడెను. అగ్గర్ చిటునవ్వుతో యీవింతప్రత్యుత్తర మందుకొనెను. బీర్ బల్ దీనికి మూలమని గ్రహించెను. తన్ములముగా యాతడు గాగియున్న స్థలమునుదెలిసికొని, సభకు రావించిపూర్వప్రకారము గౌరవింప దొడగెను.

మఱొకసమయమున అక్కర్ చక్రవర్తి సభనలంకరించు గాయకులలో నొక డాతని కోపమునకు గుటి యయ్యెను. తనరాజ్యమును వెంటనే విడువవలసినదని చక్రవర్తి బహుకరినముగా నాజ్ఞాపించెను. కొన్నాళ్లు జరిగినయనంతర మొకనాడు చక్రవర్తి అరణ్యమార్గమున యశ్వారూఢుడై వెళ్లుచుండ, తన్ను గాంచి నంతనే యొక వృక్షము నారోపించుచుండిన నొక మనుజుడు గానబడెను. చెట్టునుసమీపించి మైకిజూడ భయముచే గానికాఖలలోనికి జొచ్చుకొనిపోవుచున్న యానాటి శిక్షితుడైన గాయకుడు కంటబడెను.

“నీవికను యిచ్చట యేలయున్నావు? నారాజ్యము విడువవలసినదని నిన్నాజ్ఞాపించియుండలేదా?” యని చక్రవర్తి యడిగెను.

“సార్వభౌమా! నేను ప్రపంచమంతయు జాటి వచ్చితిని. వెళ్లిన ప్రతిస్థలమండ, యీ రాజ్యమెవరి పరిపాలనమునకు లోబడి యున్నదని ప్రశ్నించుచూ వెళ్లగా ‘అగ్గర్ చక్రవర్తి పాలనమున నున్న’దను జవాబే ప్రతిసారి యివ్వబడుచుండుటచే విసిగి యిక యీ భూమండలమున తలదాచుకొనుట యబద్ధమని తలచి యాకాశమండలమునకు బోవ నిశ్చయించితిని. నేటిదినము నాదీర్ఘప్రయాణముయొక్క మొదటిమజిలీ చేరితినుట మీరే ప్రత్యక్షప్రమాణముగా జూచుచుంటిరి గదా!” యని యాదిట్టరి యాకొమ్మలండుండియే బదులిడెను.

చక్రవర్తి నవ్వి వానిని మన్నించెను. ఆహా! నాటిచక్రవర్తుల హృదయము లెట్టిపదార్థములతో నిర్మితములయి యుండెడినో కదా!

(‘జ్ఞానరత్నములు’ యను ఆంగ్లగ్రంథమునుండి)

భక్తి అనగా ప్రతిమానవుని మనమున పుట్టుకతోనుండు భావోద్రేకము. దీనికి జాతి మత భేదములు వయోవృద్ధులు అనావశ్యము.

పసినినుంగునై తము జేజేకు (అనగా వారి బాలభాషలో భగవంతుడని యర్థము) దండముపెట్టుమనిన లేనవ్యకళలీనుచుండ, అబ్బురపాటుతో తన చిటుచేతులనొక్క పరి మోడ్చి నవ్వుకొనును. కారణము, తన చిటుమానన వీధి నప్పడప్పడే మొలకలెత్తు చున్న భక్తిభావముయొక్క తొలిసూచన యదే; మఱియు నధమవర్ణ సంజాతులైనను తమకష్టసంజైక జీవనమునం దొక్కొక్కపరి స్వేదనంసికదేహములతో, జీర్ణ పుటములతో, దుర్గంధభూయిష్ట ప్రదేశములందే, కృపాస ముద్రుండును, ఆర్తలోకరక్షాపరుండును, దీన జనమందారుండును, భక్తజన కల్పకమునైన శ్రీమన్నారాయణునిగుఱించి ధ్యాన సమాధిలో నిలుక్షణములు తమ్ముదాము మఱచి యుందురు.

భక్తియను నీ భావము పుట్టుకతో గల్గినను అది కొందఱియెడల మొలకతో నశించును. మరికొందఱికి వ్రేళ్లు నాటియు పుష్పింపదు, పుష్పించియు ఫలమునకు రాదొడంగు సమయమున మ్రోడువారును. ఎవరికో పూర్వజన్మ సుకృతముగల ప్రాణికి తప్ప తదితర వ్యక్తులకు కొనవరకు చెక్కుచెదరక కుదిరి యుండుటకల్గ.

సంసారజలధిలో మునింగి దరిగానక కొట్టు కొనుచున్న ప్రాణికి భక్తి నిలచియుండుట దుర్ఘటము.

అది తనంతట రాదుగదా యొరులుయొద్ద నేర్చుకొందమన్నను శక్యము కాదు. ధన వంతులు దానిని ధర యిచ్చికొనెదమన్నను దొరుకదు కదా!

ఉ॥ అచ్చపుచీకటింబడి గృహవ్రతులై విషయ

ప్రవిష్టులై

చచ్చుచుబుట్టుచున్ మరల చర్చితచర్చణులైన

వారికిం

జెచ్చెఱుబుట్టునే పరులు నెప్పిననైన నిజేచ్ఛనైన నే మిచ్చిననైన కానలకునేగిననైన హరిప్రబోధముల్

అని భాగవతమున చెప్పబడియున్నది. భక్తి వర్ణిల్లుటకు సజ్జనసహవాసంబును సద్గ్రంథ పఠనంబును, గాన శ్రవణంబును మార్గదాయకములు. ఎట్టి మూర్ఖుడైనను, అరక్షణము సజ్జనగోష్ఠినుండేనేని, అమందానంబుతో, పులకితదేహంబుతో హరికథనాలించి యాహాయనును. అట్టిది నిరంతర సహవాసంబున మెలంగెనేని హరిభక్తి నిస్సందేహము గల్గునని చెప్పనగును రెండవదిమఱియు నుత్కృష్టము కొలదికాలముననే సత్ఫలమొసంగును. మూడవదియునంతియే.

చాలామంది మూర్ఖులు భక్తియని పొరబడి తప్పుద్రోవద్రొక్కుచుందురు. అట్టి వారిది మూర్ఖభక్తియని యనిపించుకొనును.

పై డాంబికములు వారివి యెక్కువ. అడు అడుగడుగునకు స్నానములు తీర్థయాత్రలు జపతపములు శుచాశుచములు ప్రబలముగా నుండును. వారి ప్రౌద్ధతయు వృధాడంబరములతో, నిండియుండును. కాని నిర్మలమనముతో యేకోధ్యానముగా యొక అరక్షణమా శ్రీహరిని గూర్చి ధ్యానించి యెఱుంగరు. మీదు మిక్కిలి వారిచాదస్తమతయు నిజమైన భక్తియేమని యుద్దేశించి, తమ కెవరైనా మందలింపవచ్చినచో కనరిగొట్టి వినిపించుకొనరు సరిగదా! మరియుని విపరీతమునకు కడంగుదురు. భగవంతునికృపారసము పైజెల్లుకొనుటకు నుపాయము సరయక యెచ్చటెచ్చటనోయున్న తీర్థస్నానములేల, దానవృధాప్రయాసంబును ధనవ్యయంబునుగాక మరియేమి వచ్చును. ధనికులకేగాని ఇతరులకసాధ్యమైన యీ యాత్రారాటముననే భగవంతుడు ప్రసన్నుడైనయెడల, పేదభక్తులగతి యేమికావలెను. వారి నిష్కళంకభక్తిపూరితాంతఃకరణము నిరాశాదగమై నశింపవలసినదేనా! నిండుమనంబుతో శ్రీహరిపాదసరోజములను నిజమానససరోవరమున పొడగాంచుచు నేవించువారితే నిజమైన భక్తాగ్రేసరులుగాని, అందు కశక్తులై, యూరకపై డాంబికముల్ పచరించువారిదొక భక్తియా? అట్టివారి హృదయసారంగము హృద్గతముయిన హరిపాదసరోజమకరంద మాస్వాదింపజాలక యిందునందు పరిభ్రమించి పాపపంకమున దగుల్కొనుచున్నది. ధ్యానమే వరమైన గంగాస్నానమని యెంచి సుహృద్వరులు మెలగెదరు.

భక్తులలో నాలుగువిధములుగా గలరు. ఎట్లనగా గీతలో శ్రీకృష్ణుడు భక్తులభేదమును వివరింపుచు నిట్లనెను.

శ్లో॥ ఛతుర్విధాభజంతేమాంబనే నుకృతోర్జనా!

ఆత్మో, జిజ్ఞాసు, రథ్థాగ్ధీ జ్ఞానీచభరతష్టచ॥

తా॥ భరతశ్రేష్ఠుడైన ఓయర్జునా? ఆర్తుడు, జిజ్ఞాసువు, అర్థార్థి, జ్ఞాని, అను నామభేదములచే నాలుగువిధములుగా నాభక్తులు నన్ను కొలుచుచున్నారు. అనిచెప్పెను.

ఆర్తుడు అనగా తనకేదైన యాపదవచ్చిన తద్విముక్తికై ఆపదబాంధవునిగూర్చి మొఱ్ఱిడుచునది మొదలు భక్తుడై యుండువాడు. అట్టి భక్తుడే గజేంద్రుడు.

(2) జిజ్ఞాసువు అనగా భగవంతుడున్నాడా? లేడా? యను జిజ్ఞాసచే భగవత్తత్వమరయుదలంపుతో ధ్యాననిష్ఠుడగువాడు. అట్టివారెవరనగా మునీశ్వరులు.

(3) అర్థార్థి అనగా ఏదైనకోరికగలిగి యది సాధించు తలంపుతో నిత్యము హరిధ్యాన నిరతులులై యుండి సఫలమనోరథులై య్యు తదనంతరము భక్తగణంబులో చేరుదురు. అట్టి భక్తుడే ధ్రువుడు.

(4) జ్ఞాని అనగా, నిర్వాణభక్తిపూరితాంతఃకరణమును సంతత శ్రీహరిధ్యానలోలురునై ఇతరవ్యాసంగముతో నెట్టి జోలియులేక భగవంతుడును తానే తప్ప నన్యన్యక్రితో సంబంధరహితుడై శ్రీహరిచరణామృతమే గ్రోలుచు శ్రీహరిధ్యానమే చిత్తవృత్తిగానెంచుచు బహిద్వృత్తితో

మిస్టర్ వి. పి. ఆదిశేషయ్య;
వేలూరు, స్త్రీలకబ్బు కార్యదర్శిగా
సెన్సుకొనబడెను.

మిస్సె ధర్మసిల లాల్ ఎం. ఎ.
బి. ఏ. (ఆనండ్స్) బార్ ఆఫ్ లా,
పాట్నా. అఖిలభారత స్వేచ్ఛాయుక్త్రీయ
మహాసమావేశమునకు అధ్యక్షురాలు.

గుంటూరు శ్రీ శారదానికేతనమందు వడ్లదంపుగుసంఘము

గుంటూరు శ్రీ శారదానికేతనమునందలి కుట్టుపనిశాఖ

నిమిత్తములేక, జ్ఞానానందులై మనుచుం
దురు. అట్టివారే భక్తులలో సుత్కృష్టులనియు
గీతలో భగవానుడైన కృష్ణుడు, అర్జునునికి
ప్రబోధించుచున్నాడు చూడుడు.

శ్లో॥ తేహంజ్ఞానీ నిత్యయుక్తా ఏకభక్తిర్విశిష్యతే
ప్రియోహిజ్ఞానినో నిత్యమహంసచమప్రియః॥
కనుక, అట్టిభక్తుడే భగవంతునిలో నైకవ్యత
బొందునని నిస్సందేహముగా భావింపవగును.
అటువంటి భక్తాగ్రేసరు డెవరన్న ప్రహ్లాద
కుమారుడు. ఇతః పుట్టుకతో నే దైవభక్తి
గలవాడై యెట్టికోర్కెయులేక భగవంతు
నితో క్రీడాలోలుడై రాత్రింబగళ్లు ధ్యాన
సమాధిలోనుండి శ్రీచారికి ప్రియభక్తుడై
పేరుగాంచెను.

తక్కినవారివలె నన్నీయాపదనుండి రక్షిం
పుమనియు నాకీ పదవియిమ్మనియు, గోరుచు
నతనిపీడింపక అతని నిర్వాజకరుణాదృష్టియే
తనజీవితపరమావధి యని తలంచుచుండెను.
ఆహా! ఇతని నిష్కళంక భక్తిపూరితాంతః
కరణము నెవరు వర్ణింపగలరు. తండ్రి హరి
భక్తివిషయమని నిర్బంధపఱచినపుడు, జన
కుని కేవిధముగాజెప్పెనో చూడుడు.

సీ॥ మంచారమకరందమాధుర్యమునదేలు చుధుపంబు
వోవునే మదనములకు
నిర్మలమందాకినీపీచికలదేలు రాయంచసనునె
తరంగిణిలకు
లలితరసాలపల్లవఖాదియై చొక్కుకోయిల
నేరునే కుటజములకు
పూర్ణేందుచంద్రికాస్ఫురిత చకోరకంబరుగునే
సాంద్రనీహరములకు

అంబుజోదరదివ్యపాదారవింద
చింతనామృతపానవిశేషమర్త
చిత్తమేరీతి నితరంబుజేరనేర్పు
విసుతగుణశీల మాటలు వేయునేల.

ఆహా! యాతని నిశ్చించల హృదయ
మెవ రభివర్ణింపగలరు. తుమ్మెద, రాయంచ,
కోయిల, చకోరము, దమ ప్రేమైకస్థానముల
వదలి యన్యప్రాంతములుకు జనఁబట్టగా, తన
చిత్తము, అంబుజోదర దివ్యపాదారవింద
చింతనామృతపానమున దగుల్కొనియుంటచే
నితరతాజననేరదని ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.
ఈ యొక్కనుడియే చాలును యాతని చిత్త
వృత్త మెఱుంగుటకు. ఇట్టి సంపూర్ణభక్తి
గలవారు పురాణకాలముననే యరుదుగా
గలరనినచో, ఇప్పు డీకాలమున నెచ్చటనో
గాని కాన్పింపరు.

భక్తి లక్షణములు నవవిధములుగా
నున్నవి. శ్రవణము, కీర్తనము, స్మరణము,
పాదసేవ, అర్చనము, దాస్యము, సఖ్యము,
ఆత్మనివేదనము. వీనిలో నాత్మనివేదనము
కడుంగడు సుత్తమమైనది. భక్తాగ్రేసరుం
డైన ప్రహ్లాదుడు యాత్మనివేదనముననే
హరికి హర్షప్రదాయియయ్యెను.

సామాన్యజనులు (అర్చన) విగ్రహారా
ధన చేయుచుందురు. భక్తి అలవరుచుకొను
టకు సులభమార్గమీ యర్చనయే యని
చెప్పదగును. పలువిధములగు కలతలచే
కలగుండువడియున్న మానసమునకు నిశ్చ
లత చేజీ భగవంతునిలో యైక్యతబొందుట
సామాన్య మానవులకు చాలకష్టము. అం

గృహ లక్ష్మి

దుచే దేవుని ప్రతిమ ముందిడుకొని యర్చించుచు లోకేశ్వరుని సన్నిధి నున్నటులగా తలంచుచు కొలది నిమసములై నను నిలు కడగా ధ్యానించు శక్తి సంపాదించి యనుదిన మావిధి ననుష్ఠించినచో, కొలది కాలమునకు నిజమైన భక్తి కుదురునని మన పెద్దలు నిశ్చయించిరి. దాని సరియైన భావము గ్రహించి మనీషావంతులు మరుపక యట్లాచరించెదరు.

కొంతమంది యవివేకులు దైవపూజ యెంతజేసిన సంత పుణ్యమని తలతురు. తెల్లవారినది మొదలు కల్లలాడుచునుండుటయు, ఆ గడియకు మడిగట్టుకొని శిరస్సానములతో శరీరశుద్ధి చేసికొని దేవుని ముండఱ సాగిలవడి తాము తృప్తి పహింతురు. అయ్యో! వీరి చిత్తశుద్ధిలేని శివపూజయంతయు, బాండశుద్ధిలేని పాకమువలె వృథా యగుచున్నదని గ్రహింపరు. సద్గ్రంథశ్రవణము అనగా భగవద్వీక్షయములను ప్రబోదించునవి. భగవద్గీత, భాగవతము మొదలగు గ్రంథములను వినుట లేక చదువుట

యిది యుత్తమమార్గము. ధీనిధులు దీని మార్గ మవలంబించెదరు. మొదటిమార్గము మూర్ఖులకు, చనువురానివారికిని, స్త్రీకును సహాయమొనరించును. కనుక అది అంతగా మేలైనదికాదు. ఈ రెండవది యుత్తములైన వారాచరించి యనుదిన మీప్రకారము యొక గంటయైనను సత్కాలక్షేపము జేయుచుచో నిస్సందేహముగా భక్తి పట్టువడి మోక్ష మార్గ మధిగమించెదరు.

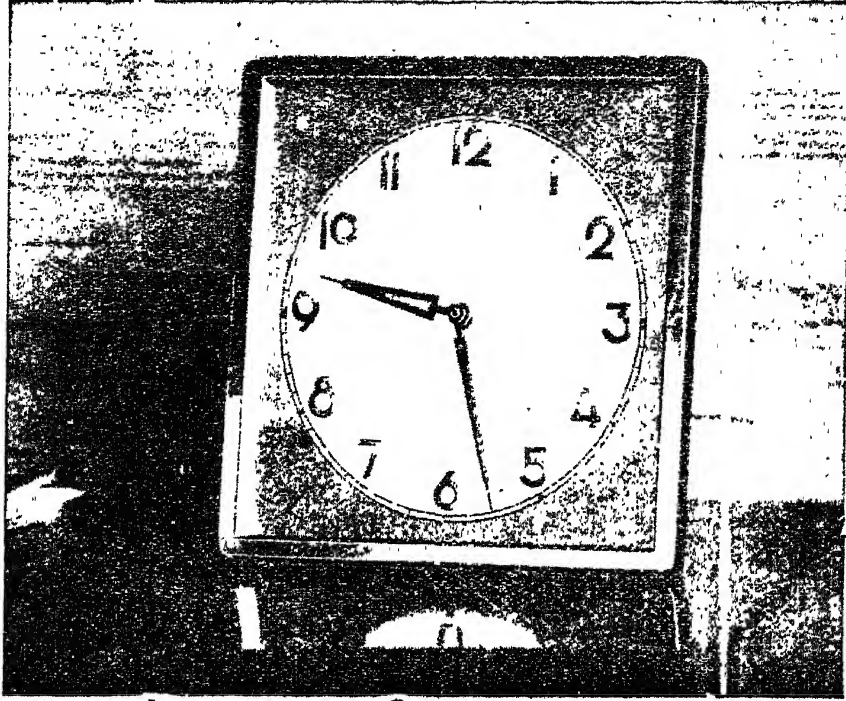
కనుక ఇప్పటి విద్యావతులగు సోదరీమతల్లులు అనుదిన మొకగంటయైనను గృహమున తీరుబడిచేసికొని భగవద్గీత, భాగవతము పఠించుచు సందలి సారాంశముల నవగాహన మొనర్చుకొనుచునుందురని నేను వాంఛించుచున్నదానను. మఱియు నింకను యోపికగల సోదరీమణులు తమతమ ఇరుగు పొరుగువారి యిల్లాండ్రను పిలపించి వృథా కాలక్షేపము జేయక, పైజెప్పినవిధమున సత్కాలక్షేపము జేయుచో, తామును తరించి, వారినిగూడ తరింపజేయుదురని తలంచుచున్నాను.

నిందితునియం దేమియు దోషములేదని అతని పక్షిలు వారించుచున్నాడు. అందరి కావిధమున నమృతముచూడ గల్గినది. ముగింపగోరి ఆ పక్షిలు, “జ్యూరీమహాశయులారా! నిందితుడు గడియారమును దొంగిలెనదే. పోలీసు లాతనివెంటనే బాగుగా వెదికియున్నారు. అతని జోబులం దది యగపడలేదు. తుదకు బూట్సులందు పెట్టుకొనియుండునన్న గడియారము పెద్దది. అతడు దానిని చురెక్కడ దాచియుండును?”

ఎచ్చట దాచియుంచలేదను అభిప్రాయము వారికి గలుగుటకై వాదన నిలుపగా, నిందితుడు తిన్నగా, “లేదండి, దానిని నేను టోపీక్రింద పెట్టుకొంటి”నని అతని ప్రశ్నకు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

వ్రాతకుపయోగించు టేబిలు గడియారము

పెక్కు నాజూకులకు నిలయమై ఆస్తి స్వీయముగ నుండును

వి వ ర ము లు

4½" క్రోమియమ్ కేసు ; దంతపురంగుల మధ్యభాగమున అల్యూమినము డయలు ; ప్రకాశవంతమైన ఆంకెలు, వానిపై చుక్కలు ; ప్రకాశవంతమైన ముల్లులు, చదనురకము, 1 దినము అలారము పూమెంటు, రెండు సంవత్సరములు గ్యారంటీ.

రూ. 11/—(ప్యాకింగ్ పోస్టేజి వేరు)

ఆర్డర్లవెంట రు. 5/- అడ్వాన్సుగా పంపుచు, సమీపమందలి రైల్వేస్టేషను వ్రాయవలయును.

జ లాల్ & సన్స్

వాచ్ మేకర్స్, గవర్న మెంటు ఆ రెయిల్వే స్టాంపు.

హెడ్ ఆఫీసు

బ్రాంచి

46, రటన్ బజార్,
మద్రాసు.

190-B మాంట్ రోడ్డు, మద్రాసు.
1989, అబిడ్స్ రోడ్డు, హైదరాబాదు, డక్కను.

గృహస్థాశ్రమమున శ్రీపురుషులకు సమాన బాధ్యత గలిగియున్నను శిశుపోషణముమాత్రము మాతృ దేవిపై విశేషముగ నాధారపడియున్నదని ఘంటాపదముగఁ జెప్పవచ్చును. బుద్ధుఁడు జీవకాయజ్యమును ప్రబోధించి లోకపూజ్యుఁడగుట, శివాజి పరాక్రమము వెదఁజల్లి వీరాదివీరుఁడగుట, త్యాగరాజు రామనామామృతమును జూరఁగొని భక్త్యాగఁబ్రొడగుట, ముసోలిని సామాన్యకార్మిక కుటుంబమునఁబుట్టి సామాజ్యాధిపత్యమునఁగొను దృఢసంకల్పుఁడగుటకు మాతృదేవి శిశువు గర్భమునఁబడుట మొదలు జననమువరకును తలంచుతలపులు, బిడ్డకుసలుపు సపర్యలు, చేయశిక్షణ, యెనర్పు యుపదేశములే కారణములు. అట్టియెడ శ్రీలకు విద్య, విశేష లోకానుభవము వలయునని వేట చెప్పవలయునా?

నేడు భారతదేశమున ఆస్యదేశీయ నాగరికతా వ్యాప్తిహామ విశేషముగ ప్రబలుటచేఁ గొందరు పుత్రవతులు తమ కడుపునఁబుట్టిన నిసుగులకు సహితము స్తన్యమొసంగక పాలిచ్చుదాదులను నియమించుచున్నారు. మరికొందరు 'హార్లిక్స్' 'మెల్లిన్స్'లపై నాధారపడుచున్నారు. ఈరెండును బిడ్డకును తల్లికిని గూడ యనర్థదాయకములు. ఎట్లన పాలిచ్చుటకు నియమింపఁబడు దాదులు స్వేచ్ఛమై తినితిరుగుదురు గాని మనపిల్లలకొరకై సత్యనియమంబులఁ గొనరు గదా? అదియునుగాక వారి మంచిచెడ్డలు యారోగ్య విషయములు మనకు రూఢముగఁ దెలియుట దుర్లభము. ఇక 'హార్లిక్స్' 'మెల్లిన్స్' మున్నగు పాల విరుగులవలన యర్భకులకు హానియెగాని మేలులేదు. నవినశాస్త్రజ్ఞులు 'పాలు మఱిగించుట పాడుచేయుటయే' యని విశేషానుభవమునఁ దెలిపియున్నారు. అట్టియెడ పాలవిలుగులవిషయమై ప్రత్యేకించి వ్రాయ నక్కరలేదు.

శిశువులకు స్తన్యమొసంగనిచో మాతృస్వాస్థ్యము నకుగూడ హానికరమని తెలుపుట కొందరికి వింత గొలుపవచ్చును. కాని యిందలి నిగూఢరహస్య మేమనిన పురటాండ్రకు గర్భకోశము మున్నగు యవయవములు వ్యాప్తిజెంది తమ నియతిపరిమితికన్న ననేకరెట్లు పెద్దవై శిశోత్పత్తి కనుకూలముగనుండును. శిశువు భూపతనమైనను యవయవములు స్వస్థతఁ జెందుటకు కొంతకాలము పట్టును. బుడుతలకు స్తన్యమొసంగు శ్రీలకీ యవయవములకూడిక శీఘ్రముగ సంభవించుచున్నది.

చంటిబిడ్డలకు స్తన్యపానీయమే యమృతము గనుక పుత్రవత్తిదవరూపములైన యాహారములఁగై కొని, పాలునన్నమున కభ్యాసపడి తనకు పాలుండునట్లు చూచుకొనవలయును. తా నేదేనివ్యాధిచే బాధింపఁ బడునపుడును మఱల గర్భచిహ్నములు గానించు నపుడును చంటిపాలు విషరూపము లగును గాన యట్టి సమయముల నాత్మజాలకు పాలాసంగరాదు. మరియే తల్లిపెలికలబరుండి పిల్లలను మీద పరుండఁబెట్టుకొని పాలు గుడిపింపరాదు. అందువలన శిశువునకు యూపి రాడకుండుటయు మాతృస్వాస్థ్యమునకు హానియు సంభవించును.

తల్లికి స్తన్యవృద్ధి లేకున్నచో నావుపాలా మేఁక పాలా వాడుటయే శ్రేయస్కరము. పాపలకు పట్టు పాలోప్పియనపుడు పాత్రశుద్ధి ముఖ్యముగ గమనించ వలయును. పాలను క్రిమినిర్మూలనమునకై కొంచెము కాచి (60° ఉష్ణమును పొందువరకు కాచిన తర్వాత లేదు.) చల్లారినపిమ్మట బిడ్డలకు పట్టునపుడు మీఁగడ లేకుండ చూచుకొనవలయును. లేకున్న మీఁగడ శిశు ప్రేవులంజొచ్చి యరుగక పాచనాలు కలగజేసి మిక్కిలి యాందోళన కలిగించును. శిశువు యేడ్చునపు డెల్ల పాలుపట్టుట, ఒకసారి యూపిరాడనట్లు పాలు

పోయేట, మున్నగు దురభ్యాసములకు కొందరు లోనైయున్నారు. శిశువు యాకలివలన నేడ్చుచున్నది లేనిది బాగుక గుడ్డరింగి ప్రమాణమునుతగ్గించి పలు మారు పాలోపియుటయొక్కేయోదాయకము.

పసికందులపాలిటికి యాముదమే సుధారసము. అట్టియాముదమునువీడి యన్యవిరేచన సాధనముల కెంత మాత్రమును గడగరాదు. శిశువును కాపాడి మొద డును బలపరచుగుణము ఆముదమునకు, తైలములకు గలదు గాన వాటిని శిశుశిర్షముపై నిలుపుట ముదా వహము. కాటుక కన్ను లేదిగించి నేత్రకోగములు గలుగకుండ కాపాడు శక్తిగలది గాన దానివాడుక నెంతమాత్రము నేమరకూడదు. బిడ్డలకు వెన్న ము దిరినవరకు గోత్యచ్చునినీటితో ప్రతిదినమును స్నాన మాచరించుట శుభ్రావహము.

పిల్లలు స్వతంత్రముగ లేచి కూర్చోవటకు ప్రాయ మువచ్చి, శక్తిగలుగకమున్నె వారలను బలవంతముగ నట్టిపనుల కభ్యాసపరచుటవలన గూని యస్తిభంగము దొడ్డికాళ్లు మున్నగునవి సంప్రాప్తించును. బాలురకు ప్రవేశింపకుట మంటిచొరవగొంటు నులభముగ నభ్యా సపడును. అట్టివి వ్యాధికారణములుగాన స్వల్పములుగ దలంపక క్రమశిక్షపై వాటిని మాన్పింపవలయును. కొందరు తల్లులు వినోదార్థమై తమబిడ్డలను బలవంత ముగ గిలిగింతలు బెట్టి నవ్వింతురు, పైకెగురవైచి పట్టు చుందురు. అభిమానముకొలది తాము తినుచున్న యెంగిలిపదార్థముల బిడ్డలనోటనుంతురు. ఇవియన్నియు బిడ్డల స్వాస్థ్యములకు హానికరములు కాన నిరసింప వలయును. తనయు లల్లరినేయునేళల కొందరుతల్లులు “బూచి”యనియు “దయ్య”మనియు జడిపించుట కద్దు. అట్లుచేయుటవలన బిడ్డలు పెద్దవారైనను పిరికి తనము వీడకుండురు.

తల్లి బిడ్డప్రక్కనే పరుండవలయునా? లేక వేరొక శయ్యపై సుండవలయునా? యనునది మరయొక మీ మాంస. ఇరువు రొకశయ్యపై నుండుట యనారోగ్య కరమని కొందరు వాదించుచున్నారు. కాని మాతృ శిశువు లొకచోటనే పరుండుటవలన నొక వింతశక్తి తల్లియెడలినుండి శిశువునకు సంక్రమించి శిశువునారో గ్యముగఁ బెంచుచున్నది. ఇది శ్రీలస్యభావరహస్య ముగాన పుత్రపతులందరును గుర్తెరుంగుదురుగాక.

సాంద్ర్యము రెండు చర్మముల పంటియున్నది

చర్మముక్రిందగల తైలగ్రంథు రెండిపోయి క్రింది చర్మమును క్రుంగజేసినపుడు గీతలు, ముడుతలు ప్రారంభించును పైచర్మము నశించి కఠకుదనము జైలుబేరును. ఈ రెండు చర్మములుకును వేరువేరు చికిత్స లవసరము.

గీతలను ముడుతలను రాకుండజేయుట

రాత్రులందు ‘పాండ్సు కోల్లుక్రీమ్’ పూయుము. ఇది క్రిందచర్మమునకు దిగి తైలగ్రంథులను నింపి, అచటి కందరముల బలపరచును. ఇది రోమకూపముల కున్నజేయుటవలన నల్లనిమచ్చలు మాయము.

గరకుచర్మమును బాగుచేయుట

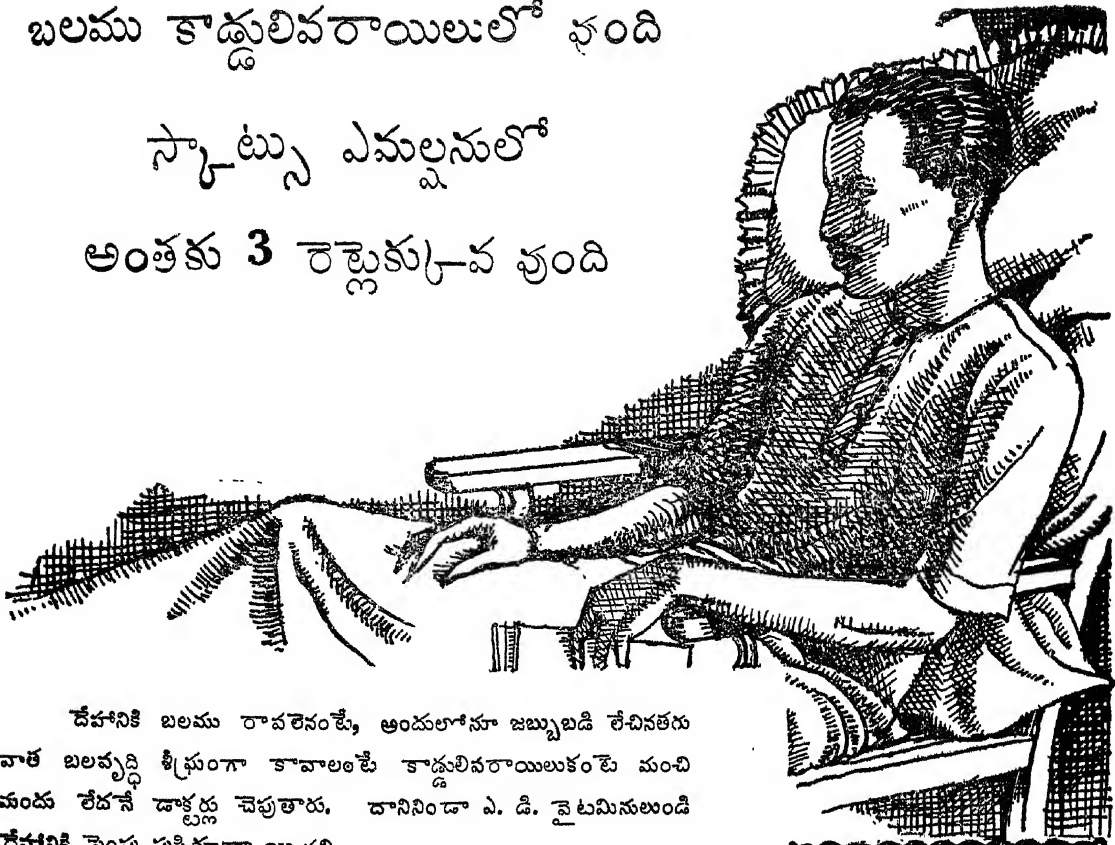
మీ పైచర్మమునకు ‘పాండ్సు వానిషింగ్ క్రీమ్’ గావలయును. దీనిని ముఖమునకు మెడకు చేతులకు పూసికొని, రాత్రియంతయు నుడనిచ్చిన, ఉదయమున చర్మము మృదువుగా నూతనముగా మనోహరము గానుండును.

ఉచితము : దీనిని నేడే సరిపి పాండ్సు రెండు క్రీములట్టుబులను పాండ్సు ఫేసుపాడరు మొదిరు లను ఉచితముగా బడయుడు. (చెక్ షేడు) నేను రత్.....రోజ్ క్రీమ్.....బ్రెన్ట్.....
డాక్టి అండ్ సెయ్మర్ లిమిటెడ్,
రి, వికెట్ రోడ్డు, బొంబాయి.
వేరు.....
చిరునామా.....No. G.L.I.

బలము కాడ్డలివరాయిలులో వుంది

స్కాట్సు ఎమల్షనులో

అంతకు 3 రెట్లెక్కువ వుంది

దేహానికి బలము రావలెనంటే, అందులోనూ జబ్బుబడి లేచినతరువాత బలవృద్ధి శీఘ్రంగా కావాలంటే కాడ్డలివరాయిలుకంటే మంచి మందు లేదనే డాక్టర్లు చెబుతారు. దానినిండా ఎ. డి. వైటమినులుండి దేహానికి పెంపు పుష్టికూడా యిస్తుంది.

కాని శుద్ధ కాడ్డలివరాయిలును త్రాగి అరగించుకోవడం చాలా మందికి కష్టం. స్కాట్సుచేసిన యీ ఎమల్షనువల్ల అది చాలావరకు మారి అందరికీ సులభముగా జీర్ణమవుతున్నది. దీనివల్ల దానిగుణములా చెడవు. జీర్ణశక్తియూ హెచ్చును. వైగాలైము, సోడానూడా చేర్చుటవలన దాని కంటే మూడురెట్లెక్కువ గుణముకూడా కలుగుతుంది.

బలిష్ఠమగు రోగనివారిణి

దౌర్బల్యంపోయి బలంగా ఆరోగ్యంగా ఉన్నప్పుడైనాసరే. జన్మం లో ఏజబ్బులేకుండా బాగుండాలంటే యీ ఎమల్షనే తగినది. రక్తము వృద్ధిఅవుతుంది. నరములు బలపడుతవి. ఎంతకష్టపడినా, ఎటువంటి శీతా తపములైనా శరీరాని కొక్కరవ్వ ఆయాసం కలగనీయదు. డాక్టర్లు అరవైయేళ్లాయన దీనిని సిపార్సు చేస్తున్నారు.

స్కాట్సు ఎమల్షను సాదా కాడ్డలివరాయిలు కంటే 3 రెట్లధిక గుణమి చ్చును. యెవిరికలను మాంస మును కండలనుతీర్చి పెంచును. నరములకు పుష్టిని చ్చును. రక్తవృద్ధి కలుగ జేయును. రోగములు గాకుండా కాచుకుంటుకు తగిన శక్తి నిచ్చును.

SCOTT'S Emulsion

శుద్ధమైన కాడ్డలివరాయిలునుండి

మండివ ర్తకులు :

ఇంజీరియలు కెమికలు ఇండస్ట్రీస్ (ఇండియా) లిమిటెడు, కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూణ, కొలంబో, కాన్పూరు, పాట్నా, అహమ్మదాబాదు, కోచ్చిన్, కాలికట్టు, విశాఖపట్టణం, కరాచి, అమృతసరను.

మహారాజ్ఞి స్వర్ణమయి

అచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు

దౌడార్యమునకును, ప్రజాసేవకును, దానధర్మములకును సాటిలేని మేటియని పేర్కొంచి, బెంగాలీయులకు పరమపూజ్యుడైన నారీమణి మహారాజ్ఞి స్వర్ణమయి, విధియను కూలించుచో కుటీరములందు జన్మించినవారు సైతమెట్టి యున్నతపదవుల నధిష్టించి, జనులు మరువరాని యుత్తమకార్యముల నొనర్పవీలగునో యీమె జీవితమువలన నెరుంగవచ్చును.

ఈమె బర్మాను జిల్లాయందలి భట్టకులమును గ్రామమున, రామతనమండలము వేదగృహస్థునకు తన యయై జన్మించెను. (1828 సం॥రం) ఈమె జన్మకాలమున మహారాజులబిడ్డల జననకాలమునందు జరుగు వేడుకలు వైభవములేమియు జరుగలేదు. సరిగదా, మీదుమిక్కిలి రామతనము ఆడుబిడ్డ జన్మించెనని, యీమెవివాహమునకై తనకున్న స్వల్పయాస్తిని గోల్పోవవలసి వచ్చునని వగచెను. తన యనుగుతనయ యచిరకాలమున వంగనారీమణులకెల్ల మకుటాయ మానయగు మహారాజ్ఞి కాగలదని యతడూహించి యైన యుండడు. దైవకృపవలన నీబాల యరిష్టము లన్నిటినిగడచి శుక్లపక్షచంద్రునివలె దినదినప్రవర్ధమానయగుచుండెను. తల్లిదండ్రులు బాలికకు కారదా నుందరియని నామకరణమొనరించిరి.

ఈమె బాల్యమునుండియు మిగుల సుదారస్వభావ; రూపసి; మిగుల కృతజ్ఞుర. కాశింబజారు రాజ్యాధిపతియగు రాజాకృష్ణనాథరాయబహదూరునకు, బం దుగులు కన్యనశ్యేషించి, యాయన జన్మమండలమున జన్మించి రూపగుణసాశీల్యదులచే నొప్పుచున్న కారదానుందరి యన్నిట నర్హుని నిశ్చయించిరి. ఖేంటనే యీమెకు స్వర్ణమయియను నామాంతరమిడి రాజాబహదూరునకు పాణిగ్రహణమొనర్పిరి. ఈవిధ

ముగా నభుటనాభుటన సమర్థుడగు పరాత్పరుని లీల వలన, గర్భదరిదులగు వారియింటబుట్టి, కుటీరమున సర్వసామాన్యబాలికగా బెరిగిన కారదానుందరి యక స్మాత్తుగా, వంగదేశమునకెల్ల శ్రీమంతమైన కాశిం బజారు రాజ్యాధిపతి మహిషియయ్యెను.

ఈ యాకస్మిక పరివర్తనమువలన నామె మహా దృష్టకాలియైనను, ఉబ్బితబ్బితబ్బె, స్వభావము తారు మారుచేసికొనలేదు. స్వభావజన్యమైన శాంతమును, నిరాడంబరతను వీడలేదు. భర్తయగు కృష్ణనాథు డీమెను శాంతిదూతయని ప్రియముతో గారవించు చుండెను. కాని ఆయన యీమె సాహచర్యమును చిరకాలముగాంచు భాగ్యము నోనుకొనలేదు. రాజా కృష్ణనాథుడు గుణవంతుడును, ఉదారుడునయ్యు, దుబారాఖర్చులజేయుచు, నమిత దుర్వ్యసనలొలుడై, అపారముగానున్న తన ధనరాసులన్నిటిని అచిరకాల ముననే వెచ్చించెను. తుదకొక క్రిమిసల్కేనునందు చిక్కుకొని, అవమానమును భరించలేక, 1844 సంవ త్సరమున నాత్మహత్య గావించుకొనెను.

లోకజ్ఞానము సరిగానెరుగని వదునారేండ్ల యల్ప ప్రాయమున రాణీస్వర్ణమయి భాగ్యరేఖయంతరించి దుస్సహమైన వైధవ్యవృధ పాలయ్యెను. అప్పటి కీమెకు యిరువురుకుమార్తెలు కలిగిరి. అందొకబిడ్డ తండ్రికంటె ముందుగానే మరణించెను. పుత్రికా భర్తృవియోగములచే క్రుంగిపోయిన యీసాధ్వీ దుఃఖపాత్ర పూర్తియగుటకొరకు మరీ కొలదికాలము లోనే ఈస్తిండియాకంపెనీవారు మరణాత్పూర్వము రాజాసాహేబు తమకొక వీలునామా వ్రాసియిచ్చె ననిచెప్పి దాని ననుసరించి కాశింబజారు ఎన్టేటును జప్తుచేసి స్వాధీన మొనర్చుకొనిరి.

గృహ లక్ష్మీ

ఇక్కాలమున నామె మానసస్థితి యెట్లుండునో వ్రాయబూనుట సాహసము. కాని యీదుఃఖభారమున ధీరస్వాంతయగు నీయిల్లాలు క్రుంగిపోలేదు; తుపాను సమయమున నడిసంద్రమున నోడనునడపు కర్ణధారుని వలె నీమెప్రకాంతము నావంతయు వీడలేదు. దైవముపై భారమువైచి, నిండువిశ్వాసముతో నీమెపోయిన ఎస్టేటును సంపాదించుటకు కృషిసలుపజొచ్చెను. అందులకు ధనమగత్యమగుటచే నీమె పెక్కురుజమీందారులను శ్రీమంతులను సహాయమునకై యర్థించెను. ఎవ్వరును ముందునకు వచ్చువారు లేకపోయిరి. కొందరు దురాశాపరులు ఆస్తి తిరిగి లభించినపిమ్మట, తమకు అత్యధికభాగమియ నంగీకరించిన తోడ్పడెదమని కబురంపిరి. నిస్సహాయురాలగు రాణి కేమిచేయుటకును పాలుపోలేదు.

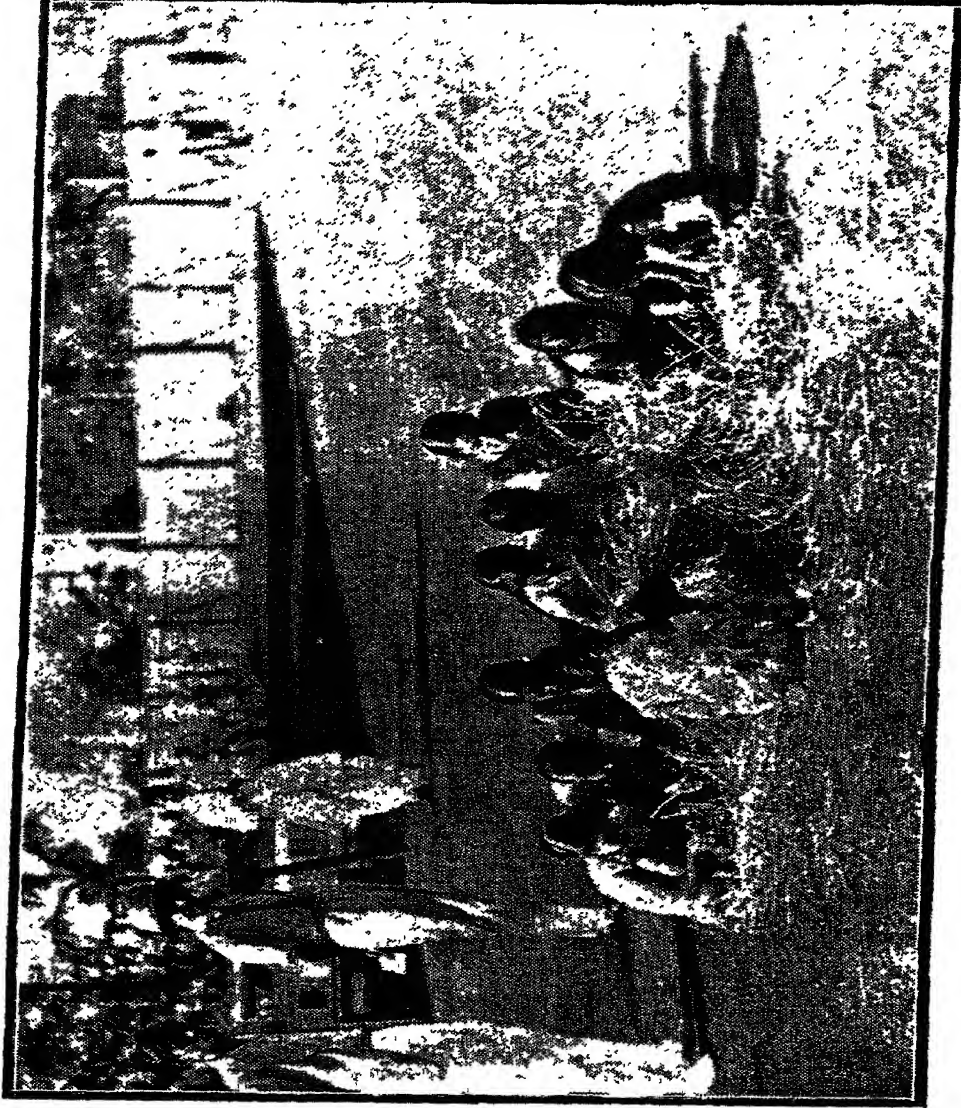
కాని సజ్జనులను భగవాను డుపేక్షింపడుగదా? హరనాథలాహరీయను నొక సజ్జనుడు భర్తృహీనయు నిస్సహాయయునగు రాణిస్థితిగాంచి జాలినొంది తాను శ్రీమంతుడు గాకున్నను, తనకుమార్తెయైస్తిని తాకట్టు పెట్టి వచ్చినసోమ్మును యీమెకు హృదయపూర్వకముగా నప్పిచ్చెను. ఈసత్పురుషుడు తానీకార్యమొనర్చినందుల కేవిధమగు బహూకరణము గ నిదభారిగానికొరలేదు. దారితెన్నుగానక సంకటపడుచున్న స్వర్ణమయికి యీమహానుభావుడు దైవమువలె నడ్డుపడి యమూల్యసహాయమొనర్చి, యామెనుద్ధరించి దేవి భవిష్యత్ సత్కార్యములకు మూలమగుటచే, నీయన పవిత్రనామ మజరామరణమై మహారాణి సత్కార్యములు కీర్తింపబడునంతకాలమును స్మరింపబడుచుండును.

ద్రవ్యసహాయము కలుగగానే రాణి యుత్తమమైన న్యాయవాదవర్తము నేర్పరచి తనదావాను నుప్రీతికొర్తునందు సాగించెను. 1,2 వత్సరముల విచారణయనంతరము మరణమునకు ముందు రాజాకృష్ణనాథుడు చిత్తస్వాస్థ్యమును గోల్పోయెననియు, నందుచే

నాయన వీలునామా చెల్లదగదనియు, చేసినన్యాయవాదులవాదనను కొర్తువారంగీకరించి ఎస్టేటును రాణి స్వర్ణమయికి స్వాధీనమొనర్చునట్లుత్తరువుసంగిరి. దీనితో నీయచకష్టము లంతమొందెను.

కాని ఎస్టేటు స్వాధీనముకాగానే సుఖముగా కూర్చుండి పరిపాలించ వీలుకాలేదు. కంపెనీకి కొంత కాలము స్వాధీనమైయుండుట, దావాలో నుండుట వలన సంస్థానవ్యవహారములన్నియు నల్లకల్లోలముగా నుండెను. అసలు కంపెనీవారిచే నీయబడిన ఎస్టేటు మిగులవిశాలమై పెక్కుచోట్ల నదులచేతను, పర్వతములచేతను, వేర్పడి ప్రయాణము మిగుల వ్యయప్రయాసమూలమై పరిపాలనను నెరపుటదుర్లభముగానుండెను. ఒకచోటనుండి మరొకచోటికి వార్తచేరుట కెంతో కాలము పట్టుచుండెను. వీనికితోడు పరిపాలకురాలు స్త్రీయను నీర్వాహవమున బండుగులెవ్వరును తోడ్పడ సాహసంపకపోవుటయు, మరింత కష్టములకు కారణమయ్యెను. మరియు అతివ్యయప్రయాసమూలమైన నుప్రీతికొర్తుదావా నెగ్గుటకు గాను అప్పడప్పడు చేయబడిన ఋణములతో సంస్థానము మూల్గుచుండెను. ఈవ్యవహారములన్నిటిని నేర్పుతో చక్కబెట్టుటకు అతి సమర్థుడగు దివాను కావలసియుండెను. రాణి దీర్ఘముగా యోచించి ఎస్టేటునందు సామాన్యోద్యోగిగానున్న రాణీవల్చనబాబును అర్హుడని నిశ్చయించి దివానుగా నియమించెను.

ఈయనపదవికి తగినవాడని త్వరలోనే ఋజువయ్యెను. తాబూనినకార్య మత్యంతకష్టసహితమైనదైనను, రాణివలెనే యీయన వుత్సాహపరుడును, క్షమాన్వితుడును, దీర్ఘదర్శియు, విశేషించి రైతుజనమునందు స్నేహభూతియు కలవాడగుటచే నీయన పరిపాలనము ప్రజానురంజకమై రాణి మన్ననలగాంచి, యచిరకాలముననే ఎస్టేటు నెదుర్కొనిన యవాంతరములన్నియుగడచి భయంకరములైన యప్పలుదీరి, ఎల్లెడల నభివృద్ధి కాన్పింపసాగెను. దైవానుగ్రహ

బొంబాయి ఇటీయన్ వారి కోత్త పంఠములందు పాల్గొనుచున్న బాలికలు. వివిధములైన ఫలములను

గడ్డిలో చుట్టుచుండుటందు గానగను.

పాపముల నాశనము చేయుటకు వచ్చును. పాపముల నాశనము చేయుటకు వచ్చును.
 పాపముల నాశనము చేయుటకు వచ్చును. పాపముల నాశనము చేయుటకు వచ్చును.

మున మహారాజ్ఞి కాశింబజారు రాజ్యము తొల్లిటి పేరు బ్రహ్మకులతో ఖ్యాతిచేసినది. అప్పటి నుండియు స్వర్ణమయారాజ్ఞి దివానుప్రొద్దులమున ప్రజోపయోగకార్యముల నారంభించి ప్రజానురాగమును చూరగొనజొచ్చెను.

మహాదైత్యర్ణము తనకు కైవశమైయున్నను, యీ యను విరాగిణియై స్వార్థభోగములకొరకు పైసయైనను వెచ్చించి యెరుగదు. సంస్థాన ఆదాయమునందలి కొంతభాగము పరిపాలన నిర్వహణమునకుగాను ప్రత్యేకించి మిగతద్రవ్యమును యధేచ్ఛగా ప్రభాకార్యములకు వినియోగించుచుండెను. ఈమహారాజ్ఞి బహిరంగముగను, గుప్తముగను చేసినదానము లసంఖ్యాకములగుటచే వాటినిన్నిటిని యింత చిన్నవ్యాసమున పేర్కొనబూనుట సాహసకార్యము. కావున ముఖ్యమైనవానిని మాత్రమే తెలుపుచున్నాను.

ఉత్తరబంగాళమున 1874 సంవత్సరమున తీవ్రక్షామము సంభవించినప్పటి యుదారహృదయ బాధితుల సహాయార్థము లక్షయిరవై అయిదువేలు విరాళమొసంగెను. 1876, 1877 సంవత్సరములందు కలకత్తా మూర్షిదాబాదు చెన్నరాష్ట్రములందు సంభవించిన కాటక నివారణమునకుహడ నీయమ యధికముగానే తోడ్పడెను. క్షామసహాయార్థము మొత్తమీమె 4, 5 లక్షలకుపైగా వెచ్చించెను.

స్వర్ణమయారాజ్ఞి మానవసేవకును, క్షామపీడితుల సహాయార్థమును యొనరించినకృషిని ప్రభుత్వమువారు మిగుల శ్లాఘించి యీమెకు మహారాజ్ఞిబిరుదమును, యీమె వారసునకు మహారాజ బిరుదమును ప్రసాదించిరి. క్విర్తియా మహారాజ్ఞి యీమెను తనసామంతమండలియందు జేర్చుకొంటినిని ప్రకటించెను. 1878 సంవత్సరమున డివిజనల్ కమిషనరు కాశింబజారు నందు డర్బారుజరిపి అందు రాణీస్వర్ణమయారాజ్ఞి భూతదయను పెక్కువిధముల సంస్తుతించి యీమెకు శత్రువర్తిని ప్రసాదించిన బిరుదములనొసంగెను.

1877 సంవత్సరము నాటికి మహారాజ్ఞియొనర్చిన దానములు II లక్షలకుమించినను, ఆమె దానదిక్ష సడలలేదు. అటుపిమ్మటహడ సమయమువచ్చినప్పుడెల్ల నామె లక్షలువెచ్చించుచునేయుండెను. కలకత్తా వైద్యవిద్యార్థి వసతిగృహ నిర్మాణమునకు లక్ష రూపాయలును, కాంబెల్ వైద్యవిద్యార్థి వసతిగృహమును పెంచుటకు పదివేలును, మహారాజ్ఞి విరాళము లొసంగెను. ఆమెగాక, యీమె స్వసంస్థానమున మంచి నీటిబావులు తటాకములు, సంస్కృతపాఠశాలలు, వైద్యశాలలు విరివిగాస్థాపించి వానియభివృద్ధికొరకు పెక్కులక్షలు వ్యయపరచెను.

మరియు అన్నపూర్ణ పూజాదినమును సుత్సవము సంవత్సరమునకు 3 సార్లుజరిపి యాదినములందు వేలకొలది సాధువులు, సన్యాసులు, ఘోషులు మున్నగు వారికి భూరి యన్నదానము గావించుచుండెను. చలికాలమున బ్రాహ్మణులకు వస్త్రదానము గావించుచుండెను. మరియు నామె తమ వంశమూలపురుషులగు కృష్ణకాంతబాబు, లోకనాథబాబు, హరినాథబాబుల యొక్కయు, భర్తగారగు కృష్ణనాథబాబుయొక్కయు మృతవార్షిక దినములందు బ్రాహ్మణులకును, పండితులకును విస్తారము సంభావనలనొసంగి గౌరవించుచుండెను. ఇకనీయమై తక్కిలేనన్ని గుప్తదానముల నొనరించియుండెను. ఉన్నతవంశలై, భర్తృహీనలైన యువిదలు దారిద్ర్యమును మొగమోటుమువలన నోరు దెరిచి తెలుపలేకున్న కరుణాధురీణులగు మహారాజ్ఞి వారి యంతరంగములగల కోర్కెలరసి, మాసమాసమును వారికి గౌరవభృతి యొసగుచుండెను.

ఇక విద్యార్థులయెడ యీసాధ్వీమత్తలి ప్రత్యేకప్రేమను చూపెడిది. రాష్ట్రముంతటనుండియువచ్చుచుట్టుచేరిడి పేదవిద్యార్థిగణమునెడ నీమె యనుకంపవహించి, వారికి వసతినికల్పించి, భుక్తినిొసంగి తన స్వంత ఖర్చుతో విద్యాప్రదానము గావించుచుండెను. రాజభవనమున నొక యుచితసవతి భోజనగృహము నిర్వహింప

గృహ లక్ష్మీ

బడుచుండెను. ఆకాలమున నీయమ సాహాయ్యము నేదోవిధమున పొందని పేదవిద్యార్థులు రాష్ట్రమున లేరనుట యతిశయోక్తిగాదు. విద్యార్థులసౌకర్యము కొరకీమే సాలునకు లక్షరూపాయలు వెచ్చించు చుండెను.

ఈమె దాతృత్వము నీవిధముగా రాష్ట్రవాసు లందరును చవిజూచి కృతజ్ఞులైనను, యామె ప్రత్యేకాదరణకు పాత్రులైన బరంపురం (బెంగాలు) పౌరులు యామె నెన్నడును విస్మరింపజాలరు. ఆపట్టణ మునందలి మొదటితరగతి కళాశాలను, ద్రవ్యాభావము వలన తగ్గించవలెనని బెంగాలుప్రభుత్వమునారు నిశ్చయించిరి. ఇందులకు ప్రతికూలముగా ప్రజలొనరించిన విన్నపములకు వారు చెవియొగ్గలేదు. కళాశాల పోనుండెను. ఆసమయమున విద్యార్థులపాలిటి కల్పవృక్ష మగు మహారాణి యపారాధార్యముతో ముందునకు వచ్చి కళాశాలానిర్వహణము తానువహింతునని వాగ్ధత్తమొనర్చి నిర్వహణమునకు కొరవపడుచున్న సాలునకు 20 వేలును తనకోశమునుండి యొసగు నేర్పాటుగావించెను.

ఆపురవాసులు శాశ్వతముగా మరువరాని మరొక యుపకృతిని మహారాణి గావించెను. పట్టణమునకు సరియైన మంచినీటి సరఫరా లేకపోవుటచే, యనారోగ్యనిలయమై, గ్రహణి విరేచనములు మలేరియా, కలరా మున్నగువ్యాధులు నెలపుకొని, సాలునకు వందలకొలదిజనులు మృత్యుదేవతకు బలియగుచుండిరి. ఉదారాశయధరితయగు మహారాణి పట్టణము నీశాప నిర్మూలకమొనర్చుటకుగాను, నీటికొళాయిలు నిర్మింప బద్ధకంకణయయ్యెను. (1894) ఆకార్యముకడ

ముట్టువరకును భగవాను డీమెకు యాయుర్ధాయ మొసంగలేదు. కాని యీమె యనంతరము అధికారమువహించిన ప్రస్తుతమహారాజుగారు ఆకార్యమును పూని, సాగించి 3 లక్షలవ్యయముతో మంచినీటి కొళాయిల నేర్పాటుచేసిరి. మహారాణి యమోఘ దానమువలన నేటి బరంపురపట్టణము ఆరోగ్యసౌఖ్యముల కాపట్టయినది.

మానవులయందు అపారమగుప్రేమయు, దాతృత్వమును మేళవించి మహారాణియందు మూర్తిభవించినవి. తనకున్న యవకాశములనన్నిటి నీమె యెట్లు మానవాభ్యుదయమునకు వినియోగించినదియు, దేశీయ చరిత్రకారులు స్వర్ణాక్షరములతో లిఖింపగలరు.

ఈపరదేవత పరమపితనుండి వచ్చిన యాహ్వానము నందుకొని, కడపటినిముసమువరకును, దేశీయుల యభ్యుదయమునకు కృషిసల్పుచు, 1897 సంవత్సరం ఆగస్టు 24 తేదీని యిహలోకయాత్రను చాలించెను. దీర్ఘవత్సరములు జీవించి మతభేదమెరుగక సజుదృష్టితో ప్రజాక్షేమమునకు నిరంతరమును పాటువడిన మహారాణి మరణమునకు తమ మాతనుగోలుపోయిన వారిమాడ్కి హిందూ మహమ్మదీయు లేకవిధముగా శోకించిరి.

మనదేశీయులకు పూజ్య రుద్రమదేవి నామము వలెను, మహారాష్ట్రులకు మహారాణి యహల్యాదేవి నామమువలెను, నీయమ పవిత్రనామము బంగాళీయులకు అత్యంతపవిత్రమైనది. ధన్యజీవియైన యీ మహారాణిజీవితము, సత్కార్యపీఠాసయు, నవకాశములును గల పెక్కురు సోదరసోదరీమణుల నుత్తమకార్య నిర్వహణమునకు ప్రేరేచుగాక !

అది జూన్ నెల. సాధారణంగా ఒక్కొక్క నెల ఒక్కొక్క విషయానికి ప్రాముఖ్యతను చెందిఉంటుంది. జ్యేష్ఠమాసంలో ఆవకాయలు మామిడిపళ్ళు అలికిరి; శ్రావణ మాసంలో ముత్తైదువులయొక్కయు, కొత్త కోడళ్ళ యొక్కయు సందడి; కార్తీకమాసంలో వితంతువులన్నానాల అలికిరి; పుష్యం లో దశమగ్రహాలైన కొత్తళ్ళ సందడి; మాఘంలో పునఃసంధానాల అడాహుడి. వీటిఅన్నిటికన్నా ఆందోళనచేసేది స్కూలు ఫైనలు వారిపరీక్షలు తెలిసేమాసం.

శీతారామయ్యగారు తన మేనల్లుడు ప్రసాదంపరీక్ష ఏమైందోఅని ఆతుర్తపడ్తున్నారు. ఇంట్లో అతనిభార్య లక్ష్మీదేవి ఓవేపు పిల్లలగుపద్మకు పెళ్ళిడుమించుతూందని ప్రాణంకొరికేస్తూంది. అతనుప్రసాదం పరీక్షాఫలితమునుచూచి ఏదో నిశ్చయించేద్దామని అనుకొంటున్నాడు.

జూను పదిహేనోతేదీ, ఆరోజు పోస్టు బంట్లోతు బీటుమీదవస్తాడు శీతారామయ్య తపాలబంట్లోతువాడికోసం ఊరికోమైలుదూరం ముందుపోయి ఎదుర్కొన్నాడు. ఉత్తరంకూడా అందుకొన్నాడు. అందుకొన్నాడు. దాన్నిచదవడంతోనే పొంగిపోయాడు. పోస్టుబంట్లోతుకు భోజనం శాంక్స్ న్చేసాడు. లక్ష్మీదేవి ఆనందానికి మేరేలేదు. ఇంట్లోమాటలన్నీ జాగ్రత్తగా

వింటూంది పద్మ. (చాలా తెలివైనపిల్లలెండి) ఆమెకు ప్రసాదంబావ పరీక్షప్రశ్నలు అయాడన్నసంగతి వినడంతోనే ఆనందబాష్పాలు జలజలరాలాయి. (ఎంతైన మేనత్త మేనమామ బిడ్డలుగదండి. వారి కుదయించు ప్రేమ సహజమైనది.) ఒంటరిగా గదిలోకి పోయి తనఆనందాన్ని పైకివెలిపేసింది ఒక్కసారిగా. * *

‘పద్మాప్రసాదం’ ఎంతకర్ణానందగాఉంది ఆ జంటపేర. వారినిచూచిన లేనివారికి ప్రేమఉదయించును. ఆహా! ఎంతఅన్యోన్యంగాఉంటున్నారు. వారిరువుడనూ నిరుపమానదంపతులే! లక్ష్మీశీతారామయ్యలకు ఇక కావలసినదేమున్నది?

ప్రసాదం ఎఫ్. ఎల్. పరీక్షలయిపోగానే వేసంగిలో ఇంటికొచ్చాడు. ఇంటిదగ్గర తనప్రేమఫలమగు ‘శీతారామ్’ బోసినోరుతో, బూలిబుగ్గలతో, చిరునగవులతో ఎదురుగా గుమ్మందగ్గరున్నాడు. రావడంతోనే చూచాడుచిట్టి ‘శీతారామ్’ను. పిల్లాడిని తప్పించుకుపోదామనుకొన్నాడు. కాని ఒకేసారిగా ఒంట్లోనెత్తురు పూర్ణిమనాడు అలలుచందాన్ని పొంగింది. తనకు తెలియకుండానే శరీరంవంగింది, చేతులు చాపబడ్డాయి. అమాంతగా పిల్లడు చంకెక్కాడు. ‘శీతారామ్’ను ఎన్నిసార్లు ముద్దుపెట్టుకొన్నాడో అతనికే తెలియదు. గట్టిగా

గృహలక్ష్మి

అదుముకొన్నాడు పిల్లల్ని తనగుండెలకు. అట్లా తన్నుతానుమరచాడు కొంతవరకూ. అప్పుడాతనికి కలిగినసౌఖ్యం, అతనుపోదిన ఆనందం చెప్పడాని కలవిగాదు.

* * *

సాయంత్రం ఏటివైపు మైదుబయల్లేరాడు. నాగావళిపాయ కృష్ణత్రాచులా ప్రవహిస్తుంది. సన్నంగాపాట వెలువడ్తుంది ప్రసాదంహృదయంలోంచి. ఒంటరిగా కూర్చున్నాడోచోట. సూర్యుడు సాయంకాల సమయాన్ని తనకిరణాలను వెదజల్లుచూ నాగావళితీరదృశ్యాన్ని అతిమనోరంగాను, అతిరమ్యంగాను చేసాడు. ఆ దృశ్యాలవెంట బడ్డాది ప్రసాదంయొక్కహృదయం. అతని బుర్రలో మితిలేనన్ని ఆలోచనలు పరుగెత్తున్నాయి.

అకస్మాత్తుగా ఆతనిమనోవిధిలో పరుగెత్తింది 'విమలా' రూపం - ఆ విశాలమైన ముఖంతో, ఆ వేడికన్నులతో, ఆ పలుచని ఎర్రనిపెదిమలతో, ఆ భుజాలుదాకా వేలాడేచెవులతూరీగలతో, ఆ పార్శ్వకచ్ఛతో ఆ సుకుమారనడకతోనున్నూ, ఆతని హృదయం చలించింది. ఆమెకును తనకునూ మదరాసు సముద్రపుటాడ్డున జరిగినసంగతులు జ్ఞాపకానికొస్తున్నాయి. — ఆమె విద్యాధిక, తాను విద్యాధిపడు, ఇరువురు ఒకరిమించినవారొకరు. నిష్కల్మషమైన ప్రేమ ఒకరిదొకరికి. ప్రపంచంలో కావల్సిన విక ఏమిటున్నాయి? ధనమా? కావలసినంత పుష్కలంగా ఉంది. ప్రేమా?

అదియుకూడా నిరుపమానమైంది ఒకరిపై నింకొకరికి. రెండునూ అమిరియున్నాయే! నేనెందుకింక వెరువాలి ఆమెను స్వీకరించడానికి?

తన 'సీతారాం' మళ్ళీ గోచరించాడు. అతనికి ఆశాసాధం విమలతోకూడా కూలిపోయింది ఒక్కమారుగాను. తనసిత్థిని తల్చుకొన్నాడు. తనవయస్సు 22 ఏండ్లా? ఇంకాచదువువైనా పూర్తిగాలేదే! ఎంత సిగ్గు! ఎంతచిన్నదనం! నావిమల విన్నాదంటే ఏమనుకొంటుంది? ఎంతనవ్వుతుందో గదా? నేను చదువుకొన్నప్పటికిని విద్యాహీనమైన పశువువలె ప్రవర్తించేనే! మరీ జన్మలో నాకు ప్రణయసౌఖ్యంలేదా? ఈ జన్మ ఇంకనేను వృధాగా గడపవలసినదేనా? ప్రపంచంలో బ్రదకడం ఎందుకు? ఆనందం బొందడానికా? సౌఖ్యపడడానికా? లేక కుళ్లుతూకుముల్తూ దుఃఖపడడానికా?

'బాబయ్యా, ఏయాలొచ్చారండీ' అనే సాలికాపు వెంకడిపిలుపు ఆ తలప్పు చెదిర్చింది. 'చీకటిపడ్తుంది' అంటూ లేచాడు ఇంటికి. * *

'వెళ్లి పదిహేనురోజులైందే! ఉత్తరమైనా రాలేదే! ఏంచెప్పా! ఎంత తెలివిమాలినదానను నేను! వారు ఉత్తరంవ్రాసిన గదా నాకువచ్చుట. ఉత్తరంవ్రాయకపోవడానికి ఏంకారణమైయుంటుంది? తీరుబాటు లేకా? తీరుబాటులేకపోవుటకు చేయవలసిన పనులేమున్నవి? లేక నామీద కోపం చేతా? కొపానికి నేనేం అపరాధంచేసాను?

పోనీ నేనే ఏదైనా అపరాధంచేస్తే క్షమించమని వ్రాస్తా' అంటూ లేచింది పద్మ పెరటి గచ్చు అరుగుమీదనుంచి పిల్లడ్ని చంక వేసుకొంటున్నా ఓనాడు సాయంత్రం.

రోజుకురోజూ ఆమె ముఖంలో కళ్ల లంతరిస్తున్నాయి. ఆమె కానందం గూర్చే ఫలం ఒక్కటే ఉంది తన దగ్గర. అదే 'శీతారాం' జీవప్రతిమ. ప్రసాదాన్ని తల్చుకొనేసరికి కళ్లు కాలుచలుకట్టి గుండె దడదడ హెచ్చింది, నెత్తురు చల్లబడ్డది, ఒళ్లల్లాపులక రించింది. ఏపనిచేసినా పరాకే అంతాకలలో జరుగుతూన్నట్టేయ్యడేది. తాను ఉత్తరం వ్రాసి పదిరోజులైంది జబాబులేదు. ఆందోళనం ఎక్కువైంది. ఏంచేయడానికి తోచలేదు. యింటఎవరు పెద్ద మొగదిక్కులేదు. అంచేత పుట్టిగిటికి ప్రయాణంకట్టింది మేనత్త తోటి అక్కడనుంచీ తన తండ్రిని మదరాసు పంపడానికి.

పేపర్లు ప్రకటించాయి 'విమలా ప్రసాదుల' వివాహం, మదరాసు వారంధరూ ఆ అంశ శ్యాఖా వివాహానికి ఆనందిస్తూ దంపతుల్ని అభినందించేరు. ప్రపాదం బస ఇప్పుడు 'రామకృష్ణారావునాయుడు గారింట్లోనే'. అతను ఓ వృద్ధ బారిష్టరు, ధనవంతుడు సంఘ సంస్కారి. శాఖాహారనియమం కలవాడు. ఆతనిఒక్క కుమార్తె అగు విమలను ఆమె ఇష్టంపైని ప్రసాదాని కర్పించాడు. అతని ఆనందానికి మేరేలేదు, తాను తన విమలకు స్వేచ్ఛావివాహం చేసేనన్న గర్వంచేత.

విమల సజంగా అవతరించిన ప్రేమమూర్తి

యే. ఆమె నిజంగా ప్రసాదాన్ని మనసారా ప్రేమించింది. తన హృదయస్థ ప్రేమమూర్తిని ప్రసాదం పాదాద్వితం చేసింది. తన హృదయంలో ఆతని హృదయం దాచుకోడానికి తాగిచ్చింది. ప్రసాదంకూడా అట్లే ఆమెను చూసేవాడు. కాని ఎప్పుడూ అతను కలత పొందిన మనస్సుతో ఉండేవాడు. తన హృదయస్థ వ్యాకులాన్ని ఓపడాది రమారమీ దాచాడు. కమలతో ఎప్పుడూలేని సంతోషం తెచ్చుకొని భాషించేవాడు.

'పవిత్రపేమకంటె మించిన పరీక్షకర్త వేరొకటుందా?' ఆవిమలా ప్రణయం ఇతని సితని గ్రహించింది. కాని దానికి కారణం మాత్రం అగోచరంగావుంది.

లాకాలేజీ మూసారు వేసవికై. సాయంత్రం విదయింది. ఇంట్లో ప్రసాదంజూడేలేదు. 'టీ' త్రాగడానికైనా రాలేదు. విమల ఆతురతతో అతనిగదిలోకిపోయిచూసింది. పెట్టె బిచాణా సర్దడంలో నిమగ్నుడయి యున్నాడు ప్రసాదం. ఆశ్చర్యంతో ఆమె 'ఇదంతా ఏమిటి' అంది. ప్రసాదం ఆమె వైపుతిరిగి విమలా, ఈరాత్రి మావూరు వెళ్తున్నాను. మళ్లి పదిరోజుల్లో వస్తాను.

'ఏమంత అర్జంటు ప్రయాణం' అంది, 'నన్ను కూడా తీసుకెళ్తాన్నారే.'

'అందుకే ఈ ప్రయాణం ముందుగాను.' సామాను సర్దడంలో ఆమెకూడా సాయం చేసింది.

గృహ లక్ష్మి

‘రేపా మాసీతారామయ్య మామయ్య వస్తాడు మదరాసు నాకోసం. రానీ, నేనుంటేగదా నాపూర్వంలాజ్జిలోనన్ను చూడడానికి. ఇప్పుడు వెళ్లడంతోనే అన్నీ తెగు తెంపూచేస్తా. మూడోవంతు ఆదాయం దానికి పంపించేస్తా. అని వినీవినబడనట్టు అనుకుంటున్నాడు ప్రసాదం. రైల్వో ఇంటరు క్లాసుబండిలో. ఎంతలేసి ఉత్తరాలు వ్రాసింది. పద్మ? చదివితే రాళ్లుకూడా కరిగిపోతాయే! నేనంత కర్కశహృదయుడనయ్యాను! ఎన్నిసార్లుచదివిననూ తనివితీరదే! అనుకొంటూ పెట్టెతలుపుతీసి తన రహస్యఉత్తరాలసంచీకోసం వెదికాడు. కాని లాభం లేకపోయింది. బెంచీనిండా బట్టలూ పుస్తకాలు పరిచీశాడు. వెదికినవే వెదికాడు. తీసినవే తీసాడు. లాభంలేకపోయింది. ఓపెద్ద నిట్టూర్పుతో అన్నీ పెట్టోపడేశాడు. అన్నా ఎంత పన్నెపోయింది.? తేబిల్మీదా మర్చిపోయాను దాన్ని? విమలచూస్తే కొంప మునుగుతుందే? ఊ, కానీ! మాశ్యామా నివని దబాయిస్తా! అనుకొంటూ నిద్రపోయాడట్లా.

తనఆస్తికి తనే యజమాని. రాగానే ఆస్తిని వంతులు వేయించీసాగు. ఓవంతు భార్యపేర వ్రాయించి రిజిష్టరుచేయించి ఆదస్తావేజులు మరి పద్మ తనవద్దకు రానపు సరం లేదనిన్నీ, తాను మరొకవివాహంచేసుకొన్నానని వ్రాసిన ఓఉత్తరం పెళ్లాం పేర పంపేశాడు. ఇల్లంతా నవీనపద్ధతి ననుసరించి అలంకరింపజేసాడు. వీధిలోనూ పెర

ట్లోను పూలచెట్లూ మొదలైనవి పాతిం చాడు. మునపటికన్నా వేయిరెట్లైనందంగా ఉన్నాదతనికి ఇప్పుడా ఇంట్లో ఉండడానికి. ఎప్పుడు మదరాసునుంచి ఉత్తరంవస్తుంది, ఎప్పుడు విమలను తీసుకురావడానికి వెళ్దాం అని స్వాతివానకు ముత్యేపుచిప్పల్లాగు చూస్తున్నాడు ప్రసాదం విమలఉత్తరానికి.

ఆత్మ హత్య!

బారిష్టరు రామకృష్ణారావునాయుడు గారికుమార్తె విమల (వయస్సు 19 సం॥) ఈరాత్రి ఎనిమిదిగంటలకు విషముత్రావి ఆత్మహత్య గావించుకొనెను. ఆమె ఈక్రింది ఉత్తరమును తనభర్త కందచేయమని వ్రాసి ఉంచెను.

ఆర్యా!

నమస్కారములు—

నేనువ్రాసే ఈక్రింది కొలదిపంక్తులను సావధానచిత్తులై చదివి నా తుదికోరికప్రకారం మీరాచరించి నాఆత్మను శాంతిపరుప ప్రార్థిస్తున్నాను. నేనిట్టి సాహసకృత్యానికి గడంగిణినని మీరు నాపై అలుగవలదని ప్రార్థన. మీరింకనూ పవిత్రమైనప్రేమ అన నెట్టిదో ఎరగనికారణంచే ఇట్లు చేయవలసి వచ్చెను.

ఆహా! పద్మాదేవీ! సుశీలా! నీకు నా హృదయపూర్వకవందనములు. ‘సీతారాం’ నీవెంత మనోహరంగా ఉన్నావోయ్. ఆ దంపతులరూపం నీయం దా విధాత ఎట్లు చిత్రించినాడు! అట్టివారిని నాకొరకా

మీరు త్యజించారు? ఎంత దారుణకృత్యం చేసారు! తమరు ప్రణయసౌఖ్యము పొందిన వారని తెలసిన నేను మిమ్ముల చేపట్టిన భయముచేతనా ఇట్లాచరించారు? ఆహా, నేనుకూడా ఆమట్టిబామ్మనేకదా! నాకొరకు మీ ఆనందదాయకమగు సంసారమును మట్టిపాలుచేసారా? అట్టి పతివ్రతామత్తల్లిని వేరుంచిరా? అట్టి ముద్దుపాపని చూడకుంటిరా? ఆమె ప్రణయతాపము-ఆమె ప్రణయ జ్వాల మనలను దహింపకుండుననుకొంటిరా?

‘శీతారాం’—ఆముద్దుబాలుని ఛాయా చిత్రమైన మీహృదయాన్ని కరగింపలేదా. మాతాబాలు లెంతకృశించిరో గదా! దీని కంటటికిని మీకృత్రిమ ప్రేమయేగదా,— కాదుకాదు క్షమింపుడు, నాకు అనిత్య వయోరూపమేకదా మూలకారణము.

మీసంసారవృక్షమును ఈ ‘విమల’ అనే వేరుపురుగేకదా నాశనంచేస్తూంది! అందు చేదీనికి ప్రతిక్రియ ఆవేరుపురుగునుధ్వంసము చేసి ఆవృక్షమును ఫలభరితముగా చేయుటయేగదా! అందుచే నేటితో ఈ విమల ఈ బాహ్యప్రపంచాన్ని విడుస్తూంది. ఎందుకొరకు?—పద్మాప్రసాదుల ప్రణయ లతాభివృద్ధికొరకు!

తమరు నాకు తుదికోర్కెను పాలింప ప్రార్థితులు. ఏమన నాయందు (అస్వాభావిక) ప్రేమచే మీరు విరాగులుగాక నా సోదరియగు పద్మాదేవియందు మునుపటి

ప్రేమతో వర్తిల్లుచూ నాఆత్మకు శాంతి కల్గింప ప్రార్థించుచున్నాను. దీనికి ప్రతిఫలముగా నేను సదా నాసోదరియందు ప్రతి బింబించుచున్నాను.

నాచిట్టి ‘శీతారాం’కు ముద్దులతోనూ పవిత్రులగు మీ పద్మాప్రసాదులకు నాతుది వందనములతోను ముగించుచున్నాను.

మీపదదాసి,

విమల.

ఈ ఉత్తరం శ్యామంచదివి వినిపించాడు ప్రసాదానికి ‘ఆంధ్రపత్రిక’లోంచి. ప్రసాదం వెర్రెత్తినవాడిలా బెదరినచూపుల్తో చూస్తున్నాడు. తనంతటాను మళ్ళీచదివాడు. ఈసారి ఆడదానికన్నా వేయిరెట్లధికంగా ఏడుస్తున్నాడు. అట్లాగే తెలివితప్పేడు.

ఓగంటదాకా తెలివిరాలేదు. తెలివి వచ్చాక ఓదార్చాడు ‘శ్యామం’ ప్రసాదాన్ని. వారిరువురు కనులుమూసికొని ‘విమల’ను ధ్యానించారు ఓ రెండునిమిషాలు. ప్రసాదం కళ్లలోంచి బయలుదేరాయి అశ్రుకాలువలు. ఆమె త్యాగానికాశ్చర్యపోయాడు. పశ్చాత్తాపంవచ్చింది వెంటనే అతనికి. * *

‘పద్మాప్రసాదం’లు మునపట్లా చిలుకా గోరింకట్లాగున్నారు. ప్రసాదం విశాఖపట్నం లో బోర్డుకట్టాడు. ఇప్పుడు వాళ్ల ప్రేమలతకు ‘విమలా’ పుష్పం పూసింది.

గృహ లక్ష్మీ ఏజెంట్లు

బాపట్ల:	ఎల్. వి. మనోహరరావుగారు. మదరాసు: ఆకుండి వెంకటశాస్త్రిగారు.
తెనాలి:	కొమ్మూరి కాశీవిశ్వనాథంగారు, సోల్ రిప్రజంటేటివ్ ఆఫ్ న్యూస్.
హైదరాబాదు:	ఎన్. లక్ష్మీబాయిగారు, సుల్తాన్ బజారు.
నిడదవోలు:	తాడిమేటి కుటుంబశాస్త్రిగారు.
తాడేపల్లిగూడెం:	కాశీరాజు శ్రీరాములుగారు. నూజవీడు: పి. ధనంజయ అండ్ కంపెనీ
జెమ్ పేడ్ పూర్:	టి.వి. రమణయ్యగారు, C/o ది ఇండియన్ హ్యూమన్ రైట్స్ కంపెనీ,
బరంపురం:	ఎన్. కె. మూర్తి అండ్ సన్స్. [లిమిటెడ్,
గుంటూరు:	వెల్ కం అండు కంపెనీ.
సామర్లకోట:	ఆరాధ్యుల మూటయ్యగారు, మర్చంట్లు
పితాపురం:	ఎం. నూకరాజుగారు, ఆంధ్ర న్యూస్ ఏజెన్సీ.
రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణం:	ఎ. కృష్ణమూర్తి బ్రదర్స్.
ఏలూరు:	డి. శ్రీహరిరావుగారు.
తణుకు:	నడింపల్లి సూర్యనారాయణగారు, న్యూస్ ఏజెంట్లు.
బెజవాడ:	ఆంధ్రా ఇన్ డెస్ ట్రేయిల్ స్టోర్స్, బకింగ్ హామ్ పేట.
ఒంగోలు:	తాతా జాలయ్య శెట్టిగారు, వర్తకులు.
రంగూను:	వి. భగవతిశాస్త్రిగారు, న్యూస్ ఏజెంట్లు, 244 ఫేర్ వీధి.
చిత్తూరు:	వాటంబాటి వెంకటరమణయ్య శెట్టిగారు, 163 బజారురోడ్డు.
విజయనగరం:	పంతుల సత్యనారాయణగారు.
నరసాపురం:	వై. సత్యనారాయణగారు.
కొవ్వూరు:	కె. సి. చెన్న కేశవయ్యర్ గారు
కాకినాడ:	సున్నా బాలకృష్ణరావుగారు, న్యూస్ బాయ్ అండు కో.
భీమవరం:	వంగల అచ్యుత రామయ్యగారు, మేనేజరు, నెహ్రూ ఖద్దర్ స్టోర్స్.
గుడివాడ:	శ్రీ శివరామ అండు కో.
తిరుపతి:	వై. వి. సుబ్బయ్య అండు కో.
అమలాపురము:	పి. అన్నాజిశర్మగారు. (శర్మాన్ న్యూస్ ఏజెన్సీ)
పల్నాటిమిడి:	రామూరి. రామనారాయణరావుగారు.
మచిలీపట్నం:	ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు, సర్క్యల్ పేట.
కర్నూలు:	టి. బాలనాగయ్య శెట్టిగారు, బాలసరస్వతి బుక్ డిపో.
అనకాపల్లి:	సివాజి న్యూస్ ఏజెన్సీ.

హిగిన్ బాతమ్ స్టాల్లులవద్ద దొరకును.

ఇతరచోట్లకు ఏజెంట్లు కావలెను. వివరములకు దరఖాస్తు పంపుకొనుడు.

నీ కర్తవ్యము

శ్రీమతి జమీవల్లభుల వెంకటరత్నమ్మగారు

పూతమనోవికాసమును ♦ పూర్వగుణాను గుణార్యధర్మమున్
చేతలజూపి, భర్తృపద ♦ సేవననన్యయశఃప్రకాశివై
యేతఱినై న ప్రాచ్యమత ♦ మేగని, యన్యకులాంగనాళి ని
ర్ణేతపుగామెలంగు, మిదె ♦ నీవిధి, భారతజాతిరత్నమా !

పుట్టుక భాతతావనిని ♦ బుద్ధిశృతిస్మృతిమూలబీజ, మె
ప్పట్టున సాటిలేని గుణ ♦ వంతులు పూర్వులు, భర్తృపాదముల్
వట్టు పతివ్రతామణుల ♦ వంశముగల్గిన పూతమైన నీ
యట్టి కులాంగనల్ జగము ♦ నందికనుండరు; నమ్ము ! మమ్మరో ?

గౌరవరీతి, పూజ్యత, య ♦ ఖండనుఖాస్పద కార్యనిర్ణయం
భారయవేదశాస్త్రముల ♦ యందును నీకు ప్రధానపీఠమే !
భారముగాస్వతంత్రమను ♦ భావము వేఱొకటందనేలనో
తీరికనిటఁగూర్చొన న ♦ దేయొక స్వేచ్ఛయటంచు నెంచనో ?

కాలములోనమార్పులును ♦ గల్గుటమంచిదె విద్యలక, గలా
లీలనందవచ్చు, విప ♦ రీతపుబుద్ధి, ననన్యలభ్యన
తీర్చి పతివ్రతాచరణ ♦ చేటనిచెప్ప జనంబులెల్ల నీ
మూలమునన్ సుబుద్ధిగను ♦ బోధలజేయుచునుండు మెప్పుడుక

పోయెను దేశభాగ్యమెటా, ♦ పోయినవాత్మ విశేషశక్తులున్
పోయె ననన్యవిద్యలును, ♦ పోయియుబోవక, నన్యదేశముల్
మీఁదెడ గౌరవించెడు న ♦ మేయపతివ్రతమన్నశక్తి యే
మాయని మార్గమేదొ కను ♦ మా ! గృహలక్ష్మీరొ ! యిద్దెముఖ్యమా.

పుష్పచయము

కవలలగన్న పురుషుడు

మనము సర్వసాధారణముగా పురాణములందు వినుచున్న పెక్కు విచిత్ర విషయములను ప్రకృతివిరుద్ధములని త్రోసి వేయుచుండుట కొత్తగాదు. కర్ణనిఃసము, మాంభాతపుట్టుక మొదలగు వృత్తాంతము లీవితలందు జేరినవే. శాస్త్రకారు లీ విషయములనుగూర్చి పరిశోధించుచునేయున్నారు.

పురుషులు గర్భము గరించు విషయమునుగూర్చి "Medical Critic and Guide" (New York)నందు శోముదేశమందలి కర్రే ఇటాలికాలోని వృత్తాంతమొకటి వ్రాయబడినది. అదిట్లు గలదు :

“ కొన్నివారములకు ముందు బెల్ గ్రేడు నగరమునగల జెనరల్ హాస్పెటలుకు జివోట జొబూవిక్ అను 22 సంవత్సరముల కన్యకయువకుడు వచ్చి కడుపునొప్పియని జెప్పెను. పరీక్షచేయగా కడుపునం దేదో ప్రభలముగ పెరిగియున్నట్లు గనపడెను. దానిని పరీక్షించుటకు శస్త్రచికిత్స అవశ్యకమయ్యెను. ప్రపంచఖ్యాతిగడించిన డాక్టరు హార్కో ఆ యువకునికడుపు ఆపరేషన్ చేసి అందుండిన 10 అం. 5 అం. పొడవుండిన రెండు పిండములను బైటికిదీసిరి.

పెద్దపిండమునకు చక్కగా అభివృద్ధి జెంది తల పండ్లతోగూడిన నోరు, మెడ, గొంతు గలవు. ఒకచేతికి ఆరువేళ్లుండి యెడమచేయివేళ్లకు నిడుపైన గోళ్లుండెను! చిన్నపిండము ఆకారవిహీనముగనుండెను. కాని దానికి రాతికంటెను కఠినమైన రెండు పెద్దకనులుండెను. ఈ యసాధారణవిషయము స్వల్పకాలములో బెల్ గ్రేడంతయు వ్యాపించి జనులు తండోపతండములుగ రాసాగిరి. పోలీసువారు జనప్రవాహ మాపవలసినవచ్చెను.

ఈ ప్రకృతివైచిత్రమున కేమియుజెప్పజాలక డాక్టర్లు కనులు లేలవైచుచున్నారు.

స్త్రీయైన పురుషుడు !

క్రిందటిమాసపు గృహలక్ష్మియందు పురుషుడైన స్త్రీనిగురించి జదివి పాఠకు లచ్చెరువొందియుందురు. పురుషుడయ్యు స్త్రీగా నెంచబడిన యీ క్రిందివిషయముగూడ పాఠకులకు వినోదముగనుండును.

కెవిలియర్ డి. ఎక్ ప్రాన్సునందు 1728 సంవత్సరమున జన్మించెను. ఆతడు గొప్ప రాజకీయ వేత్తయై 34 సం. ప్రాయమున ఫ్రెంచిరాయబారితోగూడి యింగ్లండు కరిగెను. అచట పెక్కుమంది మిత్రులను గూర్చికొని అప్పలపాలయ్యెను. కాని ఆతని సరళస్వభావము హాస్యప్రియత్వము పెక్కుమంది మిత్రులను గూర్చుచునేయుండెను. అప్పలబాధ అధికమయ్యెను. అపుడే తనకు గానివాడొకడు డి. ఎక్ పురుషుడేగాడనియు నుందరమగు స్త్రీయనియు వొకవదంతి పుట్టించెను.

ఆతనికి కోపమువచ్చెను. తన్నట్లునువారితో ద్వందయుద్ధమును దిగెను. కోర్టులందు వ్యాజ్యములు దెచ్చెను. తనతో యెవరును ద్వందయుద్ధమునకు రారైరి; పైపెచ్చుగ కోర్టు ఆతడు స్త్రీ అనియే తీర్మానించెను !!

పుష్ప చ య ము

స్పష్టముగ తాను పురుషుడయ్యె చట్టము తనను స్త్రీని జేసివైచినదాని కౌత దతిసులభముగా, వ్యతిరేకసాక్ష్యము జూపియుండవచ్చును గాని, స్త్రీగా నూతనజీవనము నుభయముగా గడుపవచ్చుననుకొని కోర్టులలో తాను స్త్రీనైయని ఒప్పుకొనెను. తరువాత స్త్రీవలె దుస్తుల ధరించి తిరుగుచు, పదునెనిమిదవ శతాబ్దమున సాందర్భవంతురాండగు స్త్రీలలో నొకతెగా కేగిందెను!

దొంగలుకూడా యెన్నోగకాలు

ఇటీవల బాల్కన్స్ లో నొకడు దొంగతనమువలన 80 సిల్క్ దురట్లు, 100 జతలు సిల్క్ మేజోళ్లు, 15 క్రొత్తనూట్లు నేకరించాడట! ప్రపంచమునకంతయు చక్కనివస్త్రముల నెళ్ళుడు ధరించు తస్కరమహాశయండితడే గాబోలు. ఇంకొకడు జర్మనీలో చర్చిగంటకాడ దొంగలించాడట. తెల్లవారి యధాప్రకారము చర్చిగంట వినిపించనందున ఆ గ్రామవాసులందరు చాలకాలము నిద్రపోయిరట!

విద్యాసక్తి మిక్కుటముగాగల యొక దొంగబహుద్దరు బెంగాలునందు చోటాకాలియా యందు పుస్తకభాండాగారమందలి పుస్తకములు, వాని సుంచుకొను అలమారులు మొదలగు కావలసిన సామానులన్నియు దొంగలించెనట!

కొన్ని నెలలకు ముందు లండనునగరమున పెంబుల్డ్ పార్కునందు 40 పక్షుల నొకడు దొంగలింపగా అమెరికాయందు సాట్టరేక్ నగరమందలి జంతుప్రదర్శనశాలలోని రెండు సింహముల నింకొకడు దొంగలించెను. వీరు ప్రకృతియను దిష్టముండు చోరగ్రాసరులు గాబోలు.

ప్రాన్సునందు బర్గోయిన్ నం దొక చర్చిలోనున్న కొయ్యవిగ్రహ మొకడు దొంగలించెనట! అమెరికాయం దింకొకడు లేకోపోర్డునందు నివాసములేని యొకయింటిని ఇటుకలు, కొయ్యలు నుగూడ విడువక యింటి నంతయు దొంగలించెను. కాని ఆ యింటియందున్న నేళమాలిగనుమాత్రము విడిచిపోయెను!

మాసిడోనియాదేశ మీ చోరులవిషయమున గర్వింపదగిన దొకటిగలదు. ఆదేశమునగల ఫోటోఫిట్టి అను రైల్వేస్టేషను ఆధికారులు తెరుచుటకు పూనుకొన్న నాటిగాత్రీ దొంగలింపబడినది! కోళ్ల గూడెవరికైన గావలసియుండనేమి?

పాట పదునారు ఆత్మహత్యలకు కారణమైనది!

హంగేరిదేశమందు పదునారుమంది ప్రియులు (కాముకీకాముకులు) ఆత్మహత్య జేసికొన్నారు. వారి ఆత్మహత్యలకు ముఖ్యమైన కారణ మెక్కపాటయని జేలినది. దాని నిపుడు ప్రభుత్వమువారు నిషేధించిరి.

లాస్ట్లో జోవల్ ఒకస్త్రీని గాఢముగ ప్రేమించినాడు. కాని ఆకాభంగము గల్గినది. భగ్నహృదయుడైనాడు. ఆబాధచే పెక్కుమారు లాత్మహత్యప్రయత్నమునకు దిగినాడు. తుదకు తన బాధనంతయు వెళ్లగ్రక్కుచు నొక్కపాట రచించి కొంచము శాంతించినాడు. ఆపాటను విన్నవారందరు తమ బాధను తలంచుకొని ఆత్మహత్యలకు ప్రారంభముజేసిరి.

బుడాపెస్టునం దొకహోటలునం దొకయువకుడు తన ప్రియురాలితో వినాదమాడి పైపాటను బాడుచుండ విని యేకాంతజీవితము దుర్భరమని ఆత్మహత్య జేసికొనెను. అత డా సమాచారము నొక ఉత్తరములలో వ్రాసియుంచెను. ఈవిధముగ నే పాటవిని తమబాధలు ద్విగుణీకృతముకాగ పదునారుమంది ఆత్మహత్యల

గృహ లక్ష్మీ

అందుచే ప్రస్తుతము కొంతకాలమువఱకు ప్రభుత్వమువారిచేత ఈపాట పాడకుండునట్లు
గావించియున్నారు. ఈపాట నాంగ్లమున గ్లోమియస్ట్ సండే (Gloomiest Sunday) అందురు.

—United Press.

చేత్తివ్రాత శీలమును దెలుపును !

వ్రాతనుబట్టి మనుష్యుల స్వభావములను గుణములను గనిపెట్టు పద్ధతి వింతగనుండును. దీనినిగూర్చి చక్కగ చేర్చుకొనవలయునన్న చేవ్రాలుతో ముందారంభింపవలయును. ఏవ్యక్తి చేవ్రాలైన కుడివైపున పైకి బోయియున్న అత్యాశ, అన్నియు మన మేలుకొరకే అను స్వభావముగల్గియుండును. క్రమక్రమముగా వ్రాత క్రిందకు వ్రాలుచున్న నిరాశాపూరితుడై ప్రపంచమే చెడ్డదని తలంచుచుండును. చేవ్రాలు క్రింద చక్కని గీతలున్న కల్పనాశక్తి. క్రింద ఒకేగీత నేరుగనున్న స్థిరచిత్తుడై నమ్మదగిన వ్యక్తియైయుండును. చేవ్రాలు క్రింద వంకరగీతయుండిన పరిహాసపీయుడు.

అక్షరములు ఎడమప్రక్కకు వ్రాలియున్న ఉదాసీనము ; సరళస్వభావుడు గాడు. కుడిప్రక్కకు వ్రాలియున్న ప్రేమపూరితహృదయుడు. నేరుగనున్న నిశ్చితస్వభావము ; మనోబలమెక్కువ.

అక్షరములపరిమాణముగూడ శీలమును దెలుపును. చిన్నగవ్రాయువారు ఏకాగ్రత, వివరములందలి ప్రీతిగల్గియుండురు. పెద్దక్షరములు వ్రాయువారికి విశాలహృదయముండును. సాధారణపువ్రాత మధ్య తరగతికి జెందును. అక్షరముల మధ్యచోటు దూరముగనున్న ఔదార్యము ; అక్షరములు చాలదగ్గరగ నున్న పిసినిగొట్టుతనము. సాధారణముగనున్న డబ్బువిషయమున శ్రద్ధగలిగియుండును.

కాపీ వ్రాసినదానివలె వ్రాత సుందరముగనుండునేని వ్యక్తిత్వముగాని, శక్తిగానియుండదు. మంద ముగ (లావుగ)నుండు వ్రాత సులభముగా లోబడని శీలమును దెలుపును. ఒత్తివ్రాయుటయందు హెచ్చు తగ్గులు లేకున్న సామర్థ్యము గల్గియుండును.

మొదటియక్షరములు (Capitals) ఆలంకరింపకుండ వ్రాయబడెనేని, పరిష్కానము, మంచివానియందభిరుచి దెలుపును. అచ్చునందువలె వ్రాయబడిన కళారాధన తెలుపును.

(జి. హెచ్. మోహిల్)

సంసారం సౌఖ్యంతో చల్లగా సాగిపోవాలంటే !

భార్యా భర్తలకుమధ్య చీటికిమాటికి చీదరింపులుగలిగి సంసారము లెన్నియో సంతోషము జూడక నుండుటకు కారణములు కాలిఫోర్నియా యందు దిరువురు డాక్టరులు కనుగొన్నారు. ఆకారణమిది :

“నీవు వివాహానంతరము సౌఖ్యపడదలంచుచో అత్త ఉత్తమురాలుగానుండునట్లు గమనించుము. సంతోషసౌఖ్యములతో తులదూగుచున్న 99 దంపతులను తీసికొనగా నందులో నూటికి ౪౩ మంది భార్యల తలదండ్రులు తమ జీవితములను సంతోషముగా గడపినవారైయుండిరి. భర్తలయొక్క తలదండ్రులలో నూటికి ౪౩ మంది సంతోషసౌఖ్యములనుభవించినవారే ! వీరిలో నూటికి ౪౭ మంది తమ వంశములందు సంతోషవంత మగు వివాహములాడినవారే ! వయస్సునకు సౌఖ్యమునకు సంబంధము గన్పింపలేదు.

“పుత్రులవలన నుఖము గన్పడలేదు. పుత్రులున్నందున విడాకులు గలుగకయుండవచ్చునేమో గాని, తలదండ్రుల సంతోషసౌఖ్యములకు పుత్రులకు ఈ పరిశోధనయందేమియు సంబంధము గన్పడలేదు. కాని పుత్రులు కావలయునా వలదాయను విషయము భార్యా భర్తల మధ్య చాల ముఖ్యమైనది.”

(బి. క్రానికల్)

గ్రంథ ప రి చ య ము

16 పేజీలు. వెల 0-2-0 స్నేహ
నీతిగీతికలు లతా కవితాసంఘమున 49 ప
పుష్పముగా వెలువడినది. రచ
యిత గ్రంథము వెంకటనరసింహాచార్యులుగారు. ఇందు
నీతిబోధకములై సులభగ్రహ్యములైన నలువదిగీత
ములుగలవు.

4 పేజీలు. వెల 0-2-0 స్నేహ
లక్ష్మీస్తోత్ర లతా కవితాసంఘమున 39 పు
నక్షత్రమాల పుష్పముగా వెలువడినది. పలిపె
వేంకటరావుగారు రచించిరి.
ఇందు హృద్యములైన 27 కందములుగలవు.

20 పేజీలు. వెలుర్చి మాణిక్యరా
మాడపాటి హను వు గారు రచించిరి. శ్రీయుత మా
మంతరావుగారి డాపాటి హనుమంతరావుగారు
జీవితము నైజామురాజ్యమున పేరెన్నిక
గన్న యాంధ్రులు. వీరి దేశ
భక్తి, ప్రజోపకార్యములందు నిరంతరపరిశ్రమ, ఆంధ్ర
భాషకును నైజామురాజ్యమందుగల యాంధ్రజాతీయ
తాత్పర్యమును పాటుబడుటయందలి యక్రమము
శ్లాఘనీయము. ఈచరిత్ర వ్రాయుటయందు గ్రంథ
కర్తగారి యుద్దేశ్యము “తమనాయకుల తా మెఱుగుట
గొప్పసాధనమను తత్త్వమునుజూచి, వీరపూజయే
పురోవృద్ధికి సాధనమని” యెంచుటయెన్నది, గాని
యిట్టివారల చరిత్ర యంతప్రస్తుతముగ వ్రాసినచో పై
యుద్దేశ్యము నెరవేరజాలదు. ఇంకను వివరములతో
వారిజీవితము ప్రకటించియున్న బాగుండెడిది. ఈ
పుస్తకము వలయువారు గ్రంథకర్తగారికి గోలకొండ

పత్రిక ఆఫీసునకు తపాలకర్చులకు బిళ్లలపంపిన బడయ
గలరు.

ఆధునికకవులలో పెక్కుగ్రంథ
శ్రీ భర్గశతకము ములను రచించి కవిసార్వభౌమ
బిరుదమును బడసిన కూచిమంచి

తిమ్మయకవి ప్రణీతము. వారి వంశీయులగు కూచి
మంచి శ్రీరామమూర్తిగారిచే ప్రకటింపబడినది. ఇందు
మనోహరమగు 101 పద్యములు ‘భర్తా! పార్వతీ
వల్లభా’ అను మకుటముతో నున్నవి. తిమ్మకవిగారి
కవిత్వ మాండ్రల్యమునకు నూతనముగాదు కావున
యీశతకమునుగూర్చి వేరుగావ్రాయ నవసరములేదు.
ఈపుస్తకము, కూచిమంచి శ్రీరామమూర్తి, అముద్రి
తాంధ్రగీర్వాణగ్రంథమాల, గెద్దనాపల్లి, పెద్దాపురం
తాలూకావాడికి వ్రాసిన దొరుకును.

28 పుటలు. వెల 1 అణా.
హిందూదేశము గ్రంథకర్త కె. వి. పున్నయ్య
ఫెడరలు గారు ఎం. ఎ, (ఆనర్సు)
ప్రభుత్వము రావు శర్మకంపెని, ఆనకాపల్లి,
ప్రకటించిరి. ఫెడరలు విధాన
మునుగూర్చి యిందు స్పష్టముగగలదు.

గ్రంథకర్త బులుసు రామలింగ
నైవేద్యము స్వామిగారు. ఇది యాంధ్ర
భారతికి స్వామిగారి కవితా
ప్రసాద ‘నైవేద్యము.’ ఇందు 116 పద్యములున్నవి.
కవిత ధారాశక్తి చదువరుల మనసు రంజింపజేయు
చున్నది.

గృహలక్ష్మి

ఇది ౬సతకంగీణియందు 6 వది
సౌభద్రుని గా వెలువడినది. గ్రంథకర్తనా
ప్రణయయాత్ర యని సుబ్బారావుగారు. 136
పుటలు. వెలతెలియదు. పవిత్ర
ప్రణయము పరమాత్మునిసృష్టిలో పరమాత్మైష్టమై
నది. అందలి పవిత్రతను, ఆనందమును యీకవి కను
లకు గట్టినట్లు వర్ణించియున్నారు. ఇందలి పద్యములు
హృద్యములైయున్నవి.

ఇది మూ డా శ్వా స ము ల
పద్యకావ్యము. గ్రంథకర్త
శ్రీ కుచేలో పాఖ్యానము శ్రీమతి దేచిరాజలక్ష్మీనరసమ్మ
గారు, దేచిరాజు రామారావు
గారు, పాతగుంటూరు, ప్రకటించిరి. వెల 0-3-0.
ఈమె యిదివరకే రామచరిత్రము, శ్రీరామశతకమును
రచించి వన్నెకెక్కిన విదుషీమణి. ఈ పద్యవక్తాము
మనోహరమై బమ్మెరపోతన భాగవతకథానరణిని తల
పింపజేయుచున్నది. కవనము ధారాశుద్ధిగలిగి సరళ
ముగనున్నది.

పత్రికా పరిచయము

భారతీయవైశ్య పత్రిక

శ్రీయుత అన్నవరపు సుబ్బారావు గుప్తగారి సంపాదకత్వమున బెజవాడలో ప్రతి గురువారము
ప్రకటింపబడుచున్నది. ఇది పేరు నూచించెడిరీతి వైశ్యులకు సంబంధించిన విషయములను చర్చించునదయ్యె,
ప్రపంచవార్తలకును వాఙ్మయ సినిమా విషయములకుగూడ చోటిచ్చుచున్నది. తగిన యాదరమును బడయు
నని తలంచెదము. వార్షికపుచందా 3-4-0. క్రాస్ సైజు ఫోలియో 12 పుటలు.

కాలక్షేపము

నరసాపురమును శ్రీయుత కొప్పర్తి సీతారామయ్యగారి సంపాదకత్వమున “సచిత్ర సర్వవిషయ నెల
సరి” యై, “ఆంధ్రవిజ్ఞాన సర్వస్వసంపాదక” యై, వెలువడుచున్నది. క్రాసు $\frac{1}{4}$ సైజు. వెల యైదు కాసులు.
పత్రికను “ఒక స్టూడెంట్ షోలసిలో నడిపింపవలయు”నని వీరి యాశయము. ఇందు వివిధవిషయములకు సంబం
ధించిన వ్యాసములుగలవు. ఈ ‘కాలక్షేపం’ ఆంధ్రులు కాలక్షేపాని కుపయోగపడుగాక.

పుష్పాంజలి మాసపత్రిక

రాజమండ్రియందు శ్రీయుత బొమ్మలూరి సుందరరామయ్యగారి సంపాదకత్వమున వెలువడుచున్నది.
డెమ్మి 1/8 సైజు. చందాలు వివిధతరగతులు గలవు. సాధారణచందాదార్లు 1 నుండి 4 రు. వరకు యివ్వవచ్చును.
ఈ “పుష్పాంజలియందు నేకరించెడి ధర్మపుష్పములన్నియును సాధారణముగా విద్యారణ్యమునందలి ఋగాది
వేద మహావృక్షములనుండియును వాని ననుసరించుచు వానినీడనేపెరిగి పెద్దవైన స్మృతిలతలనుండియు సుత్పన్న
ములైనవిగా నుండునేమో కాని యార్షమతమున కేమాత్రమును భిన్నములైనవిగావు.” “పూర్వరుచులపై
వేడ్కపాడమిన” అది, ఈపత్రికప్రకారము, రోగలక్షణముగాని మరేమియుగాదు. ప్రపంచము నాగరకతాభి
వృద్ధితో ముందున కరుగుచుండ మనము ‘వేదవిద్యారణ్యములకు’ వెనుకకు వెళ్లిన యెంత మేలుగలుగునో
యీపత్రిక జూపగలుగునేమో? ఈసంచికయందు చాతుర్వర్ణ్యములు, పంచమహాయజ్ఞములు, వేదపతనావశ్య

పత్రికా పరిచయము

కత, యజ్ఞవల్క్యచరిత్రము మొదలగువ్యాసములు గలవు. ఆంధ్రులీపత్రిక సుచితరీతి ఆవరింతురని తలంచుచున్నాము.

శారద

శ్రీమతి పాటూరు బాలసరస్వతమ్మగారి సంపాదకత్వమున నెల్లూరునందు ప్రతిపార్శ్వమియందును ప్రకటింపబడుచున్నది. ఆంధ్రదేశమున శ్రీసంపాదకత్వమున ప్రకటింపబడు పత్రికలలో నియ్యది రెండవదిగా వచ్చును. అందుచే నాంధ్రులకిది మగుల యాదరణీయము. ఇందు ఆర్థిక, సాంఘికసారస్వతపషయములు చర్చింపబడును. ప్రథమసంచికయందుగల పద్యగద్యవ్యాసములు చక్కగనున్నవి. సంవత్సరపుచందా రు. 3-0-0. విడిపత్రి 0-4-0.

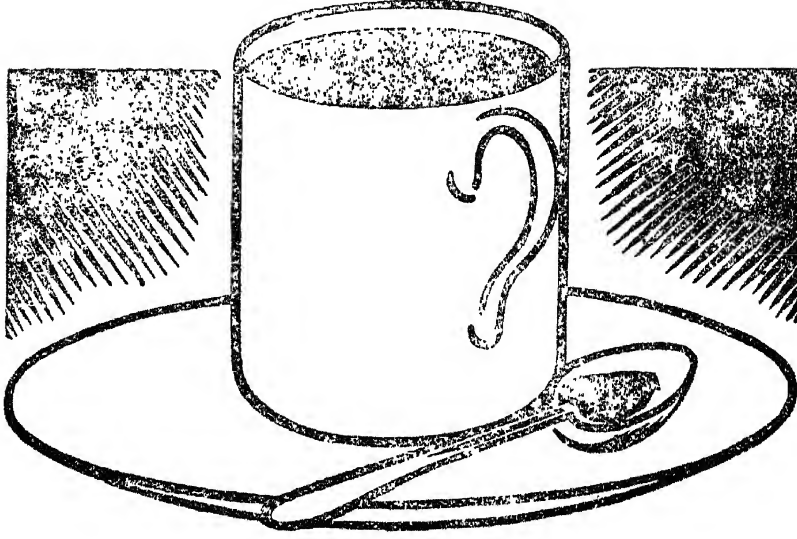
బాలసరస్వతి

శ్రీయుత మాజేటి రామచంద్రరావుగారి సంపాదకత్వమున మాజేరు, చల్లపల్లిపోస్టునుండి, దివి తాలూకా గ్రంథాలయముతరపున ప్రకటింపబడు సచిత్రమాసపత్రిక. సంవత్సరపు చందా రు 1-8-0. మార్చిమాసపు సంచిక నందుకొనుట కానందించుచున్నారము. గ్రంథాలయములే అరుదుగనున్న ఆంధ్రదేశమందు తత్సంబంధమగు పత్రికలవిషయమై యడుగ నక్కరయేలేదు. ఈపత్రిక యీవిషయమునతగు కృషిజేసియాంధ్రుల యాదరణబడయునని కోరుచున్నాము. ఈసంచికయందు గ్రంథాలయములకు శంబంధించినవేగాక వివిధవిషయముల గూర్చి వ్రాసిన పద్యగద్యవ్యాసములు గలవు.

మురళి

శ్రీ ఆంధ్రప్రచారిణీగ్రంథనీలయము, కాకినాడనుండి వేంకటపార్వతీశ్వరుల సంపాదకత్వమున వెలువడుచున్న సచిత్రమాసపత్రిక. సంవత్సరపు చందా రు 1-2-0 విడిపత్రి 0-1-6. ఆంధ్రసారస్వత ప్రపంచమున వేంకటపార్వతీశ్వరులను, వారిరచనలను యెఱుంగనివారుండరు. కావున వారి సంపాదకత్వమున వెలువడు నీపత్రిక మంచిప్రచురణగాంచునని నమ్ముచున్నాము. మేమానందముతో నందుకొన్న మురళి మొదటిసంచికయందు రసవంతములైన పెక్కురచనలుగలవు. “భిన్నగుణములు, భిన్నభావములు, భిన్నమతములు, భిన్నవృత్తులునుగల భిన్నప్రకృతుల యేకీభావమును ప్రతిపాదించుటకే యాంధ్రలోక కళ్యాణకాంక్షిణి”యైన “మురళి గానామృతమునందు కవితామాధుర్యమును, కవితామృతమందు గానమాధుర్యమును ప్రదర్శించుచు” వృద్ధియగుగాక.

అది యొక కళ

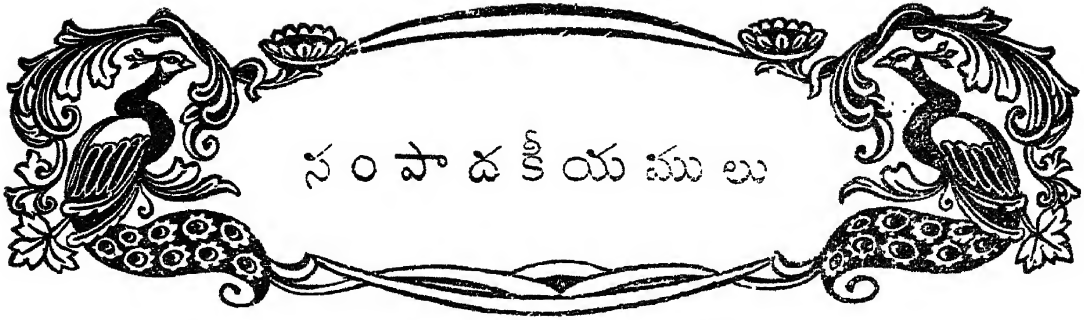
ఒక సుందరమగు చిత్తరువు మహావికాసమును గల్గించి తన్నర్థముజేసికొని యభినందించువారి కొక విధమగు నానందమును గలుగజేయును. చిత్రలేఖనము, సంగీతము, కవిత్వము అట్టి యానందమునే గల్గించును కాని నేర్పరులైన కొంతమందిమాత్రమే ప్రపంచమునకు తమ కళాప్రతిభను జూపజాలియున్నారు. ఐన సాధారణమగు కొన్ని వస్తువులను సునాయాసముగా సుందరముగా గూడ జేయవచ్చుననెడి తలంపు మీకెప్పుడైన గల్గినదా? పరిపక్వమగు తేనీరుజేయు టొక కళ; అట్టి భారతీయ తేనీటిని త్రాగువారి కానందోన్మాదములు గల్గించును.

తేనీరును తయారుజేయుట.

మరుగబెట్టిన మంచినీటితో యొకపాత్రను (మంటిదైన మంచిది) గడిగి, శ్రేష్ఠమగు భారతీయ తేయాకును, మనిషికొక చమ్పావంతున, పైగా పాత్రకొక చమ్పాచేర్చి జేయుము. మంచిమరిగిననీటిని పాత్రయందలి తేయాకుపైబోసి ఐదునిముషము లొండనిచ్చి పాలు చక్కెరను గలిపి సేవించుము.

భారతీయ తేనీరొక్కటే కుటుంబ పానీయము. IK-34

సంపాదకీయములు

నూతన సంవత్సరము

అనంతకాలవాహినియందు మరల నొక కేరటము లేచినది. యువవెళ్లినది; ధాత ప్రారంభమైనది. నూతనవత్సర ప్రారంభమున ప్రజలకెల్ల సంతోషసౌఖ్యములు గలుగు గాకయని గోరుట సహజము గావున ధాతసంవత్సరము ప్రపంచశాంతిని నెలకొల్పి సౌభాగ్యము నభివృద్ధిబొందించి యెల్లరకు ఆనందోత్సాహములు గల్గించు గాకయని గృహలక్ష్మి వాంఛించుచున్నది.

అరువది సంవత్సరములనాడు ధాత జేసిన యవకతవకలను దలంచి కొందరీ నూతనవత్సర మెట్లుండునోయని భయపడుటలో నాశ్చర్యమేమియులేదు. అప్పటి ఘోరపరిస్థితులు దలంచుకొన్నచో నేరికైన శరీరము కంపింపకమానదు. నేటి ధాత తన పూర్వపు నడవడి నెంత మాత్రము మార్పునోయని యంద రెదురు చూచుచునేయున్నారు. ఇప్పటికే గంజాము మండలము కఱపుపాలైనది. ఆంధ్రదేశము చీలికలై యితరులపాలగుచున్నది. నలు వైపులనుండి యాంధ్రుల హక్కులపై యితరుల దాడిదీయ సాహించుచునేయున్నారు. అంతఃకల్లోములు లేవుగాని ఐకమత్యము హుళిక్కి. ఆనందోత్సాహములు సున్న. మనుజుల మాడ్చుటయందు పేరుబొందిన

ధాత ఇట్టి పరిస్థితులలో నాంధ్రదేశము నేమిచేయునో యని కొందరనుకొన్న విచిత్రమేమి?

ఇక ప్రపంచపరిస్థితులను గమనించిన మరింత ఘోరముగనున్నవి. ప్రపంచములో శాంతికి చోటులేదు. ప్రాక్తేషములలో యుద్ధమే ఘము లావరించుచునేయున్నది. నాగరికత నేర్పుమిషతో నన్యాయముగ నిటలీ అబిసీనియాపైబడి అబలలను, నిరాయుధలను, శిశువులను మారణయంత్రములతో చిత్రవధలు జేయుచున్నది. ప్రపంచశాంతిని నెలకొల్పుటకని, సమితి సభ్యులగు దేశీయుల కితరులచే నన్యాయము జరుగుచున్నపుడు వారిని రక్షించి, యన్యాయముజేయువారిని శిక్షించుటకని వేనవేలు ఆదర్శములతో నెలకొల్పబడిన అంతర్జాతీయసమితి ఇటలీ జేసినది చేయుచున్నదిగూడ నన్యాయమని యెఱింగియు, కనులార గాంచుచుండియు, నేమియు జేయక యూరక నీళ్లనమలుచు, ఆంక్షలని అవియని యివియని యూరుమాసములుగా కాలహరణము చేయుచున్నది. ఇంతలో పిడుగులు పర్వించినరీతి హిట్లరు మహాశయుడు రైనునదీప్రాంతపు సరిహద్దులందు సైన్యములను జేర్చుట కారంభించి ఢంకా మ్రోగించెను. దీనితో యూరపు

ఖండమంతయు గగ్గోలుపుట్టినది. అతిత్వరితముగా యూరపురాజ్యములు విమానములపై నెగిరి యవసరమగు సభల గావించి హిట్లరు గావించినది తప్పని యేకగ్రీవముగ తీర్మానించిరి. ప్రపంచముననున్న ప్రబల రాజ్యము లన్నిటిలో ఆయుధబలమున నద్వితీయ మనిపించుకొన్న ఫ్రాంసు రష్యా దేశములు జర్మని తలయెత్తినపు డణగ. ద్రొక్కవలయున నెడి యుద్దేశ్యముతో సంధి గావించుకొనినమీదట తన సరిహద్దులు రక్షించుకొనుటకై జర్మని ప్రయత్నించుటే అంతర్జాతీయదృష్టిలో తప్పగుచో (జర్మనీకి సమితి సభ్యత్వములేదు) సమితి సభ్యురాలై, నిరాయుధయై, శాంతికొరకు వే విధముల ప్రయత్నించిన అబిసీనియాపై నన్యాయముగ, దుర్మార్గముగ సమితినిధిక్కరించి, దండెత్తిన యిటలి దోషముజేయలేదా! ఆరుమాసములనుండి యీ యన్యాయమును దీర్పజాలని సమితి, జర్మనియెడల నీక్షణమే ప్రతిక్రియలకై ప్రాకులాడు టెందులకు? నిష్కారుణముగా జరుగుచున్న నిరాయుధులవధ నిలుపకుండు టెందులకు? ఇటలీ జేసిన మంచియేమి? జర్మని జేసిన చెడుగేమి? ఇవన్నియు నిష్పక్షపాత బుద్ధితో పరికింతుమేని అంతర్జాతీయసమితి నామమాత్రావశిష్టమనియు, పశుబలమే ధర్మమనియు, స్వార్థపరత్వమే దాని జీవనమున కాధారమనియు దెలియకపోదు. ఇట్టి పరిస్థితులలో ప్రారంభించిన ధాత ప్రజలకు స్వధర్మముల చక్కగ హెచ్చ

రించి, ప్రపంచశాంతిని చేకూర్చి, తనకు ముందు గల్గియున్న సడిని పోగొట్టుకొని పోవుటకు దైవము తగిన బలమును ప్రసాదించు గాకయని గోరుచున్నాము.

స్త్రీసంస్థ కుదారబహుమతి

హైదరాబాదు (దక్కన్)నందు, సుల్తానుబజారునందున్న బాలికల ఉన్నత పాఠశాల విద్యాభిమానులగు పెక్కు ఉదారపురుషులచే నెలకొల్పబడి క్రమ క్రమాభివృద్ధిజెందుచున్నది. ఈ ఉదారపురుషులలో నొక్కరగు స్వర్ణీయ కేశవరావుగారి జ్ఞాపకార్థమై వారి పుత్రుడగు శ్రీ వినాయకరావు, విద్యాలంకార్, ఎల్. ఎల్. బి. (లండను) బారిస్టరుగారు, 25 వేలు రూప్యముల విలువగల భూమిని దానమిచ్చిరి. పై పాఠశాలకమిటీ అధ్యక్షుడగు శ్రీ రాజాబహదరు వెంకటరామారెడ్డి ఓ. బి. ఇ. గారు విద్యాలంకారుగా రిచ్చిన భూదానము నంగీకరించుచు ఆచోట యిరువదివేల రూపాయలు కర్చు పెట్టి కావలసిన భవననిర్మాణము జేయుదునని వాగ్దత్తమొసంగిరి. ఇయ్యది శ్లాఘనీయము; ఆనందదాయకముగూడ. శక్తిగలవారందరు యథోచితముగ నిట్టిసంస్థలకు సాయపడి విద్యాభివృద్ధికి తోడ్పడుటకు పైయుదారు లాదర్శప్రాయులుగ నుండు రనుటకు సందియములేదు. వీరివలెనే మన యాంధ్రదేశమున—భారతదేశమునం దంతయు—బాలికల విద్యావిషయము చాల గమనింపదగినదనియు, ప్రతివారి సహకా

రము గోరుచున్నదనియు నందరు గుర్తించి నచో వీరి యాశయములు ఫలించుటయే గాక విద్యాభివృద్ధికి కారణము గాగలదు.

శ్రీమతి కమలానెహ్రూగారి నిర్యాణము

శ్రీమతి కమలానెహ్రూగారి నిర్యాణము జవహర్‌లాల్‌గారికిని, నెహ్రూకుటుంబమునకును, భారతదేశమునకును తీరని నష్టము గల్గించెనుటలో సందేయములేదు. శ్రీమతిగారి మరణమునకు చింతించుచు, వారి కుటుంబమునకును, నెహ్రూగారి కిని హృదయపూర్వకమగు సానుభూతి నందజేయుచున్నాము.

కమలానెహ్రూగారి నెఱుంగని భారతీయులు చాలమందియుండరు. వారి మరణమునకు చింతించుచు, వారి కుటుంబమునకు సానుభూతిని దెలుపుచు, కాశ్మీరము మొదలుకొని కన్యాకుమారియగ్రము వఱకుగల భారతీయులు ప్రతిపట్టణమందును వల్లెలందును సభల జరిపిరి. అంతియగాక ఖండఖండంతరములనుండువారు సైతము వారి మృతికి వగచుచు నెహ్రూగారికి పంపు సానుభూతి ఉత్తరములప్రవాహ మింకను నాగుటలేదు. ఇట్టి ప్రపంచసానుభూతిని ప్రేమను బడయజాలిన యీ భారత నారీమణియందుగల ప్రభావ మెట్టిది?

కమలానెహ్రూ యొక్కువ విద్యావతి గాదు ; పాఠశాలందు పాఠము లభ్యసించలేదు ; కళాశాలందు కళల నేర్చుకొనలేదు. జీవితమే యామెకు విశ్వవిద్యాలయము. తండ్రిపతండములుగ తన జీవిత

మందుగల్గిన కష్టములే యామెకు గురువులై పాఠములు నేర్పినవి. ఆమె జీవితము యితరుల కెన్ని యో విషయములు నేర్పుచున్నది. టాకూరుగారు వచించిన రీతి “మన మామె జీవితమునుండి ఉత్తమ జాతి ధైర్యమును నేర్చుకొనవలయును.”

ఎనలేని సంపదతోగూడిన యింటికోడలయ్యు భర్తగారితోపాటు మహిళాన్నత త్యాగమును గావించి, నిరంతరము పతిననుసరించి, భారతమాత దాస్యశృంఖముల నడలింపబోయి ప్రాణమునే ధారబోసినది. భర్తకు నిరంతరము బాసటయై యతని యాదర్శములందు పాల్గొని యాతనికి యుత్సాహము గల్గించినది. అట్టి వీరనారీమణి ప్రకృతప్రపంచమున అద్వితీయముగా స్వదేశీయుల ప్రేమాభిమానములు పూర్తిగ చూరగొనుటలో నాశ్చర్యమేమి?

నెహ్రూగారు, ప్రేమస్వరూపిణియై, నిరంతరము ఉత్తేజన మిచ్చు దేవతాస్వరూప మైన తన యద్ధాంగిని, బహిప్రాణమును పోగొట్టుకొన్నారు ; భారతమాత తన ప్రియపుత్రిని, తన దాస్యవిముక్తికై ప్రాణముల ధారవోసిన పరమపావనిని నష్టపడినది ; భారతీయులు, త్యాగమూర్తియై, అత్యంతధీరయు, ధైర్యశాలియునై మార్గదర్శకురాలగు తమ సోదరిని బాసిరి. అందుచే నందరు సానుభూతి వెల్లడింతురు. నష్టమునకై చింతింతురు. అంతమాత్రముననే కృతజ్ఞత వెల్లడిగాదు, పూర్తియుగాదు. కమల ఆత్మగూడ శాంతింపదు కాని

గృహ లక్ష్మీ

యామె నాదర్శముగా గొని యామె త్రోవనువీడక యామెదలపెట్టినకార్యమును హృదయపూర్వకముగా ముగింప ప్రతి సోదరీ సోదరుడును ప్రయత్నించుచో కమల ఆత్మకు శాంతి తప్పక గలుగును. వట్టి యువన్యాసములతో రిత్తతీర్థానములతో కాలహరణము జేయుటకంటె ముందంజ వేసి వారివారి శక్త్యానుసారము భరత మాత నుద్ధరించుట మేలు. అదియే కమల ఆశయము.

వంగ దేశపు యువతుల పరిస్థితులు

వంగదేశమున నిటీవల సాంఘికముగా చాల మార్పు గల్గినది. ఆచారవ్యవహారములందు, విద్యావిధానమునందు, వేషభాషలందు గల్గిన యీ మార్పు మంచికి గాక విపరీతముగనున్నది. బాలురతో సమానమగు విద్య, ఆదరణబడసి బాలికలు విద్యాభివృద్ధిబొందుటయు, బాలురకంటె విద్యయు దభిమానము చురుకుదనము గల్గియుండుటయు ముదావహమగు విషయములేయ్యు, వారి నడవడిక వేషభాషలు విపరీతములై పోవుచున్నవి. వేషభాష లనగా కేవలము విదేశీయుల ననుకరించుటయందే నేర్పరితనము జూపుచు మాతృదేశాభిమానముగాని, తదనుకూలమగు వేషభాషలుగాని మృగ్యమై జూపట్టు యనుకరణము చాల యేవగింపు గల్గించుచున్నదని పత్రికలు వాకొనుచున్నవి. నవీనపద్ధతులపై పట్టభద్రురాండ్రైన నిన్నటి తల్లియే మెట్రి

కులేషను జదివెడి నేటి తనయకు ఏవిషయమందును జబాబు చెప్పజాలకుండుటయే గాక, వారితో మెలగుటే కష్టమని యెంచుచున్న యీ నూతన విద్యావతులు సంఘమునం దెంత సహృదయముతో వర్తించుచున్నారో తెలియకపోదు. తుచ తప్పక పూర్వాచారముల ప్రకారము వర్తించుచు, ముగ్గుచు, కాలదేశసాత్రముల ననుసరించి మార్పు బొందకయుండుట గర్వనీయము గాని, తనదంతయు నీచమని పెరవారిదంతయు యుత్కృష్టమైనదని యనుకరణముపైసనే జీవించుట మరింత గర్హితమైనది. వివాహవయస్కువచ్చిన పదివేలు కన్యలు వివాహమాడే నిష్పష్టక ఉద్యోగములకై ప్రాకులాడుచున్నారు. కాని పురుషులందే నిరుద్యోగసమస్య మిక్కుటముగనున్న రోజులలో వీరి కుద్యోగములు దొరుకుట సులభము గాదు.

ఉన్నతవిద్య లభ్యసించుటయు, పురుషులు పెరగంద అన్నివిషయములందు వారికి దీసిపోరని జూపింప ప్రయత్నించుటయు నుత్తమమైనదేగాని, మాతృభాషను, మన దేశాచారములను, సంఘమునందలి యున్నమాశయములను తృణీకరించి యనుకరణ ప్రవాహమునబడి గమ్యస్థానము లేక కొట్టుకొనిపోవుచుండిన యువయోగముండునా యను ప్రశ్న యుదయింపక పోదు. ఇతరులనుజూచి తమ పౌరపాటుల (ఉన్నచో) సంస్కరించుకొని స్వదేశాభివృద్ధి సూచకముగ వర్తించిన మంచిది.

KING & QUEEN OF TONICS

HAPPY HOME

WHAT LODHRA IS AND WHAT IT IS FOR

లో ధ్ర

స్త్రీల ఆరోగ్య
సౌభాగ్యములకు

ఈ ఔషధరాజము
సుప్రసిద్ధ వనటపథులచే
తయారు చేయబడినది.
గడచిన ముప్పది ఆరు
సంవత్సరములనుండి

హిందూదేశమునందేగాక పరదేశములందుగూడ వాడబడి ప్రసిద్ధిగాంచిన దివ్యౌషధము.

ఈ లోధ్రను వాడినవారు యిది వనితలకు వరప్రసాదమనిన్ని, రసాయన
ములకు రాణియనిన్ని, కొంగు బంగారమనిన్ని మరియు ననేకవిధములుగ
స్తోత్రమును చేయుచుండుట యెల్లరకు దెలిసిన విషయమైయున్నది.

12 ఔ. రు. 3 - 6 ఔ. రు. 1-10-0

లో ధ్ర

ఋతుదోషాది
దోషములకు
వజ్రాయుధము

పఠానుల బలపరాక్రమము

కాశ్మీరపుకళ మీకు కావలయును

మానవులందరును బలిషముగను దార్ఢ్యముగను జన్మింపరు. కాని శరీరమునుపట్టి పీడించే నిస్సత్తువను నిర్మూలించి నిగనిగలాడు దేహముతో నిండు ఉత్సాహముతో అవయవముల పుష్టితో హాయిగ నుండుటవసరము. అది మానవుని జన్మహక్కు. అందులకై ప్రతి ప్రాణియు ప్రయత్నింపవలయును.

దీనికి సాధనము అమృత

అమృత

రక్త శుద్ధి ద్రావకము

రక్తహీనత ; మలబద్ధము ; అజీర్ణము ; కీళ్ళనొప్పులు ; సోమరితనము ; మేహవ్రణములు ; సుఖసంకటములు ; నిస్సత్తువ ; కడుపులోమంట మొదలగు వ్యాధులను నివారించి శరీరమునకు కాంతిని, ముఖమునకు తేజస్సును ఇచ్చును. ఈ మేలైన యకాషధమువలన నెందరో ఆరోగ్యవంతులై నారు.

12 ఔ. రు. 3 0 0

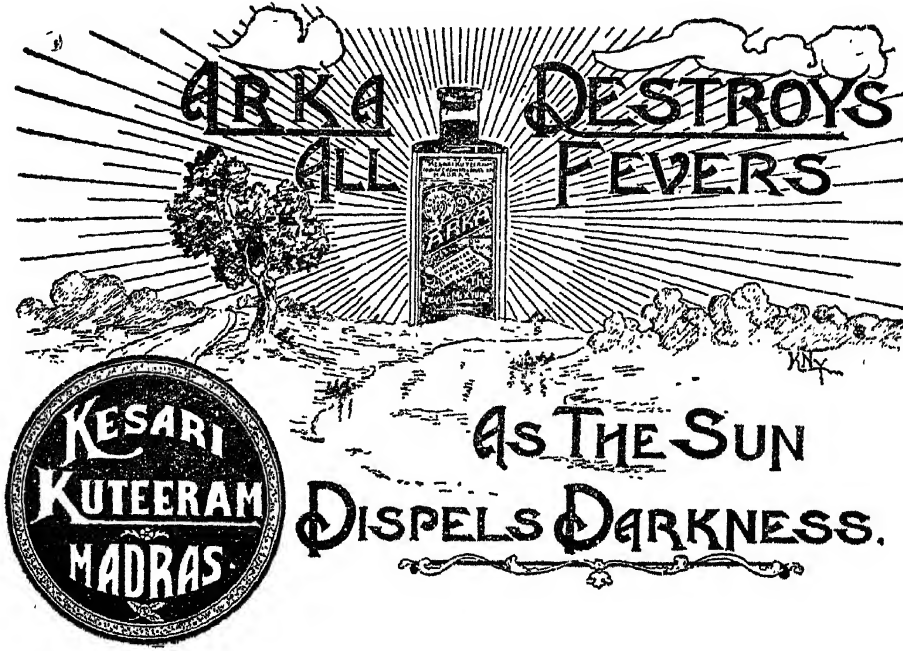
6 ఔ. రు. 1 10 0

కేసరికుటీరం

ఎగ్జూరు

::

మద్రాసు

అర్క

సర్వ జ్వర రోగి వారి ని

జ్వరము — మానవుల శక్తిని, జీవనమును పీల్చివేయును. కనుక జ్వరము మిమ్ము ఆవహించినదనగానే దానిని పారద్రోలవలయును. అట్లుచేయుచో మిమ్మాపిశాచి జీర్ణించి పిప్పిచేయదు. జ్వరము వచ్చినదనగానే అర్కను ప్రయోగించుడు. ఆహార, విహారములు భేద దోషముల వలన అన్నాశయమునందు క్రిమికూటముచేరి పలువిధములైన జ్వరములు సంభవించుచున్నవి. వాతజ్వరము, పిత్తజ్వరము, కఫజ్వరము, సన్నిపాతజ్వరము, మరి యితర విషమజ్వరములు, కడుపులో స్త్రీహమను జ్వరగడ్డను, అర్క కుదుర్చును. ఈ ఔషధమును పసిబిడ్డలకుగూడ యివ్వవచ్చును.

6 ట. రు. 2 8 0 — 3 ట. రు. 1 8 0 — 1 ట. అ. 8.

గర్భరక్షక

సుఖప్రసవద్రావకము

స్త్రీలు గర్భము ధరించిన పిమ్మట వారల శరీర ఆరోగ్యము మిక్కిలి చక్కగ నుండవలయును. గర్భము ధరించినపిమ్మట మంచి శరీరారోగ్యము కలిగియుండిన తల్లులకు పుత్రపుత్రికా రత్నంబులు బుట్టి దీర్ఘాయుష్మంతులై యుండెదరు.

స్త్రీలు బలహీనులగుటచేత గర్భము ధరించిన పిమ్మట పెక్కు రుగ్మతల పాలగుచున్నారు. ముఖ్యముగ వీరలకు గర్భస్రావము, అకాల ప్రసవము, అష్టాదశపాద కడుపునొప్పి, నడుమునొప్పి, రక్తహీనము, శరీరమందు నీరుచేరుట, బలహీనము, అలసట, ఆయాసము, అజీర్తి, మలబద్ధకము మొదలగు జబ్బులు కలుగుచున్నవి.

ఈ “గర్భరక్షక” యను దివ్యౌషధమును గర్భము ధరించినది మొదలు ప్రసవించువరకు స్త్రీలు నేవించిన పైకనుపరిచిన జబ్బులు రాకుండుటయేగాక ప్రసవించు వరకును శరీరము మంచి ఆరోగ్యస్థితి గలిగియుండి నిండుమాసములు గర్భము ధరించి సుఖముగ ప్రసవించెదరు. ప్రసవించిన పిమ్మట సామాన్యముగ కలుగు నూతికా రోగములనుగూడ రానియక నాటంక పరచును.

ఈ దివ్యౌషధముయొక్క మరియొక అద్భుతమైన మహాత్యమేమన తల్లిదండ్రులు యెంత కురూపులైనను నల్లనివారైనను యీ ఔషధమును నేవించిన స్త్రీలకు బంగారువంటి శరీరకాంతి కలిగిన నుందరులగు పుత్ర పుత్రికా రత్నంబులు బుట్టి సుఖముగ నుండగలరు.

నుందరులైన ముద్దుబిడ్డలను గనవలయునను వాంఛ గలిగిన ప్రతి ఆబలారత్నము యీ “గర్భరక్షక” యను ఔషధరాజమును పరీక్షించవలయును.

ప్రపంచమున నిట్టి ఔషధముకూడ యుండునాయని కొందరికి ఆశ్చర్యము కలుగవచ్చును. అనుభవము మీద నీ సంశయము మానగలదు.

బుడ్డి 1-కి రు. 2 0 0

మాదీఫలరసాయనం

గర్భిణుల వాంతులకు

ఇది ముదిరిన మాదీఫలములరసముతో తయారు చేయబడినది. గర్భిణిస్త్రీలకు కలుగు వాంతులకు (వేవిళ్లు) యిది సంశీవివంటిది. ప్రతివారికి కలుగు సామాన్యమైన తలతిరుగుడు, వాంతులు, అరోచకము, అజీర్ణము, మలబద్ధకము, నిద్రలేమి మొదలగు జబ్బులకు ప్రజ్ఞాయుధము. జ్వరవేగమును తగ్గించుటలో యీ రసాయనము పేరు పొందినది. ఇది తేనెవలెనుండి నోటికి రుచిగను యింపుగను నుండును.

3 ఔ. బుడ్డి 1-కి 12 అణాలు.

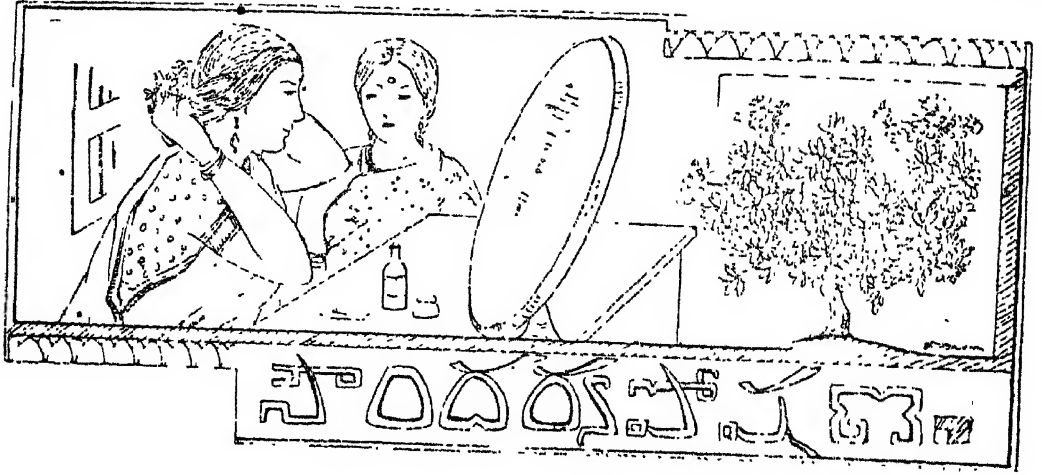
సాభాగ్యకొంతి

బాలింతలేహము

ప్రసవానంతరమున స్త్రీలకు బాలింతకారమును ఔషధమును బాలింతలకు యిచ్చు ఆచారము మన దేశమున చిరకాలముగనున్నది. అయితే ఈకారమును లెక్కలేనన్ని పచారిదుకాణపు సామానులతో తయారుచేసి యిచ్చుచున్నారు. ఇందు కలియు వస్తువుల పరిమాణమును, పదార్థజ్ఞానమును పాటింపక యల్లవ్వు పుల్లవ్వు జెప్పిన వస్తువులతో లేక అంగడి వాడు యిచ్చు వస్తువులతో తేచ్చి మందును తయారు చేయుదురు. ఈ కారమును పునీరిగకాయంత పరిమాణము మొదలు నిమ్మకాయంతవరకు బాలింతలకు ప్రతిదినము 40 దినములవరకు యిచ్చెదరు. ఈకారము వారికి వేడిచేసి అనేక రుగ్మతలు సంభవించుచున్నవి. ప్రసవించిన స్త్రీల శరీరము చాల నున్నితమని తెలును కొనజాలక యిట్టి మొరటువైద్యమునుచేసి వారిని పలుకష్టములకు పాత్రులుగ చేయుచున్నారు.

ఈ సాభాగ్యకొంతిని బాలింతలకు వాడిన ఆరోగ్యము చెడక తల్లియుబిడ్డయు సుఖముగ నుండగలరు. తల్లికి సమృద్ధిగ పాలుపడును. సామాన్యముగ బాలింతలకు వచ్చు బాలింతరోగములు రానేరవు.

వెల బుడ్డి 1-కి రు. 1.

సు భ గం క రణ ము లు

కుంతలకాంతి మల్లిక

సువాసన తలనూనె. స్త్రీ పురుషులు తలదువ్వకొనుటకు ఇది మంచి సువాసన తైలము. దీనిలో ఐరదేశపు అత్తరులను కలుపక స్వదేశ పుష్పములతో తయారైన అత్తరులతోనే తయారుచేయబడినది. ఐరదేశపు అత్తరు బాగుతారులోనుంచి తీయుదురు. స్వదేశపు అత్తరులు హిందూదేశపు మల్లె, జాజి, గేదంగి, మాలతీ, మాధవీ మొదలగు పుష్పములలోనుంచి తయారుచేయుదురు.

బుడ్డి 1-కి 1.0-0

కేసరి పోమేడ్

దీనిని తలదువ్వకొనుటకు ముందు కేశములకు కొద్దిగ రాచుకొనిన వెంట్రుకలు రేగక మిసమిసలాడుచుండును. ఇందు పేరుగాంచిన అత్తరులు చేరియున్నవి.

బుడ్డి 1-కి 3 అణాలు.

మద్రాస్ ఎనామెల్ ఫర్నిచర్ లిమిటెడ్,
—ఎనామెల్ బోర్డులు—

శాశ్వతము
శోభావంతము

65
సైడెన్ హామ్యు లిమిటెడ్
మద్రాసు

ESWAR

పి. కో సింధ రాం పిల్లె

(లేటు పి. యస్. పొన్ను స్వామిపిళ్లైవారి కుమారులు)

1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతరగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యస్. పొన్ను స్వామిపిళ్లై భవనములు)

మీ భవనమును అలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ
చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసేయిత్తుము. నమ్మకమైన పనితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపుడు.

పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎస్టేట్ వెస్టు — మదరాసు.

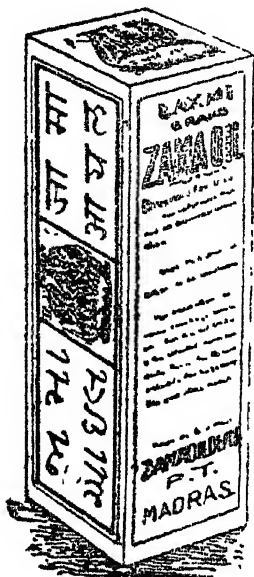
మీ అచ్చ పనులయందు

మీకు కావలసినది అందమగుకూర్పులా? లేక చిన్నపనియైనను బాగుగచేయుటయా? లేక
సకాలమునకు ముద్రించి యిచ్చుటయా? మీ ఆవశ్యకములేవియైనను, మీ అచ్చపనులను మీ
చక్కగ చేయగలమని మీ ఆశుభవమే తెలియజేయగలదు. ఒకమారు పరీక్షింపుడు!

లో ధ్ర ము ద్ర తా ల య ము

జా మా తై ల ము

ఏ జంట్లు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట
పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక శ్మణముతో
పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు
సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా
పత్రములను పొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూచుచు

అమర్ చెందు, శోభాచెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్
మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైసస్వనాయని వీధి, మద్రాసు

డాక్టర్ శ్రీపాద
కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి
బెజవాడ

వీరి ఔషధములును, గ్రంథ
ములును ఆంధ్రదేశమునందు

అతి ప్రసిద్ధములు

కావలసినవారు

పైవారికి వెంటనే వ్రాయవలెను.

పెద్దకేట్లాగు ఉచితము.

అపూర్వ సంగీత గ్రంథములు

గానశాస్త్ర ప్రశ్నోత్తరావళి

ఇందు 1933-1936 వరకుగల గవర్నమెంటు
టెక్నికల్ ఎజ్ఞామిషేషన్సులోని ప్రశ్నోత్తరము
లను, సంగీత త్రిమూర్తులయొక్కయు, సంగీత
వాద్యములయొక్క చిత్తరువులతో తమ సులభ
తైలిని వ్రాయబడినది.

160 పుటలు. గ్లేజు. వెల. రు. పోస్టేజి వేరు.

గానశాస్త్ర చంద్రిక

ఇయ్యది సుప్రసిద్ధ గాయక శిఖామణి అందరిచే
మెప్పొంది టెక్స్టుబుక్ కమిటీచే అప్రూవ్
కాబడినది. 400 పుటలు.

నిండుక్యాలికో వెల రు. 2

వలయువారు:—

అరిపిరాల సత్యనారాయణమూర్తి,

గ్రంథకర్త,

గాంధీనగరు, బెజవాడ.

భారత ఇన్‌ష్యూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్

(స్థాపితము 1896)

పోషకులు : కవిసార్వభౌమ శ్రీ రవీంద్రనాథ ఠాకూరుగారు

అధ్యక్షులు : శ్రీ సేట్ రామకృష్ణదామ్యుగారు

అమలుననున్న వ్యాపారము ... రూ 5,00,00,000 లకు మించును.

భీమానిధి ... రూ 1,80,00,000 లకు మించును.

సాంవత్సరిక ఆదాయము ... రూ 29,00,000 లకు మించును.

హక్కులు (క్లెయిములు) చెల్లించినవి. ... రూ 1,42,00,000 లకు మించును.

స్వల్ప వ్యయ మార్కము

సమర్థమైన ఆర్థిక నిర్వాహకము

గౌరవప్రతిష్ఠలకు స్థానము

నిరాశ్లేపకమైన పూచీ

ఆకర్షణీయములైన పాలిసీ విధానములు

ధారాశ్రమైన ఏజన్సీ విధులు

ప్రతిమానపుని సౌకర్యోద్దేశముల కనుగుణమైన పాలిసీలు

భారత్ వారి తో ఇన్‌సూర్ చేసి

వృద్ధాప్యమును

ఆనందముతోను

కష్టములెఱుగకయును

గడపుటకు నిశ్చయించుకొనుడు.

పలుకుబడిగల స్త్రీ పురుషులు ఏజెన్సీలకు దరఖాస్తులు

పంపుడు

ద్రోణరాజు బాపిరాజు, బ్రాంచి కార్యదర్శి, రాజమహేంద్రవరము.

వివరములకు పైచిరునామానుగాని క్రిందవేర్కొన్న ఇన్‌షుర్లకుగాని వ్రాసి తెలిసికొనవచ్చును.

కాకినాడ

శ్రీ M. చిరంజీవిరావుగారు

విశాఖపట్టణము

శ్రీ B. సోమన్నగారు

బెజవాడ

శ్రీ P. పున్నకొటయ్యగారు

తెనాలి

శ్రీ P. మార్కండేయశాస్త్రిగారు

విషయ సూచిక

1. ఆదర్శభారతనారీమణి	547
2. సహకారమా? విధ్వంసమా?—శ్రీమతి డా. కొమఱ్ఱాజు అచ్చమాంబగారు				549
3. రాలినమొగ్గ—‘కృష్ణకుమారి’	551
4. బందీ—శ్రీమతి గుమ్మడిదల దుర్గాబాయిమ్మగారు				553
5. కుపితయగు దాక్షాయణి—శ్రీమతి చిలకపాటి సీతాంబగారు				555
పజలు	,,
6. చైనా జపాన్	556
7. “అది గృహలక్ష్మి”—శ్రీమతి విద్వత్కవితిలక కవితావిశారద				
కాంచనపల్లి కనకాంబగారు	560
8. స్త్రీలు—గంధాలయములు—శ్రీమతి కొవ్వొడి మాణిక్యాంబగారు				563
9. పెండ్లిసంబంధం—శ్రీమతి వావిలాల మధుమతిగారు				567
10. భగ్నహృది—శ్రీమతి జి. వెంకటరమణమ్మగారు				570
11. వీరస్మృతి—శ్రీమతి గంటి కృష్ణవేణమ్మగారు				571
12. భారతీస్త్రీ—పరమధర్మము—శ్రీమతి విజయలక్ష్మి పండిట్‌గారు				572
13. “సమాధులపై సాధమును నిర్మించవద్దు”—శ్రీమతి తాడి నాగమ్మగారు				574
14. అత్తింటిప్రయాణము—శ్రీమతి కొల్లూరి గౌరీదేవిగారు				580
15. దుర్భిక్షంలో నిర్బంధపండుగాచారాలా?—శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు				584
16. కోయిలా!—శ్రీమతి ఎ. అలివేణిగారు				586
17. పుష్పము—శ్రీమతి కె. సుగుణమణిగారు				587
18. శీలము—శ్రీమతి దేశిరాజు భారతీదేవిగారు				592
19. జహనారా—శ్రీమతి పద్మావతిగారు				593
20. గృహపరిశ్రమలు—శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయిగారు				599
21. గుణవతి—శ్రీమతి గుడిపూడి ఇందుమతీదేవిగారు				602
22. అంబ అచ్యుతుల యుద్ధము—‘పద్మ’				604
23. ఆర్తపథలముల అమోమయము—శ్రీమతి అడపా సుగుణమణిగారు				609
24. కులముకులమందు వేటికి తెలుగుబిడ్డ!—శ్రీమతి కోకా హనుమాయమ్మగారు				615
25. ఇవీ సమస్యలే—శ్రీమతి దేవిగారు				616
26. పెంచిసేపు—శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు				620
27. రానక్రీడాప్రకము—శ్రీమతి వేదుల మీనాక్షిదేవిగారు				633
28. నూతనరాజ్యాంగ విధానము—శ్రీమతి సుశీలగారు				635
29. సంపాదకీయములు	637

త్రీ వర్ణ చిత్రము

కాకాసురుడు

చిత్రకారుడు : సి. ఎన్. వెంకట్రావు.

స్త్రీలు ఎరుగుదురు

“మొన్నటికి ముఖమంతా పాలి పోయి వాలవేశావ్. యింతలో యింత ఆరోగ్యం! అది యెలా సాధ్యం?”

“అదే చెప్పకోండి!”

“ఇదివరకు నే చెప్పినమందా?”

“కాదు—”

“ఏదైనా ఇంగ్లీషు మందా?”

“కాదు—”

“యూనానీయా?”

“కాదు—”

“మ—రి?”

“లోధ్ర. పొరిగింటావిడ యిచ్చింది. పుచ్చుకున్నాను నాలుగు మోతాదులు. దాంతోకడుపునొప్పి ముట్టుకుట్టు అదంతా మాయమైంది.”

గర్భాశయరోగములను పారద్రోలి స్త్రీలకు ఆరోగ్యమును ప్రసాదించ గలది ‘లోధ్ర’యని స్త్రీలే యెరుగుదురు. అందువల్లనే స్త్రీలకు స్త్రీలు ‘లోధ్ర’ను యిస్తారు. లోధ్రను నే విం చ మ ని సలహాయిస్తారు.

గర్భాశయరోగ నివారణకు

లోధ్ర

కేసరికుటీరం—రాయపేట—మద్రాసు.

కోకోనలు మీ తలవెండ్రుకలను నున్నగ నల్లగ మృదువుగ, ప్రకాశముగ ఉండటట్లుచేస్తుంది. ఏస్త్రీయైనా, తలవెండ్రుకలు చక్కగాలేకపోతే, అందముగ కనుపించదు. తనజాట్టు నిడుపుగ మెత్తగ, నున్నగ, నల్లగ ఉండాలంటే కోకోనలు ఎల్లప్పుడు ఉపయోగించాలి.

కోకోనలు నెత్తిని శుభ్రముగనుంచి చుండు పట్టుకుండచేస్తుంది. చిన్నతనమున తలనెరియుట, దువ్వుకోనునపుడు వెండ్రుకలురాలిపోవుట, మున్నగువాటిని ఆపుతుంది.

కోకోనలు శుభ్రమైన కొబ్బరినూనెనుండితయారుచేయబడినది. దానితో నెత్తికిని మెదడుకును, తల వెండ్రుకలకును మంచిపనిచేయు మూలికలసారము కలిసివుంది. కోకోనలు వాడి తల వెండ్రుకలను చక్కగను దువ్వుకొనుట కనుకూలముగను చేసుకొనండి.

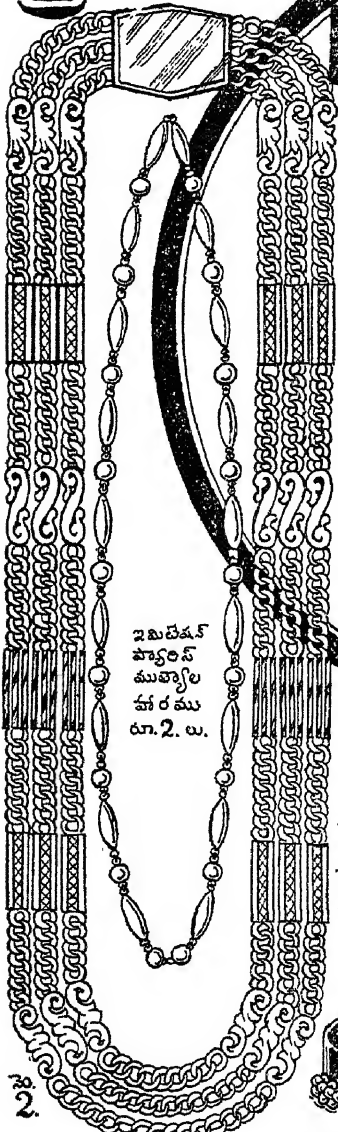
కోకోనలు

కలకత్తా కౌమికలుకంపెని లిమిటెడ్ వారిచే

తయారుచేయబడినది.

సీ లోకమంతా ఎక్కువ వాంఛించేదేమి?

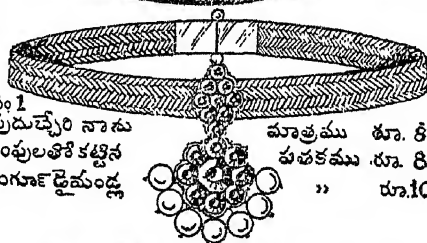
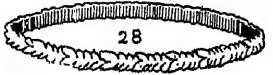
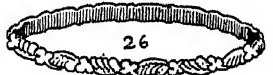
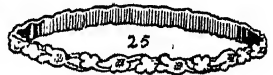
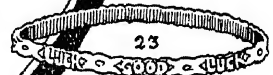
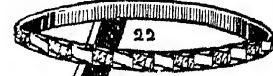
అభరణాలంకారములు

ఇమిటేషన్ పార్లార్ మువ్వల వలరము రూ.2. ల.

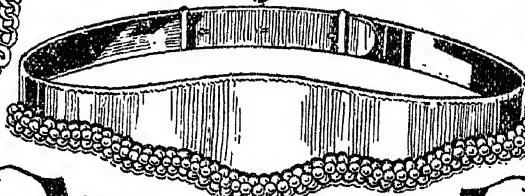

టి.సి.ఎఫ్
గోల్డ్ మెటల్
నగలే స్త్రీల కన్నివిధాలా
అలంకారానికి
చగివవి.

సెం.1
పుదుచ్చేరి నాగు
కెంపులతో కట్టిన
రంగూ డైమండ్

మాత్రము రూ. 8.
పతకము రూ. 8.
" రూ.10.

సెం.5. వర్ణాశాములు.

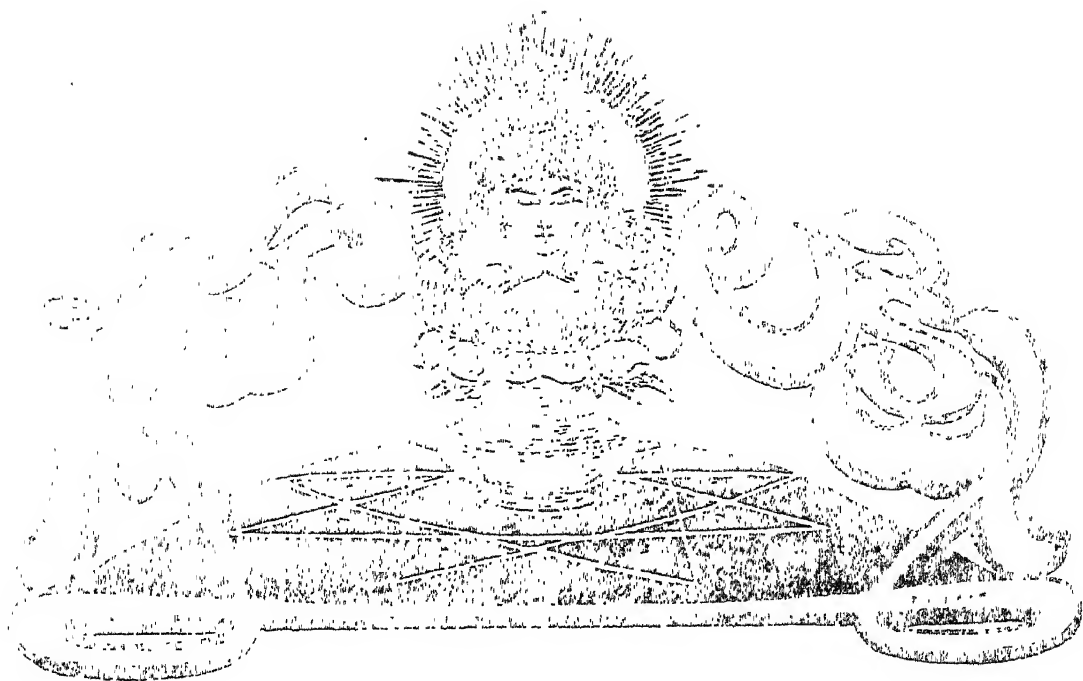
పెద్ద సైజు రూ.20. చిన్న సైజు రూ.15.

మెడల బెయినులు
సెట్ సైజు 1వేల రూ.7. చిన్న సైజు రూ.5.
" " 2వేల రూ.14. " " రూ.10.
" " 3వేల రూ.21. " " రూ.15.

పెద్ద సైజు గొబ్బలు 2 అంగుళములపై
పైబడినది. జత 1-కి రూ. 3-0-0
మధ్యమ సైజు 1 3/4 అంగుళంపై 2 అంగు
ళములకు లోగ జత 1-కి రూ.28-0
చిన్న సైజు 1 1/4 అంగుళములకు
లోబడినది జత 1-కి రూ.2-0-0

మాచక్కని బొమ్మల
టి.సి.నాగలింగప్ప అండ్ కో. 280-వార్డుకు రోడ్డు
పి.టి., మద్రాసు.

నోల్ ఓడంట్లు. పట్టెలు స్టోర్సు, మునిసిపల్ హాల్స్, రోడ్డు బెజవాడ.

ఆదర్శ భారత నారీమణి

“హే భారతీయా! నీ నారీజాతి ఆదర్శము సీతా, సావిత్రి, దమయంతి లనుమాట మరువకుము. నీ యుపాస్యదైవతము సర్వత్యాగియును, ఉమానాథుఁడును అగు శంకరుఁడను విషయమును విస్మరింపకుము. నీవివాహము, ధనము, నీజీవితము, ఇంద్రియసుఖముల కొఱకుఁగాదు. స్వార్థసుఖముల కొఱకుఁగాదు. నీవు నీజన్మముహూర్తముననే మాత్రమే బలిగా సమర్పింపబడితివి. నీ సంఘము విరాడ్రూపినియగు మహామాయయొక్క ఛాయమాత్రమే!”

వివేకానంద.

ఆదర్శములేని జీవితము చుక్కానిలేని నావవంటిది; గమ్యస్థానము నెఱుగని పథికుని గమనమువంటిది. సాగరమున దేలియాడుచు గాలిపీచినటులెల్ల బోవుచు సాగరతరంగములచే కబళింపబడువఱకు నదోస్థితియందున్న నెంతయుపయోగమో, సంసారసాగరముననుండి ఆహారనిద్రాదుల తృప్తిబొందుచు జీవితకాలము నంతయు నేయాదర్శమునులేక జీవించుటయు నంతియ.

అదియందే భారతజాతి యిందలి ప్రాము

ఖ్యమును గమనించి జీవితమునందలి హెచ్చుతగ్గులుగల యన్ని యంతస్తులవారికి, స్త్రీ పురుషులకు, నాదర్శముల నిరూపించిరి. ఈయాశయములతో రచింపబడినవే రామాయణభారతాది గ్రంథములు. వీనియందలి యాదర్శములు సర్వకాలసర్వావస్థల స్త్రీ పురుషుల కాదరణీయములు.

భారతస్త్రీకి స్వార్థత్యాగము నేవ యనునవి యాదర్శములు. ఈ యాదర్శములు సీతపాత్రయందు నిండి నిబిడికృతమైయున్నవి.

గృహ లక్ష్మీ

సీతచారిత్ర మెందువచ్చినను ఏదేనియాదర్శ మచట ప్రస్ఫుటము గాకపోదు. ఇట్టిదే రామాయణమునందలి కాకాసురవృత్తాంతము. ప్రక్కనుగల త్రివర్ణచిత్రమీ వృత్తాంతమును గూర్చియే చిత్రింపబడినది. దీని సీతయొక్క క్షమాభావమును, సతీపతుల ధర్మమును చక్కగ వివరింపబడినది.

ఇది జరిగినది సీతారాములరణ్యావాసము చేయుచున్నపుడు. ఆదర్శములతోఁగూడుకొనినదయ్యు నిది చెంతనుండిన లక్ష్మణుని కేనియు దెలిసినదికాదు. అవసరము వచ్చినపుడానవాలుగా సీతాదేవి రామునికి వచింపుమని హనుమంతునితోఁ జెప్పినది.

సామ్రాజ్యములు ధనరాసులు సకల సౌఖ్యములు దూరములైననేమి? ప్రాణ ప్రదముగా ప్రేమించిన సతీపతులిద్ద టొక్కచోటనే యున్నారు. అందుచే వారి కరణ్యమైనను నందనవనవిహారణమువలెనే గన్పట్టినది. అది చిత్రకూటాచల పూర్వోత్తర పార్శ్వము. అందు సిద్ధాశ్రమమును తాపసాశ్రమము. సమీపమునఁ బారుమందాకిని. సతీపతులిద్దఱు నదియందు జలక్రీడలాడి యలసినారు. మొదట సీతాదేవి యాతని యంకశయ్యఁ బరుండి నిద్రించి లేచినది. తరువాత నిజనాథుఁడు తనయశయ్యబరుండి నిద్రింప తానును కునికిపాట్లు పడుచుండినది. అప్పుడటఁ గాచియున్న కాకి యరుదెంచినది. అంతటనామె 'మేలుకొని రామునినిద్రకు నంత రాయమున్ జేయక మెల్లన తలపైకెత్తి'

లేచినది. అంత వాయసము 'నిర్భరరీతిని నేగుదెంచి నాపైనిఁ జెలంగుకోపమున భవ్య కుచాంతర సీమఁజీటి'నది. అంతటితోఁబోక, యదలించినను నిలువక 'ఊనినపూన్నిమై నెగరి యుద్ధతి బల్కుఱుఁజీరజొచ్చి'నది. అద్దానను రక్తబిందువుల తద్దయుఁ జిమ్మగ' నవ్వె సోకుటచే శ్రీరాముడు తడసెను. అంతట నామె పలుమారు కాక బాధితయయి 'మించగా నిద్రనుగాంచు నానుందర తమరూపు శ్రీమంతు విమతహరుని మేలుకొల్పి'నది.

శ్రీరాముడును నానందముతో మేల్కొని నాడు. కాకి తన సతీమణికొనర్చిన యపరాధమునుగాంచి మండిపడినాడు. ఆకోపమున తన నాసనస్థమగు దర్భ నొకదానిని దానిపై వినరినాఁడు. అది యంత బ్రహ్మ స్త్రుమై తాఁకినది. ఇంక దానికి దిక్కు దెలిసినదికాదు. ఒకటేపరుగు. 'తను నెవరైన గావదగుధన్యులు గల్గుదురే యటంచు, భీతిని గొని యెల్లలోకముల తీవ్రగతిం దిరిగె'ను. కాని సాధ్వీలలామలకు నిష్కారణముగ నఫకారమొనర్చిన తులువలరక్షింప నెవరు పూనుకొందురు? కాకి తిరిగి శ్రీరాముని శరణుజొచ్చినది. దయానిధి గావున నిఁకపై నట్టి యపరాధములగావింపక యొక కంటిని తనయస్త్రమునకు బలిగానిచ్చి దానిని రక్షించినాడు. తననాథుని దాంపత్య ధర్మమునకు, దయాస్వభావమునకు సీత సంతసించినది; తన దేవితాల్మికి రాముఁ డెంతయు నలరి నామె నక్కున జేర్చినాడు.

సహకారమా? విధ్వంసమా?

డాక్టరు కొమఱ్ఱాజు అచ్చమాంబగారు

● యువకులు జాతికి ప్రాణమువంటివారు. ఒకరిజీవితములో యశావనమెంత ముఖ్యమో ఒకజాతికిని అట్లే యువకులు ముఖ్యము. ప్రతిజాతియొక్క మోక్షము తజ్జాతి యువకులచేతనున్నది. మంత్రిపదవిలో కూర్చుండి కార్యభారమున నిమగ్నులయి కార్యక్రమాది విషయనిర్ణయమునకు మీనమేషములు లే

క్కించుచుండు వృద్ధుల అధికారము మధ్యసమానము. ఇట్టి లెండతోఉన్నారు. ఎం యధికార మొకరి యధీనమైనయెడల దుకు? మాటలందు తల తిరుగకుండుటకు నిజము గాక క్రియారూపమున ఇ ను ము న ర ము లుండవలయును. వర్తనల చెప్పి చూపు

వారు త్యాగరూపులగు యువకులే. చలిం చక, యుద్ధాగ్ని నులుకువారు యువకులు. అనుభవజ్ఞులగు రాజకీయవేత్తలు తా మొకనాడు యువకులుగానుండిరిని మఱచి అప్పుడప్పుడు “ఈ యువకుల కేమి తెలియును? ఉత్సాహవేగములతో కూడిన యొకవిపరీత సిద్ధాంతమునుబట్టుకొని దాని కయి ప్రాకులాడుదురు. అంతే” అని తప్పుడు వ్యాఖ్యానములు చేయుచుండుదురు. యువకుల ప్రత్యేకత తెలిసి దానినివిస్మరించు చుందురు. రాజకీయముగను ఆర్థికముగను మాతృదేశము నుద్ధరించు బాధ్యత కేవలము యువకుల భుజాన్కుంఠములపైనే యున్నది.

● నూతన ఇండియాచట్టము హిందూదేశమును నిరంతరము బానిసస్థితిలో నుంచుటకే సృష్టింపబడిన రాక్షసమగు రాజ్యాంగప్రసాదము. ఎన్నియో అసంబద్ధములతో నిండి యున్న యీరాజ్యాంగచట్టము మనయాదర్శమగు స్వాతంత్ర్యము వైపు శతాంశమైనను జరిగినదని యెవరైన హృదయపూర్వకముగ వచింపగలరా? అంతియ

గాదు; మన కిదివఱకున్న కొన్ని హక్కులనుకూడ కాజేసి యీచట్టముమనలను వెనుకకు గొనిపోవుచున్నదని నాదృఢాభిప్రాయము; యుక్తాయుక్తవివేకజ్ఞానముగల యే భారతీయుడైనను దీనిని కాదనజాలడు. రాజ్యాంగనిర్మాణచరిత్రయందిదియపూర్వము.

● మన మంత్రులలో నొకరు తమ ఆవేశములో—అధికారము పుచ్చుకొన్న రెండు వారములకే సుమండి!—గవర్నరుగారిని మార్గదర్శి, వేదాంతి, చెలికాడు అని సంఖ్యాధించినారు. ఈ సంబుద్ధి పరమార్థమేమో నాకు గోచరమవుటలేదు. ఒకానొక ఉద్యోగమునకు తన అధికారరీత్యా ఐ. యం. యన్.కు జెందని యొక భారతీయుని నియమించుటలో గవర్నరుగారు తన కడ్డు తగులలేదన్నమాత్రాన ఈ మంత్రిగారి కిట్టి

గృహ లక్షి

అనకతవక వాక్యములాడుట భావ్యమే యగునా? ముకుందలాలు సర్కార్ సోదరుని నిటీవల విడుదలచేసినప్పుడు కొన్ని షరతుల విధించిరిగదా! రాజకీయనిర్బంధితుల విడుదల, అధికారము చేబట్టిన మరునాడే జరుగవలసినట్టి ఒక అల్పవిషయము. ఇట్టిది నేటికిని అందరికిని తృప్తికరముగా పూర్తికాలేదు. విడుదలసందర్భమునను, పత్రికల ముద్రణాలయముల ధరావతు వాపసుచేయు సందర్భమునను, మంత్రులు కోరుచుండు విపరీత, అనవసర షరతులు చూచినయెడల అధికారవాత మెట్లు వీచుచున్నదో తెలియగలదు. అతిజాకరూక తతో వర్తించు ప్రఖ్యాతిపాత్రులయిన ప్రధానమంత్రిగారు సైతము జీతములు, సౌకర్యాది విషయములందు యూరోపియనుల పొంత పోరాదనియు ఏలన అట్టివానికి వారలవాటుపడినారు కావున అనియు నుపన్యసించుచున్నారు. అక్షరశః ఇది మనకు మ్రొంగరాని అతిమాత్ర. ఇది యొక విపరీత సీతీసారము. దీనియెడ మనమెట్లు సానుభూతి చూపగలము?

● జాతీయపతాకము, జాతీయగీతము, రాజకీయ నిర్బంధితులు, వీరియెడలగల నిషేధముల తొలగించుటతోడనే మన్ను మిన్ను తెలియకున్నారు మనవారు. ఇవి చూడచూడ అత్యంత స్వల్పవిషయములు, ప్రాణరహితములును. ఆయువుపట్టులగు ముఖ్యతమ విషయములందు వీరేమి చేయగలిగినారో చూడుడు : జమిందారిపద్ధతి నిర్మూలించుట, మరణపుపన్నులు (Death

Duties) విధించుట మొదలగు విషయములందు నిజముగా వీరు కార్యవాదులగుచో గవర్నరుతోడను యూరోపియన్లతోడను డీకొనవలసివచ్చునుగదా? అండమాన్ ఖైదీల విషయమున నెవ్వరుగాని ఆఁ ఊఁ అని లేశమైన అనగల్గిరా? పట్టుదలతో నీ కార్యము నిర్వహింపదలచినయెడల గవర్నర్లకుగాని రాజప్రతినిధికిగాని తమకుండు ప్రత్యేక బాధ్యతాధికారమును అమలులో బెట్టవలసియుండును; కాని మన కాంగ్రెసు మంత్రుల కా ధైర్యముకలదా? ప్రత్యేక బాధ్యతాప్రయోగమనగా శాసనసభలు గాలికిపోవును. అయిన కాంగ్రెసువారు మంత్రిపదవుల నేల స్వీకరించిరి? ఎచ్చటగాని నిరోధములేకుండ ప్రతివిషయమునందును ప్రభుత్వముతో సహకారమొనర్చుటకా? లేక కొన్ని యున్నతాశయముల కండగానున్నది కాంగ్రెసుసంస్థ యొక్కటే అని ప్రపంచమునకు చాటి యెట్లయినగానీ, తదాశయప్రాప్తి కెంత త్యాగము సేయుట కయిన నది సిద్ధముగానున్నదని చెప్పి నిరూపించుటకా? అండమాన్ లోని నిర్బంధితులను తిరుగా వారివారి రాష్ట్రమునకు పంపి వేయుటకు కేంద్రప్రభుత్వము ఇష్టపడకున్నచో ఆయా రాష్ట్రమువారు తమకు జెందిన నిర్బంధితులశిక్షను పూర్తిగా రద్దుగావించి యేల విడుదలచేయరాదు? దీనికి కాంగ్రెసు మంత్రుల సమాధానమేమి? కొత్తపట్నము రాజకీయ వేసవిపాఠశాలపైని గల నిషేధమును ఇంకా తొలగించకుండుటకు మద్రాసు కాంగ్రెసు మంత్రివర్గము మన కెట్టి సమాధానమియ్యగలదు?

* *

రా లి న మొ గ్గ

* *

మమత బెంచిన మొగ్గ మాడిపోయింది
అదియే మొనాకంట నశ్రువులు రావు.

నాగుండె విచ్చింది
నాగొంతు ప్రిదిలింది
నామనసు చెదరింది
నాశిరసు పగిలింది

మమత బెంచిన మొగ్గ మాడిపోయింది
అదియే మొనాకంట నశ్రువులు రావు.

* * *

బగబగని మంటలూ
బుగిలాయి గుండెల్లో
బుగబుగమని పొగలు
ఎగిసాయి గొంతుల్లో
గమ్ముగమ్ముని ఆవి
క్రమ్మింది కన్నుల్లో

మమతజూచిన మొగ్గ మాడిపోయింది
అదియేలకో ఉరల దాయశ్రుకణము.

* * *

ఆప్రేమగురుతుకై
వాపోవబోయాను
గొంతులో ఆతడీ
అంతరించిదేమొ
కనులలో ఆసీరు
ఇంకిపోయిందేమొ

కూర్చిబెంచిన మొగ్గ కుమిలిపోయింది
అదియేలకో రావు అశ్రుబిందువులు.

గుండెల్లో ఆమొగ్గ
తాండవమ్మాడేను
బొందిపై ఆమొగ్గ
చిందులు త్రొక్కేను
కండెల్లో ఆమొగ్గ
కట్టినట్లుండూను

కూర్చిబెంచిన మొగ్గ కూలిపోయింది
అదియేలకో రావు అశ్రుబిందువులు.

* * *

తొలినంజ చూచాను
మలినంజ చూచాను
మఱునంజలో కట్టె
మఱుల చూచేసరికి

పెరిమబెంచిన మొగ్గ పేలిపోయింది
అదియేలకో కంట అశ్రువులు రావు.

* * *

తలచినంతటిలోనె
తలపులోబారింది
నిద్రాణమైయున్న
నామనసు మేల్కొంది
కన్విచ్చి చూచాను
కనిపించనేలేదు.

పెరిమబెంచిన మొగ్గ పెటిలిపోయింది
అదియేమొ నాకంట అశ్రువులు రావు.

గృహ లక్ష్మీ

మొగ్గవిచ్చిన వెన్ను-
పూవుపూచిన వెన్ను-
శిరసుపై బెట్టుక
మురిసిపోదామంటి
మొగ్గవిచ్చకమున్న
పూవుపూచకమున్న
వలపునిలిపిన మొగ్గ వాడిపోయింది
అదియేలకోరావు అశ్రుబిందువులు.

* * *

ఆమొగ్గలోఅంత
అందమున్నాదంచు
కనులజూచినగాని
కనుగొనగాలేరు
అనుభవించినగాని
ఆకళింతకు రాదు
వలపునిలిపిన మొగ్గ వాడిపోయింది
అదియేలకోరావు అశ్రుబిందువులు.

* * *

ఆలేతనవృల్లా
పూలసోనలుకురిసె
ఆకులుకు నడకల్లా
అందచందము లొలికె
ఆతొక్కుపలుకుల్లా
ఆణిముత్యము లురలె
ఆచిన్ని చూపుల్లా
అమృతమ్ములు చిందె
మనసునిలిపిన మొగ్గ మాడిపోయింది
అదియేలకోరావు అశ్రుబిందువులు.

ఎదురువచ్చినతోనె
మదినిండిపోయ్యేది
కాంచినంతటిలోనె
కరువెల్లతీరేది
తాకినంతటిలోనె
తనువుపులకించేది
ఆగాలిసోకనా
హాయిహాయనిపించె

మనసునిలిపిన మొగ్గ మగ్గిపోయింది
అదియేలకోరావు అశ్రుబిందువులు.

* * *

మొలక వెన్నెలచూచి
మొగ్గయని పొంగాను
వట్టి బయలేచూచి
నిట్టూర్చి క్రుంగాను
మొగ్గమాడినదని
మొదలెచూడనలేదు

రిహినిబెంచిన మొగ్గ రాలిపోయింది
అదియేలకోరావు అశ్రుబిందువులు.

* * *

పూబొదగిండ్లలో
దోబూచులాడేది
తరపివెన్నెలలోన
తళతళా మెరిసేది
వీచుతెమ్మెరలోన
వీణలామ్రోగేది
బాళించిన మొగ్గ పాలిపోయింది
అదివలకోరావు అశ్రుబిందువులు.

‘కృష్ణకుమారి’

బంధీ

శ్రీమతి గుమ్మడిదల దుర్గాబాయిమ్మగారు

కారాగారము విచిత్రమగు పక్షిపంజరము. శతాధి కలగు శారీరజనము భిన్న భిన్న రీతులుగ శిక్షింపబడి బంధీ కృత మొనర్పబడిన క్షేత్రమిది. అనేక స్థలములనుండి, అనేక కుటుంబములనుండి వచ్చియున్న బంధిను లందఱు నేకకుటుంబముగ మెలగుచు, వార్షికుల కఠోరవాక్యములును, అత్యాచారములును సహించుచు కాలము గడపుచుందురు. కారాగారము బంధితులకు విశ్వజగత్తు.

నిత్యము తమకు నిర్దిష్టమైన కాలమున పాఠశాలా భవనమున కేగుటయే బంధినులకు పరమోత్సవము. శిశువులను చంకనిడుకొని సమవయస్కులగు స్త్రీలతో నేకకంఠమున నులలితారాగములతో రంగురంగుల త్రాళ్లను చేతనిడుకొని కేంద్రస్థానమునకు ప్రదక్షిణ ముగ తిరుగుచు, నుపాధ్యాయును లాసంగు పాఠముల నేర్చుకొనుచు అశిక్షిత నిరక్షరలగు బంధినులు శిక్ష మార్గములలో అభివృద్ధి గాంచుచుండుట సంతోష దాయకము.

ఆపరిచితమాతయొక్క శిశువును నింకొక బంధిని ముద్దిడుకొనబోవుట, బంధిను లెల్లరును పరస్పర భావముల నేకీభవింపజేసికొని ఒకచోట శయనించుట, ఒకచోట ఆహారముకొనుట, ఒకచోట కాలముగడుపుచుండుట చూడ ఆ యానందమే నా కొక ముక్తివలె కాన్పట్టుచుండును. కారాగారమందున్న విడిగడులన్నియు చూడ బంధిజనములను జగ మంతయు ఖండఖండములుగ భాగింపబడునట్లగ పడును. వాయువే ఆహారముగగొని కొండగుహలలో తపస్సుచేయు మహామునుల ముక్తికన్న అనేక బంధన ముఖలోనుండి ముక్తిబొందినవాడే ధన్యుడని తోచును,

కాని మరియొకరికిగ ఆలోచించిన శాంతిదేవియగు నికాదేవి నిశ్శబ్దత భంగపరచు కారావాసినుల బిడ్డల రోదన ధ్వనుల వినునపుడును, దుర్బలశిశువును చంక నిడుకొని అసహాయయగు నొకమాత నావద్దకు వచ్చి, “తల్లీ! రొట్టె” యని అరచునప్పుడు నే నా చిన్న నినువునకుగూడ నాహారమియ నసమర్థునైనప్పుడును హృదయవిచారకమగు ఆ నేదననాచిత్రమును కలవర పరచి నరకభ్రాంతి కల్గించుచుండును. కాయకష్టము లొనర్చు తల్లులను అల్పదోషములకే భయంకరశిక్ష లకు పాల్పడచేయుచు వారి నిస్సహాయులగు శిశువులను యమభటులవలె భయపెట్టి దండించు నీలవస్త్రధారిణులగు స్త్రీవార్షికుల అత్యాచారముల గాంచినపుడు ఆ బంధిను లనుభవించునది కఠినవరకము గాదు; కేవలము కఠోరనరకమే యని చెప్పిన నతిశయోక్తి కానేరదు. విచారహృదయలైయున్న నా పతితబంది నుల నోటినుండి వారివారి వంచితజీవితములయొక్కయు, వంచితమాతృత్వములయొక్కయు, వంచిత పత్నిత్వములయొక్కయు దుఃఖగాథలను విన్నప్పుడు ఒడలు జలదరించుచుండును. సమష్టికుటుంబములలోని కలహ జాలమునకు ఫలితముగ అత్తమామలయొక్కయు ఆడు బిడ్డలయొక్కయు భర్తలయొక్కయు అత్యాచారము లను సహించనేరక ప్రతిహింసనొసర్చిన దోషములకు ప్రతిఫలముగ ఘోరదండనలకు గురియైన యీ స్త్రీల కరుణార్ద్రయైన కథలను వినునప్పుడు నా హృదయ ముందు వజ్రాఘాత మొనర్చినట్లుండును. అనుభవరహితమును, అజ్ఞానమును ఆగు బంధినులద్వారా కేకువ జాముననే గంజి అంబలులతో గూడిన బ్రహ్మాండ మంతటి పాత్రల మోయించుకొనిపోవుట చూచి నప్పుడు కన్నులనుండి బాష్పవారి వెలువడుచుండును,

గృహ లక్ష్మీ

కారాగారప్రాంగణమందు భ్రమణమొనర్చునపుడు మృత్యుదండన విధింపబడిన నిర్భాగ్యప్రాణులను ఉరికిత్త యొనర్చుటకు నిర్దేశమగు ఆ యినుపయంత్రముతో కట్టబడిన ప్రజేశముగాంచినపుడును శిక్షితుల మృతక శేఖరముల నావలకు కొనిపోవు “ట్రాలీ” బండి దృష్టిగోచరమగునపుడును మృత బండినుల అద్భుతచరిత్రలు పీనులబడినపుడును నా సమస్తాంగములును స్తంభీభూతములగుచుండెడివి. ఎంతయో పాపమొనర్చిన ఫలము 10 నిమిషముల లోపుగ నీ నరక క్రియమూలమున సమాప్తి నొందుచున్నది.

భారతవర్షముయొక్క రాజనీతి నారీశువులవధ్యులని స్పష్టపరచుచున్నది. పుణ్యశాలులగు హిందూమహిళలు లనేకులు స్త్రీల ధనమన ప్రాణములను రక్షించు కార్యమున వారి సర్వస్వ మర్పించినటుల పురాణములనుండి మన కనేక సాక్ష్యములు లభ్యము కాగలవు. అంతియేకాక రాజపుత్రస్థానచరిత్రములన్నియును ఇందుకు ప్రత్యక్ష ప్రమాణములు. ధర్మమునకును నీతికిని ఆదిజననియగు భారతవర్షముయొక్క యీ మహాదర్శము నేడేమాలదాగియున్నది? పుణ్యమూర్తులగు రాజర్షిగణముల ధర్మరాజ్యస్థాపన మడుగంటెనా? కాలచక్రముయొక్క అద్భుతపరివర్తనము తలంచినతోడనే హృదయము కోకాన్వితమై క్రుంగిపోవును. రాజ్యశాసనమునుపేరిట నిట్టి వైశాచికకృత్యములను ఈ దేవభూమి, కర్మభూమి, పుణ్యదాయనియగు భారతావని యందు నొనర్చుటకు వెనుదీయని యీ రాజ్యమును “గుండా రాజ్యము” అని చెప్పకతప్పదు.

ఒక మనుష్యుని ఇంకొకమనుష్యుడు కారణాంతరములచే వధించినపుడు ఆఘాతుకునికి ఉరికిత్త విధించిన వానికి ఆత్మసంశోధన యెట్లు కాగలదో నాక్షుద్రబుద్ధికి దురూహ్యముగనున్నది. ఏలన ఆఘాతుకుని మృత్యుశిక్షకు పాలుచేసినపుడు వాని జీవాత్మ

కొలదినిమిషములలో సమస్త పాపములనుండి విముక్తిబొందుచున్నది. చేసిన దోషమునకు పశ్చాత్తాపము ననుభవించుటకు తగుఅవసరమే వానికి లేదు. మృత్యుదండన మనుపేర నరహత్యల నొనర్చు నీ శాసన మేల నెలకొల్పబడెనో తెలియకున్నది. మానవప్రకృతికి అస్వాభావికమగు నేరమొనర్చిన వ్యక్తికి అస్వాభావికమగు దండనయే విధించుటవలన గలుగు ప్రయోజనమేమి? ఒకవేళ రాజ్యదండనద్వారా మృతుడగు హంతకు పునర్జన్మ కలుగకుండునట్లు యెడేని నియమమున్నయెడల యిట్టి మృత్యుశాసనమునకు అర్థమున్నదని యూహించిన నూహించవచ్చు. కాని యీ అస్వాభావికమగు శిక్షలమూలమున ప్రపంచమందు అధర్మము, అవినీతు లెక్కువగుచున్న వేగాని తగ్గుట కెట్టి నూచనలును కనిపించుటలేదు.

మనుష్యుడు అతిదుర్బలుడు. నడచుచు నడచుచు పట్టిలుకొట్టుచుండును. పురాణములు కాని నీతిశాస్త్రములు కాని వానిమార్గము నడ్డజాలవు. తప్పమార్గము ననుసరించుచున్న మానవునికి ఏకమాత్రశిక్ష కారాగారమేయనిగాని మృత్యుదండనమనిగాని చెప్పట ప్రకృతివిరుద్ధముగా దోచును. సామ దాన భేద దండోపాయములు నాలుగును అనాదినుండియు భారతవర్షమున రాజనీతిగా నవలంబింపబడుచున్నవి. కాని భేద దండోపాయములయందే ఆంగ్లరాజనీతి ప్రసిద్ధిగడించియున్నది.

ఆంగ్లేయజాతి క్రైస్తవమతావలంబకులు. క్రీస్తుక్షమా దయాగుణములకు మూర్తి జగత్తున పాపనివారణోద్దేశ్యముతో హింస, ఈర్ష్య మున్నగు పాపములను పారద్రోలుటకై కంటకకిరీటమును ధరించి, తన రక్తధారలను స్రవింపజేసెను. సామ్రాజ్య మదగర్వితులగు ఆంగ్లజాతి నేడు న్యాయ మనుపేరిట నొనర్చుచున్న దండనలలో వారి మతప్రవక్తయొక్క అదర్శములలో కోటికొకపాల్వనను వారి అచరణలోలేవు.

కు పి త య గు దా క్షా య ని

శ్రీమతి చిలకపాటి సీతాంబగారు

హరుని లోకైకగురుని దేవాదిదేవు, నిందసల్పితి వదిజాలు నిన్నగుల్ప,
కన్నకూతురి నవమణిగాంచియింక, నేమి గొనిపోవనెంచితి వేగునవుడు.
అరయగలేవె మూఢమతి ఆత్మజ యాత్మసమానయంచునీ
సిరియును బల్మియున్ మనము చేట్పరుపన్ బిత్తవత్సలత్వమున్
మరచి యవజ్ఞజేతువె కుమారిని పల్కురుచూడనిట్టి యీ
దురిత మవార్యమై యశముద్రుంపదేవీడక చుట్టిముట్టుచున్.
అమరులు మిత్తులు సిరి, నాకమరు బ్రజాపతినటంచు నాత్మదలచితో
కొమరిత యవచూనాగ్నియె, కమలింపదె నీమదఃబు కడుమస్తరమై.
తిరిపెమెత్తుక మెసవుచుదీనుగతి, మెలగువారమటని మమ్ముచులకనాడి,
తక్కుగలవారిబ్రీతిచే దన్నునీదు, పక్షపాతఁబువలని దుష్ఫలముగనవె.
ఆడుబిడ్డసంతుష్ట యెనట్టిగృహము, నిత్యకళ్యాణయుతమగు నిజ మిదివిను,
కటకటంబడి కన్నీరుగార్చెనేని, అంతకంతకు క్షీణించి యంతమొందు.
చుట్టములకన్న సతికన్న సుతులకన్న, ఆప్తవర్గంబుకన్న రాజ్యంబుకన్న,
సహజపితృభక్తి జనకున కిహపరముల, నాడుబిడ్డయె గూర్చెను నతిప్రియంబు.

గృహలక్ష్మీ పజులు నెం. 5

గత మాసము ప్రకటించిన పజులుకు
మూలము.

గో	తా	ము	క	ర	
గు	న	వ	ర	ణ	
నీ	ల	లు	ము		
నె	ము	మ			
ర	డి	తా	న	ము	
పు	రు	మ	ము		

దీనికి సరియగు సమాధాన మొక్క
టియురాలేదు. అంతియగాక ఒకటి, రెండు,
మూడు తప్పలుగల సమాధానములు
కూడ రాకపోవుటచే నాలుగు తప్పలుగల
సమాధానమును బంపిన

శ్రీమతి వారణాసి వరలక్ష్మీగారు,
ఆడ్మిరాల్టీహౌస్, మైలాపూరు, మదరాసు
వారికి ఒక సంవత్సరము గృహలక్ష్మీ సంచిక
ఉచితముగా పంపబడును.

గృహలక్ష్మీ పజులు నెం. 6కు రాబోవు
సంచికను చూడుడు.

== చైనా-జపాన్ ==

ప్రపంచమున చైనాకంటే పెద్దదేశము లేకొద్దిగనో గలవు; కాని యింతటి జన సంఖ్యతో, నింతటి సహజ సంపదతో, నింతటి సారవంతమైన ప్రదేశములతోనుండు దేశ మింకొకటి గానరాదు. ఐననేమి? ఇంతటి దురదృష్ట దేశమును వేరొకటిలేదు. అంత క్షాంతిలేదు; ఐకమత్యమునున్న; ప్రభుత్వమునందు స్థిరత్వము హాశక్తి; పరిపాలకులందు శక్తి నాస్తి; పైగా నిరంతరము విదేశముల యొత్తిడి; జపాను, ఫ్రాన్సు, ఇంగ్లండు, అమెరికా దేశములచే దండయాత్రలు, ఓటములు. పాపము ప్రకృతికూడ దయజూపదు. వరదలు ప్రతి వత్సరము వేలకొలదిజనులను తన పొట్ట బెట్టుకొని లక్షలకొ

లది మైళ్ల విస్తీర్ణభూములను నిస్సారముగ చేయుచుండును. ఇట్టి కారణములచేత అసలే చచ్చుచున్న చైనాపై జపానుభూతము కబళింప నేడు పైబడినది. ఏ మహాత్ముడో యిట్టిభూతముల నదల్పి తోడ్పడిన గాని చైనా నిలువదు.

చైనా భాషయందు ఆదేశమునకు 'పదు నెనిమిది రాష్ట్రములసముదాయ'మనియు, 'మధ్యదేశ'మనియు, 'మనుమరాష్ట్ర'మనియు పేరులుగలవు. *

చైనా 15,32,815 చదరపు మైళ్ల విస్తీర్ణము గలది.

ముసోలిసీ మహాశయునిచే మారణయంత్రములమూలమున ప్రవహింపజేయబడిన పాశ్చాత్యనాగరికత థాటి కోర్వజాలక అబిసీనియనులాబాలగోపాలము గావించిన యాక్రందన మణగలేదు. ఇంతలోపలనే, ప్రజాసముదాయమును బాగుపడజేయు సామ్యవాదమును తుదముట్టించి నిరంకుశత్వమును నెలకొల్పి ఫ్రాంకో ప్రముఖుల స్పెయినుదేశమును విధ్వంసముగావించ మొదలిడిన మగభిరంగుల ధ్వని మిన్నుముట్టెను. ఇది కొంచెమేనియు తగ్గునూచనలైన గాన్పింపకమున్న సహజసంపదయు శక్తిహీనతయు కారణములుగానెంచి జపాను చైనాపై కత్తికట్టినది. లక్షలకొలది జనులతో నిండియున్న హాంకే, పెకింగ్, నాంకింగ్, వంటి నగరములపై బాంబులవర్షము గురిపించి నిరాయుధులై యేపాపమెఱుగని పురుషుల, స్త్రీల, శిశువుల నిష్కరుణముగ, నతిదారుణముగ జుపుచున్నారు. పాపఫలముపండిన జపాను ఏమి గానున్నదో గాని ప్రకృతము చైనాయందది గావించుచున్న బీభత్సయు వర్ణనాతీతమై హృదయ నిదారకముగ నున్నది.

తన యధికారముననున్న మంగోలియా ట్టిబెట్ వంటి రాష్ట్రములతో గలసి యది 42,78,352 చదరపు మైళ్లగుచున్నది. మొత్తము జనసంఖ్య 46 కోట్లు. వీరిలో 43 కోట్లు చైనాయందే గలరు.

చైనాకు సముద్రతీరము 2,500 మైళ్లు పొడవు. దీనియందు పెక్కు విఖ్యాత శేవుపట్టణములు గలవు. ప్రపంచమునందలి గొప్ప నదులు గలవు. ఇవి దేశము నకుదీవనాధాగమగుట మగాక నావికా ప్రయాణమున కుపయోగపడుచున్నవి.

* 'షి - పా - పెంగ్', 'మంగ్ కో', 'హ్యుకో'.

మైలింగ్ సూంగ్

చీనాజాతీయ ప్రభుత్వ ప్రథమాధ్యక్షుని మరదలు. ప్రస్తుత చీనాజాతీయ ప్రభుత్వాధ్యక్షుడు చియాంగ్-కే-షక్ సతిమణియైన ఈమె అన్యదేశాలలోన విద్యలనభ్యసించి, సభ్యతగమించి చీనాదేశము లోని స్త్రీల నన్నివిధముల నభివృద్ధి నొందింప బద్ధ కంకణయై పాటువడుచున్నది. ఇపుడు ప్రాణములుండగా చైనా జపానుకు లోబడకూడదని చైనీయుల పురికొల్పుచు భర్తకు బాసటగా పనిచేయుచున్నది.

చైనాయందు ముఖ్యమగు పరిశ్రమములు రెండు; వ్యవసాయము; పట్టు. గోధుమలు, వడ్లు, బార్లీ, జొన్నలు, బఠానీ, చిక్కుడు, సోయా, నీలి మొదలగు నవికూడ ఆమితముగా పండింపబడుచున్నవి. పలురక ములైన ఫలవృక్షములు ఉత్తరచీనాయందు గలవు.

ఈదేశమున ఆసంఖ్యాకొపయోగములకు బనికీవచ్చు 60 విధములగు పెదురు పెరుగు చున్నది. పొగాకు నల్లమందు పంటలు కూడ నానాటి కమితాభివృద్ధి జెందు చున్నవి.

ప్రపంచమున నుత్తమవస్త్రముల తయారుచేయుట కన్నివిధమున ననుకూలవాతావరణము గల్గియుండెడు ప్రదేశములు మూడు; ఇంగ్లాండునందలి మాంచెస్టరు, చైనాయందలి యాంగుసిటియాంగ్ నదీ ప్రాంతము, జపాను ఆంతర్భాగములు. వీనిలో జపాను, ఇంగ్లాండునకు లేని సౌకర్యము - దానికి తగిన ప్రత్తి పండించు ననుకూలము - చైనాకుమాత్రమే గలదు. దీనికితోడు చైనాయందు ఖనిజసంపద ఎంతేనిగలదు. నేడు యుద్ధములకు ముఖ్యముగ కావలసిన వస్తువులు మూడు; ఇనుము, బొగ్గు, పెట్రోలు. చైనాయందు బొగ్గుదొరకని రాష్ట్రమేలేదు. ఉత్తరమునందు ఇది మరింత యొక్కువగ దొరుకును. ఒక్క షాంటాంగు బొగ్గుగనులు సరిగా పనిచేయించినచో దినమునకు వేయిటన్నులవంతున ముప్పది సంవత్సరములవఱకు బొగ్గునిచ్చునట. చైనాయందలి ఇనుప గనులు ప్రపంచములో నతిపురాతనములైనవి. పెట్రోలియము పెక్కుప్రదేశములందు దొరుకుచున్నది. వేలకొలది సంవత్సరములుగా బంగారము పండుచున్న భూములు లక్షలకొలది యొకరములుగలవు.

ఇంత సహజ సంపదగలది యయ్యు నితర కష్టములచే చైనా నేటివఱకు వీని నుపయోగించుకొని బాగుపడుటకు నేర్చుకొనలేదు. వీనిసంతటిని విదేశీయులు కొల్లగొనిపోవుచుండ గని యిటీవలనే పరిశ్రమాభివృద్ధి గావించి బాగుపడజొచ్చినది.

గృహ ల క్షే

చైనీయులందఱు బౌద్ధమతావలంబకులే. కాని ప్రారంభమండలి బౌద్ధమతమున కీది చాలదూరము పోయినది. చైనాయందు ఒకకోటి మహమ్మదీయులును, క్రైస్తవులు సుమారు 26 లక్షలును, కన్ఫ్యూషియనులు 35 లక్షలును గలరు.

చైనా పురాతన నాగరికతదేశములో నొకటి. పాశ్చాత్యనాగరికతప్రాబల్యము దానిని చెనకలేకున్నది. ఈ చైనా నాగరికత పాశ్చాత్యు లాక్రమించుకొనియున్న పెద్దపట్టణములందు స్పష్టముగా గన్పడదు. గ్రామములందే దానిని జూడనగును. భారతదేశమునందువలెనే గ్రామమే చైనా జాతీయజీవనమునకుపునాది. ఇదియు పురాతనసంప్రదాయపద్ధతుల ననుసరించియుండును. మొన్న మొన్ననే విద్యవ్యాపింపఁదొడగినది. చైనీయులకు తమ పురాతన విద్యలందు అమితాశక్తి. వారు తమ కాస్త్రముల జీవిత కాలమునందంతటను చదువుటయగాక ఎనభై తొంభై సంవత్సర ప్రాంతములందు కూడ అతి కష్టముగ పరీక్షలందు పాల్గొనుచుండుట వారియోపికకు, పరిశ్రమకు పట్టుదలకు నిదర్శనములు. కొంతకాలము క్రింద ఆకాస్పృరాప్రమునందిట్టి పరీక్షలందు పాల్గొన్న వారిలో ముప్పదియైదుమంది 80 సం॥ పైబడినవారును 19 మంది 90 సం॥ పైబడినవారును గలరట. తనయుడు, తండ్రి, తాతయుగలసి యొకటే పరీక్షకు కూర్చొనుట సాధారణమే. వయోభేదముండియు, బుద్ధి తీక్షణతలో భేదముండదు. దీర జీవితముల సకలవిధములైన కష్టనష్టముల నోర్పుకొనుటకు చైనీయులు మిగుల ప్రసిద్ధిబొందినవారు.

చైనా పురాతన నాగరికతదేశమని ముందే వ్రాయబడినది. ఇది పెక్కుప్రఖ్యాత చక్రవర్తులచే పరిపాలింపబడుచువచ్చినది. ఈ చక్రవర్తులవంశము 1902 సంవత్సరమున నంతరించుగా నప్పటినుండి ప్రజాప్రభుత్వమైనది. ప్రపంచదృష్టిలో చైనాకు ప్రాముఖ్యమును గలిగించినవాడు సన్ యెంట్ సేను. అతని యనుచరుడై

యంతిటివాడు నేటి చైనాయగ్రస్తుడగు చియాంగ్ - కే - షేక్. ఇతని నింతిటి ప్రసిద్ధిచెచ్చుటకు నిరంతరము పాటుబడుతక్కి యాతనిభార్య.

చైనా - ఇతర దేశములు

సహజశక్తి సంపదలు గలదయ్యు పాశ్చాత్య ప్రాబల్యమునకు లొంగి, నింతవఱకు వారిభూమిగాక మిగిలిన దొక్కచైనాయే. అందుకూడ పాశ్చాత్యులు క్రమక్రమముగా నయమున భయమున ప్రవేశించి, దాని సహజసంపదను దోచుకొన పీఠము వేసియున్నవి. చైనీయులు దీనినిగుర్తించి తమజాతీయతను, జాతీయసంపదను నిలువబెట్టుకొన గోరుటచేతను, మాకు లేక ఇతరులు చైనాదేశమును కబళింతురేమోయని ఆదేశమును కబళించునుద్దేశముతో గావియున్న దేశములు భయపడుట చేతను, చైనా భయంకరసంగ్రామములకు నిలయముగా నున్నది.

వాణిజ్యముమూలమున లాభముపొందవలయున నెడి యభిలాషతోడనే ఫ్రాన్సు, ఇంగ్లండు, ఆమెరికాదేశములు చైనాయందు దక్కరను జూపెట్టుచు దాని నితర దేశము లాక్రమింపకూడదను పట్టుదలతోనున్నవి. కాని రష్యా జపాను లటులకాదు. వాణిజ్యలాభముచేనేమి, సామ్రాజ్యలాభముచేనేమి చైనా నేవిధముగ నైన కబళింప నువ్వెళ్లారుచున్నవి. ఈగుణము జపాను కమితము. ఊరుపేరులు లేకున్న జపాను పాశ్చాత్య పద్ధతుల నవలంబించి ముందుకువచ్చిన నాటినుండి చైనామీద కన్ను వేసినది.

జపానుకు సామ్రాజ్యములేదు. జనసంఖ్య అధికము సామ్రాజ్యభిలాష అంతకంటెను హెచ్చు. సహజ సంపదగల చైనాను కబళించిన తనత్పైళ్ల కొంత వఱకుదీరను; ప్రపంచమున బలీయ సామ్రాజ్యమును నిర్మించుకొనవచ్చును. ఇది మనములోనుంచుకొనియే ఇప్పటికి సుమారు 40 సంవత్సరములనుండి జపాను కారణములు లేకున్నను యుద్ధమునకు గడంగుచువచ్చి, తుదకు కొరియాతో ప్రారంభించి చైనాయందలి

శ్రీమతి ఇందిరా నెహ్రూ ఉన్నతవిద్యకై ఇంగ్లాండు వెళ్తున్న సమయమున తండ్రిని వీడ్కొనుట.

చైనా అధ్యక్షుడగు చాంగ్ - కె - షేక్ గారి సతి.

చిల్లరదేవత యూరేగింపునం దొక దృశ్యము.

ఇట్టి దేవస్థానమున బలగము అనిపించుకొందురు.

చైనా - జపాన్

మంచూరియానంతయు స్వవశముచేసికొన్నది. అంతటితో దానికితృప్తిలేదు. లేనికారణ మేదోయొకటి పురస్కరించుకొని జూలై 7 వ తేది చైనాతో యుద్ధము ప్రారంభించినది.

ఇది రష్యా కెంతమాత్రముగిట్టదు. రష్యా జపానుల కెపుడును శునకమార్జాలన్నేహమే. జపాను చైనాను వశపరచుకొన్నచో, తన కత్యవసరముగా గావలసిన సముద్రతీరము పోవుటయగాక, జపాను ప్రక్కలోని బల్లమైయుండునని రష్యాయెఱుగును. అందుకే ఆరంభమునుండియు చైనాయందు జపానును నిరోధించుచు వచ్చుచున్నది. ఒకమారు జపాన్ ఓడిపోయినదికూడ. కాని నాటిరష్యా పరిస్థితులు వేరు; నేటి స్థితిగతులు వేరు. రష్యా కారణముకొరకు జేచియున్నది గాని సమయముదొరికినచో జపానును నుగ్గునూచుగాజేయ శక్తిసామర్థ్యములు సేకరించి తగినయోర్పాట్లతో సిద్ధముగనున్నది.

ప్రపంచ యుద్ధము

ప్రపంచమునంతటిని బహిరంగముగా ధిక్కరించి మంచూరియా నాక్రమించిననాడే ప్రపంచయుద్ధమునకు జపాను కారణమైయుండవలసినది. ఆది ధైవవశమున దప్పినది. కాని నేడట్లుగాదు. జపాను దురంతముల చైనా దుర్భలయగుట నోర్వవచ్చునుగాని రష్యా సహించదు. ఇప్పుడే లోలోపల కావలసినంత సాహాయ్యము రష్యా చైనాకు చేయుచున్నదని వినుచున్నాము. ఏదోకారణముగా చైనాతో చేరగలదు. అంతియగాక చైనాపై యుద్ధముచేయుటలో జపాను తెలివిలేని దద్దమ్మవలె ప్రవర్తించుచున్నదనుట నిజము. అంతర్జాతీయుల నివాసములగు పాంగేవంటి నగరము లందు భేదమేమియులేక జపాను విదేశీయుల కెనలేని నష్టము గల్గించుచున్నది. కొట్లకొలది రూపాయలు చైనాయందు వెచ్చించి వాణిజ్యలాభములబొందు

చుండెడి ఆమెరికా ఇంగ్లండుదేశములు అంత గొప్ప నష్టములకు ఓర్చుకొని సులభముగా చైనాదేశమును జపానుకు బలిగ నియ్యవు. రష్యా, ఇంగ్లండు ప్రాంతులకు పరిస్పరసానుభూతియు, జపానునెడ వైషమ్యమును గలవగుటచే నివి చైనాకు తోడ్పడును. జపాను విజృంభణము సహించని ఆమెరికాకూడ వారితో 'భాయీ! భాయీ' అనవచ్చును. జపానునెడ సానుభూతిగల దేశములు లేకపోలేదు. జపాని జపానులు సామ్యవాదమును తుదముట్టించు నాశయముతో నిది వఱకే సంధి తేసికొనియున్నవి; రష్యాయన్న తమకుగిట్టదు కావున హేటరు ముసోలీనిలు భంగిభాయీలు. ఇద్దరికిని ఘాసిజము తలకెక్కి చిందులుత్రొక్కుచున్నారు. కావున నీ రెండుదేశములు జపానుకు తోడ్పడకచ్చును. అగుచో శతాబ్దములనుండియు పరిణామమును బొందుచువచ్చిన నేటి ప్రపంచము కొలదికాలములోనే పీనుగ పెంటలతో నిండి రుద్రభూమియగుట కాటంగ మేమున్నది? ప్రపంచపరిస్థితులను చక్కగా నవగాహము చేసికొన్న ప్రసిద్ధరాజకీయవేత్తలు కొన్నివారములలో ప్రపంచయుద్ధము వచ్చుటకు కారణములు గలవని భయపడుచున్నారు.

ప్రపంచయుద్ధమువలన గల్గిన నష్టముల దిలకించి యట్టి సంగ్రామములు గలుగకుండజేయుటకై స్థాపింపబడిన జాతిసమితి చైతన్యములేక శవాకృతినున్నది. జపానే దీనిని మొదట ధిక్కరించి మంచూరియాను కాజేసినది. తరువాత మునులోని సమితిసేభయపెట్టి ఆవిసీనియాను కబళించెను. సమితిమాటయైనదలపెట్టక స్పెయినునంతయు శ్రావణము గావించుచున్నాడు ప్రాంకో. ఇప్పుడు చైనాకూడ జపాను దురంతముల మొరపెట్టుకొన్నది సమితితో. సమితిచేయగల సాహాయ్యమెయ్యదో సమితిని నమ్ముకొన్నవా రే గతిపట్టుదురో నూతనముగ జెప్పవలసిదేమియులేదు.

“అ ది

శ్రీమతి విద్యతక్ర వితిలక

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హంగణభూమిని రంగవల్లు లిం
పాదపు, ద్విజోత్తమాంఘ్రి జల
జోదకముల్ ప్రవహించు, లేగలున్
మొదవులునిల్పు, ధాన్యములు
ప్రోవగు, వేడుకముద్దుబిడ్డలా
డుదురు, శుభంబులున్ జరిగె
డున్, గడుసంతసమంద బందుగుల్.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హంగణభూమి బురాణసత్కథల్
చదువబడున్ హరిప్రణుతి
సల్పబడున్, ఫలపుష్పవల్లవా
స్పదమగు వృక్షరాజి పెను
పంబడు, సాతబడుం గురజముల్
ముదితలచే ననారతము
ముద్దుగ హారతిపాడగాబడున్.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హంగణనీమను గీరశారికా
వదనవినిర్గళన్నిగమ
వాక్కులు గీతలు శ్రోతృపాళికిన్
వదలుచుశంక, శాంతినిడు,
వాకిటనిల్చినగుడ్యచిత్రముల్
ముదమగుజూడ, లేదనుట
బొత్తుగలే దెటువంటివేళలన్.

హృదయముపొంగుచుండు నెది
యేనియుండ త్వము దాల్చియుంట సం
పదలు సమస్తముండు హరి
భాషనయుండును గన్నదానిపై.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హంబున భండములున్ బదార్థముల్
సదమలరీతినుండు సక
లంబును లెక్కగనుండుజూచినన్

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హంబునబండుగలుండు, వేడ్కన
ల్పుదురు గృహాచితక్రియలు
మోదముతోడ, స్వయంబుగానె చే
యుదు రుపచారముల్ గురుల
కోర్వంగలేరు పరాపవాదముల్,
చదువుచు విస్మయంద్రు బుధ
సమ్మతపూర్వ సవినకావ్యముల్.

గృహలక్ష్మి

కవితావిశారద కాంచనపల్లి కనకాంబగాయ

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హంబున నూత్న వధూవరుల్ వటుల్
ముదమున మ్రొక్కుచుండుదురు
పూజ్యుల, నెమ్మదినున్నదానితో
నొదవెను, జక్రవర్తిమది
నుండనితృప్తి, నిజాధినాథున
భ్యుదయముగోరి, యేమటక
భూషణముల్ ధరియింతు రింతులున్

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె హృ
దంతరమందు నిజాధినాథుడె
య్యెది యనునదిగాని మఱి
యేదియునుండదు, వానికిన్ వ్రతం

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె హృ
దంతరమందున నార్యధర్మముల్
చదువులు, సంప్రదాయములు,
సచ్చరితంబులు సాధుగోష్ఠులున్
ముదమునుగూర్చు నాత్మజులు
మోదముతో నవి నేర్చునట్లు దో
హదమునుసల్పు నన్యమగు
నట్టి వొకించుక పట్టకుండగన్.

బెది తనకేని సద్వ్రతమ
దేయగు, నూపులురెండుతోఁచినన్
మదియొకఁడట్లపోయెడు న
మంచితభావము నిండియుండెడున్.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె హృ
దంతరమందు మగండెఱుంగరా
నిది యొకయింతకల్గ దత
నిన్దనియింపఁగఁజేయుఁబూను నె
య్యెదియు, సుమంబుసౌరభము,
నిందుని వెన్నెలయట్టు, లైక్యసం
పదబొదలున్, విభుంగలిసి,
మాన్యులుమెచ్చ ననన్యభక్తికిన్.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హంతరమందున వస్తుజాతమె
య్యెది యెట నుండ నొనచట
నేకనుపట్టును, సంజలందు వ్రే
ల్చెదరు హుతాశునందు, ముర
ళీనినదంబులు వీణపాటలున్
హృదయమునించు, మించులలు
లింతలు నంతలు సంచరింతురో.

గృహలక్ష్మి

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హంగణసీమ సమస్తవిద్యలు
జదువుదురాసతోవటులు
సద్గురుసన్నిధి, సర్వకోటికి
ముదమగు, దైరిక్వాలిపద
ముల్ గనవిశ్రమ, మెట్టివారికే
నుదకము నన్నమందొరకు
నో, యడుగంగనె యగ్రరాత్రియే.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె హృదంతరమందున దానుశక్తి యా
చు దయితుండీకుడంచు దలచుక దనసంతతి వక్త్రకుండ వ
ద్యదనులటుల్ దలంచు నుద్యభంబుగ దారకమంత్రమూర్తిపై
వదలనిభక్తియుక్ విబుధవర్గముపై నెనరుండుదండిగ.

చ. అదిగృహలక్ష్మి దేన నెలకంతకు స్వాంతము సంతసంబునక
బొదవగజాబు, వింతలు ప్రబోధములుక కథలెన్నోచిత్రముల్
చదువగ ముద్రితంబయి ప్రచారమగుక సకలాంధ్రదేశమం
దెది దమయింటలేమి యదియెంతయెలలోపమటందు రందఱుక.

చ. అదిగృహలక్ష్మి దేని హృదయంబున భారతభూమికెల్ల శం
పదమగు నుద్యమంబుల ప్రవక్తల నూత్తులుపెల్లు ధగ్గముక
వదలఁదాల్చు ధీరులప్రవర్తనముల్ గనుగొరవంబు బ్రా
జదువులు నూత్నవిద్యలు ప్రశస్తముగా వివరింపఁగాబడుక.

చ. అదిగృహలక్ష్మి కేసరిహంబునవెల్గుడు సర్వగేహినీ
హృదయము లుల్లసిల్లగ సమీతభోరణి వ్యాసరాజముల్
పదములు పద్యముల్ సరసభంగులనుం గవయిశ్రులుక గవుల్
చదువరులుక లిఖించినవి చల్లుచునెల్లడ వేయిమోములక.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె హృ
దంతరమందలి దైవభక్తి నా
గదరిముకాదు బంధుకు
గాంతునకేని, సుశీల, సక్కు, మీ
ర దరినిజేరినట్లుల సి
రంబగు దీక్షనుజేరుబారముక
వదలనికూర్మితోడఁ దన
వారలకెల్లను దారకంబగుక.

హిందూ ప్రజాసామాన్యమునం దజ్ఞాన తిమిర మావహించియున్నది. అందు స్త్రీల స్థితి అతిదైన్యము. వారలకు దినమంతయు వంట యిల్లేశరణ్యమై, గృహకృత్యములే యాశయములై యున్నవి. అందులకే స్త్రీలను భగవంతుడేర్పాటు చేసెనని వారియూహ. ప్రపంచపరిణామమున దేశపరిస్థితులు, రాజకీయ విధానములు, ఆచారవ్యవహారములు ప్రతిదిన మెట్టిమార్పుల జెందుచున్నవో వారికి తెలియదు. తెలిసికొన నభిలాష లేదు. అట్టి స్త్రీలకు పత్రికాపఠనమునందును గ్రంథపఠనమునందు నభిరుచి కలుగజేసినచో వారల నావరించియున్న యజ్ఞానతిమిరము కొంతవరకు తగ్గును.

స్త్రీలు పత్రికాపఠన మొనరించుట తప్ప నియు, స్త్రీల పురోభివృద్ధికై పాటుబడుచున్న గృహలక్ష్మి మొదలగు చక్కని పత్రికలు సైతము స్త్రీల నైతికమును పాడు చేసి దుర్బోధల గావించునవేయనియు నమ్ము మూఢస్త్రీలు పెక్కురు మనవల్లెలయందున్నారని చెప్పుటకు మిగుల సిగ్గుచున్నది. వారి యూహలో నట్టిపత్రికలు జడువుట తప్ప. వానికి వ్యాసములు వ్రాయుటంత కంటే తప్ప. ఏ వినోదినివంటి కాలహరణ పత్రికయందో నెవరోవ్రాసిన యే మొరటు కథనోజదివి దానివలె నన్నిపత్రికలుకూడ జనుల పాడుచేయుటకే పుట్టినవని తలం

చెదరు. అట్టి యభిప్రాయమునుండి వారిని మరల్చజూచుట బహుకష్టతరము.

“భార్య: మీరు చదువునదేది?

భర్త: గృహలక్ష్మి పత్రిక.

భార్య: దానిని చదువవద్దనియు, అట్టి వానికి వ్యాసములు వ్రాయవద్దనియు నేనెన్ని విధముల మొర పెట్టుకొనినను మీరు వినరు. ఎందుకు నన్నింత బాధించెదరు?

భర్త: గృహలక్ష్మి మీస్త్రీల పురోభివృద్ధికై పాటుబడు చక్కని పత్రికారాజము. అది చదువుటవలని దోషమేమి? అందలి చక్కనియంశముల జదివి వినిపించెద. నీవు కూడ వినము. ‘ఇతివ్రత లోకకళ్యాణమున కెట్లు తోడ్పడును?’ మొదలగు చక్కని విషయము లందు వ్రాయబడును.

భార్య: నాకువద్దు. అందేమివ్రాసినను నేను వినను. ఇదివరనుండియు నీపత్రికలే మాస్త్రీల సుధరించునవి గాబోలు. ఈ పత్రికలు జడువుచుండుటబట్టియే మీలో కొంతమార్పు కనబడుచున్నది. స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యము కావలెననియు, స్త్రీవిద్య నభ్యసించవలెననెడి యూహలు కలుగుచున్నవి. అట్టి స్త్రీలు పెక్కురు పాడగుట చూచుచుండుటలేదా?”

గృహలక్ష్మి

పత్రికాపఠనమువలనను, విద్యవలనను స్త్రీలు పాడగుచున్నారను మూఢస్త్రీలు వేలకువేలు మన పల్లెలందుగలరు. ఆహా! తలదండ్రులు చిన్నతనమున వారలకు విద్య నభ్యసించక పోవుటయేగదా విద్యవిలువ వారలకు తెలియకుండుటకు కారణము. విద్యావ్యాప్తికి పాఠశాలలేగాక గ్రంథాలయ ములుగూడ చక్కని సాధనములు. ఇంటింట నొక పత్రిక కొనబడి చదువబడిననాడు, పత్రికాపఠనము వ్యాప్తమొందిననాడు, కొన్ని సంఘదురాచారములును, విద్యావిహీనత వలని లోపములును చాలవరకు చక్కబడ గలవు. పాశ్చాత్యదేశములందు కూలివాడు సైతము సాయంకాలము తానింటికేగునపు డొక పెన్నీనైనను వెచ్చించి వార్తాపత్రికను కొనక మానడు. దానిని చదువకమానడు. అందువలననే ఆదేశములందు వేలకువేలు పత్రికలు పోషింపబడుచున్నవి. చదువుకొనుటకు పత్రిక నొక సాగియిమ్మని మరయొకరిని యాచించునంతటి హేయము మరయొక టుండదు. మనహిందూదేశములో పత్రికా పఠన మొనరించువారు 100 కి ఒకరిద్దరు గూడ నున్నట్లుదోచదు. చదువుకొనిన వారిలోగూడ పత్రికను చదువవలెను, ప్రపంచ పరిస్థితుల దెలిసికొనవలెనను కుతూహలము లేదు. అట్టి కుతూహలమేయున్నచో మన దేశమున మరెన్నిపత్రికలు వెలువడియుం డెడివో? ఇప్పుడున్న కొలదిపత్రికలకే ప్రోత్సాహమును జూపువారులేరు. ప్రతి పాఠశాలయందును వార్తాపత్రికలను దెప్పించి

వానిని బాలబాలికలచే జదివించి పత్రికా పఠన మలవరచవలెను. స్కూలులైబ్రరీ లలో చక్కని గ్రంథములుండి అవి బాలు రచే విరివిగా చదివించబడవలెను. రెండు మూడు పుస్తకముల మాత్రమే తుణ్ణముగా (Intensive) చదువుటకంటె పెక్కుపుస్తక ములను చదువుట (Extensive reading) వలన విద్యార్థుల యూహాపరంపరలును, భాషాజ్ఞానమును వృద్ధిపొందును. వార్తా పత్రికలు మనకొనరించుమేలును వేర చెప్ప నక్కరలేదు. దేశపరిస్థితులు, కాలమాన సితి, వర్తకసరళి, సంఘసంస్కరణాది సంగ తుల పెక్కింటిని తెలియజేయుటయేగాక గృహలక్ష్మి మొదలగు కొన్నిపత్రికలు మానవాభ్యుదయమునకును దేశసేవకును మిక్కిలి తోడ్పడుచున్నవి. ప్రతియూరను స్త్రీలకు ప్రత్యేక గ్రంథాలయములుండి ఆ యూరి స్త్రీలు ప్రతిదినమచటజేరి గ్రంథము లను పత్రికలను జదువు నలవాటుచేసికొన వలెను. గ్రంథాలయములందలి పుస్తకము లిండ్లకుగూడ పంపి స్త్రీలు వానిని విరివిగా చదువు నవకాశము గల్పించవలెను. స్త్రీల శీలమును, ధైర్యసాహసములను విజ్ఞానమును పెంపొందించు గ్రంథములు మాత్రమే యందుండవలెను. గ్రంథపఠన విషయమున నొక యనుభవజ్ఞుడొసగిన విషయము జూడుడు. “సద్గ్రంథపఠన మేకాంతమునం దానందమిచ్చును. సంభాషణమునకు భూషణమువలె శోభనిచ్చును. బుద్ధికి నత్యునిర్ణయ సామర్థ్యమిచ్చును, వ్యవహారములు చక్కగా

స్త్రీలు - గ్రంథాలయములు

చురుకుగా నెఱవేర్చుకొనుశక్తి నిచ్చును.” గ్రంథాలయములం దనుదినమును స్త్రీ లొక-చో గుమిగూడుటవలన వారలలో నొకరియెడ నొకరికి సోదరీభావమును, సర్వ మానవ సమానత్వమును, జాతిమతభేద వివక్షతపోయి ఐకమత్యమును నలవడి తోడి మానవులయెడ నెట్లు ప్రవర్తించవలెనో తెలియును. సంఘలోపములు తెలిసికొని వానిని నివారించ ప్రయత్నించవచ్చును.

ఆ.వె. “పలువురిొక్కచోట బరసమందిరమని
చేరి దేశదేశ చిత్రములను
జదివి, చర్చచేసి సారంబుగొనునట్టి
సభయనంగ స్వర్గ సమముగాదె!

ప్రతిగ్రామమునందును ఊరికి సమీప మున ప్రజాసామాన్యమున కంతకు వీలగు చోట కొంతస్థలము నేర్పరచుకొని, ప్రతి సాయంతనమునందును ఆయూరి స్త్రీలంద రచట గుమిగూడి, వార్తాపత్రికలను, గ్రంథ ములను జదివి ముచ్చటించుకొను నేర్పాటు చేసికొనినచో వారలు తమ భావముల

నొకరికొకరు వెల్లడించుకొని, దినమంతయు తమ యిండ్లయందు పని భారముచే గలిగిన నలసటదీర్చుకొని, ఆకొలదిసేపైనను గృహ సంబంధమైన చింతలమరచి, స్వేచ్ఛావిహార ములనల్పి, ప్రాణమునకు సౌఖ్యము చేకూర్చు కొని ఆనందము బడయవచ్చును. తన్మూల మున నిర్మలవాయువు బీల్చుకొని శరీరా రోగ్యము జేకూరును. ప్రజలలో నొకరిపై నొకరికిగల యనూయతగ్గి, ప్రేమ, వాత్స ల్యము పెంపొందును. అట్టి ప్రదేశములను (Village common వంటివి) గ్రంథాలయ ములను, పత్రికాపఠనానుకూలములను ప్రతి యూరను ప్రభుత్వమేర్పాటుచేసినచో ప్రజల లోగల అజ్ఞానము, మూఢత్వము నశింపజేసి భారతమహిళాభ్యుదయమునకును తన్మూల మున దేశాన్నత్యమునకును తోడ్పడినవార లగుదురు. శాసనసభలం బ్రవేశించిన సోదరీమణులు తప్పక యిట్టి యేర్పాటులు జరిపించ తమ తోడిసభ్యుల ప్రోత్సహించి ప్రభుత్వముచే కార్యక్రమము జరిపించి దేశా భ్యుదయమునకు తోడ్పడ ప్రార్థితులు.

భోక్త:—నే నీగడ్డిని తినలేను. ఏదీమీయజమానున్నీ పిలూ.

బంత్రితు:—కార్యంలేదండి. ఆయనా తినలేదు.

యన్. విశాలాక్షి.

డోంగ్రే బాలామృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి
యున్ను, బలమున్ను, ఆరో
గ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థల
ములందు దొరకును.

మద్రాస్ ఏజంటు

ఏ. సి. పరేఖ్

268-చైనాబజారురోడ్డు

మద్రాసు.

ప్రాప్తయితరు:—కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెనీ-బొంబాయి 4

మీ వెంట్రుకలను కాపాడుటకు

అమ్ల హేరాయిల్

(ఆమలక తైలము)

శ్రేష్టమైన టెంకాయనూనె, వనమూలికలతో తయారుచేయబడినది. ఇందు మట్టితైలము యేమాత్రమునులేదు.

శిరస్సునందలి పుష్టమునుపోగొట్టి కండ్లకు మంచి చలవనిచ్చును. తలవెండ్రుకలను విరివిగాపెంచి, బట్టతల చుండు మొదలగువాటిని బోగొట్టును. నిద్రలేమి, పున్నాదము, తలనొప్పి, పోటు మొదలగు వ్యాధులను నిర్మూలముజేయును.

ధర ½ పౌ. రూ. 0-14-0, ¼ పౌ. రూ. 0-8-0.

ప్రతిచోటను జండువారి ఏజంట్లవద్ద దొరుకును.

లేనియెడల క్రింది విలాసమునకు వ్రాయుడు.

Sole Distributors:

DAMODAR & Co.,

78, CHINA BAZAAR ROAD, G. T. MADRAS.

000
90
2

వెండ్లి సంబంధం

ఆగస్టులో నేను డార్మరూములోకి వెళ్లి ప్రాక్టికల్ చేసుకుంటూంటే మా నరసింహమూర్తి వచ్చి “ఏమోయి కృష్ణా, సిద్ధం గావుండు” అన్నాడు. “ఏమిటోయి” అని వెనక్కు తిరిగి చూస్తే అతను వెళ్లిపోయినాడు. ఒకటి రెండు నిమిషాల్లో ఒక పంతులు గదిలో ప్రవేశించినాడు. నుమారు 40 సంవృతాలుంటాయి. తెల్లపడుతూంది జుత్తు. ఒక ఖద్దరు పంచ, శిల్కు పర్టు. నేలంతా వుత్తరియ్యం. నే నొక్కడేనే వున్నాను గదిలో. నాదగ్గరకు వచ్చి “మీరేనా అండి కృష్ణమూర్తి గారు” అన్నాడు. “ఔ” నన్నాను.

“ఎబ్బే ఏమీలేదు. మాది కాకినాడ దగ్గర రామ చంద్రపురం. మీనాన్న గారిని యెరుగుదును. కాలేజీ చూడటానికి వచ్చాను. పనిలో పని మిమ్మల్ని చూచి పోదా” మనుకున్నాను.

“సరేలేండి. మీ పేరేమిటో చెప్పితే మీనాన్న గారికి మీరు వచ్చి చూచి వెళ్లి నట్లు వ్రాస్తా” నన్నాను.

“నా పేరు రామకృష్ణకాశ్రీ. మా యింటి పేరు యడవల్లివారు. మీనాన్న గారిని నేను చూచి పదియేండ్ల వున్నాను. వారికి జ్ఞాపకం వుందో లేదో గాని నాకు మాత్రం చాలా బాగా జ్ఞాపకం వుంది. అసలు సంగతి యేమిటంటే మా బావమరది 1926 ఫారిఫోయాడు చెప్పకుండా. అప్పుడు మా వూళ్లో ఒక వకీలు గారి చేత మీనాన్న గారికి వ్రాయించాను బందరు వచ్చినట్టు విన్నానని కనుక్కుమని. వారు చూచి అతన్ని పంపించారు. పైగా వాడిడబ్బెపోతే రైలు ఖర్చుకి వారు మూడు రూపాయలు గూడా యిచ్చారుట. తర్వాత ఆయేడే మద్రాసు కాంగ్రెసుకు మీనాన్న గారు వాళ్లు బయల్దేరారు. నేను మా పూరినుంచి వుత్తరం వాసిన వకీలు గారు కొంత మంది గూడా ఆ పెట్టె ప్రక్క పెట్టెలోనే ప్రయాణం చెయ్యడం తలపించినది. వారు ఇంటరుక్లాసులో

నున్నారు. మేము గాంధీ క్లాసులో నున్నాము. గూడూరులో కాఫీతాగు తూంటే మీనాన్న గారికి మా వకీలు గారు ఇంట్రా డ్యూస్ చేసినారు. మా బావమరది సంగతి మరీ అడిగినారు. మీనాన్న గారు చాలా వుదార హృదయులు. తర్వాత మళ్ళీ చూడలేదు. వారిని చూడవలెనని వుంది. మీరు హాస్టలులో వున్నారా వూళ్లో వున్నారా” అని పురాణం ఆపాడు.

“నేను వూళ్లో ఒక రూములో వున్నాను. హాస్టల్లో చేరలేదు.”

ఈయన యింకా నన్ను పదలలేదు. మా నరసింహమూర్తి వచ్చి “ఒంటి గంట దాటించి. టిఫిన్ చేస్తాద్దాంరావోయి మీరు గూడరాండిసర్” అన్నాడు. ముగ్గురు అక్కడ టిఫిన్ తిని కాఫీతాగి కాలేజీకి వచ్చాం. ఆయన వెళ్లిపోయేవాడు వెళ్లిపోకుండా అన్నాడుగదా “నేను అయిదు గంటలకు మళ్ళీ యిక్కడకు వస్తాను. మీ రూముకు వస్తాను. అంతా కలిసి వెళ్తారేండి” అని. నరసింహమూర్తిని గూడ పిలిచి వెళ్లిపోయాడు.

నేను నరసింహమూర్తితో “ఏమోయ్ ఈ పంతులును నీవేం తెలుస్తా” అన్నాను. “రైబ్రీలో నేను పేపరు చూస్తుంటే, ఏమండీ మీక్లాసులో ఏవరైనా తెలగాణ్ణులున్నారా” అన్నాడు యాయన వచ్చి

మావారు మొన్న క్రిస్టమస్ (1936) సెలవులలో యింటికి వచ్చినప్పుడు మాటల్లో “ఏమే మధూ! నాకు వెండ్లి సంబంధం వచ్చినది. తెలుసునా” అన్నారు. నేను గాభరా పడి “ఏమిటండోయి! నే నేమిటి కావడం.” అన్నాను. వారు దానితో నవ్వి “ఎబ్బే ఇంకా చేసుకోడం లేదు. అసలు సంగతి చెప్పతా విను” అన్నారు.

గృహ లక్ష్మి

కోర్కెగా తమాషా చేయవచ్చునని నీవేరు చెప్పాను. మీ తండ్రివేరు గూడా అడిగివెళ్ళాడు. దానిమీద ఊహ - ఊహదంపు, సాయంత్రం ఆయనతో నీరూముకు వస్తానోయి. లైటుపకాను సినిమాలో ఇన్విసిబుల్ మాన్ వుంది” అన్నాడు. “సరే లేవోయి” అన్నాను.

౨

ఆరోజు నాకు రిజల్టురాలేదు. నాలుగుముప్పా వుకే దిగాడు రామకృష్ణశాస్త్రిగారు శనిగ్రహంలాగు, నరసింహమూర్తిగూడ ప్రాక్టికల్ కట్టిపెట్టి బయల్దేరాము బండీచేసుకుని ముగ్గురం. నరసింహమూర్తి హాస్టల్లోవాడైనా వచ్చేశాడు వూళ్ళోకి. మొహాలు కడుక్కుని బయల్దేరాము కాఫీదేవాలయానికి.

ఏదోఇంత కడుపులో జేసుకొని బీచికి దారితీశాం. వాళ్ళవూళ్ళో ఆయన కరణంగావున్నారనీ, ప్రస్తుతం ఒక సెలవోజాలు సెలవుతో రామచంద్రపురంలో వున్నారనీ తెలిసింది. వాళ్ళవూళ్ళో దశరావుత్సవాలు చేస్తారనీ చాలబాగుంటుందనీ, పైగా బోగంమేళం రాజమండ్రినుంచి తెప్పిస్తారనీ చెప్పారు. మేమిద్దరు సెలవులలో వెళ్ళేటప్పుడు అక్కడదిగి వెళ్ళవలసిందనీ, ఒకరోజుమాత్రమన్నా వుండవలసిందనీ ఒక సజెషన్ పారేశాడు. ఎల్లండి దశరాత్రునగా తనకు యిక్కడ పనుందనీ తనేవచ్చి మమ్మలను తీసుకువెళ్ళతామనీ చెప్పాడు. ‘సరేలేండి’ అన్నాడు మా నరసింహమూర్తి మాటవరసకు. గంట ఆరుంబాతిక అయింది. ముగ్గురంకలిసి బీచిమీదనున్న లైటుపకాను సినిమాకు వెళ్ళాం. ఇంటికిరాగానే ముగ్గురం నాలాడిలోనే భోంచేశాం. ఆయన వాళ్ళసత్రాని కెళ్ళిపోయాడని నేనూ మావాడు మిగిలాం.

“ఏమోయి కృష్ణ యాయనవొక పెద్దదబ్బాలా వున్నాడు. అంతా అరవగోడులావుంది. ఏమిటి అయితే మైక్లిములో మనం రామచంద్రపురం వెళ్ళ దామా?”

“ఏమిటో లేవోయి. ఆయనవస్తేగా. తర్వాత మాట. మర్యాదకు అనుంటాడు. నాకు అయితే రామచంద్రపురం సామర్లకోట దగ్గరేకాబట్టి వెళ్ళే దారిలో దిగవచ్చును. నువ్వుఎట్లావస్తావు. విజయ నగరంనుంచి మీ ఆవిడ వారానికి రెండుసార్లు వైల్లెను మెస్సేజెను పంపుతూంటే. ఇంతకు మనం అక్కడకు వెళ్ళి తే డి.పి.ఎనా లేక ఏమిటిసంగతి.”

“ఈడబ్బాగాడి సంగతేమిటో కనుక్కోవా లోయి. నేనూవస్తాను. కోసనీమచాచి ఆ రేళ్ళయింది.”

“సరేలే మళ్ళీ ఆయనవచ్చినాక చూచుకోవచ్చు. నాకు నిద్రవస్తూంది. లైటాఫ్చెయ్యి పడుకుందాం.”

“జాగ్రత్తోయ్ ఇన్విజిబుల్ మాన్ వస్తాడేమో?”

3

శుక్రవారంనుంచి దశరాసెలవులు. బుధవారం సాయంత్రం, టెన్నిసుఆడుతున్నాను. నరసింహమూర్తి టెన్నిసుఆడి దగ్గరకు వచ్చాడు. సినిమాకు వెళ్ళ దామని యిద్దరం ప్లానువేశాం. సెట్టుఅయింది. ఇద్దరం సైకిలుయొక్కాం. ఇంతలో వెనుకనుంచి పిలుపువచ్చింది. చప్పట్లతో. ఇంకా ఎవరైనా స్టూడెంట్సు సినిమాకువస్తారేమోనని వెనక్కు తిరిగాము. బండీ, బండీలో రామకృష్ణశాస్త్రిగారు. సరేఅని సైకిలుదిగాం. “ఏమిటి ఐదున్నరకి యెట్లా వచ్చారు” అంటే మెయిలు లేటయిందనీ అందులో వచ్చాననీ చెప్పాడు. రాత్రి సినిమాకు భోజనానికి మాకాయనగెస్తు. ప్రొద్దున్నేనిద్దర నాలుగున్నరకే లేచాం. నూటుకేను - బెడ్డింగుహోళ్లరు నేను ప్యాకు చేసుకున్నాను. నరసింహమూర్తిమాత్రము నాతోనే వచ్చాడువూరికే. ఆరున్నరకు స్టేషనుకువచ్చాం.

మాశాస్త్రిగారు టెలిగ్రాము యిచ్చివచ్చారు ఎక్కడికో వెళ్ళి. బహుశః మేంవస్తున్నామని యేనున్నాయిచ్చారేమో! ఇంత టిఫిక్ తిని రైల్వే టైలు

దేరాము. ఎంతయినా రైల్వో చాలకులాసాగా గడచింది. సామర్లకోటలో టిఫిన్ తిన్నాం. రామచంద్ర పురం వెళ్లేటప్పటికి పాతికతక్కువ పన్నెండు అయింది. ఆయనకొడుకున్నా (16 ఏళ్లుంటాయి పిలక, కళ్ళ జోడు, చెప్పలు, పైజామా,) ఆయన బావమరదిన్నీ స్టేషనుకు వచ్చారు. ఇతనే ఇక్ష్వాకులనాడు తప్పిపోయిన బావమ అది. వాళ్ళను మాకు ఆయన ఇంట డ్యూస్ చేశాడు. మే మెవరమో వాళ్ళకు సరిగ్గా తెలీదనుకుంటా.

ఇంటికి వెళ్లి కాళ్ళు కడుక్కునేటప్పటికి పన్నెండు దాటింది. కడుపులో యెలికలు దూరినాయి. ఎంత సామర్లకోటలో ఆయ్యరుకు ఇచ్చేసినా, వెధవది, ఆకలిమాత్రం మళ్ళీ తిరిగివచ్చేసింది. స్నానాలు చేసి భోజనంచేసేటప్పటికి ఒంటిగంటన్నర అయింది. హాయిగా కొంతసేపు నిద్రపోయిలేచి ఇద్దరం మొహం కడుక్కున్నాము. ఇంతలో శాస్త్రీగారు రబ్బాయి వచ్చి “టిఫినుపుచ్చుకోరూ” అన్నాడు, అప్పుడు ఒక చింపెకొజీ జ్ఞాపకం వచ్చింది నాకు. కాఫీహోటలులో మూడురోజులనుంచి ఖర్చుగాని జీలేబి, ఇంట్లో చేసిన కారంపూస, తెల్లటిపానకం కాఫీవచ్చాయి. ఏదో పుచ్చుకున్నాం.

౪

శాస్త్రీగారి తల్లిటవచ్చింది. అరవయ్యేళ్లుంటాయి. నిలుపుగానేవుంది. అవిడ లెక్కరు మొదలెట్టింది.

“ఏం నాయనా మీరు యంతత్వరగా అనుకోకుండా మాయింటికి వస్తారనుకోలేదు. ఏమిటో మావాడు వాడి వెజ్టిఫోరజీలో విశాఖపట్టణం వెళ్లడం వాడికి మీరు అక్కడ కనబడ్డం నిజంగా దైవభుటనయే నాయనా. మీరిద్దరూ ఒకటేచదువు తున్నారానాయనా!”

“ఔనండి” అన్నాడు మా వరసింహమూర్తి.

“ఏమే నుందరమ్మా మనశ్యామలను వీరికి కాస్త ఫిడీలు వినపించమనరాదుటే? కష్టపడి రాకరాక వచ్చారు” అంది.

ఇంతలో చాకలివాడు ఫిడీలు తెచ్చి అక్కడ పెట్టాడు. తల్లి కూతురు వచ్చారు. అవ్వగారు మళ్ళీ అందుకుంది.

“నాయనా యీశ్యామల నా మనసురాలు. నేనో నుందరమ్మా యెత్తుకోడమేగాని యెప్పుడు కింద కాలుబెట్టలేదు.”

“ఊరకో నేమమ్మా నువ్వేప్పుడూయింతే” అంది అమ్మాయి.

“దీన్ని స్కూలులోవెయ్యలేదు. అక్కడ సరిగ్గా చెప్పతాలో చెప్పలో అని ఇంట్లోనే ప్రైవేటు చెప్పిస్తున్నామనాయనా. ఇంగ్లీషువుండాలని మా అబ్బాయి పోరాట్టంవల్ల ఏదో ఒక అబ్బాయి చెప్ప తున్నాడు. ఏడోక్లాసువు స్తకం. గడగడా చదివే స్తుదినాయనా. తెలుగులో మనకావ్యా లెన్నున్నా యో అన్నీ ఖంటాపాతం. ఏదీ ఎంతలెక్క పెట్టినా రక్తాక్షిలోపుట్టిందేగా ఇది...”

ఇంతలో శాస్త్రీగారు వచ్చారు. “ఏమిటో మీరు పిల్లని పాడనిస్తారా మీగోడేనా” అన్నారు. గొడవ తగింది.

సరే అమ్మాయి సరిగమలు వాయించి తల్లివేపు చూసింది. “బ్రోచేవారెవరురా!” అని వాయించమంది తల్లి. బాగానేవుంది. అవ్వగారు “ననుపాలిం పగ నడచివచ్చితివా” వాయించమన్నారు. అదీ అయిందనిపించింది. సరే తల్లి కూతురు లోపలకు వెళ్లారు. అవ్వగారు కూడ కాన్సేపటిలో వీరం ఎత్తారు.

పాట బాగానేవుంది. నామట్టుకు నాకు ఇవంతా ఒక అరవగోడులాగుంది.

ఈశ్వర సంఖ్య భాద్రపద ఆశ్వయుజములు

1937...వ సం॥ అక్టోబరు నెల

- 1 ద్వా॥ శు సా5-58 వరా2-27 వసా1-39 మొ4-13కు భో6-58
- 2 త్ర॥ శ సా5-5వృద్ధి రా2-25వప10-22 మొ12-2కు భో6-54
- 3 చతు॥ ఆ సా4-44 ఉత్తరా2-58 వఉ9-48 మొ11-26కు భో6-50
- 4 అమా॥ ● నో సా5-53 వహస్త రా3-55 వప11-4 మొ -22కు భో6-46 మహాలయఅమా
- 5 శు॥ సా మం 4-35 చిత్రతే5-28వప12-27 మొ2-9 భో6-42 శరన్నవరాత్రప్రారంభము
- 6 వి॥ బు సా6-19 స్వాహార్తి వప11-30 మొ1-14కు భో6-38 .
- 7 తు॥ గు రా8-17స్వాహా7-26వప1-34 మొ3-19కు భో6-34
- 8 చ॥ శు రా 0-12 విశాఖ9-45 వప2-10 మొ3-56కు భో6-30
- 9 పం॥ శ రా12-16 అమాప12-16 వసా6-30 మొ8-16కు భో6-26
- 10 మ॥ ఆ రా2-24 క్షేప2-54 వరా2-21 మొ4-7కు భో6-22
- 11 స॥ సో తె4-20 మూసా5-25 వసా3-25 మొ5-11కు వతే2-58 మొ5-43కు భో6-18
- 12 అ॥ మం తె6-1 పూషరా7-44 వతే4-24 మొ6-8కు భో6-14 దుర్గాష్టమి
- 13 న॥ బు పూర్తి ఉసా రా9-42 వరా1-58 మొ3-40కు భో6-10 మహానవమి
- 14 న॥ గు ఉ7-7 శ్రరా11-11 వతే3-22 మొ5-2కు భో6-6 విజయదశమి
- 15 ద॥ శు ఉ7-49 ధరా12-13 వర్జ్యంతేదు భో6-2
- 16 వి॥ శ ఉ8-4 శరా12-42 వఉ7-34 మొ9-12కు భో5-58
- 17 ద్వా॥ ఆ ఉ7-45 పూభాగా12-44 వఉ7-6 మొ7-42కు తులా భో8-3
- 18 త్ర॥ సో ఉ7-0 చతు తె5-53 ఉభారా12-15 వఉ10-9 మొ11-43కు భో8-0
- 19 పూ॥ ○ మం తె4-27 శే11-27 వప11-51 మొ1-24కు భో7-56
- 20 బ సా॥ బు రా2-19 అశ్వరా10-16 వసా6-28 మొ7-59కు భో7-52
- 21 వి॥ గు రా1-29 భరా8-52 వఉ7-18 మొ8-48కు భో7-48
- 22 తు॥ శు రా9-49కృ రా7-19 వఉ8-3 మొ9-33కు భో7-44 అట్లతదై
- 23 చ॥ శ రా7-25 రోసా5-38 వఉ10-12 మొ11-41కు వరా10-52 మొ12-20కు భో7-40
- 24 పం॥ ఆ సా4-58 మృసా3-55 వరా11-47 మొ1-17కు భో7-36
- 25 మ॥ సో ప2-43 ఆర్ద్ర ప2-23 వరా2-9 మొ3-39కు భో7-32 తిథిద్వయం
- 26 స॥ మం ప12-35 పునప12-58 వరా9-4 మొ10-35కు భో7-28 ఆష్టమితిథి
- 27 అ॥ బు ఉ10-41 పుష్యప11-46 వరా1-25 మొ1-37కు భో7-24
- 28 న॥ గు ఉ9-4 ఆశ్లేశ10-52 వరా1-18 మొ12-42కు భో7-20
- 29 ద॥ శు ఉ7-50 వఉ10-21 వసా6-20 మొ7-56కు భో7-16
- 30 వి॥ శ ఉ7-1 పుబ్బుఉ10-16 వసా5-35 మొ7-13కు భో7-12
- 31 ద్వా॥ ఆ ఉ6-43 ఉత్తరఉ10-39 వరా7-22 మొ9-2కు భో7-8

పతితమానవుల్ని కూడా
పాపనచరిత్రుల్ని చేసే
భారతసుందరీశక్తికి
మరో నిదర్శనం
రోహిణీ పిక్చర్సువారి

గృహలక్ష్మి

డైరెక్టరు
హెచ్. యం. రెడ్డి.

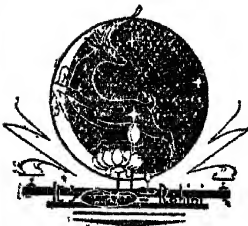
నవ్యభావ నావిలసితమగు కథానకం
ఉత్తమదర్శికుడి చేతుల్లో అందాలుదీరి
ఉత్తమోత్తమ ఆంధ్రనటీమణి

మిస్ కన్నాంబ

సంగీతాభినయ సంపత్తితో వస్తోంది.

కాంచనమాల, రామానుజాచారి, చిత్తూరు నాగయ్య, గౌరీశతి శాస్త్రి
ప్రభృతులు ప్రముఖభూమికలు ధరిస్తున్నారు.

త్వరలో విడుదల అవుతుంది.

For Particulars:

THE ROHINI PICTURES LTD.,
43, ACHARAPPAN ST., G. T. MADRAS.

చెన్నపురిమండల ఆంధ్ర కాంగ్రెసు సంఘము

పై సంఘముయొక్క ఆదరణక్రింద ధర్మ హిందీ చరఖా పాఠశాలయును పఠనమందిరమును ఆచారప్పకొ వీధిలో 29 నెంబరు గృహమునందు స్థాపింపబడినది.

ప్రజలందరు హిందీ, నూలువడుకుట నేర్చుకొనవచ్చును. ఉదయం 7 మొదలు 9 ఘంటలు వరకు, పగలు 3 మొదలు 5 ఘంటలు వరకు పఠనమందిరమున తెనుగు, ఆరవము ఇంగ్లీషు పత్రికలు చదువవచ్చును. సాయంత్రం 6 మొదలు 9 ఘంటలవరకు, శ్రీమతి దుర్భా వెంకటరమణమ్మ గారు కార్యనిర్వాహకులుగను, హిందీ, చరఖా ఉపాధ్యాయులుగను ఈ స్థానమందు పనిచేయుచున్నారు. ఈమె కార్యనిర్వహణమునందు మిక్కిలి సమర్థురాలు.

శ్రీ పసుమర్తి చక్రవర్తి శ్రేష్ఠిగారు వైవిచారణ చేయుచుందురు. మీరు దేశభక్తులు, దేశాభిమానులు.

ఉదారులందరు వారివారి శక్త్యానుసారము ఈసంస్థకు ప్రత్యేకహాయము చేసి పోషింప ప్రార్థించుచున్నాము.

కె. శ్రీరాములు నాయుడుగారు, మేయర్: పోషకులు.

కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు, అధ్యక్షులు.

గజ్జే రంగయ్య నాయుడుగారు, కార్యదర్శి.

చర్మము
మెఖమల్
వలె
మృదువుగా
నుండుటకు
వేప్
(వేప)
నబ్బు
కేరళ సాప్
ఇక్స్‌ప్రెస్
ట్యూట్
కాలికట్.

కా వ లె ను

ఏలూరు, కాకినాడ, బరహంపురము,

అనకాపల్లి, గుడివాడ మొదలగు

స్థలములందు 'గృహలక్ష్మి'కి ఏజంట్లు

కావలెను. వినరములకు వ్రాయుడు.

వీర స్తుతి

శ్రీమతి గంటి కృష్ణ వేణుగారు

- సీ. హృదయమైనను గోసియిచ్చునంతటి భూవితరణవల్లి దిగ్విధిబాక
సహజపరాక్రమోజ్జ్వల యశఃపుంజంబు సర్వసర్వసహస్థలివెలుంగ
సతతసద్గుణగణాచారనిష్ఠాపరత్వము యోగులకు దత్తంబుగఱవ
దనదుసర్వస్వమైనను త్యజించెడునంత ప్రభుభక్తినిష్ఠ ప్రాభవమొసంగ
- గీ. కొన్నిదినముల నిలయేలికొన్న నీదు, రమ్యవితరణగుణ చరిత్రములనెల్ల
ప్రకృతిమాతయె స్వర్ణాక్షరములది, స్వీతానములవాసికొనియె నిస్తంద్రప్రతిభ.
- చ. అరుదగుప్రేమపాత్రులగునట్టి నిజానుజలంద్యజించి, నా
కరయగరాజభక్తియ మహావ్రతమంచుదలంచి దీక్షమై
నరపతిసేవకై దనమనంబును కాయమునుంద్యజించినా
డరరె యదెట్టిత్యాగమహిమాన్వితవ్యక్తియొ యాతడెన్నగన్.
- గీ. త్యాగమే మూర్తిగైకొన్నదాయనంగ, నవిరళయశఃప్రదంబైన కవచకుండ
లములగొని యొకవిప్రసత్తమునికొఱకు, త్యాగమొనరించినాడు; అత్యాదరమున.
- క. తనధనముపేదలకునై, తనయావనధనము తనదుతరుణికొఱకునై
తనప్రాణధనము ప్రభుకై, వినియోగమొనర్చె త్యాగివిధమదియగదా.
- గీ. దేవ యనివచ్చి తనువేడదివరెనేని, జెలగికండలనైనను జెండియిచ్చు
త్యాగి; యిట్టియాతనిమహత్త్వంబు భార, తీయులకునెల్ల పన్నియదెచ్చుతీవి.
- గీ. పరమమంగళుడగు భానుప్రాపునొంది, విమలవిజ్ఞానమయుడవై వెలసికొనుచు,
నిత్యమంగళమూర్తివై నెగడునిన్ను, చచ్చితివటంచుదలతు నాపిచ్చితనము.
- చ. అనినిటలాక్షుగల్చిన మహాలిక్తైన నెదిర్చినిల్చి యా
జనపతికై బలంబు దనసర్వము జీవితముంద్యజించినా
వనఘ; భవత్సమానుల మహాత్ముల భారతదేశమాత పా
వనతరగర్భమందుగని యద్భుతదీర్ఘినిబొందు గాఢికన్.
- గీ. ఎంతకాలంబు నీతండ్రి యిలవెలుంగు సంతదాకను నీకీర్తియమలకాంతి
చంద్రికయనంగవెలుగు దిశాతటముల, జెలగి త్యాగపుకిరణముల్ చిందుకొనుచు.
- గీ. సత్యముననాహరిశ్చంద్రుసాటియూదు, ఈవియందునశిబి బలికీడువత్తు
శీలమున రామచంద్రునిబోలగలవు, రాజభక్తికి నీసాటిరాగనెవరు.

భారత స్త్రీల పరమధర్మము

శ్రీమత విజయలక్ష్మి పండిట్ గారు

[సంయుక్తరాష్ట్రముల స్థానికసంస్థలయ
ఆరోగ్యశాఖయొక్కయు చుం.తి.]

స్త్రీసమస్యనుగూర్చి నాయభిప్రాయము లెట్టివి అని పత్రికావిలేఖకులు నితరులును పదేపదే నన్నడుగుచున్నారు. ఒక్కొక్క సారియు నిట్టిప్రార్థనలు స్త్రీలకర్తవ్య మేమి యని నాకు విస్మయము కల్గించుచున్నవి.

స్వరాజ్యమునకయి పోరాటము సలుపు చున్న మనయట్టి దేశములో అసలుండున దొకేప్రశ్న—కూడినంత శీఘ్రకాలములో స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుట అనునది. ఇతరప్రశ్నలకు తావులేదు.

కాని స్త్రీసమస్య యెట్లయినను బయలు దేరుచునేయున్నది. దానికి నేను పరిష్కార పూర్వక ప్రత్యుత్తర మొసగుట సమంజ సమేయగును.

అసలు సమస్య ఇది. సంఘములో స్త్రీ యొక్క సరియైన స్థానమెది? సంఘమునకును దేశమునకును స్త్రీ యెట్లు తోడ్పడగలదు?

పరమావధివిషయమున అభిప్రాయభేద ములు తప్పవు.

స్త్రీ బహిఃప్రపంచమెట్టిదియో యరయ నేరక వంటయిల్లెమో, బిడ్డల కనిపెంచు టేమో తప్ప అన్యమెఱుగని సితినుండి అభివృద్ధిమార్గమున మన మెంతోదూరము ప్రయాణము సాగించితిమి; కాని నేడు స్త్రీ ఒక ప్రత్యేకవ్యవస్థకు మాత్రమే యరికట్ట బడక వ్యావహారికముగనైనను కొంత స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుకొనియున్నది.

అయినను, ఆమెను పూర్వము బానిస సితిలోనుంచిన అనేక ప్రాచీననిషేధములు కొత్తవేషములతో తిరుగా నేటికి పొడ సూపుచు నామె పురోవృద్ధికి నిరోధము కల్పించుట చూచుచునేయున్నాము.

నేటి విద్యావిధానము ప్రపంచవ్యవస్థలో స్త్రీని తన వ్యక్తిత్వము నెఱపుకొని ఒక స్థాన మాక్రమించుకొనునట్లు చేయక గృహమునకుగాని దేశమునకుగాని అక్క టకురాని కేవల సంఘాలంకారముగా నగు టకు తోడ్పడుచున్నది. అంతే. (ఇది ఒక్క

భారతదేశమునకు మాత్రము సంబంధించిన వాక్యము).

* * * *

ప్రస్తుతసంఘావస్థలో నా గ ర క త యింకను పురుషాయుత్తమే. విషయవ్యవస్థ లందు స్త్రీ యింకను తనకు దక్కవలసిన స్థాన మాక్రమించలేదు. నా గ ర క త కు పురుషు డెంత అవసరమో స్త్రీయు సంత ముఖ్యమే నేను ఆమె పురుషుని స్వార్థపర త్వమును అంతమొందిం ప పోరెడుటే కాక నాగర కతావిషయమున సైత ముగల పురుషుని ప్రాబ ల్యమునుధిక్కరించుటకు పూనుకొన్నది.

వంశమునునిలుపుటకు బిడ్డలకనుటతో స్త్రీకర్త వ్యము ముగియదు; కాని ఆపిలల్ల నెట్లు పెంచిన వారు దైహికముగను

మానసికముగను పూర్ణారోగ్యము కల్గి యుందురో దాని నెఱుగవలయును.

సత్యమును గ్రహించి యెన్ని నష్టకష్ట ములపాలయినను దాని వీడకుండునట్లు పిల్ల లకు గుణము నేర్పు బాధ్యత స్త్రీదే.

గృహనిర్మాణ మొక్కటే స్త్రీ బాధ్య తగా పూర్వముండెను. ముందంజవైచి ప్రభుత్వమును చక్కపఱచుట కెందుకు స్త్రీ పూనుకోరాదు?

ఈవఱకు స్త్రీలు పరమార్థచింతలే. ఇక మీద 'ఇదమితమే' అను నిర్ణయసామర్థ్యము

వారికి కలుగవలెను. ఇట్లు చక్కనివిషయము లందు వా రారి తేరినవారు గనుక వ్యవహార ములుకూడా నడపుటకు తెలిసికోవలెను.

* * * *

కావున నారీమణియొక్క ప్రతిభ లలిత కళా సంబంధ విజ్ఞానార్జనమాత్రమేగాక రాజ్యాంగము నడపుటయందు సైతము వెల్లడి కావలయునని భవిష్యత్తు వచించు నేమో! ఇది స్త్రీసమస్యాపరిష్కారమునకు నయగు సూచనయని ఇప్పుడే సిద్ధాంతము చేయలేము. కానీ ఒక మహోన్నతాశయము సిద్ధించుట కిది మార్గదర్శకము కాగలము.

గృహనిర్మాణమున ఆరితేరినచేయి స్త్రీగా నుండనిండు. ఇంటిని కళా వంతముగను ఆనందము గను ఒనర్పనిండు; కాని

ముఖ్యతర విషయములందును వారి యీ ప్రతిభ ప్రతిబింబించునట్లు చూడవలయును.

ప్రపంచమును సైతము అందముగను, సంతోషదాయకముగను, నివాసయోగ్యము గను, ధర్మబద్ధముగను వారిని చేయనిండు.

హిందూస్త్రీల గొప్పవిశేషము, ధైర్య ముతో తనధర్మమును నెఱవేర్చుటలోనేగల దని ప్రపంచమునకు వారు చాటుదురుగాక.

స్త్రీయొక్క ధర్మవర్తనమే మనకు తుదకు విజయము చేకూర్చగలదు. (I.W.)

“సమాధులపై సౌధమును నిర్మించవద్దు”

శ్రీమతి తాడి నాగమ్మగారు

హెడ్మాస్టరు—ఏమాయి! రమణారావు! సీప్రత్యర్థి రామారావుకే ఈసారి ఫస్టుమార్కులు వచ్చాయి నీకేమీ చదవలేదా?

రమణారావు—ఎంతచదివినా ప్రశ్నపత్రకలు సంగ్రహించుట, అవివీలుకానప్పుడు పుస్తకములు చూచి వ్రాయుట నాచేతకాదులెండి.

హెడ్మా—మొన్నటి పరీక్షలలో ప్రశ్నపత్రకలు దొంగిలించడం, చూచివ్రాయడం కూడానా!

రమణారా—ఏమాలెండి నాకెందుకు? నిజముచెప్పితే నిష్ఠూరం. ‘చాడీకొండి’ అని బిరుదులివ్వడం.

హెడ్మా—నీవు తరగతికి పెద్దపై (Monitor) యుండి ఇట్టిసంగతులుచెప్పడానికి భయమెందుకు?

రమణారా—అయ్యా నాకెందుకులెండి? తీరామీరే ఆ విషయంతెచ్చరుకాబట్టి నాహృదయంలో దాగియున్న సత్యం బయటపడింది.

హెడ్మా—నిజముగా అట్లుచేసినట్లు ఋజువున్నదా?

రమణారా—ఏమో నాకెందుకు? మీతో యేదిచెప్పినా ఋజువులు, సాక్ష్యములు, ప్లీడర్లుకావాలి.

హెడ్మా—అట్లయితే రామారావును డిస్మిస్ చేస్తా.

రమణారా—అయ్యోపాపం!! డిస్మిస్ దాకాయెందుకు? ఏదోకొంచెం భయంచెప్పండి... అయ్యా యిటు వంటివారివల్ల స్కూలు పేరుకూడా పాడగును.

హెడ్మా—No. Certainly he should be dismissed.

రమణారా—అంతకంతింకీ యెందుకులెండి. మరి...

పైగా యీస్కూలునుండి డిస్మిస్ చేస్తే ఇంకొక స్కూలులోమాత్రముచేరి యిట్టిపనులుచేయడా?

హెడ్మా—ఇంక యేస్కూలులోనూ చేరనీకుండగ డిస్మిస్ చేస్తాను. ఈవిషయం డైరెక్టరుకు వెంటనే వ్రాస్తాను.

నిరపరాధియగు రామారావు డిస్మిస్ చేయబడినాడు. తలవాల్చుకొనుటకైన తలములేని శేదయతడు. అనాథబాలుడగు నాతడు దిక్కుతెన్నులులేక తల్లడిల్లసాగినాడు. రమణారావుమోపిన కృత్రిమ శేరమ మూలమున అతనిజీవితము అధోగతిపాలైనది. ప్రపంచ నాటకరంగమునం దతడు పైకిరాకుండగ రమణారావు జీవముతోనే వూడ్చి కేసినాడు. రామారావులేనందు వల్ల తనకువచ్చేడి ఫస్టుమార్కులతోను, బహుమతులతోను వృద్ధిపొందసాగినాడు.

* * *

ప్రిన్సిపాల్—రమణారావు! హాస్టలు గొడవలేమిటి? రమణారావు—ఉన్నవిచెప్పితే స్టూడెంటు చాడీలు అంటారు. ‘చెప్పకుంటే మనకే ముప్పువస్తుంది. నే నేబాధపడగలను చెప్పండి?’

ప్రిన్సి—నాతోచెప్పడానికి నీకేమీ అభ్యంతరంగలదు? రమణ—లేదు... కాని—

ప్రిన్సి—ఏం? మోహణారావు మరల దెబ్బలాటకు వచ్చాడా?

రమణ—ఒక్క దెబ్బలాట ఐతే అంత యిబ్బంది యేముంది?

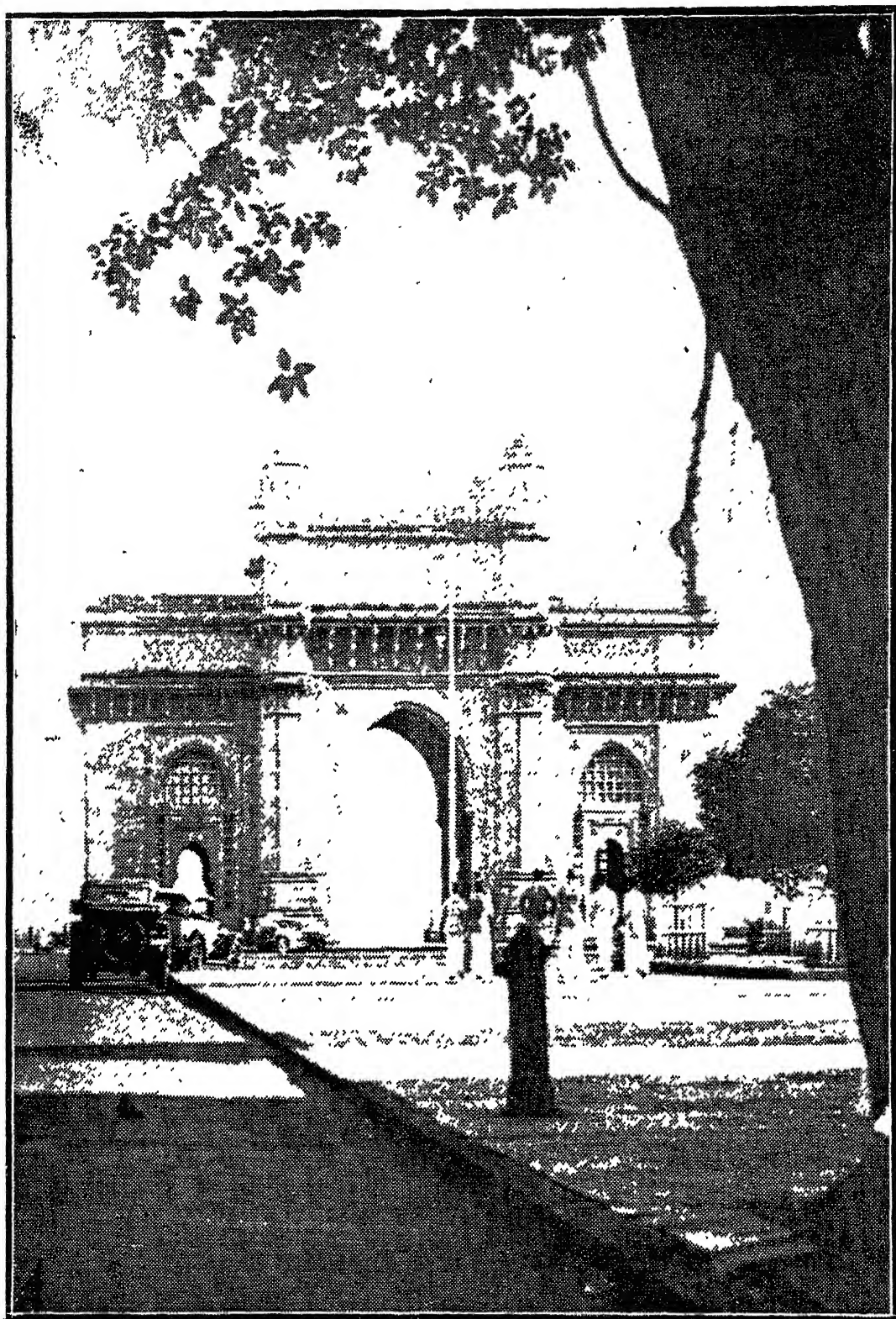
ప్రిన్సి—మరికేమిగలదు?

రమణ—హాస్టలులోనేనా... అయినా నాకెందుకులెండి.

ప్రిన్సి—హాస్టలు పెద్దపై న నీకుగాక ఇంకెవరికి?

రమణ—ఉండలేక నిజముచెప్పితే—క్లాసులో అతనికీ నాకు పోటీయగుటచే—అనూయతో చెప్పానంటారు.

ప్రిన్సి—అనూయతో చెప్పావని తలచేవాళ్లు నిన్నేమి చేయగలరు? నాతో నిజంచెప్ప.

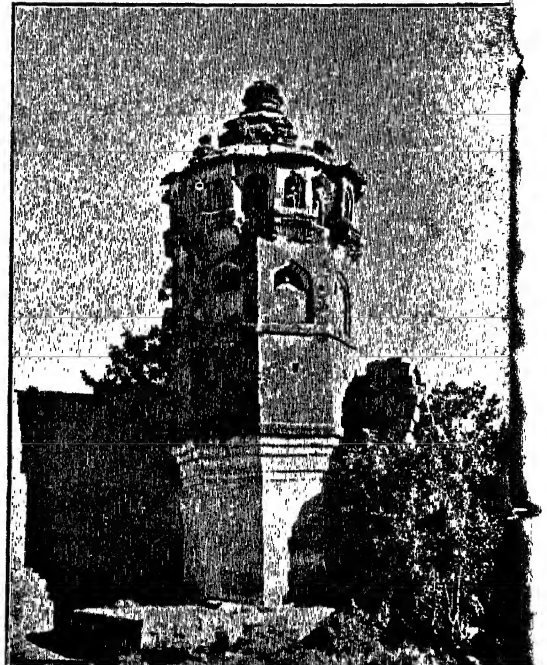
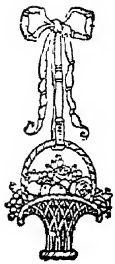
భారత దేశద్వారము, బొంబాయిరేవు

ప్రశాంత ప్రయాణము

హంపి అంతఃపురప్రాకారమున నొక బురుజు

రమణ—అబ్బా!! నిజంచేప్పేవరకు మీరు చంపుకు
తింటారు. పైగా తమవద్దనిజం దాచలేనుకూడాను.
ప్రిన్సి—పరవాజేదు, చెప్ప.
రమణ—మీరు గట్టిగానొక్కి అడుగుతున్నారు
కాబట్టి చెబుతున్నా.....రాత్రి హాస్టలుకురా
శృంతా అన్నంతవరకు మానివేసారు.

ప్రిన్సి—ఆం? ఎందుచేత?
రమణ—నేయి మంచిదికాదట. దుర్వాసనట -
కురలో యింకేమిటో లోటట-ఒకటా?బోలెడు.
ప్రిన్సి—ఇవన్నీ యెవరెవరన్నార?
రమణ—ఇంకెవరు? అన్నిటిలోను అడుగుపెట్టే
మోహాకారా వున్నాడుగా.

ప్రిన్సి—ఇంకాయేమిటి?
రమణ—తక్కిన వెండుకులెండి. అవికూడ మీకు
తెలిస్తే అసలు మాకే చిక్కువస్తుంది.

ప్రిన్సి—నీకేమిచిక్కు?
రమణ—హాస్టలే యెత్తివేస్తారు.
ప్రిన్సి—అంతప్రబల కారణమేముంది?
రమణ—ఏదో పడుచువాళ్లం కాదా?
ప్రిన్సి—ఐతే?
రమణ—ప్రక్కనే ఆడపిల్లల హాస్టలుంది. ఇంకేమి
కావాలి?

ప్రిన్సి—ఏమిజరిగింది?
రమణ—ఏమీ జరుగలేదులెండి...మరి...అయినా
...నా...కెందుకులెండి.

ప్రిన్సి—నీవేమీ దాచవద్దు. నాదగ్గరకూడా దాపరి
కమా?

రమణ—ప్రేమలేఖలూ...రాత్రులు విహారములూ...
మొదలైనవి.

ప్రిన్సి—లెటర్సు దొరికినవా?
రమణ—కావలినన్ని. కాని అతని స్వదస్తూరిలో
లేవు.

ప్రిన్సి—అతడెవరు?

రమణ—ఇంకేవరంత సమర్థులు?

ప్రిన్సి—మోహాకారాజే?

రమణ—ముమ్మాటికిని...నాకెందుకులెండి మీకంత
సంశయమున్నపుడు?

ప్రిన్సి—వానిని డిస్మిస్ చేస్తా.

రమణ—అయ్యోపాపం!! డిస్మిస్ దాకా యెందుకు?
ఏవోకొంచెం భయంచెప్పండి...యిటువంటివారి
వల్ల కాలేజీపేరుకూడా పాడగును.

ప్రిన్సి—No. Certainly he should be dismissed.

రమణ—అంతకంతశిక్ష యెందుకులెండి.....మరి...

పైగా యీ కాలేజీనుండి డిస్మిస్ చేస్తే ఇంకొక
కాలేజీలోమాత్రంచేరి యిట్టిపనులు చేయడా?

ప్రిన్సి—ఇంక యేకాలేజీలోను చేరకుండగ డిస్మిస్
చేస్తాను. ఈసంగతి వెంటనే యూనివర్సిటీకి
వ్రాస్తాను.

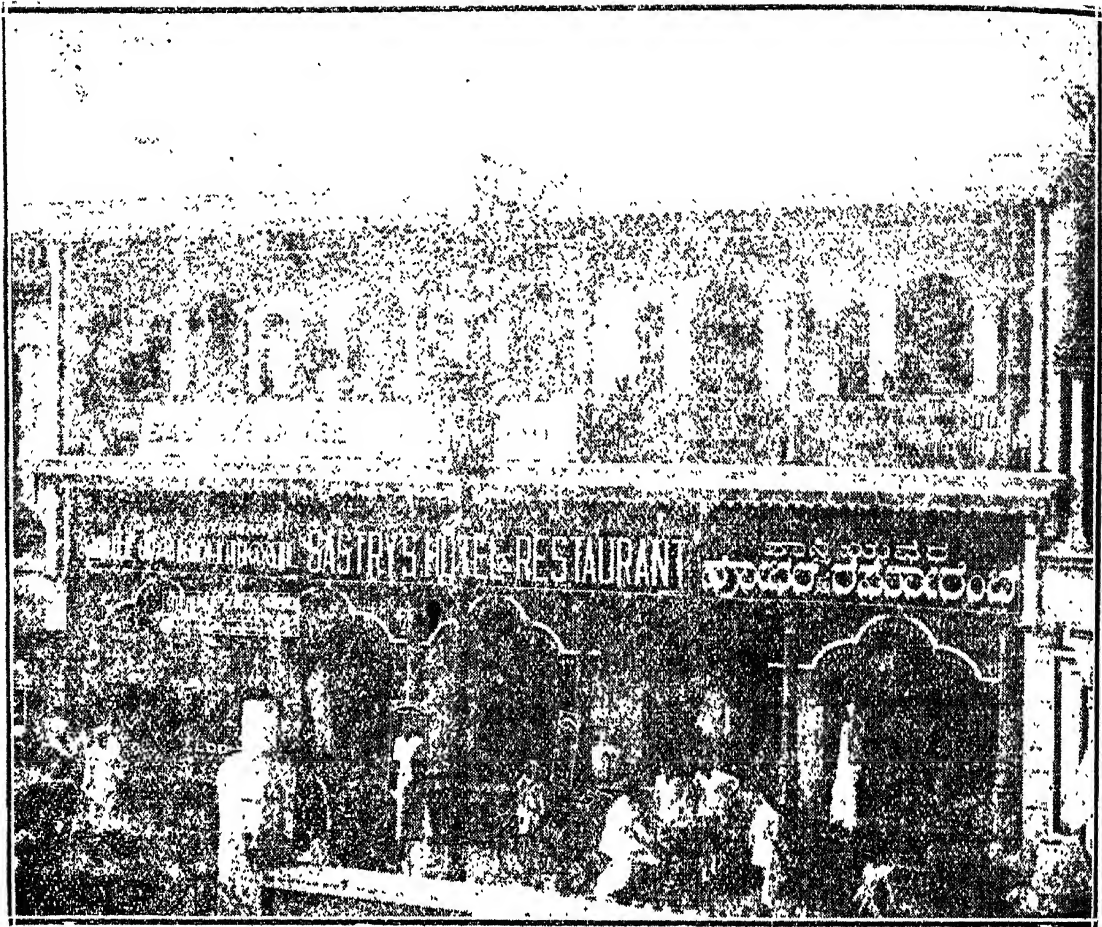
నిర్దోషియగు మోహాకారావు యే కాలేజీలోను
చేరకుండగ డిస్మిస్ చేయబడినాడు. అకస్మాత్తుగ
జరిగిన యీ ఘోరసంఘటనమూలమున మోహాకారావు
మతిపోయినది. పిచ్చివాడై దివారాత్రములు ప్రలాపింప
సాగినాడు. వీధివీధుల మైలపేలికలతో సగము దిగం
బుడై యల్లాడుచుండు నాతనిజూచి కంటతడిబెట్టని
వాడండరు. నిరపరాధియగు నాయువకుని జీవితము
నకస్మాత్తుగ పాతాళమునకుపడద్రోసి మరియొకగోరిని
నిర్మించినాడు రమణారావు. మోహాకారావులేనందు
వల్ల రమణారావుకే ప్రథమబహుమతులు, విద్యార్థి
వేతనములు రాసాగినవి. ద్విగుణితాహముతో
నాతడు అవిధముగవచ్చుపేరు ప్రతివ్వలకు పొంగి
పోసాగినాడు.

* * *

రత్నమ్మ—హలో! డియర్ రమణారావు. ఎప్పుడు
వేంచేకారు మదరాసుకి?

రమణారావు—ఇప్పుడే.

రత్నమ్మ—త్వరలోనే మాయింటికివచ్చారు. వందనాలు,

శాస్త్రి హోటలు అనగానేమి?

ఆరోగ్యభాగ్యమునిచ్చు ఆహారములకు

అల్పాహారములకు పుట్టినిల్లు.

వీర్యబలమునిచ్చు మధురపదార్థములు, చలిదేశ

మునకు అనుకూలమైన శయ్యాగృహములు,

దంపతులకు తగిన యేర్పాటులు.

శాస్త్రి హోటలు

89 చిక్ పేట - బెంగళూరు సిటీ.

“సమాధులపై సాధమును నిర్మించవద్దు”

రమణ—రత్నం నాకు అలంకారం కాబట్టి ధరించుటకు వచ్చాను.

రత్నమ్మ—చూరు చూపించేదయ్యకు నన్ను నేనేమరచి పోతున్నాను సంతోషపరవశమున.

రమణరా—అయితే ఆత్మ యిబ్బందిలేదుగాని మరి నన్ను మాత్రం మరచిపోవద్దు.

రత్నమ్మ—మిమ్ములను మరచిపోవుటకు నేనెంతటి దాన్ని, అందుకు మీ రేసమర్థులు.

రమణరా—సమర్థతలేకనే నీకొరకై యింతదూరం పరుగెత్తికొనివచ్చాను.

రత్నమ్మ—కేవలం నాకొరకేవచ్చారా?

రమణరా—మరెందుకు?

రత్నమ్మ—నాబోటి నారీమణులెంతమంది తమకు గలరో!

రమణరా—పరిచయమైన స్నేహితురాండ్రున్నారు. ఉంటేయే?

రత్నమ్మ—వారినికూడా నావలెనే ప్రేమించారేమో?

రమణరా—అబ్బా! మాటలతో చంపడమేగాని... ఎందుకువచ్చానో?... ఏమిటో... సంగతులు తెలిసి కొనవుగదా... ఉన్... అబ్బా.

రత్నమ్మ—ఆయాసంగా ఉన్నారే?

రమణరా—నాలుగువందలమైళ్లు నిద్రలేకుండా ప్రయాణంచేసివస్తే ఆయాసంగదూ?

రత్నమ్మ—ఏం పనిమీదవచ్చారు?

రమణరా—పెద్దఉద్యోగంవచ్చిందిగాని లాభంలేదు.

రత్నమ్మ—ఏం?

రమణరా—డిపోజిట్టు 400 రూపాయలుకట్టాలి.

రత్నమ్మ—మరికట్టకూడదూ?

రమణరా—డబ్బేదీ?

రత్నమ్మ—ఇదిగో నాబంగారుగొలుసు, గాజులజత. అమ్మి డిపోజిట్టుకట్టండి.

రమణరా—ఇవి లేకపోతే నీయందం చిన్నబోతుంది. అందుకు నాప్రాణం ఓర్చును.

రత్నమ్మ—ఆ ఉద్యోగంవస్తే యిటువంటి పెన్నో మీరే సంపాదిస్తారు.

రమణరా—ఉద్యోగం రాకపోకేనో?

రత్నమ్మ—అప్పుడు మీరే నాకలంకారం. త్వరగా పోయి వస్తువులమ్మి డిపోజిట్టుకట్టండి.

రమణరా—రత్నం! నీ ప్రేమకెన్ని యుగాలవరకైనా రుణపడియుంటాను.

రత్నమ్మ—అబ్బా! పొగడ్తలెందుకు పోయివద్దుకూ.

* * *

రమణరా—హలో! డాక్టరమ్మగారు బాగున్నారా?

రాధమ్మ—ఆంత గొప్పవేరెందుకు ‘మంత్రసాని’ అని పిలవండి.

రమణరా—మీకు వారికి అట్టే తేడాలేదులెండి.

రాధమ్మ—మీరెప్పుడూ నన్ను పొగడుచుకదూ.

రమణరా—వంట్లో కులాసా ఉందాండి.

రాధమ్మ—మీదయవల్ల.

రమణరా—నా దయకేమిలెండి. భగవంతునిదయ ఉండాలిగాని.

రాధమ్మ—భగవంతునిదయ యెట్లాఉన్నా తమదయ ఉంటేచాలు.

రమణరా—ఏమండీ అట్లా దిగులుగా మాట్లాడుతున్నారు.

రాధ—పెండ్లిగాని నాబోటివనితలకు దిగులులేని విషయమేమింది?

రమణ—మీకేమి లోటుందని దిగులు?

రాధ—భర్తదొరకకపోవడం దిగులుగావా?

రమణ—ఎన్నిచెప్పినా మీరు నమ్మలేదు?

రాధ—నమ్మియే యీగతి తెచ్చుకొన్నాను.

రమణ—ఏగతి? ఏం అట్లామాట్లాడుతున్నారు.

రాధ—ఏమో! అన్నిటికిని మిమ్మునే నమ్మాను.

రమణ—బలే ఇంక భయమెందుకు?

రాధ—త్వరలోనే కార్యం అయితే మంచిది.

రమణ—అంతతోందరేం?

గృహ లక్ష్మి

రాధ—నాకు తొందరలేదుగాని... పరిస్థితులు తెచ్చి పెట్టిన చిక్కుయిది.

రమణ—నీ చిక్కుకేమిగాని... నాది పెద్దచిక్కు.

రాధ—ఏమిటది?

రమణ—ఉద్యోగంకొరకు 400 రూపాయలు డిపో జీట్టు కట్టాలి.

రాధ—డబ్బులేని చిక్కా?

రమణ—ఔను.

రాధ—నావద్దగన్నది. తీసికొనిపోయి కట్టండి.

రమణ—రాధా! నీక్రేమ కెన్నియ్యగుముల వరికైనా రుణపడియుంటాను.

రాధ—పొగ డ్రలకేమిగాని వివాహాంత్యరగాజరగాలి.

రమణ—ఉద్యోగంవచ్చిన వెంటనే తప్పుదు.

రాధ—నిజం చెప్పుతున్నాను. నెలతప్పింది.

రమణ—పరవాలేదు. భారంనాది.

ఉద్యోగం వచ్చినవెంటనే రమణారావు రాధా రత్నమ్మలను మరిచాడు. వారికి ద్రోహంచేశాడు. ఆమాయికలగు వారి ధనరాసులను ద్రోచుకొన్నాడు. కన్యాత్వము చూరగొన్నాడు. తుదకు వారి జీవితములను నాశముచేసాడు. ధనము పోయినందుకును పాతి వ్రత్యము చెడగొట్టుకొన్నందుకును రత్నమ్మకు పిచ్చి యెక్కినది. నెలలుతప్పిన రాధమ్మ లోకనిందకు జడిసి విషముతో ఆత్మహత్యగావించుకొంది. వారి జీవితములపై మరిరెండు గోరిలు నిర్మించి రమణారావు ఆభివృద్ధిపొందసాగాడు. నాలుగువందల రూపాయల లంచముతో మంచి ఉద్యోగం సంపాదించాడు.

* * * *

ఉద్యోగి—రమణారావుగారూ! మీకూ వెంకటరావు గారికిని పోటీవచ్చింది. ఇద్దరిలోను ఈ ఆఫీసు మేనేజరుగా యెవరిని నియమించవలెనను విషయం గురించి పైనుండి నాకు వ్రాసారు.

రమణ—ఆఫీసు మేనేజరు పదవి అటుంచి మీపదవికే పోటీ వచ్చేటట్లు ఉంది.

ఉద్యోగి—నాపదవికెట్లు?

రమణ—అదే చిదంబర రహస్యం.

ఉద్యోగి—నాపదవికెవరు పోటీచేస్తున్నారు?

రమణ—మీరు ఆక్టింగ్ ఆఫీసరుగదా, పర్మనెంటుగా రావడానికి మరొకరున్నారు.

ఉద్యోగి—ఎవరు?

రమణ—వెంకటరావుగారే.

ఉద్యోగి—అతడెట్లు నాపదవికి రాగలడు?

రమణ—అతనికి మెట్రాన్ సెక్రటేరియేట్ లో బంధువులున్నారు.

ఉద్యోగి—ఉంటే మాత్రం?

రమణ—మొన్న వెంకటరావుగారు పదిరోజులు నెలవుపెట్టినారు మీరెరుగుదురా?

ఉద్యోగి—ఔను.

రమణ—అప్పుడు వారు మెట్రాన్ వెల్లివారిని నేరుగా మీపదవిలో వేయమన్నారట.

ఉద్యోగి—మరియేమైయింది?

రమణ—అప్పుడు వారి బంధువులే అది వీలుపడదు కాబట్టి మొదట ఆఫీసు మేనేజరైతే తరువాత సంగతి చూస్తామన్నారట.

ఉద్యోగి—తరువాత యేమిచేస్తారు?

రమణ—మేనేజరైన రెండవ నెలలోనే మీపదవిలో వేయించే యేర్పాట్లు చేస్తారట.

ఉద్యోగి—నాకు యీచాన్సులో ఫర్మనెంటు కాకపోతే మరల పదిసంవత్సరములవరకు కాదు.

రమణ—కాబట్టి యిప్పుడే మేల్కొండి.

ఉద్యోగి—ఎట్లా?

రమణ—వెంకటరావుగారు మేనేజరు కాకుండా చేయడం.

ఉద్యోగి—యెలాగు?

రమణ—లంచం కేసుకల్పించి పైకి రిపోర్టుచేయాలి.

ఉద్యోగి—దయతో ఆయేర్పాట్లు నీవే చేయాలి.

రమణ—మీరు ఊ అంటేచాలు అంతా నేనే యేర్పాటు చేస్తాను.

“సమాధులపై సౌధమును నిర్మించవద్దు”

ఉద్యోగి—ఏలా చేస్తావో ఒక వేళ అపీలుమీద విచారణకు వస్తే అన్నీ దృఢపడాలి.

రిమణి—అవన్నీ నేనే యేర్పాటుచేస్తా. మీరు మాత్రం అతడు మేనేజరు కాకుండా చూడాలి.

ఉద్యోగి—నా ప్రాణముండగా నేను చూడకపోతానా?

కృత్రిమలంచు కేసు నిరూపింపబడుటవలన వెంకటరావును ఉద్యోగమునుండి కొంతకాలము బర్తరుపుచేశారు. జీవితములో అతనికి ప్రమోషను లేక పోవుటయేగాక—అతని స్థానమునుండి తగ్గించి సామాన్యగుమస్తాగా వేసారు. నిర్దోషియగు వెంకటరావు జీవితకాలమంతయు అందే పూడ్చివేయబడినాడు. తాను మేనేజరై అభివృద్ధిపొంద సాగినాడు.

* * * *

ఒకడు—బాబూ! యీడిప్యూటీ కలెక్టరుగారి పేరేమిటి?

గుమస్తా—రమణారావుగారు.

ఒకడు—వీరి బసయెక్కడ.

గుమస్తా—వంశేన దగ్గరున్న పెద్దమేడ.

ఒకడు—ఎన్నిగంటలకు వారు వెళతారు.

గుమస్తా—ఇన్నిగంటలని చెప్పలేము.

ఒకడు—చీకటిపడేవరకుండెదరా?

గుమస్తా—బహుశః ఉంటే ఉండవచ్చు.

ఒకడు—వెళ్ళేటప్పుడు నడిచివెళ్ళెదరా?

గుమస్తా—చీకటిపడితే నడిచేపెళ్ళతారు. ఇవన్నీ నీ కెందుకు?

ఒకడు—చారితో మొర బెట్టుకోవాలి.

గుమస్తా—ఏమని?

ఒకడు—నాకొడుకును, నామద్దుబిడ్డను చంపినవాని కేసు కొట్టివేశారు.

గుమస్తా—కేసుకొట్టివేస్తే యింకేమిచేస్తారు?

ఒకడు—అది ఘోరం! వైగా లంచంతిన్నారట.

గుమస్తా—ఆవిషయం ఎంతావంటే నిన్ను వైదులలో వేస్తారు.

ఒకడు—చిత్తం. లంచం గాదుట. కేసుకొట్టి వేసినందుకు వారొకమేడకట్టించి దొరగాఁకిస్తారట.

గుమస్తా—అయితే అందుకేమంటావు?

ఒకడు—నాకొడుకుసమాధిపై వారు సౌధము కట్టించుకొంటారా?

గుమస్తా—అందుకీపుడేమి చేస్తావు?

ఒకడు—చారితో మనవిచేస్తాను.

గుమస్తా—ఏమని.

ఒకడు—సమాధులపై సౌధము కట్టకూడదని.

గుమస్తా—నీయిష్టం—పోవోయి.

ఒకడు—చిత్తం.

* * * *

ఆ వేళ యేదో కేసులో తీర్పుచెప్పేసరికి చాలచీకటి పడింది. డిప్యూటీకలెక్టరు రమణారావు తీర్పుచెప్పి యింటికి బయలుదేసినాడు. ఇంకి కేసుమంతదూరములో నుండగ ‘డప్’అను శబ్దముతో ఒక దుడ్డుకర్ర అతని శిరస్సుపైబడినది. వెనుకనే వచ్చుచున్న ఇద్దరు బంట్లో తులు పరుగెత్తసాగారు. “సమాధులపై సౌధము నిర్మించవద్దు”అంటూ మరల యొక ప్రేటుపడినది. రమణారావు నేలకూలినాడు. పారిపోయిన బంట్లో తులు పోలీసులతో తిరిగివచ్చారు. తలదితికిన డిప్యూటీ కలెక్టరు క్రిందపడియున్నాడు. ఆనుపక్రికి గొని పోవగ అచ్చట శస్త్రుచికిత్స జరిగింది. స్పృహదప్పి యున్న రమణారావు “సమాధులపై సౌధములు నిర్మించవద్దు”అని పలవరించుచుండువాడు. అందుచే గాయము మాసిపోవు సరి కాయానికి పిచ్చియై తీసినది. పిచ్చియందు సతతము “సమాధులపై సౌధమును నిర్మించవద్దు”అని పలవరించుచుండును. పిచ్చియై తుటచే ఉద్యోగము పోయినది. పిచ్చియై తీసిన రమణారావు ప్రేలాడు మైలపేలికలతో వీధివీధుల తిరుగుచు ఇప్పటికిని “సమాధులపై సౌధమును నిర్మించవద్దు”అని నల్వోచు, ఏడ్చుచు, కిచకిచలాడుచు ఉచ్చరించుచుండును.

అత్తింటి ప్రయాణము

చెలీ! గృహలక్ష్మీ!

విలువ బంగారునగల సంకెలలతోడ
సీలతాంగముల నెటు బంధింపగలను?
కోమలశరీర పద్యంపు కనుమములను
ఊడమును గూర్చునీడు లతాంగములకు.

శ్రీమతి కొల్లూరి గౌరీదేవిగారు

“ఏమోయీ! నెలయైతకాదిటకు తానేతెంచి, గొంపోవ మీ
గ్రామంబప్పుడ యేమిత్తోందరిపు డింకగొన్నినాళ్లుండి నీ
వామిడగ గొనిపోదుగాని, యికనేమన్నోకు మీసారికి”;
ప్రేమబల్కిన యత్తగారిటులు కూర్చొనవ్వి యల్లుండనుక.

“అటకానిం డెపు డీరుసెప్పినను నేనాటంకముకాజెప్ప, ని
ప్పటికాయెంగడ యార్నెలల్, నెలయెగా భావించినారీరు, ప
ల్కుటసాజంబటు మీరుతల్లులగుటక; కోపింప కీసారి పం
పుటయేమివిధి; మీరెటుంగనివె మమ్ము మాగృహచ్ఛద్రముల్.”

“ఏమిదిబావ! నీదుధనమేయనినట్లుల బల్కుచుంటి వీ
వామె, త్వదర్థమాట నిజ మంతనె సోదరికాదెమాకు?”; “బా
వా! మఱియక్కడీతుకెలు పాపనుమాత్ర మియక జూమా”; “సరే
నీమనసారపెంచుమిట నిత్యముపాలను నీవెయిచ్చుచుక.”

“ఇందఱు నిన్నిరీతులవచింతురెకాని యొకండునైన మా
బందరువచ్చిచూచి యొకవారమునుంటిరె చెల్లెలుకముదం
బొందంగ, ప్రేమయున్న; నిటనున్నపుడుండిన ప్రేమయెల్ల మా
కుందరినుండనప్పు డెటకుకాజనునోగడ బావగార్లకుక.”

“ఏమో నీవెపుడన్ననిట్లులె వచింతుతో పనుదంచు, ని
ష్ఠిమేచేయుపనేమి నీకచట? నీ కెల్లారునున్నారుగా;
యేమంచుకావదియింతు నింతకుచు నీవేజూడు మాపైని నా
కేమితోప”దటన్నమామ, వినయం బేసార యల్లుండనుక.

“మీరల్ పెద్దలుగూడనట్లెబలుకన్ మేలొనె? యోజింపు డీ
మారాడంగలవాడనా? యచటనన్ మాతల్లియున్ దండ్రు యెం
తోరాగంబున తోడితెమ్మనిరి సంతోషాంతరంగంబులన్;
నారాకన్ గను చుండ్రు; రేపనుపుడీ నామాటమన్నింపుడీ!”

మరునాడెల్లరు మూగవోయినటులన్ మారాడరెప్పట్టు, లా
యరవిందానన మోముదమ్మి ముకుళంబాయెన్; ఫలాహారప
ల్లెరమున్ ముందిడి బావకున్ మఱది వేళాకోళముల్ సేయ, డా
దరమొప్పున్ బిలువంగ బావ, మరదల్ “దానం”చు గీల్కొట్టుగా!

పలుమరు నెల్లవారలును పాపను చేతులనెత్తి ప్రేమతో
బలుకుచు ముద్దులన్ గురిసివచ్చెడి దుఃఖముసంతసంబులన్
గలిపి ఘనీభవించుకొని కాన్కలనెన్నియొబెట్టి ముస్తబున్
జలుపుచు దేలుచుండ్రు ముఖచంద్రమరీచిచయామృతాంబుధిన్.

బొటబొటకారు బాష్పజలపూర్ణ, సులోచన, నావధూమణీ
స్ఫుటనిటల ప్రభల్దరుగ బూచపనుల్ నవరింప, తల్లిదా
నటజని “నీవొసర్పగలవా?” యని దానయొనర్చు, సంతస
చ్చొటువిడి బాష్పముల్ విడచుచున్ గనుచుండగ తల్లినొక్కెడన్.

“బండియువచ్చె, వీధినిలువంబడె, జాగికనేల? వేగనె
క్కుండని” లోనికింజనుచు కూర్చిసహోదరిగాంచి, కోమలిన్
నిండుకవోష్ణభాష్పచయ నీరజసోచన మారుమాట లే
కుండగబోయి బండికడకున్, నిలువంబడె ఖన్నచిత్తుండై.

మేలిమివన్నెకన్న గడుమిన్నగ మన్ననగాంచు మేనిపై
వ్రాలిన తుమ్మెదల్బలెను వాల్లనులొప్పగ, బాలచంద్రునిన్
కేళియొనర్చి సంతసిలికేకలిడన్ గనిపాపలీలలన్
కాలముఁబుచ్చుచెల్లి జెలికాండ్రనుఁజేరి శుభాంగియంతటన్.

ఏదోచెప్పదలంచి, మూడవడమాటేరాక యత్నించియున్,
భూదేవిగని బాష్పధారలచయంబున్ వ్రాసి యద్దాని, పా
పన్ దానెత్తుకనేగుచున్ చెలిసఖుల్ బాష్పాంజలుల్ సేయుచుం
డన్ దీనాననులై, వసారగదిలోనన్ నిల్చె పిత్రాజ్ఞకై.

గృహలక్ష్మి

“నాన్నా! వెళ్లేద” నన్ను పూట హృదయాంతర్భాగమందుండియున్
కన్నీర్లు కలుపుకంటియుండ ఒలుకంగాలేక చేలాంచలిన్
ఖన్నా బ్జానన మొత్తికొంచుచులి నెన్, నిత్యోత్సవానందనం
పన్నుండా పసిపాపలేనగవులన్ భాసిల్లగాజేయగన్.

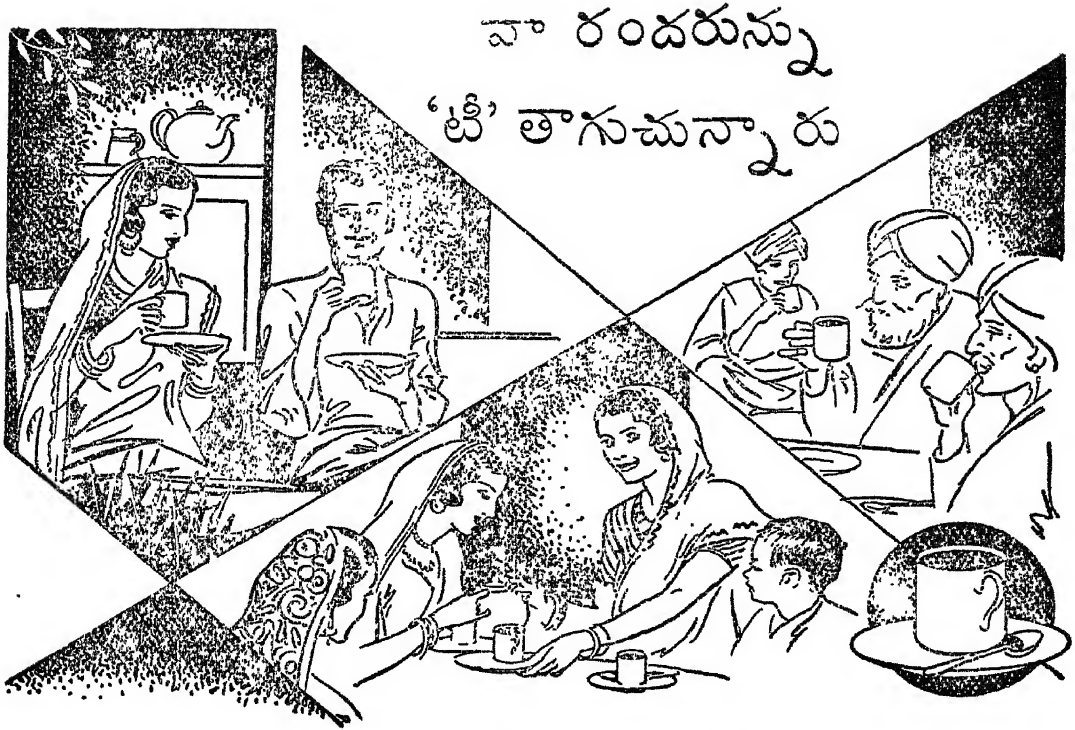
సకలాంధ్రావని పండితాభినుతులన్ సంతోషితస్వాంతుండ
త కుమారిగమగించు గద్గదికనెను ఓన్ “పుత్రపౌత్రాది స
త్సకలైశ్వర్యములానుగాక” యని యాత్మన్ దీవనల్ చేసి బా
ష్పకణాక్షింతల గొన్నిజల్లె నవి తత్ప్రాంత బునేదూలగన్.

“తొలుత నె నీకొనంగితిని తోడుగ మద్భుహలక్ష్మినెల్ల, నీ
యిలగల కావ్యకళకల నొదలునో జతకూర్చినాడ, కో
మలకవితాలతాంగి ననుగుం జెలికత్తైనిచ్చినాడ, నే
దెలిసినవాడగావున; మదిన్ వగపొదకుమమ్మ పుత్రికా!”

“తనయలకెప్పుడైన తలిదండ్రులవీడి పతిగృహంబులన్
జనిసుఖయించుటెల్ల విభిశాసంశేకద! నీనెలుగు, బై
నను నొకమాట, వెన్న నొకనాడు శకుంతలజెప్పనట్టిదా
నిని జపించినర్తిలుచు సిత్యము; జ్ఞప్తియొనర్తున్నప్పుడున్.

“శుశ్రూషస్వ గురూన్ కురుప్రియసఖీస్పత్తిం సపత్నీజనే ।
భర్తృర్విప్రకృతాపి రోషణతయా మాస్త్వప్రతీపం గమః ।
భూయిష్ఠం భవ దక్షిణా పరిజనే భాగ్యేష్వనుత్సేకినీ ।
యాస్త్యేనం గృహిణీపదం యవతయో వామాః కులస్వాధయః॥”

వారు టీ త్రాగునప్పుడు వారిలో నొక శాంతియు, వారికి ప్రపంచ మంతయు యానందమయముగా తోచుచున్నది. మనోభారము తగ్గుటచే జీవించుటయే మంచిదైతోచును. తెలివిగల గృహపత్నులు వారి కిన్ని వారి కుటుంబములకున్న సంతృప్తికొఱకై తమ యిండ్లలో దీనిని సహజమైన వాడుకగా పెట్టుకొని యున్నారు.

“టీ” జేయు క్రమము : శుద్ధమైన వేడినీరు. కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఒక స్పూక్ “టీ” యొక్కొకరికిన్ని, మొత్తముగా నొకస్పూక్ యధిక ముగాను పాత్రములో వేసి, మరుగుచున్న నీటిని పోయవలెను. ర నిముషములు తాళి, కప్పులలో పోసి, పాలు, చక్కెర చేర్చవలెను.

సంసారమునకు తగినపానము — ఇండియా ‘టీ’

== దుర్భిక్షంలో నిర్భంధపండుగా చారాలా? ==

శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు

ధరణీచక్రముతోపాటు లోకం పోకడ పండుగా చారాలకుడా మారాలి. ఆత్మకాలంకొన్నాళ్లు, కోడలి కాలం కొంటు మరువకూడదు.

రామరాజ్యమువంటి స్వతంత్రపాలనాశక్తి పరమాస్థితమై వారిడు గంజిమెతుకులకే లోబడి బ్రతుకుతేరువులు చేతకానివారమై, కోరలుతీసిన పాములవలె పాటలతోను, మాటలతోను, వట్టిబుస్సలకొట్టుచు, ఇన్నాళ్లు కాలక్షేపం చేసితిమి. కావడికుండలు మారాయి. ఇంటియజమానికి ఇల్లు బాధ్యత తెలిసినట్లు మనవారు, మనకు దక్కినారు. స్వజనబాధ్యత గుర్తించి మంచిదారుల బిడ్డలను తీర్పు జూచుచున్నారు. త్రాగుడు బోగుడు, ప్రపంచారిష్టములలో నొకటని దీర్ఘ దలపెట్టినారు. మాతృబోధనలచే మది కుదురుపరచుచూచున్నారు. చేతిలోపని కలిగి చేతకాని పెద్దమ్మలవలె తరిఫీతులేక కూర్చున్న సోదరసోదరీలను, స్వశక్తిని తెలిసికొను ప్రబోధములు గల్గించుచున్నారు. నిర్భంధములు పడసినచోట్లనే, నివాళులందుకొనుచున్నారు. అమితాహార, ఆకాపాశ విషయేచ్ఛలకు వెచ్చించు ధన ప్రవాహమరికట్టి సవ్య మార్గముగా మితవ్యములుగా సమానసుఖాత్మత్తిగా దేశీయులనడవడికలలో మార్పులుచేయుచున్నారు. చెప్పటకంటే చేసిచూపించుచున్నారు. అత్తసామ్మ, అల్లుడుధారపోసినట్లు హిందూదేశీయుల పెచ్చని నిట్టూర్పులతోగూడిన రక్తపుబొట్టులావిడచిన

పూర్వం విజయ దళమొపండుగలకు స్వతంత్రరాష్ట్రములు గనుక విజయోత్సాహముగా కత్తులునూరి నేసను తరిఫీతుచేసి దేవిని పూజించియుద్ధాలకు వెడితే, ఇప్పుడు మనకి కత్తి కతారులకంటే, కదురుకవ్వములే ముఖ్యముగాన, వాటినే పూజించాలి.

నిర్భంధపుపన్నులన సమకూర్చిన ఆదాయములలో; పేదవారు. పుచ్చుకునే ఆరువేలజీతమును, వేయికి నూరుగా తీసికొను మనవారిచేతలే గొప్పఆదర్శము. ఇట్లా కోడలికాలమువలె, అనుభవనీయం. వైద్యమువలె, రోగి కష్టముముగ్ధునట్లు మనకాలం మారదలచింది. గాన, ఇంటినిబట్టి, సంసారములోకూడా మార్పులుజరగాలి.

భావికుభోదయమునకును, నిరుద్యోగ సమస్యపరిష్కారమునకును, పాడిపంట ముఖ్యము. పశువు వ్యవసాయాధారము, గోక్షీరమృతము, శరీరాధారము పంట, పొట్టకు బట్టకు ఆధారము. గాన, పండుగ,

గోజాల్లో, వున్నా లేకపోయినాకూడా, కష్టపడో నిష్కారముపడో, అప్పోసప్పోచేసి, అల్లుళ్లమర్యాదలు, అలంకారకోరికలు, అమృతజలేబీల పిండివంటలు, అమ్మవార్లపూజలు, అమ్మలఆర్థాటములు, అబ్బాయిలగిలకలు, పంతుళ్ళబహుమతులు, దీపావళీసందర్భ బాణసంచాకాల్పులపై నిజంగా డబ్బుతగలవేసి కోవడము తీర్చలేక దివాలాలు సందర్భపడుచుండుట లోకవిదితమే.

ఇన్నిరీతులచూస్తూ, వింటూకూడ మనసంసారములలో కూడా సమయానుకూలంగా మార్పులుచేసి కొనకపోతే ముక్తిలేదు. ఉన్నావిడయున్నట్లు చేసికొంటే, లేనావిడలేనట్లే చేసికోవాలిగాని వాటి అల్లుడికి కేలం అంచుపట్టుబట్టలే పెడితే, లేని సంసారిని

మూలబట్టలేపెట్టి కుటుంబ నిర్వాహకంచేయాలి కాని, మగనిపిడించి అలిగి, అప్పుచేయించితే అధఃపాతా శమేగాని మరిగతికలదా? తృప్తియే సర్వసౌఖ్యము లకు మూలము గాన మనపండుగలలో పాత ఆచారము లనే పట్టుకుని ప్రాకులాడక నూతనసిద్ధాంతముల రీతిగా మనము మార్పులు పొందుట విధాయకము. శ్రావణ శుక్రవారముకు తొమ్మిది పిండివంటలూచేయక తప్ప దట! ఎట్లు? వీడబానిస దేశములో అన్నాతురులై ఆలోచన ఆరుకోట్ల జీవులనుభవించుచుండగా ఒక్క కుటుంబము స్వకీయోదరసోపానకై అన్నమేకాక పది పిండివంటలు!

కాను రెండుపదులకుమించినా తప్పదట! ఇష్ట మొచ్చినట్లు ధర పెరిగిందికాని, బంగారము పదకొండ జాలయెత్తే! ఇల్లలక గానే పండుగగునా? ఎన్ని అమ రాలి? మాపొరుగింటి ఆవిడ పండుగవచ్చిందంటే ఇంట్లో పురిటికి సిద్ధముగా కూతురున్నాసరే, మరొకరికి సుస్తీగాయున్నా సరే, తనకి జలుబుచేసినాసరే, ఉండ లేని ఆబాలవృద్ధులున్నాసరే, యధావిధిగా తలంటు స్నానంచేసి, కలశంపెట్టి, దశరాత్రులును, సహస్ర నామావళియుక్తముగా పలువిధపిండివంటల సహిత ముగా పూజాదికములు నిర్వర్తించితీరును. ఆ మాఢ విశ్వాసములో యజమాని యెంతయోసలిగినా చివరకు నూతనాంబర ధారణమువఱకు చేసితీరవలెనన్న నిర్భంధ విధానమామెదే నెగ్గితీరుతుంది.

బాల్యవినాహాసరథము లెన్నిరీతులనో బోధించి కారదాశాసనము నిలబెట్టు మహాత్కార్యము పూర్తిగా నెరవేర్చారు. కాని, కొడుకు రెండుమూడువందలు జల్మానాయిచ్చుకున్నా సరే రెండునెలలు కారాగార శిక్ష యనుభవించినాసరే మనుమరాలు పెద్దమనిషి కాకుండా కన్యాదానఫలం దక్కినిస్తావా? లేదా? యని పట్టుపట్టి, యుపహాసములుండి, గర్వాశులై అల్లరి చేసి, తమపంతములు నెగ్గించుకున్న ముసలమ్మలు ఇటువంటివారే.

పండుగవచ్చిందంటే, పూటకు గతిలేకపోయినా నూతనవస్త్రాలు తెచ్చేవాకా ఆగి, సరిగి, మగనిదే అప్పుచేయించియో, అరువు తెప్పించియో పంతము నెగ్గించుకొనుచున్న భార్యామణుల నేమబున్నారు.

ఇంతెందుకు? శ్రీరామరవమిని చందాబుగా వేలకు వేలు పోగుచేసి బాహ్యదంబరమైదుకోజాలకు అధ మము, పంచెళ్ల అలంకారముల కాగితములక్రిందను, అట్టలక్రిందను ఖర్చుపెట్టువందలకొలది సామ్యుతో వృత్తిపనులు నిర్వర్తించు యేండ్లయో స్థాపించిన యెడల, ఎంతనిరుద్యోగసమస్యయో పరిష్కారమగు టయేగాక నిత్యావసరమగు స్వదేశవస్తువులెన్నియో, సంప్రాప్తమగును. ఆ విదుశోజులు మనవారు ఆచార ములవేరట, సగుణారాధనాతత్పరులై ఖర్చుపెట్టు ధనప్రవాహముయొక్క విలువ తెలిసికొనినయెడల అట్టి దేవుళ్ల నిత్యకళ్యాణములకు, దొంగదానుల భజన కాలక్షేపములకు, అల్లరిమాకల నేత్రోత్సవములకును, సంసారవృక్షములయొక్క వేరుపురుగులై, గృహిణుల అర్థాంశుల నపహరించు నేర్పురులై, సంసారిణుల కన్నీళ్ల కాలవాలములై మేడిపండుమైచాయాలంకార క్రిమి సంకుల మురికిగుంటల మించు కోగరూపకాంతలగు వేశ్యానటనాకచేరిలకును, చేయు దుర్వ్యయములో పడవవంతు స్వంతబిడ్డల వివాహోపనయనములకు ఖర్చు చేయ పెనుదీయుదురుకదా? అనియు నధికవ్యయమే. ఇట్టి చందాగా ప్రోగుచేయబడిన ధనముతో; యే ఆనాధశరణాలయమో, ఏవీడ విద్యార్థి నిధియో, ఏ దేశీయవృత్తిసంస్థయో స్థాపించిన దేశమంతటియున్న తిని బొందును? అయినా మనలోకులకూడా దేవుడు కార్యమంటే భయభక్తులతో యిచ్చినట్లు, ఇతర సంస్థ లకు చందాలేయియ్యరు. ఆలాగే యజమానికూడా పండుగంటేనే ఎంతయినా ఖర్చుపెట్టును కాని వేపరు కొక్కకానియైనా యియ్యడు.

ఈలాగే ప్రతిపండుగలకి యింటింటా దుర్వ్యయమే. దేశములోయిండి వేలకొలది దేవాలయ

గృహలక్ష్మి

తీర్థోత్సవాలకి మొత్తముమీద ధనవ్యయమే. వీటిని సక్రమంగా ఖర్చుచేయించి దేశోద్ధరణచేయు మహనీయులేరి! ఇటీవల గవర్నరుగావచ్చిన రెడ్డిగారు మా గోపాలస్వామి గుడిపన్ను బకాయి సుమారుకొన్ని వేలు కొట్టించేశారు కాని పురాలోగ్య సంఘ స్థాపన కిను మంత గ్రాంతునాచేయలేదు. ఇదే “అయినవాళ్ల కాకులలోను, కాని వాళ్లకు కంచాలలోను” అన్న సామెత.

ముక్కు మొగ మెరుగని కోమటికి మూడువందల

ఖరీదువస్తువు అమ్ముటకైయిచ్చిన ఒకరు ఆంతరంగిక బంధువుకాని స్నేహితుడు కాని వందరూపాయలడిగితే వస్తువుమదుట పెట్టుమంటారు. అలాగే లోజుకు బేడ సిగరెట్లకు ఖర్చుచేసే పురుషుడు స్వభార్యాబిడ్డల స్వంతఖర్చుకి వెనుదీసి జమాఖర్చు అడుగుతాడు. ఈలా యున్నవి మన ప్రాతప్రచారములు. వ్రాస్తే పెద్ద గ్రంథమవుతుంది. ఏపురగ్రామములు చూచినా శ్రీల ఆలోగ్యవాహ్యశుల కొక్కచాకైనా లేదు. ఈసంగ తెవరికి కావాలి?

కోయిలా!

కోయిలా! గున్న మామిడికొమ్మమీద వ్రాలిచిగురాకులను గొంతువరకుమెక్కి లేశము విచారమునుమదిలేక, స్వేచ్ఛ విహరణమునేయుదువు వనవీధులందు విభుడు, పెద్దలు నీవిట్లువీధులందు తిరుగ కిమ్మన రెంతయదృష్టవతివా! నాల్గుగోడలమధ్యను నవయు రాణి వాసముండదుగాదె మీవాడమున మఱియు నీకొక్క వ్యాసంగమయినలేదు వంటచేయగవలె తినవలెనటన్న నియమమేలేదు, శిశువులస్ట్రోమ బాధ మున్నేలేదు, లేదుమఱొక్క బన్నమహాహ తీరుబడిలేమియెట్టిదో తెలియవీవు చీకుచింతలు నీదరిజేర వెవుడు కావుననె వసంతోదయకాలమునను మావికొనకొమ్మపై రాచఠీవిమెఱయ నధివసించి ప్రకృతికాంత కదిసియాడ భావమానందసాగర భంగములను తేలియాడగ గొంతెత్తియూలపింతు

విశ్వమోహన గీతికావినర; మల్లె మాకుగూడను పాడగా మనసుగలదు.

కాని నీవలెగా దేము బానిసలము తలవులో పల్కులోను చేతలను మగని మాటయేబాట, పరదాలుదాటి యనలి ప్రకృతి కన్నారగాంచిన పాపమునను పోవలేదెప్పు, డాహారపుష్టియైన బహుజనములకు మాననహీ, మగలకె కృషులులేవనుగోల, చాకిరికలోటు మాకులేదు, పిల్లలబెంప నీకువలెను కాకిమూకంత దాదులగణములేదు తీరుబడియన్న నెట్టిదో తెలియలేము చీకుచింతలకాణాచిచిత్త; మిగత నెట్టుపాడగగలము నీయట్లుమేము ఎప్పుడొసరదాగపాక యత్నింతుమేని గొంతుమూగపోవును, భావతంత్రులుతెగి హృదయవీణయుమ్రోగ, దింకేమిపాట? పాటకును స్వస్తిచెప్పటే భావ్యమగును.

ఎక. అలివేణి.

శ్రీమతి భక్తిబాయి లక్ష్మీబాయి దేశాయిగారు
51 వ కాంగ్రెసు సమావేశ ఆహ్వానసంఘ సహాయధ్యక్షురాలు.

ని రీ క్ష ణ

“ఏపువ్వుపూసినా ఏమొగ్గవిడచినా,
ఎందుకో యీహృదయమింత కిశ్వళపడును!”

ఈ భూమిపై మనము కన్నులు తెరిచిననాటినుండి అనంతకోటి వర్ణాలతో కూడిన బాహ్యప్రకృతి ప్రత్యక్షమౌచున్నది. ఏవస్తువును తిలకించినను రంగురంగులతో మనస్సు రంజింపజేయుచున్నది. ఏవంకజూచినను పచ్చనిచెట్లు, చెట్లపర్ణాలనుండి తొంగిచూచు అనంత వర్ణాలు వెదజల్లు పుష్పగుచ్ఛాలు, గుచ్ఛాలనడుమ రంజిల్లు రమ్యమౌ పూమొగ్గలు, కన్నులు పొడుచు చుండును. హృదయారవిందముగూడ వానితో నైకమై వికసించుచున్న పుష్పాల అందముచందము వర్ణము చూచుచున్న నెవరి మనస్సు ఆనందాతిరేకమును బొందకుండును?

ఈ కారణాలవల్లనే కాబోలు పువ్వునకును మానవ జాతికిని పురాతనమునుండి ప్రణయస్నేహము. ఇప్పటికి చూడుడు, ఏ పుణ్యకార్యము తలపెట్టినను ఏచిన్ననమా వేశము జరిగినను పువ్వు ఏదో రూపముగా ప్రత్యక్షమైననేగాని కార్యక్రమము జరుగదు. మనముచేయు నదొక పెండ్లికానిండు, జరుపునది ఒక వ్రతమనుడు; పువ్వుండొక తీరవలెగదా! పూర్వపరిచితులకు మన ఆదరణ దెప్పవలసివచ్చినను, ఒకమిత్రునకు స్వాగతము పంపవలసివచ్చినను పూదండయండ నుండవలసినదేగా! బంధువర్గములూ నెవరికో పుట్టినదినమని దీవనలంపినను వానికిని పూలే తోడగుడ్డ! ఒకమృతజీవికి మన మన్ననల దెల్పవలసినప్పుడును పుష్పాలేకావలెను! పూజారి చేతిలో పూవులేదే గుడిలో పూజేలేదు! భక్తుడు భక్తితో నిష్టదైవమునుపూజించి అలంకరించునది పూల తోడనే! ఎప్పుడెప్పుడని యువ్విళ్లూరు ఆరాటము

పెండ్లికొడుకు ఆతురత మాన్పుటకుగూడ పూబోడి చేతి పూలమాలిక ముందు సూత్రధారి కావలెగా!!

ఇవిగాక కుసుమమునకు స్వర్గరజతములకు గూడ నీయబడని అపూర్వస్థానమీయబడినది; మిత్రునకే గాదు, పైయధికారికేగాదు మరి మహారాజుకైనను గాన్కగానేదైన నీయవలసివచ్చినప్పుడు పుష్పమును బోలునది వేరొకటిగానరాదు. గృహప్రాంగణమున చక్కటి పూదోట పెంచుకొనినచో కొందరి కదియొక గర్వకారణము. పుష్పము త్వక్ చక్షుప్రూణేంద్రియ ములద్వారా శరీరమునకేగాదు మనస్సుద్వారా ఆత్మకును ఆనందాయకమగుచున్నది. వేయేల పాపిని పావననిగూడ ఒకేమాదిరి నానందింపజేయగల సామర్థ్యముగలది పుష్పమొక్కటే!

తమంతటతామే అలంకారములైనను అలంకారార్థముగూడ పూలు పలువిధముల వినియోగింపబడుచున్నవి. ధనికుల యిండ్లలో ప్రొద్దుటనే నింపబడు మేజాలపై పూసజ్జలు మనకు నిత్యపరిచయవస్తువులే. ఏకారణముననో మానవులకు పూవులనిన ఆమితానురాగము—తనయింటి ద్వారబంధములపై పూలే చెక్కించుకొన ఆనందించును. బిల్లుపైనున్న చైనా పాత్రలపైనను పుష్పములవే చిత్రించికొన కుతూహల పడును. చీర్లపైనేగాక వల్లెవాట్లపైగూడ అంచులను కుసుమధానుములనే ముద్రించుకొని మురియుచుండును! పూలకొరకు తనకున్న ఆమితత్వప్రదే కాబోలు—రంగు రంగుల కాగితములతో వర్ణవర్ణాలజీలుగ బెండ్లతో కృత్రిమపూలు నిర్మించుకొని యదాగ్రకుసుమములు తనకు చాలుటలేదని వెల్లడించుకొనును మానవుడు,

గృహ లక్ష్మీ

ఇంకను చిత్రము!—పొడిపొడిగా తయారగు కొన్ని రసాయనికములకు గూడ “పూలు” అని పేరిడికొని పూలనిన తనకున్న మ మ త ను తెలియబరచును. [ఉదాహరణ:—గంధకంపూలు సౌవీరం పూలు గంధకపుష్పం అను పూలు; ఇవి యదాశ్చమునకు “పూలు”గాక పోయినను “వేటివీరకాయల” వలె నివియు పూలనియే వ్యవహరింపబడుచుండును!]

ఇంతచేసినను పుష్పములతో తనివించెదక ఆసమయమునకే ఆనందమునుగూర్చు వాటి సౌరభముల వీల్చి తృప్తినందక వానిసారమును పిండి కావలసినప్పు డెల్లలభించుటకని సీసాలలోని కెక్కించి “పెంటిని” “నువాసననూనె” యని పేర్లడి “వెర్రికి వేయిచిధముల”న్న చందమున ప్రవృత్తుచుండు మానవునిచూచి “పూల పిపాసి” యని యెవరనకుండురు!

ఇట్లు అందలు పూలవెర్రితో కొట్టుకొనుచుండ తాముమాత్ర మెందు కూరకొనవలెనని గాబోలు కవులుగూడ వానినే సమయముదొరకినప్పుడెల్ల వర్ణించి వర్ణించి తనవితీరక శాంతిపడక స్త్రీల చక్కదనమును నుకుమారత్వమునుగూడ కునుమగుణాలకు ముడిపెట్టి పోల్చి పువ్వుబోడి అని తమ రసికత్వమును వెల్లబుచ్చుకొనుచున్నారు!! అందువలన నీ సందర్భములలో పుష్పమునుగూరించి కొద్దిగా వ్రాయబూనిన నాప్రయత్నము అసందర్భముకానేరదని తలంచెదను.

పుష్పమనఁగా నేమి?

శాస్త్రజ్ఞులను పుష్పమననేమియని యడిగినచో—వృక్షశాస్త్రజ్ఞుడు “అది స్త్రీశ్రయమ అంగములు గలిగి ఆకర్షణపత్రములు మున్నగు వానిగా మార్పు జెందిన ఆకులసమూహము” అనును. అండ, అండాశయ, కిణ్డం, ఆకర్షణ, రక్షకపత్రములు మున్నగున వన్నియు కలసినది పువ్వుట! ప్రకృతిరీత్యా చెప్పవలసి వచ్చినయెడల “కోటివేసాలూ ఆకొంతకార్యం కోసరమే” అన్న ఆశ్చర్యక్రిప్రకారము—“పూవు ఒకం

దుకు నిర్మింపపబడిన వృక్షాంగం”-జాతిప్రవృద్ధికోసరం జరుగవలసిన ఆక్రియకోసరము.

పూలరంగు

సృష్టిలోనిపూలు అనంతవర్ణాలలో వర్ణాలకలయికలతో విరాజిల్లుచుండును. ఈరంగులు వృక్షాంగములలో తయారగు పదార్థాలనుగూర్చి యెంతయో శాస్త్రపరిశోధన చేయబడినది.

కీటకముల నాకర్షించి వానిచే సంయోగసిద్ధి బడయుటకై దాల్చిన మిష—యీ రంగులు రమ్యాలును! కొన్నిగాలిచే తేబడిన పుప్పొడివల్లనే గర్భధారణ పొందును. మరికొన్ని నీరు, ఇంకను కొన్ని చిత్రచిత్రములైన విధముల నీప్సితార్థముల నందుచుండును. వీనిలో కీటకముల సహాయమునుగొను పూలరంగులు అత్యంత మనోరంజకములుగా నుండును. రాత్రివికసించుపూలు (మల్లి తామర మొదలగునవి) సాధారణముగ తెలుపువర్ణముగలిగియుండును సృష్టిలో సహజముగదొరకు పూలను పరీక్షించినయెడల వాని రంగుక్రిందిమాదిరి నుండునని శాస్త్రజ్ఞులు అంచనా తేల్చినారు:— “వేయికి 284 తెల్లపుష్పములు 226 పసుపుపచ్చన, 12 నారింజపండురంగు, 4 గోధుమ వర్ణం 2 నలుపు” అని.

కుసుమ పరిమళము

వర్ణములకన్న పుష్పముల పరిమళమే మనకు చాల మక్కువ. కుసుమసౌరభమునుబోలు అపూర్వవస్తు వింకొకటి సృష్టిలోలేదనియే చెప్పనగును. ఆత్మకు ఆనందదాయకమది. పుష్పాకృతి వర్ణము కంటికి; కోమలతఁబంటికి; ఆనందమునుగూర్చు— సౌరభము నాసికకును ఆత్మకును ముదమొనగూర్చుచు సృష్టికర్త చాతుర్యమును తలపించుచుండును.

వీటి రహస్యముల నెరిగికొనుటకై శాస్త్రజ్ఞులు చాల కష్టించి కృషి సల్పియుండిరి. పూర్తిగా తెలియుట దుష్కరమనియే చెప్పవలెను; కాని ఆసనిక.

పు స్ప ము

శాస్త్రజ్ఞేత్రులు—ఆ ఆకారమునకు కారణము వంశ పారంపర్య వచ్చు నిక్షిప్తజీన్సు అనియు, రంగుకు ఒక సేంద్రియ రసాయనికవస్తువే కారణమనియు, పరిమళమునకు మూలము ఏదో “చిన్న ఆల్ఫా-గామా-లామ్డా రసాయనికపదార్థమేతప్ప అంతకు మినహా మరియేమియు అద్భుతములే”దని చెప్పవలసినదని ఒక్కరితీ వైకల్యమును బొందకమానదు! ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞు లెంత ప్రవీణులైనను, శాస్త్రపరిశోధనల నెన్నిగావించినను, అద్భుతావహానుగు సృష్టి వైచిత్ర్యములు శాస్త్రపుముక్కులతో జెప్పివేయబడ గలవనుట అసంభవము. అపూర్వమై, అవర్ణనీయమై, అనంతమైన సృష్టికర్తలీల లెప్పటికిని, ఎంతటివారికిని దురావగాహము లయియేయుండునేమో! “మాయ సృష్టిని దెల్పంగ మనిషికగునె?” అని గదా ప్రాజ్ఞులనియుండిరి.

పూలరంగు, పరిమళము-రసాయనిక శాస్త్రరీత్యా చెప్పవలసివచ్చినయెడల వీటినిగూర్చి రసాయనిక శాస్త్రజ్ఞుల అభిప్రాయము కొద్దిగావాయుట నిట సమంజసము. పూల వివిధవర్ణములకు కారణము జాన్ తిన్, సయానిన్ మున్నగు కొన్ని సేంద్రియ పదార్థములేనట! వీటిని పూలనుండితీసి పరీక్షించుట చాల కష్టమైనపని. ఎంత శ్రద్ధతీసికొనినను ఈ ద్రవ్యములు కల్తీలేకుండ లభింపవు. అందుచే వాటి యదార్థత్వము లంత విశదముగా నింకను తెలియ బడలేదు.

‘గాలిలో త్వరగా హరించు గుణముగల కొన్ని నూనెలు పూలలోనుండుటవలన వాటికి తావి యబ్బుచున్నదని, పూలను బట్టిపట్టి వీటిని “సెంట్లు”, “అత్తర్లు”గా వేరు చేయవచ్చునని రసాయనిక శాస్త్రజ్ఞులు కనుక్కునియున్నారు. అంతియేకాదు; ఆ పరిమళములతో తుల్యమగు సెంటులను (పూలు అక్కరలేకుండగనే) చవుకగా దొరకు తమ రసాయనికములనుండియే తయారుచేయగలుగుచున్నారు. నిజ

మైన అత్తరులో వీటిని కల్తీగా కలుపుటచే రక రకాల కృత్రిమసెంట్లు వేసవేలు తయారయి అంగళ్లు నింపివేయుచున్నవి. అందుచే నీశాస్త్రజ్ఞుల పుణ్యమాయని మనకు నికార్సయిన అత్తర్లే కరువైపోయినవని చెప్పవచ్చును.

ఇందుకు కొంచెము ఉదాహరణముగా నీక్రింది పట్టి పొందుపరచబడినది:—

నువాసన	ఆనాసనిచ్చు రసాయనిక పదార్థము
మల్లిపూల వాసన	బెంజైల్ ఏసిలేట్
గులాబి	బెంజైల్ కార్బినాల్
నిమ్మగడ్డి వాసన	సిట్రాల్
లావెండరు	జరేనియల్ ఏసిలేట్
బనానాపండ్ల వాసన	ఏమెల్ ఏసిలేటు
ఆనాస	ఈతైల్ బ్యుటైరేట్
లవంగవాసన	యూజినాల్
కస్తూరి	ప్రైన్లెట్ బ్యుటైల్

పూలపరిమళము శీతోష్ణసితినిబట్టికూడ నుండును. ఏలనన పూవులోని వాసనద్రవ్యములు ఆవిరి యెంత ఎక్కువగనైన అంత పరిమళము మనము గ్రహించుము. చలిదేశములోను, నీలగిరి మున్నగు కొండల పైనను పూలకు వాసన చాలతక్కువగనుండుట కిదియే కారణము. అన్ని సౌభాగ్యములకు ఆకరమగు మన దేశమున పూలచెట్లు పెరుగుటకును వాటి నుగంధము చక్కగా విస్తరించుటకును తగినంత సూర్యరశ్మి, వేడిమియు చాల ననుకూలముగనుండుటగూడ మన భాగ్యమే అనుకొనవలెను.

పుష్పములయొక్క ఇతరోపయోగములు

1. తేనె:—పుష్పములలోని మ క రం ద ము ను మధుపములు గ్రోలుచుండుట మనమెల్లరు గాంచినదే. కీటకముల కడుపులో కొన్నిమార్పులను జేసినపిదప ఆ మధురరసము తేనెగా మారిపోవును. దీనిని తేనె

గృహ లక్ష్మి

టీగలు వెలిగిక్కి పట్టులో తను పిల్లలకై నిలువజేసి కొన మనము దాచిని దొంగిలి ఆరగింతుము.

2. పానీయములు:—పూల సౌరభమును నీళ్లతో గలిపి “గోజావాటరు”, “ఆరంజిస్థపరువాటరు” అని అనేక పేర్లతో విందులలో వాడుట మన కెరుకయే. గోజావాటరు చేయుటకు 3 పాళ్లు ఆటోఆఫ్ గోజాను, 25 పాళ్లు సారాయము, 3800 పాళ్లు నీళ్లును కలిపిన తయారగును. ఇచ్చే వివిధరకముల పానీయములు చేసి కొనవచ్చును.

3. పూలనుండి తినుటకును, బట్టలకు పనికివచ్చు రంగులనుగూడ వేయబడుచున్నవి. ‘మంతుమపువ్వు’ అనునది క్రోకస్ నెటైవస్ అనే మొక్క పూలనుండి తయారుచేయుదురు. బట్టలకు వేయు సేఫ్రన్ డై అను చక్కటి పసుపు పచ్చరంగు ‘మసుమ’ అను మొక్క మునుమ కింజల్కములనుండి తీయుదురు.

4. భుజించుటకు పనికివచ్చు పుష్పములు:—కొన్ని పుష్పములు భోజనయుక్తములన్న సంగతి మన మెరుగుదుము. అరటిపూలు, పుల్లగోంగూరపూవు రక్షక దళములు మన యిండ్లలో కూర్లకు, పచ్చళ్లకు ఉపయోగింతురన్న సంగతి సర్వజనవిదితమే. విషపువ్వులని భద్రాచలము వెల్లినవారు తెచ్చు పుల్లగా తీయగా నుండునవి ఒక చెట్టుపూలే. యూరపులో ప్రిమ్ గోజాలు, వయొలెట్లు, పాట్ మేరీగోల్డులు అను పుష్పములు సలాడ్సుగను నిలువజేసికొనియు తినుచుండురట. జర్మాదేశీయులు బూరుగ పూ మొగ్గల రక్షక షత్రుములను కూరగా తిందురని చెప్పదురు. చైనా వారు లిలియంతుంబర్రి అను వృక్షము పూలు చాల ఆతురతతో భుజింతురట. అవిసెపూలు సిలోనుదేశ వాసులు జేమకొనియు ఉడికించియు ఆరగింతురట. కాలిఫ్లవరు మనమెల్లరకు తెలిసిన భోజనయుక్తమగు పూవే గనుక వేరే చెప్పనక్కరలేదు.

5. పూలవల్ల కాలక్రమమున దెలియనగునని ఒక వృక్ష శాస్త్రజ్ఞుడు తెలియపరచినాడు. ఎట్లన:—

కొన్ని కొన్ని పుష్పములు దినప్రమాణమునుబట్టి ఆయా గంటలలోనే వికసించుచుండును. కొన్ని ఉష్ణకాలమున విడచును, కొన్ని నూర్యోదయవేళ విచ్చును, మరికొన్ని 7, 8 గంటలకు వికసించును. ఇచ్చే సాయంకాలమువరకును రాత్రియుకూడ ఆయా వేళల వికసించు పూలుగలవు. వీటిని ఇంటిముందు గడియారము డైలు మాదిరిని పాతించినచో వాటి వాటి పూలు వికసించుట, ముకిలించుటలనుబట్టి సరిగా టైము కట్టవచ్చునని నూచించినాడు! ఇదియు పరీక్షించదగిన ఒక వింతసంగతియే.

ఇక ‘పూలుగాని పూలు’గూడ నేటివీరకాయల చందమున కొన్నిగలవని ముందే చెలిపియుంటిని.

ఈ పై అన్నియంశములవలన మానవునకు పూవు పైగల మమత, మర్యాద, ఆదరణ, తృప్తి కొంతవరకు తెలియరాగలదు. సహజమగు కోమలత, ఆకర్షణీయములగు వర్ణములు, అద్వితీయములగు ఆకారములు గలిగి, అపూర్వసౌరభములతో సర్వజనమనోరంజకములగు పుష్పములను, (వాటికి పలువిధముల సెనయగు పూబోండ్లనుగూడ) సర్వకాలములందును, సర్వదేశములకును ఆబాలగోపాలము పండిత పామరులకు ఆదిమహాకవులు మొదలు ఆధునిక భావకవుల వరకు ఒకేరీతి నెల్లరకు ఆకర్షణీయములై ఆనందదాయకములైయుండుటలో ఆశ్చర్య మేమిగలదు!

అందువలననే కాబోలు ఒకరసికుఁడు—

“పనితలేకున్న సాగదే వ్రాతనీకు ?

పూలువిడనాడి రచనలు చేయలేవె ?”

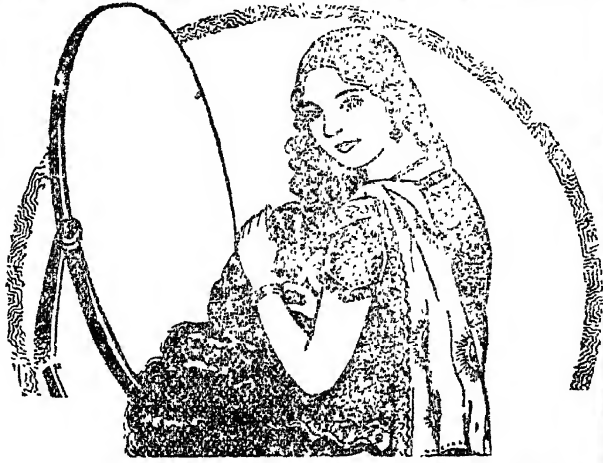
అనుచు, పూలు, స్త్రీలు, కవులు వీరందరిమీదనుకూడ తనకున్న యుక్రోషమును దీర్చికొని—

“దేశకల్యాణమునుగూర్చు దొడ్డరచన,
యువకులకు ముందుగతిజూపు యుక్తివచన
భాష కొకవన్నెదచ్చెడి భావపసను
తెలుపుచుండుము నిత్యము తెలుఁగుబిడ్డ!”

అని ప్రబోధించెను.

స్వస్తిక్ కుంతల ద్రవ్యములు

క్రమముగా స్వస్తిక్ కుంతల ద్రవ్యము లుప
యోగించిన మనోహరమగు నిడువైన వెండ్రు
కల బొందగలవు. అవి భారతదేశమంతయు
ప్రసిద్ధి జెందినవి. వానిలో మట్టితైలములు చేర
లేదని గ్యారంటీనివ్వబడినది.

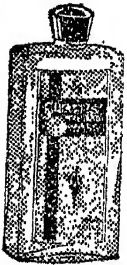
కుంతలాభివృద్ధికి

వెండ్రుకలు విరివిగా పెరుగుటకును, బట్టతల కాకుండుటకును,
చుండు మొదలగువానిని పోగొట్టి శిరమునకు చల్లదనము గల్గించుటకును
చాల సుపయోగకరము. చక్కని పువ్వులసెంటు గలుపబడినది.

ప్రశస్తమైన స్వస్తిక్ వెండ్రుకల తైలము

శ్రేష్ఠమైనటెంకాయ, తిలతైలములచే తయారుచేయబడినది.
హానికరమగు మట్టితైలములిందు చేర్చబడలేదు. రెండువిధములుగా
దొరుకును. (కొలదిగా సెంటుచేర్చినది. ఎక్కువగా జేర్చినది.)
స్వస్తిక్ ప్రశస్తతైలము క్రింది 5 వివిధ సువాసనలతో దొరుకును:—
రోజా, మల్లె, శ్రీగంధము, కస్తూరి, స్వీట్ పి.

సువాసనగల ఆముదము

వెండ్రుకలకు మిగుల బలవర్ధకము. వెండ్రుకలను రాలకుండ
తెల్లబడకుండచేయును. చర్మమును శుభ్రపరచి చల్లదనముగల్గించును.
మంచిసువాసన చేర్చబడినది. ఉత్తమమైనది.

షిక కెయ్ సబ్బు

వెండ్రుకల యభివృద్ధికి, శిరస్సొనమునకు, చుండు పోగొట్టి
మెఱుగుగల్గించుటకు సాటిలేనిది. శిరమునకు చల్లదనముగల్గించును.

ది స్వస్తిక్ ఆయిల్ మిల్స్ లిమిటెడ్,
వడాలా బొంబాయి

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు: ది స్వస్తిక్ ఏజన్సీ, మద్రాసు - బెజవాడ స్టేషనరీ అండు ఫామ్సీమార్ట్, బెజవాడ
చిత్తూరి రంగయ్య అండు కంపెనీ కాకినాడ - గ్రంధిస్వామి అండు సన్ను, విజయనగరం సిటీ.

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు ప్రతిజిల్లానుండును గలరు.

గృహ లక్ష్మి

హిందూస్త్రీలను మొగలాయీలు నివాహమాడఁజూచుచు కానీ యవననారీమణులు హిందువులను విహామాడరాదను ప్రపితామహుడగు అక్బర్ చక్రవర్తియొక్క చండశాసనమే ఆమెను బంధించినై చెను.

ఈ ప్రణయమే ఆ మానసికత్వపు మనోవేదనకు కారణము. గుప్తప్రణయమే ఆమెను దహించివేయుచుండెను.

దాన నామె ఎన్ని యోవిధముల చిత్రించెడిది. తన్ను అమితముగలాల్చు తనసోదరుడు, తనతండ్రి ఎఱ్ఱునను తనముద్దుచెల్లింతురని ఒక్కొక్కమారు తలచెడిది. ఒక్కొక్కమారు తండ్రి కంత ధైర్యములేదు; సోదరుడగు దారా రాజ్యాధికారిము వహించిన ప్రపితామహుని శాసనము నుల్లంఘించును, దారా నాకై ఏమిచేయుడు? అని తలచెడిది. ఒక్కొక్కమారు ప్రపితామహుని శాసనమును ప్రతిఘటించుటకు సాహసము లేదేమో, ఈజీవితము అడవినిగాచిన వెన్నెలేమోయని పలవించెడిది. హిందూమహమ్మదీయుల ఐకమత్యమునకై కృషిసల్పిన అక్బర్ పాదుషా ఏలూకో ఈ శాసనము కల్పించెను. పూజనీయులగు రసపుత్రమణులు యవనుల వివాహమాడ, యవననారీమణులు రసపుత్రవీరుల వివాహమాడరాదను నియమమేల యని ఆత్మగతముగ అనేకమారులు వాదించుకొనుచుండెడిది. ఇహలోకమున నాయీప్సితము నెరవేరదు. పరలోకమున నీప్సితసిద్ధి బడయుదానేమో. అచట అడ్డువారెవరు, అచటకూడా అక్బర్ చక్రవర్తి శాసన మడ్డు

వచ్చునాయని పలవరించెడిది. తాను తనప్రియునితో సుఖతరంగముల నోలలాడుచున్నట్లు కలవరించెడిది. ఒక్కొక్కమారు దుఃఖించెడిది. ఏడ్చిన హృదయభారము కొంతతగ్గునని తలచి వెక్కివెక్కి ఏడ్చెడిది. వలపు వమ్మాయెనని కన్నీరు కారెడిది.

అంతఃపురమున ఆమె కేదియు మనశ్శాంతి నిచ్చెడిదికాదు. బిడ్డలయాశల ప్రియమున దీర్చుటకు తల్లికన్న వేరు దైవమే లేదు. పాపము పాదుషాబేగమునకు తల్లి పసితనముననే కరవయ్యెను కదా. మన శ్శాంతికై యమునాతీరమున రమ్యహర్మ్యరూపముగ అవతరిల్లిన మాతృమూర్తి తాజమహల్ కు వెళ్లి మాతృసమాధికడ కూర్చుండి కన్నీరు రాల్చుచుండెడిది. సమాధిరూపముననున్నను మాతృమూర్తియే జహానారాబేగమునకు శాంతి నొసగెడిది.

సృష్టడగు తండ్రికి రాజ్యభారము కష్టముగ దోచెను. కాన ఆ జరాపీషితుడు తిసకమాళ్ల తనప్రతినిధులుగ వంగ, గుజరాతు దక్షిణదేశములకు పంపి, ప్రియపుత్రుడును, జ్యేష్ఠుడును అగు దారాను ఆగ్రా నగరమందే నిలుపుకొనెను.

దారా పాదుషా ప్రియతనూజుడే కాదు. పాదుషా బేగమునకుకూడా ప్రేమపాత్రుడే. రాకమారుడు దారాకు జహానారా ముద్దుచెల్లెలు. పాదుషావలెనే కుమారుడుకూడ పాదుషాబేగముమాట జవదాటడు. అతడామెను అల్లారుముద్దుగ చూచుకొనుచుండెను.

పాదుషా దారాను నిలిపి, తమ్ము వివిధ రాష్ట్రముల కంపినది భాత్యత్రయమునకు కంటగింపైయుండెను. దారా మోసము చేసి సింహాసన మాక్రమించుకొన ప్రయత్నించుచున్నాడేమో యని ఆ రాకొమరులకు సంశయమొదవెను. కాన ఎవరికివారే చక్రవర్తి కావలయునన్న వాంఛ ప్రబలి సోదరులొండోరులతో పోరనారంభించిరి.

ఆ భాత్యకలహము జ హ నా రా కు హృదయశల్యమైపోయెను. రాజకుమారులు ఒకరితోనొకరు కలహించుట చక్రవర్తి తనూజ సహింపలేకపోయెను. ఆమె చేయునదేమున్నది. అబల. భాత్యకలహమున తాను పాల్గొనలేదు. ఆమెకు సోదరులందఱొక్కటే. క్రూరుడగు ఔరంగజేబుకృత్యముల ఆమె ఓర్చలేకపోయెను. అమాయకుడగు దారామీద ఆమెప్రేమ వెల్లివిరియుచుండెను. కాన భాత్యకలహమున రాకుమారి దారాపక్ష మవలంబించెను. ఆమె సోదరి రోషనారా ఔరంగజేబు వక్షపాతి.

జరాభారపీడితుడగు తండ్రికి ఈ తనయుల పోరాటము హృదయభారమునకు కూడా కారణమయ్యెను. చక్రవర్తి హృదయబాధ జహనారా ఎరిగెను. తన శేషజీవితము తండ్రి పరచర్యకే వినియోగపరుప దలచెను. పాదుషాకు పరిచర్య పాజాదీయే స్వయముగ చేయుచుండెను.

తాను ప్రణయముచే బీడితురాలై సట్లు ఆమె ఎవరికిని ఎరుకపరచలేదు. తండ్రి

కూడా ఎరుగఁడు. పాదుషాబేగము ప్రియుడు దారాపక్షమున పాదుషాకొరకు పోరుచుండెను. పాదుషా గెలిచిన ప్రథమ తనూజుడగు దారాకు పట్టముగట్టి పాదుషా విశ్రాంతి నొందదలచుచుండెను. పాదుషా బేగమునకు మరల ఆశ మొలకలెత్తెను. దారా యుద్ధమున గెలిచిన సింహాసనస్థుడగును. దారా గెలిచిన తాను తన ప్రణయ రాజ్యమును గెలిచి ప్రణయసింహాసనమున సుఖాసీనురాలు కావచ్చునని ఉద్విష్టారెడిది. ఈశోరిక ఆమె హృదయమందు చిరకాలము వాసమొనర్చనేలేదు. ఆమె ఆశలన్నియు వేళ్లతో పెళ్లగింపబడెను. ఏమందురా, పాదుషాబేగము ప్రియుడు పాదుషా కొరకు యుద్ధముచేయుచు రసపుత్రులకుచితమగు వీరమరణముచెను.

ప్రియుని మరణవార్త పాదుషాబేగమునకు పెద్దగొడ్డలిపెట్టే. ఆమె పైచాణములు పైకెగసిపోయెను. పాదుషాబేగమువలెనే ఆ రాజకులాలంకారముకూడా ఎన్నియోఆశలుంచుకొనియుండెను. దారారాజకుమారుడు యుద్ధమున గెలిచిన తానుచేసిన సహాయమునకు ఒహూమాసము కోరుచుని అడుగుననియు, పాదుషాబేగమును కోరి పడయవచ్చునని తలచుచుండెను. ఈ ఒహూకృతికి దారా ఇయ్యకొనుననియు, వృద్ధుడగు పాదుషాకూడా అడ్డుతగుడనియు, అవిధముగ అక్బర్ శాసనమును ప్రతిఘటించవచ్చుననియు ఆ వీరుడు తలంచుచుండెను.

గృహలక్ష్మీ

ఆ ప్రణయినీప్రణయుల తలపులన్నియు గగనహర్యములై పోయెను.

ఇక పాదుషా బేగము జహనారా కేమున్నది? ఆమె జీవస్మృతురాలే, షాహజాదీ ఏ విషమోత్రాగి మరణించెడిదే. వృద్ధజనకునికొరకే యసువులు నిల్చుకొనుచు కాలముగడుపుచుండెను. తన ప్రియునితలచి గట్టిగ విలపించుటకుకూడా ఆ తరుణికి ధైర్యములేదు. అంతకుకూడ ఆయతివ పెట్టి పుట్టలేదు.

ఇదిమొదలు ఆ ఇంతి హృదయక్షోభ ఇనుమడించెను. యుద్ధమున దారా ఓడి పోయెను. దారా తన దారపుత్రులతో యడవివట్టెను. ఔరంగజేబ్ మిత్రుడొకడు దారాను చంపి యతని శిరమును ఔరంగజేబునకు కానుకగా బంపెను. ఔరంగజేబూ భిన్నమస్తకమును ఆగ్రాపురవీధులలో నూరేగించెను. జహనారా ప్రియసోదరుని మరణవార్త వినినది. మరి ఇరువురు సోదరులుకూడా ఔరంగజేబుచే హత్య కావింపబడిరి. ఇవన్నియు ఆమెకు దుఃఖకరవిషయములే. ఆమె సహింపలేనివే. ప్రతియొకటియు షాహజాదీ హృదయమును కలచునదే. పాదుషా బేగము హృదయము పాపాణము కావించుకొని ఆ ముసలిజనకునికొఱకే ఓర్చినది. ఔరంగజేబు చేతలకు లోలోపలనే దుఃఖించెడిది.

తండ్రిని చెరసాలలో బంధించి 'అలంఘీర్' నామమున సింహాసనస్థుడైనాడు ఔరంగజేబు. తండ్రిని బంధించినపుడు

సోదరి జహనారాను తన అంతఃపురమున కాహ్వానించినాడు. కాని పాదుషా బేగము సోదరాహ్వానమును తిరస్కరించినది. తండ్రితోకూడ కారాగృహవాసమే కోరినది.

కారాగారమున ఏడు వత్సరములు గడపినది. పాప మాచెలువ చెరయందున్నపుడు పూర్ణయావన.

తండ్రి మరణానంతరము ఆమె జీవితమెట్లు గడపినదో మన మెరుగము. ఖురాన్ పతనమొనరించుచు, పుణ్యాక్షేత్రములు నేవించినట్లును, ఆమరణాంతము తండ్రిని బంధించిన గదిలోనే వసించినట్లును, అలంఘీర్ పాదుషా అంతఃపురము ప్రవేశించినట్లును చరిత్రలో వివిధరీతుల తెలియుచున్నది.

నిజముగ పాదుషా బేగ మొనరించినదేమో మన మెరుగము. కాని పౌరుషహీనురాలై ఔరంగజేబు నంతఃపురము మాత్రము ప్రవేశించియుండదని నా నమ్మకము. ఆమె ఆత్మహత్యకుకూడా వెనుదీయని సాహసికురాలు. ఆమె అన్నమునకై అలంఘీర్ పంచ చేరెడి మానినికాదు.

కాని జహనారా క్షమాస్వరూపిణి. పాపము, ఏ తండ్రి సోదరులకై తాను జీవించుచుండెనో, ఆ తండ్రి సోదరుల హింసించిన ఆ అలంఘీర్ పాదుషాను ఆమెయందున్న క్షమాగుణము, భ్రాతృప్రేమయే క్షమించినది.

అలంఘీర్ పాదుషాకు పాదుషా బేగము జహనారాయందు అభిమానగౌరవములు మోడు. 'ప్రేమమయి. అందరిచే కొని

యాడబడిన అతివ'యని అనేకమారు లాత
డుగ్గడించియున్నాడు. పాదుషా మీవారు
పై యుద్ధమునకు వెడలుచుండ మధ్యదారి
లో జహనారాబేగము మరణించినట్లు తెలి
సెను. మొటనే ఆమె గౌరవార్థము మూడు
రోజులు యుద్ధయాత్ర నాపుడలచేసెనన్న
సోదరిమీద పాదుషాకున్న ప్రేమగౌరవ
ములు తెలియనగును.

సోదరి జహనారా శీలవతి. ఆమె పరుల
కంటపడెడిదికాదు. ఒకానొకసమయమున
తనచెలియగు ఒకనర్తకికి దురదృష్టవశాత్తున
నివ్వంటుకొనెను. ఆమెకు రాకొమరి సాయ
ముచేయబోగా ఆ అలజడిలో తన జలువకు
కూడా అగ్నిరగుల్కొనెను. అప్పుడు ఎవరినైన
సాయము పిలిచిన తండ్రి కెరిగింతురనియు,
ఆయన ఏ ఘనవైద్యునో పిలిపించుననియు,
పురుషు లెవరికంటనైనతాను పడవలసివచ్చు
ననియు ఎంచి, కష్టపడి స్వంతముగ నివ్వు
లార్చుకొనులోపల కొంత శరీరము దగ్ధ
మయి కొన్ని నెలలు మంచ మెక్కవలసి
వచ్చెను.

సోదరి జహనారా హిందువులను నేవ
గించెడిది కాదు. హిందువులన్న ఆమెకు
భక్తి ప్రేమలు మెండు. హిందూస్త్రీల
పతిభక్తి యామెకు ఆశ్చర్యానందములు

గొలిపినవి. పతిభక్తికి సాటియైనది ప్రపంచ
మున వేరులేదని తలచెడి తరుణిమణి. అవ
కాశము లభించిన తానును పూజనీయలగు
హిందూరమణులనే ఆదర్శముగ నుంచుకొన
వలెనని ఉవ్విళ్ళూరెడిది.

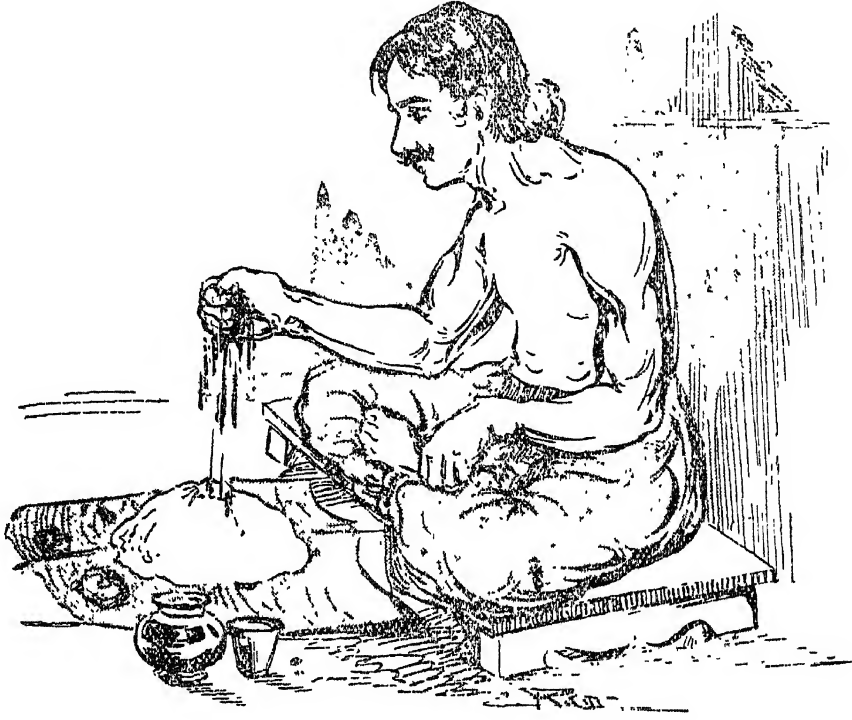
పాపము. కోరికలన్నియు భగ్గుములు
కాగా నిరాశాపూరితజీవితమే గడపినది.

‘జహనారా’ యన్న జగద్భూషణమని
యర్థము. ఆమె అన్వర్థనామధేయ.

ఇంతయుండియు సుఖములేక నిరాశా
ప్రపంచమునందే జీవించిన సోదరి జహనా
రాను తలచి కంటతడి పెట్టనివారుండరు.

ఆమె మరణించునపుడు ఆమె తన తుది
కోరిక నిట్లు కోరెను. ‘నాసమాధి పచ్చని
పచ్చికతోనే కప్పబడుగాక. నా సమాధికై
నవరత్నములును, స్పటికశిలలును అనవసర
ములు. నవరత్నములకై ఎవరైన ఆశించి
నానిద్రకు భంగము కలిగింతురేమో. పచ్చిక
యైన ఆ భయములేదు. పచ్చిక తీసినను
మరలపెరుగును. నాకు శాంతియుకలుగును.
నవరత్నసమాధికి నే ననర్హను.’

ఆమెసమాధి ఆమెకోరినట్లే నీరాడంబర
ముగనేయున్నది.

అ దెం త బ ల మో !

“నువ్వులు పిడికిటబట్టి నూనెపిండుకొని అన్నంలోవేసుకొనే వాడుట మాతాతగారు” అంటూ పాతకాలపువాళ్లు చెబుతూవుండేవారు. అది సత్యమో అసత్యమో మనం చూడలేదుకాని కాయకష్టంచేసే పూర్వులుమాత్రం గట్టిగావుండేవారన్నదిమాత్రం ఒప్పుకుంటాము.

కాని మనలో చాలమందికి ఆ శక్తి, ఆ బలము, ఆ పటుత్వమూలేదు. మనము కాయకష్టం చేయడానికి అవకాశంలేదని యీ నీరసజీవనము గడుపుకూడదు. మనము మంచిఆరోగ్యముతో, తేజస్సుతో, కళకాంతులతో వుండాలి. అందుకు అమృత వాడడము అవసరం. అమృత సేవిస్తే మీకు జీవితసౌఖ్యములను అనుభవింపదగిన ఉష్ణరక్తము బలము చేకూరుతుంది.

అమృత అన్ని మందుషాపులలోనను దొరుకుతుంది.

కే స రి కు టీ రం — రాయపేట — మదరాసు

గృహ పరిశ్రమలు

శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయగారు

గృహిణులు సాధారణముగ, మొత్తముగంటలలోను, ఏకొన్నిగంటలు మాత్రమే పనిగలిగియుండురు. కాబట్టి వీరు తీరిక సమయములందు కొన్ని లాభకరములగు పనులనుచేసి ధనమును గడించి సంసారమునకు ఆర్థిక లాభమును చేకూర్చవచ్చును. వీటియందు నిత్యము గృహిణులకు నుపయోగపడు వస్తువులైన ఎక్కువలాభకారిగనుండును. అవి ఏవన అప్పడములు వడియనులు, పులుసు, చారు, పొడులు, అన్నముపొడి మొదలగు పాకశాస్త్ర సంబంధమగు వస్తువులైన త్వరలో ఖర్చగుటకు వీలగును.

మినప అప్పడములు

ఇప్పుడు బజారులో ఒకరూపాయకు నుమారు నాలుగుపడులు రెండు ఆశాకుల మినపప్పు అమ్ముచున్నారు. ఒకపావలాకు, మినపప్పు, కొని కుభ్రము చేసి ఎండబెట్టి సాయంకాలము తిరగలిలో వేసి మెత్తగ పిండి విసరవలెను. ఈ విసరినపిండిని జల్లెడపట్టి మెత్తపిండి తీసికొనవలెను.

ప్రాద్ధన ఒకకాని నల్లరుతెచ్చి పిండికి సరిపడిన పుప్పవేసి ఈనల్లరును దంచవలెను. ఈదంచిన నల్లరు రసమును ఎండలో బెట్టవలెను. వంట భోజనములైన తర్వాత పిండితెచ్చి దానిలో కొంచెము జీలకర్రవేసి ఈనల్లరు రసమును వడబోసి గట్టిముద్ద అగునట్లు కలుపవలెను. (ఇప్పుడున్నవారు కొంచెము ఇంగువ నీళ్లలో నానవేసి అనీళ్లుకూడ వేయవచ్చును) ఈ ముద్దగ కలిపిన పిండిని పచ్చడిరాతిమీద బాగుగ కలియునట్లు దంపవలెను. మినపపిండి జిగురు కనుక దంచునపుడు నెయ్యిగాని అమడముగాని రాచి దంపవలెను. ఈపిండి బాగుగ కలిసిన తర్వాత వుండలు చేయవలెను. నాలుగు అణాల పప్పునకు నుమారు మూడునాలుగు వందల వుండలగును.

మనుషటిరోజు మామూలు పనులు ముగిసినతర్వాత యీవుండలు అప్పడములు వత్తవలెను. ఈ అప్పడములు వత్తుటకు వైపిండికి కొంచెము బియ్యపుపిండి గాని మినపపిండి గాని అద్దకొనవలెను. ఈపని అగు నప్పటికి రెండురోజులగును. చేసిన అప్పడములు ఎప్పటికప్పుడు ఎండలో వేసి కట్టకట్టవలెను. ఈఅప్పడములు వాటి సైజునుపట్టి ఆరుఅణాలు మొదలు ఎనిమిది పది అణాలవఱకు వెల కట్టవచ్చును.

పెసల అప్పడములు

పచ్చనిపెసలుతెచ్చి బాగుచేసి నూనెరాచి పప్పు చేయవలెను. ఈ పప్పును ఎండలోబెట్టి కొంచెము చల్లారిన తర్వాత రోటిలో పోసిదంచవలెను. దంచి పొట్టునూక చెరిగి పెద్ద పప్పుగా తీసికొనవలెను. పెసల పప్పుకు సమానముగ మినపప్పుకూడవేసి రెండును కలిపి ఎండబెట్టి విసరి పిండిచేసి వైమాదిరి అప్పడములు చేయవచ్చును. వెలకూడ వైమాదిరికట్టవచ్చును.

బియ్యపు అప్పడము

ఒకపడి తెల్లటిబియ్యము కడిగి నీడలో ఆరబోసి బాగుగ ఆరినపిదప పొయ్యిమీద బాణలివేసి కొంచెము కొంచెముగ వేసి బొరుగులు అగునట్లు మాడకుండ

గృహ లక్ష్య

వేయించవలెను. అట్లు వేయించిన బియ్యమును తిరగటియందు విశరవలెను. ఆపిండిలో ఒకపడికి ఆయిదు పలముల సగ్గుబియ్యము: డబ్బెట్టిపిండి చేసియీపిండిలో కలుపవలెను. ఈ పిండికి తగిన ఉప్పును నీళ్లలో వేసి పిండిలో నిమ్మకాయరసమును కొంచెముపిండి ఈ ఉప్పునీరునుపోసి కలుపవలెను. గట్టిగ ముద్దగనే కలుపవలెను. ఈముద్దను బాగుగ దంపి ఉండలు చేయవలెను. ఒకపడికి నుమారు మూడువందల అప్పడములు అగును. ఇవి వంద పదిత్రణాలు మొదలు రూపాయివరకు వెల వేయవచ్చును.

ఆవిరి అప్పడములు లేక తల్లిగ అప్పడములు

ఒకపడిబియ్యము, కొంచెముగ నాననిచ్చి బాగుగ పిండి దంచుకొనవలెను. ఆదండినపిండిని, ఒకసన్నటి గుడ్డలో వస్త్రకాయముపట్టి ఆపిండిని నీడలో, ఆరబోసి, ఆరినమీదట, పిండికితగిన ఉప్పును పిండిలో వేసి, దో నెపిండిమాదిరి కలిపి పులియవలెను.

రెండవరోజు, ఒకగిన్నె పొయ్యిమీదపెట్టి, అడుగున నీరుపెట్టి ఇడ్డెన, కుడుము, వండినట్టు ఆవిరిపెట్టవలెను. బాదముఅకులుకాని, హెదగుగ అకులుకాని, తెచ్చి, వాటినునెరాచి, ఒకచిన్న నేతిగరిటెతో గరిటెడు, చాలపల్చగ, ఈపులియబెట్టిన పిండినిరాచి, ఆవిరిపెట్టవలెను. ఆవిరిపెట్టి తీసి, ఒలిచి అప్పడములు ఎండవేయవలెను. ఈఅప్పడములు, నుమారు, పడికి ఆయిదువందల అప్పడములు అగును. ఇవికూడ, వంద, పదిత్రణాలు మొదలు పండ్రెండుత్రణాలు వెల వేయవచ్చును.

మి న వ వ డి య ము లు

ఒకపడి బజారుమినపపప్పుకాని, మినుములు విసరినపిండి కాని, నుమారు 3 ఆణాల బూడిద గుమ్మడికాయను తెచ్చి ముందటిరోజు బాగుగ సన్నగ తరిగికాని, నూరికాని, ఒకగుడ్డలో మూటకట్టి, మూటపైని బరువును పెట్టవలెను. అట్లుచేసిన కాయలోని

నీరుఆంతయు వడసిపోవును. తెల్లవారి, ఈమినపపప్పు, నానబోసి, మెత్తగ రుబ్బవలెను. ఒకపడికి నుమారు 5 పలముల పచ్చిమిరపకాయలు ఇంగున, పిండికి సరపడు ఉప్పువేసి రుబ్బి, ఈపిండిలో, గుమ్మడికోరుతోకూడ వేసి కలిపి, ఎండలో, చాపగాని, గుడ్డగాని పకచి వడియములు పెట్టవలెను. వడియములకు ఉప్పు కొంచెము తక్కువగనే వేయవలెను. ఎండినయెడల సరిపోవును. బాగుగ రెండురోజులు ఎండినతర్వాత వడియములు ఒలిచివేయవలెను. ఇవి ఒకపడికి, 3 పళ్లు వడియములగును. వీటికి 1 పడి, 8 ఆణాలు మొదలు వెల కట్టవచ్చును.

సగ్గుబియ్యమువడియములు

ఒకవీశె సగ్గుబియ్యము తెచ్చి, దానికి తగిననీళ్లుపెట్టి ఉప్పువేసి సగ్గుబియ్యముపోసి ఉండకట్టి కుండ కలియబెట్టుచు నుడికించవలెను. నుమారు 2½ పలము పచ్చి మిరపకాయలు నూరి, యీపుడికిన, సగ్గుబియ్యములో వేసి, కలిపి, వడియములు చాపమీద నూనెరాచి, ఎండలో పెట్టవలెను. ఇవి 1 వీశెకు నుమారు 4 వీశెల వడియములగును, ఈవడియములు వీశె 10 ఆణాలు అమ్మవచ్చును.

పిండివడియములు

1 పడి బియ్యము నానబోసి, పిండికొట్టవలెను. ఈపిండి వస్త్రకాయముపట్టి, దో నెపిండివలె కలుపవలెను. పొయ్యిమీద తగుపాటి నీళ్లుపెట్టి నీరు తెల్లనవుడు, చేరెడు సగ్గుబియ్యమువేసి ఈకలిపినపిండిని ఉండకట్టనట్లు కలుపుచు, నీళ్లలో పోయవలెను. ఈపిండి బాగుగ మెత్తగ, హల్వామాదిరి అగును. (నీరు తెల్లనవుడే, 2½ పలముల పచ్చిమిరపకాయలు పిండికి సరిపడు ఉప్పువేయవలెను.) ఈపిండిని చేతితోగాని, లేక, జంతికలు పీటతోగాని, వడియములవలె పెట్టవలెను. ఎండలో బాగుగ ఎండినమీదట ఒలిచి తీసికొనవలెను. ఇవికూడ ఒకపడికి నుమారు 3, 4, పళ్లు వడియ

గృహ పఠి శ్రమలు

ములు అగును. ఇవి 1 పడి పండ్లెండుప్రకారాలువరకు వెల వేయవచ్చును.

పేలాలవడియములు

ఒకపడి బజారు పేలాలు తెచ్చి, వడ్లు లేక ఏరి ఒకగిన్నెలో నీళ్లుపోసి, పేలాలు వేసి, కడిగి పైకి తీసి, చాపమీద పోయవలెను. $2\frac{1}{2}$ పలముల పచ్చి మిరపకాయలు, ఉప్పునూరి, ఈ పేలాలతో కూడ (ఇప్టమున్నవారు తెల్లనువ్వులపప్పుగాని, గసగసాలు కాని, బూడిదగుమ్మడికొరుసుకాని) వేసి, పేలాలు ఎక్కువ నలుగతుండ కలిపి ఎండలో వడియములు పెట్టవలెను. ఇవికూడ ఒకపడికి పేలాలకు, 3, 4 పళ్ల ఒడియములగును.

అన్నము పొడి

కందిపప్పు, పెసలపప్పు, సెనగపప్పు ఈ మూడు పప్పులును వేర్వేరుగ బాగుచేసి సమానముగ అనగా మూడు పప్పులు ఒకటే కొలతగ వేర్వేరున వేయించు కొనవలెను. పై పప్పులును సరిపోవు ఎండుమిరప కాయలుకూడ వేయించుకొనవలెను. వేయించిన పప్పులు మూడును కలిపి తిరగటియండు పిండిగ విసరవలెను. జేగిన మిరపకాయలు, పిండికి తగిన యుప్పునువేసి మెత్తగదంచి ఈ పిండిలో కలుపవలెను. ఇప్టమైనవారు ఇంగువకూడ పొంగించి వేసుకొన వచ్చును. దీనినికూడ వెల చేయవచ్చును.

పులుసు పొడి

విడు పలముల ఎండిన మిరపకాయలకు 10 పల ముల ధనియాలును, సెనగపప్పును, మినపపప్పును గలిపి $\frac{1}{2}$ ఆళాకును, $1\frac{1}{2}$ గుప్పెడు మెంతులును కొద్దిగ మిరియాలును వేయవలెను.

సెనగపప్పును, మినపపప్పును వేర్వేరుగ వేయించు కొనవలెను. మెంతులు, మిరియాలుకూడ వేయించు కొనవలెను. పై నాలుగింటిని మెత్తగ తిరగటియండు

విసరుకొనవలెను. పైచేసిన మిరపకాయలును, ధని యాలును కొంచెము నూనెకాని, అముదముకాని వేసి వేయించి, రోటియందువేసి దంచవలెను. దంచిన కారమును జల్లించి యిండిలో కలుపవలెను. ఇది యే పులుసుపొడి. (ఎక్కువ చేయవలయునన్న పై లెక్కనుపట్టి ఎక్కువ చేయవలయును).

చారు పొడి

మూడు గుప్పెడులు కందిపప్పు, 10 పలముల ధని యాలు, రెండు గుప్పెళ్లు మిరియాలు, కొంచెము సెనగపప్పు, ఐదు పలముల మిరపకాయలు ఇవి అన్నియు కలిపి ఎండలో ఎండబెట్టవలయును. మిఠను ఉన్న యూరులైన మిఠనుకు పంపవచ్చును. లేని ఎడల బాగుగ మెత్తగ దంచవలెను.

కూటు పొడి

5 పలముల మిరపకాయలకు రెండు చేరల ధని యాలు, ఒకచేర సెనగపప్పు, ఒకచేర మినపపప్పు, రెండు గుప్పెళ్లు మిరియాలు వేయవలెను. ఈ పప్పు లను, మిరియాలను వేయించుకొని తిరగటియండు విసరుకొనవలెను. మిరపకాయలు, ధనియాలు కలిపి నూనెవేసి వేయించుకొనవలెను. వీటిని రోటిలో వేసి దంచి జల్లించి కారమును, ఈ పిండిలో కలుప వలెను.

కూర పొడి

పైచేసినట్లే అన్నియువేసి (మిరియములు మాత్రము తీసివేసి) పొడిచేసికలపవలెను.

పై పేర్కొన్న పాకశాస్త్ర సంబంధములగు వస్తువులు కాక పలువిధములగు తలనూనెలను, దంత చూర్ణమును చేయవచ్చును.

మల్లెనూనె

మల్లెపువ్వులకాలమునందు మంచి మల్లెపువ్వులు తెచ్చుకొనవలెను. మంచిరకము మల్లెలు తెచ్చుకొన వలెను. ఒకపేటమీద నువ్వులు వేసి, ఈ నువ్వులుపైన

గృహ ల డ్డె

మల్లపువ్వులు పరచవలెను. ఈ పరిచిన పీటను ఎండ పెట్టవలెను. ఎండిన తర్వాతదానిపై మరల నువ్వులు, దానిపైన పువ్వులు వేసి ఎండపెట్టవలెను. ఇట్లే నాలుగైదు దొంతులుగ (layers) ఎండపెట్టవలెను. బాగుగ ఎండినతర్వాత గానుగకు పంపి నూనె అడించవలెను. కావలసినయెడల పెంటు వేసుకొనవచ్చును.

జీడి నూనె

మంచినీరకము నువ్వులనూనెతెచ్చి కుంపటిమీద బాణలిపెట్టి దానిలో నూనెపోసి కాగునప్పుడు జీడి గింజలు ఒకటి రెండుగ నలియగొట్టి నూనెలో వేయవలెను. వాసనకు కర్పూరములుకూడ వేయవచ్చును.

నలుగు పిండి

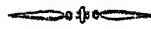
పచ్చటిపెసలు తెచ్చి దానిలో కొంచెము బియ్యము వేసి మెత్తగ విసరవలెను. దీనిలోకూడ కర్పూరముల వేసి మంచివాసన కలిగి, ఒంటికి దుద్దుకొను

టకు చాలబాగుండును. దీనిలో పెసగపప్పుకూడ కొంచెము వేయవచ్చును.

దంత చూర్ణము

సీమ బాదము తొక్కులు చేర్చిపెట్టి, వానిని పొయ్యిలోవేసి నల్లగ కాలవలెను. బాగుగ కాలిన దానితోకూడ కొంచెము ఉప్పువేసి బాగుగ దంచవలెను. ఉప్పుకాని పటికీకాని వేయవచ్చును. వీనిని పొట్లములుకట్టి అమ్రువచ్చును.

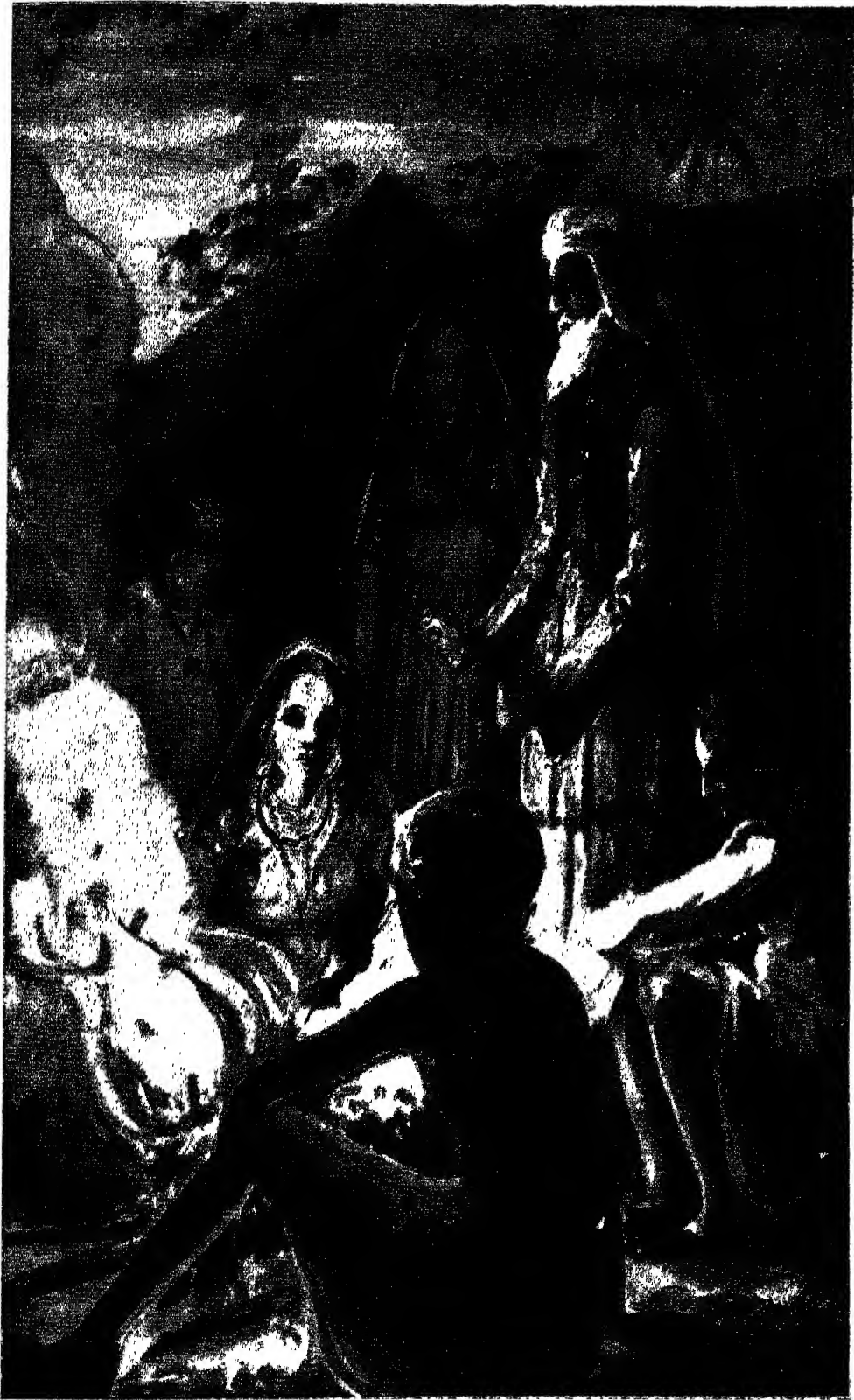
నేను పై పేర్కొన్న వన్నియుకూడ విదేశీయములైన వస్తువులను ఉపయోగించక, స్వల్పపెట్టుబడితోను, అందఱకు అందుబాటులోను త్వరగా ఖర్చగునట్లుకూడనున్నవి. ఈ ప్రైవ్యాపారమును పెక్కుమంది యిప్పటికిప్పుడేచేసి ధనమును చేయుచున్నారు. అయినను ఈ పరిశ్రమలు గృహిణులు ఇలువీడకయే స్వయంసహాయముతో చేసికొనుటకు అనువుగనుండునని నమ్ముచున్నాను.

గుణవతి

శ్రీమతి గుడిపూడి ఇందుమతీదేవిగారు

- గీ. నెచ్చెలీ ఎన్నికష్టాలు వచ్చుచున్న, ముచ్చిటుటమాని సతము సమ్మోదమూని దేవుడేకలడని నమ్మి ధీరమతిని, సైచితిని నింకనేలాగు సైవగలనొ.
- గీ. కడుపులో దాచికొనుతల్లి నడచెదివికి, తండ్రి నామూలమున దీనదశవహించె వెచ్చబెట్టెను తనకున్న విత్తమెల్ల, నల్లు డిల నున్నతోద్యోగి యగునటంచు.
- గీ. కన్నతండ్రికికడు గడగండ్లుగలిగె, నాదరింపంగ దిక్కులేదాయె నకట మంచిలేదాయె మాయ త్తమదికి, నెన్నిపనులుచేసిన పతితోడ పలుకనీదు.

చలిమంట

- క. పతి యాదరించుచుండిన, మతినంతటి దుఃఖవహ్ని మఱుగుదునే నా
వెతవెడలుటెన్నడో నా, గతియేమో కూడుగుడ్డ కఱవాయెగదే.
- క. పరసతులయందు జూపెడు, గురుదయ రసికతయుకండ్ల కొలుకుల నాపై
బరపందగదే యత్తయు, కరుణంగనరాదె పాపకర్మబగునే.
- గీ. ఆదరించెడునదిగదా యత్తగారు, నేలుకొనదగువాడు ప్రాణేశ్వరుండు
ఇద్దఱింతటికఠినులై యేచుచుండ, నెట్లుసైరించుచుంటినో యిన్నినాళ్లు.
- క. ఎన్నటికినైన నాథుడు, నన్నుం దయగనునటంచు నమ్మితి కష్ట
లెన్నెన్నో సైరించితి, నన్నియు వృథయయ్యె తిట్టె నడచెచువెడలన్.
- క. తుదియాసకూడ వదలెను, ముదితనొకతె పెండ్లియాడి ముఱియుచునుండెన్
హృదయేశ్వరు డిదెవింటివె, వదినా నేనింక జేయవలయునదేమో.
- క. సతినన్నిట విడనాడగ, పతినేనేవిడచితినిని పాపపులోకం
బతికఠినోక్తులు పలికిన, బ్రతికితి నపనిందలబడి వచ్చితి నిటకున్.
- ఉ. ఆకలిసైప నీవరిభవాగ్ని సహింప నిరాపనిందలీ
లోకులు వై వనోపను విలోలమసంబునునిల్ప నిందియ
వ్యాకులమున్నడంప చెలియా యిటు లొంటరి నిల్చియుండగా
నాకికచేతగా దెటులనాయన చెంతకుబోదునే కటా.
- క. అన్నకొమరుండు విసుగుచు, నన్నంబిడ బ్రదుకుచుండు నయ్యకడకునే
నన్నానని యెటులేగుడు, చిన్నతనముగాదె తండ్రి చింతిలకున్నే.
- శా. నాకుంగూర్చినదానవౌటమదిలోనన్ యోచనంబొందువే
నాకై సేయుము ప్రాణముల్విడుచుటే న్యాయంబొ గాకున్న నీ
లోకుల్నవ్వగ హీనపుంబ్రదుకుపై లోలాత్మనైయుంటనే
గాకుంజెందుటకంచునేడ్చె సతిదా కన్నీరుమున్నీరుగన్.
- గీ. పైదలికినట్లు కుత్తుకబంటియాచు, పొరలి పొరలి యాగక పైకిపొంగివచ్చు
శోకవారాశి నరికట్టలేక యలసి, ప్రాణసఖిపైని వ్రాలె నిబ్బరమునడలి.
- గీ. ఇట్లువ్రాలిన నెచ్చెలి నెదకుజేర్చి, కనులుచల్లనినీటితో గడిగి మదిని
కలకబాయగమాటాడె కరుణ వెలయ, మిత్రులనుబోలుబంధు లీ ధాత్రిగలరె.

అంబ అచ్చుతుల యుద్ధము

తిరుచూరు ఉత్సవవిశేషము

“పోయి సేవింపలేకున్న బుణ్యతీర్థ
మహిమ వినుటయు యభిలక్ష్యమహంబు.”

—మనుచరిత్రము.

‘పద్య’

కొచ్చిన్ సంస్థానము చిన్నదయ్యు వర్ధ
మాన సంస్థానములలో ఉన్నతస్థాన మాక్ర
మించుచున్నది. కేరళదేశములో నొక
భాగము కొచ్చిన్ సంస్థానము. ఇర్వది
యొక్కమాటు సమస్త క్షత్రియులను
రూపుమాపి వారి కశేబరములనే నిర్జర
లోకమందలి తన పితృవాతముల దనుప
సోపానములుగా జేసికొన్న పరశురాముడు
తదనంతరము భూమికి కశ్యపునకు ధార
వోసినట్లును, గ్రహించి, — కృతఘ్నుడు
కాబోలు — కశ్యపుడు పరశురాముని
నిలపైనుండరాదని శాసించినట్లును అంత
పశ్చిమతీరమునకు వచ్చి నముద్రునివెనుకకు
తగ్గవలసినదని కోరి ఆప్రదేశమునే పరశురా
ముడు నివాసముగా నేర్పఱచికొన్నట్లును
అదే కేరళమనియు నైతిహ్యము.

ఈ కొచ్చిన్ సంస్థానమునకు ముఖ్యపట్ట
ణములు రెండు. ఎర్నాకుళము, తిరు
చూరు. ‘తిరుశివపేరూరు’ (శ్రీ పరమేశ్వ
రుని పేరుగల యూరు) అను శబ్దము
యొక్క అప్రధాంశమే తిరుచూరు. అనేక

చారిత్రకవిషయములకు ప్రసిద్ధిగడించిన దివి.
హైదరాబాద్, టిప్పుసుల్తాను లిట యుద్ధములు
సల్పియున్నారు.

కొచ్చిన్ సంస్థానభూషణ మనదగు
తిరుచూరు పెక్కువిచిత్రములకు నిక్క.
సాధారణముగా ఏప్రిల్, మేనెలలో వచ్చు
‘దేవతాపౌరుష వ్రదగృహము’ ఎప్పటి వైభ
వముతో నిటీవల ముగిసెను. ఈ తిరు
చూరు “పూరము” కొచ్చిన్ సంస్థాన
ములో — మలబారు కంఠటికన్నను సత్యము
నకు తలవంపురాదు — మిక్కిలి కొండాడ
బడు పండుగ. తిరుచూరుపట్టణమున కీ
యుత్సవమునకు అన్నిదిక్కులనుండి వచ్చు
వ్రేక్షకుల యుత్సాహము, సంఖ్య దాని
గొప్పతనమును చెప్పకచెప్పగలదు. డెబ్బది
యైదువేలకుపైగా జనులు ఉత్సవమునకు
పెక్కుదినములకు మున్నే తిరుచూరునకు
వచ్చి విడియుదురు.

‘పూరము’ అనగా ఉత్సవమని యర్థము.
ఇతరములగు చిన్నచిన్న యుత్సవములకు
దీనికి పోలి కెందునులేదు. ఇందలి విభరీత

ములే మనల ముగ్గులను జేయుచున్నదనుట నిస్సంశయము.

తిరుమూరున కథిష్ఠాన దేవతలు ముగ్గురు. శక్తిదేవి, శ్రీకృష్ణపరమాత్మ, వీరిద్దఱకన్న ముఖ్యులు ప్రధానులునగు శ్రీ పరమేశ్వరుడు. ఈ మువ్వరయుత్సవములు ఏటేట నత్యంతవైభవముతో జరుగుచున్నవి. ఈ యుత్సవమునకు జేయబడు నేర్పాట్లు, వ్యయమగు ధనము ఎవ్వనినైన విస్మయమున ముంపగలవు. ఆ తిరుమూరును ఉత్సవమునకు పూర్వదినము చూచినను, రానున్న దింత బ్రహ్మాత్సవమని తలచుట కవకాశముండదు. ఏలన ఉత్సవమునకై యేర్పాట్లు అతిరహస్యముగను, అతిశీఘ్రముగను చేయుదురు. దేవుని పెండ్లికి ప్రతియొక్కడును పెత్తనదారన్నప్ప డీ రహస్య మేలయ్యా అని ప్రశ్నింపవచ్చును; కాని ఇదే మన కంత విస్మయానందము గల్పించి మన దృష్టుల కేంద్రీకరింపజేయుచున్నది.

మొదటి యిర్వ రథిష్ఠాన దేవతల యుత్సవము ఏకకాలమున వచ్చును. కావున 'పోటీ' సహజము. ఇద్దఱు దేవతలును పందెములు చఱచి 'యెవరా ముందు' అని తహతహపడునట్లు తోపజేయుదురు. అతి స్వల్పనిషయమును సైతము చాలచక్కగా నిర్వహింపబడునట్లు కార్యక్రమ మేర్పాటు చేయబడు టాక విశేషము. వీరి 'పోటీలో' గెలుపెవరిదో ప్రధానదేవత న్యాయమూర్తి గానుండి నిర్ణయించును. అక్కడ జరుగు పద్ధతి ఇది.

మలబారులో దొరకు ఉన్నతములును నుందరములునగు ఏనుగులను చెటి పదునై దుటిని ఇరుపక్షములవారును గల్గియుండురు. సుమారు ఎసిమిదడుగులు పొడుగైన ఆతపత్రియను, జరిగలతో చుట్టసొగసుగా నలంకరించినట్టిదానిని, అనుభవశాలియగు బ్రాహ్మణయువకుడు ఏనుగుమెడమీద కూర్చుండి ఉత్సవాంతముదాక దాల్చియుండును. ఆతపత్రియు కేవలమలంకారమాత్రమే. ఈ యువకునితర్వాత వెండిపిడి చామరములు రెండుగల మఱొకయువకుడు వానిని తఱచు ఇట్లునటు వీచుచుండును. ఇతని వెనుక నెమ్మింపుములతో జేసిన ఆలవట్టమును బూనిన మూడవవాడు గలడు. ఇట్లు అన్నియేనులపై నుండురు. వీరలకుతోడు శ్రుతిలయలతో ఆహుట్టించు నాగస్వరము, మృదంగము.

ఎత్తుకుదగినట్టులు ఇటులేడు, అటులేడు, మధ్య అన్నిటికన్న నెత్తైన నేనుగును నిలుపుదురు. ఆ నడుమగల యేనుగు నదృష్టముగదా యదృష్టము. సకల చరాచరజీవములకు ప్రభువగు ఆ దైవము దీనిమీదనే గదా యూరేగును! ఊరేగునంతకాలము ఆకసమును నిరసించి తలపైకెత్తి గంభీరముగా నది నడచుటలో వింతయేమి?

ప్రాతఃకాలమునకే ప్రధానియగు శ్రీకృష్ణమూర్తి ఇర్వరు నేనాపతు లిరువైపుల కొలిచి వచ్చుచుండ యుద్ధభూమిలో నేర్పాట్లు సాంతముగానున్నవాయని పరిశీలించుటకై బయలుదేరి తన మకాము

గృహ లక్ష్మీ

కొత్తచోటికి మాన్చుకొనును. దారి పొడుగునను జెండాలు గాలిగుమ్మటాలు కట్టబడి కంటికి కడునింపు గూర్చుచుండును. ముత్తైదువలు మోసాలనిల్చి యారతులు చక్రధరున కెత్తుదురు. శ్రీకృష్ణమూర్తి మకాము మాటుటతోడనే శ్రీ వడక్కణ్ణాధాలయ ముననుండు చిల్లరదేవళ్ల యూరేగింపు లాయా గుళ్లనుండి యారంభించి న్యాయమూర్తి దేవాలయము నెదుట ముగియును. ఈ పెద్దపూరము పండుగకు చిల్లరదేవళ్ల యుత్సవము బలగము లనిపించుకొనును.

ఇప్పటికే పోటీ యారంభమైనదని యూహింపవలెను. మిట్టమధ్యాహ్న మగు సరికి శ్రీకృష్ణమూర్తి వాద్యవిశేషములతో తన మకామునుండి నేనావతులు కొలిచి వచ్చుచుండ విరోధిపక్షముతో డీకొన బయలుదేరును.

ముఖములందు రకరకపు ఉడుపులు చిత్రములు గల్గిన యేనుగులు, బహువర్ణాత పత్త్రములు, నేమిప్పింఛముల యాలవట్టములు, ప్రకాశమానసూర్యుడు—ఇవన్నియు ప్రోగైన ఆసాందర్యమును చెప్పటకు వేనోళ్లు చాలవు.

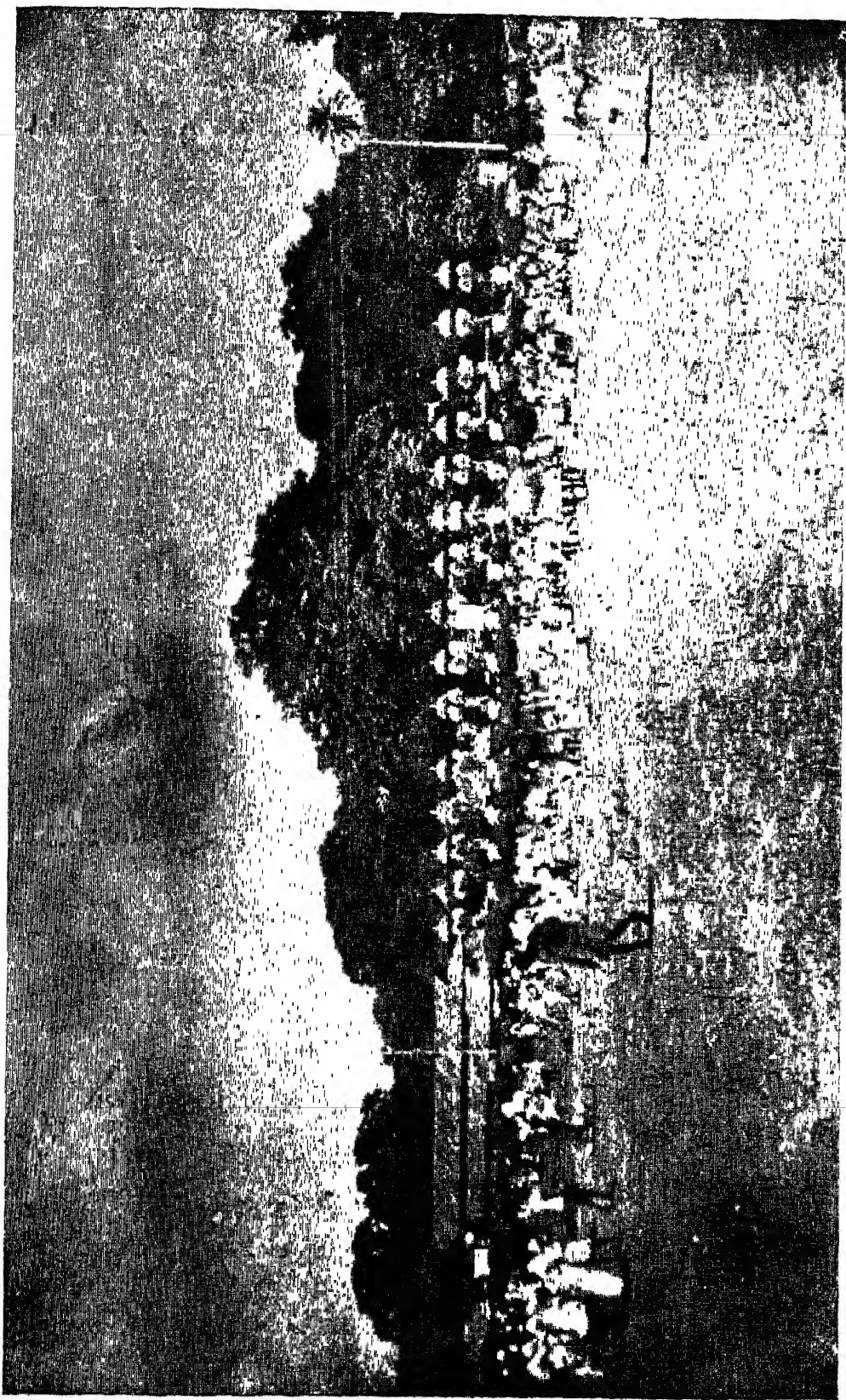
ఈలోగా రహస్యపార్తాహరులద్వారా తెలిసికొని యేమో, శక్తిదేవి సమాన గాంభీర్యముతో బయలుదేరును. వీరికిని ఇరువైపుల నేడేడ్గలు శ్రీకృష్ణసకున్న ఆతపత్రాదితంతు పూర్ణముగానుండును. శ్రీశక్తిదేవి బయలుదేరు నవసరమున తదాలయ పూర్వభాగశోభావిశేషములను

చూచినవారే యానందింపగలరు. పైమాదిరినే ఇంచుకవేటగు రంగులుగల పదునైన వస్త్రలపై సూర్యుడు ప్రకాశించుచుండ సమానశక్తిసామర్థ్యములుగల సేనతో దేవిగారు బయలుదేరి యుద్ధారంభ చిహ్నముగా శంఖము పూరింతురు. ఈసరికి శ్రీకృష్ణమూర్తి సేనలు గట్టిగా సేకరించుకొని గుడిప్రాకార బహిరంగణమున విడిపియుండును. ఇప్పుడే వాద్య విశేషములు చెల్లరేగును.

ఈసమయమున చుట్టుకొలత ఒకమైలుం దొక వలయముమధ్య ఉన్న తముగా న్యాయమూర్తి శ్రీపరమేశ్వరుడు అధిష్ఠించి యుండును. సాయంకాలముదాక శక్తి కృష్ణులు తమతమ కదన చాకచక్యముల వెల్లడించుచుందురు గాని గెలుపెవరిదో నిర్ణయించలేని స్థితిలో యుద్ధముండును. “నాతో సరిపత్తువా, డాగక పైకిరమ్ము” అని యంబ పరిహాసించెను.

ఉత్సవమునకెల్ల యానందదాయకమగు పట్టిదియే. ఇనుకచల్లిన నేలపై రాలదు. ఇరుపక్షములును ఆతపత్త్రములతో క్రుమ్ముకొని శక్తి సామర్థ్యముల చాటుటకు సంపూర్ణ ప్రయత్నములు గావించును. గెలుపునిర్ణయము పరమేశ్వరాధీనమైనను అక్కడ గూడియున్న ప్రేక్షకులు దాని గూర్చి తర్కించుకొనుచుందురు.

ఇప్పటి కేదియు తేలలేదు గనుక, సరే, తమతమ విడుదులకు నిరుపక్షముల వారు నేగుదురు.

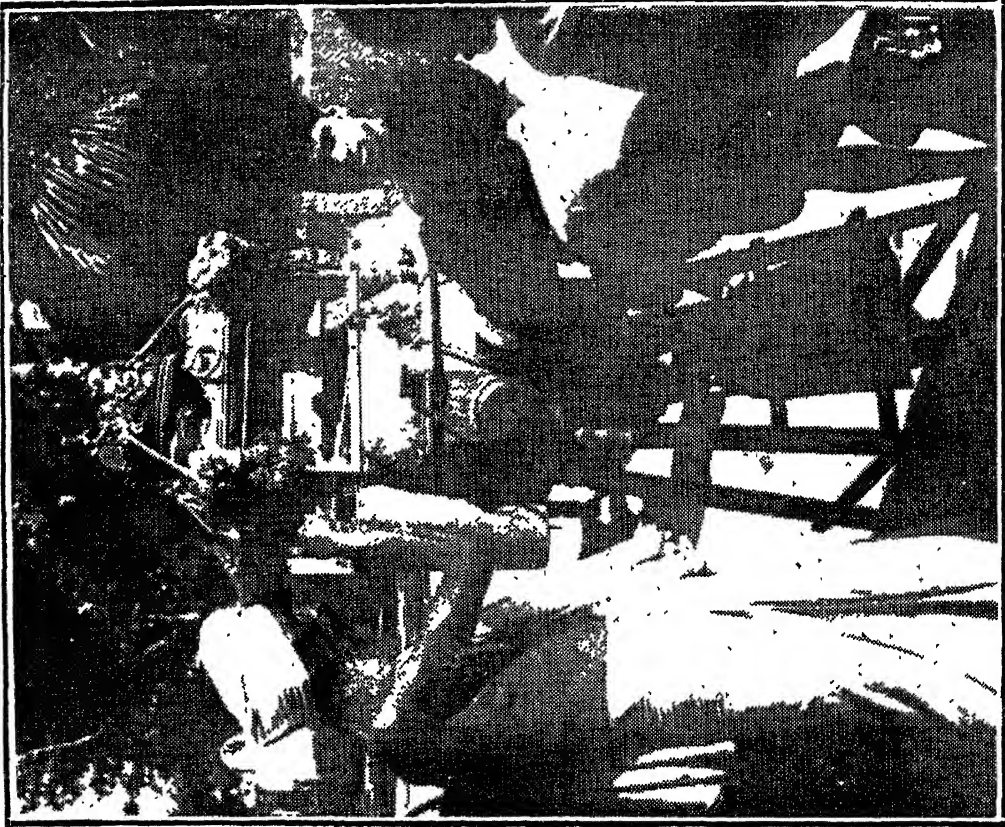

సాయంకాలమున జరుగు అంబు-అచ్యుతుల 'గూడమ'లో ఒక దృశ్యము. ఒక వైపు బలగమునకు జేరిన కరిబలము. 15 ఏనుగులు వానిపై అతప త్తములతో భ లానగు వాని నిట కాంచనగును.

శ్రీమతికాళ్లకూరి మహాలక్ష్మీ సుందరమ్మ గారు బి.ఏ. (ఆనర్స్).
వీరు బాలాంశ్రువు సుందరరామయ్య శేషమ్మ గార్ల పుత్రిక.
శ్రీయత కాళ్లకూరి శేషయ్యగారి ధర్మపత్ని.

వీరిటీవలనే సంస్కృతమున బి.ఏ. ఆనర్స్
రెండవతరగతియం దు ప్రీతులైరి.

హి
ధి
ఎ
హి

అంబ అచ్యుతుల యుద్ధము

ప్రాద్దుటివలె రాత్రి మరల తమ యుత్సవముల సాగించి చిన్నదేవళ్లు వెడలుదురు. ఇప్పటికి నడిరాత్రియగును. తనకే యెక్కుడు బలమని నిరూపించుటకయి యెదుటివారిని వెదకుటయట్లు రాజవీధుల నిరుద్దైవములును ఊరేగి యథాస్థానమునకు వచ్చి చేరును. ఇక్కడనేమూడుగంటల సేపు యుద్ధము జరుగును. వీనిని వీక్షించుటకయి యుత్సవాగతప్రేక్షకులు ఎత్తైనమేడలనెంతో యెద్దెక్కువచ్చుకొందురు. ఈయదనున బాణ వేడుకల సాంపుపెంపులు వర్ణనాతీతమే. ఎదుటిపక్షమువారికి తెలియకుండ వీరు, వీరికి తెలియకుండ వారు తయారుచేసియుంచిన రకరకము మత్తాబులు, బాణాసంచాలు వగైరా ప్రదర్శింతురు. ఆబెట్లు, ఆచైనా పెట్టెలు, 'టూర్పిడోలు' - ఇవి, అవి, యని పేర్కొనుటకిట జాగాచాలదు. ఇట్టిప్రదర్శనమున తిరుచూరుప్రథమస్థాన మాక్రమించుచున్నదనుటలో అతిశయోక్తిలేదు. దీనివల్ల కూడా తిరుచూరు ప్రాముఖ్యము బడసినది.

మరుదిన మువ్వన్ను. చుట్టుపక్కముల నుండి వచ్చినవారు రాత్రి జరిగిన యుత్సవములపయి చర్చించుచు వారివారి గ్రామముల కేగునెడ వారికి తట్టినట్టు గెలుపు నిర్ణయించు 'టటు' చేయుదురు.

ఇంతలో చాలినది కాదు కాబోలు తిరుగా చెఱి పదునైదు ఏనులతో ఇరు పక్షములును గుడి కెదుట శ్రీపరమేశ్వర సాన్నిధ్యమున నిలిచెదరు. మరల వాద్య గాండ్రు తమ కాళలమును ప్రదర్శింతురు.

ఆ తలత్రిప్పటలు, జుట్టు ముడివేసికొనులుట, ఆ స్వరమువేయుటయందలి కసరత్తులు ఆ ఉత్సాహము వాద్యగాండ్రును పరవశమున ముంచును. దాని నాలకించు జనసామాన్యము వీరితో నెవరి దెక్కువయో నిర్ణయింతును. ఇట్లు 5, 6 గంటల కాలము 'యుద్ధము' బాగుగా సాగించి సుమారు 12 గంటలకు పెక్కు తుపాకి కాల్పులతో పూరము ముగియును. "జనవాక్యంతు కర్తవ్య" మ్మన్న సామెతను శ్రీపరమేశ్వరుడు జనులు నిర్ణయించిన రీతిని గెలుపెవరిదో తేల్చును.

పట్టణమంతయు ముగ్ధుటిలేని నిద్రను తెచ్చుకొనును. సాయంకాలము చూతువా! అయ్యో యేమి చెప్పను? ఒక యెడారి యనిపించును. ఆ ప్రజలకోలాహలము, ఆ యేనులు-ఇవన్ని యేవీ? రెండు మూడు రోజులకు ముందున్న 'శాంతి' తిరుగా కన్నట్టి ఉత్సవములు జరిగెనాయని ప్రశ్నించుట కవకాశమిచ్చు విభ్రమమునకు మనల వశము చేయును.

ఈ యుత్సవసందర్భ సమాగతుల సంఖ్య డెబ్బదియైదువేలకు తగ్గదని ఆదినే సూచింపబడినది. ఇందఱకును ఆ యుత్సవము రెండు రోజులును చలిపందిరిపెట్టి అందు మజ్జిగ నొసగు శ్రీ కేసరికుటీరమువారి యాదార్యమును ప్రశంసింప దగియున్నది. వీరికి నిరత మాయురారోగ్యైశ్వర్యము లొసగి. శ్రీవడ కణ్ణాధస్వామివారి కితోఽధిక సేవయుటకు శ్రీ పరమేశ్వరు డనుగ్రహించుగాక.

నీ చర్మ సౌందర్యమెంతో నీ వయస్సంత

క్రింది చర్మపు తైలగ్రంథులు పనిజేయునపుడే ముడుతలు గీతలు బైలు చేరును. పైచర్మమునకించి కఱకు దనము ప్రారంభించును. ఈ రెండు చర్మములను మంచి సిద్ధియందుంచుము.

గీతలు ముడుతలు: ప్రతిరాత్రి పొండ్సుకోల్లు క్రీము పూసిన మానును. ఇది క్రిందిచర్మమునకు మంచి శక్తిని గొనిపోయి తైలగ్రంథులను కండరములను బలపరచును ఇది రోమకూపముల శుద్ధి చేయుటవలన నల్లని మచ్చలు మాయను.

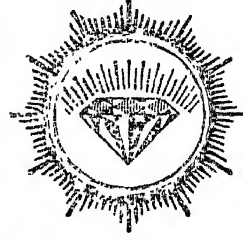
కఱకు చర్మము: పొండ్సు వాని పింగ్ క్రీమును పూసిన మాయమగును పొండ్సు కోల్లు క్రీము ఉపయోగించిన తరువాత ముఖమునకు, మెడకు చేతులకుగూడ పొండ్సువానపింగ్ క్రీము పూసి రాత్రంతయు నుండనిచ్చిన ఉదయమున చర్మము మృదువుగా నూతనముగా మనోహరముగనుండును.

ఉచితము: దీనిని నేడే పంపి పొండ్సు రెండు క్రీముల ట్యూబులను పొండ్సు ఫేసుపొడరు మాదిరులను ఉచితముగా బడయుడు. (చెక్ మేడు) నేను రల్.....రోజ్ క్రీమ్.....బ్రనెట్.....

డాబ్లీ అండ్ సెయ్మర్ లిమిటెడ్,
3, విటెట్ రోడ్డు, బొంబాయి.

పేరు.....
చిరునామా.....No. GL. 19

Registered No. 1983

TRADE MARK

సకల పరీక్షలకు చెడ
మ దు సాక్షాత్
వజ్రమునకు సరి
సమాస పూతగల

ఒ రి జి న ల్

క ల్ చ ర్ వ జ ము

తోడుసైను కములం 1-కి 8 అణాలు.
బేసరిసైను కములం 1-కి 6 అణాలు.

కల్ చర్ వజ్రములు మావద్ద దొరుకును.

గ్యారంటి నగలున్న దొరుకును.

S. అక్షణాచలం శెట్టి,

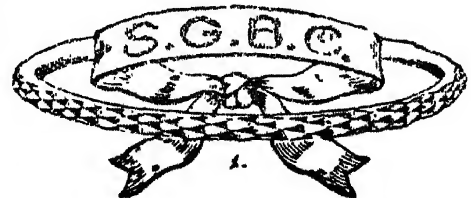
M. రామస్వామి శెట్టి,

షరాపువ్యాపారం, పెద్దబజారు, తిరుచినాపల్లి.

నయింటిఫిక్

బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంట్లు, కాననసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే ప్రశంసింపబడి, ఈ కంపెనీ గవర్న మెంటులో రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది నైంటిఫిక్

గోల్డుబాంగిల్లు కంపెనీ లిమిటెడ్

191, చైనాబజారు రోడ్డు, మద్రాసు.

ఆర్తవఫలముల ఆయోమయము

శ్రీమతి అడపా సుగుణమణిగారు

“శుభదినంబున సప్తమశుద్ధి గలిగి
చెలగువేళను గురుమాపుచ్చీరతోడ
సరసరుచిరాన్నభోజనోత్తరమునందు
నీడెరుంగనిచేడియ యీడుమీతె.”

ప శ ని.

శ్రీల ప్రాయమును మనశాస్త్రజ్ఞులు బాల, యౌవన, ప్రాథ, లోలయని చతుర్విధములగ విభజించియున్నారు. అందు జననాది పదునారువత్సరములగు బాలప్రాయముననే సమశీతోష్ణప్రదేశమున సర్వసాధారణముగ నారోగ్యవతులగు శ్రీలు పుష్పవతులగుచున్నారు. అత్యల్పప్రాయమగు ఆగ, ఏడువత్సరములవయసునను అలస్యముగ ఇరువది, ఇరువదైదు వర్షములప్రాయమునను కన్యలీడేరునట్లు నిదర్శనము లేకపోలేదు. కాని అట్టివానిని ప్రేక్షపైలెక్కింపవచ్చు. ఈకాలద్యత్యాసములకు దేశశీతోష్ణస్థితులు, భుజించుఆహారము, దేహపటుత్వము కారణములని కొందరిమతము; అతిసూత్రవ్యాధులు, పైశాచికలక్షణములు కారణములని మరికొందరితలంపు. కవయిత్రి ముద్దుపళ్ళని “కలికి కన్నెరికంబునొలగ జెంచుల కెంతో యిచ్చితీసినమంచు లిచ్చునిచ్చు, నెప్పడిదేరునో యీ ముద్దురాలని యుపవాసమొక వేళ నుండనీడు” అని యుద్ఘోషించినది. పరిశీలించుచో పూర్వకవి ప్రణీతములగు గ్రంథములలో నింక నీయంశముల వ్యక్తీకరించు వర్ణనలేన్నియోగలవు. ఎప్పుడు సంభవించినను ప్రథమార్తవము భారతదేశమున శ్రీజీవిత నాటకరంగమునకు నాందియై, మహోత్సవమున కాలవాలమై యలరారుచున్నది.

శ్రీలకు పుష్పిణులగు నాటనుండి నలువదిఎనిమిది లేక ఏబదివత్సరముల ప్రాయమువరకును గర్భము

దాల్చినపుడు, రోగిగనున్నపుడును గాక యిరువది ఎనిమిదినముల కొకపరి రజోదర్శనమై మూడు లేక ఆరుదినములవరకును గాన్నించుచుండును. దీని విషయమై పెక్కుఅభిప్రాయములుగలవు. వానిలో కొన్ని యీదిగువ నుదాహరింపబడినవి.

శ్రీమర్మస్థానము సరియగువృద్ధిని బొందినపిదప దానియొక్కతిత్తియందు అండముబయలుదేరి పాలాబియ్యద్యారముగ గర్భాశయమును కేరుట కారంభించును. అందువలన నేర్పడిన కాలవద్వారా నూతనముగగలుగు అండములు ప్రతిమాసమును బయటికి వచ్చుచుండును. ఇదియే శ్రీ లింటికి కాకపోవుటయని శరీరశాస్త్రకారణము.

ద్వాదశ రాగ్యాస్త్రకథచక్రమున జలతత్వకారకుడగు చంద్రుడు, అగ్నితత్వకారకుడగు కుజుడు గోచారరీత్యా సంచరింపుచు బాలికలను, వృద్ధరాండ్రనువిడచి మిగిలినశ్రీలకు రజోజన్మ మొనగూర్చుచున్నారు. జన్మలగ్నములేక చంద్రలగ్నము (జన్మకాలచంద్రస్థితిరాశి)లకు అనుపచయస్థానములలో (లగ్నాత్ ౧, ౨, ౪, ౫, ౭, ౮, ౯, ౧౨, ఇంట్లు) గోచారరీత్యా చంద్రుడున్నచో రజడత్పత్తియగును. ఆచంద్రునకు కుజదృష్టికలిగినచో నా ఋతుకాలాంతరమున పురుష సంసర్గమున గర్భమేర్పడునని జ్యోతిశ్శాస్త్రరహస్యము.

త్యవ్యుప్రజాపతిపుత్రుడగు విశ్వరూపుడు పురందరుని పురోహితుడుగానున్న కాలమున దురభిమాన

గృహ లక్ష్మీ

గ్రస్తుడై రహస్యముగ దానవులతో సంప్రదించి, వారలసహాయమున తా నిండ్రపదవి నాక్రమించుకొనుటకును, ప్రతిఫలముగ వారలకు హస్తభాగము లాసఁగుటకును తీర్మానించుకొని, అశ్వమేధయాగ మొనర్చుటకు గడంగెను. విశ్వరూపునివలన నారాయణ కవచ విద్య నుపదేశింపబడి శచీనాథుడు దౌర్జన్యమునకు గడంగిన దానవుల రణరంగమున జక్కాడి, విజయోత్సాహముతో స్వగృహమునకుమగిడి, పురోహితుని కుతంత్రము నెఱింగి, తోపావేశంబున మన్నుమిన్నుగానక నాతని శిరత్రయంబును ఖండించెను. అందువలన పాకశాసనునకు బ్రహ్మహత్యాదోష మాచ్ఛాదించినదనియు, మర్భరమగు నద్దానిని సమభాగములు గుజల, తరు, భూ, కామినులకు ప్రతిఫలముగ వరంబులకొసంగి పంచిపెట్టెననియు, ఆ బ్రహ్మహత్యాపాదితమే శ్రీ లంటుగైకొనుటయని పౌరాణిక గాథ.

శ్రీలకుభగవంతుడే స్వాతంత్ర్యమిచ్చియున్నాడు. సృష్టిస్థితిలయ కారణభూతులగు బ్రహ్మ, మహేశ్వర విష్ణులు, తమ అర్ధాంగులకు వాక్, శిర, ఉరములు వానస్థలములుగ నిచ్చి యితరులకు మార్గదర్శకులైరి. యుక్తవయోనిర్ణయమున పురుషులకు ఇరువదియైదు సంవత్సరములని శ్రీలకు పదునైమవ్వ ములని వ్యతాసముంచుచున్నార. పురుషులరీతి శ్రీలు ఇరువదియైదుసంవత్సరముల కీ యుక్తవయస్కులగుదురు గాని యీలాపున నెట్లుగుదురని స్వార్థపరులగు పురుషులు నోరెత్తకుంటకై భగవంతుడు శ్రీలకు సమర్థుడునట్లు గల్పించెనని నేటి ఆధునికకవుల ప్రతిసాధన.

రజన్ను చక్కనియొరుపువర్ణమును, నలుపుగలసిన రక్తవర్ణమునుగలిగి, అంటుకొనినవిధముగనుండి ఆరు లేక ఎనిమిదిఔన్సుల (Ounce) పరిమితిగలిగినచో నాశ్రీ ఆరోగ్యకరముగనున్నదని తలంచవలయును. డాక్టరు ఆర్. డి. డ్రాల్. ఎం. డి. ముప్రసిద్ధశరీర శాస్త్రజ్ఞులు శ్రీలకు రెండుఔన్సు (Ounce) ల రక్త

ముకన్నను హెచ్చుతగ్గులుగానవించుట ఆనారోగ్య కరమని నుడివియున్నారు. మితిమీరిన పురుషసంస్కర్మమును, లాపిరివస్తువులవాడుకయు రక్తస్రావవ్యత్యాసములకు గారణములని శరీరశాస్త్రజ్ఞులచే నేకగ్రీవముగ నామోదింపబడినది. శరీరతత్త్వశాస్త్రజ్ఞులు కొందరు రజన్ను ఊటఅనియు మరికొందరు రక్తసంబంధమైన రోగమనియు భేదాభిప్రాయముల నిచ్చియున్నారు. ప్రాచీనులు శరీరమును శుద్ధిచేయుట కేర్పరుబడిన మార్గమని తలంచిరి. మేటంసోవిన్ అను వైద్యనిపుణులు సాధారణరక్తమునకును దీనికిని భేదమేలేదని నిరూపించినారు.

భారతదేశమున కడకేగుశ్రీలు ప్రథమదినమున చండాలశ్రీతుల్యముగను, రెండవరోజున మహాపాత కాభిశస్తయైన నెలతతోసరిగను, మూడవదివసమున చాకలిపాలతితో సమముగను, నాల్గవవాసరమున శూద్ర కామిని సమానురాలుగను తలంపబడుచున్నారు. వారలు పాదులు, తులసి చెట్టులను సమీపించిన నవి చచ్చిపోవుననియు, కాయకూరలు ముట్టుకొనినవి నిస్సారములగుననియు ప్రతీతిగలదు. పాశ్చాత్యులలో సహితమిట్టి నమ్మకములుగలవు. చెరిగుమాసినశ్రీ ఆపిల్ (Apple) చెట్టుక్రింద కూర్చుండి ఆచెట్టు కాయలు, పండ్లు రాలిపోవునని వారితలంపు. ప్రాచ్యులచేకడకేగుశ్రీలకు నియమింపబడిన నిబంధన లీ దిగువ నుదాహరింపబడినవి.

- ౧ అభ్యంగనము, గంధపుష్పాది ధారణము, అంజనము, తాంబూలచర్మణముకూడవు.
- ౨ చీరల మార్చికట్టరాదు.
- ౩ గోరు మొదలగువానిని గిల్లకూడదు.
- ౪ శిరోజములకు తైలసంస్కరణకూడదు.
- ౫ కలహములందు పాల్గొనరాదు.
- ౬ మిత్రహారమును భుజింపవలయును.
- ౭ పగలు నిద్రించకూడదు.

- ౮ అగ్నిస్పర్శము, దంతధావనము, సూర్యావ
లాకనము చేయకూడదు.
- ౯ నేలపైనే శయనింపవలయును.
- ౧౦ అంజలిచేసినను తామ్రలోహ పాత్రముచే
సైనను ఉదకమును పానముచేయకూడదు.
- ౧౧ మరియొక రజస్వలస్త్రీని స్పృశించకూడదు.
- ౧౨ తనముఖము తాను చూచుకొనరాదు.
- ౧౩ తనమాటను ఇతరులకు వినిపింపకూడదు.
- ౧౪ ఇతరులకు తాను నాలుగు కాడిమానుల
(బారల) దూరమున నుండవలయును.
- ౧౫ నాల్గవదినమున స్నానముచేయవలయును.
- ౧౬ దిగంబరియై స్నానముచేయకూడదు.
- ౧౭ స్నానముచేసిన పిమ్మట భర్త మొగమును
చూడవలయును.
- ౧౮ స్నానాంతమున నోట వడ్లగింజలను వేసు
కొననిదే శిశువులను తాకకూడదు.

బహిష్ఠియైన స్త్రీ తిరుగ పందొమ్మిదిదినములలో
రజోవతియయ్యెనేని అపవిత్రతలేక స్నానమాత్రముచే
యొకదినమున శుచిర్భూతురాలగుననియు నిరువదిదినం
బుల కనంతరమయ్యెనేని యథాప్రకారముగ నాచరింప
వలెననియు విధింపబడియున్నది.

వైద్యశాస్త్రములో రజస్వలన కొన్నిరోగములు
నివృత్తియగునని వ్రాయబడియున్నది. అందు కొన్ని
యీదిగువ పొందుపరుపబడినవి. తదితరములు శేవ
లము స్త్రీ సౌందర్యపోషణకు, పురుషుల స్వార్థము
నకు ఉపయోగింపబడుటచే విడువబడినవి. బహిష్ఠి
యైన స్త్రీయొక్క ఋతురక్తమును వెట్టిపక్కకాటుపై
బెట్టిన దాని విషము విరిగిపోవును; శ్వేతకుష్ఠ
మచ్చలపై పూసిన నవిమానును. ప్రథమ రజస్వల
అయినస్త్రీయొక్క ఋతురక్తమును కండ్లకు కాటుక
వలె బెట్టిన తెల్ల కామెర్లజాడ్యము నివారణమగును.
చెఱగుమాసిన స్త్రీ, మూర్ఛకోగిని మూర్ఛయున్నప్పుడు
ముట్టుకొనిన మూర్ఛ నివారణమగును.

పాశ్చాత్యవనాగరకత భారతదేశమున వేయి
కాళ్లలో 'డిడ్లిమ్మ'నినృత్య మొనర్చుచున్నను ఆంధ్రుల
కింకను సాంప్రదాయిక విజ్ఞానముగ కొన్ని మూఢా
చారములు, పిచ్చినమ్మకములు అలవడుచున్నవని
యెఱుంగుట మిగుల శోచనీయమగు విషయము. అందు
కన్య లీడేరిన తక్షణమున 'ఆర్తవఫలముల'నరయు
పిచ్చినమ్మక మొకటి. ఇందువలన చెడుఫలములు వచ్చి
నపుడు చదువుకొనినవారు లేనిపోని కుశ్యంకలుగలిగి
మనోవ్యాకులతతో కుండుటతోడను, చదువురానివారు
అప్పికొండమున్నగు శీర్షయాత్రలతోడను వ్యయప్రయా
సములకు లోనగుచున్నారు. ఈ అప్పికొండ శీర్షము
దరి సంఘటనలు మేయోకన్య (Miss Mayo) విరచిత
మగు 'హిందూమాత' (Mother India) కు మరియొక
ప్రకరణమును చేర్చుటకే యుపయోగపడును. కొలది
కాలములో జేశ్యాకులముచారిత్రకవిషయమై నిఘంటు
బోధ్యమగునని సంతసించుచున్న మహిళామండలి
కిదియొక చిచ్చరపిడుగు. ఇట్టి అవినీతికరమును మరి
యొకరిచే వ్రేలెత్తి చూపించుకొనవీలగు సంఘటనలను
రూపుమాయించుటకు వీని యుత్పత్తికి కారణమగు
'ఆర్తవఫలముల' పుట్టు పూర్వోత్తరముల నరయుట
యావశ్యకము.

వేదముయొక్క ఉడంగములలో నొకటియగు
జ్యోతిశ్శాస్త్రము సిద్ధాంత, జాతక, ముహూర్తములని
మూడుభాగములుగ విభజింపబడియున్నది. అందు
ద్వితీయ, తృతీయభాగములగు జాతక, ముహూర్త
భాగములు సిద్ధాంతభాగమువలన నేర్పరుపబడిన
పంచాంగముపై నాధారపడియున్నవి. సిద్ధాంతులు
కొందరు 'కల్పలత' ననుసరించి, మరికొందరు 'అహా
బలనాథీయము' నూతగొని, వేరొకకొందరు 'గ్రహ
లాఘవము' రీత్యాపంచాంగములను గుణించుచున్నారు.
అందువలన పంచాంగములలో గ్రహగమనములు, గ్రహ
ణములు, తిథి, వారసత్వత్ర, యోగ, కరణ, అమృత,
త్యాజ, భుక్తిసుడియలు వ్యత్యస్థములుగ గానించు
చున్నవి. గ్రహగమనములలో నొక్కక్కపరి రోజులు

గృహలక్ష్మి

తదితరములలో కొన్ని ఘడియలు హెచ్చుతగ్గులు తరచు గాన్పించుచుండును. ఇది అనివార్యము. అందు నొకటితప్ప ఇంకొకటి యొప్పునుని తలంపబనిలేదు. అన్నియు శాస్త్రసమ్మతములగు గ్రంథముల ననుసరించి గుణింపబడిన పంచాంగములే.

ఈసందర్భమున ఆధునికసిద్ధాంతములలో కొందఱి విషయమునుగూడ స్థాల్పిపులకన్యాయముగ చెప్పు నగత్యముగలిగినందుకు పాఠకలోకము మన్నింతురు గాక. ఆంధ్రబాలికలకు అక్షరాభ్యాసముతోబాటు రాజావలంబనమగు హూణవిద్య తప్పనిసరిగనున్నది. హూణవిద్య నభ్యసించినవారికి కులవృత్తియనిన చుక్కెదురు. ఎంతటి ఉన్నతవిద్యనభ్యసించినను నేటి నిరుద్యోగసమస్యలో నింటగూర్చుండుటయే గాని తేలిక గత్యంతరములేదుగదా? వితంతువువలె నింట గూర్చుండుటకైన వలనుపడక వీరినంటబట్టిన హూణ విద్యాసారము అనవసరపుభేషముల కాశచేయు చును. ఈభేషములను పెరవేర్చుకొనుటకై ద్రవ్య సంపాదనకు ఉపాయములను వెదకివెదకి వేసారి 'ఉపనయనము నాటిమాట ఉన్నదినుమతి' అన్నట్లు చుట్టుతిరిగి పోలోహిత్య మారంభింతురు. 'కరువనక దాసులగుచో పదములెట్లవడు' నన్నట్లు వీరిలకు పంచాంగము చూచుటగూడ తెలియదు. తెనుగుమాస ముచేళ్లకు వీరికి వస్త్రావృతము; తెనుగుఅంకెలకు వీరికి ద్వీర్వాళము; తెనుగుసంవత్సరపుచేళ్లన ఏలినాటిశని; పంచాంగములోనుండు ఘడియఘడియలను గంటలు, నిమిషములలోనికి మార్చుకొనుటయన నైధనతార. ఎట్టోపంచాంగమును చూచి తిథి, వార, నక్షత్రములు చెప్పుగలుగటతోడనే "అశ్విని భరణి కృత్తికా; పాదం మేవం" అని చెప్పవలకు నేర్చుకొని జ్యోతి ర్విద్యావిశేషజ్ఞులు, లంకామధ్యాహ్నమధ్య రవిని తీయగడంగి సిద్ధాంతశిరోమణులగుచున్నారు. ఇట్టి సిద్ధాంతాలచే గుణింపబడిన పంచాంగములు జాతక, ముహూర్తభాగములకు పెట్టినభిక్ష. పదిలముగలేని

పునాదులపైనిర్మింపబడిన సాధమువలె నిట్టిపంచాంగ ములపై నాధారపడిన జాతక, ముహూర్తభాగములు నిలకడలేక ఊగులాడుచున్నవి.

పంచాంగముల, సిద్ధాంతాల పరిస్థితులిట్లుంచి ఫల ములను పరిశీలించెదము. ఆ ర్థవఫలములను వత్సరాయన, ఋతు, మాస, తిథి, వార, నక్షత్ర, యోగ, కరణము లకును, ఆ ర్థవశోటి రజస్వలాచక్రములకును సంబంధ పడియున్నవి. ఆంధ్రజేశమున విశేషప్రచారమువడసి నైవజ్ఞులకు మార్గదర్శకములైన 'స్త్రీజాతకము' 'ఆర్థవ చంద్రిక' 'నారదీయసంహిత' మున్నగు పౌత్రముల లోని ఫలములు ఒకటి యేటికీడ్చిన నింకొకటి శోటి కీడ్చుచున్నదని యిదిగువ నుదాహరింపబడిన శ్లోకభాగ ములవలన సోదరీమణులకు విదితము కాకపోదు. గ్రంథవిస్తరభీతిచే నొక్కనక్షత్ర ఫలములుమాత్ర మిటు పొందుపరుపబడినవి. తదితరములలోగూడ నిట్లెవ్యత్యస్థములుగలవు.

అశ్విన్యాం విధవానారీ. (౧)

అశ్విన్యాం ప్రథమరజస్వలాకన్యాధన సుపుత్రవ్రతభోగినీ భవతి. (౨)

శ్రీయుక్తా సుభగా పుత్రవతి సౌఖ్యా న్వితా స్థిరా, కులాదికా మానవతీ చాశ్విన్యాం ప్రథమార్తవా. (౩)

పూర్వే భాగ్యవతియోమా. (౧)

పూర్వఫల్గుణీ నక్షత్రే ప్రథమరజస్వ లాకన్యా పతిసుతహీనాభవతి. (౨)

పరకాయరతా దీనాదుష్పుత్రా క్లేశ భాగినీ మలినాకర్కశాకృద్భాగ్యరే వ్రథమార్తవా. (౩)

మఖాయాం పుత్రవర్ధినీ. (౧)

మఖానక్షత్రే ప్రథమరజస్వలాకన్యా
శోకవతీ భవతి. (౨)

నిర్దేవ్యా రోగసంయుక్తా సర్వదా
గేయలోలుసా, పితృవేశ్మరతా మాన్యా
పితృభే ప్రథమార్తవా. (౩)

పునర్వసోఽః సుఖం పత్యుః. (౧)
పునర్వసూ నక్షత్రే దుశ్చారిణీ ధన
నాశినీ భవతి. (౨)

పతిభక్తాపుత్రవతీవరసంతానమోదిన్
కులాచారానురక్తాధ్యాదితిభే ప్రథ
మార్తవా. (౩)

విశాఖే విధవాభవేత్. (౧)
విశాఖనక్షత్రేన్యాసాభాగ్యపుత్రవతీ
భవతి. (౨)

నీచకర్మరతా దుష్టాపానాసక్తా పర
ప్రియా, విపుత్రామలినా కృద్ధా
ద్విదైవే ప్రథమార్తవా. (౩)

మూలేతు వ్యభిచారఃస్యా... (౧)
మూలనక్షత్రేన్యాసాభాగ్యపుత్రవతీ
భవతి. (౨)

సంతానార్థగుణైర్నైర్వృత్త్యాన్య
క్లేశమోచనీ,
స్వకర్మనిరతా నిత్యం మూలార్తే ప్రథ
మార్తవా. (౩)

ప్రోష్ఠపాదే శ్రేష్ఠపుత్రా. (౧)
పూర్వానక్షత్రేన్యాపతిహీనాభవతి. (౨)

బంధకీ బంధువిద్వేష్యా నిత్యం దుష్ట
రతాఖిలా, శిల్పకార్యేషు కుశలాది
జాంఘ్రిభే ప్రథమార్తవా. (౩)

వైశ్ణవీకముల యర్థము సులభగ్రాహ్యము గాన
తాత్పర్యము వ్రాయబడలేదు. మఖ, భరణి, పూర్వ
ఫల్గుని, పూర్వాషాఢ, పూర్వాభాద్ర, ఆర్ద్ర, పున
ర్వసు, శ్రేష్ఠనక్షత్రములలో వ్యక్తురాండ్రగు కన్యలు
వానివానికి చెప్పబడు పరిమితులలో భర్తృదర్శన
మును, తాంబూలశర్వణాదులను విసర్జింపవలయు
ననియు, తదుపరి సక్రమముగ కాంతి జరుపవలయు
ననియు కానించిరి. ఫలములన్నిటిలోను వైధవ్య
యోగము పురుషులపాలిటికి ఫిరంగిగుండు. పురుషుని
జాతకములో ద్వికశత్రయోగము స్పష్టముగా గానిం
చుచున్నను కన్యను వివాహమాడుటకు వెనుదీయుడు.
గాని కన్యజాతకమున వైధవ్యయోగము పనికిరాదట!
ఏమి న్యాయము!!

కన్యకు జాతకమునుబట్టిగాని, ఆర్తవఫలమునుబట్టి
గాని వైధవ్యయోగముండేనని ఆ కన్యకయొక్క
తండ్రి ఆ కన్యకచేతనే సావిత్రివ్రతమునుగాని, పిప్పల
వ్రతమునుగాని చేయించి ఆకన్యను విష్ణువ్రతిమ,
అశ్వత్థామలకు రహస్యముగనిచ్చి వివాహమును
చేసి చిరంజీవియైన వరునికిచ్చి వివాహము చేయవల
యును. అట్లు రెండుమార్లు పెండ్లిచేసినందుననే దోష
మును లేకపోవునని బాలవైధవ్యయోగపరిహారముగ
జెప్పబడినది. చిరంజీవియైన వరుడనగా పూర్ణ, అపరి
మితాయుర్దాయయోగములు జాతకరీత్యాగలిగి ఆశ్వినీ,
మఖ, మూల, ఇత్యాది దీర్ఘాయుర్దాయ నక్షత్రము
లలో జననమైయుండవలయును. ఈ ఆయుర్దాయ
యోగములు విషూచి, కలరా, ప్లేగ్ (Plague)
మున్నగు అంటువ్యాధులు వ్యాపించునపుడు భూకం
పము, వడదల ఇత్యాది అవాంతరములు తటస్థించు

గృహ లక్ష్మీ

నపుడును వర్తింపవట. “లలాట లిఖితారేఖాఃపరి మార్తం నశక్యతే” “ఋణానుబంధరూపేణ పశు పత్ని సుతాలయాః” మున్నగు సుభాషితములను జ్ఞప్తినిడుకొనినచో నీ మానవప్రయత్న మెంతవరకు సఫలీకృతమగునని సంశయము తోపకపోదు.

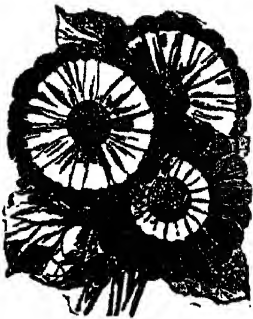
ఆంధ్రదేశమున వష్టిపూర్తి చేసుకొని మూడు లేక నాలుగు కశత్రములను పొట్టబెట్టుకొని కొడుకు, కొమరితల విడ్డల లాలింపు ముక్కాలి ముదుసలి సహితము పెండ్లిపీటలపై కూర్చొనుటకు వెనుదీయడు. సతికదా కూర్చొనునపుడు ‘అప్తవర్నాత్ భవేత్కన్య’ యేవధువు కొనవలయును. ఇట్టి అసమానదాంపత్యమునకు దురదృష్టవశమున భార్య రజస్వలా నక్షత్రము ప్రైశ్చేణికిచేరి వత్సరములబాటు వియోగము గలిగించినచో ‘త్రోసిరాజు ఆటకట్టగు’నని ఈ నిబంధన కొక సవరణను గావించుకొని ముందరి కాలకు బంధము వేసినారు.

శ్లో. రజస్వలానాం యదిపూర్వకాలే
సంభోగమస్మిన్ కురుతేంగనానాం
తదూర్ధ్వగండం యదితచ్ఛుభంచ
భర్తృశ్చిరాయుర్యది రుద్రవాక్యమ్.

అనగా రజస్వలకాని చిన్నదానికి భర్తృసంయోగము గలిగినచో తదనంతరమున రజస్వలా నక్షత్రమునకు దోషమున్నను వర్తించదని రుద్రవాక్యమట. అందువలన నిషేకముపూర్తములు బయలుదేరినవి.

కూరనక్షత్రమందు రజస్వలయైన స్త్రీకి మఱల శుభ నక్షత్రమందు రజస్వలయైన పిమ్మట గర్భధానము చేసిన దోషములేదనియు, కూరనక్షత్రమందు చంద్రుడు శుభనక్షత్రమందు సూర్యుడు ఉండగా రజస్వలయైన స్త్రీకి నక్షత్రదోషము లేదనియు గ్రంథములలోనున్నపుడు ప్రైశ్చోకముయొక్క ఆవశ్యకత-కేవలము వృద్ధవరుల అనుకూలమునకుతప్ప-గానింపదు. ప్రభుత్వచట్టము ననుసరించి శిక్షార్హమై, కారీర శాస్త్రరీత్యా హానికరమై, ధర్మశాస్త్రపద్ధతిని పాపభూయిష్ఠమై, అన్యదేశీయసోదరీమణులకు హాన్యాస్పదమై, నికృష్టమగు నీ రజస్వలా తూర్వార్థార్థ సంయోగ మెంతవర కామోదకరమో సోదరీమణులెల్లరను యోచింతురుగాక.

కారదాచట్ట మమలులోనున్నపుడు ప్రైవిషయముల కవకాశములేదని కొందరుసోదరీమణులు తలంచవచ్చును. శతకోటిదరిద్రముల కనంతకోటి ఉపాయములుగదా? ప్రస్తుతపువివాహములు నూటికితొంబది రజస్వలాతూర్వముగనే యానాములో జరుగుచున్నవి; ప్రతిముపేరుచెప్పియో, ఉపనయనమనియో రహస్యముగ నాంధ్రదేశమంతటను జరుగుచున్నవి. ఇందు స్త్రీలు చేయకలుగజేసుకొందురనుట నిర్విదాంశము. తమకొరకై యేర్పరపబడిన చట్టమును తామే యతిక్రమించిన ఈచట్ట మమలులోనున్న ప్రయోజనమేమి? దాస్యశృంఖలాబద్ధమైన భారతస్త్రీజీవితము ధన్యతజెందు టికెన్నటికో!

గొప్ప తోటలు
ఇండియా, బర్మా, సిలోను దేశములలో
పోచా వారి విత్తులవల్లనే

పెరుగుచున్నవి.

పుష్పములు

కాయగూరలు

ఉచిత బొమ్మలకేటలాగు అడుగుడు.

పెస్టాస్టి పి. పోచా అండు సన్సు, 8, నాపైరు రోడ్డు, పూనా.
Correspondence in English.

బొంబాయి విక్టోరియాగార్డన్స్‌లో ఒక మనోహర దృశ్యము.

శ్రీమతి దుర్గాదేవల్కర్ గారు,

(ఎడమనుండి రెండవవారు.) లండను విశ్వవిద్యాలయమున

గృహశాస్త్రములందు పట్టము బడచు నేగిరి.

కులము కులమందు వేటికి తెలుగుబిడ్డ !

1. గుణమెముఖ్యము నరులకు-కులమదేల
అన్నయారోక్తిదలపక-అనవరతము
కులము కులమందు వేటికి-తెలుగుబిడ్డ!

2. నవ్యసాహిత్యవాసనల్-దివ్యభంగి
దిశలబర్వచునున్న ఈ-దినములందు
అల్లజాతివివక్షను-యుల్లమందు
విడువనేరకయింకను-వెట్టివగుచు
కులము కులమందు వేటికి-తెలుగుబిడ్డ!

3. సాటిదేశంబులందలి-జనులు మిగుల
జాతిభేదంబు విడనాడి-జగతియందు
ఐకమత్యంబుతోనుండ-అహరహంబు
జాతిభేదంబులనిసీవు-జడతబుద్ధి
హెచ్చుతగ్గులు కల్పించి-ఇహమునందు
అంటురోగులమాది-అంటకుండ
కులము కులమందు వేటికి-తెలుగుబిడ్డ!

4. కులమెగల్గుచోమనఋషి-కులముగనుము
వేదకర్తయు బ్రహ్మర్షి-విపులజ్ఞాని
యైనవ్యాసుడు శూద్రజుండగునుగాదె?
ధర్మమార్గానువర్తియై-ధరను కీర్తి
గనినధర్మవ్యాధుడరయ-గాను నవని
నతడు సీచకులోద్భవుండగునుగాదె!
కులముపూజ్యముభవిని-సద్గుణముముందు
వీనితత్వమ్మునరయక-వెట్టివగుచు
కులము కులమందు వేటికి-తెలుగుబిడ్డ!

5. తక్కువకులమునగలరు-తటచిచూడ
నేటిదినములలోకూడ-నిపుణమతులు
ఉత్తమోత్తమపూరుషు-లొప్పిదముగ
గాంధీజీమహాత్మునివలె-ఖ్యాతిగాంచి
నట్టిభూసురుడెందైన-నవనిగలఁడె
అట్టి శ్రీమహాత్ము నుపదేశామృతంబు
ఆలకింపుముశ్రద్ధతో-ననవరతము
జాతిభేదంబు విడనాడి-జనులుమిగుల
సఖ్యభావంబుతోనుండి-సంతతంబు
హెచ్చుతగ్గులు విడనాడి-హితముగల్గి
అందరున్ సమభావమున్-పొందువరకు
భారతావనిమరిముక్తి-బడయలేదు
అనుచు చెప్పుటసభలలో-నహరహంబు
వినుచు నింకనువదలక-వెట్టివగుచు
కులము కులమందు వేటికి-తెలుగుబిడ్డ!

6. శీలమేయూనుతొడవులు-క్రీలకెపుడు
సత్యసంధతయును మరి-శాంతతయును
కరుణయును కలుగవలెను-పురుషులకును
సర్వజనులకును తొడుగు-సంతతంబు
భూతదయగల్గియుండుట-పుడమిగాన
గుణమెముఖ్యము నరులకు-కులమదేల
అన్నయారోక్తిదలపక-అనవరతము
కులము కులమందు వేటికి-తెలుగుబిడ్డ!

కోకా హనుమాయమ్మ.

ఇ వీ స మ స్య లే

దే వి

విశాలదృష్టిని బరికించిన నిండలి సంగతులు సమస్యలు కావచ్చును; కాకపోవచ్చును; కాని ఆయాపరిస్థితులందుండు వారికివి విషమసమస్యలనిమాత్ర మంగీకరింప కతప్పదు.

నేటి ప్రపంచమున నియంతలకే కాలమనుట పరిపాటియైనది 'అతి సర్వత్రవర్జయేత్' అనుటవలననో యేయో, భారతదేశమం 'దూరూర నింటనింట' నున్న వేలకొలది నియంతలు కాలపరిపాకము వలన

కోరలుదీసిన పాములగుచ్చున్నారు; వారు తమ యశక్తతను నిందించుకొనుచు బుస కొట్టుచున్నారు. ఐననేమి? ముక్కుపచ్చలారని బాలబాలికలకు ముడివైచి 'మీభావి జీవితముతో మాకెట్టి సంబంధముగాని లేకున్నను, మిమ్ముల భార్యాభర్తలుగ నొనరించుచున్నాము; మీరు పెరిగి పెద్దవారై నపుడు మీకిష్టమున్నను లేకున్నను మాయిప్పటిచేతలకు కట్టుబడియుండవలసినదే.

మనసంఘములో దురాచారము లున్న వని నందఱంగీకరింపవలసినదే కాని అవి యందఱికిని గనపడవు. వానికి గుఱియైన ప్రత్యేక వ్యక్తులకే వానిబాధలు స్పష్టమగును. బాల్య వివాహపిశాచములబారికి బాల్పడిన వారికి గాని వాని 'మజా' తెలియదు. పాపపుణ్యము తెలుగని పసికూసలపుడే వివాహము లొనర్చి కొని దురదృష్టవైస వారికిగాని వితంతువుల బాధలు ప్రస్ఫుటముగావు. ఈ విధముగా ఆయా ఆచారములకులొనై తప్పని సరిగా తమ్ములమున తమకుగలుగు ఆయాకష్టములు నూటికి నూరుపాళ్లు అనుభవించువారలయు వానినిగూర్చి తెలిసినవారలయు వ్రాతలు, (కష్టాలుకూడ) సత్యమునకు చాలదగ్గఱ. కష్టములచే గలిగిన బాధలచే నావేశపూరితులై సూచించిన పరిష్కారముల నందఱుట్టై యంగీకరింపక పోవచ్చునుగాని వారికష్టములు మాత్రము వారింపదగినవనుట నిర్వివాదాంశము; తప్పనిసరి.

దీనివలనగలుగు ఫలితములను అనుభవింపవలసినదే. ఇది మా యాజ్ఞ' యని బాల్య వివాహము లొనరించుచున్న వారందఱును, విజ్ఞాన వ్యాప్తిచేతను, విద్యాప్రాబల్యము వలనను నవినాశయములతోడను దారికివచ్చి వానికి స్వస్తి తెప్పవలసివచ్చినది. వీని కతీతులైన మహాత్ములను శారదా శాసనము కొరడా చేతబుచ్చుకొని 'కబడ్డార్' అని మందలించుచున్నది.

దీనికికూడ భయపడనిధీరులగు పూర్వాచార పరాయణులుందురేని వారిని కాలమే చక్క చేయగలదు. కావున బాల్యవివాహ మనునది నేడు మనమంతగా పరిగణింపదగిన ప్రబలసమస్య గాదు.

ప్రపంచమంతయు ప్రౌఢావివాహమేయుక్తమని నెత్తిన నోరుపెట్టుకొని ఘోషించుచుండ ప్రత్యేకముగా నదియే యుత్తమని చర్చితచర్చణముగ వ్రాయబూనుట

పాండిత్యముగాదు; ప్రజ్ఞావిశేషమునుగాదు
కాని దాని కవినాభావసంబంధముగానుండేది
కొన్నివిషయములు తప్పక విచారింపదగినవి.

ప్రౌఢావివాహమన్నంతనే కన్యకువివాహ
విషయమున తగిన స్వాతంత్ర్యముండితీరునని
స్ఫురించును. కాని స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమును
నది మనదేశములో ఏ

నలుపురి విద్యావంతుల
వద్దనో జనించి మాయ
మగుచున్నది. ఒక
వేళ బాల్యవివాహ
ము లంతరించి ప్రౌఢా
వివాహములు
జరుగవచ్చును కాని
కన్యపితరుల వాక్యాను
సారము వివాహమాడ
వలసినదేనా యను సు
దియము జనించుచు.
తనకు నచ్చినచో, తన
కది యభ్యంతరము
లేనిచో, నటులనే గావ
చ్చును. వివాహమను
నది యానాటి ముచ్చ
టతో దీరునదికాదు.

వివాహితులు జన్మాంతమువఱకు కష్టసుఖ
ములను సమభాగినులై యేకొరంతయులేక
ప్రశాంతముగ కాలము గడుపవలసియున్నది.
అట్టితరి నభీష్టవరణమునకన్న ననుకూల
మార్గమేమున్నది? అటుగాక పితరుల యా
జ్ఞానుసారముగ గంగిరెద్దువలె తలనాడించు
చు నెవరికిచ్చి వివాహముచేసినను సరియే

యని యున్నవారు ప్రతికూలురును అనను
బద్ధులునగు వారితో — సౌఖ్యముమాట
దైవమెఱుగును — కన్య కాపురమెట్లు
చేయగలుగును? వివాహములందెట్లు ప్రౌ

ఢావివాహము ముఖ్యమో వివాహవిషయ
మున స్వయంవరణస్వాతంత్ర్యము ముఖ్యమో
సరమగుట నిర్వివా

దాంశము. ఇటులని
తనయల భావి సౌఖ్య
మునందు దృష్టిగల
అనుభవజ్ఞులగుమాతా
పితల యుపదేశము
లను మన్నింపక యుండ
రాదు.

పాశ్చాత్య ప్రపంచ
మునందు ప్రణయరా
హిత్యమైన వివాహము
లరుదు. కాని మనదేశ
మున నింతవఱకు ప్రణ
యమునకు వివాహ
మాధారమని తలంచి
యుండిరి. వివాహానంత

రము భార్యాభర్తల
యెడ నభివృద్ధియగు ప్రణయమునంఘము
నకు వెఱుచుటచేతనో, నియమబద్ధమై
యుండుటచేతనోయని చెప్పవలసినదే. ఇది
యు నరుదు; ప్రతివారియందును గలుగు
టసంభవము.

కాలానుసారము మన యాచార వ్యవ
హారములుగూడ కొంతవఱకు మారి నేడు

“న్యాయమైన హక్కులన్నిటికిని సరియగు
పరిష్కారముండి తీరవలయుననుట నాయుద్దేశ
ము. ఈ సమస్యపరిష్కారమే సాంఘిక
విద్యేషములనుగాని విభేదములనుగాని
పెంపొందించు నట్టిదైనచో, భావి సాంఘిక
పరిణామమున కది క్షయింపదగని నేరమగును.
ఈ తరుణమున స్త్రీలకొక ప్రత్యేకప్రార్థన
హృదీయపూర్వకముగా చేయుచున్నాను.
స్త్రీలు సాంఘికవిద్యేషములందు పాల్గొన
కుడు. పురుషులు కీవిషయమున బుట్టలులేకున్న
మనకైననుండనిండు. ప్రకృత కష్టముల గమనిం
పక భావిమానవ సాంఘిక సౌభాగ్యమునెడ
దృష్టియుంచుట స్త్రీలకర్తవ్యము. వాతైక
మత్యము మాటనెపుడునుమరువరాదు.”

ఆచంట రుక్మిణమ్మ

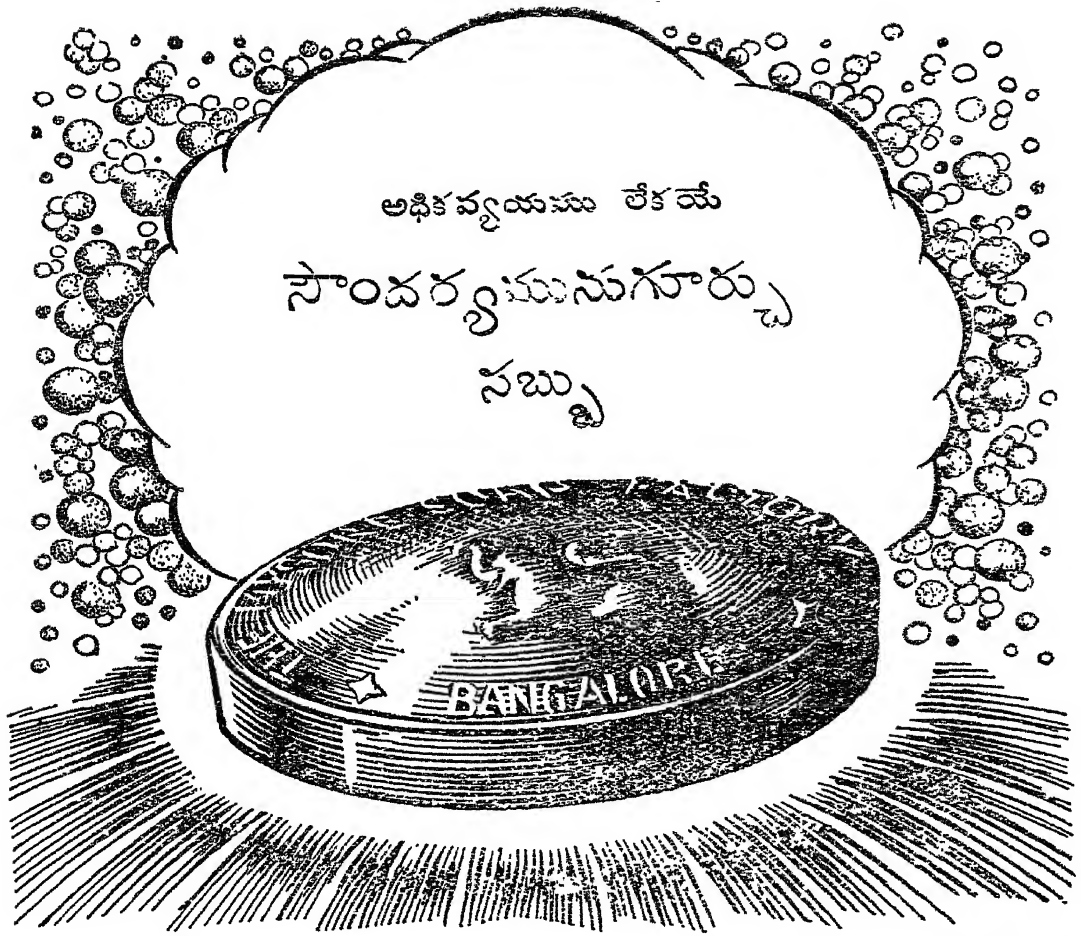
గృహ లక్ష్మీ

యువతీయువకులు కలసి మెలసియుండుట కవ కాశములు గలవు. దీనిచే వీరియందు పరిచయము గలుగుచున్నది. అట్టిపరిచయము కాలక్రమమున స్థిరమై నాంతరంగికమగును. ఈ యాంతరంగిక మైత్రియే స్నేహమనియు, ప్రేమయనియు జెప్పబడుచున్నది. కేవల మొకేజాతికి జెందినదైన స్నేహమనియు దద్దిన్నమైన ప్రేమ లేక ప్రణయమనియు జెప్పదగును. [ప్రేమ, ప్రణయము అభిన్నమను నర్థమున నిట్లుపయోగించుచున్నాను.] కనుకనే ప్రేమోత్పత్తికి సంవీక్షణ, సంభాషణ, సాహచర్యము లనునవి యాలంబనములు. అయ్యది వీక్షణమువలన నుద్భిజ్జించై సంభాషణమువలన నభివృద్ధి నంది సాహచర్యమువలన స్థిరమగుచున్నది. వీనికి విద్యారూపశీలము లుద్దీపితములు. అవకాశములుండుటచే ప్రేమ యువతీయువకులమధ్య నీ విధముగ ప్రబలుచున్నది. అంతియగాక యొకరినొకరు చక్కగ నర్థముచేసుకొని తమ జీవితమంతయు కలసి హాయిగగడవగలమున నభిప్రాయమును వారి హృదయములందు రేకొత్తును. ఈ ప్రేమకు ప్రతిఫలమేవివాహమయ్యేనేని వారిసుఖజీవితమున కది మొదటిమెట్టుగనుగడగలదు.

ఇటులగుట అవివాహితలగుయెడ మాత్రమేగాదు. బాల్యవివాహమునకు బలియై వితంతువులైన వాటికూడ నిట్టి యవకాశము లుండవచ్చును. అట్టిచో వారెల్లరు అవశ్యముగా స్వయంవరణపద్ధతినే వివాహమాడవలయుననుట నాయుద్దేశము. కారణము లెల్లరికి విదితములే.

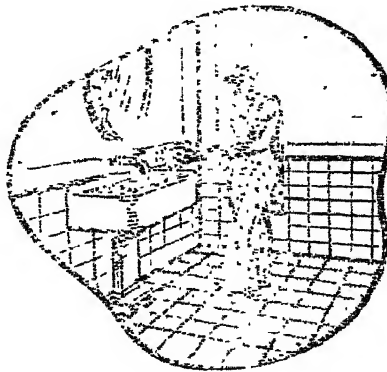
హేతువాదమునకు నిలువజాలక, మానుషత్వమును దగ్గఱజేరనియకయుండు నే సనాతనాచారపరాయణ చక్రవర్తియో వితంతువాద్యాహము శాస్త్రనిషేధమని యసంబద్ధప్రలాపములాడిన నాడుగాక. ముక్కువచ్చలారని ముద్దియ యకాల మృత్యువువాతబడిన భర్తకొఱకై యావజ్జీవము దుఃఖములపాలు గావలసియుండునా? వారిభర్తతోపాటు వారియందలి మానవగుణములుకూడ మరణించినవా? తాను బాధ్యతవహింపనిదానికై తనజీవితము బలిచేయవలయునా? సంఘము వారలను వెరపించి వివాహమొనర్చుకొనుట కాటంకపెట్టినది. వారితలంపులను, వారి రహస్యాచరణములను నాపజాలెనా? జీవితపర్యంతము సుఖించుటే జన్మోద్దేశము. సంఘమునకు భీతిజెందక, యన్యాయముల నొడిగట్టక, ప్రకృతి సిద్ధమగు సుఖానుభవార్హతను, వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యమును బురస్కరించుకొని స్త్రీలు స్వయంవృణీతప్రణయపాత్రులు గావలయును. ఇది వారికి సమస్యయే! కాని పరిష్కారముకూడ వారిచేతులందే యున్నది.

అధైర్య ముగ్గుపాలతో పెట్టబడి సంఘనియములకు కదలక కట్టువడి విద్యా, జ్ఞానములచెంత పోవని వితంతువులమాటయేమి? వారికి సాహస మెక్కడినుండి వచ్చును? నిజమే. అందువలననే వారు తీరనికష్టములకు లోనగుచున్నారు. ఆకష్టములకెల్ల కారకులయ్యు వానిని వారింప నెంతమాత్రమును శ్రద్ధవహింపనివారు మానవగుణమునకు చెందరు.

సౌందర్యమునుగూర్చువానిలో మైసూరు చందనసబ్బు అతిప్రఖ్యాతమైనది. ఇది చర్మమాలి వ్యయమును నశింపజేసి దేహమునకు ఆరోగ్యము, లావణ్యము చేకూర్చును. ఈసబ్బు నురుగుల వధికముగా కల్గియుండుటచేత, వాడినప్పుడు, స్వేదరంధ్రములందలి మురికి పూర్తిగా పోవును. మార్దవము, లలితసౌరభము వీనితో కూడుకొన్నది.

అనుభవజ్ఞుల సాహాయ్యమున ఆధునిక శాస్త్ర పద్ధతులతో తయారు చేయబడుచున్నది.

ఎంతో నాణ్యవంతమైనది. అతిస్వల్ప లాభమునకే విక్రయింప బడుచున్నది.

మైసూరు చందనసబ్బు

గవర్నమెంటు చందనసబ్బు ఫ్యాక్టరీ, బెంగళూరు.

జాతిమత, వయోభేదాలను, హెచ్చు తగ్గులను, గుణావగుణాలను, సాధక బాధకాలను గుర్తించకుండా అభివృద్ధి చెందే ప్రేమ ఆమెకోకూడా జనించింది. ప్రపంచదృష్టిలో అది న్యాయ మూకాదు; ప్రేమించడానికి ఆమె కధికారమూలేదు. కాని ఆ ప్రేమ హృదయాలు.....

* * *

రామలక్ష్మికి చాలా జబ్బుగావున్నది. బ్రతికే స్థితిలో లేదు. తమ అబ్బాయిగారిని చూడాలెనని మహాకలవరిస్తున్నది. ఒక్కమారు తమరు అబ్బాయిని అమ్మాయిలను తీసుకొని మావూరు దయచేయాలెనని రామలక్ష్మి చెల్లెలుకొడుకు వచ్చి చెప్పగానే రామారావు కాలేజీకి సెలవు వ్రాసిపంపి వేణుకుగూడా ఆవూట బడిమాన్పించి వేణును తీసుకొని రామలక్ష్మి వున్న గ్రామం వెళ్లాడు. రామలక్ష్మి పూరిగుడిసెలో నులకకుక్కిలో పడుకొనివున్నది. రామలక్ష్మిని చూడమని తండ్రికంటే ముందు పురుష్కంటూ లోపలికిపోయిన వేణు రామలక్ష్మిని చూచి భయపడి తండ్రి వెనుకకువచ్చి నిలిచి తొంగిచూడటం మొదలు పెట్టాడు. “పెద్దాము చిన్నయ్యనూ పంతులుగారిని చూడాలంటివే ఆరుగోవచ్చారు చూడూ” అన్నాడు కోటయ్య. రామలక్ష్మికి పుబ్బువ్యాధి కావడంచేత శక్తితప్పినా తెలివితప్పలేదు. కోటయ్య చెప్పగానే చప్పన కళ్లు తెరిచింది. రామారావు వేణు యెదుట నిలబడివున్నారు. రామలక్ష్మి చూపులు పక్క పక్కల ప్రసరించాయి యెవరినో వెదకుతున్నట్టు. రామారావు గ్రహించి ‘పెద్దమ్మయిని అత్తవారు యేడాదిలోపల తీసుకపోయినారు. చెల్లెలుగూడా పెద్దమ్మయితో వెళ్లింది’ అన్నాడు. సరేనన్నటు

రామలక్ష్మి తలతిప్పి వేణును దగ్గరకురమ్మని సాంజ్ చేసింది. వాపుచేత వికృతంగావున్న రామలక్ష్మినిచూచి భయపడి వేణుతండ్రి వెనుకనుండి యివతలకు రాలేదు. ‘రామారావు భయంలేదు నాన్నా! మన రామలక్ష్మి నీమీద దానికి అమితప్రేమ. నేను దగ్గరకు తీసుక పోతా రమ్మ’ని రామారావు వేణును రామలక్ష్మి వద్దకు తీసుకపోయినాడు. రామలక్ష్మి వేణును కళ్లారాచూచి కాగితంలా మడచి మడచి వుంచిన ఒక నవరసనీసి వేణుచేతిలో బెట్టి ‘చిన్నయ్యా.... నా పేరుగా. ఉంగ....రం....చేయి....చి....చేతికి పెట్టుకో....న....న్న....మఱచి....’ రామలక్ష్మి మాట్లాడలేకపోయింది. అవసానదశలోగూడా రామలక్ష్మి వేణుపై జూపిన ప్రేమకు రామారావు ఆశ్చర్య పడిపోయినాడు. అప్రయత్నంగా వెలువడిన రెండు కన్నీటిబిందువులు కృతజ్ఞతాభరితమైన అతని అంత నును వెల్లడించినవి. ‘మహాయోగ్యురాలు. మహా విశ్వాసంగల మనిషి. రామలక్ష్మి వంటి ఉత్తమురాలి సహాయంలేకపోతే ఆగోజుల్లో నాఅవస్థ యెట్లా వుండేదో: మనిషికి కులం ప్రధానంగాదు. గుణమే ప్రధానం’ అన్నాడు రామారావు. ఒక్కటి రెండు నిమిషాలు గడిచాయి. రామలక్ష్మి పని అయిపోతున్నట్టు తోచింది. ‘రామలక్ష్మి వెళ్లివస్తాను’ అన్నాడు రామారావు. రామలక్ష్మి బలవంతంగా కండ్లు తెరిచింది. ఆమె చల్లనిచూపులు మొదట వేణుపైబడి రామారావు దెసకు మరలినాయి. ప్రాణపదంగా పెంచిన నీ వేణు జాగ్రత్త నుమా అని వొప్పగించి నట్లున్నది రామారావు కామాపు. రామలక్ష్మి మళ్ళీ కండ్లు మూసింది. కనుకొలుకులు నిండిన కన్నీళ్లు బొట్టు బొట్టుగా చెక్కిళ్లపై జారినాయి. మనసులో వూహ చెప్పే శక్తిలేదు. రామారావు వేణును తీసుకొని బయటికివచ్చాడు. అంతే అయిపోతున్నదన్న సవ్వడి

గూడా వెంటనే వినవచ్చింది. గబగబ యిద్దఱు ము
ప్పులు పట్టి బయటకు తీసుకొచ్చారు. ఆ దృశ్యం
చూచి వేణు వలవల యోడ్చాడు. రామారావుకు
గూడా కళ్లనీళ్లు వచ్చాయి. కళ్లనీళ్లు తుడుచుకుంటూ
వేణును పూరడిస్తు కొంచెం దూరంగా వచ్చి 'కోట
య్యా' నేను వెళ్లిపోతున్నాను. ఇవ్వాలి కర్చునిమి
త్తం ఈ పదిహేనురూపాయలు తీసుకో. డబ్బుకోసం
నీవు వెనకముందాడ నక్కరలేదు. రామలక్ష్మి దిన
వారాలు ఘనంగాచెయ్యి. అందుకైన కర్చుంతా నేనే
భరిస్తాను. అంతేగాదు. రామలక్ష్మి పేర మీగ్రామం
లో ఒక మంచినీళ్ల బావిగూడా వేయిస్తాను' అని
రామారావు స్వస్థలానికి బయలుదేరాడు. రామారావు
కాలేజీలో ప్రొఫెసర్. నెలకు నాలువందలు జీతం.

౧

ఒక్కొక్కప్పుడు ఒక్కొక్క కుటుంబానికి కల్లే
విపత్తు చూస్తే భగవంతుడికికూడా చూడలేనితన
మున్నదా? అనిపిస్తుంది. లేకపోలే పాలు పోసుకుం
టున్న కంకిలాగా నవనవలాడుతూ యెంతో చక్కగా
కూడుకుంటున్న రామారావు కాపురం యింతలో
యింత విపత్తుకు పాలుచేయడమేమిటి భగవంతుడు?

రామారావు యిరవైయారు సంవత్సరాల చిన్న
వాడు. ఎం.ఎ. ప్యాసైనాడు. కాలేజీలో ప్రొఫె
సరు. నూటయాభై రూపాయల జీతం. భార్య జాన
కికి యిరవైరెండేళ్లు వయస్సు. తెలివి, యోగ్యత,
చక్కదనము అన్నీ అవిడ సొమ్ము, భార్య భర్త
లలో ఆత్మంతమైన అశోన్యత. చూడ ముచ్చటైన
దాంపత్యం. తొలిచూలు మలిచూలు ఆడబిడ్డలు.
మూడవకాన్ను వేణు పుట్టుకతో ఆమె జీవితం ముగి
సింది. పోయిగా నుఖసాగరంలో శయనించుచున్న
ఆ సంసారనౌక ఆ మహాపద్రవపర్వతానికి డీకొని
ఫెటిల్లున పగిలిపోయింది.

నాలుగేండ్లబిడ్డ ప్రేమలత. రెండేండ్లపిల్ల హర్ష
లత. పదమూడుకోజుల పసికూన వేణు. రామారావు

పాతాళానికి క్రంగిపోయినాడు. జానకిమీద ఆతనికి
అపరిమితప్రేమ. వినోదమునకైనా మాటామాటా
అనుకొని యెఱుగని ఉత్కృష్టదాంపత్యం వారిది.
అటువంటి భార్యను కోల్పోవడం ఈ పసిబిడ్డలను
పెంచవలసిన బాధ్యతమీదపడడం తనవంకగాని ఆమె
వంకగాని యీ బిడ్డలపోషణభారం వహింపగలవా
రెవరూ లేకపోవడమూ రామారావుకు అన్నికష్ట
ములు ఒక్కమాటు చుట్టుకున్నవి.

వంటమనిషి, పనిమనిషి, బిడ్డల నెత్తుకొనేమనిషి
బజారువెచ్చాలు వగైరాలకు చాకలి, మొదలైన
నౌకర్లంతా యిదివఱకేవున్నారు. చూచినా చూడ
కున్నా ఆ తల్లిలేని బిడ్డలపోషణభారం ఆ నౌకర్ల
మీదనే పడ్డది. రామారావు క్లబ్బు మానుకున్నాడు.
కాలేజీనుంచి వస్తే బిడ్డల సంరక్షణలోకం.

౨

రామలక్ష్మి జానకిరెండోబిడ్డను కడుపుతో
వుండగా పెద్దపిల్లను యెత్తుకోడానికి వారింట్లో
చేరింది. రాత్రీ పవలూ వారింట్లోనే ఉండటం అన్నం
వస్త్రం సంరక్షణంతా వారిదే. రామలక్ష్మి వొళ్లు
దాచుకోట మెఱుంగదు. జానకికి రవ్వంత కష్టం తగల
కుండా రాత్రిపూటగూడా పిల్లను బుజానవేసుకొని
తిరుగేది. 'రామలక్ష్మీ! పాపం యెంతనేపు యెత్తుకు
తిరుగుతావు. ఆమ్మాయిని నా కిట్లాయిచ్చేసి నీవు
పడుకో' అంటే "యెందుకమ్మా వద్దు. ఓపలేని
ఆమ్మవు ఆమ్మాయి నెత్తుకోలేవు. మీరే ఆమ్మాయిని
సముదాయించుకుంటే నే నెందుకువుండి ఆనేది"
దాని యోగ్యతకు రామారావు జానకికూడా చాలా
సంతోషించి మిక్కిలి ఆదరించేవారు. వారి ఆదరణ
కొద్దీ రామలక్ష్మి వారి సభికంగా ప్రేమించేది. రామ
లక్ష్మిమీదవుండే ప్రేమాతిశయంచేత యెంత లేకలేక
పోయినా జానకి రామలక్ష్మికి తానే స్వయంగా
అన్నంపెట్టేది. కన్నతల్లిలాగా చూచేది. అటువంటి
జానకమ్మతల్లి పోయిందంటే రామారావుకంటే

యెక్కువ దుఃఖాన కుమిలిపోయింది రామలక్ష్మి. ఆమె బిడ్డలను చూస్తే దాని జాలిగుండె కరిగిపోయింది. అన్న మొక్కటితప్ప తక్కినవాళ్ళకు కావలసినవన్నీ తానే చూచేది. అందులో వేణుగోపాబుడంటే దానికి అమితప్రేమ. చిన్నయ్య చిన్నయ్య అంటూ అతిలాలనచేసేది. ఆబిడ్డకు యియ్యమంటే దాని ప్రాణం వోర్చేదికాదు. మగబిడ్డంటే ఆపేక్షపడేది మా జానకమ్మతల్లి. మా బంగారువాసున పుట్టవచ్చేటప్పటికి చూచుకొనేందుకు లేకపోయింది మా అమ్మకని కండ్లనీళ్లు బొటబొట కార్చేసి. ఆబిడ్డలను తల్లికంటేను మిక్కిలిగా చూచేది అందులో రోజుల బిడ్డైన వేణును కేవలం తానే పెంచడంచేత ఆ కుటుంబాడిమీద ప్రేమ అత్యధికం. వేణుగూడా దానిని తల్లిలాగా ప్రేమించేవాడు. దాని వొడిలోమారి నవ్వుతూ కేరుతూ దోబూచులాడేవాడు. చప్పట్లు కొట్టి భజనలుచేసేవాడు. యెవరివద్దవున్నాసరే రామలక్ష్మిని చూడంగానే దానిదగ్గరికి దూకేవాడు. అది యెత్తుకోకుండాపోతే పెద్దగా గ్రుక్కపట్టి యేడ్చేవాడు. అది తన కన్నతల్లిగాదనీ, తన బంధువురాలు కూడా కాదనీ, ఆఖరికి తల కులస్థరాజుగూడా కాదనీ తనకూ దానికి మధ్య యెన్నో అంతరపులున్నాయనీ, కాబట్టి తాను దానిని ప్రేమించడం పరిమితమైనదిగా వుండవలెననీ ఆ శిశుహృదయాని కేమి తెలుసు? తల్లిలేని బిడ్డలకు దయచూచినవాళ్ళే తల్లులు గదా. పసివాడు గనుక వేణు తెలుసుకోలేక పోయినాడు సరే; రామలక్ష్మినా తెలుసుకొని వుండాలింది. కాని దానికి తెలియలేదు. వారిరువురి మధ్యా మాతా శిశు సంబంధమైన ప్రేమపాశ మేదో తెలియబడకుండానే పెనవేసుకుపోయింది. వేణుకు కొంచెం వొళ్లు వెచ్చబడితే చాలు రామలక్ష్మి అన్నం నీళ్లు కొనేదికాదు. ఎన్నెన్నో వైద్యాలు చేసేది. దృష్టిమంత్రాలు పెట్టించేది. జడుపుమంత్రాలు పెట్టించేది. వాళ్ళ తండ్రిని తొందరపెట్టి మందులు

పోయించేసి. దాని ఆరాటంచూచి “పాపం. రామలక్ష్మి మహామంచిని. కళ్ళుపోగొట్టిన దేవుడు మతి యిచ్చే నన్నట్టుగా తల్లిలేని ఆ పిల్లలకు దేవుడు రామలక్ష్మిని చూపించాడు” అని అందలూ ఆనుకొనేవారు.

3

ఒక్కసంవత్సరం గడిచింది రామారావుకు ఆడది లేనికాపురం నిర్వహించడం దుర్భరమనిపించింది. పైగా నేపాథులందరూ ‘యిదేమిటోయి పెండ్లి చేసుకోకుండా భీష్మీకరించావు. పోయినవాళ్ళతో పోతారాయేమిటి? ఆడనిక్కలేని కాపురం మగవాడివి నీవల్ల యేమవుతుంది, పెండ్లిచేసుకోమని పోరడం మొదలుపెట్టారు. మిత్రులప్రోత్సాహంవల్ల నైతేనేమి తనఅనుభవంవల్ల నైతేనేమి యేదోపిల్లను కట్టుకోకతప్పదు. అనిపించింది రామారావుకు. రామారావు వివాహమాడవలెననే అభిప్రాయం బైటికి పొక్కుంగానే సంబంధాలు కొల్లగా రావడం మొదలుపెట్టాయి. తుదకు ఒక పెన్నె కొలుపుకున్న తానీల్దారుగాకొమార్తె నుభద్రను యివ్వడానికి నిశ్చయమైంది. బాలిక పద్నాలుగుసంవత్సరాలు నిండిన యుక్తవయస్కురాలు కావడంచేత ఆసంబంధమే బాగున్నదనుకున్నారు. యెక్కువ ఆడంబరంలేకుండా ఒక్కచూట వివాహంజరిగింది. పెండ్లికొమార్తెను మూడునిద్రలకు తీసుకొచ్చారు అంతే. మళ్ళీ పుట్టింటికి పంపించలేదు. ఆమె ఆమెతోబాటు యిద్దరు చెల్లెళ్లు ఒక్కతమ్ముడూ యిక్కడే వుండిపోయినారు. ఇంతేగాక తానీల్దారుగాక ఆరుగురు కొమార్తెలూ నలుగురుకొమార్లూగల బహుకుటుంబీకు డవటంవల్ల వారివారి సంబంధీకులందరూ వచ్చిపోయే రావంధాళి గూడా యెక్కువైంది. వెనుక తానీల్దారుగాక వుద్యోగంచేస్తూ ఆ ర మ ర లే కుం డా వస్తు రూపంగా ధనరూపంగా బాగా లంచాలు గుంజే రోజుల్లో అలవాటుపడ్డ నుచ్చభోజనాలూ, కాఫీ

ఫలహారాలూ తానీట్టారు గారిని వారియింటిలోవారిని యిప్పటికీ వదలిపెట్టకుండా జన్మాంతరవాసనలాగా అంటిపట్టి యుండటంచేత వచ్చినవారందరికీ రామారావుగూడా యివన్నీ సన్నెచేయడం తప్పని సరే పోయింది. ఒక్కకాఫీలక్రిందనే నెలకు ముప్పై నలభై రూపాయలు కర్పాతున్నాయి. మితరూపాచితమూ నెలగి కర్పచేయడానికి అలవాటుపడిన రామారావుకి దూబరతిండివ్యవహారము యింపితంగా ఉండకపోయినా విధిగా నెత్తిమీదపడినందున కిక్కురుమనడానికి వీలుగానుండా పోయింది.

౪

వేణుకు మూడోయేడు వచ్చింది. ఆటా, మాటా, నడక అన్నీ వచ్చినవి. అక్కలిద్దరూ బడికిపోతుంటే నేనూ పోతానని ఒక్క చిన్నపలక కొనిపించుకొని పిచ్చికితలతో పలకనింపుతున్నాడు. అప్పుడప్పుడు ఆక్కలతో బడికిపోతానని వేచిపెట్టి రామలక్ష్మిని తీసుకొని బడికిపోయివస్తున్నాడు. రామలక్ష్మి యెప్పటివలెనే పిల్లలను వేయకళ్లకనిపెట్టి ఉపచరిస్తూ వున్నది. పిల్లలుముగ్ధరూ కొంచెంపెద్దవాళ్లు కావడం చేత వాళ్లవిషయమై దిగులుదీరినట్లున్నా రామారావుకు ద్వితీయవివాహంవల్ల యేర్పడకుంబభారం అతనిని క్రుంగదీస్తున్నది. నెలకువచ్చే రెండువందల రూపాయలు ధూపానికాగడంలేదు. ఏకర్చు తగ్గిద్దామన్నా వీలుగానిదిగానే కనపడుతున్నది. పనిమనిషిని మానిపిద్దామంటే పాచిపనికి యిబ్బంది. వంటమనిషిని మానిపిద్దామంటే నలుగురువచ్చేపోయే కొంపలో చిన్న పిల్లన సుభద్రవల్ల వంటపనిజరగదు. చాకలిని మాని పిద్దామంటే బజారునుంచి వస్తువులు తెచ్చేవారులేరు. తుదకు ఆలోచించగా వేణుకు మూడోయేడువచ్చింది గదా ఆక్కలతో బాటుతిని అడుకుంటూవుంటాడు వాడికిక ప్రత్యేకనాకరవసరంలేదు గనుక రామలక్ష్మిని మానిపిస్తే యిబ్బంది లేదనుపించింది రామారావుకు. కాని పిల్లలను కన్నతల్లిలాగా చూస్తూవున్న రామ

లక్ష్మిని మానుకోమనిచెప్పడానికి నోరురాలేదు. చెప్పాలెనుకుంటూనే కొన్నిగోజులు గడచిపోయినవి ఒకనాడు యిప్పుడు చెప్పివేద్దాము అని నిశ్చయించేసుకొని రామలక్ష్మి యొక్కదున్నదో అనిచూచాడు. వేణుకు వుయ్యాలలో పడుకోబెట్టి రామలక్ష్మి పూవుతున్నది. వేణు నోట్లో ప్రేలేసుకొని సుఖంగా నిద్రబోతున్నాడు. “అయ్యో! రామలక్ష్మి వెళ్లిపోతే వాడినట్లా సుఖనిద్రబుచ్చేవారెవరు?” అనిపించింది రామారావుకు. కనులవెంట సీగ్లోచ్చాయి. చెప్పకుండా పూరుకున్నాడు. మతోమాటు చూచాడు. వేణుకు చంకబెట్టుకొనే తలంటుతున్నది. నాకు తలంటునొద్దని వేణు మారాముబెట్టుతూ కాళ్లు చేతులూ కుమ్ముతుంటే అన్నిదెబ్బలుతీంటూ చినయ్య తలంటిపోనుకోకపోతే యెట్లానాయనా మాడుకుసెగ గాదూ, కళ్లకు జబ్బుచేయదూ అని బ్రతిమలాడు తున్నది. “ఫీ వెధవడబ్బుకోసం వేణుసుఖం యొక్కడ చెడగొట్టే”దని మాట్లాడకుండా పూరుకున్నాడు. మతోమాటు చెప్పవలెననిప్రయత్నిస్తే వేణు వాకిట్లోకిబోయి కూర్చుండేయాడు వచ్చినప్పటికీ మల విసజ్జనకు దొడ్లోనే కూర్చోబెట్టి యెత్తివారవేస్తున్నది. “అదేమిటే నీగారాబం నీవూనూ పిల్లవాడిని అట్లా వీధిలో కూర్చోబెట్టరాదులే” అని వంటామెగాబోలు మందలిస్తూవుంటే “ఎత్తిపాటవేసేదాన్ని నేనుంటే నీవెందుకమ్మా కోపంచేస్తావు. వీధిలోకూచోబెడ్డే యెవరైనా లొక్కినాచేసినా తిట్టుకోరమ్మా; తిడ్డే నాయనకు తప్పుగాదటమ్మా” అని అంటున్నది. మల మూత్రాదులు సైతం అట్లా యేవగింపులేకుండా తీసి వేస్తున్న రామలక్ష్మిని యెట్లాపామ్మననని రామారావు చెప్పలేక పూరుకున్నాడు.

౫

రామారావు సాయంత్రం షికారువెళ్లి యింటికి వచ్చేటప్పటికి యిల్లంతా నిశ్శబ్దంగావున్నది. రామలక్ష్మిచొక్కలే వాకిట్లోకూర్చుండి కునికిపాట్లు పడు

గృహ లక్ష్మి

తున్నది. రామారావు లోపలికిపోతూ రామలక్ష్మిని చూచి మనవాళ్లంతా సినిమాకు పోతామన్నారని పోయినారా యేమిటన్నాడు. అవునండీ అందరూ వెళ్లారు. వద్దన్నకొద్దీ చిన్నయ్యనుగూడా తీసుకపోయినారు అన్నది రామలక్ష్మి.

‘తీసుకపోతే యేమిలే వాళ్లక్కయ్యలదగ్గర కూర్చోని సినిమా చూస్తాడు.’

‘అమ్మాయి గార్లను యెత్తుకోమని వేధిస్తే?’

‘అలా యేమీ పరవాలేదు. మూడోయేడుగూడా వచ్చింది. అక్కలవద్దనైనావుండే అలవాటులేకపోతే యెట్లాగన్నాడు..’ వాకిట్లోకివచ్చి వాలుకుర్చీమీద కూర్చుంటూ రామారావు.

‘నిద్రవచ్చి యేడుస్తారేమో.’

‘ఏడిస్తే చాకలి తీసుకొస్తాడులే. అన్నలు తిన్నారా?’

‘తిన్నారండీ.’

‘సరే ఫరవాలేదులే. నీవు పూరిక భయపడతావెందుకు?’

‘చిన్నయ్యను నేను మరిపిస్తా మీరు మాట్లాడుకుంటా పోండమ్మా అంటే అలా తెమ్మణ్ణిగూడా తీసుకపోతామని తీసుకుపోయినారు.’

‘పోనీలే యెల్లకాలం నిన్నేకటివి పట్టుకొని కూర్చుంటే యెట్లా నీ వెక్కడకన్నా పోయినా చేసినా యిబ్బందిగాదా?’

‘నే వెక్కడికెళ్లతాను అయ్యగారూ చిన్నయ్యను విడిచి’ అన్నది రామలక్ష్మి దృఢంగా.

‘ఏమో పోక యేమిచేస్తావు? యెల్లకాలం మాయిల్లే నిత్యమా.’

‘అయ్యగారట్లా పెరివిస్తున్నారేమి?’

‘ఏమో రామలక్ష్మి! యింట్లోకర్చు భరించడం చాలాకష్టంగావున్నది. మీ అమ్మగారున్నదినాల్లో

మాటయాభై వచ్చేవి. ఎంతోహాయిగా గడిచేది కాపురం. ఇప్పుడు రెండువందలరూపాయలు వస్తున్నాయి యేనెలకానెల నెలాఖరయ్యేటప్పటికి గిజగిజగానే ఉన్నది.’

‘అవు నయ్యగారూ? అప్పటి కాపురమెక్కడ యిప్పుడెక్కడ? అప్పుడు అమ్మగారూ,మీరూ, చిన్నమ్మాయి లిద్దరూయింటేగా చిన్నయ్య పుట్టవచ్చేటప్పటికి అమ్మకు నూరేళ్లునిండిపోయే’, అని రామలక్ష్మి కన్నీరునించింది. రామారావుగూడా కన్నులు తువ్వాలతో తుడుచుకున్నాడు. ‘అదేచెప్పడం ఆవో పుణ్యపురోజులు అయిపోయినాయి. ఇప్పుడేదో కాడి మెడమీదజేసుకున్న తర్వాత యెంత భారమైనాయోదృశ్యకరం. కాని యేవిధంగానైనా ఖర్చు తగ్గించాలననివున్నది. అందుకోసమే యేమీ పాలుబోకుండావున్నది.’

‘ఏమి తగ్గిస్తారయ్యగారూ. అన్ని తప్పనివే.’

‘చూడు నేనుకు మూడోయేడువచ్చింది రాత్రిళ్లు పాలుత్రాగడంకూడా మానేశాడు. పొద్దుటిపూట మా కాఫీలతోబాటు ఒక్కమాటు పాలుపట్టి తేచాలు, మళ్లీ మధ్యాహ్నం కాఫీవేళకే త్రాగుతున్నాడు. ఏదో నాల్గు మెతుకులుతిన అక్కలతో ఆడుకుంటావున్నాడు, యింకానీవు రాత్రింబవళ్లువుండి వాడిని పోషించాలి సింపని కన్నడటంలేదు అనుకుంటాను.’

ఆమాటవిన్నేటప్పటికి రామలక్ష్మికి తలపై పిడుగు పడినట్లైంది. ఇటువంటి ఆపదవస్తుందని కలలోనైనా అనుకోలేదు. రామారావుగారు తన్ను తనకుటుంబములో వొకదానిగాభావించి యెల్లకాలం చిన్నయ్య సంరక్షణ తన్నువుంచుతారనే వూహలోనేఉన్నది యింతవఱకు, రామలక్ష్మి. కాని యిప్పుడు రామారావుపల్కులు మునుముందు తనకే వుద్వాసంచెప్పదలచుకొన్నవిగా వుండేటప్పటికి రామలక్ష్మి దుఃఖంతో పాతాళానికి క్రంగిపోయింది. నోటమాటరాలేదు.

‘రామలక్ష్మి యేమంటావు?’

పెంచిన ప్రేమ

నీకు పాచిపనిచేసేందుకు శక్తివుండేటట్టైతే పనిమనిషి నే మానిపిస్తాను నీవుండిపనిచెయ్యి. యెప్పటిలాగానే పిల్లలను కనిపెట్టుకొనివుండవచ్చు లేదా నీదారి నీవు చూచుకో. పనిమనిషిపనిచేస్తుంది. కాని యిద్దరినీ భరించలేను.”

రామలక్ష్మికి దుఃఖాతిశయంచేత కంఠం రుద్దమైపోయినా యెట్లోపెగిల్చుకొని ‘అయ్యగారూ! మీకు తెలియని దేమున్నది? అబ్బాయిగారిని యెట్లాపెంచానో తమకే తెలుసు.’

‘అవును నాకు తెలుసు. నీసహాయంలేకపోతే అప్పట్లో నేనును పెంచడానికేమి అయ్యాయలను పెంచడానికేమి నేనెంతైనా అవస్థపడేవాడిని, కాని యేమి చేయను, ఇప్పటికీ తిలో నిన్ను యిద్దంలేకుండానే మానిపించాలసాచ్చింది. అయినా అసలే పొమ్మనడం లేదుగా పనిమనిషిగావుండు.’

అయ్య! నే నెప్పుడు పాచిపని చేసినదాన్నిగాను. అయినా ఈ పెద్దతనంలో ఈ లోతుభావుల్లో నీళ్లు చేదటం యివన్నీ నావల్లకావు. ఏదో మీరు కర్చుంటున్నారు గనుక మనుషులాలె నెలకు మూడు రూపాయల జీతం యివ్వవద్దు. ఆరువక్క కొనుక్కొడానికి ఒక్కరూపా యిప్పించండి గాని. బిడ్డలను కనిపెట్టుకొనివుంటాను.’

‘పిల్లలు పెద్దవాళ్లైనారు. వాళ్ల కిక ప్రత్యేకమనిషి అనవసరమని చెప్పుతున్నా గా!’

‘నేను అబ్బాయిని తమరబిడ్డగా పెంచలేదండి. నా బిడ్డలాగా అతిప్రేమగా పెంచుకున్నాను.’

‘ఎంత పిచ్చిదానవు రామలక్ష్మి! ఎంత పెంచినా జీతపురాళ్లకు ఆశించి పెంచినదానవు నీకు నా బిడ్డ మీద ప్రేమేమేమిటి? చేసినన్నాళ్లు విశ్వాసంగా చేశావు అంతేగాని అబ్బాయిమీద నాకు ప్రేమంటే యెవ్వరు నమ్ముతారు.’

‘అయ్యగారూ చదువుకున్న మారాజులు తా

మట్లా నెలవిస్తే నే నేమి చెప్పేది. ఒక్కక్షణం చిన్నయ్యను చూడకపోతే నాప్రాణం కొట్టుకలాడిపోతుంది. అందుకనే యింతగా మనవిచేస్తున్నా.’

‘సరే. నీవు అబ్బాయిని వదిలిపెట్టలేవని అవసరం లేకపోయినా నేను నిన్నెట్లా భరించేది. యెట్లుండితో నీకు నెల పూర్తాతుంది. ఆమర్నాటినుంచీ నీదోవ నీవు చూచుకో.’

రామలక్ష్మి యిక నేరూమాట్లాడలేదు. కన్నీళ్లు సంతతధారగా కారిపోతుంటే అక్కడనుంచీ తొలిగి పోయింది.

ఏదైనా మనస్సులో వొక సంకల్పం కల్గినతర్వాత దానిని పైకిరానీయకుండా యిముడ్చుకోటం మానవ ప్రకృతికి విరుద్ధం. పరిణామదశతో దానికి పనిలేదు. బైటికి రావలసిందే కనుకనే రామారావు తన మనస్సులోగల్గిన తలంపు రామలక్ష్మికి చెప్పేసి హృదయ భారం తీచుకున్నాడు.

౬

వేణును ప్రాణపదంగా చూస్తూ ఆ కుటుంబానిలో మాతా శిశు సంబంధమైన అవ్యయానందం అనుభవిస్తున్న రామలక్ష్మి కీహారాత్సంభవం కల్లాలకారణమైంది. ఆరాత్రి అన్నం తినలేదు. నిద్రగూడా పోలేదు. ‘నాకు తగిన కూలిపా టేవోచేసుకోక నే నీ బిడ్డను పెంచేపనేల పెట్టుకొంటిని. పెట్టుకొంటిని పో, యేదో కూలిపెంపకముగానే పెంచక యింత మమకారం యెందుకు పెట్టుకొంటిని. ఆయ్యో! యెంత తెలివితక్కువ, యెంత మమకారంగా పెంచితే పిల్లలు పెరుగుతారు. ఇప్పు డీ పిల్లవాడిని విడిచిపొయ్యే దెట్లా? పోకపోతే అంతకచ్చితంగా పొమ్మని ఆయనగారన్నాక ఒక్కక్షణమైనా యిక్కడుంటేట్లా? ఆయ్యో! ఎంత తప్పుపని చేశాను? అమ్మగారు పోగానే నాదోవను నేను తిప్పకుంటే నాకీ బాధ లేకపోయ్యేదిగా. నే నెట్లాగైనా పాడుగాని చిన్న

గృహలక్ష్మి

య్యదే నాకు దిగులుపట్టుకున్నదే. నన్ను విడిచి ఒక్క క్షణమైనా వుండడే, నేనుపోతే నాకోసం దిగులు పడతాడేమో. బెంగపడిన పిల్లలు కోలుకోటం కష్టమే. అయ్యో! తెలిసిన మారాజుగదా. అయ్యగా రెంతమాటన్నారు? నా బిడ్డమీద నీకు ప్రేమేమిటి. కూలిదానికనేకారే చిటుక్కున! కూలిదానిలాగానే పెంచానా నేను చిన్నయ్యను? ఆహారం తెలుసుకో పోయినారే నాయనగారు? ఎంత చదువుకున్నవారైతే నేం, యెంత మంచివారైతే నేం. తమ సొత్తంపై అంత అధికారంవుంటుంది కాబోలు! అవును వారి ననవలసిన పనేమున్నది? పరాయిబిడ్డలమీద ప్రేమ పెట్టుకున్నది నాదేతప్ప. ఎప్పుటికీ పండ్లకు అధికారి తోట ఖామందవుతాడుగాని తోటమాలి అవుతాడా? తప్పు కరిదీ శిక్షఒకరిదీ యెట్లావుంటుంది. నాకు హక్కులేని పని నేను చేసినప్పుడు హక్కుదారుడు నేనే దండనకు గుటికావాలనిండే. అయ్యో! మాజానకమ్మ తల్లివుంటే నాకీగతిపట్టునా? ఈ అమ్మ కేమీ తెలియదు. ఒకటే రుసరుస, కసకస, అసలు చిన్నయ్యపాడే గిట్టదీమెను. అయ్యో అమ్మయిల్లదటకీ పూలజడ వేయిస్తానన్నాడు. నిన్న రుక్మిణమ్మగారిని అడిగిగూడా వచ్చాను. రేపో యెల్లండో పూలుకొనుక్కొని అమ్మయిలను నాదగ్గరకు తీసుకరా వేస్తానన్నది. జానకమ్మగారిమీదవుండే న్నేహాన ఆమెపిల్లలను మహా ఆదరిస్తుంది. ఇక పిల్లలను వెంటబెట్టుకొని ఆమెవద్దకు తీసుకపోయ్యేవారెవరు? పూలజడలు వేయించేవారెవరు? ఈ అయ్యగారు నామీద ఆదాచేసుకోదలంచి బిడ్డలకు అన్యాయంచేస్తున్నది కానకుండావున్నారు. ఏంజేయను. నాతిండి నేనుతిని పిల్లలనుకనిపెట్టుకొని వుందామంటే నేనేమన్నా డబ్బుగలదాన్నా రెక్కలాడితేగాని దొక్కలాడని బ్రతుకాయె నాది 'రాత్రంతా రామలక్ష్మి కీకన్నీళ్ళకలాపంతోనే భల్లన తెల్లవాటింది.

వేణు రాత్రి సినిమాచూడడానికి వెళ్లి అక్కడే

నిద్రబోయినందున అటంతా అయినతర్వాత చాకలి యెత్తుకొని తీసుకొచ్చి మంచమీద పడుకోబెట్టాడు. ప్రొద్దుబోయి పడుకున్నందున వేణు ఒక్కమాలైనా రాత్రి లేవలేదు. తెల్లగా తెల్లవాటి లేచాడు. కేవీ లేవగానే రామలక్ష్మి యెత్తుకొనిపోలేదని యెడ్డు మొఖంబెట్టుకొని మంచమీద కూర్చున్నాడు. యితలో రామలక్ష్మి! తమ్ముడు లేచాడు రమ్మని ప్రేమలత దొడ్లోకిపోయి రామలక్ష్మిని పిలుచుకొని వచ్చింది. రామలక్ష్మినిమాడగానే వేణు దుఃఖమంతా పోయి నవ్వుకుంటూలేచి రెండుచేతులూ రామలక్ష్మి కంఠానికిమెలివేసి మంచపుపట్టెమీద నిలబడ్డాడు. అంతప్రేమతో తన్ను కాగలించుకున్న వేణునుచూస్తే రామలక్ష్మికి తాను ఆబాలకునివిడిచి వెళ్లి పోవలసిన విషయం జ్ఞప్తికివచ్చి పుట్టెడు దుఃఖం వచ్చింది. ఆప్రాయంగా వేణును గుండెలకుహత్తుకొని చెమ్మ గిలినకన్నులు పమిటచెలుగుతో తుడుచుకొన్నది. తరువాత వేణును దొడ్లోకితీసుకబోయి పండ్లువగైరాలు తోమి మొఖంకడిగించి లోపలికి తీసుకొచ్చింది. ఇంతలో రామారావుగూడ నిద్రలేచి మొఖం కడుక్కొని సావిట్లోకివస్తూ చేతులమరుగులూ మెడలో హారమూ మొలనుగజ్జెలూ మిలమిల మెరుస్తూవుండగా తలకుకన్నుల కడ్డుపడిననీలాలకలు చేతితో వెనుకకు సర్దుకుంటూ బాలకృష్ణుడులాగా వస్తూవున్నకొడుకును చూచి రామారావుకు ముద్దువచ్చి రాత్రి సినిమాచూచి వచ్చావుటోయ్ నాన్నా! అని యెత్తుకొని ముద్దుపెట్టుకున్నాడు. సినిమాసంగతి రవ్వంత తండ్రి హెచ్చరించగానే సంతోషం యెక్కువై కూతుల్లిద్దఱూ గూడా తండ్రినిచుట్టుకొని కృష్ణలీలలన్నీ తండ్రితో చెప్పడం మొదలుపెట్టారు. తనకా సంగతులన్నీ తెలిసినా తెలియకపోయినా వేణు అక్కలకంటే యెక్కువ ఆభినయంచేస్తూ తన జీవితవిషయాలతో తండ్రిని రంజింపజేశాడు. ఈవిసోదంలోపడి వేణు చాలనేపు రామలక్ష్మిని తలపెట్టనేలేదు. ఇట్లా ఆడుకోనేవేణుకు

రామలక్ష్మితో యిక అగత్యంతదనిపించింది రామా రావుకు.

2

పనిమనిషివుండి వారియింట్లో పనిచేసే శక్తి తనకు లేనందువల్లనూ, గట్టిగా పామ్రన్నతర్వాతపోకుండా వుండటం మర్యాదకానందుననూ, రాత్రి పామ్రని చెప్పినతర్వాత మరల తనయింట్లో అట్టే పెట్టుకొనే నూచనలేమీ రామరావువద్ద కనుపించనందుననూ, తాను పోకతప్పదనేవిషయం బాగా దృఢపడి ప్రాద్దు యేటవాలినకొద్దీ పోవలసినసమయము దగ్గర పడు తున్నదే అనే ఆందోళన రామలక్ష్మికి యెక్కువైంది. మనసులో యేదో అదురు భయము పుట్టి కాళ్ళూ చేతులు పట్టుతప్పిపోతూ కదలలేక మెదలలేక యొక్కడపడితే అక్కడ కుప్పపడినట్టు కూర్చుంటూ పిల్లలకష్టము పంతులుగారు ఆలోచించి ఒక వేళవుండ మంటారేమోనని అప్పడప్పుడు వెట్టిఆశకు లోబడుతూ పిల్లలవంక దిగులుగొన్నట్టుగామాస్తా ప్రాద్దు పుచ్చు తున్నది.

అయిదుగంటలు కాగానే రామరావు కాలేజీ నుంచి యింటికివచ్చాడు. వచ్చిరావడంతోనే రామ లక్ష్మినిచూచి 'రామలక్ష్మి! ఏమి ఆలోచించా'వన్నాడు. 'ఆలోచనేమున్నది అయ్యగారు పిల్లలనువదలలేకనే అల్లాడుతున్నా'నన్నది రామలక్ష్మి. అయితే పని మనిషిలాగా వుండలేవా?' అన్నాడు రామరావు.

'అరవైయేళ్లు దాపడుతున్నాయి పంతులుగారూ, యీలోతుభావుగా నీళ్లుదోడి నేనేమి పనిచేయగల నన్నది రామలక్ష్మి విచారిస్తూ. 'అయితే నీకీయంలసిన జీతం యిదుగో యిచ్చివేస్తున్నాను. ఏదో నీదారి నీవు చూచుకో, నీవు మంచిదానవు నమ్మకస్తురాలవు నిజమేకాని నేను భరించలేక యిట్లా చెప్పవలసి వచ్చింది యేమీ అనుకోకు' అన్నాడు రామరావు. రామలక్ష్మి యేమీ బదులుమాటాడలేదు. కళ్ల నిండా నీరుతెచ్చుకొని పూరకున్నది. రామరావు

పిల్లలు ముగ్గుర్నీ తీసుకొని లోపలికిపోయినాడు. రామ లక్ష్మి యికనేమీ మాట్లాడకుండా తన మూటాముల్లే తీసుకొని బయటికివచ్చి 'అయ్యగారూ, నెలవు'అన్నది గద్దదకంతంతో. సరేవెళ్లు, అన్నాడు రామరావు లోపలనుంచీ బయటకు రాకుండానే. కడసారి బిడ్డలను కన్నారా చూద్దామని రామలక్ష్మి నలువైపుల పరికించిచూచింది. కాని పిల్లలను మఱిపించడానికే రామరావు లోపలికివెళ్లి పిల్లలను దగ్గరపెట్టుకొని కూర్చున్నందున పిల్లలెవరూ కనిపించలేదు. చిన్నయ్య చిన్నయ్య, అని యేదో అస్పష్టంగా గొణుక్కుంటూ కళ్ళనీళ్లుతుడుపుకుంటూ తడబడేకాళ్ళతో రామలక్ష్మి వీధివెంట వెళ్లి పోయింది.

రామలక్ష్మి వెళ్లిపోయినతరువాత రామరావు చాకలినిపిలిచి వాడిచేతిలో ఒక అణా పడచేసి 'అబ్బాయిలనీ, అమ్మాయిలనూ బజారుకు తీసుకపోయి పప్పెరమెంట్లు కొనిపెట్టి ఒకమాటు షికారు తిప్పక రారా'అని పిల్లనిచ్చి పంపించాడు. పిల్లలు బజారుకు వెళ్లినతర్వాత రామరావు తనకూ యేదో మనసులో ఆందోళనగా నేయున్నందున ఒక్కమాటు క్లబ్బుకై నా పోయివద్దామని ఉత్తరీయం భుజానవేసుకొని క్లబ్బుకు వెళ్ళాడు.

౮

చాకలితోగూడా సాయంత్రం చల్లగాలిలో కాసేపు అటూయిటూ తిరి మునిసిపల్ పార్కులో పూల గుత్తులు కోసుకొని యింటికివస్తూనే వేణు 'ఆమచ్చీ! ఆమచ్చీ!' అంటూ కేకలుపెట్టూ అటూయిటూ వెతుక్కోడం మొదలుపెట్టాడు. ఆమచ్చి పూరికిపోయి దన్నాడు చాకలి. ఆర అని కోపగించి వేణు పూల గుత్తితో చాకలినికొట్టి 'ఆమచ్చీ! అని పెద్దగా పిలిచి యేడ్చుముఖం బెట్టాడు. 'నిజమేతమ్ముడూ, రామ లక్ష్మి పూరికిపోయిందిట. ఇందాకా నాన్నగారు గూడా చెప్పారన్నార అక్కలిద్దఱూ. వేణు యిక యేమీ సమాధానం చెప్పలేక 'ఆమచ్చీ! అని యేడు

గృహలక్ష్మి

స్తూ అక్కడే అరుగుచివరనే కూలపడ్డాడు. అలవాటైన మనిషికోసం వేణు యేడుస్తుంటే ఆదరించి తీసుకపోయి ఆమాటా ఈమాటా చెప్పి మఱిపించెవారైవరు? వేణు యేడుస్తుంటే వోదార్పడానికి చేతగాని చిన్నపిల్లలైన అక్కలిద్దరూ లోలోపల దుఃఖిస్తూ బిక్కుముఖంవేసుకొని చెరివొకవైపునా కూర్చున్నారు. సుభద్ర లోపల సావిత్రినుంచి ఒక్క మాటూ వాళ్ల వంకచూచి తెలియకనో, కోపానో యేమైతేనేమి మాట్లాడకుండానే లోపలికిపోయింది. కుజువాడైనా చాకలికి ఆదృశ్యం కడుపును కోనేసింది. తల్లిలేని పిల్లలకు లోపలికిపార్యే చనువు యెట్లావుండదో కల్లారాచూచి కళ్ళనిండా నీళ్లు పెట్టుకొని వేణును బ్రతిమలాడి ఒళ్లోకి తీసుకొని ఆడపిల్లలిద్దర్నీ వెన్నునిమిది దగ్గరకు తీసుకొని నాన్నగారు వస్తారు యేడవ బోకండమ్మా అని వోదారుస్తూ దగ్గర కూర్చోపెట్టుకున్నాడు. తల్లిలేని బిడ్డలను లోకమంతా మాతృస్థానం వహించి ఆదరిస్తుంది. కాని ఆకొఱత తీజదు.

౯

రామారావు క్లబ్బుకు వెళ్లాడేగాని మనసులో మనసులేదు. తల్లిలేకపోగా తల్లికి మారుగావున్న మనిషినిగూడా తొలిగించి వేణుకు తాను గావించిన అపకారం చేయిపెట్టి కలచినట్లు అతని మనసులో విపరీతమైన బాధ కలిగించింది. టెన్నిను ఆడటానికి గాని, పేపరు చూడటానికిగాని స్నేహితులతో మాట్లాడటానికిగాని అతనికి బుద్ధి పుట్టలేదు. కుజువాడు యేమి యేడుస్తున్నాడో పుట్టినది మొదలు ఒక్కక్షణమైనా రామలక్ష్మిని యెడబాసి యెరగడు అని ఆందోళనపడుతూ బాగా ప్రాదుర్భావంవహించి యింటికి వచ్చేవాడు. యింటికి రాగానే వాకిట్లో అరుగుచివర బిక్కుముఖాలు వేసుకొని చాకలిని చుట్టుకొని కూర్చున్న బిడ్డలు ముగ్ధురీ చూచేటప్పటికి రామారావు కడుపు చెఱువైపోయింది. దుఃఖభారంతో నుములుతూ యేమమ్మా యిట్లా కూర్చున్నారు అని

బిడ్డలదగ్గరికి పోయినాడు. ఆదరణకోసం తపించి పోతున్న ఆబిడ్డలు ముగ్ధురు ఆ చుట్టనిమాటతో ప్రాణాలులేచి వచ్చినట్లే వికాసముఖంతో తండ్రిని చుట్టుకున్నారు. 'నాన్నా! నాన్నా! ఆమచ్చి పోయిందంతావున్నారు చూడూ' అని వేణు తండ్రితో వేరం చెప్పాడు. 'పోతేపోయిందిలే నేనున్నానుగా' అని రామారావు కుమారుని అక్కున చేర్చుకొని ముద్దిడుకుంటూ ఆపిల్లలిద్దర్నీ వెంటబెట్టుకొని లోపలికి వచ్చాడు.

తరువాత పిల్లలతో యేవో ఆమాటలూ యీ మాటలూ చెప్పి కాశేపు అడించి తనతోబాటు భోజనం పెట్టించి తీసుకొచ్చి కొంచెం అటూఇటూ త్రిప్పి నిద్రవచ్చాక మంచాలమీద పడుకోబెట్టాడు. రామారావు బిడ్డలతో యిట్లా పాట్లుపడుతుంటే సుభద్ర తనకేమీ పూచీలేనట్టుగా పూరుకున్నది. రామారావు గూడా ఆమె కేమీ ఫరమాయించలేదు. తన పాట్లు తానే పడుతున్నాడు. రామలక్ష్మి వుండగా రామారావు ఒక్కనాడైనా వేణును దగ్గర పడుకోబెట్టుకొని యెరగడు. ఎప్పుడైనా జ్వరం గిరం వచ్చి పిల్లవాడు నిద్రపోక అవస్థపడుతున్నా రామలక్ష్మి అవస్థపడేదిగాని అత నేమీ చేసేవాడుకాదు. పాలుపోయడం, మందుయివ్వడం అన్నీ రామలక్ష్మికి అతను మొదట్లో చూపించాడంటే. అప్పటినుంచి రామలక్ష్మి అన్నీ చూచుకొనేది. కాని నేడు వేణులేచి యేడుస్తూడేమోనన్న భయంచేత తన క్యాంపుకాట్ వేణు మంచ ప్రక్కను వేయించుకొని రామారావు పిల్లలవద్దనే పడుకున్నాడు. ఆనుకున్నట్టుగానే వేణు నిద్రలో ఆమచ్చి! ఆమచ్చి! అంటూ కలవరిస్తూ చాలామాట్లు లేచి యేడ్చాడు. లేచినప్పుడల్లా రామారావు చిచ్చుకొడ్తూ వస్తుందిలే వస్తుందిలే అంటూ నిద్రపుచ్చాడు. ఎట్లాగో రాత్రి గడిచిపోయింది.

రాత్రి సరిగా నిద్రలేకపోవడంచేత తలవేడికై యేవో బాధగావుండి వుదయంచేస్తూనే రామారావు

గాలిలో కాశేపు తిరిగివద్దామని పూరివెలుపలికి పి.కా. రుగా వెళ్లాడు. తండ్రి "వెళ్లిన కొంతసేపటికి వేణు లేచి ఆమచ్చి! అని యేడ్చుసాగించాడు. అక్క లిద్దరూ తమ్ముడి యేడ్పువిని దగ్గరికిపోయి రామలక్ష్మి పూరికిపోయిందిగా యెట్లావస్తుంది? మేము తీసుక పోతాము రమ్మనిపిలిస్తే వేణు రాలేదు. కాళ్లు నిగడ దన్ని అట్లాగే యేడుస్తూపడుకున్నాడు. బాగా 'గారాబం సాగించిపోయింది ముండ. యెందుకు వస్తాడు? పూరుకోండి కాశేపు యేడ్చి వాడేలేస్తా'దని సుభద్ర అక్కలిద్దరినీ మందలించి వేణువంక చుట చూచు చూస్తూపోయింది. మాటుతల్లి మాటవిని అక్క లిద్దరూ భయపడి అవిడవంక బెదరిబెదరి చూస్తూ నిలబడిపోయినారు. వేణుమాత్రం ఆమచ్చి! ఆమచ్చి! అంటూ యేడుస్తూనేవున్నాడు. ఇంతలో రామా రావు వచ్చి వేణుని యెత్తుకొని యెందుకురా నాన్నా యేడుస్తున్నావు అన్నాడు బుజ్జగిస్తూ.

'ఆమచ్చికోసం.'

'రామలక్ష్మి పూరి కెళ్లిందిగా.'

'పూయికిపోతే యెప్పుడొత్తుంది?'

'ఎప్పుడో వస్తుంది. రాకపోతేమాత్రమేమీ నే నున్నాను. అక్కలున్నారు. చాకలివున్నాడు మాతో చక్కగా ఆడుకో' అని ముచ్చటలుచెపుతూ రామా రావు వేణుని దొడ్లోకి తీసుకుపోయి మొఖంకడిగి లోపలికి తీసుకొచ్చి పాలు త్రాగించాడు. యింతలో అక్కలిద్దరూగూడా మొఖాలు కడుక్కొచ్చి కాశీ త్రాగేరు. ఇన్నాళ్లూ రామలక్ష్మి తమ్ముడి పని చేస్తుంటే అక్కలిద్దరూ తమదోవను తమరు ఆడుతూ బడికిపోతూ స్వేచ్ఛగావుండేవారు. ఇప్పుడు రామ లక్ష్మి లేకపోవడంచేత తమ తమ్ముని ఆడించే బాధ్యత తమదేనని ఆ బాలికలకు తోచింది. ఆరోజున వాళ్లు ఒక్కక్షణమైనా వేణును యెడబాయకుండా యేవో బొమ్మలు గురుగులాబెట్టి తమ్ముణ్ణి ఆడిస్తూ ప్రాద్దు పుచ్చారు. వాళ్లింతగా ఆదరిస్తున్నా వేణుకు రామ

లక్ష్మి జ్ఞాపకంవచ్చి అప్పుడప్పుడు దానికోసం వెతు కుంటూనే ఉన్నాడు. ఆరోజు అన్నంగూడా సరిగా తినలేదు. రెండు మూడు విరేచనలుగూడా అయినాయి. సాయంత్రం ఆయ్యేటప్పటికి సగం తీసి పోయినట్లైనాడు.

౧౦

రామలక్ష్మి వెళ్లి మూడురోజులైంది. కాని వేణు రామలక్ష్మిని కొంచెమైనా మఱచిపోలేదు. ప్రేమ భరితమైన రామలక్ష్మి లాలనకోసమూ, ఆమెవొడిలో నుఖనిద్రకోసమూ వేణు లేతహృదయము తపిస్తూనే వున్నది. 'అక్కా! ఆమచ్చి యెప్పుడొత్తుంది?' అని అడిగాడు వేణు హర్షలతను.

'ఏమో వస్తుందో; రాగో' అన్నది హర్షలత.

'రాదు. అచలేరామా' అన్నాడు యేడ్పు మొఖం బెట్టి వేణు. ఇంతలో ప్రేమలతవచ్చి వస్తుంది తమ్ము డూ, నాన్నగారు వుత్తరంవ్రాస్తే వస్తుంది అన్నది తమ్ముణ్ణి వోదారుస్తూ.

'నేను ఆత్తేరామా?'

'వస్తుంది. నీవు వ్రాసినా వస్తుంది.'

'అయితే నేనే దాత్తా వుండు' అని చిత్తుకాగితం మీద పూచికపుల్లతో రామలక్ష్మికి ఉత్తరం వ్రాయ డం మొదలుపెట్టాడు వేణు. అక్కలిద్దరూ బలే వుత్తరమని నవ్వుకున్నారు. 'తమ్ముడూ రామలక్ష్మి వచ్చేటప్పుడు నా కేమి తెస్తుంది చెప్పకో' అన్నది 'చిన్నక్క! బిచకత్తు' అన్నాడు. 'నాకో' అన్నది. 'పెద్దక్క. 'పిప్పెరమెంతు' అన్నాడు. చాకలికో అన్నారు మళ్లీ అక్కలు. 'ఏమీలేదు' అన్నాడు వేణు. యిట్లా రామలక్ష్మినిగూర్చిన కథలతోనూ అది రావడానికిచేసే ప్రయత్నాలతోను పొద్దు గడు న్తున్నది. ఇట్లాగే యింకా నాల్గురోజులు గడిస్తే వాళ్లే మఱచిపోతారు అనుకుంటున్నాడు రామా రావు. కాని నాల్గోరోజు వుదయం నిద్రలేచేటప్పు

గృహలక్ష్మి

టికి వేణు యెట్లాగోవున్నాడు. ప్రాద్దున పాలుపట్టితే పాలూ త్రాగలేదు. మధ్యాహ్నం ఆన్నంపెట్టే అన్నమూ తినలేదు. మందకొడిగావున్నాడు. సాయంత్రం రామారావు కాలేజీనుంచివచ్చి పిల్లవాడిని చూచేటప్పటికి పక్కలు వెచ్చబడివున్నాయి. జ్వరం తగిలిందే అనుకొని పక్కవేయించి పడుకోబెట్టాడు. రాత్రి పొద్దుపోయిన కొద్దీ జ్వరం మఱియొక్కువైంది. ఆజ్వరంలో యెన్నోమాట్లు కలవరించాడు. ఆ కలవరింతల్లో ఆమచ్చీ! ఆమచ్చీ! అన్నమాటదప్పు మఱో పలుకులేదు. అస్థితిమాచి రామారావు మతిపోయినట్టై తెల్లవార్లూ పక్కమీదనే కూర్చున్నాడు.

౧౧

కేవలం తన పాలనపోషణలోవున్న పిల్లలను విడిచి అకస్మాత్తుగా వచ్చినచుడం రామలక్ష్మికి యెంతో దుఃఖమనిపించింది. ఒక్కొక్కనాడు రాత్రంతా వేణును వొడిలోనే బెట్టుకొని కూర్చుండే కునికిపాట్లు పడటానికి అలవాటుపడిన రామలక్ష్మికి ఆదినం యెవరి యింటి అరుగుమీదనో వొంటరిగా పడుకొని నిద్రబోతే నిద్రపట్టలేదు. “ఎన్నాళ్లు పెంచినా పరాయిబిడ్డలు పరాయిబిడ్డలే! కనంది బిడ్డలొతారా? కట్టంది చీరలొతాయా? నా కెందుకీ మమకారం! ఆ అయ్యగారు అంత మొగమోటంలేకుండా పొమ్మన్నాక వారి బిడ్డలమీద నా కెందుకీ ధ్యాస. ఛీ పూరుకొమ్మని మనస్సు యెంత సమాధానం పెట్టుకున్నా మనస్సు కుదటపడలేదు. అయ్యో! నాయన యీరాత్రి సుఖంగా నిద్రపోయినాడో లేదో. నోరు లేని బిడ్డలువారి దేమితప్ప మనం ఆదరించినంతకద్దు. ఆయనగారికీ సంసారం పెద్దదైపోయింది. కర్చు భరించలేకపోయినారు. లేకపోతే పొమ్మనే ఆయనే నా ఆమారాజు. ఇంతకూ తల్లిచస్తే తండ్రి పినతండ్రి తోసమానం అంటారు. ఈ అమ్మకీ నెలతప్పింది. ఇక యీపిల్లల కర్మం యేమికానున్నదో! ఏమో పెద్ద

మ్మయి పెట్టెందంకా కనిపెట్టుకొనివుందామనుకున్నాను. అయ్యగారికి దయ కలిగిందికాదు. అన్ని కర్చులు బాగానేవున్నాయి. నాశరే ఆయన మోపలేకపోయినారు. నా కేమీ యెక్కడ అంట్లు తెప్పాలాలు తోమినా పొట్టగడుస్తుంది. కాని బిడ్డలనాణెం చూచుకోలేదు గదా అయ్యగారు. చిన్నయ్యా! నీవు ప్రేలు కుడుచుకుంటూ వొళ్లోపడుకున్నట్టేవున్నది. నిన్నెట్లా మఱచిపోయేది బాబూ! అని యేమేమో గొణుక్కుంటూ కళ్లనీళ్లు కార్చుకుంటూ వేగించింది. తెల్లవారి మళ్లీ ఒకమాటువెళ్లి అబ్బాయిగారిని చూచి వద్దామా అనుకున్నది. కాని యెందుకొచ్చావని అయ్యగారు కోపపడతారేమో అనుకున్నది. పిల్లలను చూడకుండా యీపూళ్లోవుండలేనూ అనుకున్నది. ఈ గోలంతా యెందుకు. మా చెల్లెలిగారి వూరికెళ్లి నాలుగేళ్లైంది. దాన్ని బిడ్డలనూ చూచివస్తాను. తరువాత సంగతి చూద్దామని నునస్సులో నిశ్చయించేసుకొని తెల్లవాలుజామునేలేచి వాళ్ల వూరు వెళ్లిపోయింది.

౧౨

మరునాడు తగ్గుతుందనుకున్నట్టుగా వేణు జ్వరం తగ్గలేదు. యెక్కువగానే వున్నది. రామారావు కాలేజీకి సెలవుపెట్టి వేణుదగ్గరే వున్నాడు. డాక్టరును పిలిపించి మందులు యిప్పిస్తున్నాడు. తమ్ముడి అవస్థచూచి పెద్దపిల్లలిద్దఱూ దిగులుపడి అన్నంతినడం మానుకొని చిక్కి సగమైనారు. రామారావు ఆబిడ్డలను చూచి తన ప్రణయధనమైన జానకి దిగవిడిచి పోయిన ఈ కసిగందులను యెట్లా రక్షిస్తానా అని లోలోన పరితపిస్తువున్నాడు.

రాత్రి తొమ్మిదిగంటలవేళ వేణు క్యారుమని ఒక కేకపెట్టి ఒళ్లంతా వణికించడం మొదలుపెట్టాడు. రామారావు అస్థితిమాచి అడలిపోయి చాకలిని లేవగొట్టి డాక్టరుగారిని పిలుచుకొని రమ్మని తరిమాడు. చాకలి పరుగు పరుగునబోయి డాక్టర్ను పిలుచు

శ్రీమతి డి. పేమలతగారు, బి.ఎ.

శ్రీ దామెగ్గ గోపాలరావు, శాంతమ్మగార్ల పుత్రిక; కాశీ విశ్వవిద్యాలయమున గృహశాస్త్రములందు పట్టముబొందిరి. సంగీతపు పోటీయందు ప్రథమ బహుమతినందిరి. ఆఖిల భారత దేశములం దీ యోగ్యతలబడయుట కి మెయై ప్రథమరాలు.

మిస్. చంద్రావతి రాయల్

గారు, బి.ఎ., ఎల్.టి.

మదనపల్లి ఎ. ఎ. ఎం. బాలికాపాత్ర శాల ప్రధానోపాధ్యాయిని. బెంచి కోర్ట్ ప్రెసిడెంటుగా గవర్న మెంటు వారిచే నియమింపబడిరి. వీరికి శ్రీ యద్వయములం డెక్కడ భిలాష.

శ్రీమతి ఎస్. సుబద్రమ్మగారు,

ఆఖిల భారత మహిళాసభకు డెలిగేటుగా నెన్నుకొనబడిరి.

‘నువ్వు బయటకే నీ గను పొట్టకేస్తాను.’

పెంచిన ప్రేమ

కొచ్చాడు. డాక్టరుగారు వేణును పరీక్షించి చూచి, నాడి చక్కగావున్నది. 'హార్టు బాగావున్నది. పిల్లవాడికి అజీర్తిగాని, వాతంగాని యేదీ అధికంగా వున్నట్టు కన్పడదు. జ్వరమే జాస్తిగావున్నది. అందువల్లనే వొళ్లుగూడా వణికించివుంటాడు. ఈజ్వరమే యెంత ప్రయత్నించినా తగ్గకుండావున్నదండీ యెందువల్లనోనూ అన్నాడు. డాక్టరు 'అవు నదేభయంగావున్నదండీ. యివ్యాళ ప్రొద్దుటినుంచీ ఒక్కమాటైనా కన్ను తెరిచలేదు. ఈ జ్వరతీవ్రతవల్ల నంటారా?'

'అవు నదే కారణంగాని వొక్కొక్కప్పుడు పిల్లలు భయపడినా దిగులుపడినా యిటువంటి పేలి పొయ్యే జ్వరం వస్తూవుంటుంది. దీనికి మన పెద్దవాళ్లేదో తీర్థమంటూ విభూతంటూ దేవుల్లాడుతూవుంటారు గూడాను. అటువంటి భయంవల్ల రా సందర్భాలేమీ కలుగలేదుగదా.'

'ఎక్కడా భయపడ్డట్టులేదు గాని దిగులేమైనా పడ్డాడేమో.'

'ఎవరికోసమంటారు?'

'ఈ పిల్లవాడికి తల్లిలేదనే సంగతి తమకు తెలుసుగా. (ఈ మాటనేటప్పుటికి రామారావు కనుల వెంట జొటజొట కన్నీళ్లుచ్చాయి.) ఈ పిల్లవాడు పుట్టిన పదమూడోరోజుననే ఈ దురవస్థ సంభవించింది. అప్పటినుంచీ ఒకమనిషి యీపిల్లవాడిని పెంచుతున్నది. అమనిషి చాల ప్రేమగా ఆదరణగా బిడ్డను చూచేది. అది వూరికి వెళ్లింది. వారంరోజులైంది.'

'ఓ! అది సమాచారం చెప్పురేం. పిల్లవాడు ఆ మనిషికోసం తప్పకుండా బెంగపెట్టుకొని వుంటాడు. అబ్బాయి వయస్సెంత?'

'రెండు వత్సరాలుపెళ్లి మూడు మాసములైంది.'

'పాపం. చాలా పసివాడండీ! ఈ యీడులో యేబిడ్డైనా తల్లిని విడచివుంటాడా అండీ. పాపం ఆ

పిల్లవానిపాలికి అమనిషే పిల్లి. అమనిషి వెళ్లిన తర్వాత ఆవిడకుగూర్చి ఆశిగా డా?'

'అబ్బో యెన్నిమాళ్లు? లెక్కలేదు. ఎప్పుడూ కలవసంత.'

'సరే. విషయం తెలిసిపోయిందండీ. అమనిషిని పిలిపిస్తేనేగాని అబ్బాయికే స్వల్పత కలగదు. పైకి చెప్పలేదుగాని పిల్లల గురు ఒహంగొప్పని. ఒక్కొక్కప్పుడు అపాయకరంగాడాను. ఇప్పుడు మిగిలి పోయిందేమీలేదు. వెంటనే మనిషిని పంపి ఆవిడను పిలిపించండి ఈలోపుగా మందుగూడా వాడుతుందామో అని డాక్టరు వెళ్లిపోయాడు.'

రామలక్ష్మి యెక్కడికీ వెళ్లినో తెలియదు. ఎక్కడికని మనిషిని పంపుతాడు రామారావు. చేతులారా బిడ్డ కెంత ఆపాయము తెచ్చిపెట్టితిని అని దుఃఖించాడు. మళ్లి తెప్పిరిల్లి తెల్లవారుజాముననే చాకలిని పిలిచి 'రామలక్ష్మి చెల్లెలు చెల్లెలుకొడుకులు వున్న గ్రామం నీకు తెలుసునుగదా. చేబ్రోలుకు మైలుదూరంలో వుంటుంది. ఈపుడయం బైలుదేరే బస్సులో చేబ్రోలువెళ్లి అక్కడినుంచీ వాళ్ల గ్రామం వెళ్లి రామలక్ష్మిని వెంటనే పిలుచుకురా' అని పంపించాడు.

౧౩

రామలక్ష్మి తన చెల్లెలుగారి యింటికి వెళ్లింది. చాలారోజులకు వచ్చిన రామలక్ష్మిని వాళ్లంతా చాలా ఆదరించారు. 'పెద్దామా! నీ విక యెక్కడికీ పోవాక మాతోబాటు తిని మా బిడ్డలను కనిపెట్టుకొని వుండ'మన్నారు చెల్లెలుకొడుకులు. తనవాళ్లు చూపిన ఆదరణకు రామలక్ష్మి చాలాసంతోషించింది కాని మనస్సంతా చిన్నయ్యమీదనేవున్నది. 'వెన్నున నా చెయ్యిలేనిది నిద్రపొయ్యేవాడుకాదు చిన్నయ్య. ఎట్లా పండుకుంటున్నాడో యేమో. యిస్కొలుకు వెళ్లినాక ఆయనగారి కేమి తెలుస్తుంది పిల్లల మంచి

గృహలక్ష్మి

చెడ్డలు. ఆ ఆమ్మ ఒక్కమాయైనా పొరుగుపిల్లలను పిలిచినంతమాత్రపు ఆదరణగానైనా బిడ్డలను పలకరించదు. వంటామెగూడా కొత్తామె వచ్చింది. జానకమ్మగారు చచ్చిపోతూ 'రామలక్ష్మీ, పిల్లలు! పిల్లలు! అబ్బాయి!' అని ప్రాణం విడిచింది. ఆయంటా ఆయింటా బిచ్చమెత్తుకొని తినెనా బిడ్డలను కనిపెట్టుకొనివుండక యెందుకొస్తాని? వాళ్లకేదైనా వాపాటం వస్తే ఆతల్లి లేనిబిడ్డల వున్నా నాకు తగలదూ.' రామలక్ష్మికి యెప్పుడూ యిదే ఆందోళన. యిదే కళవరింత. మనస్థిమితం తప్పిపోయింది. జీతానికున్నదానవు. ఆపిల్లలమీద నీ కింత ఆపేక్ష యెందుకని చెల్లెలు వాళ్లు చీవాట్లుపెట్టారు. అయినా రామలక్ష్మికి మనస్సు కుదటపడలేదు. ఏదో పిచ్చిపిచ్చిగా కొట్టుకుంటావుంటే పక్కవూళ్లో అమ్మవారి కొలుపులు జరుగుతున్నాయి. చూచితమ్మని యెవరినో పోబతు చేసి పంపించింది చెల్లెలు. రామలక్ష్మిని ఆ సంబరం చూడబోతే యొక్కడజూచినా పిల్లలు ఆడుకొనే వస్తువులే కనిపించాయి. ఈ వస్తువులుచూస్తే కొన్నబాకా నిలవనిచ్చేవాళ్లు గాదు పిల్లలు. ముఖ్యంగా చిన్నయ్య! యివన్నీ చూస్తే యెంత గోలచేశావాడో కొనమని! అనుకున్నది రామలక్ష్మికి. యింటినుంచి మూటగట్టుకొనిపోయిన అన్నం పూరిబావివద్ద పెట్టుకొని తిని రాత్రిపొద్దు పోయిందాకా సంబరంచూచి యెవరి వాకిట్లోనో పడుకున్నది రామలక్ష్మి. కాస్త మార్కు పట్టిందోలేదో వేణు చిక్కిపోయి బిక్కుమఖం వేసుకొని దీనంగాచూస్తూ 'అమచ్చీ మాయింటికి ఆపూ. నేను పొయ్యేదీ. ఒక్కన్నే పొయ్యేదీ!' అంటూ వున్నట్టు కలవచ్చింది. 'ఆఁఆఁ యొక్కడికి పోతావు చిన్నయ్యా! అదేమి అట్లా చిక్కిపోయినావేమి నాయనయ్యా!' అని కలవరిస్తూ రామలక్ష్మి లేచింది. ఏముంది అంతా శూన్యం. మిగతా రాత్రి నిద్రలేదు. ఇక అక్కడవుండటానికి రామలక్ష్మికి బుద్ధి పుట్టలేదు. కన్నప్రేమకంటే పెంచినప్రేమ కాస్త. 'యేమై

నానరే. పిల్లలను చూడనిది వుండలేను. ఏదో ఎట్లాగో నాబతుకు నేను బతుకుతూ పిల్లలను కనిపెట్టుకొనివుంటాను. అందువల్ల అయ్యగారిని కత్తెయిబ్బందేమున్నది? యెందుకు వద్దంటారు. అనుకొని ఆడపిల్లలిద్దరికీ చెరి వొక లక్కపిడతా బొమ్మ, వేణుకొక తూతూ, బొంగరమూ గాలిగిలకా కొనుక్కొని, మూడు మామిడిపండ్లు కొనుక్కొని చిన్నయ్యను చూడటానికి ప్రయాణముకట్టింది.

౧౪

రామారావు యింట్లో అంతా భీభత్సం. వేణు జీవిస్తాడన్న ఆశ పూర్తిగా తొలిగిపోయింది. దైవికమైన జబ్బువల్ల గాక తన అకృత్యంవల్ల నీ యిటువంటి మహాపద తటస్థించడం రామారావుకు మహాకడుపుకోతగావున్నది. అయినా యేమి జేస్తాడు? రామలక్ష్మి యిప్పుడు కంటికి కనపడితే 'తల్లీ! నీవు నా కుటుంబంలో ఒకదానవు నా మహాపరాక్రమించు. నిన్నిక యెప్పుడూ పొమ్మనను. నాబిడ్డ నాకు దక్కితే చాలు'నని వేడుకోడానికి సిద్ధంగావున్నాడు కాని రామలక్ష్మి కొఱకు పంపిన చాకలి రామలక్ష్మి వూళ్లో లేదనీ యొక్కడో సంబరం చూడటానికి పోయిందటనీ తిరిగివచ్చాడు. యిక ఆతనికి గామలక్ష్మికి వచ్చే ఆశ యేమున్నది? మహాదుఃఖపడుతున్నాడు. కేవల స్వనుఖంకొఱకు పెండ్లి చేసుకున్నాడు. పెండ్లి మూలకంగా కర్చు యొక్కువైతే పిల్లవాని దాయాని మాన్పించాడు. అది పిల్లవాని మృత్యుహేతువైంది. ఇంతకంటే హృదయవేదన యేమికావాలె. ముగ్గురు బిడ్డలతల్లి యెంత చిన్నదైనాకానీ మళ్లీ పునర్జీవాహాయత్నం చేస్తుంది. మఱి మొగవాడు గనుకనే ఈ సాహసకృత్యము! ఈ దుర్బరావమానము. రామారావు యేమి జేస్తాడు? వేణును యెట్లా బ్రతికించుకుంటాడు? మందుల కఠితమైనవ్యాధి! యింజెక్షనులకు లొంగని వ్యాధి! వైద్యులు నివారించలేని వ్యాధి!

రా స క్రి డాష్ట క ము

కేవలం ఒక పేదముసలిదాని ముఖావలోకనం లేనందువల్ల యేర్పడిన వ్యాధి! 'ప్రేమ గుడ్డిది. అది గొప్ప కొద్దులు చూడలేదు. అందచందాలు గమనించలేదు. వయసు తారతమ్యము తెలుసుకోలేదు. వర్ణవ్యత్యాసం గ్రహించలేదు. ఆదరణకు ప్రతిఫలము ఆత్మార్పణమే! ఆ కిశోరచక్రవర్తి అందుకే సిద్ధమైయున్నాడు! పెద్దతనంచేతను బెంగచేతనూగూడ నీరసపడియున్న రామలక్ష్మికి దాదాపు రెండామడ నడిచి వాకిట్లో అడుగు పెట్టేటప్పటికల్లా ఎందుకండీ రామారావుగారు!

మీ కింకా పిచ్చిత్ర. పిల్లవాడిని వాకిట్లోకి తీసుక రానియ్యండి' అంటున్నారెవరో. ఎవరిని నా చిన్నయ్యనే అని గుండెబాదుకుంటూ రామలక్ష్మి గావు కేకపెట్టి పిల్లవాడిదగ్గరపోయిపడ్డది. నుపరిచితమైన ఆ కంఠస్వరం చెవులపడటమే తడవుగా మూడుదినములుండి కనులు విప్పని మగతలోపడివున్న వేణు అల్లన కన్నులు తెరిచాడు. ఆ మాపులలో ప్రాణోత్క్రమణావస్థ గాదు. తన ప్రాణపదవస్తువుకొరకు ఆ బాల తపసి చేయుచున్న కఠోరతపస్సు ద్యోతకమవుతున్నది.

రా స క్రి డాష్ట క ము

మానివికిమానివికి మధ్య మాధవుండు
మాధవుల కిర్వరకు మధ్యమానినియును
గలిగితనచుట్టు నిలిచిన వలయమందు
మురళిమ్రోయించు దేవకీపుత్రుకొలుతు.
మేఘములటంచు జడిసి నెమిళ్లుకూయ
వాసకారనియంచలు బ్రమసితమ్మి
యిండ్లువెలువడ మురలి మ్రోయించివాని
భ్రమముమా న్నెడు కంసమర్దను నుతింతు.
వీణకొకచోట సనుకూలవృత్తి నాడు,
బాడునొకచోట, కింకిణీస్వనముచేయు
వీణకునుదోడుగా, నొకవీణెతోడ
మురళివాయించు గోపాలమూరిడలతు.
కామితార్దప్రదాతను గాదలంచి
యస్సరస్సుందరులబోలు నతివలెల్ల
మోహపుంజూడ్కులను తనమోముగనగ
మురళిమ్రోయించు మోహనమూరి
గొలుతు.

మౌళికునుమంబులందున వ్రాలియున్న
భృంగముల్ సేము ధ్వని కెద భీతినొంది
లేచి గోపకాంతలు గొగిలింప వంశి
లీలమ్రోయించు ప్రౌఢగోపాలు డలతు.
మేల్మీబంగరు కెనవచ్చు మేనులలర
గోపబిభౌకవతు లాల్లుకేపులుదన
చుట్టునిలచియానందింప చోద్యమొదవ
గానమొనరించు వనమాలి గరముదలతు.
గోపికాగీతికల కనుకూలరీతి
భూయగమృదిప్పికాంతలన్ ప్రోత్సహించి
లీలపిల్లనగ్రోవి దాలిచికరాన
పాటలాలికించువల్లవీపతి భజింతు.
భామముంగిట నందనవనములోని
పారిజాతమ్మనాటి గోపకలగూడి
లలరయామునసైకత స్థలుల వంశి
బాడిమలరించు శ్రీకష్ణుబ్రస్తుతింతు.

వేదులమినాక్షి దేవి,

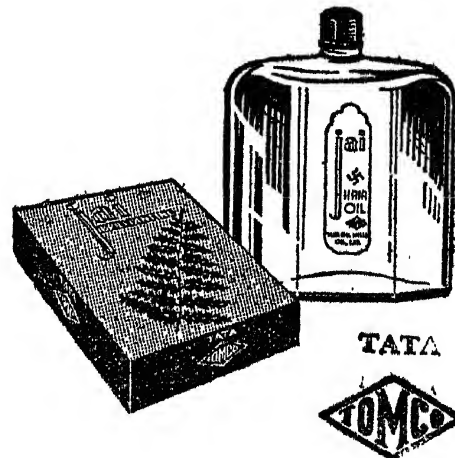

నా ప్రాణవిభుడు

నెరిలిసలె వ్యధుడై, ముఖస్తుతులకు ఉబ్బి
చావు స్వభావముగలవారు ; అయితే, నవమన్మ
ధుడు. మాలిన్యమును బోగొట్టి శిశోజముల
కాంతిని నూత్నశ్చయము కాపాడుకొనుట
ఆయన యెఱుగుదురు. వారిని తిలకించిన మాత్ర
ముననే స్త్రీలు సాధారణముగా సమ్మోహిత
లవుట నిక్కవము.

నుందరుని సృజించుట మన తరముకాదు ;
కాని నుందరతరముగా వానిని జేయుగలుగుదు
మనుట నిర్వివాదము. మా 'జై' కుంతలతైల
ములు, ఎట్టి మొరటు పెండ్లుకలనైనను ముఖ
మూతా మనోహరతల జేకూర్చి సహజసౌందర్య
మొసగును.

jai 'హేరాయిల్' మేలు
రకము. ఎలిత పరిమళ
వంతము. 'బిలియం
టైన్' అత్యంత సువాసనా సమ
న్వితము. అందమైన బుడ్డిలు,
కార్కులు.

ది తాతా ఆయిల్ మిల్సు కంపెని
లిమిటెడ్,
తాతాపురము, బొంబాయి.

టామోగ్గో నేల్స్ డిస్ట్రీబ్యుటెంట్సు,
19-A, వాణియర్ వీధి,
మదరాసు.

నూతన రాజ్యాంగవిధానము*

శ్రీమతి సుశీలగారు

మన ఆశయములకు అందినను అందకపోయినను నూతనరాజ్యాంగవిధానమును తృణీకరించుటకు వలస గాని యవస్థ యేర్పడినది. ఈవిధానమును గర్హింపని భారతీయుడు లేడు; కాని రాజ్యాంగమున పాల్గొనక తప్పినదిగాదు. దీనిని అన్యుశ్యభావముతో జూచిన కాంగ్రెసు నేడు పదవులస్వీకరించి పాలనము నకు పూనుకొన్నది. మనజీవితములో నొకమార్పుకలిగి తీరినది. దీని కవకాశము కల్పించినను తన రాజ్యాంగ విధానమును గుఱించి పూర్తిగా లోతుపాతులు తెలిసికొనవలసిన విధి ప్రతిభారతీయునకును గలదు. ఆంధ్ర లోకమునకు ఈవిధానము నందుబాటులో చేయుటకు రెండు పాత్రములు సమయమునకు జెలువడినవి.

ఇందు మొదటి పుస్తకము నూతనరాజ్యాంగవిధానమును సమగ్రముగ బ్రదర్శించు నాశయముతో రచించబడినట్లులు తోచును; కాని యిది కొంచెమైనను నెరవేరినట్లు కన్పట్టదు. మొదటి ప్రకరణమున సింహావలోకన మనుపేరిట చరిత్రాత్మకముగా నేటివఱకు మన రాజకీయ విధానములు ప్రదర్శింపబడినవి. ఇది రాజ్యాంగవిధానమును క్రొత్తగా తెలిసికొనగోరువారికి చాలా ఉపయోగకారిగనుండును. ఒకదాని తరువాత నొకటి జరిగినదని పేర్కొనుటయేకాని తగునట్లు చర్చించకపోవుటచే దీని ప్రయోజనము చాలమట్టుకు అడుగంటినదేమో! ఉదా: “రెగ్యులేటింగు ఆక్టు 1773లో చేయబడినది. దానిలోని విషయము లివి” అన్నతరువాత “1784లో మరల సీమపార్లమెంటువారిక చట్టమును గావించియుండిరి” అని మాత్రమే చెప్పబడినది. రెగ్యులేటింగు ఆక్టువల్ల హిందూదేశములో తీసికొనిరాబడిన మార్పులు, దాని నాచరణలో బెట్టుటలో గల్గిన కష్టములు, పిట్ ఇండియా ఆక్టు

(Pitt's India Act) చేయబడుటకు కల్గిన ఆవశ్యకము, దానివలన కలిగిన మార్పులు-ఇట్టివి చర్చింపబడలేదు. రాజ్యాంగవిషయములను క్రొత్తగాచదువువారికి ఈమార్పులేల కలుగవలసివచ్చినవో దుర్గాహ్యముగానుండును. కావున ఒకచట్టమునకు మరియొకచట్టము నకుగల సంబంధము చర్చించిన బాగుండెడిది.

నూతన రాజ్యాంగవిధానము నాల్గు ప్రకరణములలో వివరింపబడినది. ఇందు మొట్టమొదటిది “సార్వభౌమము”. ఇది ఇండియాచట్టము మొదటి ప్రకరణమునకు సంబంధించినది. “నూతన రాజ్యాంగవిధానమునందు సార్వభౌమముడు ప్రధానస్థాన ములకరించియుండును” అని ప్రకరణము మొదలుపెట్టబడినది. చేసిన పనులన్నియు సార్వభౌమముని పేరిట జరుగవలయుననునది ఒక రాజకీయమర్పాద. ఇంతే కాని “సార్వభౌమము” అను అధ్యాయము చదివిన సార్వభౌమమునకు అధికారము కలదేమో అను సంశయము పొడముట కవకాశములున్నవి. ఈప్రకరణములో మోర్గన్ నివేదిక ఇరికింపబడినది. దీనికిని నూతనరాజ్యాంగవిధానమునకును సంబంధ మేమియో తెలియదు. సంస్థానాధిపతులు స్వతంత్రులనియు వారు “All India Federation”లో చేసిన నష్టములకు పాలగుడుగు కావున చేరగూడదనియు దీనియందలి వాదన. ఈవాదనను అంగీకరించి బ్రిటిష్ పార్లమెంటు రాజ్యాంగవిధానమున చేర్చియుండలేదు. అట్టిచో సార్వభౌమమునిగురించియు, ఫెడరేషన్ స్థానము గుఱించియు రాజ్యాంగవిధానవిధులనుగూర్చియు చర్చించునపుడు మోర్గన్ నివేదికను స్మరించుట రామాయణమున పిడకలవేటు యట్టిదేయగును. ఇటీవలే మన జొన్నకపోయిన బాగుండిపోవును.

* 1. నూతనరాజ్యాంగవిధానము (రచయిత: తల్లాప్రగడ జగన్నాథరావుగారు B.A. డేవాలయపీఠి, కాకినాడ. వేల 8 అణాలు). 2. నూతనఇండియారాజ్యాంగము (D. H. బూటానీగారి అంగ్లవ్యాసమునకు శ్రీ దిగవల్లి వేంకటేశ్వరావుగారి ఆంధ్రానువాదము; ప్రకాశకులు: ఆంధ్రరాష్ట్ర రైతుసంఘము, బెజవాడ. వేల 3 అణాలు). ఈ రెండు గ్రంథముల పురస్కరించుకొని వ్రాసిన విమర్శవ్యాసము.

గృహ లక్ష్మి

మూడు నాలుగు అధ్యాయములలో రాష్ట్రీయ స్వపరిపాలనమును అఖిల భారత ఫెడరేషన్ (All India Federation)ను వివరింపబడినది. All India Federation అను అధ్యాయమున లోకములోగల ఇతర ఫెడరేషన్లకన్న భారతదేశపు ఫెడరేషన్ ఎటుల భిన్నమో నూచింపబడినది. “ఇట్టిది కనివిని యెఱుగనిది” కాని క్రొత్తపోకడ యైనంతమాత్రమున చెడుపోకడ కాదుగదా!

గ్రంథమున పర్యాయపదములు సరిగా వాడబడ లేదు. ఆంధ్రమున పుస్తకముల జదివి అర్థముచేసికొ వలయునన్న పర్యాయపదములు సరియైనవి వాడుట అత్యావశ్యకము. “All India Federation” అను దానికి రాష్ట్రీయ స్వపరిపాలనమని వాడబడినది. ఫెడరేషన్ అనగా “సంయుక్తరాష్ట్రము” అని అనాదిగా వాడుచున్నారు. “రాష్ట్రీయసంఘము” అనునదియు అర్థములేనిమాట. అట్లే legislatureను ‘శాసననిర్మాణవర్గము’ అని, తెలుగు సేత; కాని శాసనసభ లేక చట్టనిర్మాణసభ యన్నది పదుగురకు తెలిసిన మాట. “పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ సభ్యులకు (Members of the Public Services Commission) గాని, వారి...కాపాడుటకు ప్రత్యేకబాధ్యత గలదని వ్రాయబడినది (పుట 78), గవర్నరుకుగల బాధ్యత Members of Public Services గూర్చిగాని Public Services Commission Members గూర్చి గాదు. Members of the Public Services అనగా ప్రభుత్వోద్యోగులనియు, సర్వీసెన్ కమిషన్ అనగా ప్రభుత్వోద్యోగుల నియమించుటకై యేర్పరచిన సంఘమనియు గ్రంథకర్తగారికి తెలియకయుండదు, కాని యిది అచ్చుపారపాటనుటకు పీటలేకుండ ఇంగ్లీషులోను తెనుగులోనుకూడా వ్రాయబడినది(పుట 78) అదియే తిరుగా II6 పుటలో చెప్పబడినది.

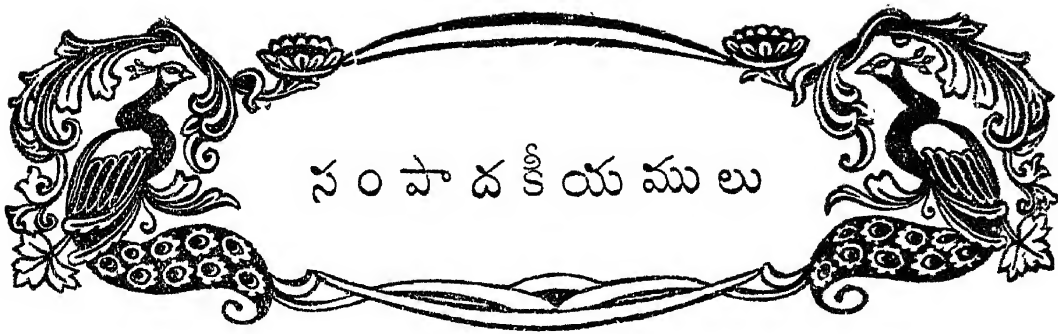
భాష చాలాచోట్ల అసాధువుగను కలుపుగను నున్నది. “సింధురాష్ట్రమునందలి గవర్నరుకుకూడాసంబంధము.....” సింధురాష్ట్ర గవర్నరుకు మాత్రమే యీ ప్రత్యేకబాధ్యత. మరి ‘గవర్నరుకు కూడా’ అనుటలో నర్థమేమి?

నియోజకవర్గమునుగూర్చి చర్చించుచు, ఎక్కువ

మంది యెన్నికలలో బాల్కానుట కవకాశము కల్గినదని గుర్తించుచు “పూర్వము నూటికి ముగ్గురకంటె నెక్కువలేనివారు ఇప్పుడు పదునాలుగురవరకు పెరుగుట శోచనీయము” (పుట 96) అనిరి. ఎక్కువ మందికి వోటుచేయుట కధికారముకలుగుట “శోచనీయమా?” లేక “శోచనీయము” అనుమాట తప్పగా పడినదా? క్లిష్టాన్వయములు నైత మీ గ్రంథమునగలవు. భారతసలహాదారులు పార్లమెంటులో మెంబర్లుగా నుండనక్కరలేదు-అనుదానికి “వీరు సీమ పార్లమెంటు లో పాల్గొని తమ సమ్మతిని తెల్పుటకు అర్హత కల్పింప బడియుండలేదు” (పుట 67) అనునది అనవసరమైన పొడుగింపు.

ఇట్టిచిన్నతప్పులను సవరించిన ఈ పుస్తకముయొక్క పుస్తకాగమ ఇనుమడించుననుటలో సందియములేదు.

రెండవ గ్రంథముగు “నూతన ఇండియా రాజ్యాంగము” ఆంగ్లవ్యాసమున కనువాదము. భాష నిర్దుష్టమై సరళముగానున్నది. మొదటివ్యాసమున అఖిల భారత సంయుక్తరాష్ట్రముయొక్కయు (All India Federation) రాష్ట్రీయ స్వపరిపాలనయొక్కయు తత్త్వమును, రెండవ వ్యాసమున నూతనరాజ్యాంగ విధానము వలన మనకు గలుగు ఆర్థికవ్యవస్థలను చక్కగా చర్చింపబడినది. “బ్రిటిష్ సామ్రాజ్య తత్త్వము భారతజాతీయోద్యమము నణగదొక్క లేక పోయినందున ఇప్పుడు దేశములోని ధనాధ్యులకు, భూస్వాములను, సంస్థానాధీశులను ఇతర స్వార్థపరుల వర్గములను బహిరంగముగ జేరతీసి దేశముపైని తనకుగల ఆధికారమును మరింత బిగించుజూచుచున్నది. (పుట 45) అనునది ప్రథమవ్యాసమున ముఖ్యాభిప్రాయము. రెండవ వ్యాసములలో “పరస్పరమర్యాదలను అసందర్భపు సిద్ధాంతమును మిషగాగొని, బ్రిటిష్ వారు హిందూదేశపు సంపదను కొల్లగొట్టుటకుచేసిన ప్రయత్న మి నూతనరాజ్యాంగవిధానము” అను సిద్ధాంతమును నిరూపించిరి. వెల స్వల్పము. అందరును చదివి విషయమును తెలిసికొనవలసిన పుస్తకము. సులభశైలిలో అనువదించిన శ్రీ దిగవల్లి వేంకటేశ రావుగారు ఆంధ్రపాఠకలోకమునకు వందనీయులు.

ద స రా సంచిక

మాప్రకటనల ననుసరించి, మా మనవిని మన్నించి గృహలక్ష్మీయం దత్యంతాదరముంచి మునుపటికంటె నెక్కువ శ్రద్ధతో ప్రత్యేకముగ పద్యగద్య వ్యాసములబఃపి దసరాసంచిక కై సేతతో వెలువడ తోడ్పడిన సోదరీమణుల కెల్లరకు మా కృతజ్ఞతా పూర్వకవందనములు. స్థలాభావముచేతను, వ్యవధిలేనందునను వచ్చినవ్యాసముల నన్నింటిని సంచికయందు చేర్చజాలక పోయినందు కా రచయిత్రులు మన్నింతురుగాక.

ఈ సంచికయందలి వ్యాసముల నొకపరి సింహావలోకనముచేసినవారి దృష్టికి స్త్రీలు ప్రతివిషయమును నెంతశ్రద్ధతో ప్రత్యేకముగా పరికించుచున్నారో తెలియకపోదు. ఇందు మూడుకథలు గలవు. అందు 'పెంచిన ప్రేమ' ప్రేమయందలి దివ్యత్వమును దానికి లోకముచేయు వ్యాఖ్యానమును మనసునకు హత్తునట్లు రచింపబడినది. తక్కినవి రెండును స్వార్థపరులు లోకము నెట్లు మోసగింప ప్రయత్నింతురో చూపుచున్నవి.

'జహనారా' చరిత్రాత్మకమయ్య చక్కని రూపు దాల్చినది. ప్రపంచపరిస్థితులనుకూడ నితర సంగతులతోబాటు సింహావలోకనము

చేయుట కుపకరించునని 'చైనా జపాన్' చేర్పబడినది.

గత సంచికలకంటె సింధు రాజకీయ వ్యాసము లెక్కుడుగా చేర్పబడినవని చదువరు లెఱుంగగలరు. నూతన మంత్రి వర్గముచేయనగు మహాత్కార్యములను గూర్చియు, నుత్సాహపూరితులగు యువక లోక ప్రాముఖ్యమును గూర్చియు 'సహకారమా? విధ్వంసమా?' తీవ్రగతిని జెలుపుచున్నది. విమర్శయయ్య 'నూతన రాజ్యాంగవిధానము' రాజకీయములందు స్త్రీలకు గల రుచిని వ్యక్తపరచుచున్నది. స్వానుభవపూరితమగుట 'బందీ'కి పావనత చేకూరినది. 'భారతస్త్రీల పరమధర్మము'ను సోదరీమణులు మిగుల శ్రద్ధతో పరికింపదగినది. కాలము మారినను పరిస్థితులు మారినను మన యాచారవ్యవహారములు మారకుండుట లోపమనియే 'దుర్భిక్షములో నిర్బంధపండుగాచారాలా?' యభిప్రాయము. 'ఇవీ సమస్యలే'యందు ఉద్దేశక పూరిత హృదయ మిమిడియున్నదనుట నిక్కువము. ప్రతిస్త్రీయు నెఱుంగదగిన విషయముల నెంతో ధైర్యముతో స్పష్టముగ 'అర్తపథలముల అయోమయము' చెల్పినదని చదువరులు గుర్తింపగలరు.

గృహాలక్ష్మి

స్త్రీలెల్లరు నిరంతరము వాడు 'పుష్పము' పెక్కువిషయములు నేర్పినది. నూతన త్వము మా పాఠకులకు రుచించుననియే గతసంచికలందలి పెక్కు శీర్షికలను మార్చితిమి. 'గృహపరిశ్రమలు' కొన్ని వివరములతో చేర్చబడినది.

ఇతర రచనలతోబాటు రచయిత్రులకు కవనమునందెట్టి మక్కువగలదో గమనింపదగినది. గృహాంగణమందును, గృహంతరమందును, హృదంతరమందును గృహాలక్ష్మి యేవిధముగనుండునో చూపినది 'అది గృహాలక్ష్మి'. భావగీతమైన 'రాలినమొగ్గ' కరుణారసపూరితము. 'అత్తింటి ప్రయాణము' సర్వసాధారణమేయయ్య నిందు నూతన శోభదాల్చినది. 'కోయిల' సామ్యము చక్కనిది. 'గుణవతి' పలుకులు తియ్యనివి. 'వీరస్మృతి' సాభిప్రాయము. తక్కినవికూడ చదువరులకు ఇంపు జనింపజేయగలవని నమ్మకము.

* * *

మహాత్ముని మాహాత్మ్యము

కాంగ్రెసు నియమముల ననుసరించి మహాత్ముడు నాలుగణాలైనచి కాంగ్రెసు సభ్యత్వముకూడ సంపాదించుకొనలేదు. కాని జాతీయసభాధ్యక్షులుకూడ మహాత్ముని సలహాలకై యువ్విఘ్నముచు, నాతడు చెప్పినదానిని శిరసావహించుచుందురు. ఈ యర్థదిగంబరసన్యాసిలో నేమున్నదో తెలియదు కాని ఒక యపూర్వ శక్తి మాత్రము మూర్తిభవించియున్నదనుట

నిక్కువము. ఇటీవల అండమాను ఖైదీ లొనరించిన నిర్ణయము దీనికొక నిదర్శనము.

తమ ఇబ్బందుల దీర్చినగాని యుపవాస వ్రతమును విడువమని ప్రతిజ్ఞజేసి వారు భీష్మి కరించియున్నపుడు ఇండియా ప్రభుత్వము వారును, భారతదేశమంతయును వారియుపవాసమును మాన్పింప శతవిధముల ప్రయత్నించి సఫలత నొందజాలక తల్లడించుచున్న సమయమున పిలువనిపేరంట మనక మహాత్ముడు అండమాను ఖైదీలతో నుత్తరప్రత్యుత్తరము లెవరికిని తెలియకయే జరిపి వారి ప్రతిజ్ఞను సడలించి యుపవాస వ్రతమును మాన్పించెను! అంతియగాదు. నేడు అండమానులందున్న విప్లవోద్యమ ప్రవాసితలందఱు ఆ యుద్యమమును ప్రాణ ప్రదముగ నెంచి సంవత్సరముగా కృషిచేసి తత్ఫలితముగ దేశదూరులు గావింపబడిన వారు. అట్టివారికికూడ వారి యుద్యమమందు నమ్మకముపోగొట్టి అహింసాతత్వమున నమ్మకముపుట్టించి వారిచే నావిధముగ ప్రకటింపజేసిన మహాత్ముని ప్రతిభ కచ్చెరువందని భారతీయులుండరు. దీని ప్రభుత్వమువారు చాల మంది అండమాను ఖైదీలను భారతదేశమునకు గొనిరా నుత్తరువుల నొసగిరి. వారు భారతదేశమున కరుదెంచిన తరువాత వారికి ముక్తికూడ కలుగవచ్చును. మహాత్ముని యాధిపత్యమున నందఱు ఐదానికి ప్రయత్నించు టాపవ.

ఇట్టి మంగళకరుడైన మహాత్ముని జన్మదినము ఈనెల రెండవతేది రానున్నది.

దేశీయనాయకులు ప్రకటించిన విధమున ప్రజలెల్ల రాయత్తవములందుపాల్గొని మహాత్ముని యాశయముల నాచరణలోపెట్టుచు, మహాత్ముడింకను పెక్కువర్షములు జీవించి భారతదేశకళ్యాణమునకు తోడ్పడు రీతి ప్రార్థనలు సలుపవలయును.

* * *

దేవదాసీత్వము

“దేశములో మధ్యపాననిషేధముతో సమానప్రాముఖ్యమును వహించు సమస్య దేవదాసీత్వమును నిర్మూలించుటయే” అని వెల్లడించిన శ్రీమతి ముత్తులక్ష్మిరెడ్డిగారి యభిప్రాయముతో మహాత్మాగాంధీగా రేకీ భవించుచున్నారు. ఈవిషయములో తాను తయారుచేసిన చిత్తుచట్టమును శాసనము చేయుటకు మద్రాసుమంత్రివర్గము తత్క్షణమే పూనుకొనవలయునని శ్రీమతి రెడ్డిగారి విజ్ఞాపనమునకు సంపూర్ణముగా చే యూత యొసగవలయునని మహాత్ముడు హెచ్చరించుచున్నాడు. ఆచారవ్యవహారములపేరను మతములపేరను నిట్టి దుష్ట సంఘములు తలయెత్తుచున్నవి. అనాదిగా వచ్చు నీయాచారమును నిర్మూలించుట చాల తప్పుపని అని కొందఱు సనాతనులు తలతురేమో; కాని ఇట్టి పడుపువృత్తికి శాసనములో అంగీకారలేకముగాని ఉండరాదు. “శ్రీమతి రెడ్డిగారి చిత్తుచట్టమును నే నింకను పరిశీలించలేదుగాని దాని అంత స్తత్వమంతచక్కగా, అంతశుద్ధముగా నాకు కనబడుచుండుటచేత, దక్షిణదేశ

ములో నిట్టిశాసన వివాదకేయేల లేకుం డెనోయని నాకు విస్మయము కల్గించుచున్నది.” అని గాంధీజీ ఈసంస్కరణము నెడ తహతహపడుచున్నాడు. అనేకవత్సరముములుగ నీవిషయమై కఠినకృషిసలుపుచున్న ప్రస్తుత ప్రధాని శ్రీమాన్ చక్రవర్తి రాజగోపాలాచార్యులవారు ఆచిత్తుచట్టమునకు శాసనరూపమొసగుటకు వెనుదీయడనియు, నిట్టి అత్యాచార మనతికాలములోనే అంతరించుననియు మహాత్ముడు ఆశించుచున్నాడు. ఇందు సంస్కారులెల్లరు శ్రీమతి ముత్తులక్ష్మిరెడ్డిగారికి సర్వవిధముల తోడ్పడుదురుగాక యని గోరెదము.

* * *

దేశోద్ధారకుని సన్మానము

దేశోద్ధారకాభిదేయము సర్వవిధముల తనయెడ సార్థకమైయుండ ఎల్లపుడును నాంధ్రుల యున్నతికిని, ఆంధ్రదేశ సౌభాగ్యమునకును పాటుబడుచున్న, శ్రీయుత కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారిని తగిన రీతిని సన్మానింపవలయునని పత్రికలలో సూచనలును, సభలందు తీర్మానములును బైలుదేరుట ఆంధ్రులందఱికి ముదావహమైన విషయము. ఎంత యుత్కృష్టమైన గుణమున్నను, ఎంత ప్రతిభగలిగినను ఆంధ్రులు తమజాతిని తాము గౌరవించుకొనుట యెఱుంగరన్న నది సత్యదూరము గాదు. ఈలోపమును దెలిసికొని యిటీవలనే దేశోద్ధారకుని సన్మానించి తమ యపయశస్సును దొలగింప నాంధ్రులు దలపెట్టిరి. ఆంధ్రులు

గృహ లక్ష్మీ

మేలుకొనిరని యెల్లరు సంతసించిరి; కాని ఆ సంతస మంతటితో నాగిపోయినది. ఎందుకు? ఆడిన మాటలను, వ్రాసిన వ్రాతలను, తీర్మానించిన తీర్మానములను ఇంకను నాచరణలోనికి తీసికొనివచ్చుటకు వారు తగినకృషి చేయుటలేదు. ఇవన్నియు కార్యరూపము దాల్చినగాని ఇదివఱకు కలిగిన సంతసమునమ్మకములు నిలువవు.

ఈ సన్మానమును పురస్కరించుకొని యొక్కవిషయమున నిట వ్రాయదలంచితిమి. ఇటీవల చిత్తూరునందు సమావేశమైన ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సంఘమువారు బెజవాడయందు ఆంధ్రరత్నభవనముపై నొక హాలు దేశోద్ధారకుని పేర నిర్మించి, యందాతని చిత్రపటమును స్థాపింపవలయునని తీర్మానించిరి. బెజవాడ దేశోద్ధారక సంఘమువారు వారి విగ్రహమును నిర్మింప తీర్మానించిరి. మదరాసునందు పురప్రముఖులందఱు దేశోద్ధారకుని చిత్రపటమును ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమున ప్రతిష్ఠింప చేయవలయునని తీర్మానించుచున్నారు.

ఇందు చిత్రపటమును చిత్రించుట కాంధ్రులగు చావలి నాగేశ్వరరావుగారికి (బొంబాయి) అప్పగించి మదరాసుపౌరులు ఆంధ్రాభిమానముజూపుట సంతసింపదగిన విషయమే. అటులనే విగ్రహనిర్మాణము నందును బెజవాడ సంఘమువారు చేయవలె ననుటయే యిందలి ముఖ్యాంశము. ఇది వఱకు చేయింపబడిన యాంధ్రుల శిలా విగ్రహములు ఏమికారణముననో ఆంధ్రు

లచేగాక ఆంధ్రేతరులచే నిర్మింపబడి యాంధ్రాభిమానమును మూలకు ద్రోసినవి. ఈ విషయమునగూడ సంతియేయగునేమో యను సందియమే యీవ్రాత కాధారము. ఆంధ్రులందు శిల్పులు లేకపోలేదు. హిందూ దేశమందు ప్రసిద్ధిజెందిన చిత్రకారుడును, శిల్పియునగు రాయచౌదరిగారి ప్రియ శిష్యుడై కళాప్రావీణ్యమున గురువునంతటి వాడయ్యు నాంధ్రుల యాదరణ పొందజాలక పుదుచ్చేరియందు ఫ్రెంచివారలయు, తిరువాంకూరునందు మహారాజుగారి యొక్కయు నాదరణపొంది తన కళాప్రావీణ్యము చాటుచున్న శ్రీయుత దేవీప్రసాదు నారాయణరావుగారివంటి యాంధ్రులు గలరని మరువక పై సంఘమువారు విగ్రహ నిర్మాణ విషయమున శ్రద్ధవహింతురుగాక.

* * *

దంపతుల కవివాహితుని సలహా

అనుభవములేనివారు కలవారి కా విషయమై సలహానిచ్చుట వింతగ దోషకమానదు. ఇచ్చినసలహా సత్యదూరముగాక నాచరణలోపెట్టుట కు పయోగముగ నున్నచో నది మరింత విచిత్రముగ నుండకపోదు. సలువదియేండ్లకు పైబడియు వివాహ మాడకయున్న హిట్లరునియంత దాంపత్య ధర్మములనుగూర్చి సెప్టెంబరు 11-వ తేది న్యూరెంబర్లనందు ఇరువదివేల స్త్రీల కుపన్యసించుట యీరీతిగ నేయున్నది. తమతమ బాధ్యతలగుర్తింపక సమానత్వమునకై చేయు గోల నానాటి కధికమైపోవు

నంపాదకీయములు

చున్న పాశ్చాత్యలోకమునకిది యెక్కువగా నుపకరింప గలదేమో?

హిట్లరుసలహాయందలి ముఖ్యవిషయములివి: స్త్రీపురుషులు ప్రకృతి తమకొసగిన ధర్మగుణస్వభావాదుల నెఱుగుట; సమాన హక్కులకు పోరాడుటకంటె సమానబాధ్యతలను గుర్తించుట; భార్యాభర్తలందఱు తప్పని సరిగా కలసియుండుట; స్త్రీపురుషులకు ప్రకృతి యొనర్చిన యేర్పాట్లు తృప్తికరముగ నున్నవి, స్త్రీపురుషు లొక రొకరికి లేకున్న నెవ్వరును సుఖపడజాలరను సంగతి గ్రహించుట; శరీరకష్టముతో గూడిన పనులన్నింటిని అన్ని దేశములందును పురుషులే చేయుదురు, వారి కందువలన అనుభవముండును, వారు స్త్రీలను కాపాడ యోగ్యులు, అట్లయ్యు పురుషుల సౌఖ్య జీవనమునకు స్త్రీలే యాధారమని నమ్ముచుందురు, జర్మనియం దీ నమ్మక మెక్కువగా గలదనుట; వివాహసంతరము భార్యాభర్తలు సహకారముతో, సామరస్యముతో నమప్తి లాభముకొఱకును, సంతానము కొఱకును పాటుబడుట.

అనుభవముమాట యటుండనిచ్చి, హిట్లరు చేయునదంతయు మారణహోమమునకే యను పక్షపాతబుద్ధినిచూడక పై సలహాలను గమనించినచో నయ్యవి పాశ్చాత్యవనితలకే గాక, వారిభోరణి ననుసరింపజూచు భారతస్త్రీలకుకూడ అనుసరణ యోగ్యములై యుండునని యనుకొనవచ్చును.

* * *

బాల్యవివాహ నిరోధకచట్టము

‘శారదాబిల్లుకు సహకారము’ అను శీర్షికపై గతసంచికయందు బాల్యవివాహ నిరోధకచట్టము పుదుచ్చేరియందు శ్రేంచి వారిచే ప్రవేశపెట్టబడుటనుగూర్చి వ్రాయుచు ‘సామంతరాజ్యములుకూడ నిట్టి నిర్బంధముల సమలునందుంచ వ్రయత్నింపకుండుట శోచనీయము’ అని వ్రాసియుంటిమి. ఇపుడు తిరువాంకూరు శాసనసభయందు బాల్యవివాహములు కూడదనియు బాలికల కథమపక్షము వివాహకాలము పదునేడేండ్లుగా నుండవలెనియు ప్రవేశపెట్టబడిన బిల్లు సెలెక్టుకమిటీకి ఒప్పగింపబడియుండి వారిచే వివాహనిర్ణయ వయస్సు 16 సంవత్సరములుగా నిర్ణయింపబడి చట్టముగాచేయుటకు సలహా నియ్యబడినదని తెలియుచున్నది. సంస్కరణవద్ధతుల నన్నింటియందును ముందంజవేయుచున్న తిరువాంకూరు రాజ్య మీ విషయమునకూడ నిట్టి నిర్ణయమునకువచ్చి యి త ర రా జ్య ము ల కాదర్శకమగుటకు మిగుల సంతసించుచున్నారము. త్వరలో నీ ఉపసంఘముయొక్క సలహా చట్టరూపము దాల్చునని యాశించుచున్నాము.

* * *

హిందీ-మాతృభాష

పాఠశాలలో 1,2,3 ఘరములలో విద్యార్థులకు నిర్బంధముగా హిందీ నేర్పవలెనని, అనతికాలములో ప్రభుత్వమువారు ఉత్తర్వు మంజూరు చేయనున్నారు. హిందీపఠనము మాతృభాషకెంతేని అవకారమునగూర్చు నను ఆందోళన అప్పుడే బయలుదేరినది.

గృహ లక్ష్మి

ఇట్టి వివాదము ఆంధ్రరాష్ట్రమున ప్రస్తుతము వినిపించుటలేదు.

స్కూల్ ఫ్రై నల్ దశదాక అన్ని పాఠములును మాతృభాషలో జరుగుటకు ప్రభుత్వమువారు దృఢసంకల్పములయి యున్నారని మొన్న బడ్జెటు చర్చసమయమున విద్యా శాఖామంత్రిగారు స్పష్టపఱచి యున్నారు. అట్టితఱి హిందీ మాతృభాషకు అడ్డంకులు కల్పించునన్నవాదము గాలికి పోగలదు.

అయిన హిందీ యెందుకు? ఆయా రాష్ట్రము వేర్వేరు, ఆ యా ఖండములు వేరు అనుభావము లంతరించుచున్నవి. ప్రపంచమున ఒకదేశమునకును నింకొకదానికి నెట్టి అంతస్సంబంధములు గలవో యట్లే ఒకదేశములోనే ఒకరాష్ట్రమునకును మఱొకదానికిని అట్టి యవినాభావ సంబంధము గలదు. మన వ్యక్తిత్వముల నిలుపుకొన వచ్చునుగాని యితరరాష్ట్రములతోడి సంబంధముల మానుకొనవీలులేదు. ఇట్టి సంబంధము దినదినమధికమే యగుచున్నది. కావున రేపు ప్రజానాయకులు కానున్న నేటి బాలురు విద్యార్థిదశలో అంతరాష్ట్రీయ భాష నొకటి నేర్చుకొన్న నే దేశము పెంపొందగలదు. మన భరతఖండములో హిందీయొక్కటే అంతర్ రాష్ట్రభాషగా

నుండదగుననుట నిర్వివాదము. కాబట్టి హిందీపఠనము అత్యంతావశ్యకమని ఘంటా పథముగా వాకొనవచ్చును. ఈవిషయమున స్త్రీలపయి ప్రత్యేక బాధ్యత గలదు. బాల్య దశలో పెంచి పెద్దజేయుభారము తలిదండ్రులది. తండ్రి బహుముఖ వ్యాపకత్వముచేత ఇంటిలోనేయుండి తనపిల్లలకు విద్యగఱపు నవకాశములేని యతడు కావచ్చును. ఇట్టి చోట తల్లి శ్రద్ధబూని ఉత్తరోత్తరము వనికి వచ్చు భాషను నేర్పి యిట్లు దేశోద్ధరణమునకు తోడ్పడుట యెంతయు బ్రశంసనీయము. ఈయద్యమమునకు నెల్లరు—ముఖ్యముగా స్త్రీలు—సర్వవిధముల సహకార సానుభూతులజూపి తోడ్పడుదురుగాక.

* * *

భారత ఇక్ష్వాకురెన్నుకం పెని లిమిటెడ్

ఇది నలువది సంవత్సరములక్రింద ప్రారంభింపబడి, ప్రకృతము అఖిల భారతదేశమందలి పెక్కుప్రముఖుల యాధిపత్యమున మిగుల నభివృద్ధిజెందుచున్నది. కడచిన ఒక్కసంవత్సరమున ఈ కంపెని పొందిన యభివృద్ధి మిగుల నాశ్చర్యమును కలిగించుచున్నది. దీని నిర్వహణము భారతీయవ్యవహారదీక్షితకు, ప్రావీణ్యమునకు నిదర్శనమై ఇతోధికవృద్ధి నొందునని యాశింతుము.

శక్తి పూజ

ప్రపంచమంతా శక్తిని పూజిస్తుంది. శక్తిని ఆరాధిస్తుంది.

శక్తి అంటే కేవలము ఒక విగ్రహముకాదు; బలము, ధైర్యము, స్వేచ్ఛము, ఉత్సాహము—
వీటిని మూలించే ఒక చిహ్నము; ఆకారము.

ఉష్ణరక్తము, తిరిగిన కండరములు, మంచి బలమైన నరములు—వీటిమీద ఆధారపడివుంటుంది
మానవుని శక్తి.

వీటిని వాఁచించిన నవనవోజ్వల ఉత్సాహజీవనాన్ని పొందడమే శక్తిని పూజించడమగుచుంది.

“జీవాన్మృతము”ను పూజించడము, సేవించడము, శక్తిని ఆరాధించడమన్నమాట. జీవాన్మృతమే
శక్తి; శక్తియే జీవాన్మృతము.

ఉష్ణరక్తము, బలము, తేజస్సులకు

జీవాన్మృతము

అయ్యుర్వేదాశ్రమం

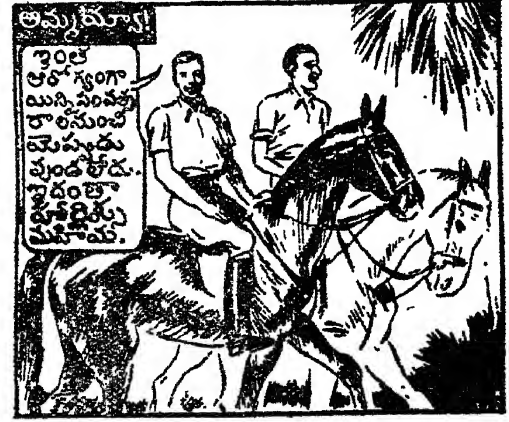
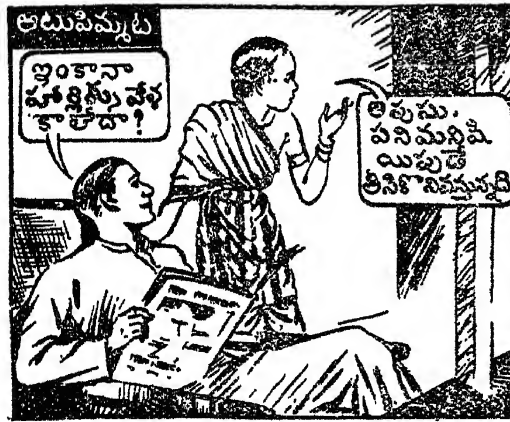
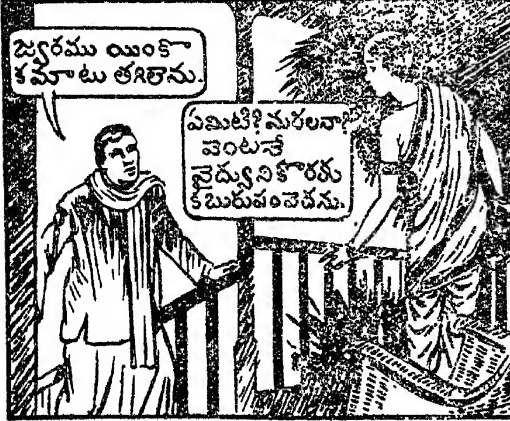
మద్రాస్

గృహలక్ష్మీ ఏజెంటు

- బాపట్ల: ఎల్. బి. మనోహరరావుగారు.
- తెనాలి: కొమ్మూరి కాశీవిశ్వనాథంగారు, సోల్ రిప్రజంటేటివ్ ఆఫ్ న్యూస్.
- హైదరాబాదు: ఎన్. లక్ష్మీబాయిగారు, సుల్తాన్ బాదు. (పెద్దచావిడిదగ్గర)
- తాడేపల్లిగూడెం: కాశీరాజు శ్రీరాములుగారు. నూజివీడు: పి. ధనంజయ అండ్ కంపెనీ.
- జెమ్షెడ్పూర్: వి. కొండ్రాపుగారు, అకౌంటు ఆఫీసు.
- గుంటూరు: వెల్ కం అండు కంపెనీ.
- సామర్లకోట: ఆరాధ్యుల మూటయ్యగారు, మర్చంట్లు.
- పితాపురం: ఎం. నూకరాజుగారు, ఆంధ్ర న్యూస్ ఏజెన్సీ.
- రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణం: ఎ. కృష్ణమూర్తి బ్రదర్స్.
- సికందరాబాద్: శ్రీరామా బుక్ డిపో. బరంపురం: ఎన్. కె. మూర్తి అండ్ సన్స్.
- తణుకు: నడుపల్లి సూర్యనారాయణగారు, న్యూస్ ఏజెంటు.
- బెజవాడ: ఆంధ్రా ఇన్ డెస్ ట్రియల్ స్టోర్స్, బకింగుహామ్ పేట.
- ఒంగోలు: తాతా జాలయ్య శెట్టిగారు, వర్తకులు.
- చిత్తూరు: వాటంబాటి వెంకటరమణయ్య శెట్టిగారు, 16కి బజారు రోడ్డు.
- నరసాపురం: వై. సుందర రామయ్యగారు.
- నిడదవోలు: కొవ్వూరు: కె. సి. చెన్న కేశవయ్యర్ గారు.
- భీమవరం: వంగల అచ్యుత రామయ్యగారు, మేనేజరు, అల్వీన్ కుమార్ ఛార్మనీ.
- తిరుపతి: వై. వి. సుబ్బయ్య అండు కో.
- అమలాపురము: పి. అన్నాజిశర్మగారు. (శర్మాన్ న్యూస్ ఏజెన్సీ)
- మచిలీపట్నం: ఆచంట లక్ష్మీనరసింహంగారు, రాజుపేట.
- కర్నూలు: టి. బాలనాగయ్య శెట్టిగారు, బాలనరస్వతి బుక్ డిపో.
- కడప: ఎమ్. నరసింహంగారు, న్యూస్ ఏజెంటు.
- కాళహస్తి: యస్. అబ్దుల్ అజీజ్ సాహేబ్.
- తుని: అల్లాడ బాపిరాజులింగంగారు.
- పోనూరు: జి. సూర్యనారాయణగారు,
- హనుమకొండ: వరంగల్లు: కంభంపాటి అచ్యుతానందంగారు.
- జయనగరం: డి. పాపులర్ ప్రెడింగ్ కంపెనీ, కన్న.
- పర్లాకిమిడి: బండారు నరసింహమూర్తిగారు, న్యూస్ ఏజెంటు.
- రేపల్లి: పి. సి. కన్నభిరాన్ శెట్టిగారు, న్యూస్ ఏజెంటు.
- పుదవల్లి: ఎన్. రాధాకృష్ణయ్య శెట్టిగారు, న్యూస్ ఏజెంటు.
- ల్లూరు: మెసర్స్ నాథన్ అండ్ మూర్తి, న్యూస్ ఏజెంటు.
- హిగిన్ బాతమ్స్ స్టాల్లులవద్ద దొరకును.

ఇతరచోట్లకు ఏజెంటు కావాలను. వివరములకు దరఖాస్తు పంపుకొనుడు

నేను ఎల్లప్పుడూ రోగముతో నాణ్ణిబడినది...

జ్వరము ఎప్పుడూ బలహీనులకే తగులుతుంది

ప్రతిఘటించే శక్తి ఎప్పుడూ తగ్గుతుంటే ఆపుడు మీరు అటు రోగాలకు బలి కౌతారు. కాబట్టి ఆరోగ్యంగావుండి వరముల బలహీనత పోగొట్టుకొని శక్తిని చేకూర్చుకొనండి. దీనికి హార్లిక్స్ కంటే ఏదీ మీకు సాయముచేయలేదు. అది నూటికి నూరుపాళ్లు శరీరానికి బలం కలిగిస్తుంది; పోయిన శక్తిని చేకూర్చుతుంది. హార్లిక్స్ రాత్రుల్లా పుచ్చుకుంటే తెల్లవారేసరికి మంచి శక్తి కలిగిస్తుంది.

హార్లిక్స్ బలము శక్తి నొసంగును.

అపూర్వ గాథలను తలదన్న పురాణచిత్రము

భస్మాసురమోహిని

(తమిళమున)

మీ మెప్పునుబొందిన తార మిస్. కె. టి. రుక్మిణి, ప్రధానపాత్రధారిణి.

దీనిలో

మిస్టర్. టైట్, మిస్టర్. లూజ్,

(తమిళమున)

కడుపు చెక్కలు చేయు హాస్యము

క్రాస్ థియేటరులో

క్రాస్ థియేటరులో

అక్టోబరు 2, 1937 శనివారమునుండి

సుప్రసిద్ధ శ్రీమతి సుశీలాదేవిగారి నాట్యభంగిమములు

ఆద్యంత్యము విస్మయ మహాసముద్రమున ముంచెత్తుట నిజము

చూచి ఆనందించుట కిప్పుడే నిశ్చయించుకొనుడు

ఆగుడు :

దీనిని గమనించితిరా ?

మద్రాసు యునైటెడ్ ఆర్టిస్ట్స్ వారి అతిప్రఖ్యాత సాంఘికఫిల్మును

బేబి సరోజ, కమలకుమారి వీరు నటించి

ప్రస్తుతము

మోషన్ పిక్చర్ ప్రొడ్యూసర్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్ వారి వల్ల

తయారగుచున్న

తెలుగు

బాలయోగిని

అన్ని హక్కులును మాకు లభించినవి.

వివరములకు;

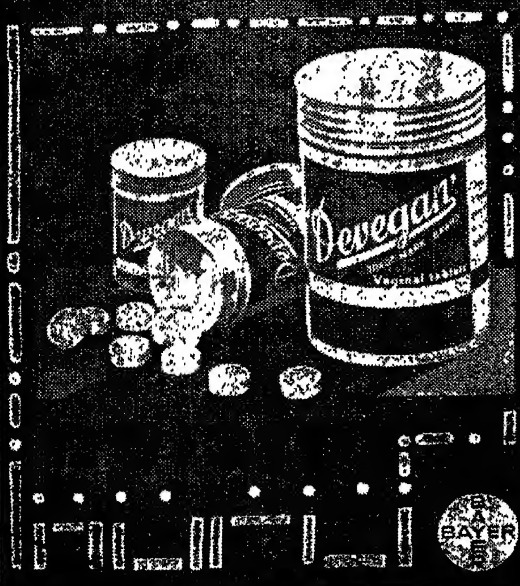
“తంలి” : “విస్ ఫేర్”

తెలిఫోన్ : 8361

ది మహాలక్ష్మీస్టూడియోస్ లిమిటెడ్,

110, రాయపేట హైకోడ్డు,

రాయపేట, మద్రాసు.

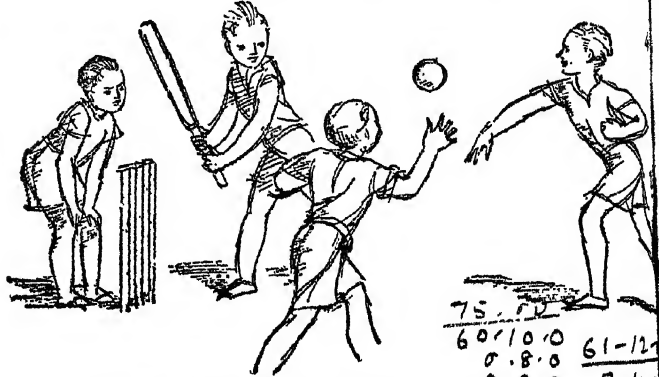

స్త్రీల శిశ్నకుసుమ (స్వేతప్రదర) రోగమెట్టిదైనను “దేవి
 గణ్” మాత్రలను ప్రపయోగించిన త్వరలో ఫిరతైన గూఢ
 దుచ్చును. వీని సుపయోగించుట సులభము; ఆరోగ్యకరము.
 పూర్ణారోగ్యమును పొందినవిచ్చుట తిరిగి యీ రోగము
 రాకుండుటకు వారమున కొకటి రెండు “దేవిగణ్”
 మాత్ర లుపయోగించిన చాలును.
 ఆరోగ్యకరముగ పరిశుభ్రపరచుటకు మా “బొఫి
 రాన్” ఉత్తమమైనది, సుగంధముకలది.

వీనితో చాలా కష్టం

ఇతర పిల్లలలాగ ఇతడు సంతోషంగా ఎందుకుండగూడదు

డాక్టర్లు చీకాకుగా నిరుత్సాహంగా వుండే పిల్లలకు ఈ చికిత్సలను పిచ్చేస్తారు. చిహ్నాలాడడం, చీకాకు ఇటువంటి గుణాలన్నీ, ఆహారములో ముతైన వస్తువులు లేనందున కలిగే బలహీనానికి చిహ్నాలని డాక్టర్లు గుర్తించి ఈలోపము సరిపోయి తిరిగి బలము చేకూడితే సంతోషం ఉత్సాహం కలుగుతుంది.

ఆటవంటి సమయాల్లో స్కాట్సు ఎముల్స్ క్ కల్పిస్తే తమ మెరిస్ ఎ. డి. వైటమినులతో గూడుకొని పుష్టికరమగు కాడ్గిలరాయిల్ సహజంగా కలిగించేది. దీనితోడుగా స్కాట్సు ఎముల్స్ కాల్షియం భాస్వరము లవణము చేరినందున పెరిగే శరీరాన్ని ఎముకల్ని అభివృద్ధి చేసి పోయిన బలాన్ని తిరిగి పునరుద్ధరించుటకు సులభంగావుండి స్కాట్సు ఎముల్స్ కాడ్గిలరాయిల్ కంటే రెట్లు ఎక్కువ బలమిస్తుంది.

సంపూర్ణమైన చికిత్స

తలిదండ్రులకు

స్కాట్సు ఎముల్స్ ఎముకల పెంచుటలో, పాలు వెన్నకంటే 80 రెట్లు మంచిది. గ్రుడ్లకంటే రెండింతలు మంచిది. శరీరాన్ని పెంచుటలో, వెన్నకంటే 8 రెట్లు మంచిది. బనానాలకంటే 100 రెట్లు మంచిది.

కాడ్గిలరాయిల్ శరీరానికి గానీ పదార్థాలు ఏవేవి ఉన్నావో, నన్నిటిని స్కాట్సు ఎముల్స్ యొక్క దీని ఫలితం సంపూర్ణంగా పొందా కాడ్గిలరాయిల్ వాడునపుడు వరదీటమిను నిచ్చువస్తువులుగాని, కాల్షియం గాని వేరగా సేవించవలసిన అవసరం

వుండదు. ఈ గమనాల బలహీనత యేర్పడినపుడు పిల్లలకు పెద్దలకు కూడా బలము చేకూర్చడానికి కింతకంటే ఉత్తమమార్గంలే స్కాట్సు ఎముల్స్ దగ్గర, జలుబు, ఇన్ ఫ్ల్యూంజా మొదలైన అంటురోగాల్ని రాకుండా ఆపుతుంది. ఇది డాక్టర్లచేత అరవై యేడే సిఫారస్ చేయబడుతుంది.

SCOTT'S Emulsion

స్కాట్సు ఎముల్స్ మండివర్తకులు :

శుద్ధమైన కాడ్ లివ రాయిల్ నుండి,

ఇంపీరియల్ కెమికలు ఇండస్ట్రీసు (ఇండియా) లిమిటెడ్,

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, కోలంబొ, కాన్పూరు, పాట్నా, అనామచాపాడు, కొచ్చిన్, క్యాలికట్, విశాఖపట్నము, కరాచి, అమృతసరము.

గృహలక్ష్మి

సాలుచందా మొదలగునవి

ఈసచిత్రమాసపత్రిక సాలుచందా రు. 3. ఆర్థ సంవత్సరపుచందా రు. 1-8-0 అంతకుతక్కువకాలపరిమితికి చందాపద్ధతిలేదు. విడికాపీ రు. 0-4-0 అణాలు. చందాదారులు ఏమాసమునుండియైన ప్రారంభము చేయవచ్చును. విడికాపీలు వలయువారు వానివిలువ మేరకు తపాలబిళ్లలు పంపవలయును. పీ. పీ. పద్ధతి వ్యయమాలకము. బర్మాకురేట్లు ప్రత్యేకము.

ప్రకటనరేట్లు

ముఖ్యముగా స్త్రీలకందీయవలసినవస్తువులనుగూర్చి ప్రకటించుట కీపత్రికఎంతయు అనువైనది. ఉంచబడినరేట్లుఇవి: ఒకేతూరికి పూర్తిపుటకు రు. 20 0 0 అరపుటకు రు. 12 8 0 పావుపుటకు రు. 8 0 0. ప్రకటనఛార్జీలు ప్రతిమాసము ముందుగానే చెల్లించవలయును. పావుపుటకు తక్కువయైనప్రకటనలు చేకొనజాలము. ప్రత్యేకసలములరేట్లకొరకు వ్రాయునది.

ఏజెంట్లు

వేటొకపుటయందు మాకు ఏజెన్సీలుగలతావులు ప్రకటించబడినవి. ఇతరతావులయందు మాకు ఏజెంట్లు కావలయును. వివరములకువ్రాయునది.

వ్యాసములువ్రాయువారికి

వ్యాసములు స్త్రీజనములకు సంబంధించియుండవలయును. సంగ్రహముగనుండిన శీఘ్రప్రచురణకు వీలగును. కాగితమునకు ఒకేతట్టు సిరాతో వ్రాయవలయును. ప్రచురింపబడనివ్యాసములు తపాలాబిళ్లలు పంపిన వాపనుచేయబడును. వీనినిగూర్చి ప్రత్యుత్తరములు పెంచకుండుటలెస్స. విమర్శనార్థము పంపబడువ్యాసము గ్రంథములను, ప్రచురణార్థము పంపబడువ్యాసములను అందుకొనుచు ఈపత్రము వ్రాయుచుండినరీతిని

ఇక కార్డులువ్రాయజాలము. రిప్లయికార్డువ్రాసిననే జవాబుఈయబడును.

సంచికలుచేరనిచో

సంచికలుచేరనిచో ఆయామాసములందు వెంటనే మాకు తెలుపవలయును. ప్రతిమాసము 7-వ తేదీతరువాత చేరలేదనివ్రాయుచో తిరుగకాపీలుపంపజాలము. చిరునామామార్పును తెలుపకుండుటచే కాపీలుచేరని వారికిని తిరుగ పంపజాలము. సంచికలు చేరనివారితమతమ పోస్టాఫీసులలో కంప్లైయింటునుచేయునది.

చిరునామామార్పు

చిరునామాయంగుమార్పుఉండుచో 1-వ తేదీకి 10 దినములుముందుగానే తెలుపవలయును. ఇట్లుతెలుపనిచో కాపీలు తిరుగ పంపజాలము.

చందాముగిసిన

చందా ముగిసినతోడనే ఆవిషయము వారికి ఆయామాసములయందు తెలుపబడును. ఈనూచన చూచి తమచందాధనమునుపంపి గృహలక్ష్మిని యధారీతిని పోషింప చందాదారులనుప్రార్థింతుము. చందాదారులుగనుండ ఇష్టములేనిచో ఆసంగతి వెంటనే తెలుపగలరు. మనియార్డరుపంపుటగాని, చందాదారులుగనుండ ఇచ్చగింపమని లేఖాముఖమున తెలుపుటగాని చేయనిచో తరువాతసంచిక పీ. పీ. గా పంపగలము.

ముఖ్యమైనగమనింపు

చందాదారులుగచేర్చుకొనుమని వ్రాయుఉత్తరములు, బ్యాంకుచెక్కులు, మనియార్డర్లు, పోస్టలు ఆర్డర్లు, గృహలక్ష్మికిసంబంధించిన ఇతరమైన యావత్తు ఉత్తరములు డాక్టరు కే. యస్. కేసరి, ఎడిటరు, గృహలక్ష్మి, రాయపేట, మదరాసు అను చిరునామాకే వ్రాయవలయునుగాని ఇతరవ్యక్తులపేర ఎంతమాత్రము పంపకూడదు.

అమృతాంజనము

కేవలము

“గృహలక్ష్మి”

ప్రభుత్వగతి బంగారుపతకములను పొందిన

కేశరి డెంటల్ క్రిమ్

వ్యూహ మధుర పరిమళమిళితము. దంతములను
ముత్యములవలె చేయుటయేగాక సుబిజబ్బుల
సన్నిధిని నివారించును.

అణాలు ని మూత్రమే.

కేశరి కుటీరం - రాయపేట - మదరాసు

LODHR

LADIES'
HEALTH

